DİJİTAL KÜTÜPHANE KANALI

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

https://rantey.org

Yedek ve Duyuru Kanallarımız
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

• Telegram: https://t.me/birkitapbir

• WhatsApp Kanalımız : https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4IvMoc0Y

RESİMLİ VE METİN ÖRNEKLİ

TÜRKİYE EDEBİYATÇILAR VE KÜLTÜR ADAMLARI ANSİKLOPEDİSİ

İHSAN IŞIK

-3-

ELVAN YAYINLARI

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Elvan Yayınları: 5

1.Baskı: Ankara, 2006

Redaksiyon:
Hüseyin Atabaş - Hayriye Ünal

izgi, Düzelti:
Canan Sevinç, Murat Erol
Berman Erdoğmuş, Koray Gümüş, Tülin Özçakır,
Dudunur Karadaş, Levent Kozan, İlkay Acar

Kapak:
Mehmet Fidancı

İç Sayfa Düzeni:
Hüseyin Taha Seyrek, Ahmet Kocakurt, Selcan Demirci

Teknik Hazırlık:
Elvan Yayınları
Tel: 0312.2298884

Belgeç: 0312.2298824

Baskı-Cilt:
Pozitif Matbaacılık
Tel: 0312. 3974237-38

Copyright:
İhsan Işık

ISBN 975- 00315-2-0 (Takım)
ISBN 975- 00315-5-5 (3. Cilt)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İHSAN IŞIK

Resimli ve Metin Örnekli

TÜRKİYE EDEBİYATÇILAR ve KÜLTÜR ADAMLARI ANSİKLOPEDİSİ

Cilt: 3

Ç-E

ELVAN YAYINLARI

Yazışma: P.K. 397 / 06443 Yenişehir/Ankara
Büro: Sümer 2 Sok. No: 30/11 Kızılay-Ankara
Tel: 0312.2298884-312.2298885
Belgeç: 0312.2298824
E-Posta: yazarans@yahoo.com
Web: www.yazarans.com

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Babam Salih Işık'ın aziz hatırasına…

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Bürokrasiye geçene dek uzun yıllar severek sürdürdüğüm edebiyat öğretmenliğim boyunca, öğrencilerimin birçok önemli yazarımızın adını bile duymadığı, haklarında hiçbir şey bilmediği gerçeğiyle yüz yüze geldim. Öğrencilerim, oldukça önemli eserler veren bu yazarlardan örnekler sunduğumda; her defasında "Hocam, okuduklarınız çok güzel ama, ne yazık ki bu yazarın adını şimdiye kadar hiç duymadık" demek zorunda kalıyorlardı. Bilgilenmek için başvurdukları sözlük ve ansiklopedilerde de yazarların pek çoğunu bulamıyorlardı. Buldukları bilgiler ise çok kısıtlı idi.

Ayrıca, bu kaynaklarda sadece edebiyatçı yazarları kapsayan bilgiler vardı. Tarih, felsefe, sosyoloji, din, folklor, siyaset, iktisat gibi önemli sosyal bilimler alanlarında değerli eserler veren bilim ve düşünce insanlarımız ise hiçbir kaynakta bir araya getirilmemişti. Toplum hayatımızın bugününü ile yarınını yakından ilgilendiren konularda önemli düşünsel ve bilimsel ürünler verenler yoktu. Anılarıyla geçmişimize ışık tutanlara, kitaplaştırdıkları röportajlarıyla insanımızı tanıtan ve toplumsal yapımızı gözümüzün önüne serenlere, bir başka deyişle edebiyatımızın birikiminlerine işaret edilmemişti. Kaynaklarda küçük bir bölümü olanların hakkında ise güncellenmemiş, karmaşık, çelişkili ve yetersiz bilgiler vardı.

İşte ben bu kaygı verici durumu önemseyerek bütün sosyalbilimler alanında Türkçe eser veren yazarlarımızı -aralarında ayırım yapmadan- şimdiki ve gelecekteki kuşaklara tanıtacak bir kaynak eser hazırlamaya başladım. 1980'lerde başladığım bu çalışmanın ilk verimi 1990'da *Yazarlar Sözlüğü*'dür. Bu kitabın ilk basımında 1700 yazarımızın biyografisini bir araya topladım. Bu çalışmada ayrıca, 1990 yılına kadar hiçbir kaynakta biyografik bilgisi bulunmayan 500'den fazla yazar hakkında ilk kez bilgi verilmiş oluyordu.

Yazarlar Sözlüğü'nün ilgi gören ilk basımı, bir yandan önemli bir boşluğu doldururken aynı zamanda eksiklerin farkına varmamı da sağladı. Bu ilk çalışmadan sonra hemen her şehirden yazarlar, akademisyenler, böyle bir ansiklopedide olması gerekirken çok sayıda adı bildirmeye başladı. Yine de bu basımda sosyalbilimler alanında çalışma yapanların bazı olanaksızlıklar nedeniyle ansiklopedide yer alamadığını belirtmek gerekir. Sonuçta ikinci basıma, 900 yeni biyografi ekleyerek, 2600 civarında biyografi hazırlamış oldum.

2001 yılında, toplamış olduğum bilgiler sözlük boyutunu aşıp ansiklopedi tanımına uygun hale geldi. Böylece, *Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi*'ndeki yazar sayısı 3218'e ulaştı. Ardından yapılan ikinci basımda 70 yeni biyografi ile 3288 yazar hakkında bilgiyi yayımlamış olduk. 2002 ve 2003 yılları boyunca yeni kaynaklara ulaşma çabasını sürdürdüm. Bunlar üzerinde yaptığım araştırma ve incelemeler sonunda, ansiklopedideki madde sayısı bir önceki basımın iki katına çıkarak 5786'ya ulaştı.

Üç ciltlik ansiklopediyi tamamladığım 2004 yılında, bu ansiklopedinin yabancı dillere çevrilmesi ile yazarlarımızın dış dünyaya tanıtımı gündeme geldi. Bunun üzerine binlerce yazar arasından bir kurul eşliğinde titizlikle seçtiğim 2023 yazar hakkındaki bilgilerin İngilizceye çevrilip üç ciltlik *"Encylopedia of Turkish Authors"* adıyla yayımlanmasını sağladım. Türkiye tarihi boyunca binlerce yazarımızı dış dünyaya tanıtan ilk çalışma olan bu ansiklopedi, dönemin Kültür ve Turizm Bakanı Atilla Koç ile Müsteşar Prof. Dr. Mustafa İsen tarafından, Ekim 2005'teki Uluslararası Frankfurt Kitap Fuarında dünyaya tanıtıldı. Yurda dönüşümüzde bu ansiklopediler Başbakanlık Tanıtma Fonu Genel Sekreterliği tarafından dünya kütüphanelerine gönderildi. *"Encyclopedia of Turkish Authors"*, ayrıca Kültür ve Turizm Bakanlığının İngilizce web sitesinde yayımlanarak dış dünyanın bu bilgilere ulaşması sağlandı.

Uzun yıllardır, biyografi çalışmalarımı 10.000 yazar biyografisini toplayarak sonlandırmayı amaçlıyordum. Üstelik, yaklaşık son bin yıllık Türk kültür birikimi bu çalışmanın malzemesini sağlamaya yeterliydi. Ayrıca bu ansiklopedi metin örnekli olursa, özellikle Tanzimat'tan sonraki yazarlarımızın dil ve üslûpları hakkında da fikir verilecek, yazarlarımızın önde gelenleri hakkında yine tanınmış yazarlarımızın yaptığı değerlendirmeler eklenirse edebiyat ve kültür tarihimizin büyük temsilcileri üzerine kapsamlı bilgiler sunulmuş olacaktı. Bu bağlamda, eserleri okul kitaplarına da girmiş olan 500'e yakın şair ve yazarımızın eserleri üzerinde ayrı ayrı durularak sanatçı kişilikleri hakkında doyurucu bilgiler verildi. Böylece, yazarlar hakkındaki kuru bilgilerin dışında, onların edebi kişiliklerini öğrenmek isteyenlerin gereksinimlerini de karşılamaya çalıştım. Özellikle edebi eser veren yazar biyografilerine haklarındaki eleştiri ve özgün yorumlardan örnekler aldım. Ayrıca, bu çalışmaların geniş birer kaynakçasını ekleyerek araştırmacılara kolaylık sağlamayı amaçladım.

Elbette bu sunuşta çok özet olarak anlattığım çalışma süreci, burada söylendiği kadar kolay olmadı. Büyük emekler ve oldukça sınırlı imkânlarla günyüzüne çıkarılan *Resimli ve Metin Örnekli Türkiye Edebiyatçılar ve Kültür Adamları Ansiklopedisi*'nin bir boşluğu doldurduğunu, bundan sonra bu doğrultuda çalışma yapacak olanlara da yol açıcı olduğunu düşünüyorum.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Sonuç olarak, Eylül 2006'da projemi tamamlayıp, 10.300'ü aşkın yazarımız hakkındaki yeni ve kapsamlı bilgileri toplamış oluyorum. Ayrıca ek bölümde yer alan iki indeks ile araştırmacılara büyük bir kaynakça sunulduğunu sanıyorum.

Bu çalışmayı okurların yararlanmasına sunarken; her şey ve her sözden önce, hazırlığı ve basımı büyük zorluklarla gerçekleşen bu 10 ciltlik çalışmayı tamamlamamı nasip eden, yüce Allah'a hamd ederim.

Ayrıca;

Hayatım boyunca süren bütün çalışmalarımda olduğu gibi bu çalışmam sırasında da tüm sıkıntıları benimle paylaşmak zorunda kalan sevgili eşim Gülay'a;

Bu çalışmamda bana önemli katkılar sağlayan ve ikisi de değerli birer şair ve yazarımız olan çalışma arkadaşlarım Hayriye Ünal ve Hüseyin Atabaş'a; manevi destekleri ve sürekli teşvikleriyle beni motive eden bütün şair ve yazar dostlarıma;

Bu çalışma sürecine değerli katkılarda bulunan dönemsel mesai arkadaşlarım Canan Sevinç, Murat Erol, Osman Özbahçe, Mahzun Doğan, Koray Gümüş, Tülin Özçakır, Dudunur Karadaş, Levent Kozan, Hüseyin Taha Seyrek, İlkay Acar, Selcan Demirci ve Ahmet Kocakurt'a;

Yaptığı güzel kapak çalışmasından dolayı grafik sanatçısı ve şair Mehmet Fidancı'ya teşekkürlerimi sunmayı vicdan borcu biliyorum.

İhsan IŞIK
Ankara, 1 Eylül 2006

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

A- KAPSAM

Bu ansiklopedide tarih dilimi itibariyle 19., 20. ve 21. yüzyılda edebiyat ve sosyal bilimler alanlarında eser verenler esas alınmıştır. Öğrencilerin ihtiyaçları dikkate alınarak Türk edebiyatının önceki yüzyıllardaki ünlü temsilcileri (Fuzuli, Nedim, Şeyh Galib, Yunus Emre vb.) eklenmiştir.

Ansiklopedide edebiyat ve sosyal bilimlerin herhangi bu dalında telif eser vermiş her yazarın hakkında bilgi vermeye, bu bilgilerin kaybolmadan derlenmesine çalışılmıştır. Kendilerini tanıtma olanağına sahip olan yazarlarla birlikte, Anadolu'nun çeşitli köşelerinde yaşayıp değerli eserler veren, fakat ismi duyulmayan yazarların tanıtımına da özen gösterilmiştir.

B- BİYOGRAFİLER, ÖRNEKLER, FOTOĞRAFLAR

Ana gövdeyi oluşturan bu bölümde yazarların kimlik bilgileri, meşguliyetleri; edebiyat, kültür ve bilim dünyasındaki yerlerini tanıtan bilgiler ile eserlerinin türlerine göre listesi, kaynakça bilgileri verilmektedir.

Madde içlerinde, kendi değerlendirmelerimizin yanı sıra, başka yazarların değerlendirmeleri de eklenmiş; Türk edebiyatı, düşünce ve bilim tarihinin önde gelen isimleri hakkında ise ayrıca çerçeve içinde müstakil yazılar konulmuştur.

Prensip itibariyle, her yazarı, dil ve üslup özelliklerini gösteren metin örnekleriyle tanıtmak istedik. Bu amaçla edebiyatçımızın çeşitli türlerde eserlerinden örnekler sunduk. Uygun örnekler bulduğumuz düşünce adamlarımızı da edebiyatçılarımıza ekledik.

Ansiklopedimizde 6000 kadar yazar fotoğrafı yer almıştır.

C- İÇİNDEKİLER

Bu bölümde biyografilerin hangi sayfalarda yer aldığı belirtildiği gibi; takma adları, soyadları, ön adlarıyla bilinenlerin daha kolay bulunması için sık sık atıflar yapılmıştır.

İçindekiler bölümünde; biyografi sayfalarında olduğu gibi,

1. Genel olarak soyadına göre alfabetik sıralama yapılmıştır.

Örnek: **ADA, Ahmet.**

2. Aramayı kolaylaştırmak için yeterli göndermeler yapılmıştır.

Örnek: **ARİF, Ahmed.** Bkz. AHMED ARİF

3. Mahlas ve müstearlarıyla tanınıp, kitaplarında asıl isimlerini kullanmayanların tercih ettikleri isim tümüyle büyük harfle yazılarak, özgeçmişlerinde asıl veya tam isimleri belirtilmiştir.

Örnek: **YAVUZ BAHADIROĞLU, HEKİMOĞLU İSMAİL** vd.

4. İsim bulmayı kolaylaştırmak için gerçek isimlerden kitaplarında müstear isim kullananlara gönderme yapılmıştır.

Örnek: **OKÇU, Ömer.** Bkz. HEKİMOĞLU İSMAİL

5. Soyadı kanunundan önce vefat etmiş olanlar büyük harfle yazılmıştır.

Örnek: **ZİYA GÖKALP.**

6. Büyük harfle yazılan isimler aynı ise, parantezdeki isimlere göre sıralama yapılmıştır:

Örnek:

AYNÎ (Abdurrahman Zeyneddin)

AYNÎ (Bedreddin Ebû Muhammed Mahmud)

7. İlk iki kelimesi aynı olan isim ya da soyadlarından sonra isimlerinde ikinci bir kelime olanlar sonraya sıralanmıştır:

ARIT, Fikret

ARIT, Fikret Adil. Bkz. FİKRET ADİL

D- EK BÖLÜMLER

Ansiklopedimizde 10.300'ü aşkın biyografinin yer aldığı biyografi bölümünden başka 4 ek bölüm yer almaktadır:

1. TÜRK DÜNYASI YAZARLARI

Bu bölümde Orta Asya ülkelerinde yaşayan Türk-şair ve yazarlar alınmıştır. Bu ülkelerde doğmuş olsalar da Türkiye Türkçesi ile eser vermiş olanlar, çeşitli Avrupa ülkeleri ile Kıbrıs ve Kerkük'te yaşayan ve eserlerinde Türkiye Türkçesini kullananlar ansiklopedinin ana bölümünde belirtilmişlerdir. Ansiklopedinin tümünde, hakkında bilgi verilen Türk Dünyası yazarlarının sayısı 500 civarındadır.

2. DOĞUM ve ÖLÜM GÜNLERİ

Edebiyat ve düşünce hayatımıza önemli hizmetlerde bulunmuş yazarlarımızın anma günlerine yardımcı olsun diye kitabın sonuna ayrı ayrı "DOĞUM GÜNLERİ" ve "ÖLÜM GÜNLERİ" diye iki bölüm konulmuştur.

3. BİLİM VE SANAT - EDEBİYAT ÖDÜLLERİ

200 civarında kuruluşun Türkçe eser veren yazarlara verdiği ödüller listesinin yer aldığı bu bölümde, edebiyatçı, düşünür ve bilim adamlarımız için şimdiye verilmiş ödüllerin listeleri yer almaktadır.

SEÇİLMİŞ KAYNAKÇA

Son bölümde yer alan SEÇİLMİŞ KAYNAKÇA'da, bu ansiklopedinin hazırlanmasında geniş ölçüde yararlanılan başlıca eserlerden oluşan bir seçme kaynakça sunulmuştur.

4. İNDEKSLER

a. YAZAR ADLARI İNDEKSİ

Bu indeks ile amacımız, her bir yazarımız hakkında, kendi maddesinin dışında, 10.300 biyografinin yer aldığı diğer sayfalarda geçen bilgilere işaret etmektir.

b. YER ADLARI İNDEKSİ

Bu bölüm, bu ansiklopedinin en önemli bölümlerinden biri olup, Türkçenin hinterlandında yer alan Türkiye ve dünya şehirlerinin hangi sayfalarda geçtiği belirlenmektedir.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

BAŞLICA KISALTMALAR

ABD: Amerika Birleşik Devletleri
ADD: Atatürkçü Düşünce Derneği
ADMMA: Ankara Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi
AİİBF : Ankara İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
AKDTYK: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu
AKP: Adalet ve Kalkınma Partisi
AK Parti: Adalet ve Kalkınma Partisi
Akt.: Aktaran, aktarma
AKÜ: Afyon Kocatepe Üniversitesi
ANSAN: Antalya Sanatçılar Derneği
AÖF: Açık Öğretim Fakültesi
AP: Adalet Partisi, Ajans Presse
APK: Araştırma, Planlama, Koordinasyon
ASEM: Alternatif Sanatçılar Edebiyatçılar Müzisyenler Derneği
ATAÜ: Atatürk Üniversitesi
AÜ: Ankara Üniversitesi
bas.: Basılış, basım
BASAD: Bakırköylü Sanatçılar Derneği
BASİSEN: Banka-Sigorta İşçileri Sendikası
BEKSAV: Bilim Estetik Kültür ve Sanat Vakfı
BEMBİRSEN: Belediye Mensupları Birliği Sendikası
BRT: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Radyo Televizyonu
BESAM: Bilim ve Edebiyat Eseri Sahipleri Meslek Birliği
BSN: Bediüzzaman Said Nursî
BİLSAK: Bilim Sanat Kültür Hizmetleri Kurumu
Bkz.: Bakınız
BTTDD: Batı Trakya Türkleri Dayanışma Derneği
BYYO: Basın Yayın Yüksek Okulu
ÇEKÜL: Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı
çev.: Çeviri, çeviren
ÇYDD: Çağdaş Yaşamı Desteklemc Derneği
D.: Doğumu
der.: Derleyen.derleme
DEÜ: Dokuz Eylül Üniversitesi
DÜ: Dicle Üniversitesi
DİB: Diyanet İşleri Başkanlığı
DİE: Devlet İstatistik Enstitüsü
DMMA: Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi
DT: Devlet Tiyatrosu
DTCF: Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi
DÜ: Dicle Üniversitesi
EAÜ: Erzurum Atatürk Üniversitesi
EGAY-DER: Egeli Araştırmacı ve Yazarlar Derneği
EKİ: Ereğli Kömür İşletmeleri
EUCH: Etos Universal Cultur House
EÜ: Ege Üniversitesi
FAK: Folklor Araştırma Kurumu
Fak.: Fakültesi
FIJET: Uluslararası Turizm Yazarları ve Gazetecileri Birliği
FP: Fazilet Partisi
FÜ: Fırat Üniversitesi
GEF: Gazi Eğitim Fakültesi
GESAM: Türkiye Güzel Sanat Eseri Sahipleri Meslek Birliği
GÜ: Gazi Üniversitesi
Haz.: Hazırlayan
HÜ: Hacettepe Üniversitesi
İBŞT: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Tiyatroları
İFSAK: İstanbul Fotoğraf ve Sinema Amatörleri Derneği.
İHL: İmam - Hatip Lisesi
İHO: İmam - Hatip Okulu
İİBF: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

İLESAM: İlim Edebiyat Sanat Eserleri Sahipleri Meslek Birliği
İİTİA: İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi
İTİA: İktisadi veTicari İlimler Akademisi
İTÜ: İstanbul Teknik Üniversitesi
İÜ: İstanbul Üniversitesi
KASD: Kayseri Sanatçılar Derneği
KIBATEK: Kıbrıs - Balkanlar - Avrupa - Türk Edebiyatları Kurumu
Kom.: Komisyon
KTÜ: Karadeniz Teknik Üniversitesi
KÜSAD: Kültür Sanat Hâbercileri Derneği
MAZLUM-DER: İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği
MÇP: Milliyetçi Çalışma Partisi
MDP: Milliyetçi Demokrasi Partisi
MEB: Milli Eğitim Bakanlığı
MESAM: Müzik Eserleri Sahipleri Meslek Birliği
MESS: Metal Eşya Sanayicileri Sendikası
MEŞYAD: Mersin Şairler ve Yazarlar Derneği
MGV: Milli Gençlik Vakfı
MHP: Milliyetçi Hareket Partisi
MP: Millet Partisi
MNP: Milli Nizam Partisi
MSP: Milli Selamet Partisi
MSÜ: Mimar Sinan Üniversitesi
MTTB: Milli Türk Talebe Birliği
MTV: Milliyet Film Televizyon Vidco Sanayi ve Ticaret A.Ş.
MÜ: Marmara Üniversitesi
OMÜ: Ondokuz Mayıs Üniversitesi
ORSEV: Ordu Sanat Evi
Oyn.: Oyun, oynandı
Ö.: Ölümü
R.: Rumî
RP : Refah Partisi
RTÜK: Radyo Televizyon Üst Kurumu
RYD: Reklam Yazarları Derneği
Sad.: Sadeleştirme, sadeleştiren
Sah.: Sahnelendi
SAÜ: Sakarya Üniversitesi
SBE: Sosyal Bilimler Enstitüsü
SDÜ: Süleyman Demirel Üniversitesi
SED: Sanat Eleştirmenleri Derneği.
SEDER: Sanat Eğitimcileri Derneği
SESAV: Sanat Eğitim Sağlık Vakfı
SHÇEK: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
SİSAV: Sivil Savunma Vakfı
SÜ: Selçuk Üniversitesi
TAEK: Türkiye Atom Enerjisi Kurumu
TAKVA: Tarımsal Kalkınma Vakfı
TBE Ansiklopedisi: Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi (2.bas 2003)
TCT Ansiklopedisi: Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi (5 cilt, 1985)
TDE: Türk Dili ve Edebiyatı
TDE Ansiklopedisi: Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (8 cilt, 1976-1998)
TDK: Türk Dil Kurumu
TDV: Türkiye Diyanet Vakfı
TDK: Türk Dil Kurumu
TDOE-TDE Ansiklopedisi: Türk Dünyası Ortak Edebiyatı Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi 1-5 (2002-2005).
TED: Türk Eğitim Derneği
TGC: Türkiye Gazeteciler Cemiyeti
TGS: Türkiye Gazeteciler Sendikası
THA: Telif Hakları Ajansı
TEK: Türkiye Elektrik Kurumu
TEMA: Türkiye Erozyonla Mücadele Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı
THA: Türk Haberler Ajansı
THM: Türk Halk Müziği
TİKA: Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı
TKİ: Taş Kömürü İşletmeleri
TMKV: Türkiye Milli Kültür Vakfı
TOBAV: Türkiye Opera ve Bale Çalışmaları Vakfı
TODAİE: Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü
TÖB-DER: Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği
TÖYKO: Tüm Öğretmenler Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği
TÖS: Türkiye Öğretmenler Sendikası
TSYD: Türkiye Spor Yazarları Derneği
tsz: tarihsiz
TSİP: Türkiye Sosyalist İşçi Partisi
TSM: Türk Sanat Müziği
TTB: Türk Tabipler Birliği
TTK: Türkiye Taşkömürü Kurumu
TÜ: Trakya Üniversitesi
TÜBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu
TÜRSAK : Türkiye Sinema ve Audiovisiuel Kültür Vakfı
TÜSAV: Türk Sanatı ve Eğitimi Vakfı
TÜTAV: Türk Tanıtma Vakfı
TYB: Türkiye Yazarlar Birliği
TYS: Türkiye Yazarlar Sendikası
UÜ: Uludağ Üniversitesi
vb.: Ve benzerleri
vd.: Ve diğerleri
Yaz.: Yazan
YAZKO: Yazarlar ve Çevirmenler Kooperatifi
YİMDER: Yönetici İktisatçı ve Muhasebeciler Derneği
YÖK: Yüksek Öğretim Kurumu
YYÜ: Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

ESERLERİ:

ŞİİR: *Umuda Yatmaktan Namluya Mermi Süremez Olduk* (1983), *Caz Sevda ve Özgürlük Şiirleri* (İngilizce, 1986), *Paris'e Sevdalı* (İngilizce, 1986), *Dublin'li Şiirler* (*Sabahı Göreceğim* ile, 1993), *Yüzüm Yüreğim Kafamın İçi* (1993), *Zamanın Solgun Kırlangıç Göğü* (*Kuzey-Güney Ekspresi*, *Karıncalar Sevişir*, *İlk Ölü*, *Kırlangıçlı Börtü Böcek ve Caz* ile, 1993), *Afrika'nın Yüreği* (1994).

HİKÂYE: *Hindistan Cevizi* (1995).

HAKKINDA: TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ÇANKAYA, Erol

Şair. 1953, Turgutlu / Manisa doğumlu. Turgutlu Lisesi (1973), Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (1978) mezunu. Çeşitli yayınevi ve reklam şirketlerinde çalıştı. Şiir ve yazıları *Yansıma*, *Soyut*, *Yeni Dergi*, *Yarına Doğru*, *Türkiye Yazıları*, *Sanat Olayı* gibi dergilerde yayımlandı.

"Başlangıçta Attila İlhan'ın şiir evreninden kaynaklandığı izlenimi bıra-kan şiirlerinde giderek kendi ses gücünü ve olanaklarını yarattığı görüldü. Çekinmeden girdiği güncel sorunları şiirleştirirken yüksek gerilim düzeyi ve geniş perspektif becerisiyle 1970 kuşağının anılan kalemlerinden biri oldu." (Şükran Kurdakul)

ESERLERİ:

Cehennem Bizim (1976), *Asıl Adı Gökyüzü* (1985).

HAKKINDA: Ahmet Ada / Türkiye Yazıları (Eylül 1977), Ramis Dara / Broy (Temmuz 1986), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

ÇANKAYA, İslâm

Şair. 6 Haziran 1948, Ortaköy / Iğdır doğumlu. Kars Ticaret Lisesi (1967), Kars Kız İlköğretmen Okulu (dışarıdan, 1968), Ankara İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi (1972) mezunu. Gazi Üniversitesinde Muhasebe Finansman dalında yüksek lisans programını tamamladı (1987). Bir süre Ankara'da ilkokul öğretmenliği (1968-75); Kırıkkale (1976-77) ve Ankara'da (1978-83) ortaokul ve ticaret lisesi öğretmenliği yaptı. Öğretim görevlisi olarak Hacettepe Üniversitesi Meslek Yüksekokulu muhasebe programında görev aldı (1977-96). 1996'dan itibaren Çankaya Üniversitesi öğretim görevlisi ve yeminli müşavir olarak çalışmalarını sürdürdü.

İlk şiiri (*Komşu Kızı*), *Genç Şairler Antolojisi*'nde yer almıştı. Diğer ürünlerini *Öğretmen Dünyası*, *ABC*, *Kıyı*, *Karşı* dergileri ile *Devrek Postası*, *Cumhuriyet* gazetelerinde yayımladı. 1990 yılından itibaren Ankara, İzmir, Sapanca, Devrek ve Hacıbektaş'ta fotoğraf ve şiir sergileri açtı. 1992'de *İremcik* dergisinin Nahit Övünç Şiir Yarışması'nda mansiyon, 1990 ve 1992'de fotoğraf yarışmalarında çeşitli ödüller aldı. Şiirinin ana izlekleri özlem, sevgiyi arayış, dünyayı ve nesneleri sevmektir.

"O halk şairlerinin aşka tutuluşu var ya, işte oraya bağlanan damarı, onu alıp halkça söyleyişe götürüyor. Ama bu halkça söyleyiş ilkel bir anlatım değil elbet; aydınlanmış bir halk dili. Yormadan, dolaysız, katıksız, halk ağzıyla konuşuyor. Söz cambazlığına sapmıyor. Sözcükleri, genellikle

İslam Çankaya

İSLAM ÇANKAYA

HASRETİN GÜL AÇTI

Tüm lambalarımda
Sevgi parlıyor
Tüm çeşmelerimden
Şiir akıyor
Çık da gel

Sokaklar hanımeli
Demini tutmuş çaylar
Gül ayında Türkiye'm
Koyul yola

Öyle gel ki şaşıp kalayım
Öyle gel ki dönmeyecek sanayım...

(*Üveyikler*, 1991)

EROL ÇANKAYA

SEVGİLİM LADY DIANA

En birinci sevgilim Lady Di, çünkü tanışmıyoruz
Böylece birbirimize acı verme tehlikesi yok
Gerçi hiçbir uçarılık yazmıyor hanemizde
En aşağılık argolardan da uzağız ama.

Biktıkça değiştiriyorum Lady Di'lerimi
Örneğin 4. Kanal'da bir kadın, yenisi o
Maalesef onların bıkma şansları yok
Hepsiyle kuytu bir uzaya ışınlanıyoruz
Kadeh kaldırıyoruz muhkem mutluluğumuza

Prenses Di, sevgilim, zararsız kendi halinde
Bütün Galleri sunuyor işlek elleriyle
Pist D'or şarap, martel konyak, kızgın rom
Bir damla sızıyor dudağından boynuna.

Finchley metrosunda İtalyanca ayrılıyor.
Hilesiz bir gökyüzü zarfl yor İstanbul'dan
Şaraplı ağzıyla Waterloo'da saldırıyor
Çiçeklerle filan poz veriyor Kuşadası'nda
Telefonda 723 97 58'den Lilian.

En birinci sevgilim Lady Di, hem bir kadın
Hem dostluğu açılmıyor gizli uçurumlara
"Aşk boktan" diyecek kerte Norveçli oydu
Polonya aksanlı sevişen İngiliz çimenlerde
Şömine alevinde duyduklarım hiç anlamadım.

Artık bir Lady Diana, hakikatli sevgilim
Bakışlarında hiçbir bulutu rastlamadım
Bir onun geceleri ulaşıyor yaz sabahlarına
En iyi toplamı olarak yaşanmış kadınların
En mümkün tutkular bir Di'nin saçlarında.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

temel anlamlarıyla kullanıyor. Yerel söyleyişe dayandığı örneklere rastlıyorsunuz, kimi yerde. Çekimli filleri az kullanıyor şiirinde. Bu, onun için olumlu bir puan. Kakafoni yaratan sözlerden çekinmiş, yargılarını kesinliğe kavuşturmamış gibi görünüyor ama, yargı var anlatımında. Nitelemeyle, yani sıfat tamlamalarını tersine çevirmekle yumuşak bir yargı belirtme yolunu yeğlemiş. Bunu da, kendisinin olumluluk hanesine kaydetmek gerek. İmge sevdasına düşmemiş, çıplak anlatımı yeğlemiş." (Mehmet Aydın)

ESERLERİ (Şiir):

Rüzgâr (1985), *Ayçiçeklerim* (1986), *Tutunmak* (1989), *Üveyikler* (1991), *Şiire Tatil Yok* (çocuk şiirleri, 1995), *Balonlar Ölmesin* (çocuk şiiri, 1997), *Sevda Tomurcukları* (1998), *Umut Zamanı* (2000).

Ayrıca vergi ve muhasebe konularında yayımlanmış on meslek kitabı vardır.

HAKKINDA: M.Rauf İnan / Üveyikler (İslâm Çankaya, 1991), Mehmet Aydın / Duyarlılıkların Şimşeğini Resimleyen Şair: İslâm Çankaya (Kıyı dergisi, sayı: 89, Ağustos 1993), Osman Nuri Poyrazoğlu / Kitap Kitap Şiir Gelir Bizlere (2000), TBE Ansiklopedisi (2001).

ÇANKAYA, Metin

Araştırmacı-yazar. 1954, Erzincan doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Erzincan'da (1976) tamamladı. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümünden (1979) mezun oldu. Aynı yıl Erzincan Merkez Ortaokulu Türkçe öğretmenliğine, 1983'te Denizli İrliganlı Ortaokuluna atandı. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesinde bir yıl daha lisans öğrenimi gördü (1991). Türk dili ve edebiyatı öğretmeni olarak Erzincan Atatürk Lisesi edebiyat öğretmenliği yaptı. Bir süre sonra Erzincan İli Kültür Müdürlüğünde şube müdürü oldu.

Erzincan ağzı üzerine metinler derledi. Erzincan ve çevresi folkloru üzerinde çalıştı. Mahalli televizyonlar için Erzincan El Sanatları ile ilgili program metinleri hazırladı. Şiir ve yazıları; *Doğu*, *Özsöz*, *Kervan* gazetelerinde ve *Efsanelerimiz* kitabında yayımlandı. 1988'den sonra günlük yazılar yazdı. *Erzincan Ağzı* (1995) adlı bir kitabı vardır.

HAKKINDA: TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ÇANKAYA, Mücellidoğlu Ali

Biyografi yazarı, araştırmacı. (D. 3 Mart 1920, Konya – Ö. ?). İlköğrenimini Akhisar'da, lise öğrenimini Eskişehir Lisesinde (1941) tamamladı. Siyasal Bilgiler Okulu İdari Şubesi (1946) mezunu. Mezun olduğu yıl atandığı [illegible] İçişleri Bakanlığına bağlı birimlerde maiyet memurluğu, 1949'dan itibaren Silvan (Diyarbakır), Baskil (Elazığ), Maçka (Trabzon) vb. ilçelerde kaymakam vekilliği ve kaymakamlık yaptı. Daha sonra atandığı Emniyet Genel Müdürlüğünde Umumi Arşiv Şubesi müdürlüğüne (1955) getirildi. Bu görevde iken İngiltere'ye gönderilerek, Scotland Yard'da ve Londra Belediyesinde staj yaptı. Dönüşünde Emniyet Genel Müdürlüğü 2. Asayiş Daire Başkanlığına (1960), Sivil Savunma uzmanlığına (1961) getirildi. Aynı yıl Newyork'ta Birleşmiş Milletler Ekonomik Konseyince düzenlenen dört ay süren Milletler Arası Uyuşturucu Maddeler Konferansı'na Türkiye delegesi olarak katıldı. Ankara Belediyesi başkan yardımcılığına, İçişleri Bakanlığı Teftiş Kuruluna (1965), aynı Bakanlığın Tetkik Kurulu müşavirliğine (1966) atandı, bu görevinden emekli oldu.

Çankaya, Mülkiye Mektebinin ilk kuruluşundan Siyasal Bilgiler Fakültesine dönüştürülmesine kadarki tüm öğretim kadrosu ile 1860-49 yılları arasında mezun olan 5993 Mülkiyelinin biyografilerini de içeren *Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler* (1954) adlı eseriyle tanınmıştır. Kızılay, Mülkiyeliler Birliği, Türk İdareciler Derneği üyesidir.

ESERLERİ:

Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (2 cilt, 1954), *Başkent Ankara'nın Meseleleri ve Bunların Çözüm Yolları* (1968), *Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler / Mülkiye Şeref Kitabı* (8 cilt, 1968-1971).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. V, 1968), Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi 2 (1977), Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi 3 (2003).

ÇANKAYA, Özden

Araştırmacı-yazar. 1946, Manisa doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Manisa'da tamamladı. 1968'de İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdikten (1968) sonra İstanbul'da serbest avukatlık yaptı. 1970-81 yıllarında TRT Kurumu'nda produktör ve program denetim uzmanı olarak çalıştı. *"Türk Televizyonunun Program Yapısı"* adlı teziyle doktorasını tamamlayarak, 1982'den itibaren Marmara Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulunda öğretim elemanı olarak çalışmaya başladı. Galatasaray Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo-Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı Başkanı olarak çalışmalarını sürdürdü. Yazarın ayrıca metin yazarlığını yaptığı çok sayıda televizyon progra-

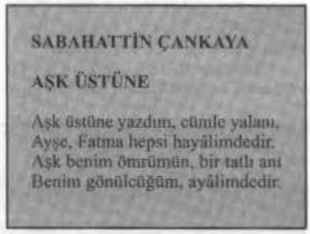
ESERLERİ:

"ARAŞTIRMA-DERLEME: *Türk Televizyonunun Program Yapısı (1968-1985)* (1990), *Dünden Bugüne Radyo Televizyon* (1997), *İstanbul Radyosu Anılar, Yaşantılar* (ortak çalışma, 2000), *Bir Kitle İletişim Kurumunun Tarihi: TRT 1927 – 2000* (2003).

ÖYKÜ: *Zeyno'nun Kovası* (2000).

ÇANKAYA, Sabahattin

Şair. 1921, Niğde doğumlu. İlk ve ortaokulu Nevşehir'de okudu. Haydarpaşa Lisesi, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi mezunu. Şiire 1937 yılında başladı. Samsun ve Ankara Devlet Güzel Sanatlar Galerisinde iki şiir sergisi açtı. Bir süre Polis okullarında, Sivil Savunmada ve Ankara Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulunda öğretim görevlisi olarak çalıştı.

ESERLERİ:

ROMAN: *Aşktan Ölen Adam* (1944).

ŞİİR-DESTAN: *Aşk Üstüne*, *Taş Yağmuru*, *Elif ile Yusuf* (1982).

DENEME: *Cevap* (1944), *Derim ki* (1948).

HAKKINDA: İsmail Özmel / Dünden Bugüne Niğde'li Şair ve Yazarlar (1990), TDE Ansiklopedisi (c. 2, s. 117), TBE Ansiklopedisi (2001).

ÇANLI, Mehmet

Cumhuriyet tarihçisi. 5 Mart 1964 doğumlu. Hacettepe Üniversitesi Tarih Bölümü (1986) mezunu. Yüksek lisans (1990) ve doktorasını (1994) Hacettepe Üniversitesinde tamamladı. Muğla Üniversitesinde öğretim üyesi olarak görev yaptı. Makaleleri *Türk Kültürü*, *Tarih ve Toplum*, *Askeri Tarih Bülteni*, *Toplumsal Tarih*, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi* adlı dergilerde yayımlandı. Ulusal ve uluslararası sempozyumlarda bulundu; panel ve çapraz konferanslara konuşmacı olarak katıldı.

ESERLERİ (Tarih):

Datça (Reşadiye) Kuva-yı Milliyesi (1999), *Datça Kuva-yı Milliyesinin Arşiv Kaynakları* (2003), *Datça Tarihinin Sosyal ve Ekonomik Hayatının* [illegible] *Arşiv Kaynakları* (2003).

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

ÇANTAY, Hasan Basri

İslâm âlimi, şair, siyaset adamı (D. 1887, Balıkesir - Ö. 3 Aralık 1964, İstanbul). Balıkesir tüccarlarından Halil Cenâbi Efendi'nin oğludur. Balıkesir İptidai Kebir Mektebinde başladığı öğrenimini, 1903'te babasının ölümü üzerine bırakmak zorunda kaldı. 11 Ağustos 1907'de Liva Tahrirat Kaleminde kâtip olarak devlet hizmetine girdi. Ayrıca Balıkesir Mevlevihanesi Medresesinde İslâmî ilimler ve Arapça, Farsça öğrendi. Bir süre memleketinde edebiyat öğretmenliği yaptı. Meşrutiyetten itibaren Balıkesir'de çıkan *Nasihat*, *Balıkesir* gibi gazetelerde makaleler yazdı. 1913'te Balıkesir Dâimî Encümeni başkâtipliği yaptı. 12 Eylül 1913'te Liva Encümen Başkâtibi iken yayımlanmaya başlayan *Karesi* gazetesinde çalıştı. 1917'de Darülhilâfe Medresesinde Türkçe öğretmenliğine atandı. Mütareke yıllarında *Ses* adlı bir gazete (1918) çıkardı. İttihat ve Terakki Cemiyetinin Balıkesir'deki yayın organı *Yıldırım* gazetesini çıkardı.

HASAN BASRİ ÇANTAY

NEFSİME

Âşıkım der yürürsün,
Hod nefsini bilmeden.

Kullar kanar, Hak kanmaz,
Kârı batıl olanlar,

Gözündeki mertek ne?
Bilmez desem bilirsin,

Tuza ekmek banarsın,
Hem göğsünde haçın var,

Tamu kaynar özünde,
Kalbin şeytan çağırır,

Âşık Hasan bu ne iş,
İçin fesad çarşısı,

Ölü yılan sürürsün.
İlde noksan görürsün,

Hak şerlere aldanmaz,
Ziyan eyler, kazanmaz.

Bu yalan ne, gerçek ne?
Melek nedir, eşek ne?

Küfre fetva sunarsın.
Hem hac yolun ararsın
Dünya cennet gözünde,
Tanrı adın sözünde.

İblisçedir bu gidiş,
Taşın kazıb bir ermiş.

Bazı yazılarından dolayı bir ara tutuklandı. Yazılarıyla ve fiilen Millî Mücadele'yi destekledi. 17-19 Mart 1919'da İzmir Müdâfaa-i Hukuk Osmaniye Cemiyetinin düzenlediği Büyük İzmir Kongresinde bulundu. TBMM'nin birinci dönemi için 5 Mayıs 1920'de yapılan seçimde Karesi milletvekili olarak 9 Mayıs'ta Meclis'e katıldı. TBMM'de Millî Eğitim, İçişleri, Kitaplık komisyonları ile Memurin Muhakematı Tetkik Kurulunda çalıştı. Matbuat Umum Müdürlüğünün hesaplarını inceleme komisyonunda görev aldı. II. ve III. toplantı yıllarında Millî Eğitim Komisyonunun kâtipliğini yaptı. Anadolu ve Rumeli Müdâfaa-i Hukuk Grubunun kurulmasından sonra muhalefetteki II. Grupta yer aldı. Daha sonra memleketinde Arapça (Darülhilafe, 1923) ve edebiyat (1924-) öğretmenliği ve yazarlığı sürdürdü. Ayrıca şehit çocukları için kurulan yuvanın müdürlüğünü üstlendi. 1928'de emekli oldu. *Zafer-i Millî* gazetesine yazdı. Şiir ve yazılarında Siretî, Nasuhî Dede gibi imzalar kullanmış olan Hasan Basri, daha çok Kur'ân-ı Kerim mealiyle tanındı. Edirnekapı Şehitliğinde gömülmüştür.

ESERLERİ:

Mektepli Yavrularıma (1922), *Müslümanlıkta Himaye-i Etfal* (1922), *Ülkü Edebiyatı* (1939), *Zekâ Demetleri* (1939), *Kur'ân-ı Hakîm ve Meâl-i Kerim* (3 cilt, 1953), *Kırk Hadis ve Meâlleri* (3 cilt, 1956-62), *Fıkh-ı Ekber* (Ebu Hanife'den, 1954), *Babamın Şiirleri* (şiir, oğlu Müfit Çantay tar. 1964), *Karagünler ve İbret Levhaları* (anı, 1964), *Akifnâme* (1966).

Ayrıca *Şifa Tercümesi* (siyer), *Kalendernâme* (felsefe) *Divân-ü Lugati't-Türk Tercümesi*, *İslâmda Cihad* adlı eserleri basılmadı.

HAKKINDA: Vehbi Vakkasoğlu / Osmanlıdan Cumhuriyete İslâm Alimleri (1987), Ahmet Ersöz / Vefatının 25. Yıldönümünde Hasan Basri Çantay (Zaman, 3.12.1989), Aydın Talay / Zaman (3.12.1991), Emin Işık / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 8, 1993), Mücteba Uğur / Hasan Basri Çantay (1994), Kemal Öztürk / İlk Meclis (1999), İbnülemin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. 4, 2002), Vehbi Vakkasoğlu / Osmanlıdan Cumhuriyete İslâm Âlimleri (2002).

ÇAPA, Mesut

Araştırmacı. 1961, Ordu doğumlu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümünü bitirdikten (1982) sonra aynı üniversitenin Türk İnkılap Tarihi Enstitüsünde yüksek lisans ve doktora çalışmasını tamamladı. 1990 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesine yardımcı doçent olarak atandı. 1991'de doçent, 1997 yılında profesör oldu. Aynı fakültede bir süre Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Başkanlığı ve dekan yardımcılığı, Sosyal Alanlar Eğitim Bölümler başkanlığı yaptı. Ulusal Kurtuluş Savaşı'nda Trabzon'un yeri ve rolü konusunda ilk kez bir yerel arşiv oluşturdu.

ESERLERİ:

Pontus Meselesi Trabzon ve Giresun'da Millî Mücadele (1993), *Millî Mücadele Döneminde Trabzon Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, Osmanlıca Seçme Metinler ve Belgeler*, *Millî Mücadele Trabzon Vilayetiyle Yazışmalar* (Veysel Usta ile, 1995), *Atatürk İlkeleri İnkılap Tarihi ve Millî Mücadele*, *Faik Ahmet Barutçu Hayatı ve Kişiliği* (biyografi, 1998), *Cumhuriyetin İlk Yıllarında Trabzon Vilayetiyle Yazışmalar* (Veysel Usta ile, 1998).

HAKKINDA: Mesut Çapa / Faik Ahmet Barutçu Hayatı ve Kişiliği (1998), Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 6.8.1998).

ÇAPAN, Ali

Şair. 1948, Oğuzeli / Gaziantep doğumlu. Nizip Ortaokulu ve Maliye Okulunu (1966) bitirerek ortaöğrenimini tamamladı. Gaziantep Defterdarlığında memurluk yaptı. Şiirleri başta kendi çıkardığı *Ekin* (Gaziantep, 1972) olmak üzere çeşitli dergilerde yer aldı.

ESERLERİ:

Çiğdem Çiçeğim (1967), *Martı Kanadında Bir Euren* (1968), *Aç Ekin* (1971), *Sevda Sürgünü* (1987).

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

ÇAPAN, Cevat

Şair ve çevirmen. 1933, Darıca / Gebze / Kocaeli doğumlu. Robert Kolej (1953), Cambridge Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü (1956) mezunu. *"İrlanda Tiyatrosu'nda Gerçekçilik"* adlı tez çalışmasıyla doktora yaptı. Asıstan olarak girdiği (1960) İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümünde doçentliğe (1963) ve profesörlüğe yük-

Cevat Çapan

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

CEVAT ÇAPAN

SAKIN GEÇ KALMA ERKEN GEL

Usulca gir kapıdan, zile basma.
Hiç telaşlanma ben daha dönmemişsem.
Yoldayımdır, nerdeyse yokuşun dibinde,
Suların kararmasını bekliyorumdur,
Tuğla harmanlarından gelen yanık havanın
Bahçedeki akşamsefalarına sinmesini.
Güç bela dizginliyorumdur içimde
Dörtnala sana koşan küheylanları.

Bütün gün kâğıttan dağlar arasındaydım,
Nabzım ileri giden bir saat gibi işledi durdu.
Dilekçeler, kararlar, tozlu makbuzlar;
Hep adını okudum silinmiş satırlarda.
Pencerede kuleler, minareler, kirli gök.
Durmadan kuşlar uçtu bir bacadan.
Rüzgâra karışan saçlarını gördüm
Bulutlu aynalarda.

Balkonun kapısını aç, su ver saksıdaki çiçeğe.
Geyikli örtüyü ser masaya, dinlen biraz.
Sessizlik şaşırtmasın seni, ürkütmesin.
Ben içindeyimdir o alaca sessizliğin.
Şehrin gürültüsü dolacak az sonra odaya,
Karanlık bir yankıya dönüşecek karşı dağlarda.

seldi. Devlet Güzel Sanatlar Akademisi (Mimar Sinan Üniversitesi) Tiyatro Bölümüne geçti. Boğaziçi Üniversitesi Amerikan Edebiyatı Bölümünde öğretim üyesi olarak çalıştı. Sonradan geçtiği Yeditepe Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesinin dekanı oldu.

Edebiyata şiir yazarak başlayan Çapan, daha sonra ağırlık verdiği şiir çevirileriyle tanındı. Şiir, hikâye, eleştiri ve çevirileri 1951'den itibaren *Varlık*, *Yeditepe*, *Seçilmiş Hikâyeler*, *Yücel* (1952-56), *Pazar Postası* (1959), *Dönem*, *Şiir Sanatı*, *Milliyet Sanat*, *Cumhuriyet Kitap* gibi dergilerde yayımlandı. *Seferis*, *Y. Ritsos*, *Kavafis*, *O. Elitis* vb.'den çeviriler yaptı. Çeviri antolojiler hazırladı. *Dön Güvercin Dön* adlı ilk şiir kitabıyla 1986 Behçet Necatigil Şiir Ödülünü kazandı.

"İyi şiirin mutlaka narsisistik bir çembere hapsolmak zorunda olmadığını kanıtlıyor Cevat Çapan. Teknik yetkinlik, başkalığın kutlanmasına adanmıştır burada (son kıtada, yitirme ve kavuşma ritminin, kumsalı peş peşe yalayan dalgalar gibi cisimleşmesini sağlayan kadansa kulak verelim). Yalnız "Kutlamalar, Buluşmalar" adını taşıyan ilk bölümüyle değil, bütünüyle bir kutlamalar kitabı bu. Başka anların, başka şairlerin, başka şiirlerin de kutlanması. Çapan'ın sevdiği şairlerin, Yeats'in, Nâzım Hikmet'in, Gülten Akın'ın, Lawrence Durrell'in, Anday'ın, Seferis ve Ritsos'un, ama en çok da Oktay Rifat'ın sesleri ve imgeleri, o yaşlı karı kocaya eski bir yolculuğu bir kez daha yaşatan şarkı kıvılcımı gibi, bir sönüp bir parlıyor bu şiirlerde. Buna 'metinlerarasılık' da denildiği oluyor – ancak büyük bir ustalığın kaldırabileceği bir tevazu, demeyi yeğlerdim ben." (Orhan Koçak)

"Cevat Çapan'la tanışmadan, Cevat Çapan'ı tanımadan önce, şiirlerini tanıdığımda çok hüzünlü bir şair izlenimini bırakmıştı bende; gerçi şiirlerinin genelinde hüzün hâkim ama... Tanıdıktan sonra, en hüzünlü anında bile konuşurken o güleç yüzü, göz bebeklerindeki o uyanıklık, eşine dostuna esprileriyle takılması, doğrusu şaşırtmıştı beni. Bulunduğum toplantılarındaki konuşmalarında hep bu zeki esprileriyle karşılaştım. Daha sonra dönüp tekrar tekrar şiirlerini okudum. Evet: O yaramaz çocuk hüzün, gene orada duruyor. Fethi Naci'nin dediği gibi: 'Cevat'ın şiirinde bağdaş kurup oturmuş; abartısız, yakınmasız hep alçak sesle söylenen, belli belirsiz bir gülümsemeye sinmiş o hüzün...' bir şaire yakışır haliyle. Yaşadığı ülkeye, bulunduğu coğrafyaya yakışır haliyle ve ülkesinin, coğrafyasının suretini yansıtarak beyaz sayfalara." (Metin Fındıkçı)

ESERLERİ:

İNCELEME-ARAŞTIRMA: *İrlanda Tiyatrosu'nda Gerçekçilik* (doktora tezi, 1966), *Değişen Tiyatro* (1972), *John Whiting* (1972).

ANTOLOJİ: *Çinden Peru'ya* (değişik şairlerden, 1966), *Çağdaş Yunan Şiiri Antolojisi* (1982), *Çağdaş İngiliz Şiir Antolojisi (1985)*, *Çağdaş Amerikan Şiiri Antolojisi (1988)*, *Dünya Yazınından Seçilmiş Aşk Şiirleri (1993)*, *L'Hiver est Fini* (şiirlerinin Fransızca çevirisi, 1995) *Çin'den Peru'ya Dünya Şiirinden Çeviriler* (1998), *Kaptanın Şiir Defteri* (Erdal Alova ile, yerli ve yabancı şairlerden seçki, 2000), *Yüreklerdeki Ok-Dünyanın En Güzel Aşk Şiirleri* (2001).

ŞİİR: *Dön Güvercin Dön* (1985), *Doğal Tarih* (1989), *Sevda Yaratan* (1994), *Şiir Atlası* (6 cilt, 1994-2000), *Seçme Şiirler* (1998), *Ne Güzel Yolculuktu Aklımdan Çıkmaz* (2001), *Yürekteki Ok* (2003), *Deniz Ürperiyor Uzakta* (2004).

CEVAT ÇAPAN

BEYAZ GECELERDE

Zaman gitgide daralıyor -
yola çıkmadan postalamak istiyorum
sana bu kartı.
Leningrad, biliyorsun, bir yazarlar kenti
Petersburg adıyla kurulduğu günlerden beri.
Neva'ya açılan kanallarında gezdirirlerken
Puşkin in evini gösteriyorlar övünçle,
Dostoyevski'nin okuduğu mühendis mektebini.
Bir zamanlar Gogol'ün yürüdüğü köprülerin
altından geçiyoruz başlarımızı eğerek,
sonra kalabalığına karışıyoruz Nevski Caddesi'nin.
Her yerden altın kuleler görünüyor,
altın kubbeler, kışlık saray,
gezilmesi yıllarca sürecek müzeler.
Ve sağda, ağaçlı bir avlu içinde,
geçen yıl Anna Ahmatova'nın halka açılan evi.
"Anna Ahmatova, ünlü Rus ve Sovyet Şairi!"
Coğrafya baş döndürüyor Leningrad'da,
Tarih de öyle.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ÇEVİRİ: *Destansı Öykü* (Yorgo Stilianos Seferiadis'den, 1965), *Hiroşima Sevgilim* (Marguerite Duras'dan, 1966), *Şiirler* (Sappho'dan, 1966), *Sanatın Gerekliliği*(E. Fischer'den, 1966), *Marksizm ve Şiir* (G. Thomson'dan, 1966), *Çağdaş Gerçekçiliğin Anlamı* (G. Lukacs'tan, 1969), *Üç Kırmızı Güvercin* (Seferis'ten, 1971), *Savaş ve Barış* (Piscator uyarlaması, 1972), *Umarsız Penelope* (Ritsos'tan, 1974), *Yaşama Uğraşı* (C. Pavese'den, 1974), *Kökler* (oyun, Arnold Weiskler'den 1978), *Yedinci Adam* (J. Berger'den, 1979), *Kırmızı Güller* (oyun, O'Casey'den, 1979), *Kırk Şiir* (Kavafis'ten, 1982), *Çılgın Nar Ağacı* (Elitis'ten, 1983), *Alışkanlıklar da Değişir* (Ritsos'tan, 1984), *Sarısabır Çiçeklerinden Bir Ders* (oyun, Athol Fugard'den, 1990), *Şiirler* (Ungaretti'den, 1991), *HerŞey Ayartabilir Beni* (W.B. Yeats'ten, 1991), *Sessiz Geceler* (R. Carver'dan, 1992), *Hakikalar* (Başo-Buson-Issa'dan, 1992), *Soyağacı* (E. Vakalo'dan, 1992), *Ateş Karalamaları* (T. Tranströmer'den, 1992), *Vedalaşmanın İlmini Yaptım Ben* (Osip Mandelştam'dan, Seyhan Erözçelik'le, 1992), *Şiir Sanatı* (George Thomson'dan, 1984 – daha önce *Marksizm ve Şiir* adıyla), *Yürüyüş Türküsü* (J. Whiting'den, 1994), *Şeytanlar - Hayır Neden* (J. Whiting'den, 1994), *Çorak Ülke* (T.S. Eliot'tan, 1995), *Denize Övgü* (F. Pessoa'dan, 1995), *Soğuk Bir Bahar* (E. Bishop'tan, 1997), *Düğüne* (1997) - *Fotokopiler* (1999) (J. Bergr'den), *Ritsos-Bütün Şiirlerinden Seçmeler* (Yannis Ritsos'tan, 1999).

HAKKINDA: Metin Fındıkçı / Cevat Çapan'la Buluşmak (22.10.1998), Fethi Naci / Dönüp Baktığımda (1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 1.7.1999), Hikmet Altınkaynak / Dünyayı Paylaşan Yazarlar (2001), Ne Güzel Yolculuktu Aklından Çıkmaz (Kitap Rehberi, Aralık 2001), İnci Asena / Yirminci Yüzyılda Yazınımıza El Verenler (2001), TBE Ansiklopedisi (2001), Yirminci Yüzyılda Yazınımıza El Verenler (Cumhuriyet Kitap, 4.1.2001), Hakan Savlı / "O Gösterişsiz Hüzün"ün İzleri Cevat Çapan - Erdal Alova / Yeşil Gözlü Kondor - Metin Fındıkçı / Derken Düşlerdeki Yolculuklar Başlardı - Eray Canberk / "Ne Güzel Yolculuktu Aklımdan Çıkmaz"ı Okurken-Güngör Tekçe / Cevat Çapan ve Ateşböcekleri - Gültekin Emre / Ne Güzel Yolculuktu (Cumhuriyet Kitap, 7.11.2002), Ne Güzel Yolculuktu Aklımdan Çıkmaz/ Cevat Çapan (Cumhuriyet Kitap, 14.11.2002), Orhan Koçak / Cevat Çapan'ın İzleri (Virgül, sayı: 52, Haziran 2002), Yaprak Dergisi Ok - Dünyanın En Güzel Aşk Şiirleri (Cumhuriyet Kitap, 21.11.2002).

ÇAPAN, Pervin

Dil ve edebiyat araştırmacısı. 23 Aralık 1959, Karabük doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Karabük'te tamamladı. Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1985) mezunu. 1986'da Fırat Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne Eski Türk Edebiyatı araştırma görevlisi olarak atandı. Yüksek lisansını Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde 1988'de, doktorasını ise aynı enstitüde 1993 yılında tamamladı. 1994'te Fırat Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne yardımcı doçent kadrosuna atandı. 1997 yılında geçtiği Muğla Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde 1999 yılında doçent unvanını aldı. Aynı bölümde öğretim üyesi olarak görevini sürdürdü.

Lisans tezi: "*Bursalı Rahmî, Gül-i Sad-Berk*" (Erzurum, 1985). Yüksek lisans tezi: "*Mustafa Safâyî Efendi, Tezkire-i Safâyî*" (Elazığ, 1988). Doktora tezi: "*18. yy. Tezkirelerinde Edebiyat Araştırma ve Tenkidi*" (Elazığ, 1993).

Makalelerini 1989'dan itibaren *Fırat Üniversitesi Dergisi* (Sosyal Bilimler), *Millî Eğitim Dergisi*, *Millî Kültür*, *Fırat Şiir Akşamları Güldeste'si*, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi* ile ortak kitaplarda yayımladı.

ESERLERİ:

Mustafa Safâyî Efendi, Tezkire-i Safâyî (Nuhbetü'l-Âsâr min Fevâ'idi'l-Eş'âr), *Mesneviye Düşen Aşklar*.

ÇAPANOĞLU, Münir Süleyman

Yazar (D. 1894, İstanbul - Ö. 1 Temmuz 1973). Kullandığı müstearlardan bazıları Ali Fuat Aksaçlı, Cem Oyaoğlu, Hulusi Kodaman, Pervin Safa, Sabit Çelebi, Süha Bülent'tir. Kabri Feriköy Mezarlığındadır. İlk Türk gazetelerinden *Tercüman-ı Ahval*'i çıkaran Âgâh Efendi'nin torunudur. Ortaöğrenimini Saint Joseph Fransız Lisesi ve Üsküdar İdadisinde tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi öğrencisi iken Birinci Dünya Savaşı'nın başlaması üzerine askere alındı. Savaş sonrası çok sayıda gazete ve dergide düzeltmenlik, fıkra yazarlığı yaptı. *Tatlı Sert* adlı bir mizah dergisi ile *Hür Türkiye* (1953) adlı bir aylık dergi çıkardı.

Münir Süleyman Çapanoğlu

Yayın hayatına Ahmet Rasim'in teşvikiyle başladı. İlk yazısı henüz on üç yaşındayken *Şebab* gazetesinde çıkmıştı. Daha sonra yazıları *Sabah*, *İkdam*, *Tercüman-ı Hakikat*, *Zaman*, *Cumhuriyet*; son dönemindeyse *Son Telgraf*, *Yedigün*, *Büyük Doğu*, *Yeni Sabah*, *Resimli Tarih* vd. gazete ve dergilerde yer aldı. Birçok eseri gazete ve dergi sayfalarında kalmış olup kitaplaşmamıştır.

ESERLERİ:

ROMAN: *Siyahlar İçinde* (1916), *Karacakoncolos* (1916).

DENEME: *Bizde Kadınlık* (1916).

HİKÂYE: *Düğün Gecesi* (1918), *Günahtan Sonra* (1918).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Basın Tarihimizde İlave* (1960), *Basın Tarihine Dair Bilgiler ve Hatıralar* (1962), *Basın Tarihimizde Parazitler* (1962), *İdeal Gazeteci Efendi Babamız Ahmet Midhat* (1964), *Türkiye'de Sosyalizm Hareketleri ve Sosyalist Hilmi* (1964), *Basın Tarihimizde Mizah Dergileri* (1970).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 2, s. 118), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Kemal Şahingözlü / Münir Süleyman Çapanoğlu'nun "Psikolojik Seksüel Tahlil" Kitabı: Öpüşmek Hangi Ayda Tatlıdır (Varlık dergisi, Ekim 2002).

ÇAPANOĞLU, Ömer

Hukukçu, şair. 15 Ocak 1926, Egil / Diyarbakır doğumlu. İlköğrenimini Egil'de tamamladı. Diyarbakır Ziya Gökalp Lisesi (1943), İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1949) mezunu. Stajını tamamlayarak 1953'ten itibaren Muğla, Karakoçan, Gaziantep ve İstanbul'da savcı yardımcılığı görevlerinde bulundu. Son olarak Urfa savcılığı görevindeyken emekli oldu.

"*Hak ve özgürlüğü bugüne dek alışmadığımız yönde görüyoruz, Ulu Vargı adlı şiir kitabında. Kitabın kendine özgü bir çarpıcılığı var. Mevlâna'dan Sokrat'a dönüş, Fatih'ten Gökalp'a geliş tümüyle kaynaşmış bu ufak kitapçıkta.*" (Dünya gazetesi, 28.8.1971)

ESERLERİ (Şiir):

Sonra Tanrı Konuştu (1958), *Ulu Vargı* (1971), *Erk* (1973), *Ata Türkiye* (1973), *Hatun Sultan Sevgilim* (1987).

ARAŞTIRMA: *1960 Sonrası Türk Siyaset Hayatı* (1973).

HAKKINDA: Ömer Çapanoğlu (Son Havadis, 30.8.1971), Ulu Vargı (Dünya, 28.8.1971), Ş. Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (c.3, 1997).

ÇAPIN, M. Halit

Gazeteci-yazar. (D. 1936, Çanakkale - Ö. 29 Temmuz 2006, İstanbul) Gazetecilik Yüksekokulu (1957) mezunu. Gazeteciliğe 1956 yılında *Ter-*

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

M. Halit Çapın

cüman gazetesi muhabiri olarak başladı. Daha sonra *Milliyet, Yeni Ortam,* tekrar *Milliyet* ve 1986'dan itibaren *Güneş* gazetesinde çalıştı. Röportajlarıyla tanındı. Çeşitli gazetecilik kuruluşlarından on dört ödül kazandı. *Bay Alkolü Takdimimdir* adlı eseri 1985 yılında bir televizyon oyununa konu oldu. Kozlu Mezarlığında toprağa verildi.

ESERLERİ:

Bay Alkolü Takdimimdir (1982), *Bay Alkolsüz Zamanlar* (1990), *Ben Sana Küskünüm* (1994).

ÇAPLI, Bülent

İletişimci. 1958, Ankara doğumlu. Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksekokulunu bitirdi. Amerika Birleşik Devletleri Utah Eyalet Üniversitesinden iletişim alanında yüksek lisans diploması aldı. Daha sonra Fulbright burslusu olarak yine Amerika Birleşik Devletleri Ohio Üniversitesinde telekomünikasyon alanında doktora programına devam etti. İstanbul Üniversitesinden radyo televizyon alanında doktor, sonra da profesör unvanlarını aldı. İngiliz Hükümetinin bursu ile Manchester Üniversitesi Avrupa İletişim Enstitüsünde konuk araştırmacı olarak çalıştı (1991-92). Daha sonra Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi öğretim üyesi olarak görev yaptı.

Mehmet Ali Birand ve Can Dündar ile 1991 yılında "Demir Kırat", 1995 yılında "12 Mart", Can Dündar ile 1999 yılında "İsmet Paşa" isimli televizyon belgesellerini hazırladı. İletişim etiği, iletişim politikaları ve uluslararası iletişim alanlarında akademik çalışmalarıyla tanındı.

ESERLERİ:

Demirkırat: Bir Demokrasinin Doğuşu (1991), *12 Mart: İhtilalin Pençesinde Demokrasi* (1994), *Televizyon ve Siyasal Sistem* (1995), *İletişim ve Etik.*

HAKKINDA: Bülent Çaplı / Televizyon ve Siyasal Sistem (1995), Ragıp Duran / Medya ve Etik (Virgül, sayı: 58, Ocak 2003).

ÇAPMAN, Nedim

Şair. 1920, İzmir doğumlu. Liseye kadar İzmir'de okudu. Ankara Türk Maarif Cemiyeti Kolejini bitirdi. İki yıl AÜ Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümünde okuduktan sonra Bowling Green Devlet Üniversitesi Gazetecilik Bölümünden mezun oldu. Genellikle tabiat, sıla hasreti ve insan konularını işlediği şiirleri *Kaynak* dergisinde yayımlandı. *Okyanusun Ötesi* (1956) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Rasim Bostancı / Şiir Antolojisi (tsz), V. Recai Velibeyoğlu / ÖBBŞKA (c.1, 1975), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ÇAPRAZ, Kemal

Gazeteci, yazar. 1964, Pelitören köyü / Araç / Kastamonu doğumlu. İlk, orta ve lise tahsilini İstanbul Tuzla'da tamamladı. İstanbul Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulu (1987) mezunu. İstanbul Üniversitesi SBE Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Bölümünde "*Kırım Türkleri Basın Tarihi*" üzerine yüksek lisans yaptı.

Türk dünyası ile ilgili çalışmaları başta *Türkiye* gazetesi ve TGRT olmak üzere *Türkistan, Türk Yurtları, Türk Yurdu, Doğu Türkistan'ın Sesi, Yeşevi, Yeniden Diriliş, Türk Diplomatik, Emel, Kardaşlık* vb. dergi ve gazetelerinde yayımlandı. Gazetecilik mesleğini aylık olarak yayımladığı *Ufuk Ötesi* gazetesinde sürdürdü. Türkiye Kültür Ocağı Derneği, Türkmenistan Türkleri ile Dayanışma Derneği, Turan Kültür Vakfı kuruculari arasında yer aldı. 2000 yılında kurucusu olduğu Basın Birliği Derneği başkanlığını yürüttü. Çalışmaları nedeniyle çeşitli ödüller aldı. *Sürgünde Yeşeren Vatan: Kırım* isimli bir araştırması vardır.

HAKKINDA : Nail Tan-Özdemir Tan / Gurur Kaynağımız Kastamonululer II (2004)

ÇARIKLI, Hüseyin Hâcim

Devlet adamı (D. 10 Ekim 1881, Uşak – 5 Aralık 1965, İzmir). Bergama Rüştiyesi, İzmir İdadisi, Mülkiye Mektebi yüksek kısmı (1904) mezunu. Kaymakamlık stajını Denizli ve Manisa'da tamamladıktan sonra Burhaniye, Gönen, Bergama, Tavas, Çeşme, Akhisar kaymakamlığı yaptı. 1913'te İzmir vilâyeti polis müdürü oldu. Havran, Karesi (Balıkesir) mutasarrıflıklarına getirildi. 1919'da İzmir ve Ege'nin Yunanlılar tarafından işgaliyle Balıkesir'de kurulan Müdafaa-i Hukuk ve Redd-i İlhak Cemiyetinin başkanlığını yaptı. Ocak 1920 seçimlerinde Karesi mebusluğuna seçildi ve Meclis-i Mebusana girdi. Bu Meclisin İngilizlerce kapatılmasından sonra Ankara'ya yerleşti. Daha sonra TBMM'nin 1. Devresinde Karesi (Balıkesir) milletvekili oldu. İstiklâl Mahkemeleri kurulduktan sonra Konya ve Şark İstiklâl Mahkemeleri başkanlığına getirildi. Mayıs 1950 seçimleri sonuna kadar Balıkesir milletvekilliği sürdü. 1950'den sonra siyasetten ve resmi görevlerinden emekli olarak İzmir'e yerleşti. *Balıkesir ve Alaşehir Kongreleri ve Hâcim Muhittin Çarıklı'nın Kuvvâ-yı Milliye Hatıraları* adlı eseri basıldı (1947).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. III, 1968).

ÇARKIT, Hüseyin

Şair. 22 Kasım 1960, Tomarza / Kayseri doğumlu. Şiirlerinde Hocamoğlu mahlasını da kullandı. Mimar Sinan Öğretmen Lisesi ve Kayseri Eğitim Enstitüsü (1979) mezunu. Kayseri'de öğretmenlik mesleğini sürdürdü. ANASAM üyesidir. 2000 yılında *Yazılmayan Sayfalar* adlı ilk şiir kitabı yayımlandı.

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (c.1. 2.bas. 2003).

ÇARPAN, Neclâ

Şair ve yazar. 1929, Bakırköy / İstanbul doğumlu. Gençliğinde yoğun olarak tasavvufla ilgilendi. *Bursa* kitabının tasavvufi bir bölüm olan "*Bursa Cennetinde Ölümsüzlüğe Erenler*" adlı bölümünü yazdı. Bu ilgisinin bir parçası olarak Yeni Mesnevi-Yayım ve Turizm Endüstrisi şirketini kurdu (1973). Mevlâna'dan çocuk hikâyelerini çeşitli dillere çevirdi. Bu çalışmaları ile uluslararası çeşitli başarı ödülleri kazandı. İLESAM üyesidir.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Mevlâna ile Yeni Mesnevi* (c. 1, 1965), *Yeni Mesnevi Özkaynaktan Sunulan İlâhi Armağan* (c. 1, 1966), *Hz. Mevlâna'dan Çağrı: Yeni Mesnevi* (1968), *Hz. Mevlâna'dan Yeni Mesnevi* (1970), *Öte Âlemden Atatürk'ün Türk Milletine Seslenişi* (1973).

ÇOCUK EDEBİYATI: *Çocuk Hikâyeleri* (1958), *Kocabaş-Karabaş* (1980), *Talih Kuşu* (1980), *Yuva Yuva İçinde* (1980), *Kuş Yaralanınca* (1980), *İnsanın Korkusu* (1980), *Açılan Kucak* (1980), *En Güzel Ses* (1980).

HAKKINDA: V. Recai Velibeyoğlu / ÖBBŞKA (c.1, 1975), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ÇARSANCAKLI, Ziya Alp

Şair. 15 Nisan 1926, Elazığ doğumlu. Eski milletvekillerinden Bedri Çarsancaklı'nın oğlu. Ortaöğreniminden sonra medrese tahsili yaptı. Bir süre çiftçilikle uğraştı. İl daimi encümen üyeliğinde bulundu. Şiirleri Elazığ mahalli gazetelerinde yer aldı. Ürünlerinde divan şiiri geleneğini benimseyerek tasavvuf çizgisine yöneldi.

"Ziya Çarsancaklı, yaşayan bir şair, dili oldukça sade, anlatım ve üslûbu bugünkü nesle yabancı olmayan, hayal gücü kuvvetli bir şahsiyettir." (Naci Onur)

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Ziya Alp Çarsancaklı

"Çarsancaklı, şimdi çoktan unutulan geleneksel selâmlık kültürümüzün edep anlayışı ve ciddiyeti içerisinde eserini kaleme almıştır. Bu eserde konuların dağınıklığı ve tekrarlı anlatım, olayların hafızada kalmasını kolaylaştırıyor." (Ali Öztürk)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Gazel Yapraklar* (1999), *Gazelli Dallarda* (2000), *Kaleden Yürek Sesim* (2005), *Üç Kuşak'tan Kültür Farkım* (2005).

ANI: *Hatıralardan Bir Demet Dert Yumağı* (2002).

HAKKINDA: Bedrettin Keleştimur / Bu Bir Hikâye Değil (Ortadoğu gazetesi, 1.8.1999), Bedrettin Keleştimur / Dünya Pazarında (Ortadoğu, 21.8.1999), M. Naci Onur / Külliye (Ocak 2002), Ali Öztürk / Uzatsam Gençliğime Değecek Sanki Elim (Külliye, Ocak 2003).

ÇATAK, Ali

Şair ve yazar (D. 1924, Develi / Kayseri - Ö. 21 Haziran 1996). Şiirlerinde Âşık Ali Çatak imzasını kullandı, Seyrani Delisi olarak tanındı. Ortaöğrenimini tamamladıktan sonra gittiği Ankara'da inşaat kalfalığı yaparak hayatını kazandı. Bu yıllardan itibaren arada halk şiir geleneği çizgisinde şiirler yazmaya başladı. Bütün ömrü çile ve elem içinde geçti.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Erciyes'ten Anadolu'ma, Derdin Derdim Anadolu.*

ARAŞTIRMA: *Halk Şairi Seyrani, Ünlü Çavuş.*

HAKKINDA: Abdullah Satoğlu / Kayseri Ansiklopedisi (2002).

ÇATALTEPE, Halil

Bkz. ZARALI HALİL

ÇATIKKAŞ, M. Atâ

Dil ve edebiyat araştırmacısı. 17 Mayıs 1946, Tosya / Kastamonu doğumlu. İlköğrenimini aynı ilçede, ortaokulu ve lise ikinci sınıfı Kastamonu Abdurrahman Paşa Lisesinde okudu. Lise öğrenimini İstanbul Pertevniyal Lisesinde tamamladı. 1967 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne kaydoldu. 1972'de bu bölümü bitirdi. 1973 yılında aynı bölüme doktora öğrencisi olarak girdi. 1976'da Suadiye Lisesinde başladığı edebiyat öğretmenliğini 1977'den itibaren Galatasaray Lisesinde sürdürdü. 1979'da "Firdevsi-i Rumi'nin *'Süleymanname-i Kebir'*" (72 cilt) adlı doktora tezini verdi. 1983'te Galatasaray Lisesinden Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne naklen atandı. 1984 yılından itibaren aynı fakültede yardımcı doçent olarak görev yaptı.

Makaleleri 1975 yılından itibaren *Ortadoğu, Tercüman, Tarih ve Edebiyat, Türk Dünyası Araştırmaları, Orkun, Zaman, Türk Dünyası İncelemeleri, Yazdıkça* dergi ve gazetelerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

Edebiyat Kılavuzu (1989), *Uygulamalı Türk Dili Kılavuzu* (1993), *Yazılı ve Sözlü Anlatım Kılavuzu* (2001).

SADELEŞTİRME-ÇEVİRİ-YAYIMA HAZIRLAMA: *Manzum Nasreddin Hoca Fıkraları* (Fuad Köprülü'den, 1980), *Mâniler* (Kilisli Rifat Bilge'den, 1996), *Ahmet Midhatin Kelile ve Dimne Tercümesi* (Hulâsa-i Hümâyunnâme, 1999; sadeleştirilmiş baskısı: *İki Çakalın Hikâyesi* adıyla, 2000).

M. Atâ Çatıkkaş

ÇATIŞ, Haşim

Şair (D. 4 Eylül 1952 - Ö. 19 Mart 1996). Asıl adı: Haşim Müftüoğlu'dur. Kadıköy Maarif Kolejini bitirdikten (1970) sonra bir süre İstanbul Üniversitesi Felsefe, İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümlerinde okudu. Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu (1982). Ada Yayınları ile çeşitli reklam ajanslarında çalıştı. 1984'te Antalya Festivali satranç yarışmasında birinci oldu.

İlk şiiri 1996'da *Doğrultu* dergisinde, sonraki ürünleri *Saçak, Oluşum, Yazı, Türkiye Yazıları, Şiir Atı* gibi dergilerde yayımlandı. 1987'de bütün şiirlerini bir kitapta topladıktan sonra şiirle ilgilenmedi; Didim Mavi Şehir'de yazlık bir sitedeki dairesinde inzivaya çekildi. Kırk dört yaşında iken bir trafik kazasında yaşamını yitirdi.

HAŞİM ÇATIŞ

YILDIZLARIN SEVGİSİ

Yüzyıllarca ben bu şehirlerde
Uyuyanların yüzünü araştırdım
Yüzyıllarca yüz yıllarca
Rastladığım tüm çocuklara
Bir rüzgar bulaştırdım

Bir saman yoluydu yalnızlığım
Her zerresi ışığın kucakladı beni
Düşünceler verdi gecenin nefesi

Ve esti içimde ağaçlar sökerek
Yüzyıllarca o garip fırtına
Yıldızların sevgisi

Ve karanlıklar içinden
Süzdü beni hep birisi
İçimde esti ağaçlar sökerek
Yüzyıllarca o garip fırtına
Yıldızların sevgisi

Haşim Çatış

"70 kuşağı içinde kişilikli bir şiirin sahibidir." (Osman Serhat Erkekli)

"Şiirimizde çok uzun zamanlardan beri beklenen bir ses!" (Selim İleri)

"Bir görüntü uzmanı" (Cemal Süreya)

ESERLERİ (Şiir):

Şehir Şarkıları (1978), *Şiirler* (tüm şiirleri, 1987).

HAKKINDA: Cemal Süreya / En Gençler (Milliyet Sanat, 1.2.1981), Enis Batur / Haşim Çatış (Cumhuriyet gazetesi, 13.9.1998), Osman Serhat Erkekli / Haşim Çatış'ın Zamansız Ölümü Üzerine (Yeni Biçem, Eylül 1998), Mehmet H. Doğan / Kitap-lık (sayı: 39, Bahar 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

ÇATLI, Gökçen

Yazar. 1975, Nevşehir doğumlu. Susurluk olayıyla anılan isimlerden Abdullah Çatlı'nın kızıdır. İlkokulu yurtdışında, liseyi İstanbul Saint Benoit'da okudu. Ardından İstanbul Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi. Bir başka üniversitede İngilizce eğitimi gördü. Halen

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Uluslararası İlişkiler ve Siyaset Bilimi okuyor. Babasına ilişkin anılarını *Babam Çatlı* (2001) adlı eserinde anlattı.

ÇATMA, Erol

Araştırmacı-yazar. 1951, Zonguldak doğumlu İlk ve ortaokulu aynı yerde bitirdi. Liseyi bitirmeden iş hayatına atıldı, Ereğli Kömürleri İşletmesine işçi olarak (1970) girdi. 1970'li yıllarda işçi hareketleri içinde yer aldı. 1981'de siyasal nedenlerle tutuklanıp beş yıl ceza aldı, üç yıl hapis yattıktan sonra Genel Maden İşçileri Sendikasında uzman ve yeniden Türkiye Taşkömürü İşletmelerinde işçi olarak çalıştı. 1995'te emekliye ayrıldı. Mesleğini sürdürürken Zonguldak tarihine ışık tutacak birçok belge ve döküman topladı.

"Sanayi Devrimi'ni kaçırmış, tarihsel akışın kıyısında kalmış, hâlâ feodal öğeler içeren ve üretim güçleri zayıf olan kapitalist toplumlar için, bir dış sömürü söz konusu olmadığına göre, kırık dökük sermaye birikimi elbette köylünün ve işçinin ürettiği artıdeğere bağlı olacaktır. (...) Sözgelimi, İkinci Dünya Savaşı sırasında Zonguldak köylerinde uygulanan madende zorunlu çalışmayı (mükellefiyet) savunan yerel yöneticiler, 'Savaş vardı, başka çare yoktu' derken, kömür ocaklarında zorla çalıştırılanların tümünün köylüler olduğunu, içlerinde bir tane bile kent kökenli olmadığını elbette biliyorlardı. Ama olay sınıfsaldı ve küçük burjuva nitelikli bir sınıf (?) olan köylü sınıfı en bilgisiz, en örgütsüz, en apolitik bir sınıftı. İşte Erol Çatma, art arda yazdığı üç kitapla, bu hakkı yenmiş, insan yerine konmamış, geleceğe hiçbir zaman güvenle bakamamış, ama ülkesinin kalkınması yolunda en zor koşullarda çalışmış, çalışırken en kötü hastalıklara yakalanmış, sakatlanmış, ölmüş insanlar adına adeta bir çığlık atıyor." (İrfan Yalçın)

ESERLERİ:

Zonguldak Madenlerinde Hükümlü İşçiler (araştırma, 1996), *Kömür Tutuşunca* (belgesel öykü, 1997), *Asker İşçiler* (1998).

HAKKINDA: Zonguldaklı Yazarlar Zonguldak'ı Yazanlar (1998), İrfan Yalçın / 'Yer altı'dan üç kitap (Cumhuriyet Kitap, 11.3.1999).

ÇAVDAR, Tevfik

Araştırmacı ve yazar. 1931, İzmir doğumlu. Adana Erkek Lisesini (1948) bitirdikten sonra bir süre İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesinde okudu. Daha sonra İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesinden (1952) mezun oldu. Uzman olarak Devlet İstatistik Enstitüsü (1954-72) ve Devlet Planlama Teşkilatında (1972) görev yaptı. Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsünde öğretim görevlisi ve sendikalarda danışman olarak çalıştı. Emekli olduktan sonra bir süre politika ile ilgilendi. Tarih, toplumbilim, eğitim, istatistik ve ekonomi araştırmalarının yanında edebiyat alanında da eleştiri ve inceleme yazıları yazdı. Arkadaşları ile birlikte *Yazın Dergisi*'ni (1981-82, 7 sayı) çıkardı.

İnceleme yazıları ile eleştirileri *Yeditepe, Pazar Postası, Dost* ve *Yazın Dergisi*'nde yayımlandı. *Milli Mücadele Başlarken Vaziyet ve Manzara-i Umumiye* adlı incelemesi ile *Milliyet* gazetesince düzenlenen 1970 Karacan Armağanını kazandı.

"Monografi, yakın tarihin kilit simalarından birini anlatırken o dönemin olayları hakkında da ayrıntılı bilgiler veriyor." (*Virgül* dergisindeki *Talat Paşa* kitabının tanıtımından)

ESERLERİ (İnceleme-Araştırma):

Türkiye (1968), *Osmanlıların Yarı Sömürge Oluşu* (1970), *Milli Mücadele Başlarken* (1971), *İktisat Kılavuzu* (1972-76), *Türkiye'de Yapısal Değişim ve Getirdiği Sorunlar* (1975), *Türkiye'de İşçi-İşveren İlişkileri ve Sendikal Mücadelenin Yeni Boyutları* (1977), *Talat Paşa* (1984), *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi 1939-1950* (1995).

HAKKINDA: İzmirli Şair ve Yazarlar (s.134-135), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Virgül (sayı: 46, Aralık 2001), Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi 3 (2003).

ÇAVDAROĞLU, Mehmet Şerif

Devlet adamı (D. 11 Aralık 1873, İstanbul – Ö. 3 Eylül 1958, İstanbul). Nuruosmaniye İptidai Mektebi, Soğukçeşme Askeri Rüştiyesi, Mülkiye Mekteb-i İdadi ve yüksek kısım (1894) mezunu. 1899-1900 arasında Mekteb-i Mülkiye-i Şahane İdadîsinde ve Dârülmuallimin-i Âliye (Yüksek Öğretmen Okulu)'de Belâgat-i Osmaniye ve Resmi Yazışma Usûlü dersleri verdi. 1901'de Sultan Abdülaziz'in en küçük kızı Emine Sultan ile evlendirilerek Damad-ı Şehriyârî, 1904'te Vezirlik payesi ile paşa oldu. 25 Ocak 1905'te Şura-yı Devlet Tanzimat Dairesi üyeliğine getirildi. II. Meşrutiyet'in ilânından sonra iktidara İttihatçılar gelince bir müddet açıkta kaldı. 17 Ağustos 1909'da yeni kurulan İstanbul Valiliğine atandı. Temmuz 1912'de Gazi Ahmed Muhtar Paşa Kabinesine Nafıa bakanı olarak tayin edildi. Bundan sonraki kabinelerde de çeşitli görevler ve bakanlıklarda bulundu. 6 Mart 1924'te Osmanlı hanedanına mensup olduğu için yurtdışına çıkarıldı. Uzun yıllar Fransa'da oturduktan sonra Recep Peker Kabinesi zamanında (1946) başvurusu üzerine İstanbul'a döndü.

ESERLERİ:

Tuhfetü'n-Nüzzâr fî Garâibi'l-Emsâr ve Acâibi'l-Esfâr Tercümesi (2 cilt, İbn-i Batûta'dan çeviri, 1919, 1921), *Hükümdar* (Machiavel'den, 1919), *Fihristî-i Tuhfetü'n-Nuzzâr fî Garâibi'l-Emsâr ve Acâibi'l-Esfâr* (1924, yeni harflerle yay. haz. Mümin Çevik - Ali Metin Güven, 2005).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. III, 1968).

ÇAVLI, Emin Ali

Yazar (D. 1889, Çav / Trakya - Ö. ?, 1965'ten sonra). Mülkiye Mektebini bitirdikten sonra bir süre öğretmenlik yaptı. Bursa Lisesinde tarih öğretmenliği yaparken İslam tarihine dair yayımlamaya başladığı bir eserinin ilk beş formasını Maarif Nezaretine ihbar etmeleri üzerine görevinden azledildi. Eser İslamiyetin doğuşunun sosyal nedenlerini açıklıyordu. Ancak çağrıldığı Nezarette Maarif yetkililerinden özel ilgi ve takdir görerek Avrupa öğrenci müfettişliğine atandı. Paris Lille Üniversitesinde tarih metodu okudu. Dönüşünde İstanbul Lisesine tarih öğretmeni oldu. O dönemde popüler yazarlardan Ahmet Refik ve Celal Nuri'nin kitaplarını eleştirdi. Tarihçinin sübjektif görüşleri yaymaya hakkı olmadığını, İbn Haldun'dan kalma "yükselme", "alçalma" dönemi terimlerinin sosyolojik bir temele dayanmadığını, *Tarih-i Ebül Faruk* gibi olayları vicdan mahkemesinden geçirmenin doğru olmadığını, tarihi olayları nesnel bir biçimde aktarmaktan başka bir şey yapılamayacağını iddia etti. Çoğu basılı olmayan bu eleştirilerin o dönemdeki lise öğrencileri üzerinde etkisi büyük oldu.

Hakarete uğrayan kız kardeşinin onurunu koruma çabası yüzünden yeniden azledildi. Mütareke döneminde Şehzadebaşı kooperatifini kurarak, Kadınları Çalıştırma Cemiyetini yönetti. Öbür yandan Türk Ocağında düşüncelerini açıklamaya devam etti. Cumhuriyetin başında yeniden öğretmenliğe döndü. Ankara ve Pertevniyal liselerinde öğretmenlik yaptı. Tekrar Fransaya giderek metoda ilişkin çalışmalarını ilerletti. Bir ara Afganistan'a Maarif müşaviri oldu. Fakat orada uyku hastalığına (encéphalite létargique) yakalandı. Türkiye'de yıllarca bunun tedavisi ile uğraştı. Kısmen iyileştikten sonra Güzel Sanatlar Akademisinde uygarlık tarihi dersleri verdi, Yunan sanatı ve edebiyatının kaynaklarına ilişkin yayınlar yaptı. *Cumhuriyet* gazetesinde metotlu araştırmaya örnek olacak makaleler yazdı. Ortaöğretimdeki tarih programlarını eleştirdi. Eser yazmaktan çok, eserin nasıl yazılacağını anlattı. Son yıllarda *İş-Düşünce* dergisinde yazıları yayımlandı (1965). *Tarihte Usul ve Usulde Tarih* adlı kitabını tamamlayamadı.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Tamamen iyileşmeyen hastalığı bu çalışmalarını yarıda bırakmasına sebep oldu.

ESERLERİ:

Türk Çocuklarına Tarih Dersleri (1927), *Umumi Tarih* (1930), *Yunan Sanatı* (1948).

HAKKINDA: Hilmi Ziya Ülken / Çağdaş Düşünce Tarihi (1966), Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. IV, 1968).

ÇAVUŞ, İsmail Ahmet

Gazeteci, şair, çevirmen. 9 Aralık 1940, Habib köyü (Vladimirovtsid) / Razgrat / Deliorman / Bulgaristan doğumlu. İsmail Çavuşev imzasını da kullandı. İlkokulu köyünde bitirdikten sonra Türk Öğretmen Okulunda öğrenim gördü. Ayrıca Sofya Türk Pedagoji Okulunda okudu, daha sonra Sofya Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü (1965) ve Gazetecilik Fakültesini (1974) bitirdi. Bir süre Üniversitede Türk dili okutmanlığı yaptı, çeyrek yüzyıldan fazla bir süre Türkçe çıkan gazete ve dergilerde (*Filiz, Halk Gençliği, Yeni Işık*) çalıştı. 1965'te *Filiz Çocuk* gazetesinde editörlüğe başladı. *Hak ve Özgürlükler* gazetesinde yazı işleri müdürlüğünü yaptı. 1968'de *Halk Gençliği* gazetesinde kültür şubesi yönetmenliğine başladı. 1970'te *Yeni Işık* gazetesinde dış politika editörü, 1974'te iktisat şubesi editörü, 1989'da *Işık-Svetlina* gazetesinde yönetim kurulu üyesi, 1990-95 arasında Sofya'da Yarı Yüksek İslâm Enstitüsü Türk Dili Bölümünde okutman ve daha sonra doktora oldu. 1995'ten itibaren *Halk ve Özgürlük* gazetesinde başyazarlık yaptı. dekanlığını üstlendiği Sofya Yüksek İslâm Enstitüsünde öğretim görevlisi olarak çalıştı. Türkçeye gerekenin öğrenilmesi için gösterdiği titizlikle tanındı. Bulgar Gazeteler Birliği, Halk Yazarlar Birliği üyesidir.

Filiz, Halk Gençliği, Yeni Işık ve *Yeni Hayat* sayfalarında şiirleri ve makaleleri yayımlandı. Rusça ve Bulgarcadan birçok kitap çevirdi. Sofya'da çıkan *Müslümanlar* gazetesi yazarlarındandır. Bulgaristan'da Türkçe süreli yayınlarda yazdı, Makedonya'daki *Birlik* ve Yunanistan'daki *Şafak* dergilerinde şiirleri yayımlandı.

"Üniversite öğrenciliği yıllarında şiirle değişik konularda yazılar yayımlamaya başlayan İsmail Çavuşev'in, Çavuş adını daha sık ve daha belirgin bir şekilde duyurarak, Bulgaristan Türk şiir ortamında herkesçe bilinen bir kişilik kazandığı söylenebilir. Yaşam ve ölüm, aşk ve kin, dostluk ve düşmanlık gibi karşıtlar içinde işlediği konuların oldukça derin bir felsefeye temellendiği gibi, çağımız insanının iç dünyası ile bükülmez inancına ışık tutması da, ilk göze çarpan özelliklerindendir." (Sabahattin Bayramöz)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Dilek* (Sofya, 1967), *Bekleyiş* (1999).

ROMAN-GÜNCE: *Gazetecinin Artık Yılı* (2004).

ÇEVİRİ (Türkçeye): *Alisa Harikalar Ülkesinde, Kürt Sorunu* (Rusçadan *1914-17*),

ÇEVİRİ (Bulgarcaya): *Ölüm ve Ötesi, İslâmiyete Giriş, İslâmiyette Cinsel Hayat, İslâm Tarihi, Tefsir Usulü, İmanın Gölgesinde, Z. C. Alemlere Rahmet Hz. Muhammed.*

HAKKINDA: Günümüz Türkiyesinde Kim Kimdir (2000), Hayriye Süleymanoğlu Yenisoy / Bulgaristan Türk Çocuk Edebiyatından Örnekler (2002), Sabahattin Bayramöz / Türkçenin Sarmaşıkları (2002).

ÇAVUŞ, Mehmet

Şair ve yazar. 2 Eylül 1933, Turnaovası köyü (Tırgovişte) / Cumaovası (Tırnovtsa) / Bulgaristan doğumlu. İlkokulu köyünde, ortaokulu Cumaovası'nda bitirdi. Lise öğrenimine Eski Zağra (Stara Zagora) Türk Öğretmen Okulunda başladı, bu öğrenimini Razgrat Öğretmen Okulunda tamamladı. Sofya Üniversitesi Türkoloji ve Tarih-Felsefe bölümlerinde okudu. Gazetecilik, öğretmenlik, bir süre Sofya radyosunda spikerlik yaptı. 1982'de Türkiye' ye göç etti. Balkan Türkleri Edebiyat Sanat ve Kültür Derneğinin dokuz yıl başkanlığını yaptı. Dernek tarafından çıkarılan *Balkan Türklerinin Sesi* dergisinin temelini attı ve altı yıl süresince yazı işleri müdürlüğünü üstlendi. İLESAM üyesidir.

Şiir sanatına küçük yaşlarda yönlendi, daha üniversite yıllarında ustalaştı. Bu dönemdeki şiirlerinde Bulgaristan Türklerinin çektiği çileleri dile getirdi. Yazı ve şiirleri, başkanı olduğu dernekçe çıkarılarak yönettiği *Tuna* dergisi dışında *Yeni Işık, Halk Gençliği, Eylülcü, Yeni Hayat* dergilerinde yer aldı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Yılların Serenadı* (Bulgaristan,1964), *Bulgaristan'dan Sesler* (1985).

ÇOCUK ŞİİRİ: *Yol Verin* (çocuk şiirleri, 1969), *Burcu Burcu* (Yol Verin'deki şiirlerin bir bölümü, 1997).

ANTOLOJİ: *20.Yüzyıl Bulgaristan Türkleri Şiiri* (1988).

BELGESEL: *Bulgaristan'da Soykırım* (1984), *Belgelerle Bulgar Zulmü* (1987).

Eserlerinin bir bölümü de gazete ve dergilerde tefrika edilmiş, kitaplaşmamıştır.

HAKKINDA: Hayriye Süleymanoğlu Yenisoy / Bulgaristan Türk Çocuk Edebiyatından Örnekler (2002), Sabahattin Bayramöz / Türkçenin Sarmaşıkları (2002).

ÇAVUŞ, Necat

Şair. 1957, Mardin doğumlu. İlkokulu Mardin'de, ortaokul ve liseyi Elazığ'da bitirdi. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Ekonometri Bölümü (1986) mezunu. İstanbul'da bir özel kuruluşta çalıştı. Kitaplarına almadığı ilk şiirleri *Muştu* dergisinde yayımlanmıştı. Sonraki yıllarda *Diriliş, Yönelişler, Yedi İklim, Şiir Atı* dergileri ile *Yeni Devir* gazetesi sanat sayfasında çıkan şiirleriyle tanındı.

1993'te arkadaşlarıyla birlikte *Bürde* dergisini çıkardı. Şiir ve yazılarının yanı sıra Arap edebiyatından yaptığı şiir ve roman çevirileriyle de tanınmıştır. Klasik Arap şiirinin büyük isimlerinden Peygamber Şairi olarak tanınan Hassan b. Sabit'in divanını ve ünlü Mısırlı şair Ahmet Şevki'nin bazı şiirlerini Türkçeye kazandırdı.

"*Necat Çavuş, büyük şiir birikimimize modern Türk şiirinin kazanımlarını da ekleyerek geleneği yorumlama ve yeniden üretme çabasında, kendi kuşağının en başarılı şairlerinden biridir. (...) Usta işi, son derece işlenmiş bir dille ördüğü şiirinde klasik şiirimizin beyit zerafeti ve söyleyiş hemen dikkati çeker. (...) Çavuş'un şiirinden hem modern Türk şiirine has imgeciliğin ve Türkçe şiirin son elli yılda kazandığı yeni ifade imkânlarının getirdiği tatları, hem de geçmiş dönem şiirimizin mesnevilerden ve divanlardan süzülen klasik tatlarını alabilmemizi sağlayan en önemli faktör ise, şiiri kıymetli söz olarak görme ortak paydası olsa gerektir.*" (Şaban Abak)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Keşifler* (1983), *Ölümden Önceki Sözler* (1986), *Yolcunun Gözleri Parlıyor* (1989), *Bindörtyüzondokuz* (bütün şiirleri, 1999).

ÇEVİRİ: *Türkistan Geceleri* (roman, Necip el-Kiylani'den, 1982).

HAKKINDA: İhsan Deniz / Yirmi Küsur Yıldır 'Has Şiirin' Peşinde Koşan Bir İsim: Necat Çavuş (Yeni Şafak, 14.6.1999), Şaban Abak / Bir Diriliş Şairi Olarak Necat Çavuş (Hece dergisi, Aralık 1999).

Necat Çavuş

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

NECAT ÇAVUŞ

BİRLİK

Güneşle sırlanmış aynalara, ân be ân soyunan insan yüzlerine
baktım, ve ne bir çocuğun saf gözlerinde, ne de bir yaşlı bilgenin
kırışıklarında, yoksun, yoksun ey güzelliğim,
Güzelliğimi istiyorum, yüzümün birliğini: çatlamamış tohumda
duran, ve doğmamış bir bebeğin gözbebeklerinde ışıldayan, ve
ürkek bir ceylânın yürürken çizdiği resimlerde kabaran

Çölümün orda, devenin ve çekirgenin, suyun ve serabın, şebnem
tanesiyle güneşin eklediği kum tanesinin birliğini, denizin birliğini,
toprağın, toprağına düşen tohumun birliğini istiyorum

Miskten ve anberden, gülden ve laleden, genç kızların kıpırdanan
ve olgun kadınların çağıran kokusundan özgür, kokularımız, duâ
saniyelerinde içimizin kaynakları gibi yayılsın duygularımızın
birliğine

Ve gökyüzüne baktığımızda ocaklarımızın
Birlik tütsün perişan dumanları bile

Ve aşağılara baktığımızda
Birlik olsun uçurumlarımız bile

Nemli, yumuşak kökler! birlik olun hayırsız gözlerin
kuruttuğu dallarla

Ve yağmurlara ilişkin, ve gizli saçlara, ve dağılmamış yüzlere, ve
sonsuzca bakışlara, ve ruhun ressamı ağızlara ilişkin ilimlerin,
birliği nerde

Gözlerimin birliğini, Allah'ın boyasını istiyorum
gökyüzü çarşısına ve yeryüzü duvarlarına

Ve bütün ırmaklar birbirlerine doğru akarlar,
Ve Alpler'in rüzgârı karışmış Himalayalar rüzgârına

Ve bir petrol kuyusu yukarılarda aysberg

Ve en çok şunu isteyin istediklerimden:
Seine'den içen bir deve, ve Zemzem'den içen bir Ren

Güzelliğimi istiyorum, ruhumun birliğini, ruhumun
çağ alanlarında dirilişini istiyorum

Halim Çavuşoğlu

Azınlık İlkokulunda (1976), ortaokul ve liseyi Ksanthi (İskeçe) Karma Azınlık Lisesinde (1982) bitirdi. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü (1986) mezunu. Yüksek lisans (1991) ve doktora (1999) çalışmalarını Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalında yaptı. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümünde 1995 yılından bu yana devam eden görevinden önce, TRT Dış Yayınlar Dairesinde, Başbakanlık Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğünde çeşitli görevlerde bulundu. Üniversitede, sosyolojiye giriş, yönetim sosyolojisine giriş, idarcye giriş, hukuka giriş, ekonomiye giriş, genel iktisat, Türk sosyo-kültür yapısı dersleri verdi.

Atatürk Araştırma Merkezi tarafından 2000 yılında yayımlanan "*Ata-Türk ve Türkiye Cumhuriyeti Konusunda Yurtdışında Yayınlanmış Kitaplar Bibliyografyası*" projesine katkıda bulundu. Etnik gruplar, azınlık grupları, göçmen grupları, terör ve terör örgütleri, hukuk ve siyaset kurumları, bozkır dönemi, Osmanlı dönemi, Cumhuriyet dönemi Türk toplumsal yapıları, sosyo-kültürel yapılar ve Balkanlar üzerindeki çalışmalarını sürdürdü.

ESERLERİ:

Balkanlar'da Pomak Türkleri -Tarih ve Sosyo-Kültürel Yapı (1993), *Batı Trakya Türk Lideri Merhum Dr. Sadık Ahmet'in Misyonu* (1995), *Balkanlar ve Batı Trakya Türklüğü* (1997), *Bursa'da Yerleşik Yugoslavya Makedonya Göçmenlerinin Sosyo-Kültürel Yapısı ve Sosyal Bünye ile Bütünleşme Durumu* (1999).

ÇAVUŞ, Tayyar

Şair. 1959, Hekimhan / Malatya doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Ankara'da tamamladı. 1984 yılında Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesini bitirdikten sonra iki yıl Adana Düziçi'nde hekimlik yaptı. 1987'de Ankara Onkoloji Hastanesinde Radyoterapi ihtisasını tamamladı. 1990'dan itibaren aynı hastanenin Radyasyon Onkolojisi Bölümünde, uzman baş asistan olarak görev yaptı. 2001'de *Söz Şiirde* adlı ilk şiir kitabını yayımladı.

HAKKINDA: Hüseyin Yurdabak / Şiirle Yaşayanlar Antolojisi (2002).

ÇAVUŞEV, İsmail Ahmedov.

Bkz. ÇAVUŞ, İsmail Ahmet

ÇAVUŞOĞLU, Ersoy

Halk ozanı. 1943, Adana doğumlu. Asıl soyadı Karabaşoğlu. Ersoy Erenkan takma adını da kullandı. *Radyo Haftası, Yelpaze, Çıra, Yankılar, Tohum, Yeni Erzurum* ve *Hürsöz* gibi dergi ve gazetelerde şiir, hikâye ve mektupları yayımlandı. Aşka ve hayata dair şiirler yazdı. Şiir ve bazı mektuplarını *Ellerim Bir Yerde Asılı* (1971) adlı kitabında topladı.

HAKKINDA: V. Recai Velibeyoğlu / ÖBŞKA (c.1, 1975), Mustafa Emre / Geçmişten Geleceğe Çukurova'da Şiir (c.2. 1994), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ÇAVUŞOĞLU, Halim

Toplumbilimci. 1964, Lefkopetra (Sakarkaya) / Yunanistan doğumlu. İlkokulu doğduğu yerde tamamladı. Ortaokulu ve Lisesinde [illegible] Haydarpaşa Lisesinde tamamladı

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

(1956). İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1962) mezunu. Bitirdiği fakültenin Eski Türk Edebiyatı Bölümünde Prof. Ali Nihat Tarlan'ın asistanı oldu (1963). Doktorasını *"Necati Bey Divanı'nın Tahlili ve Sistematik İndeksi"* adlı tezle (1966) tamamladı. 1970-71 yıllarında İngiltere Edinburg Üniversitesine bağlı bir enstitüde araştırma yaptı. 1973'te *"Taşlıcalı Yahya Bey ve Yusuf ve Zeliha Mesnevisi"* adlı tezle doçentliğe, 1984'te profesörlüğe yükseldi. 1982-83 yılında Konya Selçuk Üniversitesinde ders verdi. Son olarak Mimar Sinan Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde görev yaptı. Burada Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü kurdu. 1986'da Amerika'da Walter Andrews ile bir projede çalıştı. Eski Türk Edebiyatı kürsüsündeki divan edebiyatı derslerini yanında eski edebiyatı çağdaş ölçülerle yorumlayan inceleme eserleri yayımladı. Eski Türk edebiyatında Ali Nihat Tarlan geleneğinin temsilcisi sayılıyordu. Trafik kazası sonucu öldü. Doğduğu köyde defnedildi.

ESERLERİ:

Necati Bey Divanı'nın Tahlili (doktora tezi, 1971), *Necati Bey Divanı* (incelemeler, 1973), *Yahya Bey Divan* (tenkitli metin, 1977), *Amrî Divanı* (1979), *Yahya Beyin Yusuf ve Zeliha Mesnevisi* (1979), *Vasfî Divanı* (1980), *Divanlar Arasında* (1981), *Hayreti Divanı* (Ali Tanyeri ile, 1981), *Helâkî Divanı* (1982), *YahyaBey ve Divanı'ndan Örnekler* (1983), *Zâtî Divanı* (1987), *Hayalî Bey ve Divanı'ndan Örnekler* (1987), *Bâkî ve Divanından Örnekler*, *Üçüncü İshak Çelebi Divan* (tenkitli, M. Ali Tanyeri ile, 1990).

HAKKINDA: Nüvit Özdoğru / Milliyet Sanat (Ağustos 1987), Durali Yılmaz / Tercüman (18.7.1987), Cemal Kurnaz / Milli Eğitim (sayı: 87, 1989), Mehmet Kalpaklı / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 8, 1993), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler ve Eserler (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Bâkî ve Divanından Örnekler (Kitap Dünyası, Aralık 2001), TBE Ansiklopedisi (2001), Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Ölmez Yüzü (2002).

ÇAVUŞOĞLU, Mehmet Şükrü

Bak. 1948, Yabılkovets (Elmalı Köyü) / Kırcali / Bulgaristan doğumlu Sofya Üniversitesinin Türkoloji Bölümünü bitirdikten sonra aynı şehirde uzun yıllar öğretmenlik yaptı. Zorunlu göçle geldiği Türkiye'de, Bursa'ya yerleşti. 1990 başlarından beri bu kentte öğretmenliğini sürdürmektedir.

Söylem özgürlüğü, duyarlıktan ve gönlün ve mantığın ağır bastığı şiir iklimde, gittikçe daha özenli, daha arınmış ve yalın bir şiire doğru yol aldığı görüldü. *Allığını Soyunurken Kavaklar* (1999) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Sabahattin Bayramöz / Türkçenin Sarmaşıkları (2002).

ÇAVUŞOĞLU, Necmi

Şair. 1941, Trabzon doğumlu. Trabzon İsmetpaşa İlkokulu, Trabzon Lisesi orta kısmı ve Trabzon Öğretmen Okulu, Trabzon Fatih Eğitim Enstitüsü (1965) mezunu. Mardin (1965), Erzurum (1966-74) ve Trabzon'da (1974-) edebiyat öğretmenliği ve idarecilik yaptı.

İlk şiiri Mardin Lisesinde edebiyat öğretmenliği yaptığı yıllarda mahalli bir gazetede, daha sonra şiirleri bazı İstanbul gazetelerinde yayımlandı. Antalya'da düzenlenen bir yarışmada bazı şiirleriyle derece aldı. Şiirlerini *Yağmur* (1974) adlı kitabında topladı.

HAKKINDA: Murat Yüksel / Geçmişten Günümüze Trabzon Şairleri 3-Cumhuriyet Dönemi (1993).

ÇAVUŞOĞLU, Recep

Oyun ve roman yazarı. 1923, Manyas / Balıkesir doğumlu. Oyunlarında toplumsal ve bireysel dramları işledi. 1988 yılında yazdığı *Gözyaşı Köprüsü* adlı mitolojik bir öyküsü de vardır.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Karanlıktan Doğan Güneş* (1971).

ROMAN: *Acı Fakat Hakikat* (1971).

OYUN: *Arkadaşlık* (dram, 4 perde, 1971), *Kralımız Yaşıyor* (4 perde, 1971), *Kendime Acıyorum* (4 perde, 1972).

HAKKINDA: V. Recai Velibeyoğlu / ÖBŞKA (c.1, 1975), Mustafa Emre / Geçmişten Geleceğe Çukurova'da Şiir (c.2, 1994), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ÇAVUŞOĞLU, Zekeriya

Eğitimci, yazar. 1953, Torul / Gümüşhane doğumlu. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu. Samsun Anadolu Lisesi edebiyat öğretmenliği görevini sürdürdü. Teröre yenik düşen öğretmenleri anlattığı *Sessiz Kalemlerin Öyküsü* adlı uzun şiiri 2000 yılında Samsun Gazi Belediyesi Tiyatro Topluluğu tarafından sahnelendi.

ESERLERİ:

Anadolu Destanı, Bir Öpücüğe Barış, Türk Dili ve Edebiyatı Bilgileri Kaynak Kitabı, Gerçekleşen Düş, Umutlara Değmez Kurşun (öyküler), *Sessiz Kalemlerin Öyküsü* (şiirler).

HAKKINDA: Ali Kayıkçı, Mahalleden Bölgeye Samsun (c.2, 2001).

ÇAY, Abdülhaluk Mehmet

Tarihçi, siyaset ve devlet adamı. 23 Aralık 1945, İskilip / Çorum doğumlu. Bazı yazılarında Ertuğrul

Abdülhaluk Mehmet Çay

Afşin, Yazıcıoğlu, Korkut-Ata, Pars-Buga, Ertuğrul Cengiz, Irkıl Ata adlarını da kullandı. İlk ve ortaokulu İskilip'te, liseyi Amasya'da okuduktan sonra, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünü (1970) bitirdi. 1973 yılında İskilip Lisesinde tarih öğretmeni olarak çalışmaya başladı. 1976 yılında İstanbul Ortaköy Eğitim Enstitüsü sosyal bilimler grubu öğretmenliğine atandı ve müdür yardımcılığı görevine getirildi. 1978 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünde doktorasını tamamladı. 1978-80 yılları arasında İstanbul'da çeşitli liselerde görev aldıktan sonra İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü Sosyal Bilimler grubu öğretim üyeliğine ve müdür yardımcılığına getirildi. 1980 yılında öğretim üyesi olarak Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi Tarih Bölümüne geçti. Sonradan adı Edebiyat Fakültesi olarak değiştirilen bu fakültede, *"Sultan II. Kılıç Arslan ve Zamanı"* adlı teziyle doçentliğe (1984) yükseldi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsünde çalıştı, 1989 yılında profesör oldu.

A. Mehmet Çay, öğretim üyeliğinin yanında 1985-93 yılları arasında Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Toplumla İlişkiler Başkanlığında uzman ve daha sonra bu kuruluşta müşavir olarak görev yaptı. 1983 yılında üyeliğe kabul edildiği Türk Kültürü Araştırma Enstitüsünün yönetiminde yer aldı. 1991-95 yılları arasında Türk Tarih Kurumu asli üyeliğine seçildi. Türk Devlet ve Toplulukları Dostluk Kardeşlik ve İşbirliği Vakfı genel sekreterliğine getirildi. 1993-95 yılları arasında, vakfın düzenlediği kurultayların sekreteryasını yürüttü. 1997-99 yılları arasında TİKA'dan sorumlu devlet başkanı olarak görev yaptı. Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü, Türk Tarih Kurumu asli, TÜDEV Türk Devlet ve Toplulukları Dostluk Kardeşlik ve İşbirliği Vakfı kurucu üyesi ve yönetim kurulu başkanı oldu. 2000 yılında

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

MHP'den Çorum milletvekili seçildi ve Türk İşbirliği Kalkınma Ajansı, Türk Cumhuriyetleri ve Topluluklarıyla Eşgüdüm, Bulgaristan'dan Gelen Göçmenler ile İlgili Eşgüdüm, Ahıska Türklerinin Türkiye'ye Kabulüyle İlgili Eşgüdüm kurumlarının bağlı olduğu Devlet Bakanlığı görevine atandı. 2002 yılı başlarında bu görevden ayrıldı.

Çay, yayın hayatına üniversite yıllarında başlamıştı. *Millet, Bizim Anadolu, Hergün, Tercüman, Son Havadis, Türkiye, Ortadoğu, Milliyetçi Çizgi, Türkeli, Büyük Kurultay* gazetelerinde Türk milliyetçiliği ve Türkiye'nin meseleleri ile ilgili günlük ve seri yazılar yazdı. Makaleleri ayrıca *Ötüken, Adsız, Son Kale, Türk'e Çağrı, Çığ, Yeni Çığ, Türk Kültürü, Türk Dünyası, Azerbaycan, Fuzûli* gibi dergilerde yayımlandı.

ESERLERİ:

II. Kılıçarslan (1987), *Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Kuva-yı Milliye Hareketleri* (Yaşar Kalafat ile, 1990), *Doğu ve Güneydoğu Anadolu Üzerine Araştırmalar* (3 cilt, 1992).

HAKKINDA: Zekai Özçınar - Edip Ali Yavuz / Devlet Bakanı Abdulhaluk Çay Görevden Alındı (Zaman, 25.12.2001), TDOE-TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ÇAYCI, Ahmet

İlâhiyat araştırmacısı. Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Sanat Tarihi Bölümü (1990) mezunu. Yüksek lisansını aynı üniversiteye bağlı Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalında (1993), doktorasını Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamladı (2000). Doçentliğe yükseldiği SÜ İlahiyat Fakültesi İslâm Tarihi ve Sanatları Bölümü öğretim üyeliğinin yanı sıra Sosyal Bilimler Enstitüsü müdür yardımcılığı görevini yürüttü. Yazıları, *SÜ İlâhiyat Fakültesi, Tabula Rasa, SÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstem, Sanat Tarihi* dergilerinde yayımlandı. *Anadolu Selçuklu Sanatında Gezegen ve Burç Tasvirleri* (2002) adlı bir kitabı vardır.

Ahmet Çaycı

Üzeyir Lokman Çaycı

ÇAYCI, Üzeyir Lokman

Şair. 1949, Bor / Niğde doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Bor'da tamamladı. İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisinc bağlı Uygulamalı Endüstri Sanatları Yüksekokulundan iç mimar ve endüstri tasarımcısı olarak (1975) mezun oldu. Koç Holding Demir Döküm Fabrikaları Araştırma-Geliştirme bölümünde çalıştı. Askerlik hizmeti süresince, arkadaşları ile birlikte, çeşitli tarihî eserlerin (heykel, rölyef, vs) kurtarılmasına ve daha sonra da Beşiktaş Deniz Müzesinde sergilenmesine katkıda bulundu. On dört yaşında yazmaya başladığı şiir ve hikâyeleri; 1964 yılından itibaren çeşitli gazete, dergi ve antolojilerde yayımlandı. Şiirleri Fransızca, İngilizce, Almanca, İspanyolca, Portekizce ve İtalyancaya çevrildi. 1991 yılından sonra AFPA (Yetişkinler Meslek Eğitim Merkezi)'da çalıştı. Bir süre sonra Fransa'ya yerleşti ve çalışmalarına orada devam etti. Şiirlerini *Akşamların Durağı* (1977) adlı kitapta topladı.

HAKKINDA: TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ÇAYHAN, Esra

Siyasetbilimci. 1960, İstanbul doğumlu. Boğaziçi Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü (1981) mezunu. Yüksek lisansını, araştırma görevlisi olduğu (1981) Kanada Ottawa'da Carleton Üniversitesinde Norman Paterson School of International Affairs'de (1983), doktorasını İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde (1989) yaptı. Doktora tezi: *"Türkiye-Avrupa Topluluğu İlişkileri 1973-1980"*. Marmara Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde yardımcı doçent (1991), doçent (1998), Akdeniz Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde profesör (2004) oldu. Marmara Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Araştırma ve Uygulama Merkezi müdür yardımcılığı (1994-96), Avrupa Topluluğu Enstitüsü müdür yardımcılığı (2000-01), aynı enstitüde AB Siyaseti başkanlığı (2000-01), Akdeniz Üniversitesi İİBF'de dekan yardımcılığı (2002-05), bölüm başkanlığı (2003-), Akdeniz Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi müdürlüğü (2003-) yaptı. Akdeniz, Marmara ve Doğuş üniversitelerinde lisans ve yüksek lisans düzeyinde dersler verdi.

Makaleleri, *Akdeniz İİBF Dergisi, Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Bilig, Turkish Studies, Marmara Journal of European Studies, Perceptions, The Journal of Contemporary Management* dergilerinde ve *Avrupa Birliği ve Türkiye, Dünden Bugüne Avrupa Birliği, Uluslararası Politikada Yeni Alanlar, Yeni Bakışlar, Onbir Aylık Saltanat-Siyaset, Ekonomi ve Dış Politikada Refahyol Dönemi, Turkey and the European Union Domestic Politics, Economic Intregration and International Dynamics* derlemelerinde yer aldı. Alanıyla ilgili olarak yurtiçinde ve yurtdışında çeşitli konferans ve toplantılarda bildiri ve tebliğ sundu.

ESERLERİ:

Avrupa'da Yeni Güvenlik Arayışları NATO-AB-Türkiye (Nurşin Güney ile, 1996), *Dünden Bugüne Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri ve Siyasal Partilerin Konuya Bakışı* (1997).

ÇAYIR, Remzi

Yazar. 1959, Abbaslar köyü / Kahramanmaraş doğumlu. İlk, orta ve lise tahsilini Kahramanmaraş'ta tamamladı. Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi öğrencisi iken, o dönemdeki olaylardan dolayı tutuklandı (1979). Gaziantep Cezaevinde tutukluluğu sürerken kaydolduğu Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesini bitirdi. Öğrencilik yıllarında Orta Doğu Teknik Üniversitesinde sistem operatörü olarak çalıştı. Hapisten çıktıktan sonra Ankara'da yayıncılık ve fuarcılıkla uğraştı.

Yazı ve şiirlerini, hapse girdiği 1979'dan itibaren *Türk Edebiyatı, Bizim Ocak, Aylık Dergi, Mavera, Vahdet, Birliğe Çağrı, Gözyaşı, Dolunay* vd. dergilerde yayımladı.

ESERLERİ:

ROMAN: *Koğuş Türkiye Koğuş Dünya* (1986), *Zerafet'in Fal Çiçekleri* (1988), *Kelepçemin Türküsü* (1989), *Zibilde Papatya Açtı* (1990), *Geceleri Uyandırın, Adım Yeşil* (2005).

OYUN: *Medeniyetinizden İstifa Ediyorum* (1995).

HİKÂYE: *En Büyük Silah Parabellum* (1990), *Donkişotlar Mektebi* (1996).

DENEME: *Onlar Diridirler* (1987).

HAKKINDA: Remzi Çayır'ın Son Kitabı: Onlar Diridirler (Bizim Ocak, sayı: 47, Şubat 1988), Abdullah Birol, Onlar Diridirler (Gözyaşı, sayı: 11, Mart 1988), Bizim Ocak (sayı: 64, Temmuz 1989), Hasan Afşın Can Onlar Diridirler (Kültür Edebiyat / Yeni Taşova gazetesi Sanat Eki, sayı: 2, Mart 1989), Mesele (sayı: 2, Mayıs 1990).

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranley.org

Şerafettin Çayır

ÇAYIR, Şerafettin

Şair. 26 Temmuz 1957, Ilgaz / Çankırı doğumlu. Çaltıpınar İlkokulu, Ilgaz Atatürk Ortaokulu, Ilgaz Atatürk Lisesi (1976), Çankırı Eğitim Enstitüsü (1979) mezunu. Sırasıyla Dizmecan-Refahiye (1979-83), Şanlıurfa (1983-86), Bartın-Ulus (1986-89), Zonguldak-Çaycuma (1989-95) ilçelerinde sınıf öğretmeni ve okul müdürü olarak görev yaptı. Ankara Melikşah İlköğretim Okulunda öğretmenlik görevini sürdürdü (1995-).

Milli Eğitim dergileri ve şiir antolojilerinde yayımladığı şiirlerinde daha çok sevgi, çevre, doğa, insan, yurt, öğretmen ve çocuk sevgisi konularını işledi. Şiirlerinin bazıları çeşitli dergi ve antolojilerde yayımlandı. *Ak Yüreğime Sevginle* (2003) isimli bir şiir kitabı vardır.

ÇAYIRDAĞ, Mehmet

Araştırmacı-yazar. 1946, Talas / Kayseri doğumlu. Kayseri Lisesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü mezunu. Yüksek lisans çalışmasını Erciyes Üniversitesinde tamamladı. Kayseri Müzesi Müdürlüğü, İl Kültür Müdürlüğü ve Vakıflar Bölge Müdürlüğü görevlerinde bulundu. Erciyes Üniversitesinde öğretim görevlisi olarak çalıştı.

Özellikle Kayseri Tarihi başta olmak üzere, Genel Türk Tarihi, Sanat Tarihi ve belgeleri konusunda, çeşitli dergi ve gazetelerde makaleleri yayımladı. Milli ve milletlerarası kongrelerde konusuyla ilgili tebliğler sunan Mehmet Çayırdağ, Kayseri'yi tanıtan birkaç kitaplar hazırladı.

ESERLERİ:

Seyyid Burhaneddin Hüseyin (1990), *Hunat Hatun Külliyesi* (1999), *Kayseri Tarihi Araştırmaları* (2001), *Eyüp Türesan Veli Hazretleri* (2001).

HAKKINDA: Abdullah Satoğlu / Kayseri Ansiklopedisi (2002).

ÇAYIRLIOĞLU, Hilmi

Şair. 1945, İstanbul doğumlu. Küçük yaşlarda şiir yazmaya başladı. On iki yaşına kadar yazdığı şiirleri Millî Çocuk Esirgeme Kurumuna bağışlanmak üzere, *Beni Tanı* (1958) adı altında kitap hâline getirildi.

HAKKINDA: V. Recai Velibeyoğlu / ÖBŞKA (c.1, 1975), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ÇAYKARA, Emine

Yazar ve çevirmen. 1964, İstanbul doğumlu. İstanbul Üniversitesi Klasik Arkeoloji Bölümü mezunu. Fransızca turist rehberliği; *Panorama, Turkuvaz, Akşam, Tempo* gazete ve dergilerinde muhabirlik yaptı. İletişim Yayınlarında çevirmen olarak çalıştı. İDO'nun aylık *Sealife* dergisinin genel yayın yönetmeni olarak çalışmalarını sürdürdü.

ESERLERİ:

DENEME-DERLEME: *Melek Annem ve Ben* (2001), *Türk Aynştaynı - Oktay Sinanoğlu Kitabı* (söyleşi, 2002).

ÇEVİRİ: *Kölelik ve Eski Mısır, Ben Jane Tarzan'ı Anyor, İnsanın En Güzel Tarihi.*

ÇAYLAK, TEVFİK

Folklor derlemecisi, yazar (D. 1843, İstanbul – Ö. 1893). Asıl Mehmet Tevfik'tir. Çıkardığı mizah gazetesinin adından dolayı Çaylak lakabı ile anıldı. Beyazıt Rüştiyesinde dört yıl okudu (1853). Bâb-ı Seraskeri Nizâmiye Kaleminde memurluk hayatına başladı. Hazîne-i Hâssa Mektûbî Kaleminde geçti. Devrinin tanınmış simalarından şair Musullu Hayâlî Efendiden Beyazıt Camii derslerinde Nizâmî'nin *Hamse*'sini okudu. Rüsûmat Meclisi müsevvid (yazıcı) yardımcılığı, Bosna'da Saray sancağı tahrirat müdürlüğü (1871), Bihke sancağı tahrirat müdürlüğü, İstanbul şehremini tanzîfat müdürlüğü, hayatının son yıllarında ise Mekteb-i Mülkiyye-i İdâdiyye kitabet ve inşa hocalığı ile Mekteb-i Mülkiyye-i Tıbbiyye başkâtipliği yaptı.

Basın hayatına *Muhbir* gazetesinde başladı (1867). Ali Suavi'nin başyazarlığını kabul etmesinde aracı olduğu bu gazetede musahhihlik (düzeltmenlik) yaptı. Gazetenin kapatılması üzerine *İstanbul* gazetesinde yazarlığını sürdürdü. Bursa'da vilayet resmi gazetesi *Hüdâvendigâr*'ı çıkardı ve bir süre

Tevfik Çaylak

yazarlığını yaptı. İstanbul'da bazı adlî kuruluşlarda kâtip olarak çalıştı. *Asır* adında siyasî bir gazete çıkardı (1870). Gazetesinde yayımladığı haftalık eğlence ekleri ile Türk mizah basınının öncüsü ve kurucusu oldu. *Asır*'ı kapatıp yazı hayatını *Terakkî* gazetesinde devam ettirmeye çalıştı. Mizahi *Letâif-i Âsâr* gazetesinin idaresini yürüttü. *Letâif-i Hikâyât* ve *Garâib-i Rivâyât* dizisini yayımlamaya başladı (1872). *Geveze* adlı bir mizah gazetesi çıkardı (1875). Bir süre sonra *Basîret*'te aktif gazeteciliğe döndü. *Çaylak* adında bir mizah gazetesi kurdu (1876). *Vakit* ve *Tercümân-ı Hakîkat* gazetelerinde çalıştı. Gazetecilik hayatını 1884'ten sonra *Tarîk* gazetesinde sürdürdü. Mizah yazarlığının yanı sıra folklor ve edebiyat araştırmaları alanlarında eserler verdi. Nasrettin Hoca fıkralarını kendi imzasıyla derleyen ilk yazardır.

ESERLERİ:

Letâif-i İnşâ (1867-68-1868-69), *Nizâmü'l-Âlem li-cenâbi Akhisârî* (1870-71), *Kafile-i Şuarâ* (tezkire, d harfinde kalmıştır, 1873-74-1876-77), *Meşâhîr-i Osmâniyye* (biyografiler, 1873), *Letâif-i Hikâyât ve Garâib-i Rivâyât* (1871-72-1872-73), *Terâcim-i Ahvâl-i Kapudân-ı Deryâ Meşhur Gazi Hayreddin Paşa Barbaros* (1876-77), *İstanbul'da Bir Sene* (1881-82-1882-83), *Âsâr-ı Perîşân* (1880-81), *Nevâdiru'z-zarâif* (1881-82), *Letâif-i Nasreddin* (1881-82), *Bu Âdem* (1881-82-1883-84), *İki Gelin Odası* (1883), *Tahric-i Harâbât* (1882-83), *Hazîne-i Letâif* (1884-85-1885-86), *Târih veya Sene 1171 Cinayetleri* (1884-85), *Yâdigâr-ı Macaristan-Asr-ı Abdülhamid Han* (1877-78), *Levâmiu'n-nûr* (1890-91).

Ayrıca kompozisyon ve edebiyat bilgileri ders kitabı da vardır.

HAKKINDA: Ahmed Rasim / Muharrir Şair Edib (1924), Selim Nüzhet Gerçek / Türk Gazeteciliği (1931), Mustafa Nihad Özön / Metinlerle Muasır Türk Edebiyatı Tarihi (1934) - Son Asır Türk Edebiyatı Tarihi (1941), İbrahim Alaattin Gövsa / Türk Meşhurları / (1945), Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri II (1972), Ömer Faruk Akün / TDV İslâm Ansiklopedisi (c.8, 1993), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas., 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999).

ÇEBİ, A. Kerem

Şair. 1960, Araklı / Trabzon doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Araklı'da bitirdi. Trabzon Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü mezunu. Yüksek lisans çalışmasını AÜ Eğitim Bilimleri Fakültesinde tamamladı. Özel eğitim kurumlarında Türkçe öğretmenliği yaptı. *Kirli Aşk Şiirleri* (1993) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Yılmaz Odabaşı / 1975-2000 Son Çeyrek Yüzyıl Şiir Antolojisi (2. bas. 2001).

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Hasan Çebi

ÇEBİ, Hasan

Araştırmacı-yazar. 1948, Petekli köyü / Sürmene / Trabzon doğumlu. Ankara Yüksek Öğretmen Okulu, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi (1972) mezunu. Doktora tezi: *"Necip Fazıl'ın Şiiri"* (1984). Malatya Teknik Lisesi (1972-76), Bursa Eğitim Enstitüsü ve Yüksek Öğretmen Okulunda öğretmen ve idareci olarak çalıştı (1976-82). 1982'de Trakya Üniversitesi Çanakkale Eğitim Enstitüsü müdürü oldu. İnceleme yazıları *Türk Edebiyatı* (1984) ve *Çanakkale Eğitim Enstitüsü Araştırma* (1987) dergilerinde yayımlandı. Türkocağı Derneği üyesidir.

ESERLERİ:

Necip Fazıl Kısakürek'in Tiyatro Eserlerinde Madde ve Mânâ Mukayesesi (1981), *Bütün Yönleri ile Necip Fazıl'ın Şiiri* (1987).

ÇEBİ, Hüseyin

Şair. 1946, Aşağıovalı / Sürmene / Trabzon doğumlu. Aşağıovalı İlkokulundan sonra öğretmen okulunu bitirdi. Bir süre ilkokul öğretmenliği yaptıktan sonra 1978'de Fatih Eğitim Enstitüsü Sosyal Bilgiler Bölümünden mezun oldu. 1966'da Zonguldak Eflâni ilçesine bağlı Bakırcılar köyü ilkokulu öğretmeni olarak görcve başladı. Daha sonra öğretmenlik görevini Sürmene, Trabzon Araklı'da sürdürdü. Şiirlerini *Bent* (1972) adlı kitabında topladı.

HAKKINDA: Murat Yüksel / Geçmişten Günümüze Trabzon Şairleri 3-Cumhuriyet Dönemi (1993).

ÇEBİ, Murat Sadullah

Araştırmacı-yazar. 18 Ocak 1961 doğumlu. Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi, Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksekokulu (1981) mezunu. Yüksek lisans çalışmasını Ankara Üniversitesi SBE'de Gazetecilik Anabilim Dalında (1988), doktorasını Johannnes Gutenberg Üniversitesinde (Almanya,1994) tamamladı.

Çalışma hayatına 1985 yılında Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Genel Müdürlüğü, Yayım Tanıtım Müdürlüğünde başladı. 1987'de bir süre yardımcı prodüktör olarak TRT Ankara Televizyonunda çalıştı. Aynı yıl öğretim görevlisi olarak girdiği Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümünde 1998'de yardımcı doçentliğe yükseldi. Çalışmalarını Teknik Eğitim Fakültesi Matbaa Eğitimi Bölümü Baskı Eğitimi Anabilim Dalı Bölüm Başkanı olarak sürdürdü. Medya, kültür konularında makaleleri 1996'dan itibaren *Bilig, Yeni Türkiye, Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, Selçuk İletişim* vd. dergilerde yer aldı. 2002'de *Haberi Anlamak* adlı kitabı yayımlandı.

ÇEBİ, Sıtkı

Tarih ve folklor araştırmacısı. 1923, Ordu doğumlu. Ailesi, 1916 yılındaki Rus işgali üzerine Ordu'ya göçcn Sürmeneli ailelerdendir. Trabzon Lisesi (1945) mezunu. Askerliğinin ardından 1948 yılında memur olarak girdiği Ordu Ticaret ve Sanayi Odasında genel sekreterlik, Millî Koruma kontrolörlüğü (1954-60), Ordu Beden Terbiyesi müdür yardımcılığı (1955-57), Ortalama Kâr Hadleri Komisyon Özel Sektör temsilciliği (1961-78) gibi görevlerde bulundu. 1978 yılında Ordu Ticaret ve Sanayi Odasından emekli oldu. Orduda birçok kurum, kuruluş ve sivil toplum teşkilatında görev yaptı.

1948'de yayına başlayan *Güzelordu* gazetesi ile basın hayatına girdi. 1953-58 yıllarında *Ordu Ticaret Gazetesini* çıkardı. Eserleri, basılmamış kitap ve teksir notlarıyla birlikte kırk civarındadır. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

"O, 76 yaşında bir gençtir. Yorulmak bilmez bir şekilde çalışmaktadır. Geçen yıl Osmanlı'nın 700. yılı idi. Onun Osmanlının 700. yıldönümü dolayısıyla, gerekli ilgiyi göremeyeceğini bile bile 6-7 kitap birden yazdığını Ordu'da kaç kişi bilmektedir.

Bu büyük araştırmacının bir kitabı ile ilgilendim. Üzerinde konuşuyordu, bana 'bu temel kitaplarımdan biridir, şu şu kitapları da bundan yararlanarak hazırladım' dedi. Otuzu aşkın kitabı, yüzü aşkın araştırması için bunların her biri farklı şeyleri içerir dêmiyor, eserlerini bir zincirin halkaları gibi görüyor. İşte onun bu tutumu bu satırların yazarının çok iyi bildiği araştırmacı mütevaziliğidir.

Sıtkı Çebi

Sıtkı Çebi'nin ters, geçimsiz görünüşüne bakmayın siz. Bu görünüşün altında mütevazi bir içtenlik yatar. Bir iki ay bir odadan çıkmadan devamlı yazı yazmanın ne demek olduğunu bilir misiniz? Kapalı bir yerde aylarca çalışmanın, insanı nasıl değiştirdiğini, farkına varmadan etrafını kırabilir duruma getirdiğini bilelim." (Oktay Güvemli)

"Canlı kütüphane, bir bilgi hazinesi, bir tarih var aramızda, ama biz onun kıymetini bilebiliyor muyuz, bilemem." (Temel Aşar)

ESERLERİ:

İktisadi Yönden Ordu İli (1968), *İktisadi Rapor* 1971- 1972 – 1973 – 1974 – 1975, *Tarihi Eserlerimiz Yok Ediliyor* (1971), *Türkiye'de Kooperatif ve Şahıslara Ait Balıkçı İşletmelerinin Yapımı ve Islahı Üzerinde Düşünceler* (Tebliğ, 1971), *Ordu Tarihi ve Cumhuriyetin 50 Yılında Ordu Şehri* (1973), *Çağlar İçinde Ordu* (1978), *Çamaş'ın Tarihi* (1991), *Kabataş İlçesi ve Köylerinin Tarihi* (1992), *Ordu Yöresi Tarihi Bibliyografyası* (1994), *Dünden Bugüne Ulubey İlçesi* (1995), *Kabadüz* (1996), *Perşembe* (1996), *Çambaşı Yaylası* (2000), *Ekmeğin Tarihi ve Ordu'da Fırıncılık, Ordu Şehri Tarihi ve Belediye Reisleri, Ordulu Gaziler, Salnamelerde Ordu, Dere Yolu'nun Hikâyesi, Ordu Evliyâları, Ordu'da Hastane Tarihi, Atatürk Ordu'da I – II, Ordu Şehrinde Gençlik Çalışmaları, Ordu'da Osmanlı Devri Kitabeleri, Ordu'dan Görüntüler, Çeşmelerimiz, Ordu Efsaneleri, Ordu'da Nükte ve Fıkralarıyla Yaşayanlarıyla, Ordu Şehri Hakkında Derlemeler ve Hatıralar, Ordu Hatıraları, Ordu Basınında Ordu, Mübadiller, Millî Mücadelede Ordu, Ordulu Gazilerle Konuşuyorum, Şebin Karahisar'da Ordulu İdareciler, Gülyalı ve Köyleri Tarihi, Fatsa Tarihi, Kore Gazilerimizin Biri Anlatıyor.*

HAKKINDA: Haber (16.11.1973), Ordu'nun Sesi (30.5.1974), Hamle (15.3.1989), Bizim Ordu (11.4.1993), Hürses (5.6.1995 – 20.6.1995 – 6.7.1995 – 15.11.1999), Karadeniz (11.5.1994), Prof. Dr. Oktay Güvemli / Sıtkı Çebi'ye Sahip Çıkmak (52 Karadeniz gazetesi, 7 Ocak 2000, sayı: 4338), İstikbal (16.2.2000), Tribün (2.2.2000 - 9.2.2001).

ÇEÇEN, Anıl

Yazar. 24 Mayıs 1948, Ankara doğumlu. Ankara TED Koleji (1966) ve Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1970) mezunu. TODAİ'de (1972) ve AÜ Hukuk Fakültesinde asistan (1973), hukuk doktoru (1978), doçent (1984) olarak öğretim üyeliği yaptı.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Anıl Çeçen

1984'te üniversitedeki görevinden ayrılarak serbest avukatlığa başladı. Halkevleri genel sekreterliği (1975-76), Sanat Kurumu başkanlığı (1976-80), Kültür Bakanlığında müşavirlik (1992-96) görevlerinde bulundu. 1990 yılında arkadaşları ile beraber Atatürkçü Düşünce Derneğini kurdu ve ilk genel sekreterliğini yaptı. Aynı yıl Danıştay kararıyla yeniden üniversiteye dönerek kamu hukuku alanında profesör oldu.

1997-99 yılları arasında insan haklarından sorumlu Devlet Bakanlığı danışmanı olarak görev yaptı. Fakültedeki görevini sürdürdü. Avrasya Stratejik Araştırma Merkezi yönetim kurulu ve aynı kuruluşun çıkardığı *Avrasya Dosyası* dergisinin yazı kurulu üyesidir.

Hukuk, siyasal bilgiler ve kültürel konularda makalelerini *Adım* (1960-70), *Halkevleri* (1971-78), *Ulus* (1969), *Barış* (1971), *Yeni Ulus* (1972), *Yeni Halkçı* (1973), *Akis* (1986), *Yenigün*, *Cumhuriyet* (1988-89), *Ayyıldız*, *Sosyal Demokrat* (1990), *Avrasya Dosyası* gazete ve dergilerde yayımladı. Türk Hukuk Kurumu, Sanat Kurumu, Türk Devrim Kurumu, Atatürkçü Düşünce Derneği, Halkevleri, Dil Derneği, Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

ESERLERİ:

Sendikalizm (1970), *Türkiye'de Sendikacılık* (1973), *Adalet Kavramı* (1981), *Sosyal Demokrasi* (1984), *Batı Devletleri* (1986), *Düşünce Hukuku* (derleme, 1995), *Atatürk ve Cumhuriyet* (1995), *Kültür ve Politika* (1996), *Ulusal Sol* (1997), *Kemalizm* (1998), *Atatürk ve Avrasya* (1998), *İnsan Hakları Rehberi* (1999), *Halkevleri* (2000), *İnsan Hakları* (2000), *Türkiye Cumhuriyeti Ulus Devleti* (2001).

ÇEKER, Alper

Şair, yazar, çevirmen. 13 Mart 1974 İstanbul doğumlu. Kadıköy Anadolu Lisesi (1991), İstanbul Üniversitesi Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü (1998) mezunu. İstanbul Belediyesi Kültür ve Eğitim İşleri Dairesi'nde Yayınlarında çalıştı. Ürünleri *Kaşgar* ve *Edebiyat* dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Gece Şehre Dedi ki* (1995), *Gece Şehre Dedi ki ve Öteki Şiirler* (1995'te aynı isimle çıkan kitabının yeni şiirlerle yeni baskısı, 2000).

BİYOGRAFİ: *Kan Kardeşi Tarantino* (1996).

DERLEME: *Çağdaş Türk Edebiyatından Kedi Hikâyeleri* (1995), *Kurt Cobain ve Seattle Olayı* (1997), *Aramızdaki Muhbir: Dil* (2002).

ÇEVİRİ: *Nirvana Şarkı Sözleri* (1995), *İhtiyar Denizcinin Ezgisi* (S. T. Coleridge'den, 1996), *Ucuz Roman* (Q. Tarantino'dan, 1996).

HAKKINDA: Korkut Soylu / İki Yeni Kitap (Hece dergisi, Aralık 2000), Süreyya Evren / Genç Şairler ve Yazarlar Kitabı (1995), TBE Ansiklopedisi (2001), Mehmet Çetin / Tanzimattan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi (c.4, 2002).

ÇEKİRGE, Pınar

Öykü ve deneme yazarı. 15 Ekim 1960, İstanbul doğumlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü (1982) mezunu. Yüksek lisansını 1986 yılında BÜ Eğitim Bilimleri Bölümünde tamamladı. İstanbul'da Pamukbank'ın çıkardığı *Koza* dergisinin yayın yönetmenliğini yapıyor. 1987'den itibaren eğitim uzmanı olarak Pamukbank'ta çalıştı. *Güle Güle* adlı senaryosu 1999'da Zeki Ökten tarafından aynı adla filme çekildi.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Marazi Aşklar* (1992).

DENEME: *Marjinal Kadınlar* (1992), *Niçin İntihar?* (1996), *Öteki Kadın* (1997), *Profili Olmayan Kadın* (1998).

ANI: *İntiharıma İki Saat Kala* (1993).

DİĞER ESERLERİ: *Yalnızlık Adasının Erkekleri* (yüksek lisans tezi, 1991), *Benim Stand Up'ım* (1999), *Üvey Anne Efsanesi*. (araştırma, 2002), *Sahne Tozu* (röportaj, 2002), *Gizli Defter* (2004).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001).

ÇEKMEGİL, M. Said

Araştırmacı-yazar (D. 1337 / 1921, Malatya – Ö. 25 Temmuz 2004). İlkokuldan sonra resmi okullarda öğrenim görmedi, kendi kendini yetiştirdi. On sekiz yaşlarında evlendi. İlk çocuğu Mehmed Selami'nin doğduğu sıralarda İkinci Dünya Savaşı başladı. 1940'tan sonra üç buçuk yıllığına askere alındı, Bandırma'da görev yaptı. Asker dönüşü borç parayla Malatya'da bir terzihane açtı, sanat ve ticaretle uğraştı.

Büyük Doğu Cemiyetinin kuruluş yılları ve daha sonraları yurtiçinde çok sayıda il ve ilçede, İngiltere ve Almanya'da konferanslar verdi. Eserlerinde ortaya koyduğu görüşlerin özgünlüğüyle dikkat çekti.

Yazı ve şiirlerini *Ehl-i Sünnet*, *Toprak*, *Büyük Doğu*, *Türk Ruhu*, *Türk*

M. Said Çekmegil

M. SAİD ÇEKMEGİL

LİMON AĞACIM

Kış mı uzun sürdü,
Sabrımız mı tükendi nedir?
Yüreklerimiz hâlâ üşümektedir,
Hâlâ korkuyoruz soğuk olmaktan...
Öyle bir mevsim geçtik ki,
Nasıl da kurtulduk kurumaktan
Davamız sanki limon ağacı;
Odalarımızda sakladık onu,
Mevsim mevsim koruduk donmaktan

Sabret, yaz gelsin de limon ağacım!
Çıkarayım seni gün ışığına
Dalların açılsın rahmete.
Kurtulmalıyız odalardan...
(1959)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Düşüncesi, Yeni İstiklal, Sebilürreşad, Tohum, Hürsöz, Uduk, Kriter, Selam, Oku, Diriliş, Edebiyat Alemi, Babıalide Sabah, Hizmet, Malatya'dan Ses, Serdengeçti, Vahdet (Ankara), *Panel, Türk Edebiyatı, Kitap Dergisi, Hak Söz* gibi çok sayıda gazete ve dergide yayımladı. 1948-49'da Şemsi Belli ile *Kervan Edebiyat Dergisi*'ni çıkardı. *Yeni İstiklal* dergisinin inceleme dalında açtığı yarışmada birincilik ödülünü, *İnsanlık Anlayışımız* adlı eseriyle *İslâm* dergisinin 1958 yılının en güzel eseri ödülünü, *Eğitim Raporu* adlı eseriyle *Yeni Asya* gazetesinin yarışmasında ikincilik ödülünü kazandı. Malatya Fikir Kulübü kurucuları arasında yer aldı. Cumhuriyet dönemi İslâm aydınlarının önde gelenlerindendir.

"Said Çekmegil'in şiirlerini okuyan kişi, orada İslâm'ın genel ilkelerini bulacaktır, dersek yanılmış olmayız. Bu şiirleri okuyan kişi, belli bir bilinç seviyesine erişecektir. Çünkü o, şiirlerinde, imana, ibadete, ihlasa, nefisle mücadeleye, içinde yaşanılan toplumun sorunlarına duyarlı olmaya, gayrı İslâmi akımlardan uzak durmay, İslâm davasına sahip çıkmaya, dünya işlerinde kaybolmamak gerektiğine değinmiştir. Bütün bu konularda okuyucuya bir bakış açısı sunmuştur." (Rüstem İpek)

ESERLERİ:

DÜŞÜNCE: *Altın Anahtarlar, Milliyetçilik Anlayışımız* (1959), *Sünnet-i Seniyye* (1974), *İnsanın Yolu İslâm, Münevver Anlayışımız, İyi Niyet, İslâmı Yaşamak, Limon Ağacım, İnsanoğlu Kendini Arıyor, Müstesna, İbadet Anlayışımız, İslâmın Yolu, Tetkiklerde Metod ve Tenkid, Bilginin Gücü, İnsanlık Anlayışımız, İktisat Anlayışımız, Siyaset Anlayışımız, Ahlak Anlayışımız, İman Anlayışımız, Diyalektik Anlayışımız, Vahye Göre Büyük Zulüm* (1989), *Reçeteler, Gelenek ve Gelenekçilik, Çağdışı* (1991), *Tilki Tuzağı* (1991), *Müminde Hürriyet, Dünya İslâm Devleti ve Prensipleri* (1992), *Kur'ân'a Muhatap Olmak ve Engelleri, Nasih Mensuh / Masumiyet ve Recm, Yeni Dünya ve İslâmın Gerçeği* (1996).

ŞİİR: *Gizli Bir Ses Dedi ki* (1948), *Ruhta İnkılab* (1948), *Aramızdaki Fark, Bir Nur Doğacak.*

RADYO OYUNU: *Servet Bey.*

HAKKINDA: Tarık Levent / Said Çekmegil'le Konuşmak ya da Aklı Keşfetmek (Umran dergisi, sayı: 67, Mart 2000), Özel Sayı: Hüseyin Karatay / Kalemli Savaşçı - Mehmet Özdemir / Arkadaşım Mehmet Said Çekmegil'in Aziz Hatırasına - Ö. Ş. Hotar / Çekmegil'e Mektup - M. Ö. Mengüşoğlu / Samimi ve Garip Bir Yolcu - Süleyman Arslantaş / Sahih İslâm'ın Anlaşılması İçin Adanan... - A. S. Akçay / Bir Fikir Aksiyoneri - A. Akkoyunlu / M. Said Çekmegil'i Nasıl Bilirsiniz - S. Çekmegil / Babam - Cumali Ünaldı / Bir Yaz Akşamı - [illegible] Teyelcisi - Sait Şimşek / Böyle Tanıklık Edeceğim - S. Kılıç / M. Said Çekmegil ile Hatıralar - Rüstem İpek / Çekmegil ve Şiir (Nida Düşünce Kültür Edebiyat dergisi, sayı: 89, Ekim 2004).

ÇEKMEGİL, M. Selami

Araştırmacı-yazar. 3 Mayıs 1942, Malatya doğumlu. Divan şairi Seyyit Ali (Sanih) Çekmegil'in torunu ve M. Said Çekmegil'in oğlu. Malatya Lisesi (1960), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1966) mezunu. Hukuk müşaviri olarak Ulaştırma Bakanlığı (1968-73), MGK Genel Sekreterliği (1973-75) ile Gümrük ve Tekel Bakanlığında (1975-78) çalıştı. SSK Yönetim Kurulu üyeliği (1978-81) ve serbest avukatlık yaptı. TÜBİTAK, TÜPRAŞ hukuk müşaviri-avukatı olarak çalıştı. Çalışmalarını Ankara'da serbest avukatlık yaparak sürdürdü. İLESAM üyesidir.

M. Selami Çekmegil

Yazıları 1975-78 arası *UFAR, Nida, Yeni Türkiye* ve kurucularından olduğu *Kriter* dergileri ile *Zaman* gazetesinde yer aldı. Metin Önal Mengüşoğlu onun hakkında bir şiirinde *"Sizden önce tanıdım Selami Çekmegil'i / Mümin kardeşlerine hem dosttur hem sevgili / Ben size tanıtayım azıcık boydan kısa / Düşman bile severdi onu yakın tanısa / İmanı savunmada boynu kaldan incedir / Küffara cevabıysa kitabın kavlincedir."* diye yazdı.

ESERLERİ:

DENEME: *Tilki Tuzağı* (1960), *Kendimizi Tartışmak* (1965).

ÇEVİRİ: *Uçurtma - Kısa Hikâyeler* (Sommerset Maugham'dan, 1979), *George Orwell'den Seçmeler* (1989).

ÇEKMELİ, Süalp

Öykücü. 1959, Uşak doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini İstanbul'da tamamladı. 12 Eylül öncesi İstanbul Teknik Üniversitesinde öğrenciyken siyasal nedenlerle bir süre tutuklu kaldı. Öykü yazmaya 1984 yılında başladı. 1988 Akademi Kitap Ödülünde öykü dalında mansiyon kazandı. *Firari Rengim Kırmızı* (1989) adlı [illegible]

HAKKINDA: Hüseyin Su – Ömer Lekesiz / Öykücüler ve Öykü Kitapları (Heceöykü, Aralık-Ocak 2004).

ÇELEBİ, Âsaf Halet

Şair ve yazar (D. 29 Aralık 1907, Cihangir / İstanbul - Ö. 15 Ekim 1958, İstanbul). Beylerbeyinde yaşadı. Babası eski dâhiliye nezareti şifre kalem müdürü Mehmet Said Halet Beydir. Mehmet Said Halet Bey, Salkım Söğüt Dergâhına mensup bir Mevlevîdir. Annesi Beyza Halet Çelebi'dir. Dört yaşından sekiz yaşına kadar babasından eğitim alan Âsaf Halet, Farsça ve Fransızcayı öğrendi. İlk ve ortaöğrenimini Galatasaray Sultanisinde tamamladı. Üsküdar Mevlevihanesi son şeyhi Ahmed Remzi Dede (Akyürek) ile yine son devrin tanınmış musikişinaslarından olan Rauf Yektâ Bey'den uzun yıllar musiki ve nota dersleri aldı. Sanâyi-i Nefise Mektebine başladıysa da buradan ayrılarak Adliye Meslek Mektebine geçti. Buradan mezun olunca Üsküdar Asliye Ceza Mahkemesine zabıt katibi oldu. Daha sonra Osmanlı Bankasında çalıştı. Eylül 1937'de Ankara'da Devlet Demir Yolları Yol İdaresinde memur olarak bulundu. Beş ay sonra istifa etti. Yeniden memuriyete Devlet Deniz Yolları İdaresinde başladı. Uzun süre İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü Kitaplığında kütüphane memurluğu yaptı. 1946 yılı seçimlerinde bağımsız İstanbul milletvekilliği için aday oldu; kazanamadı. İki kez evlendi. İlk eşi Rosi isimli bir Yahudi bir hanımdı. İkinci eşi Nermin Çelebi'dir. Âsaf Halet Çelebi, enfarktüsten, Guraba Hastanesinde vefat etti. Kabri, Beylerbeyi-Küplüce'deki aile mezarlığındadır.

On sekiz yaşlarına kadar aruz vezniyle klasik divan şiiri tarzında rubai ve gazeller yazdı. Edebiyat anlayışında bir yenilik yapılması gerektiği düşüncesi onu kapalı ve garip ifadeler kullandığı şiirler yazmaya sevk etti. 1939 yılından sonra *Ses* ve *Uyanış* dergilerinde yayımladığı bu tarz şiirleriyle edebiyat çevrelerinde dikkat çekti. Bu dergilerden başka *Şadırvan, Hamle, Sokak, Servet-i Fünün* dergilerinde yayımlanan serbest biçimdeki şiirleriyle dikkat çekti. Şiir matinelerinde okuduğu şiirleriyle bir hayran kitlesi kazandı.

Yetiştiği ailenin sahip olduğu Mevlevî kültürü, şiirlerindeki tema ve motiflerde görülmektedir. Şiirlerinin birçoğunda çağdaşı şairlerden farklı olarak yaşadığı devrin aktüel sayılabilecek konuları üzerinde durmak yerine, daha çok maziye dönük mistik bir yaklaşım vardır. Şiirlerinde eski kültürlerden ve sanat anlayış-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

ÂSAF HÂLET ÇELEBİ

Mustafa Aydoğan

Asaf Hâlet Çelebi, şiir yazmaktan başka dünyada hiçbir derdi, hiçbir gayesi olmayan bir adamdır. Şiirin peşinde koca bir ömür... Öyle ki Çelebi adının önüne şairlikten başka hiçbir unvan koyamayız. Ne bir fikir adamıdır o, ne de bir eylem adamı. Şairliğinden memnun ve bundan dolayı vakurdur. Eğer şiirinden bahis açılmışsa, bu isterse alay şeklinde olsun, onun yüreği en memnun anını yaşar. Bir şiirini okuması istendiğinde buna hiçbir itirazı olmaz ve derhal en son şiirini vurgularını yerli yerinde yaparak heyecanla okur. Basında kendisi hakkında çıkan haberleri, isterse kötü olsun, herkese duyurmakta bir beis görmez ama aleyhinde yazanlara da kendince cevabını verir ve yerin dibine batırır. Asaf Halet Çelebi için hayatta en can sıkıcı şeylerden biri şiirinden bahsedilmemesidir. Elbette bütün bunları şiirden anlayan has şiir ortamlarında yapar çünkü ona göre şiirin 'amme tarafından kabul edilmesi veya edilmemesi chemmiyeti haiz bir mes'ele değildir'. Çelebi'nin, şiirin dışında kalan başka her şeye karşı aldığı tavır, işini yerli yerince yapmış, görevini tamamlamış bir insan tavrıdır. Çünkü 'şairin sosyal hedefi yoktur'. (...)

Yaşadığı 51 yıllık ömür, Çelebi'yi çocukluğun kıyılarından hiçbir zaman çekip alamamıştır. Devingen ruhu, çocukluğun yeline her zaman açık olmuş ve buradan sürekli akan o ebedî ırmağa, masalın soyut iklimine hep dönük tutmuştur yüzünü. Çocuğun ikide bir girip çıktığı arka odalara, tavan aralarına ve orada yaşadığı sonsuz neşeye , aydınlığın ve karanlığın kavşak noktalarındaki cıvıltıya her zaman açık ve hazır olan dünyası, ona şenlikli bir ömür bahşetmiştir. Ama, içinde sonsuz olanın ipinin hep gergin durduğu bir şenliktir bu. Hangi şiirini okursak okuyalım, çocukluğun o berrak dünyasının beline sonsuzun o gergin ipinin sürtünmesi duyulur ve bu sürtünmenin verdiği acı kalbimizi derinden ürpertir. İnsanın hiçbir sorusunun kalmadığı yani bütün cevapların alınmış olduğu andır bu. Çocuk elimizden kayıp gider ve masal birden bire kimsesizleşir. Ne anlatılacak şey kalmıştır ortada ne de bunu dinleyecek tatlı bir kulak.

Seninle bir bahçedeyiz geliyor bana
Orada hem var hem yok gibiyim
Daha doğrusu bütün bir bahçe oluyorum
İnsanlığımdan çıkarak
Kama pet
Kama tâ
(Mısr-ı Kadîm, s.12)

Çelebi, kendi içinde mahfuz bir şairdir. Açıklarken, sunarken verdiğinden daha çok şeyi alır götürür. Bir şiiri ile açtığı kapıyı diğer şiiriyle örter ve bu açıp kapama devamlı bir seyir izler. İnsanın nerede ve hangi anda durduğunun/ durmakta olduğunun hiçbir önemi yoktur. İnsanın var olmuş olmasıyla her şey tamamlanmış ve bitmiştir. Her şey orada ve o andadır. Çünkü, insan ufkunun soyuta olan yatkınlığının en berrak somutlaşması olan çocukluk ve bu çocukluğun devamlı açılımı ve süreği olan masal ve bu iki sütunun adeta doruk noktasına ulaşması ve yeni bir yaratılışta varlık bulması diyebileceğimiz 'aşkın ben', şiirinin sarmal bir yapıya sahip olması sonucunu doğurmuştur. Ya da şiirinin sarmal yapısının açılımının bizi yeni bir sarmalla başbaşa bırakması böyle bir düzleme sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Onun her anı, bütün anların bir açılımıdır.

Fakat Çelebi'nin mistik ufku bize belirgin bir renk, bir koku vermez. Nurullah Ataç'ın sorduğu soruya verdiği cevabı bilemiyoruz. Ataç, Çelebi'yi bir kez evine çağırmış ve ona Allah'a inanıyor musun, neden inanıyorsun diye sorular sorarak başının etini yemiştir. Çelebi'de aşkın olanın mahiyeti ne yazık ki belli değildir. Om Mani Pad Me Hum'da yer alan hiçbir şiir bize bu yeri belirgin kılmakta yardım etmez. Sonsuzluğa yönelttiği bütün işaretler bizi yapayalnız bırakır, içimize düşen taltan emin olamayız. Belki Mevlana'dan arta kalan ya da Hint mistisizminden geriye kalan bir bulaşık, bir artıktır bize sunulan. Kendi cübbesi altında yok olan Cüneyd'in hem kimliğine hem de yok oluşundaki sırrın boyutuna ilişkin ciddi emareler elde edemeyiz. Şiir kendi bütünlüğü ve sağlamlığı içinde okurunu kendi alanına çekerken, sezginin eli gerilerdeki perdeyi açmakta zorlanır; bizi ayıplayan ve bu nedenle geriten bir şeyle karşı karşıya kalırız.

(*Hece* Dergisi, Mart 2001)

ÂSAF HALET ÇELEBİ

CÜNEYD

bakanlar bana
gövdemi görürler
ben başka yerdeyim
gömenler beni
gövdemi gömerler
ben başka yerdeyim
aç cübbeni cüneyd
ne görüyorsun
görünmiyeni
cüneyd nerede
cüneyd ne oldu
sanı bana olan
onu da oldu
kendi cübbesi altında
cüneyd yok oldu

Asaf Halet Çelebi

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

larından yararlandı. Divan ve halk edebiyatları, Doğu ve Batı şiirleri, masallar, folklor ve Hint mistisizmi, eski Mısır ve Asur kültürleri, İslam tasavvufu şiirlerinde bir araya geldi. Budizme duyduğu hayranlığı saklamayan Çelebi, Buda'yı ve öğretisini incelediği kitabında Buda'nın adeta kendi kitabında tecelli ettiğini söyler. Melamî olan Hâlet Çelebi, Mevlana ve Mesnevi'siyle ilgili yazılarında Mevlevilik ve Melâmilik arasındaki ince farkları da anlattı. 1942'de yayımlanan *He* adındaki ilk şiir kitabında bir araya getirdiği şiirleri arasında özellikle *"Cüneyd"*, *"He"*, *İbrahim"*, *"Sema-ı Mevlana"*, *"Ayna"* gibi şiirlerde İslam tasavvufunun izleri vardır. *Lamelif* adlı şiir kitabını 1945'te, *Om Mani Padme Hum* adlı şiir kitabını ise 1953'te yayımladı. Şiirlerini, *Ses*, *Hamle* (1940), *Gün* (1941), *Yeditepe* (1950), *İstanbul* (1954-1956) ve *Türk Sanatı* gibi dergilerde yayımlayan Âsaf Halet, şiirlerindeki mistik eğilimleri anlattığı *"Benim Gözümle Şiir Davası"* adlı makale dizisinde poetikasını dile getirdi. Diğer makalelerini, *Ağaç*, *Büyük Doğu*, *İstanbul*, *Türk Yurdu* gibi dergilerde yayımladı.

"Çelebi, devrinin şiir anlayışına teğet geçen bir tarz ve hava ile şiirlerini kurar. Dönemindeki hiçbir modaya uymaz ve taklit etmekten nefret eder. Şiirin ne menem bir şey olduğunun farkındadır ve bu konuda çok iddialıdır. "Biz bu dünyaya üstad olarak geldik" der. Bu iddialı sözün arkasında yatan özgüvenin elbette ki ciddi temelleri ve kaynakları vardır. Çelebi bir ömür verdiği şiirin gelmiş geçmiş bütün dostlarıyla irtibat halindedir ve kendi halinde onlarla söyleşir durur. Hangi edebiyatın şiirine ilgi duyuyorsa o edebiyatın ana kapısını açar; dilini öğrenir. Hint edebiyatını bile kendi dilinden okur. Farsçayı divanları rahatça okuyacak kadar bilir ama onu pek dilden saymaz. Çünkü bu dilde sevmek yoktur. Mevlana'nın eserlerini Fransızcaya çevirir. Batı edebiyatını dili sayesinde yakından takip eder ve onların iyilerini kötülerinden ayırır. Oysa yaşadığı dönemin bu konuda zihni net değildir. İyilerin yerine kötüler ikame edilebilmektedir. Divan edebiyatının dili ise zaten kendi ana dilidir. Divan edebiyatının "son ve güçlü padişahı" olan Şeyh Galip'i yutar, Mevlana'nın coşkun dünyasını onun geniş iklimine girerek bol bol teneffüs eder." (Mustafa Aydoğan)

"Bu genç ruhlu, genç yaratılışlı adam ağır ağır batan bir güneş gibi değil, birden bire sönen bir ışık gibi kayboldu. Tarihe karıştı, fakat arkasında bu yolun başka yolcusuyla beraber iz bırakarak karıştı... Şarkta garp hasreti var, garpta şark hasreti var. Kültürlerin kendi kendilerine bundan büyük delili mi olur? Başka diyarların hasreti, bütün buutlarıyla anılan tarih hasreti mekân ve zaman içinde insanı bütünlük ve birlik aramaya sevk ediyor. Âsaf Halet Çelebi bu hasretle bize Mevlana'nın Rubailerini, Molla Gani'yi, Eşref-i Rumi'yi, Mevlana ve Mevleviliği verdi. Bu hasretle Hint düşünce ve şiirine merak verdi. Bu hasretle şiirde en yeniyi aradı. Mevlana'nın Rubailerini Fransızcaya çevirdi. Onda tezat görenler, sonra onun yolunda yürüdüler. Yeni şiirle başlayanlar Mevlana ve Hayyam'la bitirdiler. Sırf şiir olarak ondan daha başarılılar çıktı, fakat çığır olarak o değerini muhafaza edecektir." (Hilmi Ziya Ülken)

"Hint ve İslam gizemciliğinin etkilerinde yazdığı şiirlerinde Doğu-Batı bileşimine yöneldi. Masalımsı, soyut, kapalı bir anlamla yüklü şiirler yazdı. Sezgisel yanların ağır batığı şiirlerindeki söyleyiş, ritim ve ezgisellikle etkileyici bir şiir evreni oluşturdu. Şirinini imgesel yanı, somuttan soyuta gidebileceği izlekleriyle donanmıştır. Çelebi bu düşüncesinin yer yer yazılarında da dile getirmiştir. Örtük olanın gizemliliği onun şiirinin düşünsel özünde bulunduğu için tercih edilmiştir: Ferhâaad, âaahhh, nürusiyâaahhh, bahtiyâaaar, câaaan, mansûuur, el' amâaan sözcüklerinde olduğu gibi." (Mehmet Can Doğan)

ESERLERİ:

ŞİİR: *He* (1942), *Lâmelif* (1945), *Om Mani Padme Hum* (1953), *Bütün Şiirleri* (1999).

İNCELEME-DERLEME: *Mevlana' nın Rubaîleri* (1939, Fransızcası: *birleşime gitmesi, bir bakıma da 'yenilikçi' bir şiire dönük çaba örneği olarak nitelendirilebilir.* (Feridun Andaç)

"Gerçek bir İstanbul beyefendisi olan ozan Âsaf Halet Çelebi, tombulca ama orantılı gövdesi, esmer teni, sarkık uzun bıyıkları, çevresi mor kara gözleriyle bir Hintliyi andırırdı. Yakasında bir karanfil, koltuğu altında bir yığın kitapla gelir, bizleri selamladıktan sonra bir süre Buda heykeli sessizliğiyle sandalyesinde dimdik otururdu. Şiirlerinin dizemsel yapısı okumaya elverişli; dinleyenleri etkilerdi." (Nevzad Sudi)

"Koltuğunun altında yirmi- otuz kitap, yakasında bir çiçek, çiçeğin sapı, mendil cebindeki su ile dolu şişenin içinde Beyoğlu'na çıkardı. Bu çiçek yüzünden ona 'Vazolu Şair' adını takmışlardı."(Yaşar Tellidede)

"Çelebi, şiirde biçim özelliği olarak kabul edilen "ritim" ve "âhenk"i birbirinden ayrı düşünür. Bu iki unsur, onun şiirlerinde bünyelerine bir takım öğeleri de dâhil ederler. Ritim içindeki öğeler: İmaleler (ünlülerin uzatılması), formüller ve 'musiki dozu'dur. Şiirlerinin ritmik yapısını belirtmek için bazı sözcüklerde imaleler yapmıştır. Ancak bu imaleler, ölçü gereği olmayıp şiir yapısında sesin oluşumuna katkıda bulunduğu için tercih edilmiştir: Ferhâaad, âaahhh, nürusiyâaahhh, bahtiyâaaar, câaaan, mansûuur, el' amâaan sözcüklerinde olduğu gibi." (Mehmet Can Doğan)

ESERLERİ:

ŞİİR: *He* (1942), *Lâmelif* (1945), *Om Mani Padme Hum* (1953), *Bütün Şiirleri* (1999).

İNCELEME-DERLEME: *Mevlana' nın Rubaîleri* (1939, Fransızcası:

ÂSAF HALET ÇELEBİ

MARİYYA

Preguntias que significa
Saudade; voute dizer
Saudade e tudo o que fica
Depois de tudo morrer
Maria Baibas

çin kadar uzaklardan
can kadar yakından
sen bir masal kızısın
dün
çinden gelmiştin
bu gün
lizboa'dan

yüzünde tarçın kokusu
gözünde cîn
bir gün buradan gidersin
mariyya
can kadar yakın
çin kadar uzak
lizboa boyalı haritalarda
kapanır

bir gün buradan gidersin
mariyya
aynalarda seni ararım
bu şehirde seni ararım
bu dünyada seni ararım
mariyyaaaa

ÂSAF HALET ÇELEBİ

HE

vurma kazmayı
ferhâaad

he'nin iki gözü iki çeşme
âaahhh

dağın içinde ne var ki
güm güm öter
ya senin içinde ne var
ferhâd

ejderha bakışlı he'nin
iki gözü iki çeşme
ve ayaklar altında yam yassı

kasrında şirin de böyle ağlıyor
ferhâaad

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

ÂSAF HALET ÇELEBİ

İBRAHİM

ibrâhîm
içimdeki putları devir
elindeki baltayla
kırılan putların yerine
yenilerini koyan kim

güneş buzdan evimi yıktı
koca buzlar düştü
putların boyunları kırıldı
ibrâhîm
güneşi evime sokan kim

ısıma bahçelerinde dolaşan güzelleri
buhtunnasır put yaptı
ben ki zamansız bahçeleri
kucakladım
güzeller bende kaldı
ibrâhîm
gönlümü put sanıp da kıran kim

Âsaf Halet Çelebi

1950, yeni bas. 2002), *Molla Cami* (1940), *Eşrefoğlu Divanı* (1944), *Ömer Hayyam* (1945), *Naimâ* (monografi, 1954), *Mevlâna ve Mevlevilik* (1957, yeni bas. 2002), *Divan Şiirinde İstanbul* (antoloji, 1953, yeni bas. 2002).

Ayrıca Budha üzerine bir inceleme, Hint edebiyatından rubai çevirileri ve evren üzerinde düşünceleri ele alan *Hatıralade Masal* adlı bir eseri vardır. Dergilerde kalmış düzyazıları kitap haline getirilmemiştir.

HAKKINDA: Fikret Adil - Fikret Ürgüp - Ömer Murat Padme Hum'un Kahramanı Âsaf Halet Çelebi (Yeditepe, 1.12.1953), Asaf Halet Çelebi / Benim Gözümde Şiir Davası (İstanbul dergisi, 1954), Yaşar Tellioğlu (Yeditepe, 15.11.1958), Aziz Nesin / Ben (Pazar Postası, 2.11.1958), Gökhan Tunçoğlu / A. H. Çelebi Öldü (Havadis Gazetesi, 24.10.1958), İbnülemin / Son Asrın Türk Şairleri (c. 1), Mustafa Baydar / Edebiyatçılarımız Ne Diyor? (1960), Mehmet Kaplan / Cumhuriyet Devri Türk Şiiri (1973), Salah Birsel / Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu (1976), Konur Ertop / Âsaf Halet Çelebi ve Son Şiirleri (Milliyet Sanat Dergisi, 10.10.1978), Kemal Sülker / Gergin Bir Ortamda Âsaf Halet'le Söyleşi (Yazko Edebiyat, Mart 1982), Arslan Kaynardağ / Dostum Asaf Halet Çelebi (Yazko Edebiyat, sayı: 20, Haziran 1982), Haldun Taner / Ölürse Ten Ölür Canlar Ölcsi Değil (1983), Semih Güngör / Âsaf Halet Çelebi (1986), Mehmet Kemal / Kaytan Bıyıklı Şair (Cumhuriyet, 28.12.1986), Nevzat Sudi / Küllük Anıları (1987), Hilmi Yavuz / Asaf Halet Çelebi'nin Sema-ı Mevlana Şiirini Yeniden Okuma Denemesi (Yazın Üzerine, 1987), Abdullah Uçman / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 8, 1993), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Feridun Andaç / Âsaf Halet Çelebi (Superonline.com, 2000), Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Güleryüzü (2002), Erhan Üstündağ / Divan Şiirinde İstanbul (Radikal Kitap, 29.11.2002), Veysel Gültaş / Kadı Burhaneddin'den Günümüze Hukukçu Şairler Antolojisi (2003), Mehmet Can Doğan / A'dan Z'ye Âsaf Halet Çelebi (2003).

ÇELEBİ, Cesim

Halkbilimci. 8 Nisan 1956, Bitlis doğumlu. İlköğrenimini Bitlis 8 Ağustos İlkokulunda gördü. Bitlis Öğretmen Okulunu bitirdikten (1975) sonra bir süre ilkokul öğretmenliği ve yöneticilik yaptı. 1981 yılında başladığı amatör halkbilim çalışmalarıyla Bitlis'e ait ürünleri derledi, alan çalışmalarında bulundu. 1989 yılında Bitlis İl Kültür Müdürü olarak atandı. 1992-94 arası Batman Kültür Şube müdürlüğü, Muş İl Kültür müdürlüğü, Niğde İl Halk Kütüphanesi müdürlüğü görevlerinde bulundu.

1996'da Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesinden mezun oldu. Aynı yıl Bitlis İl Kültür Müdürü iken önce Kültür Bakanlığı müşavirliğine, ardından Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme genel müdür yardımcılığı görevlerine atandı. 2002 yılında Kültür Bakanlığı DÖSİM merkez müdürlüğüne, 2003 yılında aynı Bakanlığa bağlı Güzel Sanatlar Genel Müdür yardımcılığı görevine getirildi.

ESERLERİ:

Vadideki Güzel Şehir Bitlis (1999), *Yaşayan Kültür Ahlat* (2001).

ÇELEBİ, Hasan

Şair. 1921, Demirciler köyü / Borçka / Artvin doğumlu. İlkokulu Borçka'da (1935), ortaokulu Hopa'da (1938), liseyi İstanbul Erkek Lisesinde (1941) okudu. İstanbul Askeri Tıp (1944) ve İstanbul Edebiyat Fakültesi (1950) mezunu. 1940'lı yıllarda *Çınaraltı, İnkılapçı Gençlik* ve *Dikmen* dergilerinde çıkan şiirleri *Türk Edebiyatında Aşk Şiirleri Antolojisi* ile *Ajans Türk* takviminde yayımlandı. *İkiz Kuşku* (1984) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Hasan Çelebi / İkiz Kuşku (1984).

Hasan Çelebi

ÇELEBİ, Nahide

Şair. 1937, Erzurum doğumu. Ankara Gazi İlkokulu, Ankara Kız Lisesini bitirdi. Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi mezunu. Öğrenimini tamamladıktan sonra Tokat Ortaokulu, Malatya Akçadağ Lisesi, Afyon Cumhuriyet Lisesinde coğrafya ve İngilizce öğretmenliği yaptı. Çeşitli vakıf ve derneklerin yönetim kurulu üyeliklerinde bulundu. Şiir ve öyküleri dergi, antoloji ve yerel gazetelerde yer aldı.

ESERLERİ (Şiir):

İsyan (2005), *Yaşam ve İzler* (2005).

HAKKINDA: Ünal Şöhret Dirlik / Şiirlerde Fethiye (Antoloji, 2006).

Nahide Çelebi

ÇELEBİ, Nilgün

Toplumbilimci. 13 Eylül 1950, Konya doğumlu. Konya Atatürk Kız Lisesi (1968), ABD Wahpeton High School North (1969), Hacettepe Üniversitesi Sosyoloji Bölümü (lisans ve yüksek lisans, 1975) mezunu. Aynı yıl HÜ Sosyoloji ve İdare Bölümü ve TODAİE Kamu Yönetimi bölümlerinde uzmanlık programlarını tamamladı. Doktorasını 1980 yılında HÜ Sosyoloji Bölümünde bitirdi. 1982'de Ege Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde yardımcı doçent oldu. 1983'te Sussex Üniversitesinde bir yıl post-doktora çalışması yaptı. 1987 yılında Selçuk Üniversitesinde genel sosyoloji ve metodoloji doçenti oldu. 1993'te Anka-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

ra Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde profesör unvanını aldı.

Çalışma hayatına 1973'te Köy İşleri Bakanlığı Organizasyon Metot Daire Başkanlığında uzman olarak başladı. 1976'da 19 Mayıs Gençlik ve Spor Akademisine geçti. 1977'de Ege Üniversitesi Sosyoloji Bölümüne asistan olarak atandı. 1983 yılına kadar burada asistan, yardımcı doçent, Uygulamalı Sosyoloji Bölümü başkanı, Fakülte Yönetim Kurulu üyesi olarak görev yaptı. 1985-90 arasında Selçuk Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde yardımcı doçent, doçent, bölüm başkanı olarak çalıştı. 1990 yılından itibaren görev yaptığı Ankara Üniversitesi DTCF Sosyoloji Bölümünde doçent, profesör, Genel Sosyoloji ve Metodoloji ABD Başkanı, 1993-96 ve 1997-2000 arasında bölüm başkanı, fakülte yönetim kurulu üyesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü yönetim kurulu üyesi olarak görev yaptı.

2003'ten itibaren bir yıl süre ile göreve başladığı Muğla Üniversitesinde, Sosyoloji Bölümü öğretim üyeliği ve rektör yardımcılığı görevlerinde bulundu. International Sociological Association, Logic and Methodology Research Committee, Social Theory Research Committee üyesidir.

Makalelerini 1981 yılından itibaren çok sayıda yabancı derginin yanı sıra; yurtiçinde *EÜ Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*, *Doğa ve Bilim*, *SÜ Fen Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi*, *CÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *Türk Yurdu*, *Türk Dili*, *Milli Kültür*, *İÜ Sosyoloji Dergisi*, *Ankara Üniversitesi DTCF Araştırma Dergisi*, *Türk Sosyoloji Dergisi* vd. dergiler ile ortak kitaplarda yayımladı. *Sosyal Bilimler Ansiklopedisi* ve *Aile Ansiklopedisi*'ne maddeler yazdı. Alanıyla ilgili ulusal ve uluslararası bilimsel toplantılara katılarak tebliğler sundu.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Aydın 'da Küçük Sanayilerin Sosyolojik Açıdan İncelenmesi* (1983), *Kadınlarımızın Cinsiyet Rolü Tutumları* (1990), *Bilgi ve Yöntem* (1993), *Bağımsız İşyeri Sahibi Kadınların Aile ve İş İlişkileri* (1993), *Sosyal Bilimlerde Yöntem* (1996), *Turizm Sektöründeki Küçük İşyeri Örgütlerinde Kadın Girişimciler* (1997), *Sosyoloji ve Metodoloji Yazıları* (2001).

ÇEVİRİ: *Sosyoloji Nedir?* (Joseph Fichter'den, 1990), *İşlevselcilik* (Mark Abrahamson'dan, 1990), *Bilim Olarak Sosyal Teori* (Russel Keat ve John Urry'den, 1994).

DERLEME: *Sosyolojide Son Gelişmeler ve Türkiye'deki Etkileri* (M. Tezcan ile, 1993).

Amil Çelebioğlu

ÇELEBİOĞLU, Âmil

Dil ve edebiyat araştırmacısı (D. 20 Nisan 1934, Karaman - Ö. 2 Temmuz 1995, Mekke). Yedi yaşında iken ailesiyle birlikte İstanbul'a taşındı. Salacak İlkokulu, Paşakapısı Ortaokulu, İstanbul Erkek Lisesini (1955) bitirdi. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne girdi, Sanat Tarihi Bölümünden mezun (1961) oldu. Konya Lisesi (1964-65), Konya Selçuk Eğitim Enstitüsünde (1965-66) öğretmen ve idareci olarak çalıştı. 1966'da İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesine asistan olarak girdi. 1971'de Erzurum Atatürk Üniversitesi İslâmi İlimler Fakültesine geçti. Aynı yıl *"Yazıcıoğlu Mehmed ve Muhammediyesi"* konulu teziyle doktorasını verdi.

1977'de Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesine geçti ve burada *"Sultan II. Murad Devri Mesnevileri"* teziyle doçentliğe, 1982'de profesörlüğe yükseldi. Aynı yıl İstanbul Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Dekanlığına atandı. Bir yıl sonra dekanlıktan istifa ederek vefatına kadar öğretim üyeliğini sürdürdü. Çelebioğlu'nun Hayranî mahlasıyla gazelleri ve hece ölçüsüyle yazılmış şiirleri vardır. Yazı ve şiirleri *Diyanet*, *İslâmi İlimler*, *Türk Kültürü*, *Milli Kültür* dergilerinde yayımlandı. Mekke'de hac ibadetini yaparken

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

ESERLERİ:

Mesnevî-i Şerif (metin ve manzum çevirisi, 3 cilt, 1967-72), *Ramazanname* (1973), *Muhammediye / Yazıcıoğlu Mehmed* (4 cilt, 1974), *Türk Bilmeceler Hazinesi* (Y. Ziya Öksüz ile, 1979), *Türk Ninniler Hazinesi* (1982), *Erzurumlu İbrahim Hakkı* (1988), *Ali Nihad Tarlan* (1989).

HAKKINDA: Abdulkerim Abdulkadiroğlu / Milli Kültür (sayı: 76, 1990) – Türk Edebiyatı (sayı: 203, 1990), Mustafa Ruhi Şirin / Türk Edebiyatı (sayı: 205, Kasım 1990), Cemal Kurnaz / Türk Yurdu (sayı: 36, 1990)- TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 8, 1993), Nihat Öztoprak / Türk Edebiyatı (sayı: 213, Temmuz 1991) - Amil Çelebioğlu'nun Hayatı ve Bibliyografyası (1993), TBE Ansiklopedisi (2001).

ÇELEBİOĞLU, Nurten

Şair. 1930, Ünye / Ordu doğumlu. İlköğrenimini Ünye ve Ankara'da yaptı. Bir süre Bursa Kız Öğretmen Okulunda okudu. Trabzon İlköğretmen Okulu mezunu. Ankara, Kırıkkale'den sonra İstanbul'daki azınlık okullarında Türkçe öğretmenliği yaptı. Emekli olduktan sonra Ankara'ya yerleşti.

Şiirleri çeşitli edebiyat dergilerinde, daha çok *Varlık* (1963-72) dergisinde, sonraki yıllarda *Kıyı* ve *Damar* dergilerinde yer aldı. Kadın duyarlılığının ağır bastığı şiirleriyle çağımız insanının açmazlarını anlattı. Bir şiiriyle *Ajans Türk* dergisinin 1963'te düzenlediği amatör şiirler yarışmasında birincilik, ilk şiir kitabı *Islak Gün* (1964) ile 1970 TRT Sanat Ödülleri Yarışmasında başarı ödülü kazandı.

"Nurten Çelebioğlu adını 1960'lı yıllarda, başta Varlık olmak üzere, dergilerde yayımlanan şiirlerinden anımsıyoruz. O günden bugüne, çok az yayımlasa da şiirden hiç kopmadı. Bir 'gizli şair' alçakgönüllüğü içinde sürdürdü uğraşını. Bu vurdumduymaz, bu aldıkaçtı ve değer bilmez topluma küs gibiydi. İçinde kanat çırpan şiir kuşunu sokaklara salıvermekten çekinmişti. Belki sokakların bile özgürlüğünü yitirdiğini düşünüyordu haklı olarak. Ama tüm olumsuzluklara karşın umudunu yitirmedi. Geçmişin birikimi ile donattığı şiirinin duyargaları yaşadığımız evrene, yaşamın kaynağı olan insana çevrilidir. Onun hemen her şiirine bir insan yüzü kazılmış gibidir." (Hüseyin Atabaş)

ESERLERİ (Şiir):

İshak Gün (1964), *Gün Doğar* (1994).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. VIII 1982-1983), Bedihan Tamsöz / Osmanlıdan Günümüze Kadın Şairler (1994), Hüseyin Atabaş / Kale ve Bozkır (1994), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi 3 (2003).

Nilgün Çelebi

ÇELEBİZÂDE ÂSIM

Devlet adamı, tarihçi ve şair (D. İstanbul - Ö. 16 Şubat 1760, İstanbul). Asıl adı İsmail Âsım'dır. Küçük Çelebizâde veya Çelebizâde olarak anıldı. Âsım mahlasını kullandı. Reisülküttab Mehmed Efendi (Küçük Çelebi)'nin oğludur. İyi bir tahsil görerek yetişti. Döneminin ünlü şair, müzisyen ve hattatı Abdülbâki Ârif Efendi'den yararlandı. İstanbul'da çeşitli medreselerde müderrislik ve kadılık yaptı. 1723 yılında Damad İbrahim Paşa tarafından vak'anüvisliğe atandı, 1748'de İstanbul kadısı oldu. 1757'de Anadolu kazaskerliğine getirildi, kısa bir süre sonra azledildi, bu arada kendisine Rumeli kazaskerliği payesi verildi. 1759 yılında Koca Ragıb Paşa'nın tavsiyesi üzerine şeyhülislamlığa getirildi. Bu görevde iken vefat etti. Mezarı, ikinci kayınpederi Hekimbaşı Kazasker Ömer Efendinin İstanbul'da Molla Gürânî'de yaptırdığı medrese avlusundadır.

Çelebizâde vak'anüvisliği ve *Târih*'i ile ün yaptı. *Târih*, İbrahim Müteferrika tarafından (1740-41) ve ayrıca Matbaa-i Âmire'de *Râşid Târihi*'nin zeyli olarak basıldı (1865-66). Bu eserde, yazar, 1722-29 yılları arasındaki olayları anlattı. İçeriğini tayinler, azller, siyasi hadiseler, törenler ve İran olayları oluşturdu. Beş hattı-hümayun ve İran savaşlarıyla ilgili dört fetvâ süreti ile Batı İran'ın taksimine ait 1724 Osmanlı-Rus andlaşmasının metni de vardır. Âsım Efendi vak'anüvis olduğu için iktidar mevkiindeki devlet büyüklerini tenkitten hoşlandı, eserinde bu dönemin hemen sadece parlak yönlerini aksettirdi, üslûbu yalın ve açıktır.

Çelebizâde'nin şiirleri, devrinin ünlü şairleri Nedim, Seyyid Vehbî ve Neylî gibi şairler yanında sönük kaldı. *Dîvan*'ının 1851-52'de yapılan taş baskısı şiirlerinin tamamını içermez. Arapça ve Farsça bilirdi. Damad İbrahim Paşa tarafından Ayni'nin *İkdü'l-cümmân*'ını Türkçe'ye çeviren kurulda görev aldı. Ayrıca İbrahim Paşa'nın emriyle çevirdiği Hoca Giyâseddin Nakkaş'ın *Aca'ibü'l-leta'if* adlı Hatay seyahatnamesi Ali Emîrî tarafından yayımlandı.

ESERLERİ:

Tarih-i İsmail Asım Efendi (1741, 1865), *Dîvan* (1851-52), *Münşeât* (1863), *Aca'ibü'l-Leta'if* (Hoca Giyâseddin Nakkaş'tan, Nakkaş'ın Çin izlenimlerini anlattığı seyahatnâmenin çevirisi, 1912-13).

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tâhir / Osmanlı Müellifleri (c.3, 1914-24), M. Cavid Baysun / Çelebizâde İslâm Ansiklopedisi (c. 1, 1940-88), Nihat Sami Banarlı / Resimli Türk Edebiyatı Tarihi (c.2, 1971-79), Ali Alkan Özcan / TDV İslâm Ansiklopedisi (c.3, 1991), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999).

ÇELEBİZADE SAİT PAŞA

Bürokrat, şair (D. ?, İstanbul – Ö. 1761, Maraş). Adı Mehmet'tir. Türkiye'de matbaacılığın kurulmasına sebep oldu. Elçilikler ve sadrazamlık yaptı. Yirmi Sekiz Mehmet Çelebi'nin oğlu. Sadaret Mektupçu Kaleminde iken babasının Fransa Elçisi tayin edilmesi üzerine o da Kethüda sıfatı ile onunla birlikte bir yıllığına Paris'e gitti. İstanbul'a dönü-

Çelebizade Sait Paşa

şünde Sadaret Mektupçu Dairesinde memur iken İbrahim Müteferrika ile tanıştı, onunla birlikte ilk matbaayı açmayı başardılar. Matbaada çalışan İbrahim Müteferrika olmakla birlikte ona hükümetin yardımını Sait Mehmet Efendi sağladı. İlk sekiz on eser basıldıktan sonra Sait Mehmet Efendi o zaman yüksek devlet işlerine aday olanlar için âdi sayılan matbaacılık ve kitapçılık işinden ve Müteferrika İbrahim'in ortaklığından ayrıldı. Sadrazam Damat İbrahim Paşa'nın ilgisini çekerek Divanı Hümayun hocaları arasına girdi. 1732'de İsveç Kralı On ikinci Charles'a elçi, 1739'da Rusya ve Avusturya ile mükâlemeye memur oldu. Daha sonra Sava nehri üzerindeki adalarda sınır tayini için görev aldı. 1741'de Rumeli pâyesi ile Paris Elçiliğine gönderildi. Bir yıl sonra Fransa'dan dönüşünde Nişancı, Defter Emini, Sadaret Kethüdası oldu ve 1755 tarihinde Vezirlikle Sadrazamlığa geçti. Beş buçuk ay sonra azledilip İstanköy'e sürüldü, hemen akabinde affedilip Mısır, Adana ve Maraş Valiliklerinde bulundu, orada öldü. Çelebizade Mehmet Sait Efendi'nin hekimliğe merakı vardı.

ESERLERİ:

Fevaidü'l-Müfredat (tıp müfredatına ait lügat), *Divan* (Fransızca), *Yekta, Menasiki Kudsî*.

HAKKINDA: İbrahim Alâettin Gövsa / Türk Meşhurları Ansiklopedisi (1946, s.

ÇELEĞEN, Nuriye

Yazar. 1955, Kahramanmaraş doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini memleketinde tamamladıktan sonra *Yeni Nesil* gazetesinde çalışmaya başladı. Ocak 1988'de çıkmaya başlayan aylık kadın dergisi *BizimAile*'nin yazı kurulunda görev aldı. Yazılarını bu dergide ve *Yeni Nesil* gazetesinde yayımladı.

ESERLERİ:

Başörtüsü Dosyası (1987), *Bediüzzaman'ı Gören Hanımlar* (1987), *Neden Örtünüyorum?* (1999), *Said Nursi'nin Gözüyle Kadın* (2002), *Bediüzzaman'a Bakışlar* (2003), *Alfya* (roman, 2003).

ÇELEN, Meral

Hikâyeci. 2 Ocak 1934, Diyarbakır doğumlu. Aziz Nesin'in eşidir. Çorum Lisesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü mezunu. Bir süre Varlık, Karikatür ve Düşün yayınevlerinde çalıştı. Keloğlan Yayınevini kurdu (1967). Hikâyelerini 1955'ten itibaren *Varlık* ve *Türk Dili* dergilerine yayımladı. *Bir Küçük Kadın* adlı hikâyesiyle *Sinema-Tiyatro* dergisinin 1959'da açtığı yarışmada üçüncülük kazanmıştı.

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Güllü Güzel* (1961).

OYUN: *Bir Küçük Kadın* (1959).

ÇEVİRİ (Çocuklar için özet): *Ekmekçi Kadın* (Montépin'den, 1967), *Sefiller* (Hugo'dan, 1967), *İki Şehrin Hikâyesi* (Dickens'dan, 1968).

HAKKINDA: Bülent Habora / Yelken (sayı: 55, Ağustos 1955), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

ÇELENK, Esat

Halk ozanı. 1946, Düzce doğumlu. Şiirlerinde Çelenk takma adını kullandı. İlköğrenimini ve Ticaret Lisesini Adapazarı'nda okudu. İstanbul'da Ziraat Bankasında çalıştı. Serbest ve hece vezniyle yazdığı şiirlerinde ahlâk ve sevgi konularını işledi. *Çelenk* (1972) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: V. Recai Velibeyoğlu / ÖBŞKA (c. 1, 1975), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ÇELENK, Halit

Hukukçu-yazar. 1922, Antakya doğumlu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. Samsun (1948-61) ve Ankara'da (1961) serbest avukatlık yaptı. Yazıları *Akşam* (1968) ve *Cumhuriyet* gazetelerinde yayımlandı. *İdam Gecesi Anıları* adlı eseri, *"Hoşça Kal Yarın"* adlı filme konu oldu. Eski Türkiye İşçi Partisinin üyesiydi. Nazım Hikmet Kültür ve Sanat Vakfı, Çağdaş Hukukçular Derneği, Devrimci Avukatlar Derneği kurucusudur.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Halit Çelenk

"Hukuk insanlar içindir; hukuk adamı da çağdaş insanlık için savaşımda onurlanan kişidir. Halit Çelenk'in yazıları, hem dünün hukuk anlayışını eleştirmekte, hem yarının Türkiyesi'nde benimsenecek hukuk anlayışına ışık tutmaktadır." (İlhan Selçuk)

ESERLERİ:

Hukuk Yazıları (1974), *141-142 Üzerine* (1976), *Devlet Güvenlik Mahkemeleri Niçin Kaldırılmalıdır?* (1976), *Toplantılar ve Yürüyüşler* (1977), *Hazırlık Soruşturması Aşamasında Savunma Hakkı* (1977), *Bildiri Yayınlama* (1977), *İdam Gecesi Anıları* (1978), *Hukuksuz Demokrasi* (1986), *Hukuk* (1985), *TÖBDER Davası* (1990), *12 Eylül ve Hukuk* (1988), *Umut Hangi Dağın Ardında?* (1994), *Barış Savaşçıları* (1996), *Beş Kapı Beş Kilit* (1996).

HAKKINDA: İlhan Selçuk / Hukuk Adamı (Cumhuriyet, 1974), İlhan Selçuk / "Hukuksuz Demokrasi" ve Halit Çelenk (Cumhuriyet, 7.2.1986), Hıfzı Veldet Velidedeoğlu / Hukuksuz Demokrasi ve Halit Çelenk (Cumhuriyet gazetesi, 1986), Hikmet Çetinkaya / Üç Gülün Sonsuzluğu... (Cumhuriyet, 14.2.1994).

ÇELENK, Selim

Gazeteci-yazar (D. 1902, Antakya – Ö. 29 Kasım 1973). İlkokulu bitirdikten sonra öğrenimini bırakarak çalışmak zorunda kaldı. Hatay'ın kurtuluşu sürecinde -özellikle gazeteci olarak- rol aldı. Gazetecilik yaşamına gençlik döneminde başladı. Şükrü Balcı'nın çıkardığı *Yenigün* gazetesinde yöneticilik yaptı. *Atayolu* gazetesini Şükrü Balcı ile birlikte çıkardı. Daha sonra bu gazetenin sahibi olarak mesleğini sürdürdü. 1946 yılında Antakya belediye başkanı oldu. Anıları ölümünden sonra *Hatay'ın Kurtuluş Mücadelesi Anıları* (1997) kitabında toplandı.

HAKKINDA: Selim Çelenk / Hatay'ın Kurtuluş Mücadelesi Anıları (1997).

ÇELENK, Semih

Şair, tiyatrocu. 27 Eylül 1965, İzmir doğumlu. İzmir Şirinyer Lisesi (1984) ve Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Tiyatro Bölümü Dramatik Yazarlık Anasanat Dalı (1989) mezunu. Lisans tezi: *"Sokak Tiyatrosu ve Model Oyunlar"*. 1991'de *"Tiyatro- Mitologya İlişkileri"* başlıklı çalışmasıyla yüksek lisans ve 1997 yılında *"1970'den 1980'e Türk Oyun Yazarlığı'nda Eğilimler"* çalışmasıyla da doktorasını tamamladı. 1990 yılından bu yana DEÜ Güzel Sanatlar Fakültesi Sahne Sanatları Bölümü öğretim üyesi olarak çalışmakta ve Dramatik Yazarlık - Dramaturgi Anasanat Dalı başkanlığını ve GSF dekan yardımcılığı görevlerini yürüttü. Lisans düzeyinde; yazarlık, yazınsal anlatım, oyun incelemesi, dramaturjik çözümleme, tiyatroya Giriş ve yüksek lisans programında Performans Sanatının Tarihi derslerini verdi.

İlk yazısı 1986'da *Şarköy Sanat Gazetesi*'nde, daha sonra yazı, oyun, şiir ve çevirileri; *Edebiyat-Eleştiri, Yeni İnsan, Özgür Gündem, Agon, Tiyatora, Express, Evrensel Kültür, Siyah-Beyaz, Yaratı, Yeni Politika, İkikalas Birheves, Kwa-yi Sahne, Gölge Tiyatro, Svet a Divadlo* (Çek Cumhuriyeti), *Akropol, Oynayan İnsan, Wesvese, Arka Bahçe, Şiir Kent, Varlık, Ünlem, Dosya* gibi gazete ve dergilerde yayımlandı. Kısa oyunları İzmir Sanat Tiyatrosu tarafından sahnelendi. 1996 yılında İzmir Barosu tarafından hazırlanan "İnsan Haklarıyla İnsandır" başlıklı on spot drama yazdı. TRT 4 televizyonu için belgesel çevirileri yaptı. Kanal Ege Televizyonunda 1993 yılı boyunca "Sanat Dostları" adlı programın yapımcılığını ve sunuculuğunu üstlendi. TRT İstanbul Radyosu'nda 1991-93 yılları arasında özgün ve çeviri uyarlama olmak üzere ona yakın radyo oyunu yayınlandı. Bu oyunlarla çeşitli yarışmalarda mansiyon aldı. 1997 yılında Çek Cumhuriyeti'nin Prag ve Plzen kentlerinde, AICT'nin (Uluslararası Tiyatro Eleştirmenler Birliği) düzenlediği Genç Eleştirmenler Seminerine ve 5. Plzen Tiyatro Festivaline katılımcı, 2000 yılında BETAK tarafından Berlin'e konuk

Semih Çelenk

yönetmen, 2001 yılında Finlandiya ve İsveç'te yapılan Avrupa Kadınları Tiyatrosuna yine konuk yönetmen olarak ve 2002 yılında Bulgaristan'ın Varna kentinde yapılan Varna Yazı Tiyatro Festivali kapsamında yapılan tiyatro konferansına bildiri sahibi olarak katıldı. 2003 Eylül ayında yapılan 12. Nitra Uluslararası Tiyatro Festivaline onur konuğu olarak çağrıldı. 1996-98 yılları arasında yayınlanan İzmir'in tarihteki tek tiyatro dergisi *Gölge Tiyatro*'nun yayın danışmanlığını yaptı. 2002-04 yılları arası internette yayımlanan aynı derginin *www.golgetiyatro.com* editörlüğünü sürdürdü. Tiyatro TV Yazarları Derneği, Bilses Bilim, Sanat ve Kültür Vakfı, Eğitim-Sen ile ASSİTEJ'in (Uluslararası Çocuk ve Gençlik Tiyatroları Birliği) üyesidir.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Redd-i İthal* (1994).

DENEME-İNCELEME: *Sokaktaki Tiyatro* (1992), *Barbarlar Mutludur Çünkü Tiyatroları Yoktur* (2001), *Kalemden Sahneye III - 1970'den 1980'e Oyun Yazarlığımızda Eğilimler* (2003).

ÇEVİRİ: *Yüzsüz* (Dario Fo'dan, 1994; oyn., 1993-Adana), *Ezilenlerin Tiyatrosu* (A. Boal'dan, 1996), *Tiyatronun Tarihi* (ortak, O. G. Brockett'dan, 2000), *Lefty'i Beklerken* (oyn. 1993-94-Ankara) - *Uyan ve Şarkı Söyle!* (Clifford Odets'ten), *Çatıdaki Yarasa* (Vala Thorsdottir'den, oyn., 2002), *Peron* (Milos Karasek'ten), *Töre* (Turgut Özakman'dan, İngilizceye), *İzlanda Oyunları* (ortak, Vala Thorsdottir'den, 2002), *Slovak Oyunları* (Slovak yazarlardan ortak çeviri).

SENARYO: *077 Hızır Acil Servis* (1989, TRT), *Mutlu Günler* (1995).

SAHNEYE KOYMA: *SağırlarSöğüşmesi* (1993), *Everyman* (1994), *Kadın Oyunları* (1994, 2000), *Köpek Diogenes* (1995), *Yeldeğirmeni* (1995), *Çirkin* (1996, 1998, 2000), *Sabun Kokulu Pencereler* (1998), *Bir Kadın* (1998), *Kırmızı Perde* (2000), *Kadın Oyunları* (2001), *Öç Masalı* (2002), *Weisman ile Kızılyüz* (2002), *Çatıdaki Yarasa* (2002), *Newton Bilgisayardan Ne Anlar?* (2004), *Sincap Sinsin* (2004).

HAKKINDA: Recai Şeyhoğlu / Aydınlık Adına Susmayanlar (2000), TBE Ansiklopedisi (2001), M. Mahzun Doğan / Şimdi Böyle Şiirler Girer mi Yıllıklara (Pencere dergisi, sayı: 43, 2003).

ÇELİK, Abbas

İlâhiyatçı. 1953, Yusufeli / Artvin doğumlu. Yusufeli Merkez İlkokulu (1965), Erzurum İmam Hatip Lisesi (1972), Atatürk Üniversitesi İslâmi İlimler Fakültesi (1978) mezunu. Çalışma hayatına 1979'da Gaziantep / Oğuzeli İmam Hatip Lisesinde öğretmen olarak başladı. 1986'da Ata-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Abbas Çelik

tık Üniversitesi İlâhiyat Fakültesine uzman olarak atandı. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölüm başkanlığı, Din Eğitimi Anabilim Dalı başkanlığı, Fakülte Kurulu üyeliği, Fakülte Yönetim Kurulu üyeliği gibi görevlerde bulundu.

Doktorasını 1993'te Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü Din Eğitimi Anabilim Dalında "*1876-1902 Dönemimde Osmanlılarda Din Eğitimi*" konulu teziyle tamamladı. 1994'te yardımcı doçentliğe yükseldi. Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölümü öğretim üyesi olarak görevini sürdürdü.

ESERLERİ:

Din Eğitimimize Tarihsel Bir Yaklaşım (2002), *İsmail Hakkı Baltacıoğlu ve Din Eğitimimiz, Bir Eğitimci Olarak* 'di

ÇELİK, Ahmet

İlâhiyatçı. 1956, İspir / Erzurum doğumlu. İspir Yedigöze Köyü İlkokulu (1971), Erzurum İmam Hatip Lisesi (1978), Umm Alkurra Üniversitesi Mekke (S. Arabistan, 1988) mezunu. Yüksek lisansını Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde "*Kur'an Semantiği Üzerine*" teziyle tamamladı (1991). Doktorasını da aynı yerde "*Tasavvufi Tefsir Âlüsî Örneği*" teziyle tamamladı. Çalışma hayatına 1989'da Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde okutman olarak başladı. 1998' de yardımcı doçent, 2003 yılında doçent oldu. Aynı kurumda öğretim üyesi olarak görevini sürdürdü. Makaleleri 2002'den itibaren *EKEV Akademi Dergisi, Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi*'nde yayımlandı.

ESERLERİ:

Kur'an ve Sünnet Işığında Kelime-i Tevhidin Ameli Boyutu (2002), *Cennet ve Cehennemin Sonsuzluğu* (2002), *Kur'an Semantiği Üzerine* (2002), *Tasavvufi Tefsir, Alusi Örneği* (2002).

Ahmet Çelik

ÇELİK, Ali

Halk edebiyatı araştırmacısı. 5 Ağustos 1946, İspir / Erzurum doğumlu. İlk, orta ve lise tahsilini Erzurum'da yaptı. 1972 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi. Bir müddet öğretmenlik yaptıktan sonra 1976'da Trabzon Fatih Eğitim Enstitüsüne tayin edildi. Almanya'daki Türk çocuklarının eğitim ve öğretim hizmetleriyle görevli olarak altı yıl bu ülkede kaldı. Dönüşte Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğretim görevlisi olarak çalışmaya başladı. Alanında 2003 yılında profesörlüğe yükseldi. Aynı bölümde öğretim üyesi ve bölüm başkanı oldu.

Ali Çelik

ESERLERİ:

Trabzon Çaykara Halk Kültürü (2005), *Manilerimiz ve Trabzon Manileri* (2005).

ÇELİK, Ayşegül

Şair ve yazar. 1968, Ankara doğumlu. Hacettepe Üniversitesi İktisadi İdari Programlar ve Ankara Üniversitesi DTCF Tiyatro Bölümü mezunu. Öykü ve şiirleri, *Milliyet Sanat, Varlık, Kent* ve *Gençlik, kitap-lık* gibi dergilerde yayımlandı. Yazdığı radyo oyunları TRT tarafından ödüllendirildi.

Korku ve Arkadaşı adlı öykü kitabı için yapılan bir değerlendirmede *"Masal ile efsanenin, mitoloji ile gerçeğin, korku ile sevginin de en çok da tutkunun, aklı baştan alan, yere çalan tutkunun nakış gibi birbirine geçtiği öyküler. Gerçeğin başladığı yere masalın gölgesinin indiği, masalın gölgesinin altında gerçeğin kıpırdandığı yepyeni öyküler. Korku ve Arkadaşı bir "ilk" kitap. Ayşegül Çelik kendine özgü bir anlatımla kurduğu öykülerini hala bakir sayılabilecek bir dokunun üstüne işliyor. Korku ve Arkadaşı tarihöncesi ile günün gölgelerinin birbirine geçtiği bir coğrafyanın, Anadolu'nun zengin kokusundan ve dokusundan...."* beslendiği belirtildi. (Ömer Türkeş)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Sensizankaradadenizdüşleri* (1997).

ÖYKÜ: *Korku ve Arkadaşı* (2003).

HAKKINDA: Hüseyin Su – Ömer Lekesiz / Öykücüler ve Öykü Kitapları (Heceöykü, Aralık-Ocak 2004).

ÇELİK, Azize (Önel)

Romancı. 19 Haziran 1957, Zonguldak doğumlu. Kız Sanat Enstitüsü Dikiş Bölümü mezunu. 1977 yılında Zonguldak'ta evlenip aynı yıl yerleştiği Paris'te eşiyle birlikte kadın giyimi üzerine terzilik yaptı.

1994 yılında eşini kanserden kaybedince ailenin geçimini tek başına üstlenmek zorunda kaldı. ATT Kültür Merkezinde "kartsız ve yabancı işçilerin" sorunları ile ilgili faaliyetlerde bulundu. Türkiye Yazarlar Sendikası üyesidir.

ESERLERİ (Roman):

Kaldırın Sınırları Bu Dünya Hepimizin (1995), *Yarım Yürek Yarım Soluk* (1997).

HAKKINDA: Muammer Elveren / İşsizlikten Yazar Oldu (Hürriyet, 28.5.1998).

ÇELİK, Behçet

Öykü yazarı. 26 Ekim 1968, Adana doğumlu. İlk, orta ve liseyi Adana'da bitirdi. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1990) mezunu. Marmara Üniversitesi'nde başladığı yüksek lisansını tamamlamadı. İstanbul'da serbest avukatlık yaparak çalışmalarını sürdürüyor. Türkiye Yazarlar Sendikası üyesidir.

Öyküleri ve yazıları 1991'den itibaren *Varlık, Yazılı Günler* (yazı kurulu üyesi), *Adam Öykü, Virgül* vd. dergilerde yayımlandı. Eksiltilerin, yani sezdirilmiş ama söylenmeden bırakılmış şeylerin onun öykülerinin enerjisini yarattığını söyleyen eleştirmenler oldu. Yayımlanmamış dosyası ile 1989 Akademi Kitabevi Öykü Başarı Ödülünü aldı.

"Ağır iddiası olmayan, gündelik insani haller üstüne yazılmış özenli hikayeler bunlar. 'Kızlar her zaman kararlı oğlum, biz kararsızız...[s.54] *diyebilecek kadar hayatın akıp gittiği yönlerin farkında oluşu da ayrı*

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://fantey.org

bir bahis doğrusunu söylemek gerekirse. Hani insan,'Biraz daha dursa keşke bu konular üzerinde' demekten alamıyor kendisini." (Sefa Kaplan, Düğün Birahanesi hakkında)

ESERLERİ (Öykü):

İki Deli Derviş (1992), *Yazyalnızı* (1996), *Herkes Kadar* (2002), *Düğün Birahanesi* (2004).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001), Orhan Koçak / Behçet Çelik'in kısa öyküleri: Başlangıçların Gücü (Virgül, Mayıs 2002), Sefa Kaplan / Düğün Birahanesi – Kış Aşkları (Hürriyet Keyif eki, 12.9.2004).

ÇELİK, Bilgin

Yakın tarih araştırmacısı. 3 Ekim 1972 doğumlu. DEÜ Buca Eğitim Fakültesi Tarih Öğretmenliği Bölümü (1993) mezunu. Yüksek lisansını *"Cumhuriyet Döneminde Aydın'ın Sosyo-Ekonomik, Kültürel Yapısı (1923-1950)"* adlı tezle (1996), doktorasını *"II. Meşrutiyet Döneminde Arnavut Ulusçuluğu ve Arnavutluk Sorunu"* teziyle (2003) Atatürk İlke ve İnkılapları Tarihi Enstitüsünde tamamladı. Aynı yerde okutman (1996-2003), Fen-Edebiyat Fakültesinde yardımcı doçent (2003-) olarak çalıştı.

Makaleleri, *Çağdaş Türkiye Tarihi Dergisi, Toplumsal Tarih, Tarih ve Toplum, Yeniden Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk, Radikal İki, OTAM Dergisi, Cumhuriyet Strateji* dergilerinde yayımlandı. *İttihatçılar ve Arnavutlar, II. Meşrutiyet Döneminde Arnavut Ulusçuluğu ve Arnavutluk Sorunu* (2004) adlı bir kitabı vardır.

Celaleddin Çelik

ÇELİK, Celalettin

İlâhiyatçı. 1964, Konya doğumlu. Selçuk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinden mezun olduktan (1987) sonra bir süre öğretmenlik yaptı. 1993 yılında Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Din Sosyolojisi Bilim Dalına araştırma görevlisi olarak atandı. 1995'de yüksek lisansını tamamladı.

2001 yılında *"Şehirleşme ve Din Konya Örneği"* isimli doktora tezini bitirdi. 2002 yılında Erciyes Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Din Sosyolojisi Anabilim Dalı'na öğretim üyesi olarak atandı. Makalelerini *Erciyes Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi, EÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2023 Dergisi*'nde yayımladı.

ESERLERİ:

Kur'an'da Toplumsal Değişme (1996), *Şehirleşme ve Din* (2002).

ÇELİK, Davut

Halk ozanı. 1939, Kızlar Sekisi köyü / Kozan /Adana doğumlu. 1965 yılında Almanya'ya yerleşti. 1970 yılında Alman Hava Yollarında uçak bakım teknikeri olarak çalışmaya başladı. Dünyanın birçok ülkesini hem gö-

Davut Çelik

revi gerçği hem de mcrakından gezdi. Dini ve edebi okumalarının ardından şiire başladı. Emeklilik günlerinde Almanya Frankfurt'ta yaşadı. Şiirlerini *Gönülden Gönüle Şiirler* (1993) adlı kitabında topladı.

ÇELİK, Fahriye

Şair. 1940, Sinop doğumlu. 1965'te İstanbul'a taşındı. Bir süre bir fabrikada, işçi olarak sonra da Dedeman Otelinde çalışarak 1993'te emekli oldu. Eserlerini *Oğula Hasret Türküsü* (2000) adlı kitabında topladı.

HAKKINDA: Mehmet Aydın / Edebiyatımızda Kadın Şair ve Yazarlar Sözlüğü (2001).

ÇELİK, H. Avni

Tefsirci. 1934, Kozluk / Karasu / Sakarya doğumlu. Mısır'a giderek (1950) orta kısmı dört ve lise kısmı beş yıl olan Kahire Din Enstitüsünde lise son sınıfa kadar okudu. El - Ezher Üniversitesi Usulü'd-Din Fakültesi Tefsir Hadis Bölümü son sınıfta iken Bağdat Üniversitesi Edebiyat Fakültesi son sınıfa naklen kaydını yaptırdı (1969-70). Çeşitli imam hatip liselerinde görev yaptı. Atatürk Üniversitesi İslâmi İlimler Fakültesi Arap Dili ve Edebiyatı dalında okutmanlık yaptı (1975). 1982 yılında Arap Dili ve Edebiyatı sahasında doktorasını tamamladı. Aynı üniversitenin Temel İslâm Bilimleri Bölümü Tefsir Anabilim Dalı Başkanı Profesör olarak görev yaptı (1989). Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde dekanlık görevinde bulundu (1995-).

ESERLERİ (Çeviri):

Kur'an İlimleri Ansiklopedisi (Celaleddin Süyuti'nin İtkan fi Ulumi'l-Kuran adlı eserinden,1992), *Hidayet Rehberleri* (Abdulhamit Cüde es-Sahhar'ın Muhammedun Rasulullah ve'llezine Me'ahu adlı eserinden), *Biz ve Bugünkü Batı Medeniyeti* (Ebü'l-Ala el-Mevdûdi'nin Nahnu ve l'Hadar el-Garibiyye adlı eserinden), *Salı Sohbetleri* (Hasan el-Benna'nın risaleler serisinden 8. cildin tamamı 9.cildin yarısı), *Mebâdiu İlmi's Sarf.*

HAKKINDA: Prof. Dr. Yakup Çiçek-Bünyamin Açıkalın / Türkiye İlâhiyat Fakülteleri Tefsir Anabilim Dalı Öğretim Elemanları Biyografileri (2000).

ÇELİK, Hüseyin

Devlet ve siyaset adamı, edebiyat araştırmacısı. 5 Mart 1959, Gürpınar / Van doğumlu. Tatvan Yatılı Bölge Okulu, Alparslan Öğretmen Lisesi (1978), İÜ Edebiyat Fakültesi (1983) mezunu. Yüksek lisansını Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi SBE'de 1983'te, doktorasını İstanbul Üniversitesi ile Londra Üniversitesi School of Orientalonal African Studies'te 1991'de tamamladı. Aynı yıllarda belli aralıklarla Türkiye'de ilk siyasal muhalefet hareketi olan Yeni Osmanlılar Cemiyeti ile ilgili araştırmalar yapmak üzere Belçika, Hollanda, Almanya, Avusturya, İsviçre, İtalya ve Fransa'da bulundu. Yüksek lisans tezi: *"Genç Kalemler Mecmuası"*. Doktora tezi: *"Ali Suavi ve Dönemı"*. 1997'de doçent oldu. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesinde öğretim üyesi olarak görev yaptı (1983-99).

18 Nisan 1999 seçimlerinde DYP'den Van milletvekili seçilerek parlamentoya girdi, TBMM katip üyeliğine getirildi. 3 Temmuz 2001'de DYP'den istifa ederek, AK Parti'nin kurucuları arasında yer aldı. TBMM'de partisi grup oluşturduktan sonra, grup başkan vekilliğine seçildi. 3 Kasım 2002 milletvekili genel seçiminde yeniden Van milletvekili olarak parla-

Hüseyin Çelik

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

mentoya girdi. 58. Hükümet'te Kültür bakanı, 59. Hükümet'te Milli Eğitim bakanı olarak görev aldı. Türk siyasi tarihi, kültürü ve edebiyatı ve güncel konularda makalelerini *Türkiye Günlüğü*, *Dergâh*, *Tarih ve Toplum*, *Nokta* dergileri ile *Zaman* ve *Yeni Asya* gazetelerinde yayımladı.

ESERLERİ :

DENEME-İNCELEME: *Van'da Ermeni Mezalimi* (1993), *Ali Suavi* (1993), *Ali Suavi ve Dönemi* (1994), *Osmanlı Yanlısı İngiliz Dış İşleri Komiteleri* (1994), *Genç Kalemler Mecmuası Üzerinde Bir Araştırma* (1995), *Temizlik Doğudan Gelir* (1995), *Türk Dostu İngiliz Türkolog Charles Wells* (1996), *Türkler* (1996), *Reşat Nuri Güntekin'in Romanlarında Sosyal Tenkit* (1997), *Şinasi* (Ziyad Ebuzziya'nın yarım bıraktığı çalışma tamamlanıp, notlar eklenerek, 1997), *Türkiye'de Değişim Demokrasi ve Aydınlar* (2002), *Bir Medeniyet Analizi - Türk Yanlısı İngilizlerin Osmanlıya Bakışı* (2002), *Bir Dönem Böyle Geçti* (2002), *Sizi Yazdım* (2002), *Uyan Ankara - Meclis'ten Millet Adına Makaleler* (2002).

ÇEVİRİ: *Türkler / Karakterleri, Terbiyeleri ve Müesseseleri* (H. A. Munra Butler Johnstone'dan, 1996).

ÇELİK, İbrahim
Bkz. SU, Hüseyin

ÇELİK, İbrahim Halil
Siyaset adamı. 1 Ocak 1947, Şanlıurfa doğumlu. Şanlıurfa Lisesi (1966), Şanlıurfa Öğretmen Lisesi (1967), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap-Fars Filolojisi Bölümü (1975) mezunu. İstanbul (1968-71)

İbrahim Halil Çelik

ve Şanlıurfa'da (1971-72) ilkokul öğretmenliği, Şanlıurfa'da Milli Eğitim müdür yardımcılığı ve Halk Eğitim başkanlığı (1975-84) görevlerinde bulundu.

1984 ve 1989'da RP'den iki kez Şanlıurfa Belediye Başkanı seçildi. 1991'de belediye başkanı iken RP'den Şanlıurfa Milletvekili seçilerek Meclise girdi. Şanlıurfa folkloru ve tarihi ile ilgili bilimsel araştırmaları olan Çelik'in yazıları *Harran*, *Hilal*, *Millî Kaynak* dergileri ile yerel gazetelerde yayımlandı. Türkiye Yazarlar Birliği, Birlik Vakfı (kurucu), ŞURKAV (kurucu) üyesidir. *Şair Nezihe Hanım / Hayatı - Eserleri ve Gazelleri* (1986) adlı bir eseri vardır.

ÇELİK, Jaklin
Öykücü. 1968, Diyarbakır doğumlu. 1970 yılında Kumkapı'ya göç eden bir Ermeni ailesinin kızıdır. İlkokulu Surp Mesropyan Varjaran İlkokulunda okudu. Çemberlitaş Kız Lisesindeki eğitimini yedinci sınıfta yarım bıraktı. İş hayatına atılarak çeşitli işlerde çalıştı. İstanbul'da Ermenice-Türkçe yayımlanan *Agos* gazetesinde basın yayın sayfası editörlüğü ve "Keman Çalan Balıklar" köşesinde köşe yazarlığı yaptı (1977). Bir kiliseler kitabı oluşturmak için Çitlembik Yayınları sponsorluğunda, Türkiye'de otuz şehri gezdi ve kilise fotoğrafı çekti (2001). 2000 yılından itibaren Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfında dönem dönem kurum tarihi projelerinde araştırma ve sözlü tarih çalışmalarında yer aldı, editörlük yaptı. Türkiye Edebiyatçılar Derneği ve Türk PEN Kadın Komisyonu üyesi oldu.

İlk denemeleri *Öküz* dergisinde yayımlandı. 1996 yılından itibaren gazetelerde öykü ve söyleşileri çıktı. *Cumhuriyet Kitap*'a röportajlar hazırladı. *Öykülerle ABC* adlı çocuk kitabı on dört fasikül halinde *Milliyet* gazetesiyle dağıtıldı. 1997 yılında Yaşar

Jaklin Çelik

JAKLİN ÇELİK

YILANIN YOLU

Altımızdaki stabilize yol bir yılan gibi kıvrılıyor. Motor tüm gücünü toprağa seriyor. Yol içime akıyor. Kıvranmada. Aradığımın ne olduğunu bilmiyorum. O her neyse, bir dişin çekilmesi gibi dünyanın dışına çekilmeye zorluyor beni. Devinim son buluyor. İçime konuşurken kendi kehanetimde yol alıyorum.

'Yol sensin, bu yol senin...'

Bölünüyorum. Kulağımın arka sokaklarında esrikliğime sebep avare sesler dolanıyor.

'Git...'

Baskın bir kadın sesi. Daha bir siniyorum mağarama. Sesler dibe çöküyor.

'Uzuvların yollarda şeklini bulacak. Hız başını eğilmez kılacak...'

Bedenim küçülüyor. Sinir uçlarım tenimden dışarı çıkma sevdasında. Her hücre kendi imhasının patlamasında. Sakız. Ağız içinde dönüyor. Eziliyor. Dilin açtığı tünelden havayla doluyor. Balon. Büyük patlama. Bitmiyor. Dişler arasında küçük çatırtılar. Tekrarlar.

Gözlerim sesin geldiği yöne çevriliyor. Oturduğu koltuğa gömülü bir kadın. Alt ve üst çenesi diliyle ortaklaşa ağzına hapsettiği sakızı çeviriyor. Çenem kenetleniyor. Dişlerimin gıcırtısı beynimde yankılanıyor. Kızıl bir yangın sarıyor yüzümün her yanını. Kadının içeriyi göstermeyen kapı aralığı göz kapaklarından içeri akıyor. Gözbebekleri bakışlarımda kavruluyor. Kül.

Dışarıda irili ufaklı ışıklar hızla geride kalıyor. Baktığımız yer aynı. Cam. Yutkunuyor. Girtlağından aşağı bir kabartı iniyor. Kapılar kapanıyor. Yüzümün yangını sönüyor.

'Bedel ödeyeceksin. Yüksek dağlardaki sarp kayalıklar yüzüne keskin virajlı çizgiler nakşedecek...'

Gece. Saat iki. Otobüs duruyor. Gözler ön kapıda. Bir kadın. Elinde küçük bir cüzdan. Bagajsız bir yaşam koridorun sonuna doğru akıyor. Üzerindeki pembe hırkanın saç örgülerinde dışardaki hava dolanıyor. Üşüyorum. Ardında bıraktığı kadın salınımı, bir adım geriden seyirde. En arka koltuğa oturuyor. Meraklı kafalar, geriye yatırılmış koltuklarına gömülüyor yine.

'Bir kolun bırakmadıklarından dolayı uzun, diğeri tutman gerekeni bıraktığından dolayı kısa kalacak...'

Yol akıyor. Muavin, anlam veremediğim bir lakayt-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

lık içinde. Elindeki üç beş plastik bardak suyu uyumayan insanlara ikram ediyor. Ağzından dökülen kelimeler zorba. Gözleri velfeci okuyor. Derken otobüs, şoförün parmaklarının hükmettiği bir düğmeyle karanlığa gömülüyor. Otoyol korkutuyor. Dönemeçler. Hükmün asası virajların doğurduğu uzun farlara teslim. Uyukluyorum. Uyanıyorum. Muavin arka koltukta. Didişmeler. "Men senin yaşından daha yaşlı Garslı'yam. Sende heç utanma yoğtur? Dur diyirem. Dur, yoğsa incirem!"

'Yolu bitir, söz verdiğin gibi. Aksi halde misafirliğin hiçbir yerde kabul görmeyecek...' Bir zamanların fettan güzeli şimdi Kayseri'yle Kars arasında gidip gelen boyası bitmiş bir fırça misali. Ağzından çıkan solgun cümlelerle bir parça huzur arayışına giriyor umutsuzca. Umut, geleceğini içinde saklayan kapalı bir fincanda. Fincan tabağını güçlükle bırakıyor. İçerisi karanlık. Telvenin beyaza açıldığı bir yerde beklenen final: "Bir adam var. Yakışıklı ve zengin. Ummadığın kadar mutlu olacaksın. Bekle ve gör." Durmaduman. Umut firarda. Yıllardır beklediği yakışıklı erkeği kahve fincanında, yaşlanan dişiliği ise otobüs bileti karşılığı yollarda rehin. Gururu; miyadını doldurmuş karbon kağıdı üzerinde gidip gelmelerde. Bıkkınlık içinde parçalanıp, ufalanıyor. Yalvarış.

"Rahat bırağ meni Allahın aşkına..."

'İçi(n)den kovulacaksın...'

Cinselliği vücudunda yeni yeni şekillenen delikanlı Tanrının adaletiyle oynamakta ısrarlı. İnsan tecrübesini de hiçe sayıyor.

"Allah da neymiş?"

Karşı yoldan gelen aracın uzunları otobüsün içine bir bıçak gibi dalıyor. Şoför yanlış sollamanın hızında. Nefesler korkunun karanlık girdabında donup kalıyor. Otobüs doğru şeride giriyor.

'Seçilmiş yollardan biri olan ölüme çıkamayacaksın...' Adı isyanlara pabuç bırakmamayı çoktan öğrenmiş kadın, sesine oyunculuğunu yığıyor.

"Seen? Allah'ı tanımırsen haa! Gomuniiist!"

'Karanlık aydınlığa, aydınlık karanlığa görelecek...'

Dışarıda oynaşan irili ufaklı ışıklar yokoluyor. Otobüs bir tünelde. Kadının sesinden yıldırımlar düşüyor. Ortalık aydınlanıyor. Şoförün yanına koşar adım giderken, vücudunun rüzgarı eskilerden bir kokuyu vuruyor burnuma. Mola.

Akıl ayrı bir masada deliliğe soyunuyor. Bağrış çağrış. Kelimelerin mikrobunu kapmasın diye gözler, bakmıyor o yana. Kadına yürüyorum. Sırtında bakışlar. İffet paralanıyor. Fahişe damgası yemiş kadının eskimiş yazgısı, o bakışlarla sırtımda tazeleniyor. Kadın, ortalığa her biri binlerce metre derinden çıkan küfürler savuruyor. Saat sabahın dördü. Çay söylüyorum. Güvensiz bakışları hafiften yumuşuyor. Sakinleşiyor. Adı bilinmedik dinlenme tesisinde, peşine düşmediği, yarım şarkılar dolanıyor diline. Bir şarkıda sesi diriliyor. Susuyor. Yanındaki sandalyeye yirmi yaşlarında bir kadın oturuyor. Gençliği. Ağzında sakız. Saç telleri, aşık bakan buğulu gözleri üzerinde uçuşup duruyor. Bakakalıyorum. Oyunu oynayan yaşam mı yoksa ölüm mü? Ne güç kestirmek.

'Bedenin toprağa bulanmayacak...'

"Otobüse git" diyorum yaşlısına.

"Onu bırağacağlar burda. Saf, sen de..." diyor genci. Yaşamı ciddiye almayan umursamazlığıyla.

"Nereden biliyorsun?" diyorum.

"Men bilirem. Men onun yaşlığı gadar dünyalıyam" diyor genci.

"Soyumcarı" diyor yaşlısı.

Bütün kulaklar dikiliyor. Kadınlar erkeklerini alelacele otobüse bindiriyor. Otobüsün penceresinde meraklı kadın gözleri.

"Görmek isteyecekler; kirli bir ruhu içinde barındıran tenden toprağa irin aktığını."

"Üşürsün."

"Üşümağ çıplağlığı gerektirir. Çıplağam görmirsen? Sanırsan ki men daha üşiyebilirem? " diyor genci.

Otobüsün motoru çalışıyor. Muavinin arkasından genç kadın biniyor en son. Arka koltuğa, yaşlı halinin yerine oturuyor. Neşeli. Elinde tuttuğu çantadan bir parfüm çıkartıp boynuna sıkıyor. Leylak kokulu şarkılar mırıldanıyor.

Gözlerimi kapıyorum. Otobüsün gittiğine dair hiçbir hareket yok. Artık dışarısı da yok.

'İskeleni yanında taşı, seni su da kabul etmeyecek...' Yılan, akıp giden yolda içimden kayıp gidiyor. Kaslarım çözülüyor. Biri omzuma dokunuyor. Göz kapaklarım aralanıyor. "Erzincan" diyor. Arka koltuğa bakıyorum. Boş.

Otogarda bir iki asker, üç beş sivil. Saat yedi. Gözlerim gökyüzünde güneşten bir parça arıyor. Bulutlar birbirine kenetlenmiş. İçim titriyor. Otobüs Kars'a gitmek üzere anayola çıkıyor. Gözlerim otobüsün camında geziniyor. Benden boşalan koltuğa oturan yaşlı ben, gülümseyerek bana el sallıyor.

(*Yılanın Yolu*, 2003)

Nabi Nayır Öykü yarışmasında ilk dörde girerek 'dikkate değer' seçildi. Öykülerinde Kürt, Ermeni ve Türk kültürlerini iç içe kullandı.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Kum Saatinde Kumkapı* (2000, İngilizceye çevirisi *Stories From the Sandgate* adıyla, 2002, ABD), *Yılanın Yolu* (2003).

ÇOCUK KİTABI: *Öykülerle ABC* (2003).

HAKKINDA: Şebnem Atılgan / Beni Etkileyen Yalnızca Mekânlar (söyleşi, E dergisi, Ekim 2000), Jale Sancak / Kenti Dinlemek-Büyülü Kent İstanbul'dan Öyküler (2002), Hüseyin Su – Ömer Lekesiz / Öykücüler ve Öykü Kitapları (Hece Öykü, Aralık-Ocak 2004).

ÇELİK, Muhammed

Tefsir ilmi araştırmacısı. 1960, Dicle / Diyarbakır doğumlu. Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi mezunu. Yüksek lisansını "*Kur'ân'da Duâ*" konulu teziyle, doktorasını "*Kur'ân'ın İkna Hususiyeti*" adlı tez çalışmasıyla Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamladı. 1989'da Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesine öğretim görevlisi olarak atandı. 1996'da geçtiği İlâhiyat Fakültesinde, 1998'de yardımcı doçent ve doçent oldu. Milli Eğitim Bakanlığı bursuyla Mısır'da üç ay alanıyla ilgili araştırmalarda bulundu. Aynı fakültede Temel İslâmi Bilimler Tefsir Anabilim Dalı başkanı olarak görev yaptı. Ma-

Muhammed Çelik

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

kaleleri *Yeni Ümit*, *DÜ İlâhiyat Fakültesi* dergilerinde yayımlandı. İslâm Düşüncesi Sempozyumu'na katılarak bir tebliğ sundu.

ESERLERİ:

Kur'ân'ın İkna Hususiyeti (1996), *Kur'an Kur'ân'ı Tanımlıyor* (1998).

ÇELİK, Mustafa (İlâhiyatçı)

İlahiyatçı. 1960, Boztepe köyü / Bozova / Şanlıurfa doğumlu. İlköğrenimini doğduğu köyde, ortaokulu Şanlıurfa İmam Hatip Lisesinde, liseyi Urfa İmam Hatip Lisesinde tamamladı. Yazı hayatına ortaokul sıralarında başladı. İslâmi ilimlerde, özellikle fıkıh konularında yaptığı araştırmalar ve eserleriyle tanınmıştır.

ESERLERİ:

Şeriat Yolunda Şehadet Yarışı (1980), *Peygamber Sünneti Sakal* (1982), *Talim Ta'rifu Kur'an Risalesi* (1982), *İslâma Davetin Elifbası* (1988), *Anayasa Tek Millettir* (1988), *Dar'ul Harb Fıkhı 1* (1989), *Dar'ul Erkam Dar'un Nedve Çarpışması* (1990), *Cahiliye Döneminin Ruh Haritası* (1992), *Dar'ul Harb Fıkhı 2-3* (1993), *Dar'ul Harb Fıkhı 4* (1994), *İslâmi Hareket Fıkhı 1-3* (1994-95), *İlahlar Rejiminin Anatomisi* (1994), *Saray Mollaları* (1995), *Diyanet Hadiselerle Kadın Aleyhtarlığı* (1995), *Müşrik Toplumun Amentüsü* (1995), *Kur'an'da Din Kavramı* (1995), *Fıkhu'l Hadis* (2002), *Fütüvvet Ahlakı* (2002), *Kavaid-i Fıkhiyye Şerhi* (1992), *Müslümanın Din Disiplini* (1992), *Ticaret Ahlakı* (2002), *Tahlilu's Sünne* (2002).

ÇELİK, Mustafa (Şair)

Doğ. 1957, Demirtaş kasabası Manavgat / Antalya doğumlu. Konya İmam Hatip Lisesi ve Erzurum Üniversitesi İslâmi İlimler Fakültesi mezunu. *Mavera* dergisinde yazı işleri müdürü olarak çalıştı (1984-86). Yeni dönemde Akabe Yayınlarını, 1986'dan itibaren de bir grup arkadaşıyla birlikte kurduğu Nehir Yayınlarını yönetti. Daha sonra Kanal 7 Televizyonu genel müdürü olarak çalışmalarını sürdürdü. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

Edebiyat dünyasında *Mavera* ve *Yedi İklim* dergilerinde yayımladığı şiirleriyle tanındı. *Adın Kaldı Bir* (1986) adlı bir şiir kitabı vardır.

ÇELİK, Müslim

Doğ. 9 Aralık 1952, Oğulcuk köyü / Erzincan doğumlu. İlkokulu doğduğu yerde, ortaokulu Samandağı'nda (1966), İzmit Lisesinde başladığı lise öğrenimini Erzincan Lisesinde (1969) bitirdi. Ankara Tapu Teknik Okulunda bir yıl (1969-70) kursa devam etti. Ege Eğitim Enstitüsü (1975) mezunu. Anadolu Üniversitesinde lisans

Müslim Çelik

tamamladı (1991). Bingöl'de harita teknik memurluğu (1970-72), Bursa Ahmet Vefik Paşa Tiyatrosunda yardımcı oyunculuk, türkücülük, boksörlük, çiftçilik, ırgatlık yaptı. Muş (1975-76) ve İstanbul (1978-1998) liselerinde edebiyat öğretmeni olarak çalıştı ve emekli oldu. Çalışmalarını İstanbul'da sürdürüyor.

İlk şiiri Bingöl'de bir yerel gazetede (1971) yayımlandı. On yıl aradan sonra şiir ve yazıları *Yazko Edebiyat* (Mayıs 1981), *Türk Dili*, *Hürriyet Gösteri*, *Adam Sanat*, *Milliyet Sanat*, *Varlık*, *Edebiyat ve Eleştiri*, *Cumhuriyet* gibi dergi ve gazetelerde yer aldı. *Peryavşan* adlı kitabıyla 1989 Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülünü kazandı. Edebiyatçılar Derneği, Türkiye Yazarlar Sendikası, PEN Yazarlar Derneği, Bilim ve Edebiyat Eserleri Sahipleri Meslek Birliği (BESAM) üyesidir.

"*Varlık'ta Müslim Çelik'in 'Peryavşan'ı, on altı bölümlük uzun bir şiir. İlkin kaç dizelik bir şey beğendiğimi anlamak için dizeleri saymak istedimse de, sonra kendimden utanarak vazgeçtim. (...) Müslim Çelik'in apaydınlık bir de kafası var. Bir kez Voltaire'i seviyor. Sonra yola çıkmadan önce çelişkilerin ne olduğunu ve ne olmadığını araştırmak gerektiğine inanıyor.*" (Salah Birsel)

ESERLERİ (Şiir):

Peryavşan (1988), *İhbarlı Gül* (1991), *Erzincan'da Yağmurun Şarkısı* (1993), *Hayriye Yitik Ülke* (1995), *Göğü Kokla Açılırsın* (1997), *Lirkuşu* (2000), *Nazım Hikmet Yahşi Güzel* (2002), *Küçücek* (çocuk şiiri, 2004), *Kızbes* (seçme şiirler, 2006).

HAKKINDA: Memet Fuat / Peryavşan (Yazko Edebiyat, Temmuz 1981), Salah Birsel / Sırtüstü (Cumhuriyet Kitap, 11.6.1986), Mehmet Kemal / Şiir Yolunda (Cumhuriyet, 2.1.1989), Mehmet Başaran / Kucak Kucak Dostluk (Milliyet Sanat, 15.4.1989), Tacim Çiçek / Peryavşan ve İhbarlı Gül (Yeni Adana, 16.3.1992), Behzat Ay / Erzincan'da Yağmur'un Karşısı (Cumhuriyet Kitap, 13.1.1994), Muzaffer Uygun er / Hayriye Yitik Ülke (Türk Dili Dergisi, Mayıs-Haziran 1997), Behçet Necatigil /

MÜSLİM ÇELİK

ÜÇ GÜL

Üç gül atıldı boyuttan yere
suya düştü biri
dere nanesine takılı kaldı biri

Fısıltıyla uzayıp yitiyordu ırmak
ardına bakamazdı mesafe
ağlayan su, duru su

Uyan güzel, uyku ölümdür
karşıki dağın karı eridi
üç gül takılınca yakaya

Kırılıp çözüldü yol
kavak yaprağını döktü
ırmak yanlamasına döndürdü önünü

Üç gül çoğaltınca mutluluğumuzu
ırmak yol bir de kavak
keşfedilmeyene konuk gittiler
ozanlara sordular gülün ömrünü

Son gidişin olmaya
kır çiçeği tadında daha daha gel
dediler

Üç gül sevişti yüreğe
Ayçe'ye Betülce'ye Esin'e dönüştü her biri

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), engiz Şenol (Öteki Siz, Türk Şiiri Özel Sayısı, Ekim-Kasım 2001), Zeliha Soyer (Şiir Ülkesi, Haziran 2004).

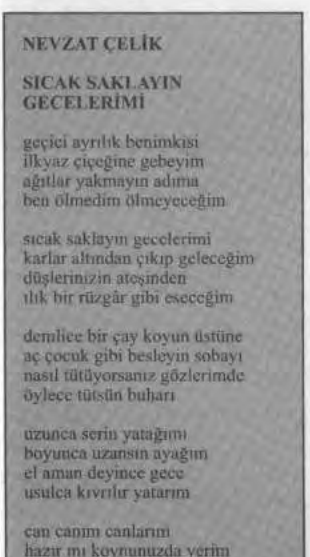
ÇELİK, Naci.
Bkz. NACİ ÇELİK (Berksoy)

ÇELİK, Nevzat

Şair. 1960, Boyabat / Sinop doğumlu. İstanbul Şişli Lisesini bitirdi. İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi birinci sınıf öğrencisiyken tutuklanarak (1980) idam istemiyle yargılandı, yedi yıl hapis yattı. Hapisten çıktıktan sonra yayınevlerinde çalıştı, daha sonra arkadaşlarıyla Om Yayınevini kurdu ve yönetti.

Nevzat Çelik, cezaevinde yazdığı şiirlerden oluşun ilk şiir kitabı *Şafak Türküsü*'nü 1983 yılında yayımladı. Bu kitap edebiyat ortamında olumlu tepkilerle karşılandı. Sonra da ardı ardına *Müebbet Türküsü, Suda Seken Hayat, Yağmur Yağmasaydı* ve *Sevgili Yoldaş Kurbağalar* adlı kitapları yayımladı. *Şafak Türküsü* kitabı ile Akademi Kitabevi 1984 Şiir Ödülünü, serbest bırakıldığı yıl da *Müebbet Türküsü* adlı ikinci şiir kitabıyla Hasan Hüseyin ve Poetry International şiir ödüllerini kazandı (1987). Pen Club American Center tarafından onur üyeliğine seçildi.

"Genç bir şair kitap çıkarmadan

NEVZAT ÇELİK

SICAK SAKLAYIN GECELERİMİ

geçici ayrılık benimkisi
ilkyaz çiçeğine gebeyim
ağıtlar yakmayın adıma
ben ölmedim ölmeyeceğim

sıcak saklayın gecelerimi
karlar altından çıkıp geleceğim
düşlerinizin ateşinden
ılık bir rüzgâr gibi eseceğim

demliee bir çay koyun üstüne
aç çocuk gibi besleyin sobayı
nasıl tütüyorsanız gözlerimde
öylece tütsün buharı

uzunca serin yatağımı
boyunca uzansın ayağım
el aman deyince gece
usulca kıvrılır yatarım

can canım canlarım
hazır mı koynunuzda yerim
gün olur gecikmiş çocuk gibi
bağıra çağıra gelirim

Nevzat Çelik

önce genellikle dergilerde şiirlerini yayımlar, adı kulaklara tanıdık gelmeye başlar, kitap daha sonra yayımlanır. Cezaevine çocuk denecek yaşta düşen ve şiir yazmaya orada başlayan Nevzat Çelik'in böyle bir şansı zaten yoktu. "Şafak Türküsü" adlı şiir 1984'te Akademi Kitapevi Şiir Ödülünü kazanarak yayımlanınca ve şairin kimliği öğrenilince daha önce edebiyat çevrelerinin hiç duymadığı Nevzat Çelik adı birdenbire şiir gündeminin neredeyse en ön sırasında yer aldı." (Ataol Behramoğlu)

"1983 yılına kadar, Nevzat Çelik'i tanıyan kitle böylesine yaygın değildi; duyanlar, sevenler vardı elbet, ama bu denli çoğun bir kitleyi arkasına takması şu dizelerden sonra oldu: 'beni burda arama anne / kapıda adımı sorma / saçlarına yıldız düşmüş / koparma anne.' (Şafak Türküsü, 1983) Burada okuyan çoğunluğun ilk yanaştığı; cezaevinde bu güzel duyguları yeşerten bir gencin, annesiyle sıcak diyaloğu. O dönemleri hatırlıyorum, herkes annesinin saçlarına biraz yıldız düştüğünü görmeye başlamıştı bile. Bu sözlerle Nevzat Çelik okur kitlesini çoğalttıkça çoğaltu." (Hüseyin Peker)

ESERLERİ (Şiir):
Şafak Türküsü (1983), *Müebbet Türküsü* (1987), *Suda Seken Hayat* (1990), *Yağmur Yağmasaydı* (1990), *Sevgili Yoldaş Kurbağalar* (1998).

HAKKINDA: Enver Ercan / Nevzat Çelik'le söyleşi - Ataol Behramoğlu / Nevzat Çelik'in Günümüz Türk Şiirindeki Yeri - Sunay Akın / Şairini Arayan İskele - Akgün Akova / Yani Şimdi Nevzat Çelik Yeni Bir Şiire Dursa... (Cumhuriyet Kitap, 3.12.1998), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Hüseyin Peker / Toplumcu Şiirin Yürek Atışları (Cumhuriyet Kitap, 17.8.2000), TBE Ansiklopedisi (2001).

ÇELİK, Osman

Romancı, araştırmacı-yazar. 12 Mayıs 1934, Yapağı köyü / Dinar / Afyon doğumlu. Burdur Lisesi (1958), İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi (1965) mezunu. Erzincan, Ardahan, Adapazarı, Bursa, Denizli Orman İşletme müdürü (1965-84), Orman Genel müdür yardımcısı (1984-91), Orman ve Köy İşleri genel müdürü (1992-99) olarak görev yaptı. 1999'da kendi isteğiyle emekli oldu. İLESAM üyesidir.

Yazılarını daha çok meslek dergilerinde yayımladı. Eserlerinde Kuzey Kafkasya'da yaşanan trajik olaylar ile bu bölgenin sosyo-kültürel hayatını yansıttı.

ESERLERİ:
HİKÂYE: *Nartlar / Kafkas Hikâyeleri* (1976), *Efsaneler, Hikâyeler, Portreler* (hikâyeler, denemeler, 1987).
OYUN: *Kafe / Han Kızının Şarkısı* (1985), *Odun Savaşı* (1986), *Başkanın Savaş Günlüğü* (1995).
DÜŞÜNCE: *Düşüncenin Bıraktığı İzler* (1988).
GEZİ: *Kuzey Kafkasya Gezi Notları* (1991).

Osman Çelik

ROMAN: *Genar* (1985), *Kazanuko Jabağ* (1986), *Yunus Emre* (1994), *Nasrettin Hoca* (1999).
DERLEME: *İslâmda Avcılık* (Hafız Yakup Şükrü Efendi'nin 1890'da kaleme aldığı *Hayatü'l İnsan Hayatü'l Memat* isimli yazma eserden sadeleştirme ve özet, 1988).
İNCELEME: *İngiliz Belgelerinde Türkiye ve Kafkasya* (1992).
TOPLU BASIM: Timaş Yayınlarınca 1994'te yapılan toplu basımlarda yazarın üç kitabı yayımlandı: *Kafkasya - 1: Genar, Kafkasya - 2: Savaş Nesilleri, Kafkasya - 3: Göç* (roman).

ÇELİK, Perihan

Öykücü. 1953, Tokat doğumlu. Evleninceye dek aynı ilde yaşadı. Öğretmen Okulunu bitirdikten sonra öğrenimini tamamlama isteğiyle 1976'da eşiyle birlikte ABD'ye giderek yaşamını burada sürdürdü. 1981-85 yılları arasında Almanya'da eğitimci ve sosyal danışman olarak çalıştı. Anadolulu göçmen kadınların, eğitimden evliliğe kadar her çeşit sorunuyla ilgilendi. ABD'ye döndüğünde West Virginia Üniversitesinin Yabancı Diller Fakültesinde Alman, Amerikan

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

PERİHAN ÇELİK

PİKNİKLE GELEN ÖZGÜRLÜĞÜM

Neden öyle garip baktın bana şoför bey?

Bugün pazartesi değil mi?

Herkes gibi ben de işime gidiyorum. Bugün pazartesi.

Dün Pazardı. Evde idim, temizlik yaptım sonra da çocukları parka götürdüm. Güneşli ama serin bir gündü. Doyasıya eğlendiler.

Bugün pazartesi şoför bey.

Beni daha önce görmedin bu durakta, ben de seni. Bugün buradan otobüsüne binişimin ilk günü. Daha ne kadar inip bineceğim Allah bilir. İleride olacakları kestirmek çok güç artık, çok.

Bugün pazartesi.

Buradan işime gidişimin ilk günü. Hayır iş değiştirmedim şoför bey. Ani verilmiş -belki de sonra pişman olunacak- bir kararla mahalle değiştirdim sadece. Çok olmadı buraya taşınalı. Ama önceki oturduğum mahalle de fazla uzak sayılmaz. Sadece senin güzergâhın değil. Bu yokuşu çıkıp ilerden sağa dönüp, biraz daha gidip sola dönünce tepede görünür önceki oturduğum apartman.

İşte orada bak, mahalle göründü bile. Tam on iki yıl geçirdim o mahallede, aynı apartmanda. Çocuklarımın ikisi de orada dünyaya geldi.

Evet bugün pazartesi.

Senelik iznim dün bitti. Yeni mekânından eski işime götürmüyorsun beni.

Kalbim çok hızlı çarpmaya başladı yine, göğsümü tokmaklıyor. Ne zaman eski mahallemden bahsetsem, apartmanı görsem pır pır çırpınır yüreğim. Evliliğimizin birinci yılında taşındık oraya. Küçük ama şirin bir daire idi. Manzarası nefes kesecek kadar güzeldi. Beş katlı bir apartmanın çatı katı. Her ikimiz elimizde avucumuzda olan parayı yatırıp, üstüne bir de bankadan borç aldıktan sonra ev sahibi olabilmiştik. Her ay düzenli yatırdık taksitini, kira öder gibi. Birimizin geliri takside, diğeri ise günlük harcamamıza giderdi. Tam on iki yıl böyle oldu. Evimiz hiç boş kalmazdı, hep eş dost, akrabalarla dolup taşardı. Çok güzel günlerimiz geçti orada, çevremizde örnek aile olarak bilinirdik. Doğan kızımızla birlikte mutluluğumuz da geldi yuvamıza. Eşim çok seviniyordu. İki yıl sonra da oğlumuz katıldı aramıza. Babası övündü, evliliğimiz de. Her ikisi de birer cihan parçası, yaşam gücü. Benim can yoldaşım oldular.

Bugün pazartesi.

Bundan eminim şoför bey, çünkü günleri sayıyorum birer birer. Bugün evimi terk edişimin otuz birinci günü. Her şey çok iyiydi şoför bey. İşimizi seviyorduk, iş arkadaşlarımızla iyi geçiniyorduk. Her ikimiz de işçi sendikalarının güçlenmesi için uğraşıyorduk. Hiç bir toplantıyı kaçırmazdı eşim. Ben ise ara sıra katılırdım, çocukların yanında kalacak birini bulduğum. Tabii ki politikayla da ilgilenirdik şoför bey. Amacımız çocuklarımıza ve ülkemize daha iyi bir gelecek bırakmaktı. "Keşke uğraşmaz olsaydık" demek istemiyorum, ama onun sendikaya avukat olarak gelişi hayatımızı değiştirdi. (...)

(*Zerdali Kokular*, 2006)

dilleri ve edebiyatı üzerine yüksek lisans eğitimi aldı. Aynı üniversitenin İngilizce dili hazırlık okulunda okutman olarak çalıştı. 2003 yılında, çalıştığı fakülteden 'Yılın en iyi öğretmeni' ödülünü aldı. Aynı kentte 'Amerika Okuma ve Yazma Eğitimi Gönüllüleri Vakfı'nda Honorary yetişkin eğitici olarak hizmet verdi.

Üç yıllarından itibaren edebiyatla yakından ilgilendi. Bir yerel gazetede uzun bir süre köşe yazarlığı yaptı. Birçok dergide öyküleri ve dil üzerine makaleleri yayınlandı. Öykülerinin bir bölümünü 2006'da *Zerdali Kokular* adlı kitaplaştırdı.

Öykülerdeki kahramanların çoğu kendilik Beyaz atlı prensini bekleyenlerden, Amerikan rüyasını görmekten bıkmayanlara... Küçük seslerle konuşan, fazla yakınmadan katlanılan acı yaşamlara... Öykülerde çoğunlukla kadınlar ve evlerde yaşananlar anlatılıyor. Anadolu'nun küçük bir kentinden, aydınlığı Avrupa ve ABD coğrafyasına ışık tutulan fotoğraflarda, kadınların, çocukların da olsa, eğitimsiz de; eviyle, işiyle, çocuklarıyla özdeşleşmeye yatkın olduğu görülüyor. Ama alttan alta yükselmekte olan direnişin çiçeklenmesi için, onların öncelikle Özgüvenlerini pekiştirecek iş ve meslek sahibi olmaları gereğinin altı çiziliyor usulca. Ülkemizden, çocukluğunun zerdali kokularından on yıllardır uzakta yaşa-

Perihan Çelik

manın nasıl bir yoksunluk olduğunu (da) insanın içini buran ayrıntılarla ve incelikle duyuruyor yazarımız." (Remzi İnanç)

ÇELİK, Süleyman

Şair. 1963, Samsun doğumlu. Sinema ve edebiyat yazılarında Ruşen Çelik ve Selim Safa imzalarını da kullandı. Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü mezunu. İstanbul'daki bir finans kurumunda çalışmalarını sürdürdü. Şiirleri *Kelime, Yedi İklim, Aylık Dergi, Mavera, Ayane* vd. dergilerde yer aldı.

ESERLERİ (Şiir):

Sonra Sessizlik (1990), *Düşler ve Ayrıntılar* (1993), *Sesiz Değeri* (1998), *Sonra Sessizlik* (2002).

HAKKINDA: Mehmet Çetin / Tanzimattan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi (c.4, 2002).

ÇELİK, Ümmügülsüm

Şair. 1959, Eldirek / Fethiye / Muğla doğumlu. İlkokulu Eldirek'te, ortaokulu Ortaklar Öğretmen Okulunda okuduktan sonra Isparta Öğretmen Lisesine devam etti. Yaşamını Aydın'da sürdürdü. Eldirek yörükleri hakkında çeşitli araştırmalar yaptı. Şiirlerini *İncecikten* (2003) adlı kitapta topladı.

HAKKINDA: Şükrü Öksüz / Gazete Hürsöz 2003 Şairler Antolojisi (2003).

ÇELİK, Yakup

Eğitimci, yazar. 5 Haziran 1965, Şanlıurfa doğumlu. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yüksek lisans ve doktora çalışmalarını tamamladı. Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakültesinde 1987-94 arası araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladı. 1994'te yardımcı doçent oldu. Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesinde öğretim üyesi olarak çalışmalarını sürdürdü. Kırıkkale Üniversitesi'nde çalıştı. Daha sonra Başkent Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yaptı.

ESERLERİ:

Şubat Yolcusu, Attila İlhan'ın Şiiri

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

SÜLEYMAN ÇELİK

CAM KÂSE İÇERİSİNDE HAPSEDİLMİŞ SU SESİ

Aynalıkavak kasrında
Nağmeleri çalmıyordu selimin
Yeniçeri baskınları anlatan kapı
Bir gıcırtıyla dönüyordu içine

Yoktu bülbüller, serçelerin neş'esi
Hışırtılarıyla iç içeydi ağaçlar
Meşk odasında padişah ve ben
Sükûnetin derinliğinden geçiyorduk.

Üç neyiyle üç kez susmuştu tevfik
Minyatür resimler arasında
Küsmüş ve içerlemiş.

Bakıp, bakıp kırılıyordu aynalara
Cam kâse içerisinde hapsedilmiş su sesi

(*Sonra Sessizlik*, 1990)

Gülin Çelikal

(1998), İntibah-Cezmi-Taaşşuk-Tal'at ve Fitnat, Hançerli Hanım Hikâye-i Garibesi (Yeni Yazıyla), İlköğretim Okulları için Türkçe 6-7-8, Tanzimat Şairi Ziya Paşa, Kuyucaklı Yusuf, Fatih Harbiye, Sokaktaki Adam, Şiir-Şair-Eleştirmen, Büyük Şehir ve İmkansız Aşk, İbrahim Tennuri'nin Dokuz Şiiri.

HAKKINDA: Günümüz Türkiyesinde Kim Kimdir (2000).

ÇELİK, Yaşar

Şair. 11 Haziran 1951, Çamlıhemşin / Rize doğumlu. İlkokuldan sonra eğitimine devam edemedi. Küçük yaşlarda, çalışmak için İstanbul'a gitti. Bir süre sonra İzmir, Antalya, Isparta ve Nazilli'de çalıştı. Uzun zaman sonra Çamlıhemşin'e dönerek baba mesleği olan demircilikle uğraştı. Orman ürünleri üretiminde taşeronluk yaptı. 1992'de geçirdiği bir trafik kazası sonucu belden aşağısı felç oldu. Özlemi, yoksulluğu, ezilmişliği dile getirdiği şiirlerini *Dört Mevsim* (1993) kitabında bir araya getirdi.

HAKKINDA: TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ÇELİK, Zeki

Şair. 1 Ocak 1955, Beyköy / Şarkikaraağaç / Isparta doğumlu. İlköğrenimini köyünde tamamladı. Ormancılık, çiftçilik, kuruyemişçilik, kasetçilik, kitapçılık gibi çeşitli işlerde çalıştı. Yazı ve şiirleri çok sayıda gazete ve dergide yayımlandı. Arkadaşlarıyla birlikte Isparta'da Göller Bölgesi Yazarlar ve Şairler Derneğini kurup bir süre genel başkanlığını üstlendi. Nazilli İnan Yayınlarının düzenlediği şiir yarışmasında ikincilik ödülünü aldı. Yine öykü ve şiir yarışmalarında çeşitli dereceleri vardır. 1990'da Zeki Çelik Yayınlarını kurdu.

ESERLERİ (Şiir):

Dini Şiirler (1990), *Doğa Şiirleri* (1990), *Çocuk Şiirleri* (1990), *Kıbrıs Şiirleri* (1990), *Isparta Şiirleri Antolojisi.*

Zeki Çelik

HAKKINDA: İsa Kayacan / Tafsir Ankara gazetesi (4.10.2003), Gündüz Aydın / Sevgi Yolu Şairler Antolojisi (2003), Tavirir Gazetesi (Ankara, 19.9.2003), Halk Sesi Akın Gazetesi (3.9.2003).

ÇELİKAL, Gülin

Şair. 17 Nisan 1967, İstanbul doğumlu. Tam adı Gülin Çelikal Kaymaz. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yabancı Dillcr Eğitimi Bölümü (1990) mezunu. Yüksek lisans çalışmasını İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesinde Turizm İşletmeciliği Programına katılarak tamamladı (1992). 1990'da itibaren İngilizce öğretmenliği, otelcilik ve reklam yazarlığı yaptı.

Şiirlerinin bir bölümü *Milliyet Sanat* dergisinde yer aldı. İLESAM, Reklam Yazarları Derneği (Yönetim Kurulu üyesiydi. Beceralı Bir Yazar (1995) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Ahmet Özdemir / Gecenin Bir Vakti (Bizim Gazete, 5.12.1995).

ÇELİKALAY, Ahmet

Müftü (D. 1874, Afyon - Ö. 1958, Afyon). Millî Mücadele'nin sarıklı kahramanlarından, birinci dönem Afyon Milletvekili Hoca Şükrü Çelikalay'ın oğludur. İslâmi ilimler, Arapça ve Farsça öğrendi. 1948'de açılan İmam Hatip Okulunda öğretmenlik, 1951-56 arası Sandıklı ilçesinde müftülük yaptı, camilerde uzun yıllar vaaz verdi. Yunanlıların Afyonkarahisar'ı işgali sırasında esir düşerek Atina'ya götürüldü, zaferden sonra yurda döndü. *Usul-ü Fıkıh* adlı bir eseri vardır.

HAKKINDA: İrfan Ünver Nasrattınoğlu / Afyonkarahisarlı Şairler, Yazarlar, Hattatlar (1971).

ÇELİKALAY, İsmail Şükrü

Eğitimci, siyaset adamı (D. 1876, Afyon - Ö. 25 Aralık 1950). Afyonkarahisar'ın ünlü müderrislerinden İzzet Efendi'nin oğlu. İlk ve orta öğrenimini sıbyan mektebi ve rüştiyede tamamladıktan sonra medrese öğrenimi görerek 18 dalda müderrislik icazeti aldı. 1908'de İttihad ve Terakki Fırkasında politikaya girerek fırkada aktif görevler aldı. 1909'da Afyon Öğretmen Okuluna öğretmen olarak atandı. 1911'de okulun müdürlüğüne getirildi. 1912'de medreselerin ıslahı için kurulan komisyonda görevlendirildi. 1915'te Darülhilafe Medresesinde öğretmen oldu.

İsmail Şükrü, Türk Kurtuluş Savaşının kahraman simalarından biridir. Oluşturduğu Alay'a kumandanlık etti, Dumlupınar'da Yunan harekâtını dokuz ay durdurarak ordumuzun hazırlanmasına imkân sağladı. 1919'da İzmir'in işgali üzerine Milli Mücadele'ye katılarak Kuvâ-yi Milliyye Teşkilâtının kurulmasına öncülük etti. Bir yandan topladıkları gönüllüleri cepheye sevk etmekle beraber İngilizlerin işgali altındaki depolardan gizlice silah ve cephane tedarik ederek milli kuvvetleri silahlandırmaya çalıştı. Ayrıca camilerdeki vaazlarıyla milli mücadelenin amaç ve hedef-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

leri konusunda halkı aydınlattı. Bu arada Ankara yöresinden topladığı gönüllü erlerle bir birlik teşkil edip Kütahya-Eskişehir-Afyon Cephesinde görev aldı. Kurduğu birlik "Çelik Alay" olarak anıldı. Bu ad, sonradan soyadı oldu. Kırmızıyeşil kurdelalı İstiklal Madalyası ile taltif edildi. Bilindiği üzere Kurtuluş savaşında cephede kahramanlık gösterenlere kırmızı, cephe gerisinde yararlı olanlara yeşil kurdelalı madalya veriliyordu. Hem cephede, hem de cephe gerisinde yararlı olanlara ise kırmızı-yeşil kurdelalı madalya verilmiştir ki, böyle madalya alanların başında İsmail Şükrü Hoca gelmektedir.

Düzenli ordunun kurulmasında birliğinden ayrılarak Meclise döndü. TBMM'nin I. Döneminde Karahisar-ı Sahip'ten milletvekili seçilerek 23 Nisan 1920'de Meclisin açılışında hazır bulundu. Mecliste büyük bir rekorun sahibi olarak, birinci meclisin üç yıl dört aylık döneminde tam 103 soru önergesi verdi. Çok güçlü bir hatip, gerçek bir âlim olan Şükrü Hoca, inandığı prensiplere hayatı boyunca bağlı kaldı. Birinci Toplantı yılında Defter-i Hâkani (Tapu-Kadastro), Adalet ve İrşad Komisyonlarında görev yaptı. Üçüncü Toplantı yılında Şer'iye-Evkaf Komisyonunun üyeliğini yaptı. Hilafetin kaldırılmasına karşı çıkarak, bu hususta aleyhinde önergenin görüşülmesinden sekiz gün önce *Hilafet-i İslâmiye ve Büyük Millet Meclisi* adıyla bir broşür yayımladı. Bu broşür Mecliste büyük tartışmalara sebep oldu. Karşı görüşte olanlardan Siirt Mebusu Hoca Halil Halil-i, Muş Mebusu Hoca Elhac İlyas ve Antalya Mebusu Hoca Rasih [illegible]aplan), Şükrü Hoca aleyhinde *"Hakimiyet-i Milliye ve Hilâfet-i İslâmiyye"* adıyla cevabi bir broşür neşretmişlerdi. Şükrü Hoca, İkinci Meclise giremedi. Çeşitli cemiyetlerde, bu arada *Büyük Doğu* dergisinde inandıklarını anlatmaktan ve söylemekten sakınmadı. 1950 yılında yeni bir Hac dönüşü vefat etti.

HAKKINDA: İrfan Ünver Nasrattınoğlu Mehmet Şerik / 75 Yılda Yöneticilerimiz (1998) Kemal Öztürk / İlk Meclis (1999).

ÇELİKCAN, Hüseyin

Şair ve yazar (D. 1936, Çorum – Ö. 1999, Ankara). İlkokulu Çorum'da, ortaokulu Amasya'da okuduktan sonra Ankara Harita Meslek Lisesinden mezun oldu. Harita Genel Komutanlığında (1957-77) görev yaptı. 1974'te Kıbrıs Barış Harekâtına katıldı. 1978'de kendi isteğiyle emekli oldu. Türkiye'nin Sesi Radyosu ve özel radyolar için programlar hazırlayıp sundu. *Ayyıldız* dergisinin genel yayın yönetmenliğini yaptı.

İlk şiiri, 1958'de *Çorumdan Sesler* adlı antolojide yayımlandı. Daha sonra şiirleri, mahallî gazete ve dergilerde, *Yörtürk* dergisinde ve *Ayyıldız* dergisinde yer aldı. Vatan, kahramanlık, aşk ve tabiat konuları, şiir ve yazılarının temel konularını oluşturdu. Nüzhet Erman Şiir Ödülünün sahibidir.

ESERLERİ (Şiir):

Sevdiklerim (1966), *Bizim Eller* (1976), *Dal Uçları* (1993).

HAKKINDA: Fahri Ersavaş / Tanzimat'tan Bu Yana Hamâsi Türk Şiiri Antolojisi (gen. 2. bas. 1997, s.487), Feyzi Halıcı / Pera Palas Gönül Sohbetleri II (1998), Ana dergisi (Temmuz 1999, sayı: 249), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ÇELİKEL, Celile Nezahat

Şair. Trabzon doğumlu. Ailesi Yugoslavya göçmenidir. İlk ve ortaöğrenimini Adana'da tamamladı. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. Geçimini avukatlıkla sağlayan Çelikel, Selâmi Çeşme Lions Kulübü ve Plajyolu Lions Kulübünün kurucuları arasındadır. Edebiyata ilgisi şiirle başlamıştır, 15 yaşlarında şiir yazmaya başladı. Çeşitli dergilerde şiirleri yayımlandı. Öykülerinde tarihsel ve güncel durumları, olaylarla insanları iç içe, özümseyerek anlattı. İlk şiir kitabı ile Türkiye Şairler ve Şiir Severler Derneği başarı ödülünü kazandı.

"Çelikel, öykülerinde yalın bir dil kullanmış ve olayların akışını çok güzel düzenlemiştir. Kurgulamada olumsuz durumlar görülmektedir. Kişilerle olaylar ve çevre çok güzel özümsenmiştir. Kişiler arasındaki değişik ilişkiler de öykülerin akışında eritilmiştir. Birçok öyküde eski yılların kişilerini ve görüntülerini buluyoruz. Bugün beton yığını durumuna gelmiş semtlerdeki eski durumlar, o günleri yaşamayanlar, görmeyenler için ilginçtir." (Muzaffer Uyguner)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Naz Çiçeği, Aşk Tomurcuğu.*

HİKÂYE: *Cumbalı Konak.*

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Lions ve Vakıflarımız* (1985).

HAKKINDA: Feyzi Halıcı / Pera Palas Gönül Sohbetleri II (1998), Ana dergisi (Temmuz 1999, sayı: 249), Muzaffer Uyguner / Cumbalı Konak (Türk Dili Dergisi, sayı.86, Eylül-Ekim 2001), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ÇELİKER, Mehmet Seyda

Bkz. MEHMET SEYDA

ÇELİKKAN, Esin Talû

Yazar, çevirmen (D. 1931, Varşova – Ö. 17 Ocak 2006, İstanbul). Ercüment Ekrem Talû babası, Recaizade Mahmut Ekrem dedesidir. Notre Dame de Sion Lisesi ve Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın Yayın Yüksekokulu mezunu. On beş yıl boyunca makale ve köşe yazıları çeşitli gazete ve dergilerde yayımlandı. TRT'de on yıl memur olarak, on yıl da Yurtdışı Yayınlar Dairesi başkanlığı yaparak emekli oldu.

ESERLERİ (Çeviri):

Sarah Bernhardt'ın Anıları, Bosnalılar (Velibor Çoliç'ten), *Görüşme-Kutlama-Çağrı* (Václav Havel'den, 1990), *Batan Güneş* (Osamu Dazai'den, 1993), *Semerkant* (1993), *Doktor March'ın Dört Oğlu* (Brigitte Aubert'den, 1996), *Utanç* (Hugo Claus'tan, 1996) - *Tanios Kayası - Işık Bahçeleri* (1997) , *Doğmadı Kutsal Çocuk* (Pascal Bruckner'den, 1997), *Beatrice'ten Sonra Birinci Yüzyıl* (1997), *Son Günlerin Efendisi* (Homero Aridjis'ten, 1998), *Theo'nun Kutsal Yolculuğu* (Catherine Clement'ten, 1999), *Kadınlar - Stüdyo* (1999) (Philippe Sollers'den), *Doğunun Limanları* (2001) - (Amin Maalouf'tan).

HAKKINDA: TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003), Hakkı Devrim / Cihannüma (Radikal, 19.1.2006).

ÇELİKKAYA, Seyfi

Gazeteci-şair. 1959, Yerköy / Yozgat doğumlu. Yozgat Lisesinden mezun oldu. Gazetecilik mesleğine ilçesinde çıkan *Yenigün* gazetesi ile ulusal gazeteler ve haber ajanslarının muhabirliğini yaparak başladı. Daha sonra *Milliyet*, *THA*'nın Yerköy muhabirliği görevinde bulundu, 1976 yılında yerleştiği Yozgat'ta *Yozgat, Anadolu, İleri* gibi yerel gazetelerde muhabir, haber müdürü, yazı işleri müdürü olarak çalıştı. Bu görevlerinin yanı sıra birçok ulusal gazete ve ajansın temsilciliğini yaptı. Anadolu Ajansı Yozgat Büro Müdürlüğünde çalışmalarını sürdürdü. Çağdaş Gazeteciler Derneği tarafından yılın gazetecisi seçildi. Şiirlerinin yanı sıra *Karagümrük'ten Yimpaş Yozgats por'a* adlı iki ciltlik araştırmaya katkıda bulundu.

ESERLERİ (Şiir):

Mavi Bulut (1995), *Mavi Sevda.*

HAKKINDA: TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003), Durali Doğan / Yozgatlı Şair ve Yazarlar Ansiklopedisi (2005).

Seyfi Çelikkaya

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

ÇELİKKIRAN, Mehmet Yasin

Yazar (D. 1927, Gaziantep - Ö. 1996). Kafkas göçmeni bir aileye mensuptur. İlkokulu Kahramanmaraş Pazarcık'ta, ortaokul ve liseyi İstanbul Galatasaray Lisesinde tamamladı. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesine girdi fakat ailevi problemlerden dolayı ayrıldı. İktisadi ve Ticari Bilimler Akademisinden mezun oldu. 1956-75 yılları arasında İstanbul Belediyesi, Galatasaray Lisesi ve Turizm Bakanlığında çeşitli görevlerde bulundu. Aktif olarak Kafkas Kültür Derneklerinin çalışmalarına katıldı. Yazı ve çevirileri; *Kafkas Dergisi*, *Yeni Kafkas*, *Kafdağı* dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

SÖZLÜK: *Türkçe-Adigece Sözlük* (1991), *Adıgece-Türkçe Sözlük* (Maykop 1992), *Çerkes Atasözleri ve Deyimleri* (1994), *Türkçe - Çerkesçe Sözlük* (1999).

ÇEVİRİ: *Çerkes Masalları* (2001).

HAKKINDA: Sefer E. Berzeg / Kafkas Diasporası'nda Edebiyatçılar ve Yazarlar Sözlüğü (1955), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ÇELİKKOL, Ahmet

Şair ve yazar. 1944, Denizli doğumlu. İlk ve ortaokulu Denizli'de tamamladı. 1968 yılında Ege Üniversitesi Tıp Fakültesini bitirdi. Aynı fakültede Psikiyatri Anabilim Dalında 1972'de psikiyatri uzmanı, 1977'de doçent, 1988'de profesör oldu. Çalışmalarını aynı kurumda sürdürdü.

Şiirleri *Dize, Düşlem, Pencere* ve *Çağdaş Türk Dili* dergilerinde yayımlandı. Fotoğraf sanatıyla da ilgilendi. 1997'de bir fotoğraf yarışmasında, 1999 yılında isc hekimler arası bir şiir yarışmasında birinci oldu.

"Ege Üniversitesi psikiyatri profesörlerinden Ahmet Çelikkol, Tarih Divanında Psikiyatri adlı kitabıyla tarihsel psikoloji alanında ülkemizdeki ilk eseri vermiştir. Neredeyse tarihe yeni bir bakış olduğunu iddia edecek kadar ileri gidip ve birkaç uluslararası toplantı düzenleme başarısı gösterebilmiş olsa da, tarihsel psikoloji teorik olarak kurgulanması henüz tamamlanmamış, tıpkı büyük grup psikolojisi gibi birçok sorunu barındıran bir alandır. Çelikkol bu zorlukların farkındadır; bu nedenle uzun uzadıya teorinin içinde çırpınmaktansa, sanatçı ve hekim kişiliğiyle sade bir ders anlatımını, neşeli bir öykülemeyi yeğlemiştir." (Erol Göka, *Tarih Psikiyatri Divanında* üzerine).

Ahmet Çelikkol

ESERLERİ:

ANI: *Üniversite Kanatlarının Altında – Bir YÖK Rektörünün Romanı* (2000).

ŞİİR: *Yüreğime Değen Bahar* (2001).

DİĞER: *Tarih Psikiyatri Divanında* (2002).

Ayrıca endüstri psikiyatrisi ve toplum psikiyatrisi alanında iki kitabı daha vardır.

HAKKINDA: Erol Göka / Tarihsel Psikolojide Bir Hamle (Virgül, sayı: 56, Kasım 2002).

ÇELİKOĞLU, Halit

Şair. 1934, Adapazarı doğumlu. 1960 sonrasında çok sayıda dergide şiirleri yayımlandı. *Kader Beni Kovuyor* şiiri bestekâr B. Durmaztuna tarafından bestelendi ve plağa okundu.

ESERLERİ (Şiir):

Sevginin Damlacıkları (1965), *Kalp Yarası, Hüzünlü Çiçeğim* (1970), *Yitik Gözler, Sisli Umutlar* (1971).

ÇELTİK, Halil

Edebiyat araştırmacısı. 27 Mart 1970, Ankara doğumlu. İlköğrenimini Akçakese köyünde, ortaöğrenimini Ankara'da Tevfik İleri Lisesinde tamamladı. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümü (1994) mezunu. Lisans tezi: *"Bostanoğlu Şıh Mehmet ve Mecmuası"*. Bir süre Gaziantep'te edebiyat öğretmeni olarak çalıştı. Yüksek lisans çalışmasını Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Türk Edebiyatı Bölümünde *"Ömer Ferit Kam ve Âsâr-ı Edebiye Tedkikatı"* teziyle tamamladı. *"Divan Sahibi Rumeli Şairlerinin Şiir Dünyası"* teziyle de doktor oldu (2004). 1996'dan itbaren Gazi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde araştırma görevlisi olarak görev yaptı.

Makalelerini *Türk Kültürü, Bilig, Dergâh, Bilge, Millî Eğitim, Türklük Bilgisi Araştırmaları, Yeni Türkiye, Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Hikmet İlmî Araştırmalar Dergisi, Tasavvuf, Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, Bilge, İlmî Araştırmalar* dergilerinde yayımladı. İLESAM üyesidir.

ESERLERİ:

Türk Edebiyatında Tasavvufi Rüya Tâbirnâmeleri (Mustafa Tatcı ile, 1995), *Ömer Ferit Kam ve Asâr-ı*

Halil Çeltik

Edebiye Tedkikatı (1998), *Âriflerin Delili / Burhânü'l-Ârifîn ve Necâtü'l-Gâfilîn* (M. C. Çakır ile, 1998), *Osmanlı Dönemi Kırım Türk Edebiyatı* (Cemâl Kurnaz ile, 2000), *Ömer Ferit Kam - Divan Şiirinin Dünyasına Giriş / Âsâr-ı Edebiye Tetkikatı* (2003), *Kırımlı Selim Divâne / Âriflerin Delili Müşkillerin Anahtarı* (Mustafa Tatçı ile, 2004).

HAKKINDA: Cemre (sayı: 7, Mart-Nisan 1998), Türkiye'de Kim Kimdir (1998).

ÇEM, Munzur

Yazar. 1945, Kurze köyü / Kiğı / Bingöl doğumlu. Gerçek adı Hüseyin Beysülen. Ortaokulu Tunceli – Nazimiye'de okudu. 1966'da Diyarbakır Sağlık Kolejini bitirdi. Sağlık memuru olarak çalışırken Özel Ankara İktisadi ve Ticarî İlimler Yüksekokulunun gece bölümüne devam etti ve 1971'de buradan mezun oldu. 1980'e kadar Sayıştay'da denetçi olarak çalıştı. 1984 yılında İsveç'e yerleşti. *Özgürlük Yolu* adlı dergideki yazılarında Hüseyin Toprak ve Ahmet Taş imzalarını da kullandı.

ESERLERİ:

ROMAN: *Gülümse Ey Dersim* (3 cilt), *İsyana Çağrı, Ekmeği de Yaktılar.*

ÖYKÜ: *Ormanın Dili.*

SİYASET: *Türkiye Kürdistanı - Ekonomik ve Sosyal Yapı* (Ahmet Taş adıyla), *Dünü ve Bugünüyle Gerikalmışlık Sorunu* (Mirzali Çimen adıyla), *Alevilik Sorunu ve Dersim Ayaklanması Üzerine.*

SÖZLÜK: *Kürtçe (Zazaki)-Türkçe Sözlük.*

HAKKINDA: HüseyinAkar / Dersim'den Portreler (1999).

ÇENELİ, İlhan

Dilbilimci. (D. 1950, Hayrabolu / Tekirdağ - Ö. 6 Ocak 1986, Hayrabolu / Tekirdağ). İlk ve orta öğrenimini Hayrabolu'da tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1972) ve İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu (1973) mezunu. Milli Eğitim Bakanlığı'nın açtığı yurtdışı doktora

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

bina sınavını kazandı (1973) ve Almanya'ya gitti. Doktorasını, Frankfurt Goethe Üniversitesinde "*Kırım Tatar Dilinde Yapım Ekleri*" adlı tezi ile tamamlayarak Türkiye'ye döndü. Dil ve folklor üzerine makaleler yayımladı. Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğretim üyesi oldu. Burada yardımcı doçent olarak çalıştığı sırada beyin ameliyatı geçirdi ve bir süre sonra vefat etti.

ESERLERİ (İnceleme):

Kırım Tatar Dilinde Yapım Ekleri (Freiburg 1979, Türkçeye Mustafa Argunşah tarafından çevrildi, 1997), *Krimtatarische Chrestomathie aus Gedruckten Texten* (1980).

HAKKINDA: Yrd. Doç. Dr. İlhan Çeneli (Türk Dili, sayı: 411, Mart 1986), Mustafa Argunşah / Yard. Doç. Dr. İlhan Çeneli (Türklük Araştırmaları Merkezi Dergisi, 1988), Aydın Oy / Yüzyıllar Boyunca Doğduğu Şairler ve Yazarlar (1995), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ÇER, Enis

Şair. 23 Aralık 1946, Doruksaray köyü / Ilıç / Erzincan doğumlu. İlkokulu Doruksaray ve İstanbul'da tamamladı. Şişli Ortaokulunda ve Kabataş Erkek Lisesinde okudu. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Öğretmenlik Bölümü mezunu. Öğrenimli yıllarında özel ders vererek geçimini sağladı. Şiirlerinde aşk temasına ağırlık verdi. Serbest vezni tercih etti. Şiirlerini *Aşk Arayan Çocuk* (1966) adlı kitapta topladı.

HAKKINDA: V. Recai Velibeyoğlu / ÖB-DOKA (C. 1, 1975), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ÇERÇEL, Ali Haydar

Eğitimci, yazar, siyaset adamı (D. 1891 Afyonkarahisar- Ö. 18 Ağustos 1960, İstanbul). İlk ve orta öğrenimini Afyon'da tamamladıktan sonra, İstanbul'a giderek yedi yıl öğrenim gören Mercan İdadisine girdi. Bu okuldan sonra Mülkiye Mektebinde (Siyasal Bilgiler Fakültesi) 1911 yılında mezun oldu.

İlk görev olarak Maliye Bakanlığı Varidat Genel Müdürlüğü Üçüncü Sınıf katipliğine atandı. Ardından 1914 yılında Afyonkarahisar İdadi Mektebi Fransızca Öğretmenliği görevini tercih etti. 1916 yılında bu okulun Müdürlüğüne getirildi. 1919-21 yılları arasında Burdur, Aydın ve Muğla Millî Eğitim Müdürlüklerinde bulundu. 1923-25 arasında Manisa Milli Eğitim Müdürlüğü, 1925-27 yıllarında da MBB Erzurum Bölgesi genel müfettişliği görevlerinde bulundu. 1927 yılında Afyonkarahisar milletvekili seçilerek TBMM'ye girdi. Parlamentoda-ki III., IV., VI. dönemlerinde de devam ederek 1946 seçimlerinde sona erdi. Milli Mücadele'ye katkılarından dolayı kendisine İstiklal Madalyası verildi.

Haydar Bey, Türk Dil Kurumu üyesi olarak Türkçenin yabancı kelimelerden arındırılması çalışmalarına da katıldı. Çeşitli konularda yazıları Afyonkarahisar dergilerinden *Nur*, *Ferda* ve *Taşpınar*'da çeşitli konuları içeren yazılar yayımladı. *Taşpınar*'da çıkan *Afyon'da Müdafai Hukuk Kuruluş Günlerine Ait Hatıralar*'ı, yakın tarihimizlc ilgili araştırma yapacak olanlar için önemli bir kaynak niteliğindedir. İstanbul'da öldü, cenazesi Afyonkarahisar'a getirilerek, Asri Mezarlıktaki aile kabristanına defnedildi. Çerçel' in bir kızı ve bir oğlu vardır.

HAKKINDA: İrfan Ünver Nasrattınoğlu - Mehmet Sarlık / 75 Yılda Yöneticilerimiz (1998).

ÇERİ, Bahriye

Edebiyat araştırmacısı. 12 Mart 1968, Samsun doğumlu. Tam adı Bahriye Çeri Alemdar. İlk ve orta öğrenimini Ankara'da bitirdi. Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1988) mezunu. Yüksek lisans (1992) ve doktora (1997) çalışmalarını aynı bölümde Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalında tamamladı. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü araştırma görevlisi (1990-98), Kocaeli Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim üyesi (1998- 00), Yıldız Teknik Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim üyesi (1999-) olarak görev yaptı. Tokyo Yabancı Diller Üniversitesi Türklük Bölümünde misafir öğretim üyeliği (2002-04), Ayrıca, Boğaziçi ve Yeditepe üniversiteleri Fen - Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinde yarı zamanlı öğretim üyeliği (1999-02) yaptı.

Makaleleri, *Evrenselliğe Yolculuk Hacettepe Üniversitesinin Emel Doğramacı'ya Armağanı*, *Gündoğan Edebiyat*, *Millî Folklor*, *Hürriyet Gösteri*, *Cumhuriyet Kitap*, *Kebikeç*, *Üçüncü Öyküler*, *Tarih ve Toplum*, *Ludingirra*, *Varlık*, *Materialia Turcica (Göttingen)*, *Journal of Turkish Studies*, *Revue de Culture et de Literature* dergileri ve *Renouveau Littéraire Les Annales de l'Autre Islam*, *Türkiye Yazarlar Birliği 1996 Sanat Yıllığı*'nda yayımlandı. *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi* için madde yazdı. *Matbuat, Bilim ve Ütopya*, *Dergâh*, *Türk Dili* dergilerinde kitap tanıtımı yazdı. 2001 Balkanika (Balkan Ülkeleri Edebiyat Yarışması Jüri üyeliği yaptı. Birçok bilimsel toplantıya katıldı. *Üçüncü Öyküler* dergisinin danışma kurulunda yer aldı. *Türkçenin Zenginleştirilmesi Kurultayı* ve *Japonya'da Uluslararası Çağdaş Türk Edebiyatı Toplantısı* gibi toplantıları düzenledi.

ESERLERİ:

Türk Romanında Kadın: 1923-1938 Dönemi (1996), *Tarih ve Roman-Boğazkesen Üzerine Yazılar* (2001), *Hayal ve Hakikat-Ahmed Midhat Efendi* (2003).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001).

İSA ÇERİ

MERCAN

Mercan
Keşfi güç yüz, tür mercan

Hüküm vermiş cellat kaş
Bal dudağın emer can

Gözün kurtal dolanır
Kıl belinde kemer can

Kara zülfün Narsâni
Katı kalbin mermer can

Gayretim sana varmak
At sırtında semer can

Acem elması yanak
Buhar yüzü, esmer can

Terkeder ruh görünce
Ayna sırsız cam, er can

ÇERİ, İsa

Şair. 1937, Hassa / Deliçay / Hatay doğumlu. İlkokulu köyünde, ortaokulu Aktepe Bölge Öğretim Okulunda, liseyi Kırıkhan Gazi Lisesinde bitirdi. Erciyes Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Tıbbi Dökümantasyon Bölümü (1994) mezunu. Aynı yıl Tıp Fakültesi Hastanesi arşiv bölümünde çalışmaya başladı. *Gözlerim Tetikte* adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Alim Gerçel / Kayseri Şairler Antolojisi (1995).

ÇERKES ETHEM

Asker (D. 1886, Emre köyü / Bandırma / Balıkesir - Ö. 1948, Amman). Rüştiyeyi ve Küçük Zabit Mektebini bitirdi. Balkan Savaşları'na katılarak yaralandı. Birinci Dünya Savaşı'nda Sencer Eşref Bey'in yönetimindeki Teşkilat-ı Mahsusa'da çalıştı. Dr.Hanakhe Reşit Bey'in (Diyarbekir Valisi) ve Aşharuva Rauf (Orbay)

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Çerkes Ethem

Bey'in emrinde Irak ve İran'da görev yaptı. Yunanlıların İzmir ve çevresini işgali üzerine Bursa ve Balıkesir yöresindeki Kafkas göçmenleri arasından topladığı gönüllülerle önce Ayvalık, sonra da Akhisar ve Salihli yörelerinde Yunanlılara karşı savaştı. Örgütçü yeteneğiyle diğer bazı Kuva-yı Milliye çetelerini de tasfiye edip kendi güçlerine katarak Yunanlılara karşı sağlam bir cephe oluşturdu. Yunan ilerlemesinin "Milen Hattı" üzerinde durdurulmasında en büyük rolü aldı. Emrindeki atlı güçlere 14. Kolordu Komutanı İzzet Yusuf Paşa tarafından "Kuva-yı Seyyare" adı verilmişti. 1920 yılı boyunca birlikleri, zaman zaman Yunan cephesine çekilerek Marmara yöresi ve İç Anadolu'daki karşı ihtilal hareketlerinin bastırılmasında vurucu güç olarak kullanıldı. Bu suretle TBMM'nin toplanarak ülkenin kaderini eline almasında önemli bir rol oynadı. Düzce, Adapazarı, Çorum, Yozgat gibi ayaklanma bölgelerinden toplayarak güçlerine kattığı yeni gönüllülerle daha da güçlenerek TBMM hükümetinin güvendiği bir Kuva-yı Milliye komutanı haline geldi.

Kendisine resmen "Millî Kahraman" unvanı verilerek TBMM'de ayakta karşılandı. Ancak daha sonra hatalar yaptı, TBMM hükümetiyle anlaşmazlığa düştü. Lozan Anlaşması'ndan sonra da 150'liklerin listesine dahil edildi. Bunun üzerine önce Mısır'a sonra da Ürdün'e giden Ethem Bey buradaki Kafkas göçmenleri arasında sessizce yaşadı. Kardeşlerinin aksine, 150'liklerin affından sonra da Türkiye'ye dönmedi. 1948 yılında Amman'da öldü ve bir Çerkes mezarlığına gömüldü. Anıları *Çerkes Ethem / Anılarım* (1999) adlı bir kitapta toplandı.

ÇERKEŞİ MUSTAFA.
Bkz. MUSTAFA ÇERKEŞİ

ÇERKEZ, Fahriye

Şair. 1929, Mitoviça / Kosova doğumlu. Türkçe öğrenme imkânına sahip olmadığı için ilk şiirlerini Hırvatça yazdı. Bu şiirleri Necati Zekeriya ve Hasan Mercan Türkçeye çevirdi.

ESERLERİ (Şiir):

Trepça (Bağışlanmalar, 1984), *Sevdadır Her İşin Başı* (1987), *Sevdaya Koşanlar* (1991).

HAKKINDA: Osman Baymak / Yugoslavya Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi (1996), Hasan Mercan / Balkanlarda Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi (2000).

ÇEŞME, Murat

Şair. 1978, Edirne doğumlu. Edirne İmam Hatip Lisesi (1995) ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünden mezun oldu (1999). Öğretmenlik görevine 2000 yılında Şırnak'ta başladı. Çeşitli şehirlerde öğretmenlik görevini sürdürdü.

Edirne'de Aralık 1998 ve Kasım 2000 tarihleri arasında, Sedat Sayın ve Arif Emre ile birlikte *Şahdamar* isimli edebiyat dergisini çıkardı. Şiirleri 1996'dan itibaren *Türk Edebiyatı, Dergâh, Yedi İklim, Şahdamar* ve *Kıraat* dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Göğü Tutan Sütunlar* (1996), *Yalnızlığa Doğru Eğiliyor Gül* (2004), *Korku ve Ümit Arasında* (2005), *Dengim Tezat*.

ÖYKÜ: *Bedbin Vadi*.

İNCELEME: *Dirlik Düzenlik ve Yerçekimli Karanfil'de Eşyaya Bakış, Edip Cansever Şiirinde Eşya ve Dünya Görüşü, Edebiyat Aynası* (edebiyat yazıları).

ÇETE, Mustafa Efrahim

Şair ve yazar. 1936, Kavala (Dankovo) köyü / Razgrat / Bulgaristan doğumlu. Mustafa Çetev imzasını da kullandı. İlk ve ortaokulu köyünde okudu. Razgrat Türk Öğretmen Okulunu bitirerek uzun yıllar öğretmenlik yaptı. İnşaat işçisi olarak çalıştığı yıllar da oldu. 1989 yılının büyük göç kervanına katılarak İstanbul'a geldi. Burada da bir süre öğretmenlik yaptı ve yeniden Bulgaristan'a döndü.

Yazı ve şiirlerini *Hak ve Özgürlük, Filiz, Yeni Işık, Halk Gençliği, Tuna Gerçeği, Yeni Hayat* gibi gazete ve dergilerde yayımladı. Deliorman Edebiyat Derneğinde Bulgaristan Türk kültürünün gelişmesi yönünde çalışmalar yaptı. Şiirlerinin birçoğunda çocuk düşüncelerini dolduran yaşantıları yansıttı.

ESERLERİ (Şiir):

Deliorman Melodileri (1995), *Mavi Çiçekler* (Çocuk şiirleri, 2001).

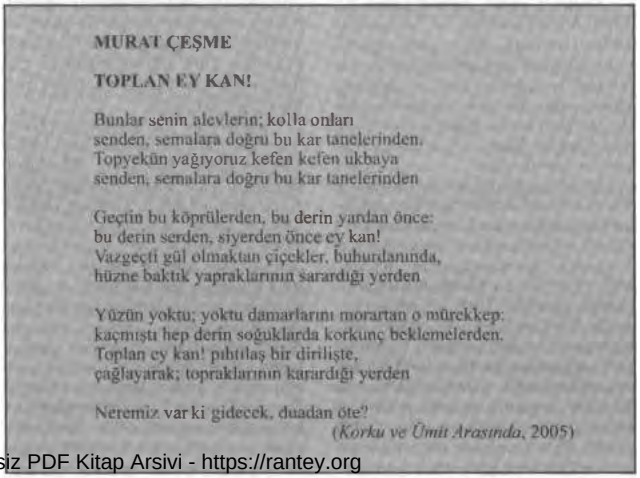
HAKKINDA: Hayriye Sülcymanoğlu Yenisoy / Bulgaristan Türk Çocuk Edebiyatından Örnekler (2002).

ÇETEN, Paşa

Şair. 1946, Çorum doğumlu. Noter kâtipliğinden emekli oldu. İçel-Silifke'ye yerleşti. Şiirleri çeşitli dergilerde yayımlandı. İlk şiir kitabı *Bu Bahar Nerede Bırakır Beni* adını taşıyor.

ÇETİN, Abdurrahman

İlâhiyatçı. 1952, Şuhut / Afyon doğumlu. İlkokuldan sonra hıfzını tamamladı. Konya İmam Hatip Okulu (1970) ve İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (1974) mezunudur. Bir süre dinî müsiki korolarında bulundu. Yükseköğrenimi sırasında İstanbul'da imam hatiplik, askerlikten sonra da kısa bir süre Giresun İmam Hatip Li-

MURAT ÇEŞME

TOPLAN EY KAN!

Bunlar senin alevlerin; kolla onları
senden, semalara doğru bu kar tanelerinden.
Topyekün yağıyoruz kefen kefen ukbaya
senden, semalara doğru bu kar tanelerinden

Geçtin bu köprülerden, bu derin yardan önce:
bu derin serden, siyerden önce ey kan!
Vazgeçti gül olmaktan çiçekler, buhurlarında,
hüzne baktık yapraklarının sarardığı yerden

Yüzün yoktu; yoktu damarlarını morartan o mürekkep:
kaçmıştı hep derin soğuklarda korkunç beklemelerden.
Toplan ey kan! pıhtılaş bir dirilişte,
çağlayarak; topraklarının kararddığı yerden

Neremiz var ki gidecek, duadan öte?

(*Korku ve Ümit Arasında*, 2005)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ABDURRAHMAN ÇETİN

O

O
Hep O
Nûrumuz
Huzurumuz
Ezelî güzel
Güzel hem lemyezel
Müjdeler o canlara
O'na bende olanlara
Her yarattığı bin sır taşır
Yollar sonunda O'na ulaşır
Çevirmez kulunun açtığı eli
Oldukça kulun Rabbisi tek emeli
O'nu zikirde felâh, başka yollar çıkmaz
Her şey O'nu tesbihte, tesbihte gökler ve arz
Mutluluk bulacaksa O'nunla bulur âlem
O'nsuzluk hüsrandır, O'nsuzluk bize mâtem
Hamdimiz, şükrümüz hepsi de O'nadır
Bütün varlığımız O'ndan yanadır
"Ol !" demesiyledir hep olanlar
Gerçek dosttur O, O'dur tek yâr
Canımız, cananımız O
Derde dermanımız O
Her şey O'nda güzel
Ulvî mükemmel
O'dur asıl
Velhasıl
Hep O
O

sesinde öğretmenlik yaptı (1976-77). 1977 yılında Bursa Yüksek İslâm Enstitüsüne Kur'an-ı Kerim asistanı olarak atandı. Enstitünün fakülteye dönüşmesiyle Bir süre Kıraat-ı Aşere okudu. Enstitünün fakülteye dönüşmesiyle 1983'te Tefsir Anabilim Dalında doktor, 1990'da doçent, 1996'da profesör oldu. 1993-97 yılları arasında Uludağ Üniversitesi İlahiyat Meslek Yüksekokulu müdürlüğü yaptı. Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi öğretim üyesi ve Tefsir Anabilim Dalı başkanı olarak çalışmalarını sürdürdü.

Abdurrahman Çetin

Makaleleri 1986'dan itibaren *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, *İslâmî Araştırmalar*, *MEB Din Öğretimi Dergisi*, *The American Journal Of Islamic Social Sciences (ABD)*, *Diyanet İlmi Dergi*, *Marife Dergisi*, *Diyanet Gazetesi*, *Nesil Dergisi*, *Altınoluk Mecmuası*, *Diyanet Avrupa Aylık Dergi*'de yer aldı. *Encyclopedia of the Holy Qur'ân* (Delhi-Hindistan), *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, *İslâm'da İnanç İbadet ve Günlük Yaşayış Ansiklopedisi*, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*'nde maddeler yazdı. Çoğu TRT'de olmak üzere, resmi ve özel bazı radyo ve televizyonlarda çok sayıda konuşması yayımlandı. *Na't* isimli şiiri *Günümüz Dilinden Hz. Peygambere Naatlar* (1991) isimli kitapta yer aldı; başka bir şiiri de Türkiye Diyanet Vakfı (TDV) *Çocuk şarkıları ve İlahileri Güfte Yarışmasında* (1999) mansiyona layık görüldü.

ESERLERİ:

Kur'an İlimleri ve Kur'an-ı Kerim Tarihi (1982), *Hitabet ve İrşad* (1998), *Kıraatların Tefsire Etkisi - Kur'an'ın Farklı Yorumlanmasına Tesir Eden Kıratlar* (2001), *Kur'an Okuma Esasları* (2005), *Kur'an-ı Kerim'in İndirildiği Yedi Harf ve Kıraatler* (2005).

HAKKINDA: Günümüz Türkiyesinde Kim Kimdir (2000).

ÇETİN, Ali

Bkz. OZAN NAÇARİ BABA

ÇETİN, Atilla

Tarihçi. 1942, Beykoz / İstanbul doğumlu. Bursa Erkek Lisesi, İstanbul Üniversitesi Tarih Bölümü ve Çapa Yüksek Öğretmen Okulu (1966) mezunu. Bir süre Kars Alparslan Lisesinde tarih öğretmenliği yaptı. Askerlik sonrası Başbakanlık Arşiv Genel Müdürlüğünde eski metinler telhiscisi (özetçisi), arşivci, şef, uzman, şube müdürü, genel müdür yardımcısı olarak görev yaptı (1970-81). Arşivcilik ihtisasını Fransa'da tamamladı (1972-73). Dönüşünde bir süre *Dünya* ve *Tercüman* gazetelerinde çalıştı. 1987 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde tarih doktoru unvanını aldı. 1988' de yakınçağ tarihi doçenti, 1996 yılında profesör oldu.

ESERLERİ:

Arşiv Notları (1976), *Sultan II. Abdülhamid Devlet ve Memleket Görüşleri* (1976), *Arşiv Belgelerinin Restorasyonu* (1977), *Başbakanlık Arşivi Kılavuzu* (1979), *II.Meşrutiyet Döneminde Arşivlerimize Ait Belgeler* (1985, Guida Degli Archivi Dell'Impero Ottomano Conservati Nell'Archivio Della Presidanza Del Consiglio Dei Ministri Della Turohia, Roma 1985), *Tunuslu Hayreddin Paşa* (1980), *Kavalalı Mehmed Ali Paşa'nın Mısır Valiliği* (1988).

HAKKINDA: Atilla Çetin / Kavalalı Mehmed Ali Paşa'nın Mısır Valiliği (1988).

ÇETİN, Birol

Ekonomi tarihçisi. 1965, Sivas doğumlu. İlkokulu Sivas'ta, liseyi Tekirdağ'da tamamladı. Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari İlimler Fakültesi İktisat Bölümünde lisans (1986), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk İktisat Tarihi Anabilim Dalında yüksek lisans (1992) çalışmasını tamamladı. Aynı bilim dalında *"Osmanlı İmparatorluğu'nda Barut Sanayi 1700-1900"* adlı doktora tezi ile doktor unvanını (1997) aldı. Kurucu üyeliğini yaptığı Gazi-osmanpaşa Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde İktisat ve Enformatik bölümlerinin başkanlığını yaptı. *Osmanlı İmparatorluğu'nda Barut Sanayi 1700-1900* (2001) adlı bir araştırma kitabı vardır.

HAKKINDA: Birol Çetin / Osmanlı İmparatorluğu'nda Barut Sanayi 1700-1900 (2001).

ÇETİN, Celalettin

Gazeteci-yazar. 27 Mayıs 1928, Kağızman / Kars doğumlu. İstanbul

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Kabataş Erkek Lisesi (1953) mezunu. *Dünya, Vatan, Tercüman, Akşam, Hürriyet* gazetelerinde röportaj muhabiri olarak çalıştı. Şiir ve hikâyeleri ise *Varlık, Yenilik, Ataç, Yeditepe* gibi dergilerde yer aldı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Sarı Çam* (1961).

ROMAN: *Saat Altıda Gel* (1965), *352. Sokak* (1974), *Göçük* (1977).

RÖPORTAJ: *Bir Gazetecinin Not Defteri* (1980).

ANI: *İşte Bâbıâli* (1991).

HAKKINDA: Mehmet Seyda / Yelken (Ağustos 1961), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

ÇETİN, Cengiz

Şair ve yazar. 1950, Antalya doğumlu. Dokuz Eylül Üniversitesi Gazetecilik Yüksekokulu (1968) mezunu. İstanbul'da PTT, Vakıflar Bölge Müdürlüğü; Antalya ve Diyarbakır'da TEK müdürlüklerinde memurluk ve basın müşavirliği yaparak emekli oldu.

Yazı ve şiirleri 1966 yılından itibaren *Yeni İstiklal, Rayet, Oku, Ribat, Sebil, Yörünge, Sur, İslâm, B.Sabah, Bugün, Milli Gazete, Akit, Gündüz* vb. dergi ve gazetelerde yayımlandı. Türkiye Yazarlar Birliği, Türk Basın Birliği üyesidir.

ESERLERİ:

Karanlığın Sonu (1964), *Şiirlerim* (1967), *Öze Dönüş* (1970), *Hac Hatıralarım* (1971), *Sadâ* (1972), *Hikâyeler* (1977), *Evliya Menkıbeleri* (1979), *Onlar Böyleydi* (1980).

ÇETİN, Duran

Eğitimci, yazar. 15 Şubat 1964, Apasaraycık köyü / Çumra / Konya doğumlu. İlkokulu Apasaraycık Köyü İlkokulu (1973), ortaokul ve liseyi Çumra İmam Hatip Lisesinde tamamladı (1981). Selçuk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesini bitirdikten (1986) sonra Eskişehir'e bağlı Sarıcakaya ilçesinde başladığı öğretmenliğe; Turhal, Kulu ve Çumra'da uzun yıllar devam etti. İki yıl Çumra'da Milli Eğitim şube müdürlüğü görevinde bulundu (2004-05). Konya'da öğretmenlik yaparak çalışmalarını sürdürdü.

Duran Çetin

Yazılarını *İki Eylül* (Eskişehir, 1990) gibi bölge gazetelerinde yayımladı. Bazı özel radyolarda programlar yapıp yönetti. Anadolu'nun kavurucu yazından ve dondurucu kışından, dahası sımsıcak ve yanık bağırlı insanlarını anlattığı öykü ve roman kahramanlarıyla dikkat çekti.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Bir Kucak Sevgi* (2000), *Güller Solmasın* (2000), *Kırmızı Kardelenler* (2003).

ROMAN: *Bir Adım Ötesi* (2002),

DURAN ÇETİN

VUSLAT

Akşamın ilk karanlığı, bulanık havanın etkisiyle daha kurşuni, daha ölü, daha ufuksuzdu. Güneşin son kırıntılarıyla buluşan bulut parçacıklarının renkten renge geçişini, utangaç bir genç kızın yaşadıklarını düşünerek seyretmek güzeldi. Bir an sonra bu güzellikler yok oldu. Bulutlar tekrar yoğunlaştı.

Tülün arkasından dışarıya baktım. Çok net görünmüyordu. Ağacın dalları bir o yana bir bu yana nazlı bir gelin gibi hafifçe salınıyordu.

Düşen yağmur damlaları, incecik yapraklara bir müfettiş edasıyla uğradığında, hafifçe sallanıyor; uçları aşağı doğru iniyor. Sanki gökten inen taneciklere hürmette kusur etmemek için, eğilerek selam veriyor. Belki de inen rahmetle olan sevinç raksı bu...

Yağmur damlası, kadife bir dokunuşla ziyaret ettiği yapraktan kayıyor bir aşağıdakine, oradan da bir aşağıdakine... Toprağa düşünceye kadar aceleci tavırla yolculuğuna devam ediyor...

Bu aceleci tavır sebebiyle olsa gerek, mahcup ve telaşlı bir görüntü yayıyor çevresine. Buluşmak, sevgilisine kavuşmak; onunla kucaklaşmak... Bunun tatlı mahcupluğu gözden kaçmıyordu.

Hedefine ulaşmak için, o kadar samimi; içtenlikle kayıyor ki saf, berrak ve temizliğini gururla sergiliyor.

Bu yolda yürümek kolay değil elbet. Sıkıntılar, engeller, çeşitli hileler, aldanış ve aldatmalar söz konusu. Elini kolunu sallaya, sallaya vuslatı gerçekleştirmek çok kolay olmasa gerek. Bu yol zorlu; meşakkatli, dikenli, sıkıntılı... Bu yolda görünür ve görünmez düşmanlar var. Dost görünen yanılışlıklar var...

Şuraya bir bakar mısınız? Aman Allah'ım! Vuslat yolunda bunun ne işi var? Birden gelivere, nerden çıktığı anlaşılamayan rüzgâr, dalları hınçla, hırçınlıkla salladı, salladı... Yaprıklar birbirine çarptı; karıştı, iç içe girdi. Damlacıklar hedefini şaşırmış gibi, oraya buraya savruldu. Az önceki nazenin salınıştan eser kalmadı. Gelinliği, saçı başı dağılmış, çaresizlik içinde bocalayan bir gelinin olanlara bir anlam veremeyen bakışları gibi anlamsız, ne yapacağını bilemeyenin davranışları gibi telaşlı bir şekilde, olan biteni anlamaya çalıştı.

İki sevgilinin buluşmaya doğru giden yolları üzerindeki güzellikleri seyretmeye edemeyip kıskanan deli rüzgârın yaptığı hiç anlaşılır gibi değildi.

"Madem benim olmadı, başkasının da olmasın" diye, uzaktan izlediği vuslatın güzelliğine, gizemine mi engel olmak istedi.

Yoksa kendisinin kucağında alıp getirdiği damlacıkları başkalarıyla paylaşamayacak kadar kıskançlık listesinde mi tutuldu. Durun hele! "Benim izin verdiğim kadar vuslat" mı, demek istedi.

Öyle ya da böyle, bu deli rüzgârın yaptığı da makul karşılanamazdı doğrusu.

Bu işe herkes çok bozuldu: yapraklar, damlalar, bulutlar ve en önemlisi kucağını sonuna kadar açmış bekleyen toprak.

O da ne? Her şey birdenbire değişti. Yine güzellikler yaşandı an be an. Mutluluk çığlıkları kapladı etrafı. Sevinç titreşimleri sarmaladı ulaşılmaz mekânları.

Deli rüzgâr, yorgun bir savaşçı gibi sakinleşti. Yaptığının yanlış olduğunu anladığından mıdır, yoksa utandığından mıdır? Yaptıklarından vazgeçip, doyumsuz güzelliği seyretmeye çekildi. Belki de hasretini içine atıp, büyük vuslatın dayanılmaz güzelliğiyle avundu.

Büyük vuslat; buluşma: rahmet ve toprak.

(*Kırmızı Kardelenler*, 2003)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Yolun Sonu (2004), *Portakal Kızım* (2005).

HAKKINDA: Hüseyin Su – Ömer Lekesiz / Öykücüler ve Öykü Kitapları (Heceöykü, Aralık-Ocak 2004).

ÇETİN, Ergül

Şair. 1958, Gazipaşa / Antalya doğumlu. Ortaöğrenimini Alanya'da tamamladı. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Yönetimi ve Teftiş Bölümü mezunu. Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğünde eğitim uzmanı olarak çalıştı.

Şiirleri 1981 yılından itibaren *Yaşam, Edebiyat ve Eleştiri, Varlık, Yeni Ufuklar, Promete, Çağdaş Türk Dili* vd. dergilerde yer aldı. 1990'da Cahit Külebi Tarancı Şiir Ödülünü, 1998'de Orhan Murat Arıburnu Şiir Ödülünü aldı.

ESERLERİ (Şiir):

Bir Avuç Kum (1984), *Yenilikler* (1992), *İlk Sözleri Söylenmemiş Bir Aşkın Son Sözleri* (1995), *Zambak ve Yanlış* (1997), *Borges'in Eli* (1998), *Tenha Evler Ten* (2002).

HAKKINDA: Mehmet Çetin / Tanzimattan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi (c. 1-2002), Hasan Efe / "Ahtapotun Ölümü"- Günümüz Şairlerinden Şiir Çözümlemeleri (2004)

ÇETİN, Fethiye

Hukukçu, yazar. Maden / Elazığ doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Mahmudiye, Maden ve Elazığ'da tamamladı. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. İstanbul Barosu İnsan Hakları Yürütme Kurulu üyeliği ve Azınlık Hakları Çalışma Grubunun sözcülüğünü yaptı. Yazıları çeşitli gazete ve dergilerde yayımlandı. Çalışmalarını İstanbul'da sürdürdü. *Adımlarımın* (2004) adlı bir kitabı vardır.

ÇETİN, İnan

Öykü yazarı. 1966, Tunceli doğumlu. Kütüphanecilik, kitapçılık, yayıncılıkla uğraştı. Öyküleri, *Adam Öykü, Üçüncü Öyküler, E Dergisi Seçkisi*'nde; inceleme, eleştiri vb. yazıları *Radikal Kitap, Cumhuriyet Kitap, Virgül, Parşömen, Varlık, Eylül Öykü*'de yayımlandı.

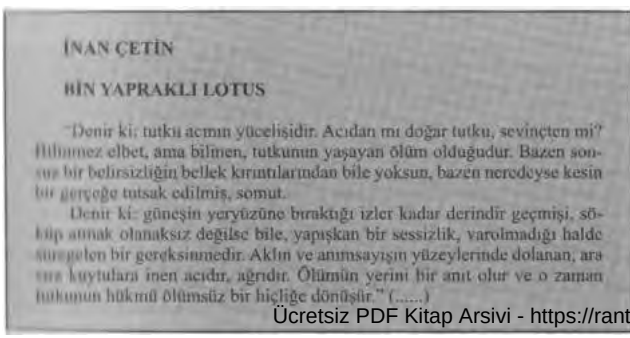
İnan Çetin

"İnan Çetin'in öyküleri, insanı can evinde gören bir derinliğin ürünü. Bu yüzden öykünün bütüncül anlamı yerine sözcüklerin çoğul anlamlarına dayanıyor. Öykünün bütünü bazen yalnızca kurmacayla oyun oynamaya götürür, onunla yetinir öykücü. Oysa sözcüklerin düz anlamlarının ötesinde, görünmeyen anlamlarına, susuklarını gizlerine ulaşmaya çalışarak yazmak, insanın derin dünyasına gönderir." (Semih Gümüş)

ESERLERİ (Öykü):

Fırat'a Karışan Öyküler (on beş öykücüden ortak kitap, Tan Oral'ın desenleriyle, 2001), *Bin Yapraklı Lotus* (2003), *İçimizdeki Şato* (2005).

HAKKINDA: Semih Gümüş / Yalansız Öyküler (Radikal Kitap, sayı:114, 23.5. 2003), M. Sadık Aslankara / İlk Kitap Ne Demek Bilir Misiniz? (Cumhuriyet Kitap, sayı: 696, 19.6.2003), Necati Tosuner / Terlikler.. Tebrikler (Virgül, sayı: 66, Haziran 2003), Vecdi Erbay / İnsanı Öyküde Yaşatmak (Özgür Gündem, 4.5. 2003), Hüseyin Su – Ömer Lekesiz / Öykücüler ve Öykü Kitapları (Heceöykü, Aralık-Ocak 2004), Jaklin Çelik / İnan Çetin (Varlık Kitap, Şubat 2004), Tufan Erbarıştıran / Bin Yapraklı Lotus'un Kahramanları Üzerine Kişisel Bir Değerlendirme (Adam Öykü, sayı: 58, Mayıs-Haziran 2005).

İNAN ÇETİN

BİN YAPRAKLI LOTUS

"Denir ki: tutku acının yücelişidir. Acıdan mı doğar tutku, sevinçten mi? Bilinmez elbet, ama bilmen, tutkunun yaşayan ölüm olduğudur. Bazen sonsuz bir belirsizliğin bellek kırıntılarından bile yoksun, bazen neredeyse kesin bir gerçeğe tutsak edilmiş, somut.

Denir ki: güneşin yeryüzüne bıraktığı izler kadar derindir geçmişi, sönüp anmak olanaksız değilse bile, yapışkan bir sessizlik, varolmadığı halde süregelen bir gereksinmedir. Aklın ve anımsayışın yüzeylerinde dolanan, ara sıra kuytularda inen acıdır, ağrıdır. Ölümün yerini bir anıt olur ve o zaman tutkunun hükmü ölümsüz bir hiçliğe dönüşür." (.....)

ÇETİN, İsmail (Balıkesirli)

İlâhiyat araştırmacısı. 1963, Balıkesir doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Balıkesir'de bitirdi. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1986) mezunu. 1987 yılında Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde araştırma görevlisi olarak göreve başladı. 1993 yılında, *"John Locke'da Tanrı ve Tanrı-Alem İlişkisi"* konulu doktora tezini tamamlayarak doktor unvanını aldı. Doktora sonrası inceleme ve araştırmalar yapmak üzere İngiltere'de bulundu. 1995 yılında yardımcı doçentliğe atandı. Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi öğretim üyesi olarak görev yaptı. Telif ve çeviri makaleleri 1992 yılından itibaren *UÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi*'nde yayımlandı.

ESERLERİ:

İNCELEME: *John Locke'da Tanrı Anlayışı* (1995).

ÇEVİRİ: *Tabiat Kanunu Üzerine Denemeler* (John Locke'dan, 1999).

ÇETİN, İsmail (Diyarbakırlı)

İlâhiyat araştırmacısı. 1945, Hazro / Diyarbakır doğumlu. Yetiştiği dönemin ünlü âlimleri Siirtli Molla Muhammed, Tillolu Molla Halil, Karaköse eski müftüsü Sadullah ve Halcnzeli Molla Abdülhakim Efendilerden icazet aldı. Ayrıca Patnoslu Molla Yasin Efendi'den fıkıh, tasavvuf, hadis ve tefsir; Sakıf Efendi'den kelam, tefsir, hadis okudu. Daha sonra Isparta'ya yerleşerek, çalışmalarını burada sürdürdü.

ESERLERİ:

Ehli Sünnet Nazariyesi, Taharet, Tesettür ve Sohbette Âdâb, Müminin İstikameti Velinin Kerametidir, İnsan ve Vazifesi, Edeble Varış Lütufla Dönüş, Azizlerle (1995), *Alevilerde Halk Mahkemeleri* (1995).

ÇETİN, İsmet

Halkedebiyatıaraştırmacısı. 1957, Alacahan / Kangal / Sivas doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Malatya'da tamamladı. 1980 yılında Fırat Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. 1988 yılında Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *"Türk Halk Hikâyeleri İçinde Hikâye-i Uğru Kadı"* isimli tezle yüksek lisans, yine aynı enstitüde 1995 yılında *"Türk Edebiyatında Hazret-i Ali Cenknâmeleri"* isimli tez ile doktora öğrenimini tamamladı. 1980 yılında Kültür Bakanlığında memurluğa başladı. Adı geçen bakanlıkta folklor araştırmacısı olarak çalışmakta iken 1986 yılında Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümünde öğretim görevlisi olarak çalışmaya başladı. 1996 yılında yardımcı doçent olarak atandı, 2003 yılında Gazi Üni-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İsmet Çetin

versitesi Gazi Eğitim Fakültesi Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalında doçent oldu. 2001-02 öğretim yılında Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesinde misafir öğretim üyesi olarak bulundu.

Makale ve yazıları, *Hedef, Türk Folkloru, Halay, Size, Türk Folklor Araştırmaları, Türk Folklorundan Derlemeler, Erciyes, Kardelen, Türk Yurdu, Millî Folklor, Sivas Kültür Sanat, İlk Yaz, Millî Kültür, Timis, Bozok, Türk Kültürü Araştırmaları-Prof. Dr. Şükrü Elçin Armağanı, Erdem, Birlik-Dirlik, Hacı Bektaş Veli, Bilge, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, Sivas Altıncı Şehir, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Karınca* dergileri ve *Yeniçağa Tarihinden Çizgiler ve Âşık Dertli, Nevruz ve Renkler, Fikri Yönleriyle Nasreddin Hoca Sempozyumu Bildirileri, Prof. Dr. Saim Sakaoğlu'na 55. Yıl Armağanı, I. Ulusal Yunus Emre Sempozyumu Bildirileri, Osmanlı Döneminde Gaziantep Sempozyumu* kitaplarında yayımlandı.

ESERLERİ:

YAYINA HAZIRLAMA: *Hasret* (Mükremin Albayrak, 1991), *IV. Türk Dünyası Yazarlar Kurultayı Bildirileri* (1999).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Kızıl Elma* (1997), *Türk Edebiyatında Hazret-i Ali Cenknâmeleri* (1997), *Geleneksel Türk Tiyatrosu* (Ayşe Yücel ve Ali Yakıcı ile, 1999), *Tursun Fakih-Hayatı Edebî Şahsiyeti Mesnevileri* (2002).

ÇETİN, Keramettin

Eğitimci, şair. 30 Eylül 1967, Kâzımkarabekir / Karaman doğumlu. Ürünlerinde nadiren K. Çetin imzasını da kullandı. Kâzım Karabekir İlkokulu (1979), Kâzım Karabekir Ortaokulu (1982), Kâzım Karabekir Lisesi (1985), Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Tarih Bölümü (1990) mezunu. 1991'den sonra Adana'da ve Bartın'da öğretmenlik yaptı. *Öğretmen Dünyası, Kum, Lacivert* adlı dergilerin Bartın temsilcisi ve Türkiye Edebiyatçılar Derneği üyesi oldu.

İlk şiir denemelerini Pozantı'da (Adana) *Ardıç Kuşu* dergisinde yayımladı. Ciddi anlamda ilk şiiri *Barış, Karşı* adlı edebiyat dergisinde (Şubat 1996) yayımlandı. Düzyazıları ve şiirleri *Cumhuriyet, Bartın, Pozantı Gündem* gazetelerinde, *Karşı, Anadolu Ekini, Öğretmen Dünyası, Güney, Çağdaş Türk Dili, Bahçe, Kum, Damar, Uğraş, Kıyı, İnsancıl, Berfin Bahar, Güney, Pencere, Eğitim ve Yaşam, Öğretmen Dünyası, Paflagonia* ve *Abece* dergilerinde yayımlandı. *İki Misket Öpüşmesi Arasında* şiiriyle 2000 yılında Bartın Belediyesi Hasan Bayrı Şiir Yarışmasında birincilik ödülü aldı.

"Ozan, gönlünün körebe oynadığını, yaş günlerinde, ömrünün bir yanının azaldığını vurgularken, anılarının boşlukta kalmasıyla da hüzünleniyor. Yorulan bir yalnızlığı taşıyor artık. Bir yerlerde kalan aşklarını, kendine ayarlamaya çalışıyor. Adı, 'Ağlayan Ağaç' oluyor. Keramettin Çetin, şiirlerindeki özgün buluşlarıyla, sesiyle, söyleyişiyle ilgi çekiyor. Dili yalın, anlatımı içten, geleceğe kalacak şiirler yazıyor." (Hasan Akarsu)

"Coğrafyası ve tarihi olan şiirler bunlar. Yaşadığı coğrafyayı sevgiyle taşıyor dizelerine. Bilinç ve duyguyla damıtılmış imgelerle yaşama bakıyor, sorguluyor; yaşamı, anları, özlemleri şiire dönüştürüyor." (M. Mahzun Doğan)

Keramettin Çetin

ESERLERİ (Şiir):

Düş Kırağı (1998), *Okyanus Uyursa* (2002).

HAKKINDA: 1999 Şiir Coğrafyamız Antolojisi (1999), Osman Nuri Poyrazoğlu / Kitap Kitap Şiir Gelir Bizlere (1999), A.Kadir Paksoy – Ümit Sarıaslan / Paflagonia Kıyılarında (2001), Arzu K. Ayçiçek / Buğusu Üstünde Bir Yapıt (Pencere, s: 37, Ocak-Şubat 2003), M. Mahzun Doğan / Okyanus Uyursa (Pencere, sayı: 40, Temmuz-Ağustos 2003), Hasan Akarsu / Şiirler-Den / İzler (2004).

ÇETİN, M. Şakir

Roman ve hikâye yazarı. 1953, Killik köyü / Hacıbektaş / Nevşehir doğumlu. Köyünde açılan ilkokulun ilk mezunlarından oldu. Bir kasabasında ortaokulu bitirdi. Nevşehir Lisesinde okurken liseden ayrılıp, İlköğretmen Okuluna geçti. Kırşehir Erkek İlk Öğretmen Okulundan 1969-70 öğretim yılında mezun oldu. Ancak "reşit olmadığı" gerekçe gösterilerek görev verilmedi. Yaş tashihi yaptırıp Avanos ilçesine bağlı Ayhanlar köyünde göreve başladı. Kozaklı ilçesindeki görevinden ayrılıp Gazi Üniversitesinin edebiyat bölümünde yükseköğrenime başladı. 1977'de Emekli Sandığına geçti.

1982'de ilk hikâyesi *Türk Edebiyatı* dergisinde yayımlandı, gazeteler de yazdı. Sincan Endüstri ve Teknik Lisesinde görev aldı. Ankara'da, Mimar Sinan Lisesinde edebiyat öğretmeni olarak çalışmalarını sürdürdü. TÜRKSAV, Türkiye Yazarlar Birliği, Çocuk Edebiyatçıları ve Sanatçıları Birliği (kurucu) üyesidir.

ESERLERİ:

ROMAN: *Hasret İklimi* (1996, 2. basım Yaralı Kuşlar adıyla), *Gurbet Sürgünü* (2001), *Vuslat Köprüsü* (2002, 2. basım Kudüs Yüzlü Leyla adıyla), *Dağlar Duman Olmadan Gel* (2004), *Yüzüncü Bahar Düşü* (2004), *Bir Aşk Masalı* (2005).

HİKÂYE: *Bal Şerbeti* (2005).

ÇETİN, Mahmut

Şair ve yazar. 1963, Ankara doğumlu. Akyazı Lisesi (Sakarya) ve Erzurum Atatürk Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu. Bir süre TRT ve TGRT televizyonlarında çalıştıktan sonra arkadaşlarıyla *Beyan* dergisini çıkardı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Bebek ile Mücahit* (1994).

ROMAN: *Hünkâr Hacı Bektaş-ı Veli* (1992).

OYUN: *Radyo İçin Üç Oyun* (1997).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *İslâm Sanatının Yeniden Teşekkülü* (1991), *Aydın Yabancılaşması* (1991), *Boğaz'daki Aşiret* (1997), *Perinçek ve Aydınlık Hareketi* (1998), *Kart Kurt Sesleri - Bedir Han Ailesi* (2002).

HAKKINDA: Arslan Tekin / Edebiyatımızda İsimler ve Terimler (2.bas. 1999).

ÇETİN, Mazlum Nihad.

Bkz. ÇETİN, Nihad Mazlum

ÇETİN, Mehmet (Kilisli)

Yazar. 1956, Kilis doğumlu. Bazı eserlerinde Mehmet Ferit imzasını kullandı. İlk ve ortaokulu memleketinde okudu. Akşehir İlköğretmen Okulu (1975), İstanbul TİA Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Yüksekokulu Televizyon Bölümü mezunu. Öğrencilik yıllarından itibaren çeşitli basın ve yayın kuruluşlarında görev yaptı. Çalışmalarını Ankara'daki bir kamu kuruluşunda sürdürdü.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Yazıları birçok dergide, gazetelerin sanat sayfalarında yayımlandı. Kuruculuğunu yaptığı Tanzimattan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi (ilk iki kitap 2 cilt; 3.bas. 4 cilt, 2002).

HAKKINDA: Dosya: "Tanzimat'tan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi" Söyleşi: Ali Yakın / Mehmet Çetin'le Tanzimattan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi Üzerine - Önce Eksesiz / İyi Antolojiden En İyi Antolojiye İhsan Deniz / Üst Tarafı: "Antoloji" Mustafa Muharrem / "Şiir Çetelerden ne Zaman Temizlenecek" Sorusuna İlk Cevap Mehmet Çetin'den - Ali K. Metin / Antolojide İktidarın Tezahürü (Veya Ayna Ayna Söyle Bana) Necmettin Turinay / Türk Şiirinin Haritası (Hece dergisi, Kasım 2002), Necmettin Turinay / Mehmet Çetin'in 'Yeni Şiir Tarihi' Üzerine Bazı Notlar (Hece dergisi, Aralık 2002).

ÇETİN, Mehmet (Tuncelili)

Şair ve yazar. 1 Kasım 1955, Ovacık / Tunceli doğumlu. Bursa İTİA'daki öğrenimini tamamlamadı. 1990'dan bu yana Amsterdam ve İstanbul'da yazarlık ve yayıncılık yapıyor. 1981 yılında İstanbul'da tutuklandı. Sekiz yılı aşkın bir süre değişik cezaevlerinde kaldı. O dönemden itibaren şiir, öykü ve düzyazı çalışmalarına ağırlık verdi. İlk iki kitabı cezaevindeykcn yayımlandı. Daha sonra yurtdışına çıkarak, uğraşılarını Hollanda'da sürdürdü. Uluslararası PEN Club ve Türkiye Yazarlar Sendikası üyesidir.

1970'lerin başında amatörce şiir, öykü yazmaya başladı. 1985'ten itibaren yazı ve şiirleri *Yaba, Kunduz Düşleri* vd. dergilerde yer aldı. Zed Yayının kurucu editörlerinden oldu. *Ütopya* mevsimlik hayat bilgisi kitabının editörlüğünü yaptı. Bazı oyunları Amsterdam'da sahnelendi. Şiirlerinin bir bölümü Hollandaca, Fransızca, İtalyanca, Rusça, Almanca ve İngilizceye çevrilerek bu dillerde de yayımlandı. *Birağızdan* adlı eseri ile ile 1988 Enver Gökçe Şiir Ödülünü, *Asmin* adlı öyküsüyle 1989 Güneş Gazetesi Öykü Ödülünü aldı.

"Çetin'in yayıma hazırladığı dosyasını kendisine geri verdikten sonra, uzunca bir süre düşündüm. Şair, yaygın algı antenlerine yönelttiği parazitlerle, gerçekliğin egemen dolaşımına karşı bir tavırla tanımlanabilecek sanat pratiğine açıyordu kapısını. Bu dil Türkçe tutkunlarını öfkelendirecek, bunu biliyorum. Bilinçli bir edim olan bu tutum karşısında durup anlamanın daha doğru olacağını düşünerek, ilk şaşkınlığımı bir yana bırakarak, bu pratiğin poetik/politik olduğu kadar etik bir yanı olduğunu düşündüm." (Ahmet Telli)

Mehmet Çetin (Tuncelili)

"Mehmet Çetin şiiri, yıllar önce kuredersi kuytularından yükselip,günümüze kadar, inanılmaz acılara katlanmış kekeme bir çocuun feryadıdır. Anadolu'nun her köşesinden yükselen. bu ses anasız, babasız, oyuncaksız, okulsuz, kitapsız, aç çocukların feryadıdır." (Cevdet Yüceer)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Rüzgâr ve Gül İklimi* (1988), *Birağızdan* (1989), *Hatıradır / Yak Bu Fotoğrafı* (1995), *Aşkkıran* (1997), *Ölüm Kitabı* (1999), *Kekemece* (2000).

ÖYKÜ: *Asmin* (1991).

DERLEME: *Eylül Çiçekleri* (ortak kitap, 1990).

HAKKINDA: Kekemece (Virgül, sayı: 37, Ocak 2001), Şairin Dili Kekeme Olmalıdır (Cumhuriyet Kitap, 8.2.2001), TBE Ansiklopedisi (2001), Vecdi Erbay / Kekemece Duyarlığı (söyleşi, Özgür Politika, 8.3.2001), Ahmet Telli (Kunduz Düşleri, sayı: 4), Ütopiya (Güz 2001), Vecdi Erbay (Özgür Gündem, 12.3.2001) Cevdet Yüceer (Agora dergisi, Aralık 2002), Celal Başlangıç (Radikal, Ocak 2002), Milliyet Sanat (Aralık 2002), Ali Zülfikar (Özgür Politika, 4.4.2003).

ÇETİN, Mustafa

Tefsirci. 1934, Büyükalan / Tefenni / Burdur doğumlu. İlkokulu doğduğu köyde bitirdi (1950). Isparta İHO (1958) ve İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (1963) mezunu. Babası Ahmet Rasih Hocadan Arapça ve İslâmî ilimleri okudu. Yurdun çeşitli yerlerinde müftülük, vaizlik görevlerinde bulundu. İmam hatip okullarında öğretmenlik yaptı. Yüksek İslâm Enstitüleri için açılan öğretim görevliliği imtihanını kazanarak İzmir Yüksek İslâm Enstitüsüne Tefsir öğretim görevlisi olarak atandı (1968). Aynı

MEHMET ÇETİN (Tuncelili)

AŞK, EKSİK BİR ŞARKIDIR

yorumlasan ne olur bu ay bu aşk
sen mi susuyorsun şarkılar mı eksik
susup bozuyorsun gece serinliğini
insafı yokmuş gibi kuşların
göç oluyorsun o uzak ay oluyorsun

gözlerime sürüyor yıldızlarını gecenin
yokluk gibi kalbin sanki kum vahşeti
gecenin rüzgarında ay yangını
küllerimle bile dalga geçen

berlin güncesine sakladığın şu yüzün
tapınak öncesi sanki yasak ve ebru
dokunsan iyileştirirdin ya
geciken yazçileği oluyorsun bana
ürkek ve çekingen elimde kayakması

sorumlusun sesindeki serçelerden
sözlerime sürüyorlar o şarkıları
gece rüzgarında unutmuş gibi
çiçeklerini dökebilecekleri
sustuğun gecede lal ağacının
ki lal aşkı eksik bir şarkıdır. sen
kuşlar ve eksik gülüşler prensesi

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

okulda müdür yardımcılığı görevinde bulundu. Bu kurumun 1982'de İlâhiyat Fakültesine dönüştürülmesiyle görevine burada devam etti. Yaptığı bilimsel çalışmalar neticesinde 1989 yılında doçentliğe ve öğretim üyeliğine yükseldi. Süleyman Demirel Üniversitesi İlâhiyat Fakültesine tefsir profesörü olarak geçti (1997). Aynı üniversitede Tefsir Anabilim Dalı başkanlığı görevinde bulundu.

ESERLERİ:

İNCELEME: *Kur'an-ı Kerim'e Göre Ölçü ve Denge, Tefsirde Dirayet Metodu, Kur'an-ı Kerim'i Anlama Usulü, Çözüme Doğru.*

ÇEVİRİ: *Allah'ın Resulü Hz. Muhammed* (s.a.v).

HAKKINDA: Prof. Dr. Yakup Çiçek-Bünyamin Açıkalın / Türkiye İlâhiyat Fakülteleri Tefsir Anabilim Dalı Öğretim Elemanları Biyografileri (2000).

ÇETİN, Nihad Mazlum

Edebiyat araştırmacısı, din bilgini, hattat (D. 1924, Gümüşhacıköy / Amasya – Ö. 25 Haziran 1991, İstanbul). İlkokulu Gümüşhacıköy'de, ortaokulu Niğde'de, liseyi Yozgat Lisesinde tamamladı. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde bir yıl okuduktan sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne girdi ve buradan 1948'de mezun oldu. Adana Düziçi Köy Enstitüsünde Türkçe, Kayseri Lisesinde edebiyat öğretmeni olarak çalıştı. İÜ Arap-Fars Filolojisi Bölümünde asistan oldu (1953). Doktorasını tamamladı (1958). 1964'te doçent, 1971'de profesör unvanı aldı. Fakültedeki öğretim üyeliğinin yanı sıra İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü müdürlüğünü (1965-67) yürüttü.

İslâm Ansiklopedisi'nde yazı heyeti üyeliği ve madde yazarlığı (1953-86), *TDV İslâm Ansiklopedisi*'nin kuruluş hazırlığında danışmanlık, ilim heyeti üyeliği ve madde yazarlığı yaptı. İÜ senato üyesi (1982-87), Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü ve Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu üyesi (1983) oldu. Arap Dili ve Edebiyatı bölüm başkanlığı ve İÜ Şarkiyat Enstitüsü müdürlüğü (1971-90) görevlerinde bulundu. Bu arada *Şarkiyât Mecmuası*'nı çıkardı. Öğrencilik yıllarında *Yaratış* (1944) dergisindeki yazıları ile tanındı. Arap, Fars ve Türk dili ve edebiyatları üzerine çeşitli incelemeleri, yerli ve yabancı akademik dergilerde yayımlandı. Kabri Karacaahmet Mezarlığındadır.

ESERLERİ:

Tercümeleriyle Namaz Süreleri ve Duaları (1954), *Arapçada Kelimelerin Müzekkerlik Müenneslik Keyfiyetine Dair Müstakil Eserler* (1956), *Kemâleddin İbn al-Adîm'in 'Buğyat at-Talab' Adlı Eserinin Giriş Kısmı Hakkında Bazı Müşahedeler* (1958), *Mesnevi'nin Konya Kütüphanelerindeki Eski Yazmaları* (1961), *Arapça Dilbilgisi* (Ahmed Ateş ve Tahsin Yazıcı ile, 1964), *Farsça Manzum Yazmalar Kataloğu* (1968), *Arapça'da Birkaç Darb-ı Mesel in ve Şeyhî'nin Hârnâme'sinde İşlediği Hikâyenin Menşei Hakkında* (1972), *Ahmet Ateş Hayatı ve Eserleri* (1972), *Eski Arap Şiiri* (1973), *Arapça Metinler* (c. 1, 1977), *Fennü'l-hat* (1990; 1992'de Türkçesi *Hat Sanatı* adıyla), *İslâm Hat Sanatının Doğuşu ve Gelişmesi* (1995).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 2, 1976), Coşkun Yılmaz / İslâm (sayı: 96, 1991), İlim ve Sanat dergisi (sayı: 34), Tevfik Rüştü Topuzoğlu / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 8, 1993), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Prof. Dr. Nihat Mazlum Çetin-Hallâlü'l-Müşkilât (Bedesten dergisi (Amasya), sayı: 6, Ocak 2000), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ÇETİN, Nurullah

Araştırmacı-yazar, öğretim üyesi. 2 Mart 1964, Kuşu kasabası / Simav / Kütahya doğumlu. İlköğrenimini (1974) Kuşu kasabasında, ortaöğrenimini (1980) Manisa'nın Demirci ilçesinde tamamladı. 1980-81 öğretim yılında kaydolduğu Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü (1985) bitirdi ve 1986 yılında burada araştırma görevlisi olarak göreve başladı. Yüksek lisansını (1988) ve doktora öğrenimini (1995) aynı bölümde tamamladı. Yüksek lisans tezinin konusu *"Tanzimat'tan Fuat Köprülü'ye Kadar Bizde Edebiyat Tarihçiliği"* (AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1988), Prof. Dr. Olcay Önertoy'un yönetiminde hazırladığı doktora tezinin konusu ise *"Behçet Necatigil, Hayatı-Sanatı ve Eserleri"* (AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1995)dir. 1997 yılında aynı yerde yardımcı doçent kadrosuna yükseltildi. 1998 tarihinden itibaren Londra Üniversitesine

Nurullah Çetin

bağlı School of Oriental and African Studies (SOAS)'de "Mustafa Kemal Atatürk Fellowship" programı çerçevesinde Türk dili ve edebiyatı dersleri vermek üzere misafir öğretim üyesi olarak görevlendirildi. Bu görev 2000 tarihinde sona erdi. 2002 yılında aynı üniversitede (Londra Üniversitesi) bir yıl süreyle tekrar görevlendirildi. 1999 tarihinde doçent oldu ve Mart 2000 tarihinde de Ankara Üniversitesi DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde doçentlik kadrosuna atanarak çalışmalarını burada sürdürdü. 2005'te profesör oldu.

Yeni Türk edebiyatına dair makale ve denemcleri, *AÜ Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, Millî Kültür, Türkoloji Dergisi, Türk Dili Dergisi, OTAM (Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi), Journal of Turkish Studies Türklük Bilgisi Araştırmaları, Esin Sanat, Dergâh, Hece, Hece Öykü, Dergi Yunsıma, Edebiyat Otağı* dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Recaizade Mahmut Ekrem Bütün Eserleri* (3 cilt, İsmail Parlatır ve Hakan Sazyek ile birlikte, 1997), *Behçet Necatigil Hayatı, Sanatı ve Eserleri* (1997), *Çağdaş Türk Edebiyatı* (Olcay Önertoy, Zeliha Güneş, Sakine Öztürk Çelik ile birlikte, 1998), *Edebiyat Bilgi ve Kuramları* (Canan İleri ile birlikte, 1999), *Genç Kalemler Dergisi* (İsmail Parlatır ile birlikte, 1999), *İsmet İnönü* (Yazan: Ali Fuad Erden, Sadeleştirenler: Olcay Önertoy-Nurullah Çetin, 1999), *Tevfik Fikret Bütün Şiirleri* (İsmail Parlatır ile birlikte, 2001), *Şiir Çözümleme Yöntemi* (2004), *Roman Çözümleme Yöntemi* (2004), *Yeni Türk Şairinin "Yusuf ile Züleyha Hikâyesi" Duyarlığı* (2004), *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Rubaî* (2004), *Yeni Türk Şiirinde Geleneğin İzleri* (2004), *Sinasî Bütün Eserleri* (İ. Parlatır'la birlikte, 2005).

ORTAK KİTAP: *Edebiyat Sosyolojisi* (ed. Köksal Alver, 2004) ve *Asaf Halet Çelebi Kitabı* (2003).

HAKKINDA: Soruşturma: Roman ve Söylem I- Romanda Mahremiyet (Edebiyat Ortamı, Aralık 1997), Behçet Necatigil ve Türk Şiirindeki Yeri Üzerine Nurullah Çetin'le Bir Mülâkat (Türk Edebiyatı dergisi, Eylül 1998), Günümüz Türkiyesinde Kim Kimdir (2000), Dilde Eğitim ve Sömürgecilik Üzerine N. Çetin'le Bir Mülâkat (Toplam, Ocak-Şubat 2004), Doç.Dr. Nurullah Çetin ile (söyleşi, Lise Defteri, Mart 2004), Nurullah Çetin ile Söyleşi (Yavuzlar dergisi, Mayıs 2004).

ÇETİN, Osman

İslâm tarihi araştırmacısı. 1945, Akyazı köyü / Amasya doğumlu. İlkokulu aynı yerde okudu. Çorum İmam

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Hatip Okulu (1964) ve İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (1968) mezunu. Rize İmam Hatip Lisesi (1968-71) ve Samsun Devrim Lisesinde (1971-77) din bilgisi öğretmeni olarak görev yaptı. 1977 yılında Bursa Yüksek İslâm Enstitüsüne Türk-İslâm Medeniyeti Tarihi asistanı olarak atandı. 1983'te "*XI-XIII. Yüzyıllarda Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslâmlaşması*" konulu tezi ile doktorasını bitirdi. İlâhiyat Fakültesine dönüşen kurumunda 1985'te yardımcı doçent, 1990'da doçent, 1996'da profesör oldu. Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi öğretim üyesi olarak çalışmalarına devam etti.

Makalelerini 1987 yılından itibaren *UÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Tarih ve Toplum, Ankara Üniversitesi Osmanlı Araştırma ve Uygulamaları Dergisi, Arab Historical Review for Ottoman Studies* (Tunus) dergilerinde yayımladı. *Şamil İslâm Ansiklopedisi* ve *TDV İslâm Ansiklopedisi*'ne maddeler yazdı. Alanıyla ilgili konularda düzenlenen sempozyumlara katılarak bildiriler sundu.

Osman Çetin

ESERLERİ: *Anadolu'da İslâmiyetin Yayılışı* (1981), *Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Yardımcı Kitap* (komisyon, 1982), *İslâm Tarihi* (c. 4, (1991), *Sicillere göre Bursa'da İhtida Hareketleri ve Sosyal Sınıflar* (1994), *Arşiv Belgelerine Göre Bursa Darüşşifâsı 1402-1923* (1995).

ÇETİN, Rüştü

Şair, siyaset adamı (D. 1922, Tarsus / Mersin Ö. 23 Ocak 1995, Tarsus / Mersin). Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. Bir süre avukatlık ve Özel Tarsus Lisesinde müdürlük yaptı. Daha sonra siyasete atıldı. 10 ve 11. dönemlerde Demokrat Partiden İçel milletvekilliğine seçilerek TBMM'ye girdi. *Zamanın Kulağına Şiirler* (1949) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: V. Recai Velibeyoğlu / Edebiyat A (c. 2, 1975), TBMM 1920-1994 (1994), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (1994)

ÇETİN, Şakir

Bkz. SERDENGEÇTİ, Burak

ÇETİN, Umut

Şair. 1973, Gümüşhacıköy / Amasya doğumlu. Samsun Veteriner Sağlık Meslek Lisesini bitirdikten sonra bir süre memurluk yaptı. Bu süreçte Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdi. Daha sonra avukatlık yaparak çalışmalarını sürdürdü. *Çalı, Damar, Mum, İnsancıl, Kavram-Karmaşa, Berfin Bahar, Uç, Öteki-Siz, Güzel Yazılar, Agora, Kum, Cumhuriyet Kitap Eki* dergilerinde şiir ve yazıları yayımlandı. *Annemden Hüzün Genleri* (2003) adlı bir şiir kitabı vardır.

ÇETİN, Ümran

Şair, güfte yazarı. 10 Mart 1948, Sarıkavak / Eskişehir doğumlu. Asıl adı: Ümmahan. Kütahya Kız Öğretmen Okulu (1968) mezunu. Kütahya'da bir süre öğretmenlik yaptıktan sonra, Kütahya Belediyesi Huzurevi müdürü, SSK Buca Kreş Bakımevi memuru olarak çalışıp emekli oldu.

Şiirleri *Varlık, Hisler Bulvarı, Ahenk, Ana, Tercüman, Anadolu Simav, Özgür Urla, Türkiye Müzisyenler Antolojisi* gibi çeşitli dergi, gazete ve antolojilerde yer aldı. *Anadolu Sanat* gazetesinde köşe yazarlığı yaptı. Akçay Şair Yazarlar Şöleninde düzenelenen güfte yarışmasında Türkiye birincisi oldu. Çeşitli yarışmalardan kırkın üzerinde ödül aldı, çok sayıda şiiri bestelendi. MESAM, İzmir Kültür Sanat Derneği (başkan yardımcısı) üyesidir.

"O kendine has tavırlarıyla yazmış olduğu değerli dizelerin mimarı dostumuz, hemen hemen katıldığı her yarışmada birincilik dahil, ödüle layık görülmüş, nice içli şarkının temelini atan güftelerin söz mimarıdır." (Cemal Safi)

Ümran Çetin

ESERLERİ:

ŞİİR: *Her Sabah Yeniden Aşık Olurum* (2001).

ROMAN: *Omurgasız Erkekler* (2001).

HAKKINDA: Necla Ünal / AnaAntoloji 1998 (1998) Turhan Taşan / Kadın Besteciler, Türkiye Müzisyenler Antolojisi, Türk Sanat Müziğinde Unutulmayan 50 Şarkı.

ÇETİN, Vahit

Şair. 1940, Çataltepe köyü / Kangal / Sivas doğumlu. Şiirlerinde Çetin mahlasını kullandı. İlkokulu köyünde okudu. Yoksul bir ailenin çocuğu olarak çok küçük yaşlarda gurbetle tanıştı. Adana, Tarsus, Mersin illerini gezdi, dolaştı. 1963 yılında Ankara'ya yerleşti. Bir kamu kuruluşunda yirmi yedi yıl çalışarak emekli oldu. *Sözüm Meclisten Dışarı* (1999) adlı bir kitabı vardır.

HAKKINDA: Alim Yıldız / Sivaslı Şairler Antolojisi (2003).

ÇETİNAY, Nuh Ömer

Şair. 1960, Kahramanmaraş doğumlu. Yıldız Üniversitesi Mimarlık

ÜMRAN ÇETİN

HOVARDA GÖNLÜM

Estirir başımda kavak yelleri
Tastamam yirmi dört ayarda gönlüm
Çalıyor içimde sevda zilleri
Yine mi aşıksın hovarda gönlüm

Uslanmaz çılgınsın ayılmaz sarhoş
Ben sana ne desem ne söylesem boş
Koş hadi koş gönlüm hiç durmadan koş
Yine mi aşıksın hovarda gönlüm

Sayfalar dolusu aşk macerası
Gözümün önünde her hatırası
Fes etmez başımın tatlı belası
Yine mi aşıksın hovarda gönlüm

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Fakültesi mezunu. Şiirleri *Adam Sanat, Çağdaş Türk Dili, Karşı, Varlık, Yazıt, Milliyet Sanat, Aykırı, Atika, İnsancıl, Dilizi, Damar, Yazılı Günler* dergilerinde yayımlandı. *Yüreği Kurşun Edem* (*Maraş Destanı*) adlı dosyasıyla 1988 Akademi Kitabevi Şiir Yarışmasında mansiyon aldı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Kanrevanmaraş* (1990), *Silinti-Harita* (1994), *Aşk* (1996), *Antikan* (1999).

ANTOLOJİ: *Çağdaş Türk Şiirinde Erotizm* (1999).

ÇETİNBAĞ, Engin

Öykücü. 1956, İzmir doğumlu. Öğrenim hayatının tümü İzmir'de geçti. Ege Üniversitesi Makine Fakültesi Maden Mühendisliği Bölümü (1981) mezunu. 2002 yılına kadar yurdun çeşitli bölgelerinde maden mühendisi olarak çalıştı.

Sinema, müzik gibi başka sanat dallarından da beslendiği öyküleri 1980 yılından itibaren *Sanat Rehberi, Yazıt, Varlık* ve *Adam Öykü* dergilerinde yayımlandı. 1983'te *Kardelen'e Merhaba* adlı öykü dosyasıyla Akademi Kitabevi Öykü Özendirme Ödülünü, 2000 yılında *Aşk Nerede?* adlı öyküsüyle Ömer Seyfettin Öykü Ödülü birinciliğini ve 2001'de Adana Seyhan Belediyesinin düzenlediği Orhan Kemal Öykü Yarışmasında *Gayya, Sadece Bir Öykü, Bir Düş Yaşamak İstemiştim* ve *Balık, Engin Denize Düştü* adlı öyküleriyle Özel Anlatım Dalı Ödülünü kazandı. Çanakkale Öykü Günleri etkinliğinde gerçekleştirdiği yaratıcı çalışmalarla çağdaş öykücülüğümüzün yaygınlaşmasına katkıda bulundu. 'Zaman' ve 'düş' izleğinin ağır bastığı öykülerinde titiz bir Türkçe ve şiirsel bir dil kullandı. *Kadehi Boşalanlar* (2004) adlı bir kitabı vardır.

HAKKINDA: Söyleşi (Varlık, Şubat 2005), Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 3.2.2005).

ÇETİNEL, Eşref Nidai

Gazeteci, hikâye yazarı. 1940, Magosa / Kıbrıs doğumlu. Liseyi bitirdikten sonra üç yıl felsefe okudu. İlkokul öğretmenliği, gazetecilik ve köşe yazarlığı yaptı. Kıbrıs Türk halkının yaşamına psikolojik yaklaşımlarla irdelemeler getirdiği *Küçük Dünya* (1967) adlı bir anı-öykü kitabı vardır.

HAKKINDA: Kıbrıs Türk Edebiyatı (1989), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ÇETİNER, Ayten

Şair ve ressam. 8 Ekim 1932, Düzce doğumlu. Beyoğlu Meslek Lisesi, Olgunlaşma Teknik Enstitüsü mezunu. Yazı ve resimle uğraştı, çok sayıda sergi açtı. Şiir ve yazıları *Ana, Ekspres, Lions Sanat, Anadolu* gazete ve dergilerinde yer aldı. Şiirlerinin bir bölümü bestelendi. Ada Dostları Derneği, Lions Klüp, Türkiye Yazarlar Sendikası üyesidir.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Gönülden Dökülüşler* (1995).

DERLEME: *Dağarcığımdan Derlemeler* (1998).

ANI: *Komşum Sait Faik* (1995).

HAKKINDA: Ahmet Özdemir / Sait Faik Efsane Adam ve Düşlerim (Bizim Gazete, 28.8.1996).

ÇETİNER, Bedreddin

Tefsirci. 1949, Reis / Akşehir / Konya doğumlu. Konya İHO (1967) ve Konya Yüksek İslâm Enstitüsü (1971) mezunu. Diyanet İşleri Başkanlığınca Konya'da açılan iki yıl süreli Aşere ve Takrib kursuna katılarak Kırâât-ı Aşere'yi başarıyla bitirdi. Yurdun çeşitli yerlerinde müftülük, vaizlik görevlerinde bulundu. Diyanet İşleri Başkanlığının İstanbul Haseki'de açtığı İhtisas Kursuna katıldı (1976). İki senelik ihtisastan sonra İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü Arap Dili ve Edebiyatı asistanlığını kazanarak bu göreve geçti (1977). Bir yıl sonra aynı enstitüde Arap Dili ve Edebiyatı öğretim üyeliği ve müdür yardımcılığına atandı. 1983'te doktorasını bitirdi ve Arap Dili ve Edebiyatı yardımcı doçentliğine yükseldi. Bilgi ve görgüsünü arttırmak ve tefsir alanında araştırmalar yapmak üzere altı aylık bir süre için Mısır'a gitti (1986). Kahire'deki el-Ezher, Kahire ve Ayn Şems üniversitelerinin kütüphaneleri ile Darü'l-Kütübi'l-Mısriyye'de araştırmalar yaptı. Tefsir Anabilim Dalında doçentliğe yükseldi (1987). Cezayir'in Constantine şehrinde bulunan Emir Abdülkadir İslâmî İlimler Üniversitesinin daveti ile bu üniversitede sözleşmeli öğretim görevlisi olarak yarı yıl tefsir alanında görevli olarak çalıştı (1990-91). 1993 yılı sonlarında Tefsir Anabilim Dalında profesörlüğe yükseldi. Malezya'ya giderek iki yıl süreyle Malezya Uluslararası İslâm Üniversitesi İslâmi ve Beşeri Bilimler Fakültesinin Tefsir-Hadis Bölümünde Tefsir ve Kur'an İlimleri öğretim üyesi olarak çalıştı (1995). Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde Tefsir Anabilim Dalı öğretim üyesi olarak görev yaptı.

ESERLERİ (Çeviri ve yayıma hazırlama):

El-Laihatu'l-Berkıyyat (Fazli-i İlahi Osman İbn Fethullah Atpazari'nin eserinin tahkikli neşri, 1987), *Hadislerle Kur'an-ı Kerim Tefsiri* (İbn Kesir'in Tefsiru'l-Kur'ani'l-Azim'inin tahkikli neşri, 1987), Hacı M.Zihni Efendi'nin *Meşahiru'n-nisa* adlı eserinin sadeleştirilerek neşre hazırlanması, Hadimi'nin *Tarikat-ı Muhammediyye Şerhi Berika* adlı eserinin kısmen tercümesi (1988), *Resul ve Ahlâk* (Yusuf Ertuğrul ile, 1988), *Müslüman Gençliğin Eğitimi* (Dr. Ali Abdülhalim Mahmud'un *Terbiyetü'n-Müslim* adlı eserinden, 1997).

HAKKINDA: Prof. Dr. Yakup Çiçek-Bünyamin Açıkalın / Türkiye İlâhiyat Fakülteleri Tefsir Anabilim Dalı Öğretim Elemanları Biyografileri (2000).

ÇETİNER, Hıfzı Kenan

Şair. 15 Ocak 1932, Gümüşhane (Merkez) doğumlu. Halk ozanlarından Âşık Hıfzıya'nın yeğenidir. Fevzipaşa İlkokulunu bitirdikten sonra bir süre Erzurum Yapı Sanat Okulunda okudu. Hastalandığı için bu öğrenimini yarıda bıraktı. Daha sonra 1951 yılında Gümüşhane Erkek Sanat Enstitüsünden mezun oldu. 1952-

HIFZI KENAN ÇETİNER

KIR ÇİÇEĞİ

Sen bir Kırçiceği, kalbim sonbahar,
Girsen'de orada kök salamazsın.
Ufuklar karanlık, zirveleri kar,
Geriye dönmeğe, yol bulamazsın.

Maziye mal oldu, güzelim çağlar,
Soran yok halimi, yok yarem sağlar,
Sis çöktü dağlara ve soldu bağlar,
Elini atacak, dal bulamazsın.

Yavaş yavaş bitti, zamanla yarış,
Doğum bir başlangıç, ölüm bir varış,
Gönül bağlarıma, düştü karakış,
Ne gonca, ne yaprak, gül bulamazsın.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Hıfzı Kenan Çetiner

40 yılları arasında astsubay olarak Ankara'da görev yaptı. Sağlık nedeniyle ordudan ayrılarak üç yıl DSİ'de görev olarak Hidrolog oldu. 1959-63 arası Ankara ve 1963-70 arası İzmir DSİ'de çalıştıktan sonra, 1970 yılında ailesiyle birlikte ABD' ye gitti. On dört yıl bu ülkede kaldıktan sonra 1994'te yurda dönerek İzmir'e yerleşti.

Genellikle halk şiiri (âşık) tarzında şiirler yazdı, bunların bir bölümünü *1001 Ote Çağlayan Çağlarım* adıyla kitaplaştırdı. Kitaplarını ücretsiz olarak okullara bağışladı.

HAKKINDA: Sabahattin Kömürcüoğlu - Gümüşhaneli Ozanlar (1998).

Yılmaz Çetiner

ÇETİNER, Yılmaz

Gazeteci yazar. 1927, Zonguldak doğumlu. Gazeteciliğe genç yaşta başladı. *Vatan*, *Cumhuriyet*, *Hürriyet* ve *Milliyet* gazetelerinde çalıştı. 1964'te *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlanan *İnanç Sömürücüleri Nurcular Arasında*, 1965'te *Amerikan Yardımı ve Türkçeler*, 1966'da *Bilinmeyen Arnavutluk* seri röportajlarıyla gazetecilik başarı armağanları kazandı. 1969'da yılın gazetecisi seçildi.

ESERLERİ:

İnanç Sömürücüleri Nurcular Arasında Bir Ay (1964), *Bilinmeyen Arnavutluk* (1966), *Şube Bizim Rumeli* (1967), *Bir Yudum Çay İçin* (1968), *Özün Türk'tür* (İran Türklerini konu alan seri röportaj, 1968), *Mao'ya Tapanlar* (1969), *Rusya Seferi* (1969), *El Fateh* (1970), *Son Padişah Vahdettin* (1994), *Haremde Bir Venedikli* (2001), ANI: Nefes Nefese Bir Ömür (2006).

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

ÇETİNKAYA, Bayram Ali

İslam felsefecisi. 1967, Yunak / Konya doğumlu. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1990) mezunu. Yüksek lisans (1994) ve doktorasını (1999) Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamladı. *"M. Şemseddin Günaltay ve Fikriyatı"* başlıklı yüksek lisans tezi ve *"İsmail Hakkı İzmirli ve Felsefe"* başlıklı doktora tezini hazırladı. Cumhuriyet Üniversitesinde yardımcı doçent (1999) ve doçent (2004) olarak görev yaptı. Makaleleri *CÜ İlâhiyat Fakültesi, İslâmî Araştırmalar, Felsefe Dünyası, Yeni Türkiye* adlı dergilerde yayımlandı. Türk Felsefe Derneği üyesidir.

ESERLERİ (Araştırma-İnceleme): *İzmirli İsmail Hakkı, Hayatı, Eserleri, Görüşleri* (2000), *Türkiye'nin Modernleşmesi Sürecinde Şemseddin Günaltay* (2003), *İhvân-ı Safâ'nın Dinî ve İdeolojik Söylemi* (2003).

ÇETİNKAYA, Dağıstan

Çizer. 1970, Kırıkkale doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Kırıkkale'de tamamladı. Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinde okudu. İllüstrasyon çalışmaları ve band çizgileri ile tanındı. Çok sayıda kitabı çalışmaları ile süsledi. 2002 yılında, Basın/Karikatür dalında 2002 yılında Türkiye Yazarlar Birliği (TYB) ödülüne layık görüldü.

ESERLERİ (Çizgi): *Böcekistan* (1997), *Bilmiyorum* (2003), *Kral Soytarı*.

HAKKINDA: Tacettin Şimşek / Çocuk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (Hece-Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, sayı: 104-105, Ağustos-Eylül 2005).

ÇETİNKAYA, Hikmet

Gazeteci-yazar. 1942, Edremit / Balıkesir doğumlu. Manisa Erkek Lisesi mezunu. *Cumhuriyet* gazetesinde 1966-80 arası yayımlanan yüz civarında röportajıyla tanındı. Bu röportajlarında Çukurova'dan Karadeniz'e, Söke'den Rize'ye, Toroslar'dan Kazdağları'na dek kırsal kesimin insanlarını anlattı.

1968, 1970 ve 1971 yıllarında İzmir Gazeteciler Cemiyeti Hasan Tahsin Ödülünü, 1975'te Türk Dil Kurumu Basın Ödülünü kazandı. Bir süre *Cumhuriyet* gazetesinin genel yayın yönetmenliğini yaptı. Aynı gazetenin köşe yazarlarından biri olarak çalışmalarını sürdürdü.

ESERLERİ:

Toprak Bizim Canımız (1972), *Türkiye Gerçeği* (1975), *Oy Tütün Oy* (1977), *Bodrum Sürgünleri* (1981), *Sancılı Yıllar 1965-1971* (1985), *Yılların Tanığı Üç Yazar* (1986), *Kubilay Olayı ve Tarikat Kampları* (1986), *Toroslardan Aşağı* (1986), *Bir Kadındı O* (denemeler, 1988), *Çağımın Tanığı Üç Yazar H. V. Velidedeoğlu - Muzaffer İzgü - Samih Kocagöz* (1995), *Kuzu Postunda Kurt / Türkiye'de Tarikatların ve Cemaatların Örgütlü Siyasî Gücü, Fethullah Hocanın Önlenemeyen Yükselişi* (1995), *Şeriat Pazarı* (1997), *Sevdanın Adresi Belli Değil* (1998), *Türkiye'nin Şeytan Üçgeni* (1998), *Gözlerin Poyraz* (1999), *Alaca Bir Öfke* (anı, 2000), *Bir Güneydoğu Gerçeği* (2000), *Kadınlar Yağmur ve Kuşlar* (2002), *İrticanın Kara Yüzü* (2002), *68'den 78'e Sancılı Yıllar Kuşatılmış Sokaklar* (2002).

Hikmet Çetinkaya

HAKKINDA: Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 24.12.1998), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Ödünsüz Bir Gazeteci ve Yazar: Hikmet Çetinkaya - Yaşadığımız Günlerin Tanığı Bir Yazar (Cumhuriyet Kitap, 1.2.2001).

ÇETİNKAYA, Hüseyin

Şair. 2 Nisan 1942, Çınarcık / Yenice / Çanakkale doğumlu. Agit Mirza, Coşkun Deniz S. imzalarını da kullandı. Erzincan Kılıçkaya İlkokulunu (1957), Sivas Yıldızeli-Pamukpınar İlköğretmen Okulunu (1960) yatılı olarak, Erzurum Yavuz Selim İlköğretmen Okulunu (1963), Anadolu Üniversitesi Eğitim Önlisans'ı (1988) bitirdi. Hakkari, İzmir ve İstanbul'da sınıf öğretmenliği yaptı. 12 Mart döneminde hakkında 'devletin manevi şahsiyetini tahkir' suçlamasıyla gıyabi tutuklama kararı çıktı. Bunun üzerine birkaç arkadaşıyla Filistin'e gitti. Dönüşünde tutuklandı ve yedi ay hapis yattı, 1974 yılında çıkarılan af yasasıyla hapisten çıktı. Kılıçkaya Kültür ve Dayanışma Derneği üyesidir.

Hüseyin Çetinkaya

İlk şiiri *(Çobanı Özlem), Su Sanat Kültür Dergisi*'nde (Kasım 1963) yayımlandı. Genelde şiirlerini, *Su, Demet, May, Forum, Yeni Toplum, Adam Sanat, İnsancıl, Gerçek Sanat, Papirüs Kültür Sanat, Evrensel Kültür, Berfin Bahar* dergilerinde yayımladı.

"Ozan Çetinkaya, yazdığı şiirlerini Su Sesine Vurgun Mekansız Kuşlar adlı bir kitapta toplayıp okurlarına ulaştırıyor. Şiirlerinde bir 'zamane dervişi' olduğunu, acının her çeşidini yaşadığını vurguluyor. Şiirlerinde yerel ağzı da rahatlıkla kullanıyor. Dirençli insanların şiirini yazıyor, ağıtsı, destansı şiirler bunlar. Ozanın yaşantısı acılıdır, sevinçlidir, onurludur. Delikanlı öyküsünü şiirlerine böyle yansıtmıştır." (Hasan Akarsu)

ESERLERİ (Şiir):

Su Sesine Vurgun Mekansız Kuşlar Şiiri (2000), *Biz ki Abdalız ve Çıraklarız* (2003), *Atlara Kadınlara ve Çocuklara Dair* (2003).

HAKKINDA: Hasan Akarsu / Şiirlerden / İzler (2004), Mecit Ünal / Hayata Yakın Yalın Şiirler (Aydınlık, 15.10.2000), Hasan Hüseyin Yalvaç / Papirüs Kültür Sanat (Mayıs 2000) – Berfin Bahar (2004).

ÇETİNKAYA, Mehmet Necati

Siyaset ve devlet adamı, şair. 1943, Kadıköy / Elazığ doğumlu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. Mülki idare amirliği, kaymakamlık, Çalışma Bakanlığı müsteşar yardımcılığı ve vekilliği, Hatay, Giresun İl Emniyet müdürlüğü, Emniyet genel müdür yardımcılığı, Ordu, Konya, Olağanüstü Hal Bölge, Bursa ve Manisa Valiliği görevlerinde bulundu. Görevleriyle ilgili olarak ABD ve Almanya'da "Yerel Yönetimler ve Kamu Yönetimi" seminerlerine katılarak bu iki ülkeden sertifikalar aldı.

1995 genel seçimlerinde yapılan 20. dönem milletvekili genel seçimlerinde Konya'dan milletvekili seçildi. TBMM Adalet Komisyonu ve İçişleri Komisyonu başkanlığı, Türkiye-Güney Afrika Parlamentolar Arası Dostluk Grubu başkanlığı yaptı. 1999 yılı 21. Dönem Milletvekili Genel Seçimlerinde Manisa'dan milletvekili seçildi. Dışişleri Komisyonu üyeliği ve KEİPA başkanvekilliği görevlerinde bulundu.

AK Parti'nin kuruluş çalışmalarına katıldı. Kasım 2002 yılında Elazığ'dan 22. Dönem milletvekili seçildi. AK Parti Kurucular Kurulu MKYK üyeliği ve Seçim İşlerinden Sorumlu genel başkan yardımcılığı görevini yürüttü. Bestelenmiş ve TRT repertuarına alınmış çok sayıda şiiri ve TBMM'de yaptığı konuşmalarını topladığı *Meclis Kürsüsünden* adlı bir basılı kitabı bulunmaktadır.

HAKKINDA: Mehmet Atilla Maraş / 22. Dönem Şair Milletvekilleri – 22. Dönem (2005).

ÇETİNKAYA, Tuncer

Gazeteci-yazar. 1972, Aksaray doğumlu. İlkokul, ortaokul ve liseyi Ankara'da tamamladı. 1993'te Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümünü bitirdi. 1990 yılında *Zaman* gazetesi Bolu Temsilciliğinde gazeteciliğe başladı. 1996 yılında İstanbul Cihan Haber Ajansı İstihbarat Servisi Eğitim Masasında görev aldı. 1998'de *Zaman* gazetesi haber merkezinde eğitim muhabirliğine başlayan yazar, 2000-04 yılları arasında 'eğitim sayfası'nın editörlüğünü yaptı. Değişik dergi ve gazetelerde çok sayıda haber, dizi, röportaj ve makaleleri yayımlandı. Çalışmalarından dolayı, Bolu Gazeteciler Cemiyeti, eğitim sendikaları, belediyeler ve çok sayıda eğitim kurumundan ödül aldı.

ESERLERİ:

Kampüse Giden Yol, En Uzun Şubat (2005).

ÇETİNKAYA, Yalçın

Araştırmacı-yazar, gazeteci. 8 Ağustos 1960, Tekirdağ doğumlu. Arifiye Öğretmen Lisesi (1977), İTÜ Devlet Konservatuarı Türk Müziği Bölümü mezunu. Marmara Üniversitesi SBE'de İslâm Felsefesi alanında *"İhvan- ı Safa'da Müzik Düşüncesi"* başlıklı teziyle yüksek lisansını tamamladı. İTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsünde *"Sanatta Yeterlik"* teziyle doktor oldu. Bir süre haftalık ve aylık dergilerde yayın yönetmenliği yaptıktan sonra 1994'te Yüzüncü Yıl Üniversitesine araştırma görevlisi olarak girdi. 1996'da bir reklam ajansını yönetti. 1997'den bu yana özel bir kuruluşta yönetici olarak çalışmaktadır.

Yalçın Çetinkaya

Müzik alanında konservatuar öğrenimi dışında ünlü hocalardan özel dersler aldı. Müzik yazıları ve röportajlarını, çalıştığı *Yeni Ufuk, Zaman, Yeni Şafak* gazeteleri ile *Kitap Dergisi, Aksiyon, İzlenim* dergilerinde yayımladı. Röportaj yazıları ile 1998'de Türkiye Yazarlar Birliği, 1999' da B. Anadolu Gazeteciler Cemiyeti tarafından iki kez yılın röportaj yazarı seçildi. Türkiye Yazarlar Birliği ve Reklam Yazarları Derneği üyesidir.

ESERLERİ:

Reklamcılık ve Manipülasyon (1992), *İhvan- ı Safa'da Müzik Düşüncesi* (1995), *Müzik Yazıları* (1999), *Memleket Meseleleri* (2000).

Yavuzer Çetinkaya

ÇETİNKAYA, Yavuzer

Oyuncu, öykücü (D.1948, İzmir – Ö. 1992, İstanbul). Talas Amerikan Ortaokulu, Robert Koleji, İstanbul Üniversitesi Psikoloji Bölümü mezunu. Yüksek lisans çalışmasını Ege Üniversitesinde Güzel Sanatlar dalında yaptı. Fransız hükümetince verilen bursla gittiği Paris Sorbonne Üniversitesinden doktorluk unvanı aldı, Fransız Ulusal Tiyatrosunda üç yıl oyunculuk yaptı. Uzun yıllar Dostlar Tiyatrosunda ve birçok sinema filminde, "Bizimkiler" adlı televizyon dizisindeki "Doktor" rolünü oynadı. Paris izlenimlerini içeren iki röportajla 1980 Abdi İpekçi Barış Ödülünü, *Savaş ve Doğum* adlı eseriyle 1992 Haldun Taner Öykü Ödülünü kazanmıştı. *Savaş ve Doğum* (1992) adlı bir öykü kitabı vardır..

HAKKINDA: Hüseyin Su – Ömer Lekesiz / Öykücüler ve Öykü Kitapları (Hececöykü, Aralık-Ocak 2004).

ÇETİNKAYA, Zemçi

Şair ve yazar. 1960, Gelloş [Koyunlu] köyü / Gürün / Sivas – Ö. 29 Mayıs 2004, Ankara). Gürünlü şairlerden Mehmet Çetinkaya'nın (Cefadari) torunudur. Gelloş İlkokulu, Gürün Lisesi, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümü (1982) mezunu. Atatürk Üniversitesindeki öğreniminden önce bir süre Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesinde okumuştu. Türk Edebiyatı dalında yüksek lisansını tamamladıktan sonra Konya Selçuk Üniversitesinde Türk dili okutmanı olarak görev yapmaya başladı. Burada *"Halil Nihat Boztepe / Hayatı, Eserleri ve Düşünceleri"* konulu teziyle yüksek lisans yaptı.

Bir halk şairi olan dedesi Cefadari'nin de etkisiyle ortaokul yıllarında şiir yazmaya başladı. Şiir, deneme ve mizah yazılarını başta *Varlık* olmak üzere *İlim ve Sanat, Valide, İktibas, Ay Vakti, Çerağ, Jurnal* ve *Aşiyan* gibi dergilerde yayımladı. Şiirlerine genel olarak bir isim vermeyen ve gazel adını koyan şair, genelde aruz ölçüsü ve divan şiiri şeklinde ve her konuda yazdı. 2004'te Ankara Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesinde beynindeki tümöre yenik düşerek geçirdiği beyin kanaması sonucu öldü. Cenazesi Konya'ya getirilerek Musalla Mezarlığına defnedildi.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Çelişkinin Türküsü* (1984), *Sonsuz Aydınlık Gazeli* (2004).

BİYOGRAFİ: *Halil Nihat Boztepe Hayatı Mizacı ve Sanatı* (1997).

HAKKINDA: Mehmet Ali Öz / Gürünlü Şairler (2002), Alim Yıldız / Sivaslı Şairler Antolojisi (2003), Alim Yıldız / Hüvel-Baki (Bizim Sivas Gazetesi, 8.6.2004).

Zemçi Çetinkaya

ZEMÇİ ÇETİNKAYA

ÇELİŞKİNİN TÜRKÜSÜ

Uyanıkken bin bir mihnete düştüm
Düşte aydım kaşanelcr içinde
Mabetlere girdim sarhoş dolaştım
Ayık gezdim meyhaneler içinde

Hüsrana sarıldım, budur zaferim:
Bayramlar, bayramlar yevm-i kederim.
Akıllıyken bağlı olan ellerim
Zincirsizdir divancler içinde

Her dağın başında rüzgar bulunur
Zemheriden sonra bahar bulunur
Bu alemde herkese yar bulunur
Benim yarim efsaneler içinde

Ne hikmeti bildim ne de san'atı
Fark edince yüzüm kırdım mir'atı
Hızır'ın sunduğu Ab-ı hayatı
İçemedim peymaneler içinde

Hevesim kalmadı kemanda yayda
Işık ummuyorum güneşte ayda
Şu saki-i felek meclis-i meyde
Beni kovdu mestaneler içinde

ÇETİNKUŞ, Mehmet Kuddusi

Şair. 1952, Büyükkayı köyü / Çifteler / Eskişehir doğumlu. İlkokulu Büyükkayı köyünde okudu. Yunus Emre Öğretmen Okulundan sınıf öğretmeni olarak mezun oldu (1972). Çankırı'da, Afyon'da ve Eskişehir köylerinde öğretmenlik ve idarecilik yaptı. Eskişehir'in Sivrihisar ilçesine tayin edildi (1985). Burada Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Eğitim ön lisans programını bitirdi (1988). 1993'te Eskişehir il merkezine tayin edildi, beş yıl sonra emekli oldu. Eskişehir'de Odunpazarı Belediyesine bağlı 75. Yıl Mahallesinde muhtarlık yaptı. Büyükkayı Kültür ve Dayanışma Derneğinin kuruluş çalışmalarında bulundu ve dernek başkanlığını yaptı. İlkokul döneminden sonra yazmaya başladığı şiirleri çeşitli dergilerde yayımlandı.

ESERLERİ (Şiir):

Sevgi Çiçeği (1994), *Sinsice Çalınır Gelecek* (1998).

HAKKINDA: TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

Abdurrahman Çetintaş

ÇETİNTAŞ, Abdurrahman

Araştırmacı-yazar. 1927, Bektaşlı köyü / Boğazlıyan / Yozgat doğumlu. İlkokulu köyünde bitirdi. Merzifon'da okuduğu ortaokulu yarıda bıraktı. 1961 yılından itibaren Sağlık Bakanlığı teşkilatında görev alarak Çorum ve Yozgat'ta Sıtma Savaş memurluğu yaptı. 1969 yılında yurtdışına çıkarak Hollanda'da göçmen işçi olarak çalıştı. 1988 yılında malulen emekli olarak yurda döndü. Bektaşlı köyünde yaşamını ve çalışmalarını sürdürdü.

ESERLERİ:

Karakilit (1983), *Avrupa'da Yabancılar Çarşısı* (1990), *Bizim Köy Bektaşlı* (1996).

HAKKINDA: Durali Doğan / Yozgatlı Şair ve Yazarlar Ansiklopedisi (2005).

ÇETİNTAŞ, Sedat

Mimarlık tarihçisi, siyaset adamı (D. 1889, Malatya – Ö. 1965). Mekteb-i Sanâyi-i Nefise'de (Güzel Sanatlar Akademisi) mimarlık öğrenimi gördü. Bir süre Bursa Belediyesi Fen İşleri Dairesinde çalıştı. Sonra İstanbulda Maarif Vekaleti Hars Müdürlüğü kadrosunda Türk eserlerinin rölövelerini çizme işlerini üstlendi. 1932 Chicago Sergisi için İstanbul Şehzâde Camii rölövelerini hazırlamakla görevlendirildi. Atatürk'ün yardımlarıyla Eski Eserler ve Anıtları Koruma Heyetini kurdu. İnceleme ve koruma çalışmalarının yanı sıra araştırma ve kazılarla da tanındı. 1940'lı yıllarda

Maarif Vekaletinin rölöve bürosunun başında bulundu ve 1954'te buradan emekli oldu.

1957 seçimlerinde Demokrat Partiden milletvekili seçildi, 1960'a değin bu görevini sürdürdü. ve 27 Mayıs 1960 ihtilalinde partisinin diğer milletvekilleriyle birlikte Yassıada'ya gönderildi, daha sonra serbest bırakıldı. Tarihî eserlere zarar verilmesi veya yanlış onarımları konusunda gazete ve dergilerde pek çok makalesi çıktı. Rölöveleri İstanbul Teknik Üniversitesinde bulunmaktadır.

BAŞLICA ESERLERİ:

Saray ve Kervansaraylarımız Arasında İbrahimpaşa Sarayı (1939), *Türk Mimari Anıtları: Osmanlı Devri: Bursa'da İlk Eserler* (1946), *Bursa Darüşşifası* (1952), *Sivas Darüşşifası* (1953), *Yeşil Cami ve Benzerleri Cami Değildir* (1958).

HAKKINDA: M. Yeşim / Sedat Çetintaş (Yapı, 1943, sayı: 38, s. 13), Yurt Ansiklopedisi (c. VIII, 1982-1983), İstanbul Kültür ve Sanat Ansiklopedisi (c. 3, 1983, s. 1475), Semavi Eyice / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 8, 1993, s.291-293).

ÇETİŞLİ, İsmail

Edebiyat araştırmacısı. 23 Ekim 1955, Akyar köyü / Tavas / Denizli doğumlu. İlköğrenimini Akyar Köyü İlkokulunda tamamladı (1966). Üç yıllık aradan sonra orta ve lise öğrenimini Denizli (1969-71) ve Isparta İmam-Hatip liselerinde (1971-76) tamamladı. 1980 yılında Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi. Meslekî hayatına Polatlı (Ankara) İmam Hatip Lisesi edebiyat öğretmeni olarak başlayan (1980) Çetişli, dört yıl süren öğretmenlikten sonra 1984'te Fırat Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne araştırma görevlisi olarak girdi. Yüksek lisansını, aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsünde *"Servet-i Fünûn'da Mensur Şiir"* adlı teziyle (1986), doktorasını da *"Memduh Şevket Esendal - İnsan ve Eser"* adlı teziyle (1989) bitirdi. 1990'da yardımcı doçent unvanıyla Fırat Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı öğretim üyeliğine getirildi ve 1993'e kadar çalışmalarını burada sürdürdü. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü bölüm başkanlığı (1993-98) ve Sosyal Bilimler Enstitüsü müdür yardımcılığı yaptı (1994-97). 1995'te doçent olan Çetişli, daha sonra yine aynı üniversitede öğretim üyesi olarak bulundu. 2001 yılı sonunda profesör oldu ve Pamukkale Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne geçti.

Makaleleri; *Fırat Üniversitesi, Erciyes Türk Edebiyatı, Türk Yurdu, Türk Kültürü, Millî Kültür, Edebî Mülâkatlar, Türklük Araştırmaları, OMÜ Eğitim Fakültesi, Nilüfer, Tercüman, Güneyde Kültür, Ay ışığı, Türk Dili, Alsancak, Kültür Dünyası, Çınar ve Bizim Külliye* dergi ve gazetelerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

Memduh Şevket Esendal (1991), *Batı Edebiyatında Edebî Akımlar* (1997), *Yeni Türk Edebiyatı Metin Tahlillerine Giriş -Şiir-* (1997), *Cahit Külebi ve Şiirleri* (1998), *Memduh Şevket Esendal-İnsan ve Eser* (1999), *Yeni Türk Edebiyatı Metin Tahlillerine Giriş- Hikaye ve Roman* (2000), *Halit Ziya Uşaklıgil* (2000).

HAKKINDA: TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ÇEVEN, M. Nejat

Şair (D. 1934, Erkilet / Kayseri - Ö. 1974). Pazarören İlköğretmen Okulunda başladığı lise öğrenimini yarıda terk edcrek gazeteciliğe başladı. Reşat Pirli ile *Siyasi Baba*, Osman Molu ile Işık ve Mehmet Özrendeci ile mizahi bir gazete olan *Cop*'u çıkardı. Bunlardan başka 27 Mayıs 1960 ihtilalinin siyasi atmosferi içerisinde Mustafa Gümüşkaynak'la birlikte çıkardığı *Devrim* gazetesinde daha çok sayıda hiciv yayımladı, bu hicivleri *Taşlama* adlı bir kitapta topladı.

ESERLERİ (Şiir):

Taşlama, İnleyiş (1952).

HAKKINDA: Abdullah Satoğlu / Kayseri Ansiklopedisi (2002).

ÇEVİK, Hikmet

Eğitimci, yazar (D. 1912, Üsküdar / İstanbul - Ö. 15 Eylül 1974, İstanbul). Aslen Tekirdağlıdır. İlk ve ortaokulu Tekirdağ'da tamamladı. Gazi Eğitim Enstitüsünün Tarih-Coğrafya Şubesinden 1932 yılında mezun oldu. 1932-33 yılları arasında Akşehir, 1933-36 yılları arasıda ise Amasya Ortaokulunda tarih-coğrafya öğretmenliği yaptı. 1936 yılından emekliliğine kadar Tekirdağ Ortaokulunda (daha sonra Namık Kemal Lisesi) öğretmenlik, müdür yardımcılığı ve müdürlük yaptı. 1970 yılında emekli oldu. Ölümünden sonra özel kütüphanesindeki kitapları vasiyeti üzerine Tekirdağ Müzesi Kitaplığına verildi. Çeşitli yerel gazetelerde yazıları yayımlandı.

ESERLERİ:

Tekirdağ Tarihi Araştırmaları (1949), *Marmara Ereğlisi (Mygdonia-Perinthos-Perint-Heraclea) Dün ve Bugünü* (1965), *Homeros'ta Trakya ve Traklar* (1965), *Namık Kemal Derneği ve Ödülü* (1966), *Tekirdağ Müzesine Doğru* (1966), *Tekirdağ Yürükleri* (1971).

HAKKINDA: Aydın Oy / Yüzyıllar Boyunca Tekirdağlı Şairler ve Yazarlar (1995), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ÇEVİK, İlnur

Gazeteci-yazar. 27 Haziran 1952, Ankara doğumlu. Londra'da başladığı ilk ve ortaöğrenimini TED Ankara Kolejinde tamamladı. 1973 yılında İngiltere Warwick Üniversitesi İşletme ve Bilgisayar Bölümünü bitirerek *Turkish Daily News* gazetesinde çalışmaya başladı. 1984 yılından itibaren bu gazetenin genel yayın müdürlüğünü yaptı.

İlnur Çevik

1991-93 yılları arasında Başbakan Süleyman Demirel'in özel danışmanı olarak ünlü devlet adamlarıyla yapılan özel görüşmelere katıldı. Kanal 7'de Fehmi Koru'nun hazırlayıp sunduğu Başkent Kulisi programının sürekli konukları arasında yer aldı. *Zaman* gazetesinde köşe yazarlığı yaptı. 1990 yılında Türk-Amerikan Dernekleri Asamblesinin üstün hizmet ödülünü, 1994'te Türk-Amerikan Dostluk Konseyi üstün habercilik ve yorum yapma özel ödülünü aldı.

ÇEVİK, Nevzat

Arkeolog. 13 Kasım 1962, Elazığ doğumlu. Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Klasik Arkeoloji Bölümü (1985) mezunu. Yüksek lisansını (1987) *"Batı Urartu'da Bir Eyalet Başkenti. Şebeteria"* adlı tezle, doktorasını *"Urartu Kaya Mezarları"* adlı tezle (1991) Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Klasik Arkeoloji Bölümü Protohistorya Anabilim Dalında tamamladı. Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Protohistorya ve Önasya Arkeolojisinde araştırma görevlisi (1990-92), Kültür Bakanlığı Erzurum Bölge Müzesinde arkeolog (1992), Akdeniz Üniversitesi Likya Uygarlıkları Araştırma Merkezinde uzman (1993-95), Akdeniz Üniversitesi Klasik Arkeoloji Bölümünde yardımcı doçent (1995-97), doçent (1997-2003), profesör (2003) oldu. Likya Uygarlıkları Araştırma Merkezi

Nevzat Çevik

müdür yardımcılığı, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi, Akdeniz Üniversitesi Araştırma Projeleri Birimi ve Akdeniz Dil ve Kültürlerini Araştırma Merkezi yönetim kurulu üyeliği, Arkeoloji Bölüm başkanlığı, Arkeoloji Anabilim Dalı başkanlığı ve Sosyal Bilimler Enstitüsü müdürlüğü görevlerinde bulundu. Patara arkeolojik kazılarına, Tlos ve Territoriumu yüzey araştırmalarına katıldı.

Makalelerini, *Anadolu Araştırmaları, Türk Arkeoloji Dergisi, Adalya, Lykia, III. Uluslararası Kilikya Arkeolojisi Sempozyumu, Epigraphica Anatolica, Türk Arkeoloji ve Etnografya Dergisi, Dan Türoslar-I. Ulusal Sempozyumu Bildiri, Anatolia Antiqua, Anatolian Studies* dergi ve kitaplarında; yazılarını, *Dervan, Antalya Kültür ve Sanat Bülteni, Bilim ve Ütopya, Atlas, Akdeniz Aktüel, Mimarlık, Cumhuriyet Bilim ve Teknik, Hürriyet Akdeniz, Külliye, Arkeoloji ve Sanat, Mozaik, Akdeniz Üniversitesi İletişim* dergilerinde yer aldı. Yüzey araştırmalarına ve kazılara dair çeşitli sonuçları yayımladı. Çok sayıda sempozyum, seminer ve kongrede arkeolojiyle ilgili bildiri sundu.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Urartu Kaya Mezarları ve Ölü Gömme Gelenekleri* (2000), *Bir Tanrı İzinde Likya* (2002).

EDİTÖRLÜK: *Bey Dağları Araştırmaları I: Trebenna. Tarihi, Arkeolojisi ve Doğası / Trebenna. History, Archaeology and Nature* (ortak, 2004), *Bey Dağları Araştırmaları II: Trebenna Evleri / Kalıntıları / Archaeological Remains in the Territorium of Trebenna* (ortak, 2006).

ÇEVİKER, Turgut

Öykücü, araştırmacı yazar. 2 Şubat 1950, Çarşamba / Samsun doğumlu. Lise öğrenciliği sırasında yazı, resim, tiyatro çalışmalarına başladı. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümündeki öğrenimini yarıda bırakıp bıraktı. 1972'den itibaren İstanbul'da sinema yönetmen yardımcılığı, reklam metni yazarlığı yaptı. 1977'den sonra karikatür üzerine eleştiri ve araştırma yazıları yazmaya başladı. Ankara Büyükşehir Belediyesinde kültür işleri sekreteri olarak çalıştı. 12 Eylül (1980) askeri müdahalesi sonrasında işine son verilince araştırma çalışmalarında yoğunlaştı. Bir süre sonra İstanbul'a yerleşti ve çalışmalarına orada devam etti. 1993 yılında İris Yayıncılık ve Filmcilik şirketini kurdu, mizah, karikatür ve sinema kitapları yanında *Gül-Diken* ve *Posta Kutusu* dergilerini çıkardı.

Hikâyeleri ile karikatür üzerine eleştiri ve tanıtım yazıları *Cumhuriyet* (1975) ve *Vatan* (1977) gazeteleri ile *Diyojen* (yayın yönetmeni, 1977), *Türkiye Yazıları* (1978), *Gösteri, Milliyet Sanat* (1978), *Yarın, Sesimiz, Oluşum, Özgür Toplum* (1980), *Gül-Diken* (1993), *Adam Sanat, Adam Öykü* vd. dergilerde yayımlandı. Aziz Nesin'in *Cumhuriyet Dönemi Türk Mizahı* (2001) adlı antolojisini yeni eklerle geliştirip güncelleyerek ikinci basıma hazırladı. Türkiye Yazarlar Sendikası, Edebiyatçılar Derneği, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı (kurucu) üyesidir.

Turgut Çeviker

"Karikatür Üzerine Yazılar'da kütüphane, arşiv, sahaf raflarındaki serüveninin kendisini güncel karikatürden enikonu kopardığını, ister istemez karikatür araştırmacılığına yönelttiğini açıklıyor Turgut. Karikatür sanatının tarihine daldıkça daha derine dalma tutkusuna boyun eğmiş, her buluşu onu daha derine göndermiştir. El yordamıyla ilerliyordu elbette, ama bu yolda kimseden de el alınmaz mıydı? Önceden yapılmış başka araştırmalar, kitaplar, çeviriler, başka araştırmacılar... Doğrusu, kendi göbeğini kendisinin kesmesinden başka yolu yoktu. O da bunu yaptı. Karikatürümüzün eski ustalarının bilgilerinden, belgelerinden, arşivlerden yararlandı elbette. Ama gene de Turgut'un yirmi yıldır süren kan ter içindeki çalışmalarını sevgiyle, daha çok da şaşkınlıkla izledik." (Semih Gümüş)

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Gelişim Sürecinde Türk Karikatürü I / Tanzimat ve İstibdat Dönemi: 1867-1908* (1986), *Gelişim Sürecinde Türk Karikatürü II / Meşrutiyet Dönemi: 1908-1918* (1988), *Gelişim Sürecinde Türk Karikatürü III / Kurtuluş Savaşı Dönemi: 1918-1923* (1991), *İbret Albümü: 1908* (1991), *Türk Canlandırma Sineması: 1931-1995* (1995).

HİKÂYE: *Hayal* (1994), *Posta Hikâyeleri* (2004).

DENEME: *Karikatür Üzerine Yazılar* (1997).

DERLEME: *Nişan Berberyan / Terakki Edelim Beyler* (1986), *Ali Fuat Bey: Osmanlı Tokadı* (1986), *Tanzimat İmzasız Karikatürler Antolojisi* (1986), *Halit Naci: Karagöz'ün Gör Dediği* (1989), *Cemil Cem: Silah ve Meşale* (1989), *Burun: Abdülhamit Karikatürleri Antolojisi* (1988), *Meşrutiyet İmzasız Karikatürler Antolojisi* (1989), *Ahmet Rıfkı: Karşı* (1993), *Ramiz Gökçe: Gir Kapanıyorum* (1992), *Sedat Semavi, Paramparça / Yeni Zenginler / Harp Fakirleri* (1993), *Su Karikatürleri Albümü* (1991), *Carigraphia: Turkish Cartoons* (1995), *Kent Konut ve Yerleşim Üzerine Karikatürler* (1995), *Türk Edebiyatında Futbol* (2002).

HAKKINDA: Enis Batur / Turgut Çeviker (Cumhuriyet, 18.1.1988) - Kurşunkalem Portreler (1999, s.26-28), Onat Kutlar / Gündemdeki Sanatçı (1994), Semih Gümüş / Turgut Çeviker'in Dünyası - Tahir Abacı / İki Usta, Bir Düşünür, Üç Kitap (Cumhuriyet Kitap, 8.4.1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

ÇEVİKSOY, Osman

Öykü ve roman yazarı. 1951, Feruz köyü / Çorum doğumlu. Feruz Köyü İlkokulu (1964), Çorum Eti Ortaokulu (1968), Çorum İlköğretmen Okulu (1971), Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü (1979), Ankara Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1988) mezunu. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Türkçenin Eğitim ve Öğretimi Anabilim Dalında yüksek lisans derslerine (1990) de-

Osman Çeviksoy

OSMAN ÇEVİKSOY

BİR ÇAĞ MASALI

Bana en güzel masalları babam anlatırdı. Ben sana güzel masallar anlatamadım yavrum. Hep sonraya bıraktım. Derken bulutlar girdi aramıza, bitmek bilmeyen gökyüzü girdi. Ufka bakan çocuk gözlerinde uçağımız kaybolduğu zaman hostes ablan dokuz bin beş yüz metre yükseklikte uçağımızı haber veriyor, gaz maskesinin nasıl kullanılacağını gösteriyordu. Baban hayatında ilk kez uçağa biniyordu yavrum. Heyecan girdi, korku girdi aramıza. Ve ışıklar... Otoyollar boyunca sıra sıra uzanan, eğlence yerlerini, parkları çevreleyen, simetrik şekiller, üçgenler, daireler, düz, kırık, kavisli çizgiler oluşturan renkli ışıklar girdi aramıza. Bulutlara girinceye kadar, sesi duyulmaz, dumanı görülmez oluncaya kadar ardından baktığın uçak bize Stutgart (Şututgart)'ın göz alıcı ışıklarını gösterirken artık çok uzaklarda kalmıştın yavrum. Binlerce kilometre girdi aramıza. Sonra şaşkınlık, yalnızlık ve pişmanlık...

Ben sana güzel masallar anlatamadım yavrum. Oysa ki bir çocuk en güzel masalları babasından dinlemeli. Ben anlatamadım sana. Hep istedim, hep sonraya bıraktım, anlatamadım...

Şimdi benden üç bin kilometre uzakta ve derin uykudasın, biliyorum. Bir saat sonra uyanacağını, "Baba!" diye seslenceğini, karşılık veren olmayınca, Esenboğa'daki son birlikteliğimizi hemen anımsayacağını biliyorum. Ve yüreğin yanacak birden. Daha çok susayacaksın. Yetim kalmış çocuklara özgü, uykulu, garip, kimsesiz bir sesle "Anne!..." diyeceksin. Annen en derin uykuda bile olsa uyanacak. "Efendim, yavrum!" diyecek. "Susadım!" diyeceksin. Annen yatmadan önce doldurup penceresinin önüne koyduğu bardağı el yordamıyla bulup sana uzatacak. İçeceksin. Su, küçücük yüreğindeki büyük ateşi söndürmeye yetmeyecek. "Anne, babam ne zaman gelecek?" diye soracaksın. "Gelmeyecek, bizi çağıracak." dese, sen başka bir soru daha soracaksın. Örneğin, "Ne zaman çağıracak?" diyeceksin. "Ev bulunca..." dese, hemen bir soru daha... Uykun açılacak, sabaha kadar konuşalım isteyeceksin. Bu yüzden ilk soruya annen sert bir karşılık verebilir. "Şimdi sırası mı, yat, uyu!..." diyebilir. "Ne bileyim ne zaman gelecekse!" diyebilir. "Giderken bana mı danıştı, bilmiyorum!" diyebilir. Yahut herhangi bir biçimde –aslında istemediği hâlde- seni azarlayabilir. İçlisin, yüreğin çabuk incinir biliyorum. Ağlayabilirsin. Bu nedenle suyunu içince annene hiçbir şey sorma. Gözlerini kapat, beni düşün. Sesimi duymaya çalış. Beni duymak istersen duyarsın yavrum. Sana en güzel masalımı anlatacağım. Tıpkı öteki çocuk masalları gibi "Bir varmış, bir yokmuş." diye başlıyor.

Bak işte uyandın. Susadığın için uyandığını anladım. Hayret!... "Anne!" diye seslendin. Yoksa alıştın mı yokluğuma. Hani her gece suyu benden isterdin. Hani "Baba!" diye uyanırdın hep. "Babam!" diye ağlar, "Babam!" diye gülerdin. Birkaç günde unuttun mu beni yavrum? Neyse... Annen henüz uyumamıştı. "Söyle oğlum." dedi sevecenlik dolu bir sesle. "Anne giderken biz de mi uçağa bineceğiz?" diye sordun. "Evet yavrum." dedi annen. Bu kadarı yetti. Suyunu içtin ve yattın. Şimdi kapat gözlerini, beni dinle yavrum. Dudaklarını kulağına iyice yaklaştıracağım. Gecenin bu saatinde masallar fısıltıyla anlatılır. Anlamaya çalış...

"Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde değil, şimdiki zaman içinde yoksul mu yoksul bir adam varmış. Evi, tarlası, toprağı yokmuş bu adamın. Bir devlet dairesinde küçücük bir memurmuş. Aldığı aylığın yarısını ev kirasına verir, yarısıyla da evini zor geçindirirmiş. Biricik oğluna akşamları çikolata getiremediği için üzülürmüş. Karısına bayramlarda yeni giysiler alamadığı için üzülürmüş. İşin kötüsü bu adamın ve karısının aileleri de yardıma gereksinim duyarmış. Adam, onlara yardım edemediği için de ayrıca üzülürmüş. Üzüntüden geceleri uyuyamaz olmuş. Ne yapsam, ne etsem diye düşünürken adam bir sınava girmiş. Kazanmış. Sonra bir kere daha sınav yapmışlar, adamı onu da kazanmış. "Seni yurtdışına göndereceğiz, zamanı gelince çağırırız, şimdi git." demişler. Adamın azıcık yüzü gülmüş. Çünkü yurtdışında çalışırsa kazancı artar, çocuğuna çikolata, karısına yeni giysiler alabilirmiş. Yardıma gereksinim duyan yakınlarına yardım edebilirmiş. Kim bilir, belki ev bile alıp kiracılıktan kurtulabilirmiş. Adamın azıcık yüzü gülmüş.

Bir zaman sonra adamı çağırmışlar. "Pasaportunu, uçak biletini al, bavulunu hazırla gel, hemen göndereceğiz." demişler. Adam, ne sevineceğini bilmiş, ne üzüleceğini bilmiş. Borç para bulmuş, denilenleri almış, yakınlarıyla vedalaşmış, varmış. Uçağa bindirip göndermişler...

Ellerin memleketinde adama yalnız çalışacağı işi göstermişler. Ev ocak vermemişler. Şimdi adam akşama kadar çalışıyor, akşam kendi çabasıyla bulduğu küçük otel odasına dönüyormuş. Cebinden oğlunun resmini çıkarıp gece yarılarına kadar oğlunu seyrediyormuş. Ona masallar anlatıyormuş. Ev bulur bulmaz, parası yoksa borç para bulup oğluyla karısına uçak bileti göndereceğmiş..."

Yine güzel anlatamadım. Bir çocuk en güzel masalları kesinlikle babasından dinlemeli. Ben sana güzel masallar anlatamadım yavrum. Ne yapayım, bu çağın masalları böyle. Şimdilik bu anlatıklarımı unutma. Dağlar, denizler, ülkeler ötesinde beni düşündükçe, beni özledikçe, akşamları babası eve gelen çocukları kıskandıkça bu masalı anımsa...

(*Duvarın Öte Yanı*, 1985)

vam etti. Hakkâri (1971-72), Ankara (1972-81, 1987-90) merkez ve ilçeleriyle Almanya'da (1981-87) öğretmenlik yaptı. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı bünyesinde oluşturulan Türk Dili ve Edebiyatı program hazırlama ve kitap inceleme komisyonlarında (1990-95) çalıştı. Sonra yeniden edebiyat öğretmenliğine döndü.

İlk şiiri, 1968'de *Bab-ı Âli'de Sabah* gazetesinde yer aldı. Roman ve hikâyelerini *Çorum Ekspres* (1968-75), *Yeni Tanin*, *Eğitim Alanı*, *Yeni Devir* (1975-78), *Gerçek*, *Hisar*, *Millî Kültür*, *Divan*, *Milli Eğitim ve Kültür*, *Doğuş Edebiyat*, *Türk Edebiyatı*, *Töre*, *Dolunay*, *Oluş*, *İlkyaz*, *Türkiye*, *Milli Eğitim* (1978-96) dergi ve gazetelerinde yayımladı. *Çıkış* ve *Sarı Öküz* adlı hikâyeleriyle *Gerçek* dergisinin 1979'da açtığı hikâye yarışmasında üçüncülük ödülünü, *Niyet* adlı hikâyesiyle *Töre* dergisinin 1980'deki hikâye yarışmasında dördüncülük, *Türküm Doğruyum* adlı hikâyesiyle *Yeni Düşünce* dergisinin 1983'te düzenlediği yarışmada birincilik ödülünü aldı. 1996'da *Gençlik* dergisi tarafından çocuk edebiyatı dalında yılın yazarı seçildi. Hikâye kitaplarından *Beyaz Yürüyüş*'le Kültür Bakanlığı 100. Yıl (1981), *Duvarın Öte Yanı*'yla Türkiye Yazarlar Birliği Yılın Hikâyecisi (1985), *Sana Seni Anlatmak*'la Millî Eğitim Bakanlığı (1994) ödüllerini kazandı. *Bir Mavi Duman* adlı hikâyesi "*Hasret*" adıyla televizyon filmi oldu. *Başıma Dağlar Düştü* adlı romanı radyo oyunu (beş bölümlük, arkası

yarın) oldu. Türkiye Yazarlar Birliği ve İLESAM üyesidir.

"*Realiteyi asla yıkıcılığa, çirkinliğe bulaştırmadan ortaya koymaktadır. Hikâyeciliğimize yepyeni bakışlar ve duyuşlar getiren (...) Osman Çeviksoy'un hikâyelerine Türk insanının temiz dünyası, felsefesi, değişen şartlar karşısında incinen, zedelenen ruhu hâkimdir. Yazarın dikkati çeken diğer bir yönü de yazdıklarını yaşamış olmasıdır. Çeviksoy hem duyarak yazıyor hem de okuyucuyu kendi dünyası içine sokabiliyor. Aynı zamanda bu hikâyeleri okurken 'İşte Türk hikâyesi böyle olur!' diyebiliyorsunuz.*" (Sevinç Çokum)

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Beyaz Yürüyüş* (1982), *Tutuklu Yürek* (1982), *Ağlamak Yasak* (1984), *Duvarın Öte Yanı* (1985), *Kar Yağar Gül Üstüne* (1986), *Derdimi Gül Bilsedim* (1988), *Geriye Hüzün Kalır* (1990), *Sana Seni Anlatmak* (1994).

ROMAN: *Başıma Dağlar Düştü* (1991)

Ayrıca ders kitapları vardır.

HAKKINDA: Bayram Bilge Tokel / Tutuklu Yürek (Doğuş Edebiyat, Nisan 1982), Sevinç Çokum / Osman Çeviksoy'un Bir Hikâyesi (Yeni Düşünce, sayı: 31, 1982), Beşir Ayvazoğlu / Osman Çeviksoy Ağlamak Yasak (Türkiye Kültür Sanat Yıllığı, 1985), M. Şaban Şimşek / Osman Çeviksoy'un Bir Hikâyesi Üzerine (Nilüfer, sayı: 2, 1985), Sırrı Er / Kar Yağar Gülün Üstüne (Dolunay, sayı: 18, 1987), Alâddin Yaman / Osman Çeviksoy'un Hikâyelerinde Batı Almanya (Türk Yurdu, cilt: 10, sayı: 26, 1989), İsa Kocakaplan / Başıma Dağlar Düştü (Türk Edebiyatı, sayı: 216, 1991), Bahtiyar Kaya / Osman Çeviksoy'un Hikâyelerindeki Gurbet Konusuna Bir Dokunuş (Nilüfer, yıl 6, sayı: 5, 1991), Ethem Baran / Bir Yaz Yürüyüş (Milli Eğitim, sayı: 115, 1992) Ahmet Kabaklı / Türk Edebiyatı (cilt 1991).

ÇIĞ, Çınar

Tam adı Mayıs 1938, Tire / İzmir doğumlu. Karşıyaka Liseci (1955) ve İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi (1963) mezunu. İzmir'de çeşitli işlerde çalıştı. Şiirleri 1955'ten itibaren *Rüzgâr, İz, Dönemeç* vd. dergilerde yer aldı. Bunlardan bir bölümü Bulgarcaya çevrildi.

ESERLERİ (Şiir): *Bir Tanrı* (1980), *Ağır Su* (1991)

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001).

ÇIĞ, M. Kemal

Tarihçi, yazar. 1913 doğumlu. Ünlü Türk Sümerolog Muazzez İlmiye Çığ'ın eşidir. 1927'de Bursa İlkokulunu, 1932'de Bursa Birinci Erkek Lisesinin orta kısmını, 1934'te Balıkesir Necati Bey Lisesi'nin lise kısmını bitirdi. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1940) mezunu. Adana Erkek Lisesinde edebiyat öğretmenliği, İstanbul Topkapı Sarayı Maarif Arşivi şefliği, kütüphane şefliği (1945-53) yaptı. Topkapı Sarayı müdür yardımcısı (1953-69), 1973'ten sonra da müdürü olarak çalıştı. *Tarih Dünyası, San'at Dünyamız* başta olmak üzere birçok dergi ve gazetede makaleleri yayımlandı. Sanat tarihi, tezhib ve minyatür, uzmanlık alanlarıdır.

ESERLERİ:

İNCELEME: *Hattat Hâfız Osman Efendi* (1949), *Türk Kitap Kapları* (1953), *Türk Katığ San'atkârları ve Eserleri* (Topkapı Sarayı Müzesi Hazine Seksiyonu rehberi, genişletilmiş 2. bas., 1976), *Resimlerle Topkapı Sarayı* (4. bas. 1972), *Topkapı Sarayı Çin Porselenleri Rehberi* (N. A. Banoğlu ve Naci Keskin ile birlikte), *İstanbul Topkapı Sarayı Mukaddes Emanetler Rehberi* (3. bs., 1974),

DERLEME: *Gönen Halk Masalları.*

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 2, 1976), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ÇIĞ, Muazzez İlmiye

Sümerolog. 20 Haziran 1914, Bursa doğumlu. Muazzez Çığ imzasını da kullandı. Topkapı Müzesi müdürü M. Kemal Çığ'ın eşi. Çorum'da başladığı ilköğrenimini Bursa'da tamamladı (1925). Bursa Kız Muallim Mektebi (1931), Ankara Üniversitesi DTCF Sümeroloji Bölümü (1940) mezunu. İstanbul Arkeoloji Müzelerinde Sümerolog, Çivi yazıları uzmanı olarak görev yapıp 1972'de emekli oldu. Çalışmalarını İstanbul'da sürdürdü. 2000 yılında İstanbul Üniversitesinden fahri doktor unvanı aldı. 2003 yılında *Dünya* gazetesi tarafından, başarılı iş kadınları kategorisinde, onur ödülüne layık görüldü. Makaleleri *Belleten* ile *Bilim ve Ütopya* gibi birçok dergi ve gazetede yayımlandı. Alman Arkeoloji Enstitüsü ve İstanbul Üniversitesi Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü şeref üyesidir.

ESERLERİ:

Muazzez İlmiye Çığ

İNCELEME-ARAŞTIRMA: *Kur'an, İncil ve Tevrat'ın Sümer'deki Kökeni* (1995), *Sümerli Ludingirra* (Geçmişe Dönük Bilimkurgu, 1996), *İbrahim Peygamber* (Sümer Yazılarına ve Arkeolojik Buluntulara Göre, 1997), *İnanna'nın Aşkı* (Sümer'de İnanç ve Kutsal Evlenme, 1998), *Hititler ve Hattuşa* (İştar'ın Kaleminden, 2000), *Ortadoğu Uygarlık Mirası* (2002).

ÇOCUK KİTABI: *Zaman Tüneli ile Sümer'e Yolculuk* (1993).

ÇEVİRİ: *Tarih Sümer'de Başlar* (S. N. Kramer'den, 1990).

HAKKINDA: Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 4.2.1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Sedat Öztürk / Çivi Çiviyi Söker - Muazzez İlmiye Çığ Kitabı (2002), Hülya Tozlu / Tarihle Gelen Değer Muazzez İlmiye Çığ (Berfin Bahar, Mayıs 2003).

ÇIĞIRAÇAN, İbrahim Hilmi

Yazar ve yayıncı (D. 1880, Tulça (bugünkü Tulcea) / Romanya - Ö. 12 Haziran 1963, İstanbul). Tüccarzâde lakabıyla da tanındı. Ailesi ile 1883'te İstanbul'a göçtü, öğrenimini mahalle mektebinde yaptı. Bir süre çeşitli işlerde çalıştıktan sonra, 1895'te *İkdam* gazetesinde başladığı gazetecilik mesleğini *Vakit* ve *Tasvir-i Efkâr*'da sürdürdü. 1896'da Kitaphane-i İslâm yayınevini kurdu.

1908'de *Millet* gazetesini, Ahmet Rasim ve Hüseyin Rahmi ile *Boşboğaz Güllabi* adlı haftalık mizah gazetesini, daha sonra haftalık *Ordu ve Donanma* dergisini çıkardı. Adını Kitaphane-i Hilmi, sonra Hilmi Kitabevi olarak değiştirdiği yayınevinde döneminin ünlü yazarlarının kitapları yayımlanıyordu. Ölümünden sonra yayıncı de kapandı.

ESERLERİ:

OYUN: *Aşk ile Zafer Arasında Yakup ve Roziya* (1930).

İNCELEME: *Tasfiye-i Lisana Muhtaç mıyız?* (1911), *Zavallı Millet* (1912), *Milletin Hataları* (1912), *Maarifimiz ve Servet-i İlmiyemiz* (1913), *Türkiye Uyan* (1913), *Avrupalılaşmak* (1916), *Balkan Harbinde Neden Münhezim Olduk* (1913).

ÇEVİRİ: *Floransa Geceleri* (H. Helme'den).

Ayrıca çok sayıda ders kitabı vardır.

HAKKINDA: Taha Toros / İlk Editörümüz Hilmi Çığıraçan (Kitap Belleten, Ağustos 1963), Reşad Ekrem Koçu / İstanbul Ansiklopedisi (c. 7, 1958-74), TDE Ansiklopedisi (c.1, 1977), Nurettin Albayrak / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 8, 1993), Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlı Ansiklopedisi (c.1, 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

ÇIKIN, Ayhan

Şair. 1 Ocak 1946, Muğla doğumlu. Şiir ve edebi yazılarında çoğunluk-

T. AYHAN ÇIKIN

ORTAK KALPLER TÜRKÜSÜ

-Cem Canbay için-

"güya ki yaprağın biri
düşmüş de, ağaç
kökünden sarsılmış gibi"
Hilmi Yavuz

Coşkulu bir kahkahayla aşacaksın yeryüzünü
çiçeklerde dolaşan binbir renktir gözlerin
akşamdır, inmiştir günışığı pencerene
çocukluğun koşuşturduğu bir avludur yüreğin
dilsiz, ama gülmesini bilen bir çocuk
leylaklarda uçuşan kelebekler kadar
suskun ve sessizdir yüreğin
delikanlım
nasıl yazsam şiirini senin?
İşte bıraktın yalnızlığını, öfkeni, sevdalarını
hades'ler seni bekliyor diye korkma
sen de beklenen birisin melekler katında
kendini beklemelisin, beni beklemelisin
çık yeryüzüne, çiçek ol saksılarda, kırlarda
herkesin, ama illa ikimizin yüreği ile
sevdalanmalısın yeniden yaşamlara
delikanlım
nasıl bestelesem şarkını senin?

Doktorlar var kardeşim
bilimin en kuytu kıyılarında
bir ipekböceği gibi dut yaprağına
kalbimin çiçeğini dokumakta
... ve kalbimde sen olmalısın
yedi renkli gökkuşağı örneği
bereketini müjdelemelisin
yağmurlu günlerin
ikibin yılının onaltı eylülünde
yeni doğmuş bir bebek gibi
gülümsemelisin dünyaya
delikanlım
nasıl söylesem türkülerini senin?
(2001)

T. Ayhan Çıkın

la T. Ayhan Çıkın imzasını kullandı. 1970'lerde Tuğhan Ayhan, Ayhan Günhan, Aşık Köylü takma adlarıyla da yazı ve şiirleri yayımlandı. Yatağan Cazkırlar Köyü İlkokulu (1957), Yatağan Ortaokulu (1959), Aydın Lisesi (1962), Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarla Bitkileri Bölümü (1962) mezunu. 1967'den itibaren ziraat yüksek mühendisi olarak Uşak Tarım İl Müdürlüğünde iki yıl görev yaptı. 1968'de asistan olarak girdiği EÜ Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümünde yüksek lisans (1970) ve doktora (1974) öğrenimini tamamlayarak doçentliğe (1980) ve profesörlüğe yükseldi. 1978-79 arası Paris'te mesleki çalışmalarda bulundu. Bir süre Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ziraat Fakültesinde görev yaparak (1980-88) eski görev yerine döndü. Burada Tarım Ekonomisi Bölümü Anabilim Dalı başkanlığı görevinde bulunarak 1999 yılında emekli oldu. Emekli olduktan sonra İzmir-Bornova'ya yerleşerek tüm zamanını çiftçilik ve edebiyat çalışmalarına ayırdı. 16 Eylül 2000'de geçirdiği kalp nakli ameliyatı biyolojik hayatı kadar sanat ve düşünce yaşamını da etkiledi.

İlk ürünleri *Ege Ekspres* gazetesi (1964) ve 1966 *Varlık Yıllığı*'nda; ilerleyen yıllarda şiirleri *İzmirİzmir*,*Pencere*, *Çalı*, *Ardıç Kuşu*, *Ünlem*, *Ortaklaşa*, *Dönemeç*, *Damla*, *Fethiye*, *Ferayi*, *Elif*, *Çınar*, *Beşkaza*, *Hisar*, *Yansıma*, *Güç*, *Yakamoz* (Fransa), *Nabi*, *İmece* vd. dergilerde; mesleki-bilimsel yazıları ise *EÜ Ziraat Fakültesi Dergisi*, *Cumhuriyet*, *Verimlilik*, *Ziraat Dünyası*, *Dört Mevsim*, *Revue des Etudes Cooperatives*, *Birlik*, *Karınca*, *Kooperatifçilik* dergileri ile *Devrim* gazetesi (Muğla) ve internet sitelerinde yayımlandı. 1972'de *Ege Sanat* dergisini kurarak yazı işleri müdürlüğünü üstlendi. *Dört Mevsim* dergisinin yayın kurulu üyeleri arasında yer aldı (İzmir, 1978-82). Çeşitli tarihlerde TRT radyo ve TV'lerinde konuşmacı oldu ve bazı programlarda danışmanlık yaptı.

1968'de Ege Telgraf Şiir İkincilik Ödülünü, 1994'te Türkiye Tütün Eksperleri Derneği Ödülünü, 2002'de Türkiye Milli Kooperatifler Birliği Kooperatifçilik İletişim özel ödülünü aldı. Şiir kitapları dışında mesleki alanında on sekizi kitap olmak üzere yüzden fazla yayını vardır.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA (Başlıcaları): *Köy Kalkınmasında Kooperatiflerden Yararlanma Biçimleri* (1975), *Türkiye Çiftçisi İçin Daha Etkin Bir Örgütlenme Modeli* (1978), *Kooperatiflerin Tarım İşletmeleri Üzerine Ekonomik Etkileri* (1982), *Gelişmekte olan Ülkelerde Kırsal Alanların Sanayileşmesi ve Kooperatifler* (1982), *Tarımsal Kooperatiflerin Yönetimi* (1997).

ŞİİR: *Zaman Çiçeği* (2000), *Ortak Kalpler Türküsü* (2005).

HAKKINDA: Asalet Erfidan / Alaşehir Meslek Yüksekokulu Tarımsal Kooperatifçilik Bölümünün Kuruculardından Prof. Dr. Ayhan Çıkın'ın Hayatı ve Görüşleri (EÜ Alaşehir Meslek Yüksekokulu bitirme tezi, 1995), Şadan Gökovalı / Zaman Çiçeği (Milliyet Ege, Mayıs 2000), Erkin Umsan / O da Bir Çobandı (Yeni Asır, 21.7. 2000), A. Neyzar Karahan / Zaman Çiçeği (Gözlem gazetesi, 31.7.2000), Talat Kırcan / Her Şair Biraz Yalnızdır (Hürriyet Ege, 5.12.2000), Oğuz Tümbaş / Dost Kitaplar: Zaman Çiçeği) - Ahmet Günbaş / İzmir Sularında Buluşmak (İzmir İzmir dergisi, Kasım-Aralık 2000), Yükselecek Demirel / Zaman Çiçeği ve Ayhan Çıkın / Marmaris Postası, 26.6.2003), Talat Kırcan / Ortak Kalpler Türküsü (İzmir İzmir dergisi, Mayıs-Haziran 2002), Ozan Yayman / Yorgun Profesörün Genç Yüreği (Cumhuriyet, 16.1. 2002), Yeni Asır, Kalp Nakliyle Yaşama Dönen Profesör Şiirle Teşekkür Etti (Yeni Asır, 2.4. 2002), Güneş Aynacı / İkinci Hayatın Tadı Bir Başka (Milliyet, 7.12. 2003),

ÇIKINTAŞ, Abdülaziz Halis

Şair ve yazar (D. 1284/1867, Diyarbakır - Ö. 6 Şubat 1935, Diyarbakır) Şiirlerinde Hâlis mahlasını kullandı. Şair Hacı Abdülhamid Niyazi Çıkıntaş'ın küçük kardeşidir. Diyarbakır Rüştiyesini bitirdikten (1885) sonra Ragıbiyye Medresesi'nde okudu, özel hocalardan ders gördü. 1887 de gittiği İstanbul'da Muallimhâne-i Nüvvâb'da kısa bir süre okuduysa da bitiremedi. Çalışma hayatına, 1900'da Beşinci Sınıf Nâipliğe uygun görülerek Kudüs'ün Halilürrahmân ilçesine atanarak başladı. Daha sonra Mardin'in Avine (Savur) ilçesi, Siirt Sancağı, Suriye Havrân Sancağı naipliklerinde bulundu 1909'da görevinden ayrıldı. Bir ara Sinop'a sürüldü. Üç ay sonra Birinci Dünya Savaşı'nın başlaması nedeniyle ilan edilen aftan faydalanarak İstanbul'a gitti.

1916'dan itibaren İstanbul'da yönetim memurluğa başladıysa da küçük aylığıyla geçim sıkıntısı çekerek 1918'de Diyarbakır'a döndü. Ağabeyinin Hürriyet ve İtilâf Fırkası kurucularından olmasından yararlanarak Savur Kaymakam vekili olarak atandı. Çermik, yeniden Savur'da görevini sürdürdü. 1921'de Ankara hükümetine kaymakamlıktan azledilip asıl görevi olan kadılığa atandı; Hakkari kadısı olarak yeni görevine başladı. Sonraki yıllarda Hınıs Bidayet Mahkemesi hâkimliği, Çermik kadılığı, Malatya Asliye Mahkemesi azalığı görevlerinde bulunarak 1927 de Malatya'da emekliye ayrılıp Diyarbakır'a döndü. Diyarbakır Mardinkapı Mezarlığında yatmaktadır.

Nakşibendiyyeleri ile de tanınmıştır. Tarihi olarak "*Tuhfetü"l Kuds* adlı bir eseri daha var ise de basılmadı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Divânçe.*

ÇEVİRİ: *Mem ü Zîn* (Ahmed-i Hanî'den).

HAKKINDA: Şevket Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (c. 2., 1997, s. 240-241).

ÇIKINTAŞ, Abdülhamit Niyazi

Siyaset adamı, şair (D. 1272/1856, Diyarbakır [Merkez] - Ö. 11 Ocak 1914, Diyarbakır). Tam adı Hacı Abdülhamid Niyazi Çıkıntaş. Düzyazılarında Diyarbekirli Niyazi, şiirlerinde Niyazî imzalarını kullandı. Öğrenimini Diyarbakır medreselerinde tamamladı. 1876'da Vali Hatunoğlu Kurt İsmail Hakkı Paşa döneminde Nâfia kalemine kâtip oldu. Memurlukta yükseldiği gibi şair ve yazar kimliğiyle Diyarbakır Belediyesi başkanlığına getirilerek bu görevini 1903 yılına kadar sürdürdü. Başkanlığı döneminde padişah fermanıyla, Hicâz Demiryolu çalışmalarına yardımlarından dolayı bir "Nikel Nişân" ile ödüllendirildi, kolera hastalığı mücadelede gösterdiği başarıyla memurlukta yükselişini sürdürdü, bunları yeni ödüller izledi. Bu yıllarda edebiyat ürünleri de yayımlandı.

Siyasi hayatta İttihadçıların karşı safında yer aldı. Kaynaklar, Meşrutiyet yıllarında şehirdeki muhafazakârlarla birlikte hareket ettiği, 1908 Meşrutiyetinin ardından "Şeriat İsteyenler"in mazbatasına imza koyduğu iddiasıyla İttihadçılar tarafından sürgüne gönderilmek istendiği, İzmir'den yurtdışına kaçtığı iddialarına yer vermektedir. Daha sonra Diyarbakır'a döndüğü, Hürriyet ve İtilâf Fırkası'nın Diyarbakır Şubesini kurduğu; son derece atak, girgin bir kişiliğe sahip olduğu, klasik edebiyatta üstad sayıldığı da verilen bilgiler arasındadır.

ESERLERİ:

Âmid-i Sevdâ (Kara-Amid, Diyarbekirli Niyazi adıyla, 1890), *Cüz'-i-Evvel: Tahzîr* (nazım ve nesir birlikte), *Divançe, Hatırât* (yarım kalmıştır).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c.2, 1977), Ş. Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (c. 2, 1997, s. 236-237).

ÇILADIR, Ahmet Naim

Bkz. AHMET NAİM (Çıladır)

ÇILADIR, Sina

Gazeteci-yazar. 1939, Zonguldak doğumlu. Hikâye yazarı Ahmet Naim Çıladır'ın oğlu. Mithatpaşa İlkokulu ile Mehmet Çelikel Lisesinde okudu. Öğrenimini tamamlayamadan hayata atıldı. Birkaç yıl Ereğli Kömür İşletmelerinde, bir yıl da Karabük Demir Çelik Fabrikasında çalıştı. 1966'da gazeteciliğe başlayarak çeşitli yerel gazete ve dergiler ile *Yön , Türk Solu, Aydınlık, 2000'e Doğru, Vatan, Yeni Ortam* gibi gazete ve dergilerde köşe yazıları, denemeler ve araştırmalar yayımladı. Türkiye İşçi Partisi, Türkiye İşçi-Köylü Partisi gibi siyasal örgütlerde görevler yaptı.

1970 başlarında siyasal düşünce ve eylemleri nedeniyle birkaç kez tutuklandı. 2 nolu THKP-C davasında yargılandı ve 1971-74 yılları arası çeşitli cezaevlerinde yattı. 1974 genel affıyla serbest kaldı. Hapis sonrası Kdz. Ereğli'sinde yayımlanan *Yeni Haber* gazetesinin genel yayın yönetmenliğini yaptı.

ESERLERİ (Araştırma):

Zonguldak Havzasında Emperyalizm (1970), *Zonguldak Havzasında İşçi Hareketlerinin Tarihi* (1977), *Zonguldak Havzasındaki İşçi Hareketleri ve İşçi Örgütleri* (1977), *Karadeniz Ereğli'nin Tarihi* (1993), *Zonguldak Havzasının Gelişimi* (1993), *Erdemir Sancısı* (1995), *Zonguldak Havzasında Karşı Eylemler* (1996).

HAKKINDA: Zonguldaklı Yazarlar Zonguldak'ı Yazanlar (1998).

ÇILDIRLI, Aşık Şenlik

Bkz. AŞIK ŞENLİK

ÇINAR, Ali Abbas

Edebiyat araştırmacısı. 18 Mayıs 1960 doğumlu. Ankara Üniversitesi DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1984) mezunu. 1985'te bir süre Folklor Araştırmaları Kurumunda görev aldı. Yüksek lisans (1991) ve doktora (1996) çalışmalarını Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde tamamladı. 1993-95 arası Kültür Bakanlığında şube müdürü olarak görev yaptı.

1999-2000 arasında Kazakistan Sosyal Bilimler Akademisi ve Kırgızistan Uluslararası Aytmatov Akademisinde misafir öğretim üyesi olarak dersler verdi. 1996'da Muğla Üniversitesinde yardımcı doçent oldu. Aynı eğitim kurumunda çalışmalarını sürdürdü.

Ali Abbas Çınar

Makalelerini 1987 yılından itibaren *Kültür ve Sanat, Anfora, Juldız* (Kazakistan), *Kırküyek* (Kazan), *Türk Kültürü, Milli Folklor, Felsefe Dünyası, Ana Yurttan Ata Yurda Türk Dünyası, Bahar, Bilig, Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi* gibi dergilerde yayımladı. Çok sayıda bilimsel toplantıda bildiri sundu. Folklor Araştırmaları Kurumu üyesidir.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Türklerde At ve Atçılık* (1993), *Abay'ın Eserlerinden Seçmeler* (Zeynep İsmail ile birlikte, 1995), *Türk Dünyası Halk Kültürü Üzerine Araştırma ve İncelemeler* (1996), *Muhtar Avezov ve Folklor Yazılarından Seçmeler* (1997), *Kazak Edebiyatı Men Medeniyeti Turalı Oylar* (2000), *Kazak Türkleri Men Türkiye Türkterinde Jılkı Medeniyeti* (2001).

BİYOGRAFİ: *Aşık Dertli Bibliyografyası* (Hayatı, Sanatı ve Şiirlerinden

Örnekler, 1990), *Aşık Kâtibî Bibliyografyası* (Hayatı, Sanatı ve Şiirlerinden Örnekler, 1992), *Şakir İbrayev, Destanın Yapısı* (Kazak Destanlarında İnsan, Zaman ve Mekân, 1998).

ÇINAR, Ayten

Halk ozanı. 1960, Şarkışla / Sivas doğumlu. Babası halk ozanı Musa Çınar'dır. Çocukluğu Niğde'de geçti. Şiir yazmaya gençlik yıllarında, babasının şiirlerinden etkilenerek başladı. Halk edebiyatı kurallarına ve geleneklerine uygun şiirler yazdı. Bu şiirlerden bazılarını edebiyat dergileri ve şiir antolojilerinde yayımladı. Zaman zaman mahalli televizyonlarda programlar yaptı. Saz çalıp söylemeye ve türküler bestelemeye ise yirmi beş yaşından sonra başladı. Saza hakim usta bir halk ozanı oldu. İLESAM ve MESAM üyesidir. 1984 yılından itibaren Ankara'da ikamet etti. 2004'te kendi bestelerinden oluşan türküleri kasetleştirdi. *Zaman Kara Gözlerinde Güvercin Olsun* (2002) adlı bir şiir kitabı vardır.

Ayten Çınar

HAKKINDA: Hüseyin Yurdabak / Şiirle Yaşayanlar – Şiir Antolojisi III (2004) - Edebiyatımızda Ankara-Kale Şiir Yıldızları (2005).

ÇINAR, Bedirhan

Yazar. 1919, Isparta doğumlu. İlkokulu İzmir'de okudu. Bursa Orman Fen Okulu (1939) mezunu. Bir süre orman fen memurluğu yaptı. 1942'den itibaren gazeteciliğe başlayarak *Son Telgraf, Tanin, Son Posta* ve *Milliyet* gazetelerinde çalıştı. Adana'da memurluk yaptı. Öykü ve romanları polisiye türündedir. Eserlerinin bir bölümü filme alındı, bazıları da Arapça ve Bulgarcaya çevrildi.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Duvaklı Ölü* (1941), *Yaşanmış Facialar* (1954).

ROMAN: *Kızıl Ölüm* (1943), *Sabır Cenneti* (1945), *Ateşle Oynayanlar* (1954), *Yeşilli Kadın* (1961), *Karlı Geceler* (1967), *Dağ Kanunu* (1968), *Pehlivan ve Çeteci Yörük Ali* (1975), *Olcayto, Ankara Geceleri, Bar Kızları, Ölüler Hiç Konuşmaz.*

ÇOCUK KİTABI: *Karabulut* (1982).

HAKKINDA: Osman Nebioğlu / Türkiye'de Kim Kimdir? (1962), TDE Ansiklopedisi (c.2, 1977), Reşid Halid Gönç'ün Koleksiyonundan Bab-ı Ali'nin Hatıra Defteri (haz.. A.Yetkiner, c.1, 1984), TBE Ansiklopedisi (2001).

ÇINAR, Yılmaz

Şair. 1941, Afyon doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Afyon'da tamamladı. Kısa bir süre öğretmenliğin ardından, MEB'de görev alarak Yayımlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğünde çalıştı. *Bizim Kentin Gülleri* adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: İ. Ünver Nasrattınoğlu / Afyonkarahisarlı Şairler Yazarlar Hattatlar (1971), TDE Ansiklopedisi (c.2, 1977), TBE Ansiklopedisi (2001).

ÇINARLI, Mehmet

Şair ve yazar (D. 1925, Ermenek / Karaman - Ö. 19 Ağustos 1999, Yalova). Tam adı Mehmet Nuri Çınarlı. Ermenek Merkez İlkokulu (1937), Konya Lisesi orta kısmı (1940), Antalya Lisesi (1943) ve Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Maliye Bölümü (1948) mezunu. Maliye Bakanlığının çeşitli kademelerinde çalıştıktan sonra, 1960 yılında Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdür Yardımcılığına getirildi. 1961'de sekiz ay süreyle yurtdışına gönderildi. Bu süre içinde bir Amerikan üniversitesinde kamu yönetimi ile ilgili bazı derslere devam etti, çeşitli eyaletlerde incelemelerde bulundu. 1964 yılında Maliye Tetkik

Mehmet Çınarlı

Kurulu üyeliğine, 1967'de TBMM tarafından Sayıştay üyeliğine seçildi. Bu görevde on dört yıl çalıştıktan sonra, 1981'de Sayıştay Genel Kurulunca Anayasa Mahkemesi üyeliğine seçildi. Anayasa'da öngörülen yaş sınırına ulaştığı için 1990'da emekli oldu. Munis Faik Ozansoy, İlhan Geçer, Gültekin Sâmanoğlu ve Yahya Benakay'la birlikte Ankara'da *Hisar* (1950-57 ve 1964-80, 277 sayı) dergisini kurdu, bir süre imtiyaz sahipliği yaptı, yazı kurulu üyeliğinde bulundu. 1959'da Türk Ocağı Sanat Kolu başkanlığını yürüttü ve arkadaşlarıyla birlikte *Türk Yurdu* dergisinin sanat ve edebiyat sayfalarını yönetti. İki evlilik yaptı; ilk eşinden Oya (1956) ve Bahar (1962) adlarında iki çocuğu vardır. Beyninde oluşan bir rahatsızlık sonucu, Yalova'da tatilde iken yaşamını yitirdi, Ankara Karşıyaka Mezarlığında toprağa verildi.

İlk şiiri "*Antalya'da Kış*", 1937'de *Antalya* gazetesinde çıkmıştı. Bu ga-

MEHMET ÇINARLI

ŞİKÂYET ÂDETİMİZ

Şikâyet âdetimiz, yoksa rüzgârın nesi var?
Serin serin bu yaz akşamlarında esmesi var.

Duvarla çevrili olsam, hayalimin yine de
Gezip dolaştığı uçsuz bucaksız ülkesi var.

Gönül değil mi ki yüzlerce şairin dostu,
Şehir boşalsa da, çevremde onların sesi var.

Bu hasta şarkıya her gün neden sinirleneyim?
Büyük sanatçıların bunca soylu bestesi var.

O nazlanır, bu ihanet ederse, kalbin de
Çekip koparması birden, bıçakla kesmesi var.

Üzülmem artık, apansız geçen o pembe çağın
Gülümseyen torunun gözlerinde müjdesi var.

Şiirle söylenecek bir sevincim olmasa da,
Düşünme zevki, güzellik yaratma neş'esi var

MEHMET ÇINARLI

GÜNEŞ RENGİ KADEHLERLE

Sonbaharın bizi daldırdığı rüya geçici..
Sararan dallarının çizdiği dünya geçici...
Ellerin böyle sokulgan, nefesin böyle yakın,
Bana dünyaları vadetse de içten bakışın,
O ışık kaynağı gözlerdeki mana geçici...

Yıkılıp fırtınadan bir gece altın sarayım,
Geçecek, belli ki, her şey.. Fakat, aldanmalıyım!
Görmeden aşkın, ümidin dağılıp gittiğini,
Kalbe ürperme veren, sarhoş eden gençliğini
Bu güneş rengi kadehlerle içip, kanmalıyım.

Bir bahar şarkısı ahengini vermiş sesine,
Saçların rüzgâra baş kaldırıyor öylesine...
Taze göğsünde, açan son çiçeğin korkusu yok.
Hüznü bağlardan içen kalbime yaklaş daha çok,
Atalım kahkahalar mevsimin içlenmesine.

Sonbaharın bizi daldırdığı rüya geçici...
Sararan dallarının çizdiği dünya geçici...
Ellerin böyle sokulgan, nefesin böyle yakın,
Bana dünyaları vadetse de içten bakışın,
O ışık kaynağı gözlerdeki mana geçici...

ESERLERİ:

ŞİİR: *Güneş Rengi Kadehlerle* (1958), *Gerçek Hayali Aştı* (1969), *Bir Yeni Dünya Kurmuşum* (1974), *Zaman Perdesi* (1983), *Güzelliklere Doymam* (1995).

DENEME-ANI: *Halkımız ve Sanatımız* (1970), *Söylemek Yaraşır* (1978), *Sanatçı Dostlarım* (1979), *Hatıraların Işığında* (1984), *Aynı Yolda* (1986), *Mısralarda Gezinti* (1990), *Altmış Yılın Hikâyesi* (1999).

MESLEKİ: *Personel Kanununun Mali Hükümleri* (1966).

HAKKINDA: Gültekin Samanoğlu / Hisar'dan Portreler: Mehmet Çınarlı (Hisar, Aralık 1951), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (1960), Mehmet Kaplan / Şiir Tahlilleri: Cumhuriyet Devri Türk Şiiri (1965), Hisar'dan Biyografiler (Hisar, Mart 1966), Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler V (1968), Mehmet Kaplan (Hisar, Temmuz 1969), Mübeccel İzmirli / Bir Konuşma: Mehmet Çınarlı ile (Hisar, Aralık 1969), Muzaffer Uyguner (Çağrı, Ekim 1970), Mehmet Kaplan / Cumhuriyet Devri Türk Şiiri (1973), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (1973), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1974), Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (1977), Atilla Özkırımlı / Türk Edebiyatı Ansiklopedisi (1982), Gültekin Sâmanoğlu / Şârim Mehmet Çınarlının Ardından (Türk Edebiyatı, Ekim 1999) - İkinci Ölüm Yılında Çınarlıyı Anarken (Türk Edebiyatı, Eylül 2001), TBE Ansiklopedisi (2001), Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Güleryüzü (2002) - Yazar Olacak Çocuklar (2004).

ÇINAROĞLU, Ayla

Çocuk edebiyatçısı, şair. 1939, Ankara doğumlu. İsmet Paşa Kız Sanat Enstitüsü (1955), Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Grafik Sanatlar Bölümü (1961) mezunu. 1962-63 yıllarında BETEBE mozaik fabrikasında ve 1964-66 yıllarında DEVA ilaç fabrikasında grafiker olarak çalıştı. Sonraki yıllarda serbest grafiker olarak çeşitli ilaç firmalarının grafik işlerini yaptı. Daha sonra çocuk edebiyatı çalışmalarında yoğunlaştı. 1970'lerden bu yana çocuklar için yazdı ve kendi kitaplarını resimledi.

Ayla Çınaroğlu

1942 yılına kadar şiirlerini yayımlamayı sürdürü. Bu arada *Yedigün* gibi magazin dergilerinde görünüşü şiirlerini, denemelerini, eleştiri ve inceleme yazılarını 1942'den itibaren özellikle *Çınaraltı* dergisi ile Ankara'da çıkan aylık *Doğu* (1942-44) gazetesinde, 1950'den sonra da *Varlık* (1950-60), *Hisar* (1950-80), *Çağrı* (1967-68), *Türk Yurdu* (1958-60), *İlmî Türk Edebiyatı* (1981-88) ve *Türk Dili* (1985-88) dergilerinde, edebi anılarını "Sanatçı Dostlarım" başlığı altında *Türe* dergisinde yayımladı.

Hece ve aruz ölçüleriyle yazdığı şiirleriyle tanındı. Mehmet Kaplan'ın değerlendirmesiyle; aruzu, taklide düşmeden, başarı ile kullandığı, İlhan Geçer'e göre de; geleneksel şiirimizin rüzgarına yeni sesler, biçimler, yeni fikirler, yeni renk ve duygular getirdiği kabul edildi. Milli kültüre dayalı bir edebiyat anlayışı geliştirmekle birlikte yapılmasını ve öz Türkçeciliği savunan yazılarıyla "Hisar çevresi" denilen grubun oluşmasına katkıda bulundu. Bu konuyla ilgili yazılarını *Halkımız ve Sanatımız* (1970) kitabında toplad

Şiirlerini T. Sait Halman ve Kemal Mardin İngilizceye, Prof. A. Schimmel Almancaya, M. Y. Tümbaş Fransızcaya çevirdi. Kimi şiirleri de Makedoncaya çevrildi. Rüştü Şardağ, Ulvi Alkan Sezgin, Cinuçen Tanrıkorur ve Ulvi Özgen'in bestelediği pek çok şiiri arasında *Mısralarda Gezinti* adlı yapıtı TRT Ankara Radyosunda kendi sesinden on sekiz bölüm halinde (1990) yayımlandı. Yaşamı, yapıtları ve sanatı üzerine Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden Ali Bulut doktora tezi hazırladı.

1948 yılında düzenlenen Üniversitelerarası Şiir Yarışmasında *Sonbahar Duyguları* adlı şiiri ile birincilik ödülünü kazandı. *Bir Yeni Dünya Kurmuşum* (1974) ve *Sanatçı Dostlarım* (1979) ile Türkiye Milli Kültür Vakfı Edebiyat Armağanlarını, aruz veznini kullanmadaki başarısıyla Kayseri Sanatçılar Derneği Ödülünü (1982), *Zaman Perdesi* adlı eseriyle Türkiye Yazarlar Birliği (1983) Şiir Ödülünü, 1992'de de İLESAM Üstün Hizmet Ödülünü aldı. Fransızca ve İngilizce biliyordu. İLESAM ile Ermenek Kültür ve Yardımlaşma Derneği üyesiydi.

"Hemen hemen her şiirinde mevsimden, daldan, yapraktan bahsetmesi bakımından onun tabiata karşı geniş bir alâkası olduğunu anlıyoruz. Fakat bu hâli kış içinde kışı övmek kadar, bahar içinde kışı yermeye kadar gidebilir. Tabiat hadiselerini maddi seyirleriyle karşılaştırarak ekseriya bir yakınlık tesis eder. Bu duyguları kendince olduğu kadar, hassas insanların çoğu için de aynıdır. Onun o pek beğenilen, hattâ bir müsabakada da birinciliği alan 'Sonbahar Duyguları' isimli şiiri hakikaten derin ve doyurucudur. (...) Tabiat hadiseleri kadar, pek sevdiği musiki de mısralarının örgüleri arasında pırıl pırıldır." (Gültekin Samanoğlu)

Kültür Bakanlığının 1979'da düzenlediği çocuk öyküsü ve 1998 yılındaki çocuk filmi senaryosu yarışmalarında ikincilik ödüllerini; 1982 yılında TOBAV'ın çocuk oyunu yarışmasında birincilik ödülünü aldı. 1984 DE Yayınevi Masal Yarışmasında ikincilik, 1988 Enver Naci Gökşen Öykü Yarışmasında üçüncülük, 1998 Kültür Bakanlığı En İyi Tasarlanmış Kitap yarışmasında ikincilik ve aynı yarışmada üçüncülük ödülü aldı. 1990-93 yıllarında çeşitli tarihlerde yurtiçi ve dışında İngilizce, Almanca ve Devlet Tiyatrosu Sahnelerinde Türkçe sergilenen Güngör Dilmen'in "Ben Anadolu" oyunu için giysi, çevre tasarımı ve uygulamalarını yaptı. Çeşitli yaş gruplarındaki çocuklara yönelik, yayımlanmış kırk yedi kitabı vardır.

ESERLERİ:

MASAL: *Kim Demiş Niye Demiş* (1995), *Keçi Masalı* (1997).

ÖYKÜ: *Beyaz Benekli At* (1988), *Mavi Boya* (1989), *Döne* (1989), *Demet'in Bahçesi* (1992), *Kırçıl Horoz* (1992), *Kanaryamın Öyküsü* (1994), *Al Takkeli Dev ile Mor Takkeli Dev* (1994), *Altın Kanatlı Topçin* (1995), *Uzay Güzeli* (1995), *Yedi Kapılı Kent* (1997), *Şekerler Deve Oldu* (şiir öykü, 1997), *Küçük Mor Balık* (1998), *Yaşasın Kar Yağıyor* (1998), *En Büyük Takım Bizim Takım* (1998), *Peynirli Börek* (1999), *İlkbaharın Sesi* (1999), *Üç Kuzucuk* (2 kitap, 1999-2000), *Mut Teyze'nin Bahçesi* (2000), *Okuldan Dönerken* (2001), *Çikolatayı Kim Yiyecek* (2002), *Veli'nin Kurabiyesi* (2003), *Minik Yeşil Kurbağa* (2003).

ŞİİR: *Kedi* (1992), *Köpek* (1992), *Balık* (1992), *Kuş* (1992), *Kuzu* (1996), *Orman* (1996), *Kümes* (1996), *Baykuş* (1996), *Şiir Gemisi* (1996).

ÇOCUK OYUNU: *Miğfer* (1996; oyn., İstanbul-1988, Ankara-2004-2005 ve İzmir-1993), *Boş Kaplumbağa* (1998), *Tembel Fare Tini* (2003), *Hoş Geldin Esin Perisi* (2003), *Kağıt Şenliği* (2005).

ROMAN: *Mago* (1997), *Tülüş* (2001).

SENARYO: *Uzay Güzeli* (2000).

HAKKINDA: Öğretmen Dünyası Dergisi (sayı: 237, Eylül 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Çoluk Çocuk Dergisi (sayı: 11, Şubat 2002), Cumhuriyet Kitap (sayı: 688, 689, 703), Radikal Kitap (sayı: 19, Mart 2002) – (sayı: 21, Haziran 2002), Kitap Haber Dergisi (Aralık 2002 – Ocak 2003), Çocuk ve Aile Dergisi (sayı: 66, Kasım 2003), Eğitim Dergisi (sayı: 50, Nisan 2004).

ÇINÇIN, Servet

Gazeteci, senaryo yazarı. 1959, İstanbul doğumlu. İlk ve ortaokulu Bartın'da tamamladı. 1983'ten itibaren *Bartın* gazetesinde köşe yazarlığı yaptı. Başbakanlık Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğünce düzenlencn Yerel Basın Özendirme Yarışmasında makale dalında Türkiye üçüncüsü olan Çınçın'ın koleksiyoncu yanı da vardır.

ESERLERİ (Senaryo):

Darısı Başınıza (oyn. 1992), *Bürçük Ana, Pembe Ana ve Modern Zamanlar, Şâheste'nin Kısmeti, Neşeli Günler* (oyn. 2002), *Dudu Teyze* (oyn. 2003).

HAKKINDA: TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ÇIR, Engin

Şair, müzisyen. 29 Ekim 1954, Samsun doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Samsun'da tamamladı. Küçük yaşlardan itibaren güzel sanatlarla ilgilenmeye başladı. 1971'de bağlama çalmayı öğrenerek Samsun Halk Müziği Derneğinde dersler aldı. 1972'de Samsun Musiki Cemiyeti Türk Sanat Müziği Korosuna katılarak bu çalışmalarını 1979'a kadar aralıksız sürdürdü. 1979'da Samsun Belediye Konservatuarına başlayarak dört yıl öğrenim gördü. Bu dönemde Cavit Ersoy, Şadan Ünsal gibi müzisyenlerden istifade etti. 1979-80 arası TRT Ankara Radyosunun açtığı sınavı, istisna akdi ile ses sanatçısı olarak kazandı. Konservatuardan 1984 yılında mezun olarak aynı kuruluşun icra heyetinde bulundu; ayrıca öğretim görevlisi olarak 1989 yılına kadar nota, solfej, nazariyat ve üslûp dersleri verdi. 1988 yılında Kültür Bakanlığınca Türkiye'yi temsilen Arnavutluk'un çeşitli şehirlerinde konserler verdi. Konservatuardaki görevinin yanı sıra 1982-89 arası Samsun 19 Mayıs Üniversitesi TSM Korosunda şef yardımcısı ve ud sanatçısı olarak görev yaptı. 1988 yılında Kültür Bakanlığı organizasyonu ile Türkiye'yi temsilen Arnavutluk'un birçok şehrinde konserler verdi. 1989'da açılan sınavı kazanarak İzmir Devlet Klasik Türk Müziği Korosunda göreve başladı. Uzun yıllar burada görev yaptı. MESAM üyesidir.

1989'dan itibaren Devlet ve Çevre Bakanlığı ile çok sayıda belediyenin açtığı şarkı yarışmaları ve festivallere katılarak çok sayıda ödül aldı. 1993 yılında *Ozan* dergisinin düzenlediği (Adana) Dadaloğlu Şiir Yarışmasında ikincilik ödülünü, 1994'te *Ana* dergisinin düzenlediği şiir yarışmasında üçüncülük ödülünü, 1995'te de 5. Geleneksel Akçay Festivali Şiir Yarışmasında ikincilik ödülünü kazandı. Sonraki tarihlerde de bu ödüller devam etti.

Engin Çır

1970 yılından bu yana şiir yazan Engin Çır, genelde hece, zaman zaman da serbest ölçüyü kullandı. Üç yüz civarında şiiri, aralarında Alaaddin Şensoy, Fethi Karamahmutoğlu ve Yusuf Nalkesen'in bulunduğu yüz yirmiye yakın besteci tarafından bestelendi, bunlardan otuz beşi TRT repertuarına alındı. Kendi bestelerinden yirmi beşi TRT repertuarına girdi. Yazıları birçok gazete ve dergide yayımladı. Altı eseri değişik sanatçılar tarafından kasete okundu.

"Engin Çır, bugün kalıcı şiirlerin altına imza atanlardan. Laf olsun diye şiir yazmıyor. Şiiri hafif almıyor ve şiirin onurunu kendi onuru gibi koruyor. İleriki yıllarda Engin Çır daha iyi anlaşılacak ve daha çok sevilecektir. Ona güveniyorum ve bu yeteneği O'nda görüyorum." (Halil Soyuer)

"Kimilerine ters gelir Engin'in yorgunluğu, oysa; tanıdığım günlerde söylediğim sözleri hiç unutmamış: 'Engin oğlum; zarar da görsen doğrudan göreceksin, ilken bu olacak ve seveceksin, yorgunluğu, yorulmadan güzeli yorulmadan başarıyı yakalayamazsın...' İşte, yeni ve güzelim bir yorgunluk, işte sevgi, saygı daha ötede vefalı güzel bir adam..." (Avni Anıl)

"İyi bir şarkı sözü yazarı, iyi bir Türk Müziği bestekarı, iyi bir udi ve iyi bir ses sanatçısı. Dört sanat vasfını bir arada bulmak ender rastlanan bir olaydır." (Cemal Safi)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Duygularım* (1999), *Hasret* (2000), *Gönül Defterim* (2004).

DERLEME: *TSM Çocuk Şarkıları* (2003).

HAKKINDA: Sadettin Kaplan / Şiir Üzerine "Duygularım" (Size, Ağustos 1999), Osman Karaaslan / Duygularım-Engin Çır (Simavi Anadolu, Kasım,Aralık 1999), Banu Tan / Engin Çır-Hayatı ve Eserleri (EÜ Devlet Türk Musikisi Konservatuarı Temel Bilimler Bölümü, 1999, lisans tezi), Muharrem Kubat / Engin Çır ve "Duygularım" (Size, Şubat 2000).

ÇIR, Hüseyin

Şair. 1930, Körkü / Sungurlu / Çorum doğumlu. Okuma yazmayı kendi kendine öğrenerek ilkokul diplomasını dışarıdan sınava girerek aldı. 1963 yılında Ankara'ya yerleşti. Almanya, Fransa, Avusturya, Yugoslavya ve İsviçre'de konserler verdi.

Yurtiçinde Âşık Veysel, Mahzuni Şerif, Muhlis Akarsu, Feyzullah Çınar, Şekip Şahadoğru, Neşet Ertaş, Kul Ahmet gibi ozanlarla birlikte, ayrıca yurtdışında tek başına konserler verdi. 12 Eylül 1980 döneminde de koğuşturmaya uğrayarak bir süre tutuklu kaldı, serbest bırakıldı. *Sevgiyi Aradı Aşkı Aradım* (2002) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA : Hüseyin Çır / Sevgiyi Aradı Aşkı Aradım (2002).

ÇIRACIOĞLU, Vecdi

Romancı. 9 Aralık 1953, Bursa doğumlu. Bursa Erkek Lisesi (1973), ITÜ Metalurji Bölümü (1979) mezunu. Çeşitli kulüplerde amatör olarak futbol oynadı. Demirçelik dökümhanelerinde metalurji mühendisi olarak görev yaptı. Çalışmalarını İstanbul'da sürdürüyor. PEN Yazarlar Derneği ve TYR üyesidir. Yazıları çeşitli dergilerde yayımlandı. TESK'in, Edebiyatçılar Derneğiyle birlikte düzenlediği öykü yarışmasında *"Pervaneci Artaki Usta"* adlı hikâyesiyle birinci oldu. İlk kitabı *Kara Büyülü Uyku* ile 1999 Can Yayınları Roman Ödülünü aldı.

"Olup bitenler hakkında bir karara tutulan günlükteki dil ile yazarın da meşe girdiği bölümlerdeki dil ve de roman kişilerinin konuşturulduğu yerlerde kullanılan dillerin farklılığı da belirtilmesi gereken ayrı bir özellik. Bu ülke canlı ve yaratıcı bir dil kullanarak Türkçenin hakkını vermesi ise günümüzde göklere çıkarılan ancak dili katleden reklam yazarlarının yanında övgüyü gerçekten hak ediyor. [ ] Böyle giderse, övgülere aldırmaz ve de sabırlı davranırsa kuşkusuz bir romancıya çok şey katacaktır ama karşımızda günümüzün büyük bir romancısı şimdiden muştulamaktadır bu romanı" (Metin Cengiz)

ESERLERİ:

ROMAN: *Kara Büyülü Uyku* (1999), *Cimri Kirpi* (2002), *Serseri Yunuslar Sempozyumu* (2004).

ÖYKÜ: *Nehirler Denize Karıştığında* (2003).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001), Ebru Cihan Muratoğlu / Vecdi Çıracıoğlu ile *Cimri Kirpi* Üzerine 'Vicdanı Olmayan Dağınız ve Cahildir' - Salih Aydemir Romanda Şiirsel Duyarlık (Cumhuriyet Kitap sayfası, 25.7.2002), Metin Cengiz Vecdi Çıracıoğlu Günümüzden Geçmişe Bakıyor - *Cimri Kirpi* (Cumhuriyet Kitap, [illegible] 2004), Jale Suncak / Kenti Dinlemek-Büyülü Kent İstanbul'dan Öyküler (2002), Necdet Bilbil / Boğazda Kalan Hikâyeler (Varlık sayı: 60, Mart 2003), Ahmet K. / [illegible] (Varlık Kitap, Aralık 2004), Söyleşi (Varlık yıldızı, sayı: 7, 2003).

ÇIRAK, A. Işıl

Şair ve yazar. 1950, Yeşilyurt / Malatya doğumlu. Lise son sınıftan

Vecdi Çıracıoğlu

ayrıldı. 1969'da *Çağrı* dergisinde ilk şiiri yayımlandı. *Oluşum* vb. dergilerde şiir ve eleştirileri yayımlandı. *Son 25 Yılın Türk Şiiri* (1965-1990) adlı bir inceleme kitabı vardır.

HAKKINDA: M.Gülseren - A. Şentürk / Malatyalı Şairler Antolojisi (1993), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ÇIRAKMAN, Hüseyin

Halk şairi. 1930, Körkü köyü / Sungurlu / Çorum doğumlu. Ailesinin yoksulluğu nedeniyle okuyamadı, ilkokulu dışarıdan sınava girerek bitirdi. Köyündeki bir halk şairinin yardımıyla saz çalmayı öğrendi, çiftçilik yaptı, inşaatlarda çalıştı. Geçim kaygısıyla genç yaşta gurbete çıktı, yerleştiği Ankara'da bir gecekondu sahibi oldu. Bir süre Ankara Radyoevinde hademelik yaptı. Geçimini sazı ve sözüyle sağlamaya çalıştı.

Hüseyin Çırakman, önceleri halk edebiyatı geleneğini sürdürürken, sonraları şiirinin biçim ve içeriğini yeniledi. Bireysel ve toplumsal sorunları, olayları halkçı, gerçekçi bir tutumla dile getirdi. İlk şiirlerinde öznel duygularını dile getirmişken, giderek toplumsal konulara yöneldi. Toplumdaki sosyal adaletsizliği, yoksul halkın çilesini sergiledi. 1964 yılında yazıp seslendirdiği *Yine Bize Hoş Geldiniz Erenler* şiiri yıllarca Ankara Radyosu "Köy Odası" programının sinyal müziği oldu. 1975'te Halk Ozanları Kültür Derneği kurucuları arasında yer aldı.

ESERLERİ (Şiir):

Hak Yardımcı Her Kuluna Sen Devam Et Okuluna (1963), *Hoş Geldiniz Erenler* (1969), *Sesimiz* (1973), *Yaralı Gönül, Talihsiz Âşık*.

DERLEME: *Halkın Sesi Halk Ozanları* (İnceleme-antoloji, 1975), *Çorumlu Halk Ozanları* (1992).

HAKKINDA: Aşık Hüseyin Çırakman: Hayatı ve Deyişleri (1956), Abdullah Ercan / 14.Yüzyıldan Günümüze Çorumlu Şairler (1991), TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ÇIRALAR, Taştan

Şair. 1 Ocak 1945, Sagara (şimdiki adı Sakarya) köyü / Ardanuç / Artvin doğumlu. Taştan imzasını da kullandı. Öğrenim hayatına köyünde başladı, Artvin'de devam etti. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi lisans programını bitirdi. 1980'li yıllarda kısa süre gazetecilik yaptı. Öğretmenlik yaparak emekli oldu. Bursa'da yaşadı.

Şiire küçük yaşlarda ilgi duymaya başladı. Âşıklık geleneği ve halk şiirinin yaygın olduğu bir bölgede büyüdü. Geleneksel halk şiiriyle birlikte modern şairleri de okuyup inceledi. Birçok araştırma ve dergide yer alan şiirlerinde her türlü konuyu işledi. Şiirlerini *Sanat Öner* (Bursa) dergisinde ve çeşitli şiir antolojilerinde yayımladı. *Sev de Can Kat* (2004) adlı bir şiir kitabı vardır.

"Âşık geleneğini, halk şiirini benimseyen ve bu şiirin belirgin özelliği olan hece ölçüsü kullanılarak yazılan bu kitapta, sanırım, halkın büyük çoğunluğunun beğenisini kazanacak, halkın yatkın olduğu türden şiirler yer alıyor." (Bursa Defteri)

HAKKINDA: Bursa Haber (11.4.2005), Bursa Hakimiyet (13.4.2005), Sanat Öner dergisi (sayı: 75, Nisan 2005), Bursa Defteri Üç Aylık Kent Kültürü dergisi (sayı: 25, Mart 2005).

Taştan Çıralar

ÇIRÇIR, Ali.
Bkz. ALİ RAHMANİ

ÇITAK, Tarık

Şair, şarkı sözü yazarı. 1961, Bartın doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Bartın'da yaptı. 1982 yılından itibaren devlet memuru olarak çalışmaya başladı. Bartın Adliyesi yazı işleri müdürü oldu (1987). Yakın akrabası Hasan Bayrı'dan etkilenerek şarkı sözü yazmaya başladı. Bazı şiirleri ünlü besteciler tarafından bestelendi. Yerel *Bartın* gazetesinde "Sezişler" adlı köşesinde yazıları çıktı. Bartın Musiki Cemiyeti üyesidir. Şiirlerini *Şarkılara Yazdım Seni - Sevda Şiirleri Şarkı Sözleri* (1997) adlı kitapta topladı.

HAKKINDA: Zonguldaklı Yazarlar Zonguldak'ı Yazanlar (1997).

ÇİÇEK, Halil M.

Tefsirci. 1961, Midyat / Mardin doğumlu. İlköğrenimini Mardin'in Serkani köyünde, ortaöğrenimini ise Mardin'de tamamladı. Bu arada medrese eğitimini de tamamladı. Mardin İmam Hatip Lisesini dışardan bitirerek Eskişehir Anadolu Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinden mezun oldu (1986). Doktorasını Selçuk Üniversitesi SBE Tefsir Anabilim Dalında tamamladı (1992). Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde öğretim üyeliği (1993) ve aynı üniversiteye bağlı İlâhiyat Meslek Yüksekokulunda müdürlük görevlerinde bulundu. 1995 yılında Tefsir Anabilim Dalında doçent unvanını aldı. Üniversite görevlerinin yanı sıra on beş yıl boyunca imam hatiplik ve müftülük yaptı. Makalelerini *Yüzüncü Yıl Ün. İlâhiyat Fak. Dergisi* ve Londra'da yayımlanan *el-Beyan* dergisinde yayımladı.

ESERLERİ:

TÜRKÇE: *Nimetullah en-Nahcivani'nin Tefsir Metodu* (1994), *Farklı Kültürlerin Birlikte Yaşama Formülü* (1995), *20 Asırda Kur'an İlimleri Çalışmaları* (1998).

ARAPÇA: *Advaun Ala Sureti'l-Mülk ve Yelihi Arbau Ayin min Sureti'l-Ankebut* (Mısır, 1999), *Sera'u'l-Mana Fi'l- Kur'ani'l- Kerim* (Beyrut, 2001), *Delaletu Esmai Suveri'l-Kur'ni'l-Kerimi min Manzurin Hadariyyin* (Beyrut, 2002), *Alemiyetu'l- Kur'ani Risaleten ve Hadaraten, Rahmetu'l-İslâm Fi'l-Kur'ani'l-Kerim.*

HAKKINDA: Prof. Dr. Yakup Çiçek-Bünyamin Açıkalın / Türkiye İlâhiyat Fakülteleri Tefsir Anabilim Dalı Öğretim Elemanları Biyografileri (2000).

ÇİÇEK, İlhami

Şair (D. 1954, Oltu / Erzurum - Ö. 14 Haziran 1983, Erzincan). İlk ve ortaöğrenimini Oltu'da tamamladı. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi mezunu. Üniversite öğrencisiyken halk edebiyatına ilişkin çalışmaları Erzurum mahalli gazetelerinde yayımlandı. Daha sonra, Nuri Pakdil'in yönettiği *Edebiyat* dergisinin sürekli şairleri arasına katıldı. Lise öğrencisiyken yazdığı *Otel Odası* şiiri, *Adımlar* dergisinin açtığı şiir yarışmasında birincilik kazanmıştı.

Hakkında çıkan yazıların birinde, *"Yalnızca şiir geleneğimizin biçimlerinden değil, geleneksel düşünce içeriğinden de yola çıkarak günümüzün şiir yapısı içinde çağımızın çatışma ve açmazlarını ince bir duyarlılıkla yansıtan bir ozan"* olarak tanımlandı. (Cumhuriyet)

"İlhami Çiçek şiirinde divan-halk-tekke şiiri duyarlığı bir çeşni, bir fon, bir tatlandırıcı ya da bir antre değil, bir özsudur. Zaman ve mekan salt ebedi öğretiyle konumlanmıştır. İbrahim, İshak ve Zekeriyya'nın yarıçlığına sığınılması bundandır. Şair, çağdaş bir Ebuzer'in gölgesinde serinlemek ya da cübbesinden gözükara Ebuzerler çıkarmak sevdasındadır." (Rahmi Kaya)

ESERLERİ (Şiir):

Satranç Dersleri (1983), *Göğekin: İlhami Çiçek'in Anısına* (şiirlerinden seçmeler, 1991).

HAKKINDA: Göğekin: İlhami Çiçek' in Anısına (1991), Mehmet Aycı / Dalgın Bir Haziran Yolcusu: İlhami Çiçek (Ülke, 23-29 Haziran 1996, sayı: 3), Rahmi Kaya / "Çiçek" Toplantısı - İbrahim Demirci / Kemal Çiçek Oğlu İlhami'ye Dair - Ömer Leksiz / Oralarda - Ali Karaçalı / Herşey Eninde Sonunda Sessizdir - Rahmi Kaya / Asfalta Kapaklanan Anka Nicoldu ki Kafdağında Oturuyordu - Ali Göçer / Hüzün Çiçeği - Atıf Bedir / Yalnız Hüznü Vardır Kalbi Olanın (Hecc dergisi, sayı: 6, Haziran 1997), Arif Ay / Dokuz Kandil (1997), Abdülkadir Erkal / İlhami Çiçek'in Yayımlanmamış Bir Şiiri (Hece, sayı: 44, Ağustos 2000), Metin Cengiz / Satranç Dersleri (Varlık Kitap Eki, 1.12.2001), Serdar Akdağ / Şiir ve İnanç Bağı: Şair İlhami Çiçek (Yedi İklim, Nisan 2004).

İLHAMİ ÇİÇEK

DÜŞ

tanda gül yağmuru gökeül karmaşa
oylum oylum büyüyen izdüşümler çemberi
ay bölündü ezgilerde upuzun
bir dağ bir dağı çağırdı besbelli

ıssız patikaların yalnız izcisi
gün çözülürken ırmağın gölgesinde
çık gel düşümüzü hayra yorumla
gel de ürkütkuşlarımızı sevgili
çıplak bayırlarımızda korku yanlışlık
kaynar ölüm saçan su çizgileri
sen sevgilisin kuşları ürkütebilirsin

ÇİÇEK, Nusret

Hukukçu, yazar. Ankara Hukuk Fakültesi mezunu (1973). Lise öğretmenliğini müteakip Türkiye'nin birçok il ve ilçelerinde savcı, başsavcı olarak görev yaptı. Adalet Bakanlığında bakan danışmanlığı, personel genel müdür yardımcılığı, tetkik hakimliği yaptı. Son olarak Ankara Başsavcı Vekili olarak görev yaptıktan sonra, Ağır Ceza Mahkemesi hakimliğinden emekli oldu. Çalışmalarını serbest avukatlık yaparak sürdürdü. Öğrencilik yıllarında *Yeniden İnkişaf* adlı dergiyi yayımlayan yazar, bir süre de *Vakit* gazetesinde köşe yazarlığı yaptı.

ESERLERİ:

ROMAN: *Esirler.*

ARAŞTIRMA: *İmam Başbakan* (2005).

ÇİÇEK, Seyfullah

Yazar. 1949, Kuşçulu / Görele / Giresun doğumlu. İÜ Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü mezunu. Yükseköğretim Kredi Yurtlar Kurumunun İstanbul Bölge müdür yardımcılığı dahil pek çok kademesinde görevde bulundu. Bu kuruma bağlı Altunizade Öğrenci Yurdunda müdür olarak görevini sürdürdü. Sivil toplum kuruluşlarındaki çalışmalarıyla da tanındı. Sportif, sosyal ve kültürel ağırlıklı on iki dernek ve kuruluşun (Giresun Dergisi, Giresun Vakfı, Ortaççşme Spor Kulübü MESAM, GİFSAD vd.) üyesi olup, bazılarında yöneticilik görevleri üstlendi.

Giresun Dergisi'nin kültür-sanat yönetmenliği görevini de yürüttü.

SEYFULLAH ÇİÇEK

BİR ÖMÜRSÜN SEN

Kimseyc benzemez, türlü huyun var;
İnsanı çatlatır, öldürürsün sen.
Siyah saç, gül dudak, fidan boyun var;
Vallahi bir âlçm, bir ömürsün sen!

İşveler, cilveler, nazlar, inatlar...
Öpmeye doyulmaz, o gül dudaklar.
Esrarlı bakışlar, sanki sır saklar.
Vallahi bir âlem, bir ömürsün sen!

Ağlatıp, inletip, çektirdin çile.
Alev alev yakıp, döndürdün küle.
Divaneler gibi, düşürdün dile.
Vallahi bir âlem, bir ömürsün sen!

Ne sensiz oluyor, ne de seninle.
Kalbimi incittin, bir çift sözünle.
Söylüyorum işte, sana yeminle;
Vallahi bir âlem, bir ömürsün sen!

başta *Giresun Dergisi* olmak üzere, çeşitli yayın organlarında çok sayıda makale, araştırma, fıkra, röportaj ve kültür-sanat yazısı yayımlandı.

ESERLERİ:

HİCİV: *Anlayana.*

ANTOLOJİ: *Giresunlu Şairler* (1997).

HAKKINDA: Seyfullah Çiçek / Giresunlu Şairler (1997).

ÇİÇEK, Tacim

Şair ve yazar. 5 Eylül 1958, Ceyhan / Adana doğumlu. Özgür Emekçioğlu imzasını da kullandı. İlk ve ortaöğrenimini Ceyhan'da bitirdi. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü (1980) mezunu. Öğretmen olarak çeşitli illerde, daha çok İzmir'de görev yaptı. Türkiye Yazarlar Sendikası, PEN Yazarlar Derneği ve Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

Tacim Çiçek

İlk öyküsü (*Bir Tokatla*), 1986 yılında *Oluşum* dergisinde, diğer öyküleri ve eleştiri-tanıtım yazıları *Edebiyat Dünyamız, Papirüs, Aydınca, Eşik, Yol, Karşı, Kıyı, Çağdaş Türk Dili, Yüksel, İnceve, Şiir Okulu, Sanat ve Hayat, Evrensel Kültür, Öğretmen Dünyası, İnönü, Kitap Gazetesi, Çalı, Beşparmak, Akköy, Berfin Bahar, Fayton Öykü, Edebiyatta Seçki, Gerçek Sanat, Yorum, Polemik, Kırmızıgül, Yazın, Dipnot Öyküler, Adam Öykü, Damar, Güney Yazılar*, kurucularından olduğu *Aykırı* (Adana) ile *Agora* (İzmir) dergilerinde, yazıları da *Yeniadana* ve *Evrensel* gazetelerinde yayımlandı.

1994 yılından itibaren çocuklar için yazdığı *Şeftali Dede* adlı kitabı ile Tarsus Mersin Belediyesi-Damar Dergisi Çocuk Romanı Ödülünü, *Elma Ağacı* ile 1997 Kırıkkale Eğitim-Sen Çocuk Öyküsü Yarışması Üçüncülük Ödülünü, *Kurtkıran* isimli kitabı ile 9 Mayıs Kaplan Edebiyat Ödülünü aldı. 1998'de yazdığı *Yaralı Coğrafya/ Bir Kitabın İsimli* şiir dosyasıyla 2003'te *Kanat ve Hayat* dergisinin şiir yarışmasında İkincilik Ödülü'nü, 1999'da Basın Edebiyat Emek Ödülünü,

TACİM ÇİÇEK

KÜÇÜK GENERALLER SORUYOR

biz
tutsak sevginin küçük generalleri
öfkeliyiz sessizliğine dünyanın yaşadıklarımıza karşı
ve kinimiz yol bulmamış sular gibi değil serseri
kavuştuğumuzda o kutsal güne
görürsek başka bizleri
umulmadık sevinçler vereceğiz dirençlerine
sevdamızmış gibi.
biz
tutsak sevginin küçük generalleri
masal dinlemiyoruz şimdi
karpuz kabuklarından yapmıyoruz oyuncak
ve çocuklara yalandan dünyalar kurmuyoruz
birlikte yaşıyoruz masalcılarla masalsı gerçekleri
yaralı ülkemizin coğrafyasında
sapanlarla silmeye çalışıyoruz balçığını hayatın
taşlarla büyüyoruz
kollarımızın kırılmasına olsalar da araç
içimizden üstünüze rüzgâr esecek
acı mı acı
o vakit yıkılacak kafesleri kıyımın
uzanacak kollarımız kırıklarıyla
kaldırmak için örtüsünü güzel günlerin.
biz
tutsak sevginin küçük generalleri
büyüklerimizden öğrendik elbet
yılmamayı, sevmeyi
gülmeyi, direnmeyi
ve hep korkutmayı
yerküreden silinmeye çalışılan memleket
bu yüzden yüreklerimizde demlenir dövüşgenlik
intifadadır akar yaşamlarına katillerin
semaverdir gönüllerimiz.
biz
tutsak sevginin küçük generallerine
diyor ki bir şair:
"ne kadar şanslısınız çocuklar
ne kadar da hür
dünyanın başka yerlerinde bazı çocuklar
yabancı bayraklar altında büyür."
soruyoruz biz:
özgür olmayınca uluslar
özgür olabilir mi çocuklar?

2002'de *Esercan'la Sevcan'ın Hikâyesi* isimli öyküsüyle *Beşparmak* dergisi Ferzan Gürel Secici Kurul Özel Ödülünü, aynı yıl Adana Edebiyatçılar Derneğinin düzenlemiş olduğu Turan Altuntaş Öykü Yarışması'nda *Kamalı Bekir* isimli öyküsüyle Birincilik Ödülü'nü aldı. 2001'de Adana'da düzenlenen Orhan Kemal Hikâye Ödülü yarışmasında kendisine verilen mansiyonu bir basın açıklamasıyla -yarışma koşullarında böyle bir ödül olmadığı gerekçesiyle- reddetti.

"Edebiyat kovanının bal yapan işçi arısıdır Tacim. Kovanın içinde yüksek perdeden vızlayıp, beyliğe soyunmuş balsızlara karşı, o vızır vızır bal doldurur peteğine sanatın, edebiyatın bir tek yumurta yumurtlayıp yıl gıdak... gag gag gıdak... bağırıp köyü ayağa kaldıranlar, başkalarının yumurtası üstünde kuluçkaya yatanlar bir yanda, Tacimler öte yanda." (Bilal Kayabay)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Ellerimiz Tırpandır Acıya* (1989), *Süremez Daima Hükmü Acının* (1991), *Gülyaşam* (1993).

ÖYKÜ: *Yaşamın Özge Yorumu* (1991), *Beyaz Kısa Pantolon* (1991).

ÇOCUK KİTABI: *Şeftali Dede* (1995), *Elma Ağacı* (1998), *Kurtkıran* (1998), *Eşek Çalanlar Çetesiyle Savaş* (1998), *Altın İkizler* (1999), *Güvercinler* (2001), *Seçkin'i Masalcı Ninesi* (2001), *Seçkin'in Serüvenleri Dizisi* (5 kitap:

Ölümsüz Kuş, Masalcı Nine, Meçhul Kurtarıcı, Kayıp Köyün İzinde, Düş Ülkesi, 2003).

ROMAN: *Aykırı Sevdalar Söylencesi* (1993), *Bozkırda Patlayan Tüfek* (2001).

MEKTUP: *Günışığına Mektuplar* (2001).

HAKKINDA: Halim Şafak / Tacim Çiçek'le Aykırısanat Üstüne (Eşik, sayı: 9-10, 1993), İzzet Kılıçlı / Tacim Çiçek'in Öykü Dünyası (Damar, sayı: 30-31, 1993), Güzel Yapıtlar Tutkulardan Değil Kaygılardan Doğar (Damar, sayı: 55, 1995), Tacim Çiçek / Öykü Serüvenim (Üçüncü Öyküler, Kış 1999), Bilal Kayabay / Tacim Çiçek "Külden Devlere"ce Karşı (Damar, sayı: 97, Nisan 1999), M. Emre / T. Çiçek'le Söyleşi (Edebiyat Gündemi, sayı: 7, Ağustos 2000), Aydın Karataş / Yaşamın Özge Yorumu - Deniz Barıoğlu / Bir 'Akız' vardı... (Cumhuriyet Kitap, 16.11.2000), TBE Ansiklopedisi (2001), Ferhat İşlek / Öğretmenlikle Yazarlığı Bir Arada Sürdüren Yazar: Tacim Çiçek - Hasan Hüseyin Yalvaç / Şiirleriyle Tacim Çiçek - Osman Nuri Poyrazoğlu / Tacim Çiçek'in Çocuk Kitapları (Cumhuriyet Kitap, 19.4.2001), Türkiye Çocuk (sayı: 923, 2003).

ÇİÇEK, Yakup

Tefsir ilmi araştırmacısı. 1950, Kırantaş köyü / Maçka / Trabzon doğumlu. Samsun İmam Hatip Okulu (1971), İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (1975) mezunu. 1978'de Diyanet İşleri Başkanlığının Haseki Eğitim Merkezindeki kursu tamamladı. Bir süre DİB bünyesinde Üsküdar'ın bir köyünde imam hatiplik (1973-77) yaptı. Marmara Üniversitesindeki görevine, Yüksek İslâm Enstitüsü döneminde, asistan olarak 1977 yılında başladı. Enstitünün MÜ İlâhiyat Fakültesine dönüşmesinden sonra öğretim görevlisi (1982-83), yardımcı doçent (1983-89) olarak görev yaptı.

1983'te MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsünde *"Harîrizâde Mehmet Kemaleddin Hayatı, Eserleri ve Tıbyânu Vesâili'l-Hakâik fi Beyâni Selâsili't-Tarâik Muhtevası ve Kaynakları"* adlı teziyle doktorasını tamamladı. 1989'da doçent, 1996'da profesör unvanını aldı. 1993-94 arası Bulgaristan Sofya İslâm Enstitüsünde (1994-95 arası Sofya İlâhiyat Fakültesi) öğretim üyesi olarak hizmetini sürdürdü. Halen MÜ İlâhiyat Fakültesi Tefsir Anabilim Dalı öğretim üyesidir.

Yakup Çiçek

İlk yazısı 1969'da *Babıali'de Sabah* gazetesinde yer aldı. Diğer makalelerini *İslâm Medeniyeti* (1973), *İslâm* (1987), *MÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi* (1994) dergilerinde yayımladı. Ansiklopedilere maddeler yazdı, branşı ile ilgili sempozyumlarda çok sayıda tebliğ sundu. Ayrıca çevirileri vardır. İstanbul İlim Kültür ve Sanat Vakfı üyesidir.

ESERLERİ:

Tefsir-Fıkıh-Hadis-Kaynaklarımızda Sahur Vakti ve Rü'yet-i Hilal Meselesi (1983), *Allah* (1985), *İstiaze-Şeytan* (1985), *Hamd-Rabb* (1986), *Din Günü-İbadet* (1986).

Ayrıca ders kitapları vardır.

ÇİÇEKLİ, Ali

Eğitimci, yazar. 1932, Elbistan / Kahramanmaraş doğumlu. Düziçi Köy Enstitüsü, Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü mezunu. Hakkâri, Konya, Niğde ve İstanbul'da öğretmenlik yaptı. *Çıra* adlı bir aylık dergi çıkardı. 12 Mart döneminde bir süre tutuklu kaldı.

ESERLERİ:

Divan-ü Lügat-it Türk (sadeleştirme, 1970), *İslâmlık Öncesi Türk Edebiyatı ve En Eski Metinler* (1970), *Yunus Emre* (1970).

Ayrıca yardımcı ders kitapları vardır.

HAKKINDA: Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999).

ÇİÇEKLİ, Vadi

Şair. 1949, Aydın doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini İstanbul'da tamamladı. Polis Koleji (1968) ve Akademisini (1975) komiser yardımcısı rütbesi ile bitirdi. Sırasıyla 1975 yılında Ankara, 1976 yılında Elazığ, 1979-89 yılları arasında Bursa, 1989-93 yılları arası İstanbul Polis Koleji, 1993-97 yılları arasında ise Yalova Emniyet Müdürlüğünde çalıştı. 1998-00 yılları arasında 1. Sınıf Emniyet müdürü olarak İstanbul APK Bölge Başkanlığında, 2000 yılında Erzincan Polis Meslek Yüksekokulu müdürü ve 2003 yılında Erzurum Emniyet müdür vekili olarak görev yaptı. 2004 yılında Çankırı Emniyet müdürü oldu. Şiirleri, *Dolunay Şiir Güldeste'leri, İnsan Saati, Güneysu, Söylem, Yalnızardıç, Galaksi, Hayvan ve Le Poète Travaille (Şair Çalışıyor)* dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ (Şiir):

18:15 Yalova Vapuru (1991), *Bırakın Ağaçlar Beklesin Dağları* (1997), *Şiir Yürürlükten Kalkmadı Daha* (1998), *Rüzgarın Getirdikleri* (2004).

HAKKINDA: Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 24.2.2005).

ÇİÇEKOĞLU, Feride

Roman, öykü ve senaryo yazarı. 27 Ocak 1951, Ankara doğumlu. Hakkı Tarık Us ve Asım Us, büyük dayılarıdır. İlk ve orta ve lise öğrenimini Ankara Maarif Kolejinde (TED, 1968), yükseköğrenimini ODTÜ Mimarlık Fakültesinde (1972) tamamladı. Yüksek lisansını aynı yerde çevre psikolojisi alanında, doktorasını ABD Pennsylvania Üniversitesinde *"Tarihte İdeal Şehir Kavramı"* (1976) teziyle verdikten sonra Gazi Üniversitesinde 12 Eylül dönemine kadar öğretim üyeliği yaptı. Bu dönemde bir süre tutuklu kaldı (1980-84). Hapisten çıkınca telif

Feride Çiçekoğlu

ve çeviri yazı çalışmalarını yoğunlaştırdı. Ankara'da Kalem Yayınlarının baş editörlüğünü üstlendi (1984-87). Yayınevi yöneticiliği, mimarlık (1987-91), *İstanbul* dergisi genel yayın yönetmenliği (1995-99) yaptı. Türkiye Sinema ve Audiovisuel Kültür Vakfının (TÜRSAK) genel sekreterliğini yaptı (1991-95). İstanbul Türk Tarih Kurumunda baş editör olarak çalıştı (1995-99). İstanbul Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesinde Görsel İletişim Tasarımı Bölümünde (1998-99), Bilgi Üniversitesi İletişim Fakültesinde Film ve Televizyon (2004) ve Görsel İletişim Tasarımı (1999) bölümlerinde öğretim üyeliği yaptı. Bilgi Üniversitesi Görsel İletişim Tasarımı Bölümünün başkan yardımcılığını üstlendi (1999-2000). Aynı bölümün yüksek lisans programını yürüttü (2000-04). PEN Yazarlar Derneği, Edebiyatçılar Derneği üyesi oldu. Bilgi Üniversitesi İletişim Fakültesi Film ve Televizyon Bölümünde öğretim üyesi ve yüksek lisans program koordinatörü olarak görev yapmaktadır.

Makaleleri *Transeuropeennes* (Paris, 1994), *Rive / Review of Mediterranean Politics and Culture* (Roma, 1997), *Arredamento Mimarlık* (İstanbul, 1998), *Üç Kuşak Cumhuriyet* (İstanbul, 1998), *Sanat Dünyamız*

(İstanbul, 1999), *İstanbul* (1999), *Neue Zürcher Zeitung* (Zürih / İsviçre, 1999), *Les Representations de la Mediterranee* (Paris, 2000), *Bağlam* (İstanbul, 2001), *Yönetmen / Ömer Kavur* (2002) adlı kitapta, *Journal of Aesthetic Education* (University of Illinois at Urbana-Champaign yayın organı, 2003), *Global Novel* (Atina / Yunanistan, 2004) gibi yayın organlarında yer aldı. Gerek senaryolarında gerekse romanlarında, Sadık Aslankara'nın dediğiyle "kahramanlarını abartısızlıkla ve yalınlıkla aktar"dı. *Son Yolcu* ile 1986 Haldun Taner Öykü Ödülünü, *Nerde Eski İnsanlar* ile 1988 Yunus Nadi Senaryo Ödülünü, *Suyun Öte Yanı* ile 1988 Abdi İpekçi Barış ve Dostluk Ödülünü, *Uçurtmayı Vurmasınlar* ile 1989 Altın Portakal Film Festivali En iyi Senaryo Ödülünü aldı. Amerika ve yurtdışında konferanslar verdi (1993-2004). *Uçurtmayı Vurmasınlar*, 1990'da Almancaya, 1991'de Fransızcaya, 1998'de Yunancaya çevrildi.

ESERLERİ:

ROMAN: *Uçurtmayı Vurmasınlar* (1985, senaryo: 1989), *Suyun Öte Yanı* (1991, senaryosu aynı yıl).

ÖYKÜ: *Sizin Hiç Babanız Öldü mü* (1990), *100'lük Ülkeden Mektuplar* (1996)

DİĞER: *Caz-Hüznün Müziği* (1986), *Cumhuriyet'in Aile Albümleri* (Can Baydar ile, 1998), 9 / 11 New York - İstanbul (ortak, 2003).

SENARYO: *Tarlabaşı Tarlabaşı* (1989), *Umuda Yolculuk* (1990), *Bahar Dalları Yeter* (1991), *Suyun Öte Yanı* (1991), *Altınkent İstanbul* (1996).

HAKKINDA: Adam Sanat (sayı: 80, Haziran 1994), Ö.E.L. / 100'lük Ülkeden Mektuplar (Dizge, sayı: 2, Şubat 1997), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (İlk baskı 1999), Feridun Andaç / Edebiyatımızın Yol Haritası (2000), TBE Ansiklopedisi (2001), Semih Gümüş / Öykülerde (İstanbul 2002)

ÇİFCİ, Fazıl

Yazar. 1955, Elmayakası köyü / Kastamonu doğumlu. 1976 yılında Cerrahpaşa İmam Hatip Lisesinden, 1979 yılında Kastamonu Meslek Yüksekokulundan mezun oldu. 1976-88 yılları arası imam hatip olarak görev yaptı. 1988'den sonra Kastamonu İl Müftülüğünde ayniyat saymanı olarak çalıştı. Osmanlıca el yazıları okuma sertifikası sahibidir.

ESERLERİ:

Kastamonu Camileri Türbeleri ve Diğer Tarihi Eserler, *Candaroğlu İsmail Bey Dönemi Gözüyle Kurtuluş Savaşında Kastamonu ve Havalisi*, *Hacı Ali Dergâhı Şeyh Şaban-ı Veli*.

HAKKINDA: Nail Tan - Özdemir Tan Büyük Kaynağımız Kastamonulular III (2001)

ÇİFCİ, Mustafa

Şair ve yazar. 1966, Daday / Kastamonu doğumlu. Babasının öğretmen olması nedeniyle ilk ve ortaöğrenimini Kastamonu'da tamamladı. Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi mezunu. Bir süre köy ilkokullarında öğretmenlik yaptı. 1988 yılında Eskişehir Bankasında memur olarak işe başladı. Genel Müdürlük Muhasebe bölümünde uzun yıllar ikinci müdür, satınalma bölüm müdürü olarak görev yaptı. Daha sonra özel bir şirkette bir süre idari işler müdürü olarak çalıştı.

Öykü ve şiirleri *Gerçek Sanat*, *İskenderiye Yazıları*, *Ütopya*, *Elçi*, *Kitap Rehberi*, *Berfin Bahar*, *Maskesiz* gibi dergilerde yayımlandı. *Hürses*, *Bizim Anadolu* ve *Yeni Yaşam* gazetelerinde köşe yazarlığı yaptı, Radyo Barış'ta ve Bakırköy FM'de edebiyat programları hazırlayıp sundu. 1985 Gençlik Yılında *Azize* adlı uzun şiiriyle şeref ödülü aldı.

Mustafa Çifci

"Mustafa Çifci kitaplarına verdiği sevgi isimleri gibi içlerini de yine sevgi ve aşkla doldurmuş; bir de aşkın insan yüreğinde estirdiği diğer duygular. Mutluluk, umutsuzluk, acı, sevinç ve dahası insan kalbini biran hoplatan bazen de yerleşiveren bir dolu hisler."
(İlhan Ayyıldız)

MUSTAFA ÇİFCİ

SENİ YÜREĞİMDE TAŞIYORUM

Seni düşündüm dün gece yarısı. Gidişini, ayrılıklarımızı ve birlikte olduğumuz günleri. Şimdi sen uzaklardasın belki ama ben hala ayrılık anındayım. Radyoda sevdiğimiz türkü yüreğimi kanatıyor. Seninle birlikte bütün güzellikler yolcu olmuş. Bir tek ben bırakıp gidemiyorum anıları. Bir tek ben yapayalnız kalmışım. Bir tek ben kaçırmışım otobüsleri. Kent boşalmış gibi sokaklar bomboş.

Sevgiler hep yürekte taşınır ve hiç ağır gelmez. Ağır gelen, ayrılıkların verdiği acıdır. Ağır gelen ikiyüzlülüktür. Ağır gelen kötülerin iç dünyasıdır. Ağır gelen yalnızlıktır. Ağır gelen söyleyecek çok şeyi olup da konuşamamaktır. Ağır gelen, sözcüklerin boğazında düğümlenmesidir. Sessiz çığlıktır insanın içindeki ağır gelen. Balkondayım, biraz yorgun biraz da durgun. Acı bir yalnızlık içimi kemiriyor ve hiç bir şey dört duvarın verdiği yükü hafifletemiyor. Çünkü sen uzaklardasın.

Yokluğun bir yıldız kadar uzak, bir dokunuş kadar yakın.

"Hiç bir şey istediğimiz gibi tam olmıyor", demiştin bir gece. "Herşeyin bir sonu var. Uzak yada yakın." Doğruydu. Herşeyin bir sonu vardı. Kimbilir belki de eylül gecelerinin o ılık rüzgarlarında bir daha birlikte olamayacağız. Kayan yıldızlarda dilek tutardık hatırlarsın o gecelerde. Ben, hep seninle birlikte bir yaşamı dilerdim gökteki yıldızlardan. Sense uzaklara bakardın. Kısa bir sessizlik olurdu aramızda öylesi anlarda. Sen ellerinle saçlarımı dağıtır, avuçlarınla yüzünü kapatır gülümserdin. Tebessüm dolu yüzüne sanki bütün yıldızlar gülümserdi. Ve sen sevgili, gülümsediğinde çok daha güzel olurdun. Gülümseyişinde yüreğim çiçek tarlasına dönüştür, gözlerin bahar şölenlerine tutulurdu sevinçten. Şimdi ellerinin sıcaklığını özledim. Tenimin rengini, ten kokunu, sevişmelerin tadını, dudaklarını acıtırcasına öpüşünü özledim. Söylesene sevgili, sen neyi hayal eder, neyi dilerdin o eylül gecelerinde kayan yıldızlardan. Şimdi sen de özlüyor musun geçmiş günlerini? Unutmak kolay değil bilirsin. Ayrılıklarda hep kavuşmanın umudu vardır şimdi seni beklediğim gibi. Kavuşma umudu olmayan ayrılıklar yok oluşu anımsatıyor. Ne kadar yoğun başlarsa başlasın aşk, sevgi büyüsü bittimi bitiyordu herşey. Hani o dönüşü olmayan son yolculuk gibi. Ve her ayrılık, içinde onarılması mümkün olmayan yaralar açıyordu. Hiç birimiz masum değildik. Ve bir çoğumuz da olması gereken yerde değildi. Senin yanında olamadım. Oysa sen gökteki yıldızlardaki hayalimdun. Bulutlara tutunup günün güneşini göremedik birlikte. Sonsuzlukta sessizce kayıp giftin gecenin içine doğru. Bütün dileklerim silindi, kabul olmadı. (...)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Beklenen Gün* (1996), *Sevgi Yağmuru* (1997), *Yağmur Sevgilim.*

ÖYKÜ: *Aşk Bu İse* (1997), *Bahar Aşkı* (1997), *Ceylan Gözlü Aydınlık* (1998), *Aşkın Adı Sevişmek Değil* (1999), *Ellerini Bana Sakla* (2001), *Sadece Benimsin Sanırdım, İçimizdeki Gölge.*

HAKKINDA: Güngör Gençay / İnsancıl (Ağustos 1997), Aktüel (17-23 Nisan 1997), Radikal (22.7.1998), Milliyet (21.2.1998), Kitap Rehberi (Kasım 1999), M. Yücel Kaya / Söyleşi (Kitap Rehberi, Ekim 2000), İlhan Ayyıldız (Nokta dergisi, 26 Ekim - 8 Kasım 2001), Nazlı Kılıç (Kent Yaşam gazetesi, 29.1.2002), H. Hüseyin Yalvaç (Berfin Bahar, Ocak 2003).

ÇİFT, Nuri

Şair (D. 1951, Reyhanlı / Hatay – Ö. 2000). Trabzon Fatih Eğitim Enstitüsünü bitirmeden ayrıldı. Bir kamu kuruluşunda görevliyken trafik kazasında yaşamını yitirdi. Şiir, halk müziği ve özdeyiş tutkunuydu. *Zaman Akışı* adlı bir eseri vardır.

HAKKINDA: İçel Şairler ve Yazarlar Antolojisi (2001).

Adil Çiftçi

ÇİFTÇİ, Adil

Din sosyoloğu. 1963, Niksar / Tokat doğumlu. İlk ve ortaokulu Niksar'da, liseyi İzmit'te bitirdi (1980). Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1985) mezunu. 1986 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi İlâhiyat Fakültesine Sosyoloji asistanı oldu. Yüksek lisansını "*Erol Güngör Üzerine Bir Monografi Denemesi*" adlı çalışmayla yaptı. 1989-91 yılları arasında, Londra Üniversitesinde doktora hazırlıklarına başladı. Doktora tez çalışmasını "*Fazlur Rahman'ın İslâmi Yenilikçiliğine Yorumlayıcı Bir Bakış*" adıyla sundu ve 1998 yılında bilim doktoru oldu. 2004'te doçent unvanını kazandı. Aynı fakültede öğretim üyesi olarak çalışmalarını sürdürdü. Telif ve çeviri makaleleri 1999'dan itibaren *İslamiyat ve DEÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi* dergisinde yayımlandı. Çeşitli derlemeler ve araştırma kitaplarında makaleleri yer aldı. Seminer ve sempozyumlarda bildiriler sundu, konuşmalar yaptı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Fazlur Rahman ile İslâm'ı Yeniden Düşünmek* (2001), *Din ve Modernlik* (2002), *Nasıl Bir Sosyal Bilim: Temel Sorunlar ve Yaklaşımlar* (2003), *Anlayıcı Yaklaşım ve Din Sosyolojisi İçin Uzanımları: Empirik Bir Deneme* (2004).

ÇEVİRİ: *İslam Geleneğinde Sağlık ve Tıp: Değişim ve Kimlik* (Fazlur Rahman'dan, A. Bülent Baloğlu ile, 1997), *İslâmi Yenilenme: Makaleler I - II - III* (Fazlurrahman, 2000 - 2001), Din ve Modernlik (Robert J. Wuthnow ve P. L. Berger'den, 2002).

ÇİFTÇİ, Ali

Eğitimci, yazar. 1962, Erdemli / Mersin doğumlu. Alata İlkokulu, Erdemli İmam Hatip Lisesi, Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (1985) mezunu. Öğretmen olarak 1986'dan itibaren Amasya Göynücek Lisesi, Kahramanmaraş Pazarcık Ortaokulunda çalıştı. 1992-95 yılları arası Erdemli Lisesinde müdür yardımcılığı okul müdürlüğü yaptı. 2002 yılında Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsünde yüksek lisansını tamamlayarak Milli Mücadele dönemindeki Mersin üzerine hazırladığı tezinin kabulüyle Türk İnkılap Tarihi bilim uzmanı oldu. 2005 yılında İçel Anadolu Lisesi müdürlüğüne atandı. *Milli Mücadele Döneminde Mersin ve Havalisinde İz Bırakanlar* (2002) adlı bir araştırması vardır.

ÇİFTÇİ, Cemil

Araştırmacı, yazar. 1952, Ekinözü / K.Maraş doğumlu. K.Maraş İmam Hatip Lisesi (1970), Erzurum Yüksek İslâm Enstitüsü (1974) mezunu. Malatya'da (1975-77) başladığı öğretmenliğini Balıkesir (1979-82) ve İstanbul'da (1982-) sürdürerek emekli oldu.

Deneme ve eleştiri yazıları *Gonca, Edebiyat, Mavera, Kadın ve Aile, İlim ve Sanat, İslâm, Yedi İklim, Kayıtlar, Kafdağı, Hece* dergileriyle *Yeni Devir, Zaman, Yeni Şafak, Sağduyu* gazetelerinde yayımlandı. Arapçadan çevirileri, Osmanlıcadan sadeleştirmeler yaptı. Son yıllarda biyografi alanında yoğunlaştı.

Cemil Çiftçi

ESERLERİ:

Hikmetler Kitabı (Ataullah İskenderi'den, Orhan Parlak'la birlikte, 1981), *Paris Gözlemleri* (Rifâa Rafi' Tahtavi'den, 1992), *Mahmut Kaptan'ın Anıları* (Yusuf Efendi'den, 1996), *Maktul Şairler* (1997), *Maraşlı Şairler, Yazarlar, Alimler* (2000), *Erzurumlu İbrahim Hakkı* (2000), *Tasavvuf Kitabı.*

HAKKINDA: Cemil Çiftçi / Maraşlı Şairler, Yazarlar, Alimler (2000), TBE Ansiklopedisi (2001).

Fuat Çiftçi

ÇİFTÇİ, Fuat

Şair. 10 Haziran 1970, Kaman / Kırşehir doğumlu. Şair Hüseyin Çiftçi, babasıdır. Uludağ Üniversitesi Fransız Dili Eğitimi Anabilim Dalı (1997) mezunu. Fransızca öğretmenliği yaptı. 1982 yılından sonra Avanos'ta yaşadı. Şiire ilkokul yıllarında başladı. İlk şiiri, *Türk Edebiyatı* dergisinde (Eylül 1988, sayı: 179) yayımlandı. *Gülpınar, Gençliğin Sesi, Ajans- Türk* dergilerinde göründükten sonra, *Varlık, Şiiri Özlüyorum, Yom, Akatalpa, Budala, Ünlem* dergilerinde şiirleri ve şiir üzerine söyleşileri, yazıları yayımlarıdı. *Şiiri Özlüyorum* dergisinin sahipliğini ve editörlüğünü yaptı (Nevşehir, 2003-). 1989 yılında *Hey* dergisi yılın ozanı ödülünü, 1990 yılında Nevşehir Gazeteciler Cemiyeti şiir üçüncülük ödülünü, Bursa Amatör Sanatçılar Derneği şiir yarışması mansiyonunu (1991), 1994-97 tarihleri arasında Uludağ Üniversitesince düzenlenen şiir yarışmalarında *ikincilik, birincilik* ödüllerini aldı.

"Çiftçi, gerek çıkardığı dergiyle gerekse şiiri yaşamında önemli bir yere oturtan yaklaşımı ve şiire ilişkin içtenliğiyle son yıllarda dikkat çeken isimlerden oldu. Şimdi onun şiirlerini kitap bütünlüğü içerisinde okumak, şiirlerine daha yakından bakabilmeyi mümkün kılıyor. Gerçi, dergilerde şiirlerini

FUAT ÇİFTÇİ

AYNADA ARBEDE

iliklerime dek daraldın kapı
aşk ki kovuğumda dar meydan
canımı sıvazlayan derin yontu
çöle sığıntı bir yelkenim; sağır.

ovdum tenimi sabrın merneriyle
kurmaca yalnızlık bu etimi kavuran
karanlığa gövdeyim sabana koşulmuş
gözlerimin fırınında daraldın kapı.

tüketti öyküsünü tanrı; kırgın.
saat ayarı miyim küs pencerelere?
sırtımda acının ulusu, aynada arbede
özlem dönencesinde daraldın kapı.

hüznün ayazı bohçalanır; çığlığın paslı.
sahi neden şiirime dolandın kapı?

okuyordum ama kitap gerçekten farklı ... izlekler, imgeler daha bir yerine oturuyor, söyleyişin tutarlılığı veya tutarsızlığı kendini ele veriyor kitap bütünlüğünde." (Baki Asiltürk)

'Fuat Çiftçi'nin şiirlerinde sık kullandığı bu teknik var. Söylediklerini bir ... gibi bitirmekten, toplu bir düşünce yumağına dönüştürmekten başlıyor. Şöyle ki: 'susmak eşittir dönmemekle', 'barış bir çocuğun adıdır mutlaka', bu örnekler çoğaltılabilir. Bu bir değişim meselelere, veciz sözlere yaklaşan bir tarafı da var elbet. ... Çiftçi yer yer kesin sözler söylemekten hoşlanan bir tip. Esnekliğe yer vermiyor. Onda sözün tartısı taş kadar ağır." (Hüseyin Peker)

ESERLERİ (Şiir):

... Dağlarına Gümüş Giyindim (1990), *Tedirgin Yalnız Kuşkulu* (1990), *Ufuk Bir Ustura* (şiir bülteni), *Aynada Arbede* (2005).

HAKKINDA: Hüseyin Peker / Aynada Arbede (Cumhuriyet Kitap, sayı: 790), ... Çiftçi / Belleğin Hayali Müzesi: Aynada Arbede (Şiiri Özlüyorum, sayı: 11, ... Haziran 2005), Baki Asiltürk / Dedim Bütün Sözcükleri (Virgül dergisi, ... (Mayıs- Haziran 2005).

ÇİFTÇİ, Hasan

Türk dili ve edebiyatı araştırmacısı. ... Bahçecik köyü / Karakoçan / Elazığ doğumlu. Atatürk Üniversitesi ... Dili ve Edebiyatı Bölümü (1986) ... Yüksek lisansını *"Sirâci-yi ... Divanı"* adlı tezle (1992), doktorasını *"Ubeydâ Zâkânî, Toplumsal ... Alaylar, Ahlâk ve Felsefesi"* adlı tezle (1996) Atatürk Üniversitesi Fars Dili ve Edebiyatı Bölümünde tamamladı. Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümünde araştırma görevlisi (1993), uzman (1987), yardımcı doçent (1996) ve doçent (2001) olarak çalıştı.

Makaleleri, *Meşhed, Mecelle-i İrânşinâsî, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yedi İklim, Akademik Araştırmalar, Nüsha* dergilerinde yayımlandı. *TDV İslâm Ansiklopedisi* için madde yazdı. *Nüsha* ve *EKEV Akademi* dergisi için hakemlik yaptı.

ESERLERİ:

İNCELEME: *Klasik Fars Edebiyatında Hiciv ve Sosyal Eleştiri* (2002), *Hayyâm'ın Hayatı, Felsefesi ve Gerçek Rubâîleri* (Alî Asgar-ı Halebi-Muhammed Ali-yi Furûgi-Kâsım-ı Ganî'den, 2002).

ÇEVİRİ: *Farsça Klasik Metinlerden Seçmeler* (M. N. Şahinoğlu-M. Vanlıoğlu ile, 1990), *Farsça Modern Metinlerden Seçmeler* (M. N. Şahinoğlu-M. Vanlıoğlu ile, 1990).

FARSÇA: *Müntahâbâtî ez Mutûn-i Kohen-i Fârsî* (1998), *Müntehabâtî ez Mutûn-i Mu'âsır-i Fârsî* (1998), *Farsça Metinler* (2003).

Hasan Çiftçi

Hüseyin Çiftçi

ÇİFTÇİ, Hüseyin

Şair. 15 Haziran 1945, Mucur / Kırşehir doğumlu. Gazi Ü. Eğitim Fakültesi Fransızca Bölümü mezunu. Çeşitli şehirlerde Fransızca ve Türkçe öğretmenliği yaparak emekli oldu. Şiirleri *Gülpınar, Kemalist Ülkü, Şiiri Özlüyorum, Milli Kültür, Millî Eğitim, Ajans Türk, Güvercin* dergilerinde yer aldı. Şiirlerinin bir bölümü TSM formlarında bestelendi. Şiirlerini 1979'da *Gün Dalında Güzel* adlı bir kitapta topladı.

"Hüseyin Çiftçi, düşünsel ve sanatsal uğraşlarla Anadolu dergilerinde boy gösteren değerli bir ozanımız. (...) Dizelerinde yalınlığa yer verdiği gibi gizemciliğe de önem verir. Günümüz şiirindeki, modern ötesi patentli kapalılık, okuru iterken, Çiftçi'deki yalınlık okurun işini aslında kolaylaştırmıyor. Etkili bir yalınlığın ve ritmik akıcılığın sezildiği şiirlerinde, doğaya karşı sevgi dolu coşkulu yaklaşımın ve toplumsal duyarlılığın egemen olduğu görülür. Sözcüklerle şaşırtıcı imleri okura giydirir. Saflığın ve gizemin akıntısında şiirini kurar; sihirli öğelerle düşünce banyosu yaptırır okuruna. Güçlü ve gizil şiirlerin tohumlarını saçtığı gibi onları hareketli kılmanın yolunu bilir. Yoğun bir duygusallık taşıyan, kendine özgü mecazlara ve sözcüklere yer veren şiirleriyle de farklılığı açıkça ortaya çıkar. Bunları gerçekçi ve akılcı temelde devindirir. Duygu, uyum, düzen ve bütünlük öğeleri, Hüseyin Çiftçi şiirlerinin tamamında egemendir." (Yunus Çağlar)

HAKKINDA: İsa Kayacan / Merhaba Dediğim Ozanlar Arasında (1979), İsa Kayacan / Hüseyin Çiftçi'den Dörtlükler (Ekonomi ve Politika'da Olay gazetesi, Ankara, 23.5. 2003), Yunus Çağlar (Kızılırmak gazetesi, sayı: 9549).

ÇİFTÇİ, İrfan

Araştırmacı-yazar. 27 Mayıs 1965, Arpaçay / Kars doğumlu. Dost, İlhan Mete gibi imzalar da kullandı. Yerlikavak İlkokulu (1977), Gebze Lisesi (1983), İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, Maliye Bölümü (1990) mezunu. Bitirdiği fakültede

HÜSEYİN ÇİFTÇİ

ŞİİR SORGUDA- YANITLAR

- Şiirde yalınlıktan ziyade, gizemlilik, kapalılık ve yoğunluk olmalıdır. Bir yığın karmaşık görüntülerden sıyrılıp öze inersek; özde aranan yanıtın ipuçlarını bulabiliriz. Şiir, dili kullanır; dille yazılır. Yaşamın tüm unsurları şiir dilinde vardır.

Özdeki özellikleri yakalayarak şiiri şiir yapan dile varırız. Bu dil, konuşma ve öykü dilinin ötesindedir. Aykırı bir dildir.

T.S. Eliot, şiirin gündelik dilden beslenmesini savunur. Ancak bu besinle şiirin kendisini besleyeceğini düşünür. Bu görüşe katılmak mümkün gibi görünmüyor. Şiiri başka bir dile çeviremediğinizde, onun gerçek şiir olduğuna inanabilirsiniz...

Cemal Süreya'nın dediği gibi, şiir " dünyadan daha gerçek bir dünya, hatta gerçekten daha bir gerçek" yaratır, yaratmalıdır da.

Şiir, düzyazı ve anlatı kurmacasının içinde yer almaz. Şiiri, öykü ile melezleştirmemek gerekiyor kanımca.

- Şair, gizemli dili doğal dilden ayıran adamdır. Sıradan bir gazete haberinin tümcelerini kırarak, dizeler halinde dökümünü yaptığınızda, bunun şiir olduğunu savunabilir misiniz? Bu sıradan sözlere duygusal ve düşünsel titreşim kazandırsanız bile, şiirsellikte dahi varamazsınız... Şiirle düzyazı arasındaki farkı yürümek ve dans etmek diye algılarsak, ne söylemek istediğimizi açığa vururuz gibime geliyor.

Şiir yazmak eğitim ve emek gerektiriyorsa, doğalki şiir yazmanın kuralları vardır. Günlük dile yaslanmamış dili kullanmak, bu dili şiire evirmek kuralları içine alıyor diyebilirim. Şair, yarattığı imgelerin yeniliği ile bir dil kaynağı olma özelliğine sahiptir. Bu da, dediğim gibi, eğitim ve emek gerektirir.

Şiirsel imge gündelik dilden kaçıştır. Sıradan dilin sıradan şeyleri ifade ettiğini vurguluyorum. Şair, imgeleriyle yepyeni bir dili dile geçirerek , bir bilen olduğunu ortaya koyar. Varlığın derindeki tüm katmanlarını sarsacak bir sözü sadece şair söyler diyorum.

Şiirin yaptırımı olsaydı, bu gün dünyayı kavuran savaşlar, halkını yoksulluğun içine terk eden liderler olur muydu? Çocuklar, savaştan ve açlıktan ölür müydü? Şairin sözü doğru yere dokunur ama bu sözün yaptırımı yoktur. Zaman çekirdeğinin içindeki gizemleri ortaya döken şair, insanları içine emen tüm kötülükleri dizesinin tersiyle itecek gücü bulamaz, insanın dünya cennetini yitirmemesini sağlar şair, imgeleri derinse.... Hepsi, bu... Şair, varsıllığın eşiğinde konuşur. Yoksulluğun eşiğine düşmeye görsün, doğurduğu imgeleri acımasızca öldürür.

Şairin, tüm savaşları ve kötülükleri geri püskürttüğünü savunacak bir dünya düşleyebiliriz. Şairin sonsuz gücüyle, dünyadaki varlıkları bir yuvanın içinde tuttuğunu varsayabiliriz. Bunlar hep düşün olarak kalacak belleklerde. Çünkü şiirin yaptırımı yoktur...

İrfan Çiftçi

"Türkistan'daki Türk Cumhuriyetlerinde Sosyo-Ekonomik ve Siyasal Değişim" teziyle yüksek lisansını (1993), *"Uluslararası İlişkilerde 'Öteki' Kavramı ve AB-İKÖ İstanbul Buluşmasında Türk Modeli Söyleminin Gelişimi"* teziyle doktorasını (2006) tamamladı.

Çalışma hayatına 1978'de *Marmara Ekspres* (Gebze) gazetesinde başladı. PİAR, İTO gibi kuruluşlarda araştırmacı ve editör, *Güneş* gazetesinde kültür-sanat servisi sorumlusu (1985), *2000'e Doğru* dergisinde muhabirlik ve yazarlık (1985-87), *Günaydın-Tan* gazetelerinde gençlik ve kültür sanat sorumlusu (1988-89), İstanbul Üniversitesi ÖKM'de öğretim görevlisi ve sanat yönetmeni (1989-92), MÜSİAD Genel Merkezide basın danışmanı ve yayın müdürü (1992-94), İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür AŞ'de genel koordinatör (1994-99) aynı belediye bağlı Kültür İşleri Daire Başkanlığında genel koordinatör (2000-01) olarak çalıştı. 2001 yılından itibaren: İÜ İletişim Fakültesi öğretim görevlisi olarak çalışmalarını sürdürdü. İÜ Edebiyat Kulübü, TYB (yedi yıl İstanbul Şubesi yönetim kurulu üyesi, sekreter), UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Toplumbilim Komitesi, Avrasya Aydınlar Forumu (Türkiye temsilcisi) üyesidir.

Yazıları 1978'den itibaren yurtiçinde *Marmara Ekspres, Amatör Sanat, Fanatik, Hürriyet Gösteri, Geniş Zamanlar, 2000'e Doğru, Dergah, İkindi Yazıları, Genç Dost, Erguvan, Edebiyat, Matbuat, E Dergisi, Gece Nöbeti, Yeni Türkiye, Türk Diplomatik, Düşler Edebiyat, Düş Çınarı, Yeni Günaydın, Cumhuriyet Dergi, ve Yeni Şafak* gibi dergi ve gazeteler ile yurtdışında *525.Gazete, III.Sektör,Hazer, Yol, Günay, İntertürk, Bremen Art, Kazan Utları, Litaratura* gibi dergi ve gazetelerde yayımlandı. Kanal 7 (1997-99) ve STV'de (1998) kültür-sanat programları hazırlayıp sundu.

DERLEME ESERLERİ (Derleme): *Fatih ve Fetih* (İbrahim Kiras'la birlikte, 1998), *Yaşasın Cumhuriyet Sergileri* (Burçak Evren ile, 1998), *Üç İstanbul* (Burçak Evren'le birlikte, 1999).

ÇİFTÇİ, Kemal

Yazar, çevirmen. 5 Eylül 1959, Göle / Ardahan doğumlu. Erzurum Lisesi (1975) ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Filolojisi Bölümü (1982) mezunu. Yeşilköy Havaalanı Turizm bürosu elemanı, Maltepe Askeri Lisesinde ve Özel Akasya Lisesinde İngilizce öğretmeni, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesinde okutman, *İnsan ve Kainat* dergisinde yazı işleri müdürü, TGRT televizyonunda yapımcı-yönetmen, *Yeni Şafak* gazetesinde köşe yazarı, Yedirenk İletişimde genel müdür, BSF Akademide Yönetim Kurulu üyesi gibi görevlerde bulundu. Gazetecilik mesleğine atılarak bir süre *İnsan ve Kainat* dergisi ile TGRT ve *Yeni Şafak* gazetesinde çalıştı. İstanbul'da reklamcılık yaptı. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, İLESAM

Kemal Çiftçi

ve New York Bilimler Akademisi üyesidir.

Yazarlığa 1973'te *Hür Söz* (Erzurum) gazetesinde başlayarak *İnsan ve Kainat, Diriliş, Kültür Dünyası* ve *Yeni Asya* dergilerinde ve *Yeni Asya* gazetesinde yayımlandı. Türkçeye ve İngilizceye çeviriler yaptı.

ESERLERİ:

RÖPORTAJ: *Bilimin Penceresinden* (1990).

DENEME: *Uzayda Hayat Var* (1997).

ÇEVİRİ: *Biraderlik* (Stephan Knight'tan, 1989), *Asil Nadir Olayının Aydınlığında* (Tim Hinddle'dan, 1992), *The Holy Quran* (İngilizceye, Ebu'l A'la el Mevdudi'den, 1996), *Çanakkale Destanı* (İngilizceye, Ergun Göze'den, 2000), *The Garden of Besmeleh, Yüce Kur'an Meali* (Mevdudi'nin İngilizce meallerden), *Bilim Nereye Koşuyor* (1997).

HAKKINDA: Cihan Yamakoğlu / Türk Kültürü Avrupa Topluluğunda (1990), Ahmet Öztürkmen / Bilimden Damlalar (1998), Hüsrev Hüsrevoğlu - Hüsrev Hüsrevoğlu'nun Pekçolak - Zeki Büyüktanır / Hüsrev'den Günümüze Anadolu Destanları (2002), Ömer Öztürkmen / Karınca Dergisi Özür Dilerim (2004).

ÇİFTÇİ, Nuray

Çizgi romancı. 1959, İstanbul doğumlu. 1980 yılında İstanbul Devlet Yüksek Güzel Sanatlar Yüksekokulu Grafik Bölümünü bitirdi. Sanat dergilerinde yaptığı illüstrasyonların yanı sıra reklam ajanslarında grafiker ve art direktör olarak çalıştı. Reklam ajanslarında art direktörlük ve dergi yayıncılığında görsel yönetmenlikle çalışma yaşamını sürdürdü.

1989 yılından başlayarak günlük gazetelerde yayımlanmakta olan *Bulut Bebek* bant karikatürlerini 1994 yılında *Bulut Bebek 1* ve *Bulut Bebek 2* adlı kitaplarda topladı ve aynı yıl ilk tekil karikatür sergisini açtı. 1993-1994 yılları arasında *Kadınca* dergisinde *Binbir Kadın Masalları* adlı çizgi öyküleri yayımlandı. 1992 Grafikerler Birliği Kuruluşu Billboard ödülünü aldı.

ESERLERİ (Çizgi-roman):

Bulut Bebek (2 cilt, 1994), *Binbir Kadın Masalları* (2002).

HAKKINDA: Nuray Çiftçi / Binbir Kadın Masalları (2002).

ÇİFTÇİGÜZELİ, Mehmet Cemal

Öğretici-yazar. 1945, Kilis doğumlu. Yeni Lisesi (1966), Gazetecilik Enstitüsünü (1968), İstanbul İTİA İşletme ve Halkla İlişkiler Yüksekokulu Radyo Televizyon Bölümü (1979), Devlet Lisan Okulu (1984) mezunu. Ayrıca Tunus Burgiba Yabancı Diller Enstitüsünde öğrenim gördü.

Öğretmenliğe 1967'de *Babıalide* adlı gazetesinde başladı. *İttihad*, *Hürriyet* (1970), *Özgür* gazetelerinde muhabir, düzeltmen, sayfa sekreteri, yönetmen ve müdür olarak çalıştı. 1976'da girdiği TRT' de yurtdışı yayınları redaksiyon bölümünü yönetti, haber programları üretti. Türkiye Yazarlar Birliği yönetim kurulu üyeliğinde on bir yıl görev yaptı. 1976'da TRT'ye muhabir olarak girdi. Haber merkezinin çeşitli birimlerinde yöneticilik yaptı, Türkiye'de ilk defa Teleteks haberciliğini başlattı (1989). TRT'de haber ve programlar üretti.

Kilis *Hududeli* gazetesinde Pırıltı sayfasını yönetti ve yazdı (1961). Yazıları *Yeni Ülkü* (1962), *Kilis Hududeli*, *Pırıltı* (1963), *Yeni İstiklâl* (1963), *Akpınar* (1964), *Millî Gençlik* (1967), *Sebil* (1968), *İttihad* (1968), *Yeni Devir* (1975), *Özgür* (1976), *Mavera* (1977), *Mehmet Akif Araştırmaları* (1984), *Zaman* (1987), *Türkiye* (1992), *Türk Yurdu* (2003) dergi ve gazetelerinde yayımlandı. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*'ne maddeler hazırladı. Mehmet Akif Ersoy Fikir ve Sanat Vakfı kuruculari arasında bulundu, yönetimini üstlendi. 46 ülkede temas ve incelemelerde bulundu. Lefkoşe ve Jakarta'da Dünya Gazeteciler Konferansında Türkiye'yi temsil etti, tebliğ sundu.

ESERLERİ:

Milli Bir Eğitime Doğru (1967), *Yüzaltmış Üç* (1974), *Muhterem Başkan* (1975), *Kavgamız* (1976), *Teleteks Haberciliği* (ders ve kurs notları, 1990), *Yıldızlar Yeniden Parlıyor* (gezi notları, 1994), *TBMM'de İstiklal Marşı ve Mehmet Akif / Mehmet Akif Ersoy Albümü* (Mehmet Çetin ile, 2001).

ÇİFTKAYA, Murat

Yazar, çevirmen. 1965, Ceyhan / Adana doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Ceyhan'da tamamladı. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü, Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği Bölümü mezunu. Özel bir üniversitede öğretim görevlisi olarak çalıştı. Çiftkaya'nın deneme ve öyküleri *Köprü*, *Karakalem* ve *Zafer* dergilerinde yayımlandı. İngilizceden çok sayıda kitap çevirisi vardır.

ESERLERİ:

Düşünen Öyküler, *İlham Öyküleri*, *Rahmet Öyküleri*, *Gülümseyen Öyküler*, *Bilgelik Öyküleri* (2002), *Gökkuşağı Öyküleri*, *Başarı Öyküleri*, *Anne Baba Çocuk Öyküleri* (2003).

ÇİFTOĞLU, Ahmet

Şair. 30 Eylül 1930, Kars'ta dünyaya geldi. İlk, orta ve lise öğrenimlerini burada tamamladı. Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi son sınıfında iken, kaydını Almanya'ya aldırtarak, on yedi ay çeşitli hayvancılık işletmelerinde "Zooteknik" üzerine pratik yaptı. Justus Liebig Üniversitesi-Gissen / Lahn da iki sömestr öğrenim gördükten sonra Türkiye'ye döndü. Sırası ile Selim, Ardahan ilçeleri hükümet veterinerliği, Erzurum veteriner müdür yardımcılığı, Ağrı Et Kombinası müdürlüğü görevlerinde bulundu. Yedi yıl aralıksız Erzurum il radyosunda ek olarak sosyal, kültürel, toplumsal ve mesleki konularda, her hafta üç kez olmak üzere program yapımcılığını da yürüttü. 1981'de çıkarılan erken emeklilik yasasından yararlanarak emekli oldu.

ESERLERİ:

Işıklı Günler, *Kendi Kaleminden*, *Şiirler*.

HAKKINDA: Hüseyin Yurdabak / Şiirle Yaşayanlar – Şiir Antolojisi III (2004).

ÇİĞDEM, Ahmet

Yazar. 1964, İkizören / Çankırı doğumlu. İlk, orta, lise öğrenimini Çankırı'da tamamladı. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi (1985) mezunu. ODTÜ Sosyoloji Bölümünde yüksek lisans (1988) ve doktorasını tamamladı (1996). 1997'de doçentliğe yükseldi. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde öğretim üyesi olarak çalışmalarını sürdürdü.

ESERLERİ:

Akıl ve Toplumun Özgürleşmesi (1992), *Aydınlanma Düşüncesi* (1993), *Bir İmkan Olarak Modernite* (1997).

ÇİĞDEM, Süleyman

Tarih araştırmacısı. 8 Aralık 1966 doğumlu. Atatürk Üniversitesi Tarih Bölümü (1989) mezunu. Yüksek lisansını (1992) ve doktorasını (1996) Atatürk Üniversitesi Eskiçağ Tarihi Anabilim Dalında tamamladı. Atatürk Üniversitesinde araştırma görevlisi (1990-97), yardımcı doçent (1997-) olarak görev yaptı. Eskiçağ Tarihi Anabilim Dalı başkanlığı, Türk Ermeni İlişkileri Araştırma Merkezi müdür yardımcılığı görevlerini yürüttü. Ma-

Süleyman Çiğdem

kaleleri, *Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Bilimleri Araştırma* dergilerinde yayımlandı. *Alaca Tarihi* (2002) adlı bir kitabı vardır.

ÇİĞİLTEPE, Asaf

Şair, oyuncu, yönetmen (D. 1934, Ankara - Ö. 7 Haziran 1967, Islahiye). Ortaöğrenimini Galatasaray Lisesinde tamamlayarak bir süre İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesinde okudu. Öğrenimi yarıda bırakarak özel tiyatrolarda oyunculuğa başladı (1954). Burslu olarak gittiği (1956) Fransa'da ayrıca Almanya, İsveç ve Finlandiya'da tiyatro araştırmaları yaptı. Théatre National Populaire'de yönetmen yardımcılığı, Comédi de Saint-Etienne ve Compaigne Chavert'de yönetmenlik ve oyunculuk yaptı. 1960'ta dönüşünde İstanbul Şehir Tiyatrolarında, kurduğu Arena ve Ankara Sanat Tiyatrosunda (AST) yönetmenlik yaptı. 2 Haziran günü geçirdiği bir trafik kazasında ağır yaralandı, Hacettepe Hastanesinde tedavi altındayken öldü.

Şiirlerini *Yenilik*, *Mavi* dergilerinde (1953-57) yayımladı. Şiir dosyası *Uzak* basılmadı. 1957 Yunus Nadi Şiir Armağanı birinciliğini, "72. Koğuş" ile 1967 En İyi Yönetmen Ödülünü kazanmıştı. *Kral Übü* (Alfred Jarry'den, 1962) adlı bir çevirisi vardır.

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 2, s. 147), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

ÇİLİNGİR, Oşin

Araştırmacı. 1945, Diyarbakır doğumlu. Hançepek mahallesinde büyüdü, Süleyman Nazif İlkokulunu bitirdi (1957). Aynı yıl ailesiyle birlikte İstanbul'a göçtü. Surp Haç Tıbrevank Ermeni Lisesi (1963) ve İTÜ Maden Fakültesinden (1969) mezun oldu. Maden mühendisliği, meslek örgütlerinde yöneticilik ve kısa bir süre de gazetecilik yaptı. Haftalık *Agos* gazetesinde değişik türde yazılar kaleme aldı. *İçimizdeki Kara Delik* (2002) adlı bir araştırma kitabı vardır.

HAKKINDA: Oşin Çilingir / İçimizdeki Kara Delik (2002).

ÇİLLİ, Bilâl Reşit Rüşdî

Tasavvufçu (D. 1914, İzmir / Urla - Ö. 1998). Son dönem mutasavvıflarından. Urlavi künyesini kullandı. Çocukluk yılları işgal altındaki Urla'da geçti. Uşşakiliğe mensup bir çevrede büyüdü. Yoğurtçuluk ve kamyonculuk gibi işler yaptı. Tasavvufi eğitimini Aziz Efendi ve Kurşunlulu Ali Hoca adlı sûfilerden aldı. *Uşşakîlik* (2003) adlı eserinde hatıralarına da yer verdi.

ÇİLOĞLU, Ramazan

Şair. 1 Ocak 1952, Koçtepe köyü / Gönen / Balıkesir doğumlu. Beş yaşında iken babasız kaldı. İlkokulu Koçtepe'de, öğretmen okulunu Gönen'de okudu. 1972 yılından itibaren Isparta ve Karabük'te öğretmenlik yaptı. 1988 yılında AÖF'de önlisansını tamamladı. 1999, 2002, 2003 yıllarında Almanya, Fransa ve Almanya'ya gidip döndü. 2002 yılında emekli oldu. Eski TÖBDER, Halkevleri üyesiydi. Eğitim-İş, Eğitim-Sen, ADD, ÇYDD, Göller Bölgesi Şairler ve Yazarlar Derneği üyesidir.

Ramazan Çiloğlu

Şiirleri ile makale, gülmece, öykü, anı ve fabl türü yazıları *Duygu Seli*, *Bizim Ece*, *Öğretmen Dünyası* (1980-2003) gibi çeşitli dergiler ve *Isparta* gazetesi vd. ile *Bizim Ece 2001 Şairler Antolojisi*'nde yer aldı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Gelendost Hacılar Köyü Dünü ve Bugünü* (1998).

ŞİİR: *Düş Değil Gerçek* (2002), *Sonsuzluğu Aramak* (2004).

HAKKINDA: Mehmet İri (Isparta Akdeniz gazetesi, 14.7.2001), Bizim Ece 2002 Şairler Antolojisi (2002), Ahmet Otman / Bizim Ece Şairler Antolojisi 2003 (2003), Hürsöz Şairler Antolojisi (2004), Mavi Kanatlı Duygular Şairler Antolojisi (2004), 2004 Yılı Atatürk Türkiyesi Şairler Antolojisi.

ÇİMEN, Ali

Gazeteci-yazar. 1971, İstanbul doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini burada tamamladı. Bir süre Karadeniz Teknik Üniversitesinde okuduktan sonra girdiği İstanbul Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu (1995). 1991'den itibaren gazetecilik hayatına başladı. *Zaman* gazetesinde dış haberler, magazin servislerinde çalıştıktan sonra, bir süre gazetenin Almanya merkezinde görev yaptı. Çalışmalarını bağımsız gazeteci olarak sürdürdü.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Echelon - İstihbarat Dünyasının Perde Arkası* (2002).

DERLEME: *Tarihi Değiştiren Konuşmalar* (dünya ünlülerinin özdeyişleri, 2005).

ÇİMEN, Altan

Romancı. 1966, İzmit doğumlu. İlköğrenimini Gaziantep ve İzmit'te tamamladı. Kabataş Erkek Lisesini ve ODTÜ Endüstri Mühendisliği Bölümünü bitirdi. Okul yıllarında çalışmaya başladığı bilişim sektöründe kariyerine devam etti. Sistem analizi ve sistem tasarımı üzerinde uzmanlaştı. Bilişim sektöründe değişik kademelerde çalıştı, yöneticilik yaptı. *Kuantum Şifresi* (2004) adlı bir romanı vardır.

ÇİTOĞLU, Hayriye

Şair. 1932, Hasankale / Erzurum doğumlu. İlkokulu Erzurum'da okudu. Öğrenim hayatına ortaokulu bitirmeden son verdi. Dört çocuk annesi ve ev hanımıdır. Şiirlerinde hece ölçüsünü kullandı. *Kırk Yılın Ardından* isimli ilk şiir kitabını 1985 yılında yayımladı.

HAKKINDA: Hüseyin Yurdabak / Şiirle Yaşayanlar Antolojisi (2002).

ÇİVİTCİZADE GALİB BEY

Şair (D. 1877, Kayseri - Ö. 30 Mart 1906, İstanbul). Tam adı Mehmed Galib Bey. Eserlerinde "İbn-i Seyyid Gâlib" imzasını kullandı. Çivitcizade adıyla tanındı. Kayseri eski tapu başkâtiplerinden Seyit Efendi'nin oğlu. Ahmetpaşa İlkokulunu bitirdikten sonra Karakimselizade Hoca Mehmet Efendi'den ders ve icazetname aldı. İstanbul'a giderek Farsça ve Fransızca öğrendi. Tahsilini tamamladıktan sonra Tahrirat Kaleminde çalıştı ve çeşitli okullarda öğretmenlik yaptı.

Bir güzele gönlünü kaptırıp iki yıl tedavi gördü. Kayseri'ye dönerek, ailesini geçindirmekte güçlük çeken babasına, Arapça ve Farsça özel dersler vererek yardım etti. Ancak taşkın mizacı nedeniyle çevresinin eleştiri oklarına hedef oldu. Nazım Paşa'nın mutasarrıflığı sırasında ilkokul muallimliğine atanan Galib Bey, zamanın Sivas Valisi Reşit Akif Paşa'ya Vezaret rütbesi verilmesi üzerine yazdığı kasideyle Paşa'nın takdir ve hayranlığını kazanarak, Sivas'a davet edilip Sivas İdadisi müdür muavinliğine tayin edildi. Ancak eğitim düzeyi bu göreve uygun olmadığı için çevresi tarafından şiddetli biçimde eleştirilince 1909 yılında intihar etmek suretiyle hayatına son verdi. Olaydan üzüntü duyan hamisi Reşit Akif Paşa, onu Keçecizade İzzet Molla'nın yanında kazdırdığı

mezara bizzat defnetti. Afyonlu Vehbi Efendi'nin bir mersiyesinde geçen:

"Ah aşk, eyvah aşk, ey hadimi cenab-ı aşk
Bir i tesirinle işte Galib etti irtihal"

dizeleri, Galib Bey'in bir aşk uğruna intihar ettiğine kanıt gösterilmektedir.

Galib Bey'in şiirlerinde daha çok tasavvufi bir eda görülmekle beraber, dönemin asıl coşkunluğunu aşk şiirlerinde dile getirdiği kabul edilmiştir. Musiki meclislerinde söylediği şarkılarla dinleyenleri mest edecek kadar müzikle içiçe bir hayat sürdüğü de bilinmektedir.

ESERLERİ:

Divan, Şerh-i Nazm-ı El Ferid, Terceme-i Hanet Suâd, Ahsen-ül-Kasas, Fuad i Eyyam ve Leyal-i Mübareke.

HAKKINDA: Abdullah Satoğlu / Kayseri Yazarları - Başlangıçtan Bugüne kadar (1993) İbnülemin Mahmud Kemâl İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. II, 2000), Abdullah Satoğlu / Kayseri Ansiklopedisi (2003)

ÇİVİZÂDE (Muhyiddin Menteşevî)

İslâm bilgini (D. ?, Menteşe - Ö. 1608, İstanbul). Osmanlı şeyhülislâmı Menteşe eyâletinde doğdu. Tahsil için İstanbul'a gelerek iyi bir eğitim gördü. Sahrâ, Bursa, Çorlu medreselerinde müderrislik yaptı. 1527'de Mısır kadısı oldu. 1538'de şeyhülislâmlığa getirildi. Bu görevde üç sene dokuz ay kaldı. Emekliliğinin ardından uzlaya çekildi.

ESERLERİ:

el-Fatâ fi Şerhi'l Muhtâr, Hüsnü'l Kabâ fi't Tevsid.

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972).

ÇİZAKÇA, Murat

Araştırmacı yazar. 1946, İstanbul doğumlu. 1968'de Leicester Üniversitesi'nde (İngiltere) iktisat tarihi dalında yüksek lisans, 1974'te Pennsylvania Üniversitesinde (ABD) doktora yaptı. Osmanlı sanayi tarihi, gemicilik konularında makaleleri yayımlanmıştır. Türkiye Tarih Vakfı tarafından *İslâm Dünyası ve Batı'da iş Ortaklıkları Tarihi* (1999) adıyla çevrilen kitabının İngilizcesi daha önce Hollanda'da yayımlandı.

HAKKINDA Şevket Pamuk / Murat Çizakça'dan "İş Ortaklıkları Tarihi" Osmanlı'da Girişimcilik (Cumhuriyet Kitap, 1999).

ÇİZMECİLER, Vehbi

Şair, besteci (D.1877, Afyon - Ö. 10 Aralık 1936, Afyon). Babası Ozan Ali Reyzî Efendi'nin genç yaşta ölümü, kardeşlerinin tüm sorunlarını Vehbi'nin yüklenmesine neden oldu. Bu nedenle rüştiyeyi bitirmeden ayrılmak zorunda kaldı. Geçimini sağlamak için Tapu Müdürlüğünde kâtiplik yaparken, bir yandan da medrese öğrenimini yapmaya çalıştı ama başaramadı.

Birinci Dünya Savaşı sırasında trenler üzerinde katar polisliği yaptı. Millî Mücadele'den sonra Afyon'da Milli Eğitim ve İl Daimi Encümen Başkâtipliklerinde bulundu. Devrin valisi Fahrettin Kiper'le tartışmaya girince, encümendeki görevinden azledilerek özcl idarc anbar memurluğuna atandı. Bu atanma üzerine ünlü şair Adanalı Ziya'nın hicviyesi şöyledir:

"Vehbi et ararken bumbara düştü
Tali' atı kıç attı, anbara düştü"

Küçük yaşta şiir yazmaya başlayan Vehbi'nin Türk edebiyatının hiciv üstadı Eşref'le kalem kavgası oldu. İzmir'de çıkan *Çapkın* gazetesinde Eşref hakkında hicivler yazdı, karşılıklı yazılan hicivler o dönemde ilgiyle okundu. Şiirlerinde başka şairlerin etkisi altında kalmadığı, hemen her türde başarılı örnekler ortaya koyduğu belirtilmektedir. Şairliğinin yanında İstanbul'da yayımlanan *Geveze* ve *Karagöz* gazetelerinde yazdığı mizah ve ciddi düzyazıları ile dikkati çekti. Yazıları ayrıca Afyon'da ünlü *Haber* gazetesi ve *Taşpınar* dergisinde yayımlandı.

Aynı zamanda müzisyenlik yönü bulunan Vehbi, kanun ve ney gibi enstrümanlar çaldığı gibi notaya alınmamış besteler de yapmıştır. Örneğin; *"Bülbül"* adlı ünlü şiirinin kendi bestesi olan melodileri yıllarca dillerden düşmemiştir.

Büyük bir şair iken önemli bir mevkiye geçemeyip, sürekli bir küçük memur olarak kalmasının nedeni, doğru yoldan şaşmayıp gerçekleri olduğu gibi kişilerin yüzüne söyleyivermesi ve asla değişmemesi olarak gösterilmiştir. Aynı dönemin büyük bir şairi olan Adanalı Ziya ile samimi dosttu. Bu dostluk ölümlerden sonra da sürdü. Bugün ikisi aynı mezar taşının altında yan yana yatmaktadır.

"20. yüzyılın büyük şairlerindendir. Ne var ki büyük şair olmak İstanbullu şairlerin tekelinde olduğundan birçok Afyonlu şair gibi Vehbi'nin ünü de Afyon sınırları içerisinde kalmıştır." (İrfan Ünver)

HAKKINDA: İrfan Ünver Nasrattınoğlu / Afyonkarahisarlı Şairler, Yazarlar, Hattatlar (1971).

ÇİZMECİOĞLU, Osman

Asker, şair ve yazar. 1916, Afyon doğumlu. Ailesindeki şiir sevgisi onu da bu alana yönlendirdi. Yedek subay olarak yaptığı askerlikten sonra orduda kaldı. Yarbay rütbesiyle emekli oldu. Şiirlerinde mizahi bir yaklaşım vardır, kadere isyan da sık işlediği konulardandır.

ESERLERİ:

Allah Bizimledir (1971), *Tatlı Zehir, Güzel İstanbul, Nasrettin Hocanın Çivisi, Hikâyeler.*

HAKKINDA: Ahmet Borcaklı-Gülten Koçer / CDTT Bibliyografyası (1973), Cumhuriyetin 50. Yılında İstanbul (1973), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ÇİZMECİZÂDE (Hoca Hüseyin Hüsnî)

İslâm bilgini (D. 1840, Debbâğhâne / Trabzon – Ö. 23 Temmuz 1909, İstanbul). Annesinin ölümü üzerine babasıyla birlikte İstanbul'a gitti. Önce Sıbyan Mektebinde okudu. Dârü'l Mâ'ârif'te (Valide Rüştiyesi) öğrenimini tamamlayarak 1857'de diplomasını aldı. 1859'da Şehzâde Ca-

ÇİZMECİZÂDE HOCA HÜSEYİN HÜSNÎ
GAZEL

Rinde zibende kaba olsa da hoş, olmasa da
Tîg-i bürrâne cilâ olsa da hoş, olmasa da

Muntazır dil nazar-ı pâk-i azizâne hemân
İltifât-ı cihelâ olsa da hoş, olmasa da

Fazlı, sermâye-i izzet bilen ehl-i hünere
Zer ü sim ile gınâ olsa da hoş, olmasa da

Çeşm-i mestâne-im cânân ile serhoş olana
Câm-ı endûh revâ olsa da hoş, olmasa da

Hüsnî yoksullara ihsân olur ahsen yoksa
Mâlik-i mâle atâ olsa da hoş, olmasa da.

miinde önce Hoca Ahmed Efendi'nin, sonra Rizeli Sinanzâde Seyyid Osman Azmi Efendi'nin derslerine devam etti. Onların ölümünden sonra, ilerde şeyhülislâm olacak Bodrumi Ömer Lütfi Efendi'nin derslerinde bulunarak Haziran 1878'de icâzetnâme aldı. Rüus imtihanına girerek kazandı ve mezun oldu. Ekim 1879 tarihinde Süleymaniye Camiinde Emsileden dersc başladı. Aralık 1894'te aynı camide öğrencilerine icâzet verdi. Birkaç yıl Fetvâhâneye daha sonra Meşihat Mektubî Kalemine devam etti. Galatasaray Sultânisi ve Mercan İdâdisi Farsça öğretmenliğinde bulundu. Özel olarak Bâyezid, Şehzâde ve Fatih Camiilerinde ders verdi. Son zamanlarında yalnız Buhârî okuttu. Mekke (1904), Kudüs ve Şam'da bulunan mübarek yerleri ziyaret etti. Şeyh Şetvan Efendi'den Hadis-i Şerif okuyarak icâzetnâme aldı. Medine'de bulunduğu sırada ünlü hadis alimlerinden Şeyh Zâhir'den Hadis-i Şerif okutrnası için icâzet aldı. Arap dili ve edebiyatı ile ilgili ilimleri 1886'da İstanbul'da bulunan Şeyh Mahmud eş-Şınkıtî'den öğrendi. İranlı edebiyatçılarla görüşerek Fars dili ve edebiyatının inceliklerini öğrendi. On yıl boyunca süren zihinsel rahatsızlık geçirdi, yıllarca böbrek ve mesane hastalığı ile yaşadı. Vasiyeti gereği, Eyüp'teki Hâtuniye Dergâhı hazîresinde Mesnevihân Hoca Hüsâmüddin Efendi'nin türbesinin yanına gömüldü.

"Hüsni Efendi merhum, hayatını, okumaya ve okutmaya vakf eden ahyar-ı ümmetten (müslüman ümmetin hayırlılarından) idi. Gençliğinde ilim ile gece gündüz uğraşmakdan ve bir rivayete göre, aşk saikasıyla şuurı müşevveş olarak hayatı bir müddet buhran içinde geçmişti. Öyle olmasaydı zekâsı nisbetindeki mesaisi, kendini ilim sahasında pek âli mertebelere îsâl ederdi. (...)

"Merhum, cidden ilmiyle âmil bir merd-i kâmil idi. Efkâr ve güftârında bazı garâib göze çarpardı. Fakat netice, selâbet ve gayret-i diniyyesine müncer olurdu." (İbnülemin Mahmud Kemal İnal)

ESERLERİ:

Hüsn-i Eser, Kaside-i Tevhid Şerhi, Bâğban (Şeyh Sadi Gülistan'ına şerh), *Galatât, Divan, Kur'ân-ı Kerim'in Faziletleri Hakkında Manzume.*

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri (1914), Hamamizâde İhsan / Hamsiname (1928), İbnü'l Emin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (1969), Mahmud Gologlu / Trabzon Tarihi (1975), Murat Yüksel / Türk Edebiyatında Hamsi (1989) - Trabzon'da Türk-İslâm Eserleri ve Kitabeler (1991), Murat Yüksel / Geçmişten Günümüze Trabzon Şairleri 1-Osmanlı Dönemi (1993).

ÇOBAN, Ahmet

Araştırmacı-yazar (D. 1956, Sefalık köyü / Aybastı / Ordu - Ö. 18 Temmuz, 2005). İlkokulu köyünde, ortaöğrenimini Lâdik Akpınar İlköğretmen Lisesinde tamamladı. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden 1981'de mezun oldu. Bir müddet öğretmen olarak çalıştıktan sonra, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bölümüne öğretim görevlisi oldu (1989). *"Bekir Sıtkı Erdoğan Hayatı-Eserleri-Sanatı"* konulu teziyle yüksek lisansını, *"Ahmet Haşim'in Şiir Üslûbu"* konulu teziyle de doktorasını tamamladı. 1999'da Ordu Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne yardımcı doçent olarak atandı. Geçirdiği bir trafik kazası sonucu öldü.

ESERLERİ:

Göller ve Çöller Şairi Ahmet Haşim (2004), *Edebiyatta Üslûp Üzerine* (2005).

ÇOBAN, Seyfettin

Halk ozanı. 1940, Çataklı köyü / Suşehri / Sivas doğumlu. Örgün eğitim görmedi, kendi çabasıyla okuma yazma öğrendi. 1953'te köyünden ayrıldı. Şiirlerinde hece veznini kullandı. *Sıla* isimli şiiri bestelenmiştir.

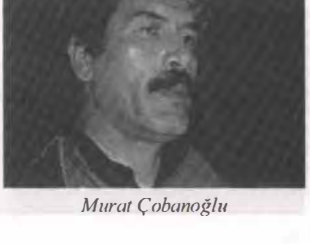
ESERLERİ:

ŞİİR: *Çobanın Dünyası* (1977), *Çobanın Dağarcığı* (1980), *Çobanın Duygusu* (1982), *Çobanın Deyişleri* (1983).

HAKKINDA: Seyfettin Çoban / Çobanın Deyişleri (1983).

ÇOBANOĞLU, Murat

Halk ozanı (D. 1 Kasım 1940, Kars – Ö. 26 Mart 2005, Ankara). XX. yüzyıl Türk âşık edebiyatının önde gelen âşıklarındandır. Babası ünlü âşıklardan Âşık Gülistandır (1900-72). Bir buçuk yaşındayken annesini kaybetti. Babası, teyzesi ve halası tarafından büyütüldü. Babası, annesinin yokluğunu duyurmamak için onunla daha çok ilgilendi, yanından ayırmaz oldu.

Murat Çobanoğlu

İlkokul öncesi, bağlama ve türkülerle tanıştırdı oğlunu. Daha on bir yaşındayken bağlama çalmaya başladı. 1952 yılında Kars Gazi Ahmet Muhtar Paşa İlkokulunu bitirdi. Babası tarafından Kars Merkez Ortaokuluna yazdırıldıysa da öğrenime başlamadı. Babasının yolunda yürümek istiyordu. Bunu anlayan babası, onun ilk ustası oldu. Oğluna âşık makamlarını, halk hikâyelerini, şiir ve türkü söylemenin inceliklerini öğretti.

Çobanoğlu, âşıklığa başlayınca önce Devranî sonra Yananî mahlaslarını kullandı. 1963 yılında Âşık Reyhanî'nin tavsiyesi üzerine Çobanoğlu mahlasında karar kıldı. 1957 yılında Kars'ta âşıklar arasında yapılan şiir yarışmasında, *Şanlı Karsımız* redifli şiirleriyle birinci olarak ilk büyük başarısını gösterdi. 1964 yılında Kars Radyosunun açtığı sınavı kazanarak Âşık Şeref ile birlikte program yapmaya başladı. 1966'dan başlayarak günümüze kadar ara vermeden Konya'da yapılan Türkiye Âşıklar Bayramına katıldı. Babasından öğrenip söylediği *Kiziroğlu Mustafa Bey* türküsüyle bir anda herkesin dikkatini çekti. Çobanoğlu, âşıklık geleneğini yaşatmak için 1971 yılında Kars'ta bir âşıklar kahvesi açtı.

Atışma, en güzel memleket türküsü, taşlama, şiir, hikâye türkü, yılın yedi şiiri, dudak değmez ve muamma dallarında sürekli birincilik ödülleri kazandı. Ozanlığının yanı sıra usta malı eserleri de yayan, yaşatan ve koruyan bir sanatçı olarak tanındı. Folklor alanında çalışmalar da yaptı. Radyo ve televizyonlarda âşıklık geleneğiyle ilgili bazı programlarda sazı ve sesiyle çalıp söyledi. Yirmi civarında kasct ve plâk doldurdu. Ünü Avrupa'daki yurttaşlarımız arasında da yayılınca Almanya'ya, Hollanda'ya, İsviçre'ye ve Fransa'ya davet edildi. Bu ülkelerde de sayısız konserler verdi. 1987 yılında ortaokulu, 1992 yılında da liseyi dışardan bitirdi. Üniversite giriş sınavlarına katılıp Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesine kaydını yaptırdı. Yurtiçi ve dışı seyahatleri ve Kültür ve Turizm Bakanlığındaki görevi dolayısıyla yükseköğrenimini tamamlayamadı.

Hayatı ve sanatı üzerine Atatürk Üniversitesinde İbrahim Balcı'nın bitirme tezi (1992) ve Erciyes Üniversitesinde Dr. Bayram Durbilmez'in yüksek lisans tezleri (1993) bulunmaktadır. Şiirlerinden 330'u yardımcı doçent Ali Kafkasyalı tarafından bir araya getirilerek *Âşık Murat Çobanoğlu-Hayatı Sanatı Eserleri* (1984) adlı kitapta yayımlandı. Ankara Üniversitesi Göğüs Hastalıkları Hastanesinde vefat etti. Cenazesi memleketi Kars'a götürülerek burada defnedildi. Yıldız

Hanımla evliliğinden (1958) iki kız, iki erkek çocuğu bulunmaktadır: Şentürk (1961), Nasibe (1968), Nesrin (1971) ve Ozan Umut (1980). Çocuklarının da şiir söyleme ve müzik yetenekleri vardır.

"Aşık Çobanoğlu, Türk Aşık Edebiyatında saygın bir yer edinmiştir. Ünü, hümetleri meslektaşlarının dillerinde, tellerinde yüzyıllar boyu yaşayacaktır. Durağı cennet olsun..." (Nail Tan)

HAKKINDA: Feyzi Halıcı - Hüseyin Yurdabak - Abdullah Satoğlu / Gönül Sohbetleri IV (2000), Şeref Taşlıova / Arkadaşım Murat Çobanoğlu (Türk Edebiyatı, Mayıs 2005).

ÇOBANOĞLU (Kelebekçi), Murat

Şair. 1961, Malatya (Merkez) doğumlu. İlkokulu Hidayet'te, ortaokulu Kubilay 'da okudu. ŞKÖ Endüstri Meslek Lisesi mezunu. Askere gidene kadar çadır branda dokuma tezgâhlarında, askerlik dönüşü çeşitli fabrikalarda kısım ustası olarak çalıştı. 1989 yılından itibaren İstanbul Ulaşım şirketinde güvenlik görevlisi olarak

Murat Çobanoğlu (Kelebekçi)

çalıştı. Şair-Ozan ve Yazarlar Kültür Derneği Yönetim Kurulu üyeleri arasında yer aldı.

Şiirleri 1976-81 yılları arasında *Yeni Malatya* gazetesinin şiir köşesi ile *Mega Eflatun 3, Malatyalı Şairler* 3 antolojileri gibi birçok antolojide yayımlandı. Şiirlerinin bir bölümünü 1993 yılında *Gözyaşlarımı Topluyorum* adlı kitabında topladı.

ÇOBANOĞLU, Özkul

Edebiyat araştırmacısı. 1961, Ayvalık / Balıkesir doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Ayvalık'ta, Cumhuriyet İlkokulu ve Ayvalık Lisesinde tamamladı. 1986 yılında Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. 1987 yılında Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Türk Halkbilimi Anabilim Dalında araştırma görevlisi

Özkul Çobanoğlu

olarak göreve başladı. 1989-92 yılları arasında Yükseköğretim Kurulu tarafından görevli olarak gönderildiği Amerika Birleşik Devletleri Indiana Üniversitesi Folklor Enstitüsü yüksek lisans programından *"The Relationships Between Oral Forms of Folklore and Mediated Performances in the Cult of Çakıcı Mehmet Efe"* adlı teziyle mezun oldu. 1990-91 Indiana Üniversitesi Folklor Enstitüsünde araştırma asistanı olarak görev yaptı. 1992-96 yılları arasında Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde doktora programını *"Aşık Tarzı Şiir Geleneği İçinde Destan Türü Monografisi"* adlı doktora tezini hazırlayarak tamamladı. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Türk Halkbilimi Anabilim Dalına (1997) yardımcı doçent unvanı ile öğretim üyesi olarak atandı. Doğu Akdeniz Üniversitesinde misafir öğretim üyesi olarak çalıştı. *"Türk Halk Kültüründe Memorat Türü Üzerine Bir Tahlil Denemesi"* adlı tezi (1998) ile doçent oldu, 2000 yılında Türk Halkbilimi Anabilim Dalı başkanlığı görevini üstlendi. 2001'de Kosova Priştina Üniversitesi Türkoloji Bölümünde Türk uygarlığı ve dilbilime giriş dersleri verdi. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Türk Halkbilimi Anabilim Dalında ve Özbekistan Taşkent Üniversitesi Şarkşinaslık Fakültesi Türkoloji Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yaptı.

Ulusal ve uluslararası bilimsel toplantılarda sunulmuş çok sayıda bildirisi, ansiklopedi maddeleri ve hakemli dergilerde yayımlanmış bilimsel makaleleri vardır. Makalelerini, *Türk Kültürü, Milli Folklor, Journal for Cypriot Studies, Türk Dünyası İncelemeleri, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, HÜ Türkoloji Araştırmaları, Yeni Türkiye, Folklor ve Edebiyat, Doğu Akdeniz Türkoloji, Erdem* dergilerinde yayımladı. *Türk Dünyası Edebiyat Tarihi Ansiklopedisi* için madde yazdı. *Milli Folklor* ve *Folklor ve Edebiyat* dergilerinde çevirileri yayımlandı.

ESERLERİ:

Prof. Dr. Umay Günay Armağanı (Metin Özarslan ile, 1996), *Prof. Dr. Dursun Yıldırım Armağanı* (Metin Özarslan ile, 1998), *Halkbilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş* (1999), *Âşık Tarzı Kültür Geleneği ve Destan Türü* (2000), *Türk Halk Kültüründe Memoratlar* (2001), *Türk Dünyası Kültür Ekolojisi ve Atasözleri* (2001), *Türk Epik Destan Geleneği Araştırmalarına Giriş* (2001).

ÇOBANOĞLU, Süleyman

Şair. 1967, Sultandağı / Afyon doğumlu. İlkokulu Afyon'da, ortaöğrenimini ise devlet parasız yatılı öğrencisi olarak Ankara Atatürk ve Afyon liselerinde tamamladı. İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesini bitirdi. İstanbul'a 1991'de yerleşti. Çeşitli işlerde çalıştı. Kanal 7 televizyonunda kültür ağırlıklı çeşitli programların yapım ve sunumunu üstlendi.

İlk şiirini 1990'da yayımladı. 1990'dan itibaren şiirlerini *Dergâh* ve *Nar* dergilerinde yayımladı. Milli Gazete'de günlük yazılar yazdı. Bir

Süleyman Çobanoğlu

şiiri TDK 1990 Şiir Ödülüne değer bulundu. *Şiirler Çağla* adlı ilk şiir kitabıyla 1995'te Türkiye Yazarlar Birliği Şiir Ödülünü kazandı. Şiirlerinde biçim kaygısı taşıyan ve hece geleneği ile akraba bir şiir anlayışı sergiledi.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Şiirler Çağla* (1995).

DENEME: *Yobazlığa Övgü* (1997), *Aşk* ile Hain Kardeş (1997).

HAKKINDA: Kendi Toprağıma Hiç Takma Gözlerle Bakmadım (Kitap Haber, sayı:1, Temmuz - Ağustos 1999).

ÇOBANOĞLU, Şevki

Araştırmacı-yazar. 3 Nisan 1953, Taşlık köyü / Özvatan / Kayseri doğumlu. İlkokulu köyünde (1964), ortaokulu Özvatan ilçesinde (1971) tamamladı. Nevşehir Ticaret Lisesi (1974) ve Adana İktisadi Ticari İlimler Akademisi İşletme Fakültesi Ma-

SÜLEYMAN ÇOBANOĞLU

AĞLAMAK

Hangi telc vurunca böyle hıçkırabilir
Güneşi kanadı da taşıyan büyük melek
Senin ince gönlünü hangi kış kırabilir,
Ey sırma nakışında sarkıt duran kelebek!

Yaz, bütün binalara birden geldiği zaman,
Kanın gelişi gibi tıkalı bir damara,
Ilık bir sükünetle sarmalanır uyuman;
Narin bir kadifeyle kaplanır derin yara

Ağzın artık yanıyor. Artık anlatmayalım,
Kim bu ağır şeyleri böylece diyebilir!
Demirden kapıları neden ıslatmayalım,
Ta çürüsün çürüyen; evet çürüyebilir!

Gözyaşların geçiyor keskin kayalıkları,
Şiir haddi olmayan bir denize varıyor
Gözlerin, en dipteki gümüşi balıkları,
Suvarıyor gözlerin, ve yüzün ağarıyor...

liye ve Muhasebe Bölümünü bitirdikten (1980) sonra Libya ve Suudi Arabistan'da Türk inşaat firmalarında muhasebecilik (1983-85), bir süre serbest ticaret (1986-88, 1997-2001), Faysal Finans Kurumu Şirketler Grubunda muhasebe müdürlüğü (1990) yaptı. Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanlığında genel sekreter yardımcılığı (1994-97) görevinde bulundu.

"Kapitalizmin Türkiye Şubesinin Yıkılışı" başlığını taşıyan ilk yazısı 3 Temmuz 1980'de *Millî Gazete*'de çıkmıştı. Aynı gazetede haftalık yazılarını 1997'ye kadar sürdürdü. Yazıları ayrıca *Olay* (Kayseri), *Yakındoğu ve Selçuklu Postası*, *Gelişim*, *Yeni Devir*, *Milli Gazete*, *Zaman*, *Kayseri Gündem* gazetelerinde yer aldı. *Ahdevefa* dergisinde ekonomi üzerine yazılar yazdı. Şiirleri, *İslâmi Edebiyat*'ta yayımlandı.

"Şiirlerinde halk şiiri türünden olan Âşık Edebiyatı 'Koşma' nazım biçimini sıkça kullanmıştır. Şiirlerini, halkın anlayacağı dille kaleme almıştır. Anadolu insanının duygu ve düşüncesini, acısını, kederini, sevincini, kâinatın harikulade yaradılışını, ölüm ve hayatı akıcı bir dille okurlarına yansıtmaktadır. Şiirleri kulağa, gönle, kalbe hitap etmektedir. Şiirlerinde, anlaşılan bir dil ile gezdiği, gördüğü yerleri, yaşadıklarını yazmaktadır. Şiirlerinde, Allah sevgisini, hoşgörüyü, insanı ele alıyor." (Necdet Çelikdönmez)

"İnsan ruhunu araştırma tutkusu ile dopdolu olan şairimiz, cemiyet ve fertlerinin bunalım ve saplantılarını, yüreğinde onulmaz acılarla hisseden bir sanatkardır." (Mehmet Kadri Sayılgan)

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA - İNCELEME: *Türkiye'de Ekonomik Çıkmaz* (1981), *Türkiye'de Ekonomi Politikaları ve İşsizlik Meselesi* (1984), *Borç Tuzağı ve Ekonomik Sömürü Odakları* (1987), *Ekonomik Çözüm* (1991), *Avrupa Topluluğu ve Türkiye*, *İslam Ekonomisi*, *Müslüman Ülkeler Arasında İşbirliği ve İslâm Ortak Pazarı* (1992), *Avrupa Birliği ve Türkiye* (1995), *Petrol Politikası İslâm Dünyası ve Türkiye*, *Ekonomik Meseleler* (1998), *Çok Ortaklı Şirketler ve Ekonomik Kalkınma* (1999).

HATIRA: *Seyahat Hatıralarım*.

ŞİİR: *Selâm* (1993), *Dosta Sesleniş* (1998), *Gönül Bağım* (1999), *Merhaba* (2000), *Bizim Yolumuz* (2000), *Güzel Kayseri*, *Gizli Sırlar*, *Halk Divanı*, *Dost Duyguları*, *Türk Halk Edebiyatında Şiir*.

İŞ İDARESİ: *Büyük Selçuklu Holding*, *Mağazacılık ve Selçuklu Mağazaları*.

DİĞER: *Partiler ve İktidar Arayışı*, *İnsanlığın Dirilişi*, *Tevbe ve Dua*, *Müslümana Öğüt*, *Tarihi Geçmişiyle Taşlık Köyü*, *Zorlukları Aşan Şevki Çobanoğlu*.

HAKKINDA: Bayram Durbilmez / Kayserili Halk Şairlerinin Şiirlerinde Kıbrıs (1999), Millî Gazete (4.2.1993 – 2.9.2000), Zaman gazetesi (15.3.1993), Şahika Dergisi (Kayseri, sayı: 3, Mayıs 2000), Necdet Çelikdönmez / Paye Ortak Kitap Dergisi (Şubat-Mart 2001), Mehmet Doğan / Edebiyatçı Gözüyle Şevki Çobanoğlu'nun Şiiri, (Umde Ortak Kitap Dergisi, Ekim-Kasım Aralık 2004).

ÇOĞALAN, M. Celalettin

Eğitimci, yazar (D. 1915, Kahramanmaraş - Ö. 1995). Alaüddevle İlkokulu (1927), Gaziantep Öğretmen Okulu Pedagoji Bölümü (1930) mezunu. Öğretmenliğe askerlik dönüşü Kahramanmaraş'ta başladı. Halktan aldığı ayni ve nakdi yardımlarla Çocuk Esirgeme Kurumu Maraş Şubesi hizmetlerini ayakta tutmaya çalıştı. Kırk yıl hizmet ettikten sonra kendi isteğiyle emekli oldu. *Her Yönü ile Kahramanmaraş* (Halit Kurtaran ile, 1969) adlı bir eseri vardır.

HAKKINDA: Cemil Çiftçi / Maraşlı Şairler Yazarlar Alimler (2000).

ÇOKSOLMAZ, Sabri

Şair ve yazar. 1920, Tarsus / Mersin doğumlu. İlk, orta ve liseyi Tarsus'ta bitirdi. Balıkesir Eğitim Enstitüsü (1947) mezunu. Çeşitli okullarda öğretmelik yaparak 1974'te emekliye ayrıldı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Kınalı Kuş* (1956).

ANI: *Annemi Unutamam* (1961).

ÖYKÜ: *Feleği Arayan Adam* (1974), *İslâm Hikâyeleri*.

DERLEME: *Aşıkların Dilinden* (H. H. Yavaş ile, 1960), *Şiir Demeti* (F. Çoksolmaz ile, 1957).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. V, 1982), TBE Ansiklopedisi (2001).

ÇOKUM, Sevinç

Hikâye ve roman yazarı. 25 Ağustos 1943 (Nüfusta 1 Eylül 1943), Beşiktaş / İstanbul doğumlu. Büyük Esma Sultan İlkokulu, Beşiktaş Ortaokulu ve Lisesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkoloji Bölümü (1970) mezunu. Yedi yıl klasik Batı müziği dalında özel keman dersleri alarak Türk ve değişik ülkelerin temsilcilerinden oluşan A. Kavafyan yönetimindeki İstanbul Amatör Senfoni Orkestrasında ikinci kemanlarda çaldı, konserlere katıldı. 1970-73 arası Özel Anadolu Lisesi edebiyat öğretmenliğinin yanı sıra *Türk Edebiyatı* dergisinin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. Kültür Bakanlığı Halk ve Çocuk Yayınları Komisyonu üyeliğinde bulundu. 1981-85 yılları arasında eşi Rıfat İzzet Çokum'la kurdukları Cönk

Sevinç Çokum

SEVİNÇ ÇOKUM

NAR ÇİÇEĞİ NASIL KOKAR ?

Sağ elinin parmakları arasında birşey tutuyordu; arada parmaklarını aralayıp bakarak. Bir resim mi? Hayır... Başka bir şey. Sonbaharın bastığı o günlerde birden açıveren yaz kızgınlığında olmasa da biberleri allandırıcı güneşe kanmış ve açıvermiş son nar çiçeğini... Arada kokluyordu da. Çiçek kokusuzdu; acaba her zaman mı böyleydi nar çiçekleri? Fakat bir vakitler sürdüğü ve narçiçeği adıyla satın aldığı esans neyin nesiydi ? Bir çağa ad olmak mı bu? Bir yaşama sevincinin kokusu mu? Nar çiçeği açık kızıl bir püskürüşle yaprağı düşmüş dalında öyle canlı, öyle aşk tutuşmasındaydı; fakat kokusu yoktu belki uçup gitmişti.

Sonra savaş günleri kötü dumanı ile çekip gitmiş güzel bir şarkı gibi sulara, yollara dökülmüştü yaşama sevdaları...Tozlu ve ağaçlı yollardan veya bir kalender vapurla duman salarak kıyılara şimdi sevdalar geçiyordu alabildiğine... Şehrin akasyaları diriliyor, caddelerde yazlık beyaz elbiseli kadınlar beliriyordu. İşte o günlerde bu ışık buluşmalarının tanığıydı herkes. Karpuz kollu elbisesiyle küçük kız o güzel kadını arardı.Kadın da akşam olur diye bir şarkı söylerdi... Akşamın oluşu ve gölgelenen kayalar üzerine. Bir araba genç diri atıyla gelip geçerdi ya... Bir otomobil kamburçizgileriyle homurtulu alışılmamış bir benzin - egzoz kokusu yayarak... Kemeri sıkılmış ince belli kızların gezindiği sokaklardan.

Sonra karanlığın dipsizliğinde iki kaçak sevgili gibi buluşurdu ışıklar. Ve bu ışıkları, bu yansıyışları kentte yalıların istiridye kabuğu gibi denize açılmış balkonlarından görenler olurdu. Biz de görmek için sahile koşardık, bütün balkıyan gözlerimizle, tenimizin bereketli kokuları ve geliciklerimizle... Gelinciğe dönmüş climize aldığımız yüreklerimizle.

Halk orda toplanırdı: Muşamba örtülü tahta masalarında tek tür akşam yemeği sonrası çıkıp el yüz yıkanarak çarçabuk sandaletler, terliksi pabuçlar giyilip evlerin alt ve üst kapıları, asma kilitler asılıp, sürgüler çekilip ,kediler gözden geçirilip bir bahçe veya kapı önü ışığı bırakılarak, yokuşlardan pencerelere sesler yayarak, aceleyle kaymakamlığın bahçesine inilirdi. O bahçenin kapısı yanında koçaman bir okla şöylesi bir levha bulunurdu. "UMUMA AÇIK". Kimdi bu umum, neydi? Kimse düşünmezdi üzerinde. Düşünenler varsa bile onlar şehrin dumanı tozu ardında her zaman unutulacak birileriydi.

Kadının hikayesi silinip gitti o çağda. Hafiften naftalin kokan paltosunun hayalini nemli soğuk sokak kanepelerine mi bıraktı? İnceden gövdesini taş döşeli yollara mı? Donup kaldı mı parlaklığı yitmiş kestane saçları? Şarkısı ne oldu sonra? Hiç durmaksızın akşamda mı kaldı?

(Nar Çiçeği Nasıl Kokar adlı hikayeden, *Türk Edebiyatı* Dergisi, Temmuz 2004)

Yayınlarını yönetti. 1990-2001 yılları arasında *Türkiye* gazetesinde iki tefrika roman, deneme, inceleme ve gezi yazıları yazdı. Nisan 2003'ten itibaren *Halka* ve *Olaylara Tercüman* gazetesine haftada iki gün yazdı; 2004 yılından itibaren Burç FM'de haftalık "Tanzimat'tan Günümüze Türk Hikâyesi" adlı bir programda hikâye seslendirip yorumladı. Türk Edebiyatı Vakfı (kurucu), Türkiye Gazeteciler Cemiyeti üyesidir.

"*Bir Eski Sokak Sesi*" adlı ilk hikâyesi, *Hisar* dergisinde (Şubat, 1972) çıkmıştı. Aynı yıl Ahmet Nadir Cumalı'nın yönettiği *Başkent* gazetesinde birkaç şiiri neşredildi. Daha sonra *Hisar*, *Töre*, *Türk Edebiyatı*, *Kaynaklar*, *Yeni Düşünce* ve *Türkiye*'de yazdı. 1976'da *Çarmıha Gerilen İsa* ve *Bir Ölümün Getirdikleri* adlı hikâyeleri Almanca'ya; 1991'de *Denizin Dalgaları* adlı hikâyesi ve 1992'de *Ölü Dağlar* adlı romanı Azerbaycan Türkçesine; 1993'te *Güneşin Son Sahifesi* adlı hikâyesi Özbekçeye; 1994'te *Bozdağlar Ana* adlı hikâyesi Tatarcaya çevrilerek bu dillerde yayımlandı. Hikâyelerinin bir bölümü diğer Türk cumhuriyetlerinin *Kazan Odları*, *Türk Yurdu*, *Edebiyat ve İnce Sanat*, *Azerbaycan Gençleri*, *Azerbaycan Muallimi* adlı dergi ve gazetelerinde yayımlanmıştır.

Mukima (1976) adlı hikâye kitabıyla Türkiye Milli Kültür Vakfı Hikâye Ödülü'nü; ilk romanı olan *Zor* ile (1977), Dündar Taşer Roman Armağanı Ödülünü; 1982 Kayseri Sanatçılar Derneği Hikâye Armağanını, *Hilâl Görününce* (1984) romanıyla 1984 Türkiye Milli Kültür Vakfı Jüri Özel Ödülü ve Türkiye Yazarlar Birliği Yılın Romancısı Ödülünü (1985), *Rozalya Ana* adlı kitabıyla TYB Yılın Hikâyecisi Ödülünü (1993), Karaman 723. Türk Dil Bayramı Türkçeyi En İyi Kullanan Yazar-Dil Armağanını (2000), *Hevenk-Kayıp İstanbul* kitabıyla anlatı dalında Türkiye Yazarlar Birliği (2003) Ödülü aldı.

Yazarın ayrıca radyofonik oyunları ve senaryoları vardır. Bulgaristan'da Türklere yapılan zulmü anlattığı *Yeniden Doğmak* ve *Beyaz Sessiz Bir Zambak* adlı senaryoları televizyona uyarlandı. *Yeniden Doğmak* senaryosuyla 1988'de Ankara Gazeteciler Cemiyetinin Senaryo Armağanını kazandı. Kendisine Ankara Gazeteciler Cemiyeti tarafından Basın Şeref Belgesi verildi. İlk kitabıyla insan sevgisi çizgisinde yerini belirleyen Sevinç Çokum, zamanla insanın iç derinlikleriyle toplum arasındaki ilintileri, tarih perspektifi içerisinde ulus olmaya özgü değer bağlılıklarını da eserlerine kattı. Ancak *Gece Kuşu Uzun Öter* adlı hikâye kitabından sonra ve özellikle *Gece Rüzgarları* adlı romanının yazılışında, kendisiyle bir iç hesaplaşmaya girişerek, içtenliği savunup, ideolojik bağımlılıkları reddedcrek, insana, zaafları, erdemleri ve ruh derinliklerı boyutlarında yaklaşmanın, doğru olacağı fikrini benimsedi.

"Sevinç Çokum, hikâyeye sürellikle çalışan bir kalem; belki yaşıyordur da yazdıklarını, özenti kokan bazı eğilimleri bir yana okutuyor kendini. Ama gerek yayımladığı dergiler, gerekse onu konu edinen eleştiriler belli bir açıya sıkıştırabilir imzasını. Daha geniş, daha özgür bir yazarlığı göze alabilmesini isterdim, İnci Enginün'ün Hisar'da, Samim Kocagöz'ün Yeditepe'de görünen olumlu eleştirileri yazarlığını iştahlandırmış olmalıdır. Doğrusu kayıtsız kalamam yazdıklarına, Bölüşmek , hikâyeciliğimize güzel derinlikler kazandıran kadın kalemlerin yeni bir ürünü olarak değerlidir." (Rauf Mutluay)

"Sevinç Çokum, sanki dünyaya hikâyeci olarak gelmiş bir sanatkâr olarak görünüyor. Sonradan yazdığı romanları, 'daha az güçlüdür', demek istemiyorum, ama üslûpta, derinleşmede, kendi mizaç ve tercihlerini (pek de lâfa dökmeden) ele verişte, şiiriyetini ve fantezilerini sindirmekte, hikâyelerini, kendisine daha yakın bulanlar çoktur. Hem hikayeci, hem romancı olarak doğmuş, demek daha yerinde olacak. Ama, romanları ile hikâyeleri (aynı değer ve ustalıkla, fakat) 'ayrı ellerden çıkmış' denilebilecek kadar değişiklik taşımaktadır. Çokum da bu yatkınlığını biliyor olmalı ki, 1976'da 'Zor' la romana geçtikten sonra da hikâyeyi bırakmamıştır. Romanlarıyla

BİR AYDININ İŞGALDEN KURTULMA ÇABASININ ROMANI

GECE RÜZGÂRLARI

Sezai Coşkun

Çokum'un romanında üzerinde durduğu diğer bir önemli nokta da aydın meselesidir. Roman, zaman olarak 1990'ların başında, Özal politikalarının meyvesini verdiği yıllarda geçmektedir. Bu dönem aydını, Süsen'in katıldığı yemekler ve sergiler vasıtasıyla ortaya konulur. Ele alınan aydında görülen bu vasıf, değişen dönemle beraber yaşadığı dönüşümdür. 1970'lerin dava peşinde koşan aydınları, artık kendi işlerinin, çıkarlarının peşinde koşmaktadırlar. Bu hal, durum tespiti olarak eleştirel bir gözle kaydedilir. Ancak romanın diğer bölümlerinde Çokum'un bu değişimi insanları yaşamaları sürecince muhatap oldukları şartlar sebebiyle normal karşıladığı gözlemlenir. Bir çelişki olarak ortaya çıkan bu durumu yazara sorduğumuzda, 'Bu da bendeki çelişkinin bir yansımasıdır.' şeklinde değerlendirmede bulundu. Özellikle Süsen dikkat çekici bir aydın tipi olarak yer almaktadır. Diğer aydın tipler figüratif olmaları sebebiyle genişçe söz konusu edilmezler. Ancak Süsen; genişçe ele alınır. Daha romanın başlarında Süsen'in yaptığı şu değerlendirme, onun aydın olarak durumunu ortaya koymaktadır: 'Ve geriye bakıyor, yazarlığa başladığı noktada ona Marksizm'den ilk bahseden genci hatırlıyor. 1968'ler değil mi? Kabuk değiştirme, pasif öğretileri Amerikancı sistemlere bas kaldırma yılları... Bunun içerisinde sadece sol adı altında toplananlar değil, başkaca yanlışları gören, adalet isteyen, yoksulluklara, baskılara karşı çıkan öteki yığınlar da vardı. Süsen, "işte o noktada, onun da benim de niyetimiz ne kadar açık, ne kadar dürüsttü. (...)

Romanın arka plânında yer aldığı kaydedilen gecekondu ve bunun etrafında gelişen, siyasi ve sosyal hâdiseler de dikkat çekmektedir. Eserdeki iki ana mekân Süsen'in yaşadığı semt ile Hüsnet'in yaşadığı semt olan Tepeşehir'dir. Ancak Tepeşehir, Süsen'in yaşadığı semte göre daha geniş yer alır; Zaman zaman yazarın kişileştirme yöntemiyle anlattığını gördüğümüz Tepeşehir, çarpık kentleşmenin bir yansıması olarak oluşmuş fakir bir gecekondu semtidir. Süsen, Nilece'nin dramını, Nilece'nin yazıp kendisine getirdiği hikâye üzerinden çözmeye çalışmaktadır. Nilece'nin hikâyesinin mekânı olan Tepeşehir eserde, fakirliği, insanlarının mutsuzluğu ve sahne olduğu ideolojik mücadelelerle yer alır. Çokum, bu mekân vasıtasıyla, hem gecekondu meselesi etrafında oluşan sosyal ve siyasal meseleleri gündeme getirmek istemekte, hem de bir aydının (Süsen), toplumda "öteki" olarak yer alan bir muhite karşı çekingen tavrını ortaya koymaktadır.

Muhteva olarak buraya kadar kaydedilen özelliklerin yer aldığı roman, yapı bakımından da Çokum'un romancılığında önemli bir yer tutmaktadır Bu noktada romanın özeliklerini şu şekilde belirtmek mümkündür:

Romanın ilk plânda fark edilen yapısal özelliği, iç içe geçmiş metinlerden oluşmasıdır. İç içe geçmiş metinlerle eser inşa etme tekniğini Çokum'da daha önce ile görmüştük. Özellikle Hilâl Görününce romanında Felekzade Arif Çelebi'nin anlattığı bir hikâye vardır, bunun yanında da romanın esas olayı vardır. Ancak söz konusu özellik, bu romanda daha farklı bir yapı ile yer alır. Hilâl Görününce Arif Çelebi'nin metni, eserden çıkartıldığında eserin olay örgüsünde herhangi bir aksama meydana gelmez. Arif Çelebi'nin anlattığı metin romana dahil olmayan bir "dış metin"dir. Ama Gece Rüzgârları'nda Nilece yazdığı hikâyeler olarak kaydedilen metinler, eserin 'iç metni'dir. Romandan çıkartıldığında çatı çökmektedir. Muhteva olarak nasıl ki Nilece'nin dramı olayın merkezini oluşturmaktadır aynı şekilde yapı olarak da Nilece'nin metinleri eserin temelini teşkil eder. (...)

Gece Rüzgârları'yla dokuzuncu romanını yazmış olan Sevinç Çokum'un Karanlığa Direnen Yıldız'la başlattığı değişimi devam ettirdiğim, önceki romanlarda var olan fikri yoğunluklara, insanın ikinci derecede oluş durumlarına yer vermediğini, yazarın ilk hikâye kitapları olan Eğik Ağaçlar ve Bölüşmek romanlarında görülen evrensel insanı yakalama ve tahlil etme gayretinin esas gaye olarak belirdiğini söylemek mümkündür. Bu anlamda yazar kendi ifadesiyle, mizacıyla başladığı noktaya geri dönmektedir." Ele alınan romanda hem ferdî düzeyde yaptığı tahliller, hem de toplumsal düzeyde yaptığı eleştiriler Çokum'un bundan sonraki romanlarına yönelik daha büyük bir dikkatin oluşmasına sebep olmaktadır.

birlikte hikâye kitapları da çıkarmıştır ve hikâye yazmaya devam etmektedir." (Ahmet Kabaklı)

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Eğik Ağaçlar* (1972), *Bölüşmek* (1974), *Makina* (1976), *Derin Yara* (1984), *Onlardan Kalan* (1987), *Rozalya Ana* (1993), *Beyaz Bir Kıyı* (1998), *Gece Kuşu Uzun Öter* (2001). İlk beş kitabındaki hikâyeleri yeniden düzenlenerek Ötüken Yayınları tarafından *Bir Eski Sokak Sesi*, *Evlerinin Önü*, *Onlardan Kalan* adlarıyla yeniden yayımlandı.

ROMAN: *Zor* (1977), *Bizim Diyar* (1978), *Hilâl Görününce* (1984), *Ağustos Başağı* (1989), *Çırpıntılar* (1991), *Karanlığa Direnen Yıldız* (1996), *Deli Zamanlar* (2000), *Gülyüzlüm* (2003), *Gece Rüzgarları* (2004).

SENARYO: *Beyaz Sessiz Bir Zambak* (1987), *Yeniden Doğmak* (1987), *Çırpıntılar* (1991).

FIKRA (Gazete yazıları): *Güzele Bakan Karınca* (1997), *Vaktini Bekleyen Tohum* (2000).

ANLATI: *Hevenk - Kayıp İstanbul* (2003).

Eserlerinin yeni basımları ve yeni kitapları Ötüken Yayınlarınca yayımlandı.

HAKKINDA: İnci Enginün / Bölüşmek-Küçük Mutluluklar (Hisar, Temmuz 1974), Rauf Mutluay / 1874'te Roman ve Hikâyemiz (Varlık Yıllığı 1975, s. 39), Gürsel Aytaç / Hilal Görününce'nin Yazarı (söyleşi, Sanat Olayı, Eylül 1985) - Sevinç Çokum'un Göç Romanı Çırpıntılar (Hürriyet Gösteri, Ağustos, 1991), Beşir Ayvazoğlu (Tercüman, 26.4.1989), Ömer Nida / Kadın Romancılarımız - Başlangıçtan Günümüze Kadar 1892-1991 (1991), Ahmet Kabaklı / Sevinç Çokum'un Güneşin Son Saatleri Hikâyesinin Tahlili (Türk Edebiyatı, Nisan 1992) – Türk Edebiyatı (c. 5, 11. bas. 2002, s. 557), İ. Güven Kaya / Kaderciliğin İki Yüzü (Kitap Gazetesi, 1.9.1993), Fatma K. Barbarosoğlu / Rozalya Ana (Dergâh, Haziran 1993), Şahmurat Arık / Karanlığa Direnen Yıldız'da Mekan Unsuru (Kubbealtı Akademi Mecmuası, Temmuz 1998), Beşir Ayvazoğlu / Bir Hikâyecinin Doğuşu Üzerine Bir Deneme: Sevinç Çokum (Defterimde Kırk Süret, 3.bas., 1999, s. 152-156), Özcan Ünlü / Ruh Dünyamızda Bir Gezinti "Rozalya Ana" (Hece, Aralık 2000), Muhammet Gür / Hilal Görününce Romanı Üzerine Bir Tahlil Denemesi (Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi, 2000), Hülya Argunşah / Kadın Duyarlığı Açısından Sevinç Çokum'un Hikâyeleri (Kadın / Woman, Haziran 2000), Mehmet Nuri Yardım / Romancılar Konuşuyor (2000; Türkçeyi En İyi Kullanan Yazar Sevinç Çokum: 'Türkçe Zenginleşmeli', s. 181-186), Ömer Lekesiz / Yeni Türk Edebiyatında Öykü - 4 (2001), Mehmet Solak / Umut Bir Dağ Çiçeği Olsa

Sevinç Çokum

da (Hece, Ağustos 2002), İsa Kocakaplan / Sevinç Çokum ile Bir Konuşma - Ayşe Yıldırım / Yitik Bir İstanbul Masalı-Ayla Ağabeygim / Kayıp İstanbul-Rahim Tarım / Dilsiz Görününce-Hidayet Özcan / Bir Faciaun Romanı Bizim Diyar- Orhan Söylemez / Göçe Mahkûz Kalan Türkler ve Edebiyata Yansıyışı-Nesrin Özcan Ertuğrul / Kaybolmuş Akşam Saatleri (Türk Edebiyatı, Haziran 2003), Nihat Kahlan / Albümdeki Gözyaşları (Hürriyet Kitap Sanat eki, 13.3.2003), Mehmet Nuri Yardım / Yazar Olacak Çocuklar (2004), Yitip Giden Güzelliklere Dokunaklı Ağıtlar - Sevinç Çokum (Hece, sayı: 84), Sezai Coşkun / Gece Rüzgarları (söyleşi, Türk Edebiyatı, Mayıs 2004) - Gece Rüzgarlarının Aydınlık Işıgalden Kurtulma Çabasının Romanı (Türk Edebiyatı, Haziran 2004).

ÇOKYİĞİT, Coşkun

Şair ve yazar. 1 Haziran 1959, Bahçeşehir/Karamanmaraş doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini ilinde tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi bölümünü (1987) mezun. Fakülte yıllarında Cemil Meriç'in sohbetlerine katıldı. Gazetecilik mesleğine *Dünya Ortamı* gazetesinde başladı. Daha sonra *Türkiye* ve *Akşam* gazetelerinde muhabirlik ve sayfa editörlüğü yaptı; çeşitli yazılar yazdı. 1983'te arkadaşlarıyla birlikte *Dağarcık* dergisini çıkardı.

Yazı ve şiirleri *Doğuş Edebiyat, Türk Edebiyatı, Türkiye Günlüğü* dergileri ile *Tercüman, Türkiye, Yeni Asır, Akşam* gazetelerinde yayımlandı. *Ölümsüzden Olmaz mı?* (1997) adlı bir de kitabı vardır.

HAKKINDA: Arslan Tekin / Edebiyatımızda İsimler ve Terimler (2. bas. 1999), Ahmet Çiftçi / Maraşlı Şairler Yazarlar Ansiklopedisi (2000)

ÇOLAK, Ali

Deneme yazarı. 10 Temmuz 1965, Nazilli / Aydın doğumlu. Toygar İlköğretim Okulunu, Sümer Ortaokulunu, Nazilli Endüstri Meslek Lisesini bitirdi. Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesinde başladığı yükseköğrenimini 1989'da Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde tamamladı (1988). Bir süre bir yayınevinde çalıştı. Kısa bir süre MEB'e bağlı liselerde edebiyat öğretmeni, on iki yıl da özel bir okulda öğretmen ve yönetici olarak görev yaptı. 1989'da, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yeni Türk Edebiyatı Bölümünde başladığı yüksek lisans çalışmasını, tezini tamamlamadan bıraktı.

1987'de *Kardelen* dergisinde (Samsun) başlayarak çeşitli dergilerde deneme ve incelemeleri yayımlandı. 1989 yılında İzmir'de bir grup arkadaşıyla birlikte *Kırkikindi* dergisini (1989, 3 sayı) çıkardı. 1992'den sonra *Zaman* gazetesi kültür-sanat sayfası editörlüğünü yürüttü ve "Gül Saati" başlığı ile haftalık yazılar yazdı. 1996 yılında, *Günlük Güneşlik Şarkılar* adlı eseriyle Türkiye Yazarlar Birliği tarafından Yılın Deneme Yazarı seçildi.

"Yerine göre içimize düşen bir alev yumağı, zifiri gecede yanan bir meşale aydınlığı, kimi zaman da bir dost meclisini ay aydınlığıyla aydınlatan kadim bir mumdur. Ali Çolak'ın denemelerinde yazının bütün ışıltılı yüzlerini görüyoruz. Onun deneme türüne âşık ve hâkim bir ehl-i kalem olduğunu, okurunu çoğaltan, okuduklarıyla çoğalan bir dost olduğunu anlıyoruz." (Turan Karataş)

ESERLERİ (Deneme):

Mavisini Yitirmiş Yaşamak (1995), *Günlük Güneşlik Şarkılar* (1996), *Günün Ötesi* (1997), *İnce Sözler* (1999), *Periyi Uyandırmak* (2000), *Gün Sarısı* (2001), *Söz Işıldağı* (2003), *Bir Bahçe Düşü* (2005), *Mavisini Yitirmiş Yaşamak* (2006)

Ali Çolak

ALİ ÇOLAK

ÂŞIKÖLDÜREN

Uçmayı deli gibi isteyip de kanatlarına söz geçiremeyen sersem kuş yavrusu örneğidir insanda insan... Yağmur sonrası, bir sabah serinliği, üşüten... İndin mi sokağa, göz göz asmalar, köpürmüş morsalkımlar... Genişlemiş bir âlem gökyüzü. Neşe mi neşe, diriliş mi diriliş, hürriyet mi hürriyet... Tomurcuk çıtırtısı. Yaprak buğusu. Çiçek düğünü. Ve ıslak toprak... Arzu ve hayal. Uzanmak ve tutmak. Ve daha, daha, daha... Dahası cennet!

Nisan: çelişki, çelişki, çelişki... Bulmak ve yitirmek...

Gün boyu aldı verdi. Oldu olmadı. Gün boyu dert tasa, bini bir para. Başını çevirirsin camdan. Ayna gibi gökyüzü ve taze gün ışığı. Karşında kuşanmış leylak ağacı... Fışkırmış çiçekleri, boyundan büyük. Papatyalar çıldırmış. Sarmaşıklar sınırmış. Çaresiz dönersin... Gelen giden, fatura vergi, yetti yetmedi. Haberler, altyazılar... Yorgun düşersin. Unutursun taze baharı. Göz göz asmaları, köpük köpük papatya denizini unutursun. Yoo! Kalmaz orada. Çıktın mı akşamüstü, nisan bekliyor kapıda. "Bir atına" diyor, gidelim... Elindeyse karşı dur. Keser ayaklarını yerden. Alır götürür, cümle yaşadıklarını unuttuğun Kocaman bir çelişkidir.

Çelişkidir... İçinde kabaran bir denizdir, hop inip hop kalkan. Uçtu uçacak yüreğin. Olmadık düşünceler aklında. Akşamsa ve hanımeli kokan bir sokaksa geçtiğin; geceyse, denizse... Yürümek biteviye, sınır tanımadan. Savrulup

→

gitmek kokularının peşi sıra... Bedenin şerbetli bir yorgunluğun kollarında. Marifeti nisanın, yüreğine 'uç' diyor. Sonra tutuyor ayaklarından, gövdeni salmıyor. Zâlim, ah zâlim!.. Bu kuş tüyü yorgunluk, ucu coşkuya çıkan, sıyrılıp üstünden atılacak. Yürünecek yeniden sonsuz, kanat takıp uçulacak.

Nisan, zâlim hayaller saltanatı...

Nisanda bitmezse insan hayalin çarkıfeleğine, başka ne zaman? Bin bir dekorlu hayal evreni akşamlar, git git bitmez. Tutabilene aşk olsun hayal atının yelesini! Çocuklara sokak, küçülmüş bir evren. Gençler için daralmış bir ülke yeryüzü. Yaşlılar uzatsa ellerini, yakalayacaklar uçup giden ne varsa. Tutmak, geri getirmek ve başlamak yeniden... Bir daha, yeniden... Nisan, nisan, nisan...

Boşuna mı şair sözü: "Pirâni cüvan ider bahâr eyyâmı." Gönle taze bahar, bedene zeval. Hayal sonsuz, arzu sınırsız... Sınırlı, insan ve ömür. Hayat, karşında işvelenen bir kadın... Nisan ki en genişi zamanın. Ve geçiyor. İşte akşam!.. Kırılır eninde sonunda kanatları arzunun. Koşsan varılmaz, uzansan tutulmaz, beklesen gelmez. Nisan, nisan, nisan. Sürgit çelişki...

Nisan bile zevâlsız, başka ne umulur yaşamaktan, neye bel bağlanır?

Ah, en iyisi nisanda ölmeli insan!.. Dirilişi görüp ölmeli. Duyup damarlarında, hücrelerinde ve gönlünde hakkalyâkin; nasıl olsa diriliş var, deyip nisanda ölmeli. En çok tutunduğu anda hayata, ölümsüzlüğü en çok isterken, başka makamda söylemek üzere şarkıyı, ilkine son vermeli. Ve şarkı, en görkemli yerinde bitmeli... Arzularını nisana bırakıp armağan, hayallerini kuşların peşi sıra savurup, gitmeli. Erguvanlara, leylaklara, iğdelere... Çiçeklere ağmalı düşünceleri... Akasyalardan fışkırmalı hayat diye. Sabah rüzgârlarına katmalı sesini, götürsün nisan, nereye götürecekse!..

Gelecekse o karşı konmaz çağrı, nisanda gelmeli. Çiçeklerde görmek için düşlerinin devamını, nisanda ölmeli insan. Ağaçların ve kuş cıvıltılarının altına gömülmeli, fark etmemek için öldüğünü.

Heyhât!.. İçine sorsan, ille de yaşamak diyor. Dünya zindan olsa yaşamak... Sınırsız ve hür, uzun bir şarkı gibi yaşamak...

HAKKINDA: Büşra Miraç / Günlük Güneşlik Şarkılar (Hece dergisi, sayı: 3, Mart 1997), TBE Ansiklopedisi (2001), Turan Karataş / Yaşamak İçin 'Mavi'ye Tutunmak Gerek (Türk Edebiyatı, sayı: 376, Mart 2005), Ülkü Özel Akagündüz / Her Şey Bir Otel Odasında Başladı (Aksiyon, sayı 540, 11.4.2005), Hale Kaplan Öz / Bir Bahçe Düşlüyorum (Söyleşi, Yeni Şafak, 23.3.2005), Özcan Ünlü / Denemenin Esrarı (Söyleşi, Türkiye, 26.4.2005).

ÇOLAK, Fatma

Şair. 30 Eylül 1977 doğumlu. ODTÜ Biyoloji Bölümü mezunu. Şiirleri *Ay Vakti, Dergâh, Kırklar, Yolcu* ve *Vuslat* dergilerinde yayımlandı. İlk kitabı *Fe Şiirleri*, 2005 yılında yayımlandı.

HAKKINDA: Fatma Çolak / Fe Şiirleri (2005), Ahmet Erkilet / Şiirler Şölenler İçimde Kitap Kokusu (Tasfiye, sayı: 5, 2006).

ÇOLAK, Hüseyin.

Bkz. YURDABAK, Hüseyin

ÇOLAK, Melek

Cumhuriyet tarihçisi. 1 Kasım 1963 doğumlu. Dokuz Eylül Üniversitesi Tarih Bölümü (1985) mezunu. Yüksek lisans (1992) ve doktorasını (1997) DEÜ Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsünde tamamladı. Muğla Üniversitesinde öğretim üyesi olarak görev yaptı. Makaleleri *Tarih ve Toplum, Toplumsal Tarih, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Kültürü, Türkiye Sosyal Araştırmalar, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Ege Üniversitesi Tarih İncelemeleri, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi* adlı dergilerde yayımlandı. Uluslararası sempozyumlarda bildiri sundu.

ESERLERİ (Tarih) :

Muğla'da Eğitim 1923-1950 (2001), *Milas Yahudileri* (2003).

ÇOLAK, Ömer Faruk

İktisatçı. Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dış Ticaret ve Kambiyo Bölümü (1981) mezunu. Yüksek lisans (1984) ve doktorasını (1992) Gazi Üniversitesinde tamamladı.

Ömer Faruk Çolak

1990-91 yılları arasında Birmingham Üniversitesi Ekonomi Bölümünde misafir olarak bulundu. Muğla Üniversitesinde öğretim üyesi olarak görev yaptı. Gazi, Ankara, Cumhuriyet, Kırıkkale, Ege üniversitelerinde ve çeşitli bankalarda dersler verdi. Makaleleri *Yeni İş Dünyası, İktisat, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Ekin, Belleten, Banka ve Ekonomik Yorumlar, Ekonomik Forum, İşveren, İşletme ve Finans* adlı dergilerde yayımlandı. Çeşitli sempozyum, kongre ve panellere katıldı. TİSK ve *Milliyet* gazetesi tarafından düzenlenen makale yarışmasında ikincilik ödülü (Dr. Hakan N. Ardor ile, 2003) ile *Hamle* gazetesi (Muğla) yılın en iyi akademisyeni ödülü (2005) aldı.

ESERLERİ:

Küreselleşme, Beşeri Sermaye ve Çocuk İşgücü (1998), *Para Teori ve Politika* (Ortak Kitap, 1999), *Kriz ve IMF Politikaları* (ed., 2002). Sadece mesleki konularda yazdığı kitapları da vardır.

ÇOLAK, Servet

Öykücü. 1967, Yeşilyazı (Ziri) köyü / Samandağ / Hatay doğumlu. 1973'te köyünde başladığı ilköğrenimini ailesinin göçü nedeniyle Antakya'da tamamladı. Aynı kentte Antakya Lisesinin ortaokul ve lise bölümlerini 1984'te bitirdi. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesindeki öğrenimini dört yıl sonra terk edip, 1989 yılında İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesine başladı. 1994'te tıp doktoru unvanıyla buradan mezun oldu. 1994-96 yıllarında Gaziantep'in İslahiye ilçesine bağlı belde ve köylerdeki sağlık ocaklarında çalıştı. 1996'da kendi istediğiyle memurluktan istifa etti. Sonraki yıllarda farklı yerlerde hekimlik yaptı. Türkiye İnsan Hakları Vakfı İstanbul Temsilciliği'nde başvuru hekimi olarak çalışmalarını sürdürdü. 2001 yılında BEKSAV'ın yazarlık, estetik, kültür seminerlerine katıldıktan sonra öykü yazmaya başladı. *Renkler* (2005) adlı bir öykü kitabı vardır.

ÇOLAK, Veysel

Şair ve yazar. 22 Ağustos 1954, Cevizli köyü / İkizdere / Rize doğumlu. Göksu Acar, Mehmet Pınar takma adlarını da kullandı. İlk ve ortaöğrenimini Turgutlu'da tamamladı. Diyarbakır Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü (1977) ve Ankara Üniversitesi DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1992) mezunu. 1977'den itibaren Malatya, Manisa ve İzmir'de öğretmenlik yaptı. Daha sonra çalışmalarını İzmir'de sürdürdü.

"Paralarım" başlığını taşıyan deneme türünde ilk yazısı ve ilk şiiri

VEYSEL ÇOLAK

KORKAN BİR AŞKIN ŞİİRİ

Bir güvercin uçuşu güzelliğin
bulurlar adını bir deniz eskisinde
usulca yere düşer yüzün.

Gölgeli yerlerin vuruyor uykuma
bir kez daha kırılıyor gün.

Genişliyor sesin,
uzaklıklarımızdan yontulan hüzün
gökyüzü kadar durgun, okyanus kadar öfke.

Bulutların dökülüyor üstüme
sabahı kovalıyorsun. Gözlerin
mavi bir gül oluyor
yıldızlara uzuyor boyun.

Kayboluyoruz birden,
iki ağzından öpüyorum seni
huysuz ve haylaz yerlerinden.

Uykusu kaçmış bir çocuksun sen
dünyam sana gövdem kadar aralık.

Nehirleri atla, üşüyen geceleri unut
üstümden geçsin avuçlarından dökülen sular.

Sürek avlarından kurtardık birbirimizi
ama öldük. Bir ırmak olup gömüldük içimize.

Bir daha sarılarak özlerken seni
Naylondandı kent.
(2002)

1967'de Attila İlhan'ın yönettiği *Demokrat İzmir* gazetesinde yer aldı. Şiir yazmaya daha sonra *Yeni Dergi* (1970), *Yarına Doğru* (1973), *Milliyet Sanat* (1974), *Türkiye Yazıları* (1977), *Edebiyat Cephesi* (1979), *Somut* (1979), *Ulusoy* (1985), *Edebiyat ve Eleştiri* (1988), *Yeni Biçem* (1995), *Yazko, Varlık, İnsan, Dize* (1995) dergileri ile *Cumhuriyet, Politika, Demokrasi* ve *Ülkede Gündem* vb. gazetelerde yayımladı. *Dize* adlı şiir dergisini çıkardı.

1967'de *Milliyet Sanat* dergisince dört dalda başarılı genç şairi arasında değerlendirildi. A. Behramoğlu onu "*Sol kavgayı, şiir dili oldukça kişisel ve çok anlaşılır bir temsilcisi*" olarak tanımlarken, Ş. Kurdakul "*Coşkuların, eylemi, yaşama bakış biçimlerinin bağdaştırılması, çelişkileri bilinçle yorumlamanın yarattığı bir ortamda dünyayı ortak dilinden arınarak kendi dilini yaratma becerisi gösterdi*"ğini belirtti. N. Nezir ve M. Cengiz ile birlikte Yenibütüncü Şiir Hareketini başlatanlar arasında yer aldı. *Sen Balık musun* 1979 Almanya II. Uluslararası Çocuk Kitapları Fuarında ikinci oldu. 1985'te Rıfat Ilgaz Şiir İkincilik Ödülünü, *Ölüler Diyaloğu* ile 1989'da Halil Kocagöz Şiir Ödülünü; *Kalbim Hoşça Kal* ile 1996 Sabri Altınel, 1996 Altın Koza, *Mürekkep Zamanlar* dosyasıyla 1996 Ali Rıza Ertan, *Güzel Suç* ile 2000 Orhon Murat Arıburnu ödüllerini, Turgut Uyar Jüri Özel Ödülü ve Behçet Aysan Şiiri Ödülünü, Tariş ve Çankaya Belediyesi şiir ödüllerini aldı. *E* dergisinin düzenlediği Bir Şiiri İnceleme Yarışmasını kazandı. Türkiye Yazarlar Sendikası, Edebiyatçılar Derneği, PEN Yazarlar Derneği üyesidir.

Veysel Çolak

Altına beş şairin (Seyyit Nezir, Veysel Çolak, Hüseyin Haydar, Metin Cengiz, Tuğrul Keskin) imza attığı ve Seyyit Nezir'in kaleme aldığı *Yenibütüncü Şiirin Manifestosu*'nda Seyyit Nezir, Veysel Çolak'ın şiiri için şöyle demektedir: *"Şair, şiirimizin ulaşmakta olduğu yetkin düzlükte kendi oyuklarını açarak, hemen üç beş dizede bir, şiiri ve okuru sarsalamakta, birbiri peşi sıra açtığı bu oyukları yaşama ilişkin ayrıntılar ve onların yoğun imgeleriyle doldurmaktadır: Yadırganan, yüzeysel bakışla yetişilemeyen bir hızda."*

"Veysel Çolak, şiiri, olduğundan da öte ciddiye almakta ve şiir onda, ideolojik belirlenişin bir ölçütü olmaktadır. Böyle olunca da, siyasal ideolojsinin içerdiği kolektiflik, şiirin teorik alanda sağlayabileceği bir pratiğe dönüşmektedir. Bu durum, Veysel'in biriktirdiği enerjiyi, iddialı bir misyona çevirmekte, bu ise altından kalkılmayacak bir serüvenle baş başa bırakmaktadır onu. Ona göre 'Maden ve ipek, başak ve mürekkep, ter ve buz, gül ve bakır (birbirine) sürtünmüştür.' Sürtünmenin açığa çıkardığı enerjinin kolektif bir yaşama ağdırılacağı inancı onda hiç mi hiç eksilmedi." (Ahmet Telli)

"İlk iki şiir kitabında toplumcu içerikten ödün vermiyor. Kararlı ve ısrarlı biçimde de kimi şiirlerinde toplumcu anlayış dışındaki içeriği ve yaşamı itiyor, reddediyor: 'Gül alıp vermenin zamanı değil' dizesindeki gibi. (...)

"Veysel Çolak, 'Sesini arayan' bir şair değil, sesini bulmuş bir şair. Anlama dayalı, toplumcu gerçekçi şiir sesi ile, Türk Şiirinde kendine özgün yol açmış bir şair. Şiirleri ile deneysel biçim arayışına gitmemiş, başlangıcından son şiir kitabına kadar tutarlı bir biçimde sürdürmüştür yolunu." (Necmi Selamet)

"Veysel Çolak belli bir anı, belli bir saati, birimi yazmıyor. Onda tüm anlar toplamı, zamanın süzgeçten geçip dilimlenmemiş tüm bölümleri sıraya diziliyor: Böyle olunca ister istemez dağınık ve düzensiz bir yaşam birimine dönüşüyor anlatılanlar: Her telden, açmaz ve büyülü." (Hüseyin Peker)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Terin Yaktığı Bir Yaradan* (1978), *Sen Balık mısın* (çocuk şiirleri, 1979), *Günlerin Yağmurunda* (1980), *Aşkolsun* (1982), *Ötesi Yar* (1985), *Fotoğraf Arkalıkları* (1985), *Ölüler Diyalogu* (1988), *Umut Aşktadır* (1992), *Buz ve Ateş* (1994), *Aşkın Lâ Sesi* (1995), *Giz ve Yara* (Toplu Şiirler – I, 1996), *Güzel Suç* (2000), *İkizim Sevgilimdi* (2000), *Mürekkep Zamanlar* (2004).

Daha önce toplu basımları Doruk Yayınları tarafından yapılan şiir kitaplarının yeni basımları 2004 yılında Yom Yayınlarınca yapıldı.

İNCELEME-ELEŞTİRİ: *Edip Cansever'de Şairin Kanı* (1996), *Mürekkebin İçtiği Ses* (1999), *Yabancılaşma ve Öteki Şiir* (1999), *Şiir Dışında Üşürsünüz 1. Karşıyaka Şiir Kurultayı 19-20-21 Mart 2004* (2004), *Şiir Nedir ve Nasıl Yazılır* (2004).

ROMAN: *Cinselliğin Kahkahası* (1995).

SEÇKİ: *Şiir Yıllığı 2002* (2003), *Şiir Yıllığı 2003* (2004), *Şiir Yıllığı 2004* (2005), *Şiir Yıllığı 2005 (2006).*

DERLEME: *Şiirin Kıyı Dili* (2005), *Yazı Üzerine Yazı* (2005).

HAKKINDA: Mehmet H. Doğan / Veysel Çolak'ın İlk Kitabı: Terin Yaktığı Bir Yaradan (Milliyet Sanat dergisi, sayı: 289, 18.9.1978), Yurt Ansiklopedisi (c. VIII, 1982-1983), Cavit Yıldırım / İmgelerin Parçalanması Kuramı Işığında Veysel Çolak'ın Şiirleri (Yazıt dergisi, 15.7.1990), Zeynep Uzunbay / Kendisinin Tragedyası - Ahmet Telli / Hüzünlü Mohikan - Abdülkadir Budak / Hayat Kadar Dağınık ve Örgütlü - Yusuf Alper / Aşkın Lâ Sesi (Cumhuriyet Kitap, 14.10.1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (1999), Ahmet Telli / Hüzünlü Mohikon (Cumhuriyet Kitap, sayı: 504, 14.10.1999), Zeynep Uzunbay / Kendinin Tragedyası (Cumhuriyet Kitap, Sayı 504, 14.10.1999), Ali Serdar / Veysel Çolak'ın Şiir Politikası (Edebiyat ve Eleştiri, sayı: 50, Temmuz-Ağustos 2000), Ataol Behramoğlu / 20.Yüzyıl Büyük Türk Şiiri Antolojisi (2001), E. Bülent Yardımcı / "Aidiyet"i ve "Aynılaşma"yı Reddediş Diyalektik Materyalizmin Alfabesidir (Edebiyat ve Eleştiri, sayı: 53, Ocak-Şubat 2001), Hüseyin Peker (Virgül sayı: 37, Ocak 2001), Altay Ömer Erdoğan / Veysel Çolak'la Söyleşi (Edebiyat ve Eleştiri, Kasım-Aralık 2002), İhsan Deniz / Veysel Çolak'ın Teraneleri (Yeni Şafak, 23.12.2002), E. Bülent Yardımcı / İhsan Deniz (Nam-ı Diğer) Hassan bin Sabit (Edebiyat ve Eleştiri dergisi, Mart-Nisan 2003), Tuncer Uçarol / Dergilerde Şiirler Veysel Çolak (Kum dergisi, sayı: 19, Eylül-Ekim 2003), Cumhuriyet Kitap Eki (16.9.2004), Yasakmeyve (Mayıs-Haziran 2004, s. 121), Necmi Selamet / Veysel Çolak'ın Şiir Yolu - Soner Demirbaş / Yansımanın Gerçekliği: Veysel Çolak Şiiri (Yom Sanat, sayı: 22, Ocak-Şubat 2005).

ÇOLAKOĞLU (Abdullah)

İslâm bilgini (D. 1886, Kilis – Ö. ?). 1908'de medrese icazeti aldı. Kilis, Silifke ve Gaziantep Müftülüğü yaptı.

ESERLERİ: *Fütühu'l-Gayb Tercümesi* (Geylâni'den), *Küşufü'r-Reyb* (1953).

HAKKINDA: Afşin Oktay - Kemal Bağlum / Biyografiler Ansiklopedisi (1959).

ÇOLAKOĞLU, Ömer

Araştırmacı-yazar. 1951, Hayrabolu / Tekirdağ doğumlu. İlk ve ortaokulu Hayrabolu'da, liseyi Tekirdağ'da tamamladı. Eskişehir İktisadî Ticarî İlimler Akademisi mezunu. Lise dönemlerinde folklorla ilgilenmeye başladı. Türkiye İş Bankasında görev yaptı. *Karşılama-Türk Halk Bilimi ve Trakya Yöresinde Araştırmalar* (1984) adlı bir kitabı vardır.

HAKKINDA: Aydın Oy / Yüzyıllar Boyunca Tekirdağlı Şairler ve Yazarlar (1995), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ÇOLAKOĞLU, Şinasi

Gazeteci-yazar, siyaset adamı (D. 1924, Kilis – Ö. 11 Eylül 2003). Liseye kadar Kilis'te okudu. İstanbul Pertevniyal Lisesi ve Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. Savcılık ve hakimlik yaptıktan sonra Kilis'e dönerek serbest avukatlık yaptı. Güneydoğu Sanayi ve Ticaret AŞ müdürlüğünde bulundu. Kilis'te *Genç Kilis* ve Nuri Günal ile *Kent* gazetesini çıkardı. *Halkçı*, *Milliyet* ve bölge gazetelerinde yazıları yayımlandı. 14. dönem Gaziantep milletvekili (1969) olarak TBMM'de görev yaptı. Önce Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı genel sekreterliğine, ardından Başbakanlık müşavirliğine getirildi. Kendi isteği ile emekli oldu. Ankara'da serbest avukatlık yaptı.

ESERLERİ:

Direniş Kurtuluş ve Sonrası (inceleme), *Kültür Kasteli* (3 cilt, derleme, 1992), *Kilis Tarihi*, *Kilis'te İz Bırakanlar* (2. bas. 1997).

HAKKINDA: TBMM Albümü (1920-1991 (1991), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ÇOLPAN, Derya

Şair. 25 Nisan 1967, Aydın doğumlu. Asıl adı Derya Yaylı. İlk ve ortaokulu Aydın'da bitirdi. Kuleli Askeri Lisesi (1985), Boğaziçi Üniversitesi İngilizce Öğretmenliği Bölümü (1989) mezunu. İngilizce öğretmeni olarak Maltepe Askeri Lisesinde görev yaptı. 1993'ten itibaren İngilizce okutmanı olarak çalışmalarını Dokuz Eylül Üniversitesinde sürdürdü. Şiirlerini 1994'ten itibaren *Varlık*, *Yeni Biçem*, *Sombahar*, *Düşlem*, *Kitaplık*, *Bahçe*, *İnsan* vd. dergilerde yayımladı.

1996 Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödülünü, 1996 Ali Rıza Ertan Şiir Ödülünü, 1996 Sabri Altınel Şiir Ödülünü aldı. *Ses Sözden Eksilince* adlı dosyası ile 1997 Yunus Nadi Şiir Ödülünü Enver Ercan'la paylaştı. *Kırık Su Saati* ile İsviçre Hastanesi Sanat – Edebiyat Ödülleri 2002-2003 Şiir Yarışması Jüri Özel Ödülünü kazandı.

ESERLERİ (Şiir):

Ses Sözden Eksilince (1997), *Kırık Su Saati* (2004).

HAKKINDA: Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Mehmet Çetin / Tanzimattan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi (c. 4, 2002).

ÇOMAKLI, Zekiye

Şair. 29 Eylül 1973, Aşkale / Efzurum doğumlu. Aşkale Lisesi (1973) mezunu. 1990'dan itibaren TRT Erzurum Bölge Radyosu'nda kültürel programlar hazırlayıp sundu. 1999'dan sonra bir süre Erzurum Belediyesi başkan danışmanlığı görevinde bulundu. Yazı ve şiirleri *Hürsöz* gazetesinde yer aldı. İLESAM, Türk Kadınlar Birliği, MHP üyesidir. Üç şiiri İnci Kavas, B. Doğan Koçer adlı bestekârlar tarafından TSM'nin uşşak ve muhayyer makamlarında bestelenmiştir.

ESERLERİ (Şiir):

Duyguları Giyinmek (1989), *Hatmigül* (1998).

HAKKINDA: M. Zeki. Kurnuç / Erzurum ve Türk Müsikisi (2005).

Zekiye Çomaklı

ÇONGAR, Yılmaz

Öykü yazarı. 28 Aralık 1935, İstanbul doğumlu. İlk ve ortaokulu Bakırköy'de bitirdi. Kuleli Askeri Lisesi (1955), Kara Harp Okulu (1957) mezunu. Kara Harp Akademisinde yüksek lisansını tamamladı (1971). TSK bünyesinde Erzincan, Erzurum, İstanbul ve Çatalca'da subaylık görevinde bulundu. Güney ve Güneydoğu Avrupa Kara Kuvvetleri Komutanlığında, NATO Savunma Kolejinde görevler yaptı. 1977'de Kurmay Albay rütbesinde emekli oldu. Edebiyatçılar Derneği ve Türkiye Yazarlar Sendikası üyesidir.

İlk ürünü olarak *(Acaba Kızı Nasıldı?)* adlı öyküsü *Kadıköy Aktüalite* dergisinde (sayı: 57, Eylül 1989) yayımlanmıştı. Diğer öyküleri ve incelemeleri *Varlık*, *Adam Sanat*, *Kültür, Gerçek Sanat*, *Öğretmen Dünyası*, *Türk Dili Dergisi*, *Çağdaş Türk Dili*, *Cumhuriyet Kitap*, *Kıyı*, *Dil Dergisi*, *Yaba*, *Güzel Yazılar* dergilerinde yer aldı. 1991'de Türk Hava Kurumu Öykü İkincilik Ödülünü, 1992'de birincilik ödülünü, *Ölü Evi* adlı öyküsü ile 1992'de İsveç ETOS Jüri Özel Ödülünü aldı.

YILMAZ ÇONGAR

KAPICI

Bir akşam yine bakkaldaydı. Kız da oradaydı. Gözgöze gelmişlerdi bir anlık. Kız elindeki parayı yere düşürdü. İkisi birden eğildiler almak için. Kız kapmıştı parasını önce. Bakkala borcunu ödedi. Giderken ona bir daha baktı. Gülümsedi. Gamzesi belirmişti yine. Yardım edememişti ona, fakat yaklaşabilmişti, yarım metre, yirmi santim, belki on santim. O ılık, çiçek kokan soluğu yüzünü okşamış, göğsüne dolmuş, kanında dolaşıyor, bedenini ısıtıyordu şimdi.

O gece hiç uyuyamadı. Gözlerini kapar kapamaz kız parasını düşürüyor, ikisi aynı anda eğiliyorlardı. Sonra elli santim, yirmi santim, on santim yaklaşıyordu yüzleri. Önce dizleri birbirine değiyor, sonra elleri, sonra bedenleri birleşiyordu. Sarılıyorlar, yüreklerinin çarpıntılarını duyuyorlardı. Hiç ayrılmadan, apak, yumuşacık bir yatağa yatıyorlardı. Burada açıveriyordu gözlerini. Hem dayanamıyor, hem de sahne bitmesin istiyordu. Yine kapatıyordu gözlerini, kız yine parasını düşürüyordu.

Sabaha karşı dalmıştı biraz.(...)

(*Gökyüzüne Bir Bilet*)

"*Ömer Seyfettin öykücülüğünün klasik bahçesinden derliyor tohumlarını Çongar. Merakımızı ve ilgimizi sürekli uyanık tutuyor. Kendi öykü tekniğini uyguluyor giriş, gelişme, düğüm ve çözüm planında. İki öyküsü 'Yalnız Adam ve Mutluluk, Oğlum' öykülerini saymazsak üçüncü tekil anlatımı yeğlemiş Çongar. Yalın ve realist çizgide öyküler üretmiş. Soyutun sisleri içinde erimemiş, yaşantıların yanık ve hüzünlü seslerini yansıtmaya çalışmış. Çongar, gerçekleri irdelerken psikolojik ayrıntılara da dalış yapıyor yer yer. Diyaloglardan çok öykülemeye ağırlık veriyor. Olay kahramanının o andaki yaşantısını sergilerken geçmişine uzanıyor, geçmişle o an arasında bağlantı kuruyor, neden-sonuç yöntemine sık sık başvurarak bir mantık halkası oluşturuyor.*" (M. Güner Demiray)

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Anjiyo* (1990), *Gökyüzüne Bir Bilet* (1997).

ANTOLOJİ: *Asker Yazarlarımız ve Öyküleri* (1998).

HAKKINDA: Muzaffer Uyguner / Anjiyo (Diyarbakır Haziran 1991), Subutay Hikmet Karahasanoğlu / Kedi Gözü (Kuzeysu dergisi, sayı: 35, Mart 1993), M. Güner Demiray / Gökyüzüne Bir Bilet (Dil Dergisi, Eylül 1997) - Yılmaz Çongar ve Sadiye Akay'dan İki kitap (Cumhuriyet Kitap, 31.12.1998), Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 22.10.1998), Dursun Özden / Gökyüzüne Bir Bilet (Bizim Gazete, 30.4.1998), M. Güner Demiray / İki kitap (Cumhuriyet Kitap, 31.12.1998) - Yaşantıların Öyküleri (Çağdaş Türk Dili, Şubat 1999), Ruşen Hakkı / Asker Yazar ve Ozanlar (Türk Dili, Mayıs-Haziran 1999), H. Vasfi Uçkan / Asker Yazarlarımız ve Ozanlarımız (Yeni Ufuklar, sayı: 281, Temmuz-Ağustos 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Ayhan Hünalp / Asker Kökenli İki Yazardan Selam (Maya dergisi, Mart-Nisan 2000), TBE Ansiklopedisi (2001).

Yılmaz Çongar

ÇONGUR, H. Rıdvan

Şair ve yazar. 26 Temmuz 1932, Bilecik doğumlu. Şanlıurfa'da başladığı ilköğrenimini Ankara Necatibey İlkokulunda, ortaokulu Ankara (Erkek Lisesi) Taşmektep'te bitirdi. Eskişehir Lisesi (1950) ve Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1962) mezunu. Çalışma hayatına 1959 yılında Ankara radyosunda spiker olarak başladı. İlerleyen yıllarda TRT İl Radyoları ve Transkripsiyon Servisi ve Söz Yayınları şefi, TRT İl Radyoları müdürü, program uzmanı, Diyarbakır Bölge Radyosu müdürü, Program müşaviri, Yayın Planlama Dairesi başkanı, Başbakanlık müşaviri, Bakan müşaviri, DPT yayın temsil müdürü olarak görev yaptı.

Emekliğe ayrıldığı 1982'den sonra on beş yıl kadar Anadolu, Gazi, Selçuk Üniversitelerinin İletişim Fakültelerinde öğretim görevlisi olarak çalıştı. TRT'de kırk yılı aşan yayıncılık hayatında adını vererek başlattığı "Açık Oturum", "Radyo Kitaplığı", "Dünya Döndükçe", "Sorun Söyleyeyim", "Büyük Nutuk", "Elli Yılda Elli Ozan" ve televizyonlarda ilk dinî program olan "İftara Doğru" ile "20. Yüzyıl Türk Şiiri", Yunus Emre'yi konu alan programlar gibi pek çok kültür programı ve TV belgeselleri hazırladı. Knut Hamsun'un *Victoria* adlı romanını radyoya uyarladı. Anadolu'nun çeşitli yörelerinde faaliyete geçirilen sekiz il radyosunun kuruluşunda ve yayınlarının planlanması, hazırlanması ve yönetiminde çalıştı.

Yazı hayatına 1950 yılında Eskişehir'de çıkan *İstikbal* gazetesinde başladı. Aktüel konulardaki yazılarını sonraki yıllarda *Sakarya*, *Türk Sanatı*, *Kudret*, *Millet*, *Cumhuriyet*, *Yeni Gün*, *Milliyet*, *Tercüman*, *Her Gün*, *Adalet* ve *İktisat* gazetelerinde yayımladı. *Aras*, *Oğuz*, *Gurbet* dergilerini çıkaranlar ve *Türk Yurdu* dergisini hazırlayanlar arasında yer aldı. Şiir, deneme, röportaj, hikâye gibi edebî türlerdeki ürünlerini *Varlık*, *Türk Yurdu*, *Türk Dili*, *Hisar*, *Çağrı*, *Töre*, *Millî Kültür*, *TRT*, *Dil*, *Karınca*, *Eğitim*, *Günce* ve *Türk Edebiyatı* dergilerinde, makale, fıkra ve inceleme yazılarını ise *İstikbal* (Eskişehir, 1948-1950), *Kudret* (İstanbul), *Millet* (Ankara, 1950-1954), *Milliyet* ("Düşünenlerin Düşüncesi" köşesi, 1967-1971), *Tercüman* ("Fikir

H. Rıdvan Çongur

Bahçesi", 1971-1982), *Hergün* ve *Adalet* (Ankara, "Gördüğüm Gibi" köşesi, 1982-1984), *Türkiye* (1990) gazetelerinde yayımladı. Şiire kırk yıl ara verdikten sonra *"Ohri'de Zaman"* adlı şiirinin (*Türk Edebiyatı*) yayımlanmasıyla döndü. Biyografi çalışmaları arasında, başta Remzi Oğuz Arık olmak üzere Âşık Veysel Şatıroğlu, Orhan Şaik Gökyay, Ahmet Kutsi Tecer, Tevfik İleri, İlhan Geçer, Ahmet Tufan Şentürk, Ahmet Muhip Dıranas yer aldı. Türk Ocakları, Ankara Gazeteciler Cemiyeti, Türk Kültürüne Hizmet, İLESAM ve Türk Kanser Araştırma Kurumu (şeref) üyesidir.

"*Dili de üslesine akıcı, pırıl pırıl bir dildir. Nesir yazıları, şiir gibi, seçilmiş bir deneme gibidir. Şiirlerinde ise az söz, öz söze çok anlam katmış, sevgi ve duygu yüklemiş, her okuyanın*

RIDVAN ÇONGUR

OHRİ'DE ZAMAN

I

Gün sularla uyandı Ohri 'de
Zaman, dalgalarla
Bir gitti, bir geldi...
Her dalga tekrarlanan bir cümle;
Arada çevireni olmadan,
Konuştu Ohri benimle.

Tarihten kalma bir meydan,
Meydanın ortasında ulu bir çınar.
Evler eski, sokaklar dar.
Türkü türkü akan Vardar,
Gelin güzelliğinde ova...
Gümüşten aydınlığa uzanan zaman:
Ya göm karanlığına beni,
Ya kucakla, ya kurtar!

II

Bir sıcak ki eşi görülmemiş,
Kıpırdayan ne dal, ne yaprak...
Kıyıda dolaşan Makedon karı-koca,
Bir kaç da küçük çocuk:
Böyle başladı yolculuk.

Yapabilsek diyorum, hani
Dalsak suların derinliğine
Geçmiş zamanı hatırlasak bir bir
Bu sular bize neler söylerdi,
Neler anlatırdı kim bilir?

III

Sağ yanında Ohri Kalesi,
Kitâbe sökük, kapı kanatları eski,
Zamana yenik düşmüş her taş.
Esen rüzgâr, yağan yağmur, düşen kar,
Hep birlikte kemirip durmuşlar!
Kanatlar açık, duvarlar yıkık:
İçinde ne yaşayan bir canlı,
Ne de insan var artık.

Merdivenlere tırmandım, adım adım.
Oturdum basamaklardan birine.
Tanıdık, sıcak, kucaklayan
Bir hali vardı taşın.

Konuştuk taşla taşlaşan zamanı,
Neler neler anlattı, bana her taş.
Yaşanan, geride kalan yüzyılları;
Gün gün, saat saat...
Dünden bugüne yaşanan güzellikleri,
Geçmişte kalan çirkinlikleri!
Anlattı yavaş yavaş...

(*Türk Edebiyatı*, Haziran 1999)

elinden gönlünden yakalayıp, alıp götürecek sadelik ve yoğunlukta bir güzelliğe sahip bir kalem eri... Kısaca Rıdvan Çongur bana göre anlaşılmaz, anlatılamaz, tek bir bedende birbiriyle çarpışan iki ruhlu bir insandır." (Ahmet Tufan Şentürk) •

"Yıllar yılı şiirin ikliminde estetik duyarlıklar üretmiş H. Rıdvan Çongur'la Türk şiirinin çağdaş meseleleri ve gelecek zamanlardaki konumu üzerine sohbet ediyoruz. H.R. Çongur aynı zamanda şiirin sözcüsü durumunda. Çünkü spikerlikten Yayın Planlama Dairesi Başkanlığı'na kadar TRT' de 23 yıllık emeği var. H. Rıdvan Çongur kendi şiir dünyasını şöyle çerçeveliyor : " Şiirsiz bir dünyayı hayal bile edemiyorum. İnsanı insan yapan unsur düşünmesi, duygulanması, konuşmasıdır. Bu sâyede yaradılmışların en üstünü insandır. En şereflisi...

"Gerçek sanatkâr çile çekmeye katlanan, onu kabullenen insandır. Sanatkâr ve şair, görünürdeki varlıklarla değil, asıl "Varlık" la halleşendir." (Olcay Yazıcı)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Ses* (2001, Şiir Hakkında Düşünceler başlıklı poetikasıyla; ilaveli 2. bas. 2005).

DENEME - İNCELEME: *Özleştirmede Aşırı Davranılmış mıdır?* (1963), *Dil Tartışmaları* (1964), *Hukuk Dilinde Özleşme* (1965), *Söz Sanatı-Güzel Söz Söyleme* (1999), *Dil ve Edebiyat Tartışmaları* (2001).

ANI: *Edebiyat Dostlarım* (c.1, 2001).

BİYOGRAFİ: *Tevfik İleri* (1986), *Remzi Oğuz Arık Armağanı* (1986; 90. Yıldönümünde Remzi Oğuz Arık adıyla, 1989; Prof.Remzi Oğuz Arık adıyla, 2001), *İlhan Geçer - 50. Sanat Yılı* (1989), *Ahmet Tufan Şentürk* (1997), *Yahya Kemal Beyatlı* (1998), *Doğan Kasaroğlu* (1998), *Adnan Öztrak* (1999), *Ahmet Kutsi Tecer* (2001), *Orhan Şaik Gökyay* (2002, Orhan Şaik Gökyay I-II-III, Nail Tan ile, 2002-2005).

PLAK-SES KASETİ-TV VİDEO: *Ahmet Tufan Şentürk Belgeseli* (TV belgeseli, 1997), *Atatürk Plağı* (uzunçalar, 1967), *Türk Anneler Derneği* (1967), *Safahat'tan Seçmeler* (1986), *Süleymaniye'de Bayram Sabahı* (1988), *Yeşile Doğru* (1989), *Çakır Dikeni* (Taha Feyizli ile, 1994), *Adnan Öztrak Belgeseli* (Bülent Tarhan ile, 1998), *Yunus'tan Seçmeler* (2005).

HAKKINDA: Hisar dergisi (Ağustos 1980), Olcay Yazıcı / Şair Rıdvan Çongur ile Şiir Üzerine (Tercüman, 10.5.1990), Sevay Okay-Atılgan / Profesör Remzi Oğuz Arık (Bilge, Yaz 1992), Ahmet Tufan Şentürk / Ses içinde (Rıdvan Çongur, 2005).

Ali Rıza Çopur

ÇOPUR, Ali Rıza

Şair. 5 Nisan 1929, Karaman doğumlu. Kara Harp Okulu ve Piyade Okulu mezunu. Bir süre piyade subayı olarak orduda görev yaptı; daha sonra sivil memurluğa geçti. Ankara Büyükşehir Belediyesi ASKİ Genel Müdürlüğünde çeşitli yöneticilik görevlerinde bulundu, Teftiş Kurulu başkanı iken 1986'da emekli oldu.

Şiirlerinin bir bölümü *Her Hafta* (1961, İstanbul) dergisinde yer aldı, bunlardan bir bölümü TSM formlarında bestelendi. İLESAM üyesidir.

ESERLERİ (Şiir):

Biri Sende Biri Bende (1983), *Aynalardaki Zaman* (2000).

ALİ RIZA ÇOPUR

GÖZLER

Gözler var anlamlı derin bir iz gibi
Gözler var solgundur bir beniz gibi
Gözler var dalgalı bir deniz gibi
Gözler var yemyeşil, gözler var ela
O gözler başıma püsküllü bela

Gözler var cümledir, gözler var satır
Gözler var içinde özlemler yatır,
Gözler var insana aşkı anlatır
Gözler var simsiyah. Gözler var ela
O gözler başıma püsküllü bela

(*Biri Sende Biri Bende*, 1983)

ÇORAKLI, Selim

Araştırmacı yazar. 1960, Bayburt doğumlu. Yazıları ve kitaplarında Selim Yusufoğlu, Cemal Doğan ve Emrullah kullandı. Gümüşhane Ticaret mezunu. Liseden sonra siyasi nedenlerle öğrenimini sürdüremedi. 1983'ten itibaren özel kuruluşlarda çalıştı. *Zaman* gazetesinde muhabirlik, köşe yazarlığı, Makedonya temsilciliği, araştırmacı yazarlık; Birleşik Dağıtımda yöneticilik yaptı. 1999'dan itibaren *Cuma* dergisi yayın yönetmenliğini sürdürdü.

Makaleleri *Hergün*, *Yeni Devir*, *Zaman*, *Akit* gazeteleri ile *Ülkü Yolu*, *Sızıntı*, *İmza*, *Vahdet*, *Mektup*, *Kitap*, *Cuma* vd. dergilerde yayımladı. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

ESERLERİ:

Sentezci Düşüncenin Yoğurdukları ve Doğurdukları (1993), *Vahyin Işığında Tahliller-Terkipler-Tenkitler* (1993), *Parçadan Bütüne Yeni Oluşum* (1993), *Risale-i Nur'dan İlmi ve İmani Tahliller* (1993), *Sansürsüz Yazılar* (1997), *Edebiyata Müslümanca Bakmak* (1997), *Kitap Okuma Şuuru* (1998), *Sistemli Düşünceler* (1998), *Bediüzzaman Modernist mi Postmodernist mi?* (1999), *Risale-i Nur'dan Tefekkür Damlaları* (2005).

ÇORBACIOĞLU, Fazıl Hayati

Oyun yazarı (D. 1925, Çorum - Ö. 31 Ocak 1990, İstanbul). İlk ve ortaöğrenimini İstanbul'da tamamladı. Yükseköğrenimini yarıda bırakarak iş hayatına atıldı. *Varlık* dergisi ve yıllıklarında hikâyeleri çıktı. Radyo oyunları yazarlığıyla tanındı. Radyoda ilk oyunu, 1966'da Ankara Radyosunda seslendirilen *Pirinç Mangal*'dır. Uzun yıllar radyo oyunu, sonra TV'de dizi olarak yayımlanan *Kuruntu Ailesi* ile geniş ilgi topladı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Radyo Tiyatrosu ve Piyes* (1965, bu kitapta *Guguklu Saat* adlı bir radyo oyunu ile radyofonik piyes yazma tekniği hakkında bilgiler yer alır. 1970'te *Radyo Oyunu Yazma Tekniği* adıyla yayımlandı).

OYUN: *Kabzımal Cemile* (1966), *Hamido Kaçırıldı* (1967), *Satılık Şapka* (1968, birer perdelik beş komedi: *Brahms Kapıyı Çalınca*, *Her şeyin Hayırlısı*, *Bayram Çorbası*, *Cankurtaran*. İstanbul Şehir Tiyatroları'nda sahnelendiler), *Koca Sinan* (1971), *Erkek Satı* (1972), *Barbaros Hayrettin* (1983).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. III, 1982), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

ÇORUHLU, Haydar

Şair. 25 Ekim 1955, Trabzon doğumlu. Cumhuriyet İlkokulu (1967), Karma (Kânuni) Ortaokul (1970), Trabzon Lisesi (1973), Karadeniz Teknik Üniversitesi Makine Mühendisliği Bölümü (1977) mezunu. Aynı yıl Bayındırlık Bakanlığı Yapı İşleri 11. Bölge Müdürlüğünde Tesisat mühendisi olarak göreve başladı. Gümüşhane Bayındırlık ve İskan Müdürlüğünde altı ay (1984), Karadeniz Teknik Üniversitesi Yapı İşleri ve Teknik Daire Başkanlığı Bölümünde kontrol mühendisi ve Isı Santrali işletme sorumlusu olarak çalıştı. Şiirlerini *Gün Olur-Selam Olsun* (1993) adlı kitabında topladı.

HAKKINDA: Murat Yüksel / Geçmişten Günümüze Trabzon Şairleri 3-Cumhuriyet Dönemi (1993), Yunus Dergisi (sayı: 1, sayı: 2, 1993).

ÇORUHLU, Yaşar

Sanat tarihçisi. 1 Ocak 1964, Trabzon doğumlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi ve MSÜ Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Enstitüsü mezunu. İÜ Edebiyat Fakültesi Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümünde yüksek lisansını, MSÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk ve İslâm Sanatları Programında doktorasını (1992) tamamladı. 1993'te Fen Edebiyat Fakültesi Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü Türk ve İslâm Sanatları Kürsüsünde araştırma görevlisi ve öğretim üyesi olarak görev yaptı.

Geniş bir kaynak yelpazesinden yararlanarak eserleriyle Türklerin tarih boyunca şamanizm, budizm, maniheizm ve İslamiyet inanışları içinde ne kadar zengin bir mitoloji yarattıklarını sergileyerek Orhun Yazıtlarından Kâbe'ye uzanan yolda, Türk uygarlıklarının inanç sistemlerinin sürekliliğini vurguladı.

ESERLERİ:

Türk Şamanizminde Biçim Değiştirme Olayı ve Türk Sanatı ile Bağlantısı Üzerine Birkaç Söz (1987), *Padişah Askılarının Manası* (1988), *Anadolu Selçukluların Taş Tezyinatında Orta Asya ile Bağlantılar* (1988), *Akkışlar / Pamucak Türkmen Obası ve Bazı Görüşler* (1989), *Leningrad Hermitage Müzesi ve Türk Sanatı* (1990), *Kültigin'in Baş Heykelinin İkonografik Bakımdan Tahlili* (1991), *Türk Resim Sanatında Hayvan Sembolizmi* (1992), *Batılılaşma Dönemi İstanbul Cami Minaresinde Taçkapılar* (1993), *Türk Sanatında Görülen Maymun Figürlerinin Sembolizmi* (1994), *Türk Sanatında Balık Figürlerinin Sembolizmi* (1995), *Türk Sanatında Hayvan Sembolizmi* (1995), *Çağdaş Türkmenistan Sanatının Öncülerinden Kılıçmurad Yarmadoğlu* (1996), *Eski Merv'de Kızbibi Türbesi* (1997), *Erken Devir Türk Sanatının ABC'si* (1997), *Türk Mitolojisinin ABC'si* (1999), *Türk İslam Sanatının ABC'si* (2000), *Türk Mitolojisinin Anahtarları Anahatları* (Türk Mitolojisinin ABC'si'nin genişletilmiş yeni basımı, 2002).

HAKKINDA: Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 4.3.1999), Türk İslâm Sanatının ABC'si (Virgül, sayı: 28, Mart 2000), Günümüz Türkiyesinde Kim Kimdir (2000), Buket Öktülmüş / Milliyet Kültür-Sanat (24.7.2002), Ceyhan Usanmaz / Türk Mitolojisinin Anahatları (Virgül, sayı: 55, Ekim 2002).

Ali Şükrü Çoruk

ÇORUK, Ali Şükrü

Edebiyat araştırmacısı. 1969, Tirebolu / Giresun doğumlu. İlk ve ortaokulu aynı ilçede okudu. Gümüşhane Öğretmen Lisesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1990) mezunu. 1990-94 yılları arasında Beykoz Denizcilik ve Su Ürünleri Meslek Lisesinde edebiyat öğretmenliği yaptı. Bu arada "*Cumhuriyet Devri Türk Romanında Beyoğlu*" adlı teziyle yüksek lisansını tamamladı. 1994 yılında İÜ Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalına araştırma görevlisi olarak atandı. 1999'da "*Fazıl Ahmet Aykaç -Hayatı ve Eserleri*" adlı teziyle doktorasını bitirdi. 2001 yılında yardımcı doçent oldu.

Makale ve denemeleri 1995 yılından itibaren *Dergâh, İzlenim, Kaşgar, Türk Edebiyatı* dergilerinde ve *Orhan Okay Armağanı* adlı kitapta yayımlandı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Cumhuriyet Devri Türk Romanında Beyoğlu* (1995).

YAYIMA HAZIRLAMA: *Hasan Mellâh* (Ahmet Midhat Efendi'den, 2000), *Zeyl-i Hasan Mellâh* (2000), *Esrâr-ı Cinâyât* (2000), *Taaffüf* (2000), *Eski Mektuplar* (2000), *Eski Zamanlarda İstanbul Hayatı* (İstanbul Yazıları, Balıkhane Nazırı Ali Rıza Bey'den, 2001), *Eski İstanbul Hatıraları* (Sadri Sema'dan, 2002), *Mükemmel Osmanlı Lügati* (Faik Reşad-Ali Nazima'dan, 2002), *Boğaziçi Konuşuyor ve Kanlıca Tarihçesi* (A. Cabir Vada'dan, 2004).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001).

ÇOTUKSÖKEN, Betül

Felsefeci, çevirmen. 26 Ağustos 1950, İstanbul doğumlu. Dilbilimci Yusuf Çotuksöken'in eşidir. Hobyarlı Ahmet Paşa İlkokulu, İstanbul Kız Lisesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü (1972) mezunu. Bir süre İstanbul orta dereceli okullarında (Darüşşafaka ve Hüseyin Rahmi Gürpınar liseleri) öğretmenlik ve yöneticilik (1972-78) yaptı. Bir süre de İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesinde çalıştıktan (1978-82) sonra 1982'de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü Sistematik Felsefe ve Mantık Anabilim Dalına araştırma görevlisi olarak girdi. 1984 yılında doktor, 1988'de doçent, 1996 yılında profesör unvanlarını kazandı. Doktora tezi: "*Petrus Abelardus'un Ahlak Anlayışı*". İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü Başkanı (1999-00), Uludağ Üniversitesi (1991-94), Mimar Sinan Üniversitesi (1996-98), İstanbul Teknik Üniversitesi (1997-01) konuk öğretim üyesi olarak görev yaptı. 2000 yılından sonra Maltepe Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi öğretim üyesi olarak görevini sürdürdü. Rektör yardımcısı, Erasmus koordinatörü, Fen Edebiyat Fakültesi dekan yardımcısı, Fen Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü başkanı olarak görev yaptı.

İlk yazısı *Türk Dili* dergisinde (Ağustos 1978), sonraki yıllarda makalelerini *Gergedan, Argos, İnsancıl, Bilim ve Ütopya* dergileri ve *Cumhuriyet gazetesi; Cumhuriyet Kitap, Cumhuriyet Bilim Teknik* ekleri ile *Türkiye*

Betül Çotuksöken

Felsefe Kurumu Bülteni'nde yayımladı. *Türkiye Felsefe Kurumu Bülteni*nin yayın kurulu üyeliği ile *Maltepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dergisi*nin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. İstanbul Radyosunda Felsefe Sohbetleri adlı programı hazırlayıp sundu (Ocak 1998-Haziran 1999). Çok sayıda radyo ve TV programına konuşmacı olarak katıldı. Asıl uzmanlık alanı Ortaçağ felsefesidir. Son on beş yıldan beri felsefenin bir söylem olarak kuruluşu üzerinde durmakta ve bu bakımdan, Ortaçağda öne çıkan "tümeller tartışması" kökenli insan, varlık, zihin, dil, bilgi felsefesi bağlamında etik ve insan hakları konusunda çalışmakta; "özne" ile "söylem" kavramları arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Özgün anlayışının dayanak noktası, "özcü" (essensiyalist) tutuma karşıt nitelikli, "adcı" (nominalist) varlık anlayışı olarak özetlenebilir. Ayrıca felsefi söylemin öğretilmesi konusunda da çeşitli düzeylerde çalışmalar yapmaktadır. Maltepe Üniversitesi Felsefe Bölümünün kurması bu alana yaptığı kurumsal katkıdır. *İnsancıl Dergisi* Aydınlanma Düşüncesine Katkı Ödülünü (1999), Maltepe Üniversitesi Üstün Başarı Ödülünü (2004), Truva Folklor Araştırmalar Derneği Jüri Özel Ödülünü (2005) aldı. Türkiye Felsefe Kurumu Yönetim Kurulu Üyesi ve II. başkanı, Société Internationale pour l'Étude de la Philosophie Médiévale'in üyesi, Fédération Internationale des Sociétés de Philosophie'nin Yönetim Kurulu üyesi, 22. Dünya Felsefe Kongresi (2008, Seul) Uluslararası Düzenleme Komitesi üyesi olarak düşünce hayatına katkılarda bulundu.

"Çotuksöken'in kavramları ele alış biçimi ve yorumlayışının ardında, daima insanı (insan kimliğini) göz ardı etmeme kaygısı bulunmaktadır. Bu bakımdan, 'her filozofun düşünme biçimini belirleyen, onun insan hakkındaki görüşüdür' diyen Çotuksöken'in yazılarının pek çoğunda, 'özcülüğe' ve 'kavram gerçekçiliği'ne yöneltilen eleştiriler göze çarpmaktadır. Özcülük ve kavram gerçekçiliği, özellikle insan ve kültür felsefesi bağlamında, yol açtıkları tehlikeli gelişmeler bakımından sorgulanmaktadır." (Mustafa Günay)

ESERLERİ:

DENEME-İNCELEME: *Petrus Abelardus'un Ahlak Anlayışı* (1988, doktora tezi), *Metinlerle Ortaçağda Felsefe* (Saffet Babür ile, 1989), *Felsefi Söylem Nedir?* (1991), *Ortaçağ Yazıları* (1993), *Felsefe'yi Anlamak Felsefe ile Anlamak* (1995), *Nermi Uygur'un Felsefe Dünyası'ndan Kesitler* (1995), *Kavramlara Felsefe ile Bakmak* (1998), *Cumhuriyet Döneminde Türkiye'de Öğretim ve Araştırma Alanı Olarak Felsefe* (seçki, 2001), *Felsefe: Özne-Söyleme* (2002), *Radyoda Felsefe* (2002), *Bedia Akarsu Armağanı* (yay. haz. Doğan Özlem ile, 2006).

YAYINA HAZIRLAMA: *Felsefe Açısından Eğitim ve Türkiye'de Eğitim* (bildiriler, 1996), *Bedia Akarsu Armağanı* (Doğan Özlem ile birlikte, 2002), *Felsefe Söyleşileri I-II* (2003).

ÇEVİRİ: *Isagoge-Aristoteles'in Kategorilerine Giriş* (mantık kitabı, Porphyrios'tan, 1986), *Bir Mutsuzluk Öyküsü* (felsefe, P. Abelardus'tan, 1988), *Avrupa: Roma Yolu* (R. Brague'dan, 1995), *Ortaçağ Felsefesi* (E. Jeauneau'dan, 1998).

HAKKINDA: Mustafa Günay / Felsefe Açından Kavramlara Bir Bakış (Cumhuriyet Kitap, 24.12.1998), www.maltepe.edu.tr, Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü, Cogito (sayı: 30), Mustafa Günay / Betül Çotuksöken'den Uzun Bir Araştır-

manın Sonuçları - Cumhuriyet Döneminde Felsefe (Cumhuriyet Kitap, 2.5.2002), Doğan Hızlan / Felsefe Soruyla Başladı (Hürriyet Cumartesi, 7.6.2003), Doğan Hızlan Türk Felsefecileri İçin Kılavuz Kitaplar (Hürriyet Cumartesi eki, 13.5.2006).

ÇOTUKSÖKEN, Yusuf

Dilbilimci. 20 Nisan 1947, Eskişehir doğumlu. Felsefeci Prof. Dr. Hamit Çotuksöken'in eşidir. Yılmaz Öğüz adını da kullandı. Pendik Lisesi (1964), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1970) mezunu. Bitirme tezi: *Kitabu fi Riyazati'l-Hayl."*

İstanbul'da Özel Darüşşafaka Lisesi (1971-77) ve Özel Saint-Joseph Lisesi'nde (1977-81) edebiyat öğretmenliği, İstanbul Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulunda Türkçe okutmanlığı (1981-88), Beykent Üniversitesinde Türk Dili Birimi koordinatörlüğü (1998-2003), Maltepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğretim görevliliği, başkanlık ve rektör danışmanlığı (2003-) yaptı.

Yusuf Çotuksöken

Derleme ve incelemeleri *Cumhuriyet* Dönemi gazeteleri ile *Gösteri, Gündem'de Kitaplar, Türk Dili, Varlık, Edebiyat Sanat, Çağdaş Eleştiri, Journal of Turkish Studies-Türklük Bilgisi Araştırmaları* vd. dergilerde yer aldı. *Meydan Larousse, Gelişim Hachette Ansiklopedisi Türkiye 1923 / 1973, Türk Dili ve Edebiyatı* vb. ansiklopedilere madde yazıları yaptı. Ayrıca yabancılara Türkçe öğretme, Türkçe ve edebiyat öğretim yöntemleri konularında programlar geliştirme ve uygulama çalışmaları yaptı. Türkçe sözlükler ile sözcük kılavuzlarının hazırlanış sürecinde karşılaşılan sorunları çözüm önerileriyle birlikte ele alıp inceledi. Bilim terimlerinin Türkçeleştirilmesi konusundaki çalışmalara da katkıda bulundu. Yayımladığı sözlüklerle Türkçenin sözvarlığının zenginliğini ortaya koymaya çalıştı. Türkçenin sözlü ve sözlü kullanımı sürecinde, söyleyiş, yazım, tümce kuruluşları, metinsel sıradüzeni izleme vb. konularda yapılan çeşitli yanlışlara, yabancı sözcüklerin yoğun akını karşısında takınılması gereken tutumlara ilişkin uyarıcı yazılar yazdı. *Nasrettin Hoca Fıkraları* (1996) adlı kitabıyla Truva Folklor Derneği Halkbilim Ödülünü aldı. *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, Memo Larousse, Thema Larousse*'ta Türk edebiyatı sorumlusu, *Axis 2000*'de Türk edebiyatı sorumlusu, *Arkadaş Büyük Türkçe Sözlük*'te yazarlar kurulu üyesi olarak görev aldı. Türk Dil Kurumu (1978-1983), Dil Derneği, Çocuk ve İlkgençlik Edebiyatı Araştırmacıları Derneği (ÇİKEDAD) üyesidir.

"Türkçe sevgim zamanla Türkçe bilincine dönüştü," diyen Çotuksöken'in makaleleri Türkçe üzerine düşünenlere, Türkçeyi dert edenlere çok şey söyleyecektir." (Aynur Ahenk)

ESERLERİ:

SADELEŞTİRME: *Türkçülüğün Esasları* (Ziya Gökalp'ten, Mahir Ünlü ile, 1975), *Türkleşmek, İslâmlaşmak, Çağdaşlaşmak ve Doğru Yol* (Ziya Gökalp'ten, 1976), *Türk Töresi* (Ziya Gökalp'ten, 1977), *Türk Uygarlığı Tarihi* (1991), *Samipaşazade Sezai'den: Sergüzeşt* (1996).

ARAŞTIRMA: *Atasözlerimiz* (1979), *Türkçe'de Ekler-Kökler-Gövdeler* (1980), *Deyimlerimiz* (1988), *Üniversite Öğrencileri İçin Uygulamalı Türk Dili* (2 cilt, 2001-2004).

ANTOLOJİ-DERLEME: *Atatürk Antolojisi* (1980), *Atatürk'ten Seçme Düşünceler* (1994), *Nasrettin Hoca Fıkraları* (1996), *Atatürk Diyor ki* (2003), *Anadolu ve Dünya Bilgesi Nasrettin Hoca ve Fıkraları* (2003), *Bektaşi Fıkraları* (2004), *Atatürk Şiirleri Antolojisi* (2004).

DENEME-ELEŞTİRİ: *Denemenin Kıyılarında* (1992), *Felsefi Söylem Nedir* (1994), *Bir Dilcinin Günlüğünden / Okul Sözlüğü'nün Eleştirisi* (1996), *Türkçe Üzerine I: Denemeler ve Eleştiriler* (2002), *Bektaşi Fıkraları* (2004).

SÖZLÜK: *Dil ve Edebiyat Terimleri Sözlüğü* (1992), *Türkçe Anlamdaşlar ve Karşıtanlamlılar Sözlüğü* (1992), *Konularına Göre Özlü Deyişler Sözlüğü* (2000), *Özlü Deyişler Sözlüğü* (2001), *Türkçe Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü* (2004).

Ayrıca ders kitapları da vardır.

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Üniversite Öğrencileri İçin Uygulamalı Türk Dili (Cumhuriyet Kitap, 15.11.2001), Ahmet Kocaman / Türk Dili Eğitiminde Yeni Bir Seçenek (Cumhuriyet Kitap, 31.1.2002), Aynur Ahenk (Virgül, sayı: 57, Aralık 2002), Osman Bolulu / Uygulamalı Türk Dili I-II (Varlık Kitap, Nisan 2003), M. Güner Demiray / Yusuf Çotuksöken'den Bir Antoloji: Şiirlerde Atatürk (Cumhuriyet Kitap, 3.2.2005).

ÇÖGENLİ, Mehmet Sadi

Doğu dilleri araştırmacısı. 22 Ocak 1949, Erzurum doğumlu. İlk, orta ve lise tahsilini Erzurum'da tamamladı. Atatürk Üniversitesi Doğu Dilleri ve Edebiyatları (1979) mezunu. Öğrenimi sırasında Atatürk Üniversitesi Kütüphanesi Seyfettin Özege Bölümünde memur olarak çalıştı. 1981 yılında Doç. Dr. M. Nazif Şahinoğlu'nun danışmanlığında, *"Hicri 6. ve 7. (501-750) Asırlarda Dil Çalışmaları ve Belli Başlı Nahivciler"* adlı doktora ön çalışması ile yüksek lisansını tamamladı. 1983 yılında mezun olduğu bölüme Arapça okumanı olarak atandı. Doktorasını (1986) Doğu Dilleri ve Edebiyatlarında tamamladı. Doktora tezi: *"el-Mutarrizi ve el-Muğrib fi Tertibi'l-Mu'rib'inin Edisyon Kritiği"* 1987'den sonra araştırma görevlisi olarak çalıştı. Fakültesinde çalışmalarını daha sonra doçent (1989-94) ve profesör (1995-) olarak sürdürdü. 1995'te Kazakistan Bilim Başkanlığının resmi daveti üzerine Almatı şehrinde Süleyman Demirel Üniversitesinin kurucu rektörlüğünde bulundu.

Makalelerini, *Akademik Araştırmalar Dergisi, Atatürk Ü. Fen Edebiyat Fakültesi Araştırma, DİA, Atatürk Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, İslâmî Edebiyat, Yedi İklim, İlim ve Sanat, Ekev Akademi* dergilerinde yayımladı. *Nüsha, Akademik Araştırmalar* ve *Ekev Akademi* dergilerine hakemlik yaptı. Lisans ve lisansüstü tez danışmanlığı yaptı. Kazakistan Cumhuriyetinden Devlet Üstün Hizmet Madalyası aldı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Erzurum'da Bulunan Meşhur Ziyaretgahlar* (1973) - *M. Abduh ve Reşid Rıza'nın Fikirlerinin Tahlil ve Tenkidi* (1977) – *Aylar ve Rü'yet-i Hilal* (1978) - *Abdurrahman Gazi ve Kabir Ziyaretinin Adabı* (1980) (Ali Bayram ile), *İlmu's-Sarf* (1987), *Kur'an'da Geçen Fiille-*

Mehmed Sadi Çögenli

rin Morfoloji Yönünden İncelenmesi (1988), *Telhisü'n-Nahv* (Kenan Demirayak ile, 1988), *el-Ulumul Edebiyye* (1988), *Garibü'l-Fıkh ve Lügat Kitapları* (1989), *Kitabu Kaydi'l-Evabid mine'l-Feva'id* (1989), *Osmanlıcada Kullanılan Arapça ve Farsça Edat Zarf Deyim ve Terkipler* (Recep Toparlı ile, 1990), *Arapça Farsça Türkçe Örnekleriyle Edebi Sanatlar* (1991), *Azerbaycan Edebiyatına Bir Nazar* (Recep Toparlı ile, 1992), *Arap Edebiyatında Kaynaklar* (1995).

SÖZLÜK: *Arapça Edatlar ve Deyimler Sözlüğü* (Mustafa Kılıçlı, Yakup Şafak ile, 1988), *Arapça-Türkçe İktisat ve Ticaret Sözlüğü* (1992), *Arapça Deyimler Sözlüğü* (1993), *Arapça Edatlar Sözlüğü* (Selami Bakırcı ile, 2000).

ÇEVİRİ: *Altın Silsile* (Muhammed Zahid Kevseri'den, V. Şahinalp ve M. Zahid Kalfagil ile, 1975), *Rüya Tabirleri Ansiklopedisi* (Abdülgani en-Nablusi'den, 1980) - *Abidler Yolu* (İmam Gazali'den, 1981) (Ali Bayram ile), *Kuran-ı Kerim ve Yüce Meali* (1994), *Kitabu Arudi'l-Varaka* (Ebu Naşr 'İsma'il b.Hammad el-Cavheri'den, 1994), *Şahid Beyitler Tercümesi* (Selami Bakırcı ile, 1995), *Telhîs ve Tercümesi* (Mustafa Kılıçlı, Hafız Yanık ile), Maksûd ve Tercümesi (1997) - *Emsile ve Tercümesi* (1997) , *Bina ve Tercümesi* (1999)- *el-İ'râb 'an Kavâidi'l-İ'râb ve Tercümesi* (Kenan Demirayak ile), *İzzi ve Tercümesi* (1998), *İzhar ve Tercümesi* (1998) - *İsaguci ve Tercümesi* (1999) (Nevzat Yanık ile), *Alaka ve Tercümesi* (N. Yanık, Selami Bakırcı ile, 1999), *el-Kanâninu'l-Külliyye li-Zabti't- Türkiyye* (N. Yanık, R. Toparlı ile, 1999), *Lamiyyetu'l Arab-Unvanu'l Hikem* (Lamiyyetu'l Acem ve Tercümeleri, Nurettin Ceviz ile, 2000), *Avamili Curcâni-Avamili Birgivi ve Tercümeleri* (N. Yanık, K. Demirayak, M. Kılıçlı ile, 2000), *Mukadimetu'l Cezeri ve Tercümesi* (2000), *Telhis ve Tercümesi Kur'ân'ın Eşsiz Belâgatı* (N. Yanık, M. Kılıçlı ile, 2001).

YAYIMA HAZIRLAMA: *Tahricü Ahadisil İhtiyar Li Tarilil Muhtar* (Kasım b. Kutluboğa'dan, 1988, tıpkıbasım), *Sefer Risalesi* (Osman Bektaş'tan, 1990), *Gülbün-i Hanan* (Recep Toparlı ile, 1990), *Miftahü't-Tekavim* (1990), *Kitabu Şerhi's Sadr* (Ahmed el-Menini'den, 1990), *Tuhfetü'l-Uşşak* (Recep Toparlı, Yakup Şafak ile, 1990), *Hüsn-üs Sihabe* (1991), *Divan-ı Halim Giray* (R. Toparlı, Y. Şafak ile, 1991), *Tezkiretüz's-Şuara Riyazu'l Aşıkin* (Recep Toparlı ile, 1992), *Divançe-i Es'ad Paşa* (R. Toparlı, Y. Şafak ile, 1992), *Divançe-i Süleyman Nazif* (R. Toparlı, Y. Şafak ile, 1992), *Divan-ı Halim Giray* (R. Toparlı, Y. Şafak ile, 2. bas., 1992), *el-Mukadimetu'l-Acurrumiyye Fi Kava'id 'Ilmi Arabiyye* (Muhammed es-Senhaci'den tenkitli yayın, Kenan Demirayak ile, 1997), *Kitâb-ı Mecmû-i Tercumân-ı Türki ve Acemi ve Mugali* (R. Toparlı ve H. Yanık ile, 2000).

KATALOG-BİBLİYOGRAFYA-BROŞÜR: *Seyfettin Özege Bağış Kitapları Kataloğu* (1973), *Osmanlıca Arşiv Rehberi* (1989), *Müderris Mehmed Zihni Efendi Bibliyografyası* (1989), *Eski Harflerle Basılmış Farsça Dilbilgisi Kitapları Kataloğu* (Nazif Şahinoğlu ile, 1989), *Hoca Emin Efendizade Ali Haydar Efendi Bibliyografyası* (1990), *Eski Harflerle Basılmış Türkçe Sözlükler Kataloğu* (1990), *Eski Harflerle Basılmış Arapça Dilbilgisi Kitapları Kataloğu* (1991), *Erzurum Pasinler Kazasına Bağlı Çöğender Köyünde Çöğender Babaya Ait İki Mühim Vesika* (1992).

Ayrıca Arapça dilbilgisi kitapları vardır.

ÇÖL, Emin

Şair, yazar (D. 1892, Civanyaylağı / Mersin – Ö. 1979, Ankara). Mersin Rüştiyesini, Beyrut Küçük Zabit (astsubay) Okulunu bitirdi, Çanakkale savaşına katıldı. Sina cephesinde yaralanarak gözlerini ve koku alma duyusunu kaybetti. Altmış yıl karanlık dünyasında umutsuzluğa düşmeden savaş anılarını; daha ilginci dil konusunda çalışmalarını, söz deneme fişlerini yazdırdı. *Türk Dilinin Yapısında Söz Kurumu: Harfler, Kökler. Ekler İli, Söz Çekimi* adlı basılmamış çalışmaları da vardır.

ESERLERİ

ANI: *Çanakkale - Sina Savaşları* (1977).

ŞİİR: *Yiten Dünya* (1965).

HAKKINDA: İçel Şairler ve Yazarlar Antolojisi (2001).

ÇÖLAŞAN, Emin

Gazeteci-yazar. 1942, Ankara doğumlu. Ankara TED Koleji, Orta Doğu Teknik Üniversitesi İdarî Bilimler Fakültesi (1965) mezunu. 1965 yılında girdiği Devlet Planlama Teşkilatındaki görevine 1969 yılında Müsteşar Turgut Özal tarafından son verildi. Daha sonra Maliye ve Ticaret bakanlıkları ile PETKİM'de çalıştı.

Emin Çölaşan

Gazeteciliğe 1977 yılında *Milliyet* gazetesinde başladı. *Milliyet*'te ve 1986' ten itibaren çalıştığı *Hürriyet* gazetesinde çıkan röportaj ve köşe yazılarıyla tanındı. Ayrıca, yakın tarihimizin önemli olaylarının merkezinde yaşamış, önemli olaylara tanıklık etmiş kişilerle uzun söyleşiler yaptı ve bunları *Hürriyet* ve *Milliyet* gazetelerinde yayımladı. Bu söyleşileri sonra kitaplaştırdı.

Gazeteciliğe başlamadan önce 1972 ve 1974 yıllarında iki kez *Milliyet*'in Karacan yazı yarışmalarında birincilik ödülü kazanmıştı. İstanbul Gazeteciler Cemiyeti ve Çağdaş Gazeteciler Derneğinin verdiği Yılın Gazetecisi ödüllerini aldı. Ankara Gazeteciler Cemiyetinin verdiği ödülü ise reddetti. *24 Ocak... Bir Dönemin Perde Arkası* adlı kitabı ile 1983 Gazeteciler Cemiyeti Ödülünü kazandı.

"Gittikçe yok olmaya başlamış olan gazetecilik mesleğinin direnme noktasında bulunan sayılı kişilerin başında geliyor Emin Çölaşan! Uğur Mumcu, Taner Kışlalı gibi meslektaşlarının çizgisinden taviz vermeden siyri eleştirilerini bıkmadan, usanmadan ve en önemlisi korkmadan/mertçe karşıtlarına yöneltiyor. Şu sıralar ise Çölaşan, yeni yayımlanan anı kitabı ile gündemde! Ünlü kişilerin anılarında gene ünlü kişilerle karşılaşmaya alışık olduğumuzdan Çölaşan'ın bu kitabındaki halk'tan insanları görünce biraz şaşırıyoruz dolayısıyla." (Erdem Öztop)

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *24 Ocak Kararları* (1983), *24 Ocak... Bir Dönemin Perde Arkası* (1983), *12 Eylül* (1983), *Özal Ekonomisinin Perde Arkası* (1984), *Banker Skandalının Perde Arkası* (1984), *Yalçın Nereye Koşuyor* (1985), *Yalçın'ı Kim Kurtaracak* (1985), *Önce İnsanım, Sonra Gazeteci* (1987), *Turgut NeredenKoşuyor* (1987), *Turgut'un Serüveni* (1991), *Muhteşem İkili, Ah Refah Vah Refah, Tarihe Düşülen Notlar* (2000), *Su Bizim Gazetecilik – Yaşadıklarım* (2004).

ANI: *Şu Benim Gazetecilik 'Yaşadıklarım'* (2005), *Unutulmayan Söyleşiler – Tarihe Düşülen Notlar* (2006).

SÖYLEŞİ: *Biz Kırk Kişiyiz Birbirimizi Biliriz, İcraatın İçinden, Sor Bakalım, Bir Dönemin Yazıları.*

HAKKINDA: Öner Yağcı / Tarihe Düşülen Not (Cumhuriyet Kitap, 12.4.2001), Cemal A. Kalyoncu / Derin Gazeteciler (2002), Erdem Öztop / Emin Çölaşan'la 'Şu Benim Gazetecilik-Yaşadıklarım' Üzerine (Cumhuriyet Kitap, 10.2.2005).

ÇÖLGEÇEN, Mutlu

Gazeteci-yazar. 1971, Denizli doğumlu. Tavas Çağıryan İlkokulu, Denizli Yeşilköy Ortaokulu, Muğla Turgut Reis Lisesi, İstanbul Üniversitesi

Edebiyat Fakültesi mezunu. Çeşitli gazete, televizyon kanalı ve ajanslarda çalıştı. Mesleğini Ankara'da parlamento muhabiri olarak sürdürdü.

ESERLERİ:

Siber Savaş (2002), *Şüphe - Sorular ve Senaryolar* (2002).

HAKKINDA: Mutlu Çölgeçen / Şüphe Sorular ve Senaryolar (2002).

ÇÖREBATIR (Oktay), Süeda

Öykü yazarı. 1926, İstanbul doğumlu. İstanbul ve Anadolu'nun çeşitli il ve ilçelerinde Fransızca öğretmenliği yaptı. Gençliğinden itibaren edebiyatın çeşitli dallarında özellikle de şiir ve öykü dallarında çalışmalarını sürdürdü.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Beni Yağmurlar Anlatsın* (1978)

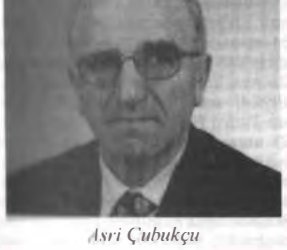
ÖYKÜ: *Yarın Yine de Umuttur* (1982), *Oduncu Veli Dayının Sopranosu Ayrıldı* (2003), *Gavurca Öğretmeni* (2005)

ÇUBUKÇU, Asri

İslam tarihçisi. 1939, Bayburt doğumlu. Bayburt Kurtuluş İlkokulu (1951), Bayburt Ortaokulu (1954), Erzurum Lisesi (1957), Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (1963) mezunu. Bir süre Yozgat İmam Hatip Okulunda öğretmenlik yaptıktan sonra 1972'de Erzurum Yüksek İslâm Enstitüsüne okutman olarak atandı. MEB tarafından eğitim amacıyla iki yıllığına Bağdat'a gönderildi (1967-68). Doktorasını *"Tarsûsî Hayatı-Şahsiyeti-Eserleri"* çalışması ile 1977'de aynı yerde tamamladı. 1983'te *"Memlûklar Zamanında Mısır ve Suriye'de İlim Hayatı"* çalışması ile doçent, 1990'da profesör oldu. Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslâm Sanatları ve Tarihi Bölümü İslâm Tarihi Anabilim Dalı öğretim üyesi olarak görev yaptı.

ESERLERİ:

Tarsûsî / Hayatı - Şahsiyeti - Eserleri, Memlukler Zamanında Mısır ve Suriye'de İlim Hayatı, İslâm Devletlerinde Devlet Teşkilatı ve İlmî Faaliyetler, Vefeyâtü'l-a'yân min Mezhebi Ebî Hanifeti'n-Nu'mân, İslâm Devletlerinde Şurta (polis) Teşkilâtı, Ekmelüddin Bâberti Hayatı ve Eserleri, Dımaşk Hanefî Kâdi'l-kudâtları, İslâm Tarihi Ders Notları (İlk Müslüman Türk Devletleri).

Asri Çubukçu

ÇUBUKÇU, Aydın

Yazar. 1947, Sivas doğumlu. Sivas Lisesi, Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulu mezunu. Öğrenciliği sırasında Dev-Genç örgütünün yöneticileri arasında yer aldı. 12 Mart 1971 döneminde yargılanarak on dokuz yıl hapis yattı. Serbest bırakıldığı 1991 yılında Evrensel Kültür Merkezini kurdu. *Evrensel Kültür* dergisinin genel yayın yönetmenliğini yaptı. Çalışmalarını Ankara'da sürdürdü.

ESERLERİ:

Mantık ve Diyalektik (1989), *Kültür ve Politika* (1991), *Teoride ve Eylemde Diyalektik Materyalizm* (1993), *Bizim 68* (1993), *Kültür ve İdeoloji Sorunları* (1994).

HAKKINDA: Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999).

ÇUBUKÇU, Deniz

Şair. 1963, Ankara doğumlu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü Prehistorya ve Önasya Arkeolojisi Anabilim Dalını bitirdi. TRT Ankara Televizyonu Belgesel Programlar Müdürlüğünde çalıştı.

1985'ten itibaren *Türk Dili, Türkiye, Ana, Üçüncü Yeni* dergilerinde şiirler yayımladı. Şiirlerinde aşk, insanlık, özlem, yurt sevgisi gibi konu ve izlekleri işledi. Ürünlerinde hep içtenliğe ve özleşmiş Türkçeye ağırlık verdi. Ayrıca, TRT için çok sayıda film ve magazin programı hazırladı.

ESERLERİ:

Çanakkale Geçilmez (1990), *Kayalarda Frik İzleri* (1991), *Boyayla Nakışlar* (1992), *Zafere Doğru* (1992), *Bir Efsanedir Truva* (1993), *Bir Başka Diyar Yalvaç* (1993).

HAKKINDA: Mehmet Aydın / Edebiyatımızda Kadın Şair ve Yazarlar Sözlüğü (2001).

ÇUBUKÇU, Haldun

Romancı. 27 Mayıs 1958, Sivas doğumlu. Tam adı Mustafa Haldun. İlk ve ortaokulu Sivas'ta bitirdi. Silifke Lisesi (1980) mezunu. Çukurova, Boğaziçi ve Orta Doğu Teknik üniversitelerinde başladığı yükseköğrenimini yarıda bırakarak düzeltmenlik ve redaktörlük yaptı.

İlk yazısı *"Gençlik, Anayasa Siyaset ve Ötesi"*, *Milliyet Sanat*'ta (Eylül 1982) yayımlandı. Yazı ve şiirlerini daha sonra *Adam Sanat, Gökyüzü, Sombahar, Papirüs, Argos* vd. dergilerde yayımladı. *Yıldızsayan* (1996) adlı bir romanı vardır.

HAKKINDA: Ahmet Özer / Ahterşümar (Radikal İki, 8.12.1996), Feridun Andaç / Tahirilerin Dönüşü mü? (Gösteri, Mayıs 1997), P. Furrer / Tarihsel Romanda Tarih Bilinci (Tarih ve Toplum, sayı: 198, Haziran 2000), TBE Ansiklopedisi (2001).

ÇUBUKÇU, İbrahim Âgâh

Araştırmacı-yazar, şair. 1928, Akçataş / Kadirli / Osmaniye doğumlu. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1953), Sorbonne Üniversitesi (1962) mezunu. Doktora tezi: *"Gazzali ve Batınilik"* (1958). Doçentlik tezi: *"Gazzali ve Şüphecilik"* (1963), Profesörlük tezi: *"İslâm Felsefesinde Allah'ın Varlığının Delilleri"* (1969). Asistan olarak göreve başladığı Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde doktorasını verdi (1963), profesörlüğe yükseldi (1969), aynı yerde öğretim üyeliğini sürdürürken 1994 yılında TBMM tarafından RTÜK üyeliğine seçildi. Bu görevi 1984-90 arasında da yürütmüştür.

İbrahim Agâh Çubukçu

İlk şiiri 1975'te *Yeni Adam* dergisinde, ilk yazısı 1955'te *İslâm* dergisinde çıkmıştı. Makale ve şiirleri daha sonra *Eğitim Hareketleri* (1975-80), *Gülpınar* (1980-88), *Bilim ve Teknik* (1979-80), *Kemalist Ülkü* (1981-88), *İlâhiyat Fakültesi* (1986-88), *Üçüncü Yeni* (1984-88), dergileri ile *Tercüman* (1968-84), *Milliyet* (1966-67) ve *Güneş* (1982-84) gazetelerinde yer aldı. Televizyonlarda eğitici konuşmalar yaptı. 1980'de Türk Şiir Büyük Sanat Ödülünü, 1985'te İhsan Hınçer Folklor Ödülünü aldı. Anadolu Kulübü ve Büyük Anadolu Vakfı üyesidir.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Gazzali ve Batınilik* (1964), *Gazzali ve Şüphecilik* (1964), *İslâm Felsefesinde Allah'ın Varlığının Delilleri* (1966), *Mezhepler, Allah ve İslâm Felsefesiyle İlgili Makaleler* (1967), *Gazzali ve Kelam Felsefesi* (1969), *İslâm'ın Temel Bilgileri* (1970), *İslâm'da Ahlak ve Mutluluk Felsefesi* (1971), *İslâm Düşüncesi Hakkında Araştırmalar* (1974), *İslâm*

Düşünürleri (1975), *İslâm'da Ahlak ve Manevi Vazifeler* (1976), *Yunus Emre ve Düşüncesi* (1982), *Kırk Hadis ve Yorumu* (1982), *Kıssalar ve İslâm Büyükleri* (1984), *Kıssalar ve Ahlâk* (1984), *Yunus Emre ve Düşüncesi* (1984), *Türk-İslâm Felsefe Hareketleri* (1986), *Türk Düşünce Tarihinde Felsefe Hareketleri* (1986), *Tasavvuf ve Tarikat Arasındaki Farklar* (1986), *Türk-İslâm Kültürü Üzerine Araştırmalar ve Görüşler* (1987), *Laiklik ve Din* (1988), *İslâmın Özü* (1998).

DENEME: *İnsan ve Mutluluk Üzerine Denemeler* (1980).

ŞİİR: *Neyleyim* (1975), *Susma Bülbül* (1976), *Garip Çeşme* (1976), *Dilek* (1977), *Zambak* (1978), *Evrende İnsan* (1980), *Çıra* (1983), *Bahar* (1986), *İlden ile Şiirler* (1987), *Kıvılcımlar, Duyuş.*

OYUN: *Özlem* (1987).

HAKKINDA: Bchçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TDE Ansiklopedisi (c. 2, s. 167), TBE Ansiklopedisi (2001).

ÇUBUKÇU, Maksude

Şair. Karadeniz Ereğlisi / Zonguldak doğumlu. Kozlu İlkokulu, Çamlıca Kız Lisesi ve Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu. 1952'den itibaren Zonguldak, Konya kız liselerinde müdürlük, Konya Yüksek İslâm Enstitüsünde Fransızca öğretmenliği yaptı. Daha sonra Karadeniz Ereğlisi liselerinde müdürlük yaparak 1982 yılında emekli oldu.

Eğitim şurasına üye olarak katıldı. Türk - Fransız Kültür Derneğindeki başarılı çalışmaları dolayısıyla, Fransız hükümetinin resmi davetlisi olarak Paris'te seminer çalışmalarına katıldı, başarı sertifikası aldı. Birçok dernekte sosyal - kültürel faaliyette bulundu.

ESERLERİ (Şiir):

Sevgiye Alkış Tuttum (1993), *Sular Boşa Akmasın* (1995).

HAKKINDA: Zonguldaklı Yazarlar Zonguldak'ı Yazanlar (1998).

ÇUBUKÇU, Orhan

Hikâyeci. 1928, Söke / Aydın doğumlu. Haydarpaşa Lisesi mezunu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde bir süre okudu. İstanbul Küçük Sahnede oyunculuk (1954), Almanya'da işçilik, Söke'de çiftçilik yaptı. *Grev* adlı hikâyesiyle *Yeni Ufuklar* dergisinin 1954'te açtığı yarışmada birincilik, *Yılan Islığı* (1981) adlı kitabı ile de Nevzat Üstün Öykü Başarı Ödülünü kazandı.

ESERLERİ (Hikâye):

Yılan Islığı (1981), *Kinino* (1984).

HAKKINDA: Muzaffer Olca / Sanat Olayı (Mayıs 1982), M. Yaşar Bilen / Dönemeç (Ağustos 1982), Yazko-Edebiyat (Aralık 1982), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), A. Güler / Kaybolan Değerlerimiz (Beşparmak, sayı: 95, Ocak-Şubat 2000), TBE Ansiklopedisi (2001).

ÇUBUKÇU, Tahsin Cahit

Yazar, siyaset adamı (D. 1901, Diyarbakır - Ö. 1962). Ortaöğrenimini tamamlayarak gazeteciliğe başladı. 1937'de kurduğu *Diyarbakır* gazetesinin sahip ve başyazarlığını yaptı. Yazıları ve şiirleri ayrıca Diyarbakır Halkevinin yayımladığı *Karacadağ* dergisinde yer aldı. 1933 tarihine kadar Halkevi başkanlığı görevinde bulundu.

1957 genel seçimlerinde DP'den Diyarbakır milletvekili seçildi. 27 Mayıs 1960 ihtilalinden sonra diğer DP'lilerle birlikte yargılanarak hüküm giydi. Aftan sonra Diyarbakır'a döndü. Makale ve şiirleri dışında, İtalyancadan öyküler çevirmiş ve bunları *Diyarbakır* gazetesinde yayımlamıştır. *Diyarbekir'e Bir Bakış* (1936) adlı bir eseri vardır.

HAKKINDA: Şevket Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (c. 2, 1997, s. 386).

ÇUKURKAVAKLI, Kemal Bayram

Şair ve yazar (D. 1934, Çumra / Konya - 15 Nisan 1992). Bazı eserlerini Kemal Bayram imzasıyla yayımladı. Düziçi Köy Enstitüsündeki ortaöğrenimi, ceza yasasının 142. maddesine muhalefetten tutuklanması nedeniyle yarım kaldı (1930). Çeşitli işler yaptı; Adana'da *Bugün* (1953), İstanbul'da *Taş, Dolmuş, Akşam* gazete ve dergilerinde çalıştı. Ankara'da *Yenigün* (1968) adlı bir gazete çıkardı. Bahama Adaları'ndan Sibirya'ya, Asya'nın derinliklerinden Afrika'ya çeşitli ülkelere yaptığı gezilerin izlenimlerini yazarak kitaplaştırdı. Gezi kitaplarıyla 1983 yılında Evliya Çelebi Ödülünü aldı.

"Kemal Bayram'ın bu duyuran duyarlığı yapay ve dışardan değildir. Özyaşamdan kaynaklanan doğal bir gerçeklik taşımaktadır. Kemal Bayram'ın şiirlerinde, öz-yaşamdan kaynaklanan bu duyarlığın ozan yeteneğiyle kaynaşmasına tanık oluyoruz." (Süleyman Yağız)

Kemal Bayram Çukurkavaklı

"Kemal Bayram hakkında yazılanları gereği gibi okuyup değerlendirmeyenler, 'elinde olanak var, bastırabiliyor bunları' diyebilir. Fakat durum, yüzeysel değerlendirmeye yer bırakmayacak kadar önemlidir." (Hasan Hüseyin)

"Özetlemek gerekirse sözümüz şair Kemal Bayram'adır. Anasından şair doğmuş, şimdiye kadar yazdıkları şimdiden sonra yazacaklarının teminatıdır. Güçlü şiirlerin sırtına binmiş, ölümsüzlüğe doğru tırmanıyor. Şiir gücü yeterlidir kendini yarı yolda bırakmaz." (Halil Soyuer)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Erken Öten Horoz* (1976), *Bir Kök Bin Damar* (1976), *Nar Dalında Çatlar* (1978), *Mihrican* (1988), *Mevsimsiz Pembe* (1991).

DİĞER ESERLERİ: *Mezopotamya* (Irak gezi notları, tsz), *Biri Yer Biri Bakar* (yazılar, 1977), *Lenin'in Ülkesi* (1978), *Sabahattin Ali Olayı* (soruşturma, 1978), *İpek Yüzlü Çin* (gezi notları, tsz), *Düşe Kalka, Emek Kartalları, Sibirya Şafağı, Al Senin Olsun.*

HAKKINDA: Işık Yurtçu (Politika, 18.12.1976), Selim İleri (Politika, 23.12.1976), İlhami Soysal (Vatan, 7.1.1977), Süleyman Yağız (Politika, 18 Ocak 1977), Hasan Hüseyin (Yeni Halkçı Gazete, 26.1.1977), Halil Soyuer (Yeni Ulus, 22.2.1977), Nalan Seçkin (Yenigün, 22.2.1977), İsmail Gençtürk (Yeni Ulus, 22.2.1977), Rıfat Ilgaz (Yenigün, 7.3.1977), Fakir Baykurt (Varlık, Mart 1977), Behzat Ay (Politika, 2.3.1977), Mehmet Bayrak (Yenigün, 19.3.1977), Dursun Akçam (Vatan, 17.4.1977), Bayram İbrahim ('Tan gazetesi-Yugoslavya, 14.5.1977), Hasan İzzettin Dinamo (Vatan, 14.6.1977), Mesut Omdan (Yürüyüş, 21.6.1977), Yaşar Tevfik (Yenigün, 23.6.1977), Hasan Mercan (Birlik, Üsküp, 24.9.1977), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

ÇUKUROVA, Bülent

Öğretim üyesi. 30 Nisan 1958, Merzifon / Amasya doğumlu. Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsünde yüksek lisans ve doktora çalışmasını tamamladı. 1982-84 arası aynı üniversitede araştırma görevliliği yaptı. 1991'de Gaziantep Üniversitesinde yardımcı doçent oldu. 1992-95 arası Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölümü başkanlığı, 1992-97 arası Atatürk Araştırma Merkezi başkanlığı, 1993-97 arası Fen Edebiyat Fakültesi dekan yardımcılığı, daha sonra da Gaziantep Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü başkanlığı yaptı. İLESAM, Atatürkçü

Düşünce Derneği, Öğretim Elemanları Sendikası üyesidir.

ESERLERİ:

Tarikat-ı Selahiye Cemiyeti, Ankara İstiklâl Mahkemesince 1925'te Mahkum Edilmesi ve Sonrası (Çevrim Yazı) (1990), *Türk Kurtuluş Savaşında Haberalma ve Yer altı Örgütleri* (1994), *1919 Yunanistan'ın İzmir'i İşgal Kararı ve Yunan Ordusunun Anadolu Yenilgisinin Sebepleri.*

HAKKINDA: Günümüz Türkiyesinde Kim Kimdir (2000).

ÇULCU, Murat

Gazeteci-yazar. 1950, İstanbul doğumlu. Lise yıllarında gazeteciliğe başladı. Çeşitli gazetelerde muhabirlik, yazarlık ve yöneticilik yaptı. 1974 Kıbrıs Barış Harekâtına savaş muhabiri olarak katıldı. 1974 yılında inceleme dalında Gazeteciler Cemiyetinin Birincilik Ödülünü aldı.

"Yarı feodal ilişkilerin sürdüğü Anadolu'nun unutulmuş bir kasabası, güçlü bir ailenin yönettiği uyuşturucu trafiği, sakin bir yaşantının altında süren karmaşık iktidar ilişkileri, cinayetler kabul gören şiddet, her ne kadar L. Sciascia'nın romanlarındaki Sicilya anlatısına benzese bile, Bucak olayını, Yüksekova çetesini hatırladığımızda, Türkiye'deki gerçekliğe daha fazla yaklaşıyor. Bu da kenarda kalmış dikkatleri çekmemiş bir roman. Üstelik, bizim edebiyatımızda sıkça ele alınmayan bir türe, Mafyayı konu edinen polisiye/gerilim türüne giriyor ve belli bir heyecan atmosferini sürekli tutmayı başarıyor..." (A. Ömer Türkeş - Aksu Bora - Fakılu / Baykuşlar Vadisi üzerine)

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA - İNCELEME: *Hakikat 1974* (1974), *Ermeni Entrikalarının Perde Arkası Torlakyan Davası, Osmanlı'da Çağdaşlaşma - Taassup ve Tahrik* (2 cilt, 1990), *Hilafetin Kaldırılması Sürecinde Cumhuriyetin İlanına Tepki Fikri Davası* (2 cilt, 1992), *Dünyamızı Saran Mafia* (1992), *İstiklal Mahkemesinde Gazeteciler Davası (Muhakeme Sonu) Cilt: 1-2* (1993), *Mafia Üzerine Notlar* (1998), *Marjinal Tarih ve Beş* (6. bas., 2000), *Neonazizm'in Kaynakları Tutanakları* (2000), *Her Sakalın Bir Kıl Türkiye'de Mafia'laşmanın Kökenleri 1* (2001), *Çanakkale 1915 Kanlı Bir Günlüğü Mehmet FasihBey'in Günlüğü* (2002), *Sikkesiz Sultanlar Dönemi'nde Mafia'laşmanın Kökenleri 1* (2002), *Düşmüş Ocağa Yanıyor! Türkiye'de Mafia'laşmanın Kökenleri 2* (2003), *İkdam Gazetesi'nde Çanakkale Cephesi* (2 cilt, 2004), *Cehennem Makinesi Ermeni Terörü'nün 100. Yıldönümü* (2005), *Ulusal Egemenlik Kavramında Saltanat Hilafet Başkanlık Üçlüsü Kan Defteri Türkiye'de Mafia'laşmanın Kökenleri 4* (2005), *Sarıkamış* (Kaymakam Şerif Beyin Anıları, 2005).

ROMAN: *Fakılu/Baykuşlar Vadisi* (1997).

SADELEŞTİRME: *Balkan Acıları* (Stephane Lauzanne'dan), *Tekrar Başımıza Gelenler* (H. Cemal'den).

HAKKINDA: Murat Çulcu / Dünyamızı Saran Mafia (1992), Aylin Özman / Türk Siyasal Hayatında Bir Muhalif (Virgül, sayı: 7, Nisan 1998), A. Ömer Türkeş - Aksu Bora / Baykuşlar Vadisi (Virgül, sayı: 17, Mart 1999), Erol Göka / "Türk Grup Davranışının" Akla Getirdiği Bir Soru: Mafiyöz Bir Toplum muyuz? (Virgül, sayı: 52, Haziran 2002).

ÇULHA, Ahmet Tayyar

İslam bilgini, bürokrat, siyaset adamı (D. 1887, Bolu – Ö. 3 Nisan 1971). Babası Bolu'nun ünlü âlimlerinden Bolu müftüsü ve Yıldırım Beyazıd Medresesi müderrisi Damat Hacı Mustafa İzzet Efendi. Bolu eski milletvekili ve Bolu basınının önemli ismi Eczacı Turgut Çulha'nın babasıdır. İmaret Mektebini tamamladı (1897). Babasından eğitim aldı. Hafız Durmuş Efendi'den Arapça dersi aldı. 1904'te İstanbul'a gitti. İstanbul Müftüsü Mehmed Fehmi ve Sivaslı Hüseyin Efendilerin derslerine devam edip, icazet aldı. İstanbul Darülfünûnu Ulûm-i Diniyye-i Âliyye Şubesinden mezun oldu, Süleymaniye Medresesinden ihtisas beratı aldı. Mustafa Kemal Paşa, Fevzi ve İsmet Paşa'larla yakın diyalog halinde idi.

Öğrenimini tamamlayıp Bolu'ya dönünce babasından boşalan Yıldırım Beyazıt Medresesi müderrisliğine getirildi. Bolu Sultanisinde Arapça öğretmenliği ve Bolu Darü'l-Hilâfeti'l-Âliyye Medresesinde müdürlük yaptı. Aynı yıl Bolu müftüsü olarak atandı. 1919'da Meclis-i Mebusana Bolu milletvekili seçilerek İstanbul'a gitti. Meclis-i Mebusanın dağılmasıyla Bolu'ya geri döndü ve Bolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Başkanlığı yaptı. Bolu isyanının bastırılmasında önemli çalışmaları oldu. Bolu müftülüğü görevini kırk yıl sürdürdü. İki defa Diyanet İşleri Başkanlığına aday gösterildi, ancak Bolu'dan ayrılmak istemedi. 1969'da emekli oldu. Günlük gazete ve dergilerde binin üzerinde yazı ve makalesi yayımlanmıştır.

ESERLERİ:

Fıkarât-ı Hikemiyye, Din ve Millet Takvimi, Tanrı Yolcusu, Emr-i Hak, İmam ve Hatip Kitabı, Din Bilimleri, İlim ve Fen, Fatih (1953)

HAKKINDA: Cahit Dinçtürk / Ahmet Tayyar Çulha Kimdir? (Bolu'da Yeni Hayat, sayı: 92, Aralık 2002)

ÇULHA, Ahmet Turgut

Gazeteci-yazar, siyaset adamı (D. 1926, Bolu – Ö. 5 Mayıs 1996). Müftü Hafız Tayyar Efendi'nin oğludur. Liseye kadar Bolu'da, liseyi Kütahya Lisesinde okudu. İstanbul Eczacılık Fakültesi mezunu (1949). Öğrenci iken Türkiye Milli Talebe Federasyonunda yönetici olarak bulundu. *Üniversite Gençliğinin Sesi* adlı dergide görev yaptı (1948). *Akşam, Havadis, Zafer* ve *Abant Sesimiz* gazetelerinde çalıştı. Bolu Devlet Hastanesi eczacılığına getirildi (1950). Nazilli ve Ankara'da TCDD eczacılığı yaptı (1951-55). Daha sonra Bolu'da özel eczanesini açtı ve *Abant* gazetesini çıkardı. Bolu milletvekili seçilerek meclise girdi (1961). Eczanesini Ankara'ya taşıdı. Ankara'da Anadolu Basın Birliğinin kurulmasında görev aldı. 1979'da Turizm ve Tanıtma Bakanlığı bakanlık müşavirliğine atandı. 1981'de emekli oldu. Basın konseyi üyesi idi.

Bolu'da çıkan *Kökez* ve *Sesimiz* gazetelerinin sahibiydi. Anadolu Basın Birliğinin başkanlığında bulundu. Çok sayıda makale, fıkra ve araştırması yazdı. Ankara Gazeteciler Cemiyeti üyesi ve Basın Şeref Kartı sahibiydi. Başbakanlık Basın-Yayın Genel Müdürlüğü Makale Yarışması Ödülü ve Anadolu Basın Birliği Üstün Başarı Ödülünün sahibi oldu. 1987 yılı Anadolu Basınında başarılı gazetecilerinden biri seçildi.

HAKKINDA: İsa Kayacan / Türk Basınında Unutamadıklarımız (1997), TBMM Albümü 1920-1994 (1994), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ÇUMRALI, Celal

Şair ve yazar. 1916, Konya doğumlu. Konya Lisesi, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1939) mezunu. Mersin ve çeşitli illerde uzun yıllar yargıçlık yaptı. Şiir, hikâye ve denemeleri *Salkım, Dost, Güney* gibi dergilerde yer aldı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Büyü* (1945), *Dost* (1957), *Mavi Dünya* (1959), *Evren* (1959), *Ağıt* (1970).

ÖYKÜ: *Kırk Dalganın Suyu ve Kırk Çakıl* (1946).

DENEME: *Şiirin Geleceği: Şiir Sorunları* (1965).

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Veysel Gültaş / Kadı Burhaneddin'den Günümüze Hukukçu Şairler Antolojisi (2003).

ÇUNGARYA, Saim

Oyun yazarı. Hakkında yeterli bilgi bulunamadı. Cumhuriyet dönemi tiyatro oyunculuğunun öncülerindendir. Eserlerini arkadaşı İrfan Konur'la birlikte yazdı.

ESERLERİ:

OYUN: *Ökse ve Sükse* (oyn., 1942).

ÇEVİRİ OYUN: *Herkes Kendi Yerine* (oyn., 1940), *Dengi Dengine* (oyn., 1952), *Vatan-Vazife.*

HAKKINDA: Mustafa Nihat Özön - Baha Dürder / Türk Tiyatrosu Ansiklopedisi (1967), Ahmet Borcaklı-Gülten Koçer / CDTT Bibliyografyası (1973), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ÇUPİ, İslâm

Spor yazarı (D. 1932, Tiran / Arnavutluk – Ö. 6 Şubat 2001, İstanbul). Çupi ailesi Arnavut aristokrasisine mensuptu ve Enver Hoca ihtilalinin ardından İstanbul'a taşındı. Bir süre Galatasaray Lisesinde okuyan İslam Çupi, oradan Vefa Lisesine geçti ve bu okuldan mezun oldu.

1950'lerin ilk yarısının ünlü amatör takımı Çapa'da forma giydi, sol ayaklı futbol tekniği ile hayranlık uyandırmıştı. 1957 yılında günlük Spor gazetesinde muhabir olarak gazeteciliğe başladı. Daha sonra *Son Havadis, Türkiye Spor, Yeni İstanbul, Akşam, Tercüman* ve *Milliyet* gazetelerinde spor yazarı olarak çalıştı. 44

İslam Çupi

yıllık gazetecilik yaşamında, başta Türkiye Gazeteciler Cemiyeti ve Türkiye Spor Yazıları Derneği olmak üzere birçok kurumdan 26 ödül aldı. Bir dönem TSYD As başkanlığı görevini de yürüten Çupi, evli ve bir çocuk babasıydı. Fransızca biliyordu.

Üstün zekası, özgün Türkçesi ve benzetmeleriyle spor yazarlığını saygın bir meslek haline getirdi ve bir ekol oluşmasını sağladı. Kendisini sevenler ona, bir spor yazarı olduğu kadar bir edebiyatçı gözüyle de bakıyordu. Beşiktaşlı ünlü Baba Hakkı (Yeten), onu "sporun Balzac'ı" olarak tanımlamış; Sülcyman Seba da, Çupi'ye "Arnavut Prensi" unvanını yakıştırmıştır. Tutkulu bir Fenerbahçe aşığı olması, Çupi'nin yazarlığına renk katmış, kendisi de futbol sahalarından geldiği için yazıları hep gerçekçi olmuştur.

ESERLERİ:

Hey Gidi İstanbul (1999), *Futbolun Ölümü: Seçme Yazılar 1* (Editör: Tanıl Bora, 2002), *Olaylar, Sağbekin Lahana Dolmasını Yemesiyle Başladı* (derleyenler: Barış Karacasu, Kıvanç Koçak. Editör: Tanıl Bora; 2004).

HAKKINDA: Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 6.1.2005).

ÇÜÇEN, A. Kadir

Felsefeci. 1961, Erzurum doğumlu. İzmit Teknik Lisesi (1978) ve Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinin Felsefe Bölümünü bitirdikten (1985) sonra yüksek lisans ve doktora çalışmalarını ABD'de tamamladı. Doktorasını Alman Felsefeci Martin Heidegger'in *"Varlık Kuramı"* üzerine yaptı. 1993 yılında Türkiye'ye döndü. 1995'te yardımcı

A. Kadir Çüçen

doçent, 1997'de doçent oldu. 1999 yaz dönemi TÜBA burslusu olarak ABD'nin Duquesne Üniversitesinde teknoloji felsefesi üzerine araştırma yaptı. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünde öğretim üyesi olarak çalıştı.

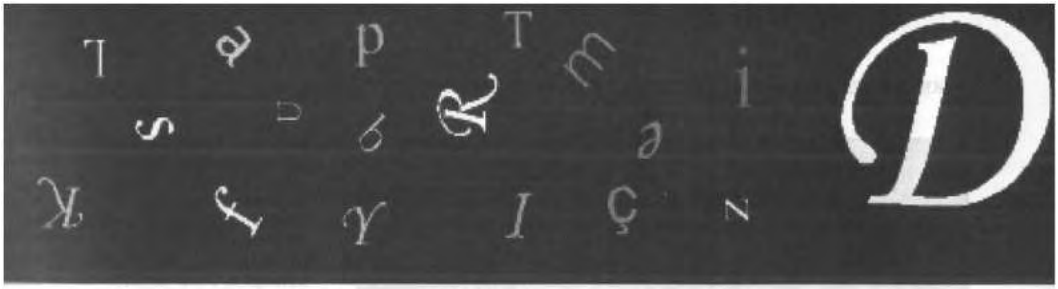
Makaleleri *Felsefe Dünyası, Felsefe Kurumu Bülteni, İnsancıl, Felsefe Tartışmaları, Türkiye II. Eğitim Felsefesi Kongresi Dergisi. Ankara İlahiyat Fakültesi Dergisi, UÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Dergâh* dergilerinde yayımlandı. Ayrıca çok sayıda yabancı dilde basılmış makalesi vardır. Bilimsel toplantılarda alanıyla ilgili bildiriler sundu. Yine çok sayıda konferans, kongre ve seminere de konuşmacı olarak katıldı.

ESERLERİ (Araştırma-İnceleme):

Heidegger'de Varlık ve Zaman (1997), *Mantık* (1997), *Felsefe'ye Giriş* (1999), *Ortaçağ Felsefesi Tarihi* (2000), *Bilgi Felsefesi* (2001).

Ayrıca bir ders kitabı vardır.

HAKKINDA: Kadir Çüçen / Ortaçağ Felsefesi Tarihi (2000).

DADALOĞLU

Saz şairi (D. 1785 - Ö. 1868, Çukurova). Asıl adı Veli'dir. Babası Aşık Musa adında bir saz şairidir. Çukurova'da yaşayan Türkmen aşiretlerinin Avşar boyundandır. Türk halkında mühim rolleri olan Avşarlar, bol cevher çıkarmış beş boydan biridir. Dadaloğlu, Avşar olmasıyla her zaman övündü ve bu hususu şiirlerinde sık sık dile getirdi: "Aslımı soranlar Avşar soyundan", "Der Dadal'ım, Avşar aslın bilirdi" gibi. Avşarlar çeşitli sebeplere bağlı olarak imparatorluğun kuzeyi zaman zaman tavır aldılar. Avşarların sözcüsü durumunda olan şair yanı Dadaloğlu, bağlı bulunduğu aşiretin duyarlılıklarını daima dile getirdi. Gezgin şair, şiirlerinde adı geçen Hâvran Dağları, Binboğa, Ahırdağ, Engizek, Cebel-i Bereket, Karabeyaz gibi yer isimlerinden anlaşılacağı üzere, Çukurova Bölgesi'ni, Toroslar'ı kısaca Güney ve Orta Anadolu'nun birçok bölgesini dolaştı.

Osmanlı Devleti, kışkırtılan devletlerini zararsız ve buyruğa bağlı hale getirmek için 1868'de Derviş Paşa komutasında Fırka-i Islahiye adlı bir ordu kurmuştu. Aşiretler Anadolu'nun iç bölgelerine götürülerek iskân edildiler. Böylece Avşar aşireti de Sivas ve çevresine yerleşti (1865). Dadaloğlu, asıl ününü Osmanlı İmparatorluğu yönetiminin gözdağı için "iskân" uygulamalarına karşı çıkan eleştirilerini sert şiirleriyle yapan Bozanlı Kozanoğlu gibi derebeylerinin yanında bulunduğu ve derebeylerinin aralarındaki çarpışmalar için de şiirler söylediği bilinmektedir. Bir söylentiye göre aşiretini Sivas'ta bırakan Dadaloğlu, seksen yaşlarında beyaz sakallı bir ozan olarak Çukurova'ya geldi. Adana Pazarı'nda saz çalarak

DADALOĞLU

DESTAN

Yine tuttu Gâvur dağı boranı
Hançer vurup acarladın yaranı
Sana derim Mıstık Paşa öreni
İçindeki bunca beyler nic-oldu?

Tavlasında arap atlar beslenir
Konağında baz şahinler seslenir
Duldasında koç yiğitler yaslanır
Boz kır atlı koca beyler nic-oldu?

Sabahaca kandilleri yanardı
Soytarılar fırıl fırıl dönerdi
Ha deyince beş yüz atlı konardı
Sana konup göçen beyler nic-oldu?

Gidip Karbeyaz'dan sular getiren
Dört bir yana meyvelerin yitiren
Câmi sana arka verip oturan
Havrana'lı yüce beyler nic-oldu?

Mıstık Paşa gitmiş odası yaslı
Hatunları vardı hep turna sesli
Top top zülüflü de İstanbul feslı
Usul boylu hatunların nic-oldu?

Saçı altun bağlı fesler sırmalı
Lâhuri şal giyer gümüş düğmeli
Gözleri kudretten siyah sürmeli
Ağ bilekli güzellerin nic-oldu?

Derviş Paşa yaktı yıktı illeri
Soldu bütün yurdumuzun gülleri
Karalar giydikte attık alları
Altınımız geçmez akçe tunç oldu

Ağlayı ağlayı Dadal'ın söyler
Vefasız dünyayı bir insan neyler
Koç yiğidi bir kötüye kul eyler
Şimden geri yaşaması güç oldu.

eski yiğitlik günlerini yâd etti; sonra da pek sevdiği dağlara çekilerek orda öldü.

Dadaloğlu genellikle Türk Devleti'ne karşı ağaların çıkarlarını destanlaştıran mısraların anlamı ile değerlendirilmiştir. Bazı araştırmacılar ise onun sevda konulu mısralarını görmezden gelip, "Ölen ölür, kalan sağlar bizimdir" mısraını bayrak yaparak onu tanıtmanın yanlış olduğu, bu mısraların özellikle bir göçebe şairin koçaklama edasını göstermesi yönünden değerli olduğunu düşünmektedirler. Bu araştırmacılar onu, çevresinin saf Türkçesini ve samimi duygularını aksettiren, millî ve mahallî karakteri kuvvetli, aynı zamanda Karacaoğlan misali aşk şiirlerini de seven bir şair olarak tanımanın daha uygun olacağı kanaatindedir.

Dadaloğlu, şehirlerde yaşayan ve şiirlerinde Divan şiiri tesiri bulunan diğer şairlerden farklı, üslûp ve edasıyla orijinaldir. Divan diline, klasik vezin ve şekillere yönelmeyen şair, sade Türkçe ile millî vezin ve şekillerle şiir söyledi. Yabancı kelime ve terkiplere pek az yer verdiği mısralarını benzetmeler yığını olmaktan kurtardı. Dadaloğlu'nda gördüğümüz benzetmeler daha çok tabiatın şiirlerine yansımasıdır. O, yiğitleri aslana, kaplana, kurda benzetirken, kadın ve kızları da selvi boylu fidana, gövel ördeğe benzetmektedir. Atasözleri ve deyimlerden de faydalanan Dadaloğlu, bazı şiirlerinde kahramanlarını karşılıklı konuşturdu. Bazen de herkesçe bilinen bazı hadiselere telmih yoluyla yaklaştı. Şairin iyi bir hikâye anlatıcısı olduğu, bu yüzden bazı meşhur halk hikâyelerinin ona isnat edildiği tahmin edilmektedir.

DADALOĞLU

KOŞMA

Gecebaş geldi de nerde kışladı
Ufacık evlere neler işledi
Taze gelin büyük kızdan başladı
Ölüm de güzeli severe benzer

Gecebaş geldi de el ayak şaştı
Han evler kapandı dükkânlar göçtü
Koç yiğit kalmadı toprağa düştü
Analar yürekten yanara benzer

Ulu minarede sala verildi
Bin bir ayak bir ayağa derildi
Kabirciye kazma kürek verildi
Arkadan da Mehdi gelire benzer

Dadal Mevla'nın sunduğu ağudur
Pençe vurur can evini dağıdır
Ecel değirmende unun öğüdür
Teknenin başında yük vara benzer

Kafiye hususunda titizlik göstermeyen şair, şiirlerinde daima haneleri tercih etti. Onda üç veya beş mısralık bentler görülmez. Özellikle türküleriyle içli bir söyleyişe vardı. Sanat endişesinden uzak kalarak söylediği için bunlar son derece yalındır.

Dadaloğlu'nun yakın zamana kadar sınırlı sayıda şiiri bilinirken artık günümüzde 120'den fazla şiiri tespit edilmiştir. Fakat onun şiirleri Orhan Yüksel Aydemir'in bir cönkten aldığı birkaç şiirinin dışında hep derlemeye dayanmaktadır. Bu da şiirinin kolaylıkla değişmesine, bazen de eksilmesine yol açmaktadır. Ayrıca Dadaloğlu'nun şiirleri Köroğlu, Kul Mustafa, Âşık Veli, Âşık Deli ve Karacaoğlan'ın şiirleri ile karıştırılabilmektedir. Bu karışmayı önleyecek ölçütler oldukça sınırlıdır.

DADALOĞLU

KOŞMA

Kalktı göç eyledi Avşar illeri
Ağır ağır giden iller bizimdir
Arap atlar yakın eyler ırağı
Yüce dağdan aşan yollar bizimdir

Belimizde kılıcımız kırmani
Taşı deler mızrağımın temreni
Hakkımızda devlet etmiş fermanı
Ferman padişahın dağlar bizimdir

Dadaloğlu yarın kavga kurulur
Öter tüfek davlumbazlar vurulur
Nice koç yiğitler yere serilir
Ölen ölür kalan sağlar bizimdir.

HAKKINDA: Taha Toros / Dadaloğlu, Hayatı- Sanatı-Şiirleri (1939), Fuad Köprülü / Türk Saz Şairleri (1940), Cahit Öztelli / Köroğlu ve Dadaloğlu, Hayatı-Sanatı-Şiirleri (1953), Haşim Nezihi Okay / Dadaloğlu (1958), Fevzi Gürgen / Dadaloğlu ile Türkmen Güzeli (1962), Mahmut Işık / Afşarlar Tarihi-Yetiştirdiği Şahıslar-Folkloru (1963), Mehmet Paşabeyoğlu / Avşar Elimiz ve Dadaloğlu (1968), Haşim Nezihi Okay / Köroğlu ve Dadaloğlu (1970), Oğuz Alpaçin / Dadaloğlu (1971), Oya Adalı / Dadaloğlu (1973), Cahit Öztelli / Üç Kahraman Şair: Köroğlu-Dadaloğlu-Kuloğlu (1974), Tahir Kutsi Makal / Dadaloğlu (1974), Battal Pehlivan / Dadaloğlu-Yaşamı-Sanatı-Şiirleri (1984), Ahmet Özdemir / Avşarlar ve Dadaloğlu (1985), Saim Sakaoğlu / Dadaloğlu (1986), Cengiz Orhonlu / Osmanlı İmparatorluğunda Aşiretlerin İskânı (1987), Saim Sakaoğlu / Dadaloğlu Bibliyografyası (1988), Ali Berat Alptekin / Dadaloğlu Bibliyografyası (1988), Muzaffer Uyguner / Dadaloğlu (1990), Nurettin Albayrak / Dadaloğlu (TDV İslâm Ansiklopedisi, c. 8, s. 397-398, 1993), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999).

DADAŞBİLGE, Sırrı

Halkbilim araştırmacısı, yazar (D. 1908, Erzurum - Ö. ?). İlk ve orta öğrenimini Erzurum'da tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ve İstanbul Yüksek Öğretmen Okulundan mezun (1931) olduktan sonra edebiyat öğretmenliği yaptı. Erzurum halk oyunları üzerine araştırmalar yaptı, bu oyunların tanıtımı için çalıştı. Türkiye'nin ilk folklorcularından olan Dadaşbilge, *Doğuda Kültür Hareketleri* dergisinin yazı işleri ve sorumlu müdürlüğünü yaptı. *Erzurum Oyunları ve Oyun Havaları* adında bir eser yayımladı. El yazması mecmua ve eserler üzerine araştırmalar yaptı.

ESERLERİ:

Erzurum Oyunları ve Oyun Havaları, Mem u Zin (1969).

HAKKINDA: Sırrı Dadaşbilge / Mem u Zin (1969), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DADAŞOĞLU, Şemsettin

Şair ve yazar. 1923, Çavdarlı / Şavşat / Artvin doğumlu. Şiirlerinde Dadaşoğlu, Şemsi mahlaslarını kullandı. Öğrenimini tamamlayarak çeşitli ilkokullarda öğretmenlik, Milli Eğitim Bakanlığında memurluk yaptı. Âşık tarzında şiirleriyle tanınmıştır.

ESERLERİ (Şiir):

Ümit (1967), *Yalan Dünya* (1973), *Yaşamın İçinden* (1978), *27 Mayıs Devrim Şiirleri.*

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 2, 1977), TBE Ansiklopedisi (2001).

DAĞ, Mehmet

İslâm tarihi ve felsefesi araştırmacısı. 1 Kasım 1943, Adıyaman doğumlu. İlk orta ve lise öğrenimini Adana'da yaptı. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1965) mezunu. Doktora çalışmasını 1966'da MEB bursuyla gittiği İngiltere'de, "*The Philosophy of Abu'l-Barakat al-Baghdadi with Special Reference to His Concept of Time*" başlıklı teziyle Durham Üniversitesinde tamamladı. Bir süre Adana'da öğretmenlik yaptıktan sonra 1971'de atandığı Yüksek İslâm Enstitüsünde İslâm felsefesi, mantık ve ahlak dersleri verdi.

1972'de Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Kelam Kürsüsüne asistan olarak girdi. 1977'de "*İmam el-Harameyn el-Cüveyni'nin Alem ve Allah Görüşü*" adlı teziyle doçent oldu. 1982'de Ankara Üniversitesince profesörlüğe yükseltildi. 1983 yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde profesörlük kadrosuna atanarak göreve başladı. Aynı kurumda öğretim üyesi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü müdürü olarak görev yaptı.

Telif ve çeviri makalelerini 1973 yılından itibaren *AÜİF Dergisi, OMÜİF Dergisi, Bilim ve Ütopya, Bilim Teknik, Eğitim Hareketleri Dergisi* dergileri ile *İbn Sina' nın Doğumunun 1000. Yılı Armağanı* (1984) adlı ortak kitapta yayımladı. Alanıyla ilgili seminer ve sempozyumlara katılarak tebliğler sundu

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *İslâm Eğitim Tarihi* (H. R. Öymen'le birlikte, 1974), *Dinler Tarihi* (H. G. Yurdaydın'a birlikte, 1978).

ÇEVİRİ: *Muhyiddin b. El-Arabi'nin Tasavvuf Felsefesi* (Afifi'den, 1975), *İslâm Hukukuna Giriş* (J. Schacht'tan, A. Şener ile, 1977), *Anlama ve İnsan Bilimleri* (H. P. Rickman'dan, 1982), *İslâm* (Fazlur Rahman'dan, M. Aydın ile, 1983), *İslâm Kelamı* (A. S. Tritton' dan, 1983), *Tutarsızlığın Tutarsızlığı* (İbn Rüşt'ten, Prof. Dr. Kemal Işık ile, 1986).

DAĞ, Mehmet (Şair)

Şair. 1 Ocak 1960, Göle / Ardahan doğumlu. Öğretmen Okulu mezunu. Açık Öğretim Fakültesindeki öğrenimini tamamlamadı. Ticaret hayatına atılarak inşaat ve taahhüt işleri yaptı. Yazı ve şiirleri *Ekspres, Avcıların Sesi, Manşet* gazetelerinde yer aldı. İstanbul Avcılar'da *Özü Çağdaş* gazetesini çıkarıp yönetti. Türkiye Yazarlar Sendikası üyesidir. Şiirlerinin bir bölümünü *Karanlıktan Gelen Şafak* (1999) adlı kitabında topladı.

DAĞAŞAN, Dursun

Araştırmacı-yazar. 20 Temmuz 1946, Küçükbolat köyü / Sungurlu / Çorum doğumlu. Ankara Ulus İlko-

kulunda (1958), Sungurlu Ortaokulunda (1961), ardından Ankara Atatürk Akşam Lisesinde (1968) okudu. Konya Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü (1972) ve Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu (1987). Yüksek lisansını Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Anabilim Dalında (1995), doktorasını da aynı dalda (1999) tamamladı. Özel sektör ve devlet sektöründe çeşitli görevlerde bulundu. Gazi Üniversitesinde okutman ve öğretim görevlisi olarak çalıştı. Türk Dünyası Ortak Edebiyatı projesinde genel sekreterlik, PTT genel müdürlüğü ve yönetim kurulu başkanlığı yaptı. Makaleleri; *Bilge, Büyük Türkiye Dergisi* ve *Aydınlar Ocağı* dergilerinde yayımlandı. *Türk Toplumunda Dinî Tartışmalar ve Hoşgörü* (1999) adlı bir araştırma kitabı vardır.

HAKKINDA: TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DAĞCI, Cengiz

Romancı. 9 Mart 1919, Gurzuf / Kırım doğumlu. Babası Emir Hüseyin Dağcı, annesi Gurzuflu Emir Salih Bey'in kızı Fatma Hanım'dır. Cengiz Dağcı'nın ailesi 1923 yılına kadar Gurzuf'ta oturdu. Sonra Yalta'ya bağlı Derekoy köyündeki evlerine taşındı. Dağcı dördü erkek, dördü kız olmak üzere sekiz çocuklu bir ailenin en büyük çocuğudur. 1929 yılında Uralltaş'taki sürgünlere tanık oldu. İlkokulu Kızıltaş'ta bitirdi (1931). 1931 yılında tutuklanan babası, 1932 yılında ailesini Akmescit'e taşıdı. Cengiz Dağcı Akmescit'te Onikinci Nümune Okulu'na kaydettirildi (1932). Daha sonra Onüçüncü Tam Ortaokula devam etti (1936). 1937 yılında Akmescit Pedagoji Enstitüsüne girdi. Burada öğrenci iken 22 Aralık 1940 tarihinde askere alındı. 1941 Ağustos'unun ikinci yarısında Almanlara esir düştü ve Ukrayna'da Kirovograd esir kampına gönderildi. Savaşın sonlarına doğru Avusturya'da Polonyalı bir hemşire olan Regina ile tanıştı. 1945 Haziran'ında Münih'te evlendi. 1946 yılında Doğu Avrupalı mültecilerle beraber S. S. Anderson vapuru ile İngiltere'nin güneyindeki Southampton limanına ulaştı. Çeşitli lokantalarının birinde bulaşıkçı olarak çalışmaya başladı. Üç yıl sonra Londra'nın Fulham semtinde iki katlı bir ev aldı. Evin alt katında "Anabella" isimli bir lokanta açtı. 1974 yılında bu evi ve lokantayı İngiliz aktörü Bonny'ye sattı ve Southfield'de oturduğunda olduğu bahçeli evine taşındı. Dağcı Fulham Road'da oturduğu yıllarda bir taraftan lokantanın geç saatlere kadar süren ağır işlerini eşiyle birlikte yaptı. Dağcı ile Regina'nın

Cengiz Dağcı

1946 doğumlu Arzu isimli bir kızları vardır. 1971 yılında ise Anabel adını verdikleri bir kız torunu doğdu. Eşi Regina, 1998 Ocak ayında vefat etti. Yazar yaşamını Londra'daki evinde sürdürmektedir.

Ortaokuldaki edebiyat öğretmeni Akimova'nın yönlendirmesi ile 1936 yılında *Gençlik Mecmuası*'nda *"Kış"* ve *"Kart-anay ve Eçkisi"* (İhtiyar Kadın ve Keçisi) isimli şiirleri yayımlandı. Kırım tarihine olan merakını, Klyuçevski'nin *Rusya'nın Orta Çağ Tarihi* isimli eserinin Moğol ve Altın Orda konularını okuyarak gidermeye çalıştı. 1939 yılında derginin redaktörü Şamil Alâdin'in rejime ters düşen yönlerini çıkarıp değiştirdiği şekilde, *"Söyleyin Duvarlar"* isimli şiiri *Edebiyat Mecmuası*'nda çıktı. Bu şiir Kırım Hanlarının taht merkezi Bahçesaray ile ilgiliydi. Yine aynı yıl *Edebiyat Mecmuası*'nda *"Sevdiğim Yalta"* isimli şiiri yayımlandı. Enstitü yıllarında Yalta'da oturan en küçük amcası Seyit Ömer Dağcı'dan Ömer Seyfettin'in hikâyelerini dinledi. Bir başka amcasının kızı olan Dr. Zemine Dağcı'nın zengin kitaplığından da faydalandı. Fulham Road'da oturduğu yıllarda *Korkunç Yıllar, Yurdunu Kaybeden Adam, Onlar da İnsandı, O Topraklar Bizimdi, Dönüş, Ölüm ve Korku Günleri, Genç Temuçin, Badem Dalına Asılı*

CENGİZ DAĞCI HAKKINDA

Ahmet Kabaklı

İlk beş romanında halkın sıkıntılarını, Sovyet idaresi ile çatışmalarını, onların yenilişi ve ezilişlerini anlatan Dağcı, aynı eserlerinde yine o yılların insanlık dışı, ikinci belası olan "Nazi Almanları" felâketini de kudretle dile getirmektedir. Alman-Rus Savaşı sırasında Kırım Türkleri'nde büyük ümitler doğmuştu. Fakat kaba askeri mantık ve Nazizm barbarlığı içinde zafer sarhoşu olan Almanlar bir esir milletteki bu duyguları anlamadılar. Bilâkis Ruslar kadar zulüm ve eziyet ederek halkı yeni felâketlere, isyan ve nefretlere sevkettiler. Ukrayna'da olduğu kadar Kırım'da da esir yerli halklarla dostluk kuramayan Almanlar'ın (büyük ölçüde) bu yüzden Ruslar'a yenildikleri Cengiz Dağcı'nın evrensel tespitleri arasındadır.

Ruslar'dan sonra Almanlar'ın da ezdiği Kırım Türklüğü, üstelik «düşmana yardım ettiler, işbirliği yaptılar» bahanesi ile, bin yıllık vatanlarından büsbütün sökülüp atılmış, milyonlarcası kurşuna dizilmiş, Sibirya'larda dondurulmuş, «tehcir» sırasında öldürülmüş, açlığa ve soğuğa terk edilmişlerdir. Bu bakımdan Dağcı'nın romanları, katliâma (jenosite) uğratılmış bir milletin son çırpınışlarını anlatan, böylece edebî güzelliğine denk vesika kıymeti taşıyan eserlerdir. Bunlar bir gün insanlığın ibretle, dehşetle inceleyip, insanlık adına utanacağı feci sahnelerle doludur. (...)

(*Türk Edebiyatı*, c. 5, 2002)

Cengiz Dağcı

Bebekler, Üşüyen Sokak gibi romanlarını yazdı.

Türkiye dışındaki Türk yazarlarının en ünlüsü olan Cengiz Dağcı, romanlarında savaşan dev kuvvetler arasında bunalan insanları ve yakın çevresini, Kırım'da komünist sistemin yerleştirilmesi sırasında meydana gelen felâketleri anlattı. *Yansılar*'ın bazı bölümleri ile birkaç eserinde Londra'daki hayatının izleri de görülür. Üslûbunda Ömer Seyfettin etkisi vardır. *Anneme Mektuplar* kitabıyla 1988'de Türkiye Yazarlar Birliği Roman Ödülünü kazandı.

"Cengiz Dağcı esirlik ve savaş facialarını; bir milletin insanlık dışı boş bir ideoloji olan Sovyet emperyalizmi baskısı altında çiğnenişini ve beşeriyeti yıllarca kırıp geçiren İkinci Dünya Harbi'ni yaşamış bir romancıdır. Birçok cephelerde, temerküz kamplarında, gerek Sovyet gerek Alman karargâhlarında çocukluktan beri yaşamış... O felâketlerden mucize denilecek tesadüflerle kurtulmuştur... Sonradan yerleştiği İngiltere'de, kıt kanaat yaşamasına rağmen hürriyetin ne büyük saadet olduğunu hakkıyla kavramış olan Cengiz Dağcı'nın romanları, edebiyatımız için yenilik, değişik iklim ve zenginlik kaynaklarıdır.

"Edebiyata belki de hazırlıksız bu Kırım Türk'ünün ilk romanlarındaki üslûbunda çok usta olmadığı, Türkçe'mizi özenle kullanamadığı, sayfaları arasında gevşek ifadelere rastlandığı söylenebilir. Fakat bu eksikler belgelere, yaşanmışlığa ve bin bir faciaya dayalı cehennem hayatını anlatan bu romanlarının değerini azaltamaz." (Ahmet Kabaklı)

ESERLERİ:

Korkunç Yıllar (1956), *Yurdunu Kaybeden Adam* (1957), *Onlar da İnsandı* (1958), *Ölüm ve Korku Günleri* (1962), *O Topraklar Bizimdi* (1966), *Dönüş* (1968), *Genç Temuçin* (1969), *Badem Dalına Asılı Bebekler* (1970), *Üşüyen Sokak* (1972), *Anneme Mektuplar* (1988), *Benim Gibi Biri* (1988), *Yansılar 1* (1988), *Yansılar 2* (1990), *Yansılar 3* (1991), *Yoldaşlar* (1991), *Yansılar 4* (1993), *Ben ve İçimdeki Ben* (Yansılardan Kalanlar, 1994), *Biz Beraber Geçtik Bu Yolu* (1996), *Haluk'un Defterinden ve Londra Mektupları* (1996), *Bay Markus Burton'un Köpeği* (1998), *Hatıralarda Cengiz Dağcı* (1998), *Bay John Marple'ın Son Yolculuğu* (1998), *Regina* (2000), *Oy Markus Oy* (2000), *Rüyalarda Ana ve Küçük Alimcan* (2 öykü, 2001).

HAKKINDA: İsa Kocakaplan / Cengiz Dağcı (Hareket, Ağustos 1979) - Cengiz Dağcı'nın Dört Romanı (1992) - Kırım'dan Londra'ya Cengiz Dağcı (Cengiz Dağcı'nın Dört Romanı ile birlikte, 1998) - Cengiz Dağcı'nın Kişiliği ve Eserleri Üzerine (Türk Edebiyatı, sayı: 308, Haziran 1999), Osman Türkay / Dış Türklere İlgisizlik ve Cengiz Dağcı (Türkiye, 25.11.1990), Mustafa Köker / Cengiz Dağcı (Türk Edebiyatı, Ocak 1993), İbrahim Şahin / Cengiz Dağcı Hayatı ve Eserleri (1996), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Mehmet Nuri Yardım / Romancılar Konuşuyor (2000; Londra'da Yaşayan Türk Romancı Cengiz Dağcı: Kitaplarımı Kırım'da Basamıyorlar, s. 67-78) - Yazar Olacak Çocuklar (2004), TBE Ansiklopedisi (2001), Ahmet Kabaklı / Türk Edebiyatı (c. 5, 11. bas. 2002, s. 905-921).

DAĞCI, Şamil

İlâhiyat araştırmacısı. 1955, Muş doğumlu. 1981'de lisansını, 1992'de doktorasını bitirdi. 1997'de doçent, 2004'te profesör oldu. Din İşleri Yüksek Kurulu başkanlığı yaptı. Makaleleri, *Marife, Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi, İslâmi Araştırmalar, Diyanet İlmi* dergilerinde yayımlandı. *TDV İslâm Ansiklopedisi, Türk Aile Ansiklopedisi* için madde yazdı.

ESERLERİ:

İslâm Hukukunda Şahıslara Karşı Müessir Fiiller (2002), *İslâm Aile Hukukunda Evlenme Engelleri* (2003), *İmam Şafii Hayatı ve Fıkıh Usulü İlmindeki Yeri* (2003).

DAĞCI SAKARYA, F. Zerrin

Öykücü. Boyabat / Sinop doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini TED Ankara Kolejinde tamamladı. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi mezunu. Kolej yıllarında tiyatro, şiir ve arkeoloji ile ilgilendi. Uzun süre yurtdışında yaşadı, dönüşünde Ankara'ya yerleşti. *Geçmiş Zaman Bahçesi* (2004) adlı bir öykü kitabı vardır..

HAKKINDA: Hüseyin Su – Ömer Lekesiz / Öykücüler ve Öykü Kitapları (Heceöykü, Aralık-Ocak 2004).

DAĞDAŞ, Gürcan

Siyaset ve devlet adamı. 1960, Kars doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Kars'ta tamamladı. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinden mezun oldu. Kısa bir süre kamu kuruluşlarında görev yaptı. 24 Aralık 1995 seçimlerinde İstanbul milletvekili seçilerek TBMM'nin 20. dönem üyeleri arasında yer aldı. Necmettin Erbakan başbakanlığındaki 54. hükümet döneminde Devlet bakanı olarak görev yaptı. 10 Şubat 2005 tarihinde Milliyetçi Harekct Partisine katılıp, genel başkan başdanışmanı oldu.

Gürcan Dağdaş

ESERLERİ:

Toplumsal Çözülme (2002), *Kâğıda Düşenler* (2004).

HAKKINDA: Eski Bakandan Öneriler (Sabah, 15.9.2002), Gürcan Dağdaş MHP'de (Halka ve Olaylara Tercüman, 11.2.20059, Derviş Gorbaçov Rolünde (Yeni Şafak, 27.5.2001), Yalçın Bayer / Toplumsal Çözülmeye Dağdaç Reçetesi (Hürriyct, 20.9.2002).

DAĞDEVİREN, Nedim

Şair ve yazar. 1953, Bismil / Diyarbakır doğumlu. Diyarbakır Eğitim Enstitüsünü bitirdikten sonra bir süre Diyarbakır'da öğretmenlik yaptı. Şimdi İsviçre' de yaşamaktadır. Şiirlerinin bir bölümünü *Amedim Amid* (1989) adlı bir kitapta topladı.

DAĞISTANÎ (Ömer Ziyaeddin)

Mutasavvıf (D. 1849, Miatlı / Çerkay / Dağıstan – Ö. 1921, İstanbul). İlk tahsilini memleketinde aldı. İlk gençlik yıllarında uzun müddet Şeyh Şamil ve oğlu Gazi Mehmed Paşa'nın yanında Ruslarla çarpıştı. Daha sonra İstanbul'a geldi ve tahsiline burada devam etti. Bu esnada Ahmed Ziyâüddin Gümüşhanevî ile tanıştı ve talebesi oldu. Ondan *Râmuz el-Ehadis* okutma icazeti aldı. Kur'an'ı ezberleyip hafız oldu. Dini ilimlerde icazet aldıktan sonra 1880'de alay müftüsü olarak Edirne'de on altı yıl görev yaptı. Daha sonra Malkara kadılığına atandı ve on üç yıl da bu görevi yürüttü. Peşinden Tekirdağ kadılığına atandı. Meşrutiyet'in ilânından sonra İstanbul'a döndü. Medine'ye ve Mısır'a seyahat etti. İstanbul'a döndükten sonra Medresetü'l-Mütehassisin'de Mezhepler Tarihi ve Hadis ilmi okut-

tu. İsmail Necati Efendi'nin ölümünden sonra Gümüşhanevi'nin üçüncü halefi olarak tasavvufi irşat görevini üstlendi. Son Osmanlı padişahı Vahidüddin'in şeyhülislâmlık teklifini "İşgal altındaki bir ülkede fetva makamı işgal edilemez" diyerek kabul etmedi. Kabri Süleymaniye Camisi hazîresindedir.

ESERLERİ:

Zübdetü'l-Buhârî (3 cilt, yay. haz. A. Fikri Yavuz, 1980, 1985), *Fetâvâ-yı Emeriye* (*Tasavvuf ve Tarikatlarla İlgili Fetvalar* adıyla haz: İrfan Gündüz-Yakup Çiçek, 1986), *Lezgi Dili ile Mevlûd* ve *Kısas-ı Enbiyâ, Buhârî-i Şerîf'ten Sünen-i Ekvâl-i Nebeviye, Kırmât-ı Aşere, Miftâhü'l-Kur'ân.*

DAĞISTANLI, Semih Seyyid

Şair ve yazar. 1964, İstanbul doğumlu. Dağıstan (Dargi) kökenlidir. İstanbul Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi mezunu. Ticaretle uğraştı. Rusça, Avarca, Çeçence dillerine çevirileri yazı ve şiirleri İstanbul'da *Kuzey Kafkasya*, *Ogni*, Almanya'da *Kafdağı*, Samsun'da *Kafkasya Gerçeği*, Yalova ve İstanbul'da *Kuzey Kafkas* dergilerinde ve Kafkasya'da yayımlanan *Nas Dagestan* (Rusça), *Hakikat* (Avarca), *Dağıstan Gençliği* gibi gazete ve dergilerde yer aldı. *Yeni Kafkasya* (İstanbul) gazetesinin yazı kurulunda bulundu. Özgür bir Kafkasya isteğini şiirlerinde dile getirdi. *Dağıstan'dan Ürün Yıldız* (1987) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Sefer E. Berzeg / Kafkas Diasporası'nda Edebiyatçılar ve Yazarlar Sözlüğü (1995), TDOE – TDE Ansiklopedisi (1. cilt)

DAĞKILIÇ, A. Vahap

Şair ve yazar. 16 Haziran 1961, Gezgil / Elazığ doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini memleketinde tamamladı. Fırat Üniversitesi Lisesinden mezundur. Bir süre iktisat öğrenimi gördü. Elazığ'da ticaretle uğraştı.

Yazı ve şiirleri *İlke*, *Med-Cezir*,

A. Vahap Dağkılıç

Berceste, *Ay Vakti*, *Bizim Külliye*, *Vuslat*, *Yedi İklim* ve *Yolcu* dergileri ile *Günışığı* ve *Nurhak* gazetelerinde yayımlandı. 1981 yılından beri tiyatro oyunculuğunu sürdüren şair, 2002 ve 2003'te *Bekâr Finalistin Dramı*, *Çapkınlığın Faturası*, *Çayda Çıra Işığında Ürperti* oyunlarında oyuncu ve yönetmen olarak görev aldı. Yerel radyo ve televizyonlarda kültür sanat programları da düzenledi. 2003 yılında *Güngörmemiş Düşler* adlı bir şiir kitabı ile *Kar Yağıyor Düşlerime Üşüyeceksin* adlı deneme kitabı yayımlandı. Resim ve müzikle de ilgilenen şair, radyo programcılığı, tiyatro yönetmenliği ve oyunculuğunu sürdürdü, yerel bir gazetede köşe yazarlığı yaptı.

"Şair şiirlerinin yanında, deneme ve öykülerinde de okuyucunun kavrama yeteneğinin üstüne üstüne giden bir tarz görürüz. Kendine has ve kendine özgü bir tarz ile yazan şair bu konumundan dolayı okuyucu ile sıcak bir temas halindedir. Çıplaklık ve örtüyü aynı anda kullanan şair, iç dünyasına davet ettiği okuyucuya adres verip yol haritası çizmez. Araç ve yol tercihini okuyucuya bırakır. Bu nedenle okuyucu mısraların arasında yorgunluk hisseder. Hatta beyin olarak dayak yemiş gibi olur. Şairin şiir ve deneme dünyasındaki ve kendi coğrafyasındaki yaşama biçimine bakıldığında; her ne kadar bu yönü, gizemli ve esrarlı bir şekilde ustaca işlendiği çok zor fark edilse de, tüm yolların Leyla'ya çıktığı görülür." (Sadettin Acar)

HAKKINDA: Saadettin Acar / Kişisel Gelişim dergisi (sayı: 22, Kasım 2004).

Fazıl Hüsnü Dağlarca

DAĞLARCA, Fazıl Hüsnü

Şair. 1914, İstanbul doğumlu. Süvari Yarbayı Hasan Hüsnü Bey'in oğludur. İlköğrenimini babasının görevi nedeniyle Konya, Kayseri ve Adana / Kozan'da, ortaokulu Adana ve Tarsus ortaokullarında okudu. Kuleli Askeri Lisesini (1933) ve Kara Harp Okulunu (1935) bitirdikten sonra piyade subayı olarak orduya katıldı. Doğu Anadolu, Orta Anadolu ve Trakya'nın çeşitli yerlerinde görev yaptı. II. Dünya Savaşı yıllarını Trakya'da bölük komutanı olarak geçirdi. Orduda zorunlu hizmet süresi olan 15 yılı doldurunca, önyüzbaşı rütbesindeyken askerlikten ayrıldı (1950). Bir yıl Basın Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünde çalıştıktan sonra, Çalışma Bakanlığı İş Müfettişliği göreviyle İstanbul'da bulundu (1952-60) ve emekliye ayrıldı. İstanbul Aksaray'da Kitap Kitabevini kurdu (Aralık 1959), kitapçılık ve yayıncılık yaptı. Bu arada *Türkçe* adında aylık bir dergi çıkardı (43 sayı, 1960-64). *Horoz* başlıklı şiiri nedeniyle hakkında dava açıldı, ancak bu dava takipsizlik kararı ile sonuçlandı. 1970'te sahibi bulunduğu yayıncılığını kapattı. Bundan sonra herhangi bir işte çalışmadı.

Dağlarca'nın edebiyata olan ilgisi çok genç yaşlarda başladı; henüz on üç yaşında bir ortaokul öğrencisiyken *Yeni Adana* gazetesinin öğrenciler arasında açtığı bir hikâye yarışmasında birincilik kazandı (1927). İlk yazısı sayılabilecek bu hikâye aynı gazetede yayımlandı. İlk şiiri *"Yavaşlayan Ömür"* ise 1933'te *İstanbul* dergisinde çıktı. 1934'te Harp Okulu öğrencisi iken *Varlık* dergisinde yayımlamaya başladığı şiirleriyle edebiyat dünyasında adını duyurmaya başladı. Daha

DAĞLARCA ve 'AÇ YAZI'

O. Fehmi Özçelik

Son 35-40 yıllık şiirimizi inceleyenler, Fazıl Hüsnü'ye gelince hakkında düşündükleri ne olursa olsun herhalde biraz duraklayacaklardır. Tez ile anti-tezin, yani hayat ile ölümün; mücerret ile müşahhasın, fikir ile hissin, varlık ile yokluğun, sanatkâr bir bünyede yarattığı arapsaçı gibi karışık reaksiyonları duyan yaradılışıyla -bize dünyasını açıklıkla verebilen sanatkârlar yanında- Dağlarca, adeta kendi mahrem-i esrarı içerisine gömülmüş görünüyor. Bu varı aydınlık, buğulu, bizden uzakça gibi görünen fakat aslında realiteyle ilgisini kesmemiş, ayakları toprakta ve elleri halk şiirine doğru uzanmış bir âlem. Bu âlem hususiyetini, Dağlarca'nın kelimeleri yan yana getirişindeki başkalıktan - ağzıyla kelimelere yeni manalar vermesinden- alıyor. Bundan dolayıdır ki, onun şiirleri bize dağınık, bilinmez, girifi gibi geliyor. Bunun bir meziyet olup olmadığını bilmiyoruz. Söylendiği gibi, Dağlarca'da sık sık rastlanan ve ona yukarıdaki sıfatları vermemize sebep olan, Garip sıfa - Gecenin karanlığından daha uzak - Ağaçlar uyur mu uyur, Rüzgâra ve meyvelere ait - Sustu büyük bağırmasında - Mavimsi akan ası - gibi lüzumsuz yere kullanılmış hissini veren sıfatlarla meydana getirilen yeni imajlar, gerçekten daha sonraki senelere hitap ediyorsa Dağlarca hakkında herkesin iştirak edebileceği "büyük" hükmünü verebilmek için o günü beklemek mecburiyetinde kalacağız.

Bize göre, bu hal şairin yazdıklarını çoğu zaman kontrole tâbi tutmaması, onları alt şuurda belirdiği gibi kâğıda aksettirmesinden ileri gelmektedir. Biz burada, şiirin, şuura ait veya şuurun dışında bir reaksiyon olduğu münakaşasını yapacak değiliz. Ancak şu kadarını söylemek isteriz ki; nasıl kâinatta her şey mükemmel olabilmek için gerek uzviyetinden gerekse dışardan gelen birtakım müdahalelere maruz kalıyorsa şiirin de mükemmel olabilmesi için doğduğu gibi bırakılmaması icap eder.

Dağlarca'nın şiirleri böyle bir müdahaleden şekil bakımından uzak değildir. Şimdiye kadar çıkmış sekiz kitabındaki şiirlerin mühim bir ekseriyetinin iki ve dörtlüneli mısralarının -ki çoğu zaman isteyerek yapılmış hissini vermektedir- kafiyeli olan dörtlükler halinde yazılmış olması ve Toprak Ana'da denediği altışar mısralık kıt'alar (*) Aç Yazı'da denediği beşer mısralık kıtaların ikinci ve beşinci mısralarının kafiyeli olması sözlerimizin delilidir.

Ruh ve mânâ bakımından ise, kontrole uğramış şiirleri aydınlık, duru ve kolay anlaşılır bir haldedir. Böyle şiirleri hemen sevebiliyoruz. Zira biliyoruz ki, şairin bize söylediği bir şey var. İşte onlardan 1943'te çıkan 'Daha' isimli eser ile 'Vatandaş Uykum Geliyor' isimli şiirin ikinci kıtası:

Yok rüyalarda gördüğümüz
O uzun saçlı sultanlar
El aşkı, talihi, ölümü
Yüzüne bakınca anlar.

(*Hisar* dergisi, Ağustos 1951)

sonra şiirleri *İstanbul, Varlık, Kültür Haftası, Aile, Türkçe, Edebiyat Dünyası, Yelken, Papirüs, Militan, Sanat Emeği, Sanat Olayı, Milliyet Sanat, Gösteri, Yücel, İnkılapçı Gençlik, Türk Dili, Yeditepe, Yenilik, Kültür Haftası, Çağrı, Devrim, Vatan, Ataç, Türk Yurdu, Yön, Devrim* ve *Cumhuriyet* gibi çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlandı. İlk şiir kitabı *Havaya Çizilen Dünya* (30 Ağustos 1935), Harp Okulunu bitirip subay çıktığı gün yayımlandı. Bu kitaptan önce ise 1934'te *Varlık* dergilerinde *Sandallar, Göçsem, Bu Dağlar, Arkasından* adlarını taşıyan dört şiiri yayımlanmıştı. Bu şiirlerde özgün bir buluş ya da özellik olduğu pek söylenemez. Ancak bu şiirlerde, hece ölçüsünü kullanma tekniği yönünden ve seçtiği sözcükler bağlamında Faruk Nafiz Çamlıbel'in açık etkisi görülmektedir. Buna rağmen, ilk kitabını oluşturan şiirlerinde Çamlıbel'in etkisinin giderek azaldığı ve şairin ölçülü, uyaklı, âşık tarzı bir şiir denemesine giriştiği görülmektedir. Buradaki şiirlerinde o yıllarda *Varlık* dergisinde sıkça görünen Necip Fazıl Kısakürek, Ahmet Hamdi Tanpınar ve bir ölçüde de Ahmet Muhip Dıranas'ın şiirlerinde rastlanılan "ölüm, zaman, rüya, şekil, kâinat" gibi kelimeler ve kavramların öne çıkmaya başladığı söylenebilir. Yine de bu kitapta yer alan şiirlerinin Türk şiirine yeni bir duyarlık ve ses getirdiği genel olarak kabul edilmiştir. Çeşitli konuları işlediği lirik ve epik şiirlerinde geliştirdiği kendine özgü şiir diliyle kendinden sonraki birçok şairi, uzak çağrışımlar bağlamında da olsa etkiledi.

Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın şair kişiliğini bulma yolunda büyük bir aşama olduğu kabul edilen ikinci kitabı *Çocuk ve Allah* (1940) adını taşır. Bu kitapta yer alan çoğu şiiri de 1935-36 yıllarında yazılmıştır. Birçoğu ilk kez *Varlık* ve özellikle de *Kültür Haftası* dergilerinde (14 şiir) yayımlandıktan sonra kitaba alınmıştır. Bu şiirlerle ilgili olarak yaygın görüş; yirmili yaşlarındaki çok genç bir şairin kendi şiir dünyasını kurmaya yönelik çabalarının övgüye değer olduğudur. Bu kitap, dil ve yapı bütünlüğü bakımından Türk edebiyatının önemli eserlerindendir. Ancak bu kitabındaki şiirlerinde, kaynağı özellikle Necip Fazıl Kısakürek ile Ahmet Hamdi Tanpınar'a dayanan şiirsel etki ile metafizik, ruh ve sezgi konularının tartışıldığı *Ağaç* ve *Kültür Haftası* dergisi çevresinde yer alan Peyami Safa ve Mustafa Şekip Tunç gibi yazarların düşünsel etkisi olduğu söylenebilir. Çünkü Dağlarca'nın *Çocuk ve Allah* kitabında yer alan ve *Kültür Haftası* dergisinde de yayımlanmış olan şiirlerinde sıkça karşılaşılan "sükûn, ruh, günah, ebediyet, ayna, ruh, Allah" gibi kavramlar ve bazı tamlamalar, daha önce Necip Fazıl Kısakürek ile Ahmet Hamdi Tanpınar'ın şiirlerinde de görülmektedir. Kitapta yer alan diğer şiirlerde, genç şairin Necip Fazıl Kısakürek'in sözcükleriyle düşünerek, şiirini Ahmet Hamdi Tanpınar'ın tamlamaları ile zenginleştirmeye çalıştığı görülür. Cemal Süreya ise sözkonusu benzerlikle ilgili olarak şöyle der:

"Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın çıkışı hece şiirinin iyice tıkandığı, olanaklarını yitirdiği bir sıraya rastlıyor. Cahit Sıtkı Tarancı gibi, Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın da ilk şiirlerinde Necip Fazıl etkisini görüyoruz. Havaya Çizilen Dünya'daki bazı şiirler buna tanıktır. Ne var ki bu etki öyle büyük bir etki değildir; daha çok biçimde görülmektedir. Fazıl Hüsnü Dağlarca ilk yazdıklarında bile şiirsel ağırlığı, çok ayrı ve kendine özgü bir yöne yıkmayı bilmiştir. Geçenlerde Havaya Çizilen Dünya'yı yeniden okudum; etki konusundaki eski kanım daha da zayıfladı. Havaya Çizilen Dünya'daki şiirle Necip Fazıl'ın şiirleri arasında şöyle temel bir ayrım var: Necip Fazıl'ın şiirinde mutlak değerlerin birbirleriyle, daha çok da insanla ilgileri söz konusudur; şiiri anlatan biri vardır; kendini üstün-insan olarak görmeyi seven, güzel bir karabasan içinde bulunan bir adamdır bu. Evrenin sonsuzluğundan, eşyadan ödü kopan, ordan kendini alıp alıp insanların dünyasına çarpan, dünyada tükenen, tükenirken de öğünen bir adam. (...) Fazıl Hüsnü'nün çıkışında ise apayrı bir görünüm var; o evren içinde olmaktan çok doğa için dedir; eşyayı neşeye yaslı bir çeşit

FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA

KIZILIRMAK KIYILARI

Kardaş, senin dediklerin yok,
Halay çekilen toprak bu toprak değil.
Çık hele Anadolu'ya,
Kamyonlarla gel, kağnılarla gel gayri,
O kadar uzak değil.

Çamı bitmiş, kavağı azalmış,
Gamla örtülü bayırlar, çıplak değil.
Yedi ay kıştan sonra,
Yeşeren senin yaşamandır,
Yaprak değil.

Yersin, içersin sofrasından, üç yüz senedir,
Kuvvetlisin ama kuvvet hak değil.
Bakımsızlıklarla göçüp gitmiş bir cihan,
Mevsimler soğumuş, sular azalmış,
Buğday, Selçuklulardan kalan başak değil.

Parça parça yarılmış öküz ardında.
Parmağı üç pare, tırnağı ak değil.
Utanır elin ayağın,
Korkarsın yakından görsen,
Eli el değil, ayağı ayak değil.

Gün doğar, tarla kuşları uçuşurlar,
Ağır bir aydınlık, bildiğin şafak değil.
Öyle dalmış ki yüzyıllar süren uykusuna,
Uyandırmazsan,
Uyanacak değil.

Dertle, sefaletle yüklü,
Siyah leşlerle kaplanmış, berrak değil.
Çağlayan ne,
Akan kim,
Kızılırmak değil.

Kardaş görmüyorum ama hâlâ duyabiliyorum,
Geçmiş zamanlar geleceklerden parlak değil.
Vakte şahadet edercesine yükselmiş,
Akşam parıltısından, büyük zaferler üzerine,
Dağlar dalgalanmakta, bayrak değil.

(*Toprak Ana, 1950*)

gözüyle algılar; eşya karşısındaki ilk heyecanının hemen ayrıntıların sonsuz ilişkileriyle doldurur. Eşya, Fazıl Hüsnü'de 'beşeri bir sıla gibidir'. Bu bakımdan Havaya Çizilen Dünya'daki şiirlerle Necip Fazıl'ın şiirleri arasındaki benzerlik daha çok ele aldıkları konuların, temaların dış benzerliği olup. Zaten o günlerdeki bütün yeni şiirlerin ortak konuları, temalarıydı bunlar."

Ahmet Kabaklı da, Dağlarca'nın tümüyle içe dönük bir rüya ve hayal şairi olmadığını belirtmektedir. Şair dış âlemi realist ya da nesnel bir gözle algılamamakla birlikte, onunla ilgisini ele hiçbir zaman kesmez. Tanpınar gibi o da ne büsbütün içe, ne de dışa dönük bir tiptir. Pek çok şiirinde de görüleceği üzere, onun temel duygusunu kozmik dünya ile insan arasındaki ilişki oluşturur. Yine Kabaklı'ya göre, Türk edebiyatında hiçbir şair, insanla kozmik âlem arasındaki ilişkiyi onun kadar derinden hissetmemiş, zengin ve muhteşem hayallerle anlatmamıştır. Fazıl Hüsnü de bu şiirlerde "insanın dünya ve evrendeki yeri üzerine çocuksu bir şaşkınlıkla eğildiğini" söylemektedir.

Kimi eleştirmenlerce Dağlarca'nın şiirinin üç devre geçirdiği belirtilmektedir: "Sezgisel dönem" (1935-45), "geçiş dönemi" (1945-55) ve bugüne uzanan "akılcı dönem." Şükran Kurdakul ise, Fazıl Hüsnü'nün değişik dönemlerinde şiirine kaynak olan duyarlıkların üç yönde geliştiğini belirtmektedir. Birincisi, tek olarak insanın evren karşısındaki şaşkınlığını, yalnızlığını, korkularını ölüm gerçeğine karşın yaşarken duyduğu bunalımları, doğasal görkemin yansımalarını işlemeye çalıştığı daha çok içe dönük şiirler; ikincisi, insanın doğa ve aykırı toplum güçleri, kurulu düzenin görünen, görünmeyen yasaları içinde günlük yaşamlarını saran sıkıntı ve acıları, yoksulluk ve yoksunlukları, buhran ve patlamaları işlediği dışa açık, toplumsal şiirler; üçüncüsü ise destanlar ve çocuk şiirleri.

Daha (1943), *Çakırın Destanı* (1945), *Aç Yazı* (1951) ve *Asü*'daki (1955) şiirlerde genel görünüşleriyle insan-doğa, insan-evren ilgilerinin ağır bastığı temalar işlenmektedir. *Daha*'da doğayla birlikte toprağın üzerinde yaşayanlar, yaşanan dönemin yanı sıra geçmiş zaman da şiire girmeye başlamıştır. Kişi, doğa ve evren karşısında yine "meçhul"ün baskısını duymaktadır. Doğa, dağ, yeşil, kuş, karınca, ağaç, evren, gök, yıldız, sonsuzluk, insan halleri çoğu defa yine rüya ve uyku sözcükleri ile karşılanır. Bu anlamda *Çocuk ve Allah*'ta karşılaşılan sözcükler ve tanımlar *Daha*'da yine temel öğeler halinde görülmektedir.

Çakırın Destanı'nda yaklaşık olarak her yedi sekiz dizeden birinde ağaç, rüya, gece, uyku, ölüm, dağ, kuş ve yıldız sözcüklerinden birinin bulunması rastlantı değildir. Kendisinin de "Ağaçlar, dağlar, denizler / Yani her gün yazdıklarım" diye nitelediği ortamdan çıktığı ya da bu öğelere asıl araç gözüyle bakmadığı yerde, şiir imgelerle zenginleşmektedir.

Asü'da "ölüm, ölüm düşüncesi, korkusu, ölüler, ölümden sonra yok olmayı sindirememek, Tanrı'ya sığınmak zorunluluğu" birbiriyle iç içe girmiş temalar halinde görünmektedir. *Asü*'yu oluşturan şiirlerde "zaman" gece, çağ, vakit, gün; "uzay" evren, uzaklık, boşluklar, sonrasızlık; "ölüm" varlık, uyku; "doğa" yeşil, yeşillik, dağ, kuş, ağaç sözcükleriyle anlatılır. Diğer şiirlerinde de büyük oranda rastlanan sözcüklerdir bunlar. Bu anlamda *Asü*'da şairin alışılmış şiirleri ile yenileri yan yanadır. Bu kitapta yer alan *Merihliye Seslenişi, Asü, Asü'nun Oğlu* gibi şiirleri alışılmışın dışında, özgün ve etkili şiirlerdir.

Dağlarca'nın *Toprak Ana* (1950), *Aç Yazı* (1951), *Dışardan Gazel* (1965), *Yeryağ* (1965), *Kazmalama* (1965) kitaplarında insan-toplum, insan-doğa ilişkilerine dayanan temalar işlenmektedir. İnsanların acıları, yalnız bırakılmışlıkları, yoksullukları daha çok saptama düzeyinde girer şi-

NÖTRON BOMBASI

FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA'NIN ŞİİRİNDE İKİ DÖNEM

Cemal Süreya

Eskiden bir öz değeri taşıyan görüntüler yeni şiirlerde bir biçim haline dönüşüyorlar. Yani Fazıl Hüsnü'nün şiiri temelde bir değişime uğramıştır, ama araçları aşağı yukarı yine eski araçlardır. Burada yeni bir soruyla karşılaşıyoruz. Şiir değiştikçe araçların kullanılış tarzı değişmeli midir? Her halde olumlu bir cevap vermek gerekir bu soruya. Ancak dikkat edilirse, şair değiştikçe demiyorum. Soylu bir şair nice değişirse değişsin aynı adamdır, kendinden pek o kadar da uzaklaşamaz. Öte yandan Fazıl Hüsnü kendi evrimini tamamlamış da değildir. Boyuna şiir yayımlıyor. Onun şiirini yargılamak, hele bütününü gözönüne almadan parçalar üstünde kesin kararlara varmak kolay iş değil.

Şiirimizin gelişim süreci karşısındaki grafiği çok ilginç. Çıkışını yaptığı sıralar kendini tutkuyla ayırıyor öbür şairlerden. 1940'lardaki şiir devrimi aklın aydınlığını getirirken o sezgi döneminin doruğunu yaşamaktadır. 1953-54 yıllarında şiirimiz genç kuşakla akla yan çizen bir tutuma girince de bu kez o şiirini akla yaklaştırıyor. Kısaca: şiirin genel gelişim çizgisi içinde hep karşı kutupta yer alıyor. Bu acaba doğrudan doğruya kendi evriminden mi meydana gelmektedir? Yoksa karşı etkilerin Fazıl Hüsnü üstünde uyandırdığı yankılardan mı doğmaktadır? Sorunun karşılığını burda eleştirmenlere bırakarak bir noktaya daha değinmek isterim.

Fazıl Hüsnü'nün öbür şairlerden etkilenmediğini söylemiştim. Acaba öbür şairler Fazıl Hüsnü'nün şiirinden etkilenmişler midir, etkilenmişlerse bu ne dereceye kadar olmuştur. Şiirimizin evrelerini dikkatle izleyen bir okur kuşkusuz şu sonuca ulaşacaktır: Fazıl Hüsnü nün kelime dialektiğinden, uzak çağrışımlarından birçok arkadaş yararlanmıştır, ama işlevini belkemiğine oturtacak şekilde kimse onun şiirini üstlenmemiştir. Kendi kuşağındakileri sayalım: Orhan Veli, Oktay Rifat, Melih Cevdet Anday, Ahmet Muhip, Behçet Necatigil, Cahit Külebi, Salâh Birsel, Celâl Sılay, Ziya Osmun Saba, Cahit Sıtkı Tarancı, İlhan Berk, Necati Cumalı.. Daha gençleri sayalım: Ahmed Arif, Attilâ İlhan, Metin Eloğlu, Can Yücek, Edip Cansever, Turgut Uyar, Sezai Karakoç, Fce Ayhan, Ülkü Tamer, Kemal Özer. Bu sanatçılardan hiçbirinin Fazıl Hüsnü'yü görünür şekilde izlememeleri gerçeğini nasıl açıklayacağız? Belki Behçet Necatigil'i biraz etkilemiş, ama o da çok ufak bazı biçim kaygıları yönünden. Celâl Sılay üstündeki etkisinden de söz eden eleştirmenler oldu. Belki. Yine de bence iki şairin arasındaki bağlantı bir etki alışverişinden çok çıkış noktalarının birbirine yakın oluşundan ileri gelmektedir. Bana kalırsa bunun bir nedenini Fazıl Hüsnü'nün getirdiği şiir değerlerinin kendine özgü niteliğinde aramak gerekir. Fazıl Hüsnü'nün çıkışı da, gelişmesi de şiirimizin genel dialektiğinden bağımsızdır. Bu yüzden getirdiği değerler de salt kendine ilişkin bir nitelikte olmuştur. Öyle ki Fazıl Hüsnü diye bir şair gelmeseydi o değerler de hiç gelmeyecekti. Hattâ belki o değerlere yakın değerler de gelmeyecekti. Fazıl Hüsnü'nün şiiri benzersiz bir yaratığın soluk alıp vermesi gibi bir şeydir. Başka bir örneye geçirilemez. Geçirilince hiçbir değeri kalmaz. Ne Fazıl Hüsnü başka türlü şiir yazabilir, ne başkası Fazıl Hüsnü gibi şiir yazabilir. Tek örnekten ibaret bir tür söz konusudur burada. Varlık olarak tutarlılığını, değerini "tek" olmaktan alıyor Fazıl Hüsnü. Öyle ki bir sahtesinin bile ortaya çıkması onun için büyük tehlikedir. Peer Gynt ne diyordu: "Benim için asıl tehlike hiçbir şey olamamak değil, kendimden başka bir şey olmaktır." Bu söz biraz değiştirilip Fazıl Hüsnü'nün şiirine uygulanabilir; "Fazıl Hüsnü için asıl tehlike bir benzerinin ortaya çıkmasıdır." Ama ortaya çıkamaz. O kadar ki, ortaya çıksa bile, o artık yeni bir şair değil, Fazıl Hüsnü olacaktır. Fazıl Hüsnü böylesine yalnız, tek bir adamdır.

(*Şapkam Dolu Çiçekle*, 1976)

irlerine. Soyut sözcükleri hemen hemen terk eder, halkın dilini aramayı amaçlar. Köy insanının yaşamını o yörenin insanlarının kullandığı sözcüklere başvurarak yerel anlatımlarla zenginleştirmeye çabalar. Bu dönem şiirlerinde genel olarak söyleyiş olanaklarını zenginleştirmek için folklora başvurduğu söylenemez; şairin halkın dilini kullanma çabalarına karşın, geleneksel halk biçimi şiirlerinden yalnızca türküye yaklaştığı görülmektedir... 1960'lara kadar "saptama gerçekçiliği" düzeyindeki şiirine hikâye etme tekniği egemendir. Özellikle *Toprak Ana*'da sıkça gözlemlenebilen bir tutumdur bu. Şair dizedeki değişik ses olanaklarını deneyerek, çizimler yaparak, çevre tasvirlerine özen göstererek konusunun zorunlu kıldığı ayrıntılarla şiir öğeleri arasındaki uyumu yitirme tehlikesini önlemeye çalışır. Bunu başardığı yerde yeni bir toplumsal şiirin yetkin, unutulmaz örneklerine ulaşır.

Aç Yazı'daysa bireysel düşünce ve duyarlıkların toplumsal düzeye çıkması daha değişiktir. Toplumsal olaylardan, sorunlardan çok, kişisel duyarlıklar yol verir şiirlere. Tekilden çoğula doğru gelişen şiirler ile bireysel durumları yansıtanlar kesin çizgilerle ayrılmaz. Etkisini içerik-biçim bütünlüğünden alan, evrenselin uğultusunun duyulduğu çok sesli şiirlerin yanında, gücü yine uyaklara ve alışılmış Dağlarca sözcüklerine dayanan şiirler de bulunmaktadır.

Dağlarca, 1960'lardan sonraki şiirlerinde ise ülkede ve dünyada yaşanan toplumsal değişime paralel olarak, iç ve dış sorunlara daha duyarlı, ulusal çıkarlara sahip çıkma bilincinin geliştirildiği, sömürüye ve ezilen halkların mücadelesine yakınlık duyan ve emperyalist baskıya karşı çıkan şiirler kaleme almıştır. *Vietnam Savaşımız* (1966) adlı kitabında ise savaşan Vietnam halkına duyduğu yakınlığı dile getirir. Bu dönemde ülkeyi ve hatta dünyayı ilgilendiren her türlü toplumsal olay şiirlerine girer. Güncel yurt ve dünya sorunları karşısındaki tepkilerini yansıtan bu şiirlerinde, Kıbrıs olaylarından ulusal petrol sorununa, seçim ve grevlere kadar değişik konuları işlerken, küçük bürokratlardan Almanya'ya göç eden emekçilere kadar geniş bir kesimdeki insanların şiirini yazar. *Aylam / Uzay Çağında Olmak* (1962) kitabında, dünyada görülen uzay çalışmalarının, insanın yeni dünyalar aramasının verdiği heyecanı, kendince oluşturduğu bir "uzay dilinin" yabansı sözcükleriyle anlatmayı tercih eder.

Dağlarca'nın başka bir özelliği de destan şiirini yeniden gündeme getirmesidir. Kurtuluş Savaşı kahramanlarını ve elbette Mustafa Kemal'i eylemi içinde şiirleştirerek değerlendirmesi, topluma uzanan gür bir sesin yankısını sağlamasıdır. Bir toplumu ulus yapan bütün acıların

FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA

AĞIR HASTA

Üfleme bana anneciğim korkuyorum
Dua edip edip, geceleri.
Hastayım ama ne kadar güzel
Gidiyor yüzer gibi, vücudumun bir yeri.

Niçin böyle örtmüşler üstümü
Çok muntazam, ki bana hüzün verir.
Ağarırken uzak rüzgârlar içinde
Oyuncaklar gibi şehir.

Gözlerim örtük fakat yüzümle görüyorum
Ağlıyorsun, nur gibi.
Beraber duyuyoruz yavaş ve tenha
Duvardaki resimlerle, nasibi.

Anneciğim, büyüyorum ben şimdi,
Büyüyor göllerde kamış.
Fakat değnekten atım nerde
Kardeşim su versin ona, susamış.

(*Çocuk ve Allah, 1940*)

Fazıl Hüsnü Dağlarca

yapıyla zaferlerinin sevincine şiirinin kanatlarıyla konar (R. Mutluay). Onun *Çakır'ın Destanı* (1945) ve *Üç Hitler Destanı*'nda (1949) Kurtuluş Savaşı konusuna bağlı temaları işlemiştir, daha sonra *İstiklal Savaşı Samsun'dan Ankara'ya* (1951), *İstiklal Savaşı / İnönüler* (1951), *Yedi Mehmetler* (1964), *19 Mayıs Destanı* (1969), *Gazi Mustafa Kemal Atatürk* (1971) gibi kitaplarında aynı konuyu tarihsel gelişimi içinde ele alarak, bu bunalım ve zafer arasındaki önemli olayları, savaşlar çizgisi düzeyinde sürdürmüştür. Mustafa Kemal'in Samsun'daki evresindeki girişimleri, örgütlenme aşaması, İnönü ve Sakarya savaşları, cepheler, cephe gerisi, aşiretler savaşa gönüllü olarak katılan gruplar genellikle özerk parçalar halinde görünen şiirlerle verilmek istenmiştir. Olayları ve tarihsel bilgileri aktarma, anlatma kaygısının ağır bastığı bu türde, savaşan insanın varlığını ve bütünlüğünü bölümlerin zayıflığı ve bozukluğu bu anlamda yapaylığı destanın özünü de yaralar. Bu nedenle ne kadar geniş olursa olsun, parça-bütün bütünlüğü için gereken bağlamlar bütünü ayrılığı, özerk parçalarda şairin lirik nitelikli anlatım ve betimlemelerinde de sık rastlanan bütünlük, değişler, benzetmeler, sözcükler destanları oluşturan parçalamanın ortak özellikleri gibi görünür.

Dağlarca'nın önemli bir özelliği de, ürünlerinde çocuğu en çok konu edinen şairlerden biri olmasıdır. "Çocuklarda" dizisi altında yayımlanmış yirmiden fazla kitap bulunmaktadır. Bu şiirlerinde yıldızları, kuşları, okulu, doğayı, ama asıl olarak hiçbir şeye indirgenemeyecek sonsuz bir evreni anlatır. Bu şiirlerinde çocuklar arası bir dünyanın içtenliğini yansıtmaya çalışmıştır.

Fazıl Hüsnü Dağlarca, yaşadığı dönemde yurtta ve dünyada olup bitenleri izlemiş, şiirle "tarihsiz bir dünya tarihi" tutmuştur denilebilir. Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatının en verimli şairlerinden biri olan Dağlarca'nın bir özelliği de şair/birey olarak bütün yaşamını şiire adaması, kendisini anlatmak için başka hiçbir türe atlamayışı, şiir dışında bir yol düşünmeyişidir. Başka sanatçıların başka türlerde yapmayı yeğledikleri birçok çalışmayı o hep şiirinde yapmayı istemiştir. Böylece zayıf ürünlerle dolu dönemler de yaşar, ama vazgeçilmez ısrarı ve birikimiyle düzeyini aşar. Düş gücüyle kendine özgü alegoriler, semboller yaratır, tasarılar atar ortaya. Ama ayağı hep yurdunun, insanlığın yaşadığı ortamın toprağındadır. Dağlarca'nın şiirleri pek çok dile çevrilmiş, ayrıca Alman Türkolog Giselle Kraft tarafından şair üzerine *Dağlarca'da Hayvan Sembolü* adlı bir doktora tezi hazırlanmıştır.

Çakırın Destanı kitabında yer alan bir şiiri ile 1946 CHP Şiir Yarışmasında üçüncülük ödülünü, *Asû* ile 1956 Yeditepe Şiir Armağanını, *Deli Böcek* ile 1958 Türk Dil Kurumu Şiir Ödülünü, 1966 Türkiye Milli Talebe Federasyonu Turan Emeksiz Armağanı, 1973 Arkın Çocuk Edebiyatı Yarışması Üstün Onur Ödülünü, 1974 Struga / Yugoslavya 13. Şiir Festivali Altın Çelenk Ödülünü, *Milliyet Sanat* dergisinin 1974 Yılın Sanatçısı Ödülünü, *Horoz* kitabıyla 1977 Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülünü, Edebiyatçılar Derneği Onur Ödülü Altın Madalyasını ve Türkiye Yazarlar Sendikası Onur Madalyasını aldı. 1967'de International Poetry Forum / Uluslararası Şiir Forumu (Pittsburg / Amerika) tarafından "Yaşayan En İyi Türk Şairi" ve TÜYAP 1987 İstanbul Kitap Fuarı Onur Yazarı seçildi.

"Öteki şairlerimizin arasında bir şair değil, öteki şairlerimize benzer bir şair değil, hepsinden ayrılıyor. Eskilere uymadığı gibi, yenilere de uymuyor, konuları başka, aradığı başka, dili başka. Bunların hepsini de kendi yaptı, daha doğrusu durmadan yapıyor, her kitabında yapının biraz daha belirdiğini, ışığa çıktığını görüyoruz." (Nurullah Ataç)

"Dağlarca'nın son iki başyapıtı 'Uzaklarla Giyinmek' (Sığmazlık Gerçeği, 1990) ile 'İmin Yürüyüşü' (Biçimlerle Soyunmak, 1999), bu fenomenolojik (genèse'i) vurgulamaktadır. Madde-öncesi varlık, madde, duyumsayan canlı, imge, imgelem boyutlarının art arda gelmesinden ve iç içe geçmesinden oluşan bir türemeyi söz konusu etmektedir. Yaşamın şairi Dağlarca, tam da yaşamın şairi olduğu için, yaşamın bağlantıda olduğu bütün varlık katmanlarının da şairidir. 'İmin Yürüyüşü'nde belirgin bir biçimde söz konusu olan im, imge, imgesel, imgelem boyutları, bütün varlık katmanlarının birliğini dile getirme işlevine sahiptir.

"İmgelem, evrensel birlik ile örtüşüyor. Burada, hemen 'idealist' bir bakış açısı sezinlemek yanlış olur. Dağlarca'nın imge anlayışı 'maddesel'dir (özdeksel). Bunu 'İmin Yürüyüşü' belirgin bir biçimde ortaya koyacaktır. İmgede, yine kaynağı özdeksel olan bir zorunluluk ve bir özgürlük vardır." (Ahmet Soysal)

"Cumhuriyet dönemi Türk şiirinin en verimli şairlerinden olan Dağlarca, şiirinin tematik olarak çok yönlü eğilimi içinde engin bir duyarlığa yaslanarak

FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA

BİLGİSAYAR'LA KONUŞMALAR

Milyarları saysın çelik dev ne çıkar
Yaşamanın tek
Kocaman bir gözüm kocaman bir ağız
İşte akar düşüncemde gece su
İşte akar yüreğimde su çiçek.

Anlatır mı beni hayır
Mavi yeşil kırmızı sarı
Değiştirir görüntüsünü evrelerce
Söyler mi söylemez mi upuzun
Nereler oraları.

Hayır sığmaz ki acıkmış ağaçlarım
Kendi elmalarına portakallarına dutlarına
Aydınlığın ağırlığını parlasa da yıldızlar
Ölçülerim sığmaz ki
Sayı gerçeğinin boyutlarına.

Derinliklerde yeryağ özlemdir
Mavilikle çağdaşken deveyle kuzu
Kimin sessizliği soyutsa o evren değil ha
Peki konuşa dursun
İkiyi sekiz üç dokuzu.

Ey bilgisayar'cığım ne gösterirsen göster şimdi
Yaşayacak kımıldamamalar içinde kımıldamalar
Sevgi uçsuz bucaksız
Ben olmasam da
Yokluğumu var.

lirik, epik, metafizik, hamasi, mistik, politik, dramatik, epigramatik, satirik türlerde ürünler verdi. Bireyselle toplumsalı iç içe verirken, ulusallıktan evrenselliğe ulaşan şiir çizgisinde sağlam bir tema, dil, imgelem örgüsü kurdu. Yoğun duyarlığı, sezgi ve usa dayalı yalın, içten bir söyleyişle geliştirdi şiirini. Düş ve imgelem gücü, uyurt ve insanlığın gerçekliklerini dile getirmede şiirini zenginleştiren en önemli öğelerden sayıldı. Us, sezgi ve gözlem bileşimiyle kurduğu şiirinin söyleyiş ve çağrışım gücü, onun özgün yanını oluşturdu. Son dönem şiirlerinde, günceli evrensel boyutlarda toplumsal eleştiri düzeyinde işledi. Türkçeyi kullanmadaki yetkinliği, dilin zengin olanaklarından yararlanarak genişlettiği şiir evreninin yanı sıra Türk dilinin gelişmesinde bilinçli bir dil işçiliği yaptı. Türk şiirine yeni bir duyarlık, biçim ve öz anlayışı getirdi. Kendine özgü bir dil ve şiir evreni kurdu." (Feridun Andaç)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Havaya Çizilen Dünya* (1935), *Çocuk ve Allah* (1940), *Daha* (1943), *Çakırın Destanı* (1945), *Taş Devri* (1945), *Üç Şehitler Destanı* (1949), *Toprak Ana* (1950), *Aç Yazı* (1951), *İstiklâl Savaşı-Samsun'dan Ankara'ya* (1951), *İstiklal Savaşı-İnönüler* (1951), *Sivaslı Karınca* (1951), *İstanbul Fetih Destanı* (1953), *Anıtkabir* (1953), *Asü* (1955), *Delice Böcek* (1957), *Batı Acısı* (1958), *Mevlâna'da Olmak: Gezi* (1958), *Hoo'lar* (1960), *Özgürlük Alanı* (1960), *Cezayir Türküsü* (Fransızca, İngilizce, Arapça çevirileriyle, 1961), *Aylam* (1962), *Türk Olmak* (1963), *Yedi Memetler* (koçaklama, 1964), *Çanakkale Destanı* (1965), *Dışardan Gazel* (1965), *Kazmalama* (1965), *Yeryağ* (1965), *Vietnam Savaşımız* (İngilizce çevirisiyle 1966), *Kubilay Destanı* (1968), *Haydi* (1968), *19 Mayıs Destanı* (1969), *Vietnam Körü* (destan oyun, 1970), *Hiroşima: Atom Bombasının 25. Yılı* (Fransızca, İngilizce çevirileriyle, 1970), *Malazgirt Ululaması: 26 Ağustos 1071-1971* (1971), *Kınalı Kuzu Ağıdı* (1972), *Bağımsızlık Savaşı* (1973), *Gazi Mustafa Kemal Atatürk* (1973), *Horoz* (1977), *Hollandalı Dörtlükler* (1977), *Çukurova Koçaklaması* (1979), *Çıplak* (1981), *Kaçan Uykular Ülkesinde* (1981), *Yunus Emre'de Olmak* (1981), *Nötron Bombası* (1981), *İlk Yapıtla 50 Yıl Sonrakiler* (1985), *Dişiboy* (1985), *Takma Yaşamalar Çağı* (1986), *Uzaklarla Giyinmek* (1990), *Dildeki Bilgisayar* (1992), *Gazi Mustafa Kemal - Eylemlerde - 10 Kasımlarda* (1998), *O'1923 - Tapınağa Asılmış Gövdeler* (1998), *Seviştilerken* (1999), *İmin Yürüyüşü / Biçimlerle Soyunmak* (1999), *Ötekinde Olmak* (2000), *Dün Geceki / En Sevmek* (Şeyh Galib'e Çiçekler, 2000).

ÇOCUK ŞİİRİ: *Açıl Susam* (Üsküp, 1967), *Dört Kanatlı Kuş* (şiirlerinden seçmeler, 1970), *Kuş Ayak* (1971), *Arka Üstü* (1974), *Yeryüzü Çocukları* (1974), *Yanık Çocuklar Koçaklaması* (1976), *Balina ile Mandalina* (1977), *Yaramaz Sözcükler* (1979), *Göz Masalı* (1979), *Yazıları Seven Ayı* (1980), *Şeker Yiyen Resimler* (1980), *Cinoğlan* (Nasrettin Hoca'nın çocukluğu, 1981), *Hin ve Hincik* (1981), *Güneş Doğduran* (1981), *Kaçan Ayılar Ülkesinde* (1982), *Dolar Biriktiren Çocuk* (1999), *Başparmak* (1999), *Bitkiler Okulu* (1999), *Orta Parmak* (1999), *Serçe Parmak* (1999), *Yüzük Parmağı* (1999), *Gösterme Parmağı* (1999), *Oyun Okulu* (1999), *Okulumuz 1'deki* (1999), *Okulumuz 2'deki / Kanatlarda* (1999), *Okulumuz 3'teki* (1999), *Cin ile Cincik* (2000), *Cincik* (2000).

SÖYLEŞİ: *Yapıtlarımla Konuşmalar I* (1999), *Yapıtlarımla Konuşmalar II* (2000).

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (1960), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (1973), Mehmet Kaplan / Cumhuriyet Devri Türk Şiiri (1973), Rauf Mutluay / Çağdaş Türk Edebiyatı 1908-72 (1973), Alpay Kabacalı / Dağlarca ile Söyleşi (Milliyet Sanat, 5.4.1974), Cemal Süreya / Şapkam Dolu Çiçekle (1976), Mustafa Miyasoğlu / Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (1977), Dağlarca'nın Dedikleri Demedikleri (Papirüs, sayı:1 Bahar 1980), Adnan Binyazar / Türk Dilinde 25 Ünlü Eser (1982), Atilla Özkırımlı / Türk Edebiyatı Ansiklopedisi II (1982), Şükran Kurdakul / Çağdaş Türk Edebiyatı II (Cumhuriyet Dönemi, 1987), Alpay Kabacalı / Fazıl Hüsnü Dağlarca (1987), Aziz Çalışlar / Türk ve Dünya Edebiyatçıları Ansiklopedisi (1987-88), Ahmet Kabaklı / Türk Edebiyatı (1961-89), B. Tarık-N. Duruel / Her Çocuk Bir Dağlarca'dır (Cumhuriyet Kitap, 11.11.1993), Dağlarca ve Çocuk Şiirleri (Cumhuriyet Kitap, 11.11.1993), Alpay Kabacalı / Kültürümüzden İnsan Adaları (1995), Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 24.12.1998), Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 11.3.1999), Ahmet Soysal / Arzu ve Varlık "Dağlarca'ya Bakışlar" (1999), Feridun Andaç / Fazıl Hüsnü Dağlarca (Superonline.com, 2000), Vedat Yazıcı / Martıya Mektuplar (2000), Cemal Süreya / Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Şiirinde İlk Dönem (Toplu Yazılar I, 2000), TBE Ansiklopedisi I (2001), Türk Şiiri'nden Portreler (Haz. Mehmet Nuri Yardım, 2001), Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Gülcryüzü (2002), Anıl Meriçelli / Yalnızlık Mevsim Olur (2002), Birsen Pekçolak - Zeki Büyüktanır / Homeros'tan Günümüze Anadolu Destanları (2002), Nilay Yılmaz (Virgül, sayı: 64, Temmuz-Ağustos 2003), Ahmet Soysal / Yaşamın Şairi Dağlarca (Varlık, Şubat 2005).

DAĞLAROĞLU, Nuran

Çocuk edebiyatı yazarı (D.?, İstanbul – Ö.?, İstanbul). Evlendikten sonra Şener soyadını aldı, eserlerinde her iki soyadını da kullandı. İlkokul, ortaokul ve liseyi (Ankara Kız Lisesi) Ankara'da tamamladı. İstanbul Üniversitesi Eğitim Fakültesi Pedagoji Bölümünden mezun oldu. Çocuk eğitimi, ikiz çocukların ve özürlü çocukların eğitimi gibi konularda eserler verdi. *Cicimu* adlı bir çocuk dergisi çıkardı.

ESERLERİ:

ÇOCUK KİTAPLARI: *Can ile Cin* (1956), *Tombik Avcı* (1956), *Küçük Sümsüt* (1956).

PEDAGOJİ: *Çocuk Elişleri Antolojisi* (1988), *Çocuk Eğlenceleri Antolojisi* (1988), *Çocuk Eğitim Rehberi Ana-Babaların El Kitabı* (1988), *Türk Tarihinin Çocuk Kahramanlar* (1989).

HAKKINDA: TDOE – TDE Ansiklopedisi 4 (2003).

DAĞLI, Ayşen

Şair. 1962, Gazimagosa / KKTC doğumlu. Kıbrıs İleri Teknoloji Enstitüsü İnşaat Mühendisliği Bölümü (1986) mezunu. Aynı kurumda çeşitli görevlerde bulundu. Doğu Akdeniz Üniversitesinde (Kıbrıs) Öğrenci Aktiviteleri Merkezi ve Kültür İşleri sorumlusu olarak çalıştı.

ESERLERİ:

Toprak ve Ben (1993), *Ve Bonsai* (1994), *Sihirli Mantarlar ve Işık* (1994), *Herşey Olacağa Varır Ülkesi* (1995), *Vitamin İhtiyacı ve Sevgi* (1995), *Mantık'ın Gülleri ve Karıncaları* (1996), *O Desem* (1999), *Şiirler*.

HAKKINDA: Şaban Mahmudoğlu Kalkan – Antoloji / Şiir Gecesi (1999).

DAĞLI, Bekir

Şair. 1933, Harmanlı bucağı / Gölbaşı / Adıyaman doğumlu. Çeşitli sebeplerden ötürü okula gidemedi. On yaşında evden kaçarak Ceyhan'a gitti. Burada önce simit sattı, ardından on yıl bir fırında çalıştı. Askerlik sonrası edebi yaşamında bir dönüm noktası oldu, çünkü okuma yazmayı annesi sayesinde öğrendi. Belleğine yaptığı şiir ve ağıtlarını yazıya geçirdikten sonra Mersin'e yerleşti ve yaşamını narenciye bahçelerinde çalışarak sağladı.

ESERLERİ (Şiir):

Ufkun Mağara (1995), *Dostum Toprak*

HAKKINDA: Bekir Dağlı / Dostum Toprak (ed), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DAĞLI, Faysal

Araştırmacı-yazar. 1966, Diyarbakır doğumlu. Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde okudu. 1988'den itibaren gazeteci olarak çalışmaya başladı. Yazıları çoğunlukla *2000'e Doğru, Yüzyıl, Yeni Ülke, Welat, Özgür Gündem* dergi ve gazetelerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Birakûji* (1994).

ANI: *Ateşten Portreler* (1996).

HAKKINDA: Faysal Dağlı / Ateşten Portreler (1996), Ş.Bcysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (c. 3, 1997).

DAĞLI, Halit Aliosman

Hikâye ve roman yazarı. 1932, Celiller (Pravdolup) köyü / Eğridere (Ardino) / Bulgaristan doğumlu. Halit Aliosmanov imzasını da kullandı. İlk ve ortaokulu Eğridere'de, liseyi Şumnu'da bitirdi. Bir süre öğretmenlik yaptıktan sonra Türkçe çıkan gazetelerde yıllarca çalıştı. 1991'den sonra çıkan *Hak ve Özgürlük* gazetesinin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. Çalışmalarını Sofya'da çıkmakta olan *Zaman* gazetesinde sürdürdü.

Şiirsel bir dil kullandığı kabul edilen öykülerinde Rodop Türklerinin yaşadığı hayatı anlattı. Son yıllarda daha temiz bir Türkçe ve akıcı bir dille yazdığı gözlendi.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Dağlının Oğlu* (1963), *Yedi Veren Gülü* (1966).

ROMAN: *Saçılan Kurılcımlar* (1965).

HAKKINDA: Hayriye Süleymanoğlu Yenisoy / Bulgaristan Türk Çocuk Edebiyatından Örnekler (2002).

DAĞLI, Hüseyin

Şair ve yazar. 1928, Burdur doğumlu. Eserlerinden Burdur'da yaşayan bir ilkokul öğretmeni olduğu anlaşılmaktadır. Kimi eserlerinde Dağlı Yeşilyuvalı, şiirlerinde Dağlı mahlasını kullandı. Yetkin bir üslûba sahip olduğu söylenemez.

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Anul* (1953).

ŞİİR: *Çiçeklerim I* (1953), *Çiçeklerim II* (1954).

NESİR: *İntikam* (1954).

HAKKINDA: V. Recai Velibeyoğlu / ÖBDŞKA (c. 1, 1975), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DAĞLI, Muhtar Yahya

Araştırmacı-yazar (D. 1891 - Ö. ?). Bektaşilik kültürü ve bu kültürün taşıyıcıları ile ilgili araştırmalar yaptı. Bektaşî şiirlerinde biyografik nitelik taşıyan ögeleri titizlikle tespit ettiği çalışmaları, bu anlamda birer belge niteliğindedir. *İstanbul Mahalle Bekçilerinin Destan ve Mani Katarları* kitabı, *"150, 200 yıl önceki İstanbul'un hem yaşayışını, hem halk duygularını İstanbul Türkçesiyle ifade eden asil ve canlı levhalar"* olan destan ve manilerinden derlendi.

ESERLERİ:

Bektâşî Toman ve Nefesleri (1935), *Bektâşî Edebiyatından Kaygusuz Abdal Hayatı ve Eserleri* (1939), *Bektaşî Edebiyatından Tokatlı Gedâyi Hayatı ve Eserleri* (1943), *İstanbul Mahalle Bekçilerinin Destan ve Mani Katarları* (1948).

HAKKINDA: TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DAĞLI, Nevzat

Şair ve yazar. 1947, Karaman doğumlu. İlk ve ortaokulu Karaman'da tamamladı. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunu (1972). Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesinde öğretim görevlisi olarak çalıştı.

ESERLERİ:

Batıkent'de Evimiz Var- SBF-BYYO Çalışanları Yapı Kooperatifi Öyküsü (Malik Şat ve İdris Yılmaz ile, 1985), *Gazete Yayımlama Teknikleri* (1995).

ŞİİR: *Saman Dumanı* (1996).

HAKKINDA: A. Uysal / Karaman Şairleri Antolojisi (1997), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

Nihat Dağlı

DAĞLI, Nihat

Deneme ve öykü yazarı. 27 Mart 1966, Mazıdağı / Mardin doğumlu. Adalet Yüksek Okulu mezunu. 1998'den bu yana *Sızıntı* dergisinde çalışıyor. İzmir'de yaşıyor. İlk yazısı *"Kayan Yıldızların Ardından"*, 1991'de *Zaman* gazetesinde yayımlanmıştı. Sonraki yıllarda ürünleri bu yayınların yanı sıra *Yedi İklim* ve *Yağmur* dergilerinde yer aldı.

ESERLERİ:

DENEME: *İzdüşümler* (1994), *İnsanı Kitaba Çağırmak* (1996).

ARAŞTIRMA: *Bu Kavga Kimin ?* (1995).

MEKTUP: *Hiçkimseye Mektuplar* (mektup, öykü, deneme, 2000).

ROMAN: *Elveda Oblomov* (2002).

ÖYKÜ: *Çıkar Sokak* (2002).

DAĞLI, Osman

Bkz. OZAN MAKSUDİ

DAĞLI, Tuncay

Öykücü. 1961, Hatay doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini İskenderun'da tamamladı. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu

Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Bölümü (1986) mezunu. İzmir'de *Yeni Asır*, Adana'da *Milliyet* gazetesi ile Hürriyet Haber Ajansının muhabirliğini yaptı (1989). Gazetecilik mesleğini Doğan Haber Ajansında sürdürdü.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Başkanlık Tutkusu* (1998), *Koltuk Düşkünü* (2003).

ŞİİR: *Ayrılıklar Olmasın* (1999).

HAKKINDA: Hüseyin Su – Ömer Lekesiz / Öykücüler ve Öykü Kitapları (Hece Öykü, Aralık-Ocak 2004).

DAĞLIOĞLU, Hikmet Turhan

Araştırmacı-yazar (D. 1900, Deyrizor / Suriye - Ö. 26 Kasım 1977, İstanbul). İlk ve ortaokulu doğduğu yerde bitirdi. Yüksek Sanatlar Okuluna devam ettiği (1916-19) Budapeşte'de ünlü Türkolog ve folklor araştırmacısı Ignachi Kunoş'un derslerini izledi.

Türkiye'ye dönüşünde bir süre ilkokul öğretmenliği yapıp Milli Mücadele'ye katıldı. Savaştan sonra Gaziantep, Balıkesir, İzmir, Sakarya, İstanbul ortaokul ve liselerinde Türkçe dersleri verdi. 1934'ten itibaren Ankara Arkeoloji Müzesi müdürü olarak görev yaptı. 1943 seçimlerinde Antakya milletvekili olarak parlamentoya girdi. Türkiye Sivil Emekliler Derneği başkanlığı da yapmıştı. Tarih, sanat tarihi konularında yaptığı araştırmalar ve folklor derleme faaliyetleriyle tanındı. Kabri Karacaahmet Mezarlığındadır.

ESERLERİ:

Şemseddin Sami Hayatı ve Eserleri (1934), *Miladî XVI. Hicrî X. Asırda Antep* (2 cilt, 1937-39), *Miladi XVI. Hicri X. Asırda Gaziantep Köyleri* (1938), *Halep'in En Eski Tarihi* (1937), *Onaltıncı Asırda Bursa 1558-1589* (1940).

HAKKINDA: Turgut Akpınar / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 8, 1993), Arslan Tekin / Edebiyatımızda İsimler ve Terimler (2. bas. 1999).

DAĞTAŞ, Mehmet Ali

Şair. 25 Eylül 1941, Adana doğumlu. Adana Erkek Lisesi (1961) ve Eskişehir İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi (1970) mezunu. Yazılarının bir bölümü *Ekspres* (Adana) gazetesinde, şiirleri *Düşçınarı* dergisinde yer aldı. İLESAM üyesidir.

ESERLERİ (Şiir):

Siyah Yıldızlar (1987), *Papatya* (1988), *Gülün Dikeni* (1994), *Temmuz Çığlıkları* (1997).

DAKUKLU, Reşit Ali

Halk ozanı (D. 1918, Dakuk (Tavuk) bucağı / Tuzhurmati / Kerkük - 19 Temmuz 1975, Bağdat/Irak). İlköğrenimini Dakuk'ta yaptı. Serbest meslek ve Dakuk'ta muhtarlık (1957-72) yaptı. Muhtar lâkabı ile tanındı. Ölene kadar Dakuk'ta yaşadı. Hoşsohbet bir şair olarak tanındı. Şiir tarzında Bektaşi nefeslerinin etkisi vardır. Hoyrat tarzını dencyen Iraklı Türkmen şairler arasında yer aldı ve bu alanda başarılı örnekler verdi. Hikmet, çalışkanlık, sevgi ve gönül dostluğu konularını işlediği şiirlerini hece ölçüsüyle kaleme aldı. *Değme Yarama* (1973) adlı Bağdat'ta yayımlanmış bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Ziyat Akkoyunlu - S. Saatçi / Irak Muasır Türk Şairleri Antolojisi (1991), Mehmet Bayaroğlu, / Üzgün Şair Reşit Ah Dakuklu / Dakuk'un Şair Muhtarı Reşit Ali Dakuklu (Kardaşlık, sayı: 11 Mart 1962), Mevlüt Taha Kayacı / Edebiyatçılarımız Konuşuyor Reşit Ah Dakuklu (Kardaşlık, sayı: 12, Nisan 1971).

DAL, Ali

Şair. 1950, Elbistan / Kahramanmaraş doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Elbistan'da tamamladı. Anadolu Üniversitesi İktisat Bölümü mezunu. Türkiye Kömür İşletmeleri Orta Anadolu Linyitleri İşletmesi (1975-89) ile İskenderun Demir Çelik Fabrikaları müessesesinde sivil savunma uzmanı olarak çalıştı.

ESERLERİ (Şiir):

Sevginin Avucunda (1995), *Sevginin İzdüşümü* (1995).

HAKKINDA: Cemil Çiftçi / Maraşlı Şairler Yazarlar Alimler (2000).

DAL, İ. Güney

Yazar. 11 Ağustos 1944, Çanakkale doğumlu. Çanakkale Lisesi mezunu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümünde bir süre okudu. Çeşitli işlerde çalıştı. 1972'de Batı Berlin'e yerleşti.

Akşam gazetesinde araştırma yazıları ve röportajları yayımlandı (1967). *Memeleri Büyüyen İşçi* adlı eseriyle *Milliyet* gazetesinin roman yarışmasında mansiyon kazandı (1976). Bavyera Güzel Sanatlar Akademisi Chamisso Ödülünü aldı (1997).

"Edebiyata, güdümlü estetiğin toplumcu-gerçekçi bakış açısıyla yaklaşan bir yazar kimliğiyle başlamış olan Güney Dal, olgunluk yıllarında ise postmodern estetiğin uçlarında kurgulayan bir 'biçim ustası'na dönüşür. Son romanında da yeni biçim arayışlarını sürdürüyor Dal. Bu kez 'zoom' etkisi yapan çarpıcı 'boks' ve 'aşk' sözcüklerinin yarattığı, ilk bakışta uçucu/trivial atmosferi, yirmili yılların kültürel değerleriyle donatıyor; metnini Osmanlı ruhundan dönemin teknoloji fetişizmine uzanan geniş bir yelpazede yaşam bulan bir 'çağ romanı'na (Zeitroman) dönüştürüyor." (Yıldız Ecevit)

ESERLERİ:

İ. Güney Dal

ROMAN: *Memeleri Büyüyen İşçi* (1976), *İş Sürgünleri* (1976), *E-5* (1979), *Fabrikada Bir Saraylı, Kılları Yolunmuş Maymun* (1988), *Gelibolu'ya Kısa Bir Yolculuk* (1994), *Sabri Mahir'in Ring Kıyısı Akşamları* (1998), *Aşk ve Boks* (2003), *Küçük "g" Adında Biri* (2003).

HİKÂYE: *Buzul Döneminden Haberler* (1983), *Yanlış Cennetin Kuşları* (2004).

ANTOLOJİ: *Geschicten aus der Geschicte der Türkei* (Yüksel Pazarkaya ile).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. 1, 1982), Yıldız Ecevit / Almanya'da Yaşayıp Türkçe Yazan Bir Yazar Güney Dal - "Aşk ve Boks" ya da "Sabri Mahir'in Ring Kıyısı Akşamları" (Cumhuriyet Kitap, 26.11.1998), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

DAL, Osman Behlül

Yönetmen, şair ve yazar (D. 22 Nisan 1922, İstanbul – Ö. 20 Haziran 2002, Antalya). Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. Halkevlerinde bölge rejisörü ve genel yönetmen olarak çalıştı. Altın Portakal Film Festivali'nin fikir babasıdır. 1975 Avrupa Birinciliği Şeref Ödülü, Fransa Merite Civique Liyakat Nişanı, Avrupa Sinema TV Sendikaları Birliği Özel Ödülü, Kültür ve Turizm Bakanlığı 1985 Sinema Başarı Ödülü, 1986 Hakkı Tarık Us Başarı ve Basın Ödülü, ayrıca 8 yılda 8 Altın Portakal ödülü de dahil olmak üzere yurtiçinde ve yurtdışında yapılan kısa metrajlı film yarışmalarında pek çok birincilik ödülü aldı. Oyunları halkevleri repertuarına girdi. Beyoğlu Şehir Galerisinde Türkiye'de ilk sesli şiir sergisini açtı (1957).

ESERLERİ:

ŞİİR: *O Kadın* (1951).

SENARYO: *Bir Damla Suyun Hikâyesi, Taşların Aşkı, Vurgun, Rüya Gibiydi, Güneşin Battığı Yer, Akın Bıçaklar, Hasret, Yuva Hasreti, Çatalağzı Kuyusu, Grizu, Atatürk Evleri, Altın Koylar, Kutsal Emanetler, Yitirilen Dünya, Yaşayan Çanakkale* (gibi iki

yüzü aşkın kısa metrajlı film), *İnsanlık İçin (Kuduz), Izdırap Çocuğu, Kıbrıs Şehitleri* (gibi uzun metrajlı filmler), *Milli Mücadele Yılları* (11 bölümlük TV dizisi).

HAKKINDA: V. Recai Velibeyoğlu / ÖB-BŞKA (1.cilt, 1975), Who's Who in Turkey 1990-1992 (1992), TDOE-TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

Meral Dalaman

DALAMAN, Meral

Şair. 1 Ocak 1950, Siverek / Şanlıurfa doğumlu. Urfa Kız İlköğretmen Okulunu bitirdikten (1968) sonra Anadolu Üniversitesi AÖF'de ön lisans tamamladı (1987). İstanbul'daki değişik okullarda sınıf öğretmenliği, Türkçe ve sosyal bilgiler öğretmenliği yaptı. Emekli olduktan sonra bir yıl süreyle genel koordinatörlük yapmıştır.

Mehmet yazdığı on üç dizilik eğitim ve öğretmen konulu "Geleceğimizi yetiştirenler" adlı belgesel program 1996'da TRT 2 ve TRT 3'te yayımlandı. Birkaç kez şiir sergisi açtı, şiirleri kartpostal haline getirildi. Şiirlerinin bir bölümü bestelendi. Çeşitli kuruluşlardan ödüller aldı.

"Yaşın Şaire Meral Dalaman'da mısra endişesi yok. Güzel mısralar kurmaya uğraşmamış. Onun şiirlerinde bütünün güzelliği içtenliği var. Yüksek sesle okunacak şiirlerden fazla da önemiye, fikre hitap ediyor." (İbrahim Minnetoğlu)

ESERLERİ (Şiir):

Deli Fırat Dolu Dizgin Nereye (1993), *Dünya Çocuklarına* (1994), *Dudaklarında İsmim Olacak* (1995), *Değişip Katık Yaptık* (1995).

Ayrıca ders ve yardımcı ders kitapları vardır.

HAKKINDA: İbrahim Minnetoğlu / Bitmeyen Aşk Şiir Aşkı (Defne, 1989), Meral Dalaman'ın Şiir Sergisi ve Şiir Kitapları (Cumhuriyet Gazetesi, 13.6.1994), Ahmet Akdağ / Deli Fırat, Dolu Dizgin Nereye? (Bilim Gazete, 31.1.1996), Yeni Nesil Gazetesi (8.10.1996), S. Ahmet Kaya / Urfa Edebiyatı Cumhuriyet Dönemi (1998).

DALAR, Levent

Şair. 1971, Zonguldak doğumlu. Şiir ve yazıları *Sombahar, Dergah, Türk İklim, Ludingirra, Düşlem, Şiir Oku* ve *Kırklar* dergilerinde yayımlandı. *Ağaç, Kedi ve Tırnak* (2001) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Levent Dalar / Ağaç, Kedi ve Tırnak (2001)

DALAT, Ziya

Araştırmacı-yazar (D. 1901, İskilip / Çorum – Ö. ?). Tam adı Mahmut Ziya Çağıl Dalat. 1921'de Mekteb-i Mülkiyeyi bitirdi. 1921'de İstanbul Yüksek Ticaret Mektebi asistanlığına girdi. 1926'da doktora yapmak için Almanya'ya gitti. Halle-Wittenberg Üniversitesinin Felsefe Fakültesinde doktora sınıflarına devam etti ve 1928'de *"Kur'an Psikolojisi: Die Seeles des Korans"* adlı doktora tezini kabul ettirdi. 1928'de doktorasını tamamlayarak Türkiye'ye döndü. İki yıl Ankara Atatürk Lisesinde felsefe öğretmenliği yaptıktan sonra, 1930 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü Psikoloji öğretmenliğine atandı. Bu öğretim kurumunda deneysel psikoloji, çocuk ve gençlik psikolojisi derslerini okuttu. Temmuz 1966'da emekli oldu. Emekliliğinden sonra Ankara'ya yerleşti. Cumhuriyet dönemi ilk eğitim araştırmacılarından olduğu belirtildi.

ESERLERİ:

İKTİSAT: *Türk İktisadiyatına Ait Düşünceler* (1930).

PSİKOLOJİ: *Çocuklar ve Gençler Ne Okuyorlar?* (1938), *Çocuk ve Gençlik Psikolojisi* (1939), *Ne İçin Sınıf ve İkmal Kalıyorlar / Psikolojiden Gelen Bir Tahsil Teorisi* (1941), *Sınıfta Kalanlar Uğrunda* (1948), *Çocuk ve Genç Ruhu Üzerine* (1955), *Çocuk ve Genç Ruhu / 1-21 Yaş Psikolojisi* (1959), *Öğrenci Dertleri* (1964).

ÇEVİRİ: *Milletler Rühiyatı Esasları / İptidaî İnsan* (W. Wundt'dan, 1934).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. IV, 1968).

DALGAN, Atillâ

Şair. 1944, Kütahya doğumlu. Şiir alanında ilk çalışmalarına daha ilkokul sıralarında başladı. Zamanla bazı şairlerin izleri üzerinde yürüdü ve serbest koşukla şiirler yazdı. Son şiirlerinden bazıları çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlandı. *Üç Telden* (Beşir Varol ve Bekir Sıtkı Borucu ile, 1962) adlı ortak bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: V. Recai Velibeyoğlu / ÖB-BŞKA (c. 2, 1975), TDOE-TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DALGIN, Nihat

İslâm hukuku araştırmacısı. 1964, Hamit köyü / Ladik / Samsun doğumlu. İlköğrenimini ve hafızlığını köyünde yaptı. 1982 yılında Samsun İmam Hatip Lisesinden, 1987 yılında 19 Mayıs Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinden mezun oldu. 1988-90 yıllarında Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde Hadis Anabilim Dalında yüksek lisans yaptı. Aynı yıllarda Diyanet İşleri Başkanlığının Haseki Eğitim Merkezinde başlattığı Arapça ihtisas kursuna katıldı. 1994 yılında, 19 Mayıs Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi İslâm Hukuku Anabilim Dalında doktora yaptı. 1993-95 yılları arasında Karadeniz Teknik Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde görev aldı. 1995-97 yıllarında Trabzon İlâhiyat Meslek Yüksekokulu müdürlüğü görevinde bulundu. 19 Mayıs Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde İslâm Hukuku Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak çalışmalarını sürdürdü. Makalelerini 1988 yılından itibaren *OMÜ İlâhiyat Fakültesi* ve *Makalat* dergilerinde ve ortak kitaplarda yayımladı.

Nihat Dalgın

ESERLERİ (Araştırma-inceleme):

Peygamberlik Makamı ve Sevgili Peygamberimiz (Dr. Yunus Macit ile, 1992), *Kültürümüzü Şekillendiren Hadisler* (Dr. Yunus Macit ile, 1992), *İslâm'ın Işığında Sigortacılık* (1996), *İslâm'da Tevbe ve Cezalara Etkisi* (1996), *İslâm Hukukunda Boşanma Yetkisi* (1999).

DALKILIÇ, Bayram

İlâhiyat araştırmacısı. Selçuk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1989) mezunu. Yüksek lisansını (1992) ve doktorasını (1997) Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felse-

Bayram Dalkılıç

fe ve Din Bilimleri Anabilim Dalında tamamladı. SÜ İlâhiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü Din Felsefesi Anabilim Dalında doçent oldu. İlgi ve uzmanlık alanları din felsefesi, mantık, tarih felsefesi, felsefi antropolojidir. Makaleleri *Makâlât*, *Kamer*, *Kitap*, *Sırât-ı Müstakim*, *SÜ İlâhiyat Fakültesi* dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

Bertrand Russell Yirminci Yüzyılda Bir Ateist Düşünür (2000), *Türkiye'de Din Felsefesine Doğru* (2000).

DALKILIÇ, Mehmet

İlâhiyat araştırmacısı. 1 Kasım 1961, Kadirli / Adana doğumlu. Adana İmam Hatip Lisesi (1980), MÜ İlâhiyat Fakültesi (1985) mezunu. Yüksek lisansını *"Şia, Havaric ve Ehl-i Sünnet'te Takiyye"* adlı tezle (1992) ve doktorasını *"İtikadi İslam Mezhep-*

Mehmet Dalkılıç

lerinde Ruh Kavramı" teziyle (2002) Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Anabilim Dalında (1992) tamamladı. 2002'den itibaren uzman doktor olarak İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı Mezhepler Tarihi Bilim Dalında görev yaptı. Makalelerini, *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*'nde yayımladı.

ESERLERİ:

İslam Mezheplerinde Ruh (2004), *İbn Hazm'a Göre İslâm Mezhepleri ve Endülüs, Makâlâtü'l- İslamiyyîn Tercümesi* (Ömer Aydın ile).

DALKILIÇ, Müslüm

Halk ozanı. 1931, Susuz köyü / Çubuk / Ankara doğumlu. İlkokulu bitirdi. Âşık şiirlerinde Şah Müslüm, Dertli Müslüm ve Ozan Dalkılıç mahlâslarını kullandı. Halk hikâyeleri de anlatan Dalkılıç; Kemal, Muharrem ve Talip Dalkılıç'ı yetiştirdi. *Barışmadıkça* adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Hüseyin Çırakman / Halkın Sesi Halk Ozanları (1975), TDOE-TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DALKIRAN, Sayın

İslâm tarihçisi. 23 Ağustos 1960, Banaz / Uşak doğumlu. Banaz Kızılcasöğüt İlkokulu (1971), Kızılcasöğüt Ortaokulu (1974), Demirci İmam Hatip Lisesi (1978), Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1983) mezunu. 1978'den itibaren beş yıl Ankara'da Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde görev yaptı. 1993 yılında İstanbul Kartal Ticaret Lisesinde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmeni olarak çalışmaya başladı. 1993 yılında Sütçü İmam Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesine araştırma görevlisi olarak atandı. Doktorasını 1995 yılında *"İbn-i Kemal'in Düşünce Tarihimizdeki Yeri"* konulu teziyle Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamladı. 1997'de yardımcı doçent olarak Atatürk Üniversitesi Erzincan İlâhiyat Meslek Yüksek Okuluna atandı. 1999 yılında Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde doçent, 2005 yılında profesör oldu. Aynı üniversitede İlâhiyat Fakültesi Temel İslâm Bilimleri Bölümü İslâm Mezhepleri Tarihi Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak görev yaptı.

Ayrıca; Atatürk Üniversitesi Erzincan İlahiyat Meslek Yüksekokulu müdür yardımcılığı, Atatürk Üniversitesi Erzincan İlahiyat Meslek Yüksekokulu Yönetim Kurulu üyeliği, İslam Mezhepleri Tarihi Anabilim Dalı başkanlığı, Fakülte Yönetim Kurulu üyeliği, Temel İslam Bilimleri Bölümü başkan yardımcılığı görevlerinde bulundu.

Makalelerini 1996 yılından itibaren *Türk Dünyası Araştırmaları*, *Türk Dünyası Tarih Dergisi*, *EKEV Akademi Dergisi*, *Tarih ve Medeniyet*, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, *Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi*, *Dinî Araştırmalar* dergilerinde yayımladı. Konferans, panel ve sempozyumlarda bildiriler sundu, radyo ve televizyon konuşmaları yaptı.

ESERLERİ:

DENEME-ARAŞTIRMA: *İbn-i Kemal ve Düşünce Tarihimiz* (1997), *Osmanlı Devletinde Ehl-i Sünnet'in Şii*

Sayın Dalkıran

Akidesine Tenkitleri (2000), *Aklın Büyük Yanılgısı Tanrılaştırma* (2004).

ÇEVİRİ: *Ondokuzuncu Asır Osmanlı Türkiyesi'nde Şia'ya Bakış / Feyz-i Rahbâni fi Redd-i Bâtıl-ı İrâni Ahmed Feyzi Çorümi*.

DALOĞLU, M. Selâhattin

Romancı, gazeteci (D. 1933, Kars - Ö. 25 Ağustos 1996). Selâhattin Turgay Daloğlu imzasını da kullandı. Liseyi bitirdi. Erzurum'da çıkan *Fazilet* gazetesinde gazeteciliğe başladı. *Şark Postası*, *Doğu Ekspres Hürsöz*, *Aziziye Postası*, *Demokrat*, *Doğu Hakimiyet*, *Doğu Ilıca*, *Hüryol*, *Hakikat*, *Yeni İstanbul*, *Son Havadis* gazetelerinde yazar ve muhabir olarak çalıştı. Sürekli basın kartı sahibiydi. *Çitri* (Selâhattin Turgay Daloğlu imzasıyla, 1964) adlı bir romanı vardır.

HAKKINDA: TDOE-TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DALOKAY, Vedat

Mimar (D. 1927, Elazığ - Ö. 21 Mart 1991, Kırıkkale). Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Mimarlık Bölümünü bitirdi. Lisansüstü öğrenimini Paris'te yaptı. Kendisine ödüller kazandıran projeleri arasında Kocatepe Camii, Kral Faysal Camii (1970), Cidde İslâm Kalkınma Genel Merkezi (1980) ve Pakistan Başbakanlık Yönetim Binası Kompleksi (1984) bulunuyor. Türkiye Mimarlar Odası genel sekreterliği de yapan Dalokay, 1973-77 yılları arasında Ankara Belediyesi başkanlığı görevinde bulundu. Daha çok serbest mimar olarak çalıştı. Vedat Dalokay, eşi ile birlikte Kırıkkale yakınlarında meydana gelen bir trafik kazasında öldü.

Mesleki çalışmalarının dışında tek eseri olan *Kolo* (1979) adlı çocuk romanıyla 1980 Türk Dil Kurumu Çocuk Yazını Ödülünü kazanmıştı.

DAMAR, Arif

Şair. 23 Temmuz 1925, Karainebeyli köyü / Çanakkale doğumlu. Asıl adı Arif Barikat. Arif Hüsnü, Arif İbrahim, Ece Ovalı adlarını da kullandı. Doğduğu köyün imamı olan Hacı Hüsnü Efendi'nin oğludur. İlkokulu Çanakkale'de, ortaokulu İstanbul Yenikapı Ortaokulunda tamamladı (1941). İstanbul Lisesindeki öğrenimini yarıda (1943) bıraktı. 1943-47 yılları arasında Ankara'da yaşadı, Anadolu'nun değişik yerlerinde ve İstanbul'da memurluk, seyyar satıcılık yaptı. 1951'de Ceza Yasası'nın 141. maddesine muhalefetten tutuklanarak iki yıl hapis yattı. Bir süre Ankara'da bir şirkette muhasebeci olarak çalıştı. 1969-84 arasında İstanbul Suadiye'de bir kitabevi işletti. Daha sonra sadece edebiyatla uğraştı.

ARİF DAMAR

BÜYÜK HÜNER

İnsanları sevmek kolay değil,
bir hürriyet bu
çetindir memleketimde.

Ben ille varım dersen
bir gün pusuya düşersen,
insanları sevmek
büyük hüner.

Bu dünyada yaşadığın şu kadar yıl,
gerçekten, güzellikten, yiğitlikten
payına düşeni alabilmişsen,
vermişsen payına düşeni
gerçek için, güzellik için,
korkusuz direnirsin.

Bilirsin,
bir kere korku düşerse adamın içine,
bir kere koparsa sevdiklerinden,
mümkünü yok
gitti gider.
Söner gözlerinde güzelim ışık
kararır, çirkinleşir yüzü
önceleri utanır belki
sonra vızgelir
umurumda olmaz dünya.

İnsanları sevmek büyük hüner
insanlarla beraber.

İlk şiiri (*Edirne'de Akşam*), 1940 yılında asıl adı olan Arif Barikat imzasıyla *Yeni İnsanlık* dergisinde yayımlanmıştı. Daha sonra *İnsan*, yayınlayanlarından biri olduğu *Ant*, bir süre yönetimine katıldığı *Yeryüzü*, *Dost*, *Yelken*, *Yeditepe*, *Türkiye Yazıları*, *Milliyet Sanat* gibi dergilerde yayımlandı. İlk şiirlerinde Nâzım Hikmet ile Necip Fazıl'ın etkileri görülür. Daha sonra yazdıklarıyla toplumsal gerçekçi bir şiiri benimsedi ve 1940 Kuşağı'nın temsilcilerinden biri olarak sayıldı. Bu şiir anlayışı içinde, şiirin estetik yanını gözardı etmemesi ile dikkat çekti. 1959 yılından sonra kendi ifadesiyle "uzak çağrışım, dolaylı anlatım, imgeleme yaslanan bir şiir anlayışına" dayalı şiirler yazdı. Çeşitli kitaplarından dolayı soruşturmaya uğradı, beraat etti. *İstanbul Buhûru* adlı kitabıyla 1959 Yeditepe Şiir Armağanını kazandı.

ESERLERİ (Şiir):

Günden Güne (1956, yeni şiirleriyle eklemeyerek 1986), *İstanbul Buhûru* (1958), *Kedi Aklı* (1959), *Saat Sekizi Geç Vurdu* (1962), *Alıcı Kuş* (1966), *Seslerin Ayak Sesleri* (1975), *Alıcı Kuşu Kardeşliğin* (ilk beş kitap bir arada, 1976), *Ölüm Yok ki* (1980), *Ay Ayakta Değildi* (1984), *Acı Ertelenirken* (şiirlerinden seçmeler, 1985), *Günden Güne/Dost* (1986), *Yoksulduk Dünyayı Sevdik* (1988), *Ay Kar Toplamaz ki* (dört kitap bir arada, 1990), *Onarırken Kendini* (1992), *Eski Yağmurları Dinliyordum* (seçmeler, 1995), *Seçme Şiirler* (1998), *Kırık Makara* (2004), *Külliyen Red* (2004), *Gitme Kal* (seçme şiirler, 2006).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. I, 1982), Alpay Kabacalı / Kültürümüzden İnsan Adaları (1995), Memet Fuat / (Cumhuriyet, 21.2.1996), Arife Kalender / Su Sesli Şair (Cumhuriyet, 10.4.1997), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Mehmet Nuri Yardım / Yazar Olacak Çocuklar (2004), Tümay Çobanoğlu-Orkun L. Boya / Bir Delikanlıdır Ozan Her Zaman (söyleşi, Lacivert, Mart-Nisan 2006).

Arif Damar

ARİF DAMAR

SAKSI

Elimde demin
Küçük bir saksı vardı
Boş bir saksı

Nasıl ağırmış meğer
Nasıl kolum ağrıyor
Boş
Bomboş
Çiçeksiz bir saksı

DAMAR, Cevdet

Araştırmacı-yazar (D. 1914, Murgul – Ö. ?). İlkokul ve lise öğrenimlerini memleketinde tamamladı (1938). Türkiye-Rusya arasındaki sınır ihtilâfları konusunda Türkiye temsilcisi sıfatıyla görev yaptı. Ardanuç, Harmancık, Gürsu, Zeytinburnu nahiye müdürlüğü görevlerinde bulundu. Sosyal ve tarihî konularda makaleler yazdı. *Gürsu Monoğrafyası ve Bursa Tarihi* adlı bir araştırması vardır.

HAKKINDA: Afşin Oktay - Kemal Bağlum / Biyografiler Ansiklopedisi (1959).

DAMAR, Nice

Çevirmen. 1964, İstanbul doğumlu. Şair Arif Damar'ın kızı. Kadıköy Anadolu Lisesini ve İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesini bitirdi. Marmara Üniversitesi İngilizce İşletme Bölümünde ve İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesinde yüksek lisans yaptı. Çevirileri 1991 yılından itibaren çeşitli dergilerde yayımlandı.

ESERLERİ (Çeviri):

Kış Bahçesi (Pablo Neruda'dan, 1993), *Şili'nin Taşları* (Pablo Neruda'dan, 1993), *Makasçı Uyansın* (Pablo Neruda'dan, 1996), *Olağandışı Bir Yaz* (Konstantin Fedin'den, 2000).

Nurdan Damla

DAMLA, Nurdan

Şair, çocuk edebiyatı yazarı. 22 Mart 1963, Erzurum doğumlu. Anadolu Üniversitesi Halkla İlişkiler Bölümü mezunu. Çalışmalarını Ankara'da sürdürüyor. Şiirleri ve çocuk hikâyeleri 1978'den itibaren *Yeni Asya* gazetesi ile *Bizim Aile* ve *Can Kardeş* dergilerinde yer aldı. Tiyatro çalışmaları çeşitli şehirlerde sahnelendi. Çocuk Edebiyatçıları Birliği üyesidir.

ESERLERİ:

ÇOCUK KİTABI: *Merve Sonsuzluk Ülkesinde* (1995), *Dünya Yolcusu Murat* (1997), *Laliş* (hikâye seti, 1998).

ŞİİR: *Erguvan Renkli Gönlüm* (2000).

HAKKINDA: Abdurrahman Şen / Merve Sonsuzluk Ülkesinde (Yeni Asya, 6.9.2000), Şaban Döğen / Mukaddes Değerleri Çocuklarımıza Nasıl Verelim? (Yeni Asya, 6.10.200).

DANIK, Ertuğrul

Yazar. 1962, Ankara doğumlu. Elazığ'da başladığı öğrenimini Ankara Hacettepe Üniversitesi Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümünde bitirdi (1988). Aynı bölümde 1995 yılında *"Ortaçağ'da Harput (XI-XV. Yüzyıllar)"* adlı tez çalışması ile yüksek lisans programını, 2000 yılında *"Ortaçağ'da Harput" adlı* yüzey araştırma progra-

mını tamamladı. 2000 yılından sonra *Güney Doğu Anadolu* bölgedesindeki birçok kültür varlığını belgeledi. Yüzey araştırma programına ilişkin olarak ulusal ve uluslararası birçok sempozyuma bildiri ile katıldı. Çeşitli dergilerde çok sayıda makale yayımladı. 1993 yılında Kültür Bakanlığına müze araştırmacısı olarak atandı.

ESERLERİ (Araştırma): *Koç ve At Şeklindeki Tunceli Mezar Taşları* (1993), *Ortaçağ'da Harput* (2001).

HAKKINDA: Ertuğrul Danık / Ortaçağ'da Harput (2001).

DANIŞ, Atiye

Araştırmacı-yazar, şair. 16 Ocak 1957, Siirt doğumlu. AÖF Sosyal Bilimler Programı mezunu. Şiirleri, *Hisler Bulvarı*, *Gülpınar*, *Bizim Ece*, *Bakırçay* gibi dergilerde yayımlandı, ulusal televizyon kanalları ile radyo programlarında okundu. Siyaset, ekonomi, toplum içerikli, eğitim, sokak çocukları, uyuşturucu ve madde bağımlılığı, misyonerlik faaliyetleri konularında makaleler yazdı. Bu makaleleri; *Star Ekonomi* dergisi ve *Marmara Bölge Gazetesi*'nde yayımlandı. Çeşitli televizyon kanallarında tartışma programlarına konuşmacı olarak katıldı. *Mangal Peşinde Hazan* adlı bir şiir kitabı vardır.

Atiye Danış

HAKKINDA: Bursa Olay gazetesi (8.5.2001), Körfez Star gazetesi (9.5.2001), Balıkesir Gönen gazetesi (6.1.2002), Gönen İşte Meydan gazetesi (28.1.2002), Bandırma Bayrak gazetesi (18.3.2002), Balıkesir Marmara Bölge gazetesi (8.5.2002), Siirt Mücadele gazetesi (14.4.2003), İzmir Gözlem - İzmir Bakırçay (9.2.2004).

DANIŞMAN, Süleyman

Şair ve ressam. 1948, Çakan köyü / Elazığ doğumlu. 1971 yılından itibaren çeşitli illerde resim öğretmenliği yaptı. Şiir çalışmaları yanında, resim çalışmalarını da sürdürdü. 2005 yılına kadar üç karma sergiye katıldı, üç de kişisel sergi açtı. *Ateşin Dili* (1992) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: TDOE-TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DANIŞMAN, Zuhuri

Eğitimci, yazar (D. 1902, Bolu - Ö. 11 Mayıs 1971, İstanbul). Zahide Durur adını da kullandı. İlk ve ortaöğrenimini Bolu'da tamamladı. Giresun, Bolu, Gaziantep ve Artvin ortaokul ve liseleri ile Ankara Devlet Konservatuarında (1937) tarih öğretmenliği ve yöneticilik yaptı. Bolu'dan iki devre (1950 ve 1957) milletvekili seçildi. Milli Reasürans yönetim kurulu üyeliğinde bulundu (1954), Zuhuri Danışman Yayınevini kurdu. Zincirlikuyu Mezarlığında gömülüdür. Ders kitaplarından başka tarihi romanlar yazdı, Osmanlıcadan sadeleştirmeler yaptı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Üsküdar Harabeleri* (1934), *Çamlar ve Göller Ülkesi* (1935), *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi* (14 cilt, 1964-66), *Büyük İslâm Tarihi* (3 cilt, 1967).

HİKÂYE: *İşitilmemiş Hikâyeler* (1939).

ROMAN: *Cellat Çeşmesi* (1953), *Lala Mustafa Paşa* (1957), *Balak Gazi* (1958), *Peçeli İmparatoriçe* (1958), *Kahramanlar Geçidi* (1958).

SADELEŞTİRME: *Naima Tarihi* (6 cilt 1967-68), *Evliya Çelebi Seyahatnamesi* (10 cilt, 1969-70), *Koçi Bey Risalesi* (1972).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. I, 1982), Atilla Özkırımlı / Türk Edebiyatı Ansiklopedisi (c. 2, s. 345), C. Dinçtürk / Bolu'dan Yetişenler (1987), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

DÂNİŞ

Şair (D. ?, İstanbul - Ö. 1774, İstanbul). Tam adı Süleyman Dâniş'tir. Şiirlerini Tayfur, daha sonra Dâniş mahlasıyla yazdı. Saray hizmetindeki annesiyle birlikte saraya girdi, Enderun'da eğitim gördü, peşkir ağalığı, sır katipliği yaptı. Başka birtakım görevlerden sonra cizye (vergi) muhasebeciliğine kadar yükseldi. Çeşitli kaynaklar, şiirlerinde Nâbi'den etkilendiğini belirtmektedir. *Divan*'ının çeşitli yazma nüshaları vardır.

HAKKINDA: Mehmet Turan Yarar / Doruktan Doruğa - Güfte Şairleri (1992).

DANİŞ, Münire

Öykü yazarı. 2 Nisan 1972, Trabzon doğumlu. İlköğrenimini İstanbul'da tamamladı. Yayımlanan ilk ürünü 1989'da *Kardelen* dergisinde yer alan "*Sessiz Askerler*" başlıklı denemesiydi. Sonraki yıllarda *Hece*, *Dergâh*, *Yedi İklim* ve *Kafdağı* dergilerinde yayımlanan öykü, deneme, tanıtım ve eleştiri yazılarıyla adından söz ettirdi. Çalışmalarını İstanbul'da sürdürüyor.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Dervişin Mülkleri* (2000),

MÜNİRE DANİŞ

SON HÜZÜN

Akşamın kızıllığı, bir vazoda buruk bir hatırayı yaşatan güller gibi odayı dolduruyor, içe dokunan bir kimsesizlik içinde... Yorgun ve kırık bir hayale bürünüyor her şey. Pencerenin önünde sardunyalar, kuşkonmazlar, muhabbet çiçekleri... Kasabanın bütün sokakları, eve varan yoldaki kır kahvesi, gündöndü tarlaları, zeytin bahçeleri; asılan merdiven, geçilen eşik, başını koyduğu yastık; kırlaşan kumral saçları, titreyen yorgun elleri... bir gölün kıyısından uzaklaşan sandallar gibi anıların hayaldeki sessiz geçişleriyle oyalanan kalbi her şeyden çok bu akşama gömülü.

Kendi evinde bir sürgünün gölgesi gibi duyuyor varlığını. Hüzün iyileşmeyen bir yara gibi yayılıyor. Daima sevdiği her şeyi içinde bulduğu bu ev, o hüzünle, anlatılamayan bir sessizliği kuşanarak onu içinden çıkamayacağı bir yalnızlığa terkediyor. Nereye gitse, ne yapsa her şeyin içinde kalbinin giderek sessizleştiğini, kendini yaşama ait hissedemeyişini, nefeslerinin tükenircesine zayıfladığını, kaminın yorgun dolaşımını duyuyor. Bir taşra yaşamında, artık anılara ait olan bu evde, öylece (yapayalnız) bir rüyanın içinden çıkacakmış gibi bekliyor. Uyanmak, bedenini yaşamın hareketlerine taşıyan ya da yaşamın hedeflerine yürüyen birinin uyanması olamaz. Yaşlılık yaşamın akşamı gibidir; anıların hayalde süren gezintisi hükmeder onda. Hayat ise o hayallerden esinlenen hüzündür artık. O hüznün bozulmayan suskunluğu içinde zamanın hızla ilerlediğini, dünya ile bağlarının durmadan zayıfladığını duyuyor. Onu kıpırtısız bir ırmak üzerinde taşıyan fanus kırılmış sanki. Gelip geçtiği her yerde, kendi evinde bile bir şeyin eksikliğini duyuyor.

Bir zamanlar arzuladığı her şeyi içinde barındıran bu kasaba, evini dolduran ışıklı huzur. İçinde rahat soluklarla genişleyen o sağlam duygu hep o boşluk içinde. Bu kasa-

→

banın, bu evin ortasında bir başına kalakalmış gibi duyuyor kendini. Sanki her şey kendinin olan yaşamı unutmuş gibi, yabancı bir yüzle karşılıyor onu. Kendine ait eşyalar bile sanki hiç onun olmamışlar gibi yalnızlığıyla, hüznüyle ilgilenmeden bakıyorlar ona. Öyle uzak, öyle boşluklu. Ona ait bu oda, içinde beyaz örtülü sedir, işlemeli minderler, yerdeki nakışlı kilim, duvardaki eski saat, gümüş ayna donuk bir sessizliğin içine gömülmüş. Eşya gerçek yüzünü gösteriyor sanki; ve o acımasız sessizliğin içinde kendine çekiliyor. Bu uzaklık; ilgisiz, sessiz donukluk nereden sızıyor yaşamına? Dışarda eski sesler yine vardı; tarlada çalışanların belli belirsiz sesleri, tulumbanın gürültüsü, kahvede oturanların uğultulu konuşmaları, tavuk sesleri, kuş cıvıltıları, çocuk bağırışmaları, sinek vızıltısı ahenkli bir kaynaşmayla sürüyordu. Oysa sessiz bir film gibi izliyordu bunları. Belki de buna hüzünle dolan kalbiydi sebep.

Bir zamanlar bu kasabada ona güven veren yaşamın varlığını duyumsardı. Eşinin yaklaşan adımları, bir sırrı fısıldar gibi gelen kırılgan sesi, çocuklarının elinin altında hissettiği başları; dağlar, bahçeler, berrak bir gökyüzü, ağaçların sesi, mevsimlerin gidip gelişleri, havadaki kekik kokusu... Neden şimdi böyle uzaklar, ulaşılmazlar? Bir rüya kadar süren hayali canlanışlarda yaşayan ve sadece yaralanan birer anılar. Kalpten kopup gelseler bile hangi sözler onların şimdiki hüzünlerini anlatmaya yetebilir? Bütün yitirilen sevgili şeylerin hüzünlü mesafeleri ucunda mahkumu olduğu yalnızlığı ne unutturabilir? Her insanın yalnızlığı onun hem ilk hem de son hüznü değil mi? Hiçbir yaşam, hiçbir oyalanma bu gerçeği değiştiremez. Öyleyse? Tutunacak bir dal gibi anılara sığınıyor işte. Kalbi bedeninin bulunduğu yerde değil, onu sevdiği özlediği anılara bağlayan düşleri bulduğu; bazen bir rüzgar esintisinin, bir gül kokusunun, sevgili seslerin hayali yankılarının, bazen bir eşyanın rutubetli rayihasının onu alıp götürdüğü yerlerdedir.

Anıların da tıpkı yaşamı gibi birer oyalanma, elde kalmayacak birer avuntu olduklarını biliyor. Ama zalim bir fırtına da direkleri kırılmış yıkık bir geminin sonunda karaya oturması gibi kendini o anılara da ait değilmiş gibi garip bir uzaklığın içinde buluyor. Onu hayata bağlayan yerleşiklik duygusu ne zaman nasıl yitirildi? Hatırlamıyor. İnsan her şeyden, kendinin olan yaşamdan bile uzaklaşıyor işte. Haberi olmadan içine dolan buymuş demek ki.

Geçip giden zaman kelimelere sığmayan bir rüyaya bürünüyor, elde kalan zaman ise kısa bir rüya ancak. Rüyalarının nasıl başladığını, nasıl bittiğini hatırlamaya kalkışması neye yarar? Ama kendi içinde biri, ayrılan aşıkların yaralayan, kırık dökük sözleri gibi çok uzaklardan bir şeyler fısıldayıp duruyor. Yalnızlık ya da sesine karışacak bir sesi özlemek bu mudur?

Oysa bu kasabada kurulup yıkılan günlerinin hangi hayaller, sevinçler, pişmanlıklar, korkularla gelip geçtiğini, öylesine arzulanmış, peşinden koşturulmuş hangi arzulara bağlandığını, nihayet yenilgilerinin de zaferlerinin de bir çökelti gibi içine yerleştirdiği yalnızlığı, hüznü kim bilebilir? Zavallı kaygıları, ciddiye aldığı birçok şey hüzünle hatırladığı birer yanılgı artık. Koyun sürülerinin tokluğu, zeytin bahçelerinin verimi, hava değişimleri ve sebebi benzer şeyler olan kaygılar bir ömre yayıldılar ve derken yitirilmesi acı veren şeylerin ardında silinip unutuldular. Şimdi bütün günlerinde yaşamına anlam veren şeyi arıyor. Bazen uğradığı kır kahvesinde biraraya gelen yaşıtlarının geçmişin kaygılarını, hırslarını hâlâ yaşatan cümlelerini dinliyor da acımayla doluyor içi. Düşünüyor da bugüne kalbi başka ne taşıyabilir? Eğer oğulları bu kasabada kalsaydı, ya da onların ısrarlarına kanıp yanlarına yerleşseydi torunlarına yaşamanın hüznü zaferleştiren serencamından bahseder, yahut otuz yedi yıllık hayat arkadaşının her yerde yankılanan sesi yanıbaşında olsaydı, kalbini, bütün pişmanlıkları, hezimetleri ve hoşnutluğuyla cümlelere yükleyebilir, belki o zaman kendini bu denli yenilmiş, bir depremin yıkıntıları arasında zayıf ve bitkin düşmüş bir gölge gibi hissetmezdi.

Onun için hayat başlamış ve bitmişti sanki. Öyle, kıpırtısız, öyle sessiz... Yaşam bir yerlerdedir, nerede, pek bilinmez, sessizce bırakmıştır onu. Şimdi bütün yanılgılarına hüzünle gülümsemesinin, hırslarına, koşuşturmalarına, yazıklanmalarına acımasının, isteklerinin hedefine yürüyen güçlü adımlarına yabancılaşmasının, sırtüstü uzandığı sedirde kurduğu hayallere uzaklaşmasının, onu artık ilgisiz bir sessizlikle çevreleyen yaşamına içerlemesinin kim için ne önemi olabilir? Ama yaşam, insanı kendine uzak bırakacak kadar ölüme yaklaştırdığında, insan yapayalnız kendi gerçeğiyle nasıl kalacağını, kendisinin karşısında ne yapacağını şaşırıyor işte. Kelimelerle yaşamasını tekrarlamasının bir şeye yaramayacağını biliyor. Ama bölük pörçük sözcüklerle de olsa yaşadığını doğrulamak istiyor yine de. Hüzün ki doğrulandıkça paylaşılır; bir lahza da olsa insafa gelir. O da bunu deniyor. Ve kırık dökük sözlerinin ardından hep yaptığı gibi, tam olarak ne istediğini bilemeden bir düşünceyi tekrarlıyor yine:

'Ağlayayım da rahatlayayım.' Derken, verilmiş bir kararı uygular gibi 'Gitmeliyim' diyor usulca.

(*Dervişin Mülkleri*, 2001)

Münire Daniş

Tahir ile Zühre / Ateşe Yazgılı (2002), *Uykusuz Düşler* (2002), *Şem ile Pervane* (2003).

MASAL: *Yedi Geceye Yedi Masal* (2004).

HAKKINDA: Ömer Lekesiz (Hece, Şubat 1998), Remziye İnanır / Ne Leyla Jüliet ne Romeo Mecnun (söyleşi, Yeni Şafak, 25.1.2001), Cemile Sümeyye / Münire Daniş ile Öykü Üzerine (Yedi İklim, Aralık 2001), Suavi Kemal Yazgıç / Münire Daniş ile Öykü Üzerine - Hilmi Uçan / Duygu Yüklü Şiirler, Muhasebe Denemeleri ya da Münire Daniş'in Uykusuz Düşleri - Ahmet Sait Akçay / Sazlık Yürüyüşü'nü Okumak ya da Münire Daniş'in Öyküsü Neyi Anlatıyor - Yasemin Karadavut (söyleşi, Hece dergisi, Şubat 2003), Selvigül K. Şahin / Heceöykü (sayı: 8, Nisan-Mayıs 2005).

DANİŞ, Naci Sadullah

Gazeteci-yazar (D. 1910, İzmir - Ö. 27 Ağustos 1975, İstanbul). Galatasaray Lisesinde başladığı ortaöğrenimini Halıcıoğlu Askeri Lisesinde tamamladı. *Son Posta*, *Yedigün*, *Cumhuriyet*, *Demokrat*, *İzmir*, *Yeni Asır*, *Ulus*, *Akbaba* gibi gazete ve dergilerde fıkra yazıları, tarihî romanlar, eleştiriler, röportajlar yayımladı. Demokrat Parti döneminde (1950-60) bazı yazı-

ları nedeniyle birkaç defa koğuşturmaya uğradı. 1952'de Dr. Rıza Nur hakkındaki bir yazısından dolayı altı ay kadar tutuklu kaldı.

DANİŞMEND, İsmail Hâmi

Tarihçi (D. 1899, Merzifon / Amasya - Ö. 12 Nisan 1967, İstanbul). Hayali Çelebi, Muhti Çelebi, Râbia Hâtun müstearlarını da kullandı. Ortaöğrenimini Beyrut'ta tamamladı. Fransa'da Paris College de France'ı ve İstanbul'da Mekteb-i Mülkiyeyi bitirdi (1913). İstanbul Maliye Mektebi ve Edebiyat Fakültesi ile Mülkiye Mektebinde dinler tarihi ve siyasi tarih dersleri verdi (1913-14). Bağdat'ta Hukuk Mektebi müdürlüğü yaptı. Sivas Kongresi'ne katılan delegeler arasında yer aldı.

Kendi çıkardığı *Memleket* gazetesi ile *Hakimiyet-i Milliye, İrade-i Milliye* gazetelerinde yayımladığı yazılarıyla Millî Mücadele'yi destekledi. Cumhuriyet'ten sonra resmî bir görev almadı. Kendini tümüyle Türk ve İslâm tarihi araştırmalarına verdi. Çalışmalarını otuzdan fazla kitapta topladı. Eşinin yazdığı zannedilen *Rabia Hatun Şiirleri*'nin kendisine ait olduğu anlaşıldı. Bu şiirlerin yeni basımı Enis Batur tarafından yayımlandı (2001).

ESERLERİ:

Türkçe-Osmanlıca-Fransızca Sözlük (1935), *Türklerle Hind Avrupalıların Menşe Birliği* (2 cilt, 1935-36), *Tarih ve Coğrafya'ya Ait Değişik İsimler Lugatı* (1937), *Destan ve Divan Edebiyatlarında İstanbul Sevgisi* (1941), *Ali Suavi'nin Türkçülüğü* (1942), *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi* (4 cilt, 1947-55), *İstanbul Fethinin İnsanî ve Medenî Kıymeti* (1953), *Fransızca-Türkçe Resimli Büyük Dil Kılavuzu* (2 cilt, 1954), *Baltacı'nın Prut Zaferi* (1955), *Türkiyat ve İslâmiyat Tetkikleri Külliyatı* (1956), *Türk Irkı Niçin Müslüman Olmuştur* (1959), *Dinde Reformcular* (Eşref Edib, A. F. Başgil, N. Topçu ve M. R. Ogan ile, 1959), *Garb Menbalarına Göre Garb Medeniyetinin Menbaı Olan İslâm Medeniyeti* (1961), *Sadrazam Tevfik Paşa'nın Dosyasındaki Resmî ve Hususî Vesikalara Göre 31 Mart Vakası* (1961), *Garp Menbalarına Göre Eski Türk Seciyesi* (1961), *Türklük Meseleleri* (1966), *Tarihî Meseleler ve Menkıbeler Lugatı* (1966), *Garp İlminin Kur'an-ı Kerim Hayranlığı* (1967), *Sümer-Türk Birliği* (2 cilt, 1967), *Tarihi Hakikatler* (1979), *Eski Türk Seciye ve Ahlakı* (1983).

HAKKINDA: İsa Kocakaplan / Edebiyatımızda Rabia Hatun Skandalı (Türk Edebiyatı, sayı: 216, 1961), Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. IV, 1968), Mehmet Kaplan / Cumhuriyet Devri Türk Şiiri (1973, s. 363-365), Yılmaz Öztuna / Tercüman (12.4.1989), Cevdet Küçük / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 8, 1993), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

DARA, Ramis

Yazar, çevirmen. 1953, Kurttutan köyü / Salihli / Manisa doğumlu. Halil Dağtaş adını da kullandı. Konya İmam Hatip Okulu, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü (1976) mezunu. 1977-81 yılları arasında Adilcevaz, Mutki liselerinde ve Akhisar Endüstri Meslek Lisesinde Fransızca öğretmenliği, 1981-85 yıllarında. Film-Radyo-Televizyonla Eğitim Merkezinde metin yazarlığı yaptı. 1986'da Uludağ Üniversitesine geçerek Eğitim Fakültesi Fransız Dili Eğitimi Anabilim Dalında Fransızca okutmanlığı yaptı ve bu işinden emekli oldu. Bursa'da arkadaşlarıyla *Biçem* (sonradan *Yeni Biçem, Bir Yeni Biçem* adlarını aldı, 1993-99) ve *Akatalpa* dergilerini çıkardı. Edebiyatçılar Derneğinin Bursa temsilciliğini üstlendi, "Bursa Edebiyat Günleri"nin düzenlenmesinde etkin görev aldı.

İlk yazısı *"Oyun"* (1979), *Dünya* gazetesinde çıkmıştı. Eleştiri ve incelemelerini sonraki yıllarda *Çağdaş Eleştiri, Dönemeç, Türk Dili, Biçem, Varlık, Adam Sanat, Broy, kitap-lık, Akatayna* gibi dergilerde yayımladı.

"Yazınsal bir tat vermeyen, poetik bir özü olmayan günlüklere dönüp bakanlar var mıdır acaba? Ramis Dara, 'Keşişin Gümüşleri'nde çekindiği, tedirginlik duyduğu bu işin üstesinden ustaca gelmiş bir yazar. 'Keşiş' biraz da kendisidir, 'Gümüş' de yaşadığı Bursa. Söz gümüştür elbette ve sükût ise altındır. Sözünü söylediğini düşünüp, susmayı yeğliyor, yani işin altın safhasını sürüyor şimdilerde..." (Gültekin Emre)

"Ramis Dara, İstanbul'un biraz uzağında (Bursa'da) kalmış; birazını isteyerek, birazını da yaşama koşullarının nedeni ile seçtiği bir yaşam biçimi. Yani bu haliyle "ben hem size uzağım, hem de sizi yanı başınızdan kolluyorum" diyecek edebiyat sevgisini içinden yaşayan, belki çoğu kişiden fazla edebiyatı kollayan, izini koşturan biri. Vazgeçecek gibi durmuyor. Onun en büyük yorgunluğu edebiyattan, hatta kırıklığı." (Hüseyin Peker)

"Ramis Dara'nın açık, yalın konuşma diline dayalı bir üslûbu, senli-benli bir anlatımı var. Türkçeyi çok iyi kullanıyor. Sorununu didik didik sorgulayan, kuşkucu, akılcı tavrı hemen dikkati çekiyor. Denemelerinde eleştirel tutumu öne çıkıyor. Yazım kurallarına oldukça bağlı; savruk değil! Türkçeyi yazınsal-biçimde, derli-toplu kullanarak kendine özgü bir üslûp yaratıyor. Deneme türünün hakkını veriyor. Denemelerinde yazınsallık-ölçütü, diğer ölçütlere göre öne çıkıyor. Yazınsal sorunlara bakışı gerçekçi. İyimser bir gerçekçilik onunki." (Ahmet Ada)

ESERLERİ:

DENEME-ELEŞTİRİ: *İç Sızıları* (1985), *Şiir Çünkü Şiir* (1988), *Bursa'da Bir Başka Zaman* (1997), *Kırık Amfora* (1998), *Edebiyatçı Aydın Değildir* (1998), *Saklı Zamanlar* (2000), *Yazılı Anlatıma Giriş* (2000), *Keşişin Gümüşleri* (2004).

GEZİ: *Turistik Bursa Sözlüğü Gümüşlü Günlük* (2003), *Bursa'nın Ufak Tefek Taşları* (2004).

ÇEVİRİ: *Düğün ve Yaza* (Albert Camus'dan, 1983) *Mutlu Ölüm* (Albert Camus'dan, 1991), *Yolculuk Günlükleri* (Albert Camus'dan, 1993), *Piramitler Çağı* (Christian Jacq'dan, 2001), *Masal ve Efsaneler / İlyada* (Jean Martin'den, 2001).

YAYIMA HAZIRLAMA: *Erguvan Zamanı* (2002), *Tarihi Bursa Hanları ve Kapalıçarşı* (2003).

HAKKINDA: Hüseyin Ferhad / Günümüzde Kitaplar (1985), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Ahmet Ada (Virgül, sayı: 17, Mart 1999), Yitirdenler (Cumhuriyet Kitap, 7.10.1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Hüseyin Peker (Virgül, sayı: 39, Mart 2001), Gültekin Emre / Keşişin Gümüşleri (Varlık, Şubat 2005).

DARAGO, Reşat Nuri

Yazar (D. 1891, İstanbul - Ö. 28 Nisan 1962). Özel öğrenim görerek İngilizce, Fransızca ve Almanca öğrendi. Dışişleri Bakanlığında ve çeşitli bankalarda çalıştı (1909-25). İstanbul'daki lise ve yüksekokullarda Fransızca öğretmenliği (1932-35), Fransızca yayımlanan gazetelerde çevirmenlik yaptı.

Deneme ve makalecri; *Yeni İstanbul* ve *Dünya* gazetelerinde yer aldı. Sözlük çalışmaları ve kitaplaşmamış bir oyunu vardır.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Üç Asırlık Fransız Edebiyatı* (3 cilt, 1932).

SÖZLÜK: *Fransızcadan Türkçeye Yeni Lugat* (1940), *Türkçeden Fransızcaya Yeni Lugat* (1951).

OYUN: *Hâlet* (Azmizâde Halcti'nin hayatı üzerine, *Yeditepe* dergisinde yayımlandı, kitaplaşmadı, Kasım-Aralık 1954).

ÇEVİRİ: *Bayazıt* (Jean Racine'den, 1946).

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999).

DARAKÇI, Hüsnü C.

Şair (D. 1908, Diyarbakır - Ö. 1982, Amerika Birleşik Devletleri). Diyarbakır'da Süryani Kadim Meryemana Kilisesi İçtihat İlkokulundan sonra Halep Fransız Koleji ve Beyrut Saint Joseph Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdi. *Hicran İniltileri* (1960) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Şevket Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (1997), TDE Ansiklopedisi (2001).

DARCAN, Ahmet Nihat

Şair, yazar, ressam. 1931, İzmir doğumlu. 1958-62 yıllarında Milli Eğitim Bakanlığı okullarında öğretmenlik yaptı. 1959'da *Özsu* adlı sanat dergisini çıkardı. 1962-66 yıllarında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde okudu, mezun olduktan sonra İstanbul'da avukat olarak çalışmaya başladı. 1967'den başlayarak *Akşam* gazetesinde hukuk yazıları, 1976'dan sonra *Vatan* gazetesinde denemeleri ve sanat yazıları, çeşitli dergilerde şiirleri yayımlandı. Yurtiçinde yirmi beş kişisel resim sergisi açtı, beş karma sergiye katıldı. Ayrıca Avustralya, Hollanda ve Avusturya'da üç kişisel resim sergisi açtı. *Erken Gelen Bahar* (1964) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Günümüz Türkiye'sinde Kim Kimdir? (1992), V. Recai Velibeyoğlu / Cumhuriyet (c. 1, 1975), TDOE-TDE Ansiklopedisi 1 (2003).

DARENDELİ ÂŞIK ALİ GÜRBÜZ

Halk şairi. 1924, Darende / Malatya doğumlu. Şiire ilgisi, 1939 Erzincan depremi felaketi üzerine büyük insanların yazdığı şiirleri okuyarak ve ezberleyerek edinmesiyle başladı. Onu en çok etkileyen şair Âşık Ruhsati'dir. Ruhsati'yi üstat kabul etti. Onun yolunda söylediği şiirler, yaşadığı toplumun o zamanki şikayet ve ihtiyaçlarını dile getiren ve genellikle sosyal içerikliydi. Vatan ve millet sevgisi de şiirlerinin önemli izleklerindendir. 1997 yılında Ebru Bayraktar, hocası Doktor Çobanoğlu'nun yönetiminde Âşık Gürbüz'ün şiirlerini toplayarak, üzerine bir tez hazırladı.

ESERLERİ:

Âşık Gürbüz'ün Şiir ve Deyişleri (1994), *Darendeli Ali Gürbüz'den Kalbime Doğan Sabah Güneşi* (1958), *Darendeli Ali Gürbüz'den Gönlümün Mırıltıları* (1958), *Bitsin Bu Çile* (1959), *Âşık Gürbüz'ün Hayatı ve Deyişleri* (1994), *Eğriye Eğri Doğruya Doğru* (1999).

HAKKINDA: Darendeli Aşık Ali Gürbüz / Eğriye Eğri Doğruya Doğru (1999).

ÂŞIK ALİ GÜRBÜZ

KAN AĞLAR

Özün olan düzen verir sazına
Hak için çalmazsa piri kan ağlar
Haykırmazsa çıkarcının yüzüne
Yıkılır kalenin suru kan ağlar

Yiğit önde gider kalmaz geriye
Baltasını çekip dalınaz koruya
Azgın kurtlar yoldaş olmuş sürüye
Kurtların elinden sürü kan ağlar

Beyler keyf sürerken yoksul kahırlı
Kahve köşesinde köylü şehirli
Çiçekler açılmış, arıa zehirli
Bal yapamaz olmuş arı kan ağlar

Sömürülen sömüreni kınamaz
Yanlış yola giden geri dönemez
Çoğu ekmek parasını bulamaz
Çoluk çocuk açtır karı kan ağlar

Kodaman olanlar dağlardan aşar
Yoksul yavrusunun elinden şaşar
Kimi benim gibi gurbete düşer
Köyüne dönemez yâri kan ağlar

Giden pek az Atatürk'ün izinden
Anadolu'm yaş akıtır gözünden
Birkaç dinli çıkarcının yüzünden
Şurda can veriyor biri kan ağlar

Önder olan doyurmalı acını
Yiğit olan göstermeli gücünü
ALİ GÜRBÜZ haksızlardan öcünü
Almadan ölürse seri kan ağlar

DARENDELİ MUHAMMED HİLMİ

Tasavvufçu-bilgin (D. ? Yenice / Darende / Malatya - Ö. 1916, K. Maraş). İlk tahsilini Darende'de tamamladı. Daha sonra İstanbul'a gitti ve Fatih medreselerinde tahsilini ilerletti. Tasavvufi eğitimini Ahmed Ziyaüddin Gümüşhanevî'den aldı. Ondan icazet aldıktan sonra Darende'ye döndü. Ayrıca Sivas'ta Nalçacızade Hacı Ahmed Efendi'den de icazet aldı. O sıralar Darende'de çoğalan sosyal sıkıntılardan dolayı ailesiyle Medine'ye göç etme kararı aldı. Fakat Maraş'a yerleşmeye karar verdi ve bir ara Antep'e göç ettiyse de tekrar Maraş'a döndü. Burada Duraklı Camii'ni tamir ettirerek ölümüne kadar irşatla meşgul oldu. Talebelerine *İhya*, *Hadika*, *Berika* ve *Mülteka* gibi ilmi kitapların yanı sıra *Niyazi-i Mısri Divanı*'nı okuttu. *Mizânü'ş-Şeriat ve Burhânü't-Tarikat* adlı eseri basıldı (yay. haz: A. Remzi Eser, 1995).

DARENDELİLER, Adnan

Arşivci. 1929, Amasya doğumlu. 1953'te Siyasal Bilgiler Fakültesini bitirdi. Çeşitli ilçelerde kaymakamlık yaptı. 1965'te Mülkiye müfettişliğine getirildi.

ESERLERİ:

Arşivin Bugünkü Durumu / Hukuk ve İlim Açısından Arşiv İdaresi (İhsan Dede ile, 1968), *İçişleri Bakanlığı / Kuruluşu, Görevleri ve 1965-1969 Yılları Çalışmaları* (Ş. Pazarcı-L. F. Tuncel-İhsan Dede ile, 1969).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. VI, 1969).

DARENDELİOĞLU, İlhan

Gazeteci, yazar, siyaset adamı (D. 1921, Tarsus / İçel – Ö. 19 Kasım 1979, İstanbul). Tarsus Ortaokulu ve Adana Erkek Lisesini bitirdikten sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkoloji Bölümünden mezun oldu. Türkçe ve edebiyat öğretmenliği yaptı. 1965'te Milliyetçi Çin'de beynelmilel komünizm aleyhtarı kongreye, 1970'te Münih ve Paris'te, 1972'de ise Trablusgarp'ta yapılan toplantılara davet edildi. 1969'da İstanbul milletvekili oldu. Türkiye Komünizmle Mücadele Derneğinin genel başkanlığını yaptı. *Bizim Anadolu* gazetesindeki "Mücadele" sütununda makaleler yazdı. 12 Eylül öncesi yaşanan şiddet eylemleri döneminde teröristler tarafından öldürüldü.

ESERLERİ:

Türkiye'de Milliyetçilik Hareketleri, Türkiye'de Komünist Hareketleri, Pazarlar Kanlı İdi, Nazım Hikmet Vatan Şairi mi Vatan Haini mi?, Komünizm Nedir? Komünist Kimdir?, Devrim Nedir? Devrimci Kimdir?, Emperyalizm Nedir Emperyalist Kimdir?, Komünistlerin Öldürdüğü Komünistler/Büyük Kavga, Babiali Komünistleri, Mao Çin'de Değil Türkiye'de Öldü.

HAKKINDA: Hüdavendigar Onur / Türk Sağı Sözlüğü (2001).

DARÎR (Erzurumlu)

Bkz. KADI DARÎR

DARTMA, Bahattin

Tefsirci. 1961, Karaağaç / Kumru / Ordu doğumlu. İlkokulu doğduğu köyde bitirdi (1973). Ordu İmam Hatip Lisesi (1982), Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1986) mezunu. Yüksek lisansını (1988) ve doktorasını (1994) tamamladı. Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Tefsir Anabilim Dalında araştırma görevliği (1993) ve öğretim görevliliği yaptı (1995-). *Uyûnü't-Tefasir li'l-Fuzalai's-Semasir* adlı bir eseri vardır.

HAKKINDA: Prof. Dr. Yakup Çiçek-Bünyamin Açıkalın / Türkiye İlâhiyat Fakülteleri Tefsir Anabilim Dalı Öğretim Elemanları Biyografileri (2000).

DARYAL, Ali Murat

İlahiyatçı. 1931, İstanbul doğumlu. Önce Azerbaycan'ın Karabağ bölgesinde sonra Türk Silahlı Kuvvetlerinde görev almış ve Kurtuluş Savaşı'na katılmış bir subayın oğlu. İstanbul'da başladığı öğrenimini babasının görevi nedeniyle Ağrı'da ve Gaziantep'te sürdürdü. Liseyi İstanbul'da tamamladıktan sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap-Fars Filolojisinden mezun oldu. Orta dereceli okullarda din dersi ve Yüksek İslâm Enstitüsünde Farsça öğretmenliği yaptı. İkinci bir yükseköğrenim olarak psikoloji okudu. İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsünde din psikolojisi dersleri okuttu. Bu okulda *"İslâm'ın Doğuşu ve İlk Yayılışının Psiko-Sosyal Açıdan Tahlili"* adlı çalışmasıyla doktora (1988) yaptı. 1991'de doçent, 1998'de profesör oldu.

ESERLERİ (İnceleme-Araştırma):

İslâm'ın Doğuşu ve İlk Yayılışının Psiko-Sosyal Açıdan Tahlili (1988), *Kurban Kesmenin Psikolojik Temelleri, Dinî Hayatın Psiko-Sosyal Temelleri, Psiko-Sosyal Açıdan Medeniyetler ve Mesajları.*

HAKKINDA: TDOE-TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

Özgür Daşlı

DAŞLI, Özgür

Şair ve yazar. 1973, Mersin doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini İskenderun'da yaptı. Mustafa Kemal Üniversitesi Antakya Meslek Yüksek Okulu Elektrik Bölümü ve Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Endüstriyel Teknoloji Öğretmenliği Bölümünü bitirdi. Orta öğretimde İş Eğitimi öğretmenliği yaparak çalışmalarını sürdürdü. *Aratos, Pusula, Sol* gibi süreli yayınlarda yazıları yayımlandı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *80 Yıllık Öykü Tarsus İdman Yurdu* (2003).

ŞİİR: *Lisa'nın Halleri* (2006).

HAKKINDA: Özgür Daşlı / 80 Yıllık Öykü Tarsus İdman Yurdu (2003).

Hayri Davas

DAVAS, Hayri

Şair, yazar ve ressam. 3 Şubat 1926, Antakya doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini aynı yerde yaptıktan sonra 1949'da İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesini bitirdi. Asistanlık süresi sonunda genel şirürji dalında uzmanlık diploması aldı (1956). Bir süre Paris Beaujaune Hastanesinc ve Sorbon Üniversitesine devam etti. Daha sonra İstanbul Hastanesinde çalıştı. İki dönem Türk Cerrahî Cemiyeti genel sekreterliği görevinde bulundu. Tokyo ve Paris gibi çeşitli şehirlerde düzenlenen birçok uluslararası ve ulusal tıp kongrelerine katıldı.

Hayat dergisinde, üç yıl süreyle yazılar yazdı. Ayrıca, *Cumhuriyet, Milliyet, Tercüman, Bayram* ve *Bizim Gazete* ile değişik dergilerde güncel konularla ilgili yazıları yayımlandı. Zaman zaman radyolarda konuşmalar yaptı ve değişik yerlerde konferanslar verdi. İstanbul Teknik Üniversitesi Televizyonunda müzik, şiir, fotoğraf ve karikatürle süsleyerek oluşturduğu "Sağlığa Açılan Pencere" adlı programı iki yıl süreyle hazırlayıp sundu. 25 Nisan 1973'te soyut yağlı boya tablolarını İstanbul Belediyesi Taksim Sanat Galerisinde sergiledi. On sekiz yıl boyunca İstanbul Ticaret Odası adına "Sanatçı Hekimler Sergisi"ni organize etti.

ESERLERİ (Şiir):

Sıcak Anılar (1975), *Neşterden Damlalar, Kim Suçlu, Çitlenbik.*

DAVAZ, Mehmet

Roman yazarı. *Lânetli Mahalle, Geçim Dünyası, Huzur Hasreti, Bekâret, Hafız Bey, Yağmurlu Günler* adlı romanları *Yeni İstanbul* ve *Yeni Gazete* başta olmak üzere çeşitli gazetelerde tefrika edildi, bazıları kitap olarak da basıldı. *Mevsimler* adlı romanı 1971'de *Tercüman* gazetesinin düzenlediği edebiyat yarışmasının roman dalında üçüncülük ödülü kazandı.

Reşat Nuri Darago, Davaz'ın *Dört Duvar* adlı romanına yazdığı önsözde; *"Romancının şahısları genellikle birbirine benzer, orta halli muhitlerin bu aydınlık insanlarında hep sıcak ruh, saffet ve samimiyet vardır ve hepsi yazarın mizacını ortaya koyarlar. Bütün eserlerinde ortak mânâ olan 'beşerilik' eserlerine çeşni ve asalet katmaktadır."* demektedir.

ESERLERİ (Roman):

Dört Duvar (1959), *Mevsimler* (1971).

DAVER, Abidin

Gazeteci-yazar (D. 1886, İstanbul - Ö. 1958). Soğukçeşme Askerî Rüştiyesi ve Galatasaray Lisesi mezunu. Güzel Sanatlar Akademisindeki öğrenimini tamamlamadı. Bir süre memurluk, milletvekilliği (1939) yaptı.

Yazar ve yazı işleri müdürü olarak 1908 yılından itibaren *Tasvir-i Efkâr, Yeni Gün, Tercüman-ı Hakikat, İkdam, Cumhuriyet* gazetelerinde çalıştı.

ESERLERİ:

Kanatların Zaferi, Deniz (1932), *Gemi* (1932), *Mülâzim Romanı* (1936), *Dünkü, Bugünkü, Yarınki İstanbul* (1947), *Türk Denizciliği* (1947), *Mazlum Şehzade Cem* (oyn., 1909).

Ayrıca, Türk denizciliği üzerine basılı başka eserleri de vardır.

Abidin Daver

DAVER, Bülent

Hukukçu ve siyasetbilimci. 1929, İstanbul doğumlu. 1950'de Siyasal Bilgiler Fakültesini bitirdi. Bir müddet Ticaret Bakanlığında çalıştı. 1952'de Siyasal Bilgiler Fakültesi Amme Hukuku kürsüsüne asistan olarak atandı. Aynı tarihte fark sınavı vererek Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini de bitirdi. 1955'te yine Hukuk Fakültesinde doktorasını tamamladı. Haziran 1968'de siyasal teoriler alanında profesör oldu.

ESERLERİ:

Türkiye Cumhuriyeti'nde Laiklik (1955), *Devlet Felsefesi / Seçilmiş Okuma Parçaları* (Y. Abadan-N. Abadan-M. Tunçay ile, 1959), *Fevkalâde Hâl Rejimleri* (1961), *Siyaset Biliminde Temel Referanslar Bibliyografyası* (Metin Kıratlı ile, 1965), *Yeni Fransız Anayasası Üzerine Bir Seminer* (B. Savcı-F. Armaoğlu ile, 1960).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. VI, 1969).

DAVUD ESAD PAŞA

Oyun yazarı, çevirmen. Manastır doğumlu, 19. ve 20. yüzyıllarda yaşadı. Hacı ve hâfızdı. Yayımladığı eserlerle ilgili olarak İzmir gazetelerinden elde edilen bazı bilgilerin dışında hayatına dair bilgi yoktur. Gazete ilânlarının birinden alınan bilgiye göre, Erkân-ı Harp kaymakamlarından Hafız Davut Bey ve ressam Ayntabî Sisak Efendi'yle birlikte resimli bir harp haritası hazırladı. Bu haritanın daha iyi anlaşılması için *Fihrist-i Harp* adlı bir de kitap yazdı ve bu çalışma *Hizmet* gazetesi ile birlikte satışa sunuldu. Aynı kitap daha sonra yeniden basıldı. Yine bir başka gazete ilanına göre ise 1901'de *Rehber-i Hac* adlı bir eseri yayımlandı. Ş. Özege'nin *Eski Harflerle Basılmış Türkçe Eserler Kataloğu*'nda, 1897-1912 yılları arasında İzmir'de basılmış dört eseri olduğu kaydı vardır. Kitaplarından edinilen bilgilere göre 1897-1909 yılları arasında İzmir'de bulundu. Sultan Abdülhamit'e ait İzmir'deki arazi ve çiftliklerin idaresiyle ilgilendi ve 1910'da İzmir'in önemli okullarından Hadika-i Vatanda öğretmenlik yaptı.

ESERLERİ:

OYUN: *Bihaber Peder yahud Bir Günde Üç Kişinin Vefatı* (1305).

ARAŞTIRMA: *Darülharp Haritasına Dair Tarife* (1897), *Rehber-i Hac* (1901), *Fihrist-i Tevarih* (1912).

ÇEVİRİ: *Din-i İslâm Hediyesi* (İbn-i Kemâl'den, 1910).

HAKKINDA: Ömer Faruk Huyugüzel / Osmanlı Fikir ve Sanat Adamları 1850-1950 (1999), TDOE-TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DAVUD KARSÎ

İslâm bilgini (D. ?, Kars, Ö. 1747, Bitpi). Hayatı hakkında yeterli bilgi yoktur. Tahsilini İstanbul ve Mısır'da tamamladı. Züht ve takva tarafı galip bir bilgin olarak tanındı. Kabri Birgivî Mehmed Efendi'nin yanındadır.

ESERLERİ:

Hâşiye alâ Usûli'l-Hadîs li'l-Birgivî, *Risâle mine't-Tefsîr*, *Şerhu Muhtasari'l-Münîye mine'l-Akâid*, *Şerhu Muhtasari't-Tehzib el-Müsemmâ bi Kenzi'l-Mütalebât mine'l-Mantık ve'l-Âdâb*, *Şerhu Îsagocî mine'l-Mantık*, *Risâle fî Beyâni'l-Kazâi ve'l-Kader mine'l-Kelâm*, *Şerhu Emsile mine's-Sarf*.

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972).

DAVUD KAYSERÎ

Mutasavvıf, fen bilgini (D. 1260?, Kayseri - Ö. 1350, İznik). Tam adı Şeyh Sadeddin Davud b. Mahmûd. Memleketinde ve Mısır'da tahsil gördü. Medrese diplomasını aldıktan sonra tasavvufa yöneldi ve girdi. Tasavvuf ilminde üstadı Sadeddin-i Konevî halifelerinden Abdürrezzak Kâşânî'dir. Bu zattan hilâfet aldıktan sonra Kayseri'ye döndü. Bu sırada İznik'i fetheden Orhan Gazi tarafından İznik'te yaptırılan ilk medresenin müderrisliğine tayin edildi. Böylece resmen görevlendirilen ilk Osmanlı müderrisi oldu. Burada ilimle meşgul iken öldü. Kabri Çandarlı Gazi Hayreddin Paşa Camii'nin karşısında Çınardibi denilen yerdedir. Dini ilimler, fen ilimleri ve tasavvuf alanında yazdığı çok sayıda eserleri ve yetiştirdiği talebeleri sebebiyle bazı çevrelerce "müceddid" (yeniden güçlendiren) kabul edildi. Tasavvufta vahdet-i vücûd anlayışını ve İbn-i Arabî'nin fikirlerini benimsedi.

ESERLERİ:

Şerhu Fusûsi'l-Hikem, *Şerh-i Hadîs-i Erbaîn*, *Keşfü'l-Vücûhi'l-İzz li Meâni'd-Dürr*, *Merâtibü't-Tevhîd*, *Tahkîku Mâi'l-Hayât* (Çev. M. Bayrakdar, 1988), *Nihâyetü'l-Beyân*, *Şerh-i Kasîde-i Şeyh-i Ekber*, *Şerh-i Arûz-ı Endülüsî*, *Şerhu Menâzili's-Sâirîn*, *Risâle fî Beyâni Ahvâli'l-Hızr*, *Şerh-i Kasîde-i Hamriyye*.

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972), Mehmet Bayrakdar / Kayserili Dâvud (1988).

DAVUDOĞLU, Ahmed (Şumnulu)

İslâm bilgini (D. 1912, Şumnu / Bulgaristan - Ö. 7 Nisan 1983, İstanbul). İlköğrenimini doğduğu köy olan Kalaycı'da, ortaöğrenimini Ekizce'de, medrese öğrenimini Şumnu'da yaptı. İhtisas için Mısır'a gönderildi (1936). Ezher'deki öğreniminden sonra bir süre okuduğu Nüvvab Medresesine hoca olarak atandı. Bulgaristan'da Rus işgali ve komünist yönetimin işbaşına gelmesinden kısa bir süre sonra tutuklanarak toplama kampına gönderildi (1944). Baraj inşaatında amele olarak çalıştırıldıktan sonra, hastalanması üzerine serbest bırakıldı. Varna'daki Türk Konsolosluğuna iltica talebiyle başvurdu. Çeşitli güçlüklerden ve aradan yıllar geçtikten sonra iltica isteği kabul edilerek Türkiye'ye göç etti (1949).

Türkiye'ye geldiğinde önce Yedikule Küçükefendi Camii'ne imam hatip olarak atandı. Gezici vaizlik ve üç yıl Bursa Orhangazi müftülüğü görevinde bilindiktan sonra İstanbul Fatih Camii Kütüphanesi memurluğuna nakledildi. Bir süre de İmam Hatip Lisesinde öğretmenlik yaptıktan sonra, İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsünün açılması üzerine, buraya öğretim üyesi ve müdür yardımcısı olarak tayin edildi (1959). Enstitüde müdürlük görevini yürüten Davudoğlu, Diyanet İşleri Başkanlığının Konya'da düzenlediği müftüler seminerinde laikliğe aykırı konuşma yaptığı iddiasıyla bir yıl hapse, dört ay sürgün cezasına mahkûm edildi. Ahmed Davudoğlu, İslâmî ilimler alanında son dönemlerin önde gelen âlimleri arasında yer almaktaydı.

ESERLERİ:

ANI: *Ölüm Daha Güzeldi.*

DÜŞÜNCE: *Din Tahripçileri.*

MEAL: *Kur'an-ı Kerim ve İzahlı Meali* (1993).

ÇEVİRİ: *Bülûgul Meram Tercümesi*, *Selamet Yolları* (4 cilt), *Sahih-i Müslim Tercüme ve Şerhi* (12 cilt), *Tibyan Tefsiri Tercümesi*, *Mevkufat Tercümesi.*

Ahmet Davutoğlu (Konyalı)

DAVUTOĞLU, Ahmet (Konyalı)

Uluslararası ilişkiler uzmanı. 1959, Taşkent / Konya doğumlu. İstanbul Erkek Lisesi, Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi ve Siyaset Bilimi Bölümü mezunu. Aynı üniversitenin Kamu Yönetimi Bölümünde yüksek lisans, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümünde doktorasını tamamladı.

1990-95 yılları arasında yurtdışında görev yaptıktan sonra 1996-99 yılları arasında Marmara Üniversitesinde çalıştı. 1993'te doçent, 1999'da profesör oldu. Beykent Üniversitesinde Uluslararası İlişkiler Bölümü başkanlığını yürüttü. 2002 sonrasında kurulan hükümette dış politika danışmanı olarak görev aldı. Büyükelçi unvanına hak kazandı. Birçok toplantı ve etkinlikte konuşmacı olarak yer aldı. Alanıyla ilgili olarak birçok ulusal televizyon kanalında programlara katıldı.

Makalelerini yurtiçinde ve yurtdışında birçok gazete ve dergide yayımladı. Bir dönem *Yeni Şafak* gazetesinde köşe yazarlığı yaptı. *İlim ve Sanat*, *İzlenim*, *Divan* gibi dergiler makalelerini yayımladığı dergilerdendir. Dış politika, siyaset bilimi, kültür gibi konularda derleme birçok kitapta makalesi yer aldı. Türk dış politikası ve uluslararası sorunlarını derinlemesine analizini yaptığı, son yılların en önemli çalışmalarından biri olan *Stratejik Derinlik* adlı eseriyle, Türkiye Yazarlar Birliğinin 2001 yılı Fikir Ödülünü aldı. Bilim ve Sanat Vakfının etkinliklerinde birçok bilimsel ve akademik çalışmaya öncü oldu.

ESERLERİ:

Alternative Paradigms (Lanham:

University Press Of America, 1994), *Türkiye'de Sivil Toplum Arayışları - İdris Küçükömer Anısına* (2000), *Civilizational Transformation and the Muslim World, Stratejik Derinlik* (2001), *Türkiye'nin Uluslararası Konumu* (2002), *Küresel Bunalım* (2002).

HAKKINDA: Türkiye'de Sivil Toplum Arayışları - İdris Küçükömer Anısına (Kitap Rehberi, Aralık 2001), Bilim ve Sanat Vakfı 2002 Bahar Programı (2002), Virgül (sayı: 53, Temmuz-Ağustos 2002).

Nesteren Davutoğlu

DAVUTOĞLU, Nesteren

Reklamcı. Ankara Koleji ve AİTA Gazeteciliк ve Halkla İlişkiler mezunu. TRT Ankara Televizyonunda Foto Film Bölümünde çalıştı (1974-82). 1981'de Ajans Ada Müşteri İlişkileri Bölümünde reklamcılığa başladı. 1986'da bu bölümün başkanı oldu. 1992'de buradan ayrılarak Bank Ekspres ve sonra da Finansbank'ta toplam kalite ve tanıtımından sorumlu genel müdür yardımcılığı görevlerini yürüttü. Yirmi yılı aşkın süredir yüzden fazla markanın sorumluluğunu taşımış olan Davutoğlu, 1999'da asbaşkan seçildiği Reklamcılar Derneğinde 2002'den sonra başkan olarak görev yaptı. *Ada'da Zaman* (2002) anı kitabıdır.

HAKKINDA: Nesteren Davutoğlu / Ada'da Zaman (2002).

DAVUTOĞLU, Şevket

Şair, yazar (D. 1927, Davut köyü / Daday / Kastamonu – Ö. 1997). İlkokulu Daday'da, ortaokulu ve liseyi Kastamonu Lisesinde okudu. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesinde bir süre öğrenim gördü ayrıldı. GEE Resim-İş Bölümünü bitirdi (1958). Kastamonu ve İstanbul'da öğretmenlik ve idari görevlerde bulunduktan sonra emekliye ayrıldı (1978).

ESERLERİ:

ŞİİR: *Daday Destanı.*

ROMAN: *Gönül Bahçesi.*

ANI: *Göksulu* (4 cilt).

HAKKINDA: Halil Serdar Bıyıklı / Daday: Kültür Sanat Turizm (2000), Nail Tan - Özdemir Tan / Gurur Kaynağımız Kastamonululer IV (2005).

DAYANÇ, Muharrem

Yeni Türk edebiyatı araştırmacısı. 1967, Karaçam köyü / Geyve / Sakarya doğumlu. İlkokul, ortaokul ve liseyi Adapazarı'nda tamamladıktan sonra, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi. Daha sonra aynı üniversitede yüksek lisans ve doktorasını tamamladı. Yüksek lisans tezi: "*Halil Nihat Boztepe Hayatı ve Eserleri*" (1993), doktora tezi: "*Sırat-ı Müstakim Dergisinde Edebî ve Sosyal Kavramlar*" (1997). 1997 yılından itibaren Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak görev yaptı.

Öykü, şiir ve kitap tanıtma yazıları 1998 yılından itibaren *Türk Dünyası Araştırmaları, Ay Işığı, Türk Dili, Tohum, Hece-Öykü, Alperen, Eskişehir Sanat, Kültür Dünyası, Alternatif* vd. dergilerde yayımlandı. Çeşitli şehirlerde alanıyla ilgili sempozyumlara bildiriler sundu, konferanslar verdi. 1996 yılında Çevre Bakanlığının düzenlemiş olduğu slogan yarışmasında "En Kolay Temizlik Kirletmemektir" sloganıyla Türkiye ikincisi oldu. *Denemeyi Denemek* (2004) adlı bir deneme kitabı vardır.

DAYE, Tufan Hikmet

Şair (D. 1943, Yozgat - Ö. 1982, Ankara). Adana Lisesinde başladığı lise öğrenimini Zonguldak Mehmet Çelikel Lisesinde tamamladı. Trafik polisi olarak Zonguldak, Rize Pazar, Erzurum ve Ankara'da görev yaptı. Adana ve Zonguldak'ta yayımlanan birçok yerel gazetede şiirleri yayımlandı. Zonguldak'ta iken yazdığı *Saçı Meçli Yarim* adlı şiiri, yerel bir sanatçı tarafından bestelenerek plak haline getirildi.

ESERLERİ (Şiir):

Yapraklar Dökülürken, Küçük Seranat, Nisan Yağmuru, Ömür Bitti mi, Yaşadıkça Ağladım, Seni Arıyorum, Saçı Meçli Yarim, Yiğitler de Ağlarmış, Gönüldekiler, O Gelişin Var Ya, Saçı Meçli Yarim Susuz, Cahit Külebi - Can Yücel - Turgut Uyar - Metin Eloğlu ile El Ele.

HAKKINDA: Zonguldaklı Yazarlar Zonguldak'ı Yazanlar (1998).

DAYIOĞLU, Gülten

Yazar. 15 Mayıs 1935, Emet / Kütahya doğumlu. İstanbul Kız Lisesini (1956) ve dışardan sınavlara girerek Çapa Öğretmen Okulunu (1962) bitirdi. Bir süre devam ettiği İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini yarıda bıraktı. İstanbul'daki ilkokullarda on beş yıl öğretmenlik yaptı. 1977'de istifa ederek öğretmenlikten ayrıldı ve tüm zamanını yazı çalışmalarına ayırdı. Birçok kitabı yurtdışında yayımlandı, bazı kitapları Türkçeye uyarladı. Yurtiçinde ve yurtdışında eğitim, çocuk edebiyatı konulu çok sayıda toplantıya katılıp bildiriler sundu.

Gülten Dayıoğlu

İlk hikâyesi 1950'de *Afyonkarahisar* gazetesinde çıkmıştı. *Kadın* dergisi, *Cumhuriyet* (1965-67) ve *Milliyet* (1967) gazeteleri ile çeşitli dergilerde eğitim ağırlıklı yazıları yayımlandı. *Dönel* adlı ilk kitabı ile 1964-65 Yunus Nadi Öykü Ödülünde ikincilik kazandı. *Leylek Karda Kaldı* ile 1974-75 Arkın Çocuk Edebiyatı Masal Ödülünü, *Gül Gelin* ile 1987 Türkiye Aile Sağlığı ve Planlaması Vakfı Öykü Ödülünü, *Kafdağı'nın Ardına Yolculuk* ile 1987 Kültür ve Turizm Bakanlığı Çocuk Edebiyatı Ödülünü, *Parbat Dağı'nın Esrarı* ile 1989 İzmir Büyük Şehir Belediyesi Çocuk Ödülünü, ayrıca 1990'da Altın Kitap Ödülünü, 1991'de Çocuk Vakfı Çocuk Edebiyatı Ödülünü, 1995'te Kütahya Gazeteciler Cemiyeti Onur üyeliği, aynı yıl Kültür Bakanlığı Eflatun Cem Güney Çocuk Kitapları Ödülünü (ressam Nazan Erkmen ile) aldı. 13 Kasım 1995'te, doğum yeri olan Emet ilçesindeki bir caddeye Gülten Dayıoğlu adı verildi. Kemal Ataş, Ankara Üniversitesinde, Dayıoğlu'nun çocuk kitapları üzerine bir doktora tezi hazırladı. Türkiye Yazarlar Sendikası, Edebiyatçılar Derneği, Pen Kulüp, Çocuk Yayınları Derneği üyesidir.

"İlk gözünüze çarpan, yazarın kitaplarını okurdaki beklenti değişimini kollayarak yazıyor oluşudur. İlkgençlik romanlarından (Yeşil Kiraz, Sekizinci Renk), bilimkurguya (Gökyüzündeki Mor Bulutlar, Mo'nun Gizemi, Ganga) ve son olarak yine beklentilere uygun bir adlandırmayla 'fantastik' türüne soktuğu bu son romanına kadar çabası aynıdır. Bu nedenle de, üretken ve yaptığı işe saygılı bir yazar olarak bu çabasının karşılığını çok okunarak alıyor olması şaşırtıcı değildir. Yoksa, Dayıoğlu'nun ilkgençlik kitaplarındaki 'gençlik', yine genç okurlara yazan İpek Ongun'un kitaplarındaki gençlik gibi, biraz daha köy kökenlisi olsa da, 'kurmaca' bir gençliktir." (Fatih Erdoğan)

GÜLTEN DAYIOĞLU

JAPON HALKI

Japon halkının özelliklerini şöyle özetleyebiliriz: Çalışır, uyur, okur...

Gerçekten Japonlar, dünyanın en çalışkan insanları. Her gün sabah dokuzdan, akşam beşe kadar iş yerlerinde üstlendikleri işleri yapıyorlar. Beşten sonra fazla ücret karşılığında, başka işlerde çalışıyorlar. Çoğu zaman akşam dokuza, onu kadar da bu ek işi yürütüyorlar. Sonra yorgun argın evlerine dönüyorlar. Evler, iş merkezlerine çok uzak. Hemen her Japon'un günde üç saati yollarda geçiyor. Bu süre içinde ya uyuyor ya da kitap okuyorlar.

Babalar, evlerinde beş altı saat kalabiliyor. Çocuklar, babalarını ancak Pazar günleri görebiliyor. Çünkü babalar eve döndüklerinde onlar yatmış, sabah evden ayrıldıklarında ise henüz uyanmamış oluyorlar.

Babalar böyle çalışıyor da analar, çocuklar boş mu oturuyor? Ne gezer. Onlar da hiç boş durmuyorlar.

Japonlar çok da kibirli. Kendilerini çok beğeniyorlar. Onlara göre yeryüzünde bir Japon olanlar var, bir de Japon olmayanlar...

Burada insanlar birbirine çok saygılı. Sorumluluk duygusu çok gelişmiş. Bir iş yerinin müdürü, orada çalışanların tüm sorumluluğunu üstleniyor. Orada çalışanların yapacağı hata, kendisinin sayılıyor. Bir fabrikada bazı işçiler kural dışı işler yaparsa, onlardan sorumlu olan ustabaşı, bu ayıp yüzünden harakiri yapıyor.

Turist taşıyan bir taksi kaza yapıyor, üç turist ölüyor. Sürücü, mahkemenin vereceği cezayı beklemeden harakiri yaparak kendini cezalandırıyor.

Sağlıklarına çok düşkünler. Dengeli beslenmeye özen gösteriyorlar. Yediden yetmişe herkes jimnastik yapıyor. Öğle tatillerinde birçok iş adamı sokaklarda koşuya çıkıyor. Kadınlar, çocuklar, yaşlılar herkes benimsemiş sporu. Herkes günde en az bir saatini jimnastiğe ayırıyor. Sokaklarda yüzü beyaz maskeli insanlara rastlanıyor. Bunlar ya kendi hastalıklarının başka insanlara geçmemesi için ya da başkalarından hastalık kapmamak için takıyorlar bu maskeleri.

Temizlik çok önemli Japonya'da. Evler, iş yerleri, taşıtlar, sokaklar, parklar tertemiz. Evler bir yana, bazı lokanta ve dükkanlara bile ayakkabı ile gitmek yasak. Bizde eskiden olduğu gibi her mahallede bir halk hamamı var. İnsanlar da tertemiz. Kirli, yırtık giysilerle gezen tek bir Japon göremezsiniz.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Dôl* (1970), *Geride Kalanlar* (1975), *Geriye Dönenler* (öykü-röportaj, 1986), *Yada'nın Gücü* (2005).

ROMAN: *Kıyamet Çiçekleri* (2001).

ÇEZİ (Çocuklar ve gençler için): *Kaybolan'ın Ardına Yolculuk* (1987), *Okyanus Ötesine Yolculuk* (1990), *Efsaneler Ülkesi Çin'e Yolculuk* (1990), *Bambaşka Bir Dünya Amerika'ya Yolculuk* (1990), *Kangurular Ülkesi Yeni Zelanda'ya Yolculuk* (1991), *Doğal Güzellikler Kenya'ya Yolculuk* (1992), *Mavi'ye Yolculuk* (1994), *Güney Pasifik Adalarına Yolculuk* (2002).

ÇOCUK KİTAPLARI: *Fadiş* (1971), *Annemin Serçeleri* (1974), *Yurdumu Özledim* (1977), *Ben Büyüyünce* (1979), *Dünya Çocukların Olsa* (1981), *Akıllı Bebek* (1982), *Işın Çağı Çocukları* (1984), *Parbat Dağının Esrarı* (1989), *Ölümsüz Ece* (1990), *Midos Kardeşimin Gözleri* (1991), *Tuna'dan Esen Kuş* (1992), *Gökyüzündeki Mor Bulutlar* (1993), *Yeşil Kiraz* (2 kitap, 1993-1995), *Dokuz-Oniki Yaş Kesimi İçin Öykü Kitapları* (12 kitap, 1984), *On Dokuz Yaş Kesimi İçin Öykü Kitapları Ece'de Yüce* (20 kitaptan oluşan çocuk dizisi, 1988), *Alacakaranlık Kardeşler* (2003).

HAKKINDA: Ömer Nida / Kadın Romancılarımız - Başlangıçtan Günümüze Kadar Dünya Edebiyatında İsimler Sözlüğü (18. Yüzyıl, 1991), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. Yüzyıl, 1991), Bakrun Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Bibliyografisi (2001), Mehmet Nuri Yardım Konuşuyor (2000; Çocuk Edebiyatçımız Yıldızı Gülten Dayıoğlu: Çocuk Ve Iya Kitaplarının Altında, s. 139-146) - Yazar Olacak Çocuklar (2004), Medine Sivri / Gülten Dayıoğlu'ndan Bir Gençlik Kitabı Daha - Kıyamet Çiçekleri (Cumhuriyet Kitap, 1.8.2002), Nur İçözü / Kalemin Ucundaki Yolculuk (Radikal Kitap, 13.12.2002).

DEDE, Abdullah

Şair. 1950, Kovanlı köyü / Perşembe / Ordu doğumlu. İlkokulu köyünde bitirdi. Parasız yatılı olarak okuduğu Akpınar İlköğretmen Okulundan 1969'da mezun oldu. Hakkari'de ve Ordu'da öğretmenlik yaptı. Samsun Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümünü bitirdi. 24 Kasım Öğretmenler Günü dolayısıyla açılan yarışmalarda iki kez kompozisyon, bir kez de şiir dalında birincilik ödülü aldı. *Yaşamak Bir Parça İnsan Gibi* (1990) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: TDOE-TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DEDE, Abdurrahim

Yazar. 1954, İskeçe / Yunanistan doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini doğduğu yerde tamamladıktan sonra ailesiyle birlikte Türkiye'ye göç etti. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirmesinin ardından T.C. vatandaşlığına geçti. Yazı ve şiirleri Batı Trakya'daki çeşitli gazete ve dergilerde yayımlandı.

ESERLERİ:

HALKBİLİMİ: *Batı Trakya Türk Folkloru* (1978), *Batı Trakya Manileri* (1989).

TARİH: *Tarih ve Memleketim* (1989), *Rodoplarda Alp Erenler*.

HAKKINDA: Feyyaz Sağlam / Batı Trakya-Yunanistan'da Çağdaş Türk Edebiyatı Antolojisi (1990), TDOE-TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DEDE CÖNGİ

Biyografi yazarı (D. ?, Uluköy / Sonusa / Amasya - Ö. 1567). Asıl adı Kemâleddin İbrahim bin Bahşi'dir. Kara Dede diye de tanınır. Memleketinde deri işleri yaparken okula başladı, kısa zamanda kendini yetiştirerek müderris oldu. Kefe'de yedi yıl müftülük yaptı. Daha sonra Bursa'ya yerleşti ve orada öldü, Set Başı'nda Büyük Kilise sokağı karşısındaki Hoca Muhammed Karamanı mescidinin bahçesine gömüldü. *"Gülşen-i cennât ona me'vâ ola"* mısrası ile ölümüne tarih düşürüldü. Yazılarını cönk biçimindeki defterlere yazdığı için Cöngi olarak anılmaktadır.

ESERLERİ:

BİYOGRAFİ: *Tabakâtü'n-Nuhât* (Nahiv ve edebiyat bilginlerinin yaşamöyküleri).

ŞİİR: *Manzume* (Fıkıhtan Vehbaniye tarzındadır).

DİĞER: *Haşiye alâ Tefsir-i Kadı, Haşiye alâ Sadrü'ş-şerîa, Haşiye alâ Mevâkıf, İzzî Şerhi Sadeddin Haşiyesi* (Sarf, nahiv, sözlük vb.den sözeden bu eser *Dede Cöngi* diye bilinir), *Menâkıb-ı Evliya, Masârif-i Beytü'l-Mâl, Lüccetü'l-Fevâid, Siyâsetnâme* (Arapçadan, yay. haz. Şeyhülislâm Meşrepzade Mehmed Ârif, 1859).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi 2 (1977), TDOE-TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DEDE EFENDİ

Şair ve bestekâr (D. 9 Ocak 1778, Şehzadebaşı / İstanbul – Ö. 29 Kasım

Dede Efendi

1846, Mina / Mekke). Tam adı Hammâmîzade İsmail Dede Efendi. Babası geçimini hamam işletmeciliği ile sağladığı için Hammâmîzade adıyla tanındı. Günümüzde Dede Efendi diye anılmaktadır. Ali Paşa Camii bitişiğinde bulunan okulda ilköğrenimini tamamladı. Bu okulda sesinin güzelliği ve musikiye olan yeteneği sebebiyle ilâhicibaşı oldu. İlkokuldan sonra yedi yıl müzikle uğraşan ve evinde meraklılara ders veren Anadolu Kesedarı Uncuzade Mehmed Efendi'nin derslerine devam etti. Aynı zamanda öğretmeninin yardımıyla girdiği Baş Defterdarlık Baş Muhasebe Kaleminde kâtip muavini olarak çalıştı. Yenikapı Mevlevihanesinde Şeyh Ali Nutki Dede'den ders aldı. Şeyhin kardeşi Abdülbâki Nâsır Dede'den yararlandı. Bazı kaynaklar ney üflemeyi ondan öğrendiğini bildirmektedir. 1798'de Muhasebe Kalemindeki görevinden ayrılarak tekkede çileye girdi. 1799 yılında da çilesini tamamlayarak dede oldu. Çilesi sırasında *"Zülfündedir benim baht-ı siyâhım"* mısrası ile başlayan buselik şarkısını besteledi ve bu eser hemen yayılarak ona ilk şöhretini sağladı. Kendisi de besteci olan Sultan III. Selim (1761-1808) İsmail Dede'yi huzuruna çağırttı ve ona ihsanlarda bulundu.

Çilesini tamamladıktan sonra Yenikapı Dergâhında hücre sahibi oldu ve hücresinde musiki meşkine başladı. Besteleriyle pek çok kez padişahın takdirini kazandı. 1802'de saraydan bir hanımla evlendi. II. Mahmud zamanında musâhib-i şehriyârî payesini aldı. Bir müddet sonra da, sarayın yüksek görevlerinden biri olan müezzin başılığa getirildi. II. Mahmud'un 1839'a kadar olan otuz bir yıllık saltanatı boyunca, devrinin en gözde bestekârı oldu. II. Mahmud öldükten sonra I. Abdülmecid de (1823-1861), sevdiği saydığı İsmail Dede Efendi'yi sarayda himaye etti. İsmail Dede 1846 yılında hacca gitmek üzere yola çıktı. Hicaz'da hacı olduktan sonra koleraya tutuldu ve vefat etti.

On dokuzuncu yüzyılın en büyük bestekârı İsmail Dede, büyük bir nâ'thân ve saray fasıllarında emsalsiz bir hanende olarak tanındı. III. Selim ve II. Mahmud'un himayelcri ile güzel eserler veren Dede, bazı escrlerini de onlara ithaf etti. İsmail Dede Efendi, padişahlar tarafından her dönemde sayıldı ve sevildi. II. Mahmud, Yenikapı'da mukabelede bulunduğu bir gün, mukabeleden sonra dergâhın şeyhi ve İsmail Dede Efendi ile görüşcrek, İsmail Dede'ye, Ferahfeza makamını çok sevdiğini ve bu makamda bir ayin bestelemesini rica etti. Bu istek üzerine ünlü Ferahfeza ayinini besteledi. Pek çok öğrenciye musiki öğretti ve beş yüzden fazla eser besteledi. Onun kendisinden sonraki bestekârlara tesiri yakın devirlere kadar sürdü. Bestelediği yedi Mevlevi ayininin ilk altısı Yenikapı, yedincisi Ferahfeza ise Beşiktaş Mevlevihanelerinde ilk defa okundu. İsmail Dede, Türkçe ve Farsça şiirler kaleme aldı. Hece vezniyle yazdığı sade şiirleri de vardır. Bestekârlığı ve musikişinaslığı, şairliğinden öndcdir. Aynı zamanda iyi bir hattattır. *Âyin Mecmu'ası* adlı eserinin otograf nüshası Baki Baykara Arşivindedir. İki yüz yetmişten fazla escri, aslına uygun bir biçimde günümüze ulaşmıştır.

HAKKINDA: M. Fatih Salgar / Ölümünün Yüz Ellinci Yılında Dede Efendi (1995), M. Fatih Salgar / Dede Efendi Besteleri (1996), Cemâl Kurnaz / Klâsik Türk Musikisi Bestekârlarında Hece Vezniyle Şiir Yazma Eğilimi, Türküden Gazele, Halk ve Divan Şiirinin Müşterekleri Üzerine Bir Deneme (1997, s. 291-298), TDE Ansiklopedisi (c. 5, 1982), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

DEDE EFENDİ (Erzurumlu)

Biyografi yazarı (D. ?, Erzurum - Ö. 1735, Bursa). Asıl adı Seyyid Mehmed Ebu'l-Mekârim'dir. Babası Şeyh Mustafa, dedesi Habib el-Erzurumî'dir. Çeşitli görevlerde bulunduktan sonra Reisü'l müderrisin, Darü'l-Hadis müderrisi ve İstanbul kadısı oldu. Bir süre Bursa'da yaşayıp orada öldüğü için Bursavî diye tanındı. Arapça, Farsça ve Türkçe şiirler yazdı. Kur'an'dan çıkarılmış Hz. Muhammed hakkındaki âyetlere dayanarak 1685'te yazdığı övgü eseri ünlüdür. Bursa Hisar'daki Sad Fakih mahallesinde yaptırdığı Dârü'l-Kurrâ bahçesine gömüldü.

ESERLERİ:

El-Midhatü'l-Kübrâ mine'l-Kadim fi Hakkı Seyyidinâ Muhammedini'l-Mustafâ (Hz. Muhammed hakkındaki âyetlere dayanarak yazıldı, 1685), *El-Vestletü'l Uzmâ fi Şemâili'l-Mustafâ Hayri'l-Verâ* (Bulak, 1884), *An-Nüshatü'l-Kübrâ fi Velâdeti Hayri'l-Verâ* (Hz. Muhammed'in doğumu hakkındaki eser sonradan, *Kitabü'ş-Şemâil fi Hakkı Hayri'l-Evâhiri ve'l-Evâil* adıyla Arapçaya çevrildi) *Ah-kâm-ı Müfide.*

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi 2 (1977), TDOE-TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DEDE, Hüseyin Avni

Şair. 5 Kasım 1953 (nüfusta 15 Nisan 1954), İstanbul doğumlu. Âşık Denviade ve Gökay Can imzalarını da kullandı. İlk ve ortaokulu İstanbul'da bitirdi, liseyi yarıda bıraktı. Amatör kulüplerde basketbol oynadı, sinema filmlerinde rol aldı. 1979'dan itibaren İstanbul'da serbest ticaretle uğraştı. Şiirleri 1969'dan itibaren çeşitli dergilerde yayımlandı. Ayrıca bir şiir kaseti vardır (1993).

"Hüseyin Avni Dede, yığılmış ka-

Hüseyin Avni Dede

ranlığın önünde, aydınlığın en eski türküsünü söylüyor; direnee ve yüreğe kalmıştır işimiz." (Ceyhun Atuf Kansu)

"Hüseyin Avni Dede'de lirik bir söyleyiş var. İmgelem çok az iş görüyor. Yaşamın zorluğu, imgeleme yapacak iş bırakmıyor, fırtınanın yerden kaldırdığı taşlar, ağaçlardan kırdığı dallar gibi şairin yüzüne çarpıyor. Gözlemler, mermiler gibi atılıyor, lirizm alabildiğine yaşamla elele dipdiri. Şair, daha çok gözlemlerini şiir diline geçirip sağnak gibi daha sık, güçlü taneler olarak dizeliyor." (Hasan İzzettin Dinamo)

"Hüseyin Avni Dede'nin şiirlerinde kişi Sahaflar Çarşısı'nın çınarı altında onun tarihi para alım satım işi ile ilgili çabasını, bohem yaşamının dobraca yansıyan çarpıcı görüntülerini, kolaylıkla sezinleyebilir." (Richard mcKane)

ESERLERİ (Şiir):

Şairler Üzülmesin (1973), *Acıya Kurşun Geçmez* (1976), *Ben Ölmeden Önce* (1977), *Yağma Yok* (1978), *Tek Şekerli Çınaraltı* (1983), *Keman Çalan Ölüler* (1985), *Bizans Tabut Çivileri* (1988).

HAKKINDA: S. Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), TBE Ansiklopedisi (2001).

HÜSEYİN AVNİ DEDE

ACIYA KURŞUN GEÇMEZ

ayaklarımın uçlarına mayın serpilmiş bir gündü
yani hapishaneden kaçtığım bir gündü
zihni'nin verdiği kağıda şiir yazıyordum
kuşlar tren yolundan su içiyordu
ben bu şiiri yazarken
önümden tren üstüne tren geçiyordu

bir ayağım tank olmuştu bir ayağım papatya
uzaklardan özgürlük diye bir şey koktu
göztepeden ilk trene binecektim
binecektim ama param yoktu

çaresizdim umutsuzdum
karnım gene ekmekle doymuştu
duvar kenarına bırakılmış kuru bir ekmekle
düşünüyordum
düşündüğüm zaman ölüm kol geziyordu
açlık kol geziyordu
parasızlık kol geziyordu
üstüme çöküyordu gecelerin sisi
kimi şarkılar söyleyerek geçiyordu yanımdan
küfürler ederek kimisi

DEDE KORKUD

Ozan. Dede Korkud Hikâyeleri adlı ünlü esere adını vermiştir. Hayatı hakkında çeşitli kaynaklarda değişik söylentiler vardır. Korkut Ata, Dedem Korkut, Dede Sultan olarak da bilinmektedir. Babasının adı Kara Hoca'dır. *Saltuknâme*'ye göre İshak Peygamber soyundandır. Reşîdüddin'in *Cami'ü't Tevarihi*'nde Oğuzların Bayat boyundan, Ebul Gazi Bahadır Han'ın *Şecere-i Terâkime*'sinde ise Kayı boyundan olduğu söylenmektedir.

Cami'ü't -Tevarih'e göre Dede Korkut Oğuz hükümdarlarının onuncusu olan Kayı İnal Han'a danışmanlık yaptı. Oğuzların on dördüncü hükümdarı Kanlı Yavgu'ya da ömrü boyunca müşavirlik etti. Bazı rivayetlere göre Dede Korkut, Oğuz hanlarından Bayındır Han tarafından Kazan Han ve Dirdan Bey'le birlikte Kâbe'ye Hz. Muhammed'e elçi olarak gönderildi. Orada Müslümanlığı kabul etti. Selman-ı Farisi ile dönerek Oğuzlara şeyh oldu, İslâm'ı öğretti. Bu sebeple Dede Korkut'a Müslüman Oğuzların öncüsü olarak bakılmaktadır. Ünü Orta Asya'dan Anadolu'ya kadar yayılan Dede Korkut'un tarihsel bir kişilik olduğu, hayatının zamanla menkıbeleştiği anlaşılmaktadır.

Dede Korkud

Menkıbelerde Dede Korkut'un, Oğuzların bütün dertleriyle ilgilendiği, anlaşmazlıkları önlediği, her işte ona danışıldığı, öğüt verdiği, ad koyduğu, dua ettiği, deyiş söylediği anlatılmaktadır. Korkut Ata'nın ölümüyle ilgili Kazaklar arasında yaygın olan menkıbeye göre ise, Dede Korkut'a rüyasında gördüğü aklar giymiş bazı yaratıklar kırk yıl yaşayacağını haber verince ölümsüzlük istemeye karar vermiş. Karşılık beklemeden hastalara yaptığı yardımlar Allah katında makbule geçmiş ve bir gün rüyasında "ölümü kendin istemedikçe ölmeyeceksin" denmiştir. Onun ölümü hakkında oldukça zengin başka rivayetler de vardır. Mezarının yeri kesin olarak bilinmemektedir. Yunus Emre gibi Dede Korkut'un da birçok yerde mezarına rastlanmaktadır.

Oğuzların destanî hayatının anlatıldığı *Dede Korkut Kitabı*, destanî halk hikâyelerinin en güzel örneğidir. Asıl adı *"Kitab-ı Dede Korkut alâ Lisân-ı Tâife-i Oğuzân"*dır. Dede Korkut hikâyelerinin 15. yüzyılın ikinci yarısında, Kars ve Erzurum dolaylarında hikâye anlatma ustalığı bulunan bir hikâyeci-ozan tarafından yazıya geçirildiği tahmin edilmektedir. On iki hikâyeden oluşan *Dede Korkut Kitabı*'nın başında Dede Korkut'un efsanevî kişiliğini tanıtan bir önsöz bulunmaktadır. Kitaptaki hikâyelerden *Tepegöz* ve *Deli Dumrul*'da tabiatüstü varlıklara karşı verilen savaş anlatılmaktadır. *Bamsı Beyrek ve Kanturalı Oğlu Boğaç* ve *İç Oğuz-Taş Oğuz* adlı hikâyelerde geçen savaşlar, diğer altı hikâyede ise kâfirlerle yapılan cenkler anlatılmaktadır. Hikâyelerdeki olayların Kuzey-Doğu Anadolu'dan Azerbaycan ve Kafkasya'ya uzanan geniş bir bölgede geçtiği, Oğuz beylerinin savaştığı komşularının da Gürcüler ve Trabzon Rumları olduğu sanılmaktadır.

Türk halk edebiyatının en güzel örneklerinden biri olan Dede Korkut Hikâyeleri, eski bir destandan kopmuş izlenimi veren hikâye-destan arası bir üslûptadır. Hikâyeler yarı nesir yarı manzum parçalardan oluşmaktadır. Eserin dili Azerî lehçesinin özelliklerini göstermekle birlikte, başta Kıpçak lehçesi olmak üzere Türk boylarının dillerinden ve Moğolca'dan geçmiş bazı kelimeler de mevcuttur. Dede Korkut kitabında Türkler'in kaynağı Hunlar'a kadar dayanan devlet teşkilatının izleri bulunmaktadır. Eserde Oğuzlarda ve genel olarak Türkmenler'de sıkı sıkıya riayet edilen teşrifat kurallarının yürürlükte olduğu görülmektedir. Dede Korkut Hikâyeleri'nde en büyük yeri savaşlar tutmaktadır. Bu hikâyelerde kadına da büyük değer verilmektedir. Toplumda en yüksek mevki kadına aittir. Bütün Oğuz beyleri tek eşlidir. Doğan çocuğa ad verilmesi büyük önem taşımaktadır.

Dede Korkut Kitabı'nda açıktan açığa öğüt veren parçalar azdır. Çok dinamik bir örgüyle anlatılan olayların en belirgin vasfı hareketlilik ve gerilimdir. Hikâyeler sağlam yapılı ve az kusurludur. Hikâyelerin dili ahenklidir.

Kemal Tahir'in *Devlet Ana*'da, Tarık Buğra'nın ise *Osmancık*'ta Dede Korkut'un bu üslubundan etkilendiği söylenmektedir. Onlar, bu hikâyelerde yer alan pek çok kahramanı adlarıyla romanlarına taşımışlardır. Aynı etki, Mustafa Kutlu'nun benzer kahramanların hikâyelerini birbirinin devamı gibi anlattığı *Yokuşa Akan Sular* isimli kitabında da görülmektedir.

Dede Korkut Kitabı'nın ilk bilinen yazması Dresten Krallık Kütüphanesinde 1815'te bulunan nüshadır. Dresden yazması, önce 1916'da Kilisli Rıfat Bilge, 1938'de de Orhan Şaik Gökyay tarafından yayımlandı. İkinci nüshası 1950'de Vatikan Kütüphanesinde bulunan ve sadece altı hikâyeden oluşan eksik yazma nüshasıdır.

DEDE KORKUT

KAM BÜRE OĞLU BAMSI BEYREK

Hânım hey!

Kam Gan oğlu Han Bayındır yerinden kalkmıştı, kara yerin üstüne ak büyük evini diktirmişti, alaca gölgeliği gökyüzüne yükseltmişti, bir yerde ipek halı döşenmişti.

İç Oğuz, Dış Oğuz beyleri, Bayındır Han'ın sohbetine toplanmıştı. Bay Büre Bey de Bayındır Han'ın sohbetine gelmişti. Bayındır Han'ın karşısında Kara Güne oğlu Kara Budak yayına dayanıp durmuştu. Sağ yanında Kazlık Koca oğlu Bey Yiğenek durmuştu. Bay Büre Bey bunları görünce ah eyledi, başından aklı gitti. Mendilini eline aldı, böğüre böğüre ağladı. Böyle yapınca kalabalık Oğuz'un arkası, Bayındır Han'ın güveysi Salur Kazan kaba dizinin üzerine çöktü. Bay Büre'nin yüzüne baktı. Söyledi:

- Bay Büre Bey, Ne ağlayıp sızlıyorsun?

Bay Büre Bey söyledi:

- Kazan Han, nasıl ağlamayayım, nasıl sızlamayayım? Oğulda ortacım yok, kardeşte kaderim yok. Allah Teala beni hor görmüştür. Beyler, tacım taktım için ağlıyorum. Bir gün düşüp öleceğim, yerimde yurdumda kimse kalmayacak, dedi.

Kazan şöyle dedi:

- İsteğin bu mudur?

Bay Büre Bey:

- Evet, budur. Benim de oğlum olsa. Bayındır Han'ın karşısına geçse dursa, hizmet eylese, ben de haksam, sevinsem, övünsem, güvensem, dedi.

Böyle deyince güçlü Oğuz beyleri yüzlerini göğe çevirdiler, el kaldırıp dua eylediler. Allah Teala sana bir oğul versin, dediler.

O zamanlar beylerin alkışı alkış, kargışı kargışıydı; duaları kabul olunurdu.

Bay Bican Bey yerinden doğruldu:

- Beyler benim için de bir dua edin, Allah Teala bana da bir kız versin, dedi.

Güçlü Oğuz beyleri, el kaldırdılar, dua ettiler, Allah Tela sana da bir kız versin, dediler.

Bay Bican Şöyle söyledi:

- Beyler, Allah Teala bana bir kız verecek olursa, siz tanık olun, benim kızım Bay Büre Beyin oğluna beşik kertme yavuklu olsun, dedi.

Aradan birkaç zaman geçti. Allah Teala, Bay Büre Beye bir oğul, Bay Bican Beye bir kız verdi. Güçlü Oğuz beyleri bunu işittiler, neşelenip sevindiler. (...)

(*Dede Korkut Kitabı*, haz.: Mustafa Miyasoğlu)

Vatikan yazması önce 1952'de Ettore Rosi tarafından yayımlandı. Her iki nüshanın karşılıklı baskıları da yapıldı.

"Türk edebiyatı tarihinin en büyük âlimi Prof. Fuad Köprülü'nün derslerinde söylediği bir söz vardır: Bütün Türk edebiyatını terazinin bir gözüne, Dede Korkutu öbür gözüne koysanız yine Dede Korkut ağır basar.

"Dede Korkut Kitabının değerini ifade etmek için bundan daha güzel bir söz bulmak mümkün değildir. Gerçekten Dede Korkut Kitabı Türk edebiyatının en büyük abidelerinin, Türk dilinin en güzel eserlerinin başında gelir.

"Dede Korkut Kitabının bu yüksek değeri onun mahiyetinin tabii neticesidir. Dede Korkut millî bir destandır. Millî destanlar, taşıdıkları vasıflar dolayısıyla, bağlı oldukları dil ve edebiyat sahaları içinde daima müstesna bir yer işgal ederler." (Muharrem Ergin)

"Göçebelerde esas olan akıncı ve savaşçı ruh bu kitapta yeni bir amaca, İslâmlığı yaymak amacına (yani Alperenlik'e) yönelmiştir. Daha doğrusu, eski göçebe savaşları ile din savaşları tek bir şey haline gelmiştir. Yani Oğuzlar, bir uçtan gelenekli hayatlarını sürerken, bir uçtan yeni benimsedikleri dinlerini kâfirler üstüne yayarlar. Bu kitapta cengâverlik aynı mücahidlik olarak manevî bir değer kazanmaya başlar." (Ahmet Kabaklı)

"Hikâyelerden ikisini, Bamsı Beyrek (III) ve Kanturalı (VI) hikâyelerini bir yönden aşk hikâyesi olarak adlandırmak yerinde olur. Fakat bunlara da, kahramanların elde etmek istediği sevgililere ulaşıncaya kadar göze aldıkları tehlikeler, kendilerinden başkalarının başaramayacağı büyük imtihanlar hâkim rengi vermektedir. Büyük maceraların ana çizgileri arasında tarihi unsurlar da yer almaktadır. Bamsı Beyrek, tutsak olduğu Bayburt Kalesinden bir yolunu bulup kaçtıktan sonra orada bıraktığı arkadaşlarını kurtarmak için, Oğuz beyleriyle geri döner ve Bayburt Kalesini kuşatıp alırlar. Kanturalı, Trabzon tekfurunun güzel kızı Salcan Hatunu, otuz iki kâfir beyinin hakkından gelemediği üç canavarla ayrı ayrı güreşip onları öldürdükten sonra elde etmekle birlikte, hikâye kızı verdiklerine pişman olan kâfirlerle savaşıp onlara üstün gelmesiyle son erer." (Orhan Şaik Gökyay)

"Osmanlı tarihçileriyle Namık Kemal'den beri tarihten ders çıkarmaya çalışan yazarlar ve romancılar, ister istemez Dede Korkut'un anlatım tarzına başvurmuşlardır. Bu kitap bilinmediği ve okunmadığı zamanlarda bile mâşeri vicdanın sesi olarak Dede Korkut tavrı yaşamıştır bu toplumda...

"Türk filmlerinde de benzer olağanüstülükler, mübalağalı ifadeler ve coşkulu bir dil bulmak mümkündür. Beyrek gibi sevdiğine yıllarca uzak kalan, Kanturalı gibi yiğit kadın arayan, Deli Dumrul gibi olağanüstü güçlere kafa tutmaya yeltenen, Kazan Bey gibi iplerini parçalayan, Boğaç Han gibi çocuk yaşta büyük işler başaran, Banu Çiçek gibi sevdiği için yıllarca bekleyen, Selcen Hatun gibi kocası için milletiyle savaşa tutuşan, Burla Hatun gibi namusu için canını tehlikeye atan, Seğrek gibi kardeş sevgisi için kendisine dünyayı dar eden çok film ve elbet- hikâye kahramanımız vardır..." (Mustafa Miyasoğlu)

HAKKINDA: E. Schuyler / Musavver Türkistan Tarihi ve Seyahatnamesi (çev. Kolağası Ahmed Efendi, 1877), Mehmet Doğan / Dede Korkut Kitabı (TDE Ansiklopedisi, c. 2), Cevdet Kudret / Bugünkü Türkçemizde Dede Korkut Hikâyeleri (1970), Orhan Şaik Gökyay / Dede Korkutun Kitabı (1973), Firuzan Toprak / Boğaç Han (1973), Evliya Çelebi / Seyahatname (c. 2), Mihrali Seyidof / Korkut Sözünün Etimoloji Tahlili ve Ovrazının Kökü Hakkında Kayıtlar (Azerbaycan dergisi, 1979), Mustafa Miyasoğlu / Dede Korkut Kitabı (1984), Müjdat Karayerli / Dede Korkut Masalları ve Ömer Seyfettin Hikâyeleri (1985), Muharrem Ergin / Dede Korkut Kitabı (1986), Mahir Ünlü / Dede Korkut Öyküleri (1995), Yaşar Kemal / Kitab-ı Dede Korkut ve Anadolu Destan Geleneği, Louis Bazin / Dede Korkut'un Döneminc Bakış, Altan Gökalp / Dede Korkut'ta Yansıyan Göçebelik Ruhu (Hürriyet Gösteri, Kasım 1999), Dede Korkut Destanı (Cumhuriyet Kitap, 9.12.1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Birsen Pekçolak- Zeki Büyüktanır / Homeros'tan Günümüze Anadolu Destanları (2002).

DEDE, Melih Bayram

Gazeteci. 1 Aralık 1970, Gebze / Kocaeli doğumlu. Dumlupınar İlkokulu (1981), 60. Yıl Ortaokulu (1994), Açıköğretim Lisesi (1999), Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi mezunu. *Yeni Şafak* gazetesinde çalıştı (1995-),

Melih Bayram Dede

Son Haber gazetesinde (1993) ve *Dergibi.com* (Elektronik Dergi)'da (1999-2005) yayın yönetmenliği yaptı.

İlk yazısını *Son Haber* gazetesinde (1993), daha sonra yazılarını *Yeni Şafak* gazetesinde ve *Eğitimbilim, Dergibi elektronik* dergilerinde yayımladı. *Dergibi* elektronik dergisi ile 2001 Türkiye Yazarlar Birliği Elektronik Yayıncılık Ödülünü aldı.

ESERLERİ:

İnternet (2004), *ENTER Komutanım* (2005).

HAKKINDA: İnternette Esaslı Bir Dergi DERGİBİ (Yeni Şafak, 19.1.2000), Dergibi Dergisi Editörü Melih Bayram Dede ile Röportaj (40ikindi.com, Nisan 2000), Net Ekonomist (Mart 2001), Medya Hızlı Bir Şekilde İnternete Kayıyor (Yansıma, Şubat 2001), Bahaeddin Özkişi Dosyası İnternette (Zaman, 3.6.2002), Yurtsan Atakan Hürriyet (18.4.2004), Hüseyin Akın / İnternet İcad Oldu Mertlik Bozuldu (Milli Gazete, 13.6.2004).

DEDEBABA, Bedri Noyan

Yazar, Bektaşi dedebabası (D. 1912, Serez – Ö. 7 Kasım 1997, İstanbul). Doğumundan bir ay sonra asker olan babasının Anadolu'ya tayini sebebiyle Serez'den ailesiyle ayrıldı. İlkokulu her yıl farklı bir şehirde okudu. Babasının emekliliğinden sonra memleketleri olan Samsun'a yerleştiler. Ortaokul ve liseyi Samsun'da okudu (1931). 1937'de Tıp Fakültesini bitirdi. Ankara Numune Hastanesinde kulak burun boğaz ihtisası yaptı. 1946'da İstanbul Üniversitesi KBB Kliniği doçentlik sınavını kazandı. 1951'den sonra üniversiteden ayrıldı ve serbest doktorluk yaptı.

"*Sevdim bir genç kadını, ansam onun adını*" diye başlayan "*Özleyiş*" adlı ünlü tangonun güfte yazarıdır. Hat ve ebru çalışmaları da yaptı. Yazdığı hatların çevrelerini tezhiple süsledi. Daha çok battal, tarama ve şal ebru modellerini hatlarıyla beraber kullandı. İslam'ın ilk dönemlerinde kullanılan bir yazı çeşidi olan Ma'kılî yazı tarzında Latin harfleriyle örnekler verdi. Diyarbakır'da *Karacadağ*, Aydın'da *Cıvıltı Çocuk* dergilerini yayımladı. Aynı zamanda saz ve keman çalan, ney üfleyen bir müzisyendi. Uzun yıllar Diyarbakır ve Aydın Halkevi Başkanlığı, Aydın Lisesi Okul Ailc Birliği ve Okul Koruma Derneği Başkanlığı, Aydın İlleri Türk Musiki Derneği Başkanlığı, Aydın Çocuk Kütüphanesi Koruma Derneği Başkanlığı, Aydın Kültür Derneği Başkanlığı görevlerini yaptı. 1970'te Strasbourg Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkoloji Enstitüsünde Şamanizm-Bektaşilik ve Masonluk konusunda bir bildiri sundu. İngilizce, Fransızca,

Bedri Noyan Dedebaba

Arapça, Farsça eski ve yeni Yunanca bilmekteydi. Dokuz yıl çalışarak Kur'an-ı Kerim'i şiir şeklinde 7+7 hece vezni ile Türkçeye çevirdi.

"Bedri Noyan'ın kültür hayatımız açısından önemli bir yönü de geleneğimizin en son temsilcisi olmasıdır. Çünkü bilindiği gibi Bektaşi dede babalığına ulaşabilmek için uzun ve çok yorucu bir yoldan geçmek gerekmektedir. Bu yollardan biri de güzel sanatlar alanında adayın kendisini ispat etmesi mecburiyeti bulunmaktadır. Bedri Bey, şiir, resim ve müzik alanında çalışmalar yapmıştır. Her üç alanda küçümsenemeyecek kadar önemli çalışmaları bulunmaktadır." (Abdurrahman Güzel)

"Bedri Noyan, gerçekte tıp doktoru. İnsanı iyi tanıyor. Hem bedensel varlığı, fizyonomisiyle iyi tanıyor, hem tinsel varlığı ve eğilimleriyle iyi tanıyor. Onun için de, insanı doğadan ayrı düşünmüyor, doğanın herhangi bir varlığı olarak alımlıyor ve evrenmerkezsel bir ortamda düşüyor. Tarihsel maddecilik açısından bakıyor ve eytişimsel yaklaşıyor. Yapıtında Anadolu gizemciliğini, gene Anadolu'da Bektaşilik-Alevilik olgusu açısından irdelerken, Türk yazıncılarının, Türk ve dünya bilimcilerinin, ahlakçı ve estetikçilerinin bilgisi dışında kalmış yüzlerce gizemsel, düşünsel ve sanatsal kavram ve terimi, elyazması yüzlerce kaynağı, güngörmemiş yüzlerce sözcüğü, yer, kişi ve yapıt adlarını gün ışığına çıkarıyor." (Ali Dündar)

ESERLERİ:

Bütün Yönleriyle Bektaşilik ve Alevilik (1. cilt, 1998; 2. cilt 1999; yay. haz. Şakir Keçeli), *Türk Milli Kültüründe ve Kurtuluş Savaşında Bektaşîler* (1990), *Nevruz* (1999).

YAYIMA HAZIRLAMA: *Manzum Hacı Bektaş-ı Velî Vilâyetnâmesi/İlk Vilâyetnâme* (Firdevsi-i Rûmî'den, 1986, 1996, 1997), *Garibnâme*, (Âşık Paşa'dan, 1998), *Veli Baba Menâkıbnâmesi* (Anonim, 1993), *Demir*

BEDRİ NOYAN DEDEBABA

ÖZLEYİŞ

sevdim bir genç kadını, ansam onun adını
her şey beni ona bağlar, kalbim durmadan ağlar.
aşkım hiç sönmeyecek, gitti o dönmeyecek.
uzun yıllar geçse bile, yaşarım hayaliyle.

kemanımla ona bir ses verebilseydim eğer,
bu sesimle ona ersem, bana dünyaya değer.
ne yazık ki deniz engin, şu ufuklar ölgün
bin elemle doğuyor her yeni gün.

yarın olsun, yarın olsun diye renkler soluyor,
neye baksam, ne işitsem bana bin dert oluyor.
bu karanlık günün elbet gelecektir sonu,
kalbim özlüyor onu.

yollar uzun sürüyor, sevgin beni üzüyor,
kavuşursam bir gün ona, hasret erecek sona.
o gün bahar olacak, yollar çiçek dolacak,
sevinçle ben coşacağım, sevgime koşacağım.

Baba Vilâyetnâmesi (Veli Baba'dan, 1976), *Seyyid Ali Sultan (Kızıldeli Sultan) Vilâyetnâmesi* (Anonim, 1990), *Mehmet Ali Hilmi Dedebaba Divanı/Açıklamalı ve Sade Dile Çevrilmiş Olarak* (Mehmed Ali Hilmî Dede Baba'dan).

HAKKINDA: Celal Esat Arseven / Türk Sanatı (1970), Mahmud Bedreddin Yazır / Kalem Güzeli (1973), Uğur Derman / Türk Sanatında Ebru (1977), Muhiddin Serin / Hat Sanatımız (1981), Uğur Derman / Türk Hat Sanatı. Şahcserleri (1982), Ali Haydar Bayat / Hüsn-i Hat Bibliyografyası (1990), Ahmet Çoktan / Türk Ebru Sanatı (1992), Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi - Bedri Noyan Özel Bölümü (sayı: 5, Bahar, 1998), Cumhuriyet Kitap (22.10.1998), Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 24.9.1998), Alev Coşkun / Bütün Yönleriyle Bektaşilik ve Alevilik (Cumhuriyet Kitap, 22.10.1998) - Dönen Dönsün Ben Dönmezem Yolumdan (Cumhuriyet Kitap, 30.9.1999), Ali Dündar / Bir Kültür Kirizması Bektaşilik ve Alevilik (Cumhuriyet Kitap, 9.3.2000).

DEDEMOĞLU

Şair. On yedinci yüzyılda yaşamış ünlü Bektâşi şahsiyctlerdendir. Eski yazma dergilerde birçok şiirine rastlanmaktadır. *Dürr-ü Meknun* adlı ve içinde şiirlerin de ekli olduğu mensur bir eseri vardır.

HAKKINDA: Vasfi Mahir Kocatürk / Tekke Şiiri Antolojisi (1955).

DEDEMOĞLU

NEFES

Yeşil kamçılı boz ata
Hızır İlyas binmedi mi?
Dört kitabı dört satıra,
Hacı Hasan yazmadı mı?...

Gaibdendir anın üçü,
Bilmediler nedir Suçu;
İsmail'e inen koçu,
Hazret Ali yüzmedi mi?..

Hem okurum hem yazarım,
Kimseler bilmez nazarım;
Peygamberlerin mezarın,
On ik'imam kazmadı mı?...

Gelir dayanırdı denge.
Biner gider idi cenge;
Ak deveyt ol peşenge,
Sultan Üveys dizmedi mi?...

Dedemoğlu! cennet şarı,
Mümin olan anda varı;
Peydah edip Zülfikârı,
Hak Taâlâ düzmedi mi?...

DEDEOĞLU, Cevat

Şair. 1930 Erzincan doğumlu. Erzincan büyük depreminden sonra (1939) ailesi İstanbul'a yerleşti. İstanbul Haydarpaşa Lisesini (1949), Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesini asker öğrenci olarak (1956) bitirdi. Gülhane Askeri Tıp Akademisinde biyokimya ihtisası yaptı. 1970'te orduдan ayrılarak Mersin Devlet Hastanesinde çalışmaya başladı. 1976 yılında emekli oldu ve Mersin'e yerleşerek serbest hekim olarak çalıştı. Şiire ve müziğe ilk gençlik yıllarında ilgi duymaya başladı. İlk şiirlerini lise öğrencisiyken yayımladı. Mersin'de arkadaşlarıyla birlikte Türk Ocağı şubesini ve Mersin Musiki Derneğini kurdu ve her iki derneğin de başkanlıklarını yaptı. Şiirlerinde aile kurumu, platonik aşkları ve doğa konularını işledi.

ESERLERİ (Şiir):

Güney'den Esintiler (sekiz arkadaşıyla, 1997), *Daha Dün Denecek Yakın Zamanda* (1998).

HAKKINDA: TDOE-TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DEDEOĞLU, H. Beril

Araştırmacı-yazar. 9 Aralık 1961, Ankara doğumlu. İlköğrenimini Trabzon'da, orta ve lise öğrenimlerini ise Galatasaray Lisesinde tamamladı. İstanbul Üniversitesi Uluslararası İlişkiler (1986) mezunu. Yüksek lisansını "*Avrupa Topluluğu ve Sorunları*" adlı tezle (1987), doktorasını "*Avrupa Topluluğu Bütünleşme Sürecinde Parasal Birlik - Siyasal Birlik İlişkisi*" adlı tezle (1993) İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamladı. 1993'te İstanbul Üniversitesinde yardımcı doçent, 1995-99 arası Galatasaray Üniversitesinde yardımcı doçent, 1999'da doçent, 2005'te profesör olarak çalıştı.

Yurtiçinde ve yurtdışında düzenlenen uluslararası akademik toplantılarda çok sayıda bildiri sundu. Yurtiçinde ve yurtdışında pek çok hakemli dergide ve ortak kitapta makaleleri yayımlandı. Makaleleri, çeşitli derleme kitaplarda ve *Galatasaray Dergisi, Avrasya Dosyası, İktisat, Dış Ticaret Dergisi, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Bankacılık Araştırma Merkezi Dergisi, Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, Le Mémorial de Caen en Normandie* dergilerinde yayımlandı.

H. Beril Dedeoğlu

ESERLERİ:

Adım Adım Avrupa Birliği (1996), *Uluslararası İlişkiler Sözlüğü* (Ü. Arıboğan ve G. Ayman ile, 2000), *Ortadoğu Üzerine Notlar* (2002).

DEDOCAN

Halk ozanı. 1960, Elmalı köyü / Civce / Tercan / Erzincan doğumlu. Asıl adı Hasan Güler olan ozan, ilkokulu doğduğu köyde, ortaokulu ve liseyi de dışarıdan bitirdi. Şiirle buluşması halk ozanı dostlarından etkilenmesiyle başlar. Sivas Madımak Oteli yangınından (2.7.1993) sonra yazdığı *Davam Biline* adlı şiiri nedeni ile yargılandı. Daha sonra *Kavga, Harman, Nefes, Çevre, Aydınlık, Çalı, Berfin Bahar* gibi çeşitli gazete ve kültür sanat dergilerinde şiirleri yayımlandı.

Dedocan

1997 yılında *CilveliHayat Şiir Harmanı* adlı kitabı yayımlandı ve birçok şiiri genç ozanlar tarafından bestelenip türkü olarak yorumlandı. Ege Sanatçılar Derneğinin kurucu başkanlığı, İzmir Dünya Şiir Günü etkinlikleri kitaplarının yayına hazırlanması ve basımı görevlerinde bulundu. Beş bin kişinin katıldığı "Nazım Hikmet 100 Yaşında" programının koordinasyonunu üstlendi. Çeşme/Alaçatı ve Narlıdere belediyelerine sanat danışmanlığı, 1999-03 yılları arasında İzmir İl Genel Meclisi üyeliği yaptı. Kültür ve Turizm Bakanlığı DÖSİM'de çalıştı.

"Dizelerindeki estetik yergileri, mecazi deyimleri ve derin sevecenlik içeren tasavvufi incelikleri ve barış özlemleri bakımından çağın arzu ettiği bir ozandır Dedocan." (Mahzuni Şerif)

HAKKINDA: Mahsuni Şerif / Cilveli Hayat Şiir Harmanı kitabının arka kapağı (1997), Sardunya Cafe'de Şiirli Akşamlar (Hürriyet, 3.2.2001).

DEFNE, Zeki Ömer

Şair (D. 1903, Çankırı - Ö. 2 Aralık 1992, İstanbul). Asıl adı Zekâi. Asrî Baba mahlasını da kullandı. Babası Hafız Ömer, Hulusi mahlasıyla şiirler söyleyen bir şairdi. Çocukluk yıllarını annesi ve ninesi ile birlikte geçirdi. Öğrenimini Çankırı Ertuğrul Mektebinde tamamladı. Ardından üç yıllık rüştiye ve iki yıllık idadî kısmını Çankırı'da bitirdikten sonra Ankara Muallim Mektebini (1921) bitirdi. Ankara'nın Çardak ve Korgun köylerinde öğretmenlik yaptı. 1923'te evlendi. 1925'te lisede Türkçe ve edebiyat öğretmeni olarak Kastamonu Lisesine atandı. Çankırı'da ilkokul öğretmenliği yaptı. İstanbul'da Kabataş Erkek Lisesinde (1935-50) öğretmenlik yaparken, bir taraftan da İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi (1939). Burada Mehmet Kaplan ve Ahmet Ateş ile arkadaşlık etti. Ali Nihat Tarlan ve Fuad Köprülü'nün öğrencisi oldu. Okul bitince dört yıl süren bir hastalık (sürmenaj) geçirdi. Galatasaray (1950-69), Özel Şişli Terakki ve Alman Liseleri ile Yıldız Harp Akademisinde edebiyat öğretmenliği yaptı, 1968 yılında emekli oldu.

Şiirlerini 1923'de *Halk Yolu* (Çankırı) gazetesinde başlayarak *Çınaraltı* (1941), *Ün* (1943), *Sanat ve Edebiyat Gazetesi* (1947), *Edebiyat Dünyası*, *Hareket* (1948-49), *Şadırvan* (1949), *Zeytin Dalı* (1950), *İstanbul* (1953-56), *Esi* (1956), *Çağrı* (1959), *Galatasaray* (aralıklarla), *Varlık* (1956-82), *Türk Edebiyatı* (1983-89) dergilerinde yayımladı.

Halk şiiri geleneğine bağlı kalarak yazdığı ölçülü uyaklı şiirlerde gösterdiği başarıyla tanındı. Kuvvetli bir lirizm ve ritim duygusuna sahipti. Şiirlerinin çoğu, halk söyleyişi ve biçimi ile yazıldı. Necatigil'e göre, *Denizden Çalınmış Ülke*'deki şiirler "halk şiiri söyleyişleri ile birlikte, şairin iç yaşantısındaki yoğun duyarlılığı aksettirdiğini söylemektedir." Sonraki şiirlerinde şair iç dünyası ile bir hesaplaşmaya girdi. İsmail Parlatır'a göre, şair kendi iç dünyasına emeklilik nedeniyle yöneldi.

"Aleláde şeyleri semboller vasıtasıyla derinleştirmesine, dilin imkânlarından faydalanarak, şekil ile muhteva arasında münasebetler kurdu." (Mehmet Kaplan)

"Kabataş'ta birlikte olduğumuz o beş yılda Defne bana örnek olmuş, yol göstermiş hemen tek ağabey-meslektaşımdı. Mesleğimin bilgi, incelik ve derinliklerini ondan öğrendim, sözlü ve yazılı sınavlarda öğrencideki edebiyat dağarcığını, bilgi toplamını nasıl değerlendirmek gerektiğini ondan öğrendim.

"Defne, o lisede, öğretmenliğin bir adanmışlık ve sorumluluk olduğunu bilen kişilerdendi. Haziran ve Eylül dönemi sözlü sınavlarında, öğlen paydosları dışında iskemlesine çivili, her öğrenciyi dikkatle dinleyişini geçecek ya da daha fazla not verebilmek için öğrenciye soru içinde sorular yöneltişini; A'dan D'ye kadar son sınıf edebiyat ve fen şubelerinin tepeleme harmanlar yapıp tomar tomar bölüştüğümüz Türkçe-kompozisyon ve edebiyat olgunluk sınavı kâğıtlarını, ilerlemiş miyopluktan ötürü kalın camlı gözlüklerini çıkarırak, gözlerini kâğıtlara âdeta yapıştıra yapıştıra, gene oturduğu yerden hiç kalkmaksızın, hava kararıncaya kadar sabırla, satır satır okuyuşunu nasıl unuturum." (Behçet Necatigil)

"Zeki Ömer Defne'nin duygu ve düşünce yumağını oluşturuyor. Onun şiir sanatını en özgün ve en olgun bir biçimde veriyor. O, sanatçı kişiliği ile insanın iç dünyası arasında coşkulu bir köprü kuruyor. Bazen gürül gürül akan coşku seli, bazen hüzün dolu karamsarlıklar, bazen hayata sıcak bakış, bazen hayatın acımasızlığından kaçış ve yalnızlık dünyasına sığınış, ardından ölüm duygularıyla yoğruluş. Öyle de olsa her zaman karanlık değildir bu dünya. Onu avutacak, onu hayata bağlayacak az da olsa öz değerler var." (İsmail Parlatır)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Denizden Çalınmış Ülke* (1971), *Puya'lar I - Sessiz Nehir* (1985), *Puya'lar II - Kardelenler* (1987).

ZEKİ ÖMER DEFNE

Halil Soyuer

Şair Hüseyin Tansever, Zeki Ömer Defne'nin son yıllarında her an yanında olan insandı. Onu bazı günler otomobiliyle evinden alır, yazıhanesine getirir, yine evine bırakırdı. Helâl hoş olsun, hocamızın her işine her derdine koşar, yardımcı olurdu. Aynı zamanda Hüseyin Tansever, Hoca'nın sırdaşıydı da. Hüseyin Tansever ile mezarlıkta da beraberdik. O da bir köşeye çekilmiş, gizli gizli ağlıyordu.

İşte bu şair Hüseyin Tansever'den, Hocamızın ölümünden bir hafta sonra bir mektup almıştım. Hocamızın sırdaşı Tanseverden. Okuyalım:

"Hocanın hemen hemen her görüşmemizde bahsettiği bir kadın vardı. İsmini hep bir sır gibi saklar, söylemezdi. Zaman zaman ve sık sık hep bu kadını düşünür, içini çekerdi. Ona yürekten bağlılığı her hâlinden belliydi. Fakültede birlikte okuduklarını, birlikte mezun olduklarını söylerdi. Onu İzmir liselerinden birine öğretmen tayin ettiler ve uzun hizmet yıllarından sonra o da benim gibi emekli oldu, derdi. Hep düşünürdüm. Acaba Hocamızın ilham perisi, bu hanım öğretmen miydi? Bu kadın benim gözümde kimi gün sarışın olurdu, kimi gün de esmer. Hem de zeytin gözlü bir esmer. Hocamızın tarifine uygun düşerdi belki. Hocamızı toprağa verdiğimiz gün, Karacaahmet mezarlığının o kalabalığı dışında için için ağlayan ve gözyaşlarını simsiyah zarifi gözlükleri arkasında saklamaya çalışan, orta boylu ve bembeyaz saçlı bir kadın dikkatimi çekti Halil ağabey. Kendi kendime acaba Hocamın dediği, o kadın olabilir mi diye düşündüm. Sanırım o kadındı."

İşte Tansever'in sözünü ettiği bu kadından zaman zaman bana da söz etmişti. 1987 yılında Bursa'nın Çekirge semtindeki Gönlüferah Oteli bahçesinde, büyük çam ağacının altında hem çayımızı yudumlar hem de sohbet ederken gözlerini karşıdaki Uludağ'a dikmiş ve ah... çekmişti. Yine o kadın geldi şu anda gözlerimin önüne demişti.

"Türk Edebiyatı dergisinde (Ocak/1992) Hocamızla ilgili bir yazı yayımlanmıştı. Muhsin Karabay imzasıyla çıkan bu yazıdan öğrendim ki Muhsin Karabay, bir sohbet sırasında Zeki Ömer hocamıza, üniversitede beraber okuyup beraber mezun oldukları ve Hocamın bir türlü unutamadığı o kadının kimliğini sormuş. Hoca, bu soruya ilk önce Aşık Emrah'ın ünlü şiirinden bir mısra okuyarak cevap vermiş: Yâr ismini desem olmaz / Düşer dillere dillere. Sonra da şöyle devam etmiş:

"Siz benden, birlikte okuyup mezun olduğumuz ve benim bir türlü unutamadığım o kadının ismini soruyorsunuz. Beni her şey ama her şey kendime çeviriyor yavrum. Ne desem ki bilemiyorum. Uygun olur mu olmaz mı bilemiyorum. Adı Nevvâre. Nur kelimesinden üretilen "çok nurlu" demek Nevvare. O da edebiyat hocası oldu. İzmir'e tayin ettiler, İzmir'e gitti. Zaten kendi de İzmir'liydi. Fakat nedendir bilemiyorum onu hiç aramadım. Demek ki bendeki, sadece güzelliği takdir. Asma çubuğu ince ve narin olur ya.

(*Şair Dostlarım*, 2005)

ZEKİ ÖMER DEFNE

ZİL ÇALACAK

Zil çalacak... Sizler derslere girececksiniz bir bir.
Zil çalacak, ziller çalacak benimçin,
Duyacağım, evlerden, kırlardan, denizlerden;
Tâ içimden birisi gidecek ardınızdan uça ese...
Ama ben, ben artık gidemeyeceğim.

Zil çalacak... Siz geminize, treninize girececksiniz bir bir.
Zil çalacak, ziller çalacak benimçin,
Duyacağım, iskelelerden, istasyonlardan bütün;
Tâ içimden birisi koşacak ardınızdan...
Ama ben, ben artık gelemeyeceğim.

Sonra bir gün zil çalacak yine,
Hiç kimseler, kimseciklер duymayacak...
Ne sınıflar, ne iskeleler, ne istasyonlar, ne siz...
Tâ içimden birisi kalacak oralarda...
Ben gideceğim.

İNCELEME: *Dedekorkud Hikâyeleri Üzerinde Edebi Sanatlar Bakımından Bir Araştırma* (1989).

HAKKINDA: Mehmet Kaplan / Cumhuriyet Devri Türk Şiiri (1973, s. 289-297), Behçet Necatigil / 75. Doğum Yılında Zeki Ömer Defne: Halk Şiirinin Arınmış Parlayışları ve Yoğun Duyarlık (Milliyet Sanat, sayı: 285, 10.7.1978) - Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Mehmet Kaplan / Şiir Tahlilleri II - Cumhuriyet Devri Türk Şiiri (3. bas. 1980), İsmail Parlatır / Türk Dili (sayı: 406, Ekim 1985) - Türk Dili (sayı: 439, Temmuz 1988), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Yakup Çelik / Büyük Türk Klâsikleri (c. 14, 2002), Halil Soyuer / Şair Dostlarım (2004).

DEĞER, M. Emin

Şair, yazar, hukukçu. 1927, Kastamonu doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Kayseri'de tamamladı. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinde askerî öğrenci olarak okudu. 1951 yılında Yargıç Teğmen rütbesiyle Türk Silâhlı Kuvvetlerinde göreve başladı. 1960 yılında Milli Savunma Bakanlığı Hukuk Müşavir yardımcılığına, 1968'de de Hukuk Müşavirliğine atandı. 1971 yılında Yargıç Albay rütbesinden emekliye ayrıldı. 1993 yılına kadar Ankara'da avukatlık yaptı.

Cumhuriyet, *Milliyet* ve *Vatan* gazeteleriyle *Kastamonu* gazetelerinde makaleler yazdı. Antalya'da yayımlanan *Müdafa-i Hukuk* dergisinin kurucusu ve yazarlarındandır. Daha çok siyasal konularla ilgili kitaplar yazdı.

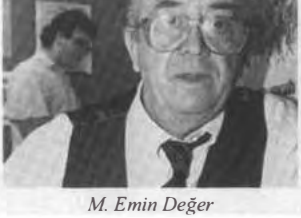
"M. Emin Değer, kırk yıldan beri kendi içimizde neler olup bittiğine ilişkin bir dikkatin büyüteciyle yaşadığımız olaylara yaklaşmış; mikroskobun altındaki dokuda incelenen hücrelerde ortaya çıkan hastalık nedir.?.. Bilinçsizliğin kör güdüsünde benliğini dış güdüme teslim etmiş bir toplum düzeyindeyiz. İnanmayan 'Oltadaki Balık Türkiye'yi okusun." (İlhan Selçuk)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Başak* (A. Nazmi Güröz - A. Nusret Mutlu ile, 1945).

İNCELEME: *CIA-Kontr-Gerilla ve Türkiye* (1977), *Tanilli Dosyası-Bir Bilim Adamının Savunması* (1979), *Emperyalizmin Tuzaklarındaki Ülke ya da Oltadaki Balık Türkiye* (1993), *Düşünce Özgürlüğü Çıkmazı* (1995), *Uğur Mumcu ve 12 Mart* (tsz.), *En Son Değişiklikleriyle Notlu ve Açıklamalı Anayasa El Kitabı* (1997), *Bir Cumhuriyet Düşmanının Portresi ya da Fethullah Hoca Efendi'nin Derin Misyonu* (2000).

HAKKINDA: Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 27.8.1998), Mehmet Saydur / Emin Değer, Fethullah Gülen'in Misyonunu İnceliyor (Cumhuriyet Kitap, 29.6.2000), Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi (cilt: 3, 2003, s. 125-126), Nail Tan - Özdemir Tan / Gurur Kaynağımız Kastamonululer III (2004).

M. Emin Değer

DEĞER, Mebrure

Hekim, yazar. 1937, Diyarbakır doğumlu. Süleyman Nazif İlkokulu, Ziya Gökalp Lisesi, İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsü (1960) ve Eczacılık Fakültesi (1962) mezunu. Bir süre hekim olarak görev yaptıktan sonra 1983 yılında *"Diyarbakır Yöresi Halk İlaçları ve Tedavi Yöntemleri"* adlı tezi ile İÜ Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Deontoloji ve Tıp Tarihi Anabilim Dalında uzman oldu. 1985'te *"İstanbul'un Şifalı Suları"* konulu tezi ile de doktorasını tamamladı. 1989 yılında doçent oldu. Aynı fakültenin Deontoloji ve Tıp Tarihi Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak çalışmalarını sürdürmektedir. Ulusal ve uluslararası kongrelere katılarak tebliğler sundu, tebliğleri ortak kitaplarda yayımlandı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Diyarbakır Folklorunda Halk Hekimliği* (1992).

ORTAK KİTAP: *Diyarbakır Yöresi Halk İlaçları ve Tedavi Yöntemleri, Diyarbakır Yöresi Yemeklerinde Tıbbi Bitkiler, Diyarbakır Yöresi Halk İlaçlarının İki Tıp Yazması ile Karşılaştırılması* (Prof. Dr. Nil Akdeniz Sarı ile), *Diyarbakır Yöresi Tören Yemekleri* (ayrı basım Ziya Gökalp dergisinde yayımlandı, sayı: 63, s. 60-76; 77-96; sayı: 64, s. 17-24; sayı: 65, s. 22-24).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (Fasikül 2, 1982), Mebrure Değer / Diyarbakır Yöresi Halk İlaçları ve Tedavi Yöntemleri (1985), Nezihe Araz / Türk Yemek Töresi (İkinci Milletlerarası Yemek Kongresi 31 0, 1988), Şevket Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (c. 3, 1997, s. 405-48).

DEĞİRMENCİ, Turgay

Şair, hukukçu. 28 Mayıs 1963, Antalya doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Burdur'da tamamladı. Tire Endüstri Meslek Lisesi (1980), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1988) mezunu. 1990 yılından itibaren Antalya'da serbest avukat olarak çalıştı.

İlk şiiri *"Dağ"* 1996 yılında *Karşı Edebiyat* dergisinde yayımlanmıştı. Şiir ve öyküleri sonraki yıllarda *Yaba Öykü, Karşı Edebiyat, Dönemeç, Temmuz, İmece, Gerçek Sanat, Cumhuriyet Dergi, Yeni Şiir, Yazıt, Kırkmerdiven, Akdeniz Sanat, Kedi, Morca, Mavi Portakal, Bahçe, Damar, İnsan, Yeni Biçem, Dünya Kitap, Berfin Bahar* dergilerinde yayımlandı. *Serüvenci* adlı kitabı ile 1993 Vedat Güler Şiir Ödülünü kazandı. Antalya Sanatçılar Derneği, Edebiyatçılar Derneği, Türkiye Yazarlar Sendikası üyesidir.

"Dilsiz yığınların senfonisidir. Ne güzel dile getirmiştir toplumumuzdaki sanatçıların yalnızlığını... Ne güzel dile getirmiştir her şeyin parayla ölçüldüğü bir ortamdaki aykırılaşmayı. Şair,

güzelden yanadır, doğrudan yanadır, yaşamı yadsımaz, onu bütünüyle kucaklar. Kendi kabuğuna çekilip meyhanelerde ütopik ülkeler kuran, teorik devrimler yapanlara en güzel yanıttır." (Üzeyir İbiş)

ESERLERİ (Şiir):

Serüvenci (1993), *Aşka da Aykırı* (1994), *Dalgaların Valsi* (1996).

HAKKINDA: Üzeyir İbiş / Serüvenci ve Aşka da Aykırı Üzerine Birkaç Söz (Berfin Bahar, sayı:16), Ali Özen Çağlar (Merhaba dergisi, sayı: 3, 1995), Hidayet Karakuş / Kırsa dergisi, sayı: 94-95), M. Necat Gacar (Özgür Kocaeli, 30.11.1997), TBE Ansiklopedisi (2001).

DEĞİRMENCİ, Yusuf

Şair. 1970, Pazarcık / Kahramanmaraş doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Pazarcık'ta tamamladıktan sonra on beş yaşında, babası ile birlikte İsviçre'ye yerleşti. Öğrenimini burada tamamladı. Lozan'da çeşitli işlerde çalıştı, yaşamını sosyal ve kültürel çalışmalara katılarak sürdürdü. Şiirlerini İsviçre'de çıkan bazı dergilerde yayımladı. İlk şiir kitabı 2005'te *Su Olur Akarım Kendi Rengimde* adıyla çıktı.

DEĞİRMENCİOĞLU, M. Coşkun

Araştırmacı-yazar. 3 Haziran 1939, Hozat / Tunceli doğumlu. Asıl adı Mahmut Coşkun. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1962) mezunu. 1965 yılından itibaren Diyarbakır, Gaziantep ve Kayseri İmam Hatip liselerinde öğretmenlik ve yöneticilik yaptı. Doktorasını Paris Sorbonne Üniversitesinde tamamladı. Türkiye'ye döndükten sonra MEB Talim ve Terbiye Dairesinde (1977) girdi, burada müşavir olarak çalıştı. 1981 yılında MEB Din Eğitimi Genel Müdürlüğü Eğitim Dairesi Başkanlığında bulundu. 1984 yılında yardımcı doçent olarak İnönü Üniversitesi Sosyoloji Bölümüne geçti.

1989 yılında GÜ Gazi Eğitim Fakültesine geçerek Sosyoloji Bölümünde öğretim üyesi ve bölüm başkan yardımcısı olarak görev yaptı. Aynı yerde 1994 yılında doçentliğe ve daha sonra profesörlüğe yükseldi, 2000 yılında emekli oldu. Makaleleri *Türk Yurdu*, *Milli Kültür* ve üniversite dergilerinde yayımlandı. Çeşitli bilimsel kongrelere bildiriler sundu.

ESERLERİ:

Mehmet İzzet / Hayatı Eserleri ve Milli Felsefesi (1987), *Mehmet İzzet Makaleler* (1989), *Türkiye'de Felsefenin Kesitler, Kısa Gerekçeli Pratik Tarihi* (A. Laland'dan çeviri).

HAKKINDA: Ahmet Oktay (Milliyet, 11.1989), Unutulmuş Bir Düşünür (Tercüman 15.9.1989), Sadettin Elibol / Sosyoloji Konuşmaları (1991).

DEHHANİ

Bkz. HOCA DEHHANİ

DELEON, Jak

Araştırmacı-yazar (D.1951, İstanbul – Ö. 8 Temmuz 2005). Orta öğrenimini Robert Koleji'nde tamamladı. Bir süre University of Wisconsin'de okuduktan sonra Boğaziçi Üniversitesi'ni bitirdi. İstanbul Üniversitesi'nde İngiliz ve Amerikan edebiyatı konusunda doktora yaptı. Boğaziçi Üniversitesi'nde "Dil Kültür" ve "Bale tarihi'" dersleri verdi.

Jak Deleon

BAŞLICA ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Çağdaş Tiyatroda Harold Pinter Geleneği, Bale Tarihi, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Türk Balesi, Pera Palas, İstanbul Barları, Beyoğlu'nda Beyaz Ruslar, Balat ve Çevresi, Ancient Districts on the Golden Horn, A Taste of Old İstanbul, Keyifli Konaklamalar* (1996), *The Bosphorous: A Historical Guide* (1998), *Boğaziçi Rehberi* (2002), *Bir Beyoğlu Gezisi* (2002), *Anıtsal İstanbul* (2002).

ELEŞTİRİ: *Düşten Düşünceye.*

RÖPORTAJ: *Söyleşi.*

DENEME: *Eski İstanbul'un Yaşayan Tadı.*

DELİ, Ogün

Şair ve yazar. 23 Mart 1969, Ankara doğumlu. İlköğrenimini Ankara'da tamamladı. Şentepe Lisesi

Ogün Deli

(1989) mezunu. *Ulus*, *Türkiye*, *Sabah* gazetelerî gibi çeşitli basın kuruluşlarında çalıştı. 1992'de Ankara'da *Divan* dergisini çıkardı. Şiir ve yazıları *Divan*, *Güney*, *Süvari* dergilerinde yer aldı. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Gülhazan* (1997).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Açoni* (2004), *Atatürk Nasıl Öldürüldü?* (2006), *Atatürk ve Zararlı Cemiyetler* (2006).

DELİBAŞ, Cemal Refik

Gazeteci-yazar (D. 1904, Şarkikarahisar / Tokat - Ö. 1 Ekim 1959, İstanbul). Tokat Lisesinde öğrenci olduğu yıllarda hikâyeler yazmaya başladı. Liseyi bitirdiktcn sonra İstanbul'a gidcrek *Milliyet* gazetesinde muhabir olarak çalışmaya (1927) başladı. Bir süre de *Politika* gazetesinde çalıştıktan sonra *Akşam* gazetesine (1933) geçti. Bu gazetede "İstanbul Hayatı" başlığı altında günlük fıkralar yazdı, "*Mahkemeler*" başlığı altında röportajlar yayımladı. Bu çalışmalarında Ce-Ce, Ce-Re, Şehir Uşağı imzalarını, *Ayna* ve *Aydede* dergilerindeki yazılarında Cemil Rıfkı, Cemre takma adlarını kullandı. Üç yıl süreyle *Olay* adlı bir dergi çıkardı. 24 yıl çalıştığı *Akşam* gazetesinde işine son verildi. *Akşam* gazetesinde *Kumrular* adlı bir romanı tefrika edildi, kitaplaşmadı. Röportajlarını topladığı *Mahkemeler* adlı bir kitabı vardır.

HAKKINDA: TDOE-TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DELİBAŞ, Mehmet

Şair. 1954, Kayseri doğumlu. İlköğrenimini tamamladıktan sonra çalışmak zorunda kaldığı için öğrenimini devam ettiremedi. Gazetecilik yaptı. Şiirlerini *Kültür-Sanat, Edebiyat, Erciyes* ve *Küçük Dergi*'de yayımladı. *Gel Birlikte Ağlayalım* adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Abdullah Satoğlu / Kayseri Ansiklopedisi (2002).

DELİCEIRMAK, Orbay

Şair. 1942, Lefkoşa / Kıbrıs doğumlu. İngiliz Okulundan mezun oldu. Lefkoşa Su Encümenliğinde görev yaptı. Bir ara *Nacak* gazetesinde çalıştı. 1974 sonrasında da memurluk ve gazetecilik yaptı. Şiirlerinde ilk zamanlar Orbay Mehmet adını kullandı. İlk şiiri 1960'ta yayımlandı. Sonra kısa sürelerle kitapları yayımlanmaya başladı. Şiirlerinde toplumsal konular ağırlık taşıdı. Ayrıca şehit Süleyman Uluçamgil'in şiirlerini *Bir Şehitten Seslenişler* (1964) adı altında yayımladı.

ORBAY DELİCEIRMAK

CEPHEDEN SEVGİLİYE MEKTUP

-Dillirga'daki Mehmet'ten
Üniversitedeki Sevgilisi Ayşe'ye –

Sen aklıma gelme savaş alanlarında
Sen aklıma gelme sevdiğim kız
Çıldıracağım
İçimde esir doğmuş insanların acısı var
Aklıma ne sen gel savaş alanlarında ne bahar
Kalkar aklıma gelirsin her fırsatta
Gözlerin özgürlük gibi güler
Gelme aklıma sevdiğim kız
Bizim kalbimizi mermi delmez
Aşk deler

Sen aklıma geldikçe içim titrer
Gezin ortasından arpacığın tepesini bulamam
Boşa gider attığım mermi
Sevdiğim kız
Sen aklıma gelme savaş alanlarında
Savaş alanı
Senin ve baharın
Aklıma geleceği yer mi?

Kalkar bahar da gelir savaş alanlarına
Baharla birlikte bin çeşit de kuş gelir
Ötüşleri mermi seslerine karışır
Savaş alalarına gelen kuşlar
Üstümüzde mermi gibi uçuşur
Otlar büyür savaş alanlarında düşünmeden boş yere
Otlar büyür yeşil yeşil

Vurulan savaşçıların kanları
Otları kızıla boyar ışıl ışıl
Son bir rüzgâr eser savaş alanlarında
Bir rüzgar eser ılık
Özgürlüğün ve senin kokunu taşır

Oysa hepsi boş sevdiğim kız
Oysa hepsi boş yere
Esir doğmuş insanlara
Sevişmekten çok
Savaşmak yaraşır

Sözün kısası
Aklıma gelme savaş alanlarında
Hem savaş alanı,
Senin ve baharın aklıma geleceği yer mi?
Bir fırsat bulursam
Bir mektup daha yazarım sevdiğim kız
Şimdi emir
ATEŞ EMRİ.

İŞMAİL DELİHASAN

YÜREĞİNDE SAKLA BENİ

Zamanlara dolayıp
at beni yarınlara
uykumu böl
sabahlara doldur sevinçlerimi
erit buzlarımı güneşinle
yok olsun karanlığım
her insanın derdi
benim oldu
paylaş acılarımı
ve
yüreğinde sakla beni.

ESERLERİ (Şiir):

Peykin Telsizinden (1961), *Bursa Gözlüm* (1962), *Dumdum* (Savaş şiirleri, 1965), *Dokuzu Beş Geçe* (1967), *Asi* (Süleyman Uluçamgil ile).

HAKKINDA: Zübeyir Yılmaz - Ramazan Okumuş / Kıbrıs Türk Şiiri (1992).

DELİGÖNÜL, Mehmet

Eğitimci, şair, yazar (D. 1923, Kahramanmaraş - Ö. 30 Mart 2001, Ankara). İlk ve ortaöğrenimini K. Maraş ve Adana'da (1943) tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1948) mezunu. K. Maraş, Kastamonu, Yozgat, Çorum, Ankara liselerinde edebiyat öğretmenliği ve yöneticilik yaptı. K. Maraş Lisesinin yayın organı olan *Ardıç* dergisini çıkardı. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Dairesinde raportör ve üye (1957-58), merkez teşkilatında şube müdürü (1958-60) ve müfettiş olarak görev yaptı. Gazi Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümünde öğretim görevlisi olarak çalıştı. Emekli olduktan sonra Gevher Nesibe Sağlık Eğitim Enstitüsünde, Ankara Yenişehir Kolejinde edebiyat öğretmenliği yaptı. Türk Dil Kurumunun çalışmalarına katıldı, Ömer Asım Aksoy'un başkanlığında bir komisyon tarafından hazırlanan "Yeni Yazım Kılavuzu"nun hazırlanmasında önemli katkıları oldu. Divan edebiyatı alanındaki geniş bilgisiyle de bilinirdi. Şiirleri ve yazıları daha çok *Milli Eğitim* ve *Türk Dili* dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Yalnız* (1945).

DERLEME: *Şiirlerde Atatürk* (1963), *Atatürk'ten Seçki* (1982).

HAKKINDA: Osman Nebioğlu / Türkiye'de Kim Kimdir (1992), Ahmet Özer - Mehmet Aydın - Osman Nuri Poyrazoğlu - Çiğdem Sezer - Vedat Yazıcı - Eser Gürson / Mehmet Deligönül (Kıyı, Ekim 1997), TDE Ansiklopedisi (c. 3, 2003), C. Çiftçi / Maraşlı Şair-Yazar Alimler (2000), TBE Ansiklopedisi (2001).

DELİHASAN, İsmail

Şair, deneme yazarı. 1966, Rize doğumlu. Şiirleri ve denemeleri *Varlık, Cumhuriyet Dergi, İnsancıl, Şiir Okulu, Karşı, Yazıt* ve *Kıyı* gibi dergi ve gazetelerde yayınlandı. Şiirlerindeki imge yoğunluğu yanında, anlatım dayalı oluş da dikkat çekti. Bu nedenle, Hasan Akarsu'ya göre; "rüzgârda yapraklar savrulunca gönül bağına kar yağıyor ozanın ve doğurana, doğana selam yazıyor." *Ateşlerle Top Oynamak* (2001) adlı bir şiir kitabı vardır.

"İsmail Delihasan, bana şiirimizin değişen yüzünü düşündürüyor. (...) İsmail Delihasan, çabasıyla kardelenleri çağrıştırıyor bana. Avucunda tuttuğu nabzı bize de duyurocak bir ses edindi kendisine, bir şiirsel yapı kurdu." (Kemal Özer)

HAKKINDA: Hasan Akarsu / Şiirler-Den / İzler (2004).

Nursen Deliktaş

DELİKTAŞ, Nursen

Şair ve yazar. 19 Kasım 1947, Lüleburgaz / Kırklareli doğumlu. Kuş Ardahan Karabekir İlkokulu, Halilçelevler Ortaokulu, Çorlu Lisesi (1965) mezunu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesindeki öğrenimini yarıda bırakıp İstanbul'daki bir sigorta şirketinde memur olarak çalışmaya başladı (1966). Daha sonra vekil öğretmenlik, özel matematik öğretmenliği, 1998-2005 arası Bakırköy Belediyesi'nde kültür-sanat danışmanlığı yaptı. 2001 yılından itibaren *Hür Anadolu* gazetesinde köşe yazarlığı olarak çalışmalarını sürdürdü. İLE-AM, MESAM, Bakırköylü Sanatçılar Derneği üyesi oldu.

İlk yazısı, 1992 yılında İstanbul *Yenihaber* gazetesinde çıkan bir röportajıydı. Sonraki ürünleri *Yenises* (İstanbul), *Bizim Anadolu*, *Balıkesir Kuvayı Milliye Mecmuası*, *Eflatun*, *Ana*, *Tarihi Çağın*, *Size* gibi dergi ve gazetelerde yayımlandı. Bir dönem Bakırköy FM radyosunda "Şiir Akşamları" isminde bir program yaptı. "*Nasıl Öpmem Elleri*" ve "*Sonbaharda Aşk*" gibi yirmi kadar şiiri İsmail Ötenkaya, Ferah Ünlü, Nazım Okay, Mustafa Malay, Fahriye Öktem, Cem Özkarslı, Hikmet Haznedar tarafından bestelendi. Yaklaşık kadar eseri TRT Türk Sanat Müziği Repertuarına alındı.

Yalın, fakat etkili bir şiir dili var. Söylemek istediklerini yapmacıksız, kulaktan geldiği gibi, ama şiirleştirerek söylemesini biliyor. Bu yüzden halkın sevdiği ve beğenilen şairimizin bazı şiirleri bestelenmiş olup, TRT repertuvarına girmiştir. (...) Deliktaş öyle uzun şiirler yazmıyor. Yazdıklarının hemen hepsi normal ve kısa diyebileceğimiz parçalar. Özellikle kısa şiirleri hem akıcı hem etkileyici ve çoğunlukla da düşündürücü." (Ayhan İnal)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Sensiz Bahar* (1992), *Heyamola* (1995), *Eylül Gözlüm* (1999).

ÖYKÜ: *Artık Büyüyorum* (2003).

HAKKINDA: Ayhan İnal / Heyamola (Eki-Aralık 1996), Feyzi Halıcı / Eylül Gözlüm Kerim Aydın Erdem / Eylül Gözlüm (Ocak 1999).

DELİLBAŞI, Ali Süha

Yazar (D. 1887, İstanbul - Ö. 12 Şubat 1960). Darülfunun Tıp Fakültesi mezunu. Fecr-i Ati topluluğu içinde yer aldı. Çeşitli illerde doktorluk, Kütahya milletvekilliği, Sağlık Bakanlığı Danışma Kurulu başkanlığı yaptı.

Mensur şiirleri ve hikâyeleri *Muhit*, *Servet-i Fünun*, *Resimli Kitap* gibi dergilerde yer aldı. Cumhuriyet döneminde Alphonse Daoudet, Moliere gibi batı yazarlarından oyunlar çevirdi ve uyarlamalar yaptı.

ESERLERİ:

ROMAN: *İkinci Gençlik* (1923).

OYUN: *Kaybolan Ses* (1946).

ADAPTE: *Şehirli Kız* (Alphonse Daudet'den, 1937), *Alev* (H. Kistemaeckers'ten, 1940), *Bir Günün Beyliği* (Yvan Noe'den, 1941), *Okumuş Adam* (Eugene Labiche'den, 1942).

Ali Süha Delilbaşı

ÇEVİRİ: *Kibarlık Budalası* (Moliere' den, 1937), *Adamcıl* (Moliere'den, 1941), *Soytarının Kıskançlığı* (Moliere'den, 1943), *Tarihte Halk Tiyatrosu* (Andre Boll'dan, 1947).

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

DELİLBAŞI, Melek

Tarihçi. 1947, İstanbul doğumlu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Ortaçağ Tarihi Bölümü (1968) mezunu. 1968 yılında aynı bölüme asistan olarak atandı. Doktora çalışmalarını 1970-72 yılları arasında Selânik Üniversitesinde (Yunanistan) sürdürdü. 1973 yılında DTCF Ortaçağ Tarihi Kürsüsünde "*J.Anagnostis, Sultan II. Murad Dönemine Ait Bir Bizans Kaynağı*" konulu tezi ile doktorasını tamamladı. 1973-74 yılları arasında Londra'da, British Museum ve King's College'de araştırma ve incelemelerde bulundu. 1980 yılında DTCF'de "*Türk Hükümdarlarına Ait Yunanca Nâmeler ve Ahidnâmeler*" konulu tezi ile doçent oldu. 1987-

Melek Delilbaşı

88 yılları arasında Washington'da, Harvard Byzantinoloji Enstitüsünde (Dumbarton Oaks) burslu olarak araştırmalar yaptı ve ABD'nin çeşitli üniversitelerinde konferanslar verdi.

Delilbaşı 1988 yılında DTCF'de profesör oldu, aynı fakültede öğretim üyeliği görevini sürdürdü. Tarih Bölümü ile Çağdaş Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı başkanlıklarını yaptı. Ayrıca Orta Doğu Teknik Üniversitesinde "Bizans-Osmanlı Tarihi" dersleri vermektedi. Türk Tarih Kurumu, Güney Doğu Avrupa Araştırmaları Merkezi (Türkiye Milli Komisyon Başkanı) üyesidir.

Telif ve çeviri makalelcri 1983 yılından itibaren *Belleten*, *Turkish Review Quarterly Digest*, *Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Bülteni*, *Association Internationale d'Études du Sud-Est Européen Bulletin*, *Türk Tarih Kurumu Belgeler Dergisi*, *Turchia*, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, *OTAM*, *Cogito* dergilerinde yayımlandı. Alanıyla ilgili ulusal ve uluslararası birçok bilimsel etkinliğe katılarak bildiriler sundu.

ESERLERİ:

Johannis Anagnostis, "Selânik'in Son Zaptı Hakkında Bir Tarih" (II. Murad Dönemine ait bir Bizans Kaynağı, 1989), *Tesalya Tahrir Defteri: 1454-1455* (M. Arıkan ile), *Son Dönem Bizans Tarihi*.

DELİORMAN, Altan

Gazeteci-yazar. 25 Haziran 1925, İstanbul doğumlu. M. Necmettin Deliorman'ın (1897-1973) oğludur. Haydarpaşa Lisesi (1955), İstanbul

Altan Deliorman

Üniversitesi Hukuk Fakültesinde okudu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü (1966) mezunu. Muhabir, düzeltmen, yazar ve yazı işleri müdürü olarak *Tan, Akşam, Ocak, Tercüman, Ortadoğu, Ekonomi* gazeteleri ile *Milli Yol* ve *Toprak* dergilerinde çalıştı. Aydınlar Ocağı genel merkez müdürü (1970-75) olarak da görev yapan Deliorman, kurduğu Boğaziçi Yayınları (1972-87) ve Bayrak Yayınlarını (1986-) yönetti. *Türk Dünyası* (1955), *Milli Işık* (1967-71), *Boğaziçi, Gurbette Bayrak* (1985-87), *Orkun* (1998-) dergilerini, 1990'dan itibaren *Tarih*, 1992'den itibaren *Edebiyat* gazetesini yayımladı. Türkiye Komünizmle Mücadele Derneğinin kurucuları arasında yer aldı (1956) ve dernek kapatılana kadar genel sekreterliğini yaptı. Türkçüler Derneği (1962), İLESAM (1986) ve Türk Edebiyatı Vakfı (1978) kurucularındandır. Aydınlar Ocağı genel müdürlüğü (1970-75), genel sekreterliği (1979-82) ve yönetim kurulu üyeliği, İlim ve İstişare Kurulu üyeliği yaptı. Gazeteciler Cemiyeti, İLESAM ve Aydınlar Ocağı üyesi oldu. Orkun Vakfını kurdu ve ilk başkanlığını üstlendi (2000).

İlk yazısı 1947'de *Çocuk Sesi* adlı çocuk dergisinde çıkmıştı. Daha sonra fıkra, makale ve inceleme yazıları *Akşam, Ekonomi, Orta Doğu, Tercüman* (1976-85, köşe yazarı), *Sabah, Son Havadis* gazeteleri ile *Kopuz, Ocak, Toprak, Milli Yol, Milli Işık, Boğaziçi, Bayrak, Orkun* dergilerinde yayımlandı. *Bir Kapı Açık Kaldı* adlı hikâyesiyle *Türk Sanatı*'nın 1954'te düzenlediği hikâye yarışması birinciliğini ve *Ermeni Komitecileri* adlı incelemesiyle de 1974'te Türkiye Milli Kültür Vakfı Büyük Ödülünü kazandı. 2004 yılında *Işıklı Hayatlar* adlı kitabı TYB tarafından biyografi dalında yılın eseri seçildi.

ESERLERİ:

Mustafa Kemal Balkanlarda (1959), *Atatürk'ün Hayatındaki Kadınlar* (1961), *Türklere Karşı Ermeni Komitacıları* (1973), *Yugoslavya'da Müslüman Türk'eBüyük Darbe* (1975), *Tarih* (Lise I ve II ders kitapları, Prof. Dr. İbrahim Kafesoğlu ile, 1976), *Tanıdığım Atsız* (1978), *Osmanlı Padişahları* (1980), *Üç Makale* (1989), *Sessiz Bir Ses* (1997), *Kırık Kanatlı Jön Türk* (1997), *Işıklı Hayatlar* (2004).

Ayrıca ders kitapları vardır.

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001), TDE Ansiklopedisi (c. 2, s. 229), Mehmet Nuri Yardım / Yazar Olacak Çocuklar (2004).

DELİORMAN, Mahmut Necmettin

Gazeteci-yazar (D. 1897, Razgrad - Ö. 7 Aralık 1973, İstanbul). Gazeteciliğe 1914'te Sofya'da çıkan *Türk Sadası* gazetesinde başladı. Bulgaristan'da Müslüman-Türk azınlığının haklarını savunan *Deliorman* gazetesini, Plevne'de *Mücadele* ve *Tunaboyu* gazetelerini, Babaeski ve İstanbul'da haftalık *Rumeli* (Trakya), *Balkan* (1961-63), *Balkan Postası* (1949-60; 14 sayı), *Çağdaş* (1946), *Anavatan* (1947), *Türk Dünyası* (1955) dergilerini çıkardı. 1934'te Türkiye'ye göç ettikten sonra *Son Posta, Zaman, Vakit, İstiklal, Son Havadis, Milliyet, Bugün* gazetelerinde yazılar yazdı. Türk Görüşü Yayınevini kurdu. İstanbul Çamlık Mezarlığında toprağa verildi.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Meşrutiyet'ten Önce Balkan Türkleri - Şarki Rumeli Meseleleri - Hudut Harici Türk Gazeteciliği* (Arif Necip Kakatlı ve Gültekin Arda ile, trsz., 1942 ?), *Ruslar Balkanlarda Ne Yapmak İstiyor?* (1945), *Kızılordu İçinde Neler Gördüm* (1945), *Makedonyalı Komiteciler Ne Yapmak İstiyor?* (1946), *Sofya Harabelerinden Akdeniz Kıyılarına* (1946), *Balkanlardaki Kızıllar Arasında 60 Gün* (1946), *Bulgarya'daki 1.300.000 Türk* (1946), *Razgrad Mezarlık Hadisesi'nde*

M. Necmettin Deliorman

Çanlar Benim İçin Çaldı - Balkan Türkleri'nin Hicret Sebepleri (1955), *Nuri Demirağ'ın Hayatı ve Mücadeleleri* (1957), *Plevne, Niğbolu ve Adakale'de Neler Gördüm?* (trsz. 1940 ?). *Bulgaristan Türkleri / Yakın Tarih ve Hatıralar* (1. Kitap, 1971), *Balkancı Ethem Ruhi'nin Hatıraları* (?).

ÇEVİRİ: *Komünist Zulmü Altında İnleyen Bahtsız Bulgaristan* (Panayot Svelkov Popov'dan, 1952), *Havalarda Cereyan Eden Kanlı Siyasi Hadise - Bulgaristan'dan Türkiye'ye Kaçınlan Yolcu Uçağı* (P.S. Popov'dan, 1953).

HAKKINDA: İstanbul Ansiklopedisi (c. 8, s. 4360-4361, 1966), Gırtlak Kanseri Ameliyatsız da Tedavi Ediliyor (Hürriyet, 7.5.1972).

DELİÖMEROĞLU, Yakup

Araştırmacı-yazar. 1965, Karakoçaş / Şabanözü / Çankırı doğumlu. Atatürk Öğretmen Lisesi, Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi (1987) mezunu. Yüksek lisansını aynı fakültede tamamladı (1993). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesine araştırma görevlisi olarak girdi. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsünde doktorasını tamamladıktan sonra Yüzüncü Yıl Üniversitesine öğretim üyesi olarak atandı. Türk Cumhuriyetleri ile ekonomik ilişkilerden sorumlu olarak Başbakanlık müşaviri olarak görev yaptı. Türk-Kazak Uluslararası Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesinde Tarım ve Ekoloji Araştırmaları Kurucu müdürlüğü ve kültür müdürlüğü görevlerinde bulundu. Türkiye'ye döndükten sonra Tarım ve Köyişleri Bakanlığı emrine atandı ve Yayın Dairesinde çalıştı. Bakan müşaviri oldu. Çalışmalarını Gazi Üniversitesi öğretim üyesi olarak sürdürdü.

Yakup Deliömeroğlu

Türk Dünyası Gençlik Kurultayları'nın düzenlenmesinde görev aldı. Bu kurultayları düzenleyen Dünya Türk Gençleri Birliğinin genel başkanlığını yaptı. Halen aynı kuruluşun şeref başkanlarındandır. 2004 yılından itibaren Türkiye Yazarlar Birliği genel sekreterliği ve genel başkanlığı görevlerinde bulundu. Makaleleri *Türk Yurdu, Türk Tarım, Bilig, Yesevi, Yeni Türkiye* dergileri ile *Tercüman* ve *Zaman* gazetelerinde yayımlandı.

Türkistan - Yesevi'nin Şehri Yesi'ye Dair eseri ile TYB'nin 2003 yılı Şehir Kitapları dalında ödül kazandı. *Asyanın Kandilleri, Gönül Bağı, Türk Arap Atı, Yaylalarımız* başta olmak üzere pek çok belgesel filmin metin yazarlığı ve danışmanlığını yürüttü. Altı dilde yayımlanan "Yesi Ya da Türkistan ve Kültürümüz Edebiyatımız" adlı radyo programının yapımcı ve metin yazarlığını yaptı.

ESERLERİ:

Tatarlar ve Tataristan (1995), *Türkistan - Türk Dünyası Meseleler - Görüşler - Politikalar* (1998), *Yesevi'nin Şehri Yesi'ye Dair* (2003).

DELLAL, Nevide Akpınar

Alman dili araştırmacısı. 1 Şubat 1966 doğumlu. Çukurova Üniversite-

si Alman Dili Eğitimi Bölümü (1987) mezunu. Yüksek lisansını *"Evaluative Analyse der landeskundlichen Aspekte in den Lehrwerken Deutsch als Fremdsprache an Ortaokul und Lise"* adlı tezle (1990) ve doktorasını *"Das Türkenbild in Deutschsprachigen "Newen Zeitungen" aus der ersten Hälfte des 16. Jahrhunderts"* adlı tezle (1997) Çukurova Üniversitesi Alman Dili Eğitimi Bölümünde tamamladı. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesinde yardımcı doçent olarak öğretim üyeliği yaptı. Uzmanlık alanları; Alman dili edebiyatı ve kültürü, karşılaştırmalı edebiyat, kültürler arası iletişimdir.

Makaleleri, *Sosyal Bilimler, Tarih ve Toplum, Evrensel Kültür, Bilim ve Utopya, Folklor/ Edebiyat* dergilerinde yayımlandı. *Alman Kültür Tarihinden Seçme Tarihi ve Yazınsal Ürünlerde Türkler-Avrupa'da Türk İmgesi'ne Bir Katkı* (2002) adlı bir kitabı vardır.

DELLALOĞLU, Besim F.

Sosyolog. 1965, İstanbul doğumlu. Galatasaray Lisesini (1984), Boğaziçi Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümünü (1991) bitirdi. Yüksek lisans ve doktora eğitimini Mimar Sinan Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde, Ömer Naci Soykan danışmanlığında gerçekleştirdi. Aynı bölümde öğretim üyesi olarak görev yaptı.

"Frankfurt Okulunda Sanat ve Toplum kitabından da tanıdığımız Dellaloğlu'nun yeni kitabı, *Alman romantizmi* üzerine, son dönemin en önemli ikincil kaynaklarına da gönderme dolu derinlikli bir çalışma. Türkiye'de kültürel yaşam, Alman romantizminin daha sonraki milliyetçi yozlaşmasından çok etkilenmiş olmakla birlikte, Schlegel kardeşler, Novalis ve Hölderlin gibi ilk dönem romantiklerinin edebi ürünlerine epeyce yabancıdır. Bir edebiyat akımı olarak romantizm, Türkiye'ye en yüzeysel ve eksik versiyonuyla, Fransız romanı-mizle gelmiştir daha çok. Bu kitap, romantik teorinin 'fragman', 'ironi' ve 'spor' gibi kilit kavramlarına mükemmel bir giriş." (Orhan Koçak)

ESERLERİ (Araştırma-İnceleme):

Frankfurt Okulunda Sanat ve Toplum (2001), *Toplumsal'ın Yeniden Yapılanması Habermas Üzerine Bir Araştırma Romantik Muamma* (2002).

HAKKINDA: Besim F. Dellaloğlu / Romantik Muamma (2002), Ali Galip Yener / Romantik Muamma" ve Toplum (Virgül, sayı: 50, Kasım 2002), Orhan Koçak / Romantik Muamma (Virgül, sayı: 54, Eylül 2003)

DEMET EYLÜL

Şubat 1977, Ankara doğumlu. Tam adı Eylül Demet Öger'dir. Sinema-televizyon üzerine öğrenim gördü. Erken başladığı edebiyat yaşamında şiirleri edebiyat dergilerinde yer aldı. Şiirin yanı sıra hikâye ve denemeler de yazdı. *Genç Şairler Antolojisi*'nde yer alan şairin, şiir dalında çeşitli ödülleri de vardır.

"Bir öğrencimin böylesine yetenekli olması beni duygulandırdı." (Müjdat Gezen)

"Seviyi anlattığı şiirinde aslında sevgisizliğe isyanın destanını yazıyor Demet. Bir hüzne, buruk bir sevgiye başkaldırıyı görmek olası... Sanatın gücü de burada işte, 'vakti geldiğinde / gitmeyi de bilmeli insan / dökecek yaprağı kalmadan dalların' diyebilecek kadar üstelik. Bu belki de şiirin sezgiselliği ile başımıza çökenlere en anlamlı güle güle demek. 'Tadında' bırakmak güzel. Sen de güzelsin şiirinde... Yaşamında her şeyi 'tadında' bırak, ama şiiri bırakma..." (Metin Yaltı)

ESERLERİ (Şiir):

Bir Demet Sevgi (1993), *Seviş'i Yorduk* (2002).

HAKKINDA: Demet Eylül / Seviş'i Yorduk (2002).

Ali Faik Demir

DEMİR, Ali Faik

Siyasetbilimci. Galatasaray Lisesi (1988), Ankara Üniversitesi SBF Uluslararası İlişkiler Bölümü (1992) mezunu. 1995'te Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler yüksek lisansını *"Fırat-Dicle Sorunu ve Türkiye'nin Güney Komşularına Yönelik Su Politikası"* adlı tezle, 2000'de Uluslararası İlişkiler doktorasını İstanbul Üniversitesi SBF'de *"Türk Dış Politikası Açısından Transkafkasya'nın Yeri ve Önemi"* adlı tezle tamamladı. Galatasaray Üniversitesinde araştırma görevlisi (1994-2000), 2000'den sonra da yardımcı doçent olarak çalıştı. Türkiye, Türk dünyası, Türkiye'de siyasal yaşam ve dış politika gibi dersler verdi.

Makaleleri, *Yıldızhan Yayla'ya Armağan, Uluslararası İlişkilerde Yeni Bakışlar Yeni Alanlar, Galatasaray Sosyal Bilimler Dergisi, Değişen Dünya ve Türkiye, Güney Kafkasya'ya Güncel Bir Bakış Sempozyumu, Uluslararası İlişkiler Dergisi, Revue Française de Géopolitique, Stratejik Araştırmalar Dergisi, Galatasaray Üniversitesi Coşkun Kırca'ya Armağan* kitap ve dergilerinde yayımlandı. *Dünden Bugüne Avrupa Birliği; Orta Asya'nın Sosyo-Kültürel Sorunları: Kimlik, İslâm, Milliyet ve Etnisite* kitaplarına bölüm yazdı. *Türk Dış Politikası Perspektifinden Güney Kafkasya* (2003) adlı bir kitabı vardır.

DEMİR, Bekir

Araştırmacı. 1953, İmranlı / Ardıçalan / Sivas doğumlu. İlkokulu köyünde bitirdi. İstanbul İmam Hatip Lisesi (1972), İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (1979) mezunu. 1980-83 yılları arasında Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı Haseki Eğitim Merkezinde Arapça Bölümünde ihtisas eğitimi aldı. Çanakkale il vaizi oldu. 1984-89 yılları arasında Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından gönderildiği Hollanda'da din görevlisi olarak bulundu. 1990'da İstanbul Eminönü Müftülüğüne bağlı Şehzadebaşı Camii imam hatipliğine başladı. Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde Hadis Bilim Dalında *"Hz. Peygamber'in Çocuklara Karşı Davranışlarıyla İlgili Rivayetler"* konulu yüksek lisans tezini (1995) tamamladı. *Hz. Peygamber ve Çocuk Eğitimi* (2002) adlı bir araştırma kitabı vardır.

HAKKINDA: Bekir Demir / Hz. Peygamber ve Çocuk Eğitimi (2002).

DEMİR, Fahrettin

Öykücü. Akyaka / Kars doğumlu. İlkokulu Akyaka'da, ortaokul ve liseyi Kars'ta okudu. Trabzon Fatih Eğitim Enstitüsü (1971) mezunu. Yirmi beş yıl Türkçe ve edebiyat öğretmenliği yaptı.

Edebiyat hayatı, 1973'te *Yansıma* dergisinde yayımlanan öyküsüyle başladı. Öykülcri *Yeni Toplum, Öykü, Yazko Edebiyat, Varlık, Broy, Kıyı, Yeni Düşün, Papirüs, Fayton, Fayton*

Fahrettin Demir

Öykü, Üçüncü Öyküler, Eski dergilerinde yer aldı. 1982 Yarın Dergisi Roman ve Öykü Eleştirisi dalında birincilik, 2005 Ümit Kaftancıoğlu Öykü Birincilik Ödülünü aldı.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *O Otobüste Ben Yoktum* (1998).

DENEME: *İlmekler* (2000).

HAKKINDA: Hüseyin Su – Ömer Lekesiz / Öykücüler ve Öykü Kitapları (Heccöykü, Aralık-Ocak 2004).

DEMİR, Fahri

İlahiyatçı. 1940, Çatalzeytin / Kastamonu doğumlu. İlköğrenimini kendi ilçesinde tamamladı. Sonra, ilçesinin ilk müftüsü olan M. Ali Sula Hoca'dan özel dersler aldı. 1957'de Diyanet İşleri Başkanlığınca açılan müftülük-vaizlik yeterlilik sınavını kazanarak 1959'da Kastamonu ilinin Bozkurt ilçesine müftü olarak atandı. Daha sonra Zonguldak il müftü yardımcılığı (1962-65), Devrekâni müftülüğü (1965-67), Devrekâni merkez vaizliği, Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu raportörlüğü (görevlendirme) (1957-68), Ankara merkez vaizliği (görevlerinde) (1968-72) görevlerinde bulundu. Bu arada ortaöğrenimini dışarıdan sınava girerek tamamladı ve Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinden mezun (1971) oldu. Sırasıyla; Burdur bölge vaizliği (1972), Ankara merkez vaizliği (1974), İzmir Yüksek İslâm Enstitüsü fıkıh asistanlığı (1977), aynı enstitünün fıkıh öğretmenliği (1979) görevlerine atandı. Mezun olduğu Ankara Üniversitesinde 1974 yılında başladığı doktora çalışmasını *"İslâm Hukukunda Mülkiyet Hakkı ve Servet Dağılımı"* adlı tezle (1979) tamamladı. Daha sonra sırasıyla; T.C. Kamberra Büyükelçiliği din hizmetleri müşavirliği (1980-84), Diyanet İşleri Başkanlığı Personel Dairesi başkanlığı (1984-85), Diyanet İşleri başkan yardımcılığı (1985-88), T.C. Lahey Büyükelçiliği din hizmetleri müşavirliği (1988-92), Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu üyeliği (1992-96), T.C. Moskova Büyükelçiliği din hizmetleri müşavirliği (1996-2000) yaptı.

Üniversite öğrenciliği sırasında TMTF'ye bağlı Talebe Derneğine ve MTTB'ye bağlı Talebe Derneğine başkan seçildi ve öğrenciliği süresince bu görevleri yürüttü (1968-71). Öğrenci temsilcisi olarak; Kredi ve Yurtlar Kurumu Yönetim Kurulu üyeliği yaptı (1969-70). Burdur bölge vaizliğinden sonra ikinci kez atandığı Ankara merkez vaizliği sırasında Türkiye Din Görevlileri Federasyonu başkanlığına seçildi ve federasyon başkanlığı görevini bir devre yürüttü (1974-75). 2000 yılında emekli oldu. Makalelerini *Diyanet İlmi Dergi, Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi*'nde yayımladı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *İslâm Hukukunda Mülkiyet Hakkı ve Servet Dağılımı* (1985), *Kur'an-ı Kerim Müspet İlim ve Tarihi Gelişme* (1989), *Resimli Namaz Hocası* (1995), *İslâm Ahlâkı* (1996), *İslâm Dini Açısından Din-Devlet İlişkisi (Din ve Laiklik)* (1999).

ÇEVİRİ: *İslâm'ın İlk 30 Yılında Din ve Siyaset* (1994).

HAKKINDA: Nail Tan - Özdemir Tan / Gurur Kaynağımız Kastamonululer III (2004).

DEMİR, Fatime (Aynur) – DEMİR, Saniye

Şair. Sanıye Demir 1965, Aynur Demir 1966 Çaycuma / Zonguldak doğumlu. Tüm şiirlerini ortak imza ile yayımlandıkları için, çalışmalarda ikisinden birlikte söz ediliyor. İlk ve ortaöğrenimlerini Çaycuma'da yaptılar. 1979'dan itibaren *Güneysu, Yeni Çağrı, Bizim Aile, Can Kardeş, Hakikat, Yaka* gibi dergilerde imzaları görüldü. Şiirleri birçok antolojide yer aldı. Çeşitli antolojilerin mansiyon ödüllerini aldılar. Ayrıca, John Lennon anısına düzenlenen bir şiir yarışmasında dokuzunculuk dereceleri vardır (1992).

ESERLERİ (Şiir):

Ağlamaklı Ninniler (1993), *Çığır* (1997), *Gündoğumu* (1999).

HAKKINDA: Zonguldaklı Yazarlar Zonguldak'ı Yazanlar (1998).

DEMİR, Galip

Araştırmacı-yazar. 1938, Kaman / Kırşehir doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Ankara'da tamamladı. Ankara Üniversitesi Fen Fakültesindeki eğitimine maddi yetersizlikler nedeniyle ara verdi. Daha sonra Ankara İktisadi ve Siyasi İlimler Akademisi Sanayi Bölümünü bitirdi. Yurtdışı sınavını kazanarak Georgetown Üniversitesinde İngilizce öğrenim gördü. Prof. Dr. Joe Pierce ile Türkiye'de antropoloji araştırmalarına katılarak *a Village of Turkey* adlı kitabın yayımlanmasına katkıda bulundu. 1984 yılında kurulan Ahi Kültürünü Araştırma ve Eğitim Vakfı kurucu üyesi oldu, 1987 yılında bu vakfın genel başkanlığına getirildi. 1994 yılında vakıf bünyesinde kurulan Ahi Evran Teknik Üniversitesi Kurucu Mütevelli Heyeti ile birlikte Ahiliğin manevi merkezi olan Kırşehir'de Ahi Evran Teknik Üniversitesi kurma çalışmalarını sürdürdü. Türk Amerikan Dernekleri Federasyonunun daveti üzerine ahilikle ilgili ABD'nin çeşitli şehirlerinde konferanslar verdi (1995). Ahi Kültürünü Araştırma ve Eğitim Vakfı faaliyetlerinde tüketicinin bilinçlendirilmesini amaçlayan çalışmaları nedeniyle 1999 yılı 3. Geleneksel Tüketici Ödülüne layık görüldü.

ESERLERİ (Araştırma-İnceleme): *Tüketicinin Korunması* (tebliğ, 1995), *Türk Kültürü ve Ahilik* (1998), *Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu ve Ahilik* (2003).

HAKKINDA: Galip Demir / Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu ve Ahilik (2003).

DEMİR, Hasan

Gazeteci-yazar. 12 Temmuz 1954, Bolatlar köyü Daday / Kastamonu doğumlu. Kastamonu Ticaret Meslek Lisesi mezunu. Daday'da Halk Kütüphanesi memurluğu (1979-87), Sosyal Yardımlaşma Vakfı müdürlüğü (1987-89) yaptı; ayrıca Ankara'daki çeşitli basın ve yayın kuruluşlarında çalıştı.

Hasan Demir

Yazıları *Tercüman, Yeni Devir, Zaman, Selam, Ortadoğu, Yenisayfa, Hergün ve Diyarbakır Söz* gazetelerinde yayımlandı. 1999'dan itibaren *Büyük Kurultay* gazetesinin Ankara temsilciliğini yaptı. *Kuşlarla Büyümek* adlı çocuk şiirleri kitabıyla Türkiye Yazarlar Birliği 1992 yılı Çocuk Edebiyatı Ödülünü aldı. *Cınğar* ve *Gençlik* dergilerinde yazı işleri müdürlüğü yaptı.

ESERLERİ:

Köle Kadın, Nermin Hanım, Çocuklar Büyürken, Çamaşırcı Nine, Kuşlarla Büyümek (1992), *Devlet Ağacı, Azgın Sularda Zafer, İyiler ve Kötüler, Huzurlu Orman, Benim Güzel Günlerim, Saksı Çiçeğinin Rüyası, Sen Benim İçimdesin.*

HAKKINDA: Halil Serdar Bıyıklı / Daday (2000), Nail Tan - Özdemir Tan / Gurur Kaynağımız Kastamonululer III (2004).

DEMİR, Hülya

Araştırmacı-yazar. 1966 doğumlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü mezunu. Yaşamını gazetecilik yaparak kazandı. Gazeteci yazar Rıdvan Akar ile birlikte kaleme aldıkları, 1964 yılında İstanbul'da yaşayan on iki bin

Rum'un, Kıbrıs'taki çatışmalar nedeniyle İstanbul'dan zorunlu göçünü anlatan *İstanbul'un Son Sürgünleri* adlı araştırma kitabı Yunancaya çevrilerek, İstanbul'dan göçen Rumlar tarafından ilgiyle karşılandı. İnsan Hakları Derneği Azınlık Haklarını İzleme Komisyonu üyesidir.

"Yazar; din, ahlak, felsefe, ekonomi, siyaset... adı her ne olursa olsun bir toplumsal projenin üst başlığı olan ve bu kavramlar adına "erkek söylem"inin kadına dayattığı anlam kalıplarını deşifre etme konusunda özgün görüşlerini belli bir mesafede tutarak, İslam'ın referans kitaplarına ve İslamcı kadın hareketinin kaynağı olarak nitelenebilecek kadın dergilerini temel alarak kapsamlı bir çalışmaya imza atmış." (Filiz Özdem)

ESERLERİ:

İstanbul'un Son Sürgünleri (Rıdvan Akar ile, 1994), *İslamcı Kadının Aynadaki Sureti* (1998).

HAKKINDA: Filiz Özdem / Hülya Demir'den "İslamcı Kadının Aynadaki Sureti" (Cumhuriyet Kitap, 8.7.1999).

DEMİR, İlhan

Hukukçu, yazar. 1956, Ankara doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Bursa'da tamamladıktan sonra sırasıyla 1975'te Ankara Ticaret Lisesini, 1979'da Ankara İktisadi Ticari İlimler Akademisi Bankacılık ve Sigortacılık Yüksek Okulu ile 1987'de İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdi. Ankara'da serbest avukat olarak çalıştı.

Yazıları *Milli Gazete*'de yayımlandı. HUAD (Hukuki Araştırmalar Derneği) genel sekreterliği görevini yaptı. *Kürt'çüyle Türk'üyle Bu Vatan Hepimizin* (1993) adlı bir kitabı yayımlandı.

DEMİR, İsmet

Bankacı (D. 1925, Eskişehir – Ö. 1979) Eskişehir-Ankara demiryolu üzerindeki Biçer istasyonunda doğdu. Ortaokulun birinci sınıfından ayrılarak çalışmaya başladı. Uzun süre gece bekçiliğinde çalıştı. 1962'de iş istemek için yapılan "Meclise yürüyüş"ü düzenleyenler arasında yer aldı. Daha sonra ünlüyle sendikal çalışmalara girdi. 1965'te dönemin en önemli sendikalarından Yapı İşçileri Sendikasını kurdu. Çeşitli grevlere öncülük etti. Haftalık kanserine yakalandığı için çalışmalarını yarım bıraktı. Tedavi için 1978'de İsveç'e gitti. Burada yazdıklarının 1962-75 yıllarını kapsayan bölümünü *Anılar-Deneyler* adıyla yayımladı kitap ölümünden sonra basıldı (1980).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. IV, 1981).

DEMİR, Lütfi

Şair (D. 1929, Kasım Kuyucak [Rakovski] köyü / Razgrat / Bulgaristan - Ö. 1990, Sofya). Lütfi Demirov imzasını da kullandı. İlköğrenimini köyünde, ortaokulu Razgrat'ta, liseyi Şumnu'da Nüvvap Okulunda okudu. Yine bu şehirde Öğretmen Enstitüsüne devam etti. Buradan mezun olduktan sonra ortaokul öğretmenliği yaptı, sonra da Kırcaali ve Razgrat Türk öğretmen okullarında Türk dili ve edebiyatı dersleri okuttu. Sofya Üniversitesi Türkoloji Anabilim Dalında dersler verdi. *Yeni Işık* gazetesinde çalıştı.

Edebiyata şiirle başladı. Gazetecilik yaptığı yıllarda ise şiirin yanı sıra öykü, röportaj, izlenimler, hatıralar yazdı. Şiirlerini Türk halk edebiyatı ve serbest nazım tarzında yazdı. Serbest nazımda Nazım Hikmet ve Orhan Veli'yi örnek aldı. İşlediği konuları hayatın her yönünden seçti. Klasik konular olan iyilikler, kötülükler, umutlar ve umutsuzluklar, sevinç ve kederler, bir sözle tüm insan hayatı, yazarın eserlerindeki konularını oluşturdu. 1963'te *Şafak* adlı bir şiir kitabı yayımlandı.

HAKKINDA: Hayriye Süleymanoğlu Yenisoy / Bulgaristan Türk Çocuk Edebiyatından Örnekler (2002), Sabahattin Bayramöz / Türkçenin Sarmaşıkları (2002).

DEMİR, Nazile

Şair, yazar. 1955, Ankara doğumlu. İlkokul, ortaokul ve liseyi dışardan sınava girerek bitirdi. Yaşamı boyunca kendisini şiirle uğraşmaya verdi. Şiirlerinde hem kişisel/doğasal, hem de toplumsal konuları işledi.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Atatürk Destanı* (1981), *Gönülden Gönüle* (1985), *Kır Kahvesi* (1992), *Ellerini Bana Verin* (1995).

ROMAN: *Kınalı Gelin.*

ÖYKÜ: *Nazlı, Okul Yolunda.*

HAKKINDA: Mehmet Aydın / Edebiyatımızda Kadın Şair ve Yazarlar Sözlüğü (2001).

DEMİR, Necati

Edebiyat araştırmacısı. 29 Nisan 1964, Kumanlar köyü / Ulubey / Ordu doğumlu. Kumanlar Köyü İlkokulu (1974), Ordu Fatih Lisesi (1980) ile Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü (1987) bitirdi. Aynı yıl Gaziantep Sarılsalkım Ortaokulunda öğretmenliğe başladı. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk

NECATİ DEMİR

MAVİYAĞLIBOYATÜPÜ

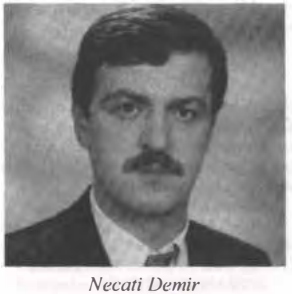
başıma vidalanmış şapkamın gölgesinde
ölümünyum gergedanım, edepsiz
yaylar kışkırtır genlerimi
mandrake gözlüklüyüm 'ufukta bir tehlike'
zeiss bakınca gözlerim çingene mavi
içimde fabrikasyon bir coşku nedense
heyya heyya hoo

gizli sevdama ulaştırır mektubumu samur kuyruğu
domuz kılı, tahta sapın sakallarına tutunurum
diyemem kimselere kimin için boyadığımı gökyüzünü
dudağımda üstübeç beyazı bulaşmış ıslığım
moscow night'ın saçaklarına asılmış gövdesinde
düşey bel kayışıyım

nesli tükenmez heyecanlar havuzumda
ıslak bir kız erkek pijaması giyiniyor mesela
hapiste bir kumru gibi gülümsüyor, pembe
yabani kestaneler yaprak döküyor. bu güzel işte
saçlarını rüzgâr sıyırıyor. bu daha da güzel
bileklerimde bir feryat ki o kadar olur

denizi eşeleyen bir geminin bordasından
içime düşen palamar, kopmuş ar damarım
ufku sırtımda taşırım. yolcuyum
ölümüne yolcu ve gönüllü taş galerilerde
karşıların kurumuş parmak izlerimi
biraz da hüzünlü

ben tükendikçe mavi daha bir mavi

Necati Demir

Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yeni Türk Dili Bilim Dalında yüksek lisansını *"Veten Ocağının İstisi' Adlı Eser Üzerinde Gramer Çalışması"* (1992) adlı tezle, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalında *"Dânişmend-name"* adlı çalışmasıyla doktorasını (1996) tamamladı. Öğretmen olarak çalıştığı (1990-96) Sivas Cumhuriyet Lisesinden ayrılarak, Cumhuriyet Üniversitesi Türk dili okutmanlığına başladı. 1996'da aynı yere yardımcı doçent olarak atandı. 1997'de adı geçen bölümün başkanlığına getirildi. Eğitim fakültelerinin yeniden teşkilatlandırılmasından sonra (1998) Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı başkanlığına atandı. 2000 yılında doçent oldu. 2003 yılında Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü başkanlığına getirildi.

Makaleleri *Türk Dili, Türk Yurdu, Erdem, Bilge, Türklük Bilimi Araştırmaları, Kızılırmak, Revak, Türk Edebiyatı, Academia, Türk Dünyası Araştırmaları, Tarih ve Medeniyet, Türkiye İş Bankası Kültür ve Sanat, Belleten, Türk Ocağı, Karaman Dil-Kültür ve Sanat Dergisi, Türk Kültürü, Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, Silâhlı Kuvvetler, Karadeniz Araştırmaları* dergilerinde yayımlandı. *Türk Dünyası Edebiyat Kavramları ve Terimleri Ansiklopedik Sözlüğü, Türkler, Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi* için maddeler yazdı.

Çeşitli sempozyumlarda bildiriler sundu. *Dânişmend-name* adlı eseri İngilizceye çevrilerek üç bölüm halinde ABD'de yayımlandı (2001-02). 1989 yılında İnönü Üniversitesinin Masal Derleme Yarışmasında ödül aldı. İLESAM üyesidir.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Ordu İli ve Yöresi Ağızları* (2001), *Dânişmend-name - Part One - Four* (2001-2002, ABD), *Sıfatü'l-Haremeyn* (Harzem Türkçesi, 2005).

HAKKINDA: Hikmet Yılmaz / Dânişmend-name I-II-III-IV (Bilge, sayı: 35, 2003), Ülker Şen / Ordu İli ve Yöresi Ağızları (Karadeniz Araştırmaları, sayı: 4, Kış 2005).

DEMİR, Öksel

Şair. 1940, Tekirdağ doğumlu. İlk ve ortaokulu Tekirdağ'da okudu. 1958'de Çanakkale İlköğretmen Okulunu, 1960'ta İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümünü bitirdi. Değişik yerlerde öğretmenlik yaptı ve emekli oldu. Şiirleri ile yazıları *Varlık, Yeditepe, Türk Dili, Dost, Yelken, Değişim* gibi dergilerde yayımlandı. Şiirlerinde İkinci Yeni hareketinin izini sürdü. *Ölüm Biraz* (1962) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Hasan Adnan Önelçin / Trakya Basını (1972), Aydın Oy / Yüzyıllar Boyunca Tekirdağlı Şairler ve Yazarlar (1995), TDOE-TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DEMİR, Ömer

Sosyal ve siyasalbilimci. 1 Ağustos 1963, Of / Trabzon doğumlu. Orta Doğu Teknik Üniversitesi (1988) mezunu. Yüksek lisans programını ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsünde Siyaset Bilimi dalında tamamladı (1991). Doktorasını iktisat dalında Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde verdi (1993). 1988'den itibaren üç yıl özel sektörde çalıştı. 1991'de Anadolu Üniversitesine, 1993'de Kırıkkale Üniversitesine geçti.

İlk yazısı 1989'da *İlim ve Sanat* dergisinde yer almıştır. Daha sonra *İlim ve Sanat*'la birlikte *Dergâh, İzlenim, İktisat* ve *İş Dünyası, Türkiye Yazarlar Birliği Yıllığı* ile üniversite dergilerinde yazdı. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-SÖZLÜK: *Sosyal Bilimler Sözlüğü* (M. Acar ile, 1992), *Bilim Felsefe* (1992), *Sosyal İktisat ve Yöntem* (1995), *Bilim, Yöntem, İktisat* (derleme, 1996).

ÇEVİRİ: *Bilim Düşüncesi ve Felsefe* (Peter Winch'ten, 1994).

DEMİR, Sıddık

Araştırmacı-yazar. 1959, Dağlıca kasabası / Afşin / Kahramanmaraş doğumlu. Yükseköğrenimini tamamladığı 1982 yılından itibaren çeşitli okullarda, ağırlıklı olarak sağlık meslek liselerinde öğretmenlik yaptı. Daha sonra Sağlık Bakanlığında görev aldı. Makaleleri çeşitli gazete ve dergiler ile kendi yayını olan *Yeni Nefes* dergisinde yer aldı.

ESERLERİ:

ANTOLOJİ: *Afşinli Derdiçok.*

DENEME: *Gündemden Kesitler.*

ARAŞTIRMA: *Ankara'nın Gönül Erleri* (2000).

DEMİR, Süleyman

Yazar, yayıncı. 1922, Akviran / Afyon doğumlu. Askerlik çağına kadar köyünde çiftçilik yaptı. Askerlik sonrası Afyon'da kitabevi işletti. Hacca gittikten sonra İslâmi konularda araştırmalara yöneldi, İstanbul'da Demir Yayınevini kurarak yayıncılık ve dağıtımcılıkla uğraştı. Biri *Ey Kahpe Felek* olmak üzere iki de film senaryosu yazdı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA- DERLEME: *54 Farz Şerhi, Kaside, İlahi, Nat-ı Şerifler, 32 Farz, Namaz Sureleri, Dualar ve Yasin-i Şerif, Müslüman Çocuklarına Rehber, İmtihan Kılavuzu* (Akid Kısmı), *Tasavvufi Hikâyeler, Zulmetten Nûra, Dalâletten Hidayete, Zübdetül Hakâik Tercümesi, Ariflerin Menkıbeleri, Rehber-i İslâm, İmtihan Kılavuzu* (İbadet Kısmı), *En Güzel Dini Hikâyeler, Küfür Sözler, Aile ve Çocuk Terbiyesi, Dua Demetleri, Şifa Hazineleri, 40 Konuya 40 Hadis, İslâmi Araştırmalar ve Şer'i Fetvalar, Edduail Me'sûre, Allah Bizimledir, Deryayı Hikmetten Damlalar.*

ÇEVİRİ: *Tarikat-ı Muhammediyye Tercümesi, Miftâhul Kulûb, Binbir Hadis-i Şerif Tercümesi, 500 Hadis-i Şerif Tercümesi, Küçük İlmihal.*

HAKKINDA: İrfan Ünver Nasrattınoğlu / Afyonkarahisarlı Şairler Yazarlar Hattatlar (1971).

DEMİR, Süleyman (Ankaralı)

Bkz. AŞIK SÜLEYMAN DEMİR

DEMİR, Şehmus

İlâhiyatçı. 15 Mart 1971, Batman doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Batman'da tamamladıktan sonra, Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesini (1993) bitirdi. 1994 yılında Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne araştırma görevlisi olarak atandı. Aynı bölümde *"Kur'an'ın Dünya Hayatına Bakışı ve Dünya Ahiret Münasebeti"* adlı çalışmasıyla yüksek lisans (1995) ve *"Kur'an'ın Yeniden Yorumlanması Düşüncesinin Batı'yla Münasebet Bağlamında Ele Alınışı"* adlı çalışmasıyla doktora (2002) yaptı. Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde doçent (2004) oldu. Aynı üniversitenin Temel İslam Bilimleri Bölümü Tefsir Anabilim Dalı öğretim üyesidir.

Makaleleri *İslâmiyat, Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, EKEV Akademi Dergisi* gibi dergilerde yayımlandı.

ESERLERİ:

İNCELEME-ARAŞTIRMA: *Kur'an 'ın Yeniden Yorumlanması / Batı' yla Münasebetin Kur'an Yorumuna Yansımaları* (2002), *Mitoloji Kur'an Kıssaları ve Tarihi Gerçeklik* (2003), *Kur'an'ın*

Şehmus Demir

Yeniden Yorumlanması / Batı'yla Münasebetin Kur'an Yorumuna Yansıması (2003).

DEMİR, Türkay

Öykücü. 1963, İzmir doğumlu. İlkokulu Ordu, Kırklareli ve İstanbul'da okudu. Ortaöğrenimini Vefa Lisesinde tamamladı. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi (1986) mezunu. Aynı üniversitede çocuk ve ergen psikiyatri bölümü öğretim üyesi olarak görev yaptı. Popüler bilim yazıları, öykü ve şiirleri *Arşimento* ve diğer dergilerde yayımlandı. *Aşk ve Öbür Duygular* (1994) adını taşıyan bir öykü kitabı vardır.

HAKKINDA: Hüseyin Su – Ömer Lekesiz, Öykücüler ve Öykü Kitapları (Hece Öykü Özel Sayısı, Ocak 2004).

DEMİR, Yavuz

Edebiyat araştırmacısı. 1959, Ankara doğumlu. 19 Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden (1983) mezun oldu. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yüksek lisans (1987) yaptı. Manchester (İngiltere) Üniversitesinde doktorasını tamamladı (1991). 1999-2000 yıllarında Oxford Üniversitesinde Türk edebiyatı dersleri okuttu. 19 Mayıs Üniversitesinde öğretim üyesi olarak görev yaptı.

ESERLERİ: *İlk Dönem Türk Hikâyelerinde Anlatıcılar Typolojisi (1871-1890)* (1995), *Roman Zaman İçinde Roman Roman İçinde Müşahedât* (2002).

HAKKINDA: Yavuz Demir / Zaman Zaman İçinde, Roman Roman İçinde (2002).

DEMİRAĞ, Fikret

Şair ve yazar. 10 Ocak 1940, Lefke / Kıbrıs doğumlu. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü (1961) mezunu. Çeşitli ortaokullarda Türkçe öğretmenliği yaptı. 1954'ten itibaren Kıbrıs'taki dergi ve gazetelerinde, Türkiye'de *Varlık* dergilerinde çıkan, sonra kitaplaşan ağırlık verdiği şiirleriyle Garip akımı çizgisinde göründü. Uzun şiir serüveninde soyut şiirden toplumsalcı çizgiye doğru bir seyir izledi. Şiirlerinde yer yer Atilla İlhan'ın etkileri sezilir.

"Necatigil ile görüştüğümüz sıralarda Fikret Demirağ kırkına merdiven dayamıştı. Yani bir şairin kendi şiirini kurduğu ya da kurmakta olduğu yaşlarda. (...) Savrulma demiyorum da, sürekli arayış içinde oluşu, onu İlhan Berk'e yakın düşürür. Kitaptan kitaba, hatta şiirden şiire farklı duran bir şair. Kıbrıs'ın bana göre de son kırk yıl içinde ortaya çıkmış en önemli şairi. (...) Kıbrıs'ta doğup hep orada yaşamasına karşın antenleri Türkiye şiirine, şiir ortamına dönüktür daha çok. Kendi toprağının, kültürünün önemli ipuçlarını buluruz bulmasına da, öte yandan, Türkiye'de olmak, buraya bir şair olarak kendini kabul ettirmiş olmak onun için önemlidir. Türkiye'de yaşananlar, Türkiye'de yazılan şiir, buradaki şiir hareketleri çok ilgilendirmiştir onu. Hiç kuşkusuz, iki ayrı toplumun geçişli kültürü zorlanmadan bulunur Demirağ'ın şiirinde. Barışçı bakış açısıyla da bir şairin (insanın) olması gereken yerdedir." (Abdülkadir Budak)

"O adresi Kıbrıs olan bir şair. Özellikle Yunan ve İspanyol şairlerinde görülen, toprak, hava, su ortamı onun şiirlerinin özdeksel ve tinsel coğrafyasını belirliyor. Duygu ve gündelik yaşam bağlamında tam bir Akdenizli. Umutsuzluktan çok umuda, karamsarlıktan çok iyimserliğe, mistisizmden çok Dionizos'a yakın. Zihniyet bağlamında tam bir evrenselci. Şoven olmayan bir yurtsever, bir eleştirici ve özeleştirici, bir barışçı. (...) Kıbrıs için olduğu kadar Türkiye için de önemli bir şair." (Özdemir İnce)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Tutku* (1960), *İkinin Yaşamı* (1960), *Esperanza* (1962), *Açar Yörüngeler Çiçeği* (1963), *Aşkımızın Şarkıları* (1965), *Kısa Şiirler Durağı* (1968), *Ötme Keklik Ölürüm* (1971), *Dayan Yüreğim* (1974), *Umut ve Dehşet Çağından Şiirler* (1978), *Dinle Şarkımı* (1981), *Akdenizli Şiirler ve Aşk Sözleri* (1984), *Adıyla Yaralı* (1986), *Rüzgârdan Ozan Türküleri* (1987), *Acılı Bir Yurt İçin* (4 kitap, 1990), *Hüzün Ana*

Fikret Demirağ

FİKRET DEMİRAĞ

KENDİMLE BİR HESAPLAŞMA

beni bırakın, şimdi biraz kendime lâzımım
birkaç gün, birkaç yıl, birkaç ayçiçeği
beni unutun, yok sayın, öldü bilin,
kuş kendine, balık kendine, ağaç kendine
lazımdır, ben neden olmıyayım!
kaç yıl geçti, kaç yaprak düştü
neler oldu, neler oldu, neler öldü
yüzümde kaç ev, kaç sıradağ yıkıldı
kaç uçak düştü, kaç uzun ırmak kurudu,
hepsinin yüzümde izi kaldı!

görmek istiyorum, aynanın önünden çekilin,
bu, benim otuzuncu kilometre taşımdır,
yarıya inen otuzuncu bayrağım!
kayalarımın oyulmaat, heykelimin solması,
yüzümden bahar alfabesinin kaybolmasıdır!
kaç yaprak kaldı rüzgârlı dallarında
kaç notam kaldı göğe savrulacak,
bilmek istiyorum, aynanın önünden çekilin,
beni bırakın, artık biraz kendime lâzımım
birkaç gün, birkaç yıl, birkaç ayçiçeği
beni yok sayın, unutun, öldü bilin.

(1992), *Limnidi Ateşinden Bugüne* (1992), *Seçme Şiirler* (1994), *Sırı Dökülmüş Kökayna & Yalnızlık, Gece Müziği* (1994), *Şiirin Vaktine Mezmur* (1996), *Eros'un Oku* (1997), *Alfa ve Omega* (1999), *Tanrı Müziği Bir Sessizlikte* (Seçme Şiirler 2, 2002).

ROMAN-ANI: *Yağmur Ağaçları* (1963), *Şu Müthiş Savaş Yılları* (1985).

HAKKINDA: Özdemir İnce (Güneş, 2.11.1987), Sezai Sarıoğlu / Ada Sahillerinde Kendini Bekleyen Şiirler - Faize Özdemirciler / Sombahar (sayı: 35, Mayıs-Haziran 1996), Tamer Öncül / Tek Başına Geçmelisin Kendi Çölünü... (Virgül, sayı: 8, Mayıs 1998), Tamer Öncül / Kıbrıs'tan Bir Ses: Fikret Demiraĝ - Halil Gökhan / Şiirin Zamanı - Metin Cengiz / Fikret Demiraĝ Şiiri - Yavuz Özdem / Lirik Çığlıklar Atmak (Cumhuriyet Kitap, 30.9.1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Abdülkadir Budak / "Tanrı Müziği Bir Sessizlikte" Bir Şair Fikret Demiraĝ (Cumhuriyet Kitap, 16.1.2003), İslâmi Edebiyat dergisi (sayı: 40, Temmuz-Ağustos-Eylül 2004).

Ayşe Demiralay

DEMİRALAY, Ayşe

Şair. 28 Şubat 1967, Pazarköy / Eğirdir / Isparta doğumlu. İlk ve ortaokulu doğduğu yerde, liseyi köyüne 7 km. uzaklıkta bulunan Aksu'da (1984), yükseköğrenimini Denizli Eğitim Yüksek Okulunda tamamladı. Gümüşhane, Keçiborlu ve Isparta'da (2002-) öğretmenlik yaptı. Şiirlerini *Umut Rüzgarı* (2004) isimli şiir kitabında topladı.

DEMİRALP, H. Ünlen

Araştırmacı-yazar. 1 Haziran 1940, Çal / Denizli doğumlu. Ankara Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü (1970), Marmara Üniversitesi Sinema-TV Fotoğrafçılık Bölümü (1986) mezunu. Lisansüstü çalışmasını iletişim alanında Anadolu Üniversitesinde (1985) tamamladı. İngiltere'de TV yayıncılık ve yapımcılığı (1964), Almanya'da TV yöneticiliği ve yönetmenliği alanında düzenlenen kurslara katılıp sertifikalar aldı. TRT Ankara Radyosu ve Ankara

H. Ünlen Demiralp

Televizyonu'nda çeşitli görevlerde bulundu. Öğretim görevlisi olarak çalışmaya 1982'de, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesinde başladı. 1988'de yardımcı doçent unvanıyla Gazi Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okuluna geçti. 1992'de aynı üniversiteye bağlı İletişim Fakültesinde doçentliğe yükseldi. Çalışmalarını aynı bölümde öğretim üyesi olarak sürdürdü.

Televizyon yayıncılığı konularında makaleleri; *GÜ İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, Yeni Türkiye* vd. dergilerde yayımlandı. Aynı konularda çeşitli bilimsel toplantılarda bildiriler sundu, konferanslar verdi. Ankara Radyosunda 1963-65 arası, Ankara Televizyonunda 1963-82 ve 1968-82 arası, çeşitli çocuk programları, belgeseller, TV oyunları hazırlayıp gerçekleştirdi. Çalışmalarıyla Türk Standartları Enstitüsü 1994 Basın Ödülünü, Kültür ve Turizm Bakanlığı 1988 Sinema Başarı Ödülünü aldı.

ESERLERİ:

Cem Sultan (tiyatro oyunu, 1960), *Ekranı Birden Fazla Kareye Bölerek ve/veya Sürekli Altyazıyla Görüntüden Farklı Haberler veya Reklamlar Vermek Suretiyle Aynı Anda Birden Fazla Yayın Yapılıp Yapılamayacağı Hakkında Mütalaa* (Ahmet Çiftçi ve Şükrü Künüçen ile, 1999).

DEMİRALP, Oğuz

Deneme yazarı, diplomat. 22 Ocak 1952, İstanbul doğumlu. Tam adı Mustafa Oğuz Demiralp. İstanbul Saint-Joseph Lisesi (1971) ve Ortadoğu Teknik Üniversitesi (1976) mezunu. Banka ve ticaret sektöründe çeşitli işlerde çalıştıktan (1976-78) sonra Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Güvenlik İşleri Genel Müdürlüğünde ikinci kâtip olarak göreve başladı (1978-80). Münih Başkonsolosluğunda konsolos yardımcılığı ve aynı dönemde NATO Parlamenter Asamblesi Türk Heyeti danışmanlığı (1980-83), Tahran Büyükelçiliği başkâtipliği (1983-85) görevlerinde bulundu. Siyaset Planlama Dairesinde güncel siyasi konulardan, AGİT ve silahsızlanmadan sorumlu şube müdürü (1985-87), Birleşmiş Milletler Cenevre Ofisi nezdinde Türkiye Daimi Temsilciliği müsteşarı (1987-91), AGİT Dairesi Başkanı (1991-93), Avrupa Konseyi nezdinde Türkiye Daimi Temsilciliğinde daimi temsilci yardımcısı (1993-97), Dışişleri Bakanı Özel müşaviri (1997-00) olarak çalıştı. 2000 yılında büyükelçi olduktan sonra Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) nezdinde Türk Daimi Temsilciliği, BM Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD) Konseyi Başkan Yardımcılığı, DTÖ Ticaret ve Yatırım Çalışma Grubu Başkanlığı (2000-01), DTÖ Ticaret ve Çevre Komitesi Başkanlığı (2002-03) görevlerini yürüttü. 2002-2005 yılları arasında büyükelçi ve AB nezdinde Türkiye Daimi Temsilcisi olarak çalıştıktan sonra 31 Aralık 2005'te Avrupa Birliği Genel Sekreterliği görevine atandı.

İlk yazılarını ve çevirilerini 1973'ten başlayarak *Yeni Dergi*'de, daha sonra da arkadaşlarıyla çıkardığı *Yazı* ve *Cehennemde Bir Mevsim* ile, 1980'lerde *Yeni Dergi, Somut, Doğu-Batı, Gergedan, Soyut, Oluşum, Argos* gibi dergilerde, ayrıca 1978-79 yıllarında *Dünya* gazetesinde (1978-79) yayımlandı. Edebiyat üzerine denemelerinde "özel" bir metafizik kurmaya yöneldiği, eleştirel denemelerinde Türk edebiyatının Ahmet Hamdi Tanpınar, Abdülhak Şinasi Hisar, Oğuz Atay, Yusuf Atılgan, İsmet Özel ve ayrıca Walter Benjamin, Sadık Hidayet gibi güçlü kalemler üzerine çözümleyici yaklaşımlarla durdu.

"Oğuz Demiralp seyrek yazan ve yayımlayan bir yazar. Dili kendine özgü metafizik öğelerle bezeli ve anlaşılması güç. Ülkemizin son yirmi yıllık yazınsal eleştiri tarihinde önemli bir yeri var, bunu yadsıyamayız. (...) Demiralp için okumak, yaşamı ve kişiyi dönüştürmesi gereken bir eylemdir. Savaş alanına benzettiği kendi içini doyurmak için zorunludur okuma eylemi. Ona göre eleştiri, okumanın

Oğuz Demiralp

OĞUZ DEMİRALP

YAZI ÖZGÜRLÜKTÜR

Rilke'nin deyişiyle, "meyvenin içindeki çekirdek gibi çalışmak" tır yazarın ülküsü.-Ama eşiğe varınca duraksayacaktır. Bir yandan yazı isteği kemirir yazarı, öbür yandan da insanların çağrısı. İnsanların arasında daha yalnız değil midir, hep çekip gitmek istemesiyle. Bile bile insansızlığı kapanacaktır. Geçici Robinson olacaktır.

Yazar olarak insan arasına çıkmak, topluma yazar olarak yerleşmek, diyeceksiniz, yazarlar topluluğuna katılarak yani toplumbilimin anlattığı yoldan yalnızlığı aşmak. Kendinden ayrılmaktadır bu. Yazı serüveninin kendisi değil, olsa olsa doğurgusudur. Çünkü o topluluk bile dışarıdadır. Tanpınar haklı: Yazın ölüm gibidir, bireyseldir, birlikte yola çıkılabilir, ama birbaşına sürdürülür. Tek doğan tek ölen kişinin tekilliğinde konaklamasıdır yazı. Tedirgin edici boyutuyla insanı, ermiş Julien'in İsa'nın vebalı suretini kucaklamasını anımsarcasına göze almaktadır. Yazının 'yalnız kalmayı öğren' buyruğu bir 'sosyal grup' ilc Özdeşlenme eğilimine ters düşer.

Yazar, yazı için bir ayraç açar yaşamında: Varlığı olan ayracı. Yaşamı ayraç içinde alacaktır böylelikle.

Gel gör ki, kimine göre toplumsal yaşamın güçlüklerinden kaçar yazar, gider, sıcak, rahat odada yapıtının koynuna sığınır. Yalnız kalmakla dünyadan kurtulmayı yazar. Dünyadan yoksun kalır. Giderek kendinden yoksun kalır kendikendiliğinde. Çünkü kendine dönmekle kavuştuğu şey bir monad olarak kendisi değil, kendisince yazılması gerekendir. Yazar odasına kapanmakla ruhsal bir çözüm aramamaktadır. Yazıya yol açmaktadır. Toplumsal yaşam ve boyut, yazarın kişilik bütünlüğünü değil, yazmak için çekilmesini, yazıya kapılmasını bağışlamaz. Çünkü yazı özgürlüktür. Elbette, yazarlığın gökçe yazın âlemine katılmak, imleyenler dizgesini belirli kurallara göre işletmek olduğu günler için geçerli değildir bu yaklaşım. Dil için dile karşı yazıldıkta geçerlidir.

Dil tutucudur, buyurucudur. Dilde biri değil herkes düşünür. Çağına ve toplumuna göre girdiği kalıplarla, aldığı biçimlerle baskıcıdır, sınırlayıcıdır. Kuşatmıştır yazın: Bilimsel dil, ideolojik dil, günlük dil, giderek güzel yazma sanatı. Hepsi toplumsal boyutludur, her öznede kendilerini doğrulamak isterler.

Buna karşın, gene dilin yapısında bireysele ayrılmış ufacık bir yer vardır: Saussure'ün söz dediği alan. Öznenin yuvası. Yazarın kozası. Hiçbir kalıba sığmayan gerçekler burada ipeğe dönüşecektir. Öznenin yazması kendisi için yapılan tanıma meydan okumasıdır. Getireceği değişiklik, dilin, insanın kendini aşma işleminin bir parçasıdır.

Yazar dünyanın değişim sürecine başka türlü katılmaz. Dilin bilinmeyeceğinde, karanlığında yol almakla yükümlüdür.

Dil bizden başka bir şey midir?

Öyleyse yazar alnında yazıların en tuhafını taşımaktadır. İnsanlığa yalnız kalarak katılır. "Odasının şeklini alarak" ele geçirdiği özgürlük yalnızca onun değildir.

...ya-maya dönüştüğü alandır." (Ali Galip Yener)

"Geceyarısı Kitapları' dizisinin on üçüncü kitabı. Denemelerini Yazı ve Yalnızlık ile Okuma Defteri'nde toplayan, Kutup Noktası'nda Ahmet Hamdi Tanpınar'ı, Tanrı Bakışlı Çocuk'da Walter Benjamin'i kendi öznel penceresinden okuyan Oğuz Demiralp bu defa yeryüzünün kırk dokuz kentinde yazdığı kartpostal yazılarını okur karşısına çıkarıyor. Dört kıtaya yayılmış kentlerin çağrışımlarını, kendisinde bıraktığı izleri ve bu kentlerin aklına getirdiği dizeleri derleyen Oğuz Demiralp'in yazıları mekânlar ve metinler arasında dolanan minyatür bir roman olarak da anlamlandırılabilir." (Güneş Çelikkol)

ESERLERİ:

DENEME-İNCELEME: *Kutup Noktası* (A. H. Tanpınar üzerine, 1993), *Okuma Defteri* (eleştirel denemeler, 1994), *Tanrı Bakışlı Çocuk* (Walter Benjamin Üzerine 49'a Parçalanmış Deneme, 1995), *Yazı ve Yalnızlık* (1997), *Kör Okur* (Sâdık Hidâyet Üzerine Kör Baykuş Merkezli Okuma Denemesi, 1999), *Gönderilmemiş Kartpostal Yazıları* (49 kentin monografisi, 2001), *Yazı Marazi* (ortak kitap, Enis Batur, Levent Şentürk, Armağan Ekici, Nuri Bağlam, Selahattin Özpalabıyıklar ile, 2002).

HAKKINDA: Baki Asiltürk / "Kutup Noktası"nda Isınmak (kitap-lık, sayı: 13, Ocak-Şubat 1995) – Yaklaşık Olarak Okuma Defteri (Cumhuriyet Kitap, sayı: 329, 6.6.1996), Selahattin Özpalabıyıklar / Oğuz Demiralp İçin Seyrek Örgülü Bir Yazı (kitap-lık, sayı: 17-18, Eylül-Aralık 1995), Ali Galip Yener / Yazının Yalnızlık Burcu (Virgül, sayı: 13, Kasım 1998) – Kusursuz Çembere Tanrısal Bakış (Virgül, sayı: 29, Temmuz 1999) – Kör Baykuş'u Nasıl Okumalı? (Virgül, sayı: 52, Haziran 2002), Oğuz Demiralp / Yazı ve Yalnızlık (Virgül, sayı: 9, Haziran 1998) - Kör Okur (2001), Hikmet Çetinkaya / Umut Yıldız mıdır? (Cumhuriyet, 14.10.1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Reyhan Tutumlu / Tanrı Bakışlı Çocuk (Varlık, sayı: 1127, Ağustos 2001), Güneş Çelikkol / Gönderilmemiş Kartpostal Yazıları (Virgül, sayı: 48, Şubat 2002).

DEMİRALP, Yekta

Sanat tarihi araştırmacısı. Ankara Üniversitesi DTCF (1980) mezunu. Yüksek lisansını (1990) ve doktorasını (1997) Ege Üniversitesinde tamamladı. Aynı yerde Sanat Tarihi Bölümü Türk İslam Sanatları Anabilim Dalında yardımcı doçent (1997) oldu. Uzmanlık alanı sanat tarihi ve mimarlık tarihidir. Çeşitli kazılara katıldı.

Makaleleri, *Arkeoloji-Sanat Tarihi Dergisi, Milletlerarası Nasreddin Hoca Sempozyumu Bildirileri, Sanat Tarihi Dergisi, 9th Milletlerarası Türk Sanatları Kongresi-Bildiriler, Uluslararası Sanat Tarihi Sempozyumu-Prof. Dr. Gönül Öney'e Armağan* dergi ve kitaplarında yayımlandı. Uluslararası ve ulusal bilimsel toplantılarda bildiri sundu.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Akşehir ve Köylerindeki Türk Anıtları* (1996), *Erken Dönem Osmanlı Medreseleri (1300-1500)* (1999).

ORTAK YAYIN: *Erken Osmanlı Sanatı-Beyliklerin Mirası* (Madrid, 1999), *Birgi-Tarihi Tarihi Coğrafyası ve Türk Dönemi Anıtları* (2001), *Early Ottoman Art-Legancy of the Emirates* (İngilizce, Fransızca, İspanyolca, İtalyanca, Madrid, 2002).

DEMİRASLAN, İlhan

Şair (D. 24 Ağustos 1928, Gelibolu / Çanakkale - Ö. 29 Kasım 1980, Trabzon). Kabataş Lisesi (1947), İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi (1954) mezunu. Haydarpaşa Numune Hastanesinde uzmanlık eğitimini tamamlayıp stajını yaparak iç hastalıkları uzmanı oldu. Artvin, Tunceli, Tire, Görele ve Trabzon'da doktorluk yaptı.

Şiirleri 1944'den itibaren *Folklor Postası, Varlık* dergilerinde yer aldı. Duygusallığın egemen olduğu ilk şiirlerinin ardından giderek düşünce şiirlerine yönelmişti. Lirik söyleyiş,

İLHAN DEMİRASLAN

TOPHANE ŞİİRİ

Tophane dediğim bir uzun yol
İki yanı iki sıra meyhane
Yüz insan gördüm yüzü de başka
Benzetemedim birbirine.

Biri terlemiş ter kokuyor
Alacalı mendil sarmış başına
Biri kadın demiş bir akşam
Türlü işler açmış başına.

Biri çingenedir keman çalar kahvede
Biri oyuncudur zilli maşa takınır
Biri Trabzon'dan gelmiştir
Durur bakınır.

Biri kaptandır poyraz yemiş yüzüne
Marangozdur, çıraktır, demircidir.
Biri keyfimin kâhyasıdır
Biri bilmem neçidir.

Biri şarkıcıdır Aile bahçesinde
İyi kızdır, namusludur
Bir türkü söyler sarhoşluk üstüne
Gönlümüz olur

Biri der beri vuruldum ölmedim
Hekim gelsin sarsın benim yaramı
Gidi kâfirin sevdası
Can üzredir meramı.

Biri benim komşumdur
Geceleri erkek alır koynuna
Biri orospudur vazgeçmez
Günahı boynuna.
Yoldan geçenler daha başka
Bilmiyorum nereye gittiklerini.
Ama kör çalgıcıyı tanıyorum.
Yahut terzi kızları, hizmetçileri.

Bu kızlar niye çok güler anlamıyorum
Ne konuşurlar akşama kadar.
Yahut neden böyle hepsi birden
Pencerelerden bakar.

Onların gülmelerine bayılıyorum
Kim bilir ne güzel şeyler düşünürler
İlahi terzi kızlar
İlahi hizmetçiler

Tophaneden çıktım yola selamet
Girdim kahvelerden birine
Ben bu şiiri böyle duydum söyledim
İnsanlar üzerine.

İLHAN DEMİRASLAN

BİR AŞKTAN SONRA ŞEHİR MAHZUNLUĞU

Bu kadar büyük değildi şehir
Gökyüzü kapalı değildi
Böyle sessiz değildi insanlar
Parklar da sıkmaya başladı beni
Anlaştılar bir şey var

Ağzıma koymamıştım içkiyi
Zamanla türlüsüne alıştım
Bilmediğim şeydi kadınlar
Ah!.. ben hiç böyle mahzun olmamıştım
Şimdiye kadar

özellikle son şiirlerinde, şiirsel söylemi örgütleyen ve insani durumları öne çıkaran özellik olarak dikkat çekti.

ESERLERİ (Şiir):

İncir Ağacı (1952), *Eller Ekmeğe Doğru* (1958), *Acının Uçları* (2001).

HAKKINDA: A. Özhan / İncir Ağacı (Mavi, sayı: 2, Aralık 1952), Yurt Ansiklopedisi (c. I, 1982), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

DEMİRAY, Ahmet

Şair ve yazar. 1913, Amasya doğumlu. Amasya Sultanisi (1925), Sivas Muallim Mektebi (1931) mezunu. Çeşitli okullarda öğretmenlik, MEB'de memurluk yaptı. *Yanık Aşık* gazetesini çıkardı, *Amasya* ve *Amasya'nın Sesi* gazetelerini yönetti.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Sesleniş* (1956), *Gönülden Seslenişler* (1958), *Yanık Aşık'ın Şakaları* (taşlamalar, 1960), *Atatürk Gençliğine Armağan* (1973), *Dualaşan Şiirler* (1984?), *Şiirleşen Dualar* (1999).

İNCELEME-DERLEME: *Resimli Amasya, Tarih, Coğrafya, Salname-Kılavuz ve Kazalar* (1954), *Altıgen* (1966), *Önemli Günlerimiz* (1973).

HAKKINDA: Afşin Oktay-Kemal Bağlum / Biyografiler Ansiklopedisi (1959), TDE Ansiklopedisi (c. 2, 1977), TBE Ansiklopedisi (2001).

DEMİRAY, Feyzullah

Şair (D. 1914, Sivas - Ö. 6 Nisan 1994, İstanbul). Şiirlerinde Feyzullah mahlasını da kullandı. Henüz yirmi günlükken babası öldüğünden annesi ve ağabeyinin himayesinde büyüdü. İlköğrenimini Kazım Bey Mekteb-i İbtidaiyyesinde (Cumhuriyet İlkokulu), ortaöğrenimini Tokat ve Konya'da askerî ortaokulda yaptı. Sağlık sorunu nedeniyle askerî okuldan ayrılarak Sivas Muallim Mektebine girdi.

Samsun'un Ladik, Bafra ve Kavak ilçelerinin köylerinde uzun bir süre görev yaptıktan sonra Sivas'a atandı. Bir süre Hafik ilçesinin Ekingölü ve Dikmencik köylerinde çalıştı. 1952 yılında Sivas merkezine gelerek Cumhuriyet ve İstiklal ilkokullarında başöğretmenlik yaptıktan sonra 1969'da emekliye ayrıldı. Ümraniye Mezarlığına defnedilmiştir. Şiirleri Müjgân Üçer tarafından *Nâmeler* (1996) adlı bir kitapta toplanarak yayımlandı.

HAKKINDA: Alim Yıldız / Sivaslı Şairler Antolojisi (2003).

DEMİRAY, Kemal

Dilci (D. 1912, Balıkesir - Ö. 7 Ağustos 1991, Ankara). Balıkesir İlköğretmen Okulu, Gazi Öğretmen Okulu ve Terbiye Enstitüsü Edebiyat Bölümü mezunu. Balıkesir Lisesi ve Gazi Eğitim Enstitüsünde öğretmen ve yönetici olarak çalıştı (1948-71). Türk Dil Kurumu sözlük çalışmaları

nı katıldı. Orta dereccli okullar için ders ve yardımcı ders kitapları hazırladı.

BAŞLICA ESERLERİ:

Türkçe (Beşir Göğüş ile, 1947), *Dilbilgisi* (Beşir Göğüş ile, 1947), *Çocuk Edebiyatı Antolojisi* (F. Baymur ile, 1961), *Ansiklopedik Türkçe Sözlük* (R. Alaylıoğlu ile, 1964), *Batı Dilleri Sözcüklerine Karşılıklar Kılavuzu* (1973).

DEMİRAY, M. Güner

Şair ve yazar. 1940, Gemerek / Sivas doğumlu. Sivas Dumlupınar İlkokulu (1952), Sivas Ortaokulu (1955), Sivas Öğretmen Okulu (1958), Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü (1965) mezunu. Köy öğretmeni olarak Gerede, Sivas ve Kırıkkale Bedesten köylerinde (1958-62), bir süre Milli Eğitim Bakanlığı ve Ankara Radyosunda (1963-65) çalıştı. Daha sonra Sivas ve İstanbul'daki ortaokul ve liselerde Türkçe ve edebiyat öğretmenliği yaptı. 1984 yılında emekli olduktan sonra da çalışmalarını İstanbul'da sürdürdü.

M. Güner Demiray

İlk şiiri 1951'de *Yurt* gazetesinde (Sivas) çıkmıştı. Daha sonra şiir ve yazıları *Varlık, Türk Dili, İmece, Köy ve Eğitim, Kemalizm, Türk Folklor Araştırmaları, Folklor, Sivas Folkloru, Türk Folkloru, Milli Eğitim, Su, Kıyı, Yaba - Öykü, İlkyaz, Öğretmen Dünyası, Yazko Somut, Kemalist Ülkü, Birlik, Dil, Bir Yeni Biçem* dergileri ile *Öncü* ve *Vatan* gazetelerinde yayımlandı. Halkbilimle ilgili araştırmalar yaptı, derlemeler hazırladı. Ankara Radyosunda çalışırken köylüyü eğitmeye, desteklemeye yönelik oyunları yayımlandı. PEN Yazarlar Derneği, Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

"Demiray çok değişik biçimsellik ile kurmuştur şiirlerini. Çok değişik dize toplulukları görülüyor. Uyak ve ölçü bakımından tüm olarak özgürdür. Şiirlerini, matematiksel bir kurguyu temel alarak yazmıştır. Sözcüklerin dizeler içine yerleştirilmesinde büyük çaba harcadığı gibi, dizelerin de şiirin bütünü içinde yerleştirilmesinde büyük çaba harcamıştır. Sözcüklerin ses uyumuna da özen göstermiştir. Çok geniş bir konu düzlemi ve görüntülerle yazmıştır şiirlerini. Zaman zaman, evren, doğa ve bunların ortamındaki yaşam da değişik görüntülerle çıkıyor karşımıza. Söz gelimi ağaçların ortamında bir insancıl yaşamı şiirleştirmesi bir kez daha anılabilir. Onun şiirsel aynası bize birçok gerçeği göstermiştir. Bu ayna, yalnızca gülü kucaklamamakta insan yaşantısını, evrensel yaşantıyı da kucaklamaktadır." (Muzaffer Uyguner)

ESERLERİ:

GEZİ-GÖZLEM: *Günaydın Anadolu* (1961).

ROMAN: *Yaşamak İçin* (1964).

ŞİİR: *Yurduma Atatürk'e Şiirler* (1984), *Sevda Gülleri* (1984), *Halk Çiçekleri* (1985), *Güneş Atları* (1994), *Sonsuz Yaşamak* (şiirlerinden seçmeler, 1994), *Gülü Kucaklar Bu Ayna* (1999), *Gülmira* (2003), *Kuşları Düşünmek* (2003).

ÇOCUK KİTABI: *Dallar ve Gökler* (çocuk şiirleri, 1984), *Anadolu'dan Masallar* (1997), *Kuşları Düşünmek* (çocuk şiirleri, 1996), *Odamdaki Konuk* (çocuk öyküleri, 2000).

DENEME: *Kemalizm Üzerine* (1997), *Toprağın Türküsü* (2002), *Köylerimizden Yansımalar* (2003).

HAKKINDA: Etem Ütük / M. Güner Demiray ve Şiiri (Oluşum, Ekim-Aralık 1986), Muzaffer Uyguner / İki Şiir Kitabı (Türk Dili Dergisi, sayı: 44, Eylül-Ekim 1994)-Anadolu'dan Masallar (Türk Dili, Mart-Nisan 1995), Tansu Bele / Bir Aydın Öğretmenin Duyarlı Şiir Evreni (Cumhuriyet Kitap, 22.12.1994), Muzaffer Uyguner / M.Güner Demiray'ın Yazıları Kemalizm Üzerine (Cumhuriyet Kitap, 27.8.1998) - M. Güner Demiray'dan "Gülü Kucaklar Bir Ayna" Aynadan Yansıyan Şiirler (Cumhuriyet Kitap, 6.5.1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gcn. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Mehmet Cimi / Toprağın Türküsü (Cumhuriyet Kitap, 19.9.2002), Hasan Akarsu / Toprağın Türküsü (Türk Dili Dergisi, Ocak-Şubat 2003), Yılmaz Çongar / M. Güner Demiray ile Söyleşi (Cumhuriyet Kitap, 29.7.2004), Hasan Akarsu / Şiirler-Den / İzler (2004).

DEMİRAY, Nükhet

Bankacı. 7 Ocak 1972, İstanbul doğumlu. Ankara Üniversitesi İşletme Fakültesi mezunu. Yedi yıl bankacılık sektöründe çalıştıktan sonra amatörce web sayfası tasarımı ile ilgilen-

M. GÜNER DEMİRAY

ŞİİRSİZ DÜNYA

Çağımız, her türlü insanlık değerlerinin soldurulduğu bir dönemin bunalımında yüzüyor. Yoksulluk, dinsel bağnazlık diz boyu, git gide derinleşiyor. Öte yandan bölgesel savaşlar ve azgın terör korkunç kıyımlara neden oluyor. Yaşamın anlamından, yaşama sanatından habersiz yığınlar, çıkar ve açgözlülüğün karanlığında acımasız bir doğa kıyımı yaparken devlet düzenleri ve tekeller bilinçsizce kör rüknüyorlar bu gidişi. Dünya nüfus artışı almış başını dört nala gidiyor. Üstelik elektronik insan soğukluğu yüreğin sıcaklığını habire tüketiyor. Otomasyon, robotlar, ekranlar düşlemleri, aşkı külleyerek insanı sadece yararcılığın bir özsel durumuna getiriyor; dolayısıyla sanatsal yaratıcılığı yıkıyor. Yapaylıklar sarmada dört bir yanı ayrık otu gibi. Doğanın göğsünde boy vermiş, açılmış o türlü türlü, o renk renk çiçekler nerede? Nerede adanmış aşklar, toprağın sevdası? Çok kazanmak uğruna dışardan gen aşılamalarıyla özü sarsılan doğa çıldırıyor adeta. Doğal yapı titriyor, sarsılıyor, tadını, lezzetini yitiriyor her şey.

Çıkarlarını, siyasanın ağına düşmemiş evrensel boyutta dillendirilen insan haklarına, demokrasiye, hukukun üstünlüğüne diyeceğim yok. Ama gerçek öyle mi ya! Gezegensel bilince ermeden yaşanan küreselleşme olgusu dünya sorunlarını somut çözümlere götürebilir mi? Nimetlerin hakça paylaşılmadığı, çevrenin hızla kirletildiği bu küreselleşme düzeninde etik, batağa saplanmıyor mu giderek? Bu gerçekleri görüp yaşadıkça "Dünyamız karaya mı oturdu? İnsanlık bir uçuruma mı yaklaşıyor?" diye sormaktan da kendimi alamıyorum zaman zaman.

Ve bu yapaylıkların olgusunda şiiri düşünüyorum. Biraz da bu yozlaşma, bu kargaşa ve bunluk insanlığın şiirden uzaklaşmasına neden oluyor. Yüreği taş kesilen toplum, vahşetin pençesine düşüyor. Duyarsız, öldürücü paragöz robotlar sarıyor her yanı. Hep bilirız, şiir, insan sıcağında yaşanır. Doğal acıların ve mutlulukların çekirdeğinde yeşerip filizlenir. Her türlü yapay ortamların dışında açar şiir. Sıcak iç yaşamlardan suyunu alan bu soylu estetik bilinçaltının akağında mayalanıp dışa vurur. Plastik ve tecimsel yaşamlarda gerçek şiir üremez. Şiirin damarı, bahar suları gibi sevda çeken sıcak yüreğin derinliklerinden fışkırır...

di. *Sabırsız Bebeğimin Seyir Defteri* (2002) adlı bir anı kitabı vardır.

HAKKINDA: Nükhet Demiray / Sabırsız Bebeğimin Seyir Defteri (2002).

DEMİRAY, Sebahattin

Yazar. 15 Mart 1967, Karakavak köyü / Balıkesir doğumlu. İlkokulu Savaştepe'de, ortaokulu ve liseyi Balıkesir'in İvrindi ilçesinde okudu. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo-TV Sinema Bölümünden mezun oldu. Gazete ve mizah dergilerinde karikatür, grafik ve illüstrasyon çalışmaları, mizah yazıları yayımladı. Mizah ve çocuk sayfaları hazırlayıp yönetti ve bu sayfalar aracılığıyla yarışmalar düzenledi. Grup içinde ve bireysel karikatür sergileri açtı.

ESERLERİ (Roman):

Masalcı (1999), *Kayıp İsimler Sözlüğü* (2002).

HAKKINDA: Sebahattin Demiray / Kayıp İsimler Sözlüğü (2002).

DEMİRAY, Tahsin

Yazar (D. 1903, İstanbul - Ö. 1971). İlköğrenimini Kadıköy Numune Mektebinde tamamladı. Kadıköy Sultanisini bitirdikten (1919) sonra Bolu ve İstanbul'da öğretmenlik yaptı. Bu arada İstanbul Muallim Mektebinden mezun (1923) olup Fen Fakültesine yazıldıysa da yarıda bırakıp yayıncılığa başladı. Türkiye Köylü Partisinin kurucuları arasında yer aldı (1952).

Adalet Partisinin de kuruluş çalışmalarına yardımcı olan Demiray, bu partiden 1961'de İstanbul milletvekili seçildi. Cumhuriyetin ilanından sonra İstanbul'a yerleşip *Yeni Yol Mecmuası*'nı (1923) ve *Resimli Mecmua*'yı (1924) çıkarmıştı. Türkiye Yayınevini kurup ilkokullara yönelik ders ve yardımcı ders kitapları çıkardı; *Yavru Türk, Ev-İş, Yıldız, El İşleri, 1001 Roman, Hafta, Çocuk Haftası* dergilerini yayımladı.

ESERLERİ:

İlkokullar İçin İlk Türk Alfabesi (1928), *Büyük Dünya Hava Savaşı* (1936), *Dokuz Yıldız Münasebetiyle* (1945), *İlkokullar İçin Temel Bilgiler* (bu başlık altında çeşitli ansiklopedik yayınlar, 1949-50), *Arkada Bıraktığım Küçük İşaret Taşları* (anılar, 1955), *Toplum Yapımıza Tarih İçinden Bir Bakış* (1955), *Fiske Taşları* (1956), *Hindistan Mücahidi Ahmed Azad ve İngiliz Mahkemesi Önündeki Nutku* (1956), *Eğitimimize Sol Akımların Girişi ve Öncüleri* (1967), *İstiklal Harbimizin Müdafaası* (1969), *Buhranlarımızın Temel Sebepleri* (1970).

HAKKINDA: Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999).

DEMİRAYAK, Kenan

Arap edebiyatı araştırmacısı. 10 Mayıs 1961 doğumlu. Atatürk Üniversitesi Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü (1985) mezunu. Yüksek lisansını (1989) Atatürk Üniversitesi İslâm Medeniyetleri ve Sosyal Bilimlerde, doktorasını (1992) Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümünde tamamladı. Atatürk Ü. Fen Edebiyat Fakültesinde araştırma görevlisi (1986-92), yardımcı doçent (1992-95), doçent (1995-2001) ve profesör (2001-) olarak çalıştı. 1996'da bölüm başkan yardımcılığı, 2003'te Fakülte Kurulu profesör temsilciliği ve Fakülte Yönetim Kurulu profesör temsilciliği görevlerini üstlendi.

Makalelerini, *Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Bilimleri Araştırma, Ekev Akademi, Türk Yurdu, İslâmi Edebiyat, Akademik Araştırmalar, Yedi İklim* dergilerinde yayımladı. *TDV İslâm Ansiklopedisi* için madde yazdı. *Nüsha* dergisi için hakemlik yaptı.

Kenan Demirayak

ESERLERİ:

İNCELEME-ARAŞTIRMA: *Arap Edebiyatı Tarihi–Cahiliye Dönemi* (1993), *Arap Edebiyatında Kaynaklar* (1994), *Kitâbu'l-Kavâfî* (el-Cevheri'nin aynı adlı eserinin tenkitli neşri, 1995), - *Arap Edebiyatı Tarihi–Sadru'l-İslâm Dönemi* (1997) (A. Savran ile), *El-Mukaddimetu'l-Âcurrûmiyye* (İbn Âcurrûm'un aynı adlı eserinin neşri, 1997) - *Emsile ve Tercümesi* (1997) - *Bina ve Tercümesi* (1997) - *Maksud ve Tercümesi* (1997) - *İzzî ve Tercümesi* (1998) - *Telhîsu'n-nahv* (1998) - *Tebsıratu't-tullâb* (1999) - *Kavâidu'l-i'râb ve Tercümesi* (2000) (M. Said Çögenli ile), *Abbasi Edebiyatı Tarihi* (1998), *Arap Dili Grameri Tarihi* (Selami Bakırcı ile, 2001).

ÇEVİRİ: *Er-Risâletu'l-hezliyye* (İbn Zeydun'dan, 1999), *Kısır ve Diğer Öyküler* (2000) - *Tanrıya Dönüş Azığı* (2001) - *Çağdaş Putlar* (2003) (Mihail Nuayme'den), *Reenkarnasyon Öyküleri* (Halil Cibran ve Mihail Nuayme'den, 2003), *Yedi Askı-Muallakât* (N. Hafız Yanık ve Nurettin Ceviz ile, 2004), *Gezegenle Sohbet* (Tevfik el-Hakîm'den, 2004), *Halil Cibran-Bütün Şiirleri ve Şiirsel Düzyazılarından Seçmeler* (2004), *Bağışlanma Risalesi* (el-Ma'arrî'den, N. Hafız Yanık ve Selami Bakırcı ile), *İbnu'l-Mukaffa'ın Bütün Eserleri* (Halil Özcan ile), *Mehcer Edebiyatı Şiir Seçkisi, Mehcer Edebiyatı Nesir Seçkisi.*

M. Ali Demirbaş

DEMİRBAŞ, Mehmed Ali

Gazeteci. *Türkiye* gazetesi yazarlarından. Daha önce Çorum'da çıkan *Millî Fikir* dergisinde yazdı.

ESERLERİ:

Başlangıcından Bugüne Mezhepsizler (2 cilt, 1980), *Seyyid Kutup Mezhepsiz mi?* (1978).

DEMİRBAŞ, Soner

Yazar, şair. 19 Aralık 1971, Kırşehir doğumlu. Amasya Meslek Yüksekokulu Harita ve Kadastro Bölümü (1993) mezunu. Kafeterya işletmeciliği yaptı. İlk şiirleri *"Sözsüz Gitmeler", Bahçe* ve *"Şah-Şiir" Öküz* adlı dergilerde yayımlandı (1998). Aynı zamanda denemeler de yazdı. Şiirleri ve düzyazıları *Express, Agora, Ağır Ol Bay Düzyazı, Bahçe, Budala, Cumhuriyet Kitap, Dize, E, Edebiyat ve Eleştiri, İmgelem Çocukları, İmlasız, Kavram Karmaşa, kitap-lık, Kum, Kül, Le poéte travaille* (şair çalışıyor), *Öküz, Öteki-siz, Son Kişot, Şiir Ülkesi, Şiiri Özlüyorum, Uç, Varlık* ve *Yom Sanat* adlı dergilerde yayımlandı. *"Ay Doğarken Nar"* adlı şiiriyle *Beşparmak* dergisinin açtığı ya-

Soner Demirbaş

SONER DEMİRBAŞ

EYLÜL

yaprak da kalmadı dökülecek
ağaca çıkalım.. biz bu eylül bahçesinde
zarfını içinde taşıyan şiirlerle,
yağmurlu kentin sokaklarında ıslanan
mektuplar olalım. kuşların kanatlarına
teyellenen mavi gülüşlü çocuklarla heves duralım,
eskimeyen yazların satır aralarında aşk olalım.

ormanı ağaçtan soralım, aşkı cümleden
soluğu uzun şarkılardan geçelim, gam-ı kaflardan
içelim berrak suların çiy düşmüş sabahlarını,
erken uykulardan uyanalım, acemi oyunlarından
ay kanatlı atlarla koşalım, liriklim olalım anne
kucağında büyüyen yağmurlu yol,
üşüyen ırmaklar gibi akalım, olunca en eylül.

yaprak da kalmadı dökülecek
ağaca çıkalım..

(*Düşkent*, 2004)

yapımda 2003 Şiir Birincilik Ödülünü aldı. *Seyir Defteri* adlı kitap dosyası ile 2001 Homeros Şiir Ödülünü ve PEN Yazarlar Derneği Özel Ödülünü aldı. Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

"Demirbaş, çağrışım yönünden oldukça zengin olan imgeleri ve bu imgeleri şiir'e dönüştürürken ustaca seçtiği sözcel söylem'le 'iyi bir şiir' kurmuştur. Bu şiirlerin her birinde 'var olan' ve 'var olması istenen' karşıtlığı (diyalektiği) önemli bir 'yapı' unsuru olarak kendini çıkmaktadır. Var olan düzlemdeki 'şehir' (hatıra) ve 'kuşlar' (düşler), var olması istenen düzleminde ise 'ben' (o belde), Demirbaş'ın şiirlerini çağrıştırır. Türk şiirinin ustalarına yakın durmaktadır. Çağdaş Türk şiirinde Soner Demirbaş şiirine bu açıdan kaynak oluşturacak şairler arasında Turgut Uyar, Ece Ayhan, Cemal Süreya, İlhan Berk, Sezai Karakoç, Cahit Zarifoğlu, Küçük İskender ve Haydar Ergülen gibi isimler akla ilk gelenlerdir. Şöyle de söyleyebiliriz: Soner Demirbaş'ın şiirlerini okuduğumuz bu şairlerin şiirlerini de okumaktadır." (Şaban Sağlık)

ESERLERİ (Şiir):

Dinginlik (2002), *Seyir Defteri* (2001)

HAKKINDA: Halim Şafak / Demirbaş'ın Dinginlik'teki Düşkenti (Bahçe dergisi, ..., 30, Temmuz-Ağustos 2002), Hüseyin Uğur / Soner Demirbaş'ın Şiirleri (Agora, sayı: 36, Temmuz-Ağustos 2002)- Patlamadan Korkan Şiirler (kitap-lık, sayı: 80, Şubat 2005), Çağrı Öztürk / Dinginlik (Cumhuriyet Kitap, sayı: 665, 14.11.2002), Orhan Bağlık / Şehrin / Kuşların / Denizin ... Dinginlik (Hece, sayı: 87, Mart 2003) Hakî Asiltürk / Seyir Defteri (Virgül, sayı: 31, Şubat 2005).

DEMİRCAN, A. Kadir

Araştırmacı-yazar, yapımcı. 1964, Gönen / Balıkesir doğumlu. Gönen İmam Hatip Lisesi (1984), Gölbaşı Polis Okulu (1988) mezunu. Emniyet Genel Müdürlüğü Foto-Film Merkezinde kameramanlık; serbest araştırmacı yazarlık, radyo programcılığı yaptı. Okul yıllarında başladığı fotoğrafçılığını sonraki yıllarda da sürdürdü. 1996 yılında SHÇEK'e geçti. Bu kurumun Eğitim ve Kültür Dairesinde bir süre çalıştıktan sonra, 2000 yılında İçişleri Bakanlığına döndü.

İlk yazıları 1993'te *Ahsen* dergisinde, daha sonra *Gençlik*, *Nesil* dergilerinde ve yerel gazetelerde yayımlandı. Fotoğrafçılık ve televizyon yapımcılığı kursları verdi. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

ESERLERİ:

Kur'an-ı Kerim'den Seçme Mevzular ve İlgili Ayetler (1994), *A'dan Z'ye Pratik İmam-Hatip Rehberi* (1995), *Stratejik Araştırma Yazıları* (1996), *Stratejik Mevzular ve Ayetler* (1996), *Dinî ve Millî Açıdan Televizyon Programcılığı* (1996), *Hastalıklar ve Musibetlerin Veriliş Sebepleri* (1999).

A. Kadir Demircan

DEMİRCAN, Adnan

İlâhiyatçı. 1964, Ömerli / Mardin doğumlu. İlk ve ortaokulu Ömerli'de, liseyi Mardin Tarım Meslek Lisesinde okudu. Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1987) mezunu. Yüksek lisans (1989) ve doktorasını (1994) Selçuk Üniversitesi SBE'de tamamladı. *"XII. Asra Kadar İslâm Tarihi Literatürü"* başlıklı yüksek lisans tezi ile *"Hâriciler'in Siyasî Faaliyetleri"* başlıklı doktora tezini hazırladı. 1992'de Harran Üniversitesi İlâhiyat Fakültesine İslâm Tarihi araştırma görevlisi, 1994'te ise yardımcı doçent olarak atandı. Aynı üniversitede doçent (1996) ve profesör (2003-) olarak görev yaptı. Bir süre İlâhiyat Fakültesi dekan yardımcılığı ve Sosyal Bilimler Enstitüsü müdür yardımcılığı görevlerinde bulundu. Makaleleri *Harran Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi*, *Yeni Harran Çevresi*, *Yeni Platform*, *Şahika*, *Diyanet Aylık Dergi*, *İstem* adlı dergilerde yayımlandı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Hâricîler ve "Hâricîler"in Siyasî Faaliyetleri* (1996), *Hz. Ali'nin Hilâfet Hakkı Meselesinde Gadir-i Hum Olayı* (1996), *İslâm Tarihinin İlk Asrında İktidar Mücadelesi* (1996), *İslâm Tarihinin İlk Döneminde Arap-Mevâli İlişkisi* (1996), *Hz. Peygamber ve "Peygamber" Devrinde Münafıklar* (1996), *Nebevî Direniş Hicret* (2000), *Ali Muâviye Kavgası* (2002).

BİBLİYOGRAFYA: *Cumhuriyet Dönemi (1923-2001) İslâm Tarihi ve Medeniyeti Çalışmaları* (e-kitap, 2002).

ÇEVİRİ: *Cennetle Müjdelenen Sahabe Hanımları* (Muhammed Ali Kutub'tan, M. Sarıbıyık ile, 1992), *Çağdaş Haricilik Düşüncesi* (Ahmed M. A. Celi'den, 1997), *Hâricîlik Mezhebinin Doğuşu Bağlamında Din-Siyaset İlişkisi* (kısmen telif, 2000).

DEMİRCAN, Ali Rıza

Yazar. 1945, İstanbul doğumlu. İstanbul İmam Hatip Lisesi (1969), İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (1973) mezunu. Süleymaniye Camii (1970-82) başta olmak üzere birçok büyük camide imam-hatip ve vaiz olarak görev yaptı. *Günaydın* gazetesinde tefrika da edilen *İslâm'a Göre Cinsel Hayat* (1985-88) adlı eseriyle tanındı. Yazılarını 1971'de başlayarak *Tohum* (1971-74), *Bizim Anadolu* (1972-73) ve 1980'li yıllarda *İslâm, Kadın ve Aile*, *Altınoluk*, *Sur* gibi dergilerde yayımladı. Konferanslarıyla da ilgi topladı.

ESERLERİ:

İslâm Nizamı (hutbeler, 3 cilt, 1971), *İslâm'da Batıla Benzemenin*

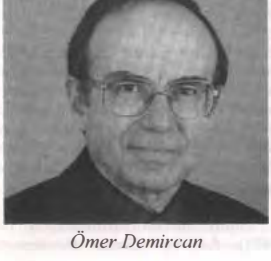

Ali Rıza Demircan

Hükmü (1979), *İslâm'a Göre Cinsel Hayat* (1985), *Gayemiz İslâm'dır* (1987).

DEMİRCAN, Ömer

Dilbilimci. 1935, Ceylânköy / Lüleburgaz / Kırklareli doğumlu. Ceylânköy İlkokulu (1947), Kepirtepe Köy Enstitüsü (1955), Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü İngilizce Bölümü (1957) mezunu. İngiltere Cardiff Wales Üniversitesi (1963) ile Reading Üniversitesinde (1967) İngilizce ve Uygulamalı Dilbilim öğrenimi gördü. Yüksek lisansını İngiliz Dili ve Genel Dilbilim üzerine Newcastleupon Tyne Üniversitesinde (1968), doktorasını ise İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde İngiliz Dili ve Edebiyatı üzerine yaptı (1978). İÜ İletişim Fakültesi Radyo-Televizyon Bölümünde doktora öğrenimi gördü (1993). Yurdun çeşitli yerlerinde İngilizce öğretmenliği ve tercümanlık yaptı. İÜ Yabancı Diller Yüksek Okulu (1977-82) ile aynı üniversitenin İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalında öğretim görevlisi (1982-94) olarak çalıştı. İletişim Sanatları alanında doçent (1993), Eğitim Bilimleri alanında profesör oldu (1999). İÜ İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü öğretim üyesi olarak çalıştı. Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Eğitim Bilimleri İngilizce Öğretmenliği Bölümü kadrosunda görev yaparak emekli oldu (2002). 2004'ten itibaren Okan Üniversitesinde ders verdi.

Ömer Demircan

Türk Dil Kurumu ve Amerika Dilciler Derneği (LSA) üyeliklerinde bulundu. Dil Derneği üyesidir.

Türkçenin Sesdizimi adlı eseri ile 1997 Dil Derneği Ömer Asım Aksoy Bilim Ödülünü, *Yabancılaşma Sürecinde Türkçe* adlı eseri ile 1998 Kuşadası-Kegev M. Sunullah Arısoy Türk Dili Birincilik Ödülünü, 1999 Emin Türk Eliçin Vakfı (ETEV) Türk Dili Ödülünü kazandı.

ESERLERİ:

Türkiye Türkçesinde Kök-Ek Bileşmeleri (1979), *Türkiye Türkçesinin Ses Düzeni* (1980), *Yabancı Dil Öğretimi Açısından İngilizcenin Vurgulama Düzeni* (1988), *Dünden Bugüne Türkiyede Yabancı Dil* (1988), *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri* (1996), *Türkçenin Sesdizimi* (2000), *Türkçenin Ezgisi* (2000), *İletişim ve Dil Devrimi* (2001), *XV. Dilbilim Kurultayı Bildirileri* (Aybars Erözden ile, 2002), *Türk Dilinde Çatı* (2003).

HAKKINDA: Kamile İmer / Türk Dilleri Araştırmaları (sayı: 6, 1996), Nalan Büyükkantarcıoğlu / Türkbilig (sayı: 8, 2004), Ahmet Kocaman / Dil Devrimi İletişim ve Ötesi (Cumhuriyet Kitap, 21.9.2000), Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 24.2.2005).

DEMİRCİ, Berat

Şair ve yazar. 1956, Sivas doğumlu. Öğretmen Okulu ve Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü mezunu. Altı yıl köy öğretmenliği yaptıktan sonra bir süre herhangi bir iş yapmadı. Sivas Cumhuriyet Üniversitesinde öğretim görevlisi olarak çalışmalarını sürdürdü. Şiirleri ve yazıları, *Dergâh, Mavera, Kutadgu Bilig, Türk Edebiyatı, Rüzigâr, Palandöken* ve *Suhan* dergilerinde yayımlandı. İlk eseri olan *Turna ve Gayda* isimli kitabı ile Türkiye Yazarlar Birliği 2000 yılı Deneme Ödülünü aldı.

ESERLERİ (Deneme):

Turna ve Gayda (2000), *Hançeremizdeki Harita* (2005).

HAKKINDA: Alim Yıldız / Sivaslı Şairler Antolojisi (2003).

DEMİRCİ, Beyhan

Araştırmacı-yazar. Muş doğumlu. Liseyi bitirdikten sonra, Kur'an-ı Kerim kıraati üzerine ihtisas yaptı; ayrıca fıkıh, tefsir, Arapça ve usul eğitimi aldı. Daha sonra bu alanda öğrenciler yetiştirdi. Beş yıl çeşitli kurumlarda anaokulu öğretmenliği yaptıktan sonra siyasi baskılardan dolayı bu mesleğini bırakmak durumunda kaldı. Çalışmalarını serbest yazar olarak sürdürdü, Timaş Yayınlarında çeşitli yayın dizilerinin hazırlanmasında editörlük yaptı.

ESERLERİ (Derleme):

Tasavvuf Hikâyeleri, Ejder Kalesi ve Nehrevan Cengi, İbn-i Vakkas ve Malik Ejder Cengi, Kesik Başın İntikamı, Kaf Kalesi Cengi, Hz. Ali Ölüm Vadisi'nde, Dini Hikâyeler (2003).

DEMİRCİ, Cihan

Mizah yazarı, karikatürcü, şair. 12 Ağustos 1963, İstanbul doğumlu. Tam adı Mustafa Cihan Demirci. Kutsal Kelime Avcısı, Mizahat Çelebi, Humorabi, Parodisyen Doktor, Gianni de Mirci, Damdaki Mizahçı imzalarını da kullandı. İlk ve ortaöğrenimini İstanbul'da bitirdi. İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Tekstil Bölümü, MSÜ Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ve Sinema-TV Bölümünde okudu. Yükseköğrenimini tamamlamadı. Kendi kuşağından pek çok mizahçı gibi Oğuz Aral'ın *Girgır* dergisinde yetişti. 1982 yılından itibaren Güldürü Üretim Merkezi (GÜM) ekibi içinde çeşitli çalışmalara katıldı. Yönetici olarak *Yorgan* (1992-92), *Mazete* (1988-

Cihan Demirci

89), *Pes* (1994-95) ve *Panik* (1996) dergilerinde çalıştı. 1995'te *Cumhuriyet* gazetesinde başladığı özdeyiş tarzı "Laforizmalar"ını 1997-2002 yılları arasında *Milliyet*'te "Açık Pencere" adlı köşede sürdürdü. 1999'da Radyo Cumhuriyet'e "Damdaki Mizahçı" adlı bir mizah programı hazırladı. 2000 yılında *Takvim* gazetesinde köşe yazarlığı yaptı. 2002 yılında Karikatürcüler Derneğinin genel sekreterliğini üstlenen sanatçı 2001-03 yılları arasında Müjdat Gezen Sanat Merkezinde "Mizah Kültürü" adlı dersin öğretmenliğini yaptı. 2002-05 yılları arasında TRT-FM radyosuna "Cihan Demirci'yle Söz Söze" adlı bir mizah programı hazırladı. Serbest yazarlık yaparak; zaman zaman *Radikal* gazetesinin pazar günleri çıkan "Radikal İki" ekine, *Birgün* gazetesi pazar ekine, *Cumhuriyet* gazetesi Kültür-Sanat sayfasına, süreckli olarak da; *Bizden Haberler* ve *İmge-Öyküler* adlı dergilere yazdı. TRT ve çeşitli özel TV kanallarına parodi ve skeçler yazdı. Çalışmalarını İstanbul'da sürdürdü.

İlk imzalı yazısı 8 Haziran 1980'de *Girgır* dergisinde yayımlandı. İlk mi-

zah öyküleri de gene *Gırgır* dergisinde yayımlanan Demirci profesyonelliğe adımını 1981 yılının Haziran ayında *Ses* dergisinin mizah eki *Atmaca*'da attı. Karikatür, şiir ve mizah yazıları 1978'den bu yana *Fırt*, *Gırgır*, *Çarşaf*, *Güm*, *Panik* dergileri ile *Güneş*, *Milliyet*, *Hürriyet*, *Cumhuriyet*, *Radikal* gazetelerinde yayımlandı. Edebiyatçılar Derneği ile Karikatürcüler Derneği (genel sekreter) üyesidir.

"Günümüzde mizah, hayatla olan mesafesinde geri kalmış olsa da, Cihan Demirci her şeye inat, mizahın yaratabileceği güzelliklerin peşinden gitmeyi sürdürüyor. Eleştiri gücünü, direncini ve umudunu her yeni kitabında yeniden bileyerek mizahla yapılabilecek şeylerin en güzelini yapıyor. Onun dediği, ne mesajlarını parmakla göstermek, ne de her dakika ortalara çıkıp ahkam kesmek. O, sadece bilinç aydınlığını bizimle paylaşıyor." (Orhan Tüleylioğlu)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Çıkışlar Arka Kapıdan* (1985), *Sazan Mevsimi* (1999).

MİZAH-DENEME: *Geyik Muhabbetleri* (1990), *Türküm Doğruyum Bana Halde Doluyum* (1992), *Kutsal Kelime Avcısı* (1993), *Deli Gömleği Ütü İstemez* (1994), *İyiler Cennet Gider* (1995), *Damdaki Mizahçı / Aptal Bile Değiliz* (1996), *Kuşku Burnu* (1997), *Gülmeye Gülmeye Gülmeye Geldik* (2001), *Parodisyen Doktor* (2002), *Hayata Düşen Yalana Sarılır* (2004).

ÖZDEYİŞ: *Espirin* (1995), *Sürüden Ayrılan Kişilik Kapar / Laforizmalar* (1996), *Aklımızda Hayırlısı Olsun* (1998), *Hayat Sorar Türk İnsanına / Cinsel Laforizmalar* (2005)

ROMAN: *Zombilerkişi* (2000).

ÇOCUK: *Bana Derler Hinali* (2003), *Orkun Kağıtları Muziplik Yapıcaz* (2004), *Hinali Sen Bizim Her Şeyimizsin* (2004), *Hiperaktiflerin Efendisi Hinali* (2005), *Zırzop Masallar* (2005).

FIKRA: *Dilin Komiği* (2003), *Sizinle Hemen Fıkradan Tanışıyoruz* (2004), *Babadan Al Fıkrayı* (2005), *Gülene Ne Yaklaşmaz* (2005).

SİNEMA İNCELEME: *Araya Parça Giren Yıllar* (2004).

ANI: *Ben Büyüyünce de Çocuk Olacam* (2005).

BİYOGRAFİ-ANI: *Bir Mizah Dehası Aziz Nesin* (1999), *Cemal Nadir 100 Yaşında* (2002).

HAKKINDA: Ünlem Peşinde Koşan Bir Mizahçı (Cumhuriyet Kitap, 27.1.1994), TDE Ansiklopedisi (2001), Tülay Çınarlı / Parodisyen Doktor (Cumhuriyet Kitap, 2002), Öner Yağcı / Cemal Nadir 100 Yaşında (Cumhuriyet Kitap, 21.11.2002), Orhan Tüleylioğlu / Hayata Düşen Yalana Sarılır (Radikal Kitap, 6.1.2005).

DEMİRCİ, Halil

Eğitimci, yazar. 1944, Eğribucak köyü / Hatay doğumlu. Ortaokulu Hatay / Hassa'da, Liseyi Antakya'da bitirdi. Yükseköğrenimini İstanbul'da tamamlayarak, 1967 yılında öğretmenliğe Mersin İlköğretmen Okulunda başladı. 1980 yılında Almanya'ya gitti. Mesleğini Berlin'de sürdürdü.

ESERLERİ:

Almancıların Çocukları (1997), *Nasreddin Hoca Almanya'da* (1999).

HAKKINDA: TDOE-TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DEMİRCİ, İbrahim

Şair ve yazar. 20 Ağustos 1956, Konya doğumlu. Namık Kemal İlkokulu, Balıkesir İmam Hatip Lisesi (1973), Konya Lisesi, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1978) mezunu. 1979 yılından itibaren Kırıkhan (1979), Ilgın (1980-85), Amasya (1985-89) ve Konya'da (1989) edebiyat öğretmenliği yaptı. Yüksek lisansını Samsun 19 Mayıs Üniversitesinde "*Behçet Necatigil'in Şiir Dünyası*" adlı tez çalışmasıyla tamamladı. Konya'da öğretmen olarak çalışmalarını sürdürdü.

İbrahim Demirci

İBRAHİM DEMİRCİ

ŞUBAT

Uyudum aylardan şubattı
Bir kartal gördüm düşümde
Kocaman kanatları gergin güvenli
Güneşin altında masmavi gökte
Dingin denizde bir çift yelken gibi
Ağır ağır dalgalanıyordu kahverengi

Nasıl olduysa birdenbire
Her kanadın altından rengârenk
Yüzlerce güvercin çıkıverdi
Görkemle gizemin bu cümbüşü
Hayranlıktan başımı döndürdü
Uyandım aylardan şubattı

Kışın karnında kımıldıyordu bahar
Ayazların içinde yalazlar çınlıyordu
Toprağa sığmıyordu şubatın uğultusu
Işıl ışıl şehitler ağıryordu göklere

Şiir, yazı ve çevirileriyle önce *Edebiyat* (Ankara) dergisinde göründü. Bu dergide Selim Yavuz adıyla da yazdı. *Kırıkhan* gazetesinde sanat-edebiyat sayfası hazırladı. *Edebiyat*'ın kapanmasından sonra çalışmalarını *Milli Eğitim*, *Yedi İklim*, *Konya*, *Nar*, *Eylül*, *Aşiyan*, *Bumerang*, *Kayıtlar*, *Eylül*, *Okuntu*, *Metafor*, *Kökler* ve *Hece* dergilerinde yayımladı. 1994-96 arası Konya'da çıkan *Çerağ* dergisine (36 sayı) katkıda bulundu. 1997'den başlayarak *Yeni Şafak* gazetesinde İbrahim Kardeş imzasıyla "Dil Burcu" köşe yazılarını yazdı. Sanal ortamda "Dil Ağacı", "Kavuklunun Yeri" ve "Kızımla Konuşmalar" köşelerinde yazdı.

"*İbrahim Demirci, modern zaman karmaşasından köklerimize evrilen (veya karmaşadan köklerimiz aracılığıyla süzülen) duruluğun, safiyetin şiirini yazıyor. Buradan ve bu zamandan kaçmadan yazıyor. Köklerimizin modernizm prizmasından yansıması olarak da değerlendirebileceğimiz İbrahim Demirci şiiri sakin, kendinden emin, zengin bir çıkarım.*" (Osman Özbahçe)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Yanıklar* (1981), *Ay Burcu* (1998).

OYUN: *Bu Camı Kim Kırdı?* (1996).

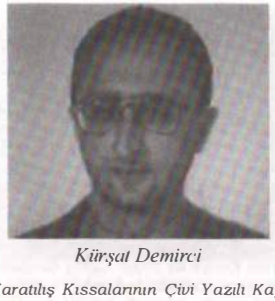
DENEME: *Yaralı Yazılar* (2000).

ÇEVİRİ: *Kafkas Yollarında* (gezi yazıları, Ahmet Refik'ten, sad., 1992), *Güneşin Âyetine Uyarak Düş Görüyorum* (şiirler, Adonis'ten, 1995), *İşgal Altında* (deneme-şiir, Nizar Kabbani'den, Turan Koç ile, 1996), *Gazaba Uğramış Şiirler* (Nizar Kabbani'den, 1997), *Şimal Hatıraları* (gezi yazıları, Celal Nuri'den, 1997), *Kutub Musahabeleri* (Celal Nuri'den, 1997), *Ben Beyrut* (deneme, Nizar Kabbani'den, 1999), *Hâtıralar* (Roger Garaudy'den, İshak Yetiş ile).

HAKKINDA: Mehmet Harmancı / İbrahim Demirci ile 'Ay Burcu' Üzerine (Hece dergisi, Ağustos 1998), Osman Özbahçe / Sakin Şiir (Hece dergisi, Ağustos 1998), Osman Özbahçe / 2003 Yılında Şiirimiz (Kökler, sayı: 4-5, 2004).

DEMİRCİ, Kürşat

Dinler tarihi araştırmacısı. 1961, İstanbul doğumlu. 1980'de Fatih Vatan Lisesini, 1985'te İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümünü (Prehistorya ve Eski Önasya Arkeolojisi) bitirdi. Aynı yıl Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesine araştırma görevlisi olarak atandı. Burada Sosyal Bilimler Enstitüsünde hazırladığı "*Tekvin'deki*

Kürşat Demirci

Yaratılış Kıssalarının Çivi Yazılı Kaynaklardaki Yaratılış Kıssalarıyla Mukayesesi" adlı doktora tezini 1995 yılında tamamladı. Aynı öğretim kurumunda Dinler Tarihi Anabilim Dalı öğretim üyesi olarak görev yaptı.

ESERLERİ:

Bir İslâm Peygamberi Hz. İsa (İngilizce'den çeviri), *Dinlerin Dejenerasyonu* (1985), *Hinduizmin Kutsal Metinleri, Vedalar* (1991).

DEMİRCİ, Latif

Karikatürcü, mizah yazarı. 1961, İstanbul doğumlu. 1975 yılında ilk karikatürü *Girgir* dergisinde yayımlandı. 1978-79 yıllarında *Mikrop* dergisinde, sonraki on yıl boyunca *Girgir* ve *Fırt* dergilerinde çizdi. 1989 yılında çıkan *Hıbır* dergisinin kurucuları arasında yer aldı. Ayrıca günlük gazete ve haftalık siyasi dergilerde de çalıştı. Çalışmalarına arkadaşlarıyla birlikte çıkardığı *H.B.R. Maymun* dergisinde devam etti. Canavar Koyun Orhan, Arap Kadri, Muhlis Bey ve Mithat - Mirsat, Köşeli Türklerden Press Bey tiplerinin çizeri olarak tanındı.

"Latif Demirci'nin çizgilerinde olmayan bir şey varsa, o da Kötülük. En irkiltici politikacıları çizerken bile, onları da bir parça anlayışla karşılanabilir hale getiren bir çizgi. Bundan ötürü portre karikatürüne buncasına uzak belki..." (Mustafa Arslantunalı)

ESERLERİ (Karikatür):

Çeviren Latif Demirci (1996), *Köşeli Türklerden Press Bey* (2001), *Bugün Devlet İçin Ne Yaptın?* (2002).

HAKKINDA: Mustafa Arslantunalı / Pirens ile Güllü (Virgül, sayı: 33, Eylül 2000), Köşeli Türklerden Press Bey / Latif Demirci (Cumhuriyet Kitap, 6.12.2001).

Latif Demirci

DEMİRCİ, Mehmet

Tasavvuf araştırmacısı. 1942, Konya doğumlu. 1965'te İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsünü bitirdi. Gümüşhane'de orta dereceli okullarda öğretmenlik ve askerlik hizmetinden sonra, bir sınavla 1970 yılında İzmir Yüksek İslâm Enstitüsüne atandı. 1982'de Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesine dönüştürülen bu kurumda tasavvuf tarihi dersleri okuttu. *"Gazali'ye Göre Tasavvuf"* adlı çalışmasıyla 1984'te doktor unvanı aldı. 1987'de doçent, 1994'te profesör oldu. 1995 yılında altı ay süreyle Kazakistan'da Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesinde çalıştı. Tasavvuf tarihi öğretim üyeliğinin dışında, çeşitli zamanlarda fakülte kurulu üyeliği, İlâhiyat Meslek Yüksekokulu müdürlüğü, Temel İslâm Bilimleri Bölümü başkanlığı görevlerinde bulundu.

Makale ve çevirilerini, *DEÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Kubbealtı Akademi Mecmuası, Mehmed Akif Araştırmaları Dergisi, Türk Dünyası Tarih, Türk Edebiyatı, Diyanet Aylık Dergi, Diyanet Dergisi, Erdem, Bilig, Manisa, Tasavvuf, İslâmi Araştırmalar, KAM, Selçuk, Fidan, Dergâh, Diyanet Avrasya, Altınoluk* dergilerinde yayımladı. *Diyanet Gazetesi, Tercüman, Zaman* ve *Yeni Asır* gazetelerinde yazdı. *TDV İslâm Ansiklopedisi, İslâmi Bilgiler Ansiklopedisi, Mezhepler ve Tarikatlar Ansiklopedisi* için madde yazdı. *Yûnus Emre'de İlâhî Aşk ve İnsan Sevgisi* ile T. İş Bankası Yûnus Emre Eser Yarışmasında ikincilik ödülü aldı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-DENEME: *Yûnus Emre'de İlâhî Aşk ve İnsan Sevgisi* (1991), *Yahya Kemal ve Mehmed Akif'te Tasavvuf* (1993), *Türkistan Notları* (Yesevi Diyârında 6 Ay, 1996), *Mevlâna'dan Düşünceler* (gen. 2. bas. 2002), *Sorularla Tasavvuf ve Tarikatler* (2. bas. 2004), *İbadetlerde Manevi Boyut* (2004), *Gönül Dünyamızı Aydınlatanlar* (2005), *Tasavvuf ve Ahlak Yazıları* (2005).

ÇEVİRİ: *Nurlar Hazinesi* (İbn Arabi'den, 1990).

YAYIMA HAZIRLAMA: *Türkiye'nin Çağdaşlaşma Problemi ve İslam* (2000).

DEMİRCİ, Metin

Şair. 1951, Çorum doğumlu. Çorum'da öğretmenlik yaptı. Şiir, deneme ve incelemeleri, çeşitli dergilerde yayımlandı. *Ne Çok Sen Varmış Senden Sonra* adlı bir şiir kitabı vardır.

DEMİRCİ, Muhsin

Tefsir araştırmacısı. 1953, Sivri / Tortum / Erzurum doğumlu. İlkokulu bitirdikten sonra hafızlık yaptı ve 1996 senesinde bir yıl süreyle Beyazıt Camii eski imam hatibi Abdurrahman Gürses Hocaefendi'den Tecvid ve Tashih-i Hurûf dersleri aldı. 1973'te Erzurum İmam Hatip Okulundan, 1978'de Atatürk Üniversitesi İslâmi İlimler Fakültesinden mezun oldu. Bir süre imam hatiplik ve öğretmenlik yaptı. Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesindeki görevine 1982 yılında araştırma görevlisi olarak başladı.

1988'de Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *"Muhammed b. Abdirrahman el-İsfahânî ve Tefsirdeki Metodu"* adlı doktora tezini bitirdi. 1994'te yardımcı doçent, 1996 yılında doçent oldu. İlâhiyat Fakültesi Tefsir Anabilim Dalı öğretim üyesidir.

Muhsin Demirci

ESERLERİ:

Esbabu'n-Nüzul, Ebu's Sena el-İsfahani ve Tefsirdeki Metodu, Vahiy Gerçeği (1996), *Kur'an'ın Müteşabihleri Üzerine* (1996), *Kur'an Tarihi* (1997), *Tefsir Usulü ve Tarihi* (1998), *Lokman Süresi Tefsiri, Kur'an'da Ana Konular, Tefsir Tarihi* (2003).

HAKKINDA: Prof. Dr. Yakup Çiçek-Bünyamin Açıkalın / Türkiye İlâhiyat Fakülteleri Tefsir Anabilim Dalı Öğretim Elemanları Biyografileri (2000).

DEMİRCİ, Mukaddem

Araştırmacı-yazar. 1940, Çilingir / Çayeli / Rize doğumlu. 1960 yılına kadar memleketinde köy ve kasaba hayatı yaşadı. Askerliğini bitirdikten (1964) sonra İstanbul'a yerleşti. 1965'te "Melâmî disiplini üzere tevhid eğitimi"ne başladı. 1978'den sonra asansör sektöründe serbest çalıştı. Bu sektörde iki şirket kurdu ve yöneticiliklerini yaptı. Tasavvuf anlayışını *"İleri teknoloji yanında yüksek ahlâkın da gelişmesinde İslâm tasavvufunun tarikatlardan arındırılarak gençliğe ulaştırılmasında karşılıksız hizmet"* ifadesiyle açıkladı. Bilimsel Tasavvuf Kültür Derneğinin kuruluşuna öncülük etti. İstanbul Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Geliştirme Derneği yönetim

kurulu üyesidir. *Bilimsel Tasavvuf Disiplininde Temel Kavramlar* (2001) adlı bir eseri vardır.

DEMİRCİ, Mustafa (Denizlili)

Şair. 8 Şubat 1952 Dcşdemir köyü / Bekilli / Denizli doğumlu. İlkokulu doğduğu yerde (1963) bitirdikten sonra maddi imkânsızlıklar nedeniyle okuyamadı. Uzun yıllar serbest ticaretle uğraşmasının yanı sıra köy sorunlarıyla ilgilenerek, çevresine yardımcı olma çabası gösterdi. 1980'den bu yana YSE'ye bağlı Çal-Çam Grubu İçme Suları Birlik başkanı olarak çalışma yaşamını sürdürdü.

Çal Gücü gazetesinde yayımlanan şiirlerinde toplumsal sorunlara, özellikle yoksulluğa geniş yer verdi. Ayrıca sıla hasreti, doğa güzellikleri, aşk ve sevda şiirleri yazdı. EGAY-DER

Mustafa Demirci (Denizlili)

Değerli Araştırmacılar ve Yazarlar Birliği üyesi oldu.

"Mustafa Demirci'nin sazı yok; ozanı içice sivriltiği kalemi var. O, anlatacaklarını kitaplarındaki şiirleriyle anlatıyor. Toplumun sıkıntılarını, onların dert edinen üretken bir şair. (Ünal Şöhret Dirlik)

ESERLERİ (Şiir):

İz Düşen Yüzler (1999), *Orta Direk Kaldı mı?* (2001), *Çırpındıkça Batıyoruz* (2003).

HAKKINDA: Gündüz Aydın (Sevgi Yolu Şiiri Antolojisi, 2002-2003).

DEMİRCİ, Mustafa (Kayserili)

Şair, yazar ve müzisyen. 1969, Yahyalı / Kayseri doğumlu. İlkokulu Yahyalı'da okudu. Yahyalı İmam Hatip Lisesi, Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1993) mezunu. 1996 da *"Tasavvuf Tarihi"* bilim dalında yüksek lisansını tamamladı. Aynı alanda 1998 yılında başladığı doktora çalışmasına başladı. Üniversiteyi bitirdikten sonra Kadıköy İmam Hatip Lisesi Maltepe Şubesinde bir süre öğretmenlik, özel radyoların yaygınlık kazandığı dönemde, özel radyo kanallarında uzun süre programcılık yaptı.

Mustafa Demirci (Kayserili)

Müziklc olan ilişkisi üniversite hayatının ilk dönemlerine rastlar. Üç yıl "MÜ İlâhiyat Fakültesi Tasavvuf Müsikisi Korosu"nda bulunan Mustafa Demirci, ilk çalışmasını 1990'da *"Göçtü Kervan"* adlı bir albümle tamamladı. Tasavvuf neş'esini özgün çalışmalarına da taşıyarak albüm serisini devam ettirdi. Sanatla olan yakınlığı sadece yorumculukla sınırlı kalmadı ve yaptığı kırktan fazla beste ve yazdığı güfteler ile adından söz ettirdi. Samanyolu TV'de *"Gülbeste"* isimli tasavvuf musikisi programını hazırlayıp sundu. Beyza Müzik Yapımda proje üretim yöneticiliği yaptı. Sanatçı kişiliği ve akademik kimliğinin yanı sıra, muhtelif dergilerde tasavvuf içerikli yazıları ile de tanındı. Bu yazılarını kitaplaştırmaya başladı.

ESERLERİ:

Aşk Kâğıda Yazılınca, Aşkın Hükümranlığı.

DEMİRCİ, Mustafa (Konyalı)

İslâm tarihi araştırmacısı. 1967, Tahtalı köyü / Cumra / Konya doğumlu. Orta ve lise öğrenimini Karaman İmam Hatip Lisesinde (1986) tamamladı. Daha sonra Selçuk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesini (1991) bitirdi. Isparta Yalvaç ve Konya Karapınar İmam Hatip liselerinde öğretmenlik (1992-94) yaptı. Bitirdiği Üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsünde *"Beytü'l-Hikme Kurumu"* teziyle yüksek lisans (1995) yaptı. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler

Mustafa Demirci (Konyalı)

Enstitüsünde doktorasını (2001) tamamladı. 1994 yılında Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde İslâm Tarihi araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladı, bu üniversitedeki görevini sürdürdü. İslâm tarihi, İslâm müesseseleri ve medeniyeti tarihi alanlarında araştırmalar yaptı.

Makalelerini *İzlenim, İslâmiyat Dergisi, İSTEM Dergisi, İslami Araştırmalar, Bilge Adam* dergileri ile ortak kitaplarda yayımladı ve *TDV İslâm Ansiklopedisi*'nin "iktâ" maddesini yazdı. Bazı seminerlerde bildiriler sundu, ortak proje çalışmalarına katıldı.

ESERLERİ:

Beytü'l-Hikme (1996), *İslâm'ın İlk Üç Asrında Toprak Sistemi* (2003).

DEMİRCİ, Nuri

Şair. 17 Ağustos 1950, Sarıkamış / Kars doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Pendik'te tamamladı. İstanbul Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi (1973) mezunu. 1973-76 Ardahan'da; 1976-77 Giresun Görele'de görev yaptı. 1977'de Bursa'ya yerleşti, mesleğini burada sürdürdü.

İlk şiirleri Bursa'da çıkan *Biçem* dergisinde yayımlandı. Bursa'da yayımlanan *Yeni Biçem* ve devamı niteliğindeki *Bir Yeni Biçem* dergilerinin kuruluşunda bulundu ve 41. sayısına kadar bu dergilerin koordinatörlüğünü yaptı. Bir grup arkadaşıyla bu dergiden ayrılarak *Düşlem* dergisini kurdu ve kapandığı 24. sayıya kadar bu derginin yayın kurulunda çalıştı. Mayıs 2001'de Bursa'da yayımlanan *Akatalpa* dergisinin yayın danışmanları arasına katıldı. *Düşlem* dergisinde on iki sayı, *Akatalpa* dergisinde kırk iki sayı Ayşegül İzmirli imzasıyla Türk şiiri, Türk dergiciliği üzerine yazılar yazdı. Bu dergilerden başka *kitap-lık* dergisinde yazdı. 2002 yılında Ahmet Hamdi Tanpınar Şiir Yarışmasını kazandı.

"Şair-ben'in yaşamı, insanlar, anılar ve doğa karşısındaki duygulanımları, geçmişten şimdiki zamana taşıdıkları pek çok şiirde, yalınlık ve lirizm arasında salınan bir biçimle dile getirilmektedir. Liriğin öncelikli özelliklerinden olan birinci tekil kişi söyleyişi şiirlerin çoğunda dikkati çeker (...) Soldan Dördüncü Aralık, anlatımcılığı ve onun yedeğindeki betimselliği önemsemekle birlikte, şiirselliğin sağlanmasında lirizmi ve imgeyi de ihmal etmeyen bir şairin yeni şiirlerini okur önüne çıkarıyor. Günümüz şiiri içinde Demirci'nin kendine özgülüğünün işaretlerini taşıyan kitap, şairin poetikasını kavramak isteyenleriçin anlam ve söyleyiş ekseninde yol gösterici metinler sunuyor." (Baki Asiltürk)

Nuri Demirci

NURİ DEMİRCİ

ONA BİR ŞEYLER

Giderek artıyor kendinle olan uzaklığın

İncil okuyan Müslümanlardan
altı köşeli yıldızlar üretiyorsun tespihine
Göbek kordonunu geçiriyorsun deliklerden
iki ucunu birleştiriyor ateist bir imame

Doğumgünün için aldığın mumları kullanmıyorsun

Bir yastık aranıyorsun ölüm döşeğinde
neyi görecektesen daha iyi
iyi gelecek olan neyse boynuna

Suya değmedi hâlâ attığın taş
dalgalar bekliyorsun kıyında, içindekinden başka

Rengi atmış bir yerini görünce
atıyor bir başka yerinin daha rengi

Her neyse!
kim katılmış kendi cenaze törenine?

ESERLERİ (Şiir):
Hüznün Yarıçapı (1994), *İçerden Kilitli Odadakiler* (1996), *Fiske Seansları* (1998), *Soldan Dördüncü Aralık* (2003).

HAKKINDA: Mustafa Durak / Bir Şiir İki Yorum (Hürriyet Gösteri, sayı: 177, Ağustos 1995), Tuğrul Asi Balkar / Yayı Şair Kirişi Hüzün Oku Şiir: Yeni Bir Arayışın Peşinden (Kıyı, sayı: 122, Temmuz 1995), Hilmi Haşal / Hüznün Ölüme Engel: Şiirlerde Yuvalandıkça (İzlek, sayı: 21-22, Haziran-Temmuz 1995) - Şiir Seddinde Kronos (2004), Hasan Efe / Dert Dergi ve Dertgi (Damar, Haziran 1998) - Şiir Çözümlemeleri (2004), Ruşen Hakkı / Fiske Seansları (Özgür Kocaeli, Haziran 1998), Mehmet Çetin / Tanzimattan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi (c. 3, 2002), Gültekin Emre / Cendere ve Soldan Dördüncü Aralık (Akşam-lık, 21.11.2003), Baki Asiltürk / Bir Şahin Süzülüşüyle Yürüyorum Kendime (Virgül, Kasım 2004).

DEMİRCİ, Senai

Deneme ve öykü yazarı. 1964, Terme / Samsun doğumlu. Samsun'da başladığı tıp öğrenimini İstanbul'da sürdürdü, 1990 yılında Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesini bitirdi. "Sağlık Ocağı", "Yaşama Gücü" ve "Yürüyüşler" adlı TV programlarının yapımcılığı ve sunuculuğu ile çeşitli radyo programları yaptı.

Büyük Anadolu Hastanesi ve TDV 29 Mayıs Hastanesinde kurumsal iletişim müdürü olarak çalıştı. Halen görevini Özel Üsküdar Hastanesinde sürdürmektedir. Tıpta kalite yönetim çalışmaları da yapan Demirci, Üsküdar Belediyesi adına Altunizade Kültür Merkezinde "Evim Güzel Evim" seminerlerini yönetti. Deneme, öykü ve çevirileri çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlandı.

Senai Demirci

ESERLERİ:
ÖYKÜ: *Aşka Dair Öyküler* (2002).
GÜNLÜK: *Sevgili'nin Evine Doğru* (Hac günlüğü).
ARAŞTIRMA-DERLEME: *Her Güne Bir Dua* (2002), *Sağlık Sırları* (2003).

DEMİRCİOĞLU, Aziz

Gazeteci-yazar (D. 5 Ocak 1921, Kastamonu – Ö. 4 Temmuz 1995). Kastamonu evliyalarından Şeyh Ahmed Siyahi'nin dördüncü kuşak torunudur. 1924 yılında ilkokulu, 1942 yılında da Kastamonu Lisesini bitirdikten sonra iki yıl İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde okudu. 1941 yılından itibaren *Doğrusöz* gazetesinde yazı yazmaya başladı. 1947 yılında babasının sahibi olduğu *Doğrusöz* gazetesinde yazı işleri müdürü oldu. 1952-69 yılları arasında bu gazeteyi günlük olarak çıkardı. 1969 yılında şehirdeki iki gazetenin de ortaklığıyla çıkarmaya başladıkları günlük *Karadeniz* gazetesinin genel yayın müdürü oldu. Gazetenin adı 1974 yılında *Kastamonu* olarak değiştirildi. 1969 yılında babası Ziya Demircioğlu ile birlikte Basın Yayın Genel Müdürlüğünce Basın Şeref Kartı verilen Aziz Demircioğlu 1970 yılında babasının ölümü üzerine *Doğrusöz* gazetesi ile matbaasının sahipliğini üstlendi. 1954-68 yılları arasında belediye meclisi, il genel meclisi ve il daimî encümen üyeliklerinde bulundu. Uzun yıllar çeşitli hayır kurumlarında ve derneklerde başkanlık ve üyelik yaptı. Aziz Demircioğlu, çeşitli İstanbul ve Ankara gazetelerinin, ajansların ve TRT'nin muhabirliğini yaptıktan sonra, rahatsızlıkları nedeniyle 1984 yılında faal iş hayatını bırakmıştı.

ESERLERİ:
100 yıllık Kastamonu Basını 1872-1972 (1973), *100 yıllık Kastamonu Basınında Kim Kimdir?* (1980-1982), *Atatürk'ün Kastamonu Gezisi ve Şapka Devrimi* (Mehmet Baytimur-Hasan Çelikoğlu ile, 1982), *Kastamonu'da Basılan Eserler 1869-1928* (1987).

HAKKINDA: Aziz Demircioğlu / 100 Yıllık Kastamonu Basınında Kim Kimdir? (1980-1982), Nail Tan-Özdemir Tan / Gurur Kaynağımız Kastamonululer II (2004).

DEMİRCİOĞLU, Tülay Gençtürk

Edebiyat araştırmacısı. 1968, Sivas doğumlu. Boğaziçi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1992) mezunu. Yüksek lisansını Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde *"Ali Şir Nevayi Divanlarından Yapılan Bir Derleme Tuhfetü's-selatin ve Eserde Geçen İsim-Fiiller"* adlı tezle (1995), doktorasını Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde *"Cemili Divanı İnceleme-Metin-Sözlük"* adlı tezle (2002) tamamladı. Makaleleri, *Tarih ve Toplum, Folklora Doğru, Journal of*

Turkish Studies dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *İstanbul Kütüphanelerindeki Eski Harfli Türkçe Kadın Dergileri Bibliyografyası* (ortak, 1992), *Üniversitelerde Türk Dili ve Edebiyatı Alanında Yapılan Tezler ve Yayınlar Bibliyografyası 2000-2001* (ortak, 2002), *Üniversitelerde Türk Dili ve Edebiyatı Alanında Yapılan Tezler ve Yayınlar Bibliyografyası 2002* (ortak, 2002), *Üniversitelerde Türk Dili ve Edebiyatı Alanında Yapılan Tezler ve Yayınlar Bibliyografyası 2003* (ortak, 2003),

KATALOG: *Atatürk Kitaplığı Fatma Aliye Hanım Kataloğu-I* (Mübeccel Kızıltan ile, 1993)

YAYINA HAZIRLAMA: *Fatma Aliye Levayih-i Hayat* (ortak, 2002), *Fatma Aliye-Enin.*

DEMİRCİOĞLU, Yusuf Ziya

Folklorcu, yazar (D. 1897, Ula / Muğla - Ö. 27 Mart 1976, İstanbul). İstanbul Darülmuallimini (Öğretmen Okulu) bitirdikten sonra Darüleytamda (Yetimler Yurdu) öğretmenlik yaptı. 1923'ten itibaren İstanbul Devlet Konservatuarının müdür yardımcılığı ve müdürlüğü görevlerinde bulundu.

Halk müziği alanında Anadolu'ya derleme gezileri düzenleyip toplanan malzemeler üzerinde bilimsel çalışmalar yaptı. Folklorun müzik dışı bölümlerinde de değerli çalışmaları olan Demircioğlu, ilk folklor araştırmacımız olarak kabul edilir. Ayrıca edebî eserleri vardır.

ESERLERİ:

Boş Beşik ve Ak Kuş (yörük romanı, 1932), *Şube Dağların Ardında Bahaeyler*, 1933), *Anadolu'da Eski Çocuk Oyunları* (1934), *Köylüler ve Yazılıklar Arasında Hikâyeler ve Masallar* (1934), *Anadolu'da Eski Düğün ve Evlenme Adetleri* (1938), *Anadolu Köylerinin Türküleri* (1938), *Anadolu Köylülerinin Türküleri* (derleme, beş yüze yakın türkü, 1939), *Kastamonu Folkloru* (1957).

HAKKINDA: *Osman Attila / "Milli Folklorumuzun Yurt Ansiklopedisi" (c. VIII, 1982-1984),* Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Orhan Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (c. 6, bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

DEMİRDAL, Sait

Eğitimci (D. 1866, Uluborlu / Isparta – Ö. ?). İlköğrenimini Uluborlu'da yaptı. Ortaokulu Isparta'da bitirdikten sonra İstanbul Öğretmen Okuluna girdi. 1913'te Kastamonu Öğretmen Okulu uygulama müdürlüğüne atandı. Birinci Dünya Savaşı ile Kurtuluş Savaşı'nda gösterdiği başarılar nedeniyle madalya aldı. Daha sonra öğretmenlik ve yöneticilik yaptı. Şiir ve yazıları İstanbul'da çıkan *Halk Bilgisi*, Isparta'da yayımlanan *Ün* ve *Yeni İnkılâp* gibi yayın organlarında yayımlandı. *Bütünüyle Uluborlu* adlı inceleme kitabı basıldı.

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. V, 1982).

DEMİREL, Ahmet

Siyasetbilimci. 1957, Trabzon doğumlu. Ortaöğrenimini 1976'da Darüşşafaka Lisesinde tamamladıktan sonra, 1980'de Boğaziçi Üniversitesi İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimleri Bölümünü bitirdi. Aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsünde yüksek lisans çalışmasını, ardından 1993 yılında doktorasını tamamladı. 1981'de *Yurt Ansiklopedisi*'nin sosyoekonomik yapı bölüm koordinatörü olarak çalışma yaşamına atıldı. Çeşitli basın yayın kuruluşları ile piyasa ve kamuoyu şirketlerinde çalıştı. Türkiye'nin yakın siyasî tarihiyle ilgili çalışmalar yaptı.

ESERLERİ:

Birinci Mecliste Muhalefet: İkinci Grup (1994), *Ali Şükrü Bey'in Tan Gazetesi* (1996), *Defterler: 1919-73-İsmet İnönü* (2001).

HAKKINDA: Ahmet Demirel / Ali Şükrü Bey'in Tan Gazetesi (1996).

DEMİREL, Ali

Bilimkurgu yazarı. 1947, Derebağlı köyü / Bolvadin / Afyon doğumlu. İlkokulu köyünde, Ziraat Okulunu Konya'da (1964), Bölge Ziraat Okulunu Malatya'da (1967) bitirdi. Tarım öğretmeni olarak Manisa, Çaycuma (Zonguldak), Kaman (Kırşehir), Çay ve Sandıklı (Afyon), Kemer (Antalya) Teknik Ziraat müdürlüklerinde çalıştı. Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesini bitirerek Tarım Bakanlığında uzman olarak görev yaptı, 1994 yılında emekli oldu.

ESERLERİ (Bilimkurgu roman):

Acun 2 (1996), *Ya da* (2001), *Zamanın Kaçak Yolcuları* (2002).

HAKKINDA: İlk Türk Uzay Romanı (Hürriyet Akdeniz, 27.12.1997), İsa Kayacan / Yada (24 Saat gazetesi, 19.5.2002), - Zamanın Kaçak Yolcuları (Mersin Tercüman, 15.10.2002), Acun 2 (Fenomen Kitap, ?), Türkiye'nin İlk Kozmik Yazarı (Sabah Akdeniz, 27.12.1997).

DEMİREL BABACANOĞLU, Mehmet

Şair. 15 Ocak 1944, İncirgediği köyü / Karaisalı / Adana doğumlu. Asıl adı Mehmet Demirel. Düziçi İlköğretmen Okulu (1965) ve Anadolu Üniversitesi AÖF Önlisans Eğitimi (1988) mezunu. Bolu, Amasya, Silifke, Tarsus ve Adana MEB ilkokullarında öğretmenlik (1965-96) yaparak emekli oldu. Bir süre Ankara'ya yerleşti.

Şiir ve yazıları 1963'ten itibaren *Heybe, Maki, Damar, Evrensel Kültür, Eflatun*, 1982'den sonra Adana'da arkadaşlarıyla birlikte çıkardığı *Aykırısanat* dergileri ve *Devrek Postası, Güney Medya* gazetelerinde yayımlandı. *Yeni Adana, Hürsöz* gazeteleri ile *Klas, Güney* dergilerinin sanat yönetmenliğini yaptı. 1963'te *Heybe* dergisinin şiir yarışmasında ikincilik kazandı. 1992'de *Karanfil Kırmızıların Soldu mu?* kitabıyla Hümanist Enternasyonal (İsveç) Yarışması Jüri Özel Ödülünü aldı. Türkiye Yazarlar Sendikası ve Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

Ali Demirel

M. DEMİREL BABACANOĞLU

BİR KARANFİL BÜYÜTÜRÜM

bir karanfil büyütürüm
gül içinde duyar atışını
ritmin bir sevgi türküsü
olur karacaoğlan dilinde
yürür aşk üstüne

bir karanfil büyütürüm
kar içinde
çoğalır dağlarda
bir köroğlu türküsü olur
kanatlanır atlar
yürür beyoğlu üstüne

bir karanfil büyütürüm
madımak içinde canlanır
can bir semah
türküsü olur pir sultan sazında
yürür zulüm üstüne

bir karanfil büyütürüm
bağlama içinde
bir güzellik türküsü olur
veysel sesinde
yürür memleket üstüne

bir karanfil büyütürüm

ESERLERİ:

ŞİİR: *Parakan* (1990), *Gül Sevgisi* (1991), *Karanfil Kırmızıların Soldu mu* (1992), *Silahlanma* (1998).

DERLEME: *İnsan Hayranıyım: Aşık Haydar Aslan'ın Sanatı Şiirleri* (1992).

ÇOCUK KİTABI: *Keman Sesleri* (1997), *Dört Oyun* (1998), *Bülbülün Sonu* (2000).

HAKKINDA: Adanalı Şairler Antolojisi (6. Altın Koza Kültür ve Sanat Festivali Yayınları, 1992), TBE Ansiklopedisi (2001).

DEMİREL, Kemal

Yazar. 1926, İstanbul doğumlu. Taksim Lisesi mezunu. İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Matematik Astronomi Bölümünde iki yıl okudu. 1964'ten itibaren serbest muhasebeci olarak çalıştı. 1966'da kurduğu Yankı Yayınlarını yönetti. *Antigone* adlı oyunu Devlet Tiyatrosunda (1973-74) sahnelendi

"Düşünce ağırlıklı olunca biraz kuru gibi gelse de gerçekte, günlük yaşamın hay huyu içinde göremediğimiz ya da görüp de 'bana ne' deyip geçtiğimiz kimi durumları, olayları yeniden anlatıyor ve bunların aslında bizim insan olmamızla ne kadar yakından ilişkili olduğunu göstermeye, böylece doğruları yeniden gözden geçirmemiz gerektiğini düşünmeye çağırıyor okurlarını. Bu öyküleri okuyunca Kemal Demirel'in kaygılarının birçok yazardan farklı olduğunu görüyor insan." (Şahin Yıldırım)

ESERLERİ:

OYUN: *Antigone* (1966; oyn. 1973-74, DT), *Amipler* (1972), *Farenin Ölümü / Amipler* (1972), *Papağancı* (1991), *Büyük Yargıç* (1975), *Şeyh Bedrettin* (1997), *İkili Ölüm* (2002).

HİKÂYE: *Özel Cezaevi* (1975).

DENEME-ANI: *İnsanlar Üzerine* (1968), *İnsan ve Dünyası* (1981), *Evimizin İnsanları* (1985), *Tanrının Onuru İnsan* (1997).

ROMAN: *Gençlik Yılları* (1994).

SENARYO: *Anafartalar'ın Beş Günü* (1990), *Itrî* (1991), *Zamanı Değildi Sevginin* (1991), *Kandiye Zaferi, Piyano Piyano Bacaksız, Sevgi Başka Şey.*

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Ahmet Eken / İkili Ölüm (Virgül, sayı: 56, Kasım 2002), Şahin Yıldırım / Yüzsüzlüğün Yüzü (Radikal Kitap, 27.1.2005).

DEMİREL, Molla

Şair. 7 Aralık 1948, Durulova köyü / Akçadağ / Malatya doğumlu. Turan Emeksiz Lisesini bitirdi (1968). Eğitim Enstitüsünde Türkçe-edebiyat öğrenimi gördü. Luneburg Meslek

Molla Demirel

Yüksek Okulu Sosyal Danışmanlık Bölümü (1983) mezunu. Köyünde ve Hekimhan'da öğretmenlik (1970-72); Almanya'nın Münster şehrinde önce bir kimya fabrikasında laborantlık (1977-83), sonra bir yerel radyoda eğitim danışmanı ve yayın yönetmeni olarak çalıştı (1983).

İlk şiiri 1963'te *Gayret* (Malatya) gazetesinde yer almıştı. Daha sonra ürünlerini *Cumhuriyet Hafta, Yeni Evrensel, İnsancıl, Milliyet, Akdeniz Sanat, Kırkmerdiven, Tohum, Homeros, Türkiye Postası, Devrek'in Sesi, Günaydın, Köprü, Merhaba, ABC, Berfin-Bahar, Yaban El, Yeni Posta, Mozaik* (Almanya), *Die Brücke* (Almanya) gazete ve dergileri ile şiir antolojilerinde yayımladı. *İki Değirmen Taşı* ve *Kiraz Dalı* kitapları Almanca'ya çevrildi. Şiirleri *Kıyı* dergisinin 1996 İbrahim Yıldız Şiir Ödülünde övgüye değer bulundu. 2000 yılında *Alevilerin Sesi* dergisi ve Stutgart Kültür Dairesi ile *Yenigün* gazetesinin düzenlediği şiir yarışmalarında üçüncülük ödülü aldı. Kısa öyküler yazmakta ve ustalık derecesinde kullandığı fotoğraf makinesi ve çeşitli konularda yazdığı yazılarla yabancı işçilerin Alman toplumuna uyum sağlama sırasında karşılaştıkları sorunları anlatmaya ve belgelemeye çalıştı.

"Molla'nın şiirleri gibi konuşmalarına da doğa sevgisi egemendir. Şakır

MOLLA DEMİREL

BUGÜN AK PAMUK YÜREĞİM

Eski çağ,
Eski bin yıl
Eridi eğlence dolu bir gecede
Bilmem unutulur mu
Göz yaşına kanın karıştığı
Belalı yıllar

Yeni yılın ilk günü
Karşı pencerede iki kumru sanki
Bana el sallayan çocuklar
İçimde sevgiyle çalkalanan bir dünya

Yeni yüzyılın ilk günü
Kent sisler içinde
Caddelerde sessizlik var
Yaşlı bin yılın son gecesinin yorgunluğunu
Sırtından atıyor insanlar

Bir yanda
Dillerim tutuşur
Yüreğim yanar
Öbür yanda
Kasap kurbanına
Dost gülle
Gül dosta
Sevgi ve barış diledi
Yeni bin yıla

Bugün gece
Her şeyini özlediğim
Doğduğum topraklardan uzak
Yabancı bir kentteyim
Ak pamuk yüreğim
Işık toplar yarına

(*Alevilerin Sesi* dergisi, 2000)

gibi insanın insanla kardeşliğini söyler. Yurt özleminden sürekli yandığı için de bakasınız sözcüklerle insanın göğüreine değen çığlıklar atar." (Fakir Baykurt)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Dünyam İki Değirmentaşı-Zwischen den Mühlenstein* (1987), *Bir Uzak Yerden Geldim* (1989), *Sevdanın Rengi* (1993), *Günün Gülüşü* (1994), *Kiraz Dalı ve Acılarım* (1996), *Yaprak Yaprak Blatt für Blatt* (1996).

ÖYKÜ: *Sevginin Düşü* (1996).

DENEME: *Barış Ağıdı* (1997), *Kin, Kan ve Öfke* (1997).

DEMİREL, Ömer

Yakınçağ tarihi araştırmacısı. Hacettepe Üniversitesi Tarih Bölümü (1983) mezunu. Yüksek lisansını (1987) Hacettepe Üniversitesi Tarih Bölümünde, doktorasını (1991) AÜ Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yakınçağ Tarihi Bölümünde tamamladı. Cumhuriyet Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesinde araştırma görevlisi (1984-87, 1991-93), Ankara Üniversitesi DTCF'de araştırma görevlisi (1987-91), Cumhuriyet Üniversitesinde yardımcı doçent (1993-00), doçent (2001-04) olarak görev yaptı. Yakınçağ Tarihi Anabilim Dalı başkanlığı yaptı.

Makaleleri, *Belleten, Vakıflar Dergisi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Araştırmaları Dergisi, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi-Tarih İncelemeleri Dergisi, CÜ Sosyal Bilimler Dergisi, OTAM, Sivas Kültür-Sanat, Pazark* dergilerinde yayımlandı. *Sosyo Kültürel Değişme Sürecinde Türk Aile, The Turcs, Türkler, Mimar Sinan Üniversitesi-Ramazan Şeşen Armağanı* kitaplarına bölüm yazdı. Cumhuriyet, Uludağ ve Atatürk üniversiteleri *Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler* dergilerine hakemlik yaptı.

ESERLERİ:

II Mahmud Döneminde Sivas'ta Esnaf Teşkilâtı ve Üretim-Tüketim İlişkileri (1989), *Osmanlı Dönemi Sivas Esnaf ve Esnaf Teşkilâtı* (1998), *Osmanlı Vakıf Şehir İlişkisine Bir Örnek: Sivas Şehir Hayatında Vakıfların Rolü* (2000).

HAKKINDA: Muhiddin Tuş / OTAM (sayı: 3, Ocak 1992), Turan Gökçe / Türk Kültürü (sayı: 362, Haziran 1993).

DEMİREL, Selçuk

1954, Artvin doğumlu. Öğrenimini yarıda bırakıp 1978'de Paris'e yerleşti. 1979'da Paris'teki Ecole Des Beaux Arts'ın sınavlarını kazandı, mimarlık öğrenimi gördü, ancak 1984'te okulu terk etti. İlk çizgilerini Ankara'da lise öğrencisiyken yayımladı (1973). *Cumhuriyet, Politika* vd. gazetelerde ürünlerini yayımladı. Desenleri, 1979'dan itibaren başta *Le Monde, Le Monde Diplomatique, Le Nouvel Observateur* olmak üzere birçok dergi ve gazetede; Fransa, İsviçre, İtalya, İngiltere, ABD'de yayımlandı. Kitaptan dergi kapaklarına, desen albümlerinden çocuk kitaplarına, kartpostaldan afişe dek çeşitlilik gösteren bir üretim sergiledi.

"Selçuk Demirel'in işi gücü, bir bakıma sürekli bir günlük tutmak... Sözcüklerden değil de, çizgilerden oluşan bir günlük cinsi... Yeryüzündeki şamatanın ortasında kimi zaman fısıldamak, bağırmaktan daha etkili... Selçuk'un çizgilerine bakarak söylüyorum; insan olmak ne zor şey aslında!.." (Abidin Dino)

"Selçuk, sanatın aykırı çocuğu, karikatürün bütün sanatlar içinde gönüllü bir sürgünlükten güç aldığını gösteriyor. Resme, grafiğe kimi zaman da fotoğrafa, hatta heykelin anayurdu

Selçuk Demirel

olan üç boyutluluğa kışkırtıcı şekilde sataşıyor. Her sataşmadan karikatür adına kıskandırıcı sonuçlarla dönüyor." (Mustafa Okan)

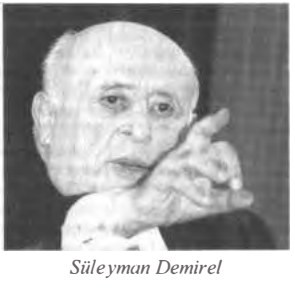
ESERLERİ:

Biracayip (1980), *Kedili Geçmiş Zaman* (1983), *Seyir Defteri* (1984), *Başıboş* (1987), *Pürtelaş* (1987), *Selçuk / Zeichnungen* (1988), *Ne War Ne York* (1990), *Eclats de Silence* (1990), *Regards de Chats* (1991), *Graffiches / Grafiş* (1994), *ABCdaire de Selçuk* (1995), *Selçuk Demirel* (1995), *Ayağına Diken Batan Süper Karga* (1997), *Mumuk Harfleri Öğreniyor* (1997), *Mumuk Oyuncakçıda* (1997), *Mumuk Fotograflarda* (1997), *İz* (1997), *Kıyıdaki Adam* (1998-John Berger'in metinleriyle), *Kağıttan Kediler* (1999), *Desen mi Demesen mi?* (2001), *Defter* (Enis Batur'un temrinleriyle, 2002), *Göz Alabildiğine* (2003), *Abidin Dino-Özel Koleksiyon* (2004).

HAKKINDA: Celal Üster / Şamatanın Ortasında Fısıldamak (Virgül, sayı: 6, Mart 1998), Selçuk Demirel / Defter (2002), Mustafa Okan / Göz Alabildiğine Hayat (Virgül, sayı: 62, Mayıs 2003).

DEMİREL, Süleyman

Siyaset ve devlet adamı. 1 Kasım 1924, İslâmköy / Isparta doğumlu.

Süleyman Demirel

Tam adı Sami Süleyman Demirel. İstanbul Teknik Üniversitesi (1949) mezunu. 1949-55 yılları arasında ABD'nin çeşitli eyaletlerinde araştırmacı olarak çalıştı. Devlet Su İşleri genel müdürlüğü (1955-60), müteahhitlik, mühendislik ve ODTÜ'de öğretim üyeliği (1962) yaptıktan sonra 1965'te Adalet Partisi genel başkanlığına getirildi. 1964'ten itibaren 1991'e kadar tüm seçimlerde Isparta milletvekili seçildi. 1965 koalisyon hükümetinde Başbakan, 1973-74'te ana muhalefet partisi lideri, 1975-77 ve 1977-78'deki 1. ve 2. M.C. hükümetleri ve 1978 azınlık hükümetinde Başbakan olarak görev aldı. Turgut Özal'ın vefatı ardından 1993'te Cumhurbaşkanı seçildi, 2000 yılında görevi sona erdi.

ESERLERİ:

1971 Buhranı ve Aydınlığa Doğru, Büyük Türkiye, Yeni Bir Sosyal Mukavelede Doğru, Ufuk ve Çizgi, Anayasa ve Devlet İdaresi, Demirel Demokrasiyi Anlatıyor, Kalkınmanın Manevi Yönü, İslâm ve Demokrasi, Demirel GAP'ı Anlatıyor, Gençlik ve Eğitim, İslâm, Demokrasi ve Laiklik (1991).

HAKKINDA: Tekin Erer / Lider Demirel (1977), Cüneyt Arcayürek / 12 Eylül'e Koşar Adım (1986), Bülent Habora / Elhamdülillah Müslüman (1989), Cüneyt Arcayürek / Çankaya Hesaplaşması (1990), Cüneyt Arcayürek / 864 Rakımlı Tepe Çankaya (1992), İhsan Işık / Bir Portre: Süleyman Demirel (İki Yobaz, 1996, s. 119-122), Cüneyt Arcayürek / Büyüklere Masallar Küçüklere Gerçekler 1 / Demokrasi Dönemecinde Üç Adam (1999), Büyüklere Masallar-Küçüklere Gerçekler 2 / Bir Giden-Bir Gelen- Bir Bekleyen (2000).

DEMİREL, Tansel

Siyasetbilimci. 1 Ocak 1968, Fatsa / Ordu doğumlu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1989) mezunu. Yüksek lisansını Newcastle Upon Tyne Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümünde *"A Limited but Strong State: The Politics of the Liberal State"* adlı teziyle (1993) yaptı, doktorasını Bilkent Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümünde *"Political Party Elites and The Breakdown of*

Democracy: The Turkish Case, 1973-1980" adlı tezle (1999) tamamladı.

Bilkent Üniversitesi İİSBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümünde (1993-95), Hacettepe Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümünde (1995-01) araştırma görevlisi; Çankaya Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümünde yardımcı doçent (2001-) olarak görev yaptı. Makalelerini bazı İngilizce yayınlarda ve *Liberal Düşünce, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Trendsetter, Birikim, Toplum ve Bilim* dergilerinde; *Modern Türkiye'de Siyasal Düşünce* adlı kitapta yayımladı.

ESERLERİ:

TÜRKÇE: *Adalet Partisi -İdeoloji ve Politika* (2004).

İNGİLİZCE: *The Press and the Consolidation of Democracy in Turkey* (Metin Heper ile, 1996).

ÇEVİRİ: *Jön Türk Dönemi Türk Milliyetçiliği* (Masami Arai'den, 2003).

DEMİREL, Yükselecek

Şair ve yazar. 1945, Göktepe / Muğla doğumlu. İlkokulu Göktepe'de, ortaokulu Muğla'da tamamladı. Muğla Turgutreis Lisesini bitirdikten sonra, 1972 yılında başladığı Maliye memurluğuna kadar, Muğla merkezde gazetecilik yaptı. 1993'de Yatağan Maliye şefliğinden emekli oldu. Emeklilik yıllarında, Muğla Gazeteciler Cemiyetinin Haber Merkezi müdürlüğünde bulundu. Fethiye Sanatçılar Derneğinin kurulmasında emeği geçti, Fethiye'de ilk şiir sergisini açtı. Fethiye Akdeniz Şenliklerinin yönetiminde bulundu, Fethiye Turizm Bürosu Şefliği ve Turizm Derneği yöneticiliği yaptı.

1964 yılında Muğla Halkevi'nin açtığı şiir yarışmasında birinci olduktan sonra şiire ağırlık vermeye, Fethiye'de yayınlanan Beşkaza ve Muğla'da yayınlanan Ferayi dergilerinde sık sık şiirleri yayınlanmaya başladı. 1977'de İzmir Halkevi'nin açtığı şiir yarışmasında birincilik kazandı. Bir çok gazetede Sanat Sayfası düzenledi. Şah Radyo ve Televizyonunda yayımlanan "Damla Sanat Akşamları" programını hazırladı. 1993 yılında Rıfat Kalakoğlu ile *Damla* sanat dergisini yayınlamaya başladı. Hayatını ve çalışmalarını Muğla'da sürdürdü.

Yükselecek Demirel

ESERLERİ:

İki Elin Sesi (Oktay Kuşkonmaz'la,1972), *Dost Türküsü* (1981), *Közden Küle* (2001), *Küldeste* (2004).

HAKKINDA: Ünal Şöhret Dirlik / Şiirlerde Fethiye (Antoloji, 2006).

Fuat Hulusi Demirelli

DEMİRELLİ, Fuat Hulusi

Şair, hukukçu. (D. 1877, İstanbul – Ö. 1955). Samakoğlu Muallim Hulûsi Efendi'nin oğludur. İlk ve ortaöğrenimini Trablusşam ve Beyrut'ta tamamladı. Daha sonra İstanbul Hukuk Mektebine girdi. 1901'de bu mektebi bitirdi. Çeşitli beldelerde hukuk alanında resmi görevlerle bulundu. Osmanlı Meclis-i Mebusanı 1. Dönem mebusu olarak 1908-10 arasında Trablusşam, 1913-18 arasında Antalya mebusu olarak Meclis-i Mebusan'a seçildi. İzmir Asliye Mahkemesi Reisi, İstanbul Cinayet Mahkemesi Savcısı oldu (1926). Türk Kanunu Medenisi ile Borçlar Kanunu'nun hazırlanmasında ve İsviçre Medeni Kanunu'nu şerh edenlerden (açıklayanlardan) biri olan Virgile Rossel'in dört ciltlik eserini Türkçeye çeviren komisyonda görev aldı. Yargıtay üyeliğine seçildi. Darülhilâfe ve Süleymaniye Medreselerinde hukuk ve karşılaştırmalı kanunlar dersleri verdi.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Kır Menekşeleri, Yabanî Güller, Harbin Etrafında, Tanrının Yollarında.*

MANZUM PİYES: *Âşık Garip, Kerem ile Aslı.*

HUKUK: *Hukuk ve Kavanin Şerhi, Borçlar Kanunu Şerhi* (2 cilt, Sabri Beyle).

HAKKINDA: Veli Recai Velibeyoğlu / Şiir Kitapları Antolojisi (c. II, 1975), Feyzi Halıcı / Parlâmenter Şairler (1990), İbnülemin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. I, 1999), Mehmet Atilla Maraş / Şair Milletvekilleri 1.- 22. Dönem 1920-2005 (2005).

DEMİRHAN, Ahmet

Felsefe araştırmacısı, çevirmen. Boğaziçi Üniversitesi Sosyoloji Bölümünden mezun oldu. Gazetecilik ve televizyonculuk yaptı. Rotterdam Erasmus Üniversitesinde felsefe öğrenimi gördü, çeviri çalışmaları yaptı.

ESERLERİ:

Modernlik (1992), *İslâm Sanat ve Maneviyatı* (1992), *Oryantalizm Kapitalizm ve İslâm* (2. bas. 1997), *İnsanın Ölçüsü Olarak Makina: Batılı Hakimiyet İdeolojileri* (2001), *ABD Terör ve İslam* (2001), *Nietzsche ve Din* (2002), *Heidegger ve Nazizm* (2002), *Heidegger ve Teoloji* (2002), *Kierkegaard ve Din* (2003).

HAKKINDA: Ahmet Demirhan / Nietzsche ve Din (2002), Arif Gülderen / Heidegger ve Teoloji (Virgül, sayı: 56, Kasım 2002).

DEMİRHAN, Pertev

Asker, yazar, siyaset adamı (D. 24 Mayıs 1871, İstanbul - Ö. 1964, İstanbul). Yanyalı Mustafa Paşa'nın oğludur. Harbiye'den kurmay yüzbaşı olarak mezun (1892) oldu. 1894'te askeri öğrenimini ilerletmek için Almanya'ya gönderildi. Albay olduktan sonra Kurmay Mektebine öğretmen olarak (1904) atandı. Rus-Japon Savaşına gözlemci olarak gönderildi. 1906 yılında İstanbul'a döndü ve paşalığa terfi ettirilerek 6. Ordu Kurmay Başkanlığına atandı. Balkan Savaşı'na katıldı, Birinci Dünya Savaşı'nda Kafkas cephesinde bulundu. Askeri ateşe olarak Viyana'ya gönderildi. Dönüşünde Kurtuluş Savaşına katılmak üzere Anadolu'ya geçti. Askeri okullar müfettişliği, Coğrafya Encümeni başkâtipliği, Harp Tarihi Encümeni başkanlığı, Askerî Temyiz Mahkemesi üyeliği yaptı, 1932 yılında emekli oldu. Erzurum milletvekili olarak TBMM'de (1936-46) bulundu. Resmi görevlerinin yanında okuyup yazmak başlıca işi oldu. İstanbul'un Moda semtinde öldü.

Pertev Demirhan

ESERLERİ:

ANI: *Hayatımın Hâtıraları.*

ASKERLİK: *Metz Manevraları,*

Rus-Japon Harbinden Alınan Dersler, Balkan Harbinde Büyük Karargâh-ı Umumi, Japonların Asıl Kuvveti.

DİĞER: *Türk Çocuklarına Öğütler, Milletler Arasında Birlik ve Kardeşliğin Hakiki Çaresi.*

HAKKINDA: TDOE-TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DEMİRİŞ, Bedia

Dilbilimci. 6 Ağustos 1962, İstanbul doğumlu. Cihangir İlkokulu (1973), Özel Işık Lisesi (1979), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Latin Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu (1983). Bitirdiği bölüme 1984'te araştırma görevlisi olarak atandı. 1984-87 yılları arasında İstanbul Üniversitesi SBE Latin Dili ve Edebiyatı Bilim Dalında yüksek lisans öğrenimi gördü. Yüksek lisans tezi: *"Terentius'ta Baba-Oğul İlişkileri ve Çocuk Eğitimi"*. 1987'de kısa bir süreliğine Perugia'da (İtalya) Università per Stranieride İtalyanca dil kurslarına katıldı. 1990'da *"Tacitus'un Annales'te Beliren Tarihçiliği ve Humanizmi"* konulu doktora teziyle doktor unvanını kazandı. 1992 yılında üç ay ve 1994 yılında iki ay olmak üzere Almanya'da Hamburg Üniversitesinde Eski Roma tarih yazarlarından Titus Livius ve eseri üzerinde araştırma yaptı. 1993'te yardımcı doçentlik kadrosuna atandı. 1997'de doçent unvanını kazandı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Latin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında öğretim üyeliği yaptı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kurulu üyeliği, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü başkan yardımcılığı gibi görevlerde de bulundu.

Makale ve çevirileri *Anadolu Araştırmaları, Toplumsal Tarih, Sombahar, Dergâh, Litera, Lucerna, Arkeoloji ve Sanat* dergilerinde yayımlandı. Yurtdışında çok sayıda bilimsel çalışmaya katıldı. Çeşitli sempozyum, konferans ve panele özellikle Eski Çağdaki çeşitli konuları içeren konuşmaları ile bildiri Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsünün asli üyesidir.

Bedia Demiriş

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Eskiçağda Yazı Araç ve Gereçleri* (1995), *Roma'nın Yurtsever Tarihçisi Titus Livius* (1998), *Tacitus / Annales'te Beliren Tarihçiliği ve Hümanizmi* (2002).

ÇEVİRİ: *Cicero / Şair Archias Savunması* (Çiğdem Dürüşken ile, 1997), *Publilius Syrus / Düşünceler* (1997), *Lucius Annaeus Seneca / Ruh Dinginliği Üzerine* (1999).

DEMİRKAN, Eser

Araştırmacı-yazar. 24 Temmuz 1970, Elmadağ / Ankara doğumlu. Elmadağ Lisesini (1987), Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi TDE Bölümünü (1991) bitirdi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalında *"Ercümend Behzad Lav Hayatı, Sanatı ve Eserleri"* adlı tezle yüksek lisans çalışmasını tamamladı (1996). *Varlık, kitap-lık, Türk Dili* dergilerinde inceleme-eleştiri türünde yazıları yayımlandı. *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*'nde araştırmacılık ve madde yazarlığı yaptı (2001). 1991'den sonra Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği yaptı. Tezini *Ercümend Behzad Lav Hayatı, Sanatı ve Eserleri* (2002) adıyla kitaplaştırdı.

HAKKINDA: Eser Demirkan / Ercümend Behzad Lav Hayatı Sanatı ve Eserleri (2002), Kerem Öncül / Ercümend Behzad Lav Hayatı Sanatı Eserleri (Virgül, sayı: 57, Aralık 2002).

DEMİRKAN, Renan

Romancı. 1955, Ankara doğumlu. Öğrenimini, 1962 yılında ailesiyle birlikte göç ettiği Almanya'da tamamladı. Hannover Müzik ve Tiyatro Okulu mezunu. Yaşamını ve çalışmalarını Avusturya'da sürdürüyor. 1980'den sonra birçok sinema filminde ve tiyatro oyununda başrol oyuncusu olarak rol aldı.

1991'de Almanca yayımlanan ilk romanı *Schwarzer Tee Mit Drei Sfuck Zveker*, Almanya'da büyük satış başarısı kazandı, aynı yıl M. Kemal Okan tarafından *Üç Şekerli Demli Çay* adıyla Türkçeye çevrildi.

HAKKINDA: Ömer Nida / Kadın Romancılarımız - Başlangıcından Günümüze (1991, s. 104).

DEMİRKAN, Tarık

Araştırmacı-yazar. 1985'te Budapeşte Karl Marx Ekonomi Üniversitesi (1990 sonrası Budapeşte Ekonomi Üniversitesi) Uluslararası İlişkiler Bölümünü bitirdi. Aynı üniversitede Dünya Ekonomisi Bölümünde 1988'de doktorasını tamamladı. Uzun yıllar Macaristan'da ve İngiltere'de yaşadı. ATV Haber Merkezinde çalıştı. Kitaplarının yanı sıra Doğu Avrupa dönüşüm süreçleri, totaliter devlet ve toplum ilişkisi üzerine değişik dergilerde pek çok makalesi yayımlandı. Çocuklar için iki kapsamlı dünya masalları derlemesi yaptı.

ESERLERİ:

MASAL: *Her Güne Bir Masal* (Feridun Oral ile, 1998), *Dünya Hayvan Masalları, Evvel Zaman İçinde 'Dünyanın En Güzel Masalları Cilt-1'* (2003).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Bitirilmemiş Devrim, Devrim Devrim Diye Diye, Macar Turancıları* (2000).

Tarık Demirkan

ÇEVİRİ: *Hunlar ve Tanrının Kırbacı Attila* (Gyula Nemeth'den, 1996), *Anadolu 1913* (Béla Horváth'dan, 1997).

HAKKINDA: Elif Kılıç / Tarık Demirkan'la "Macar Turancıları" Üzerine Konuştuk (Cumhuriyet Kitap, 27.7.2000), Ahmet Eken / Anadolu Yollarında Bir Macar (Virgül, sayı: 55, Ekim 2002).

DEMİRKAN, Uçar

Şair. 29 Mayıs 1940, İzmir doğumlu. 1961'de Siyasal Bilgiler Fakültesini bitirdi. Maliye Bakanlığının çeşitli birimlerinde çalıştı. Öğrencilik yıllarından itibaren şiir, öykü ve tiyatro oyunları yazdı. *Sevi* adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. VII, 1970).

DEMİRKENT, Işın

Tarihçi (D. 1938, İzmir – Ö. 3 Kasım 2006, İstanbul). İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü mezunu. Aynı bölümde asistan oldu. Doktorasını *"Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi (1098-1118)"* konusunda yaptı. Doçent ve profesör unvanlarını aldı. 1975-76 yıllarında Frankfurt'ta J. W. Goethe Üniversitesinde araştırma ve incelemeler yaptı.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Ortaçağ Tarihi Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak görev yaptı. Haçlı Seferleri tarihi ve Bizans Devleti tarihi ile Selçuklu Türk dünyası ilişkileri konularında araştırmalarıyla tanındı. 1983 yılından beri Türk Tarih Kurumu asli üye-

siydi. İstanbul Rumelihisarı Aşiyan Mezarlığında toprağa verilmiştir.

ESERLERİ:

Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi 1118-1146 (II, 1987), *Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi 1098-1118* (I, 1990), *Mikhail Psellos'un Khronographia'sı* (1992).

HAKKINDA: (Hürriyet, 4.2.2006).

Nezih Demirkent

DEMİRKENT, Nezih

Gazeteci-yazar (D. 25 Eylül 1930, İstanbul - Ö. 11 Şubat 2001). Tam adı Mehmet Nezih Demirkent. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. 1950 yılında *Son Saat* gazetesine muhabir olarak girdi. *Yeni Sabah*'ta sayfa sekreteri (1952), *Yeni Gazete*'de yazı işleri müdürü (1964), *Hürriyet* gazetesinde genel müdür (1969-70) olarak çalıştı. 1982'den itibaren *Dünya* gazetesinin sahibiydi. Görev aldığı gazetelerde çok sayıda makalesi yayımlandı. Üyesi olduğu İstanbul Gazeteciler Cemiyetinin uzun yıllar başkanlığını yaptı.

ESERLERİ:

Sayfa Sayfa Gazetecilik (1982), *Medya Medya* (1995), *Uygarlıklar Kapısı: Urfa* (fotoğraflar: Ara Güler, 2003).

DEMİRKIRAN, Erdal

Yönetici, yazar. 1997 yılında ticaret müdürü olarak görev yaptığı şirketten ayrıldı. "Kashna" dâhi yetiştirme programı adı altında seminerler düzenledi. Kolej, dershane, şirket, belediye, siyasi partiler gibi kurum ve kuruluşlarda dahilik konusunda özel seminerler verdi.

ESERLERİ:

Ben Dünyanın En Akıllı İnsanıyım (2002), *Adam Dediğin Benim Gibi Olur* (2003), *İflas Etmenin Yolları* (2004), *'Dünyanın En Akıllı İnsanı'ndan Masallar* (2005).

DEMİRKOL, Ferman

Hukukçu, yazar. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden (1976) mezun oldu. 1981 yılında İstanbul Üniversitesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalında araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladı. 1987 yılında doktor oldu. 2000 yılında yardımcı doçentlik kadrosuna atandı.

ESERLERİ (Hukuk):

Azerbaycan Anayasasına Göre Devlet Başkanlığı, Türkiye Türkçesine Uygunlaştırılan Azarbaycan Anayasası, Bağımsız Yargının Fonksiyonları, Yerel Yönetimlerin Anayasal Güvenceleri, Kanstitusiya Hukuku (Esas Kanun Hukuku), Yargı Bağımsızlığı, Diktatörleri Uyku Tutmaz.

DEMİRKOL, Mehmet

Gazeteci-yazar. İstanbul doğumlu. Galatasaray Lisesi, Marmara Üniversitesi Fransızca Kamu Yönetimi Bölümü mezunu. Metin yazarlığı yaptı. *Gazete Pazar*'da spor yazılarına başladı, *Yeni Binyıl, Milliyet* ve *Radikal*'de sürdürdü. *Tae Han Min Guk-2002 Dünya Kupası Mektupları* (2002) adını taşıyan bir deneme kitabı vardır.

HAKKINDA: Mehmet Demirkol / Tae Han Min Guk-2002 Dünya Kupası Mektupları (2002).

DEMİROV, Sabri

Şair ve yazar (D. 1915, Hlebarovo köyü / Razgrat / Bulgaristan - Ö. 1988). Sabri Demir imzasını da kullandı. İlkokulu köyünde, ortaokulu Razgrat'ta bitirdi. Şumnu'da Nüvvab okulunun lise bölümünden mezun olarak, Deliorman ve Dobruca'da öğretmenlik yaptı. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Bulgaristan'da komünistlerin iktidarı ele geçirdikleri ilk yıllarda, Bulgaristan Ulusal Meclisinde ilk Türk milletvekillerinden biri oldu. Bundan sonra Halk Eğitimi adlı devlet yayınevinin Türkçe Ders Kitapları kolunda çalışarak emekliye ayrıldı.

Resmi ideolojinin İslâm dini aleyhinde kullandığı yazarlardan biri oldu; bu çaba içinde ateist çizgide *Namaz* (1963) gibi kitapçıklar yazdı. Şiirleri 1946'dan itibaren gazetelerde, Türkçe ders kitapları ile bazı çocuk dergilerinde yayımlandı. Şiirlerinin çoğu mizahidir. *Bildiklerimden Bir Kaçı* (1963) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Hayriye Süleymanoğlu Yenisoy / Bulgaristan Türk Çocuk Edebiyatından Örnekler (2002).

DEMİRÖRS, Niyazi

Bkz. ANKARALI AŞIK NİYAZİ

DEMİRSAR-ARLI, Belgin

Sanat tarihi araştırmacısı. 1961, İstanbul doğumlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü (1984) mezunu. Yüksek lisansını İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Bilim Dalında (1987) *"Osman Hamdi Resimlerinde Gerçekle İlişkiler"* adlı tezle, doktorasını (1996) aynı bilim dalında *"İznik Çini Fırınları Kazısında Bulunan Figürlü Seramiklerin Değerlendirilmesi"* adlı tezle tamamladı. 1999'da İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü Bizans Sanatı Anabilim Dalında yardımcı doçent oldu.

Makaleleri, *Prof. Dr. Şerare Yetkin Anısına Çini Yazıları, VIP-Very Important Person Magazin, Yıldız Demiriz Armağanı* kitaplarında ve *Seramik Federasyonu Dergisi*'nde yayımlandı. *Thema Larousse, Dünden Bugüne İstanbul, Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar* ansiklopedilerine madde yazdı. *Osmanlı'da Çini Seramik Öyküsü* (The Story of Otoman Tiles and Ceramic adıyla İng. bas.), *Edirne: Serhattaki Payitaht, Istanbul University's Contributions to Archaeology in Turkey 1932-2000, Ateşin Yarattığı Sanat Kütahya Çiniciliği, Tarih Boyunca İznik* kitaplarına bölüm yazdı. Çeşitli kataloğların yazımına katıldı.

ESERLERİ:

Osman Hamdi Tablolarında Gerçekle İlişkiler (1989), *Kültürlerin Kesiştiği Ülke Türkiye* (ortak, ed. Metin Sözen, 1993; *Turkey Crossroads of Civilisations* adıyla İng. bas.), *Oryantalizmden Çağdaş Türk Resmine* (2000; *From Orientalism to Contemporary Turkish Painting* 2000), *T.C. İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Bilim ve Sanat Merkezi Resim Galerisi Pinakothek Katalog* (ed., 2004).

DEMİRSEREN, Bedii

Hikâyeci. 1924, Beyrut doğumlu. Adana Erkek Lisesi mezunu. Çeşitli bankalarda değişik görevlerde bulundu. Hikâyeleri 1958'den itibaren *Yeni Mersin, Toros, Hisar, Varlık, Türk Dili* vd. dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

Büyük Balıklar (1965), *Kutsal Çile* (1971), *Marpessa* (1987).

HAKKINDA: Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TDE Ansiklopedisi (2001).

DEMİRSOY, Halit Asım

Şair (D. 1919, Burdur - Ö. 1941, İstanbul). İlk ve ortaokul öğrenimlerini Burdur, Adana ve Antalya'da okuyarak tamamladı. Hastalığı sebebiyle Antalya Lisesinin ikinci sınıfından ayrıldı. *Ömür* (1940) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 2, 1976).

DEMİRTAŞ, Metin

Şair. 17 Mart 1938, Akçay / Elmalı / Antalya doğumlu. Antalya Sanat Enstitüsü Torna-Tesviye Bölümü (1955), Ankara Akşam Tekniker Okulu Makine Bölümü (1962) mezunu. Teknisyen olarak 1955'ten itibaren

Ankara Ana Tamir Askeri Fabrikası, MKE Silah Fabrikası, ODTÜ Fizik Laboratuarı Atelyesi, Fen Fakültesi Atom Araştırma Laboratuarı, özel sektör, Antalya Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğü'nde çalıştı. 1980 yılında bir rahatsızlık sonucu sol bacağı amelyatla dizüstünden alındı, 1981'de emekli oldu. Türkiye Yazarlar Sendikası, Edebiyatçılar Derneği ve Antalya Sanatçılar Derneği üyesidir.

Şiirlerini *Varlık* (1957-60), *Türk Solu* (Ankara, 1967); 1968'den itibaren *Adam Sanat, İmece, İnsan, Militan, Sanat Emeği, Morca, Varlık, Cumhuriyet Dergi* vd. dergi ve gazetelerinde yayımladı. 1967 yılında *Türk Solu* dergisinde yayımlanan bir şiirinden dolayı Ankara'da bir süre hapis yattı, beraat etti. 1978 yılında Struga Şiir Akşamları Şenliği'nde Türkiye'yi Hüseyin İzzettin Dinamo ve Arif Damar'la birlikte temsil etti. Bazı şiirleri Rusça, Fransızca, İngilizce, Bulgarca, Sırpça, Almanca vd. dillere çevrildi.

"Metin Demirtaş'ın şiirinin ısısı yüksek, sözcükleri koyu, çift yüreklidir. Harflerin gözleri büyüktür. Işık gibi parlatır içimizi. Her sözcüğe on beş yirmi sözcüğün gücü sinmiş gibidir. Zorlama seslerden, iç ritm kurma oyunlarından uzaktır. Besleyici, yalın ve dobra dobradır. Duygu damarlarımıza seslenir, nehir coşkusu verir. Kısacası yüreğimizin şiir komşusudur Metin Demirtaş." (Osman Şahin)

"Metin Demirtaş'ın şiirleri Akdeniz'in koyları gibi; o denli berrak ve derin... Ama, Vietnam kadar uzanan yüreği, kar yağışı altında üşümeyi de biliyor. Kar, yalnızca Chagall'ı

Metin Demirtaş

anlattığı şiirinde çıkmaz karşımıza. Bakın, şair hangi şarkıcının sesini kar yağışına benzetiyor: Geceyse, Kar yağıyorsa, Kar değil savrulan Sezen'in sesi." (Sunay Akın)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Görüşme Yeri* (1969), *Hazırol Kalbim* (1977), *Hançer ve Lirik* (1984), *Bir Mendil Gökyüzü* (1988).

DENEME: *Dağınık Satırlar - İçinden Şiir Geçen Yazılar* (2000).

ÇOCUK KİTABI: *Şiirli Nasrettin Hoca Öyküleri* (1996), *Çocuklar Kediler Uskumrular* (1996), *Tersinden Okunan Masallar* (1996, kaset olarak 2000).

DERLEME: *Şiirin Kanadında Mektuplar / A. Behramoğlu – M. Demirtaş 1974-1975* (1996), *Ve Erenler Böyle Dedi* (Bektaşi Gülmeceleri, 1996).

HAKKINDA: M. İlhan Erdost / Ekstra Sistol (Dönem, Mart 1984), Demirtaş Ceyhun / Ölüm ve Akdeniz'in Ozanı (Cumhuriyet, sayı: 4, 1984), Ramis Dara / Köprüleri Seven Şair (Adam Sanat, sayı: 99, 1993), İlhan Selçuk / Hazır Ol! Türkümüzü Yine Söylemeye (Cumhuriyet, 24.3.1995), Mahmut Temizyürek / M. Demirtaş'ta Hayat ile Şiir (Siyah Beyaz gazetesi, 23.9.1995), S. Uysal / Çelik Öfke Bir Yanı Bir Yanı Uysal Mavi (Cumhuriyet Kitap, sayı: 23, Kasım 1995), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Sairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Vecihi Timuroğlu / Metin Demirtaş'ın Şiirinde Devrimci Öz (Evrensel Kültür, Şubat 2000), Abdullah Tekin / Bey Dağları'nın Ozanı Yazıya Durunca (Cumhuriyet Kitap, 30.11.2000), Hasan Akarsu / Şiirler Değdi Sevdaya (2000), TBE Ansiklopedisi (2001), Osman Şahin / Örsün ve Ateşin Şairi (Cumhuriyet Kitap, 31.10.2002), Sunay Akın / Akdeniz Kadar Güzel Bir Şair! (Sabah, 26.2.2005).

DEMİRTAŞ, Rasim

Şair. 14 Şubat 1962, Bursa doğumlu. Ortaöğrenimini Bursa'da tamamladı. Muğla İşletmecilik Yüksek Okulu ile AÜ Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinde bir süre okudu. Bursa Devlet Tiyatrosu ve Osmangazi Belediyesi Şehir Tiyatrosunun hazırlamış olduğu oyunlarda rol aldı. Belediye Konservatuvarı Sanat Müziği Bölümünü bitirdi. Bursa'da bir grup sanatçıyla *İnsan Saati* edebiyat-sanat dergisini çıkardı. *Öner Sanat, Dergâh, Yalnız Ardıç, İnsan Saati, İnkaya Çı-*

Rasim Demirtaş

METİN DEMİRTAŞ

VOLTADA BİR TÜRKÜ

Günün dolar bir gün sen de
Özgürlüğü bir gelin gibi takıp koluna
Çıkarsın.
Başlar yeni maceran güneşte
Başlar işsizlik
O en büyük hapishane.

Her gün kapanan kapılar önüne
Baş kaldıran öfkenle dikilsen de
Kâr etmez!
Çünkü bir şeyler almak çarşılardan evlere
Çünkü çocuklar dur bilmez

Havasız koğuşlara alışılır
Yatılır of demeden hücrelerde
Hiçbir şey öldürmez insan yüreğini
Öldürür eğilmek bir ekmek uğruna
Üç kuruşluk adamlar önünde.

(*Görüşme Yeri*, 1969)

RASİM DEMİRTAŞ

YAKI

gotik pencere saçları
güneşli bitki kökleri
meyve tatları esir
üzüm zeytin ve incir

kentler beyaz kanlarla
kuruldu han hanedan
taşlarda zamanılardan
kaldı atlı kahraman

ha papirüs ha çini
üzerine resmini
yaktı ölümsüz ruhun

nları, Türk Dili (TDK), Düşlem, Mozaik, Yansıma, Yedi İklim ve *Papirüs* dergilerinde şiirleri yayımlandı. Daha önce yarıda bıraktığı Ankara Üniversitesi DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümündeki öğrenimine devam ediyor.

"Demirtaş geleneksel kültür-tarih ve edebiyatımızdan, içinde bulunduğu sosyal ve fizik ortamından aldığı imajları modernize ederek çağına uyarlamaya çalışmıştır. Şair, metinlerinde çağının sosyo-ekonomik sorunlarını olduğu kadar bireysel duygulanmalarını da irdelerken estetik ve sosyal kaygıları belli bir denge içini de tutmaya özen göstermektedir." (Nurullah Çetin)

ESERLERİ (Şiir)

İnsan Saati (1996), *Duygu Sayacı* (1999).

HAKKINDA: Rasim Demirtaş / İnsan Saati (1996), Olcay Önertoy - Nurullah Çetin / Duygu Sayacı (Duygu Sayacı içinde, 1999).

DEMİRYÜREK, Mehmet

Tarih araştırmacısı. 20 Nisan 1971, Kozan / Adana doğumlu. Ailesi 1975 yılında KKTC'ye göç ettiği için Kıbrıs'a gitti. İlk, orta ve lise öğrenimini KKTC'de tamamladı. 1986 yılında girdiği Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Tarih Öğretmenliği Bölümünü 1990'da tamamladı. Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsünde *"Hilafetin Kaldırılmasının İzmir Basınındaki Yankıları"* adlı teziyle yüksek lisans (1992) yaptı. Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsünde *"Devlet Adamı ve Tarihçi:Abdurrahman Şeref Efendi 1853-1925"* teziyle de 1999'da doktor unvanını aldı. 1991-99 yılları arasında çeşitli devlet okullarında tarih öğretmeni olarak çalıştı. 2000-01 öğretim yılında KKTC Lefke Avrupa Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü öğretim üyeliğine kabul edildi. Hem bu görevi hem de Tarih Bölümü başkanlığı görevini üstlendi.

Makalelerini, *Türk Yurdu, Toplumsal Tarih, Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi, Akşamlık, Tarih İncelemeleri Dergisi, Milli Eğitim, Askeri Tarih Araştırmaları* dergilerinde yayımladı.

ESERLERİ:

Hasan Bulliler'in Suç Faaliyetleri (İngilizceden çeviri, 2001), *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Bir Türk Aydını: Abdurrahman Şeref Efendi* (2003), *İngiliz Devrinde Kıbrıs'ta Eşkıyalar ve Devlet (1878-1896), Tarih Musahabeleri II.*

DENER, Halid

Yazar, kütüphaneci (D. 1902, Filibe – Ö . ?). Filibe Musalla İlkmektebi (1912), Filibe Rüştiyesi (Ortaokulu, 1916) mezunu. İstanbul Pertevniyal Lisesini (1939) ve İstanbul Edebiyat Fakültesini (1944) bitirdi. Öğretmenlik ve kütüphane müdürlüğü yaptı. *Süleymaniye Umûmi Kütüphanesi* (1957) adlı bir kitabı vardır.

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 2, 1976), TDOE-TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

Mustafa Namık Dener

DENER, Mustafa Namık

Şair. 14 Mayıs 1933, Kırkağaç / Manisa doğumlu. Anne-babası, 1923 Lozan anlaşması ile gerçekleşen nüfus değişimi sonucu bugün Yunanistan topraklarında bulunan Karaferiye (Veroia) kentinden Türkiye'ye göç etti. Cihangir'de okula başladı. Bcyoğlu (Taksim Atatürk) Lisesini (1950) bitirdi. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesine girdi, bitiremedi. 1954'te İstanbul Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okuluna yazıldı, Dış Ticaret ve Konsolosluk Bölümünden (1958) mezun oldu.

1949'dan itibaren on yıl turizm sektöründe memurluk, saymanlık, müdürlük yaptı. 1959'da sınavla İş Bankası Teftiş Kuruluna katıldı. Bankanın Mersin Şubesi ve İzmir İstihbarat Şubesi müdür yardımcılığında bulundu, 1971'de İş Bankası iştiraklerinden Amerikan-Türk Dış Ticaret Bankası İstanbul Şubesi müdür yardımcılığına atandı. 1973'te İş Bankası İstanbul İstihbarat Müdürlüğü müdür yardımcılığına atandı, bu görevden 1980 yılında emekli oldu.

MUSTAFA NAMIK DENER

KUŞLAR

Kuşlar dolar göğsüme
Kuşlar
Ne öter
Ne uçar
Yana düşer boyunları
Birer birer
Boynumla beraber
Kuşlar....
Kuşlar boşalır göğsümden
Ölü kuşlar
Özlemlerin gözünden vurduğu
(*Beyaz Kuş*, 2003)

Düzenli şiir çalışmaları 1996 sonunda Salah Birsel'in yürüttüğü şiir toplantılarına katılımı ile başladı. Birsel'in ölümünden sonra bu toplantıların sürmesini sağladı.

"Beyaz Kuş tek kişiye özgü değil. Kanatlanıvermiş, sevgili Namık Kemal Dener'in güzel ve anlamlı dizeleri arasına kurmuş yuvasını." (Nusret Karaca)

ESERLERİ (Şiir):

Beyaz Kuş (2003), *Beyaz Karanlık* (2005).

HAKKINDA: Ruşen Hakkı / Beyaz Kuş (Özgür Kocaeli gazetesi, 25.5.2003), Nusret Karaca / Beyaz Kuş Kanatlarında M. Namık Dener (Gazete Kadıköy, 29 Ağustos-4 Eylül 2003), Gülen Çağlayan / Gazete Kadıköy (16-22 Ocak 2004).

DENİZ, Elvan Pektaş

Çocuk edebiyatçısı. 26 Nisan 1962, İstanbul doğumlu. Asıl adı Elvan Deniz. Elvan Pektaş imzasını da kullandı. İstanbul Ünuversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi mezunu. 1988'den itibaren *Susam Sokağı, Çitlenbik, Bizimkiler, Yazlıkçılar* gibi dizilere metin yazarlığı yaptı. Çocuk Yayınları Derneği üyesidir. Çalışmalarını İstanbul'da sürdürdü. *Guguklu Saat* adlı escriyle 1988 Yaşar Nabi Nayır Edebiyat Ödülünü aldı.

ESERLERİ (Çocuk romanı):

Yağmur Ormanı (1988), *Guguklu Saat* (1988), *Kuşlara Masallar* (1991).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001).

DENİZ, Hamdi

Şair. İzmir Namık Kemal Lisesinde okudu. Şiir yazmaya lise öğrenciliği yıllarında başladı. Kendi deyişiyle "özlemler" şairidir. Şiirlerini duru bir dil ve özgün imgelerle oluşturdu. *Kalbimi Sana Adadım* (1970) adlı bir şiir kitabı vardır,

HAKKINDA: V. Recai Velibeyoğlu / ÖB-BŞKA (c. 2, 1975), TDOE-TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DENİZ, İhsan

Şair ve yazar. 1960, İnegöl / Bursa doğumlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü (1985) mezunu. *Yeni Şafak* gazetesinde köşe yazarlığı, Bursa Araştırma Kütüphanesinde yöneticilik yaparak çalışmalarını sürdürdü. Çeşitli sanat edebiyat dergilerinde şiir ve yazıları yayımlandı. *Bürde* dergisinin kuruluşuna katıldı (1991). *Hurûfî Melâl* adlı eseriyle Türkiye Yazarlar Birliği 2002 Şiir Ödülünü kazandı.

"İhsan Deniz'in trajik olanını bizim alanımıza ait ve kim ne derse desin bu alanın has zihin ve (hadi hamasî olsun) evlatlarından kılan yiğitçe bir duyuştur. İhsan Deniz'in şiirinde önemli alan olarak ifade ettiği her şey ne kadar bize kişisel bir itiraf gibi gelse de bütün insanlığa ulaştırılması gereken bir haber olarak karşımızda durmaktadır. Bu İhsan Deniz'in şiirine ait olsun olmasın hayata dair hiçbir alana ait cevapsız soru bırakmaması gayretidir. Yani şu: İhsan Deniz kendisini ve şiirini anlamamız sadedinde bize zorluk çıkaracak hiçbir boş alan bırakmamıştır." (M. Ragıp Karcı)

İhsan Deniz

"Mağara Külleri'nde şairin 'yaşamı sorgulayışı' ile karşı karşıyayız. Yaşa-ölüm karşıtlığında hayata karşı hiddet, hayatta her şeyin varlığına karşın kendisinin yokluğuna isyan, hayata uyumsuzluk, ayrımcılığa, kutuplaşmalara reddiye, ölümün bizzat hayattan tanınması, gençlik heyecanları, aşk yarası gibi durumları görmekteyiz.

"Deniz'in ikinci kitabı olan Yalnız Sana Söylenen'in her iki bölümünde de (Yalnız sana Söylenen, Hiçbir Zamanın Şiiri) Mağara Külleri'ndeki söyleyiş edasının yine ironik anlam zenginlikleriyle, hatıralarla, göndermelerle devam ettiğini görmekteyiz.

"Üçüncü kitapta şairin kendisinin de belirttiği gibi 'şiddet öğesi baskındır.' Ama bu şiddet öğesi üçüncü kitapta ortay çıkmış değildir. Şiddet ilk iki kitapta da vardır. Üçüncü kitapta ise daha da belirginleşmiştir. Aslında bu şiddet belirginleşmesi şairin takındığı seçkici tavır ile orantılıdır. Yani seçkinci tavrı arttıkça şiddet olgusu da artmaktadır.

"Öte yandan Perdeler, ilk üç kitap boyunca süren söyleyiş edasının da değiştiği bir kitap. Şairin bu kitabıyla şiirlerini dize yapısından cümle yapısına kaydırdığı görülmekte." (Mehmet Solak)

ESERLERİ (Şiir):

Mağara Külleri (1984), *Yalnız Sana Söylenen* (1985), *Adımlarının Gizli Sokağı* (1986), *Perdeler* (1992), *Gece Dil Oldu* (1998), *Hurûfi Melâl* (2002), *Bozgun Siperi* (2004), *Buz ve Fire* (2005, Toplu Şiirler).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001), E. Bülent Yardımcı / İhsan Deniz (nam-ı diğer) Hassan bin Sabit (Edebiyat ve Eleştiri dergisi, Mart-Nisan 2003), Mustafa Muharrem / İhsan Deniz ile Şiir Üzerine (Hece, Mart 2003), M. Ragıp Karcı / Şairler ve Şairler: İhsan Deniz (Hece, Mart 2003), Mehmet Solak / Gecenin Hurûfi Kalbi: İhsan Deniz (Hece, Mart 2003), Haydar Ergülen / Harfi Harfine Şiir (Hece, Mart 2003), Ömer Lekesiz / Düşlerimdeki "Ayrımlar" (Hece, Mart 2003), Ali Doğru / Hurûfi Melâl'i Okurken (Hece, Mart 2003), M. Mehmet Uçar / İhsan Deniz'in "Ses"i " (Hece, Mart 2003).

İHSAN DENİZ

YAZ KALBİYLE GELİR

Yaz, kalbiyle gelir aramıza. Çocukça
bir nazla hızlanan suskun ve acemi
dudaklara... Yağmuru ve bulutu
tutar, gölü efsunlar, soğuk bir bahçe
tadı bırakır gözlerin kilitlendiği
biçare dakikalara...

O kalp üşüten haz, her sabah rüha
değen netameli sızı rık; ürpertir dili
ve dilin içinde yırtılan kusveti...
Bütün gece bir mahzen sızısıyla mayalanan niyâz!

Yollar sıcağın esmer tenini; tan vakti
hâtıraya sinen ağlama
ve kahkaha birikintilerini...
Balkonda bir kıpırtı olsa, akıp
gider; koyu bir memnuniyet ritmiyle
yayılır peşimize takılan sokak
köklerine...

Kim bilir; aramızda dolaşan gölgesi
kırılmış bu son yaz
dır belki de... Göğü döven o saf
yelpaze; ne arar ne bulur, ince
huyları kışkırtan bir havuz kenarı
gibi durduğumuz o boşlukta?
.....

Yaz kalbiyle gelir
miş aramıza. Hem de perde
olurmuş eski aşkların hafızasına...
Yazık! Ben ki; çok geç
anladım, inanmazdım
da; Bu mevsim kalbimi habersizce örten
ölüm hissi
nin sesinden bir daha hiç
ayrılmayacağına...

DENİZ, Mahmut Şinasi

Şair (D. 1941, Birecik / Şanlıurfa – Ö. 1975, New York / ABD). İlk ve orta öğrenimini Birecik'te tamamladı. Ankara Üniversitesi DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1966) mezunu. Öğrencilik yıllarında iş hayatına atıldı; Ankara'da spor merkezi, kahvehane işletti. Mezun olduktan sonra, tanıştığı bir diplomatın kızıyla evlenerek ABD'ye gitti. New York'ta önceleri çamaşırhane ve yemekhanelerde çalıştıktan sonra kendi işyerini kurdu.

Mahmut Şinasi Deniz

MAHMUT ŞİNASİ DENİZ

KUZEY KULESİ

— Ah mutluluk! Acı günlerde hatırlanınca, ne kadar keder verici olursun.

Charles Dickens

Sırıtır tozlu kefenden bu kızıl halkada gün
Her soluk pıhtılaşıp göğsüme kitlendi. Kalan
Günlerim birbiri ardında düğümlendi bütün
Beni bir küflü basık dörtgene sığdırdı zaman.

Gece bitmez uzanır bir daha üstüste çöker
Bodrumun sırtına akşam. Nefes aldıkça bu kir-
li karanlık yapışır genzime. Kalbimdeki her
ümidin sonrası bir ah'la düğüm iç içedir.

Yine her noktası nefret kusarak gözlerime,
Bir kuduz kinle taşıp beynimi içsin geceler.
Tahtanın kıymığı diş diş çivilensin derime
Bu sabah gövdemi benden koparıp çarmıha ger!..

Boğulurken kulenin çan sesi balçık derede,
Güneşin sonda kalan parçası taşlarda ölür
Paslı parmaklığı bir gölge içer pencerede
Arkasından zamanın rengine akşam dökülür...

Ümidim; bende kalan her şeyi avcumdan alıp
Kapıdan torbası omzundan çıkar. Pencerenin
Mavi gözlükleri tel çerçevesinde daralıp
Kapatır gözlerimin ufkuna bir başka zemin.

Ve hemen çemberi perçinlenerek dört duvarın,
Hıçkırıklarla tıkar göğsümü bir taş yığını.
Bir sıcaklık yayılır. Sanki ezik bir damarın
Duyarım bir daha kalbimde kıpırdadığını.

Korkunun kanlı kemik pençesi nabzımda erir.
Titrerim; kapkara her yer: gece bomboş tenhâ!
Uykusuz gözbebeğim yaşla dolup perdelenir.
Takılır kirpiğime bir soğunuş damla daha.

Sonra bir gizli nefes perdesi üfler feneri,
Yığılır beynimin ardında karanlık odalar.
Silinirken tavanın can çekişen çizgileri,
Taş duvardan gecenin koynuna bir gölge dolar...

İşleri tam yoluna girmek üzereyken, bir gece kendisinden haraç isteyen üç serseri tarafından kurşunlanarak öldürüldü. Cenazesi yurda getirilerek memleketinde toprağa verildi. Eşi Mahire Deniz'dir.

Edebiyata, özellikle şiire tutkusu öğrencilik yıllarında başladı. Hece ve aruz kalıplarını büyük bir yetkinlikle kullandığı şiirleri dergilerde yayımlanmadı ve kitaplaştırılmadı. Az sayıdaki şiiri, ansiklopedimize sınıf arkadaşı şair Sabri Galip Nakipler tarafından ulaştırıldı. Kemalettin Kamu'nun *Birgöl Çobanları*'na nazire olarak yazdığı şiiri Ankara edebiyat çevrelerinde ilgi uyandırmıştı.

DENİZ, Nevzat Yakup

Şair (D. 1944, Silistre – Ö. 8 Aralık 2003). 1989'da zorunlu göçle Türkiye'ye geldi. Bulgaristan'da yayımlanan Türkçe ve Bulgarca gazete ve dergilerinde şiirleri yayımlandı. Felç nedeniyle on yıl kadar yatağa bağlı kaldı. Türkçe ve Bulgarca bir şiir kitabı yayımladı.

ESERLERİ:

Gece Gündüz (1994), *Skuçna Nostalgiya* (Sıkıcı Özlem, 1995).

HAKKINDA: Hüseyin R. Güler / Tuna dergisi (sayı: 83-84, Ocak-Şubat 2004).

DENİZ, Rasim

Araştırmacı-yazar. 15 Eylül 1938, Mollahacı köyü / Kocasinan / Kayseri doğumlu. İlköğrenimini köyünde yaptıktan sonra Kayseri İmam Hatip Okulu (1962) ve İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsünü (1968) bitirdi. Çankırı'da vaizlik, Bünyan' da müftülük; Nevşehir, Akdağmadeni, Tokat ve Kayseri orta dereceli okullarında öğretmenlik ve idarecilik yaptı. Erciyes Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde öğretim görevlisi iken emekli oldu. Makalelerini *Erciyes*, *Halk Kültürü*, *Doğuş Edebiyat* ve *Millî Folklor* dergilerinde yayımladı. İLESAM üyesidir.

ESERLERİ:

Mahbubu'l Ehibbe / Sevenlerin Sevgilisi (1982), *Şeyh İbrahim Tennuri Divanı / Gülşeni Niyaz'dan Seçmeler* (1983), *Kayseri Masalları* (1996), *Erkiletli Aşık Hasan / Zeynî* (inceleme ve metin, 1996).

DENİZ, Sadık

Şair (D. 1919, İstanbul - Ö. 10 Kasım 2002, İstanbul). Kuleli Askeri Lisesi 1937), Harb Okulu mezunu. Türk Silahlı Kuvvetlerinin çeşitli kademelerinde görev yaptı. 1969'da kendi isteğiyle emekli oldu. Şiirlerini *Türk Solu*, *Yeditepe*, *Türk Dili*, *Güney* gibi dergilerde yayımladı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Yörünge* (1966).

İNCELEME: *Divan Şiiri* (1983).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001), Atilla Aşut / 2002 Yılında Kaybettiğimiz Gazeteci, Yazar ve Yayıncılar (Çağdaş gazetesi, sayı: 54, Haziran 2003).

DENİZ, Sebahat

Edebiyat araştırmacısı. 20 Şubat 1962, Bolu doğumlu. Bolu İnkılâp İlkokulu (1973), Bolu 50. Yıl Ortaokulu (1976), Bursa Kız Öğretmen Lisesi (1979) ve Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1984) mezunu. Yüksek lisansını (1986) *"Fuzûli Divânı'nda Kozmik Unsurlar"* başlıklı tezîyle, doktorasını ise

Sebahat Deniz

"*16. yy. Bazı Divân Şairlerinin Türkçe Divanlarında Kozmik Unsurlar- Bâki, Fuzûli, Hayâli Beğ, Nev'i, Yahyâ Beğ*" başlıklı teziyle Marmara Üniversitesi SBE'de tamamladı. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesinde Türk Dili okutmanlığı (1985-87), Marmara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü araştırma görevliliği (1988-94) yaptı. 1995'ten itibaren Marmara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yaptı. 1999-2001 yılları arasında Kıbrıs Yakın Doğu Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde misafir öğretim üyesi olarak bulundu. Makaleleri *Türklük Araştırmaları*, *Türk Dünyası İncelemeleri*, *Sahn-ı Seman*, *Türk Kültürü İncelemeleri* adlı dergilerde yayımlandı. Çeşitli sempozyumlarda bildiri sundu.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Türk Dünyası Çağdaş Edebiyatı* (Metin Akar ve Fahrunnisa Bilecik ile, 1994).

YAYINA HAZIRLAMA (Nihat Öztoprak ile): *Kanûnî Devri Türk Edebiyatı* (1994), *Muhammediye I-II* (1996), *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları* (1998), *Türk Edebiyatında Mesnevî* (1999), *Mesnevî-i Şerîf Manzum Nahifî Tercümesi* (6 cilt; 2000), *Tecelli ve Divanı* (2005).

DENİZ, Ümit

Romancı (D. 1922, İstanbul - Ö. 14 Mayıs 1975). Haydarpaşa Lisesi (1940) mezunu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi ile Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümünde bir süre okudu. Çeşitli gazetelerde muhabir ve yazar olarak çalıştı. "Mutat Davman" adlı bir gazeteci tipini yaratarak bu kahramanın başından geçen on beş kadar polisiye roman yazdı. Bunlardan bazıları TV filmine ve sinemaya uyarlandı. Üsküdar Karacaahmet Mezarlığına gömüldü.

"*Ümit Deniz, romanlarını yazmaya 1950'lerde, Mickey Spillane'in Mayk Hammer'inin Türkiye'de çok sevildiği taklitlerinin sayısının yüzü aştığı zamanlarda başladı ve hazır bir okuyucu kitlesi olan bu Amerikalı detektif tipinin çeşitli taklidini üretti. 1950'li yıllarda Türkiye'de en çok okunan romanların Mayk Hammer polisiyeleri olması, kurtarıcı ve kurtarıcıyı bekleyenlerin psikolojisini yansıtan belki de en önemli göstergedir. Peki neydi Mayk Hammer'i kült'leştiren, vazgeçilmez ve sıklıkla baskı altına uğratılan suçluluk oranının yükselmesine rağmen devlet polisinin başarısızlıkları yığınından kurtulamayan yurttaşların dileklerini karşılamaktaydı o; şiddetin gücü ve hayatın ahlaksal çürümüşlüğü yüzünden karşılaştığımız irili ufaklı binlerce aşağılanmanın kefaretini, bu durumun sorumlularına, olasılıkla hasımlarının kullandığından daha sert araçlarla, kanla ödeten bir intikamcıydı..! Mayk Hammer efsanesi, 1950'li yılların ekonomik, siyasal ve sosyal bunalımlarının gayrımeşru çocuğu olarak inmişti yeryüzüne... İlginç olan, toplam basılan kitap sayısına oranlarsak kendi ülkesinden çok daha fazlasını Türkiye'de satmış, kurtarıcısını bekleyen Türk insanıyla daha çok kaynaşmıştı Mayk Hammer.*" (A. Ömer Türkeş)

BAZI ESERLERİ:

Ölüm Çemberi, *Karanlık Sokak*, *Cezanı Çekeceksin*, *Son Kurşun*, *Ölüm Bilmecesi*, *Kaybolan Ceset*, *Kanlı Muamma*, *Aldatılan Kadın*, *Kiralık Kızlar*, *Ölüm Perdesi*, *Yalvarırım Yetişin*, *Yakut Gözlü Kedi*, *Azrailin Habercisi*, *Ölüm Perdesi* (1957), *Sessiz Harp* (1960), *2 Kere 2 Eder 12* (1971).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001), A. Ömer Türkeş / Yerli Mayk Hammer; Murat Davman (Radikal Kitap, 2002).

DENİZCİ, Nevzat

Şair. 1947, Kocaeli / İzmit doğumlu. İlkokulu Akçakoca İlkokulunda bitirdi. Ortaokul öğrencisi olduğu yıllarda şiir yazmaya başladı. Doğa-insan ve memleket sevgisini konu edinen şiirler yazdı. *Damla* (1973) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: V. Recai Velibeyoğlu / ÖBŞKA (c. 2, 1975).

DENİZER, Ümit

Şair, oyun yazarı. 1948, Ankara doğumlu. Babasının memuriyeti nedeni ile ilk ve ortaöğrenimini Anadolu'nun değişik illerinde okuyarak tamamladı. İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi Harita Bölümünden mezun oldu. Çocuklar için üç, büyükler için bir oyun yazdı. *Ferhat ile Şirin* oyunu ile 1975 İsmet Küntay, *Kelağlan* oyunu ile 1976 Yılın Oyunu ödüllerini aldı.

ESERLERİ:

MASAL: *Al Balon ile Mor Balon* (manzum, 1976).

ŞİİR: *Şiir Nedir ki* (1991).

HAKKINDA: TDOE-TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DENİZLİ, Lütfü

Şair. 1961, Adapazarı doğumlu. İlk ve ortaokulu Adapazarı'nda (1975) bitirdi. 1984 yılında Polis Akademisinden mezun oldu. Yurdun değişik yerlerinde ve yurtdışında görev yaptı.

ESERLERİ (Şiir):

Bir Damla Aşk (1995), *Sonsuza Yelken Açtım* (1997).

HAKKINDA: N. Örnek / Polis Şairler Antolojisi (2001).

DENİZOĞLU, Nice

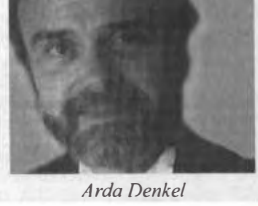
Kıbrıslı şair. 1960, Geçitkale / Larnaka doğumlu. Bekirpaşa Ticaret Lisesi ile Hastabakıcı-Ebe Okulunu bitirdi. 1981'de Lefkoşa Burhan Nalbantoğlu Hastahanesinde çalışmaya başladı. Savaşa ve çarpık dünya düzenine başkaldırı şiirleri yazdı. *Zeytin Dalı* (1985) adlı bir şiir kitabı vardır.

DENKEL, Arda

Felsefeci (D. 1949, Ankara - Ö. 21 Mayıs 2000). Saint Benoit Lisesi, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Şehir Planlama Bölümü (1972) mezunu. Aynı yıl Oxford Üniversitesinde felsefe öğrenimine başladı. 1977'de bu üniversitede 20. yüzyılın en etkili ve önemli felsefecilerinden olan Peter Strawson ile doktorasını tamamladıktan sonra Boğaziçi Üniversitesinde göreve başladı. 1988'de profesör unvanını alan Denkel, 1985 ve 1989 yıllarında ABD Wisconsin Üniversitesi Felsefe Bölümünde konuk öğretim üyesi, 1994'te Uludağ Üniversitesinde ve 1995-97 yılları arasında da Koç Üniversitesinde ek görevli olarak dersler verdi. Türkiye Kurumu, Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) ve Institut International de Philosophie'nin üyesi oldu. Avrupa Analitik Felsefe Kurumunun (ESAP) yönetim kurulunda bulundu, Türkçe ve İngilizce olarak çok sayıda makale yayımladı.

"*Arda Denkel sıradan bir felsefeci değildi. Keskin zekası ve engin felsefe donanımıyla en çetrefil konuları el almaktan, onların üstüne gitmekten çekinmezdi. Çok çalışkan ve üretkendi. Bu nitelikler bir araya gelince sevgili Arda, dil, bilgi ve varlık felsefeleriyle felsefe tarihi alanlarında önemli yapıtlar bıraktı bizlere. Çeşitli dergi ve gazetelerde çıkan yazıları ve kendisiyle yapılan söyleşilerse Denkel'in ilgisinin profesyonel felsefe ile sınırlı olmadığının kanıtlarıdır. O, Türkçe, eğitim, kültür sorunlarıyla da yakından meşgul oluyordu...*" (Zeynep Davran)

"*Prof. Dr. Arda Denkel'in aramızdan ayrılmasıyla, Türkiye 20. yüzyılda yetiştirdiği en verimli, en özgün*

Arda Denkel

düşün adamlarından birini yitirdi. Sadece Türkiye değil dünya felsefesi de öyle. Eserlerinin miktarı ve zenginliği baş döndürücü, çoğu uluslararası standartların üstünde, göz kamaştırıcı."(Murat Aydede)

ESERLERİ:

Bilginin Temelleri (1984), *Anlaşma: Anlatma ve Anlama* (1989), *Reality and Meaning / A Particularistic Point of View* (1995), *Anlam ve Nedensellik* (1996), *Object and Property* (1996), *Düşünceler ve Gerekçeler / Felsefe Yazıları 1* (ed: Ahmet Haluk Atalay, 1997), *Düşünceler ve Gerekçeler / Felsefe Yazıları 2* (ed: Ahmet Haluk Atalay,1997), *The Natural Background of Meaning* (Kluwer Academic Press, 1998), *İlkçağ'da Doğa Felsefeleri* (1999), *Vehbi Hacıkadiroğlu Armağanı / Felsefe Tartışmaları* (ortak, 2002), *Nesne ve Doğası* (2003)

HAKKINDA: Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 25.6.1998), Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 2.7.1998), Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 7.1.1999), Murat Aydede / Felsefecilik Sadece Meslek Değildir (Milliyet, 10.6.2000), Gürol Irzık, İlhan İnan / Arda Denkel'in Ardından: Anılar Düşünceler Tartışmalar (2005).

DENKTAŞ, Rauf

Devlet adamı. 27 Ocak 1924, Baf (Papjos) / Kıbrıs doğumlu. İlköğrenimini İstanbul Feyziati İlkokulu (1930) ve Lefkoşa Selimiye İlkokulunda (1932) gördü. Ortaöğrenimini Lefkoşa İngiliz Okulunda tamamladı. Hukuk öğrenimini İngiltere'de yaptı. Lincoln's Inn (Londra, 1947) mezunudur. Aynı yıl Kıbrıs'a dönüp 1949-58 arasında savcılık yaptı. 1948 yılında zamanın Kıbrıs valisi tarafından kurulan Anayasa Konseyinde üye olarak çalıştı. Hükümetteki görevinden istifa ettikten sonra Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu bakanlığına seçildi. *Halkın Sesi* gazetesinin İngilizce basımının hazırlanmasında görev aldı. 1960 yılında Türk Cemaat Meclisi başkanlığı ile İcra Komitesi başkanlığına seçilmesinden sonra Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonundaki görevinden istifa etti.

1960-63 arası *Nacak* gazetesini çıkardı. Bir ara Kıbrıs Türk toplumu lehine gizli faaliyetlerde bulunduğu gerekçesiyle Rum yönetimi tarafından istenmeyen kişi ilan edilerek Kıbrıs dışına çıkarıldı. 1968'de adaya dönerek 1974'e kadar toplumlararası görüşmelerde Türk toplumunu temsil etti. 5 Temmuz 1970 genel seçimlerinde Türk Cemaat Meclisi Başkanı seçildi. Bu göreve 16 Şubat 1973 tarihinde yeniden getirildi; 28 Şubat 1973'te Kıbrıs Cumhurbaşkanı yardımcısı ve Kıbrıs Türk Yönetimi başkanı olarak göreve başladı. 1974 Türk Barış Harekâtı sonucunda 13 Şubat 1975'te Kıbrıs Türk Federe Devleti'ni ilan ederek devlet başkanı ve meclis başkanı görevlerini yürüttü.

1976 ve 1981'de yapılan seçimlerde devlet başkanlığına seçildi. 1983'te

Rauf Denktaş

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetini (KKTC) ilan etti ve 1985, 1990, 1995 ve 2000 yıllarında yeniden cumhurbaşkanlığına seçildi. Devlet başkanlığı görevi 2005 yılı seçimlerine kadar devam etti.

Yönetmen Ünal Küpeli tarafından 1992 yılında filme çekilerek TRT'de yayımlanan, ancak kitaplaşmamış "İşgal Altında" adlı bir senaryosu vardır. Resmi görevleri dışında yazarlık ve fotoğrafçılıkla uğraştı. Çeşitli kuruluşlar tarafından kendisine elli civarında ödül ile fahrî doktora ve fahrî profesörlük payeleri verildi.

ESERLERİ:

Saadet Sırları (1941), *Ateşsiz Cehennem* (1944), *Criminal Cases* (1953), *A Handbook of Criminal Cases* (1955), *On İkiye Beş Kala* (1964), *The Cyprus Problem* (1968), *The Akritas Plan* (1968), *A Short Discourse on Cyprus* (1972), *Gençlerle Başbaşa*

RAUF DENKTAŞ

KARKOT DERESİ

Trodos dağlarının soğuk pınar sularını Omorfo ovalarına taşır Karkot Deresi... Aybifan, kuru bir tepenin üzerinden, Flâsu'yu yalayarak geçen dereye tepeden bakar... Yazda, gündüzün sıcağı Flâsu'yu yakarken, dere yatağı serindir.. Kadınlar taşlarda çamaşır tokuçlar veya yaşlı değirmende buğday öğütürken minik çocuklar, çıplak, soğuk sularda oynarlar, kurbağa avlarlardı. Yemyeşildi dere yatağı... Aybifan'dan bakınca, yemyeşil görünürdü Omorfo'nun ovaları ve akşam üstü, Aybifan'ın arkasını dayadığı Trodos dağlarından soğuk, çam kokulu bir esinti başlardı. Bu saatlerde dereden gelen kurbağa seslerinin yerini cırcır böceklerinin tiz yaygaraları alır, gaz lâmbalarının henüz yanmadığı o alacakaranlıkta ateşböcekleri renkli ve ışıklı gece uçuşlarına başlarlardı.

Kara davar derlerdi keçi sürüsüne ve uzaktan çan sesleri, köpek havlamaları gelirdi güneş batarken. Kara Hasan köyün Muhtarıydı ve gününün en zorlu çobanlarındandı. Zengindi, çocuğu yoktu. Enişte derdik ona çünkü eşi Dudu Hanım'ın kardeşi Refik beyle babam kardeş gibi sevişirlerdi. Dudu hanım da köyün destebanı Raşit Hüseyin'in eşi Dudu Halamın özkardeşi gibiydi.

Okul tatil olur olmaz Aybifan'a gönderirdi beni babam. 7-8 yaşlarının anıları silinmez bir resim gibi çizilmiş aklımda ve hayalimde!. Yorgun anlarımda hep bu resimleri canlandırır ve "Ne güzeldi o günler" derdim.

Ne güzeldi o günler? Çocukluk tutkusu bu... Gerçekte, halkın hali hurapti. Köylü, murakabacıların elinde inlemekteydi. İş yoktu. Amele şafakla işe başlar, güneş batarken paydos ederdi. Günlüğü de yarım şilindi o günlerde. Sendikalaşma henüz başlamamıştı yahut da bizimkilerin bundan haberi yoktu! Yıl 1930-35'ler ve 1940'lara dayanır.

Akşamları Aybifan tepesinin sırtında toplanırdı köylüler birer birer ve Omorfo'nun parlak ışıklarına bakarak konuşurlardı hep!. Ben onlara şiirler okurdum. Okulda, öğretmenlerimizin bize gizlice öğrettiği milli şiirlerden!. Coşarlar, ağlarlardı. Aferinler çekerlerdi bana!. Daha sonraki yıllarda "İstiklâl Savaşı Nasıl Oldu?" kitabından hikâyeler aktarırdım onlara. Gazi Paşa sanki bir dağdı gözlerimde, Toroslar kadar! Onların heyecanı beni de sarardı. 10-15 ailelik bu köyde saatler yavaş yavaş geçerdi, huzur içinde. Arada kara derili Tahir Ağa'nın veremden öleceği konuşulurdu fısıltılar halinde. Mehtap büyüdükçe Karkot Deresi bir gümüş gerdanlık gibi parlardı aşağılarda ve yavaş yavaş dağılırdı köylü günün yorgunluğunu gidermek, için....

Hasan enişte'mle Dudu halam damda yatarlardı yazları ve bana kalırdı dört sütunlu gelin yatağı... Gümüşsü ve yasemin kokardı çarşaflar... Bir yağ kandilinin kokusu...

(*Karkot Deresi*, 1996)

(1981), *The Cyprus Triangle* (1982), *Gençlerle Hasbihal* (1982), *Cyprus Problem in a Nutshell* (1983), *Gençlere Öğütler* (1985), *Kadın ve Dünya* (1985), *Kur'an'da İlhamlar* (1986), *İntihar Dünyası* (1986), *Yarınlar İçin* (1986), *UN Speeches on Cyprus* (1986), *Seçenekler ve Kıbrıs Türkleri* (1986), *Cyprus An Indictment and Defence* (1987), *The Cyprus Problem 23rd Year* (1987), *My Vision for Cyprus* (1988), *Atatürk Din ve Laiklik* (1989), *Gençlerle Sohbet* (1990), *A Challenge on Cyprus* (1990), *Kıbrıs'ta Bitmeyen Kavga* (1991), *Kıbrıs Davamız* (1991), *İlk Altı Ay* (1991), *What is the Cyprus Problem* (1991), *Denktaş As A Photographer, Images From Northern Cyprus* (1991), *The Cyprus Problem and the Remedy* (1992), *From My Album* (1992), *O Günler* (1993), *Images From Northern Cypus* (1993), *Vizyon* (1994), *Kapılar* (1995), *Observations on The Cyprus Dispute* (1996), *Kıbrıs Meselesinde Son Durum* (1996), *Rum Yunan İkilisi: İstenmeyen Cumhuriyetten Nereye?* (1996), *Karkot Deresi* (1996), *Rauf Denktaş'ın Hatıraları / 1964-74 , I. Cilt: 1964* (1996), *Rauf Denktaş'ın Hatıraları / 1964-74 II Cilt: 1965* (1997), *Rauf Denktaş'ın Hatıraları / 1964-74 , III. Cilt: 1966* (1997), *Rauf Denktaş'ın Hatıraları / 1964-74 , IV. Cilt: 1967* (1997), *Rauf Denktaş'ın Hatıraları / 1964-74 , V. Cilt 1968* (1997), *Rauf Denktaş'ın Hatıraları / 1964-74 , VI. Cilt: 1969* (1997), *Rauf Denktaş'ın Hatıraları / 1964-74 , VII. Cilt: 1970* (1997), *Kalbimin Sesi* (1997), *In Search of Justice* (1997), *Rauf Denktaş'ın Hatıraları / 1964-74 , VIII. Cilt: 1971-72* (1998), *Rauf Denktaş'ın Hatıraları / 1964-74 IX Cilt: 1973-74* (1999), *Kıbrıs Girit Olmasın* (2004).

YAYIMLANMAMIŞ ESERLERİ: *Kanat Altında* (senaryo, 1992), *Koloni Ülkesinde Kıbrıs Türkleri* (1996), *Doğuş Cumhuriyetin Kuruluşuna Doğru* (1996), *Gizli Çıkış* (1996).

HAKKINDA: Şemsi Belli / Bilinmeyen Yönleriyle Rauf Denktaş (1983), Oktay Ekşi Uğurlarken (Hürriyet, 17.4.2005).

DERBEND, Mehmet Arif

Reklamcı. 1960, İstanbul doğumlu. İlk ve ortaokulu Pendik'te, liseyi Haydarpaşa Lisesi ve Özel Marmara Koleji'nde okudu. 1975-80 yılları arasında Fenerbahçe Yıldız, Genç A takımlarında basketbol oynadı. 1980-85 yılları arasında İtalya'da Floransa Devlet Güzel Sanatlar Enstitüsünde Reklam Grafiği eğitimi aldı. 1986-89 yıllarında Güzel Sanatlar / Saatchi & Saatchi reklam şirketinde çalıştı. 1990-96'da Virginia ABD'de yaşadı. Aynı yıl kendi reklam şirketini kurdu. Akademi İstanbul'da Reklamcılık dersleri verdi. *Yalnız Balayı* (2002) adlı bir anı kitabı vardır.

HAKKINDA: Mehmet Arif Derbend / Yalnız Balayı (2002).

DERDİÇOK

Halk ozanı (D. 1877, Elbistan / Kahramanmaraş– Ö. 1937). Asıl adı Lütfi. Resmi öğrenim görmedi. Babasının yanında bir sürc hafızlığa çalıştı. Daha sonra rençberlik yaptı. Küçük yaşta saza ve şiire ilgi duydu. Ailesiyle arası açıldı ve Afşin'e gitti. Geçimini sağlayabilmek için çeşitli köylerde imamlık yaptı. Halk şiirinin son değerli temsilcilerinden biridir. Dertli, Gevherî ve Karacaoğlan'a eşdeğer olduğu ileri sürüldü. Şiirleri A. Saim Emirmahmutoğlu, A. Oğuz Özavşar ve M. Ali Küçükpınar tarafından *Derdiçok ve Şiirleri* adıyla kitaplaştırıldı.

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. VIII, 1982-1983).

DERDİDERYA

Halk şairi. 1929, Büyükörtülü / Sarız / Kayscri doğumlu. İlkokuldan sonra öğrenimini sürdürmedi. Çeşitli yerlerde işçi olarak çalışıp emekli oldu. Osmaniye'de yaşadı. Geleneksel âşık tarzını sürdürmeye çalıştı. Orta derecede saz çalar. İrticali şiir söylemede kuvvetli olmadığı belirtilmiştir.

ESERLERİ (Deyiş):

Derdiderya Diyor ki (1962), *Aşık Derdiderya* (1967).

HAKKINDA: Emir Kalkan / Kayscri Şairleri (1996).

DERDİYOK

Halk ozanı. 1929, Uluşiran köyü / Şiran / Gümüşhane doğumlu. İlkokulu ilçe merkezinde, ortaokulu Gümüşhane 'de yatılı okudu.Askerlik sonrası Muğla-Göcek Krom Madenlerinde yeraltı işçisi olarak çalışmaya başladı. Bir süre de Ankara Ordonat İkmal Merkezinde çalışıp, 1955 yılında polis memurluğuna geçti. Kırşehir Öğretmen Okulunu bitirdikten sonra da mesleğini sürdürerek, 1976'da kendi isteğimle emekli oldu. 1988 yılında kurulan Sosyalist Parti'de kurucu üye olarak bulundu. Ankara Ye-

Derdiyok

nimahalle ilçe başkanlığını dört devre yürüttü.

Şiirleri 1955'ten itibaren Bursa-*Hakimiyet* gazetesi ile Ankara-*Alternatif Sanat Genç Söylemler* dergisinde yayımlandı. Taşlama tarzında yazdığı şiirlerini 2005'te *Derdiyok-Bütün Şiirler* (2005) adlı kitabında topladı.

DERE, Ali

İlâhiyat araştırmacısı. 1964, Kozlu / Zonguldak doğumlu. Lisansını 1986'da, doktorasını *"Die Hadîtanwendung bei Imâm Mâlik b. Anas (179/795), im Spiegel der an ihn von eš-Šeybânî (189/804) und eš-Šâfi'î (204/819) gerichteten Kritik"* adlı tezle 1994'te tamamladı. 1999'da doçent oldu. 1988'de dokuz ay Kahire Üniversitesinde, 1990-94 arası Almanya'da doktora amaçlı, 1996'da Frankurt Üniversitesi İslâm Tabii Bilimler Tarihi Enstitüsünde okudu. Fakülte Kurulu üyeliği ve Diyanet İşleri Başkanlığı Dış İlişkiler Dairesi başkanlığı yaptı. Makalelerini, *İlâhiyat Fakültesi Dergisi, İslâmî Araştırmalar, İslâmiyât* dergilerinde yayımladı. *Oryantalistlerin Hadis'e Yaklaşımları - Eleştirel Bir İnceleme* adlı bir kitabı vardır.

Ahmet Hamdi Dereköy

DEREKÖY, Ahmet Hamdi

Ekonomist. 17 Ocak 1960, Fas doğumlu. Ankara Cumhuriyet Lisesi (1977), Gazi Üniversitesi İİBF Ekonomi Bölümü (1981) mezunu. Yüksek lisans çalışmasını Gazi Üniversitesi SBE'de (1984), doktorasını Anadolu Üniversitesi SBE'de tamamladı (1993). 1981 yılından itibaren DPT'de uzman, Merkez Bankasında mali analist, Hazine Müsteşarlığında daire başkanı, Almatı Elçiliği ekonomi müşaviri (1996-1999) olarak görev yaptı. Çalışmalarını Hazine Müsteşarlığı Teşvik ve Uygulama Genel Müdürlüğünde hazine uzmanı olarak sürdürdü. Makaleleri çeşitli dergilerde yayımlandı.

ESERLERİ:

Kazakistan Ekonomisi ve Türkiye

- *Kazakistan Ticari İlişkileri Rehberi* (1997), *2000'li Yıllarda Türkiye'nin Yatırım ve İhracat Stratejisi- Devlet Destekleme Tedbirleri ve Uygulamaları* (2000).

Uzmanlık alanıyla ilgili konularda ayrıca dört eseri daha vardır.

DERELİ, Ali

Eğitimci, yazar. 1938, Cendere köyü / Ilgaz / Çankırı doğumlu. İlk ve ortaokulu Ilgaz'da okudu. Bolu İlköğretmen Okulundan mezun oldu. Bir yıl Bitlis'te, bir yıl da Çankırı'nın Alva köyünde ilkokul öğretmenliği yaptı. Daha sonra Çapa Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümünü bitirdi. İslâhiye, Ilgaz, Çankırı liselerinde, İstanbul Göztepe Ortaokulu ve Kadıköy Anadolu Lisesinde Türkçe öğretmenliği yaptı, emekli oldu.

ESERLERİ:

İNCELEME: *Tek Kitap* (1983), *Temel Türkçe* (1986), *Belirli Günler ve Haftalar* (1990), *Güzel Yazma Konuşma Yöntemleri ve Kompozisyon Tekniği* (1990).

SÖZLÜK: *Atasözleri Sözlüğü* (1985), *Deyimler Sözlüğü* (1985), *Türkçe Yazım Kılavuzu* (1985), *İlkokul Türkçe Sözlüğü* (1986), *Orta Dereceli Okullar İçin Türkçe Sözlük* (1987), *İlkokullar İçin Türkçe Sözlük* (1988), *Türk ve Dünya Edebiyatında Şairler ve Yazarlar Sözlüğü* (1990).

HAKKINDA: Ali Dereli / TDEŞYS (1990), TDOE-TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DERELİ, Hamid

Araştırmacı-yazar, çevirmen (D. 1909, Isparta - Ö. 1993, Ankara). Beş yaşında sıbyan mektebine başladı, sınavla İstanbul Erkek Muallim Mektebine girdi ve buradan mezun oldu. Tokat'a ilkokul öğretmeni olarak atandı, ancak göreve başlamadan, girdiği sınavı kazanarak öğrenim için İngiltere'ye (1928) gönderildi. Londra Üniversitesi Kraliyet Kolejini (1935) bitirdi. Yurda döndüğünde, yeni kurulmakta olan Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesine Latin Dili ve Edebiyatı Bölümüne öğretim üyesi olarak (1936) atandı. 1943'te İngiliz dili ve edebiyatı doçenti, 1946'da profesör oldu. Fakülte dekanlığına (1948-50) atandı, rektör vekilliği yaptı. 1955'te araştırma yapmak üzere yedi ay kadar Amerika'da bulundu. 1957'de Klâsik Filoloji Kürsüsü, 1958'de İngiliz Dili ve Edebiyatı Kürsüsü yöneticisi oldu. 1960-62 yıllarında yeniden fakültenin dekanlık görevini üstlendi, 1977'de emekli oldu.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Virjil: Hayatı ve Eserleri* (1938), *Monumentum Ancyranum-Ogust Mabedi Kitabesi* (1939), *Kraliçe Elizabet Devrinde Türkler ve İngilizler* (1951).

ÇEVİRİ: *Silâhlar ve Kahraman* (Bernard Shaw'dan, piyes, 1953), *Terbiyeye Dair* (Bertrand Russel'den), *Gallia Savaşı* (Caesar Gaius Julius'dan, 1955), *Yeni Atlantis* (Francis Bacon'dan, 1957), *Tercüme Sanatı* (Savory'den, 1961), *Germania* (C. Tacitus'tan, 1962), *Agricola'nın Hayatı* (2. bs. 1965), *Kuru Gürültü* (W. Shakespeare'den, 1967).

Ayrıca ders kitapları vardır.

HAKKINDA: A. Borcaklı-G. Koçer / CDTT Bibliyografyası (1973), TDOE-TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DERELİ, Toker

Ekonomist, yazar. 6 Mayıs 1936, Malkara / Tekirdağ doğumlu. Doktorasını (1965) İstanbul Üniversitesinde tamamladı. 1961'de araştırma görevlisi olarak İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesinde göreve başladı. 1969'da aynı yerde doçent, 1971'de profesör oldu. 1982-84 arası ABD'de Temple Üniversitesinde profesörlük yaptı. Çalışma Bakanlığında resmî arabuluculuk, ILO konferansında hükümet danışmanlığı yaptı. Marmara, Yıldız Teknik ve Boğaziçi üniversitelerinde dersler verdi. 1991-92'de Kanada McMaster Üniversitesinde konuk profesör olarak çalıştı. İstanbul Bilgi Üniversitesinde dersler verdi (1996-99). Türkiye İş Bankası Yönetim Kurulu üyeliği (2002-), Işık Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde öğretim üyeliği (2003), İÜ İktisat Bölümü dekanlığı (1999–2003) yaptı.

Makale ve çevirileri, *Mercek, Peryön, Basisen, Prof. Dr. Nusret Ekin'e Armağan, Prof. Dr. Metin Kutal'a Armağan, Yeni Türkiye, Prof. Dr. Kemal Oğuzman'a Armağan, Türkiye Sendikacılık Ansiklopedisi, Değişim, Sabahaddin Zaim Armağanı, Proceedings of the 1st International Relations Association, Münir Ekonomi Armağanı, Orhan Tuna Armağanı, İktisat Dergisi, İstanbul Sanayi Odası Dergisi, İşveren* gibi dergi ve kitaplarda yayımlandı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Aydınlar Sendika Hareketi ve Endüstriyel İlişkiler Sistemi* (1975), *Örgütsel Davranış* (1976).

ÇEVİRİ: *Sanayide Beşeri Münasebetler* (Frank B. Miller'den, 1966), *Teknoloji ve İktisadi Gelişme* (C. L. Boltz'dan, 1970).

Ayrıca çok sayıda İngilizce telif ettiği makale ve kitapları vardır.

DERİN, Abdülmecid Fehmi

Bkz. ABDÜLMECİD FEHMİ

DERİN, Haldun

Bürokrat-yazar, çevirmen (D. 1912, İstanbul - Ö. 12 Mart 2004, İstanbul). Robert Kolejde okudu. Cumhurbaşkanlığı Özel Kalem Müdürlüğünde şifre ikinci kâtibi olarak memuriyete (1933) başladı. Bu arada Ankara Hukuk Fakültesini (1936) bitirdi, Lozan Hukuk Fakültesinde doktora (1938) yaptı. Cumhurbaşkanlığı kâtibi (1939) ve Cumhurbaşkanlığı Özel Kalem müdürü (1945-51) oldu. Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu (1951-59) danışmanlığı ve üyeliği görevlerinde bulundu. 27 Mayıs'tan sonra İnönü hükümetinde Başbakanlık müsteşarlığı (1962-65), Başbakanlık Denetleme Kurulu üyeliği yaptı. 1973'te emekli olduktan sonra İstanbul'a yerleşti.

Haldun Derin, Cumhurbaşkanlığında görev yaparak anılarını yazan çok az insandan biridir. Özellikle Atatürk ve İnönü dönemlerine ait yanlış, eksik ya da gerçek dışı bilgileri ayıklayarak yazdığı eserleri birer belge değerindedir. 1946-49 yılları arasında Cumhurbaşkanı İnönü'nün yurdun çeşitli yerlerinde yaptığı konuşmalardan aldığı ayrıntılı notlar, bu konuşmalar o dönemde basında yer almadığı için önemlidir. Eserlerini renkli, sıcak ve mizahî bir üslûpla kaleme almıştır. *Türkçedeki Gelişmeler* adlı eseriyle 1973 Yunus Nadi Ödülünü kazandı.

ESERLERİ:

ANI: *Çankaya Özel Kalemini Anımsarken: 1933-1951* (haz. Cemil Koçak, 1991).

İNCELEME: *Türkiye'de Devletçilik* (1940), *Türkçedeki Gelişmeler* (1973).

ÇEVİRİ: *Fırtına* (W. Shakespeare'den, 1944), *Windsor'un Şen Kadınları* (W. Shakespeare'den, 1945), *Milletlerin Zenginliği* (Adam Smith'den, 1948), *Bindokuzyüzseksendört* (G. Orwell'den, 1960), *Bir Hanımefendi Vardı* (W. Cather'den, 1961).

HAKKINDA: A. Borcaklı-G. Koçer / CDTT Bibliyografyası (1973), TDOE-TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DERİNGİL, Selim

Tarih araştırmacısı. Tam adı Selim Mehmet Deringil. 1951, Ottowa / ABD doğumlu. Üniversite öğrenimini İngiltere'de East Anglia Üniversitesi Avrupa Tarihi ve Dilleri Bölümünde (1975), doktorasını aynı bölümde 1979'da tamamladı. Aynı yıl Boğaziçi Üniversitesi Tarih Bölümünde görev aldı. ABD, Fransa, İngiltere, İsrail'de dersler verdi. Boğaziçi Üniversitesi Tarih Bölümünde profesörlüğe yükseldi. Bölüm başkanlığı yaptı. Princeton Üniversitesi Yakın Doğu Çalışmaları Bölümünde (1989-90) ve Londra Ekonomi Okulunda bir dönem, 1995'te Paris'te, Ecole des Hautes Etudes En Sciencss Sociales'da konuk öğretim üyesi olarak çalıştı.

Osmanlı son dönemi ve Cumhuriyet tarihi konusunda makaleler yazdı. Makaleleri; *Middle Eastern Studies, Boğaziçi University Journal of the Humanities, Toplum ve Bilim, Journal of the American University of Beirut, Annual of the Foundation for Turkish-Arab Relations, Türkiye Ansiklopedisi, Studies on Ottoman Diplomatic History, International Journal of Turkish Studies, Die Welt des Islams Berlin, European History Quarterly, Journal of History, Armenian Forum* gibi yayınlarda yayımlandı. *İktidarın Sembolleri ve İdeoloji II. Abdulhamid Dönemi* adlı eserinin İngilizcesi *The Well Protected Domains, Ideology and the Legitimation of Power in the Ottoman Empire 1876-1909* ile 2001 Turkish Studies Association Fuad Köprülü ödülünü kazandı. Boğaziçi Üniversitesinde ders verdi ve Osmanlı tarihi konusunda araştırmalar yaptı.

"Selim Deringil'in dilimize Gül Çağalı Güven'in Türkçesiyle aktarılmış olan İktidarın Sembolleri ve İdeoloji'si, inanılmaz boyutta geniş bir araştırma ve incelemenin ürünü. Çok da akıcı yazılmış. Okurken zevk alınıyor." (Yavuz Selim Karakışla)

"Denge Oyunu, her şeyden önce bütün dünyayı yakıp yıkan bir savaşın dışında kalmanın kolay olmadığını gösteriyor bizlere. Savaş dışı kalmanın "ben oynamıyorum," demek kadar kolay olmadığını, bazen büyük emperyalist güçleri birbirine düşürmeye çalışarak, bazen de ikili antlaşmalarla ülke sınırlarını güvenceye alarak sergilenen zorlu bir diplomasiyi, kararlılığı gerektirdiğini belgeliyor." (Kerem Öncül)

ESERLERİ:

Turkish Foreign Policy During the Second World War: An Active Neutrality (1989), *The Ottomans in Africa* (ed., 1990), *Denge Oyunu-İkinci Dünya Savaşında Türk Dış Politikası* (1994), *The Well Protected Domains-Ideology and the Legitimation of Power in the Ottoman Empire: 1876-1909* (1998; *İktidarın Sembolleri ve İdeoloji II. Abdulhamid Dönemi:1876-1909* adıyla Türkçesi Gül Çağalı Güven, 2002).

HAKKINDA: Kerem Öncül / Denge Oyunu (Virgül, sayı: 44, Ekim 2001), Selim Deringil / İktidarın Sembolleri ve İdeoloji II. Abdulhamid Dönemi (1876-1909) (2002), Ali Topuz / Dünyaya İstanbul'dan Bakmak (Radikal Kitap, 8.11.2002), Orhan Koçak - Ayşe Özil / Abdülhamid'in Osmanlı'nın Son Gerçek Padişahı Olduğu Kesindir (Virgül, sayı: 56, Kasım 2002), Yavuz Selim Karakışla / Memâlik-i Mahrûsa-i Şâhâne (Virgül, sayı: 64, Temmuz-Ağustos 2003).

DERİNTUNA, Sami

Şair, besteci. 1942, Eskişehir doğumlu. İlk ve ortaokulu Eskişehir'de, Erkek Sanat Enstitüsünü Artvin'de bitirdi. Ankara Akşam Tekniker Okulunda üç yıl okuduktan sonra teknik ressam olarak çalışmaya başladı. 1971 yılında Almanya'ya gitti, masörlük öğrendi, 1984'e kadar hastane ve fizik tedavi merkezlerinde çalıştı, sonra kendi iş yerini kurdu.

Şiire öğrencilik yıllarında ilgi duymaya başladı. Çok sayıda şiir yazdı, şiirlerinin önemli bir bölümünü bestelendi ve pek çok bestesi TRT repertuarına alındı. Milli Eğitim, Kültür ve Çevre bakanlıklarının 1984-94 yılları arasında açtıkları Çocuk Şarkıları yarışmalarında bestelenmiş şiirleri ile yedi mansiyon kazandı. *Yorgunum* adlı şiiri üzerine şarkı formunda yaptığı beste 1992 Milliyet Gazetesi Yılın Şarkısı yarışmasında ikincilik, *Gözler* adlı şiiri üzerine yapılan beste Hava Kuvvetlerinin açtığı şarkı yarışmasında birincilik ödülünü aldı. Bestelenmiş olan otuz beş kadar şiiri de kasetlere okundu.

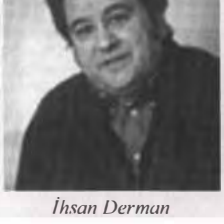
ESERLERİ (Şiir):

Şiir Bahçemden Bir Demet (1986), *Sahi O Yılları Yaşadık mı Biz* (1987), *İki Gözüm İki Çeşme, Ne Mutlu Türk'üm Ben, Yorgunum* (1995).

HAKKINDA: TDOE-TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DERMAN, İhsan

Fotoğraf sanatçısı. 1960, Ankara doğumlu. Ankara TED Koleji (1977), Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Sinema ve TV Bölümü (1981) mezunu. Doktorasını Anadolu Üniversitesinde fotoğraf teorisi üzerine (1987) yaptı. 1992'de YÖK Film, TV ve Fotoğrafçılık Bölümünde doçent, 2004'te İstanbul Bilgi Üniversitesi Görsel İletişim Bölümünde profesör oldu. Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimler Fakültesinde asistanlık (1981-91), Bilkent Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakültesi Grafik Desen Bölümünde öğretim üyeliği (1991-97), İstanbul Bilgi Üniversitesi Görsel İletişim Bölümü başkanlığı (1997-), Fotoğrafçılık ve Video Bölümü başkanlığı (2003-), VCD-MFA Programcılığı koordinatörlüğü (2004-) görevlerinde bulundu.

İhsan Derman

Makalelerini, *Yeni Türkiye, Gösteri, 25. Kare* dergilerinde yayımladı. Kişisel ve karma fotoğraf sergilerinde yer aldı. Ankara Uluslararası Film Festivali (1995) ve NumberOne TV Video Klip Yarışması (1887) jüriliği yaptı

ESERLERİ:

Fotoğraf (1992), *Fotoğraf ve Gerçeklik* (1993), *Hareket Halinde: 1968-2001* (Fotoğrafik Seyahat Projesi, 2004), *İstanbul: City of Memories and Hopes* (Fotoğraf albümü, 2004).

M. Uğur Derman

DERMAN, M. Uğur

Hat ve ebru sanatçısı, araştırmacı-yazar. 1935, Bandırma / Balıkesir doğumlu. Haydarpaşa Lisesi (1953) ve İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi (1960) mezunu. İstanbul'da on beş yıl eczacılık yaptıktan sonra 1977'den itibaren Türk Petrol Vakfında umumi kâtiplik, 1981'den itibaren İslâm Tarih-Sanat ve Kültür Araştırma Merkezinde müşavirlik görevlerinde bulundu.

Derman, 1955'ten sonra Necmettin Okyay'ın (1883-1976) hat ve diğer kitap sanatlarında öğrencisi oldu ve 1960 yılında icazet (yeterlilik) aldı. Ayrıca Süheyl Ünver (1898-1986), Macid Ayral (1891-1961) ve Halim Özyazıcı (1898-1964) ile aynı alanda çalışmalar yaptı. Alanında birbirinden güzel eserler ortaya koyduğu gibi; Marmara (1985-89) ve Mimar Sinan (1989) üniversiteleri Güzel Sanatlar fakültelerinde öğretim görevlisi olarak hat ve kitap sanatlarına dair lisans ve lisansüstü dersler verdi.

1961 yılından itibaren konusu ile ilgili üçyüzden fazla makale, ansiklopedi maddesi ve tebliğ hazırladı. Hat, ebru sanatları üzerine yazıları *İslâm Düşüncesi* (1967-69), *Hayat* (1967-72), *Hayat Tarih* (1969-73), *İlgi* (1974-81), *Lâle* (1981-89) dergilerinde yayımlandı. *Türk Ansiklopedisi* (1969-80) ve *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*'ne maddeler yazdı (1988-89). 1997'de Mimar Sinan Üniversitesince kendisine fahri profesör unvanı verildi. Türk kültür ve sa-

natına olan hizmetleri nedeniyle 2002 yılında Türkiye Yazarlar Birliği Üstün Hizmet Ödülünü aldı.

ESERLERİ:

Elli Sanatsever Serisi (1962-66), *Türk Sanatında Ebrû* (1977), *Türk Hat Sanatının Şaheserleri* (1982), *İslâm Kültür Mirasında Hat Sanatı* (1992; 1990'da Arapçaya, 1996'da Japoncaya, 2000 yılında Malaycaya çevrilerek bu dillerde yayımlandı), *Osmanlı Hat Sanatı* (2001; 1998 ve 2000'de İngilizceye, 2000'de Fransızcaya, 2001'de Almancaya çevrilerek bu dillerde yayımlandı).

DERMAN, Münir

Tasavvufçu (D. 1910, Trabzon – Ö. 1989, Ankara). İlköğrenimini bir özel Fransız lisesinde, üniversite tahsilini Fransa'da yaptı. Felsefe ve psikoloji eğitiminin yanı sıra Tıp Fakültesini de bitirdi. Ayrıca Mısır el-Ezher Üniversitesinde de ilâhiyat tahsili gördü. Tasavvufî eğitimini Trabzon'da Buharalı Ömer İnan'dan aldı. Kore savaşına doktor olarak katıldı. Ankara Üniversitesi DTCF'de felsefe dersleri verdi. Bu görevinden ayrılarak Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde doktorluk yaptı. Japonya ve Almanya'da bulundu. Yurda döndükten sonra Ankara'ya yerleşti ve burada bir otel odasında hayatını sürdürdü. Kabri Ankara'nın Memlük köyündedir.

ESERLERİ:

Su, Allah Dostu Der ki... (1971), *Muhiddin-i Arabî'den Nasihatler.*

HAKKINDA: Sıddık Demir / Ankara'nın Gönül Dostları (2000).

DERSAN, Kâzım Şinasi

Gazeteci-yazar, çevirmen (D. 1888, Girit - Ö. 1964, İstanbul). Paris Sorbonne Üniversitesi Sosyal Bilimler Akademisini bitirdi. 1918'de Falih Rıfkı (Atay), Necmeddin Sâdık (Sadak) ve Ali Naci (Karacan) ile *Akşam* gazetesini kurdu. Gazetenin idari işlerini yürüttü. Yazılarıyla Milli Mücadele'yi destekledi. Cumhuriyetin kurulmasından sonra Ali Naci ve Falih Rıfkı'nın *Akşam* gazetesinden ayrılmaları ve Necmeddin Sadak'ın ölümü üzerine gazeteyi tek başına yönetti. 1957'de gazeteyi devrederek gazetecilikten çekildi. Uzun yıllar İstanbul Ticaret Odasında çalıştı. G. Monad'dan yaptığı *Tarihçe Usul* (1938) adlı çeviri, yayımlanan tek kitabıdır.

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 2, 1976), TDOE-TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DERSAN, Nazım

Gazeteci, yazar, çevirmen. (D. 1896 - Ö. 7 Temmuz 1956). Hakkında yeterli bilgiye ulaşılamadı. Çeşitli gazetelerde çalıştığı ve *Akşam* gazetesinde idare müdürü olarak görev yaptı.

ESERLERİ:

OYUN: *Briç* (1942).

ÇEVİRİ: *Devi Öldüren Çocuk ve Başka Masallar* (P. C. Asbjörnsen'den, 1948), *Altın Böcek* (Edgar Allan Poe'dan, 1948), *20 Dakikada Kontrakt Briç* (Harold Throne'dan, 1948).

HAKKINDA: Rauf Mutluay / Elli Yılın Türk Edebiyatı (1973), TDOE-TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DERTLİ

Saz şairi (D. 1772, Şahnalar (Reşadiye) köyü / Bolu - Ö. 1845). Asıl adı İbrahim'dir. Çocukluğunu sığır gütmekle geçirdi. Sonra İstanbul'a geldi, fakat köy halkının kendi topraklarını bırakarak İstanbul'a yerleşmesini doğru bulmayan hükümetin zoruyla tekrar Anadolu'ya döndü. Konya'da Hacı Âsım Usta isimli bir kahvecinin yanında üç yıl çırak olarak çalıştı. Sonra Mısır'a gitti. Orada on yıl kaldı. Çalıştığı sürece âşık kahvelerine de devam etti. Tekke muhitlerine girdi. Çocukluğunda da saz çalan, şiir söyleyen Dertli, gurbette geçen hayatı boyunca birçok âşıkla tanıştı,

DERTLİ

KOŞMA

Bahar seli gibi dağlar başında
Gör nice torlandım nice bulandım
Bir dâr-üş şifâdan boşanmış gibi
Süzüyüp zencîri hayli dolandım

Ömrüm helak ettim dehrin peşinde
Yüzbin çile vardır her bir işinde
Hicran ocağında, aşk ateşinde
Ciğer kebab oldum, gör nice yandım

Bıktım o sofunun ibadetinden
Geçtim o tekkenin kerâmetinden
Usandım mürşidin icazetinden
Felek silsilesinden bezdim usandım

Himmeti bu imiş bize pirlerin
Hizmetini ettim nice mirlerin
Hayli müsellimin, çok vezirlerin
Sayesinde bir Dertli'lik kazandım

DERTLİ

Abdullah Uçman

Herhalde aşk-ı sûfiyâne, felsefî ve aynı zamanda «lirik» bir aşk-ı hakikat olmuş oluyor. Aşkın bu türlüsü ve bu derecesi şüphesiz en âlî ruhların, en yüksek ve geniş zekâların kabiliyetindendir. Lâkin haddizatında pek müstahsen olan bu «aşk-ı Felâtûnî», ekseriya mecaz köprüsünden hakikate varacağına, tersine dönüp aşk-ı şehevânî ve hayvanî derekelerine dönmüş ve tereddî etmiştir.

Osmanlı Tarih-i Edebiyatı namındaki eser-i bergüzidenin müellifi Mr. Gibb, bu meseleyi hakkıyla tetebbû etmiş ve mahiyetini tamamen anlamıştır. Yalnız bu türlü aşkın niçin ve nasıl olup da kalenderliğe sevk ettiğini nazar-ı dikkate almamış. Ben o müphem noktayı burada biraz keşf ve izah ettim.

Bizim saz şairlerinde bu aşk-ı Felâtûnî, bir taraftan lirik (âşıkâne) şiirleri, diğer taraftan da kalenderî denilen manzumeleri ilhâm etmiştir. Bu kadar tarif kifâyet eder. Şimdi bir iki güzel misâl vereyim :

Koca Dertli'yi evvel zikretmeliyim. Bu adam hakikaten mülhem bir âşıktır. Onda şüphem yok !... Şu aşağıki dizeler o «sermestî-yi aşk» ile irticalen söylenmiş bir şiirdir ki bu en kibar saz meclislerimizde «Kesik Kerem» âhengi ile mır ve şarklı olan her gönüle dokunur. Bugünkü İstanbul zürefâsının bu divâna verdiği kıymet ve ehemmiyet zavallı Dertli'nin rûhunu şâd edecek bir şeref, bir kadirşinaslıktır.

(*Rıza Tevfik'in Tekke ve Halk Edebiyatı ile ilgili Makaleleri*, 1982)

onlardan edebî terbiye aldı. Köyüne dönünce Hâfize adlı bir hanımla evlendi. Ömer ve Seyyid Ali adında iki çocuğu oldu.

Zevk ve eğlenceye düşkün, maceradan hoşlanan bir mizaca sahip olduğu için bir süre sonra ailesini köyde bırakarak, elinde sazı diyar diyar gezmeye başladı. Dertli, zaman zaman köyünde bıraktığı ailesini ve çocuklarını hatırlayıp bu durumu hüzünlü bir şekilde şiirlerinde dile getirdi. İçkiye düşkün hali yüzünden toplumun bazı kesimlerine ters düştü, bazen de onlarla çatıştı. Geçimini sazı ile temin eden Dertli, sesinin güzelliği ve hünerli saz çalışıyla âşık fasıllarında ve zengin konaklarında büyük ilgi gördü. Sivas, Zile, Ankara, Çankırı, Amasya gibi yerlerde, şiirleri sevilerek dinlendi ve üstat olarak tanındı. Anadolu'yu baştanbaşa gezdikten sonra 1825'te tekrar İstanbul'a gitti. Saray tarafından tanınan ve himaye edilen meşhur âşıkların bulunduğu Beşiktaş, Tahtakale ve Tavukpazarı'ndaki kahvelerde saz çalarak adını duyurdu. Çözdüğü muammalar karşılığı kazandığı mükâfatları meslektaşları arasında paylaştırmasıyla ünlendi. Daha sonra İstanbul'da bulunan ve Bolu mutasarrıflığı da yapmış olan Hüsrev Paşa'ya intisap etti, onun Şamdan Ağası oldu.

Eski serpuşlar yerine Tunusluların fesini millî serpuş olarak kabul eden ve bu fesi yeni kurduğu Asâkir-i Mansûre'ye giydiren dönemin padişahı II. Mahmud'un yaptığı bu değişiklik, başlangıçta halk arasında tepkiyle karşılaşmıştı. Bu fesi halka sevdirmek isteyen Hüsrev Paşa, Dertli'ye "fes" redifli bir kaside yazdırdı. Fesi ve fes giymeyi öven kasidesiyle sarayın iltifatını kazanan Dertli'ye Çağa âyanlığı verildi. Fakat içkiye düşkünlüğü ve toplanan vergilerin büyük bir kısmını zimmetine geçirmesi yüzünden kısa zamanda bu görevden azledildi; her şeyini kaybetti. 1840'ta Bilecik'e bağlı Gölpazarı kasabasında boğazını keserek intihara teşebbüs eden şair, önceleri "Lütfî" mahlasını kullanırken bu olaydan sonra artık "Dertli" mahlasını kullanmaya başladı. Onun intihar teşebbüsünü çevre halkı, Kerbela şehitlerine duyduğu sevgiden kaynaklandığı şeklinde yorumladı. Bu olaydan sonra Bolu defterdarı Hüsnü Efendi'nin himayesi altına girdi. Bir yere bağlanmaktan hoşlanmayan Dertli, bir süre sonra yine gurbete çıktı. Bu defa Ankara eşrafından Âlişan Bey'in himayesine girdi, onu öven şiirler söyledi, onun konağında vefat etti. Bir şiirindeki vasiyeti üzerine Âlişan Bey, şairi Müneccim tepesi yakınındaki mezarlığa gömdürdü. Dertli'nin mezarı, Samanpazarı'ndan Koyunpazarı'na giden yoldan Cebeci'ye ayrılan bölüm üzerinde bulunuyordu. Ankaralılar mezarının toprağının şifalı olduğuna inanırlardı. Mezarı bir yol yapımı sırasında toprağa karışarak kayboldu.

Dertli, hem aruz hem hece vezniyle şiirler söylediyse de onun en başarılı olduğu tür, hece vezniyle yazdığı koşma tarzında manzumelerdir. Asıl kişiliği de lirik koşma ve semailerinde görülür. Şiirleri yabancı kelime ve terkiplerle dolu olmasına rağmen güçlü

Dertli

bir lirizme sahiptir. Üslûbu âhenkli ve sürükleyicidir. Mecazları ve hayalleri orijinal olmamasına rağmen şiirleri genellikle samimi bir hava taşır.

Halk arasında bir evliya şöhreti kazanan Dertli'nin ermiş bir şair addedilişi, Bektaşi tarikatına mensup oluşu ile Bektaşi nefesleri söylemiş olmasındandır. Şair, Bektaşi tekkelerindeki mistik düşünceyi kavrayarak Bektaşi şiirleri, devriyeler, nefesler ve Kerbela şehitleri için mersiyeler yazdı. İstanbul, Konya ve Kahire kahve ve tekkelerinde şifahi halk kültürüyle yetişen şairin manzumelerinde, hem Divan şiiri Türkçesinin, hem Tekke Edebiyatının tesirleri vardır. Dertli'nin divan tarzında söylediği gazeller, divan diliyle söylenen ananevi halk şiirinin, sözün kusurunu sazın sesiyle örten tarzını taşır. Onun bu tarz şiirlerinde Fuzuli'nin önemli tesirleri bulunmaktadır. Dertli'nin:

"Eyledin zülfün gibi âhur perişan halimi
Sormadın rahm eyleyüb bir kez benim ahvalimi"

beyti, Fuzuli'nin:

"Kıldı zülfün tek perişan hâlimi hâlin senin
Bir gün ey bi-derd sormazsın nedir halin senin" söyleyişini hatırlatır.

19. yüzyıl halk şiirinin Erzurumlu Emrah ve Seyranî'den sonra en tanınmış şairi olan Dertli, birkaç çırak yetiştirdiği için kendinden sonra gelen âşıklar üzerinde etkili oldu. Şöhreti, devrin divan şairleri arasına da yayıldı; Tanzimat şairleri de bu âşıktan haberdar oldular. Etkisi özellikle şair Rıza Tevfik üzerinde görüldü. Dertli'nin şiirlerinde ise divan şairlerinden Fuzuli ve Bağdatlı Ruhi'nin, halk şairlerinden Âşık Ömer, Gevherî, Kaygusuz Abdal ve Pir Sultan Abdal'ın etkileri görüldü.

Dertli'nin defalarca basılan bir *Divan*'ı vardır.

"Dertli' yi biraz da Tanzimat şairi sayabiliriz. II. Mahmut ve Abdülmecit gibi yenilikçi padişahların, ıslahat ve Tanzimat devirlerini yaşamış olan bu şair, o çağların sosyal değişmelerine

DERTLİ

MİNNET

Minnet eyledikçe aksine döner
Etmiyelim çarh-ı devrâna minnet
Geceler muhabbet şem'ası yanar
Hacet değil mâh-ı tâbâna minnet

Ezberden okuduk aşk kitabını
Anladık sofunun her itâbını
Saki sundu bize hayât âbını
Kalmamıştır âb-ı hayvâna minnet

Müminler işine münâfık şaşa
Münkirler başını ko vursun taşa
Kanâat tâcını gevince başa
Ne sultâna minnet ne hâna minnet

Erenler bezmine girmez nâ-mahrem
Bu yolda baş veren olurmuş mahrem
Dost derdinden buldu derdine merhem
Derdli etmez gayri devrâna minnet

ilgisiz kalmamıştır. Toplum hadiseleriyle en çok ilgilenen halk şairlerimiz Dertli ve Seyrani'dir. Dertli Tanzimat'ın üslûp ve havasına o kadar bürünmüştür ki:

'Bir başıma kalsam şaha, sultana kul olmam
Viran olası hânede evlad ü iyal var
'Dür olmayı ister mi kişi öz vatanından

"Ey Dertli biçare, bu esrarda ne hal var' gibi beyitleri Namık Kemal'e yakıştırılmıştır. Daha Namık Kemal doğmadan ölen bu halk şairinin gerçekten az çok Namık Kemal üslubunun bir yanını hazırlayanlardan olduğu söylenebilir." (Ahmet Kabaklı)

"Bizim saz şiirlerinde aşk-ı Felatûni bir taraftan lirik şiirleri, diğer taraftan da kalendirî denilen manzumeleri ilham etmiştir. Şimdi bir iki güzel misal vereyim:

"Koca Dertli'yi evvel zikretmeliyim. Bu adam hakikaten mülhem bir âşıktır. Onda şüphem yok! Şu aşağıdaki divan o sermesti-yi aşk ile irticalen söylenmiş bir şiirdir ki bugün en kibar saz meclislerimizde 'Kesik Kerem' ahengiyle okunur ve şarklı olan her gönle dokunur. Bugünkü İstanbul zürefasının bu divana verdiği kıymet ve ehemmiyet –maktulen heder olup giden – zavallı Dertli'nin ruhunu şad edecek bir şeref, bir kadirşinaslıktır.

'Âşıkın bin bela gelir başına
Tahammül gerektir adü taşına
Şem-i rühsarına, aşk ateşine
Yanmadan seyretsin pervane beni!

'Bakmazlar Dertli'ye mahzundur diye
Hakikat bahrına dalgındır diye
Bir saçı Leyla'ya Mecnun'dur diye
Yazdılar deftere, divane beni!" (Rıza Tevfik)

HAKKINDA: A. Talât Onay / Âşık Dertli: Hayatı ve Divanı (1928), Saime Çelikel / Âşık Dertli Divanı (1943), A. Talât Onay / Dertli ve Seyrâni Eseri Münasebetiyle (Türk Folklor Araştırmaları, sayı: 62, 1954), S. Nüzhet Ergun / Bektaşî Şairleri (1930), Sadettin Nüzhet Ergun / Halk Edebiyatı Antolojisi (1938), Fuad Köprülü / Türk Saz Şairleri (c. 3, 1940), İbnülemin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri II, Cahit Öztelli / Dertli-Seyrâni (Hayatı, Sanatı, Şiirleri, 1953), Cevdet Canpulat / Dertli ve Seyrâni (Türk Folklor Araştırmaları, Sayı: 61, 1954), H. Nezihi Okay / Bolulu Dertli: Divanı-Hayatı-Şiirleri (1954), Fuad Köprülü / Saz Şairleri (1962), Refik Ahmet Sevengil / Yüzyıllar Boyunca Halk Şiiri (1965), Şemsettin Kutlu / Şair Dertli (1979), Abdullah Uçman / Rıza Tevfik'in Tekke ve Halk Edebiyatı ile İlgili Makaleleri (1982), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (1983), Turgut Karabey / Dertli İbrahim (TDE Ansiklopedisi, c. 2), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999).

DERTSİZ, Özlem Tezcan

Şair. 1972, Edirne doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Edirne'de tamamladı. 1992 yılında Marmara Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyat Öğretmenliği Bölümünü bitirdi. Edirne, İstanbul, Kastamonu ve Bursa'da Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği yaptı.

Şiirleri, *Varlık, Akatalpa, Dize, Agora, Kum, Bahçe* ve *Pencere* dergilerinde yayımlandı. 2000 yılında *Varlık* dergisinin düzenlediği Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödülünü Alphan Akgül'le paylaştı. Aynı yıl Ali Rıza Ertan Şiir Ödülünü ve Karşıyaka CUMOK'un düzenlediği şiir yarışmasında birincilik ödülünü kazandı. Bursa Kültür-Sanat ve Turizm Vakfının öğretmenler arasında düzenlediği mektup yarışmasında birincilik ödülü aldı. *Şimdi Gitsem Güz* (2004) bir şiir kitabı vardır.

"Ozanın şiirlerinde, çocukluk anıları, öğrencilik yılları, ayrılık acıları, özlemler, aşklar önemli yer tutar. İlk şiir kitabıyla, direncini, kararlılığını kanıtlıyor. Kendine özgü biçemiyle, söylemiyle, imge zenginliğiyle ilgi çekiyor." (Hasan Akarsu)

Özlem Tezcan Dertsiz

HAKKINDA: Hasan Akarsu / Şiirler-Den / İzler (2004), Fuat Çiftçi / Söyleşi (Budala şiir ağırlıklı ortak kitap, Mayıs-Haziran-Temmuz 2004).

DERVİŞ, Kemal

İktisatçı. 1949, İstanbul doğumlu. London School of Economics and Political Science'de lisans ve yüksek-lisans eğitimini, doktorasını ise Princeton Üniversitesinde yaptı. 1978'de Dünya Bankasının araştırma bölümünde çalışmaya başladı. 1982 yılında Global Endüstri Bölümü Endüstri Stratejileri ve Politikası Dairesi Başkanlığına atandı. 1986'ya kadar bu görevde kaldı. Daha sonra, Avrupa, Ortadoğu ve Kuzey Afrika Ekonomi Uzmanları başkanlığı görevini yürüttü. Doğu Bloku'nun yıkılmasından sonra Orta ve Doğu Avrupa masalarının başkanlığına getirildi. Bu ülkelerin, pazar ekonomisine geçmesine büyük katkı sağlayan Derviş, aynı zamanda Dünya Bankası ve Avrupa Birliği'nin 'Bosna Hersek'in yeniden imarı' programlarını da yönetti.

1996 yılında Orta Avrupa ve Kuzey Afrika'dan Sorumlu Dünya Bankası başkan yardımcılığı görevine getirildi. Dünya Bankasının Akdeniz ve Kuzey Afrika ülkelerinden sorumlu başkan yardımcılığı yapan Derviş, Atilla Karaosmanoğlu'ndan sonra bu görevi üstlenen ikinci Türk ünvanını da taşıyor. Dünya Bankası Orta Avrupa Dairesi başkanlığını yürütürken, Başkan James Wolfensohn'un yardımcılığına getirildi. Başbakan Bülent Ecevit tarafından Türkiye'ye davet edilen Derviş, 3 Mart 2001'de Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanlığına getirildi. Derviş, seçim ka-

ÖZLEM TEZCAN DERTSİZ

TEBEŞİR TOZLARI

tanımı unuttum, söküldü ezberim
pergelim dönmedi parlak sözlere
yıllardır tebeşir tozu yutuyor zaman
eskiyen suçlarda açık bir gizli özne

sıraya uymazken turuncu çatılarım
yolumu kesti şiirin keskin ucu
burada olan ben değildim, bilmiyorsunuz
hiçbir karne yakışmadı kalbime

kan içi bırakıyorum çorak geçmişe
yalınayak bıraktı öğrettikleriniz
her bahar beni bir kez daha zorluyor
aşk, bir kez okumakla anlaşılmıyor

rarının alınmasından sonra Ağustos 2002 başlarında istifa etti. Bir süre YTP ile CHP arasında solda birlik çalışmalarını sürdüren Derviş, buna DSP'yi de dahil etmek istedi. Ancak başarılı olamayınca CHP'ye katılma kararı aldı, 23 Ağustos 2002 günü düzenlenen törenle CHP rozeti taktı. Derviş, 3 Kasım 2002'de yapılan seçimlerde CHP'den İstanbul 1.Bölge milletvekili adayı oldu ve seçildi.

Kemal Derviş, daha sonra BM Genel Sekreteri Kofi Annan'ın önerisiyle, 15 Ağustos 2005 - 15 Ağustos 2009 arasında görev yapmak üzere, UNDP başkanlığına seçildiğinden, 9 Mayıs 2005'te milletvekilliğinden istifa ederek yeni görevine başladı.

ESERLERİ:

Çağdaş Türkiye'nin Avrupa Dönüşümü (The European Transformation of Modern Turkey, Daniel Gros, Micheal Emerson ve Sinan Ülgen'le, 2004), *Kemal Derviş Anlatıyor: Krizden Çıkış ve Çağdaş Sosyal Demokrasi* (yay. haz: Serhan Asker – Yusuf Işık, 2006).

HAKKINDA: Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 3.2.2005).

DERVİŞ, Suat

Bkz. SUAT DERVİŞ

DERVİŞ VAHDETİ

Gazeteci-yazar (D. ?, Kıbrıs – Ö. 19 Temmuz 1909, İzmir). Asıl adı Derviş'tir. Vahdetî mahlâsını yazılarında kullandı. Ayakkabıcı esnafından Kıbrıslı Mahmud Ağa'nın oğludur. Dört yaşında okula gitti, on dört yaşında hâfız oldu. On altı yaşında annesi ve birkaç yıl sonra babası öldü. Medresede Arapça ve fıkıh öğrenimini yarı sıra Nakşibendî tarikatına bağlandı. Ayasofya Camiine müezzin oldu. Kıbrıs ile İstanbul arasında münasebet artınca, İstanbul'a gelebilmek için iki ay kaldı. Kıbrıs'a döndüğünde Larnaka'daki bir misyonda İngilizce öğrenmeye başladı. Fakat bir zaman sonra, ders bahanesiyle kilisedeki vaaza devama mecbur edilmesi üzerine, dersleri terk etti.

İstanbul'dan kaçıp, Paris'e giderken Kıbrıs'a gelen gençlere destek oldu. Avrupa'da çıkan hürriyetçi gazeteleri gizlice dağıttı. Adı "Jön Türk'e" çıktı ve padişaha dil uzattığı iddiasıyla sabahlanarak yargılandı. Yeteri kadar İngilizce öğrendikten sonra ilmiye kıyafetini çıkardı, İngiliz idaresinde çalışmak memuriyetinde yükseldi. Bu döneminde hürriyetçi aydınların yazılarını takip ederek onlara bağlandı ve Kıbrıs'a gelen ve oradan geçenlere yardım edip, yayınlarını dağıttı.

1900 yılı başlarında Kıbrıs'tan İstanbul'a geldi. İş bulamayıp para-

Derviş Vahdeti

sı tükenince Dâhiliye Nâzırına hitaben yazdığı dilekçesi sonucunda Muhâcirîn Dâiresine alındı. Ancak bütün deneyimleri ve yaşına rağmen, evrakı temize çekmekle görevlendirilince memnun olmadı. Yeniden yazdığı sert üsluptaki dilekçe tepki görerek Diyarbakır'a sürülmesine neden oldu. İstanbul'da, sürülmek üzere tutuklandı. Otuz dört gün tutuklu kaldıktan sonra, eşiyle birlikte Mekke vapuruna bindirilerek, Samsun'a ve oradan da Diyarbakır'a sürüldü ve orada üç buçuk yıl kaldı. Ancak, Meşrutiyet'in ilânının yaklaştığı günlerde, yani sürgün süresinin sonu doğru, başına sarık sarıp derviş kıyafetine girerek, ailesinin itirazını dinlemeden ve eşini yalnız bırakarak Diyarbakır'dan kaçtı. Fırat'tan geçerken Birecik'te yakalandı. Üç gün zindanda tutulduktan sonra, zenci bir jandarmanın eşliğinde, on iki günde yaya olarak Diyarbakır'a getirildi. On gün hapis yattıktan sonra serbest bırakıldı. Bir buçuk ay sonra Meşrutiyet ve genel af ilân edildi.

Diyarbakır'daki sürgün hayatı sırasında "*Ahrâr-ı ümmetin serefrâzı, hârika-i fıtrat, üstâd-ı hürriyet*" dediği Ziya Bey (Gökalp) ile üç yıl boyunca görüşüp, sohbetinden yararlandı. Diyarbakır'daki gizli hürriyetçi harekete katılan Vahdetî, Meşrutiyet'in ilânından önce yapılan "Telgrafhâne işgâli"nde de katıldı. Diyarbakır'da ayrıca Şeyh Hacı Ahmed'le tanışan Vahdetî, ondan aldığı tasavvufî tesiri Ziya Gökalp'ten edindiği felsefi kültürle birleştirdi. "Vahdetî" mahlâsını da bu yeni ruh hâli ile benimsedi.

Diyarbakır'dan ayrıldıktan ve Kıbrıs'ı ziyaret ettikten sonra İstanbul'a giden Vahdeti, eski memurlardan olduğu ve sürüldüğü için tekrar memuriuğa alınması amacıyla Dahiliye Nezaretine başvurursa da ilgi görmedi. Aynı girişimini, gazetesini çıkardıktan sonra da tekrarladı, fakat yine reddedildi. İttihad ve Terakki Cemiyetinin ilgisizliğine tepki göstererek, yeni kurulmuş olan Fedâkârân-ı Millet Cemiyetine girdi. Ancak tutumlarını beğenmediği için, üç gün sonra onlardan da ayrıldı. Kendisine verilen dört yüz kuruşu da iade etti. Ondan sonra bir daha uğramadığı bu cemiyetin, aralık ayı başında bazı suçlamalarla basılıp kapatılmasını bu nedenle olumlu karşılasa da, daha sonra suçlamaların asılsız olduğu ortaya çıkınca, bu yapıları hürriyet adına eleştirdi.

Vahdetî, o dönemde çok rağbette olan gazeteciliğe ilgi duyarak *Volkan*'ı çıkarmaya başladı. Düşüncesi, bu gazetenin yayın organı olacağı bir de "Hâdimi İnsâniyet" derneği kurmaktı. Gazetenin ilk sayılarının başlığı altındaki yazı da bunu göstermektedir. Hatta gazetenin abone defterlerini de "*Hâdim-i İnsâniyet Cemiyeti'nin vâsıta-i neşr-i efkârıdır*" diye bastırdı. Fakat Şubat ayı başlarında, gazetelerde İstanbul'da bir Mason locasının açılması hazırlıklarının yapıldığı haberi çıktı ve aynı günlerde Vahdeti'yi gazetede ziyaret eden ve toplantılarına davet eden birkaç kişi, eskiden kurmuş oldukları "İttihâd-ı Muhammedî Cemiyeti"nin yayın organı olmasını ve "dinsiz faaliyetlere karşı İslâm birliğini savunacaklarını" söylediler. Vahdetî, *Volkan*'ın 5 Şubat 1909 tarihli 36. sayısında bu haberi okuyucularına duyurdu. Fakat bu şahısların güven vermeyen tutumları ve bazılarının eski ajanlardan olduğunu öğrenmesi üzerine onlardan ayrılarak, cemiyeti kendisi sahiplendi.

Gazetesi, 17 Şubat tarihli 48. sayısından itibaren başlığının altında "*İttihâd-ı Muhammedî Cemiyeti'nin mürevvic-i efkârıdır*" yazısıyla çıkmaya başladı. *Volkan*'ın yapmakta olduğu İslâmcı yayın, dindar kesim arasında güven kazanmasına yol açmış olduğu için, Vahdetî'nin kendi yönetimindeki yeni İttihâd-ı Muhammedî Cemiyetine dönemin tanınmış âlim ve şeyhlerinden katılanlar oldu. 16 Mart tarihli gazetede cemiyetin tüzüğü ile Merkez İdare Meclisi üyelerinin isimleri yayımlandı. Cemiyet, 3 Nisan 1909'da, yani 31 Mart (13 Nisan) olayından on gün önce, Ayasofya camiinde çok kalabalık bir cemaatin katılımıyla okunan mevlitten sonra resmen açıldı.

Derviş Vahdetî, 31 Mart olayının bir numaralı suçlusu kabul edildiği için, Hareket Ordusu'nun yaklaşması üzerine 13 Nisan (5 Nisan) günü İstanbul'u terk etti. Gebze, Sapanca, Hereke civarında gizlendi. İzmir'e gitmek üzere kiraladığı arabanın parasını borç istediği bir hemşehrisinin ihbarı üzerine 25 Mayıs'ta İzmir'de yakalandı. Divan-ı Harb'te yargılanarak 19 Temmuz 1909 günü asılarak öldürüldü. *Volkan*'daki yazılarından başka bir eseri yoktur.

HAKKINDA: M. Ertuğrul Düzdağ / Derviş Vahdettin (Volkan gazetesi 1908-1909, tam metin, 1992).

DERVİŞOĞLU, İsmail

Araştırmacı-yazar. 1965, Of / Trabzon doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Of'ta tamamladı. 1991'de Samsun 19 Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi. Muş ve İstanbul liselerinde Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği yaptı. İstanbul Cumhuriyet Eğitim Müzesinde uzman olarak çalıştı.

ESERLERİ:

Gazellerin Güzelleri (2002), *Eski Sosyal Hayatımızda Tasavvuf ve Tarikat Kültürü* (C. Server Revnakoğlu'nun yazılarından derleme, M. Doğan Bayın ile, 2003), *Güzel ve Etkili Konuşma* (Mehmet Yalçın Yılmaz'la, 2004), *Mesnevi'den Seçme Hikâyeler* (2005).

DERYA, Handan

Çocuk edebiyatçısı. 1 Temmuz 1948, Erzurum doğumlu. Erzurum Tatbikat İlkokulunu, Erzurum Kız Ortaokulunu bitirdi. Erzurum Nenehatun Kız İlköğretmen Okulundan mezun olduktan sonra eğitim alanında ön lisansını tamamladı. İzmit, Bursa ve İstanbul'da öğretmenlik yaptı. İlk öyküsü 1989'da *Milliyet Kardeş* dergisinde yayımlanan *"Sevgi Sınıfı"* adlı öyküdür. 1992 yılında, *Elma Kelebeği* adlı öyküsü ile Mavi Bulut Yayınları Öykü Başarı Ödülünü aldı.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Benekli Yaşadı mı?* (1991), *Beyaz Yalan* (1993), *Bir Işık Bin Işık* (1995), *Televizyondaki Köpek* (1997), *Yalanın Beyazı* (2000), *Hayvan Dostları* (2000), *Elma Kelebeği* (2002), *Prenses Biboş* (2003), *Gerçek Arkadaşlık* (2003).

ROMAN: *Çöp Çocuklar* (gençlik romanı, 2003).

HAKKINDA: Nokta Dergisi (7.10.2000 - 29.3.2002), Kadınlar Dünyası (1.3.2000), Nur İçözü / Yaşamın Gerçek Yüzü (Radikal Kitap, 17.10.2003), Cumhuriyet Kitap (sayı: 721).

Handan Derya

DERYAMİ

Halk ozanı (D. 1926, Armutlu köyü / Şavşat / Artvin - Ö. 17 Aralık 1987). Asıl adı Dursun Ali Erdoğan. Düzenli bir öğrenim görmedi, kendi kendini yetiştirdi, âşık meclislerinde olgunlaştı. Birkaç şehir dolaştıktan sonra 1962 yılında Adapazarı'na yerleşti. Katıldığı yarışmalarda çok sayıda birincilik kazandı. Şiirlerini ölümünden (1988) sonra, Halil Açıkgöz derleyerek *Âşık Deryami ve Şiirleri* adlı kitapta topladı.

HAKKINDA: Halil Açıkgöz / Âşık Deryami ve Şiirleri (1988), Arslan Tekin / Edebiyatımızda İsimler ve Terimler (2. bas. 1999).

DESTANOĞLU, İbrahim

Romancı. 8 Şubat 1944, Çorum doğumlu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdi. Bir süre avukat olarak çalıştı. Sonra noterlik yaptı. Hukuk konularıyla ilgili birçok makale yazdı. Otuz yıllık noterlikten sonra Ankara 20. Noteri iken emekli oldu (2004). Emekli olduktan sonra İzmir'e yerleşti.

İlk romanında 1960'lı yıllarda bireyin iç çelişkilerinin hayata yansıyışını, topluma eklemlenme çabasını; ikinci romanında yurt özlemi ve kendini topluma yabancı gören insanın psikolojisini anlattı. Üçüncü romanı *Ağır Ceza*'da insanımızın, sistemimizin delikanlı, külhanbeyi bir karakterle sorgulaması yapılıyor. Her üç romanda da kullanmayı başardığı yalın ve akıcı dil ile oluşturduğu yer yer ironik, yer yer mizahi üslup dikkat çekiyor.

"İronik bir bakış, söz konusu gözlemcilikle birleşip sıra dışı bir anlatımı oluşturuyordu. Betimlemeler, anlatılan ortama gerçeklik (sahihlik) kazandıran bir yetkinlikteydi; romana değil de, başkalarının yaşadığı ilginç bir hayata giriveriyordu okur. Bu ilginç hayatın içinde yoksulluklar, yoksunluklar vardı ama, öne geçen ironi, belli belirsiz bir hoşgörü havasıyla buluşup

İbrahim Destanoğlu

yaşama sevincine dönüşebiliyordu." (Burhan Günel)

"Destanoğlu, kurmacadan hayali anlatımlardan yana değil. O, klasik yazarlar gibi kalemini adeta bir kamera gibi etrafına tutmuş, görüntülediklerini de sözcüklerle okura anlatmak yolunu seçmiştir. Buradan yola çıkarak onun ger çekçi bir yazar olduğunu söyleyebiliriz." (Tacim Çiçek)

ESERLERİ (Roman):

Umudun Bittiği Yer (2000), *Yusi* (2004), *Ağır Ceza* (2006).

HAKKINDA: Burhan Günel / Günlerden (Damar, Temmuz 2004), Tacim Çiçek (Damar, Haziran 2005).

DEVECİ, İbrahim Ethem

Araştırmacı-yazar. 1965, Belören / Gölbaşı / Adıyaman doğumlu. Gaziantep İlkokulu (1977), Gaziantep İmam Hatip Lisesi (1985) ve İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü (1988) mezunu. *Yeni Nesil* gazetesi (1990-91), Yeni Asya Yayınları araştırma merkezi (1992-93), Nesil Matbaacılıkta (1996) çalıştı.

Yazıları 1982'den itibaren *Yeni Nesil, Zaman, Yeni Zemin, Değişim, Nesil, Yörünge* gazete ve dergilerinde yer aldı. İstanbul İlim ve Kültür Vakfı, Siyasal Vakfı, Nur İlim ve Kültür Vakfı, Ensar Vakfı üyesidir.

İBRAHİM DESTANOĞLU

YUSİ İLE BİR TARTIŞMA

"Kavga eşyanın tabiatında gizli. Sen hiç olağanüstü varsıl, her türlü olanaklara sahip ama sapına kadar dürüst, adil, saygılı, başkasını ezmeyen, hakkından fazlasını istemeyen, kişi gördün mü? Bu olası değil. İki iyilik bir arada olmaz. Daha ileri gideceğim; sen hiç başka ulusları sömürmemiş, şu veya bu şekilde egemenliği altına almamış, başka ulusların kanını emmemiş çok varlıklı ama adil imparatorluk, süper devlet gördün mü? Bu da olası değil; ikisi bir arada ateşle barut gibi durur. Neden? Çünkü insanın yaratılışında kavga, ürettiğinden fazlasını alma, bencillik var. Hem eşitlikçi, dürüst, erdemli; hem her konuda varsıl bir arada barınamıyor."

(*Yusi*, VI. Bölüm)

ESERLERİ:
Türkiye Kendini Arıyor / Yeni Kimlik Yeni Çözüm (1992), *Ben Dindar Cumhuriyetçiyim* (1994).

DEVECİ, Rabia

Eğitimci, şair. 1957, Gürün / Sivas doğumlu. İlk ve ortaokulu Gürün'de bitirdi. Ankara Halide Edip Kız Lisesinden mezun olduktan sonra Ankara'da başladığı yükseköğrenimini İstanbul'da bitirdi. Öğretmen olarak görevini çeşitli illerde, uzun yıllar Ankara'da sürdürdü. *İki Gözüm* adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Mehmet Ali Öz / Gürünlü Şairler (2002).

DEVECİOĞLU, Barbaros

Gazeteci. 1961, İstanbul doğumlu. 1989 yılında başladığı gazetecilik mesleğine, 1990'lardan sonra özel radyolarda devam etti. Özellikle müzik programlarıyla tanındı. NTV FM, Radyo Eksen, N101 radyolarının yönetimini sürdürdü. İlk romanı *Otoyol Kenarında Yanan Ateşler* (2005) adını taşıyor.

DEVELİ, Hayati

Araştırmacı-yazar. 1962, Ulubey / Ordu doğumlu. İzmir Atatürk Lisesi, Erzurum Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi (1983) mezunu. 1993'te "Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nin Dil Özellikleri" üzerine hazırladığı tezle doktorasını tamamladı. Bir süre Tataristan Cumhuriyetinde çalıştı (1993-94). Sonra öğretim üyesi olarak İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne döndü.

ESERLERİ:
Mir'at-ı Şuûnat / Tanzimat'tan Meşrutiyete (Mehmet Memduh Paşa'dan, sad., 1991), *Azeri Türkçesi Lugati* (1993), *Evliya Çelebi Seyahatnamesi'ne Göre 17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Ses Benzeşmeleri ve Uyumlar* (1995), *18. Yüzyıl İstanbul Hayatına Dair Risale-i Garibe* (1998), *Ahmet Yesevi* (1999).

HAKKINDA: XIII. yy İstanbul'a Dair Risale-i Garibe / Virgül (sayı: 25, Aralık 1999).

RABİA DEVECİ

HOŞ GELDİN!

Geldin...
Yine yalnız
Fakat öylesine kalabalık
Yüreğinde güvercinler uçuşuyor
Bedenim kan ter içinde
Gözlerimin yedeğinde yıllar
boşa geçmemiş.
Ve ellerindeki aşk uykusu
Zamandan damıtılmış belli ki
Sen ey yalnızlığın yolcusu!
Dönüş yolunda dahi
Dizlerindeki derman iki kat
Bense şimdi biliyorum artık
Senin çokluğun benim yalnızlığa
ilaç
Hoş geldin!

DEVELİ, Yunus

Öykücü. 1957, Adana doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Adana'da tamamladı. İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü mezunu. Öyküleri *İkindi Yazıları*, *Mavera*, *Yeni Sıla*, *Hece* ve *Heceöykü* dergilerinde yer aldı. *Gece Dansları* adlı öykü kitabını 2004'te yayımladı.

HAKKINDA: Hüseyin Su – Ömer Lekesiz / Öykücüler ve Öykü Kitapları (Heceöykü, Aralık-Ocak 2004).

DEVELİOĞLU, Abdullah

Araştırmacı-yazar (D. 1892, Develi / Kayseri - Ö. 1984, İstanbul). Şiirlerinde Abdi mahlasını kullandı. Babası Develi Müftüsü Hacı Mahmut Efendi'dir. Rüştiyeyi bitirdikten sonra Kayseri'de Hamurculu Osman Efendi ve Miyaszade Nuh Naci Efendi'den ders ve icazet aldı. Kayseri'de ve Develi'dcki çeşitli okullarda öğretmenlik ve vaizlik yaptıktan sonra 1941'de Kayseri müftü müsevvidi,

YUNUS DEVELİ

PERDE!

Bir gün Tanrı bütün insanları toplayacak ve 'okuyun öykünüzü!' diyecek. Zor bir gün, telaşlı bir gün, ağlamaklı, yalvarmaklı bir gün olacak o gün. İnsanlar uyanmışlar gibi ama sabaha değil...
Defterim elimdeydi. Ne zamandan beri onu elimde tutuyordum, bilmiyorum. Ağuğında yukarıdaki satırları gördüm ve anımsadım. Babamın sözleriydi.
Babam! Sevgili babam, gözlerinden hüznü eksik olmayan, hasreti başka hasretlere benzemeyen babam...
O gün, bu gündü işte. Tıpkı öyleydi. Telaşlıydılar, ağlamaklı ve yalvarmaklıydılar. Oysa babam o gün bunları söylediğinde, ne kadar uzak bir gün olarak görünmüştü bana. O kadar uzak ki, hiç gelmeyecek kadar. Oysa her gelecek yakındır.
Onlar telaşlıydılar da, ben sakin miydim?
Gözlerimin dalıp gittiği o kısacık anda, bütün bir hayatımı yeniden yaşadım sanki. Bunca kalabalığın arasından sıyrılıp, dünyanın ıssız zamanlarını yeniden yaşadım. Babamın ve annemin öykülerini dinlediğim akşamlara, kardeşlerime ve...
O malûm telaşın, korkunun ne kadar sürdüğünü tam bilemeyeceğim. Ama çok uzun sürdü. Hep anlatılmış bir gündü ama, anlatılmaz bir gündü. Annelerin, babaların, çocukların hali... Güneş hiç bu kadar yakın olmamıştı insana. Derken, sanki bir çağrıcı seslenmişçesine (belki de öyleydi ama ben duymamıştım) sustu o kalabalık. Babamın çocukları, yani kardeşlerim, torunlarım sustular. İşte o suskunluk anının babamın söylediği zaman olduğunu anlamakta gecikmedim.
Okuyun öykünüzü!
Hayır, benden daha çok korkanı yok bugünün. İnsan yazarken okuyacağını düşünmüyor işte. Eğer öyle olsaydı, bu kadar telaşı, koşuşturmacası olmazdı bugün. Ben bir katildim, peki onlar neydi? Neydi babamın çocuklarının bunca korkusu? Kimileri her şeye rağmen daha sakin bir bekleyişteydiler. Bunlar iyi öykücülerdi belli ki. Tanrı izin verse hepsini dinlerim, dedim içimden. En çok da kardeşimin öyküsünü merak ediyordum. Aslında onun öyküsünü baştan sona biliyordum, ama nasıl yazdığını, nasıl gördüğünü kendi ağzından dinlemek isterdim.
Sıram geldiğinde heyecanlıydım. Önce ismim okundu, sonra da iki görevli kollarıma girerek (biraz da canımı acıtarak) beni kürsüye kadar götürdü.
Defterimi açtım ve okumaya başladım, demek isterdim. Evet, tam defterimi açıp okumaya başlayacaktım ki, tam karşımda onu fark ettim. Tanrım, aynı masum bakışlarla gözleri beni izliyordu. Elini bir an başıma götürdüğünde, ben ellerimde taşıdığım utançla gözümü defterime indirdim. En çok da babamın hüznü düşerdi günlerimize. Çocuk akılım olup bitenleri kavramakta zorlanırdı. İçime belli belirsiz bir şeytan (hep 'İblis' diye bahsederdi babam ondan) korkusu girer, geceleri annemin kucağında kaçmaya çalışırdım o

korkudan.

Ne tuhaf değil mi? Koskoca dünya ve biz! Annem, babam ve kardeşlerim. Bir de, o, derdi annem. Arkasından tevbe sözcükleri dökülürdü dilinden. Gece olup gözlerimi kapadığımda, sanki bütün bir dünya ayakucuma kıvrılıp, bizimle birlikte uyuyor diye düşünürdüm. Kimi zaman da babamın anlattıkları girerdi düşlerime. Bir kezinde onları tıpkı anlattıkları gibi cennette dolaşırlarken görmüştüm. Güya babam anneme Allah'ın kendisine öğrettiği şeyleri anlatıyormuş. Sabah rüyamı anlattığımda her ikisinin de heyecanlandığını hiç unutmuyorum.

Yazık, diyordum, keşke onların da anne babası olsa idi! Çocukluk işte.

Bir türlü çözemediğim şeylerden biri de, babamın 'sonuçta günah işledik ve Tanrı ceza olsun diye bizi buraya gönderdi' sözü idi. Babamın da, annemin de Tanrı'nın sözünü dinlemeyerek suç işlemelerini bir türlü aklım almıyordu. Yürekleri de dilleri de Tanrı ile dopdolu olan annem ve babam, ona karşı nasıl suç işleyebilirdi? Bunu bir gün Habil'e de sordum. Benden küçük olmasına rağmen, onu hep kendimden daha akıllı bulurdum. Hiç sorusu yokmuşçasına sakin dururdu. Belki de içten içe konuşurdu, bilmiyorum. Doğrusu koyunlarını otlatırken de sabrına hayret ederdim. Hiç öfkelenmez, yüksünmez, peşlerinde sabırla koşturup dururdu. Ben onun gibi değildim. Toprağın iyi günü, kötü günü yorar, öfkelendirirdi beni. Güneşi, yağmuru, ayazı düşünmek gecelerimi bölerdi. Oysa bunlar onu da ilgilendiriyordu ama dediğim gibi, farklıydı o.

Sen İblis'i yeterince anlamamışsın, dedi. Ve üstelik ondan da öte bir yolu var kaderin. Kaderin ondan öte nasıl bir yolu vardı bilmiyorum. Bildiğim, babamın (ve tabi annemin de) öyküsünün ilginçliği. Benim öykümün onun öyküsüne karışmışlığı ve eğer aklım erebiliyorsa, sadece benim değil, sayılamayacak kadar çok öykünün, o öyküde gizlenmişliği(...)

1943'te müftü vekili ve 1945 yılında müftü oldu.

1950'de gezici vaizliğe, 1952'de ise Adana Müftülüğüne atandı. Bu görevde bulunduğu beş yıl süresince Adana İmam Hatip Lisesinde meslek dersleri öğretmenliği yaptı. 1956'da emekliye ayrılarak İstanbul'a yerleşti, burada öldü.

ESERLERİ:

Oğluma Öğütlerim, Hazret-i Ali ve Evlatları, Pençname, Üçbin Türk ve İslâm Müellifi Büyük İnsanlar.

HAKKINDA: Abdullah Satoğlu / Kayseri Ansiklopedisi (2002).

DEVELİOĞLU, Ali

Öykü yazarı. 1985 yılında yurtdışına çıkarak Hollanda'ya yerleşti. Rotterdam kentinde Sahne-Sanat Kurumunun başkanlığını yürüttü, Hollanda radyosu (NPS) Türkçe bölümünde, program yapımcısı olarak görev yaptı. 1990'da Hollanda'da bir basın ödülü alan Develioğlu, birçok Türkçe dergi ve gazetede çalışıp kuruculuk ve yönetmenlik görevlerini üstlendi. *Geveze Ayçekirdekleri* (2003) adlı bir öykü kitabı vardır.

"Ali Develioğlu'nun şiirlerinde, olaylı geçen gençlik yıllarında yaşanan acılar, aşklar, ayrılıklar ayrı bir yer tutuyor. İmge yüklü şiirler, kendini kolay ele vermiyor. Geveze Ayçekirdekleri, Türkçemizde açmış ayçiçekleri onlar, tekrar tekrar okunması gereken." (Hasan Akarsu)

HAKKINDA: Hasan Akarsu / Şiirler-Den / İzler (2004).

DEVELİOĞLU, Ferit

Bkz. DEVELLİOĞLU, Ferit

DEVELİOĞLU, Nuriye

Araştırmacı-yazar. 1922, Develi / Kayseri doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Develi'de, liseyi Kayseri'de bitirdi (1940). İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi (1947) mezunu. İdeali uğruna beş yıl memleketi Develi'de hekimlik yaptı. Uzmanlık öğrenimini İstanbul'da tamamladı. Uzun yıllar İstanbul Adalar'da, daha sonra iki yıl kadar da Almanya'daki çocuk hastanelerinde çalıştı. Tıp çalışmalarının yanı sıra Türk dili üzerinde yazdığı makalelerle de tanındı. *Selçuklu' da Düğün* (1978) adlı bir araştırma eseri yayımlandı.

HAKKINDA: Abdullah Satoğlu / Kayseri Ansiklopedisi (2002).

DEVELİOĞLU, Sacide Harika

Şair. 1945, Diyarbakır doğumlu. Diyarbakır Cumhuriyet İlkokulu, Ziya Gökalp Lisesi orta kısmı, Kahramanmaraş Kız İlköğretmen Okulu, Diyarbakır Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü (1965), Anadolu Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu. Lisans öğrenimini Köln'de (Almanya) tamamladı. Bavyera'da öğrenimini sürdürerek dil sertifikaları aldı. Daha sonra Ankara Devlet Memurları Lisans Okulu Almanca Bölümünü bitirdi.

Sacide Harika Develioğlu

Bir süre Almanya'nın Kempten şehrinde Türkçe öğretmeni olarak hizmet etti. Önce "Türk Öğretmenler Temsilciliğine", sonra "Yabancı Öğretmenler Temsilciliğine" seçildi. Münih Başkonsolosluğu Eğitim Ataşeliğinde görev aldı. Dönüşünde Diyarbakır, İzmir, Ankara'da uzun yıllar öğretmenlik yaptı. Ankara Atatürk Anadolu Lisesinde edebiyat öğretmeni iken emekliye ayrıldı. Şiirleri çeşitli gazete, dergi ve antolojilerde yayımlandı.

ESERLERİ (Şiir):

Çocuklar Baharları Yaşamalı (1975), *Çocuklar Benim Dünyam* (1998), *Ay Yıldızlı Kanatlar* (1999).

HAKKINDA: Feyzi Halıcı - Hüseyin Yurdabak - Abdullah Satoğlu / Gönül Sohbetleri IV (2000), Hüseyin Yurdabak / Şiirle Yaşayanlar Antolojisi (2003).

DEVELLİOĞLU, Ferit

Yazar (D. 1906, İstanbul - Ö. 1985). Kumkapı Fransız Mektebi ve Galatasaray Lisesi mezunu. Bir Fransız bankasında altı yıl mütercim olarak çalıştıktan sonra, 1983'te Türk Dil Kurumuna girerek sözlük çalışmalarında görev aldı.

Sözlük çalışmaları ve özellikle altmış bin kelimelik *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat* (1962) adlı sözlüğüyle tanınan Develioğlu, çeşitli gazete ve dergilerde dil üzerine yazılar da yayımladı.

ESERLERİ:

Fransızca-Türkçe Sözlük (1937), *Türk Argosu Sözlüğü* (1941), *Osmanlıca-Türkçe Küçük Lügat* (1949), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat* (1962), *Osmanlıca-Türkçe Okullar Yazışma Sözlüğü* (1964), *Ansiklopedik Lügat* (1970), *En Yeni Okul Sözlüğü* (1972), *Onikibin Kelimelik Türkçe Sözlük* (1972), *En Yeni Büyük Türkçe Sözlük* (1975).

DEVLET, Nadir

Araştırmacı-yazar. 15 Temmuz 1944, Mukden / Mançurya / Şenyang doğumlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Genel Türk Tarihi bölümü (1971) mezunu. Yüksek lisansını 1972-74 yılları arasında Münih Maximilian Üniversitesi Türkoloji ve Yakın Doğu Enstitüsünde yaptı. 1976-82 yıllarında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Umumi Türk Tarihi Kürsüsü'nde "*1905-1917 Rusya Türklerinin Millî Mücadele Tarihi*" adlı teziyle doktorasını tamamladı.

1963-67 yılları arasında *MEB İslâm Ansiklopedisi*'nde tashih memuru, 1967-71 yıllarında ise T.A.E.'de sözlük tarama memuru olarak çalıştı. 1972-84 yılları arasında Hürriyet Radyosu Tatar-Başkurt Servisinde radyo programcılığı yaptı. 1986-91 yılları arasında Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları ve Uygulama Merkezinde müdür yardımcılığı görevinde bulundu. 1989-90 yıllarında Columbia Üniversitesi Orta Asya Araştırmalarında misafir-araştırmacı öğretim üyeliği yaptı. 1984 yılından sonra Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünde öğretim üyesi ve 1991 yılından sonra da Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü müdür yardımcılığı görevini üstlendi. Türk Tarih Kurumu, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü üyesidir.

Makaleleri *Türk Kültürü*, *Türk Dünyası Araştırmaları*, *Emel*, *MÜ Türklük Araştırmaları* dergileri ile Londra'da çıkan üniversite dergilerinde yer aldı. *Rusya Türkleri'nin Milli Mücadele Tarihi* adlı kitabıyla 1985'te Türkiye Millî Kültür Vakfı Ödülünü kazandı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Kazak ve Tatar Türkleri* (1976), *Rusya Türkleri'nin Millî Mücadele Tarihi-1905-1917* (1985), *Turkic Studies in the World and Turkey* (1987), *Dünyada Türklük Araştırmaları ve Türklük Araştırmaları ve Türkiye* (1987), *İsmail Bey Gaspıralı* (1988), *Çağdaş Türk Dünyası* (1989), *Doğuştan Günümüze Büyük İslâm Tarihi, The Kazan Turks and the Volga Basin*, *Çağdaş Türkiler, Doğuştan Günümüze Büyük İslâm Tarihi* (Ek cilt 1993), *Islam in Tataristan, 1917 Ekim İhtilali* (1998).

EDİTÖR OLARAK: *Milletlerarası Orhun Türk Alfabeleri Sempozyumu* (1994).

DEVRANİ

Halk ozanı (D. 1928, Hüyük köyü Zanlıoğlu / Sivas - Ö. Şubat 1993, Sivas). Asıl adı Hasan Tutal'dır. Yoksul bir ailenin çocuğu olarak yetişti. Okuma yazmayı askerde öğrendi. Komşu köylerde çobanlık yaptı. Âşık Veysel ve Ali İzzet'in meclislerinde bulundu. Yurtiçinde ve yurtdışında konserler verdi.

ESERLERİ (Şiir):

Dergâha Varış (1963), *Uyanalım* (1968), *Gerçek Ozan Susmaz* (1972), *Yırtık Aba* (1990).

HAKKINDA: Alim Yıldız / Sivaslı Şairler Antolojisi (2003).

DEVRİM, B. Mehmet Saffet

Araştırmacı, yazar, şair. 1931, Döğer kasabası / Afyonkarahisar doğumlu. İlkokulu Döğer'de bitirdi. Sağlık sorunları nedeniyle, Eskişehir Yunus Emre Öğretmen Okulu son sınıfından ayrıldı. Devlet Demir Yollarının Afyon ve Burdur kuruluşlarında çalıştı. Afyon, Seyitgazi, Kütahya üçgeni içindeki tarih-kültür-sanat eserleri üzerine incelemeler yaptı. Bu çevrenin kasaba ve köylerinde bulunan Frig, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait sanat eseri değerindeki çeşme, mescit ve köprüler üzerinde, yabancı kaynaklardan da yararlanarak araştırmalar yürüttü. O çevreye bayındırlık hizmetlerinin götürülmesi için çalıştı. *İki Eylül* gazetesinde günlük köşe yazarlığı ve *Anadolu'dan Sesleniş* gazetesinin genel yayın yönetmenliği yaptı. 1963 yılında Döğer Belediye başkanı seçildi, 1977'de emekli oldu.

Devrim, yazı hayatına Eskişehir'de çıkan *Kocatepe* gazetesine yazdığı köy hayatına ilişkin yazılarla girdi. Yazıları daha sonra *Doğuş* (Sivas), *Yeni Turan* (Burdur), *Gayret* (Afyon) ve *Türkeli* gibi gazetelerde yayımlandı. Yazılarının yanında şiirler de yazdı. "Tarihine, sanatına, örf, âdet, gelenek ve göreneklerine bağlı hayatını vatanında arayıp, görüp, sevmeyenler elbette bu topraklarda kendine has ve mutlu bir hayat yaşayamazlar" görüşünden hareketle tarih, turizm ve folklor araştırmalarını içeren *Şu Bizim Belde* adlı eserini hazırladı. 4.000 cilt kitaptan oluşan özel kütüphanesini doğduğu yere bağışlayarak Kültür Bakanlığı Döğer Halk Kütüphanesini kurdu. Derleme ve kültür belgeciliğini Eskişehir Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesine bağışladı.

ESERLERİ:

İNCELEME-ARAŞTIRMA: *Şu Bizim Belde* (1975).

ŞİİR: *Çile Rüzgârı* (1998).

HAKKINDA: İrfan Ünver Nasrattınoğlu (Taşpınar, Haziran 2000), TDOE-TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DEVRİM, Hakkı

Gazeteci-yazar. 1929, Eskişehir doğumlu. Kabataş Erkek Lisesi (1947) ve İÜ Hukuk Fakültesi (1951) mezunu. İstanbul Radyosu söz ve temsil yayınlarında reji asistanı olarak çalıştı (1950-54). Gazeteciliğe *Son Saat*'te röportaj yazarı olarak başladı (1952). *Tercüman*, *Havadis*, *Yeni Sabah*, *Ege Ekspres* ve *Tasvir* gazetelerinde çeşitli görevlerde bulundu. *Yeni Sabah*'ta genel yayın yönetmenliği ve yazarlık yaptı. 1965'te *Meydan* dergisinin kurucuları arasında yer aldı. *Meydan Larousse Ansiklopedisi*'nin (12 cilt) yayımcılarından biri ve genel yayın müdürü (1969-73) olarak çalıştı. Arkadaşlarıyla birlikte Kaynak Kitaplar Yayınevini (1973) kurdu.

Türkiye Cumhuriyeti'nin her alanda elli yılını yansıtan *Türkiye 1923-1973 Ansiklopedisi* (4 cilt, 1974; 1 ek cilt, 1981), *Başlangıcından Bugüne Dünya Tarihi* (3 cilt, 1974), *Elörgüsü* (3 cilt, 1975) gibi ansiklopediler yayımladı. 1990'da Doğan Yayın Grubunda gazeteciliğe döndü. Tanıtım (promosyon) programlarında yer alan *Memo Larousse*, *Thema Larousse*, *Dictionnaire Larousse*, *Büyük Larousse*, *Demokrasinin 50 Yılı* ansiklopedilerinin hazırlanmasına katıldı. AD Kitapçılıkta genel yayın yönetmeni olarak çalıştı. 1995'te *Posta* gazetesinde "Telaynak" köşesini yazdı, 1996'dan sonra *Radikal* gazetesinde "Cihannüma" adlı köşesinde yazdı. CNN TÜRK'te "Hakkıyla Sohbet" ve "Günbegün" adlarıyla iki program yaptı. Doğan Medya Grubu Yayın Konseyi üyelerindendir.

Hakkı Devrim

DEVRİM, Hasan

Roman ve öykü yazarı. 27 Eylül 1944, İzmir doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini İzmir'de tamamladı. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. 1970'ten bu yana İzmir'de serbest avukatlık yaparak çalışmalarını sürdürüyor. Türkiye Yazarlar Sendikası ve Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

Deneme ve öyküleri 1985'ten itibaren *Ortaklaşa* (1987-88'de yazı işleri müdürü), *Teos*, *Minerva Yanıt*, *İnsancıl*, *Öyküşiir*, *Pencere*, *Güzelyazılar*, *Beşparmak*, *Ardıçkuşu*, *Ege*, *Gerçek Sanat*, *Akköy* gibi dergilerde yayımlandı. Bir süre *Kulis* gazetesine sanat yazıları yazdı.

ESERLERİ:

ROMAN: *Yazgı* (1984), *Göz Buzları Çözülünce* (1986), *Kemeraltı Meyhanesi* (1998), *Kulak Avcıları* (2001).

ÖYKÜ: *Kadının Karası Maviye* (1987), *Romen Leyla* (1994).

DENEME: *İki Devrin Anatomisi* (1992).

DEVRİM, İhsan

Şair ve yazar, oyuncu. 7 Ocak 1914, İstanbul doğumlu. İhsan Naim, İhsan Aygün, Enis Bülent Yedek, Aşık Devrim, Öksüz Memet imzalarını da kullandı. Üsküdar Sokullu Mehmet Paşa İlkokulu (1926) ve Darüşşafaka Lisesi mezunu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde okudu, öğrenimini tamamlamadı. Öykü, deneme ve şiirleri *Varlık, Yücel*; 1936'da çıkardığı *Gündüz* dergileri ile *Hakimiyet-i Milliye* gazetesinde yayımlandı. Ayrıca 1943'te Salah Birsel ve Burhan Arpad ile birlikte ABC Kitabevini, 1944'te kendi adına Devrim Kitabevini kurdu.

1930 yılında Darüşşafakada başladığı tiyatro çalışmalarını 1932'de Üsküdar'da kurduğu Gençler Mahfilinde sürdürdü. 1951'de oyuncu olarak başladığı İstanbul Şehir Tiyatrolarında bir süre de yöneticilik yaparak 1973'te emekliye ayrıldı.

Tiyatronun yanı sıra sinema çalışmalarına da katılarak otuz civarında sinema filmi ile *Yuva, Belene, Dönemeç, Süper Baba, Baba Evi* gibi televizyon film ve dizilerinde oynadı. Öykülerinin bir bölümü yabancı dillere çevrildi, *Bir Martı Gibi* adlı şiiri Mustafa Şükrü, *Gözü Bende Kaldı* şiiri Bora Ayanoğlu tarafından bestelendi.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Evimiz* (1937), *Yemen Türküsü* (1943).

ŞİİR: *Hatıralar* (1938).

HAKKINDA: Yaşar Nabi / Genç Neslin En Güzel Hikâyeleri (1938), Sulhi Dölek / İhsan Devrim: Yaşayan En Eski "Varlık" Yazarı (Varlık, Ekim 1996), Mehmet Behçet Yazar / Edebiyatçılar Alemi - Edebiyatımızın Unutuları Simaları (yay. haz. Mustafa Everdi, 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

DEVRİM, İzzet Melih

Yazar (D. 6 Haziran 1887, Kudüs - Ö. 15 Haziran 1966, İstanbul). Girit Kandiyeli olan Saniye Hanım ile mutasarrıf Mustafa Esat Bey'in oğludur. Ressam Fahrünnisa Zeid'in ikinci eşi, ressam Nejat Devrim ile tiyatro sanatçısı Şirin Devrim'in babasıdır. Babasının görevi nedeniyle çocukluğu

İzzet Melih Devrim

Kudüs, Konya ve Hanya'da geçti. Galatasaray Sultanisi (1906) mezunu. İstanbul ve Paris'te bir süre hukuk öğrenimi gördü. İstanbul Reji İdaresinde memurluk, genel sekreterlik, direktörlük (1906-25), bazı yabancı bankalarda mali müşavirlik, yönetim kurulu üyeliği (1925-40), Harp Akademisinde Fransızca hocalığı (1942), Anadolu Ajansı müdürlüğü (1941-48) yaptı, buradan emekli oldu. Zincirlikuyu mezarlığına gömülüdür.

Yazı hayatına *Çocuklara Mahsus Gazete* ve *Mecmua-i Edebiye*'de (1902) yayımlanan şiirlerle başladı. Fecr-i Ati topluluğu edebiyatçıları arasında

İZZET MELİH DEVRİM

BİR RESİM VE BİR ADAM

Bu sefer Venedik, ebedî sarayları, müzeleri, kiliseleri ve dünyada yegâne olan garip teşekkülünden maada, yeni bir san'at sergisi arzediyor. Hemen tekmil binaları, heykelleri ve tabloları eski olan asırdide Venedik'in tek büyük bahçesindeki bu sergide, zamanımızın resim mekteplerinin dikkate değer nümüneleri var. Fakat bunların arasına birçok kübist eser de konmuş! Artık düşünüyorsunuz: (Do)lar sarayında dinî bir huşu ile temaşa ettiğimiz Tiziano ve Tinterotto gibi san'at ilahlarının vatanında, bu tuhaflıklara tesadüf etmek ne feci bir şey: çıplak omuzlar ve kafalar, kör ve şaşı bakışlar, zenci dudakları ve kömürcü suratları, insandan ziyade maymuna, deveye, file benzeyen modeller... Çirkinlikleri ve maskaralıkları aceba tasvir etmeğe ne lüzum var? Bu ucubelerden samimî olarak zevk alan kimse bulunur mu?

Bu tarz fikirlerle serginin salonlarından birini gezerken, bir tablonun önünde seyre dalmış bir adam dikkatimi celbetti. Resim, genç bir kadının büyük bir portresiydi; birbirlerine karmakarışık sarılmış siyah, mavi, yeşil yılanlar gibi saçlar; inat ve hiyanet hissini veren dar ve çatık bir alın; incecik uzun kaşlar; sim siyah ve adeta şişmiş kapakların içinde bir hançer ziyasile parlayan fazla geniş, fazla mavi, sert ve şehlâ gözler. Çarpık, dar ve hastalıklı omuzlara ve fazla ince bir bele mukabil büyük, sivri, mütecavviz göğüs... Fakat resmin garabet ve çirkinlik ruhunu en bariz şekilde temsil eden kısımlar, dudaklarla burundu: kahn, mor dudaklar, ısırmak isteyen vahşi bir hırsla uzatılmıştı; mukavves, cesim burun kıp kırmızı delikleri de alev çıkarıyor gibiydi. Kübistlerin ilahesi olacak kadar garip ve sakil olan portreyi bu kadar merakla temaşa eden meçhul adama gayrı ihtiyarî bir hareketle yavaş yavaş yaklaştım. Bunu neden yapıyordum, beni sevk eden gizli his, anî tecessüs ne idi? Yanına geldiğim zaman, o dalgın seyirci başını benim tarafıma çevirince, gizli tecessüsümün isabetini anladım: ben bu adamı tanıyordum. Fakat o mu idi, yoksa onun heyulâsı mı?

Zengin bir vezirin oğlu; mektepte ayni sınıfta idik. Türk - Çerkes evlenmelerinin ince, uzun boylu, güzel ve kibar bir evlâdı. Zeki, hassas, fazla çalışıp uğraşmayı sevmez, fakat san'atkâr, bilhassa musiki ve resme müstait... Henüz on dokuz yaşında iken miras ve büyük servet: kadınlar, eğlenceler, seyahatler... Sonrasını bilmiyorum; kendisini uzaktan uzağa gördüm, daima refah içinde, zarif ve yakışıklıdı. Sonra uzun seneler: harp, içtimaî sarsıntılarla geçen zamanlar... sonra, sır ve duman... ve şimdi karşımda bir harabe! Giyiniş, yüz, bakış... evet, kendisi, fakat bütün bunlar sanki bir felaketin, bir âfetin darbelerile eskimiş, buruşmuş, yanmış ve perişan olmuş. Beşerin harabeleri taş ve mermer harabelerinden şüphesiz pek daha müessirdir, daha doğrusu, asıl onlar hazindir.

Elemli gözlerde hafif bir parıltı, derin ve karanlık sesinde cüz'i bir alâka ile bana hitab etti:

—Nasılsınız efendim? Uzun senelerdir birbirinizi görmedik.

—Evet, bu kadar zamandan sonra burada buluşmamız ne tuhaf, ne hoş bir tesadüf. Tabii siz de benim gibi geçicisiniz. Nereye gidiyorsunuz, Parise mi?

—Hayır, hayır... Buradayım. İstanbuldan çıkalı on sene oldu. O vakitten beri memleketten memlekete, şehirden şehire dolaşıyorum. Adeta serseri oldum. Muhit değiştirmekle kalbimizin havasını, ruhumuzun ziyasını değiştirmek

→

kabil olmuyor ki... Şimdi buradayım. Müzelerde, saraylarda tercümanlık ediyorum. Meşhur tabloların kopyalarını çıkartıp zavallı "burjuva" seyyahlara satıyorum. Meşhur tablolar, aman yarabbi; bu ne manasız, ne yavan resimler!

Muhatabımın solgun dudakları zehirli bir gülüşle titredi: "İşte san'at, resim bu..." demek istiyordu. Ateşli nazarlarını karşımızdaki garip portreye dikti ve mavi damarları görünen zayıf, uzun elile onun muhtelif kısımlarını işaret ederek devam etti:

—Bakışımız ve tecessüsünüz bunlardan zevk almadığınızı gösteriyor. Bu eserlerin manasını ve şiirini anlamak için benim gibi beşerin maddî ve manevi sefaletlerini yakından anlamış, onların içinde yaşamış olmalı. Bu san'at güzeldir; çünkü, sevimli, munis, muntazam görünen vücutların ve simaların müthiş hakikatini, asıl ruhunu tasvir eder.

—Siz ne kadar bedbin olmuşsunuz; benim vaktile tanıdığım şen ve kayıtsız genç ne şiddetli bir filozof olmuş!

Sözlerimi işitmemiş gibi, fikirlerinin silsilesini takib etti:

—Beni bu hale koyan kadın şu Venedik saraylarında ve müzelerinde gördüğünüz meşhur tablolardaki en bedii, en cazip, en şuh kadınlar kadar bedii, cazip ve şuh idi. Rafaelin Meryemleri gibi ilâhî, saf ve masun görünürdü; ve ben senelerce onun güzelliğine tapındım, esir oldum; vefasına, muhabbetine inandım. Halbuki o melek kadın bu imiş, şu tablolardaki müthiş mahlûkmuş. Evet benim sevgilim bu imiş: hiyanet, zehir, hırs... çirkinlik, çirkinlik, çirkinlik! Ben hâlâ bunu seviyorum, ve bunun için bu hâle geldim.

Konuşurken, süs ve refah içinde tanımış olduğum müstesna güzel insanın harab olmuş yüzü, kin ve elemle yanan gözleri ve felâket altında çöken vücudu... tam kendisi de, bir kübist artistin kuvvetli çizgilerle, şiddetli renklerle boyadığı bu tabloya benziyordu.

-Maçka, 1927-

NOT: Öykü, yazım özellikleri korunarak alıntılanmıştır.
(*Her Güzelliğe Âşık*, 1938)

yer alan İzzet Melih, daha çok yurtdışında ilgi gördü. Paris'te *Les Annales Politigue Literör* dergisinin açtığı bir yazı yarışmasında *L'Ennui (Can Sıkıntısı)* adlı öyküsü ile ikincilik kazanmıştı (1905). Henry Metaille üzerine Fransızca bir etüdü ve Fransız dilindeki çalışmaları nedeniyle kendisine Paris Edebiyat Fakültesince edebiyat doktorluğu verildi (1938) ve Paris Yazarlar Birliği üyeliğine seçildi (1957).

ESERLERİ:

OYUN: *Leylâ* (Fransızca, 1912).

ROMAN: *Tezad* (1915), *Sermed* (1918, Fransızcası Pierre Loti'nin önsözüyle, 1919).

DİĞER ESERLERİ: *Hüzün ve Tebessüm* (mensur şiirler ve hikâyeler, 1922), *Henry Bataille* (Fransızca inceleme, 1924), *Her Güzelliğe Âşık* (hikâye ve gezi notları, 1938).

HAKKINDA: Mehmet Behçet Yazar / Edebiyatçılar Alemi - Edebiyatımızın Unutulan Simaları (yay. haz. Mustafa Everdi, 1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

DEVRİM, Jan

Öykü yazarı. 1974, Düzce doğumlu. Bilgisayar programcısı ve bilgisayar teknolojileri uzmanı olarak çeşitli şirketlerde danışmanlık yaptı. İlk yazıları *Damla* (Düzce) gazetesinde yayımlandı.

ESERLERİ (Öykü):

Kayıp Bahçenin Çocukları (2000), *Ben, Deccal* (2004).

HAKKINDA: Hüseyin Su – Ömer Lekesiz / Öykücüler ve Öykü Kitapları (Heceöykü, Aralık-Ocak 2004).

DIRANAS, Ahmet Muhip

Şair ve yazar (D. 1909, Sinop - Ö. 21 Haziran 1980, Ankara). Gençliğinde Muhip Atalay imzasını kullandı ve bazen soyadını "Dranas" olarak yazdı. Çocukluğu kısmen Sinop'ta, kısmen de İstanbul'da geçti. İlköğrenimini Sinop'ta, İstanbul'da başladığı ortaöğrenimini Ankara Erkek Lisesinde (1930) tamamladı. Ankara'da lise son sınıf öğrencisi iken Faruk Nafiz Çamlıbel ile Ahmet Hamdi Tanpınar'ın öğrencisi oldu. Bir rastlantı sonucu Ahmet Cevdet'i tanıdı. Ahmet Cevdet o yıllarda yazdığı bir şiirini dergisinde yayımladı. 1928'den itibaren de Tanpınar'ın teşviki ile yoğun olarak şiirle uğraşmaya devam etti. *Hakimiyet-i Milliye* (Ulus) gazetesinde çalışırken (1930-35) Ankara Hukuk Fakültesine iki yıl devam etti. Öğrenimini yarıda bırakarak İstanbul Güzel Sanatlar Akademisinde kütüphane memuru olarak çalışmaya başladı. Burada çalıştığı yıllarda da İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünde iki yıl kadar (1930-32) okudu. Yine o yıllarda bir müddet de Resim ve Heykel Müzesinde müdür yardımcısı olarak görev yaptı ve 1938'de Ankara'ya döndü. Ankara'da Halkevleri Genel Merkezinde kültür ve sanat yayınlarını (1938-42) yönetti. Askerliğini yedek subay olarak Sürbehan köyü / Ağrı'da yaptı ve bu sırada *Ağrı* şiiri ile *Gölgeler* adlı oyununu yazdı. Askerliğinden sonra Çocuk Esirgeme Kurumu neşriyat müdürlüğü görevi-

Ahmet Muhip Dıranas

ne getirildi (1946). Aynı yıllarda *Zafer* gazetesinde günlük fıkralar (1949) yazdı. 1950 seçimlerinde Demokrat Partiden milletvekili adayı oldu, ancak seçilemedi. Bir ara Ankara'da dolmuş işletmeciliği yaptı ve 1960'a kadar Ankara İl Genel Meclisi ile Belediye Meclisi üyeliklerinde bulundu. Devlet Tiyatroları Edebi Kurul üyeliği (1951), Çocuk Esirgeme Kurumu başkanlığı (1957) yaptı. Daha sonra Anadolu Ajansı Yönetim Kurulu üyeliği (1966-72), Devlet Tiyatrosu Edebi Kurul başkanlığı ve Türkiye İş Bankası Yönetim Kurulu üyeliği görevlerinde bulundu. Ankara'da bir kalp yetmezliği sonucunda öldü, vasiyeti üzerine doğum yeri olan Sinop'un Salı köyünde toprağa verildi. Ölümünden sonra eşi Münire Dıranas, Ahmet Muhip Dıranas'ın bütün makalelerini yayıma hazırladı ve Dıranas'ın ölümünün 15. yıldönümünde Sinop'ta Dıranas Vakfını kurup müze çalışmalarını başlattı, Vakıf bünyesinde Ahmet Muhip Dıranas Güzel Sanatlar Lisesini kurma işine başladı.

Ahmet Muhip Dıranas şiirle, dayısının verdiği bir şiir kitabını okuyarak tanıştı. İlk şiiri, lise öğrencisi iken Muhip Atalay imzasıyla (*Millî Mecmua*, 15 Eylül 1926) yayımlanan *"Bir Kadına"* adlı şiiridir. İlk hikâyesi ise *Servet-i Fünün-Uyanış* dergisinde yayımlandı. Daha sonra yazı ve şiirleriyle *Hep Gençlik, Görüş, Varlık, Çığır, Ağaç, Gündüz, Yücel, Oluş, Ülkü, Sanat-Edebiyat Gazetesi, Şadırvan, Yeni İnsan* ve *Hisar* dergilerinde yayımladığı şiirleriyle "eski şiir"in son halkası Yedi Meşalecilerle 40 Kuşağı arasında bir geçiş oluşturdu. Antolojilerde yer alan *Fahriye Abla, Serenad, Kar, Olvido, Selam ve Köpük* gibi şiirleriyle büyük beğeni topladı, ancak yıllarca kitap çıkarmamakta direndi. *Şiirler* (1974) adlı tek şiir kitabının yayımlanması "yılın sanat olayı" olarak değerlendirildi.

Kurulan yeni Türk devletinin ilkeleri çerçevesinde, oluşumu yaklaşık yarım yüzyıl süren Cumhuriyet dönemi edebiyatı; yeniliklerle dolu, çok geniş kadrolu, canlı, hareketli, renkli, zengin ve büyük ölçüde batıya yönelik bir edebiyattır. Aynı şekilde Cumhuriyet şiiri de bir hayli geniş kadroya, değişik anlayışlara ve dinamik bir kimliğe sahiptir. Bu durum biraz da aynı dönemde farklı nesillerin bir arada bulunmasına bağlanabilir. Cumhuriyet'in ilk çeyreğinde, başta Tanzimat edebiyatçılarından A. Hâmit Tarhan olmak üzere, daha sonraki dönemlere mensup bazı sanatçılar ile Beş Hececiler sanat hayatlarını sürdürdükleri gibi, Mütareke ve Millî

JOKONDA'NIN ELLERİ: DIRANAS

Mustafa Aydoğan

Ahmet Muhip Dıranas (1908 – 1980), bir devrin önemli şairlerinden biri olarak bilinir. Şiirde ses ve şekil mükemmelliğine önem verdiği söylenir. Yani, şiiri üzerine yazılan yazılarda hep önemsenmiştir Dıranas. Tanpınar'ın bahsettiği ve bir karşı yazı yazdığı Nurullah Ataç'ın yazısını saymazsak, Behçet Necatigil, Edip Cansever, Turgut Uyar vs. onun şiirinin önemi üzerinde dururlar ve Türk edebiyatı içerisinde küçümsenemeyecek bir yer ayırırlar. Hatta Uyar, 'Ahmet Muhip hep anlacaktır' diyerek ciddi bir öngörüde bulunur.

Dıranas'ı, hiçbir kuşakla veya akımla birlikte anamayız. Hece'cilere rağmen, onlarla benzerliğine rağmen tek başınadır. Hece vezni bile bağlayıcı bir unsur olmaz onda. Yer yer bu şeklin de dışına çıkar ve kendi ayrıksılığını belirginleştirir. Dıranas için kestirmeden söylenebilecek şey şudur; içinde bulunduğu her ne varsa onun dışına çıkar ve şiirini bu 'dışarının' havası içinde kurar. En belirgin taraflarından biri, hatta birincisi budur. Belki bir tek istisnadan söz edilebilir. Dönemindeki hiçbir şairin kaçınamadığı Fransız şiirinin egzotik havasından.. Baudelaire, deyim yerindeyse,Dıranas şiirinin mihengi olur. Gözlerini açtığında Baudelaire'i görür ve şiirin ne olduğu sorusuna bu Fransız şairini ölçü alarak cevap verir. *"Onu* (Ahmet Hamdi Tanpınar'ı) *ikinci defa lisenin tek binalarından birindeki bekar odasında gördüm. Yerler geliştigüzel atılmış kitaplarla bir kitap mezarlığı gibiydi.Bir yığın Garplı yazar. Bunlardan bir tanesini elime tutuşturdu ve 'Bunu mutlaka okuyup anlamalısın', dedi: Baudelaire'in Kötülük Çiçekleri. O akşam yabancı dil öğrenmeye başladım..."*

'Dışarı' derken neyi kastediyoruz?

Dıranas şiirinin en belirgin özelliklerinden biri, zihinsel oluşudur. Kurgusal da diyebiliriz. Her şeyin kendisini değil de büyüsünü, kurgulanmışını sever.

'Ey hafıza! Cömert memenden beni emzir' (...)

Fahriye Abla'nın, şairinin, sevgili ve kadın anlayışına denk düşen bir tarafı vardır. Kadın cinselliğini şiirinin dışında tutan bir şairin, *'içini gıcıklardı bütün erkeklerin'* dediği bir kadını şiirine konu yapması, yadırgatıcı olsa da, şairin, edepli duruşuna bir halel getirmez. Fahriye Abla, bütün erkeklerin içini 'gıcıklar' ama, o, şairin 'abla'sıdır. Fahriye, aykırılığına rağmen 'evlenmesiyle' öne çıkar. Bir Erzincanlıya varır. Bu şiirin, şairin diğer şiirlerinden ayrılışı buralardan kaynaklanmaz. Şair, bu şiirle birlikte, ilk defa hayatın içine girer. Farklılığı buradadır. Yani, Jokonda'nın elini ilk defa görür. *Fahriye Abla*, Dıranas'ın kaçamadığı, kaçınmadığı şeydir. Komşusudur onun, çevresidir. Nerede bulunduğuna dönüp baktığında gördüğü mekândır. Bu nedenle, neşeli, kimlikli, biraz da kösnül edasıyla, Dıranas şiirine teğet geçer. Dıranas, hiçbir şiirinde, bu kadar etrafına bakınmış, çevresinde olan bitenin bu kadar farkında olmamıştır. O, iç dünyasının loş odasından çıktığında Fahriye'yi görür. Yani, hayatı. Ama, bir 'abla' olarak görür onu.

Şiirlerinin odağında sadece kendisi vardır. *'Onun dayısı, amcası, halası yoktur. Birden kendi başına gelmiştir ve kendi başına hemen gidecektir.'* (T. Uyar, Bir Şiirden, sh. 78). İnsan aradığımızda, bir tek insanla karşılaşırız onun şiirlerinde; şairin kendisiyle. Onun şiiri, tek kişilik bir gösteri gibidir. Tiyatromun kalabalığını, iletişimini ve insan ilişkilerini bulamayız.

Böyle bir şiiri önemli kılan nedir peki?

Şiir, kurgusal da olsa, beşeri olanı bünyesine katabiliyorsa, kendi çapında bir büyüklüğe ulaşır. Dıranas'ı, okunur kılan, beşeri olanla kurduğu bağdır. Jokonda'nın ellerini görmemiş, hissetmemiş olsa da, bu elin uzanacağı yerleri ve eldeki heves'in tablatını iyi bilir. Öte yandan, şiirinin yapısı çok sağlamdır. Her kelime yerli yerindedir. Şiir, neredeyse, bir dil işçiliğine dönüşür onda. Ne bir fazlalık, ne de bir kakafoni vardır. Düz yazılarında bile temiz ve berrak bir Türkçe kullanır. O, süt gibi sade ve beyaz bir dille konuşur.

Mücadele nesli ile Cumhuriyet'ten itibaren şiir yazmaya başlayanlar, hep birlikte Cumhuriyet şiirini renklendirmişlerdir. Cumhuriyet neslinden olup da, bu dönemden itibaren edebî faaliyetlerde bulunan önemli şairlerden biri de Ahmet Muhip Dıranas'tır.

Ahmet Muhip Dıranas'ı, Fransız sembolizminden yola çıkıp Türk şiir geleneğinden ustalıkla yararlandığı şiirleriyle, Ziya Gökalp'in çevresinde faaliyet gösteren şairlerin önerdiği dilin, şiire has bir ifade kabiliyeti kazandığı 1930 sonrası sanat ve edebiyat dönemi içinde düşünmek gerekir. Dıranas, Nâzım Hikmet'in ve arkadaşlarının gayretleriyle serbest nazmı ve ideolojik şiiri tanıyan Türkçe, Ahmet Haşim, Ahmet Hamdi (Tanpınar) ve Necip Fazıl (Kısakürek) ile Batı'nın şiir zevkiyle kendi imkânlarını birleştirme gayreti içinde olmuştur. Şiire Tanpınar'ın açtığı kapıdan girmişti. O kapının arkasında Baudelaire ve şairin imgeleminde çocukluk yıllarında içinde yaşadığı doğal görünümlere ait anı ve izlenimler vardır. Kullandığı dil 1930'ların Türkçesidir. O, sanat hayatının ilk döneminde Ahmet Hamdi ve Necip Fazıl'ın mısra tekniğini, kelime ve imge zenginliğini benimser görünür. Ancak doğayı bütün boyutlarıyla yaşamaya hazır bu insanda var olanı şiirin imkânlarıyla ifade arzusu, onu yeni imgelere ve ayrı bir söyleyiş tarzına ulaştırır. Ne varlık âleminin dışına yönelik arayışlar ve ne de şiirin geleneksel şekli ile oynama ona çekici geldi. Şiire has geleneği, dönemin şartları içinde sürdürerek, yaşanılan hayata bağlı bir şiir zenginliğinin peşinde oldu. *Fahriye Abla* başlıklı şiirinde görülen hikâye etme tekniği, *Atlıkarınca*'da karşımıza çıkan Garip tarzı söyleyiş ve başka şiirlerinde Faruk Nafiz'i çağrıştıran mısralar kendi şiir düzenini arayan şairin yokladığı farklı imkânlar olarak değerlendirilmelidir. Ahmet Muhip, doğa-insan kaynaşmasını, hayata ait tecrübelerle birlikte, bir bütün hâlinde vermesini bilen bir sanatçıdır.

Bir yandan, Türk şiirinde yeni bir şiir dili ve şiir yapısı kurmaya yönelik çabası, öte yandan şiire taşıdığı duyarlıkla Cumhuriyet döneminin önde gelen şairlerinden biri oldu. Hece ölçüsüyle kuleme aldığı şiirlerinde yer yer Batı şiirinin "sonnet" kalıplarını da kullanarak şiirde uyak ve ses uyumuna bağlı kaldı. Aşk, doğa, ölüm, anılar gibi temaları düşündürücü boyutlarıyla ele aldığı şiirlerinde hece ölçüsünün alışılmış kalıplarını sarsarak, bu ölçüye yeni bir tat ve tazelik getirişi kabul edildi. Baudelaire, Verlaine ve Rimbaud gibi Fransız sembolist şairlerin etkisinde geleneksel biçimleri yoğurarak duyguların sonsuzluğuna yönelen ve biçime önem veren kendine has bir şiir yapısı kurdu. Bu bağlamda, Ahmet Muhip'in bütün şairlerin örnek alacakları tarafı, her şairin kendine ait bir şiir iklimi oluşturması gereğidir.

Kendisiyle yapılan bir röportajda şiirini şöyle değerlendirdi: "Sanatta bu muhafazakârlığa inanmış bir adamım... Benim şiirlerimde vezin vardır, kafiye vardır, ama ben ne kafiye düşkünüyüm, ne de vezin mutaassıbı. Onun dışında herkes biliyor ki, bugün hatta 'anlamsız' dedikleri gençleri bile seven ve zevkine varan bir adamım... Vezin ve kafiye üzerinde ayak direyişim, başladığım bir şeyi en iyi şekilde bitirme çabasından kendimi yoksun kılmamak içindir. Ve ben, vezinli ve kafiyeli şiirden de, yarınki anlayışı, yarınki zevki doyu-

AHMET MUHİP DIRANAS

SERENAD

Yeşil pencereden bir gül at bana,
Işıklarla dolsun kalbimin içi.
Geldim işte mevsim gibi kapına
Gözlerimde bulut, saçlarımda çiğ.

Açılan bir gülsün sen yaprak yaprak,
Ben aşkımla bahar getirdim sana;
Tozlu yollarından geçtiğim uzak
İklimden şarkılar getirdim sana.

Şeffaf damlalarla titreyen, ağır
Koncanın altında bükülmüş her sak.
Seninçin dallardan süzülen ıtır.
Seninçin karanfil, yasemin, zambak...

Bir kuş sesi gelir dudaklarından;
Gözlerin, gönlümde açan nergisler.
Düşen öpüşlerdir dudaklarından
Mor akasyalarda ürperen seher.

Pencereden bir gül attığın zaman
Işıkla dolacak kalbimin içi.
Geçiyorum mevsim gibi kapından
Gözlerimde bulut, saçlarımda çiğ.

AHMET MUHİP DIRANAS

DENİZİ ÖZLEYEN ÇOCUKLAR

Bahar sabahlarında bir, iki, üç, beş, on,
Altın rengi başları altın bir madalyon,
Göğüslerini yelken gibi gere gere
Ve kollarını doğan güneşe açarak
Büyük su 'yu özleyen çocuklar, yalnayak
Koşarlar dalgaların koşuştuğu yere.

Bu bahar toplayınca son güllerimizi,
Coşalım, coşalım, coşalım! Ve rüzgâr
Gibi denize doğru koşalım, çocuklar!
Umut en güzeliyse dünyalarımızın,
Şen cennetine değin rüyalarımızın
Şahlanan bir at gibi sürelim denizi...

Ve denizde bir temiz, yıldızlı gökyüzü,
Büyük su'yu özleyen çocukların yüzü.

racak bir sonuç elde edebileceğime inanıyorum. (...) Ben Fransızcayı bile Baudelaire'i okuyup anlayabilmek için öğrendim dencbilir. Ve gerçekten de dünyanın en büyük şairi olan Baudelaire'in etkisinde kalmak, benim için olsa olsa bir erdemdir. Bugün benim artık kişiliğimi ifade eden şiirlerimde Baudeiaire'in en küçük bir benzerliğini, en küçük bir hatırlatmasını bulmak mümkün değildir... 'Selâm' adlı şiirimde Baudelaire'in etkisini kısmen kabul ederim. Ama tek şiirim olarak..."

Ankara Erkek (Atatürk) Lisesinde okurken öğretmeni ve sonra yakın arkadaşı olan Ahmet Hamdi Tanpınar, *Edebiyat Üzerine Makaleler*'de, Dıranas'ın mısra zevkinin büyük bir yer tuttuğu sensuel ve taze bir lirizmle şiire başladığını ve Baudelaire'le Verlaine'in ışık tuttuğu bir yolda kendisine asıl şahsiyetini bulduracak iklimler aradığını yazdı. Necatigil'e göre, Dıranas, Yedi Meşalecileri 1940 kuşağına bağlayan şairlerimiz içinde Cahit Sıtkı Tarancı ile birlikte şiirde sese, şekil mükemmelliğine önem verişi, Baudelaire sembolizminden hareket edip Türkçede yeni bir şiir dili ve yapısı yaratmaya çalışması ile, şiirimizde kendine sağlam bir yer ayırmış bir şairdir. Dıranas, şiirlerini her zaman bir yapı kaygısı güderek yazdı ve hece şiirinin olanaklarını geliştirmeye çalıştı. Değişmekte olan şiire katılamadı, yeni şiiri sezdi, ancak evrimci bir tutumu benimsedi. Şiirde folklorist eğilimleri, benimsediği estetik tavrıyla aştı.

1940'lı yılların havasını yansıtan oyunlarında işlediği düşle gerçek, geçmişle şimdi, alınyazısıyla istem, yaşamla ölüm arasındaki iç çatışma da şiirine egemen olan özün bir başka biçimle, dramlaştırılmış şiirle anlatılmasıdır. Oyunlarından *Gölgeler* 1946'da İstanbul Şehir Tiyatrosunda, *O Böyle İstemezdi*, 1948-49 sezonunda ve ikinci kez *Çıkmaz* adıyla 1977'de sahnelendi. Ayrıca, Abdülhak Hâmit'in *Finten* adlı oyununu yeniden sahneye uyguladı. Tevfik Fikret'in *Rübab-ı Şikeste* ve *Halûk'un Defteri* adlı şiir kitaplarından yaptığı seçmeleri, aynı şairin *Hân-ı Yağma* ve *Tarih-i Kadim* şiirleriyle birlikte 62 şiirini sadeleştirerek *Kırık Saz* adlı bir kitapta topladı. Yönetmen Yavuz Turgul, *Fahriye Abla* adlı şiirinden hareketle aynı adla bir film çekti (1984). *Gölgeler* adlı oyunu ile 1946 CHP Piyes Yarışmasında ikincilik aldı.

Buraya kadar yazılanlara dayanarak rahatlıkla denilebilir ki Ahmet Muhip Dıranas, daha çok kendi kendini yetiştirmiş bir sanatkâr ve kültür adamı olarak; şiir, tiyatro, gazete ve dergi yazıları, inceleme, çeviri, sadeleştirme ve uyarlama çalışmalarıyla, kendine özgü dil ve üslubuyla, zarar görmek pahasına da olsa, hürriyet ve demokrasi yolundaki soylu mücadelesiyle Cumhuriyet dönemi Türk kültür, sanat, edebiyat, dil, düşünce ve siyaset tarihinin önde gelen şahsiyetlerinden biridir.

AHMET MUHİP DIRANAS

OLVİDO

Hoyrattır bu akşamüstüler daima.
Gün saltanatıyle gitti mi bir defa
Yalnızlığımızla doldurup her yeri
Bir renk çağlığı içinde bahçemizden,
Bir el çıkarmaya başlar bohçamızdan
Lavanta çiçeği kokan kederleri:
Hoyrattır bu akşamüstüler daima.

Dalga dalga hücum edip
pişmanlıklar
Unutuşun o tunç kapısını zorlar
Ve ruh, atılan oklarla delik deşik;
İşte, doğduğun eski evdesin birden,
Yolunu gözlüyor lamba ve merdiven.
Susmuş ninnilerle gıcırdıyor beşik
Ve cümle yitikler, mağfûplar,
mahzunlar...
Söylenmemiş aşkın güzelliğiyledir
Kâğıtlarda yarım bırakılmış şiir;
İnsan, yağmur kokan bir sabaha
karşı
Hatırlar bir gün bir canı açtığını,
Duran bir bulutu, bir kuş uçtuğunu,
Çöküp peynir ekmek yediği bir taşı...
Bütün bunlar aşkın güzelliğiyledir.

Aşklar uçup gitmiş olmalı bir yazla
Halay çeken kızlar misali kolkola
Ya sizler! ey geçmiş zaman etekleri,
İhtiyar ağaçlı, kuytu bahçelerden
Ayışığı gibi sürüklenip giden;
Geceye bırakıp yorgun erkekleri
Salınan etekler fısıltıyla, nazla,
Ebedi aşığın dönüşünü bekler
Yalan yeminlerin tamığı çiçekler
Artık olmayacak baharlar içinde.
Ey, ömrün en güzel türküsü aldanış!
Aldan, gelmiş olsa bile ümitsiz kış;
Her garipsi ayak izi kar içinde
Dönmeyen âşığın serptiği çiçekler.
Ya sen! ey sen! esen dallar arasından
Bir parıltı gibi görünüp kayboian
Ne istersin benden akşam saatinde?
Bir gülüşü olsun görülmemiş kadın,
Nasıl ölümsüzün aynasında aşkın;
Hatıraların bu uyanma vaktinde
Sensin hep, sen, esen dallar
arasından.
Ey unutuş! kapat artık pencereni,
Çoktan derinliğine çekmiş deniz beni;
Çıkmaz artık sular altından o dünya.
Bir duman yükselir gibidir kederden
Macerası çoktan bitmiş o şeylerden.
Amansız gecenle yayıl dört yanıma
Ey unutuş! kurtar bu gamlardan beni.

"Ahmet Muhip bir rastlantıdır şiirimizde. Mutlu bir rastlantı. Duygulanmasının soyluluğu ile sonsuz derece gelenekten; şiirini kuruşu, görüntülerini seçişi, soylu ve yeni davranışına karşın gününe; gününün dağdağasına vurdumduymazlığı, çeliğine kendi bileğine göre su verişi ile mutlu bir anakronizm. Çıkışı, Türk şiirinde hiçbir şeyde açıklanamaz. Haşim, bütün inceliğine karşın katı bir şeyler taşır, divan şiirinin duyarlılığı ile hiç ilgisi yoktur aruzla yazdığı halde dünyayla bir alıp veremediği vardır onun. Yahya Kemal, ince ve üstün olmayı, seçkin olmayı pek düşünemez zaten: kendiliğinden olursa vardır onlar. Hececiler, büyük bir mirasyedilikle geçmişi hiçe sayarlar. Tutunmaya çalıştıkları, tutunduklarını sandıkları halk şiirine ise öylesine yabancı, bu konuda öyle bilgisizlerdir ki gülünç olurlar sonunda. Bir şiire, bir şiir ortamına varmak için o şiirin tekniğini kullanmanın, onu taklit etmenin yeteceğini sanacak kadar sudandır bildikleri. Anadolu duyarlığı; onları, herşeyleri yapabileceklerine nedensiz inandırmıştır. Bir şiiri, katkısız şiir yapan çileleri, sevinçleri, bütün öbür insani duyguları tatmadan, tanımadan, o şiiri yapabileceklerini sanırlar. Bir Necip Fazıl kurtulur bu düşünüşten. Sırtını gizemciliğe dayar ve kurtulur.

"Ahmet Hamdi, Yahya Kemal, Ahmet Haşim, divan ve bütün Fransız şiiri, malzemesi ile Ahmet Muhip'e bir zemin olmuştur. Ahmet Muhip büyük bir ustalık ve incelikle, geçmişlerin deneylerinden yararlanır. Bütün bildikleri ustaca sezgiyle düzene koyar ve yanılmadan yapar şiirini. Denebilirse o, korkunç bir şiir gözlemcisidir. Objesi hayat değildir, şiirdir; bütün şairlerin geçmişidir, şiirleridir. Böylece 1930-40 yılları arasının dağdağasına doyulmaz tatlar getirir. 'Denizi, sonsuz olanı' düşünür, yani olmayacak kadar güzeldir yaptığı. Bir bakıma yaşamasızdır. Çünkü zamansız ve mekânsızdır kurduğu dünya. Şiir duygusu, şiir karma gücü öylesine sağlamdır ki, boşluk'u bile 'büyük' olur." (Turgut Uyar)

"Kederin yanıcı bir nesne olarak, maceranın sonunda kalan bir duman şeklinde tasarlanması da imajdır. Dıranas'ın şiirlerinde benzer imajlara çok rastlanır. Onu özgün bir şair olarak görmemizi de bunlar hazırlar zaten. İmajlarda şairin söz sanatlarını ustaca kullandığı da belirtilmelidir; ama Dıranas, söz sanatlarını kendine has duyuşun içinden gerçekleştirir.'Ey, ömrün en güzel türküsü aldanış!' dizesinde, aldanışı ömrün en güzel tür-

küsüne benzetirken yeni bir tanım yapmış olur. 'Ruhum gemiler uğramaz bir liman' dizesindeki teşbih-i beliğ nihatça gerçekleştirilmiştir. 'Açılacak üstü şimdi, / Nice Nice uykuların.' Dizelerinde, üstü açılacak olan uyku değil, insandır. İlk anda mecaz-ı mürsel denilip geçilecek olan bu söyleyişte, insanın uykunun içinden algılandığı düşünülürse şiir daha da zenginleşir. 'Şuhlanan bir at gibi sürelim denizi...' dizesinde benzetme, dar olanın geniş olanı idare etme isteğini belirginleştirir. Bu tür ifadeler onun şiirindeki yalınmışlık duygusunu haber verir. Eskiden samimiyet, şimdilerde ise sahihlik diye tabir edilen özellik, Dıranas'ın şiirlerinde karşılığını doğru bir şekilde bulur." (Mehmet Can Doğan)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Şiirler* (1974), *Şiirler / Ahmet Muhip Dıranas: Yaşam Öyküsü-Sanatçı Kişiliği ve Tüm Şiirleri* (Haz. Orhan Ural, 1982).

OYUN: *Gölgeler* (1947), *Finten* (Abdülhak Hâmit'in aynı adlı oyununun yeniden sahneye uygulanması, 1959), *Oyunlar* (*Gölgeler* ve *Çıkmaz*, 1977).

DENEME: *Yazılar* (Toplu Yazıları, 1937-75 arası yayımlanmış 242 yazı, haz. Münire Dıranas (1994; yeni bas. 2001).

SADELEŞTİRME: *Kırık Saz* (Tevfik Fikret'ten seçme şiirler, 1975).

ÇEVİRİ: *Fransa'da Müstakil Resim* (A. Basler-C. Kunstler'den C. S. Tarancı ile, 1938), *Abdal* (Dostoyevski'nin *Buda*'sından oyunlaştıranlar: F. Neziére-S. W. Bienstock, 1940), *Yaşadığımız Devir* (K. Çapek'ten, 1942), *Anna Bolton* (L. Bromfield'den, 1945), *Ecinniler* (3 cilt, Dostoyevski'den S. Lünel ile, 1958-63), *Cehennem Kayası* (E. Dimt'den, 1963).

HAKKINDA: Ayhan Doğan / Ahmet Muhip Dıranas (Türk Sanatı, Ağustos 1956), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü, 1960), Türker Acaroğlu / Şair ve Yazarların Hayatları ve Eserleri (1963), Hisar'dan Biyografiler: A. Muhip Dranas (Hisar, Nisan 1966), Baki Süha Ediboğlu / Bizim Kuşak ve Öteküler (1968), Mehmet Kaplan / Şiir Tahlilleri II / Cumhuriyet Devri Türk Şiiri (1965) - Edebiyatımızın İçinden (1978) - Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar 2 (1987), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü

Ahmet Muhip Dıranas

(1973), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçıları Sözlüğü (1974), Hilmi Yavuz / Ahmet Muhip Dıranas'ın Şiirleri (Milliyet Sanat, 27 Eylül 1974), Muzaffer Erdost / Dıranas'ın Şiirleri (Varlık, Kasım 1974), Osman Numan Baranus / Dıranas'ın Özünleri (Türk Dili, Mart 1976), Rauf Mutluay / Bende Yaşayanlar (1977), Erdal Öz / Dıranas'la 1962 Yılında (Milliyet Sanat, Ağustos 1980), Turgut Uyar / Bir Şiirden (1983), Şükran Kurdakul, / Ahmet Muhip'in Şiiri (Çağdaş Eleştiri, Ağustos 1982), Atilla Özkırımlı / Türk Edebiyatı Ansiklopedisi II (1982), Cahit Külebi / İçi Sevda Dolu Yolculuk (1986), İlhan Geçer / Cumhuriyet Döneminde Türk Şiiri (1990), Evren Erem / Dıranas'ın Modernizmi (Sombahar, Mayıs-Haziran 1992), Mustafa Kırcı / Ahmet Muhip Dıranas: Hayatı-Fikirleri-His Dünyası (1997), Mustafa Kırcı / Ahmet Muhip Dıranas: Hayatı Fikirleri His Dünyası, 1997), Atilla Özkırımlı / Şiirimizde Mutlu Bir Rastlantı: O Güzel İnsanlar (1998), Bilge Ercilasun / Ahmet Muhip Dıranas (1996), Ali Galip Yener / Şiirimizdeki "Mutlu Rastlantı" - Mehmet Taner / "Sesten Örgüler" ya da "Anam Yün Eğirir Batı Vakti" (Virgül, Eylül 1999), Prof. Dr. Mustafa Özbalcı / Kültür Köprüsü (2000), Şener Öztop / Ahmet Muhip Dıranas'ın Tüm Yazıları Bir Araya Getirildi: "Şiirin Füsunlu Aynasından Seyreden" Bir Şairin Yazıları (Cumhuriyet Kitap, 31.5.2001), TBE Ansiklopedisi (2001), Prof. Dr. Şerif Aktaş / Büyük Türk Klâsikleri Ansiklopedisi (2002), Saadet Seval Candar / Ahmet Muhip Dıranas ve Şiirleri Üzerine Bir Araştırma (2002), Âlim Gür/Ahmet Muhip Dıranas Hayatı-Sanatı-Eserleri (2004), Halil Soyuer / Şair Dostlarım (2004), Mehmet Can Doğan / Ahmet Muhip Dıranas: Uykusu İkiz (kitap-lık, Eylül 2004).

AHMET MUHİP DIRANAS

FAHRİYE ABLA

Hava keskin bir kömür kokusuyla dolar,
Kapımızdı daha gün batmadan kapılar.
Bu, afyon ruhu gibi baygın mahalleden,
Hayalimde tek çizgi bir sen kalmışsın, sen!
Hülyasındaki geniş aydınlığa gülen
Gözlerin, dişlerin ve ak pak gerdanınla
Ne güzel komşumuzdun sen, Fahriye abla!

Eviniz kutu gibi küçücük bir evdi,
Sarmaşıklarla balkonu örtük bir evdi;
Güneşin batmasına yakın saatlerde
Yıkamızdı gölgesi kuytu bir derede.
Yaz, kış yeşil bir saksı ıtır pencerede;
Bahçende akasyalar açardı baharla.
Ne şirin komşumuzdun sen, Fahriye abla!

Önce upuzun, sonra kesik saçın vardı;
Tenin buğdaysı, boyun bir başak kadardı.
İçini gıcıklardı bütün erkeklerin
Altın bileziklerle dolu bileklerin.
Açılırdı rüzgârda kısa eteklerin;
Açık saçık şarkılar söylerdin en fazla.
Ne çapkın komşumuzdun sen, Fahriye abla!

Gönül verdin derlerdi o delikanlıya,
En sonunda varmışsın bir Erzincanlıya.
Bilmem şimdi hâlâ bu ilk kocanda mısın,
Hâlâ dağları karlı Erzincan'da mısın?
Bırak, geçmiş günleri gönlüm hatırlasın;
Hâtırada kalan şey değişmez zamanla.
Ne vefalı komşumuzdun sen, Fahriye abla!

(Ahmet Necdet, *Modern Türk Şiiri*, 1993)

DİCLEHAN, Şakir

Edebiyat araştırmacısı. 1947, Mermer nahiyesi / Diyarbakır doğumlu. İlkokulu doğduğu nahiyede, ortaöğrenimini Diyarbakır İmam Hatip Okulu ve Ziya Gökalp Lisesinde tamamladı (1966). İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsünü (1970) ve bir yıl sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Eski Türk Edebiyatı Bölümünü bitirdi (1971). Kırklareli'nin Vize ve Pehlivanköy ilçelerinde vaizlik, müftü vekilliği gibi Diyanet'e bağlı görevlerde bulundu (1971-73).

Aynı süre içinde "*Erzurumlu İbrahim Hakkı ve Marifetname*" konulu doktora tezi çalışmalarına başladı. Bir yıl kadar İstanbul merkez vaizi (1974) olarak görev yaptıktan sonra açılan sınavı kazanarak ve Danıştay kararıyla İstanbul Edebiyat Fakültesi Eski Türk Edebiyatı Bölümü asistanlığına atandı (1975). Kürsü yönetiminde başgösteren huzursuzluktan etkilenerek, üniversite senatosu kararıyla asistanlık görevine son verilince ticaret hayatına atıldı (1981). Yazı çalışmalarına öğrencilik yıllarında başlayan ve ödüller alan Diclehan, 1970'ten sonra inceleme ve araştırma yazılarını *Diriliş* (1976-77, 1982, 1989), *Hakses* (1976), *Tercüman* (1978-79), *Millî Gazete* (1978-79), *Köprü* (1979), *İslâmî Edebiyat* (1988-89) gazete ve dergilerinde yayımladı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Sanat ve Düşünce Dünyası İçinde Sezai Karakoç* (1980), *Erzurumlu İbrahim Hakkı ve Marifetnâme* (1989).

SADELEŞTİRME: *Hazret-i Ali Divanı* (Osmanlıcadan sad., 1980), *Çeşitli Yönleriyle Erzurumlu İbrahim Hakkı* (sad., 1980), *Kenzü'l Futûh* (Erzurumlu İbrahim Hakkı'dan sad., 1980).

DİCLELİ, Vedat

İktisatçı (D. 1912, Diyarbakır - Ö. 12 Şubat 1975, İstanbul). İlk, orta ve lise öğrenimini Galatasaray'da yaptı. Doktora çalışmalarını Paris Üniversitesinde hukuk, Lozan Üniversitesinde ekonomi alanlarında tamamladı. 1942 yılında Ankara Hukuk Fakültesine ekonomi ve maliye doçenti olarak atandı, burada sosyal ekonomi ve istatistik derslerini okuttu. Ayrıca, Harp Akademisinde harp ekonomisi dersleri verdi.

1946 yılında Diyarbakır milletvekili seçilerek 1949-50 arası Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı görevinde bulundu. İsmet İnönü'ye yardımcı olan otuzbeşler'den biri oldu. 1950 seçimlerinde DP iktidara gelince serbest çalışmaya başladı. 1963 yılına kadar avukatlık ve iktisat müşavirliği, 1963-71 arası Galatasaray Ticaret ve İktisat Yüksek Okulunda öğretim üyeliği yaptı. Son görevi Türkiye Sınai Kalkınma Bankası İdare Meclisi üyeliği idi. Çeşitli gazete ve dergilerde yazıları, araştırma ve incelemeleri yayımlandı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Yoksulluk ve Sosyal Yardım Şekilleri* (1946), *İktisadi Gelişme Tarihi* (1966).

ÇEVİRİ: *Herkese Refah Payı* (Prof. Dr. Erhard Ludwig'ten, 1967).

HAKKINDA: Ş. Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (c. 2, 1997, s. 398).

DİKBAŞ, Kadir

Gazeteci-yazar. 1966, Denizli doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Denizli'de tamamladıktan sonra, 1988 yılında Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesini bitirdi. Gazetecilik hayatına okul yıllarında *Tebessüm* mizah dergisinde başladı. 1987 yılından itibaren çalıştığı *Zaman* gazetesindeki ekonomi editörlüğünün yanı sıra, eski SSCB ülkeleri ve Orta Asya Türk Cumhuriyetleri üzerine araştırmalar yaptı. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

ESERLERİ:

Japonya'da İslâmiyet (1990), *Orta Asya Türk Cumhuriyetleri Olaylar Kronolojisi* (1997), *Değişen Türkmenistan* (1997).

DİKBAŞ, Yılmaz

Yazar. 1942 doğumlu. İstanbul Erkek Lisesinden sonra, Sümerbank'ın yurtdışı burs sınavını kazanarak İngiltere'ye gitti. Londra Üniversitesi Kuzey Batı Politeknik Okulunu ve Leeds Üniversitesini bitirdi. Yurda döndükten sonra Sümerbank'ın Bursa'daki tesislerinde ve daha sonra özel sektörde yöneticilik görevlerinde bulundu.

ESERLERİ:

DENEME-İNCELEME: *Deniz Bitti* (1995), *Özelleştirme Sömürgeleştirme* (1997), *En Büyük Sorun Enflasyon mu ?* (1999), *Özelleştirme Yalanları* (1999), *Gaflet Dalalet Hıyanet* (2001).

ÇEVİRİ: *Beyaz Geceler* (Dostoyevski'den, 1969), *Hikâyeler* (Anton Çehov'dan, 1970).

HAKKINDA: Yılmaz Dikbaş / Gaflet Dalalet Hıyanet (2001).

DİKEÇLİGİL, Beylü

Toplumbilimci. 3 Mart 1949, İskenderun / Hatay doğumlu. Kayseri Sümer İlkokulu (1960), Ankara Bahçelievler Ortaokulu (1963), Ankara Cumhuriyet Lisesi (1966), Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyoloji Bölümü (1970) mezunu. 1971 yılında Orman Bakanlığına sosyolog olarak girdi. Ertesi yıl İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi İçtimaiyat Enstitüsünde asistan olarak görev aldı. Doktorasını aynı yerde "*Yaşama Tarzı ile Gelir Seviyesi Arasındaki İlişki*" adlı tez ile (1979) tamamladı. 1980'de ABD Pittsburg Üniversitesinde doktora sonrası çalışma yaptı. 1981'de Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümünde yardımcı doçent, 1995'te doçent, 1995'te profesör oldu.

Beylü Dikeçligil

1990- 93 yıllarında Başbakanlık Aile Araştırma Başkanlığı Araştırma Dairesi (kurucu) başkanlığı görevinde bulundu. 1995-98 arası Hoca Ahmet Yesevi Türk-Kazak Uluslararası Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde öğretim üyesi olarak görev aldı. Çalışma hayatını Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü öğretim üyesi olarak sürdürdü. Atatürk Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı asli üyesidir.

Makaleleri 1983'ten itibaren *İÜ Edebiyat Fakültesi Dergisi, Türk Kültürü, Türkiye Günlüğü, DTCF Sosyoloji Dergisi, Yeni Türkiye Millî Kültür* dergileri ile *Yüzyıl Biterken Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*'nde yer aldı.

ESERLERİ:

Aile Yazıları 1. Temel Kavramlar, Yapı ve Tarihi Süreç (Ahmet Çiğdem ile, 1991), *Aile Yazıları 2- Kültürel Değerler ve Sosyal Değişme* (Ahmet Çiğdem ile, 1991), *Aile Yazıları 3- Birey, Kişilik ve Toplum* (Ahmet Çiğdem ile, 1991), *Aile Yazıları 4- Evlilik Kurumu ve İlişkileri* (Ahmet Çiğdem ile, 1991), *Aile Yazıları 5- Nüfus ve Aile Planlaması* (Ahmet Çiğdem ile, 1991), *Türkiye Aile Bibliyografyası* (heyet ile, 1991).

DİKEÇLİGİL, Hüsnü

Eğitimci, yazar (D. 1918, Kahramanmaraş - Ö. 27 Ocak 1985). İlk ve ortaöğrenimini memleketinde tamamladı. Ankara Gazi Eğitim Fakültesi Tarih Bölümü mezunu. Kayseri'de öğretmenlik ve Millî Eğitim müdürlüğü (1958) yaptı. 1961 sonrası üç dönem AP'den Kayseri senatörü olarak parlamentoda görev aldı.

İmam hatip okulları ile yüksek İslâm enstitülerinin kurulması çabalarına destek oldu. Komünizmle mücadele derneklerinde görev aldı (1965). Çok sayıda makalesi *İslâm* (1961-65), *Oku* (1961-67), *Büyük Doğu* (1966-69), *Fedai* (1964-65), *Orhun* (1962-64), *Mücadele* (1964-67) dergileri ile *Yeni İstanbul, Tercüman, Babıalide Sabah* gazetelerinde yayımlandı.

ESERLERİ:
Milli Eğitim Davamız (1975), *40 Hadis / İdarî Mevzulara Ait Hadisler* (tsz.).

DİKEN, Şeyhmus

Yazar. 1954, Diyarbakır doğumlu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi mezunu. Üç yıllık İdare Amirliği memuriyetinden sonra sivil toplum kuruluşlarında görev aldı. Kendisini Diyarbakır ile Güneydoğu'nun diğer illerinde sivil toplum kuruluşlarının gelişmesi, yaygınlaşması çabasına verdi. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesinde başkan danışmanlığı görevinde bulundu. Ekonomi ve kent üzerine araştırma yazıları ve denemeleri 1990'lardan itibaren *Radikal*, *Yeni Yüzyıl*, *Yeni Binyıl*, *Agos*, *Birgün* gazeteleri ile bölgede yayımlanan *Güneydoğu Ekspres* gibi çeşitli yayın organları ve *Bianet*'te yayımlandı. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesinin düzenlediği kültür ve sanat etkinliklerine öncülük ederek bölgedeki kültür ve sanat hayatının canlanmasına katkılarda bulundu. Türkiye Yazarlar Sendikası üyesi, PEN Yazarlar Derneğinin Diyarbakır ve Güneydoğu Anadolu temsilcisidir.

"Şeyhmus Diken, Diyarbakır'ın sesidir. Yumuşakça, dostça akan bir ses. Anlamlı, ferahlatıcı bir ses. Ona geçit veren nehriyle, dağıyla, surlarıyla, yitik mahalleleriyle, göçmüş hemşerileriyle, sinemalarıyla... Âdetleriyle, aşklarıyla, yârenlik kültürüyle... Ve onca yoksunluğa, zorluğa, zora rağmen bir neşe bulabilmesinde büyük katkısı olan, kendine özgü nüktedanlığıyla... Diyarbakır'ı bir stratejik yer, bir simge, soyut bir kimlik mekânı olarak değil bir şehir olarak, bir hayat olarak anlatıyor Şeyhmus Diken. O nüktedanlıkla... ve yumuşakça, dostça akan, ferahlatıcı bir sesle..." (Mehmed Uzun)

ESERLERİ:
Gümrük Birliği Sürecinde Türkiye ve Güneydoğu'nun Sorunları (1995), *kurdili Hicazkâr Metinler* (1997), *Güneydoğu'da Sivil Hayat* (2001), *Sırrını Surlarına Fısıldayan Şehir: Diyarbakır* (2002), *Diyarbekir Diyarım Yitirmişem Yanarım* (2003), *Tango ve Diyarbakır* (2004), *İsyan Sürgünleri* (söyleşiler, 2005).

HAKKINDA: Şevket Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (c. 3, 1997), Mıgırdiç Margosyan (Agos, 1.5.1998), Şeyhmus Diken / Sırrını Surlarına Fısıldayan Şehir: Diyarbakır (Cumhuriyet Kitap, 28.3.2002), Rıfat N. Bali / "Unutkanlıklar" ile Dolu Bir Kitap (Virgül, sayı: 51, Mayıs 2002), Şiirsel Hayatların Kitabı (Diyarbakır Gün gazetesi, 24.12.2003), Şeyhmus Diken / İsyan Sürgünleri (2005).

Şeyhmus Diken

DİKİCİ, Radi

Araştırmacı-yazar. 1937, Samsun doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Samsun ve Ankara'da tamamladı. 1959'da Siyasal Bilgiler Fakültesinden mezun oldu. On iki yıl kamu görevi (maliye müfettişliği) yaptıktan sonra çeşitli sanayi kuruluşlarında üst yöneticilik görevleriyle çalışmalarını sürdürdü. Aynı zamanda İstanbul Sanayi Odası Meclis üyesidir. Çeşitli dergi ve gazetelerde makale ve inceleme yazıları çıktı.

ESERLERİ:
Şehr-i Stanbul ki... (2002), *Cumhuriyet'in Divası Müzeyyen Senar* (2005).

DİKMEN, Mehmet

Yayıncı-yazar. 1951, İstanbul doğumlu. İstanbul İmam Hatip Lisesi (1970), İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (1975) mezunu. Yeni Asya (1976-82) ve Cihan Yayınlarında

Mehmet Dikmen

ŞEYHMUS DİKEN

ZİNET'LE BAYZAR'IN ALLAH'A DİLEKÇESİ!

Birkaç yıl kadın şehrin olanca yükü sanki onun omuzlarına yüklenmişti. Çocukların ve evin bütün sorumluluğu yetmezmiş gibi, kocasının ayyaşlığı da tuz, biber ekmişti katmerli eziyetine. Doğrusu diğerlerinin tümü katlanılacak türdendi de, yeter ki kocasının şu sarhoşluk illeti olmasındı!

Çalışıyordu kocası, idarelerini sağlayacak kadar bir işi de vardı. Eksik, gedik de olsa evin ihtiyaçlarını sağlıyordu. Bir de o meret alkol tutkusu olmasaydı ya!

Sabahları, eski şehrin jargonuyla kılık, kıyafeti "filet gibi" olsun isterdi evin erkeği. Üst, başı yıkanır, temizlenir, ütülenirdi. Ayakkabıları da illa ki "ayna gibi" boyalı olmalıydı. Öyle çıkardı sokağa. Omzunu hafif kırarak yürürdü. Topuğunu bazalt parke taşlara vurduğunda, cümle mahalle sakinlerinin pencere ve kapı aralarından onun sokaktan arz-ı endam edişini, gözlediklerini sanırdı.

Yine öyle bir günün akşamında bulut gibi "sermesi" halde epeyce yalpalayarak evinin sokağına girdiğinde, kendini lağım çukurunda bulması an meselesi olmuştu. Nereden bilsindi ki o gün kendisi evden ayrıldıktan sonra sokaklarında lağımın tıkandığını! Belediye görevlileri gün boyu lağımı açmak istemelerine karşın işi bitirememişlerdi. Kazdıkları sokağı ve bir yana topladıkları parke taşları o halde bırakıp, ertesi gün tamamlamak üzere sokaktan ayrılmışlardı.

Çamura batmış haliyle diline geleni sarhoş peltekliğiyle bağıra, çağıra gecenin sessizliğinde dillendiredurmuştu. Herkes nasibini almıştı Belediye çalışanlarıyla yetinmemiş, Allah'ı, peygamberi de sıraya dizmişti.

Kaderin cilvesine bakın ki daha söylediği dilinden dökülmüşken cümle mahallenin hatta şehrin saygı duyduğu "ehl-i iman şeyh" de tesadüf bu ya sokağın başında bitivermişti. Basmıştı bana mısın demeden tokadı ensesine. Sen misin Allah'a, peygambere sarhoş ağzınla küfreden diye.

Tokadı yiyince hemen kendine gelmiş ve gece karanlığında söylenerek gökyüzüne doğru ellerini açmıştı!

"Ey Allah'ım sana küfrettikse, bu kadar da kısa zamanda bedelini ödetmek üzere şeyhini gönder demedik." deyivermişti.

→

Bütün mahalle o geceki rezalete tanık olmuştu. Zinet Kadın artık Memduh'un son yaptığından sonra ne yapacağının cidden telaşına düşmüştü.

Kurban bayramı geliyordu. Bir yandan kadim şehrin olanca hengamesi içinde bayram hazırlıkları sürerken, Zinet Kadını asıl düşündüren kocasının ayyaşlığına çare bulma derdiydi.

Ne hocalara muska yazdırmak kalmıştı. Ne dil dökmeler. Ne de olanca cilveler, işveler. Hiç biri para etmemişti. Son çare işi Allah'a havale etmekti ! Allah'a dilekçe yazıp yollayacaktı. Başka umarı kalmamıştı.

Her yıl kurban bayramının Arife günü akşamı bilecümle kadîm şehirliler; tarihi kadîmden bu yana kutsal bildikleri nehirlerine 1500 yıllık ongözlü köprülerinin orta ayağının üzerinden dileklerini yazıp atarlardı. Zinet kadın da son çare onu deneyecekti.

Nehirleriydi o! Kutsal kitaplarda bile ismi yazılıydı. Hemen şehirlerinin yanıbaşından yılankavi bir gururla şehre sanki biraz da cilve satarak akar giderdi. Kadîm şehirliler nehirlerinin bu nazını kabullenirlerdi. Onun gururunu paylaşırlardı. Çünkü şehirleriyle nehirleri birbirinin sırdaşıydı, sır ortağıydı. Onlar, şehirliler de ikisinin sır katibi !

Binler yıldan bu yana şehirliler nehirlerinin tanrıya ulaşmada bir yol, bir araç olduğuna inandırmışlardı kendilerini. Doğrusu nehirleri de onları hiç mi hiç yarı yolda bırakmamıştı. Gelinlik kızlar, asker ve mahkûm yolu gözleyenler, çocuk sahibi olmak isteyenler, ev iş sahibi olmak telaşındakiler her yıl dilek vakti silme kağıda keserlerdi köprünün üzerinden nehrin görünen yüzünü.

Bir gün önceden dayanmıştı komşu kapıya Zinet Kadın. Komşu kapısı, Bayzar Baco sır ortağıydı Zinet Kadın'ın. Yapıkları yemekler dahil her bir şeylerini paylaşırlardı. Mahallede Memduh'un Zinet'e alkol tutkusundan çektirdiklerini en iyi bilenlerdendi Bayzar Baco.

"Başka çarem kalmadı," dedi Zinet, Bayzar'a. "Allah'a dilekçe yollayacağım. Belki o bir çare bulur. Sen de bana yardım etmelisin. Birlikte gideceğiz. Biliyorsun benim okumam, yazmam da yok! Dileğim odur ki dilekçeyi de sen yazasın !"

"Tamam" dedi, Bayzar Baco.

Arife günü, akşama doğru bazalt surlardaki kapıdan çıkıp nehrin üzerindeki köprüye doğru yollandılar. Yol boyu bir dolu talepkârla yarenlik ederek birlikte yürüdüler.

Yolda birden o an anımsamış gibi Bayzar Bacoya dönerek sordu Zinet Kadın ?

"Bayzar," dedi. "Sen şimdi kalkar Ermeni'ce yazarsın benim dileğimi. Nasıl olacak bu iş ben Müslüman'ım sonra geri dönmesin dileğim."

Bayzar komşusuna," Rahat ol Zinet. Allah bepimizin Allah'tır. O hangi dilde yazıldığına değil, ne yazıldığına bakar" dedi. Ve anlaştılar.

Yazdılar "Tanrım bu Memduh kuluna çeki düzen ver. Ayyaşlık illetinden kurtar. Evine sadık biri olsun" deyip attılar nehrin orta yerinden suya. Su alıp götürdü dilek kağıdını. Kağıt gözden yitinceye kadar da izlediler suyun akışını. Çünkü biliyorlardı ki, dilek kağıdı bir yerlere, su kenarındaki çalılara filan takılırsa iyiye işaret sayılmazdı.

Memduh o günden sonra müluyim, evine bağlı, alkolden de uzak duran biri oluvermişti. Bu sır o günden sonra, ayrı dinlerden ama sır ortağı binler yıllık kadîm şehirli Kürt Müslüman Zinet'le, Ermeni Hristiyan Bayzar'ın bildikleri olarak kalmıştı.

(1983) editörlük yaptı. Yazıları aralıklı olarak *Sur, Zafer, Altınoluk, Köprü* dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

Peygamberler Tarihi (1987), *İslâm İlmihali* (1988), *Resimli Namaz Hocası* (1988), *İslâm'da Kadın Hakları* (1988), *İslâm'da Fazilet Yarışı* (1988), *Küçük İlmihal* (1988), *Çocuklar İçin Peygamberler Tarihi* (2. bas., 1988), *Hayatın Dert ve Üzüntülerine Peygamberimizden Teselliler* (1990), *İslâm Büyüklerinden Unutulmaz Sözler ve Hatıralar* (1995), *100 Altın Kural* (1999), *En Güzel Dini Hikâyeler* (2002), *Peygamberimizden 365 Altın Söz* (2002), *Meşhurlardan Başarının Püf Noktaları* (2000), *1001 Hadis* (2003), *Nükteler* (2004).

HAKKINDA: Ahmed Şahin / Peygamberler Tarihi (Sur, Şubat 2003).

DİKMEN, Ramazan

Öykü yazarı (D. 5 Şubat 1956, Karyağmaz köyü / Dursunbey / Balıkesir ; Ö. 10 Nisan 1997, Ankara). İlköğrenimini Karyağmaz'da, hafızlık eğitimini Dursunbey'de, ortaöğrenimini 1970'te yatılı öğrenci olarak girdiği İstanbul İmam Hatip Okulunda tamamladı (1977). Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesini bitirerek (1981) çalışma hayatına 1983'te Maliye Bakanlığı Teftiş Kurulunda müfettiş yardımcısı olarak başladı. Aynı bakanlıkta bir süre de vergi kontrol memuru olarak çalıştıktan sonra 1988'de Fransızca mütercimi olarak Devlet Planlama Teşkilatına geçti. Eğitim ve araştırma görevliyle iki yıl kadar (1989-90) Brüksel'de bulundu. Yakalandığı karaciğer kanserinden kurtulamayarak kırk bir yaşında öldü.

İlk hikâyesi 1974 yılında *Akşam* gazetesinde çıktı. Diğer hikâyeleri ile deneme, günlük, eleştiri ve Fransızcadan çevirileri *Aylık Dergi, Mavera, Yönelişler* ve kurucuları arasında yer aldığı *Kayıtlar* (Kasım 1990-Haziran 1995) dergisinde yayımlandı.

"Öyküde, yitip giden şeylerin, kaçırılmış güzelliklerin dokunaklı hikâyelerine eğiliyordu; hayatı derin bir iç sızısı olarak yaşayan yenik insanların hüzünlü iç serüvenlerine." (Necip Tosun)

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Kıyıya Vuranlar* (1996), *Afife Ablanın İncileri* (1997).

DERLEME: *Tükenerek Çoğalmak* (2004).

HAKKINDA: Bir Güzel İnsanın Ardından (Edebiyat Ortamı, sayı: 7, Ağustos 1997), Necip Tosun / Savrulmuş Hayatlardan Kıyıya Vuranlar (Yedi İklim, sayı: 87), Hüseyin Su / Afife Abla Ağlıyor - Cemal Şakar / Sevgili Ramazan - Rahmi Kaya / Kitap Öfkesi - Necip Tosun / Gönlümüze Vuran Ramazan - Mustafa Aydoğan / Mızrak - Mehmet Ay / Kıyıya Vuranlar - Mustafa Şahin / Kıyıya Vuranların Kıyısı (Hece, sayı: 5, Mayıs 1997), Hüseyin Su / Kıyıya Vuranlar'ın Hüznünü Süzen Öyküler (Hece, Nisan 2001), Ömer Lekesiz / Ramazan Dikmen'in Bir Dost Olarak Portresi (Hece, Nisan 2002).

DİKMEN, Veysel

Romancı. 28 Eylül 1950, Ayaş / Ankara doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Ankara'da bitirdi. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi mezunu. 1973'ten itibaren İstanbul'da bankalar ve resmi kurumlarda yöneticilik görevlerinde bulundu. Yazıları *Adam Sanat, Dünya Kitap* ve *Kitap Gazetesi*'nde yayımlandı.

ESERLERİ:

ROMAN: *Sıcak Tanrıdan Soğuk Ekmek* (1998), *Düşlerin Şarkısı Yok* (1998), *Gözyaşlarımı Size Bırakıyorum* (1998), Büyük Ölüler Meydanı (2006).

RAMAZAN DİKMEN

SONRASI

Camları hep o silerdi. Nasıl da özenirdi! Doğrusu tutkuyla çalışmak dedin mi ondaydı. İşini bir de kıskanırdı o kadar olur. Camlar silineceği zaman kimse yaklaşamazdı yanına. Ne annesi, ne kardeşi. Cam silmek bu koca dünyada onun için yaratılmış bir işti sanki. Cam silmek deyip geçmemeli, bu kentin bütün camları kışları hava kirliliğinden, yazları tozdan iki günün biri silinecek olur. Ben bile bekar halimle on gün, on beş gün dedi mi bin bir erinmeyle de olsa elime bezleri alıp camları temizlemek zorunda kalıyorum. Yoksa, kömürlük penceresine dönüyorlar. Sözüm, kim olsa ha demeye kalmadan illallah ederdi böylesi bir işten. Ona gelince tersine çok memnun görünürdü. Haftada en az iki kez pencereye çıkardı. Saçları, kırmızı bir tülbentle sıkı sıkıya arkaya toplanmış olurdu. Kuşluğa doğru başlar, saatlerce uğraşırdı. Siler kurular, siler kurular dururdu. Titiz kızdı şimdi Allah için. Gelgelelim titizliğin o kadar da fazla. Her şeyin fazlası zarar. Başımı kaldırıp her bakışımda onu camla boğuşur görmekten bana bile gına gelirdi. O hiç usanmaz mıydı bilmem.

Ama artık elini bile sürmüyordur bu işlere. Temizlikçi kadınlar ne güne duruyor, çağırıp sildiriyordur. Belki de özel hizmetçileri vardır, keçiyi yardan uçuran bir tutam ottur. Şimdi ne ot kaldı ne yar. Geçti o günler. Dün dündü, bugün bugün. Git de gör bakalım. Nasıl bir evde oturuyordur kim bilir? Kaloriferli, asansörlü, geniş balkonlu, sıcak suları sürekli akan, efendime söyliyeyim, deniz gören bir... bir... dubleks kat. Belki de tek katlı rahat bir ev. Bir... bir villa. Bahçeli, havuzlu. Havuzun çevresinde, hm... nasıl denir, bak büyük yazarlar olsa şıp diye bilirler, bilirler çünkü az oturup kalkmamışlardır böyle yerlerde, sen daha türünü bile bilmiyorsun. Neyse şimdilik havuzun çevresinde guyetle zarif masalar, sandalyeler diyelim, hani filmlerde olur ya, çok yakışıklı genç bir bayla, çok güzel bir bayan karşı karşıya oturup, kafa kafaya verip birbirlerine şirsel sözler ederler, bir şeyler içerler, onları dışarıdan gözetleyen bir üçüncü kişi de eksik olmaz, bu üçüncü kişi çoğunlukla hizmetçi kızdır ve mutlaka masada oturan genç bayı gizli gizli ve büyük bir çaresizlikle sevmektedir, ne diyecektim, işte o genç bayın sevgilisiyle başbaşa verip nice mutlu saatler geçirdiği türden masalar ve sandalyeler. Yanda eve bitişik garaj yer almaktadır. Garajın kapısında bir de kurt köpeği bağlı olabilir. Geceyse araba garajdadır. Gündüzse o an için caddeye park edilmiştir. Mutlaka son model bir şeydir. Büyük yazarlar olsa markasını da söylerler ama senin daha öğreneceğin çok şeyler var. Sonra evinde partiler, kokteyller vermektedir, kabuller düzenlemektedir. Evi her baştan konuklarla dolup taşmaktadır. Gelenlerin hepsi soylu, kibar insanlardır.

Kuşkusuz düğünü de uymı kibar ve soylu kişiler onurlandırmışlardır. Tabii düğün bu partiye benzemez. Çok daha kalabalık olmuştur. Rıza hakh. Tevekkeli anlata anlata bitiremiyor. Ne görkemli bir düğün olmuştur kim bilir. Ana oğul birlikte gitmişler. Zaten mahalleden bir onları çağırmışlar anlaşılan. Anlatırken bayağı koltukları kabarıyor. Hakkı var çocuğun. Annesinin, mahallenin el üstünde tutulan biricik Hacı annesi olduğu, annesinin hatırına onun da saygı gördüğü böylece bir kez daha ortaya çıkmış oluyor. İyi olacak hastanın hocası yüzüne karşı gelir derler. Doğrusu rast geldi. Özel olarak öğrenmek isteseydim öğrenemezdim bunları. Aybaşı olması işime yaradı. Hem askerden döneli, sokakta, merdivenlerde filan karşılaştık karşılaşmasına ama evlerine hiç gitmemiştim. İyi oldu. Gerçi Roza konuya girerken yüzüme bakıp anlamlı anlamlı sırıtıyordu ya, olaca o kadar. Bana gelince bozuntuya vermemeye çalıştıysam da pek beceremedim her halde. Rıza da bunun farkına vardı mı nedir giderek o ilk sırıtmalarından vazgeçti. Belki de yanımızda annesi olduğu için fazla rahat davranamıyordu.

Hacı Anne de Allah ömürler versin ne eli açık kadındır. Bütün kiracılarına karşı mı öyle bilmem ama, ben ne zaman kira ödemeye gitsem buyur eder, kahve pişirir, hatırımı sorar. Hiç aksatmaz. Sağolsun. Sever beni. Kiracılığımdan memnun. Şunca yıldır evinde otururum en küçük şikayetini duymadım. Benim gibi bir kiracısı olmakla övünür bile zaman zaman. Gerçi bunu yüzüme karşı yapar ama olsun. Eh haksız da sayılmaz kadıncağız. Bu devirde benim gibisi az bulunur. Her şeyden önce komünist değilim. Abdestinde namazında bir gencim, kendi halinde. Kimsenin etlisine karışmam, sütlüsüne karışmam. Üstelik geleceğim parlak. Öyle ya bugüne bugün hangi fakülteyi bitirdim genç kolay mı? Benim gibi kaç kişi çıkar böyle bir okulu bitirebilmiş. Öğrenciliğim boyunca bir kerecik anarşik olaylara karışmışlığım yok. Eve uygunsuz arkadaş getirdiğim görülmemiş. Şeyhi gelince haber verdi, hemen gidip elini öptüm. Nasıl sevindi. Daha ne istesin. Bu kez pek candan davrandı. Özlemiş mi ne. Olabilir, şöyle böyle bir yıldır görüşmedik. En son dağıtırma giderken uğramıştım. Bu kez bambaşkaydı canım. İkramlar da gırla. Şekerler, lokumlar, pastalar, gülsuları. Sonra kahve. (...)

(*Kıyıya Vuranlar*, 1996)

ŞİİR: *Babilonya Şarkıları* (2000).

HAKKINDA: Öncr Yağcı / Veysel Dikmen'le Söyleşi (Karşı, Ekim 1999), Babilonya Şarkıları (Virgül, sayı: 32, Temmuz-Ağustos 2000), TBE Ansiklopedisi (2001).

DİL, Sabri (Çorumlu)

Şair (D. 1906, Çorum - Ö. 1989). Ticaret Meslek Okulu ve Öğretmen Okulu mezunu. Bir süre Çorum ve çevresinin köylerinde öğretmenlik yaptı. Askerlikten sonra işletmecilik ve eksperlik öğrenimi gördü. Adana, Mersin, Hatay, Maraş, Muş, Mardin ve Muğla illerinde ziraat memurluğu, Teknik Ziraat ve Toprak İskân müdürlüğü görevlerinde bulundu. 1963 yılında, Ankara Zirai Mücadele Enstitüsünde idari işler müdürü iken emekli oldu.

Bulunduğu bütün görevler süresince edebiyatla, özellikle şiirle yoğun biçimde uğraştı. Adana ve Mersin'dcyken *Bugün* ve *Toros* gazetelerine sürekli yazılar yazdı. Adana'da on yıl süreyle *Ürün* dergisini yayımladı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Yıllardan Bir Demet*, *Ölüler Yaşıyor*.

DİĞER ESERLERİ: *Arı ve Telepinu* (masal), *Beyaz Altın Çiçeği*, *Ürün Şairleri Antolojisi*.

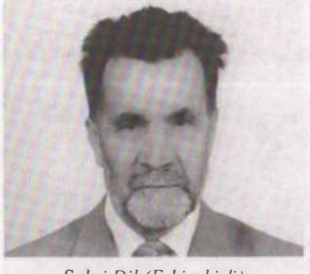
HAKKINDA: Abdullah Ercan / 14. Yüzyıldan Günümüze Çorumlu Şairler (1991).

DİL, Sabri (Eskişehirli)

Şair. 26 Ağustos 1931, Zincirlikuyu köyü / Eskişehir doğumlu. İlkokulu yatılı okudu. Lise öğrenimini Eskişehir Erkek Sanat Enstitüsünde tamamladı. Tesviyeci bölümünden ayrıldı. Eskişehir DDY'da işçi olarak çalıştı. Askerlik dönüşü Polatlı PTT

merkezinde teknisyen olarak göreve başladı (1958). Bu görevin ardından Bursa / Yenişehir PTT merkezi, Balıkesir PTT merkezi ve PTT Bölge Başmüdürlüğü Teknik İşler Müdürlüğünde çalıştıktan sonra Başmüdürlük eksperi olarak 1978 yılında kendi isteğiyle emekli oldu.

Şiir yazmaya ortaokul döneminde başladı. Uzun süre ara verdi. 1978-83 yılları arasında Eskişehir'de kendi adına kırtasiye ve oyuncak dükkanı açtı. Şiir yarışmalarında çeşitli dereceler aldı. Şiirleri *İstikbâl*, *İki Eylül*, *Sakarya* gibi yerel gazeteler ile *Çağrı*, *Gülpınar*, *Kültür Dünyası*, *Türk Dili*, *Diyanet Çocuk*, *Elçi*, *Bizim Ece*, *Emirdağ* gibi dergilerde, *Bayrak Şiirleri Güldestesi*, *En Güzel Aşk Şiirleri*, *Kültür Armağanı*, *Gönül Sohbetleri Güldestesi*, *Eskişehir Şairlerinin Şiir Antolojisi* (2005) gibi antolojilerde yer aldı. Osmangazi Üniversitesi Türk Dili Edebiyatı öğrencisi Ülgen Gökçe, hayatı ve şiirleri hakkında bitirme tezi hazırladı ve tez basılarak yayımlandı. Eskişehir Şairler Derneği üyesidir. Şiirlerini *Yanık Yürek* (2000) adıyla kitaplaştırdı.

Sabri Dil (Eskişehirli)

HAKKINDA: İstikbâl (Aralık 2000), Bizim Gazete (17.1.2001), Yeni İnan (28.3.2002), Ak Haber (12.12.2002, 19.12.2002, 26.12.2002, 2.1.2003), Ahmet Sorgun / Kitaplar Arasından (İleri gazetesi, Yozgat, 22.11.2005).

DİL, Şahinkaya

Şair (D. 18 Haziran 1931, Çorum - Ö. 1998, Ankara). Adana Erkek Lisesi mezunu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinde bir süre okudu. Sümerbank Genel Müdürlüğünde yayın işleri sorumlusu olarak çalıştı. Kültür Bakanlığı Tanıtma ve Yayımlar Dairesi Başkanlığı şube müdürlüğü görevinde iken emekli oldu (1977).

Şiirleri, 1943'ten itibaren Adana'da çıkan dergilerden sonra *Varlık*, *Türk Dili*, *Yelken*, *Hisar*, *Yenilik*, *Yücel*, *Çağrı*, *Güney* ile kendi çıkardığı *Ürün* (1946-54) ve *Çağdaş* (Ankara, 1961-65) dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Mısra Mısra* (1950), *Ebem Kuşağı* (1953), *Ağaran Dünya* (1957), *Kapalı Kapıyı Açmak* (1961), *Işık Çığlığı* (1964), *Yorgun Ölü* (1964), *Seni Yaşamak* (1965), *Yorgun Sularda Aşk* (1966), *Güz Rüzgârı* (1967), *Alaca Soluk* (1967), *Atatürk'e Şiirler* (1981).

ANTOLOJİ: *Resimli Ürün Antolojisi* (S. Dil ile, 1950), *Resimli Türk Kadın Şairleri* (1959), *Çağdaş Türk Şiirinden Örnekler* (1961), *Nisan Şafağı* (nesir ve şiir, 1964), *10 Kasım'larda Atatürk* (1964), *Vatan Kıbrıs* (1964), *Türk Kadın Şairleri ve Aşk Şiirleri* (Halim Yağcıoğlu ile, 1966), *Şairlerden Atatürk'e* (1973), *Türk Çocuklarına Yanıltmacalar* (1975), *Çocuklara Atatürk Şiirleri* (1983).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. III, 1982), XIV. Yüzyıldan Günümüze Çorumlu Şairler (1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

DİLAÇAR, Agop

Dilbilimci (D. 1895, İstanbul - Ö. 1979). Tam adı: Agop Dilaçar Martayan. İlköğrenimini Gedikpaşa'da misyonerlerin açtığı bir Amerikan okulunda yaptı. Robert Kolej (1915) mezunu. İngilizce, Rumca, İspanyolca, Latince, Almanca, Rusça, Bulgarca öğrendi ve bu diller üzerinde çalıştı. Robert Kolej'de İngilizce, Sofya'da Suaboden Üniversitesinde eski Doğu Dilleri ve Osmanlıca okuttu.

Yazıları Avrupa ve İstanbul'da çıkan *Ermenice* gazetelerde yayımlandı. Atatürk tarafından Birinci Türk Dil Kurultayına çağrıldı ve Türk Dil Kurumunun başuzmanlığına getirildi (1934), kendisine Dilaçar soyadı verildi (1935). Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinde dil tarihi öğretim üyeliği (1936-51), *Türk Ansiklopedisi*'nde başdanışmanlık (1942-60) yaptı. Dil konusunda araştırma ve incelemelerini ve TDK'nın Genel Yazmanlığı görevini ölümüne kadar sürdürdü.

ESERLERİ:

Azeri Türkçesi (1950), *Batı Türkçesi* (1953), *Lehçelerin Yazılma Tarzı, Türk Dil ve Lehçelerinin Tasnifi Meselesi* (1954), *Devlet Dili Olarak Türkçe* (1962), *Wilhelm Thomsen ve Orhon Yazıtlarının Çözülüşü* (1963), *Türk Diline Genel Bir Bakış* (1964), *Türkiye'de Dil Özleşmesi* (1965), *Dil Diller ve Dilcilik* (1968), *Kutadgu Bilig İncelemesi* (1972), *Anadili İlkeleri ve Türkiye Dışındaki Uygulamalar* (1978).

HAKKINDA: Konur Ertop / Dil Devriminin Temel Kitabı (Yeni Dergi, Sayı: 5, Şubat 1965), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999).

DİLAN, Hasan Berke

Siyasetbilimci. 11 Ekim 1951, Diyarbakır doğumlu. Grenoble Üniversitesi Siyasal Bilgiler Bölümü (1980) mezunu. Yüksek lisansını aynı yerde (1981), doktorasını İstanbul Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde (1995) tamamladı. Trakya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Siyasi Tarih Anabilim Dalında doçent olarak görev yaptı. Makaleleri, *Belleten*, *Yöre*, *Adım*, *Ermeni Araştırmaları-ASAM*, *TÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü* dergilerinde yayımlandı. *Türk Fransız İlişkilerinde Saint Benoit Lisesinin Misyonu* (2001; *La Mission du Lycée Saint-Benoit dans les Relations Turco-Françaises* adıyla Fransızcası 2004) adlı bir kitabı vardır.

DİLAVER, Ömer Faruk

Mutasavvıf, yazar. Vezirköprü / Samsun doğumlu. İlkokulu Vezirköprü'de, ortaokulu Tokat'ta bitirdi. Eskişehir'de bir yatılı askeri okulda okudu. Lise öğrenimini dışarıdan sınavlarını vererek tamamladı. Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisinden mezun olduktan sonra Ankara'ya yerleşti. Hacettepe Üniversitesine bağlı bir kuruluşta teknik sorumlu olarak çalıştı. Almanya ve İngiltere'de bilgisayar eğitimi aldı. Geçirdiği ölümcül bir trafik kazasından sonra tasavvufa yöneldi. Mevlâna, Yunus Emre, Hacı Bektaş Veli ve Abdülkadir Geylâni gibi ünlü mutasavvıfların hayat ve eserlerini inceledi. Daha sonra Ahmet Dede adlı bir tasavvufçu ile tanıştı. Tasavvufa gönül vermiş birçok insandan oluşan bir çevreye sahip oldu. Yunus Emre Vakfı adlı bir vakıf kurdu.

ESERLERİ:

Kutsal Aşk (2002), *İçe Doğuşlar*.

HAKKINDA: N. Nur Kızıltepe / Faruk Abi - Yunus Yolunda Bir Yolcu (2003).

DİLBER, Mehmet

Şair, araştırmacı. 1 Ocak 1947, Çamlıca / Erzincan doğumlu. 1069 yılında Azerbaycan'ın Harzem diyarından gelerek Anadolu'ya yerleşen

Mehmet Dilber

Hormek Aşiretinin atası, 1071 Malazgirt Savaşı'nda Alparslan'ın ordu komutanlarından Mehmet Pehlivani El-Harezmi'nin 29. kuşaktan torunudur. Öğreniminin bir kısmını kendi köyünde gördü, ortaokulu (1994) İstanbul'da dışarıdan bitirdi. 1982'den sonra İstanbul Erenköy'de ticaretle uğraştıktan sonra 1998'de emekli oldu. Alevilik ve İslâm kültürü alanında araştırmalar yaptı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Ya Muhammed Ali Bu Mum Söndürülmeseydi* (2000).

ŞİİR: *Kur'an'da Hızır* (2002).

DİLÇİN, Cem

Dil ve edebiyat araştırmacısı. 18 Ekim 1942, Çankırı doğumlu. Edebiyat araştırmacısı Dehri Dilçin'in oğlu. İlk ve ortaöğrenimini Ankara'da bitirdi. Ankara Üniversitesi DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1970) mezunu. Önce aynı bölüme Türkçe ve kompozisyon okutmanı olarak girdi, sonra Osmanlı Paleografyası okutmanı olarak Tarih Bölümüne geçti. Yüksek lisans tezi: *"Rûhî Divânı-Kasideler"*. 1981 yılında asistan olarak Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Edebiyatı Kürsüsüne atandı. 1984'te doktorasını tamamladı. Tez konusu: *"Hoca Mes' ud, Süheyl ü Nevbahar, İnceleme-Metin-Sözlük"*. 1987'de yardımcı doçentliğe, 1996'da doçentliğe, daha sonra da profesörlüğe yükseldi. 1961-95 yılları arasında dönem dönem Türk Dil Kurumu sözlük çalışmalarına katıldı.

Cem Dilçin

Makale ve manzumeleri *Türkoloji Dergisi, Dil ve Tarih -Coğrafya Fakültesi Dergisi, Journal of Turkish Studies Türklük Bilgisi Araştırmaları* (ABD), *Türk Dili, Osmanlı Araştırmaları* dergileri ile *Ömer Asım Aksoy Armağanı* (1978) gibi ortak kitaplarda yayımlandı. *MEB Türk Ansiklopedisi*'ne maddeler yazdı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi* (1983), *Mes'ud bin Ahmed, Süheyl ü Nevbahar - İnceleme-Metin-Sözlük* (1991), *Studies on Fuzuli's Divan/Fuzulî Dîvânı Üzerine Notlar* (2001).

SÖZLÜK: *Yeni Tarama Sözlüğü* (1983).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001).

DİLÇİN, Dehri

Dil ve edebiyat araştırmacısı, şair (D. 1901, Çankırı - Ö. 17 Kasım 1977, Ankara). Tam adı Ali Dehri Dilçin. Dehrî mahlasını da kullandı. Edebiyat araştırmacısı Cem Dilçin'in babası. Medrese öğrenimi görerek yetişti. Döneminin bilginlerinden Çankırı Müftüsü Mehmet Ataullah Efendi, Müftüzade İsmail Efendi ve Mevlevi şeyhi Hacı Hasip Dede'den dil ve musiki dersleri aldı. Gençlik yıllarında Dehrî mahlasıyla, hece ve aruz ölçülerinin ikisini de kullanarak yazdığı şiirleri ile bazı halk edebiyatı derlemelerini Çankırı'da çıkan *Halk Yolu* ve *Duygu* gazetelerinde yayımladı.

1926'dan itibaren Çankırı'nın Topuzsaray köyünde, daha sonra Ankara'daki Bankacılık Okulunda öğretmenlik yaptı. 1933 yılında Türk Dil Kurumuna girdi. TDK'nın derleme ve tarama kolunda uzman olarak çalışmalarını 1975 yılına kadar sürdürdü. Bu süre içinde *Tarama Sözlüğü* ciltlerinin bir bölümünü Ömer Asım Aksoy ile birlikte hazırladı. Dil Derneğinin 1989 Türk Dili Onur Ödülünü aldı.

ESERLERİ: (Araştırma - İnceleme-Derleme):

Çankırı Masalları (1932-33, yeni bas. 2002), *Edebiyatımızda Atasözleri I* (1945), *Şeyyad Hazma - Yusuf ve Zeliha* (1947), *Arap Alfabesine Göre Divanü Lügat-it Türk Dizini* (1957).

HAKKINDA: Çankırılı Ahmet Talat / Çankırı Şairleri (c. 1, 1931), Ömer Asım Aksoy / Çalışma Arkadaşım Dehri (Türk Dili, Ocak 1978), Çankırı'nın Yetiştirdiği Değerli Bir Dilci ve Edebiyatçı: Dehri Dilçin (Yaren Meclisi, Ocak-Şubat 1995), Arslan Tekin / Edebiyatımızda İsimler ve Terimler (2. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

DİLEK, Osman Nuri

Araştırmacı-yazar. 1959, Karaman doğumlu. Köyünde başladığı ilkokulu Ankara'da tamamladı. Gülveren Lisesi (1976), Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi (1982) mezunu. Hekimlik mesleğine 1983 yılında Erzurum'da başladı. 1994'ten itibaren hizmetini Ankara ve Kırıkkale hastanelerinde sürdürdü. 1996 yılında Marmara Üniversitesinde Genel Cerrahi Bölümünde doçent oldu. 1999 yılında AKÜ Tıp Fakültesinde profesör unvanını aldı. Osman Nuri Dilek'in toplumsal konular ve meslek alanında çok sayıda yayını vardır.

Saim Ali Dilemre

DİLEMRE, Saim Ali

Dilci (D. 1880, İstanbul - Ö. 1954). İstanbul Tıp Fakültesini bitirdikten sonra gönderildiği (1908) Almanya Giessen Üniversitesinde uzmanlık eğitimi gördü. Dönüşünde İstanbul Tıp Fakültesinde öğretim üyesi olarak çalıştı. Profesörlüğe yükseldi. Onbeş yıl kadar morg müdürlüğü yaptı.

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinde Türk dili okutmanı olarak dersler verdi (1935-40). Türk Dil Kurumu çalışmalarına katıldı. Atatürk tarafından kendisine Dilemre soyadı verildi. Erzurum (1935-39), Rize (1939-43) milletvekili olarak TBMM'de bulundu.

BAŞLICA ESERLERİ:

Hususi Marazi Teşrih (1928), *Uykusuzluk ve Tedavisi* (1928), *Hint-Avrupa Ekleri ve Türkçe* (1935), *Güneş Dil Kuramı* (1936), *Türk-Kelt Sorunu* (1936), *Dil Coğrafyası* (1937), *Genel Dil Bilgisi* (2 cilt, 1939, 1942), *Hekimlik Dili Terimleri* (1945), *Dil Devrimi İçin* (1949), *Dil Devrimi ve Zorlama Üzerine* (1952).

HAKKINDA: Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999).

DİLHUNÎ

Halk ozanı. 1918, Yellice köyü / Kangal / Sivas doğumlu. Asıl adı Hüseyin Bilgin'dir. İlkokul mezunudur. Memur olarak çalıştı ve emekli oldu. Saz çalmayı bilen Hüseyin Bilgin'in ustası Hasan Erdoğmuş'tur. Şiirleri çeşitli yerel gazetelerde yayımlandı. *Manevi Hikmet* (1961) isimli bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Alim Yıldız / Sivaslı Şairler Antolojisi (2003).

DİLİDÜZGÜN, Selahattin

Araştırmacı-yazar. 1960, Bursa doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Bursa ve Almanya'da tamamladı. 1985'te Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Almanca Öğretmenliği Bölümünden mezun oldu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalında yüksek lisans yaptı (1987). Doktorasını *"Yazın Eğitiminde Çocuk ve Gençlik Ya-*

zını" konulu çalışması ile tamamladı (1994). 2000 yılında Türkçe Eğitimi Bilim Dalında doçent oldu. İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü başkanı olarak görev yaptı. Çocuk Edebiyatı, Türkçe öğretiminde çocuk kitaplarının kullanım alanları, okuma davranışı gibi konularda çalışmalar yaptı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Çağdaş Çocuk Yazını-Yazın Eğitimine Atılan İlk Adım* (1996), *İletişim Odaklı Türkçe Derslerinde Çocuk Kitapları*, *Okulöncesi Öğretmenliği Programı İçin Çocuk Edebiyatı* (Sedat Sever'le).

ÇEVİRİ: *Kim Takar Salatalık Kral'ı* (roman, 2003).

HAKKINDA: Tacettin Şimşek / Çocuk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (Hece-Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, sayı: 104-105, Ağustos-Eylül 2005).

DİLİPAK, Abdurrahman

Gazeteci-yazar. 1949, Haruniye / Adana doğumlu. Adana İmam Hatip Okulunu bitirdikten (1970) sonra, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap-Fars Filolojisi Bölümüne bir süre devam etti. Daha sonra yüksek öğrenimini İTÜ Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulunda tamamladı (1979).

Üniversite yıllarında *Fetih* (1975), *Seriye* ve *Hicret* (1979) yayınevleri ile *Millî Gazete* (1977), kuruluş çalışmalarına katıldığı *Yeni Devir* (1977-78) gazetelerinde, Çekirdek Yayınevide (1982) bir süre çalıştı. Ayrıca; DSİ 6. Bölge Müdürlüğü arazi elektirifikasyon kontrolörlüğü (1969), judo antrenörlüğü (1971), MSP basın danışmanlığı (1978), Milli Haber Ajansı genel müdürlüğü (1979), *Panel* dergisi yayın yönetmenliği ve *Yeni Zaman* dergisi yayın kurulu üyeliği (1989), Beyan, Risale, Emre, Esra, İşaret yayınevleri yayın danışmanlığı (1991), *Cuma* dergisi ve *Selâm* gazetesi yazarlığı (1989), Kanal D televizyonu haber programı yorumculuğu (1995), MÜSİAD basın danışmanlığı (1993), TEHA Telif Hakları Ajansı danışmanlığı (1993), Lonca Card Projesi danışmanlığı (1994), SPOG Araştırma Enstitüsü analiz uzmanlığı (1994), Kanal 6 ve Kanal 7 televizyonları programcılığı ve sunuculuğu (1994-96), *Akşam* gazetesi yazarlığı (1995), Alem FM radyosu program yapımcılığı (1996), Adım Holding ve İhsan Holding danışmanlığı (1994) İhlas Finans İstişare Kurulu üyeliği (1995) yaptı.

İlk yazılarını Kahramanmaraş'ta çıkan yerel gazete ve dergilerinde yayımlamıştı (1963). Günlük köşe yazılarını *Millî Gazete* (1978-91), *Beklenen Vakit* (Akit, 1991), *Yeni Şafak* (1994-95) gazetelerinde yayımladı. Çalıştığı gazetelerin dışında yazılarını

ABDURRAHMAN DİLİPAK

BATI UYGARLIĞI!...

Hiçbir uygarlık, insanlığa bu kadar pahalıya maloluıadı! Biz ahir zaman peygamberinin ümmetiyiz. Kıyamet filmesi denen şey belki de böyle bir şeydi. Bu uygarlık kıyameti hak etmiyor, aynı zamanda inşa ediyor! Bu uygarlığın adı; Batı uygarlığı!

Bush ve Blair'in demokrasi, özgürlük dedikleri şey, Haçlı diktatoryasına boyun eğmek. demokrasi onlar için makyaj malzemesidir. Karşımızda melek maskeli bir şeytan duruyor. Onların zenginlikleri bizim yoksulluğumuz kadar büyük. Onların serveti bizden çaldıklarından oluşuyor.

Batı uygarlığı dedikleri soygun düzeni, dört büyük irktan Kızılderilileri katletti. Siyah ırkı köleleştirdi. Afrika'dan köle ihracında kullandıkları Liman şehrinin adını Liberya koydular. Yani özgürlükler ülkesi ya da özgürlüklere açılan kapı! Batının özgürlükten anladığı işte bu!

Onlar bizi "*şeytanın çocukları*" olarak görüyorlar. Luther böyle söylüyor.

Çevrenize baktığınızda gördüğünüz, aç, cahil, üstü başı pasaklı, çöp tenekelerinde yemek için ekmek artığı arayan çocuklar, aslında Batının refah ve mutluluğunun harcını karıştırıyorlar.

Batı uygarlığının arkasında, bu zenginliğin ve ihtişamın arkasında Kızılderili kanı, siyah insanın gözyaşı ve sarı ırkın çalınan altınları var. ABD kıtasına Colomb'un varmasının ardından beş yüz yıl geçti. Kaldı ki, (*Colomb bu yolculuğuna çıkmadan sarayın desteğini almak için İstanbul'a geldiğinde İstanbul'da kızıldetrli gelin vardı*). Batı kölecilikten daha yeni vazgeçti. Bu arada dört büyük irktan birini (kızılderilileri) yoketıiler, birini (Kara derilileri) köleleştirdiler. Sarı ırkı, Çini, Hindistan'ı sömürdüler.. Batının refah ve mutluluğunun arkasındaki sır bu: Yağma ve sömürü.

Luis Masignon gerçeği bütün çıplaklığı ile haykırır. "*Onların herşeylerini tahrip ettik. Felsefeleri, dinleri mahvoldu. Artık hiçbir şeye inanmıyorlar. Derin bir buhrana düştüler. Anarşi ve intihar için uygun bir hale geldiler. Bu gerçeği haykıran tek Masignon değil, Jean Paul Sartre da benzer şeyler söylemiyor mu. Bizim istismarcılar olduğumuzu biliyorsunuz. Bizim önce altın ve madenlere el attığımızı, sonra da yeni kıtaların petrolünü eski ülkelere taşıdığımızı biliyorsunuz. Bunun muhteşem sonuçlarına şahit olarak saraylarımız, katedrallerimiz ve büyük sanayi şehirlerimiz yeter.*" (...)

Montaigne diyor ki "*Bunca şehir dibinden yıkılıyor. Bunca milletin kökü kuruıuhıyor. Milyonlarca insan kılıçtan geçiriliyor. Dünyanın en zengin ve en güzel ülkesinin altı üstüne getiriliyor. Niçin! İnciler, biberler alıp satacağız diye. Aşağılık birer makine zaferi bunlar.*"

Son yüzyılda insanlığa üç dünya savaşı armağan ettiler, dördüncüsünün de fünyesini patlatmaya çalışıyorlar. 1. sinde Osmanlı imparatorluğu yıkıldı. 2. sinde bölgeyi kendi aralarında paylaştırdar. Aynı toprağın çocuklarının arasına hayali sınırlar çizdiler. Kendileri ile işbirliği yapıp halkına ihanet eden aşiretlerin çocuklarına iktidar verdiler. Ve onlar için halkın inanç, tarih ve kültür değerlerine yabancı düzenler icad etıiler.. Şimdi BOP diye, yeniden bu sınırları değiştirmek, iktidarları ve rejimleri gözden geçirmek istiyorlar. 3. sü adına soğuk savaş dedikleri bir dünya savaşı idi. Kontrollü bunalım stratejisi adını verdikleri savaş sonucu aynı vatanın evlatlarını birbirine kırdırdılar. Onların kanları ve gözyaşları üzerine birileri kendilerine iktidar ve servet üretti. Şimdi sıra, tarihin sonunu getirecek bir medeniyetler savaşında.

ABD terörizme karşı savaşıyormuş! En büyük terörist kendisi aslında... Nemrud'un gözünde Hz. İbrahim, Firavun'un gözünde Hz. Musa, Yahudilerin gözünde Hz. İsa, Romalıların gözünde İseviler, Kureyşli Müşriklerin gözünde Hz. Muhammed birer teröristti.. Sahi, siz, mesela Bolu Beyi'nden yana mısınız, yoksa Köroğlu'ndan yana mı? Köroğlu'ndan yana olanlar çoğunluktadır bu toplumda. Bolu Beyi devleti, otoriteyi, Köroğlu ise terörü temsil eder. Bu tercihi bizden dolayı siz de potansiyel terörist sayılabilirsiniz.

Batı işte bu... Demokrasi ve insan hakları onlar için birer makyaj malzemesi. Kapitalizm, faşizm, komünizm, Siyonizm, Batı değerler sisteminin ürettiği ideolojilerdi ve işte insanlığı getirdikleri nokta burası. "Özgürlük" dedikleri şey şeytana kulluktan başka neydi ki! İnsanı insanı değerlerden soyutlayarak şeytanlaştırdılar ahlakla birlikte aileyi de yok ettiler. İnsan nesli bu gün gerçekten de ciddi bir tehdit altında.

Böyle bir dünya sürdürülemez.. Dünya gelirinin yarısı Amerika'nın. 1.5 milyarlık İslam dünyasının geliri Almanya'nın yarısı kadar. Hayır bu adil ve sürdürülebilir bir durum değil.. Dünya nüfusunun yarısı iki ülkede yaşıyor ve sahip oldukları toprak 170 milyonluk Rusya'nın sahip olduğu toprağın yarısı kadar bile değil. Hayır bu sürdürülemez. Dünyadaki dört büyük irktan biri olan kara derililer açlık, salgın hastalıklar ve iç savaş, AIDS yüzünden yok olma tehlikesi ile karşı karşıya. Böyle bir dünya sürdürülemez.

Selam ve dua ile.

Abdurrahman Dilipak

Adım (1976), *Yeni Sanat* (1976), *Girişim* (1985-88), *Dış Politika* (yayın yönetmeni, 1986-87) başta olmak üzere çeşitli dergilerde yayımladı. 1996'da Gazeteci ve Yazarlar Vakfının Hoşgörü Ödülünü aldı. Yurtiçi ve yurtdışında verdiği konferanslarıyla da tanınan Abdurrahman Dilipak, son yıllarda birbiri ardına yayımladığı kitaplarıyla popüler yazarlardan biri oldu. İslâmcı bir yazar olarak, başka görüşteki yazarlarla birlikte demokratik etkinliklerde görev aldı, ortak kitaplar yayımladı. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Basın Konseyi, Dış Basın Derneği, Mazlum Der, İslâmî Çevre Hareketi, Maltepe Çevre Kültürü Grubu üyesidir.

ESERLERİ:

DENEME-İNCELEME: *Terörizm, Teröristler Kim* (1986), *Türkiye Nereye Gidiyor* (1987), *Bir Başka Açıdan Kadın* (1987), *Bir Başka Açıdan Kemalizm* (1988), *Savaş Barış İktidar* (1988), *Kahpeler Ama Nasıl* (1988), *Körfez Savaşı* (1988), *İnönü Dönemi* (1989), *Gizli CIA Belgeleri* (1989), *Bu Din Benim Dinim Değil* (1990), *İslâm Cemaatine Doğru* (1990), *İhtilaller Dönemi* (1991), *Laizizm* (1991), *Yaşasın Şeriat* (1992), *Sorunlar Sorular ve Cevaplar* (1992), *Anayasa ve Demokrasi* (1994), *Yağmalanan Ülke Türkiye, Cumhuriyete Giden Yol 1919-1923, Uzakdoğu'da Bir Filistin, Laik Demokratik Cumhuriyet Ülkelerine Bağlı Kalacağıma, Çocuğumuza Ne İsim Verelim, Rıza Nur'un Hayat ve Hatıratı* (3 cilt), *Cumhuriyetin Şeref Kitabı, Kırmızı Yeşil* (Şanar Yurdatapan ile, 2002), *Kırmızı ile Yeşil Yeşil ile Kırmızı* (Şanar Yurdatapan ile, 2002), *Kırmızı-Yeşil Anılar* (Ş. Yurdatapan ile, 2003), *Kırmızı-Yeşil Ortak Payda* (Ş. Yurdatapan ile, 2004). *Ortak Payda* (2004), *Din Adına Siyaset* (Mehmet Şentürk ile, 2006).

MİZAH: *Anya Manya Kumpanya* (1988), *Dam Üstüne Saksağan* (1993).

ÇOCUK KİTABI: *Mehtike* (1982), *Arayış* (1982), *Yaşamak Güzel Şey* (1982), *Filistin'de Bir Çocuk* (1982), *Coğrafi Keşifleri İçyüzü* (1983), *İslâm Savaşçıları* (1983), *Gündoğarken* (1983), *Kıp Kıp* (1985), *Güneyin Gelini* (1985), *Çamaşırcının Kızı* (1986).

HAKKINDA: Cem Erciyes / Yeşil ile Kırmızı (Radikal Kitap, 15.10.2002), Şanar Yurdatapan -Abdurrahman Dilipak / Kırmızı-Yeşil (Kitap Rehberi, Kasım 2002).

DİLLİGİL, Turhan

Gazeteci-yazar, siyaset adamı (D. 1920, Kafkasya - Ö. 26 Mart 1997). Ankara Lisesini bitirdi. Ankara Radyosu Temsil Kolu ve Çocuk Kulübü çalışmaları ile İzmir Şehir Tiyatrosunun kuruluşuna katıldı. *Tiyatro* adlı bir dergi (1946-50) çıkardı. İzmir'de çıkan *Ege Güneşi* gazetesinin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. Ankara'da *İstiklâl, Türkiye İktisat* ve *Zafer* gazetelerinin yazı işleri müdürlüklerinde bulundu. *Zafer* gazetesinde yayımlanan bir yazısından dolayı tutuklandı (1960). *Adalet* gazetesini kurdu (1962). Adana milletvekili olarak TBMM'de (1965-69) bulundu. 1969'da ve 1970'te yılın gazetecisi seçildi. 1971 ve 1981'de haber ödülleri ve 1986'da Burhan Felek Ödülünü kazandı.

ESERLERİ (Araştırma-İnceleme): *Tarih Boyunca Tiyatro: Renaissance'a Kadar* (1. kitap, 1953), *Allahsız Gardiyan* (1966), *Bayar-İnönü Yakınlaşması* (1969), *İmralı'da Üç Mezar* (1988, 1989), *Hepiniz Suçlusunuz* (1989), *Asaletmeap, Özgür Basın İçin.*

HAKKINDA: A. Borcaklı-G. Koçer / CDTT Bibliyografyası (1973), TDE Ansiklopedisi (c. 2, 1976), TDOE-TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DİLMEN, Güngör

Bkz. GÜNGÖR DİLMEN

DİLMEN, Hüseyin

Şair. 1960, Karacaören / Sivas doğumlu. Öğrenim sonrası, 1973 yılında İstanbul'a yerleşerek, yaşamını ve çalışmalarını bu kentte sürdürdü. İlk şiirleri 1978 yılında yayımlanmaya başladı. *Yarın, Gerçek Sanat, Düşün, Yazko, Cumhuriyet Dergi, Somut* gibi dergilerde ve çeşitli gazetelerde şiir ve düz yazılarıyla göründü.

ESERLERİ (Şiir): *Şiiri Sivas'tan Getirdim* (1986), *Umut Çizmek* (1988), *Kirli Eylül* (1993).

HAKKINDA: Hüseyin Dilmen / Kirli Eylül (1993).

DİLMEN, İbrahim Necmi

Dilci (D. 1889, Selanik / Yunanistan - Ö. 1945, Ankara). İstanbul Hukuk Mektebi (1909) mezunu. Selanik Hukuk Mektebi ve İstanbul liselerinde öğretmenlik yaptı. İstanbul Darülfünûnunda (Üniversitesinde) görev aldı. *Milliyet* gazetesinde çıkan harf devrimini destekleyen yazıları nedeniyle Mustafa Kemal Atatürk tarafından Ankara'ya çağrılarak Ankara Müzik Öğretmen Okulu ve Gazi Eğitim Enstitüsünde edebiyat öğretmenliğine atandı.

1928 Harf Devrimi'nde Dolmabahçe Sarayı'nda konferanslar verdi. Türk Dil Kurumu kurucuları arasında yer aldı, kurumun genel yazmanlığına getirildi (1932). Aynı yıl MEB müfettişliğine atandı. Dil devrimi konusunda gösterdiği çabalar nedeniyle Atatürk tarafından kendisine "Dilmen" soyadı verildi. 1935'ten ölene kadar Burdur milletvekili oldu. Aynı zamanda Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinde getirildiği Türk dili profesörlüğünü de sürdürdü. Atatürk'ün ileri sürdüğü "*Güneş Dil Teorisi*" tezini savunan bir eser de hazırladı.

İbrahim Necmi Dilmen

ESERLERİ:

Tarih-i Edebiyat Dersleri (2 cilt, 1922), *Türkiye'de Tütün Meselesi* (1925), *Yeni Türkçe Dersleri* (1928), *Abdülhak Hâmid ve Eserleri* (1932), *Türkçe Grameri* (6 kitap, 1930-34), *Türkçe Dil Bilgisi* (3 cilt, 1936), *Türk Tarih Tezinde Güneş-Dil Teorisinin Yeri ve Değeri* (1937), *Dilin ve Dillerin Kaynağı Sorunu Üzerine Teoriler* (1939), *Tanzimat Edebiyatı Tarihi Notları* (1942).

HAKKINDA: Ulus gazetesi (5.3.1945 – 14.3.1945), Agah Sırrı Levend / Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Evreleri (1972), Kâzım Yetiş / İbrahim Necmi Dilmen (1989), Mustafa Özkan / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 9, 1994), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Güleryüzü (2002).

DİNAMO, Hasan İzzettin

Yazar, şair ve çevirmen (D. 1909, Ahanda köyü / Akçaabat / Trabzon - Ö. 20 Haziran 1989, İstanbul). Hasan Deniz imzasını da kullandı. Küçük yaştayken babası Birinci Dünya Savaşı sırasında Kars'ta şehit oldu, iki kız kardeşiyle birlikte şehit çocuklarının barındırıldığı Darüleytama (Öksüzler Yurdu) yerleştirildi. Çocukluğu Samsun, Beykoz-Halıcıoğlu-Bigados (Selimpaşa) / İstanbul ve Amasya öksüz yurtlarında geçti. Amasya Öksüzler Yurdundan ilkokulu bitirme belgesi aldı, ortaokula aynı kentte başladı, bir süre de sanat okulunda okuduktan sonra, ortaöğrenimini Sivas Öğretmen Okulunda (1931) tamamladı. Kendisiyle yapılan bir söyleşide, *"Tesviye eğelerini bir yana bırakarak, bir demirci ocağı karşısında, Mehmet Emin biçiminde ilk şiirlerimi döktürdüm. (...) Durmadan yazıyorum. Ama bunlar aşk şiirleri değil, hep teknikle insan ilişkilerinden izlenimler taşıyan şiirlerdi. Rıza Tevfik, Yusuf Ziya, Orhan Seyfi, Enis Behiç gibi günün şairlerine kapılmıştım. Faruk Nafiz'in aşk acılarıyla dolu dünyasından gelen esinler daha sonradır. O beni kıskırak yakaladı diyebilirim"* der. İlk şiirleri, ortaöğrenim öğrenciliği yıllarında yayımlanmaya başladı.

Dinamo, Goethe'nin *Werther*'ini ve *Faust*'unu okur, çok etkilenir. Ardından Shakespeare'in *Hamlet*'ini tanır. "Faruk Nafiz'in pek etkili aşk ve memleket şiirleri" de üzerindeki etkilerini sürdürmektedir. Ama o günlerde Nâzım Hikmet Türkiye'ye dönmüş, *835 Satır* (1929) adlı ilk şiir kitabını çıkarmıştır. Dinamo bu kitabı okur okumaz, "şiir sultanı olan Faruk Nafiz sessizce tahtından inerek, yerini Nâzım Hikmet'e bıraktı." Dinamo bundan sonra (1930) Constrocivite şiirin etkisinde yazmaya başladı. "Bu şiirin ustası, bir ara bana, Goethe ile Shakespeare'i unutturdu." der. Bu yıllarda Sivas Öğretmen Okulunda öğrencidir. Nâzım Hikmet'e gönderdiği özgür koşukla yazılmış şiirleri "pek beğenilmiş" ve "gene gönderilmesi" istenilmişti. Yüksek sesle okunmaya müsait bu şiirlerdeki kuruluş tekniklerini benimsediği görülür, içerik yönünden de yeniliklere yol açan açık bir beğeni değişimini gösterirler. Kimi örnekleri *Adsız Kitap*'ta (Vehbi Cem Aşkun - Mehmet Cevdet ile, 1931) bulunan bu şiirsel evrimin doğal gelişimi 1937'lere kadar sürdü.

Hasan İzzettin 1931 yılında öğretmen okulunu bitirdikten sonra, Malatya ve Adıyaman'da iki yılı aşkın bir süre ilkokul öğretmenliği yaptı. Ardından Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümüne girdi. Burada öğrenciyken, Türk Ceza Yasası'nın 142. maddesine aykırı bulunan *Tren* adlı şiiri nedeniyle dört yıl ağır hapis cezasına (1935) çarptırıldı. Cezaevindeyken çıkardığı *Deniz Feneri* (1937) adlı kitabındaki şiirlerde, kendine ulaşma çabası sezilir. Cezaevinden çıktıktan sonra (1939) İstanbul'a

Hasan İzzettin Dinamo

yerleşerek profesyonel yazı hayatına başladı. Bu dönemde yazdığı doğaya, barışa, özgürlüğe, mutluluğa, kardeşliğe duyulan özlem ve faşizme, savaşa, baskıya duyulan nefret şiirleri *Ses, İnsan, Hamle, Küllük, Sokak, Yeni İstanbul* ve *Yeni Edebiyat* dergilerinde (1939-42) yayımlandı. *Vatan Şarkısı* ve *İki Emekli General ve Bir Sivil Amirale Reddiye* başlıklı şiirleri ile *Yeni Edebiyat* dergisinde yer alan sekiz şiiri nedeniyle yeniden kovuşturmaya uğradı. Sıkıyönetim mahkemesine çıkarıldı (1942), yedek subaylık hakkını kazanmasına karşın er olarak askere sevk edildi. Kaçışlar ve sürgünlerle dolu askerliği yedi yıl (1942-49) sürdü. Askerlikten sonra İstanbul'a döndü; çevirmenlik, fotoğrafçılık, görgü kurallarıyla ilgili derleme çalışmaları yaparak, özel dersler vererek ve gazetelerde yazarlık yaparak geçimini sağladı. 6-7 Eylül (1955) olayları sonrasında ve 12 Mart (1971) askeri müdahale döneminde bir süre tutuklu kaldı. Ölene kadar May Yayınevinde danışmanlık yaptı. Florya Şenlikköy Mezarlığına gömülüdür.

İlk şiirleri öğrencilik yıllarında yöresel bir dergi olan *İzler* (Giresun,1926)'de yayımlandı. Ardından *Servetifünün-Uyanış, Adım, Taşan, Yürüyüş* adlı dergilerde göründü. Başlangıçta hece ölçüsüyle şiirler yazan Dinamo, daha sonra serbest şiire geçerek toplumsal içerikli temalara ağırlık verdi. Bu dönemde *İnsan, Sokak, Hamle, Küllük, Ses, Yeni İnsanlık, Yeni Edebiyat* (1939-42) dergilerinde yazdı. Bu tür şiirlerde "Nazım Hikmet estetiğinden kurtularak kendi öz sesini bulmayı başardı" (Şükran Kurdakul). Son şiirleri *May, Papirüs, Türkiye Yazıları* ve *Kıyı* dergilerinde yer aldı. Şair olma amacını bir şiirinde, *"Ben, şair olmuşsam, özgürlük / Yalansız riyasız söylüyorum / Senin aşkınla olmuşum. // Ben, bacak kadar çocukluğumdan beri / Hep sensizliğin yarattığı / Dayanılmaz serüvenlerin / O korkunç ağusuyla dolmuşum..."* dizeleriyle dile getirir. Ömrünün son yıllarında yazdığı şiirlerde, mitolojiden geniş çapta yararlandığı görülür. *Kutsal İsyan* (1966-67) adlı sekiz ciltlik romanında, belgelere dayanan tanıklıklarla, Kurtuluş Savaşı yıllarını, toplumun tüm kesimleriyle verilen bir "varolma savaşı" ekseninde destanlaştırdı. *Kutsal Barış* adlı romanıyla (7 cilt) da Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasından Atatürk'ün ölümüne kadar geçen süreyi "kuruluş yılları" çerçevesinde, belge ve tanıklarla aktardı. Ülke çapında tanınması, şiirlerinden çok, bu romanlarıyla oldu.

Hasan İzzettin Dinamo, Kutsal Barış ile 1977 Orhan Kemal Roman Ödülünü, 1998 AFEKS 1. İstanbul Kitap Şefliği Özel Ödülünü aldı.

"Deniz Feneri imge yönünden zengin bir eserdir. Şiirlerin yazıldığı yıllara oranla oldukça yeni, değişik, alımlı imgelerle donanmıştır. Bunlar, öğelerini genellikle tabiattan alan, soyutu somutlayan imgelerdir: 'Ay doğuyor bir salkım üzüm kadar serin / Düşüncelerin içinde sarışın yemişler gibi / Olgunlaştığı gecenin', 'Kayaların çıplak omuzlarına / Karlı bir kürk gibi / Örtülen köpükler / Yıkanıyor şehrin son ışığında', 'Sararak sırtlarına / Manto gibi mavi yıldızlı rüzgarı'. (...)

"Orhan Velilerden önceki yeni şiirin olduğu kadar, sosyalist şiirin de oluşumuna katkıda bulunmuştu; Hem de ne çileler pahasına!... Bütün şiirleri kitap haline geldiği zaman, bu katkının değeri daha iyi belirecek, Dinamo'nun kişiliği daha iyi anlaşılacaktır." (Asım Bezirci)

"Hasan İzzettin Dinamo Türk şiirinin içindedir ve her edebiyat tarihinde de yer alması gerekir. Ama tarihsel yerle şiirsel yer arasında bir ayrım bulunacağını da açıkça söylemek gerekir. Dinamo, ne yazık ki, dünya görüşünü,

HASAN İZZETTİN DİNAMO

DOKSAN YEDİNCİ SONNET

Varlığımın yetişemeyeceği gelecek zamanlarda
Tıpkı şu andaki gibi tatlı bir akşamüstü
Düşlerin sarhoş düştüğü pembe dumanlarda
Okuyucum duyarsa kalp atışına benzer bir gürültü

Bilsin ki benim yüreğimdir içli içli atan
Bu acılar ocağının acımtrak gülleridir
Ufukları şiire benzer güzelliğiyle donatan
En içli düş görme vakti akşamüzeridir

Bırakılmış olacaksın bir kırda yapayalnız
Akşam yıldızının gözünden başka bir görenin yok
Senin gibi yaşlanmıştır uzakta eskiden sevdiğin kız.

Eski düşlerinden başka bir evrenin yok.
Herkes şiirine, düşüncene, ekmeğine düşman.
Bir tek sarı bir ışık sızmakta gelecek yüzyıllardan.

HASAN İZZETTİN DİNAMO

DOKUZUNCU SONNET

Yağmur yağıyor, kış yağmuru şakır şakır
Gecekondumuz birkaç yerinden yine damlıyor.
Üstümüz eski püskül, tel dolap tamtakır
Umutsuzluk aç karga sesleriyle bizi selamlıyor.

Pusmuş kilimin üstünde altın gözlü sarman
Bir huzur müziği üflemede mınıltıları.
Gürültüler kopmada evin ardında zaman zaman
Dağı çökertmekte üstümüze yağmur suları.

İçiyoruz Şerife'nin yorgun eliyle koyduğu çayı
Isınıyoruz, peri padişahının sarayı
Bizim gecekonduyla hemen yer değiştiriyor.
Tepe koptu dayandı gecekonduya ama ne zarar!
Yoksulluk şiirleri yazan ele yarın yine iş var
Burada zor insanı da şiiri de pekiştiriyor!

daha kesinlikli biçimde söylemek gerekirse siyaseti her zaman poetika'nın önünde görmüştür. Şiiri karşısında yeterlik açısından eleştirmecilerin kuşkulu davranmasının nedeni budur. Dinamo toplumcu bir şiirin kurulması için çalıştı, bu şiirin olanaklarını ve olanaksızlıklarını sezdiren ilk örnekleri verdi. Ama, çileli yaşamı dolayısıyla gelişimin gerisinde kaldığını göremedi sanırım. Genç kuşakların şiirsel üretimini esinleyebilecek, etkileyebilecek bir şiire ulaşamadığını, ne kadar üzülürsek üzülelim, söylemek gerekir." (Ahmet Oktay)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Adsız Kitap* (Vehbi Cem Aşkın ve Melih Cevdet ile, 1931), *Deniz Feneri* (1937), *Karacaahmet Senfonisi* (1960), *Özgürlük Türküsü* (1971), *Mapusanemden Şiirler* (1974), *Sürgün Şiirleri* (1975), *Gecekondumdan Şiirler* (1976), *Kavga Şiirleri* (1977), *Çoban Şiirleri* (1982), *Nâzım'dan Meltemler* (1989), *Tuyuğlar* (1990).

ROMAN: *Kutsal İsyan* (8 cilt, 1966-67), *Ateş Yılları* (1968), *Savaş ve Açlar* (1968), *Kutsal Barış* (7 cilt, 1971-76), *Öksüz Musa* (1973), *Musa'nın Mapusanesi* (1974), *Koyun Baba* (1976), *Musa'nın Gecekondusu* (1976), *Açlık* (1980), *Türk Kelebeği* (1981), *Adalet Sıtması* (1983), *Anadolu'da Bir Yunan Askeri* (1988), *Sübyan Koğuşu* (1994).

HİKÂYE: *Savaşta Çocuklar* (1981).

ÇOCUK KİTABI: *Kenti Yiyen Çocuk* (resimleyen M. Bilgin, 1991).

ANI: *6-7 Eylül Kasırgası* (1971), *İkinci Dünya Savaşı'ndan Edebiyat Anıları* (1984), *TKP Aydınlar ve Anılar* (1989).

ÇEVİRİ: *Ana* (M. Gorki'den, 1971), *Faust* (Goethe'den, 1983).

Ayrıca, Hasan Deniz adıyla çevirdiği çocuk kitapları, görgü kuralları ve fotoğrafçılık kitapları vardır.

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (1960), Asım Bezirci (Papirüs, Ağustos 1968), Mehmet Seyda / Edebiyat Dostları (1970), Asım Bezirci / On Şair On Şiir (1971), Şükran Kurdakul / Şairler ve yazarlar Sözlüğü (1971), Hüseyin Atabaş / Özgürlük Türküsü (Yeni Ortam, 28.9.1973), Hasan İzzettin Dinamo (Milliyet Sanat, 3.6.1977), Kemal Özer / Barış Halkı Sindirerek Elde Edildi (Cumhuriyet, 28.5.1977), Hikmet Altınkaynak / Edebiyatımızda 1940 Kuşağı (1979), Olcay Önertoy / Cumhuriyet Dönemi Romanı ve Öyküsü (1984), Ahmet Köklügiller-İbrahim Minnetoğlu / Şair ve Yazarlarımız Nasıl Yazıyor (1984), Yurt Ansiklopedisi (c. X, 1984), Memet Fuat / Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi (1985), Şükran Kurdakul / Çağdaş Türk Edebiyatı: Cumhuriyet Dönemi (1987) - Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Asım Bezirci / Şairlerimizin Diliyle Barış: İnceleme ve Şiirler (1987), Alâettin Bahçekapılı / Savaşlar İçinde Bir Barış Sever: Hasan İzzettin Dinamo (Kıyı, Nisan 1988), Ahmet Oktay / Şiirin Peşinde Bir Ömür (Milliyet, 23.6.1989) - Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı: 1923-1950 (1993), Hasan Hüseyin Yalvaç / Bu Bir Hasan İzzettin Dinamo Kitabıdır (1994), TBE Ansiklopedisi I (2001), Mehmet Nuri Yardım / Yazar Olacak Çocuklar (2004).

DİNÇ, Alemdar

Hekim, yazar. 1 Ocak 1955, Bolu doğumlu. Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi mezunu. Çorum (1983-87) ve Bolu'da hekimlik ve başhekimlik

ALEMDAR DİNÇ

DOĞUM

1940 yılı, aylardan mart ayı...

Bebek zorluyor, annesi çığlık yerine, yaslanacak sert bir yer arıyordu. Sürünerek, biraz ilerde duran dut ağacının gövdesine doğru gitmeye başladı. Kar içinde biraz süründü. Dizine gelen sivri bir taşın çarpması ile kar kana bulandı. Kadın baygındı. Terini soğuk rüzgâr almış, bebeğin yüzünde, okşayan bir el olmuştu sanki... Bebek, dut ağacının hemen yanında, çıplak bir hâlde duruyor, sanki annesinin hâline acıyor ve ağlıyordu. Annesi, kendine geldi, kar içinde tek başına ağlayan yavrusunu kucağına aldı.

"Allah'ım sen büyüksün, yardımını bizden esirgeme." dedi ve dağılan saçlarını topladı. Üzerindeki zıbını çıkararak bebeğini sardı.

Gece, ay parlıyordu.

Yıldızlar üşümüş, büzüşmüş sessizce dut ağacının dallarına konmuştu sanki. Sabaha karşı ise görünürde, ne bir insan, ne de bir kedi ve köpek vardı. Bu doğumu görmeyen insanlar, ne gıybet, ne de dedikodu yapacaklardı. Bebeğini kucağına alan kadın, kan revan içinde olmasına rağmen, evde uyuyan iki çocuğunu uyandırmadan, kendi yatak oda-

sına kadar vardı. Gözleri kan çanağı... Bu, "görünen" kandı; ancak gözükmeyen bir kanaması daha vardı ki, doğum kanamasından daha beter... Bu kanama ta yüreğindeydi.

"Yürek taş değil ki anlısın, zenginlik yok ki yanılsın...
Oku da büyü, nenni yavrum nenni..."

Daha otuz beşinde dul kalan bu kadın, dudaklarından dökülen hüzünlü nağmelerle ırkildi. Yalnızlığın kıhcı ensesinde, burukluğun topu bedeninde, nâçarlığın zehri yüreğinde, titredikçe titredi. Soba yanmıyordu. Soba vefâsızdı, odunlar dağlardaydı. Öylesine uzandı kaldı. Ta ki iki çocuğu annelerinin yanına gelene kadar...

"Anne, anne!" diye bağıran Pâkize, henüz dokuz yaşında, siyah gözlü, sarı saçlı, belinde gümüş kemeri, üstünde ışıl ışıl yanan, el yordamı ile yapılmış pembe fistanıyla, güzel bir kızdı. Annesi okula gönderememişti. Dul bir kadının ne okutacak serveti, ne de bu sokakta yardım isteyecek kimsesi vardı.

"Ne var?" diye ırkildi annesi.

"Anne... anne, bu kan senin mi?"

Kızının telâşlı hâlini gören annesi, dikkâti başka yöne çekmek istedi:

"Bu bebek benim. Baban öldüğünde henüz dört aylıktı. Bak, şimdi nurtopu gibi bir kardeşiniz oldu. Allah sağlık ve ömür versin."

Annesi, yanına gelen küçük kızın saçlarını okşadı; yüreği ferahladı. Küçük kız ise ağlamaklı oldu. Fakat bebeğin yüzünü görünce sevindi. Annesinin yanağından öptü. Annesinin ılık ılık akan kanı, yavaş yavaş kesiliyordu. Bebeğin göbeğini paslı bir makasla kesişi yanında bu kanama hiç sayılırdı. Kendi canından bir parçayı kendi eliyle kesmiş, böylece candan canı ayırmıştı. Hem bebek, hem de kendisi yorgunluğu döşeğe bırakarak uykuya daldılar. Anne rüyasında kocasını gördü.

"Bak, yavrumuz oldu bey, al kucağına" deyince, hayâl meyâl gözüken kocası:

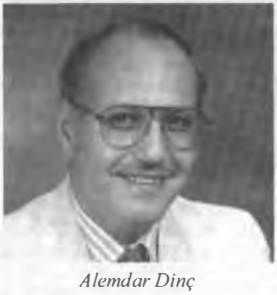
"Geçmiş olsun. Bebeği kucağıma alamam. Sana tavsiyem, okula gönder, diğer iki çocuğumuz gibi okumasız olmasın" dedi gülümseyerek.

"Olur babası... Sen doğuma gelmedin, elimi ağaçlar tuttu. Hani senin diktiğin dut ağacı var ya... Onun dallarına asıldım gece." diyen Nezâket Hanım, kocasının hayâliyle yaşıyor, dut ağacının dibinde doğum yapışını kimselere söyleyemiyordu.

Sabahleyin ter içinde uyandı, sayıklamadan haykırışa dönen sesiyle birden ırkildi. Sağa sola baktı; yanında uyuyan bebek ile kızını görünce, "Yavrularım... Sizi okutacağım, babanız öyle istiyor." dedi. "Anne, ben ilkokuldan ayrıldım, bâri bebeği okut. Câhil kalmasın" dedi küçük kız... Annesinin terini eliyle silmek isteyince, "Şu tülbendi ver yavrum, senin ter silmene râzı olamam" diye cevap veren anne, terini sildi, bebeğini kucağına aldı, yüzünü açtı, yumuk gözlü bebekle anne arasında ılık bir gülümseme oluştu. Annesi "Senin adın Kaan olsun, minnacık, güzel yavrum" dedi ve çocuğunu emzirmek için kucağına aldı.

Küçük kız, annesine komşulardan gelen pişmiş sütten içirdi. Komşuları, dut ağacının dibinde doğan bebeğin, evde doğduğunu sanıyordu. Dut ağacı sessizdi. Kar, buza dönmüştü. Buz bakışlı sokağın ortasında rüzgârdan etkilenmeyen, bir tek fener vardı. Bu fener, dut ağacının dalında yorgun ve utangaç ışığıyla dört gece dayanabildi. Ertesi gece lâmbayı, dut ağacından ansızın alan kılık kıyâfeti düzgün genç, fener gibi yorgun ve utangaç değildi.

(*Dut Ağacı*, 1998)

Alemdar Dinç

yaptı. 1994'ten itibaren Bolu Verem Savaş Dispanseri Başhekimi olarak görev yaptı. Yazılarını 1995'ten itibaren Bolu *Gündem* gazetesi ile 1998'den itibaren çıkardığı *Sazıyla Sözüyle Bolu* dergisinde yayımladı. İLESAM üyesi oldu.

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Ay Gülümsüyordu Gece* (1997).

ROMAN: *Dut Ağacı* (1998), *Rüyaların Resmi* (1998).

ANTOLOJİ: *Gönülden Gönüle* (1999).

HAKKINDA: Gülten Çiçek Dural / Bir Gönül Eri Doktor Alemdâr Dinç (Size dergisi, sayı: 283, Mayıs 1997).

DİNÇ, Güney

Araştırmacı, öykü yazarı. 1936, İzmir doğumlu. Karşıyaka Lisesi, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1982) mezunu. Türkiye İşçi Partisi İzmir İl başkanlığı ve Genel Yönetim Kurulu üyeliği görevlerinde bulundu (1964-70). 12 Mart darbesinde tutuklanarak bir yıl Mamak Askeri Cezaevinde tutuklu kaldı (1971). 12 Eylül darbesinin hemen ardından İzmir Barosu Başkanlığına seçildi. Aydınlar Dilekçe Davası'nın sanıkları arasında Ankara Sıkıyönetim Mahkemesince yargılandı. 1984-89 yılları arasında Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu üyeliği de yapan Dinç, 1961'den itibaren İzmir'de serbest avukatlık yaptı.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Yedi Domuzlu Altın* (1990).

ARAŞTIRMA: *YÖK Çıkmazı* (1986), *İnsan Haklarına Uzanmak* (1986), *Güvensizlik Üçgeni* (1987), *Pençeli Adalet* (1988).

HAKKINDA: Hüseyin Su – Ömer Lekesiz / Öykücüler ve Öykü Kitapları (Heceöykü, Aralık-Ocak 2004).

DİNÇ, Hasan

Eğitimci, yazar. 1 Şubat 1955, Kavacık / Yahyalı / Kayseri doğumlu. İlk tahsilini Yahyalı'da, orta ve lise öğrenimini Develi ilçesinde (1976) tamamladı. Kayseri İlâhiyat Fakültesini bitirerek (1980) Tunceli'ye meslek dersleri öğretmeni olarak atandı. Yurdun çeşitli yerlerinde eğitimci ve idareci olarak hizmet verdi. 1987 yılında Milli Eğitim Bakanlığının açmış olduğu Cezayir Devleti Araştırma Burslarını kazandı. 1989 tarihinde MEB izniyle Suudi Arabistan-Riyad Camiatül Melik Suud Üniversitesine Arap dili ve edebiyatını incelemek üzere ihtisasa gitti.

İşlediği ana temalar insanın yaratılışı, vasfı, yetenekleri, yaşayışı,

Hasan Dinç

hürriyeti ve gelecekteki mutluluğudur. 1997 tarihinde Avrupa'nın çeşitli şehirlerinde seri konferanslar verdi. Yerel bir gazetede köşe yazarlığı yaptı. Aylık *Vuslat* dergisinin yayın yönetmenliğini ve yazarlığını üstlendi.

İnsan, İnsan Hakları ve İhlalleri (1996) adlı bir araştırması mevcuttur.

DİNÇ, Musa

Mizah yazarı. 7 Ocak 1960, Aşağıkonak / Çınar / Diyarbakır doğumlu. Konya Atatürk Sağlık Meslek Lisesi (1982), Eskişehir Anadolu Üniversitesi AÖF İş İdaresi (4 yıllık, 1986), Ankara Gevher Nesibe Sağlık Eğitim Enstitüsü Toplum Sağlığı Bölümü (1992) mezunu. Sağlık memuru olarak Kurtalan ve Diyarbakır sağlık kuruluşlarında; sağlık teknisyeni, öğretmen ve idareci olarak Diyarbakır, Ankara, Ardanuç, Artvin, Turgutlu, Akhisar'da çalıştı. 1995'ten itibaren Diyarbakır 70. Yıl Sağlık Meslek Lisesinde meslek dersleri öğretmeni olarak görevini sürdürdü.

Musa Dinç

İlk yazısı *"Misafirperverlik"* 1993'te *Serhat* gazetesinde (Artvin) çıkmıştı. Diğer ürünleri *Artvin Serhat* (1993), *Ardanuç'a Bakış* (1993-94), *Yeni Akhisar'ın Sesi* (1994), *Öğretmen Dünyası* gazete ve dergilerinde yer aldı. Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

ESERLERİ:

MİZAH ÖYKÜSÜ: *Şöhretli Eşek Anıları* (1993), *Karnı Acıkan Karıncalar* (1996), *Tipten Tipe* (1999), *Efendiler Köyü* (2002), *Garip Hallerimiz* (2003).

ŞİİR: *Yalnızım* (2005).

DERLEME: *Gül ve Düşün* (gülmece masalları, 2000).

AFORİZMA: *Dinç Kafadan Düşündüren Sözler* (2003), *Dinç Kafadan Yorumlar* (2003).

HAKKINDA: M. Mahzun Doğan / Gerçek Yaşamından Esinlenerek Yazıyorum (Çınar Beyaz, 17.12.1997), TBE Ansiklopedisi (2001).

DİNÇAL, Şevki

Şubat 1924, Sivas doğumlu. 1942'de Polis Akademisini bitirerek, komiser yardımcısı olarak İzmir'de

MUSA DİNÇ

MAVİŞ

Evde yalnızdım. Gazete, radyo, tv; sıkıntıma deva olamadı hiçbir şey. Çarşıya çıkıp, biraz dolaşmak istedim. Kaldırımda yürürken gözlerime bir Fıstık takıldı. 'Amanin, bu ne güzellik Allah özenmiş de yaratmış. Tavlamak için peşine takıldım. Fıstık pas verir mi bana hiç. Eh dostlar alış verişte görsünler diye takip edeceğimi düşünüyorsanız yanılıyorsunuz. Yürek yakan bakışlarımla etkilemeye çalışacağım. Olur ya, şansım yaver gidip, oltama takılıverirse dünya benim olur. Fıstık nerede ben orada. Arkasından takibe devam; derken Fıstık, bir birahanenin kapısından içeri girmesin mi! Hayret! Fıstığın birahanede işi ne? Birahaneye bende balıklama daldım. Fıstık gözden kaybolmuştu; sanki yer yarıldı da içine girmişti. Peşimden birahaneye gelmişken, sıkıntıma panzehir savıyla boş bir masa gözüme kestirip, iskemleye oturdum. Barmen şıp diye önüme bir fıçı bira koydu. Yanına da kavrulmuş aganigi cinsinden bir tabak fındık. Biradan bir iki fırt alır almaz efkarlandım: "Ah ulan ah Fıstık" dememle zebellâ bir maganda masamda peyda oldu; "Yanlış anlamadıysam Fıstık istediniz?"

"Fındık yeterli" dedim.

"Bak aslanım, bu Fıstık başka fıstık?" Jetonum düştü. İstersem gelir mi?" sözüme karşılık, adamdan; Ulan bizi pezevenk mi sandın" (?!) ayrıca kafamda, yüzümde balyoz gibi yumrukların patlanacağını bekliyorken aldığım yanıt: "Maviş adında bir Fıstığımız var. Yüz kağıdı bastır. Maviş'i koynunda bil."

"Siz benimle kafa mı buluyorsunuz?"

"Yok aslanım?"

Cüzdanımı kontrol ettim, maaşımdan arta kalan ev kirası ve kitap taksidi duruyordu. On beş dakika sonra sahneye oryantal çıktı. Açık-saçık göbek, kalça, kıvrım mıvrım danslarıyla büyülüyordu Maviş.

Maviş, G. Antep'in meşhur fıstığı değildi. Anlarsınız ya lafın gelişi o hiçim, ağız sulandıran fıstık cinsindendi. Maviş çok güzeldi. Saçları lüle lüle altın sarısı, burnu kalkık, yanakları al al, dudakları dolgun, gözleri masmavi; tek kelimeyle bir içim su.

Şu fani dünyada kadere çok kızıyorum. Maviş'in yeri burası mı olmalıydı? Yazıklar olsun bu kahpe dünyanın çarkına?

Fırsatını kollayıp, Fıstığı lakırdıya tutmak istiyorum. Birahanede gezginci bir Milli Piyangocu'nun kazı kazan sattığını gördüm. Tam zamanı Fıstığa yanaştım: "Afedersiniz, bana kazı kazana yardımcı olabilir misiniz? Belki şans getirirsiniz." Fıstık, şansıma bir kazı kazan kazıdı ve amorti vurdu; bir daha kazıdı, bu sefer karavana.

Kendi kendime: "Maviş'in şansı olsaydı şimdi, saray gibi olan evinde prensesler gibi yatağında mışıl mışıl uyurdu." Maviş'in cazibesine kapılmamak elde değil. Dört fıçı bira içtim. Onar dakika ara ile pisuvara gittim. Maviş'e dokunmak ve onu hissetmek istiyordum. Cüzdanımın harcanabilir bölümünden biraz para çıkarıp, Maviş" in göğüsleri arasına yerleştirdim. Felekten bir gece yaşadım. Başım dönüyor, dönme dolaptayım sanki?

"Ulan sattığımın dünyası. Maviş'e bak; her masaya meze oluyor! "Bu sefer Maviş'i kıskanmaya başlıyorum. Maviş'in göğüsleri arası sanki Tahtakale Borsası. Fıstığa Maviş demişler. Elbette; mavi, gökyüzünü ve denizi tasvir eder. Gökyüzü ve deniz bütün insanoğlunun ortak malı. O halde Maviş tüm müşterilerindir. Senin değil hiyar! Baksana, el alem habire şerefine şampanya patlatıyor, onun için hır gür çıkarıyor, silahlar çekiliyor, fedailer terör estiriyor. Maviş kürk giyer, en iyi viskiyi, en pahalı sigarayı içer Kivi, ananas, avakadoyu meze yapar.

Maviş'in yüreğini açın bakalım, mutlu mu acaba? İçi beni yakar, dışı seni yakar misali. Maviş, kimileri için iyi bir sermaye, sistem için de rant bazında iyi bir vergi mükellefi.

Yatılı okul öğrencilik yıllarım ve parasız geçen günlerimi anımsadım içim burkuldu. Bir anda kendimi toparladım: "Oğlum, kendine gel! Maviş'e yedireceğin parayla bir ay boyunca geçimini sağlarsın."

Maviş sendromunu atlattım nihayet. Yalpalaya yalpalaya fakirhanemin yolunu tuttum.

(*Efendiler Köyü*, 2002)

göreve başladı. Daha sonra, Urfa, Bursa, Ankara illerinde emniyetin değişik kademelerinde görev yaptı. 29 Ekim 1997'de Bilecik İl Emniyet Müdürlüğüne atandı. İki yıl bu görevini sürdürdü. Daha sonra Emniyet Genel Müdürlüğü emrinde üst düzey görevini sürdürdü.

"Bence şiir, duyguların en içten, orijinal ve çarpıcı misallerle melodik anlatım biçimidir. Şiir bir romanın özetidir. Edebiyat alemi gül bahçesi ise, şiir gülyağıdır. Şevki Dinçal dostumuzun ürettiği gül yağı bütün şiir severlere tavsiye ederken şairimize başarılar diler sevgiyle gözlerinden öperim." (Cemal Safi)

"Musikisi içinde, az kullanılan sözcükleri var dizelerinde... Bir ünlü şairimizin dediği gibi, tapuya dilekçe yazar değil yazdıkları! ..." (Avni Anıl)

ESERLERİ (Şiir):

Sır Defteri, Sır Değil Artık, Damladan Deryaya, Rubailer (2000).

HAKKINDA: Şevki Dinçal / Rubailer (2000).

DİNÇER, Ferruh

Şair, halkbilimi araştırmacısı. 1936, Eskişehir doğumlu. Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi mezunu (1962). 1963'te aynı fakültenin Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji Bölümünde asistan olarak göreve başladı. Doktorasını tamamladıktan sonra (1966), 1973'te doçent, 1981'de profesör oldu. Bölüm başkanlığı ve dekanlık görevlerini yürüttü. Ankara Üniversitesinde rektörlüğe bağlı olarak 1984 yılında kurulan Güzel Sanatlar Bölümüne başkan olarak atandı ve bu görevi 1990 yılına kadar yürüttü. 1986-89 tarihleri arasında Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu müdürlüğü yaptı. Türkiye'nin sekiz Veteriner Fakültesinde ve Almanya'da Hannover Veterinerlik Okulunda misafir profesör olarak ders verdi. Türkiye Veteriner Hekimliği Derneği, ulusal ve uluslararası çok sayıda kurum, kuruluş, birlik ve derneğin yönetim kurulu üyesi, kurucu üyesi, başkanı, başkan yardımcısı ve üyesi olarak görev aldı. 2003'te emekliye ayrıldı.

Türkiye'de eğitim-öğretim etkinliğini sürdüren on altı Veteriner Fakültesinin hemen tümünde ders ve konferans verdi, yedi fakültede anabilim dalını kurdu, bu birimlerde görev alan öğretim elemanlarının yetişmesini sağladı. Halk veterinerliğiyle ilgili çalışmalar da yaptı. Türkçe ve yabancı dillerde yüze yakın bilimsel makalesi yayımlandı. 2000'de Türk Folklor Araştırmaları Kurumu Ödülünü aldı. Üç dilde yayınlanmakta olan *Historia Medicinae Veterinariae* adlı mesleki derginin 2002 yılı 1-4. sayısına kapak resmi oldu ve 2003 yılından itibaren bu derginin "Onursal Editörler Komitesi" üyeliğine seçildi. 2003'te Mexico City'de Dünya Veteriner Tarihi Birliği (WAHVM) tarafından "Cheiron Madalyası ve Diploması" ile ödüllendirildi. *Benimkiler* (1965) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: V. Recai Velibeyoğlu / ÖBBŞKA (c. 1, 1975), Historia Medicinae Veterinariae (2002, sayı: 1-4), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DİNÇER, Hilmi

Şair, çevirmen, eğitimci. 26 Ocak 1950, Keşan (nüfusta İpsala) / Edirne doğumlu. PTT'de telgraf memuru olan babasının tayini nedeniyle, ailesi 1954 yılında İpsala'ya yerleşti. İlk ve ortaokulu İpsala'da okudu. Edirne Lisesi, Bursa Eğitim Enstitüsü Fizik-Kimya Bölümünü bitirerek, 1971 yılında Gaziantep Yavuzeli Ortaokulunda öğretmenliğe başladı. 1973 yılında, İpsala Karpuzlu Ortaokulu müdürlüğüne atandı. İki yılı belediye başkanlığı olmak üzere on iki yıl burada görev yaptıktan sonra İpsala İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne atandı. Bu görevinin sekizinci yılında ise "görülen lüzum üzerine" görevden alındı. Danıştay kararı ile yeniden görevine döndüyse de, yine "görülen lüzum üzerine" Enez İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne atandı. Bu görevinden istifa ederek İpsala Paşa Köy İlköğretim Okuluna tayinini istedi. Burada üç yıl çalıştıktan sonra 1997 yılında, kendi isteğiyle emekliye ayrıldı. Yazılarını *Keşan Önder* gazetesinde "İmbik" başlığıyla yayımladı. *Gala Ağlıyor* adlı kitabıyla, Edirne Gazeteciler Derneğinin araştırma dalında birincilik ödülü (2002), *Keşan ve Mey'Hane Kültürü* kitabıyla, Edirne Gazeteciler Derneği araştırma dalında ikincilik ödülü (2003) kazandı.

ESERLERİ:

Keşan ve Mey'Hane Kültürü (2003), *Nâzım ve Keşan'da Bir Gecenin Anatomisi* (2003), *Gala Ağlıyor* (2004).

DİNÇER, Müjde Ker

Araştırmacı-yazar. Ege Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulu Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü (1992) mezunu. Lobicilik üzerine yüksek lisans ve kişisel imaj yönetimi üzerine doktora yaptı. Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü Kişiler Arası İletişim Anabilim Dalında yardımcı doçent olarak çalışmalarına devam etti. Aynı zamanda Ege Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezinde (Egesem) müdür yardımcısı olarak görev yaptı. İletişim becerileri, kişisel imaj yönetimi, lobicilik, sözsüz iletişim, beden dili, sunuş becerileri vb. konularda lisans, yüksek lisans ve doktora seviyesinde dersler verdi. Alanı üzerine çok sayıda makale yayımladı, kongre, sempozyum, konferans ve seminerlere katıldı.

ESERLERİ:

Lobicilik (1999), *Kişisel İmaj* (3. bas., 2001).

DİNÇER, Nahit

Eğitimci, yazar (D. 1924, Kemalpaşa / İzmir - Ö. 19 Aralık 1988, Göztepe - İstanbul). İlkokulu Kemalpaşa'da, ortaokulu İzmir'de, liseyi Balıkesir Öğretmen Okulunda, yükseköğrenimini Gazi Eğitim Enstitüsü Fizik-Kimya Bölümünde tamamladı (1947). Çeşitli köy enstitüleri (1948-53) ile liselerde (1953-66) öğretmenlik ve yöneticilik yaptı. Milli Eğitim Bakanlığı Halk Eğitimi Genel müdürlüğü görevinde bulundu. İstanbul'a yerleşerek (1976), İstanbul Türk Musikisi Devlet Konservatuarında ses fiziği öğretmenliği, temel bilimler bölümü başkanlığı yaptı. Emekliliğinden sonra da aynı görevi 1982' ye kadar sürdürdü. Aynı yıl gittiği Almanya'da Türk işçi ve işçi çocuklarının eğitimi konularındaki çalışma ve toplantılara katıldı. 1977'de Mekke'de toplanan İslâm Ülkeleri Birinci Eğitim Kongresi'ne *"Türkiye'de Ananevi Eğitimin Bırakılmasının ve Modern Eğitime Geçişin Sebepleri, Modern Eğitimden Alınan Neticeler"* konulu bir tebliğ sundu.

Makaleleri *Babalide Sabah, Tercüman, Hergün* ve öldüğü güne kadar *Zaman* gazetesinde yayımlandı. 1913'ten *Bugüne İmam-Hatip Okulları Meselesi* kitabıyla 1974'te, *İslâm İnkılabına Bakışlar* eseriyle 1978'de Türkiye Milli Kültür Vakfının Jüri Özel Ödüllerini kazandı.

ESERLERİ:

1913'ten Bugüne İmam-Hatip Okulları Meselesi (1974), *İslâm İnkılabına Bakışlar* (1978), *Yabancı Özel Okullar* (1979), *Türkiye'de Kültür Buhranı Sebepleri ve Neticeleri* (1988).

Basılmamış eserleri vardır ve yazılarının çoğu dergilerde kalmıştır.

Nahit Dinçer

DİNÇKOL, Bihterin

Hukukçu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1980) mezunu. Yüksek lisansını Ankara Üniversitesi Özel Hukuk (1982), doktorasını İstanbul Üniversitesi Kamu Hukuku (1990) alanlarında yaptı. Seben (Bolu) Sorgu hakimliği (1982-83) yaptı, Marmara Üniversitesi (1994-2001) ve İstanbul Ticaret Üniversitesinde çalıştı. İstanbul Ticaret Üniversitesi Kamu Hukuku Bölümü başkanı (2003-) olarak görev yaptı. Uzmanlık alanları; genel kamu hukuku, Atatürk ilkeleri ve inkılâp tarihi, siyaset bilimi, anayasa hukuku, insan hakları genel teorisidir.

ESERLERİ:

1982 Anayasası Çerçevesinde ve Anayasa Mahkemesi Kararlarında Laiklik (1991), *Genel Kamu Hukuku* (Mehmet Akad ile, 2001), *Atatürk Devrimi* (2001), *İnsan Hakları Hukuku ve Kadın* (yay. haz., 2003).

Bihterin Dinçkol

DİNÇMEN, Kriton

Şair, yazar ve çevirmen. 1946, İstanbul doğumlu. Edebiyatın çeşitli türlerinde telif ve çeviri ürünler yayımladı. Aynı zamanda psikiyatr olan Dinçmen, bu alanda edindiği deneyim ve bilgileri edebiyata aktardı. Çoğu Yunancadan olmak üzere, on kadar eseri Türkçeye kazandırdı.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Benimle Son Defa Dans Eder misiniz?* (1990), *Symphonia Kakophonica* (1992), *Hiçlikle Randevu* (1993), *Hüzünlü İntermezzo* (1995), *Hiçliğe Övgü* (1998).

ŞİİR: *İnsan Dizeleri* (1998), *Ütopya'ya Çağrı* (2000).

ÇEVİRİ: *Şehir Düştü* (Bizanslı Tarihçi Francis'ten, 1992), *Romanos Diogenis: İstanbul'a Yollar Açılırken* (P. Karolidis'ten, 1993), *Ölüler Bakire* (roman, Dido Sotiriyu'dan, 1995), *Sapho'nun Şiirleri* (1994), *Aşiln Nişanlısı* (A. Zei'den, 1997), *Deli* (I. Duran'dan, 1997), *Haçlı Seferleri* (M. Nomiku'dan, 1997), *Ankaralı Dört Hanım* (C. Farrére'den, 1999), *Övgüler Olsun Sana* (O. Elytis'ten, 1999), *Lokantamızda Prens ve Prensesler Daima Taze ve Bol Masal Sosu ile Sunulur* (öyküler), *Benzersiz Mevlâna* (Yunancadan, Panayatopulos'tan, 2000), *Milena* (J. Cerna'dan, 2000).

HAKKINDA: Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 22.10.1998), TBE Ansiklopedisi (2001).

DİNÇOL, Belkıs

Tarih araştırmacısı. 20 Temmuz 1943, İstanbul doğumlu. Ankara Yenimahalle Kız Lisesini (1960) bitirdi. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümünde (1960-62) okudu. Aynı fakültenin Eski Önasya Dilleri ve Kültürleri Hititoloji Kürsüsünden (1966) mezun oldu. Alanya Müzesi asistanlığı (1967), Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesinde arşiv şefliği (1968-76) yaptı. On bir ay süreli Devlet Bursu ile Almanya'da kaldı. Dört ay Goethe Enstitüsünde Almanca kurslarına devam etti. Daha sonra Marburg Üniversitesi Altorientalisches Seminar'da Prof. Dr. Heinrich Otten'in yanında alanı ile ilgili çalışmalar yaptı (1971-72). 1976'da İÜ Eski Önasya Dilleri ve Kültürleri Bölümüne uzman olarak atandı. 1988'de İÜ Edebiyat Fakültesi Hititoloji Magister Artium unvanını aldı. 1991'de aynı kürsüde doktor, yardımcı doçent, 1993'te doçent, 2000'de profesör oldu. 1981, 1984, 1994 yıllarında 2-3 aylık sürelerde Münih ve Berlin üniversitelerinde bilimsel çalışmalar yaptı.

Makaleleri, Arkeoloji ve Sanat, Anadolu Araştırmaları, Sanat Dünyamız dergilerinde, *Ancient Anatolia, Anatolica, İstanbul University's Contributions to Archaeology in Turkey (1932-2000), The New Grove Dictionary of Music and Musicians* kitaplarında, Almanca yayınlarda yayımlandı. Çalışma alanları Hiyeroglif Hititçesi, Urartuca, Hitit Hiyeroglif Mühürleridir. Konya, Karahöyük ve Eskiyapar kazılarına katıldı. Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü üyesidir.

ESERLERİ:

Anadolu Medeniyetleri Müzesinde Bulunan Hitit Hiyeroglif Mühürleri / Hethitische Hieroglyphensiegel im Museum für Anatolische Zivilisationen (1981), *Eski Önasya ve Mısır'da Müzik* (1999).

DİNÇTÜRK, Cahit

Araştırmacı-yazar (D. 1932, Bolu - Ö. 19 Mayıs 2004, Ankara). 1952 yılında öğretmen olduktan itibaren beş yıl ilkokul öğretmenliği, yirmi yıl orta dereceli okullarda öğretmen ve müdür yardımcısı olarak görev yaptı. Beş yıl Bolu İli Halk Eğitim başkanlığını yürüttü. Köroğlu Şenliklerini yönetti (1964-66). Bolu Lisesi Radyosunda spikerlik yaptı (1966-68). Sporla ve müzikle de ilgilendi. Türk halk müziği ekibini yönetti, otuz yıl bağlama çaldı, güreş sporuna gönül verdi. *1973 Bolu İl Yıllığı*'nın sekreteryasında çalıştı. Bolu'yu tanıtıcı broşürler yayımladı. 1977'de öğretmenlikten emekli oldu.

1987 yılında yayımlanan *Soyumuz-Soyadımız* ve *Bolu'dan Yetişenler* isimli iki araştırma kitabı, Başbakanlık Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü Anadolu Basını Özendirme Yarışmasının 1988 yılı Araştırma Dalı Ödülünü kazandı. 1989 yılında Bolu'da Yılın Emekli Öğretmeni seçildi. Bolu Kalkınma ve Tanıtma Vakfı onur üyesi, Bolu Gazetecciler Cemiyeti üyesi ve İzzet Baysal Vakfı Mütevelli Heyeti üyesiydi. 1999-2004 tarihleri arasında Bolu Belediyesinde meclis üyeliği yaptı. 2001 yılından itibaren Bolu'da *Yeni Hayat* gazetesinde köşe yazarlığı yapmaya başladı. Felç sonucu vefat etti.

ESERLERİ (Araştırma):

Soyumuz - Soyadımız (1987), *Bolu'dan Yetişenler* (1987), *Kadın Haklarının Gelişimi* (1990), *Bolu İli Yılın Öğretmenleri 1981-1990* (1991), *Hikaye, Fıkra, Masal ve Atasözleri ile Bolu Günleri* (1991).

HAKKINDA: Cahit Dinçtürk / Bolu'dan Yetişenler (1987), TDOE - TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DİNDAR, Mithat

Yazar. 10 Ekim 1956, Örencik köyü / Bozdoğan / Aydın doğumlu. Aydın İmam Hatip Okulu (1976) mezunu. Bozdoğan'da imamlık, Sultanhisar ilçesinde müftülük memuru (1981-84) olarak çalıştıktan sonra yurtdışına çıktı. İGMG'nin çeşitli şubelerinde imamlık ve vaizlik görevlerinde bulundu. Ticari hayatını Fransa'nın Lyon şehrinde sürdürdü.

İlk yazısı 14 Şubat 1982'de *Milli Gazete*'de çıkan *"Duyuru"* adlı bir hiciv yazısıydı. Sonraki yıllarda da zaman zaman Mustafa Aydın takma adıyla yine aynı gazetede yazılar yayımladı.

Mithat Dindar

ESERLERİ:
ARAŞTIRMA: *Değişen Dünya Dengeleri ve Türkiye'nin Konumu* (1992), *Başkalarının Çizdiği Sınırlarda Yaşamak* (1995).
DÜŞÜNCE: *Söylenenlere Söylediklerimiz* (1999).

DİNİBÜTÜN MUSTAFA HİLMİ PAŞA

Asker, şair ve yazar (D. 1864, Tavlusun [Aydınlar] köyü / Kayseri - Ö. 1914, İstanbul). Asıl adı Mustafa Hilmi olup, samimi dindarlığı ile meşhur olarak kendisine halk tarafından "Dinibütün" lakabı verildi.

Şiirlerinde Hilmi mahlasını kullandı. Mekteb-i Harbiyeyi bitirdikten sonra askeri lise öğretmenliği yaptı, Harbiye Nezaretinde çeşitli görevler aldı. İstanbul Darüşşafaka Cemiyetinin kurucularındandır. Şiirleri din ve ahlak üzerinedir. İstanbul Karacaahmet mezarlığında gömülüdür. *Düstûrü'l Mücahidîn* adlı bir eseri vardır.

HAKKINDA: Abdullah Satoğlu / Kayseri Ansiklopedisi (2002).

DİNLER, Ahmet Hamdi

Siyaset adamı. 1943, İstanbul doğumlu. Asıl mesleği olan mimarlığı yaşamı boyunca hiç yapmadı. TİP bünyesinde siyasete atılarak Eminönü ilçe sekreterliği (1965), Zonguldak il saymanlığı ve il başkanlığı yaptı. Zonguldak il örgütü yayını olarak dört yıl süre ile *Sömürücüye Yumruk* adlı gazetenin çıkarılmasında büyük rol oynadı ve gazetenin yazı işleri müdürlüğünü üstlendi.

İstanbul'a gelen Amerikan 6. Filo'sunu protesto etmek için arkadaşlarıyla birlikte yürüyüş organize etti (1971). 12 Mart'ta siyasal fikirleri nedeniyle sekiz buçuk yıl hapse mahkum edildi. Çeşitli cezaevlerinde yattıktan sonra (1971-74) tahliye cdildi. Sonra eski parti arkadaşlarıyla birlikte, Zonguldak merkezli *İşçi Davası* adlı gazeteyi çıkarttı. İstanbul'a yerleşti. Burada TİP içinde çeşitli görevler üstlendi, siyasi anlaşmazlık yüzünden partisinden istifa etti (1976-79). Ardından Sosyalist Türkiye Partisi kurucuları arasında yer aldı.

ESERLERİ (Araştırma):
TİP Tarihinden Kesitler [1961-1971], Uluslararası Sermayeye Karşı İşçi Sınıfının Uluslararası Mücadelesi İçin Sosyalizm Yolunda Yeni Açılımlar (1997).

DİNLER, Aytül

Şair, seslendirme sanatçısı. İstanbul doğumlu. Bestelenmiş şiirlerinin bir bölümü TRT sanatçıları tarafından

Aytül Dinler

okunmaktadır. Sanat hayatı ortaokul yıllarında "Radyo Çocuk Saati"yle başladı. Ardından Şehir Tiyatrolarında yedi yıl boyunca oyunculuk ve film seslendirme işleri yaptı. *Haberde Ekspres* gazetesinin sanat yönetmenliğini üstlendi. Uzun yıllar M. Tanju Akerman ile birlikte "Şiir Günleri" düzenledi. Zaman zaman radyolarda programlar hazırladı. Şiire katkılarından dolayı çeşitli kuruluşlardan plaketler ve ödüller aldı. Birçok şiir ve hikâye yarışmalarında seçici kurul üyeliği görevinde bulundu. MESAM üyesidir.

ESERLERİ (Şiir):
Beni Benimle Yaşa (1990), *Şimdi Tam Zamanı* (1993), *Çalıntı Rüya* (1996), *Bir Gülüştü Aşk* (2003).

HAKKINDA: M. T. Akerman / Bir Gülüştü Aşk ve Aytül Dinler (Haberde Ekspres, Kasım-Aralık 2003), Nusret Karaca / Kadıköy gazetesi (25-31 Temmuz 2003), Mustafa Kuşçuoğlu / Bir Gülüştü Aşk (Haberde Ekspres, Şubat 2004), Erol Güngör / Haberde Ekspres (Şubat 2004).

DİNO, Abidin

Ressam ve yazar (D. 1913, İstanbul - Ö. 1993, Paris / Fransa). İstanbul Robert Kolejdeki lise öğrenimini yarıda bırakarak gittiği (1934) SSCB'de sinema öğrenimi gördü. Paris'e giderek ressam ve dekoratör olarak film çalışmalarına, dönüşünde D Grubu ressamları arasına katıldı.

1941'de siyasî görüşleri nedeniyle sıkıyönetim kararıyla İstanbul'dan uzaklaştırıldı. Bir süre Adana'da *Türk Sözü* gazetesinde yazı işleri müdürlüğü yaptı. 1951'de Paris'e yerleşti. Yazı ve desenleri 1931'den itibaren Fikret Adil'in yönettiği *Artist* dergisinde başlayarak çeşitli dergilerde, öyküleri *Servet-i Fünun, Yeni S.E.S., Yeni Yol* ve *Küllük* dergilerinde yayımlandı. Aralarında Pertev Naili Boratav'ın *Türk Masalları*, Nâzım Hikmet'in *Kuvayı Milliye* ve Yaşar Kemal'in *Deniz Küstü* gibi yapıtlarının da bulunduğu kitapları resimledi. 1938-93 yılları arasında yazdığı yazıları, ölümünden sonra *Kültür Sanat ve Politika Üstüne Yazılar* (2000) adıyla kitap olarak yayımlandı. Paris'te öldü, cenazesi İstanbul'a getirilerek Rumelihisarı'ndaki aile mezarlığında toprağa verildi.

"Öykülerde dikkati çeken bir özellik de, şiirle ve resimle kurulabilecek bağlantılar. Genç yazarın 'ressam tabiatı' çıkıyor orta yere, görüyoruz. Bunu sağlayan, imgenin kullanımı olsa gerek diye düşündüm. İmgeler görsel çağrışımlarıyla resme, dilsel ifadelendirilişleriyle şiire kol atıyorlar. Denizin, motörün, gecenin canlı; balıkların, kedilerin, arıların, sineklerin insan kisvesinde oldukları bu öykülerde kıpır kıpır bir ritm var. Kısa cümlelerle soluklanan kişi ve atmosfer betimlemeleri, olanca doğallıklarıyla gerçeklik veriyorlar bu gerçeküstü çağrışımlı öykülere, inandırıcılık kazandırıyorlar." (Füsun Akatlı)

"Ölüm konusunda nasıl kötümser değilse, tüm kitap boyunca da aynı iyimser bakış açısı var sanatçının. Hastalıklar ve ölüm ana temalar olarak belirse de aslında bu kitap, sanat ve sevgi üzerine yazılmış günlükler. Abidin Dino'nun ölümünden bir gün önce defterine yazdığı son sözler 'Ölüm mü? Ne buluş!' onun yaşamı ve ölümü algılayışını çok iyi yansıtıyor" (Asuman Kafaoğlu)

Abidin Dino

ESERLERİ:
OYUN: *Kel* (1944), *Kel-Verese* (1947).
DENEME: *Ölüm mü? Ne Buluş!* (2004), *Eller* (orijinali Fransızca, 2005).
SENARYO: *Çingeneler* (1950).
MONOGRAFİ: *Fikret Mualla* (1980), *Kısa Hayat Öyküm* (haz. Ferit Edgü, 1996), *Nâzım Üstüne* (haz. Ferit Edgü, 2006).
ÖYKÜ: *Yeditepe Öyküleri* (yay. haz. Ferid Edgü, 1934-40 yılları arasında dergilerde yayımlanmış beş öyküsü ve yayımlanmamış üç kısa film öyküsü, 2002).
ANLATI: *Pera Palas* (Fransızcadan çev.: Samih Rıfat, 1994), *Sinan* (haz. Ferit Edgü, 1999), *Kızılbaş Günlerim* (2001), *Ne Güzel Çocukluktu* (haz.: Fe-

rit Edgü, 2002),

KATALOG: *El* (1984), *Abidin Londra'da Dünya Kupası Maçlarını Filme Alırken* (2002), *Yüzler* (Orjinali Fransızca, Yaşar Kemal'le, 1994), *El & Yüz* (Abidin Dino ve Arif Dino seçkisi, 2003).

HAKKINDA: Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), A'dan Z'ye Abidin Dino / Zeynep Avcı (2000), TBE Ansiklopedisi (2001), Füsun Akatlı / Ressamın Öyküleri - Yeditepe Öyküleri (Radikal Kitap, 13.12.2002), Güzin Dino / Abidin Dino'ya Mektuplar (1952-1973) (2004), Asuman Kafaoğlu / Cumhuriyet Kitap (3.2.2005).

Arif Dino

DİNO, Arif

Şair (D. 1893, İstanbul - Ö. 30 Mart 1957, İstanbul). Ressam ve yazar Abidin Dino'nun ağabeyi. Öğrenimini yurtdışında gördü. Belçika'da Simon Stevens Enstitüsü, Gemloux Ziraat Mektebi ve Cenevre Üniversitesi Politik Bilimler Bölümünde okudu. Boksörlük, aşçılık, grafikerlik, heykeltıraşlık, sanat eleştirmenliği gibi birçok işte çalıştı. 1923'ten sonra Atina'da portre ressamlığı yaptı, sinemada kötü adam rolleri oynadı.

ARİF DİNO

BİR VARMIŞ

Yok'u
Yok eden
Var oldu: akıl
Renkten, sesten, rayihadan
Mest oldu akıl,
Kendini inkâr etti.
His, sevgi, aşk yolundan
Yok'a döndü akıl,
Yok'a vardı.
Yok'un yok'u var:
Varlık.
Var'a vardı akıl,
Yok'dan bir kadın,
Var'dan bir erkek.
Çok çocukları oldu,
Rivayete göre
Bahtiyar yaşadılar.

Uzun yıllar yurtdışında kaldı. 1951'de İstanbul'a döndükten sonra aktörlük yaptı. Siyasî faaliyetleri dolayısıyla Kayseri Develi ve Adana'da sürgün hayatı yaşadı (1952-56). 1930'da *Eclosion* adlı bir şiir plağı çıkarmıştı. Fransızca yazdığı şiirlerini Abidin Dino, Rasih Nuri İleri, Hür Yumer Türkçe'ye çevirdi. *Ses, Yeni Ses, Yaprak* dergilerinde çıkan şiirleri, desenleri ve ardından yazılanlar ölümünden sonra *Çok Yaşasın Ölüler* (1986) adlı bir kitapta toplandı.

HAKKINDA: Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

DİNO, Güzin

Dilci, çevirmen. 1910, İstanbul doğumlu. Tam adı Güzin Dino Dikel'dir. 1942 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Roman Filolojisi Profesörü Eric Auerbach'ın asistanlığını yaptı. 1943 yılında, Adana'da zorunlu ikamete tabi tutulan Abidin Dino ile evlendi. 1946 yılında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinde doçent olarak görev yaptı.

1954 yılında Paris'e yerleşen eşinin yanına gitti. Paris'te Ulusal Bilim Merkezinde çalıştı, Doğu Dilleri Enstitüsünde öğretim üyeliği görevinde bulundu. Türkiye'de roman üzerine incelemeler, Fransa'da roman ve şiir çevirileri yaptı. Deneme ve çevirileri Türk, Fransız ve Amerikan dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

ANI: *Gel Zaman Git Zaman* (1991), *Abidin Dino'ya Mektuplar: 1952-1973* (2004).

İNCELEME: Türk Romanının Doğuşu (1978), *Yaşar Kemal'i Okumak* (1998).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001).

DİRİKLİK, A. Salih

Sinema yönetmeni, yazar. 1952, İstanbul doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini İstanbul'da tamamladı. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi mezunu. 1973'te kurulan MTTB Sinema Kulübü kurucuları arasında yer aldı. Rejisör Yücel Çakmaklı'nın filmlerinde asistanlık yaptı. 1974'te dokuz arkadaşı ile birlikte kurduğu Akın Grup ile yönetmen olarak sinema faaliyetlerinde bulundu. Aynı yıl *Gençlik Köprüsü* isimli ilk filmini çekti. Daha sonra asıl mesleği olan doktorluğa yönelerek Almanya'da on yıl ihtisas yaptı.

Sonraki yıllarda *Hacca Gidiyorum* adlı video filmini, TRT adına 1985'te *9. Hariciye Koğuşu*, 1987'de *Mehmet Akif Ersoy* belgeselini çekti. *9. Hariciye Koğuşu* adlı filmiyle Türkiye Yazarlar Birliği 1986 Televizyon Ödülünü kazandı. Diriklik'in senaryoları ve sinema üzerine yayımlanmış makaleleri ile 1974'de çıkan *Bugünkü Türk Sineması* adlı bir araştırması vardır.

DİRLİK, Ünal Şöhret

Şair ve yazar. Asıl adı Ünal Dirlik. 1938, Fethiye / Muğla doğumlu. 1956 yılında Aksu İlköğretmen Okulunu (Köy Enstitüsü, Antalya) bitirerek, 1957'den itibaren iki yıl Denizli'de, 26 yıl Fethiye'de öğretmenlik yaptı. 1986 yılında emekli oldu. *Fethiye* gazetesinin sanat-edebiyat sayfası editörlüğünü yaptı. FRT'de (Fethiye Radyo ve Televizyon) kültürel programlar hazırlayıp sundu. Folklor alanında yaptığı araştırmalarıyla tanındı. FEKSAD (Fethiye Kültür Sanat Derneği), EGAYDER (Egeli Araştırmacılar Yazarlar Derneği), Muğla Gazeteciler Cemiyeti ve Folklor Araştırma Kurulu üyesidir.

İlk ürünleri 1953'te *Şelale* gazetesi (Antalya) ile 1955'te *Türkiye Folklor Araştırmaları* dergisinde yer aldı. 1962 yılında Fethiye'de yayımlanmaya başlayan *Beşkaza* dergisini yönetti. Sonraki yıllarda şiir ve yazıları *Çağrı, Yeni Defne, Aykırı Sanat, Sevgi Yolu, Gülpınar, Fethiye Dergisi, Size* dergileri ile *Sevgi Yolu* antolojilerinde yayımlandı. TDK'nin atasözleri, deyimler ve sözcük derleme çalışmalarına katkısından dolayı Muğla Valiliği tarafından takdirname ile ödüllendirildi (1972). 2000 Yılı Folklor Araştırma Kurulu Ödülünü, Muğla Gazeteciler Cemiyetinin 2001 yılı Fethiye Folkloru Birincilik Ödülünü, 2001, 2002, 2003 ve 2004 yıllarında Muğla Gazeteciler Cemiyeti ve çeşitli kuruluşların ödüllerini aldı. Ayrıca FRT (Fethiye Radyo televizyon) Kurumundan başarılı hizmet ödülü (2000), Egay-Der'den onur Belgesi, Halk Kültürüne Hizmet Ödülü (2002), 50. Sanat Yılı Özel Ödülü (2004-Muğla Gazeteciler Cemiyeti) aldı.

"*Ünal Şöhret'i 1957'den beri izlerim. O günden bu yana dergilerde, gazetelerde ve antolojilerde okurum şiirlerini. Ölçülü sözler ve ağır başlı konularda öykü dilinden yana. Sevilen şiirler var Sen Şimdi Güneyde kitabında.*" (Abdullah Neyzar Karahan)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Sen Şimdi Güneyde I-II* (1965, 1996). *Güney Havaları* (2006).

ARAŞTIRMA - İNCELEME: *Şiirli Bilmeceler* (1969), *Fethiye Bilmeceleri* (1996), *Fethiye'de Halk İnanışları* (1997), *Fethiyeli Gülüyor* (1998), *İncirköy İncirköy!* (1999), *Fethiye Atasözleri ve Deyimlerinde Hayvancılık ve Yayla Göçleri* (2000), *Fethiye'de Söylenen Maniler* (2001), *Fethiye'de İlenmeler Hayırlı Sözler ve*

ÜNAL ŞÖHRET DİRLİK

SEN ŞİMDİ GÜNEYDE

Yollar uzun gelemem sana
Gelemem dağlar var aşılmaz
Dağlar karlı,
Dağlar iri,
Bir yaman tutkudur bu
Anlaşılmaz
Bunca zamandan beri.

*

Yitik seviler şehrindesin şimdi
Bulvarları ıslak
Palmiyeli caddelerinde
Unutulmuşluğunca hür
Karaalioğlu Parkında kişi
Yalnızlıktan üşür.

Yahut bir balıkçı meyhanesindesin güneyin
Yosun kokulu ve ılık meltemli bir deniz
Sarhoş gemiciler şarkı söyler iskelede
Şarkılarda sen,
Şarkılarda ben,
Şarkılarda ikimiz.

Yaş domur domur gözlerinde,
Silemem
Köyü bilirsin, uzak can
Dağlar aşılmaz
Gelemem.

(*Sen Şimdi Güneyde*, 1965)

Ünal Şöhret Dirlik

Dualar (2002), *Ey Fethiye! Fethiye!* (2003), *Mezartaşı Edebiyatı* (2004), *Masallarımız* (2004).

ÇOCUK KİTABI: *Keloğlan* (1959), *Kelkız* (1962).

HAKKINDA: Fotoğraflı Şiir Antolojisi (1959), Güngör Gençay / Genç Şairler Antolojisi (1961), Yaşar Aksoy / Ege Kültürü (1961), Abdülkadir Güler / Sen Şimdi Güneyde (Yeni Asır gazetesi, Mayıs 1993), Yaşar Aksoy / Fethiye Atasözleri (Yeni Asır gazetesi, 5.8.2000), M. Sabri Koz / Ünal Şöhret Dirlik ve Fethiye'den Halk Kültürü Derlemeleri (Keşan, 14.8. 2001), Ünal Şöhret Dirlik (Belediyemiz dergisi, Ağustos 2002), Nadir Şahin / Ünal Şöhret Dirlik'le Bir Demet Söyleşi (Sevgi Yolu dergisi, Mart-Nisan 2002), Abdülkadir Güler / Fethiye'de Söylenen Maniler (Sevgi Yolu dergisi, Eylül-Ekim 2002), Gündüz Aydın / Sevgi Yolu Şairler Antolojisi (2002), Recai şahin / Ünal Şöhret Dirlik Fethiye'de İlenmeler Hayırlı Sözler ve Dualar - Fethiye Folklorunu Kitaplaştıran Araştırmacı - Yazar Ünal Ş. Dirlik (Sevgi Yolu dergisi, Ocak-Şubat 2003), Muhsin Durucan / Eğitimci Dost Yazar Ünal Şöhret Dirlik (Gülpınar dergisi, Nisan 2003), Cazim Gürbüz / Mezartaşı Edebiyatı (Yeni Çağ Gazetesi, 3.10.2004), Abdülkadir Güler / Mezartaşı Edebiyatı Üzerine Bazı Düşünceler (Gülpınar, sayı: 344, Aralık 2004), Recai Şahin / Aydınlık Ülkenin Işık Kaynağı (Yeni Defne, Şubat 2004), Bir Fethiye Güzellemesi (Yesevi Dergisi, 6.1.2004).

DİRLİKYAPAN, Devrim M.

Şair. 11 Temmuz 1974, Nevşehir doğumlu. Anadolu Üniversitesi İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü (1996) mezunu. Bilkent Üniversitesi Edebiyat Bölümünde yüksek lisans ve doktora yaptı. Şiirleri 1993'ten itibaren *İnsancıl* (1993), *Evrensel Kültür* (1993), *Damar* (1993-96), *İzlek* (1996), *Edebiyat ve Eleştiri* (1996), *Yaklaşım* (1996) ve Varlık dergileri ile Adam Yayınlarının şiir yıllıklarında yer aldı. 1995'te Damar Dergisi-Çankaya Belediyesi ve Balıkesir Üniversitesinin şiir yarışmalarında birincilik ödülü aldı. Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

ESERLERİ (Şiir):

M. DEVRİM DİRLİKYAPAN

KAPIDAKİ

hiç durmadan kapı çalıyor
üçünde, beşinde, kalbinde gecenin.
bir şiire oturmuşken, kendimi
okurken
bir kitap arasında, ya da sımsıcak
bir deniz gibi sarmışken seni;
tam da bir unutla barışabilmişken,
kapı çalıyor hiç durmadan.

ne zaman kaçıp gitsem
pencerelerden,
bir zil sesi geliyor ardımdan, ağrılar
ve ağır silahlar dayanıyor göğsüme,
saatler tutukluk ediyor, tekerleksiz
bir korkuya takılıyor zaman. ne
zaman
bir çiçek cesedine yapışmış anne
görsem
gözlerinden yüreğim dökülüyor,
kapılar çalıyor hiç durmadan.

sakın açma sevgilim
bu saatlerde
hep askerlik çağım geliyor.

Epitaph (1995), *Karla Gelen* (1997).

HAKKINDA: Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

DİRVANA, İbranim Ethem

Felsefeci, devlet adamı (D. 1864, İstanbul – Ö. 1959, İstanbul). Gülhane Askerî Rüştiyesinde orta, Mülkiye'nin idadi kısmında lise öğrenimi gördü. 1885'te Mülkiye Mektebinin yüksek kısmını bitirdi. 1885'te Mabeyn-i Hümayun (o dönemde Yıldız Sarayı) 3. Kâtipliğine atandı. Burada iken ödeneği bizzat II. Abdülhamid tarafından verilerek 31 Temmuz 1889'da Paris'e öğrenim için gönderildi. Sorbon Üniversitesi Siyasî İlimler Fakültesinden mezun olarak İstanbul'a döndü. 1894'te Dışişleri Bakanlığı bünyesinde çalışmaya başladı. Brüksel,

İbrahim Ethem Dirvana

Washington, Londra sefaretlerinde bulundu. 1898'de Şura-yı Devlet üyeliğine atandı. Beyrut ve İzmir'de valilik yaptı. 1. Damat Ferit Paşa Kabinesinde Posta Telgraf ve Telefon bakanı, 1919'da İçişleri Bakanlığı vekili oldu. 1 Şubat 1926'da emekliye sevk edildi. Türkiye'de Descartes felsefesini ilk tanıtan kişi olup, bu nedenle İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi tarafından 1946'da kendisi için bir jübile düzenlendi. Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu da *İş Mecmuası*'nın 55. sayısını İbrahim Edhem Dirvana Özel Sayısı olarak hazırladı.

ESERLERİ:

FELSEFE: *Semerât-ı Akıl* (1887).

ÇEVİRİ: *Usûl Hakkında Nutuk* (Descartes'tan, 1895; özet bas. 1928).

DİŞO (Ülkü), Nusret

Şair ve yazar. 1937, Üsküp / Makedonya doğumlu. Üsküp Öğretmen Okulundan mezun oldu. Üsküp ve Prizren'de öğretmenlik ve gazetecilik yaptı. *Sevinç* ve *Tomurcuk* dergilerinin redaktörlüğünü, KKTC'nin Makedonya kültür elçiliği görevini üstlendi. Bir çok Yugoslav ve Makedon yazarının şiirleri ile öykülerini Türkçeye çevirip *Sevinç* dergisinde yayımladı. Çalışmalarını Üsküp'te sürdürdü. Şiir ve çevirileri Türkiye'de *Varlık* dergisinde yer aldı.

ESERLERİ (Şiir):

Çocukların Elleri (1965), *Diyeceklerim* (1965), *Üçgen* (1972), *Ozanlar*

Nusret Dişo (Ülkü)

Güncesi (1974), *Deniz ve Ben* (1983), *Çocuklarla Ağaçlar*.

DİVİTÇİ, Cahide Meral

Şair. 1912, Samsun doğumlu. Asıl adı Cahide Vecihi Divitçi. Cahide Vecihi imzasını da kullandı. Kandilli Lisesi, İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Doğu Süslemeciliği ve Seramiği Bölümü mezunu.

İlk şiir kitapları *Akademi*'de öğrenci iken yayımlandı. Bazı dergilerde yazı işleri müdürlüğü yaptı. Röportajları *Cumhuriyet, Tercüman, Sözcü, Kadın* gazetelerinde; şiirleri *Çağrı, Otağ, Varlık, Turkicsh-Deutsche Post, Ajans Türk* dergilerinde yer aldı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Altun Rüyalar* (1942), *Bir Demet Duygu* (1948), *Özlem Sokağı* (1969), *Narlı Bahçe* (1969).

DENEME: *Dağınık Hisler*.

HAKKINDA: Şahinkaya Dil / Resimli Türk Kadın Şairleri Antolojisi (1959), Bedihan Tamsöz / Osmanlıdan Günümüze Kadın Şairler Antolojisi (1994, s. 159), V. Recai Velibeyoğlu / ÖBBŞKA (c. 1, 1975), TBE Ansiklopedisi (2001), TBE Ansiklopedisi (2001).

DİVİTÇİOĞLU, Sencer

Ekonomist, tarihçi. 14 Şubat 1927, İstanbul doğumlu. Tam adı Ediz Sencer Divitçioğlu. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi (1950) mezunu. Doktorasını Paris Üniversitesi İktisadi Bilimler Fakültesinde yaptı. 1956-82 yılları arasında İÜ İktisat Fakültesinde, Cambridge Üniversitesi ve Paris-Nanterric'de davetli profesör olarak çalıştı. *"Marx'ta İktisadi Büyüme"* adlı teziyle doçent (1959) oldu. 1975'ten itibaren Boğaziçi Üniversitesi İdari Bilimler Fakültesinde teorik iktisat dersleri okuttu. 1976 yılında profesörlüğe yükseltildi. 1983 yılında Paris Üniversitesinde konuk profesör

Sencer Divitçioğlu

NUSRET DİŞO ÜLKÜ

ALLAHAISMARLADIK OKULUM

Allahaısmarladık okulum, dokuz aylık öğrencilik günlerim, mutlu günlerim. Allahaısmarladık defterlerim, kalemlerim, boyalı kalemlerim, öğretmenim, öğrenmelerim, öğretmenlerimin yararlı öğütleri, tatlı sözleri, hoş gülüşleri, gülümseyişleri. Allahaısmarladık kitaplarım, renkli kitaplarım, ezberlediğim şiirler, okuduğum öyküler, dimağımda kaldı. Görüşmek üzere sınıf arkadaşlarım, okul arkadaşlarım, dostlarım, sırdaşlarım, buluşmak üzere okul lademeleri, duyuşmak üzere okul zili, okul çanı, hani var ya her sabah kulakları çınlatan okul çanları.

Şimdi okul avlularım, okul bahçelerini, sokaklar, kırlar ovalar değiştirecek. Çayırlarda yeşil çimenlerde top oynayacağız, hayvan koşturacağız, semersiz eşeklere bineceğiz, tayların yelesine sarılıp sırtında durmağa çalışacağız. Kelebek tutacağız, çiçeklerin en güzelini toplayacağız, demet yapıp en çok sevdiklerimize sunacağız. Yeni dostluklar kuracağız, düşmanlıklara kilit vuracağız.

Kapanan okul ve okul bahçelerinin kapıları yerini ardına kadar açılan yazlık kapılarına bırakıyor, yazlama kamplarına terk ediyor, kentli çocuklara köylük yerleri bırakılıyor, orman ve denize bırakıyor, alabildiğine açılıyor, küçük insanlar, "oh dünya varmış" diyor, zevklerin, yaşamanın tadı çıkarılıyor, boydan boya dünyayı gezebilenler, dünyaya "dünya küçükmüş" deniyor. Çünkü bu iki üç ay, tatil aylardır, gezip dolaşılan aylardır. Sonra bu aylar aranan aylardır.

Ver elini tatil diyoruz, ciğerlerimize bol ve temiz hava çekiyoruz, soluk alıp veriyoruz. Kumlarda oklu yürekler çiziyoruz, güneşe karşı göğüs geriyoruz, kafamız dinlensin diye serin yerler istiyoruz, ağaç altlarını buluyoruz, açık havada uykuya dalıyoruz, kuşların ötüşlerine kulak veriyoruz, yüreğimizin can kulağıyla dinliyoruz, güzellikleri beraber paylaşıyoruz, güzellikler adına hayaller kuruyoruz, doğanın güzellikleri karşısında nöbet duruyoruz.

Allahaısmarladık güzel okulum, üç ay sonra buluşmak üzere çantam, silgim, resim defterim, müzik aletlerim, Do Re Mi Fa Sol diye çaldığım eski kemanım, sıram, masam, kara tahtam, kırılan tebeşirim, hepinize şimdi mendil sallıyorum, görüşmek üzere gözyaşlarımı sildiğim mendilim. Size el sallıyorum, arada bir sizi hasretle arıyorum, tümünüzü tatil günlerimde anımsıyorum. Sağ olun var olun, küçük kardeşlerim, ben de sizin gibi içi içine sığmayan bir çocuğum.

olarak dersler verdi. İktisat teorisi, Marksist teori ve antropolojik tarih alanlarında çalışmalar yaptı

Çeşitli iktisat kuramlarını matematiksel bir dille ele alan teorik çalışmaların ardından yirmi yıl da tarihle ilgilendi. Kendi deyişiyle "tarihsel konuşmalar" yerine "konuşulan tarih" üzerinde kafa yoruyor.

ESERLERİ:

EKONOMİ: *Mikroiktisat* (1962), *Asya Tipi Üretim Tarzı ve Az-Gelişmiş Ülkeler* (1966), *Asya Üretim Tarzı ve Osmanlı Toplumu / Marksist Üretim Tarzı Kavramı* (1967; 2003), *Das Kapital Üstüne Çeşitlemeler* (1969), *Değer Üretim ve Bölüşüm* (1982).

TARİH: *Geçivermiş Gelecek* (1991), *Nasıl Bir Tarih?* (1992), *Osmanlı Beyliğinin Kuruluşu* (3. bas. 1999), *Oğuz'dan Selçuklu'ya* (3. bas. 2000), *Kök Türkler* (2. bas. 2000), *Ortaçağ Türk Toplumları Hakkında* (2001).

DİVLEKÇİ, Celaleddin

Tefsirci. 1969, Konya doğumlu. İlk, orta ve lise tahsilini Konya'da tamamladı. Ardından Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesine girdi. Süleyman Demirel Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Tefsir Anabilim Dalı araştırma görevlisi oldu (1996).

ESERLERİ:

ELEŞTİRİ: *Islahat-ı Edebiyye'deki Arapça Beyitlerin Tercümesine Dair Gecikmiş Bir Tenkit.*

ÇEVİRİ: *Allah Adem'i Kendi Suretinde Yarattı Hadisinin Te'vil ve Yorumu* (Razi'den).

HAKKINDA: Prof. Dr. Yakup Çiçek-Bünyamin Açıkalın / Türkiye İlâhiyat Fakülteleri Tefsir Anabilim Dalı Öğretim Elemanları Biyografileri (2000).

DİYARBAKIRLI SAİD PAŞA

Edebiyatçı ve tarihçi (D. 1832, Diyarbakır - Ö. 1890, Mardin). Diyarbakır'ın birçok fikir ve kalem adamı yetiştiren eski bir ailesindendir. Oğulları Süleyman Nazif ve Faik Ali (Ozansoy) ile büyükbabası İbrahim Cehdi Efendi de edip ve şair idiler. Öğrenimini Diyarbakır'da yaptı. Arapça ve Farsçadan sonra Fransızca öğrendi. Diyarbakır Mektupçuluk Kaleminde devlet hizmetine girerek burada mektupçuluğa yükseldi. Sonra da Mirimiran rütbesiyle Mamuretülâziz, Maraş, Mardin ve Muş Mutasarrıflığında bulundu.

1881'de emekliye ayrılarak sadece okuyup yazmakla ve bilhassa tarihini yazmakla meşgul oldu. Fakat 1888 yılında İkinci Abdülhamid'in kendisine Rumeli Beylerbeyi rütbesi vermesinin ardından tekrar Muş Mutasarrıflığına atandı. Buradan Mardin mutasarrıflığına getirildi ve bu görevdeyken vefat etti.

Diyarbakırlı Said Paşa

ESERLERİ:

TARİH: *Mir'at-ül İber* (genel tarih, 10 cilt, 9 cildi basıldı, el yazması olan son cildi de Müze Kütüphanesine oğulları tarafından hediye edilmiştir).

EDEBİ ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Nizamü'l Edeb, Türkçe Hülasâ-i Mantık, Mir'at-ı Sıhhat, Nuhbetü'l Emsal, Tabsıratü'l İnsan.*

ŞİİR: *Divançe-i Eş'ar.*

HAKKINDA: İbrahim Alaeddin Gövsa / Türk Meşhurları Ansiklopedisi (1945, s. 105).

DİYARBEKİRLİ, Nejat

Sanat tarihçisi. 17 Haziran 1928, Adapazarı doğumlu. Tam adı Erol Nejat Diyarbekirli. Diyarbakır'dan Adapazarı'na göç etmiş bir ailedendir. Piyanist Ayşegül Sarıca eşidir. İlkokulu Adapazarı'nda, ortaöğrenimini İstanbul Kadıköy'de Saint Joseph Fransız Kolejinde bitirdi. Devlet Güzel Sanatlar Akademisi (1954) mezunu. 1956 yılında Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Türk Sanat Tarihi Bölümüne asistan olarak girdi. Türk el sanatları üzerinde yapmış olduğu araştırmalardan ötürü Türkiye Turizm Kurumu müdürlüğü görevine getirildi. 1958 yılında "*Türk El Sanatları Sergisi*"ni açan ilk sanatçı oldu. El sanatlarının yerlerini belirlemek amacıyla "*Ne Nerededir?*" kataloğunu çıkardı. 1969 yılında doçentlik, 1979 yılında profesörlük kadrosuna atandı. 1995 yılında buradan emekli oldu.

Öğrencilik yıllarından itibaren Türk sanatının bütün dallarına karşı büyük ilgi duyarak sanat tarihini çalışma alanı olarak seçti. Kendisi de geleneksel Türk sanatları dallarından minyatür, çini, seramik vb. sanat kollarında çalışmalar yaptı. Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Türk Sanat Tarihi Enstitüsü, İstanbul Anadoluhisarı Spor Akademisi ve Devlet Türk Müziği Konservatuarında, Mimar Sinan ve emekli olduktan sonra Muğla üniversitelerinde Türk kültürü ve sanat tarihi, İslâm sonrası Orta ve İç Asya'da Türk mimarisi ve süsleme sanatları, Türklerde halıcılık ve tekstil sanatı, Türklerde çini ve evani sanatı, Türklerde minyatür sanatı dersleri verdi.

Çalışmalarını yurtdışında da sürdürerek 1959 yılında İsveç, 1962-63 arası İngiltere; sonraki yıllarda Paris, Berlin, Varşova, Viyana, Stockholm, Helsinki, Kopenhag, Oxford ve Cambridge'deki müze ve özel koleksiyonlarda Türk sanat eserleri koleksiyonları üzerinde araştırmalar yaptı. Bu çalışmalar İran, Hindistan, Pakistan, Afganistan ve bilhassa Orta Asya'da, ayrıca Kafkasya'da Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan'da devam etti. Çalışmalarını İç Asya üzerine yoğunlaştırdı ve bu konuda uzmanlaştı. Yaklaşık kırk yıllık bir süre zarfında Orta Asya'da, Özbekistan, Kırgızistan, Türkmenistan, Kazakistan, Azerbaycan ve Tacikistan'da yapmış olduğu araştırmaları ve bu araştırmaları sırasında tespit etmiş olduğu Türk topluluklarına ait çeşitli mimarî ve plâstik sanat eserleri, dokumalar, etnografik eserler, folklor malzemelerine dair sayısız saydam (diapozitif) ve video film arşivi bulunmaktadır.

Diyarbekirli, Türk mimarisi, seramik, çini, halı, minyatür ve maden, ahşap, taş işleri; Türklerin erken devirlerden itibaren Orta Çağın sonuna kadar devam eden sanat ve kültürleri, mimari ve diğer sanat dalları üzerine çok sayıda makale yazdı. Makaleleri 1963 yılından itibaren *Türk Sanat Araştırmaları ve İncelemeleri, Akademi, Cultura Turcica, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Belleteni, Türk Kültürü, İstanbul Üniversitesi Edebiyat-Fakültesi 50. Yıl Armağanı, Tarih Enstitüsü Dergisi, Halı, Orkun, Türk Dünyası Araştırmaları, Türk Edebiyatı, Sanat Çevresi, Boğaziçi, Ars TuricaN* (Münih), *Tarih ve Medeniyet, Tarih ve Düşünce* dergileri ile *Türkler* ansiklopedisinde yayımlandı.

1987 yılında UNESCO tarafından düzenlenen İpek Yolu Projesi'ne Türkiye temsilcisi olarak katıldı. 2001 yılına kadar hem teorik hem de pratikte pek çok katkılar yaptı, tebliğler verdi ve sergiler organize etti. Bu sebeple İpek Yolu Projesine yapmış olduğu katkılardan dolayı kendisine, 1993 yılında Paris'te UNESCO merkezinde, UNESCO hizmet madalyası verildi. Diyarbekirli, akademik hayatının yanı sıra; kolej öğrenciliği yıllarında tanıştığı basketbol çalışmalarına, Fenerbahçe Spor Kulübünde devam etti ve uzun yıllar Fenerbahçe Basketbol Takımının kaptanlığını yaptı. Milletlerarası çeşitli turnuvalarda Millî Takım formasını başarıyla temsil etti. Başbakanlık, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü (1976-) üyeliği, ICOC'un (International Conference of Oriental Carpets) Türkiye temsilciliği ve Orga-

Nejat Diyarbekirli

nizasyon (1977-2004) üyeliği, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi başkanlığı Bilim Kurulu üyeliği (1995 – 2001) bulunmaktadır.

BAŞLICA ESERLERİ:

Türk Sanatının Kaynaklarına Doğru, Hun Sanatı (1972), *İslâmiyetten Önce Türk Sanatı: Hunlar – Göktürkler - Uygurlar* (1977), *İslâmiyet'ten Önce Türk Sanatı -Başlangıcından Bugüne Türk Sanatı* (1993), *Orhundan Geliyorum.*

HAKKINDA: Şevket Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (c. 3, sayfa 306-308, 1997).

DİYARBEKİRLİ NİYAZİ

Bkz. ÇIKINTAŞ, Abdülhamit Niyazi

DİYARBEKRÎ (Hüseyin)

Tarihçi (D. ?, Diyarbakır – Ö. 1574). Medrese öğreniminden sonra Şam'a giderek bundan sonraki tahsil hayatını burada sürdürdü. Daha sonra Mekke'ye geçti. Çeşitli dinî görevler ve bu arada kadılık yaptı. *Târihü'l-Hamîs* adlı eseri İslâm tarihi alanında kaynak eserlerdendir.

ESERLERİ:

Târihü'l-Hamîs fî Ahvâli Enfesi'n-Nefîs (2 cilt), *Kâbe'nin ve Mescid-i Haram'ın Mufassal Tasviri.*

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. IV, 1982)

DİYAROĞLU, Süleyman

Yazar. 5 Nisan 1954, Bursa doğumlu. Bursa Atatürk İlkokulu, Bursa İhsan Çizakça Koleji, Institute of Marketing and Management (Pazarlama Enstitüsü, Londra) mezunu. 1981'den sonra turizm sektöründe çalıştı. Bursa Hacı Bektaş Veli Kültür ve Dayanışma Derneği Başkanlığı döneminde konumu gereği Alevi / Bektaşîliği inceleme fırsatı buldu. Bursa'da yaşadı. Bursa Yazarlar ve Şairler Derneği üyesidir.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-DÜŞÜNCE: *Düşünce Okyanusunda Bir Damla* (2000), *Kozmik Bir Senfoni-Alevilik* (2001), *Kıyamet Öyküleri* (2001), *Kaosun Muhteşem Düzeni* (2003).

ŞİİR: *Sırlar* (2000), *Sırlar Aleminden* (2004).

HAKKINDA: Süleyman Diyaroğlu / Düşünce Okyanusunda Bir Damla (2000).

DİYEMLİ, Nedim

Araştırmacı-yazar. 1960, Manisa doğumlu. Ticaret Lisesi (1978) ve Bursa Eğitim Enstitüsü (1983) mezunu. İş hayatına atıldı. Serbest inşaat müteahhitliği, Manisa Belediyesi Daimi Encümen üyeliği yaptı.

Deneme ve makaleleri; *Bakış* (1983), *Konevi* (1983), *Nizam-ı Alem* (1986), *Vahdet* (1988), *Ribat, Millî Gazete* (1996) dergi ve gazetelerinde yer aldı. 1984'te *Bakış* dergisinin deneme ödülünü, 1994'te Mahalli İdareler Başkanlığı Makale Ödülünü aldı. Ege Belediyeler Birliği üyesidir.

ESERLERİ:

Zafer Naraları (1986), *Tahlil* (1987).

DİZDAROĞLU, Hikmet

Eğitimci, yazar (D. 1 Nisan 1917, Zile / Tokat - Ö. 22 Aralık 1981, Ankara). Şevki Durugöl adını da kullandı. Erzurum İlköğretmen Okulu (1937) ve Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü (1939) mezunu. Zonguldak, Kastamonu, Burdur, Uşak, Muğla, İzmir / Tire (1943-60), Ankara (1960-65) ortaokul ve liselerinde edebiyat öğretmenliği ve yöneticilik yaptı. Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Dairesi raportörlüğü (1960-65), Gazi Eğitim Enstitüsü edebiyat öğretmenliği, Türk Dil Kurumu Terim Kolu başkanlığı (1960-67) görevlerinde bulundu.

1937 yılından itibaren birçok edebiyat dergisi ile gazetede makale, sohbet, fıkra ve inceleme yazıları yazdı. Türk edebiyat tarihi ve halk edebiyatı alanlarında yaptığı araştırma ve incelemelerle tanındı. Eleştirileri ve kitap tanıtma yazıları 1941'den itibaren *Fikirler, Ülkü, Şadırvan, Hisar, Varlık, Türk Dili* vb. dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

MONOGRAFİ: *Huzûri* (1. Cilt, 1949), *Namık Kemal* (1952), *Cenap Şahabettin* (1952), *Abdülhak Hamit* (1953), *Şinasi* (1954), *Ataç* (1962), *Ömer Seyfettin* (1964), *Ahmet Rasim* (1965).

İNCELEME: *Türkçe'de Sözlük Yapma Yolları* (1962), *Türkçe'de Fiiller* (1962), *Dilcilere Saygı* (1965), *Halk Şiirinde Türkler* (1969), *Tümce Bilgisi* (1976).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. X, 1984), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

DİZMAN, İbrahim

Şair ve yazar. 15 Eylül 1960, Biga / Çanakkale doğumlu. Oktay Taflan adını da kullandı. Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Edebiyat Bölümü (1984) mezunu. Çeşitli orta dereceli okullarda Türkçe ve edebiyat öğretmenliği ve Bilkent Üniversitesinde Türk dili okutmanlığı yaptı.

İlk öyküsü *"Şarkıların Ötesi"* 1983'te *Karadeniz Sanat* dergisinde yer almıştı. Sonraki ürünlerini *Karadeniz Sanat, Damar, Abece, Kuzeysu, Samsun Sanat, Karadeniz Kuzey Haber, Kıyı* dergi ve gazetelerinde yayımladı. Ordu Sanatevi, Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Adımız Düşer* (1991).

ANI: *Bir Zamanlar Ordu* (Fevzi Güvemli'nin Anıları, 1993).

İNCELEME-ARAŞTIRMA: *Güzel Ordu ve Bilal Köy'den* (1994).

HAKKINDA: Vedat Yazıcı / Sözümüz Şairlerden Şiirlerden (1997), Fahrettin Demir / Bir Kitap-Bir Şiir (Kıyı, sayı: 72), Vedat Yazıcı / Adımız Düşer (Kıyı, Sayı: 74), Mucize Özinal / Adımız Düşer (Karşı, sayı: 66), TBE Ansiklopedisi (2001).

DODANLI, Burhan

Gazeteci-yazar. 20 Temmuz 1936, Bitlis doğumlu. SBF Basın-Yayın Yüksek Okulu (1969) mezunu. Basın hayatına 1961'de Anadolu Ajansında muhabir olarak başladı. 1977'de Anadolu Ajansında yazı işleri müdürü oldu. Daha sonra Basın Danışmanı olarak Millî Prodükdivite Merkezi ve Devlet bakanlıklarında görev yaptı. *Milliyet* gazetesinin Almanya baskılarında yazıları yayımlandı. 1967 yılında Basın-İş ve Gazeteciler Cemiyetinin haber dalında birincilik ödüllerini kazandı. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti ve TGS üyesidir.

ESERLERİ:

Darağacı (1978), *Akşam Dönüşü. Temiz Hava Komisyonu, Sakın İntihar Etme* adlı TV ve radyo oyunları basılmadı.

DOĞAN, Abdullah

Araştırmacı-yazar. 1980, Bursa doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Bursa'da tamamladıktan sonra yükseköğrenimine Gazi Üniversitesi Endüstri Mühendisliğinde devam etti. Üniversite yıllarıyla eşzamanlı olarak çeşitli gazete ve dergilerde araştırma yazıları yayımladı. Yayınevlerinde editör olarak görevler aldı. Özel olarak dahi yetiştirme ve hafıza konularında kısa dönemli eğitimler aldı. Reklâm metni yazarlığı, internet sitesi ve dergi editörlüğü ile organizatörlük gibi çeşitli meslekleri de öğrenim hayatıyla beraber sürdürdü.

ESERLERİ:

Genler Nereye Koşuyor?, Bitmeyen

Göçmenlik (2000), *Varlığımı Sosyalizme Borçluyum* (2000), *Başarı Çocuk Doğurdu* (2002), *Yapay Zeka* (2002).

DOĞAN, Âbide

Edebiyat araştırmacısı. 4 Eylül 1958, Akhisar / Manisa doğumlu. Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1982) mezunu. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *"Aka Gündüz'ün Romanlarında Sosyal Meseleler"* çalışmasıyla yüksek lisans (1985) ve Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *"1923-1938 Yılları Arasında Yayınlanan Dergiler: Anadolu, Kadro, Ülkü, Fikir Hareketleri, Ayda Bir Üzerinde Bir Çalışma"* teziyle doktorasını (1991). tamamladı. *"Cahit Uçuk, Hayatı-Sanatı-Eserleri"* çalışmasıyla doçent (1998) oldu. Gazi Üniversitesinde kompozisyon, Türk Dili ve edebiyatı, çocuk edebiyatı dersleri okuttu. Ayrıca yüksek lisans tezleri yönetti, doktora düzeyinde dersler verdi. Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalında öğretim üyesi (doçent) olarak görev yaptı.

Yeni Türk Edebiyatının çeşitli dönem ve şahsiyetlerine ilişkin makaleleri *Milli Eğitim, Türk Kültürü, İÜ Edebiyat Fakültesi Dergisi, Bilge, Türk Dili, TÖMER Dil Dergisi, Türkbilig* dergileri ve armağan kitaplarda yayımlandı. 1998'de Çanakkale'de yapılan *Hürrem Sultan* konulu sempozyuma bir bildiriyle katıldı. Farklı proje çalışmalarında görevler aldı.

ESERLERİ (İnceleme):

Aka Gündüz (1989), *Güzide Sabri Aygün* (1993), *Cahit Uçuk / Hayatı-Sanatı-Eserleri* (2000).

DOĞAN, Adnan

Şair. 1961, Zaferler köyü / Köyceğiz / Muğla doğumlu. Zaferler Köyü İlkokulundan sonra, Köyceğiz Naip Hüseyin Ortaokulunu bitirdi. Konya Ticaret Lisesinden sonra Isparta Meslek Yüksek Okulu Muhasebe Bölümü mezunu olup muhasebeci olarak iş hayatına atıldı.

ESERLERİ:

Kazan Ağlar (2004), *Haydanlı.*

DOĞAN, Ahmet

Şair. 1928, Gesi / Bağpınar / Kayseri doğumlu. Genellikle Ahmedi adını kullandı. İlkokulu Gesi'de okudu, o günlerin çetin şartları içinde başka okuma imkanı bulamadı. On yedi on sekiz yaşlarından sonra şiirle uğraştı. Şiirleri birçok dergi ve gazetelerde yayımlandı. Ankara'da yaşadı.

ESERLERİ (Şiir):

Bir Nokta (1972), *Türk'ün Duası* (1977), *Kutsal Sevda ve Kâbe Hasreti* (1989), *Güldeste* (1993).

HAKKINDA: Alim Gerçel / Kayseri Şairler Antolojisi (1995).

DOĞAN, Ahmet Atilla

Araştırmacı-yazar. 1959 doğumlu. İlkokuldan sonra çalışmaya başladı. 1975 yılından itibaren Eskişehir'de çıkan *Sonolay* ile başka yerel gazetelerde görev yaptı ve kimi İstanbul gazetelerinin temsilciliklerini üstlendi. Daha sonra Anadolu Üniversitesine bağlı Kütahya Yönetim Bilimleri Yüksekokulundan mezun (1983) oldu. Aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsünde yüksek lisans eğitimine ve 1985 yılında da proje asistanlığına başladı. 1986 yılında örgün eğitim bölümüne araştırma görevlisi olarak girdi. 1987 yılında Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *"Türkiye'de Sinema, Radyo ve Televizyon Öğretimi Veren Kurumların Eğitim Oranı"* adlı teziyle bilim uzmanlığı, 1994'te İstanbul Üniversitesi SBE'de *"Almanya'ya Türk Göçü ve Türkçe Yayın Yapan Radyo Televizyonlar"* konulu teziyle doktora derecesini aldı ve Anadolu Üniversitesinde yardımcı doçentliğe atandı.

Anadolu Üniversitesinde ilkokul öğretmenlerine yönelik eğitim önlisans tamamlama, halkla ilişkiler, istihdamı geliştirme, turizm eğitimi beceri kazandırma, Alman öğretmenlere Türk eğitim sistemini tanıtma ve Batı Avrupa projelerinde çalıştı. Bu üniversitenin Köln'deki Batı Avrupa bürosunda görevlendirildi, akademik danışmanlık, basınla ilişkiler ve dışarıdan lise bitirme proje koordinatörlüğü görevlerinde bulundu.

ESERLERİ (Araştırma-İnceleme):

Almanya'daki Türk Toplumunun Radyo ve Televizyon İzleme Eğilimi (1994), *Sınırötesi Medya Yazıları* (2001).

HAKKINDA: Ahmet Atilla Doğan / Sınırötesi Medya Yazıları (2001).

DOĞAN, Avni

Şair ve yazar, siyaset adamı. 26 Ocak 1951, Güblüce köyü / Elbistan / K. Maraş doğumlu. İlk ve ortaokulu Elbistan'da bitirdi (1967). Mersin İlköğretmen Okulu (1971), Anadolu Üniversitesi Eğitim Ön Lisans Programı (1988) mezunu. 1971'de Kâhta'nın (Adıyaman) Ulupınar köyünde başladığı öğretmenliğini Elbistan'da sürdürdü. Elbistan İlkokulunda müdür olarak görev yaptı (1979-89). Daha sonra Almanya'nın Köln kentinde (1989-93) Türkçe öğretmeni olarak hizmet verdi. 1995 genel seçimlerinde RP listesinden, 1999'da FP'den, 3 Kasım 2002'de AKP listesinden

AVNİ DOĞAN

TEMMUZ

Derin bir nefes alırım akşam olunca
Susar
Gündüzün avare kuşları
Hüzünlü bir gölge gibi inerken yeryüzüne
Temmuz

Beklerim ben
Ve gece kuşları
Ve ağaçlar yudumlayarak sessizliği
Bekler bir ayak sesine hasret
Uykusuz

Susarız
Yaralı kelimeler geçer aklımızdan
Sevgimiz biraz daha büyük
Biliriz
Bütün bir yeryüzü sevdaya hasret
Ve susuz

Bilemem
Dünya mı değişir ben mi yorulurum
Yaralı bir ceylan gibi geçip giderken Temmuz
Ben
Ağaçlar
Ve böcekler
Yorgunuz

Kahramanmaraş milletvekili seçildi. 2000 yılında FP grup başkan vekilliği görevine getirildi. TBMM'de görevini sürdürürken de edebiyatla ilgisini kesmedi, yeni eserler vermeye devam etti.

Şiirlerini ve müstear isimle yazdığı yazılarını *Hareket* (1974-75), *Yönelişler*, *Millî Gençlik*, *Mavera* (1980-88), *Dolunay* (1987) dergileri ile *Yeni Devir*, *Zaman* (1987) ve *Akit* (1994-) gazetelerinde yayımladı. *Bu Sevda Benim Değil* ile 1999 yılında Türkiye Yazarlar Birliği tarafından yılın şairi seçildi. *Mavera* dergisinde çıkan şiirleriyle tanındı. Türkiye Yazarlar Birliği ve MESAM üyesidir.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Ortadoğu Çocukları* (1986), *Gelirdim İnce Sissizliklerle* (1991), *Ehrenfeld Akşamları* (1993), *Bir Gökyüzüdür Yürek* (1996), *Bu Sevda Benim Değil* (1999), *Bütün Şiirleri* (2003).

DENEME: *Namlunun Ucundaki Ülke* (1995).

HAKKINDA: Mehmet Atilla Maraş / Şair Milletvekilleri 1 - 22. Dönem 1920-2005 (2005).

Avni Doğan

DOĞAN, Aydemir

Şair. 1935, Bünyan / Kayseri doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Kayseri'de tamamladı. Liseyi bitirdikten sonra Karayolları 6. Bölge Müdürlüğünde memur olarak çalışmaya başladı. Kayseri Beden Terbiyesi İl Müdürlüğü görevinde bulundu ve 1990'da emekli oldu. Çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlanan şiirlerinin bir bölümü bestelendi.

"Şiirlerinde insana, hayata ve bütün varlığa sevgi atmosferinde geniş bir hoş görüyle bakar. Olumsuzluklar karşısındaki öfkesini de kendine has bir duygarlıkla güzcileştirerek hüzün tadında ifade eder. (...) Şiirlerinde musikiye önem verir. Klasik kültürle modern hayatın terkibinden oluşan bir anlayışla istikrarlı bir çizgi yakalamıştır. Yaşayan Türkçeyi kullanır. Kısa bir üslûbu samimi bir söyleyişi vardır." (Ali Rıza Navruz)

Aydemir Doğan

ESERLERİ:

ŞİİR: *Eski Hikâye* (1975), *Bir Demet Akşam* (1978), *Söyleyip Geçtim Seni* (1984), *Şiremenli Caddesi* (1992), *Ve Şarkı Devam Et* (1995), *Setenönü* (1999).

ARAŞTIRMA: *Erciyes Defteri* (1990), *Kayseri Spor Hayatından Anılar Albümü* (2002).

HAKKINDA: Abdullah Satoğlu / Kayseri Ansiklopedisi (2002), Ali Rıza Navruz / Mısralarda Doğan (2004).

DOĞAN, Aydın

Yayıncı, öykü yazarı. 14 Ağustos 1947, Keban / Elazığ doğumlu. 1967-78 yılları arasında tiyatroların değişik birimlerinde çalıştı. Berberlik, resimtabcla işleri, işçilik, *Ankara* gazetesinde muhabirlik (1974) yaptı. 1979'da Ankara'da Aydın Kitabevini kurdu ve işletti, sahaflık yaptı, *Yaba Öykü* dergisini kurdu ve yönetti. 2000'li yılların başında İstanbul'a yerleşerek *Yaba Edebiyat* dergisini çıkardı ve yayıncılık yaptı. 1995 yılında, siyasal faaliyetleri nedeniyle bir süre hapis yattı.

İlk kitabında yoksul çocukların izini sürdü. *Kör Pencere* öykü kitabındaki öykülerde teatral ögelerden yararlandı. *Güneşli Bayır*'da ise yiten değerleri, totaliter ve emperyalist bakış açılarını eleştirdi. Öykülerinde ve diğer eserlerinde toplumcu bir çizgiyi sürdürdü.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Afişte Ölen Adam* (1988), *Kör Pencere* (1993), *Güneşli Bayır* (1998).

ROMAN: *Islak Kaldırımlar* (2003).

OYUN: *Deli Oğlan* (1978), *Nivya* (1984), *Deli Oğlan ve Diğerleri* (5 oyun, 1995).

SEÇKİ: *Halkın Cönk Defteri* (1982; *Halkın Cönkü* adıyla 1995).

MİZAH: *Kara Fıkralar* (2001).

DOĞAN, D. Mehmet

Yazar. 4 Eylül 1947, Kalecik / Ankara doğumlu. Kalecik'te başladığı ilköğrenimini ailesinin Ankara'ya taşınmasının ardından Ankara'da Ulus İlkokulu ve Cebeci Ortaokulunda tamamladı. Ankara Gazi Lisesinden mezun olduktan (1986) sonra SBF Basın ve Yayın Yüksek Okuluna girdi. Bu okulun Radyo-Televizyon Uzmanlık Bölümünden mezun oldu (1972). Mezuniyetten sonra Türk Tarih Kurumu Yeni Türkiye Araştırma Merkezinde (dokümantalist, 1972-74), Dergâh Yayınlarında (yayın yönetmeni, 1975-78), TRT Kurumunda (genel müdür danışmanı, 1977-78) çalıştı. Bir süre işsiz kaldı. Türkiye Yazarlar Birliğinin kuruluş çalışmalarını yürüttü ve Birlik Yayınlarını kurdu (1978-80). 1980'de Kültür Bakanlığı Sinema ve Telif Hakları Dairesinde sözleşmeli film yapımcısı ve senaryo yazarı olarak çalışmaya başladı, Film Denetleme Kurulu üyeliği yaptı. 1986'da Kültür Bakanlığından ayrıldı. *Zaman*

D. Mehmet Doğan

D. MEHMET DOĞAN

İKİNCİ ENDÜLÜS

"*Öz yurdunda garipsin, öz vatanında parya*" mısraının bir adım ötesinde nasıl bir konumda olunabilir? Bu soruya cevap vermeden önce bundan beş asır önce müslümanlıkdan ve müslümanlardan arttılan bir coğrafyada olup bitenleri hatırlamakta fayda vardır.

Avrupa'nın güney doğu ucunu teşkil eden İspanya, yaklaşık sekiz asır müslüman ülkesi olarak var oldu. Hugünkü İspanya'nın başlangıcı olarak Kastilya Kralı 4. Henri'nin kızkardeşi İsabella ile Aragon kralının oğlu Ferdinand'ın 1492'de evlenmesi kabul edilir. Bu tarihte Gırnata İslam devleti yıkılmış, Kristof Kolomb Amerika'yı keşfetmiştir. Bu İspanya'daki yahudi ve müslüman varlığı için bir dönüm noktası olmuştur. Yahudiler ve müslümanlar hıristiyan olmaya icbar edilmiş, yahut da İspanya'yı terk etmeleri istenmiştir. (...)

Endülüsün beş asır önce müslümanlardan temizlenmesi yanında batı hıristiyan dünyasının hedeflerinden biri de Türkleri önce Avrupa'dan atmak, ardından da hıristiyanlardan fethedilmiş Anadoludaki varlıklarına son vermektir. Çünkü Anadolu hıristiyanlardan elde edilmiş bir arazidir, dolayısıyla tekrar hıristiyanlara dönmelidir. Bu " hamihayal" veya " fanatik" bir düşünce olarak görülebilir. Fakat büyük bir medeniyet ortaya koyan İspanya'nın müslümanlardan temizlenmesi de böyle bir düşünce idi. 8 asır sonra bu fanatik düşünce sonuca ulaştı. Türkiye için de bu fanatik sonuca bir fırsat düştüğünde ulaşılmayacağını kim söyleyebilir? Birinci Dünya Savaşı sonrasında yaşananları, daha savaş öncesinde tezgâhlanan Sevr projesini unutabilir miyiz?

Endülüs'e dönelim; zorla hıristiyanlaştırılmış müslüman bir aileden gelen İspanyol tarihçi Rodrigo de Zayas, İspanya'da müslümanlara karşı yapılan zulüm ve katliamları **"İspanya Müslümanları ve Devlet Irkçiliği"** adlı bir kitapta ele almış. Kitap, 1989 yılında Londra'daki ünlü müzayedeci Sotheby's'den satın alınan 16. yy. sonu 17. yy başına ait Engizisyon raporları ve kraliyet belgelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Rodrigo şöyle diyor:

"*Irkçılık insanlık kadar eskidir. İspanya'nın 16. yüzyılda icat ettiği ise, " devlet ırkçılığı" dır. Hedef krallığın birleşmesi ve İspanyol müslümanlığının kökünün kazınmasıdır. Bu hedefe varmak için iki yasita kullanılmıştır. Birincisi 2 Ocak 1492'de Gramada'nın düşmesiyle tamamlanan askeri fetih; ikincisi, müslümanların zorla asimilasyonu, daha sonra da topluca sürgün edilmeleri.*"

"*1492'den sonra müslümanlar* ***müdejar*** *(hıristiyan bir ülkede ikinci sınıf vatandaş muamelesi gören teba) hâline geldi. Bir müddet sonra zorla hıristiyanlaştırılırlar, yani* ***morisk*** *olurlar. Artık iş engizisyon mahkemesine kalmıştır. Bir morisk cuma günü çalışmadığı veya domuz eti yemediği görülür görülmez derhal ağır bir cezaya çarptırılmakta ve malları müsadere edilmektedir." Daha sonraları anlarının müslüman veya yahudi olmadığının isbatı istenir. Bunu isbatlayamayanlar yükselme imkânından mahrum bırakılırlar."* (Cemal Aydın'ın T. Diyanet Vakfı tarafından yayınlanan Endülüsten İspanya'ya adlı kitapta yer alan tercümesinden, 1996) (...)

Bir Türk bilim adamı da Endülüs'te müslümanların başına gelenleri şöyle özetliyor:

"*Hıristiyan idareciler, işgal esnasında İslâm zimmî hukukunu tahdit (taklid?) ederek, cizye ödemeleri karşılığında müslümanlara canlarını, mallarını ve dinlerini muhafaza hakkı tanımışlardı. Ancak Gırnata'nın işgalinden sonra bu hukukları tek'tek geri alınarak müslümanları hıristiyanlaştırma politikası izlendi. Bu politikanın baş mümessili kilisedir. Zira olaylara en yakın kişilerden biri olan İspanyol tarihçi Marmol'un da dediği gibi, kilise hıristiyan kralların ısrarla müslümanları hıristiyanlaştırma siyaseti gütmelerini istemiş ve neticede bu istek uygulamaya konulmuştur. Bu zora dayalı bir hıristiyanlaştırmaydı ve en önemli organı da Engizisyon mahkemeleriydi. Bu mahkemelerin müslümanları çarptırdığı cezaların hangi birinden söz edelim? Diri diri yakılanlardan, derisi yüzülenlerden, vücutları parçalanamlardan mı, yoksa kazığa oturtulanlardan veya başları taşlarla ezilenlerden mi? Ne var ki bütün bu baskılar, Endülüs müslümanlarının İslama bağlılıklarını silmeye yetmedi, yetmediği içindir ki, 1609 senesinde çıkarılan bir fermanla İspanya dışında sürgün edilmeleri kararlaştırıldı."*
(Aynı kitapta Dr. Mehmed Özdemir'le konuşma)

İspanya'da müslümanların akıbeti hıristiyanlaştırma, engizisyon mahkemeleri ve sürgün kelimeleri ile özetlenebilir...

Konunun Türkiye ile ne alakası var? Endülüs nire, Türkiye nire? Abesle iştigal etmel denilebilir. Türkiye'nin içinde bulunduğu durumla Endülüsün kâderi arasında gerçekten bir alaka kurulamaz mı? Bu sorunun cevabını tarihte aramalıyız. Osmanlı devletinin beş asır vatan edindiği batı topraklarından sökülmesini tesadüfle, yerel milliyetçiliklerin tepkisiyle açıklayabiliyorsanız bu soruya vereceğiniz cevap bellidir. Fakat balkanlardan müslümanların sürülmesi kökleri çok daha derinde bulunan bir mücadelenin sonucudur. Yunan istiklalinden Sırp bağımsızlığına Batı emperyalizminin eli hep işin içinde olmuştur.

İspanya'nın müslümanlardan temizlenmesi " garp meselesi" olmalı ki, Osmanlıların bulundukları topraklardan tasfiyesi " Şark meselesi" olarak adlandırılmıştır. (...)

Türkiye 21. yüzyılın eşiğinde, batıya yaranmada en ileri aşamadayken Fransız Parlamentosu'nun sözde " Ermeni katliamı" nı tanıyan kararıyla karşılaştı. Bu kararın alındığı gün çok anlamliydı: 29 Mayıs 1998, Yani İstanbulun Fethinin 545. yıldönümü. Bu bir tesadüf olabilir miydi? Bu soruya biz cevap vermekte güçlük çekmiyor ve tereddüt etmiyoruz. Elbette tesadüf değildir! Türkiye için ikinci Endülüs süreci geçen yüzyılda başlamıştır. Bugün üzerinde bulunduğumuz topraklar belki de Endlüsteki son topraklar olan Gırnata'dır. Gırnata düşürüldüğü an Endülüs tarihi sona erer. Müslümanlar artık bu 8 asırlık islam diyarında müslüman kimlikleriyle var olamazlar. Dinlerini öğrenemez ve öğretemezler, mandıkları gibi yaşayamazlar, dinlerinin emirlerini yerine getiremezler. Kendi kimlikleriyle var olamazlar. İslâmi görünürlük tamamen ortadan kaldırılır...

Türkiye ile Endülüs'ün nasıl bu benzerliği olabilir? Türkiye henüz "Öz yurdunda garipsin, öz vatanında parya" aşamasında değil mi? Hâni "**müdejar**" diye bir kavramdan söz ediliyor ya...

Kendi yurtlarında bey iken, şimdi küfür ülkesinde uşak. Ululuğun doruğundan eziliş uçurumuna yuvarlanan bu halka acıyan yok mu?

(*Türkendülüsiye*, 1998)

gazetesinin yayın kurulunda yer aldı ve bu gazetede *Kimlik* başlığı altında günlük yazılar yazdı (1986-87). Tunuslu yazar Gannuşi ve arkadaşlarının ağır cezalara çarptırılmasını protesto etmek maksadıyla, Tunus elçiliğinin önüne siyah çelenk koyduğu için, iki arkadaşıyla birlikte tutuklandı ve DGM'de yargılandı (1987), beraat etti. Aynı yıl *Zaman* gazetesinden ayrıldı. Bir süre *Yörünge* dergisinde haftalık yazılar yazdı (1991-92). Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesinde yazarlık dersleri verdi. (1991-93). *Vakit* (*Akit*) gazetesinde günlük yazılar yazdı (1994-96) ve Birlik Medya AŞ'nin genel müdürlüğünü yaptı (1994-95). TBMM tarafından 1996'da Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) üyeliğine seçildi.

Üniversite öğrencisiyken *Fikir ve San'atta Hareket* dergisinde yazmaya başladı. *Hareket* dergisi dışında seyrek olarak *Türk Edebiyatı*, *Mavera*, *İslâm*, *İlim ve Sanat*, *İzlenim*, *Nehir* dergilerinde yazdı. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*'nin yayınını plan-

layan ve ilk ciltlerinin yayınını yönetti. Doğan, bu ansiklopedinin çeşitli maddelerini de yazdı. Ayrıca *Türk Aile Ansiklopedisi*'nin (3 cilt, 1991-92) yayınını yönetti.

Daha çok sosyal ve iktisadi tarih, fikir ve basın tarihi, dil gibi alanlarla ilgili olarak çalışmalar yaptı, televizyon metinleri ve senaryolar yazdı, çeşitli televizyon program ve filmlerinin yapımında görev aldı. Türkiye Yazarlar Birliği, Mehmed Âkif Fikir ve Sanat Vakfı, Türkiye Yazarlar Birliği Vakfı, Türkiye Gönüllü Teşekküller Vakfının kurucularından olan Doğan, uzun süre Türkiye Yazarlar Birliğinin genel başkanlığını (1978-96) yürüttü ve bu kuruluş tarafından yayımlanan *Türkiye Kültür ve Sanat Yıllığı*'nın yayınını (1984-96) yönetti. TYB Vakfının da kurucu başkanı olan Doğan, bu vakfın mütevelli heyet başkanlığını da (1991-96) yürüttü. Yazarlık alanının tanımlanması, yazarların meslekî bir kuruluş çatısı altında toplanması, geçmiş büyük yazarlarımızın ve yaşayan yazarlarımızın tanıtılması yönünde çalışmalar yaptı. *Safahat* ve *İstiklâl Marşı* şairi Mehmed Akif Ersoy'un sürekli olarak anılması, Ankara'da Millî Mücadele sırasında ikamet ettiği Taceddin Dergâhının korunması için çaba sarfetti. Taceddin Dergâhı etrafındaki kanunsuz ve ruhsatsız yapıların yıkılarak bölgenin İstiklal Marşı Bahçesi / Parkı haline getirilmesi için proje hazırladı. Türkiye Yazarlar Birliği Vakfı çatısı altında dilimizin temel metinlerinin okunması için 1998'de "Safahat dersleri"ni başlatan Ülke içinde Dursunbey / Suçıktı, Çorum, Konya gibi ilçe ve il merkezlerinde şiir şölenlerinin yapılmasına öncülük etti. "Yazar Okulu/Yazarlığa hazırlama seminerleri"ni planladı ve Türkiye'de yazarlık öğretimi konusunda ilk adımların atılmasına öncülük etti (2000).

Tarih ve Toplum adlı eseriyle Türkiye Millî Kültür Vakfı teşvik ödülü (1978), *Büyük Türkçe Sözlük*'le Türkiye Yazarlar Birliği Dil Ödülü (1982) ile *Büyük Türkçe Sözlük*'ün geliştirilmiş 10. baskısıyla Özbekistan Yazarlar Birliğinin Uluslararası Kaşgarlı Mahmud Mükafatına lâyık görüldü (1995). Türk dünyası ve Balkan Türklerinin kültürüne hizmetlerinden ötürü 7. Balkanlar Türk Kültürüne Hizmet Ödülünü aldı (2004). Türk Dünyası ile ilişkilerin yeniden kurulması sürecinde, kültürel ve edebî ilişkilerin gelişmesinde önemli yeri olan Türkçenin Uluslararası Şiir Şölenlerinin düzenlenmesine öncülük etti.

ESERLERİ:

DENEME-İNCELEME: *Batılılaşma İhaneti* (1975), *Tarih ve Toplum-Toplum Yapımızın Tarihi Oluşumu* (1977), *Dil Kültür Yabancılaşma* (1984), *Halka Karşı Demokrasi* (1988), *Camideki adam Mehmet Âkif* (1989), *Türkiye'de Darbeler Müdahaleler ve Siyasi Sistem* (1990), *Kemalizm* (1992, gen. bas. *Bir Savaş Sonrası İdeolojisi: Kemalizm* adıyla 1994), *Kültürel Savaş ve Savaş Kültürü* (1992), *İletişim veya Dehşet Çağı* (1993), *Türkistan Türkiye Gergefinde İran* (1996), *Kitaplık Kılavuzu* (1996), *Türkendülüsiye* (1998), *Bir Lügat Bulamadım* (2001), *Yüzyılın Soykırımı* (2004).

SÖZLÜK: *Büyük Türkçe Sözlük* (1981, geliştirilmiş 15. bas. 2001), *Okullar İçin Büyük Türkçe Sözlük* (1984, 6. bas. 1996), *İlk Sözlük* (1989), *Temel Büyük Türkçe Sözlük* (1994, 3. bas. 1996).

FİLM METNİ ve SENARYO: *Sanat Sözlüğü* (1977), *Ulucami* (1977), *Şairler Meydanı* (1978), *Kaybolan Şehirler* (1985), *Nureddin Topçu* (1985), *Mehmed Âkif* (1986), *Yaşayan Geçmiş* (1987), *Mimar Sinan* (1988).

HAKKINDA: Sedat Yenigün / Batılılaşma İhaneti (Ortadoğu, 26.11.1975), Mete Tunçay (Milliyet Sanat, 28.11.1975), Erdem Murat / Batılılaşma İhaneti Üzerine Vesika (1.12.1975), Fethi Naci / Batılılaşma (Sol ve Sağ Politika, 8.12.1975), Yakup Kavas (Millet, 8.12.1975), Cemil Meriç / Düşmeyen Kale (Kubbealtı Akademi Mecmuası, Ocak 1976), Ergun Göze (Tercüman, 10.3.1976), Yakup Sezer (Bayrak, 28.5.1976), Miryana Teodosiyeviç / Yeni Bir Türkçe Sözlük Üzerine (Çevren, sayı: 36, Yugoslavya, Aralık 1982), Ahmet Kot / Yazarlar Birliği Başkanı Mehmet Doğan ile Bir Mülakat (Kitap Dergisi, Nisan 1986), Ahmet Bıyık / Sözlükler Soğukkanlı Olur (Zaman, 23.5.1997), Büyük Türkçe Sözlük CD'de (Akit, 18.6.1999), Mustafa Karaalioğlu (Yeni Şafak, 6.8.2001), Bir Lügat Bulamadım Gün Akşam Oldu (Gerçek Hayat, 23.11.2001), Büyük Sözlük Büyüdü (Yeni Şafak, 12.11.2001), Âfet Ilgaz / Kitap Mevsimi Kitaplar Lisan (Milli Gazete, 25.11.2001), D. Mehmet Doğan'la Dil Sözlükler ve Türkçenin Geleceği Üzerine (Akit, 29.11-2.12.2001), Taha Akyol / Türkçenin Zenginliği (Milliyet, 11.12.2001), Bünyamin Yılmaz (Millî Gazete, 8.5.2002), Bir Lügat Bulamadım – D. Mehmet Doğan (Hece dergisi, Mart 2002), Mehmet Nuri Yardım / Yazar Olacak Çocuklar (2004), Rasim Özdenören / Anlama Aczi (Yeni Şafak, 9.12.2005), Hüseyin Öztürk / Yüzyılın Soykırımı (Vakit, 3.1.2005), Eli Eyvaz / D. Mehmet Doğan'la Yüzyılın Soykırımı Üzerine (Vakit, 9-12.1.2005), Mehmed Niyazi / Yüzyılın Soykırımı (Zaman, 11.1.2005), Serdar Arseven / Dabıl Yol! (Tercüman, 15.1.2005), İbrahim Kardeş / Arafa Arefe Arife (Yeni Şafak, 18.1.2005), Abdürrrahim Karakoç / Dilimiz ve Hâlimiz (Vakit, 28.1.2005), Hayati Bice / Tükenmeyiz Kırmağınan (Yeni Şafak, 31.1.2005), Alişan Satılmış / Yüzyılın Soykırımı Üzerine (Ortadoğu, 31.1.2005), Mehmet Kurtoğlu / Zihni Faaliyetlerimizi Kısıtlamak İçin Sözlüğümüzü Daralttılar (Millî Gazete, 6.2.2005), M. Orhan Okay / Türkçe Nereye Gidiyor? (Zaman, 6.2.2005), Mehmet Şeker / Yüzyılın Soykırımı (Yeni Şafak, 8.2.2005), Mustafa Oral / Yüzyılın Son Soykırımı (Kitap Haber, sayı: 24, Mart-Nisan 2005), İsa Kocakaplan / D. Mehmet Doğanla Türkçe Üzerine Konuşma (Türk Edebiyatı, sayı: 377, Mart 2005), Bekir Fuat-Mehmet Doğan (Gerçek Hayat, sayı: 228, 4.3.2005).

DOĞAN, Durali

Araştırmacı-yazar. 1 Ocak 1953, Duralidayılı köyü / Sorgun / Yozgat doğumlu. İlkokulu köyünde, ortaokul ve liseyi Sorgun'da okudu. Erzurum Kâzım Karabekir Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü (1977) ve Anadolu Üniversitesi AÖF lisans tamamlama programını bitirdi (1990). Enstitüyü bitirme tezi: *"Ziya Gökalp ve Türk Medeniyeti Tarihi"* idi. Sorgun'da Türkçe öğretmenliği yaptı (1977-85). Sorgun İlçe Millî Eğitim Şube müdürlüğü (1985-2000), Serik (Antalya) Milli Eğitim Şube müdürlüğü (2000-2001) yaptı, 2001'de emekli olduktan sonra Sorgun'da matbaacılık ve gazetecilik yaptı.

Ürünlerini 1977'den itibaren *Sorgun Postası, Türk Edebiyatı, Töre, Türk Folkloru, Bozok, Millî Folklor, Yozgat Haber, Hakikat, Erciyes* gazete ve dergilerindc yayımladı. *Sıla* dergisi ve *Sıla Haber* gazetesinin genel yayın yönetmenliğini yaptı. Sorgun'da *Sorgun Selam* adlı günlük yerel bir gazetenin sahibidir. Merkezi Sorgun'da bulunan Sorgun Yazarlar-Şairler- Aşıklar Kültür ve Araştırma Derneği başkanıdır. İLESAM ve Türkiye Yazarlar Birliği üycsidir. Tiyatro, şiir ve folklor alanlarında çalışmaları vardır. Şiir ve tiyatro dalında ödüller aldı. Hilal Doğdu tiyatro eseri 1995 yılında Türkiye birincisi oldu.

"Tırnaklarıyla eşeleyerek çalışan, araştıran, göz nuru döken, emek veren ender insanlardan; ender Yozgatlılardan birisidir o." (Ahmet Sargın)

ESERLERİ:

OYUN: *Çanakkale'de Düğün* (*Meçhul Öğretmen* ile iki piyes, 1983), *Okul Piyesleri* (*Kahramanlık Diploması, Ah Şu Alamanya, Bu Vatan Nasıl Kurtuldu*, 1986), *Millî Piyesler* (*Bacının Gelinliği, Bir Nesil Yargılanıyor*,1989), *Türkün İstiklal Destanı* (*İstiklal Bülbülü Mehmet Akif, Ya İstiklal Ya Ölüm*,1991), *Dönüş ile İbraham* (1992), *Hilal Doğdu* (1996), *Senem'in*

Durali Doğan

Turnaları (1999), *Kahramanlık Diploması* (Tiyatro Antolojisi, 2002).

ARAŞTIRMA: *Sorgun'dan Mehmet Âkif'e Armağan* (1986), *Yozgat Şair ve Yazarları* (1988), *Cumhuriyet Koçaklaması* (1990), *Bütün Yönleriyle Sorgun* (1990), *Sorgun Doksan Beş* (1995), *Yozgatlı Aşık Sıtkı Baba* (1996), *Âşık Nazmi Çevik* (1997), *Dünden Bugüne Çiğdemli* (1999), *Yozgatlı Şair ve Yazarlar Ansiklopedisi* (2005).

ŞİİR: *Suya Zincir Vurulmaz* (2002).

HAKKINDA: Birsen Pekçolak – Zeki Büyüktanır / Homeros'tan Günümüze Anadolu Destanları (2002), Durali Doğan / Yozgatlı Şair ve Yazarlar Ansiklopedisi (2005), Ahmet Sargın / Suya Zincir Vurulmaz (Yozgat İleri gazetesi, 21.12.2002) – Şair ve Yazarlar Ansiklopedisi (Yozgat İleri, 15.10.2005).

DOĞAN, Enfel

Edebiyat araştırmacısı. 5 Nisan 1977, Serik / Antalya doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini burada tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden (1998) mezun oldu. 1998'de Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Türk dili ve edebiyatı öğretmeni olarak göreve başladı. 1999'da İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde araştırma görevlisi oldu. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yeni Türk Dili Bilim Dalında yüksek lisansını *"Eski Anadolu Türkçesinde Kelime Grupları ve Kullanılışları"* adlı tezle (2001) tamamladı. Doktora tezi: *"Kınalızade Ali Efendi'nin Ahlâk-ı Alâî Adlı Eseri Üzerinde Gramer İncelemesi (Tenkitli Metin-Sözlük-Dizin-Cümle İncelemesi)"*. Makale ve denemelerini, *Göçebe, İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı* dergilerinde yayımladı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Çözümlemeli Osmanlı Türkçesi Metinleri* (M. Özkan, F. Kemik ve M. Uluçay ile, 2003), *İhtifalci Mehmed Ziya Bey – İstanbul ve Boğaziçi, Bizans ve Osmanlı Medeniyetlerinin Ölümsüz Mirası* (2 cilt, M. Karavelioğlu, İ. Karaca, Y. Başkan ve İ. Mangaltepe ile, 2003).

YAYIMA HAZIRLAMA: *Halid Ziya Uşaklıgil: Mai ve Siyah* (2001), *Mehmed Rauf: Eylül* (Özgün Dili ve Sözlüğüyle, 2005), *Terbiye ve Ta'lim-i Etfâl (Çocukların Eğitim ve Öğretimi)* (Mehmet Nadir Bey: *Bir Eğitim Öncüsünün Yazıları*, M. Sabri Koz ile, 2005).

Enfel Doğan

Erdal Doğan

DOĞAN, Erdal

Şair ve yazar. 23 Nisan 1970, İstanbul doğumlu. Üsküdar Burhan Felek Lisesi mezunu. Bir süre Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Yüksek Okulu ve yine aynı üniversitenin İktisat Fakültesinde okudu. *TYS Edebiyat*, *Hürriyet Gösteri* ve *Radikal* gazetesinde çalıştı. 1993'ten itibaren çeşitli yayın organlarında, *Varlık*, *Gösteri*, *Ludingirra*, *E*, *Öküz*, *Yeni Biçem* gibi dergilerde şiir, deneme, kitap tanıtım, söyleşi ve incelemeleriyle yer aldı. 1994-98 tarihleri arasında *Cumhuriyet* gazetesi ve kitap ekine yazdı. 1999'da *Radikal* gazetesi kültür sanat sayfasında edebiyatla ilgili haberler hazırladı.

ESERLERİ:

Ehl-i Beyt'ten Bir Deste Gül (Gürcü Doğan ile, 1994), *Edebiyatımızda Dergiler* (1997), *Sınırsız Yolculuk* (1998), *Ruhun Gücü* (2001), *Meraklısı İçin Her Güne Bir Şiir* (2002), *Söylenenler* (2002), *Sevgi Soysal: Yaşasaydı Âşık Olurdum* (biyografi, 2003).

HAKKINDA: Erdal Doğan / Sevgi Soysal: Yaşasaydı Âşık Olurdum (2003), Sanem Öge / Söyleşi (Varlık Kitap, Mayıs 2003).

DOĞAN, Ferruh

Karikatürcü, yazar (D. 1923, İstanbul - Ö. 2000). Tam adı Ferruh Doğan Akdilek. Parmakkapı 45. İlkokulu ve Taksim Lisesini bitirdi. İstanbul Hukuk Fakültesindeki öğrenimini son sınıfta bıraktı. Babâli'ye on üç yaşında *Doğan Kardeş* adlı çocuk ve *Şaka* adlı mizah dergileriyle girdi. İlk karikatürü 1945'te *Şaka* dergisinde yayımlandı. *Doğan Kardeş*, *Pazar Postası*, *Hafta*, *Yeditepe*, *41 Buçuk*, *Dolmuş*, *Kim*, *Tef*, *Taş-Karikatür*, *Akbaba*, *Ant*, *Özgür İnsan*, *Toplum* dergileriyle *Cumhuriyet*, *Milliyet*, *Yeni İstanbul*, *Vatan*, *Akşam*, *Dünya*, *Ulus*, *İstanbul Ekspres* dergi ve gazetelerinde çalıştı. 1956 yılında *Asrileşen Köy* albümü mahkeme kararıyla toplattırıldı. Yurtiçinde ve İtalya, Belçika, Yugoslavya'daki uluslararası karikatür yarışmalarında çok sayıda ödül aldı. İtalya Tolentino'da Onur Diploması almaya hak kazandı. Birçok yabancı ülkede yapıtları yayımlandı. Bazı karikatürleri İtalya'daki Tolentino Uluslararası Mizah Müzesi'ne girdi. Hıfzı Topuz, Mahmut Tali Öngören, Tan Oral, Vecdi Sayar, Önder Şenyapılı, Süleyman Coşkun, Haluk Ünsal ve Nezih Danyal ile Karikatür Vakfı Danışma Kurulunda görev aldı. Birçok yazarın kitabını resimledi.

"Ferruh Doğan'ınki kadar pastel ve İstanbul'a benzeyen bir yüz düşünemiyorum. Bütün hayatı Beyoğlu'nda geçmiş, Üçhoron Kilisesi'nin, Aya Triada'nın avlusunda saklambaç oynamış. Mavi ispirto içip içip resim yapan Beyaz Ruslar, Ermeniler, Yahudiler, Rumlar arasında büyümüş.

Ferruh Doğan

Tünel'le Şişli arasında. Başka bir kültür: Meşin ciltli kitaplar, pembe topuklu kadınlar... (...) Evet, şair de. Yine de bugün bakıyorum, daha çok düşünür. Hatta biraz da politikacı. Yitirdiği yan orda. Amatörlüğünü yitiriyor. Bunu şunun için söylüyorum, en amatör adam da o aslında. (...) Edebiyata en yakın çizgici." (Cemal Süreya)

"Ferruh'un, karikatür dili ile şiir dili arasında öngördüğü paralelliğin, mecazlı, allegorili, istiareli, dolayısıyla da, karikatüre, onu çoğul okumalara açan imkanlar sağladığını söyleyebiliriz. Ama karikatürün, her zaman bu anlamda bir müphemiyeti ve elbette çok anlamlılığı taşımasının söz konusu olmadığının da idrakinde idi." (Hilmi Yavuz)

ESERLERİ:

KARİKATÜR ALBÜMÜ: *Asrileşen Köy* (1956), *Çizgili Dünya* (1969), *Pa-*

ramoni (1990), *Tutanak* (1997), *Politika*.

ÇEVİRİ: *Masallar*(La Fontaine'den, 1960).

MASAL: *Nasrettin Hoca / Ye Kürkün Ye* (1997).

HAKKINDA: Özel Sayı: 5 Ferruh Doğan (Gül Diken, sayı: 19, Güz 1999), Cemal Süreya / Ferruh Doğan (İzdüşümler) - Fethi Naci / Ferruh Doğan İçin - Tan Oral / FE2 Semih Gümüş / Ferruh Doğan'ın Kendisiyle Barışık Çizgi Dünyası - Tarık Dursun K / Kırmızı Kedi - Orhan Duru / Ferruh Çizgisi - Prof. Dr. Ünsal Oskay / Ferruh Doğan - Semih Poroy / 'İstanbul Gibi Pastel Bir Yüz' (Cumhuriyet Kitap, 2.3.2000), Melih Aşık / Ferruh Doğan (Milliyet, 10.6.2000), Hilmi Yavuz / Zaman Yazıları (Zaman, 16.6.2000).

Gürani Doğan

DOĞAN, Gürani

Şair ve yazar. 1956, Kamışlı köyü / Sungurlu / Çorum doğumlu. Asıl adı İsmail Doğan Kamışlı, mahlası Aşık Gürani'dir. Küçük yaşlarda aşıklık geleneğini ve bağlama çalmayı öğrenmeye başladı. Önce dayısı aracılığıyla sonra da Aşık Yarebülbül'ün yardımıyla bağlama ve geleneğe ilişkin bilgisini pekiştirdi. Ortaokul yıllarından beri şiir yazan Aşık Gürani, köylerine gelip giden aşıklar aracılığıyla da birçok yöre tavrı ve deyişi öğrendi. 1974 yılında Almanya'ya yerleşti. Türkiye'nin çeşitli yörelerinden de birçok türküyü arşivlere aktardı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Sevgi Kuşağı* (1993).

ARAŞTIRMA: *Bal Çiçekleri* (1995), *Aşık Olmak İstedim* (1995), *Alevilikte Dört Bilgiler ve Cem, Zakirlik* (1998), *Aşık Yarebülbül, Yaşamı ve Şiirleri* (2002)

DOĞAN, Gürcü

Şair. 1972, Tokat doğumlu. Liseyi bitirdi. Koşukları aşk, doğa ve tarihsel duyuşlarını içerdi. Şiirlerini *Ehl-i Hayl'den Bir Deste Gül* (Ortak, 1994) adlı kitabında topladı.

HAKKINDA: Mehmet Aydın / Edebiyatımızda Kadın Şair ve Yazarlar Sözlüğü (2001)

DOĞAN, Hıfzı

Eğitimci, yazar (D. 1932, Bilecik – Ö. 1981, Muratça köyü / İnhisar / Bilecik). Erkek Teknik Öğretmen Okulu (1952) mezunu. Edirne (1955-59), İzmir Motor (1955-59), Ankara II. (1953-63) Sanat Enstitülerinde öğretmenlik yaptı. Amerika'ya giderek Pensilvenya Üniversitesinde eğitim uzmanlığı diploması aldı. Aynı yerde doktora öğrenimini tamamladı. 1963-67 yılları arası Erkek Teknik Öğretmen Okulu öğretmenliğinin yanı sıra SGİ ve AVA Projelerinde uzman olarak çalıştı. Daha sonra MEB Etüt ve Programlama Dairesi başkanlığı (1967-70) ve Talim ve Terbiye Kurulu üyeliği (1970-71) görevlerinde bulundu. 1971 yılında Eğitim Fakültesine geçti. Son olarak Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğretim üyesi olarak görev yaptı.

BAŞLICA ESERLERİ:

Öğrenci, Öğretmen ve Program Yönünden Ortaöğretim Sistemi Değerlendirilmesi (1972), *Program Geliştirme Sistem Yaklaşımı* (1976), *Türk Ortaöğretim Sisteminin Değerlendirilmesi* (1971), *Ülkemizde Endüstrileşme ve Teknik Öğretim* (1972), *Analiz ve Program Hazırlama* (1982).

DOĞAN, İsa

İslâm mezhepleri tarihi araştırmacısı. 1955, Çarşamba / Samsun doğumlu. 1973'te Samsun İmam Hatip Okulunu bitirdikten sonra, imam hatip olarak çalışırken de 1974'te Samsun Devrim Lisesini bitirdi. Atatürk Üniversitesi İslâmi İlimler Fakültesi Tefsir Hadis Bölümünden mezun (1979) olduktan sonra Kırşehir ve Çarşamba İmam Hatip liselerinde meslek dersleri öğretmenliği ve idarecilik yaptı. 1982'de Samsun Yüksek İslâm Enstitüsüne İslâm Mezhepleri Tarihi asistanı olarak atandı. 1987'de "*Zeydiyye'nin Doğuşu ve Kelami Görüşleri*" adlı teziyle doktor, 1993'te Danıştay kararıyla İslâm Mezhepleri Tarihi doçenti oldu. Daha sonra profesör unvanını aldı. Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Kelam Anabilim Dalı öğretim üyesi olarak çalışmalarını sürdürdü.

İsa Doğan

Telif ve çeviri makalelerini 1979 yılından itibaren *Yenidevir, İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Basic Characteristics of Islamic Law, Din Öğretimi Dergisi* gazete ve dergilerinde yayımladı. Alanıyla ilgili sempozyumlara katılarak tebliğler sundu. *TDV İslâm Ansiklopedisi*'ne maddeler yazdı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Anadolu Aleviliğinin Doğuşu ve Samsun Alevileri* (1990), *Mürcie ve Ebu Hanife* (1992), *Zeydiyye'nin Doğuşu ve Görüşleri* (1996), *Türklük ve Alevilik* (1997), *el-Esâs fi Ma'rifeti Rabbi'l-Âlemîn / Tenkitli Neşir* (1998).

YAYIMA HAZIRLAMA-SADELEŞTİRME: *İnsan ve Kader* (Mustafa Sabri Efendi'den, 1989).

DOĞAN, İsmail (Bursalı)

Eğitimci, yazar. 1954, Baloğlu köyü / Orhaneli / Bursa doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Bursa'da, lisans (1984) ve lisansüstü (1989) öğrenimini Ankara Üniversitesinde yaptı. Ankara Etlik Lisesinde yaptığı kısa süreli öğretmenliğin ardından Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi ile Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde araştırma görevlisi olarak çalıştı. "*Türk Kültür ve Eğitimine Katkıları açısından M. Tahir Münif Paşa ve Ali Suavi Üzerinde Mukayeseli Bir Çalışma.*" adlı tez çalışmasıyla doktora yaptı. 1990'da Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'ne yardımcı doçent olarak atandı. Eğitim Sosyolojisi Bilim Dalında doçentliğe ve 2002 yılında da profesörlüğe yükseldi. Akademik çalışmalarını bu üniversitede sürdürdü.

Eğitim sosyolojisinin temel sorunları arasında bulunan eğitim, aile, toplumsal kültür, yabancılaşma, toplumsal tarih, iletişim, gençlik ve çocuk kültürü üzerinde araştırma ve incelemeleri, ulusal ve uluslararası bilimsel toplantılara sunduğu bildiri ve makaleleri; radyo ve televizyon konuşmaları, konferans ve benzeri faaliyetleri bulunmaktadır. Yazılarını, *Çağdaş Eğitim Dergisi, Eğitim ve Bilim, İslâmi Araştırmalar, Milli Eğitim, Milli Kültür, Toplum ve Bilim, Yedi İklim, Düşünen Siyaset, Türk Yurdu* dergileri ve *Zaman, Bursa 2000, Bursa Hakimiyet, Yeniyüzyıl, Sağduyu, Radikal, Kent* gazetelerinde yayımladı.

Genel sosyoloji, eğitim sosyolojisi, Türk aile sosyolojisi, çocuk kültürü, bilgi sosyolojisi, Türk sosyologları, toplumsal alt kültür olgusu üniversitede vermekte olduğu lisans ve lisansüstü derslerin bir kısmıdır. Yüz seksen bir telif makale ve incelemesi ile on ikisi Fransızca, dokuzu da Os-

İsmail Doğan (Bursalı)

manlıcadan olmak üzere toplam yirmi bir makale çevirisi ve yirmi bir kitabı bulunmaktadır. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Mezunlar Derneği üyesidir.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Tanzimat'ın İki Ucu: Münif Paşa ve Ali Suavi* (1991), *Sosyoloji-Ders Notları* (1993), *Bir Alt Kültür Olarak Ankara Yüksel Caddesi Gençliği* (1994), *Sosyoloji-Kavram ve Sorunlar* (1996), *Çocuk Kültürü: Tarihte, Dünyada ve Türkiye'de* (1995), *Değişen Türkiye'de Bilim ve Kültür* (1997), *İletişim ve Yabancılaşma - Yazılı Kültürümüzde İlkler* (1997), *Sokaktaki Yabancı, İşyeri İsimlerine Yansıyan Kültürel Eğilimler* (1999), *Sivil Toplum, Ondan Bizde de Var* (2000), *Osmanlı Ailesi, Sosyolojik Bir Yaklaşım* (2001), *Modern Toplumda Vatandaşlık, Demokrasi ve İnsan Hakları, "İnsan Haklarının Kültürel Temelleri"* (2001), *Bizde Kadın, Ahmet Cevat'ın Aynı Adlı Eseri Üzerinde Bir Değerlendirme* (2003).

ÇEVİRİ-DERLEME: *Eğitim / İletişim / Yabancılaşma* (1990), *Ahmet Mithat, Avrupa Âdâb-ı Muâşereti Yahut Alafranga* (2001).

HAKKINDA: Hüseyin Çelik / Tanzimat'ın İki Ucu: Münif Paşa ve Ali Suavi (Birikim, Mart 1992).

DOĞAN, İsmail (Kırşehirli)

Dil ve edebiyat araştırmacısı. 5 Ocak 1962, Kırşehir doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Ankara'da tamamladı. Ankara Üniversitesi DTCF Türk Dili Bölümü (1980-84) mezunu. Lisans bitirme tezi *"Yabancı Ülkelerde Yayınlanmış Türkoloji'yle İlgili Makaleler Bibliyografyası"*dır. 1984 yılından itibaren iki yıl kadar Samsun Havza Lisesinde edebiyat öğretmeni olarak görev yaptı. 1987'de *"Divan- Türk-i Zafer; Transkripsiyon- Dil İncelemesi-Sözlük"* konulu yüksek lisans teziyle Türk dili bilim uzmanı unvanını aldı. 1987 yılında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Türk Dili Anabilim Dalında araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladı. Doktorasını *"Türkiye'deki Karaçay-Malkar Türkçe'si: Giriş-İnceleme-Metin"* konulu teziyle 1993'te aynı yerde tamamladı. 1991-93 yılları arasında "Yaşayan Türk Lehçeleri" alanında araştırma ve incelemelerde bulunmak üzere yaklaşık iki yıl Azerbaycan Cumhuriyeti, Kazakistan Cumhuriyeti ve Rusya Federasyonuna bağlı başta Kuzey Kafkasya olmak üzere çeşitli özerk cumhuriyetlerde bulundu. Bu arada Azerbaycan Cumhuriyeti Nasrettin Tusi Üniversitesinde Türkiye Türkçesi, Türk edebiyatı ve Türkiye tarihi dersleri verdi.

1994 yılında Muğla Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü Kuzey-Batı Kıpçak Grubu Anabilim Dalına yardımcı doçent olarak atandı, bölüm başkanı olarak görev aldı. 1995 yılında geçiş yaptığı Kars Kafkas Üniversitesinde Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Dili Anabilim Dalı öğretim üyeliğinin yanı sıra Sosyal Bilimler Enstitüsü müdür yardımcılığı ve Tarih Bölümü başkanlığı görevlerini üstlendi. 1997 tarihinde KTÜ Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Türk Edebiyatı Anabilim Dalı başkanlığına getirildi. Bu üniversitede Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim üyesi olarak çalıştı.

İsmail Doğan (Kırşehirli)

Makaleleri 1987 yılından itibaren *Türk Kültürü, Tarla, Millî Folklor, Türk Dili Araştırmaları Yıllığı, Türk Dünyası Tarih Dergisi, Yeni Türkiye Dergisi, Yunus Dergisi, İlk Damla* dergileri ile *Büyük Anadolu Gazetesi, Karar Gazetesi* (Malatya), *Zaman, Karaçay-Çerkesk SSR, Karaçeyevo, Ortadoğu* gazetelerinde yayımlandı. Ayrıca çeşitli bilimsel toplantılara katılarak bildiriler sundu, çeşitli şehirlerde konferanslar verdi.

ESERLERİ:

Yabancı Ülkelerde Yayımlanmış Türkolojiyle İlgili Makaleler Bibliyografyası (1990), *Mülteci Kamplarından Karaçay-Malkar Türkçesi Mektuplar* (1992), Türkiye'deki Karaçay Malkar Türkçesi: Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük (1993), *Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri* (1997), *Divan-ı Türki* (Azerbaycan Türkçesi ile, 1998, Bakü), *Kuzey Kafkasya' da Göktürk (Runik) İşaretli Yazılar – Anıtla -, Ağabeydeler* (2000).

DOĞAN, Lütfi

İlâhiyatçı, siyaset adamı. 1929, Salyazı köyü / Kelkit / Gümüşhane doğumlu. İlköğrenim yıllarından itibaren İslâmi ilimler öğrenimi gördü. Gümüşhane'de imam hatiplik yaptı. İlk, orta ve liseyi dışardan sınava girerek bitirdi. Sonra Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinden mezun (1965) oldu. Bir süre Diyanet İşleri Başkanlığı görevinde bulundu. Bu görevden ayrıldıktan sonra MSP'ye girerek politikaya atıldı. 1977'de MSP listesinden Erzurum senatörü, 1995'te RP'den, 1999'da FP'den Gümüşhane milletvekili seçildi.

BAŞLICA ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Toplumun Temelini Sarsan Belli Başlı Problemler.*

ÇEVİRİ: *Mutluluğun Kazanılması* (el-Isfahani'den).

DOĞAN, M. Mahzun

Şair. 20 Kasım 1964, Düzlüce köyü / Banaz / Uşak doğumlu. Asıl adı Mehmet Doğan. Mehmet M. Doğan imzasını da kullandı. İlkokulu köyünde bitirdi. Parasız yatılı olarak Demirci / Manisa ve Akçadağ / Malatya öğretmen liselerinde okudu (1981), AÜ Basın Yayın Yüksek Okulu (1987) mezunu. Öğrencilik yıllarında yerel *Çorum Gazetesi*'nin kültür-sanat sayfasını (1982-84) hazırladı. 1988 yılında *Dünya* gazetesinde profesyonel gazeteciliğe başlayarak; ekonomi, parlamento, başbakanlık, cumhurbaşkanlığı muhabiri olarak (1990-96) çalıştı. *Siyah Beyaz* ve *Günlük Haber* gazetelerinin kültür-sanat editörlüğünü (1996-99) yaptı. 1996'da *Pencere* dergisini çıkarmaya başladı. 2001 yılında TRT-INT kanalında sözleşmeli danışman olarak çalıştı. "Saz Tar Gitar" programında yayınlanan şiir bölümünün şiir seçimini ve metin yazarlığını yaptı. 2002-2003 yıllarında ise, TRT 1, TRT-INT ve TRT Türk'te ortak yayınlanan "Pazar Panorama" programının metin yazarı olarak çalıştı. 2003 yılından sonra TRT Türkiye'nin Sesi Radyosunda, "Sizin Radyonuz" programının sanat danışmanlığını yürüttü. Bu radyoda yayınlanan "Söz Uçar" adlı kitap programı ile "Yazının Kanadında" programını hazırladı. Ayrıca, Edebiyatçılar Derneğinde genel sekreter yardımcılığı, genel sekreterlik ve genel saymanlık gibi görevlerde (1994-98) bulundu.

M. MAHZUN DOĞAN

ÖMRÜM YIRTILAN DENİZ

Doğanın elinde kalem
Kalbim mürekkep,
Denizin rengi...
Deniz'e... Hülya Deniz'e...

Yakılmış bir ormanın diliyle
konuşuyorum, sözcüklerim isli

Bahçesinde meşe palamutları
bir köy evi

Deniz bir çocuk
keçi boynuzu topluyoruz birlikte
Yokluğunla ördüğün duvar
Yokluğun, yanan bir ormanın alevi

Ömrüm, uzak bir mezar
Toprağıyla yıkanan bu dağ,
daha kaç yıl
emzirir bedenimi, deniz kaç

Ey şair, okuma beni!

Döndüm gittiğim her yerden
artarak, eksilerek
bir büyük yalnızlık kendime

Dokundukça klavyeye
bir intikam duygusu

Gülümsüyor Eylül
Harman sonlarının sesiyle
- Çerçi amca, bir ölçek buğday
ne kadar düş eder, ne kadar masal

"Sürüden ayrılan kuş, yaralıdır"
Ben de, o kuşun diliyle
sözcüklerim acı
Balıkçılar yırtılan denizi çekiyor limana
onaracaklar gökyüzüyle

(*Karaburun*, Eylül 2004)

İlk şiiri, 1980 yılında *Demokrat* gazetesinde yayımlandı. Daha sonraki şiir, düzyazı, günlük ve edebiyat söyleşileri *Nitelik*, *Kıyı*, *Su*, *Yarın*, *Sanat Rehberi*, *Parantez* (Almanya), *Çağdaş Türk Dili*, *Şiir-lik* (Almanya), *Dünya kitap*, *Cumhuriyet Kitap* dergilerinde; *Demokrat*, *Oslobodanje* (Saraybosna) gazetelerinde ve internette yayınlanan *İmece* ve *Pencere*'de yer aldı. *Yarın* dergisinin şiir seçici kurulunda (1986-87), *Sanat Rehberi* dergisinin yönetiminde (1985-86) bulundu. 2000 yılında *Pencere* dergisini sanal ortamda da yayınlamaya başladı. Bu dergisinin yan kuruluşu olarak 2000 yılında Pervaz Yayınlarını kurdu ve yönetti. Edebiyatçılar Derneği, Dil Derneği, Türkiye Yazarlar Sendikası ve Türk Kütüphaneciler Derneği üyesidir.

"Kişisel yaşanan sevincin ötesinde, şiirimizdeki tematik antoloji çalışmalarına örnek oluşturacak, başvurulmadan edilemeyecek bir kaynak olmuş bu. Artık anne şiiri yazmak isteyen de, antoloji anlamında yeni bir çalışma içine girecek olan da M. Mahzun Doğan'ın bu yapıtına bakmak durumunda kalacaktır: Özellikle de sunuş yazısına. Seçtiği şiirleri kitaplaştırmakla yetinmiyor, bir kadirbilirlik örneği de veriyor ve kendisinden önce kimlerin bu konuya el attığını, anne şiirleri antolojisi hazırladığını aktarıyor ve bilgilendiriyor okuru." (Abdülkadir Budak)

"M. Mahzun Doğan'ın şiiri açılımı olan bir şiir: Öylesine rahat, zorlamasız. Bir ucu Edip Cansever'in elinden su içerken, bir ucu Nâzım'a el sallar; bir yandan da döneminin Ankaralı şairleriyle dize tokuşturur." (Gültekin Emre)

"Aykırılığı ve uyumsuzluğu yaşama çizgisi ile örtüşen bir şiirin içinden soluk alıp verir M. Mahzun Doğan. 1980 sonrası Türk şiirinin ıhlamur ağaçlarından birisidir." (Tuğrul Asi Balkar)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Önce Ellerim Uyanır* (1984), *Sesimde Mimozalar* (1993), *Kar Yağıyor Yeryüzünün Kalbine* (2000).

İNCELEME-DERLEME: *Labirent ve Lunapark / On Şiir On Serüven* (1994), *Düşünceye Saygı* (1995).

SEÇKİ: *Annelerin Sesi Mavi* (anne şiirleri, 2002).

M. Mahzun Doğan

HAKKINDA: Gültekin Emre / Dizelerde Gezinen Mimozalar (Cumhuriyet Kitap, sayı: 1922, 8.10.1993), Tuğrul Asi Balkar / Sesimde Mimozalar (Varlık, sayı: 1043, Ağustos 1994), Zerrin Taşpınar / Yaşama Direnmenin Mahzunca Yorumu (Pencere, sayı: 22, Mayıs-Haziran 2000), Kar Yağıyor Yeryüzünün Kalbine (Cumhuriyet Kitap, Ağustos 2000), Ahmet Günbaş / Kuş Seslerini Yıkayan Bir Şairden (Ardıçkuşu, sayı: 20, Kasım 2000), Bülent Güldal / Kar Yağıyor Yeryüzünün Kalbine (Dünya Kitap, Kasım 2000), TBE Ansiklopedisi (2001), Abdülkadir Budak / Annelerin Sesi Mavi (Cumhuriyet Kitap, sayı: 650, 1.8.2002), Hüseyin Atabaş / Anne Sesinin Rengi (Pencere, sayı: 34-35, Temmuz-Ekim 2002).

DOĞAN, Maksut

Şair (D. 1932, Ağaçlıhöyük köyü / Milas / Muğla - Ö. 27 Aralık 1990). Ortaklar Köy Enstitüsünü (1951), birkaç yıl ilkokul öğretmenliğinden sonra Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Eğitim Bölümünü (1966) bitirdi. Öğretmenlik ve ilköğretim müfettişliği yaptı.

Şiir ve yazıları kendi çıkardığı *Özlem* (Aydın, 1958), *Yenilik*, *Yücel*, *Türk Dili*, *Varlık*, *Vatan*, *Cumhuriyet* vb. dergi ve gazetelerde yer aldı. *Hürriyet* gazetesinin 1974'te düzenlediği Kıbrıs Destanı yarışmasında ikincilik ödülünü kazanmıştı.

ESERLERİ (Şiir):
Yağmura Durmuş Üç Kişi (1960), *Bırak Büyüsün* (1975), *Korkulmasın* (1981).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. VIII, 1982-1983), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999).

DOĞAN, Mehmet

Şair ve yazar. 1949, Güblüce köyü / Elbistan / Kahramanmaraş doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Elbistan'da tamamladı. Ankara Üniversitesi DTLF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1971) mezunu. Antakya Lisesinde başlayarak çeşitli şehirlerin liselerinde dokuz yıl edebiyat öğretmenliği yaptı. Eğitim Enstitüsünde Batı Edebiyatı dersleri okuttu. 1980 yılında istifa ederek öğretmenlikten ayrıldı. Daha sonra zaman zaman mesleğinden ayrılıp geri döndü. Özel bir dersanede edebiyat dersleri verdi. 1994'te öğretmenlikten ayrıldı. Özel bir TV'de görev aldı. *Zaman* gazetesinde haftalık köşe yazıları yazdı. İlk şiir kitabı *Garipnâme*'yi 1986'da M. Garip imzasıyla yayımladı. *Kur'an ve Tarih Önünde Türk'ün Muhasebesi* (1992) adlı bir kitabı vardır.

HAKKINDA: Cemil Çiftçi / Maraşlı Şairler Yazarlar Alimler (2000).

DOĞAN, Mehmet Avni

Politikacı (D. 1892, Yozgat – Ö. 14 Haziran 1965, Ankara). Yozgat Rüştiyesinde orta, İstanbul Sultanisinde lise öğrenimi gördü. Mekteb-i Mülkiyeyi 1913'te bitirdi. Kaymakamlık, valilik ve Amasya İstiklâl Mahkemesi müfreze kumandanlığı yaptı. Ağustos 1923'te İkinci Dönem Yozgat (Bozok) mebusu olarak TBMM'ye girdi. Çeşitli idarî görevlerde bulunduktan sonra 1941'de Çankırı milletvekili olarak tekrar TBMM'ye döndü. 1950 ve 1961'de de Yozgat milletvekili seçildi. *Kurtuluş Kuruluş ve Sonrası* (1964) adlı bir basılı eseri vardır.

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. IV, 1968).

DOĞAN, Mehmet Can

Şair ve yazar. 8 Haziran 1969, Ortaköy / Aksaray doğumlu. Asıl adı Mehmet Doğan. Devedamı Köyü İlkokulu, Ortaköy Lisesi, Gazi Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu. Yüksek lisansını *"1921-1941 Yılları Arası Şiir Tartışmaları"* adlı teziyle Ankara Üniversitesi DTCF Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalında tamamladı. 1990-97 yılları arasında Ankara'da (Ahmet Yesevî Lisesi) Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği yaptı. Çalışmalarını

Mehmet Can Doğan

1998'den itibaren Ankara'da Gazi Üniversitesinde Türk dili okutmanı olarak sürdürdü.

"Kültür Kavramı Üzerine" başlıklı ilk makalesi *Mim* dergisinde (Ankara, Aralık 1989), sonraki yıllarda yazı ve şiirleri *A'raf, Polemik, Türkiye Günlüğü, Dergâh, Son Duvar, Ludingirra, Defter, Hece, kitap-lık, Kaşgar, Virgül, Polemik, Lodos, Bahçe, Sonsuzluk ve Bir Gün* dergilerinde yayımlandı. *Mim* (1989-90, Ankara, 4 sayı) ve *A'raf* (1993-94, Ankara, 4 sayı) dergilerinin kurucuları arasında yer aldı, editörlüklerini yaptı. *Polemik* (1992-94, Ankara, 12 sayı) dergisinin bir süre yazı işleri müdürlüğünü yaptı. *Son Duvar* (1997-98, Ankara, 16 sayı) dergisinin kurucuları arasında yer aldı ve beşinci sayısından itibaren genel yayın yönetmenliğini üstlendi. *Sonsuzluk ve Bir Gün* (2005-06, 6 sayı) şiir dergisinin genel yayın yönetmenliği yürüttü. 1996-98 yılları arası belli aralıklarla Ankara'da yayın yapan Radyo Birlik'te "Edebiyatın İçinden", "Yeni Yayınlar" ve "Haftanın Portresi" adlı programları hazırlayıp sundu. *Beş Şair Beş Poetika* adlı incelemesi ile 1993 Milliyet Edebiyat Ödülünü aldı.

"Mehmet Can Doğan'ın yaptığı baştan beri bir iç göç, bir Bedevi şiir doğası. Kitabın üç bölümü, şairin şiir yolculuğunun yalnızca durakları. Bu yolculuğun her zaman noktalanacağı bilinmez. Daha çok kendisiyle ruhu arasında bir yolculuk yaptığı, hem çocuksu hem de etik olanın daha çok peşinde koştuğu açık." (Orhan Kahyaoğlu)

"Hayatın törensel yönlerini betim-

MEHMET CAN DOĞAN

GİRİŞ TÖRENİ İÇİN BİR YILAN

Bir yılan getirdiler bana
kendi efsanesinden doğuyor diye herkes
seninle büyüyecek dediler
anlayacaksın neden deri değiştirdiğini her yaz
her ayrılığın kendine ağır gelen
bir giysi bulduğunu anlayacaksın

Yazın getirmiş olmalılar o yılanı
süt dişleri dökülmemiş henüz
öğretmişler ne biliyorlarsa
konuşmayı da öğrenecek
dili çatal bir aşk bulduğunda

Yazlar geçti yılanın üstünden
yahut yılan
şimdi ateşi seyrediyor ve dökülüyor pul pul
yılan böyle konuşur
yılan ateşin diliyle konuşur

Rahmet diyorlar buna
rahmet bir yılan büyütüp sonra
çatal dilli ateşe atmakta
bir alev soyunuyor şimdi bir yılan
kimi zaman yatağımda dilimde kimi zaman

Sürünecek yalnızlığı yok şehirlerde yılanın
birini arıyor toprak ısındığında
tenimde duyuyorum çağrısını
ağırlığından ölecek yılan kahrından ölecek
soyun soyun bitmiyor yüreğimdeki acı
yatağım boş değil evet ama dilim lâl
alın yılanınızı

leyen şiirlerdeki törensel yapılanma, şairin kamusal alana tören kıyafetleriyle çıktığını gösteriyor. Çünkü törenler kamusal olanın seslendirildiği bir katılma biçimi olarak belirleniyor. Burada törenlerin kamusallığı ritüellerin çıplaklığından farklı bir yapı kazanıyor. Şiirlerdeki trajedi de bundan kaynaklanıyor zaten. (...)

"Şiirlerde yoğun ve derin bir hüzün, hüzünden öte acı var. Girdap gibi kendi içine kapanan dizelerle okuyucusunu derine alıp belki de nefessiz bırakan, kendisiyle birlikte onu da mezarın derinliğine çeken şair, bir türlü çıkamıyor karanlık ve boğucu dehlizlerden. Bu dehlizler labirent değil; lâkin, kazarak çıkılmıyor içinden. Kazıldıkça daha da derine iniliyor." (Dönmez)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Mene Tekel Feres* (1993), *Törenler ve Komplolar* (1997), *Şaman* (2005), *Boyunca* (2005).

İNCELEME-ELEŞTİRİ: *Kitaplardan Bir Kitap* (2002), *A'dan Z'ye Asaf Halet Çelebi* (2003), *Şiiraze-Şiirin İç Dikişi Üzerine Yazılar* (2005).

HAKKINDA: Fahrettin Akdeniz / Mehmet Can Doğan'la 'Mene Tekel Feres' Üzerine Söyleşi (A'raf, sayı: 4, Mayıs-Haziran 1994), Mustafa Kutlu / Mağara Kitapları (Yeni Şafak, 22.7.1997), Hakkı Yanık Mağaradakiler: Üç Şair Üç Kitap (Ülke, sayı: 28, Ağustos 1997), Mehmet Erdoğan Alem i Matbuat / Mağara Kitapları (Ülke, sayı: 28, Ağustos 1997), Hilal Baysal / Şiir Üzeri Yazarsal.. (Yeni Şafak, 11.9.1997), Zeynep Arıkanlı / Tören ve Komploya Dair (Radikal, 20.9.1997), Beşir Ayvazoğlu / İç Kaleye Üç Muhafız (Zaman, 27.10.1997), Ali Kemalettin / Bulutsu Bir Kuyruklu Yıldız (Edebiyat Ortamı, sayı: 9, Ekim 1997), Haydar Ergülen / Okur-Yazar / 'Kim Çıktı ne Gibi Dönebilir Evine' (Varlık, sayı: 1087, Nisan 1998), Giyasettin Aytaş / Yokluğu Anma Korkusu veya... (Son Duvar, sayı: 14, Mayıs 1998), Faruk Uysal / Törenler ve Komplolar (Hece, sayı: 20, Ağustos 1998), Mübeyla Dönmez / Törenler ve Komplolar Mahmi ile Meçhul Arasında (Virgül, sayı: 16, Şubat 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Metin Cengiz / İki Genç Şair (Işık, sayı: 5, Ocak-Şubat 1999), H.A. / Sağ Eleştirmenler I (Atlılar, Eylül-Ekim 2004), Orhan Kahramanoğlu (Radikal, 1.7.2005).

DOĞAN, Mehmet H.

Eleştirmen, deneme yazarı, çevirmen. 1931, Adana doğumlu. Asıl adı Mehmet Zeki Tokyay'dır. Adana'ya Bünyan'dan göç eden bir ailedendir. Adana Lisesi (1949), Hava Harp Okulu (1951) mezunu. Hava Kuvvetlerinde pilotluk (1951-57), İzmir liselerinde İngilizce öğretmenliği (1959-70) yaptı. 1970'te albay rütbesinde iken kendi isteğiyle ordudan ayrılarak Ege Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulunda İngilizce okutmanlığı yaptı, 1978'de emekli oldu.

Edebiyata şiirle başladı (1974),

MEHMET H. DOĞAN

SANAT İÇİNDE BİRLİKTE VAROLMAK YA DA ELEŞTİRİNİN YERİ

Vercors, Fransız Direnme Hareketinin unutulmaz kitaplarından biri olan Denizin Sessizliği'nde «Düş» adlı hikâyesine şöyle başlar :

"Böylesine bir rahatsızlık duymuşluğunuz yok mudur hiç? Hani mutlu günlerde güneşte, sıcak kumların üzerine uzanmışsınızdır; ya da sert bir Burgonya şarabı ile bir şeyler atıştırıyorsunuzdur; ya da mis gibi bir fincan halis kahvenin keyfine dalıp canlı bir konuşmaya kaptırmışsınızdır kendinizi; işte tam o sırada, bütün bu küçük sevinçlerin o kadar doğal olmadığını düşünürsünüz. Hindistan'da ya da başka bir yerde koleradan ölenleri düşünmek zorunda olduğumuzu duyarsınız. Orta Çin'de açlıktan kırılan köylerle insanları; Japonların öldürdüğü ya da sonunda bir lokomotifin ocağında ölüme göndermek için işkence ettiği başkalarını..."

Toplumsal olayların, çalkantıların kaçınılmaz baskısıdır söz konusu burada. Yanlışlığı, haksızlığa, kötülüğe karşı gerekeni hemen yapmak, doğrudan, iyiden yana çıkmak. Küçük mutlulukların doğal görülmediği böyle zamanlarda bu küçük mutlulukları yitirmek pahasına da olsa.

Sanatçılık uğraşı elbette «sert bir Burgonya şarabı ile bir şeyler atıştırmaya» ya da «mutlu günlerde, güneşte, sıcak kumların üzerinde uzanmaya» benzetilemez. Ama toplum olaylarının hızlandığı; görünürdeki dengenin bozulduğu, çelişkilerin keskinleştiği; acının, haksızlığın küçük mutlulukları gölgelediği dönemlerde herkes gibi bu duyguya kapılmamış sanatçı var mıdır? Sanmıyorum. Kendisinin de içinde yaşadığı toplumun üstünde esen fırtınaya onun da yakalanmış olmasından daha doğal ne olabilir? Çağının tanığı, öncüsü olmak yükümlülüğünü duyan sanatçının — bu yükümlülüğü duymayan sanatçı olmaz mı? Neden olmasın, işte Yahya Kemal — bu sert rüzgârı henüz bir uğultuyken duyması gerekmez mi hattâ?

İster istemez sorar kendi kendine : «Ne yapıyorum?' Bu sancılı, kanlı, acılı ,oluşum içinde, bu kavgada yerim neresi?' Yaptıklarımla doldurabiliyor muyum yerimi? Çağımın bende oluşturduğu, (benden istediği şey nedir? Bir sanatçı olarak benden istenen şeyi nasıl yerine getirebilirim?» Yaşayan organizmanın kendiliğinden ortaya çıkardığı mutlu sorulardır bunlar.

Ne var ki her sanatçıda aynı karşılığı bulmaz bu sorular. Örneğin, bir şair tutar o güne kadar yazdıklarının üzerine bir çizgi çeker. Tümü «burjuva şiiri»dir artık bunların. Çarpıcı, vurduğu yerden ses getiren şiirler yazacaktır bundan sonra. Bu yoksul halkın acısını anlatacak, dâvasını arkalayacak «Bildiri» şiirleri yazacaktır bundan sonra.

Hiç kimsenin bir diyeceği olmaz buna. Şiir, vurucu, çarpıcı olunca kötü şiir olur, bildiri şiiri olunca değerinden yitirir gibi bir kural yoktur. Dünün ve bugünün nice büyük şairini, nice büyük şiirini haksız yere yadsımak olur bu. Tıpkı bunun zıddının da doğru olmadığı gibi : bir şiir, çarpıcı olduğu, vurucu olduğu, bildiri şiiri olduğu için, sırf bunun için de güzel olmaz. Zamanı yenmiş bir tek şiir gösterilemez buna örnek olarak. Ama şairimiz, o güne kadar kendi yazdığı şiirlerin üzerine bir çizgi çekerken, bunları burjuva şiiri sayarken, bu ölçüye uymayan bütün şairleri de katmaktadır içine. Belli bir ölçünün dışına çıkan bütün şairleri yadsımaktadır. Onların tümünü zamana ve yurt koşullarına sırt çevirmekle, bir cam fanusun içinde oturup dışarda olup bitenlere seyirci kalmakla suçlamaktadır. Orhan Veli'yi küçümsemek ve on yıllarını modası olmadı mı bu kafayla? Oysa böyle yanlış bir ölçüyle yola çıktı mı kişi, ya acıma yanı ağır basıyor, acıma edebiyatı yapıyor, ya da kavgacı yanı, politikacı yanı ağır basıyor, nutuk atıyor. Her iki durumda da şiir olmuyor yazdıkları. Yoksullaşıyor, sanatçı değerini, sanatçı olma özelliğini yitiriyor.

Ayrıca, daha önce yazdıklarına karşı da kuşku uyandırıyor insanda. Demek insanoğluna, onun geleceğine inanmadan yazıyormuş şiirlerini, dedirtiyor. Böylelerinin yapacağı en iyi şey, şiiri miiri bırakıp ya bir politik dergi çıkarmak, ya da politikaya atılıp kürsüye çıkmaktır. Kimse kimseyi zorlamıyor şair olması için.

Öte yandan bir başka tip sanatçı daha var. Bir insan olarak kendini bütünleme, bir sanatçı olarak yaratışını zenginleştirme, yerine oturtma dönemidir bugünler onun için. Geriye bakar, yarattıklarında kendini doğrular ya da eksikliklerini bulup çıkartır; daha önce görmediği, bilmediği, duymadığı şeyleri görerek, bilerek, duyarak yoksunu olduğumuz şeyin daha da bilincine va-

→

rır. Bunun eylem haline dönüşümü, sanatçıda, bu yoksunu olduğumuz şeyi — Garaudy'nin deyimiyle Mit'i — dışlaştırmakla, yani eser yaratmakla olur. Çağında, ülkesinde bir şeyi mi yadsıyor, bir şeyi mi savunuyor, bir şeyin özlemini mi duyuruyor, önce yarattıklarında görülür bu. Kavganın içindeyse, her şeyden önce sanatıyla vardır. Bir Aragon gibi, bir Eluard gibi, Almanlara karşı direnme gücünü ayakta tutar koca bir ülkenin. Faşistlerin ense kökünde soğuk bir yel gibi eser şiirleri. Bir Mayakovski gibi, bir Gorki gibi köy-köy, fabrika-fabrika dolaşır, konuşur, şiir ,okur, dünyaya sanatçının baktığı gözlerle bakmayı öğretir, o güne dek sanattan uzak bırakılmış olanlara. Ya da bütün bunlar da doyurmuyorsa onu, Petöfi gibi savaş alanına atılır : hem dövüşür, hem şiirini yazar. Ama her ne biçimde olursa olsun sanatçı olarak kalır. Yazdıkları, çizdikleri her şeyden önce belli bir sanat değeri çizgisinin üstündedir. 1848'in kahramanlarından teker teker hiçbirinin değil de yalnızca. Petöfi'nin adı kaldıysa bugüne, sırf devrimde etkin bir görev aldığı için değil, devrim içinde yazdıkları ŞİİR olduğu içindir.

Şiir, sanatı, edebiyat, resim, müzik sanatı diye bir şey varsa, ortada şiir, edebiyat, resim, müzik diye bir şey olduğu için; tarih boyunca zamanın ve olayların sert dalgalarına parçalanmadan dayanabilecek sanat eserleri yaratılmış olduğu için vardır.

Sanatçının yaşadığı tarihî dönem karşısındaki duyarlığını böyle anlamak gerekir. Sanat eserlerinin tarihî dönemler ve çağlar içindeki değişimine, gelişimine bu gözle bakmak gerekir. Toplumsal sınıfların yükseliş zamanlarındaki sanatlarıyla düşüş dönemlerindeki sanatlarının yapı ve öz bakımından kesin ayrılıklar göstermesi hep bu yüzdendir. Bir birey olarak sanatçıyla, yani insanla, kendisini biçimlendiren ama kendisinin de değiştirdiği toplum arasındaki diyalektik işleyiştir bu. «Sanatçı toplumun dışında kalamaz,» denirken anlatılmak istenen, bu La Palice gerçeğidir işte. (...)

Görülüyor ki, bu büyük ve onurlu görevi yüklenen eleştirmenin sorumluluğu gittikçe artmakta, gittikçe daha büyük bir yükün altına girmektedir.

Bu yükü taşıyabilmesi ise her şeyden önce çok dikkatli bir sanat izleyicisi olup olmayışına, bir ısırışta gerçek altını sahtesinden ayırmasını bilen Finike sarrafları gibi çağların bilinci ve geleceğin habercisi olan sanatlardan anlayıp anlamamasına bağlıdır.

(Yeni Dergi, Mayıs 1956)

sonradan eleştiri ve deneme yazarlığına yöneldi. Şiirleri *Aydınlık*, *Eylem* dergilerinde (1964-65); eleştirileri ile denemeleri *Yön*, *Papirüs*, *Milliyet Sanat*, *Politika*, *Adam Sanat* vd. dergi ve gazetelerde yayımlandı. 1967'de *Yeni Dergi*'nin eleştiri yarışmasında birincilik ödülünü, *Tekrarın Tekrarı* kitabı ile Türk Dil Kurumu 1974 Eleştiri Ödülünü kazandı.

"Mehmet H. Doğan, seçkin ve geniş bir şiir kültürüne sahip bir eleştirmen. Seçkiye aldığı şiirler bir değer tartışmasına yol açmayacak nitelikte. Özel bir seçki oluşu (yazar ve şairlerin ölümleri üzerine yazılmış oluşu) seçenek olanağını daraltmış Mehmet H. Doğan'ın. Kimi şairlerden alınmış örnekler, o şairlerin çoktan aştığı çizgide olabilir. Ama, o konuda en iyilerini seçtiğini belirtmeliyim." (Ahmet Ada)

"Mehmet H. Doğan yalnızca yapıtına bakarak bir yazarı değerlendirmez, ortamı, koşulları, toplumsal ilişkileri de önemlidir onun için, yani bir anlamda eleştirinin içine 'sosyoloji'yi de katarak o yazarı daha iyi tanıyıp değerlendirmemizi sağlar." (Haydar Ergülen)

ESERLERİ:

DENEME-İNCELEME-ELEŞTİRİ: *Tekrarın Tekrarı* (1972), *100 Soruda Estetik* (1975; 2. bas. *Estetik* adıyla, 2001), *Birikime Dayanmak* (1979), *Şiirin Yalnızlığı* (1986), *Türkiye'de Darbeler Müdahaleler ve Siyasi Sistem* (1990), *İletişim ve Dehşet Çağı* (1993), *Çağının Tanığı Olmak* (1993), *Yazıdan Bakmak* (1993), *Şiir ve Eleştiri* (1998), *Birikime Dayanmak* (*Tekrarın Tekrarı* ile birlikte, 1999), *Yalvaçlar ve Biliciler* (2004), *Yılların Köpüğü / Seçme Denemeler* (2005).

SEÇKİ -YILLIK: *İkinci Yeni Antolojisi* (Turgay Gönenç ile, 1969), *Adam 1993 Şiir Yıllığı* (1994), *Adam 1994 Şiir Yıllığı* (1995), *Adam 1995 Şiir Yıllığı* (1996), *Adam 1996 Şiir Yıllığı* (1997), *Hece Taşları* (1997), *Adam 1997 Şiir Yıllığı* (1998), *Adam 1998 Şiir Yıllığı* (1999), *Adam 1999 Şiir Yıllığı* (2000), *Adam 2000 Şiir Yılı* (2001), *Yüzyılın Türk Şiiri 1900 - 2000* (3 cilt, 2001), *YKY Şiir Yıllığı 2002* (2003), *YKY Şiir Yıllığı 2003* (2004).

ANI: *Şimdi Uzaklardasın* (1998).

ÇEVİRİ: *Avrupa Gerçekçiliği* (G. Lukacs'dan, 1977), *Şiirler* (Andrey Voznesenski'den, 1993), *Yanlış Okumalar* (Umberto Eco'dan, 1997).

Mehmet H. Doğan

HAKKINDA: Metin Celâl / İyimser Bir Eleştirmen (Sombahar, sayı: 15, Ocak-Şubat 1993), Ahmet Ada / Hece Taşları (Virgül, sayı: 7, Nisan 1998), Alpay Asar / Arı Bir Yalnızlığın Sonundaki Serüven: Yanlış Okumalar (Virgül, sayı: 4, Ocak 1998), Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 8.10.1998), Muzaffer Buyrukçu / Mehmet H. Doğan'ın Edebiyat Anıları: Şimdi Uzaklardasın (Cumhuriyet Kitap, 19.8.1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Ali Çakmak / Kayıplar (Virgül, sayı: 18, Nisan 1999), Füsun Akatlı / "Tekrarın Tekrarı" ve Mehmet H. Doğan (Virgül, sayı: 28, Mart 2000), Haydar Ergülen / Mehmet H. Doğan'ın Denemeleri Yeniden Okur Önünde, "Tekrarın Tekrarı" İyidir (19.10.2000), İnci Asena / Yirminci Yüzyılda Yazınımıza El Verenler (2001), Yirminci Yüzyılda Yazınımıza El Verenler (Cumhuriyet Kitap, 4.1.2001), TBE Ansiklopedisi (2001), Sefa Kaplan / Yılın Olayı: Mehmet H. Doğan'ın 'Yüzyılın Türk Şiiri Antolojisi' (Hürriyet Gösteri, sayı: 234, Ocak 2002), Tuncer Uçarol / Anı Kitapları Üstüne Günlük / Şimdi Uzaklardasın (Yom Sanat, Eylül-Ekim 2003).

DOĞAN, Mesut

Şair, yazar. 1968. Emirdağ / Afyon doğumlu. Bursa Ziraat Lisesini ve Marmara Üniversitesi İktisat Fakültesini bitirdi. Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsünde yüksek lisans yaptı. *Kardelen* ve *Şadırvan* dergilerinin kurucuları arasında yer aldı.

1988-93 yılları arasında İstan-

MESUT DOĞAN

YUŞA'DA

Sonsuzluk en kolay burada giriyor hayatımıza
Gelip oturuyor eski bir tanıdık gibi masamıza
Çay içiyoruz konuşmadan boğaza bakıp
Rüzgâr bir sevda gibi yıkılıyor ayaklarımıza

Her şey ne kadar doğal ölüm bile
Bir dokunuşta baktıracak kadar ardımıza
İçtikçe çoğalan hasret yaşama arzusu
Sonsuzluğun kristal bardağında

Ben yine mi bu türküyü söylüyorum
Sensiz bir öğle vakti Yuşa'da
Tutup en çocuk yanlarımla sana tel çekiyorum
Ellerin büyürken yüreğimde
Geri getirip o eski özlemleri
Sonsuzluğu burgu gibi dele dele

bul'da çeşitli sağlık kuruluşlarında çalıştı. 1995 yılından sonra Eskişehir Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesinde çalıştı ve Sağlık Bakanlığında Kalite Koordinatörü olarak görev yaptı. Kamu ve özel kuruluşlarda kalite eğitimleri verdi ve danışmanlık yaptı. Kal Der'de Ulusal Kalite Ödülü değerlendiricisidir.

Şiir ve yazıları *Bursa'da Sanat Edebiyat, Aylık Dergi, Mavera, Kardelen, İkindi Yazıları, Kayıtlar, Özülke, Değirmen, Dergâh* ve *Şadırvan* dergilerinde yayımlandı.

Mesut Doğan

ESERLERİ (Şiir):

Yalnızlığım Yetmiyor Hayatı Anlamaya (1991), *Ağzı Karanfilli Dost* (1997).

HAKKINDA: Prof. Dr. Husrev Hatemi (Türk Dili ve Edebiyatı, Ocak 1992), Bedri Gençer (Kayıtlar, Mart 1991), İbrahim Kurtuldu (İktibas, Mart 1991).

DOĞAN, Muhammet Nur

Edebiyat araştırmacısı. 1951, Ünye doğumlu. İlkokulu burada bitirdikten sonra 1962 yılında ailesi ile birlikte İstanbul'a yerleşti. Ortaöğrenimini Küçükçekmece Ortaokulu, lise öğrenimini de Bakırköy Lisesinde tamamladı. Ardından İÜ Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne kaydoldu. 1979 yılında buradan mezun oldu. 1983 yılında aynı fakültenin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalına araştırma görevlisi oldu. 1987 yılında doktor, 1991 yılında doçent unvanlarını aldı. 1997 yılında aynı bölümde profesörlük kadrosuna atandı. İstanbul Eminönü Belediyesinde dört yıl kültür dalında başkan danışmanlığı görevinde de bulundu.

İlmi çalışmalarını daha çok klâsik Türk edebiyatının metinler şerhi ve divan şiirinin poetikası sahalarında yoğunlaştırdı. Gerek yurt içi ve gerekse yurtdışında düzenlenen çok sayıda kongre, seminer, kollogyum, konferans ve sempozyumlara katılarak bu alanlarda bildiriler sundu. Makaleleri *Tarih ve Düşünce, Hece* gibi dergilerde, şiirleri *Pınar, Hisar* ve *Türk Edebiyatı* dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Leylâ ve Mecnun* (Fuzuli'den düzyazıya çeviri, metin, notlar ve açıklamalar, 2000), *Mecnun ve Leylâ Dilinden Şiirler, Şeyhülislâm İshak ve Divanı, Şeyhülislâm Es'ad ve Divanı, Şeyhülislâm İshak Divanından Seçmeler, Kur'an-ı Kerîm Meali* (Elmalılı Hamdi Yazır'dan, sad. ve notlar), *Fuzuli'nin Poetikası* (2002), *Fuzuli: Hayatı-Şahsiyeti-Şiirlerinden Seçmeler, Baki, Lâle Devri Şairlerinden İshak ve Es'ad Divanlarından Seçmeler, Şeyh Galib / Hüsn ü Aşk-Metin-Nesre Çeviri-Notlar-Açıklamalar, Eski Şiirin Bahçesinde, Fatih Divanı ve Şerhi* (2004), *İslâm'ı Kuran'dan Okumak*.

ŞİİR: *Zamanın Gözleri Vardır* (2005).

HAKKINDA: Zeki Bulduk / Fırtınalı Bir Aşk Hikâyesi (söyleşi, E dergisi, Ekim 2000).

Muhammed Nur Doğan

DOĞAN, Muzaffer

Gazeteci-yazar. 1952, Kurugöl/Nevşehir doğumlu. Nevşehir Lisesi (1971), Gazi Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü (1980) mezunu. Türkçe ve edebiyat öğretmeni olarak önce İstanbul Sefaköy Lisesinde çalıştı (1982-87). RP'den aday olduğu 1987

Muzaffer Doğan

seçimlerinde Kurugöl Belediye Başkanlığını kazandı. İki yıl bu görevini sürdürüp Küçükçekmece (1989-91) ve Necip Fazıl Kısakürek (1991-92) liselerinde edebiyat öğretmenliğine döndü. 1992-94 arası RP'den Bahçelievler Belediye başkanı oldu. Yazıları *Lale, Tarihî Göreme* kendi çıkardığı *Genç Adam* (13 sayı, 1973), *Yeni Devir* gazeteleri ile *Türk Edebiyatı, Cuma* dergilerinde yayımlandı. Birlik Vakfı, Necip Fazıl Kısakürek Vakfı, Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

ESERLERİ:

Sakın Laiklere Refah Partisi'nden Belediye Başkanı Olduğumu Söylemeyin (1994), *Hz. Ömer* (1999).

DOĞAN, Osman Nuri.

Bkz. OSMAN NURİ BARANUS

DOĞAN, Recai

Din kültürü araştırmacısı. 1965, Ankara doğumlu. 1988'de üniversiteyi, 1994'te yüksek lisansını bitirdi. Doktorasını 1997'de tamamladı, 1999'da doçent oldu. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölüm başkan yardımcılığını 2002'den beri yürüttü. *Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi* editörler kurulu üyeliği, Yayın ve Akreditasyon Koordinatörlüğü üyeliği ve İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölüm koordinatörlüğü üyeliği yaptı.

Makaleleri, *Dini Araştırmalar, Diyanet İlmî Dergi, Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Teologiya Fakultetinin İlmiy Jurnalı, Muslim Education Uarterly* dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

Evrensel Bir Ahlâka Doğru (Hans Küng-Karl-Josef Kuschel'den, Nevzat Aşıkoğlu ve Cemal Tosun ile, 1995), *İslamcıların Eğitim ve Öğretim Görüşleri* (1999), *Gençlik ve Din* (2004).

Süleyman Doğan

DOĞAN, Süleyman

Eğitimci, gazeteci, yazar. 1964, Ortaköy /Aksaray doğumlu. Ortaöğrenimini doğduğu yerde (1982), yükseköğrenimini Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesinde (1988) yaptı. Yurtiçinde ve yurtdışında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı lise ve meslek okullarında fizik, fen bilimleri, İngilizce, bilim tarihi, felsefe, tarih ve edebiyat dersleri (1990-2003) okuttu. Aynı yıllarda MEB Eğitim Araştırma Geliştirme (EARGE) ve İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü Müfredat Laboratuar Okulları (MLO) bünyesinde danışman, rehber, uzman ve öğretici eğitimcisi olarak görev yaptı

"Adaletli Devlet Başkanlarının Ortaöğretim ve Lise Öğrencileri Üzerinde Millî Övünç Duygusunu Şekillendirmesi" konulu felsefe teorisi ve tarihi teziyle eğitim felsefesi doktoru (1999) oldu. 1995 yılında İngiliz Kültür Derneğinin bursunu kazanarak, Birmingham Üniversitesi Politic Science And International Study (Politika ve Uluslararası İlişkiler) programına katıldı. Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Yabancı Diller Eğitim Merkezi İngilizce Bölümünü (1997) bitirdi. 2004 yılından sonra Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğretim üyeliği yaptı.

Zaman (1987-1990), *Güneş, Yeni Şafak, Vakit, Ortadoğu, Önce Vatan, Haber Fatih, Türk Haber* gazeteleri ile *Aksiyon, Çocuğa Selam, İslam, Türk Dünyası, Tarih ve Kültür, Kız Kulesi, Sur, Biyografi Analiz, Ekovitrin, Tarih ve Düşünce, İslami Edebiyat, Eğitim ve Bilim* dergilerinde (1987-2004) muhabir ve yazar olarak çalıştı. *Ortadoğu* gazetesinde köşe yazıları yazdı. Ayrıca *Tarih ve Düşünce* dergisinin yayın danışmanı, *Biyografi Analiz* dergisinin genel yayın koordinatörü olarak görev yaptı. Moldovya Gagauz Özerk Cumhuriyeti Meclisi Devlet Nişanı (2001) ile 2002 ve 2004 INEPO Uluslararası Çevre Basın ve Jüri Özel ödüllerini aldı.Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Keşmir' de Kim Kazandı* (1993), *Afganistan'da Kim Kazandı* (1995), *Eğitimde Başarının Şartları* (1988).

DERLEME: *Sivil Demokrasi Çağrısı* (1999).

ÇOCUK KİTABI: *Şimdiki Çocuklar Harika* (2001), *Mutlu Aile Mutlu Çocuk* (2003), *Çocuklar Küçük Bir Şey Değil* (2003).

BİYOGRAFİ: *Mehmet Tanrısever* (2005).

HAKKINDA: Muhammed Han Kayani (Zaman, 14.12.1993), Taha Kıvanç (Zaman, 21.4.1994), Süleyman Doğan - İrfan Ülkü (Ortadoğu, 16.12.1998), Mustafa Miyasoğlu (Milli Gazete, 19.10.2001), Elif Şahin (Zaman, 16.8.2003), Mahmut Çetin (Biyografi Analiz, Eylül 2003), Sefa Kaplan (Hürriyet, 5.10.2003), Arslan Tekin (Yeniçağ, 29.1.2004), Türk Edebiyatı (Temmuz 2004).

DOĞAN, Yalçın

Gazeteci-yazar. 8 Mart 1945, Konya doğumlu. Ön adı Ahmet'tir. Fatih Hırka-i Şerif İlkokulu, İstanbul Alman Lisesi, İÜ İktisat Fakültesi mezunu. TRT'de prodüktörlük yaptı, Ankara Radyosu ve çeşitli gazetelerde çalıştı. *Urfa'ya Toprak Reformu* başlıklı ilk röportajı 1973'te gazeteciliğe başladığı *Cumhuriyet* gazetesinde yer almıştı. Bu gazetedeki köşe yazılarıyla tanındı. 1989 yılının Nisan ayında *Sabah* gazetesine geçti. Aynı yılın kasım ayından sonra köşe yazarlığını *Milliyet* gazetesinde sürdürdü. 1975'te Sedat Simavi Ödülünü, 1978'de Türk Dil Kurumu Ödülünü, değişik yıllarda birkaç kez Türkiye Gazeteciler Cemiyeti ödüllerini aldı. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, Çağdaş Gazeteciler Derneği üyesidir.

ESERLERİ:

İNCELEME-ARAŞTIRMA: *IMF Kıskacında Türkiye* (1979), *Dar Sokakta Siyaset* (1985), *Fenerbahçe Cumhuriyeti* (1989).

ÇEVİRİ: *Sosyalist Enternasyonelde Faşizmin Tahlili* (H. Leverenz'den, 1977).

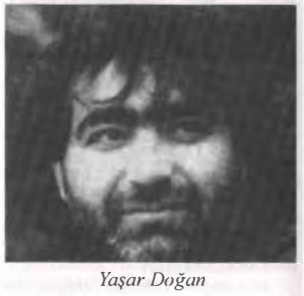

Yalçın Doğan

DOĞAN, Yaşar

Şair. 1963, Dağbek köyü / Tunceli doğumlu. İlkokulu köyünde, ortaokulu Erzincan'ın Çayırlı ilçesinde bitirdi. Erzincan'da başladığı lise öğrenimini, 1983'te ikinci sınıf öğrencisi iken bırakarak Fransa'ya gitti. Bu arada Fransızcasını özel kurslarla ve kendi çabasıyla geliştirdi. Kendi şiirlerini, Fransızca yazacak düzeyde olan Doğan, ilk şiirlerini de yine Fransa'da Fransızca olarak yayımladı.

Şiirlerinde yaşam, ölüm, aşk, doğa, sanat, toplumsal çelişkiler gibi insan yaşamını çok yakından ilgilendiren temaları işledi.

Yaşar Doğan

ESERLERİ (Şiir):

Gece Kelebeğim, Yaban Gülü (2003).

HAKKINDA: Yaşar Doğan / Yaban Gülü (2003).

DOĞAN, Zafer

Araştırmacı-yazar. 1976, Gebze / Kocaeli doğumlu. 2001 yılında Boğaziçi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı

Zafer Doğan

Bölümünden mezun oldu. Ardından yüksek lisans eğitimini Yıldız Teknik Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümünde tamamladı. Çalışmalarını bağımsız bir araştırmacı olarak devam ettirdi. Üniversite lisans tezini içeren *Türkiyeli Bir Sosyalist: Mehmet Ali Aybar* (2005) adlı bir kitabı vardır.

HAKKINDA: Alev Ateş / Zafer Doğan'dan bir Mehmet Ali Aybar Kitabı (Cumhuriyet 24.2.2005)

DOĞANAY, Ekrem

İlâhiyatçı. 1939, Mircekiraz köyü / Gerede / Bolu doğumlu. Bir süre medrese öğrenimi gördükten (1951-59) sonra ilkokulu dışardan bitirdi (1961). Daha sonra Yeniçağa Yukarı Camii'nde imam hatiplik yaptı (1963-86).

İlk yazısı *"Fitne Devrinde mi Yaşıyoruz?"* 1970'li yıllarda *Hak Ses* dergisinde çıkmıştı. Aynı yıllarda *Hak Ses*'te çok sayıda makalesi yayımlandı. Din Görevlileri Federasyonu tarafından Hadis alanında düzenlenen yarışmada ödül aldı.

ESERLERİ:

İki Mesele / Sabah Namazının Vaktî Namazların Birleştirilmesi (1981), *İslâmın Şiarı Cuma Namazı ve Hükümleri* (1982), *İslâm'da Talak'ın Hükmü ve Hikmetleri* (1984), *Misafirin Namazı, Seferle İlgili Fıkhî Hükümler* (1984), *Büyük Saadet Kaynağımız Namaz* (1985), *105 Hadis-i Şerif* (1988), *İslâm'da Tesettür ve Zinanın Hükmü* (1989), *Huzur ve Saadetin Kaynağı İslâm I-II* (1992), *Çok Mühim Mevzular Hakkında Hadis-i Şerifler* (1990).

DOĞANAY, Kemal

Şair. 1954, Karaşeyh köyü / Zile / Tokat doğumlu. İlkokulu köyünde, ortaokulu Zile'de okudu. Tokat Öğretmen Okulu (1972) ve AÖF İktisat Bölümü (1988) mezunu. 1972 yılından itibaren Kastamonu, Ankara, Tokat ve Almanya'da görev yaptı. Meslekindeki başarılarından dolayı ödüller aldı.

Yazı ve şiirleri *Bozkurt* dergisinde başlayarak, *Ortadoğu*, *Millet* (23 yıl) ve *Zile Postası* gazeteleri ve *Bozkurt*, *Öncü*, *Milliyetçi Yol*, *Hakses*, *Diyanet*, *Eğitim Alanı*, *Çağdaş Eğitim*, *Kümbet*, *Memleket* (kurucularından biri), *İnsanca*, *Dost*, *Tribün* dergilerinde yayımlandı. *Cıvıltı* adlı çocuk gazetesinin genel yayın yönetmenliğini yaptı. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

ESERLERİ:

Elif Ana (çocuk hikâyesi), *Sevda Şiirleri* (şiir), *Can Eriği* (çocuk şiirleri).

Kemal Doğanay

DOĞANER, Hülya Serap

Yazar. 1962, İstanbul doğumlu. Öğrenimini Londra'da tamamladı. Ailesiyle Anadolu'nun birçok yerini dolaştı. Roman yazarlığıyla kendini tanıttı. Romanında sevgi, yalnızlık ve tutku izleklerini işledi. Anlatımında bol bol masallardan yararlandı. Temelde ise mutluluk kavramını sorguladı. Eseri *Leyla ile Şirin* (1992) adıyla yayımlandı.

HAKKINDA: Mehmet Aydın / Edebiyatımızda Kadın Şair ve Yazarlar Sözlüğü (2001).

DOĞER, Ersin

Arkeolog. Ankara Üniversitesi Arkeoloji Bölümü (1973) mezunu. Yüksek lisansını (1982) ve doktorasını (1988) Ege Üniversitesinde tamamladı. 1988 ve 1989'da ikişer ay bursla Atina Fransız Arkeoloji Okulunda okudu. Ege Üniversitesi Arkeoloji Bölümünde yardımcı doçent (1989), doçent (1991), profesör (1998) oldu. EÜ Edebiyat Fakültesi dekan yardımcılığı (1998-2001) görevini yürüttü.

Makaleleri, *Arkeoloji Dergisi*, *Revue d'Archeometric*, *Foça Üzerine Yazılar*, *Tarih ve Toplum*, *Tepekule Tarih*, *İzmir Kent Kültürü Dergisi*, *Kazı Sonuçları Toplantısı*, *II.Uluslararası İzmir Sempozyumu*, *21. Yüzyıl Eşiğinde İzmir Sempozyumu* dergi ve kitaplarında yayımlandı.

ESERLERİ:

Antik Çağda Amphoralar (1990), *Menemen ya da 'Tarhaniyat Tarihi'* (1998), *Bornova Albümü* (ed. Hasan Arıcan, *Bornova'nın Kısa Tarihi* adlı bölüm, 1999).

DOĞRU, Ahmet

Şair. 1975, Pazarcık / Kahramanmaraş doğumlu. Aslen Osmaniyelidir. İlk ve ortaöğrenimini Osmaniye'de tamamladı. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği bölümünden 1998 yılında mezun oldu. Öğretmenliğe memleketi Osmaniye'de başladı. Osmaniye Liscesinde Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği görevini sürdürdü. Şiirleri *Güneysu* vd. dergilerde yer aldı. *Ay Adası* (2000) adlı bir şiir kitabı vardır.

DOĞRU, Cafer Sadık

Tefsir araştırmacısı. 1950, Ağcalar / Hasankale / Erzurum doğumlu. İlkokulu ve hafızlığını doğduğu köyde tamamladı. Ardından Lalapaşa Kur'an Kursunda öğrenim gördü. Arapça tahsili için Erzurum Taş Camii Medresesine yerleşti. Burada Arapça öğrenimini tamamladıktan sonra İmam Hatip Lisesine talebe olarak devam etti. Yüksek İslâm Enstitüsünü bitirdi (1975). Askerlik dönüşü Erzurum Yüksek İslâm Enstitüsüne asistan olarak girdi. Öğretmenlik tezini vererek öğretim üyesi oldu. Bir ara idari görevde bulundu. Yüksek İslâm Enstitülerinin kapatılması üzerine Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesine öğretim görevlisi olarak nakledildi (1982).

ESERLERİ:

İNCELEME: *Muhammed İbn Cerir et-Taberi'nin Tefsirindeki Fıkhî Görüşler.*

ÇEVİRİ: *Mefatihu'l-Gayb* (Razi'den, Tefsir-i Kebir).

HAKKINDA: Prof. Dr. Yakup Çiçek-Bünyamin Açıkalın / Türkiye İlâhiyat Fakülteleri Tefsir Anabilim Dalı Öğretim Elemanları Biyografileri (2000).

DOĞRU, Halime

Tarihçi. Eskişehir Sakarya İlkokulunu (1952), Eskişehir Kız Ortaokulunu (1955), İstanbul Çamlıca Kız Lisesini (1958), İÜ Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünü (1962) bitirdi. Yüksek lisansını (1986) ve doktorasını (1990) Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamladı. Yüksek lisans tezi: *"Anonim Tevarih-i Al-i Osman"*, doktora tezi: *"Sultanönü Sancağında Yaya ve Müsellem Teşkilatı"*. 1990'da yardımcı doçentliğe atandı, 2002'de AÜ Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Yeniçağ Anabilim Dalında profesör oldu. Ayrıca Edebiyat Fakültesi Yönetim Kurulunda doçent temsilciliği (2000) görevini yürüttü.

Makalelerini *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi ve Ana-*

Halime Doğru

dolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi *Dergisi*'nde yayımladı. Uluslararası bilimsel toplantılarda tarih alanında bildiri sundu, bunlardan bir kısmı bildiri kitaplarında basıldı. *XVI. Yüzyılda Sultanönü Sancağında Ahiler ve Ahi Zaviyeleri* ile 1991 Kültür Bakanlığı Birincilik Ödülünü, *XVI. Yüzyılda Eskişehir ve Sultanönü Sancağı* ile 1990 Yunus Nadi Sosyal Bilimler İkincilik Ödülünü aldı.

ESERLERİ:

XVI. Yüzyılda Sultanönü Sancağında Ahiler ve Ahi Zaviyeleri (1991), *XVI. Yüzyılda Eskişehir ve Sultanönü Sancağı* (1992), *XVIII. Yüzyıla Kadar Osmanlı Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Görüntüsü* (1995), *XV. ve XVI. Yüzyıllarda Sivrihisar Nahiyesi* (1997), *Çağdaş Dünya Tarihi* (ortak, 1999), *XIII.-XIX. Yüzyıllar Arasında Rumeli'de Sağ Kol'un Siyasi, Sosyal, Ekonomik Görüntüsü ve Kozluca Kazası* (2000).

DOĞRU, Necati

Gazeteci-yazar. 1945, Eleşkirt / Ağrı doğumlu. Ortaöğrenimini Adana'da yaptı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümünden mezun olan Doğru, 1973'te gazetecilik yapmaya başladı. *Günaydın, Güneş, Hürriyet, Milliyet, Sabah*'ta çalışan Doğru, çalıştığı gazetelerin ekonomi servislerini yönetti. Yazılarında genellikle objektif bir yaklaşım sergiledi. Ekonomi yazılarıyla Türkiye Yazarlar Birliği'nin Basın-Fıkra dalında 1994 Yılı Ödülünü aldı.

DOĞRUL, Ömer Rıza

Araştırmacı-yazar, siyaset adamı (D. 1893, Kahire / Mısır - Ö. 13 Mart 1952, İstanbul). Mehmet Âkif'in damadıdır. Kahire'de El-Ezher Üniversitesini bitirdi (1911). Gazeteciliğe Mısır'da başladı. Genç yaşta Kahire'de *es-Siyase* gazetesinde edebi yazıları yayımlandı. 1915'te İstanbul'a gelerek *Tasvir-i Efkâr* gazetesinde çalıştı. Meşrutiyet ve Cumhuriyet dönemlerinde İslâmcılık akımını savunan yazılar, Türk ve Arap edebiyatları, dinler tarihi ve dini konularda incelemeler yayımladı. İstanbul Radyosu için haber bültenleri hazırladı. 1925'te İstiklal Mahkemesince tutuklandı ama kısa süre sonra salıverildi.

1950'de Demokrat Parti listesinden Konya milletvekili seçildi. Şubat 1951'de Karaçi'de toplanan Dünya İslâm Konferansı'na katılan Türk heyetine başkanlık etti. Büyük Millet Meclisi Dış İşleri Encümeninde görev yaptı. Türk-Pakistan Kültür Cemiyeti başkanlığı yaptı. Yazıları *Tasvir-i Efkâr, İkdam, Akşam, Son Posta, Tan* ve *Cumhuriyet* gazetelerinde yer aldı. *İslâm-Türk Ansiklopedisi*'ne madde yazdı. 1947-48 yılında *Selamet Mecmuası*'nı çıkardı. 1940-50 arası *Cumhuriyet* gazetesinde günlük yazılar yazdı. Telif ve çeviri yüz kadar eseri vardır. Edirnekapı Şehitliğinde yatmaktadır.

BAŞLICA ESERLERİ:

TELİF: *Kur'an Nedir* (1927), *Müslümanlık Nedir* (1933), *Tanrı Buyruğu* (Kur' an-ı Kerim meali, 1934), *Mehmed Akif Hayatı ve Eserleri* (Eşref Edip'in kitabında bölüm, 1938), *Kanlı Gömlek* (Hz. Osman hakkında anlatı, 1944), *Ekber: Bir Türk Dahisi* (1944), *Cennet Fedaileri: İslâm Tarihinde Gizli ve Yıkıcı Teşekküller* (1945), *İslâm'ın Özü ve Kur'an'ın Ruhu* (1946), *Yeryüzündeki Dinlerin Tarihi* (1947), *İslâmiyetin Geliştirdiği Tasavvuf* (1948), *Hazret-i Rabiatü'l-Adeviyye* (1976), *İstanbul'da İktidarın Temelleri* (1995).

YAYIMA HAZIRLAMA: *İslâm Ahlâkının Esasları* (Babanzâde Ahmed Naim, 1945), *Kur'ân-ı Kerîm'den Âyetler* (Mehmet Âkif, 1944), *Safahat* (Mehmet Âkif, 1944).

ÇEVİRİ (İlmî): *Rüh-ı İslâm* (Seyyid Emir Ali'den, 1979), *Peygamberimiz Aleyhisselâm* (Muhammed Ali'den, 1341-1342), *İslâmiyet ve Hükümet* (Ali Abdürrâzık'tan, 1927), *İslâm Tarihi: Asr-ı Saadet* (Mevlâna Şibli - Süleyman Nedvi'den, 1928), *Hazret-i Muhammed ve Kur'ân-ı Kerim*

ÖMER RIZA

Hakkı Süha Gezgin

Onu, ilk zamanlarda, ben, sarıklı, sakallı bir dersiam sanırdım. Tasvir'e, Tevhid'e, Sırat'a yazdığı yazılar bende böyle bir tesir bırakmıştı. "Öyle bir dersiam ki şarkla beraber garbı da iyi biliyor!" diyordum.

Sonra, bir gün tanıştık ve çok geçmeden de dost olduk.

Konuştukça, sevgim ve saygım arttı. Ruh ve kafasındaki kemale hayranlık duydum. Hele insanlık tarafı, kalbindeki engin şefkat ve müsamaha ufku ile Ömer Rıza, her cephesinden daha büyük bir varlıktır.

Fuzûli:

Ne verseler ona şâkir, ne kılsalar ona şâd"

demişti. Şikâyetname, bu işin hiç de öyle olmadığını gösterir. Bu mısraın sözü Fuzûli'nin; fakat mealûlü Ömer Rıza'nındır. Yaptığı iş, ne kadar mühim olursa olsun, ne gürur duyar, ne pazarlığa tenezzül eder.

Hayatını adım adım takip ederseniz, sözlerimin mânâsını daha iyi anlarsınız.

Bir aralık tanıdıklara:

— Nerede çalışıyor?

Diye sormuş ve:

- ...gazetesinde radyo dinleyip not tutuyor.

Cevabını alınca, içimde bir cihan çökmüştü. Ömer Rıza'ya bir gazetede radyo muhbirliği yaptırmanın, şanlı bir kılıç ile soğan doğramaktan kalır yeri yoktu. Bin bir gazada parlamış bir zekâ ve bilgi silâhını bu hale düşürmek, düşenden ziyade düşüreni alçaltır.

Fakat o, yine sessiz ve halinden memnundu. Takdirsizliğin kendisine hiçbir leke sıçratmayacağına imandan doğan bir sükûnla gülümsüyordu. Onu bu haliyle seyrederken, kaç kere, tabanları parça parça, dirsekleri kan içinde diyar diyar gezen eski velileri düşünmüşümdür. Onun tatlı, mazlûm bakışlarında hep bu ferağatin nümayişsiz fakat derin ve mes'ûl parıltısını gördüm.

Ömer Rıza, işte bu mülhüetli ve kısır nasip içinde, bir taraftan günlük işlerle uğraşırken, bir yandan da büyük ilmî çalışmalarla kafasını ve kütüphanelerimizi beslemiştir.

Meşhur Asr-ı Saadet'in on cildi, Kur'an Nedir?' ve İngilizce'den mühim tercümeler, işte böyle dolu günlerin, yüklü gecelerin mahsulüdür. Birkaç saatlik ömrü olan gazete yazılarında bile, onun yepyeni bir dünyaya görüş pencereleri açtığı olur. (...)

(*Edebî Portreler*, yay. haz. Beşir Ayvazoğlu, 1997)

(John Devonport'tan, 1928), *Garbda Müslümanlık Cereyanı* (Headly'den, 1928), *Türkiye Nasıl Doğdu?* (Harold Armstrong'dan, 1928), *İslâmiyetin Asriliği ve Avrupa'nın İslâmlaşması* (Seyyid Emîr Ali, Bernard Shaw ve Mevlâna Muhammed Ali'den, 1933), *Yeryüzünde Din Geriliyor mu İlerliyor mu?* (derleme, 1933), *İslâm Medeniyeti Tarihinde Coğrafya ve Ticaret* (J. H. Kramers'den, 1934), *Kur'an'dan İktibaslar* (Muhammed Ali'den, 1934), *İslâm Medeniyeti Tarihinde Fen ve Tıp* (Max Mayerhof'tan, 1935), *Ömer Hayyam* (Harold Lamb'dan, 1944), *Hazret-i Muhammed Mustafa* (Muhammed Hüseyin Heykel'den, 1945), *Abu'l-Farac Tarihi* (Gregory Ebü'l-Ferec'den, 1945-50), *Dine Dönüş* (Henry C. Link'ten, 1949), *İslâm Tarihinde İlk Melâmet* (Muhammed b. Hüseyin es-Sülemi'den, 1950), *Müslümanlıkta Hac Farizası* (H. A'dan, 1939).

ÇEVİRİ (Edebî): *Gobi Çöllerinde* (Sven Hedin'den, 1933), *İspanya'da Engizisyon* (Clement Wood'dan, 1938), *Marko Polo'nun Sergüzeştleri* (Charles Finger'dan, 1938), *Tarihin Meşhur Kadınları* (1939) - *Lord Nelson ve Leydi Hamilton'un Büyük Aşkı* (1939) - *Büyük Katerina ve Âşıkları* (Markum Leo'dan, 1939), *Borjiyaların Cinayeti* (Alexandre Dumas'dan, 1939), *Hayat Kıtkında Başlar* (Walter Pitkin'den, 1939), *Şahika* (A. J. Cronin'den, 1941), *Kelile ve Dimne* (Beydebâ'dan, 1941), *Şark Rüzgârı Garp Rüzgârı* (1941) - *Canavar Tohumu* (1943) - *Bir İzdivacın Portresi* (1946) (Pearl S. Buck'tan), *Ramayana* (Valmiki'den, 1942), *Hak Erenler* (Halil Cibran'dan, 1946), *Dost Döninen Düşman* (Herodot, Beydebâ ve Mevlâna'dan, 1947), *Yağmurlar Gelince* (Louis Bromfield'den, 1942), *Karanlık ve Aydınlık* (Florence L. Barclay'dan, 1943), *Timur Devrinde Kadis'ten Semerkant'a* (Klaviyo'dan, tsz), *Uçurum* (Corelli'den, tsz), *Gövde Değiştiren Kafalar* (Thomas Mann'dan, 1945).

HAKKINDA: Eşref Edip / Mehmed Akif Hayatı Eserleri ve 70 Muharririn Yazıları (1938), Mithat Cemal Kuntay / Mehmed Akif (1939), Zafer Hasan / Ö. Rıza ve Hizmetleri (Cumhuriyet, 14.3.1952), Hilmi Ziya Ülken / Ömer Rıza Doğrul (Yeni Sabah, 17.3.1952), Kâzım Öztürk / Büyük Millet Meclisi Albümü (1973), B. Lewis / Modern Türkiye'nin Doğuşu (çev. Metin Kıratlı, 1984), Ethem Ruhi Fığlalı / Kadiyanilik Ahmediyye Mezhebi (1986), Salih Akdemir / Cumhuriyet Dönemi Kur'an Tercümeleri (1989), Tâhirul-Mevlevî / Matbuat Âlemindeki Hayatım ve İstiklâl Mahkemeleri (1990), Mustafa Uzun / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 9, 1994), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Son Dönem Tarih Araştırmalarına Bir Bakış (Cumhuriyet Kitap, 11.1.2001), Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Gülleri (2002).

Nuri Doğruyol

DOĞRUYOL, Nuri

Halk ozanı (D. 8 Şubat 1930, Terzili köyü / Yerköy / Yozgat - Ö. 20 Nisan 2004). Şiirlerinde Meczubi mahlasını kullandı. İlkokulu bitirdikten sonra öğrenimini sürdürme imkânını bulunamadı. Hayatını tümüyle köyünde geçirdi. Şiirleri 1948'den sonra yerel gazetelerde yayımlandı. Yunus Emre'den etkilenen şair, daha çokgkahramanlık şiirleri yazdı.

ESERLERİ (Şiir):

Dinî ve Ahlâkî Deyişler (Ahmet Duran İşgörür ile, 1956), *Üç Âşıklardan Coşkun Şiirler* (Ali Şahin, Celâl Dişlioğlu ile, 1959-60), *Yozgat'tan Parlayan Güneş, Kalbimin Sesi, Şakacı Kızlar, Kıbrıs'ı Özleyiş, Ölüm Döşeği, Dedikodusuz Yuva, Dile Gelen Hakikatler, Yunus Gibi* (1982).

HAKKINDA: V. Recai Velibeyoğlu / ÖİBŞKA (c. 1, 1975), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003), Durali Doğan / Yozgatlı Şair ve Yazarlar Ansiklopedisi (2005).

Baran Doğu

DOĞU, Baran

Şair. 17 Ağustos 1971, İstanbul doğumlu. Özel bir ilkokulda başlayan öğrenimini Edirne'de sürdürdü. Bir süre Londra'da kaldı (1991-92), fotoğrafçılık eğitimi gördü. Bilkent Üniversitesinde 1992-94 yıllarında iki yıl almış olduğu İngiliz Dili ve Edebiyatı öğrenimi yarım kaldı. Türkiye Yazarlar Sendikası üyesidir.

"Aşk ve toplumsal konuları harmanı diyebileceğimiz 'Entellektüel Çağrı' kimi soran, kimi de yanıt veren şekliyle ve değişik biçim çalışmalarıyla ilginç bir kitap olmuş. Umut veren bir birikimin süreç içinde daha sağlıklı bir zemine oturacağını düşünüyorum. İyi duygular veriyor şiir adına..." (Hasan Hüseyin Yalvaç)

ESERLERİ (Şiir):

Devrim Gecesi Notları (1993), *Son Güneş* (1995), *Entellektüel Çağrı* (1997), *Aynalarda Bakın* (1999).

DOĞUÇ, Hacı Özer

Şair (D. 1929 veya 1930, Elbistan / Kahramanmaraş - Ö. 1982). İlk ve ortaokulu Elbistan'da, liseyi Ankara'da bitirdi. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesinin ikinci sınıfında yükseköğrenimini terk etti. İzmir'de evlenerek çalışma hayatına atıldı. İlk kez İstanbul'da maliye memurluğunda görev aldı. Nahiye müdürlüklerinde bulundu. Lokantacılık, pastacılık, tatlıcılık yaptı. Giresun ilinin Türkeli ilçesine bağlı Helaldı nahiyesinde müdürlük görevinde bulundu.

Müziğe ilgi duyan şair, besteler yapar; keman, ud ve tambur çalardı. Güzel halk şiirleri yazdı. Serbest nazımla da ilgilendi. Şiirlerini pek yayımlamadı. Aruz vezniyle yazdığı yirmi iki şarkıyı *Hepsi Hayal-Hepsi Hakikat* (1961) adıyla yayımladı.

HAKKINDA: Cemil Çiftçi / Maraşlı Şairler Yazarlar Alimler (2000).

DOĞUÇ, Nurcihan

Bilimkurgu yazarı. 8 Şubat 1960, Osmaniye / Adana doğumlu. Eserlerinde Nurcihan imzasını kullandı. İlkokul, ortaokul ve liseyi Elbistan'da bitirdi. İstanbul Üniversitesi Kimya Fakültesi mezunu (1982). Yüksek lisansını aynı fakültede yaptı (1983). Hollanda Groningen'de kültürlerarası işletmecilik, yerleştiği Amsterdam'da pedagoji öğrenimi gördü. Burada çok kültürlü toplum, yaratıcı yazma, Hollandaca-Türkçe karşılaştırmalı dilbilgisi gibi dersler verdi.

İlk yazısı 1984'te *Sanat Olayı*'nda yayımlandı. Çeşitli dergilerde şiir, deneme ve röportajları yayımlandı. 1992'de *Milliyet* gazetesinin Örsan Öymen Röportaj Yarışmasında feminist bir bilimkurgu öyküsüyle üçüncülük ödülünün sahibi oldu. *Yollar Nereye Düşer* (1997) adlı bir romanı vardır.

HAKKINDA: Potuoğlu / Az Gittim Uz Gittim (Yeni Yüzyıl, 6.7.1997), Muzaffer Uyguner / Geleceği Düşleyen Bir Roman (Cumhuriyet Kitap, sayı: 399, Ekim 1997), TBE Ansiklopedisi.(c. 2, 2001), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DOĞUDAN, Macit Cevat

Bkz. MACİT CEVAT

DOĞUTAN, Yavuz Rıfat

Şair (D. 1905, Gürün / Sivas - Ö. 19 Aralık 1997, Ankara). Babasını

altı aylıkken kaybetti, annesi tarafından büyütüldü. İlkokulu Gürün'de tamamladı ve daha sonra öğretmen okuluna gitti. Gürün'de uzun yıllar öğretmenlik yaptı, başöğretmenliğe kadar yükseldi. Cumhuriyetin ilanından sonra Ankara'da açılan Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinin Edebiyat Bölümüne girdi. Fakülteyi bir taraftan öğretmenlik mesleğini de yaparak bitirdi. Ankara'ya yerleşti. Gazi Lisesi Ankara Konservatuarında öğretmenlik yaptı. Kırk yılı aşkın bir çalışma hayatı oldu.

Meslek yaşamı içerisinde şiirle de ilgilendi. Ayda bir yayımlanan *Öğretmen Dergisi*'nin çıkarılmasını sağladı. Yağlıboya resim çalışmalarının yanı sıra, klasik Türk Musikisi ile de yakından ilgilendi. *Düzgün Yazı* adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Mehmet Ali Öz / Gürünlü Şairler (2002).

DOKUZOĞUZ, Yılmaz

Şair ve yazar (D. 1887, Kilis – Ö. 1977). İlk şiir kitabında Abdullah Sabri Dokuzoğuz imzasını kullandı. İlköğrenimini Kilis'te tamamlayarak Halep Sultanisinde ve İstanbul Darülfünunu Hukuk Mektebinde okudu, burayı bitirmedi. Gaziantep, Siirt, Hatay, Bolu, Sivas ve Antalya'da özel idare müdürü olarak çalıştı. İlk şiirini otuz yaşlarında veremden ölen annesinin ölümü üzerine yazdı. Şiirlerinde savaşı, ülkenin işgal edilişi, ülkenin ekonomik yönden zayıflayışı ve Anadolu'da yetişen çiçekleri işledi. Şiir ve yazıları çeşitli gazetelerde yayımlandı.

ESERLERİ:

Eski ve Yeni Yazı Dili (1934).

ŞİİR: *Çakır Menekşeler* (Abdullah Sabri Dokuzoğuz imzasıyla, 1947).

OYUN: *Otomobil, Şuka ve Nükteler, Mültezim Ağası, Mahçup Bey.*

HAKKINDA: Yılmaz Dokuzoğuz / Çakır Menekşeler, TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DOLTAŞ, Dilek

Araştırmacı-yazar. Arnavutköy Amerikan Kız Kolejini bitirdikten sonra Smith College'dan (ABD), İngiliz Edebiyatı dalında lisans (1967), 1971'de Hacettepe Üniversitesinden aynı dalda doktora derecelerini aldı. 1977'de doçent, 1988'de profesör oldu. 1967-70 yılları arasında Orta Doğu Teknik Üniversitesi Beşeri Bilimler Bölümünde, 1970-72 yılları arası Hacettepe Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümünde, 1972-2003 yılları arası Boğaziçi Üniversitesi Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümünde, Koç Üniversitesinde öğretim üyesi olarak görev yaptı. Lisans ve lisansüstü dersler verdi, tezler yönet-

Dilek Doltaş

ti. 1982-85 ve 1988-89 yıllarında Boğaziçi Üniversitesinin Yabancı Diller Yüksek Okulu müdürlüğünü, 1984-88 yıllarında Fen Edebiyat Fakültesi senatörlüğünü ve 1993-96 yıllarında Fen Edebiyat Fakültesi Fakülte Kurulu profesör temsilciliğini yaptı. 1983 yılında Boğaziçi Üniversitesinin Mütercim-Tercümanlık Bölümünü kurdu ve 1990 yılına kadar bu bölümün başkanlığını yürüttü. California Üniversitesine (Irvine) bağlı Eleştiri Kuramı Enstitüsünün 1991 yılından beri daimi üyesi olmasının yanı sıra Enternasyonel İngiliz Edebiyatı Profesörleri Derneği, Karşılaştırmalı Edebiyat Derneği, ISCILT ve PALA gibi uluslararası, Amerikan Etüdleri Derneği ve Türkiye Kültür Araştırmaları Derneği gibi ulusal birçok belli başlı meslekî kuruluşun üyesidir. Profesör Dilek Doltaş'ın Ortaçağ ve Ondokuzuncu Yüzyıl İngiliz edebiyatı ile kadın yazını, anlatım teknikleri, okuma kuramı ve eleştiri ve kültür kuramları üzerine birçok yayını vardır.

"Edebiyatbilimci ve eleştirmen Dilek Doltaş'ın felsefi boyutlara ulaşan ve yazınsal tatlar içeren "Postmodernizm, Tartışmalar ve Uygulamalar' adlı denemelerini baştan sona büyük bir merakla ve zihinsel aydınlamanın benzersiz hazzıyla okudum. Doğası gereği belirsizliğe ve kayganlığa yatkın postmodern yaklaşımın ilk kez berrak bir yansıması beliriyordu kavrayışımda. Elimde tuttuğum kitap bunu iki yönlü bir irdelemeyle başarıyordu: Postmodernizmi iç gerçekliğine süzülerek - deyim yerindeyse sevecen bir yaklaşımla - anlamaya ve değerlendirmeye çalışırken, onun çekiciliğine kapılıp sürüklenmiyordu. Yazar kitabının bu ülkenin kültür yaşamına bir katkı olduğunu asla unutmuyor, modernleşmeyi henüz tamamlayamamış bir ülke aydınının sorumluluğuyla postmodernizmi sorgulayabiliyordu." (Erendiz Atasü)

ESERLERİ:

Medieval Versus Nineteenth Century Art and İdeology: Tristan (1979) *Postmodernizm: Tartışmalar ve Uygulamalar* (1999), *Postmodernizm ve Eleştirisi Tartışmalar/Uygulamalar* (2003), *Söylem Üzerine* (ortak, 2003).

HAKKINDA: Erendiz Atasü / Yüzyıl Sona Ererken Eleştirinin Eleştirisi (Cumhuriyet Kitap, 20.5.1999), Işıl Baş / Dilek Doltaş'tan "Postmodernizm-Tartışmalar ve Uygulamalar" Tutarlı ve Ayrıntılı Bir Çalışma (Cumhuriyet Kitap, 10.6.1999), Mehmet Aydın / Edebiyatımızda Kadın Şair ve Yazarlar Sözlüğü (2001).

DOLU, Şükrü

Gazeteci-yazar. 1971, Sivas doğumlu. İÜ Edebiyat Fakültesi mezunudur. Beşeri ve İktisadi Coğrafya Anabilim Dalında yüksek lisans yaptı. 1991 yılında Milli Prodüktive Merkezinin bir yarışmasında mansiyon kazandı. 1992'de *"Medya ve Tüketim Çılgınlığı"* adlı çalışmasıyla *Milliyet* gazetesinin geleneksel Milliyet Ödüllerinde üçüncülük ödülünü aldı. 1997'de Anadolu Gazete, Radyo ve Televizyoncular Birliği tarafından "Yılın Ekonomi Muhabiri" ödülüne layık görüldü. 1996'dan sonra ekonomi muhabirliği yaptı.

ESERLERİ:

Türk Modeli EGS: Sektörel Bölgesel ve Ulusal Kalkınmada (1998), *Uluslararası Devlere Karşı Başarı Güçbirliğinde* (1999), *Zirvedeki Profesyoneller.*

HAKKINDA: Şükrü Dolu / Uluslararası Devlere Karşı Başarı Güçbirliğinde (1999).

DOLUNER, Mehmet Tahir

Şair. 1930, Sütlüce köyü / Magosa / Kıbrıs doğumlu. Lefkoşa Türk Liscsi mezunu. 1950'den 1973'e kadar kamu hizmetinde çalıştı. Emekli olduktan bir süre sonra Avustralya'ya yerleşti. Yirmi yıl orada yaşadı. 1993'te yurda döndü. Kıbrıs insanını, Yurt sevgisini ve toplum eleştirisini konu alan şiirlerini eski kalıplar içinde kalemc aldı. Yeni şiirleri ile gençlik yıllarında gazete ve dergilerde yayımlanmış şiirlerini *Bu Vatan Bizim* (1996) adlı kitapta topladı.

HAKKINDA: TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DONAT, Yavuz

Gazeteci-yazar. 1942, İstanbul doğumlu. Ankara İktisadi Ticari İlimler Akademisi mezunu. Gazeteciliğe 1963'te *Ulus* gazetesinde başladı. Bir süre *Akşam* gazetesinde de çalıştıktan sonra, 1971'de *Tercüman*'a, sonra *Milliyet*'e, daha sonra yeniden *Tercüman* gazetesine geçti.

ESERLERİ:

Buyruklu Demokrasi, Demirel'in Yokluk Yılları, Öncesi ve Sonrasıyla 28 Şubat , Özal'lı Yıllar / 1983-1987 (1987), *Sandıktan İhtilale.*

HAKKINDA: Rauf Tamer (Tercüman, 5.4.1987).

Yavuz Donat

DONUK, Abdülkadir

Tarih araştırmacısı. 1948, Kırmıt / Ceyhan / Adana doğumlu. İlkokulu doğduğu köyde, ortaokulu (1964) ve liseyi (1967) Ceyhan'da bitirdi. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünü bitirdikten (1972) sonra Prof. Dr. İbrahim Kafesoğlu'nun yanında doktora çalışmalarına başladı. 1969 yılından asistanlığa atandığı 1975'e kadar Umumi Türk Tarihi Kürsü kütüphanesinde kütüphane memuru olarak çalıştı. 1974 yılında asistan, 1978 yılında asistan doktor, 1983'te doçent, 1988'de de profesör oldu. Ayrıca 1980-81'de Amerika'ya giderek Columbia Üniversitesinde altı ay çalışma imkânı buldu. Aynı fakültede Genel Türk Tarihi Anabilim Dalı başkanı olarak görev yaptı.

Makalelerini *Tarih Enstitüsü Dergisi, Tarih Dergisi, Türk Dünyası Araştırmaları, Türk Kültürü Araştırmaları, Türk Kültürü, Türk Edebiyatı, Boğaziçi, Yeni Batı Trakya, Doğu Türkistan'ın Sesi, Türklük Araştırmaları Dergisi, Kubbealtı, Türk Yurdu, Türk Dünyası Tarih Dergisi, Tarih Enstitüsü Dergisi, Türkistan, Yeni Orkun* dergilerinde ve birçok armağan kitapta yayımladı. Birçok seminer ve sempozyuma konuşmacı olarak katıldı. Türk Tarih Kurumu, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü, Aydınlar Ocağı, Türk Ocağı, Turan Kültür Vakfı üyesidir.

ESERLERİ:

Eski Türk Devletlerinde İdari-Askeri Unvan ve Terimler (1989), *Prof. Dr. İbrahim Kafesoğlu* (1989), *Türk Hükümdarları* (1990), *Türklük Mücahidi İsa Yusuf* (Altan Deliorman ve İsa Kocakaplan ile, 1991), *Türk Dünyası Kültür Atlası* (ortak, 1997).

DORMAN, Yeşim

Yazar, oyuncu. 7 Şubat 1957, Ankara doğumlu. Müderrisoğlu soyadını da kullandı. Eski milletvekili ve bakanlardan şair ve besteci Zekâi Dorman'ın kızı. Ankara Maarif Koleji, Ankara Üniversitesi DTCF Tiyatro Bölümü mezunu. Yüksek lisansını aynı bölümde tamamladı, aynı kürsüde asistanlık yaptı. Çalışmalarını Ankara'da sürdürdü. TRT'ye dışarıdan metin yazarlığı yaptı ve İnsan Hakları Derneğinde çalıştı.

Öyküleri 1980'de *Yeni İnsan* dergisinde başlayarak çeşitli dergilerde yer aldı. Televizyon kanallarında metin yazarlığının yanı sıra oyuncu, danışman ve kuklacı olarak da görev yaptı. Bazı oyunları çeşitli tiyatrolarda sahnelendi, televizyona uyarlandı. Ankara Sanat Tiyatrosunda oynanan *Nereye Payidar* oyunundaki rolü ile 1976 Ulvi Uraz Yılın Oyuncusu Ödülünü aldı, *Gölge Ustası* adlı eseriyle 1983 Sanat Kurumu Övgüye Değer Yazar Ödülünü Yıldırım Türker'le paylaştı.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Merdivenaltı* (Yeşim Dorman Müderrisoğlu adıyla, 1991), *Harran'da Dolunay* (1995), *Mimu'nun Hayat Kitabı* (1996), *Libera* (1998).

OYUN: *Rosalba Pansiyonu* (1979), *Gölge Ustası* (1980).

HAKKINDA: N. T. Öztokat / Harran'da

YEŞİM DORMAN

GÜL MIZRAP

Bir yumak inci, parmaklarının arasından aynanın önünde duran teneke kutunun içine aktı. Artık bir ağaç kabuğunu andıran avuçlarını onların üzerine kapadı. Taksim beklemelerinde tek tek parmak uçlarıyla parlatılan bu bal taneleriyle yoklayıp, "Hem eskisi kadar parlamıyorlar." diye düşündü. Sabahın çok erken bir saati. Musaver hanımı, (biz de onu merhum Ekrem Paşa'nın çağırdığı gibi çağıralım) Musko son yıllarda çok az uyuyor. Zamanının çoğunu uykuda harcamama düşüncesiyle değil, hayata bağlılığını göstermek için hiç değil. Musko son yıllarda uyuyamıyor. Her sabahki gibi aynaya bakmadan aynanın önünde oturdu. (Nedenini bilmediği bir bekleyiş demek daha doğru olur.) Teneke kutunun üzerindeki çayır resmini ve pembe şemsiyeli kadını, yüzünde ne sevgi, ne sevgisizlik olmadan seyretti, inci kolyesini ağır ağır kaldırdı, boynuna taktı. İleyoğlu'nun elalığıyla meşhur Musko'su, yeni bir güne böyle başladı.

Musko, balkonda oturmaya bayılır. Pencere kenarlarıyla büyüdüğünden alışıktır ışığa. Yoksul sesiyle hazin bir nihavendi mırıldanmaya başladı yine bu sabah. Çarçabuk kayıraldı duyduğu bütün şarkıları. Zefir radyolarında, şimdi ise değil sesi, aksak adımları bile zor uyuyor nihavent makamına. Balkon korkuluğunun yanındaki iskemleye düştü ve, "Eskisi kadar rahat değil bu yeni marokenler..." diye düşündü.

Ankara'da bir kış sabahı. Gün, yalnız bu evin balkonunda başladı. Ankara uykuda. Soğuğa aldırmadan, İleyoğlu'nda elalığıyla meşhur Musko, inci kolyesi ve sızılı sesiyle sahipsiz bir sarmaşık gibi kuruldu tahtına.

"Kimbilir kaç yıldır oturuyorum bu balkonda, yüz yıldan beri mi? Kalbimde birini karşılama sevincini kimbilir kaç yıldır duymadım, yüz yıl oldu mu? Yakında bahar gelecek ve ben yine bu balkonda oturup, yine bu kuru balıçeye bakarak, terennüme toplayacağım hatıralarımın menekşelerini. Kimbilir kaç yıldır söylüyorum bu şarkıyı, dünden beri mi? Dün ne zamandı?"

Musko, Ekrem Paşa'nın ölümünden sonra kalamadı İstanbul'da. Ankara'ya yerleşti. Kısa sürsün istiyor bu sürgün. Betona balkona eğreti ilişmiş inci kolyeli kadın, kısa sürsün diye dua ediyor bu son sürgün.

"Ne dersin kızım, birbirimizden maada kimsemiz olmadığı doğru değil mi? Dur bakayım, neden büktün boynunu?"

İki adım ötesinde kurumaya yüz tutmuş bir kaktüs, balkon demirine dayanmasa devrilecekti. Musko eğildi, onu dinledi. "Demek bu sabah da aynı soru. Gövden hiç de kalın ve çirkin değil. Derindeki suya erişmen için bu şart. Efendim? Şimdi de neden diken içindeyim diye mi soruyorsun?"

Engin bir saygıyla kaktüse doğru eğildi. Elinden gelse onu her zaman sıcak olan göğsüne bastıracaktı.

"Bak sorduğum şeye... Tabii ki vahşilerden korunmak için kızım. Gelinlerin başına da taç koyarlar, tacın kenarı seninki gibi dikenlidir. Korusun diye gelinleri. Ablamın da düğün gününde başındaydı tacı... Sonra düğünden çaydı, mendireğe koşmuş, suya atmış güzelim tacı... Öyle olmuştu galiba. Konuş benimle kızım, hiçbir şey saklama benden. Bir hususta istidadın varsa açıl bana. Sonra bir gün gerçek işlemek için geç kalmış olabilirsin ya da bakarsın ki, ud çalmak istemiyor sen aşıkken parmakların..."

Gülkurusu atlastan sabahlığına sarındı ve upuzun bir an, kulaklarında acıyla dalgalanan udu dinledi. Yalnız ölüm

döşeğindeyken ve yalnız ablasına vereceği büyük sırrını, karşısında duran kurumuş kaktüse fısıldamak için yüreği yandı. Sadece ölüm döşeğinde söylemek için kendine yemin etmişti. Ama vakti denk düşmemişti. Hayalini kurduğu gibi ellerini ince parmaklarıyla sıkan ablası olmayacaktı başucunda.

"Katlanırdım senin kısık gözlerinin verdiği acıya. Abla, abla... Dünyada senden daha zavallı insanlar da var demiştin bana. Ama ben o zavallıların en tesellisiziyim..."

Ayağa kalktı. Otuzbeş yıl öncesinin mülteci buluşmalarından geriye kalan, gül dalından mızrabı bulmak için sendeleyerek odasına yürüdü. Düşmemek için kapıya tutundu, tekrar oturdu iskemleye. "Kuruma n'olursun kızım..." diye mırıldandı. "Benim ölülerin arasında yerim yok. Sen kurursan, canlıların arasında da yerim kalmayacak. Yaşayamıyorum ve ölemiyorum kızım, kuruma..."

Gözyaşları yanağını yakarak ağzının kenarındaki derin izlerde kayboldu. Azıcık saçlarını geriye attı, çenesi titredi. Onun dünyaya dair bağları uzun yıllar önce esneyip, gevşemişti. Ancak gergin olan bir bağ kopabilir, Musko bu yüzden ölemiyordu. Cebinden çıkardığı kenarı mavi kukayla işli ipek mendile yanaklarını sildi. Parmaklarıyla mendili küçük küçük çekiştirirken, gözleri bir boşluğa daldı.

"Ne zaman biter abla? ne zaman kesilecek, bitip tükenmeden acılarıma akan çağlayan? Bu ne ağır mağlubiyetmiş, bir lahza unutmadım? Kapılarımı sıkıca kapatıyorum da pervazlarımı nasıl parçalıyor o sedef ud? Hala gölün üstündeki su ürperir gibi sızlatıyor içimi o gül mızrap. Ne büyük bir suçmuş bu abla, derin uykuların ıstırabını yaşattı bana uyanıkken..."

Bir boşluğa takıldı kaldı. Hafifçe soluyarak başını demir korkuluğa dayadı. Mendilini yere düşürdü. Yüzü, soğuk bir güneşle bezendi, dudaklarında duru beyaz bir gülüş belirdi. Yavaşça bütün sınırlar üstüste yıkıldı, çiçekbozuğu sayfalara yazılmış hatıralar yakıldı. Uzun zamandır beklenen sessiz yenilgi geldi, karşısında durdu.

"Benim yüzümden mi attın o güzel tacını suya ablacığım? O kısık gözlerinle tek bir kelime bile etmedin ama beni affetmedin. Ve kalbim, yıllarca, affımı reddettiğin anın iştiyakiyle dolanıp durdu." Soluğu göğsünde asılı kaldı.

Gülkurusu atlastan sabahlığı, mülteci buluşmaların acılı günahkarı; merhum Ekrem Paşa'nın zevcesi Musko'nun yüreğinden akıp giden bir nihavenette eridi, ayrılık ızdırabı.

(1979 / Şubat) (*Merdivenaltı*, 1991)

Yeşim Dorman

Dolunay (Adam Öykü, Ocak-Şubat 1996), TBE Ansiklopedisi (2001), Ömer Lekesiz (Öykü İzleri, 2000, s. 82), Mine Söğüt / Yeşim Dorman'la Söyleşi: "Anlatmak İstediğim Hepi Topu Birkaç Cümle" (kitap-lık, sayı: 59, Mart 2003).

DORMEN, Haldun

Oyuncu, yönetmen, yazar. 1928, Mersin doğumlu. Galatasaray Lisesi orta bölümü (1943), Robert Kolej (1949), Yale Üniversitesi Tiyatro Bölümü (1952) mezunu. ABD'de çeşitli tiyatrolarda çalıştıktan sonra 1954'te Türkiye'ye döndü. Önce Muhsin Ertuğrul yönetimindeki Küçük Sahnede oyuncu olarak işe başladı. Kendi kurduğu Dormen Tiyatrosu, İstanbul Şehir Tiyatroları, Devlet Operası, çeşitli özel tiyatrolar ve televizyon kanallarında oyuncu ve yönetmen olarak çalıştı.

Bazı oyunların metin yazarlığını yaptı, radyo ve televizyon için yüze yakın senaryo yazdı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tiyatro Bölümünde öğretim üyeliği ve Interbank Sanat Danışmanlığı yaptı. *Milliyet* (sekiz yıl), *Hürriyet* (üç yıl) vd. gazetelerde sanat olayları ve tiyatro üzerine yazılar yayımladı.

"Türk tiyatrosunda, bütün büyük ustalara karşın, mim sanatı, sadece el ve yüz hareketlerinden oluşuyordu. Haldun Dormen tiyatroya omurga hareketini getirdi; omurga, bacaklar ve her şey... Jean Louis Barrault'un deyimiyle, 'antiölüm' bir duruş. (...)

"Beğeni getirdi. Gerçek tiyatro beğenisi. Tiyatroyu saydırdı. Sevdirirken saydırdı." (Cemal Süreya)

ESERLERİ:

OYUN: *Hisseli Harikalar Kumpanyası* (1979), *Geceye Selam* (1981), *Şen Sazın Bülbülleri* (1983).

ANI: *Sürç-ü Lisan Ettikse* (2003).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. 5, 1982), Cemal Süreya / 99 Yüz (1991), Cemal A. Kalyoncu / Saklı Hayatlar (2002) -Derin Gazeteciler (2002), Sefa Kaplan / Sürç-ü Lisan Ettikse - Tiradların En Güzeli (Hürriyet Keyif Eki, 27.7.2003).

Haldun Dormen

DORSAY, Atilla

Sinema eleştirmeni. 17 Mart 1939, İzmir doğumlu. Galatasaray Lisesi (1957), Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek Mimarlık Bölümü (1964) mezunu. İstanbul Belediyesi İmar ve Planlama Müdürlüğünde şehir planlamacısı-mimar olarak çalıştı (1966-69). 1966'dan itibaren *Cumhuriyet* gazetesinde sinema yazarlığı, ayrıca turizm rehberliği yaptı. Film eleştirilerini *Cumhuriyet* gazetesinin yanı sıra *Yeni A., Yeni Sinema, Yeni Edebiyat, Milliyet Sanat, Gösteri, Militan, SED, Video-Sinema, Gelişim-Sinema, Playboy, Video, Haber, Türk Kadını, Marie Claire* gibi dergilerde yayımladı.

Yazar olarak adını daha çok *Mitos ve Kuşku* (1977) adlı ilk kitabıyla duyurdu. Bu eseriyle 1979'da Türk Dil Kurumu Ödülünü kazandı. 1982'den itibaren İstanbul Kültür ve Sanat Vakfının önce Sinema Günleri, ardından Uluslararası İstanbul Film Festivali organizasyonunun hazırlık komitesinde yer aldı. 1976'da Sinema Yazarları Derneğini kurdu.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME-ELEŞTİRİ: *Mitos ve Kuşku* (1977), *Türk ve Dünya Sineması Ansiklopedisi* (Turhan Gürkan ile, 1983), *Sinema ve Çağımız I* (1984), *Sinema ve Çağımız II* (1985), *Sinemayı Sanat Yapanlar* (1985-87), *O İsimler O Yüzler* (1985), *Beyaz Perdede Kırmızı Filmler* (1986), *Yönetmenler Filmler Ülkeler I* (1986), *Yüzyüze* (1987), *Yılmaz Güney Kitabı* (1987-88), *Yönetmenler Filmler Ülkeler II* (1988), *Sinema Yüreğimin Orta Yeri* (1990), *Ajda Pekkan'ın Yüzü Ya*

Atilla Dorsay

da Değişimler Çağı (1994), *12 Eylül Yılları ve Sinemamız* (1995), *100 Yılın 100 Yönetmeni* (1996), *Sinema ve Kadın* (2000), *100 Yılın 150 Oyuncusu* (2000), *Düşen Yapraklar Geçen Yıllar* (derleme), *Sinemamızda Çöküş ve Rönesans Yılları* (2004).

GEZİ-ANI: *Bir Kıtadan Öbürüne Yaşam ve Ölüm Kentleri* (2002).

HAKKINDA: Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Yitirdikeler (Cumhuriyet Kitap, 4.3.1999), Aile Suncak / Kenti Dinlemek-Büyülü Kent İstanbul'dan Öyküler (2002).

İsmail Doruk

DORUK, İsmail

Şair. 3 Mart 1969, Osmaniye / Adana doğumlu. Dervişli İlkokulu, Karaçören Ortaokulu, Osmaniye Endüstri Meslek Lisesini bitirdi. AÜ Edebiyat Fakültesinde okudu, AÖF Kamu Yönetimi Bölümü mezunu oldu. Diyarbakır (1987-88), Van Erciş (1988-90), Tekirdağ Çerkezköy (1990-93), Kıbrıs (1995-97), Erzurum Aşkale (1997-2001) ve İstanbul'da (2001-) astsubay olarak görev yaptı.

İlk olarak *Varlık* dergisinde (1997) yayımlandı. Daha sonra şiir ve öykülerini *Dinlem, Yasakmeyve, Dize, Budala, Şiir Odası, Bahçe* dergilerinde yayımladı. Senaryo çalışmaları yaptı. 2001'de Melih Cevdet Anday Şiir Başarı Ödülü aldı. Şiirlerini *Uçurum Konağı* (2005) adlı kitabında topladı.

İSMAİL DORUK

UÇURUM KONAĞI

at başlı uçurum konağında yaşananlar
kara yılan diliyle anlatılır ancak
ölüme hazırlanan ziyade insanların
aşkı unuttuğu yerdir bu konak

bin renkli curcunadan siyaha
oradan asil yalnızlığa
tırnaklarıyla toprağı yırtıp
diz çökerler konağa

kimisi ağlar akşamdan şafağa
kimisi gül döker bütün odalara
kan damlatır konağın en yaşlısı
gücürdayan demir kapılara

DORUK, Kâmil

Hikâyeci. 1958, Kemalpaşa / Bursa doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Bursa'da tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümünde öğrenciyken öğrenimini yarıda bırakıp iş hayatına atıldı. Hikâyelerini *Diriliş, Yöneliş, Yedi İklim, İkindi Yazıları* dergilerinde yayımladı. Ayrıca *İkindi Yazıları*'nda "Sevgi Yazıları" başlıklı günlükleri ve *İslâm, Kadın ve Aile, Selam, İmza* dergilerinde inceleme-araştırma yazıları ile denemeleri yer aldı.

ESERLERİ (Hikâye):

Antik Sevgililer (1987), *Gemici Simbad'ın Serüvenleri* (1993), *Ağlamayın Efendim* (1995), *Alaaddin'in Sihirli Lambası* (2000).

Kâmil Doruk

HAKKINDA: Ömer Lekesiz / Kâmil Doruk'la Öykü Üstüne (Hece dergisi, Eylül 2001).

DORUK, Zafer

Öykücü. 1956, Bitlis doğumlu. Altı yaşında iken ailesiyle Adana'ya yerleşti. Adana Erkek Lisesini bitirdikten sonra hayata atıldı. İşsportacılık yaptı. Adana'da bir özel okulun kütüphanesinde çalıştı.

Kedi adlı öyküsüyle Seyhan Belediyesi Orhan Kemal Öykü Yarışmasında başarı ödülünü (1993), *Bir Uçumluk Kanat Lütfen* adlı dosyasıyla Çukurova Gazeteciler Cemiyeti tarafından düzenlenen Orhan Kemal Öykü Yarışması'nda Birincilik Ödülünü (1995), Oktay Akbal Başarı Ödülünü (2000) ile Hacı Bektaş Öykü Ödülünü (2002) kazandı. 2001 yılında Adana Seyhan Belediyesince düzenlenen Orhan Kemal Öykü Yarışmasının Düzenleme Komitesi ve Seçici Kurulunda görev aldı. Üç öyküsü, Adana'da bir televizyon tarafından filme çekildi.

KÂMİL DORUK

REİS

Adam her yeri dolaştıktan sonra, dünyayı bulamamış, yeryüzüyle yoldaş olamamış, Attar'ın (ki o, Nişaburlu Mehmed Feridüddin'dir, ki selam ola) anlattığı Bağdat'lı Susan Meczup'a dönmüş bir halde, dünyayı keşfe çıktığı İstanbul'a döndü tekrar. Başı dönmüş binbir yöne yuvarlanan serhoş bir top gibi dolaştı dünyayı da, bulamamıştı. Nereye uğrasa, nereye yönelse, önüne binbir çukur çıkmış, dünyayı bulma hayalleri de bu yüzden yıkıldıkça yıkılmıştı. Ve sonunda İstanbul'a döndüğünde, yüzü-gözü ve yüreği hendek hendek tıpkı İstanbul idi.

İstanbul'un yerüstü caddeleri, yeraltı caddelerini arayan adamın yüzüne akseımiş ruhunu tanır-tanımaz, adım başı kurulu ve onun gibilere ayarlı mitralyözleriyle yaylım ateşine başladı. Ama o biliyordu artık, ortalığın bomboş olduğunu. Boşluk doğuran boşluklarda, karşı karşıya, kala kala sararmış benzi zaten. Az mı konuk etmişti benzinde en renksiz ve en ağırlarını... Adımlarının ağırdan alışını bozmadan, yıllar önce terkettiği caddelerde, ruhuna bir ışınar kalmış mı, diye aramarak, gezintisini sürdürdü. Ve her köşebaşı, her meydan yerinde üzerine yağan mitralyöz sağanağından bir kurşun bile gelip onu bulamadı. Çünkü bu yağlı yangın kurşunları devran güdümlüydü. Adamınsı yüzünde bir allık-kızıllık, vücudunda da deveran sayılabilecek bir dolaşım

→

kalmadığından, kurşunlar, onun dünyayı bulamayışı gibi, bulamadı onu. Gündüzleri utandı ve gözlerini toprak dolu ceplerine sakladı. Yine de köprülerden hızla geçerken, pek çok şeyi görmek zorunda kaldı / suyun gözlerinde. Ateş vardı. Gri, kahverengi ve kaos vardı. Ve sıvı. Korna sesleri. Yüze çarpan çamurlu su.

Çamur vesudan (ibaret bir) mürekkep olmayan ve de mürekkepsiz olamayan bir adam bir dünya demekti. Veadam.arınmış mürekkepleyazılmış bir kitap veya bu kitapta edilen dünya tarifini okumuş bir adamdan başka bir şey aramıyordu. Dolaştığı şehirlerin bilinen ve bilinmeyen raflarındaki dizi dizi tozlu yapraklar hindiba gibi palazlanıp beyninde kanatlanmıştı da; adam adam mı olamıyordu yoksa adam mı bulamıyordu, bu soru yeknesak bir kan teknesinde kabarıp her yanına bulanıyordu her dem ve gece oluyordu gözleri ruhuna yapışık; bakıyor, bakıyor, bakıyordu şimdi İstanbul'a iki büklüm sanki gözleri içine dönük bir dürbün; kendinde değil gibi ama inatla kendinde İstanbul (hem virane hem canhıraşane).

Geceler ayla doludur, O sırça bir mereckedir.
Geceler ısrarla doludur ve esrar karmında kaybolur
Ve ay alnında şakkolur...
Bir el ona seslenir; duymadığında bir yel eser.

Adam İstanbul'da, metruk bir mezarlıklar semtindeki kadim bir manastıra yerleşti. Burası medreseye kalbedildikten sonra artık harabolmuş ve ancak bir-iki duvar parçası ayakta kalabilmişti. Adamın yerleştiği yer de, bu ayakta kalmış yarım duvarlardan birinin pencere kovuğu idi. Duvar izleri arasındaki hendesi alakaya bakılırsa, burası divanhane olmalıydı. Civarda, taşlar arasında, yarısı toprak altında kalmış ve kararmış, yazıları okunamaz hale gelmiş varak parçaları göze çarpıyordu. Ayakta kalmış diğer pencere kovuklarından birinde de, Yeni Cami'nin merdivenlerinde oturmuş güneşlenirken rastladığı, divanhanenin daha eski sakini, şifahi divan sahibi mazur Reis Bais yatıp kalkıyordu. İkisi, hemen her gece yarısından sonra, oltalarını alıp, pek uzak olmayan Haliç kıyısına, balık avına inerlerdi. Kıyıya yakın, yolları üzerindeki bir sabahçı çorbacısına uğrayıp sarmısaklı sirkeli az tanceli işkembe çorbası içme itiyadı adamın içine pek sinmese de, Reis'i kırmağa değmezdi zavallı serhoşlar yüzünden.

İşte yine böyle, gecenin bir yarısı, çürümüş yaprak ve kemik, nemli toprak ve sanki biraz da eski mürekkep ve cübbe kokulu virane kaşanelerinden çıkmış, olta takımları ellerinde, kıyıya doğru iniyorlardı. Balad'ın dar ve karanlık sokaklarından birinde yokuş aşağı yürürlerken, o karanlıkta fosforlu gibi parlayan beyaz tüylü bir kedi peyda oluverip, önleri-sıra rehberlik eder gibi hoplayıp zıplamağa, o yana bu yana sıçramağa başladı. Adam, kedinin önünde yuvarlanan mavi bir boncuk olduğunu hemen farkedemedi. Çünkü naylondandı boncuk. Bu yüzden de, kendileri ile kedi arasında bir alaka vehmedip hayali işmarlar peşinde çeşitli yorumlara girişmişti; ki Reis, onun duyabileceği bir sesle:

"Bırak bu deli saçmalıklarını. Güneş olmayınca olmayan renkler de olmaz. Çorba kasesine at güneşi, kediler de ısınsın" dedi ve bunu aralıklarla birkaç kere tekrarladı.(...)

(*Ağlamayın Efendim*, 1995)

Zafer Doruk

ESERLERİ (Öykü):
Bir Uçumluk Kanat Lütfen (1995), *Canın Çukurova'ya İstanbul* (1996), *Yalınayak Geceler* (1997), *Çal Dedim Klarnetçi Çocuğa* (2002), *Aşkgüzar* (2004).

HAKKINDA: Ali Balkız / Çal Dedim... (Cumhuriyet Kitap, 7.11.2002), Halil İbrahim Özcan / Söyleşi: Aşkgüzar (Varlık Kitap, Temmuz 2004).

DOSDOĞRU, M. Hulusi

Şair ve yazar (D. 1915, Kasımpaşa / İstanbul - Ö. 2 Ağustos 2002, İstanbul). Kabataş Lisesi (1934), İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi (1940) mezunu. Önce devlet hastanelerinde, sonra serbest hekim olarak çalıştı.

Lise öğrenciliği yıllarında, *Servet-i Fünun* dergisinde şiir, hikâye, röportaj, oyun denemelerine başladı. 1939'da Burhan Arpad ile beş sayı süren aylık *İnanç* dergisini çıkardı ve *Şehir - 17 Sonat- Şiirler* adlı kitabını yayımladı. 1954'te eşi Sabire Dosdoğru ile *Tan* gazetesinde, Zonguldak Ereğli Kömürleri İşletmesi kömür ocaklarında çalışan işçilerin sağlık koşulları ile ilgili bir dizi yazı yayımladı. Şiirleri *Serveti Fünun* ve kendi çıkardığı *İnanç*'ta; inceleme ve araştırma yazıları 1940'tan itibaren *Yürüyüş* ve *Yığın*'da; 1960'tan sonra *Yeni İnsan*, *Ocak*, *And*, *Çığ* dergilerinde

ZAFER DORUK

ÇAL DEDİM KLARNETÇİ ÇOCUĞA

Çıyan, elindeki poşeti Çisenti'ye verip duvarın dibindeki birinci çınarın altında duruyor. Yönünü batıya dönüp on adım, sonra kuzeye dönüp beş adım yürüyor. Darbukacı, "dikkat et ağbi," diyor, "mezarların üstüne basma, çarpılırsın valla." Klarnetçi çocuğun bir eli cebinde, diğer elinde klarneti, omuzlarının içine pusmuş; üşüdüğünden mi, korkudan mı pek belli değil, zangır zangır titriyor. "Feneri tutsana şuraya," diyor Çıyan. Çisenti'nin fenerle taradığı yere eğilip, "bak, işte burası," diyor, "başucunda üvey babamın diktiği çam var. Hiç büyümemiş." Daburkacı su koyuveriyor. "Valla ağbi," diyor, klarnetçi çocuğu göstererek, "taksiyle şehir içinde tur atacağız dediydi bu. Şerefsizdir yalan söyleyen, mahalledeki düğünü bırakıp geldiydim. Eğer bilseydim işin böyle olduğunu..."

"Kes tırası dümbelekçi!" diyor Çıyan, "iş, iştir. Hesabına gelmiyorsa, aha mezarlığın kapısı."

"Ne kapısı oğlum," diyor Çisenti, "manyak mısın? Kapıdan çıksın da mezar soyguncusu diye enselesinler değil mi? Nasıl geldiyse öyle de duvardan atlayıp gidecek. Herif bu ağır gövdeyle omzuma basıp duvara çıkana kadar Allah'ım şaştı zaten. Ben omuzlamam onu bir daha ağa, çıkabilirse buyursun çıksın."

"Öyle de ağbi," diyor Darbukacı, "böyle mezarlıkta filan... Tövbe tövbeee!"

"Görüyorsun değil mi Çisenti," diyor Çıyan, "bunlar böyle işte. Akşama kadar iş bekleye bekleye açlıktan

→

nefesleri kokar kaavede, işi de buldular mı nazlanırlar." Klarnetçi çocuğa dönüp, "başka darbukacı bulamadın mı da koskoca kaavede bunu alıp getirdin oğlum?" diyor.

"Ne bileyim ağbi," diyor klarnetçi çocuk, "bir haftadır işsiz. İş çıkarsa bizi de gör zuladan dediydi, onun için getirdim."

Çisenti alttan alıp, Darbukacı'nın omzunu tıpışlıyor. "Neyse baba," diyor, "alem görmüş, yol görmüş adamsın sen. Birlikte oturur eğleniriz işte ne güzel. Kafanı bozacağına, dalgana baksan olmaz mı?"

"Varsa eğer bir günahı, benim boynuma gardaş," diyor Çıyan, "sen alacağın parayı bilirsin, o kadar."

"Tamam ağbi, tamam," diyor Darbukacı, "bir şey demedik, tamam." Darbukasını yere bırakıp oturuyor. Diğerleri de mezarın kıyısına oturuyorlar. Poşetin içindeki şaraplarla kese kağıdındaki karışık çerezi çıkarıp gazete parçasının üzerine koyuyorlar. Çıyan, mezarın üstüne kırmızı bir gül bırakıyor. Gözler karanlığa yavaş yavaş alışınca, ay ışığı da olunca, Çıyan'ın yüzündeki haritanın dışında her şeyi görebiliyorlar.

Çisenti'ye, "seninki de burada olsaydı," diyor Çıyan, "onun da ruhunu şad eder, aradan çıkarırdık."

"Boş ver," diyor Çisenti, "gelecek anneler gününde de benimkine gideriz."

"Bak, eğer istersen," diyor Çıyan, "buradan da kalkıp..."

"Yok yok," diyor Çisenti, "geç olur. Hem taksi de bulamayız dönüşte."

"Taksi mi bulamayız? Söylediğin lafa bak şimdi. Taksiyi orada bekletiriz gardaş. Altılıdan parayı boşuna mı vurduk?"

Şişelerin kapağını çakısıyla keserken, "senin adın neydi?" diye soruyor Darbukacıya. "İnayet," diyor Darbukacı. İri yarı, esmer, pırasa bıyıklı biri. Yaşından önce büyümüş, büyüklerine saygıda kusur etmeyen, ama istemediği bir yere getirilmiş çocuklar gibi somurtuyor. Çıyan, onunla klarnetçi çocuğa da bir şişe açıp, "bunu birlikte içersiniz," diyor. Şişeyi önce klarnetçi çocuk dikiyor ağzına. Uzun uzun içip ağzını silfdikten sonra, "başlayalım mı ağbi," diyor. "Dur hele oğlum," diyor Çıyan, "önce kafayı bulalım bir."

Yüz haritası karanlıkta pek seçilmediği için yüzü düzgün her insan gibi rahat ve doğal davranıyor. Gece hayatını, karanlık ve loş yerleri sevmesi bu yüzden belki. "Ahdetmiştim," diyor, "altılıyı bulunca böyle sazlı, cümbüşlü filan gelecektim buraya, geldim işte. Hem de anneler gününde." (...)

(*Çal Dedim Klarnetçi Çocuğa*, 2002)

yayımlandı. 1946'da Ceza Yasasının 141. maddesine aykırı eylemde bulunduğu iddiasıyla tutuklanarak bir süre hüküm giymişti. Türkiye Sosyalist Emekçi Köylü Partisi yöneticilerindendi. 1947'de *Tedavide Son İlerlemeler*, 1958'de *Romatizma ve Çeşitli Artritler* adlı kitapları, 1990'da eşiyle birlikte hazırladığı *Sağlık Açısından Maden İşçilerimizin Dünü, Bugünü* yayımlandı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Şehir* (1940).

DENEME-İNCELEME: *Başlangıçtan Günümüze Dünya Tiyatrosu, Batı Aldatmacılığı ve Putlara Karşı Kemal Tahir* (1974).

HAKKINDA: Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Attila Aşut / 2002 Yılında Kaybettiğimiz Gazeteci Yazar ve Yayıncılar (Çağdaş gazetesi, sayı: 54, Haziran 2002).

M. Hulusi Dosdoğru

Neşe Doster

DOSTER, Neşe

Araştırmacı-yazar. Kars doğumlu. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu. Çeşitli kuruluşlarda öğretmen, yönetici, danışman ve yayın yönetmeni olarak çalıştı. Eğitim, kültür, kadın, toplumsal sorunlar, Cumhuriyet ve Atatürk konularında inceleme ve araştırmalar yaptı. Yazıları, başta *Cumhuriyet* gazetesi olmak üzere, çeşitli gazete ve dergilerde yer aldı. Bazı sivil toplum örgütleri ve eğitim kurumlarının konferans, panel, sempozyum ve özel günlerine konuşmacı olarak katıldı.

ESERLERİ:

Öğretmenin Günlüğü, Kemalizm'de ve Kemalizm Sonrasında Türk Kadını, Kadınlara Dair... Akılda Kalanlar (2002).

HAKKINDA: Cumhuriyet Kitap (28. 3. 2002).

DOYMUŞ, Namık

Romancı. 8 Mart 1948, Sivas doğumlu. Tam adı Namık Kemal Doymuş. Kemal Düztaş, Kaptan Özyargı imzalarını da kullandı. Erzurum Yapı Teknik Okulu (1963), Atatürk Yapı Enstitüsü (1966) mezunu. Ayrıca Prag'da felsefe ve sosyal psikoloji öğrenimi gördü. İstanbul'da tiyatro oyunculuğu, yöneticilik gibi çeşitli işlerde çalıştı.

Yazı, öykü ve şiirleri *Bilim Teknik Politika* dergisi, *Dönem* gazetesi gibi yayın organlarında yer aldı. Türkiye Yazarlar Sendikası üyesidir. *Sakız Leblebi* adlı öyküsü nedeniyle 1996 yılında hakkında kovuşturma açılmıştı.

ESERLERİ:

ROMAN: *Gelecek İçin* (1986), *Sevgiyi Yaşamak* (1990), *Aşklar ve Arkadaşlıklar* (1992), *Zafer Vaat Etmeyen Topraklar* (2003).

MASAL: *Tomustan Böceği* (1982).

HAKKINDA: Mehmet H. Oğan / Romanda İki Yeni Soluk (Adam Sanat, Haziran 1987), Işıl Özgentürk / Hayat Roman Gibi Değil (söyleşi, Cumhuriyet Kitap, 17.7.1990), Feridun Andaç / 1980'li Yıllarda Romancılığımızın Görünümü (Varlık, Aralık 1990), TBE Ansiklopedisi (2001), A. Ömer Türkeş / Şiddet Dolu Anadolu (Virgül, sayı: 60, Mart 2003).

DOYRAN, Turhan

Şair (D. 1926, Ankara - Ö. 1 Mart 2004). Ankara Atatürk Lisesi (1943) mezunu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesindeki öğrenimini yarıda bırakarak Fransa'ya gitti. Grenoble Üniversitesinde tiyatro

ve sinema öğrenimi gördü. Yerleştiği Fransa'da ticaretle uğraştı, resim ve fotoğraf sanatlarıyla ilgili çalışmalar yaptı.

Şiir ve eleştirileri *Kaynak*, *Varlık*, *Seçilmiş Hikâyeler*, *Yeditepe* gibi dergilerde yer aldı (1947-70). *Partir* (1961) adlı Fransızca eseri Roma'da düzenlenen Uluslararası Şiir Yarışmasında derece kazanınca Leonardo da Vinci Akademisine üye seçildi (1962). Türkçe kitapları dışında Fransızca şiir ve oyunları da yayımlandı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Şiirler* (1955), *Şehir* (1959), *Geçilmez* (1962), *Ağaç* (1967), *Yol* (1975), *Ayna* (1975), *Buluttan Önce Yağmur* (1986).

OYUN: *Söz* (1946), *Onur* (1947).

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

DÖĞEN, Şaban

Eğitimci, yazar. 1950, Kargı / Çorum doğumlu. Çorum İmam Hatip Okulu (1970) ve Erzurum Yüksek İslâm Enstitüsü mezunu. Bir süre vaizlik, daha sonra Sarıkamış (1970-77), Lapseki (1979-80), İstanbul (1980-88) liselerinde din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenliği yaptı. Makalelerini *Yeni Asya*, *Yeni Nesil* gazeteleri (1974) ile *Can Kardeş* dergisinde (1982) yayımladı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-DÜŞÜNCE: *Müslüman İlim Öncüleri Ansiklopedisi* (1984), *Kur'an'dan Tekniğe* (1984), *Vahşetten Kurtuluşa* (1984), *Örnek İnsanlar* (1985), *Kur'an'dan İcadlara* (1985), *Kur'an'dan Kâinata* (1985), *Gençliğe Mesaj* (1986), *Hak Yolunda* (1986), *Hayat Ne Güzel* (1987), *Küçük İlmihal* (1987), *Barışa Davet* (1987), *40 Hadisle Cihad* (1988), *Kur'an'ı Kerim ve Açıklamalı Meali* (İ. Mutlu ile, 1991), *Huzura Koşmak* (1991), *İlimlerin Diliyle Allah* (1992), *En Büyük İnsan En Büyük Peygamber Hz. Muhammed* (1992), *İslâm ve Astronomi* (1992), *İnsan Olabilmek* (1992), *İnsanca Yaşamak* (1992), *İslâm ve Kimya* (1992), *Resulü Ekremin Eşsiz Ahlakı* (1993), *Risale-i Nur' dan Vecizeler* (1994), *Zamanı Durduranlar* (1996), *Söz Bediüzzaman'ın* (1996), *Bir Hak ve Hakikat Kahramanı Bediüzzaman* (1997), *Hayat Umuttur* (1998), *Hizmette Aşk ve Şevk* (1998), *Mehdi ve Deccal* (1998), *Yeis Yok* (1999), *Minberden Gönüllere* (1999), *Hayatı Yeniden Yaşamak* (2002), *Kutlu Doğum - Sevgili Peygamberim* (2002), *Çile - Sevgili Peygamberim* (2003).

HİKÂYE: *Nur Çocuk* (2002).

DÖKMECİ, Avni

Şair (D. 1919, Ankara - Ö. 17 Ocak 1992, Ankara). Haydarpaşa Lisesi mezunu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesindeki yükseköğrenimini tamamlamadı. Dönemin önemli şair ve yazarlarının ürünlerinin yayımlandığı, çağdaş edebiyatımızın küçük bir okulu niteliğindeki *Kaynak* dergisini çıkardı. Kaynak Yayınevini kurdu, basımevi işletti ve kitapçılıkla uğraştı. Şiirlerini kendi çıkardığı *Kaynak* (1948-56) ve *İstanbul* dergilerinde yayımladı.

ESERLERİ (Şiir):

Avuç (1944), *Barışa Dair Destan* (1949), *Kuşluk Vakti* (1952), *Kese Kâğıdı* (1954).

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

DÖKMEN, Üstün

Eğitim psikoloğu, yazar. 1954, İstanbul doğumlu. 1971 yılında Ankara Cumhuriyet Lisesini bitirdi. Bir süre Hacettepe Üniversitesi Fizik Bölümünde okudu. Hacettepe Üniversitesi Psikoloji bölümünde lisans eğitimini tamamladı; aynı bölümde Uygulamalı Psikoloji (Klinik Psikoloji) alanında yüksek lisans yaptı. Psikolojik danışma ve rehberlik alanında 1986'da doktor, 1988'de doçent, 1995 yılında profesör oldu. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi öğretim üyesi olarak görev yaptı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Selâm*.

EĞİTİM BİLİMİ: *Yarına Kim Kalacak?/Evrenle Uyumlaşma Sürecinde Varolmak, Gelişmek, Uzlaşmak* (2000), *İletişim Çatışmaları ve Empati (Communication Conflicts and Emphaty: A Framework for Turkish Cultural Understanding* adıyla İngilizcesi, 1994), *Sosyometri ve Psikodrama: Kuramsal Temeller, Yeni Yaklaşımlar, Uygulamalardan Örnekler* (1995), *Okuma Becerisi, İlgisi ve Alışkanlığı Üzerine Psikososyal Bir Araştırma, ÖSYM'nin Tarihçesi / Kuruluşu, Gelişmesi, Çalışmaları, Bir Yumurtanın Tarihçesi veya Bir Yumurta Pişirme Tarifi* (2002), *Yağmurda Yangın* (2002), *Yarına Kim Kalacak / Evrenle Uyumlaşma Sürecinde Varolmak - Gelişmek – Uzlaşmak* (2003), *Küçük Şeyler I / Mutluluğun Anahtarı* (2004), *Otoyolda Piknik / Padişah-ı Hâlî Osman Oyunlar* (2005), *Sanatta ve Günlük Yaşamda / İletişim Çatışmaları ve Empati* (2005).

TİYATRO: *Komşu Köyün Delisi* (2004).

Üstün Dökmen

DÖLEK, Sulhi

Yazar (D. 20 Eylül 1948, İstanbul – Ö. 7 Kasım 2005, İstanbul). Deniz Lisesi ve Deniz Harb Okulunu (1969) bitirdikten sonra ABD'de Michigan Üniversitesinde gemi inşaat ve makine dallarında öğrenim gördü. 1988 yılına kadar gemi inşaat yüksek mühendisi olarak görev yaptıktan sonra Deniz Kuvvetlerinden ayrıldı. Daha sonra hayatını profesyonel yazar olarak sürdürdü. Topkapı Çamlık Mezarlığındaki aile kabristanında toprağa verildi. Eşi Nevin Dölek ile kızları Suna ve Duygu İstanbul'da yaşamaktadır.

İlk hikâyeleri 1969'da edebiyat dergilerinde yayımlanmaya başladı. Aynı yıl *Dünya Dönüyor* adlı tek perdelik oyunuyla Yusuf Ziya Ortaç Armağanını kazanarak *Akbaba* mizah dergisi yazarları arasına girdi. *Akbaba* 'nın yanı sıra, *Milliyet* ve *Cumhuriyet* gazetelerinde mizah yazıları yazdı. Bazı hikâyeleri yabancı dillere çevrildi. İlk romanı *Korugan*'la Milliyet Yayınları 1979 Roman Yarışması üçüncülük ödülünü, *Kiracı* adlı romanıyla 1983 Madaralı Roman Ödülünü, *Vidalar*'la 1983 Sabahattin Ali Hikâye Ödülünü, *Yeşil Bayır* adlı çocuk kitabıyla Kültür Bakanlığı 1979 Çocuk Eserleri Yarışmasında birincilik ödülünü kazandı. 1994'te *Aynalar* ile Yunus Nadi Öykü Ödülünü, 1996'da *Kirpi* ile İş Bankası Büyük Ödülünü aldı. Senaryosunu yazdığı ve Kanal D televizyonunda 2005'te yayınlanmaya başlayan *Yabancı Damat* adlı dizi büyük ilgi gördü.

"Bir gülmece yazarı değildir Sulhi Dölek. Yaşamın acılarıyla bütünleşmiş bir gülmeceyi öykülerinde ve romanlarında araç olarak bol bol kullanmıştır yalnızca. Yapıtlarını, 'Gülmece bir amaç değil araçtır' ve gülmecenin bir bakış açısı, bir teknik, bir yöntem olarak her türde kullanılabileceği düşüncesiyle oluşmuştur. Bir çeşit 'gülen düşünce'yi ustalıkla uygulamıştır yazdıklarında. Gülmece öğelerinin başarıyla kullanıldığı yapıtların yazarı olduğu için de 'kimlerince' edebiyatçıdan, hatta yazardan sayılmamış;

SULHİ DÖLEK

LEKE

Doğduğumdan beri taşıdığım bu leke yüzümün neredeyse dörtte birini kaplıyor. Alnımın ortasından başlayıp burnumun sağ yanıyla sağ gözümü, sağ kaşımı ve sağ elmacık kemiğimi içine alarak sağ kulağımın memesine değin uzanıyor. Biçimi bir çınar yaprağını, rengi ve dokusu ise çiğ sığır etini andırıyor. Gözünüzde daha iyi canlandırmak isterseniz, sağ elinize koyu renkli bir deri eldiven takıp aynanın karşısına geçin. Eldivenli elinizin küçük parmağının ucunu kaşlarınızla burnunuzun bitiştiği noktaya koyarak avcunuzu yanağınıza doğru bastırın. İşte, neredeyse görür gibi oldunuz.

Yüzümde bu çirkin leke olmasa nasıl birine benzeyeceğimi çok düşünmüşümdür. Kumral saçlarım gür ve parlak, alnım yüksek, burnum düzgün ve ince, çenem biçimli. Dudaklarım ne çok etsiz ne de fazla dolgun. Derince yerleşmiş ela gözlerim başka koşullarda oldukça etkileyici sayılabilirdi sanırım. Lekenin örttüğü bölge dışında açık olan tenim de sağlıklı bir ışıltı ile parlıyor. Kısacası, lekem olmasaydı, bana yakışıklı bir adam denebilirdi.

Ama bu leke, yüzüme bakan kimselerin nesnel değerlendirmeler yapmasına olanak bırakmıyor. Ben herkesin gözünde; suratında tuhaf, itici, irkiltici bir leke olan biriyim, biliyorum.

Bu leke tüm yaşamımı etkiledi. Onun yüzünden sayısız fırsat kaçırdım. Onun yüzünden hem özel yaşamımda, hem çalışma yaşamımda bir yığın başarısızlığa uğradım. Çocukluğumda ve gençliğimde çok az arkadaşım oldu. Şimdiyse hiç yok gibi. Geçerli bir mesleğe sahibim ama, bütün donanımıma ve çalışkanlığıma karşın, karşıma çıkan önemli konumları ve daha kazançlı iş fırsatlarını benden daha yetenekli olmayan -ama yüzlerinde benimki gibi bir leke bulunmayan- kişilere kaptırdım hep. Sevdiğim, istediğim kadınlara bu leke yüzünden yaklaşamadım. Biliyorum, biliyorum; yakından tanısalardı beni severler ve yüzümdeki lekeyi bir süre sonra görmezlerdi bile, değil mi?.. İyi ama yüzünde böyle lanetli bir damga taşıyan bir erkeği hangi kadın yakından tanımak ister? Hangi işveren bu ürkünç maskenin gerisinde pırıl pırıl bir zeka ya da soylu bir ruh bulunması olasılığıyla ilgilenir?.. Kaç kişi benim gibi biriyle arkadaşlık edecek kadar yürekli olabilir?.. Bazen bu leke yüzünden annemin bana olan sevgisinin bile azalmış olduğunu düşünmeden edemiyorum.

Sorunumu abarttığımı, sizi kendime acındırmaya çalıştığımı sanıyorsanız yanılıyorsunuz. Duygularımı nerden bileceksiniz? Bütün iyi niyetiniz ve insancıl ilginizle istediğiniz kadar anlamaya çalışın, boşuna!.. Yüzünüzde benimki gibi bir leke olmadıkça anlayamazsınız.

Yeterince güçlü olsaydım bu zorluğun üstesinden gelebilir ve kişiliğimi her koşulda öne çıkarabilirdim, öyle değil mi?.. Sizin için konuşmak kolay, çünkü böyle uğursuz bir lekeniz yok. Olmadığı için de, böyle bir lekeye karşın güçlü olmaktan, kişiliği öne çıkarmaktan falan söz etmeniz anlamsız. Çünkü her şeyden önce, benim kişiliğimin bu lekeyle özdeşleştiğine akıl erdirmeniz zor. Açıkçası ben; yüzünde büyük, tuhaf, korkunç ve itici bir leke bulunan bir adam değil; büyük, tuhaf, korkunç ve itici bir lekeyim!

İnsanlardan elimden geldiğince kaçarım, çünkü nereye gitsem herkes bana bakar. Kalabalık bir yere girdiğimde, rüzgar gülleri gibi bana döner tüm başlar. Herkes lekeye bakar! Bakarlar ve büyülenirler. Çocuklar korkularından, büyüklerse belki beni utandıracaklarını düşündüklerinden, başka yönlere bakmaya çalışırlar. Ama leke, onların kaçırmak istedikleri bakışlarını, güçlü bir mıknatısa yakalanmış topluiğneler gibi yine üstüne çeker.

Sokakta yürümekten, toplu taşım araçlarına binmekten, alışverişe çıkmaktan ölesiye korkarım. Akşamları ve hafta sonlarını genellikle evimde, tek başıma geçiririm. Arada bir dayanamayıp sinemaya gitmeye karar verirsem, salona film başladıktan sonra girer, ara boyunca yerimde otur, daha salon aydınlanmadan da çıkarım. Banka memurelerine, postane çalışanlarına, kamu görevlilerine hep sol yanağımı çevirerek konuşmaktan bıktım. Bunu yalnızca hoş görünme çabasıyla yapmadığımı belirtmeliyim. Lekeye gözleri takıldığında başka bir şey düşünemez oluyorlar ve yanlış bir işlem yapma olasılıkları artıyor. Zararı da kaçınılmaz olarak yine bana dokunuyor. (...)

(*Aynalar*, 1994)

sayılmamıştır ama o yazarlık serüveninde çok yönlü bir arayışı sürdürerek bu arayışın ürünleri olan yapıtlarını inatla sunmuştur." (Öner Yağcı)

"Sulhi Dölek, romanında ve Vidalar'da yer alan öykülerinde hiçbir zaman insanlara tepeden bakmaz; o bir halk adamıdır, halkın içindedir. Oradan bakar ve onların arasında oluşturur yazınsal ürünlerini. Bunu yaparken asla dalkavukça bir yaklaşımın içinde yer almaz. O bir aydındır ama halkına yabancılaşmamış, onu anlamaya, kavramaya çalışan gerçek bir aydındır." (Burhan Günel)

"Çocuklar için yazmak, geçmiş duygularınızı günümüzdekilerle buluşturmayı gerektirir. Sulhi Dölek, bu buluşmayı başarıyla gerçekleştirmiş." (Nur İçözü)

ESERLERİ:

ROMAN: *Korugan* (1975), *Geç Başlayan Yargılama* (1981), *Kiracı* (1982), *Teslim Ol Küçük* (1988), *Truva Katırı* (1991), *Kirpi* (1997), *Küçük Günahlar Sokağı* (2005).

Sulhi Dölek

ÇOCUK KİTABI: *Yeşil Bayır, Kestane Şekeri, Gülyüzlü Tarlalar* (1980), *Neyin Resmini Yapayım* (1989), *Küçük Çalgıcılar* (1989), *Arkadaşım Dede, Üçüncü Kattaki At, Hayvanlar Alfabesi, Her Şeyi Bilen* (2002), *Çocuk Kestane Şekeri* (2002).

ÖYKÜ: *Vidalar* (1983), *Aynalar* (1994), *Habis'in Serüvenleri* (1997).

İNCELEME: *Yergi, Nükte ve Fıkralarıyla Yusuf Ziya Ortaç* (1983), *İçimizdeki Yasakçı* (1990).

DENEME: *Balığın Şarkısı* (1990), *Habis'in Serüvenleri* (1997).

OYUN: *Dünya Dönüyor.*

TV DİZİSİ: *Süper Baba, Külyutmaz, İkinci Bahar.*

ÇEVİRİ: *Karanlığın Kahkahası* (A. Bierce'den, 1992).

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Öner Yağcı / Korugan'dan Kirpi'ye... Sulhi Dölek – Sennur Sezer / Keşif Bekleyen Bir Dünya- Burhan Günel / İki Kitabıyla Sulhi

Dölek (Cumhuriyet Kitap, 14.1.1999), Feridun Andaç / Edebiyatımızın Yol Haritası (2000), TBE Ansiklopedisi (2001), Nur İçözü / Çocuklar Acımasız mıdır? (Radikal Kitap, 28.7.2002), Yazar Sulhi Dölek Toprağa Verildi (Hürriyet, 8.11.2005).

DÖLEN, Emre

Araştırmacı-yazar. 14 Haziran 1945, İstanbul doğumlu. Ortaöğrenimini Pendik Lisesinde tamamladıktan sonra 1962'de İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Kimya Mühendisliği Bölümüne girdi ve buradan Kimya Yüksek Mühendisi olarak mezun oldu. 1969'da aynı fakültenin Anorganik Kimya Kürsüsü'ne asistan olarak girdi, 1972'de doktor ve 1979'da doçent oldu. Aynı yıl İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisine bağlı Eczacılık Yüksek Okuluna (günümüzde Marmara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi) geçti ve 1988'de burada Analitik Kimya profesörü oldu. 1969'dan itibaren Türk Bilim Tarihi Kurumu yönetim kurulu üyeliğini sürdürdü. *Darülfünundan Günümüze Üniversite Yayıncılığı ve Yaşamı* adlı bir eseri vardır.

DÖNDÜ, Sefil

Şair. 1942, Yozgat doğumlu. İlkokulu köyünde bitirdi, çok erken yaşta evlendirildi. Koşuklarında aşktan, doğadan ve toplumsal sıkıntılardan söz etti. Şiirlerini *İçimdekiler* (1994) adlı kitabında topladı.

HAKKINDA: Mehmet Aydın / Edebiyatımızda Kadın Şair ve Yazarlar Sözlüğü (2001).

Hamdi Döndüren

DÖNDÜREN, Hamdi

İlâhiyatçı, yazar. 1943 Balıkesir doğumlu. Balıkesir İmam Hatip ve Muharrem Hasbi lisclerinden sonra İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsünü (1970) ve İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini (1971) bitirdi. Bir süre Balıkesir'de serbest avukat olarak çalıştı. Balıkesir Merkez vaizliği ve Çanakkale Bozcaada müftülüğü görevlerinde bulundu. 20 Nisan 1975 tarihinde Konya Yüksek İslâm Enstitüsünde öğretim görevlisi olarak çalışmaya başladı. Aynı görevi 6 Kasım 1978 tarihinden itibaren Bursa Yüksek İslâm Enstitüsünde sürdürdü. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde başladığı doktora çalışmasını, *"İslâm Hukukuna Göre Alım-Satımda Kâr Hadleri"* tezi ile, aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsünde (1983) tamamladı. Riyad İmam Muhammed Üniversitesinde Ma'hed Ta'limi-Luga el-Arabiyye (Arap Dili Öğretim Enstitüsü)'nin derslerini (1986) izledi. Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi İslâm Hukuku Anabilim Dalında yardımcı doçent (1983), doçent (1988) ve profesör (1995) oldu. Aynı üniversitede İlâhiyat Fakültesi İslâm Hukuku öğretim üyesi ve Anabilim Dalı başkanlığı yaptı.

Makalelerini *Türkiye Kültür ve Sanat Yıllığı, Altınoluk, UÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi, İslâmî Araştırmalar, İzlenim, İslâm Hukukunu Araştırma Dergisi, Uludağ Ü. İlahiyat Fak. Dergisi* gibi dergi ve yıllıklarda yayımladı. Panel, seminer ve sempozyumlarda bildiriler sundu.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Delilleriyle İslâm Aile Hukuku: Şahıs / Aile ve Çözümlü Miras* (1983), *İslâm Hukukuna Göre Alım-Satımda Kâr Hadleri* (1984), *İslâm'da Emek ve İşçi-İşveren Münasebetleri* (1986), *Para-Faiz ve İslâm* (1987), *Delilleriyle İslâm İlmihali* (1991), *İslâm Ekonomisinde Finansman Meseleleri* (1992), *Çağdaş Ekonomik Problemlere İslâmî Yaklaşımlar* (1993), *Delilleriyle Ticaret ve İktisat İlmihali* (1993), *Risk Sermayesi Özel Finans Kurumları ve Para Vakıfları* (Murat Çizakça ile, 1993), *Seferilik ve Hükümleri* (1997), *Kur'an'ı Anlamada Tarihsellik Sorunu* (2000), *Türkiye'nin Avrupa Birliğine Girişinin Din Boyutu* (2003).

REHBER: *İbn Âbidin Tercümesi Fihristi ve Terimler Sözlüğü* (1988), *I. Uluslararası İslâm Ticaret Hukukunun Günümüzdeki Meseleleri Kongresi* (1997), *İslâmî Ölçülerle Ticaret Rehberi* (1998), *Günümüz Vakıf Meseleleri* (1998), *İnsanlığa Son Çağrı / Açıklamalı Kur'ân-ı Kerim Meali I-II* (2003), *Delilleriyle Hac ve Umre* (2004).

HAKKINDA: Prof. Dr. Murat Çizakça ("Risk Sermayesi Özel Finans Kurumları ve Para Vakıfları" adlı kitabı, 1993) - (Altınoluk, 1990).

DÖNER, Ayhan

Hukukçu. 18 Şubat 1969, Antakya doğumlu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1991) mezunu. Yüksek lisansını Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *"Milletlerarası Antlaşmaların Türk Hukukundaki Yeri"* adlı tezle (1996), doktorasını Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde (2002) tamamladı. Makaleleri, *SÜ İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, AÜ Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Fehiman Tekil'in Anısına Armağan, AÜ Erzincan Hukuk Fakültesi* dergilerinde yayımlandı. *İnsan Haklarının Uluslararası Alanda Korunması ve Avrupa Sistemi* (2003) adlı bir kitabı vardır.

Ayhan Döner

DÖNER, Halil Asaf

Şair. 1931, Urfa doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Urfa'da yaptı. Öğretmenlik ve çeşitli memuriyetlerde bulundu. Futbola ilgi duyarak bir süre Malatya Sümer Sporda oynadı. Resim ve edebiyat alanında çalışmaları çeşitli gazetelerde yayımlandı.

ESERLERİ (Şiir):

Hoş Bir Seda (1995), *Gönül Dostlarıma* (1997).

HAKKINDA: S. Ahmet Kaya / Urfa Şairleri - Cumhuriyet Dönemi (1998).

DÖNMEZ, Ali

Araştırmacı. 1940 doğumlu. 1957 yılında Ladik İlköğretmen Okulu, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Matematik Bölümü (1968) mezunudur. Aynı yıl Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Matematik Bölümünde asistan olarak göreve başladı. 1972 yılında doktorasını tamamladı. 1972-77 yılları arasında Hacettepe Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Matematik Bölümünde çalıştı ve 1977 yılında doçent oldu. 1981-83 yıllarında Belçika Özerk Üniversitesinde dersler verdi. 1983 yılında profesör oldu. 1988-90 yıllarında Kıbrıs'ta Doğu Akdeniz Üniversitesinde çalıştı. 1998 yılında emekli olduktan sonra bir özel üniversitede öğretim üyesi olarak çalıştı. *Matematiğin Öyküsü ve Serüveni* (2002) adlı bir araştırması ve mesleki kitapları vardır.

HAKKINDA: Ali Dönmez / Matematiğin Öyküsü ve Serüveni (2002).

DÖRTDİVANLI HİLMİ

Halk ozanı (D. 1826, Doğancılar Dörtdivan / Gerede / Bolu - Ö.

1903). Asıl adı Halil'dir. İstanbul'da medrese eğitim gördü. Köyüne dönerek imamlık yaptı. Şiirlerini hece ölçüsüyle ve arı bir dille yazdı. *Destân-ı Esir ve Şehit, Oğullar Destanı* gibi şiirleri Cevdet Canbulat tarafından bir kitapta toplandı (1963).

HAKKINDA: Cevdet Canbulat / Dörtdivan'lı Hilmi / Hayatı ve Şiirleri (1963), Yurt Ansiklopedisi (c. I, 1982).

DÖRTYOL, Murat

Şair. Nisan 1949 doğumlu. Asıl adı Hüseyin Murat Dörtyol. Maddî sıkıntıları sebebiyle öğretmen okulunu yarım bıraktı. İnşaat işçiliği dahil pek çok işte çalıştı. Maliyenin açtığı bir sınavla Gemerek Malmüdürlüğüne veznedar oldu ve burada uzun yıllar görev yaptı. *Yitik Umutlar* adlı bir kitabı vardır.

HAKKINDA: TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DRANAS, Ahmet Muhip

Bkz. DIRANAS, Ahmet Muhip

DRANAZ, Faik

Yazar, çevirmen (D. 1909, Leros / Akdeniz Adaları – Ö. 1984?). İlköğrenimini Beypazarı'nda, ortaöğrenimini Kastamonu'da tamamladı. İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu Felsefe Bölümü (1932) mezunu. Doktorasını *"Sartre ve Heidegger'de Ölüm"* adlı tezi ile İsviçre'de tamamladı. Öğretmenliğe Galatasaray Lisesinde başladı. Kastamonu, Sinop, Sivas, Trabzon ve İstanbul'da felsefe öğretmenliği ve idarecilik yaptı. İsviçre Bölgesi Kültür ataşesi ve öğrenci müfettişliği sekreteri (1946-51) olarak çalıştı. İstanbul'da Özel Ata Kolejini kurdu ve kolejin müdürlüğünü yaptı. 1974'te emekli oldu.

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Doru Beygir'in Seröveni* (1984).

FELSEFE: *Felsefe Kılavuzu: Bilgi Problemi-Ahlak Problemi-Sanat Problemi* (1972).

ÇEVİRİ: *Cehennem Kayası* (Elga Dinet'ten, 1943).

HAKKINDA: TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DUKAKİNZADE OSMAN

İslâm bilgini-tarihçi (D. ? - Ö. 1603, İstanbul). İstanbul kadılığı yaptı ve bu görevdeyken öldü. *Ezhârü'l-Cemâil fî Vasfi'l-Evrâil* adlı tarihi Suyuti'nin *Müfredâtü Tevârîh*'ini esas almakla beraber, *Evveliyât* adlı eserini ve başka eserleri de içeren alfabetik bir eserdir.

DİĞER ESERLERİ:

Hamse (Manzum), *Fakîhetü'l-Hulefâ* (İbn-i Arabşâh'dan), *Meğâribü'z-zamân İhtisarı.*

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972).

DUMAN, Binali

Şair. 16 Ekim 1967, Mazgirt / Tunceli doğumlu. İlk, orta ve liseyi Elazığ'da bitirdi. Yıldız Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu Bilgisayar Programcılığı Bölümü mezunu. İstanbul'da bilgisayar programcısı olarak çalıştı. Şiir ve yazıları 1990 yılından itibaren *Defter, Ütopya* vd. dergilerde yayımlandı.

ESERLERİ (Şiir):

Hayatı Sevdir Bana (1996), *Yağma ve Huşu* (2000).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (c.1, 2. bas. 2003).

DUMAN, Doğan

Tarih araştırmacısı. 1967 doğumlu. Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü (1988) mezunu. Yüksek lisansını (1999) ve doktorasını (1996) aynı yerde, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi alanında yaptı. 2001 yılında yardımcı doçent oldu. Aynı bölümde öğretim üyesi olarak çalıştı.

Makalelerini 1992 yılından itibaren *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi, Tarih ve Toplum, Toplumsal Tarih, Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi, Birikim* dergilerinde yayımladı.

ESERLERİ:

Demokrasi Sürecinde Türkiye'de İslâmcılık (1999), *Ulusal Ekonominin Yapılanmasında Yerli Malı Haftaları* (2001).

DUMAN, Faruk

Öykücü. 6 Mart 1974, Ardahan doğumlu. Tam adı Faruk Nafiz Duman. İlk ve ortaöğrenimini Ankara'da tamamladı (1991). Ankara Üniversitesi DTCF Kütüphanecilik Bölümü (1998) mezunu. Öğrenci dergisi *Edebiyat Postası*'nı (11 sayı, 1995-98) yönetti. Bir süre Bilkent Üniversitesi Kütüphanesinde çalıştıktan sonra İstanbul'a yerleşti ve yayınevlerinde editörlük yaptı.

Faruk Duman

Öykülerini, 1991'den itibaren *Yazıt, Damar, Papirüs* ve *Adam Öykü* dergilerinde yayımladı. *Mızıkçı Mızıka* ile 1996 Çankaya Belediyesi ile *Damar* edebiyat dergisinin birlikte düzenledikleri Çocuk Öyküsü Ödülünde ikincilik, *Seslerde Başka Sesler* ile 1998 Orhan Kemal Öykü Ödülünü, *Av Dönüşleri* ile 2000 Sait Faik Hikâye Armağanını, *Keder Atlısı* adlı kitabıyla 2004 Haldun Taner Öykü Ödülünü aldı. Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

"Faruk Duman'ın öyküleri dupduru bir insancılığın izlerini sürüyor. Yöntem ve yenilik yönündeki çabaları bunu gölgelemiyor. Derin bir acının, yapıtta neredeyse kavramsallaşmış olan yitirilen çocuk imgesinin çevresinde, alttan alta kendini sürekli duyumsatan bir çocuk bilinciyle örüyor duyarlığını." (Günay Güner)

ESERLERİ (Öykü):

Seslerde Başka Sesler (1997), *Av Dönüşleri* (1999), *Nar Kitabı* (2001), *On Üç Büyülü Öykü-13 Yazar, 13 Öykü* (ortak kitap, 2002), *Piri* (2004), *Keder Atlısı* (2004).

HAKKINDA: Günay Güner / Çağrışımlar (Cumhuriyet Kitap, 9.7.1998), Turhan Günay / Bir Hikâyeci (Cumhuriyet Kitap, 7.10.1999), TBE Ansiklopedisi (2001), On Üç Büyülü Öykü-13 Yazar, 13 Öykü (2002).

Harun Duman

DUMAN, Harun

Edebiyat araştırmacısı. Atatürk Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1984) mezunu. Marmara Üniversitesinde yüksek lisans (1987) ve *"Balkan Savaşının Basın ve Edebiyattaki Yankıları"* adlı tezi ile doktorasını (1991) tamamladı, 1994'te yardımcı doçent oldu. Aynı üniversitede öğretim üyesi olarak (1985-02) görev aldı. 1995-96 yıllarında, Columbia Üniversitesinde (ABD) misafir öğretim üyesi olarak bulundu. Burada doktora öğrencilerine Osmanlı Türkçesi ve Modern Türkçe dersleri verdi. 2002-04 yılları arasında ise Doğu Akdeniz Üniversitesinde misafir öğretim üyesi olarak bulundu. *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*

FARUK DUMAN

BEN DE SENİNLE GELECEĞİM

Yaşlı kadın öldü.

Öldüğü güne dek, penceresinin önünde oturmuş, kocasını, başı dumanlı bir gemiyi bekler gibi beklemişti. Sessizce. Boşluğun içinde uzayıp giden umutsuz bir bekleyiş olmuştu bu.

Kocası çok aksi bir adamdı; asık bir suratı, bulutlu gözleri vardı. Solgun. Çevresindeki herkeste bir korku, bir umutsuzluk hissi uyandırırdı bu yüzden. Oysa zavallı, korkulacak nesi vardı ki! Çalışmış çabalamış, yaşamının sonuna doğru, yoksul bir çiftlik evi satın almış, ancak ondan sonra belli belirsiz mırıldanmıştı: Mutluyum.

Karısı içinse, bu sözcük, yaşamın anlaşılmazlığının bir belirtisi sayılabilirdi ancak. Öyle ya, nasıl mutlu olabilirlerdi? Açlık, yoksulluk, insanlardan köşe bucak kaçan bir koca; yıllarca çalışıp ancak, uzakta bir ev satın alabilen. Asık yüzlü, solgun. Yaşamını belirsiz hareketlerle geçirmiş, sakin, pısırık.

Ama bu, yine de, yaşlı kadını o kadar sarsmamıştı.

Onun asıl anlayamadığı, kocasının, bir bahar sabahı, tıpkı bir kurbağa gibi zıplaya zıplaya uzaklaşıp gözden yitmesi oldu.

Aslında, çiftlik evine yerleştikten sonra, günlerce, sazlıktan gelen kurbağa seslerini dinlemiş, zamanla bu sesleri sevmiş, benimsemişlerdi. Ama kadın, hiçbir zaman, bu kurbağalardan birinin bir gün gelip kocasının içine girivereceğini düşünmemişti; hem bundan nasıl olmuş da haberleri olmamıştı? Öyle ya, kadının öyle duyarlı kulakları vardı ki, "Evimizin içinde dolaşan cinleri duyuyorum," derdi kocasına.

Oysa adam karısının sözlerini duymak bile istememiş, sabah kahvaltısını hazırlarken, hayatında ilk kez şarkı söylemişti: Kaptan bana da haber ver / Demir alırken / Ben de seninle geleceğim / Bu sabah erken...

Kadın, kocasının çıldırdığını düşünmüştü önce; bunun bir bunama başlangıcı olduğu bile düşünülebilirdi. Ama kulağına kocasının neşeli şarkıları çarpınca, yaşlı kadının kafası iyice karışmıştı. Yine de, o sabahki korkusunu, öldüğü güne dek hiç unutmadı. Hele ürkek adımlarla mutfağa girdiğinde, kocasının ona söylediği ilk söz! Nasıl unutabilirdi? Yaşlı adam, tam altmış bir yıl, üç ay, on iki günlük gözlerini ona çevirmiş, yumuşak, "Gelsene sevgilim," demişti. Bu, yaşlı çiftin dünyasını sarsan bir devrim olabilirdi olsa olsa. Ama adam kahvaltıdan sonra ona şöyle bir bakmış ve, "O kadar sevinçliyim ki," demişti, "evimizi bir kaplumbağa gibi sırtlayıp diyar diyar gezebilirim."

Kadıncağız, bu devrimin yalnızca birkaç saat sürmesini kendine hiçbir zaman yediremedi.

Kahvaltıdan sonra, "Bu gece içime bir kurbağa girmiş," demişti adam, "nasıl olduğunu bilmiyorum, doğrusu pek önemli bir sorun da değil bu." Ondaki bu büyük değişikliği yalnızca bir kurbağanın yapmış olamayacağına inanan kadın, "Zavallı," demişti içinden, "iyice çıldırdı, bugün yarın ölecek." Sonra da, onu gitme kararından vazgeçirmeye çalışmanın bir anlamı olmadığına karar vererek susmuştu.

.. Sonraları, bu susma kararına lanetler yağdıracak, kocasıyla aynı yatakta ölmediği için duyanılmaz acılar çekecekti kadın. "Ne kadar sevinçliydi ama," diyordu, "ona engel olsaydım, belki de haksızlık yapmış olurdum."

Rahatlıyordu böylece.

Sonra yalnızlığı geliyordu aklıma, apansız. Yalnızlığı, rüzgârın bir kuyuda vınlaması gibi uzayıp gidiyordu öyle. Koca delikanlı, kapıyı nasıl açmış, güneşe karşı nasıl görünmüştü. Sonra çıkanını nasıl sırtlamış, kıvrıla büküle yiten patikada bir kurbağa gibi zıplaya zıplaya nasıl yol almıştı!

Yaşlı kadın öldü.

Öleceği günü biliyordu; penceresinin önünde oturmuş, kocasını, başı dumanlı bir gemiyi bekler gibi beklemişti. En önemlisi de, ölürken, gözyaşlarını birdenbire silerek, kocasının sevinçli şarkısını yinelemesi oldu: Kaptan bana da haber ver / Demir alırken / Ben de seninle geleceğim / Bu sabah erken...

(*Seslerde Başka Sesler*, 1997)

için madde yazarlığı yaptı. Makaleleri *Türk Dünyası Araştırmaları*, *Müteferrika*, *Dergâh*, *Türklük Araştırmaları*, *Türk Dünyası Tarih*, *Türk Dili* adlı dergilerde yayımlandı. *Anadolu Haber* gazetesinde Dikaçı başlığı altında köşe yazıları yazdı. Ulusal ve uluslararası sempozyumlarda bildiriler sundu. Yeni Türk edebiyatı yanında uzmanlık alanı olan basın-yayın tarihi, metin çözümleme yöntemleri ve web sayfası içerik tasarımı konusunda çalışmalar yaptı.

Makaleleri 1988 yılından itibaren *Türk Dünyası Araştırmaları*, *Müteferrika*, *Bir, Bilim ve Teknik*, *Dergâh*, *Silahlı Kuvvetler Dergisi*, *Türklük Araştırmaları* dergileri ile ansiklopedi ve ortak kitaplarda yayımlandı. Çeşitli panel ve bilimsel toplantılar hazırladı, benzer toplantılara katılarak bildiriler sundu.

ESERLERİ (Araştırma-İnceleme):

Erzurum Basın-Yayın Tarihi 1867-1997 (2000), *Erzurum Fıkraları ve Meşhur Nüktedanlar* (2000), *Güllen Dadaş Erzurum Mizah Kültürü 2* (2005), *Balkanlara Veda / Basın ve Edebiyatta Balkan Savaşı: 1912-1913* (2005).

DUMAN, Hasan

Araştırmacı-yazar. 1946, Adıgüzel / Antalya doğumlu. İlkokulu Manavgat'ta, ortaokulu Serik'te tamamladı. Nazilli Öğretmen Okulunda kısa süre okuduktan sonra Ankara Yüksek Öğretmen Okulu Hazırlama Lisesinden mezun oldu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Bölümünü bitirdi (1968). Ankara Hıfzı Sıhha Okulu ve Hacettepe Üniversitesi kütüphanelerinde (1966-67); Adıyaman İl Halk Kütüphanesinde müdür, liselerde tarih ve İngilizce öğretmeni olarak, İçel (Mersin) İl Halk Kütüphanesinde (1972-74), Bağdat Büyükelçiliği Türk Kültür Merkezinde (1974-76), İstanbul Bayezit Devlet Kütüphanesinde müdür yardımcısı (1976) ve müdür (1977) olarak, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğünde (1986) çalıştı. 1996'da T.C. Kahire Büyükelçiliği Kültür müşavirliğine ardından Kültür Bakanlığı Araştırma Planlama Koordinasyon Kurulu uzmanlığına alındı. 1998'de emekliye ayrıldı.

Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmetleri Vakfını kurarak (1990) başkanlığını yürüttü. İLESAM, Türk Kütüphaneciler Derneği, Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği üyesi oldu. UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Kütüphanecilik, Arşiv ve Dokümantasyon İhtisas Komitesi üyeliği ve COMLİS (İslam Ülkeleri Kütüphanecileri ve Enformasyon Bilimcileri Kongresi) üyeliği ve 2. başkanlığı (1989-95) ile Türk Kütüphaneciler Derneği Genel Başkanlığını yürüttü.

Yazıları; *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, *Meydan*, *Belgelerle Türk Tarihi*, *Milli Kültür*, *Önasya*, *Tanıtma*, *Tarih ve Toplum* dergilerinde yayımlandı. *Yeni Günaydın*'da haftalık yazılar yazdı (1994).

ESERLERİ:

Osmanlı Yıllıkları/Ottoman Yearbooks (1982), *Beyazıt Devlet Kütüphanesi 100 Yaşında* (1984), *İstanbul Kütüphaneleri Arap Harfli Süreli Yayınlar Toplu Kataloğu 1828-1928* (1986), *ISBN Milletlerarası Standart Kitap Numaralama Sistemi El Kitabı ve Türkiye Uygulaması* (1987), *I. Kültür Müdürleri Semineri 24-26 Ocak 1990, Enformasyon ve Dökümantasyon Hizmetleri Vakfı* (1990), *Türk Cumhuriyetleriyle Kültürel İş Birliği* (1992), *Uluslar Arası Bilgi ve Belge Sağlayan Merkezler, International Information and Document Supply Centres* (1993), *El Yazmaları Dünyasında Türkiye'nin Yeri* (1977), *Osmanlı Salnameleri ve Nevsalleri, Osmanlı-Türk Süreli Yayınları ve Gazeteleri (1828-1928)* (2000).

HAKKINDA: TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DUMAN, İlker Hasan

Araştırmacı-yazar. 1951, Artvin doğumlu. Liseyi Trabzon'da bitirdi. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. 1977 yılından itibaren İstanbul'da serbest avukatlık yaptı. Laik, demokratik, sosyal hukuk düzenini savundu; bu konularda kitaplar yazdı. Güncel anayasa sorunları ve insan hakları hakkında yayımlanmış pek çok makalesi vardır. *Adalet* isimli bir dergi çıkararak düşüncelerini bu dergide yazıya döktü.

ESERLERİ:

İnsan Haklarına Saygılı Devlet (1997), *Sosyal Devlet* (1997), *1982 Anayasasında Cumhurbaşkanı* (1998), *Türk Anayasa Hukuku, Yargıtay Kararlarında Bilirkişilik, Veraset İlamı, Anayasa Sözlüğü, Cumhuriyet ve Nitelikleri, Hukuk Devleti.*

HAKKINDA: TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DUMAN, M. Zeki

Tefsirci. 1952, Gümüştepe / Şarkışla / Sivas doğumlu. İlkokulu köyünde, ortaöğrenimini Kayseri İmam Hatip Lisesinde (1969) tamamladı. Aynı yıl Kırşehir Atatürk Lisesinden lise dersleri vererek mezun oldu. Kayseri Yüksek İslâm Enstitüsünden mezun oluşunun (1973) ardından Kırklareli İmam Hatip Lisesine meslek dersleri öğretmeni olarak atandı. Burada dört yıl müdür yardımcılığı görevinde bulundu. Kayseri Yüksek İslâm Enstitüsüne Tefsir asistanı (1977) ve Tefsir öğretim üyesi olarak (1981) atandı. Doktorasını Bursa Uludağ Üniversitesi SBE'de tamamladı (1984). 1987'de doçent, 1993'te profesör oldu. Erciyes Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde Tefsir Anabilim Dalı başkanlığı, yönetim kurulu üyeliği, fakülte kurulu üyeliği, SBE yönetim kurulu üyeliği görevlerinde bulundu. Rektörlük nezdinde yurtdışı yüksek lisans ve doktora öğrencilerini takip komitesi üyeliği ve Temel İslâm Bilimleri bölüm başkanlığı yaptı.

ESERLERİ (İnceleme):

Kur'an-ı Kerim'de Adab-ı Muaşeret (Görgü Kuralları, 1982), *Kur'an ve Tıbba Göre İnsanın Yaratılışı ve Tüp Bebek Hadisesi* (1991), *Uygulamalı Tefsir Usulü ve Tefsir Tarihi* (1992), *Nüzulünden Günümüze Kur'an ve Müslümanlar* (1996), *Kur'an-ı Kerim Açısından Vahiy Gerçeği* (1997), *Beş Surenin Tefsiri I* (Fatiha, Azhab, Nur, Hucurat, Mümtehine, 1999).

HAKKINDA: Prof. Dr. Yakup Çiçek-Bünyamin Açıkalın / Türkiye İlâhiyat Fakülteleri Tefsir Anabilim Dalı Öğretim Elemanları Biyografileri (2000).

DUMAN, Musa

Dil ve edebiyat araştırmacısı. 1 Ocak 1962, Koçcuğaz köyü / Kargan / Ordu doğumlu. İlköğrenimini Tepecalan İlkokulunda (1974), ortaöğrenimini ise Trabzon'da tamamladı (1981). Konya Selçuk Üniversitesi Fen Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı mezunu (1985). *"Yapıları ve Kullanılışları Bakımından Arapça ve Farsça Tamlamalar"* teziyle 1987'de yüksek lisans programını, *"Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyılda Ses Değişmeleri"* adlı tez çalışmasıyla da 1993'te doktorasını İstanbul Üniversitesi SBE'de tamamladı. 1986'da İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladı. Askerlik sonrası davetli olarak gittiği Kazakistan Devlet Üniversitesinde (Almatı) Türkiye Türkçesi dersleri okuttu, Kazak Türkçesi üzerinde çalıştı (1993-94). İÜ Edebiyat Fakültesinde yardımcı doçentliğe atandı (1995). 1998'den itibaren bir buçuk yıl süreyle Doğu Akdeniz Üniversitesi Fen ve Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde misafir öğretim üyesi olarak çalıştı. Burada Osmanlı Türkçesi, Türkiye Türkçesi dersleri okuttu, Kıbrıs Ağzı üzerine çalışmalarda bulundu. 1999 yılında doçent unvanını aldı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Dili Anabilim Dalı öğretim üyesi olarak görev yaptı.

Musa Duman

Makalelerini 1991 yılından itibaren *Türk Dili, Türk Edebiyatı, İlmî Araştırmalar, Dergâh, Belleten, Türkiyat Mecmuası, İÜ Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, Doğu Akdeniz Ü. Fen ve Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Dergisi, Yeni Türkiye Dergisi, kitap-lık* dergilerinde yayımladı. Alanıyla ilgili sempozyumlara katılarak tebliğler sundu. İstanbul Üniversitesi Araştırma Fonu Sekreterliği tarafından *desteklenen "Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nin 2.Cildinin İlmî Neşri"* projesini yürüttü. *Evliya Çelebi Seyahatnamesi'ne Göre XVI. Yüzyıl Osmanlı Türkçesi'nde Ses Değişmeleri* adlı eseriyle Türkiye Yazarlar Birliği 1995 Yılı Dil Ödülünü aldı. *İlmî Araştırmalar* dergisinin yayın kurulu üyeliği yaptı.

ESERLERİ:

Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyılda Ses Değişmeleri (1995), *Birgili Muhammed Efendi / Vasiyyetname* (Dil özellikleri, metin, sözlük, indeks, tıpkı basım, 1999).

DUMAN, Mustafa

Hekim, araştırmacı, şair ve yazar. 15 Şubat 1946, Çeşmeler köyü / Maçka / Trabzon doğumlu. Çeşmeler Köyü İlkokulu (1957), Trabzon Lisesi (1964), İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi (1971) mezunu. 1971'de tıp doktoru, 1982'de iç hastalıkları uzmanı oldu. Susurluk Hükümet Tabipliği (1971-72), Balıkesir Merkez Hükümet Tabipliği (1973) ardından gittiği Almanya'da çeşitli hastanelerde hekim olarak görev yaptı. (1973-82) 1983'ten itibaren İstanbul'da iç hastalıkları uzmanı olarak serbest hekimliğini sürdürdü. Halk kültürü araştırmalarıyla tanındı.

İlk şiiri *"Soğuk Düşler"* Trabzon'da çıkan *Kıyı* dergisinde (1962, sayı: 5) yer aldı. Sonraki yıllarda şiirleri *Yalı, Kıyı* (1962), *Yelpaze* (1962), *Çakıl* (1964), *Filiz* (1965), *Sonhaber* (1965-65); halk kültürü yazıları *Savaş* (1966), *Tıbbiyede Aydınlık* (1968), *Türk Folkloru* (1985-86), *Türk Folkloru-Belleten* (1986-87), *Halk Kültürü* (1985), *Kıyı* (1987-95), *Tarih ve Toplum* (1989-96), *Cumhuriyet Kitap* (1990-96), *Varlık Kitap* (1992-93), *Müteferrika* (1994-96), *Demos* (Almanya), *Toplumsal Tarih, Folklor/Edebiyat, Toplumbilim, Yedi İklim, Güzel Yazılar, Yeni Yüzyıl* (1996) dergi ve gazetelerinde yayımlandı. 1965'te *Sonhaber*

gazetesinin şiir yarışmasında ikincilik, 1996'da TV-61 kültür-sanat ve 2002'de de Folklor Araştırmaları Kurumu Türk Halk Kültürüne Hizmet ödüllerini aldı. İstanbul Tabip Odası, Edebiyatçılar Derneği, Folklor Araştırmaları Kurumu (FAK), Türk-Alman Dostluk Derneği üyesidir

ESERLERİ:

ŞİİR: *Gençliğin Sesi ve İnkılap* (1960).

İNCELEME-DERLEME: *Trabzon 87 Kültür Sanat Yıllığı* (İ. Gündağ Kayaoğlu ve A. Bahçekapılı ile, 1987), *Trabzon 88-89 Kültür-Sanat Yıllığı* (İ. Gündağ Kayaoğlu ve M. S. Şatıroğlu ile, 1989), *Hammamizade İhsan'ın Derlediği Trabzon Manileri* (1989), *Trabzon Halk Şairleri* (1995), *Trabzon Yöresi Türkü ve Destanları* (1995), *Rüştü Kartal / Arifiye'den Kızılçullu'ya Bir Köy Sağlık Memuru'nun Köy Enstitüsü Anıları* (yay. haz., 1998), *Rüştü Kartal / Tonguç'un Köy Sağlık Memuru Anıları: 1948-1998* (yay. haz. 1998), *Kemençenin Telleri* (2004), *Nasreddin*

Mustafa Duman

Hoca Çizgi Romanları ve Çizgi Bant Hikayeleri, Açıklamalı Seçme Bibliyografya (2005), *Çay Kitabı - Türk Halk Kültüründe Çay* (2005), *Nasreddin Hoca Kitapları Açıklamalı Bibliyografyası (1480-2004) / Nasreddin Hodja Books: an Explained Bibliography: 1480-2004* (2005).

HAKKINDA: Özlem Ada / Dr. Mustafa Duman ile Söyleşi (Milliyet Sanat, sayı: 272, 15.9.1991), Ali Mustafa / Halk Kültürü Tutkunu Nasreddin Hoca Uzmanı Bir Araştırmacı: Dr. Mustafa Duman (Kıyı, sayı: 106, Ocak 1995), Haşim Karpuz / Trabzon Halk Şairleri (1996), M. Türker Acaroğlu / Trabzon Halk Şairleri Karadeniz Türküleri (Kıyı dergisi, sayı: 140, Kasım 1997), Aslıhan Tokdemir (Demos, 2000), TBE Ansiklopedisi (2001), Hüseyin Mergan / Mustafa Duman - Kemençemin Telleri (Virgül, sayı: 78, Kasım 2004), Aytekin Akay / Kitabini Sevduğumun Kemençesi (Trabzonspor, sayı: 17, Aralık 2004).

DUMAN, Rahmi

Hekim, şair (D. 1908, Efkere köyü / Kayseri - Ö. 20 Eylül 1985, İstanbul). Babasının Birinci Dünya Savaşı'nda şehit düşmesi üzerine öksüz kaldı. İlkokul üçüncü sınıfı bitirdiğinde, İstanbul Bebek'teki Said Halim Paşa Yalısı'nda hizmet veren yetimler yurduna yerleştirildi. İstanbul Erkek Lisesi ve İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesini bitirerek Bakırköy Akıl Hastanesinde ünlü doktor Mazhar Osman'ın Başasistanı oldu. Paris ve Cenevre' ye giderek mesleki incelemeler yaptı. 1940'ta yurda dönünce nöroloji doçenti oldu ve 1951'de özel kliniğini açtı.

"*Türlü derde deva buldum elimle*", "*Bir hüzün çöktü gönlüme akşamla benim*", "*Mest oldu gönül gözlerini gördüğüm akşam*" ve "*Beklerim her gün bu sahillerde mahzun böyle ben*" gibi birçok şarkının sözleri Dr. Rahmi Duman'a aittir. Çoğu bestelenen şiirlerinin bir bölümünü *Can Veren Sultan* adlı kitabında topladı.

HAKKINDA: Abdullah Satoğlu / Kayseri Ansiklopedisi (2002).

DUMAN, Süleyman

Araştırmacı-yazar. 1955, Hıdırlar köyü / Kızılcahamam / Ankara doğumlu. Mamak İmam Hatip Lisesini dışardan bitirdi (1992). Yükseköğrenimini Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Sosyal Bilimler ve daha sonra da Açık Öğretim Fakültesi İlahiyat Bölümünden mezun olarak tamamladı. 1973'ten sonra Altındağ'da Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı olarak Kur'an kursu öğretmenliği yaptı.

Yazıları *Rehber* (1983-91), *Zaman* (1989), *Meydan* (1998), *Yeni Nesil* (1991-92) gazetelerinde yer aldı. 1989 ve 1995 yıllarında Hac münasebetiyle Suudi Arabistan ve Irak'a seyahatleri oldu. 1999 yılında Altındağ Merkez Kuran Kursundan emekli oldu. Sonrasında İsviçre, İtalya, Almanya, Avusturya, Bulgaristan ve Romanya gibi Avrupa ülkelerinde bulundu. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

ESERLERİ:

DENEME-İNCELEME: *Değer Ölçülerimiz* (1984), *Abdest ve Hikmetleri* (1991), *Mübarek Aylarda Vazifelerimiz* (1992), *Belalara Çıkarılan Davetiyeler* (2000), *Garip Hadiseler* (2001),

Süleyman Duman

Hayatımızın Pratikleri (2001), *Namaz ve Hikmetleri* (2001), *Gerçek Mümin, Şer-i Hükümlerdeki Niçin ve Nedenler, Delilleriyle Kurban ve Hikmetleri, ümmetin Yıldızları, Kur'an Sevdasıyla (!) Kur'an'a Ters Düşenler, İslam'ın İnanç Esasları* (Akaid), *Hac ve Hikmetleri.*

DERLEME: *Bir Oku ve Bin Düşün* (2000), *İnsan Sarrafları* (2000), *Tefekkür Ufkumuzun Işıkları* (2001).

DİĞERLERİ: *Şaşırtan Gerçekler, Aklınızda Bulunsun, Taşı Gediğine Koymak.*

Yaşar Duman

DUMAN, Yaşar

Politikacı, yazar. 20 Nisan 1937, Beypazarı / Ankara doğumlu. İstanbul Kuleli Askeri Lisesi, İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Jeofizik Bölümü (1960) mezunu. 1962'den itibaren Bayındırlık Bakanlığı ve TPAO'da yüksek mimar-mühendis ve daire başkanı olarak görev yaptı, 1993'te emekli oldu.

1995 ve 1999 seçimlerinde DSP'den İl Genel Meclisi üyesi seçildi. Türkiye'yi temsilen Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Kongre üyesi olarak görev yaptı. "*Seriatçılığın Yükseliş Nedenleri*" konulu araştırmasıyla sosyal bilimler dalında 1997 yılı Yunus Nadi Ödülünü kazandı. Yayına hazır eserleri vardır.

HAKKINDA: Banu Salman / Türkiye'ye Şeriatın Gelmesinde En Büyük Etken Sağ Partiler (Cumhuriyet, 24.6.1997).

DUMANLI, Ekrem

Gazeteci-yazar. 1964, Yozgat doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini memleketinde tamamladı. İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1987) mezunu. Bir süre İstanbul'da Türkçe-edebiyat öğretmenliği yaptıktan sonra 1993'te *Zaman* gazetesi kültür-sanat servisinde çalışmaya başladı. Bu servisin editörlüğünü yaptı. Daha sonra *Zaman*'ın genel yayın koordinatörlüğü görevini üstlendi. Bu göreve 1997'de Amerika'ya gidene kadar devam etti. Araştırmalarına Amerika'da (Boston) devam ederek,

Emerson College'de medya üzerine yüksek lisans yaptı.

Yurtdışı eğitiminden sonra 2001 yılında Türkiye'ye dönerek *Zaman* gazetesi genel yayın müdürlüğü görevini üstlendi. Aynı zamanda gazetede köşe yazıları yazdı. Gazetede görsel ve içerik anlamında birçok yeniliklere gitti. 2003 yılında *Zaman* gazetesindeki çalışmaları ile Türkiye Yazarlar Birliğinin Basın / Yönetim dalındaki ödülünü aldı. *Son Duruşma* adlı tiyatro oyunu birçok defa sahnelendi.

ESERLERİ:

TİYATRO: *Son Duruşma* (1997).

İNCELEME: *Haber Kılavuzu / Gazetecinin El Kitabı, Medya, 28 Şubat Gölgesinde Amerika.*

DUMLU, Ahmet

Eğitimci, yazar. 5 Mart 1928, Erzincan doğumlu. Köy Enstitüsü (1946) mezunu. On beş yıl Erzincan'ın köylerinde öğretmenlik yaptıktan sonra 1959'da Erzincan Şeker Fabrikası İlkokulu müdürlüğüne getirildi. 1982 yılında kendi isteğiyle emekli olduktan sonra, Erzincan'da çıkan *Özsöz, Doğu, Birlik* gazetelerinde yazılar yazdı, yerel TV'lerde program hazırlayıp sundu. Türkiye Yazarlar Birliği ve İLESAM üyesidir.

Ahmet Dumlu

ESERLERİ:

ROMAN: *Tandır Gelin* (1980), *Ogalı Yazma* (1980), *Düşman Yarası* (1982), *Meysun Ana* (1990), *Bizim Ayran* (1998), Bahar Kelebekleri (2005).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Belgelerle Ermeniler ve Katliamları* (1983), *Hatıralarda Yunus* (1994), *Erzincan'da İz Bırakanlar* (1999).

HAKKINDA: Ahmet Dumlu / Bahar Kelebekleri (2005)

DUMLU, M. Sırrı

Eğitimci, şair. 1932, Pazaryolu (Narman) / Erzurum doğumlu. İlköğrenimini Pazaryolu'nda bitirdikten sonra Erzurum Yavuz Selim İlköğretmen Okulundan (1948) mezun oldu. MEB bünyesinde öğretmenlik, başöğretmenlik, müdürlük yaptı. Trabzon Halk Eğitim Merkezi müdür yardımcılığı (1980) görevindeyken emekliye ayrıldı (1982). Emekliliğinin ardından iki yıl Trabzon Giyim Sanayi Fabrikasında idari işler müdürlüğü görevinde bulundu. Trabzon Ulusoy Otobüs İşletmesi terminal müdürlüğüne getirildi (1986). 1990'da Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi önlisans programını tamamladı.

M. SIRRI DUMLU

DAĞLAR

Ta ezelden beri vurgunum size
Beni aranıza alınız dağlar
Öyle muhtacım ki bir tatlı söze
Bu derde bir çare bulunuz dağlar

Nice yıldır seyyah gezenlerdenim
Aşkın deryasında yüzenlerdenim
Sizdeki esrarı sezenlerdenim
Bana ilham verir yolunuz dağlar

Bindir çeşit çiçek güllerniz var
Aşkı tazeleyen dilleriniz var
Dostlara uzanan elleriniz var
Bana da bir merhem olunuz dağlar

Kalbime saplanmış dostun hançeri
Açılan yaranın derindir yeri
Istırap çekerim yıllardan beri
SIRRI'nın sesini duyunuz dağlar

ESERLERİ (Şiir):

Çocuk Şiirleri (1958), *Ah Bu Gönül* (1990), *İlkokul Şiirleri* (1966-69-71-75-90).

HAKKINDA: Murat Yüksel / Geçmişten Günümüze Trabzon Şairleri 2-Cumhuriyet Dönemi (1993), Yunus Dergisi (sayı: 1, Ocak-Şubat-Mart 1993), M. Zeki. Kurnuç / Erzurum ve Türk Müsikisi (2005).

DUMLU, Ömer

Tefsir ilmi araştırmacısı. 3 Ekim 1955, Erzurum doğumlu. Küçük yaşta hafızlığını tamamladıktan sonra Erzurum Aziziye İlkokulunu (1967), Erzurum İmam Hatip Okulunu (1975) ve Erzurum Atatürk Lisesini (1977) bitirdi. Yükseköğrenimini Erzurum Yüksek İslâm Enstitüsünde (1979) yaptı. Bir süre Kur'an kursu öğreticiliği (1975), imam hatiplik (1976-81) yaptıktan sonra, 1981 yılında Erzurum Yüksek İslâm Enstitüsünde asistan olarak görev aldı. Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde öğretim görevlisi olarak (1982-83) çalıştı. 1983 yılında üç aylığına Mısır'a gitti. 1984 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi İlâhiyat Fakültesine geçti. Aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsünde "*Cuveyni ve Cuveyni'ye Göre Allah'ın Zat ve Sıfatları İle İlgili Müteşabih Kabul Edilen Ayetlerin Tevili*" adlı tezi ile yüksek lisansını (1985), "*Kur'an-ı Kerim'de Salah Kavramı*" adlı tezi ile doktorasını (1990) tamamladı. 1991 yılında yardımcı doçent, 1994 yılında doçent, 2000 yılında profesör oldu. Dokuz Eylül Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Temel İslâm Bilimleri Bölümü Tefsir Anabilim Dalında öğretim üyesi ve bölüm başkanı olarak görevini sürdürdü.

Ömer Dumlu

Kur'an'da Necva Kavramı, Konulu Tefsir ve Düşündürdükleri, İzmirli İsmail Hakkı'nın Kur'an Tarihi Üzerine, Bazı Gramer Kaideleri ve Fıkıh Kuralları Işığında Bazı Ayetlere Bakış yayımlanan başlıca makaleleridir.

ESERLERİ:

İNCELEME: *Kur'an-ı Kerim'de Salah Meselesi* (1992-1997), *Kur'an'da Maruf ve Münker* (1994-1999), *Kur'an Tefsirinde Yöntem* (1998), *Kur'an'da Bazı Kavramlara Bakış* (1999), *İbni Teymiye ve Konulu Tefsir* (1999), *Kur'an-ı Kerimde İyi İnsan ve Yararlı İş* (2000).

ÇEVİRİ: *Tefsir Usulü Araştırmaları* (1999). *Kur'an-Kerim Türkçe Anlamı / Meal* (Prof. Dr. Hüseyin Elmalı ile).

DUMLUPINAR, Münire

Bkz. ŞAH TURNA

DURA, Cihan

Araştırmacı-yazar. 1940, Ankara doğumlu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Maliye Şubesi (1964) mezunu. İktisat doktorasını 1969-75 arasında Paris'te yaptı. 1975'te Türkiye'ye döndükten sonra Milli Eğitim Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığında uzmanlık, 1974-84 arasında Uludağ Üniversitesi Balıkesir İşletmecilik ve Turizm Yüksek Okulunda öğretim üyeliği; Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari İlimler Fakültesi İktisat Bölümünde öğretim üyeliği, bölüm başkanlığı görevlerinde bulundu. 1986'da Enka Bilim ve Sanat Birincilik ödülü, 1990'da Kültür Bakanlığı Bilgi Yılı

Araştırma Eser Yarışması Birincilik Ödüllerini kazandı.

ESERLERİ:

Tarımın Türk Ekonomisinine Gelişmesine Katkısı (1987), *Bilgi Toplumu* (1990), *Türkiye Ekonomisi* (1991), *Atatürk Devriminin Temeli Bilimsel Zihniyet* (1999), *Avrupa Birliği Gümrük Birliği ve Türkiye* (1990, Hayriye Atik ile), *Atatürk Devrimi Yarım Kaldı* (2000), *Bilgi Toplumu Bilgi Ekonomisi ve Türkiye* (Hayriye Atik ile, 2002).

HAKKINDA: Cihan Dura – Hayriye Atik / Bilgi Toplumu, Bilgi Ekonomisi ve Türkiye (2002).

DURAK, Aslı

Şair. 1 Eylül 1955, İstanbul doğumlu. Tam adı Aslı Durak Sonsuzoğlu. Moda İlkokulu, Kadıköy Kız Lisesi, Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi mezunu. Bir süre serbest mimar olarak çalıştıktan sonra iş hayatından ayrıldı.

İlk şiiri 1972'de *Kadıköy'ün Sesi*'nde yayımlandı. Şiir ve yazılarını, uzun bir aradan sonra, 1992'den itibaren *Varlık, Kıyı, Şiir Ülkesi, Kuzey Su, Türk Dili, Detay, Uç, Şiir Defteri, Şiir Ülkesi, Vurgu, Şiir Atı* dergilerinde yayımladı. Şiirlerinin bir bölümü Farsçaya çevrildi. Türkiye Yazarlar Sendikası ve Türkiye Eğitim Derneği üyesi, Cemal Süreya Kültür Sanat Derneği Yönetim Kurulu üyesidir. Birkaç kitabı internet ortamında yayımlandı.

"Aslı Durak şaşırtıcı öyküler yazıyor fakat şiirle öyküyü birbirine karıştırmadan yapıyor sanatını... Bence bunu da güzel başarıyor. Şiirindeki gözlem yeteneğini hemen fark ediyorsunuz. Şiirlerini 'aşk suyu'na banar-

Aslı Durak

ken inceliklerle örülü bir hayata sessiz bir çığlıkla dokunuyor. Sanki herkesi yarasından öpecekmiş gibi sevgi dolu bir şair!.. Tek başına bir keman eşliğinde uçuk bir maviye yazıyor şiirlerini." (Engin Turgut)

"Bir başka tasası da lirizmi avucundan kaçırmamaktır. Ona göre lirizm insana ve şiire yakışandır. Hayat, içinde devinilen dünya ve bunların yansıdığı şiir, ona göre insanın lirizminde kavranmalıdır. Görmek istediğinde, gözlemin en büyük penceresinden sarkar. Ama direniş de onun yaşamını ve şiirini biçimleyen vazgeçilmez öğelerdendir." (Güvenç Elman)

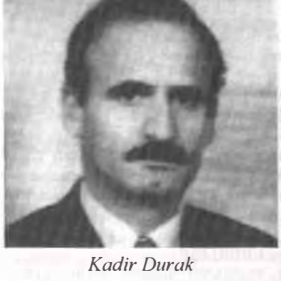
ESERLERİ (Şiir):

Sen Anlat Yüreğim (1995), *Sır* (2003).

HAKKINDA: Dursun Özden / Okudukça (portreler, 1998), Engin Turgut / Varlık (Aralık 2003) - Sır (Varlık Kitap, Ocak 2004).

DURAK, Kadir

Şair. 14 Şubat 1960, Arapgir / Malatya doğumlu. Bazı yazılarında Selçuk Dokuzoğlu ve Lebiderya imzalarını kullandı. Çanakkale Eski Mevki Komutanı Org. Cevat Çobanlı ile Genelkurmay Harekat Dairesinden merhum Org. Mehmet Tuncay Kavuncu, anne tarafından akrabasıdır. Arapgir Düzce Köyü İlkokulu (1972), Ankara Yıldırım Beyazıt Lisesi mezunu. Anadolu Üniversitesi AÖF'de başladığı yükseköğrenimini yarım bıraktı. 1977 yılından itibaren özel sektördeki çeşitli işyerlerinde işçi olarak çalıştı. 1978 yılında Bornova Ülkücü İşçiler Derneği sekreterliği görevinde bulundu. 1982 yılında Türkistan Genel Sekreteri İsa Yusuf Alptekin ile tanıştı. Bir kamu kuruluşunda işçi kadrosunda çalışmaktadır. Anadolu İlim ve Sanat Sahipleri Birliği ile Şairler Edipler ve Bestekarlar Birliği Derneği (Genel Sekreter) üyesidir.

Kadir Durak

İktisadi ve sosyal konulardaki makalelerini *Yeni Düşünce, Yeniden Diriliş, Arapgir Postası* ve Petrol-İş Sendikasının aylık dergisi gibi çeşitli gazete ve dergilerde yayımladı. Şiirlerinde hece ölçüsünü kullandı. BOTAŞ Spor için yazdığı güfte, marş olarak bestelendi (2000).

ESERLERİ (Şiir):

Arzuhal (2000), *Sevgi Deryası* (2001), *Lebiderya* (2003).

HAKKINDA: Hüseyin Yurdabak / Şiirle Yaşayanlar Antolojisi (2002).

DURAKER, Engin

Çocuk öykücüsü. 1957, İstanbul doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini babasının görevi nedeniyle Türkiye'nin çeşitli yerlerinde tamamladı. İstanbul Üniversitesi Mimarlık Fakültesinden mezun oldu. Aynı fakültede lisansüstü eğitimini tamamladı ve yüksek mimar oldu. *İpek Böcekleri* (1999) adlı öykü kitabını yazdı.

HAKKINDA: Tacettin Şimşek / Çocuk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (Hece-Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, sayı: 104-105, Ağustos-Eylül 2005).

DURAL, Ahmet

Şair. 1933, Çeşmebaşı / Görele / Giresun doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Görele'de tamamladı. 1954'te Bolu Öğretmen Okulunu bitirerek öğ-

ASLI DURAK

TOHUM

seni düşündüğüm zaman
çözülür kör düğüm
geri çekilir savaş çığlıkları
göç eden umut geri döner
öper kan kırmızı çocukları

kalbimde çıngırak sesleri
zamanda çocukluğa uzanan bir kayma
mekanda ışıklı rüzgarla sevişen perde
dışarıda karanlığı avutan kar

seni düşündüğüm zaman
havvanın elinden düşer elma
masumiyet ülkesine saklanır yılan
açılır toprağın bile unuttuğu tohum
kapanır tapulu bir aşkın dudaklarıyla mühürlü sayfa

retmenliğe başladı. İlköğretim kurumlarındaki öğretmenliğini İstanbul'da sürdürdü. Yurt sevgisi, memleket güzelliklerini işleyen ve Atatürk temalı şiirler ile manzum oyunlar yazdı. 1980 yılında Turizm ve Tanıtma Bakanlığının açtığı slogan yarışmasını kazandı. Ayrıca Atatürk Marşı Güfte Yarışması için yazdığı sekiz şiiri Kültür Bakanlığınca yayımlandı.

ESERLERİ:

MANZUM OYUN: *Atatürk Ülküsü* (1981).

ŞİİR: *Batan Güneş* (1983).

HAKKINDA: Seyfullah Çiçek / Giresunlu Şairler (1997).

DURAL, Tamaşa F.

Gazeteci-yazar. 1965, Ankara doğumlu. 1989 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünü bitirdi. 1990 yılında *Küçükçekmece* gazetesinde gazeteciliğe başladı. 1991 yılından itibaren *Cumhuriyet*, *Tempo*, *Yeni Binyıl* gazete ve dergilerinde gazetecilik mesleğini devam ettirdi. Yazılı basındaki çalışmalarına yanı sıra, çeşitli televizyon kanallarına program hazırladı, bu programların editörlüğünü yaptı. Fotoğraf sanatıyla da ilgilenerek fotograf dalında ödüller aldı.

ESERLERİ:

Aleviler ve Gazi Olayları (1995), *Çarmıhtaki Ülkücü* (2000).

HAKKINDA: Tamaşa F. Dural / Çarmıhtaki Ülkücü (2000).

DURALI, Teoman

Felsefeci. 7 Şubat 1947 Kozlu / Zonguldak doğumlu. Tam adı Teoman Şaban. Zonguldak'ta başladığı ilköğrenimini Ankara'da tamamladı ve ortaöğrenimini Ankara TED Kolejinde yaptı. İstanbul Üniversitesi Felsefe Bölümünü (1973) bitirdi. 1975 yılında aynı üniversitenin Felsefe Bölümünde asistan olarak çalışmaya başladı. *"Biyoloji Felsefesine Dair"* teziyle felsefe doktoru (1977) oldu. 1978 yılında NATO bursuyla Paris'te bilgi-teknoloji seminerlerine katıldı.

Teoman Duralı

1982 yılında yardımcı doçent, aynı yıl biyoloji felsefesi üzerine verdiği tezle doçent, 1988 yılında profesör oldu. 1992-93 yıllarında Kuala Lumpur/Malezya'da, 1994 ve 2003 yıllarında Viyana Üniversitesi Bilim Felsefesi Bölümünde, 1995-97 ve 1999 yıllarında ISTAT (Kuala Lumpur)'da misafir öğretim üyesi olarak bulundu. Yurtdışında değişik zamanlarda inceleme ve araştırma gezileri yaptı. Yurtiçinde ise, asıl görev yeri olan İstanbul Üniversitesinden başka, pek çok üniversitede değişik alanlarda dersler ve konferanslar verdi. 1999 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü Felsefe Tarihi Anabilim Dalı Başkanı oldu.

Türkçe, İngilizce ve çeviri makalelerini *Felsefe Arkivi*, *Yazı*, *Bilim Dergisi*, *Türk Kültürü*, *Forum*, *19 Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *İlim ve Sanat*, *Felsefe Konuşmaları*, *Milli Kültür*, *Bilim-Felsefe-Tarih*, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü Yıllığı*, *Yeni Toplum*, *Turkish Daily News*, *Hayat Sağlık ve Sosyal Hizmetler Vakfı Bülteni*, *Dergâh*, *Diplomatik*, *Yeni Şafak*, *Zaman*, *İlâhiyat Fakültesi Dergisi*, *NQP Türkiye*, *Gerçek Hayat*, *İstanbul'daki Anadolu*, *Eğitimbilim*, *Altınoluk*, *Umran*, *Kutadgubilig* dergi, gazete ve yıllıklarında yayımladı. 2000 yılında *Çağdaş Küresel Medeniyet* adlı çalışmasıyla Türkiye Yazarlar Birliği İnceleme Ödülünü aldı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Canlılar Sorununa Giriş / Biyoloji Felsefesiyle İlgili Çalışmalar* (1982), *Biyoloji Felsefesi / Canlı ve Kültür Sorunlarını Araştırma Alanı* (1992), *Aristoteles'te Bilim ve Canlılar Sorunu* (1995), *Yeniçağ Avrupa Medeniyetinden Çağdaş İngiliz-Yahudi Medeniyetine* (1996), *A New System of Philosophy-Science frol the Biological Standpoint* (1996), *Felsefe-Bilime Giriş* (1998), *Çağdaş Küresel Medeniyet / Anlamı-Gelişimi-Konumu* (2000).

HAKKINDA: Teoman Duralı'yla Üç Konuşma / Bilim - Felsefe - Evrim Teorisi (2002).

DURAN, Bünyamin

Araştırmacı-yazar. 15 Kasım 1955, Konya doğumlu. İlkokulu köyünde, ortaokul ve lise öğrenimini ise Manisa'nın Akhisar ilçesinde tamamladı. Küçük yaşlarda aldığı İslâmi ilimler neticesinde Manisa İmam Hatip Lisesini dışarıdan bitirdi.

Dokuz Eylül Üniversitesi İlâhiyat ve İktisat fakültelerinden mezun olduktan sonra, aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsünde İktisat Teorisi dalında yüksek lisans ve doktora yaptı. 1985 yılında İnönü Üniversitesi İİBF'ye araştırma görevlisi olarak atandı. 1988 yılında yardımcı doçent, 1991 yılında doçent, 1997 yılında da profesörlük unvanını alan yazar, çalışmalarını Dumlupınar Üniversitesi Bilecik İİBF'de öğretim üyesi olarak sürdürdü.

ESERLERİ:

İslâm Toplumlarında Sosyo-Ekonomik Değişmeye Yönelik Tezler (1995), *Bilim ve Yeni Bilim* (1996), *İslâm Tarihinin Konjonktürel Değişimi Akademik Araştırmalar Serisi - 3* (1997), *Seküler ve Tevhid Duyarlı İnsan Tipinde Hoşgörü, Tahammül Siyaset Akademik Araştırmalar Serisi – 4* (1997), *Sekülerleşme Krizi ve Bir Çıkış Yolu Arayışı* (1997), *İslâm Toplumlarında Sosyo-Ekonomik Değişme* (1999), *İslâm Tarihinin Konjoktürel Değişimi – 3. Osmanlı Aklcılığı* (1999).

Faik Sabri Duran

DURAN, Faik Sabri

Coğrafyacı, gezi yazarı (D. 1882, İstanbul - Ö. 1943). İstanbul ve Paris'te öğrenim gördü. Çeşitli liselerde öğretmenliklerde bulunduktan sonra, üniversite öğretim üyesi oldu. Bir ara Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü müdürlüğü yaptı. Çeşitli konulardaki yazıları ve özellikle coğrafya ile ilgili eserleriyle tanındı.

ESERLERİ:

ROMAN: *Bir Haftada Devrialem* (1906),

GEZİ: *İstanbul'dan Londra'ya Şileple Bir Yolculuk* (1934), *Bir Türk Kızının Almanya Yolculuğu* (1935), *Bugünkü Almanya* (1937), *Bugünkü Fransa* (1937), *Bugünkü İngiltere* (1937), *Bugünkü İtalya* (1937), *Bugünkü Rusya* (1937), *Bugünkü Türkiye* (1937), *Bugünkü Japonya* (1938), *Bugünkü Amerika* (1938), *Akdeniz'de Bir Yaz Gezisi* (1938).

ÇEVİRİ: *XVIII. Asır ve Kanlı İhtilâl Vekâyii* (İsaac'den, 1910).

DİĞER: *Büyük Milletlerden Japonlar, Almanlar* (M. Satı ile, 1913), *Çocuk Ansiklopedisi* (Zekeriya ve Sabiha Sertel ile, 1927), *Jül Vern / Hayatı ve Eserleri* (1932), *Hayvanlar Âlemi* (1934), *İnsanlar Âlemi* (1939).

Ayrıca çok sayıda coğrafya ders kitabı vardır.

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. II, 1968), Cevdet Yalçın / Türk Ve Dünya Edebiyatında Şairler - Yazarlar (1986).

DURAN, Mine

Öykü yazarı. 19 Kasım 1954, Ankara doğumlu. Ankara Kurtuluş İlkokulu, Kurtuluş Lisesi, HÜ Sosyal Hizmetler Akademisi mezunu. Kısa bir süre psikoloji öğretmenliği yaptı. Ürünleri *Türk Dili* ve *Güzel Yazılar* dergilerinde yayımlandı. 1986 yılında *Kadınca* dergisinin açtığı aşk hikâyesi yarışmasında üçüncü oldu. Edebiyatçılar Derneği, Türkiye Yazarlar Sendikası (Yönetim Kurulu) üyesidir.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Sakar Burjuva* (1996), *Küpe Çiçekli Kokona* (1998).

Mine Duran

ÇOCUK ROMANI: *Kar Yıldızları.*

HAKKINDA: Muzaffer Uyguner / Küpe Çiçekli Kokona'dan İzlenimler (Çağrı dergisi, sayı: 469, Aralık 1998).

MİNE DURAN

TAHTA ARABA

Önüne ak bir at koşulu tahta araba sokak aralarından hızla geçmekteydi. Gecenin sabahı öptüğü dakikalardı. Arabaya ve ata egemen olan ve alacakaranlıkta birer Amazon kadını gibi görünen iki kadın boş sokaklarda sağa sola savrularak giden arabayı durdurdu. Büyülenmiş gibi camın önünde kakalıdım. Sokak lambasının kirli sarı ışığı havada belirsiz bir koni çizerek arabaya düştü. Ak at, külrengi at oldu. Amazon kadınlarsa, başları tülbentli, yazmalı kent-köy kadınına dönüştü bir anda. Tahta arabanın iki yanından, kadınlar çevikçe yola sıçradılar. Belirgin bir ivecenlikle kaldırımın üst yanına gelişigüzel bırakılmış çöpleri karıştırmaya koyuldular. İçlerinden kimini taak diye boş arabaya atıyorlar, gün-gecenin sessizliğinde çıkan sese hiç aldırmıyorlardı.

Dakikalarca aralıksız çalıştılar. Evden ayrılmasıyamadığım, ancak gene de kirin karartıp artık derilerine işlemiş olduğunu bildiğim elleriyle işlerini bitirip arabalarına atladılar. Külrengi at gene ak at oldu. Kent-köy kadınlarıysa birer Amazon. Başka sokak aralarına doğru yola koyuldular.

Sokak lambasının ışığı çöplerin üzerine doğru, oluşturduğu koni artık dağılarak indi. Gün ışığı, lambanın ışığını bastırıcasına kentin üzerine bulanmakta, sabah olmaktaydı.

Amazonların gidişinin ardından büyük bir cayırtı, güçlü bir motor sesi sabahın bu ilk anlarının sessizliğini bir kez daha ayartıp geldi, aynı yerde durdu.

Külrengi, yadırgatıcı biçimli, her yeri kapalı nesne, gelişmiş bir uzay aracı gibi göründü gözüme. Çalışan motorun ürkütücü sesi kesintisiz sürüyordu Açılan kapılardan turuncu giysili uzay adamları indi. Uzay aracının arka kapağı ağır ağır kalktı. Bu kez sokak lambasının değil, günün ışığı arabayı sardı.

Uzay aracı dev çöp kamyonu, turuncu giysili uzaylı adamlarsa, kara bıyıklı kent-köy adamları çöpçüler oluverdiler.

Büyü genç bozuldu. Onlarda hızla aynı yerde eşelenip sağa sola saçılmış kalan çöpleri topladılar. Hepsini arabaya doldurdular, aracın arka kapağı indi. Hadi hop derken adamlar araca bindi. Külrengi araba büyük gürültüler çıkararak yola koyuldu.

Camın öte yanında oynanan bir yarış izlemiştim az önce. Çöp toplamaya çıkan kadınlarla, çöp arabalarının amansız yarışını... Kadınların zamanlamasını ilginçti. İlkel araçlarıyla zamanı yakalamış, dahası onun önünden koşup bugünkü yarışı kazanmışlardı. Şimdilik bu yöredeki çöpler onlarındı..'

Çöp deyip geçmeyin! Kimbilir kaç ekmek, kaç okul kitabı, kaç şişe şarap, pazardan alınacak giysilerdi onlar için.

Tahta araba ve Amazonlar ha?!

DURAN, Oktay

Araştırmacı-yazar. 1941, Bayındır / İzmir doğumlu. İstanbul Vefa Lisesi, Eskişehir İktisâdi ve Ticârî İlimler Akademisi (1966) mezunu. 1991'de doktorasını verdi. Marmara Üniversitesi Basın-Yayın Yüksek Okulunda öğretim üyesidir. Çeşitli kültür-sanat dergilerinin yayımına katkıda bulundu. İstanbul Sanayi Odası Yönetim Kurulu Üyesi ve İSO Vakfı Başkanıdır.

ESERLERİ:

Düşündüklerim, Yazdıklarım, Basım Tekniği ve İşletmeciliği.

DURAN, Ragıp

Gazeteci-yazar. 1954, İstanbul doğumlu. Galatasaray Lisesini bitirdikten sonra Fransa'da hukuk öğrenimi gördü. 1978'den itibaren İstanbul, Ankara, Londra ve Paris'te *Aydınlık, Hürriyet, Cumhuriyet* ve *Gündem* gazetelerinde, AFP'de ve BBC'de gazetecilik yaptı. Fransa'da yayımlanan *Libération* gazetesinin Türkiye muhabirliğini üstlendi ve Galatasaray Üniversitesi İletişim Fakültesinde ders verdi. Uzun yıllar Fransızca ve İngilizce simültane tercümanlık yaptı. Medyakronik.com ve dorduncukuvvetmedya.com'da medya eleştirileri yazdı. *Virgül* dergisinde yazıları çıktı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Afgan Savaşçıları* (1980), *Medyamorfoz, Apoletli Medya* (1996), *Burası Dünya Polis Radyosu* (1999).

ÇEVİRİ: *Biz Devrimi Çok Sevmiştik* (Daniel-Cohn-Bendit'ten, 1986), *Anneme Reklamcı Olduğumu Söylemeyin* (Jacques Séguéla'dan,1987).

DURANOĞLU, Raşid

Hukukçu-şair (D. 1879, Seydişehir / Konya - Ö. 1963, Seydişehir / Konya). Öğrenim yıllarının çoğunda Türk bilim adamı ve politikacısı Mahmut Esat Efendi'den ders aldı. Darülfünûnun Edebiyat Bölümünde okudu. Hukuk Fakültesini (1929) bitirdi. Babıâli'de gazetecilik, Konya Barosunda avukatlık yaptı. Hukuk Fakültesinde okurken Balkan Savaşı'na katıldı. Ardından Kuvayı Milliye subayı olarak pek çok cephede yararlılık gösterdi. *Mecmua-i Nevadir-i Edebiye* dergisini çıkardı.

ESERLERİ (Şiir):

Kalbi Sedalar, Yanan Gönül (1939).

HAKKINDA: V. Recai Velibeyoğlu / ÖBŞKA (c. 1, 1975), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DURBAŞ, Refik

Şair. 1944, Erzurum doğumlu. Fikret Kaynakçı, Sıtkı Sipahioğlu müstearlarını da kullandı. İzmir Ne-

Refik Durbaş

Galatasaray İlkokulu (1956), Namık Kemal Lisesi (1965) mezunu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü yarıda bırakıp çeşitli işlerde çalıştı. *Cumhuriyet* gazetesinde uzun süre düzeltmenlik yaptı. *Sabah* gazetesinde kitap sayfası yönetmeni olarak çalışmalarını sürdürdü.

İkinci Yeni çizgisinde görülen şiirleri, 1962 yılından itibaren *Ege Ekspres* (İzmir, 1962), arkadaşlarıyla birlikte çıkardığı *Evrim* (1962-64, 24 sayı), kendi çıkardığı *Alan 67* (4 sayı, 1967), yönetimine katıldığı *Yeni A* (1972), *Soyut, Şiir Sanatı, Papirüs* vd. gazete ve dergilerinde yer aldı. *Yeni Ufuklar* gazetesinde yazdı. *Çırak Aranıyor* adlı kitabıyla 1979 Yeditepe Şiir Ödülünü, *Nereye Uçar Gökyüzü* ile 1983 Necatigil Şiir Ödülünü kazandı.

"Refik Durbaş, Çaylar Şirketten kitabından beri, yoldan söz etmediğinde bile yolculuk şiirleri yazıyor aslında. Ama Nâzım Hikmet'te olduğu gibi dramatik izleğini de içeren siyasal bir yolculuk değil bu; son otuz, kırk yılda uluslararası nüfus hareketlerinin patlamasıyla birlikte kendi özel –ve kolayca kalıplaşabilecek– duyarlığını aşındıran o yeni jeokültürel yolculuğa da pek benzemiyor. Daha çok, Cahit Külebi'de ve İkinci Yeni'de görüldüğü gibi, kendi ülkesini, kendi bildiği yerleri uzak, hüzünlü –ve yeni– kılan o epeyce hayali, epeyce zihinsel yolculuğu sürdürüyor Durbaş. Bildiği sokaklarda kayboluyor, yekpare sanılan bir anın içine birdenbire bir mesafe duyguları sokuyor." (Orhan Koçak)

Refik Durbaş'ın şiiri, hayatın çeşitli alanlarına yayılmıştır. Bundan dolayı, şiirleri, aynı yapıt içinde de birbirlerinden farklı özellikler taşır. Hatta bazen aynı şiir içinde bile form açısından dalgalanmalar görülür. Kimi yerde imgesel düzey daha belirgin bir konumdayken, kimi yerde geriye çekilerek yerini, gündelik uğraşların ifadesine dayanan düzyazıya yakın bir dile bırakır." (Aydın Afacan)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Kuş Tufanı* (1971), *Hücremde Ayışığı* (1974), *Çırak Aranıyor* (1978), *Denizler Sincabı* (çocuk şiirleri, 1979), *İkinci Baskı* (çocuk şiirleri, 1979), *Çaylar Şirketten* (1980, TV filmi yapıldı, 1989), *Kırmızı Kanatlı Kartal* (çocuk şiirleri, 1982), *Nereye Uçar Gökyüzü* (1983), *Siyah Bir Acıda* (1983), *Bir Umuttan Bir Sevinçten* (toplu şiirler, 1984), *Yeni Bir Defter Şiirler-Meçhul Bir Aşk* (1985), *Adresi Uçurum* (toplu şiirler, 1986), *Geçti mi Geçen Günler* (1989), *Menzil* (1992), *Kimse Hatırlamıyor* (Toplu Şiirleri: 1, 1994), *Nereye Uçar Gökyüzü* (Toplu Şiirleri: 2, 1994), *İki Sevda Arasında Kara Sevda* (1994), *Düşler Şairi* (1997), *Seçme Şiirler* (1997), *Hatıram Olsun* (2000), *Yol Uzundur Günden Ama Ölümden Kısa* (2002), *Rüya Tabirleri* (2004).

ÖYKÜ: *Öykülerde İstanbul* (1995).

DİĞER: *Evliya Çelebi* (çocuk kitabı, 1983), *Yazılmaz Bir İstanbul* (röportaj, 1988), *Ahmed Arif Anlatıyor / Kalbim Dinamit Kuyusu* (1990), *Şair Cezaevi Kapısında* (1992), *Galata Köprüsü* (1995), *Güneşli Rüzgârı Nazım'ın* (1997), *Yasemin ve Martı* (1997), *Taşın ve İnancın Şiiri Mardin* (Fotoğraflar: Bünyad Dinç, 1998), *Anılarımın Kardeşi İzmir* (anı-portre, 2001).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. 4, 1982), Okan Yüksel / İzmirli Ozan Gazeteciler (1997), Asım Bezirci / Güle Dil Verenler (1998), Vecdi Erbay / Değişen Nedir Mardin'de? (Virgül, sayı: 19, Mayıs 1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Şiirini Yaşamından Damıtan Şair: Refik Durbaş - Sokağın Şairi (Cumhuriyet Kitap, 22.2.2001), Raif Özben / İzmir'in Yüzünü Çizmek ya da Bir Sevgili-Kent Portresi (Virgül, sayı: 43, Eylül 2001), TBE Ansiklopedisi (2001), Erdal Doğan / Önemli Olan Şairin Beslendiği Yer (Radikal Kitap, 27.6.2002), Aydın Afacan / Şair, "Hangi Geçmiş Zamanların Yadigârıdır Sana Bu Rüzigâr?" (Virgül, sayı: 57, Aralık 2002), Orhan Koçak / Yol Uzundur Günden Ama Ölümden Kısa (Virgül, sayı: 53, Temmuz-Ağustos 2002).

REFİK DURBAŞ

MAJÜSKÜL BİR KADIN YÜZÜNE

Eski yazma kitaplarda aranan
saçları kadifeli İpek bir kadın
gittiği her yeri bir majüskül sanarak
yüzünün bir yanını yazlık sinemalara
bir yanını bekâr adamlara uyduruyor

Sokak sesli eskürbacı mı bu kadın
el kadar bir üren taşıyor koynunda
ki onu herkes soyguncu bilmektedir
vampir diye yazıldığı kitaplarda
bir sansarla evlendiği de söyleniyor

İçinde aşkın hurda bisikleti
nereye gitse bir harf uçuyor yüzünden
tenha ve gizli takvimlerde
şimdi yapma bir gül kalmıştır elinde
tahta atıyla geçtiği günlerden

REFİK DURBAŞ

EV KURUSU KIZLAR

Can içinde cananı vuran tanyeli
budamış gizli aşklarını kızların
döküyor siyahı duvağından yılların
kadere mahkûm ilençli şiirleri

Her sabah ağlıyor rüzgârın dizinde
geçmişti bakire, geleceği haram
dul kefenlerden biçtiği gelinlikte
geç kalmış baharını yaşayan zaman

Mektuplarda yasak aşkların kokusu
kara sevdasında hüzün resimleri
var mıdır yalnızlığın baharat yolu
gülsuatlerinde rastlanan sevgili

Gençliği çalınmış kızların ceyizi
kan değil, gül desenleriyle süslense
emeğin ve aşkın gürbüz alınteri
onurlu yarınların kalbine işlense

Umudun tel örgülerine kayıtlı
rüzgârsız gönülleri içinde bahar
ölümün evlerde unuttuğu kızlar
inzal burcundan acıyla nişanlı

DURBİLMEZ, Bayram

Şair ve yazar. 1968, Yozgat doğumlu. Bazı şiirlerinde Ozantürk mahlasını kullandı. Yozgatlı Türkmenoğlu olarak bilinen ve âşık tarzı şiirleriyle ünlenen Bahri Durbilmez'in oğludur. İlk ve ortaöğrenimini Sorgun'da, lise öğrenimini Yozgat'ta tamamladı. Erciyes Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1991) mezunu. Aynı yıl araştırma görevlisi oldu. 1993'te Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yüksek lisansını, 1998'de doktorasını Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamladı. Azerbaycan (1993-94) ve Kazakistan'da (1999-2000) konuk öğretim üyesi olarak görev yaptı. Azerbaycan, İran, Özbekistan, Kazakistan, Kırgızistan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Sırbistan, Karadağ (eski Yugoslavya) gibi ülkelerde halkbilimi araştırmaları yaptı. Ulusal ve uluslararası kongre ve sempozyumlarda bildiriler sundu. İLESAM ve Folklor Araştırmaları Kurumu üyesi oldu.

Millî Folklor / Uluslar Arası Halkbilimi Dergisi, Folklor / Edebiyat (Halkbilim -Etnoloji - Antropoloji - Edebiyat), *Türk Dünyası Tarih Araştırmaları*, *İlmî Araştırmalar* / Dil-Edebiyat-Tarih İncelemeleri, *Türk Yurdu*, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, *Erciyes*, *İçel Kültürü*, *Bozok* gibi çeşitli dergilerde makaleleri / yazıları yayımlandı. Gazetecilik ve köşe yazarlığı da yaptı. Çalışmalarından dolayı Türk Dünyası Kültürüne Hizmet Ödülü (1994), Kayseri Kültürüne Hizmet Ödülü (2002), Folklor Araştırmaları Türk Halk Kültürüne Hizmet Ödülü (2003), Âşıklık Geleneğine Hizmet Ödülü (2004), Motif Halk Bilimi Teşvik Ödülü (2005) verildi. Kimi şiirleri İngilizce, Rusça ve çeşitli Türk şivelerine çevrilerek yayımlandı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Vatanımın Bağrında* / *Şiir Tomurcukları* (1984), *Çileli Hayat* / *Huzura Hasret* (1988), *Öze Çağrı* (1993), *Yârnâme* (2002), *Yürek Sözleri* (2004), *Turnalar* (2005).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Taşpınarlı Halk Şairleri* (1998), *Kayserili Halk Şairlerinin Şiirlerinde Kıbrıs* (1999), *Türk Halk Kültüründe Hoşgörü* (2000), *Âşık Meydânî, Hayatı-Sanatı-Şiirlerinden Örnekler* (2000), *Kayseri ve Yöresi Halkbilimi Kaynakçası* (2002), *Sorgunlu Sıdkı Baba Divânı* (2003), *Ozanların Diliyle Kayseri* (2004).

DERLEME: *Destanlarla Erzincan* (B. S. Özsoy ve N. Aslan ile, 1992), *Ozanlardan: Yürek Sözleri* (2004) , *Yârnâme'nin Yankıları* (2004).

ÇEVİRİ: *Azerbaycan'da Âşık Sanatı* (2005).

HAKKINDA: Durali Doğan / Bayram Durbilmez Hakkında (Erciyes, 1991), Oğuz Eli / Tanrı Dağlarından Azerbaycandan-Bayram Durbilmez (Oğuz Eli-Azerbaycan Yazıçılarının Gazeti, Bakü, sayı: 5), Prof. Dr. Nizami Caferov / İstidatlı Türk Âlimi ve Şairi Bayram Durbilmez (Edebiyat Gazeti, sayı: 37, 1997, Bakü), Refail İnceyurd / Muasir Türkiyenin Popüler Şairlerinden Bayram Durbilmez'in Bir Neçe Şe'iri (Edebiyyat Gazeti, sayı: 37 / 3058, 1997, Bakü), Vehbi Ecer / Kayserili Halk Şairlerinin Şiirlerinde Kıbrıs (Türk Kültürü, sayı: 475-476), Beyhan Asma / Kayserili Halk Şairlerinin Şiirlerinde Kıbrıs (Folklor/Edebiyat, sayı: 33, 2003), Nevzat Özkan / Yârnâme'nin Söz Varlığı Üzerine (Türk Edebiyatı, sayı: 369, Temmuz 2004), Hayrettin İvgin / Yârnâme'de Dört ve Beş Heceli Şiirler (Size, Ağustos 2004), Mümtaz Sarıçiçek / Yârnâmenin Yankıları (2004), Mustafa Parlak / Çağdaş Türk Şiiri İncelemeleri (2005).

Bayram Durbilmez

DURCAN YAŞACAN

Öykü yazarı. 1952, Çamlıhemşin / Rize doğumlu. Asıl adı Yaşacan Terzi. İlk ve ortaokulu doğduğu ilçede, lisêyi Giresun'da bitirdi. Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesinden mezun oldu. 1971 yılında Maliye Bakanlığına bağlı birimlerde memur olarak çalışmaya başladı ve Giresun / Bulancak Vergi Dairesinde çalışırken emekli (1997) oldu.

Edebiyata 1973'te *Ege Ekspres* gazetesinde yayımlanan şiiriyle başladı. Daha sonra öyküye yöneldi. *Varlık*, *Sıfır*, *Karşı Edebiyat*, *Kıyı*, *Yeni Aksu*, *Adam Öykü*, *Kırmızı Gül*, *Yazın*, *Atika Sanat*, *Abece*, *Damar*, *İmece*, *Samsun Sanat*, *Kuzeysu*, *Isırgan* gibi dergiler ile çeşitli gazetelerde ürünleri yayımlandı. *Gizli Oda* öyküsü 1988 Tayad Öykü Yarışmasında övgüye değer bulundu. *Her Yanın Bahar Kalsın* ile 1999 Türkiye Sağlık Sosyal Hizmetler Sendikası Öykü Ödülünü kazandı. Edebiyatçılar Derneği, Türkiye Yazarlar Sendikası üyesidir.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Konuşsana* (1986), *Yediler Sekizlerde* (1989), *Sen Eylüle Şükret* (1994), *Bir Yanın Bahar Kalsın* (1998).

DENEME: *Bana Darılmayın* (2000).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001), Hüseyin Su – Ömer Lekesiz / Öykücüler ve Öykü Kitapları (Heceöykü, Aralık-Ocak 2004).

DURCEYLAN, Mehmed Cevad

İslam bilgini (D. 1904, Siirt – Ö. ?, Siirt). Medrese icazeti (1923) aldı. Pervari, Cide, Manyas ve Siirt müftülüğü görevlerinde bulundu. Diyarbakır ve Siirt'te gezici vaizlik yaptı.

ESERLERİ:

Avâmil Manzumu, *Kenzü'l-Mesâil* / *Manzum Avamil Şerhi*, *Kavâidü'l-İ'râb Şerhi Tuhfetü'l-Ahbâb*.

HAKKINDA: Afşin Oktay - Kemal Bağlum / Biyografiler Ansiklopedisi (1959).

DURGUN, Hasan Hüsnü

Şair. 1944, Çaykara / Trabzon doğumlu. İlk ve ortaokulu Çaykara'da, liseyi Kars ve Rize'de okudu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü Yüksek Öğretmen Okulu öğrencisi olarak bitirdi (1969). Ankara Hasanoğlan, İstanbul Avcılar ve Samsun'da öğretmenlik; 1985'ten itibaren KTÜ Türk Dili Bölümünde okutman olarak görev yaptı.

ESERLERİ (Şiir):

Özlem Kuşları (1971), *Ağıtsız Çığlık* (1990).

DURGUT, Hüseyin

Araştırmacı-yazar. 1969, Çanakkale doğumlu. Trakya Üniversitesi

Hüseyin Durgut

Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu. Yüksek lisansını Trakya Üniversitesi SBE'de, doktorasını ise Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi SBE'de tamamladı. Balıkesir Üniversitesinde öğretim üyeliğinin yanı sıra bölüm başkan yardımcısı olarak görev yaptı. Ulusal ve uluslararası çeşitli sempozyumlarda bildiri sundu. Mehmet Açа ile ortaklaşa hazırladığı *Küreselleşen Dünya ve Türk Kimliği* (2004) adlı bir kitabı vardır.

DURLU, Refik

Eğitimci-yazar (D. 1908 - Ö. ?). Gazi Eğitim Enstitüsü Pedagoji Bölümü mezunudur. Aynı okulda asistanlık yaptı, daha sonra Manisa vd. çeşitli illerin Millî Eğitim müdürlüklerinde bulundu, Bakanlık müfettişi oldu. 1960 yılından sonra bir süre Gazi Eğitim Enstitüsünde öğretmenlik ve bölüm başkanlığı yaptıktan sonra Bakanlık müfettişliğine geçti. Modern eğitimin Cumhuriyet dönemi uygulayıcı ve tanıtıcıları arasında gösterilmiştir. Yazıları meslek dergilerinde yer aldı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Öğretimde Çevre, Aktüalite, Bütünlük.*

ÇEVİRİ: *Bir Anneye Mektuplar* (W. Stekel'den), *Öğretme Mektebi Dershanesinden Serbest Çalışma İşbirliğine - Öğretimde Yeniye Doğru* (Martin Spielhagel'den).

DURMAN, Nurettin

Şair ve yazar. 15 Aralık 1945, Kür (Dikme) köyü / Bingöl doğumlu. Bingöl Sarayiçi İlkokulu (1957) mezunu. Bingöl ve Elazığ'da sayacılık, tuğlacılık, terzilik, kahvecilik, berberlik yaptı. 1961 yılından sonra İstanbul Beylerbeyinde berber olarak çalıştı.

İlk şiiri *"Leyla'ya"*, *Sanat Dünyası* dergisinde (Şubat 1964) çıkmıştı. Şiirleri ve eleştirileri daha sonra *Aylık Dergi* (1983), *Kelime* (1986-87), *Düşünarı* (1996-99), *Yelpaze*, *Kadın Gazetesi*, *Pos-Tel*, *Hisar*, *Eflatun*, *Yeni Devir* kültür sayfası, *Bu Meydan*, *Kelime*, *Varide*, *Müslüman Genç*, *Yeryüzü*, *Haksöz*, *Harman*, *Seviye*, *Eylül*, *Aşiyan*, *Çerağ*, *Özülke*, *Endülüs*, *Kafdağı*, *Sandal*, *Aykırı*, *Palandöken*, *Lika*, *Mavera*, *Kayıtlar*, *Yedi İklim*, *Dergâh*, *Ay Vakti*, *Bir Nokta*, *E* dergisi, *Kaşgar*, *Kırklar*, *Ada*, *Türk Edebiyatı*, *Mor Taka* dergi ve gazetelerinde yayımladı. Kürtçeye çevrilen şiirleri *Nubihar* dergisinde yayımlandı. *Kardelen* dergisi kurucuları arasında yer aldı (1990-93), *Düşçınarı* dergisini kurdu ve yönetti (1996-1999). *Akit* gazetesi kültür sayfasında haftalık yazılar yazdı. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

"Şiirleri bir oratoryoya benzer. Soyut ve somut imgelerin tiz ve bas tüm seslerinin katıldığı bahçelerin eksildiği hayatın ilahi tarafa yöneliş oratoryosu." (Mürsel Sönmez)

"Şiirin son 'levha'sı 'ölüm'... Şiire adını veren 'oyunlar'ın doruk noktadaki sergi alanı. Bir can çekiş anı mı, yoksa bir dirilişin ilk hamlesi mi? Bence ikincisi... Dağlardan alarak, bir güzel yükle yükleniş. Günlük güneşlik seslerden oluşan bir 'hoş geldin' sözünün, önce tebessümlerle karşılanışı.

"Sonra... Ölüme bir karşı koyuş. Ama bu farklı bir 'ölüm', güzel olan 'ölüm' değil. Bir zulmün, bir alçaklık tarihinin, bir kuşatma gücünün ürünü 'ölüm'ü öldürümü... Şair 'sarıkamış' mazmunuyla sunduğu söz konusu 'ölüm'ü öldürümü, bir çığlık sedası olarak boşluğa bırakırken, aynı mazmuna (Sarıkamış) güzel bir coğrafyayı da yüklüyor:'sarıkamış oyy Sarıkamış / ölüm ölüm bu karakış'

"Ne demiştik, bir şiir, nasıl da bağlayiveriyor insanı." (Cevat Akkanat)

NURETTİN DURMAN

EYLÜL OLUYOR KALBİNİZ

Sizi tutuyor nedense, bakışlarınız
Nemleniyor, eylül oluyor kalbiniz
Ve daha da sarartarak saçlarınızı
Tebessümsüz bir yaprak gibi
Solmaya gidiyorsunuz

Yanlış mı bakıyorum acaba
Uzun uzun yürüyen bir sağanak altında
Nasıl anlaşılabilir
Sıcacık bir duygunun
Yüreğe inen ağrısı

Bir aşağı bir yukarı
Nabzı da göz ardı etmemek gerekiyor
Ağacın dalına konup kalkan kuşu da
Salıncakta sallanan çocuğun keyfini de
Denizin durgun, açık, net maviliğini
Bir ikindi sonrasında öğlen öncesinde
İçinize sindirerek nefesler salarak
Aşk var mıydı gölgesi var mıydı
Uçurumların

Hayat derin ve karanlık bir kuyu gibi
Gözünüzün içine baka baka
Alıp götürüyor sarışınlığınızı
Kekremsi bir ten ile yaşıyorsunuz
Şehir azgın bir boğa gürültüsüyle
Göğsünüze çöküyor
Sizi tutuyor nedense
Bakışlarınız nemleniyor
Eylül oluyor kalbiniz

Yanlış mı bakıyorum acaba
Bir aşağı bir yukarı
Kırık bir fanus
Yanlış bir sabah ile
Daha da sarartacak saçlarınızı
Tebessümsüz bir yaprak gibi
Solmaya gidiyorsunuz

(*Uzun Beyaz Bir Çığlık*,1995)

Nurettin Durman

ESERLERİ:

ŞİİR: *Şehrin Üzerindeki Bulutlar* (1990), *Haziran* (1991), *Savrulan* (1993), *Uzun Beyaz Bir Çığlık* (1995), *Hoşça Kal Hüzünbaz Çocuk* (1998), *Akşam Yedi Sulan* (seçme şiirler, 2000), *Güllerin Ardından* (2004).

ANTOLOJİ: *Filistin Şiirleri Antolojisi* (2001), *Red Şiirleri Antolojisi* (2003), Aşk Şiirleri Antolojisi (2006).

DENEME: *Uzun Günlerin Kısa Tarihi* (1998).

HAKKINDA: Süleyman Çelik / Biraz Boğaziçi, Biraz Tarih ve Kibar Bir Şair... (Vakit, 26.9.1993), Arif Dülger / Bir Şiir, İki Kitap (Vakit, 22.12.1993), Yaşar Bedri / Nurettin Durman ve "Savrulan" (Vakit, 28.9.1994), Mürsel Sönmez / Nurettin Durman'la "Savrulan" (Akit, 26.3.1994), Fahrettin Gün / Beylerbeyi'nde Bir Şairin "Savrulan" Dizeleri (Milli Gazete, 1.1.1994), Süleyman Çelik / Düş Çınarı'nın Altındaki Adam (Vakit, 9.1.1995), Hüseyin Akın / Yeşil Deniz, Mavi Gök Bizi Nereye Çağırıyor? (Akit, 24.9.1995), Kerim Ceylan / Uzun Günlerin Kısa Tarihi (Akit, 15.2.1999), Süleyman Çelik / Düşçınarı (Akit, 15.3.1999), Cevat Akkanat / Generaller İhtilal Yapsın mı ? (Sağduyu, 3.5.1999), Sare Çermik / Uzun Günlerin Kısa Tarihi (Selam, 24-30.1.1999), Behçet Çelik / Virgül (sayı: 51), Cevat Akkanat / Filistin Aşkıyla Yazılmış Şiirler (Virgül, sayı: 52, Haziran 2002).

DURMAZ, Ece

Şair ve müzisyen. 1974, İzmir doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini İstanbul'da tamamladı. Uludağ Üniversitesi Ekonometri Bölümü ile Bursa Büyükşehir Belediye Konservatuarı Klasik Türk Musıkisi Bölümünü (1996) bitirdi. Dört yıl özel bir şirkette borsa uzmanı olarak çalıştıktan yaptıktan sonra, 2004 yılında Afganistan Büyükelçiliği Ticaret Ataşeliğinde danışman olarak görev aldı. Ayrıca Türk Edebiyatı Vakfı Klasik Türk Müziği Korosunda şef yardımcısı ve amatör müzik topluluklarında korist olarak müzik çalışmalarını sürdürdü.

Şiirleri çeşitli edebiyat dergilerinde yayımlandı. Türk sanat müziği ve Türk hafif müziği dallarında pek çok beste yaptı. Bu eserleriyle Turhan Taşan'ın *Kadın Besteciler* ve ayrıca *Türkiye Müzisyenler Antolojisi* kitaplarında yer aldı. MESAM ve Türk Şair Yazar ve Bestekârlar Derneği üyesi oldu. *Dağ Çileği ve Çilembik* (2003) adlı bir şiir kitabı vardır.

Ece Durmaz

DURMAZ, Kemal

Şair, yazar. 1967, Karaisalı / Adana doğumlu. Şiirlerinin ana temasını

ECE DURMAZ

MİÇO'NUN SEYİR DEFTERİNDEN...

Anlaşıldı kaptan, zorlama artık,
Akıntı kuvvetli.
Teknemizse
Burnunda birbirimize yaslanıp uçarcasına yolaldığımız 'Titanik' değil artık
Kabul etmek gerek.
Birbirimize zincirle bağlı ama
Alabildiğince özgür olmak istemiştik
Hayata karşı.

Teknemizin büyüklüğüne güvenip,
Cesaretle okyanuslara yelken açmayı,
Açık denizin tüm tehlikelerine karşı
Sırtsırta verip savaşırken,
Yeni kıtalar, yeni insanlar, yeni duygular ve
Birbirimizin yeni yerlerini keşfetmeyi düşlemiştik.
Tüm pürüzlü yanlarımız
Suyun içinde yıllanmış taşlar gibi
Sürtünerek yok olacak, birbirine uyacak, kenetlenecekti.
Kendi içinde dingin ve huzurlu.
Dünyaya karşı sağlam ve güçlü
Kusursuz, tek bir ruh olacaktık sonunda.
İnsan ruhunun pürüzleri kayalardan daha keskin oluyormuş oysa.
Sevdiklerini yaralayıp parçalamak pahasına
Törpülenmeyi reddediyormuş.

Zorlama kaptan,
Okyanus dalgalarına meydan okur sandığımız teknemiz,
Üzerimize devrilip bizi boğacak yakında.
Bu yüzden
Atla soğuk ve derin sulara.
Bakarsın bir gün bir başka gemi
Götürür seni
Birlikte düşlediğimiz yerlere
Ve belki de
Başka başka gemileri yüzdürmeye çalışırken
Karşılaşırız seninle
Açık denizde.
Bu bitmemiş yolculuğu hatırlarız.

Hoşçakal kaptan
Ömrünce mutlu ve özgür kal.
Hoşçakal
Yol arkadaşım
Aziz dostum
Bir hayal denizinde yitmiş
Gerçek sevgilim
Hoşçakal.

günlük yaşam ve milli duygular oluşturmaktadır. KKTC ve Türkiye üzerinde oynanan çeşitli entrikalardan esinlenerek yazdığı şiirlerini *Asabiyim* adlı kitapta topladı. Dünya müziği hakkında geniş kapsamlı araştırmalar yaptı.

"Kemal Durmaz, sık yazmayan, çoktandır dergilerde pek az az görünen, ama şiir okurlarının Edebiyat Dostları dergisinden anımsayacağı bir imza. Solips ikinci şiir kitabı. Sindirilmesi kolay olmayan, okura şu ya da bu biçimde rüşvet vermekten kaçınan çetin şiirler bunlar, artık her şiirin çok geç kalmış olduğunu hissettiren..." (Orhan Koçak)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Asabiyim, Solips* (2001).

ROMAN: *Eşik* (2002).

MÜZİK: *Dünyanın Şarkısı I, Dünyanın Şarkısı II* (2002).

HAKKINDA: Orhan Koçak / Solips (Virgül, sayı: 48, Şubat 2002).

DURMUŞ, Adem

Eğitimci, yazar. 8 Mayıs 1975, Reşadiye / Tokat doğumlu. İlköğrenimini Tokat 100. Yıl İlkokulunda, ortaokulu Atatürk Ortaokulunda, lise öğrenimini Tokat Ticaret Meslek Lisesinde tamamladı. Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü mezunu. Üniversite öğrenimini tamamladıktan sonra çalışma hayatına atıldı. Özel bir dershanede rehberlik, ölçme ve değerlendirme uzmanı olarak çalıştı. Çalıştığı kurumda ve çeşitli okullarda lise öğrenci ve öğrenci velilerine birçok seminer verdi. Özel radyoların eğitim programlarına uzman konuk olarak katıldı. Çalışma hayatının yanı sıra çeşitli dergilerde ve gazetelerde üniversiteye hazırlanan gençler ile ailelerine yönelik çeşitli makaleler yayımladı.

ESERLERİ:

Başarının Yol Haritası (2003), *Çocuğunu Gençliğe ve Hayata Hazırlıyorum* (2003), *Okula Giden Çocukların Eğitimi* (2005).

DURMUŞ, Hayrettin

Şair. 1965, Karapınar / Sultandağı / Afyonkarahisar doğumlu. İlk ve ortaokulu Karapınar'da, liseyi Ankara'da tamamladıktan sonra Çukurova Üniversitesi Seracılık Bölümünü bitirdi. Adana'da bir kamu kuruluşunda çalıştı.

Şiir ve yazıları 1980'li yıllardan itibaren *Bayrak, Yeni Adana, Ekspress* gazeteleri ile *Çınar, Güneysu, Diyanet, Yitik Düşler, Şardağı, Diyanet Çocuk, Gerçeğe Çağrı, Fetih, Hikmet, Lodos* dergilerinde yayımlandı. Şiirleri ayrıca çeşitli antolojilerde yer aldı. 1996 yılında *Fetih Postası* dergisinin

Hayreddin Durmuş

açmış olduğu *"Bosna Unutulmasın"* konulu şiir yarışmasında birincilik, *Çınar* dergisinin düzenlediği *"Milli Hakimiyet"* konulu yarışmada ikincilik ödülü aldı.

"Şair Hayrettin Durmuş çağdaşları gibi fay hattında yaşamıyor. İlgi çekmek için hava atmıyor. Durduğu yer, tutunduğu kökler ve dallar oldukça çok sağlam. Şiir dünyasının iç-mekanı da, dış-mekânı da inancıyla özdeş. Yalınlığında bile bu özelliği menevişleniyor. Kim, hangi köşeden bakarsa baksın, kim kendi şablonuna göre nasıl düşünürse düşünsün, Hayrettin Durmuş'un şiir dünyasının toprağını aşındıramaz." (Bahaettin Karakoç)

ESERLERİ (Şiir):

Soylu Sevdalar (1996), *Çağır Beni* (2001), *Kapına Geldim* (2003).

DURSUN, A. Haluk

Bkz. DURSUN, Haluk

DURSUN, Davut

Siyasetbilimci. 1955, Borçka / Artvin doğumlu. Rize Lisesi (dışardan 1977), Artvin İlköğretmen Okulu (1972), Rize Lisesi (dışarıdan, 1977), İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu (sonradan Basın Yayın Yüksek Okulu, 1981) mezunu. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Siyasal İlimler Enstitüsünde yüksek lisans öğrenimini tamamlayıp (1983), aynı

Davut Dursun

üniversitcye bağlı Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası Bölümünde doktorasını verdi (1987). 1992'de doçent oldu.

1984'te Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü Siyaset ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalında araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladı ve 1987 yılında bu üniversiteden ayrılana kadar bu görevde kaldı. 1988-94 yılları arasında bir uluslararası yayıncılık ve araştırma kurumunda modern dönem Türk ve İslâm dünyası alanında editörlük ve ansiklopedi madde yazarlığı görevlerini yürüttü. 1994 yılında Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümüne öğretim üyesi olarak atandı. Başta Kamu Yönetimi ve Uluslararası İlişkiler bölümleri olmak üzere muhtelif bölümlerde lisans düzeyinde siyaset bilimi, Türk siyasi hayatı, siyasal partiler, uluslararası örgütler ve modern dönemde ortadoğu; lisansüstü düzeyde siyasal gelişme, Türkiye'de siyasal hayat, demokrasi teorisi gibi dersler verdi.

1979'dan itibaren *Millî Gazete*'de aralıklı olarak fıkra yazarlığı yapan Dursun, ayrıca *İlim ve Sanat, Dış Politika* (1988), *Uludağ Üniversitesi İktisat ve İdare Dergisi* (1985-86) ile *Tarih ve Toplum* (1989) dergilerinde yazdı. Türk demokrasisinde krizler üzerinde belgesel türü çalışmalar yürüttü. Türk siyasal hayatı, modern dönemdeki sorunlar ve süreçlerle ilgili yayımlanmış çalışmaları, çevirileri ve ansiklopedi maddeleri vardır.

ESERLERİ:

DENEME-İNCELEME: *İslâmın İlk Döneminde Siyasal Katılma* (1983), *İslâmın İlk Döneminde Zengin-Yoksul ilişkileri ve Zekât* (1984), *Osmanlı Devletinde Siyaset ve Din* (1989), *Din Bürokrasisi-Yapısı, Konumu ve Gelişimi* (1992), *İslâm Dünyasında Dayanışma Hareketleri* (1992), *Laiklik, Siyaset ve Değişim* (1995), *Ortadoğu Neresi* (1995), *Değişim ve Süreklilik* (1995), *Yol Ayrımındaki Türkiye* (1996), *Devlet Siyaset ve Toplum* (1996), *İslâm Dünyasında Entegrasyon Hareketleri* (1999), *Demokratikleşemeyen Türkiye* (2000), *Ertesigün/Demokrasi Krizlerinde Basın ve Aydınlar* (2000), *27 Mayıs Darbesi - Hatıralar Gözlemler Düşünceler* (2001), *Demokrasi Sorunu ve Türk Demokrasisi* (2001), *Siyaset Bilimi* (2002), *12 Mart Darbesi* (2003), *12 Eylül Darbesi* (2005).

DERLEME: *Türkiye'de İslâm ve Laiklik* (1995), *Türkiye'de Yönetim Geleneği* (1998).

ÇEVİRİ: *İslâm* (S. Sourdel'den, 1986), *Çağdaş Ortadoğu Araştırma Kılavuzu* (Guy Feuer'den, 1992).

DAVUT DURSUN

XXI.YÜZYILDA İSLAM DÜNYASI VE TÜRKİYE

İslâm Konferansı Teşkilatı (İKT) tecrübesini konuşurken ciddi bir çelişkiyle karşı karşıya olduğumuz görülüyor. Bir yandan kâğıt üzerinde yapılmış düzenlemeler, kuruluş senetlerinde ortaya konulmuş ilkeler, belirlenmiş amaçlar, teşekkül ettirilmiş organlar, tesis edilmiş bir takım kuruluşlar, değişik ülkelerde faaliyet gösteren farklı organizasyonlar göz önüne getirildiğinde son derece başarılı bir tablo ile karşılaşıyoruz; ancak önümüzdeki listelerden, cafcaflı adlara sahip organizasyon levhalarından, temennî ve teorilerden kafamızı kaldırıp gerçek dünyaya, yaşanan hayata baktığımızda farklı bir gerçekle karşı karşıya kalıyoruz. İlkinde otuz yedi senelik İKT tecrübesinin ne kadar başarılı olduğu intibaına kapılırken ikinci durumda bunun sanıldığı kadar başarılı bir tecrübe olmadığını görüyoruz. Bu İslam dünyasının paradoksal ve kaotik durumuna uygun bir görüntüdür. (...)

Müslümanlar arasında birlik düşüncesi ve ihtiyacı yeni olmayıp ta baştan beri vardır. Fakat, tarihi seyir içerisinde Müslümanların birlik meselesini bir sorun olarak algılamaları 19. yüzyıl son yarısında gündeme gelmiştir. 19.yüzyılın ikinci yarısında gelişen *İttihad-ı İslâm* düşüncesi çerçevesinde hem düşünce olarak hem de milletlerarası münasebetlerde takip edilen bir politika olarak "İslâm Birliği"nin II. Abdülhamid döneminde gündeme getirildiğini, uygulamaya çalışıldığını ve belli noktalarda da başarıya ulaştığını söyleyebiliriz.

Ne var ki, I. Dünya Savaşı'nda yaşananlar ve savaş sonrasında ortaya çıkan tablo, "İslâm Birliği" düşüncesinin, o günkü şartlarda gerçekleştirilmesinin mümkün olmadığını ortaya koymuştur. Netice olarak 1920'lere gelindiğinde "İslâm Dünyası"nın ulus devletlere bölündüğü, etnik temelli ulus devletlerin oluşturulduğu, bu bölünmede ve etnik temelli devletlerin oluşturulmasında genellikle Batı'daki sömürgeci devletlerin büyük rol oynadıkları bilinmektedir.

II. Dünya Savaşından sonra başlayan bağımsızlık hareketleri sömürge yönetimleri altındaki Müslüman toplumların İngiltere ve Fransa'dan "sözde bağımsızlıklarını" almaları ve etnik temelli ulus devletler kurmalarına imkan verdi. Bu süreç İslâm Dünyası için yeni bir döneme işaret etmiştir. Bu süreçte, bağımsız İslâm devletlerin kendi iradeleri ve kültürel birikimleri ile hareket etmekten çok, yaşamış oldukları sömürgecilik tecrübesi dönemindeki zihnî şekillenme ile hareket etmeleri ve sonuç olarak Batı formunda ulus temelli devletlerin kurulmasında etkin rol oynadıkları söylenebilir.

İslam dünyasının "ulus" temelinde bölünmesi ve bu temel üzerinde bağımsız siyasi yapıların teşekkül etmesi yeni bir durum olarak ortaya çıkmış ve 20.yüzyılda İslam dünyasının en belirgin özelliği olmuştur. İslâm Konferansı Teşkilatı böyle bir zemin üzerinde yükselmiştir. Bu bakımdan İKT doğduğu dönemin şartlarına belirlenmiş olup zaman içerisinde gelişmekten çok, doğduğu dönemin uluslararası şartların niteliklerini taşımaktadır. Doğduğu dönem, 1960'lı yıllardır, yani, Soğuk Savaş dönemidir. Dünyanın, doğu ve batı diye iki kutba bölündüğü, bu iki kutup arasında çatışmaların yaşandığı dönemdir. Dolayısıyla İslâm Dünyası'nın bu çatışmadan olumsuz etkilenmemesi elbette düşünülemez. Nitekim, hem kuruluşunda hem de kuruluş sonrasındaki gelişme çizgisinde, bir yandan Batı blokunun, diğer yandan Doğu (Sovyet) blokunun etkilerine maruzu kalmıştır. Bu etkinin bazen hızlandırıcı, bazen de engelleyici ve frenleyici rol oynadığını söyleyebiliriz. (...)

Dünyanın toplam millî gelirinden İslâm ülkelerinin aldığı paya baktığımız zaman yüzde dört nokta yedi (% 4.7) olduğunu görüyoruz. Bu İslâm ülkelerinin dünyadaki etkinliğini trajik bir şekilde ortaya koyan bir rakamdır. Yine toplam dünya ihracatında İslâm ülkelerinin payı yüzde yedi nokta sekizdir (% 7.8). Elli yedi ülkenin üyesi bulunduğu İslam Konferansı Teşkilatının toplam paymdan söz ediyoruz. Yine dünya ithalatında İslâm ülkelerinin paymın sadece yüzde altı nokta sekiz (% 6.8) düzeyinde kaldığı anlaşılıyor. Dolayısıyla burada ciddi problemlerle karşı karşıya olduğumuz ortadadır. Bu problemler aşılmadıkça İslâm Birliği denilen özlemin gerçekleşebilme şansının olmadığını söylememiz gerekir. Elbette ki birlik için İslâm ülkelerinin çabaları önemlidir ama bu çabaların mevcut objektif şartlar nedeniyle başarıya ulaşma şansının sınırlı olduğunu belirtmem gerekiyor.

(*XXI.Yüzyılda İslam Dünyası ve Türkiye*, 2003, kısaltılarak)

DURSUN FAKİH

Hukukçu, şair (Ö. 1326'dan sonra). Osman Gazi adına ilk hutbeyi okuyan kişi olarak ünlüdür. Karamanlı olup Şeyh Edebali'nin damadı ve Osman Gazi'nin bacanağıdır. Şeyh Edebali'den tefsir, hadis ve fıkıh okudu; ona mürit oldu ve tasavvuf terbiyesini onun yanında tamamladı. Osman Gazi ile birlikte savaşlara katıldı ve gazilere imamlık yaptı. Osman Gazi tarafından Karacahisar şehri kadılığına ve kiliseden çevrilen caminin imamlığına getirildi. Burada onun adına ilk cuma hutbesini okudu. Kaynaklara göre bu hutbe Osmanlıların istiklâl alameti olarak okunan ilk hutbedir. Osman Gazi fethettiği yerleri beşe bölerek Bilecik'i kayınpederinin idaresine bırakmıştı. Bunun üzerine Dursun Fakih, Edebali'nin yanında kaldı ve onun vefatı üzerine makamına geçerek fetva işlerini yürüttü. Yunus Emre, Âşık Paşa ve Gülşehri ile çağdaş olan Dursun Fakih, ayrıca Osmanlı devrinin ilk şairlerindendir. Ona nisbet edilen tek eser olarak tanınan *Gazavatnâme*, edebi özelliğinden ziyade dinî mahiyeti ve eski Anadolu Türkçesine ait ilk örneklerden biri olması bakımından önemlidir.

HAKKINDA: A. Süheyl Ünver / Osmanlıların İlk İstiklâl Hutbesini Okuyan Dursun Fakih (Tarih Dünyası Dergisi, II / 12, 1950, s. 495-497), Sâdettin Buluç / Dursun Fakih'in Gazavatnâmesi (X. Türk Dil Kurultayında Okunan Bilimsel Bildiriler 1963, 1964, s. 11-22), Safa Öcal / Dursun Fakih (Türk Dünyası Araştırmaları I / 6, 1980, s. 117-130), Hasan Aksoy / Dursun Fakih (Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, 1976, s. 2, s. 387) – TDV İslâm Ansiklopedisi, c. 10, 1994, s. 7-8).

DURSUN, Haluk

Tarih araştırmacısı. 1957, Hereke / Kocaeli doğumlu. İlkokulu memleketinde okudu. İlköğreniminden sonra Galatasaray Lisesinde okumak için İstanbul'a yerleşti. Galatasaray Lisesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yakınçağ ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Kürsüsü (1980) mezunu. Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsünde "*İslâm Amme Hukukunda Hükümet Anlayışı*" konusunda yüksek lisans, "*II. Abdülhamit Döneminde Akabe'de Osmanlı-İngiliz Rekabeti*" konusunda da doktora tezi hazırladı. 1987 yılında Marmara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesine araştırma görevlisi olarak girdi. Daha sonra öğretim görevlisi ve yardımcı doçent oldu. Marmara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü öğretim üyesi olarak Türk kültür tarihi, Yeni ve Yakınçağ'da Avrupa tarihi ve Türk inkılap tarihi dersleri verdi.

Yaşayan Boğaziçi başlıklı bir ayrıbasım inceleme ile değişik konularda

Kubbealtı Akademi Mecmuası, Tarih ve Medeniyet dergilerinde makaleler yayımladı. 1988-89 yıllarında müstear ismiyle *Zaman* gazetesinde siyasi köşe ve dizi yazılar yazdı. Aynı yıllarda "Zaman Araştırma Grubu"nu kurdu. 1995-96, 1998-99 yılları arasında *Zaman* gazetesinin kültür-sanat sayfasında "Cangözü" başlıklı haftalık ve 1996-97'de *San Çağrı* gazetesinde günlük yazılar yazdı. *Yeni Hafta* gazetesinde haftalık-siyasi, *Yeni Ufuk* gazetesinde köşe yazarlığı ile tarih eki editörlüğü yaptı. TGRT'de otuz günlük "Eski Tatlar" programı yapımcılığı ile "Bir Ramazan Akşamı" programının danışmanlığını, ayrıca STV'de "Cangözüyle İstanbul" konulu programlar yaptı. Mert FM ile Burç FM'de İstanbul kültürü konulu radyo programları hazırladı. *Osmanlı Coğrafyası'nda Gezintiler* adlı eseriyle 2000 yılında Türkiye Yazarlar Birliğinin Gezi Ödülünü aldı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Ermeni Terörünün Kaynakları* (1984), *Nil'den Tuna'ya Osmanlı Yazarları 1* (2000).

GEZİ: *Osmanlı Coğrafyası'nda Gezintiler* (2000), *Nil'den Tuna'ya* (2000), *İstanbul'da Yaşama Sanatı* (2000), *İstanbul'u Gezme Sanatı* (2001), *Tuna Güzellemesi* (2004).

DURSUN, M. Sıddık

Bkz. ŞEYHANZADE, Muhammed Sıddık

DURSUN, Mustafa Kâmil

Gazeteci ve şair, siyaset adamı (D. 1878, İzmir - Ö. 4 Şubat 1951, Ankara). İzmir Mülkî İdadî Mektebinden mezun oldu (1895). İzmir Düyûn-i Umumiye Nezaretinde çalıştı. 1918'de görevden alınana kadar Hamidiye Sanayi Mektebinde tarih öğretmenliği, vilayet mektupçuluğu (1913-) yaptı. Özel bir şirketin müdürlüğünü yürüttü. Beş dönem İzmir milletvekilliği (1925-43), Merkez Bankası murakıplığı yaparak emekli oldu.

Şiirleri, 1896-97 yıllarında yayımlanmaya başladı. Daha sonra *İzmir* gazetesi, *Ahenk*, kendi çıkardığı *Aydın* gazetesinde (1909-12) yazdı. *İzmir'e Ait Hatıralar* (1944), *Eski İzmir'den Hatıralar* başlıkları altında anıları, *Anadolu* gazetesinde tefrika edildi. Bu hatıralar, belge değerine sahip ve İzmir tarihi açısından önemli kaynaktır. *Ulu Tanrı* adlı eserinde, bazı bilim adamlarının Allah'ın varlığını ispatlayan düşüncelerini derledi.

O bir aksiyon adamı olarak da yurdumuza katkıda bulundu. İzmir'in işgali sırasında gizli bir örgüt kurdu ve Kuvayı Milliye için istihbarat topladı. İzmir ve Ege'de Yunanlıların yaptıklarını İstanbul basınına aktardı böylece milleti Millî Mücadele'ye hazırlamış oldu. İzmir'in kurtuluşuna yakın zamanlarda Yunanlı ve İzmirli Rumların Türkleri öldürme çabalarını ve Ermeni çetelerinin çalışmalarını boşa çıkardı.

ESERLERİ:

Ulu Tanrı (1945), *İzmir Hatıraları* (yay. haz. Ünal Şenel, 1994).

HAKKINDA: TBMM Albümü 1920-1991 (1991), Ömer Faruk Huyugüzel / İzmirli Fikir ve Sanat Adamları 1850-1950 (2000),TDOE - TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DURSUN, Tamer

Şair ve oyun yazarı. 2 Şubat 1970, Kemah / Erzincan doğumlu. Şehremini Akşam Lisesi (1993) mezunu. İstanbul'da Ulusal Radyo'nun genel yayın yönetmeni olarak çalıştı (1994-95). 1995'te Almanya'ya yerleşti. Şiirlerini *Tını* (Adana, 1992) dergisi ve *İnsanca* (Bakırköy, 1992) yerel gazetesinde yayımladı. Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

ESERLERİ:

OYUN: *Dünyayı Yanağından öptük* (1993), *Dolar Saçlı Tanrı* (1993).

ŞİİR: *Sulusepken* (1995).

DURSUN, Turan

Yazar (D. 1934, Gümüştepe köyü / Şarkışla / Sivas - Ö. 6 Eylül 1990, İstanbul). İmam olan babası tarafından beş yaşındayken Ağrı'nın Tutak ilçesinde, kendisine Arapça okutacak hocaların yanına verildi. Sekiz dokuz yaşlarında mollaların ve şeyhlerin yanına bırakıldı, din bilgileri ile birlikte Arapça da öğrendi. Okuyup yazmayı ancak yirmi yaşından sonra askerlik yaptığı sırada (1955-57) öğrendi. İlkokul diplomasını ise terhis olduktan sonra, dışarıdan sınava girerek aldı. Bir süre İstanbul'da yüksek dereceli okularda öğrencilere ve hocalara Arapça dersi verdi. Girdiği müftülük sınavını kazanarak, sırasıyla Tekirdağ (1958), Sivas, Tokat, Manisa, Sinop il ve ilçelerinde vaizlik ve müftülük yaptı. Sinop'ta müftü iken dini görüşünü terk etti.

Turan Dursun

1965 yılında müftülükten ayrıldı, 1966'da TRT'ye geçerek, dini programlar hazırladı. Programları halk tarafından eleştirilerek, Evrim teorisine yer verdiği ve dinsizlik propagandası yaptığı gerekçesiyle yayından kaldırıldı. Arkasından TRT'deki prodüktörlük görevinden alınarak uzman olarak çalıştırıldı. *2000'e Doğru* dergisindeki yazıları ve çıkardığı kitaplarıyla İslâm inançlarını eleştirdi. Faili meçhul bir saldırı sonucu öldürüldü.

ESERLERİ:

Müslümanlık ve Nurculuk (1971), *Tabu Can Çekişiyor / Din Bu-1* (1990), *Tabu Can Çekişiyor / Din Bu 2* (1990), *Kulleteyn* (1990), *Tabu Can Çekişiyor / Din Bu 3* (1991), *Allah* (1991), *Kur'an* (1992), *Dua* (1992), *Tabu Can Çekişiyor / Din Bu 4* (1993), *Ünlülere Mektuplar* (1993), *Kutsal Kitapların Kaynakları 1* (1994), *Kutsal Kitapların Kaynakları 2* (1995), *İlhan Arsel'e Mektuplar* (1996), *Kutsal Kitapların Kaynakları* 3 (1996), *Şeriat Böyle* (1997), *Din ve Seks* (2000).

HAKKINDA: Şule Perinçek / Turan Dursun Hayatını Anlatıyor (1992), Abit Dursun / Babam Turan Dursun (1995.

DURSUN, Yusuf

Şair. 1949, Musabeyli / Yozgat doğumlu. Yozgat Öğretmen Okulunu (1968), Erzurum Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümünü (1971), Anadolu Üniversitesi Lisans Tamamlama Programını (1991) bitirdi. Elazığ Mehmet Akif Ersoy Lisesinde Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği yaptı, 1996 yılında

YUSUF DURSUN

NİNNİLERDE BÜYÜMEK

Gözlerime sor oyunu
Yüreğime kur oyunu
Sabah olsun gör oyunu

Beni senle eşle çocuk
Oynamaya başla çocuk

Yeryüzüne yıldızı ver
Gökyüzüne gündüzü ver
Padişaha üç kızı ver

Masalını düşle çocuk
Dinlemeye başla çocuk

Akşam olur oyun susar
Gözlerini uyku basar
Kollarını boynuma sar

Ninnilerde kışla çocuk
Büyümeye başla çocuk.

emekli oldu. İstanbul'da özel bir öğretim kurumunda öğretmenlik yaptı.

1984 yılından itibaren şiirleri *Töre, Türk Edebiyatı, Türk Dili, Erciyes, Nilüfer, Birliğe Çağrı, Bizim Ece, Güneysu, Kıraği, Yesevi, Külliye, Çınar, Diyanet Çocuk, Türkiye Çocuk* gibi dergilerde yayımlandı. Şiirlerinin yanı sıra öyküler ve masallar da yazdı.

1994 Altınkoza Şiir Yarışması mansiyon, 1995 Fırat Üniversitesi yarışması üçüncülük, 1999 Orkun dergisi yarışması ikincilik, 2000 Eğitim Bilimi dergisi yarışması jüri özel ödülü ve 2001 İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü yarışması şiir birincilik ödüllerinin sahibidir.

ESERLERİ (Şiir):

Zaman Perdesinde Değirmen Taşı (1994), *Ninnilerde Büyümek* (2000), *Gönülde Gül Telaşı* (2003).

HAKKINDA: Hasan Ali Kasır / Ölüm Şiirleri (1998).

DURSUNE BACI

Şair (D. 1962, Şenbağlar / Suşehri / Sivas – Ö. 1995, Almanya). Köyünde ona Şeker Kız takma adını vermişlerdi. On altı yaşındayken İstanbul'daki teyzesinin yanına gitti, orada bir doktorun yanında çocuk bakıcılığı yaparak yaşamını sürdürdü. 1980'de evlenerek, eşiyle Almanya'ya gitti. Almanya'da, Gürani Doğan'dan bağlama düzeni ve şiir yazma bilgilerini öğrendi. Böylece saz çalmaya başladı. Alevi Bektaşi Derneğinin etkin bir üyesi oldu. Bir sahne çalışmasından evine dönerken 1995'te trafik kazası sonucu yaşamını yitirdi. Eserleri *Gül Olmak İstedim* adlı bir kitapta toplandı.

HAKKINDA: Mehmet Aydın / Edebiyatımızda Kadın Şair ve Yazarlar Sözlüğü (2001).

DURSUNOĞLU, Cevat

Eğitimci ve siyasetçi (D. 1882, Erzurum – Ö. 11 Ocak 1970, Ankara). Vilayât-ı Şarkiye Müdafaa-i Hukuk-ı Milliye Cemiyetinin Erzurum şubesini kuranlardandır. Berlin ve Jena Üniversitelerinde felsefe ve pedagoji öğrenimi gördü. 1918 Mondros Mütarekesinin ardından kurulan Vilayet-i Şarkiye Müdafaa-i Hukuk-ı Milliye Cemiyetine girdi. Cemiyet merkezinin görevlendirmesi üzerine, 10 Mart 1919'da bu cemiyetin Erzurum şubesini kurdu. Erzurum Kongresi'nin toplanması için yapılan çalışmalara katıldı. Kongrede genel olarak Mustafa Kemal'den yana tavır aldı ve Erzurum delegeliği hakkını ona vererek kongreye Hasankale delegesi olarak katıldı. Ama Mustafa Kemal'in görüşlerini yansıtan Hüseyin Rauf (Orbay) Bey'in, Erzurum merkez kabul edilerek oluşturulan örgütlenmede temsilcilerin yerel yöneticilerden belirlenmesi öncesine karşı, daha sonra 1. TBMM'de İkinci Grup'un çekirdeğini oluşturacak olan "Trabzonlular" ile birlikte örgüt yöneticilerinin seçim yoluyla oluşturulmasını savundu. Tartışma "Trabzonlular" grubunun eğilimi doğrultusunda karara bağlandı.

Kurtuluş Savaşı'nın ardından asıl mesleği olan eğitimciliğe dönen Dursunoğlu, Milli Eğitim Bakanlığında Orta Öğretim, Yüksek Öğretim, Güzel Sanatlar Genel Müdürlükleri, Teftiş Kurulu Başkanlığı, Avrupa'da Öğrenci Müfettişliği görevlerinde bulundu. Cumhuriyet Halk Partisinde yöneticilik yaptı. 1939-56 Kars, 1946-50 arasında Erzurum milletvekili olarak mecliste yer aldı. 27 Mayıs 1960'tan sonra oluşturulan Kurucu Meclis üyeliğinde bulundu. 1961'de CHP'den ikinci kez Erzurum milletvekili seçildi ve 1965'e kadar bu görevde kaldı. *Millî Mücadele'de Erzurum*, hatıralarından oluşan tek eseridir.

HAKKINDA: Cevat Dursunoğlu / Millî Mücadele'de Erzurum (1946, yeni bas. 1998).

DURU, Abdulkadir

Şair ve yazar (D. 1920, Apçağa köyü / Erzincan - Ö. 1989, İstanbul). 1970'ten itibaren İstanbul'da sahibi ve başyazarı olduğu haftalık *Özden* gazetesini çıkardı. Gazetecilik yıllarında sarı basın kartı sahibi olan Duru'nun yayımlanmış çok sayıda kitabı vardır. Ölümünden sonra şiirleri dört ciltte toplandı.

ESERLERİ:

Örgünöz Devlet Düzeni, Ekonomi Örgünöz, Örgünöz Beşli Dizgeler, Dünyayı Hayvanlar İdare Ediyor, Niye Kurşunluyoruz, Neden Oyuna Geliyoruz, İktidara Nasıl Geçeceğiz, Şahsiyetimizle Yaşamak Zorundayız, 41 nci Kitap, Kulağımızdan Bizi Kimler Yönetiyor, İktisatta Monarşi mi Demokrasi mi?, Hasta Toplum Güçlü Millet, İyi Sorun Sağlam Cevap Alın, Tam Demokratik Seçim, Kemaliyede bir gönül Macerası, Sıfır'dan Otuzbeş'e, Anını Yaşa Kendini Yaşa, Dost Mektubu, Sohbetler, Anbul, Kim Alevi, Türk Kimdir, Asuran (4 cilt, şiir), *Can Adamlarının Maceraları, Kimliğimiz, Kanından Güçlen, Şerefbulim, Anaman, Sağlamolim, Evlenmenin Yöntemi, İnsanın Hedefi Şereftir, İzhar, İpucu, Kadın'ın Toplumdaki Yeri, Gadirbilim, Önem Kazan, Mutluluk Anahtarı, Kadir Gecemiz, Kötülüğü Paylaşma, Tanış, Sadeleşsin Zihnimiz, Titremesin Elimiz, Kemer Tutsun Belimiz, Ferahlasın Kalbimiz, Bir yön Bulsun Sevgimiz, Herkes Kendi Yerine, Akıl Olsun Hassımız, Muhamme'ül Emin, Erkeklerin İpi Kızların Elinde, İnsan, Örgünöz İş İçinde Eğitim.*

DURU, Ahmet Talat

Şair. 1931, Karaman doğumlu. 1950'den itibaren şiirleri mahallî gazete ve dergilerde yayımlandı. Ticaretle uğraştı. Karaman kültürü ve tarihi ile ilgili araştırmalar yaptı.

ESERİ:

ŞİİR: *Yunus Şeyhliği* (1992).

ARAŞTIRMA: *Karaman'ın Yakın Tarihteki Kültürü ve Gelenekleri* (1995)

HAKKINDA: A. Uysal / Karaman Şairleri (1997), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DURU, Kâzım Nami

Yazar (D. 1876, İstanbul - Ö. 14 Ekim 1967). Feridun Vecdi adıyla da yazdı. Manastır Askerî İdadisi (1894), Mekteb-i Harbiye (1897) mezunu. Selanik'te Fransız Lisesinde öğretmen iken Fransızca öğrendi. Ziya Gökalp'in yakın arkadaşı idi. Yüzbaşı rütbesinde iken ordudan ayrıldı. İttihad Terakki Partisi üyeleri arasında yer alarak Meşrutiyetten sonra çeşitli görevlerde bulundu.

Kâzım Nami Duru

1914'te İstanbul Öğretmen Okulunda öğretmen oldu. İstanbul Çatalca, İzmit Maarif müfettişlikleri, İzmit Maarif müdürlüğü, Mercan Sultanisi tarih öğretmenliği (1916-1920), Orta Tedrisat müdürlüğü (1920-22) yaptı.

Cumhuriyetten sonra da Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu üyeliği (1933-35), 5. ve 6. dönemlerde Manisa milletvekilliği görevlerinde bulundu. Ziya Gökalp, Ömer Seyfettin ve Ali Canip Yöntem'le birlikte, Türkçe'nin özleşmesi hareketine öncülük eden *Genç Kalemler* dergisinin kuruluş çalışmalarına katıldı. Siyaset ve eğitim üzerine yazıları Cumhuriyetten sonra *Çınaraltı, Varlık, Büyük Doğu, Tarih Dünyası* gibi dergi ve gazetelerde yer aldı. 1936'da *Yeni Kültür* adlı bir öğretmen meslek dergisi çıkardı. Bir bölümü çeviri, elliden çok eseri vardır. Masonluğu ilk açıklanan yazarlardandır.

BAŞLICA ESERLERİ:

OYUN: *Nasıl Oldu* (1908), *Uyanış* (1933),

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Muallimin Meslek Ahlakı* (1934), *Yarınki Mektebe Doğru* (1934), *Kemalist Rejimde Öğretim ve Eğitim* (1938), *Ziya Gökalp* (1949), *İttihat ve Terakki Hatıralarım* (1957), *Cumhuriyet Devri Hatıralarım* (1958), *Arnavutluk ve Makedonya Hatıralarım* (1959), *Öğretmenin Meslek Ahlakı, Terbiyevi Yazılar, Ankara Radyosunda Söylediklerim.*

BİYOGRAFİ: *Ziya Gökalp* (1949).

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

DURU, Orhan

Gazeteci-yazar. 18 Aralık 1933, Rumelihisarı / İstanbul doğumlu. Tam adı Mehmet Orhan Duru. Cüneyt Cabran adıyla da yazdı. Oyun yazarı ve çevirmen Sezer Duru eşidir. 1956 yılında Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesinden mezun oldu. İki yıl İstanbul ve Şanlıurfa'da veterinerlik yaptı. Daha sonra aynı fakültede asistan olarak girdi. 27 Mayıs 1960'tan sonra üniversitelerden uzaklaştırılan 147 öğretim görevlisi arasında yer aldı. Bunun üzerine gazeteciliğe başladı. 1961'de *Ulus* gazetesine girdi.

Orhan Duru

Daha sonra sırasıyla *Cumhuriyet, Milliyet, Güneş* ve *Hürriyet, Yeni Yüzyıl* gazetelerinde çalıştı. İnterstar TV'de iki yıl haber müdürlüğü görevinde bulundu. Serbest yazar olarak çalışmalarını sürdürüyor. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti (onur kurulu), Ankara Gazeteciler Cemiyeti ve Türkiye Gazeteciler Sendikası, Yazarlar Sendikası üyesidir.

Edebi çalışmalarına şiirle başladı, sonra öyküye yöneldi. İlk öyküsü *"Kadın ve İçki"* 1953 yılında *Küçük Dergi*'de yer aldı. Daha sonra *Yeni Ufuklar* başta olmak üzere *Mavi, Evrim, Yeni Ufuklar, Pazar Postası, Seçilmiş Hikâyeler, Yelken, Dost, Soyut, Varlık, Milliyet Sanat, Gösteri* dergilerinde yazı ve öyküleri yayımlandı. *İşçiler* adlı öyküsüyle 1970 TRT Sanat Ödülleri Yarışmasında başarı ödülü kazandı. *Sarmal-Toplu Öyküler*'le 1996 Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülünü aldı. *Fırtına* ile de 1998 Sait Faik Hikâye Armağanını Erdal Öz'le paylaştı.

"İronik üslûbunu, öykûsel yoğunluğun önüne geçmeyen tonu açık tutulmuş bir felsefeyle besleyen Orhan Duru, kişisel tanıklıklarını çağrışımlar eşliğinde 'öteki'nin tecrübesine dönüştürerek sunmuştur." (...)

"Genelde edebiyatın, özelde öykünün çeşitlenmesi adına yeni biçim ve içerik denemelerinde ısrarlı olmuş, bilgece söyleyişleri, dilsel oyunlarla seçkinleşen çağrışımları, saçmanın içindeki gizli realiteyi, olağanüstülüklerde bannan olağanı öykü evrenine taşımıştır." (Ömer Lekesiz)

"Orhan Duru, öykücülüğünün başat öğesi olan fantastik gerçeklik; toplumsal yaşama bakış, bireyin yaşamla alışverişindeki trajik durumunu sergileyiş üzerine kuruludur. Çelişkiler, çatışmalar ağındaki insanın insanla, çevreyle ilişkilerini humorist

ORHAN DURU

ŞİŞE

Belirince İsmail Usta, elinde kocaman bir şişe, içi saydam dolu, kimse bir anlam veremedi önce. Böyledir işte! Doğal yıkımlar geldim geliyorum demez. Depremden önce kediler kaçar, köpekler ulur, bir uğultu sesi duyulur, ama kim aldırır buna. İnsanın önsezisi körelmiş mi ne? Geniş avlulu lokantanın Amerikan barına tünemiş olanlar kafalarını çevirip baktılar. Neydi bu? Nasıl bir görüntüydü bu gözlerine tepetaklak yansıyıp, sonra beyinlerinde işleme uğrayıp düzeltilen? İsmail Usta, bir eliyle altından, bir eliyle boynundan tuttuğu kocaman bir şişeyi getiriyordu. Şişenin içinde de bir sıvı vardı. O kadar. Ayrıntılar dışında algıladıkları bu kadardı. Dolayısıyla günün anlam ve önemini anlıyamadılar. Sezemediler başlarına geleceekleri.

Hemingway'le hiç ilgisi olmayan yaşlı bir balıkçıydı İsmail Usta. Görürdünüz onu her gün. Gulet'lerin, tirandillerin, karpuz kışlı teknelerin, tek ya da çift direkli yabancı ve yerli yatların bağlı olduğu rıhtımda yürürken ağır ağır. İçinde birşeyler sönmüş gibiydi. Yorgundu belki de. Yaşam savaşının yorgunluğu. Ne hırs vardı içinde, ne doğayı yenme tutkusu, ne de üstünlüğünü doğanın öteki yaratıklarına kanıtlama istem artık. Yaşlılığın etkisi miydi bu? Tartışılmalıydı bu konu. Belki de tüm varlıklarla, yaşam ve doğayla uyum içinde olmaktı artık tek düşüncesi. Ağır ağır yürümesinin bir nedeni bu olabilirdi. Oysa istese keçi gibi tırmanırdı sarp yamaçlara, istese demiri denizden söker gibi alır, bütün gece balık avlayıp, sabah kooperatifin iskelesine çekip başı dimdik "Var kolyoz!.." diye bağırabilirdi. Ama ölümün üfürüğü geçmişti birkaç yıl önce yüreğinin yakınından. O günden beri, doğanın, tüm uygarlıkları da aşan, çağları kapsayan uzun soluklu temposuna ayak uydurmuş gibiydi. Yüzünün derisi göz uçlarında, şakaklarında, alnında, çenesinde ve ensesinde büzülmüş, buruşmuş, katkat olmuştu. Sarkarak üst üste binen göz kapaklarının altından arada bir parlardı Erzurum taşı gibi kara gözleri. Sarı düğümler oluşmuştu gözlerinin akında. Yakından bakmayınca görenemezdiniz bunları. Yıllar boyu kavurucu güneş, deniz tuzu ve yelinin etkisiyle olacak, derisi bir orfoz koyuluğuna ve kalınlığına bürünmüştü nerdeyse. Parmakları yara izleriyle kalınlaşmış ve kütükleşmişti. Hiç kapanmamış yarıklar vardı parmak aralarında. Tırnakları kırılmış, yerlerine yenileri çıkmış, kocaman elleri giderek eğri-büğrüleşmiş ve güçlü birer pençe halini almıştı.

"Balıkçılığa son!" demişti İsmail Usta. Yoksuldu ama Tanrı rızkını verirdi nasıl olsa. Vermişti de. Kıt kanlı turizme açıldığından beri, başka gelir kaynakları üremişti doğrusu. Hem balıklar da dibe kaçmıştı gerçekte. Balık daha para eder olunca, balıkçı tekneleri de büyümüş, koca ağlarıyla gelip denizin dibini tarıyarak kurutmuşlardı ortalığı. Pancar motorlu balıkçı kayıklarına herkes gülüyordu artık. Demek ki çağ değişiyordu. İsmail Usta ağır ağır yürüyordu. Balıklar büyük kentlerin pazarlarına, oradan pazarları bol tüketicilerin midelerine gidiyordu. Deniz arada bir kabarıyordu. Kıyılar pislikle doluyordu. Kumsalları naylon torbalar, plastik kutular kaplıyordu. Denize akan lağımlar çoğalıyordu. Kıyılardaki küçücük tarlalar büyük para ediyordu. Para babaları gelip eski evleri kapatıyordu. Sonra onarıp yazlık yapıyordu. Kentin delikanlıları sarışın yabancı kızlarla oynaşıyordu. Töreler bozuluyordu. Alın teri ile kazanmanın yerini, oturduğu yerden kazanma yöntemi alıyordu. Fiyatlar artıyordu. Paranın değeri kalmıyordu. Onurlu olmanın değeri kalmıyordu. Eskiden hiç hırsızlık yokken, şimdi hırsızlıklar başlıyordu. Evlerine kilit vurmayanlar şimdi kilit

→

vuruyorlardı. Büyük kentlerden ünlü kişiler geliyordu. Ne idüğü belirsizler geliyordu. Tatil köyleri kuruluyordu. Paralar verilip paralar alınıyordu. Herkes birbirine kazıklar atıyordu. Mahkemeler mülkiyet, zilliyet duruşmalarıyla dolup taşıyordu. Camilerde imamlar, var gücüyle töreleri öğretmeye çalışıyor, ama kimse aldırmıyordu. Cemaatin azalmasından yakınıyordu çoğu. Hoparlörle ezanlar okunuyor, dinlenmeye gelen turistler uyanıp yataklarından fırlıyorlardı. Birşeyler oluyordu.

Baktı olacak gibi değil, kendini dalgalara verdi İsmail Usta. Denizden kopamazdı. Balıkçılık son bulduğuna göre, dalgaları incelemeliydi hiç olmazsa. Mendirek'te oturup dalgaların kıpırtılarını bakardı. İzlerdi onları. Nasıl çırpınıyorlar, nasıl kimi kez köpüklenir, birbirlerini kovalarlardı dalgalar. Aklına estiğinde, durgun günlerde denize açılır, soluk alıp veriyormuş gibi yükselip alçalan ölü dalgalara kaptırırdı kendini. Önemliydi dalgalar. Kişilikleri vardı, nitelikleri vardı dalgaların.. Kimi gelir kıyıya"küt.. küt.." vururdu. Kimi sanki bir kadın okşaması gibi kıyıları yalayıp geçerdi. Dipten gelen dalgalar olurdu kimi kez. Ürkerdi İsmail Usta. Çarşaf gibi denizde ürperti çıkar, diken diken olurdu denizin yüzü. İlginç olaylardı bunlar. Gerçekten anlarının erişilmesi güç olaylar. Kendini dalgaları kaptırdığı anlaşılınca, kentte bir ermiş niteliğine büründü İsmail Usta. Onu tanıyanlar "dalgacı" adını taktılar. Kimi de bu sözden, İsmail Usta'nın esrar çektiğini sandı. Ama gerçek halk, kadınlar, çocuklar, bir takım inançları sürdürmeye, efsane yaratmaya hazır olan kişiler, yarı saygı, yarı korkuyla bakmaya başladılar ona.. Başka bir kuraldır bu, böyle küçük deniz kentlerinde rahat yaşamak için, kendini deliliğe vurmak biraz. Ama İsmail Usta'nın böyle bir çabası bile yoktu. Kendiliğinden oluşuyordu herşey. Yarın öldüğünde mezarına çaput bağlarlarsa şaşmamalı. (..)

(*Şişe*, 1989)

bir bakışla sergiler. (...) Onun öyküsünün şaşırtıcı gelen bir başka boyutu da, kuşkusuz, bilimkurgusal yandır. Türün, Türkçedeki ilk özgün örneklerini vermiştir, Duru. İmlediğimiz gibi, o, öyküsünü kurarken; yaşamın nabzını tutmayı amaçlar. Düş, fantezi onun kurmaca gerçekliğinin iletişimsel boyutudur. Arka planda olan humour, ironik bakıştır asıl onun öyküsünü biçimleyen." (Feridun Andaç)

"İnsan zihni, Orhan Duru'nun uçaklarını, helikopterlerini, gezengelerarası gemilerini indirip kaldırdığı, dünyaya, evrene mesajlar yolladığı bir üs'tür. O üs'ten -mesajlarla birlikte- yergiler, eleştiriler, iğneleyici ve gizlerini yansıtan bilimkurgu yöntemlerini yedirir öykülerine. Gerçekdışı, hayali, ama kullanılırsa bir canlılık getireceği bilinen durumları sıkıştırır cümlelere. Ve bu işi, yadırganmayan tam tersi inandırıcılığı, yüksek bir çalışmayla, içtenliğin parıldadığı bir yaklaşımla yapar. Olağanda gizlenen olağanüstüne çengel atar." (Muzaffer Buyrukçu)

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Bırakılmış Biri* (1959), *Denge Uzmanı* (1962), *Ağır İşçiler* (1974), *Yoksullar Geliyor* (1982), *Şişe* (1989), *Bir Büyülü Ortamda* (1991), *Sarmal* (toplu öyküleri, 1996), *Fırtına* (1997), *Yeni ve Sert Öyküler* (2001), *Düşümde ve Dışımda* (2003).

DENEME: *Kıyı Kıyı Kent Kent* (1977, gen. bas. *Mavi Gezi* adıyla 1986), *Hormonlu Kafalar* (1992), *İstanbulin* (1994), *Tango Geceleri* (1999), *Durgun ve İşsiz* (2004).

İNCELEME: *Amerikan Gizli Belgeleriyle Türkiye'nin Kurtuluş Yılları* (2002).

ANI: *Operadaki Hayalet* (Sezer Duru ile, 1996).

TİYATRO (Uyarlama): *Durdurun Dünyayı İnecek Var* (Anthony Newley ve Leslic Bricuss'dan, 1966), *Sınırdaki Ev* (Slawomir Mrozek'ten, 1970), *Üzbik Baba* (Alfred Jarry'nin Kral Übü'sünden, 1990).

DERLEME: *Kısas-ı Enbiya* (1979).

ÇEVİRİ: *Sierra Madre'nin Hazineleri* (B. Traven'den), *Gizli Tarih* (Prokopius'dan), *Çağdaş Fizik'te Doğa* (Werner Heisenberg'den, Vedat Günyol ile), *Amerika* (A. Ginsberg ve Ferlinghetti'den şiirler, Ferit Edgü ile).

HAKKINDA: Orhan Duru / Okuma Bende Bir Tutku (TYS Edebiyat, 1994), Doğan Hızlan / Kitaplar Kitabı (1996), Bilge Türkben / Öykü, Amatör İşidir (Yeni Yüzyıl, 9.9.1996), Pınar Çelikel / Öykü Bir Tutkudur (Yeni Yüzyıl, 13.12.1996), Adnan Özyalçıner / Kara Gülmeceden Bilimkurguya Bir Öykü Ustası: Muzaffer Buyrukçu: Fırtına - Sennur Sezer / Orhan Duru'nun Gözlüğünden Dünya (Cumhuriyet Kitap, 2.7.1998), Duygu Durgun / Düş İmalathanesi (Radikal, 29.1.1998), Fecir Alptekin / Gerçeğe Düşle Dokunan Öyküler (Cumhuriyet, 31.1.1998), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Ömer Lekesiz / Yeni Türk Edebiyatında Öykü - 3 (1999), Feridun Andaç / Edebiyatımızın Yol Haritası (2000), Feridun Andaç / Orhan Duru (Superonline.com, 2000), TBE Ansiklopedisi (2001), Yeni ve Sert Öyküler / Orhan Duru (Cumhuriyet Kitap, 14.12.2001), İş'te Kitap (Bahar 2002), Ömer Lekesiz / Orhan Duru: Hep İleriye Doğru (Heceöykü, Aralık-Ocak 2004).

DURU, Sezer

Çevirmen, oyun yazarı. 4 Eylül 1941, Simav / Kütahya doğumlu. Tam adı Hikmet Sezer Duru. Kızlık soyadı Özlü. Demir Özlü ve Tezer Özlü'nün kız kardeşi, Orhan Duru'nun eşidir. St. George Avusturya Koleji, Ankara Üniversitesi DTCF Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu. İstanbul'da bir süre Goethe Enstitüsünde görev yaptı. Yirmi yıl kadar, Alman televizyon kuruluşlarından ARD ve ZDF'nin Türkiye muhabirliğini yaptı (1965-85). Yazar, çevirmen ve serbest gazeteci olarak çalışmalarını sürdürdü. Türkiye Yazarlar Sendikası, PEN Yazarlar Derneği üyesi oldu.

Ürünlerini 1965'ten itibaren *Yeni Ufuklar* dergisi ile *Cumhuriyet* gazetesinde yayımladı. Devlet Tiyatrolarında sahnelenen *Suçlular Çağı-Suçsuzlar Çağı* oyununda *Tam* rolünde oynadı. Ferit Edgü, Tezer Özlü, Adalet Ağaoğlu, Başar Sabuncu vd. birçok yazarın eserlerini Almancaya; Max Frisch, Heinrich Böll, Siegfried Lenz, Jerzy Stefan Stawinkley, Hans Magnus Enzensberger, Bertolt Brecht, Thomas Bernhard, Gustav Meyrink vd. yazarların eserlerini de Almancadan Türkçeye çevirdi. Orhan Duru ile birlikte, "hayalet yazar" Oğuz Halük Alplaçin'in yaşamını konu alan *O Pera'daki Hayalet*'i hazırladı. Çevirileri nedeniyle Almanya Federal Cumhuriyeti Nişanı ile ödüllendirildi.

ESERLERİ:

ÇEVİRİ: *Ah Avrupa!* (1990) - *Havana Duruşması* (Hans Magnus Enzensberger'den, 1994), *Homo Fa-*

Sezer Duru

ber (Max Frisch'ten, 1998), *Turandot ve Aklayıcılar Kongresi* (Bertolt Brecht'ten, 1999), *Fotoğrafta Kadın* da *Vardı* (Heinrich Böll'den, 1999), *Bitik Adam* (2000) - *Eski Ustalar* (2002) *Ses Taklitçisi* (2003) - *Yok Etme Bir Parçalama* (2005), *Yok Etme* (Thomas Bernhard'dan, 2005), *Golem, Odun Kesmek, Thomas Bernhard'la Konuşmalar, Zaman Dışı Yaşam.*

DERLEME: *Dünya Batıyor mu?* (1975), *O Pera'daki Hayalet* (1996), *Tezer Özlü'ye Armağan* (1997), *Çağdaş Türk Şiirinden Örnekler / Beispiele aus der Modernen Türkischen Lyrik* (Türkçe-Almanca, Turgay Fişekçi ile, 1998).

HAKKINDA: Demir Özlü / Sürgünde On Yıl (1990; On Yılın Yaşam Öyküsü (yeni bas. 2001), TDE Ansiklopedisi (c. 3, 2003).

DURUCAN, Muhsin

Şair ve yazar. 23 Nisan 1948, Hacıbektaş / Nevşehir doğumlu. Aşağıbarak Köyü İlkokulu, Hacıbektaş Ortaokulu, Kırşehir Erkek İlköğretmen Okulu, Bucaz Eğitim Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu. Anadolu Üniversitesinde lisans tamamlama programını bitirdi. İstanbul Çapa Eğitim Enstitüsü müfettişlik kursunu tamamladı. Ağrı, Kırşehir, Isparta, İçel ve Tekirdağ'da öğretmenlik ve yöneticilik, Edirne'de İlköğretim müfettişliği görevlerinde bulundu. Emekli olduktan sonra İstanbul'a yerleşti. Türkiye Yazarlar Sendikası ve BESAM üyesidir.

Muhsin Durucan

Şiir ve yazıları *Türk Folklor Araştırmaları, Yelken, Karınca, Halk Eğitimi* (kurucusu, 12 sayı 1978-1980), *Bahçe, Yeni Adam, Kemalist Ülkü, Dalpınar, Sümerbank, Varlık, Ana, Kıvılcım, Öğretmen Dünyası, Ajans Türk, Çağdaş Eğitim, İçel Kültürü, Tarla, Boyparmak, Eflatun, Ozan, İlkyaz, Yaşın, Çağdaş Türk Dili, Kiraz, Türk Dili, Güneyde Kültür, Oluşum, Anahtar, İdarecinin Sesi, Yeni Defne, Simav Anadolu, Ozan Ağacı, Fethiye* gibi dergilerde ve seçkilerde (antoloji-güldeste); değişik konu ve türde yazıları ise *Cumhuriyet*, kimi sanat eki veren gazetelerde ve yerel basında yayımlandı. Yerel gazetelerde köşe yazarlığı yaptı. *Birlik* şiiriyle *Başkent Gazetesi* Geleneksel Şiir Yarışması Birincilik Ödülü (1977-78), MEB Aylıkla Ödüllendirme (1999), Simav 7. Şairler Şöleni Onur Ödülü (2002) aldı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Bir Tutam Şiir* (1970), *Bir Heybenin İki Gözü* (1975), *Umut Türküsü* (1976), *Söz Kaynağı Anadolu* (1979), *Canca Şiirler* (1997), *Durucanca Duygular* (2004).

İNCELEME: *İlimiz Denizli* (1985), *Eğitim ve Mutluluk* (1991), *Anma ve Kutlama Günleri* (2000), *Düşüncemiz Sizinle* (2004).

HAKKINDA: Muzaffer Uyguner / Yeni Defne dergisi (4.2.1999), İsa Kayacan / Burdur Yenigün gazetesi (17.12.2000 – 17.2.2005), Özlem Ağırcan / Koşar Adım Yaşayan Dost Muhsin Durucan (Öndcr dergisi, 26.10.2001) – Hudut gazetcsi (10.3.2005), Ünal Şöhret Dirlik / Fethiye gazetesi (23.11.2004 - 24.11.2004), Nusret Karaca / Gazcte Kadıköy (12.4.2004), Abdülkadir Gülcr / Sökc Ekspres (29.12.2004), Sadettin Yalçın / Düşüncelerimiz Durucan'la (Ege gazetesi, 27.11.2004), Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 6.1.2005).

DURUEL, Nursel

Hikâyeci. 1941, Şarkikaraağaç / Isparta doğumlu. İstanbul Kız Liscsi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü (1966) mezunu. TRT İstanbul Radyosunda prodüktör olarak (1965-85) ve reklam sektöründe çalıştı. *Geyikler, Annem ve Almanya* adlı hikâye kitabıyla 1981 Akademi Kitabevi Edebiyat Ödülleri Yarışmasında hikâye dalı birinciliği ve 1983 Sait Faik Hikâye Armağanını, *Burgaç* adlı hikâyesiyle hikâye dalında 1990 Yunus Nadi Armağanını kazandı.

"Nursel Duruel'in, Geyikler, Annem ve Almanya'dan Yazılı Kaya'ya, öykülerinin kadın kahramanları, bir öykü kişisinin söylediği gibi, hem bireysel anlamda hem de toplumsal anlamda, dünden bugüne beslendikleri damarların tıkandığının, kendilerinden yemeye başladıklarının, biriktirdiklerinden harcadıklarının farkındadırlar ve bunun çıkış yollarını ararlar kurgulanan hayatları boyunca.

"Nursel Duruel'in öyküleri için sonuç olarak, Ömer Lekesiz'in şu yargısını yinelemenin yeterli olacağını düşünüyorum; 'Öyküyü imrenilesi bir estetik çerçeveye oturtuyor Nursel Duruel." (Hüseyin Su)

"Nursel Duruel'in öyküleri, kadınların çok belirgin değişikliklere uğradıkları, düşüncelerini, hayattaki duruşlarını, kararlarını değiştirdikleri, koşulları zorladıkları öyküler. (...) Öykü kişilerinin gücü de, onlar için kurulan dünyanın inandırıcılığını güçlendiren bir diğer neden yüzünden, yazarın en zor olanı yapmaya çalışması, içine en az erkek sesi karışmış kadın sesini bize duyurabilmesi yüzünden geliyor." (Zehra Başar)

"Geyikler, Annem ve Almanya, esnek, çoğul anlamlara, çağrışımlara, sezgilere, belirtilere açık bir dille yazılmış ve gerçeklik duygusunun kuru, bağıran bir dille, yani varolan gerçekliği aynen aktarmakla yaratılamayacağını, ancak dil duygusuyla yaratılabileceğini örnekleyen bir kitap." (İnan Çetin)

Nursel Duruel

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Geyikler, Annem ve Almanya* (1982, ikinci bas. 2003), *Yazılı Kaya* (1992).

İNCELEME: *Cemal Süreya, Şairin Hayatı Şiire Dahil* (1995), *Güvercin Curnatası* (Cemal Süreya ile konuşmalar, 1997).

HAKKINDA: Can Kurultay / Çağdaş Türk Edebiyatında Kadın Yazarlar (1993), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Ömer Lekesiz / Yeni Türk Edebiyatında Öykü (C. 5, 2001), Zehra Başar / Babil Kulesi (kitap-lık 73 eki, Haziran 2004), İnan Çetin / Nursel Duruel (Varlık Kitap, Şubat 2004), Hüseyin Su / İnatçı Su Damlası'nın Öyküleri - Ömer Erdem / Nursel Duruel ile Konuşma - Alim Kahraman / Nursel Duruel'in Öykü Dünyası (Kaşgar, Ocak-Şubat 2004), Sibel Ercan / Nursel Duruel'in "Nereye" Öyküsünde Karşıtlık İlişkileri: Göstergebilimsel Bir Çözümleme Denemesi (Kaşgar, 37-38, 2004).

DURUGÖNÜL, Esma

Toplumbilimci. 1960, Lahey / Hollanda doğumlu. İlköğrenimini Telaviv Tabeetha School of Jaffa'da (1969), ortaöğrenimini Bükreş American School of Bucharest'de ve yükseköğrenimini Bonn'da (Almanya, 1980) tamamladı. Yüksek lisansını

NURSEL DURUEL

GEYİKLER, ANNEM VE ALMANYA'dan

O gece İstanbul'da üçüncü gecemizdi. Üçüncü ve son gecemiz. Ertesi sabah annem, Almanya'ya babamın yanına gidecekti, anneannemle ben Çay'a dönecektik. — Afyon'un Çay ilçesinde oturuyoruz biz, anneannemin dedemden kalma dul maaşıyla geçiniyoruz, kardeşimi de orada, teyzemgilde bıraktık. — İstanbul'da anneannemin uzak bir akrabasına konuk olduk. Ev sahibimiz de yalnız yaşayan yaşlı bir dul hanım. Kocası Dışişlerinde görevliymiş. Gençliklerinde çok ülke gezmişler, çok insan tanımışlar, hiç çocukları olmamış, çocukları çok severmiş. O gece gençlik serüvenlerini anlattı, fıkralar söyledi; fotoğraflar gösterdi; çok eğlendirdi bizi. Yatma saati geldiğinde anneme iyi geceler dilerken, "Kıskanıyorum seni" dedi. Almanya'ya gideceksin. Almanya... ah Almanya... ne günlerdi Tanrım... en çok eğlendiğim ülkelerden birisi orasıdır."

Yattığımız oda tıklım tıklım eşya doluydu: Koltuklar, sehpalar, sehpalarda türlü türlü süs eşyaları, duvarlarda resimler, fotoğraflar... bir köşede de bizim naylon torbalarımız ve filelerimiz. Anneannem beni daha ilk geldiğimiz gün sımsıkı tembihlemişti: "Aman dikkatli ol, Mihriban Hanımın eşyaları antikadır, zarar verirsen ödeyemeyiz." Hiçbir yere çarpmamaya çalışarak soyundum, yatağa girip anacığıma sokuldum. Annem, bir süre sonra beni uyudu sanıp yavaşça yataktan çıktı ve anneannemin yattığı koltuğa gitti. Fısır fısır konuşmaya başladılar. Arada bir babamın adı geçiyordu. Konuştukça sinirlenmeye başladılar, sinirlendikçe fısıltıyı unuttular. Artık her söyleneni duyabiliyordum. Anneannem, anneme "boşan" diyordu. "O adamdan hayır gelmeyeceğini biliyorsun, bir de gidip elin memleketlerinde sefil olacaksın. Boşan; hiç değilse koca yumruğu eksilsin tependen. Çocuklarına babalık etmeyi şimdiye dek bilmeyen adam, bundan sonra mı adam olacak?.." Annem direniyordu. "Bunca yıldan sonra mı?" diyordu, "çocuklar..." diyordu. "Nasıl olur? Ne yaparım?" diyordu...

Daha neler konuşmadılar... Babamın Almanya'ya gittikten sonra iyice bozulduğunu, bize hiç para göndermediğini... neler neler... Başkaları da gidiyormuş Almanya'ya, ama onlar canlarını dişlerine takıp çalışıyor, çocuklarının geleceğini kurtarmaya uğraşıyorlarmış. Benim babamsa vurdum duymazmış, akılsızmış. Annem de eskisi gibi sayıp sevmiyormuş onu. Eski iyi günlerinin hatırı için, çocuklarının hatırı için sabrediyormuş şimdilik. Almanya'da babamı bir kez daha zorlayacakmış düzenli yaşamaya, bu son deneme olacakmış. Olmazsa o zaman ayrılırmış. Hem Almanya'da bir iş bulabilirse bize gerektiğince sahip çıkarmış.

Anneannem, "Bu benim son öğüdümdü. Yarın uçakta olacaksın. Madem bu ölçüde kararlısın, hiç değilse erken yat, bilmediğin memleketlere uykusuz varma, gözün açık olsun," dedi ve iyi geceler dileyip yorganı başına çekti.

Annem usulca sokuldu yanıma. Elini uzattı, yüzümü okşayacaktı, vazgeçti. Sırtüstü yatıp gözlerini tavana dikti. Hala uyuyormuş gibi kıpırtısız duruyordum. Aralık pencereden ayışığı giriyordu içeri. Hiç ses yoktu, öyle bir sessizlik ki, neredeyse camı geçen ayışığının sesini duyacağım. Almanya'daki kentlerin, kentlerdeki fabrikaların sesini duyacağım, annemin yarın bineceği uçağın sesini duyacağım...

Boğazıma dek tıkandım. Boynumdaki damar hiç böyle atmamıştı. Ağlamak istemiyorum. Ağlarsam burnum akacak, burnumu çekersem annem ağladığımı bilecek. Uyuyamayacak, uyuyamazsa yarın güçsüz kalacak. Anneannem haklı, çok zayıfladı annem. Ağlamamalıyım. Her şey bir yana, ağladığımı görürse annem utançtan öleceğim. Hayır. Görmemeli.. bilmemeli... Bütün çabam boşa gitti. Tutamıyordum kendimi. Sel gibi geliyordu gözlerimden yaşlar. Yastığım sırılsıklam oldu. İyice gömüldüm yorganın altına. Burnumu çekmemeye uğraştığım için nefes alamaz oldum. Azıcık araladım yorganı, annemin gözleri hala tavanda. Bu gözyaşları düşmanım benim. Onlarla savaşırken annemi seyredemiyorum. Oysa tek isteğim anneme doyasıya bakmak. Pis gözyaşları, kötü gözyaşları, yok olası gözyaşları, yarın istediğiniz kadar akın. Ama şimdi, bu gece rahat bırakın beni, perde gibi inmeyin gözlerime. Anneme bakmak istiyorum ben.

Annem, iyice zayıflamış annem dünya güzeliydi. Ayışığı boynunu, çenesini, yanağını aydınlatıyordu, gözleri gölgede hep öyle tavana dikili. Sabahın alacası ayın rengini soldurana dek seyrettim annemin yüzünü. Kimi an, "işte şimdi yanımda yatıyor," diye düşünüyor, sevinçten bağırasım geliyordu. Hemen ardından, "yarın yok!" diyordum.

Bir bilseniz neler etti o gece ayışığı, annemin yüzünü durmadan değiştirdi. Bir bakıyorum, sisler buharlar içinde gibi belli belirsiz. Bir bakıyorum bizim Çay'da yol yapılırken toprak altından çıkanlıkları kadın heykelinin yüzü gibi kıpırtısız, dümdüz. Bir anneannemin yüzü gibi kırış kırış, bir gelinlik fotoğrafındaki gibi gülümsüyor... (...)

(Geyikler, Annem ve Almanya, 1982)

Esma Durugönül

"Zum Struktur-wandel in der Turkischen Fami'lie im 20. Jahrhundert" (20. Yüzyılda Türk Ailesindeki Yapısal Değişiklikler) adlı tezle (Bonn, 1985) yaptı. 1983 Yaz Dönemi Granada Üniversitesi Yabancılar İçin İspanyol Dili Edebiyatı ve Kültürü kursuna, 1986 ve 1987 Temmuz-Ekim Tunus Üniversitesi Yabancılar için Arap Dili kurslarına katıldı. Mezun olduğu Wilhelms Üniversitesinde bir süre asistan ve yardımcı doçent olarak çalıştı. Doktorasını da *"Ueber die Relslämisierung in der Turkei als sozialreligioese Bewegung unter besonderer Beruecksichtigung der zwei Jahrzehnte 1970-1990 (Sosyal-Dini Bir Hareket Olarak Türkiye' de Yeniden İslâmlaşma Hareketi 1970-1990)* adlı tezıyle aynı yerde (1993) yaptı. 1995 yılında Ankara Üniversitesi DTCF Sosyoloji Bölümünde yardımcı doçent olarak çalışmaya başladı. 1999 yılında aynı unvanla Akdeniz Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümüne geçti. 1996-99 Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Sosyoloji Bölümü Toplumsal Yapı ve Değişme Anabilim Dalı başkanlığı; 1998-99 Sosyoloji Bölümü başkan yardımcılığı görevlerinde bulundu.

Makaleleri *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Sosyoloji Dergisi, Ankara Üniversitesi Dil ve*

Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi'nde yayımlandı. Almanya'da birçok sivil toplum kuruluşunda İslâmcılık ve kimlik sorunları konularında çeşitli toplantılara konuşmacı olarak katıldı. TRT'nin de çeşitli programlarına aynı konularda konuk oldu. İlgi alanları sosyal değişme, sosyal hareketler, göç, kültür, kimlik, önyargılar, ırkçılık, milliyetçilik ve etnosantrizmdir. Sosyoloji Derneği üyesidir. Basılı tek kitabı olan doktora tezi 1995'te Frankfurt'ta yayımlandı.

DURUKAN, Deniz

Şair ve yazar. 1966, İstanbul doğumlu. Şair Altay Öktem'le evlidir. Üsküdar Cumhuriyet Lisesi mezunu. Edebiyat çalışmalarının yanı sıra rock müzikle ve alternatif seslerle de ilgilendi. Şiir, yazı ve söyleşileri 1990'lardan itibaren çeşitli dergi ve gazetelerde yer aldı. *Cumhuriyet Dergi* (*Cumhuriyet*'in pazar eki) ve *Hayvan* dergisinde müzik yazarlığı yaptı.

ESERLERİ:

DENEME: *Türk Rock 2000* (Güven Erkin Erkal ile, 2000), *TürkRock 2001* (2001), *İyiler Siyah Giyer* (2004).

ŞİİR: *Şakağına Daya Beni* (2005).

HAKKINDA: Altay Öktem / Türk Rock 2001 (Radikal Kitap, 5.12.2002).

DURUKOĞLU, Salim

Araştırmacı-yazar. 11 Mayıs 1973, Kastamonu doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Kastamonu'da tamamladı. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümü (1995) mezunu. Bitirdiği bölüme aynı yıl araştırma görevlisi olarak atandı. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde yürüttüğü yüksek lisans çalışmasını "*Süleyman Paşazade Sami Bey: Hayatı - Edebî Kişiliği - Şiirleri*" adlı tezle (1999) bitirdi. İnönü Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümünde araştırma görevlisi olarak çalıştı. Tezini *Süleyman Nesib - Süleyman Paşazade Bey: Hayatı - Edebî Kişiliği - Şiirleri* (2001) adıyla kitaplaştırdı.

HAKKINDA: Salim Durukoğlu Süleyman Nesib- Süleyman Paşazade Bey Hayatı Edebi Kişiliği, Şiirleri (2001).

DURUSEL, İlhan

Öykü yazarı. 9 Mart 1965, Ayvalık / Balıkesir doğumlu. Asıl adı İlhan Ortak. Ethem Nejat Sandukçu imzasını da kullandı. İzmir Atatürk Lisesi ve EÜ Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1987) mezunu. Edebiyat öğretmeni olarak bir süre Gümüşhane ve İzmir'de görev yaptıktan sonra ABD'ye yerleşti.

1996 yılından itibaren önce Pennsylvania'daki bir şirkette, sonra Leigh Üniversitesinde tekniker olarak çalıştı. Şiir ve öyküleri öğretmenlik yıllarından başlayarak *Mavi Derinlik*, *İzmir Sanat Günlüğü*, *Sombahar*, *Cumhuriyet Kitap* vd. dergilerde yayımlandı.

"O gerçek bir söz ustasıdır. Sözü, anlattığı nesneye göre eğip bükme maharetine sahip olması kadar, kendi içinde binlerce anlama bölebilmekte de ehildir. Alınyazım Kılavuzu'nu okuyanlar, eğer daha önce Dursel'in yazdığı başka bir yazıyı okumamışlarsa, muhtemelen biraz kapalı bulacaklardır. Kendi içine kapalı; kendi tarihine kapalı; kendi şahıslarına kapalı; kendi coğrafyasına kapalı ve açılacağı başka kitaplar dışında bu kapalılıktan kurtulma imkânı da yok. Söz yolunda kişiyi usta eden bu değil midir zaten?" (Bekir Tarık)

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Alınyazım Kılavuzu* (1998).

DENEME: *Blöf Kitap* (Tansu M. Gülaydın'la, 1994), *Karakalem Requiem* (2003).

HAKKINDA: Bekir Tarık / Genç Bir Söz Ustası'nın Öyküleri (Cumhuriyet Kitap, 7.1.1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

DURUSOY, Niyazi

Romancı (D. 30 Aralık 1909, İstanbul - Ö. 5 Ocak 1985, İstanbul). İstanbul Lisesi, Zonguldak Yüksek Maden Mühendis Mektebi mezunu. Stajını Fransa'da yaptı. Yurda dönüşünden sonra yüksek maden mühendisi olarak Ereğli Kömür İşletmesinde çalıştı, Zonguldak Teknisyen Okulunda öğretmenlik yaptı.

Yazıları Zonguldak'ta çıkan *Ocak*, *Zonguldak*, *Uzun Mehmet*, *Halk Dostu* gazeteleri ile *Karaelmas* dergisinde yer aldı. Evli ve iki çocuk babasıydı. *Bağlar Arasından* (1936) adlı bir romanı, ayrıca mesleki kitapları vardır.

HAKKINDA: O. Şen / Tanıdıklarım I: Yüksek Maden Mühendisi Niyaz Durusoy (1950), TBE Ansiklopedisi (2001).

DUVARCI, Ayşe

Halkbilimi ve edebiyat araştırmacısı. İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1973) mezunu. Yüksek lisans çalışmasını Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde (1978), doktorasını Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde (1986) tamamladı. Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğretim üyesi (1986-90), Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümlerinde misafir öğretim üyesi (1988-84), Gazi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümünde öğretim üyesi (1990-99), Gazi Üniversitesi TÖMER'de misafir öğretim üyesi olarak çalıştı. Öğretim üyeliği görevini 2000 yılından itibaren Başkent Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde sürdürdü. Türk dünyasında gelenek, görenek, inanç sistemi ve el sanatları özel ilgi alanlarıdır.

Halkbilimi ve halk kültürü üzerine yaptığı araştırma ve yazdığı makaleleri 1989 yılından itibaren *Türk Kültürü*, *Araştırma Dergisi*, *Milli Folklor*, *Türk Aile Ansiklopedisi*, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *Türkiye*, *Umay Günay Armağanı*, *Türkiye Dergisi*, *Bilig*, *Erdem* gibi dergi, armağan ve ortak kitaplarında yayımlandı ve bazı kitaplara bölümler yazdı. Ayrıca çeşitli sempozyum ve panellerde bildiriler sundu, konferanslar verdi. *Türkiye'de Falcılık Geleneği ile Bu Konuda İki Eser, Risale-i Falname li Ca'fer-i Sadık ve Tuhfe'ulname* (1993) adlı basılmış bir eseri vardır.

DUYGULU, Behiç

Hikâyeci (D. 1933, Ödemiş / İzmir - Ö. 2 Nisan 1985). Ödemiş Ortaokulu (1950), Aydın Lisesi (dışardan, 1961) mezunu. Ödemiş'te kurduğu Duygulu Kitabevi'ni yönetti (1950), son yıllarında İstanbul'a gelerek yayıncılıkla uğraştı. Mensur şiir ve deneme türünde de çalışmaları olan Duygulu'nun hikâyeleri *Varlık*, *Dost*, *Kaynak*, *Yeni Ufuklar*, *Yeditepe* dergilerinde yer aldı.

ESERLERİ:

Ağlama N'olur (1961), *Sultan Bayırı* (1963), *Gölgede Gezintiler* (1970), *Öyküler* (yay. haz. Necati Güngör, 2003).

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

DUYMAZ, Ali

Araştırmacı-yazar. 23 Mayıs 1961, İvrindi / Balıkesir doğumlu. İlk ve ortaokulu İvrindi'de bitirdi. Gökçeada Atatürk Öğretmen Lisesi (1978), Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1982) mezunu. Bir süre Bingöl'de edebiyat öğretmeni (1985-89) olarak görev

Ali Duymaz

yaptı. Yüksek lisansını *"Bingöl Efsaneleri"* adlı teziyle (1989), doktorasını ise *"Kerem ile Aslı Hikâyesi Üzerinde Mukayeseli Bir Araştırma"* teziyle (1992) Fırat Üniversitesi SBE'de tamamladı. Yüzüncü Yıl ve Selçuk üniversitelerinde Türk dili okutmanı, Adnan Menderes Üniversitesi (1994-97) ile Balıkesir Üniversitesinde doçent unvanıyla öğretim üyesi olarak görev yaptı. Fırat Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü başkanlığı, Fen Edebiyat Fakültesi Yönetim Kurulu üyeliği ve Balıkesir Üniversitesi Senatosu üyeliği görevlerinde bulundu. Yüksek lisans ve doktora tezleri yönetti.

Makaleleri 1990' dan itibaren *Millî Folklor, Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Erciyes, Aka, Van Kütüğü, Türk Dünyası Araştırmaları, Türk Edebiyatı, Ege Üniversitesi Türk Dünyası İncelemeleri, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Folklor/Edebiyat dergileri* ile *Balıkesir Birlik* gazetesi ve armağan kitaplarda yayımlandı. Ayrıca ulusal ve uluslararası seminer ve sempozyumlarda bildiriler sundu. İLESAM ve FAK üyesi oldu.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Hurşit ile Mahmihri Hikâyesi* (Saim Sakaoğlu ile, 1996), *Nevruz Bey Hikâyesi* (1996), *Bir Destan Kazanı Salur Kazan* (1997), *Kerem ile Aslı Hikâyesi Üzerinde Mukayeseli Bir Araştırma* (2001), *İslamiyet Öncesi Türk Destanları* (Saim Sakaoğlu ile, 2002), *İrfanı Arzulayan Sözler-Tekerlemeler* (2002).

ANTOLOJİ: *Başlangıcından Günümüze Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi (Nesir-Nazım) Azerbaycan Türk Edebiyatı II* (1993), *Başlangıcından Günümüze Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi (Nesir-Nazım) Azerbaycan Türk Edebiyatı III* (1993), *Başlangıcından Günümüze Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi (Nesir Nazım) Azerbaycan Türk Edebiyatı IV* (1993), *Başlangıcından Günümüze Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi* (Nesir-Nazım) *Türkmenistan Türk Edebiyatı I* (1998), *Başlangıcından Günümüze Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi (Nesir-Nazım) Türkmenistan Türk Edebiyatı II* (1998).

ÇEVİRİ: *Kafkasya Oğuzları veya Türkmenleri* (Sapar Kürenov'dan aktarma, 1995), *Kara Yıldırım* (roman, Tirkiş Cumageldi'den aktarma, 1996), *Gizli Dede Korkut* (Kemal Abdullah'tan, 1997), *Mahmut ile Meryem* (Elçi'den, 1997), *Ak Deve* (Elçin'den, 1999).

DÜDEN, Mithat

Roman yazarı. 1936 doğumlu. Kimi eserlerinde Camicioğlu imzasını da kullandı. Çocuk kitapları ve tarihi içerikli romanlar yazdı.

ESERLERİ:

Akdeniz Atmacası Kurt Hüsrev (1954), *Çotakan Beşbalık'ta* (1978), *Vatan Sağolsun* (1979), *Orman Çocuğu Çotakan* (1980), *Çotakan İntikam Peşinde* (1980), *Çotakan Ölüm Saçıyor* (1981), *Çotakan Prenses Sungla* (1981), *Nasreddin Hoca Fıkraları* (1983).

HAKKINDA: TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

Arif Dülger

DÜLGER, Arif

Şair. 15 Ağustos 1963, Pınarhisar / Kırklareli doğumlu. Bazı yazılarında Hikmet Gündoğan imzasını kullandı. İlk ve ortaokulu Pınarhisar'da okudu. Zincirlikuyu İnşaat Teknik Lisesi (1981) ve Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdarî Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü (1985) mezunu. Kısa bir süre Hacı Nimet Özden Vakfında (1980) çalıştıktan sonra *Yeni Devir* ve *Millî Gazete*'de düzeltmenlik (1984), *Millî Gazete*'de sanat edebiyat sayfası yönetmenliği yaptı, kitap tanıtıma yazıları yazdı. Bu çalışmalarının yanı sıra *Aylık Dergi*'nin İstanbul temsilciliğini üstlendi. Daha sonra TCDD Genel Müdürlüğünde (1987-88) çalıştı. 1988'den itibaren Vakıflar Genel Müdürlüğünde müfettişlik yaptı. 2004'te Vakıflar Genel Müdürlüğü Meclisi üyesi oldu.

İlk şiirleri *Aylık Dergi*'de, ilk yazısı 1981'de *Yeni Devir* gazetesinde yer aldı. Sonraki yıllarda şiir ve yazıları *Aylık Dergi* (1983-87), *Ayane, Kardelen, Özülke, Kayıtlar* dergileri ile *Yeni Devir, Milli Gazete* ve *Akit* (1994) gazetelerinde yayımlandı. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

"Bir gün, birileri, edebiyat tarihi yazarken, nasıl söz edecek Arif Dülger'den? Gözleri hüzünle hâlelenmiş, Rumeli türküleri kokan bu şairin 'Şiirin Nöbetleri' ve 'Geçmiş Zaman Düşleri'ne bakacaklar ve sonrasında oluşan eserlerine. Kuşkusuz ortaya koyduğu eserler şair tablosu oluşturmakta temel işlevi görecek. Sanatçının hayatını da koyduğunuz zaman bunun yanına, işte o zaman, daha alımlı bir tablo çıkacak ortaya. Sanatçı, en büyük sanatçının yarattığı en güzel sanat eserlerinden birisidir. O, 'yazıcı melek'tir çağında. Şair Süleyman Çelik, 'Sen Allah'a ne güzel inanıyordun bir tanem' diyordu; Dülger böyle bir şair. Kendi dönemindeki şairlerin kimileyin bulanık akan şuur ırmağına karşın, o duru kalmayı şiirlerinde gösterebilmiştir." (Mürsel Sönmez)

"Boğazın sularına bakarken Tuna'ya bakıyor sandığınız, hüzünle hâlelenmiş gözleri, Rumeli Türküleri kokan dizeleri, israf edilmeden ince bir işçilikle yazılmış şiirleri var şairin. Geçmiş zamana bağlı lirik şiirler yazdı. Çocuk yüreğinin çırpıntıları saklı dizelerinde. Şiire lise yıllarında başlayan Dülger, kendine özgü duyuş ve sezişleri usta işi bir teknikle şiire aktarmış, insana ve eşyaya ait anlık gözlemleri mısralara başarıyla taşımıştır." (Mehmet Ay)

ESERLERİ

ŞİİR: *Şiir Nöbetleri* (1990), *Geçmiş Zaman Düşleri* (1995), *Ses Ver Bana* (1998), *Bana Aşkı Sun* (2004).

DENEME: *Sözün Ateşi* (1998).

HAKKINDA: Mustafa Özdamar / Şiir Nöbetleri (Milli Gazete, 30.11.1990, İbrahim Kiras / Şiir Nöbetleri (Geniş Zamanlar, Ekim-Kasım 1990), Bedri Gencer / Mevsim Şiir Mevsimi (Kayıtlar, Mart 1991), Nurettin Durman (B.Vakit, 8.10.1994) - (Kardelen, sayı: 11, Aralık 1990) – (Akit, 21.5.1999), Rıdvan Canım / Geçmiş Zaman Düşlerine Dair (Yedi İklim, sayı: 67, Ekim 1995), D. Mehmet Doğan / Kitap Hattı (Akit, 10.1.1995), Hasan Hüsrev / Görüntüler Görüşler (Türk Edebiyatı, Temmuz 1995), Mürsel Sönmez / Şiirin Atlıları (Düş Çınarı, Temmuz Ağustos 1997), Yapı Kredi Yayınları / Tanzimattan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi (2001), Mehmet Ay / Türkçe Şiirler Antolojisi (2005).

DÜLGER, Bahadır

Gazeteci-yazar, çevirmen, siyaset adamı (D. 1911, İstanbul – Ö. 1968). Anıtalya milletvekillerinden Mehmet Dülger'in babası. Galatasaray Lisesi (1933) ve Ankara Hukuk Fakültesi (1937) mezunu. *Doğu, Tasvir, Son Saat, Hürriyet* gazetelerinde ve Türkiye Yayınevinde çalıştı. Erzurum Lisesinde edebiyat öğretmenliği, 9. ve 10. Dönem Erzurum, 11. Dönem Gaziantep milletvekilliği yaptı. TBMM Anayasa Komisyonu üyesi oldu. Yassıada'da Adnan Menderes ile birlikte yargılanan, idamlık 25'ler olarak bilinen Demokrat Parti milletvekilleri arasında yer aldı. 1964'te Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel tarafından affedilen yedi kişiden biriydi. *Zafer* gazetesinde makaleler yazdı, aynı dergide genel yayın yönetmeni (1950-55) olarak çalıştı. 1955-57 yıl-

ları arasında *Son Havadis* gazetesini kurdu. Adalet Partisinin kuruluşuna katkı sağladı. Haydar Bammat'tan *İslamiyetin Manevi ve Kültürel Değerleri* (1963) adlı bir çeviri eseri vardır.

HAKKINDA: Osman Nebioğlu / Türkiye'de Kim Kimdir ? (1962), TDE Ansiklopedisi (c. 2, 1976), TBMM Albümü 1920-1991 (1994), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DÜMBÜLLÜ, İsmail Hakkı

Tulûat oyuncusu (D. 1897, İstanbul – Ö. 5 Kasım 1973, İstanbul). Dümbüllü adını dönemin kanto sanatçılarından Peruz Hanım'ın söylediği 'Dümbüllü' adlı bir kantodan aldı. Toptaşı Rüştiye-i Askeriyye'deki eğitimini tiyatro sevgisi yüzünden yarım bıraktı. Henüz on altı yaşındayken ünlü tulûatçı Kel Hasan Efendi'nin Dilkuşu Tiyatrosunda oyunculuk yaptı. Küçük İsmail Efendi, Kavuklu Hamdi Efendi, Komik Naşit Efendi gibi ünlü komedi oyuncularıyla aynı sahneyi paylaştı. Uzun yıllar kendi kurduğu topluluklarla temsiller verdi. Komedyenlerin dünyeni Kel Hasan Efendinin oyunlarını aynı heyecanla yaşatan Dümbüllü döneminde Türk seyirlik tiyatrosu en parlak günlerini yaşadı. 1946'dan sonra bazı filmlerde rol aldı. 1968'de bir jübile gecesiyle sahnelerden ayrıldı. Tulûata dayanan ortaoyunu tiyatromuzun, son önemli temsilcisi idi. Sadi Yaver Ataman tarafından hazırlanan *Dümbüllü İsmail Efendi* (1974) adlı eserde, teybe kaydedilmiş bazı oyunlarının metinlerini verdi. 1980 yılında Müjdat Gezen İsmail Dümbüllü adına bir tiyatro ödülü koydu.

"İsmail Dümbüllü, gülümseyen Ramazan'ın son dönem yıldızıydı... Biraz Kel Hasan, biraz Abdi, biraz da Naşit karışımı büyük bir yetenek... Sanki bütün dönemleri bir araya getiriyor ve geleneksel tiyatromuzun özellikle Ramazan oyunlarının son önemli sanatçısı oluyordu.

"'Bu dünyadan bir İsmail Dümbüllü geçti. Tıpkı kuyruklu yıldız gibi, tıpkı tiyatro sahnelerinin sanat güneşi gibi..'

İsmail Hakkı Dümbüllü

"Ölüm haberini aldığında Vasfi Rıza Zobu böyle diyecekti... İnsanları güldürmek onun için çocuk oyuncağı idi... Bir ömür verdiği sanatında parlak günler yaşamış ve yaşatmış son ustalardan biriydi." (Ergun Hiçyılmaz)

HAKKINDA: Mustafa Nihat Özön - Baha Dürder / Türk Tiyatrosu Ansiklopedisi (1967), Sadi Yaver Ataman / Dümbüllü İsmail Efendi (1974), TDE Ansiklopedisi (c. 2, 1976), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

Haydar Dümen

DÜMEN, Haydar

Hekim, yazar. 1923, İkisaray köyü / Uşak doğumlu. Köyünün ilkokulu olmadığından ilkokulu yakın bir köyde okudu. 1948 yılında liseyi bitirdi. 1955'te İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesinden mezun oldu. 1958 yılında Nöropsikiyatri uzmanı olarak aynı üniversitede uzmanlık eğitimini tamamladı. 1960 yılından itibaren uzman hekim olarak, çalışmalarını Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına bağlı hastanelerde 1980 yılına kadar sürdürdü. Daha sonra cinsel sorunlar hakkında makale, kitap ve kasetler yayımladı.

ESERLERİ:

Cinsel Sorunlarınız, Cinsel Kültür, Nazik Adında Bir Kadın (belgesel roman), *Otuz Günde Oldu Bitti* (bilimkurgu), *Ölmüş Bir Hastayla Söyleşi ya da Hekimler Üstüne, İslâmda Yaşam Değerleri, Çocuğun Cinsel Eğitimi, Soğumayan Ölüler. İlk Gece, Kızlık Zarı, Penis Sorunları, Erken Boşalma, İktidarsızlık, Kızda Erkekte Masturbasyon, Kadında Erkekte Eşcinsellik, Menapoz, Alkol Bağımlılığı, Çocukların Cinsel Eğitimi, Uyumsuz Çocuklar, 0-7 Yaş Arası Çocuğunuzun Zekasını Evinizde Kendiniz Ölçebilir misiniz, Seks Seçenekleri ve Aile Mutluluğu.*

DÜMRÜL, Ahmet

Şair. 5 Ocak 1948, Küçük Üngüt köyü / Pazarcık / Kahramanmaraş doğumlu. Uzun süre Almanya'da yaşadı. Ülkesinin sorunlarını dile getiren şiirleriyle tanındı. Âşık geleneğinde yazan şairin, serbest tarzda çalışmaları da bulunmaktadır.

ESERLERİ (Şiir):

Ben Türkümü Söylerim (1999), *Dilimdeki Türkü* (2000), *Ateşi Yüreğimdeki Türkü* (2001), *Ayrılık Derin Yazılır* (2002), *Ateşim Ol* (2003).

DÜNDAR, Abdülkadir

İlâhiyatçı. 1962, Babalı köyü / Sorgun / Yozgat doğumlu. 1973'te ilkokulu köyünde, orta ve lise tahsilini Sorgun'da tamamladı (1982). Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1988) mezunu. Aynı yıl İstanbul Başbakanlık Osmanlı Arşivleri Genel Müdürlüğünde arşiv elemanı olarak göreve başladı. Osmanlı Arşivlerinde bir buçuk yıl çalıştıktan sonra 1990'da Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Türk-İslâm Sanatları Tarihi Anabilim Dalında araştırma görevlisi oldu. Aynı yıl yüksek lisansa başladı. Yüksek lisans çalışmaları devam ederken 1992 yılında Milli Eğitim Bakanlığının bursuyla dokuz ay süreli olarak Mısır'a gitti. Mısır'da alanıyla ilgili araştırmalarda bulundu. 1993 yılında Mısır'dan dönerek yüksek lisans tezini tamamladı. 1994 yılında doktora programına başladı. Doktora tezini 1999 yılında tamamladı. Yüksek lisans tezi: *"Kilis'teki Osmanlı Devri Mimari Eser-*

Abdülkadir Dündar

leri". Doktora tezi: *"Arşivlerdeki Plan ve Çizimler Işığı Altında Osmanlı İmar Sistemi"*. Makaleleri *Dini Araştırmalar, Sosyal ve Stratejik Araştırmalar, Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Bilge* dergilerinde yayımlandı. Çeşitli bilimsel toplantılara katılarak bildiriler sundu. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Türk-İslâm Sanatları Tarihi Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak görev yaptı.

ESERLERİ:

Kilis'teki Osmanlı Devri Mimari Eserleri (1999), *Arşivlerdeki Plân ve Çizimler Işığı Altında Osmanlı İmar Sistemi (XVIII. Ve XIX Yüzyıl)* (2000), *Çorum Cami ve Mescitleri* (2004).

HAKKINDA: Yıldıray Özbek / Arşivlerdeki Plân ve Çizimler Işığı Altında Osmanlı İmar Sistemi (XVIII. Ve XIX Yüzyıl) (Bilge dergisi, Güz 2001).

DÜNDAR, Ali

Eğitimci, yazar. 1 Eylül 1340 (1924), Akkışla / Kayseri doğumlu. Akkışla Atatürk İlkokulu, Pazarören Köy Enstitüsü, Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü, TODAİE, Georgetown Dil Enstitüsü mezunu. Kamu yönetimi dalında yüksek lisans yaptı. 1944'ten itibaren çeşitli illerdeki ilk ve orta dereceli okullarda öğretmenlik, yöneticilik ve müfettişlik yaparak, 1974'te emekli oldu. Emekli olduktan sonra Türkiye Azot Sanayi Kurumunda başdenetçilik, özel kuruluşlarda genel müdürlük görevlerinde bulundu. Son yıllarda çalışmalarını Ankara'da sürdürdü. Dil konusunda yazdığı yazılarla tanında.

İlk yazısı "*Ülkümüz Köyden Köye Doğru*", İÜ Sosyoloji Bölümünün çıkardığı *Köye Doğru* dergisinde (15 Ağustos 1942) yer almıştı. Sonraki yıllardaki ürünlerini *Köye Doğru, Yeni Adam, Köy Enstitüleri Dergisi, Yağmur ve Toprak, Ardıçkuşu, Ülkü, Varlık, Türk Dili Dergisi, Şölen, Damar, Ilgaz, Halkevler, Hakimiyet, Abece, Kıyı, Atatürkçü Düşünce, Çağdaş Türk Dili* vb. dergileri ile *Ulus, Barış, Halkçı, Yeni Halkçı* ve *Cumhuriyet* gazetelerinde yayımladı. 1998'de Sunullah Arısoy Türk Dili Ödülü ikinciliğini, 2000'de Atatürkçü Düşünce Derneğinden Atatürkçülük Onur Ödülünü, 2003'te Türk Dili Dergisinden Türkçeyi En iyi Kullanan Yazar Ödülünü aldı. BM Türk Derneği, Edebiyatçılar Derneği (iki dönem denetçi), Dil Derneği (kurucu), Eğitimciler Derneği ve Atatürkçü Düşünce Derneği üyesidir.

"*Ali Dündar, dil devrimini aydınlanmanın, laik toplumun yerleşmesinin en önemli köşetaşlarından birisi olarak görür, dilin saydamlığının düşüncenin aydınlığı olduğunu savunur. Tanzimat aktarmacılığı, özenti ve yapaylık yerine çağdaş bilimin usçuluğunu, halk dilinin doğallığını alkışlar. Nurullah Ataç'ın 1950'lerin başında bu yüzden dikkatini çeker yazıları; Ali Dündar'ın Varlık'ta yayımlanan yazıları için, 'süs yok, özenme yok, yapmacığa, gösterişe, duyganlığa düşmeden şiiri yükseliveriyor' derken temiz, halk kaynağından, yurt sevgisiyle dolu bir Türkçedir tanımladığı ve alkışladığı.*" (Ahmet Kocaman)

"*Ali Dündar, yazılarında, dil konularını işlemeyi, aydın kişi olmanın sorumluluğu içinde, bilinçle sürdürüyor. Türkçemizin içine çekilmek istendiği karmaşa ile toplumsal tepkisizliğimizi ele alan son yapıtının adı: 'Yapay Osmanlıcadan Yaratıcı Türkçeye'. Ali Dündar'ın içeriği, kurgusu sapasağlam olan bu yapıtını okudum. Yapıtı oluşturan her bir araştırma-inceleme boyutlu yazı, okurunda dil bilincinin*

Ali Dündar

ALİ DÜNDAR

ÇİFTÇİ

Sarı sıcağın altında. O ve iki öküzünden başka, kımıldar sinek yoktu, devem yeri.. Yalnız ta uzaklardan, kubbeleşen maviliklerle, sinileşen bozkırınsılığın birleştiği dairemsi çizgi boyunca, nice olduğu belirsiz, birtakım kımıldanmalar seziliyordu.

Durdu. Şafak sökenden beri tarlada olduğunu düşünerek, ayaklarının altında kararan topraklara baktı. Ayaklarındaki kesikleri öteledi ve gürültülü bir soluyuşla içini çekti. "Bütün suç, şu sağdaki mendeburda" diye geçirdi içinden. Sonra da sesini yükseltebildiğince seslendi:

"— Tanrı senin canını alsın inşallah gavurun sattığı, gavur dölü seni!

dedi. Evlek başına varınca, dönüş sırası soldakinde olduğu halde, kasten sağdakinin üstüne yıktı.

"— Ağzını belle işte, piç oğlu piç, dedi, sabah beri anamdan emdiğimi burnumdan getirdin!..

Sonra elindeki imbalı övendereyi, hayvanın baldırlarına, gerine gerine sapladı. Zavallı hayvan, kendinden yaşlı ve güçlü olan eşinin karşısında ayakları birbirine dolaşarak, tökezleyerek yürümeye çalıştı. Fakat, zorlanıyor, zorundan dili bir karış dışarı sarkıyordu. Adam, hırsını yenemiyordu:

"— Alemin enayisi ben miyim ulan piç kurusu! dedi. Ne bu lan, uyku yok, tünek yok? Deeeehhhh! diye bağırarak imbalı yeniden hayvanın baldırlarına, apış aralarına, taşıklarına daldırmaya başladı. Bu kez hayvan acı acı böğürerek kıçını geri attı. Boyunduruğu boğazının altına aldı ve pörtlü dilini bir karış dışarı sallandırdı. Öylece gergin durdu, işemeye başladı. Adam bir "Ia-havle" çekti. Kılıç üstüne değin toprağa saplanan sabanı çekince, hayvanın boğazını kıstıran zelve bağı biraz gevşedi. Elindeki övenderenin arka nacağıyla kılıç arasındaki toprakları temizledi, saban demirinin çamurunu sıyırdı. Soldakinin, umursamaz umursamaz geviş getirişini, sağdakinin kaba kaba soluyuşunu izledi bir süre. Adamın canı burnundaydı. O hırsla hayvanın üzerine yürüdü. Tersinden kavradığı övendereyle yer misin, yemez misin; vur allah vur. Hayvan olduğu yere çöktü. Davullaşan karnıyla, durmadan burnunu topraklara sürtüyor, gözlerinden oluk gibi yaşlar boşandırıyordu. Üstte kalan arka bacağını ikide bir hızla geriye fırlatıyor ve can çekişir gibi, ağır ağır yerine çekiyordu. Bu durumda hayvan can havliyle ve son kez böğürünce adam kendine geldi. Övendereyi bıraktı. İvedilikle zelvenin ipini bıçakladı ve hayvanın başını boyunduruktan çıkardı. Zavallı hayvan, boynuzunun biri toprağa saplanmış olarak, derin bir soluda. Davullaşan karnı giderek daha da şişiyordu. Adam, ayaklarıyla bir iki dokundu.

"- Hoh... hoh!.. Hadi kalk gayrı, namussuzluk etme!

dedi. Hayvan hiç de oralı görünmüyordu. Bitkin, uzanmış soluyordu. Adam, öküzün başucuna vardı, iki boynuzundan kavradı ve topraklara batan burnunu açığa çıkardı. Ağzına üfledi:

"- Hadi ordan deyyus, dedi. Kalk hadi!..

Hayvanın kulaklarını sıktı, ısırdı:

"- Hadi yavrum, hadi tosunum. Şu sıcakta bekletme beni. Hadi benim kabak taşaklım, hadi!..

Fakat zavallı hayvanda yekinecek, kalkacak derman yoktu; bitkin, uzanmış, belli belirsiz soluyuşlarından başka canlılık görüntüsü vermiyordu. Adam oturdu. Hayvanın iki boynuzundan kavrayarak başını dizlerinin üstüne aldı. Ağzına üfledi, gözlerindeki yaşları sildi, çapakları temizledi, ovaladı. (...)

(*Ekmek Korkusu*)

oluşmasına katkısı olacak değerde. Bu özellikleri nedeniyle, kimi yazıları yineleye yineleye okudum. Yapıtın içeriği üzerinde diyeceklerimi belirtmeden önce yazarın ilkeli kişiliği üstünde düşünmekten kendimi alamadım..." (Adil Bozkurt)

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *İlköpücük* (1953), *Ekmek Kokusu* (1992).

DENEME-ARAŞTIRMA: *Kemalizmi Doğru Algılamak* (1981), *Şeriata Karşı Laik Eğitim Özgür Toplum* (1995), *Dil ve Bilinç* (1995), *Kemalizm ve Din* (1997), *Yapay Osmanlıcadan Yaratıcı Türkçeye* (1998), *Türkçesi Varken* (2000), *İnançtan Bilince* (2000), *Dil ve Düşünce* (2001), *Atatürk Devrim ve İlkeleri Işığında Eğitim ve Dil* (2002), *Muhyiddin-i Arabi'den Altın Öğütler* (2005).

Ayrıca birçok kitabın hazırlanmasına katkılarda bulunmuştur.

HAKKINDA: Osman Ülkümen / Toplum Kokusu (Köy Enstitüleri Dergisi, sayı: 1, 1945), Nurullah Ataç / Okurken (Varlık dergisi, Aralık 1951), İlhan Tarus / İki Şair ve Bir Yazar (Kaynak dergisi, Ocak 1954), Mehmet Cimi / O Yıllar Dile Gelse (1997), Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 30.7.1998) -(Cumhuriyet Kitap, 15.6.1998), Adil Bozkurt / Bir Kaynak Yapıt: Yapay Osmanlıcadan Yaratıcı Türkçeye (Cumhuriyet Kitap, 6.8.1998), Prof. Dr. Ahmet Kocaman / Yapay Dilden Doğal Dile (Türk Dili Dergisi, Eylül-Ekim 1998), Muzaffer Uyguner / Türkçesi Varken (Cumhuriyet Kitap, 26.10.2000), Muzaffer Uyguner / 'Dil ve Düşünce' Üzerine - Kemalizmi Doğru Algılamak (Cumhuriyet Kitap, 22.2.2001), Dil ve Düşünce (Cumhuriyet Kitap, 21.3.2002), Dil ve Düşünce (Cumhuriyet Kitap, 27.12.2001), Atatürk Devrim ve İlkeleri Işığında Eğitim ve Dil (Cumhuriyet Kitap, 31.10.2002), Abdullah Satoğlu / Kayseri Ansiklopedisi (2002).

DÜNDAR, Can

Gazeteci-yazar. 16 Haziran 1961, Ankara doğumlu. Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi (1979) mezunu. 1983'te *Yankı* dergisinde yazı işleri müdürü olarak başladığı gazeteciliğini, *Nokta* dergisinin Ankara büro şefi (1985), *Haftaya Bakış* dergisi yazı işleri müdürü (1986-87), *Söz* gazetesi muhabiri (1987), TRT "32. Gün"de haber programcısı (1988-94), *Aktüel* (1994), *Yeni Yüzyıl*, *Sabah* (1995-2000) ve *Milliyet* (2001) gazetelerinin köşe yazarı olarak sürdürdü.

Televizyon yaşamına 1988 yılında TRT'de başladı. Show TV, NTV, CNN Türk için belgeseller ve haber programları hazırladı. Yazın hayatına *Yankı, Hürriyet, Nokta, Haftaya Bakış, Söz, Tempo, Yeni Yüzyıl, Aktüel, Sabah* ve *Milliyet* gibi dergi ve gazetelerde devam etti. Şiirsel anlatımı, araştırmacı ve gözlemci çalışmaları ile Türkiye'nin gölgede kalan siyasi, sosyal ve tarihî yapısını; tüm sancı ve umutlarıyla insanı; toplumdan bireylere yansıyan gerçekleri; bugün ve dünün ayrıntılarını aktardı.

ESERLERİ:

Demirkırat: Bir Demokrasinin Doğusu (M. Ali Birand, Bülent Çaplı ile, 1991), *Sarı Zeybek* (1994), *12 Mart - İhtilalin Pençesinde Demokrasi* (M. Ali Birand, Bülent Çaplı ile, 1994), *Gölgedekiler* (1995), *Hayata ve Siyasete Dair* (1995), *Yağmurdan Sonra* (1996), *Ergenekon - Devlet İçinde Devlet* (Celal Kazdağlı ile, 1997), *Yarim Haziran* (1998), *Benim Gençliğim* (1999), *Gölgedekiler, Fikriye* (1999), *Köy Enstitüleri* (2000), *Nereye?* (2001), *Yaveri Atatürk'ü Anlatıyor - Salih Bozok* (2001), *Uzaklar* (2002), *Yükselen Bir Deniz* (2002), *Bir Yasam İksiri: Dr. Nejat F. Eczacıbaşı* (2003), *Mustafa Kemal Aramızda* (Ülkem Özge Sevgilier ile, 2003), *Savaşta Ne Yaptın Baba?* (2003), *Büyülü Fener* (2003), *Yıldızlar* (2004), *Sedat Alp: İlk Türk Hititoloğun*

CAN DÜNDAR

YARİM HAZİRAN!

Kim bilir kaç baharı birlikte uğurladık seninle... Kim bilir kaç yazı karşıladık kan ter içinde...

İlhamının ergenlik şiirlerinin, o ilk Haziran'dan beri... Yaş günlerinin fener alayı, ilkyaz günahlarının tamğasın...

Tamğasın yüzüme düşen gözlerin, tenime değen ellerin...

Senle başlayıp sende bitirdim bunca yılı...

Sendin hararetli yıl sonu muhasebelerimin değişmez takvim yaprağı...

Tutkunum sana... Sadık, itaatkar ve hayran...

... Yarim Haziran!...

Hasretle beklevip iple çektim gelişlerini çoğu zaman...

Sen hep iki bahar arasında, hazlar zamanı çıkageldin; ötelerinde ilkyaz coşkuları ve isyanlarla...

Haziranlarda âşık, haziranlarda pişman, haziranlarda ergen oldum.

İşte burada yıllar yılı getirip iadesiz tasahhütsüz önüme güvendiğin eski yaşlar... Kimi hakkınca yaşanmış, kimi belki hiç yaşanmamış... Kimi çocuk, kimi genç, kimi olgun...

Her serin baharın ardından yaz kokulu, yıldızlı müjdeler taşıdın bana... Hararetli ve çıplak Temmuz akşamları vaat ettin... peşi sıra hazan geldiğini hissettirmeksizin bir süre...

Gün oldu tomurcuk olup çiçek çiçek boy verdin; gün oldu şiddet yüklü bir öfke bulutuna tutunup seller yağdırdın gecikmiş bahar dallarının üzerine... hazırlıksız... insafsız...

Öncesiz ve sonrasız aşklarda oyaladın beni... ... kimi gerçek, çoğu yalan...

Zamanla, ibadet eder gibi sevmeyi öğrettin; üzerine kirağı düşmüş beyaz bir gül kadar taze... bir o kadar kusursuz...

Anladım ki, Haziran'da sevmek yaman... Yarim Haziran!...

Ocaklar kurdum sıcacık... Aşım, eşim, işim oldu katıksız, riyasız... Oğullar ve gecikmiş heyecanlar verdin bana...

Gidemediğimiz uzak denizleri çocuklarımıza isim yaptık... onlar yüzsün diye yüzemediklerimizi...

Geride kırık dökük onlarca Haziran bırakarak karşıladık yarınları... Ve sen bağışladın hatalarımı yıl sonu bilançolarında... Sorguda ele vermedin beni... Tanıyamadılar kimlik tespitinde bedenimi, kalbimi...

Kim bilir kaç sırrı sakladın... Kaçım ele verdin o gecikmiş hesaplaşmalarda...

Sen ilkyazdan alıp güze açarken kapılarını... ben yazın sarhoşluğundan sonbahar serinliğinde aydım.

Seni beklerken kendime vardım.

Yadsıyamam: Sevildim ve sevdim çoğu zaman...

Müsebbibi sensin... Yarim Haziran!...

Yaşım büyüse de büyümedi içimdeki çocuk...

... ama zamanla olgunlaştı Haziranlarım...

Yeni gelenler sonbahara daha yakın şimdi...

Eski mektuplar ve sepya renkli fotoğraflarla dolu bir albümde hayatım... Haziran doğumlu...

Kulağımda bir şiir Hasan Hüseyin'den artakalan:

"Sokaktayım / gece leylak ve tomurcuk kokuyor / yaralı bir şahin olmuş yüreğim / uy anam anam... / Haziran'da ölmek zor"...

Lakin doğmak da zor Haziran'da...

Yaz kapıyı çalsa da;

... biliyoruz sonu hazan...

Yine de seviyorum seni...

Yarim Haziran!...

Can Dündar

Yaşam Öyküsü (Fatma Sevinç ile, 2004), *Gelibolu'nun İki Yakası, Kızıl Tepeli Kalpak, Kırmızı Bisiklet* (2005), *Nâzım* (2005).

HAKKINDA: Abdullah Tekin / Benim Gençliğim (Cumhuriyet Kitap, 13.4.2000), Vedat Yazıcı / Martıya Mektuplar (2000), Sinan Sülün / Virgül (sayı: 56, Kasım 2002), Can Dündar / Yarım Haziran (5. bas. 2006).

DÜNDAR, Erhan

Eğitimci, yazar. 23 Mart 1963, Ankara doğumlu. Gazi Üniversitesi Resim Bölümü mezunu. Ankara'da öğretmenlik yapıyor. Çizgi romanları *Güneş, Türkiye, Yeni Asır, Ulus, Zaman* gazetelerinde yer aldı. *Keloğlan Çıldırtan Kaval* (1994) adlı kitabı Almancaya çevrilerek yayımlandı. İLESAM üyesidir.

ESERLERİ (Çizgi-roman): *Dede Korkud, Atatürk Serisi, Keloğlan, Manas, Barbaroslar, Nasrettin Hoca, Yıldırım Kemal, Yüzbaşı Cemil, Dünya Klasikleri* (4 kitap), *Ömer Seyfettin Serisi, Yıldırım Teğmen, Kıssalar.*

Erhan Dündar

DÜNDAR, Fuat

Araştırmacı-yazar. 1971 doğumlu. İstanbul Teknik Üniversitesi Petrol Mühendisliği Bölümü (1994) mezunu. Yüksek lisansını İstanbul Üniversitesi Balkanlar Ortadoğu ve Asya Gelişmeleri Bilim Dalında, doktorasını Marmara Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümünde tamamladı. Çalışmalarını grafikerlik yaparak sürdürdü.

Türkiye Nüfus Sayımlarında Azınlıklar kitabında, resmi verileri din ve dil bağlamında değerlendirerek, zengin bir kaynakça ve çizelgelerle birlikte, nüfus sayımı konusunu tartıştı. İkinci kitabında Osmanlının son döneminde İttihat ve Terakki Hükümetinin planlı bir biçimde göçebe olmayan Müslümanları da yerlerinden yurtlarından edip farklı bölgelerde iskâna tabi tuttuğunu anlattı.

ESERLERİ:

Türkiye Nüfus Sayımlarında Azınlıklar (2000), *İttihat ve Terakki'nin Müslümanları İskân Politikası* (1913 - 1918) (2001).

HAKKINDA: Türkiye Nüfus Sayımlarında Azınlıklar (Virgül, sayı: 26, Ocak 2000), Rıfat N. Bali / Nüfus Sayımlarıyla İlgili Bir Araştırma (Virgül, Mart 2000), Faruk Bildirici / Gazeteciye "Yargısız İnfaz" (Virgül, sayı: 32, Temmuz-Ağustos 2000), Tanıl Bora / Talât Paşanın Ankara Vilayeti Makamına 1 Ekim 1915 Tarihli Şifre Mesajı (Virgül, sayı: 52, Haziran 2002).

DÜNDAR, Mefkure

Şair. 1932, Niğde doğumlu. Ortaöğrenimini Ankara'da, yükseköğrenimini İngilizce dil eğitimi görerek tamamladı. *Özgürlük Kuşu* (1992) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Mustafa Sever / Divan'dan Günümüze Türk Kadın Şairler Antolojisi (1993).

DÜNDAR, Orhan

Yazar ve çizer. 1 Ocak 1953, Bayburt doğumlu. İlk ve ortaokulu Ankara'da okudu. Lise öğrenimini yarıda bıraktı. 1968 yılında *Tasvir* gazetesinde yayımlanan ilk çizgi romanıyla birlikte bu sanatla uğraşmaya başladı. Yazar çizerlikle uğraştı. Kardeşi Erhan Dündar ile 1982 yılında Çiz Yay (Çizgi roman ajansı)'ı kurdu. 1990'da Erhan Dündar'la Kültür Bakanlığına sundukları proje kabul oldu; Türk tarihini anlatan çizgi romanlar hazırladılar.

Ürünleri 1968'den itibaren *Tasvir, Güneş, Sabah, Orta Doğu, Hergün, Türkiye, Yeni Asır, Ulus, Zaman, Adalet* gazeteleri ile çeşitli dergilerde yer aldı. Çocuk dergilerinden *Güneş Çocuk, Zaman Çocuk, Şeker Çocuk, Karınca Kardeş, Diyanet Çocuk*'ta çizgi roman yayımladı. Yüzden fazla çizgi roman albümü yayımlandı. İki yüzden fazla çocuk kitabını resimledi. Çizgi roman dalında çeşitli kuruluşlardan ödül ve takdir kazandı.

ESERLERİ:

ÇİZGİ-ROMAN: *Atatürk Serisi, Atatürk* (belgesel), *Dede Korkud Serisi, Ömer Seyfettin Serisi, Nasrettin Hoca, Yüzbaşı Cemil, Keloğlan, Barbaroslar, Yıldırım Kemal, Kıssalar, Dünya Klasikleri* (4 kitap), *Masallar Serisi, Evliya Çelebi* (2 kitap), *Baybars, Togan, Toygar, İbn-i Sina, Alaaddin'in Sihirli Lambası.*

DERLEME: *Hayvan Masalları* (1997).

ARAŞTIRMA: *Medeniyetlerin Aşil Topuğu* (2003), *Büyük Ortadoğu Projesi ve Türkiye* (2004).

HAKKINDA: Engin Ardıç / Değinmeler (Sabah gazetesi, 9.12.1990), Fatih Benlisoy / Millî Tarih Millî Çizgi Roman (Virgül dergisi, Ekim 1998), Nurdan Köşklü / Atatürk'ün Hayatına Farklı Bir Bakış (Nokta dergisi, 12/18 Mayıs 1998), Ali Bulaç / Demokrasiyi Kim Tehdit Ediyor? (Zaman, 10.8.2000).

Orhan Dündar

DÜNDAR (Kaldırımcı), Semra Vesile

Hekim, öykü yazarı. 5 Nisan 1943, Lüleburgaz / Kırklareli doğumlu. Antakya Fevzi Çakmak İlkokulu, Ankara Yenimahalle Kız Lisesi, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi (1966) mezunu. İhtisasını Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesinde yaptı. 1968-70 yılları arasında askeri doktor eşi ile Aşkale'de serbest çalıştı. 1970 yılında tekrar Hacettepe'ye dönerek 1972'de içhastalıkları uzmanı oldu. 1973 yılında Hematoloji ünitesine geçti. 1976-78 yıllarında İngilterenin Bristol şehrinde Frenchay Hospital'da Hematoloji Fellow'u olarak çalıştı. 1978'de Hematoloji uzmanı, 1981'de doçent, 1988'de profesör unvanlarını aldı. 1999 *Siyaset Dergisi* Yılın Bilim Adamı, 2001 Scientific Achievement Award ödüllerinin sahibi oldu. Öykülerini *Doktor'dan Yaşanmış Hikâyeler* (2002) adlı kitabında topladı.

HAKKINDA: Semra Vesile Dündar / Doktor'dan Yaşanmış Hikâyeler (2002).

DÜNDER, Betül

Şair. 1975, Üsküdar / İstanbul doğumlu. Şair Şeref Bilsel'in eşidir. Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümünden me-

Betül Dünder

zum oldu. 1990-2003 yılları arasında tiyatro çalışmaları yaptı. Tiyatro toplulukları kurdu, oyunculuğunun yanı sıra yazdığı oyunları sahneledi, yönetti. İstanbul'da yaşıyor.

İlk şiiri *Çizgi Ötesi* (1990) dergisinde yayımlandı. Daha sonra, *Haliç Edebiyat, Ütopiya, Varlık, Öteki-siz, 3 Nokta Edebiyat, Kum, Kuzey Yıldızı, Edebiyat ve Eleştiri, Kül, Yaratım* dergilerinde şiir ve düzyazıları yayımlandı. 2004 Arkadaş Z. Özger Şiir Ödüllerinde "Ayna Yorgunluğu" adlı dosyasıyla Jüri Özel Ödülünü ve 2001 yılından itibaren Kastamonu'da düzenlenen Rıfat Ilgaz Şiir Ödülünü aldı (2005). Basılan tek kitabı *Ayna Yorgunluğu* (2005) adını taşıyor.

"Dünder'in şiirinde dikkati çeken ve birbirine oldukça bağlı iki özellik olan doğa ve giz, etkili, abartısız bir imge dünyasıyla görece lirik bir yapıya bürünmüş. Ama, öyle bir lirizm ki, pastoral bir şiir dünyasından da bu şiir uzak durabiliyor. 'Ayna' simgesine gelince, bu simge şiirin kuşatıcı işareti hiçe hiç değil. Şiirin kendisi bir yanıyla şairin tabii ki iç algılarını, ince çatışkılarını, duygu dünyasını yansıtıyor." (Orhan Kahyaoğlu)

HAKKINDA: Orhan Kahyaoğlu / Kendi Dilini Kullanma Yolculuğu (Radikal Kitap, 17.2.2006).

DÜRDER, Baha

Eğitimci, yazar (D. 8 Şubat 1912, İstanbul - Ö. 17 Temmuz 1983, Tenduğ). İstanbul Öğretmen Okulu (1931), Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü (1938), İstanbul Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü (1950) mezunu. Çeşitli ilk ve orta dereceli okullarda öğretmenlik ve yöneticilik yaptı. İstanbul Eğitim Enstitüsü Edebiyat öğretmenliğinden emekli (1969) olduktan sonra da bir özel okulda öğretmenlik yaptı. Halkevleri ve okullar için arkadaşı Haydar Ediskun'la ve tek başına piyesler (24 adet), okullar için yardımcı kitaplar (26 adet) yazdı.

BAŞLICA ESERLERİ:

OYUN: *Bir Cesaret Rekoru* (okul piyesi, 1932), *İsimsiz Facia* (oyun, 1933), *Kürsüden Uzakta* (meslekî oyun, 1933), *Kör Kuyu* (1935).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Namık Kemal'in Romanları* (1940), *Halide Edip' in Hayatı* (1940), *Şairler, Edipler ve Muharrirler* (7. baskı, 1967), *Türk Tiyatrosu Ansiklopedisi* (Mustafa Nihat Özön'le, 1967).

DERLEME: *Okunacak Romanlar* (1959), *Roman Anlayışı* (1971), *Lise ve Dengi Okullara Seçme Ulusal Piyesler* (Haydar Ediskun'la, 1987), *Lise ve Dengi Okullara Seçme Güldürüler* (Haydar Ediskun'la, 1988), *Güldürü Oyunları 1-2* (Haydar Ediskun'la, 1987-88).

MONOGRAFİ: *Obur* (Ahmet Mithat' ın hayat hikâyesi, 1945).

YAYIMA HAZIRLAMA: *Letafet* (Ali Bey'in opereti, 1961).

UYARLAMA (Haydar Ediskun ile): *Ayıkla Pirincin Taşını* (1964), *Karanlığın Arkası* (1964), *Dostum Şey* (Antony Mars'tan, güldürü, 1964), *Üç Yıldan Sonra* (Armand Alacrou'dan, 1964), *Ne Oldum Delisi* (Moliere'den, 1968), *Zoraki Meslek* (Moliere'den, 1968), *Duygusuzlar* (1969), *Evlerden Irak* (1969), *İçimizin Sesi* (1969), *Kahramanlar* (1969), *Meşale ve İspermeçet* (1969), *Söğütlü Köy'ün Öğretmeni* (1969), *Kibrit Alevi* (K. F. Mor'dan, güldürü, 1969).

HAKKINDA: Ahmet Borcaklı-Gülten Koçer / CDTT Bibliyografyası (1973), TDE Ansiklopedisi (c. 2, 1976), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

DÜRRÎ

Divan şairi ve tarihçi (D. ?, Van - Ö. 1723, İstanbul). Asıl adı Ahmed'dir. Öğrenimini memleketinde tamamladı. İstanbul'a gelerek Divanı Hümayun hocalığı, Anadolu muhasebeciliği, Sipahi Kâtipliği gibi görevlerde bulundu. Şah Hüseyin dönemindeki İran'a elçi olarak gönderildi (1721). Dönüşünde baş muhasebeciliğe getirildi.

Divan şiiri geleneğine bağlı şiirleri yanı sıra İran izlenimlerini anlattığı *İran Sefaretnamesi* adlı eseriyle tanınmıştır. Bu eserin ilk İran sefaretnamesi olması, önemini bir kat daha arttırmıştır. *İran Sefaretnamesi, Reşit Tarihi*'nde yer almıştır (5 cilt, 1865, ayrıca Fransızca çevirisi vardır).

ESERLERİ:

Sefaretname, Divan.

HAKKINDA: Aydın Talay / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 10, 1994), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999).

DÜRÜŞKEN, Çiğdem

Dil ve edebiyat araştırmacısı, çevirmen. 28 Ağustos 1962, İstanbul doğumlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Latin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalından (1984) mezun oldu. Aynı anabilim dalında, 1987 yılında *"Seneca'nın De Providentia'sında Tanrı ve İnsan"* konulu teziyle yüksek lisansını, 1990 yılında *"Quintilianus'ta Çocuk ve Yetişkin Eğitimi, ve Günümüzle Bağlantıları"* teziyle doktorasını tamamladı. Bu süreçte, İstanbul-İtalyan Kültür Derneğinden kazandığı öğrenim bursuyla, "Universita Italiana Per Stranieri (Perugia)"de araştırmalarda bulundu. 1991 yılında yardımcı doçent, 1995 yılında doçent, 2001 yılında profesör oldu. Çalışma konuları, Latince Gramer, Yunan-Roma Düşünce Tarihi, Roma Dini ve Rhetorica Eğitimidir. Ayrıca, Yunan-Roma Klasiklerinin Türkçeye kazandırılması için kaynak dilden çeviri çalışmaları yaptı. Makaleleri, *Felsefe Tartışmaları, Felsefe Arkivi, Lucerna, Kuram, Arkeoloji ve Sanat Dergisi, Cogito, FelsefeLogos, Philosophical Inquiry* dergilerinde; çevirileri *Sombahar, Cogito* dergilerinde yayımlandı. Sempozyum ve konferanslarda tebliğ sundu. Türk Eskiçağ Bilimler Enstitüsü asli üyesidir.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-DERLEME: *Eskiçağ'da Spor* (1995), *Antikçağ'da Doğan Bir Eğitim Sistemi: Rhetorica-Roma'da Rhetorica Eğitimi* (1995), *Antikçağ'da Yaşamın ve Ölümün Bilinmezine Yolculuk: Romanın Gizem Dinleri* (2000), *Paulus'un Kutsal Görev Gezileri ve Anadolu Halklarına Mektupları* (2003), *Roma Dini* (2003), *Latince Deyişler ya da Yaşamın Renkleri* (2004).

ÇEVİRİ: *Dostluk Üzerine* (Cicero'dan, 1994), *Şair Archias Savunması* (Cicero'dan, Bedia Demiriş ile, 1997), *Tanrısal Öngörü* (1997) - *Doğa Sorunları* (2000) (Seneca'dan), *Bütün Şiirleri* (Catullus'tan, 1997), *Karadeniz'den Mektuplar* (Publius Ovidius Naso'dan, 1999), *Plinius'un Anadolu Mektupları* (2001), *Iuvenalis – Saturae: Yergiler* (2003).

DÜŞMEZ, Hanifi

Şair ve yazar. 1959, Urfa doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Urfa'da tamamladı. Urfa Eğitim Enstitüsünü bitirerek Sivas, Konya, Rize illerinde öğretmenlik yaptı. Şiirleri *Harran, Mavera* ve *Anzilha* dergilerinde yayımlandı. Mahalli gazetelerde yazılar yazdı. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir. İngilizce bilir. Kıbrıs ve İtalya'yı gezdi. "İtalya Notları" adı altında *Gap Gündemi* gazetesinde izlenimlerini yazdı. Yirmi yıl Urfa'da rehberlik yaptı.

"Keskin bıçak gibi şiirler yazan Hanif i Düşmez, gerçekte yazı hayatını da yazmayı savaş alanı olarak gören biridir. Sert söylemleri ve ilginç tespit-

Hanifi Düşmez

leri vardır. (...) 'Yusuf' imgesi güçlü bir duruştan çok İsavari bir acı çekme olarak karşımıza çıkıyor." (Mehmet Kurtoğlu)

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-DERLEME: *Şanlıurfa Mahalli Çocuk Oyunları* (1994), *Öyküleriyle Urfa Türküleri* (1995).

ŞİİR: *Lilişan* (1997), *Güneş Gibi Sözler* (1998), *Bir Filistinli Çocuğun Ağzından Şiirler* (2004).

HAKKINDA: S. Ahmet Kaya / Urfa Şairleri - Cumhuriyet Dönemi (1998), İsmet Bakaç / Urfa Peygamberler Şehrinin Şairleri (Bakış gazetesi, 26.8.1999), Mehmet Kurtoğlu / Düşmez'in Şiiri Hakkında (Gap Gündemi gazetesi, 4-10 Haziran 2004).

DÜŞTÜ, Emin

Bkz. AŞIK EMİNİ DÜŞTÜ

DÜŞÜNSEL, Ümran

Şair. 23 Kasım 1958, İstanbul doğumlu. Çocukluğu Adapazarı ve Van'da geçti. 1963'te ailece yerleştiği İstanbul'da ortaokulu ve liseyi tamamladı. Şiir yazmaya 1973 yılında başladı. *Yalnızlık Rıhtımlarında Tükeniş* (1978) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

DÜZ, Hüseyin

Şair. 1 Mayıs 1966, Pınarhisar / Kırklareli doğumlu. Ürünlerinde C. Hüseyin Düz imzasını da kullandı. Pınarhisar Lisesi (1983), Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi (1999) mezunu. Şiir ve denemelerini 1984

Hüseyin Düz

yılından itibaren *Oluşum, Çıkın, Varlık, Düşünarı, Öküz* vd. dergilerde yayımladı. Şiirlerinin bir bölümünü ilk kitabı olan *Issızlığı Ne Tanımlar*'da (2001) topladı.

DÜZDAĞ, M. Ertuğrul

Araştırmacı-yazar. 1941, Bursa doğumlu. İlkokulu Yenişehir ve Bursa'da okudu. Haydarpaşa Lisesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1965) mezunu. Fakülte yıllarında, haftalık *Yeni İstiklâl* gazetesinde çalıştı ve yazdı. İstanbul ve Bursa'da, İslâmcı faaliyetlerde bulunan Milliyetçiler Derneğinin çalışmalarına ve Risâle-i Nur hizmetine katıldı. Yedek subaylığından sonra Özel Fatih Erkek Lisesinde idareci ve öğretmen olarak çalıştı (1967-71). Haftalık *Sebil* gazetesinde aralıklarla yazarlık ve son devrede genel yayın müdürlüğü yaptı (1976-80). MED Yayınevini kurarak sekiz kitap yayınladı (1978-82).

MÜ İlâhiyat Fakültesi Vakfı bünyesinde Mehmet Âkif Araştırmaları Merkezini kurarak (1985), sadeleştirdiği kitapları yayımladı, konferanslar düzenledi ve öğrencilere "Safahat dersleri" verdi (1986-89). M. Âkif Ersoy'un *Safahat*'ını 8. baskısından itibaren açıklamalar ekleyerek yayıma hazırladı. *Zaman* gazetesinde köşe yazarlığı yaptı (1987-89). 1967'den itibaren çeşitli yayınevlerinde kitapları çıktı. 2003'de *Mehmet Akif'in Mısır Hayatı* adlı araştırmasıyla Türkiye Yazarlar Birliği Araştırma Ödülünü aldı. İncelemeleri ve Osmanlıcadan sadeleştirme çalışmalarıyla tanındı.

ESERLERİ:

İNCELEME: *Şeyhülislâm Ebussuud Efendi Fetvaları Işığında XVI. Asır Türk Hayatı* (1972), *Türkiye'de İslâm ve Irkçılık Meselesi* (1976), *Türkiye'de Masonluk Meselesi* (1977), *Mehmed Âkif Hakkında Araştırmalar* (1987), *Mehmet Akif - Mısır Hayatı ve Kur'an Meali* (2003), *Tarafsız Değilim, Düşman Acımaz, Başörtülü Melekler, Şeyhulislâm Ebussu'ud Efendi'nin Fetvalarına Göre Kanuni Devrinde Osmanlı Hayatı, Yakın Tarihimizde Dönmeler ve Dönmelik Meselesi, Yakın Tarihimizde Gizli Çehreler, 31 Mart Vak'ası Derviş Vahdetî ve İttihâd-ı Muhammedî Cemiyeti, Mehmet Akif Ersoy* (2004).

SADELEŞTİRME: *Ömer'in Çocukluğu* (Muallim Naci'den, 1969), *Mansur Bey, Turfanda mı - Turfa mı* (Mizancı Mehmed Murad'dan, 1967), *Buhranlarımız ve Son Eserleri* (Said Halim Paşa'dan, 1973), *Barbaros Hayrettin Paşa'nın Hatıraları* (2 cilt, Seyyid Muradi'den, 1973), *Zağra Müftüsü'nün Hatıraları* (Hüseyin Raci Efendi'den, 1973), *Başımıza Gelenler* (3 cilt, Mehmet Akif Bey'den, 1976), *Derviş Vahdettin* (Volkan Gazetesi 1908-09, tam metin, 1992), *Başörtülü Melekler* (1995), *Yakın Tarih Yazıları* (1997), *Müslüman Aile* (Mehmet Âkif'ten, 2002), *Mehmed Âkif* (Süleyman Nazif'ten eski metniyle birlikte), *Safahat* (Mehmet Âkif'ten eski metniyle birlikte tenkitli neşir), *Bütün Yazıları* (Mehmet Âkif), *Bütün Tercümeleri* (Mehmet Âkif), Türk ve Arab (Çerkeşşeyhizâde Halil Hâlid'den eski metniyle ve Arapçasıyla birlikte), *Gazavât-ı Hayreddin Paşa* (Barbaros Hayreddin Paşa'nın Hâtıraları, Seyyid Murâdî Reis'ten, 2004).

DÜZENLİ, Yahya

Araştırmacı-yazar. 1956, Çaykara / Trabzon doğumlu. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunu. Çeşitli sektörlerin idari ve mali birimlerinde çalıştı. 54. Hükümet döneminde Maliye Bakanlığı Basın ve Halkla İlişkiler müşavirliğine getirildi. Ayrıca, yönetim danışmanı olarak çalıştı.

ESERLERİ:

Türkiye Nereye Götürülüyor (1975), *Modern Bilinç ve Trendeki Yolculuk* (1998).

DÜZGÜN, Cemile

Çocuk edebiyatçısı. 25 Eylül 1956, Ohtamış / Ulubey / Ordu doğumlu. İlkokulu doğduğu köyde bitirdi. Yatılı öğretmen okulu sınavını kazanarak Trabzon Beşikdüzü Öğretmen Okulunda öğretmen olmak için yetiştirilirken yapılan değişiklik sebebiyle lise mezunu oldu. Sonradan Giresun Eğitim Enstitüsü Sınıf Öğretmenliği Bölümünü bitirdi.

2003'te üç şiir yarışmasına katıldı. Haziran 5-6-7'de Isparta Göller Bölgesi Yazarlar ve Şairler Derneğinden onur belgesi, 22 Ağustos'ta Kütahya Şiir Sevenler Derneğinden mansiyon aldı. Şiirleri kültür-sanat dergileri ile antolojilerde ve yerel gazetelerde yayımlandı. *Küçük Yelkenlim* (2004) adlı bir eseri vardır.

HAKKINDA: Gündüz Aydın / Sevgi Yolu Şairleri Antolojisi (2004).

DÜZGÜN, Dilaver

Edebiyat araştırmacısı. 1 Ocak 1961, Tortum / Erzurum doğumlu. İlk orta ve lise öğrenimini Erzurum'da yaptı. Atatürk Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1985) mezunu. Yüksek lisansını (1990) ve doktorasını (1994) Atatürk Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Türk Halk Bilimi Anabilim Dalında tamamladı. Yüksek lisans tezi: *"Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu'nun Folklor ve Halk Edebiyatı İle İlgili Çalışmaları."* Doktora tezi: *"Erzurum*

Dilaver Düzgün

Köy Seyirlik Oyunları." 1988'de aynı yerde araştırma görevlisi, 1995'te yardımcı doçent oldu. Türk Dili ve Edebiyatı-Türk Halk Bilimi Anabilim Dalı başkanlığı (1998-2004), bölüm başkan yardımcılığı (2003-04) yaptı.

Makaleleri, *Millî Folklor, Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Bilimleri Araştırma, Sanat-Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Tercüman, Erciyes, Erzurum Gazetesi, Çizgi* dergi ve gazetelerinde yayımlandı. *Osmanlı* ve *Türkler* için madde yazdı. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü* dergisinde hakemlik yaptı.

ESERLERİ:

Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu'nun Folklor ve Halk Edebiyatı İle İlgili Çalışmaları (1997), *Aşık Mevlüt İhsani - Hayatı, Sanatı ve Şiirlerinden Seçmeler* (1997), *Aşık Yaşar Reyhani - Hayatı, Sanatı ve Şiirlerinden Seçmeler* (1997), *Aşık Mustafa Ruhani - Hayatı, Sanatı ve Şiirlerinden Seçmeler* (1997), *Erzurum Köy Seyirlik Oyunları* (1999), *Erzurum'da Kahvehaneler ve Aşık Kahvehanesi Geleneği* (2005), *Köy Hikâye ve Romanlarımızda Halk Kültürü Unsurları 1876-1932* (2005).

DÜZGÜN, Şaban Ali

İlâhiyatçı. 1968, Gümüşhane doğumlu. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1989) mezunu. Yüksek lisans (1992) ve doktora (1996) çalışmalarını aynı yerde tamamladı. Yüksek lisans tezi: "*Seyyit Ahmet Han ve Entelektüel Modernizmi*". Doktora tezi: "*Nesefi ve İslâm Filozoflarına Göre Allah-Alem İlişkisi*". Aynı fakültede önce doçent (1999), ardından profesör oldu. 1999-2002 Gregoryan Üniversitesi (Roma), 2003-2004 Georgetown Üniversitesinde (Washington) görev yaptı.

Makalelerini 1996'dan itibaren *AÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Diyanet İlmi Dergi, İslami Araştırmalar, Düşünen Siyaset, Kelam Araştırmaları, Tasavvuf, İslâmiyat* dergilerinde yayımladı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Batı'daki İslâm İmajını Oluşturan Temel Etkenler - İslâm İmajı* (1996), *Seyyid Ahmet Han ve Entelektüel Modernizmi* (1997), *Nesefi ve İslam Filozoflarında Allah-Alem İlişkisi* (1997), *Din, Birey ve Toplum* (1997), *Sosyal Teoloji-İnsanın Yeryüzü Serüveni* (1999), *İnsan Hakları Eğitimi* (2000), *Uncovering Islam: Questions and Answers About Islamic Beliefs and Teachings* (2004), *Teolojide Yöntem Sorunu, Tabsiratu'l-Edille fi Usuli'd-Din li Ebu'l Muin an-Nesefi* (c. 2, 2004), *Allah, Tabiat ve Tarih* (2005).

ÇEVİRİ: *Kur'an Yorumunda Çağdaş Yönelimler* (J. M. Baljon'dan, 1994).

DÜZGÜN, Şahan

Şair ve yazar. 1948, Mazgirt / Tunceli doğumlu. İlkokulu ve ortaokulu Mazgirt'te, Endüstri Meslek lisesi öğrenimini Elazığ'da tamamladı (1967). Üniversite öğrenimini sürdürme olanağı bulamadı. Teknik eleman olarak PTT Urfa (1968-74), Telekom Antakya İl Müdürlüğünde (1976-96) ve Ankara Dikmen Müdürlüğünde çalışıp 2003'te emekli oldu. Sonraki yıllarda hayatını ve çalışmalarını Ankara'da sürdürdü.

1980 öncesinde memur örgütlenmesinde, aktif görevlerde bulundu. Hatay TÜM-DER'in (Tüm Memurlar Birleşme ve Dayanışma Derneği) uzun süre il başkanlığı ve bölge temsilciliği görevlerinde bulundu. Yazı ve şiirleri *Ekspres, Demokrat* (1978) gazeteleri ile *Genç Şairler Antolojisi, Bizim Ece Şairler Antolojisi, Atatürk Türkiyesi Şairler Antolojisi*'nde yayımlandı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Umut* (1973), *Çıra* (1974), *Dost Dersim* (2005), *Otuz Yedi Candılar* (2006).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Alevi Bektaşi İnancında Kutsal Günler* (2005).

HAKKINDA: Ahmet Otman / Bizim Ece Şairler Antolojisi (2005).

Şahan Düzgün

E. EMİNE
Bkz. KANETTİ, Vivet

EBCİOĞLU, Hikmet Münir
Gazeteci-yazar (D. 1927, İstanbul Ö. 31 Aralık 1985). Kabataş Erkek Lisesi (1925) mezunu. Gazeteciliğe 1927 yılında *Vakit* gazetesinde başladı. Çeşitli gazetelerde çalıştı. Ankara Radyosunda spikerlik ve muhabirlik yaptı. 1984'te Burhan Felek Basın Hizmet Ödülünü kazandı.

Hikmet Münir Ebcioğlu

ESERLERİ:
Kendi Yazılarıyla Refik Halit, Hayat Ellisinden Sonra Başlar.
HAKKINDA: Afşin Oktay - Kemal Bağlum / Biyografiler Ansiklopedisi (1959).

EBEOĞLU, Nazif Süleyman
Şair ve yazar (D. 5 Şubat 1921, Lefkoşa / Kıbrıs – Ö. ?, Londra). Satıoğlu takma adını kullandı. Beyrut Amerikan Üniversitesi Muhasebe Bölümü mezunu (1940). Lefkoşa Türk Lisesinde İngilizce öğretmenliği yaptı. *Cyprus Mail* gazetesinde muhabirlik yaptı. İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle birlikte *Kurun* isimli bir gazete çıkardı.Yazı ve şiirleri İstanbul gazetelerinde, *Yedigün* ve *Ocak* dergilerinde yayımlandı. Kıbrıs'ta basılan gazete ve dergilerde de yazı ve şiirleri çıktı. Gazetelerde tefrika edilmiş fakat yayımlanmamış telif ve çeviri romanları vardır. *İstiklâl* gazetesinde (1949-54) çeşitli yazıları yayımlandı, 1950'lerde Londra'ya yerleşti ve orada öldü.
ESERLERİ:
ŞİİR: *Beyrut Rıhtımlarında* (1942).
ROMAN: *Seni Seviyorum* (1938), *Kaybolan Dünya* (1947).
ANI: *Lübnan'dan Bende Kalanlar* (1939), *Yurdumun Yazı* (1939).
HİKÂYE: *Bir Lübnan Hikâyesi* (1945).
HAKKINDA: TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

EBUBEKİR BEY
Tarihçi (D. ?, Merzifon – Ö. 1835/6, İstanbul) Halilpaşazade adıyla da bilinir. Enderun-i Hümayun nazırlığında bulundu. 1768-1813 arasında geçen olayların anlatıldığı *Vak'a-yi Cedide* (1916) isimli bir eseri vardır. *Hammer Tarihi* mütercimi Atâ Bey'e göre ise ayrıca İslâm'ın başlangıcından 1644 yılına kadar bir de *Tarih-i Tabii*'sini yazdı. Mezarı Eyüp'te Mihrişah Sultan imareti önündedir.
HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 2, 1976), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

EBUBEKİR RÂTİB EFENDİ
Devlet adamı, yazar (D. ?, Tosya / Kastamonu – Ö. 8 Temmuz 1799, Rodos). On sekizinci yüzyılın ikinci yarısının sonlarına doğru Osmanlı Devletinin devlet adamları arasında kendi kendini yetiştiren, ilmî kudreti ve devlet işlerine hakimiyeti ve yüksek kavrayış kabiliyeti ve kuvvetli kalemi olan Ratip Efendi, devlet siyasetiyle ilgili ve Avrupa hakkında derin bilgiye sahiptir. Babası, ilmiye sınıfından müderris Çilingir lâkaplı Hacı Ali Efendi'dir. İlköğrenimini memleketi olan Tosya'da yapmış, babasından ders görmüş, on beş yaşında iken tahsilini ilerletmek üzere İstanbul'a gelmiştir. Burada bir vasıta ile Divân-ı Hümâyûn âmedcisi (Divan Başkatibi) Edhem Efendi'ye intisap ile hem devlet işlerine ve hem de tahsile başlayarak Türkçeden başka Arapça, Farsça dersleri de gördü.
Ta'lik (bir yazı türü) yazıdaki ustalığı sebebiyle şehzadeliğinde III. Selim'e yazı hocalığı yaptı, böylece onunla tanışma fırsatı buldu. Şehzade Selim'in Fransa Kralı XVI. Lois'ye gönderdiği mektupları Ebubekir Râtip Efendi kaleme almıştır. Râtip Efendi 1779'da bakanlar kurulu Başkâtibi oldu ve bu görevde yedi yıl kaldı. Bu zaman zarfında, devlet işlerinde ve siyasi açıdan tecrübe kazandı, bilgisini arttırdı. Devletlere yazılacak yazıların tarzı, usul ve kaideleri, şahıslara yazılacak mektupların kağıtlarının cinsi ve ölçüleri hakkında bilgi sahibi oldu. Sultan Selim, devletin dış işlerinin önemli olması nedeniyle, yabancı devletlerle olan muameleleri yürütmek üzere Nemçe (Avusturya) Elçiliğine, kalemi kuvvetli, üç dilde yazışabilen, şair ve âlim olan Ebubekir Râtip Efendiyi tayin etti. 1795'te Reisülküttaplığa tayin edildi. Ancak yenilikçi fikirlerine karşı olanlar çeşitli iftira ve dedikodularla Ebubekir Efendi'yi azlettirip Rodos'a sürdürdüler. Bazı dostlarının, affedilmesi için padişah nezdindeki teşebbüsleri olumlu sonuç vermedi ve Ebubekir Râtip Efendi üç yıla yakın kaldığı Rodos'ta idam edildi (1799). İstanbul'a getirilen kesik başı Kanlıca'da şeyhi Atâullah Efendi Dergâhı hazîresine defnedildi. Vefatına "Eyliye Râtip Efendi meskenin Mevlâ cinân" mısraı tarih düşülmüştür.

EBUBEKİR RATİB EFENDİ

GAZEL

Gönülde âteş-i hasret fürûzân oldu gittikçe
Dü çeşm-i hûn feşanım aynı ummân oldu gittikçe

Yine bir mehveşin mecbur-ı hüsnü oldum âlemde
Sipihr-i dilde mühr-i mihri tâbân oldu gittikçe

Elinden dâd-ü feryad etmemek mümkin midir, zira
Cefası ol mehîn bî hadd-ü pâyân oldu gittikçe

Çeker dil intizâr-ı subh-ı vasl-ı yare hasretle
Drazi-i şeb-i firkat nümâyan oldu gittikçe

Nihayet yok yevm-i hicrâne Râtip eyleyim bilmem
Uzandı sahil-i maksuda pinhân oldu gittikçe.

Münşiliğinin (nesir yazarlığı) yanında üç dilde şiirleri de bulunan Ebubekir Râtip Efendi'nin asıl şöhreti, yazmış olduğu iki sefaretnâmeden gelir. Bunlardan birincisi *Büyük Lâyiha* adıyla tanınan *Tuhfetü's-Sefâre fi Ahvâl-i Asâkiri'n-Nasârâ ve'l-İdâre*'dir. İç içe birçok bölüm ve başlıktan oluşan dört yüz doksan sayfalık bu eserde Râtip Efendi Avusturya devletinin askeri teşkilâtını ve sosyal yapısını ayrıntılı olarak ele almış, ekonomisiyle ilgili bilgiler vermiş, ayrıca öteki bazı Avrupa devletlerinin askeri durumlarından da söz etmiştir. Yeri geldikçe Osmanlı padişahına bütçe açığını azaltmasını, ticaret ve sanatın gelişmesi için yerli malı kullanılmasını tavsiye etmekten, II. Viyana Kuşatması'ndan beri devletin gerilemesinin başlıca sebebinin padişahların zevk ve sefaya düşkünlükleri olduğunu belirtmekten çekinmedi. Eserin çeşitli yazma nüshaları bulunmaktadır. Şiirleri değerli, fakat azdır. Ebubekir Râtip Efendi'nin divânı yoktur.

"Manzumelerinin de nadir olduğunu Fatin Tezkiresi'nden anlıyoruz. Kendisinin seri yazı yazmada becerikli olduğu, bazı eski tabirle kolayca şiir söylemiş olduğunu Nemçe Sefaretnâmesi'ndeki şiirlerinden anlamaktayız. Meselâ Macaristan'ın Sibin (Hermanşdad), Peşte ve Presburg şehirlerinde gösterilen misafirperverlik, balo ve tiyatrolarına, yapılan davetlere ve müzeleri gezmek sebebiyle kendisinin duyguları hakkında sorulan sorulara ve istenen değerlendirmelere karşı hemen şiirle cevap vermiş ve bunları Sefaretnâmesi'nde zikretmiştir. (...) Sefaretnâme'sinden anlaşılacağı üzere Ebubekir Râtip Efendi yaratılış olarak zarif, hoş sohbet, kalender bir kişi olup, biraz da Fransızcayı bildiği ve Fransa inkılâbı hakkında bilgili olduğu anlaşılıyor. Seyahati esnasında kurumları ve kütüphaneleri gezdiği sıralarda Volter, Monteskiyö, Didero vesaireden konu açarak kütüphanelerinde bu eserlerin bulunup bulunmadığını soruyor ve bu soruları sebebiyle kendisi hakkında daha ziyade alâka ve hürmet gösteriliyordu." (Mustafa Bektaşoğlu)

HAKKINDA: İsmail Hakkı Uzunçarşılı (Belleten, c. XXXIX, sayı: 153, 1975), Hüner Tuncer / Osmanlı Ebubekir Râtip Efendi'nin Viyana Mektupları (Belleten, c. XLIII, sayı: 169, 1979), Ahmet Cevdet Paşa / Cevdet Paşa Tarihinden Seçmeler (1994), Abdullah Uçman / Ebubekir Râtip Efendi'nin Nemçe Sefaretnamesi (1999), Mustafa Bektaşoğlu / Hat Sanatı ve Tosyalı Hattatlar (2005).

EBULGAZİ BAHADIR HAN

Devlet adamı ve tarihçi (D. 1603, Ürgenç - Ö. 1663, Hive). Cengiz soyundandır. Babası Adap Muhammed Han'ın sağlığında genç yaşta devlet yönetiminde görev aldı. Babasıyla kardeşlerinin savaşında babasının tarafını tuttu, yenilerek Buhara Hanı İmam Kuli Han'a sığındı. Ağabeyi İsfendiyar, Harizm Hanı olunca bir süre Ürgenç'te yaşadı. Daha sonra yeniden anlaşmazlığı düştüğü İsfendiyar'la mücadele etti, yenildi. Daha önce ele geçirip geri vermek zorunda kaldığı Hive'ye 1644'de egemen oldu, ölümüne kadar hanlığını burada sürdürdü. Buhara hanları, Safeviler ve Ruslarla sık sık savaştı.

Gençlik çağında öğrenmeye başladığı Arapça ve Farsçasını İran'da kaldığı yıllarda geliştirdi. Çağatay Türkçesiyle iki önemli eser bıraktı. Bunlardan, *Şecere-i Terakime*'de Türkmenlerin tarihi hakkında bilgiler veren Bahadır Han, *Şecere-i Türkî*'de 15. yüzyıl başlarından 1663 yılına kadarki Türk Moğol tarihini anlattı. Ölümünden sonra oğlu tarafından tamamlanan ve yer yer destan özellikleri taşıyan *Şecere-i Türkî*, 1717'den itibâren çeşitli dillere çevrildi. 1905'te Kazan'da kitap halinde yayımlandı. 1864'de Ahmet Vefik Paşa tarafından *Tasvir-i Efkâr* gazetesinde tefrika edildi. *Şecere-i Terakime* ise 1937'de TDK yayınlarında, 1974'te *Tercüman* gazetesinin 1001 Temel Eser Dizisinde çıktı.

HAKKINDA: Mustafa Kafalı / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 10, 1994), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999).

EBULHAYR RUMÎ

Yazar (15. yy). Hakkında fazla bilgi yoktur. *Saltuknâme* adlı üç ciltlik bir eseri olduğu bilinmektedir. Bu eserden Ebulhayr'ın, Cem Sultan'ın maiyetinde bulunduğu ve şehzadenin emriyle, 1474-80 yılları arasında Anadolu ve Rumeli'yi dolaşarak Sarı Saltuk'a ait menkıbeyi topladığı anlaşılmaktadır. Destanda yer alan hikâyelerden bir kısmı, yazarın gittiği yerlerin âlimlerinden dinlediği hikâyelerdir. Bir kısmına da masal unsurları karışmıştır. Ebulhayr Rumi eserini halktan derlendiği şekliyle ve sade bir nesirle kalcme aldı. 13. yy. Anadolu alperenlerinden Sarı Saltuk'un hayatını, savaşlarını ve kerametlerini anlatmaktadır. Eser, on beşinci yüzyıl Türkçesi için değerli bir kaynak ve on üçüncü yüzyıl Türk tarihi için de menkıbevi bir bilgi hazinesidir.

HAKKINDA: A. Baki Gölpınarlı / Yunus Emre: Hayâtı (1936), Köprülü / İlk Mutasavvıflar (1976), Ş. Haluk Akalın / Saltuknâme I İnceleme-Metin (İÜ SBE doktora tezi, 1987), Kemal Yüce / Saltuknâme'de Tarihi Dinî ve Efsanevi Unsurlar (1978), M. Cunbur / Saltuknâme'nin Türk Milliyetçiliğindeki Yerine ve Üçüncü Nüshasına Dair (Milli Kültür, sayı: 1, 1977), N. Demir / Saltuknâme'nin Giriş Kısmına Göre Sarı Saltuk'un Şeceresi ve Anadolu'daki Bazı Şehirlerin Müslüman Türkler Tarafından Fethi (1992), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

EBUSSUÛD EFENDİ

Bkz. ŞEYHÜLİSLÂM EBUSSUÛD EFENDİ

EBÜZZİYA, Abdurrahman Velid

Gazeteci-yazar (D. 1881, İstanbul - Ö. 12 Ocak 1945). Ebüzziya Tevfik'in küçük oğlu. İlkokulu Bakırköy Taş Mektepte bitirdi. Galatasaray Lisesi dokuzuncu sınıf öğrencisi iken babasının Konya'ya sürülmesi üzerine bu öğrenimi yarım kaldı (1893). Önceleri papazlarından gizlice ders aldığı Fransız Frerler Okuluna devam ederek buradan mezun oldu (1908). Mekteb-i Hukuku da yarıda bırakarak gönderildiği Paris'te Hukuk ve Siyasal Bilgiler öğrenimi gördü. 1912'de

Türkiye'ye dönerek ağabeyi Talha Ebüzziya ile *Yeni Tasvir-i Efkâr*'ı çıkardı. Gazetesi, Balkan Savaşı ve Birinci Dünya Savaşı yıllarında birçok kere kapatıldığı için, *Tasvir-i Efkâr, İntibah-ı Efkâr* gibi değişik isimlerle çıktı.

Abdurrahman Velid Ebüzziya

1919'un işgal altındaki İstanbul'unda ağabeyi ve arkadaşları ile "M. M Grubu" adlı bir gizli örgüt kurdu. Anadolu'ya gönderdikleri belgelerin ele geçmesi üzerine İngilizler tarafından Malta'ya sürüldü (1920). Bu gün dönüşü (1921) çıkardığı *Tevhid-i Efkâr* gazetesi kısa zamanda Millî Mücadele'nin bel kemiği halini aldı. İstanbul'da işgal kuvvetlerinin baskısı altında bulunan Osmanlı ordusunun silah depolarını soyarak Anadolu'ya silah ve cephane gönderilmesini sağladı. Başarıları dolayısıyla İstiklâl Madalyası ile ödüllendirildi (1922).

İşgalciler kovulduktan sonra Mustafa Kemal Atatürk ve İsmet İnönü ile görüş ayrılığına düşerek İstanbul, Diyarbakır, Ankara İstiklâl Mahkemelerinde birkaç kere yargılandı ve tutuklu kaldı, gazetesi kapatıldı. 1934'te *Zaman*, 1940'da yeniden *Tasvir-i Efkâr* gazetelerini çıkardıysa da gazetelerinin sık sık kapatılması ve bedensel rahatsızlığı yüzünden son yıllarında matbaasını sadece kitap basımında kullandı. Bakırköy aile mezarlığına gömülüdür. Hilafetin muhafazasını savunan görüşleriyle tanınmıştır. Hüseyin Cahid ve diğer Latin harfleri yanlısı yazarlarla kalem kavgaları olmuştu.

ESERLERİ:

Kuyruklu Yıldızlar ve Halley (1912), *Tayyarecilik* (1913), *Fen ve Sanat Ansiklopedisi* (1. ciltten sonra yarım kaldı, 1944), *Fîrit* (imzasız, tsz.).

Ayrıca *Şarlok Holmes'in Maceraları* adlı bir çevirisi (1912) vardır.

EBÜZZİYA, Hadiye

Bkz. RUHSAN NEVVARE

EBÜZZİYA TEVFİK

Gazeteci, yazar, mütercim (D. 17 Şubat 1849, Sultanahmet / İstanbul - Ö. 27 Ocak 1913). Asıl adı Mehmet Tevfik'tir. Ebüzziya adını Rodos'ta sürgünde iken kullanmaya başladı. Babası, Horasan'dan göç

Ebüzziya Tevfik

edip Konya'nın Koçhisar kazasına yerleşen Şereflü aşiretinden gelen ve Evkaf mümeyyizlerinden olan Kamil Efendi'dir. İlköğrenimine Cevriye Kalfa Mektebinde başladı. Maliye Sergi Kaleminde stajyer memur olarak görev aldı (1857). Bir süre sonra da Şûrâyı Devlet Mülâzımlığına atandı. Daha sonra *Ruzname-i Ceride-i Havâdis*'te gazeteciliğe başladı. Namık Kemal ile tanıştıktan sonra Şinasi'nin *Tasvir-i Efkâr*'ına geçti. Namık Kemal ile beraberliği neticesinde Yeni Osmanlılar Cemiyetinin içinde aktif olmayacak şekilde yer aldı (1866). Yirmi yaşında iken *Terakkî* gazetesinin müdürü oldu ve basın hayatına *Terakki Muhâderat* (1868), *Terakki Eğlencesi* (1870), *Letâ'if-i Âsâr* (1870) adlı dergiler ile temelli girdi. Ayrıca, *Diyojen, Hakayıku'l-vekayi, Hayal* ve *Çıngıraklı Tartar* gibi dergilerde çalıştı. *Tasvir-i Efkâr* matbaasını Şinasi'nin te-

EBÜZZİYÂ MEHMED TEVFİK

Ziyad Ebüzziya

Basın yayın, gazete ve matbaa tekniği gibi birçok alanda ülkeye çeşitli yenilikler getiren Ebüzziyâ Tevfik, bir edebî şahsiyet olmaktan ziyade Tanzimat devrinin önemli isimlerini sonraki nesillere tanıtan ansiklopedik bilgiye sahip bir yayımcıdır. Ebüzziyâ zihniyet bakımından, bir milletin ancak gelenek ve göreneklerine, millî ve dinî inançlarına bağlı kalarak ve faydalı her türlü yeniliği benimseyerek gelişebileceğine inanan muhafazakâr bir Osmanlı aydınıdır. Asla yılmayan bir karaktere sahip olan Ebüzziya'yâ, hayatı boyunca cehaletle ve ülkeye zarar getirebilecek şeylerle mücadele etmiştir. Rodos ve Konya'daki sürgün hayatı, faaliyetlerinden şüphelenen devrin yöneticileri tarafından defalarca göz altına alınması, zaman zaman tutuklanması, matbaasının kapatılması ve hakkında verilen jurnaller onu yıldırmamış, hayatı boyunca doğru bildiklerini söylemekten çekinmemiştir. Yaşadığı dönemde, Osmanlı Devleti'nin parçalanmasını önlemek için devrin diğer aydınları gibi Ebüzziyâ da milliyetçilik ve Türkçülük ideolojileri yerine Osmanlılık bağına önem vermiş ve devletin Hristiyan dünyası karşısına Müslüman unsurların çoğunluğu ile çıkabilmesi için sürekli olarak din birliğine ve Müslümanlık kavramına sarılmıştır. Ancak vatanın bütünlüğü ve selâmetinin esas itibariyle Türk unsurunun gelişip kuvvetlenmesiyle mümkün olabileceğini belirtmekten de geri kalmamıştır. (...)

Şiirleri yok denecek kadar az olan Ebüzziyâ'nın asıl faaliyet sahası nesirdir. Kuvvetli bir mantığa dayalı basit ve sade cümlelerle kurulu yazıları bugün de zevkle okunabilmektedir. Daha çok gazeteci hüviyeti ağır basan Ebüzziyâ'nın tiyatro yazarlığı, Namık Kemal ve arkadaşları gibi halk kitlelerini hürriyet fikrine ve yenilik düşüncelerine yöneltmek için bir vasıtadır. Hatıra türündeki eser ve makaleleri ise Osmanlı Devletinin her bakımdan en karışık dönemiyle ilgili çeşitli sosyal, edebî ve siyasî olaylara ışık tutabilecek niteliktedir.

Ebüzziyâ Tevfik daha ilk yazılarında, asırlardan beri Türkçe'ye girmiş birtakım Arapça, Farsça kelime ve terkiplerle mücadele etmiş, devrin diğer yazarlarının müdafaa ettiği sade Türkçe ile güzel makale örnekleri vermiştir. 1869'da ilk defa Arap harflerini değiştirme fikrini ileri süren Leh mühtedisi gazeteci Hayreddin ile tartışmaya girmiş, maarifin ilerlemesinin bir sistem ve metot meselesi olduğunu, harfleri değiştirmekle eğitimde gelişme sağlanamayacağını söylemiştir. Böyle bir değişikliğin, yeni nesillerin asırlara dayanan kültür temelleriyle bağların koparacağını öne sürerek ileride Türk kültürü için büyük boşluklar doğuracağını savunmuştur.

(*TDV İslam Ansiklopedisi*, c. *10*, 1994)

rekesinden satın alan Mustafa Fâzıl Paşa, bu matbaayı Yeni Osmanlılara bıraktı. Ancak, Kemal ve ötekiler haklarından feragat edince, Ebüzziya bu matbaaya sahip çıktı ve matbaacılık hayatındaki tecrübesini burada kazandı.

Namık Kemal'le birlikte *İbret* (1872; 19 sayı), *Hadika* (1872; 56 sayı), *Sirac* (1873), *Cüzdan* (1 sayı çıktıktan sonra toplatıldı ve kapatıldı, 1873; Türk basınında ilk toplatılan dergi) gazete ve dergilerini çıkardı. Bazı yazıları nedeniyle 1872'de Şurayı Devlet'teki görevine son verildi. Genç Osmanlılar Cemiyeti üyelerinden olan Ebüzziya Tevfik, 1873'te Namık Kemal'in *Vatan Yahut Silistre* oyunundan sonra çıkan olaylar nedeniyle Ahmet Midhat Efendi ile birlikte Rodos'a sürüldü. Adada iken geçimini sağlamak için yazdığı yazıları Şemsettin Sami'ye yollayarak kendi matbaasında *Muharrir* (1875) adlı bir dergi yayımlattı. Kendi ismini kullanması yasak olduğu için Ebüzziya ismini aldı. Sultan Abdülaziz'in ölümü üzerine 1876'daki genel affa İstanbul'a döndü. Sultan II. Abdülhamid'in tahta geçmesi ile Saray'dan yakın destek gördü. Ahmet Midhat'la birlikte Batı tarzında eğitim veren ilk okul niteliğindeki Medrese-i Süleymaniyye'yi kurdu. Kanun-i Esasi çalışmalarına katıldı. Cemiyet-i Mütercimin'de görev verildiyse de Ali Suavi'nin aynı komisyonda olmasından dolayı o da öteki üyeler gibi bu görevi kabul etmedi, ardından Bosna Mektupçuluğuna gönderildi (1878). II. Meşrutiyet'in ilânına kadar Bosna'da kaldı. Bosna'da vilayet gazetesinin idaresini ve yayımını üstlendi. *Bosna Vilayeti Salnâmesi*'nin 13. sayısını çıkardı. Dönüşünde yeni bir matbaa kurmaya çalışırken *Salnâme-i Ebüzziya* adlı bir almanak hazırladı (1879); ancak eseri henüz matbaada iken gelen bir emirle imha edildi. Kütüphane-i Ebüzziya'yı kurarak (1880) Namık Kemal, Ziya Paşa, Şinasi, Ahmet Rasim, Recaizade Ekrem, Muallim Naci gibi döneminin ünlü yazarlarının kitaplarını yayımladı. *Mecmua-i Ebüzziya*'yı çıkardı (1880). Aynı yıl 1900'e kadar sürecek olan salnâmelerin yayımına başladı. 1891'de Mekteb-i Sanayi Müdürlüğüne getirildi. 1892'de müdürlükten alınıp Şura-yı Devlet üyeliğine getirildi. Bu arada *Servet, Malumat, Hazine-i Fünün, İrtika, Musavver Fen* ve *Edeb* dergilerinde yazılar yazdı. 1900'e kadar on kez tutuklandı. Yaptığı işle devlet memurluğunun bağdaşmadığı gerekçesiyle Abdülhamit yönetimi tarafından 1900'de Konya'ya sürüldü. II. Meşrutiyet'in ilanı ile, genel affa İstanbul'a döndü ve İttihat ve Terakki Fırkasından Meclis-i Mebusana Antalya milletvekili seçildi (1908). *Le Courier d'Orient* (Doğu Postası)'ı Fransızca çıkardı. Daha sonra *Yeni Tasvir-i Efkâr* gazetesi (1911) ve *Mecmua-i Ebüzziya*'yı yeniden çıkardı. 31 Mart Vakası sonrasında gazetesi birkaç defa kapandı; hatta her seferinde gazetenin adlarını *Tasvir-i Efkâr, İntihâb-ı Efkâr, Tefsir-i Efkâr, Hak, Yeni Tasvir-i Efkâr* gibi değiştirme yoluna gitti. Mahmut Şevket Paşa kabinesi *Tasvir-i Efkâr*'ın yeniden çıkmasına izin verdi (25 Ocak 1913). Ancak o, artık oldukça rahatsızdı. Gene de gazeteye yazı yazmaya çalıştı. Vapurda geçirdiği kalp krizi sonunda vefat etti; cenazesi Bakırköy Mezarlığına defnedildi.

Antoloji, tiyatro, anı gibi türlerde telif ve çeviri eserleri olan Ebüzziya Tevfik, yazarlığından çok döneminin ünlü bir editörü olarak yayıncılığa katkılarıyla tanındı. Yazdıklarında Şinasi'nin başlatmış olduğu sade Türkçe ilkesini sonuna kadar benimsedi. Bizde, ilk antoloji örnekleri arasında olan *Nümûne-i Edebiyyât-ı Osmaniyye* adlı eserinde Sinan Paşa'dan Namık Kemal'e kadar on yedi kişi üzerinde oldukça sade bir dille açık seçik değerlendirmeler yaptı. *Yeni Osmanlılar Tarihi* en önemli eseridir. Oldukça yankı uyandırdı. Tanzimat döneminin en çok tartışılan ve incelenen bu cemiyeti üzerinde yaptığı tespitler ve yorumlar ile karanlıkta kalan pek çok noktaya ışık tuttu.

Ebüzziya aynı zamanda döneminin önde gelen bir kûfî hattatı ve arabesk süsleme sanatçısı idi. Arapça, Farsça, Fransızca, Almanca ve Rumca bilirdi.

Hakkında Adnan Akgün *"Ebüzziya'nın Mecmua-i Ebüzziya'daki Hatıraları"* adıyla (MÜ SBE, 1987) yüksek lisans; Nevin Biner *"Ebüzziya Hayat ve Eserleri"* adıyla (İÜEF Türkoloji Bölümü, (1949-50) mezuniyet; S. Mustafa Canelli'nin *"Ebüzziya Tevfik Bey; Hayatı, Fikrî ve Edebî Şahsiyeti ile Şinasi, Ziya Paşa, Namık Kemal ve Ahmet Midhat Efendi Hakkında Görüşleri"* adıyla (SÜSBE, 1994) yüksek lisansı *"Tanzimat Aydınlarından Renkli Bir Sima Ebüzziya Tevfik Bey"* adıyla kitaplaştı; Fahriye Gündoğdu (Mercanlıgil) *"Ebüzziya Tevfik'in Türk Basımcılığına Getirdiği Yenilikler ve Türk Kütüphaneciliğine Katkıları"* adıyla bilim uzmanlığı yüksek lisansı (HÜSBE, Kütüphanecilik Bilim Dalı, 1982); Âlim Gür *"Ebüzziya Tevfik-Hayatı; Dil, Edebiyat, Basın, Yayın ve Matbaacılığa Katkıları"* adıyla (aynı adla kitaplaştı, 1998) doktora tezi; Emel Kuralay *"Yeni Osmanlılar Muharriri Ebüzziya"* (Türkiyat Enstitüsü, 1953) adıyla mezuniyet tezleri hazırladılar.

"Ebüzziya Tevfik, kendi gayretiyle yetişmiş; Türk gazeteciliğinin ve basın hayatının gelişmesinde önemli katkılarda bulunmuş bir şahsiyettir. Ayrıca tiyatro, edebiyat tarihi ve hatıra türünde kaleme aldığı eserlerle de edebi çevrede takdirle karşılanmış bir sanatçıdır. Mecmua-i Ebüzziya ile 'Kitabhane-i Ebüzziya' serisinden yayımladığı eserler ise başlı başına bir kültür hazinesidir.

"Basın hayatına hizmeti, yalnızca çıkarmış olduğu kısa ve uzun süreli dergi ve gazetelerle değil, bu mesleğe getirdiği yeniliklerdir. Şüphesiz bunda estetik zevkin büyük payı vardır; ayrıca zamanın teknik gelişmelerine de yabancı kalmamış; Almanya'dan getirdiği makinelerle matbaasını modernleştirmiş: kendi elinden çıkan 'kûfî' yazılar ve baskı tekniği ile bizde dergiciliğin ilk güzel örneklerini vermiştir. Matbaasında gerçekleştirdiği 'Kitaphane-i Meşâhir' (dünyaca ünlü kişilerin hal tercümelerinden oluşan 11 eser) dizisi 'Kitabhane-i Ebüzziya' serisinden çıkardığı kitaplar, yalnız bizde değil, batı dünyasında da takdirle karşılanmıştır." (İsmail Parlatır)

BAŞLICA ESERLERİ:

SALNÂME-TAKVİM: *Salnâme-i Hadika* (1871), *Bosna Vilayeti Salnâmesi* (1878), *Salnâme-i Ebüzziya* (1879), *Salnâme-i Kameri* (1880), *Rebî-i Marifet-Salnâme-i Ebüzziya* (1880, aralıklarla 14 yıl yayımlandı; bu takvim 1943'te Velid Ebüzziya tarafından 3 yıl çıkarıldı, 1945'ten sonra Ziyad Ebüzziya 26 yıl çıkardı), *Takvim-i Rebî-Zamime-i Rebî-i Marifet* (1884), *Rusya Müslümanları'na Mahsus Takvim-i Ebüzziya* (1885), *İmsakiyye-i Nevin* (1891), *Takvim-i Nisa* (1898).

TELİF: *Millet-i İsrailiyye* (1887), *Makame-i Tevkifiyye* (anı, 1893), *Ne Edat-ı Nefi Hakkında Tetebbuat* (deneme, 1908), *Yeni Osmanlılar Tarihi* (1909, Ziyad Ebüzziya tarafından yeni basımı, 1973-74; Şemsettin Kutlu tar. sadeleştirilerek, 1973), *Lugat-ı Ebüzziya* (1. Cilt, 1888; Ö harfine kadar).

PİYES: *Habibe yahut Semahat-ı Aşk* (4 perde, Hugo'dan uyarlama, 1870), *Ecel-i Kaza* (6 perde, 1872; Gedikpaşa Tiyatrosunda oyn.).

BİYOGRAFİ: *Gütenberg ve İhtirâ-ı Fenn-i Tab* (1879), *İbn Sînâ* (1879) *Galile* (1879), *Napolyon* (1879), *Diyojen* (1879), *Benjamen Franklin* (1879), *Büfon* (1879), *Hasan b. Sabbâh* (1880), *Ezop* (1880), *Yahyâ b. Hâlid Bermek* (1880), *Hârûn er-Reşîd* (1880), *Jan Jak Russo* (1885), *Namık Kemal* (1886), *Nikola Şamfor* (1887), *Sürûrî Müverrih* (1887), *İmparator Vilhelm* (1887), *Nefî* (1887), *Kemal* (1888), *Kemal Bey 'in Tercüme-i Hâli* (Namık Kemal'in biyografisi, 1905).

ÇEVİRİ: *Tarik-i Refâh-Franklen'in Servet Hakkındaki Nesâyihi* (1878), *Üç Yüzlü Bir Karı* (Charles Paul de Kock'tan, Ahmed Midhat'la, 1877).

DERLEME: *Reşid Paşa Merhumun Bazı Âsâr-ı Siyâsiyyesi* (1872), *Numûne-i Edebiyyât-ı Osmâniyye* (düz yazı antoloji, 1879, 6. basım, 1913), *Cümel-i Müntehabe-i Kemâl* (1882), *Muharrerât-ı Husûsiyye-i Akif Paşa* (1883), *Durûb-ı Emsâl-i Osmâniyye* (Şinâsi'nin eserine 1764 atasözü ilâvesiyle, 1884), *Müntehabât-ı Tasvîr-i Efkâr- Siyasiyat –Şinâsi-Kemal* (1885), *Müntehabât-ı Tasvîr-i Efkâr-Edebiyat-Şinâsi* (1885), *Müntehabât-ı Tasvîr-i Efkâr-Edebiyat-Kemal* (1886), *Tezarruât-ı Sinan Paşa* (1891), *Müntehabât-ı Tasvîr-i Efkâr-Makalât-Kemal* (1892), *Müntehabât-ı Tasvîr-i Efkâr-Makalât-Şinâsi* (1892).

"Kitâbhâne-i Meâhir" ve "Kitâbhâne-i Ebüzziya" dizisinde 100'ün üzerinde kitabı çıkmıştır. Tam listesi için bkz. Ziyad Ebüzziya / Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (c. 2, 1977).

HAKKINDA: Köprülüzade Mehmed Fuad / Ebüzziya Tevfik Bey Ölümü Münasebeti ile (Servet-i Fünun, sayı: 1140, 28 Mart 1329), Mustafa Nihat Özön / Ebüzziya Tevfik (Kalem, sayı: 3, 1938), Ahmet Hamdi Tanpınar / Unutulmuş Bir Eser (Ülkü, sayı: 1, Birinci Teşrin 1941) - XIX. Asır Türk Edebiyatı Tarihi (1956), İhsan Sungu / Ebüzziya Mehmed Tevfik (Aylık Ansiklopedi, sayı: 9, 1945), İbrahim Alaeddin Gövsa / Türk Meşhurları Ansiklopedisi (tsz., sayfa: 109), Edebiyat ve Tenkid Sözlüğü (1954), Şahap Nazmi Coşkunlar / Ebüzziya Tevfik- Hayatı ve Eserleri (Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni, c. 1, sayı: 4, 1957), Reşat Ekrem Koçu / Ebüzziya Mehmed Tevfik Bey (İstanbul Ansiklopedisi, c. 9, 1969, s. 4875), M. Kaya Bilgegil / Ziya Paşa Üzerinde Bir Araştırma (1970) - Kaya Bilgegil / Yakın Çağ Türk Kültür ve Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar (c. I, 1980, s. 161-245), Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri II (1972), Nâmık Kemal'in Mektubları (haz. Ömer Faruk Akün, 1972), Fevziye Abdullah Tansel / Ebüzziya Tevfik (İslâm Ansiklopedisi, c. 4, 1977), Ziyad Ebüzziya / Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (c. 2, 1977), Hasan Refik Ertuğ / Yayın Hayatımızda Devir Açan Bir Büyük Gazeteci (Yıllar Boyu Tarih, sayı: 12, Aralık 1982), Selman Çamlıtepe / Ziyad Ebüzziya ile Konuşma (İlim ve Sanat, sayı: 1, Kasım-Aralık 1985), Rekin Ertem / Unutulan Alfabeye (1991), Ziyad Ebüzziya - Ebüzziya, Mehmed Tevfik" (TDE Ansiklopedisi, c. 2, s. 418-420) – TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 10, 1994, s. 374-378), Alim Ülkü / Ebüzziya Tevfik Hayatı: Dil Edebiyat Basın Yayın ve Matbaacılığa Katkıları (1998), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Ahmet Kabaklı / Türk Edebiyatı (c. 3, 11. bas. 2001, s. 129-133), İsmail Parlatır / Büyük Türk Klasikleri (c. 9, 2004).

EBÜZZİYA, Ziyad

Gazeteci-yazar (D. 6 Eylül 1911, İstanbul - Ö. 26 Mayıs 1994). İlk ve ortaöğrenimini Galatasaray Lisesinde (1933), yükseköğrenimini İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde tamamladı (1936). Öğrencilik yıllarında çıkardığı *Akademi* (1930) dergisiyle başladığı gazeteciliğini, amcası Velid Ebüzziya'nın çıkardığı *Zaman* (1934) ve diğer çeşitli gazete ve dergilerde sürdürdü. Bu dönemde kendi adı ile birlikte Zahit Turhan, Selim Sabit gibi imzalar da kullandı. 1940'tan itibaren sahipliği ve başyazarlığını yaptığı *Tasvir-i Efkâr* (1940-46), *Tasvir* (1945-49), *Son Saat* (1946-50) gazetelerini çıkardı. Demokrat Parti kurucuları arasında yer aldı, 1946 seçimlerinde Konya'dan aday oldu, kazanamadı.

1950 ve 1954'te Konya milletvekili olarak parlamentoya girdi. "19'lar Hareketi"ne katılarak DP'den ayrılıp Hürriyet Partisi kurucu ve yönetim kurulu üyelerinden oldu (1955-58). Avrupa Konseyi (1950-58), Avrupa Parlamentolar Birliği (1950-57) ve Avrupa Konseyi Kalkınma Fonu Türkiye Temsilciliği (1958-60) görevlerinde bulundu. Kuruluşundan kapatılışına kadar Adalet Partisi (1964-80) üyesiydi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi kurucuları ve ilk mütevelli heyet üyelerinden (1955-60) olan Ziyad Ebüzziya, İstanbul Robert Kolejde tarih ve Türkçe öğretmenliği (1938-43), İstanbul Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulunda (1984-94) öğretim üyeliği yaptı. Son yıllarında makalelerini; (1987-94) *Zaman* gazetesinde yayımladı.

ESERLERİ:

Kimdir, Nedir? Serisi: Mussolini Kimdir, Faşizm Nedir; Rousseau Kimdir, Liberalizm Nedir; Salazar Kimdir; Korporatizm Nedir; Makyavel Kimdir; Makyavelizm Nedir (1943-44); *Yeni Osmanlılar Tarihi* (Ebüzziya Tevfik'ten sadeleştirme, 3 cilt, 1975), *Batı'nın Doğu Politikasının Ahlâken İflası* (Ahmed Rıza'nın Fransızca eserinin çevirisi, 1982), *Nasreddin Hoca Fıkraları* (derleme, 1943), *Bektaşi Fıkraları* (1943), *Ansiklopedik Ebüzziya Duvar Takvimi* (25 cilt, 1946, 70), *1922-1933 Galatasaray Tarihçesi* (1986), *Galatasaray Şehitleri* (1989), *Dış Politika Yazıları* (1994).

HAKKINDA: Mustafa Uzun / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 10, 1994).

NOT: Ansiklopedimizdeki Ebüzziya ailesinden yazarlar hakkındaki bilgiler bizzat Ziyad Ebüzziya'dan alınmıştır (İ.I.).

ECE, Ali

Yazar. 1977 doğumlu. Metin yazarlığı ve editörlük yaptı. *Vatan* gazetesinin çıkardığı *Haftalık* isimli derginin yazı işleri bölümünde görev yaptı.

ESERLERİ:

ROMAN: *Ayın En Güzel Hali* (2004), *12 Azize'ye On İki Ağıt* (2006).

TERCÜME: *Kaptan* (2003).

HAKKINDA: Söyleşi (Varlık Kitap, Mayıs 2004).

ECE AYHAN

Şair ve yazar (D. 1931, Datça / Muğla – Ö. 12 Temmuz 2002, İzmir). Tam adı Ece Ayhan Çağlar'dır. Şiir ve yazılarında Ece Ayhan adını kullandı. İlk şiirleri arasında Ece Ayhan Çağlar imzalı şiirleri de bulunmaktadır. 1940 yılında ailesi İstanbul'a göçtü. İlk ve ortaöğrenimini İstanbul'da tamamladı. Hırka-i Şerif İlkokulu, Zeyrek Or-

Ece Ayhan

ECE AYHAN VE 'İNCİL SESLİ KEÇİLER'

Mustafa Aydoğan

Ece Ayhan, kendi mekanını kendi elleriyle ortadan kaldıran acemi bir yurtsuz, dalgın bir şövalye. Sadece mekandan mı soyutlamış kendini? Üzerindeki kimlik de ona yabancı gelmiş ve 'sarışın' tarihi 'karaşın' tarihe dönüştürmek ve kendi kabilesini oluşturmak için mihenk taşı olarak yalnızlığa davet çıkarmış. Hem horlanmış, hem de kovulmuş. Sonuçta eline sıkıştırılan (ya da kendinin bir yerlerden bulup getirdiği) bir yumak acıyla ortalıkta kalakalmış. Neyse inandığından çok nasıl inandığıyla bir 'duruş' biçimi kazanmış. Çünkü 'imanı' olmamış hiçbir zaman. Belki yalnızlığını biraz da buraya borçlu. Açısı geniş, duruşu ilginç, kavgası evrensel ama 'soysuz', nahif, şehvetli, hem en doğru hem en yanlış. Çelişkileriyle heyecanlı, acısıyla 'doğulu', oturuşuyla aykırı ama hiçbiryerli. Ne tür bir memleket, ne tür bir yurt aradığını kendi kendisine bile söyleyememiş. 'Karaşın' tarih neyc tekabül ediyor ki? Hangi toprağa, hangi yöne, hangi ruha...

Ece Ayhan 'boşluğun' adamıdır. Acısı yerli ama hüznü toprağını bulamamış. Gideceği yeri tasavvur edebilmiş ama yönünü tayin etmekte zorlanmış. Kabuğunu kendi elleriyle kırmanın, dimdik bakmanın, bakarken görmenin ve ödünsüz yaşamanın çatısı altında, duvarlardan müstağni, korunmasız ve çıplak. Şiiri de buradan çıkmış. İlkel, soylu, şaşkın, ayartıcı ve pür şiir.

"Devletin ve tabiatın ortak ve yanlış sorusu şuydu:
Maveraünnehir nereye dökülür?
En arka sırada bir parmağın tek ve doğru karşılığı:
Solgun bir halk çocukları ayaklanmasının kalbine'dir"

Türk şiiri modernleşme süreci içerisinde, özellikle 1930'lu yılların başından itibaren ilk defa İkinci Yeni şiiriyle kendine yeni bir kulvar, yeni bir tarihsel zemin arayışına girdi ve geleneğin dinamik öğelerini epey flu da olsa ilk defa bu şiirle belirgin kılmaya yöneldi. Farkında olmadan, hesapsız-kitapsız bir şekilde. Derinlerde bir yerde bu özü taşıyarak. Ece Ayhan bu akımın 'şef'idir. Bu yeni söyleyiş, bu yeni algılayış biçimi kendisiyle birlikte en çok Ece Ayhan'ın itilip kakılmasına ve yalnızlığa sürüklenmesine neden olmuştur. İkinci Yeninin kaderi Ece Ayhan'ın kaderidir. Ne Cemal Süreya'nın, ne Edip Cansever'in, ne de Turgut Uyar'ın... Saldırılara en çok Ece Ayhan'ın siper oluşu nispeten diğerlerini güvenlikte kılmıştır. Ece Ayhan, hâlâ sürüklendiği yerden bir selâmete çıkmış değil. Böyle bir amacı da yok anlayabildiğim kadarıyla. Şimdi 69 yaşında, yaşlı ve hasta. Bütün arkadaşları tek tek göçüp gitmiş. Kader yine ona cilvesini yapmıştır. Önceleri pek göze çarpmayan yalnızlığı böylece daha bir vücut kazanmış, daha nesnel hale gelmiştir. Yalnız ama memnun ve vakur. Çelişkileri ile dinç, hisleriyle savruk, dalgalı ve boşluğuyla yerli yerinde.

Ece Ayhan'dan geriye ne kalacak? Şiiri hala yalnız. Düz metinleri fikirden çok üslupla ayakta duruyor. Konuşmalar'ının kalıcılığı ise herkes için olduğu gibi diğer eserlerinin kalıcılığına bağlı. Edebiyatımızın önemli bir döneminin adı anılmadan geçilemeyecek bu şövalyesi hangi tanıma sığdırılacak, hangi köşe ona verilecek? Kendinc bir yer bulamamış bu adama acaba başkaları bir yer bulabilecek mi? Attila İlhan'dan aldıkları 'derin yara' iyileşecek mi yoksa kangrene mi dönüşecek?

Öküz dergisinin Temmuz 2000 sayısında; Memet Fuat şiirlerini beğenseydi belki de solda kalabilirdi Cahit Zarifoğlu, sağa kaymazdı diyor. Bu bir temenni mi, bir tahmin mi, yoksa bir dalgınlık mı? Ne olursa olsun, Ece Ayhan' a yakışmayan bir tarafı var bu ifadelerin. İyi bir şair için beğenilmenin ya da beğenilmemenin kalbe yön veremeyeceğini, taraf değiştirmeyeceğini belki dc en iyi bilenlerden biridir Ece Ayhan. O kadar horlanmasına, uzunca bir süre (ve belki de hala) yazdıklarının şiir sayılmamasına rağmen kendisinin o tarafta bulunuşunu nasıl açıklayacaktır acaba? Türk solu, bacasız bir ev gibidir. Isınırken kendini boğar. Tek yönlü, kapalı ve merhametsiz. Bu anlamda Ece Ayhan solun 'vicdanı' olmuştur hep. Etrafındaki çemberi kırabilmiş ve niteliği es geçememiştir. Müslümanları 'görmenin' arkasından bin tövbe gerektirdiği dönemde ve hala günümüzde (Örnek; Ludingirra, Sezai Karakoç özel sayısı, Bahar '99) Ece Ayhan Sezai Karakoç'u, Cahit Zarifoğlu'nu 'görebilmiş', yüreğini öne çıkarabilmiştir. Peki bu trajik hatayı nasıl yapabildi? Bu, sadece Ece Ayhan'ın trajedisi değil aslında, insan olmanın temel trajiği; inandığı şeye kapanmak. Ece Ayhan'a özgü olan tarafı ise neye inandığını bilmeden ona kapanmak. Neye inandığı bilmiyor; en azından sanatsal tavrı açısından onu solda sayamayız. 'Orda' durmuyor. O erdemli ve korkusuz. Açık ve doğrucu. Beğenileriyle 'mü'min', mekanıyla 'münkir'... İsviçre'de hasta yatağında günlerce Sezai Karakoç'un 'incil sesli keçiler'ini mırıldanan, Cahit Zarifoğlu için şiirde yapı sorununu en iyi kavramış bu konuda örnek gösterilebilecek sanatçılardan biri diyen, diyebilen, kalbine has sanatı kible edinmiş bir insan için iki farklı göz edinmiş olmak ne acı bir şey!

Ece Ayhan kendini anlaşılır kılacak olanı dağıtıyor... Cumhuriyet'in ortodoks aydınının kaderini paylaşıyor... Bir hiç uğruna.

taokulu ve İstanbul Atatürk (Beyoğlu) Erkek Lisesinden (1953) mezun oldu. 1954-55 ders yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesine kaydoldu. Siyasaldan 1959 yılında mezun oldu. 1962-66 arası çeşitli ilçelerde kaymakamlık yaptı. 1962-63 yıllarında Sivas'ın Gürün ve Çorum'un Alaca ilçelerinde, 1965-66 yıllarında Denizli'nin Çardak ilçesinde, kaymakamlık ve belediye başkanlığı yaptı. Hakkında açılan bir soruşturmadan dolayı, 1966 yılında kaymakamlık görevine son verildi. Görevden alınışının akabinde bir süre *Meydan Larousse* ansiklopedisinde çalıştı. *Sinematek* ve *Yeni Sinema* dergilerinde müdürlük yaptı. Ağaoğlu ve E Yayınlarında redaktör olarak çalıştı.

1976-78 yıllarında değişik aralıklarla, beynindeki urun ameliyatla alınması ve tedavi maksadıyla İsviçre'ye gitti. Ameliyatını ünlü cerrah Gazi Yaşargil gerçekleştirdi. Ameliyatında yüzünün bir yanı ve oradaki sinirler kesildiği için yüzünün bir yanı inmeli ve çarpık bir görünüm aldı. 1990 yılında geçirdiği bir kalp krizinden sonra kısmi felç geçirdi. Bu tarihten itibaren konuşma güçlüğü çekmeye başladı.

İsviçre dönüşü bir süre Bodrum'da yaşayan Ece Ayhan, 1990 yılından itibaren Çanakkale'ye yerlcşti. İsviçre'ye dostlarının yardımıyla gidebilen Ece Ayhan, memuriyetten ayrıldıktan sonra da dostlarının yardımıyla geçindi. 1995 yılında çeşitli hastalıklardan dolayı hastaneye kaldırıldı. Bu tarihten itibaren hastaneler Ece Ayhan'ın hayatında önemli bir yer tuttu. Son yıllarda yüksek tansiyon, böbrek ve

ECE AYHAN

YORT SAVUL

Atlasları getirin! Tarih atlaslarını!
En geniş zamanlı bir şiir yazacağız

Harbi karşılık verecek ama herkes
Göğünde kuş uçurtmayan şu üç soruya:

Bir. Yeryüzünde nasıl dağılmıştır
Tarihi düzünden okumaya ayaklanan çocuklar?

İki. Daha yavuz bir belge var mıdır ha
Gerçeği ararken parçalanmayı göze almış yüzlerden?

Üç, Boğaziçi bir İstanbul ırmağıdır
Nice akar huruc alessultanlarda bayraksız davulsuz?

Nerede kalmıştık? Tarihe ağarken üç ağır yıldız
Sürünerek geçiyor bir hükümet kuşu kanatları yoluk

Çocuklar! ile bile muhbirler! ve bütün ahali!
Hep birlikte, üç kez, bağırarak, yazınız

Kurşunkalemle de olabilir
Yort Savul!

kalp yetmezliğinden kaynaklanan sorunları arttı.

Ölümünden sekiz ay önce İzmir Dürüşme Huzurevinde kalmaya başladı. 12 Temmuz 2002'de kalp yetmezliği sebebiyle kaldırıldığı İzmir Büyükşehir Belediyesi Eşrefpaşa Hastanesinde hayatını kaybetti. Memleketi Çanakkale'nin Eccabat ilçesinin Yalova köyündedir.

Tarihsel sıralama itibariyle İkinci Yeniye Sezai Karakoç, Cemal Süreya, Turgut Uyar ve Edip Cansever'den sonra katıldı. Yazdığı şiirlerle kendine İkinci Yeninin ustaları arasında hatırı sayılır bir yer açtı. Daha ilk kitabıyla birlikte kendine ait bir şiir dili kurdu. "Ülkü Şiir" ve "Sivil Şiir" olarak adlandırdığı İkinci Yeniyi parasız yatılıların kurduğunu sık sık tekrarladı. Parasız yatılıyla başta Sezai Karakoç olmak üzere Cemal Süreya ve Turgut Uyar'ı kastetti. İkinci Yeni şairleri arasında ayrı sözlülüğüyle dikkat çekti. Yazı ve söyleşilerinde İkinci Yeniyi tek başına Sezai Karakoç'un kurduğunu, akıma Turgut Uyar ve Edip Canever'in sonradan gelerek katıldıklarını, Cemal Süreya'nın bütün şiiri boyunca Orhan Veli etkisinden kurtulamadığını söyleyen ilk ve tek İkinci Yeni şairidir.

1957 yılında *Pazar Postası*'nda İdris Damsarsar ve İdris D. müstearıyla yazılar yazan Ece Ayhan'ın ilk şiiri Şubat 1954'te *Türk Dili* dergisinde yayımlandı. Şiir ve yazıları bugüne değin *Varlık*, *Yenilik*, *Seçilmiş Hikâyeler*, *Pazar Postası*, *a*, *Yeditepe*, *Papirüs*, *Yeni Dergi*, *Çağdaş Şehir*, *Hürriyet Gösteri*, *Gergedan*, *Sombahar* ve *Öküz* dergilerinde yayımlandı. Hakkında yazılan yazılar Orhan Kâhyaoğlu tarafından derlenerek *Mor Külhani* adıyla yayımlandı. Ayrıca *Ludingirra* dergisi hakkında özel sayı yaptı.

"Adalara gemilerin binde bir uğradığı, insan ayağının binde bir bastığı adalara benzer Ece Ayhan. Bir de Ortaçağ kalelerine, şatolarına, o surlar, hendekler, kuleler, mazgallar, asma köprülerle çevrili, nerden ve nasıl gidileceği belli olmayan, bu yüzden de yanına pek yaklaşılmayan ancak karşıdan görülen, bakılan Ortaçağ kalelerine, şatolarına. Gerisinde yol iz bırakmamıştır çünkü, görünmek yetmiş gibidir. Hem niçin bıraksın? Kendisi de öyle gelmemiş midir buraya. Kimsenin elini tutmadan, kimseye yaslanmadan, yalnız kendi külünü yaka yaka. Kapısını onun için kolay kolay açmaz. Aslında kapıları ardına kadar açık biridir o: Beşiktaşlı kuşçular, kantocu Peruz'lar, orta ikiden ayrılan çocuklar, mor külhaniler, pantolonları kostat delikanlılar, devlet derslerinde öldürülmüş öğrenciler, kendi kendisinin terzisi kamburlar, zulmün çocuk yurtları, fakir kuşlar, yeni yetmeler en yakın arkadaşları değil midir?" (İlhan Berk)

"Dürüstlük, şiddet karşıtlığı, her çeşit yolsuz işe karşı kabaran tiksintisi, sivillik anlayışı ve buna örnek seçtiği kişiler (orospular, deliler, çocuklar...) onun şiirinin belirleyici kişisel politikasını oluşturur. Cinsellik, insanın doğrudan davranışı olması yüzünden şair için insani bir öğe olarak yerini alır şiirde. Kimi zaman sapkınlık olarak ortaya çıkar. Bizim sapkınlık diye nitelediğimiz bu tür cinsellik (ensest, livata vs.), onda marjinalliğin bir başka ifadesi olmuştur aynı zamanda.

"Ahlâkçı karşısında ahlâksız sayıları, kurumlaşmış her şey karşısında bireyi, baba karşısında 'oğul'u ('Oğullar oğulluktan sessizce çekilmesini bilmelidir abiler') yeğleyecektir hep. Daima muhalif kalabilmek ve şairliğini böylesi bir seçim üzerine oturttuğu için ezileni, dışlanmışı, kamburu, sarışın olmayanı yeğlemesi doğaldır. 'Dökünütüler, dışta bırakılmış her şey, düşürülenler, hal ve gidişi sıfır olanlar, yasak-

ECE AYHAN

FAYTON

Erol Gülercan'a

O sahibinin sesi gramofonlarda çalınan şey
incecik melankolisiymiş yalnızlığının
intihar karası bir faytona binmiş geçerken ablam
caddelerinden ölümler aşkı pera'nın

Esrikmiş berhal bahçe bahçe çiçekleri olan ablam
çiçeksiz bir çiçekçi dükkânının önünde durmuş
tüllere sarılı mor bir karadağ tabancasıyla
zakkum fotoğrafları varmış cezayir menekşeleri camekânda

Ben ki son üç gecedir intihar etmedim hiç, bilemem
intihar karası bir faytonun ağışı göğe atlarıyla birlikte
cezayir menekşelerini seçip satın alışından olabilir mi ablamın.

ECE AYHAN

MEÇHUL ÖĞRENCİ ANITI

Buraya bakın, burada, bu kara mermerin altında
Bir teneffüs daha yaşasaydı
Tabiattan tahtaya kalkacak bir çocuk gömülüdür
Devlet dersinde öldürülmüştür

Devletin ve tabiatın ortak ve yanlış sorusu şuydu:
-Maveraünnehir nereye döküldür?
En arka sırada bir parmağın tek ve doğru karşılığı:
-Solgun bir halk çocukları ayaklanmasının kalbine!dir.

Bu ölümü de bastırmak için boynuna mekik oyalı mor
Bir yazma bağlayan eski eskici babası yazmıştır:
Yani ki onu oyuncakları olduğuna inandırmıştım

O günden böyle asker kaputu giyip gizli bir geyik
Yavrusunu emziren gece çamaşırcısı anası yazdırmıştır:
Ah ki oğlumun emeğini eline verdiler

Arkadaşları zakkumlarla örmüşlerdir şu şiiri:
Aldırma 128! İntiharın parasız yatılı küçük zabit okullarında
Her çocuğun kalbinde kendinden daha büyük bir çocuk vardır
Bütün sınıf sana çocuk bayramlarında zarfsız kuşlar gönderecek.

lananlar...' Azınlıklara olan duyarlık da bununla ilgilidir. Şaşırtıcı biçimde Kürtleri bile içine alan bir duyarlık bu: 'Koparılmış kürt çiçekleri, hatırlayarak amcalarını/ Azınlıkta oldukları bir okulda bile, sorarlar soru' (Bütün Yort Savullar, 35)" (Hayriye Ünal)

"Ece Ayhan 'boşluğun' adamıdır. Acısı yerli ama hüznü toprağını bulamamış. Gideceği yeri tasavvur edebilmiş ama yönünü tayin etmekte zorlanmış. Kabuğunu kendi elleriyle kırmanın, dimdik bakmanın, bakarken görmenin ve ödünsüz yaşamanın çatısı altında, duvarlardan müstağni, korunmasız ve çıplak. Şiiri de buradan çıkmış. İlkel, soylu, şaşkın, ayartıcı ve pür şiir.'" (Mustafa Aydoğan)

"Tarihin değişmeyen bölümününün şiirini yazmıştır. Acılar, mühürler ve hep onaylar ve hep evetler. Onun için cumhuriyet de kendi baktığı tarih açısından, insanın tarihini pek değiştirememiştir, o yüzden kahramanları cumhuriyette de kalabalıklara karşı şaşkınlıklarını gizleyemezler." (Doğan Hızlan)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Kınar Hanım'ın Denizleri* (1959), *Bakışsız Bir Kedi Kara* (1965), *Ortodoksluklar* (1968), *Devlet ve Tabiat ya da Orta İkiden Ayrılan Çocuklar İçin Şiirler* (1973), *Yort Savul* (Bütün şiirleri, 1977), *Zambaklı Padişah* (1981), *Çok Eski Adıyladır* (1982), *Çanakkaleli Melahat'a İki El Mektup ya da Özel Bir Fuhuş Tarihi* (1991), *Son Şiirler* (1993), *Sivil Şiirler* (1993), *Bütün Yort Savullar* (Bütün şiirleri, genişletilmiş 2. bas. 1999).

DENEME: *Şiirin Bir Altın Çağı* (1993), *Sivil Şiirler* (1993), *Aynalı Denemeler ya da Yalınayak Bir Türkçeyledir* (1995), *Dipyazılar* (Haz. Ceyda Akaş, 1996), *Sivil Denemeler Kara* (1998), *Bir Şiirin Bakır Çağı* (2002), *Öküz'lemeler* (2004).

SÖYLEŞİ: *Yalnız Kardeşçe* (1984), *Kolsuz Bir Hattat* (1987), *Hay Hak! Söyleşiler!* (2002).

ANI: *Defterler* (1981; gen. yeni bas. *Yeni Defterler* adıyla, 1984; iki kitabın gen. Bas. *Başıbozuk Günceler* adıyla, 1993).

ANLATI: *Morötesi Requiem Ağzıbozuk Bir Minyatür* (1997).

MEKTUP: *Hoşça Kal* (İlhan Berk'e mektuplar, 2004).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler-VI (1969), Ender Erenel / Ece Ayhan Sözlüğü (Yeni Dergi, Mart 1966), İlhan Berk / Kül (1978), Kubilay Ünsal / Bir Şiiri Eceleyebilmek İçin Kolaj Denemesi (Sombahar, sayı: 1, Eylül 1990), Ludingirra dergisi Ece Ayhan Özel Sayısı (sayı: 1, Bahar 1997), Ragıp Duran / Ece Ayhan'dan "Sivil Denemeler Kara"(Cumhuriyet Kitap, 10.12.1998), Mustafa Aydoğan / Ece Ayhan ve 'İncil Sesli Keçiler' (Hece, Eylül 2000) - Bir İkinci Yeni Şairi, Ece Ayhan (Hece, sayı: 70, Ekim 2002), Cevat Akkanat / Gelenek ve İkinci Yeni Şiiri (2002), Hayriye Ünal / Ece Ayhan: Şiirimiz Her İşi Yapar Abiler (Hece, sayı: 70, Ekim 2002), Ahmet Orhan / Ece Ayhan ve Tarih Yaklaşımı (basılmamış yüksek lisans tezi, Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Bölümü, Ankara 2002), Ahmet Soysal / Ece Ayhan (2002), Cumhuriyet Kitap Ece Ayhan Bölümü (19.7.2002), Kitap Haber Dergisi Ece Ayhan Bölümü (sayı: 3, Ekim-Kasım 2002), Nuriye Akman / Devlete Ece Ayhan Devletle (Zaman, 16.7.2002), Erdoğan Alkan / Ece Ayhan ve Şiiri (Varlık, sayı: 1140, Eylül 2002), Önder Otçu / "Çocuk Kalbi"yledir I-II-III (Adam Sanat, sayı: 201-202-203, Ekim-Kasım-Aralık 2002), İhsan Deniz / Ece Ayhan'ın Ardından (Yeni Şafak, 15.7.2002), İbrahim Demirci / Ece Ayhan Ölüptür (Yeni Şafak, 16.7.2002), Günsel Koptagel-İlal / Kendisi de Şiiri de Başka Bir İnsan (Cumhuriyet Dergi, sayı: 853, 28.7.2002), Özdemir İnce / Sansürlü Ece Ayhan (Adam Sanat, sayı: 207, Nisan 2003), Leyla İpekçi / Ecle Bakmak: Esas Duruşa Direnen Şair (Virgül, sayı: 64, Temmuz-Ağustos 2003), Orhan Kahyaoğlu / Mor Külhani (2004), Ali K. Metin / Ece Ayhan'ın Açık Atlas'ı (Kökler, sayı: 7, Ekim 2004), Yakup Altınyaprak / Ece Ayhan, İkinci Yeni ve İktidar (Derkenar, sayı: 10, Temmuz-Ağustos 2005).

Ece Ayhan

ECE, Hüseyin K.

Şair ve yazar. 1 Ocak 1958, Gümüşhane doğumlu. Gümüşhane İmam-Hatip Okulu (1973) ve Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi (1978) mezunu. Eskişehir'de 1985 yılına kadar öğretmen olarak çalıştıktan sonra öğretmenliği bırakarak Hollanda'ya gitti. 1996 yılından itibaren bu ülkede serbest çalışmaya başladı. Türkiye Yazarlar Birliği, Endülüs Öğretmenler Vakfı (Hollanda) ve HDR (İnsan Onuru ve Hakları Derneği, Almanya) üyesidir.

İlk şiiri *Milli Fikir* (Çorum, 1975) dergisinde yer almıştı. Sadece ön adını da (Hüseyin Kerim) kullandığı şiir, deneme, gezi yazıları ve hikâyelerini Türkiye'de *Mavera* (1976-83), *Muştu* (1976-78), *Aylık Dergi*, *Haksöz* (1990), *Umran* (1999-2000) dergileri ile *Yeni Devir* (1979-83) ve *Yeni Dönem* (1999) gazetelerinde; Almanya'da *Kafdağı* (1994-2000), *Wird* (yayın kurulu üyesi, 2000) dergilerinde; Hollanda'da *İntertürk* (1994) ve *Mavi Posta* (1995-96) gazeteleri ile *Türkevi* (1997) ve kültür-sanat sayfasını yönettiği *Platform* (2000) dergilerinde yayımlandı. *Yeni Devir* gazetesinin 1981 yılında

açtığı makale yarışmasında birincilik, 1982'deki hikâye yarışmasında ise ikincilik ödülünü kazandı.

ESERLERİ:

DENEME: *Cümleler* (denemeler, özdeyişler, 1984), *Cihad Bilinci* (2002).

BİYOGRAFİ: *Buhari* (1985), *Hz. Âdem* (1998).

HİKÂYE: *Tanıklar* (1993), *Nevbahar* (2004).

ŞİİR: *Amsterdam Akşamları* (1998), *Tatlı Bir Çığlıktır Yüreğim* (2002).

İNCELEME-ARAŞTIRMA: *İslâmî Bilgiler* (çocuklar için, 1999), *İslâmın Temel Kavramları* (2000), *Kur'an'a Göre Üç Evliya* (2002), *Hz. Süleyman* (2002).

HAKKINDA: Hüseyin K. Ece / Tatlı Bir Çığlıktır Yüreğim (2002).

Hüseyin K. Ece

Ece Selami

ECE, Selami

Şair, edebiyat araştırmacısı. 1966, Kemerkaya köyü / Tortum / Erzurum doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Erzurum'da yaptı. 1990'da aynı fakültenin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü, 2001'de Fars Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi. Mezun olduğu bölümde bir süre araştırma görevlisi, daha sonra yardımcı doçent ve öğretim üyesi olarak çalıştı.

Şiir ve yazıları *Türk Edebiyatı*, *Mavera*, *Kardelen*, *Karçiçeği*, *İkindiyazıları*, *Kültür-Edebiyat*, *Mina*, *Palandöken*, *Cemre*, *İkra*, *Kültür Dünyası*, *Rüzigâr* vd. dergilerde yayımlandı. Bazı şiir ve yazıları ödüle layık görüldü.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Gözyaşı Komedyası Ekim Perdeleri* (1994), *Kırlangıç Dönümü* (1998), *Beduh* (2000), *Sürgün Kanbak* (2004).

YAYIMA HAZIRLAMA: *Bekayi - Süheyl ü Nevbahar* (2003).

HAKKINDA: Hasan Ali Kasır / Hüzün Şiirleri (1998).

ECER, Ahmet Vehbi

İlâhiyatçı. 8 Ağustos 1935, Bor / Niğde doğumlu. Bor Ortaokulu (1950), Niğde Lisesi (1955), Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1959) mezunu. "*Osmanlı Tarihinde Vehhabi Hareketi*" konulu teziyle aynı fakültede İslâm Tarihi kürsüsünde doktorasını verdi (1976). Bir süre Vakıflar Genel Müdürlüğünde memurluk (1951-62), Kayseri İmam-Hatip Lisesinde öğretmenlik ve müdür yardımcılığı (1962-65) yaptı. Radyo ile Eğitim Merkezinde görev aldı (1965-66). Aynı yıl Kayseri Yüksek İslâm Enstitüsüne geçti. 1982'den sonra Erciyes Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi adını alan bu yükseköğrenim kuruluşunda İslâm Mezhepleri Tarihi öğretim görevlisi ve müdür yardımcısı olarak çalışıp yardımcı doçent iken 1999 yılında emekli oldu. Bu süre içinde kendisine Bakanlıkça Bağdat'ta inceleme-araştırma görevi (1970-71) verildi. 1993'te araştırma yapmak amacıyla İngiltere'ye gönderildi.

Makaleleri 1952'den itibaren Niğde ve Bor yerel gazetelerı ile *Türk Kültürü*, *Milli Kültür*, *Yeni Şafak*, *Töre*, *Erciyes*, *İslâm Medeniyeti*, *Kültür ve Sanat*, *Türk Dünyası* vb. gazete ve dergiler ile üniversite yayın organlarında yayımlandı. Ansiklopedilere maddeler yazdı. Bilimsel toplantılara katıldı. Konferanslar verdi, radyo ve televizyonlarda konuşmalar yaptı. Çalışmalarıyla çeşitli kuruluşlardan teşekkür belgesi ve plaketler aldı. İLESAM ve Kayseri Türk Ocağı Derneği üyesidir.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *İmanın Akıl ve İlimle Münasebeti* (1963), *İslâm Mezhepleri Tarihi* (M. Öz ve A. İlhan ile, 1977), *Türk Din Bilgini Maturidi* (1978), *İslâm Mezhepleri Tarihine Giriş* (1980), *İyilikte Yarışmak* (1983), *Üç Tebliğ* (Osmanlı Tarihinde Vehhabi Hareketinin Sebep ve Sonuçları, İbni Sina'nın Batıda Tanınması, Osmanlı Yönetiminde Mekke Şeriflerinin Statüleri ve Bab-ı Âlî ile İlişkileri, 1985), *Tarihte ve Günümüzde İhvanü'l Müslimin Örgütü* (1992), *İlk Osmanlı Kadısı Dursun Fakih* (broşür, 1996), *Laiklik Din ve Türkiye* (Ü. Günay - H. Güngör ile, 1997), *Atatürk'ün Din ve İslâm Dini Hakkındaki Görüşleri* (broşür, 1998), *Toplumsal Değişme Tasavvuf Tarikatlar ve Türkiye* (Ü. Günay ile, 1999), *İslâm Tarihi Dersleri-I - II* (2. bas. 2000), *Tarihte Vehhabi Hareketi ve Etkileri* (2001), *Dinimiz İçin Dilimiz*

HÜSEYİN K. ECE

AMSTERDAM AKŞAMLARI

Bir çığlık yığını akşam gazeteleri,
Boşluğa davet eden gözdür resimler

Haberler, yorumlar; bazır yaşama kalıpları,
Satırlar dolusu uyku hapları

Ölüm ilanları Eylül'ü anlatırlar,
Gidenler erken unutulur

İstasyon bulvarı kirli bir ayna,
Işıklar; hayale uzanan bir yol

Her ayak bir iz üstünde midir?
Her gözde dünyalar dönmekte

Gün, ağır bir yorgunluktur, öylesine taşınır,
Sayfalar bir sızı daha ekler

Buna karşın

Kayıp ilanlarında yoktur,
Amsterdam'ın aradığı sabah.

(*Tatlı Bir Çığlıktır Yüreğim*, 1990)

Ahmet Vehbi Ecer

(2001), *XIII ve XIV. Yüzyıllarda Kayseri Kültür ve Tarihi* (2001), *Zararlı Dinî Faaliyetler ve Amaçları* (2004), *İslâm Tarihinde Üç Olay* (2004).

ÇEVİRİ: *İmanla İlgili Kırk Hadis* (1960).

HAKKINDA: Emin Arısoy / Şiirde Bor ve Bor Şairleri Antolojisi (1961), Ali Başoğlu / Dr. A. Vehbi Ecer'le Bir Sohbet (Kayseri Haber gazetesi, 9.3.1985), İsmail Özmel / Dünden Bugüne Niğdeli Şair ve Yazarlar (1990), Who's Who in Turkey? (1999), Abdullah Genç / Ahmed Vehbi Ecer, Hayatı Eserleri (EÜ İlâhiyat Fakültesi Lisans Tezi, 2001), Alim Gerçel / Ahmet Vehbi Ecer'in Yayın Hayatımıza Kazandırdıklarına Genel Bir Bakış (Erciyes Dergisi, Mart 2001), Alim Gerçel / Erciyes Üniversitesi Emekli Öğretim Üyesi Dr. Ahmet Vehbi Ecer'in Eseri: Tarihte Vehhabi Hareketi ve Etkileri (Yesevi dergisi, Ekim 2001, sayı: 94), Hasan Avni Yüksel / Ahmet Vehbi Ecer'den Üç Eser (Erciyes dergisi, Temmuz 2002), Müjgân Üçer / XIII. ve XIV. Yüzyıllarda Kayseri Kültür ve Tarihi (Erciyes Dergisi, sayı: 301, Ocak 2002), M. Metin Karaörs / Değerlendirmeler (Türk Dili dergisi, sayı: 610, Ekim 2002) - Dinimiz İçin Dilimiz (Erciyes dergisi, Aralık 2002), Kadir Özdamarlar / Ahmet Vehbi Ecer ve Dinimiz İçin Dilimiz (Kayseri Türk Ocağı dergisi, Eylül 2003).

ECER, Mehmet Naci

Eğitimci-yazar (D. 1901, Niğde – Ö. 5 Aralık 1953, Niğde). Paris Sorbon Pedagoji Bölümü mezunu. Mezuniyetinin ardından yurda döndü ve Adana Erkek Muallim Mektebi müdürlüğü, Niğde ortaokul ve lise müdürlükleri görevlerinde bulundu. Yazı hayatına şiirle başladı. Fransızcadan Türkçeye çeviriler yaptı. Evli ve üç çocuk babasıydı.

ESERLERİ:

EĞİTİM: *Pedagojide Test Usulü, Anormal Çocuk.*

ÇEVİRİ: *Karıncaların Hayatı* (Maurice Maeterlinck'ten), *İnsan* (Fr. Paulhan'dan, 1936), *Gobino* (Comte de Gobineau'dan, 1940), *Ahlâkın Ahlâksızlığı* (Fr. Paulhan'dan).

HAKKINDA: İsmail Özmel / Dünden Bugüne Niğde'li Şair ve Yazarlar (1990).

ECER, Salih

Şair ve yazar. 20 Temmuz 1954, Ankara doğumlu. Tam adı Hüseyin Salih Ecer. Galatasaray Lisesini bitirdikten sonra İÜ Edebiyat Fakültesi ve Ankara Üniversitesi DTCF'de öğrenim gördü. 1975'ten itibaren İstanbul'da editörlük ve reklamcılık yaptı. Şiirleri *Oluşum, Somut, Defter* vd. dergilerde yer aldı.

"Ecer'in şiiri, Türkiye haritasının dışına çıkmıyor gibi. Bu coğrafyanın tarihine hep yakın plandan bakıyor. (...) Tarihi aslında reddedip yalnız kendisinin sahip olduğu gizil bağlarla kurguluyor şiirini de tarihini de. Bu noktada bilinen tarihi göndermelerle hiçbir bağı yok. Eski tarihe düşkün, ama O'na inanmadığı kesin! (...) Yalnızca, Salih Ecer'in kendi ufku, kendi sezgileri ve kendi algılarıyla yazılmış gizli bir tarihle karşı karşıya kalınır." (Orhan Kâhyaoğlu)

ESERLERİ:

ŞİİR: *İhtimalen* (1993), *Seferi* (1998), *Neremdesiniz Beni Üzenler* (2001).

ROMAN: *Beni Yutkunmaya Sevk Eden Bir Erkeklik Hali Sezdim* (2002).

HAKKINDA: Haydar Ergülen / Keyfi Koyulaştırmak (Cumhuriyet Kitap, 22.12.1994), Orhan Kâhyaoğlu / "İhtimalen" Kurulan Küçük Bir Tarih Bağı (Sombahar, Ocak-Şubat 1995), TBE Ansiklopedisi (2001), Mehmet Çetin / Tanzimattan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi (c. 3, 2002).

ECER, Seyhan

Öykücü. 1936, Adana doğumlu. Fransız Filolojisi mezunu. Uzun yıllar devlet memuru olarak çalıştı. Emekli olduktan sonra yazmaya zaman ayırabildi. Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Vakfının yazma seminerlerine katıldı.

Yazı ve öyküleri, *Pencere, Sokak Yazarları* ve *Cumhuriyet Kitap* dergilerinde yayımlandı. *Karcığar Şarkı* adlı öyküsüyle Kadının Sosyal Hayatını Araştırma ve İnceleme Derneğinin (KASAİD) düzenlediği Kadın Oyunları ve Öykü Yarışmasında özel ödül (2000), *Yalıkavaktaki Dişçi* adlı öyküsüyle de Gönen Belediyesinin düzenlediği Ömer Seyfettin Öykü Yarışmasında (2002) özel ödül aldı. Edebiyatçılar Derneği üyesi oldu.

ESERLERİ (Öykü):

Karcığar Şarkı (2001), *Kış Yolcuları* (2003).

SEYHAN ECER

UYKUSUZ BİR GECENİN ANIMSATTIKLARI

Benim İhsaniye ile ilgili anılarım, onun düğünü ile başlar. İlkokuldaydım. Kaçıncı sınıfta olduğumu pek anımsayamıyorum. Düğünün yapıldığı yaza ilişkin -nedense hep yaz aylarında yapılırdı düğünler, haftalarca, hatta aylarca bütün kenti sarardı heyecanı, dedikodusu- fazla bir anım yok, ama düğünü bütün ayrıntılarıyla anımsıyorum. Hatta düğünden çok önce başlayan, sonradan düğünle ilgili olduğu anlaşılan ayrıntıları bile...

Yaz başında bir hareket başlamıştı sokakta. İhsaniye'lerin evi, bu dar, tozlu, kıvrılarak kayalara doğru uzayan yolun sonlarındaydı; anneannemin-kinden birkaç yüz metre uzakta. Hep aynı kişiler, aynı saatlerde gelip geçerdi yoldan. Bu yüzden hemen dikkat çekti, yüksek sesle konuşarak gidip gelen bu gürültülü grup. Ama merak kısa sürdü: Bunlar Adanalıydı, İhsaniye'lere gidip geliyorlardı. Sıcağa karşın uzun, bol kara pardösüler, kocaman kışlık ayakkabılar giyiyorlardı. Bir süre sonra, bu kadın ve çocuklardan oluşan gruba erkekler de katıldı. Grubun dikkat çekmesinin bir nedeni de, sokağın tenha olduğu saatlerde gidip gelmeleriydi. Sabahla öğlen arası ya da öğlenle akşam arası gibi... Oysa bu saatlerde kediler bile bulunmazdı bu sokakta, sabah kent merkezine inilir ve akşam da dönülürdü, o kadar. Doğal olarak da bunlar hep aynı kişilerdi. Bu saatler dışında görünenlere merakla bakılır, hele gürültü yaparlarsa biraz da küçümsenirdi.

- O çoluk çocuk geçenler neyin nesiymiş, bilyor musun Küçükkadın, Adanalılarmış, İhsaniye'ye görücü giderlermiş, diye haberi veren kız kardeşine.

- Nereden bulmuşlar Adanalılar İhsaniye'yi? demek oldu anneannemin tepkisi.

- Hacı Ağa, bağa göçünce şehirdeki evini kiraya vermez mi? Bunlar kiracılarıymış. İhsaniye'yi görüp beğenmişler, oğullarına istiyorlarmış. Oğlan, Adana'da kunduracıymış, diye bilgi verdi Rukiye Hanım teyze ablasına.

İhsaniye'nin düğününe, teyzelerden biriyle, sıcağın erkenden bastırdığı bir yaz sabahı, bahçelerden alçak duvarları aşıp sarkan zerdali dallarının gölgelediği yollardan yürüyerek gittik. (...)

Bülent Ecevit

BÜLENT ECEVİT

YARIN

Bir şeyler olacak yarın
duruşundan belli
kırdaki atların
bulutların koşuşundan belli
kazısından köstebeklerin toprağı

karıncaların telâşından belli
bir şeyler olacak yarın
belki bir tomurcuk
belki bir ağacın düşen yaprağı
belki de bir çocuk

pek o kadar göremesek de uzağı
kuşların uçuşundan belli
bir şeyler olacak yarın
öbür günden önemsiz
bugünden önemli

ECEVİT, Bülent

Siyaset ve devlet adamı, şair. 28 Mayıs 1925, İstanbul doğumlu. Tam adı Mustafa Bülent Ecevit. Kastamonu eski milletvekillerinden Prof. Dr. Fahri Ecevit ile ressam Nazlı Ecevit'in oğlu. İlköğrenimini Ankara'da, İstanbul Erkek Lisesinde başladığı Robert Kolejde tamamladı (1944). Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümünde başladığı yükseköğrenimini yarıda bıraktı (1944-46). Basın Yayın Genel Müdürlüğünde çevirmen (1946-48), Londra'da Basın Ataşesi (1948-50) olarak görev yaptı. Londra'da iken Bengalce ve Sanskritçe öğrendi. Londra dönüşü Ankara'da *Halkçı* ve *Yeni Ulus* gazetelerinde (1950-54), konuk yazar olarak Amerika'da *Winston Salem Journal*'da (1955) çalıştı. Amerika dönüşü *Milliyet* gazetesi ile *Forum* dergisinde çalıştı, yine *Ulus* gazetesinde yazarlık, Rockfeller bursu ile ikinci kez gittiği Amerika'da Harvard Üniversitesinde sosyal psikoloji, Ortadoğu ve Osmanlı tarihleri üzerinde incelemeler yaptı (1957).

Aynı yıl Ankara'dan Milletvekili seçilip TBMM'ye girerek fiilen politikaya atıldı. Avrupa Konseyi Üyesi oldu (1958-59). 27 Mayıs sonrası oluşturulan Kurucu Meclise üye seçildi. 1961'den 1980'e kadar CHP'den Zonguldak Milletvekilliği, Çalışma Bakanlığı, CHP Genel Başkanlığı (1972-80), Başbakanlık (1973-76, 1979'da yeniden), DSP Genel Başkanlığı, ANASOL-D koalisyon hükümetinde Başbakan Yardımcılığı (1997-98), DSP-ANAP-MHP koalisyon hükümetinde Başbakanlık (1999-2002) yaptı. 2004 yılında DSP Genel Başkanlığından ayrılarak ömrünün geri kalanını edebiyata ayıracağını açıkladı.

Ecevit'in annesi Nazlı Hanım'ın babası Ali Kıratlı Paşa, II. Abdülhamit'in yaveriydi. Kıratlı Paşa'nın babası Hacı Emin Ağa 17 yıl Mekke'de Haremeyn Şeyhliği yapmıştı. Mekke'de beş vakfı vardır. Bu vakıflarda hâlen öğrenci okumaktadır. Şişli 3. Sulh Hâkimliğinin 1992 yılındaki kararına göre Hacı Emin Ağa'nın mirası Ecevit'e intikal etti. Ecevit, 2005 yılında kendisine Mekke'de kalan arazileri Türk hacılarına hizmet vermesi şartıyla Türkiye Cumhuriyeti'ne bağışladı.

Bülent Ecevit'in ilk şiirleri *Hep Bu*

DÜŞÜNCENİN GİYSİSİ

Cemal Süreya

Bülent Ecevit şiir yayımlamaya başladığında Türk yenilik şiiri zaferini çoktan kazanmıştı. Hattâ bu şiirde yer yer bölünmeler, dağılmalar olmaya da başlamıştı. Orhan Veli ve arkadaşlarıyla gelen olanaklar, onlardan hemen sonra ortaya çıkan kuşağı (genellikle 1920'den sonra doğanları) hem etkilemiş, hem de bir yerde kararsız bırakmıştır. Orhan Veli, büyük atılımın yaparken şiirden değil, şiir olmayandan çıkıyordu. Amacı, sanki, yeni bir tür şiir yazmak değil, eski şiiri yıkmak, onu itibarsızlaştırmaktı... Bu bakımdan, eski şiirde ne varsa Orhan Veli ve arkadaşlarının şiirlerinde o yoktu. Bir çeşit, eski şiirin tersi yazılmaktaydı. Ama bu, yenilik şiirinin öncülerinin bir özelliğiydi. Onların bu tavırları olmasaydı, şiirin temel kavgası o kadar çabuk kazanılmayabilirdi. Nedir ki Orhan Veli ve arkadaşlarını izleyen bazı genç şairler bu şiirsel tavrı yanlış yorumladılar. Orhan Veli'nin özelliklerini yeni şiirin temel özellikleri sandılar. Bir şairin, bir akımın özelliğini, şiirin ayırıcı niteliği sanmaya kadar götürdüler işi. Orhan Veli de, ölmeden kısa bir süre önce yazdığı bir yazıda bundan yakınmıştı. Gerçekten de, birçok genç yeteneğin daha işin başında ipin ucunu kaçırmış olmaları bundandı galiba.

Kimi genç şairlerde ise bu konuda bir kararsızlık görüldü. Yapıtlarında Orhan Veli'yi yadsımadılar, ama benimsemediler de. Bülent Ecevit bunlardandı. Geleneksel biçimleri yadsıyordu yadsımasına, ama bu konuda öncüler kadar katı olmadığı da görülüyordu. Türkülerin yapısını sevdiği anlaşılıyordu. Dörtlüklerin, üçlüklerin tadından, özellikle uyağın, ses benzerliklerinin olanaklarından vazgeçmek istemiyor, daha doğrusu vazgeçemiyordu.

Sanatta, özellikle şiirde, geleneksel biçimlerle bağlı olmamak başkadır, onları toptan hüküm giydirmek başkadır. Üstelik bu biçimlerin bir yerde halk duyarlığının yapısından parçalar olduğunu da unutmamak gerek. Bunları kökten yadsıyan sanatçının elinde tek silâh kalıyor: Düşünce. (...)

(*Şapkam Dolu Çiçekle*, 1976)

BÜLENT ECEVİT

BİR CUDİ ÖYKÜSÜ

bir cılız dere akardı
Cudi Dağından aşağı
dere başı köyümdü benim iki yanı bahçe
bahçelerin varı yoğu
sarı armut kırmızı nardı

köyde bir avuç insan
hısım akraba kız kızan
koyunlar gibi sığışır
gübre sıcağına yuvaların
yaşamadan yaşardı

ne dünya haberliydi köyümden
ne köyüm dünyadan haberli
ne dünyanın yararı vardı köyüme
ne köyümün dünyaya zararı
dünya ayrıydı köyüm ayrı

kimi geceler kayadan kayaya
silah sesleri sıçrardı uzaktan
bir masal devi uyanırdı
Cudi Dağında o zaman
karabasan gibi çullanırdı üstümüze

aç kurtlar gibi çağrışır
konuklar inerdi bazen köyümüze
gecenin koyusunda çaresiz
yürek gibi çarpardı
korkudan evlerimiz

kimi gelir unumuzu alırdı
kimi gelir canımızı
kim kanundur kim eşkiya
kim dosttur kim düşman
bilemezdik arada biz kurban

derken bir gece yarısı
bana geldi kurbanlık sırası
köyümün koynundan koparıldılar
kayalara apardılar
vatan millet uğruna vurdular beni

dalında kaldı armudumla narım
üç öksüzümle bir de yarim
Cudi Dağından aşağı bir dere
hala akar mı bilmem
arasıra bana türkü yakar mı bilmem

Topraktan dergisinde çıktı Tagore, T. S. Eliot, Ezra Paund gibi şairlerden çeviri şiirler ile kendi şiir, deneme ve siyasi yazıları ayrıca *Hep Bu Toprak*, *Varlık*, *Seçilmiş Hikâyeler*, *Forum*, *Ufuklar*, *Yücel*, *Halkçı*, *Ulus*, *Özgür İnsan* gibi çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlandı. Şiirlerinde insanı, insan sevgisini, toplumla insan ilişkilerini derinliğine, başarılı ve ölçülü bir duyarlılıkla işledi. Politika dünyasında sanatçı yanı daima ağır bastı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Şiirler* (1976), *Işığı Taştan Oydum* (1978, Almancaya çev. Yüksel Pazarkaya), *El Ele Büyüttük Sevgiyi* (1997), *Bir Şeyler Olacak Yarın* (2005).

DÜŞÜNCE-ARAŞTIRMA: *Ortanın Solu* (1966), *Bu Düzen Değişmelidir* (1968), *Atatürk ve Devrimcilik* (1970), *Kurultaylar ve Sonrası* (1972), *Perdeyi Kaldırıyorum* (1972), *Demokratik Sol ve Hükümet Bunalımı* (1974), *Demokratik Solda Temel Kavramlar ve Sorunlar* (1975), *Dış Politika* (1975), *Dünya-Türkiye-Milliyetçilik* (1975), *Toplum-Siyaset-Yönetim* (1975), *İşçi-Köylü Elele* (1976), *Türkiye / 1965-1975* (1976), *Umut Yılı: 1977* (1977), *Türkiye'nin Uluslararası İlişkileri* (1979), *Sömürü Düzeninde Yeni Aşama* (1980).

ÇEVİRİ: *Gitanjalı* (R. Tagore'dan, şiirler, 1941), *Avare Kuşlar* (R. Tagore'den, şiirler, 1943), *Kokteyl Parti* (T. S. Eliot'tan, manzum piyes, 1963).

HAKKINDA: Metin Birsen Eriş / Siyaset Tarihimizde CHP (1968), Şemsi Belli / Bülent Ecevit (1975), Abdullah Lelik / Erbakan mı Ecevit mi? (1975), Metin Birsen Eriş / Kemalizm, Marksizm ve Ecevit (1976), Cüneyt Arcayürek / Hastanedeki Ecevit (1986), Feyzi Halıcı / Şair Parlamenterler (1990), Orhan Duru / Ecevit'in Çilesi (1995), Oral Çalışlar / Liderler Hapishanesi - Ecevit, Erbakan ve Türkeş ile Cezaevi Günleri (1996), Rahmi Kumaş / CHP'nin Soyağacı (1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Fethi Naci / Ant Dergisi Anıları (Cumhuriyet Kitap, 8.3.2001), Muzaffer Ayhan Kara / 18 Nisan 99 Seçimleri Panorama (2002), Sefa Kaplan / Gazeteci Tuna Köprülü Yıllarca Gizli Kalan Gerçeği Açıklıyor : Coşkun Kırca, Bülent Ecevit'i Komünist Diye Şikâyet Etti (Hürriyet, 12.3.2003), Nail Tan-Özdemir Tan/ Gurur Kaynağımız Kastamonulular III (2004), Mehmet Atilla Maraş / Şair Milletvekilleri 1 - 22. Dönem 1920-2005 (2005), Nail Tan - Özdemir Tan / Gurur Kaynağımız Kastamonulular V (2005).

ECEVİT, Melahat

Şair, güfte yazarı. 1950, Isparta doğumlu. Isparta'da beş yıl ilkokul öğretmenliği yaptıktan sonra İstanbul Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu Almanca Bölümünü bitirdi (1977). Bir süre Almanya'da bulundu. Yurda döndükten sonra yeminli çevirmenlik yaptı.

Şiire çocukluk yıllarından itibaren ilgi duydu. Müzikle de ilgilenerek Isparta Musiki Cemiyeti ve çeşitli yardımlaşma amaçlı derneklerin çalışmalarına katıldı. Isparta Göller Bölgesi Yazarlar ve Şairler Derneği başkanlığını üstlendi.

Şiir ve yazıları değişik dergilerde yer aldı. 2001 yılından itibaren çeşit-

Melahat Ecevit

MELAHAT ECEVİT

VAKTİMİZ VARKEN

İster yaz, ister sil beni kalbinden
İstersen rak tut, gözden gönülden
Pişmanlık duymuşsun, belli halinden
İstersen geri dön, vaktimiz varken.

Belli ki, hep beni özler dursun
Yanan yüreğini közler dursun
Akan gözyaşını gizler dursun
İstersen geri dön, vaktimiz varken.

Eski defterleri karıştırmadan
Çektiklerimizi yarıştırmadan
Sevinci kederle karıştırmadan
İstersen geri dön, vaktimiz varken.

Geçmesin günümüz boşu boşuna
Bahar estirelim ömür kışına
Yeniden dönelim, gençlik yaşına
İstersen geri dön, vaktimiz varken

li şiir yarışmalarına katılarak ödüller aldı. Şiirlerinin bir bölümü Tahir Sıral, Hilmi Özdemir isimli bestekârlar tarafından TSM formlarında bestelendi.

ESERLERİ (Şiir):

Sabır Çiçekleri Açınca (2002), *Nisan Günleri* (2006).

HAKKINDA: Gündüz Aydın / Sevgi Yolu Şairler Antolojisi (2003).

Rahşan Ecevit

ECEVİT, Rahşan

Politikacı. 1923, İzmir doğumlu. Eski başkalanlardan Bülent Ecevit'in eşi. Arnavutköy Amerikan Kız Koleji (1944) mezunu. 1970'li yıllarda köylüler ile uzmanların işbirliğini öngören Köylü Derneğini kurdu. 12 Eylül döneminde derneği kapatmak zorunda kaldı. 1986'da, Bülent Ecevit'in yasaklı olduğu dönemde, Demokratik Sol Partiyi kurdu ve partinin genel başkanı oldu. Yasaklar kaldırıldıktan sonra genel başkanlığı Bülent Ecevit'e devredip örgütlenmeden sorumlu genel başkan yardımcılığını üstlendi. *Pülümür'de Aşk - 1960'ların Türkiye'sinden Bir Kesit* (2002) adlı bir romanı vardır.

HAKKINDA: Rahşan Ecevit / Pülümür'de Aşk - 1960'ların Türkiye'sinden Bir Kesit (2002).

ECEVİT, Yıldız

Yazar. 28 Ocak 1946, Gelibolu / Çanakkale doğumlu. Ankara Mimar Kemal İlkokulu (1957), Çamlıca Kız Lisesi (1963), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü (1973) mezunu. "*Ferit Edgü'de Kafkaesk Öğe*" adlı teziyle yüksek lisans (1983), "*Oğuz Atay ve Max Fricsh'de Aydın Sorunsalı*" adlı çalışmasıyla doktora(1987) yaptı. Bir süre çevirmen olarak Alman İşçi Bulma Kurumu İstanbul İrtibat Bürosu (1969-70), özel kuruluşlar ve Türk-İş Konfedarasyonunda (1971-80) çalıştı. 1980'de Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisine öğretim görevlisi olarak girdi. 1986'da aynı görevle Ankara Üniversitesi DTCF Alman Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalına geçti. Burada 1988 yılında yardımcı doçent, 1990'da doçent, 1996'da profesör olarak öğretim üyeliğini sürdürüp 2000 yılında emekli oldu. Germanistler Birliği, Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

İlk yazısı *Yaşasın Edebiyat* dergisinde (1987, Kış sayısı) yer almıştı. Sonraki yıllarda yazılarını *Cumhuriyet Kitap* eki ile *Gündoğan Edebiyat, Varlık, Gösteri, Littera, Oluşum* dergi-

Yıldız Ecevit

lerinde yayımladı. Başlangıçta Alman edebiyatı alanında gerçekleştirdiği çalışmalarını daha sonra Türk edebiyatıyla karşılaştırmalı olarak sürdürdü. Son zamanlarda ilgi alanını tümüyle avangardist Türk edebiyatına, özellikle yetmişli yıllar ve sonrasına kaydırdı.

"*Yıldız Ecevit, (...) özellikle edebiyat incelemesi yöntemlerini tek tek ve aynı romanda uygulayarak söz konusu yöntemlerin birer araç, birer yol olduğunu, bilimsel incelemenin, eleştirinin belli bir mesafe ilkesini koruyarak her birinden yararlanılabileceğini göstermek istemiştir.*" (Gürsel Aytaç)

ESERLERİ:

İNCELEME: *Oğuz Atay'da Aydın Olgusu* (1989), *Intellektuellen problematik bei Max Frish und Oğuz Atay* (1990), *İsviçre-Alman Edebiyatı* (1990), *Kurmaca Bir Dünyadan* (1992), *Orhan Pamuk'u Okumak* (1996), *Türk Romanında Postmodernist Açılımlar* (2001), *Ben Buradayım...* (Oğuz Atay'ın biyografik ve kurmaca dünyası, 2005).

ÇEVİRİ: *Flissen Haritada Yok* (Maja Beutler'den, 1990), *Bozkır Kurdu'nun Düş Yolculukları* (Hermann Hesse'nin deneme, anı ve mektuplarından derleme, 1994).

HAKKINDA: Fethi Naci / Eleştiri Günlüğü (Adam Sanat dergisi, Mayıs 1995), Gürsel Aytaç / Orhan Pamuk'u Okumak (Cumhuriyet Kitap, 19.12.1996), Hami Çağdaş / Roman Okuma Yöntemlerine Dair (söyleşi, Gösteri dergisi, Temmuz 1996), Nuran Özyer / Bir Edebiyat Araştırmacısı Yıldız Ecevit (Cumhuriyet Kitap, sayı: 357, 18.12.1996), Erendiz Atasü / İkili Sarmal: Nesnellik ve Öznelik (Varlık dergisi, Şubat 1997), Talat S. Halman / Orhan Pamuk'u Okumak (World Literature Today, Güz 1997), Ahmet Oktay / Yazın Yabancılaşma ve Yabancılaştırma (Virgül, sayı: 16, Şubat 1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Şükran Kozalı / Türk Romanında Postmodernist Açılımlar Üzerine Bir Okuma (Varlık, Temmuz 2001), Gürsel Aytaç / Edebiyat Yazıları 1995-2000 (2001).

YILDIZ ECEVİT

ORHAN PAMUK'U OKUMAK

Okurun çağdaş edebiyattaki önemini vurguladıktan sonra, artık şunu diyebiliriz: Çağdaş edebiyatın 'açık yapıtlarının çözümlenmesinde ana işlev okurundur. Top ondadır artık. Okurun bu işlevini yerine getirebilmesi için ise, kendi konumunun bilinicinde olması ve eski alışkanlıklarından kurtulması gerekmektedir. Her şeyden önce de, eline aldığı her metinde, 'anlatıcı'ya ya da 'kahraman'a inanmaktan, onların arkasında kendisine doğru yolu göstercecek 'yazar'ı aramaktan vazgeçmelidir okur. Metinde anlatılanların 'gerçekmiş' gibi yansıtıldığı ve gerçek gerçekliğin kurmaca gerçeklikten kimi kez daha değerli bulunduğu Türk edebiyatının okuru ise, metinle 'duygusal' iletişime girmeye, romanı gerçek gibi algılamaya hazırdır. Çünkü, Gürsel Aytaç'ın da dediği gibi, "birçok kitle iletişim organında bir öykü, bir oyun v.s. 'gerçek hayattan alınmadır' ibaresini âdeta bir 'kalite kontrol belgesi' gibi övünçle taşı(maktadır)" üzerinde. Yazarın her dediğinin gerçek gerçeklikle örtüştüğüne inanma eğilimi gösteren bu okur için, çoğu kez yazarla özdeşleştirdiği 'kahraman'ın sözleri neredeyse yazarınkinden bile önemlidir. Orhan Pamuk, "yazardan çok kahramana inanmak bizim roman geleneğimizin önemli halkalarındandır" der. Okur, bütünüyle de haksız değildir bu tutumunda. Çünkü geleneksel-gerçekçi yazar 'gerçeği' yansıttığını savlar, düşünceleri ise genelde kahramanınkiyle örtüşür.

Yeni edebiyat okuru ise inançla değil, kuşkuyla yaklaşmalıdır metne. Eğer elindeki metin bir geleneksel edebiyat örneği değilse, metinde kesintisiz bir olay akışı yoksa, ya da olaylar, içinde yaşadığımız somut dünyanın alıştığımız gerçeklik ölçütleriyle örtüşmüyorsa, 'tuhaf'sa, 'düş' gibiyse, 'grotesk'se, o zaman kuşkusunda haklıdır okur ve sakınımla yaklaşmalıdır okuduğu kurmaca ürüne. Böyle bir metnin yazarı büyük bir olasılıkla, okurâ toplumsal ya da kişisel sorunlarıyla ilgili olarak aydınlatıcı bilgiler vermeyecektir. Böyle bi beklentiyle metne yaklaşan, ondan evrensel gerçekleri öğrenmek isteyen okur düş kırıklığına uğrayacaktır. Beklentileriyle örtüşmediği için metni ve yazarını suçlayacak, onu edebiyat açısından değersiz bulacaktır. Daha önce okuduğu geleneksel edebiyat metinlerinde beklentilerinin çoğunu doyurmuş olan bu okur 'geleneksel' edebiyat okurunun 'prototipi'dir, farklı ölçütlerle biçimlenmiş olan yeni metinlere yabancıdır, onları anlamamaktadır.

Bu geleneksel okurların ünlülerinden biri de çağdaş fiziğin babası Albert Einstein'dır. Bir keresinde Thomas Mann'ın Einstein'a Kafka'nın bir romanını ödünç verdiğinden, Einstein'ın kitabı geri getirdiğinde ise şöyle dediğinden söz edilir: "Okuyamadım bu kitabı: İnsan beyni bu derece karmaşık değil!" Tümüyle bir geleneksel edebiyat okuru tepkisidir bu. Fizikteki bulgularıyla egemen gerçeklik anlayışını tersyüz eden Einstein'ın, üstelik kendisi tarafından ortaya konulan bu yeni gerçekliğin edebiyat estetiğindeki en yetkin yansımalarından birine karşı takındığı bu tavır ilginçtir. Belki de Oğuz Atay'ın dediği gibi, insanlara "bazı şeylerin, meselâ Finnegans Wake'in öneminin anlatılması mümkün değil(dir)".(....)

(Orhan Pamuk'u Okumak, 1996)

EDGÜ, Ferit

Öykü, roman ve deneme yazarı. 24 Şubat 1936, İstanbul doğumlu. Tam adı İsmail Ferit Edgü. İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü son sınıf öğrencisiyken gittiği Paris'te Academie Feu'da altı yıl seramik öğrenimi gördü. Sorbonne'da felsefe, Louvre'da sanat tarihi kurslarına devam etti (1958-64). Kendisine *O (Hakkari'de Bir Mevsim)* adlı eserini yazdıracak askerliğini Hakkari'nin bir köyünde ve Beypazarı'nda yaptıktan sonra bir yıl daha Paris'te kaldı. Bir yıl sonra İstanbul'a dönerek bir süre İstanbul Manajansta metin yazarı olarak çalıştı. Kendi kurduğu DATA Reklam Şirketini, 1977'den sonra Ada Yayınlarını ve Narmanlı Yurdundaki Bedri Rahmi Sanat Galerisini yönetti.

İlk şiiri *Kaynak* (1952) dergisinde, ilk hikâyesi *Yeni Ufuklar* dergisinde çıktı (Ocak 1954). Edebiyat dünyasına *Kaynak* (1952-53), *Şairler Yaprağı* (1954), *Mavi* (1954), *Yeni Ufuklar* (1962) dergilerinde çıkan şiirleriyle girdi. Sonra daha başarılı olduğu hikâye ve romana yöneldi. Hikâye, inceleme ve çevirileri *Yeni Ufuklar, Pazar Postası, Dost* (1954-59), *Yeni Dergi, Papirüs, Antalya, Soyut* gibi dergilerde yer aldı.

Hikâye ve romanlarında genellikle varlıklı kesim ve aydınların ruhsal ve cinsel bunalımlarını, insanın yalnızlığını, yabancılaşma duygusunu, mutsuzluğunu yer yer fantastik bir anlatımla ele aldı. Tek bir "gerçeğin" olmadığı görüşünden hareket ederek öykülerinde gerçeği çeşitli biçimlerde yansıtmaya çalıştı. Sade, çok temiz, anlaşılır; ses olarak şaşırtıcı derecede uyumlu, Türkçe kelimelerden oluşan bir dil kullandı. Yazar, kendi anlatımıyla ilgili şunu söyler: "*Yaza yaza gördüm ki, dil, benim için bir araç değil, yapıtın temeli, iskeleti, her şeyi. Bu noktaya vardığınızda, artık dili süslemenin, benzetmelere gitmenin, bol bol niteleme sıfatlarını kullanmanın bir anlamı olmadığını görüyorsunuz. Göz boyamadan, söz sanatlarının yaldızıyla içi boş imgeler yaratmadan, yalın, olduğunca yalın, yalansız, dolansız bir anlatım.*"

Ferit Edgü

Kaçkınlar, Bozgun, Av ve *Bir Gemide* adlı ilk dört öykü kitabında, felsefi boyutlu bir bunalımın konu alındığı, bireyin Kafkaesk bir dünyada hiçliği, kendi üzerine kapanışı, varlığını sorgulayışı işlendi. Özellikle *Bir Gemide*, yoğun ve detaylandırılmış öykülerden oluştu. Bu kitap, A Kuşağı öykücülerinin 1960'lardaki varoluşçuluğuna, bunalıma, yer yer gerçeküstünün motiflerle öyküledikleri ana temalara paraleldir. *Çığlık*'taki öyküler, dilleri ve kurguları ile olaya değil dilin kendisine yöneldiler. Genel olarak Ahmet Oktay'ın deyişiyle "öykülerinde gerilim dil düzeyinde" belirdi. *Doğu Öyküleri* adlı kitapta, doğudan ne denli etkilendiğini, oradaki coğrafi koşulların, insan karakterlerinin kendi imge dünyasını ne denli belirlediğini sergileyen öyküler vardır. Bu öykülerde biçim ve dil alabildiğine yalınlaştı. *İşte Deniz, Maria;* tamamı diyalog olarak kaleme alınmış öykülerden oluştu. *Do Sesi*'nde temel izlekler çerçevesinde dört bölüme ayrılmış seksen üç hikâyeyi, anlatının en temel eyleyeni sayılan bir anlatıcı etrafında ördü. Bu

anlatıcının bazen birinci kişi, bazen de üçüncü kişi olduğu bu hikâyelerde iki kişilik, mekânsız ve tasvirsiz öyküler kurguladı.

İlk romanları *Kimse* ve *O*'da, bireyselden kaynaklanan evrensellik anlayışını, karmaşık ve dolambaçlı olanı aktarma tutumuyla anlatısına gerilim kazandırdı. Böylece dikkate değer bir deneyi örneklemiş oldu. Bu romanlarında da yine toplumla iletişim kuramayan aydınların yalnızlık acılarını işledi. Diyaloglardan oluşan bir roman olan *Kimse*, "bir yalnızlık destanı" olarak nitelendirildi. *O* ise aydın-köylü ilişkisine yeni bir yaklaşım getirmenin yanı sıra gerçeğin bir düşe dönüştüğü anlatı oldu. Anlatım tekniği ve roman kurgusu bakımından özgün bir yapıt olarak değerlendirildi. *O (Hakkari'de Bir Mevsim)*'da diyaloglar aracılığıyla etkileyici bir atmosfer yaratmayı başardı. Bu roman, evrensel unsurlar, bir insanlık varoluşu ve alabildiğine yerel kelimelerle sade ve soğukkanlı bir bakış açısıyla yoğruldu. Bu kitapta vali aracılığıyla tuhaf, kafkaesk bir devlet erki tablosu çizdi. *Eylülün Gölgesinde Bir Yazdı* romanında okuru, toplumca dışlanmış insanların dünyasına; sevgisiz ve acımasız bir dünyaya taşıdı.

Bir Gemide (1979) adlı hikâye kitabıyla Sait Faik Ödülünü, *Ders Notları* (1978) kitabıyla TDK 1979 Deneme Ödülünü aldı. *Eylül'ün Gölgesinde Bir Yazdı* (1988) romanıyla Sedat Simavi Edebiyat Ödülünü İlhan Berk'le paylaştı. *O* adlı romanı "*Hakkari'de Bir Mevsim*" adıyla Onat Kutlar'ın senaryosuyla sinemaya uyarlandı. Film, 33. Berlin Festivali (1983) ve 2. Akdeniz Film Festivalinde ödüller kazandı (1984). Alfred Jarry'nin Übü Kralı'ndan başlayarak, Camus'den, Beckett'ten birçok oyun çevirdi.

"Tümü kavrayamayan insanoğlu (ben)' deyişi, soru soran, 'niçin'in peşine düşüp sonuca varamayınca 'parçaları kavramaya çalışan' biri olduğunu belirtir. Kısa öykü, küçük öykü formu da işte bu 'parça'yı, hayattan bir kesiti mercek altına alma uğraşıdır. Ferit Edgü'nün bir 'an'ı işleyen küçük öyküleri sayıca az değildir. 'Üç Düş/üş', bunlar arasında kurgusu, çok yönlü optik tekniğini uygulayışındaki ustalıkla enfes bir örnektir. Kendini bir kuşun, bir avcının ve bir köpeğin yerine koyarak, onların açısından 'düşüş' olayını, o anı anlatır ve o anı bir 'düş'e yerleştirerek anlatıyı masala dönüştürmekten kurtarır.

"Gözle görülen dünyanın, hayatın derin anlamına varmak, ressamı da yazarı da felsefeye yükselterek soyuta adım atışını gösterir. Ferit Edgü'nün 'minimal öykü'cülüğü de bir anlamda soyuta gidiştir." (Gürsel Aytaç).

"Bu dil, hep okuru da devrede tuttuğu için, Edgü'nün öykülerinin simgesel ve yerinel olduğunu söylemek kolay görünmüyor bana. Çünkü anlattıklarının ve anlaşıldıkları biçimin dışında bir gerçeği gizlediklerini sanmıyorum. Ama, son kertede bir imgesellikten söz etmemek de olanaksız gibi gelebilir okura. Somut ve görsel öğelerin düzenlenişinin, Mitos düşüncesine özgü özellikler sergilediği söylenebilir; ama bir kesinleme olarak alınmamak koşuluyla. Yine söze gelip dayanıyor her şey. Av'daki 'Kötü' adlı öykünün kadın kişisinin söylediklerini anımsamanın sırası: 'Sözcükleri bilmek, güçlerine inanmak ve onları yerinde kullanmak gerek.'

"İşte, her yazarın 'amentüsü' olabilecek bilgece bir cümle.

"Ama, besbelli: Sözcükleri okumayı istemek de gerek." (Ahmet Oktay)

"Edgü sürekli dille oynamaktadır. Üstelik bu oyunda oldukça başarılıdır. Özellikle "Kendiliğinden"de ama diğer hikâyelerde de Edgü dille, dolayısıyla sözcüklerle özgürce oynamıştır. Beni de bir edebiyatçı değil, bir dilci olarak Edgü hikâyelerinin bu yönü çekiyor ve ilgilendiriyor. Bu metinlerde bütün göstergeler sözlük anlamlarından hızla uzaklaşıyor, bir kurmaca evren içinde yepyeni yananlamlar üstleniyor, olağanüstü çağrışım yoğunluğuna ulaşıyor. Yazma sorunsalı Edgü'nün hikâyelerinde hiç vazgeçemediği bir üstanlatı olarak yer alıyor." (Mehmet Aydın)

"Yerellikten uzak, insanlığı kavrayıcı bir yaklaşım söz konusu. Tufana kadar gidiyor, sanki dünyayı kuruluduğundan bu yana anlamak istiyor." (Ayfer Tunç)

ESERLERİ:

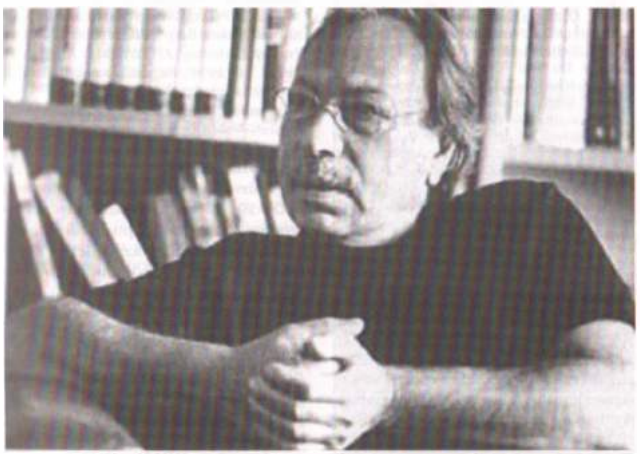
ÖYKÜ: *Kaçkınlar* (1959), *Bozgun* (1961), *Av* (1967), *Bir Gemide* (1978), *Çığlık* (1982), *Ressamın Öyküsü* (1991), *Binbir Hece* (seçmeler, 1991), *Doğu Öyküleri* (1995), *İşte Deniz, Maria* (1999), *Do Sesi* (2002), *İlk Öyküler-Kaçkınlar-Bozgun-Devam* (2003).

ROMAN: *Kimse* (1976), *O* (1977, *O / Hakkari'de Bir Mevsim* adıyla, 1986), *Eylül'ün Gölgesinde Bir Yazdı* (uzun öykü, 1988).

ŞİİR: *Ah Minel Aşk* (Fikret Muallâ'nın desenleriyle, 1978), *Dağ Şiirleri* (1999).

DENEME: *Kültür Emperyalizmi* (oturum notları; Abidin Dino, Pertev Naili Boratav, Güzin Dino, Abdel Malek ile), *Ders Notları* (1978), *Yazmak Eylemi* (1980), *Şimdi Saat Kaç* (1986), *Van Gogh Yüzyıl Sonra* (1990), *Yeni Ders Notları* (1991), *Tüm Ders Notları* (2000), *Sözlü-Yazılı* (2004), *Avara Kasnak* (2005).

DİĞER ESERLERİ: *Yaşayan Bedri Rahmi* (1976), *Bedri Rahmi Binbir Bedros* (albüm, Mehmet Eyuboğlu ile, 1977), *Bedri Rahmi-Babatomiler* (albüm, Mehmet Eyuboğlu ile, 1978), *[Yüksel] Arslan* (1982), *Aliye Berger* (1980), *Eren Eyüboğlu* (1981), *Türk Hat Sanatı* (karalamalar, meşkler, 1984, İngilizcesi ayrı bir kitap olarak, 1988), *Osman Hamdi* (Mustafa Cezar ile, 1986), *Ergin İnan* (resim, 1988, Almancası ayrı kitap olarak, 1988), *Mustafa Pilevneli* (resim, 1988), *Abidin Dino / Antibes Resimleri* (1989), *Karapınar Türü Halılar* (1989), *Ressamın Öyküsü* (Ergin İnan ile, 1991), *Avni Arbaş* (1992), *Füreya / Ateş ve Sır* (1992), *Türkiye Bir Portre: 18 Fo-*

Ferit Edgü

FERİT EDGÜ

İBRAHİM OĞLU İBRAHİM ÖYKÜSÜ

Baba-oğul İbrahim'lerin öyküsünü Halit'ten dinledim. Kırın seyrek, sulu sepken yağdığı, güneşli günlerin arttığı, ayların kış uykusundan uyanıp üremeden çıktığı Nisan sonu-Mayıs başı arası günlerden birinde, beni avcılığa ısındırmaya çalışan Halit'le çıktığımız bir av sabahında, erimeye yüz tutmuş karların üzerinde bata çıka ilerlerken, bir an soluk almak için mola vermiştik.

Bir kayanın kovuğunda, Halit'in sardığı sigarayı tüttürdüğümde, az ötede, sabahın sisi içinde üç-dört evden oluşan, iki tepenin birleşip bir boğaz oluşturduğu bir yerde yer alan, o güne değin görmediğim bir mezra belirdi.

İliklerime değin donmuş olan ben, bir çay içip ısınmak için,

"Bir inip bakalım şuraya" dediğimde, Halit,

"Ava çıktık hoca, evlerde konaklamaya değil" deyip önerime karşı çıkmıştı.

Halit'in bu karşı çıkışına bir anlam veremeyip üstelediğimde,

"Yoo, olmaz. Biz oraya inemeyiz" olmuştu aldığım yanıt.

Yol üstündeki her köyde, her evde konaklamanın gelenekten sayıldığı bu yörede, Halit'in bu sözlerine bir anlam verememiştim.

Bunu gözlerimde okumuş olmalı ki, "Ben yanındayken o köye gidemeyiz" deyip, bana da oraya uğramamamı söylemişti üstü kapalı sözcüklerle.

Bunu söylerken, göz göze gelmemek için bir çaba gösteriyor, bakışlarını, aşağıda, dağılan sisle birlikte daha bir ortaya çıkan evlerden, ağaçlardan kaçırıp, ilkin bana, sonra kayaları, sonra altımızdaki mezraya sırtını dönüp kartı dağın doruğuna çevirip, "Olmaz, demişti, senin yanında benim oraya gitmem yakışık almaz."

Hiçbir şey anlamıyordum. Susuyordum.

"Biz buraya ava geldik, yolumuza koyulalım" dediğimde, ona, bin kez söylediğim bir sözü yineledim.

"Ben avdan hoşlanmıyorum. Tanımadığım insanların çayını içmekten hoşlanıyorum."

"Öyleyse sen git", dedi Halit, sırtı hep bana dönük. Benimle yüz yüze gelmekten çekiniyordu sanki.

Tepeyi inip bir eve uğramanın, bir hardak steak çaylarını içmenin ne gibi sakıncası olabilirdi?

"Herkesin avı kendine" deyip ayağa kalktım; omzumdaki tüfeği çıkarıp Halit'e uzattım.

"Bunu da al, eğer yük olmazsa. Köyde buluşuruz." Halit, söylediklerimi duymamış gibi, bu kez döndü, gözlerini gözlerime dikip,

"Orası İbramın köyü, dedi. İnan ki gidemem oraya. İstesem de gidemem. Üsteleme. Sen de gitme."

Benimle değil de, dağ ile, düşündeki avla konuşuyor gibiydi. "Hangi İbramın? dedim. Bu İbram da kim. "Mapus damındaki arkadaşım İbram, anlatmadım mı?" dedi.

"Ne var bunda? dedim. Gidip, anasına, babasına, karısına, çocuklarına bir Merhaba dersin."

"Diyemem ki dedi Halit. Onun anası, babası, karısı ve çocukları yoktur."

"Öyleyse hiçbir tehlike de yoktur" dedim gülümsemeye çalışarak.

"Doğrusun, yoktur, dedi. Ama gene de, eğer beni seviyorsan, sen de inme oraya.

Biz avımıza bakalım. Üstelersen, bir gün anlatırım sana İbramın öyküsünü.

Böylece sen de niçin oraya inmek istemediğimi öğrenirsin."

Üstelemedim.

Altımızda uzanan vadiye inmek yerine kuzeye tepelere doğru yöneldik.

Dişi bir ayının, yavrusuyla birlikte karların üzerinde bıraktığı izleri izledik. Çok şükür hiçbir şey vuramadık.

Gün batımından önce, elimiz boş, yorgun, köye döndüğümüzde, Halit'e İbramla ilgili hiçbir şey sormadım. O da hiçbir şey söylemedi.

Yalnızca, "Sen üvları kaçırıyorsun Hoca. Bir daha seninle ava çıkmam" dedi.

Bunları söylerken gülümsüyordu.

Ben de aynı eğreti gülümsemeyle, "Öyleyse bu akşam ne yiyeceğiz?" dedim. (...)

toğrafçının Yapıtları (1993), *Fikret Mualla* (1995), *Seyir Sözcükleri* (öyküşiir arası serbest metin, 1996), *Komet* (1999), *Adnan Varınca* (2000), *İnsanlık Halleri* (2003), *Görsel Yolculuklar* (2003), *Abidin* (2004).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 2, s. 447-448), Fethi Naci / 100 Soruda Türkiye'de Roman ve Toplumsal Değişme (1981), Füsun Akatlı / Bir Pencereden (1982), Feyza Zaim / Ferit Edgü'yle 'Çığlık' Üstüne Konuşma (Çağdaş Eleştiri, sayı: 10, Aralık 1982), Olcay Önertoy / Türk Roman ve Öyküsü (1984), Agâh Özgüç / Türk Filmleri Sözlüğü (c. 2, s. 169-171), Ömer Lekesiz / Yeni Türk Edebiyatında Öykü - 3 (1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), Ayfer Tunç / Kendi Kendimizle Yüzleşebilmemiz İçin Yazdı Hep: Ferit Edgü - Gültekin Emre / Dilin Cevherindeki Öyküler - Gürsel Aytaç / Edgü'nün Kısa Öyküleri (Cumhuriyet Kitap, 6.1.2000), Gültekin Emre / Ferit Edgü Şiirinin İzinde (Cumhuriyet Kitap, 3.8.2000), Feridun Andaç / Edebiyatımızın Yol Haritası (2000), Ahmet Oktay / Anlatıların Aynası (2001, s. 66-84), TBE Ansiklopedisi (c. 1, 2001, s. 297-298), Iş'te Kitap (Bahar 2002), Celâl Üster / 'Do Sesi': Düşgücüne Çağrı (Cumhuriyet Kitap, 17.3.2002), Gültekin Emre / Ferit Edgü Gene Bizi Anlatıyor Kısacık Öykülerinde, "Do Scsi"yle Geçip Giderken (Cumhuriyet Kitap, 30.5.2002), Mehmet Aydın / Koridorun Ucundaki Işık (Virgül, sayı: 51, Mayıs 2002), Ahmet Kabaklı / Türk Edebiyatı (c. 5, 11. bas. 2002, s. 728-750), Gürsel Aytaç / Ferit Edgü'nün Öykücülüğü (Hecceöykü, Aralık-Ocak 2004).

EDİB AHMED

Şair. XII. yüzyılda yaşadığı kabul ediliyor. Hayatı hakkında sağlıklı ve yeterli bilgi yok. 256 beyitten oluşan *Atabetü'l Hakayık* (Hakikatler Eşiği) adlı ünlü eseriyle tanınmıştır. Eserin mevcut el yazmalarından 1444'te Semerkant'ta yazılmış bir nüshası Ayasofya Kütüphanesindedir. Eseri 1918'de Necip Asım, 1951'de Prof. Reşit Rahmeti Arat, latin harfleriyle yayımladı.

HAKKINDA: Vahap Kabahasanoğlu / Ahmet Yesevi-Edip Ahmet (kom., 1984), Tuncer Gülensoy / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 10, 1994), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999).

EDİB EMİN BEY

Şair ve yazar (D. 1894, Erzurum - Ö. 1918). Kars'ın tanınmış ailelerinden birine mensuptur. Karahanoğullarından Emin Nâzım Bey'in oğludur. Türkçülük ülküsüne gönül vermiş bir yazardır. Erzurum'da çıkartılan *Albayrak* gazetesinde yayınlanan şiir ve yazılarında millî duygularını ve esir Türk ellerinin acılarını dile getirdi. Şiirlerinde hece veznini kullandı, *Albayrak* gazetesinin sahibi Süleyman Bey'i hocası kabul etti.

ESERLERİ (Şiir):

Armağan (1914), *Şa'irin Defteri* (1914), *Erzurum*.

HAKKINDA: Karahanoğlu Mustafa Muhtar Bey / Çeşitli Konular (1978), Müştak Hatifi Karahanoğlu - Prof. Dr. Fahrettin Kırzıoğlu / Karahanoğlu Ailesi Tarihçesi ve Karahanoğlu M. Muhtar'ın Şiirleri Kitaplığı (1986), TDOE-TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

EDİB, Eşref
Bkz. EŞREF EDİB (Fergan)

EDİB HARABİ
Şair (D. 1852, İstanbul - Ö. 1916). Asıl adı Ahmed Edib'dir. Edib, Harâbi, Zehra ve Lütfî mahlâslarını kullandı. Bahriye'de birlik kâtipliği yaptı. Deniz Levazım binbaşılığına kadar yükseldi. İstanbul'da yaşadı.

Tasavvuf konulu şiirlerde, doğaçlama şiir söylemekte, hicivde usta ve deneyimli idi. Şiirde belli bir düzeyi yakaladı. Şiirleri, Bektaşi çevrelerinde sıkça okundu, bazıları da bestelendi. *Divan*'ının kendi el yazısıyla müsveddesi İhsan Mahfi Kütüphanesindedir. 570 sayfalık bu müsvettede şairin kalenderileri, nefesleri yanında divan edebiyatının türlü nazım şekillerinde yazılmış şiirleri de yer aldı. Bektaşilikle ilgili şiirleri seçilip İzmirli Hüseyin Hüsnü Erdikut Baba tarafından *Edib Harâbi'nin Divanı* (1950) ve Sefer Aytekin tarafından *Harabi, Hayatı ve Deyişleri* (1959) adlarıyla yayımlandı.

HAKKINDA: S. Nüzhet Ergun / Bektaşi Şairleri (1930), Fikret Fikret Yörükoğlu / Edib Harabi Hayatı ve Eserleri (1945), TDE Ansiklopedisi (c. 2, 1976).

EDİBALİ, Aykut
Siyaset adamı, yazar. 13 Nisan 1942, Sandıklı / Afyon doğumlu. Afyon Dumlupınar İlkokulu (1953), Afyon Ortaokulu (1956), Afyon Lisesi (1959), İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. 1986 yılında arkadaşlarıyla birlikte Mücadele Birliği derneğini kurarak bu derneği çevresinde gelişen fikir ve gençlik hareketlerinin öncülüğünü yaptı. 1970'te Otağ Yayınevi ve Matbaacılık tesislerini kurdu. Aynı yıl haftalık *Yeniden Milli Mücadele* dergisini, 1973'te de üç aylık araştırma inceleme dergisi *Gerçek* ile aylık kültür-sanat-edebiyat dergisi *Pınar*'ı çıkardı. Mart 1975'te Yeni Ortam Gazete ve Matbaacılık tesislerini satın alarak çıkardığı *Bayrak* gazetesi, dört yıl günlük yayını sürdürdükten sonra haftalık gazeteye dönüştü (1979). Sonraki yıllarda yayıncılık, reklamcılık, eğitimcilik gibi çeşitli işlerde, kurucu, ortak ve danışman olarak çalışmalarını sürdürdü.

24 Mart 1984'te bir kısım arkadaşıyla birlikte Islahatçı Demokrasi Partisini kurarak, partisinin genel başkanlığını kuruluş tarihinden bu yana sürdürdü. Yayımladığı gazete ve dergilerde baş yazıları yanı sıra

Aykut Edibali

çok sayıda araştırma ve inceleme yazısı çıktı. Adı geçen dergi ve gazetelerde tefrika ettiği yazılardan oluşan ve daha sonra kaleme aldığı *İlmi Sağ, İnkılap İlmi, Milli Mücadele'nin Stratejisi, Türkiye'de Vatan Bölme Faaliyetleri, Metin Toker'e Cevap* gibi eserleri henüz basılmadı.

ESERLERİ:
Millî Mücadele Kadroların Vazifeleri (1970), *Beş Çayı* (Piyes), *Komünist İhtilale Karşı Tedbirler* (1973), *Türkiye'nin Kıbrıs Politikası Ne Olmalıdır?* (1974), *Sosyal Sistemlerin Temelleri* (1979), *Islahatçı Demokrasi Partisi Programı ve Tüzüğü* (1984), *Islahatçı Demokrasi Partisi Seçim Bildirgesi, 24 Ocak Kararları* (1986), *Birlik Davamız* (1991), *Kur'an'ın Aksiyon Öğretisi* (2002).

HAKKINDA: Abdullah Satoğlu / Kayseri Ansiklopedisi (2002).

EDİBOĞLU, Baki Süha
Şair (D. 1915, Antalya - Ö. 15 Eylül 1972, İstanbul). İstanbul Hayriye Lisesi (1936) mezunu. Bir süre devam ettiği İstanbul Hukuk Fakültesi ile Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesini yarıda bıraktı. Gazeteciliğe başlayarak *Tan, Akşam, Cumhuriyet* gazetelerinde yazarlıktan (1934-40) sonra, Ankara Radyosu ve Basın Yayın Genel Müdürlüğünde çalıştı. İstanbul Radyosunda başspikerlik, İzmir Radyosu Müdürlüğü (1950-56) yaparak yeniden görev aldı. İstanbul Radyosunda müdür yardımcılığı (1966), son olarak danışmanlık yaptı.

BAKİ SÜHA EDİBOĞLU

MEZARLIK

Dün akşam gün batmadan,
Yaşlı ölülerin arasına
Bir küçük misafir geldi.
Çocuk bahçesinde kovası kalmış,
Kumların üstünde küçük küreği.
Besbelli çok yorgun, hemen uyudu.
Doğruldu yerinden yaşlı bir ölü
Örttü örtüsünü:
Madem ki burda annesi yok,
Bu küçük kız bize emanet
Ilerde yatan başka bir ölü
Yavaşça seslendi:
Başındaki kurdelâyı çözüp katlayın
Ütüsü bozulmasın

Şiirleri, hikâye ve çeşitli konularda yazıları, önce *Servet-i Fünun* (1929), sonra *Ülkü, Aile* (1942-48), *Varlık* (1934-70), *Cumhuriyet* gibi dergi ve gazetelerde yer aldı. Son yıllarında radyoda düzenlediği şiir saatlerinde seçtiği şiirleri okudu. Ayrıca radyo oyunu ve hikâye yazarlığı yaptı.

ESERLERİ:
ŞİİR: *Cenup* (1942), *Gece Yağmuru* (1947), *İşaret* (1953), *Karanlıkta Geçen Gemiler* (1958).
HİKÂYE: *Sel Geliyor* (1944).
ANTOLOJİ: *Türk Şiirinden Örnekler* (1944), *Atatürk İçin Bütün Şiirler* (antoloji, Faruk Çağlayan ile, 1962).
BİYOGRAFİ: *Fatih Rıfkı Atay Konuşuyor* (1946), *Ünlü Türk Bestekârları* (1962).
ANI: *Bizim Kuşak ve Ötekiler* (36 şairle ilgili anılar, 1968).

HAKKINDA: Mehmet Kaplan / Cumhuriyet Devri Türk Şiiri (1973, s. 417-422), Mehmet Behçet Yazar / Edebiyatçılar Alemi - Edebiyatımızın Unutulan Simaları (yay. haz. Mustafa Everdi, 1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Mehmet Nuri Yardım / Yazar Olacak Çocuklar (2004).

EDİGE, Bihin
Araştırmacı-yazar. 2 Ağustos 1953, Adana doğumlu. Ortaokul ve liseyi İstanbul'da bir kolejde okuduktan sonra yükseköğrenimini Marmara Üniversitesi İktisat Bölümünde yaptı. Mezun olduktan sonra işletme yüksek lisansını tamamladı. Uzun seneler, satış, reklam ve halkla ilişkiler alanında görev aldı. İlgi alanını oluşturan ezoterik konularda seneler süren uzun araştırmalar yaptı. 'Kişisel Gelişim' konusunda seminerler verdi.

Bihin Edige

ESERLERİ:
Çırılçıplak (2003), *Yaşamdaki Arayış* (2003), *Kontrol Kimde?* (2005), *Arayış* (2005).

EDİP, Yusuf

Şair. 1949, Üsküp / Makedonya doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini doğduğu şehirde tamamladı. Üsküp Kiril ve Metodi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi mezunudur. Henüz öğrenciyken *Birlik* gazetesinde çalışmaya başladı, okul bitince de Üsküp Televizyonunun Türkçe Yayınlar Bölümüne geçti. Serbest mimar olarak çalıştı.

Şiirleri ilk olarak *Birlik* gazetesinde ve sonraları *Sesler* dergisinde yayımlandı. Şiirlerinde mesleğinin yansıması görüldü. Makedonya ve Kosova Türklerinin edebiyatındaki geleneksel şiir anlayışına paralel bir üslûp kullandı. *Günün Kucağındayım* (1988) isimli bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Suat Engüllü / Başlangıcından Günümüze Kadar Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi, İhsan Işık / Yusuf Edip'in Anlattıkları (Makedonya ve Fransa İzlenimleri, 2002), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

EDİRNELİ NAZMİ

Divan şairi (D. ?, Edirne - Ö. 1554). Asıl adı Mehmed'dir. Yeniçeri ordusunda yer alarak Yavuz Sultan Selim'in İran (1514) ve Mısır (1917) seferlerine katıldı. Kanuni döneminde ahkâm kâtipliği yaptı. Baba Efendi takma adıyla tanınan Nakşibendi şeyhi Filibeli Mahmut Efendi ve şeyhin müritlerinden Rüstem Paşa tarafından himaye gördü.

46-48 bin beyitlik *Divan*'ında yer alan ustalık göstermediği şiirleri, Arapça-Farsça kelime ve tamlama kullanılmadan yazılmış olması yönüyle dil açısından bir önem taşır. Ayrıca, döneminde yazılan nazireleri toplayarak 3356 şiirden oluşan *Mecmaü'n - Nezair* (Nazireler Topluluğu) adlı bir nazireler tezkiresi ile *Pend-i Attâr* (1559) tercümesi adlı Feridüddin Attâr'ın *Pendnâme* eserinin genişletilmiş bir çevirisi vardır. Edirneli Nazmi'nin Türkî Basit (basit Türkçe) ile yazdığı şiirleri Millî Edebiyat akımının ilk örnekleri sayanlar vardır. Divan'ındaki Türkçe şiirler, 1928'de Prof. Fuad Köprülü tarafından yayımlandı. Nihal Atsız da aynı eser üzerine bir inceleme çalışması yaptı (1934).

HAKKINDA: Mustafa Özkan / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 10, 1994), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999).

EDİZ, Hasan Ali

Gazeteci-yazar, çevirmen (D. 1905, İstanbul - Ö. 3 Temmuz 1972). Vefa Sultanisinde başladığı ortaöğrenimini Mercan Lisesinde tamamladı (1920). Askerî Tıbbiyede öğrenci iken siyasal eylemlere karıştığı gerekçesiyle *Aydınlık* dergisi sorumlularıyla birlikte tutuklanarak okuldan çıkarıldı (1923). Moskova'da beş yıl ekonomi ve sosyoloji öğrenimi gördü. 1929'da yurda döndüğünde yeniden bir süre tutuklandı. Yazar ve çevirmen olarak *Kurun, Son Posta, Tan, Haber, Cumhuriyet* gibi gazetelerde, memur olarak İstanbul Devlet Kitapları Dönçr Sermaye Müdürlüğünde çalıştı.

Yazı ve çevirileri, çalıştığı gazeteler dışında *Kalem, Tercüme, Yeni Edebiyat, Yeditepe*'de yayımlandı. Gogol, Gorki, Dostoyevski, Puşkin, Tolstoy, Çehov, İlya Ehrenburg, Cengiz Dağcı gibi Rus yazarlarının yetmiş civarında eserini Türkçeye çevirdi. Ailesi ve Türkiye Yazarlar Sendikasınca 1979'dan itibaren adına çeviri ödülü kondu.

ESERLERİ:
İNCELEME: *İspanya'da Neler Oluyor?* (1936), *Sovyetler'de Stebanof* Hareketi (1936), *Stalin Diyor ki* (1936), *Aleksandr Puşkin ve Klâsik Rus Edebiyatı: 1-Hayatı, 2-Edebî Şahsiyeti 3-ve Bir Yazısı: "Maça Kızı"* (1937)

ÇEVİRİ: *Maça Kızı* (Vasıf Onat ile, 1937) - *Dubrovski* (1937), *Biyelkin'in Hikâyeleri* (1945) (A. Puşkin'den), *Babalar ve Çocuklar* (Vasıf Onar ile, 1937) - *Duman* (1961) (Turganyev'den), *Rus Hikâyeleri* (1938), *Aşk Rüyası* (1939) - *Benim Üniversitelerim* (1941) - *Körlerin Türküsü* (1943) - *Soytarı* (1944) - *Ekmeğimi Kazanırken* (1949) (M. Gorki'den), *Bolivar İki Kişiyi Çekemez* (1939) - *Saf Bir Taşralı* (1944) - *Hikâyeler* (1966) (O'Henry'den), *6 No Koğuş* (1940) - *Üç Kız Kardeş* (1944) - 75.000 (A. Çehov'dan, 1955), *Çarın Çizmeleri* (1941) - *At Hırsızı* (1958) (Zoşçenko'dan), *Bir Ressamın Hikâyesi ve Diğer Hikâyeler* (1943), *Aşk, Aşk! Sen Herşeye Kadirsin* (1944), *Svayk Karakolda* (1966) (Y. Haşek'ten), *Kaybolan Bacak* (K. Çapek, 1953), *Suç ve Ceza* (F. M. Dostoyevski'den, 1948-59), *Cengiz Han* (B. Y. Vladimircov'dan, 1950), *Drina Köprüsü* (İ. Andriç'den, 1963), *Bir Sovyet Diplomatının Türkiye Hatıraları* (S. İ. Aralov'dan, 1967), *Anna Karenina* (L. N. Tolstoy'dan, 1968-69), *Tahran 1943* (V. Berojkov'dan, 1970).

HAKKINDA: Mehmet Seyda / Edebiyat Dostları (1970), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), TDE Ansiklopedisi (2001).

EFE, Ahmet

Şair ve yazar. 1 Eylül 1955, Kayseri doğumlu. Bazı ürünlerinde Enes Teslim, Fatih Yiğit imzalarını kullandı. *Fetava-i Hindiyye* mütercimi Mustafa Efe'nin oğludur. Keskin Cumhuriyet İlkokulu (1967), Ankara İmam-Hatip Lisesi (1973) ve Kççiören Lisesi, Ankara İktisadi Ticari İlimler Akademisi (1979) mezunu. Diyanet İşleri Başkanlığı Derleme ve Yayın Müdürlüğünde Müdür Yardımcısı (1973-78), TRT (1978-80) ve yeniden Diyanet İşleri Başkanlığında memur olarak (1980-83) çalıştı. 1983'te memurluktan ayrılarak Kandil Yayınlarını kurdu. *Zaman* gazetesi (1986) ve Kombassan Holding-Esra Film bünyesinde çalıştı (1993-98). Kısa ve uzun metrajlı bazı filmlerde senaryo yazarlığı ve yönetmenlik yaptı. Mahalli radyo ve tv kanalları için programlar hazırladı. Konya Büyükşehir Belediyesi ve İl Kültür Müdürlüğünce

Ahmet Efe

neşredilen kitaplarda editörlük, sanat danışmanlığı ve grafiker olarak hizmet sundu. 1998'den itibaren bir reklam ajansında yöneticilik yaptı.

İlk şiiri *"İstanbul"* 1973'te *Pınar* dergisinde çıkmıştı. Yazı ve şiirlerini daha sonra *Yeniden Milli Mücadele, Pınar, Gençlik* (yayın yönetmeni, 1992-93), *Türk Edebiyatı, Diyanet Çocuk, Selam, Çınar* dergileri; *Diyanet, Yeni Devir, Milli Gazete* ve *Zaman* gazetelerinde yayımladı. 1985 yılında Türkiye Yazarlar Birliği Çocuk Edebiyatı Ödülünü kazandı. Milli Eğitim Bakanlığınca düzenlenen Çocuk Şiirleri Yarışmasında ve çeşitli kurum ve kuruluşların açtığı yarışmalarda ödüller aldı. On üç sayı süren *Kandil* çocuk dergisini yönetti (1986).

"Ahmet Efe, gerek söyleyiş, gerek içerik bakımından geleneksel edebiyatımızdan besleniyor. Özellikle ilk bölümde divan şiiri ezgileri, bir aruz ahengi duyuluyor. Sonraki bölümlerde, hele son bölümde Tekke şiirinin sesi daha baskın.

"Belli ki Ahmet Efe; Fuzûlî, Nâbî, Şeyh Galip, Eşrefoğlu çadırlarında diz çökmüş ve hele Yunus Emre çeşmesinden tas tas sular içmişti. Ve sanki biraz kendinden geçip "Resûlullah'a" şiirinin son beytinde şöyle deyiver-

AHMET EFE

SEVDA

Gülşenime her gün sabah
İki kumru gelip konar
Yıllar yılı yüreğimde
Bir muhabbet odu yanar

Söyler sevdamızı gözler
Gözlerim hep seni gözler
Beni gören "bu Mecnun" der
Seni gören "Leyla" sanar

miştir: 'Özümde bin Yunus'un sevdası gizli durur/ Evet Sensin, sâde Sen bütün varım efendim' Can Gazeli'nde Allah ve Peygamber sevdalısı bir dervîş-şairin seslenişleri, kendini hesaba çekişleri kadar, günümüz insanını uyarışları, çağımızdan hesap soruşları da var." (İbrahim Demirci)

ESERLERİ:

ROMAN: *Kor* (1981), *Yunus* (1981), *Üç Kandil* (1984), *N'oldu Bu Gönlüm* (1987), *Yasemin'in Dünyası* (1989), *Acı* (1996).

HİKÂYE: *Akyazı, Fındık Osman, Tahya* (1983), *Hançer* (1983), *Uçurtmam Kuşlardan Güzel* (1991), *Yakın Arkadaş* (1995), *Ganj* (1996), *Yakın Arkadaş* (1997), *Mevlâna'dan Hikâyeler* (2004).

ŞİİR: *Sevgi Çiçeği* (Çocuk Şiirleri, 1981), *Vedâ* (1981), *Ellerin Üşümesin* (Çocuk Şiirleri, 1983), *Işığın Yüreği* (Çocuk Şiirleri, 1991), *Can Gazeli* (1994), *Ey Yâr* (1995), *Işığın Yüreği* (1999).

DENEME: *Kılavuz Yazılar* (1986), *Son Cümle* (1998), *Ah Mine'l-Aşk* (2004).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Çocuklara İslâm Akaidi* (1985), *Siret-i Resûl* (Biyografi, 1993), *Anadolu Selçuklu Sultanları* (1993), *Gençler ve Çocuklar İçin İbadet Bilgeleri* (1994), *Onlar Yıldızlar Gibi* (1994), *Çocuklar ve Gençler İçin Ahlâk Bilgileri* (1994), *Konya'da 40 Büyük Eser* (1998), *Târih-i Âli Selçûk* (1998), *Minyatürlerle Mevlâna ve Ailesi* (2004).

ANTOLOJİ: *Çocuklar Güle Benzer* (1980), *Çocuklara Tarih ve Kahramanlık Hikâyeleri* (1986), *Çiçek Yağmuru* (1991), *Kafdağı Uzak Değil* (1995).

ANSİKLOPEDİ: *Çocuklara İslâm Ansiklopedisi* (1984), *Çocuklara İslâm Büyükleri Ansiklopedisi* (1985), *Osmanlı Tarihi Ansiklopedisi* (1990).

MASAL: *Keloğlan, Keleşoğlan* (1984).

PİYES: *Cepheye Koşmak* (1981), *Atlar Nerede Kışlayacak?* (1996).

HAKKINDA: Kemal Karabulut / Ahmet Efe ile Çocuk Edebiyatı Üzerine (Zaman, 6.2.1987), Durdu Şahin / Şair Ahmet Efe ile Okumak, Yazmak ve Düşünmek Üzerine (Akit, 28.9.1987), Abdullah Çınar / "Binlerce Güvercin", "Huysuz Hasta" ve "Acı" filmlerinin Yönetmeni Ahmet Efe ile Bir Konuşma (Akit, 1.4.1994), İbrahim Demirci / Ahmet Efe ile Bir Konuşma (Çerağ dergisi, Kasım 1995), Hayri Maraşlıgil / Çocuklara İslâm Ansiklopedisi Üzerine Ahmet Efe ile Bir Konuşma (Milli Gazete, 2.2.1995), M. Emin Parlaktürk / Çelebi İnsan: Ahmet Efe (Merhaba gazetesi, 14.3.2003).

Ayrıca hakkında Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümünde "Ahmet Efe ve Çocuk Edebiyatımızdaki Yeri" (1997) başlıklı bir lisans tezi ve Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliğinde "Ahmet Efe'nin Şiirlerinde Çocuk" (2004) adlı özel bir çalışma hazırlanmıştır.

Cengiz Efe

EFE, Cengiz

Şair. 3 Mayıs 1960, Göksun / Kahramanmaraş doğumlu. Göksun Lisesi (1978) mezunu. Gaziantep'te bir özel kuruluşta muhasebe müdürü olarak çalışıyor. Şiirleri 1988'den iti-

AHMET EFE

KOŞMA

Dedim: Ağız tadı bal ile olmaz
Buna mecbur leyin sultan gerektir.
Dedi: Hal iledir kal ile olmaz
Seven sevdiğine kurban gerektir

Dedim: Sevinin mi aşığın ölse
El gelip gözünün yaşın silse
Dedi: Padişahın fermanı gelse
Dinlemem özümden ferman gerektir.

Dedim: Rüya mısın yahut da hayal
Bir ömür boyunca çektiğim melal
Dedi: Yeter sana verdiğim şu dal
Tuttuğun dalları kırman gerektir

Dedim: Tuzağında bülbüller ötmez
Bin sitem edersin güçlerim yetmez
Dedi: Ben avcıyım oklarım bitmez
Elbette avcıya ceylan gerektir.

Dedim ki: Canımdan özge canım ol
Ömrüme kurulmuş kehkeşanım ol
Dedi: Gayrı yeter, gel, Lokman'ım ol
Ben de yarcıyım, derman gerektir.

(*Yakın Dönem Şiirimizde Aşk*, 1999)

CENGİZ EFE

SENİN YERİN

Ne istersin daha ey nazlı çiçek
Sen canım canımın derdindesin
Fırtınayla geçen tatlı uykumda
Rüyamın en sıcak köşesindesin

Zaman acımasız yıllar vefasız
Yıldırımlar gibi kayarken yıldız
Uykusuz her gece sessiz sedasız
Yazdığım her şiirin birisindesin

Hayalin gözümde hep kokladığım
Anılar içimde hep sakladığım
Duruyor mu diye hep yokladığım
Aldığım her çiçeğin birisindesin

Gözüm görmez oldu yok ile varı
Saçlarım dağınık benzim sapsarı
Sen bal oluverdin ben ise arı
Sırma işlediğim peteğimdesin

baren *Yağmurun Sesi* (Konya), *Tarla, Simav Anadolu* dergilerinde yer aldı.

ESERLERİ:

Umutlarla Yaşamak (1997), *Yansıma* (1998).

EFE FANİ

Şair. 13 Ekim 1958, Çavdar köyü / Yenipazar / Aydın doğumlu. Asıl adı Yaşar Uyar. Ortaokulu ve liseyi Aydın'da bitirdi (1978). Dokuz Eylül Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1983) mezunu. Diyanet İşleri Başkanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığında görev yaptı. Antalya, İzmir ve Aydın'da öğretmen olarak çalıştı. Efelik tarihi, Milli Mücadele, Aydın tarihi konularında araştırmalarda bulundu. Şiirleri çeşitli gazete, dergi ve antolojilerde yayımlandı. Şiirlerinden bir bölümünü kitaplaştırdı.

HAKKINDA: Şükrü Öksüz / 2002 Hürsöz Şairler Antolojisi (2002).

Hasan Efe

EFE, Hasan

Öykü yazarı, karikatürcü. 2 Temmuz 1957, Alaşehir / Manisa doğumlu. Alaşehir Beş Eylül İlkokulu, Alaşehir Ortaokulu, Alaşehir Lisesi bitirdikten sonra yükseköğrenimini Bursa Eğitim Enstitüsü ve Anadolu Üniversitesi AÖF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde tamamladı. Efe, 1993'te Almanya'ya gitti, beş yıl Münih'te kaldı, Asam Gymnasium'da sanat ve edebiyat dersleri verdi (1993-98). 1979'dan beri Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği, 1980'li yılların başından beri de karikatür sanatçılığı yapmaktadır. 1993-98 arası da yine Münih'te karikatür öğretmenliği yaptı. Edebiyatçılar Derneği ve Karikatürcüler Derneği üyesidir.

Karikatürle de uğraşan Efe'nin edebiyat hayatı 1980'deki yazı çalışmalarıyla başladı, ilk yazısı *Yazko Edebiyat*'ta (1982) yayımlandı. Daha sonraki yazı ve karikatürleri *Yazko Edebiyat, Sanat Rehberi, Yeni Biçem, Gezgin, Eylül, Fayton, İzmir İzmir, Damar, Düşlem, Pencere, Kıyı, Bahçe, E, Dize, Edebiyat Gündemi, Varlık, Milliyet Sanat, Sanat-Edebiyat '81, 4 Mevsim, Dama, Akatalpa* dergilerinde yer aldı. Almanya'da *Karikatür*

HASAN EFE

ÇINARLAR, ÇINAR YAPRAKLARI ve ÇINARDİBİ

Döndü, döndü böğürtlenlerin arasından kuzukulağının dibindeki taşın üstüne kondu.

Eğilip aldım çınar yaprağını. Havadaki inişi bir kuşun süzülüşüydü. Yaprağın sapıyla gövdeye bağlandığı boğumlar solgun yeşil, uçlara doğru kirli sarıydı.

Baş parmağımla işaret parmağımın arasına aldığım çınar yaprağının sapını ileri geri döndürünce renkler birbirine karıştı. Bu devinimin oluşturduğu göz yanılsaması olağanüstü güzellikte bir renk uyumu ortaya çıkarıyordu.

Yolun kenarında yüzlerce binlerce çınar yaprağı; çam, meşe, çınar ve arada da boy atan kavakların diplerinde çürümeye durmuşlardı. Böğürtlenlerin dikenleri arasında sıkışıp kalmış küçücük kavak yaprakları görünmüyordu bile dikkatli bakmayınca. İğne yapraklı çamlar güneşin ışınlarını süzerek topraktaki otları, ağaç kabuklarının kırıntılarıyla çam kozalaklarını kolluyor izlenimi veriyordu.

Fay aynalarıyla ayrılmış kayalar sırtlarındaki yüzlerce çamlarla kışı karşılıyordu.

Böyle geliyordu kış Çınardibi'ne.

Eski adı Osmaniye.

Kemalpaşa'dan Armutlu'ya geldiğinizde soluklanırsınız biraz.

Yorulursunuz dinlenmezseniz. Daha on altı kilometreniz var Çınardibi'ne varmak için.

Armutlu'nun arka sokakları sizi alır götürür Batı'nın, İzmir'in, Karadeniz'ine. Bu asfalt yol döne döne önce Bayramlı'ya çıkar. Beş kilometre sonra Çınardibi'ndesiniz. Köyün girişindeki Konak Meydanı adını İzmir'in Konak'ından alır. Biraz daha çıktığınızda muhtarlık, okul, sağlık ocağı, kütüphane, kooperatif, tertemiz tuvaletleri, kahveleri ve iş yerleriyle sizi karşılar Çınardibi.

Köy, dağların ortasında, kucağa alınmış nazlı bir bebek.

Günlük yaşamda ilişkiler Armutlu ve Kemalpaşa'yla sürse de Bayındır'a bağlı Çınardibi. Burada yaşayanlar resmi işleri için gidiyorlar bağlı bulunduğu ilçeye. Oysa İzmir Kemalpaşa üzerinden daha yakın.

Bir gün öncesinin şiddetli ötkesini göremiyoruz havada. Nif Dağı ve Çatmadağı'ndaki bulutlar pamuk pamuk görünse de biz karalıyız kırşi tepeye çıkmaya.

Meydandaki kahvede çayımızı içip dinlendikten sonra köyün kıyısındaki kooperatifin yanından eski Kemalpaşa yoluna giriyoruz. Dereyi aşınca yavaş yavaş ağıyoruz yokuşu. Otuz, otuz beş dakika sonra mezarlık denilen tepeye varıyoruz.

Olağan üstü bir güzellik!

Tepe sanki gözetleme alanı. Keşke diyoruz, keşke dürbünümüz de olsaydı. Ova biraz dumanlı görünse de. Önümüz alabildiğine açık. Sağdaki görüş alanımız Torbalı, biraz daha sağımızda Ayrancılar, ötesi Gaziemir olmalı... Solumuz Selçuk! Elinizi uzatsanız Şirince'yi hissedeceksiniz parmaklarınızın arasında, oranın kekremsi şarabını da dilinizde!

Eskiler dağdan akıtırmış şarabı!

Evet evet abartma değil bu. Bulunduğumuz alandan sağa dönüp on, on beş dakika daha yürüyünce tepede künk kırıntıları. Köyün yerlilerinden Kasap Fikret Bey eğilip yerden künk kırıntısını alıp, "Bu, şaraphaneden ovaya akıtılan şarap künklerinin parçası. Önceden burada bir şaraphane varmış. Etraf da üzüm bağlarıyla doluşmuş. Ünlüymüş şarabı!. Şimdi hiçbir şey kalmadı," diyor.

"Artık bu işi Şirince sürdürüyor," diyorum.

Biraz ötedeki sütun başını gösteriyor Fikret Bey.

Demek bunlar büyük bir uygarlığın son kırıntıları.

Rüzgar hızını artırınca güneşin etkisi azalıyor. Kabanlarımızın yakalarını kaldırıp çamların altından ormana dalıyoruz. Aşağı yukarı yirmi beş adım sonra bir yol daha çıkıyor önümüze. Bu yolu da aşarak çeşmeye varıyoruz. Düzlükte ateş yakıp su kaynatıyoruz alüminyum kutularda. Kül ve çöplerin karıştığı çay, ısıtıyor içimizi.

Önümüzde Çınardibi.

Dağların kucağına oturmuş, yağmur, kar ve fırtınalı günleri bekliyor!

Kış geliyor, diye diye titreyerek döküldüyor çınar yaprakları yolumuza!

(*İzmir İzmir* dergisi, sayı 50, 2004)

Asam adlı dergiyi 32 sayı çıkardı. Almanya'nın Ulm kentinde arkadaşlarıyla Avrupa'nın ilk Türkçe mizah dergisi olan *Gülü Gülü*'yü çıkardılar. Daha sonra yine aynı kentte çıkan *Hallo* dergisinde çizdi. Yazılarının yanı sıra, karikatürle de uğraşan Efe, yalnızca karikatür çizmekle kalmadı, bu alanda da inceleme, araştırma ve deneme yazıları yazdı. Bunlar Almanya ve Türkiye'deki çeşitli dergi ve gazetelerde yayınlandı. Karikatür alanında ulusal ve uluslararası ödüller aldı. Daha çok şiir çözümlemeleri ve deneme türü üzerinde yoğunlaşan Efe, edebiyat dergilerinde düzenli olarak deneme yazmaktadır. Bunun dışında yurtiçi ve yurtdışındaki izlenimlerini de gezi türüyle kaleme aldı ve yayımladı. Almanya'da iken 1995'te (Sultan Güler'le) *Tarhana* adlı bir dergi çıkardı.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Camlı Göl* (2000).

DİĞER: *Mecaz, Söz Sanatları ve Karikatür* (2004), *Karikatürler* (2004), *Günümüz Şairlerinden Şiir Çözümlemeleri* (2004), *Karikatür ve Eğitim - Karikatür Sanatının Eğitimdeki İşlevi* (2005).

HAKKINDA: İzmir İzmir dergisi (sayı: 26, Kasım-Aralık 2000), Orhan Demircioğlu / Sarıgöl gazetesi (sayı: 34, Ekim 2000), Taka Karadeniz gazetesi (sayı: 902, 10 Aralık 2000), Eyüp Sağesen / Bir Eleştirinin Eleştirisi (Damar, sayı: 119, Şubat 2001), Özgür Kocaeli gazetesi Pazar eki (11.2.2001), Fatma Bilkay / Camlı Gölü İzlemek (Bahçe, sayı: 28, Mart-Nisan 2002), www.anafilya.org (2.2.2003), haberx.com (29 Ocak 2004, 13:09), Haber Ekspres (8 Şubat 2004), Zuhal Gül / Şiirin Derinliğinde Bir Kitap: Günümüz Şairlerinden Şiir Çözümlemeleri ve Hasan Efe (İzmir İzmir dergisi, sayı: 50, Kasım-Aralık 2004), Kıyı dergisi, Haber Ekspres (8.2.2004), Dinçer Bezgin / Bir kitap: Camlı Göl (Radikal gazetesi), Hüseyin Su – Ömer Lekesiz / Öyküciler ve Öykü Kitapları (Heceöykü, Şubat-Mart 2005).

EFE, Mehmet

Şair ve yazar. 1969, Pötürge / Malatya doğumlu. İlk ve ortaokulu Malatya'da tamamladı. Kabataş Erkek Lisesi, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo-TV Bölümü mezunu. Şiir ve deneme dışında, radyolonik oyunlar ve tiyatro eserleri de yazdı. Bazı oyunlarında rol aldı. Reklam sektöründe metin yazarı, senarist ve yönetmen olarak çalıştı. 2000 yılında ABD'ye yerleşti, Kızılderili bir kızla evlendi.

Yazı ve şiirleri, çıkarıp yönettiği *Son Kuşak, Aralık* ve *Yerliler* ile *Selam, Mavera, Aralık, İkindiyazıları, Arefe, Albatros* ve *Gerçek Hayat* dergi ve gazetelerinde yer aldı.

ESERLERİ:

ROMAN: *Mızraksız İlmihal* (1993).

DENEME: *Biz Burada Olacağız* (1998).

HAKKINDA: Mehmet Çetin / Tanzimattan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi (c. 4, 2002).

EFE, Mustafa Baki

Şair. 1972, M. Kemalpaşa / Bursa doğumlu. İlköğrenimini M. Kemalpaşa'da, ortaöğrenimini Bursa'da tamamladı. 1996'da Bursa Belediye Konservatuarı Türk Sanat Musıkisi Bölümünü bitirdi. Uludağ Üniversitesinde öğrenimine devam etti. *İpek Dili* ve *Mavikuş* dergilerinde şiirleri yayımlandı. *Kuş Defteri* (1996) isimli bir şiir kitabı vardır.

MUSTAFA BAKİ EFE

UYUDUM DA UYUDUM

Ben Küçükken
Beşiğimde
Ağlarken
Uyusun da Büyüsün diye
Ninni söylermiş annem

Uyudum da büyüdüm
Fakat
Niçin ağlıyorum hâlâ ben

EFE, Necdet Rüştü

Şair ve yazar (D. 1900, Vefa / İstanbul - Ö. 24 Eylül 1969). Bazı şiir ve yazılarında Cımbız, Yalçın Tevfik takma adlarını kullandı. Babası Doktor Rüştü Hakkı, Türk tababeti üstatlarındandır. Büyükbabası, *Divan-ı Hakkı*'nın müellifi ve Rumeli Orduları Kumandanı Hakkı Paşa'dır. Anne tarafından büyükbabası, Ahmet Rasim'in *İkdam* gazetesindeki bir makalesinde "O devrin feridi, Türk terbiye ve asaletini temsil eden biriydi" cümlesiyle anlattığı Bursa Valisi Ferid Bey'dir. Mekteb-i Saadette başladığı ortaöğrenimini Vefa Lisesinde tamamladı. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesinde üç yıl okuduktan sonra çeşitli bankalar ve sigorta şirketlerinde çalıştı. Basın-Yayın ve Turizm Bakanlığında şube müdürlüğü yaptı. Çeşitli gazeteler ve mizah dergilerinde manzum mizahî şiirleri ve yazıları yayımlandı.

"Hemen her hafta, birkaç mizah mecmuasında gazetelerin Şen Sahifelerinde Necdet Rüştü imzasını görüyorduk. Mevzu seçmekte zorluk çekmez, sırasına göre ya bir halk masalını, ya meşhur bir hikâyecimizin eserini vezin ve kafiyeden bir kaftana büründürerek ortaya kordu. Hemen hepsinde, hoppa bir neşe taklidi sezdiğim bu yazılar, bana bir türlü hakiki bir gönül hafifliği vermemiştir. Çünkü onları daima bir sabit fikrin arkasından süzdüm. Ne vakit bu şiirlerden, bu manzum hikâyelerden birini okursam, zihnim o sabit fikre takılır kalırdı. Düşünürdüm ki, bu şen, bu şuh, bu oynak ve kıvrak neşidelerin sahibi, acaba hangi beyitin, hangi mısraın altına sinmiştir? (...)

"Necdet Rüştü'nün seçtiği sanat yolunda, bence en acı nokta işte budur. Kalemi, kendisinden başka herkesin hesabına çalışır. Bir gün, onun eserlerini baştan başa gözden geçirerek, bir tahlil yapmak istiyenler çıkarsa, yalnız bir tek şen yüzle karşılaşacak. Bu şen yüz, gerçekten onun çehresi midir, yoksa bir maske mi? Nasıl bilecek?.. Dünyada en fena şey, eserlerin, sanatkâr ruhları açan birer anahtar olmamalarıdır." (Hakkı Süha Gezgin)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Âhenk* (1920), *23 Nisan Şiirleri* (1923), *Bir Damla Gözyaşı* (1924), *Gazi'nin Destanı* (1929), *Yurdum ve Sevgilim* (1934), *Bahçe* (1939).

DİĞER ESERLERİ: *Aşkın Gözü* (manzum roman, 1925), *Kadın Asker Olursa* (37 kısa oyun, 1928), *Yürekler Acısı* (1937), *Zavallı Kadınlar* (1938), *Gönül Masalları* (manzum hikâyeler, 1950), *Çadır Fahişesi* (1954), *Altın Bilezik* (çocuk oyunu, 1947), *Türk Nükteciler*i (1968).

HAKKINDA: Necdet Rüştü Efe / Gönül Masalları (önsöz, 1950), Hakkı Süha Gezgin / Edebi Portreler (1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Birsen Pekçolak - Zeki Büyüktanır / Homeros'tan Günümüze Anadolu Destanları (2002).

NECDET RÜŞTÜ EFE

BATAN GÜN KANA BENZİYOR

Batan gün kana benziyor
Yaralı cana benziyor
Ah ediyor bir gül için
Şu bülbül bana benziyor
Vah benim garip gönlüm

Gece kapladı her yeri
Keder sardı dereleri
Düşman değil sevda açtı
Bağrımdaki yareleri
Vah benim garip gönlüm

Rahatça bir dem olaydı
Yarama merhem olaydı
Kurtulurdu daha çabuk
Aşıklar verem olaydı
Vah benim garip gönlüm

EFE, Sait

Öykücü. 1950, Are köyü / Halfeti / Şanlıurfa doğumlu. Ortayol Köyü İlkokulu, Diyarbakır Dicle İlköğretmen Okulu mezunu. 1970-80 yılları arasında öğretmenlik yaptı. TÖS, TÖB-DER, EĞİT-DER, EĞİTİS-SEN içinde çalıştı. İki kez sürgüne gönderildi. Kütahya'da öğretmen iken siyasi nedenlerle mesleğinden ayrıldıktan (1980) sonra İskenderun'da seyyar satıcılık yaptı. Diyarbakır Askeri Cezaevinde bir yılı aşkın tutuklu kaldı. Hapisten çıktıktan sonra inşaat işçisi olarak çalıştı. 1991'de öğretmenliğe döndü. 1984'te İstanbul'a yerleşti. *Kurt Ağzında Kuzu* ile 1984 TAYAD Öykü, Diyarbakır İHD Öykü Ödüllerini aldı.

ESERLERİ (Öykü):

Kurt Ağzında Kuzu (1990), *Yirmi Kuşaklık Sevgi* (1994), *Ferman* (2005).

HAKKINDA: Hüseyin Su – Ömer Lekesiz / Öykücüler ve Öykü Kitapları (Hececöykü, Şubat-Mart 2005).

EFE, Suat

Hikâye yazarı. 1925, Aydın doğumlu. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesini bitirdi. Bir süre Almanya'da çalıştı. Türkiye'ye dönünce İÜ Tıp Fakültesinde dahiliye doktoru olarak çalıştı. 1962'de üniversitede doçent, 1982'de profesör oldu. 1990'dan itibaren Şişli Etfal Hastanesi İç Hastalıkları Kliniğinde şef yardımcısı ve şef olarak çalıştı. 1964-71 arasında TRT İstanbul Radyosunda "Doktorunuz Diyor ki" programını hazırlayıp sundu. Yazı ve öyküleri, çeşitli dergilerde yayımlandı.

ESERLERİ:

İç Hastalıkları Tedavi Yıllığı (1992), *Ölmek Yasak-Tıp Öyküleri* (1998), *Hekimlikte 46 Yıl, Evrende Bir Karınca.*

HAKKINDA: TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

EFE, Vicdan

Öykücü. 1964, Eskişehir doğumlu. Hasan Efe'nin eşidir. İlk ve ortaöğrenimini Eskişehir'de tamamladı. Ankara Üniversitesi İktisat Bölümü (1989) mezunu. Dört yıl Münih'te kaldı. Dönüşünde İzmir Milli Eğitim Müdürlüğünde çalıştı.

VİCDAN EFE

GÜL DALI

Cam kapaklı bir tencere istiyorum, dedi kadın. Sabah uyku mahmurluğuyla dükkandaki küçük elektrik sobasıyla ısınmaya çalışan adam, ilk önce anlamamış, yanlış yere girilmiş gibi bakla kadının yüzüne. Şöyle kalitesi iyi, fiyatı ucuz bir şey, diye sürdürdü kadın. Bir taraftan da etraftaki cam kapaklı tencerelere bakarak, parmak ucuyla hafif dokunuyor, kendi kendine düşünerek dudak büküp, karşılaştırma yapıyordu. Az önce kahveden gelen çay bardağını bir kolinin üzerine koydu adam. Kadının giyim ve konuşmasından, nasıl bir tencere isteycibileceği konusunda tez bir yargıya varabilmek için zaman kazanmak istiyordu.

Tabi teyzecim, bakın şunlar çok kullanışlıdır. Bugüne kadar hiçbir şikayet gelmedi. Hangi boy istersiniz? Kadın, iki eline aldığı farklı kalitedeki tencereleri ağırlık durumlarına göre kendince incelemeye koyuldu. Ağır olanı pek makbul değildir, dedi adam. Hafif olan, tıpkı altın gibidir. Yükte hafif, pahada ağır! Fiyatlarını söyledi. Hemen arkasından da, sabah siftahı bir şeyler yaparız, dedi.

Kadın hiçbir şey söylemeden, çantasındaki para cüzdanını çıkardı. Kendi görebileceği kadar aralayarak hesabı yaptı. Varlıklı birine benzemiyordu. Cüzdanının yan dikişleri ayrılmış, boyası dökülmüştü.

Üzerindeki manto, ayakkabılarına göre çok şık duruyor, hemen göze çarpıyordu. Bakımsız saçlarına rağmen koyu kırmızı ruj sürmüş, etrafını kalemle çerçevelemişti. (...)

SAİT EFE

KURT AĞZINDA KUZU

Kurt ağzında kuzuyu düşledi.

Azgın dişler, döş etine batmıştı. Ön iki pençeden biri boğaza, diğeri paçaya dayalı olarak. Koptu kopacak kaburga kemikleri. Birazdan açıkta kalacak yürek. Uzaya çarpacak bir süre. Sürecek, acı melemeleri kuzunun... Son çırpınışına ölümün, son umuduna yaşamın. Bir balon gibi birazdan patlatacak azgın dişler, boşluğa çarpan yüreği.

Kurt ağzında kuzu değil, işkence tezgâhında bir insanım diye düşündü. Kuzu gibi acı acı melemek değil, insan gibi yiğitçe direnmek yakıştırdı bana. Ölüme nicel, acıya bağırdı kuzu. Belki de umutsuzluğundandır çırpınışı, azgın dişli kurda karşı. Sonra bunlar, etime acıkmış, kanıma susamış değiller benim. Kurdun kuzuya olduğu gibi. Bunların saldırısı yüreğimedir benim. Beynime, kişiliğime, düşüncemedir direk. Etimi ondan sıkar, canımı ondan yakar, ondan çekerler tüylerimi bir bir. Gözümde bağ, boynumda zincir, kolumda kelepçe bundandır. Bundandır, ellerim, ayaklarım yerden kesik sallanırım askıda. Yüreğime giden yolu aralar. Güçsüz yönümü, dayanıksız yerimi... Oradan inecekler yüreğime. Onlar azgın dişli kurt, ben yumuşak tüylü kuzu değilim. İnsanım ben... Onlar da, demirse eğer... ikimiz de yürek taşırız, sol mememizin altında.

Ellerindeki silahlar neye yarar? Neyi çözer, orama burama bağlı kablolar? Ne yapabilir kara cop, kuru değnekleri?

Önemli mi bağlı oluşu gözümün? Belki daha iyi. Görmemiş olurum kapkara suratlarını, yaşanan çirkeflikleri insanlık adına. Göz, görme aracıdır, yaşam merkezi değil.

İnsanın gözü taşı, toprağı görür yalnızca. Parlayan yıldızları bir de uzayda. Parlamayan yıldızlar da vardır. Yalın göze göre bunlar yalandır. Yürekle karanlık bile görülür. Geçmiş algılanır, gelecek aydınlanır.

Boşluğa çarpan yüreği azgın dişleriyle parlatan kurt, yaşamına son verdi kuzunun. Onun amacı etti. Bu da ona yetti. Oysa bunlar, yüreği açığa çıkarmak istemezlerdi. Hele patlatmak asla. Onu görmekten bile korkarlardı. Yenik düşünmek, teslim almaktı istekleri. Yüreğin patlaması işlerine gelmezdi onların. Bomba gibi darmadağın ederdi ortalığı. Yürek dünyaydı. Dünyanın içi kızıl ateş, yüreğinki kıpkızıl kandı.

Bu durumda en kötü şey umutsuzluktu. Umutsuzluk yok olmaktı zor karşısında. Belirsiz bir boşluğa yuvarlanmaktı yaşam kavgasında. Kuzu gibi sonum mu geldi diye düşündü. Hayır... Hayır... ölüm, bir kuzu için belki son olabilirdi. Ama insan için asla... Ne demişti ozan?

Ben yanmasam
Sen yanmasan
Biz yanmasak
Nasıl çıkar karanlıklar aydınlığa?

Vicdan Efe

Edebiyat hayatı *Merhaba* gazetesinde (Almanya) yayımlanan öyküsüyle başladı. Diğer öyküleri *Damar, Üçüncü Öyküler, Türk Dili Dergisi, Edebiyat Gündemi, Agora, Gediz, Kıyı, Yaba Öykü, Beşparmak* dergilerinde, Almanya'da *Merhaba* ve *Mozaik* gazetelerinde yayımlandı. 2002 yılında *Yaba* edebiyat dergisinin düzenlediği "Sokaktaki İnsan Öyküleri" konulu öykü yarışmasında başarı ödülü aldı ve öyküsü basılan kitapta yer aldı. 2004 Samim Kocagöz Öykü Yarışmasında ikincilik ödülü kazandı. *Sen de Topla Düşlerini* (2004) ilk öykü kitabıdır. Bu kitapla Kocaeli Yükseköğrenim Derneğinin düzenlemiş olduğu öykü yarışmasında Jüri Özel Ödülü ve Sabit İnce Öykü Yarışmasında üçüncülük ödülü aldı.

"Vicdan Efe, öykülerinde öncelikle dil derinliği olarak karşımıza çıkıyor. Sıradan ya da en girift konuları, anlamın en uzak, tartışmalı alanlarına taşımaktan çekinmemesi de, dile olan inancından. Onun öykülerindeki tüm ögeler öncelikle insancıl içerikli eylemler üretiyor." (Aydın Şimşek)

HAKKINDA: Aydın Şimşek / Sen de Topla Düşlerini (arka kapak, 2004), Hüseyin Su – Ömer Lekesiz / Öykücüler ve Öykü Kitapları (Hcccöykü, Şubat-Mart 2005).

EFLÂKİ DEDE

İLAHİ

Zehi gözler ki gözler anı gözler,
Ana benzer güzel görmedi gözler.

Ne kim diler is kılar cihanda;
Kılan hep kendi, bizi neye bizler?

Bizim gizli işimiz ana malûm,
Katında aşikâre kamu razlar.

Feda olsun ana canlar gönüller,
Ayağı toprağına kondu yüzler.

Anın birliğine binler tanıktır,
Ana getirdi yüzler nice yüzler.

Söz ile âlemi düzdü ademden,
Acaptır kılamaz şerhini sözler.

Dükeli kuludur ol Padişahın,
Sever anı iyiler hem yavuzlar.

Çelebi Ârife Eflâki kuldur,
Nasıb iltür cana gaybi uruzlar.

EFLÂKİ DEDE

Şair (D. ? – Ö. 1359, Konya). Ahî Natur adlı bir işçinin oğludur. Gençliğinde çeşitli bilgelerle bilhassa astronomi ile meşgul oldu ve bundan dolayı Eflâki mahlâsını aldı. Mevlâna torunu Ulu Ârif Çelebi'nin dervişi ve arkadaşı idi. *Menakıb-ül-ârifin* adlı Farsça eserinde büyük tasavvufçuların hayatlarını anlatmıştır.

HAKKINDA: Vasfi Mahir Kocatürk / Tekke Şiiri Antolojisi (1955).

EGE, Hasan Fehmi

Bestekâr, şair (D. 1902, İstanbul – Ö. 1978, İstanbul). Müzik öğrenimine küçük yaşlarda başladı. On dört yaşında iken ilk bestesini yaptı. 1936-48 yılları arasında Ankara'da Cumhurbaşkanlığı Köşkünde kendi orkestrasıyla çalıştı. Ankara Radyosunda "Ege Caz" adlı programı sundu ve İstanbul Radyosunda çeşitli programlar yaptı. *Papatya, Sevdim Bir Genç Kadını* gibi ünlü tangoların bestecisi olan Hasan Fehmi Ege, on biri çocuklar için, yirmi bir operet; rumba, vals, fantezi ve tango olmak üzere binden fazla eser verdi.

ESERLERİ (Şiir):

Fehmi Ege Tangoları (1944), *Sana Bir Tek Sözüm Var* (1959), *Hicran, Kara Sevda, Mehtaplı Bir Gece, Nonoş, Ayşen, Deli Gönül, Çok Ağladım, Ayrılık, Seviyorum Seni Ben.*

HAKKINDA: V. Recai Velibeyoğlu / ÖBŞKA (c. 1, 1975), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

EGE, İskender Cenap

Politikacı ve şair (D. 1918, Söke / Aydın - Ö. 30 Ekim 1996, Ankara). Ortaöğrenimini Aydın'da tamamladı. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsünün Edebiyat Bölümünü bitirdi. Çeşitli okullarda öğretmenlik ve yöneticilik, Ankara Radyosu Müdürlüğü (1954) yaptı.

1961'de Aydın senatörü seçilen Ege, 1977'de AP milletvekili olarak Demirel hükümetinde Turizm ve Tanıtma Bakanlığı (1977) yaptı. 1983'te MDP'den milletvekili seçilip bağımsız milletvekilliğine geçti, TBMM Başkanvekilliği görevinde bulundu. Özlem, aşk, tabiat ve insan temalarını başarıyla işlediği şiirleri *Servet-i Fünun, Varlık, Amaç, Dost* ve son yıllarda daha çok *Çağrı* (Konya) dergilerinde yayımlandı.

İSKENDER CENAP EGE

RUMELİ HİSARI

Şu sonbahar var mı
Helc ikindi vakti
Uçar giderim bir ezan sesinde
Rumeli Hisarı'nda bir kuleye
konarım
İsterse Van'da olayım

Bir çocuk başlar ağlamaya
Yıllar ötesinden
Garipsidir kanatları martıların
Geçip giden gemileri kucaklarım
Zaman bir durur, bir yürür
Bakarım çocuk ben
Ben çocuk olurum

Ormanlar yürür gözlerimde
Aynalar çatlar, bakamam
Bulutlarda sallanır aklım
Tutamam

Kale burçlarında bayrak
Selâmlarım yaprak yaprak
Selâma, bayrağa yüreğimi
bağlarım
Birbirimize bakar
Çocuk ağlar
Ben ağlarım.

ESERLERİ (Şiir):

Bir Yaprak Değdi (1973), *Zaman Olur ki* (1985).

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Mehmet Atilla Maraş / Şair Milletvekilleri 1 - 22. Dönem 1920-2005 (2005).

EGE, Nezahet Nurettin

Araştırmacı-yazar, çevirmen (D. 1901, İstanbul – Ö. ?). Uzun yıllar Osmanlı İmparatorluğunun Harbiye Nezaretinde Muhasebat ve Levâzımat dairelerinde görev yapmış şair, edip, mutasavvıf Mustafa Nazmi Ersin ve Dilşad Nazmi Hanım'ın çocuğu olarak dünyaya geldi. İlköğrenimini, dönemin tanınmış okullarından Menba-ı Füyüzat-ı Osmaniyede, liseöğrenimini de Bezm-i Âlem Valide Sultanîsinde (Lisesinde) tamamladı (1918). Bir yandan Darülfünuna (Üniversiteye) devam ederken bir yandan da o tarihlerde gençlerin büyük ilgi gösterdiği Türk Ocağına devam etti. Birinci Dünya Savaşının sona ermekte olduğu bu dönemde Türk Ocağı'ndaki kültür etkinliklerini takip ediyor, fakat bu faaliyetlerin hiçbiri onu tatmin edemiyordu. Bu sırada Mondros Mütarekesi imzalanmış, İttihad ve Terakki Hükümeti tarafından piyasadan

Nurettin Nezahet Ege

kaldırılmış olan Prens Sabahaddin'in *"Türkiye Nasıl Kurtarılabilir"* adlı eseri okurlara sunulmuştu. Bu eseri büyük bir dikkat ve takdir ile okuyan genç Darülfünun talebesi Nezahet Nazmi, o tarihten itibaren bütün hayatı boyunca Prens Sabahaddin'in "Meslek-i İçtimai'nin ve İlm-i İçtima" adını verdiği ıslahat programının etkisi altında kaldı, 1920 yılından itibaren makaleler yazarak, konferanslar vererek, kitaplar çıkararak bu doğrultuda çaba göstermeye hayatını adadı. 1953 yılında eşi Ragıp Nurettin Ege ile birlikte Erenköy Güneş Kolejini kurarak, bütün düşünce hayatını Prens Sabahaddin'in izinde sürdürdü.

"Türkiye'nin bugünkü haline bakınca, insan, gayri ihtiyari kendi kendine soruyor:

- Bir milletin evlatları, nasıl olur da, kendi memleketlerini bu hale sokar?

"Ne tarlayı, ne fabrikayı işletmişiz. Hem ziraattan, hem sanayiden yana, yayayız. Bu halin getireceği felâketlere gözlerimizi kapamış gibiyiz. Sayıları çok az olmakla beraber; bazı kimseler, milletin içine düştüğü bu dertlerle dertlenip, derman arıyor.

"Nezahet Nurettin Ege Hanımefendi de bunlardan biridir. Seksen seneye varan ömrünü, milletin dertleriyle doldurmuş, Prens Sabahaddin Bey'in fikirlerini benimseyip, onun düşünce ve görüş ışıklarında yürümüş. Bu yolda bir eser de vermiştir. Ziraat Âleminde Büyük Terakkiler, bir tercüme olmakla beraber, yine Prens Sabahaddin Bey'in görüşlerini doğrulayan misallerdir.

"Prens Sabahaddin, fenni usullerle yapılacak bir ziraatın, Türkiye'yi hem iktisaden, hem de sair hususlarda, kurtaracağına inanıyordu. Silah kuvvetiyle elde tutulan vatan topraklarının, zirai gelişme ile fethedileceğine inanıyordu.

"İşte bu sebeple Amerikan ziraatını bir nümune olarak alan Nezahet Hanım, 1937'den beri çeşitli gazete ve mecmualarda makalelerini neşretti. Eğer istihsale dayalı bir milli eğitim olsaydı, hiç değilse fakir kalmazdık. Ne yazık ki hem ahlâk denilen mefhumu, hem de parayı yitiren topluluk haline gelmişiz.

"İşte bu yaranın ıstırabını çeken Nezahet Hanımefendi, milletine hizmet için, bu eserin her türlü zahmetini ve masrafını üstüne alıp, milletine hizmet edebilmenin gayretine girdi.

"Kendilerini tebrik ederim. Millete hizmet eden büyüklerimiz varken, ümit ediyorum ki güneş doğacaktır!.

"Müslümanların bu eserden istifade edip, ileri derecede ziraat yapmaları en büyük arzumdur.

"Helâl kazanmak, helâl yerlere para harcamak ibadettir.

"Para kazanıp, İslâmiyete hizmet etmek, kahramanlıktır.

"Aç olmanın veya aç kalanların ıstırabını çekmemek için, bu eserden faydalanmak şart!" (Hekimoğlu İsmail)

ESERLERİ:

TÜRKÇE: *Amerika'da Yeni Terbiye Cereyanları, Ziraat Âlemindeki Büyük Terakkiler* (1980).

ÇEVİRİ: *Amerika Tarihi* (İngilizceden), *Demokrasi Cihanında Kadın* (İngilizce mecmualardan iktibas).

İNGİLİZCE: *Turgut lives in Turkey.*

YAYIMLANMAMIŞ ESERLERİ: *Prens Sabahaddin: Hayatı ve İlmî Müdafaaları* (İngilizceye tercüme), *Prens Sabahaddin'in Hususi Mektupları, Amerika'da Üniversite Hareketleri* (Gazetelerde çıkan makaleleri), *Amerika İktisat Âleminde* (Gazetelerde çıkan makaleleri), *Geniş Ufuklar* (Gazetelerde çıkan makaleleri), *Demokrasi Cihanından Portreler* (Gazetelerde çıkan makaleleri), *Çocuk Edebiyatı* (toplumsal bir bakışla yazılmış roman ve piyesleri)

HAKKINDA: Nezahet Nurettin Ege / Ziraat Âleminde Büyük Terakkiler (Önsöz, 1980).

EGE, Sema E.

Araştırmacı. TED Ankara Maarif Koleji, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu. Aynı bölümde yüksek lisans çalışmasını tamamladı. Daha sonra İskoçya'da Strathcylde Üniversitesinde Amerikan ve İngiliz Edebiyatında *"Ütopya"* konusunda önce Mlitt, daha sonra doktora çalışmalarını tamamladı. DTCF İngiliz Edebiyatı Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yaptı. *Çağdaş İngiliz Edebiyatı Öykü Seçkisi* (2001) yayımlanmış tek çalışmasıdır.

HAKKINDA: Sema E. Ege / Çağdaş İngiliz Edebiyatı Öykü Seçkisi (2001).

EGELİ, Münir Hayri

Gazeteci-yazar (D. 1903, İstanbul - Ö. 1970). Bazı eserlerinde Bayan ve Hadiye Sayron adlarını kullandı. İstanbul Muallim Mektebi (1919), Sorbonne Üniversitesi Psikoloji Enstitüsü (1922) mezunu. Paris'te Türk İstihbarat Müdürlüğü (1920-22), Maarif Müfettişliği (1922), Trabzon ve Ankara liselerinde öğretmenlik, Kocaeli, Bolu ve Balıkesir'de Maarif Müdürlüğü yaptı. Ayrıca Millî Temsil Akademisi, Güzel Sanatlar Akademisi, Polis Enstitüsü müdürlüklerinde bulundu.

Tek parti rejiminin güvenilir kalemleri arasında yer alan Egeli, Mustafa Kemal'in *Nutuk*'unu düzenlemekle görevlendirildiği gibi, yine Atatürk'ün isteği üzerine *Bay Önder* isimli piyesinde birçok değişiklik yapmış, *"Ben Bir İnkılap Çocuğuyum"* adlı bir sinema filmi de çekmişti. Sonraları Cemal Kutay'ın çıkardığı *Millet* gazetesinde çalıştı (1948), kendisi de *Haftalık Gazete*'yi yayımladı.

Münir Hayri Egeli

ESERLERİ:

ÇOCUK KİTABI: *Bay Önder: Türk Destanı* (1934), *Bir Ülkü Yolu* (1934), *Yeni Ağustos Böceği ile* Karıncalar (1936), *Haftamızı Oynuyoruz* (1936), *Üryan Efe* (1944), *Yörük Emre* (1946), *Sihirli Saat ve Hayat Makarası* (1947), *Atlı Kız* (1947), *Alageyik: Millî Türk Masalları* (1947), *Eşek Kulaklı Prens* (1951), *Millî Hikayeler* (1952), *Guguklu Saat* (1953), *Renkli Resimli Oyunlu Alfabe* (1954), *Hamur Çocuk* (1954) *Kağıt Kayık* (1954), *Alfabe Oyunu* (1954), *Yağmur Nine* (1955), *Kurşun Asker* (1955), *Atatürk* (1955), *Sinek Sultan: Kız Kulesinin Hikâyesi* (1956), *Mor Derenin Kızı* (1957), *Nine Bacının Masal Torbası* (1957), *Ne Verirsen Eline O Gider Seninle* (1957), *Gülme Komşuna Gelir Başına* (1957), *Tahta Bacaklı Prens* (1957), *Tatlı Söz Yılanı Deliğinden Çıkarır* (1957), *Tuttuğun Altın Ola* (1957), *Yürü Ya Kulum* (1957), *Al Gülünü Ver Gülümü* (1957), *Ay Perileri* (1957), *Etme Bulma Dün-*

yası (1957), *Kadın Dünyası* (1957), *Garip Kuşun Yuvası* (1957), *Büyük Türklerden Örnek Hikâyeler* (1959), *Halkapınar'ın Avcı Kızı* (1960), *Harlayım mı Gürleyim mi* (1960), *Kuş Sütü: Türk Atasözlerinden Masallar* (1960), *Kız Kulesi Yas Kulesi* (1960), *Yusufçuk* (1962), *Azıcık Aşım Ağrısız Başım* (1962), *Cimcime Elma Çiçeği* (1962), *Çil Horoz* (1962), *Dağ Dağa Kavuşmaz* (1962), *Az Veren Maldan Çok Veren Candan* (1963), *El Elden Üstündür* (1963), *Kurtla Güler Kuzu ile Ağlar* (1963), *Ak Akçe Kara Gün İçindir* (1963), *Atı Alan Üsküdarı Geçti* (1968), *Gür Babanın Oğlu* (1970), *Gözyaşı Dergisi: Çocuk Masalları* (1970), *Keloğlan Masalları* (1972).

ARAŞTIRMA: *Almanya'ya Gidiyorum* (1963), *Almanya'da Gezme İş Bulma Çalışma Yolları* (1964).

MONOGRAFİ: *Atatürk'ün Bilinmeyen Hatıraları* (1954).

HAKKINDA: TBE Ansi lopedisi (2001).

EGELİ, Şahika

Bkz. SUNGUR, Şahika

EGEMEN, Affan

Araştırmacı. 1907, Üsküdar / İstanbul doğumlu. Öğrenimini İstanbul'da tamamladı. Meslek hayatına Ziraat Bankası Umum Müdürlük Müşaviri olarak başladı. 1969'da emekli oldu. Çocukluğundan beri fotoğraf sanatına olan ilgisini emekli olduktan sonra da eski eserlere duyduğu merak ile birleştirerek İstanbul'un çeşme ve sebilleri konusunda büyük bir araştırmaya girişti. İstanbul'daki 1165 çeşme ve sebili tek tek fotoğraflayarak belgeledi. Böylece, çoğu şimdi kurumuş da olsa, İstanbul'un bütün çeşme ve sebillerini toplu olarak tanıtan bir kitap hazırlanmış oldu. *İstanbul'un Çeşme ve Sebilleri* (metin ve fotoğraflar, 1996) adlı bir eseri vardır.

EGEMEN, Ferih

Oyuncu ve yazar (D. 1917, İstanbul - Ö. 1978). Darülbedayi (İstanbul Şehir Tiyatroları)'de sahnelenen çok sayıda oyunda oyuncu olarak görev aldı. Oyunculuğu yanı sıra çocuk oyunları dalında ürünler verdi. "Bir Millet Uyanıyor", "Söz Bir Allah Bir", "Cici Berber", "Karım Beni Aldatırsa" adlı filmlerde oynadı. Onun adına tiyatro sanatçılarına bir "Onur Nişanı" veriliyor.

ESERLERİ:

Ben Çalmadım (1944), *Harami Çeşmesi* (1950), *Küçük Reis* (1951), *Altın Zincir* (Gülriz Tokar ile, 1952), *Rüya Ülkesi* (1953), *Üç Hikâye* (1959), *Oyuncakçının Rüyası* (1974), *Tombik'in Başına Gelenler* (1963), *Ayışığı* (1974), *Gizli Bahçe* (1971).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001).

EGESOY, Muzaffer

Şair (D. 1916, Edirne – Ö. 20 Mayıs 1995). Küçük yaşlardayken ailesiyle birlikte İstanbul'a yerleşti. Üsküdar'da Üçüncü Mustafa İlkokulunu ve İstanbul Erkek Lisesini (1934) bitirdi. Siyasal Bilgiler Okulu Maliye Bölümünden mezun (1938) oldu. Bir süre Maliye Bakanlığında stajyer memur olarak çalıştı. Hesap uzman yardımcılığı (1944), hesap uzmanlığı (1948), Hesap Uzmanları Kurulu Başkanlığı (1959), Brüksel Büyükelçiliği Maliye Müşavirliği (1965), Muhasebat Genel Müdürlüğü (1968), Maliye Bakanlığında müşavirlik (1973) yaptı. Vergi konuları üzerine araştırmalar yaptı, kanun tasarıları hazırladı, yurtiçinde ve dışında incelemeler yaptı. Siyasal Bilgiler Fakültesi, Bankalar Birliği Eğitim Merkezi ve Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisinde ders ve konferanslar verdi. Orta Doğu Teknik Üniversitesinde murakıplık görevinde bulundu. Türk Dil Kurumu üyeliği yaptı. *Üç Gülün Öyküsü* adlı bir şiir kitabı ve vergi konularında mesleki kitapları vardır.

HAKKINDA: Rıdvan Canım / Başlangıcından Günümüze Edirne Şairleri (1995), Hilmi Yücelen / Maliyeci Şairler Antolojisi (1973), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

EĞDİRİCİ, Nazmi

Asker, yazar. 7 Mayıs 1931, İnebolu / Kastamonu doğumlu. İnebolu Yeniyol İlkokulu ve İnebolu Ortaokulunu bitirdi. İstanbul Erkek Lisesinde (1946) bir yıl öğrenim gördükten sonra Deniz Lisesine girdi (1947). Deniz Harp Okulunu mezunu (1952). Deniz Kuvvetleri Komutanlığına bağlı çeşitli sınıf gemilerinde, branş bölüm subaylıkları ile ikinci komutanlık, komutanlık, karargâhlarda ise kısım âmirliği, şube müdürlüğü görevlerinde bulundu. Kanada ve İngiltere'de birer yıl görev yaptı. 1973 yılında albaylığa terfi etti. Deniz Kuvveleri Komutanlığı Muhabere Elektronik Daire Başkanlığına atandı (1976). Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Muhabere Elektronik ve Bilgi Sistemleri Daire Başkanlığı görevinin ardından emekliye ayrıldı (1978). Emekli olduktan sonra İnebolu ve çevresiyle ilgili araştırmalarını derinleştirdi.

ESERLERİ (Araştırma-İnceleme):

Atatürk'ün Kılık Kıyafet Şapka Devrimi ve İnebolu, 9 Haziran'dan 9 Eylül'e İnebolu (2002).

HAKKINDA: Nail Tan - Özdemir Tan / Gurur Kaynağımız Kastamonululer IV (2005).

EĞİLMEZ, Mahfi

Ekonomist, öykü yazarı. 1950, İstanbul doğumlu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İktisat ve Maliye Bölümü (1972) mezunu. Gazi Üniversitesinde Kamu Maliyesi üzerine doktora yaptı (1990). Maliye Müfettişi Muavini olarak başladığı kamu hizmetini, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığında daire başkanı, genel müdür yardımcısı, genel müdür, müsteşar yardımcısı, Washington'da ekonomi baş müşaviri olarak sürdürdü.

Müsteşarlık görevinden emekli olduktan (1997) sonra Doğuş Grubu gibi finans kuruluşlarında üst düzey yöneticilik yaptı, *Radikal* gazetesinde köşe yazıları yazdı, İstanbul Bilgi Üniversitesinde Ekonomi Politikası dersi verdi. *Anitta'nın Laneti* (2001) adlı öykü kitabı yanı sıra meslekî kitapları da vardır.

HAKKINDA: Hüseyin Su – Ömer Lekesiz / Öykücüler ve Öykü Kitapları (Heceöykü, Şubat-Mart 2005).

EĞİNÎ (Rahmî)

İslâm bilgini (D. ?, Eğin [Kemaliye] / Erzincan - Ö. 1909). Hayatı hakkında yeterli bilgi bulunmamaktadır. Tahsilini İstanbul'da Ahaveyn Hoca'dan tamamladı. H. 1327'de tayin edildiği Nüvvâb Mektebinin müdürü iken genç yaşta öldü.

ESERLERİ:

Enmûzecü'l-Fıkh, Üsâretü'l-Fünûn, Şerh-i Maksûd, el-İkdü'n-Nâmî ale'l-Câmî, Devhatü'l-Anâdil alâ Tuhfetü'l-Avâmil, Tefcîrü't-Tesnîm fi'l-Kalbi's-Selîm, el-Feyzü'l-Kudsî ale't-Tarsûsî, Terceme-i Mir'ât, Gâliyetü'n-Nevâfic ale'n-Netâyic.

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri II (1972).

EĞRETLİ, Cemal

İslâm bilgini (D. h. 1299, Afyon - Ö. 30 Ocak 1967, Afyon). Babası Osman Şevki Efendi de alim ve şair bir kişiydi. Resmi bir öğrenim görmedi. Afyon'da Açıkgözzade Cemalettin Efendi'den icazet aldı, fakat kısa bir süre içinde hocasını geçti. Fıkıh ilmi üzerinde söz sahibiydi. Kendisine sorulan her şeyin en doğru cevabını vermeye çalışırdı. Doğruluğuna kesinlikle inanmadığı konularda günlerce araştırma yapardı.

Gençliğinde köy imamlığı da yapan Cemal Eğretli, hacca da gitti. Bakkaliye üzerine ticaretle uğraşırken, uzun yıllar fahri olarak vaizlik yaptı. Hadisler üzerinde çalışmalarda bulundu, önemli escrler hazırladı ve bu eserler ölümünden sonra oğlu tarafından yayımlandı.

ESERLERİ:

1001 Hadis, 500 Hadis, Küçük İlmihal, Küfür Sözler, Hac Merasimi, Kadınların Cinsel Durumları ve Din.

HAKKINDA: İrfan Ünver Nasrattınoğlu / Afyonkarahisarlı Şairler Yazarlar Hattatlar (1971).

EĞRİ, Osman

İlâhiyatçı. 1967, Ankara doğumlu. Aslen Çorum İskilip İbik Köyü nüfusuna kayıtlıdır. 1985'te Ankara Merkez İmam Hatip Lisesinden, 1990 yılında da Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinden mezun oldu. Aynı fakültenin Din Eğitimi Anabilim Dalında *"İbik Köyü'nde 5-12 Yaş Arasındaki Çocukların Örgün ve Yaygın Din Eğitimi İlişkisi"* adlı tez çalışmasıyla yüksek lisansını tamamladı.

1990-94 yılları arasında Ankara Özel Yükseliş Lisesinde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersine girdi. 1994 yılında Gazi Üniversitesi Çorum İlâhiyat Fakültesinde Din Eğitimi Anabilim Dalı araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladı. 1999'da *"Liselerde İslâm Dininin Öğretiminde Tümevarım Yönteminin Uygulanması"* isimli tezle doktorasını tamamladı. Aynı yıl atandığı Din Eğitimi Anabilim Dalı öğretim üyeliği görevini sürdürdü.

ESERLERİ:

Muhabbet Bağı (2000), *Bektaşilikte Tasavvufi Eğitim* (2001-2003), *Yaygın Din Eğitimi Açısından Bektaşilik* (2003), *Alevi Sünni Bütünleşmesi İçin Sevgi ve Birlik.*

EĞRİ, Sadettin

Edebiyat araştırmacısı. 1959, Sivas doğumlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1981) mezunu. 1981-85 yıllarında Trabzon Araklı Lisesinde edebiyat öğretmeni olarak çalıştı. Daha sonra Uludağ Üniversitesi Türk Dili Bölümüne okutman olarak (1985) atandı. Aynı üniversitede *"Şuhûdî Dîvânı-III. Defter / İnceleme/Metin"* adlı teziyle yüksek lisans (1989), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde de *"Lâmi'î Çelebi'nin Şerefü'l-İnsân'ı / İnceleme-Metin"* tez çalışmasıyla doktora yaptı. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğretim üyeliği yaptı. Ayrıca, Türk Dil Kurumunda "Türkiye Türkçesinin Tarihsel Sözlüğü" projesinde görev aldı.

Makalelerini 1995 yılından itibaren *Akademi, Yedi İklim, Erciyes, Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Tarih ve Toplum, Kültür ve Sanat, Journal Of Turkish Studies, Yeni Türkiye, İlmî Araştırmalar* dergilerinde ve ortak kitaplarda yayımladı. Dergâh Yayınlarının *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi* ile *TDV İslâm Ansiklopedisine* maddeler yazdı. *"Bir Bursa Efsanesi / Münâzara-i Sultân-ı Bahâr u Bâşehriyâr-ı Şitâ"* (Bahar ve Kış Sultanlarının Savaşı, 2001) adlı basılı bir eseri vardır.

HAKKINDA: Cemal Kurnaz-Mustafa Tatçı / Türk Edebiyatında Şathiyye (2001, s. 315), Cemal Kurnaz-Mustafa Tatçı / Bir Buhârî (1998, s. 58), Hasan Basri Öcalan / Bursa'da Tasavvuf Kültürü (2000, s. 241).

Sadettin Eğri

EĞRİPARMAK, Bedri

Şair. 1939, Adana doğumlu. 1957 yılında Adana Erkek Lisesinden mezun oldu. Türkiye'nin her yöresinde memur, muhasebeci ve müdür olarak görev yaptığı Türkiye İş Bankasından 1982 yılında emekli oldu. Amatör kümede yer alan Pınarbaşı beldesinin futbol takımını 1983 yılında ikinci kez hayata geçirerek üç yıl müddetle başkanlığını yaptı. Özdere Atatürkçü Düşünce Derneği Başkanıdır. Şiirleri 2003 yılından itibaren Aydın *Hürsöz, Kıroba* ve *Bakış* gazeteleri ile Aydın *Hürsöz* 2003-2004 Antolojilerinde yer aldı.

ESERLERİ (Şiir):

Bana Kalırsa (1963), *Yeşil Gözler* (1966).

HAKKINDA: Şükrü Öksüz / Gazete Hürsöz 2003 Şairler Antolojisi (2003), Ahmet Otman / Bizim Ece Şairler Antolojisi (2005).

BEDRİ EĞRİPARMAK

İLK GÖRDÜĞÜM GÜN GİBİ

Dün yine gördüm seni
Pırıl pırıl gözlerin
Aşk şarkımız dilinde
Bembeyaz elbisende
Perilerden güzelsin
İlk gördüğüm gün gibi.

Dün yine gördüm seni
Bir şey aktı içimden
Acıyla geçen yıllar
Geldi bana dün gibi
Sevdim seni yeniden
İlk gördüğüm gün gibi

(Bizim Ece, Şairler Antolojisi, 2005)

EJDERHA, Hasan

Şair. 10 Temmuz 1962, Kahramanmaraş doğumlu. Kahramanmaraş Ticaret Lisesi ve Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi mezunu. İlk ürünleri *Tomurcuk* (K.Maraş) ve *Türk Edebiyatı* dergilerinde yer almıştı.

Daha çok *Dergâh* ve *Gülbang* dergilerinde yazdı. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir. Şiirlerini *Seni Yaşamadan Olmaz* (1993) adlı kitabında topladı.

HAKKINDA: Ali Yurtbezen / Seni Yaşamadan Olmaz ile Şiir Üzerine (Güncysu, 1993), Ahmet Doğan İlbey / Bu Ülkede Şiir Kaç Para Eder (Yeni Hafta, 17.10.1993).

Hasan Ejderha

EKDAL, Müfid

Hekim, yazar. 1918, Kadıköy / İstanbul doğumlu. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi (1942) mezunu. 1950'de Kadıköy Numune Hastanesinde dahiliye uzmanı olarak çalışmaya başladı. 1963-65 yılları arasında kardiyoloji ihtisası için İngiltere'ye gitti ve bu dalda uzman oldu. 1979'da Numune Hastanesinde dahiliye servis şefi, daha sonra da başhekim olarak görev yapıp, 1983'te emekli oldu. Doğduğu evde yaşamayı sürdürdü.

ESERLERİ:

Bir Fenerbahçe Vardı, Bir Konak Bir Ömür Bir Devir, Bizans Metropolünde İlk Türk Köyü: Kadıköy, Prenses Elâ, Eski Bir İhtilalciden Dinlediklerim (2003), *Kapalı Hayat Kutusu / Kadıköy Konakları* (2004).

Ayrıca bir meslekî eseri vardır.

EKECİK, Ali

Şair. 19 Eylül 1959, Aksaray doğumlu. Zafer İlkokulu (1970), Mersin Tevfik Gür Lisesi (1976) ve Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi (1983) mezunu. 1983'ten itibaren pratisyen olarak Urfa'da, 1989'dan sonra uzman hekim olarak Kayseri SSK Hastanesinde görev yaptı. Türkiye Yazarlar Birliği ve İLESAM üyesidir. İlk şiirlerini 1990 yılından başlayarak *İkindi Yazıları, Andırın, Dergâh, Çerağ, Yedi İklim, Kayıtlar, Erciyes* dergilerinde yayımladı.

"Kaç oğul verdiysek bu dünyaya onları bir değirmen misali öğüttü za-

HASAN EJDERHA

ANNEM HASTA DEĞİLDİ O ZAMAN

'Bilge'ye'

Annem hasta değildi o zaman Babam
başını elleri arasına alıp Uzaklara, taa
uzaklara dalıp Geceler boyu düşünmezdi

Yine gelmiştik buralara Uzaklara
gitmemiştim ben Koşup yamaçlara
Getirmiştim anneme her çiçekten Annem
hasta değildi o zaman

Babam elimden tutardı yolda Annem hasta
değildi o zaman Herkes saçlarıma gülüyor
okulda Nolur anneler hasta olmasın
Kurdaleli gelsin kızlar okula

Annem hasta değildi o zaman...
Babam at oldu bana evde Hepsi
oluyor babaların belki de Akşam
evlerine gelince

/Şimdi düşünüyor babam şimdi
üzülüyor babam/

Ben de
Ağlıyorum babam görmeden.

Annem hasta değildi o zaman... Uyukladı mı
babamı yerine kaldırırdık
/Babam uyumuyor
Babamın yüzü kuranlık

Olsun... Ben de uyumam
Ama... Babamın gömleği yırtık Büyümeye
çalışıyorum durmadan Büyüyünce
dikerim onu ben Biliyorum üzülüyor
annem Üzülmesin iyileşsin annem
Babama bakabilirim ben.

ALİ EKECİK

SEVDALI YÜREK

Şükran'a

Seninki sevdalar çağı
Okyanus yüreğin sonsuzlukta
köpüklenir
Benimki sessiz bir çay
Başı kükürt rengi dağlarda
Kederli yeşiliyle savrulur

Seninki esenlik şiiri
Işıyan sevinci güzelliğin
Gökyüzüne doğru büyüyen
özlemi çiçeklerin
Benimki eski bir şarkı
Yağmurlu gecelerde söylenir

Seninki tutku veren iman
Derin gözlerinde kanatlanır
zaman
Benimki anlaşılmaz bir
bozgunda
Örülmüş acıyı bekler
Dokununcaya değin yokluğa

Seninki ikiz güneş
Benimki çılgın ve karanlık
Sevgin ışığa boyar yüzümü
Tomurcuklarımı açar umudun
Taze bir ağ çıkarır sulardan

(Filiz Süren İlahileri, 1996)

mun. Nesiller çok hızlı bir geçit töreninden geçmiş gibi bu çağın kucağında erimekten kendini kurtaramadı. Kaldı ki sorun sadece nesiller sorunu olmaktan çok başka meselelerle alakalı. Çünkü bu nesle ayırdığımız zaman geçtiğinde biz onların içinden çıkamadığı sorunları daha karmaşık bir şekilde adeta onlardan tevarüs ediyoruz. Ali Ekecik de kendi neslinden oğullar bırakıyor bu çağa. Bakalım miladi takvim ikinci bin yılı devirirken bu oğullardan kaçı dönecek." (İcabi Akçaoğlu)

ESERLERİ (Şiir):

Filiz Süren İlâhiler (1996), *Göçüyor Kalbim* (1999).

HAKKINDA: İbrahim Kardeş / Filiz Süren İlahiler (Yeni Şafak, 1996), İbrahim Taşköprülü / Göçüyor Kalbim (Sağduyu, 31.5.1999), Mehmet Şeker / Şiirsiz Kalmayın (Yeni Şafak, 4.6.1999), Beşir Ayvazoğlu / Yeni Şiir Kitapları (Zaman, 14.6.1999), İskender Pala / Yeni Yayınlar (Zaman, 1.6.1999).

Ali Ekecik

EKEN, İbrahim

İslâm bilgini. 1927, Kayseri doğumlu. Babası, Yusuf Ziya Eken Hoca'dır. Kayseri Lisesini bitirince bir süre İstanbul Teknik Üniversitesine devam etti. Sonra bu üniversiteden ayrılarak, Ankara İlâhiyat Fakültesine girdi ve buradan mezun oldu. Bağdat'ta Muhammed Fuad el Alusi, Ez Zehabi Asım ve Bağdat Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde Arapça nahiv (söz dizimi, sentaks) okuttu.

Diyanet İşleri Başkanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı ve Din İşleri Yüksek Kurul Üyeliği ile Diyanet İşleri Başkan Yardımcılığı görevlerinde bulundu. İyi bir hatip ve yazar olan İbrahim Eken, 1958'ten bu yana, aralıksız olarak din dersleri de vermektedir, yüzden fazla makalesi yayımlandı.

ESERLERİ:

Kader, İman, Kulluk, İlmihal, Menasik'ül Hac, Din Psikolojisi.

HAKKINDA: Abdullah Satoğlu / Kayseri Ansiklopedisi (2002).

EKER, Durmuş Ali

Şair ve yazar. 1937, Elbistan / Kahramanmaraş doğumlu. İlk ve ortaokulu Elbistan'da, liseyi Kahramanmaraş'ta bitirdi. İktisat

Durmuş Ali Eker

DURMUŞ ALİ EKER

OTEL ODASI

Sen bana yar oldun ben sana ağyar
Gönlümce gülmedim otel odası
Her çizginde benden hatıralar var
Okudum silmedim otel odası

Ben bende garibim sen bakma bana
Kaderde yazılı bunlar bahane
Turist geldim turist gittim cihana
Nedendir bilmedim otel odası

Evimsin, anamsın ve hatta karım
Senden ancak tabut olur çıkarım
Seninle evliyim müzmin bekarım
İstekli gelmedim otel odası

öğrenimi gördü. İktisat İşleri Müdürlüğü, Çalışma Bakanlığında daire başkanlığı, genel müdür yardımcılığı, genel müdürlük görevlerinde bulundu. Sanayi Sevk ve İdare Enstitüsü Kurucu üyeliği, MESDER Genel Başkanlığı yaptı. Yazıları çeşitli dergi ve gazetelerde yer aldı. Yurtiçinde ve yurtdışında çeşitli bilisel toplantılara ve konferanslara katıldı.

"Durmuş Ali Eker; ruhuyla beraber maddesi de ihtiyarlamış genç yaftalılara nispetle ruh adeleleri her an yenilenen, kabına sığmaz şairce tutkularıyla, yıllardır içinde gizlediği şiir örgüsünü bugün ifşa ediyor." (Yahya Düzenli)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Toprak Sırrını Bildi* (1995), *Su ve Hayal* (1999).

ROMAN: *Yukardaki Çukurlar* (1999).

EKER, Hasan

Eğitimci, yazar. 1963, Hatay doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Elazığ'da tamamladı. 1985'te Selçuk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinden mezun oldu. Çeşitli illerde öğretmenlik yaptı. Elazığ'da öğretmenliğini sürdürdü, *Özgün İrade* dergisinde yazdı.

ESERLERİ:

Şehadet Bilinci (1998), *Ahiret Bilinci* (2001), *Dua Bilinci* (2002), *Tefekkür Yazıları-I* (2005).

HAKKINDA: R. Mithat Yılmaz / Hasan Eker'in Ahiret Bilinci (Günışığı, 29.10.2004) - Hasan Eker'in "Tefekkür Yazıları" (10.2.2006).

EKER, Süer

Dilbilimci. 20 Temmuz 1963, İskilip / Çorum doğumlu. Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1985) mezunu. *"Kazakça Bir Hikâye: 'Soñğı Tăsil' Metin-Çeviri-Dil İncelemesi ve Sözlük"* başlıklı teziyle

Süer Eker

yüksek lisansını (1988) ve *"Kıpçak Grubu Türk Dillerinin Karşılaştırmalı Ses Bilgisi"* başlıklı teziyle doktorasını (1998) Hacettepe Üniversitesinde tamamladı. Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesindeki çeşitli kurumlarda Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenliği ile Türk Dili öğretim elemanlığı yaptı (1985-2003). Kara Kuvvetleri Komutanlığı bünyesinde Türk Dili üzerine çeşitli profesyonel görevlerde bulundu. Gerek öğrenim gerek meslek hayatı içerisinde pek çok ödül aldı.

ESERLERİ

DİLBİLİM: *Türk Dili* (1999), *Çağdaş Türk Dili* (2002), *Türk Kara Kuvvetlerinde Rütbe ve Birlik Adlarının Kökenleri Üzerine.*

ÇEVİRİ: *Ulusun Ulu Günü: Nevruz* (Kazakçadan, 1993).

SÖZLÜK: *Türkçe-Rusça, Rusça-Türkçe Temel Fen ve Matematik Terimleri Sözlüğü* (1994), *Türkçe-Rusça, Rusça-Türkçe Temel Fen, Matematik ve Taktik Terimleri Sözlüğü* (1995), *Türkçe-Türkmence Sözlük* (T. Tekin, M. Ölmez, E. Ceylan, Z. Ölmez ile, 1995), *Türkçe-Boşnakça Müşterek Askeri Terimler Sözlüğü, Tursko-Bosanski Zajenicki Rjecnik Vojnih Termina, Sarajevo* (Al Tinjak, S. Gluhic, K. Kadric, H. Pasic, R Dananovic ile, 2001).

EKİCİ, Necdet

Hikâyeci. 1961, Arıtaş köyü / Afşin / Kahramanmaraş doğumlu. İlk

Necdet Ekici

ve ortaöğrenimini Hatay'ın Dörtyol ilçesinde tamamladı. Samsun Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü (1979) mezunu. Mezun olduktan sonra Dörtyol'daki Karahasan Paşa Ortaokulunda Türkçe öğretmenliği yaptı.

İlk yazısı 1976 yılında *Tercüman* gazetesinde yer almıştı. Diğer yazılarını *Türk Edebiyatı, Türk Yurdu, Töre, Milli Eğitim, Yeni Düşünce, Hasad, Güneysu, Yeni Birlik, Güneyde Kültür* gazete ve dergilerinde yayımladı. 1986'da *Yeni Düşünce* gazetesinin açtığı yarışmada fikir dalında Türkiye birinciliği, *Türk Edebiyatı* dergisinin 1995'teki Ömer Seyfettin Hikâye Yarışmasında Türkiye İkinciliği kazandı. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Yüreğimi Sana Bıraktım* (1988), *Yüreğimdeki Cemre* (1991), *Gül Olacaksın* (1998), *Arzu ile Kamber: Gül Mevsiminde Uyanmak* (2000).

DENEME: *İdeoloji ve İnsan* (1991).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001).

Süleyman Ekim

EKİM, Süleyman

Yazar. 1956 (?), doğumlu. Ruhsal yönden rahatsızlığı olmamasına karşın, bir fıkrası yüzünden isteği dışında akıl hastanesinde (1995) yatırıldı. Deli olmadığı bilim adamları ve doktorlarca onaylandı. 1997'de "Çocuklarımız Anıtkabir'i Görsün" kampanyasını açtı. Ancak bu gezi için Ankara'ya giden otobüse bindirilmedi. Türkçeden uzaklaşmaya tepki olarak soyadını üç aylığına "October" olarak değiştirmek istedi, ama davasını üstlenecek avukat bulunamadı. Babasından kalma dükkanı yazarlık bürosu olarak kullanmak istedi, otuz sekiz yıllık kiracı zorluk çıkarınca mahkemeye başvurdu. Yargıtay, "yazarın büro ihtiyacı zorunlu değildir" kararını verdi.

Yazıları *Politika, Demokrat, Vatan, Aydınlık, Cumhuriyet, Yeni Adana, Ankara Barış, Ankara Olay, Antalya Ekspres, Bakış, Balıkesir Yeni Haber, Bandırma Gerçek, Bartın, Bodrum Ekspres, Bulancak Gözlem, Çağdaş, Çorum, Çorum Haber, Karaman'ın*

Sesi, Demokrat Kars, Mersin Manşet, Muğla Devrim, Siirt Mücadele, Siirt Sonsöz, Trabzon Karadeniz, Zonguldak Uyanış vd. gazeteleri ndc; *Alınteri, Amatör, Anadolu Sanat, Aykırısanat, Berfin Bahar, Beşinci Mevsim, Bizim Meclis, Damar, Evrensel Kültür, Gerçek Sanat, Oluşum, Öğretmen Dünyası, Tını* vd. dergilerinde yazıları yayımlandı. Kısa fıkralarıyla *Akşam, Aydınlık, Bugün, Hürriyet, Meydan, Milliyet, Posta* ve *Sabah* gazetelerinde görüldü. *Cumhuriyet Kitap*'ta kitap tanıtma notları yayımlandı.

Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Bakırköy Şubesi tarafından düzenlenen Rıfat Ilgaz Gülmece Öykü Yarışmasında bir öyküsüyle özendirme ödülü aldı.

ESERLERİ:

Kitaptan Boşanıyorum (Kitap Sağlığa Zararlıdır), *Kitap Okurken Vurun Beni, Türkiye'yi Atatürk'ten Kurtarmak* (Atatürkçülük'ten Boşanıyorum), *Babamdan Boşanıyorum.*

EKİN, Yunus

İlâhiyatçı. 1969, Taşköprü / Kastamonu doğumlu. Kastamonu İmam Hatip Lisesi (1985), Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1989) mezunu. 1992'de Diyanet İşleri Başkanlığında vaiz olarak görev aldı. 1993'de Sakarya Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde araştırma görevlisi oldu. 1991'de Marmara Üniversitesi S.B.E. Tefsir Anabilim Dalında başladığı *"İslam Ahlakı Açısından Lokman Süresinin Tefsiri"* isimli yüksek lisans tezini 1994 senesinde tamamladı. 2000'de Sakarya Üniversitesi SBE Temel İslam Bilimleri Tefsir Anabilim Dalında *Kur'an'a Göre Küfür Kavramı"* isimli doktorasını bitirdi. Aynı üniversitenin SBE'sinde yüksek lisansını tamamladı (1994). Bir Süre vaizlik görevinde bulundu. Sakarya Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde araştırma görevlisi olarak görev yaptı (1993-).

ESERLERİ (İnceleme):

İslam Ahlâkı Açısından Lokman Süresinin Tefsiri, Kur'an'a Göre Küfür (İnkar) Kavramı.

HAKKINDA: Yakup Çiçek-Bünyamin Aydoğdu / Türkiye İlâhiyat Fakültelerı Tefsir Anabilim Dalı Öğretim Elemanları Biyografileri (2000), Yunus Ekin / Kur'an'a Göre İnançsızlık (2001).

EKİNCİ, Mustafa

Araştırmacı. 1960, Şanlıurfa doğumlu. İlk ve orta tahsilini bu şehirde tamamladıktan sonra 1981 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi İslami İlimler Fakültesinden mezun oldu. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Çaykara İmam Hatip Lisesine öğretmen olarak atandı. Değişik ortaöğretim kurumlarında sekiz yıl okul müdürlüğü yaptı. Bu görevi yanı sıra Şanlıurfa İlâhiyat Fakültesinde öğretim görevlisi olarak çalışmalarını sürdürdü. *Anadolu Aleviliği'nin Tarihsel Arka Planı* (2002) adlı bir araştırma kitabı vardır.

HAKKINDA: Mustafa Ekinci / Anadolu Aleviliği'nin Tarihsel Arka Planı (2002).

EKİNCİ, Oktay

Mimar, araştırmacı-yazar. 1952, Balıkesir doğumlu. Köken itibariyle Kars'ın Ekinciler ailesindendir. İlkokulu Erzincan ve İstanbul'da, orta öğrenimini İstanbul Pertevniyal Lisesinde tamamladı. Devlet Güzel Sanatlar Akademisi (bugünkü Mimar Sinan Üniversitesi) Yüksek Mimarlık Bölümünü bitirdikten sonra 1978'de Muğla Belediyesinde İmar Müdürü olarak göreve başladı. Muğla Kentsel SİT Alanı ve doğal-tarihsel çevrenin korunmasına yönelik planlama çalışmalarına katıldı, uygulamaları yönetti. 12 Eylül 1980'den sonra belediyedeki yönetimle anlaşamayarak istifa etti. İki dönem Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi Başkanlığı (1992-96) ve iki dönem de Mimarlar Odası Genel Başkanlığı (2000-04) yaptı. Mimar Sinan Üniversitesinde öğretim görevlisi olarak Kentsel Planlamada Yerel Kimlik ve Koruma Politikaları dersleri (1993-) verdi.

Ayrıca 1993'den bu yana sırasıyla İstanbul, Erzurum, İstanbul, Antalya, Muğla ve yine İstanbul'da Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurullarında da görev yaptı. 2000-2003 döneminde Muğla Koruma Kurulunun Başkan Yardımcılığını ve Başkanlığını yürüttü. Tarihi Kentler Birliği Genel Danışmanı olarak görev yaptı. Kayaköy Barış ve Dostluk Köyü Kampanyasındaki çalışmaları nedeniyle 1996 yılı Abdi İpekçi Barış ve Dostluk Ödülünü aldı. Makaleleri 1980'lerden bu yana *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlandı. "İstanbul'u Sarsan 10 Yıl" araştırmasıyla Türkiye Gazeteciler Cemiyetinin başarı ödülünü aldı.

Oktay Ekinci

ICCROM'un dünya basınından örnek gösterdiği yazarlarla birlikte Onur Ödülüne sahip oldu.

BAŞLICA ESERLERİ:

Çizgilerle İnsanlığın Tarihi (1978), *Yaşayan Muğla* (1985), *Çevremizde Demokrasi Bekliyor* (1991), *Memleketimden Çevre Manzaraları* (1991), *İnsan Hakları ve Çevre* (1992), *İstanbul'u Sarsan 10 Yıl* (1994), *İstanbul Raporları* (1996).

EKİNCİ, Sait

Şair. 2 Eylül 1947, Büyük Alan / Gölhisar / Burdur doğumlu. İlkokulu köyünde okudu. Tefenni Ortaokulunu bitirdi. Burdur Lisesinde okudu, daha sonra sınavla İmroz Adası Öğretmen Okuluna geçti (1965). 1968'de mezun olduktan sonra öğretmen olarak çalıştı. Şiir yazmaya ortaokul sıralarında başladı. *Karaçizgiler* (1969) isimli bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: V. Recai Velibeyoğlu / ÖBŞKA (c. 1, 1975), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

EKİNCİ, Soysal

Şair (D. 1954 - Ö. 4 Eylül 1994, İstanbul). Ardahan Yatılı Bölge İlkokulu, Kars Kazım Karabekir Öğretmen Okulunu ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerini bitirdi. Siyasal nedenlerden ötürü 1979-1981 ve 1983 yıllarında olmak üzere iki kez gözaltına alındı. Altı yıl İstanbul cezaevlerinde hapis yattı. İntihar ederek yaşamına son verdi.

ESERLERİ (Şiir):

Biri Yitik İki Ülke (1989), *Çağrı* (1990), *Yıkıntılar Altında* (1991), *Toplu Şiirler* (1995).

HAKKINDA: Yılmaz Odabaşı / 1975-2000 Son Çeyrek Yüzyıl Şiir Antolojisi (2. bas. 2001).

EKİNCİ, Tarık Ziya

Hekim, siyaset adamı. 1925, Lice / Diyarbakır doğumlu. İlköğrenimini Lice'de okudu. Diyarbakır Lisesi ve İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi mezunu. Uzmanlık eğitimini Fransa'da tamamladı. Diyarbakır'da serbest iç hastalıkları uzmanı olarak mesleki faaliyetini sürdürürken, CHP'de politikaya başladı. Türkiye İşçi Partisinin önde gelenleri arasında yer alarak Diyarbakır şubesinin kuruluşunu gerçekleştirdi.

1965 genel seçimlerinde TİP listesinden Diyarbakır milletvekili seçildi. Partisinin Genel Sekreter Yardımcılığı görevini üstlendi. 12 Mart ve 12 Eylül dönemlerinde beş defa gözaltına alındı, iki defa tutuklanıp yargılandı. Yazıları çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlandı.

ESERLERİ:
DÜŞÜNCE-İNCELEME: *Doğu Dramı, Türkiye İşçi Partisi Mecliste* (1967), *Vatandaşlık Açısından Kürt Sorunu ve Bir Çözüm Önerisi* (1997).
ANI: *Devlet ve Ben* (1995),
HAKKINDA: Tarık Ziya Ekinci / Devlet ve Ben (1995), Şevket Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (c. 3, 1997, s.182).

EKİNCİ, Yavuz

Öykücü. 1979, Batman doğumlu. İlköğrenimini köyünde, ortaöğrenimini Batman Endüstri Meslek Lisesinde tamamladı. Dicle Üniversitesi Siirt Eğitim Bilimleri Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü (2001) mezunu. Öğretmen olarak memleketinde görev yaptı. Yaşar Nabi Nayır Öykü Ödüllerinde öyküleri dikkate değer bulundu, 2003 Gençlik Kitapevi Öykü Ödülünde üçüncülük kazandı. Öykülerinin bir bölümünü *Meyaser'in Uçuşu* (2004) adlı ilk kitabında topladı.
HAKKINDA: Hüseyin Su – Ömer Lekesiz / Öykücüler ve Öykü Kitapları (Heceöyküsü, Şubat-Mart 2005).

EKİNCİ, Zekeriya

Yazar. 10 Nisan 1958, Batman doğumlu. Batman Hürriyet Okulu (1970), Mersin Öğretmen Lisesi (1978), Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1983) mezunu. Antalya'da sendikacılık (1984-90) ve öğretmenlik (1986-) yaptı.
İlk şiiri 1987'de *Arayış* dergisinde yayımlandı. Şiirleri 1987'den itibaren *Eylül, Kırkmerdiven, Poetik'us, Morca* (yazı işleri müdürü), *Mavi Portakal, Dize, Yeni Biçem* dergilerinde, *Milliyet* gazetesinde yer aldı. Edebiyatçılar Derneği, ANSAN üyesidir. Eğitim Bilim ve Kültür Emekçileri Sendikasının organize ettiği Demokratik Eğitim Kurultayının Çevre İçin Eğitim Komisyonunda yer aldı.
ESERLERİ:
ELEŞTİRİ: *Turuncu Sesler* (2000).
ŞİİR: *Seniha* (2003).

Zekeriya Ekinci

ZEKERİYA EKİNCİ

TURUNCU ŞUBAT

gezinir düş
tasa üstünde
uykular diri
göz
tavan çölünde
onmadık hastalık
sözcük sesinde
turuncu şubat
o ıslak gecede

dem çeker
deniz seyrinde
saçar kokusunu
yosun
akşam yelinde
kaldırımlar uzar
gider önünde
turuncu şubat
o ıslak gecede

servi yaprağı
süzgün söylemde
kapanan kapı
acı verir dizemde
beklenen yıkımdı bu
hayalin şimdi yerde
turuncu şubat
o ıslak gecede

(*Morca dergisi*, Mart 1997)

EKİNCİKLİ, Mustafa

Tarih araştırmacısı. 1 Temmuz 1958, Mudurnu / Bolu doğumlu. Babasının memurluğu dolayısıyla, Bursa'nın İnegöl ilçesinde başladığı ilkokulu, Çankırı'ya bağlı Çerkeş ilçesinde bitirdi. Ortaokulu 1973'te aynı ilçede, liseyi 1976'da Çankırı Lisesinde tamamladı. Bir yıl Hacettepe Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümünde, bir yıl da Ankara Üniversitesi DTCF Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümünde okuduktan sonra 1982'de "*Menakibül-Ârifin'in Değerlendirilmesi*" konulu lisans teziyle Ankara Üniversitesi DTCF Tarih Bölümünden mezun oldu.
Yüksek lisans çalışmasını 1984'te "*Fransız Basınında Türk Milli Mücadelesi*" isimli tezi ile tamamladı. 1984 tarihinde Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsünde doktoraya başladı. Doktorasını 1990'da Erciyes Üniversitesi SBE'de "*Başlangıçtan Milli Mücadele Sonuna Kadar Türk Ortodoksları*" adlı teziyle bitirdi.
Çalışma hayatına 1980 yılında Gümrük ve Tekel Bakanlığı Personel ve Eğitim Genel Müdürlüğü Tahkikat Şubesinde başladı. 1983'te Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü araştırma görevliliğine geçti. 1991'de Erciyes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümüne yardımcı doçent olarak atandı. Halen Yeniçağ Tarihi Anabilim Dalı Başkanlığını yürütmektedir.
Makaleleri 1990 yılından itibaren *Türk Dünyası Tarih Dergisi, Türk Dünyası Araştırmaları, Şahika* dergilerinde yayımlandı. Alanıyla ilgili sempozyumlara katılarak tebliğler sundu.
ESERLERİ:
ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Türk Ortodoksları* (1998), *Türk İnkılâbı ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi* (1995).
YAYIMA HAZIRLAMA: *Sicill-i Osmani - Yahud Tezkire-i Meşahir-i Osmaniyye* (1998).

EKİNER, Erdoğan

Şair. 1959, Eskişehir doğumlu. Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi mezunudur. Şiirlerini 1991'den itibaren *Çağdaş Türk Dili, Damar, Karşı, İnsancıl, Gerçek Sanat, Kıyı* dergilerinde yayımladı.
ESERLERİ (Şiir):
Yaşadıkça (1994), *Sıradaki* (1995), *Zamanın Örselenmiş Aynasında* (2003).
HAKKINDA: TDOE-TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

EKİZ, Osman Nuri

Edebiyat araştırmacısı. 2 Temmuz 1950, Şeyhmusa köyü / Bulancak / Giresun doğumlu. Bilgehan Atlısoy, Saffet Sami, Engin Gönlükırık imzalarını da kullandı. Şeyhmusa Köyü İlkokulu, Bulancak Ortaokulu, İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ve İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu (1971) mezunu. Çeşitli liselerde edebiyat öğretmenliği, Çapa Anadolu Öğretmen Lisesi Müdürlüğü görevlerinde bulundu. Çalışmalarını İstanbul'da sürdürüyor.
Öyküleri 1874'ten itibaren *Türk Edebiyatı, Meşale, Boğaziçi, İnanç, Aydabir* dergilerinde yayımlandı. 1985 İnanç Dergisi Yılın Eleştirmeni Ödülünü aldı. Biyografi ağırlıklı araştırmalarıyla tanınmıştır.
ESERLERİ:
İNCELEME-ARAŞTIRMA: *Dede Korkut Hikâyeleri* (1983), *Namık Kemal* (1983), *Peyami Safa* (1984), *Necip Fazıl Kısakürek* (1984), *Yahya Kemal Beyatlı* (1985), *İslâmiyet Öncesi Türk Edebiyatı* (1986), *Yunus Emre* (1987), *Çağatay Edebiyatı - Ali Şir Nevai* (1990), *Divan-ı Lügati't Türk - Kaşgarlı Mahmut* (1990), *Şinasi* (1991), *Refik Halit Karay* (1992), *Mehmet Akif Ersoy*

(1993), *Ahmet Yesevi-Divan-ı Hikmet, Edip Ahmet-Atabet-ül Hakayık* (1984), *Mevlâna* (1998).

ANTOLOJİ-SÖZLÜK: *Yeni Türk Edebiyatı Antolojisi* (1984), *Ansiklopedik Edebiyat Bilgileri Sözlüğü* (1984).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001).

EKMEKÇİ, Ali

Şair. 10 Ağustos 1967, Mecitözü / Çorum doğumlu. İlk, orta, lise öğrenimini Merzifon / Amasya'da tamamladıktan sonra yükseköğrenim için Ankara'ya gitti. 1991'de Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesini bitirerek Veterinер Hekim olarak çalışmalarını sürdürdü. Şiirlerinin bir bölümünü 2003 yılında *Sarı İmgelem* adlı ilk kitabında topladı.

EKMEKÇİ, Mansur

Şair. 1 Mart 1960, Muş doğumlu. İlkokulu Midyat'ta (Mardin), ortaöğrenimini Adana'da tamamladı. 1988 yılında çalışma hayatına atılarak bir süre tabela ressamlığı ve videoculuk yaptı. 1984'ten bu yana Ziraat Bankasının Adana'daki bir şubesinde memur olarak yirmi yıl görev yaptıktan sonra, 2004 tarihinde ayrılarak Adana Hıfzısıhha Enstitüsünde göreve başladı. Videoculuk, tabelacılık ve reklamcılık gibi mesleklerini de memuriyetiyle birlikte sürdürdü. Adana Edebiyatçılar Derneği (ADER), İLESAM, Mersin Şairler ve Yazarlar Derneği, Hacı Bektaş Veli Derneği üyesidir.

Şiirlerini *Adana Edebiyat, Türk Edebiyatı, İmgelem Çocukları, Ozan, Berfin Bahar, Uzak Şiir Seçkisi (Ordu), Söylem, İspinoz, Istıranca Rüzgarı, İmgelem, Ardıç Kuşu, A Edebiyat, Lül Sanat, Aykırı Sanat, Simav Anadolu, Bizim Ece, Kıroba* (Aydın), *Hürsöz* (Kırklarcli), *Maki* (Mersin), *Şafak* (Yunanistan) dergilerinde yayımladı. Şiirleri değişik ozanlar tarafından bestelenip okundu.

"*Anadolu insanının duygusu, coşkusu, mizahi, öfkesi, bu halk edebiyatı radisine akmakta ve M. Ekmekçi, bize buradan örnekler sunmaktadır. Bazen*

Mansur Ekmekçi

MANSUR EKMEKÇİ

DEDİLER

Dünyaya düştüm toz oldum
Sevdanın yeli dediler.
Su ile estim buz oldum
Görenler dolu dediler.

Kainatı gezdim aştım
Volkanlar içimde coştum
Aşk ile deryaya taştım
Sevginin seli dediler.

Hâk aşkıyla yandım öze
Nefsi gark etmem boş söze
Düştüm kor olmayan köze
Odunun külü dediler.

Topluma girdim karıştım
Cahil fendiyle yarıştım
Küs durmadım hep barıştım
Bu yüzden veli dediler.

Gönülde kaynar çift kazan
Biri yapan, biri bozan
Ömür mevsimlerim hazan
Kurumuş çalı dediler.

Doğruları sundum kula
İnsanı değişmem pula
Canlar için girdim yola
Mevlâna dili dediler.

Kulların seyrine daldım
Bin bir çeşit huylar aldım
Kötüyü nakş edip saldım
Muhammed gülü dediler.

Gördüm yetmiş iki millet
Otuz'u hoş, kırk'ı illet
Nefs gözü doymayan zillet
Şeytan'ın ili dediler.

Ehl-i beyt babını seçtim
Pir elinden bade içtim
Sırat köprüsünden geçtim
Kalbinin yolu dediler.

Hallac ile dara geldim
Hâr içinden nara geldim
Bülbül gibi zara geldim
Bu yüzden deli dediler.

Yaşarken sürmedim sefa
Sefa çeken görür cefa
Öldüm dirildim bin defa
Yaşayan ölü dediler.

Aşkın divanında durdum
Hakkı can evimde gördüm
Arı gibi petek ördüm
Mansur'un balı dediler.

arı-duru ve bazen de azgın-bozbulanık akan bu halk ırmağı, dağın-bağın, taşını-yaşını, acısını-tadını, yaşamını-ölümünü yüklenir; vardırır tarih-kültür ve insanlık deryasına." (Dr. Ömer Uluçay)

ESERLERİ (Şiir):

Hercai (1999), *İnsanoğlu* (2000), *Ne Olursan Ol Önce İnsan Ol* (2002), *İnsan Dergâhı* (2003), *İnsan Mayası* (2005).

DİĞER: *Tekerlemeler* (2005), *Yaşayan Çukurovalı Âşıklar ve Geleneğe Tabi Halk Şairleri Antolojisi.*

HAKKINDA: Bizim Ece 2002 Şairler Antolojisi (2002), Durmuş Ali Özkale / Kitap ve Yazar İçin Notlar (İnsan Dergâhı, 2003), Gazete Hürsöz Şairler Antolojisi (2003), Ahmet Otman / Bizim Ece Şairler Antolojisi 2003 (2003).

EKMEKÇİ, Mustafa

Gazeteci-yazar (D. 1924 / Konya - Ö. 22 Mayıs 1997, Ankara). Bazı yazılarında Hasırşapkalı takma adını kullandı. Konya Lisesi mezunu. 1951'de *Öğüt* gazetesinde başladığı gazeteciliğini, *Vatan, Ulus, Öncü, Milliyet* gazetelerinde muhabir olarak sürdürdü. 1969'da Behice Boran ve Sadun Arel'le birlikte haftalık *Tüm* gazetesini çıkardı. 12 Mart döneminde *Yeni Ortam* gazetesinde çıkan yazıları nedeniyle hakkında soruşturma açıldı, yargılanıp beraat etti. 1971'den itibaren *Cumhuriyet* gazetesinde köşe yazarlığı yaptı. 1964 ve 1974'de Türk Dil Kurumu Basın Ödülleri ile Ankara ve İstanbul Gazeteciler Cemiyetlerinin çeşitli ödüllerini aldı.

ESERLERİ:

Gün Ola Harman Ola (2 cilt, 1978-79), *Uyanın Heeey* (1987), *Kılçıklı Balıklar* (1987), *Tilkiyle Kuyruğu* (1995).

HAKKINDA: Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999).

EKREM CEMİL PAŞA

Siyaset adamı (D. 1891, Diyarbakır - 1973, Suriye). Diyarbakır Askerî Rüştiyesi (1908), İstanbul Mekteb-i Sultani (1912) mezunu. Yükseköğrenim için yurtdışına gönderildi. Ancak Lozan'da başlayıp Belçika'nın Gand kentinde sürdürdüğü mühendislik öğrenimi bitmeden Birinci Dünya Savaşı başlayınca yurda döndü. Savaş boyunca çeşitli cephelerde görev aldı. Diyarbakır'da bir süre 2. Ordu Komutanı olarak bulunan Mustafa Kemal Paşa'nın Şifre Subaylığı, yaverliği ve Karargâh Komutan Yardımcılığı görevlerinde bulundu. Mütareke, Millî Mücadele ve Şeyh Said isyanı dönemlerindeki faaliyetleri gerekçesiyle tutuklandı. 1929 yılında Suriye'ye sığındı ve 1973'te bu ülkede öldü.

ESERLERİ:

Muhtasar Hayatım (1992), *Kürdistanın Eski Tarihi.*

HAKKINDA: Şevket Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (c. 2, 1997, s. 392).

EKREM, Selma

Yazar (D. ? - Ö. 1986). Namık Kemal'in torunudur. Yirmili yaşlarında Amerika'ya göç etmek zorunda kaldı, hayatının geri kalan kısmını orada geçirdi. 1930 yılında yayımlanıp daha sonra Türkçeye çevrilen, 1902-23 tarihleri arasını içeren anıları büyük ilgi gördü. Amerika'da dört baskı yapan bu kitapta, çökmekte olan Osmanlı İmparatorluğuna dair gözlemlerini ve tanıklıklarını sade ve akıcı bir üslûpla anlattı.

ESERLERİ:

Peçeye İsyan (1930), *Turkey Old and New* (1947), *Turkish Fairg Tales* (1964).

HAKKINDA: TDOE - TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

EKŞİ, Oktay

Gazeteci-yazar. 30 Kasım 1934, Mesudiye / Ordu doğumlu. Prof. Dr. Aysel Ekşi'nin eşi. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. Gazeteciliğe stajyer muhabir olarak Ankara Ajansında başladı. Dünya gazetesinin Ankara Bürosu Temsilcisi (1954-60), *Öncü* gazetesinde istihbarat şefi (1960) olarak çalıştı. 27 Mayıs İhtilali sonrası Kurucu Meclise basın temsilcisi oldu (1961). *Ulus* gazetesinde bir yıl (1962) çalıştıktan sonra Londra Konsolosluğu mahalli kâtipliğine atandı (1962).

Londra dönüşü (1966) *Yeni Gazete* ve *Hürriyet*'in Ankara Bürosunda (1966-74), aynı süre içinde TRT'de yorum müdürü olarak (1970-71) çalıştı. Sonra Hürriyet Haber Ajansı Genel Müdürlüğüne getirildi (1975). 1984'te politikaya atılarak Sosyal Demokrasi Partisi Genel Başkan Yardımcısı olduysa da bir yıl geçmeden politikacılığı bırakıp *Güneş* gazetesinde başyazar olarak gazeteciliğe döndü (1984). 1985'ten itibaren *Hürriyet* gazetesine dönerek gazetesinin başyazılarını yazdı. Basın Konseyi Başkanlığı yaptı. Ankara ve İstanbul Gazeteciler Cemiyetlerinden çeşitli ödüller aldı. 1970'te yılın gazetecisi seçilmişti.

Oktay Ekşi

OKTAY EKŞİ

YENİ bir nisan ayına dün girdik. Bir başka deyişle "Ermeni soykırımı" iddialarının mevsimi geldi.

Ama son bir yıl içinde bu konuyla ilgili bazı gelişmeler oldu.

Gelişme deyince aklınıza Dışişleri Bakanlığımızın bu konuda yeni bir şeyler yaptığı gelmesin.

Bireysel olarak çaba gösteren bir avuç diplomatımızı hariç tutarak söyleyelim. Oradan bir şey beklemek beyhudedir.

Dediğimiz gelişme, herkesin görebileceği kadar açık ve basit:

Türkiye'deki üniversitelerden bilimsel tarafsızlığını kaybetmemiş olanlar biliyorsunuz son aylarda "Ermeni soykırımı" konusunu ele alan uluslararası sempozyumlar düzenlediler. Buna İstanbul Teknik Üniversitesi öncülük etti. İstanbul Üniversitesi onu izledi. Bu konferanslara Ermeni tezinin en önde gelen Türk ve Ermeni savunucuları ile başka uluslara mensup bilim adamları da çağrıldılar.

İlginçtir... Ermeni tezinin ne Türk savunucuları bu toplantılara katıldı, ne de Ermeni diasporasının veya Ermenistan'ın önde gelen militanları gelip de "Biz şu kanıtlara dayanarak sizin (veya atalarınızın) o suçu işlediğinizi söylüyoruz" diyebildiler.

Çünkü kanıt diye ortaya neyi çıkarsalar, onun çürütüldüğünü ve çürütüleceğini artık biliyorlar. Bunu da birkaç üniversitemizin inisiyatifine ve birkaç sivil toplum örgütünün işbirliğine borçluyuz.

Dediğimizin son örnekleri dünkü Hürriyet'te vardı.

Hürriyet'in New York Temsilcisi Doğan Uluç'un bildirdiğine göre Birleşmiş Milletler'de düzenlenen "Soykırım" konulu bir toplantıda Ermeni fanatizminin temsilcileri, iddialarını ispatlamak için bazı kanıtlardan söz edince müdahale eden Prof. Dr. Türkkaya Ataöv, "Dediğiniz gizli belgeleri görenler olduğunu söylüyorsunuz. Kim görmüş bunları? Nerede belgeler?" diye sorunca balonları patlamış. Çareyi Ataöv'ü susturmakta bulmuşlar.

Benzeri bir olay İstanbul Üniversitesi'nin düzenlediği sempozyumda da yaşanmış, İngilizlerin Osmanlı'yı suçlayan meşhur Mavi Kitap'ını 2001 yılında yeniden yayınlayan Ara Sarafyan, kitaptaki örneklerin propaganda amaçlı yalanlarla dolu olduğunu gerekçeleriyle anlatan E.Büyükelçi Şükrü Elekdağ'ı yanıtlayamamıştı.

Biliyorsunuz Başbakan Tayyip Erdoğan, Ermenistan'a, "Gelin sizin ve bizim tarihçiler tüm belgeleri incelesin, gerçeği ortaya çıkartsın" önerisinde bulununca da cesaret edip, "Biz varız" diyemediler.

Geçenlerde iki emekli Büyükelçimiz Gündüz Aktan ile Ömer Lütem'in Los Angeles'ta Türk tezini anlatmak amacıyla konuşmalarına bile, oradaki Ermeniler engel oldular. Toplantıyı yaptırmadılar.

Bu nisan ayında Amerika'daki PBS isimli kanalda "Soykırım" konulu bir belgeselin ardından iki tezin savunucularının 25 dakikalık bir programda konuşmasına da, ifade özgürlüğü deyince mangalda kül bırakmayan Amerikalılar ve Ermeniler engel oldular.

Görüldüğü gibi, sağlam bilgi, güçlü kanıt sonuç almaya yetiyor.

Demek ki bizim yıllardır üstümüze çöken uyuşukluğu terk edip, gerçeklere dayanan ama savaş mantığıyla olaya giren aydınlara ihtiyacımız var.

(*Hürriyet, Ermeniler Telaşta*, 2 Nisan 2006)

ELAL, Güliz

Yazar. İzmir Amerikan Kız Kolejini bitirdi. Yüksek lisansını ve doktorasını Liverpool Üniversitesi Psikoloji Bölümünde tamamladı. 1987 yılında Boğaziçi Üniversitesi Psikoloji Bölümünde öğretim üyesi olarak göreve başladı. Akademik kariyerini tamamlayarak profesör unvanı aldı. Klinik psikolojinin değişik alanlarında ders verdi. Boğaziçi Üniversitesi Araştırma ve Uygulama Merkezinde çeşitli araştırmalar yaptı. *Dünde Saklı Yarınlar* (1999) isimli bir de öykü kitabı vardır.

HAKKINDA: TDOE - TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ELAL, Necdet

Şair. Balıkesir Milli Eğitim Müdürlüğünde muhasebeci olarak çalıştı, daha sonra Balıkesir İl Halk ve Gemlik İlçe Halk Kütüphanelerinde müdür olarak görev yaptı. Türk Kütüphaneciler Derneği Balıkesir Şubesini kurdu ve başkanlığını yaptı.

Türkiye Güzel Sanat Eseri Sahipleri Meslek Birliği (GESAM) üyesidir.

ESERLERİ (Şiir):

Yavrularıma Okul Şiirleri (1954), *Yavrularıma Armağan* (1957), *Allah Yolunda İnançlarım* (1960).

HAKKINDA: V. Recai Velibeyoğlu / ÖRNŞKA (c. 1, 1975), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

Sıddık Elbistanlı

ELBİSTANLI, Sıddık

Şair. 1945, Kahramanmaraş doğumlu. Albayrak İlkokulu (1957), Kahramanmaraş İmam-Hatip Okulu (1964), Kahramanmaraş Lisesi (1965) ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Pedagoji Bölümü (1972) mezunu. Kahramanmaraş ve Adıyaman'da eğitim uzmanlığı (1978-85); Bozkır (Konya) ve Kahramanmaraş liselerinde öğretmenlik (1985-97); Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü (1997) yaptı.

İlk şiiri (*Yıldızlar Bile Üşür*) 1965'te *Yeni İstiklal* gazetesinde yayımlanmıştı. Diğer ürünleri *Türk Yurdu, Hisar, Varlık, Defne, Hareket, Şiir Sanatı, Sanat, Papirüs, Yeni Dergi, Güneysu, Aydınsanat* vd. dergilerinde yer aldı. Çalışmalarını kendi çıkardığı *Sentez* (1990-95), *Altınkülâh* (1997-2000) dergilerinde sürdürdü. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

"Doğrulup Yeniden kitabının sadece yeni ve kalıcı bir şairin habercisi değil, aynı zamanda yeni bir şiirin de müjdecisi olduğunu söyledik bu habercinin taşıyıcısı şiirler var kitapta da onlar. Bol dikenli güller görünümünde şiirler: 'Toprağa Güven, Seni Seçtim, And, Sessizlik-hiçlik-Sonsuzluk, Yoldan Geçen, Doğrulup Yeniden, Unutma Unutturma' vb. Yani biraz yabani... Yani dik Anadolu'da mekân tutmuş bir şiirin doğasına uygun eserler. Eğer bu dikenleri aralayabilir ve güllerin, çiçeklerin yanına biraz yaklaşabilirseniz, bunlardaki açılış, renk, koku, tat yeniliğini de fark edebilirsiniz gibime geliyor." (Cihan Aksu)

ESERLERİ:

Doğrulup Yeniden (1990), *Kırmızı Papatyalar Minyatürdür* (1999), *Bir Pencere Aç* (2003).

HAKKINDA: Abdurrahim Karakoç / Köşe Yazısı (Yani Düşünce gazetesi, 2.8.1991), Durdu Şahin / Söyleşi (Altınkülâh Dergisi, Kasım 1997), Cihan Aksu / Yeni Bir Şiir Yeni Bir Şair (Kırmızı Papatyalar'ın giriş yazısı, 1998).

SIDDIK ELBİSTANLI

YAŞAMA DAİR

Boşa geçmiş bunca zaman
Bunca hayâl ve hatıra
Bir varmışız, bir yokmuşuz gibi
Oynamışız yazı tura

Çocukmuşuz, yerden bitme
Tutunmuşuz yaşamın eteğinden
Oyun demişiz, sevgi demişiz
Tadışımız balın peteğinden

Genç olmuşuz, sevgili aramışız
Sanki arayınca bulunurmuş gibi
Uçsuz bucaksız, sonsuz bir
dünyada
Üstelik görünmez dibi

Büyümüşüz, koca adam olmuşuz
Bin bir fikir sarmışız başımıza
Hâlâ doğru nedir, bulamamışız
Dönüp bir kez bakmamışız
yanlışımıza

Bir gün yaşlılığı da tadacağız
Sönecek hırslarımız, heveslerimiz
Dostlarımız artık arayıp
sormayacaklar bizi
Eskimiş olacak adreslerimiz

ELÇİ, Hüsamettin

Şair. 1954, Bayburt doğumlu. İlk, orta ve lise tahsilini Bayburt'ta yaptı. Önce Bayburt'ta babasıyla birlikte kereste ticareti üzerine çalıştı. Daha sonra İstanbul'a gitti. Sürücü kursu ve dershane işletmeciliği yaptı. Şiirlerini *Çilegâh* isminde bir kitapta topladı.

HAKKINDA: Mahmut Kırtan / Bayburtlu Şairler (1998).

ELÇİ, Hüseyin

Şair. 1 Ocak 1966, Tunceli doğumlu. Elazığ Ziya Gökalp İlkokulu (1976), Elazığ M. Akif Ersoy Lisesi Lisesi (1983), Erzincan Eğitim Yüksek Okulu (1986) mezunu. 1986 yılından itibaren Adıyaman köyleri, Diyarbakır ve Gaziantep'te sınıf öğretmenliği ve amatör turizm rehberliği yaptı.

Şiir ve yazıları 1987'den bu yana *Cumhuriyet Dergi, Radikal İki, Fıratta Yaşam, Berfin Bahar, Amida, Damar, Ütopiya, Öğretmen Dünyası* vd. gazete ve dergilerde yayımlandı. Fotoğraf Sanatı Kurumu ve Edebiyatçılar Derneği üyesidir. *Mülteci Yanım* adlı fotoğraf albümü nedeniyle hakkında açılan davada takipsizlik kararı verildi.

HÜSEYİN ELÇİ

ANLAMAK BELKİ

Gözlerimizdeki bulutlar dağılırsa
ürkmeden
Yüksünmeden biçağındaki kanı
silerse zaman
Anlarız belki gül kokusunu bir
gün
Bir müntehiri anlamasak da...

Hüseyin Elçi

ESERLERİ:

ŞİİR: *Yüreğimin Ezgisine Çığlık Düşünce* (1991), *Kalbimin Uçurtmaları Yaralıdır Şimdi* (1996).

ÖYKÜ: *Delal'e Mektuplar* (2003).

ALBÜM: *Mülteci Yanım* (fotoğraf albümü, 1994).

ELÇİBEY.

Bkz. TEMEL, Halil

ELÇİN, Şükrü

Araştırmacı-yazar. 1912, Florina / Yunanistan doğumlu. Çelenklioğlu, Macit Demir, Terzioğlu takma adlarını da kullandı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1939) mezunu. Çeşitli lise ve yüksek okullarda öğretmenlik yaptıktan sonra, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinde asistan oldu. 1949'da doktorasını verip 1962'de doçentliğe, daha sonra profesörlüğe yükseldi. 1969 yılından itibaren Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesine bağlı Türk Dili ve Edebiyatı Enstitüsü Başkanlığında bulundu.

Yazı hayatına şiirle başlayarak ilk şiir kitabı *Şair Bozuntuları*'nı (1932) arkadaşlarıyla birlikte çıkarmıştı. Makalelerini *Türk Yurdu, Folklor Araştırmaları* gibi dergilerde yayımladı. Folklor alanında yaptığı araştırmalarıyla tanınan Elçin, 1983'te İhsan Hınçer Türk Folkloruna Hizmet Ödülünü,

Şükrü Elçin

Metin And, Cahit Güzel Bey, Kemal Gökçe ve Haşim Nezihi Okay'la paylaştı. *Halk Edebiyatına Giriş* adlı kitabıyla da 1984 Türkiye İş Bankası Halkbilim Büyük Ödülünü, 2003'te de Türkiye Yazarlar Birliği Üstün Hizmet Ödülünü kazandı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Şair Bozuntuları* (1932), *Yirmidört* (1944), *Adalar Destanlar* (1978).

ARAŞTIRMA-İNCELEME-DERLEME: *Kerem ile Aslı Hikâyesi* (1949), *Anadolu Köy Orta Oyunları* (1964), *Türk Bilmeceleri* (1970), *Ali Ufki / Mecmua-i Saz ü Söz* (1976), *Halk Edebiyatına Giriş* (1981), *Aşık Ömer* (1987), *Yeni Türk Nesir Antolojisi* (1987), *Türkiye Türkçesinde Ağıtlar* (1990), *Yurt Duyguları* (1990), *Türk Edebiyatında Tabiat* (1993), *Gevheri Divanı* (1998).

HAKKINDA: Metin Özarslan / Prof. Dr. Şükrü Elçin-Hayatı ve Eserleri Üzerine Bir Araştırma (yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, 1992), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

ELDEM, Halil Edhem

Araştırmacı-yazar (D. 1861, İstanbul - Ö. 1938). İlk ve ortaöğrenimini İstanbul'da, yükseköğrenimini Zürih, Viyana ve Münih üniversitelerinde tamamladı. Mülkiye ve Ticaret Mektepleri ile Darüşşafaka Lisesinde öğretmenlik yaptı. 1892'de Müzeler Müdür Yardımcılığına, 1892'de Müzeler ve Sanayi-i Nefise Mektebi (Güzel Sanatlar Akademisi) Müdürlüğüne getirildi. Topkapı Sarayının müze haline getirilmesinde görev aldı. 1919 yılında Milli Müzeler Müdürüyken Topkapı Sarayının eşsiz hazinelerinden biri olan *Piri Reis Haritası*'nı ortaya çıkardı. İlmi eserleri dolayısıyla İstanbul Üniversitesince kendisine fahrî profesörlük, Leipzig ve Basel Üniversiteleri tarafından da fahrî doktorluk unvanları verildi.

ESERLERİ:

İNCELEME: *Osmanlı Meskûkâtı ve Kurşun Mühürler Kataloğu, Sivas ve Diviriği Şehirlerinin İslâmî Kitâbeleri, Kayseri Şehri* (1916), *Düvel-i İslâmiye Tarihi Topkapı Sarayı* (1931), *Yedikule Hisarı, Camilerimiz* (1932), *Kitabeler Nasıl Kayıt ve Zaptolunmalıdır?* (1940), *Halil Edhem Hâtıra Kitabı Cilt I* (1947), *Kayseri Şehri / Selçuklu Tarihinden Bir Bölüm* (haz. Kemal Göde, 1982), *Trabzon'da Osmanlı Kitâbeleri* (2001).

ÇEVİRİ: *Nos Mosquees de Stamboul* (E. Mamboury'den, 1934).

HAKKINDA: Reşad Ekrem Koçu / İstanbul Ansiklopedisi (c. 9, 1958-74), Semavi Eyice / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 11, 1995).

ELDEM, İsmail Hakkı

Hariciyeci, yazar, çevirmen (D. Şubat 1871, İstanbul - Ö. 13 Mart 1944, İstanbul). Tam adı İsmail Hakkı Alişan Eldem. Fevziye Rüştiyesi, Mülkiye İdadi ve Yüksek Kısmı (1889) mezunu. Dışişleri Bakanlığının çeşitli kademelerinde görev yaptı. II. Damad Ferid hükümeti döneminde görevden alındı (1919). Sonra kendi isteğiyle emekli oldu.

İlk yazısı *Nahl-i Emel* dergisinde (1886), daha sonra şiir ve denemeleri *Mektep* dergisinde yayımlandı.

"Şemsettin Sami'nin dediği gibi memleketimizde garazkârlıkla tarizlerde bulunmaktan ibaret sanılan tenkit usulünde o yeni bir çığır açmış, garp metoduna göre biyografinin bizde başlangıcını bu İsmail Hakkı imzalamıştır. Muasır şairlerimizi bu düşünceyle yazmış Ahmed Midhat, Muallim Naci, Cevdet Paşa, Şemseddin Sami adlarına bu görüşle birer risale çıkarmıştır. Bunlarda mesela Muallim Naci'yi Baki mekteb-i edebinin bir tilmizi olarak kabul eder ki bu telâkki o gün bugün orijinalliğini muhafaza ediyor.

"Müntehabat-i Terâcim-i Meşâhir adlı eseri Kemâl Paşazade Said Bey'in şu güzel fikrini yaymaya vasıta olmuştur: 'Yazmak bir fikre muhtaç ise tercûme etmek iki fikre ve hüsn-i intihab üç fikre muhtaçtır, denebilir.' Usul-i tercüme üstadının bu hükmü-ne 1870'te on beş yaşında bir çocuk olarak ve daha önceden kendini teslim eden İsmail Hakkı Eldem, hep teslim ederiz ki, bire karşı üçle daima galip gelmiş bir üstattır." (Hakkı Tarık Us)

İsmail Hakkı Eldem

BAŞLICA ESERLERİ:

BİYOGRAFİ: *On Dördüncü Asır Türk Muharrirleri* (*1. Defter: Ahmed Midhat Efendi*, 1892; *2. Defter: Ekrem Bey* (Rccaizade, 1892); *3. Defter: Cevdet Paşa* 1892; *4. Defter: Şemseddin Sami* 1895), *Muasır Şairlerimiz* (1893), *Osmanlı Meşâhir-i Üdebâsı: Muallim Naci Efendi* (1893).

ŞİİR: *Sevdâ-i Hâzân Tahassür* (1892).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Müntahabât-ı Terâcim-i Meşâhir* (İbrahim Fehim ile, 1890).

ÇEVİRİ: *Rafael* (1893) - *Graziyella* (1901) (Lamartine'den), *İki Hakikat* (1893), *Elem Çiçekleri* (Baudelaire'den, 1926), *Aile Çemberi* (1934) – *Disraeli'nin Hayatı* (1935) (A. Maurois'den), *Samimi Saadet* (L. Tolstoy'dan, 1934), *Salambo* (Flaubert'ten, 1935).

HAKKINDA: Halid Ziya Uşaklıgil / Kırk Yıl (1936), Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. III, 1968), Hakkı Tarık Us / Elli Yıl Mecmuası (tsz. s. 62-63), Büyük Larousse (1986), Hilmi Yavuz / Okuma Notları içinde "Alişanzade ve Eldem" (1993), M. Orhan Okay / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 11, 1995), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

ELDEM, Necati

Şair, oyuncu. 1945, Eşme / Uşak doğumlu. İlk ve ortaokulu Uşak'ta bitirdi. Bir yıl Uşak Lisesinde okudu, öğrenimini tamamlamadan ayrıldı. Uşak'ta gönüllü kuruluşlar ile Halk Eğitimi Merkezinin düzenlediği çeşitli sosyal faaliyetlere katıldı, çeşitli piyeslerde rol aldı. Uşak Halk Eğitimi Merkezi Tiyatro Kulübüne girdi ve bu kulübün 1968'de sahnceye koyduğu *"Pembe Kadın"* oyununda rol aldı. ODTÜ'nün düzenlediği 1968 Amatör Tiyatrolar Festivaline bu oyunla katıldı ve on dört tiyatro topluluğu arasında En Başarılı Oyun Ödülünü aldı.

ESERLERİ (Şiir):

Üçel (Nedim Orta ve M. Ali Bayraktufan'la, 1962), *Bir Akşam Yolcusuna* (1965), *İntikam* (1968).

HAKKINDA: V. Recai Velibeyoğlu / ÖBŞKA (c. 2, 1975), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ELDEM, Sedat Hakkı

Mimar (D. 1908, İstanbul - Ö. 1988, İstanbul). Ortaöğrenimini Münih'te yaptı. Almanya'dan dönüşünün (1924) ardından Sanayi-i Nefise Mekteb-i Âlisinde (Güzel Sanatlar Akademisinde) mimari okudu. Mezuniyetten sonra (1928) Paris ve

Berlin'deki ünlü mimarların atölyelerinde staj görmek üzere Avrupa'ya gönderildi. Güzel Sanatlar Akademisi Müdürü Namık İsmail Beyin çağırmasıyla yurda döndü. Aynı akademinin Mimarlık Bölümü öğretim üyeliğine tayin edildi. Emekliye ayrıldığı 1978 yılına kadar burada ders verdi. Eski Eserleri Koruma Encümeni üyeliği ve başkanlığı ile (1941-45) Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu üyeliği yaptı (1962-78). Sedat Simavi Vakfı Mimarlık ve Kent Planlaması Ödülü (1982), Kültür ve Turizm Bakanlığı Büyük Sanat Ödülü (1983) ve Ağa Han Mimarlık Ödülü (1986) olmak üzere çeşitli ödüllere sahip oldu.

"Sedat Hakkı Eldem, Cumhuriyet döneminin Türk modern mimarisine damgasını vuran bir mimardır. Yaptığı binaların bazılarında eski Türk yapı sanatı unsurlarını kullanarak millî mimariyi canlandırmaya çalışmış, bazı eserlerinde ise bu tutumdan uzaklaşıp Yalova Termal Oteli, İstanbul Fındıklı'da SATİE binası, İstanbul Hilton Oteli, İstanbul Belediyesi Atatürk Kitaplığı gibi o yılların Avrupa mimarisine uygun binalar da meydana getirmiştir." (Semavi Eyice)

ESERLERİ (Mimari):

Türk Evi Plan Tipleri (1954), *Köşkler ve Kasırlar* (c. 1, 1969; c. 2, 1973), *Türk Mimari Eserleri* (1976), *Türk Bahçeleri* (1976), *Köçeoğlu Yalısı-Bebek* (1977), *Sadabad* (1978), *İstanbul Anıları* (1979), *Boğaziçi Anıları* (1979), *Topkapı Sarayı: Bir Mimarî Araştırma* (Feridun Akozan ile, 1982), *Türk Evi-Osmanlı Devri* (c. 1, 1984; c. 2, 1986; c. 3, 1987).

HAKKINDA: Semavi Eyice / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 11, 1995, 22-23).

ELDEM, Yaprak

Yazar. Turizm ve otel yöneticiliği, işletme ve insan kaynakları yönetimi alanlarında yükseköğrenim gördü. İlk iş dans öğretmenliği oldu. 1988 yılında Türkiye'nin ilk kadın animasyon şefi oldu. *Cumhuriyet* gazetesi tv servisinde basınla ilişkiler yönetmenliği ve editörlük görevlerini yürüttü. Akademi İstanbul'da sinema ve radyo-tv yazarlığı dersleri verdi, Türkiye'nin ilk animasyon okulunu kurup bölüm başkanlığını üstlendi. 1999 yılından sonra danışmanlık şirketlerinde yönetim danışmanlığı görevini sürdürdü. Türkiye'de insan kaynakları yönetimi uygulamaları, müşteri ilişkileri yönetimi ve kadın erkek iletişim üzerine araştırmalar yaptı.

ESERLERİ:

İLETİŞİM: *İnsan Kaynakları Beni Kurtar* (2003), *Anla Artık Anla Beni* (2005).

ROMAN: *Ben Öyle Sandım* (2004).

Yaprak Eldem

HAKKINDA: Ekin Türkantos / İki Ayrı Cins İki Farklı Dünya (Akşam, 22.02.2005), Önder Kızılkaya / Anla Artık Anla Beni (Bümed dergisi, Şubat 2006), Nilüfer Kas / Yönetim Danışmanı Yaprak Eldem'den İş hayatının İpuçları (Tempo dergisi, 02.09.2003).

ELDENİZ, Naci

Şair, devlet adamı (D. 1875, Manastır – Ö. 19 Mart 1948, Ankara). İlköğrenimini Manastır'da tamamladıktan sonra Manastır Askerî Rüştiyesi ve Askerî İdadîsini bitirdi. İstanbul'da Harp Okuluna gitti, 1893 yılında subay olarak orduya katıldı. Eğitim için Almanya'ya gönderildi. Almanya dönüşü, Harp Okulunda öğretmen olarak göreve başladı (1897). Harp Okulunda Mustafa Kemal'in tarih öğretmeniydi. 1918-20 yılları arasında şehzadelere askerlik öğretmenliği ve padişah yaverliği yaptı. 25 Ağustos 1921'de Kurtuluş Savaşı'na katılmak için Anadolu'ya geçti ve askeri okullar müfettişliğine atandı. Balkan Savaşı, Birinci Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşında cephelerde kumandan olarak savaştı. 1928-31 yılları arasında Cebelibereket, 1935-43 yılları arasında da Seyhan milletvekilliği yaptı. Sanata, özellikle de şiire ilgi duydu. Şiirle tanışmasında annesinin de rolü oldu. Şiirleri kitaplaştırılmadı. *"Hayal"*, *"Rumeli Manzumesi'nden"*, *"Hasbıhal"* ve *"Na't-ı Cenâb-ı Peygamberî"* isimli şiirleri bilinmektedir.

Naci Eldeniz

Tabsıra (2 cilt, 1898) isimli bir eseri vardır.

HAKKINDA: Feyzi Halıcı / TBMM Parlamenter Şairler (1990), TBMM Albümü 1920-1991 (1994), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ELGİN, Melih

Öykü yazarı. 1967, Muğla doğumlu. İlköğrenimini Muğla'da, ortaöğrenimini İzmir'de tamamladı. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi mezunu. Aile hekimliği uzmanıdır. 1994-96 yıllarında Muğla Tabip Odası yayını Medicaria'nın genel yayın yönetmenliğini yaptı. Ege ve Muğla Üniversitelerinin tiyatro topluluklarını yönetti.

1990'lı yıllarda yazmaya başladığı öyküleri çeşitli dergilerde yayımlandı. TTB'nin öykü yarışmalarında çeşitli ödüller aldı. *Yüreğimin Mavisi* (2000) adlı bir kitabı vardır.

ELGİN, Sadettin Güner

Bkz. GÜNER, Ahmet

Abdullah Çağrı Elgün

ELGÜN, Abdullah Çağrı

Eğitimci, yazar. 20 Aralık 1947, Akkışla / Kayseri doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Akkışla'da tamamladı. Gazi Eğitim Fakültesi mezunu. Gazi ve Erciyes Üniversitelerinin Sosyal Bilimler Enstitülerinde yüksek lisans yaptı. Bir süre Kazakistan Abay Devlet Üniversitesinde Türkçe dersleri verdi.

Kayseri'de Sağlık Bakanlığına bağlı eğitim kuruluşlarında edebiyat öğretmenliği görevini sürdürüyor. Kayseri Aydınlar Ocağı, Türk Ocağı yönetim kurulları üyesidir.

ESERLERİ:

Düşten Öteye, Kültür İstilası, İlk Kıble, Mehmet Akif, Kazak Şiirleri Antolojisi, Şiirlerde Hemşire.

Ayrıca ders kitapları vardır.

ELHADEF, Jale T.

Öykücü. 1972, İstanbul doğumlu. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümünü bitirdikten sonra pedagojik formasyon eğitimi aldı. Basın sektö-

ründe iki yıl reklam koordinatörlüğü ve reklam ajanslarında dört yıl müşteri ilişkileri direktörlüğü yaptı. *Hayatım Roman(ya)* adlı ilk öykü kitabını 2003'te yayımladı.

HAKKINDA: Hüseyin Su – Ömer Lekesiz / Öykücüler ve Öykü Kitapları (Heceöykü, Şubat-Mart 2005).

EL HANBELÎ, Mehmet Şakir

Devlet adamı, araştırmacı (D. 1876, Şam – Ö. 21 Temmuz 1958, Şam). Şam Rüştiyesi (Ortaokulu), Mülkiye Mektebi İdadi bölümü ve yüksek kısmı (1898) mezunu. Mezun olduğu yıl Suriye Vilâyeti maiyet memurluğuna atanarak burada kaymakamlık stajını tamamladı. 1902'den itibaren Zebdanî, Harran, Birecik, Bilan, Bab, Kuneytra ve Adun kazalarında kaymakamlık yaptı. 1912'de açığa alınınca İstanbul'a gelerek Ayan üyelerinden Zöhravî Efendi ile Arapça *el-Hazâre* gazetesini çıkardı. Eylül 1914'te Galatasaray Sultanisi (Lisesi) Arapça öğretmenliğine atandı. Aralık 1914'te yeni kurulan Müessesât-ı İlmiye-i Vakfiye (Bilimsel Vakıf Kurumları) müdürlüğüne getirildi. 1916'dan itibaren idareciliğe döndü ve Hama Mutasarrıflığına atandı. Mondros Mütarekesinden sonra Suriye Osmanlı Devletinden ayrılınca Şam'da kaldı ve bu ülkede İçişleri Bakanlığı bünyesinde ve çeşitli yüksek okullarda çalıştı. 1924'te Suriye Millet Meclisine Şam mebusu olarak girdi. Temmuz 1936'da emekli oldu.

ESERLERİ:

Temrînli ve İrablı Lisan-ı Arabî (2 Kitap, 1911), *Kanûnu Cezâi'l-Cedîd* (Türkçeden Arapçaya çeviri, 1912), *Musavver Telhîsi't-Târihi'l-Osmanî* (Arapça, 1913).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. III, 1968).

EL HUSRÎ (Bedîî Nuri)

Devlet adamı (D. 1872, İstanbul – Ö. 20 Haziran 1913, Basra). Ünlü eğitimci Sâtı El-Husrî'nin ağabeyi. Trablusgarp'ta Şeyh Kâmil Efendi'den dinî ilimleri ve Arapça öğrendi. Ortaokulu Trablusgarp Rüştiyesinde, liseyi Mülkiye İdadisinde tamamladı. 1896'da Mülkiye Mektebinin yüksek kısmını bitirdi. Çalışma hayatına Ziraat Bankasında başladı. Halep'te kaymakamlık stajı yaptıktan sonra Razlık ve Havza kaymakamlığına atandı. Eylül 1906'da İstanbul Belediyesi Meclisi üyeliğine getirildi. II. Meşrutiyet'ten sonra tekrar bürokrasiye döndü. 1913'te Müntefik Mutasarrıflığına atandı. Bu göreve giderken Basra'da vapur içinde öldürüldü. Katili ve öldürülme sebebi tespit edilemedi. *Hakk-ı İntihâb* (1912) adlı bir basılı eseri vardır.

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. III, 1968).

EL HUSRÎ (Ebu Haldun Mustafa Sâtı') Bkz. SÂTI EL HUSRÎ

ELİAÇIK, Recep İhsan

Araştırmacı-yazar. 23 Aralık 1961, Kayseri doğumlu. İlk, orta ve lise tahsilini Kayseri ve Kırşehir'deki değişik okullarda tamamladı (1980). Erciyes Üniversitesi İlâhiyat Fakültesine girdi (1985), sonra okulu kendi isteği ile bıraktı (1988). 12 Eylül öncesi Milli Türk Talebe Birliği (MTTB) ve Akıncılar gibi İslâmcı gençlik grupları içinde aktif olarak yer aldı. Mamak Askeri Cezaevinde Akıncılar / Akıncı Gençler ana davasında bir yıl tutuklu kaldı, beraat etti (1981).

1989 yılında Kayseri'de Çizgi Yayınlarını kurdu ve *Kayseri Gündem* adıyla on beş günlük yerel bir gazete çıkardı. Daha sonra İstanbul'a yerleşerek bir grup arkadaşıyla birlikte aylık *Değişim* dergisini çıkardı (1993-99). Altı yıl bu dergide yazıları yayımlandı, kapanana kadar genel yayın yönetmenliğini yürüttü. Kayseri'de Birlik FM kurucularının arasında yer aldı. 28 Şubat süreciyle birlikte aleyhine otuzu aşkın dava açıldı. Çoğu radyo, köşe yazısı ve miting konuşmalarından açılan 312. madde davalarından toplam altı yılı aşkın ceza aldı. Basın Yoluyla İşlenen Suçların Ertelenmesine Dair Kanundan yararlanarak infazı üç yıl ertelenerek şartlı salıverildi (2000).

ESERLERİ:

İtikad Üzerine (1992), *İslâm ve Sosyal Değişim* (1993), *İslâm'ın Yenilikçileri* (2002), *Adalet Devleti* (2005), *Aliya İzzetbegoviç* (2005), *Mehmed Akif Ersoy* (2005), *Muhammed İkbal* (2005).

HAKKINDA: Recep İhsan Eliaçık / İslâm'ın Yenilikçileri (2002).

ELİBAL, Gültekin

Eleştirmen ve yazar (D. 1929, Samsun - Ö. 17 Ocak 1986, İstanbul). İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. Halil Edhem Eldem'e ait olan Elvan-ı Nakşiye Koleksiyonu'nu *Türk Resim Sanat Tarihi* adıyla yayımlayarak 1969'da Ali Naci Karacan Yarışması üçüncülük ödülünü kazandı.

ESERLERİ:

Atatürk Resim Heykel, Kristin Seler: Yaşamı Yapıtları, Şeref Akdik: Hayatı Sanatı ve Eserleri, Zahide Özar: Yaşamı Yapıtları, Günümüz 53 Türk Sanatçısı.

ELİBOL, Nejat

Romancı. 3 Şubat 1953, İzmit doğumlu. 1964'te İstanbul'a yerleşti. İstanbul Haydarpaşa Lisesindeki öğrenimini yarım bıraktı. İstanbul Haber Ajansında muhabir olarak başladığı çalışma yaşamını, 1972 yılında fabrika işçiliğine adım atarak sürdürdü.

Nejat Elibol

Tornacı çıraklığı ve döküm işçiliğinden sonra Sungurlar Kazan Fabrikasında kaynak işçiliğini seçti. Sungurlar direnişinin sonrasında DİSK Basın Yayın servisinde çalıştığı kısa dönemin ardından Petrol Ofisi Haramidere'de 1995 yılına kadar kaynak işçisi olarak çalıştı. Petrol Ofisinde temsilciyken 1995'te seçildiği Petrol-İş İstanbul Şube Başkanlığı görevinden 1998 yılında ayrıldı. Türkiye Yazarlar Sendikası üyesidir.

Alibeyköy yöresinde bulunan Sungurlar kazan fabrikasındaki örgütlenme mücadelesini konu alan *Direnen Haliç* adlı kitabıyla 1989 Akademi Gençlik Kitabevi ödüllerinde mansiyon aldı.

"Haydar Bey ve Masallar Anlatıcısı Şehrazat, ülkemizin demokrasi sorunlarının yoğun olarak yaşandığı bir yerden, işçi hareketinin içinden yaşanmış bir direnişi anlatan, kendi türünün geçmişte rastladığımız örneklerinden farklı olarak, işin kolayına kaçmadan, slogan atmadan gerçeği dile getiren bir roman.

"İşçiler, işverenler, sendikacılar ve elbet politikacılar bu romanda 'gerçek' sıfatlarıyla yer almışlar ve 'politika', edebiyatın önüne geçmeden, kesin ve değişmez yargılarını okura ileten bildirilerden oluşmadan arz-ı endam etmiş." (Feza Kürkçüoğlu)

ESERLERİ (Roman):

Direnen Haliç (1989), *Yıkık Evde Düş* (1991), *Yolculuk* (1998), *Haydar Bey ve Masallar Anlatıcısı Şehrazat I-II* (2001).

HAKKINDA: Sennur Sezer / Yolculuk (Cumhuriyet Kitap, sayı: 444), Yılmaz Çongar / Haydar Bey ve Masallar Anlatıcısı Şehrazat (Cumhuriyet, sayı: 680), Yılmaz Elmas / Direnen Haliç Üzerine (İşçi Dünyası, 15.9.1988), Çay Paydoslarında Yazılan Roman (2000'e Doğru, Haziran 1988), Dursun Özden / Yıkık Evde Düş (Evrensel Kültür, Eylül 1994), Feza Kürkçüoğlu / Virgül (Haziran 2002), Bedrettin Aykın / Nejat Elibol'dan Gerçekle Düş Arasında Gezinen Bir Roman (Cumhuriyet Kitap, 18.4.2002), Adnan Özyalçıncr Direnen İşçinin Öyküsü (Evrensel, 23.1.2003).

ELİBOL, Sadettin

Felsefeci. 1952, Karaören köyü / Şabanözü / Çankırı doğumlu. İlköğrenimini memleketinde, ortaöğrenimini Ankara Balkiraz Lisesinde tamamladı. Lise birinciliği kontenjanıyla girdiği Hacettepe Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümünü uyumsuzluk nedeniyle bıraktı. MEB bursuyla okuduğu Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinden 1973'te Bergson felsefesi üzerine lisans tezi̇yle mezun oldu. Aldığı bursun karşılığı olarak on yıl kadar yaptığı lise öğretmenliğinden sonra MEB Talim ve Terbiye Kurulu ile Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulunda uzman olarak çalıştı. 1998 sonlarında "kurumsal görevi"ni bir basın toplantısı yaparak bıraktı; "daha özgür çalışma"yı seçti.

Kurumsal görevleri dışında, 1970'li yılların ilk yarısından itibaren belli sorun alanları üzerine yoğunlaşa *Fikir ve Sanat Hareket*'ten *Felsefe Dünyası*'na kadar *Düşünce* ve *Mavera* gibi çeşitli dergilerde bilim felsefesi, kültür felsefesi, tarih felsefesine dair yazıları; denemeleri ve eleştirileri yayımlandı.

İlk kitabı olan *Sınıfsız Dünya*'da (1978) pozitivizm, marksizm ve froydizmin bilimsel eleştirisini yaptı. Bu dönemde *İnanç ve Kültür* (1983) adlı kitabı ile Türkiye Yazarlar Birliği Armağanını kazandı (1983). Daha sonra "paradigmal bir kırılma" yaşayarak diğer eserlerini yazdı.

Sadettin Elibol

Uzun süre ulusal felsefe platformlarında göründü. Ankara'da yapılan birçok felsefe sempozyumuna bildiriler sundu. İletişim Yayınlarının *Türkiye'de Siyasi Düşünce Dizisinin Milliyetçilik* (2002) ve *Muhafazakârlık* (2003) ciltlerine katkıda bulundu. Kültür Bakanlığı Yayın Danışma Kurulu (1986-89) üyeliği yaptı. DPT Kültür İhtisas Komisyonunun (1983-86) çalışmalarına katıldı. Kuruluşundan bu yana Türk Felsefe Derneği üyesi, Türkiye Bilim Kurulu genel sekreteridir.

"Yazar gerçekle kurmacayı iç içe ele almış. Bir yandan ülkemizdeki felsefe eğitimine, felsefe dünyasına ilişkin şeyler usa vururken öte yandan yayın dünyasının kördüğümlerini seziyor okur. Varoluşun İki Yüzü, yeni bir romanın da muştusunu verir gibi... Cemil Yekta'nın yazdığını söylediği roman bulunabilecek midir? Bu romanda, Cemil Yekta'nın, bile isteye bize göstermediği, göstermek istemediği çok katmanlı iç dünyasına ilişkin başka ipuçları da bulabilecek miyiz?

SAADETTİN ELİBOL

VAROLUŞUN İKİ YÜZÜ

Ankara'ya aralığın son haftası olmasına rağmen kışın ilk karı henüz düşmemişti. Fakat hava eskilerin "karakış" olarak tanımladıkları ölçüde soğuktu.

Günsu Fırat, akşamdan beri neredeyse kesintisiz çalışıyordu. İyiden iyiye üşüdüğünü hissetti, kalktı. Kaloriferleri sonuna kadar açtı. / Dersleri ve tezi bitirene kadar asla hasta olmamalıyım! Cemil Yekta da uyarmamış mıydı bir kaç gün önce: "Sakın akşamları yakıt tasarrufu olsun diye üşütme kendini!" Hem nasıl olsa maaşımdan ödeyecek değil miyim? Maaşım! / Utandığını farketti. / Cemil Yekta olmasaydı maaş mı olurdu aptal! / Elindeki bitmiş sigarasından son bir nefes daha çekti. Mutfağa geçti, bir neskafe aldı, masasına döndü. Yazıcıdaki metne baktı. Satırlarda uğraşmış, ancak bir sayfa yazabilmişti. Son cümleye takıldı: "Sartre, egzistansiyalizmin ateist çizgisini sonuna kadar götürmüş bir özgürlük filozofudur." Beğenmedi, yeniden formüle etti: "Ateist egzistansiyalizmi kelimenin tam anlamıyla Sartre temsil eder. O bu yaklaşımı mantıksal sonucuna kadar götüren bir düşünürdür." Bir sigara daha yaktı. Yazıcının sağ tarafındaki küçük boşluğa üst üste koyduğu ilk başvuru kitapları arasından Prof. Kerem Gürsu'nun Sartre Üzerine adlı kitabını çekti. Dirseğinin dokunduğu neskafe döküldü, telaşlandı. Kitabı diğerlerinin üzerine koydu. Neskafe kupasını kaldırdı. / Tanrım, ne kadar sakarım! / Hızla kalktı; müsvette olarak kullanmak için aldığı üçüncü hamur kağıt paketinden çektiği bir yaprağı dökülen yerin üzerine kapattı. Kağıdın sıvıyı emişini seyretti bir süre. Pencerenin ışığı iyice yetersizleşmişti. Gitti, ışığı yaktı. Pencere boş ve ağaçlı bahçeye baktığı için tül perde yeterliydi. Döndü, mutfağa geçti. Sıcak suyla ısladığı elbezini iyice sıktı. Ardından gelen kahverengi benekli siyah küçük kedisine sevecenlikle baktı. Sabahtan kalan ekmek kırıntılarıyla dolu küçük çanağı önüne koydu. Açık bıraktığı printirin karşısına geçti. Sıvıyı birkaç dakikada adeta sömürmüş sulu kağıdı kaldırdı, başka birinin üzerine koydu. Zemini elbezini bastırarak iyice sildi. Canı sıkılmıştı. Fakat kendini pek yorgun hissetmiyordu. Sol taraftaki küçük meyve tabağındaki son şeftaliyi aldı, kocaman ısırdı. / Cemil Yekta nasıl olsa bu saatten sonra gelmez. En iyisi, ısınmışken biraz daha çalışmak! Vakit var gibi ama sayılı günler çabuk geçiyor. Haziran sonuna ne kaldı şunun şurasında! / Bıraktığı kitabı yeniden aldı "içindekiler" kısmını açtı. "Tanrıtanımazlıkla temellendirilen özgürlük" ifadesinde durdu; doksanıncı sayfadaydı, çevirdi. Hızla okumaya başladı; ikinci paragrafa geçti. Aradığını bulmuş olmanın sevinci içindeydi. Kırmızı kalemini aldı. Önemli cümlelerin altını çizecek, özetleyerek kullanacaktı.

(*Varoluşun İki Yüzü*, 2003)

Hepsinden önemlisi varoluşun sisler ardındaki endamını görebilecek miyiz?" (Münevver Oğan)

ESERLERİ:

Sınıfsız Dünya (1978-79), *Bilim ve İdeoloji* (1980), *İnanç ve Kültür* (1983), *Felsefe Konuşmaları* (1987), *İnsanlığın Tarihi Üzerine* (1989), *Sosyoloji Konuşmaları* (1991), *Lise Felsefe Ders Kitabı* (1993), *Doğumunun 100. Yılında Hasan Âli Yücel* (1995), *Felsefeye Giriş* (1995), *Paylaşılmamış Zamanlar* (1997), *Varoluşun İki Yüzü* (roman, 2003).

HAKKINDA: Sadettin Elibol / Varoluşun İki Yüzü (2003), Münevver Oğan / Sisler Ardındaki Dünya ya da 'Varoluşun İki Yüzü' (Damar, Ocak 2004).

ELİÇİN, Emin Türk

Yazar (D. 1906, Genez bucağı / Nevşehir - Ö. 16 Mart 1966). Küçük yaşta hafız oldu, ciddi bir dinî eğitim aldı. Ortaokulu Avanos'ta bitirdi. İstanbul Muallim Mektebini bitirdikten (1927) sonra üç yıl Kayseri'de öğretmenlik yaptı, daha sonra politik sebeplerle işine son verildi (1930). Bir süre Türk Dil Kurumunda mümeyyiz olarak çalıştıktan sonra Almanya'ya gidip siyasal bilgiler öğrenimi gördü. 1937'de başladığı Devlet Konservatuarı öğretmenliğine de yedi yıl sonra son verildi (1944). Son yıllarında Samsun ve İstanbul'da çevirmenlik yaptı.

İlk yazısı *"Köyümde Neler Gördüm?" Resimli Ay* dergisinde yayımlandı. *Resimli Ay, Yeni Edebiyat* (1942), *Eylem* dergilerinde çıkan yazılarından dolayı 142. Maddeden yargılandı, beraat etti. Yazıları ayrıca *Yağmur ve Toprak, Fikirler, Forum*'da Edip Ekinci, Çoruhlu İbo vb. müstear imzalarla, 1960'dan sonra *Yeni Ufuklar, Yeni Tanin, Ataç* gibi dergi ve gazetelerde çıktı. Vefatından sonra eşi tarafından bir vakıf kurularak adına öykü ödülleri verilmesi kararlaştırıldı.

"Sapa sağlam bir gövdenin üzerine oturtulmuş sapa sağlam bir kafa, içi pırıl pırıl halk sevgisiyle, memleket sevgisiyle dolu sapa sağlam bir yürek. Bu üç sapa sağlamlığın bir araya gelip birleşmesinden meydana gelmiş tüm Anadolu insanının niteliklerini üzerinde taşıyan pürüzsüz, sapa sağlam bir insan..." (Halil Aytekin)

"Emin Eliçin'in kitabı (Kemalist Devrin İdeolojisi), bu aydınların (Emin Eliçin'den on-on beş yaş büyüklerle on-on beş yaş küçükleri kapsayan kuşak) içinde yaşadıkları tarihsel durumun, dram değil, trajedi olduğunu çok iyi anlatmaktadır; üstelik yazarının, kitabında böyle birşeyi anlatmaya hiç de niyeti yokken..." (Aziz Nesin)

Emin Türk Eliçin

ESERLERİ:

DÜŞÜNCE-İNCELEME: *Türk İnkılabı ya da Şark ve Garp* (1940), *Asya'nın Avrupa'ya Öğrettiği* (1967), *Tarih Taraması-Yüzyıllar Boyu İleri Geri Kavgası* (2 cilt, derleme 1967), *Kemalist Devrim İdeolojisi* (1970), *Kemalizm ve Türkiye* (2004).

ÇEVİRİ: *Altın Zincir* (Upton Sinclair'den, 1940), *Yeşil Heinrich* (Gottfried Keller'den, 4 cilt, 1948), *Büyük Serüven* (1966) – *Demir Ökçe* (1966) (Jack London'dan), *Freud ve Öğretisi* (Stefan Zweig'dan, 1961), *Asya'nın Avrupa'ya Öğrettiği* (Franz Altheim'dan), *Varoluşçuluk – Yahudilik Sorunu* (1963) (J. P.Sartre'dan), *Ölümsüz Ülkeye Doğru* (Alfred Döblin'den, 1968), *Dünya Mizahından Seçmeler* (5 cilt, 1972).

HAKKINDA: Muvaffak Şeref / Emin Türk Eliçin Yaşamından Evreler İzlenimler - Halil Aytekin / Emin Türk'ün Arkasından (Eylem, sayı: 31, 9.4.1966), Suat Taşer / İyi İnsan Ölmez (Şölen dergisi, Mart Nisan 1966), Aziz Nesin / Has Aydın Emin Eliçin (Tanin, 20.2.1966) - Kahrolan Kuşağın Güçle Direnen Örnek Aydınlarından Biri (Yön, 7.4.1967) - Kemalist Devrim İdeolojisi ve Bu Kuşağın Trajedisi (Ant dergisi, sayı: 171, 7.4.1970), Ölümünden 4 Yıl Sonra Beraat Eden Devrimci (Ant, sayı: 168, 17.3.1970), Yurt Ansiklopedisi (c. VIII, 1982-1983), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999).

ELİF

Şair. 15 Aralık 1963, İstanbul doğumlu. Gazeteci yazar Ali Gevgilili'nin kızı, Prof. Dr. Emre Veral'ın eşi. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü mezunu. New York'ta tasarım ve moda uzmanlığı kursları aldıktan sonra İstanbul'da reklamcılık yaptı.

Yazı ve şiirleri 1994'ten itibaren *Tempo, Yazko Edebiyat, Adam Sanat* vd. dergilerde yayımlandı. Ayrıca resim ve fotoğraf çalışmaları vardır.

ESERLERİ (Şiir):

Düş İzi (1993), *New York Çıkmazları - Suya Söylenmiş Şiirler* (2000).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001).

EMİN TÜRK ELİÇİN

KİRAZ

Baktığını görebilen bir Elazizli arkadaşı dinliyorum:

- İnsan dimağı ne garip bir ahizedir, diyordu; Bazı zamanlar olur ki en büyük hadiseleri bize buzlu bir cam arkasından gösterir, bazı zaman da küçücük bir cam arkasından gösterir. Bazı zaman da küçücük bir olayı silinmemek üzere ruhumuza işler.

Ben şarkta isyan kasırgasının yere vurduğu birçok masum insanlar, İskan dalaverelerinin iğrenç cenderesinde ezilen birçok biçareler gördüm. Fakat onların hiçbiri bende, anlatacağım küçücük hikaye kadar derin iz bırakmamıştır.

Bir gün sağmal bir keçi almak niyetiyle hayvan pazarına gitmiştim. Davar tüccarı namına dellallık eden bezirganların yalan ve hile ile dolu pazarlıklarından hoşlanmadığım için, şöyle köşede, bucakta müstakil bir mal sahibi arıyordum. Kulağıma bir ses geldi:

- Ne alacan efendi? Sesin geldiği tarafı bakınca, önünde beyaz tiftikli güzel bir keçi duran köylü kadını gördüm. Hem bana bakıyor, hem de deri torbasından çıkardığı ekmek parçalarını keçinin ağzına sokuyordu.

- Sütlü bir keçi satın almak istiyorum hemşire, o keçi senin mi?

- Benim kardaş, eğer sen insaflı bir efendiysen... Sözünü tamamlamadan gözlerini indirdi. Fakat ben ne demek istediğini anladım: Tüccarla köylü arasında, bir nevi, borsa oyunu oynayan şu canbaz heriflerden ihtimal bu kadıncağızın keçisini de yok bahasına elinden almak istemişlerdi. Kalbimde büyük bir merhamet uyandı. Bu saf köy kadınının keçisini en son fiyatla almaya karar verdim. Keçiyi iyice muayene ettikten sonra:

- Peki hemşire, kaç liraya veriyorsun? dedim.

Azamî fiyatını söylemeye cesaret edemedi:

→

- Şu sakallı adam altı lira verdi amma!..

- Ben sekiz lira vereceğim hemşire. Nasıl, razı mısın? Başını birdenbire doğrultu ve dikkatle yüzüme baktı. Alay edilmediğine emin olmak istiyordu. Gözlerimdeki samimiyeti görünce:

- Allah senden razı olsun kardeşim; Müslüman evlâdı imişsin, helâl süt emmişsin. Peki gönlünce olsun! dedi.

Üzerimdeki para sekiz lirayı doldurmadı.

- Sana zahmet olacak hemşire amma, haydi şu hana kadar gidelim de, hem keçiyi oraya bırakalım, hem de paranı vereyim dedim.

- Neden öyle söylen kardaşım! Zahmet ne olacakmış ki... Buraya üç saatlik köyden geldim... İstersen keçiyi evine kadar götüreyim.

- Pekâlâ! dedim, kalktık, yürüdük. Keçi bir köpek sadakati ile kadının arkasından geliyordu. Öyle derin bir vicdan huzuru duyuyordum ki, o dakikada adetâ mutluydum diyebilirim.

Ben para almak için eve girerken o da kapının önündeki taşa oturdu..

Dışarı çıktığım zaman gördüğüm manzara karşısında durakladım; kadın keçinin ön bacaklarını dizleri üstüne almış, çocuğunu bağrına basan bir ana şefkatile boynuna sarılmış, yüzünü, közünü hırsla öpüyordu.

- Anaa!.. hemşire, ne yapıyorsun?

Sesimi duyunca doğruldu, keçiyi bıraktı. Uzun kirpikli, büyük kara gözlerinden yanık, solgun yanaklarına iri gözyaşı damlaları yuvarlanıyordu.

İddia edebilirim ki insanların pek azı bu kadar mahzun bir yüz görmüştür. üzüntüsünün hafiflemesini bekliyerek sustum... Gözyaşı dindikten sonra başını bana çevirdi; dudaklarında, en samimi hüzün çizgilerini gösteren bir tebessüm olduğu halde:

- Kardaşımı kusura bakma! "Kiraz"ı pek severdim de... Ben kimsesiz, dul bir kadınım. Kiraz benim hem erkeğim, hem de çocuğumdu. Onun sayesinde geçinirdim ve ondan başka sevecek kimsem yoktu..

- Sattığına pişman oluyorsan, zararı yok, ben dönünam hemşire. Fakat bu kadar sevdiğin bir şeyi ne için üç saatlik köyden şehre satmaya getirdin? Onu anlamıyorum.

Göğüs geçirerek söyledi:

- Ah kardaşım! Siz bizi bilmezsiniz ki.. Kendi halime koysalar satar mıydım hiç? Benden on lira vergi istiyorlar. Ben on lira değil, on para bile bulunam. Nerden bulayım? Ben erkek değilim ki şehirlere gidip çalışıyım. Köyde ırgatlık ediyorum amma boğaz tokluğuna. Kimse para vermez ki...

- Madem ki sen kimsesiz bir kadınmışın, senden nasıl vergi istiyorlar? İstemezler, dedim.

- Evin var, kocandan kalma tarlan var, bağın var, diyorlar. Ben ekdiremediğim tarlayı, gördüremediğim bağı nidiyim?

Alın hepsi sizin olsun! diyorum, dinlemiyorlar. Evelki gün muhtar haber yollamış; vergi parasını getirmezse tahsildar yatağına, yorganına, kabına, kacağına evinde ne bulursa hepsine haciz çekecek deye...

Rahmetlik kocamdan kalma bir sahat vardı. Götürüp muhtara verdim. Bunu alın da benden vergi istemeyin deye.. Tahsildara göstermiş: "Bu beş lira eder, beş lira daha lazım" demiş. Ne yapıyım? Kirazdan başka satacak bir şeyim kalmadı ki..

Beynim durmuştu. Kalbimi şişiren büyük hisler olmasa, yaşadığımı bilmiyecektim. Kafama değil kalbime tabi olan dilim, zannederim şöyle söyledi:

- Hemşireciğim, beş lira yerine saatı verdiğine göre, demek ki beş lira borcun kalmış. Ben bu beş lirayı sana, kirazı almadan vereceğim. Eline geçerse borcunu getirir verirsin; geçmezse helâl olsun.

Elem ve hüzünden bir külçe halinde taşın üstünde yığılıp kalan kadın, birdenbire canlandı ve dimdik ayağa kalktı:

- Vay, "üstlerden irak" kardeşim, ben dilenci miyim?

Keçiyi almayacaksan zararı yok, ben de sana dönmem! İki üşağına verince kim olsa alır.

Parayı alıp uzaklaşırken, çarıklı ayaklar ile sağlam adımlar atıyor, zaaf eseri göstermemeye çalışıyordu. Fakat arkasından gitmesine müsaade etmediğim için acı acı meleyen güzel Kiraz'a fırlattığı son bakış benim gözümden kaçmadı.

Birkaç gün sonra Kiraz'dan ben de teessürle ayrıldım: Onu satarsam bu yakayı unuturum sanmıştım, nerdee.

Elif Efendi

ELİF EFENDİ (Hasırîzâde Şeyh Mehmed)

Tasavvufçu, şair (D. Haziran 1850, Sütlüce / İstanbul - Ö. 3 Ocak 1927, İstanbul). Sütlüce Sadî Dergâhı şeyhi Ahmed Muhtar Efendi'nin oğlu. Mutasavvıf olan babası tarafından ilk eğitimini almak üzere Hoca Hüsâmeddin'e teslim edildi. İptidaî (İlkokul) tahsilinden sonra özel hocalardan Arapça dersleri aldı. Hâdimî Ahmed Hulûsî'nin yerine Beyazıt Dersiamlığına getirildi. Önemli talik üstatlarından Zeki Dede'den hat dersleri aldı. Sadiyye, Şazeliyye, Mevleviyye ve Şeybaniyye tarikatlerinden hilâfet aldı. Yenikapı Mevlevîhânesi şeyhi Osman Salâhaddin'den Mesnevî okutma icazeti aldı. Babasının dergâhında postnişinlik (tekke şeyhliği) yaptı ve *Mesnevî*, *Şemâil-i Şerîf*, *Meşârık* gibi kitapları okuttu. 1908'de Meclis-i Meşayih Başkanlığına atandı.

ESERLERİ:

Dîvân-ı Eş'âr, *Muhtâru'l-Enbâ fi'l-Hurûf ve'z-Zurûf ve Ba'zi'l-Esmâ* (1891), *el-Mebde, Müsmiretü'l-Ahdes fi Ma'rifeti'n-Nefs, Enderu'l-Mensûr fi Hızâneti Esrâri'n-Nûr, el-Bârikat, Defu'l-Vecel bi Cenneti'l-Ecell, el-Kelimâtü'l-Mücmele fi Şerhi't-Tuhfeti'l-Mürsele, en-Nûru'l-Furkân fi Şerhi Lugati'l-Kur'ân* (12 cilt), *et-Tenbîh, en-Nehcü'l-Kavim li men Erâde en Yestakim, Tenşîtü'l-Muhibbîn be-Menâkıbı Hâci Hüsâmüddin, Tasrihü'l-Ümme bi Tavzîhi Hükmi's-Salât bi't-Tercüme, İrşâdü'l-Gâvîn bi Reddi Nazariyyeti Darvin.*

HAKKINDA: Nihat Azamat / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 11, 1995), İbnülemin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. I, 1999), Hüseyin Kurt / "Mehmed Elif Efendi'nin el-Kelimâtü'l-Mücmele fi Şerhi't-Tuhfeti'l-Mürsele Adlı Eserine Göre Vahdet-i Vücûd Anlayışı" (Tasavvuf, sayı: 11, Temmuz-Aralık 2003).

ELİF NACİ

Ressam, gazeteci-yazar (D. 1898, Gelibolu / Çanakkale – Ö. 1987). Tam adı Elif Naci Kalpakçıoğlu. İlköğrenimini, çocukluğunun geçtiği Edirne'de

tamamladı. Sekiz yaşındayken geldiği İstanbul'da Ayasofya Rüştiyesi (Ortaokulu) ile Vefa Sultanisini (Lisesini) bitirdi. Sanayi-i Nefise Mektebi Âlisi'nin Resim Bölümüne girdi (1913). Ancak birkaç ay sonra Birinci Dünya Savaşı çıktı ve askere alındığı için dört yıl aradan sonra eğitimine devam edebildi. Öğrenciliği sırasında geçinebilmek için arşiv memuru olarak gazeteciliğe başladı. Çeşitli sanat yazıları yazarak polemist oldu. *İleri, İkdam, İfham, Milliyet, Tan, Son Telgraf* ve *Cumhuriyet* gazetelerinde çalıştı. Akademiden mezun oluşunun ardından Türk ve İslâm Eserleri Müzesine önce müdür yardımcısı, sonra müdür oldu. Ressam olarak kişisel sergisini Alay Köşkünde açtı (1930). Sanat hayatına asıl girişi 1933'te açılan, kuruculları arasında bulunduğu, D Grubunun ilk sergisiyle oldu. Bu grubun içinde yurtdışında da çeşitli karma sergilere katıldı. İkinci kişisel sergisini Eminönü Halkevinde (1947), üçüncüsünü ise retrospektif olarak Galatasaray Lisesi girişinde açtı (1951). 1937'de Türk ve İslâm Eserleri Müzesi, iki yıl sonra Topkapı Sarayı Müzesi Müdür Yardımcılıklarına getirildi. 13 Temmuz 1963'te emekli oldu. Müzecilik hayatının bir bölümünde, basında da görev yaptı.

Milliyet, İkdam, İleri, Tan ve *Cumhuriyet* gazetelerinde (1937-67) çalıştı. 60. sanat yılında kendisine bir jübile düzenlendi. Hakkında yazılanlar *Elif'in 60 Yılı* adlı kitapta toplandı. 1982'de kendisine Devlet Onur Plaketi verildi. 1984'te İstanbul Gazeteciler Cemiyetinden Bir Ömür, TGS'den Emek Şükranı ve Basın Yayın Genel Müdürlüğünden Hizmet Belgesi ödüllerini aldı. Gazeteciliğini *Cumhuriyet* gazetesinin arşiv memuru olarak hayatının son yıllarına kadar sürdürdü.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-RESİM: *On Yılda Resim 1923-1933* (1933), *Şarkta Resim* (1943), *Elif'in 60 Yılı Resimde ve Basında* (1976).

ANI: *Anılardan Damlalar* (1981).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. I, 1982), Zahir Güvemli / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 11, sayfa: 38-39, 1995), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Güleryüzü (2002).

ELİK, Hasan

Tefsirci. 1949, Tokat doğumlu. Hıfzını (hafızlık eğitimi) tamamladıktan sonra İstanbul'da İsmail Bayrı Hocadan talim, tecvid ve kıraat okudu. İstanbul İmam Hatip Lisesi (1971), İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (1976) mezunu. İstanbul'da müezzinlik, din kültürü ve ahlâk bilgisi dersi öğretmenliği yaptı. Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından ilmi araştırmalar yapmak üzere Suudi Arabistan'a gönderildi (1977). Kral Abdulaziz (Ummu'l Kura) Üniversitesi Arap Dili Enstitüsünü bitirdikten sonra aynı üniversitede Tefsir ve Hadis branşlarında yüksek lisans (1982) ve doktora (1989) yaptı. Bu üniversitenin tertiplediği tefsir yarışmasında "Üstün Kur'an Bilgisi", doktora çalışmasıyla ilgili olarak da üniversite yönetiminin verdiği Üstün Başarı Belgesi ödüllerini aldı. Almanya, Hollanda, Mısır ve Japonya'da kısa süreli etütler yaptı, çeşitli konferans ve sempozyumlara katıldı. Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Tefsir Anabilim Dalı öğretim üyesi olarak görev yaptı (1990-).

ESERLERİ (İnceleme):

Nur Suresinde Sosyal İlişkiler, Müşkilü'l- Asar (Tahavi'nin aynı adlı eserinin VI. cildinin tenkitli basımı), *Mekke ile İlgili Ayetlerin Nüzul Sırasına Göre Tefsiri, İslâm Gerçeği* (1995), *Kur'an'ın Korunmuşluğu Üzerine* (1998), *İslâm Korku Dini Değil Sevgi Dinidir* (1999).

HAKKINDA: Prof. Dr. Yakup Çiçek-Bünyamin Açıkalın / Türkiye İlâhiyat Fakülteleri Tefsir Anabilim Dalı Öğretim Elemanları Biyografileri (2000).

ELİTAŞ, Musa

Şair. 5 Temmuz 1942 (nüfusta 1 Ocak 1943), Azime köyü / Aşkale / Erzurum doğumlu. Kul Musa mahlasını da kullandı. Ağavishan İlkokulu (1952), Yıldırım Beyazıt Erkek Sanat Enstitüsü Ağaç İşleri Bölümü (1959), Ankara Akşam Tekniker Okulu İnşaat Bölümü (1964), Akşam Yüksek Teknik Okulu (Yıldız) İnşaat Mühendisliği Bölümü mezunu. İnşaat mühendisi olarak Ankara, Merzifon, Balıkesir ve Kırıkkale'de, aralarında Ankara Nümune Hastanesi kat ilavesi, NATO Merzifon ve Balıkesir binaları gibi önemli yapıların yer aldığı çok sayıda resmi ve özel yapı inşasını gerçekleştirdi. 1992'den bu yana çalışmalarını Kuşadası'nda sürdürüyor. Aydın Şairler ve Yazarlar Derneği, Türkiye Edebiyat ve İlim Eserleri Sahipleri Meslek Birliği, EGAY-DER (Denizli) üyesidir.

İlk şiiri *"Lütuf Pınarı"* 1999'da *Hürsöz* gazetesinde yer aldı. İlerleyen yıllarda şiir ve yazıları Aydın'da *Mücadele*, Söke'de *Sarı Zeybek, Söke Ekspres, Yeni Söke*; Ankara'da *Hoca Ahmet Yesevi Ocağı, Özkaynak, Çağrı*; Denizli'de *Mozaik, Hizmet* gazete ve dergilerinde yayımlandı. Şiirlerinin bir bölümü Ahmet Hatipoğlu ve Yılmaz Yüksel tarafından ilâhi ve şarkı formlarında bestelendi.

"Kul Musa'nın tasavvuf şiirlerinde; yaşama biçimlerini, Peygamber sevgisini, Allah aşkını, sevinç ve üzüntülerimizi, haram ve helâl mefhumlarını,

Musa Elitaş

emanet ve ifade ettiği manaları, iyilik duygularını bulmak mümkün." (Şükrü Tekin Kaptan)

ESERLERİ: (Şiir):

Lütuf Pınarı - Şiirler (1999), *Lütuf Pınarı 1 - Tasavvufi Şiirler* (2000), *Lütuf Pınarı 2 - Serbest ve Ölçülü Vezin Şiirler* (2000), *Lütuf Pınarı 3-Tasavvufi Şiirler* (2004).

HAKKINDA: Abdülkadir Güler / Çerçeve (Yeni Söke gazetesi, 25.9.2000), Aydın Kültür-Sanat Bülteni (Haziran-Temmuz 2001), Şükrü Tekin Kaptan / Lütuf Pınarı-3 (2004), İsa Kayacan / Van Postası (19.6.2004), Abdulkadir Güler / Ankara Tasvir gazetesi (12.7.2004).

MUSA ELİTAŞ

YARADAN ARAYIP, YAPAN SORARSAN

Yaradan arayıp, yapan sorarsan
Bülbüle dil olmuş, sedâsı kendi.
Âlemde olana, aşkla bakarsan
Çiçeğe dal olmuş, goncası kendi.

Evrene nur, ışık geceye perde
Gözlerde görendir, akıldır serde
Derdliye dermandır, devâdır derde
Cümleye can olmuş, yüreği kendi.

Ağaçta dal yaprak, güzelde edâ
Analarda sevgi, sevende sevdâ
Yetişir imdada, bırakmaz darda
Aşıkta nefestir, söylenen kendi.

Peygambere vahiy, âleme mürşit
Yüreklerde iman, dillerde tevhit
Veliye can gözü, mazluma ümit
Dört kitap indirmiş, yazılan kendi.

Evrende olanlar zarf ve zahiri
Görünen ne varsa, O'ndan her biri
Canısız görünse de, cümlesi diri
Deryalar yaratmış, damlası kendi.

Varlığa sır olmuş, yokluğa ayân
Her şeyden haberdâr, her şeyi duyan
Kul Musa'da yangın, dilinde Kur'an
Âlemler yaratmış, var olan kendi.

Henüz kitap haline getirilmemiş tasavvufi şiirleri www.melami.com internet sitesinde yayımlanmaktadır.

ELMALEH, Abraham

Araştırmacı-yazar (D.1885, Kudüs – Ö. 1967). 1910'da Osmanlı İmparatorluğu Hahambaşısı Rav Hayim Nahum'a sekreter oldu. Yafa ve Şam'da öğretmenlik yaptı, Kudüs'te *Doar Ayom* gazetesinde çalıştı, *Mizrah u Maarav* adlı aylık magazin mecmuasını kurdu. Yazıları Eliezer Ben-Yehuda'nın çıkardığı *Aşkafat* gazetesinde yayımlandı.

BAŞLICA ESERLERİ:

İbranice-Fransızca (1923), *Fransızca-Arapça* (1929), *Arapça-İbranice* (1930).

ELMALI, Abdurrahman

Tefsirci. 1958, Erzincan doğumlu. İlkokulu ve İmam Hatip Lisesini doğduğu yerde bitirdi. Erzurum Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi (1982) mezunu. Paris Sorbonne Üniversitesinde doktora çalışması yaptı. Türkiye'ye döndükten sonra Şanlıurfa Harran Üniversitesi İlâhiyat Fakültesine Tefsir Anabilim Dalı öğretim üyesi olarak atandı (1989). İspanya'nın Kurtuba şehrindeki özel bir üniversitede seminerler verdi (1994-96). 1998'de doçent unvanını aldı.

ESERLERİ (İnceleme):

Kitabu't-Teshil li Ulumi't-Tenzil (İbn Cüzeyy el-kelbi el-Ğırnati'nin aynı adlı eserinin tefsirinin tahlili, 1998), *Fahreddin er-Razi'de Esbabı Nüzul Değerlendirmesi* (1998).

HAKKINDA: Prof. Dr. Yakup Çiçek-Binyamin Açıkalın / Türkiye İlâhiyat Fakülteleri Tefsir Anabilim Dalı Öğretim Elemanları Biyografileri (2000).

ELMALI, Hüseyin

İlâhiyatçı. 1956, Aşağı Canören / Ovacık / Erzurum doğumlu. İlkokulu Umudum Köyü İlkokulunda (1967) okuduktan sonra Erzurum'da Kur'an kursuna devam etti, hafız oldu. Erzurum İmam-Hatip Lisesini dışarıdan bitirerek (1976) İstanbul / Kartal ve Erzurum'da imamlık yaptı. 1980 yılında Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap-Fars Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. 1981'de Erzurum Yüksek İslâm Enstitüsüne asistan olarak atandı. 1983'te Dokuz Eylül Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Arap Dili ve Belagatı Anabilim Dalına öğretim görevlisi olarak atandı. "*Hicrî III. Asırdaki Edebî Çalışmalar ve Belli Başlı Edip ve Şairler*" adlı tez ile yüksek lisans yaptı. 1986 yılında Atatürk Üniversitesi SBE'de "*Muhammed b. Ebû Bekr er-Râzî ve Tefsîru Ğaribi'l-Kur'ân'ı*" adlı tez ile doktorasını tamamladı. 1991 yılında doçent, 1998 yılında da profesör oldu. DEÜ İlâhiyat Fakültesinde Arap Dili ve Belagatı öğretim üyesi ve dekan yardımcısı olarak görev yapmaktadır.

Makaleleri 1995'ten itibaren *DEÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Diyanet Üç Aylık İlmî Dergi, el-Menhal* (Riyad) dergilerinde yayımlandı. *TDV İslâm Ansiklopedisi*ne on yedi madde yazdı.

ESERLERİ:

Muhammed b. Ebû Bekr er-Râzî ve Tefsîru Ğaribi'l-Kur'ân'ı (tahkik ve inceleme, 1991), *Uygulamalı Arapça* (komisyon, 1988), *İbn Asım ve Kitâbu'l-Envâ ve'l-Ezmine ve Ma'ritet A'yâni'l-Kevâkibi'i* (1997), *Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın Kaside-i İ'tikadiyye'sinin Şerhi Cevâhiru'l-Akaid* (1998), *Şeyh Ahmed ve "Risâle fi İdrâci Lafzi'l-Ahad fi Mevâzi'a mine'l-Kur'ân"* (1998), *Ulalı Hüsameddin Efendi ve "Ğuraru'l-Kavâid"* (1998).

ÇEVİRİ: *Edebi Mesaj Kur'ân* (Prof. Dr. Abdulmute'âl es-Sa'idi'den, 1997), *Kur'an-ı Kerim'in Türkçe Anlamı* (Prof. Dr. Ömer Dumlu ile, 2001).

Hüseyin Elmalı

ELMALI, Osman

Din felsefesi araştırmacısı. 1968, Erzurum doğumlu. Ilıca Merkez İlkokulu (1980), Erzurum İmam Hatip Lisesi (1987), Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1992) mezunu. Yüksek lisansını "*Karl Jaspers'te Varlık Anlayışı*" adlı tezle (1995), doktorasını "*Bertrand Russell'ın Ahlak Felsefesi*" adlı tezle (2001) Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamladı. Memuriyete Tekirdağ 50. Yıl Merkez Ortaokulunda öğretmen (1992) olarak başladı. Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde araştırma görevlisi (1994), Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü Felsefe Tarihi Anabilim Dalında yardımcı doçent öğretim üyesi (2001) olarak çalıştı.

Makalelerini, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi, Tabula-Rasa, Ekev Akademi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü* dergilerinde yayımladı. Ahlak felsefesi, felsefe tarihi, siyaset felsefesi, sistematik felsefe problemleri ile ilgilendi.

Osman Elmalı

ESERLERİ:

Karl Jaspers'te Varlık Anlayışı (1995), *Bertrand Russell'da Ahlak Felsefesi* (2005).

ELMALILI MUHAMMED HAMDİ (Yazır)

İslam bilgini, tefsirci (D. 1878, Elmalı / Antalya - Ö. 27 Mayıs 1942, İstanbul). Soyadı kanunu çıkınca Yazır soyadını aldı. Aslen Burdur'un Gölhisar ilçesinc bağlı Yazır köyünden olan babası Nüman Efendi Elmalı Şer'iyye Mahkemesinde başkâtipti. Dedeleri Mehmed, Bekir, Hasan ve Bedreddin efendiler ilmiye sınıfına mensuptu. Annesi Fatma Hanım Sarlarlı Mehmed Efendi'nin kızıdır. Osmanlı Devleti'nin son dönemi ile Cumhuriyet'in ilk dönemi içinde yetişen seçkin İslâm âlimlerindendir. İlk ve ortaöğrenimi ile İslâmî ilimlerden ön bilgilerini ve hafızlığını Elmalı'da tamamlayarak 1895'te İstanbul'a geldi ve Küçük Ayasofya Medresesine yerleşti. Burada İstanbul Beyazıt Medresesinde Kayserili Hamdi Efendi'den ders ve icazet aldı. Hocası Kayserili Hamdi Efendiye Büyük Hamdi Efendi denildiği için, kendisi de Küçük Hamdi Efendi diye anıldı.

Bakkal Ârif Efendi ile Sâmi Efendi'den hat icâzeti aldı. 1904 yılında girdiği ruûs (ilmiye rütbesi) imtihanını kazandı. Kendi çabasıyla edebiyat, felsefe ve müsiki öğrendi. Mekteb-i Nüvvab'ı birincilikle bitirdiği 1905'te başlayarak İkinci Meşrutiyet'e kadar Bayezid Camii, Medrese-i Süleymaniye, Mülkiye Mektebi, Mekteb-i Nüvvab'da fıkıh, usûl-i fıkıh, mantık, vakıf hukuku dersleri okuttu. Meşihat (Şeyhülislâmlık) Mektubî Kaleminde dc görev aldı. 1908'dc Dersiâmlığa yükseldi. II. Meşrutiyet'in ilanından sonra Osmanlı Meclis-i Mebusanına Antalya mebusu seçildi. II. Abdülhamid'in hal'inin gerektiğine dair fetva yazdı. 1915-17 yıllarında huzur derslerine muhatap olarak katıldı. Daha sonra Şeyhülislâmlık Mektûbî Kaleminde görev aldı. Bu dönemde Daru'l-Hikmeti'l-İslâmiye üyeliği (1918) ve başkanlığı (1919) ile

Elmalılı Muhammed Hamdi (Yazır)

Damat Ferid Paşa kabinelerinde iki defa Evkaf Nazırlığı, âyan üyeliğinde (1919) bulundu. Evkaf nazırı iken ikinci rütbeden Osmanlı nişanı ile ödüllendirildi. Süleymaniye Medresesi müderrisliğine yükseltildi. İttihat ve Terakki örgütünün ilim bölümünde görev aldı.

Cumhuriyet'in ilânı üzerine memuriyet yaptığı kurumlar lağvedilince açıkta kaldı. Ayrıca Millî Mücadele aleyhinde olan Damad Ferid Paşa kabinelerinde görev aldığı için bu hükümetlerin kararlarından sorumlu tutularak gıyabında idama mahkum edildi. Kırk gün tutuklu kaldı, ancak Ankara İstiklal Mahkemesinde beraat etti. Bu olaydan sonra İstanbul'daki evine dönerek ölümüne kadar inzivaya çekildi. Sadece *Metalib ve Mezâhib* adlı tercüme eserini tamamlamakla meşgul oldu. Prens Abbas Halim Paşa'nın teşvikiyle büyük bir Hukuk Kamusu (Sözlüğü), TBMM'de alınan kararla kendisine yazması teklif edilen ünlü *Kur'an Tefsiri*'ni kaleme aldı. *Hak Dini Kur'an Dili* adını verdiği eserini vefatından önce bitirmeyi başardı. Uzun süre müptelâ olduğu kalp yetmezliğinden Erenköy'de damadının evinde vefat etti. Kabri, Sahrayı Cedid Mezarlığındadır. Yirmiyi aşkın makalesi; *Beyânul-Hak, Sırat-ı Müstakim* ve *Sebilürreşad* dergilerinde Küçük Hamdi veya Elmalılı Küçük Hamdi imzaları ile yayımlandı.

Geniş kültürlü, mütefekkir bir din âlimidir. Aynı zamanda sanatçı bir kişiliğe sahipti. Türkçe, Arapça ve Farsça şiirler yazdı. Yazılarında genellikle sade Türkçe kelimcleri tercih etti, ancak ilmi ve dinî konulara ilişkin yazılarında ağır bir üslûp kullandı. Müsikiye de âşina idi. Sülüs, nesih, ta'lik ve celi türünde çeşitli levhalar yazdı. Rik'a ve icâzet hattında başarılı bulundu.

ELMALILI MUHAMMED HAMDİ

Yusuf Şevki Yavuz

"Üç dört yıl aralıksız felsefe ile meşgul olan Muhammed Hamdi, Batılı bazı yazarların mantık ve felsefe kitaplarını tercüme etmek, pozitivizm, materyalizm ve tekâmül nazariyesi başta olmak üzere çeşitli felsefi sistemleri eleştirmek suretiyle felsefede de söz sahibi bir âlim olduğunu göstermiştir. Bilgiler arasındaki ilişkileri düzenleyerek mutlak senteze varmayı önemli gören Elmalılı, diğer mütefekkir ve âlimlerden bağımsız olarak düşünebilmesi ve onları yer yer eleştirerek farklı görüşler ortaya koyması açısından müslümanların tefekkür hayatının canlanmasına katkıda bulunmuştur. Elmalılı varlık şuurundan insanın açık seçik bilgisine, oradan da Allah'ın varlığına ve idealist bir âlem anlayışına ulaşabilmiş, nübüvvet konusunu felsefî problemler arasına alarak felsefe-din kavgasına köklü bir çözüm getirmeye çalışmıştır. Ona göre mutlak olarak dinle çatışan filozoflar gerçeğe ulaştıklarından değil gerçeği kavrayamadıklarından bu tavır içine girmişlerdir. Gözlem ve deneycilikte bir taassup olan pozitivizm gerçekte fikrî taassuba kapılmış ve duyu ötesini inkâr etmek suretiyle aklın ilkelerine, hatta tecrübî verilere aykırı düşmüştür. Zira hiçbir aklî ilkeye veya deneye göre "tecrübe sınırlarının ötesi yoktur" denemez; aksine bütün deneylerin verileri bize gözlemle deneyin ötesinde bilemediğimiz bazı gerçeklerin bulunduğunu öğretir. Mukaddesatı ortadan kaldırmak isteyen ve sonunda kendi vicdanında mahkûm olarak putperestliğe yakın bir inanca sığınma ihtiyacını duyan Auguste Comte, "üç hal kanunu" teorisini ileri sürerek önce Allah'ın varlığına ilişkin bilginin kendi fıtratında bulunduğunu itiraf etmişse de daha sonra bu selim yaratılışının sürekli olarak bozulduğunu ilân etmiş oldu. Ancak Comte kendisindeki değişikliğin bütün insanlarda da mevcut olduğu vehmine kapılmıştır (a.e., IV, 2326; VIII, 5339-5340). Elmalılı'ya göre gerçeği kavramak için akıl tek başına yeterli değildir, onun da ötesinde iman alanı vardır. Akıl bu alanın gerçekliğini kavrayıp doğrulayabilir. Gerçekliğin bütününü felsefî tefekkürüne konu edinen Elmalılı tekâmül nazariyesinin tutarlı olmadığını söyler. Zira canlı varlıkların meydana geliş biçimlerini ortaya koyarken spekülasyon yerine gözlem ve deneye dayanmak gerekir. Ancak hiçbir gözlem ve deney, tekâmül nazariyesinde iddia edildiği gibi bir canlı türünün başka bir canlı türünden meydana geldiğini göstermemiş, aksine her canlının kendi türünden bir canlıdan doğduğunu kanıtlamıştır. Bundan dolayı insanların maymunlardan türediği iddiasının kesinlikle ilmî değeri yoktur. Esasen insanla maymun arasındaki gerçek fark kıl ve kuyruk farkı değil akıl, mantık ve ahlâk farkıdır. Bütün hüneri taklit içgüdüsünden ibaret olan maymun, önünde günlerce ateş yakılsa ve kendisine ateş karşısında ısınma eğitimi verilse bile tek başına terk edildiği soğuk bir ortamda önündeki kibritle ateş yakıp ısınmayı düşünme mantığını yakalayamaz, aklın ürünü olan ahlâkî davranışları ise hiçbir zaman gösteremez (a.e., I, 330, 379). Ontolojik delile yöneltilen tenkitlerden ötürü Kant'ı da eleştiren Elmalılı, onun vâcibü'l-vücûd kavramını tahlil ederken hataya düştüğünü söyler (a.e., I, 24). Elmalılı, gerçeği veya doğru olanı değil sadece faydalı olanı bulmayı amaçlayan pragmatizme de ciddî eleştiriler yöneltmiştir.

(*İslâm Ansiklopedisi*, c. 11, 1995)

Onun ilmî şahsiyeti şöyle özetlenebilir: Yazılarında İslâm ümmetinin içtimaî vicdanını kaybetmesinin büyük felâketlere sebep olacağını, müslümanları Avrupalılaştırmanın bir hata olduğunu ve kurtuluşun Avrupa'yı içimizde eritip kendi değerlerimizi korumakla mümkün olabileceğini vurguladı. Dini, bir eğitim kurumu veya insanları kendi istekleriyle tabiatta gözlenen zorunluluk ve baskıların üstüne yükseltecek olan bir hürriyet yolu olarak gördü.

Hak Dini Kur'an Dili adlı tefsiri en önemli eseridir. Ona göre Kur'ân-ı Kerim hiçbir dile hakkıyla tercüme edilemez. Kur'an tefsirini, bir zaman için geçerli görülen belli ilmî ve felsefî görüşlerin sınırları içinde düşünmek yanlıştır. Tefsirde hem rivayet hem dirayet metodunu kullandı. Elmalılı İbn Cerir et-Taberi, Zemahşerî, Râgıb el-İsfahânî, Fahreddin er-Râzî, Ebû Hayyân el-Endelüsî, Şehâbeddin Mahmûd el-Âlûsî gibi belli başlı müfessirlerin eserlerinden faydalandı. Tasavvufî konularda Muhyiddin İbnü'l-Arabi'nin kitaplarından alıntılar yaptı, fikirlerini bazen onayladı bazen eleştirdi, fıkhî konularda Hanefî kaynakları ile yetindi.

İctihad ehliyetine sahip, fıkıh ve usûl-i fıkıh alanında yetkindi. Tasavvufla da ilgilendi. Şâbâniyye tarikatına mensup olduğu söylenir. Ona göre, zühd ve takvâ, nefse eziyet etmek değil, onu itidal çizgisine çekmek anlamına gelir. Vahdet-i vücûd düşüncesini Allah'ı yegâne vâcibü'l-vücûd, mâsivâyı da ona bağlı olan mümkün ve izâfî varlıklar şeklinde anlamakta, ona göre sakınca yoktur. Ancak bunların görüşleri vahiy gibi telakki edilmemeli, zâhir ulemâsının her söylediği de mutlaka doğru görülmemelidir.

ESERLERİ:

İrşâdu'Ahlaf fi Ahkâmi'l-Evkaf (Mekteb-i Mülkiye için ders kitabı, 1914), *Tahlil-i Tarih-i Felsefe-Metâlib ve Mezahib* (Maba'de't Tabia ve Felsefe-i İlahiyye, Paul Janet-Gabriel Seailles'ten çeviri, 1926, latin harfleriyle, 1978), *Hz. Muhammed'in Dini İslâm* (Anglikan Kilisesinin sorularına şeyhülislâmlık adına verdiği cevaplar, Tefsirinin sonraki baskılarının baş tarafına eklenerek yayımlandı, 1979), *Hak Dini Kur'an Dili-Yeni Mealli Türkçe Tefsir* (9 cilt, 1935-38), *İstintâcî ve İstikrâî Mantık* (Alexander Bain'den, ders notları).

HAKKINDA: Ebûl'ulâ Mardin / Huzûr Dersleri (1966), Hikmet Bayur / İbadet Dili (Necati Lugal Armağanı, 1968), Mücteldoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. II, 1968), Fahri Gökcan / Commentaire du Coran par Elmalılı (doktora tezi, Faculté des Lettres et Sciences Humaines, Paris, 1970), İsmail Kara / Türkiye'de İslâmcılık Düşüncesi (1986), İsmet Ersöz / Elmalılı Mehmed Hamdi Yazır ve Hak Dini Kur'an Dili (doktora tezi, 1986, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), Vehbi Vakkasoğlu / Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır (Tercüman, 29 Nisan-2 Mayıs 1987), Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır Sempozyumu (tebliğler, 1993), Yusuf Şevki Yavuz / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 11, 1995, sayfa: 57-58-59-60-62), Abdullah Satoğlu / Kayseri Ansiklopedisi (2002), Vehbi Vakkasoğlu / Osmanlıdan Cumhuriyete İslâm Âlimleri (2002).

Elmalılı Muhammed Hamdi (Yazır)

ELMAN, Güvenç

Şair ve yazar (D. 1950, İstanbul – Ö. 23 Nisan 2003, İstanbul). Sarıyer Lisesi (1970) mezunu. Atatürk Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümündeki öğrenimini tamamlamadı. İstanbul'da memurluk yaparak çalışmalarını sürdürdü. Şiirleri *Türk Dili, Gerçek Sanat, Şiir Ülkesi* vd. dergilerde yayımlandı. İstanbul'da Karacaahmet Mezarlığına gömüldü.

"Geniş bir göçmenliğin ortasında acemi, hırçın ve kırıktır. Yaşamı özümsemiş, acıları ve sevinçleri birlikte yaşamış bir ozan." (Hasan Akarsu)

"Onun gündeminde güzel yaşamlar önemlidir. Güzel yaşamanın ise çok değişik görüntüleri vardır. (...) Yaşam onun için çok değişik olguları olan bir durumdur. (...) Şiirlerindeki insanın yalnızlık duyumsamalarının yanında sevi ve sevda duyumsamalarını da buluyoruz. (...) Güvenç Elman, yaşarken duyumsadıklarını ve içinde yaşadığı ortamın durumunu, insanların birçok konuda duyumsamalarını şiirleştirmiştir. Şiirlerinde ölçü ya da uyak kaygısı yoktur, tamamen özgür bir anlayışla yazmıştır şiirlerini." (Muzaffer Uyguner)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Vardiyalı Hüzün* (1994), *İlk Ustamdı Gece* (1995), *Gün Ortası Gecikmeleri* (1998), *Tuzaklar ve Cambazlar* (2000).

DENEME: *Kiralık Yaşam Giysileri* (2001).

HAKKINDA: Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (1999), Kiralık Yaşam Giysileri (Kitap Rehberi, Aralık 2001), Muzaffer Uyguner / Tuzaklar ve Cambazlar (Kıyı, Ağustos 2001), Hasan Akarsu / Şiirler-Den / İzler (2004).

ELMAS, Erol

Şair ve yazar. 1969, Kelkit / Gümüşhane doğumlu. Gazi Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesini bitirdi. Bazı kamu kuruluşlarında çalıştı. *Bu Ülkenin Çocukları* adlı dergiyi çıkardı. *Ülke* dergisinde siyasi, *Ustura* dergisinde "Meclis Çaycısı Tek Şeker Dursun" başlıklı mizahî öyküler kaleme aldı. Şiirlerini *Ateşe Düşen Gül* (1999) adlı kitabında topladı.

ELMAS, Nazım

Edebiyat araştırmacısı. 1957, Giresun doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini aynı ilde tamamladı. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi (1980) mezunu. Bir süre liselerde edebiyat öğretmenliği yaptıktan sonra 19 Mayıs Üniversitesi Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimini *"Cahit Zarifoğlu"* tez çalışmasıyla, ardından *"Hisli Yürek Mehmet Akif'in Şiir Sanatı"* adlı tez çalışmasıyla da doktorasını bitirerek (1990) edebiyat doktoru unvanını aldı. Çeşitli bilimsel toplantılara katılarak bildiriler sundu.

Makale ve denemeleri çeşitli dergilerde yer aldı. Halen Giresun Eğitim Fakültesinde öğretim görevlisi olarak çalışmalarını sürdürüyor. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir. Yüksek lisans çalışması olan *Cahit Zarifoğlu - Eserlerinin Tematik İncelenmesi* adlı ilk eseri 2000'de yayımlandı.

ELMAS, Nur

Bkz. YAYCIOĞLU, Nur

ELMAS, Yılmaz

Eğitimci, yazar. 15 Ocak 1937, Samsun doğumlu. Gökhan Gündüz adını da kullandı. Akpınar Öğretmen Okulu (1956) mezunu. 1957'de Vezirköprü'de başlayarak çeşitli okullarda öğretmenlik yaptı. İstanbul'da Beyoğlu Piri Reis İlkokulu öğretmeni iken 1982 yılında emekli oldu.

Gerçek Sanat (1994-97), *İnsancıl* (1994-2000) dergilerinin yazı işleri müdürlüklerini yaptı. Dil Derneği, Türkiye Yazarlar Sendikası, İnsan Hakları Derneği üyesidir.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Gelişen Türkçemiz* (1965), *Meyro* (1978), *Geleceği Biz Kuracağız* (1980), *Sorunlarıyla Çocuk* (1992), *Sorunlarıyla Öğretmen* (1994), *Kitap Yazıları* (1998).

DERLEME: *Samsun Bilmeceleri* (1962), *En Güzel Öğrenci Fıkraları* (1977), *Uluslararası Çocuk Sergisi* (1977), *Kelile ve Dimne* (1990), *Yunus*

Yılmaz Elmas

Emre (1992), *Nasrettin Hoca* (1994), *Samsun Öyküleri* (2000).

ÇOCUK KİTABI: *Küçük Karıncanın Yiğitliği* (1980), *1979 Yılında Çocuklara Armağan* (1980), *Mavi Benekli Sardalya* (1998), *Cem Okuma Dizisi* (1990), *Güneşe Konuşan Çocuk* (1992), *Engin İlkokuma Dizisi* (1996), *Dönme Dolap* (2001).

HAKKINDA: Güngör Gençay / İnsanı Çizmek, Onu Tanımlamak mıdır? (İskenderiye Yazıları, Mayıs 1997) – Üç Kapıdan (söyleşiler, 2003), Veli Aydın / Yılmaz Elmas ile Eğitim Emekçileri Mücadelesi Üzerine (Uzun Yürüyüş, sayı: 25, Nisan 1998), Ruşen Hakkı / Samsun Öyküleri (Özgür Kocaeli, 7.12.2000), TBE Ansiklopedisi (2001), Dönme Dolap (Kitap Rehberi, Aralık 2001), Fatma Bilkay / Yılmaz Elmas - Edebiyatın Gizli Emekçisi (2002).

EL MÜCEDDİDİ, Abdullah Faruki Bkz. FARUKİ, Abdullah (el-Müceddidi)

ELOĞLU, Metin

Şair, ressam (D. 11 Mart 1927, İstanbul – Ö. 11 Ekim 1985 İstanbul). Başlangıçta şiirlerinde Mehmet Metin, daha sonra kimi yazılarında Ali Haziranlı, Etem Olgunil ve Nil Meteoğlu imzalarını da kullandı. Boyabat / Sinop'tan İstanbul'a göç eden bir ailedendir. Üsküdar Sultantepe Ortaokulunda şair Sabahattin Kudret Aksal öğretmeni olmuştu. Ortaokulu bitirince, Ankara Devlet Konservatuvarına girmek istemiş, ancak ailesi buna izin vermemişti. 1943 yılında İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisine girdi, burada okurken siyasal nedenlerle tutuklandı (1946) ve iki yıl tutuklu kaldı. Yapılan yargılama sonunda suçsuz bulunmuş, ne ki Akademiden kaydı silinmişti. Bu kez Akademiye konuk öğrenci olarak devam ederken askere alındı. "İzin tecavüzü" nedeniyle tutuklanması yüzünden, askerliğini ancak beş yılda bitirebildi. Bitirdikten sonra (1952) Yıldız Bahçeler Müdürlüğünde yazıcı olarak çalışmaya başladı, ancak kısa bir süre sonra işsiz kaldı. Ressamlık yaparak geçinmeye çalıştı. 1950'de, Limasollu Naci ile birlikte, ömrü üç sayı olan *Yeni Dergi*'yi çıkarırdı. 1955'te İlhan Selçuk'un yönettiği *Kırk Bir Buçuk* adlı gülmece dergisinde yayımlanan bir perdelik güldürüsü nedeniyle kovuşturmaya uğradı, bir buçuk ay ceza aldı, cezası ertelendi. 1957'de basılan *Sultan Palamut* kitabına, daha basımevindeyken el konuldu. Kovuşturma bir ay hapis cezasıyla sonuçlandı, bu cezası da ertelendi. 1957'de Güzin Ergur'la evlendi, bu evlilikten Hasan ve Şiir adlarında iki çocuğu dünyaya geldi. 1963'te ilk eşinden ayrılan Eloğlu, aynı yıl Nur Türetken'le ikinci evliliğini yaptı.

Metin Eloğlu, Türkçe ve edebiyat zevkini güzel masal anlatan annesinden almıştır. Şiirlerinden önce, *"Balıkçı Çocuklar Şehri"* adlı ilk öyküsü *Servet-i Fünun* dergisinde (1942) yayımlanmıştı. İlk şiiri *"Sabah Şarkısı"* Mehmet Metin imzasıyla 1943'te *Kovan* dergisinde çıktı. Sonraki yıllarda asıl adıyla yazmayı sürdürdü. Şiirleri *Servet-i Fünun*, *İstanbul*, *Söz*, *Varlık*, *Kaynak*, *Yaprak*, *Fikirler*, *Kervan*, *Yeditepe*, *Seçilmiş Hikâyeler*, *Edebiyat Dünyası*, *Türk Dili*, *Pazar Postası*, *Dost*, *Yenilik*, *Değişim*, *Dönem*, *Papirüs*, *Soyut*, *Güney*, *Ulus*, *Cumhuriyet* gibi dergi ve gazetelerde yayımlandı.

Şiir ve resim dışında eleştiri, öykü ve oyun türünde de ürünler verdi. Ali Haziranlı takma adıyla *Yeditepe* dergisinde resim eleştirileri yazdı. *Güney* dergisinde ise, Etem Olgunil ve Nil Meteoğlu takma adlarıyla kitap tanıtma yazıları, söyleşiler yayımladı.

İlk şiirlerinin toplumcu içeriği ve hiciv üslûbu dikkat çekti. Sürekli yenilikler denediği şiirleri, başlangıçta Garip akımı, sonraki dönemlerde İkinci Yeni akımının özelliklerini taşıyor görünse de, kendine özgü mizah anlayışı ve ironik söylemi onun şiirine asıl rengini veren özelliklerdir. Son yıllarında yazdığı şiirlerde soyut bir şiir anlayışına yöneldi. Sözcükleri seçiyor, uyumsuz sözcüklerle, kendine göre uyumlu dizeler kurmaya çalışıyordu. Bu yeni şiire bir anlam veremeyenler, yeni bir şiir dili aradığı görüşünde birleştiler. Metin Eloğlu, şairliğinin yanı sıra ressam olarak da tanındı. Pek çok sergi açtı, kitap resimledi ve kitap kapağı yaptı. Birinci DYO Resim Sergisinde (1967) ve Yarımca Sanat Şenliğinde (1976) resim alanında birincilik ödülleri aldı. *Dizin* adlı kitabıyla 1972 Türk Dil Kurumu Şiir Ödülünü kazandı. Güftesini yazdığı *Gurbet Yorganı*, Selami Andak tarafından bestelendi ve 1970'te Bulgaristan'da yapılan Altın Orfe Şarkı Yarışmasında Esin Afşar tarafından seslendirilerek, üçüncü oldu.

"Eloğlu şair, hikâyeci, ressam ve eleştirmen olarak birkaç yeteneği birden bağrında toplayan bir sanatçıdır. Derin bir duyarlıkla keskin bir zekâyı birleştiren orijinal bir kişiliği vardır. Bu kişiliği titizlikle yaşatır. Gerçi hiç bir akıma öncülük etmemiştir, ama etkilendiği her akım içinde kişiliğini sürdürmesini bilmiştir. Örneğin, hem Garip akımına bağlanmış, hem de bağımsızlığını korumuştur: Garipçilerin ilkelerini kendine göre uygulamağı, hatta onlara katkıda bulunmağı başarmıştır. İkinci Yenilerden etkilendiği halde, onlara benzemeyişi de bundan olsa gerektir.

"Ödünsüzlük, kişiliğe düşkünlük yalnızca yaşayışında değil, şiirlerinde de görülür. Sözgelimi, nerdeyse, dil

Metin Eloğlu

içinde ayrı bir dil kurar: Kendine özgü bir sözlük yaratmağa yönelmekle kalmaz, bilinen sözcüklerin kullanımında da kendine özgü bir yol tutmağa uğraşır. İşin önemli yanı, bu uğraşmayı genellikle dilin kurallarını çiğnemeden, Türkçenin tadını çıkararak –daha doğrusu, artırarak– gerçekleştirir." (Asım Bezirci)

"Tencere var, et pişirir; tencere var, dert! Metin Eloğlu'nun tenceresi, tıklım tıklım dert dolu. Küllemeye, yaldızlamaya tenezzül edilmeden, uluorta, dobra dobra söylenmiş salkım-saçak dertler. Ufunetli yaralar görür, ürkebilir, irkilebilirsiniz; ama düşününce Metin'in bir gerçek şairi olduğunu teslim etmemek mümkün mü?

"Dili deryadil, müstehzi; çokluk halk konuşmasının canlılığını veren, arada argoya kaçan sevimli, sıcak, erbap bir dil! Şiirlerde zalim bir istihza, dokunaklı bir alay havası esiyor. Kutuplar çarpışır: Metin'de karanlık görüşlerin külhanî şathiyatlar haline geldiğini, ama bu değişmelerin beri yanda tesire çok şeyler kazandırdığını söylemeliyim. Meseleyi elle tutulur, inkâra imkân bırakmaz hale korken şairin, temalar, parçalar arasında yaptığı seçme; çok ustaca, çok isabetli. Şiirlerin uyarıcı bir karakter taşımaları, şairin bu meziyetinden geliyor şüphesiz!" (Behçet Necatigil)

"Kuşkusuz her şairin, her sanatçının yapıtı, ölçüleri değişik olsa da kendi kişiliğine bağlıdır. Odak, sanatçının kendisi olduğuna göre bu bağlılık, kaçınılmaz bir olgudur. Metin Eloğlu'nda bu bağlılık, nerdeyse ayrılmazlık katına varır. O kadar ki, şiirlerini çözümlemek, açıklamak, bir bakıma onun kişiliğini açıklamak demek olur. Birçok şairin ortaklaşa sözcüklerle –bir duygu ya da bir durum için artık terim haline gelmiş sözcüklerle– anlattığını, hattâ anlatmak zorunda kaldığını, o kendi yaşantısının, kendi kişiliğinin sözcükleriyle anlatıverir. 'Cilingir Sofrası' şiiri, iyi bir örnektir buna. Kanımca, şiirini onca özgün kılan da ilk bu özelliğidir. Şiiri bu yüzden temsil tanıtır kendini ve Eloğlu'nu tanımlayan bir ülke kurar.

METİN ELOĞLU - KENDİNE HAS BİR ŞAİR

Metin Celal

Garip'ten İkinci Yeni'ye uzanan çizgide kendine has bir şiir, Metin Eloğlu'nu düşününce aklıma gelen ilk cümle bu oldu. Aslında, Eloğlu'nun şiir yaşamının kronolojik çizgisinin de bir özeti sanki. İlk döneminde Garip'e yakın durmuş ya da öyle görülmüş. Bu duruşta Garip Şiiri'nden kendi şiirini çıkarmasının payı olsa gerek. "Dödüklü Tencere", "Sultan Palamut" ve "Odun"da yeralan şiirler bu dönemin ürünleri; 1950'li yılların şiirleri. Garip şiirinin etkin olduğu yıllar. Garip'in temasal özelliklerinin benzeri Eloğlu'nun şiirlerinde de görülüyor. Ama onun konumlanması biraz daha farklı. Memet Fuat'ın deyişiyle şiir "Metin Eloğlu'nda mahalle aralarında koşuşturan yoksul çocuklarının, okul kaçaklarının, hiçbir işte dikiş tutturamayan delikanlıların diline düşmüş"tür. Yani Garip şiirindeki genellemelerin tersine, çok özel bir yerden seslenir.

Onun şiirinde İstanbul somutlaşır. "İstanbullu Şair" dendiğinde akla gelmesi gereken Metin Eloğlu'dur. Yücelten, öven, abartan değil; gerçek anlamda İstanbul'u yaşayandır. Az bulunan İstanbullu'lardandır. Şehirle gerilimli bir ilişkisi vardır. Hem sever, hem şikâyet eder. Ama çok iyi gözlemler ve şiirlerinde gerçek hahiyle yansıtır. İstanbul'un gecekondu mahallelerinin, "yoksul çoğunluğun" sesidir onunki. Üstelik çok içeriden bir sestir bu. Birinci tekilde konuşanlar o mahallelerin sakinleridir. Samimidir anlatımı. Basit, sade, açıktır. Tek tek dizelerle değil şiirin bütününde bir şey anlatmak peşindedir. Her şiir biret öykü içerir. Argoya pek yüz vermez Eloğlu. İstanbul Türkçesini işlek bir biçimde kullanır. Temiz, pırıl pırıl bir Türkçe. Tanıyanlar onun şiiri ile yaşam öyküsünün koşutluklar taşıdığını söylerler. Anlatım rahatlığı, temalarını yansıtırken yarattığı samimiyetin kaynağı olarak bu düşünülür. Bence bu samimiyet havasının oluşmasının bir nedeni de şiir söyleyişindeki rahatlıktır. Sanki sizinle söyleşiyormuş, hatta heyecanla anlatıyormuş gibi bir havası vardır. Kenar mahalleli biçkın delikanlı yaşadıklarını, gördüklerini kendince yorumlar katarak anlatmaktadır. Bu biçkın delikanlının zehir gibi acıtan bir dili vardır. Alaycıdır. Olaylara hep bu yönden bakar. Eleştirileri acıdır. Öfkelidir. Eğlenceli, neşeli anlatımının bir yerinden hep bu öfke sızar, hattâ patlar. Bu anda haykırmaya başlar. Cemal Süreya, "Metin Eloğlu rezalete meydan okur, teke tek oynaşır onunla." der.

Boş versin paraya pula
Onu dost öğüdü, bana hanıma boş versin
Tahsildar Cafer'in kızı o tacire vardı da ne oldu sanki
Kime laf ettimse; kim bu Selma Hanım? diye soruyorlar
Orospunun biridir diyemezsin ki
Bu da tutmuş bir mühendis koymuş aklına
Güze doğru evlenecekler de, Amerika'ya gidecekler
Ona kitaplar okutmalı, şiirler ezberletmeli
Hayvan gelmiş, bari hayvan gitmesin (Fantazi Fitton)

Türk şiirinde ironiyi en iyi kullanan şairlerden biridir Eloğlu.

Mizah olsun diye mizah yapmaz, mizah kendiliğinden, anlatımla birlikte gelişir. O anlamda doğaldır. İroniyle, alayla birleşen bu mizah iyice yoğunlaşır.

İronik bakış ister istemez muhalifliir. Mevcut duruma karşı çıkar. Dünyanın, dolayısıyla kendi yaşama şartlarının kötülüğünün nedeni olarak burjuvaları görür. Çünkü onlar cahil, görgüsüz, en önemlisi yaşadıkları dünyaya duyarsızdır. Çünkü onlar bizim yoksullığımızın nedenidir. Bizim onuzlarımıza basarak, bizi aşağı doğru iterek yükselmektedir. Bir anlamda bu ellili yıllarda zenginleşip burjuvalaşan Türk tüccarlarının tanımlanmasıdır. Bu gözlemlerin ve onun sonucunda oluşan öfkenin bilinçli olduğunu düşünürsünüz, umarsınız. Turgut Uyar'ın da belirttiği gibi "Bu öfke o kadar yoğundur ki" bir soyutlamaya, genellemeye varmaz. Bir çıkarımda bulunmaz, topluma siyasi bir bakış oluşturmaz. Aksine özelleşir, kişisel bir mesele haline gelir.

Turgut Uyar, onun bu durumunu bir paragrafta analiz eder; "Eloğlu, İstanbul'da somut karşılığını bulduğu, yıpranmış, bozulmuş, yozlaşmış bir düzenin içindedir, o düzeni yaşar, alışkanlıkları ile o düzenden ayrılmaz, hatta korunmak ister o düzeni. Ne var ki, bilip gördüğü, tanıyıp saptadığı bozukluklara katlanamaz. Biçim de veremez. Öfkeye gider. Değiştirmeye gücünün yetmeyeceğini anlayınca da, alabildiğine üstüne gider bozukluğun; eğlenir, kızar, kötüler, sonra dayanamaz, gene şever." (Metin Eloğlu, Bir Şiirden, 1983, Ada yay.)

Cemal Süreya da bu durumu şöyle yorumlar; "Metin Eloğlu'nda şiir bir yerde ipini koparır, ironi öğesi taşarak başlangıçta var olan moral öğeyi çatlatır, sinizme gider." (Şapkam Dolu Çiçekle, 1985, Çizgi Yay.) Öfkeyi tamamlayan ironi doğru değerlendirilmediği, belki de altında ideolojik bir bakış yatmadığı için tüm insani değerlerin yıkıldığı, hayatta hiçbir şeyin anlamının olmadığı bir ruh haline doğru yöneltir şairi.

(*Mevsimsiz*, sayı:8, Nisan-Mayıs 2006)

"Metin Eloğlu'nun gelişi 'Garip' döneminin sonlarına rastlar. Kendi kuşağının bütün şairleri gibi, bu akımın etkisinde kalmış, bu akımın sütünden beslenmiştir. Bu akımın bütün özelliklerini, bütün 'Garip'liğini taşır. Ne var ki o, özgün kişiliği ile bu akıma büyük katkılarda bulunur, onu hemen hemen tamamlar ve amacına ulaştırır. Böylelikle akımdan bağımsız, tamamiyle kendine bağlı, yeni bir şiir geliştirir.

"Eloğlu'ndan sonra 'Garip' şiiri yazmak, Orhan Veli için bile, biraz bu yüzden imkânsız hale gelir, 'Cep delik cepken delik' biraz da bu yüzden başarısızdır artık." (Turgut Uyar)

ESERLERİ (Şiir):

Düdüklü Tencere (1951), *Sultan Palamut* (1957), *Garip Şiirler* (seçki, Ümit Yaşar ●guzcan ile, 1957), *Odun* (1959), *Horozdan Korkan Oğlan* (1960), *Türkiye'nin Adresi* (1965), *Ayşemayşe* (1968), *Bektaşi Dedikleri* (Bektaşi fıkraları, Oğuz Tansel ile, 1970), *Dizin* (1971), *Yumuşak G* (1975), *Rüzgâr Ekmek* (1982), *Hep* (1982), *Yine* (İlk altı kitabının birlikte basımı, 1982), *Şiirce* (üç kitabının birlikte basımı, 1982), *Ay Parçası* (1983), *Önce Kadınlar* (1984), *Bu Yalnızlık Benim / Toplu Şiirler 1951-1984* (2003).

HAKKINDA: Nurullah Ataç / İki Şiir (Ulus, 29.12.1951), Fethi Giray / Düdüklü Tencere (Pazar Postası, 30.12.1951), Behçet Necatigil / Düdüklü Tencere (Yeditepe, 1.1.1952), Oktay Akbal / Metin Eloğlu: Düdüklü Tencere (Vatan, 13.1.1952), Avni Dökmeci / Düdüklü Tencere (Kaynak, 15.1.1952), Emin Özdemir / Beğenmemezliğe Dair (Pazar Postası, 3.2.1952); Asaf Halet Çelebi / Düdüklü Tencere (Türk Sanatı, Kasım 1954), Muzaffer Erdost / Metin Eloğlu'nun Konuşması (Pazar Postası, 29.4.1956), Tarık Dursun / Metin Eloğlu (Yeni İstanbul, 28.5.1959), Fahir Aksoy / Metin Eloğlu ile Şiir Üstüne Konuşma (Vatan, 26.5.1959), Orhan Peker / Bizim Eloğlu (Yeditepe, 15.6.1959), Sezer Tansuğ / Metin Eloğlu ve Odun (Yeditepe, 16.6.1959), Arif Damar / Metin Eloğlu Hasanlı Eşik'te (Pazar Postası, 12.7.1959), Berin Taşan / Merhaba Metin (Yelkcn, 1.3.1960), Erdal Öz / Horozdan Korkan Oğlan (Türk Dili, 1.5.1961), Yılmaz Gruda / Horozdan Korkan Oğlan (Tanin, 30.5.1961), Veysel Öngören / Zor Geçit (Dost, Ağustos 1961), Konur Ertop / Metin Eloğlu (Varlık, 1.3.1965), Asım Bezirci / Düdüklü Tencere (Soyut, Eylül 1965), Güven Turan / Türkiye'nin Adresi (Devinim, Ekim 1965), Asım Bezirci / Sultan Palamut ile Odun (Soyut, Kasım 1965), Doğan Hızlan / Metin Eloğlu (Papirüs, Kasım 1966), Asım Bezirci / Ayşemayşe Üstüne Konuşma (Yeni Dergi, Kasım 1968), Ümit Yaşar / İşte Metin Eloğlu (Papağan, 26.3.1968), Rauf Mutluay / 1968'de Şiirimiz (Varlık Yıllığı, Mart-Nisan 1969), Hilmi Yavuz / Bektaşi Dedikleri (Cumhuriyet, 11.3.1970), Edip Cansever / Metin Eloğlu İle (Güney, Mayıs 1970), Ümit Yaşar / Nur Eloğlu'nun Gözüyle Metin Eloğlu (Güney, Mayıs 1970), Hasan Pulur / Bektaşi Dediğin Bir Büyük Âdem (Milliyet, 21.12.1970), Halim Uğurlu / Bektaşi Dedikleri (Güney, Şubat 1971), Necmi Onur / Ünlü Yazarlarımız Nasıl Çalışıyor – Metin Eloğlu (Yeni Gazete, 22.2.1971), Asım Bezirci / Metin Eloğlu (1971), Turgut Uyar / Metin Eloğlu (Bir Şiirden, 1983), Refik Durbaş / Bu Yıl Ölüm Şairlere Vurdu (Cumhuriyet, 13 Ekim 1985), Mehmed Kemal / Şairler Giderken... (Cumhuriyet, 17.10.1985), Mehmed Kemal / Yıllarca Öteden (Cumhuriyet, 15.12.1985), Mehmet H. Doğan / Şimdi Uzaklardasın (1999), Yavuz Özdem / Metin Eloğlu'nun Şiirlerinde Dilbilgisel Sapmalar (Hürriyet Gösteri, Haziran 2003).

METİN ELOĞLU

DÜDÜKLÜ TENCERE

Pazarları daha gündüzden,
Ahçıbaşı, aklını başına devşir;
Börekler kızaracak nar gibi;
Kıymalı, ıspanaklı, peynirli...
Sonbahar yağmuru oluklarda,
Çüşbalığı haşlanacak!

Meselâ zamkınülzarefe yemeğinin
Akşama yetişmesi lâzım, başın darda.
Al eline şu nesneyi,
Dibini bir güzel yağla,
Sovanını da doğra, düt! desin;
Bir tutam tuz, biraz kimyon;
Şıpın işi pişiverir.
Baksanıza göbek atıyor;
Beylere selâm, hanımlara selâm!
Çengi misin be gâvur icadı,
Düdüklü tencere misin?

(*Düdüklü Tencere*, 1951)

METİN ELOĞLU

ELOĞLU

Eloğlu binlik bozdurur
Ben bozduramam

Eloğlu başını yastığa kor konuz uyur
Ben uyuyamam

Eloğlunun sofrasında dokuz türlü
Benim aç yattığım olur bazan

Benim evim gecekondu
Eloğlunda apartıman

Eloğlunda ince müzik
Benimkisi aman aman

Benim kuru başım bana yeter
Eloğlunda karı kızan

Ben keçileri kaybettim
Eloğlunda usta çoban

Bu soyadı bana haram
(Sultan Palamut, 1957)

ELÖVE, Ali Ulvi

Şair (D. 1881, Selanik - Ö. 15 Ağustos 1975, İstanbul). Öğrenimini Selanik'te tamamlayıp 1908'den sonra İstanbul, Adana ve Bursa öğretmen okullarında, 1939'dan itibaren Ankara Gazi Eğitim Enstitüsünde emekliliğine (1945) kadar edebiyat öğretmenliği yaptı. Daha sonra Türk Dil Kurumunda görev aldı. Çocuk şiirleriyle tanındı. "*Dağbaşını Duman Almış*" sözleriyle başlayan *Gençlik Marşı*'nın söz yazarıdır.

ESERLERİ:

Çocuklarımıza Neşideler (çocuk şiirleri, 1912), *Türk Dili Grameri* (Jean Deny'den çeviri, 1941), *Hekimlik Terimleri* (İ. İşçil ile), *Söz Sanatı Terimleri Sözlüğü* (M. Ali Ağakay ile).

HAKKINDA: Ekrem Işın (Oluşum, Haziran 1981), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

ELVAN ÇELEBİ

Mutasavvıf (D ?, Kırşehir - Ö. 1359, Mecitözü). Vefaiye tarikatı şeyhlerinden. Ünlü mutasavvıf ve şair Kırşehirli Âşık Paşa'nın oğludur. Kırşehir'de doğduğu tahmin edilmekle birlikte bu bilgi kesin değildir. Eğitimini babasının halifelerinden Şeyhülislâm Fahreddin Efendi'den aldı. Bugün Çorum ve Mecitözü arasında Elvan Çelebi köyü adıyla anılan bel-

dede bir zaviye kurdu. Kabri bu zaviyenin yanındadır.

Mensup olduğu Baba İlyas Horasani ve sülâlesinin menkıbesini anlattığı *Menâkıbu'l-Kudsiyye fi Menâsıbi'l-Ünsiyye* (yay. haz. İsmail E. Erünsal-A. Yaşar Ocak, 1984) adlı eseri Türk tasavvuf tarihi açısından oldukça önemlidir.

HAKKINDA: Ethem Erkoç / Elvan Çelebi Hayatı-Zaviyesi-Eseri-Düşünceleri, 2004), Mikail Bayram / "Menâkıbu'l-Kudsiyye'nin Neşri Hakkında" (Kelime, sayı: 2, Temmuz 1986), Mertol Tulum / "Elvan Çelebi'nin Menâkıbu'l-Kudsiyye Adlı Eserinin İkinci Baskısı Münasebetiyle-I" (İlmi Araştırmalar, sayı: 2, 1996, II. bölüm: Erdem, sayı: 26, 1996; III. bölüm: Türk Dünyası Araştırmaları, sayı: 107, Şubat 1997), M. Fatih Köksal / "Elvan Çelebi'nin Şiirleri ve Şairliği" (I. Kırşehir Kültür Araştırmaları Bilgi Şöleni / Bildiriler, 2004).

EMECAN, M. Ferudun

Tarih araştırmacısı. 1958, Bulancak / Giresun doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini memleketinde tamamladıktan sonra 1979'da İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Yeniçağ Tarihi Kürsüsünden mezun oldu. Aynı fakültede öğrenci iken Tarih Araştırmaları Enstitüsünde memur olarak çalışmaya başladı. 1981 yılında aynı kürsüye asistan olarak atandı. 1985'de *"XVI. Asırda Manisa ve Yöresinin Sosyal ve İktisadi Tarihi"* konulu doktora tezi kabul edildi. 1987'de Yeniçağ Tarihi Anabilim Dalına yardımcı doçent olarak atandı. 1989'da girdiği imtihanları başararak doçent unvanını almaya hak kazandı. 1995'de profesör kadrosuna atandı. İÜ Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünde Klasik Dönem Osmanlı Tarihi ile ilgili dersler verdi ve Dekan Yardımcısı olarak görev yaptı.

Osmanlı kuruluş tarihi, Osmanlı tarihi kaynakları, Osmanlı kent tarihi, Osmanlı-Batı Avrupa ilişkileri gibi konularda yoğunlaştığı makaleleri, ortak ve armağan kitapların yanı sıra *Tarih Dergisi, Tarih Enstitüsü Dergisi, Türk Kültürü ve Ahilik, Osmanlı Araştırmaları, Türklük Araştırmaları Dergisi, 19 Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Tarih ve Medeniyet, Ata Dergisi, Tarih ve Toplum, Türkiye Günlüğü, İslâm Araştırmaları Dergisi, Toplumsal Tarih, Belleten, Güney Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi* vd. dergilerde yayımlandı. *TDV İslâm Ansiklopedisi*ne çeşitli maddeler yazdı. Birçok sempozyum ve seminere katılmak bildiriler sundu. Birçok projede görev aldı. Türk Tarih Kurumu üyesidir.

ESERLERİ:

XVI. Asırda Manisa Kazası (1989), *Muhimme Defteri-nr. 90* (ortak kitap, 1993), *Osmanlılar'da Divan-Bürokrasi-Ahkâm: II. Bayezid Dönemine Ait 906 / 1501 Tarihli Ahkâm Defteri* (İ. Şahin ile, 1994), *3 Numaralı Mühimme Defteri* (ortak kitap, 1994), *Unutulmuş Bir Cemaat: Manisa Yahudileri* (1997), *İlk Osmanlılar ve Batı Anadolu Beylikler Dünyası* (2001), *İstanbul'un Uzun Dört Yılı 1785-1789 / Taylesanizade Hafız Abdullah Efendi Tarihi* (2003).

HAKKINDA: İlk Osmanlılar ve Batı Anadolu Beylikler Dünyası / Feridun M. Emecen (Cumhuriyet Kitap, 14.12.2001).

EMEÇ, Rahmi

Gazeteci, şair ve yazar. 6 Kasım 1959, Eskişehir doğumlu. 1936 yılında Bulgaristan'dan Anadolu'ya göç eden bir ailenin oğludur. Eskişehir Ticaret Lisesindeki öğrenimini ikinci sınıfta yarım bıraktı. Küçüklüğünden beri terzi çıraklığı, kiremit fabrikasında işçilik, sonraki yıllarda gazetecilik yaptı. Eskişehir yerel gazetelerinden *İstikbal ve Sakarya'da* kültür-sanat sayfaları hazırladı. Bu iki gazete ve *Eskişehir 2000, İki Eylül* gazetelerinde muhabir ve yönetici görevlerinde bulundu. Milliyet ve Hürriyet Haber ajanslarının Eskişehir bürolarında uzun yıllar çalıştı. *Gerçek* dergisi, *Emek* ve *Evrensel* gazetelerinin Eskişehir temsilciliklerini yürüttü. 1999'da gazetecilikten emekli oldu. Eskişehir *Sonhaber gazetesinin* genel yayın müdürü olarak görev yaptı. Eskişehir'de Ocak 2006'dan itibaren *Yazılıkaya* Aylık Şiir Yaprağı dergisini çıkarmaya başladı.

Yazma tutkusu öyküyle başladı, 1970'li yılların sonlarında şiire yöneldi. İlk toplu şiirleri, 1984'te *Şiir Gençliktir* seçkisinde (on yedi şiiriyle) yer aldı ve 'övgüye değer' bulundu. Daha sonra şiirleri; *Edebiyat 81, Yarın, Dönemeç, Çağdaş Türk Dili, Kıyı, Damar, Evrensel Kültür, Güzel Yazılar, Şiir Ülkesi* gibi dergiler ile Eskişehir'de yayınlanan *Anadolu'da Sanat, Akıntıya Karşı Şiir, İtaki, Parantez, Nefes, Defne ve Genç Edebiyat* gibi dergilerde yazıları ise Eskişehir'de çıkan günlük *İki Eylül* gazetesinde yayımlandı. 1990'da Petrol- İş Sendikası İkincilik Ödülünü, 1992'de Petrol-İş Sendikası Jüri Özel Ödülünü, 1994 Ali Rıza Ertan Şiir Yarışması Başarı Ödülünü Betül Tarıman'la paylaştı, 1994 Sabri Altınel İkincilik Ödülünü aldı. Eskişehir Sanat Derneği kurucu üyesi, Türkiye Yazarlar Sendikası üyesi, Çağdaş Gazeteciler Derneği (ÇGD) Kurucusu üyesi ve bu derneğin Eskişehir Şubesi başkanıdır.

Rahmi Emeç

ESERLERİ (Şiir):

Şiir Gençliktir (1984), *Sevgiyi Dağlara Salacağım* (1991).

HAKKINDA: Şiir Yarışmasında Emeç 2. Oldu (Petrol-İş Sendikası Dergisi, 3.12.1994), Bildiriler (Sakarya gazetesi, 1994).

EMEK, Reşat Cemal

Şair ve yazar (D. 1911, Elazığ - ?). Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. Bir süre Malatya'da serbest avukatlık yaptı. Şiirleri 1930 ve 1940'lı yıllarda *Varlık, Oluş, Yücel* gibi birçok dergide yayımlandı.

RAHMİ EMEÇ

SABAH İSTEKLERİ

çekildim, dil atlarına sürülünce kesilen sözlerden
kendimi bulamadım diye yurtsuz bırakılan kalbimle
ey acılar toprağı; beni doğur, arala gözlerimi
avluların serinliğini çözen boynumun terlerinden
sorular şekillendirince incitildiğim
tarih kitaplarından kovulan yorgunluklara

geriye kalan çalınmış yaşam izlerinde
yenilendikçe, giriş taksimleri eskiyen aşklardan
ey acılar toprağı; beni çoğalt, yürüyüşe hazırla
ayrılıklar albümüne bırakılmış silik fotoğraflarımla
ilkyaz sabahlarının eşiklerinde çiçekler büyütürken
gözlerimin rengini bildir kimlik yoklamasına

"Şiirler vardır, tek mısrayla, tek beytiyle göz kamaştıracak bir ihtişama sahiptirler. İnsan artık o noktada sözün tüketildiğini, şiirin sustuğunu düşünmenin hayret ve hayranlığını yaşar. Reşat Cemal Emek'in şiirleri muhteşem değildir, fakat sevimlidir. O sevimliliği veren, bütün söyleyişlerinin dokusuna sinmiş acıma duygusudur. Onun aşk şiirlerinde bile bir ağıt acısının burukluğu vardır. Bu duygunun kaynağı, eserdeki alt ve orta sınıf insan manzarasıdır. İhtirassız fakat yüreği arzu dolu, iddiasız fakat umutlu, cezbesiz fakat daima kabaran bir gönülle yaşayan, tatminsiz değil bulduğuyla yetinmek mecburiyetini kader diye kabullenmiş bir insan manzarası." (Nazım H. Polat)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Hacı Babamın Kumruları* (1949), *Gençosman Destanı* (1950), *İkinci Mustafa Kemal Destanı* (1973).

ARAŞTIRMA: *Arapkir* (1955).

HAKKINDA: Nazım H. Polat / Elazığlı Bir Şair: Reşat Cemal Emek - Babam Devlet Yapısında Çakıl, Anam Gamlı Bir Söğüt Gölgesi (Bizim Külliye dergisi, Ekim 2002), Birsen Pekçolak - Zeki Büyüktanır / Homeros'tan Günümüze Anadolu Destanları (2002).

EMİL, Birol

Araştırmacı-yazar. 1 Ocak 1938, İstanbul doğumlu. Kabataş Erkek Lisesi (1955) ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü / Yüksek Öğretmen Okulu (1959) mezunu. Erzurum Lisesinde edebiyat öğretmenliği (1959-61) ardından, bitirdiği bölüme asistan oldu. Burada *"Mizancı Murad Bey Hayatı ve Eserleri"* adlı teziyle doktorasını verdi (1967), *"Reşat Nuri Güntekin'in Romanlarında Şahıslar Dünyası"* teziyle doçentliğe (1977) ve *"Jön Türklere Dair Vesikalar I-Edebiyatçı Jön Türklerin Mektupları"* takdim teziyle de profesörlüğe yükseldi (1982).

Van 100. Yıl Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanlığı (1982-85), öğretim üyeliği (1985-87) görevlerinde bulundu. Bu yıllarda Paris (1963-64) ve Varşova (1982-82) üniversitelerinde Türkoloji dersleri verdi. 1987'den itibaren çalışmalarını Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesinde sürdürdü. Makaleleri *İÜ Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi* (1963-71), *Hisar* (1970-71), *Türk Edebiyatı* (1984), *Türk Kültürü* (1980), *Türkiye Günlüğü* dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Jön Türklere Dair Vesikalar I- Edebiyatçı Jöntürkler'in Mektupları* (1982), *Reşat Nuri Güntekin'in Romanlarında Şahıslar Dünyası* (1984), *Reşat Nuri Güntekin* (1989).

Birol Emil

DERLEME: *Yeni Türk Edebiyatı Antolojisi* (5 cilt, I-II; Mehmet Kaplan ve İnci Enginün ile 1974, 1978 - III-IV-V: Mehmet Kaplan, İnci Enginün ve Zeynep Kerman ile 1979, 1982, 1989), *Devrin Yazarlarının Kalemiyle Milli Mücadele ve Gazi Mustafa Kemal I-II* (antoloji, M. Kaplan, İ. Enginün, N. Birinci, A. Uçman ile, 1981), *Güzel Yazılar-Oğuzdan Bugüne* (komisyon, 1996), *Güzel Yazılar-Hikâyeler* (2 cilt, komisyon, 1996), *Güzel Yazılar-Kısa Oyunlar* (komisyon, 1996), *Güzel Yazılar-Şiirler* (komisyon, 1997), *Güzel Yazılar-Mektuplar* (komisyon, 1997), *Güzel Yazılar-Gezi-Hatıra* (komisyon, 1997), *Güzel Yazılar-Röportajlar* (komisyon, 1997).

SADELEŞTİRME-YAYIMA HAZIRLAMA: *Yaşadığım Gibi* (Ahmet Hamdi Tanpınar'ın fikir yazıları, 1970), *Nutuk I* (M. Haser ve Mehmet Ali Aydın ile, 1973), Nutuk II (M. Haser ile 1975), *Mizancı Murat Bey-Hayatı ve Eserleri* (1979), *Turfanda mı, Yoksa Turfa mı* (Mizancı Mehmet Murad'ın romanı, 1980), *Cenab Şahabeddin'in Bütün Şiirleri* (M. Kaplan, İ. Enginün, N. Birinci, A. Uçman ile, 1984).

EMİN, Atilla

Hikâyeci (D. 16 Nisan 1933, Pazarcık / Bulgaristan - Ö. 1996, Köstence). Şiirlerinde E. A. Yalçın imzasını kullandı. İlk ve ortaöğrenimini Köstence'de tamamladıktan sonra 1958'de Kolojvar İnşaat Fakültesini bitirdi. Uzun yıllar mühendislik mesleğini icra etti. Edebiyata, 1987'de *Renkler* dergisinde yayımladığı hikâyelerle başladı. Ayrıca *Graiul Dobrrogei* gazetesinde Romence hikâyeleri ve yazıları yayımlandı. Romanya Türk azınlığının yayın organları olan *Karadeniz* ve *Hakses* gazetelerinde redaktör ve başredaktör olarak çalıştı. Gazetelerde fikri-siyasi yazıları yayımlandı. Asıl önemli tarafı hikâyeciliğidir. Anlatım kusurlarına rağmen hikâyeleri, bir dönemin panoramasını ve fertlerin iç dünyalarını yansıtması bakımından vasatın üzerindedir. Öykülerinde insanın iç dünyasında yer alan çelişkileri işledi. Türkiye Türkçesiyle yazdığı hikâyeleri *Ali ve Ayşe* (1995) adıyla yayımlandı.

EMİN BÜLEND

Bkz. SERDAROĞLU, Emin Bülend

EMİN EDİB (Kazancızâde)

Mutasavvıf, şair (D. 1858, Sivas - Ö. 1920, Sivas). Nakşibendî mürşididir. Kazancılar Mahallesinde doğdu. Kazancılar veya Kazancızâdeler adıyla bilinen bir ailedendir. Düzenli bir eğitim almadı. Kendi kendini yetiştirdi. Arapçayı çok iyi derecede bilen Emin Edib, Farsçayı da Ahmed Süzi'den öğrendi.

Askeri Rüştiyede Arapça ve Farsça öğretmenliği görevinde bulundu. Dışarıdan icâzetnâme alan şair, adliyede azalık da yaptı. İttihad ve Terakki döneminde Sivas Mebusu oldu. Ali Baba Camii mezarlığında gömülüdür.

ESERLERİ:

TASAVVUF-İNCELEME: *Tuhfetü'l-Edeb, Nesrü'l-Leâlî, Usûl-i Hadis, Nuhbetü'l-Fikir.*

ÇEVİRİ: *Gülşen-i Râz, Kaside-i Tâiyye ve Kaside-i Harmeniyye.*

HAKKINDA: Alim Yıldız / Sivaslı Şairler Antolojisi (2003).

EMİN, Emel

Şair. 1938, Tatar Pazarcığı şehri / Doruca bölgesi / Romanya doğumlu. (Şimdi o şehir Dobriç ismi ile Bulgaristan sınırları içindedir.) İlk ve ortaokulu doğduğu şehirde okudu. Sonra Sofya'daki Türk Pedagoji Okuluna yazıldı. Oradan ilkokul öğretmeni olarak mezun oldu. İki yıl doğduğu şehirde Türk İlkokulunda öğretmenlik yaptıktan sonra Sofya Devlet Üniversitesinin Türkoloji Bölümünü kazandı. Oradan diploma aldıktan sonra Romanya'nın Köstence şehrine göç etti ve orada evlendi. Köstence'deki Türk ortaokulunda birkaç yıl Türkçe öğretmenliği yaptıktan sonra Köstence Devlet Üniversitesinin Şarkiyat Bölümüne atandı.

Emel Emin, şiiri ortaokul yıllarında sevdi. Sofya'da okuduğu yıllarda entelektüel ve şiirli bir ortamda bulundu. İlk şiirlerini orada yazdı. O, şiirlerinde doğduğu topraklara olan sevgisini, kadın dünyasını, büyülü hayallerini ve analık duygularını dile getirir. Köstence'de oturmaktadır.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Umut* (1995), *Arzu* (1997, Bükreş), *Hanımeli* (2002, Bükreş).

HAKKINDA: Dr. Şaban M. Kalkan / Balkanlarda Türk Edebiyatı (Keşan Önder, 15.5.2004).

EMİN, Fatih
Bkz. FATİH EMİN

EMİN HÂKİ

Tasavvufçu, şair ve yazar. (D. 14 Kasım 1889, Balat / İstanbul – Ö. 2 Nisan 1921, Üsküdar / İstanbul). Babasının küçük yaşta ölmesi nedeniyle ancak ortaokul öğrenimi görebildi. 1906'da Defter-i Hakani Muhasebe Kalemine girdi. Bir yandan çalışıp bir yandan kendini yetiştirdi. *Semâhâne-i Edeb* adlı eseri okuduktan sonra tasavvufa ilgi duydu ve bir müddet Bektaşi babalarından Edib Harabi'nin meclisine devam etti. Daha sonra Mevleviliğe girerek Bahariye Mevlevihânesi şeyhi Hüseylin Fahreddin Dede'den sema izni aldı. İttihat ve Terakkî Cemiyetinin çalışmalarına katıldı. Balkan Harbinde gönüllü olarak çalıştı. Ömrünün sonlarında vereme yakalandı ve çalışamaz duruma geldi. Ölünceye kadar şiir yazdı. *İnkılâb-ı Edebî* adlı bir dergi çıkardı. Şiirleri basılmadı.

ESERLERİ:
İkaz (manzum), *Taassubun Neticesi.*

HAKKINDA: İbnülemin Mahmud Kemâl İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. II, 2000).

EMİN HİLMİ

Şair, siyaset adamı (D. 1831, Trabzon – Ö. 6 Ekim 1884, İstanbul). Asıl adı Mehmed Emin'dir. Şiirlerinde Hilmi mahlasını kullandı. Öğrenimini Trabzonlu alimlerden olan dayısı Hoca Pir Efendiden aldı. Trabzon Valisi Hayreddin Paşa'nın divan kâtibi olarak memurluk hayatına başladı (1849). 1856'da Trabzon Meclis-i Kebir âzalığı ile sandık Eminliğine, on yıl sonra Erzurum vilayeti Defterdar Muâvinliğine atandı ise de Erzurum'a gitmedi ve on beş ay açıkta kaldı. 1868'de Trabzon Vilâyeti Mektubî Mümeyizliğine atandı, ayrıca *Trabzon Vilâyet Gazetesi* yazarı oldu. Yarbay rütbesi aldı. 1876'da açılan ilk Osmanlı Meclisine Trabzon mebusu olarak katıldı. Meclisin tatilinden sonra Âne-i Muhâcirin Encümeni Kitabetiyle âzâlığına memur edilerek on ay ücretsiz olarak devam etti. Buna karşılık olmak üzere Mütemâyiz rütbesi (Albay) verildi. Batum ve havalisi göçmenlerinin iskânıyla görevlendirilerek Trabzon'a gönderildi. Bu görevde dört yıl hizmet ederek İstanbul'a döndü. 1882'de İdâre-i Mahsusa Vapurları muhasebeciliğine, bir süre sonra da Bahariye Nezâreti Mektubi Kalemi Müdürlüğü ile Matbaa-i Bahriyye Nezâretine atanarak, rütbesi Ûlâ Sınıf-ı Sanisi'ne (Tuğgeneral) yükseltildi.

Nakşibendi tarikatına mensuptu. Ölümünden bir gün önceki gece, son eseri olarak, Sultan II. Abdülhamid'e bir kaside yazdı. Bu kasidenin her mısraı, Hicri 1302 yılının girişi dolayısıyla, Ebced hesabıyla tarih düşülerek yazılmıştır. Trabzon'daki bazı mezar kitabelerinde ölüm tarihi düşürülmüş manzumelerine rastlanmaktadır. Trabzon'daki Askeri Hastahânenin kitabesini de o yazmıştı. Divan edebiyatının bütün inceliklerine vâkıf, mazmunları ve edebî sanatları ustalıkla kullanan bir şairdi. İsmail Safa'nın babası, Peyamî Safa'nın dedesi olan şairin Mehmed Behçet ve Ordulu Tıflî ile birlikte yazdıkları gazelleri vardır. Ayrıca Trabzon'da başta Askeri Hastane kitabesi olmak üzere, tarihî mezarlıklarda tarihî şahsiyetlere ait mezar kitabelerinde onun tarih manzumelerini görmek mümkündür. İstanbul'da Edirnekapı dışındaki mezarlığa gömüldü.

ESERLERİ:
Dîvân-ı Eş'âr ve Münşeât (1876), *Paresiz Kasidesi Şerhi* (Şair Âgâh Osman Paşa'nın "Paresiz" kasidesinin şerhi, 1907), *Muhâkeme-i Ye's ü Emel, İstiğfar-name-i Hilmi, Muhâkeme-i İdbâr ve İkbâl, Mevzun Durûb-ı Emsâl, Kaside-i Kur'âniyye, Eş'âr-ı Mütebâkiye-i Hilmi.*

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri (1914), İbnü'l Emin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (1969), TDE Ansiklopedisi (c. 3, 1976), Murat Yüksel / Trabzonlu Şair Mehmed Behçet Hayatı ve Şiirleri (1990) - Trabzon'da Türk-İslâm Eserleri ve Kitabeler (1991) - Geçmişten Günümüze Trabzon Şairleri 1-Osmanlı Dönemi (1993), İbrahim Alaeddin Gövsa / Türk Meşhurları (tsz.), Mustafa Uzun / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 11, sayfa: 115-116, 1995), İbnülemin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. II, 2000), TDOE –TDE Ansiklopedisi (c. 5, 2004).

EMİN HİLMİ

GAZEL

Elvedâ ey gonca-i bâğ-ı letâfet elvedâ
Elvedâ ey verd-i gülzâr-ı melâhat elvedâ

Hecr-i lâ'linle olalı can-ı ber-leb ümede
Buldu güyâ kı hayât-ı ten nihâyet elvedâ

Ayrılık çeşmesine döndü dem-i teşyi'de
Akdı çeşmimden oraya eşk-i hasret elvedâ

Ba'dezin vermez etibbânın ilâcı fâide
Hasta-i aşkım bana ümmid-i sıhhat elvedâ

Hilmi cân tende iken kıl celb-i zâd-ı âhiret
Bir gün olur kı eder kalebden elbet elvedâ

İlhami Emin

EMİN, İlhami

Şair. 8 Ağustos 1931, Radoviş / Makedonya doğumlu. İlkokulu doğduğu kentte, İktisat Okulu ile Pedagoji Akademisini Üsküp'te tamamladı. Gazeteci ve yönetici olarak ilkin *Piyoner*, sonra *Nova Makedonya* ve *Birlik* gazeteleri ile Makedonya Radyosu Türkçe Programı Bölümünde çalıştı. Beş yıl Halklar Tiyatrosu Genel Müdürü olduktan sonra Makedonya Kültür Bakanı Yardımcılığı görevinde bulundu ve bu görevde iken emekli oldu. Bu görevi sırasında Yosip Bros Tito ve Kiro Gligorov gibi ünlü devlet adamlarının özel ve resmi tercümanlığını yaptı.

Yazıları ve şiirlerini Üsküp'te 1965'ten bu yana çıkmakta olan *Sesler* dergisi ve *Birlik* gazetesi ile *Sevinç* ve *Tomurcuk* çocuk dergileri başta olmak üzere çeşitli yayın organlarında yayımladı. 1995 yılında Aşkabad'da (Türkmenistan) yapılan Uluslararası 3. Şiir Şöleninde Türkiye Yazarlar Birliği tarafından kendisine büyük ödül olan Mehmet Âkif Ersoy Ödülü verildi.

ESERLERİ:
ŞİİR: *Ziyotet Pee i Place* (Ağlayıp Gülen Hayat, Makedonca, 1955), *De-*

nenokija (Günlergeceler, Makedonca, 1956), *Taş Ötesi* (Makedonca ve Türkçe, 1968), *Gülkılıç* (1971), *Gülçiçek, Gülçiçek* (1972), *Gülev, Güldin, Güldeste* (şiirlerinden seçmeler, 1990).

ÇOCUK ŞİİRİ: *Ay Kedisiz* (1965), *Kırk Dost* (1965), *Saray* (1966), *Güneşli Şiirler* (1966).

OYUN (Sahnelenme tarihleriyle): *Nasrettin* (1961), *Yabancılar* (1968), *Ali Cercelezin Yolu* (İvo Andriç'in aynı adlı öyküsünden tiyatroya uygulama).

HAKKINDA: Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999).

EMİN NİHAD

Yazar. Hayatı hakkında yeterli bilgi yoktur. Tanzimat döneminde yaşadı. On iki ciltten oluşan *Müsâmeretnâme* (1871, 1872, 1873, 1875) adlı hikâye kitabı, Batı etkisindeki Türk edebiyatının hikâye türünde ilk eseri kabul edilmektedir. *Müsâmeretnâme*'nin sadeleştirilmiş yeni baskısı *Gece Hikâyeleri* (Tercüman 1001 Temel Eser dizisi, 1973) adıyla çıktı. Bu eserde bir çerçeve içinde yedi öykü anlatılır. Adı "gece toplantıları" anlamına gelen *Müsâmeretnâme*, uzun kış gecelerinde bir yere toplanan dostların birbirlerine ibret veren hikâyeler anlatmalarıyla oluşur. Bu hikâyeleri, P. N. Boratav *Decameron*'la, Tanpınar doğu anlatı geleneklerivle, Cevdet Kudret'se doğu ve batının karışımı olarak değerlendirir.

Bu hikâyeler ve yayımlanış tarihleri: *Binbaşı Rıfat Bey'in Sergüzeşti* (1871), *Kapı Kethüdası Behçet Efendi ile Makbule Hanım'ın Sergüzeşti* (1872), *Bir Osmanlı Kaptanın Bir İngiliz Kızı ile Vukû Bulan Sergüzeşti* (1872), *Gerdanlık Hikâyesi* (1873), *Vasfi Bey ile Mukaddes Hanım'ın Sergüzeşti* (1873), *Faik Bey ile Nüridil Hanım'ın Sergüzeşti* (1875), *İhsan Hanım Yahut Atiye Hanım'ın Sergüzeşti* (1875).

"Emin Nihad Beyde ilk rastladığımız İmparatorluktur.Sanki imparatorluğu sayar. Bosna'dan Arabistan'a kadar uzanan bir coğrafyadır. Harem selamlık filan. İçinde büyük meseleler vardır. Esaret meselesi de bunlardan biridir." (Ahmet Hamdi Tanpınar)

"Çerçeve hikâye yapısıyla Doğu'ya, meddahı ve geleneksel Türk anlatı tekniklerini sürdürmesi bakımından geleneksel anlatılarımıza, bazı eleştirel yaklaşımları ve kurgu özellikleriyle Batı'ya ait çizgiler taşıyan Müsâmeretnâme, bu özellikleriyle yeni anlatı anlayışımızın başlangıcı sayılmalıdır." (Abdurrahim Karadeniz)

HAKKINDA: G. A. Gonca / Osmanlı Türk Romanının Başlangıcında Beş Eser (HÜ Edebiyat Fakültesi Dergisi, Ekim 1999, Osmanlı'nın 700. Yılı Özel Sayısı), Salih Okumuş / İlk Hikâyecilerimizden Emin Nihad Bey ve Müsâmeretnâme Adlı Eseri Üzerine Bir İnceleme (Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Mayıs 1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Ahmet Hamdi Tanpınar / Edebiyat Dersleri (yay. haz. Abdullah Uçman, 2002, s. 280), Abdurrahim Karadeniz / Yeni Anlatı Geleneğinin Başında Müsâmeretnâme (Hece Öykü, Nisan-Mayıs 2004).

EMİN RECEP

Şair (D. 1899, Selanik - Ö. ?). Soyadı Gürel. Selanik Terakki İdadisi, İstanbul Halkalı Yüksek Ziraat Mektebi (1919) mezunu. Yükseköğrenimini tamamladıktan sonra Bulgaristan'a giderek bir süre Yeni Trakya Tütün Şirketinde müdürlük, İnhisarlar İdaresinde tütün eksper muavinliği yaptı. Daha sonra döndüğü İstanbul'da öğretmen ve idareci olarak özel okulların yanı sıra Şişli Terakki Lisesi ile Sultanahmet Ticaret Lisesinde çalıştı. Şiirleri *Ümid, Dergâh, Altın Kalem, Genç Yolcular, Hayat, Resimli Ay, Yarın Ay* vd. dergilerde yayımlandı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Altın Kitap: Çocuk Şiirleri* (1928).

DERLEME: *Çocuk Şairleri: Çocuk Şarkıları* (1930).

HAKKINDA: S. Nüzhet Ergun / Şairler (c. III, 1938), TDE Ansiklopedisi (c. III, 1979), TBE Ansiklopedisi (2001).

EMİNAĞAOĞLU, Necdet

Şair. 1942, Şavşat / Artvin doğumlu. Ortaokulu ilçesinde, öğretmen okulunu Artvin'de okudu. 1961 yılında Rize'de göreve başladı. Yirmi dört yıl değişik yerde sınıf öğretmenliği yaptı. Giresun Eğitim Yüksek Okulunu (1983) bitirdi. 1985 yılından itibaren Şavşat Milli Eğitim Müdürlüğünde Şube Müdürlüğü görevinde bulundu. 1994'te emekli oldu.

Şiire öğrencilik yıllarında başladı. Yazdığı şiirleri; okullarda belirli gün ve haftalarda, bayramlarda, şenliklerde okundu. Ayrıca yerel gazetelerde, web sitelerinde, *Şavşat'tan Nağmeler Antolojisi*nde yayımladı.

Necdet Eminağaoğlu

NECDET EMİNAĞAOĞLU

HASRET-II

Durmadan esiyor gönlümde yeller
Aylar yıllar oldu yüzüne hasret.
Ellerimi tutan o nazik eller
Başımı koyduğum dizine hasret.

Neşeyle sevinçle geçer zamanı
Deli sersem eder boğar insanı
Yabana atamam canımın canı
Beni benden alan gözüne hasret.

Bir zaman hayalin karşımda durur
Hasetten ağzımda tükrüğüm kurur
Özlem ateşiyle gönlüm kudurur
Cilveyle kıvrılan nazına hasret.

Yürümekle bitmez gezdiğim yollar
Aşındı çamurlu çıkmaz sokaklar
Usanmak bilmedi gezgin ayaklar
Bunca yorulduğum izine hasret.

Sonunda rastladı önümüz kışa
İşlerimiz sardı sarpa yokuşa
Zalim felek bizi getirdi tuşa
Çalıp söylediğin sazına hasret.

"Ozanımız Necdet Hocanın şairlik yönü çok farklıdır. Bayramlarda, belirli gün ve haftalarda uygun şiir bulmakta zorlanan öğrenci ve öğretmenlerimize en kısa sürede şiirleri yazar ve kendilerine verirdi. İçindeki bu coşkunun kırlarda açan onun için bir ilham kaynağı olan Sarıgül'den kaynaklandığını görmekteyiz." (Osman Suner)

"Yıllardan beri gönül tellerini titreten, her şeyi mısralara döken, acılarını, hüzünlerini kendine saklamayıp dostlarıyla paylaşan şiir dostudur Necdet Eminağaoğlu." (Salih Altun)

ESERLERİ (Şiir):

Sarıgül, Değirmen Taşı, Gönülden Gönüle Şavşat Yazılı (2001), *Dikenli Sevda* (2003).

EMİNE SEMİYE

Yazar (D. 28 Mart 1866, İstanbul - Ö. 1944, İstanbul). Soyadı Önasya. Emine Vahide imzasını da kullandı. Tarihçi ve devlet adamı Ahmet Cevdet Paşa'nın kızı ve kadın romancı Fatma Aliye Hanım'ın kız kardeşi. Özel öğrenim görerek yetişti, ayrıca Fransa ve İsviçre'de psikoloji ve sosyoloji öğrenimi gördü. 1892 yılından itibaren İstanbul'da ve Anadolu'da değişik yerlerinde öğretmenlik, kız okulları müfettişliği, Şişli Etfal Hastanesinde hastabakıcılık yaptı. Siyaset ve eğitim konularında yazıları ile öyküleri II. Meşrutiyet'in ilanından sonra *Mütalaa* (Selanik), *Hanımlara Mahsus Gazete* gazetelerinde yayımlandı. Ayrıca bir matematik kitabı vardır.

Emine Semiye

ESERLERİ (Roman):
Sefalet (1908), *Gayya Kuyusu.*
HAKKINDA: Nihad Sami Banarlı / Resimli Türk Edebiyatı Tarihi (c. II, 1972), TDE Ansiklopedisi (c. III, 1979), Atilla Özkırımlı / Türk Edebiyatı Ansiklopedisi (c. II, 1982), Ömer Nida / Kadın Romancılarımız Başlangıçtan Günümüze Kadar 1892-1991 (1991), Taha Toros / Mazi Cenneti (1998), TBE Ansiklopedisi (2001).

EMİNOĞLU, Mehmet

Araştırmacı. 1961, Mardin doğumlu. Asıl adı Mehmet Emin Deniz. Ortaöğrenimini Ergani-Dicle Öğretmen Lisesi ve Taksim Atatürk Lisesini (1981) bitirerek tamamladı. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (1987) mezunu. *Millî Gazete*'de bir süre (1983) çalıştıktan sonra ticarete başladı. Yazıları *Millî Gazete, Yeni Devir* (1983-84) ile *Girişim* dergisinde (1986-88) yer aldı. *Müstehcenlik Sorunu* (1984) adlı bir kitabı vardır.

EMİNOĞLU, Mehmet (Emin)

İlâhiyatçı, çevirmen. 1932, doğumlu. Asıl adı: Mehmet Emin, nüfusta: Mehmet. Eşi Emine Rida'nın da eserleri vardır. Arapça ve dini öğrenimini Şam ve Kahire'de gördü. Kuveyt'te bir derginin yazı işleri müdürlüğü ile orta dereceli bir okulun müdürlüğünü yapıp tefsir dersleri verdi. Eminoğlu Yayınevini kurdu, Arapça ve Osmanlıca yeminli mütercimlik yaptı. Zaman zaman mahkemelerce Osmanlı vesikaları çevirilerinde bilirkişi olarak seçildi. Koyunoğlu Müze ve Kütüphanesinde aralarında yazma eserlerin de bulunduğu 5200 kitabın tasnifini yaparak bilgisayara aktardı.

Mehmet Eminoğlu

Makaleleri *Gözyaşı* (1990), *Konya Büyükşehir Belediyesi Dergisi* (1990), *Konya Ticaret Odası* (1997) dergilerinde yayımlandı. Basılmamış eserleri de vardır. Türkiye Yazarlar Birliği ve İLESAM üyesidir.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA - İNCELEME: *İmam Rabbani Mektubatı* (c. 1, Arapça metin tetkik ve tahriç. Ayrıca 3 cildin Arapça özeti, 1969), *Kur'an Işığında Kâinat ve Göklerin Fethi* (1974), *Çağımızı Aydınlatan Kur'an Mucizeleri* (1978), *Osmanlı Vesikalarını Okumaya Giriş* (1989), *Osmanlıca: Yazalım Okuyalım* (1992), *İslâm ve Hristiyan Kaynaklarına Göre İsa A.S.* (1994), *Konya Sırçalı Medresesi'nde Bulunan 170 Mezar Taşı Okunuşu ile Mezartaşlarını Okumaya Giriş* (1995), *Koyunoğlu Müze ve Kütüphanesi Yazma Eserler Katalogu* (1997), *Konya Ticaret Teşkilatı: Dünü ve Bugünü* (1998).

DERLEME: *Kuddüsi Divanı* (sadeleştirme, 1973).

ÇEVİRİ: *Mevzularına Göre Kur'an-ı Kerim Fihristi* (eklerle, 1968), *Osmanlı Padişahları* (1997; Arapçaya), *Nasreddin Hoca'dan Hikâyeler* (1998, Arapçaya), *Mevlana'dan Hikâyeler* (1999, Arapçaya), *Karatay Medresesi Yazı İncileri* (1999, İngilizceye).

EMİR, Sabahat

Yazar. 1943, Kula / Manisa doğumlu. İstanbul Kız Lisesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1966) mezunu. Beyoğlu Bulgar ve Dadyan Ermeni ortaokullarında Türkçe öğretmenliği (1966-70), Milli Eğitim Basımevi Müdür Yardımcılığı (1975-76), Basma-Yazma Yazı ve Resimleri Derleme Müdürlüğü (1976) görevlerinde bulundu. Sonraki yıllarda ortaokul ve lise öğrencileri için yardımcı kitaplar hazırladı.

Yazı hayatına lise yıllarında yazdığı şiir ve oyun denemeleriyle başlayan Sabahat Emir'in ilk hikâye kitabı üniversite öğrencisi iken çıkmıştı. Hikâye ve denemeleri *Hisar, Türk Edebiyatı, Varlık, Çağrı* gibi dergilerde yer aldı. *Cenupta Türkmen Oymakları* adlı incelemesiyle Türk Millî Kültür Vakfı Kültür Armağanı Jüri Özel Ödülünü aldı (1979).

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Ceviz Oynamaya Geldim Odana* (1964), *Öküz Kafalı Şaban Bey Destanı* (1969), *Geceyle Gelen* (1977), *Zamane* (1981), *Bir Sepet Kiraz* (1989).

ROMAN: *Sancılı Bir Gün* (1988).

DİĞER ESERLERİ: *Türk Piyeslerinden Derlenen Türk Halk Deyimleri* (1968), *Örnekleriyle Kompozisyon Yazma Sanatı* (1968), *Atasözleri ve Vecizelerin Açıklamaları* (1969), *Büyük Eserler* (1971), *Mektup Yazma Sanatı* (1974), *Ünlü Yazarlardan Seçme Hikâyeler* (1975), *Cenupta Türkmen Oymakları* (1977), *Deyimler Sözlüğü* (1988).

ÇOCUK KİTABI: *Ağlayan Soytarı* (1978), *Keloğlan Uzayda* (1980).

HAKKINDA: Hisar (Eylül 1970), Yurt Ansiklopedisi (c. VIII, 1982-1983), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), Mehmet Nuri Yardım / Romancılar Konuşuyor (2000; Edebiyatımızın Yenilikçi Kalemi Sabahat Emir: Oyuncağım Alfabemdi, s. 187-192), TBE Ansiklopedisi (2001), Mehmet Nuri Yardım / Yazar Olacak Çocuklar (2004).

Sabahat Emir

EMİR, Sevim (Karagünlü)

Halk ozanı. 1946, Malatya doğumlu. Babası halk ozanı Malatyalı Âşık Balı'dan yararlandı. İlkokulu bitirdikten sonra öğrenimini sürdürme imkânını bulamadı. Halk hikâyeleri ve halk şiiri örneklerini okuyarak kendini yetiştirdi. Bunları yetiştirmek için elişleri, terzilik ve marabalık yaptı. Şehirlerden çok gençliği köylerde geçti. *Baba Dağı* adlı bir şiir kitabı vardır.

"Karagünlü, şiirlerinde tasavvufi bir yaklaşımın yanı sıra, her zaman yol gösterici, sorgulayıcı yaklaşımıyla da ozanlık geleneğinden gelen baktışıyla toplumun gören gözü, söyleyen dili olmaktadır." (Hüseyin Şahin, antropolog)

HAKKINDA: Hüseyin Yurdabak / Türk Edebiyatında Günümüz Kadın Şairleri (2006).

EMİR SULTAN

Mutasavvıf, şair (D. ?, Bursa – Ö. 1429, Bursa). Asıl adı Şemseddin

Mehmet'tir. 15. yüzyılın ünlü tasavvufçuları arasında yer aldı. Yaşadığı dönemde çok saygı gördü, ün kazandı. *Menâkıbnâme* adlı yapıtı özellikle Bektâşiler arasında yaygınlaşmıştı. *Menâkıbnâme*'de başından geçenleri anlattı. Yalın, rahat üslûbu dikkat çeker.

HAKKINDA: M. Sunullah Arısoy / Türk Halk Şiiri Antolojisi (1985).

EMİRMAHMUDOĞLU, Ali Saim

Eğitimci, yazar. 1914, Kahramanmaraş doğumlu. İlköğrenimini Kahramanmaraş'ta, ortaöğrenimini Adana Erkek Muallim Mektebinde tamamladı. On altı yıl öğretmenlik yaptıktan sonra gazeteciliğe başladı. Kahramanmaraş *Hizmet* gazetesini *Demokrasiye Hizmet* adıyla sürdürdü.

Bu gazete ve çıkardığı *Engizek* adlı diğer gazetesi kapatılınca bunların yerine *Memleket* gazetesini çıkardı. Daha sonra gazetecilikten memuriyete dönerek bir yıl Kahramanmaraş İl Halk Kütüphanesi Müdürlüğü, ilkokullarda öğretmenlik ve müdürlük yaparak emekli oldu. Karacaoğlan ve Ashab-ı Kehf konusundaki özgün çalışmaları kitaplaşmadı. Çalışmalarını Kahramanmaraş'ta sürdürdü.

ESERLERİ (Şiir):

Derdiçok ve Şiirleri (Ali Oğuz Özavşar ve Mehmet Ali Küçükpınar ile, 1946), *Maraş İçin* (1946).

HAKKINDA: Cemil Çiftçi / Maraşlı Şairler Yazarlar Alimler (2000).

EMİROĞLU AHMED LİSANÜDDİN

Eğitimci (D. 1871, İstanbul – Ö. Mayıs 1904, İstanbul). Lise öğretmenimini Mercan İdadisinde tamamladıktan sonra Mülkiye Mektebi yüksek kısmından mezun oldu (1889). Bir süre Cemiyet-i Rüsûmiyede çalıştı. Mercan ve Vefa idadilerinde Osmanlı Edebiyat ve Ahlâk Bilgisi dersleri okuttu. *Kavâid-i Lisân-ı Osmanî* adlı Türkçe grameri basılmıştır (1902).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. III, 1968).

EMİROĞLU, Ender

Şair. 23 Haziran 1973, Trabzon doğumlu. Endemiroğlu imzasını da kullandı. İlk ve ortaokulu Trabzon'da, liseyi Edirne'de bitirdi. İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesindeki öğrenimini tamamlamadı. İstanbul'da düzeltmenlik ve reklam yazarlığı yaptı.

İlk şiiri *Sombahar* dergisinde yayımlandı. 1997 yılında Hürriyet Gösteri dergisinin hazırladığı "90'lı yılların şairleri" dosyasında yer aldı. Bugüne kadar *Sombahar, Ludingirra, Defter, Hürriyet Gösteri, E, Est & Non, Öküz, Budala, Uç, Bahçe, Öteki-siz, La Poéte Travaille* dergilerinde şiirleri yayımlandı.

ESERLERİ (şiir):

Kararan (1999), *Lâ Havle ve Lâ Kuvvete!* (2004).

HAKKINDA: TBE Ansiklopcdisi (2001).

EMİR SULTAN

GERÇEK ÂŞIKLARA SALÂ DENİLDİ

Gerçek âşıklara salâ denildi
Derdli olan gelsin dermanı buldum
Âh ile vâh ile cevlân ederken
Canımın içinde cânânı buldum

Akar gözlerimden yaş yerine kan
Zerrece görünmez gözüme cihan
Deryâlar nûş edip kanmaz iken can
Âşıklar kandıran ummânı buldum

Âşıklar meydana doğru varırlar
Erenler cem'olmuş verir alırlar
Cümle evliyâlar divan dururlar
Cevâhir bahşolan dükkânı buldum

Açılmış dükkânlar kurulmuş pazar
Canlar mezad olmuş dellâlle gezer
Oturmuş ümmetin berâtın yazar
Hakk'a mahbûb olan sultanı buldum

Emir Sultan der ne hoş pazar imiş
Âşıklar meydan edip gezer imiş
Cümlenin maksudu ol dîdar imiş
Hakk'a karşı duran divânı buldum

İbrahim Emiroğlu (Erzincanlı)

EMİROĞLU, İbrahim (Erzincanlı)

Felsefeci. 10 Aralık 1956, Leventpınar köyü / İliç / Erzincan doğumlu. İliç 23 Nisan İlkokulu (1966), Erzincan İmam Hatip Okulu (1973), Erzurum Yüksek İslâm Enstitüsü (1979) mezunu. Uşak Ulubey Lisesinde öğretmen (1979-1981), Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde asistan olarak (1982) çalıştı. Aynı görevle Dokuz Eylül Üniversitesi İlâhiyat Fakültesine (1983) geçti. Bu üniversitede *"Bakıllânî'de Haber / Bilgi Kaynağı Olması Bakımından"* adlı teziyle yüksek lisans, *"Mantık Yanlışları Üzerine Bir Araştırma"* tezi̇yle de doktora (1991) yaptı. 1996'da doçent, 2002 yılında profesör oldu. Dokuz Eylül Üniversitesinde öğretim üyesi ve Mantık Anabilim Dalı Başkanı olarak görev yaptı.

Makalelerini 1992 yılından itibaren *DEÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi, MEB Din Öğretimi Dergisi, Felsefe Dünyası, İslâmi Edebiyat, Tabula Rasa, Journal of Religious Culture* dergileri ile *Zaman, Yeni Şafak* gazeteleri ve ortak kitaplarda yayımladı. *TDV İslâm Ansiklopedisi* ve *Şamil İslâm Ansiklopedisine* maddeler yazdı. Sempozyum ve seminerlerde bildiriler sundu, konferanslar verdi.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Mantık Yanlışları* (1993), *Ana Konularıyla Klasik Mantık* (1999), *Yanlış Düşünce ve Davranışlar Karşısında Mevlâna* (2000), *Sufi ve Dil* (2002), *Klasik Mantığa Giriş* (2004), *Mantık Yanlışları* (2004).

ÇEVİRİ: *Dil Anlam ve Doğruluk* (John Wilson'dan, 2002).

Ayrıca İmam-ı Azam'dan beş eseri Arnavutçaya çevirdi (2000).

EMİROĞLU, İbrahim (Hataylı)

Eğitimci, yazar. 1929, Erzin / Hatay doğumlu. Şiirlerinde Gürgani müstearını kullandı. Sırasıyla Kelkit (Gümüşhane) ortaokulunda fen-matematik öğretmenliği, Kars-Cilavuz Köy Enstitüsü ve Öğretmen Okulunda öğretmenlik ve yöneticilik, Yayladağı ve Erzin ortaokullarında müdür-

lük yaptıktan sonra 1963-65 yılları arasında iki yıl süreyle İngiltere'ye gitti. Exeter'de St. Lux College'e devam ederken *"İngiliz eğitim sistemi ve okul yöneticiliği"* konusunda incelemeler yaptı, Pitman Examination Lisan Sertifikasını aldı. Ünlü Madamme Tusaud müzesine Atatürk'ün mum heykelinin konulmasında katkıda bulundu.

Dönüşte Diyarbakır Kolejinde (Anadolu Lisesi) ne öğretmen ve müdür olarak atandı. 1971 yılında İngiltere'nin Nottingham şehrinde düzenlenen uluslararası seminere bakanlık temsilcisi olarak katıldı. 1971-1979 yılları arasında Bornova Anadolu Lisesi müdürlüğü görevinde bulundu. Emekli olduktan ve bir yıl İzmir Özel Türk Lisesinde çalıştıktan sonra tekrar eski görevine çağrıldı. Bornova Anadolu Lisesi ve Bornova Milli Eğitim Müdürlüğü görevlerini birlikte yürüterek yeniden emekli oldu.

"İbrahim Emiroğlu'nun hazırladığı kitapta okuyucuların genel tarih bilgisine de yardımcı olmak üzere Osmanlı Padişah ve Sadrazamlarının listesiyle idarede bulundukları süreler verilmiştir. Bunların yanısıra kitabın hazırlanısında faydalanılan bazı eserlerin tıpkı basımlarından sayfalar da eklenmiştir. Aslen bir tarihçi olmamakla beraber İbrahim Emiroğlu'nun Hizmet ve İhanetleriyle Tercümanlar, Voyvodalar ve Azınlıklar isimli eseri gerçekten takdire şayan bir titizlikle hazırlandığı anlaşılmaktadır. Ayrıca Sayın Emiroğlu resmi görevleri sona ermesine rağmen, araştırmacılığı sürdürmesiyle genç bilim adamlarına örnek bir davranış da sergilemektedir." (Hasan Mert)

ESERLERİ:

Kolej Rehberi (1972), *Tarihi Dekor İçinde Özel Dersler ve Evreleri* (Saray Eğitimi-Padişahların Hoca ve Lalaları, 1992), *Yabancı Dil* (1995), *Bornova Anadolu Lisesi* (1995), *Resmi Kolejler* (1995), *Hizmet ve İhanetleriyle Tercümanlar ve Voyvodalar* (1996), *Geçmişten Günümüze "Erzin"* (2001).

EMİROĞLU, Kudret

Yazar, çevirmen. 14 Ekim 1956, Trabzon doğumlu. Tam adı Kudret Recep Emiroğlu. Şair Subutay Karahasanoğlu'nun yeğenidir. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü (1979) mezunu. Bilkent Üniversitesinde öğretim üyeliği yaptı. Kültür tarihi, kent tarihi, II. Meşrutiyet tarihi ve karşılaştırmalı etimoloji ile ilgilendi.

Şiirleri ilk olarak 1968 yılında Trabzon'da *Devrim Ocağı* dergisinde, 1979 yılına kadar da *Saçak* dergisinde yayımlandı. *Kebikeç*, *Kıyı*, *Tarih ve Toplum* ve *Trabzon* dergilerinde ve ortak kitaplarda pek çok makalesi yayımlandı. Osmanlıcadan çeviriyazı çalışmaları yaptı. Bu çalışmalarının dışında, 1995 yılından beri kurucu ortağı olduğu *Kebikeç* (Ankara) adlı derginin yayın yönetmenliğini sürdürdü. İmge Yayınlarının "Dün-Bugün-Yarın" tarih dizisinin editörleri arasında ve Bilim ve Sanat Yayınlarının sözlük çalışmalarında yer aldı. Bilimsel toplantılarda tarih konularıyla ilgili bildiriler sundu. İngilizceden Türkçeye çok sayıda çeviri yaptı.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Kötü* (1976).

İNCELEME: *Trabzon-Maçka Etimoloji Sözlüğü* (1989), *Anadolu'da Devrim Günleri. II. Meşrutiyetin İlanı* (1999), *Mardin Aşiret-Cemaat-Devlet* (S. Aydın- O. Özel - S. Ünsal ile, 2000).

ÇEVİRİ: *Sanatçının Mektupları* (J. Joyce'den, 1983), *Svetlana Alliluyeva'nın Mektupları* (1988), *Dağdan Kopan Ateş* (O. Cabezas'tan, 1988), *1968 İsyancı Bir Öğrenci Kuşağı* (R. Fraser'dan, 1988), *Bir Devrimcinin Yaşamı: A. Gramsci* (G. Fiori'den, 1989), *21. Yüzyılın Eşiğinde Sosyalizm* (Y. Öner'le, 1989), *Marksizm ve Materyalizm* (D. H. Ruhen'dan, 1989), *Belgelerle Filistin: Dün Bugün Yarın* (R. Hallouın'dan, 1989), *Uluslararası Af Örgütü Türkiye Raporları* (1989), *Bakü Komünü* (R. G. Suny'den 1990), *İran Kürdistanı* (A. Qasımlo'dan, 1991), *Sosyalizm ve Ulusallık* (H. B. Davis'ten, 1991), *Batı Mitolojisi* (1992) - *İlkel Mitoloji* (1992) - *Doğu Mitolojisi* (1993) - *Yaratıcı Mitoloji* (1994) (J. Campbell'den), *Osmanlı İmparatorluğu ve Dünya Ekonomisi* (Reşat Kasaba'dan, 1993), *Hemingway'in Mektupları* (1995), *Hindu Mitolojisi* (W. D. O'Flaherty'den, 1996), *Vinland Sagaları* (1996), *Dünya Mitolojisi* (D. Rosenberg'den, ortak, 1998), *Tanrı'nın Tarihi* (K. Armstrong'dan, ortak, 1999).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001), O. Özcl - S. Aydın - S. Ünsal - Kudret Emiroğlu / Gündelik Hayatımızın Tarihi (2001).

Kudret Emiroğlu

EMİROĞLU MEHMED SAİD

Eğitimci (D. 1836, İstanbul – Ö. 1918, İstanbul). Fatih İptidaî Mektebinde ilk, Eyüp Rüştiyesinde orta, Süleymaniye Mekteb-i Adlî ve Edebiyye'de lise öğrenimini tamamladı. Fatih Medresesinden icazet aldı. 1857'de Matbaa-i Âmire düzeltmenliğine atandı. Burada on bir yıl çalıştıktan sonra çeşitli okullarda kompozisyon, Arapça, Osmanlıca gramer, Osmanlı edebiyatı ve ahlâk dersleri öğretmenliği yaptı. 14 Eylül 1900'de istifa ederek görevinden ayrıldı. Aynı yıl Dârülmuallimat (Kız Öğretmen Okulu) edebiyat öğretmenliğine atandı. Bu görevden 1908'de emekli oldu.

ESERLERİ:

AHLÂK: *Vezâifü'l-inâs* (1886), *Ahlâk-ı Hamîde* (1902).

ÇEVİRİ: *el-Munkız mine'd-Dalâl* (Gazâlî'den), *Tuhfetü'l-Erîb* (Abdullah Tercüman'dan), *Etvâku'z-Zeheb* (Zemahşerî'den).

HAKKINDA: Müccllidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. II, 1968).

EMİROĞLU, Mehmet

Yazar (D. 1918, Güneydere [Botsa] / Meram / Konya – Ö. 7 Eylül 2004). Yetişmesinde annesinin rolü oldu. Ticaret yapmak için geldiği Konya'da Maliye ve Veteriner Müdürlüklerinde otuz bir yıl memur olarak çalıştı. Emekli olduktan sonra da çalışmaya devam etti, yirmi üç yıl da Konya Noter Odasının genel sekreterliğini yürüttü. Konya'da Hacıveyisâde, Ali Hoca, Kılcı Nuri Efendi, Ladikli Ahmet Ağa ve Samiha Ayverdi'nin sohbetlerinde bulundu. Yardımseverliği ile tanındı.

ESERLERİ:

Kültürümüzün Köşetaşları (2001), *Geçmişin Penceresinden* (2002).

HAKKINDA: TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

EMİROĞLU, Öztürk

Araştırmacı-yazar. 14 Ocak 1965, Posof / Ardahan doğumlu. İlkokulu Posof'ta, ortaokulu Tekirdağ'da, liseyi Ardahan'da (1985) okudu. Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu (1989). Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yüksek lisans (1992), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalında doktora (1998) öğrenimlerini tamamladı. Adana ve Kayseri ortaokullarında Türkçe öğretmenliği (1990-93), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesinde okutmanlık (1993-2000) yaptı. 1997'den itibaren Varşova Üniversitesi Doğu Dilleri Enstitüsü Türkoloji Bölümünde öğretim elemanı olarak görev yaptı. İLESAM üyesidir.

Öztürk Emiroğlu

Yazı hayatına Ağustos 1994'te *Çağrı* dergisinde çıkan "*Senden Kurtul Sana Kaç Şiiri Üzerine*" adlı incelemesiyle başlamıştı. Sonra oyun ve çocuk edebiyatı yazarlığı ile araştırmacılığa yöneldi. Yeni Türk edebiyatı araştırmaları, oyun ve çocuk edebiyatı alanlarında çalışmalarını sürdüren yazarın, *Türk Dili, Tömer Dil Dergisi, Dergâh, Türk Edebiyatı, Türk Lehçeleri ve Edebiyatı, Türk Dünyası, Karınca Kardeş, Belleten* gibi çeşitli dergilerde söyleşi, fabl, öykü, tiyatro ve radyo oyunu türlerinde yazıları yayımlandı. Akademik araştırmalarını, Tanzimat (1839)'tan günümüze Türk edebiyatı, edebiyat toplulukları, Türk edebiyatında gelenek-modern sorunu, edebiyat politika ilişkisi, edebiyatın gelişmesinde süreli yayınların rolü, Lehçe'ye Türk dilinin etkisi, Türkiye'de ve Polonya'da çocuk edebiyatı, Polonya'da Türkoloji ve Türkologlar gibi konular üzerinde sürdürdü. 1995'te İLESAM Çocuk Edebiyatı Hizmet Ödülünü aldı.

ESERLERİ:

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Hisar Topluluğu ve Edebi Faaliyetleri (2000), *Türkiye'de Edebiyat Toplulukları* (I. Baskı Varşova 2001; II. Baskı Ankara 2004; kitabın lehçesi: Grupy Literackie w Turcji, 2004), *Wybor Artykow Z Polskiej Prasy Miedzywojennej Na Temat Turcji Z Czasow Wojny Wyzwolenczej i Rzadow Atatürka (19 Maja 1919-1 Wrzesnia 1939) / Polonya Basınından Kurtuluş Savaşı ve Atatürk Dönemi Türkiyesi Üzerine Seçme Yazılar 19 Mayıs 1919 - 1 Eylül 1939* (ortak kitap, Varşova, 2001), *Hisar'da Kültür ve Sanat Konuşmaları* (2001), *Falih Rıfkı Atay'ın Dil Yazıları* (2002), *Eski Harfli Süreli Çocuk Yayınları* (2005), *Başlangıçtan Günümüze Polonya'da Türkoloji Bibliyografyası* (2005), *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türk Edebiyatında Gelenek Modern Sorunu* (2005), *Polonya 'da Türkoloji Bibliyografyası* (2006), *Tanzimat Dönemi Türk Edebiyatında Gelenek Modern Sorunu* (2006).

HAKKINDA: Demet Eşmekaya / Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Hisar Topluluğu ve Edebi Faaliyetleri (Tömer Dil Dergisi, sayı: 95, Eylül 2000), Demet Eşmekaya / Hisar'da Kültür ve Sanat Konuşmaları (Tömer Dil Dergisi, sayı: 106, Ağustos 2001).

EMRAH
Bkz. ERCİŞLİ EMRAH

EMRAH
Bkz. ERZURUMLU EMRAH

EMRE, Ahmet Cevat

Dilci, yazar. (D. 1887, Girit - Ö. 1961, Ankara). Ortaöğrenimini memleketinde tamamladı. Kuleli Askeri İdadisi mezunu. Mekteb-i Harbiyede öğrenci iken siyasi suç işlediği gerekçesiyle yetmiş sekiz arkadaşıyla birlikte Trablusgarb'a sürüldü (1895). Avrupa'ya kaçarak Jön Türklerin siyasal faaliyetlerine katıldı. II. Meşrutiyetin ilanı üzerine (1908) İstanbul'a dönerek gazeteciliğe başladı. *Şura-yı Ümmet* ve yönettiği *Siper-i Saika* gazetelerine yazdı. 1909'dan itibaren Darülfünûnda (İstanbul Üniversitesi) Türkçe dilbilgisi ve Türk edebiyatı dersleri (1912) verdi.

Cumhuriyetten sonra dil ve harf devrimi çalışmalarına katılıp, alfabe komisyonunda bulundu (1928). Türk Dil Kurumunun kuruluşundan itibaren ölümüne kadar çeşitli kollarında görev aldı. 5. Dönem Çanakkale Milletvekili seçildi. *Muhit* adlı fikir ve sanat dergisi de (1928-32) çıkarmış olan Ahmet Cevat'ın fikir hayatı ve siyasal tutumları dönem dönem değişip çelişkiler göstermiştir. Mütareke yıllarında harf değişikliğine karşı düşünceler savunduğu ve Türkçülüğü eleştirdiği halde, Cumhuriyetten sonra harf ve dil devriminin en hızlı savunucuları arasında yer aldı.

ESERLERİ:

Lisan-ı Osmani / Sarf ve Nahiv (1912), *Muhtasar Türkçe Gramer* (1928), *Türkçenin Hint-Avrupa Dilleriyle Mukayesesi* (1933), *Türkçede Kelime teşkili Hakkında Bir Anket* (1933), *Türkçenin Etimolojisi İçin Metod Araştırmaları* (1934), *Eski Türk Yazısının Menşei* (1938), *XIV. Asır Betikleri* (1942), *Türk Dil Bilgisi* (1945), *Osmanlı Edebiyatına Hazırlık Dersleri* (1947), *Türk Lehçeleri Mukayeseli Grameri I / Fonetik* (1949), *İki Neslin Tarihi* (anılar, 1960).

HAKKINDA: Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999).

Ahmet Cevat Emre

Akif Emre

EMRE, Akif

Gazeteci-yazar. Kayseri doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini memleketinde tamamladı. Üniversiteye İstanbul'da devam etti, mühendislik okudu. Görsel ve yazılı medyanın farklı alanlarında çalıştı. Yayıncılık, gazetecilik, ve televizyonculuk alanlarında uğraş verdi. *Yeni Devir* gazetesinde Genel Yayın Yönetmenliği yaptı. *İz'ler* adlı eseriyle Türkiye Yazarlar Birliğince gezi dalında Yılın Yazarı seçildi.

ESERLERİ:

DENEME-İNCELEME: *Göstergeler, Globalliğin Fay Hattı* (2002).

ANI-GÜNLÜK: *İz'ler* (2001).

HAKKINDA: Ahmet Vural / Türkiye Kitap Kataloğu I-II-III (1997, 2002), İlim ve Sanat Vakfı 2002 Bahar Programı (2002).

EMRE, Ali
Bkz. ALİ EMRE

EMRE, Gültekin.
Bkz. GÜLTEKİN EMRE

EMRE, İlyas

Şair. 25 Şubat 1967, Hırka köyü / Erkilet / Kayseri doğumlu. İlkokulu Hırka'da, ortaokulu Kayseri'de bitirdi. 1981'de gittiği Almanya'da Elektronik Meslek Lisesi ve Duisburg Üniversitesi Elektronik Mühendisliği Bölümünü bitirdi; çalışmalarını bu ülkede sürdürdü.

ESERLERİ (Antoloji):

Ren'e Akan Şiirler (Türkçe-Almanca), *Aydınlığa Akan Şiirler* (Türkçe), *Dostluğa Akan Şiirler* (Türkçe-Almanca).

İLYAS EMRE

KAR VE ÇİÇEKLER

Kar
yağıyor
yağıyor.
Renk
renk
açan
çiçekler,
Düşen kara bakıyor.
Savaşlar da atılan
Bombalar gibi
düşen kar taneleri,
Renk
renk
açan
Çiçeklerle kucaklaşıyor.
Aklım karışıyor.
Aklım karışıyor.
Elimde kitap,
Gözlerim pencerede
Olanları seyrediyor.
Aklım karışıyor.
Aklım karışıyor.
(1996)

İlyas Emre

EMRE, İsmail

Şair (D. 1899, Adana – Ö.?). Emre takma adını kullandı. Eğitim görmedi, okuma yazmayı kendi çabalarıyla öğrendi. Küçük yaşta anne babasını yitirdi. 1921'de Demiryolları İşletmesi hizmetine girerek Adana garı depolarında kazancı ve kaynakçı olarak uzun seneler çalıştı. Bu görevinden 1943 yılında ayrıldı, yine Adana'da serbest çalışmaya başladı. Çukurova'lı şairlerin şiirlerini içeren bir antolojide şiirlerine rastlandı. Şiirleri tasavvufi ve kısmen mizahî içeriklidir.

ESERLERİ (Şiir):

Yeni Yunus Emre ve Doğuşları (1950), *Doğuşlar 2* (1965).

HAKKINDA: V. Recai Velibeyoğlu / ÖBİBİKA (c. 2, 1975), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

İSMET EMRE

KITİRİK

Bir âlem şu Dahiliye! Dünyanın nemenem gariplikleri varsa hepsi burda. Yanımda, aynı odayı paylaştığım bir adam var. Kendini tanıtırken, "bana Suşehrili Ahmet derler, Ahmet Polat" diyen bir adam. Gözlerinden, burnundan, her yerinden anlaşılıyor ne tür bir adam olduğu. Çakır gözlü, sinirli, densiz mi densiz ama erkek adam gene de! "Sizin oraların adamı yiğit olur, mert olur" diyor ikide bir. Askerde bizim oralı bir arkadaşı mı varmış ne?

Hemşirelerin en çok dikkat ettikleri, birbirlerine bakıp kikirdeştikleri bir sözü var bu adamın. Refakatçisine, karışına "Karı! Karım!" diye ünler, zavallı kadına, ağzına gelen küfrü savurur. Karısı da açık kahverengi gözleri, kalın, renksiz dudakları, kocasına göre oldukça kilolu vücudu ve az aksak ayakları köylü tipiyle ne yapacağını şaşırır, bir oraya, bir buraya koşuşturur durur. Çok güler, hep güler bu kadın. Kocasının ağır sözlerine öyle alışmış, öyle umursız ki sorma. "Bu, " diyor bana, kocası için, "zorunan aldı beni. Varmadım da döve döve verdiler." Göğüs geçirip devam etti: "Bu var ya bu, az değil aa! Kızdığı vakit beni taşla sopayla döverdi. Nah, sağlam kemik bırakmadı bende. Bir gün tadını görmedim dünyanın, göstermedi. İyiliğinde sağlığında ne de hasta olunca bu adam, dünyadan tad alamadım."

Adam, kadının söylediğine benim gördüklerime rağmen yürek sahibi. Erkekliğine erkek, mertliğine mert. Her vizitte doktorlar, "Hösemin var, kan getirmezsen öleceksin beyamca" diyorlar. Tındığı yok. Ölecek miyim?! Yok canım? Niye öleyim?! Bana döner, "Yahu hocam bunlar bana durumun kritik diyorlar. Öleceksin diyorlar. Bugün yarın öleceğim. Aha bu karıya demişler. Bırak allasen, ben her bir şeyi yiyorum, aha zeytin, peynir, ne bulursam, elma yiyorum. Hiç ölecek adam böyle iştahlı mı olur? Sen de hocam... efendim sen de, bunların söylemesiyle ölür mü adam?"

"Bakma sen onlara Ahmet amca onlar ne bilir kimin ne vakit öleceğini, ne doktorlar var ki, hastanın ölümünü beklerken kendi gitmiştir. Hem Allah'ın verdiği canın ne zaman gideceğini kul ne bilir?"

Birden gözlerinde kendini olaylara bırakmakla bırakmamak arası anlık tereddüt hayata sarılmaya dönmeye başlıyor. Bir ışık.

"Aferin hocam. Bak sen daha iyi doktorsun. Sen onlardan iyi doktorsun. Şimdi bak ben taburcu olur, Suşehri'ne giderim. Sabahları, yoğurdu, kaymağı, südü bol olur oranın, eyi yedim, bir de havasını kokladım mı öyle bir havası var ki yaylanın, bir de havası var ki hocam, deme! Adam ölür mü yav, orada, südü, kaymağı bol olan yerde adam ölür mü yav hocam?"

"Bahârda ben de gelirim Ahmet amca beraber gezeriz."

"Hay diline kurban olayım. Hay gözünü seveyim hocam. Gel, Gel canım yediğim. Oraları yeşil, hep ağaç, dağ bayır ağaç, gezerik. Bir de suyu var ki mübareğin. Kayadan çıkar, buz gibim su! Adama diş söktürür ama sağlam su! Sincik söyle hocam adam ölür mü?

Burda kalırsam elbet ölürüm. Ama gidecem, yoğurdu kaymağı bol oranın... Yav hocam bunlar hiç bir şey bilmiyor. Ben inşaatlarda, en zor işlerde, rençberlikte çalışmış adamım. Ben onca güneş altında demir taşımışım, kum taşımışım, çimento taşımışım... onlar öldürmüyor da şimcik doktorun söylemesiyken mi ölecem. Bi zeytin bile vermezler adama, bir ağız dadıyanı çay bile içemek, kıtırik derler, kıtırikmiş, kıtırik..."

EMRE, İsmet

Şair ve yazar. 1966, Çakallı / Besni (Adıyaman) doğumlu. Gölbaşı Lisesi (1985), Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesini (1990) mezunu. 1991 yılından itibaren Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Bölümünde öğretim elemanı olarak görev yapmaktadır. Lisans tezi: "*Sezai Karakoç'un Sanat ve Edebiyat Görüşleri*" (1990); yüksek lisans tezi: "*Edebiyat-ı Umumiye Mecmuası*" (1993).

"*Gençlik, Kültür Edebiyat*" başlığını taşıyan ilk denemesi, *Kültür-Edebiyat* dergisinde (Haziran, 1986) yer almıştı. Diğer ürünleri *Zaman* gazetesi (1987-90) ile *İslâm* (1987-90), *Mavera* (1988-90), *İlim ve Sanat, Milli Kültür, Serzeniş, Söğüt Edebiyat Notları, Ruzigar* vd. dergilerinde yayımlandı. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Biraz Sonra Yağmur Yağacak* (1994).

ŞİİR: *Güz Şiirleri* (1995).

ROMAN: *Şubat Vişneleri* (1999).

İNCELEME-ARAŞTIRMA: *Postmodernizm ve Edebiyat* (2004).

EMRE, Mehmet

Şair. 1 Ocak 1958, Harunuşağı / Kürecik / Malatya doğumlu. İlköğrenimini burada tamamladıktan sonra 1971'den sonra Gaziantep'te marangoz işçisi olarak yaşamını sürdürdü. 1980'de Almanya'ya çalışmaya gitti, 1983 yılında ülkeye geri dönüş yaptı. 1988 yılında İsviçre'ye gitti, orada marangoz olarak yaşamını sürdürdü. *Yürek Depremi* (2000) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Mehmet Emre / Yürek Depremi (2000).

EMRE, Mustafa

Öykücü, şair. 1956, Adana doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Adana'da tamamladı. Ankara Üniversitesi İşletme Fakültesini bitirdikten sonra bir süre kamu görevlisi olarak çalıştı. Bir tiyatro grubuyla Anadolu'yu gezdi. Sonraki yıllarda Adana'da gazetecilik yaptı. Bir grup arkadaşıyla *Akdeniz* ve *Mavi Çizgi* adlı dergileri çıkardı. 1994 Altın Koza Şiir Yarışmasında *Yitik Ozanlar Ağıdı* adlı şiiri ile birincilik, 1995 Sabri Altınel Şiir Yarışma-

Mustafa Emre

sında Övgüye Değer Ozan, 1996 Altın Koza Şiir Özel, 1997 Altın Koza Film Öykü Yarışmasında üçüncülük, 1999 TÖMER Şiir Yarışmasında birincilik ödülü kazandı. Ömer Seyfettin'in *Efruz Bey* adlı romanını tiyatroya uyarladı. *Anadolu Menekşeleri* adlı bir oyunu vardır.

"Onun öykülerindeki pırıltılar kaynağını Türkçenin süt tadından alan engin bir pırıltıdır. Okurlarını dolambaçlı yollara, 'labirentlere' sokmadan, 'kara dehlizlerde' oyalamadan hele kavram kargaşasına hiç yol açmadan öykünün mantığına uygun, arınmış, durulmuş bir bilincin izdüşümünde kendi dünyasına çekiyor." (Ahmet Ayberkin)

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Gerçeğin Gölgesinde* (2002).

ŞİİR: *Özlemin İkinci Sesi, Göçebe Bulut, Geçmişten Geleceğe Çukurova'da, Ağır Yolcu* (2002).

MUSTAFA EMRE

AĞIR YOLCU

Su susar
Bir damlada
Yumuşacık
Çekilir gök
Boşlukta yiter
Kimsecik
Ya sen
Gümüş olsa erir
Sessizliğe
Yeni bir sese
Ya sen
Nereye bensiz
Yel de özler
Dalını yaprağını
Orman uğultularında
Ya sen
Nereye bensiz
Bu sevda yüküyle

(*Çağdaş Türk Dili*, Ocak 2001)

SEÇKİ: *Geçmişten Geleceğe Çukurova'da Şiir.*

ÇOCUK ŞİİRİ: *Sevgi'nin Günlüğü.*

HAKKINDA: Neslihan Savaş / Cumhuriyet Kitap (11.7.2002), Mustafa Emre / Gerçeğin Gölgesinde (2002), Ahmet Ayberkin / Mustafa Emre'den Şiirsel Öyküler (Eylül Öykü 3, Eylül 2003), Hüseyin Su – Ömer Lekesiz / Öykücüler ve Öykü Kitapları (Heceöykü, Şubat-Mart 2005).

EMRE, Süleyman Arif

Şair, siyaset ve devlet adamı. 1923, Besni / Adıyaman doğumlu. Lise tahsilini Ankara Gazi Lisesinde tamamladı. Ankara Hukuk Fakültesinden 1944'de mezun oldu. 1940'lı yıllarda Ankara Defterdarlığı, İçişleri Bakanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığında çeşitli görevlerde bulundu. Ankara'da ve Adıyaman'da serbest avukatlık yaptı. 1956 yılında Hürriyet Partisine girerek siyasete atıldı. 1961'de Adıyaman'da Yeni Türkiye Partisini kurdu. XIII. Dönem Adıyaman, XV., XVI., XX. ve XXI. Dönem İstanbul Milletvekilliği yaptı. 1970'te Necmettin Erbakan liderliğinde kurulan Milli Nizam Partisinin kurucuları arasında yer aldı. Bu partinin kapatılması üzerine aynı ekiple kurulan MSP, RP ve FP'de siyasi hayatını sürdürdü. MSP'nin 1974'te CHP ile ve 1977'de AP-MHP ile kurduğu koalisyon hükümetlerinde Devlet Bakanı olarak görev aldı. 12 Eylül 1980 müdahalesinden sonra bir süre tutuklu olarak Mamak Sıkıyönetim Mahkemesinde yargılandı. Beraat ettikten sonra Refah Partisinin (RP) kurucuları arasında yer aldı ve Merkez Karar Yönetim Kurulu Üyesi oldu. Aslında güçlü bir şair olan Emre'nin hece ve aruz vezni ile yazılmış, dergilerde de pek azı yer almış ve kitap haline getirilmemiş 200 civarında şiiri vardır. Hatıralarını topladığı *Siyasette 35 Yıl* (1991, 2003) adlı üç ciltlik basılı eseri, Süleyman Emre'nin 1956 yılında Hürriyet Partisi ile başlayan ve 1990 yılına kadar süren siyasi dönemi anlatmaktadır.

HAKKINDA: Hüdavendigar Onur / Türk Sağı Sözlüğü (2001), Mehmet Atilla Maraş / Şair Milletvekilleri 1 - 22. Dönem 1920-2005 (2005).

Süleyman Arif Emre

SÜLEYMAN ARİF EMRE

SU

Akarsın dinmeyen gözyaşım gibi,
Sen de bencileyin hayran mısın su?
Gurbette ağlayan kardeşim gibi,
Geceler boyunca giryan mısın su?

Çağlarsın yıllarca aslından cüdâ,
Kendini canlara kılarsın fedâ.
Vasfını gizlemiş sende şüheda,
Mevlâya her lahza kurban mısın su?

Gülenle gülersin, derdliyle mahzun
Yaylada sermetsin, dağlarda mecnun
Ne için ölmüşsün sen, böyle meftun,
Aşk ile esiri hicran mısın su?

Süzülür durulur gelirsin Vecde,
Bağrı yanıklara olursun müjde.
Her halin yalvarış, her halin secde,
Ezelden bendeci cânan mısın su?

Sendedir ezeli hüsnün hayâli,
Ararsın durmadan her dem visâli.
Cezbeye tutulmuş dervîş misâli,
Bütün sıfatlardan ûryan mısın su?

Su ile âlemi seyrana girdim,
Ağlayıp bir derdi nihana girdim.
Kendimi mahv edip ummana girdim
Ârife Afeti devran mısın su?

EMREM, Azize

Şair, bestekâr. 1910, Topkapı / İstanbul doğumlu. Senaryo yazarı Nuran Devres'in annesi. Kız Muallim Mektebini bitirdikten sonra Teşvik-i Sanayi Biçki-Dikiş Yurdunda üç yıl eğitim gördü. Çoğu ilâhi tarzındaki şiirlerinin bir kısmını besteledi. Besteleri dostlarından Dinçer Dalkılıç tarafından notaya alındı. Sâmiha Ayverdi ile yakın dostluğu kişiliği ve sanatı üzerinde etkili oldu. Şiir ve yazılarını kapsayan, *Gönülden Sesleniş* (1997) isimli bir kitabı vardır.

HAKKINDA: TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

EMREM, Mustafa Celâl

Şair (D. 1900, İstanbul - Ö. 1980, Ankara). İzmir Muallim Mektebini, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi (1942). On sekiz yıl boyunca Amasya ve Tokat'ta ilköğretim okullarında öğretmenlik, Ankara Kız Lisesinde edebiyat öğretmenliği ve müdür yardımcılığı yaptıktan sonra emekli oldu. Bir yıl sonra Konya Yüksek İslâm Enstitüsü dinî edebiyat öğretmenliğine atandı. Dokuz yıl da bu görevde bulundu. *Cumhuriyet* ve *İzci Marşları* adlı şiirleri bestelendi. *Madam Butterfly* ve *Tosca* operalarının prozodilerini yazdı. Divan edebiyatı üzerine araştırmalar yaptı, bu konuda makaleler yayımladı. Kabri, Karşıyaka Mezarlığındadır. *Salkımlar* isimli bir şiir kitabı vardır.

Hakkında: TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

EMRÎ

Şair (D. 1851, Yenişehir Feneri / Inmova – Ö. 1916, Bursa). Çocukluk yıllarında çok az bir süre okula devam etti. Okuma yazmayı daha çok kendi gayretiyle öğrendi. Gençlik yıllarında sarrâçlık mesleğini öğrencrek Yenişehir eşrafından birinin çiftliğine kâhya oldu. Daha sonra bu adamla birlikte Bursa'ya göç ederek aynı görevi orada devam etti. Burada bir kütüphane kurdu ve bir müddet kitapçılık ve matbaacılık yaptı. Mutbaasında *Fevaid* adlı bir süreli yayın çıkardı. *Divan*'ı basıldı (1911).

HAKKINDA: İbnülemin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. I, 1999).

EMRULLAH EFENDİ

Emrullah Efendi

Devlet adamı (D. 1858, Lüleburgaz / Kırklareli - Ö. 7 Ekim 1914, Yeşilköy / İstanbul). Lüleburgaz Rüşdiyesi, Mülkiye Mektebi idadî ve yüksek kısımları (1882) mezunu. Bir süre öğretmenlikten sonra Yanya, Selanik, Halep ve İzmir vilayetleri Maarif Müdürlüğü yaptı. Aydın Maarif Müdürü iken İsviçre'ye kaçtı. Fakat İsviçre Hükümeti tarafından İstanbul'a iade edildi. Cezalandırılmayıp Meclis-i Maarif üyeliğine getirildi (1900). Meşrutiyet'in ilanına kadar Konya Hukuk Mektebi Müdürlüğü yaptı. İkinci meşrutiyette Galatasaray Lisesi Müdürü, sonra Kırklareli Mebusu, 1909'da ve 1911'de iki kez Maarif Nazırı oldu. İlk ve yüksek öğretimi teşkilâtlandırdı. Üniversitede felsefe okuttu. Eğitim reformuna ilişkin verdiği layihaları TBMM'de başarı ile savundu. İlköğretim kanununu çıkardı. Mebusluğu sürerken Darülfünun Edebiyat Fakültesi Felsefe ve İçtimaiyat (Sosyoloji) müderrisliği yaptı. Mebus ve müderris iken evinde geçirdiği bir kalp krizi sonucu öldü.

Servet-i Fünûn dergisinde "Emrî" müsteârıyla makaleler yazdı. 1902'de, Türkiye'de Batı ölçüsünde ilk ansiklopediyi *Muhit ül-Maarif* (Edebiyat Çevresi) adında çok geniş tutulmuş bir ansiklopedinin ilk cildini çıkardı. Bu cildi sonradan düzelterek tekrar yayımladı. Fakat "A" harfinin ortalarını geçemedi.

ESERLERİ:

Muhitü'l-Maârif (ansiklopedi, 1. cilt, 1902), *Yeni Muhitü'l-Maârif* (gen. 2. bas. 1914), *Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyetinin Bin Üçyüz Yirmi Yedi Senesi Dördüncü Kongresinde Tanzim Olunan Siyasî Programa Dair İzahnâme* (1914).

HAKKINDA: Hilmi Ziya Ülken / Çağdaş Düşünce Tarihi (1966), Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. III, 1968), Ziya Kazıcı / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 11, 1995), Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Güleryüzü (2002).

ENÇ, Mitat

Yazar, eğitim bilimci. (D. 1910, Gaziantep - Ö. 1991, Çiftlikköy / Yalova). İlkokulu Gaziantep'te bitirdi. İstanbul Erkek Lisesinde yatılı öğrenci olarak öğrenim gördükten sonra İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesine girdi. Ancak 1930'da, henüz birinci sınıfta iken gözlerinden rahatsızlandığı için okuldan ayrılmak zorunda kaldı. Üç yıl sonra görme melekesini tümüyle yitirdi. Tedavi görmesi için Viyana'ya gönderildi. Bu kentte öğrenimini sürdürerek Yüksek Pedagoji Enstitüsünden mezun oldu (1936). Yüksek lisans ve ihtisasını Harvard ve Colombia üniversitelerinde yaparak 1939'da yurda döndü. Sonraki yıllarda Gazi Eğitim Enstitüsü Pedagoji Bölümünde Marazi Ruhiyat, Özel Eğitim ve Ruh Sağlığı dersleri verdi. 1950 yılında Ankara Körler Okulunun, 1952'de Gazi Eğitim Enstitüsü Özel Eğitim Bölümünün kuruluşuna öncülük etti.

1956'da gittiği ABD Illinois Üniversitesinde doktora yaptıktan sonra ODTÜ Eğitim Fakültesi kurucu dekanlığı, AÜ Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü kurucu başkanlığını yaptı. Ankara Yüksek Öğretmen Okulu, Sosyal Hizmetler Akademisi ile Hacettepe Üniversitesinde dersler verdi.

Gözlerini Beyazıt'taki eski ünlü Küllük kahvehanesinde otururken ani bir baş ağrısıyla kaybetti. 20. yüzyılın başlarındaki Gaziantep'i anlattığı *Uzun Çarşının Uluları* adlı eseriyle tanınmıştır.

"Işığı perdelenmiş bir zihnin, kendi mazisine düşürdüğü sihirli bir ışık demetiydi Uzun Çarşının Uluları, Antep'i anlatıyordu ve bir daha hiçbir kalem Antep'i Mitat Enç gibi anlatamayacaktı." (Ahmet Turan Alkan).

Hayat mücadelesi hakkında geniş bilgi *Bitmeyen Gece* adlı kitabındadır.

ESERLERİ:

İNCELEME: *Ruh Sağlığı Bilgisi* (1940), *Körler: Ruhbilim, Eğitim ve Öğrenimleri* (1947), *Çocuklarda Yemek-Uyku Güçlükleri ve Bunların Karakter Gelişimi ile İlişkisi* (1947), *Karı-Koca Bağlarının Çocuk Karakteri Üzerindeki Etkileri* (1947), *Ruhsal Bağımsızlık* (1949), *Çocuklarda Hırsızlık* (1949), *Çocuğun Beslenme Problemleri* (1959), *Görme Özürlüler, Gelişim, Uyum ve Eğitimleri* (1972), *Üstün Beyin Gücü Gelişim, Uyum ve Eğitimleri* (1973), *Özel Eğitime Giriş* (1975), *Ruhbilim Terimleri Sözlüğü* (1980).

OTOBİYOGRAFİ: *Bitmeyen Gece* (1983).

ÖYKÜ: *Uzun Çarşının Uluları* (1996).

ÇEVİRİ: *O. Johnson'dan Cennet Gölü Filler, Arslanlar ve Goriller Arasında ve Yamyamlar Adasında, Tenasül Psikolojisi* (S. Freud'dan), *Amerika'da Eğitim ve Öğretim* (P. De Krui'dan, H. Cırıtlı ile), *Allaısmarladık Mr. Chps* (J. Hilton'dan), *Çocuklarda Sorumluluk Duygusunu Nasıl Geliştirebilirsiniz* (C. J. Foster'dan, S. Enç ile), *Mikrop Avcıları* (P. De Kruif'dan).

HAKKINDA: Mitat Enç / Bitmeyen Gece (1983), Osman Nebioğlu / Türkiye'de Kim Kimdir? (1962, s. 248), TBE Ansiklopedisi (2001).

ENDERUNLU FAZIL

Divan şairi (D. 1759, Akka - Ö. 1810, İstanbul). Akka'da I. Abdühamit'e isyan edince öldürülen büyükbabası Tahir Ömer'in intikamını almak için başkaldıran babasının öldürülmesi üzerine saraya getirilip Enderuna verildi (1755). Dokuz yıl sonra aşk maceraları yüzünden Enderundan çıkarılınca on iki yıl hayatı sefalet içinde geçti. III. Selim'e sunduğu kasideler üzerine affedilip Rodos vakıflarına memur olarak atandı.

Hacegânlık rütbesi verilen, Halep ve Erzurum'da çeşitli yüksek dereceli memurluklarda bulunan Fazıl, İstanbul'da iken yazdığı hicivleri nedeniyle 1799'da Rodos'a sürüldü. Rodos'ta gözlerini kaybedip hastalanınca İstanbul'a dönmesine izin verildi. Nedim etkisindeki gazelleri, döneminin İstanbul'undan kesitler veren ve kadınlar üzerine yazdığı mesnevileri ile tanınmıştır. Özel hayatında bedensel zevklere düşkünlüğü, eserlerinde müstehcene fazla yer vermesi, kişiliğinin zaaflarını ortaya döktüğü gibi sanat hayatı için de bir talihsizlik oldu.

ESERLERİ:

Divan (1842), *Defter-i Aşk* (murabbalar), *Hubânnâme* (güzeller kitabı, mesnevi), *Zenannâme* (kadınlar kitabı, mesnevi), *Çenginame* (mesnevi).

Divan'ı dışındaki eserleri 1870'te basıldı.

HAKKINDA: Sabahattin Küçük / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 11, 1995), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999).

ENDERUNLU VASIF

Divan şairi (D. ?, İstanbul - Ö. 1824). Öğrenimini sarayda görüp bir süre Süleyman Paşa'nın kaftancısı oldu. IV. Mustafa tarafından Enderuna alınıp, Hünkâr başlalalığı, kiler ağalığı, peşkir ağalığı gibi görevlerde bulunmasının ardından Bolayır'da Süleyman Paşa evkafının mütevelliliğine getirildi. Geleneksel divan şiiri çizgisinden ayrılarak şiirlerinde halk dili ve günlük hayattan yararlanması, dönemi içinde bir yenilik olarak kabul edilmiştir. Şiirleri sanat değeri bakımından divan şiiri ustalarının başarı derecesine ulaşmamıştır. *Divan*'ı önce Mısır'da (1841), sonra İstanbul'da basıldı.

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri II (1972), Abdulkadir Karahan / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 11, 1995), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999).

ENER, Güner

Öykü yazarı, ressam. 25 Ocak 1935, Samsun doğumlu. Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek Resim Bölümü (1973) mezunu. İngiltere'de Cambiridge Üniversitesi İngiliz Edebiyatı Bölümünden sertifika aldı (1966). İngiltere'den döndükten sonra İller Bankasında çevirmen, Yükseliş Kolejinde resim öğretmeni, Cem Yayınevinde kapak ressamı olarak çalıştı. Resimleri UNICEF kartları ve takvimi ile BIB Bratislava Bienali'nde (1979-91) yer aldı. Öyküleri ve resimleri 1960'tan itibaren *Dost*, *İstanbul*, *Art Decor* dergilerinde yayımlandı. Şehircilik konusunda kitap çevirileri

Güner Ener

vardır. 1995'te Vedat Dalokay'dan İngilizceye çevirdiği *Kolo* adlı eserle ABD Kütüphaneler Birliğinin En İyi Çeviri Ödülünü aldı.

"Kendinden çoğalttığı kişilerle çiziyor Güner Ener tiplerini... Kimi zaman şaşırtıcı, ince duyarlıkla, kimi zaman da hafiften hafife alayla yaklaşıyor, olaylara ve kişilere. Onun öyküleri bir anılar ve izlenimler demeti biçiminde. Ama bu demeti ustalıkla kullanmasını, amacına uygun bir kılığa sokmasını biliyor. İç diyaloglara düşkünlüğü, ince alaylı üslubu öykülerine yoğun bir hava veriyor. Böylece kısa öykü türünde, dar olanaklar içinde geniş ufuklu içlemleri yansıtmayı başarıyor. Bu içlem, genel olarak toplumun katılığına, dar görüşlülüğüne bir karşı çıkışı, bir 'isyan'ı getiriyor okuruna. Kitabın ilk üç öyküsünde bireysel odak noktasından toplumu suçlar ve kargılar öykücü Güner Ener. Daha sonraki öyküler, daha geniş ufuklar eleştiriler getirir ve yazarın yavaş yavaş toplumcu bir eleştiri tarzına yaklaşmakta olduğunu gösterir. Güner Ener'in kişisel başkaldırmadan toplumsal eleştiriye geçişini de saptıyoruz. Eylül Yorgunu'nda usta ve özgün bir kalemden çıkma, duyarlıklı on bir öykü yer alıyor." (Zühtü Bayar)

ESERLERİ (Öykü):

Eylül Yorgunu (1969), *Camın Kırık Yerindeki Mavi* (1972), *Kel Kız* (çocuklar için, 1990).

HAKKINDA: İsmet Bozdağ / Sanattaki Yüzaklığımız (13 Mayıs 1960), Zühtü Bayar / "Eylül Yorgunu" Üzerine (Yeditepe, sayı: 189, Ocak 1972), Güven Turan / Güner Ener-Eylül Yorgunu (Dost, sayı: 65, Mart 1970), Atilla Özkırımlı / 1972'de Hikâye ve Roman Üstüne Notlar (Sinan Yıllığı 1973), Yurt Ansiklopedisi (c. VIII, 1982-1983), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), Eylül Yorgunu-Güner Ener (Cumhuriyet Kitap, 1.3.2001), TBE Ansiklopedisi (2001).

ENGİN, Aydın

Deneme yazarı. 1941, Ödemiş / İzmir doğumlu. Liseyi bitirip hukuk öğrenimi için İstanbul'a geldi. Ünlü

ENDERÛNLU FÂZIL

GAZEL

Eylesün şâhid-i baht-ı siyehim nâz bana
Ne sitem eylese billah felek az bana

Olmadım lâne-i maksuda niçün bâl küşâd
Tâli'im olmuş iken şehper-i pervâz bana

Devr-i rûz-nâme-i bahtım ki tamâm olmuş idi
Verdi bahtım yine encâmdan âgâz bana

Gösterüp sûret-i evhâm husûl-i matlub
Sîmyâ ile meğer oldu dagâl-bâz bana

Sîmyâ mıydı ya hulyâ mı bu Fâzıl bilmem
Ne füsûn eyledi ol şu'bede-perverâz bana

Aydın Engin

yazar ve çevirmenlerin ürünlerini daktiloya çekerek yazıcılık mesleğine adım attı. O günden itibaren de yaşamını yazı yazarak kazandı. 1969'da gazeteciliğe başladı. Bu meslekte de habercilikten köşe yazarlığına çapraz bulmacadan röportaja, köşe yazısından yıldız falına kadar hemen bütün dallarda çalıştı. Gazeteci olarak pek çok kez hapse girip çıktı. 1980-92 yılları arasında Almanya'da siyasal göçmen olarak yaşadı. Orada çevirmenlik, fork lift sürücülüğü, hamburger işçiliği, taksi şoförlüğü yaptı. 1992'de Türkiye'ye döndükten sonra *Cumhuriyet* ve *Birgün* gazetelerinde köşe yazarlığı yaptı.

ESERLERİ (Deneme-Söyleşi): *Ben Frankfurt'ta Şoförken Kendimle Röportajlar* (1991), *Heykel Oburu Mehmet Aksoy Kitabı* (söyleşi), *Tango'dan Taliban'a Gezi Yazıları* (2001), *Tırmık'a Tırmık* (2002).

HAKKINDA: Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), Aydın Engin / Tırmık'a Tırmık (2002).

ENGİN, Gönül

Şair. 1926, Mağusa / Kıbrıs doğumlu. Öğretmen Kolcjini bitirdi. Asıl adı Emine Hazım Remzi'dir. *Halkın Sesi* gazetesinde takma ismiyle hiciv şiirleri yayınladı. Daha çok ise *Yedigün* dergisinde yayımlandı. Nihat Sami Banarlı, *Edebiyat Ansiklopedisi*'nde Kıbrıslı şair olarak yer verilmiştir. Şiirlerini *Sana Doğru* adlı kitapta topladı (1952).

HAKKINDA: Zübeyir Yılmaz – Ramazan Okumuş / Kıbrıs Türk Şiiri (1992).

ENGİN, Gülseren

Öykü yazarı, ressam. 4 Mayıs 1946, İstanbul doğumlu. Asıl adı Gülseren Ünsün. İlk ve ortaöğretimini Ankara'da tamamladı. Ankara Yenimahalle Kız Lisesi (1964) mezunu. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesine girdi. Fakültenin ikinci sınıfındayken Hacettepe Üniversitesine bağlı olarak kurulan Erzurum Atatürk Üniversitesine geçti ve 1971'de mezun oldu. Ankara Numune Hastanesi Fizik Tedavi Bölümünde yedi ay asistan olarak görev yaptı. Hekim olarak 1972 yılından itibaren Trabzon, Ankara, Adana, İzmir, Almanya ve İstanbul'da çalıştı. Daha sonra Hacettepe Tıp Fakültesinde patoloji asistanlığına başladı, 1978'de patoloji uzmanı oldu. Bir süre Almanya'da, Heidelberg Kanser Bilgi Merkezinde, bir yıl kadar da Hamburg'da "Uni Klinik Eppendorf'ta" oral patoloji bölümünde çalıştı. İstanbul Üniversitesi Onkoloji Bölümünde ve Bizim Lösemili Çocuklar Vakfında görev yaptı. Taksim Eğitim ve Araştırma Hastancsine Patoloji şefi oldu. Kurucusu olduğu İstanbul Kanser Bilgi Danışma Merkezinde yönetici iken 1999'da emekli oldu.

Tıp alanındaki makaleleri dışında, edebi ürünleri *Gözgü, Ankara Sanat, Bay* (Prizren), *Kıyı, Türk Dili, E Dergisi, Damar, Kadınların Dünyası, Cumhuriyet Kitap, Karşı, Üçüncü Öyküler, Düşler Öyküler, Güzel Yazılar* dergileri ile *Cumhuriyet, Hürriyet, Evrensel, Birlik* (Makedonya) vd. gazetelerde yayımlandı. *Kaçış Düşleri* ile 1993 Ömer Seyfettin Öykü Yarışması İkincilik Ödülü ile *Hüznün Buruk Tadı* öyküsüyle 1994 Ömer Seyfettin Öykü Özel Ödülünü, *Sıradan Öyküler* ile 1998 Yunus Nadi Öykü Ödülünü, *Bozgun Dönemeci* dosyasıyla Orhan Kemal Öykü Ödülünü aldı. Ayrıca Ankara, İstanbul ve Bursa'da çok sayıda yağlıboya ve suluboya resim sergileri açtı.

"Cehennemde Bir Ada, ülkemizin o zor yıllarını, özellikle İstanbul'da yaşanan sıkıntıları, pahalılığı, yoksulluğu, değişik nedenlerle gelen her ulustan insanın yarattığı çeşitliliği otellerde, sokaklarda cirit atan casusları ve geride olup bitenleri anlatarak etkiliyor okuyucuyu." (Fatma Gürel)

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Yorgun Konak* (1989), *Kaçış Düşleri* (1994), *Geç Kalan Öyküler* (2002), *Kurutulmuş Çiçek Bahçesi* (2003).

GEZİ: *Gezi İzleri* (2000).

ROMAN: *Cehennemde Bir Ada* (2002), *Yorgun ve Yaralı* (2004).

ÇOCUK KİTABI: *Sevginin Masalı* (1992).

Gülseren Engin

GÜLSEREN ENGİN

GEL KEYFİM GEL

Oturduk dizdize
Gece ve ben
İri kayısı yıldızlar
Başımın üzerinde
Uzanıp kopardım
Birer birer dallarından
Gece keyifle yaslandı omzuma
Bir türkü tutturdu usuldan
Daldırdım karanlığın saçlarına
Ellerimi
Islandılar
Suda kaydırak oynuyordu
Ay ışığı
Keyifliydik
Gece, ben ve ay ışığı

Ayrıca sağlık kitapları vardır.

HAKKINDA: Tansu Bele / Dr. Gülseren Engin'den 'Kadını Tanımak' Kadın ve Bedeni (Cumhuriyet Kitap, sayı: 371), Muzaffer Uyguner / Kaçış Düşleri (Cumhuriyet Kitap, sayı: 557), 52. Yunus Nadi Ödülü Coşkusu (Cumhuriyet gazetesi, 27.6.1998), Nevra Bucak / Cehennemde Bir Ada (Cumhuriyet Kitap, 7.3.2002), Fatma Gürel / Cehennemde Bir Ada (Türk Dili dergisi, Mayıs-Haziran 2003), Tufan Erbarıştıran / Yorgun ve Yaralı (Cumhuriyet Kitap, 3.3.2005).

ENGİN, İlhan

Gazeteci, yazar (D.1925, Çorlu / Tekirdağ - Ö. 25 Aralık 1990, İstanbul). Adının tersten okunuşu olan Nigne Nahli imzasını da kullandı. İstanbul Kabataş Lisesi (1945) mezunu. İstanbul Tıp ve Edebiyat Fakültelerindeki yükseköğrenimini sürdürmedi. Bir süre memurluk ve öğretmenlik yaptı. Sonra muhabir ve yazar olarak *Tanin, Akşam, Yeni Sabah, Vatan, Hürriyet* gazeteleri ile *Kim, Sır* dergilerinde çalıştı. O yıllarda eli kalem tutan her okumuş Türk insanı gibi, senaryo yazarlığının yanı sıra, bizzat sinema dünyasının içinde yer aldı. Edebiyat hayatına hikâyeler yazarak başladı, daha sonra romana yöneldi. Ayrıca araştırma eserleri kaleme aldı.

"II. Dünya savaşı günlerini anlatısının merkezine koyan İlhan Engin, savaşın Türkiye'deki atmosferini Trakya'daki küçük bir kasaba özelinde, kasabada sürüp giden gündelik hayatla sınırlarımıza dayanan savaşı birleştirerek, hem bu savaşın yarattığı kıtlığı, hem toplumsal bellekte tazelenen I. Dünya Savaşı anılarını, korkunun yarattığı insani zaafları ve giderek hızlanan göçü büyük bir canlılıkla ve hiçbir abartıya kaçmadan anlatıyor. Belki de hepsinden önemlisi, halkın bakış açısından Türkiye, dünya, savaş ve siyaset yorumlarını ak-

tarmadaki kusursuzluğu, bir dönemin insan tipini bütün canlılığıyla romana katabilmesi oluyor." (A. Ömer Türkeş)

ESERLERİ:

HİKÂYE: *İnsanlar Bilselerdi* (1949), *Asya Gribi* (1956), *Üç Hovarda* (1957).

ROMAN: *Göç Yolları Tıkadı* (1955), *Kaderden Kaçamazsın* (1955), *İstanbul'da Aşk Başkadır* (1959), *Allah SeviniziDedi* (1961), *Çıngar* (1964), *Komprador* (1974).

OYUN: *Partinin Adamları* (1961).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Yaşayan Atatürk* (1953), *Tanrıların Kağnıları* (Nigne Nahli müstearıyla, 1974), *Geliyor* (1977), *Dünyadaki İsimsiz Savaşın İçyüzü: Eroin, Silah ve Ölüm* (1985).

HAKKINDA: O. Nebioğlu / Türkiye'de Kim Kimdir? (1962), TDE Ansiklopedisi (c. III, 1979), Yurt Ansiklopedisi (c. VIII, 1982-1983), Aydın Oy / Yüzyıllar Boyunca Tekirdağlı Şairler ve Yazarlar (1995), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), TBE Ansiklopedisi (2. bas. 2003).

Leyla Mihrinaz Engin

ENGİN, Leyla Mihrinaz

Şair, yazar. 1970, Muş doğumlu. Orta, lise ve yüksek okul tahsilini Van'da tamamladı. Van'da yayımlanan *Prestij* gazetesi ile *Hazan*, *Artos*, *Mor Kalem*, *Seyir*, *Ahtamara*, *Aralıklar*, *Roza* adlı dergilerde yazı ve şiirleri yayımlandı. Ayrıca *Artos Şiir Tepesi Antolojisi*nde şiirleri çıktı. Van Sanatçılar Derneği kurucularındandır.

"Doğa sevgisi ile insan sevgisi paralel işliyor yazarın ruhunda. Doğa ile müthiş derecede örtüşmeleri söz konusu. (...) Sabrı kendine ilmek ilmek işlediğinin renklerde kaybolmanın, aslında kendi rengine bürünmenin, dahası acıya, öfkeye kılıç sallamaktansa, bir söz ustasına yakışan kelime savaşını başlattığını da belirtmek yerinde olur diye düşünüyorum." (Abdurrahman Adıyan)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Esinti* (1999).

GÜNCE: *Erda Güncesi* (2004).

HAKKINDA: Aziz Aykaç / O Halkının Leyla'sıdır Bir Taşra Şairidir (Bölge gazetesi, 14-20 Ağustos 2000), Zelal Özgökçe / İçimizden Biri (Mor Kalemler dergisi, Kasım-Aralık 2004), İlknur Kıran / Yarin Gülüşüyle Aklanırım Diyen Bir Şair Leyla Engin (Bölge gazetesi, 26 Temmuz - 01 Ağustos 2004), Abdurrahman Adıyan / Erda Güncesi Üzerine 1-2-3 (Bölge gazetesi, 11-17 Kasım 2004 /10-16 Aralık 2004).

Mehmet S. Arın Engin

ENGİN, Mehmet Saffet Arın

Eğitimci, yazar (D.1897, Lefkoşe / Kıbrıs - Ö. ?). Öğretmen Koleji (1827) mezunu. Yükseköğrenimini ABD Columbia Üniversitesinde yaptı. John Dewey'in öğrencisidir. Yurda dönünce 1928-33 yılları arası Gazi Eğitim Enstitüsünde Sosyoloji ve Felsefe öğretmenliği yaptı. 1933-35 yılları arası Talim ve Terbiye Kurulu üyeliği görevinde bulundu. 1939'da *Kemalizm İnkılâbının Prensipleri* adlı 3 ciltlik bir eseri yayımlandı.

ENGİN, Sabahattin

Oyun yazarı. 1919, İstanbul doğumlu. Liseyi çeşitli illerde okudu. Orhan Şaik Gökyay ve Necmettin Halil Onan'ın öğrencisi oldu. Hukuk Fakültesi (1943) ve Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi (1952) mezunu. Felsefe bölümünde okurken bir yandan da aynı fakültenin tiyatro bölümünde bazı derslere devam ederek sertifika aldı. 1952 yılından itibaren oyun yazmaya başladı. Çeşitli kurumlarda memurluk, Çalışma ve Ziraat (1958-62) bakanlıklarında müfettişlik yaptı. 1962 yılında uzmanlık kadrosuna geçti. Uzmanlığı sırasında 1966-71 yılları arasında Ankara Yenişehir Kolejinde edebiyat ve felsefe dersleri verdi. 1973 yılında devlet memuriyetinden emekliye ayrıldı. Emekliliğinden sonra oyun yazarlığıyla uğraştı.

Yazı hayatına başladığı yıllarda hikâye, deneme ve eleştirileri *Varlık* (1950) dergisinde yayımlanmıştı. Daha sonra *Hisar*, *Çınaraltı*, *Seçme Hikâyeler*, *Milli Kültür* ve *Türk Dili* dergilerinde yazdı. *Malazgirt* adlı oyunuyla Malazgirt zaferinin 900. yıldönümünde Konya Selçuklu Derneğinin açtığı yarışmada birincilik kazandı (1981). Birçok oyunu Devlet Tiyatroları ve İstanbul Şehir Tiyatrolarında sahnelendi. Yazdığı otuz oyun, sekiz kitapta yayımlandı. On dört eseri de TRT Radyosunda "Arkası Yarın"larda yayımlandı. Eserleri Kocaeli Üniversitesinde bir doktora tezine konu oldu.

ESERLERİ:

OYUN: *Kocadağlar Ağası* (oyn. 1957; bas. 1991), *Suçlu* (1965; oyn. 1962), *Orda Bir Köy Var Uzakta* (oyn. 1967-68 ve 1968-69), *İpsizler* (1970), *Tedirginler* (Suçlu'nun değiştirilmiş biçimiyle yeni baskısı, 1970), *Bunalım* (1970), *Kendi Dünyamız* (1970), *Büyük Dönemeç* (1970), *Malazgirt* (1973), *Tanınmayan Yiğitler* (1973), *Hacı Bektaş-ı Veli* (1996), *Halkın Sevgilisi ve Yunus Emre* (1996), *Köroğlu* (1996), *Sayın Soyları* (1997), *Efsane Öğretmen* (1999), *Nazar Boncuğu ya da Orta Kattakiler* (1999), *Karacaoğlan Her Şeyden Üstün* (1999), *Avunmak Kaygısı* (1999), *Çaresizliğin Avuntusu* (1999), *Bir Ağıt* (2000), *Sepetçioğlu Osman Efe* (Nail Tan'la 2001).

DENEME: *Edebiyat ve Sanat Üzerine* (2001).

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Nail Tan / Kastamonulu Bir Oyun Yazarı: Sabahattin Engin (I. Kastamonu Kültür Sempozyumu Bildirileri, 2001), Nail Tan - Özdemir Tan / Gurur Kaynağımız Kastamonululular III (2004). Ayrıca 2003-2004 akademik yılında hayatı ve sanat çalışmaları Kocaeli Üniversitesi tarafından tez konusu yapıldı.

ENGİN, Sevgi

Romancı. 1968 doğumlu. 1985 yılında Marmara Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulunu kazandı. 1987 yılında başörtüsü yasaklarından dolayı hapse girdi. Hapis sonrasında yurtdışına göç etmek zorunda kaldı. 7 yıl aradan sonra hapis hayatının gençlik dönemini ve hapis sonrasını yaşadıklarını *Bir Nehir Gibi* (2004) adlı romanında anlattı.

ENGİN TURGUT.

Bkz. TURGUT, Engin

ENGİN, Vahdettin

Tarih araştırmacısı. 10 Kasım 1956, Yarımca / Kocaeli doğumlu. İlköğrenimini Yarımca İlkokulunda tamamladı. Daha sonra Galatasaray Lisesini (1977) ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yakınçağ Tarihi Bölümünü (1982) bitirdi. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesinde araştırma görevlisi (1983) oldu. *"Ahmet Rıza Bey ve Siyasi Faaliyetleri"* konulu tezi ile yüksek lisans (1986) yaptı. Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *"Rumeli Demiryolları"* konulu araştırmasıyla doktora çalışmasını (1992) tamamladı. 1995'te doçent, 2002 yılında profesör oldu. Marmara Üniversitesi Fen-

Vahdettin Engin

Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yaptı.

Makaleleri *Türk Dünyası Tarih Dergisi, Türk Dünyası Araştırmaları, Belleten, Ege Üniversitesi Tarih İncelemeleri Dergisi, Yeni Toplum, Galatasaray Tarih Dergisi, Tarih ve Medeniyet, Teknik Eleman, Simurg Kitap Kokusu, Popüler Tarih, Türk Kültürü İncelemeleri* dergileri ile armağan kitaplar ve sempozyum bildirileri kitaplarında yer aldı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Rumeli Demiryolları* (1993), *Tünel* (2000), *Sultan Abdülhamid ve İstanbul'u* (2001), *Mekteb-i Sultani - Galatasaray Lisesi 1868-1923* (2002).

ANI: *Sadrazam Kâmil Paşa'nın Oğlu Hilmi Kâmil Bayur'un Galatasaray Lisesi Hatıraları* (1995).

ENGİNÎ

Bkz. ŞAHİNOĞLU, Deniz

İnci Enginün

ENGİNÜN, İnci

Edebiyat araştırmacısı. 6 Ağustos 1940, İstanbul doğumlu. 1950-57 yılları arasında Edirne Milletvekilliği yapan Mehmet Enginün'ün kızı, Prof. Dr. Mine Enginün'ün kızkardeşidir. Ankara Sarar İlkokulu, TED Ankara Koleji (1959) ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1963) mezunu. Bitirdiği fakülteye aynı yıl asistan olarak girdi, doktorasını *"Tanzimat Devrinde Shakespeare, Tercüme ve Tesirleri"* konu-

EDEBİYATA ADANMIŞ BİR ÖMÜR

Beşir Ayvazoğlu

Prof. Dr. İnci Enginün'ün son derece titiz ve çalışkan bir edebiyat tarihçisi olduğunu, onu yakından tanıyan herkes bilir ve takdir eder. Hocası merhum Mehmet Kaplan'dan devraldığı disiplinli ve metodik çalışma alışkanlığı sayesinde kültürümüze kazandırdığı eserler göz kamaştırıcıdır. Eğer İnci Enginün olmasaydı mesela Abdülhak Hâmid belki de eserlerini sadece üç beş uzmanın okuduğu bir şair olarak kalacaktı. Halbuki onun sabırlı çalışması sayesinde, bugün, bütün bir Abdülhak Hâmid külliyatı elimizin altındadır. İnci Hanım'ın yakın arkadaşı Prof. Dr. Zeynep Kerman ile birlikte, Ahmet Haşim'in bütün şiirlerini ve nesirlerini dört cilt halinde yayımlayarak ikinci bahar yaşamasını sağladıklarını da unutmamak gerekir.

Ortak çalışmalar

İnci Enginün, ciddi metin neşirlerinin yanı sıra, önemli edebiyat araştırmalarına da imza atmıştır. Doktora tezi olan "Tanzimat Devrinde Shakespeare" (1979) ve doçentlik tezi olarak hazırladığı "Halide Edip Adıvar'ın Eserlerinde Doğu ve Batı Meselesi" (1978) önemli eserlerdir. Katkıda bulunduğu bazı eserler de bugün kütüphanelerimizde büyük bir boşluğu dolduruyor: Beş ciltlik "Yeni Türk Edebiyatı Antolojisi" (1974-1989) "antoloji" kavramının hakkını veren bir çalışmadır. "Devrin Yazarlarının Kaleminyle Millî Mücadele ve Gazi Mustafa Kemal" (1981), "Atatürk Devri Fikir Hayatı" (1981) ve "Atatürk Devri Edebiyatı (1981) adlarını taşıyan ikişer ciltlik antolojiler de öyle. İnci Hanım, 1984 yılında yayınlanan "Cenab Şahabeddin'in Bütün Şiirleri"ni de Mehmet Kaplan, Birol Emil, Nejat Birinci ve Abdullah Uçman'la birlikte hazırladı.

Bunların yanı sıra her biri ciddi bir araştırma ve emek ürünü olan yüzlerce makale hesaba katılırsa, İnci Enginün'ün bir edebiyat tarihçisi olarak ne kadar büyük işler yaptığı daha iyi anlaşılır. Merak edenler, Dergâh Yayınları'nın büyük bir kadirşinaslık örneği göstererek hazırlayıp 1997 yılında yayımladığı "İnci Enginün'e Armağan"daki bibliyografyaya bakabilirler.

Edebiyat araştırmaları

İnci Enginün, makalelerinin bir kısmını Dergâh Yayınları tarafından ilk baskısı 1983, genişletilmiş ikinci baskısı 1991 yılında yapılan "Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları" adlı kitabında bir araya getirmişti. Birinci bölümünde kişiler ve eserler, ikinci bölümünde kaynaklar ve temalar üzerine yazılmış makalelerin yer aldığı bu kitabı, 1991 yılında aynı yayınevi tarafından yayımlanan "Mukayeseli Edebiyat" takip etti. Türkiye'de henüz bağımsızlığını kazanamamış bir disiplin olan mukayeseli edebiyat metodlarının yetkin bir şekilde uygulandığı makalelerden oluşan bu kitap, İnci Enginün'ün bir edebiyat tarihçisi olarak başarısını ve geniş ufkunu gösterir. 2000 yılında çıkan "Araştırmalar ve Belgeler" adlı muhalled kitabı da, modern edebiyatımızın geçmişinden bugününe önemli meselelerini, kişilerini ve temalarını ele aldığı makalelerden oluşuyor. Hepsi, görev icabı değil, severek, zevk alınarak yazılmış metinler. Eserin belgeler kısmı, olağanüstü gayretler ve yıllar süren yazışmalar sonucunda elde edilmiş, edebiyat tarihimizin birçok karanlık bölgesine küçük ışıklar düşüren, binbir emekle yeni harflere aktarılmış mektuplardan oluşuyor: Abdülhak Hâmid, Halide Edip, Süleyman Nazif, Yakup Kadri, Ali Ekrem Bolayır, Mehmet Kaplan, Cahit Külebi gibi şair ve yazarların mektupları yahut kendilerine yazılmış mektuplar...

"Araştırmalar ve Belgeler"i, çeşitli dergilerde çıkmış deneme eleştirilerden oluşan "Bir Sığınak Olarak Kitap ve Edebiyat" (2001) takip etti. Bu kitabın adı, bence, İnci Enginün'ün hayat tarzını ve felsefesini çok iyi yansıtmaktadır.

Yeni kitaplar

2001 yılında yine Dergâh Yayınları arasında çıkan "Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı"yla bu yıl çıkan "Yeni Türk Edebiyatı: Tanzimat'tan Cumhuriyet'e" (1839-1923) adlı kitapları, İnci Enginün'ün bütün birikimini yansıtan ve Tanzimat'tan günümüze Türk Edebiyatı tarihi niteliği taşıyan büyük çalışmalardır. Bu kitaplar, sadece Fen-Edebiyat fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinde okuyan öğrencilerin değil, edebiyatla ilgilenen herkesin elinin altında bulunmalıdır. Özellikle ikincisinin, edebiyata adanmış bir ömrün hâsılası olduğunu rahatlıkla söyleyebilirim. (...)

(*Tercüman*, 6.7.2006)

lu teziyle 1968'de tamamladı. 1974'te *"Halide Edib Adwar'ın Eserlerinde Doğu ve Batı Meselesi"* teziyle doçent (1974), 1984 yılında profesör oldu. Kolombiya Üniversitesinde (1979-80) bulundu. Öğretim üyesi olduğu İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden, 1984'te Mimar Sinan Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Senato üyeliğine getirildi. Aynı fakültede yönetim yurulu üyesi (1982-87), dekan yardımcısı (1983-87) oldu. UNESCO Türkiye Millî Komisyonu Yönetim Kurulu üyesi (1988-1993), Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Dekanı (1987-90) ve Mimar Sinan Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Başkanı (1991-94) ve aynı üniversitenin Türkiyat Enstitüsü Müdürü (1991-97) olarak görev yaptı. 1997 yılında emekli oldu.

Makalelerini *İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı, Hisar, Türk Kültürü, Tarih, Millî Kültür, Türklük Bilgisi Araştırmaları, Hareket, Türkiyat Mecmuası, Yönelişler, Kaynaklar, Türk Dili, Kitap, Gösteri, Boğaziçi, Erdem, Doğuş* gibi dergilerde yayımladı. Çok sayıda ortak kitapta makale ve tebliğleri yer aldı. İngilizceden çeviri makale ve kitapları da vardır. 1981'de *"Devrin Yazarlarının Kalemiyle Millî Mücadele ve Gazi Mustafa Kemal"* adlı kitabıyla Türkiye Millî Kültür Vakfı Ödülünü aldı. 1992 yılında *"Mukayeseli Edebiyat"*, 2000 yılında *"Araştırmalar ve Belgeler"* adlı eserleriyle de Türkiye Yazarlar Birliği tarafından tenkit dalında iki kez Yılın Yazarı seçildi. ARIT Türk Amerikan İlmi Araştırmalar Derneği, Türk Dil Kurumu, İLESAM, Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği, Türk Kültürünü Araştırma Derneği üyeleri arasında yer aldı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Halide Edip-Y. Kadri-F. Rıfkı-M. Asım: İzmir'den Bursa'ya* (1974), *100 Büyük Edip Şair* (1975), *Halide Edip Adwar* (1975), *Tanzimat Devrinde Shakespeare Tercümeleri ve Tesiri* (1976), *Halide Edip Adwar'ın Eserlerinde Doğu ve Batı Meselesi* (1978), *Tanzimat Devrinde Shakespeare* (1979), *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları* (1983), *Millî Mücadele'de Türk Kadını* (M. Cunbur, C. Özdemir ile, 1983), *Abdülhak Hamid Tarhan* (1986), *Cenap Şahabettin* (1989), *Kurtuluş Savaşı ve Edebiyatımız* (Z. Kerman, Selim İleri ile, 1998), *Araştırmalar ve Belgeler* (2000), *Mehmet Kaplan / Hayatı ve Eserleri* (Z. Kerman ile, 2000), *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı* (2001), *Cenap Şahabettin / Evrâk-ı Leyâl* (Cenap Şahabettin'in Ali İhsan Barlas tarafından derlenen şiirleri, inceleme, G. Barlas ile, 2001), *Bir Sığınak Olarak Kitap ve Edebiyat* (2001).

DERLEME-YAYINA HAZIRLAMA: *Kenan Hulusi-Hikâyeleri* (1973), *Halide Edip Adwar - Kerim Usta'nın Oğlu - Heyula* (1974), *Halide Edip Adwar-Kubbede Kalan Hoş Sada* (1974), *Yeni Türk Edebiyatı Antolojisi* (5 cilt, M. Kaplan, B. Emil, Z. Kerman ile, 1974-1989), *Yeni Türk Edebiyatı Antolojisi / Atatürk Devri Türk Edebiyatı* (2 cilt, M. Kaplan, Z. Kerman, N. Birinci, A. Uçman ile, 1981), *Devrin Yazarlarının Kalemiyle Millî Mücadele ve Gazi Mustafa Kemal* (2 cilt, M. Kaplan, B. Emil, N. Birinci, A. Uçman ile 1981), *Abdülhak Hamid Tarhan-Bütün Şiirleri* (3 cilt, 1979-1982), *Ahmet Haşim Bütün Şiirleri* (Z. Kerman ile, 1983), *Cenab Şahabettin'in Bütün Şiirleri* (M. Kaplan, B. Emil, N. Birinci ve A. Uçman ile, 1984), *Ömer Bedrettin Uşaklı - Bütün Eserleri* (1988), *Mehmet Kaplan'dan Seçmeler* (Z. Kerman ile, 2 cilt, 1988), *Ahmet Hamdi Tanpınar-Bütün Şiirleri* (1989), *Cahit Sıtkı Tarancı-Evime ve Nihal'e Mektuplar* (1989), *Yeni Türk Edebiyatı Antolojisi* (5 cilt, M. Kaplan, B. Emil, Z. Kerman ile, 1974-1989), *Tahsin Nahit-Kösem Sultan* (1990), *Ahmet Haşim'in Bütün Eserleri* (Z. Kerman ile, 4 cilt 1991), *Ahmet Midhat Efendi'nin Tiyatroları* (1990), *Mukayeseli Edebiyat* (1992), *Ali'ye Mektuplar* (Mehmet Kaplan, Z. Kerman ile, 1992), *Abdülhak Hamit'in Hatıraları* (1994), *Abdülhak Hamit'in Mektupları* (1995), (İ. Parlatır, Z. Kerman, O. Okay, K.Yetiş, N. Birinci ile): *Güzel Yazılar: Oğuz'dan Bugüne* (1996), *Güzel Yazılar: Kısa Oyunlar* (1996), *Güzel Yazılar: Hikayeler1-2* (1996), *Güzel Yazılar: Gezi ve Anı* (1997), *Güzel Yazılar: Mektuplar* (1997), *Güzel Yazılar: Röportajlar* (1997), *Güzel Yazılar: Şiirler* (1997), *Güzel Yazılar: Romanlar* (1999), *Güzel Yazılar: Denemeler* (1999), *Lüsyen Hanım'dan Abdülhak Hamid'e Aşk Mektupları* (1997), *Ahmet Midhat Efendi Bütün Oyunları* (1998), *Abdülhak Hamit Tarhan-Tiyatroları 1* (Sabr u Sebat / İçli Kız / Liberte / Yadigâr-ı Harb 1998), *Abdülhak Hamit Tarhan - Tiyatroları 2* (Cünun-ı Aşk / Yabancı Dostlar 1998), *Abdülhak Hamit Tarhan - Tiyatroları 3* (Dühter-i Hindu / Finten, 1998), *Abdülhak Hamit Tarhan - Tiyatroları 4* (Eşber / Sardanatal, 2000), *Abdülhak Hamid Tarhan'ın Tiyatroları V* (Endülüs Oyunları, 2002), *Abdülhak Hamid Tarhan'ın Tiyatroları VI* (Kanbur, 2002), *Abdülhak Hamid Tarhan'ın Tiyatroları VII* (Macerayı Aşk / Nesteren / Zeynep / Hakan, 2002).

HAKKINDA: İnci Enginün'e Armağan (1997), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), Bir Sığınak Olarak Kitap ve Edebiyat - Cenap Şahabettin / Evrâk-ı Leyâl (Kitap Rehberi, Aralık 2001), Mehmet Nuri Yardım / Yazar Olacak Çocuklar (2004).

Avni Engüllü

ENGÜLLÜ, Avni

Şair. 1947, Üsküp / Makedonya doğumlu. Öğretmen okulunu bitirdi. Bir süre öğretmenlik görevinde bulundu. 1968 yılından itibaren Üsküp Radyosunda görev yaptı.

ESERLERİ:

Dört Mevsim (1984), *İn misin Cin misin* (1985).

ENGÜLLÜ, Melahat

Şair. 1950, Üsküp / Makedonya doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini burada tamamladı. Pedagoji Akademisi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdikten sonra Üsküp Radyosu Türkçe Yayınlar Bölümünde göreve başladı. Gençlik, kadın ve kültür sorunları ile ilgili çeşitli programlar hazırladı. İlk şiirleri *Sesler* dergisinde yayımlandı.

ESERLERİ:

İçimin Şiir Dili (1989), *Çarkların Dili* (1996).

HAKKINDA: TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ENGÜLLÜ, Suat

Şair ve yazar. 25 Temmuz 1950, Üsküp / Makedonya doğumlu. Tiyatrocu Nezaket Ali, teyzesi; yazar Avni Engüllü, ağabeyidir. Vuk Karaciç İlkokulu (Üsküp, 1961), Tefeyyüz Ortaokulu (Üsküp,1965), Nikola Karev Pedagoji Lisesi Öğretmenlik Bölümü mezunu. Kliment Ohridski Eğitim Yüksekokulu Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümündeki yükseköğrenimini maddi imkânsızlıklar yüzünden tamamlayamadı. 1970 yılında Üsküp Radyosu Türkçe Yayınlar Servisinde çalışmaya başladı, burada 1973'ten sonra dil redaktörlüğü yaptı. Makedonya Gençler Birliği Cumhuriyet Konferansı Başkanlık üyesi olarak, Çocukları Örgütleme Komisyonu (Üsküp, 1976) ve Kültür Komisyonu (Üsküp, 1978) başkanlıkları gibi siyasi görevler üstlendi. 1980'de Üsküp Radyosundaki dil redaktörlüğüne döndü. *Birlik* gazetesinde kültür sayfalarından sorumlu yazarlık (1981), Aylık *Sesler* dergisi ile Birlik Yayınlarında yayın yönetmeni (1982) olarak çalıştı. 1989 yılında Türkiye'ye göç etti. 1990'da İstanbul Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulunca çıkarılan *4. Boyut* dergisinin yayın yönetmeni oldu. 1991'den bu yana İstanbul Üniversitesi Basımevi ve Film Merkezinde düzeltmenlik yapıyor.

İlk şiiri *"Sevdiklerim"*, *Birlik* gazetesinde (Üsküp, 1965); diğer ürünleri *Türk Dili*, *Yedi İklim* dergileri ile *Birlik* gazetesinde yer aldı. *Kırlangıçlar Nerdeyse Gelecek* adlı radyo oyunu Üsküp Radyosunda seslendirildi. Bazı şiirleri Ramadan Şükrü tarafından bestelenerek Yugoslav televizyonlarında seslendirildi. 1996'da Makedonya Çevirmenler Birliği Çeviri Ödülünü, 1999'da *Karanlıkta Söyleşi* ile de Romanya Orient-Occident Akademisi Balkan Büyük Şiir Ödülünü, 2000 yılında *Sevdalı Kuşun Türküsü* ile Constantin Belimaçe I. Uluslararası Ulah Şiiri Festivalinde (Üsküp, Makedonya), Şiir Birincilik Ödülünü aldı. *Gök Mavisine Uçuş* adlı eseri 1989'da Makedonca'ya, *Karanlıkta Söyleşi* adlı kitabı da 1998'de Romence'ye çevrilerek yayımlandı. 1989 yılında Türkiye'ye göç edene kadar Makedonya ve Yugoslavya Gazeteciler Cemiyetleri, Orhan Veli Kanık Yazın-Oyun Topluluğu (kurucusu, birkaç kez başkanı), Makedonya Yazarlar Birliği üyesi; Türkiye'ye göç ettikten sonra Türkiye Yazarlar Sendikası ve İLESAM üyesi oldu.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Sözgen* (1972), *Zamandışı İçdüşlemeler* (1974), *Bir Sevimle Bir Devrim Üstüne* (çocuk şiiri, 1980), *Kumrovetsli Çocuğun Anısına* (1981), *Sevi Yorgunu* (1983), *Çağrışımlar* (1992), *Sevdayı Muhabbet* (1994).

ÖYKÜ: *Açıl Susam Açıl* (1986).

GEZİ: *Pırnalı'dan Çıktık Yaya* (1989).

ANTOLOJİ: *Çağdaş Makedonya ve Yugoslavya (Kosova) Türk Edebiyatı, Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi* (cilt 7, inceleme-antoloji, 1997).

DERLEME: *Yovan YovanoviçZmay / Şiirler* (1989), *Ante Popovski / Maviyi Beklerken* (1991), *Trayan Petrovski / Köprüler* (1992), *Radovan Pavlovski / Dünyanın Gözbebeğine Gömün Beni* (1995), *Sande Stoyçevski / Sözün Özü* (1995), *Çağdaş Makedonya Şiiri* (1996), *Adnan Özer / Çekayki ya Pesnata* (Şiiri Beklerken, Makedonca, 1996), *Çağdaş Bosna-Hersek Şiiri* (1997), *Gane Todorovski / Basit Şiir* (1997), *Mateya Matevsk / İstanbul'a Gittiğimiz Zaman* (1997), *Özdemir İnce / Liceto na Stravot* (Korkunun Yüzü, Makedonca, 2000).

ÇEVİRİ: *Hasanaginitsa* (Lyubomir Simoviç'ten, 1979, Üsküp Halklar Tiyatrosu Türk Dramı tarafından sahnelendi, 1980 yılında Üsküp Televizyonunda yayınlandı), *Ratsin* (Boris Vişinski'den, 1981, Üsküp Halklar

Suat Engüllü

Tiyatrosu Türk Dramı tarafından sahnelendi), *Buket* (Deste, Makedonca, Necati Zekeriya'dan, 1986), *Zoki Poki* (Olivera Nikolova'dan, 1989), *Kopaçkalı Köylü Kadın* (Vlado Maleski'den, 1990), *Kale* (Meşa Selimoviç'ten, 1993/94, Birlik Gazetesi-tefrika), *Kahire Büyüsü* (Trayan Petrovski'den, 1996), *Düşün Zorbalığı* (Carolina İlica'dan, 1998), *İon Mecazı* (Dumitru M. İon'dan, 1998), *Bu Dehşet Anında Çağdaş Hırvat Savaş Şiiri Antolojisi* (İ. Sanader - A. Stamaç, 1998), *Saraybosna'da Kâbus* (Zlatko Topçiç'ten, 1998).

HAKKINDA: Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999).

SUAT ENGÜLLÜ

DOSTLUK KÖPRÜLERİ

(Mimar Sinan'a)

Yaşamsal yüceliğini inancın
Bengileştirmekti kuşkusuz amacın
Taşa can katarcasına / ademoğullarına
Güzelden güzel / eşsiz
Nice tapınaklar yaptın.

Ta Adem'den beri dünyamızda
Bir parça yer bulunur herkese / bir mesken
Bulunur da neymiş / dedin / vardır mutlaka
Koskoca kervansaraylar yaptın ademoğullarına
Özlencesi insanca sıcaklık her taşında.

Değil mi ki şartıdır insanlığın
Temiz tertemiz olmak tepeden tırnağa
Vücutça / gönülce / yürekçe / ruhça
Bir daha anımsatmak istedin de bu gerçeği
Pırıl pırıl hamamlar yaptın ademoğullarına.

Harç edip yüreğindeki insancıllığı
Taş taş örerek yıkılmaz dostluğu
Köprüler kurdun / yüzyıllara meydan okuyan
Düşmanlıklar tuzağında çağlarca
Ömür tüketen ademoğullarına.

ENİS, Salahattin
Bkz. SALAHADDİN ENİS

ENSAROĞLU, Yılmaz
Araştırmacı-yazar. 1959, Ağrı doğumlu. Ankara Atatürk Lisesi, Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi mezunu. Lise yıllarından itibaren öğrenci hareketleri içinde yer aldı, çeşitli vakıf ve derneklerin kuruluşlarına katılarak yönetimlerinde görev üstlendi. Hak-İş Yönetim Kurulu üyeliği yanı sıra Öz Gıda-İş Sendikasında Genel Teşkilatlanma Sekreteri, Genel Sekreter ve Genel Başkan olarak görev yaptı. 12 Eylül askeri darbesinden sonra on sekiz ay Mamak Cezaevinde kaldı.

Cezaevinden çıktıktan sonra yayıncılık hayatına başlayarak çeşitli telif ve çeviri eserlerin Türkiye okuyucusuna kazandırılmasını sağladı. 1996 yılından itibaren birkaç dönem MAZLUM-DER (İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği) Genel Başkanı olarak görev yaptı. İnsan hakları konuları ağırlıklı çok sayıda makalesi değişik gazete ve dergilerde yayımlandı. Yazılarının bir bölümünü *Tamamlanmamış Bir Değer - İnsan Hakları* (2001) adlı kitabında topladı.

ENVER BAKİ
Bkz. BAKİ, Enver

ENVER MAHMUT
Bkz. MAHMUT, Enver

ENVERİ (Mürekkepçi)
Şair (D. ?, Kefe – Ö. 1547, İstanbul). Sadeddin Nüzhet Ergun'un, adını "Nureddin" olarak belirtmesine karşılık Taşlıcalı Yahya Beyin onun hakkında söylediği bir mısradan adının "Mehmed" olduğu anlaşılmaktadır. Mesleği dolayısıyla Mürekkepçi Enveri olarak anıldı. İğnecilik yapıp mürekkep satarak geçimini sağlamasının yanı sıra usta bir âteş-bâz olduğundan hassa kumbaracıları bölüğüne kethüda tayin edildi.

HAKKINDA: Saadettin Nüzhet Ergun / Türk Şairleri (c. 3, 1936-, s. 1300-1302), Ahmet Atillâ Şentürk / Osmanlı Şiiri Antolojisi (1999).

EPÇELİ, Nilüfer
Çevirmen. 1968, Almanya doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Almanya'da tamamladı. Daha sonra, Türkiye'ye dönerek, aktif olarak Almanca ve İngilizce dillerinde çevirmenlik yapmaya başladı. İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Alman Dili Eğitimi ve İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dallarında öğrenim gördü. Nicolae Jorga'dan çevirdiği *Osmanlı Tarihi* ile 2005 yılında TYB'nin Tercüme dalı ödülünü kazandı.

ESERLERİ (Çeviri):
Osmanlı İmparatorluğu Tarihi (Nicolae Jorga'dan, 2005), *Yoğa-Bireyin Doğusu* (Bhag-wan Shree Rajneesh'den, 2006), *İnsanca Pek İnsanca* (Friedrich Nietzsche'den, 2006).

ER, Atila
Şair. 17 Aralık 1956, İğdecik köyü / Salihli / Manisa doğumlu. Salihli Endüstri Meslek Lisesi (1976) mezunu. İzmir DSİ II. Bölge Müdürlüğünde çalışarak emekli oldu. KIBATEK'in (Uluslararası Kıbrıs-Balkanlar-Avrupa Türk Edebiyatları Kurumu) kuruluşunda görev aldı ve kuruluşun İzmir'deki genel merkezinde sekreterlik görevini üstlendi. Dil Derneği ve Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

Atila Er

İlk şiiri "*Gitsem*", 1973'te *Yeni Asır* gazetesinde çıkmıştı. Sonraki şiirlerini *Yeşil Bornova* gazetesi ile *Teos, Tını, Size, Şiir Defteri, Kirli, Kırkmerdiven, Çağdaş Türk Dili, Damar, Minerva, Berfin Bahar, Yaba Edebiyat, Edebiyat Koop, İmgelem,Beşparmak, Yaklaşım, Yazınca* (Almanya), *Türkçem* ve *Tan* (Kosova), *Birlik* (Makedonya), *Hakve Özgürlük* (Bulgaristan), *Gelişim* (İsrail) dergilerinde yayımladı. Bazı şiirleri Bulgarcaya ve İngilizceye, *Buğra Diye Biri* adlı çok kitabı Romenceye çevrildi ve yayımlandı. 2004 Bartın Belediyesi 7. Hasan Bayrı Şiir Yarışması birincilik ödülünü, 2005 Mevlüt Kaplan Edebiyat Ödülleri 8-12 yaş arası çocuk şiirleri yarışmasında ikincilik

ATİLA ER

EŞKENAR BİR ÜÇGENDİR AŞK

Eşkenar bir üçgendir aşk...
Evet, eşkenar bir üçgendir, yere-göğe sığdıramadığımız, nadide bir çiçek gibi sakladığımız, ölmasını istemediğimiz, uğruna ölümlere gidip-geldiğimiz eşkenar bir üçgendir aşk...
Bir kenarının bir diğer kenarından farkı olmayan...
Köşelerindeki açılarda kaybolan zamanın içinde sıkışmış kalmış zavallı gençliğimiz. Zamanın sıkıştığı yerde, yüreği de sıkışıyor insanın.
Boğuluyorum.
Çılgın gibiyim bu şehirde.
Şu an içimden ne geçiyor biliyor musun?
Şehrin en mahrem yerine çıkıp, ağız dolusu küfretmek, martılara sataşmak, neden aynı güzergâhı defalarca kat etmek zorunda kaldıklarını bilmeden. Karşıyaka-Konak arasında sürekli gidip-gelen körfez vapurlarına "aptal şeyler!" diye bağırmak geliyor içimden.
Şehir, yoksa kent mi desem. İzmir şehri veya İzmir kenti. Ne fark eder canım? Ha şehir, ha kent. Sonuçta insan ve bina yığınından başka ne ki?
Keyfi yerinde hergelenin.
Tüm yosmaları oturtmuş kucağına, heyecanını boşaltıyor Ege'ye. Ege, masum bir genç kız gibi direniyor şehre. Şehir kör bir difenci gibi bu saatlerde. Yaşadığı aşklara inat, yeni aşklar dileniyor sinsice.
Tıpkı bir bukalemun gibi bu şehir; güven vermiyor bana...
Söz aşktan açılmışken, biraz dertleşsek diyorum seninle. Küllenmiş eski bir aşkın trajedisini ne kadar canlandırabilirim ki yaşam sahnesinde?
Roller değişmiş, sahne dekoru başka, oyuncular yabancı, vesaire, vesaire, vesaire...
Nasıl canlandıracağım o anları? Bana yardımcı ol lütfen!
N'olur yardımcı ol, yoksa kaldıramam bu oyunun ağırlığını.
Tamam.
Başlıyorum anlatmaya.
Bakar mısın?!
Önce sahnenin ışıklarını yak. Her taraf masmavi olsun. Çocukluğumda çok severdim maviyi. Hoş, hâlâ çok seviyorum ya. Maviyi neden çok sevdiğimi biliyorsun zaten. Onu anlatmaya gerek yok sanırım.

→

Sahnenin karşısındaki spotları yakma, gözlerim çok yorgun. Işıklardan seçemem seni. Hem seyirci olacaksın, hem de yönetmen. İyi yönetemezsin oyunu sonra, aşk çıkmaza girebilir. Unutabilirim oyunun sözlerini. Sahi, biz şimdi bir aşk oyunu mu oynayacağız? Kâğıt mendilleri şu sağ köşedeki etajerin üzerine koyalım. Umarım ihtiyacımız olmaz. Olsa da fark etmez canım. Aşk için ilk ağlayan biz olmayacağız nasılsa, son ağlayan da...

Sahnenin üst ışıklarını yakalım. Beni daha net görürsün hem. Ben de, beni seyretmenin mutluluğuyla bir kuğu gibi süzülür, mutluluktan payıma düşeni alırım. Bedenimde kırılan ışıklar, aşk yarasıyla sarsılan yüreklerini biraz olsun ferahlatmak isteyen seyircilerin...

Şeyyy, sahi seyirci yoktu bu oyunda değil mi? Yalnızca sen vardın: yönetmen ve seyirci...

Off...

Sıkıldım yahu.

Hiç seyircisiz oyun olur mu?

Bu dramatik sahnelere kim tanık olacak o halde?

Eee, hadi çık dışarıya da sokaktan geçen, bütün insanları içeriye davet et. Simitçi çocukları, ayakkabı boyacılarını, emeklileri, gençleri, geç emekleyenleri...

Hepsini, hepsini de çağır n'olur!

Aşkı en iyi onlar bilir, aşk acısını onlar...

Simitçi çocuklar tezgâhlarına yazmışlardır sevgililerinin adını, boyacı çocuklar boyacı sandıklarına, emekliler anılarına. .. Gençler, ya o pırıl pırıl gençler?! Yaşadıkları, ya da yaşayacakları onca aşkları geleceklerine kazıyacaklardır mutlaka. Kim bilir, kaç kez kurtaracaklardır dünyayı sevgilileri uğruna. Kaç kez devrimci olacaklardır hınçla, aç yattıkları gecenin koynuna, inatla direnirlerken karanlığa- Geç uyur varışlar, erken uyanır kalkışlar, hüzün doludur varoşlar.

Nice güzelliklere imza attık, nice ölümlere yattık biz de... Nice işkencelere, kıyımlara uğradık, yangınlara uyandık. Unutmadık Sivas yangınlarını, hâlâ yanar yüreğimiz. Her akşam düşlerimize çıkagelir Asımlar'ın, Metinler'in, Behçetler'in yüzlerindeki direniş gülücükleri. Hangi yangınlar yok edebilir ki o tebessümleri? Hangi kahpe kırılası eller yakabilir ki aydın yürekleri, düşleri, hayalleri? Yalnızca bedenleri yaktıklarının, oysa, yakılan her bedenden yeni ışıklar saçılacağının ayırdına bile varamaz bu kara dinli yobaz sürüleri.

Karanfil kokulu aşklar ve acılar tüterken Diyarbakır Cezaevinin bacalarından, güvercinler kanat çırpar Bayrampaşa semalarında, Mamak'ta gün kuytuya çekilmiştir. Ağlamaklıdır gece. Hayta bir zamanda buluşur yarasa suratlı kötü ruhlar. Cellatlar palalarını bilemekle meşguldür batar katlarda. İşte aşk ordadır, tam göbeğinde yaşamın ve de kavganın.

Aşk da bir kavga değil midir zaten sevgili?

Biz o kavgalarda hep vardık. Eksik olmadı hiç sabun kalıpları ayaklarımızın altından. En buzul sokaklarda bile yalpalamadık, düşmedik, vurmadık başlarımızı kaldırım taşlarına, vurmadık ey aşk!

Ne diyordum?!

Ha, aşktan söz ediyorduk galiba.

Dinliyor musun beni?

Oyunu baştan alalım. Konsantre olamadım nedense.

Ne diyorsun?

Tamam.

ödülünü, 2006'da 5. Yirce Şiir Yarışmasında ikincilik ödülünü aldı.

"Şair, öykücü, incelemeci Atila Er (Nahit Ulvi Akgün- yaşamı, sanatı ve eserleri) adlı kitabında büyük bir hakhlirlik yaparak ortaya oylumlu bir çalışma koymuş. Kitabın girişine yazdığı önsözde işaretlediği nokta hepimizin görmesi gerekendir: "Unutmayalım, bugün başkası için bir şeyler yapmıyorsak yarın bizim için bir şeyler yapılmasını beklemek yersiz ve anlamsızdır." (Timuçin Özyürekli)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Düş Yorgunu* (1995), *Kursun Soğukları* (1997), *Zindan Gülü* (1998), *Türkülerindeki Eylül Kardeşliği* (2000), *Sana Dokunduğum Zaman* (2003)..

ÖYKÜ: *Funda* (1996), *Park Cafe'de Bir Adam* (1998).

BİYOGRAFİ: *1940 Kuşağının Son Romantik Şairi: Nahit Ulvi Akgün - Yaşamı, Sanatı ve Eserleri* (1999), *Haşim Kanar* (2001), *XX. Yüzyıl Bulgar Şiirinin Romantik Şairi İvan Doynov Yaşamı Sanatı Eserleri* (Şaban M. Kalkan'la birlikte, 2005).

ÇOCUK KİTABI: *Buğra Diye Biri* (2000).

ANI-DENEME: *Şiir Kokulu Mavi Mektuplar* (2006).

HAKKINDA: Şaban Mahmudoğlu Kalkan - Atila Er / Şiir Gecesi (1999), Timuçin Özyürekli / Atila Er'den "Nahit Ulvi Akgün" (Cumhuriyet Kitap, 5.8.1999), Atila Er / Şiir Kokulu Mavi Mektuplar (2006).

ER, Ayten

Fransız dili araştırmacısı. 1962 doğumlu. Atatürk Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatı (1984) mezunu. Yüksek lisansını (1990, Fransız Dili ve Edebiyatı) ve doktorasını (1994, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı) Fransız Tiyatrosu üzerine tamamladı. Atatürk Üniversitesinde araştırma görevlisi (1985-94), yardımcı doçent (1994-98), doçent (1998-2004) ve Prof. Dr. (2004-) olarak çalıştı.

Ayten Er

Makale ve bildirileri, *L'Angelus, Génèse (Oluşum), Frankofoni, Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Bilimleri Araştırma Dergisi, Littera, Folklor-Edebiyat, Cumhuriyet Kitap* dergilerinde yayımlandı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* ve *Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* için hakemlik yaptı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Oyun Çözümlemesinde İlk Adım* (1998), *Fransız Tiyatrosunun Ana Hatları-Ortaçağdan Günümüze* (2003).

ÇEVİRİ: *Mitolojiler Sözlüğü* (M. maddesinden parçalar, 2000), *Mezopotamya* (Ortak, 2004), *L'Appendicite: Philagora et la Francophonie* (Revue Électronique Pôle-International, 2.8.2001, www.philagora.net).

ER, Hamit

İlâhiyat araştırmacısı. 1 Ocak 1966 doğumlu. Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1989) mezunu. Yüksek lisansını (1992) ve doktorasını (1998) Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamladı. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde araştırma görevliliği (1992-98), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Din Eğitimi Bölümünde yardımcı doçent-

lik (1999-) yaptı. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesinde bölüm başkanlığı (1999-2003) yaptı.

Makaleleri, *Tıp Tarihi Araştırmaları, Akademik Araştırmalar, MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Din Eğitimi Araştırmaları* dergilerinde yayımlandı. *İslâm Ansiklopedisi* için madde yazdı.

ESERLERİ:

Simavne Kadısıoğlu Şeyh Bedreddin (M.Ş. Yaltkaya ile, Latin harflerine çeviri ve eklerle, 1994), *Ahmet Ziya Akbulut ve Tarih-i Mimar-i Osmani ve Edirne Sultan Selim Cami-i Şerifi* (1999), *Darülfünun İlâhiyat Fakültesi Mecmuası-Hoca ve Yazarları* (1999), *Osmanlı Devleti'nde Çağdaşlaşma ve Eğitim* (2000), *Medreseden Mektebe Geçiş Sürecinde Daru'l-Hilafe Medreseleri* (2003).

İzzet Er

ER, İzzet

Din sosyolojisi araştırmacısı. 1949, Aybastı / Ordu doğumlu. İlk tahsilini memleketinde, orta tahsilini Tokat İmam-Hatip Okulu ve Gaziosmanpaşa Lisesinde tamamladı. 1973'te İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsünü, 1974'te İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümünü bitirdi.

Üç yıla yakın Beyoğlu'nda imamhatiplik görevinde bulundu. 1977'de Samsun Yüksek İslâm Enstitüsüne asistan oldu. 1984'de Bursa Uludağ Üniversitesine naklen atandı. Aynı yıl doktorasını tamamladı. 1988'de de Din Sosyolojisi Anabilim Dalında doçent, 1995'de profesör oldu. 1993'ten itibaren iki kez dekan yardımcılığı görevinde bulundu. 1997 yılından itibaren dekanlık görevini yürüttü.

Telif ve çeviri makaleleri 1986 yılından itibaren *UÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Din Öğretimi Dergisi, Diyanet Dergisi, Altınoluk Dergisi, Nesil Dergisi, Milli Kültür, Türk Dünyası Araştırmaları, Bilgi-Hikmet* dergilerinde yayımlandı. Alanıyla ilgili bilimsel toplantılara katılarak tebliğler sundu. Ayrıca *TDV Diyanet Ansiklopedisi*'ne maddeler yazdı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Sosyal Gelişme ve İslâm* (1988), *Din Sosyolojisi* (1988).

ÇEVİRİ: *Batı'da Din- Devlet İlişkileri - Fransa Örneği* (Jacques Robert'den, 1998), *Dini Hayatın İlk Şekilleri* (Emile Durkheim'den).

ER, Mehmet Emin

İslam bilgini. R. 1335, Kilo köyü / Çermik (Diyarbakır) doğumlu. Siirt Hacı Hafız Haydar Efendi ile Şeyh Zeynelâbidin, Derik Müftüsü Molla Hasan et-Tahvikî'den Kur'an-ı Kerim ve Kur'an ilimleri dersleri aldı. Bir ara Suriye'ye geçerek Molla Abdüssamed en Nârî-es-Siirdî, Molla Abdurrezzak el-Halebî, Molla Abdulhalim Amidî'nin yanında Arapça, Arap edebiyatı, mantık, fıkıh gibi dersler gördü. Şerhadli Molla Avinî, Şeyh Masum oğlu Şeyh Maarif'şuh en-Norşinî, Şeyh Seyda Cezeri'den de dersler alan Mehmet Emin Er, Siirt ve Bitlis'te muhtelif hocalardan akaid (inanç esasları) ve kelam okudu. Medrese öğrenimini tamamladıktan sonra yirmi beş yıl fahrî olarak imamlık yaptı, öğrenciler yetiştirdi. Kadroya bağlandıktan sonra da bir süre imamlık yaptı. Gaziantep Diyanet Sitesinde imamlara, müezzinlere ve arzu edenlere İslâmî ilimler dersleri verdi. Kendi isteğiyle emekli olduktan sonra Ankara'ya yerleşti. *Dinin Temelleri* (1998) gibi eserleri vardır.

ER, Rahim

Gazeteci, yazar. 12 Nisan 1950, Çakıl / Harput / Elazığ doğumlu. Adana Erkek Lisesi (1969), İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1974) mezunu. Gazetecilik hayatına 1968'de *Bab-ı Ali'de Sabah* gazetesinin Adana bürosunda başladı. Aynı yıl Bora Reklamcılık kuruluşunda reklam spikerliği yaptı. 1970 yılından itibaren İhlas Holdingde çalışmaya başladı.

İlk yazısı 1973'te *Türkiye* gazetesinde çıkmıştı. *Türkiye* gazetesinde bir süre kültür-sanat sayfasını yönetti. 1976'da "Pırıltı" köşesinde yazmaya başladı. Köşe yazıları sonraki yıllarda

Rahim Er

"Tahlil", "Entelektüel" başlıklarıyla, bazen de Türkiye imzasıyla devam etti. 1979'da itibaren "Bizim Sayfa"yı düzenledi. Aynı yıl Nedret Sağırlı ile evlendi. 1989'da Kurucu Genel Müdür olarak TGRT televizyonunun kuruluş çalışmalarına katıldı, 1989'da bu kanalın genel müdürlüğüne getirildi. Bu televizyonda "Entelektüel Boyut" adlı bir tartışma programlarını hazırladı ve *Türkiye* gazetesinde köşe yazarlığı yaptı. 2000 yılında kurduğu Babıali Kültür Yayıncılığı adlı yayınevini yönetmektedir.

İlk hikâyesi 1968 yılında, *Bâb-ı Âli'de Sabah* gazetesinin edebiyat sayfasında yayımlandı. Masal, şiir, deneme, günlük, senaryo gibi değişik alanlarda yazıları, *Türkiye, Türkiye Çocuk, Türk Edebiyatı, Tarih ve Medeniyet, Yörünge, Yeni Türkiye, Ayyıldız Expres* (ABD) gazete ve dergilerinde yer aldı.

ESERLERİ:

Sevgili Peygamberim (15 cilt), *İmparatorluk Coğrafyasında Diplomasi* (2000), *Örsteki Ülke Türkiye* (2001), *Hayatın Rengi İnsan* (2003).

Rahmi Er

ER, Rahmi

Modern Arap edebiyatı araştırmacısı, çevirmen. 1959, Koymazlar köyü / Çatalzcytin / Kastamonu doğumlu. 1981'de Ankara Üniversitesi DTCF Arap Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi. 1982'de aynı birime araştırma görevlisi olarak girdi. 1988'de doktor, aynı yıl yardımcı doçent, 1991'de doçent ve 1997'de profesör oldu. 2000-2003 arası DTCF Arap Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Başkanı olarak çalışmalarını sürdürdü. Daha çok modern Arap edebiyatı üzerine yaptığı çalışmalara yoğunlaştı. Çağdaş Arap edebiyatının önde gelen isimlerinden Mısırlı Taha Hüseyin üzerine yaptığı doktora çalışmasını hazırlarken, 1986 Ekim ayından itibaren on altı ay Kral Suud Üniversitesinde (Riyad -Suudi Arabistan) görevlendirildi. 1999 yılında bir öğretim yılı, Kahire ve Ayn Şems üniversiteleri (Mısır) Türkoloji kürsülerinde ders verdi.

Makale ve kitap düzeyinde yayımlanmış çok sayıda bilimsel çalışması yanında, ulusal ve uluslararası sempozyum ve konferanslarda sunduğu bildirileri ve başta Arap edebiyatından olmak üzere yabancı edebiyatlardan yaptığı çeşitli şiir, öykü ve roman çevirileri de bulunmaktadır.

ESERLERİ:

ÇEVİRİ-SEÇKİ: *Hırsız ve Köpekler* (Necip Mahfuz'dan, çeviri roman ve değerlendirme, 1996), *Yeni Bir Şarkı Söylüyorum* (şiir, Atal Bihari Vajpayce'den, Serpil Ural'la), *Çağdaş Arap Edebiyatı Seçkisi* (2004).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Modern Mısır Romanı 1914-1944* (1997).

Ayrıca Araplara Türkçe öğreten *Türk Öğreniyoruz* adlı kitap dizisi vardır.

HAKKINDA: Nail Tan - Özdemir Tan / Gurur Kaynağımız Kastamonulular V (2005).

ER, Sırrı

Eğitimci, yazar. 12 Şubat 1961, Güneysaray köyü / Kızılcahamam / Ankara doğumlu. Abidinpaşa Lisesi (1979), Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1983) mezunu. Beytüşşebap Lisesinde (Hakkari, 1983-85) başladığı öğretmenliğini Abidinpaşa Lisesi (1985-88) ve Ankara Polis Kolejinde (1988-) sürdürdü.

İlk yazısı *"Türkiye'de Mevcut Eğitim Düzeni"* 6 Aralık 1979'da *Yeni Devir* gazetesinde çıkmıştı. Diğer ürünleri *Yeni Devir, Millî Gazete, Zaman, Mavera, Diyanet Çocuk, Kültür Edebiyat, Vahdet, Gençlik, Kıvılcım, Akit* vb. dergi ve gazetelerinde yer aldı. *Canım Babam* adlı kitabıyla 1994 yılında Esra Film tarafından düzenlenen Hikaye Ödülünü kazandı. 1997'de *Gençlik*, 1999'da *Kervan* dergilerinin çocuk hikâyesi ödüllerini kazandı. 2004'te *Çocuklara Safahat'tan Hikâyeler* kitabı ile Çocuk Edebiyatçıları Kurulu tarafından ödüllendirildi. Seçki ve ansiklopediler yanı sıra ders kitapları hazırladı.

Sırrı Er

SIRRI ER

CANIM BABAM

Hıçkırık sesleriyle uyandım. Uykulu gözlerle etrafa bakındım. Saat sabahın altısıydı. Dışarda yağmur yağıyordu. Yağmur taneleri odamın camına vuruyor ve belirgin bir ses çıkarıyordu. Yatağımdan doğruldum. Kimin ağladığını merak etmiştim. Hemen yan odaya geçtim. Bir de ne göreyim? Babam divana, boylu boyunca uzanmış, annem ve iki kız kardeşim babamın başında ağlıyorlar.

Şeker hastası olan babam birkaç gün önce yemeği çok kaçırmıştı. Bir gün önce de kendisine yasak olduğu halde dayanamamış ve baklava yemişti. Herhalde şeker komasına girmişti. Baş ucuna geldim. Rengi solmuştu, zor nefes alıyordu. Beni görünce bir el hareketiyle su istedi. Hemen verdim. Sanki boğazına takılıyor gibi, içerken epeyce zorlandı.

Babamı öyle görünce gözyaşlarımı tutamadım. Sıkıntıdan terlemiş olan alnını öptüm:

Babacığım, ne oldu sana?

Ellerim titriyordu, konuşamıyordum. Annem ve kardeşlerim sürekli ağlıyorlardı. Babam hastaneye gitmek istemiyordu. Annem, komşumuz Osman amcayı çağırmamı söyledi. Osman amca babamın en iyi arkadaşıydı. Evleri hemen yan taraftaydı. Hızla evden çıktım. Dışarda ince ince yağmur yağıyordu. Gözümden akan yaşlar yağmur tanelerine karışıyordu. Aceleyle kapıyı yumruklad ım. Osman amca ben gelmeden önce uyanmıştı. Namaza kalkmıştı anlaştım. Beni öyle görünce telaşlandı:

— Ne oldu evladım ? diyebildi.

— Babam çok hasta Osman amca, hemen bize gidelim...

— Neyi var? Ne oldu?

— Şekeri yükselmiş herhalde...

Hızlı adımlarla eve gittik. Babam hâlâ hareketsiz bir şekilde yatıyordu. Osman amcanın gelmesiyle annem ve kardeşlerim ağlamayı kestiler. Babam hastaneye gitmemekte ısrar ediyordu, fakat Osman amca onu dinlemedi. Bana dönerek:

— Taksi durağına git, hemen bir taksi çağır, dedi.

Taksi durağı beş dakika uzaklıktaydı. Durağa kadar koşarak gittim. Heyecandan elim ayağım titriyordu. Nefes nefese kalmıştım. Bir yandan da kötü şeyler aklıma geliyordu. Ya babama bir şey olursa?..

Duraktan bir taksiye binerek eve geldik. Taksici üzücü bir durum olduğunu anladı. "Nereye gideceğiz?" dedi. "Hastaneye" dedim. Başka bir şey anlatacak durumda değildim.

Osman amca babamı sırtına aldı, taksiye kadar getirdi, arka koltuğa yatırdı. Babam, yattığı yerden bana bakıyordu. Sanki son defa bakıyormuş gibi gözünü benden ayırmıyordu. Göz yaşlarımı tutamadım. "Seni çok seviyorum babacığım" dedim, yüzünü ve alnını öptüm. Babamın da gözlerinden birkaç damla yaş süzüldü.

Osman amca taksinin ön koltuğuna bindi. Kapıyı kapatmasıyla birlikte araba hızla uzaklaştı. Annem, kardeşlerim ve ben öylece kalakaldık. Gözlerimiz yaşlı olarak eve girdik. Bütün samimiyetimizle Allah'a yalvarıyorduk:

"Babamı koru Allah'ım! Ona yardım et, âcil şifâlar ver!"

Babama bir şey olursa ne olurdu hâlimiz? Bunu düşünmek bile istemiyorduk.

Osman amca birkaç saat sonra sevinçli haberle döndü. Hastaneye gider gitmez babama insülin ve serum vermişler, komadan çıkmış. Doktor kontrolündeymiş. Durumu iyiymiş. Öğleden sonra kendisini ziyarete gidebilirmişiz. Fakat bu günlerde fazla yorulmaması gerekiyormuş.

Görüş saati gelmişti. Elimizde çiçeklerle hastanenin dar ve uzun koridorunda ilerliyorduk. Heyecanlıydık; nasıl olmuştu acaba? Odaya girdiğimizi görünce bize gülümsedi. Onun gülümsemesi içimi rahatlatmıştı. Sırayla elini ve yüzünü öptük, kolunda serum bağlıydı, hâlsizdi. Fakat evdeki durumundan çok çok iyiydi. Allah duâlarımızı kabul etmiş, babamızı bize bağışlamıştı.

Birkaç gün sonra babamı hastaneden çıkardık. Kendisi hızla iyileşti, durumu düzeldi. Onun iyileşmesi bizim mutluluğumuzu kat kat artırmıştı. Babamın sağlık durumuyla yakından ilgilenen Osman amcaya güzel bir hediye almaya karar verdik. O günden sonra her akşam yatarken Allah'a dua ediyorum:

"Allah'ım, babamı bizden ayırma! Kimseyi babasız bırakma Allah'ım!"

(*Canım Babam*, 1996)

ESERLERİ:

ÇOCUK HİKÂYESİ: *Canım Babam* (1996), *Kırık Kolla Gelen Dostluk* (1998), *Alıntıeri* (1998), *Efsane* (2000), *Suç Ortağı* (2002), *Kümesteki Tilki* (2002), *Simitçi* (2003), *İbrahim Öğretmen* (2003), *Çocuklara Safahat'tan Hikâyeler* (2003), *Gurbet Kuşu* (2004), *Gerçek Hazine* (2004).

ÇOCUK ROMANI: *Canım Öğretmenim* (2000).

ANTOLOJİ-ANSİKLOPEDİ: *Günümüz Yazarlarından Seçme Hikâyeler* (B. Coşkun ve R. Kaymaz ile, 1987), *Gençlik Kültür Ansiklopedisi* (2 cilt, R. Kaymaz ve E. Kücet ile, 1996), *Öykü Yumağı* (1997).

ARAŞTIRMA: *Konuşmak Sanattır* (2002), *Türkçenin Adı Var* (2005).

ERADAM, Yusuf

Şair, yazar, çevirmen. 1 Şubat 1954, Bor / Niğde doğumlu. Fikri Belli, Yusuf Cemali, Gary Mc Yeah Well takma adlarını da kullandı. İlköğrenimini, Cumhuriyet (Bor), Yavuz Selim ve Demirlibahçe ilkokullarında (Ankara) tamamladı. Özel Darüşşafaka Lisesi (1973), Hacettepe Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü (1977) mezunu. Fransız Külltür Merkezinde (Ankara) ve Morty House College of Education'da (İskoçya) öğrenim gördü. İngiliz Kültür Derneği ve Hacettepe Üniversitesinde University of Nevada Las Vegas'ta (UNLV) ve Saginaw Valley State University'de (SVSU, Michigan) karşılaştırmalı edebiyat dersleri verdi. *"David Mercer'in Sahne Oyunlarında Yabancılaşmış Bireyler"* teziyle doktorasını tamamladı (1986). Doktorasını tamamladığı Hacettepe Üniversitesinde 1977'den itibaren sekiz yıl okutmanlık yaptıktan sonra 1985'te Ankara Üniversitesi DTCF Amerikan Dili ve Edebiyatı Bölümüne geçti, *"Benden Önce Tufan: Sylvia Plath'ın Şiiri"* teziyle doçent oldu (1991). Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Anabilim Dalında bölüm başkanı ve profesör olarak görev yaptı. Ankara Üniversitesi DTCF Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Anabilim Dalı başkanlığından 2004 sonunda emekli oldu. Haliç Üniversitesinde Amerikan kültürü ve edebiyatı dersleri verdi.

İlk çalışması 1981'de *Yazko Çeviri* dergisinde yayımlandı. Şiir, öykü ve çevirileri *Metis Çeviri, Yarın, Bilim ve Sanat, Oluşum, Reflection, Dünya Şiir Antolojisi, Milliyet Sanat, Hürriyet Gösteri, Litera, Cumhuriyet Kitap, Adam Öykü, Edebiyat ve Eleştiri, Evrensel, Hayalet Gemi, İzlek, Lir, Promete, Evrensel Kültür* vd. yerli ve yabancı dergilerde yayımlandı. Yurtiçinde ve dışında çeşitli panel, seminer ve konferanslara katılıp dil, edebiyat, çeviri ve popüler kültür alanlarında bildiriler sundu. Şiirleri, öyküleri, çevirileri ve fotoğrafları yurtiçi ve dışında yayımlandı. *Eyvah* başlıklı öyküsü *Cardinal Sins* dergisinin 1999 öykü ödülünü aldı. 1999 yazında İngiliz Kültür Heyeti bursuyla 25. Cambridge, Dünya Yazarlar Konferansına katıldı. Fotoğraf sergileri açtı. Beste yapıp şarkı sözü yazdı. Darüşşafaka'da Türk Halk Müziği Korosu ve Maydanozlar Grubunda, Hacettepe Üniversitesi Türk Sanat Müziği Korosunda ve Anadolu Halk Ezgileri Topluluğu içinde şarkı ve türkü söyledi. Şiir, deneme ve öykü kitapları dışında P. Auster, S. Plath, Y. Yevtuşenko, H. Melville'den kitap çevirileri de vardır. PEN Yazarlar Derneği, Edebiyatçılar Derneği, Kız Kulesi Derneği, Amerikan Etütleri Derneği üyesidir.

Yusuf Eradam

ESERLERİ:

ŞİİR: *Gül Kanadı Dudağım* (1994), *Ahkâm Vakti Tohumları* (2001), *Yamyamın Yemek Kitabı* (2001).

YUSUF ERADAM

İHANET

Kaç kez ihanet ettim sana
Ya sen kaç kez bana

Şekersiz içtiğimi unuttum çayı önce
Sonra aşktan bıraktığımı sigarayı bile

Kaç kez ihanet ettin bana
Ya ben kaç kez sana

Önce uzattım tuturuk elimi pıtırcık gamzene
Sonra aşık olmanı izledim bir başkasına

Kaç kez ihanet ettim sana
Ya sen kaç kez bana

Önce boşladın gözlerimin içine oya dantel bakmayı
Sonra kestin posta kutuma şiir bırakmayı

Kaç kez ihanet ettin bana
Ya ben kaç kez sana

Üstüme gönderdiğin tenleri kokladım öptüm önce
Kumru kanadına koydum seni sonra el salladım usulca

Kaç kez ihanet ettim sana
Ya sen kaç kez bana

Önce aldırmadın sigaraya yeniden başladığıma
Sonra ardına bile bakmadın endamın kaldırımda

Kaç kez ihanet ettim sana
Kaç kez ihanet ettim sana

Su vermedim begonvile
Kuruttum iğde ağacını bozmadım bağını

Söyle kaç kez ihanet ettin bana
İhanet ettikçe ben sana.

(*İzlek*, Şubat-Mart 1996)

DENEME-ANI: *Latifeli Yazılar: Aşk Bir Şiddet Eylemidir* (1999), *Zwanasız Denemeler* (2004), *Susma Cesareti* (2006).

İNCELEME: *Ben'den Önce Tufan: Sylvia Plath ve Şiiri* (1997).

ÖYKÜ: *Kirli Kırlent: Latifeli Öyküler* (1999), *Cihangir Vampiri* (2005).

ÇEVİRİ: *Cam Kent* (1991) - *Kilitli Oda* (1991) (Paul Auster'den), *Lawino'nun Türküsü* (Okot p'Bitek'ten, Güler Siper ile, 1996), *Ariel* (Sylvia Plath'dan, 1996), *Katip Bartleby* (Herman Melville'den, 2000), *Sinema ve Psikiyatri* (Glen & Krin Gabard'dan, Hasan Satılmışoğlu ile, 2002), *Birbaşınalık* (Anthony Storr'dan, Misbah Şengül ile, 2002).

YAYIMA HAZIRLAMA: *Kadın Kalbi* (Maya Angelou, 1996), *Alexandre Tekniği Rehberiniz* (John Gray, 1997), *Vinland Sagaları* (1997), *Aşıklar ve Zorbalar* (Francine de Plessix Gray, 1997).

HAKKINDA: Türkiye'de Kim Kimdir (2000), TBE Ansiklopedisi (2001).

ERALP, H. Vehbi

Araştırmacı-yazar (D. 1907, Selanik - Ö. 3 Nisan 1994). İstanbul Erkek Lisesi (1927), Paris Edebiyat Fakültesi (1932) mezunu. Yurda dönüşünde (1933) doçent olarak atandığı İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde profesörlüğe yükseldi (1949).

Yazıları *Sosyoloji* (1943-49), *Felsefe Semineri Dergisi, Akademi Fikir Hareketleri* (1946), *Felsefe Arkivi* (1947-72), *İstanbul* (1947), *Felsefe Tercümeleri* (1965), *Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi* (1966) dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

TELİF: *Platon I* (hayatı, eserleri, sokratik diyalogları, 1953), *Yahya Kemal İçin* (1959).

ÇEVİRİ: *Felsefe Tarihi* (Alfred Weber'den, 1938), *Lojistik* (Hans Reichenbach'dan, 1945), *Enthydemos* (Platon'dan 1945), *Delilik* (Frete Ulden, 1946), *Evren ve Dönüşümleri* (Dumes Roland'dan, Sacit Tameroğlu ile, 1973).

H. Vehbi Eralp

Ayrıca matematik ve fizikle ilgili bir kitabı vardır.

HAKKINDA: Arslan Kaynardağ / Felsefecilerle Söyleşiler (1986, s. 63-76), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

Mustafa K. Eranıl

ERANIL, Mustafa K.

Gazeteci, şair ve yazar. 1972, Gökdere /Akdağmadeni / Yozgat doğumlu. İlköğrenimini köyünde, liseyi Akdağmadeni'nde tamamladı. Gazetecilik mesleğine Harran Üniversitesinde öğrenciyken *Zaman* gazetesi muhabiri olarak başladı. 1994 yılından itibaren *Zaman* gazetesi, *Cihan Haber Ajansı* ve *Aksiyon* dergisinin Batman Bölge Temsilcisi olarak çalıştı. 2000 yılından itibaren aynı görevleri Kocaeli'de devam ettirdi.

Eranıl, özellikle *Zaman* gazetesinde yayımlanan Güneydoğu'daki PKK ve Hizbullah konulu araştırmaları ile tanındı. Yazıları *Sızıntı, Bozok, Yerel Bakış, Akdağmadeni'nin Sesi* gibi dergilerin yanı sıra birçok ulusal ve yerel gazetede yayımlandı. Ayrıca, bir bölümü uluslararası dergilerde yayımlanmış, Güneydoğu bölgesinde çok sayıda fotoğraftan oluşan geniş bir fotoğraf arşivi bulunmaktadır.

ESERLERİ:

ŞİİR: *İstiyorum.*

ARAŞTIRMA: *Gülünç Hakikatler* (Şubat 2001), *Akdağmadeni Manileri.*

ERASLAN, Cezmi

Tarih araştırmacısı. 1961, Adana doğumlu. İstanbul Ahmet Haşim İlkokulu, Bayrampaşa Tuna Lisesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü (1983) mezunu. Yüksek lisansını 1985'te aynı bölümde tamamladı ve araştırma görevlisi olarak göreve başladı. İngiliz arşiv ve kütüphanelerinde araştırma yapmak üzere Londra'da bulundu (1989). "*II. Abdülhamid Devrinde Osmanlı Devleti'nin İslâm Birliği Siyaseti*" adlı teziyle doktorasını yaptı (1991). 1994'te "*Yeni Osmanlılar'dan Atatürk'e Türk Aydınında Cumhuriyet Düşüncesinin Gelişimi*" konulu takdim tezi ile doçent unvanını aldı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak görevine devam etti. Atatürk Araştırma Merkezinde Bilim Kurulu üyeliği yaptı.

Telif ve çeviri makalelerini 1988 yılından itibaren *Kafkas Araştırmaları, Yeni Toplum, İÜ Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Türkiye Günlüğü, Türk Yurdu, İlmi Araştırmalar, Yeni Türkiye, Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi, Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Dergisi, İlim ve Sanat* dergileri ile ortak kitaplarda yayımladı. TDV *İslâm Ansiklopedisi* ve *Osmanlı Ansiklopedisi*ne maddeler hazırladı. Alanıyla ilgili ulusal ve uluslararası sempozyumlara katılarak yirmi civarında tebliğ sundu.

ESERLERİ:

II.Abdülhamid ve İslâm Birliği (1992), *Doğruları ve Yanlışları ile II. Abdülhamid* (1996), *Yakın Dönem Türk Düşüncesinde Halkçılık ve Atatürk* (2003).

Cezmi Eraslan

ERASLAN, Emrullah

Yazar. 5 Mart 1930, Ataköy / Almus / Tokat doğumlu. Köyünde uzun süre eski yazı ve Kur'an öğrenimi gördü. Ortaöğrenimini dışarıdan sınava girerek tamamladı. Bir süre ücretli öğretmen ve inşaat kalfası olarak çalıştı, daha sonra Almanya'ya gitti.

ESERLERİ:

Kerbelâ'nın İntikamı Müseyip Gazi, Eba-Müslüm'ün Tabutu, Gerçek Tarihiyle Kur'an'da 32 Peygamber ve İslâm Dini, Hz Ali'nin Savaşları ve 12 İmamlar Tarihi, Güvenç-Abdal Dünya Güzeli ve Kırkbudak, Kırklar Cem'i, Hz. Ali Ferdi Savaşlar Mucizeler ve 12 İmamlar Tarihi (2002, 2. bas.).

HAKKINDA: Emrullah Eraslan / Hz. Ali Ferdi Savaşlar Mucizeler ve 12 İmamlar Tarihi (2002).

ERASLAN, Kemal

Dil ve edebiyat araştırmacısı. 30 Ekim 1930, Diyarbakır doğumlu. Diyarbakır Cumhuriyet İlkokulu (1943),

Kemal Eraslan

Diyarbakır Ziya Gökalp Lisesi (1951), İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1956) mezunu. Çalışma hayatına Adıyaman Lisesinde edebiyat öğretmeni olarak başladı. Mesleğini bir süre de Adana Erkek Lisesi ve İstanbul Çapa Eğitim Enstitüsünde sürdürdü. 1965'te İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Filolojik Kürsüsüne asistan olarak girdi. 1970 yılında "*Ali Şir Nevâyi, Nesâyimü'l-Mahabbe min Şemâyimi'l-Fütüvve, Metin ve Dil Özellikleri*" adlı tezi ile doktor unvanını aldı.

1971-73 yılları arasında Humboldt Vakfının burslu öğrencisi olarak Almanya'da bulundu. 1975 yılında "*Eski Türkçede İsim-Fiiller*" adlı tezi ile doçent unvanını kazandı. 1979 yılında Irak ve 1981 yılında İngiltere'de bulundu. 1982 yılında "*Ahmed-i Yesevi, Divân-ı Hikmet'ten Seçmeler*" adlı takdim tezi ile profesör unvanını aldı. Aynı yıl Selçuk Üniversitesi, İlâhiyat Fakültesi Dekanlığına atandı. 1986'da İÜ Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yeni Türk Dili Anabilim Dalı öğretim üyeliğine, daha sonra da Anabilim Dalı Başkanlığına getirildi. Türk Dil Kurumu üyesidir.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Eski Türkçede İsim-Fiiller* (1980).

YAYIMA HAZIRLAMA: *Kutadgu Bilig III İndeks* (Reşid Rahmeti Arat'tan, Osman F. Sertkaya-Nuri Yüce ile, 1979), *Nesayimü'l-Mahabbe min Şemâyimi'l-fütüvve* (Ali Şir Nevâyi'den, 1979), *Divân-ı Hikmet'ten Seçmeler* (Ahmed-i Yesevi'den, 1983), *Hüseyin Baykara Divanı'ndan Seçmeler* (1987), *Mîzânu'l Evzân* (Vezinlerin Terazisi, Ali Şir Nevâyi'den, 1993), *Nesebnâme Tercümesi* (Mevlânâ Safiyyüddin'den, 1996).

HAKKINDA: Şevket Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (c. 3, 1997, s. 319-321).

ERASLAN, Sadık

İlâhiyatçı. 1953, Siirt doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Gaziantep'te yaptı. İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü Fıkıh-Kelam Bölümü (1980) mezunu. 1983 yılından itibaren Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulunda uzman olarak görev aldı. Bu süre içinde Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde Osmanlı tarihi sahasında "*Meşihat Makamı ve Ceride-i İlmiye*" konulu tez ile yüksek lisans, İslâm tarihi sahasında "*Sosyal ve Politik Sonuçları İtibariyle Hz. Ömer Devri Fetih Hareketleri*" konulu tez ile de doktora yaptı.

1990-94 yıllarında Avustralya-Sidney Başkonsolosluğu Sosyal Yardımcı kadrosunda Din Hizmetleri Ataşeliği görevini dönüşümlü yürüttü. İngilizce ve Almanca bilen Eraslan, ulusal ve uluslararası çeşitli sempozyumlara tebliğci ve müzakereci olarak katıldı. İslâm ve Osmanlı tarihi sahalarında makalcleri yayımladı. DİB Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi olarak çalışmalarını sürdürdü.

ESERLERİ:

Asr-ı Saadet Fetihleri, En Güzel Örnek Hz. Peygamber.

Sibel Eraslan

ERASLAN, Sibel

Gazeteci, yazar. 1967, Üsküdar / İstanbul doğumlu. Üsküdar Kız Lisesi ve İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. Yıldız Ramazanoğlu'nun "Kadın Tarihi Dönüşümü" adlı projesinde "İslâmcı Kadının Siyasal Tecrübesi" başlıklı atölyeyi hazırladı. Aksu Bora'nın "50'li Yıllarda Türkiye'de Feminizm" isimli edisyonunda, İslâmî Kadın Hareketi bölümünü yönetti. Barbara Bush ve Goethe Enstitüsü ile "Sivil Toplum Hareketleri ve Kadın" konulu projede çalıştı.

Çeşitli konularda yazıları *Türk Edebiyatı, Teklif, Vahdet, İmza ve İnsan* adlı dergilerde yayımlandı. Ayrıca *Vakit* gazetesinde köşe yazarlığı yapıyor. Köşe yazılarıyla 2002 yılında Türkiye Yazarlar Birliğinin Basın-Fikra ödülünü aldı. *Fil Yazıları (2002), Can Parçası : Hz. Fatma (2006).*

ERASLAN, Yunus Nadir

Şair. 1970, Sivas doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Sivas'ta tamamladı. Kastamonu Eğitim Fakültesi mezunu. Sivas'ta öğretmenlik mesleğini sürdürüyor. Hem serbest hem hece ölçüsünü kullandığı şiirlerinde daha çok çarpık kentleşme, şehrin kuşatmışlığı, insanlar arasındaki çıkar ilişkilerini konu edindi. *Şehrin Mateminde Gece* isimli bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Alim Yıldız / Sivaslı Şairler Antolojisi (2003).

ERAT, Selçuk

Şair. 1982, Şişli / İstanbul doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini İstanbul'da tamamladı. Halkalı İsmet Aktar Anadolu Teknik Lisesi Makine Bölümünde başladığı lise öğreniminc, Gebze'ye geldikten sonra Gebze Anadolu Teknik Lisesinde devam etti ve bu okuldan mezun oldu. Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi öğrencisidir. Aynı zamanda bir sivil toplum kuruluşunun basın ve halkla ilişkiler koordinatörlüğünü yapmaktadır. *Yaş* adlı şiir kitabı 2003'de basıldı.

ERAY, Nazlı

Hikâye ve roman yazarı. 28 Haziran 1945, Ankara doğumlu. Anayasa Mahkemesi Üyesi ve Türkiye İş Bankası Dışişleri Müdürü Lütfullah Bütün'ün kızıdır. *İkdam* gazetesi başyazarı Tahir Lütfü Tokay büyükbabası, Sabahattin Kudret Aksal cnistesidir. İstanbul İngiliz Kız Ortaokulu (1958) ve Arnavutköy Amerikan Kız Koleji (1962) mezunu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden üçüncü sınıftayken ayrılarak Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümüne geçti, burayı da tamamlamadı, Ankara'ya yerleşti. Turizm ve Tanıtma Bakanlığında çevirmen olarak çalıştı (1965-68). Ciddi bir sağlık sorunu nedeniyle yaşamının bir yılını hastanede geçirmek zorunda kaldı. İkiz kızları doğunca çalışma hayatına son verdi ve yaşamını yazarlığa adadı. Konuk öğretim üyesi olarak Iowa Üniversitesinde bir sömestr Yaratıcı Edebiyat dersleri verdi (1977). İki yıl *Güneş, Radikal* ve *Cumhuriyet* gazetelerinde "Düş İşleri Bülteni" adlı bölümünde köşe yazarlığı yaptı. Yurtiçi ve yurtdışı radyo ve televizyonları için oyunlar yazdı, programlar gerçekleştirdi. CHP'de 4. dönem parti meclisi üyesi olarak yer aldı (1993-99). Türkiye Yazarlar Sendikası, PEN Yazarlar Derneği ve Edebiyatçılar Derneği üyesi oldu.

Ortaokuldayken ilk öyküleri *Varlık*'ta (1960) yer aldı. 1973'ten iti-

Nazlı Eray

baren itibaren hikâyelerini *Türk Dili*, *Varlık*, *Oluşum*, *Yazko Edebiyat*, *Gösteri*, *Adam Öykü* ve *Dönemeç* gibi dergilerde yayımladı. Son yıllarda hikâyeciliğine roman yazarlığını ekledi.

Hikâyeleri, Necatigil'in ifadesiyle "gerçekle gerçeküstü arasında köprüler kuran, masalsı öğelerle" beslendi. Fantastik gerçekçi diye nitelenebilecek öykülerini, toplumsal ve bireysel gerçeklikleri, çağrışımlarla yüklü bir dille, gerçeklikten gerçek ötesine uzanan ironik bir anlatımla işledi. Halk arasında söylenen tekerlemeleri ve ninnileri de ustaca kullandı. İkinci hikâye kitabı *Geceyi Tanıdım*'daki hikâyelerde, kişiler, kentli çevrenin dışlanmışları, düş arapları, hapçılar, denizkızları, pezevenkler, Kasımpaşa Canavarı, mahmur gözlü eczahane kalfaları, bir başka deyişle treni kaçırmış tiplerin çeşitlemeleridir.

Pasifik Günleri'nde, Honolulu'dan Japonya'ya bütün Uzak Doğu'yu kapsayan bir yolculuk izlenimlerini, etkileyici sahneler ve güzel temalar aracılığıyla aktardı. *Arzu Sapağında İnecek Var* adlı roman, fantastik anlatıların en uç örneği olarak kabul edildi. Berna Moran, bu roman için "olmayacak kişileri olmayacak yerlerde bir araya getirerek, buluşturarak, öpüştürerek okuru eğlendirmektedir. Bu nedenle bu romanında ne doğa yasaları ne de kronoloji söz konusu değildir." yazdı.

Örümceğin Kitabı'nda yine sanal gerçeklerin izini sürdü, bir kadının iç dünyasındaki karmaşayı, umutsuz sevdalarda kaybolan insanların kendini arayışını anlattı.

Öyküleri ortaokul ders kitaplarında yer aldı, İngilizce, Fransızca, Almanca, İtalyanca, Japonca, Çekçe, Urduca ve Hintçeye çevrildi. Tözüm'ün filme aldığı "Monte Kristo" adlı öyküsü, beş ayrı yönetmen tarafından çekilen birbirinden bağımsız beş kısa öykülü filmden oluşan "Aşk Üzerine Söylenmemiş Her Şey" içinde yer aldı. Bazı öyküleri TV dizisi yapıldı. 1995-98 arasında TRT-INT'te bir sanat programı hazırlayıp sundu. 1998'de Ankara'da kişisel bir resim sergisi açtı. *Yoldan Geçen Öyküler*'le 1988 Haldun Taner Öykü Ödülünü, *Aşkı Giyinen Adam*'la Yunus Nadi 2002 Roman Ödülünü aldı.

"Yaşanmamış, içimizdeki gizli ortamda düşlem gücüyle büyüttüğümüz,

NAZLI ERAY

MUTLU YUVALAR, SICAK YUVALAR

Bindokuzyüzyetmişbir yılının sonuna doğruydu. Halide adlı bir kızkurusunun öyküsüdür bu anlatacağım. Soylu ve yoksul bir ailenin tek kızıydı Halide. Yetimdi. Bir devlet dairesinde memurdu. Her gün daireye aynı yoldan gidip, aynı yoldan aynı saatlerde dönüyordu. Kaldırımdaki çatlaklara basmamaya dikkat ediyordu son zamanlarda. Kırkına merdiven dayamıştı. Kızoğlan kızdı. Azıcık sinirli ve evham gelmişti üstüne. Kentin dip taraflarındaki bir yerdeki evinde yaşlı anası ile tek başına oturuyordu. Anası her akşam üstü pencereden Halide'nin yolunu gözleyip, tığ işleri yapıyordu. Ana kız gül gibi idare edip gidiyorlardı. Anne bindokuzyüzyetmişbir yılında, özellikle bahar aylarında, Halide'nin çalıştığı devlet dairesinde çok, hem de pek çok evlenenler olmuştu. Elâlem nişan ya da nikah halkasını birbirine gösterince, Halide'nin içine erkeklenmek, bir yuva kurmak hasreti düşmüştü. İşte bu hasretle yanıp kavruluyordu. Çayını içerken elleri titriyordu. Yoldaki çatlaklara ille de basmıyordu. Daireye girerken, merdiven urabzanının özel bir yerine, hiç kimsecik görmeden şöyle bir dokunuvermeyi huy edinmişti. Eğer oraya şöyle bir dokunmazsa, o gün tüm işlerinin ters gideceğine inanıyordu. Allahtan kimsecikler bunların farkına varmıyordu. Halide'nin perması uzamış kıtık saçları, veremsi, üstü kalın altı mee bacakları vardı. Yazı yazarken sıkça burnunu çekerdi. Ayın belirli günlerinde ter kokusu keskinleşirdi. Fena kız değildi ya pek dikkati çekmiyordu. Yaşayıp duruyordu. Genç bir akşam üstü, bindokuzyüzyetmişbir yılının sonuna doğru, kentte havanın iyice kirlendiği, akşamın çabucak oluverdiği bir saatte, Halide daireden çıkmış, evine dönüyordu. Sırtında hardal rengi paltosu vardı. Bu alacakaranlıkta, kaldırım taşlarına basmadan yürüyebilmek oldukça güç bir işti. Halide pekala biliyordu bunu işte. Yaşamak güçtü. Derken kulağına uzaktan bir ses geldi. Köşede, satıcının biri bir şey satıyordu. Simit miydi, kandil halkası mıydı, neydi.

Halide'nin canı istedi. Satıcıya doğru değiştirdi yolunu. Bilmediği çatlakların üstünden atlayıp, köşebaşına gitti. İlkin şöyle bir ses geldi kulağına:

"Sıcak halkalar...

Taze halkalar..."

Yaklaşınca bir de baktı ki, adam tablasının üstünde, renkli kağıtlara sarılmış, sarmalanmış çörek gibi bir şeyler satıyor. Kandil simidi idi bunlar. Kasketli bir satıcıydı. İşbilir bir duruşu vardı. Çok yaklaşınca Halide, adamın şöyle bağırdığını duydu:

"...Mutlu yuvalar,

Sıcak yuvalar..."

Aman Tanrım, ne diyordu bu adam? Halide tam, mutlaka yanlış işitmişimdir, diye düşünüyordu ki, adam sırma gibi gümüş sesi ile bir kez daha bağırdı:

"Haydi Mutlu yuvalar, Sıcak yuvalar..." (...)

(*Geceyi Tanıdım*, 1979)

KENTLİ ÇEVRENİN DIŞLANMIŞLARI

Fatih Özgüven

Nazlı Eray hikâye kişilerinin içinde gezindikleri yeni bir hikâye uzamı kuruyordu. Toplumsala (somuta) dayanan anlatı bağlamını, anlatıcısının düşgücü bağlamıyla değiştiriyor, fantastik öğeyi seçmesiyle geleneksel anlatı bağlamlarının 'gerçeğe benzerlik' kaygusunu reddediyordu. Buna karşılık, hikâyelerine gündelik hayatta çevremizi saran türlü, çeşitli ayrıntının, kültürler arası sayılabilecek birçok yaşantı'nın (magazinlerin, popüler şarkıların, ucuz aşk romanlarının) tadını sokuyordu. Ayrıca, fantastik olanın kapsamında insancıl olanı geliştirebiliyor, insancıl olanın kapsamında kalarak da fantastik olanın başını alıp gitmesine izin vermiyordu. Bu hikâyelerde Schlieren marka asansörlerden Avusturya—Türkiye milli maçına kadar herşey, her ülkeden insan vardı. Bir çeşit kent kültürünün (ya da altkültürünün) bütün "çerçöpü" yerini buluyordu: Şanuar parfümüne vurgun kadın—erkek Fausta'nın gecenin birinde arabın biriyle gözgöze gelip aşk yaşamasının 'fotoroman'sılığı yerli yerine konuyor, Maria Vestera'yla Arşidük Rudolf'un Mogadon Palas'ın formika yatağında intihar etmelerinin aynı hikâyede 'Ayağında Kundura' türküsü eşliğinde, Bülbül Deresi Sokağındaki cezahanede yenilenmesi tuhaf kaçmıyor, karakola düşen denizkızıyla taksi şöförünün macerası kendi gerçekliğine oturuyordu, öte yandan, mizah tadı Aziz Nesin'in en usta işi hikâyelerini çağrıştıran 'Mutlu Yuvalar, Sıcak Yuvalar'daki, çörek paketinden çıkan 'kısmet' düşü, geleneksel evde kalmış kız temasının eşit derecede bayağı ve insancıl olma özelliğini başarıyla bağdaştırıyordu. Hele anlatıcısını sabaha karşı Kasımpaşa Canavarı'yla dertleştiren 'Sahipsiz İnsan', bu kitaptaki hikâyeleri kuraldışı kılan bütün özellikleri çok başarılı biçimde özümleyen bir hikâye oluyordu. Böylece, geleneksel gerçeklik duygusu açısından derinliksiz bırakılan düz bir perspektif seçiliyor ama bu, bir çeşit 'an' düşgücünün getirdiği boyutla desteklendiği, bu düşgücü de imgelerini çok gerçek, çok acil bir yaşantılar ve nesneler çerçevesinden aldığı için bu hikâyeler bir çeşit "fantastik gerçekliğin" yetkin örnekleri olabiliyorlardı. (...)

Bu fantastik anarşisinde Nazlı Eray'ın hikâyelerinde kullandığı başka bir artı, çağdaş kültürler—arası nesneler karmaşası, bunların gündelik yaşamın perdesinden her an gelip geçmekte oldukları gerçeği de çığırından çıkarılıyor. Yazar, '... pullu giysileri, parfümleri, bebekleri, tüylü yelpazeleri, sırmalı çizmeleri, kaplan postu desenli gece giysilerini, şifon sabahlıkları, göbek havası çalan kasetleri, kovboy şapkalarını, uzun ağızlıkları, saksı çiçeklerini, Marilyn Monroe'nun dev posterlerini, mumları, baygın kokulu tütsü çubuklarını, gençlik haplarını, file çorapları...' (s. 21) anlatısına katmak, böylece 'gerçekle düş evrenimizi bir Amerikan Mixer'i gibi birbirine katıp durmak' (s. 23) isteyecektir. Bu nesnelerin bu denli karmakarışık bir çağlayan halinde dökülüp, 'Amerikan Mixer'i ile karıştırılmak istenmesi, yukarıda belirttiğim eğilimle, yani 'roman' kişisi biriktirme eğilimiyle koşutluk taşıyor. (...)

Fantastiğin kendi mantığını bulması sorunu önemli. Geceyi Tanıdımda bu gerçekleşiyordu; yazınsal yapı olarak da malzemeyi dengeleyip, kullanmak açısından da.. Oradan kalkıp hemen bir fantastik nehir—hikâye, bir 'Alis Harikalar Ülkesi'nde yazmaya kalkışmak (mahkeme sahnesiyle, konuşan hayvanlarıyla, anlatıcı—Alis'iyle) mümkün olamayabiliyor. Lewis Caroll'u besleyen kaynaklar (Viktorya Çağı'nın bastırılmış cinselliği, çocuk masallarıyla tekerlemelerinin tuhaf vahşeti, bütün gerçeküstücülerin pek bayıldıkları o Freud'cu ayrıntılar, önümüzde uzanıp giden, 'insansız' kalan ve 'insancıl' olmayan kendine özgü düşgücü) Nazlı Eray'ı beslemiyor. Sait Faik'le Panço' sundan yola çıkmam da bu yüzdendi. Nazlı Eray'ın hikâyeleri bu 'insanlı' ve 'insancıl' çizginin mirasçısıydılar. Ama Pasifik Günleri'nde bunu Lewis Caroll'laştırmak (en azından olay örgüsü açısından benzerlik taşıdığı ve Geceyi Tanıdım'ın duyarlığına antitez oluşturduğu için 'Alis' örneğini getiriyorum) hemen kolayca sonuç verebilecek bir çaba değil. Sonunda, fantastiğin kendi ülkesinde bile bir 'toplumdışı' kalmak tehlikesi var.

(*Çağdaş Eleştiri* dergisi, Mart 1982)

anlaşılması kolay olmayan bir gerçektir Nazlı Eray'ın sanal gerçeği. Kendimize uzak kalışımızda, tutkularımızda aramalıyız o gerçeği. (...)

"Nazlı Eray, bizi bir düşlem dünyasında dolaştırırken, alışmadığımız, tanımadığımız bir gerçeği anlatmak istiyor. Olaylarla çevrilmiş, günlük işlerin yoğunluğunda bunaldığımız somut bir gerçek değil o. Romancının kurgusunda yaşayan içsel bir gerçek. Zaten işin içine kurgu girince bildiğimizi sandığımız gerçek değişmez mi? Artık romancının gerçeği olmaz mı anlatılan?

"Nazlı Eray zaman kaymalarını kullanarak değişik ortamlara götürüyor bizi: Tutkuların cana kıymaya, sonra da o duygu yükünün ağırlığını taşımaya, bir ip cambazı gibi kendimizi dengede tutmaya yargılanmış olarak sürüklenip durduğumuz düşsel bir yaşama götürüyor." (Mustafa Şerif Onaran)

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Ah Bayım Ah* (1976), *Geceyi Tanıdım* (1979), *Kız Öpme Kuyruğu* (1982), *Hazır Dünya* (1983), *Geceyi Tanıdım / Erostratus* (oyun-hikâyeler, 1985), *Kuş Kafesindeki Tenor* (oyunhikâyeler, 1985), *Eski Gece Parçaları* (1985), *Yoldan Geçen Öyküler* (1987), *Aşk Artık Burada Oturmuyor* (1989), *On Üç Büyülü Öykü-13 Yazar, 13 Öykü* (ortak kitap, 2002), *Yalancı Öyküler 9 Öykü* (9 yazarla ortak).

ROMAN: *Pasifik Günleri* (1980), *Orphée* (1982), *Deniz Kenarında Pazartesi* (anı-roman, 1984), *Arzu Sapağında İnecek Var* (1989), *Ay Falcısı* (1993), *Aşık Papağan Bari* (1993), *Yıldızlar Mektup Yazar* (1994), *Uyku İstasyonu* (1994), *Bir Yaz Gecesi* (1994), *İmparator Çay Bahçesi* (1997), *Örümceğin Kitabı* (1998), *Elyazması Rüyalar* (1999), *Ayışığı Sofrası* (2000), *Aşkı Giyinen Adam* (2001), *Beyoğlu'nda Gezersin* (2005).

DENEME: *Düş İşleri Bülteni* (1994), *Kapıyı Vurmadan Gir* (2004).

HAKKINDA: İzzet Yaşar / İnsanlara Küçük Mucizeler Yaşatabiliyorsam Ne Mutlu Bana (söyleşi, Gösteri, Ocak 1982), Fatih Özgüven / Kentli Çevrenin Dışlanmışları (Çağdaş Elçştiri, sayı: 1, Mart 1982), Nur Bulum / Söyleşi (Cumhuriyet Kitap, sayı: 87), Ece Algan / Söyleşi (Varlık, sayı: 1007, Ağustos 1991), Ömer Nida / Kadın Romancılarımız - Başlangıçtan Günümüze Kadar 1892-1991 (1991), Can Kurultay / Çağdaş Türk Edebiyatında Kadın Yazarlar (1993), Berna Moran / Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış (c. 3, 1994, s. 69-74), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Türk ve Dünya Ünlüleri Ansiklopedisi (c. 4, s. 1995), Mustafa Şerif Onaran / Sanal Gerçeklerdeki Yaşam (Virgül, sayı: 17, Mart 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), Ömer Lekesiz / Yeni Türk

Edebiyatında Öykü - 4 (2001), Aşkı Giyinen Adam (Cumhuriyet Kitap, 1.11.2001), TBE Ansiklopedisi (c. 1, 2001), Aşkı Giyen Adam (Kitap Rehberi, Aralık 2001), Bahar Tanrısever / Yalnız Olmadığımı Hissettim (Cumhuriyet Kitap, 27.6.2002), On Üç Büyülü Öykü-13 Yazar, 13 Öykü (2002), Ahmet Kabaklı / Türk Edebiyatı (c. 5, 2002, s. 820-830), Aşkı Giyinen Smokinli Adam (Cumhuriyet Kitap, 29.8.2002).

ERAYDIN, Selçuk

Araştırmacı-yazar (D. 1937, Edincik / Bandırma / Balıkesir - Ö. 1995, İstanbul). İstanbul İmam-Hatip Okulu (1960), İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (1964) mezunu. Bir süre Sivas'ta öğretmenlik yaptıktan sonra bitirdiği İslâm Enstitüsünde tasavvuf tarihi asistanı oldu. "*XVII. Asırda Yazılmış, Tevhid ve Na'atlardaki Tasavvufi Remizler*" adlı teziyle doktor, daha sonra yardımcı doçent oldu.

İskenderpaşa Camiindeki "Miraç Kandili" programından dönerken Ümraniye'de geçirdiği trafik kazası sonucu öldü. Sahrayı Cedit mezarlığında toprağa verildi. Makaleleri *İslâm Medeniyeti, Tohum, Nesil, Kök* gibi dergiler ve çeşitli gazetelerde yer aldı.

ESERLERİ:

İslâm Türk Edebiyatı (Dr. Necla Pekolcay ile), *Tasavvuf ve Tarikatlar Tarihi.*

Ayrıca Mevlâna'dan ve İbn-i Arabi'den çevirileri de yayımlanmıştır.

ERBAKAN, Necmettin

Siyaset ve devlet adamı. 1926, Sinop doğumlu. İstanbul Teknik Üniversitesi Makine Fakültesi (1948) mezunu. Aynı yerde doktorasını verdi, 1953'te doçentliğe, 1965'te profesörlüğe yükseldi. F. Almanya'da leopar tanklarını geliştirme çalışmasında araştırma başmühendisi olarak görev aldı (1951-54). Türkiye'ye döndükten sonra 1956-63 yılları arasında Gümüş Motor firmasını kurdu ve ilk yerli motor üretimini gerçekleştirdi. Odalar Birliği Yönetim Kurulu Başkanlığı yaptı (1969). Aynı yıl politikaya atıldı.

Necmettin Erbakan

Konya'dan bağımsız milletvekili seçilerek TBMM'ye girdi. 1970'te Milli Nizam Partisinin kurucuları arasında yer aldı. Anayasa Mahkemesince kapatılan bu partinin ve MNP'den sonra arkadaşlarınca kurulan Milli Selamet Partisi (1972) ve Refah Partisinin (1983) genel başkanlığına getirildi. CHP-MSP (1974), 1. Milliyetçi Cephe (1975-77) ve 2. Milliyetçi Cephe (1977-78) koalisyon hükümetlerinde Başbakan Yardımcısı olarak görev aldı.

Genel Başkanı olduğu Refah Partisi Aralık 1995 genel seçimlerinde büyük bir başarı elde etti. Temmuz 1996'da RP-DYP koalisyon hükümeti kuruldu ve 54. Hükümetin Başbakanı oldu. TSK ve medyanın şiddetli muhalefetiyle karşılaşarak görevinden istifa etmek zorunda bırakıldı (Haziran 1997). Bingöl'deki bir konuşması nedeniyle hakkında bir yıl hapis cezası verilip, kendisine beş yıl siyaset yasağı getirildi. 2000 yılının sonlarına doğru çıkarılan kanunla cezası ertelendi, ancak YSK'nin olumsuz karar vermesi üzerine 3 Kasım 2002 seçimlerine katılamadı. 2003 yılında, arkadaşlarının kurmuş olduğu Saadet Partisinin Genel Başkanlığına seçildi. Hakkında açılan son davalardan aldığı cezayı, yaşının ilerlemiş olması nedeniyle, evinde çekmesine karar verildi.

Necmettin Erbakan, siyasal konuşmaları yanı sıra ilmî konularda verdiği konferanslarla da tanınmıştır.

ESERLERİ:

İslâm ve İlim, İslâmda Kadın, Sanayi Davamız, Milli Görüş, Erbakan Açıklıyor (1991), *Kenan Evren'in Anılarındaki Yanlışlar* (1991), *Körfez Krizi, Emperyalizm ve Petrol* (1991), *Türkiye'nin Temel Meseleleri* (1992).

HAKKINDA: Abdullah Lelik / Milli Görüş Temel Görüş (der. 1974), Abdullah Lelik / Erbakan mı Ecevit mi? (1975), Burhanettin Kayhan / Muhterem Başkan (1975), İsmail Kazdal / Yeni Devrin Eşiğinde MSP (Zafer Karib imzasıyla, 1976), Mustafa Özdamar / Yaşı ve Başıyla Mim Sin Harekâtı (1977), Yurt Ansiklopedisi (c. VIII, 1982-1983), Ali Yaşar Sarıbay / Türkiye'de Modernleşme Din ve Parti Politikası / MSP Örnek Olayı (1985), Sadık Albayrak / Türk Siyasi Hayatında MSP Olayı (1989), Sadık Albayrak / MSP Davası ve 12 Eylül (1990), Soncr Yalçın / Hangi Erbakan (1994), Fehmi Çalmuk / Refahın Gülen Yüzü (1996), Oral Çalışlar / Liderler Hapishanesi - Ecevit, Erbakan ve Türkeş ile Cezaevi Günleri (1996), Süleyman Kocabaş / Refahyol Hükümeti Sonunun Perde Arkası - Türkiye'nin Sendromları (1997), - Postmodern Darbe Süreci 28 Şubat'a Doping Şubat-Mart 1998 Sendromları (1998), Fehmi Çalmuk / Selamun Aleyküm Komutanım (2000), Hakan Akpınar / 28 Şubat Postmodern Darbenin Öyküsü (2001).

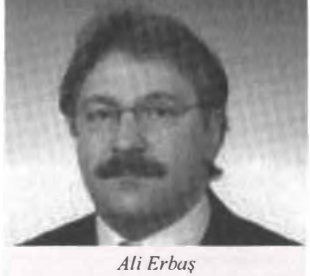
ERBAL, Ayda

Öykü yazarı. 23 Nisan 1972, Ankara doğumlu. St. Michel Lisesi, ODTÜ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümünde, Bilkent Üniversitesi ve Columbia University Siyaset Bilimi bölümlerinde eğitim gördü. Doktora çalışmasını Columbia University'de sürdürüyor.

1993'te Ankara'da arkadaşlarıyla *İzlek* dergisini kurdu. İletişim Yayınları için Aykut Kansu'nun "*1908 Devrimi*" adlı doktora tezini İngilizceden çevirdi. Öyküleri *Evrensel Kültür, Abra, Varlık, İzlek, Promete* dergilerinde yer aldı. Çalışmaları 1993 Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödülünde dikkate değer görüldü. Nadiren *Birikim*'de yazıyor. *Son Kullanma Tarihi Geçmiş Aşklar* (1999) adlı bir öykü kitabı vardır.

"Yazarın tüm kitap boyunca en önemli başarısı zihninizde görsel düzeyi yüksek bir akıcılık yakalaması. Bu başarısında Türkçeyi kullanmadaki yetisi ve yerinde kelime oyunlarıyla bütünleştirmesinin etkisi var. Hikâyeleri bitirdiğiniz zaman (...) sanki yazar asıl hikâyeyi yazmamış da okura kendi hikâyesini yazmak ya da kurgulamak için bir alan bırakıyor. Mark Twain eğer bu hikâye kitabını okuma imkanı bulsaydı herhalde nükteli bir şekilde yazarı dile hakimiyetinden dolayı tebrik ederdi." (Murat Çemrek)

HAKKINDA: Süreyya Evren / Genç Şairler ve Yazarlar Kitabı (1995), TBE Ansiklopedisi (2001), Murat Çemrek / Son Kullanma Tarihi Geçmiş Aşklar Üzerine... (Kafdağı, sayı: 57, yıl: 5).

Ali Erbaş

ERBAŞ, Ali

Dinler tarihi araştırmacısı. 1961, Ordu doğumlu. Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1984) mezunu. Yüksek lisansını Marmara Üniversitesi Tefsir Anabilim Dalında "*Kur'an'daki Tekrarlar ve Sırları*" adlı tezle (1987), doktorasını aynı üniversitede Dinler Tarihi Anabilim Dalında "*İlahi Dinlerde Melek İnancı*" teziyle (1993) tamamladı. Sakarya Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde yardımcı doçent (1993-98), doçent.

(1998-2004), profesör (2004-) olarak çalıştı. Felsefe ve Din Bilimleri Bölüm başkanlığı (1993-97, 2004-), dekan yardımcılığı (1997-2003) görevlerinde bulundu.

Yazıları, *EKEV Akademi, Yeni Türkiye, Sakarya Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi, Multitudes (Paris), İLAM (İslâmi Araştırmalar Merkezi) Araştırma, Türk Dünyası Araştırmaları, Yeni Dünya, İlim ve Sanat, Kadın ve Aile* dergilerinde yayımlandı. *TDV İslâm Ansiklopedisi* için madde yazdı. Çeşitli bilimsel toplantılarda tebliğ sundu.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Hıristiyan Ayinleri* (1998), *Melekler Alemi* (1998), *Hıristiyanlık'ta İbadet* (2003), *Hıristiyanlık'ta Reform ve Protestanlık Tarihi* (2004), *Hıristiyanlık* (2004).

ÇEVİRİ: *Dinler Tarihi Sözlüğü* (Mircea Eliade'den, 1997), *Ortaçağ Hıristiyan Dünyasında Dinsel Şiddet, Engizisyon* (Guy testas-Jean Testas'dan 2003).

ERBAŞ, Emine

Şair. 16 Ocak 1935, Kadıköy / İstanbul doğumlu. Ürünlerinde zaman zaman, kızlık soyadı olan Osmanağaoğlu imzasını da kullandı. Acıbadem Onuncu İlkokul, Kadıköy Kız Enstitüsü (1955), Beyoğlu Olgunlaşma Enstitüsü (1959) mezunu. Ankara Tıp Fakültesi Öğrenci İşleri Bürosunda memurluk (1954-55), Kaman Çağırköy İlkokulunda öğretmenlik (1955-56), DDY Haydarpaşa Müdürlüğünde memurluk (1956-59) yaptı. Türkiye Yazarlar Sendikası, Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

Emine Erbaş

Şiirlerini 1959'dan bu yana *Türk Sanatı* (1959), *Hareket* (1967), *Hisar* (1958-59), *Karşı* 1992), *Eşik* (1993), *Şiir Ülkesi* (1996), *Kıyı, Yazıt* (1988), *Yaba - Öykü, Varlık, Türk Dili Dergisi, Düşlem, Güzel Yazılar* dergilerinde yayımladı.

"Emine Erbaş'ın şiirleri, yıllardan beri içinde bir çıkış yolu bulamamış da, ertelenmiş gibi bir sesler ve tadlar toplamının derlenip yoğunlaşması sanki. Çığırtkan olmayan, fazla sesini vermez gibi görünen, ama okunduklarında insanın içine işleyen, sinen olgunlukta bir şiir dilinin sesini duyumsatıyor insana. Özgün, büyülü, yeterince damıtılmış, uçları açık bir sözcükler söylemi bu. Kimi şiirlerini bilerek, düşünerek kısa tutmuş gibi; şiirlerini sindirdiği özsuyu daha da zengin kılsın diye." (Osman Şahin)

"Henüz gümüş kanatlıdır, aşklar yaralıdır. Ağızda çürük elma tadı vardır. Ozan, ölümden mi aşktan mı doğduğunu sorgular. "Durmadan şarap kokan bir denizi içiyoruz" derken toplumdaki yabancılaşmanın da ayrındadır. "Acılar uzun seviler kısa"dır. Bu nedenle mi ellerine düşen kar tanesini alıp koynunda gizleme gereğini duyumsar? Ozan, "bir ön bilinci" olmalı ona göre. "Tutkuların döşeği"nde güzel imgelerle yaşamalıdır. Kitabın ikinci bölümünde, anılar, aşklar, yurtsama ve zaman izlekleri ağır basıyor. "Nereye dönsem neye baksam anı" dizesiyle başlıyor ilk şiir. Geçen zamanı, yalnızlığı sorguluyor ozan." (Hasan Akarsu)

ESERLERİ (Şiir):

Perizat Hanım Akasya (1988), *Rüzgârın Yazdığı Suya* (1990), *Denizin Kalbi* (1994), *Öpüyorum Sizi Parçalanmış Ağzınızdan* (1998), *İstanbul Annem* (2003).

EMİNE ERBAŞ

YÜZÜMÜZ
NE ZAMAN
DEĞSE ATEŞE

Önce yüreği uzaklaşır bizden
gözlerinde elmaçürüğü bir üzgü
ırmak boylarında yüzerken
eşsiz bir tasarımın koynunda
yeniden doğmak için
kendi küllerinden

Saçlarında yürürüm
ne kadar yeryüzü
o kadar öte

Irmak boyları cıvıltı
kır ova durmadan resim
sarışın bakışımlı mavi de

Söz etmek bir seçim yapmaksa
bak işte silindi bile
imgesi ayrı olanın ölüm

Yaklaş yüreğim umle
yürek ki
kıyıya yakın bir yerde
biraz gülü
dokunmak istesem de dokunamam
ÖLÜYÜZ BİZ DE

(*Türk Dili* Dergisi)

HAKKINDA: Osman Şahin / Rüzgârın Yazdığı Suya (Türk Dili Dergisi, sayı: 27, Kasım-Aralık 1991), Gamze Deniz / Güzel Şeyler (Emek gazetesi, 1.6.1997), Muzaffer Uygunər / Emine Erbaş'ın Kitabı (Türk Dili Dergisi, sayı: 67, Temmuz-Ağustos 1998), Ruşen Hakkı / Öpüyorum Sizi Parçalanmış Ağzınızdan (Özgür Kocaeli gazetesi, 18.4.1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Hasan Akarsu / Şiirler-Den / İzler (2004).

ERBAŞ, Şükrü

Şair. 7 Eylül 1953, Yozgat doğumlu. İlk ve ortaokulu Yozgat'ta tamamladı. Yozgat Lisesi, Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Sosyal Bilimler Bölümü (1978), mezunu. 1972'den itibaren Toprak Mahsulleri Ofisinde memurluk ve yöneticilik yaptı. Edebiyatçılar Derneğinin yönetim ve yürütme kurullarında bulundu, birkaç dönem genel sekreterliğini, bir dönem de genel başkanlığını yaptı. Toprak Mahsulleri Ofisi Eğitim Şubesi Müdürü iken 1998 yılında emekli oldu. 2000'li yılların başlarında Antalya'ya yerleşti.

Şükrü Erbaş

İlk şiiri *Varlık* dergisinin Şubat 1978 sayısında yer aldı. Daha sonra şiir ve yazıları *Yaba, Yarın* (yazı kurulu üyesi), *Varlık, Türkiye Yazıları, Dönemeç, Yeni Düşün, Gösteri, Oluşum, Bir Yeni Biçem, Cumhuriyet Kitap* gibi dergilerde yayımladı. *Yolculuk* adlı kitabıyla 1987 Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülünü, *Dicle Üstü Ay Bulanık* ile de 1996 Orhon Murat Arıburnu Şiir Ödülünü aldı. Edebiyatçılar Derneği (bir dönem başkanı) üyesidir.

"Şiirin kurgusu sağlamdır. Şükrü Erbaş, şiirini örerken yoğun bir duygu akışından yararlanmış. Şiir okunurken kulağımıza zaman zaman fısıltı, kimi zaman da haykırış sesleri akar." (Hasan Efe)

"Şükrü Erbaş şiiri genç bir şiir değil; her ne kadar yaşlı olduğunu yansıtan sözcükler içeren şiirlerini okumuş da olsak, bunu şiirsel olgunluğuna vermeyi istiyorum. Şiirsel, şairsel olgunluk, bir şairin yaşamına, omuzla-

ŞÜKRÜ ERBAŞ

GÜNÜN BİTİŞİNİ SEYREDİYORUM

Alnımı dayayıp camlara
Turuncu bir yangına, ayaklanan anılara
Dayayıp alnımı akşamlara
Günün bitişini seyrediyorum saatlerce
Gözlerimi kırpmadan başımı çevirmeden.
Bir gün-diyorum-kısacık bir gün
Nasıl da benziyor, insanın
Bütün bir ömrüne...

rına sorumluluklar da yükler. Şükrü Erbaş bu sorumlulukların bilincinde." (Necmi Selamet)

"Erbaş şiirinde kitaptan kitaba görülen, izlenen değişimlerin, yeniliklerin ana kaynağı hep aynıdır: İnsan! İnsansız, zamansız ve mekânsız bir şiiri yaratıcılığının disiplinine yaklaştırmamasıyla da belirgin olan Erbaş şiirinin tanıklığı, her şeyi gözleriyle gören birinin tanıklığından daha etkindir, gerçektir. Çünkü onun şiirinde anlam yalın, ancak anlık değildir. An, anlamın sürekliliğidir, bağlantı kurulan şeylerde açıklanabilir, yer yer keşfedilebilir. Ancak bu yalın anlam, kolaylıkla özdeş değil, aksine derinlikle sırdaştır." (Aydın Şimşek)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Küçük Acılar* (1984), *Aykırı Yaşamak* (ilk şiir kitabıyla birlikte yeni şiirleri, 1985), *Yolculuk* (1986), *Kimliksiz Değişim* (1992), *İyimser ve Kederli* (1994), *Bütün Mevsimler Güz* (1994), *Dicle Üstü Ay Bulanık* (1995), *Kül Uzun Sürer* (1996), *Derin Kesik* (1999), *İnsan Sevmezse Ölür* (2004), *Cam ve Taş* (2004), *Üç Nokta Beş Harf* (2004), *Yalnızlık Heceleri* (2004).

DENEME: *İnsanın Acısını İnsan Anlar* (1995), *Gülün Sesi Gül Kokar* (1998).

HAKKINDA: Hüseyin Atabaş / Mavisi Yüreğinde Bir Şair (Cumhireyat Kitap, 3.3.1194 - Kale ve Bozkır, 1994) – Köylüleri Niçin Öldürmeliyiz (Özgürlüğün Geldiği Gün, 1999), Aydoğan Yavaşlı / Şükrü Erbaş'tan Yeni Şiirler: 'Derin Kesik' Derinleştikçe (Cumhuriyet Kitap, 25.11.1999), Vedat Yazıcı / Martıya Mektuplar (2000), Aydın Şimşek / İnsanın İçindeki "Derin Kesik"ler (Cumhuriyet Kitap, 14.9.2000), Aydın Şimşek / Üç Nokta Beş Harf (Cumhuriyet Kitap, 5.7.2001), Aydoğan Yavaşlı / Şükrü Erbaş-Yalnızlık Heceleri (Varlık Kitap, Mayıs 2003), Hasan Efe / "Şükrü Erbaş'ın Açılmamış Genelev Mektupları"-Günümüz Şairlerinden Şiir Çözümlemeleri (2004), Necmi Selamet / İnsan Sevmezse Ölür (Cumhuriyet Kitap, 2.12.2004).

ŞÜKRÜ ERBAŞ

BİZ NEDEN BAŞKALARINI SEVEMİYORUZ

Gümüşün ustalarını bitirdik
Ahşap konakların oymalı dolapların
Üzümün canın kesme taşın ustalarını...
Al kehribar yakut ve lal
İşleyip incecik dünyayı parmaklarıyla
Hantal düzlüğümüze köpük köpük
Pencereler açan ustalarını
Işığın, sevginin ve iyiliğin
Bitirdik bir bir hünerleriyle boğarak...
Uçurumların türküsünde şimdi sıra
Dorukların karında, çimenlerin sütünde...
Fırat'ı yasaklayıp Dicle'yi susturarak
Tütün peynir yün ve pirinci
Gömerek ağır toplarla toprağa
Kıl cecim savatlı düş rüzgârlı poşu
Bin yıldır kendi yurdunda konuk
Bin yıldır göçer iki zulüm arasında
Akıl almaz bir yaşama ustası
Koca bir halkta şimdi sıra...

Narcissusun aynasında yalnız kendi suretimiz
Biz neden başkalarını sevemiyoruz?...

ERBAY, Erdoğan

Edebiyat araştırmacısı. 7 Temmuz 1964 doğumlu. Atatürk Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1985) mezunu. Yüksek lisansını (1991) ve doktorasını (1996) Atatürk Üniversitesi Yeni Türk Edebiyatı Bölümünde tamamladı. Aynı yerde 1988'de araştırma görevlisi, 1997'de yardımcı doçent oldu.

Makaleleri, *Türk Kültürü İncelemeleri, Yeni Türkiye, Akademik Araştırmalar, AÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Araştırma, Toplumsal Tarih, Virgül, Yedi İklim* dergilerinde yayımlandı. *Tanzimat ve Meşrutiyetin Birikimi* için bölüm, *TDV İslâm Ansiklopedisi* için madde yazdı.

ESERLERİ:

Eskiler ve Yeniler (1997), *Doğumunun 100. Yılında Tanpınar'ın Huzur'unda Musikinin Büyülü Dünyası* (2001), *Ahmed Midhat-Felsefe Metinleri* (Ali Utku ile, 2002), Beşir Fuad-Voltaire (Ali Utku ile, 2003), *Yenileşme Dönemi Türk Edebiyatında Aruz Arayışları* (2003).

ERBAY, Mutlu

Güzel sanatlar araştırmacısı, ressam. İstanbul doğumlu. Marmara Üniversitesi Resim İş Eğitimi Bölümü (1989) mezunu. Yüksek lisansını Boğaziçi Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsünde (1992), sanatta yeterliğini Marmara Üniversitesi Resim İş Eğitimi Bölümünde (1995), doktorasını İstanbul Teknik Üniversitesi Sanat Tarihi Bölümünde (1997) tamamladı. Doktora sonrası Leicester Üniversitesi "Museum Management"te (1994) eğitimine devam etti, doçent oldu. Boğaziçi Üniversitesi Tarih Enstitüsünde araştırma görevlisi (1989-94), aynı üniversitede Güzel Sanatlar Bölümünde öğretim görevlisi (1994-99) ve öğretim üyesi (1999-) olarak çalıştı. Hamburg Turkischer Frauen Culture Verein ve Sanat Tarihi Derneği üyesidir. Proje İş Sergisi Sergilenmeye Değer Eser Unesco Plastik Sanatlar Derneği Ödülü (1998), Uluslararası Düzeyde Kültür ve Sanata Katkı Ödülü (Turkischer Frauen Kultur Verein Hamburg, 2000), 2002 Genç Öğretim Üyeleri Rektörlük Akademik Teşvik Ödülü, ayrıca çeşitli teşekkür ve takdir plaketleri aldı.

Makaleleri, *Journal of Medicine Ethics, Müzecilik Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Sanat Çevresi, Anadolu Sanat, Genç Sanat: Güzel Sanatlar,*

Türkiye'de Sanat, Arredamento Mimarlık, Hayalet Gemi, Arkitekt, Eğitim Bilim, Artist dergilerinde yayımlandı. Yurt içinde ve yurtdışında çok sayıda karma sergiye katıldı, kişisel sergi açtı. Güzel sanatlarla ilgili çeşitli sempozyumlarda bildiri sundu.

ESERLERİ:

Plastik Sanatlar Eğitiminin Gelişimi (1997), *Cumhuriyet Dönemi Sanatsal Değişimi Yayınlara Yansıması* (ortak, 2004), *Cumhuriyet Dönemi Atatürk'ün Sanat Politikası* (Fethiye Erbay ile).

HAKKINDA: İsa Başlıoğlu / Mutlu Erbay ve Resimde Buluşalım Sergisi (Aile Dergisi, sayı: 15, yıl: 2, 1994), Feride Özar / Sanat Çevresi (sayı: 229, 1997), Dünya gazetesi (30.6.1997), Bülent Akkurt / Mutlu Erbay'ın Plastik Sanatlar Üstüne Nefis Bir İncelemesi (Sanat Çevresi, sayı: 234, 1998), Hürriyet Gazetesi (Hamburg, 21.5.1998).

ERBAY, Yusuf

Şair, devlet adamı. Trabzon doğumlu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümünden mezun oldu. The Victoria University of Manchester'da Avrupa Topluluğu üzerine yüksek lisans yaptı. Çukurova Üniversitesi Yönetim ve Organizasyon Bölümünde doktorasını tamamladı. 2000 yılında Yönetim Bilimi doçenti oldu.

1987 yılında başladığı kaymakamlık mesleğini 1995 yılına kadar ilçe kaymakamı olarak sürdürdü. Bu yıldan itibaren İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünde sırasıyla Şube Müdürlüğü, Daire Başkanlığı ve Genel Müdür Yardımcılığı görevlerinde bulundu. 1995 yılından itibaren Türkiye'yi Avrupa Konseyi nezdinde pek çok alt komitede temsil etti ve üst komite niteliğindeki yönlendirme komitesinde iki yıl başkanlık görevinde bulundu. 1995 - 2000 yılları arasında TRT Televizyonunda Geleceğin Toplumu ve Bilgi Çağı konularında elli bölüme yakın program yaptı. 2000 yılında Nevşehir Valiliğine atandı.

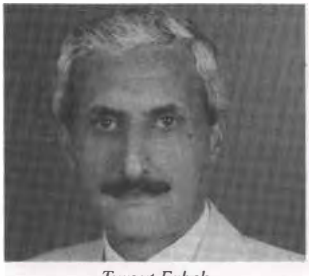
ESERLERİ (Şiir):

Yer Mekân Gök Zaman, Üç Gül Ömrü, Şehir Masalları.

ERBEK, Turgut

Yazar. 10 Şubat 1959, Sulakbahçe köyü (Dilan) / Akyaka / Kars doğumlu. Çocukluğu köyde geçti. Kars Ticaret Lisesi (1976) mezunu. AÖF İşletme Bölümünde okudu, bitirmedi. 1985'de Ankara Radyosunda memur, 1998'de TRT Yayın Denetleme Kurulunda kontrolör oldu.

İlk yazısı 1972'de Kars'ta çıkan *Ekinci* gazetesinde yayımlandı. Sonrasında ayrı gazetede ve İzmir'de çıkan

Turgut Erbek

Dünden Bugüne, Ege'de Yaşam gazetelerinde şiirleri ve yazıları yayımlandı. TRT'de sohbet programları yaptı (1998-2002). Yazdığı oyunlar, TRT radyolarında radyo tiyatrosu olarak ve "Arkası Yarın" kuşağında yayımlandı. *Suçsuz Kadınlar* dışındakiler çocuk kitaplarıdır. Çocuk romanlarında, kendi deneyimlerini kullanarak, çocuk kahramanlarının acımasız köy koşullarına nasıl karşı koyduklarını anlattı. 1997'de *Tipi* romanı İş Bankası Başarı Ödülü, 2000'de *Günbatımı* adlı oyunu TRT Radyo Oyunu Yarışmasında mansiyon aldı. Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

"Bu öykülerde batıda yaşanan zengin doğa örtüsü yerine kar fırtınaları, tipiler, bunlar arasında koşturuken karşınıza çıkan kurt sürüleri ve okula gitmek için bu tipinin içinden kurtulma serüvenleri, kasabadan çocuklarına naylon ayakkabı, uzun pantolon ve gömlek getirdiği için coşkuyla karşılanan babalar ve eve ilk kez gelen bayrağı yastığının altına alıp sabaha kadar onun üstünde uyuyan idealist öğrenciler karşılıyor sizi." (Hüseyin Peker)

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Kara Kuzu* (2000), *Kuşkayış* (2001), *Yanık Değirmen* (2001).

ROMAN: *Tipi* (1998), *Suçsuz Kadınlar* (2001).

HAKKINDA: Hüseyin Peker / 'Mimar Koca Sinan'dan İzin Alabilirsen Gel' (Agora, Kasım-Aralık 2001), Abdullah Neyzar Karahan / Turgut Erbek Tipi ve Karakuzu (Aykırısanat, Eylül-Ekim 2001), Fatih Erdoğan / Köyümüze mi Dönsek? (Cumhuriyet Kitap, 6.7.2001), Cumhuriyet Kitap eki (17.5.2001), Kıyı Ege (Ocak 2002).

ERBEY, Muharrem

Öykü yazarı. Hukuk Fakültesi mezunudur. Diyarbakır'da avukatlık ve İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesinde Çocuk Hakları Komisyonu Başkanlığı yaptı. *Özgür Gündem* gazetesindeki toplum yaşam yazıları ile tanındı. 1982'de şiir ve kısa öyküler yazmaya başladı. 1998 yılında *Varlık* dergisinin düzenlediği yarışmada öykü dosyası ile ilk ona, Ankara Barosunun 1999-2000 yılında düzenlediği öykü yarışmasında ise ilk üçe girdi. HEKSAV'ın 2003 yılında Cegerxwin adına düzenlediği yarışmada öykü dosyası ilk dörde girdi. İlk kitabı *Yitik Seçere* 2004'te basıldı.

HAKKINDA: Hüseyin Su – Ömer Lekesiz / Öykücüler ve Öykü Kitapları (Heceöykü, Şubat-Mart 2005).

ERBİL, Haşim Nahit

Yazar (D. 1880, Erbil – Ö. 1959, İstanbul?). Asıl adı Mehmed Haşim'dir. Haşim Nahid imzasıyla da eser yayımladı. İlkokulu bitirdikten sonra, dört yıl Erbil Rüştiyesinde okudu. Daha sonra İmare Rüştiye Mülkiyesinde mertebe dersleri tahsil ederek diploma aldı. 1897'den 1909'a kadar Musul Emlak Komisyonu, Besan Emlak İdaresi Tapu Kitabeti ve İstanbul Emlak Komisyonu Zabıt Kitabetinde çalıştı. 1912 yılında Hukuk Fakültesinden mezun olduktan sonra Maliye Nezaretine geçti. Kısa bir süre sonra da İstanbul Emlâk Müdürü oldu. 1923'te *İkdam* gazetesinin Paris muhabirliği için Fransa'ya gitti. Sorbonne Üniversitesinde sosyoloji dersleri gördü. 1925'te Dışişleri Bakanlığında hukuk müşavirliği yaptı. 1928'de Cenova'da Konsolosluğa atandı. Buradan Paris'e geçerek sosyoloji eğitimini tamamladı. Bir süre Bağdat'ta Fransızca profesörü olarak görev yaptı.

1915'ten itibaren *Türk Yurdu* dergisinin yanı sıra *Hakimiyet-i Milliye, İkdam, Ulus* ve *Yeni Sabah* gazetelerinde ve *İktisadi Yürüyüş* dergisinde yazı ve makaleleri yayımlandı. *Türk Yurdu*'nda (1915-16, 7 bölüm olarak) Telafer, Erbil, Kerkük ve diğer Türk bölgelerinin tarih, kültür, folklor ve geleneklerini, Irak Türkleri başlıklı seri yazı ile Irak Türklüğünün varlığını yazdı.

ESERLERİ (İnceleme-Araştırma):

Milli İktisadiyat Sistemi (1927), *Les Symptâmes de la Crise Turque et son Remede* (1936), *Deliren Esir* (1936), *Kuru Gün Yazıları* (1940), *Avrupa Buhranının Ruhi Sebepleri* (1941), *Türkiye'de Modern Teknik Nasıl Meydana Gelebilir?* (1942), *Dil Tekniği* (1942), *Komünizmle Mücadele Rehberi* (1950), *7000 Senelik Sümer Medeniyeti'nde Kıbrıs* (1954), *Üç Muamma, Türkiye İçin Necat ve İtila Yolları, Hayat Pahalılığı Azaltılabilir mi? El-Cevab: Yüzde Yüz Azaltılabilir* (1953).

HAKKINDA: TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ERBİL, Mehmet Enver

Gazeteci, yazar (D. 1925, Kerkük / Irak – Ö. 24 Mayıs 1992). İstanbul Muallim Mektebini bitirdikten sonra çalışma hayatı boyunca öğretmenlik

yaptı. Emekli olduktan sonra 1957'de *Sakarya* gazetesinde sorumlu müdür olarak çalışmaya başladı. Ayrıca *Gündem*, *Ulus* ve *Yeni Gazete*'de muhabirlik ve köşe yazarlığı yaptı. *Yüzbaşının Oğlu* (1952) adlı bir öykü kitabı vardır.

HAKKINDA: TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ERBİL, Leylâ

Hikâye ve roman yazarı. 1 Aralık 1931, İstanbul doğumlu. İlk ve ortaokulu İstanbul'da okudu. İstanbul Kadıköy Lisesi (1950) mezunu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümündeki öğrenimini yarıda bıraktı. İskandinav Hava Yolları (1953-55), Ankara Devlet Su İşlerinde (1956-57) sekreter, çevirmen, daktilo memuru olarak çalıştı. Daha sonra edebiyat çalışmaları dışında bir işle uğraşmadı. Bir süre de İzmir'de bulunduktan sonra İstanbul'a yerleşti. Türkiye İşçi Partisi sanat kültür bürosunda görev üstlendi. Yazarlığı tek uğraş edindi.

İlk öyküsü "*Uğraşsız*" 1956 yılında *Seçilmiş Hikâyeler* dergisinde, diğer ürünlerini *Yelken*, *Yeditepe*, *Yeni Ufuklar*, *Dost*, *Dönem*, *Ataç*, *Papirüs*, *Türkiye Defteri*, *Güney*, *Soyut*, *Yeni A*, *Türk Dili* gibi dergilerde yayımlandı. Son yıllarda *Demokrasi* gazetesinde edebiyatın güncel sorunları üzerine yazılar yazdı.

Yeni anlatım teknikleri arayışını sürdürdüğü hikâyelerinde kadın konusunu ele aldı. 1979'da ABD Lowa Üniversitesi tarafından kendisine onur üyeliği verildi. İlk öykülerinden başlayarak ortodoks Marksçıların karşısında yer aldı. Psikanalizin özgürleştirici öğelerinden yararlandığı yapıtları her türlü tabu ve bağnazlığın karşısında kendine özgü estetikçi biçemiyle duruşu, kimilerince övgüye, kimilerince yergiye ve kargışlanmasına neden oldu. 2000 yılında Edebiyatçılar Derneği Onur Ödülü, 2001 Ankara Öykü Günleri Onur

LEYLA ERBİL

AYNA

Sen olmasaydın evlenirdim, paşaya varırdım, kanım kurudu şimdi, memelerim ekşisi, iliklerim karadı ve katıldı, yüzüm mikenlilerden kalma bir sarmısı andırıyor, kadife modaydı o vakitler, dolmabahçede balo var diye çürümüş bir kedi bile olsam, kurtuluş yok, babam Almanyadan getirmişti, ne paşalar, kolordu kolağaları, Mareşal Reşasettin, babanın silah arkadaşları, bir kedi leşi yenmez artık, savaşta olur, gitgide küçülüyorum, karyolam büyüyor, ayakkabılarım elbiselerim uzuyor, dekolte bir yaka, paşa pek beğenmişti, tek-taş pırlantam, ben ölünce sana kalacak, yüz görümü, sen de biraz babanın karısı sayılırsın, madam artırık dikmişti, ense açık, kulaklar pırıl pırıl, hanımefendicim ne ince belinîz var, omuzlarınız ipek sanki, teninize değince elim uyuşuyor, size rop dikmek hem kolay hem çok güç, beni görür görmez sormuş "Kim bu tuze" "yüzbaşı Selahattin'in hanımı paşam" bir vals daha başınız mı döndü sultanım, çalın bir vals daha, ama ben diktim, gözlerimin ışığı yitene dek diktim, elimi bile sürdürmedim, bir vals daha, bir zambakça aparık bir kadın, ama siz varsınız sen ve kardeşin, kardeşin neden dönmedi, ben senin için bekledim, sen de beni bekle, sevildim ben, kürkler elmaslar içinde seviştim, senin yaşında gelinlik giydim, duvak bile taktım, paşayı o gün tanıdım, benim evim burası, ben ölmüşken sonra kiminle istersen onunla yap, babanın on parası geçmedi bu eve, dişlerimin yarısını kestirdim, temelden girdim bu eve ağzım çöktü, kasamın anahtarları nerede, yüzümün ortasında dönüp duran anaforu durduramıyorum, seni düşünmekten de beynim durdu, bir oğul böyle mi olur, ben neler yaptım, ayaklarını öperdi paşa, konak, çiftlik, saray, düğmelerini çözdü, bir demet turp çıkardı, kokladım, ama benim bir kızım ve bir oğlum var, oğlum güney Amerika'ya gitti, bir kızla baş başa kaldım, anahtarlarım ve neyim varsa onun olacak bekliyor, yemeğime her gün ağı koyuyor, ağır ağır öldüren bir ağı, ses etmiyorum genç tir yapsın ölmem ki ben, oğlum yüzüme tükürdü gitmeden, onu da severim, arasıra ağladım bile, gitme dedim ona, işe yaramaz bir kancıksın de dedi kızıma, kızım dondu kaldı, kardeşinin ardından hiç ağlamadı, kızım, mülkümün tümü kendisinin olacak diye seviniyor, güney amerikada ne var, çıldırmış bu çocuk birkaç amerikalı öldürmeden gebermesem alçağım diye tutturdu günlerce, bir doktora gitmeliydik, herkes ne yapıp yapıp iki amerikalı öldürmeliymiş, ne istiyor amerikalılardan, onların da analarının ciğeri yanar, gerillaya katılacam dedi, kimmiş o gerilla Allah kahretsin onu seni benden alıyor dedim, hep o Kürt arkadaşı yüzünden, düşük boyklı kara kaşlı oğlan var ya, ben de askerliği bitireyim mevzeri alıp dağa çıkacam dedi oğluma, oğlumun mevzeri de yok, tabanca çekmesini de bilmez, ben onu öyle mi yetiştirdim, paşa oğlu o, bekle, gitme, önce birlikte kendi yurdumuzu kurtaralım dedi oğluma, mevzeri kapıp dağa çıkmasıyla yurt kurtulur sanıyor bunlar, oğlum bekleyemem diye haykırdı kürde, her geçen gün kanımızdan bir parça daha eksiliyor, dakika bile bekleyemem diye bağırdı, sakalları da var, gülmem tutuyor onları gördükçe, küçücük küçücük adamlar, sen nesin diye sordu kızıma kürt, herhalde sosyal demokratındır dedi kızım da, sosyal demokrat ne demektir dedim ona, boku kaşığın sapıyla yemektir dedi, terbiyesizler de...

Ben onu nelerle o boya getirdim, gidersen hakkını helal etmem, zaten yolda öldürürsün, Asya gribinden ölürsün dedim, babasından kalma küçük çantaya bir gömlek, bir diş fırçası, bir don, bir atlet, mavi bir havlu, bir de babasının çok eski postallarını koydu, mavi renge bayılır, bunların hiçbiri gerekmeyecek bir ay sonra bana diye sevindi, kurtuluyorum şu sizin giysilerinizden, banmaklarınızdan, aşağılık dergilerinizden, yemeklerinizden, dedi, radyoyu da çaldırmazdı bize, sizin çalgınız, sizin sinemalarınız, dostluklarınız deyip dururdu, ne söylesem sizin iğrenç düşüncelerinız derdi. Neden bu denli iğrenmiş bizlerden bilmem, sonra bana döndü, yağmurluydu da hava, önünde ilk kez bir işe yara pırlanta yüzüğünü ver bana, başım sıkışacak, birkaç aya varmaz ölecem, ama iki amerikalı öldürmeden gitmem bu dünyadan, oranın ne havasına alışığın ne suyuna, dillerini de bilmiyorum, ölmeyebilirim de, ölsem de önemli değil, beni anlatacak insanlar birbirlerine, benim verdiğim örnek onları düşündürecek falan diye bir yığın söz etti...

Delirmiş bu çocuk birkaç kişiyi düşündürecek diye pırlanta yüzüğümü verir miyim ben adama, kızım: biz ne olacağız, annem bu yaşta dilendirecek misin, diye korktu hiç! kendisine kalacak sanıyor yüzüğü o da, nah veririm ben sana yüzük, oğlum, dilencsiniz ne olur sanki şimdi de birer dilencisiniz dedi, namkör, ben de yüzük değil zırnık bile alamazsın benden, yüzüğe yazık, çok geçmez sen onları temizlemeden amerikalılar seni temizlet dedim, namert ne çabuk unuttun daha dün çökünle oynarken yakaladımdı seni, nasıl yaktımdı oranı, sünnet yerinin altında hâlâ izi belliidir, nereye kaçsan benim izimden ayrılamazsın, güney amerikaya da gelirim.. (...)

(*Gecede*, 1990)

Leyla Erbil

Ödülünü aldı. 2002 ve 2004 yıllarında Türkiye PEN Yazarlar Derneği tarafından *"Türk dili ve edebiyata egemenliği, aynı zamanda insana hayata ve dünyaya karşı sorumlu bir aydın tavrıyla..."* gerekçesiyle, ülkemizin ilk Kadın Nobel Adayı olarak seçildi. 1970 Türkiye Sanatçılar Birliği, 1974 Türkiye Yazarlar Sendikası kuruculararından olup, Türk PEN üyesidir.

"Leylâ Erbil, yazarın konumunu da tartışma içine çeken bir hesaplaşmayı yazmıştı hep; Cüce'de bir adım ileri gidiyor, şimdiye kadar yazdıklarının ereğini ortaya koyuyor, sadece bir hesap çıkarmakla kalmıyor, bu hesabı oynuyor, icra ediyor. Yazının kendine dönüşlü niteliğinin böylece daha da artması, felsefî öğenin belirginleşmesi, bir biçimsel dönüşümü de zorunlu kılmış gibi: Erbil zaten merkez-dışı bir bölgesinde çalışa geldiği roman biçimini bırakıp anlatı türlerinin en alegorik olanına, novella'ya yöneliyor burada. Doğalcılığa en uzak anlatı biçimidir bu: Psikolojinin yerini tipoloji alır; sahneler se temel bir düşüncenin ya da izleğin açılımları, çeşitlemeleridir. Cüce'de bu temel izlek, modern bireyliğin temsilcisi olarak yazarın 'iki yürekliliği' ya da bölünmüş, çatışık doğası." (Orhan Koçak)

"İronik bakış kendine ve hayata eleştirel bir seyirlik olarak bakan göz, dünyanın insanı tutsak kılan tarihsel sürecini alt edemez. Bütün çelişkileri, tarihsel süreçten devraldığı bütün açmazları ve yönelişleri varoluşunda taşır. Bizi aldatan, umutlar vadeden modern dünya tarihine bakan ironist bilincin adıdır. Leylâ Erbil'i büyük ironik bakış haline getirendir." (Sezer Ateş Ayvaz)

"Leylâ Erbil, Cüce'de kendisinden başka bir yaratı ve değer tanımayan, konu aldığı her şeyi kendine benzeten medyanın yazarı ve edebiyatı hiçliğe varacak düzeye kadar indirgeyen tutumunu, alegorinin çarpıcı örnekleriyle anlatmıştır. Bu romanıyla, meselesi olan edebiyatı yeniden gündemimize çağırmıştır Erbil. Cüce, bütün bir yazarlık sorgulamasının, yazı ile görselliğin dünyalarının farklılığının, yazının özerk dünyası ile gündemin dayattıkları arasındaki ilişkinin çok yönlü, çok katmanlı irdelemesini başarmıştır." (Mahmut Temizyürek)

"Hikâyeciliği ve romancılığı ile edebiyatımızda özgün ve seçkin bir yeri olan ve başlangıcından bugüne bu yeri tavizsiz ve firesiz koruyan Leylâ Erbil'in "düşünce yazısı" alt başlığıyla açımlayabileceğimiz denemelerini okumak, yazarını bize daha iyi tanıttıktan başka, önümüze yeni tartışma ufukları da açıyor. Zihin Kuşları durağanlaşmış edebiyat ortamımızda sanki yetmişli yılların canlı, temiz, taze rüzgârlarını estiriyor." (Füsun Akatlı)

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Hallaç* (1961), *Gecede* (1969), *Eski Sevgili* (1977).

ROMAN: *Tuhaf Bir Kadın* (1971), *Karanlığın Günü* (1985), *Mektup Aşkları* (1988), *Gecede* (2005), *Üç Başlı Ejderha* (2005).

MEKTUP: *Tezer Özlü'den Leylâ Erbil'e Mektuplar* (1995).

DENEME: *Zihin Kuşları* (1997), *Karanlığın Günü* (2002).

ANLATI: *Cüce: Girdap Metin* (2001).

HAKKINDA: Asım Bezirci / 1950 Sonrasında Hikâyecilerimiz (1980), Talat Sait Halman / Karanlığın Günü (Adam Sanat, Kasım 1987), Ömer Nida / Kadın Romancılarımız - Başlangıçtan Günümüze Kadar 1892-1991 (1991), Can Kurultay / Çağdaş Türk Edebiyatında Kadın Yazarlar (1993), Füsun Akatlı (Virgül, sayı: 10, Temmuz-Ağustos 1998), Leyla Şahin / Her Zaman Genç, Her Zaman "Kendi Olan" Bir Yazar: Leylâ Erbil (Cumhuriyet Kitap, 6.8.1998), Ömer Lekesiz / Yeni Türk Edebiyatında Öykü - 3 (1999), Fatma Oran / Leylâ Erbil'le 'Karanlığın Günü' Üzerine - Sennur Sezer / Karanlığın Günü (Cumhuriyet Kitap, 16.9.1999), Feridun Andaç / Leylâ Erbil (superonline. com, 2000), Feridun Andaç / Edebiyatımızın Yol Haritası (2000), İnci Ascna / Yirminci Yüzyılda Yazınımıza El Verenler (2001), Yirminci Yüzyılda Yazınımıza El Verenler (Cumhuriyet Kitap, 4.1.2001), Ahmet Oktay / Leylâ Erbil'den Çetrefil Bir Kitap (Cumhuriyet Kitap, 14.12.2001), Füsun Akatlı / Leylâ Erbil Meydan Okuyor (Cumhuriyet Kitap Eki, 22.2.2002), Orhan Koçak / Çilekeşin Arzusu (Virgül Dergisi, sayı: 57, 2002), İbrahim Yıldırım / Leyla Erbil'in Bilinçli Eğinimleri-Mahmut Temizyürek / Kırbaç Metin (Varlık, Haziran 2002), Ahmet Oktay / Aşk Evliliği ve Sadakat Söyleminin Erken Tarihli Bir Yapı Bozumu (Kitap-lık dergisi, Ekim 2003), Cem Mumcu / Yaratıcılık Varoluş ve Leylâ Erbil (Kitap-lık dergisi, Ekim 2003), Güven Turan / Teşhis Yok. Tedavi Yok: Karanlığın Günü'nde Bir Klinik Durum (Kitap-lık dergisi, Ekim 2003), Nurdan Gürbilek / Kör Ayna Kayıp Şark (Edebiyat ve Endişe, Bölüm 8. Çift Kalpli Yapıt, Keni ve Öteki, Ekim 2004), Mahmut Temizyürek / Leylâ Erbil İşaretleri (Varlık, Mart 2004), Nilay Özer / Çatışmalı Toplumda 'Tuhaf Bir Kadın' ve Bayan Nermin'in Empati Sorunları (Varlık Kitap Eki, Ekim 2004), Sezer Ateş Ayvaz / Leyla Erbil'in 'Cüce'si Tarihsel Varoluşun Seyirliği (Hürriyet Gösteri, Ocak 2005).

ERBİL, Nesrin

Şair. 19 Eylül 1939, Erbil / Irak doğumlu. Edebiyata ilgi duyan bir aile çevresi içinde yetişti, özel çabasıyla İngilizce öğrendi. Özellikle babasının yönlendirmesi ve kitaplığı edebiyata yönlenmesinde etkili oldu. Liseyi sonradan sınavlara girerek dışardan bitirdi. Şiirlerini *Kardeşlik* dergisinde yayımladı. Şiirlerinin bir bölümünü İngilizce yazdı.

ESERLERİ (Şiir):

Deniz Rüyası (1969), *İki Şehir* (1998).

HAKKINDA: Arslan Tekin / Edebiyatımızda İsimler ve Terimler (2bas1999).

ERBİL, Pervin

Araştırmacı-yazar. 1959, Diyarbakır doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Anadolu'nun muhtelif kasabalarında tamamladıktan sonra, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Sosyal Antropoloji Bölümünü bitirdi. Ankara'da Özgür Üniversite Forumu Vakfı bünyesinde sosyal-toplumsal bilimler dalında araştırmacı olarak çalışmalarını sürdürdü.

ESERLERİ (Araştırma-İnceleme):

Türkiye'de Darbe ve Provokasyonlar (ortak), *Ulaştırmanın Sefaletinden Canavar Retoriğine* (1998),

Anadolu'ya Ağlıyordu Niobe-Tüm Yönleriyle Rum Tehciri ve Tehcirin Tarihsel Kaynakları (2001).

HAKKINDA: Pervin Erbil / Anadolu'ya Ağlıyordu Niobe (2001).

ERBORA, Ayşe Dilek

10 Aralık 1950, Ankara doğumlu. Ankara TED Maarif Koleji İlkokul Bölümü (1962), Ankara TED Maarif Koleji Lise Bölümü (1968), Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü (1972) mezunu. Yüksek lisans programını 1972-74 arası Iowa Üniversitesi Amerikan Edebiyatı Bölümünde, doktora çalışmasını 1977'de Ankara Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesinde tamamladı. 1974 yılında Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalına Öğretim Görevlisi olarak girdi. 1985'te yardımcı doçent, 1991'de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Batı Dilleri Bölümü Amerikan Kültürü ve Edebiyatı doçenti oldu. 1998'de profesör unvanını aldı. Çalışmalarını aynı üniversitede Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Anabilim Dalı Başkanı olarak sürdürdü. Makalelerini 1979 yılından itibaren *Batı Edebiyatları Araştırma Dergisi, Cumhuriyet Kitap, Littera Dergisi*'nde yayımladı.

ESERLERİ:

Focalization: The Rendering of Consciousness in Henry James's Late Novels (1997), *Travelers Towards the Edge City: Displacement of the Self: Studies in the Contemporary American Novel* (1997), *Toplum Dışına İtilen Bireyler: Çağdaş Amerikan Romanında Topluma Uyum Sorunu.*

ERBULAK, Füsun

Yazar, tiyatro oyuncusu. 25 Haziran 1943, İstanbul doğumlu. Tam adı Esma Füsun Erbulak. Çizer ve oyuncu Altan Erbulak'la (1969-88) evliydi. Notre Dame de Sion Lisesi mezunu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümündeki öğrenimini bitirmeden bıraktı. 1962 yılından itibaren profesyonel oyuncu olarak Dormen Tiyatrosu, Ali Poyrazoğlu Tiyatrosu, Çevre Tiyatrosu gibi çeşitli topluluklarda çalıştı. Yazar olarak, bireysel ve erotik konuları seçti.

Yazıları *Kadın, Playboy* dergileri ile *Güneş* gazetesinde yer aldı. Bazı kitapları hakkında açılan müstehcenlik davalarından aklandı, bazı kitapları toplatılarak yakıldı. Türkiye Yazarlar Sendikası ve Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

ESERLERİ:

ROMAN: *60 Günlük Bir Şey* (1984),

Füsun Erbulak

Ararat (1984), *Epik Bir Grev* (1990), *Sokak Erkeği* (1990), *Cinselliğin Kahkahası* (1992).

ÖYKÜ: *Burgu* (matkap) (1985), *Aşk Anarşisttir* (1990).

OYUN: *Aşkın Misillemesi* (1992), *İntiharı Ertelemek* (1994).

ÇOCUK KİTABI: *Uçuç Böceği / Deli Kır* (1992).

ANI: *Niçin Geç Kaldım* (1978), *Eli Kır ile Kırmızı Başlıklı Seyirci* (1989).

ÇEVİRİ: *Aşk Ermişi Bhagwan* (Waduda'dan, 1990), *Şu Herifler* (E. Girard-B. Kernel'den, 1991).

HAKKINDA: Ömer Nida / Kadın Romancılarımız - Başlangıçtan Günümüze Kadar 1892-1991 (1991), TBE Ansiklopedisi (2001).

ERCAN, Abdullah

Şair ve yazar. 1922, Çorum (Merkez) doğumlu. İlk ve ortaokulu Çorum'da, liseyi Samsun'da okudu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1944) mezunu. 1948 yılında Çorum'da avukatlığa başladı. 1961 Anayasasını hazırlayan Kurucu Meclisteki Çorum'u temsil etti. 1977 yılında Çorum'dan Cumhuriyet Senatosu üyeliğine seçildi.

Şiirleri ülkc genelinde çeşitli gazete, dergi ve antolojilerde yayımlandı. Çorumlu şair ve yazarlar hakkında bilgiler veren *14. Yüzyıldan Günümüze Çorumlu Şairler* adlı eseri titizlikle hazırlanmış olup, türünün en ciddi örneklerinden biridir.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Şiirler.*

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *14. Yüzyıldan Günümüze Çorumlu Şairler* (1991).

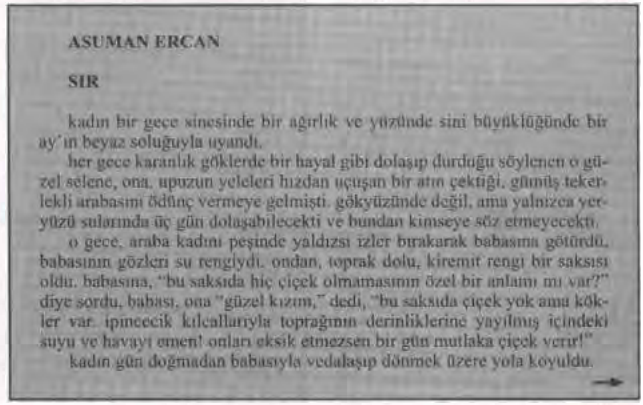
HAKKINDA: Abdullah Ercan / 14. Yüzyıldan Günümüze Çorumlu Şairler (1991).

ERCAN, Ali

Halk ozanı. 1931, İçmeli köyü / Niğde doğumlu. Altı yaşında annesini, yedi yaşında babasını kaybetti. Sekiz yaşından itibaren çalıp söylemeye başladı. Zamanla çevresindeki saz ve halk şairlerinden öğrendikleriyle beste yapmaya, bağlamasını daha iyi çalmaya başladı. İstanbul Radyosunun açtığı sınavı kazanarak, on sekiz yaşında saz sanatçısı olarak orada çalışmaya başladı. Ücretinin azlığı nedeniyle bir süre sonra bu görevinden ayrıldı ve serbest çalışmaya başladı. 1962 yılında "*Karakaş Gözlerin Elmas*" türküsü ile tüm yurtta tanındı. 1964 yılında ilk plağı olan "*Adana'ya Bir Kız Geldi Gördün mü*"

Ali Ercan

ASUMAN ERCAN

SIR

kadın bir gece sinesinde bir ağırlık ve yüzünde sini büyüklüğünde bir ay'ın beyaz soluğuyla uyandı.

her gece karanlık göklerde bir hayal gibi dolaşıp durduğu söylenen o güzel selene, ona, upuzun yeleleri hızdan uçuşan bir atın çektiği, gümüş tekerlekli arabasını ödünç vermeye gelmişti. gökyüzünde değil, ama yalnızca yeryüzü sularında üç gün dolaşabilecekti ve bundan kimseye söz etmeyecekti.

o gece, araba kadını peşinde yaldızsı izler bırakarak babasına götürdü. babasının gözleri su rengiydi. ondan, toprak dolu, kiremit rengi bir saksısı oldu. babasına, "bu saksıda hiç çiçek olmamasının özel bir anlamı mı var?" diye sordu, babası, ona "güzel kızım," dedi, "bu saksıda çiçek yok ama kökler var. ipincecik kılcallarıyla toprağının derinliklerine yayılmış içindeki suyu ve havayı emen! onları eksik etmezsen bir gün mutlaka çiçek verir!"

kadın gün doğmadan babasıyla vedalaşıp dönmek üzere yola koyuldu.

İkinci gece, araba kadını hiç tanımadığı ama görür görmez, onun olmak istediği bir yabancıya götürdü. yabancının kelebek dokunuşlu, güçlü elleri vardı. ondan gelincik rengi düşleri ve gözyaşları oldu. bu düşlerin ve gözyaşlarının gelincik rengi olmasının özel bir anlamı olup olmadığını sorduğunda, artık yabancı olmayan yabancı "elbette hayatım!.." dedi,

"bilirsin. gelincikler hassas ve ömürsüzdürler, ama renklerinin bıraktığı iz, onların ruhunu sonsuza kadar unutulmaz kılar."

kadın, yabancının yanından tan ağarana değin ayrılmayı bir türlü başaramadı. Üçüncü ve son gece, araba onu oğluna götürdü. kadın, oğlunun çılgın, uzak ve kendisinin pastel renkleriyle puslanmış düşleriyle karşılaştı, ondan, yakıcı bir özlem sahibi oldu. ama ona, bu özlem neden bu denli yakıcı, diye sormadı, bunu sitem sanabilir, kırılıp öfkelenebilirdi, yanında çok kalmadan, gece yarısı arabasını karanlıklara sürdü.

artık biliyordu ki özlemlerinin sonu yok! oğluna duyduğunursa hiç! bütün yalnız gecelerden kalan ve akıp giden hayata dair özlemleri, sonunda hep onunkinin içine birikip durmuş, acılaşmış. yakar!

kadın sırlarına ihanet, etmedi, selene de, sık sık o göksel arabasıyla, gökyüzünün karanlık sularında ona görünmeyi sürdürdü. hatta bir seferinde, arabasının peşinde kar beyazlığında bir öküz sürüsü vardı. olağanüstüydü!

(Dolunay Yansımaları, 1999)

yü çıkardı. Aralarında "*Adaletin Bu mu Dünya*"nın da olduğu 300 kadar güftesi mevcuttur.

ESERLERİ (Şiir):

Karakaş Gözlerin Elmas ve Niğde Türküleri (1965), *Doyamadım Muhammed'e* (2005).

ERCAN, Asuman

Öykü yazarı. 1975, Tokat doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Ankara'da tamamladı. Devlet Güzel Sanatlar Akademisini bitirdikten sonra İstanbul'a yerleşti. Basın sektöründe çalıştı. *Radikal* gazetesinin *Radikal İki* ekinde "Düş Kurusu" adlı çizgi bandı yayımlandı. *Dolunay Yansımaları* (1999) adlı bir öykü kitabı vardır.

ERCAN, Enver

Şair ve yazar. 21 Ocak 1958, İstanbul doğumlu. Tam adı Ali Enver Ercan'dır. Ortaöğrenimini Haydarpaşa Lisesinde tamamladı. *Yeni Düşün* dergisi ve De Yayınevi, Dönemli Yayıncılık, Simavi Yayınları, İnkılap Yayınları gibi yayın kuruluşlarında çalıştı. *Güneş* gazetesinde kültür-sanat sayfası yönetmen yardımcılığı yaptı. 1991-92 yıllarında Türkiye Yazarlar Sendikasında genel sekreter olarak görev aldı. Flash TV, TRT 2 ve Yeditepe TV'de edebiyat programları hazırlayıp sundu. Çeşitli konularda şiir ve öykü seçkileri hazırladı. Çalışma hayatını 1990 yılından sonra *Varlık* dergisi genel yayın yönetmeni olarak sürdürdü. *Yasakmeyve* dergisi ile Komşu Yayınlarını kurdu ve yönetti. 2005 yılında Türkiye Yazarlar Sendikası genel başkanlığına seçildi.

Şiir ve yazıları *Yeni Olgu*, *Varlık*, *Hürriyet Gösteri*, *Milliyet Sanat* gibi dergiler ile *Güneş* ve *Cumhuriyet* gazetelerinde yayımlandı. 1996 Abdi İpekçi Mektup Yarışması birincilik ödülünü, *Geçtiği Her Şeyi Öpüyor Zaman* adlı kitabıyla 1997 Cemal Süreya ve 1998 Yunus Nadi şiir ödüllerini kazandı.

"Enver Ercan'ın dünyasında sözcükler protonlar, nötronlar, elektronlar gibi. Yaşamın çekirdeği. Dalıp giden sözcükler, tozu alınan sözcükler, uyanan sözcükler. Tümü de aşkın türevi. Ne ki sonunda yoksunluklara, özlemlere, acılara bastırılıyor sözcükler, ama sağaltamıyor, kanıyor, tertemiz, duru bir kan, özsuyu gibi, yine de kan, ve durmuyor, çünkü geçtiği her şeyi öperken biraz da kanatıyor zaman." (Güngör Tekçe)

Enver Ercan

ESERLERİ:

ŞİİR: *Eksik Yaşam* (1977), *Sürçüyor Zaman* (1988), *Geçtiği Her Şeyi Öpüyor Zaman* (1997).

SÖYLEŞİ: *Şair Çünkü Onlar* (şairlerle söyleşiler, 1990), *Şiir Uçar Söz Olur* (16 şairle söyleşi, 1995).

ÇOCUK KİTABI: *Mevlâna'dan Masallar* (1990).

ANTOLOJİ: *Varlık Şiirleri Antolojisi 1933-1993* (1993), *Varlık 60. Yıl Seçkisi* (1993), *Şiirlerde İstanbul* (1994), *Tanzimat'tan Bugüne Türk Öykü Antolojisi* (1994), *20. Yüzyıldan Çocuklara Şiirler* (1994), *Gülümseyen Anlar-Edebiyat Dünyasından Fıkralar* (1994), *Türk ve Dünya Masalları* (1996), *Aşık Katiller Antolojisi* (İdil Önemli ile, 2002), *Bizans'tan Günümüze İstanbul Şiirleri* (2002), *Aşık Katiller Antolojisi* (İdil Önemli ile, 2002), *Gergin Ruhlar Antolojisi - Psikolojik Öyküler* (İdil Önemli ile, 2002).

HAKKINDA: Güngör Tekçe / Enver Ercan'dan Yaşama Sıkı Sıkı Sarılmış Şiirler (Cumhuriyet Kitap, 1.10.1998), Aslı Örnek / Aşık Katiller Antolojisi (Cumhuriyet Kitap, 6.10.2002), Mustafa Şerif Onaran / Kadın Duyarlığı (Cumhuriyet Kitap, 8.12.2005).

ENVER ERCAN

GÖK YÜZÜNÜ ÇEVİR BANA

Bende bulduğun benim de aradığımdı
Sarmaşıp inceldiğimiz o nokta
Hadi tut elimden gezdir sokaklarını
Ansızın yakalan sağanağına

Akşam kendini karartırken geliyorsun
Komşular kim bilir ne diyor
Günü soyunup beni giyiniyorsun
Parmakların ışıkları dinlendiriyor

Gök yüzünü çevir bana
Gezinsin tutkunun alevden dili
Uçarken çıkardığın o ses var ya
Bütün sözcüklerin özeti gibi

Tanrı bu geceyi korusun

ENVER ERCAN

KİRLİ BEYAZ

Utanmaz bir adamdan da başlanabilir sevmeye
En temiz düşlere çomak sokar da
Sonra gelip yıkanır seninle

Kara bir adamdan da başlanabilir sevmeye
Upuzun yola düşse gece korkar da
Sonra gelip sığınır gölgene

Ucuz bir adamdan da başlanabilir sevmeye
Tepeden tırnağa yağma durur da
Hep bi dostluk kalır geriye

ERCAN, Hikmet Yavuz

Tarihçi. 28 Haziran 1940, Malatya doğumlu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi mezunu. Doktorasını 1972'de aynı yerde tamamladı. 1979 yılında doçent, 1988'de profesör oldu. Çalışmalarını aynı eğitim kurumunda öğretim üyesi olarak sürdürdü.

Makalelerini, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, *Dış Politika Dergisi*, *Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı 100. Yıl Armağanı*, *Revue des Etudes Sud-est Europeennes*, *Silahlı Kuvvetler Dergisi*, *Birinci Askeri Tarih Semineri Bildirileri*, *Osmanlı Araştırmaları Dergisi (The Journal of Ottoman Studies)*, *Belleten*, *Birinci Osmanlı Sempozyumu Bildirileri*, *Tarih Boyunca Türklerin Ermeni Toplumu ile İlişkileri Sempozyumu Bildirileri*, *Uluslararası Terörizm ve Gençlik Sempozyumu Bildirileri*, *Turkish Review*, *Türk Dünyası Tarih Dergisi*, *Image of Tukey*, *Revue Internationale d'Histoire Militaire*, *Urbanism in Islam*, *OTAM* dergilerinde yayımladı. *Büyük Kültür Ansiklopedisi* için madde yazdı. *Bibliyografya* dergisine kitap tanıtımları yazdı. *Osmanlı İmparatorluğu'nda Bulgarlar ve Voynuklar* ile 1986 Türkiye Millî Kültür Vakfı ödülü kazandı. Türk Tarih Kurumu, Türk Askeri Tarih Komisyonu, UNESCO Türkiye Millî Komitesi üyesidir.

ESERLERİ:

Osmanlılarda Töre ve Törenler (Esad Efendi, Teşrifat-ı Kadime, 1979), *Osmanlı İmparatorluğu'nda Bulgarlar ve Voynuklar* (1986), *The Nineteenth Century Balkanic Church (On Dokuzuncu Yüzyılda Balkanlarda Kilise)* (1987), *Kudüs Ermeni Patrikhanesi* (1988), *The Armenians Unmusked (Ermenilerin Maskesi Düşüyor)* (1993), *Ermeniler ve İran* (1994), *Osmanlı Yönetiminde Gayrimüslimler-Kuruluştan Tanzimat'a Kadar Sosyal, Ekonomik ve Hukuki Durumları* (2001), *Osmanlı İmparatorluğu'nda Bazı Sorunlar ve Günümüze Yansımaları* (2002).

Hikmet Yavuz Ercan

ERCİLASUN, Ahmet Bican

Dilci. 1943, İzmir doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini İzmir'de tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1967) mezunu. Aynı yıl Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesine asistan olarak girdi. "*Kars İli Ağızları-Ses Bilgisi*" adlı teziyle 1971'de doktorasını tamamladı. 1971'de geçtiği Hacettepe Üniversitesinde Türkiye Türkçesi ve diğer Türk lehçeleri konularında ders vermeyi sürdürdü. Bir yıl kadar ABD'nin Seattle kentinde (University of Washington) konuk araştırmacı olarak bulundu (1976-77). 1979 yılında "*Kudadgu Bilig'de Fiil*" konulu teziyle doçent oldu. 1983'te ek görevle Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi TDE Eğitimi Bölümü Başkanlığına getirildi.

1989'da Gazi Üniversitesine Fen-Edebiyat Fakültesine profesör olarak atandı, fakültenin TDE Bölümünü kurdu. "Altaylar" adlı on iki bölümlük televizyon dizisinin danışmanlık ve metin yazarlığını yaptı. 1992'de Gazi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü Başkanlığına getirildi. 1993'te asil üye seçildiği Atatürk Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumuna 1993'te vekaleten, 1995'te asaleten başkan olarak atandı. Sona görevi Hacettepe Üniversitesi Yeni Türk Edebiyatı Bölümü öğretim üyeliğidir. Ahmet Bican Ercilasun, Türk dili ve edebiyatı, Türk lehçe ve şiveleri konusunda eserler verdi.

ESERLERİ:

Arpaçay Köylerinden Derlemeler (1976), *Bugünkü Türk Alfabeleri* (1977), *Kars İli Ağızları - Ses Bilgisi* (1983), *Kutadgu Bilig'de Fiil* (1984), *Dilde Birlik* (1984), *Büyük Türk Klasikleri I* ((1985), *Uygur Halk Masalları* (Şekür Turan ile, 1989), *Örneklerle Bugünkü Türk Alfabeleri* (1989), *Moğolistan ve Çin Günlüğü* (1991), *Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü* (ortak kitap, 1. cilt: Kılavuz Kitap, 1991; 2. cilt: Dizin, 1992), *Türk Dünyası Üzerine İncelemeler* (1998).

Ayrıca ders kitapları vardır.

ERCİLASUN, Bilge

Araştırmacı-yazar. 1945, İstanbul doğumlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1967) mezunu. Erzurum Lisesinde Edebiyat öğretmenliği, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde öğretim görevlisi olarak görev yaptı. Prof. Dr. Mehmet Kaplan yönetiminde hazırladığı "*Servet-i Fünün'da Edebî Tenkid*" konulu teziyle edebiyat bilimleri doktoru oldu.

Bir süre ABD Seatle'deki Washington Üniversitesinde misafir araştırmacı olarak çalıştı. Hâlen Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde edebiyat profesörü olarak görev yapmaktadır. Eleştiri ve makaleleri çeşitli dergilerde yayımlandı. *Meşrutiyet Devrinde Tenkid* adlı eseriyle Türkiye Yazarlar Birliği 1995 yılı Tenkid Ödülüne lâyık görüldü.

ESERLERİ:

Servet-i Fünün'da Edebî Tenkid (1979), *II. Meşrutiyet Döneminde Tenkid* (1995), *Orhan Veli Kanık* (1994), *Ahmet Muhip Dranas* (1996).

ERCİN, Erdal

Şair. 1969, Afyon doğumlu. İlk ve ortaokulu Emirdağ'a (Afyon) bağlı Davulga'da, liseyi Eskişehir Ticaret Lisesinde okudu. 1987 yılında Hava Teknik Okullar Komutanlığı (İzmir) Astsubay Sınıf Okulu Maliye Bölümünü bitirerek astsubay oldu.

1990'da THK Şiir Yarışmasında ikincilik ve mansiyon, 1991'de Türk Kültür Merkezi (Amsterdam / Hollanda) şiir yarışmasında mansiyon, 1993 yılında Şair ve Yazarlar Derneği şiir yarışmasında da *Ömrüm* isimli şiiriyle birincilik ödülü aldı. *Yüreğimin Sancısı* (1992) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Yılmaz Çongar / Asker Yazarlarımız ve Ozanlarımız (1998).

ERCİŞLİ EMRAH

Saz şairi (D. ? - Ö. ?). Emrah ile Selvi adlı halk hikâyesinin kahramanıdır. Osmanlı-İran savaşı sırasında Şah Abbas (1586-1628) tarafından kuşatılan Van'dan kaçırılan sevgilisi Selvi'nin ardına düşer. Nice maceralardan sonra ona kavuşur. Ercişli Emrah'la Erzurum'lu Emrah'ın şiirlerinin birbirine karıştığı, Erzurumlu Emrah'a ait bilinen kimi şiirlerin de aslında Ercişli Emrah'ın eserleri olduğu ileri sürüldü.

HAKKINDA: Dr. Muhan Bali / Ercişli Emrah ile Selvi Han Hikâyesi (Erzurum Atatürk Üniversitesi Yayınları, 1973), Ali Saraçoğlu / Türk Halk Şiirinde Ercişli Emrah Gerçeği ve Emrah ile Selvihan Hikâyesi (I. Uluslar arası Türk Folklor Kongresi Bildirileri, c. II. 1976), Cahit Öztelli / Ercişli Emrah Üzerine Çalışmalar (Türk Folkloru Araştırmaları Yıllığı 1976, Ankara, 1977), Saim Sakaoğlu / Ercişli Emrah (1987), Saim Sakaoğlu / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 11, 1995), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999).

Şükrü Erciyeslioğlu

ERCİYESLİOĞLU, Şükrü

Şair. 1 Temmuz 1933, Hisarcık / Kayseri doğumlu. İlkokulu kasabasında bitirdi. Kayseri Zincidere ve Merzifon Astsubay Hazırlama Okulunu, İstanbul Ayazağa Süvari Astsubay Meslek Okulunu lise muadili olarak bitirip 1953 yılında mezun oldu. Süvari astsubayı olarak orduya katıldı. Sprorun birçok dallarında (binicilik, kayak, polo, atletizm) dereceleri vardır. Sekiz yıl Doğu ve Güneydoğu hizmeti olmak üzere yurdumuzun muhtelif yerlerinde otuz yedi yıl görev yaptı. En son görev yeri olan Antalya Merkez Komutanlığı İnzibat Astsubaylığından yaş haddinden emekli oldu. ADD, BİSAM ve sporla ilgili çeşitli derneklerin üyesidir.

Şiire olan merakı ilkokul sıralarında halk şairlerinin şiirlerini okumakla başladı. *Hisar, Türk Yurdu, Varlık, Sarıkamış Gazetesi, Kayseri Hakimiyet Gazetesi, KKK* dergilerinde, çeşitli yerel gazetelerde ve antolojilerde şiirleri yayımlandı. Kayserili Genç Şairler Yarışması gibi çeşitli yarışmalarda şiirleriyle birincilik ve ikincilik ödülleri ile plâketler aldı.

ESERLERİ (Şiir):

Sırlı Geceler (1999), *Ben Kimim* (2004).

ERÇİN, Lütfi

Şair (D. 1902, Tırnova / Bulgaristan – Ö. 1970 İstanbul). İlk ve ortaöğrenimini Tırnova'da tamamladı. Balkan Savaşı'ndan sonra Türkiye'ye geldi ve burada Yüksek Öğretmen Okulunu bitirdi. Liselerde öğretmenlik ve müfettişlik yaptı. Çocuk şiirleri yazdı. Hece vezniyle yazdığı şiirlerinde sade bir dil kullandı. Bulgaristan'ı ve Bulgaristan Türklerini konu aldı.

ESERLERİ:

DENEME: *Serhat Türkülerinden Duyuşlar* (1961).

ŞİİR: *Çocuk Şiirleri* (1969).

HAKKINDA: Yeni Yayınlar (Ağustos 1961), V. Recai Velibeyoğlu / ÖBBŞKA (c. 1, 1975), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ERÇİN, Melih

Şair. 12 Ağustos 1919, İstanbul doğumlu. İstanbul Saint Benoit Lisesi, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (1944) mezunu. Dışişleri Bakanlığına girerek Bonn Büyükelçiliği Müsteşarlığı (1961), Enformasyon Dairesi Genel Müdür Yardımcılığı (1962), Atina Başkonsolosluğu, Güney Kore Büyükelçiliği, Dışişleri Bakanlığı Daire Başkanlığı gibi görevlerde bulundu. Şiirleri genellikle *Varlık* dergisinde yayımlandı.

ESERLERİ:

Fatih Kazası (1962), *Karanlık Oynamaya Başladı* (1968).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 3), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

ERÇİN, Mustafa

Şair ve yazar. 1959, Konya doğumlu. Kara Harp Okulundan sonra

Mustafa Erçin

öğrenimini sürdürerek Yüksek Mühendis oldu. Binbaşı rütbesiyle emekli olduktan sonra özel sektörde çalıştı. Şiirleri dışında öyküleri de vardır.

ESERLERİ (Şiir):

Beyaz Kuğu, Durgun Göl, Deli Deniz, Hafakanlar Ülkesinden Bir Deli Rüzgâr.

HAKKINDA: Feyzi Halıcı - Hüseyin Yurdabak - Abdullah Satoğlu / Gönül Sohbetleri IV (2000).

Bedriye Erdağ Gürel

ERDAĞ GÜREL, Bedriye

Şair. 20 Ağustos 1950, Balıkesir doğumlu. Balıkesir Muharrem Lisesini birinci sınıfta terk etti. 1979 yılında ailesiyle birlikte Almanya'ya göç etti. Hayatını ve edebiyat çalışmalarını Morsbach Sieg'de sürdürdü.

Şiirleri *Ana, Salihli Sevgi Yolu, Gülpınar* dergileri ile *Ana 1998-1999-2000-2001, Yürüyen Merdiven, Şairler ve Ozanlar, Bizim Ece* ve TGRT FM'in *Yürüyen Merdiven 2002* Antolojilerinde yayımlandı. Şiirlerinde ağırlıklı olarak sevgi ve özlem temalarını işledi. Edebiyat çalışmaları yanı sıra resimle de ilgilendi.

ESERLERİ (Şiir):

Umut İnsanı Yaşatır (1998), *Yaz Gülü* (1999), *Seni Unutur muyum Hiç?* (1999).

HAKKINDA: Ozan Naçari Baba/ Şairler ve Ozanlar Antolojisi (2002), Gündüz Aydın / Sevgi Yolu Şairler Antolojisi (2002, 2003).

ERDAL, Ali

Hikâye yazarı. 1942, Kurtköyü / Bilecik doğumlu. İlköğrenimini köyünde tamamladıktan sonra Arifiye İlköğretmen Okulunu bitirdi (1961). Altı yıl ilkokul öğretmenliği yaptıktan sonra Bursa Eğitim Enstitüsünden mezun oldu (1970). Söğüt Çaltı Ortaokulu ve Söğüt Lisesinde idarecilik, Kütahya ve Bilecik Ertuğrul Gazi Lisesinde Türkçe öğretmenliği yaptı. Yazıları ve karikatürleri çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlandı. Bir hat sergisi de açan Erdal'ın *Destan ve Kurşun* (1992) adlı bir hikâye kitabı vardır.

ERDAL, Kadir

Eğitimci, şair. 14 Nisan 1971, Ankara doğumlu. Taşköprü Atatürk İlköğretim Okulu (1983), Taşköprü İmam Hatip Lisesi (1990), Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1995) mezunu. Bir süre İstanbul Fetih Cemiyeti ve Yahya Kemal Enstitüsünde düzeltmenlik ve kütüphanecilik yaptıktan (1994-95) sonra yine İstanbul'daki özel dersaneler ve liselerde edebiyat öğretmenliği yaparak çalışmalarını sürdürdü. Yazı ve şiirleri *Yitik Düşler, Yağmur Edebiyat* (genel yayın yönetmeni), *Sevgili Danışmanım* (editör) dergilerinde yayımladı. *Okyanus* adlı şiiri 2002 yılında Ayşe Filiz Balta tarafından bestelendi.

Kadir Erdal

"*Türk şiirinin kat ettiği aşamaları çok iyi bildiğini gözlemlediğimiz şair, Türkçenin şiir duraklarına uğramayı, şairlere ve şiire bir vefa olarak kabul etmiş. Halk şiirinin yalın ve yoğun diline, divan şiirinin imgeli anlatımına ve modern şiir anlayışına tanık oluyoruz Hüzün Mavisi'nde. Bu farklı kaynaklardan besleniş Erdal'ın yolunu çatallaştırmıyor, aksine daha kolay yol almasını sağlıyor. Bunu yaparken Türkçeyi çok iyi kullanması şiirinin önünü ve ufkunu açıyor. Erdal'ın dili, birçok şairin dilinden farklılık gösteriyor. O ne ağdalı bir dille Türkçeyi "yozlaştırmayı" ne de "arı" bir dille Türkçeyi 'yoksunlaştırmayı' doğru bulmuyor. Erdal'ın Türkçesi için 'tertemiz, dupduru bir Türkçe' diyebiliriz.*" (Mehmet Öztunç)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Hüzün Mavisi* (Okyanus Şirleri, 2002).

ÖYKÜ ANTOLOJİSİ: *Benekli Tebeşir* (2002), *Kırk Genç Hikâye* (Önsöz: Vehbi Vakkasoğlu, 2004).

HAKKINDA: Benekli Tebeşir (Zaman gazetesi, Ocak 2003), Benekli Tebeşir (Ailem dergisi, Ocak 2003), Hüzün Mavisi'ne Dair, Çerağ dergisi, 2003), Kadir Erdal İle Röportaj (Çerağ dergisi, Nisan 2003), Genç Kalemler ve Genç Hikayeler (Ada Haber gazetesi, Kasım 2004).

ERDAL, Mahmut

Halk ozanı, müzisyen. 1938, Şahin köyü / Çamşıhı beldesi / Divriği / Sivas doğumlu. İlkokul mezunudur. Küçük yaşta saz çalmaya ve usta deyişler söylemeye başladı. Bir süre Divriği Demir Madenlerinde sıhhi tesisatçı olarak çalıştı. 1965 yılında Ankara Radyosuna girdi. Yurtiçinde ve yurtdışında konserlere katıldı.

1980'den sonra İstanbul'a yerleşen Mahmut Erdal, plakçılık ve kıraathane işletmeciliği gibi işlerle uğraştı. Bir özel televizyona program hazırladı ve sundu. Çok sayıda plak ve kaseti vardır

ESERLERİ:

Yine Dertli Dertli İnliyorsun, Bir Ozanın Kaleminden (1999).

KADİR ERDAL

TREN GARINDA DEMLİ BİR ÇAY

Katlı Pazar yerine doğru ister istemez adımlar sıklaşıyor. Günün her saatinde kalabalık burası. Şeffaf fileler yerine artık siyah poşetler var insanların ellerinde. Güvercinlerin vazgeçemediği bu kalabalıkta bakımsız sebilli parkın tozunu ve kuş kokusunu minicik yürekler içine hapsediyor. Üç tanesi bir liraya "simit!", farelere bedavadan ucuz "zehir!" ve ekmek arası sıcak "döner!" sesleri birbirine karışıyor. Oysaki Uzun Çarşı'nın Orhan Camii'ne bakan kapısından çıkarken kulaklara adeta bir resital sunan bakırcıların çekiç sesleri az önce tazeliğini koruyordu.

Caddenin karşı tarafı tren garı... Şimdiye dek kendilerinden hep daha ağır olan hasret, ayrılık ve en güzeli de vuslat yükünü yüklenmiş vagonların mekanı... Çok değil, hareket ettikten sadece birkaç dakika sonra yol kenarlarında bülbül seslerini, belki güneşle birlikte horoz ötüşlerini dinletecek; bodanalı evlerin temizliğe uyandıran kokusunu duyuracak; geçip gittiği ve kılıç gibi gölgelerin indiği derelerde, Arifiye'de, sırtların yayıldığı tepelerde, ovalarda, Sapanca gölünün Sakarya'ya umut aşılayan renk armonisinde, kekik kokulu rüzgara karışarak uzayan türküleri ve uzun havaları kulaklara duyuracak trenlerin şimdilik bekleştiği mekan...

Bugün haftanın ikinci günü. Hırs küpü minibüsler, dinlenmeye çekilmiş servis araçları, bisikletler ve kaldırım düzenleme işini hep ağırdan alan belediye iş makineleri öylesine dizilmiş gar boyu. Taksi dolmuşlar birer ok gibi fırlıyor caddenin başından. Hemzemin girişinde ve çıkışında yürekler hep ağızlara geliyor. Atatürk Bulvarı'ndaki lâl yapraklı, göz okşayan küçük ağaçları ve ruhu dinlendiren doğal gölgelikleri ise burada bulmak şimdilik mümkün değil.

Ve bilmem kaçıncı seferini yapacak olan trenin kocamış sesi sür'u hatırlatıyor ölü bedenlere. Evet, bu ses duyulmuşsa hayat devam ediyor demektir. Yeni bir kalkış, diriliş, rüm ve hız... Sağ taraftan Anadolu, soldan İstanbul havası esiyor. Vagonların ateşi yükseliyor; yolculuk öncesi ciğerleri bir doluyor bir boşalıyor. Kavuşmak ve kavuşturmak da olmasa yolculuğun bir manası olmasa gerek, der gibi kapılarını açıyor bir bir. Derken trenin sesi kendini çoğaltıyor. Az dumanlı, kırmızı bir renge dönüşüyor bu ses, yani idarenin ve hakimiyetin rengine. Tren garında içilen demli bir çay gibi... Düşünüyorum da, birkaç ay önce yürekleri cızlatan hızlı trenin rengi neydi acaba?...

Ve yolcular... Sırtlarında dertleri kadar ağır valizlerle şaşkın şaşkın bekleşen yolcular... Dirseklerini karınlarına çekmiş ve hayatın şifresinin de bulunduğu kitapları mağrur bedenleriyle kolları arasında kıstırmış olan üniversite öğrencileri... Trenden telaşla inen bu insanları görünce, az sonra keskin virajlarla yazmaya başlayacak olan kalemlerin kâğıt üzerindeki eziyetlerini duyar gibi olur insan. Durgunluğuyla ve toprağa bakışıyla Anadolu kokan şalvarlı kadınların ve yüklükleri omuzlarında esmer tenli adamların tarlada, otlar arasında oraya buraya koşturmaları, hatta tırpanların ot biçerken çıkardıkları hışırtıları duymaya başlar insan.

Çayım bitmek üzere... Ve asıl yolculuk düşüyor düşlerimin orta yerine:

Tek kişilik vagonlara sevenlerinin dualarıyla binditilen ve Yasinli törenlerle uğurlanan, dikişsiz, tek parçalı ve beyaz giyecekli insanlar...

Varlık aleminde yolculuk devam ediyor. "Alem-i ervahtan, rahm-i mâderden, sabâvetten, ihtiyarlıktan, dünyadan, kabirden, berzahtan, haşirden, sırattan geçen uzun bir yolculuk..."

Tüm canların vagonları hazır, belki de bizim trenimiz kalkmak üzere. Yolumuz bu düşüncelerle tren garına düşerse bir demli çay da siz için.

HAKKINDA: Alim Yıldız / Sivaslı Şairler Antolojisi (2003).

ERDEM, Abdullah

Aeaştırmacı-yazar. 1932, İzmir doğumlu. 1956'da Siyasal Bilgiler Fakültesinin İdarî Şubesini bitirdi. Çalışma Bakanlığının çeşitli birimlerinde çalıştı. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini fark dersleri vererek bitirdiği için Nisan 1970'ten sonra Ankara'da avukatlık yaptı.

ESERLERİ:

Giresun Rehberi (1949), *Ankara'daki Yüksek Okullar ve Fakülteler* (1956).

HAKKINDA: Müccellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. VI, 1968).

ERDEM, Ali Kemal

Gazeteci, yazar. 22 Şubat 1977, İstanbul doğumlu. Babasının görevi nedeniyle orta ve lise öğrenimini Adana'da tamamladı. 1994 yılında Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümünü kazandı. Öğrencilik yılları sırasında Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Haber Ajansı (MİHA) bünyesinde *Sabah* ve *Cumhuriyet* gazetelerine dışarıdan haber ve röportajlar yaptı.

1997 yılı başlarında *Rudikal* gazetesinin istihbarat servisinde profesyonel muhabirliğe başlayan Erdem, polis ve adliye muhabirliği alanlarında görev yaptı. 2003 Mart'ında kurulan *Haftalık* dergisinde çalışmaya başlayan Erdem, aynı dergide editör olarak görevini sürdürdü. *Yerdeki Kanları Sildim Gerçek Cinayet Dosyaları* (2005) adlı bir kitabı vardır.

ERDEM, Ali Naili

Şair ve yazar, devlet adamı. 17 Şubat 1927, Kemalpaşa / İzmir doğumlu. Kemalpaşa İlkokulu (1940), Tilkilik Ortaokulu (1943), İzmir İnönü Lisesi (1946) ve Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1951) mezunu. Bir süre serbest avukat (1954-61) olarak çalıştıktan sora politikaya atıldı. 1961'den 12 Eylül 1980'e kadar AP'den İzmir Milletvekili olarak parlamentoda görev yaptı. AP Meclis Grup Başkan Vekili (1962-64), Sanayi Bakanı (1964), Çalışma Bakanı (1965), Başbakan Yardımcısı (1973), yeniden Çalışma Bakanı (1973), Milli Eğitim Bakanı (1975-78) oldu. Çalışmalarını Ankara'da sürdürdü.

Sosyal ve siyasal konularda yazdığı makaleleri şiirleri 1952'den itibaren *Ege Ekspres* (İzmir), *Tercüman* (1967-89), *Türk Edebiyatı, Töre, Kemalist Ülkü, Hisar, Çaba, İmbat, Gülpınar, Parlamento, Yazar, Türk İnşa* gazete ve dergilerinde yayımlandı. Şiirleri ve makaleleri yanı sıra çeşitli konularda verdiği konferanslarla tanınmıştır. Şiirlerinde; memleket sevgisini ve güzelliğini, özlem ve aşk konularını değişik bir üslup ve ince bir duyarlılıkla yansıttı.

ESERLERİ (Şiir):

Bu Toprağın İnsanları (1972), *Sevda Kuşatması* (2003).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001), Veysel Gültaş / Kadı Burhaneddin'den Günümüze Hukukçu Şairler Antolojisi (2003), Ali Naili Erdem / Sevda Kuşatması (2003), Mehmet Atilla Maraş / Şair Milletvekilleri 1 - 22. Dönem 1920-2005 (2005).

ERDEM CAN

Halk ozanı. 1955, Yapalı köyü / Ulaş / Sivas doğumlu. Asıl adı Sefer Erdem'dir. İlk şiirlerinde Ozan Erdem, sonra Erdem Can mahlasını kullandı. İlkokulu köyünde okudu. Ekonomik nedenlerle ortaokul ikinci sınıftan ayrılmak zorunda kaldı. Çocukluğunda sesinin güzelliğinden dolayı büyükler tarafından düğünlerde türkü söyletilirdi.

Davut Sulari ve Mehmet Batur'la birlikte birçok yer gezdi. Saz çalmayı da yine bu ustalarından öğrendi. Çeşitli tarihlerde düzenlenen şenliklere katıldı ve buralardan onur belgesi, şilt ve madalya gibi birçok ödül aldı. Çıkarları da bulunan Erdem Can'ın, Cengiz Gürlek tarafından hazırlanan *Âşık Erdem Can Gurbet Çiçeği* (1996) isimli bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Alim Yıldız / Sivaslı Şairler Antolojisi (2003).

ALİ NAİLİ ERDEM

KARŞILIKSIZ AŞK

Bir merhamet gibi garip,
İyilik gibi yetim,
Sessiz sedasız geldin.

Kimbilir hangi pervaneler,
Hayalini sürükler,
Sırlarımı söyledin.

Acılar döküldü sensiz,
Sessiz sedasız kimsesiz,
Sabahlarca inledin.

Şimdi, çözüldü her şey,
Neden'di bilmediler,
Aşk içinde inledin.

ALİ NAİLİ ERDEM

ŞİMDİ İSTANBUL

Gözünüz aydın olsun martılar,
Bereket yüklü mavnalara selâm.
Tez vurun kanatlarınızı,
Yolculuk var.

Vapurların birinde olacağız,
Dertleri bıraktık sulara.
Sulu boyamdaki tüm renkler mavi,
Davetiye çıkardık şarkılara;
Notalar havaî.

Kısmetiniz bol olsun martılar,
Benim kısmetimde hayal kurmak.
Teknelerin en görmüş geçirmişinde,
Ne kadar acı varsa atıp bitirdim,
Halimiz efendice oturmak..

İstanbul'un orta yeri artık sinema değil,
Herşey karışmış birbirine.
Kimin eli kimin cebinde,
Şiire sevdaya yer yok,
Herkes ekmek peşinde...

Ali Naili Erdem

ERDEM, G. İsmet

Şair. 1939, Marmaris / Muğla doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini doğduğu yerde tamamladıktan sonra, meslek okuluna geçti, 1958 yılında mezun oldu. Uzun yıllar memurluk yaptı. Şiirleri çeşitli dergilerde yayımlandı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Batan Güneş* (1970), *Gönlümdeki Tomurcuk* (1970).

ÇEVİRİ: *Tom Amca'nın Kulübesi* (1972).

HAKKINDA: Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (1999), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ERDEM, Galip

Bürokrat, yazar (D. 10 Mart 1930, Fındıklı [Viçe] / Rize - Ö. 12 Mart 1997, Ankara). Ofluoğlu adı ile bilinen bir ailedendir. Yazılarında Bilge Erdem, Elif Bilge, Murat Bilge, İlteriş Metin, Mehmet Rasim, Aptali imzalarını da kullandı. İlkokulu Fındıklı 11 Mart İlkokulunda bitirdi. Babasının memuriyeti dolayısıyla, ortaokulu Bitlis ve Siirt'te tamamladı. Liseyi Erzurum'da bitirdi. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1959) mezunu.

Çalışma hayatına 1953'de memur olarak PTT Genel Müdürlüğü Ankara Yenişehir Şubesinde başladı. Yaklaşık birer yıllık çalışıp ayrılmalarla Maliye Bakanlığı Milli Emlak Genel Müdürlüğü (1954), İETT (1956), GİMA T.A.Ş. 'de (1957-59) çalışıp yükseköğrenimini tamamladı. 1959'da Bayındırlık Bakanlığında Tevfik İleri'nin müşavirliğine getirildi. Kısa bir süre sonra bu görevinden ayrılıp *Yeni İstanbul* gazetesinde 'Tercüman' imzasıyla fıkralar yazdı (1961-62). Avukatlık stajını İzmir'de tamamladı (1963). Fıkra yazarlığını *Zafer, Babıali'de Sabah, Bizim Anadolu, Ortadoğu* gazetelerinde sürdürdü. Daha sonra MEB Devlet Kitapları Müdürlüğü Müşavirliği (1966-69), Başbakanlık Plan ve Prensipler Dairesi Müşavirliği (1969-73), Başbakanlık Müşavirliği (1975-81), Turizm ve Tanıtıma Bakanlığında Genel Müdürlük Müşavirliği (1981-82) görevlerinde bulundu.

Emekli olduğu 1982 yılından itibaren altı yıl avukatlık yaptı. Mamak'ta görülen ünlü MHP ve Ülkücü Kuruluşlar Davasının avukatlığını üstlendi. 1987'de Meray'da (Merzifon Yağlı Tohumlar AŞ) yönetim kurulu üyeliği, Konya Şeker Fabrikasında denetçilik ve Sosyal Güvenlik Eğitim Vakfı Başkanlığı görevlerinde bulundu. 1989'da Namık Kemal Zeybek'in bakanlığı döneminde önce Kültür Bakanlığı APK Başkanlığına APK uzmanı, ardından Bakanlık Müşaviri (1990)

Galip Erdem

olarak atandı. 1992'de Fikri Sağlar'ın bakanlığı döneminde müşavirlikten alınıp tekrar APK uzmanlığına tayin edildi. Bu görevde iken 1995'te yaş haddinden emekli oldu, iki yıl sonra öldü. Ankara Cebeci Asri Mezarlığına gömülüdür.

İlk şiiri "*Bayrak*" 1948'de *Beşsanat* dergisinde yer aldı. Köşe yazıları, fıkra ve makaleleri *Karakedi* (1950), *Türk Yurdu* (1959), *Tercüman* (1960), *Ölçü* (1960), *Son Havadis* (1961), *Yeni İstanbul* (1962-1963), *Düşünen Adam* (1962), *Babıalide Sabah* (1965), *Zafer* (1966), *Bizim Anadolu* (1969), *Devlet* (1969), *Töre* (1971), *Bozkurt* (1974), *Ortadoğu* (1974), *Hergün* (1977), *Ocak* (1971), *Yeni Sözcü* (1981), *Bakış* (1981) gazete ve dergilerinde yayımlandı. 1958-60 yıllarında Türk Ocaklarının yayın organı *Türk Yurdu* dergisinin genel yayın müdürlüğünü yaptı. Kitaplaşmamış çok sayıda yazısı ve altmış civarında şiir vardır.

ESERLERİ:

Ülkücünün Çilesi (1975), *Sosyalizm ve Milliyetçilik Üzerine Mektuplar* (1975), *Suçlamalar* (2 cilt, 1975-76), *Mektuplar* (1984), *Kenan Evren'e Açık Mektup* (2002).

HAKKINDA: Ülkücülerin Dedem Korkutu Galip Erdem (Gökkubbe dergisi, Haziran 2001), Yücel Hacaloğlu / "Bir Ülkücünün Hayatı" Galip Erdem Albümü (1998).

ERDEM, Güzide

Romancı. 8 Ocak 1969, İstanbul doğumlu. İlk, orta ve liseyi Orhangazi'de bitirdi. Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi (1993) mezunu. 1991 yılından itibaren İslâm Konferansı teşkilatının İstanbul'daki kültürel kuruluşu IRCICA'da halkla İlişkiler Müdürü olarak çalıştı. Yazı ve şiirleri *Yeni Defne* dergisinde yayımlandı.

ESERLERİ (Roman):

Annemi Düşlerken (2001), *Affet Babacığım* (2001), *E-Mail Âşıkları* (2002), *Işıkkoru* (2003).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (c.1. 2. bas. 2003).

ERDEM, H. Sabri

İlâhiyatçı. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1980) mezunu. Doktorasını "*Tabsire'ye Semantik Yaklaşım*" konulu teziyle 1988 yılında aynı yerde yaptı. Çalışmalarını aynı fakültede araştırma görevlisi olarak çalışmalarını sürdürdü. Makaleleri 1998'den itibaren *AÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi, İslâmi Araştırmalar, Dini Araştırmalar* dergilerinde yayımlandı. *Maturidi ve İbn-i Teymiyye'de Metod Anlayışı ve Kur'an* (1998) adlı bir basılı kitabı vardır.

ERDEM, Hasan Hüsnü

İslâm bilgini (D. 1889, Sadıklar / Akseki - Ö. 1974, Ankara). İlköğrenimini İstanbul'da Fetva Emini Muğlalı Ali Rıza Fatih dersiâmlarından (ders veren alim) Bayındırlı Mehmed Şükrü Efendi gibi tanınmış hocalardan ders alarak tamamladı. Dârülfünûn Ulûm-i Aliye-i Diniye, Dârülhilafe Medrese-i Aliye, Medresetü'l Mütehassisinde öğrenim gördü. Antalya'da bir süre öğretmenlik yaptıktan sonra Ankara Dârülhilâfe Medresesi Fıkıh ve Mecelle Müderrisliğine atandı. Antalya ve Isparta'da bir süre daha öğretmenliğinin ardından Diyanet İşleri Başkanlığı Danışma Kurulu üyeliğine getirildi (1944). Ankara İlâhiyat Fakültesinde Tefsir ve Tefsir Tarihi dersleri de veren Hasan Hüsnü Erdem, 1961'de başladığı Diyanet İşleri Başkanlığı görevinde üç yıl kaldı. Emekli olduktan sonra ilmî çalışmalarla meşgul oldu.

ESERLERİ:

Ebedi Risâlet (1948), *Riyazü's-sâlihin ve Tercemesi* (3 cilt, 1949), *İlâhi Hadisler* (1952), *Kırk Kudsi Hadis Tercümesi* (1952), *Beraat Gecesi Hakkında Bir Tetkik* (1953), *Oruç ve Ramazan İbadetlerine Dair 101 Hadis Tercümesi* (1954), *Abdest Almanın Diş ve Göz Sağlığı Bakımından Önemi* (1963), *Riyazu's Salihin Hadislerinin Râvileri Olan Ashâb-ı Kirâmın ve Hadis İmamlarının Hâl Tercümeleri* (1964), *Ağaç Sevgisinin Önemi Hakkında Ayet ve Hadis Mealleri.*

HAKKINDA: Veli Ertan / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 11, 1995).

ERDEM, Hüsamettin

İslâm felsefesi araştırmacısı. 20 Ocak 1949, Ünye / Ordu doğumlu. 1972 İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü (1973) mezunu. 1974-77 arasında Adapazarı İmam-Hatip Lisesinde Felsefe öğretmenliği ve müdür yardımcılığı, 1977-81 arasında Konya Yüksek İslâm Enstitüsünde Sistematik Felsefe ve Mantık asistanlığı yaptı. Doktorasını Selçuk Üniversitesi Sosyal Bi-

limler Enstitüsü Sistematik Felsefe ve Mantık Anabilim Dalında (1986) tamamladı. 1986'da yardımcı doçent oldu, 1989'da ABD'de Din Felsefesi ve Mantık konusunda doçentlik tezini verdi. Selçuk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü Din Felsefesi Anabilim Dalında profesör oldu. Bölüm başkanlığı, dekan yardımcılığı, Din Felsefesi Anabilim Dalı Başkanlığı, Mantık Anabilimi Dalı Başkanlığı, İslâm Felsefesi Anabilim Dalı Başkanlığı, Felsefe Tarihi Anabilim Dalı başkanlığı, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu üyeliği görevlerinde bulundu. İlgi alanları sistematik felsefe, din felsefesi, felsefe tarihi, mantık, ahlâk felsefesidir.

Yazılarını, *Mehir, SÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Tabula Rasa, İslâmî Araştırmalar, SÜ Sadreddin Konevî Sempozyumu, Yeni Harran Çevresi, Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Yeni Türkiye dergi ve kitaplarında, Anadoluda Bugün* gazetesinde yayımladı. *TDV İslâm Ansiklopedisi, Şâmil İslâm Ansiklopedisi* ve *Sosyal Bilimler Ansiklopedisi* için madde yazdı. Türk Felsefe Derneği üyesidir.

ESERLERİ:

Vahdet-i Vücûd ve Panteizm Mukayesesi (1990), *Bir Tanrı Alem Münasebeti Olarak Panteizm ve Vahdet-i Vucûd* (1991), *Ahlâka Giriş* (1994), *Sondevir Osmanlı Düşüncesinde Ahlâk* (1996), *İlkçağ Felsefesi Tarihi* (1998), *Bazı Sistematik Felsefe Meseleleri* (1999), *Tanzimat'tan Cumhuriyete Kadar Osmanlı Toplumunda Ahlâkî Duruma Kısmi Bir Yaklaşım* (1994), *Problematik Olarak Din-Felsefe Münasebeti* (1999), *Ahlâk-ı Adudi (Risaletü'l Ahlâk), Ahmet Muhtar, Abdullatif B. Durmuş, Ahlâk Felsefesi* (2002).

Ders kitabı da yazdı.

HAKKINDA: Günümüz Türkiyesinde Kim Kimdir (2000).

ERDEM, İbram

Şair, öykü ve roman yazarı. 1 Ocak 1950, Trabzon doğumlu. Asıl adı İbrahim Erdem'dir. İlk, orta ve lise öğrenimlerini Ankara'da tamamladı. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü (1975) mezunu. Orta dereceli okullarda öğretmenlik yaptı ve emekli oldu. Ankara'da *Şiiröykü* dergisini çıkardı. Öykü ve yazıları *Olgu, Yeni Olgu, Yazıt, Şiiröykü* gibi dergilerde yayımlandı. Çeşitli öyküleriyle Altı Nokta Körler Derneği Öykü Ödülü (1987) ve Kırmızıfare Başarı Ödülünü (1996) aldı. Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

"İbram Erdem'in geleneksel ile modern arasındaki sınırda yer aldığı söylenebilir. Gorki, Orhan Kemal, Sabahattin Ali geleneğinden kaynaklanan bir öykü anlayışına sahip olduğu görülüyor." (Salih Bolat)

İbram Erdem

"İmge yüklü şiirlerle doğanın, insanın, sonbaharın resmini çiziyor. (...) İbram Erdem, sonbaharın bitişini duyumsarken "akıyor renkler incecik bir parmağın ucundan / birden / sevincin ve hüzünün ipi kopuyor' diyor, acı günlerin geldiğini ve sonunda aşkın da bittiğini belirtiyor. Böylece sonbahar, sevgiliyle, insanın yaşantısıyla özdeşleşiyor, şiirleri bitirdiğinizde sizi de bir hüzün bulutu kuşatıyor." (Hasan Akarsu)

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Oyunun İçi* (1978), *Sürgün Meyveye Durdu* (1978), *Sessiz Muhalefet* (1992), *Yanımızdaki* (1994), *Mor ve Kül* (1995), *Annem* (1998), *Düşler Yaşam Olsa* (1998), *Bir Ölümsüzlüktür Sevi* (1999).

ROMAN: *Mor Mevsim* (1994).

ÇOCUK KİTABI: *Daha Yaşamamışken* (1983), *Küçük Eller Güzel Umutlar* (1983), *Dünyanın Yükü Omuzlarımdadır* (1983), *Gören Eller Duyan Gözler* (1992), *Düşler Yaşam Olsa* (1998), *Düşler Ülkesi* (1999).

ŞİİR: *Sonbaharda Yaşamaşk* (2001).

Ayrıca ders kitapları vardır.

HAKKINDA: Salih Bolat / İbram Erdem'in 'Klâsik' Öyküleri (Cumhuriyet Kitap, 4.3.1999), Hasan Akarsu / Sonbaharda Yaşamaşk (Cumhuriyet Kitap, 16.1.2003) - Şiirler-Iden / İzler (2004), TBE Ansiklopedisi (c. 1, 2003).

ERDEM, Kerim Aydın

Şair (D. 24 Eylül 1936, Yeşilyuva köyü / Acıpayam – Ö. 11 Eylül 2004). Şair ve Başmüderris Müftü Halil Ni-

İBRAM ERDEM

ACIMIN ÇİÇEĞİ

İnsanın gördükleri, göreceklerinden ne kadar da az. Neler gördüm, bunu da göreceğimi sanmazdım, demiyorsa. Yine insanın bildikleri de yok denecek kadar az. öğrenmek istediklerini düşününce, tabii dar bir bilgiyle ve çevredeki sığlığa bakıp böbürlenmiyorsa... O an bildiğim, hiç böbürlenmediğimdi. Böbürlenmeyi ele aldığımda, böyle bir durumu sezdiğimde vurdum kendimi yerden yere. Yerin dibine batırdım. Hep onarmaya çalıştım kendimi. Hep öğreneceklerimin, göreceklerimin, görüp öğrendiklerimden daha çok olduğunu söyledim kendime. Kitaplar da öyle söylüyordu, bilgeler de... Yaşadıkça da gördüm. Kanıksadım da... Ama şimdi öylesi şeyler görüyorum ki, tümden acı kesiliyorum, yanıyorum, yanıyorum...

Sizin gibi ben de çok şey yaşadım. Hele günü birlik yaşantımızdaki tüm genel geçerleri, tüm acıları, tüm kahırları herkesle birlikte ben de yaşadım. Yaşarken bunların tümü acı acı otuzdu içime. Kimi de en güzel yanlarını alıp götürdü.

Bilmiyorum belki sizinleydi, dün voltalıdık. Ondan önceki gün yeryüzünün tüm sözcükleriyle konuşmuştuk. Biraz önce de omuz omuza herhangi bir yakada gül görür müyüz diye tüm kenti dolaşmıştık. Gör ki, yaşadığımızdaki güzellikten sonrası kalmadı elimizde. Acıları zaman yeli üfürdü, süpürüp götürdü. Unuttuk. Sizi bilmem ama ben, acıyı damutarak ille de bilinçle yaşamaya ödevli kılmışım kendimi. Gün gibi an gibi belleğimde tutmaya çalışıyorum tüm yaşananları, yaşadığımı. Bak ki, yaşama bakışımız hep kötülükleri, acıları unutturuyor. Ben de unuttum kötü ve acı olanı. Barışığım dikenle, çalıyla, güllle, bülbülle... Ben böyleyim diye, dünya benimle barışık değil. Kurulmuş, varedilmiş olan o istenmez gerçek alıp götürüyor bizi. Bir kuru yaprak gibi bile hükmümüz yok. Neler de çıkarıyor karşımıza bizi alıp götüren acımasız koşullar. Her yeni gün yeniden yeniden hayreti, hayretin doğurduğu aptallığı daha yaşayamadan yeniden yeniden istenmezi, akıl almazı çıkarıyor karşımıza. Kendimiz olmaktan, insanca yaşayıp gitmek savaşından, sevdasından çıkıp anlamsızlığın içinde, anlamsızca, acı acı, bir istemediğimizi yaşayıp gidiyoruz. Hindiğim dalı kestiğimi gördükçe acım büyüyor, yangınım çoğalıyor, çoğalıyor, çoğalıyor.

KERİM AYDIN ERDEM

İSTANBUL ŞİİRİ

Şimdi İstanbul'a geldim
Şehir yorgun uykularda
Deniz bile kıpırdamamış yerinden
Fatih'in o gür sesini bulup çıkardım
Gecenin sessizliğinden.

Şimdi Beyoğlu'ndayım
Günah yüklü sokaklar suskun
Sevgiden aşktan eser kalmamış
Sevmesini unutmuş kadınlar
Bunlar neye tutkun.

Taksim'de adamlar gördüm
Kiminin cigara sönmüş elinde
Kimi şapkasının altında uyur
Oysa Beyoğlu'nun kırk kemanı
Buralardan duyulur.

Nişantaşı'na vardığımda
Şafak söküyordu
Açmış pencereyi bir güzel kadın
Gecenin olanca yorgunluğunu
Caddelere döküyordu.

Emirgân, eski Emirgân değil
Beton yığınları almış başını gider
Nerede o doyumsuz yeşillik
Nerede o lâle bahçeleri
Nereye gizlenmişler?

Bu saraylar, camiler, hamamlar
Atalarımızdan armağan bize
Yalnız onlar uyanık şimdi
Yalnız onlar dimdik ayakta
Belki de ağlıyorlar hâlimize.

Dünya durdukça yaşar yine
Tükenmez bu sevgi, bu güzellik
İçimdeki umutlar diri
İstanbul'u çok seviyorum
Türkiye'yi sevdiğim gibi.
(Sevgi Üstüne, 2000)

KERİM AYDIN ERDEM

SON MEKTUP

Yazdığım bu son mektup
Seni er geç evinde bulacak
Postacı kapını vurduğunda
Maceramız bitmiş olacak.

Sana şiirler yazmayacağım
Mısralarımda gülmeyeceksin
Sana, ozanın sevdiği demeyecekler
Arasan da bulamayacaksın beni
Bir ince hayaldir kemirecek
Göz bebeklerini.

Çelimsiz davranışlarına saplanacak sızılar
Başka bulutlar başka yağmurlarla gelecek
Ben başka şehirlere göç edeceğim
Sen odana dolacaksın
Nasıl olsa bulanık akacaktı bu ırmak
Bırak, bildiğince aksın.

Son mektubumla bileceksin
Dünya gerçekten acı
Başka kapıları vuracak bundan böyle
Dört gözle beklediğin postacı.
(Sevgi Üstüne, 2000)

gari ile Müderris Kerim Efendi dedeleri; Emekli Vali Muzaffer Erdem ağabeyidir. Denizli Lisesi ve Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu Uzmanlık Bölümü mezunu. Metin yazıcı prodüktör olarak girdiği (1964) TRT'de şef prodüktör (1965), Ankara Radyosu Eğitim ve Öğretim Yayınları Şube Müdürü ve Program Müdürü (1966), Televizyon Dairesi Başkanı (1982), Genel Müdür Yardımcısı (1978-79) ve TRT Genel Müdürü (1989-93) olarak görev yaptı.

İlk ürünü olarak bir öyküsü 1956'da *Kağnı* dergisinde (Bolu) yer almıştı. Sonraki yıllarda şiirleri *Varlık, Türk Yurdu, Çağrı, Milli Kültür, Yelken, Meltem, Türk Edebiyatı, Türk Dili, Hisar, Türk Düşüncesi, Ilgaz* vd. dergilerde yayımlandı. Üç müzikli oyunu ile on civarında şiiri bestelendi. 1981 yılında TDK En Başarılı Atatürk Şiiri Ödülü ile Müzik-San Vakfı Yılın Şairi Ödülünü, 1986'da FAK Yılın Folklorcusu Ödülünü aldı.

"*Anadolu atmosferi, Anadolu folkloru, giysiler, eşyalar, yöreler, ağaç ve çiçekler, renkler ve boyalar, günlük yaşantıda kişiliğimize sımsıkı bağlı olan her şey, mitolojik duygularla sarmaş dolaş, Erdem'in şiirlerinde yer alıyor.*" (Mehdi Halıcı)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Çoban Ateşleri Gözlerin* (1962), *Döner Dolaplarda* (1968), *Kırlangıç Ormanı* (1972), *Sevgi Üstüne* (2000).

HİKÂYE: *Gecenin Bir Saatinde* (1999).

Kerim Aydın Erdem

MASAL: *Keloğlan ile Anası* (1977).

KELOĞLAN DİZİSİ (tümünün bas. yılı: 2000): *Açıl Susam Açıl, Büyülü Değirmen, Hiç Almak, Altın Yumurtlayan Tavuk, Sözden Anlayan Tavşan, Hakanın Kızı, Saray Güzel, Baltayı Yutan Kabak, Gaffar Usta, Kırk Haramiler.*

Ayrıca kitaplaşmamış radyo oyunları vardır.

HAKKINDA: Osman Bolulu / Çoban Ateşi Gözlerin (Kitaplar Alemi, sayı: 6, ekim 1962), İbrahim Zeki Burdurlu / Çoban Ateşi Gözlerin (Çağrı, sayı: 60, 1963), Halim Yağcıoğlu / Döner Dolaplarda (Dünya gazetesi, 29.12.1968), Tahir Kutsi Makal / "Kırlangıç Ormanında" Gezinti (Maya dergisi, sayı: 40, Şubat 1982), Mehdi Halıcı / Kırlangıç Ormanı ve Kerim Aydın Erdem (Çağrı, sayı: 291, Nisan 1982), Nail Tan / Gecenin Bir Saati Üzerine (Türk Dili, Aralık 1999), Bitirme tezi: Songül Öztürk / Kerim Aydın Erdem'in Hayatı ve Şiirleri (Atatürk Üniversitesi), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999).

ERDEM, Mehmet Hamdi

İslâm bilgini (D. 1883, Biga / Çanakkale – Ö. ?). İlk ve ortaöğrenimi ile hafızlık eğitimini Biga'da tamamladıktan sonra İstanbul'da Arapça ve dinî ilimler tahsili yaparak icazet (yeterlilik) aldı. Karabiga Niyabeti (1910), Biga (1914) ve Balıkesir (1954) müftülüğü, müderrislik ve gezici vaizlik yaptı.

ESERLERİ:

Ruh-u İslâm (1928), *Esmaül Hüsnâ Şerhi* (1954).

HAKKINDA: Afşin Oktay - Kemal Bağlum / Biyografiler Ansiklopedisi (1959).

ERDEM, Mehmet Selahattin
Bkz. MEHMET SELAHATTİN

ERDEM, Mustafa

İlâhiyat araştırmacısı. 1957, Ankara doğumlu. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1978) mezunu. Yüksek lisansını ve *"Yahudilik, Hristiyanlık ve İslâmda Hz. Adem"* teziyle de doktorasını (1990) Ankara Üniversitesi SBE'de yaptı. 1993'te yardımcı doçent, 2000'de doçent, daha sonra da profesör oldu. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi öğretim üyesi ve Dinler Tarihi Anabilim Dalı Başkanı olarak görev yaptı. 1996-99 Kırgızistan Oş Devlet Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi dekan yardımcılığı görevinde bulundu. *Dini Araştırmalar Dergisi* editörlüğünü (2003) üstlendi.

Makaleleri 1999 yılından itibaren *Türkiye Sosyoloji Araştırmaları, Diyanet İlmi Dergi, Stratejik Analiz, Dini Araştırmalar, AÜ İlâhiyat Fakültesi, Türk Yurdu* dergilerinde yayımlandı. *Türk Aile Ansiklopedisi, Tartışılan Değerler Açısından Türkiye, Tarihte ve Günümüzde Kızılcahamam-Çamlıdere Yöresi, İslâm'da İnsan Modeli ve Hz. Peygamber Örneği* kitapları için bölüm ve maddeler yazdı. Türkiye Dinler Tarihi Derneği üyesidir.

ESERLERİ:

Hz. Adem (1993), *İlâhi Dinlerin Helâl ve Haram Anlayışı Üzerine Bir Araştırma* (1997), *Türk Dünyasının Dini Problemleri, İslâmın Bugünkü Meseleleri* (1997), *Dinler Tarihi* (1998), *Türk Cumhuriyetlerinde Din Eğitimi* (Dünü Bugünü, 1999), *Misyonerlik ve Kırgızistan'da Misyoner Faaliyetleri* (1999), *Kırgız Türkleri: Sosyal Antropoloji Araştırmaları* (2000), *Hasan el Basri ve Kelamî Görüşleri* (2003).

ERDEM, Ömer

Şair. 21 Ocak 1967, Harmanpınar / Bozkır / Konya doğumlu. A. Can Yakın ve İshak Buhar, N. Yerli, Yusuf Kilkoğlu imzalarını da kullandı. İlköğrenimini Harmanpınar'da, lise öğrenimini Bozkır Lisesinde tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkoloji Bölümü (1990) mezunu. Aynı bölümde yüksek lisans yaptı. doktora çalışmalarına katıldı. 1992 yılında kameraman olarak TRT İstanbul Televizyonunda göreve başladı. TRT 2, Eğitim- Kültür ve Drama Programlarında yöneticilik yaptı. Aynı kurumda Kültür Dairesi Başkanı oldu. 1997 yılında arkadaşlarıyla birlikte *Kaşgar* dergisini kurdu ve yönetti (38 sayı).

İlk şiiri, *Diriliş* dergisinde yayınlandı. Öğrencilik yıllarında *Diriliş* dergisinde görev aldı. Şiir ve yazıları 1988'den itibaren *Diriliş*'den başka, *Dergâh, Kaşgar, Düşler, Nar, Göçebe, Gösteri, Hece, Kitap-lık, Yasakmeyve* vd. dergilerle *Yeni Şafak* gazetesinde yayımlandı. Şiir sanatı üzerine yazı ve denemelerinin çoğunu *Kaşgar*'da yayımladı. *Yarım Ağaçlar* adlı kitabı 2002 Cahit Zarifoğlu Şiir Ödülüne değer görülen ilk kitap oldu.

Ömer Erdem ilk kitabıyla, kuşağı içinde yeni şiirin yön kazanmasında etkin bir isim olarak görüldü. Dile verdiği özel önem, şiiri varoluş ve kültürle yoğurma düşüncesi, Türk şiirini tarihsel bütünlüğü içinde görme ve değerlendirme çabası, poetik duyuş ve özgünlükteki titiz ve diri yaklaşımları özellikle dikkat çekti. Şiirlerinde belirginleşen klasik duyuş bir tür yeni modernlik olarak değerlendirildi. İlk kitabından bu yana hem bir duyuş bütünlüğünden hem de sürekli bir gelişim, değişim ve açılımdan söz edilebilir. Dördüncü şiir kitabı *Yarım Ağaçlar*, çeşitli bağlamlarda okunmaya açık yapısıyla ilgi çekti. Söyleyişinin saflığı yanında duyuşundaki hakikilik, dilin çarpıcı ve yaratıcı imkânlarına açık imgeci yalınlık, hikmete olduğu kadar zamana, coğrafyaya ve tekil insana seslenen metafizik çağrılar şiirlerinin tümünde görülebilir.

"Ömer Erdem'in yumuşak bir üslûbu var. Kimi zaman büyük şeyler söyleme kaygısı taşır gibi görünen, hikmetli söyleniş kaygısına düşen mısraları bile varoluşun özünü nahif bir şekilde kavrama çabası olarak yansıtıyor okura ve söyleyişin yumuşaklığına zarar vermiyor." (Arif Umut)

Ömer Erdem

"Ömer Erdem özellikle son yıllarda bütün bu bilgilerin yüküyle ve dikkatiyle yazıyor, bunu görüyorum. Dünyanın ve hayatın hakiki bilgisinin ağırlığıyla yüzleşe yüzleşe, ontolojik meselelerin uç verdiği o ağrılı yerlerden, o ağrılı soruların peşinden, yer yer kapalı denemelerle, bazen de kendini sonuna kadar açan bir gülün çağrısı ile yazıyor. Ömer Erdem şiirini belki bu sebeple, sanırım en çok bu sebeple seviyorum..." (Birhan Keskin)

"Birbirlerinin kitaplarını tanıtan şairlere aldırma sayın okur, genç kuşağın önemli şairlerinde bulduğun hazları bu kitapta da bulacaksın!" (Serdar Koçak)

ESERLERİ (Şiir):

Dünyaya Sarkıtılan İpler (1996), *Mesafesi Kadar İnleyen Rüzgâr* (1997), *Yitirişler* (1998), *Yarım Ağaçlar* (2001), *Evvel* (2006).

ÖMER ERDEM

KAYIP KARDEŞ

Ben kayıp bir kardeştim
Kar yağarken gülümseyen dünyada
Yalnız bir resmim olsun istedim

Bir köprü ayazında veda edasıyla öptü beni annem
Öpülen bir yalnızlık oldum böylece

Unutkan bir yaprak gibi
Ağzım yelde kâğıttan bir gemiye bindim
Bekâr uykularına benzer günlerim
Sallanıp durdu hayal ağaçlarında

Neydim ben gurbet mi yenilgi mi
Her gün devasız bir salgın gibi ararken sesimi
Ayakları ters dönmüş yolcu gibiydim

Ben kayıp bir kardeştim
Ölümü düşündüm yüzümü saçlarımla örttüm
En zayıf yerimden yeniden doğayım diye
Tanrıya dualar ettim

ÖMER ERDEM

KARANLIK YANİ BENİM IŞIĞIM SANA

Çarpılmışım...
Çarpılmışım bir kere karanlığımın tadına
İnebilsem türek yanlarımla kapkaranlık
Bir kökten yol bularak
İnebilsem karanlığımdaki ışığa
Bana doğru yönelen bir akrep öpüşünde
Benden sana yönelen bir akrep öpüşünde
Zehir şifanın karanlığıdır
Boşalan gergin bedenimin uğultusu telefonlarda
Vurulmuş dağ kadar sarsılmaz
Çarpılmışım karanlığıma

Annemdi çocukluğumda
Ateş tadında bir meme uykusu fısıldayan
Irmaklarda ve çiçeklerde ve aşklarda
En çok da aşkta yaralı yerlerinden öperek çoğalan
Karanlık bir tad...
Benim tadım suskunluğum ve konuşmam
Denizin dibine inince beni çağıran ilk aşk sesi
Boynu ve gözleri olmayan bir yüz
O yüz parçalar beni karanlığımda
Kansız bir tabiat parçası apak
Sol yanlarımdan kemirir beni
Karanlığım...

Yollarım ateş böcekleri ışıltısıyla koyulaşınca
Bilmediğim şehirlerin ve tanımadığım adamların
Yüreklerin kara tencerelerle kapatıldığı yerlerde
Taşrada...
Boş ve dokunaklı bir yıkık ev görünce
Başlayan karanlığım
Saçımın kokusundan bulanan yalnızlığım
Sana sana yalnız sana sığınırım

(*Dünyaya Sarkıtılan İpler*)

HAKKINDA: Metin Celâl / Dünyaya Sarkıtılan İpler (Varlık, Haziran 1996), Cevdet Karal / Saf ve Sahici Bir Şiir (Matbuat, Kasım 1997), Mustafa Kutlu / Ne Dokunur İnsana (Yeni Şafak, 6.11.1997), TBE Ansiklopedisi (2001), Mehmet Çetin / Tanzimattan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi (c. 4, 2002), Arif Umut / Yarım Ağaçlar Ömer Erdem (Hece, Eylül 2002), Serdar Koçak / Ağacın Öteki Yarısı (Cumhuriyet Kitap, 21.9.2002), Birhan Keskin / Diyeceğim Kısa Fakat Derdim Çook Uzun (Zaman, 10.1.2006).

ERDEM, Özdilek

Şair, mizah yazarı (D. 27 Nisan 1933, Kastamonu – Ö. 14 Nisan 1999, Yalova). Kastamonu Lisesini bitirdikten sonra 1950 yılında İTÜ'ye girip İnşaat Yüksek Mühendisi olarak mezun oldu. Kastamonu'da DSİ Başmühendisi olarak devlet görevine başladı. Samsun'da YSE Bölge Müdürlüğü, Konya-Ilgın Şeker Fabrikası İnşaatının başında yedi yıl yöneticilik yaptı. Emekli olduktan sonra kendini tamamen sanata verdi. İnşaat Mühendisleri Odasının Ankara Şubesinde sanat söyleşileri düzenledi. Kabri Karşıyaka Mezarlığındadır. İki çocuk babasıydı.

İTÜ Sanat Kulübünde arkadaşlarıyla birlikte *Diyelim* adlı bir dergi yayımladı. İTÜ Tiyatrosunun kurulmasında rol oynadı. Şiir, öykü yazmaya bu yıllarda başladı. Şiir ve yazıları; *Güney, Yücel, Hisar, Pazar Postası, Forum, Cumhuriyet, Sıfır, Karikatür, Diyelim, Ekin, Sistem* ve *Çevre* gibi gazete ve dergilerde yayımlandı. 1982'de gülmece (mizah) öyküleri yazmaya başladı. Akşehir Nasrettin Hoca Öykü Yarışmalarında ödül aldı. 1985-1986 Yunus Nadi Mizah Öykü Yarışmasında seçilen *Müşavir Kedi* adlı öyküsü *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlandı.

ESERLERİ:

GÜLMECE ÖYKÜ: *Aziz Nesin'i Nasıl Ağlattım* (1994), *Zaman İadesi* (1995), *Aydedeyi Saklayan Çocuk* (Sait Munzur ile, 1997).

ŞİİR: *Yaşamın İçinden* (İnşaat Mühendisleri Odası Ankara Şubesinin bülteni, sayı: 37).

HAKKINDA: İsmail Kara / Özdilek Erdem (I. Kastamonu Kültür Sempozyumu Bildirileri, 2001), Nail Tan - Özdemir Tan / Gurur Kaynağımız Kastamonululer III (2004).

ERDEM, Rahmi

Araştırmacı-yazar. 1938, Bozkır / Konya doğumlu. Köken itibariyle Horasan'dan Anadolu'ya göç eden bir ailedendir. İlkokul ve ortaokulu Bozkır kasabasında bitirdi. 1956 yılında Adana Ziraat Meslek Lisesinden mezun oldu. 1958'de Bozkır Ziraat Teknisyenliğine, 1960'ta Bitlis Teknik Ziraat Müdürlüğüne atandı. Said Nursi'nin *Risalei Nur* külliyatı kitaplarını okuduğu ve okutmaya çalıştığı için tutuklanarak üç buçuk ay Bitlis Cezaevinde yattı.

Hapishane sonrası Van'a yerleşerek, bu şehirde on yıl boyunca aynı doğrultuda çalışmalarını sürdürdü. 1970 yılının Kasım ayında İstanbul'a yerleşti. *Yeni Asya* gazetesinde Genel Yayın Müdürü olarak beş sene çalıştı. 1975 yılında gazeteden ayrılarak serbest ticaretle meşgul olmaya başladı. 1990 yılından itibaren üniversite öğrencilerinin eğitimlerine yardımcı olmak maksadıyla kurulan Sufi Vakfında çalıştı.

ESERLERİ:

Dâvâm, Mahzun Madalya.

ERDEM, Sabri

Şair. 15 Mayıs 1919, Gölköy / Ordu doğumlu. İlkokulu Gölköy'de, ortaokulu Ordu'da tamamladı. Sivas Lisesini bitirdi. Ankara Hukuk Fakültesi mezunu (1940). Bulancak, Of, Pazar, Yunak ve Konya'da hakim olarak görev yaptı. 1954'te İstanbul Asliye Hukuk Mahkemesi Hakimliğine getirildi. Şiir yazmaya lise yıllarında başladı. Gezdiği şehirlerin güzelliklerini şiirlerine konu etti, bu şiirlerini *Adım Adım Yurdumu Dolandım* (1965) isimli kitabında topladı.

ERDEM, Sadık

Edebiyat tarihçisi. Lisansını İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde (1981), doktorasını İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Türk Edebiyatı Bölümünde (1987) tamamladı. Yönetiminde yüksek lisans tezleri hazırlandı. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü başkanlığı, SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü başkanlığı, SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Edebiyat Anabilim Dalı başkanlığı görevlerinde bulundu. SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eski Türk Edebiyatı Bölümünde profesör doktor olarak görev yaptı.

Bölüm ve ünite yazarı olarak *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi* ile *İslâm Ansiklopedisi*nde alanıyla ilgili maddeler yazdı. Makaleleri, *Türk Dünyası Araştırmaları*, *Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi*, *Türkbilig*, *Kırkambar Yeni Defne* dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

Mir'ât-ı Mühendishâne-i Berrî-i Hümâyûn (İstanbul Teknik Üniversitesi Tarihçesi, 1986), *Sâî Çelebi Tezkiretü'l-bünyân* (1988), *Râmiz ve Âdâb-ı Zurafâ'sı İnceleme-Tenkidli Metin-İndeks-Sözlük*, *Şuarâ Tezkireleri Dizisi*, *Osmanlıca Metinler* (1997), *Subhizâde Azîz ve Dîvân'ı İnceleme-Metin-Sözlük* (2001), *Neyyir ve Dîvân'ı İnceleme-Tenkidli Metin-Sözlük* (2002), *İki Bayraklızâde Nesîb ve Dîvân'ı İnceleme-Tenkidli Metin-Sözlük* (2002), *Neylî ve Dîvân'ı* (2005).

ERDEM, Sami

Şair. 22 Ekim 1922, Elazığ doğumlu. Babası Kurtuluş Savaşı gazilerinden Kolağası Fazlı Bey'dir. Elazığ Birinci İlkokul (1936), Elazığ Ortaokulu (1939), Diyarbakır Lisesi ile Kara Harp Okulu (1944) ve Ordu Dil Okulu (1962) mezunu. Bir süre Ankara Hukuk Fakültesine devam etti. ABD Piyade Okulunda kariyer üstü uzmanlık eğitimi gördü (1962-63). Orgeneral Douglas Mac Artur tarafından yazılı olarak tebrik ve takdir edildi. Türk Silahlı Kuvvetlerinde albay rütbesine kadar muhtelif kademelerde (1945-76) görev yaptı. 1974-75 yıllarında Komando Tugay Komutanı olarak Kıbrıs'a savaşa gitti; Kıbrıs Barış Kuvvetlerinde Komando Grup Komutanlığı ve Barış Kuvvetleri Genel Sekreterliği görevlerinde bulundu. 1980-83 arası Eminönü Belediye Başkanı oldu. Bu görevi sırasında

SAMİ ERDEM

BİR IŞIK ARIYORUM

Bir ışık arıyorum
Her an yeşil yanacak
Bir ışık arıyorum
Gece bende kalacak

Bir toplum arıyorum
Tok aç'ı anlayacak
Bir toplum arıyorum
Kurt kuzuyla kalacak

Bir dünya arıyorum
İklimleri sımsıcak
Bir dünya arıyorum
Sevgiyle ısınacak

(Bir Işık Arıyorum, 1989)

Sami Erdem

Sahaflar Çarşısı Derneği tarafından kendisine çarşının Altın Anahtarı ve "Şeyh'ül Sahafın" payesi ve beratı verildi.

Şiir yazmaya ortaokul öğrencisiyken başladı. İlk şiiri "*Yılbaşı*" 1940 yılında Diyarbakır'da *Karacadağ* dergisinde yayımlandı. Sonraki ürünleri *Tepe, Size, Defne, Türkiye, Birlik, Yeditepe* (1951), *Hürriyet* (1994), *Şafak* (Yunanistan,1995-96) dergi ve gazetelerinde yer aldı. Halk edebiyatı türündeki şiirlerini Scmavi mahlası ile yayımladı. İLESAM, Türkiye Yazarlar Birliği, İstanbul Şair ve Şiir Sevenler Birliği, Kadıköy Sosyal Kültürel Dayanışma Derneği üyesidir.

"Sayın Erdem, eserini iki temel düşünceye dayandırıyor. Birincisi; Yüce Atatürk'ün 1933 yılında söylemiş olduğu 'Kardeş Türk boyları ile aramızda dil, kültür ve tarihi konularda köprüler oluşturulmalı.' öğüt ve direktifi; diğeri ünlü Türk düşünürü İsmail Gaspıralı'nın Türk dünyasının dirliği, birliği ve düzeni için öngördüğü 'Dilde, fikirde, işte birlik' özlemi ve teması... Yazar, bu düşüncelerden hareket ederek, tarihi bütünlük içerisinde, Türk toplumlarının tarihini, edebiyatlarını ve özellikle kadın şairlerini inceliyor. Erişebildiği tüm kaynakları tam ve doğru şekilde kullanarak okuyucularına, Türk Dünyasının o eşsiz yüceliğinin, güzelliğinin kapılarını açıyor." (Ertuğrul Zekâi Ökte)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Bir Işık Arıyorum* (1989), *Beşinci Mevsim Çiçekleri* (1996), *Veda Kardelenleri* (2000).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Başlangıçtan Günümüze Türk Dünyası / Tarihi – Edebiyatı - Kadın Şairleri* (2004).

HAKKINDA: Turhan Bayraktar / Yunus Emre 1991 yılı Sevgi Antolojisi (1991), Şevket Beysanoğlu / Ziya Gökalp Kültür ve Sanat Dergisi (Eylül 1992), Erdoğan Aslıyüce / Şiir İkindileri Güldestesi (Yesevi Dergisi, 1995), Fevzi Halıcı - Ahmet Özdemir / Pera Palas Sohbetleri Güldestesi (1996), Hüseyin Mazlum / Şiirleriyle Bay ve Bayan Şairlerimiz (Yunanistan, 1996), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), İlhan Çiloğlu / Asker Yazarlar ve Şairler (2003).

ERDEM, Sefer

Bkz. ERDEM CAN

ERDEM, Selçuk

Karikatürist. 1973, Eskişehir doğumlu. Profesyonel çizerliği 1990'da *Limon* dergisinde başladı. *Leman* ve *Limanyak* dergilerinde sanatı daha da gelişti. *Leman* dergisinden ayrılıp haftalık mizah dergisi *Penguen*'i kurdu. Kahramanları hayvanlar, yeniçeriler, uzaylılar olan karikatürler çizdi.

ESERLERİ:

Karikatürler 1 (1997), *Karikatürler 2* (1999), *Karikatürler 3* (1999), *Unplugged-1* (2000), *Unplugged-2* (2000).

ERDEM, Sücaattin

Yazar. 20 Eylül 1948, Arapgir / Malatya doğumlu. İlkokulu Arapgir'de okudu. Sivas'ta başladığı lise öğrenimini Eskişehir'de tamamladı. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesini bitirdikten sonra bir süre Ziraat Bankasının Amasya ve Manisa şubelerinde çalıştı. Manisa Tarım Meslek Lisesinde öğretmenlik yaptı. Emekli olduktan sonra zamanını yazı çalışmalarına ayırdı.

1970 yılında *Adımlar* dergisinin (Erzurum) sahipliğini yaptı. Şiir, deneme ve hikâyeleri aralıklarla *Hareket* ve *Dergâh* dergilerinde yayımlandı. *Arapgir Hasreti* (2004) adlı eseriyle Türkiye Yazarlar Birliğinin Şehir Kitapları dalında yılın yazarı seçildi.

"Sücaattin, Arapgir'in bundan elli yıl önceki halini tasvir ediyor. O dönem ve ondan önceki yılları dile getiriyor. Eserin kıymeti samimiyetinde, sıcaklığında, üslubunda (Kasten bazı yerel sözcükler kullanılıyor ve bunlar için eserin sonunda bir de sözlük veriliyor). Ayrıca kendini, ailesini, yakın tanıdıklarını ve bunların yaşantılarını ayrıntıları ile anlatıyor. Ayrıntıların zenginliği çok az eserde rastlanacak yoğunlukta. Bu anlatım, bu şahitlik esere bir araştırmanın yabancılığını, soğukluğunu değil, hayatın yanı başımızda işleyip duran sahihliğini katıyor." (Mustafa Kutlu)

Sücaattin Erdem

HAKKINDA: Mustafa Kutlu (Yeni Şafak gazetesi, 1 Eylül 2004)

ERDEM, Tarhan

Siyaset adamı, araştırmacı-yazar. 1933, Kurucaşile / Bartın doğumlu. İlköğrenimini Bartın'da, ortaöğretimini Yozgat ve Kayseri liselerinde yaptı. 1959 yılında İTÜ İnşaat Fakültesinden mezun oldu. Şeker Şirketi ve Millî Savunma Bakanlığında mühendislik, Cam Elyaf Sanayii Genel Müdürlüğü, Şişecam, Milliyet ve Doğan Şirketler Grubunda yöneticilik yaptı. 1986'da KONDA araştırma şirketini kurdu. Öğrenci derneklerinde yöneticilik , Türk Devrim Ocakları genel başkanlığı yaptı (1967-68). 1953 yılında CHP'yc kaydoldu. İstanbul örgütünün ocak, ilçe, il yönetim kurulu üyeliklerinde bulundu. 1978'de Genel Yönetim Kurulu üyesi oldu. 1999 Temmuz – 2000 Eylül dönemi arasında CHP Genel Sekreterliği yaptı. Haziran 1977'de CHP İstanbul Milletvekili seçildi. Güvenoyu alamayan Ecevit hükümetinde Sanayi ve Teknoloji Bakanıydı. 1992'de kurulan Demokratik Cumhuriyet Programı girişiminde çalışmalar yaptı. 1997'den itibaren *Radikal* gazetesinde köşe yazarlığı yaptı.

ESERLERİ (Araştırma-İnceleme): *Halkevleri, Nisbi Temsil Nedir?, 80'leri Karşılarken, Anayasa ve Seçim Kanunları, CHP İstanbul 1969 İl Kongresi Tutanağı, CHP'de Üye Kayıtlarının Birleştirilmesi, Tıkanan Siyaset* (2001).

HAKKINDA: Tarhan Erdem / Tıkanan Siyaset (2001).

Tuncer Erdem

ERDEM, Tuncer

Yazar ve çizer. 5 Ekim 1962, İstanbul doğumlu. Tam adı Mustafa Tuncer Erdem. İlk ve ortaokulu İstanbul'da bitirdi. Mimar Sinan Üniversitesi Resim Bölümü mezunu. 1983'ten sonra İstanbul'da düzeltmenlik ve çizerlik yaptı. Yazı ve çizgileri *Limon, Kitap-lık, Express* vd. dergilerde, *Nankör, Deli* ve *Öküz* kadrosunda yer aldı.

ESERLERİ:

ANLATI: *Şehrin Ilık Solukları* (1996).

ÇİZGİ - ALBÜM: *Tuncer Erdem* (1991), *Hayali Fener* (çizgi-şiir, 2003).

HAKKINDA: Muzzez Menemencioğlu / Tuncer Erdem'le Söylcşi (Kitap-lık, Eylül-Aralık 1996), TBE Ansiklopedisi (2001), Evrim Altuğ / Işığıyla Gölgeleri Anlatan Adam (Cumhuriyet Kitap, 29.5.2003).

ERDEM, Y. Hakan

Araştırmacı, romancı. 1962, Oltu / Erzurum doğumlu. Boğaziçi ve Oxford üniversitelerinde öğrenim gördü. Boğaziçi ve Sabancı Üniversitelerinde öğretim üyesi olarak çalıştı. Yunanistan'ın Osmanlı Devleti'nden ayrılışının Osmanlı İmparatorluğu'nda algılanışı ve Osmanlı siyasi dilinin dönüşümü konularında araştırmalar yaptı. 2004 yılında *Kitab-ı Duvduvani* adlı eseri ile Türkiye Yazarlar Birliği tarafından yılın romancısı seçildi. *Osmanlı'da Köleliğin Sonu 800-1909* (2004) adlı eseri İngiltere ve ABD'de İngilizce olarak yayımlandı.

ESERLERİ:

ROMAN: *Unnomastica Alla* (2003), *Kitab-ı Duvduvani* (2004).

ARAŞTIRMA: *Osmanlı'da Köleliğin Sonu 800-1909* (2004).

Y. Hakan Erdem

ERDEMLİ, Atilla

Felsefeci. 18 Temmuz 1946, Mersin doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Mersin'de tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü mezunu (1973). Sosyal antropoloji ve etnoloji, felsefe tarihi, sistematik felsefe ile tecrübî ve genel psikoloji alanlarından sertifika aldı. Lisans tezi: "*H. Bergson'da Yaşama Sorunu*". 1973-77 yıllarında Uşak Eşme'de lise felsefe öğretmeni olarak görev yaptı. 1976 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü Sistematik Felsefe Kürsüsünde akademik çalışmalarına başladı. 1977 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü Seminer Kitaplığına kitaplık memuru olarak naklen atandı. 1980 yılında İÜ Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü Felsefe Tarihi Kürsüsüne asistan olarak girdi. 1986 yılında "*Spinoza'nın Ahlak Anlayışı*" başlıklı çalışmasıyla doktor unvanını aldı. Aynı yıl Prof. Dr. Nermi Uygur gözetiminde Felsefe Tarihi Metodolojisi dersleri vermeye başladı. 1990 yılında yardımcı doçent, 1996 yılında doçent oldu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü Felsefe Tarihi Anabilim

TUNCER ERDEM

UZAK

-Nuri Bilge Ceylan'ın Uzak filmi için-

İslere bulanmış uzak hayalleri,
Aklın bulanık,
Tüten bir fabrika bacası gibi...

Telaşsız bir şilep bekliyor limanda
Kar kalkınca demir alacak belki.
Yükü hayalperest bir mürettebat,
Ardında köpüklü bir deniz bırakacak.

Durgun suyun kıyısında,
Yıllar var ki kıpırdamıyor
çürümüş kayıklar.
Civarda bir kıpırtı kimi zaman,
Karda ölüp giden
Cılız bir kamp ateşi.
Geçen kış uzaktan dönmüş
Eski bir gemici...
(*Hayali Fener*, 2003)

Dalı öğretim üyesi olarak görev yaptı. Aynı zamanda İstanbul Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulunda spor felsefesi derslerini verdi. Türkiye Felsefe Kurumu, Türk Felsefe Derneği, Çağdaş Eğitimi Destekleme Derneği ve Türkiye Millî Olimpiyat Komitesi üyesidir.

Atilla Erdemli

Çalışmalarında ağırlıklı sorun alanı yaşama felsefesidir. Makalelerini; *Felsefe Arkivi, Varlık, İTÜ Vakıf Dergisi, İnsancıl, Felsefe Logos, Bilim ve Ütopya, HÜ Spor Bilimleri Dergisi, Argos, TMOK Olimpik Akademi Dergisi, MilliEğitim, Olimpiyat Dünyası, Kadın Araştırmaları Dergisi, Cumhuriyet Kitap* gibi dergilerde yayımladı. Alanıyla ilgili olarak birçok bilimsel toplantıda konuşma yaptı, bildiriler sundu. Bildirilerinden bazıları yayımlandı. *İnsan Spor ve Olimpizm - Spor Felsefesi Yazıları* adlı eseri ile 1996 Fair Play Ödülünü, 1998 Yılında Garanti Bankasının düzenlediği *"Yarına Dört Işık"* proje yarışmasında spor dalında birincilik ödülünü (ortak proje), 1999 yılında Gökçe Karataş 1. Spor Ödüllerinde inceleme-araştırma dalında ikincilik ödülünü aldı. 1983 yılından sonra uzun yıllar Türkiye Dağcılık Federasyonu İstanbul İl Temsilcisi olarak görev yaptı.

"Felsefeci kimliğiyle oluşturduğu yaşamsal paradoksların çatışkılarını anlatıyor. Bu, bize çözüme giden yolda bir başlangıç sağlıyor. Aşama aşama bizi kendi cennetimize götürüyor. Alışkanlıklarımızı, toplumsal ve kişisel değerlerimizi sorgulayan, yargılayan, insanın kendisiyle hesaplaşmasını hayatın içinden şiirsel bir ifadeyle anlatan, insana ayna tutan denemeler." (Avuçlarımızdaki Cennet hakkında, Cumhuriyet Kitap)

ESERLERİ:

DENEME-İNCELEME: *İnsan Spor ve Olimpizm - Spor Felsefesi Yazıları* (1994), *Dağlarla İstanbul* (1998), *Dağlarla Avuçlarımızdaki Cennet* (2002), *Temel Sorunlarıyla Spor Felsefesi* (2002).

ÇEVİRİ: *Kültürün Çöküşünde Felsefenin Suçu* (A. Schweitzer'den), *I. Kritiğe I. Önsöz* (I. Kant'tan, O. A. Etan ile).

HAKKINDA: Cumhuriyet Kitap (7.3.2002), Tarkan Terzaydın / Cumhuriyet Kitap (28.3.2002), Vedat Kamer / Aydınlatan Bir Kitap: Avuçlarımızdaki Cennet (Kuzey Yıldızı, sayı: 4, 2002).

ERDEN, Ali Fuat

Asker ve tarihçi (D. 1882, İstanbul - Ö. 1957). Mühendishane-i Berri Hümâyun (1900), Harbiye Mektebi (1903) mezunu. Askerî birliklerde görev aldı. Paris Askerî Ateşeliğinde bulundu (1913-14). Birinci Dünya Savaşı Kanal Harekâtında Cemal Paşa'nın kurmay başkanı idi (1916). Ardından 8. Kolordu Komutanlığı yaptı (1917).

Hastalığı dolayısıyla Millî Mücadele'de yer almadı. Cumhuriyetten sonra Konya'da Harp Tarihi Şubesinde ve çeşitli kolordu komutanlıklarında bulundu. Harp Akademisi Komutanlığına getirildi (1930). Orgeneralliğe yükselerek Askerî Yargıtay Başkanlığı yaptı.

ESERLERİ:

Paris'ten Tih Sahrasına (1949), *Atatürk* (1952), *İnönü* (1952), *Suriye Hatıraları* (yay. haz. Alpay Kabacalı, 2003).

HAKKINDA: Sefa Kaplan / Bin Atlı Meselesi (Hürriyet Keyif eki, 13.3.2003).

Ali Fuat Erden

ERDEN, Aysu

Dilbilimci, eleştirmen. Hacettepe Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu. Aynı bölümde asistan olarak çalışmaya başladı. Doktora, doçentlik ve profesörlüğünü dilbilim alanında yaptı. Çalışmalarını aynı üniversitenin İngiliz Dilbilimi Bölümünde öğretim üyesi olarak sürdürdü. Edebiyatçılar Derneği Yönetiminde genel sekreter olarak görev aldı. Emekli olduktan sonra Çankaya Üniversitesiinde çalıştı. Çeviribilim, biçembilim ve sözdizimi konularında araştırma ve incelemeler yaptı. Mesleği ile ilgili kitaplarından başka, *Kısa Öykü ve Dilbilimsel Eleştiri* (2002) adlı bir eleştiri-inceleme-araştırma kitabı vardır.

Aysu Erden

HAKKINDA: Meldan Tanrısal (Cumhuriyet Kitap, 25.2.1999), Çiler Özbayrak / Yazınsal Eleştiriye Farklı Bir Soluk (Cumhuriyet Kitap, 15.7.1999), Aysu Erden / Kısa Öykü ve Dilbilimsel Eleştiri (2002).

ERDER, Necat

Sosyoloji araştırmacısı. 27 Şubat 1928, İstanbul doğumlu. 1950'de Siyasal Bilgiler Fakültesini bitirdi. 1953'te Paris Hukuk Fakültesinde doktora yaptı. 1956'da Siyasal Bilgiler Fakültesi İktisat Grubu asistanlığına atandı. 1960'da DPT Daire başkanı oldu. ODTÜ'de yardımcı öğretim üyeliği ve OECD bölüm başkanlığı yaptı. Mayıs 1963'te ODTÜ Sosyoloji öğretim görevlisi oldu. Sosyalist Kültür Derneği kurucuları arasında yer aldı. *Siyasî İlimlerde Teori ve Metod Üzerine Bazı Düşünceler* adlı bir (1962) eseri vadır.

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. VI, 1968).

ERDEVECİLER, Cem

Şair ve yazar. 28 Kasım 1962, İzmir doğumlu. Kimi yazılarında Cevahir Ege adını da kullandı. Şair ve yazar Tarık Günersel'in kuzenidir. İzmir Namık Kemal İlkokulu ve İzmir Karataş Lisesi mezunu. Bir süre Atatürk Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesinde okuduktan sonra Marmara Üniversitesi Sağlık Eğitim Fakültesi Toplum Sağlığı Bölümünü (1997) bitirdi. On altı yıl Sağlık Bakanlığında çeşitli görevlerde (1983-99) bulundu. Çorum Tüm Sağlık Sendikası, Kayseri Tüm Sağlık-Sen, Erzurum Sağlık Emekçileri Sendikasının kurucuları arasında yer aldı ve sol siyasi partilerde çalıştı. 1999'tan sonra Ankara'da Analiz Dersanesi Müdürlüğü, Devinim Dersanesinde öğretmenlik ve rehber danışmanlığı, Emirdağ / Afyon Etken Dersanesi Müdürlüğü, Genç Öncü Dersanesi kuruculuğu ve öğretmenliği yaptıktan sonra yayıncılık alanında çalışmaya başladı. Ankara / Çankaya Belediyesi Çocuk Kulübünde, Gören

CEM ERDEVECİLER

AN

İçimde bir Mayakovski çığlığı
Gömleğini giyiniyor bulut

Picasso elleri kan revan içinde
Elleri boylu boyunca yüzümde

Varna'da Nâzım yarım sigara
Koca bir vapur mendil cebinde
Vera / memleketim nerede

Savuruyor gecenin düşlerini
Kırık pencereden ıslık çalarken
rüzgar

Kalpler Derneğinde, Ankara Cumhuriyet Lisesinde, Kum Edebiyat Atölyesinde, Behice Boran Kültür Merkezinde satranç öğretmenliği yaptı.

İlk yazısı İzmir'de yayımlanan *Körfez* dergisinde (1983) çıkmıştı. Sonraki yıllarda şiir ve yazıları *Damar*, *Berfin Bahar*, *Edebiyat Güncesi*, *Çağla* (Hatay), *Ürün*, *Ekin Sanat*, *Kitle*, *Düşlem* ve *Sanat Etiği* dergilerinde yayımlandı. Dokuz Eylül Üniversitesi 9. Uluslararası Psikiyatri Kongresi ile çeşitli kuruluşların düzenlediği kongrelerde bildiriler sundu. 1978 yılında TÜBİTAK'ın Liselerarası Proje Yarışmasının fizik dalında üçüncülük, 1982 yılında Yunanistan Navrium Mülteci Kampı "Ülkeler ve Şiirleri Şiir Yarışması"nda birincilik ödülü ile 1997 Arkadaş Z. Özger Şiir Yarışmasında mansiyon aldı. Edebiyatçılar Derneği, İnsan Hakları Derneği, Türkiye Santraç Federasyonu, Halkevleri ve Türkiye Sosyalist İşçi Partisi Merkez Komitesi üyesidir.

ESERLERİ (Şiir):

Kristelin Gizemi (1997), *Sanrılar* (1998), *Yağmur Ayak* (2005).

HAKKINDA: Evrensel gazetesi (Mayıs 2005).

Cem Erdeveciler

ERDİ, İslâm Beytullah

Yazar ve çevirmen. 25 Nisan 1940, Bisertsi / Razgrat / Bulgaristan doğumlu. Bulgaristan'da İslâm Beytullah imzasını kullandı. Türkiye'de İslâm Beytullah Erdi olarak tanınmaktadır. Razgrat Pedagoji Okulunu bitirerek, 1960'ta öğretmenliğe başladı. Sliven'in Filarctovo İlköğretim Okulunda Türkçe dersleri verdi. Daha sonra aynı ilin Sokolartsi İlköğretim Okulunda müdür olarak görev yaptı. 1968'de gazeteciliğe geçti. On yedi yıl Sofya'da yayımlanan *Yeni Işık* gazetesinin Sliven ve Burgas sancakları kadrolu muhabiri olarak çalıştı. 1976-80 yılları arasında Bulgaristan Gazeteciler Cemiyeti Sliven Şubesi Genel Sekreteri oldu. 1985'te Türk adlarının Slav-Bulgar adlarıyla değiştirilmesine karşı koyduğu için tutuklanarak Belene Ceza Kampına götürüldü. Bir yıl sonra buradan Sofya Genel Tahkikat Müdürlüğüne nakledildi. 1986 yazında Montana'nın Doktor Yosifovo köyüne sürgün edildi. 1989 yılında sınır dışı edilince Türkiye'ye sığındı. Ankara'da İngilizce öğretmenliği yaptı.

Edebî çalışmalarına henüz ortaokul öğrencisiyken başladı. 1954'ten itibaren yazıları, hikâyeleri ve folklor araştırmaları *Tuna Gerçeği* (Ruse), *Halk Gençliği*, *Yeni Işık*,*Yeni Hayat* (Sofya), *Slivensko Delo* (Sliven) gibi gazete ve dergilerde yayımlandı. Memduh Şevket Esendal'ın bazı hikâyelerini Bulgarcaya ve Bulgar yazarlarının bazı hikâyelerini Türkçeye çevirdi. Türkiye'ye yerleşince sanat yazıları, hikâyeleri ve çevirilerini *Tarla*, *Haber 69*, *Balkanlarda Türk Kültürü*, *Esinti*, *Tuna*, *Evlâd-ı Fatihan*, *Bizim Anayurt*, *Balkanlılar*, *Türk Edebiyatı*, *Şeker Çocuk*, *Damar*, *Diyanet Çocuk*, *Diyanet Avrupa*, *Diyanet Avrasya*, *Ayyıldız*, *Karınca*, *Balkan Türklerinin Sesi*, *Bizim Külliye*, *Karınca Kardeş*, *Bayburt'un Sesi*, *Yüce Erek*, *Bayburt Postası*, *Kırıkkale İl Gazetesi*, *Yeni Ses*, *Sevgi Yolu*, *Alternatif Sanat*, *Güldalı*, *Safranbolu Ekspres*; yurtdışında ise *Şafak* (Yunanistan), *Birlik*, *Sesler* (Makedonya), *Bay*, *Genç Bay* (Kosova), *Ümit*, *Kaynak*, *Gönül*, *Balon*, *Deliorman*, *Hoşgörü*, *Jajda*, *Slivensko Delo*, *Avtograf* (Bulgaristan), *Oğuz Yurdu*, *İstidad* (Azerbaycan) adlı dergi ve gazetelerde yayımladı. İLESAM ve TÜRKSAV (Türk Dünyası Yazarlar ve Sanatçılar Vakfı) yönetim kurulları üyeliğinde bulundu. KIBATEK'in Ankara temsilcisidir. 4.Türk Dünyası Yazarlar Kurultayı, Uluslararası Türk Dünyası Halk Edebiyatı Kurultayı, 1. Avrasya Sanat Edebiyat Yıldızları Sempozyumu, 12. Hazar Şiir Akşamları, Ahmet Yesevi'den Hasan Dedc'ye Gönül Erleri Sempozyumu gibi daha birçok kültür etkinliğine konuşmacı olarak katıldı.

"Türk Edebiyatında hikâye türü yeteri kadar yaygın okuyucu kitlesini ne yazık ki, yakalayabilmiş değil. İslâm Beytullah'ın sıcacık, renkli bir dil ve akıcı bir üslûp ile yazdığı hikâyeleri bu türün lezzetini okuyuculara yeniden hatırlatacaktır, kanaatini uyandırdı bende." (Yahya Akengin)

İslam Beytullah Erdi

"Özüne mahsus yaratıcılık üslûbu olan İslâm B. Erdi'nin eserlerinde derin psikolojik analizler, hümanizm ideaları, doğma yurda ve dile sonsuz muhabbet, beşer mevzulu düşüncelerin yankıları tasvir olunur." (Vakıf Cafcroğlu Memmedov)

"Gerek gazeteci, gerekse yazar olarak eserlerinde genellikle mensup olduğu topluluğun sosyal sorunlarını, sevinçlerini kaleme aldığı, Balkanlar'da yok edilmek istenen bu topluluğun (Türklerin) dili, inancı ve millideğerlerini korumak ve yaşatmak uğruna verdiği mücadeleyi konu ettiği dikkati çekmektedir." (Dr. H. Avni Yüksel)

"Yazarın eserlerinin hepsi bir arada değerlendirilecek olursa Osmanlı'nın Balkanlar'dan çekilmesinden sonra oralarda bozulan ahenk ve dengenin yalnız Türkleri değil, Balkanlar'ı yurt edinen bütün milletlere getirdiği acı kaderin destanı olarak nitelendirebiliriz." (Prof. Dr. Umay Türkeş)

"İslâm Beytullah Erdi suje uydurmuyor. Konularını gerçek hayattan adeta "çalıyor". Klasik hikâyeler olup, dili sade ve akıcı. Diliyle sanat hokkabazlığı yapmıyor ve kahramanlarını (tipleri) daha ilginç ve daha cazibeli kılmak için 'makyaj' kullanmıyor." (Denü Denev, Bulgar Yazarı)

ESERLERİ:

RÖPORTAJ: Dünya Ufuklarında (Bulgarca, Po Horizontite na Sveta,1982, Sliven).

DENEME: *İnsanı Düşündüren İnsan* (1997).

İSLAM BEYTULLAH ERDİ

BEKLENEN ARKADAŞ

Şu kaderin oyununa bak! Okyanuslar ötesinden, sadece haritalarda gördüğün Bağdat'a gel, böylesine güzel bir eve yerleş, göreve başladığın daha ilk gün doğduğun kentin üniversitesinde mimarlık okumuş Babek ile tanış ve onunla arkadaşlık kur!... Ne yapıp edeceğim, bu geneı yanıma alacağım!

İnşaat Mühendisi Tom, akşam yemeği için masayı hazırlarken bunları düşünüyordu. Salona geçip masanın üzerindeki yiyecek ve içecekleri bir daha gözden geçirdi. Eksik yoktu. Zira Babek her an gelebilirdi. Pencereye gitti, günün birinde evlek evlek çiçekler yetiştirilen, şimdi ise bakımsızlıktan acınacak bir hâl alan bahçeye baktı. Sonra bakışları caddeye, etraftaki binalara kaydı. Ortalıkta savaşın sıyrıtan izlerinden başka bir şey görünmüyordu. Apartmanlardan bazıları yerle bir olmuş, bazılarının duvarları yıkılmış, pencereleri kırılmış, sıvaları dökülmüş, âdeta kimsesiz bir çocuğun hüznüyle etrafı seyrediyorlardı. Görüntü Tom'un canını sıktı. Salona döndü ve müzik setini açtı. Görüntünün yarattığı duyguyu beyninden kovmak için düşüncelerini şarkıya ve melodisine ilgiledi. Bunaldığı zamanlar hep böyle yapardı. Gönlü şen olurdu o zaman.

- Müziği dinlerken gözleri vitrine çakıldı. Biblo bebekleri, tavşancıkları, ayıcıklarıyla; kitaplığın raflarındaki birbirinden güzel vazolarıyla, pencere dibine yerleştirilen türlü renkte çiçekleriyle Atlanta'daki evine ne kadar çok benziyordu! Burada Kur'an-ı Kerim'den bir ayetin yazılı olduğu cini bir tabak vardı duvarda asılı -bunu Babek'ten öğrenmişti- Atlanta'daki evinde ise haçı! Bir de yanına alamıştı ama kötü yorumlanır düşüncesiyle henüz asmamıştı. Bavulundan çıkarıp vitrinde münasip gördüğü bir yere haçı yerleştirdi. Besbelli evin sahibi sıradan biri değildi. Ne var ki, bildiği, sadece onun doktor ve eşinin hamile olduğu idi. "Benim iki buçuk yaşında kızım olduğuma göre aramızda pek fazla yaş farkı olmasa gerek. Acaba neden bu güzel evi terk etti! Kaçtı ise nereye kaçtı?" diye kendi kendine sordu.

Önce rakkaslı duvar saatine baktı, sonra da kolundakine. İkisini karşılaştırdı. Evet, saatlerin ikisi de vaktin on dokuza yaklaştığını gösteriyordu. Oysa Babek on sekiz buçukta gelmiş olmalıydı. Üstünde fazla durmadı. "Amerika'da okumuş olsa da, doğu kökenli diye düşünüldü. Hem savaş bitmiş gibi görünse de, aslında devam ediyordu. Ara sıra büyük şehrin farklı bölgelerinden silâh sesleri, patlamalar duyuluyordu. Kimi insanlar silâhları ateşleyenlerin Saddam'ın, kimileri ise Amerikan-İngiliz işgalcileri askerleri olabileceğini düşünüyordu.

Gözleri tekrar duvar saatine gitti. Neredeyse yelkovan 12'nin üstüne yaslanmak üzereydi. Kendi kendine: "Gelmese ne olacak sanki! Yemeğimi yer, televizyon seyreder, yatarım!" dedi. Gerçi onu fazla da sevdiği için değil, muhabbetinden ötürü bekliyordu. Babek, Atlanta'daki üniversite yıllarını anlatırken kendini Bağdat'ta değil de Atlanta'daymış gibi hissediyordu. Böyle bir duyguyu yaşattığı için ziyaretlerine ihtiyaç duyuyordu.

Saat on dokuzu gösterirken kapı zili çaldı. Babek olmalıydı. Fakat Tom kapıyı açınca karşısına kucağında bir bebekle, endamından pek genç olduğu anlaşılan peçeli bir kadın çıktı. Tom: "Sen kimsin?" diye sorana kadar genç bayan:

- Doktor Bey, her yanı ateşler içinde yavrumun. Bir muayene edin diye ricaya geldim! dedi.

Tom'un şaşkın bakışlarından bir anlam çıkaramayan bayan:

- Size ilk defa geliyorum. Beni tanımadığınızı biliyorum. Fakat sizin hem iyi bir insan, hem de iyi bir doktor olduğunuzu geçenlerde şehit olan kocamdan da duymuştum. Ne olur, bir kaç dakika ayırıverin yavrıma!

Bayanın konuşma tarzına bakılırsa o bir dilenciydi. Tom böyle düşündü ve cebinden birkaç metal para çıkarıp uzattı. Genç bayan yüzündeki peçeyi kaldırarak:

- Ben para için gelmedim Doktor Bey! Dedi ve kırgın bir hâlde oradan uzaklaştı.

Ardından bakakalan Tom'u iki şey düşündürdü. Kaç defadır kapı çalınıyor, kendisinden para isteniyordu. Dün de bir bayan refakatinde bacağı dize kadar kesik, üst kısmı bandajlı orta yaşta bir adam gelerek: "Doktor, Doktor diye bir şeyler mırıldanmıştı. Doktor bunlara para mı, yoksa sağlık yardımında mı bulunuyordu? Fakat çoğu, parayı görünce dönüp gidiyordu. (....)

(*Türk Edebiyatı dergisi*, Temmuz 2004)

ANI-ARAŞTIRMA: *Güneşi Ararken* (1996), *Bisertsi'ye Hiç Gittiniz mi* (2006).

HİKÂYE: *Gelinuçtu* (1998), *Tutuklunun Sevgilisi* (2003), *Vicdanın İsyanı* (2001, Bakü), *Beleg ot Roza* (Bulgarca, 2004, Sofya), *Yaşamak Hakkı* (2005, Bakü).

ROMAN: Aşkı Arayanlar (2000).

ÇEVİRİ: *İslâm Mutluluk Yolu* (Bulgarcaya, 2002), *Özet Olarak İslâm* (Bulgarcaya, 2002), *Kur'an Okumaya Giriş* (Bulgarcaya, 2003), *Balkan Ülkelerinden Masallar* (Türkçeye, 2003), *Temel Dini Bilgiler* (Bulgarcaya 2003), *Özüne Dön Halkım* (Türkçeye, 2004).

HAKKINDA: Ertuğrul Kapusuzoğlu / Güneşi Arareken (Balkanlarda Türk Kültürü, Bursa, sayı: 24, 1997), H. Sabri Alagöz / Güneşe Hasretini Giderince (Ümit, Sofya, sayı 23, 1999), Vakıf Memmedov / İstidat'ın Edebi Ufukları (İstidat, Azerbaycan, Aralık 1999), Eşref Özgür / Türkiye Dışında Türk Olmak Kolay Değil (İstikbâl, Mersin, sayı: 124, 2000), Eşref Özgür / "Gelinuçtu" Çok Mükemmel (İstikbâl, Mersin, sayı 147, 2000), Ahmet Özdemir / Sarkaç ve Gelinuçtu (Bizim Gazete, 2.8.2000), Dr. Avni Yüksel / Bulgaristan Türklerinin Yeni Romanı (Balkanlarda Türk Kültürü, Bursa, sayı: 39/2001), Sabri Tata / Küçük Bir Kitabın Büyük Konuları / Tuna, sayı: 45, 2000), Niyazi H. Bahtiyar / "Aşkı Arayanlar" Romanı Üstüne (Bizim Anayurt, sayı: 43, 2001), Vakıf Memmedov / İslâm Beytullah Erdi Kimdir (Oğuz Yurdu, Azerbaycan, sayı: 20, 2001), Ahmet Özdemir / Aşkı Arayanlar (Bizim Gazete, 16. 5. 2001), Osman Baymak / İslâm B. Erdi'nin Yeni Eseri Vesilesiyle (Bay, Kosova, sayı 70, 2001), Mehmet Çavuş / Bir Mektup-Bir Cevap (Tuna, sayı 10, 1997), Nahit İmaç / Yazar İslâm Beytullah Erdi ve Şiirlerinde Bayburt Yazısı Üstünc (Haber 69, sayı: 142, 2002), Denü Dencv / Beleg ot Roza (önsözden, 31.8.2003), Yahya Akengin / İslâm Beytullah Erdi ve Hikâyeleri (Deliorman, Bulgaristan, sayı: 5, 2003).

ERDİN, Ali

Eğitimci, yazar. 1930, Kalabak / Havran / Balıkesir doğumlu. 1948 yılında Balıkesir Savaştepe Köy Enstitüsünü bitirdi. Yaşamı ilkokul öğretmeni olarak geçti. Şiir, öykü, roman, mizah ve araştırma türü eserleri vardır. Emekli olduktan sonra Edremit'te yayıncılık yaptı.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Sürücü Recep ve Köyüm – Batı Anadolu'dan Köy Notları* (1967).

ROMAN: *Ahiret Bankası İflas Etti* (2001), *Koca Seyit* (2003).

ÇOCUK ÖYKÜSÜ: *Kurnaz Tilki ile Akıllı Köpek Küçük Kurbağa ile Koca Yılan* (2001), (2. bas. 2003).

ARAŞTIRMA: *Tonton Özal'ın Yetimleri* (1996), *Deprem* (2000), *Kuvay-ı Milliye Kahramanı Köprülü Şehit Kaymakam Hamdi Bey* (2001), *Atatürk Çocuğu Cumhuriyet Öğretmeni* (2002).

HAKKINDA: Ali Erdin / Koca Seyit (2003), Hüseyin Su – Ömer Lekesiz / Öykücüler ve Öykü Kitapları (Heceöykü, Şubat-Mart 2005).

ERDİN, Kâmil

Şair. 1914, Söke / Aydın doğumlu. Babası Birinci Dünya Savaşında şehit olduğundan, annesi Ayşe Hanım tarafından yetiştirildi. Aydın Adliyesinde otuz dört yıl çalışarak 1974 yılında emekli oldu. NASA tarafından kendisine "Uzay Şairi" adı verildi. *Doğuş Ateş Parçası* (1969) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Abdülkadir Güler / Söke Şairleri Antolojisi (1990).

ERDİN, Murat

Gazeteci, yazar. 1968, İstanbul doğumlu. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesinden mezun oldu. Gazeteciliğe 1989 yılında Gelişim Yayınlarında başladı, çeşitli yayın kuruluşlarında görev yaptı. Ödüller kazandı. Çalışmalarını CNN Türk Televizyonu Haber Merkezinde muhabir ve program yapımcısı olarak sürdürdü.

ESERLERİ:

Düşünceleri Örgüt Yapıları ve Eylemleriyle Hizbullah ve Hamas (1999), *Almanya'nın Kucağındaki İrtica* (2002), *Yer Fener Gök Cimbom* (2004).

ERDİNÇ, Fahri

Şair ve yazar (D. 1917, Akhisar / Manisa - Ö. 11 Kasım 1986, Sofya / Bulgaristan). Balıkesir Necatibey İlköğretmen Okulu (1936) mezunu. İki yıl Balıkesir, Afyon, Manisa ve Tekirdağ'da ilkokul öğretmenliği yaptıktan sonra bir süre Devlet Konservatuarı Tiyatro Bölümünde (1938) okudu. Bitirmeden ayrıldı ve tekrar öğretmenliğe başladı. Ek iş olarak 1946'da Ankara Radyosunun Tiyatro Bölümünde görev yaptı. Burada çalışırken çok sayıda oyunu radyoda yayımlandı. Siyasal düşüncelerinden dolayı tutuklandı. 1950'den sonra yeniden yerleştiği Bulgaristan'da öldü.

Edebî faaliyetlerine şiirle başladı; ancak adını hikâycleriyle duyurdu. 1947'den sonra *Seçilmiş Hikâyeler*, *Yeni Ufuklar*, *Şadırvan*, *Yücel* gibi dergilerde yayımladığı toplumcu gerçekçilik ilkesini savunan hikâyeleriyle tanındı. Öykülerinde, hayatında bir dönüm noktası teşkil eden göçmenlik olgusu ile yerli kültürel değişimi işledi. Kitaplarının bir bölümü Bulgaristan'da, bir bölümü Türkiye'de yayımlandı.

FAHRİ ERDİNÇ

FES

Nuh deyip de Peygamber demiyen soyundan, tükürdüğüne bir daha dil uzatmamış, dediği dedik bir adamdı Saatçi Ali Efendi.. Nihayet o meselede:

"Giymem.." dedi.

Bu "Giymem"in, önü arkası, lanı cimi veya yemini kasemi yoktu; havadisi duyar duymaz, düpedüz bir kelime söyledi:

"Giymem.."

Sene 1928... Ali Efendi amcanın dükkanı, arastanın camisine bakardı, şöyle iki basamakla çıkılacak kadar da yoldan yüksekçe idi. İskemle filan yoktu; yerde bir kilim bulunur, Ali Efendi de küçücük tezgahının gerisinde bağdaş otururdu. Yanbaşında bir mangal, onun altında bir kahve takımı... Duvarlarda, çenelerinin altından zincirler sarkan bir sürü alengilli saat var. Guguklu saatler, kadranında gözleri fildır fildır dönen arap resimli saatler ve her saatten bir ses... Dükkan değil, adeta saatler hamamı burası.

Bu dükkanı da, Ali Efendiyi de, ilk defa, babamın tamire verdiği saatini almıya gittiğim zaman yakından gördüm. Herşeyden fazla, Ali Efendi'nin saatin içine bakarken gözüne taktığı o antika dürbüne tutuldum. iri bir yüzük büyüklüğünde olan bu sapsız gözlüğü, ben de gözümde durdurmıya çabaladım.. Ben uğraştıkça o güldü, uğraştıkça güldü, sonra:

- Küçüksün daha, dedi.. Hem ne lüzumu var senin için yavrum, sendeki gözler benim olsa bunu kullanır mıyım?

Bir aralık ona dikkat ettim, elini gözüne götürmesiyle çekmesi, dürbünün de şıp diye gözüne yapışması bir oluyor. Fakat bu işi yaparken, dudaklarını gerdiği, çenesini de biraz sarkıttığı için, epeyce çirkinleştiğinin farkında değil... Meşgul olurken de, güneşe bakıyormuş gibi, yüzü daima kırışıyor. Besbelli bu sebepten olacak ki, sağ gözünün etrafı kızarmış; hani soğuklanmış da, orasına tekrar tekrar şişe çekilmişe benziyor.

Ali Efendi günün her saatinde, ya böylece uğraşır, gözünü döker, yahut da mangalında kendi elceğizi ile kahve pişirir. Eş dost hiç de dükkanından eksik olmazlar. En müdavim komşusu eskici Musa, Ali Efendi'nin karşısında da iki büklüm oturur. Çünkü alçacık tavanlı kulübesinde o daima dizlerine eğilerek çalışmıya alışmıştır. Hele bu ikisinin işleri bitse de, muhabbetleri bitmez. Hiç laf bulamazlarsa, kaldırımlara bakıp bakar. Belediye Reisi'ni çekiştirirler. Musa, iri ellerini, üst üste yumalar vurulmuş dizlerine koyar ve Ali Efendi'yi can kulağı ile dinler. Ali Efendi'nin biricik kusuru, sağ gözünün ikide bir kırpıdamasıdır. Bunun alışan için zararı yoktur. Fakat onu ilk defa gören, mutlaka göz kırptığını zanneder. Bundan başka Ali Efendi'nin fesi de rahatsız eder insanı... Kabahat feste değil Ali Efendi'de.. Peşini daima ensesine doğru kaydırır, o kadar ki illet olmak işten değil, neredeyse düşecek diye, insanın uzanıp da tutacağı gelir. Fes düşmeden nasıl da durur, kafasının biçimi mi münasiptir, yoksa terden mi yapışır bilinmez... Kendisine sorsan: "Çalışırken püsküllü önüme düşüyor da ondan geriye atıyorum." der. Daha çok üstelersen kızıverir; fesine öyle uzun uzun laf söyletmez.

Nihayet korktuğu basma geldi Ali Efendi'nin. Yalnız onun fesine değil, 1928 de feslerin cümlesine öyle bir lâf söylediler ki, bu havadisi evvelâ eskici Musa'dan duyan Ali Efendi, fesini belki ilk defa dosdoğruca basma yerleştirerek, işte o meşhur lafını söyledi:

"Giymem.."

İnsanoğlunun, farkında olmadan alışığı öyle şeyler var ki, onlarını bizim için ne kadar kıymetli olduğunu, ancak elimizden almak istedikleri zaman anlıyoruz. Çocuk bunun için ağlıyor, Allah'a isyan eder, belki bunun için günahkar oluyor. Gerçi Ali Efendi'nin başındaki fesi istiyen veya alan olmadı ama, bütün feslerin, artık tedavülden çekilen paralar gibi battal olduğu resmen ilan edilmiş, çarşının orta yerinde tellal bağırmıştı... Artık şapka giyilecekti.

O gün akşam üzeri mekteptcn dönüyordum. Ali Efendi'nin dükkanı güpegündüz kapalıydı; camekanın üstüne de tatil günlerine mahsus kepenkler çekilmişti. Bir şeyler heyalladım ama, kafamı daha ilerisine yormadım. Aynı akşam, babam, hiç de fese benzemiyen, kenarlı ve kubbeli bir başlıkla eve geldi. Annem, kardeşlerim hemen onun başına üşüştük, yeni bir keşif karşısında bulunuyormuşuz gibi, hayretle dudak bükerek veya gülerek bu acaip başlığı evirdik çevirdik.. Artık nasıl selamlaşacağımızı bile uzun uzun düşündük. (...)

(*Seçilmiş Hikâyeler* Dergisi, Fahri Erdinç Sayısı, c. 2, sayı: 8, Mart 1948)

"Öykülerin konularıysa Türkiyeli. Fahri Erdinç, yurdundan on beş yıl uzak bir yazarın, böyle bir kitap yayımlaması üzerine sorulacak soruları: 'Bu kadar zamandır yurdunun dışında kalan bir sanatçı, halkının değişik yığın ve katlarının günlük ve genel sorunları üstüne, sanki olayların içindeymiş gibi ya da öyle olduğunu zannederek yazmaya devam edebilir mi? Onun izlenimleri eskimemiş midir? Toplumda değişen koşulları, gelişmeleri izleyemedikçe, bunlara tanık olamadıkça, gerçeğe en yaklaşık yapıtlar ortaya koymak olacak iş mi?' diye kitabının önsözünde soruyor. Sonra, aynı bölümde yanıtlıyor bu soruları: 'Bu işin içinde giz yok.'" (Sennur Sezer)

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Akrepler* (1952), *Asi* (1955), *Memleketimi Anlatıyorum* (1960), *Diriler Mezarlığı* (1964), *Canlı Barikat* (1973), *Türkiye Hikâyeleri* (1976).

ROMAN: *Ali'nin Biri* (1958), *Acı Lokma* (1959), *Kore Nire* (1969), *Kardeş Evi* (1979).

OYUN: *Göç* (1951).

ŞİİR: *Şen Olasın Halep Şehri* (1945), *İşte Böyle* (1956).

ANI: *Nazım Hikmet ve Bulgaristan* (1977), *Mustafa Suphi Destanı* (1978), *Kalkın Nazım'a Gidelim* (1987).

İNCELEME: *Kapitalist Türkiye Çocukları* (1951).

ÇEVİRİ: *İngiliz Türk İlişkileri 1933-1939* (L. T. Jivkova'dan, F. Muharrem ile, 1978), *Haydut Otu* (L. Levçev'den, K. Özer ile, 1982), *Benimdir Bu Dünya* (G. Cagarov'dan, K. Özer ile, 1982), *Genç Bulgar Şiiri* (Özdemir İnce ile, 1984), *Kurşun Asker* (L. Levçev'den, 1984).

HAKKINDA: V. Recai Velibeyoğlu / ÖBŞKA (c. 2, 1975), TDE Ansiklopedisi (c. 3, 1979), Seçilmiş Hikâyeler dergisi-Fahri Erdinç Özel Sayısı (c. 2, sayı: 8), Yurt Ansiklopedisi (c. 8, 1982-1983), Sennur Sezer / Karşı Yaka Memleket (Cumhuriyet Kitap, 23.7.1998), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ERDOĞAN, Abdülkadir

Araştırmacı, şair (D. 1877, Konya - Ö. 1944, İstanbul). Medrese öğrenimi gördükten sonra İstanbul Dârülmualliminden (Yüksek Öğretmen Okulu) mezun oldu. Konya'da çeşitli okullarda edebiyat, tarih, Farsça ve Arapça dersleri verdi. 1932'de atandığı İstanbul Türk ve İslâm Eserleri Müzesinde Müdür Yardımcılığı ve müdürlük yaptı. Uzun yıllar bu görevde çalışarak emekli oldu.

Araştırma yazıları *Babalık* (Konya) gazetesinde yayımlanmış olan Erdoğan, eski kitabeleri okuma uzmanıydı. Ebced hesabı ile tarihler de düşürdü. Yayımlanmış önemli makaleleri: *"Kur'an-ı Kerim Tercümelerinin Dil Bakımından Kıymetleri"* (1937), *"İstanbul'da Silivrikapı'da İbrahim Paşa Camii"* (*Vakıflar* dergisi, 1938), *"Üsküdar Suyolu Haritası"* (*Türk Tarih Arkeologya ve Etnografya* dergisi, 1940), *"Kanuni Sultan Süleyman Devri Vezirlerinden Pertev Paşa'nın Hayatı ve Eserleri"* (*Vakıflar* dergisi, 1942).

ESERLERİ:

Türk ve İslâm Eserleri Müzesi Kataloğu (1939), *Fatih Devrinde İstanbul'da Bir Türk Mütefekkiri-Şeyh Vefa Hayatı ve Eserleri* (1941).

HAKKINDA: Semavi Eyice / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 11, 1995).

ERDOĞAN, Abdülkerim

Şehir kültürü ve tarihi araştırmacısı. 1 Ocak 1956, Yayla köyü / Bala / Ankara doğumlu. İlkokulu Yayla köyünde okudu. Ortaöğrenimini Ankara Merkez İmam Hatip Okulunda tamamladı. 1976'da Ankara Merkez İmam Hatip Lisesinden mezun oldu. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesini ikinci sınıfta bırakarak gazeteciliğe başladı. Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğünde on iki yıla yakın

Abdülkerim Erdoğan

yayın uzmanlığı görevinde bulundu. "İl İl Vakıflar" projesini yürüttü. Şekip Oğuz Grafik ve Güzel Sanatlar Atölyesinde usta-çırak ilişkisi yöntemiyle beş yıl eğitim gördü. Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver'den tezhip çalışmaları için icazet (yeterlilik) aldı. Grafik, tezhip ve fotoğraf dalındaki çalışmaları yurtiçinde ve yurtdışında yayımlandı. Bu çalışmaları nedeniyle ödüller aldı. 1982 yılında Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü amblemini tasarladı. Memuriyetten kendi isteği ile ayrılarak, Reyhan Yayınlarını kurdu ve serbest olarak çalışmaya başladı. Ankara radyoları için, Ankara Sevdası adlı tarih, kültür, edebiyat ve gezi içerikli programı hazırladı ve sundu. Tarih ve kültür gezileri düzenleyerek Türkiye'nin tanıtımını yaptı. Haftalık *Vesika* dergisinde teknik yönetmenlik (1976), *Hilal* dergisinde yazı işleri müdürlüğü (1976-77) yaptı.

İlk yazı çalışmaları *Hilal* mecmuasında (1976) yayımlandı. 1978-84 yıllarında *Vakıflar Dergisi*nde yazı kurulu üyeliği ve teknik yönetmenlik yaptı. Yine *Rölöve ve Restorasyon* dergisinde 1978-84 yıllarında yazı kurulu üyeliği ve teknik yönetmenlik yaptı. Türkiye Yazarlar Birliği üyesi oldu. *Türkiye'nin Manevi Coğrafyası* üzerine araştırmalarını sürdürdü.

ESERLERİ:

İNCELEME - ARAŞTIRMA: *Tarih İçinde Ankara* (2002), *Unutulan Şehir Ankara* (2004), *Hacı Bayram-ı Veli*.

DERLEME - HAZIRLAMA: *Vakıflar ve Vakıf Hizmetlerimiz* (1978), *I. Vakıf Haftası* (1984), *İl İl Vakıflar* (1986), *Altındağ'ın Manevi Coğrafyası* (genel yayın yönetmeni, 1998), *Dördüncü Vakıf Haftası*.

ERDOĞAN, Ali Rıza

Şair. 1952, Zile / Tokat doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Zile'de tamamladı. 1977'de İstanbul Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulunu bitirdi. 1980'de İstanbul Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulundan yüksek lisans derecesi aldı, 1976-77 arası *Vatan*, 1978'de *Dünya* gazetelerinde çalıştı. 1989 yerel seçimlerinde SHP Fatih ilçesinden İstanbul İl Genel Meclis Üyesi seçildi. Bazı gazete ve dergilerde dizi yazı ve incelemeleri yayımlandı. Bir bölümü *Parantez* ve *Dost* dergilerinde çıkan şiirlerini *İkibine On Var* adlı kitabında topladı.

ERDOĞAN, Altay Ömer

Şair. 1970, Gelibolu doğumlu. Annesi Kosovalı bir Arnavut'tur. Liseyi Darüşşafaka Lisesinde, üniversiteyi İzmir'de okudu. İzmir'de bazı sanat kurumları ve edebiyat dergilerinin kuruluş çalışmalarında ve yönetim kadrolarında yer aldı. Çeşitli gazetelerde çalıştı ve köşe yazıları yazdı.

Lise yıllarında öyküler kaleme almaya başladı. 2003 Ali Rıza Ertan Şiir Ödülünü ve Hasan Bayrı Şiir Yarışması Birincilik Ödülünü aldı.

ESERLERİ (şiir):

Kent Düellosu (1996), *Taş(ra) Baskısı*.

HAKKINDA: Yılmaz Arslan / Söyleşi (Varlık Kitap Eki, Nisan 2004).

ERDOĞAN, Aslı

Roman ve öykü yazarı. 8 Mart 1967, İstanbul doğumlu. Kadıköy Koleji (1977), İstanbul Amerikan Robert Lisesi (1984), Boğaziçi Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü (1988) mezunu. 1991'de aynı bölümde araştırma görevlisi olarak çalışma-

ya başladı. 1992-93 yıllarında fizikçi olarak Avrupa Nükleer Araştırma Merkezinde görev yaptı. 1993'te döndüğü Boğaziçi Üniversitesinde yüksek lisansını tamamladı. Bir yıl sonra gittiği Rio de Janerio'da Katolik Üniversitesi Fizik Bölümünde iki yıl araştırma görevlisi olarak çalıştı. Daha sonra bilgisayar programcılığı, dansçılık ve İngilizce öğretmenliği yaptı. Çalışmalarını İstanbul'da sürdürdü. Türkiye Yazarlar Sendikası, PEN Yazarlar Derneği üyesidir.

Öyküleri ve diğer yazıları 1991 yılından itibaren *Argos*, *Adam Öykü* ve *Atlas* dergileri ile *Radikal* gazetesinde yayımladı. İlk iki kitabı *Kabuk Adam* ve *Mucizevi Mandarin*'le popüler yazarlardan biri oldu. *Son Elveda* ile 1990 Yunus Nadi Öykü Ödülünde üçüncülük, *Tahta Kuşlar / Holzvögel*

Aslı Erdoğan

ile 1997 Deutsche Welle (Almanya'nın Sesi Radyosu) Öykü Ödülünü aldı. *Tahta Kuşlar* öyküsü dokuz dile çevrildi. *Kırmızı Pelerinli Kent*, Fransızca ve Norveççeye çevrildi. *Lire* dergisince "geleceğin 50 Yazarı" arasında gösterildi. Bir söyleşisinde yazı ile ilgili olarak "*Yazmak zorunda olduğum için yazıyorum. Kendini korumak istiyorsan yazının iktidar olmasını önlemek zorundasın.*" diyor.

"*Aslı Erdoğan'ın anlatısının iki belirgin yüzü var. İlki, anlatı kişilerinin iç dünyalarının yaşamla iç içeliği. Sürekli bir sorgulama yükünün altında kalan kimliklerin korunma çabasının yoğunluğu. Bir de dili var. Anlatılanların karabasansı ya da gizemli dünyasınca da beslenen, gürül gürül bir dil.*" (Semih Gümüş)

"*Aslı Erdoğan romanlarının ana taşıyıcısı dil. Uzamdan, olaydan ve kurgudan önce bu dil çıkıyor okurun önüne. Bu dil, hem anlatının imge düzlemindeki dizilişini, eklemlenişini sağ-*

ASLI ERDOĞAN

AYNANIN DİBİNE YOLCULUK (İMGELER)

Bir kuyuda unutulmuşum. Çoktan ölmüş olmalıydım. Üzerime yığılı taşlardan bir kilise korosu yankılanıyordu. Gökyüzünün gölgesi soluyabileceğim havayı sıvılaştırıyor, günün ilk sancılarını eziyordu. Uzaklarda, bir kadın idam ediliyordu. Güneş doğarken, henüz tam aydınlanmamış gri denize bir kova kan döküldü. peşi sıra sahipsiz, çıplak bir ceset yavaşça suya bırakıldı. Elimdeki bataklık orkidesini sıkarak sarı bir sütle boğuldum.

Bedenini yok etmek ve yeniden yaratmak. Yitirdiklerini yeniden yitirmek. Unutmak. Müzikte yok olmak. Korkuyla terlemek, düşünmekten vazgeçmek, bir an bile gözünü ayırmadan, sabit bakışlarla duvarları bakmak, artık geri gelmeyen bir ezgiyi boş yere beklemek. Bedenini parçalara ayırmaya devam etmek. Hiçbir şey ummamak, hiçbir şey beklenemek. Bir taş, bir ağaç, bir toz zerresi olmayı öğrenmek. Acıyı kaslarında, kanında duyumsamak, dünyayı rahminde taşımak. Kırılan tırnaklarla çizmek. Kendi ellerinle konuşmak. Ölmek. Olmak.

Bir ağacın köklerinden başlayıp doğan güneşe doğru bir yolculuk yapmak ve var oluşunun gerçek öyküsünü bir ağaçtan dinlemek.

Çünkü kendimi arıyorum, kendi öykülerimi. Tahta sandalyenin üzerine asılı kementle, iki bin yaşındaki zeytin ağacının boğumlarında, uğursuzluktan korunmak için kulübenin kapısına diri diri çivilenmiş baykuşun son bakışlarında, ormanın derinliklerinden öldürülmek için çıkıp gelen ceylanda, avcıdan kaçan yaralı hayvanda – yarısı parçalanmış gövdesini güçlükle sürükleyen bir tilki. Giderek korkunçlaşan imgelerde, parçalanarak çoğalan tek öyküde. Yaşanım sesinin zayıfladığı öykülerde.

Bu gece göğsünden siyah kan sızan bir kadınım. Dairеyi kesen Ay-Kadın.

Tabut çivileriyle mıhlandığım bir yoldayım bu gece. Parçalanarak, kırarak, dağıtarak, yok ederek, küçük hayvancıkların ve midye kabuklarının üzerine basarak yürüyorum; adımlarım vahşi bir ritmde; sadece benim görüntümü yansıtan uzaklardaki bir aynaya doğru. Daha karanlığa ve daha derinlere, bedenin diplerinde saklı ölüme doğru. Bir ormanın kalbine yaklaşır gibi sessizlik artıyor, artıyor. Eski bir yolculuğun izlerinde kayboluyorum.

Köşeye sıkıştırılan hayatın çığlığını duyar ve alayla gülümser ölüm. O herkese farklı bir yüzünü gösterir ve yüzü maske gözleri kadar sır doludur.

Gözlerimi karanlığa açtığımda onu hatırladım. Onun bakışsız heykel gözlerini. Boşluk olmayı, yalnızca boşluk olmayı reddetseydi, tek bir an için gözleri bir bakış kazansaydı, giderek küçülen gözbebeklerinde kendi imgemi görebilseydim, hiçliğin yankısı yerine bir tını duyabilseydim.

Kendinin Medea'sı olmak. Bedenini parçalamak, göğüslerini kesip açmak, gizledikleri acıyı çekip çıkarmak. Sahipsiz gözlere sunmak, bir avuntu bekleyemeden. Yüzünü maskesiz ve çırılçıplak gösterecek aynalar, kanından aynalar yaratmak. Ne kadar derinlere dalsan da bulamayacağın bir şeyi, hiç ulaşamayacağın dipleri aramak. Çirkin bir maskeyi yüzün sanmak. Her koşuşta parçalanmak. Bir parçanı geride bırakmak, her ayrılışta, her unutuşta. Sonra izlerinden, o çürümeye başlamış uzuvlarından ve kan pıhtılarından ve korkunç öykülerinden kendini yeniden kurmaya çalışmak. Geriye doğru yaşayan büyücü gibi ölümünü yaşamından önce öğrenmek. Hiçliğe feda olmak. Kendini bulmak ve yeniden yitirmek.

Hayatın rasgele öfkesine karşı durabilen tek güzellikti. Neydi o benim için? Hiç gideməyeceğim bir sokaya ormanı. Dudaklarda donup kalan bir gülümseyiş, söylenmek istenmiş de bir türlü söylenememiş, girtlakta takılıp kalmış bir söz, postaya verilmemiş bir mektup. Görülemeyen kentler, doruklarına çıkılamayan dağlar, sırları keşfedilemeyen ormanlar. Hiç gideməyeceğim bir okyanus. Başlanmamış ilişkilerin acısı. Sonu getirilemeyen cümleler.

İnsan karanlık, dipsiz bir kuyudur. Acısının derinliklerinde boğulur.

Kendimi buldum ve yeniden yitirdim; sabah olmadan unutulan düşlerde, dalgaların sildiği kuma çizilmiş resimlerde, yaraların sessizce kabuk bağlayışında iyileşirken, yakılan kuru yapraklarda, çiçeklerin güneş batarken kendi içine kapanışında. Aciyla bağırırken şarkısı dinlenen bir güvercin oldum, yaralı gövdesindeki kuşunun anlamını çözmeye çalışan bir kurt, bir sekoya ağacı. Sekoyalar, sekoyalar, sekoyalar...

(Mucizevi Mandarin, 1996)

lıyor, hem de anlatımda boşluk bırakmayan bir akışkanlık yaratıyor. Arka arkaya verdiği ürünlerle, yazınımızda, kendine özgü bir yer açtığı gözleniyor Aslı Erdoğan'ın (...)

"Aslı Erdoğan, uçları açık bir romancılık anlayışına yaslanan ve bireysel gerçekliği toplumsal gerçeklikle yoğurarak hesaplaşmaktan kaçınmayan bir yazar.

"Aslı Erdoğan, iyimserliği, romancı bakışının ötesine taşıyarak, bunu anlatı düzleminin içine de yerleştirmiş bir yazar." (M. Sadık Aslankara)

ESERLERİ:

ROMAN: *Kabuk Adam* (1994), *Kırmızı Pelerinli Kent* (1998).

ÖYKÜ: *Mucizevi Mandarin* (1996), *Tahta Kuşlar/Holzvögel* (1998).

DENEME: *Bir Yolculuk Ne Zaman Biter* (2000), *Hayatın Sessizliğinde* (2005).

HAKKINDA: Nursel Duruel / Yersiz Yurtsuz Ama Özgür Bir Yazar (söyleşi, Cumhuriyet Kitap, 4.9.1997), Zeki Coşkun / Dışarı'nın Hikâyeleri, Radikal, 19.10.1997), Orhan Duru / "Kırmızı Pelerinli Kent" (Yeni Yüzyıl, 28.5.1998), Feza Kürkçüoğlu / Söyleşi (Virgül, sayı: 10, Temmuz-Ağustos 1998), Cinsellik ve Hüzün (Cumhuriyet Kitap, 14.10.1999), M. Sadık Aslankara / Aslı Erdoğan'ın Romanlarında Aşkları Acıları Yalnızlıklarıyla Birey (Edebiyat ve Eleştiri, Şubat 1999) - Birbiriyle Örtüşen Dünyalar (Cumhuriyet Kitap, 4.2.1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Kırmızı Pelerinli Kent - Mucizevi Mandarin (Cumhuriyet Kitap, 27.12.2001), Milliyet (31.1.2005).

ERDOĞAN, Ayhan

Arap dili ve edebiyatı araştırmacısı. Ummul-Qura Üniversitesi Arap Dili ve Edebiyatı Fakültesi Dil, Nahiv ve Sarf Bölümü (1989) mezunu. Yüksek lisansını Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arap Dili ve Eğitimi Anabilim Dalında (1991), doktorasını Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arap Dili ve Belağatı Anabilim Dalında (1998) tamamladı. Selçuk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Temel İslâm Bilimleri Bölümü Arap Dili ve Belağati Anabilim Dalında öğretim görevlisi olarak görev yaptı.

ESERLERİ:

Tahkik (El-İklid, 2000), *Arapça İmla Kılavuzu* (2000), *Fahreddin Razi'ye Göre Kur'an'da İ'caz Sorunu* (2000), *Arapçada İ'rab Yönünden "Fadlen, Luğaten, Hilafen, Aydan ve Helumme Cerran" Kelimelerinin Mansub Olmalarının Sebebi* (İbn Hişam El-Ensari, 2000), *Anlatımlı Arapça* (ortak, 2002).

Ayhan Erdoğan

ERDOĞAN, Barış

Şair ve yazar. 1974, İstanbul doğumlu. Memur bir ailenin çocuğudur. Eğitimini İstanbul'un farklı okullarında tamamladı. Marmara Üniversitesi Kütüphanesinde çalıştı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Yıllar Sonra* (1999).

DİĞER: *Multipl Skeleroz Ms* (1994).

HAKKINDA: Barış Erdoğan / Yıllar Sonra (1999).

Bayram Erdoğan

ERDOĞAN, Bayram

Halk ozanı, müzisyen. 1958 (nüfusta 1960), İğdeli köyü / Çandır / Yozgat doğumlu. Şiirlerinde zaman zaman Bayram mahlasını kullandı. Aslen Erzurumludur. Doğduğu yıl, ailesi Çandır'ın İğneli köyüne göç etti. Bir kamu dairesinde çalıştı. Küçük yaştan itibaren saz çalıp şiir söyledi. İlk kaseti 1978'de olmak üzere altı kaset çıkardı. Şiirleri 2005 yılında Hayrettin İvgin tarafından *Büyük Hasret* (2005) adlı kitapta toplandı.

HAKKINDA: Bayram Erdoğan / Büyük Hasret (2005).

ERDOĞAN, Bekir Sıtkı

Şair. 8 Aralık 1926, Karaman doğumlu. Karaman Gazi İlkokulu, Karaman Ortaokulu, Kuleli Askeri Lisesi (1946), Kara Harb Okulu (1948) ve Piyade Sınıf Okulu mezunu. Erzurum, Çankırı ve Ankara'da on yıl kıta hizmetinde piyade subayı olarak görev yaptı. (1948-59). Ankara'da görevli olduğu yıllarda (1953-57) Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji (Türk Dili ve Edebiyatı) Bölümünü (1957) bitirdikten bir süre sonra (1958) Deniz Kuvvetleri Komutanlığına geçti. 1959'da Beylerbeyi Deniz Astsubay Hazırlama Okulu Türkçe öğretmenliğine atandı. Üç yıl sonra İstanbul Heybeliada Deniz Lisesi ve Deniz Harp Okulunda edebiyat öğretmeni olarak (1963-74) görevlendirildi. Bu arada İstanbul Atatürk Kız Lisesi, Site ve Marmara kolejlerinde geçici görevle edebiyat dersleri okuttu. 1974 yılında kıdemli öğretmen albay rütbesiyle emekliye ayrıldı. Emekli olduktan sonra da Kadıköy Özel Marmara Kolejinde, Moran Lisesinde (1979-80) ve Özel Alman Lisesinde on iki yıl Türkçe-edebiyat öğretmenliği yaptı. Edebiyatın dışında hattatlıkla da uğraştı. Hayatını İstanbul'da sürdürdü.

Şiirle ilgilenmeye ilkokulun dördüncü sınıfında iken başladı. Şiir çalışmalarını Kuleli Askeri Lisesinde okurken yoğunlaştırdı. İlk şiiri 1944 yılında *İstanbul* dergisinde yayımlanmıştı. Şiirleri sonraki yıllarda *Çınaraltı, Yedigün, Şadırvan, İstanbul, Türk Yurdu, Kubbealtı Akademi Mecmuası, Hisar* (rubaileri), *Çağrı, Türk Ocağı, Milli Kültür* ve *Türk Edebiyatı* (sürekli) dergilerinde yer aldı. Eserlerinin büyük bölümünü aruz ve hece ölçüsüyle yazdı. Zaman zaman serbest vezni kullansa da biçim ve konu bakımından daha çok âşık tarzı ve divan şiirinden esinlenen eserler verdi. *Hancı (Binbirinci Gece), Asker Mektubu, Kışlada Bahar* gibi şiirlerinde saz şiiri geleneğini ustaca kullandığı, bu geleneğe yeni, canlı tatlar getirerek biraz bohem, hatta dervişâne duygular kattığı görüldü. Ayrıca divan şiiri geleneğinden de yararlanmıştır. Âşık Ömer tarzının sevilmiş, oturmuş âhengiyle aruzun iç musiki değerlerini kaynaştıran Erdoğan, Rıza Tevfik ile Faruk Nafiz Çamlıbel'i çağrıştıran bir üsluba sahiptir.

Hancı, Göz Göz Oldu Yüreğim adlı şiirleri S. İnal, *Rüzgâr Kırdı Dalımı* ve *Kışlada Bahar* şiirleri S. Erköse tara-

Bekir Sıtkı Erdoğan

BEKİR SITKI ERDOĞAN

RÜZGÂR SAATLERİ

Gel benim ruhumun gerçek sesi, gel!
Yıllardır sönmeyen alevim, korum..
Gel benim ömrümün hikayesi, gel!
Şiirim, sonsuzum, gerçeğim, zorum...
Gökle yerin birleştiği kavşakta,
Seni bulup bulup kaybediyorum!.

İlkin rüzgar değil sanki nefesti,
Bir kez başlayınca, estikçe esti...
Sonra bir upuzun karanlık bastı;
Sürdü hep aynı düş, hep aynı yorum...
Şimdi duraklarda her akşam üstü,
Seni bulup bulup kaybediyorum!

Yitiksin, baharlar, güzler içinde,
Resimler, şarkılar, sözler içinde...
Bazan, bir iz görüp izler içinde;
Cevap umusuyla titriyor sorum,
Sonra en tanıdık yüzler içinde,
Seni bulup bulup kaybediyorum!...

BEKİR SITKI ERDOĞAN

BİNBİRİNCİ GECE (Hancı)

Gurbetten gelmişim, yorgunum hancı
Şuraya bir yatak ser yavaş yavaş...
Aman karanlığı görmesin gözüm!
Beyaz perdeleri, ger yavaş yavaş.

Sıla burcu burcu.. ille ocağım!..
Çoluk çocuk hasretinde kucağım...
Sana her şeyimi anlatacağım.
Otur baş ucuma, sor yavaş yavaş.

Güç belâ bir bilet aldım gişeden;
Yolculuk başladı Haydarpaşa'dan!
Hancı n'olur, elindeki şişeden,
Birkaç yudum daha ver yavaş yavaş!

Ben o gece, hem ağladım, hem içtim,
İki gün, diyardan diyara uçtum...
Kayseri yolundan, Niğde'yi geçtim;
Uzaktan göründü, Bor yavaş yavaş...

Garibim; her taraf bana yabancı,
Dertliyim; çekinme, doldur be hancı!
İlk önce kımıldar hafif bir sana;
Ayrılık sonradan kor yavaş yavaş...

Bende bir resmi var, yansı yırtık..
On yıldır evimin kapısı örtük!
Garip, bir de sarhoş oldu mu artık;
Bütün sırlarını der yavaş yavaş...

İşte hancı! ben, her zaman böyleyim,
Öteyi ne sen sor, ne ben söyleyim...
Kaldır artık, boş kadehi neyleyim,
Şu bizim hesabı, gör yavaş yavaş...

Bekir Sıtkı Erdoğan

fından klâsik Türk müziği formunda bestelendi. Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı tarafından Cumhuriyetin 50. kuruluş yıldönümü nedeniyle açılan 50.Yıl Marşı Güfte Yarışmasında birincilik kazanan şiirini N. Kâzım Akses besteledi. Seçme şiirleri, on iki yıl öğretmenlik yaptığı İstanbul Özel Alman Lisesi tarafından, Almanca çevirileri ile birlikte yayımlandı (1993).

1965'te *Deniz Harp Okulu Marşı*, 1973'te *50. Yıl Marşı*, 1981'de Atatürk'ün yüzüncü doğum yılı nedeniyle açılan *100. Yıl Marşı*, 1998'de *75. Yıl Marşı* eserleri ile birincilik ödülleri kazandı. Şiirleri nedeniyle 2000 yılında Fırat Üniversitesince kendisine fahri doktorluk unvanı verildi. İLESAM üyesidir.

ESERLERİ (Şiir):

Bir Yağmur Başladı (1949), *Yalan Dünya* (1958), *Dostlar Başına* (1965).

Sabır Sarmaşıkları (rubailer), *Gönüller Kavşağı*, *Kaybolmayan İzler* (*Elif Divanı*) adlı şiir dosyaları 2005 yılı sonuna kadar henüz basılmamıştı.

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Mehmet Kaplan / Şiir Tahlilleri: Cumhuriyet Devri Türk Şiiri (1973), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (1977), Attila Özkırımlı / Türk Edebiyatı Ansiklopedisi (1982), TBE Ansiklopedisi (2001), Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi (2003), Mehmet Nuri Yardım / Yazar Olacak Çocuklar (2004).

ERDOĞAN, Dursun Ali

Bkz. DERYAMİ

ERDOĞAN, Fatih

Yazar. 1954, Karşıyaka / İzmir doğumlu. Robert Kolej ve Boğaziçi Üniversitesi Makine Mühendisliği Bölümü mezunu. Bir süre Redhouse Yayınevinde (1980-91) çalıştıktan sonra çocuk kitapları yayımlayan Mavibulut Yayınlarını kurdu. *Kırmızı Fare* (1990) ve *Binbir Kitap* (1998) adlı çocuk edebiyatı dergilerinin editörlüğünü yaptı. Çocuk Yayınları Derneği (kurucu) üyesidir.

BİR YAĞMUR BAŞLADI

Mustafa Necati Karaer

Yeni neslin kuvvetli şairlerinden Bekir Sıtkı Erdoğan, şiirlerini bu ismi taşıyan bir kitap ta topladı. Kitap, iki renkli karton bir kapak içinde üç forma tutuyor, içinde 22 şiir var. Daha ilk bakışta dikkatimiz üç isim üzerinde toplanıyor: Bir Yağmur Başladı, Böyle Başlar. Böyle Gider! üç isim bize, şairin san'at iddiasını ifade eden üç esas nokta gibi geldi. Şöyle ki: Yıllardır, Anadolu toprağı kadar Anadolu ruhu da susamış kendi kabuğuna çekilmiş, büyük bir sabır ve tevekkülle artık toprağını ve ruhunu kandıracak, iliklerine kadar işleyecek bir yağmur bekliyordu. İşte, Bir Yağmur Başladı, Böyle Başlar, Böyle Gider!...

Bekir Sıtkı, ilk kitabı ile bu müjdeyi vermek emelinde...

Son zamanların şekil, duygu ve ruh bakımından birleşemeyen daha doğrusu gelişi güzel ve değişik istikametlerde ilerleyen şiir alemi karşısında Bekir Sıtkı'ya hak vermemek elden gelmiyor. Şu veya bu vesile ile şiiri kötü maksatlara vasıta etmek isteyen şairle; samimiyetten lâubaliliğe, sadelikten basitliğe düşen şiir, ilerde edebiyat tarihimizde aksayan bir cephe olarak karşımıza çıkarken, devrin nankörlüğü içinde inkârına gidilen hakikî Türk şiiri yine yüzümüzü güldürecektir. Gün gibi âşikâr bir hakikat karşısında gözlerimizi kapamaya, ısrara ve inkara hacet yok...

*

Bekir Sıtkı'nın şiirlerini iki kısımda incelemek mümkün: Aruzla yazılanlar, hece ile yazılanlar. Vezne göre yaptığımız bu tasnif, muhteva itibariyle de uygundur. Aruz vezni ile söylenilen şiirler de başlıca iki hususiyet göstermektedir. Bir kısmı, bugün konuştuğumuz dille yazılmış sade, samimi; ruh itibariyle taze ve yeni, insanı şiir iklimlerine sürükleyen mısralar...

Gönlümle düşmüşüm bu sebepsiz esen yele
Senden ne sahil isterim artık, ne iskele ve yine:
Artık deli gönlümdeki çarpıntı düzelsin;
Terk et beni ey nazlı bahar mevsimi terk et!
Yalvarma, tahammül edemem fazla güzelsin
Terk et beni, ey nazlı bahar mevsimi terk et
(Sahife 22)

İşte boş odalar içinde akşam garipliği... İnsan hayatının; yalnızlık, dostluk, kader, vefa gibi çeşitli tarafları:

Akşam olunca böyle gam gelir bana;
Benden kederli bir adam gelir bana!

Öldüm bu ömrümün bekâr deminde hey!
Dünya kefen biçilse tarn gelir bana...
(Sahife 26)

*

Aruz ile söylenilenlerin ikinci kısmı şekliyle gerekse mahiyeti ile bugünden ziyade dünü hatırlatıyor. dünü yaşatıyor:

Ses ver bana ey koskoca mazi bana ses ver
Ses ver bana sen nerde ilâhi (Şuara)?
(Sayfa: 9)

Keza (Vuslat) Şiirinde:

Coştu bir yol hasta gönlüm susmayın hanenedeler!
Neylesin meyhaneden çıkmış ta ruhum sendeler
Uhrevî zevkim, hayalim başka bir âlemdeler
Vecde geldim ben bu imandan; gönül sarhoş bugün
(Sayfa: 19)

*

Aşık tarzı söyleyişlere gelince; bunlar da yek diğerinden farklı iki küme meydana getiriyor. Birincisi -ki bunlar kitabın sıklet merkezini teşkil etmektedir - Anadolu'yu kendi diliyle, kederiyle, kendine has hususiyetleriyle ifrata kaçmadan dünü kaynak bugünü hedef olarak ele alan, şekil mükemmeliyeti ile ince ve kuvvetli sezişleriyle şairin en kuvvetli tarafını teşkil eden şiirler...

Uzağında iken hasretine doyamadığımız içinde olunca da derinliklerine doyamadığımız Anadolu kasabaları... İşte bunlardan biri: Karaman...

Karamana hasretliğim,
Üzüle üzüle bitmez;
Yollar bir ip, dağlar düğüm,
Çözüle çözüle bitmez...

Sabah erkekler işine,
Döner akşamın beşine,
Güğümler çeşme başına,
Dizile dizile bitmez...
(Sayfa: 12)

Sevgili yakınlığını dile getiren ve okuyanı romantik bir hava içinde realite ile karşı karşıya bırakan bir tablo:

Ah çekerim resmine her bakışta,
Bir mahzunluk var o boyun büküşte?
Emin ol ki, her sigara yakışta,
Sanki duman tüter tütmez ordayım
(Sayfa: 16)

Ya şu trenler:

Seneler geçti aradan,
Sorma bu geliş nereden
Kader beni pencereden,
Satar memleket memleket...
(Sayfa: 34)

veya:

Bende bir resmi var, yarısı yırtık,
On yıldır evimin kapısı örtük!
Garip, bir de sarhoş oldu mu artık,
Bütün sırlarını der yavaş yavaş.
(Sayfa: 36)

(Gerçi burada (yavaş yavaş) ayağı Karacaoğlan'ın:

Dilber kalk gidelim fakirhaneye
İtiraz eyleme, gel yavaş yavaş...
Didemden akıttım kan ile yaşı,
Züleyhâ'n eylesin tel yavaş yavaş...

Koşmasını hatırlatıyorsa da; Bekir Sıtkı Karacaoğlan'ın gölgesinde kaybolup gitmemiş, bilakis onun yanında ve onun kadar olduğunu ispat etmiştir.

*

Aşık tarzında yazılan şiirlerin ikinci gurubunda diğerlerindeki üstün tarafları bulamadık.Gerçi halk ağzının o kıvrak ve akıcı hâli her ne kadar kendini gösteriyorsa da şairin zaman zaman işin kolayına ve biraz da mizaha kaçtığını görüyoruz.

Hece ile söylenilenlerden (Mahkûm) şiiri müstesna bir yer tutuyor. Şair burada daha temkinli, daha usta ve daha kuvvetli görünüyor. Bakınız Bekir Sıtkı, bir mahkûm için zaman mefhumunu ne güzel dile getirmiş:

Tütün tabakasında eridi zaman;
Gönüle unutulmuş bir telaş düştü.

Yirmi iki yıl önce kaybolan genci,
Şahadet parmağımdan başkası bilmez!

Netice olarak diyebiliriz ki: Bekir Sıtkı ilk kitabıyla muvafakiyete doğru gittiğini müjdelemektedir.

(*Hisar*, Nisan 1950)

BEKİR SITKI ERDOĞAN

KIŞLADA BAHAR

Kara gözlüm, efkârlanma gül gayrı!
İbibikler, öter ötmez ordayım.
Mektubunda diyorsun ki: Gel gayrı!
Sütler kaymak tutar tutmaz ordayım.

Ah çekerim resmine her bakışta!
Bir mahzunluk var o boyun büküşte.
Emin ol ki, her sigara yakışta,
Sanki, duman töter tütmez ordayım...

Mor dağlara, karargâhlar kurulur;
Eteğinde bölük bölük durulur...
On dakika istirahat verilir;
Tüfekleri çatar çatmaz ordayım...

Aramıza dağlar girmiş koskoca!
Meraklanma, gönlüm dağlardan yüce...
Bir gün değil, beş gün değil, her gece,
Yatağıma yatar yatmaz ordayım...

Bahar geldi, koyun, kuzu koklaştı
İki âşık, senelerdir bekleşti...
Kara gözlüm, düğün dernek yaklaştı;
Vatan borcu biter bitmez ordayım!..

ESERLERİ (Çocuk Kitabı):
Pan ve Çiçeği (1980), *Canım Sıkılıyor* (1982), *Bir Fil Masalı* (1983), *Kemancı Ayı Masalı* (1984), *Keçi ve Ben* (1985), *Yağmur Nasıl Yağar?* (1985), *Fili Yuttu Bir Yılan* (1985), *Beş Beyaz Benekli Baykuş Bana Bakıyor* (1985), *Papucumun Bağı Çözüldü* (1985), *Okula Geç Kaldım* (1985), *Güneş Nereye Gitti?* (1986), *Dedem Bana Düdük Yaptı* (1986), *Geciyordum Uğradım* (1986), *Ablam Bana Dil Çıkardı* (1987), *Sınıfta Kaldım Haberim Yok* (1987), *Beş Beyaz Benekli Baykuşun Dönüşü* (1988), *Kuşumu Kim Kışkışladı* (1988), *Onu Seviyorum* (1995), *Korkunç Korkuluğun Korkusu* (1997), *Ayşegül'e Ne Oldu* (2000).

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Papucumun Bağı Çözüldü (Kitap Rehberi, Aralık 2001), TBE Ansiklopedisi (2001), Güngör Şenkal / Söyleşi (Damar, Kasım 2004).

ERDOĞAN, Fehmi

Şair, yazar. 1953, Çifteler Kayı / Eskişehir doğumlu. Babası İstiklâl Savaşı gazilerinden Abdil Erdoğan'dır. İlkokulu köyünde bitirdi. 1967'de kazandığı Yunus Emre Öğretmen Okulunda okuduktan sonra Ankara Yüksek Öğretmen Okulu Hazırlık Lisesine geçti. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü ve İstanbul Çaba Yüksek Öğretmen Okulunu bitirdi. Kepirtepe Öğretmen Okulu, Ahmet Kanatlı Lisesi, Mustafa Kemal Lisesi, Kıbrıs 20 Temmuz Lisesi, Eskişehir Süleyman Çakır Lisesinde çalıştı. Bu arada edebi araştırmalar yaptı ve çeşitli dergilerde şiirleri ile hikâyelerini yayımladı.

ESERLERİ:
ŞİİR: *Al Götür Beni.*
OYUN: *Gerçekler.*
İNCELEME: *Edebiyatımızda Aruz ve Nazım Şekilleri* (1961).

HAKKINDA: TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ERDOĞAN, İlhami

Şair, yazar. 1962, Söylemez köyü / Sarıkaya / Yozgat doğumlu. Şiirlerinde Ozan İlo mahlasını kullandı. İlkokulu Ankara'da okudu. Çeşitli sebeplerden dolayı ortaokulu okuyamadı. 12 Eylül döneminde bir süre gözaltında kaldı. Ortaokulu ve liseyi cezaevinde bitirdi. Bazı gazete ve dergilerde şiir ve yazıları yayımlandı. Şiir dışında araştırma ve inceleme dalında eserleri de vardır.

ESERLERİ:
ŞİİR: *Meşhed* (1989), *Nefes Demir Can Demir* (1990), *Yusufiye'de Her Mevsim Gönül Çiçekleri, Ve Taş Duvarları Aştık* (ortak), *Can Azerbaycan* (Yüksel Sarı ile).
DENEME: *Söğüt Mektupları* (1990).

HAKKINDA: Durali Doğan / Yozgatlı Şair ve Yazarlar Ansiklopedisi (2005).

ERDOĞAN, İsmail

İslâm felsefesi ve Osmanlı düşüncesi araştırmacısı. 1 Ocak 1964, Kayseri doğumlu. Erciyes Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1988) mezunu. Yüksek lisansını Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde (1996), doktorasını Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde (2001) tamamladı. Fırat Üniversitesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümünde yardımcı doçent oldu. Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü bölüm başkan yardımcısı (2003) oldu.

Yazıları, *Tasavvuf, Fırat Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi, Dini Araştırmalar, İslâmî Araştırmalar, Bilimname* dergilerinde yayımlandı. *TDV İslâm Ansiklopedisi* için maddeler yazdı. *Hermetik İslâm Düşüncesinde Türlerin Efendisi ve Kamil Tabiat Anlayışı* (2004) adlı bir kitabı vardır.

ERDOĞAN, Mehmet (İzmirli),

Şair. 16 Nisan 1959, İzmir doğumlu. Lise ve yükseköğrenimini İzmir'de tamamladı. Hâlen Tire Vergi Dairesinde görev yapmaktadır. Şiirleri çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlandı. 1999 yılında *Işığın İçindeyim* isimli bir şiir kitabı, 2003'de *Beyaz Şarkılar* adlı deneme kitabı yayımlandı.

HAKKINDA: Seyfullah Fatih / Bir Şehirden Damıtılmış Şiirler - Tire Şairler Antolojisi (2000).

ERDOĞAN, Mehmet (Karadenizli)

Şair ve yazar. 19 Şubat 1961, Ortaköy / Güneysu / Rize doğumlu. Ortaköy İlkokulu (1973), Güneysu Ortaokulu (1976), Rize İmam Hatip Lisesi (1980), Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1992) mezunu. Dergâh Yayınları Ankara Bürosu (1990-93), Türkiye Diyanet Vakfında (1993) çalıştı. Bir taraftan da Diyanet İşleri Başkanlığı Başkanlık emrinde görev-

İLHAMİ ERDOĞAN

YOLLAR

Bir yol bilirim; Âdem'e Havva'ya gider,
Bir yol bilirim; aşka ve sevda'ya gider...
Bir yol ki, ömür bahçelerinden geçerek,
Yaşlarla, figanlarla musallaya gider!...
(Dostlar Başına)

Mehmet Erdoğan (Karadenizli)

lendirildi (2003).

İlk yazısı *"Güncem"*, 18 Temmuz 1981 tarihli *Yeni Devir* gazetesi Sanat - Edebiyat sayfasında; ilk şiiri *"Serüven"*, *Ayane* dergisinde (sayı: 1, Ocak 1988) çıkmıştı. Sonraki ürünleri *Ayane, Dergâh, Atılar* ve *Kökler* başta olmak üzere, çoğunlukla *Yönelişler, Yedi İklim, Kayıtlar, Edebiyat Ortamı, Hece, Ülke, Tezkire, Kılavuz* ve *Diyanet* dergileri ile *Yeni Devir, Yeni Şafak, Gündüz* ve *Sağduyu* gazetelerinde yayımlandı. Bu arada *Ayane* dergisini çıkardı ve yayın yönetmenliğini yürüttü (Ocak 1988 - Aralık 1990; 36 sayı). *Atılar* dergisinin kurucuları arasında yer aldı ve yayın danışmanlığını üstlendi (Aralık 1999 - Ağustos 2001; 9 sayı). *Kökler* dergisini yayın hayatına kazandırdı (Nisan 2003). Çalıştığı kurumun yayın kurullarında görev aldı, bazı sosyal ve kültürel araştırmalarda editörlük yaptı.

Mehmet Erdoğan, şiir üzerine yazdığı deneme/eleştiri türündeki yazılarını *Sübjektif Yazılar* ve *Şiirin Eşiğinde* adlı kitaplarında topladı. Modern Türk şiirinin birikimlerini değerlendiren eleştiri yazılarıyla yazarlığını sürdürmektedir. Ayrıca kültür hayatı ve dini düşünce konularında da makaleler yazmaktadır.

"Mehmet Erdoğan'ın şiddeti ikinci kitabı İkindi Vezninde Gelişler'le artarak devam ediyor. İlk kitabında parçalı bulutlu bir görünüme sahipken ikinci kitabında şiddet asloldüğu yerden; varoluş dolayımlı bir sevgili kavramından doğuyor, doğuş merkezini netleştiriyor, ilk kitaptaki çeldiricileri bertaraf ediyor. Bence Erdoğan'ın şiirinde çok baskın ve etkin bir şiddet öğesi var. Varoluş dolayımlı sevgili kavramı dedim ama varoluş kelimesini daha çok bir sınır ve böylelikle bir tanımlanabilecek alan elde etmek için telaffuz ettim. Çünkü Erdoğan'da varoluşunu gerçekleştirme meselesi gerçekte varoluşunun sağlamasını yapmak uğraşı anlamında var. Gerçek mesele sevgili ve onun yaydığı şiddet ve bu şiddetin şair özneden yansımaları." (Osman Özbahçe)

MEHMET ERDOĞAN (Karadenizli)

SEYİR HÂLİNDE KELİMELER

uzak çok uzak iklimlerden gelmiş bir yolcu
gibiyim siyah tenim boynuma asılı medyum
hangi taşı kaldırsam altından bin ah çıkar
açılmamış sayfaların tozu kirpiklerimde
zamanın kılcal damarlarında dolaşan ruhum
seferi düşler yılların ertelenmiş yalan sözleri
vardığım her bir mesafede kelepçe olur bileklerime
katafalk koynumda sakladığım en son macera
şiirdir bunca uğultu arasında koruyabildiğim
ki küçük bakışlarla damara yayılır hüzün
isa'nın trajedisi şiire dar gelen kefen

kutsal aşkın ateşi nasıl çalınır bir bilsem
tanrının fırçası kimin elinde
hangi şekil başka şekle bürünmek istemez
güneşin solduramadığı renk hangi kelimede
ki kelimeler doldurmuyor dilimin çukurlarını
ve kelimeler ikiyüzlülüğün esvapları
aşkın özgürlüğünü kafesleyen iskeletler
uzansam gözlerim kararıyor bozuluyor dengeler
çırpınıyor sesim zamanın dehlizlerinde

yeni bir sözlük için hangi denize dalmalı
sessiz harfler denizi bakışlarının tarihi

(Örtüye Bürünen Sözler, 1993)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Örtüye Bürünen Sözler* (1993), *İkindi Vezninde Gelişler* (1999).

DENEME-ELEŞTİRİ: *Sübjektif Yazılar* (1997), *Şiirin Eşiğinde* (2004).

DÜŞÜNCE: *Gençlerle Söyleşi* (2003).

HAKKINDA: Muhsin Macit / Örtüyü Aralarken (Yedi İklim, sayı: 49, Nisan 1994), Mustafa Aydoğan / Örtüye Bürünen Sözler'in Çıplaklığı (Yedi İklim, sayı: 51, Nisan 1995), Ömer Çiğdeli (Osman Özbahçe) / Fiilsiz Yazılar (Yeni Şafak, 10.2.1996), İhsan Deniz / Çıkmazda Olan Kim? (Yeni Şafak, 15.2.1997), Mehmet Can Doğan / Mehmet Erdoğan - Sübjektif Yazılar (Son Duvar, sayı: 2, Nisan 1997), Kitap - Sübjektif Yazılar (Edebiyat Ortamı, sayı: 8, Eylül 1997), Recep Seyhan / Sübjektif Yazılar (Dergâh, sayı: 93, Kasım 1997), Ali Göçer / Başkaldırının Boyutları (1999), Osman Özbahçe / Hüseyin Atlansoy'un Şiirini Okumak (Hece, sayı: 29, Mayıs 1999), Osman Özbahçe / Mehmet Erdoğan'ın Şiddeti Giderek Artıyor (Hece, sayı: 35, Kasım 1999), İhsan Deniz / Şiirin İkindi Vezni (Yeni Şafak, 11.2.2000), İhsan Deniz / Günümüz Şiirini Tükeniş'le Yaftalayanların Hazin Tükenişi (Yeni Şafak, 22.11.1999), Hasan Ali Öztürk / Sübjektif Yazılar (Kökler, Temmuz-Ağustos Eylül 2003), Suavi Kemal Yazgıç / Bir Şair Nasıl Yiter? (Gerçek Hayat, 31 Ağustos-Eylül 2003).

Mehmet Erdoğan (Uşaklı)

ERDOĞAN, Mehmet (Uşaklı)

Şair ve yazar. 10 Haziran 1955, İnay köyü / Ulubey / Uşak doğumlu. Akçakoca, Adapazarı, İstanbul ve İzmir'deki orta dereceli okullar ve dershanelerde öğretmenlik yaptı. İlk yazısı *"Su"* 1978'de *Sızıntı* dergisinde çıkmıştı. Şiir ve yazıları sonraki yıllarda, sahibi ve genel yayın yönetmeni olduğu *Yağmur, Sızıntı* (1978-1996) dergileri ve *Zaman* gazetesinde yayımlandı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Soluklar* (1993).

DÜŞÜNCE: *Burak Kervanı* (1993), *Kardelen Çilesi* (1995), *Özdeki Billur Dünya* (1996).

ÖYKÜ: *Hızırla Kol Kola* (2001).

HAKKINDA: Hızırla Kol Kola (Kitap Rehberi, Aralık 2001).

Mustafa Erdoğan

ERDOĞAN, Mustafa

Hukuk ve siyaset bilimci. 12 Nisan 1956, Trabzon doğumlu. Yeşilce İlkokulu (1968), Araklı Ortaokulu (1971), Ankara İlköğretmen Okulu (1975), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1981) mezunu. Kamu Hukuku Doktoru (1988), Siyaset ve Sosyal Bilimler (Anayasa) doçenti (199 l) oldu, 1997'de Profesörlüğe yükseldi. Bir süre idari yargıda çalıştıktan sonra 1985 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinde araştırma görevlisi olarak başladığı akademik kariyerine 1991'den itibaren Hacettepe Üniversitesi İİBF'de öğretim üyesi olarak devam etmektedir. 1997'de Fulbright Bursu'yla gittiği ABD'nin George Mason Üniversitesinde bilimsel çalışmalar yaptı. 1992 yılı sonunda Atilla Yayla ve Kâzım Berzeg ile birlikte Liberal Düşünce Topluluğunu kurdu (1994'te dernek statüsüne kavuştu) ve 1995-97 yıllarında yönetim kurulu başkanlığını üstlendi. Ayrıca Türk Siyasi İlimler Derneği üyesidir.

İlk yazısı *"A. Midhat Efendi'nin Bir Romanı Hakkında"*, *Pınar* dergisinin Eylül 1976 sayısında çıkmıştı. Sonraki yıllarda makalelerini daha çok *Yeni Forum* (1984-88), *Türkiye Günlüğü* (1989-94), *Liberal Düşünce* (1996), *Yeni Türkiye* (1997-99) dergileri ile *Yeni Yüzyıl* (1995-96), *Yeni Şafak, Öncü* (köşe yazarlığı) ve *Bin Yıl* gazetelerinde yayımladı. TGRT, TRT, Kanal 7, CNN Türk, Kanal E, TV 8 televizyon kanalları ile bazı radyoların programlarına tartışmacı ve uzman konuk olarak katıldı. 1998 yılından bu yana (mahut 28 Şubat süreci) yaptığı kimi konuşmalar ve verdiği konferanslar ile bazı yazıları nedeniyle hakkında TCK 159. maddesinden dört dava açıldı. Son yıllarda adından en çok söz edilen ve ilgiyle izlenen aydınlardan biri oldu.

ESERLERİ:

DENEME-İNCELEME: *Liberal Toplum Liberal Siyaset* (1992), *Anayasacılık, Parlamenterizm, Silahlı Kuvvetler* (1993), *Demokrasi Laiklik Resmi İdeoloji* (1995), *Anayasal Demokrasi* (1996), *Modern Türkiye'de Anayasalar ve Siyasi Hayat* (1997), *Rejim Sorunu* (1997), *28 Şubat Süreci* (1999).

ÇEVİRİ: *Teoride ve Uygulamada Evrensel İnsan Hakları* (Jack Donneliy'den, Levent Korkut'la birlikte, 1995), *Sosyal Adalet Serabı* (Friedrich A. Hayek'ten, 1995), *Komünizm Sonrası Dönemde Klasik Liberalizm* (Norman P. Barry'den, 1997).

ERDOĞAN, Muzaffer

Müzeci, arşiv uzmanı (D. 14 Mart 1916, Konya – Ö. 1985, İstanbul). İlk ve ortaöğrenimini Konya'da tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü (1943) mezunu. Topkapı Sarayı Müzesinde çalışmaya başladı (1939). Başvekâlet Arşiv Umum Müdürlüğü (1947) ve Topkapı Sarayı Müzesinde uzman olarak (1967) görev yaptı. İstanbul Hisarlar Müdürlüğü (1968) görevinin ardından 1972'de emekli oldu. *Babalık, Konevî, Yeni Konya* adlı yerel dergi ve gazetelerde yazıları yayımlandı.

ESERLERİ (Araştırma-İnceleme): *İzahlı Konya Bibliyografyası* (1952), *Lâle Devri Baş Mimarı Kayserili Mehmed Ağa* (1962).

HAKKINDA: Atilla Çetin / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 11, 1995, s. 288-289).

ERDOĞAN, Nihat Zekâi

Toplumbilim araştırmacısı. Ankara Üniversitesi SBF (1965) mezunu. Yüksek lisans (1968) ve doktora (1976) çalışmalarını Keele Üniversitesinde (İngiltere) tamamladı. 1982'de yardımcı doçent, 1994'te doçent oldu. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü Kurumlar Sosyolojisi Anabilim Dalı öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Sosyal Bilimler Derneği ve Sosyoloji Derneği üyesidir.

Kurumlar sosyolojisi alanında makaleleri 1990 yılından itibaren *Sosyoloji Dergisi*'nde yayımlandı. Alanıyla ilgili ulusal ve uluslararası toplantılara katılarak bildiriler sundu. *Sosyolojik Açıdan Kent İşsizliği ve Anomi* (1991) adlı bir basılı eseri vardır.

ERDOĞAN, Ömer

Şair-yazar. 1970, Rize / Güneysu doğumlu. Şiir ve öykü çalışmaları *Mavera, Ayane* ve *Kültür Edebiyat* (Yeni Taşova Gazetesi Sanat Eki) dergilerinde yayınlandı. Şiirleri kitaplaşmadı. *Eski Sokak* adlı bir senaryosu kitaplaştı (1995).

ERDOĞAN, Sadık

Şair ve yazar. 1 Ocak 1946, Büyükkarıştıran / Lüleburgaz / Kırklareli doğumlu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. Avukatlık, Ziraat Mühendisleri Odasında hukuk müşavirliği (1975-77), Ankara Barosunda başkan yardımcılığı (1980-84), Türk Hukuk Kurumunda saymanlık (1986-87) yaptı. 1994-96 yılları arasında Türkiye Baroları Birliği delegesiydi.

ESERLERİ:

Kutuplarda Bahar (1966), *Ölümsüzlüğün İlk Harfi* (1967), *Kış Ağacı* (1968), *Yeryüzü Seninle Güzel* (1968), *Şiirlerim* (1970), *Gül Yağmuru* (1995), *Hukukçu Şairler Antolojisi.*

HAKKINDA: Günümüz Türkiyesinde Kim Kimdir (2000).

ERDOĞAN, Serap

Şair. 3 Ağustos 1973, Ankara doğumlu. İzmir Namık Kemal Lisesi (1993) ve Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü (1998) mezunu. 1998 yılından sonra Ankara'da öğretmenlik yaptı. Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

Şiirleri 1996'dan itibaren *Öküz, Dize, Kavram-Karınaşa, Varlık, Kül, Bahçe* vd. dergilerde yer aldı. İzmir'deki yerel radyolarda kültür-sanat programları hazırlayıp sundu. Bazı şiirleri

SERAP ERDOĞAN

ÇIBAN

işlek bir cezadır çocukluk bazen
yaralı tanrıları iyileştirmekle gidilen...

her uzak kimlik istiyordu ve tekrar.
rengi yok çürük bir besteydi ölüm
siyah kedilerin geçtikleri yerde söylenen
ve çürümeye terk dualardı sevgililer;
dilerim şehir soldursun seni
ısrarla ve giderek ıslata buruştura...

sonra onlar şüphenin kesikleriyle gittiler,
bir takım otlardan köprülerden / bulaşarak;
gömleklerini ve yanlışlarını babalarına giydirdiler.

yokluktan sızdırılmış saatlerdik,
yaslı bir geçmişi alır gibi açığa,
çürümeye terk sorulardı sevgililer;
- - o bekar evlerinin sabırsız tüllerini
kaç isli ayrılık benzetecek
ömrün doğusunu üzen bir çıbana...

anı tozları, billur sözçiçekleri,
tafta şarkılardan yapılan gövden
ayna da sürdürüyor şimdi
ölü bir roman kişisi olan seni.

çarşılar vermeyecek artık
eve kızan çocukların
vitrinlere düşürdükleri tanrının gölgesini.

hayal çöktü, su aşındı içimde,
korkarım

acı çamaşırıma geçecek...

bestelendi. *Anıtanrıça* adlı dosyasıyla 1998 Arkadaş Z. Özger Şiir Ödülünü aldı. Bu dosyayı *Anıtanrıça* (1999) adıyla kitaplaştırdı.

"Serap Erdoğan'ın ilk okuyuşta Attilâ İlhan'dan Edip Cansever'e birçok şairi okuma süzgecinden geçirmiş, aşkla işbirliği etmiş; kabarık endişelerin, dişlenmiş suskunlukların, 'kibritçi kız' umutlarının, kibrit alevi sevinçlerin şiiriyle karşılaştım. Belki bayan şair olmanın üstünlüğüyle şiiri önce aşk, tutku konusundan yoğuran bir şairi buldum karşımda." (Hüseyin Peker)

HAKKINDA: Hüseyin Peker / Anıtanrıça (Cumhuriyet Kitap, 29.6.2000), TBE Ansiklopedisi (2001).

ERDOĞAN, Yılmaz (Oyuncu)

Oyuncu, şair ve yazar. 4 Kasım 1968 (nüfusta 23 Ağustos 1968), Hakkâri doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Ankara'da yaptı. Tiyatroya 1987 yılında Nöbetçi Tiyatroda başladı. 1998'de Güldüşündürü Tiyatrosunu, 1994'te Necati Akpınar'la birlikte Beşiktaş Kültür Merkezi Oyuncuları Topluluğunu kurdu. Çok sayıda tv dizisi yazdı. TV'de yayımlanan "Bir

Yılmaz Erdoğan (Oyuncu)

Demet Tiyatro" adlı dizi oyunundaki "Mükremin" tiplemesiyle ün kazandı.

"Yılmaz Erdoğan bir ayağı tiyatroda, bir ayağı edebiyatta olan bir yıldızdır ve ışıklarıyla hep aydınlatır insanları." (Muzaffer Buyrukçu)

ESERLERİ:

OYUN: *Kanuni Sultan Süleyman ve Rambo, Otogargara, Cebimde Kelimeler, Sen Hiç Ateşböceği Gördün mü?*

ŞİİR: *Kayıp Kentin Yakışıklısı* (1993), *Anladım* (2000).

ÖYKÜ: *Hüzünbaz Sevişmeler* (1993), *Kadınlık Bizde Kalsın, Feriştah'ın Fentezileri* (2004).

DENEME: *Haybeden Gerçeküstü Konuşmalar* (1999).

HAKKINDA: Muzaffer Buyrukçu / Haybeden Gerçeküstü Konuşmalar (Cumhuriyet Kitap, 17.2.2000), Muhsin Kızılkaya / Yılmaz-Portre (2001), TBE Ansiklopedisi

YILMAZ ERDOĞAN (Oyuncu)

EN BÜYÜK ASKER BİZİM ASKER

Kalabalık bir asker yolcu edişi. Kadınlı erkekli bir grup asker kız Vildan'ı havaya atıp tutmakta...

HERKES : En büyük asker bizim asker! En büyük asker bizim asker

VİLDAN : Arkadaşlar, beni havaya atmanıza karşı değilim. Tutmanıza karşıyım. Havaya atın fakat tutmayın beni. Düşüp bir yerimi kırarsam çürük raporu alırım.

HERKES : En büyük asker bizim asker! En büyük asker bizim asker

VİLDAN : Yahu kadınları askere almakta nereden çıktı? Eşitlik dediysek o kadar da demedik. O zaman erkekler de doğursun.

HERKES : En büyük asker bizim asker!

VİLDAN : Yahu ben ne anlarım askerlikten? Ordunun benden ne çıkarı olabilir? Ben askere alınınca Ordu'nun dereleri yukarı mı akacak?

1. ADAM : Bu sözler sana yakışıyor mu bacım? İç ve dış düşmanların durumu meydanda. Vatanın bütün dersanelerine girilmiş. Havada bulut var ve dumanın sebebi meydanda. Bir millet uyanıyor. Düşman yolları sardı ve... İngiliz Kemal

HERKES : Yaşasın! Bravooo! En büyük asker bizim asker.

VİLDAN : Bayram yaparsınız tabii. Askere giden siz değilsiniz. Ah ömrümün en kraker yılları çar çur olacak.

2. ADAM : Düşmanlarımız korksun artık. Kızımız asker oluyor. Ne demiş atalarımız, bir Türk dünyaya bedeldir.

VİLDAN : Tamam da atalarımız bu lafı ettikleri zaman, dünya nüfusu o kadar kalabalık değildi. Böyle mantıksız atasözlerinin zamanı çoktan geçti. Hadi! Havaya atın fakat tutmayın beni. Atın, tutmayın siz beni. Şekere katmayın siz beni. Doktora götürün siz beni.

HERKES : En büyük asker bizim asker.

3. ADAM : Sen yüce bir milletin şerefli bir ferdisin. Böyle bir zamanda cinsiyet mühim değildir. Şanlı tarihimiz senin gibi genç kahramanlarla doludur. Mesela Ulubatlı Hasan. Ulubatlı Hasan İstanbul'un fethi sırasında tam yüz on yedi ok yemiştir, fakat ölmemiştir.

VİLDAN : Evet ama ben kendimi Ulubatlı Hasan'dan çok Baltacı Mehmet Paşa'ya benzetiyorum. Biliyorsunuz kendisi Çarîçe Katarina ile cengi sırasında tam yüz on yedi kere orgazm olmuştur fakat ölmemiştir.

KADIN : Aaaa, ne kadar ayıp.

VİLDAN : Niye? Baltacı da bu milletin çocuğu değil mi? Baltacı, baltalı ilâh mı? Zagor mu?

HERKES : En büyük asker bizim asker.

VİLDAN : Yahu ben nereden en büyük oluyorum. Ben askerliği orgeneral olarak mı yapacağım.

1. ADAM : Haydi arkadaşlar vakit tamamdır. Bu vatan senden hizmet bekliyor. Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda.

VİLDAN : Mesela ben. (...)

YILMAZ ERDOĞAN (oyuncu)

SANA KALAN SÖZ

Sana
Yaralarımdan çiçekler
İlk yardım geceleri birazda
Ve yangında kurtarılması imkansız acılar bırakıyorum

Seni özümün gizinde saklıyorum
Bütün aşklarımın izlerini sayıklayarak
Ve aldatarak tüm sevdiklerimi

Sana
Cinayetimin ipuçlarını bırakıyorum
Vasiyeti olmayan ölüler ülkesinden
(Türkülerin sırtındaki muamma!)
Yazık bir nakarat bırakıyorum sana

"Ben sana gülüm demem gülün ömrü az olur"

Öç biter
Biter şarkı
Yaz olur

Yılmaz Erdoğan (Romancı)

(2001), Muzaffer Buyrukçu / Muhsin Kızılkaya "Yılmaz"da Bir Sanatçının Doğuşunu Anlatıyor Mükremin Abi'nin Yaşamöyküsü (Cumhuriyet Kitap, 29.11.2001).

ERDOĞAN, Yılmaz (Romancı)

Şair ve yazar. 28 Haziran 1961, Ankara doğumlu. Aslen Tokat-Reşadiyelidir. Akagündüz İlkokulu (1973), Gülveren Lisesi (1979), Gazi Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Bölümü (1987) mezunu. Bir süre Kastamonu Zirai Mücadele ve Karantina Müdürlüğünde memur olarak (1980-87) çalıştı. 1987'den itibaren Ankara'da Kültür Bakanlığı Telif Hakları ve Sinema Genel Müdürlüğü bünyesinde görevini sürdürdü. TÜRDAV Yayınları yayın kurulu üyeliği, TUTİBAY Yayınları çocuk kitapları editörlüğü yaptı.

Şiir ve yazıları *Mavi Kırlangıç, Tercüman Çocuk, Diyanet Çocuk, Dünya Çocuk, Sur, Kümbet*, kendi yayını *Kervan* (6 sayı, 1998) dergileri ile *Zaman* ve kendi yayını *Objektif* (4 sayı, 1995) gazetelerinde yer aldı. 1995 yılında bir yıl süreyle Kültür Bakanlığının açtığı tezhip kursuna devam etti. Yıl sonunda açılan sergiye beş eserle katıldı. Tezhip gibi bütün ağırlığın gözlerde olduğu bir sanata daha fazla devam edemeyip yeniden roman çalışmalarına döndü. Üç romanı kitaplaşmadan önce *Türkiye* gazetesinde (1996-98) tefrika edilmişti. 1984'te Kandil Yayınlarının, 1994'te Kombassan-Esra Yayınlarının hikâye yarışmalarında üçüncülük ödüllerini aldı. 1998

YILMAZ ERDOĞAN (Romancı)

BİR SEPET SEVGİ

Hamit, merdivenlerde Özlem ve Sare ile karşılaştı.

Özlem'in okulu buraya çok uzaktı. Ya arkadaşını ziyaret için buradaydı ya da sabah birlikte gelmişlerdi.

Onunla karşılaşmış olmanın sevinciyle buraya ne zaman ve ne için geldiğini sormadı bile.

Selâmlaşıp birlikte yürümeye başladılar.

Bahçeye çıktıklarında Sare, Semih'le buluşacağını, biraz da geç kaldığını söyleyip müsaade isteyerek yanlarından ayrıldı.

Semih'le buluşacağı belki de doğru değildi. İki arkadaşı yalnız bırakmak için böyle söylemiş olabilirdi.

Hamit bunun sebebini de merak etmedi. Cumartesi gecesi yaşadıkları o kısa metrajlı film gözlerinin önünden bir türlü silinmiyordu.

Uyanınca sanki her şey bütün gizemini kaybedecekti. Göz açıp kapamadan geçen zaman içinde yaşanmış ve hatırlanmayan bir rüya gibi gecenin koynunda sır olup gitmişti.

Birbirlerini çok fazla tanımasalar da Özlem'i beğeniyordu. Öğrenci yurdunda beraber kaldığı ve samimi olduğu diğer üç kız arkadaşıyla kıyaslandığında aradığı özelliklere en yakın olan oydu.

Bu arkadaşlık okulla birlikte bitebilir ya da bir ömür boyu devam edebilirdi. Pazar gününe kadar bu iki ihtimalden biri söz konusuydu.

O gün, hayatında yeni bir çağ açılmıştı. Kara kışta yaşanan bahardan kalma bir gün gibi aklının köşesinden bile geçmeyen bir kısmetle tanışmıştı. Hani insan bazen öyle bir hakikat yakalar ki o keşfe kadar karanlıkta yaşadığını anlar ya işte öyle bir tanışmaydı.

Ayça ile uzun bir sohbete rağmen erkek arkadaşı olup olmadığını bir türlü soramamış, belki de kötü bir haber vermesinden korkmuştu.

İçinde bir ses onun yalnız olduğunu söylüyordu.

O bir sepet kayısının sahibine geri gelmesi, genç kızın yalnızca dürüst olmasından kaynaklanmıyordu. Merak ve hayal duygusunun da ne kadar güçlü ve dayanılmaz olduğunu gösteriyordu.

Dün gece uyumadın mı? diye sordu Özlem.

Hamit, zihninden Ayça'nın görüntüsünü geçici bir süre için kapatınca Özlem'in "Beni mi düşündün?" anlamındaki bakışlarıyla karşılaştı.

Kız arkadaşının gözleri kahverengi, teni beyazdı. Gözleriyle aynı rengi taşıyan ve çene hizasından kesilen saçları fönle içe doğru kıvrıktı. Burnu ve çenesi küçük, yüz hatları keskindi.

Ona ne zaman rastlasa, tişört bile giymiş olsa da yaka ve önürleri daima kapalı, eteği uzundu. Onun bu özelliğine kendi okulundaki kızlarda nadiren rastlanıyordu.

Geç vakitlere kadar oturduk sohbet ettik.

– Baban kimbilir neler anlatmıştır?

– O akşam canınızı sıkmadı değil mi?

– Bizim kızlar dün akşam da gelmeyi düşündü. Yanlış anlaştılır diye vazgeçtik.

– Yanlış anlaşılacak bir şey yok ki. Herhangi bir zararımız dokundu mu?

– Konu zarar değil. Yine de babanla tanışmış olmaktan mutluluk duyduk.

Özlem adımlarına ara vererek Hamit'in gözlerine bakınca sohbet bir anda kesildi. Hamit onunla gözgöze gelmemek için başını yere eğdi.

Genç kız böyle bir hareket beklemiyordu. Şaşırdı. Onun hangi konudan dolayı kırgın olabileceğini düşündü.

Tekrar yürümeye başladılar.

– Hamit, bugün okula gitmedim!

– Neden?

– Senin için.

– Okulun son iki haftası. Sonra yaz boyu yoksun.

Yaz, çok mu uzun bir zaman?

– Sana nasıl geliyor?

– Düşünmedim.

– Hiç mi?

Hamit cevap vermek istemedi. Kız arkadaşı vereceği her cevabı çok çabuk değerlendiriyor, bir sonraki soruyla onu sanki daha bir köşeye sıkıştırıyordu.

Sessizce bahçe kapısına doğru yürüdüler.

Dışarı çıkmak üzereyken Hamit kapının kenarında bekleyen Ayça'yı gördü.

Sevincini açıkça belli etmese de bakışları ve yüzündeki ifadenin bir anda değişmesi Özlem'in gözünden kaçmadı. Karşısındaki genç kızı tepeden tırnağa süzdü. Onu tanımasa da orada boşuna beklemediğini anlamıştı. Henüz birbirlerine selâm bile vermemiş olmalarına rağmen durum ortadaydı.

Hayatında karar vermekte zorlandığı sayılı anlardan birini yaşıyordu.

Bırakıp gitmek ya da mücadele etmek...

Özlem, karşısındakini ilk defa gördüğü için onun kim olduğu hakkında hiçbir bilgiye sahip değildi. Erkek arkadaşıyla belki tanışmıyorlardı bile. Fakat birbirlerine sundukları o sıcak tebessümler duygularının ispatı değil miydi? Öyleyse bekleyip görmek, sabrın olduğu kadar erdemliliğin de şartlarından biri olsa gerekti. Galiba başka şansı da yoktu.

– Ben Sare'ye yetişmek istiyorum! Birlikte bir yerlere uğrayacaktık...

Biraz düşündü. Çok geçerli olmasa da mazeret bulmak için kendini zorladı:

– Kızılay'da çarşıları gezeceğiz. Bizimkilere ufak tefek bir şeyler almak istiyorum da...

Sesi hiç inandırıcı değildi. Hamit bunun farkındaydı. Fakat şu anda öyle zor durumdaydı ki her türlü mazereti kabul etmeye hazırdı.

Vedalaşmaları da usulen ve alelacele oldu.

Özlem sadece parmaklarının ucuyla tokalaşmakla yetindi. Hamit'in cevabını bile beklemedi. Beşevler'e doğru hızlı adımlarla yürümeye başladı.

Geri dönüp bakmaya korkuyordu. Hamit'in o genç kızla selâmlaştığını, bu dakikalarda birbirlerinin hatırlarını soracaklarını, sonra birlikte aynı yöne doğru yürüyeceklerini tahmin etmek için çok zeki olmak gerekmiyordu.

Yanılmış olmayı ne kadar isterdi.

"Ah Sare, nerelerdesin! Ne çabuk kayboldun! Sana o kadar ihtiyacım var ki... Boynuna sarılıp ağlamak, saatlerce doyasıya ağlamak istiyorum. Beni ancak sen teselli edebilirsin!..."

Sare'yi uzaktan fark etti. Elli metre kadar önünde Ankaray istasyonuna doğru yürüyordu. Onun, gömleğinin üzerine bir şelâle gibi dökülen o gür saçlarını nerede görse tanırdı.

Sare, sanki içine doğmuş gibi geri dönüp bakınca arkadaşını gördü. Gazi Üniversitesi'nin önündeki kaldırımda durup beklerken bir şeylerin yolunda gitmediğini anladı.

Özlem, arkadaşına bir an yetişmek için hızlandı. Fakat gözyaşları adımlarından önce davrandı.

(*Bir Sepet Sevgi*, 2006)

yılı başlarında arkadaşlarıyla Çocuk Edebiyatçıları Birliği'ni kuruluş çalışmalarına katıldı. Birliğin kurucu üyesi ve genel sekreteri oldu. Ayrıca Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Bir Gül* (1985), *Nisan Yağmuru* (1993).

GENÇLİK ROMANI: *Mavi Madalyonun Esrarı* (1988), *Veda Etme Öğretmenim* (1994), *Kayıp Liseli* (1995), *Sevgili Arkadaşım* (1995), *Unutulan Sır* (1998), *Demiryolu Akşamları* (1999), *Bilsem ki Döneceksin* (1999), *Bilsem ki Öleceksin* (2002), *Med Zamanı* (2004), *Bir Yağmur Olmalı Bir de Çınar* (2004), *Bu Havada Gelir mi Bahar* (2004), *Bir Sepet Sevgi* (2006).

HİKÂYE: *Ağaçta Bir Yaprak* (1984), *Pembegül* (1993), *Yayla Ateşi* (1993), *Hikâyeler* (Büyük boy, resimli, 2002), *Uzaylılar Ne Renk Ayakkabı Giyer* (2004), *Sarı'nın Marifeti* (2005), *Arkadaşım İçin* (2005), *Sevgili Arkadaşım* (1996).

ANTOLOJİ: *Yıllar Sonra Bir Gün I* (1999), *Yıllar Sonra Bir Gün II* (2000), *Halk Edebiyatımızda En Güzel Aşk Şiirleri* (2004), *Aşk Şiirleri* (2004), *Öykü Dünyası* (2005).

HAKKINDA: Mehmet Nuri Yardım / Romancılar Konuşuyor (2000; Gençlerin Romancısı Yılmaz Erdoğan: Romanda Gençliği İhmal ettik, s. 283-284), Bilsem ki Öleceksin (Cumhuriyet Kitap, 4.4.2002). Ayrıca hakkında GÜ Katamonu Eğitim Fakültesi TDE Bölümü öğrencisi M. Erol Değirmencioğlu tarafından "Yılmaz Erdoğan'ın Hayatı Eserleri ve Edebiyatımızdaki Önemi" başlıklı lisans tezi hazırlanmıştır.

ERDOĞAN, Zeki

Eğitimci, şair. 19 Mart 1941, Yeşilyazı / Sulakyurt / Kırıkkale doğumlu. Yeşilyazı İlkokulu (1953), Çankırı Lisesi orta kısmı (1957), Çankırı Erkek Sanat Enstitüsü (1959), Eskişehir Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Ön Lisans (1988) mezunu. Kırıkkale Mühimmat Fabrikasında (1959-60) tornacı olarak çalıştı. Askerlik görevini yaptıktan sonra; on iki yılı Almanya'da (1974-86), on dokuz yılı Türkiye'de (Sorgun, Çankırı ve İzmir) olmak üzere otuz bir yıl öğretmenlik yaparak emekli oldu.

Şiir ve yazılarını 1985'ten itibaren Almanya'da çıkan kimi gazeteler ile Türk gazetelerinin Almanya baskıları ve *Ortaklaşa* (1988), *Mavi Derinlik* (1989), *Çağdaş Türk Dili* (1992) dergilerinde yayımladı. Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

Zeki Erdoğan

ZEKİ ERDOĞAN

NASIL

Bırakırken gölgesi
Karanlığında kendini
Bir de başka gölgeler
Düşülürse üstüne
Nasıl seçeriz onu...

Yetmezken dili
Anlatmaya kendini
Bir de ağızların ipi
Çekilirse dışardan
Nasıl anlarız onu...

Seçemezken gözü
Üç adım ötesini
Bir de çıkmazına sokağın
İtilirse yolu
Nasıl buluruz onu...

Isıtamazken yüreği
Atışlarıyla kendini
Bir de soğuk yüzlerin
Kalırsa rüzgarında
Nasıl çözeriz onu...

(Bozuk Çalgı Üçlemesi, 1994)

ESERLERİ (Şiir):
Yaşama Açık (1992), *Bozuk Çalgı Üçlemesi* (1994).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001), Ahmet Otman / Bizim Ecc Şairler Antolojisi 2003 (2003).

ERDOĞDU, Emin

Araştırmacı-yazar. 26 Ocak 1969, Çalışanlar köyü / Dernekpazarı / Trabzon doğumlu. Çalışanlar İlkokulu, Cebeci Ortaokulu, Mamak İmam-Hatip Lisesi mezunu. 1996'da Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesini (1998) bitirdi. 1994'ten sonra Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde din görevlisi olarak çalıştı. Yazıları 1992 yılından itibaren *Milli Gazete*'de yayımlandı. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

Emin Erdoğdu

ESERLERİ:
İslâm Dini (1993), *İslâma Göre Yaşayış* (1995).

ERDOĞDU, Hayri

Araştırmacı-yazar. 1960, İstanbul doğumlu. İngiltere'de bir yıl Otel Yöneticiliği, iki yıl İstanbul Üniversitesi Amerikan Dili ve Edebiyatı Bölümünde okuduktan sonra Anadolu Üniversitesi İş İdaresi Bölümünü bitirdi. Uzun yıllar yurtdışında yaşadı. Dönem dönem Avrupa Komisyonunda ve Avrupa Parlamentosunda (Lüksemburg) tercümanlara Türkçe dersleri verdi. Profesyonel turist rehberi olarak çalışıyor. İngilizce, Fransızca, İtalyanca ve Yunanca biliyor. *Oynatmak 'Kalabalık Yalnızlıklar'* (2004) adlı bir kitabı vardır.

ERDOĞDU, Şeref

Yazar (D. 1919, Ankara – Ö. 13 Mayıs 1997, Ankara). Çocukluğu Hacettepe mahallesinde geçti. Ankara Erkek Lisesinden mezun oldu. Yıllarca Gençlerbirliği Spor Kulübünde futbol oynadı. Memuriyete Maliye Bakanlığı Bütçe Mali Kontrol Genel Müdürlüğünde başladı ve Çalışma Bakanlığı Muhasebe Müdür Yardımcılığı görevinden emekli oldu. Ankara Kulübü Derneği bünyesinde folklor araştırmaları yaptı.

ESERLERİ (Araştırma):
Hüdayda (1970), *Ankara'nın Tarihi Semt İsimleri ve Öyküleri* (1999).

HAKKINDA: Şeref Erdoğdu / Ankara'nın Tarihi Semt İsimleri ve Öyküleri (1999).

ERDOĞMUŞ, Adil

Şair. 1939, Küçük Damal / Kars doğumlu. Çiftçi bir ailenin oğludur. İlkokulu Yukarı Damal köyünde okudu. Beş yıl öğrenimine ara verdikten sonra Ardahan Ortaokulunu, Artvin Öğretmen Okulunu bitirdi. *Kalbimin Sesi* (1963) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Veli Recai Velibeyoğlu / Örneklerle Bütün Basılmış Şiir Kitapları Antolojisi (c. 2, 1975), TDOE - TDE Ansiklopedisi (c. 3, 2003).

ERDOĞRU, M. Akif

Tarih araştırmacısı. 1963, Beyşehir / Konya doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Isparta'da tamamladı. 1983 yılında Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümünü (1983) bitirdi. 1985-90 yılları arasında mezun olduğu bölümde araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladı. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *"XV-XVI. Yüzyıllarda Beyşehir Sancağı"* adlı teziyle doktorasını (1989) tamamladı. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümüne yardımcı doçent olarak (1990) geçti. 1994 yılında doçent, 2000 yılında profesör oldu.

Türkçe ve İngilizce makaleleri ile çevirileri *Tarih İncelemeleri Dergisi, Kıbrıs Mektubu, Türk Kültürü, Türk Tarih Belgeleri, Türk Yurdu, Türk Dünyası Araştırmaları, Yeni İpek Yolu, Güney Doğu Avrupa Araştırmaları, Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, Tarih ve Toplum, Palandöken, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Belleten* dergileri, *Yesevi Üniversitesi Gazetesi* ve *Milliyet* gazeteleri ile armağan ve ortak kitaplarda yayımladı. Ayrıca yurtdışındaki kimi dergilerde yayımlanan İngilizce makaleleri vardır. Yurtiçinde ve yurtdışında bilimsel toplantılara ve sempozyumlara katıldı, bildiriler sundu. Osmanlı tarihi, 16. yy. Orta Anadolu kentleri, Türkiye Cumhuriyeti tarihi, Kıbrıs ve Orta Asya tarihleri üzerine araştırma alanlarıdır.

ESERLERİ:
ARAŞTIRMA: *Osmanlı Yönetiminde Beyşehir Sancağı / 1522-1584* (1998), *Ondokuzuncu Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğunda Hafta Pazarları ve Panayırlar* (1999), *Adana Evkaf Defteri* (Yılmaz Kurt ile, 2000).

AKTARMA: *Aydın Vilayetine Mensub Ulema, Şuara ve Meşayihin Teracim-i Ahvali* (Bursalı Mehmed Tahir'den, 1994).

ERDOST, Muzaffer İlhan

Şair ve yazar. 18 Eylül 1931, Artova / Tokat doğumlu. Asıl adı Muzaffer Erdost'tur. Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi (1956) mezunu. Ankara'da çıkan *Evrim* (1953-54), *Pazar Postası* (1957-59), *Ülke* (1960), dergilerinin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. 1958 yılında Açık Oturum Yayınları ile yayıncılık yapmaya başladı. Bu yayınevi 1960 yılına kadar sürdü. 1964 yılında kurduğu Sol Yayınlarını, Türk Ceza Yasasının 142. maddesine aykırı eylemde bulunmaktan hüküm giydiği 1971 yılına kadar yönetti. 1974 yılında af yasası ile hapisten çıkınca yeniden yayıncılığa başladı. 12 Eylül (1980) dönemi sıkıyönetiminde gözaltına alındıktan sonra dövülerek öldürülen Onur Yayınevi sahibi kardeşi İlhan Erdost'un anısını yaşatmak amacıyla kendi adıyla kardeşinin adını birlikte kullanmaya başladı. İnsan Hakları Derneği Ankara Şubesi Başkanlığı yaptı (1989). Ankara'da kurduğu İlhan İlhan Kitabevini işletti. Türkiye İnsan Hakları Vakfı ve Türkiye İnsan Hakları Kurumu kurucu üyesidir.

1950'den başlayarak deneme ve eleştiri, 1952'den sonra öyküleriyle de edebiyat alanındaki etkinliklerini artırdı. 1965 yılından başlayarak;

toplumsal sorunlar, Türkiye (Osmanlı dahil) tarihi, tarım, faşizm ve demokrasi konularında düşünmeye ve yazmaya ağırlık verdi.

Şiir, hikâye, sanatsal ve siyasal yazıları *Son Havadis* ve *Cumhuriyet* gazeteleri ile *Hisar*, *Yeni Ufuklar*, *Seçilmiş Hikâyeler*, *Açık Oturum* (tek sayı çıkan kendi yayını, Mayıs 1955), *Kaynak*, *Mavi*, *Yön*, *Türk Solu*, *Dost Ülke*, *Papirüs*, *Türkiye Yazıları*, *Edebiyat ve Eleştiri* gibi dergilerde çıktı. Bir yazısının başlığı ile İkinci Yeni akımının adını koydu ve destekleyicileri arasında yer aldı.

Muzaffer İlhan Erdost

"Pazar Postası'nda oluşan edebiyat ortamının arkasında genç bir ozan vardı: Muzaffer İlhan Erdost. Onun ozan kimliği hiç bozulmadı. 'Üç Sivas'ı irdeleyen araştırmasının dokusunda bile hep o ozan duyarlılığının izlerini görürsünüz. Şiir dilindeki değişimi sezmesini bilen bir yazardı o! Daha ellili yıllarda, daha edebiyat ortamına ilk adımları attığı yeniyetmelik yıllarında, daha ham bir yazarken." (Mustafa Şerif Onaran)

ESERLERİ:

İNCELEME-ARAŞTIRMA-ELEŞTİRİ: *"Türkiye Sosyalizmi" ve Sosyalizm* (1969), *Türkiye Üzerine Notlar* (1970), *Bilim ile Yazın Arasında* (1984), *Osmanlı İmparatorluğu'nda Mülkiyet İlişkileri* (1984), *Şemdinli Röportajı* (1987), *Kapitalizm ve Tarım* (1984), *Demokrasi ve "Demokrasi"* (1989), *Adam İçin Türevler* (Eskiz, 1990), *Ulus, Uluslaşma, Demokratikleşme* (1991), *Bir Fotoğrafta Alt Yazı / İki 7 Kasım* (1991), *Üç Şair / Nazım Hikmet, Cemal Süreyya, Ahmet Arif* (1994), *Kanı Kanla Yıkamak-İnsan Hakları ve Türkiye* (1994), *Faşizm ve Türkiye 1977 - 1980* (1995), *Türkiye'nin Yeni-Sevr'e Zorlanması Odağında Üç Sivas* (1996), *İkin-*

MUZAFFER İLHAN ERDOST

ESKİZLER

Yazıyı bir zaman bıraktım galiba. Galiba eliyorum, çünkü bende, yazmanın ölü bir yüzü, ölü bir savaşı sürdü. ama yazı olarak hiçbir şey çıkmadı ortaya. Yazı yazmanın ölü savaşı dediğim, kendi içimde başlamış ve gene kendi içimde bitmiş savaşıdır. En çok da hikaye yazmak konusunda kendimle savaşta kaldım. Bir şeye, bir büyük yazara benzemek istiyordum gizlice. Bu benzemek, ona uyatıp uygun olmak değildi. Deyişimle, biçimimle, konuları seçişimle bir yakınlık kurmak eğilimi vardı bende. Bu yazar, her denemeye başlayışımda beni umutsuzluğa götürüyor, yazamayacağımı bir kere daha ve gizlice kendi kendime kabul ediyordum. Yeni bir yazar buluyordum, kendimce büyük bir yazar. Onun deyişini ve ona yakın konuları denemek istiyordum. Gene kısır bir sürüş ve umutsuzluk. Derken buldum: Gerçeğin, doğrunun kendisini değil, bu gerçeği, bu doğruyu bana gösterecek başka bir şeyi. Büyüsüne kapıldığımı her yazar, ayrı bir özü, ayrı bir biçimi, ayrı konuları yazmışlar, söylemişler. gene de hepsi ayrı ayrı yüce olmuşlar, önemli olmuşlardı. Birbirlerine benzeyerek veya yaklaşarak değil. Hepsi kendi içindeki coşkun özü dökebilecek bir biçim bulmuştu. İçindeki öz? İşte bu soru benim bir ışığım olacaktır.

İlk yazı yazmaya başladığım yıllarda, katı bir gerçekçilik egemen kanatlarını dolaştırıyordu. Fakat benim içimde coşan, kabaran şeyler, bu katı gerçekçilikle uyuşmaz, ayrı şeylerdi. Daha çok duygululuğu seviyordum, duygululuğu ve metafizik kuruluşları. Kendimi ne kadar zorlasam, sınırla-sam bir yerden taşıp çıkıyordu, romantikliğim, gözü yaşlılığım ve bunları biçimleyen, karanlığı yaşatan, ve bir taraftım mutlaka karanlık içinde bırakan metafizikler. Çevrem (ki bunların başında Seyfettin Başçıllar ve Orhan Duru gelir), benim duygululuğumu, romantikliğimi gülünç bulurlardı. Gülünç. "Otobüsfere Radar Konacak" adlı bir hikaye yazdım. Belki iki yıl ondaki sözlerle eğlendiler. Bir yerde bilinç-sizleşmişti bu eğlenmeler. Kendi aramızda, birbirimize takılmak için birer küçük şakalardı bunlar. Ama, kendiliğinden o ben'e, benim romantik, gözü yaşlı metafizigime karşı bir soğukluk, bir yabancılık duymaya başladım. Bunu daha uzağımdaki çevreler açık veya kapalı besliyordu. Gerçeğe, o herkesin gördüğü ve herkes gibi anlatıları, herkesin gördüğü gibi biçimlenen gerçeğe, dönmüş, yalnız bir yüzü olduğu sanılan katı gerçeğe dönmem isteniyordu, ya da hikayeyi bırakmam. Hikayeyi bırakmam, bırakmam, bırakmam. (Şimdi, şimdi şu anda yalnız sesini duyuyorum bu "bırakmam" kelimesinin. Brrrak, rak rak rrrk mamı gibi bir ses. Kurbağa sesi gibi, çirkin ve içinde anlamı olmayan, bu sesi duymadan ne kadar söylemişim bu kelimeyi. Brrrak, brrrak, burrakk, rak, birrrak, brrrrak. Kurbağa sesleri ve bir de bir resimci adı: Braque) Hikâyeyi bırakarak kendimi, kendi deyişimi, kendi duygulu deyişimi unutmak istedim. Unutmak ve yeniden başka bir sesle, başka bir deyişle başlamak. Zorluyordum kendimi. Yeni deyişlere, yeni biçimlere. Ve hepsi kısır, kökssüz ve sanki üzerime savrulmuş yabancı bir şey gibiydi. Hepsi. Yırtılan, yırtılan, başlanıp yırtılan, kafamın içlerinden sökün ederek gelen ve düşünüle düşünüle, yazmaktan ve yazmaya başladığım zaman beceremeyeceğimden korkarak eskiyen, azalan biten hikayeler, yeni bir deyişle denemeye başlayarak, ve yeniden umutsuzluğa düşerek. Herşey, herşey kısır bir toprağa, kurak, çorak bir toprağa dökülmüş gibi, daha tohum açılmadan çürüyüp, azalıp, tükenip biten şeylerdi bunlar. İkide bir kendim, kendi deyişim, konularım sürüp geliyordu alttan. Taşıyor, büyüyordu beni. Ama biliyordum bunların katı bir gerçek olmadığını, yalnız bana ait, yalnız benim olan, yalnız benimle birlikte beliren ve tekliğe ulaşmış gerçekler olduğunu. Bu ölü savaş sürdü yıllarca. Belki ciddi bir çalışma değildi. Kendini veriş ve zorlayış değildi. Ama kendimi zorlamak için de, içimde engin bir şey duymuyordum. Soğukluk duyuyordum yapacağım şeylere karşı. Tam bir uyuşmazlıktı bu, kendi içimle düşüncelerim arasında. Birden, belki birden değil zaman zaman birikerek birden bende taşan, haykıran sesi duydum. Bu ses "kendine dön" sözleriyle bugün ifade edilebilir. Bugün böyle ifade edilebilir diyorum, bir homojen duyuştu bu, ve derin bir karanlık içinde kelimelere dökülmeden oluşmuştu. Bu duyuşu kelimelere çevirdiğim zaman "kendine dön" şeklinde çevirebilirim ancak. Kendine dön. Ne demekti bu?

Hep başkalarını, başkalarını yazmak için çırpınıp umutsuzluğa düşmenin gülünseyen yargısıydı bu. Kendine dön. Yani kendi kaynağına. Kendinde varolan kendine, varolmuş, kaynaşmış kendine. Dışardan tanıdığın, resimlerde, gazete haberlerinde, romanlarda, şiirlerde ve belki şöyle içinden geçerken ama daima dışardan tanıdığın dünyalar-

dan geriye, kendine dön. Kendindeki kesiksiz ve en derin diplerine, kıyılarına, taş altından kaçan böceklerine kadar, dolaplarından sıyrılıp akan yılanlarına, ve bir gün kitabını kaldırdığın zaman altında ezilmiş kımıldayan akrebi gördüğün andaki haykırışına. Bunu, bu yaşadığın, en yüksek heyecanını kendi bedeninde duyduğun şeyler, kendi bedeninde, kendi bedeninde duyduğun, yaşadığın şeylere.. Onlara dön. Kendini kat onlara, kendinin olan kendini, o içinde akan ılık ırmaklarsa onları, taşkın ırmaklarsa onları, küf kokulu karanlık odalarsa onları. Yaşadığın şeyleri, kendinde çevrilerek tekleşen, ve seni büyüleyerek saran kavrayan şeyleri. İçinden gelen bungun sesi duyuyor musun? Ona bazen romantik diyorlar, bazen duygulu, bazen hatta fazla duygulu. İşte onlara, onlara onlara dön. İçinden taşan, coşan özе bırak kendini. Onu kurtarmaya, onu var etmeye çalış. Bir su akar yatağında, cılız, durgun bir sular. Yanlarında yeşil otlar vardır. Çiçekler vardır, unutma beni çiçeği ve başkaları. Çiller, kökler, çürümüş yapraklar, solucanlar vardır diplerinde. Güzeldir o duruşuyla. Çok az insan bilir dünyada onu. Ama vardır o su. Yaşar. Kaynağı kuruyana kadar, yıllar yılı yaşar. O sudan bir bakraç doldur ve götür odanın istersen en güzel bir yerine koy. Süsle çevresini. Azalmış, bitmiş, ve artık kaybolmuştur o su. Kendi yatağına dön ey su. Azalmaz ergenliğimle, dinmez, durulmaz ergenliğinle kendi yatağında ak ey, ey ey ey issiz su. Bir şey kendine uygun olduğu zaman, birşey kendi yerinde durduğu zaman... O zaman ancak. Sen, sökülüp dikilen arsız peygamber otları musun, sen kaldırılıp değiştirilen bir resim misin? Sen ölü müsün ki, kendini odalar içinde değiştirir oradan oraya koysun. Hangi ışık, hangi su, hangi toprak, hangi hava seni köklerinden, dallarından, yapraklarından besleyerek yüceltecek. Kendine dön, ey şaşkın söğüt ağacı. Kendi toprağına, kendi kasabana, kendi evine, ve oradan koşarak dörtnala soluk soluğa kentlere, kentlere, aydınlık, duru kentlere, kalabalık kentlere, içice dairelere, içice, o ürktüğün, o yeni arabaya koşulan atlar gibi ürktüğün dairelere, zavallı, ucuza yakalanmış bahklar gibi gözleri açık ve bir ölü gibi kaldığın kendi içine. Kaynağın senin orallar, o belki soluk, ve belki cansız, durgun yerler. Ne yapalım ama. O cansız şeyleri kendinde biçimlendirdiğin düşünce ve duygularla yüceltecekssin. Mahkûmsun buna, bu oluşa, hatta bu olmuşa. Kendinden kaçmaya çalıştığın an, bu kaynaktan kaçmaya, kurtulmaya çalıştığın an, yabancı bir toprağa göçmüş gibi, kendinden ayrılmış gibi tedirgin, ürkek, korkulu...

(*Adam İçin Türevler*, 1990)

ci Yeni Yazıları (1997), *Küreselleşme ve Osmanlı Devlet Modeli Makasında Türkiye* (1998), *Yeni Dünya Düzenine Zorlanması Odağında Türkiye* (1999), *Pandora'nın Bir Başka Kutusu* (2000), *12 Eylül Turkaları* (2004), *Türkiye'nin Kararan Fotoğrafları* (2004), *Azınlıklar Sorunu* (2005).

DERLEME: *İlhan İlhan* (genç yaşta yitirdiği kardeşi İlhan Erdost hakkında yazılar ve şiirler, 1983).

ŞİİR: *Havada Kalan Güvercin* (1990).

ÖYKÜ: *Ey Karanlık Mavi Güneş* (1990).

ANLATI: *Onu Anlat İşte* (1989).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. X, 1984), Sargut Şölçün / Düşünce Alanını Genişleten Yazılar (Cumhuriyet, 21.2.1985), Cemal Süreya / Muzaffer İlhan Erdost (2000'e Doğru, 23.10.1988; 99 Yüz, 1991), Alpay Kabacalı / Kültürümüzde İnsan Adaları (1994), Sennur Sezer / M. İlhan Erdost'un Anlattıkları - Yaşamın ve Doğumun Kısa Tarihi (Cumhuriyet Kitap, 13.10.1994), İlhan Selçuk / Muzaffer (5 Kasım 1995) - Muzaffer'in Üç Şairi (Cumhuriyet, 7.11.2003), Yücel Kayıran / Muzaffer İlhan Erdost'un Üç Şairi (Edebiyat ve Eleştiri, sayı: 26, Eylül 1996), Vedat Timuroğlu / Şemdinli Röportajı (Yeni Düşün, Kasım 1997), Öner Yağcı / Erdost: Bir Türkiye Aydını (Cumhuriyet Kitap, 19.2.1998; Aydınlıklar Önümüzde, 2003), Hüseyin Atabaş / Günümüz Şiiri ve Bir Şiir Yıllığı (Cumhuriyet Kitap, 30.7.1998), Halit Bolat / Muzaffer İlhan Erdost Şiir Yazıları Bir Arada: İkinci Yeni Yazıları (Cumhuriyet Kitap, 7.1.1999), Eren Aysan / Bir Bilgenin Muzaffer İlhan Erdost'un Öyküleri (Edebiyat ve Eleştiri, sayı:43 - 44, Temmuz - Ağustos 1999), Metin Demirtaş / Kardeş Hasretinden Ekinlerin İnce Sesinden Derlenmiş Şiirler (Dağınık Satırlar – İçinden Şiir Geçen Yazılar, 2000), Metin Fındıkçı / Muzaffer İlhan Erdost ve Mehmet H. Doğan'ın Anılarının Çağrıştırdıkları (Cumhuriyet Kitap, 13.1.2000), Orhan Duru / Yorulmaz Yayıncı Muzaffer Erdost (Kitaplık, sayı: 50, Kasım-Aralık 2001), İlhan Selçuk / Muzaffer (Cumhuriyet, 7.11.2003), Mustafa Şerif Onaran / Pazar Postası (Varlık, Ağustos 2004).

ERDURAN, Refik

Gazeteci, oyun yazarı. 1928, İstanbul doğumlu. Robert Kolej (1947) mezunu. Amerika'da Cornell Üniversitesinde tiyatro tarihi ve dramatik edebiyat öğrenimi gördü. 1953'te Çağlayan Yayınevini kurdu. *Dolmuş* ve *Akbaba* dergilerinde gülmece, *Milliyet* (1965-81) ve *Güneş* (1981-84) gazetelerinde fıkra yazarlığı yaptı. Iowa Üniversitesinin çağrılısı olarak gittiği Amerika'da uzun süre kaldı.

Çok sayıda oyunu resmi ve özel tiyatrolarda sahnelendi. Tülay Güngör ile birlikte yazdıkları *Bunu Yapan İki Kişi* adlı oyunu ile 1984'te Uluslararası Endüstri ve Ticaret Bankası'nın düzenlediği Oyun Yarışmasında ikincilik ödülünü, *Kara Kuğular* adlı dizi yazısıyla Türkiye Yazarlar Birliği 1995 Yılı Basın / Dizi Yazı Ödülünü kazandı.

Refik Erduran

ESERLERİ:

OYUN: *İki Kısa Oyun* (1957), *Deli* (oyn. 1957), *Bir Kilo Namus* (oyn. 1958), *Karayar Köprüsü* (1958), *Cengiz Han'ın Bisikleti* (oyn. 1959), *İkinci Baskı* (oyn. 1960), *İp Oyunu* (oyn. 1960), *Büyük Jüstinyen* (oyn. 1961), *Aman Avcı* (oyn. 1962), *Ayı Masalı* (1963), *Direkler Arasında* (oyn.1965), *Uçurtmanın Zinciri* (oyn. 1965), *Kartal Teknesi* (oyn. 1966), *Kelepçe* (oyn. 1967), *Turp Suyu* (oyn. 1969), *Canavar Cafer* (oyn. 1973), *Tamirci* (1986).

ROMAN: *Yağmur Duası* (1954), *Domuz* (2004).

ANI: *Gülerek* (1987), *Metamorfoz* (1993).

GEZİ: *Bosnalı Samuraylar* (1997).

HAKKINDA: Muzaffer Buyrukçu (Martı, Aralık 1987), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), TİBE Ansiklopedisi (2001), Doğum Gecesi Dayak Yiyen İlk Kadının (Zaman, 19.9.2004), En Büyük Münasebetsizliğim Leyla ile Evlenmek Oldu (Hürriyet, 27.9.2004).

ERDÜL, Mehmet

Araştırmacı-yazar. 1947, Manisa doğumlu. İlköğrenimini Çankırı'da, ortaöğrenimini Ankara Gazi Lisesinde yaptı. Manisa Lisesini bitirdikten sonra, Hava Harp Okulundan mezun oldu (1967). 1968 yılında Eskişehir Hava İkmal Okulu ve İhtisas Kurslar Komutanlığında Hava Yer, İkmal Subay eğitimini tamamlayarak Eskişe-

REFİK ERDURAN

KARAYAR KÖPRÜSÜ

BİRİNCİ PERDE

Mimar Cem Beyin istanbul'un sayfiye yerlerinden birindeki modern villasının salonu. Arkada, ortada, duvarın içine kayarak açılıp kapanan cam teras kapısından bahçe görünür. Bu kapının biraz solunda, arka duvara amud vaziyette odanın ortasına doğru uzanan tezgâh gibi büfenin sol tarafı Amerikan bar vazifesini görür; sağdaki dış tarafı ise boydan boya kitaplıktır. Büfenin ortasından duvara kadar olan kısmının üstünde upuzun ve yüksek bir akvaryum vardır. Dibi kum, küçük kaya parçaları ve vahşi görünüşlü muhtelif su nebatlarıyla süslü olan akvaryumda garip balıklar yüzer. (Not: akvaryum ve balık bulunamazsa büfenin üstüne saksı içimi iri nebatlar dizilebilir.) Bu akvaryum sol arka köşeyi paravan gibi kapatarak odanın geri kalan kısmından ayırır. Sol arka köşe ev sahibinin çalışma yeridir; burada duvara dayalı ve üstü hafif meyilli bir çalışma masasıyla arkalığı seyircilere dönük bir iskemle vardır. Masanın üstünde pünezlerle tutturulmuş ve rulo halinde bir sürü kâğıtlar, kalemler muhtelif şekillerde cetveller vesaire görünür. Masanın hizasında, tavana yakın bir noktada küçük bir pencere vardır; yüksekte olduğu için bu pencereden gökten başka birşey görünmez. Sahnenin sol tarafında, geride, Cem'in odasına açılan bir kapı, yine solda, önde, duvara dayalı Amerikan tipinde bir kanape vardır. Arka duvarın tam ortadaki teras kapısının sağında kalan kısmı *göğüs* hizasına kadar kitaplıktır. Burada duvarın üst tarafını boydan boya renkli bir pencere kaplar. Pencerenin mozaik gibi küçük küçük ve rengârenk camlarının meydana getirdiği modern tarzdaki resim uzaklarda ufku kızartmış büyük bir yangını ve flüt çalmakta olan koyu renkli müphem bir insan şeklini göstermektedir. Dışarda hava kapalıyken donuk görünen bu tablo *güneş* vurduğu zaman canlanıp parlar, bilhassa yangının alevleri sahici ateşe benzer. Bu resmin ve kitaplığın hizasında, sahnenin gerisinde, fildişi renkli bir kuyruklu piyano, köşede muazzam bir kaktüs ve önde, sağda, bir kanapeyle iki koltuk ve bir küçük masa vardır. Sahnenin sağ duvarındaki kapı evin diğer taraflarına giden bir koridora açılır. Münasip yerlere konulmuş iskemleler, abajurlar, biblolar vesaire de dahil olmak üzere sahnedeki herşey son derece modern, orijinal ve zariftir; odanın döşenişi ev sahibinin gayet ince zevkli ve kültürlü bir insan olduğunu derhal belli eder. Fakat pencerelerin ikisinden de bahçenin görünmeyişi salona bir 'kapalılık' vermiştir; sanki burada yaşayan kimse dışarısıyla temas etmeği pek istememektedir. Akvaryum, yangın resmi ve kaktüs dekora müphem bir vahşet çeşnisi katar.

Vakit Eylül sonuna doğru bir sabahın erken saatleridir.

(Piyanoda çalınan tatlı bir melodi duyulur. On saniye kadar sonra perde açıldığı zaman piyanoyu çalanın yirmi yaşlarında, şen yüzlü, sevimli bir kız olduğunu görürüz. AYŞE'nin üstünde bol bir gecelik vardır ve saçları küçük kız saçı gibi örülüdür. Teras kapısının karşısında madeni bir şezlonga arkası seyircilere dönük olarak oturmuş bulunan CEM otuz beş yaşlarında, yakışıklı, zeki yüzlü, cazip bir adamdır. Kendinden son derece emin, fakat kibirsiz ve tabii tavırlıdır. Üstünde ipek pijamalar ve gayet ağır bir robdöşambr vardır. Şu sırada yalnız başının arkası ve dirsekleri görünmektedir. Teras kapısı açık, dışarda hava bulutludur. Çaldığı parça bitince AYŞE dönüp CEM'e bakar, bekler, sonunda:)

AYŞE. Aşkolsun!

CEM. (Başını mecmuadan kaldırmadan). Efendim?

AYŞE. Alkış yok mu?

CEM. Yok.

AYŞE. Sabah konserimi beğenmedin mi?

CEM. Beğenmedim.

AYŞE. (Kalkarak). Neden?

CEM. Falsolar doğru notalardan fazlaydı.

AYŞE. (Güler). Ne yapalım, herkes senin kadar marifetli olamaz ki. (CEM cevap vermez; AYŞE yan gözle ona bakarak ağır ağır şeztongun etrafında dolaşır). Kahvaltı ettin mi?

CEM. Hayır.

AYŞE. İlâçlarını da almadın tabii? (Bekler, cevap alamaz). Cem!

CEM. Hmm?

AYŞE. (Birden atılıp CEM'in elinden mecmuayı kapar, sağa doğru geriler). İlâçlarını aldın mı diyorum? Niye cevap vermiyorsun? (CEM kalkıp kıza döner; ilk defa yüzü görülür. O sakadan bir hiddetle üstüne doğru yürüyünce AYŞE sağdaki kanapenin arkasına kaçar.)

CEM. İlaçlarımı almadım, çünkü daha hastalığımın ne olduğunu anlıyamayan avanak doktorların ilâçlarına emniyetim yok. Sana cevap vermeğe gelince... küçüklerin büyüklere durmadan sual sorması âdet değildir.

AYŞE. Affedersin Cem Ağabeyciğim.

CEM. Ha, onu da soruyım: şimdiye kadar Cem Ağabeyken son günlerde Cem olduk. Rütbemiz niye alçaldı acaba?

AYŞE. Senin rütben alçalmadı, benimki yükseldi.

OEM. Yok canım! Ne oldun sen?

AYŞE. Büyüdüm.

CEM. Ya?

AYŞE. Tabii. (CEM'in yüzüne bakmadan, ağır ağır salonun ortasına doğru yürüyerek konuşur.) Müthiş geliştim. Sabahları yataktan kalkınca boy aynasına bakıyorum da, bayağı utanıyorum... Tabii sen farkında değilsin. 'Bir sabah ben yüzerken deniz kenarına gel' diye okadar yalvardım, gelmedin. (Durup CEM'e döner). Bu gecelikle belli olmuyor. (Geceliğinin belini vücuduna yapıştırıp göğsünü şişirir). Bak! Ben bu halimle bir erkeğe nasıl ağabey derim?

CEM. (Bir an baktıktan sonra gözlerini kaçırıp yürür, sağdaki kanapeye oturur). Amcama söyleyeyim de seni ilk isteyene vermin.

AYŞE. Beni isteyen çok. İstanbul'un en yakışıklı çocukları peşimde. Ama ben evlenmek istemiyorum. Önce hayatın tadını çıkaracağım.

CEM. Daha önce ben senin pestilini çıkarsam nasıl olur?

AYŞE. Azıcık alâkadar ol da neyimi çıkarırsan çıkar, razıyım. (Yaklaşarak). Bütün yaz bir tek kere beni adam yerine koyup iki beş dakika konuşmadın. Hastalandığına vallahi memnunum. Hiç değilse bir haftadır arada sırada yüzünü görüyoruz. (CEM'in yanındaki koltuğun önünde durarak). Ama benim gibi badala kızla ne konuşacaksın, değil mi?

CEM. Estağfurullah efendim. Lâkin malûmunuz veçhile, üç ayda iki kere Avrupa'ya gidip gelmek, dört proje bitirmek filân gibi ıvır zıvır işler vardı da...

AYŞE. İşlerini bahane etme. Canının istediğiyle konuşmağa pekâlâ vakit buluyorsun.

CEM. Canımın istediği mi? Kimmiş o?

AYŞE. (Gözlerini kaçırarak). Hiiç... umumiyetle söyledim.

CEM. Misafirliğiniz esnasında sizinle lüzumu kadar

meşgul olamadığım için müteessirim hanımefendi. Rica ederim, buyurun oturun da konuşalım.

AYŞE. Mersi.

(AYŞE koltuğa oturur. CEM'den kaptığı mecmua hâlâ elindedir. Bir an bakışırlar; sonra ikisi birden gülerler.)

CEM. Ne konuşacağız?

AYŞE. Şeyi konuşacağız.. (Mevzuu arayıp bulur). Benim piyano çalmamla niye alay ettin, söyle bakalım?

CEM. Beş senedir ders alıp ta hâlâ bir parçayı fulsosuz çalamadığın halde bu işten niye vazgeçmiyorsun, sen de onu söyle bakalım?

AYŞE. Allah Allah, ne çıkar falso yaparsam? Virtüöz olacak değilim ya!

CEM. Öyleyse ne uğraşıyorsun?

AYŞE. Canım, arada sırada tıngır mıngır çalıyoruz.

(*Karayar Köprüsü*, 1954)

hir Hava İkmal Bakım Merkezi, İkmal Komutanlığı emrinde Stok Kontrol Subaylığı yaptı. 1976 yılında Malatya Garnizon Satın Alma Komisyon Başkanlığı ve Erhaç Üs Malzeme Kontrol Subaylığı görevlerinde bulundu. 1978 yılında Silahlı Kuvvetlerden ayrıldı. Aynı yıl Kredi Yurtlar Kurumu İzmir Bölge Müdür Yardımcılığına atandı. 1979 ara seçimlerde siyasal iktidar değişince devlet memurluğundan istifa etti. CHP genel merkezinde çalıştı.

12 Eylül askeri darbesi ile siyasi partilerin çalışması yasaklanınca, Bülent Ecevit ile Arayış Yayıncılık ve Matbaacılık AŞ'yi kurdu. *Arayış* dergisindeki işçi, gençlik, tarım içerikli yazıları nedeniyle Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından dergi süresiz kapatılınca İzmir Bostanlı'da ambalaj malzemesi satan küçük bir dükkan açtı. 1992 yılında ESHOT Genel Müdürlüğüne atandı. 1994 yılında emekli oldu. 2000'de Kanal 1 TV ve FM İzmir 101 Radyonun Genel Müdürlüğü görevine getirildi.

1960'lı yıllarda yayın hayatında bulunan *Güney* adlı edebiyat dergisinde şiirleri yayımlandı. 1980'li yıllarda İzmir'de yayınlanan *Yeni Ekonomi gazetesi*nde dizi yazılar yazdı. *İzmir Akşam* ve *Yeşil Ula* gazetelerini çıkardı. 1985 yılında *Yeni Asır* gazetesinin düzenlediği, "Gençlik 85, Çağdaş Beklentilerin Türkiye Ortamında Değerlendirilmesi, Umutlar, Düş Kırıklıkları" konulu yarışmada 6. Şevket Bilgin Ödülü Birinciliğini, 1986 "Türk Gençliğinin Temel Sorunları" konulu Ferit Oğuz Bayır Düşün ve Sanat Ödülünü kazandı.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Baba Seninle Biraz Konuşmak İstiyorum. Kızın* (1993).

ANI: *Güvercin Kılığına Girmiş Kargalar* (1996).

ARAŞTIRMA: *Ali Suavi Başveren İnkılapçı* (2000), *Bitmemiş Bir Yaşam* (2000).

HAKKINDA: Mehmet Erdül / Bitmemiş Bir Yaşam (2000).

EREL, Şerafeddin

Gazeteci, yazar (D. 1882, Büyük Burgat / Dağıstan / Kafkasya – Ö. 1989, İstanbul). Kuzey Kafkasya'nın Bolşevikler tarafından işgalinden sonra Türkiye'ye göç etti (1921). Samsun ve İstanbul'da kuyumculuk yaptı. Eski paralar konusunda broşürler yayımladı. Dağıstan ile ilgili eseri, Türkiye'de bu konuda yayımlanmış en kapsamlı monografidir. *Türk Dünyası, Cumhuriyet, Yeni Sabah, Tercüman, Azerbaycan Yurt Bilgisi, Tarih-Coğrafya Dünyası* gibi gazete ve dergilerde tarih ve nümizmatik konularında makaleler yayımladı.

ESERLERİ:

Dağıstan ve Dağıstanlılar (1961), *Nadir Birkaç Sikke* (3 kitap, 1963-1970), *Azerbaycan Politikacılarının Yanlışları* (1968), *Önemli Birkaç Kitabe* (1971).

HAKKINDA: TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

EREM, Faruk

Hukukçu, şair ve yazar (D. 1913, İstanbul - Ö. Ekim 1998). Ankara Erkek Lisesi (1932), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1935) mezunu. Brüksel Üniversitesi Hukuk Fakültesinde doktorasını (1938) yaptıktan sonra Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesine ceza hukuku doçenti olarak atandı (1942), burada profesörlüğe yükseldi (1948). Aynı fakültede öğretim üyeliğinin yanı sıra dekanlık (1950-52) yaptı. Türkiye Barolar Birliği ilk başkanı olarak görevinde (1969) bulundu. Bu görevi kesintisiz 1980 yılına kadar sürdü. Erem, 1973'te emekliye ayrıldıktan sonra serbest avukat olarak çalıştı ve İş Bankası Baş Hukuk Müşavirliği yaptı. Yazıları *Varlık, Milliyet-Sanat, Cumhuriyet, Sanat Olayı* gibi dergi ve gazetelerde yer aldı.

Faruk Erem

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Adalet Psikolojisi* (1950), *Ceza Adaleti* (1973), *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (Nevzat Toroslu ile, 1975), *Anayasa, Bilim ve Sanat* (1980), *Ceza Hukukunda Hümanist Doktrin* (1980).

ŞİİR: *Ötesi* (1965).

ANI: *Bir Ceza Avukatının Anıları* (1975, tv dizisi yapıldı ve gösterildi, 1989).

Ayrıca mesleki eserleri vardır.

HAKKINDA: Afşin Oktay - Kemal Bağlum / Biyografiler Ansiklopedisi (1959), Av.M. İskender Özturanlı / Faruk Erem (İzmir Barosu Dergisi, 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Av. Dr. Faruk Erem Armağanı (2001), Veysel Gültaş / Kadı Burhaneddin'den Günümüze Hukukçu Şairler Antolojisi (2003), Faruk Erem Ödülleri (2005).

EREMEKTAR, Mustafa (Mıstık)

Karikatürcü (D. 28 Mart 1930, İstanbul – Ö. 30 Mart 2000, İstanbul). Babası ekmeğini sütçülükle kazanan bir emekçiydi. Sekiz aylık bir bebekken annesini, on iki yaşında da babasını kaybetti. Küçük yaşta, hayatını kazanmak zorunda kalarak çeşitli işler yaptı. Hem okula gidip hem çalışmak güç olduğundan, kendisini yatılı bir okula yollamalarını isteyen Mustafa Eremektar'ı valilik, Darülacezeye verdi. Burada üç buçuk yıl okula gitti, çeşitli işler öğrendi. Baskıya ve işe daha fazla işe dayanamayarak bir gün oradan kaçtı.

Darülacezede çorapçılık, kunduracılık, terzi ütücülüğü gibi işler öğrenmişti. Hem çalışıyor hem de durmadan karikatür çiziyordu. Çizdiği karikatürleri dergilere, gazetelere götürüyor ama kabul ettiremiyorsa da yılmadı. Sonunda karikatürlerini, yayımlatmayı başardı. Uzun yıllar pek çok gazete ve dergide çalıştı. Uygar adında bir oğlu olan Mıstık, "Mıstık Prodüksiyon" adlı stüdyosunda karikatür çizmiş, çocuk kitapları yayımlamış ve karikatür film yapmıştı. İstanbul'da toprağa verildi.

Mustafa Eremektar (Mıstık)

Çeşitli ödüllerin sahibi ve Karikatürcüler Derneği üyesiydi.

BAŞLICA ESERLERİ (Albüm): *Nasrettin Hoca'nın Torunları: Mıstık, Kırk Yılda Bir.*

EREN, Ahmet Cevat

Tarihçi, akademisyen (D. 1910, Erzurum – Ö. 1976, İstanbul). Lise öğrenimini İstanbul'da tamamladı. Münih Maximilian Üniversitesinde tarih doktorası *"1930-1938 yılları arasında Almanya'da Türklerde Milli Hislerin Menşeden Cumhuriyet Devrine Kadar İnkışafı"* adlı tezle doktorasını tamamlayarak, 1938'de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yeni Zamanlar ve Yakınçağ Tarihi asistanlığına atandı. 1956'da *"II. Mahmud Zamanında Bosna-Hersek"* adlı çalışmasıyla doçent, daha sonra da profesör oldu (1965). Milletlerarası Göçmen ve Mülteci Meseleleri Araştırma Birliği Türkiye Bölümü genel sekreterliğini yaptı. Telif ve tercüme yazılarını *Ülkü, Türk Kültürü, Türk Dünyası, İslâm Tetkikleri Enstitüsü* dergilerinde yayımladı. *Integration, Studium Sociale* adlı dergilere Almanca yazılar yazdı. *İslâm Ansiklopedisi*'nde madde yazarlığı yaptı.

ESERLERİ:

Mahmud II Zamanında Bosna-Hersek (1965), *Türkiye'de Göç ve Göçmen Meseleleri* (1966).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 3, 1979), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

EREN, Ali Hikmet

Şair. 1972, Çankırı doğumlu. AÜ Ziraat Fakültesi Süt Teknolojisi Bölümü (1993) mezunu. Gıda kontrolörü olarak bir süre Tarım Bakanlığında çalıştı. İlk şiiri, arkadaşlarıyla birlikte çıkardığı *İzlek* (1994-97) dergisinde yayımlandı. 1998 yılında da *Kül* (12 sayı) dergisini çıkardı. *Turayazı* adlı kitabı ile 1999 İnkılap Kitabevi Şiir Ödülünü aldı.

ESERLERİ (Şiir): *Yağmura İçerden Bakmak* (1997), *Turayazı* (2000), *Şeytan Uçurtması* (2002).

HAKKINDA: Mehmet Çetin / Tanzimattan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi (c. 4, 2002).

EREN, Arif

Eğitimci, şair. 1939, Kahramanmaraş doğumlu. Kahramanmaraş Atatürk İlkokulu, Ortaokulu, Gümüşhane Öğretmen Okulu, Erzurum Kâzım Karabekir Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü (1963) mezunu. 1963 yılından itibaren Karaman Lisesi, Kahramanmaraş Kız Meslek Lisesi, Bursa Kız Öğretmen Lisesi, Kahramanmaraş Eğitim Enstitüsü ve Ticaret Lisesinde Türkçe ve edebiyat öğretmenliği yaptı.

İlk şiiri *"Aşkta Tövbe"*, 1964'te *Çağrı* dergisinde çıkmıştı. Şiirleri aynı yıldan itibaren *Çağrı, Defne, Toprak, Elif, Varlık Yıllığı, Hisar, Türk Edebiyatı, Milli Kültür, Kültür ve Sanat, Doğuş Edebiyat, Tepe Edebiyat, Güneysu, Harman, Palandöken, Divit* gibi düşünce ve sanat dergilerinde yayımlandı. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

"Ortada net bir fotoğraf var ve bu fotoğrafa göre Arif Eren şiire sadık bir şairdir. Az ama öz yazar, gündemdeki konu şiir oldu mu antenlerine çarpan her sesi süzgeçlerden geçirir, kalıplara döker ve çok titiz çalışır. Şairin yalın bir dili var. Toplumcu yanı, eğitimci yanı, her eserinde ön plana çıkar. Toplumun her kesimiyle ılık bir diyalog kurmaya yeterli bir Türkçeyle şiiri kanatlandırır." (Bahaeddin Karakoç)

"Şiirin yapısını derinlemesine incelediğimizde benzer sesli kelimelerle şiirde iç ahenk sağlandığını görüyoruz. Aliterasyonlardan yararlanmak, şairin belirgin bir özelliği..." (Şevket Bulut)

Arif Eren

ESERLERİ (Şiir): *Bu Kent Sende Kalsın* (1965), *Yurt Tesbihi* (1975), *Hayatı Huzura Ayarlamak* (1985), *Görkemli Denge* (1996), *Zaman Yerinde Durmaz* (2006).

HAKKINDA: İlhan Geçer / Bu Kent Sende Kalsın (İlgaz dergisi, Mayıs 1966), Şevket Bulut / Arif Eren'in "Mayın Gibi Kuşattı Kar" Şiiri (Kırağı, 15.4.1996), Sevinç Çokum / Görkemli Denge (Türkiye gazetesi, 18.4.1996), Arif Eren Özel Sayısı -Bahaeddin Karakoç / Görkemli Denge - Nuhuz Olcay Kılıç / Kendini Bilmez Öze Uzak Olanlar - Tebernüş / Arif Eren'le Şiir Üzerine - Yaşar Faruk İnal / Yurt Tesbihi - Cevdet Alperen / Arif Eren Hakkında Genel Bilgi (Bir Tebessüm dergisi, sayı: 2, Haziran 2002), Durdu Şahin / Görkemli Denge (Alkış dergisi, Kasım-Aralık 2002).

EREN, Aslan

İktisatçı. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İktisat Maliye Bölümü (1968) mezunu. Yüksek lisans ve doktorasını (1975) Ankara Üniversitesinde tamamladı. Muğla Üniversitesinde öğretim üyesi olarak görev yaptı. Akademik görevinin yanı sıra idari görevlerde de bulundu. Makaleleri *Atatürk Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*'nde yayımlandı. Çeşitli panel, sempozyum ve konferanslara katıldı.

ALİ HİKMET EREN

TEMYİZ

bitmeyen zemberisinde soğuk bir kocakarının, takvim
yapraklarında yatardı babam, cennetini astığı

avlusuna akardı oradan odamın, uyur gezerdi sonra

gezerdim, hiç simit satmazdım ya, keserdim oyuncaklarını
tersten yazdığım okul defterlerime
pek yıldızlı iyiler düşerdi bilge bir öğretmen, gürültüyle
düşerdi ellerim cebime, biter param biterdi

ve kuyruklarında zafer işaretleri
kırlangıçlar uçtuğunda omuzbaşımdan, annem-

çoktan unutmuştu öpmeyi beni öpülmediğinden--

ARİF EREN

BİR GARİP AĞAÇ

Olgun meyvelerini koruyamaz ağaç
Kuşlar gagalar, rüzgâr sallar
Aklı başından gider ağacın
Daha kötü durumlara düşmeden
Bir insan eli tarafından
Toplansın diye can atar dallar

Yapraklar kundaklar, dallar bağrında saklar
Sabredilmez bir nazla
Olgunlaşır meyveler
O yetkin şeklini aldıklarında
Bir rüzgârlı dağ yamacında
Kuşa kurda yem olmaktan üzülürler

Olgun meyvelerin sancısını bilir ağaç
Bir çaresizlik içinde kıvranır
Gelir de
Birileri toplar diye
Hayal kuran garip ağaç
Gör ki talihine sızlanır

Kış geçince bu talihsiz ağaç
Aynı serüveni
Tekrar yaşayacaktır
Mutlu hayallerle geçecek zaman
En olgun şeklini alınca meyveleri
Yine kuşa kurda yem olacaktır

Aslan Eren

ESERLERİ (İktisat):
Türkiye'nin Ekonomik Analizi (1989), *Türkiye'de İstihdam Politikası İşsizlik ve Ücretler* (1989), *Türkiye'de İstihdam Politikası İşsizlik ve Ücretler* (1989), *Mikro İktisat* (1999), *Muğla İlinde Tüketim ve Tasarruf Eğilimi Üzerine Bir Araştırma* (1999), *Türkiye'nin Güncel Ekonomik Sorunları* (2003).

EREN, Azad Ziya

Şair. 27 Ekim 1976, Kulp / Diyarbakır doğumlu. İlköğrenimine Çorum'da Osmancık ilçesinin Kumbaba köyünde başladı, ortaöğrenimine Gaziantep'te devam etti, liseyi Diyarbakır'da (1990) tamamladı. Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi Biyoloji Bölümünden mezun oldu. Mardin'in Mazıdağı ilçesi Sakızlı dağ köyünde ilkokul öğretmenliği yaptı (2002-2003).

1997 Kasım ayından bu yana *Evrensel Kültür, Berfin Bahar, E* dergilerinde genel yayın yönetmenliği yaptı. *Çorba, Kitap-lık, Kültür Edebiyat* ve diğer bazı edebiyat dergilerinde şiir ve denemeleri yayımlandı.

ESERLERİ:
ŞİİR: *Karen* (1999).
GÜNCE: *Sakızköy Günceleri* (2004).
HAKKINDA: Şevket Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (c. 4, 2003), Suzan Samancı / Günahımızla Sevabımızla İşte Biz! (Özgür Politika dergisi, 28.4.2004).

Cüneyt Eren

EREN, Cüneyt

Dilbilimci ve edebiyat araştırmacısı. 1962, Eskişehir doğumlu. İlkokulu Ankara'da, ortaokul ve liseyi İzmir Atatürk Lisesinde okudu (1979). Ürdün Üniversitesi Arap Dili Bölümünde Arapça öğrenimi (1981) gördü. Lisans (1985) ve yüksek lisans (1987) eğitimini Ürdün Üniversitesinde, doktorasını Ankara Üniversitesinde (1994) tamamladı. Başbakanlık Devlet Memurları Yabancı Diller Eğitim Merkezinde Arapça öğretim üyesi ve müdür yardımcısı olarak (1987-95) çalıştı.

Uluslararası Malezya Üniversitesi IRKH Fakültesinde öğretim üyesi ve bölüm başkanı olarak (1999) görev yaptı. Atatürk Üniversitesi Fen-Ede-

AZAD ZİYA EREN

KÜÇÜK BULUTLARIN GÖZYAŞLARI

karakışta geceleri
şafaklara inerken beyaz kar taneleri;
amansız gelen ölümlerin sessizliği siner bedenlere
beter yalnızlık yapışır gecede silik bütün tenlere

hayat;
adına şiirler yazılan
bir ekmek diliminin
bayat bir tekrarlanışını anımsatan,
yoksul bakışların terkisinde
biktırasıya seyreylenen hayat;
bir güzellik düşür artık gönlüme
ivmesi iklimleri eriten
söndür fenerdeki bütün kederleri
en derin yerinden

→

çocuklar
o şarkıları söylesinler
güzelim türkülere koşsunlar günleri
seyreylenen;
kelebek kanatlarından dökülen
renklerin yansıması olsun sarı papatyalar

şimdi bu şehrin yabancı sokaklarında
küçük bulutların gözyaşları toplanır kaldırımlarında
ve ben dünün anılarında
kaybettiğim şiirlerimi öyküleyorum,
bu şehrin benden
milyonlarca kez fazla kaybettiği alanlarında!..

biyat Fakültesi Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümünde (2000) ve Dokuz Eylül Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Arap Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında yardımcı doçent doktor öğrctim üyesi olarak (2003) çalıştı.

Türkçe, Arapça ve İngilizce makaleleri ile çevirilerini *EKEV Akademi Dergisi, Tajdid Academic Review, Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi, ISAV, Yedi İklim, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Sosyal Bilimleri, Din Öğretimi, MilliElmler Akademiyası Şarqşünaslıq İnstitusu Elmi Araşdırmalar* dergilerinde yayımladı. Yurtiçinde ve yurtdışında pek çok toplantıda bildiriler sundu.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Modern Tercüme Metotlarına Giriş (Arapça-Türkçe / Türkçe-Arapça*, 2000), *Arap Basın Diline Giriş* (2000), *Arapça Pratik Konuşma* (2000), *Konulu Tefsir* (2000), *Kur'ân Tefsirinde Sünneti Devre Dışı Bırakan Hareketler* (2000), *Parapsikoloji Açıdan İmam Gazâli'nin Kasidesi* (2001), *Kur'ân İlimleri ve Tefsir Istılahları* (2001), *Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümünde Yapılan Arap Dili ve Edebiyatı ile İlgili Çalışmalar Dizini: 1967-2001* (Mürüvvet Açer ile, 2001), *Sıddık Hasan Han ve Ahkamu'l-Kur'ân Tefsiri* (2001), *Arapçada İsim Tamlaması* (Prof. Dr. Nevzat Yanık ile, 2001), *Kurân-ı Kerim'i Anlamaya Yönelik Metotlar* (2002), *Arap Edebiyatında Bedi'iyyât* (2005), *Kur'ân-ı Kerim Ayetlerinde Edebî Sanatlar* (Halil Özcan ile, 2003), *Arapça Kompozisyon* (2003), *Arap Edebiyatında Edebî Sanatlar* (Meâni-Beyân-Bedi', 2004), *Arapçada Cümle Yapısı ve Çeviri Teknikleri* (Tahsin Deliçay ile, 2004), *Pratik Arapça* (2005).

ŞİİR: *Sayha* (2001), *Vuslata* (2002).

HİKÂYE: *Dostumla Söyleşi / Trajikomedi Hikâye* (2001).

ÇEVİRİ: *Fethu'l-Celîl li'l-Abdi'z-Zelîl li'l-İmâm Celâluddin es-Suyûti (Ö. 738 h.) Şerh, Analiz, Yorum, İlave ve Dipnotlarla Tercüme* (Doç. Dr. Rıza Halilov ile, 2001), *İbnu'l-Bârizi'nin Kur'ân'ın Nâsih ve Mensûhu, (Kur'ânı Kerim'de Nesh Kavramı Hakkında Semantik Bir Değerlendirme) İlave, Analiz ve Dipnotlarla Tercüme* (2001), *Arapça Pratik Konuşma Rehberi* (2001), *Gözlerin Fısıltısı* (Mihael Nuayme'den, Yrd. Doç. Dr. Nurullah Yılmaz ile, 2004), *Şehhulislâm Ebu's-Suûd Efendi'nin Bedi'iyyesi (Yazma-Tıpkı Basım ve Şerhi*, 2005), *Kur'ân-ı Kerîm'in Çağdaş Tefsirinden Pırıltılar* (Arapçadan, Dr. Bilal Temiz ile, 2004).

HAKKINDA: Emirşah Emirahmedov / Kuranı Öğrenmek İsteycnler İçin Gerekli Kitap (Azerbaycan Milli Elmler Akademiyası Şarqşünaslıq İnstitusu Elmi Araşdırmalar Dergisi, I-IV, 2003), A. Memmedow / Kuran İlimleri ve Tefsir Istılahları Hakkında Faydalı Bir Kitap (ELM dergisi, 17.8.2002).

EREN GRİFFE, Hacer Mirgül

Araştırmacı-yazar. 20 Aralık 1954, Ankara doğumlu. Anne tarafından Hersek'in Osmanlı dönemi son veziri Galip Ali Paşa Rızvanbegovic-Stoceviç ve Huttowa Kaptanı Hacı Bey Rızvanbegovic'in altıncı göbek, baba tarafından da Bosnalı ve Bosna Valisi Daltaban Mustafa Paşa'nın sekizinci göbek torunudur. Ankara'da ●nuncu Yıl İlkokulunu (1966), Bahçelievler Deneme Lisesini (1973), Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesini (1979) bitirdi. Zürih Teknik Üniversitesinde, 'Avusturya, İsviçre ve Fransa'da mesleğiyle ilgili eğitim gördü. Yüksek lisansını AÜ Sağlık Bilimleri Yüksek Okulunda *"İlaç Sanayinde Plus Valör (Artık değer)"* konulu tezle tamamıladı. Uzman eczacı olarak Ankara'da serbest eczacılık yaptı. İLESAM, YİSAV (Yükseliş Stratejik Araştırmalar Vakfının) ve Türkiye Bosna Hersek Dostluk Derneğinin kurucu üyesidir.

H. Mirgül Eren Griffe

İlk yazısı İngilizce olarak bir sempozyum kitabından yayımlanan tebliğdir. Osmanlı Türk Dönemi ve öncesi Bosna ve Hersek tarihi ve Sovyet İhtilali öncesi Kuzey Kafkasya Tarihi konusunda ki araştırmalarını 1985'ten itibaren dünyanın çeşitli arşiv ve kütüphanelerinde sürdürdü.

ESERLERİ:

Osmanlının Hizmetkârı Galip Ali Paşa Rızvanbegoviç-Stoceviç (2005), *Kuş Gribi mi? P..t Gribi mi?* (2005).

HAKKINDA: Cumhuriyet Kitap (24.6.2005), H. Mirgül Eren Griffe / Kuş Gribi mi? P..t Gribi mi? (2005), Nevval Sevindi / Mevleviliğin Ruh Üflediği Boşnak (Zaman, Haziran 2005).

EREN, Gültekin

Şair. 1939, Fındıklı / Rize doğumlu. Harp Okulunu bitirdikten sonra 1960-72 yılları arasında ilçe I. Komutanı, 1972-76 yılları arasında Tabur Komutanı ve 1976-79 arasında da Alay Komutanı olarak çalıştı. Niğde ve Hakkâri'de vali vekilliği (1979-80), Aliağa Belediye Başkanlığı (1980-83) görevlerinde bulundu. Bu hizmetleri sırasında çeşitli ödüller aldı. *Minik Şiirler* isimli bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: V. Recai Velibeyoğlu / ÖBBŞKA (c. 2, 1975), Günümüz Türkiye'sinde Kim Kimdir (1990-1992), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

H. MİRGÜL EREN GRİFFE

YALNIZ GECELER

Yalnız geceler geçmiyor artık,
Seni yanımda hissetsem de.
Boşalan kadehler dolmuyor artık,
Bir ümitle o, gelecek desem de.

Bir yağmur çisesi gözlerimde.
Bir esinti poyraz gibi yüreğimde.
Bir umut yarınlarda düşlerimde.
Bir sevgi seli şu yorgun yüreğimde

Yalnız geceler geçmiyor artık,
Seni hep özlesem de.
Boşalan kadehler dolmuyor artık,
Sen hep benimsin desem de.

Hasan Eren

EREN, Hasan

Dilbimci. 1919, Vidin / Bulgaristan doğumlu. Yükseköğrenimini Budapeşte Üniversitesinde yaptı. Doktorasını 1946'da aynı üniversitede tamamladı. Türkiye'ye dönüşünde Ankara Üniversitesi DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne Türk dili tarihi doçenti olarak girdi. 1955 yılında profesörlüğe yükseldi. Çalışmalarının bir bölümünü Kıbrıs'ta yürüttü.

12 Eylül (1980)'den sonra yeniden yapılandırılan Türk Dil Kurumunun başkanlığını yaptı. Türk dili ve tarihi ile Türk saz şairleri hakkında önemli araştırmalar yapmışsa da bu makalelerinin büyük bölümü dergi sayfalarında kalarak kitaplaştırılmamıştır.

BAŞLICA ESERLERİ:

Türk Saz Şairleri Hakkında Araştırmalar (1952), *Dil Tartışmalarında Gerçekler I* (Mertol Tulum ile, 1990).

HAKKINDA: Arslan Tekin / Edebiyatımızda İsimler ve Terimler (2. bas. 1999).

EREN, Kemal Orhan

Şair. Suşehri / Sivas doğumlu. İlkokulu Ezbider nahiyesinde, ortaokul ve liseyi Sivas'ta tamamladı. İlk şiirlerini *Ezbider*'de yazmaya başladı. Öğrencilik yıllarında edebiyat öğretmenliğini yapan Vehbi Cem Aşkun'un teşvik ve takdirleri, şiirle daha fazla meşgul olmasına neden oldu. Şairin ayrıca 1959'da yayımladığı bir şiir kitabı ile *İşçi ve İşveren Rehberi- Sendikalar Hukuku* adlı bir meslek kitabı vardır. İkinci şiir kitabı *Beşibiyerde, Suşehri'nden Sivas'a* adıyla yayımlandı.

HAKKINDA: Alim Yıldız / Sivaslı Şairler Antolojisi (2003).

EREN, M. Ali

Folklor araştırmacısı. 1953, Muğla doğumlu. Erzurum Kazım Karabekir Eğitim Enstitüsü mezunu. Muğla Teknik Lise-Endüstri Meslek Lisesinde tarih öğretmenliği ve yöneticilik, Muğla Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü yaptı. Bu görevi yanı sıra Eğitim Araçları ve Donatım Merkezinde öğretmen olarak dersler verdi. Muğla zeybek oyunlarının yeniden canlılık kazanmasını sağladı, bu konuda derlemeler yaptı. Bu derlemeler ile iki kez Türkiye birinciliği ödülünü aldı. Muğla *Milli Eğitim Dergisi*nin yayın kurulu başkanlığı görevinde bulundu. Muğla Folklorunu Araştırma ve Tanıtma Derneğini kurdu.

ESERLERİ:

Muğla'nın Bazı Sözlü Kültür Değerleri ve Halkoyunları, Öyküleriyle Muğla Türküleri.

EREN, M. Emin

Araştırmacı-yazar. 1947, Hınıs / Erzurum doğumlu. Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi (1970) mezunu. Batman ve Karasu liselerinde edebiyat öğretmeni; Karadeniz Ereğli Yabancı Diller Meslek Yüksek Okulu ve Hacettepe Üniversitesi Mühendislik Fakültesinde öğretim görevlisi olarak görev yaptı. Doktorasını tamamlayarak 1992 yılından itibaren Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Mühendislik Fakültesinde yardımcı doçent olarak çalıştı. *Zonguldak, Bartın, Karabük İlleri Ağızları* (1997) adlı bir araştırması yayımlandı.

HAKKINDA: Zonguldaklı Yazarlar Zonguldak'ı Yazanlar (1998).

EREN, Mehmet

Hadis araştırmacısı. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1986) mezunu. Doktorasını Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı Hadis Bilim Dalında (1997) tamamladı. Aynı yerde doçent oldu. İlgi alanları, hadis usulü, hadis literatürü, hadis ricalidir. Yazılarını *Marife, Dini Araştırmalar, Selçuk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Mehir, Akademik Araştırma* dergilerinde yayımladı.

ESERLERİ:

Hadis İlminde Rical Bilgisi ve Kaynakları (2001), *Buhari'nin Sahih'i ve Hocaları* (2003).

Mehmet Eren

EREN, Niyazi

Hukukçu, dilbilim araştırmacısı (D. 1917, Biti – Ö. ?). Sivas Lisesi ve İstanbul Hukuk Fakültesi mezunu. Elazığ Ortaokulunda öğretmenlik ve çeşitli beldelerde hakimlik yaptı. Türkçede yanlış kullanılan ve yabancı dillerden geçen sözcükleri araştırdı.

ESERLERİ:

HUKUK: *Feräiz İlmi* (1956).

DİLBİLİMİ: *Galatat ve Lisanımızda Kullanılan Yabancı Kelimeler* (1957).

HAKKINDA: Afşin Oktay - Kemal Bağlum / Biyografiler Ansiklopedisi (1959).

EREN, Ramazan

Araştırmacı-yazar. 1940, Çanakkale / Bayramiç / Hacıbekirler köyü doğumlu. İlk, orta, lise ve yüksekokul dahil bütün tahsilini dışarıdan okuyarak tamamladı. Diyanet İşleri Başkanlığında din görevlisi ve Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsünde devlet memuru olarak çalıştı. Daha sonra Trakya Üniversitesi Mimarlık-Mühendislik Fakültesine şef olarak atandı. Çanakkale ve çevresi mimarî eserleri, Kilitbahir köyünün tarihçesi, Hz. Muhammed'in hayatı, Kur'ân'ın eğitim metodu ve İslâm medeniyeti üzerinde araştırmalar yaptı ve bu konularla ilgili yazıları yayımlandı. *Çanakkale ve Kilit-ül Bahir Köyümüzün Sultanı Ahmet Cahidi Efendi* adlı eseri basıldı (1984).

EREN, Reyhan

Şair, yazar. 1954, Eceabat / Çanakkale doğumlu. İlk ve ortaokulu doğduğu yerde bitirdi. 1972'de Çanakkale İlköğretmen Okulunu, 1988'de eğitim ön lisansını tamamladı. Yirmi dört yıl yaptıktan sonra, Çanakkale Onsekiz Mart İlköğretim Okulu sınıf öğretmeni iken emekli oldu. 1989'da yılın öğretmeni seçildi.

Şiir ve hikâyeleri *Türk Edebiyatı, Gülpınar, Şiir Defleri, Milli Eğitim* dergilerinde ve *Vurgu* gazetesinde yayımlandı. 1991'de Milli Eğitim Bakanlığının açtığı yarışmada *"Sevgi Tohumları"* başlıklı anı ile birincilik ödülünü, 1993'te Milli Eğitim Bakanlığı Kitap Yarışması Hikâye Dalı Birincilik Ödülünü, 1996'da Ömer Seyfettin Hikâye Yarışması Özendirme Ödülünü, 1997'de Ömer Seyfettin Hikâye Yarışması Mansiyon Ödülünü aldı. 1998'de Atatürk Çizgisinde Çağdaş Eğitim ve Öğretmen konulu kompozisyon yarışmasında il birincisi oldu. *Elif* (1995) isimli bir hikâye kitabı vardır.

ERENBERK, Gönül

Şair. 1944, Eskişehir doğumlu. Ankara Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu Resim Bölümünü bitirdi

(1964). Öğretmen olarak Yozgat ve Ankara'da görevler yaptıktan sonra emekli oldu. Şiirlerinde doğa ve sosyal içerikli konuları işledi. Şiirlerini *Yangınlarda Bin Bir Yürek* (1997) adlı kitapta topladı.

ERENDEN, İbrahim Fahrettin Şevki

Tasavvufçu (D. 9 Eylül 1886, İstanbul – Ö. 16 Kasım 1966, İstanbul). Son dönem Halveti-Cerrahî şeyhlerindendir. İstanbul Karagümrük'teki Nureddin Cerrahî Asitanesinin 18. postnişini (şeyhi) idi. Öğrenimine yedi yaşında Canfeda Hatun Mektebinde Şeyh Hafız Mehmed Efendi'den ders alarak başladı. Hadikatü'l-Maarif Rüştiyesinde ortaokul öğrenimi gördü. Tahsiline Hafız Fadıl Efendi'den dinî bilgiler alarak devam etti. Ayrıca ünlü hattat Bakkal Arif'in sülüs ve nesih (bir hat tarzı) dersleri, Fazlullah Rahîmî'in Farsça derslerine devam etti. Tasavvufî eğitimini Cerrahî Asitanesi şeyhi Seyyid Yahya Gâlib Efendi'den aldı. Özbekler Tekkesi şeyhinden *Mesnevî* ve *Hafız Dîvânı* okudu. 1905'te Üsküp Koçana Tekkesine gönderildi. Dönüşte önce Fatih'teki Şeyh Hüsameddin Dergâhında şeyh vekilliği, daha sonra 1912'de Üsküdar'daki Arakiyeci Mehmed Efendi dergâhında şeyhlik yaptı. 1915'te Nureddin Cerrahi Tekkesi Şeyhliğine getirildi. Mezarı bu tekkenin bahçesindedir.

ESERLERİ:

Envâr-ı Hazret-i Nüreddin, Suâlname (yay. haz. Muhammed Safi, 2001).

HAKKINDA: Mehmet Cemal Öztürk / Cerrahilik (2004).

ERENDORUK, Ömer Osman

Şair ve yazar. 12 Şubat 1934, Karakuz köyü / Koşukavak / Kırcaali / Bulgaristan doğumlu. Ömer Osmanov imzasını da kullandı. İlköğrenimini kasabasında tamamladıktan sonra Kırcaali Türk Pedogoji Okulunda okudu. Doğduğu bölgenin köy ve kasabalarında öğretmenlik yaptı. Bir süre *Kırcaali* il gazetesinde çalıştı. 1970'lerin sonlarında, yazdığı (ama basılmadan kalan) *Garip Milyon* adlı romanından ötürü yargılandı, beş yıl cezaevinde kaldı. Türk adlarının Bulgar adlarıyla değiştirilmesi uygulaması başlayınca da 1985'te Belene ölüm kampına gönderildi. Sonra da ailece Kuzeydoğu Bulgaristan'ın sadece Bulgarların bulunduğu Roman kentine sürgün edildi. 1989 büyük göçünde sınır dışı edilerek, Türkiye'ye gelerek İstanbul'a yerleşti. Bulgaristan'daki öğreniminin öğretmen okulu denkliği kabul edilerek 1955'ten itibaren çeşitli okullarda öğretmenlik; ayrıca gazetecilik, işçilik yaptı.

Sanat hayatına 1952'de şiirle başladı. Daha sonraları öyküye yöneldi ve bu türde ortaya koyduğu örneklerle dikkatleri üzerine topladı. *Türk şiirinin biçim ve biçem olanaklarından olağanüstü bir başarıyla yararlanmasını bilen şairin şiirine, ne yazık ki, çokçası öfkeli, ikinci, sert kavgacı bir içerik kazandırdığı* biçiminde eleştiriler de aldı. Şiir ve yazıları daha çok *Tuna, Esinti, Tuna, Balkan Türklerinin Sesi, Balkanlarda Türk Kültürü, Yesevi* dergilerinde yayımlandı. Şiirleriyle çeşitli yarışmalarda birincilik kazandı.

"Zamanla roman, piyes, araştırma, çocuk şiiri, masal türlerini de deneyen Erendoruk, hangi türe el attıysa başarılı olmuştur. Edebiyatta şık adımını, sanatı sanat için değil, halkın saflarında yer tutarak, sanatı toplum

ÖMER OSMAN ERENDORUK

BEN BİR NEHİRİM

Ben bir nehirim, Balkan dağlarında kaynağım,
Adım bir yerde Meriç, bir yerde Arda, Tunca;
Zaman zaman kurudu susuzluktan damağım
Suyuma yasaklardan pranga vurulunca.

Akışımdan korktular, bakışımdan, dilimden,
Biraz durulam dedim, bir türlü durulmadım.
Ne arayanım oldu ne tutanım elimden,
Unutuldum, atıldım, itildim, sorulmadım.

Paslı kelepçeyle gem vurulsa da ağzıma,
Çağlayı çağlayı hep doğuya aktı yolum.
Zalim el koyduğunda kalemime, yazıma
Gönlümde hep Trakya'm vardı hep Anadolu'm.

Çağlayışım ihlâsla "amin" diyen nidalar,
Hilâli kucaklayan yıldızdadır bakışım.
Suyumun aynasında titreşiyorsa dağlar
Bir şahlanış önüdür sessiz sessiz akışım.

Çağıltım bazan çığlık, çırpınış duman duman
Çilekeş hemşerimin alnının pul pul teri.
Kükreyip deli deli akarsam kimi zaman
Çağlayışım Niğbolu, Sırpsındığı zaferi.
Çağıltım dalga dalga yayılan ezan sesi,
Allah Allah... narası akıncı ecdadımın.
Şehitlerimin kara topraktan sızan sesi,
Şakağımda kurşunla sökülüşü adımın.

Akışım Feride'nin- Yusuf'un ahüzarı,
Her damlan Selime'nin ahıyla gıcım gıcım.
Yıllar yılı benimle ağlıyor zarı zarı,
Ben boğulsaydım keşke senin yerine bacım.

Ben bir nehirim suyum mevsim mevsim bulanık,
Bazen acı gözyaşı kimi kıpkızıl aktım.
Çağlayışım Rumeli Türkülerince yanık,
Ardımda boynu bükük nice öksüz bıraktım.

Binbir çile Tuna'da, Kamçı'da ağlayışım,
Dert yüklü Elbasan'ım, Söğütlü'yüm, Burgas'ım.
Başucumda sallanan hançer kesildi hışım,
Yatağımdan taşmışsam demek hücumda hasım.

Evet, ben bir nehrimi akışım kahir yüklü,
Savrulan her damlada cetlerimin sesi var.
Aktım asırlar boyu hep köpüklü köpüklü,
Akışımın bu yüzden acı bir bestesi var

(Aralık 2001, İstanbul)

Ömer Osman Erendoruk

için değil halkın saflarında yar tutarak sanatı toplum için yapmak üzere atmıştır. Yarım asra yakın bir süre komünizmin baskısı altında bulgarlaştırılıp eritilmeye çalışılan Türk halkının acıları, ıstıraplan, yalnızlığı, yönetimin sahtekarlığı, hilekarlığı, bencilliği, dalkavukluğu, eserlerinin vazgeçilmez konuları oluyor.

"Ömer Osman Erendoruk, edebiyatta hiçbir şey yapmamış bile olsa. Bulgaristan'da Türk halkının üzerinde yarım asra yakın süren iğrenç oyunları edebi türlerin her çeşidinde dört dörtlük yansıtması yeterlidir." (Mehmet Türker)

"Kitapta şöyle bir göz gezdirdiğiniz vakit, Ömer Osman'ın usta bir şair, Türkçeye hakim bir kalem olduğunu hemen anlıyorsunuz. Bulgaristan'da doğup büyümüş, bin bir baskı altında hayatını sürdürmüş bir insanın, Türkçemizi bu kadar güzel kullanması ve yazması, şiir tekniğimize bu kadar vukufiyet... 'Bulgaristan'da Türk yok' diyen alçaklara cevap olarak tek başına yeter." (Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu)

"Ömer Osman'ın Dostoyevskivari hikâyeciliği var." (Paraşkev Paruşev)

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Yaralı Güvercin* (1965), *Bırak Kocamı* (uzun hikâye, 1967), *Son Gece* (2001).

ŞİİR: *S.O.S. veya Üçüncü Mezar* (1989), *Ölmeden Ölmek* (1991), *Sabır Duası* (1992), *Dilim Dilim Yürek* (1994), *Buram Buram Yalnızlık* (1997), *İzmir Sokakları* (1998).

ROMAN: *Buruk Acı* (1995), *Uçurum* (1995), *Ağlatırsa Mevlam Yine Güldürür* (2002), *İçimizdeki İnci Taneciği* (2004).

ANI-GÖZLEM: *Bir Başkadır Bizim Eller* (1998).

ÇOCUK KİTABI: *Ağlatmayın Çocukları* (çocuk şiirleri, 1998), *Taşlaşan Çocuk* (masal, 1999).

MEKTUP: *Istraphaneden Mektuplar* (1999).

HAKKINDA: Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu / S.O.S. veya Üçüncü Mezar (Türkiye gazetesi, 28.10.1989), TİBE Ansiklopedisi (2001), Hayriye Süleymanoğlu Yenisoy / Bulgaristan Türk Çocuk Edebiyatından Örnekler (2002), Sabahattin Bayramöz / Türkçenin Sarmaşıkları (2002), Mehmet Türker / Edebiyatımızın Doruğundan Bir Ses (Kaynak, Mayıs-Haziran 2004), Mehmet Türker / Kalem Kılıçlaşınca (2004).

ERENER, Abdülkadir

Hukukçu, yazar. 1918, Erzurum doğumlu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. Hakimlik ve avukatlık yaparak emekli oldu. *Cihan Medeniyetinin Tekâmül Seyir ve Şartları Muvacehesinde İslâm Âlemi ve Türkiye* adlı 2 ciltlik bir araştırması vardır.

HAKKINDA: Afşin Oktay - Kemal Bağlum / Biyografiler Ansiklopedisi (1959).

ERENGİL, Cengiz

Kişisel gelişimci. 1953, İstanbul doğumlu. 1974'de İÜ İktisat Fakültesini bitirdi. 1974 yılında aynı fakültede yüksek lisans çalışmasını tamamladı. 1984'ten itibaren, Metin Bobaroğlu'nun çevresinde oluşan kültür çalışmalarına katıldı. Bunlar 'diyalektik mantık'tan Kant ve Hegel felsefesine, Muhyiddin Arabi'nin Vahdet-i Vücud anlayışından İsmail Emre'nin tasavvufi görüşlerine kadar geniş bir yelpazeyi içeren çalışmalardı. Metin Bobaroğlu'nun çevresinde kurulan Anadolu Aydınlanma Vakfının Nisan 1998'de çıkarmaya başladığı *Us Düşün ve Ötesi, Öteki-Siz, E* gibi dergilerde, aydınlanma, yoga, kişisel gelişim konularında yazılar yayımlandı. Çeşitli yerlerde felsefe, tasavvuf, Krishnamurti ve Budist psikoloji üzerine çeşitli konferanslar verdi.

ESERLERİ:

Krishnamurti ve Philosophia (yay. haz. Ahmet Y. Özbilen, Nurgül Demirdöven, 2000), *Budizm* (2004).

Ayrıca kişisel gelişim üzerine telif ve çevirileri vardır.

ERENULUĞ, Alpagut

Oyun yazarı, çevirmen. 1935, İstanbul doğumlu. Galatasaray Lisesini bitirdi (1956). 1996 yılına kadar çeşitli gazetelerde ve ajanslarda muhabir ve çevirmen olarak çalıştı. Basın şeref kartı sahibidir.

ESERLERİ:

OYUN: *Buluşma* (1963), *Bir Beyaz Adam* (1965).

ÇEVİRİ: *Korkunç İvan* (1965), *Bisiklet Hırsızı* (1971), *Leopar* (1972).

ERENUS, Bilgesu

Oyun ve roman yazarı. 1943, Bilecik doğumlu. Şair Müştak Erenus'un eşidir. İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsü mezunu. TRT İstanbul Radyosunda metin yazarı ve prodüktör olarak çalıştı (1965-73). *Evli Evine Köylü Köyüne* adlı radyo oyunu ile TRT 1970 Sanat Ödülleri Yarışmasında başarı ödülü kazanan Erenus, *İkili Oyun* (1978) ile 1978 Avni Dilligil

Bilgesu Erenus

BİLGESU ERENUS

KAZI

Üç yaşında ya var ya yoktu o zamanlar. B.Çekmece'de oturan annaneyi her ziyaretlerinde yol boyu ağlardı arabanın arka koltuğunda, " Annanemin çekmecesine kapatılmak istemiyorum."

- Ben soyutlama yeteneğine yorardım bunu.

- Annemse "bir zeka testi yaptıralım bu oğlana" diye tuttururmuş.

- Anlene kalsa herkes zeka özürlü zaten, kendisinden başka!..

Küçücük oğul, Anneye yönelik bu saldırıyı geçiştirmek için duymazlıktan geliyor, ne de olsa hayata gelişini borçlu olduğu bir kadın; ve oğul hayatından memnun görünmekte.

-Kurt hikayesi nasıl ama?

Bir gün de, elmasını yerken koçandan başını uzatan tombul kurdu görüp: "Bu büyüyünce dağlarda, ormanlarda gezecek öyle değil mi?" diye sormuştu.

Hızlı yiyicilerin de dikkatini çekti bir an, eski günlere dönen bu baba oğul; mütliş keyifli, alışılmışın çok dışında bir tablo. "Ya Cola hikayesi" diye sürdürdü hatırlanayı Metin Bahattin, bu beklenmedik yakınlaşmayı uzatma isteğiyle!

-Aa, o çok daha güzel, yani çok daha aptalca!...

Oğul, o hikayenin babasınca bir kez daha anlatılmasını ister gibi, sonuncu Cola'sını da başına dikti.

- Altmışbeşler'de İşçi Partisi bir kampanya başlatmıştı, o zamanlar meclisteki on beş sandalye sahibiydiler.

- İmsekke!

- Onbeş imsekke, evet.

- Cola'nın yarısı zehir kampanyası!!

Oğul böyle söylerken elindeki Cola şişesine hayranlıkla bakıyor; kaçamak bir gaz çıkardı sonra, "Afedersin."

- Şu zıkkımı içiyorsun, ama yarısı zehir" demiştim, yıllar önce o Kampanyayı hatırlayıp.

- Cevap nasıl ama?...

- "Ben zaten öteki yarısını içiyorum."

Metin Bahattin, Oğul'un karşısında ilk kez kendini bu denli rahat hissediyor yıllardır, hatta:

" Ben zaten öteki yarısını içiyorum" derken çocuk sesi çıkarmakta bile sakınca görmemişti; Oğul'un bebeklik sesi... Elini onun yanağına uzatıp, bulaşan sosu temizler gibi, bir süre çekmedi, Oğul gülümseyerek bakıyor ona; gözlerinin kenarındaki o zamansız kırışıklıklar

– Ne zaman yaşlandı bu çocuk böyle?

- Annen haklı, baba-oğul belki de bir zeka testi yaptırmamız gerekecek kendimize.

Oğlan yanağını çekmişti şimdi.

- Bu yaştan sonra, çok geç artık.

- Yanlış anlamadım umarım. Annen hep bana çekmiş olduğunu söylerdi de!.

Tiyatro Ödülünü, *Milliyet Sanat* dergisinin 1979'da açtığı Çocuk Oyunları Yarışmasında birincilik ödülünü aldı.

Oyunları Ankara ve İstanbul özel tiyatrolarında sahnelendi. Bir sendika gecesinde *"Analar size yalvarıyorum, çocuklarınızı savaşa göndermeyin"* dedi, iki ay hapse mahkûm oldu (1996).

ESERLERİ:

OYUN: *El Kapısı* (1975), *Ortak* (1976), *Nereye Payidar* (1976), *İkili Oyun* (oyn. 1977, bas. 1982), *Kaside* (1980), *Kelaynaklar* (oyn. 1982), *Misafir* (oyn. 1984), *Güneyli Bayan* (1984), *Halide* (oyn. 1985, bas.2001), *Arka Bahçe* (oyn., 1993), *Dokumacılar* (1994), *İnsan Aklını Koruma Enstitüsü* (1994), *Kırmızı Kara Ağaç* (1996).

ÇOCUK KİTABI: *Birbirine Eş Beş Kardeş* (1990).

DENEME: *Entellektüel Şiddet* (1993).

ROMAN: *Kazı* (1993), *Gece* (1996), *Göz* (1997), *Payidar* (1997), *Samur Kürk / Uzayan Yolculuk* (2004).

MONOGRAFİ: *Böyle Bir Dünya-Gülçin Çaylıgil Davası* (2002).

SENARYO: *Dersim 38 / Tevfik Fikret* (1998).

ANI: *Aydınlık Zından* (Yalçın Küçük ile, 2002).

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Ceyhan Usanmaz (Virgül, sayı: 50, Nisan 2002), Ece Baktıaya / Bilgesu Erenus, Hukuk Tarihimizin Yüzakı Bir İnsanı Aktarıyor: Gülçin Çaylıgil - Av. Fikret İlkiz / 'Böyle Bir Dünya!'nın Şchir Hatları Vakası - Hikmet Altınkaynak / Adı Gülçin Çaylıgil Olan Bir Dünya (Cumhuriyet Kitap, 13.6.2002).

ERENUS, Müştak

Şair (D. 1915, Şam / Suriye – Ö. 4 Kasım 2002, İstanbul). Yazar Bilgesu Erenus'un eşidir. İtalyan İlkokulundan sonra bir süre İtalyan Lisesinde okudu. Haydarpaşa Lisesi (1936) ve İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini (1940) bitirdi. Serbest avukat olarak çalıştı.

İlk şiirleri 1940'larda, etrafındaki şairler arasında yer aldığı *Yeni Yurt* dergisinde çıktı. Ürünleri en çok *Yücel, Yurt, Ufuklar, Şadırvan, Yeditepe, Kaynak, Sanat Emeği, Yazko Edebiyat* dergileri ile *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlandı.

Müştak Erenus

"Yarım yüzyıldır sulu gözlü sözcükler kullanmadan dobra bir hümanizmle yalana, çirkefe, halk düşmanlarına karşı şiirinin yalın ve tok sesini umut ve cesaret alarak hep ama hep yükseltmesini bildi (...) İnsanın doğadaki her şeyin yanı sıra ürettiklerini ve toplumsal ilişkilerimizin ürünü nice duyguyu, düşünceyi, hepsinin ötesinde sevgiyi bile salt kendinin kılma, edinme, başkalarından alıkoyma körlüğünü tek dizede, hiçbir sözcük oyununa başvurmadan yüzümüze haykırır." (Seyyit Nezir)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Şiirler* (1965), *Ölmeye Vakit Yok* (1976), *Duyuru* (1979), *Çağırın Gidenleri* (1987), *Sermaye Destanı* (1989), *Kalk Geleceğe Oturdun* (1991), *Önce Umut Vardı* (1995), *Taşlı Yazı* (toplu şiirleri, 1995).

ANI: *Kör Beyazı Sordu* (1991).

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Veysel Gültaş / Kadı Burhaneddin'den Günümüze Hukukçu Şairler Antolojisi (2003), Atilla Aşut / 2002 Yılında Kaybettiğimiz Gazeteci, Yazar ve Yayıncılar (Çağdaş gazetesi, sayı: 54, Haziran 2003), Seyyit Nezir / Anlaşılmaz Bir Uzaktan Seyrettik Onları (Cumhuriyet Kitap, sayı: 289), Leyla Şahin / Hümanizma Islak Bir Sevgi Değil (Cumhuriyet Kitap, sayı: 289), Güngör Gençay / Üç Kapıdan-Eskişehir Tatar Mahallesinden İki Bin Yılına Müştak Erenus (2003).

ERER, Hüseyin Nihad

Şair. 1916, İstanbul doğumlu. Pertevniyal Lisesi ve Hukuk Fakültesi mezunu. Vekil öğretmenlik ve Ankara Vergi Dairesi müdürlüğü yaptı. Makale, fıkra, hikâye ve edebî tenkit yazıları çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlandı. *Yaz Yağmuru* (1950) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Afşin Oktay - Kemal Bağlum / Biyografiler Ansiklopedisi (1959).

ERER, Raşit

Devlet adamı ve yazar (D. 1868, İstanbul - Ö. 1952). Galatasaray Sultanisi (1886) mezunu. Borsa ve Maliyede teftiş kurulu başkanı olarak görev aldı. İaşe, Maliye, Maarif ve Evkaf Bakanı oldu (1919-22). Cumhuriyet döneminde Galatasaray Lisesi ile Mülkiye ve Deniz Ticaret Yüksek Okullarında lisan ve tarih dersleri verdi (1924-49).

1931-33 arası Uluslararası Mason Birliğinin başkanlığını yaptı. İnsan Hakları Derneğinin (1946) kurucuları arasında yer alan Erer'in, *Haçlı Seferleri* (1947), yeni basımı *Türklere Karşı Haçlı Seferleri* (2002) adıyla çıkan bir eseri vardır.

ERER, Tekin

Gazeteci-yazar (D. 1921, Artvin - Ö. 22 Haziran 1997, İstanbul). İlk ve ortaokulu Artvin'de bitirdi. Haydarpaşa Lisesi (1940), İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi (1947) mezunu. Gazeteciliğe öğrencilik yıllarında *Tasvir* gazetesinde muhabir olarak başladı (1944). Bu gazetede yazılar da yayımladı.

1947'de Ecvet Güresin'le *Türkiye Ticaret Postası* gazetesini kurdu. Sırasıyla *Akın, Siyaset Zafer, Adalet, Son Havadis* gazetelerinde fıkra yazarlığı yaptı. İki dönem AP'den İstanbul Milletvekili olarak parlamentoda bulundu. Milliyetçi Çin Hürriyetçiliği Hizmet Ödülünü aldı.

ESERLERİ:

Altın Pınar (1942), *Yaşamak ve Ölmek* (1954), *Çin'de Neler Gördüm, Haydarpaşalılar* (1958), *Kâbe'yi Ziyaret, Enver Paşa, Türkiye'de Parti Kavgaları* (1963), *Kızıl Tehlike, Yassıada ve Sonrası* (1964), *Basında Kavgalar* (1965), *NATO'nun Hür Ufukları, Dil ve Yazı* (1972), *Lider Demirel* (1977), *Kürtçülük Meselesi* (1990), *Hayatımdan Esintiler* (1994).

EREZ, Selçuk

Öykü yazarı. 18 Ekim 1936, İstanbul doğumlu. Tam adı: İsmail Selçuk Erez. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi (1962) mezunu. ABD'de kadın doğum ihtisası yaptı, jinekolojik onkoloji üzerine ek eğitim gördü. 1970'de girdiği Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde öğretim üyesi olarak görev yaptı, aynı yerde profesörlüğe yükseldi. Makaleleri *Güneş* ve *Cumhuriyet* gazetelerinde yayımlandı. Tıp Tarihi Derneği üyesidir.

ESERLERİ:

DENEME-İNCELEME: *Aklımızın Ambargoları* (1995), *Millî Fizik Millî Kimya* (1995), *İstanbul Nerededir-Orada Kimler Yaşar* (1995), *Köktendinsizler* (1997).

ÖYKÜ: *Ağırmeşrep Kadınlar* (1994), *Trendelenburg Pozisyonu* (1996), *Tekbacaklılar Çokayaklılar* (2000).

ANLATI: *İstanköyaltı Bodrum* (1997).

Atılay Erge

ERGE, Atılay

Şair, güfte yazarı. 15 Kasım 1946, Şilc / İstanbul doğumlu. İlk ve ortaokulu Şile'de, Erkek Sanat Enstitüsünü İstanbul'da bitirdi. 1968-88 yılları arasında Arçelik şirketinde çalışarak emekli oldu. Emeklilik sonrası hayatını İstanbul'da, şiirle sürdürdü. *Şile, Veda, Sevgiler Ebedi* adlı şiirleri bestekar Hasan Şanlıtürk tarafından; *Seninleyim, Şile'deyim* adlı şarkıları da besteci Civan Argönül tarafından TSM formlarında bestelenmiştir.

ESERLERİ (Şiir):

Şile'nin Dili (1994), *Şile Hasret* (1995), *Şile Aşktır* (1996), *Şile Sevgisi* (1997), *Şile Rüyası* (1998), *Şile Vatan* (2000), *Şile Kadını* (2003), *Şile'de Zaman* (2005).

HAKKINDA: Halil Temel / Elçi 2004 Yıllık (2005).

ERGEN, Melih

Roman ve öykü yazarı. 9 Ocak 1948, Eskişehir doğumlu. İzmir Namık Kemal Lisesi, Ege Üniversitesi İktisadi ve Ticari İlimler Fakültesi mezunu. Çeşitli şirketlerde yöneticilik, *Güneş* gazetesinde (1989-90) köşe yazarlığı yaptı, TRT'de *Defter* adlı bir sanat-söyleşi programı hazırladı. Yeşiller Partisinin kurucuları arasında yer aldı. Çalışmalarını, İzmir'in Çeşme ilçesine bağlı Ildırı köyünde sürdürdü. Yazı ve öyküleri 1976'da çıkardığı *Yeni Sanat* dergisinde başlayarak, *Ege Telgraf* (İzmir), *Adam Öykü, İzmir İzmir* dergi ve gazetelerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

ROMAN: *Umarsız Gemi* (1994), *Fotoğrafın Arka Yüzü* (1996).

ÖYKÜ: *Tünel* (1996).

ANLATI: *Yeşiller Partisinin Olmayan Tarihi* (1995).

MİZAH: *Silarom* (1999).

MÜŞTAK ERENUS

LORCA KARDEŞİM

Ölmek istemiyorum diyordu içinden.
İri taşlı kirli bir duvar önünde
Fazla bekletilmeden
İki beyaz bulut geçti
Ve iki beyaz kelebek
Mavi bir diken üstünde
Sevişmeden uçtular.

Her şey ortada soğuktu
Ve güneş
Sabahları bilerek dikine çıkıyordu.

Biz bütün bu olanları
Anlaşılmaz bir uzaktan seyrettik
Kapılarımız inadına üzerlerimize çiviliydi.
Korkak sokaklarda sarı ışıklar
Geceler boyu çekinmeden umutları yedi
Bilinen bir dua için eğri çıkıyorlardı tepeyi.
Berikiler orta yerde durup
Bir başka şarkı tuttırdular
Ve sabahları boşuna erkende
Budalaca düşlerini anlatıyorlardı.
Biri bir kuyu dibinde
Dipten yukarı ışıklara bakıyordu
Yukarda çırpınan bir böcek
Boşuna suyu karıştırıyordu.

İki beyaz bulut
Ve iki beyaz kelebek
Mavi bir diken üstünde
Sevişmeden uçtular
Gün ertesi
Çirkin bir ışıkta
O yıkık taşlı kirli duvar önünde
Koca kafalı bir koyun otlattılar.

(*Çağrımı Gidenleri*)

Melih Ergen

HAKKINDA: Mehmet H. Doğan / Ölüm Düşüncesiyle Boğuşan Bir Yazar, Melih Ergen (Cumhuriyet Kitap, 13.11.1997), TBE Ansiklopedisi (2001).

ERGEN, Mine

Oyun yazarı. 2 Haziran 1964, Malatya doğumlu. İstanbul Sultanahmet Ticaret Lisesi (1982), İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1985) mezunu. 1989 yılında Basın Müzesi Tiyatro Kursunu tamamladı. 1990 yılında Erol Simavi Özel İletişim ve Eğitim Merkezinin sınavlarını kazanarak Uygulamalı Gazetecilik Seminerlerine katıldı. 1990'da İnsan Hakları Derneği Çocuk Tiyatrosunu ve Yenibosna Halkevi Gençlik Tiyatrolarını, 1992'de ise Eminönü Halkevi ve İşçi Birliği Tiyatrolarını yönetti. 1992-93'de 1994'de Emekçi Kadınlar Birliğinin; 1995'de ise Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu Çocuk ve Yaşlılar Grubunun Tiyatrolarını yönetti. Aylık ve haftalık gazetelerde yazı işleri müdürlüğü, Basın Müzesi Tiyatro bölümünde basın ve halkla ilişkiler müdürlüğü, Zeytinburnu Belediyesinde sanat danışmanlığı (1992-93) yaptı. 1993'ten sonra Seba Sanat Evi Genel Sanat Yönetmenliğini yürüttü, daha sonra da kurucusu olduğu Mert Sanat Evini yönetti. Almanya, Fransa, İsviçre ve Yunanistan'da tiyatro yönetmenliği, TYS Bakırköy Temsilciliğinde 2003-2005 yılları arasında Yönetim Kurulu Başkanlığı görevlerinde bulundu. TYS, Edebiyatçılar Derneği, Tiyatro Oyuncuları Derneği üyesidir.

Ürünleri *Çağdaş Bakırköy, Cumhuriyet, Bizim Anadolu* gazeteleri ile *Junge Stimme* (Almanya) dergisinde yayımlandı. Öğrenim yıllarından başlayarak, Halk Eğitim Merkezlerinde halk oyunları ve bağlama kursları ile Türk folklorunun diğer alanlarında araştırma çalışmalarında bulundu. 1997 yılında, Aziz Nesin'in *Surname* adlı romanından yaptığı uyarlama ile Bakırköy Belediyesinin Yunus Emre 3. Özgün ve Uyarlama Oyun Yazım Yarışmasında Başarı Ödülünü (1997), Berlin'de sahnelediği *Polisler* adlı oyunla (Mayıs 1999) Tiyatro Festivali Özel Ödülünü aldı.

"Mine Ergen çok akıcı bir dille, bir yapıttan başka bir yapıt kurmayı başarmış. Cezaları kendi kendine tartışmakta olan bir birey olarak, bu oyunun bildirisini önemsiyor, Mine Ergen'i candan kutluyorum." (Afşar Timuçin)

"İdamname, sonuçta şu mesaja ışık tutuyor. En kötü insanın bile 'ışıyan bir cevher'i vardır. İnsanlığın görevi, dipleri ve çöplükleri de eşeleyerek, insanları o karanlıklarından kurtaracak yepyeni, aydınlık bir dünya yaratmaktır. İnsanları tek tek kurtarmakla insanlık kurtulmaz. İşin zor yanı; herkesin kurtulacağı ortamı oluşturmaktır. Mine Ergen –aldığı görevlerde, her koşulda gerçekleştirdiği gibi- zoru başarmaya çalışıyor. Evet, İdamname düşündürücü, uyarıcı, doğru ve güzel olana özendirici bir yapıt." (Serhat Kestel)

ESERLERİ:

OYUN: *Berber Hayri* (oyn., 1989), *Evlicilik* (oyn., 1990-93), *Bizim Ora* (oyn., 1991), *Sınırlı Seçim* (oyn., 1991),

Mine Ergen

MİNE ERGEN

YILLARIN TORTUSU

Tomurcuğun, zamanı geldiğinde çiçeğe durması gibi, gecenin koyuluğu da yerini ışığa bırakıyorken açtı gözlerini. Kuşların baharı müjdelayan şakımalarını duyunca, ciğeri kömürleşti. " Havalar ısınınca, yılların ağırlığıyla yorulan kemiklerimin sızısından kurtulurum." diye düşünürken, ağrılarının izin verdiğince gerinmeye çalıştı. Tam o sırada çalan kendisi gibi kocamış saatinin zilini, alışkın olduğu bir el devinimiyle kapatarak yatağından kalktı ve işe gitmek üzere hazırlanmaya başladı.

Her zaman olduğu gibi yine beyin saatiyle uyanmıştı ya; "Eşeğini önce sağlam kazığa bağla, sonra emanet et Allah'a" sözü, onun yaşamında tedbirli olmak ve işi şansa bırakmamak anlamını taşıdığından, işe geciktekten kaçınmak adına, her gece kurmaktan vazgeçmezdi çalar saatini. Yıllar, akan ırmağın topraktan alıp götürdüğünce, çok şey almıştı kendisinden. Ama, iş disiplini derinlere kök salmış çınarlar gibi dimdik kalmıştı.

Giyinmesini tamamlamış ve evden çıkmadan önce Hasretcan'ın yemini ve suyunu vermeye yönelmişti ki, duvardaki kızılderili fotoğrafına gözü takıldı. Onların tüm doğaya gösterdikleri saygıyı, alçakgönüllü yaşamlarına karşın, yaşam felsefelerindeki büyük olgunluğu anımsadı. Hasretcan'ın kuş olduğunu zaman zaman unutarak arkadaşlık ettiği, kafesin kapısı hiç kapalı olmadığı halde, kendisini terketmeyen bu can yoldaşını öpüp okşayarak çıktı evden. Altmış dokuz yılın tanığı yorgun ayaklarıyla, işte yine yollara düşmüştü. İki araç değiştirerek ulaşacağı atelyeye doğru.

Yıllar önce kendi atelyesi varken, ulaşım sorunu yaşamıyordu ya şamasına ya; kirası, elektriği, suyu ve belim biraz daha büken vergisi derken altından kalkamayınca, yola razı olup başka bir yerde çalışmayı onaylamıştı çaresiz.

Yol boyunca karşılaştığı insanları ve caddeleri gözlemlerken, herşeyin ne kadar çok değiştiğini düşünüyordu. Aslında binaların, sokakların zamana yenik düşmelerini anlayabiliyordu da, insanların olumlu değer yargılarının çöküş hızı, başını döndürüyordu. Otobüsten ağır aksak inip minibüsle yol alırken, kafasından binbir düşünce geçiyordu. Büyük kentin yaşam hızıyla, daha işe başlamadan yorulmuştu.

Çalıştığı müzik aletleri yapım atelyesinin kapısında önce keskin boya kokusu karşıladı onu; sonra da oğlu ya da torunu olacak yaştaki çalışma arkadaşlarının şakaları:

-"Ooo! Hoş geldin Ekrem Usta."

-"Vay! Dünyanın en büyük mandolin yapım ustası gelmiş."

-"Yahu sen daha ölmedin mi? Bugün de çile doldurtacaksın demek."

→

"Kurt kocayınca köpeklere maskara olurmuş" diye düşündü Ekrem Usta.

-"De hadi, kendi işinize bakın." diyerek atelyenin dip kısmındaki mandolin bölümünün yanındaki musluğa, ellerini yıkamak üzere yöneldi ağır ağır. Mandolinlerine, asla kirli ellerle dokunmazdı.

-"Biliyoruz büyük sanatkarsın. Bir çay iç de öyle başla, mandolinlerin kaçmadı ya." diye seslendi Ali Kalfa. Kırk yaşına daha yeni merdiven dayamıştı ama saçları pamuk tarlası gibi aklanmıştı.

-"Yok, sağol." dedi, Ekrem Usta.

O, ne denli konuşmaları kısa tutmaya çalışsa da şakalar sürüyordu.

-" Bu adamın değerini anlamıyorlar. Ben Ekrem Usta gibi temiz iş çıkarabilsem, kendimi ağırdan satardım vallahi."

Hepsi, bu sözlerin sahibi ufak tefek adam baktı. Ali Kalfa elini terazinin kefesi gibi uzatarak:

-"Senin ağırlığından n'olur be. Hepsi hepsi, kırk kilosun." deyince kahkahalar yükseldi. Ekrem Usta ise, başını sağa sola sallamakla yetindi

Aslında sevildiğini bilir, o da severdi iş arkadaşlarını ya, yine de her şakalarına katılmaz, kendi dünyasında kalmayı yeğlerdi. İskemlesine otururken, o ana dek konuşulanları gülümseyerek dinleyen çırağına baktı.

-"Ayhan, canım bitince ellerini yıka da, öyle gel."

On yedi yaşındaki Ayhan'ın yanıtını beklemeden, iş önlüğünü özenle giyinmeye başladı. O'nu görenler, atelyede olduğunu bilmeseler, işe koyulacağını değil de, bir düğüne katılmaya hazırlandığını sanabilirlerdi. Ekrem Usta dünden yapıştırıp, ön hazırlıklarını tamamladığı mandolinin perde ayarlarını yapmak üzere eline alırken, gelin odasına giren damat gibi heyecanlıydı. Bir eliyle gövdeyi tutarken, diğer eliyle yavaşça okşadı mandolini, baştan aşağı. Yaptığı her mandolini, yirmili yaşlarda köyde bıraktığı sevgilisi Makbule'nin beline dokunuyor gibi tutar, uzun uzun hayranlıkla bakardı. Baba tarafından uzaktan akraba oldukları Makbule ile doğdukları köyde ergenliğe geçerken birbirlerine akıtmışlardı sevda nehirlerini. (...)

Sınırlı Seçim ve Bizim Ora (1991), *Doğa Biziz* (çocuk oyunu, oyn., 1992-98), *Sesleniş* (oyn., 1990-92), *Teleyalanlar* (oyn., 1997-99), *Gülay'ın Geleceği* (oyn., 1997-98), *İyiliğiniz İçin* (oyn., 1995-98), *Polisler* (oyn., Berlin, 1999), *İdamname-Surname* (2000), *Birlikte Güçlüyüz* (oyn.), *Çağdaş Nasreddin* (oyn.), *Yılmaz Savaşçı* (teatral şiir, oyn., 2004).

UYARLAMA: *İdamname* (Aziz Nesin'in Surname adlı romanından, 1997), *Tohum* (Muzaffer Oruçoğlu'ndan).

ARAŞTIRMA: *Amatör Tiyatrocular ve Sahneleme Önerileri* (1997).

HAKKINDA: Oktay Akbal (Sınırlı Seçim-Önsöz, 1991).

ERGENÇ, Leman

Edebiyat araştırmacısı, çevirmen. 28 Kasım 1937, Harmanlı / Bulgaristan doğumlu. İlk ve ortaokulu Harmanlı'da tamamladı. Sofya'da Türk Öğretmen Okulunu bitirdi (1955). 1955-60'da Azerbaycan Devlet Üniversitesi Doğu Dilleri ve Edebiyatları Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı ve Psikoloji Bölümlerinden mezun (1960) olarak Dimitrovgrad şehrinde Kimya Yüksek Teknik Okulunda Rusça öğretmenliği (1960-62), Filibe Milli Kütüphanesinde lisans uzmanlığı (1962-64), Asenovgrad ilçesinde Türkçe öğretmenliği (1964-67) yaptı. 1967 yılında Türkiye'ye geldi. 1968-71 yıllarında Edirne Lisesinde edebiyat öğretmeni, 1971-91 yıllarında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında öğretim görevlisi olarak çalıştı. Yüksek lisans ve doktora eğitimini Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalında yaptı. 1990 yılında Slav Dilleri ve Edebiyatları Anabilim Dalında doçent oldu. 1991 yılında açılan Bulgar Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı başkanlığına atandı. 1998 yılında profesör oldu. Makaleleri, *Gösteri, Belleten, Gündoğan Edebiyat, Littera* dergilerinde yayımlandı. *Türk Halk Kültürü Araştırmaları* kitabı için bölüm çevirisi yaptı.

Leman Ergenç

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Bulgar Yayınlarında Türkler* (1989), *Bulgar Edebiyat Tarihi* (1996).

ÇEVİRİ: *Çocukluğum* (Gorki'den, 1974), *Benim Üniversitelerim* (Gorki'den, 1976), *Ölümsüzlük Arayışı* (1994), *Albena Semelin Kardeşler* (Yordan Yovkov'dan, 2001), *Çağdaş Bulgar Edebiyatı Öykü Seçkisi* (2001).

HAKKINDA: Leman Ergenç / Çağdaş Bulgar Edebiyatı Öykü Seçkisi (2001).

ERGENÇ, Özer

Tarihçi. 6 Temmuz 1945, Bergama / İzmir doğumlu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi ve Ankara Yüksek Öğretmen Okulu (1966) mezunu. 1966-69 yılları arasında Siirt Lisesinde tarih öğretmenliği yaptı. 1969-79 yıllarında Ankara Üniversitesi DTCF Yeniçağ Tarihi Kürsüsünde asistan olarak çalıştı. 1974 yılında "*1580-1596 Yılları Arasında Ankara ve Konya Şehirlerinin Mukayeseli İncelenmesi Yoluyla Osmanlı Şehir Müesseseleri ve Sosyo-Ekonomik Hayatı Hakında Bir Araştırma Denemesi*" başlıklı tezi ile doktorasını tamamladı. 1979 yılında aynı kürsüde "*XVI. Yüzyılın Sonlarında Bursa, Yönetsel, Sosyal ve Ekonomik Durumu Hakkında Bir Araştırma*" konulu tezi ile doçent, 1988'de aynı bölümde profesör unvanlarını aldı.

Ayrıca; 1974-79 yılları arasında Kara Harp Okulunda, 1986-89 yılları arasında ve 1998 yılından bu yana Orta Doğu Teknik Üniversitesinde, 1990-97 yılları arasında Bilkent Üniversitesinde yarı zamanlı görev yaptı. 1977-78 yılları arasında Freiburg ve Köln'de bilimsel çalışmalarda bulundu. 1995-98 yılları arasında Yeniçağ Tarihi Anabilim Dalı Başkanlığı görevinde bulundu. 1996'da Türk Tarih Kurumu Başkan Yardımcılığına atandı, 1997'de bu görevinden kendi isteği ile ayrıldı.

Akademik görevini Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde sürdürmektedir. Türk Tarih Kurumu üyesidir. Bilimsel dergilerde yayımlanmış makaleleri dışında *Osmanlı Klasik Dönemi Kent Tarihçiliğine Katkı - XVI. Yüzyılda Ankara ve Konya* (1995) adlı bir basılı eseri vardır.

ERGENE, Enes

Eğitimci, yazar. 1963, Vize / Kırklareli doğumlu. 1984 İstanbul Zeytinburnu İmam Hatip Lisesi ve 1989 İzmir 9 Eylül Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi mezunu. *Zaman* gazetesinde haftalık yazarlığın yanında yayın danışmanlığı görevini yürüttü. *Gelene-*

Enes Ergene

ğin Modern Çağa Tanıklığı (2005) adlı bir kitabı vardır.

ERGENOĞLU, Bora

Şair. 1946, Gemerek / Sivas doğumlu. Ankara Gazi Liscsini ve Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi Kimya Mühendisliği Bölümünü bitirdi. Kimya alanında doktora yaptı. KTÜ'de başlayan akademik çalışmalarını Sivas Cumhuriyet Üniversitesinde sürdürmektedir. Şiirleri çeşitli dergilerde yayımlandı. *Gönlümce* (1988) isimli bir şiir kitabı vardır.

ERGEZER, Bahattin

Araştırmacı-yazar. 10 Ocak 1950, Geycek köyü / Mucur / Kırşehir doğumlu. Karaovalar Köyü İlkokulu (1961), Ankara Gülveren Lisesi (1971), Ankara Üniversitesi DTCF Felsefe Bölümü Pedagoji Bölümü (1976) mezunu. Yüksek lisansını "*Orta Öğretimde Liderlik*" (1987), doktorasını "*Ders Geçme ve Kredi Uygulaması*"

Bahattin Ergezer

(1997) adlı tezleri ile Gazi Üniversitesi SBE'de tamamladı. 1980 yılından itibaren Ankara Liselerinde felsefe öğretmenliği, Afyon Kocatepe Üniversitesi Uşak Eğitim Fakültesi ile Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesinde öğretim üyeliği yaptı. Bu görevlerinin yanı sıra 1987'de kurduğu Ocak Yayınlarını yönetti.

Ergezer, ayrıca sivil toplum kuruluşlarında görev alarak 1974-80 yılları arasında Ülkücü Köylüler Derneği Genel Başkanlığı, 1979-80 arasında Türk Federasyonu Derneğinde yöneticilik yaptı. 1965'den itibaren siyasetle ilgilendi. 1987 yılında MÇP Genel Sekreter Yardımcılığı görevinde bulundu. 1987'de MÇP'den, 1999 genel seçimlerinde MHP'den Kırşehir milletvekili adayı oldu. Makaleleri, çıkardığı *Büyük Türkiye'ye Hasret* (1974-79), *Yiğit Köylüm* (1977-80), *Millet* (1976-77) ve *Çiğdem* (Kırşehir, 1999) gazetelerinde yayımlandı. İLESAM üyesidir.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Liderlik ve Özellikleri* (1987), *Öğretmenlik Mesleğine Giriş* (1999), *Türk Millî Eğitimi* (2001), *Türk Tarihinden Yapraklar* (1998), *Türk Tarihçiliği ve Prof. Dr. Aydın Taneri Armağanı* (Suat Akgül, Uğur Ertan, Ali Güler ile, 2001), *Ders Geçme ve Kredi Uygulaması* (2000).

ÇEVİRİ - YAYIMA HAZIRLAMA: *Satuk Buğra Han* (Seyfettin Azizi'den, Uygurca'dan, 2001).

ERGİ, İsmail

Eğitimci, yazar (D. 1930, Tosya / Kastamonu - Ö. 26 Eylül 2002). İlk ve ortaöğrenimini Tosya'da, lise öğrenimini Kastamonu'da tamamladı. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Edebiyat Bölümü mezunudur. Askerlik sonrası 1966 yılında Tosya Lisesinde edebiyat öğretmeni olarak göreve başladı. Aynı lisede 1972 yılından itibaren müdür olarak görev yaptı. 1975 yılında Yalova Lisesi Müdürlüğüne atandı. 1978-80 yılları arasında İstanbul ve Bolu'daki çeşitli liselerde, 1980 yılından itibaren Tosya Kız Meslek Lisesinde edebiyat öğretmeni olarak görevine devam etti.

Yazı hayatına 1958 yılında başlayarak *Zeren, Görgü, Ilgaz, Size, Yeni Genç Kalemler, Kültür ve Sanat, Üçüncü Yeni ve Tosya* dergilerinde makaleler yazdı. 1961'deki *Yeni Genç Kalemler*, 1984'de *Üçüncü Yeni* dergilerini çıkardı. Tiyatro, makale, mektup ve şiir türündeki eserleriyle tanındı. *Şerife Bacı* adlı piyesi yayımlanmadı.

1986 yılında "Yılın Öğretmeni" seçildi. İki mesleki teşekkürname ve Millî Eğitim Bakanlığınca bir maaş ikramiye ile ödüllendirildi. Üç kez Uluslararası Yunus Emre Seminerine, Adana Uluslararası Karacaoğlan Semineri ve 1992 yılı Ekim ayında da Türk Cumhuriyetleri Yazarları Kongresine katıldı.

ESERLERİ:

Ülkü, Tarihte Tosyalılar, Değişen Kafa, Halk Uyandı Dostum, Tosya Camileri, Tosya Türbeleri ve Evliyalarımız, İnsan Gerçeğine Uyanmak, Sakarya'dan Ürantüz'e, Döne Döne, Kervan, Külahıma Anlat, Sevgi İlmekleri, Tosya Ağzı.

HAKKINDA: Nail Tan - Özdemir Tan / Gurur Kaynağımız Kastamonulular III (2004).

İsmail Ergi

ERGİ, Sabahattin

Şair, besteci, asker. 23 Temmuz 1916, İstanbul doğumlu. Erzincan Askeri Lisesi orta bölümü, Maltepe Askeri Lisesi (1936), Ankara Harp Okulu (1938), Halıcıoğlu Topçu Okulu (1940) mezunu. 1938'den itibaren Türk Silahlı Kuvvetlerinin çeşitli kademelerinde görev yaptı, 1969 yılında, kıdemli albay rütbesinde iken kendi isteğiyle emekli oldu. Emeklilikten sonra Genelkurmay Harp Tarihi Dairesinde tarih uzmanı olarak hizmet verdi.

Hece ve aruz ölçüsünde yazdığı şiirlerini 1947 yılından itibaren *Yedigün, Aile* dergilerinde yayımladı. Evini, Türk ressamlarından çok sayıda eserin sergilendiği bir müzeye dönüştürdü. Koleksiyonunun diğer bölümünü ise 1980 yılında Ankara Resim ve Heykel Müzesine bağışladı. Çalışmalarını İstanbul'da sürdürdü. Şiirlerini 1954'de *Ellere Verdiğim* adlı kitabında topladı. Ayrıca TSM formunda besteleri vardır.

HAKKINDA: Kadircan Kaflı / Güzel Bir Eser (Tercüman, 24.4.1956), Kaya Özsezgin / Dar Bir Bütçenin Sevgi ve İyi Niyetinin Yarattığı Etkinlik (Milliyet Sanat, 20.6.1975), Naci İslimyeli / Ergilerin Bağışı (Ankara Sanat, Eylül 1980), Ayla Ağabegüm / Aşk İmiş Her Ne Var Alemde (Türk Edebiyatı, Mart 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

ERGİL, Doğu

Siyasetbilimci. 1 Mayıs 1940, Beşiktaş / İstanbul doğumlu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (1966) mezunu. Oklahoma Üniversitesinde sosyoloji ve sosyal psikoloji dallarında yüksek lisans (1971-72), New York State Üniversitesinde doktora ((Binghlamton) 1975) yaptı.

Yurda döndükten sonra, bir dönem ODTÜ'de, 1976 yılı Temmuz ayından itibaren de Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinde öğretim üyeliği yaptı. Siyasal Davranış kürsüsüne asistan olarak girdiği bu fakültede 1979 yılında siyasal davranış dalında doçent, 1989 yılında sosyal bilimler dalında profesörü oldu. AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi Siyasal Davranış Bilim Dalının başkanıdır.

Ergil, TODAİE Sevk ve İdare Yüksek Okulu (1980-84), ABD'nin John Hopkins Üniversitesi Uluslararası Çalışmalar Yüksek Okulu (1985-86) ve İngiltere'nin London School of Economics and Political Science gibi öğretim kurumlarında da öğretim üyesi olarak bulundu.

1990-99 yılları arasında örgütlü suç ve uluslararası terörizm konularında çalışan tanınmış uluslararası araştırma kuruluşu Europe 2000'nin yönetim kurulu üyeliği, 1997-99 yılları arasında Toplum Sorunlarını Araştırma Vakfı (TOSAV) Başkanlığı yaptı. Avrupa Güvenliği ve İşbirliği Örgütü Uzmanlar Kurulu üyeliğini ve Toplum Sorunlarını Araştırma Merkezi Başkanlığını yürütüyor. Toplumsal örgütlenme, kurumlaşma, toplumsal değişme ve siyasal oluşumlar konularında çok sayıda makalesi çeşitli dergilerde yer aldı. Türk Sosyal Bilimler Derneği ile Siyasî Bilimler Türk Derneği üyesidir.

ESERLERİ:

TÜRKÇE: *Türkiye'de Toplumsal Gelişme ve Siyasal Bunalım, Siyaset Psikolojisi* (Türker Alkan ile), *Milli Mücadele'nin Sosyal Tarihi, Türkiye'de Terör ve Şiddet, İdeoloji ve Milliyetçilik, Laiklik, İdeoloji, PKK Gerçeği, Siyasal Yabancılaşma, Toplum ve İnsan, Toplumsal Eşitsizliğin Yapısı, Bir Düz Bir Ters, Doğu Sorunu / Teşhisler Tespitler, Kendini Arayan Türkiye.*

İNGİLİZCE: *The Social History of the Turkish Liberation Movement, Secularism in Turkey, Turkey in Search of Herself.*

Doğu Ergil

Ali Şakir Ergen

ERGİN, Ali Şakir

Edebiyat araştırmacısı, siyaset adamı. 29 Ekim 1938 Karga köyü / Yozgat doğumlu. Yozgat'ın manevi büyüklerinden Şeyhzade Ahmet Şevki Ergin Hocaefendi'nin oğlu. İlkokulu ve Yozgat'ta başladığı İmam Hatip Okulunu Ankara'da bitirdi. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Klasik Şark Dilleri Bölümü (1963) mezunu.

Öğrencilik yıllarında, İlkokul Öğretmenleri Sağlık ve Sosyal Yardım Sandığında çalışmaya başladı. 1964 yılından itibaren Diyanet İşleri Başkanlığı teşkilâtı bünyesinde murakıp ve vâiz olarak görev yaptı. 1966-68 yılları arası Millî Eğitim Bakanlığından burslu olarak dil öğrenimi ihtisası ve mesleki araştırmalar yapmak üzere Bağdat'ta bulundu.

Mezun olduğu fakültenin Arap Dili ve Edebiyatı Kürsüsüne 1968'de asistan olarak girdi. Askerlik görevinden sonra 1973 yılında DTCF Arap Edebiyatı Bölümünde doktor unvanını aldı. 1975-77 yılları arası Bağdat Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Şark Dilleri Bölümünde davetli öğretim üyesi olarak dersler verdi. Bağdat dönüşü yıllarca gönül verdiği üniversitedeki görevinden istifa edcrek Yozgat'a yerleşti. 1979 yılında Yozgat'ta Yüksek İslâm Enstitüsü açma çalışmalarına önderlik etti. 1980 sonrası Yüksek İslâm Enstitüsünün kapatılmasıyla Yozgat'ta müftü vekili ve müftü yardımcısı olarak görev yaptı. 1984'te bu görevden istifa ederek, ODTÜ Yabancı Diller Yüksek Okulunda sözleşmeli öğretim üyesi olarak Arapça dersleri vermeye başladı. Bu görevi devam ederken, 1985 yılından itibaren de Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Arap Dili ve Eğitimi bölümünün kuruluş ve gelişmesinde bölüm Başkanı olarak görev yaptı.

1987 kasım genel seçimlerinde Yozgat'tan milletvekili seçilerek TBMM'ye girdi. Bir dönemlik milletvekilliğinden sonra, 1991 sonunda Yozgat'a yerleşerek tekrar ilmi çalışmalara yöneldi. Çalışmalarını Yozgat tarihi ve kültürü konularında yoğunlaştırarak eserler vermeyi sürdürdü.

Yozgat Türk Ocağının üç aylık ilim, fikir, kültür, edebiyat ve sanat dergisi *Dilde Fikirde İşte Birlik İçin Yozgat Divânı* dergisinin yayın hayatına katılmasında önderlik yaptı, dergiye yayın kurulu başkanı ve yazar olarak katkıda bulundu. Ayrıca yerel gazetelerde çeşitli konularda yazılar yazdı, yerel televizyonlarda çeşitli programlara katıldı. Yozgat'ın en güçlü divan şairi M, Said Fenni'nin yıllardır kayıp zannedilen yazma *Divan*'ını şairin damadında bularak yeni harflere aktararak yayımladı.

ESERLERİ:

Vakıflar ve Yozgat'ta Tarihi Vakıf ve Camiler (1994), *Yozgatlı Mehmed Saîd Fenni Divânı* (1996), *Osmanlı Devleti ve Bozok Sancağı* (2000).

HAKKINDA: Durali Doğan / Yozgatlı Şair ve Yazarlar Ansiklopedisi (2005).

ERGİN, Işıl

Şair. Edebiyat öğretmenliğinden emekli oldu. Şiirlerinde insan sıcaklığını, acıların dinmesini, özgürlüğü, paylaşma duygusunu ve annelerin özverisini dile getirdi. Şiirlerini *Ayrı Yolların Türküsü* (1992) adlı kitapta topladı.

HAKKINDA: Mehmet Aydın / Edebiyatımızda Kadın Şair ve Yazarlar Sözlüğü (2001).

ERGİN, İbrahim

Şair. 1938, Yerkesik / Muğla doğumlu. İzmir Mithatpaşa Endüstri Meslek Lisesi mezunu. Muğla Toprak-Su Başmühendisliğinde çalıştıktan sonra işçi olarak Almanya'ya gitti. Almanya dönüşü Muğla Gazeteler Başbayiliğini aldı. *Muğla Postası, Devrim* ve *İlkadım* gazetelerinde düzyazılar yazdı. Şiirleri ve hikâyeleri Türkiye'nin belli başlı dergilerinde yayımlandı. *Beşgen* dergisinin açtığı bir yarışmada "Yılın Şairi" seçildi. Şadan Gökovalı ile beraber, uzun yıllar Halikarnas Balıkçısı'nın yanında ve sohbetlerinde bulundu. Muğla Gazeteciler Cemiyetinin verdiği ödüllerden, Güncel Kültür Yazıları dalında iki kez üst üste birincilik ödülü kazandı. Bedri Rahmi gibi Türk şiirini ayak seslerinden tanıdığı söylenir. *Eksik Koşu* adlı bir şiir kitabı vardır.

ERGİN, Muharrem

Dilci (D. 1925, Ahıska / Gürcistan - Ö. 7 Ocak 1995, İstanbul). Balıkesir Lisesi (1943), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1947) mezunu. Bir süre çeşitli liselerde edebiyat öğretmenliğinden sonra aynı fakültenin Eski Türk Dili Kürsüsü asistanı oldu (1951). Burada doçentliğe (1963) ve

profesörlüğe (1971) yükselerek bölüm başkanlığına getirildi.

Eski Türk Dili alanında yaptığı çalışmalarla tanındı. İstanbul Aydınlar Ocağı yöneticileri arasında yer aldı. Türk-İslâm-Batı Sentezi görüşünün önde gelen savunucularından oldu.

ESERLERİ:

Türk Dil Bilgisi (1958), *Osmanlıca Dersleri* (1958, 1963), *Orhun Abideleri* (1970), *Azeri Türkçesi* (1971), *Türkiye'nin Bugünkü Meseleleri* (1973), *Türkler'in Soy Kütüğü* (Şeceresi Terakime, 1974), *Milliyetçiler Birleşiniz* (1976), *Türk Dili I, II* (ders kitabı, 1976-77).

ERGİN, Osman Nuri

Araştırmacı-yazar (D. 1863, İmran / Malatya - Ö. 1961, İstanbul). İstanbul Belediyesinde başkâtiplik, mümeyyizlik, şube müdürlüğü gibi çeşitli görevlerde bulundu. Yirmi iki yıl İstanbul vilayet ve belediye mektupçuluğu yapan Ergin, İstanbul'un çeşitli liselerinde edebiyat, felsefe ve sosyoloji dersleri verdi. Türkiye ve diğer İslâm ülkelerinde belediyecilik, Türk eğitim tarihi konularında yaptığı geniş araştırmalarla, özellikle 5 ciltlik *Türkiye Maarif Tarihi* adlı eseriyle tanınmıştır.

BAŞLICA ESERLERİ:

Mecelle-i Umûr-ı Belediye (5 cilt, 1912-22), *Türkiye'de İlk Halk Mektebi* (1927), *İstanbul Şehreminleri* (1928, yeni bas. 2002), *Cumhuriyet ve İstanbul Mahallî İdaresi* (1933), *İstanbul Şehir Rehberi* (1934), *Türkiye'de Şehirciliğin Tarihî İnkişafı* (1936), *İbn-i Sina Şahsiyeti ve Eserleri Hakkında Tetkikler* (1936), *Türk Tarihinde Evkaf, Belediye ve Patrikhaneler* (1937), *Muallim M. Cevdet'in Hayatı, Eserleri ve Kütüphanesi* (1937), *İstanbul'da 5 Asırlık İmar ve İskân Hareketleri* (1938), *İstanbul Tıp Mektepler, Enstitüleri ve Cemiyetleri* (1940), *Türkiye Maarif Tarihi* (5 cilt, 1939-43), *Dr. Süheyl Ünver Bibliyografyası* (1941), *Balıkesirli Abdülaziz Mecdi'nin Hayatı ve Şahsiyeti* (1942), *Fatih İmareti Vakfiyesi* (1945).

Osman Nuri Ergin

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. VIII, 1982-1983), Ahmet Güner Sayar / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 11, 1995), İstanbul Şehreminleri - Osman Nuri Ergin (Kitap Rehberi, Kasım 2002).

ERGİN, Özgen

Öykücü. 26 Mayıs 1947, Avanos / Nevşehir doğumlu. İlkokulu İstanbul'da, orta ve yükseköğrenimini Ankara'da tamamladı. Ankara Halkevi Tiyatro topluluğunda oyunculuk yaptı. Türkiye Elektrik Kurumunda Elektrik mühendisi olarak iki yıl çalıştıktan sonra 1973 yılında Almanya'ya yerleşti. 1980'den sonra Köln şehrinde halkla ilişkiler ve sosyal hizmetler uzmanlığı yaptı. "Azınlık Hakları ve Azınlıklara Nasıl Davranılmalı?" gibi konularda, Almanlara yönelik projeler üretti. Türkiye Yazarlar Sendikası, PEN Yazarlar Derneği, Edebiyatçılar Derneği ve Alman Yazarlar Birliği üyesidir.

Özgen Ergin

Öyküleri 1980'den itibaren *Anadil Edebiyat* (Stuttgart), *Varlık, Adam Öykü, Yine Hişt* dergilerinde yayımlandı. Hollandalı bir yönetmen tarafından sinemaya uyarlanan *Şarlo Kemal* adlı öyküsü ödül aldı. Bu kitaptaki öykülerinin *"Almanya'ya Türkiye'den gitmiş yazarlardan, orada doğmuş ikinci kuşak Türk yazarlara doğru bir köprü oluşturduğu"* değerlendirmesi yapıldı. Öykülerinin bir bölümü çeşitli dillere çevrilerek yayımlandı. *Galatalı Angelos* adlı eseriyle 2000 Emin Türk Elicin Öykü Ödülünü aldı. *Willinger* adlı öyküsü Köln Bauturm Tiyatrosunda, *'Okuma Tiyatrosu* biçiminde sahnelendi.

"Köln kentinin çok kültürlü ortamında boy veren Özgen Ergin'in öykülerinde Türkiyeli, Yunanlı, Kürt, İtalyan, Alman, Yahudi kahramanlar birbirine girmiş, iç içe geçmiş bir biçimde hayat bulurlar, öykülerin temel direğini oluştururlar. Özgen Ergin'in öykülerinde lokantalar, oteller kadar gezi öyküleri de büyük bir yer tutuyor. Bir başka ortamdan, bir başka coğrafyadan süzülen, derlenen, oluşturulan öykülerde yazar, işin içine kendini fazlasıyla katar. Öykülerinde boy göstermeyi seviyor Özgen Ergin, çünkü o da bir öykü kahramanıdır yazdıklarında. Kendisi olmadan olmazmış gibidir onun öykülerindeki anlatıcı." (Gültekin Emre)

"İç Sesim dediği sesler, diğer öyküleriyle kendi iç seslerimiz oluyor. İçimizdeki bu gizli ses bizleri baştan aşağı sorguluyor. Tüm öykülerinde çok gizli, çok derin bir sorgulanmayla içimize giren Özgen Ergin, benliğimizi baştan aşağı gözden geçiriyor. Onun öyküleriyle her yönden sorgulanmaktayız." (Cumhuriyet Kitap)

ESERLERİ

ÖYKÜ: *Şarlo Kemal* (1987), *Derin Sularda* (1990), *Charlie Kemal* (ilk iki kitaptan seçmeler, Almanca, 1992), *Galatalı Angelos* (1999).

ROMAN: *Fırdöndü* (2005).

HAKKINDA: Buket Uzuner / Galatalı Angelos (Cumhuriyet Kitap, 6.1.2000), Gültekin Emre / Galatalı Angelos (Cumhuriyet Kitap, 20.1.2000), TBE Ansiklopedisi (2001), Anlatıcının Yalnızlığı – Elginlik Yansılaması Öyküler (Cumhuriyet Kitap, 11.1.2001), Asuman Kafaoğlu-Büke / Fırdöndü (Cumhuriyet Kitap, 7.7.2005), Şaban Akbaba / Özgen Ergin'den "Fırdöndü" (Cumhuriyet Kitap, 1.9.2005)

ERGİN, Vahit

Şair. 1945, Prizren / Kosova doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini doğduğu yerde tamamladı. İpek Yüksek Ekonomi-Ticaret Okulu (1972) mezunu. Psikoloji, astroloji ve sözlük çalışmaları vardır. Şiirlerini *Aşklar* (1998) adlı bir kitapta topladı.

HAKKINDA: Hasan Mercan / Balkanlarda Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi (2000).

ERGİN, Zeki K.

Şair. 1947, Çavuşlu / Görele / Giresun doğumlu. İlköğrenimini doğduğu köyde tamamladı. Babasının işi sebebiyle 1959'da ailesiyle birlikte İstanbul'a geldi, Kasımpaşa Karma Ortaokulunda okudu. Haydarpaşa Sanat Enstitüsünü bitirdi. Vekil öğretmenlik yaptı, boraks madeninde teknisyen olarak çalıştı, özel bir firmada kalite kontrolörü olarak görev yaptı. 1995'te emekli oldu.

Şiir yazmaya 1965'te ortaokul öğrencisiyken başladı. İlk şiiri *"Mustafakemalpaşa", 14 Eylül* gazetesinde yayımlandı (1968). 1967'de Mustafakemalpaşa Sanat Enstitüsünde *Özveri* adında bir okul gazetesi, 1975'te de İstanbul'da *Çağ* adında bir kültür sanat ve düşün dergisi yayımladı. Şiirleri *Çağ, Yeditepe, Ant, Saçak, Eflatun Çağdaş Türk Şiiri ve Evrim, Numune ve Ardıçkuşu*, gibi dergilerle birçok sendika gazetesinde yayımlandı. Şiirlerinde toplumcu-gerçekçiliği benimsedi.

ESERLERİ(Şiir):
Köz (1973), *Hamleciler* (ortak, 1974), *Sevgiliye İsyan* (2004).

ERGİNBAY, Şerif

Şair. 1957, Antalya doğumlu. Asıl adı Mehmet Bozkurt'tur. İlkokulu köyünde, ortaokulu Karaman'da parasız yatılı, liseyi Manavgat'ta okudu. Gençlik yıllarında kuşağının birçok insanı gibi tutuklanıp, cezaevlerine girip çıktı. 1980-1983 arası Samsun 19 Mayıs Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde okudu. 1983 yılından itibaren on üç yıl lokanta işletti.

1987 yılında Karpuzçayı'nın yukarılarında (Murtiçi-Ahmetler Kanyonu) keşfettiği eski bir su değirmenine yerleşti. Kamp yeri ve canlı balık lokantasına dönüştürdüğü değirmende on üç yıl kaldı. Yaşamını ve çalışmalarını Akdeniz bölgesinde sürdürdü.

Şiirleri 1998 yılından itibaren *Son Yeni Biçem, Kıyı, Yaşasın Edebiyat, Bahçe, İnsan Şiir Defteri* ve *Morca* dergilerinde yayımladı. *Dar Köprü* (2000) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Hüseyin Peker / Su Değirmeninden Doğan Şiirler (Cumhuriyet Kitap, 8.11.2001), Betül Tarıman / Akdeniz'de Kör Bir Kavşak (Cumhuriyet Kitap, 31.1.2002).

ERGİNER, Gürbüz

Folklor araştırmacısı. 1945, İstanbul doğumlu. Ankara Mamak'ta başladığı ilköğrenimini Aydın'da tamamladı. Ankara Üniversitesi DTCF Etnoloji Bölümü (1970) mezunu. Milli Folklor Enstitüsünde, Ankara Etnografya Müzesinde, TRT Ankara Televizyonunda çalıştı. Ankara Üniversitesi DTCF Etnoloji Anabilim Dalı Başkanı ve öğretim üyesi olarak görev yaptı. Halk takvimi ve halk meteorolojisi, sosyal normlar, ritüeller, kurban ve belgesel film konularında çalışmalar yaptı.

ESERLERİ:
ARAŞTIRMA: *Türk Folklor ve Etnografya Bibliyografyası I.* (ortak, 1971), *Uşak Halk Takvimi ve Halk Meteorolojisi* (1984), *Kurban-Kurbanın Kökenleri ve Anadolu'da Kanlı Kurban Ritüelleri* (1997), *Türk Folklor ve Etnografya Bibliyografyası IV (1974-1984)* (ortak, 1999).
DERLEME: *Elemtere fiş – Anadolu'da Büyü ve İnanışlar* (ortak, 2003).
HAKKINDA: Günay Güner / Gürbüz Erginer'den İlginç Bir Araştırma: Kurban (Cumhuriyet Kitap, 24.9.1998), TDOE TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ERGİNÖZ, Murat Aykaç

Yazar ve çevirmen. 1944, Elbistan / K.Maraş doğumlu. İlköğrenimini Elbistan Cumhuriyet İlkokulu ve Elbistan Ortaokulunda gördü. K.Maraş Lisesi (1960), İsviçre Cenevre Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü (1965) ve İTÜ Mimarlık Fakültesi (1971) mezunu. Doktorasını Sorbonne Üniversitesinde yaptı (1996) ve aynı üniversitede şehircilik alanında profesörlüğe yükseldi (1999). İsviçre, Fransa ve Türkiye'de serbest mimar olarak çalıştı. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Projeler Daire Başkanlığında danışmanlık görevinde bulundu.

Murat Aykaç Erginöz

Eserlerinin bir bölümü yurt dışında Fransızca ve İngilizce yayımlandı; bazıları filme ve Devlet Tiyatroları repertuarına alındı, özel tiyatrolarda sahnelendi. *Nakşidil, Hayat Bir Kere ve Kısacık, Karaelmas* adlı oyunları kitaplaşmadı. Bunlardan ilki DT repertuarına alındı, üçüncüsü 1996'da TRT tarafından filme uyarlandı. *Taç ve Taht* adlı oyunu ile 1987 Kültür Bakanlığı Oyun Yarışması Ödülünü kazandı.

Telif eserleri yanı sıra çevirmen olarak da birçok esere imza atarak, Tarık Buğra'nın *Küçük Ağa* (1994) ve Orhan Bayrak'ın *Türkiye'nin Panoraması* (1997) adlı eserlerini Fransızcaya çevirdi. Tolstoy, Balzac, Pierre Loti, Hector Malot, Alphonse Daudet, F. Sagan, P. Wagner, İsaac B. Singer, M.L. Fuss, H. Robbins, R. Borniche, Michel de Grece, Pierre Schoendoerffer, Regis Debray, Clement Lepidis'ten birçok eseri Türkçeye kazandırdı.

ESERLERİ:
ROMAN: *Yazdan Kalma Bir Gün* (1971), *Bir Yabancı Konuk* (1984), *Haremin Büyüsü* (1987), *İktidardakiler* (1987), *Tutsaklar* (1987), *Tılsımlı Gömlek* (1987), *Nakşidil Sultan* (1987), *Sarayın Gözyaşları-Cem Sultan'ın Romanı* (2000).
OYUN: *Taç ve Taht* (1987).
MESLEKİ ESERLERİ: *Ekolojik Mimari* (1989), *Türkiye'de Kıyı Alanları Yönetimi* (1997), *Akdeniz Ülkelerinde ve Türkiye'de Kıyı Kullanımı* (1998).
Yazarın şehircilik ve çevre alanlarında henüz basılmamış iki eseri daha vardır.

HAKKINDA: Tuncer Uzunoğlu / Murat Aykaç Erginöz'le "Sarayın Gözyaşları" üzerine (Cumhuriyet Kitap, 14.9.2000), Pınar Çelikel / Sultanlar da Ağlar (Cumhuriyet Kitap, 4.8.2000), TBE Ansiklopedisi (2001).

ERGİNÖZ, Osman Necati

Eğitimci, yazar (D. 1905, Elbistan / Kahramanmaraş - Ö. 1988, İstanbul). Elbistan Numune Mektebinde başladığı ilk resmi öğrenimi yanı sıra özel hocalardan Arapça, Farsça, Fransızca, matematik ve kompozisyon dersleri aldı.

Sivas Öğretmen Okulundan mezun olduktan sonra Kahramanmaraş'ta İnönü İlkokulunda öğretmenliğe başladı. Pazarcık'ta İlköğretim Müdürlüğü, Elbistan ve İstanbul'da ilköğretim müfettişliği yaptı. Kırk üç yıl eğitim hizmetinde bulunduktan sonra, 1976 yılında yaş haddinden emekli oldu.

ESERLERİ:
DENEME-İNCELEME: *Köy Eğitiminde Yaşanmış Realiteler* (1943).
OYUN: *Karagöz Ankara Savaşında* (1948), *Atılan Fiskeler* (?).
HAKKINDA: Cemil Çiftçi / Maraşlı Şairler Yazarlar Alimler (2000).

ERGİNSOY, Güliz Beşe

Araştırmacı. 28 Temmuz 1956, Kütahya doğumlu. Asıl adı Fatma Güliz Erginsoy'dur. Güliz Erginsoy adını da kullandı. Ceyhun Atuf Kansu'nun dayı torunudur. Özel Marmara Koleji, Özel Şişli Terakki Lisesi, Boğaziçi Üniversitesi Sosyoloji Bölümü (1979) mezunudur. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *"Beşiktaş Semt Pazarı ve Pazarcı Esnafı: Gelişen Ülke Kentlerinde Örgütlenmiş Örgütlenmemiş Kesimlerin Eklemlenmesine Bir Örnek"* (1984) konulu tezle doktorasını (1984) tamamladı. 1999'da doçent, 2005'te profesör oldu. Doçentlik tezi: *"Dedem Hüseyin Atıf Beşe: Bir Cemiyet-i Osmaniye Vatandaşının Savaş Hatıratı ve Bir Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşının Yaşam Öyküsü"* (2004). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dekan

Güliz Beşe Erginsoy

Yardımcısı (2004-) ve Sosyoloji Bölüm Başkan Yardımcısı (1992-) olarak çalıştı.

İlk çalışması *"İmroz Gliki'den Gökçeada Bademli'ye I: Badem Gibi Tatlı", Toplumsal Tarih* dergisinde çıktı (1997). Daha sonra *Toplum ve Bilim, Toplumbilim, New Perspectives on Turkey, Toplumsal Tarih, Bosphorous Journal* dergilerinde yazdı. Kadın, çocuk ve Rum azınlıklarla ilgili alanlarda çalışmaları vardır. Toplumsal tabakalaşma, saha araştırma metod ve teknikleri, sosyal bilimlerde araştırma metod ve teknikleri, sosyoloji tarihi, Türkiye'de kitle iletişim teorileri ve uygulamaları gibi dersler verdi. Çeşitli düzeylerde tez danışmanlığı yaptı. Uluslararası ve ulusal kamu sektörü ve çeşitli kuruluşların desteklediği araştırmalar yaptı. Mimar Sinan Üniversitesi bünyesinde sempozyumlar düzenledi.

"Kitabın bir başka ilginç yönü tıpkı bir 'metafiction' roman gibi günlükle birlikte onun kitaplaşma sürecini de okumamız. Erginsoy, iyi ki hocası Zafer Toprak'ın sözünü dinleyerek kendisini de kitabın yarım sürecine katmış. Böylece sadece bir savaş günlüğünü değil, bu tür vesikaların yayına hazırlanma macerasını da izleyebiliyoruz." (Handan İnci)

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Dedem Hüseyin Atıf Beşe: Bir Cemiyet-i Osmaniye Askerinin Savaş Hatıratı ve Bir Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşının Yaşam Öyküsü* (2004), *Adalılar: Karnavaldan Anlatılara ve İmgelere – Osmanlı Devleti Vakfi İmroz Adasından T.C. Çanakkale İli, Gökçeada İlçesine 1923-2004 Dönemi* (2005), *Kastamonu, Loç Yöresi: Dört Kuşağın Anlatıları ve İmgeleri - Vasıflı Dağ Köylülüğünden Kentte Vasıfsız İşçiğe Dönüşüm* (2005), *İstanbul Anakent Bölgesinde Onsekiz Yaşından Küçük Ticari Seks İşçisi Kız Çocuklar* (Esin Küntay ile, 2005).

ORTAK KİTAP: *The Health Dimension of Comprehensive Action with Disadvantaged Women* (der. C. Tenhaeff, 2002), *21. Karşısında İnsan ve Kent* (Esin Küntay, Firdevs Gümüşoğlu ile, 2001).

HAKKINDA: Müşerref Hekimoğlu / Cumhuriyet (23.3.1997), Cumhuriyet (10.3.1997), Çağlar Çağatay / Türkiye'deki Uzak Asya (Milliyet-Yaşam, 30.6.2000), Tuncay Özkan / Çocuk Fahişeleri Kurtaralım (Milliyet, 21.3.2001), Selen Baycan / Cumhuriyet (4.1.2001), Savaş Ay / Küçük Seks Kölelcri (Sabah, 25.9.2000 – 26.9.2002), Söyleşi (Türkiye Kitap, Ekim 2004), Handan İnci / Birinci Savaş Günlüğü (Cumhuriyet Kitap, 1.10.2004).

ERGİNTUĞ, Sedat

Şair. 25 Şubat 1920, İstanbul doğumlu. 1941'de inşaat mühendisi oldu. 1963'te Türk sanat müziği güftcleri yazmaya başladı. Bu şarkı sözlerini *Kadere Sitem* (1974) adlı kitabında topladı.

HAKKINDA: Sedat Ergintuğ / Kadere Sitem (1974), V. Recai Velibeyoğlu / ÖDBŞKA (1975), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ERGİR, Ertuğrul Erol

Yazar. 1930, Karşıyaka / İzmir doğumlu. Galatasaray Lisesi, İzmir İktisadi ve Ticari Bilimler Akademisi mezunudur. Kıbrıs'ta yaşadı. Ticaretle uğraştı.

ESERLERİ:

ANI: *Unutamadığım Karşıyakam ve İzmirim, Unutamadığım Galatasarayım ve İstanbulum.*

BİYOGRAFİ: *Giritli Mustafa* (2000).

HAKKINDA: Ertuğrul Erol Ergir / Giritli Mustafa (2000).

ERGİR, Yalçın

Hekim, yazar. İlk, orta ve lise eğitimini TED Ankara Kolejinde tamamladı. Daha sonra devam ettiği Hacettepe Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesinden (1980) diş hekimi olarak mezun oldu. Aynı üniversitede Ortodonti İhtisası yaptı. Asistanlık yıllarında Fransa'nın Centre Hospitalier de Mulhouse - Hopital du Moenchberg hastanesinde, ortodonti ihtisası bitiminde ise yine Fransa'nın Centre Hospitalier Specialise - Roufach hastanelerinde çalışmalarda bulundu. *Braket, Ligature* gibi ortodonti dergilerine aylık yazılar yazdı. *Düş Hekimi* (2002) adlı dört ciltlik bir kitabı vardır.

HAKKINDA: Yalçın Ergir / Düş Hekimi 2 (2002)

ERGİYDİREN, Sevinç

Edebiyat araştırmacısı. 30 Kasım 1960, Merzifon / Amasya doğumlu. Ortaöğrenimini Kadıköy Kız Lisesi ile Ankara Aydınlıkevler Lisesinde tamamladıktan sonra, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalından *"Dilbilimin Bir Dalı Olarak Türkçede Yapılmış Fonetik Çalışmaların Açıklamalı Kaynakçası"* lisans tezi ile mezun (1982) oldu. Yüksek lisans programını Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalında *"Devrin Meseleleri İçinde Yahya Kemal'in Hayatı"* adlı teziyle (1988) yaptı. Doktora çalışmasını İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalında yaptı.

Bir süre Stockholm'da anaokulu öğretmeni (1980), Sinop'ta edebiyat öğretmeni (1983-84), Marmara (1984-1985) ve Gazi (1985-1990) üniversitelerinde Türk Dili okutmanı olarak görev yaptı. 1994 yılından sonra Boğaziçi Üniversitesi Türkçe Dersleri Koordinatörü ve öğretim görevlisi olarak çalıştı. Dil, edebiyat, bilgi işlem, felsefe, hat ve resim sanatı ile ilgili pek çok seminer izledi, yurtdışında ve yurtiçinde inceleme-araştırma gezilerine katıldı.

Sevinç Ergiydiren

Yazıları çeşitli dergi ve ortak kitaplarda yayımlandı. Çeşitli panel, söyleşi ve açıkoturumlara katıldı, bildiriler sundu. *Edebiyat Araştırmaları Edebiyat Eleştirisi Üzerine Bir Deneme* (2001) adlı bir inccleme kitabı yayımlandı.

ERGÖNENÇ, Dilek

Araştırmacı-yazar. 1974, Ankara doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Ankara'da tamamladı. 1995 yılında Gazi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümünden mezun oldu. Aynı yıl, mezun olduğu bölümde araştırma görevlisi olarak görev yapmaya başladı. *"Nogay Türkçesinde Fiil"* konulu tezi ile Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yüksek lisans (1998) yaptı. Ocak 2005'te, yine aynı enstitüde, *"Kazak ve Nogay Türkçesi Yazı Dillerinde Tasvir Fiilleri"* konulu doktora tezini tamamladı. Gazi Eğitim Fakültesi, Orta Öğretim

Dilek Ergönenç

Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında araştırma görevlisi olarak çalışmalarını sürdürmektedir. *Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi* için "Nogay Edebiyatı" (2002) adlı bölümü, *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi* için Nogay Türk edebiyatçıları ile ilgili maddeleri yazdı (2002). Makaleleri, *Türk Dünyası El Kitabı (Türkiye Dışı Türk Edebiyatları), Karadeniz Araştırmaları, Türk Dünyası Nevruz Ansiklopedisi* içinde yayımlandı. *Türk Dili* ve *Türk Kültürü* dergilerinde yazdı. *Hüseyin Cahit-Türkçe Sarf ve Nahiv* (Leyla Karahan ile, 2000) adlı bir kitabı vardır.

ERGÖNÜL, Mehmet

Şair. 1926, Beyelması / Ağın / Elazığ doğumlu. İlkokulu Ağın'da, ortaokulu Arapgir'de, liseyi Malatya'da bitirdi. Ankara Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi üçüncü sınıfından ayrılarak çalışma hayatına atıldı. Ankara'da Sümerbank Genel Müdürlüğünde müdürlük görevinde iken emekliye (1990) ayrıldı. Daha sonra İstanbul'a yerleşerek resim çalışmaları yaptı.

İlk şiiri, 1942 yılında, *Köye Doğru* dergisinde yayımlandı. İçindeki fırtınaları, kederleri, sevinç ve mutlulukları, kendine özgü imajlar ve ahenkli deyişlerle duyurdu. Şiirlerinde; Malatya yöresinin folklorik ve sosyal özellikleri etkili oldu. *Seher Yeli*'nde gurbet, ayrılık, aşk, ölüm, memleket tutkusu, doğa ve insan sevgisi gibi temaları işledi. Sümerbank Genel Müdürlüğünce düzenlenmiş olan Sümerbank Marşı Güfte Yarışmasında birincilik ödülünü kazanan güftesi Erol Sayan tarafından bestelendi. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde

Mehmet Ergönül

Mehmet Salih Yıldırım hakkında bir lisans tezi (2001) hazırladı.

"Yetmiş şiirden ve üç bölümden ibaret olan 'Beklediğim Kuşlar' Mehmet Gönül'ün ikinci şiir kitabı...Birinci bölüm, serbest vezinle yazılmış şiirlere ayrılmış. İkinci ve üçüncü bölümlerde ise, şairin hece vezniyle yazılmış şiirleri yer almış vaziyette. Mehmet Gönül, uzun seneler vezinli kafiyeli şiir üzerinde çalışarak yeni şiire adım atmış bir şair...Bütün bunlara rağmen, birinci bölümde zaman zaman vezinsiz ve kafiyesiz şiirlerin de yer aldığını görüyoruz. İstanbul'a Hasret, Doğulu Kız, Arzu, Beklediğim Kuşlar, Bir Çocuk Kayboldu, Unuttum, Ağıt birinci bölümün en başarılı şiirleri arasında sayılabilir. Ama Mehmet Gönül'ün asıl şahsiyetini ikinci ve üçüncü bölümlerde görüyoruz. Bir Kemâlettin Kâmu edasıyla yazılan 'Masal Gibi' bize gerçek ve güzel bir şiirin tılsımlı havasını getiriyor." (Yavuz Bülent Bakiler)

"Şairimiz gerçek anlamda mütevazi bir gönül erbabıdır. Çok alıngan ve hassas bir yapıya sahiptir. Elli yılı aşkın bir süredir yazı hayatının ve edebiyatın içinde yoğrulmuş, şiirin çilesini çekmiştir. Şiirlerini, sakin-sabırlı bir ipekböceği gibi titizikle örer. Kolay kolay beğenmez, özellikle kendi yazdıklarını. Bu tutumu, tevazudan ziyade, sanata gereken değeri vermesinden, kalıcı güzelliği aramasından kaynaklanmaktadır." (Hayrettin İvgin)

ESERLERİ (Şiir):

Beklediğim Kuşlar (1960), *Seher Yeli* (1996), *Yalnızlar Evreni* (mensur şiirler), *Mevlâna'dan Rubailer*.

HAKKINDA: Mehmet Ergönül / Scher Yeli (1996), Ahmet Şentürk / Ergönül'ün Yeni Kitabı (23.3.1996), M. Sabri Kelemeroğlu / Seher Yeli (Arapgir Postası), Ahmet Samur / "Seher Yeli" ve Mehmet Ergönül (Ağın, Mayıs-Haziran 1997).

ERGUN, Doğan

Sosyolog. 1932, Akşehir / Konya doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Akşehir'de yaptıktan sonra Fransa'da Aix Üniversitesinde sosyoloji okudu. Bir süre Fransa'da, Centre National de la Recherche Scientifique'ta araştırmacı olarak çalıştı. 1963'te yurda döndü; Gazi Eğitim Enstitüsünde, ardından Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Sosyoloji Bölümünde öğretim görevlisi olarak görev yaptı. Kültür Bakanlığı danışmanlığından emekli oldu.

ESERLERİ:

100 Soruda Sosyoloji El Kitabı (2003), *Yöntemi Bulmak, Kimlikler Kıskacında Ulusal Kişilik, Sosyoloji ve Eğitim, Türk Bireyi Kuramına Giriş* (2005), *Sosyoloji ve Tarih* (2005).

ERGUN, Perihan

Araştırmacı-yazar. 28 Kasım 1928, İzmir doğumlu. Tam adı: Perihan Turgut (Ergun). Beyoğlu 9. İlkokul, Beyoğlu İnönü Lisesi, İÜ Edebiyat Fakültesi Türk Dili Tarihi Bölümü mezunu. İstanbul'daki resmi ve özel okullarda Türkçe-edebiyat öğretmenliği yaparak 1982 yılında emekli oldu. Ada Dostları Derneği, ÇYDD gibi sivil toplum örgütleri ile SHP ve CHP örgütlerinde faal roller aldı. Yazılarını *Cumhuriyet* gazetesi ve *Güzel Yazılar, Türk Dili* dergilerinde yayımladı.

ESERLERİ:

DERLEME: *Sait Faik Abasıyanık 90 Yaşında* (1996).

DENEME-İNCELEME: *Cumhuriyet Aydınlanmasında Öncü Kadınlarımız* (1997).

ÖYKÜ: *Kasketin Yeri* (2001).

HAKKINDA: Kasketin Yeri (Kitap Rehberi, Aralık 2001).

ERGUN, S. Nüzhet

Edebiyat araştırmacısı (D. 1901, Bursa - Ö. 24 Nisan 1946, İstanbul). Tam adı: Sadettin Nüzhet. Üsküdar İttihad ve Terakki Okulunda bir süre okuduktan sonra Üsküdar Sultanisi ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat

MEHMET ERGÖNÜL

KİM BİLECEK

Kim bilecek ne haldedir yüreğim,
Yangınlardan arta kalan külüm ben,
Gören olsa bağıbansız bağ sanır,
Yağmur düşmez, çiçek açmaz çölüm ben.

Gem seline bata çıka yorulmuş,
Kurşun değmiş, kanatları kırılmış,
Şu dünyada hesapları sorulmuş,
Şaşkın gezen bir günahkar kulum ben.

Alın yücelerde, yüreği gemde,
Yatar yaralanmış kuşlar gölgemde,
Altın tepsilerde size gelsem de
El sürmeyin, bir zehirli balım ben.

S. Nüzhet Ergun

Fakültesinden mezun oldu. Dayısı, Üsküdar Hallaç Baba Sadi Dergâhı Şeyhi Ferit Efendi ölünce dokuz yaşında vekâleten, 1921'de sınavla resmen şeyh oldu. Şair Üsküdarlı Talât, şeyhliğine tarih düşürdü. Ali Fakri Efendi'den Velî mahlasını ve Sâdi Tarikatından başka Rüfaî ve Nakşıbendi tarikatları için icazetname aldı. Tekke ve zaviyeler kapatılınca (1925) Konya'da çeşitli okullarda, İstanbul'da Erenköy Kız ve Kadıköy Erkek liselerinde edebiyat öğretmenliği yaptı. Daha sonra Arkeoloji Müzesi, Beyazıt Umumi Kütüphanesinde memurluk ve müdürlük görevlerinde bulundu. 1946'da veremden vefat etti. Karacaahmet Mezarlığına Şair Nedim'in yanına defnedildi.

Edebiyat çalışmalarına üniversite öğrencisi iken *Millî Mecmua*'da şiirler, Konya ve Ankara gazetelerinde çıkan yazılar yayımlayarak başlamıştı. Çok sayıda şair ve yazarın monografisini hazırladı, antolojiler yayımladı. En önemli eseri sayılan *Türk Şairleri Antolojisi*ni tamamlayamadan öldü. Önemli kitaplarından biri de *Türk Musikisi* Antolojisidir.

1922'de yayımlanan ilk kitabı *İlm-i Tasavvuf* hakkında İbrahim Alaettin Gövsa der ki:

"Edebiyat tarihi ile uğraşanlarımızın en verimlisi ve bugünkü Türkiye'nin en çalışkan fikir adamlarından biri olan Sadettin Nüzhet Ergun, bir kitap değil, bir kütüphane yazıyor, bir eser değil bir âbide meydana getiriyor. Bu kütüphanenin ve âbidenin ehemmiyeti hakkında umumi bir fikir edinmek için intişar eden birinci cildi hiç olmazsa, birkaç saat karıştırmak lazımdır. Ona ne büyük emekler sarfedildiğini kendi yorgunluğunuzdan istidlâl edeceksiniz. Fakat bu yorgunluk size birçok bilgiler ve hazlar da temin edecektir. Türk şairleri tamamlandığı zaman hiç şüphe yok ki, Türkçenin en büyük kitabı olacak ve milletimizin manevi medeniyetindeki enginliğe şahit bir âbide teşkil edecektir. Bizzat şair olan müellif, Divan edebiyatından bugünkü şekillere ve tekke çeşnisinden halk şiirlerine varıncaya kadar şiirimizin her neviyle uğraşmış ve hepsinden ayrı ayrı zevk almış bir adamdır. Böyle olduğu için eserin her tarafında, hem işten anlayan ve zevk alan, dikkatli ve bilgili bir muharririn himmeti, hem de şairlere ve eserlere karşı tamamıyla bitaraf haluk ve mutedil bir müellife lâyık fikir iffeti hissediliyor..." (7 Gün dergisi, sayı: 240)

ESERLERİ:

İlm-i Tasavvuf (1922), *Konya Vilayeti Halkiyat ve Harsiyatı* (Mehmet Ferit ile, 1926), *Halk Şairleri* (3 cilt, 1926-27), *Karacaoğlan* (1927-33), *Gevheri* (1928), *XIX. Asır Saz Şairlerinden Pir Sultan Abdal* (1929), *Bektaşi Şairleri* (1930; *Bektaşi Şairleri ve Nefesleri* c. 1-2, 1944-56 ve *Bektaşi-Kızılbaş-Alevi Şairler ve Nefesleri* adlarıyla 1955-56), *Tanzimat'a Kadar Muhtasar Türk Edebiyat Tarihi ve Nümuneleri* (1931), *İstanbul'da Medfûn Meşahire Ait Mezar Kitabeleri* (1931), *Mevlâna* (1932), *Şeyh Galip* (1932), *Namık Kemal* (1933), *Âşık Ömer Hayatı ve Eserleri* (1935), *Beşiktaşlı Gedai* (1933), *Silleli Sürurî* (1933), *Neşatî* (1933), *Rami Paşa* (1933), *Sabahî* (1933), *Şeyhülislâm Bahâî* (1933), *Cenap Şahabettin* (1934), *Fehmî* (1934), *Samih Rıfat* (1934), *Silleli Sürûrî* (1934), *Kâtibî* (1934), *Kuloğlu* (1934), *Bakî Divanı* (1935), *Baki Hayatı ve Eserleri* (1935), *Edebiyat ve Edebiyat Tarihi Özü* (1935), *Aşık Ömer* (1936), *Karacaoğlan Hayatı ve Şiirleri* (1938), *Türk Şairleri Antolojisi* (96 fasikül, 3 cilt, F harfine kadar, 1936-45), *Aka Gündüz Hayatı ve Eserleri* (1937), *Ali Canip* (1937), *Halk Edebiyatı Antolojisi* (1938), *Namık Kemal'in Şiirleri* (1941), *Türk Musikisi Antolojisi* (2 cilt, 1942-43), *Hatai Divanı* (1946), *Şah İsmail Safevi, Edebi Hayatı ve Nefesleri* (1946), *Bektaşi Edebiyatı Antolojisi* (1956), *Divan Edebiyatına Dair Makaleler*.

HAKKINDA: İskender Fikret Akdora / Türk Şairleri ve Sadettin Nüzhet Ergun (Tanin, 9.2.1944), Yurt Ansiklopedisi (c. I, 1982), Yılmaz Öztuna / Büyük Türk Musikisi Ansiklopedisi, Ferit Ragıp Tuncor / Sadettin Nüzhet Ergun (Defne sanat dergisi, Mayıs-Haziran 1990), Ekrem Bektaş / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 11, 1995), Her Sayıda Bir Şair (Size dergisi, Aralık 1989), Musiki Mecmuası (Ekim 1998), Mehmet Behçet Yazar / Edebiyatçılar Alemi - Edebiyatımızın Unutulan Simaları (yay. haz. Mustafa Everdi, 1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), İbnülcemin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. IV, 2002).

ERGUN, Zeynep

İngiliz edebiyatı araştırmacısı. Yüksek öğrenimine 1974 yılında İstanbul Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümünde başladı, 1978'de Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümünde tamamladı. 1986 yılında İstanbul Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında araştırma görevlisi olarak göreve başladı. 1988 yılında İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İngiliz Dili ve Edebiyatı Bilim Dalında doktora derecesini aldı ve aynı yıldan başlayarak 1995'e kadar yardımcı doçent kadrosunda görev yaptı. 1995 yılında doçent oldu. 1997 yılında İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Başkanlığına getirildi. 2001 yılında profesör oldu.

Yazıları, *Kadınlar Dile Düşünce, 'Koşucu': Etkinlik ve Edilgenlik Sorunları: Peride Celal'e Armağan, Orhan Pamuk'u Anlamak* kitaplarında, *Argos, Litera, Kuram, Cumhuriyet Kitap, Nar* dergilerinde yayımlandı. Fakültede Milton ve dönemi, 20. yy. İngiliz romanı, Viktorya dönemi romanı, popüler İngiliz yazını derslerini verdi.

ESERLERİ (İnceleme):

TÜRKÇE: *Kardeşimin Bekçisi: Başlangıcından II. Dünya Savaşı'na Kadar İngiliz Detektif Yazını* (2003).

İNGİLİZCE: *The Picture of Dorian Gray: The Genesis of a Painting* (1995), *My Father's House: The Function of Houses in the 18th Century English Novel* (1996).

ERGUNER, Süleyman

Müzisyen. 12 Temmuz 1957, İstanbul doğumlu. Ney üflemesini babası Neyzen Ulvi Erguner'den öğrendi. İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuarı (1979) mezunu. 1975 yılında İstanbul Radyosunda ney sanatçısı olarak görev aldı. 1978'de İstanbul Belediye Konservatuarı Türk Musikisi İcra Heyetine ney sanatçısı, 1980'de Türk Musikisi Devlet Konservatuarına ney ve Türk Musikisi Nazariyat-Solfej dersleri öğretim görevlisi oldu. Yüksek Öğretim Kurumu tarafından İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuarına doçent olarak atandıktan sonra (1985-88), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslâm Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalında *"Kutb-ı Nayi Osman Dede ve Rabt-ı Ta'birat-ı Musiki"* adlı teziyle Türk Musikisi üzerinde yüksek lisans (1991) ve *"Rauf Yekta Bey ve Türk Musikisi Üzerindeki Çalışmaları"* adlı teziyle doktora çalışması (1997) yaptı. Konservatuardaki öğretim üyeliğinin yanı sıra TRT İstanbul Radyosunun ney sanatçısı ve Tasavvuf Musikisi ile Klasik Türk Musikisi koroları şefi olarak çalışmalarını sürdürdü. 1980 yılında kurulan İstanbul Mevlevî Heyetinin kurucusu ve icra sorumlusu, başkanı olarak yer aldı. 1996 yılında Mevlevî heyetini kurdu.

Çeşitli kongre ve sempozyumlarda müzikle ilgili bildiriler sundu. Makaleleri *Musiki Mecmuası*, *Kubbealtı*, *İzlenim*, *Sky Life*, *Sanat Dünyamız* dergilerinde yayımlandı. *TDV İslâm Ansiklopedisi* için maddeler yazdı. 1997 yılında Türkiye Yazarlar Birliğinin Türk Musikisi Ödülü ve Yılın Sanatçısı unvanını aldı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Ney Metodu* (1986), *Kutb-ı Nayi Osman Dede ve Rabt-ı Ta'birat-ı Musiki* (1991), *Rauf Yekta Bey ve Türk Musikisi Üzerindeki Çalışmaları* (1997).

CD: *Erguner Bruders* (1987), *Mevlâna-Dervishes Music* (1987), *Mevlâna: Beste-i Kadim-Pençgâh Mevlevî Ayini* (1988), *Mevlâna: Hicaz Mevlevi Ayini* (1988), *Sufi Music of Turkey* (1990), *Fasl* (1990), *İlahiler* (1990), *Sharki* (1991), *Gazel* (1991), *Mevlânâ-Beyati Âyini ve Acemaşîran Âyini* (1993), *Süleyman Erguner-Ney Improvisations-Şah Ney* (1994), *Ottoman Music-Chants du Harem* (1994), *Conduction 25-26* (Lawrence Butch Morris ile, 1995), *Tatyos Efendi-Traditional Crossroads* (1996), *Ağrı Dağı Efsanesi + Tayfun* (piyano, 1997), *Mevlâna-Whirling Dervishes-Peşrev* (1999), *Mevlâna Whirling Dervishes III-Selamlar* (1999), *Ney ile Tasavvuftan Seçmeler* (1999), *Les Dervishes de Turquie-Musigue Sufi, Rümi-Ney'in Feryadı* (2000).

HAKKINDA: Süleyman Erguner / Ney Metodu (1986).

Süleyman Erguner

Ali Ergur

ERGUR, Ali

Araştırmacı yazar. 1966, Atina / Yunanistan doğumlu. Galatasaray Lisesi (1985) ve Marmara Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü (1989) mezunu. Bitirdiği üniversitede *"Toplumsal Dönüşüm Sürecinin Göstergesi Olarak Televizyon Reklamlarında Aile İmgesi"* adlı teziyle yüksek lisans (1992), Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde de *"The Ideology Generating Function and Political Economy of Television News: A Case Study on Prime-time News of Six Channels in Turkey"* teziyle doktora (1997) yaptı. 1990-2000 yıllarında Marmara Üniversitesinde araştırma görevlisi ve öğretim görevlisi, Galatasaray Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde yardımcı doçent ve doçent olarak öğretim üyeliği yaptı.

Türkçe, İngilizce ve Fransızca makaleleri *Toplum ve Bilim*, *CEMOTI* ve *Birikim* dergileri ile ortak kitaplarda yayımlandı. Çeşitli etkinliklerde bildiriler sundu. Müzik sosyolojisi, kitle iletişimi ve yeni teknolojilerin toplumsal etkileri üzerinde çalışmalar yaptı. *Portedeki Hayalet / Müziğin Sosyolojisi Üzerine Denemeler* (2002) adlı bir araştırması yayımlandı.

HAKKINDA: Ali Ergur / Portedeki Hayalet - Müziğin Sosyolojisi Üzerine Denemeler (2002).

ERGÜÇ, Arslan

Araştırmacı-yazar. 11 Aralık 1932, Afyon doğumlu. TCDD'de çalışan babasının görevi nedeniyle, Sinir köyünde başladığı ilköğrenimini 1945'te Isparta'da tamamladı. Aynı yıl babasının ölümü üzerine ailesiyle Afyon'a dönerek ortaokul ve liseyi Afyon'da bitirdi (1951). Üç yıl köy okullarında öğretmenlik yaptıktan sonra İstanbul Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümünü, 1960 yılında Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsünü bitirdi. 1954'ten itibaren Yıldızeli, Boğazlıyan ve Bolvadin'deki orta dereceli okullarda öğretmenlik ve yöneticilik yaparak emekli oldu.

Çeşitli konulardaki yazıları *Çağrı* (Konya), *Türk Kültürü* (Ankara), *Türk Yurdu* (İstanbul), *Özgür* (Eskişehir) dergileriyle *Yeni Konya*, *Meram* (Konya), *Türkeli* (Afyon), *Müstakil Tavşanlı*, *Yeni İstanbul* gazetelerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

Midhat Paşa, Talat Paşa, Namık Kemal.

HAKKINDA: İrfan Ünver Nasrattınoğlu / Afyonkarahisarlı Şairler, Yazarlar, Hattatlar (1971).

ERGÜDEN, Işık

Deneme yazarı, çevirmen. 24 Şubat 1960, İstanbul doğumlu. Tam adı Ali Işık Ergüden. General Galip Ergüden'in oğlu. Galatasaray Lisesi mezunu. Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümündeki öğrenimini yarım bıraktı. Siyasi faaliyetleri nedeniyle 1979-91 arası hapiste kaldı. Redaktör ve çevirmen olarak yayınevleri ve dergilerde çalıştı. Çalışmalarını İstanbul'daki bir yayınevinde redaktör olarak sürdürdü.

Yazı ve çevirileri 1990 yılından itibaren *Defter*, *Cumhuriyet Kitap*, *Sanat Dünyamız*, *Hayalet Gemi*, *Varlık*, *Cogito*, *kitaplık*, *Ada* vd. dergiler ile *Gündem* gazetesinde yayımlandı. Deneme kitapları dışında F. Pessoa, Pavic, J. Baudrillard, M, Henry, P. Baurdieu, G. Messadie gibi yazarlardan çeviri kitapları yayımlandı..

ESERLERİ (Deneme):

Kurşunkalemle (1996), *Sessizliğin Anarşisi* (2001).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001), Sessizliğin Anarşisi (Kitap Rehberi, Aralık 2001), Sessizliğin Anarşisi (Cumhuriyet Kitap, 6.12.2001).

ERGÜDER, Özcan

Gazeteci-yazar. 1929, Çanakkale doğumlu. Robert Kolej (1949) mezunu. 1949 yılında Robert Koleji bitirdikten sonra felsefe ve siyasal bilimler

Özcan Ergüder

eğitimi yapmak için gittiği İngiltere'de medya alnında çalıştı. Londra Üniversitesinde öğrenim görürken BBC radyosunda spikerlik ve *Vatan* gazetesinin Londra muhabirliğini yaptı. BBC'de programlar yaparken radyo oyunları yazdı. Dönüşünde çalışmaya başladığı bu gazetede başyazılar yazdı. Daha sonra gazetenin adını *Hür Vatan* ve *Hareket* olarak değiştirdi. *Kim* dergisinin kurucuları arasında yer aldı. 1960 yılından sonra gazetecilik ve yazarlık yapmadı.

Yazıları adı geçen gazeteler ile *Ulus* gazetesinde yayımlandı. Edebiyat çalışmalarına Sait Faik'in *İp Meselesi* adlı hikâyesini okuduktan sonra başladı. İlk yazılarını *Vatan* gazetesinde muhabirlik yaptığı dönemde *Varlık* dergisinde yayımladı. *Maskeli Balo* (1956) adlı bir öykü kitabı vardır.

"Özcan Ergüder tiyatronun yer ve zaman ilişkisini kullanıyor öykülerinde. Diyaloglardan yararlanıyor. Öykülerine çağrışımlarla destek vermeye çalışıyor. Dil konusunda, oldukça belirgin bir şekilde, göz önüne gelen rahatlığını görüyoruz. Konuşturduğu kişilerden bazıları hastalıklı. Bu yönüyle, bir çeşit dillendirmeyle, günlük hayatın üstünde durmadığımız ayrıntılara dikkat çekiyor. Yok saydığımız kişileri konuşturarak bizi şaşırtıyor." (Cihad Şahinoğlu)

"Maskeli Balo her okurun gözkamaştırıcılığından yararlanmak isteyeceği bir 'pırlanta' gibidir ve bu 'pırlanta' ne yazık ki karanlıklara hapsedilmiş, 'yokoluşun' ülkesine fırlatılmış ve oralarda tutularak genç kuşaklar cezalandırılmıştır." (Muzaffer Buyrukçu)

HAKKINDA: Erdal Öz / Söyleşi: Önce Anlatacak Bir Şey Olmalı (Yenilik dergisi, sayı: 55, Mayıs 1957), Afşin Oktay - Kemal Bağlum / Biyografiler Ansiklopedisi (1959), Osman Nebioğlu / Türkiye'de Kim Kimdir? (1962), R. Ekrem Koçu / İstanbul Ansiklopedisi (c. IX, 1970), Reşid Halid Gönç (c. III, 1986), Muzaffer Buyrukçu / Maskeli Balo'nun Eskimeyen Öyküleri (Cumhuriyet Kitap, 18.11.1999), TBE Ansiklopedisi (2001), A. Ömer Türkeş / Maskeli Balo (Cumhuriyet Kitap, 2002), Mustafa Kurt / Tek Kitapla Yazar (Olunur mu?) (Kül Öykü, sayı: 1, 2003), Cihad Şahinoğlu / Maskeli Balo'nun Zaman İçindeki Yolculuğu (Hcceöykü, Nisan-Mayıs 2004).

ERGÜL, Hakan

Öykücü. 1972, Kayseri doğumlu. Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Basın-Yayın Bölümünden lisans, Sosyal Bilimler Enstitüsünden yüksek lisans diploması aldı. 2000 yılından beri Japonya'da Tohoku Üniversitesinde Çok Kültürlü Toplumlar Bölümünde başladığı doktora çalışmasını sürdürmektedir. *Krizanteme Adanmış* ilk öykü kitabıdır. Bu kitaptaki öykülerden üçü, 2003 yılında Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödüllerinde öykü ödülünü aldı. Henüz ilk öykülerinde etkileyici bir atmosfer yaratmayı başarmış olan *Hakan Ergül*, öykü çalışmaları dışında resimle de ilgilenmektedir. *Televizyonda Haberin Magazinelleşmesi* başlıklı yayınlanmış bir kitabı vardır.

"Hakan Ergül'ün öykülerinin sıkı dokusu, iki tür kumaştan oluşuyor; ilkine 'çağrışım derinliği' diyebiliriz; çünkü Ergül belli ki çatal uçlu bir kalemle yazıyor; anlamı birkaç kat çoğaltıyor. İkincisiyse; anlatımdaki bu çok katmanlı ara yüzü besleyen zengin bir bakış... Ergül'ün öykülerinde anlatıcı bilinç, dış dünyayı, geniş bir zaman aralığından izliyor anlatımda belli bir anı dolduran ayrıntılar yada düşünceler, gündelik yaşamın ritmine sığmayacak kadar yoğun. Daha doğrusu, yazar sanki anlık bir bakışı oluşturan her şeyi, sözcüklere dönüştürmek, bellekle yoğurmak istemiş. Belki de bu yüzden, bütün öyküleri, biraz da kasvetli bir iç konuşmanın ağları sarmış durumda. Yine de anlatıcı bilinç, kesinlikle kendi içine kapanmıyor; düşüncede yitmeden, kendi başına tutunarak kurtuluyor. Okurun anlatılandan uzaklaşmaya, kendi düş gücüne güvenmesine fırsat vermiyor, yaklaşsın, anlatıcının gövdesine katılsın diyor." (Selçuk Orhan)

HAKKINDA: İncilay Cangöz (Cumhuriyet Kitap, 29.6.2000), Söyleşi (Varlık, Temmuz 2003), Selçuk Orhan / Dile Meydan Okuma (Babil Kulesi, Kitap-lık 73 eki, Haziran 2004).

Hakan Ergül

ERGÜL, Teoman

Romancı. 22 Mart 1937, İstanbul doğumlu. Zonguldak Mehmet Çelikel Lisesi (1954), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1959) mezunu. Avukatlık ve savcılık yaparak emekli oldu. Emekli olduktan sonra çalışmalarını Salihli'de sürdürdü.

Nurbanu adlı romanında II. Selim dönemi Osmanlı sarayı entrikalarını konu aldı. Romanları yanı sıra tarih ve hukuk araştırmalarıyla tanındı. *Kurtuluş Savaşı'nda Manisa* adlı araştırması, 1931 Yunus Nadi Ödülleri Sosyal Bilimler Araştırması dalında övgüye değer bulundu.

Teoman Ergül

ESERLERİ:

ROMAN: *Nurbanu* (2000), *Selim ile Nurbanu* (2001).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Türk Seçim Yasaları* (1965), *Anayasal Düzenimizin Geçirdiği Aşamalar* (1981), *Salihli Tarihi* (1984), *Salihli / Sardes Kaynakçası* (1986), *Mitolojide Manisa* (1988), *Kurtuluş Savaşı'nda Manisa* (1991), *Antik Uygarlıkların Mirasçısı Bir Kentin Özgün Tarihi* (1992), *Sosyal Demokraside Ayrışma Yolları* (1995), *Sosyal Demokraside Bölüşme Yılları* (2000).

HAKKINDA: Sennur Sezer / Osmanlı'nın Manisa'dan Görünüşü (Cumhuriyet Kitap, 16.11.2000), Selim ile Nurbanu (Cumhuriyet Kitap, 1.11.2001), TBE Ansiklopedisi (c. 1. 2. bas. 2003).

ERGÜL, Yılmaz

Romancı. 26 Temmuz 1950, Konya doğumlu. Karaman Lisesi mezunu. Siyasal bilimler ve görsel sanatlar alanlarında yükseköğrenim gördü. İstanbul Ulusal Kanal'da program yapımcısı olarak çalışıyor.

ESERLERİ (Roman):

Mum Işıklı Ev (2000), *Bir Cenin'in Anıları-Tüm Anneler Kutsaldır* (2000), *Genelev* (2000)

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (c. 1, 2. bas. 2003).

ERGÜLEN, Haydar

Şair. 14 Ekim 1956, Eskişehir doğumlu. Lina Salamandre ve Hafız imzalarını da kullandı. Ankara Aydınlıkevler Lisesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyoloji Bölümü (1982) mezunu. Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın Yayın Yüksek Okulunda kısa bir süre asistanlık (1983-84) yaptıktan sonra, İstanbul'da reklam şirketlerinde çalıştı. Şiirleri ve yazıları 1979 yılından itibaren *Felsefe Dergisi, Somut, Yusufçuk, Türk Dili, Gösteri, Varlık, Yazko-Edebiyat, Şiir-lik* (Almanya) *Kum* gibi pek çok dergide yer aldı. *Radikal* gazetesinde sanat konulu köşe yazıları yazdı

Unutulmuş Bir Yaz İçin şiiriyle *Gösteri* dergisinin 1981'de düzenlediği yarışmada ikincilik ödülünü kazandı. Ayrıca *Eskiden Terzi* ile 1996 Halil Kocagöz Şiir Ödülünü, *Kırk Şiir ve Bir* ile 1997 Behçet Necatigil, 1997 Altın Portakal şiir ödülleri ile Orhon Murat Arıburnu ödülleri kapsamında Cahit Külebi Özel Ödülünü aldı. *Keder Gibi Ödünç* kitabıyla 2005 Cemal Süreya Şiir Ödülünü kazandı ve 2005 Dionisos Şiir Ödülünü aldı.

"Ergülen'in kelimelere zengin anlamlar yüklemesi ve hikmetli söyleyişe gösterdiği özen, geleneğe yaslanmasından kaynaklanıyor. Geleneği iyi özümlemiş ve şiirsel imkanlarını iyi görmüştür. Şiirlerinde belirgin bir şekilde izleri bulunan Sezai Karakoç, Behçet Necatigil ve Metin Altıok, gelenekten yararlanmaları ile öne çıkan şairlerdir. Ergülen, şairlerini iyi seçmiş, bulunduğu yeri ve kimden nasıl yararlanacağını isabetle tespit etmiştir. Balkon'a bakarken Sezai Karakoç'u, Ev'e girerken Behçet Necatigil'i, hayatın nasıl bir şey olduğunu düşünürken de Metin Altıok'u yanına almıştır. Özellikle Metin Altıok'la bir duygu ve duruş ortaklığından söz edebiliriz. Sezgileri, benzer durumlar, olgular ve an'lar üzerinde yoğunlaşır. Hem söyleyiş hem de imgelem açısından birbirlerinin farkında oluşları, karşılıklı varlıklarını sezişleri vardır. Aynı iklimi paylaşırlar." (Mustafa Aydoğan)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Karşılığını Bulamamış Sorular* (1982), *Sokak Prensesi* (1990), *Sırat Şiirleri* (1991), *Eskiden Terzi* (1995), *Kabareden Emekli Bir Kızkardeş* (Lina Salamandre adıyla, 1995), *40 Şiir ve Bir* (1997), *Seçme Şiirler* (1998), *Hafız'ın Şiirleri: Hafıza* (Hafız imzasıyla, 1999), *Karton Valiz: Dergilerde Kalan Şiirler* (1999), *Ölüm Bir Skandal* (1999), *Nar* (Toplu Şiirler I, 2000), *Hafız ile Semender* (Toplu Şiirler II, 2002), *Zarf* (2004), *Keder Gibi Ödünç* (2005), *Yağmur Cemi* (seçmeler, 2006).

DENEME: *Haziran Tekrar* (2002), *Üvey Sokak* (2005).

HAKKINDA: Metin Cengiz / Geleneksel ve Kapalı (Sombahar, sayı: 5, Mayıs-Haziran 1991), Özel Bölüm: Metin Celâl - Yücel Kayıran - Orhan Kahyaoğlu - Sezai Sarıoğlu - küçük İskender / Sombahar (sayı: 32, Kasım-Aralık 1995), Merih Akoğul / Haydar Ergülen Bu Kez 'Hafıza' (Cumhuriyet Kitap, 7.10.1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), Baki Asiltürk / 'Karton Valiz'deki Şiirler (Cumhuriyet Kitap, 30.3.2000), Mustafa Aydoğan / 40 Şiir ve Bir ve Diğer Şiirleri (Hece, sayı: 83, Kasım 2003), Mehmet Ertc / Söyleşi (Kitap-lık, Haziran 2005).

Haydar Ergülen

HAYDAR ERGÜLEN

YALNIZIZ CEMAL ABİ

Bu rakıyı diyorum Cemal abi
Bu rakıyı içmek seninle
Kars'a gitmek gibiydi

Senin şiirinde diyorum Cemal abi
Rakı uzun içilirdi
Kars'a uzun gidilirdi

Senden sonra diyorum Cemal abi
Kars'a şiir gitmiyor
Kars kısa, rakı tatsız
senden sonra şiirde
her şey dibe çöküyor
anla, öyle yalnızız

HAYDAR ERGÜLEN, 40 ŞİİR VE BİR VE DİĞER ŞİİRLERİ

Mustafa Aydoğan

Haydar Ergülen şiirinin karakteristik özelliklerini ortaya koyan kitap, Eskiden Terzi'dir. Eğer şiirinin zirvesinden bahsedeceksek, bu kitabı işaret etmemiz gerekir. 40 Şiir ve Bir, i bu yüksek noktaya bir sağlamlık, bir yerleşiklik kazandırmış, bir nevi Eskiden Terzi'nin sağlaması olmuştur. Bir de şu var: Eskiden Terzi ile elde edilen başarı daha derli toplu bir hale gelmiş ve biçimsel olarak da kendini sağlama almıştır.

İlk üç kitabı ise, Eskiden Terzi'yi arayış sürüveni olarak değerlendirebiliriz. Bu kitaplarda yer alan şiirlerde gerek mısra kuruluşu, gerek imgelem, gerekse şiirle kurulan ilişki bakımından tam anlamıyla bir özgünlükten söz edemeyiz. Etkilenmeler yer yer kendini hissettirir ve bir kalkış noktası olarak kullanılırlar. Bir tarafıyla doğaldır bu. Her şair kendinden önceki şiiri hem bir imkan hem de bir engel olarak bulur karşısında. İmkan olması, büyük bir şiir geleneğinin yeni bir şiire ulaşmada yardımcı olacak olmasıdır. Engel olması ise, eski şiiri tekrarlama tehlikesine düşmektir. Haydar Ergülen bir tekrar tehlikesine düşmez. Onun başat imgeleri olan yabancı, yalnızlık, otel, ruh, başkalık, ölüm, heves, siyah, gövde, ev ve arkadaş imgeleri ilk şiirlerinden itibaren kendilerine özgü içerikler kazanırlar. Gitgide yan anlamlar edinerek daha da zenginleşirler. Eskiden Terzi ile birlikte, neredeyse bu imgeleri sahiplenir. Özellikle heves imgesini Ergülen isminin yanından ayırmak iyice zorlaşır. Şiirin özgün yapısı böyle bir şey olsa gerek. Her şairin hem kendine özgü imgeleri, hem de söyleyiş biçimi vardır. Ne o söyleyişi, ne de imgeyi elinden alamazsınız. Kelimeleri alsanız bile yeni bir içerik vermediğiniz müddetçe sizin olmuş sayılmaz. Ergülen'in de kendi imgelerini kurduğunu ve kendine özgü bir söyleyiş edindiğini görüyoruz. Biraz önce de bahsettiğimiz gibi bu özgünlüğün en açık biçimde belirginleştiği kitap Eskiden Terzi'dir. Bu kitabın şairine sağladığı şey, hem imgelem açısından hem de söyleyiş açısından kendi yerini bulmuş olmasıdır. (...)

(*Hece 83*, Kasım 2003)

HAYDAR ERGÜLEN

TERZİNEFES

nasipsiz bir terziyim, hatıram tenha
kim üşüse kuşkusu sırtımdaki gömlekten
ırmaklar akar gibi uzayıp her makasa
kesildi kumaşını, yolculuk keten

ustamı ben seçmedim, sınavım yakın
elim dönse dilim dönmez, boş bırakın
başım döndü bu gömleğin rengini
ayrılıktan bağışlayıp ipeğe kavuşturmaya

bu kaçıncı gömlek rüzgâra tamam
külleri ekim'dir, saçları nisan
diliyle yaralıyor geleceğin hatırasını
sessizliği onarırdım çırağı dursam

sanki yoksulluğa ödünç vermişim aşkı
gömlek, tenler dolaşır: 'giyilmeye hazırım'
rüzgârsız bir terziyim, nasibim tenha
çıplak, canlar dolaşır: 'yenilmeye hazırım'

ERGÜN, Ersin

Şair. 1957, Adapazarı doğumlu. İlkokul, ortaokul ve liseyi bu kentte okudu. 1974'te girdiği ODTÜ Makine Mühendisliği bölümünden 1978'de ayrılarak SİYO'ya (Sevk ve İdare Yüksek Okulu) kaydını yaptırdı. 1981'de 12 Eylül dönemi tutukluları arasına girdi. Tutukluluk dönemi 10 yıla yakın sürdü. İdamlar ve müebbetlerden geçerek 4.5 yıllık bir ceza aldı ve 1991 Şubatında tahliye oldu.

Şiirleri İngilizceye çevrilerek Cencorship dergisinde yayınlandı. İsveç ve Katalonya PEN Kulüpleri onursal üyeliğine alındı. *Beni Tarihle Yargıla* adlı şiiri Ahmet Kaya, *Kaybana Geceler* şiiri Onur Akın, *Gülyangını Ömrümüz, Fikri Sönmez'e Ağıt, Kanat Çırp* adlı şiirleri Mehmet Gümüş ve *Didar Şensoy'a Ağıt* şiiri de Sevinç Eratalay tarafından bestelenip söylendi.

ESERLERİ (Şiir):

Bir Avuç Şiir, Gülyangını Ömrümüz, Yeniden Haziran, Kaybana (2004).

ERGÜN, Mehmet

Eleştirmen. 1953, Trabzon doğumlu. Pertevniyal Lisesi, Boğaziçi Üniversitesi Mühendislik Bölümü mezunu. Eleştiri yazıları 1971'den itibaren *Yansıma, Yeni Adımlar, Varlık, Yeni Dergi, Yeni Ortam*; kendi yayını *Doğrultu, Yürüyüş* (1974-80) gibi dergilerde yer aldı. *Varlık* dergisinin 1972'de açtığı eleştiri yarışmasında Orhan Kemal'in *Üç Kağıtçılar*'ı üzerine yaptığı bir çalışmasıyla birincilik kazandı.

ESERLERİ:

Hikâyemizde Bekir Yıldız Gerçeği (1975), *Bir Sinemacı ve Anlatıcı Olarak Yılmaz Güney* (1978), *Atatürk'le Konuşmalar* (Ergun Sarı takma adıyla, 1981), *Neyzen Tevfik ve Azab-ı Mukaddes'i* (1983).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. X, 1984), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

ERGÜNEŞ, Hüseyin Şemsi

Şair (D. 1872, Sofya - Ö. 1968, İstanbul). Geredcli Âşık Hıfzı'nın oğlu. Sofya'da başladığı ilköğrenimini şehrin Bulgarların eline geçmesi üzerine babası ile beraber gittiği Köprülü'de tamamladı. Burada tanıştığı Şeyh Muhammed Nur, tasavvufa yönelmesinde etkili oldu. 1891'den itibaren Ustrumca Düyun-ı Umumiyesi muhasebesinde çalıştı. Telif ve çeviri birçok eseri vardır. Ölümünden sonra bunlardan sadece biri *Şemsi Divanı* adıyla yayımlandı (1976).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. III, 1979), TBE Ansiklopedisi (2001).

ERGÜR, Hasan

Şair. 1915, Ayaş / Ankara doğumlu. Hasan Şişgin ve Ayaşlı takma adlarını kullandı. İstanbul Erkek Öğretmen Okulu mezunu (1937). Öğretmenlik, MEB Eğitim Araçları ve Teknik İş Birliği Genel Müdürlüğü, Eğitim Araçları Ankara Merkezi Başkanlığı görevlerinde bulundu, âşık tarzında şiirler yazdı. Şiirlerinde Ayaş sevgisini ve özlemlerini dile getirdi.

ESERLERİ (Şiir):

Benim Okul Şiirlerim (1949), *Belli Günler ve Ek Ünite Şiirleri* (1963).

HAKKINDA: Mehmet Aldan / Türlü Yönleriyle Ayaş (1965), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ERGÜVEN, Abdullah Rıza

Şair ve yazar (D. 1925, Avanos / Nevşehir - Ö. 16 Ağustos 2001, İstanbul). İlkokulu Avanos'ta, ortaöğrenimini Yozgat'ta tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1952) mezunu. Bir süre öğretmenlik yaptıktan sonra Basın Yayın ve Turizm Bakanlığı Haberler Dairesinde çalıştı. 1968'de yerleştiği İsveç'te İsveç Dili ve Edebiyatı öğrenimi gördü. Bir süre de çevirmenlik yaptı. (1972-77). Stockholm Üniversitesinde Türkçe okutmanlığı yaptı (1978-90). 1990 yılında emekliye ayrıldı.

Şiirleri 1940'tan itibaren *Yedigün, Yeditepe, Dost, Türk Dili, Varlık* dergilerinde yer aldı. *Tanrıları Nasıl Yarattık* adlı kitabıyla, *Aydınlık* dergisi tarafından düzenlenen 2000 yılı Turan Dursun Araştırma-İnceleme Ödülüne layık görüldü. Ankara'da toprağa verildi..

ESERLERİ:

ŞİİR: *Yalnızlar* (1958), *Seviden Yana* (1968), *Güneşe Açılmak* (1978), *Yanık Topraklar* (1978), *Burdan Öte* (1981), *Kırmızı Horoz* (1981), *Toprak ve İnsan* (1982), *Denize Karşı* (1983), *Görünümler* (1986), *Göçebe Yağmuru* (1988), *Önceki Adam* (1988), *Kiraz Ağacı* (1988), *Anamız Ağlamış Bizim* (1989), *Ayçiçekleri* (1989), *Gece Yakılan Türküler* (1989), *Güneşler Uyumaz* (1989), *Milyonlar Kalkıyor Ayağa* (1989), *Sular Sessiz Akmaz* (1991), *Şol Cennet Kuşları* (1991), *Çün Zaman Ermiştir* (1991), *İdris Böyle Dedi* (1991), *Huriler ve Gılmanlar* (1991), *Aliyi Veliyi Anlattım Diye* (1991), *Gelin Dostlar Bir Olalım* (1991), *Anı Dahi Anda Asmışlar* (1991), *Bir Öğle Üstü* (1992), *Ağaca Tırmanan Adam* (1992), *Açlık ve Savaş* (1992), *Gece Işığa Doğru* (1992), *Tanrılar Ölüyor* (1992), *Nalları Ağır Atlar* (1993), *Bir Elim Anadolu* (1993), *Ana Uyandır Beni* (1994), *Tabancamın İpek Bağı* (1994), *Ve Bedrettin* (1995), *Acı Sıcak* (1999).

Abdullah Rıza Ergüven

ABDULLAH RIZA ERGÜVEN

BEN BİLİRİM

Hangi meyhanenin
hangi köşesinde yalnız
adın söylenir
ben bilirim..

Hangi sesler ulaşan
hangi rüzgâr çağıran beni
dönüp dolaşan kapımda
ben bilirim..

Aylardan mayıs
leylekler bir şeye gebe
hangi taşın altında umut
ben bilirim..

Mehmet Ergüven

ROMAN: *Yarınları Beklerken* (1982).

ANTOLOJİ: *Halk Edebiyatı Antolojisi* (1982).

DENEME-İNCELEME: *Yunus Emre* (1982), *Sanat ve Erotizm* (1988), *Euren-bilim ve Tanrı Kavramı* (1992), *Euren ve Yeraltı* (1990), *Tabancamın İpek Bağı* (1994), *Huluppu Ağacı* (1999), *Tanrıları Nasıl Yarattık?* (2000), *Şarabı Tanrılarla Yudumladık* (2001), *Vladimir Mayakovski-Yaşamı, Sanatı, Şiirleri* (çev. ve inceleme, 2002).

ÇEVİRİ: *Baudelaire'den Şiirler* (1961), *Eluard'dan Şiirler* (1980).

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), Mustafa Aslan / Tanrıları Nasıl Yarattık? (Cumhuriyet Kitap, 7.12.2000), Ali Dündar / Ergüven'in Ardından - Dursun Özden / Jülide Gülizar Başın Sağolsun - Osman Bolulu / Gönlü, Gözü Hep İnsanlıkta - Ahmet Necdet / İvecen ve Çalışkan Bir Yazın Eri - Güngör Gençay / Abdullah Ergüven'de Ölüm Düşüncesi - Tansu Bele / Türkçe Yazarken Türkçe Düşünmek (Türk Dili Dergisi Abdullah Rıza Ergüven'i Yitirdik başlıklı özel bölümü, Kasım-Aralık 2001), Erol Sever / Toplum, İnsan ve Doğanın Ozanı: Abdullah Rıza Ergüven (Berfin Bahar, Temmuz 2002), Vladimir Mayakovski-Yaşamı, Sanatı, Şiirleri - Çeviri ve İnceleme: Abdullah Rıza Ergüven (Cumhuriyet Kitap, 31.1.2002).

ERGÜVEN, Jülide Gülizar
Bkz. GÜLİZAR, Jülide

ERGÜVEN, Mehmet

Deneme ve eleştiri yazarı. 27 Eylül 1947, Adana doğumlu. Naci Güven imzasını da kullandı. Babasının (Nurettin Ergüven) ressam olması, diğer sanat dallarına ve sanatçılara olduğundan daha fazla görsel sanatlara ve görsel sanatçılara yakın durmasında etkili oldu. Mimar Devlet Müzik Akademisinde şan ve opera öğrenimi gördü (1967-77). Dönüşünde *Gılgameş, Macbeth, Fidelio, Don Giovanni* gibi tiyatro eserlerini sahneledi. Çalışmalarını İzmir'de sürdürdü. Yazdığı ressam monografileri ve eleştirileriyle tanınmıştır.

Edebiyat, müzik, fotoğraf ve resim üzerine yazı ve eleştirileri 1974'ten itibaren *Filarmoni Çağdaş Eleştiri, Adam Sanat, Argos, Gergedan, Sanat Çevresi, Sanat Dünyamız* vd. dergilerde yayımlandı. *Pusudaki Ten* adlı eseri 1998'de müstehcen görülerek toplatıldı. 1982 Gösteri Dergisi Deneme

MEHMET ERGÜVEN

KAFAMI KURCALAYAN SORULAR..

Yetenekli bir kişi resim eğitimi görmüşse resim yapar mı?

Resimden ne anladığımıza bağlı. Böyle biri daha çok resim yapmaya hak kazanmıştır bence. Resim yapan kişi, her şeyden önce hayat'ıy'la kumar oynamayı göze almak zorundadır. Yakın çevreme bakınca bu rizikoyu kendisine rağmen göze almak zorunda kalmış çok az insan görüyorum. Kimi zaman en saygın isimlerin bile sadece yaşam standardını yükseltmek için tuval başına geçtiğini görmek beni ürkütüyor. Sanatı yaşam güvencesi olarak gören bir kişinin yapacağı ilk iş, önce sanatı rahat bırakmaktır; herkes sanat yapmak zorunda değil. Üstelik sorun bu ise çok daha garantili meslekler var hayatta; sanatçı, doğrudan ya da dolaylı, meslek sahibi olmayı reddeden kişidir – ve tam da bu yüzden herkesten daha fazla para kazanmaya adaydır.

Hem sonra sanatçı tanımı da genel bir başlık; hayatı boyunca sanatla uğraşan bir kişiye ister istemez sanatçı demek zorundayız; ama benim ilgimi çeken sanatçı değil, yaratıcı. Bu da her kuşakta ancak birkaç kişinin sahip olabildiği bir ayrıcalık – Tanrı çok acımasız!

Yaratıcı'dan neyi anladığımızı biraz daha açar mısınız?

Yaratıcı, her şeyden önce kurallara sığamayan kişidir; en fazla da kurallara uymak için çaba gösterdiği noktada kuralları çiğner; o sınırı aşmadan nefes alamaz çünkü. Sanatçı, en iyimser bir yaklaşımla gönlümüzü hoş eder, oysa yaratıcı yeni bir dünya sunar bize. Fazla ayrıntıya girmeyelim: Klimt'in resmi ile Mahler'in müziğine aşina biri Viyana sokaklarını başka türlü arşınlar. Ancak yeni bir dünya sunup, algı ve bilinç niteliğimizi tersyüz etmek, yaratıcılığa aday sanatçı için düpedüz ölümcül bir sınavdır; zira sadece farklı bir dünyaya sahip olmak yetmez; bu dünyayı dile getirme arzusunun hayatı bir zorunluluğa dönüşmüş olması gerekir. Buna göre yaratıcılığın uzantısında yer alan her gerçek sanat eseri bir öğürtü ile ortaya çıkar; kuralları altüst eden her eser, o defaya mahsus bir kusmuktur neredeyse. Yaratıcılığa aday sanatçı fütursuzca boşalmakta zorlanıyorsa, ya kabızdır, ya da henüz boşalacak denli dolmamıştır. Bizde daha çok bu öğürtünün sesi duyuluyor,ama gerçekten kusabilenlerin sayısı son derece sınırlı. Nitekim biraz dikkatli bakınca far etmekte zorlanmıyoruz: Kusuyor gibi yapanla-

→

rın çoğu aslında yutkunup sindirmekle yetiniyor sadece.

Bunda içinde yaşadığımız ortamın da rol oynadığını söyleyebilir miyiz?

Elbette; her şeyden önce özgür değiliz – daha da önemlisi, özgürlük yanılsaması bu konudaki sıkıntımızı gölgeleyecek denli güçlü. Şöyle bir göz atalım etrafa: Hiç kimse yapay teneffüse mahkum olmaktan ötürü bunalıma girmiyor. Hayata karşı direnmenin tek geçerli formülü "geçinip gidiyoruz işte" ise "söylenip oyalanıyoruz" ile eşanlamlı. Apaçık. Bireysel varoluşu kutsama ihtiyacı, daha çocukken dumura uğruyor bizde. Yaşlanıp ölüyoruz, ama büyüklerimizi saydığımız için yerimizde saydığımızdan bir türlü büyüyemiyoruz.

Gençlerin bu konuda daha duyarlı olduğunu söyleyebilir miyiz?

Önce şunda uzlaşalım: Özgürlük arzusunun belli bir yaş grubuyla sınırlı tutulabileceğine inanmıyorum; tıpkı su gibi özgürlüğe de her yaşta ihtiyacı vardır insanın; hatta yaşlı bir insanın bu ihtiyacı dile getirmesi bence çok daha önemlidir; çünkü ölmüş birinin sesidir o – ölmüş birinin özgürlük adına hala sesini yükseltmesi, oğlu ya da torunu yaşında olanların sesinden çok daha keskin tınlar. Yaşlının özgürlük beklentisi, "yitirilmiş hayat"a işaret etmekten öte, geleceği olmayan bir özgürlük arzusunun acısıyla yüklüdür – ve bu da keni geçmişine çarpan o sesin kendiliğinden yankılanmaya aday olduğunu gösterir bize. Yaşlıları genç olma hakkını yitirmiş bir ülkenin çocukları, ister istemez ihtiyar doğar.

Bütün bunlar, gençlerin geleceğimizin teminatı olduğu yolundaki gerçeği değiştirmiyor elbette; ama genç olmak son derece ciddi ve külfetli bir iştir; özel bir çaba sarf etmeden yaşlı olabiliriz, ama gençlik sürekli bakım ister. Dolayısıyla bu konuda sadece nüfus cüzdanına güvenenler, daha ilk adımda tepetakla yuvarlanmaya hazırlıklı olmalıdır.

Bu bağlamda sözü genç ressamlara getirsek...

Genç ressamların büyük bir bölümü sadece "çıkar çatışması" söz konusu olduğunda yaşlı sanatçılara ters düşüyor; bu da gençlikten bütünlemeye kalmaları ile sonuçlanıyor. Oysa genç ressam, pazar paylaşımında önünü kestiği için değil, farklı bir dil ile konuşuyor olmaktan her daim yaşlılar ile sürtüşmek zorunda kalır. Farklı bir dil de kuram ile hayatın iç içe geçtiği praxis'e suret arayışında ortaya çıkar; bunun önkoşulu ise devralınmış ifade biçimlerinin adamakıllı sorgulanmasıdır hiç kuşkusuz. Dilin içine doğuyorsak, nerede yetersiz kaldığını belirleyebilmek için önce o dili iyice öğrenmemiz gerekir; aksi takdirde kekelemeye teslim olmak işten bile değildir.

Genç kuşağın en büyük sorunu; "kendi beni"nden hareketle hayata dair bir felsefeden yoksun olmak; kimsenin kendini kurcalamaya niyeti (cesaret?) yok sanki? Umutmayalım; Kendisiyle yüzleşmekten korkan kişinin maskesinde göz deliği yoktur. Ancak hemen altını çizeyim: Burada söz konusu olan şey ile bir düstur olarak kendini tanımayı değil, sonunda yüz göz olma pahasına kendine bakmayı kastediyorum ben.

Burada bilgi'den söz edebilir miyiz?

Hayır. Sanat yapıtının bilgi ile ilgisi yoksa, sanatçıdan da bilgili olmasını bekleyemeyiz – en azından bildiğimiz anlamda bilgi söz konusu değildir burada. Bilgilenmek istiyorsam Sait Faik'i değil Server Tanilli'yi okurum, ama bundan edindiğim bilginin sanatsal üretim bağlamında işime yarayacağını da daha baştan kabullenirim.

Yaşantı niteliğinin temsilini gidemsiz dille üstlenen kişi kitaptan medet umuyorsa yaratıcılığa veda etmiş demektir. Kitap, olsa olsa çığnenmesi gereken bilinen'i aktarır bize, ama bunun nasıl ve niçin olacağı sorusuna verilecek yanıt, gerçek yaratıcı her defasında yeniden keşfetmek zorundadır. Sanatsal üretimin esinleyici gücünü okuma ya da uygulama yoluyla yönlendiren şey, tekrar ile zanaat arasında bir yere sıkıştırıp bırakır üretileni. Sanatta bilgilenme süreci neyi yapmayacağımıza ışık tutar, ama neyi yapacağımızın koskoca bir soru işareti olarak önümüzde durmasını engellemez bu. Öte yandan soruna bir başka açıdan baktığımızda, uygarlık tarihi boyunca zaman meydan okuyan her başyapıtın, şu veya bu şekilde yapılmaması gereken ile flört ettiğini görmekte gecikmeyiz.

Peki gençler ne yapmalı?

Bu soruya hazır bir cevap olduğuna inanacak denli yaşlanmadım henüz, ama bağlayıcı olmadığını baştan vurgulama koşuluyla mutlaka bir laf etmem gerekirse şunu söylemek isterim: Kendilerine bakmaya çalışsınlar – ve hiç şüphesiz, en az onlar kadar bizim de buna uymamız gerekir; o zaman figüratif ya da kavramsal sanatı çok daha düzeyli bir platformda tartışacağımıza inanıyorum.

Ödülü birinciliğini, 1999 Sezer Tansuğ ve TÜYAP Yılın Eleştirmeni ödüllerini aldı. Ressam monografileri, söz konusu ressamlar üzerine araştırma ve inceleme yapacak olanlar için kaynak kitap olma özelliğini taşımaktadır.

"Çeyrek yüzyılı aşkın bir süredir çeşitli dergi ve gazetelerde yazan Mehmet Ergüven'in bu süre zarfında on dört kitabı yayımlandı. Gösteri dergisinin 1982 yılındaki deneme yarışmasında birincilik ödülünü kazanan yazar, bu türe duyduğu özel ilgiyi kendisiyle tanışma arzusuna bağlıyor. Deneme, sabit doğruyu yıkmanın en kestirme yolu, ona göre." (Dinçer Sezgin)

"1982 yılında Gösteri dergisinin eleştiri yarışmasını kazanarak yazı dünyasına giren ve geçen sürede küçümsenemeyecek bir toplama erişen (14 kitap) Mehmet Ergüven'i nereye oturtmak gerekir? Şunu hemen vurgulamalıyım: Ergüven Renkle Ses Arasında (1987) ve Mavi Sakal Haklı (1991) adlı ilk iki kitabında müzikten edebiyata, operadan resme çeşitli ve farklı alanlarda kalem oynatıyor ve bir kültür eleştirmeni olarak beliriyordu. Ama giderek onun görme sorununa odaklandığına ve giderek resim sanatına yöneldiğine tanık olduk. Neşet Günal, Neşe Erdok, Devrim Erbil, Mustafa Horasan, Alp Tamer Ulukılıç, Ahmet Yeşil gibi ressamlar için çıkarılan kitaplara yazdığı açıklayıcı yazılarla belirginleşti. Burada yeri gelmişken eleştirel bir vurgu gerekir: Ergüven, bu oylumlu yazılarının yanı sıra birçok ressamın sergi kataloglarının yazarı olarak da tanındı. (...) Ergüven, görme ve yorum sorunlarıyla didişmesi sırasında, çağının düşünsel ufkuyla temasını yitirmemeyi, sanatın sorunlarını dünyanın sorunlarından ayırmamayı bildi. (...) Mehmet Ergüven'in müzikten sinemaya, fotoğraftan resme geniş bir alanı kuşatan denemelerinin önemli olduğunu ve okunması gerektiğini düşünüyorum. Ufuk açıcı, düşündürücü ve kışkırtıcı yazılardır hepsi." (Ahmet Oktay)

ESERLERİ:

DENEME-ELEŞTİRİ: *Sesle Renk Arasında* (1987), *Mavi Sakal Haklı* (1991), *Yoruma Doğru* (1992), *Sırdaş Görüntüler* (1995), *Pusudaki Ten* (1998), *Görmece* (1998), *Gölgenin Ucunda* (2001), *Kurgu ve Gerçek* (2003).

MONOGRAFİ: *Mustafa Horasan* (1995), *Ergin İnan* (1995), *Devrim Erbil* (1995), *Alp Tamer Ulukılıç* (1996), *Neşet Günal* (1996), *Neş'e Erdok* (1997), *Ahmet Yeşil* (2000).

HAKKINDA: Doğan Hızlan / Ressamın ve Resme Bakmak (Hürriyet, 15.5.1993), Enis Batur / Söyleşi (Cumhuriyet Kitap, 29.10.1998), Mehmet Yılmaz / Gösterdi

ğin Gördüğün Kadardır (Cumhuriyet Kitap, 24.12.1998), Bedri Karayağmurlar / Görmece-Göstermece (Cumhuriyet Kitap, 29.4.1999), Dinçer Sezgin / Ses ile Görüntüye Bölünmüş Bir Yazar: Mehmet Ergüven - Ahmet Oktay / Eleştiriden Yoruma, Yorumdan Eleştiriye - Celâl Soycan / Pusu Sır Ten Gölge Yorumcusu - Kaya Özsezgin / Mıknatıslı İğneler Dizisi - Aydın Ayan / Her Hakkı Saklıdır (!) (Cumhuriyet Kitap, 12.4.2001), TBE Ansiklopedisi (c. 1, 2003).

ERHAN, Ahmet

Şair. 1958, Ankara doğumlu. Asıl adı Erhan Bozkurt'tur. Ortaokulu bitirdikten sonra öğrenimine ara verip çeşitli işlerde çalıştı. 1980'de Ankara'da bir akşam lisesinden mezun oldu. Gazi Yüksek Öğretmen Okulu Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde yükseköğrenim gördü. Bir süre özel okullarda öğretmenlik yaptı ve bir dersanede müdür yardımcısı olarak çalıştı. Ankara'da bir kitabevi işletti. Uzun yıllar Ankara'da yaşadıktan sonra İstanbul'a yerleşti.

Şiirleri 1975'ten itibaren *Militan, Doğrultu, Dönemeç, Türk Dili, Sanat Emeği, Yusufçuk, Varlık, Edebiyat ve Eleştiri* dergilerinde yayımlandı. *Alacakaranlıktaki Ülke* adlı kitabıyla 1981 Behçet Necatigil Şiir Ödülünü, *Deniz Unutma Adını* ile 1992, *Kaybolmuş Bir Köpek İlânı* ile 2004 Yunus Nadi Şiir Ödülünü aldı.

"Ahmet Erhan'ın ilk şiir kitabı Alacakaranlıktaki Ülke 1981 yılında yayımlandı. Orada ağırlıklı olarak 70'li yılların ikinci yarısının ve 1980'lerin toplumsalının Ahmet Erhan'ın kişisel dünyasındaki yansımalarını görürüz.

Ahmet Erhan

Erhan, Ölüm Nedeni Bilinmiyor'a kadarki şiirlerinde hep belirtmeye çalıştığımız çarpışmanın içindedir. Farklı algı, yorum ve anlamlandırmaları geçmişini bozmasını sağlar. Buradaki bozma sadece kişiselliğiyle sınırlanmış değildir. Tersine dönemin toplumsal hayatı da Erhan'ın kişisel hayatı içinde bozuma uğrar." (Halim Şafak)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Akdeniz Lirikleri* (1980), *Alacakaranlıktaki Ülke* (1981), *Yaşamın Ufuk Çizgisi* (1982), *Sevda Şiirleri* (1984), *Ateşi Çalmayı Deneyenler İçin* (1984), *Zeytin Ağacı* (1984), *Kuş Kanadı Kalem Olsa* (toplu şiirler, 1984), *Ölüm Nedeni Bilinmiyor* (1988), *Deniz Unutma Adını* (1992), *Çağdaş Yeniliğiler Ansiklopedisi* (1997), *Resimli Ahmetler Tarihi* (2000), *Bugün de Ölmedim Anne* (toplu şiirlerinin ilk cildi, 2001), *Ne Balık Ne de Kuş* (2002), *Kaybolmuş Bir Köpek İlânı* (2004).

ÖYKÜ: *Köpek Yılları* (1998).

DENEME: *Ankara-İstanbul Karatreni* (2001).

HAKKINDA: Vedat Yazıcı / Sözümüz Şairlerden Şiirlerden (1997), Asım Bezirci / Güle Dil Verenler (1998), Adnan Binyazar / Alacakaranlıktaki Ülke (Ozanlar Yazarlar Kitaplar, 1998), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), Halim Şafak / Ahmet Erhan'ın Devrimci Sarhoşluğu (Varlık, Aralık 2001), TBE Ansiklopedisi (2001).

AHMET ERHAN

BUGÜN DE ÖLMEDİM ANNE

Yüreğimi bir kalkan bilip, sokaklara çıktım
Kahvelerde oturdum, çocuklarla konuştum
Sıkıldım, dertlendim, sevgilimle buluştum
Bugün de ölmedim anne.

Kapalıydı kapılar, perdeler örtük
Silah sesleri uzakta boğuk boğuk
Bir yüzüm ayrılığa, bir yüzüm hayata dönük
Bugün de ölmedim anne.

Üstüme bir silah doğrultu sandım
Rüzgar, beline dolandığında bir dalın
Korktum, güldüm, kendime kızdım
Bugün de ölmedim anne.

Bana böylesi garip duygular
Bilmem niye gelir, nereye gider?
Döndüm işte: acı, yüreğimden beynime sızar
Bugün de ölmedim anne.

AHMET ERHAN

YAĞMURDA ÖLÜRÜM...

Yağmurda ölürüm, su çeker bedenim
Bir yeraltı ırmağı olur gömülünce
Ben bu dünyada bir dek hayatı sevdim
Karşılıksız aşkların lümpenliğince

Yağmurda öleyim su çeksin bedenim
Sokağın ortasında serseri bir ağaç gibi
Anlasan sen anlardın kalbim
Göğün toprağa akıttığı o şehveti

Yağmurda ölürüm, kâğıda yine zam gelir
Ben uzun uzun üşürüm ıslandığımdan
Su ve kan! Görüp göreceğim budur
Rivayet olunur ki, suyun kanı yıkadığımdan

Yağmurda öleyim, su çeksin bedenim
Kan? en dayanıklı tüketim malımızdır, onu kimse yıkamaz

Dolar Mark İMKB Altın Hisse Senedi...
Kalbim kanla yıkananlar bir daha onmaz.

ERHAN, Ali Rıza

Mutasavvıf, şair ve hattat (D. 1899, Gaziantep - Ö. 19 Şubat 1981). Rıza ve Feza takma adlarını da kullandı. Mahalle okulunu ve ticaret lisesini bitirdi. İmamlık ve müezzinlik yaptı. 1970'te emekli oldu. Şiirlerini hece ve aruz vezinleriyle yazdı. Tarih düşürmekte, muamma çözmekte ustalaştı. Şiirlerinin bir kısmı da ilâhî tarzında bestelendi. *Ali Hoca Divanı* (1983) adlı divanı ölümünden sonra yayımlandı.

HAKKINDA: Ali Hoca Divanı (1983), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ERHAT, Azra

Yazar, çevirmen (D. 1915, İstanbul - Ö. 6 Eylül 1982). Brüksel Emile Jacgmainc Lisesi (1934), Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi (1938) mezunu. Bitirdiği fakülteye klasik filoloji asistanı olarak girdi, doçentliğe kadar yükseldi (1946). 1947'de görevine son verilince *Yeni İstanbul* ve *Vatan* gazetelerinde, Milletlerarası Çalışma Bürosunda çalıştı. 12 Mart döneminde (1971), 141. Madde'ye aykırı eylemde bulunmaktan Vedat Günyol ve Sabahattin Eyüboğlu ile birlikte tutuklandı, Maltepe Askeri Cezaevinde dört ay tutuklu kaldı. Yargılandı, beraat etti.

Yazıları çoğunlukla *Yeni Ufuklar, ayrıca Yeni İstanbul, Vatan, Cumhuriyet, Milliyet Sanat* gazete ve dergilerinde yayımlandı. A. Kadir ile birlikte Homeros'tan çevirdikleri *Iliada*'nın birinci cildi (1959) ile Habib Edip Törehan Bilim Ödülünü, üçüncü cildi ile 1961 Türk Dil Kurumu Çeviri Ödülünü kazandı. Yunan masal ve destanlarından çevirilerinde gösterdiği başarıdan dolayı *Yazko Çeviri* dergisince 1983'ten itibaren adına ödül konuldu. Ancak bu ödül sadece iki yıl verilebildi.

Azra Erhat

ESERLERİ:

DENEME: *İşte İnsan-Ecce Homo* (1969), *Sevgi Yönetimi* (1978).

İNCELEME-ARAŞTIRMA: *Sophokles: Hayatı Sanatı ve Eserleri* (1954), *Aristophanes* (1958), *Yunus Emre* (S. Eyuboğlu ile, 1974), *Mektuplarıyla Halikarnas Balıkçısı* (1976), *Hesiodos Eseri ve Kaynakları* (S. Eyuboğlu ile, 1977), *Pir Sultan Abdal* (S. Eyuboğlu ile, 1977), *Sapho Üzerine Konuşmalar-Şiirlerinin Çevirileri* (C. Bektaş ile, 1978).

ÇOCUK KİTABI: *Gül ile Söyleşi* (Homeros'tan, 1976), *Troya Masalları* (1981).

SÖZLÜK: *Mitoloji Sözlüğü* (1972).

GEZİ: *Mavi Anadolu* (1960), *Mavi Yolculuk* (1962), *Karya'dan Pamfilya'ya Mavi Yolculuk* (1979).

ANI: *En Hakiki Mürşit* (1996).

ÇEVİRİ: *Elektra* (Sophokles'ten, 1941), *Devlet III* (Eflatun'dan, 1944), *Versailles Tuluatı* (Moliere'den, O.V. Kanık ile, 1944), *Barış* (1947) - *Kuşlar* (S. Eyuboğlu ile, 1966) - *Kadınlar Savaşı* (S. Eyuboğlu ile, 1966) (Aristophanes'ten), *Küçük Prens* (1953) - *Güney Postası* (1966) (A. de Saint-Exupéry'den), *Türkiye Tarih ve Sanat Memleketi* (A. Gabriel'den, 1954), *Dişi Kedi* (1954) - *Cicim* (1955) (S.G. Colette'ten), *Şölen* (Eflatun'dan, S. Eyuboğlu ile, 1958), *İlyada* (3 cilt, 1959-67) - *Odysseia* (1970) (Homeros'tan, A. Kadir ile), *İnsanlar ve İnsanlar* (J. Bruller'den, S. Eyuboğlu ve V. Günyol ile, 1965), *Zincire Vurulmuş Prometheus* (Aiskhylos'tan, 1968), *Theo'ya Mektuplar* (V. van Gogh'tan, 1969), *Gargantua* (F. Rabelais'den, 1973).

HAKKINDA: Can Kurultay / Çağdaş Türk Edebiyatında Kadın Yazarlar (1993), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), Mektuplarıyla Halikarnas Balıkçısı (Cumhuriyet Kitap, 31.10.2002), TBE Ansiklopedisi (2001).

ERİK, Nazik

Eğitimci, yazar. 1919, Isparta doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini

AZRA ERHAT

GÜLLEYLA'YA ANILAR

Tutuk evinde yazdığım anılar, aslında sana mektuplardı Güllcyla. Koğuşta varlığımı ancak öyle sürdürebileceğimi anlamıştım. Hem varlığımı, hem sağlığımı, hem de nasıl diyeyim, bir insan ve bir yazar olarak ünümü. Tutukluluk gerçekte çok önemli bir durum değildir, özgürlük görece bir kavramdır, onu oldum olası bilmişimdir. Salt özgürlük diye bir şey yoktur, insan onurunu az çok zedeleyen özgürsüzlüklerin dereceleri vardır...

İŞTE İNSAN

Büyük tutum bu işi: dört yıllık düşüncemi, yaşantımı bir kitabasığdırmakistedim.Homeros'ta insan dedim yola çıktım, beden ruh ikiliği dikildi karşıma, aldım inceledim, derken Platon' un insan anlayışı, toplum görüşü çeldi aklımı, onu da kavrayayım derken açıldım uçsuz bucaksız bir düşünce alanına. Özgürlük, mutkuluk,insancılık... Sorunlar, saçları altın tellerle örülmüş ölüler gibi çekti sürükledi beni ordan oraya. (...) Bir desteğim vardı : Yaşantıya olan güvenim. İnsanı mi konu edindim : insan gibi yaşayayım kendimi vere vere, dolu dizgin, coşkunca yaşayayım ki insanı anlayayım, insanı söyleyebileyim. (...) Sevgiyi ahlak edindim kendime, insancılığı yalnız sevgide gördüm ve sevgiden bekledim, kitabı satır satır sanır yazdırsın bana. Yanılmadım da : Ecce Homo' yu bana sevgi yazdırdı.

MEKTUPLARIYLA HALİKARNAS BALIKÇISI

Halikarnas Balıkçısı bu mektuplarıyla yeni bir tür yaratmıştır. Dünyanın hiçbir yerinde, dünyanın hiçbir yazarı böyle bir tür meydana getirmemiştir sanırım. Tür deyince de Balıkçı'nın kişiliğine uygun birçok türlerin, bin bir yönlü uğraş ve düşüncelerin bir araya gelmesinden doğan kendine özgü bir türdür bu, sanatı da edebiyatı da, günlük sohbeti, aşk şiirini ve bilimlerin birçok dalını da kapsar, içerir, sindirir ve en canlı, aynı zamanda en özenli bir biçimle dışarıya verir.

Isparta'da, liseyi Antalya'da okudu. Yüksek Öğretmen Okulunu ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkoloji Bölümünü bitirdi. 1942'den itibaren Antalya, İskenderun, Manisa ortaokul ve liselerinde; Ankara İlköğretmen Okulu, Kayseri Yüksek İslâm Enstitüsü, Samsun Kız Eğitim ve Isparta Eğitim Enstitüsü, Suluova Lisesi, Isparta Meslek İçi Geliştirme Yetiştirme Merkezinde edebiyat öğretmenliği yaptı. 1982 yılında emekli oldu. Süleyman Demirel Üniversitesinde Türkçe okutmanı olarak çalıştı (1991-2000). Yazıları başta *Kubbealtı Akademi* mecmuası olmak üzere çeşitli dergilerde yayımlandı.

ESERLERİ:

ANI: *Ulu Çınarın Gölgesinde* (1998).

EĞİTİM: *Türkiye'de Ana Dil Öğretimi* (1991), *Şamar Oğlanı* (1997), *Bu Öğretim Bu Eğitim ve Bu Problemler* (2000).

HAKKINDA: Mehmet Ersal / Nazik Erik Hayatı Eserleri ve Fikir Dünyası (2002), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ERİM, Nihat

Siyasetçi, hukukçu. (D. 1912, Kandıra / İzmit – 19 Temmuz 1980, İstanbul). Kısa bir süre Kandıra'da eğitim gördükten sonra Galatasaray Lisesine girdi. İlk, orta ve lise öğrenimini burada tamamladı. İstanbul Hukuk Fakültesini bitirdikten (1936) sonra gittiği Paris Hukuk Fakültesinde doktora yaptı (1936-39). Paris'teki Milletlerarası Yüksek İncelemeler Enstitüsünden sertifika ve diploma aldı (1936). 1939'da yurda döndükten sonra Ankara Hukuk Fakültesinde M. Esat Bozkurt'un asistanlığına atandı. Aynı yıl doçentliğe yükseldi. 10 Ocak 1941'de Hukuk Başlangıcı ve Amme Hukuku öğretim üyeliğine atandı. 1942'de Amme Hukuk profesörü oldu. Üniversitedeki görevi devam ederken Dışişleri Bakanlığı Hukuk Müşaviri tayin edildi (1943). San Francisco'da Birleşmiş Milletlerin kuruluş konferansında Türk heyetinde müşavir olarak görev yaptı (1945). Aynı yıl Kocaeli'den Bağımsız Milletvekili seçildi ve 1932'den beri

Nihat Erim

üyesi olduğu CHP'ye geçti. Birleşmiş Milletler Basın ve Haberleşme Konferansında Türk Heyeti Başkanı olarak bulundu (1948). İkinci Hasan Saka kabinesinde Bayındırlık Bakanı olarak görev aldı (1948). Şemsettin Günaltay kabinesinde Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı oldu (1949).

1950 yılında Cumhuriyet Halk Partisinin iktidarı kaybetmesinden sonra, *Ulus* gazetesinin siyasi müdürü ve başyazarı olarak görevlendirildi. Bu ara üniversitedeki görevine döndüyse de kısa bir süre sonra istifa etti (1953). *Ulus* gazetesinin kapanmasından sonra aynı yıl *Yeni Ulus*, daha sonra *Halkçı* gazetelerini çıkardı (1953). Kıbrıs ile ilgili Londra görüşmelerine katıldı (1956). Aynı yıl Avrupa İnsan Hakları Komisyonunun Türk üyeliğine seçildi; bu üyeliği 1962'ye kadar devam etti. Zürich ve Londra antlaşmalarından sonra, Başbakan Menderes'in isteği üzerine Kıbrıs Anayasasının hazırlanmasında Türk heyetine başkanlık etti (1959).

Tekrar siyasete dönerek yine CHP'den Kocaeli Milletvekili seçildi (1961). Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkan Vekili oldu. Merkezi Lahey'de bulunan Devletler Hukuku Enstitüsüne üye seçildi (1963). 1965 Seçimlerinde Kocaeli milletvekilliğini ve seçimden sonra Grup Başkan Vekilliğini muhafaza etti. Birleşmiş Milletlerdeki Kıbrıs görüşmelerinde Türk heyetine müşavirlik yaptı. 1961-70 yılları arasında Avrupa Konseyinde Türkiye Parlamentosunu temsil etti ve Başkan Yardımcısı seçildi (1969). 12 Mart 1971 askeri muhtırasının ardından, CHP'den ayrılması koşuluyla, hükümeti kurmakla görevlendirildi. 26 Mart 1971'de kurduğu partiler üstü hükümet 3 Aralık 1971'de istifa etti. Yeniden hükümeti kurmakla görevlendirildi; kurduğu II. Erim Hükümeti 22 Mayıs 1972'ye kadar işbaşında kaldı. 1977'ye kadar Cumhuriyet Senatosunda kontenjan senatörü olarak görev yaptı. 19 Temmuz 1980 tarihinde 12 Eylül darbesinc iki ay kala, İstanbul'da bir silahlı saldırı sonucu öldü. Evli ve iki çocuk babasıydı.

ESERLERİ:

La Positivisme Juridique et le Droit International (1939), *XVII. Yüzyıldan Zamanımıza Kadar Tabii Hukuk Nazariyeleri* (Natural Theories of Law from 17th Century Until Today, 1940), *Amme Hukuk Dersleri* (1942), *Devletlerarası Amme Hukuku* (1944), *Devletlerarası Hukuk ve Siyasî Tarih Metinleri - Osmanlı İmparatorluğu Andlaşmaları* (1953), *Bildiğim ve Gördüğüm Ölçüler İçinde Kıbrıs* (anı ve gözlemleri, 1975), *Günlükler 1925 – 1979* (2 cilt, 2005).

HAKKINDA: Afşin Oktay - Kemal Bağlum / Biyografiler Ansiklopedisi (1959), Mücellidoğlu Ali Çankaya, Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. II, 1968), Meydan-Larousse Büyük Lügat ve Ansiklopedisi (4. cilt).

ERİNÇ, Orhan

Gazeteci-yazar. 1936 doğumlu. Özel Gazetecilik Okulunu bitirdikten sonra *Son Posta*'da muhabir olarak profesyonel gazeteciliğe adım attı. Mesleğinde ilerleyerek *Yeni Sabah*, *Gece Postası*, *Güneş*, *Cumhuriyet*, Türk Haberler Ajansı, *Hürriyet* gazetelerinde muhabirlik, istihbarat şefliği, yazı işleri müdürlüğü, yayın danışmanlığı gibi mesleğin hemen tüm dallarında görev yaptı. Türkiye Gazeteciler Sendikasından 1983'te Yönetim Kurulu Üyesi olarak başladığı sendikacılık yaşamını 1989-1995 arasında yaptığı genel başkanlıkla noktaladı. TGC'den sekiz kez gazetecilik başarı ödülü, Türk Dil Kurumundan da 1976'da "Basın Dil Ödülü" aldı. İletişim Fakültesinde öğretim üyeliği görevinde bulundu. 1993 yılında Genel Yayın Danışmanı olarak döndüğü *Cumhuriyet* gazetesinde Genel Yayın Yönetmeni olarak çalışmalarını sürdürdü.

ESERLERİ:

RÖPORTAJ: *Bir Arpa Boyu* (1960-1972 yılları arası yaptığı röportajlar, 1996).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Türk Basınında Cumhuriyetin 60 Yılı* (İbrahim Örs ile).

ERİNÇ, Ömer

Şair. 1 Ocak 1958, Kahramanmaraş doğumlu. Asıl adı Duran Boz. İlk ve ortaöğrenimini doğduğu şehirde tamamladı. Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1984) mezunu. Kahramanmaraş'ta öğretmenlik yapıyor. Şiir çalışmalarına *Kelâm* ve *Edebiyat* dergilerinde başladı. Daha sonra çalışmalarını *İkindi Yazıları*, *Yeni Sıla*, *Kayıtlar* ve *Hece* dergilerinde sürdürdü.

ESERLERİ (Şiir):

Turna Gözleri ve Karanfil (1991), *Geniş Zaman Süvarileri* (1999).

ERİNÇ, Sıtkı M.

Yazar. 16 Nisan 1940, Kırklareli doğumlu. Tam adı Sıtkı Mehmet Erinç. İlk ve ortaokulu Ankara'da bitirdi. İstanbul Kabataş Lisesi (1956), Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (1963) mezunu. Yüksek lisans (1974) ve doktora (1982) çalışmalarını Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamladı. Aynı üniversitede yardımcı doçent (1985) oldu ve Güzel Sanatlar Fakültesi Anasanat Dalı Başkanı (1985) görevini üstlendi. 1988'de doçent oldu ve 1993'te Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesine öğretim üyesi olarak geçti, 1994'te profesörlüğe yükseldi. Meslek yaşamı boyunca lisans ve lisans üstü olmak üzere estetik, kültür tarihi, sanat felsefesi, çağdaş sanatlar ve yorumu gibi dersler verdi. 2002 yılın-

M. Sıtkı Erinç

da emekli oldu. Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi ile Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesinde sözleşmeli öğretim üyesi olarak çalışmalarını sürdürdü.

Estetik, kültür ve sanat konularında yazdığı deneme, makale ve eleştirileri 1986'dan itibaren *Artist, Milliyet Sanat, Hürriyet Gösteri, Anadolu Sanat, Sanat Çevresi, Frankofoni, Dekorasyon, Cogito, Eğitim, Türkiye'de Sanat, Tobav, Journal of Turkish Studies* dergilerinde ve *Bilge Karasu İçin* (1996) ve *Bilge Karasu Aramızda* (1997) kitaplarında ve *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlandı. Kültür ve sanat konularında konferanslar verdi, bilimsel toplantılarda bildiriler sundu. 1997 yılı Premio İnternazionale "Foyer Des Artstes" Roma Ödülü aldı. Türkiye Felsefe Kurumu, Ankara Sanat Kurumu, Türkiye Çağdaş Plastik Sanatlar Derneği üyesidir.

ESERLERİ:

DENEME-ELEŞTİRİ: *Güzel Sanatlar ve Estetik* (1993, ortak yapıt), *Resmin Eleştirisi Üzerine* (1995), *Kültür Sanat-Sanat Kültür* (1995), *Sanatın Boyutları* (1998).

ÖYKÜ: *Deniz İçin Yeni Bir Dünya* (2000).

DİĞER ESERLERİ: *Eşref Üren* (İ. Erşen ile, 1989), *Zeki Faik İzer* (üç dilde, 1990), *Ercüment Kamlık* (üç dilde, 1991), *San Psikolojisine Giriş* (1999), *Toprağın Erki: Hamiye Çolakoğlu* (1999), *Sanat-Teknoloji ve Mustafa Tunçalp* (2003).

HAKKINDA: Ahmet Cemal / Eleştiri, Sanat Eğitiminin Temel Araçlarından Biri (Cumhuriyet gazetesi, 4.6.1996), Hüsnü A. Göksel / Kültür Terörü (Cumhuriyet gazetesi, 25.3.1999), Aytül Akal / Deniz İçin Yeni Bir Dünya (Cumhuriyet Kitap, 4.1.2001), Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. VI, 1971), TBE Ansiklopedisi (2001), Sedat Sever / Karakterlerin Fiziksel Özelliklerinin Geliştirilmesi (Çocuk ve Edebiyat, Nisan 2003).

ERİŞ, Metin Birsen

Siyasetbilimci. 1935, Gaziantep doğumlu. Dayı Ahmet Ağa İlkokulunda başladığı ilköğrenimini İstanbul Birinci İlkokulda (1947), Galatasaray Lisesinde başladığı ortaokul öğrenimini İstanbul Erkek Lisesinde tamamladı (1951). Sonra St. Georg Avusturya Lisesini (1956) ve İstanbul Ticari İlimler Akademisini bitirdi (1960). *"ABD ve SSCB'nin Genç Ülkeler Siyaseti"* adlı teziyle İÜ İktisat Fakültesi Siyaset Bilimi dalında doktorasını verdi (1971). 1973 yılından itibaren serbest meslek çalışmaları yanında İstanbul'daki çeşitli liselerde öğretmenlik, Sanayi Bakanı Özel Kalem Müdürlüğü yaptı. 1969 yılından itibaren özel bir kuruluşta görev aldı.

İlk yazıları 1955 yılında *Çağrı / Ruf* adlı okul gazetesinde çıktı. 1963'ten itibaren yazıları *Babıalide Sabah, Milli Işık, Türk Edebiyatı* ve *Boğaziçi* dergileri, haftalık *Gözlem ve Zaman* (1992) gazetesinde yayımlandı Çeşitli makaleleri ve kitaplarında zaman zaman Celal Bozkurt E. adını kullandı. *Kemalizm, Marksizm ve Ecevit* adlı kitabıyla TMKV'nin 1978 yılı fikir dalı teşvik armağanını aldı. İstanbul Aydınlar Ocağı, Türk Edebiyatı Vakfı, Galatasaray Spor Kulübü, Türk Kültürüne Hizmet Vakfı üyesidir.

Metin Birsen Eriş

ESERLERİ:

Siyaset Tarihimizde CHP (1968), *Asgari Ücretler ve Türkiye'deki Durum* (1969), *İşveren İşçi Karşısındaki Ödevleri* (1970), *İşletmelerde Prodüktivite Unsuru Olarak Ücret* (broşür, 1971), *Amerikan-Rus Emperyalizmi* (1974), *Kemalizm, Marksizm ve Ecevit* (1976), *Kamu İktisadi Teşebbüsleri ve Halka Açılma* (1983), *Gönül ve Dostluk Üzerine* (deneme, 1995).

ERİŞ, Mustafa

Yazar. 1 Ocak 1954, Tepeköy / Boyabat / Sinop doğumlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap Fars Dilleri ve Edebiyatı Bölümü (1979) mezunu. DİB Fatih müftülüğü, müezzinlik, Erkam Yayınlarında musahhihlik ve yayın müdürlüğü yaptı. İlk yazısını *Altınoluk* dergisinde yayımladı. Daha sonra aynı dergide ve *Altınçocuk* dergisinde yazmaya devam etti.

ESERLERİ:

Saadet Çağından Simalar 1-3-Kırkar Sahabi (1994), *Peygamberimizin Hanımları* (2000), *Peygamberimizin Kızları ve Kız Torunları* (2002), *Peygamberimizin Akrabaları-Hanım Sahabiler-1* (2004), *Peygamberimizin Yakınları-Hanım Sahabiler-2* (2004), *Müjdeli Haber-Nasıl Müslüman Oldular?* (çocuk kitabı, 2005).

HAKKINDA: Hüseyin Öztürk / Vakit (14.7.2003).

ERİŞÇİ, Lütfü

Yazar (D. 1915, İstanbul - Ö. 1971). Vefa Lisesi mezunu. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesinde bir süre okudu. Yükseköğrenimini yarıda bırakıp kitapçılık yaptı. *Aylık Ansiklopedi* ve *Resimli Tarih Mecmuası*'na siyasal tarih konularında maddeler hazırladı. Yazıları 1935'ten itibaren *Yeni Adam, Servet-i Fünün, Küllük, Yeryüzü* gibi dergilerde yer aldı. *Türkiye'de İşçi Sınıfının Tarihi* (1951) adlı bir incelemesi vardır.

ERİŞEN, Nimet

Şair. 1948, Antakya doğumlu. Adana ve Antakya'da öğretmenlik yaptıktan sonra Almanya'ya gitti. 1973'ten itibaren Berlin'de uzun yıllar hemşire olarak çalıştı. Şiirin yanı sıra resimle ilgilendi. Sıla özlemini dile getiren özgün, olaya yaslı ve imge yüklü, uzun soluklu şiirleriyle ilgi çektiği belirtildi (Hasan Akarsu). Şiirlerinin bir bölümünü *Resmini Çiz* (2000) adıyla kitaplaştırdı.

HAKKINDA: Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), Hasan Akarsu / Nimet Erişen'den Bir İlk Kitap (Cumhuriyet Kitap, 26.04.2001).

ERİŞEN, Satı

Yazar (D. 7 Mart 1923, Beylerbeyi / İstanbul - Ö. 29 Mayıs 1985, Ankara). Galatasaray Lisesi, İÜ Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu. Davutpaşa Eyüp, Karagümrük ortaokullarında yardımcı öğretmenlik yaptı. Çeşitli okullarda öğretmenlik, MEB Talim ve Terbiye Kurulunda raportörlük ve Bakanlık danışmanlığı görevlerinde bulundu. 1975 yılında müşavirlikten kendi isteğiyle emekli olduktan sonra Türk Dil Kurumunda uzman ve Dilbilgisi Kolu Başkanı olarak çalıştı.

1982'de *Öğretmen Dünyası* dergisinin yazı işlerini yönetti. Özleşmiş Türkçenin savunucusu oldu. Kültürel gelişimin arınmış ve zenginleşmiş bir Türkçe ile sağlanacağına inandı. "Aydınlar Dilekçesi"ni imzalayanlar arasında yer aldı. Dil ve eğitime ilişkin makaleleri, *İstanbul, Türk Dili, Cum*

huriyet Dergi, Dost, Ilgaz dergileriyle *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlandı. Ayrıca yurtdışındaki Türk öğrencilere yönelik ders kitapları vardır.

ESERLERİ:

Ahmet Rasim'den Falaka ve Gecelerim (1962), *Büyük Romancımız Hüseyin Rahmi Gürpınar* (1964), *Her Yeniliğin Başlangıç Noktası* (1964), *Şinasi* (1964), *Dersimiz Atatürk* (1969), *Türk Çocuklarının Kitabı I - III* (Ferruh Sanır ile, 1972), *Ömer Seyfettin'in Çocukluğu ya da Çocuklu Anılarıyla Üç Yazarımız* (1977), *Ömer Seyfettin'den Öyküler* (1983).

HAKKINDA: Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (1999), S. Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), Öğretmen Dünyası, (özel sayı, Temmuz 1985), Mehmet Aydın / Türk ve Dünya Edebiyatından Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (1995), TBE Ansiklopedisi (2001).

ERİŞİRGİL, M. Emin

Araştırmacı-yazar, siyaset adamı (D. 1891, İstanbul - Ö. 7 Şubat 1965). Beşiktaş Sıbyan Mektebi, Fatih Rüştiyesi, Mercan İdadisi, Mekteb-i Mülkiye (1911) mezunu. İstanbul liselerinde öğretmenlik, Evkaf özel kaleminde memurluk, Kadıköy Nümune Mektebi Müdürlüğü yaptı. 1917'de İstanbul Darülfünûnuna (Üniversitesine) doçent olarak atandı. Burada felsefe tarihi profesörlüğüne yükseldi. 1919'da Niğde'den mebus seçildi.

Daha sonra Kız Öğretmen Okulu Müdürlüğü, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (1926-30), Milli Eğitim Bakanlığı Müsteşarlığı (1930), İstanbul Erkek Lisesi ve Amerikan Kız Koleji felsefe öğretmenliği, İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü yaptı.

1942'de Zonguldak Milletvekili seçildi. Gümrük ve Tekel, İçişleri Bakanlıkları yaptı. 1950'den sonra tüm zamanını araştırma ve yazı çalışmalarına ayırdı. Öğrencilik, memurluk ve üniversite hocalığı yıllarında Mehmet Akif Ersoy, Ziya Gökalp ve Rıza Tevfik Bölükbaşı'nı yakından tanıyıp onlardan yararlandı. Yazıları *Yeni Mecmua* (1917), *Dergâh* (1921), *Hayat* (1926), *Yeni Türk*, kurucusu olduğu *Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*'nde yayımlandı.

ESERLERİ:

Kant ve Felsefesi (1923), *Malûmat-ı Vataniye* (1925), *Yurd Bilgisi* (1930), *Sokrat* (1931), *Filozofi* (1935), *Filozofiye Başlangıç* (1936), *Hukukun Muhtelif Cepheleri ve Hukuk İlmi* (1938), *Felsefeye Başlangıç* (1944), *Ziya Gökalp / Bir Fikir Adamının Romanı* (1951), *Merak ve Dikkat* (1956), *Mehmet Akif / İslâmcı Bir Şairin Romanı* (1956), *Neden Filozof Yok* (1957), *İnsanlık Devri* (1958), *Hamle* (1960).

Eserlerinden bazılarının yeni baskıları yapılmıştır, ayrıca çeviri kitapları da vardır.

M. Emin Erişirgil

HAKKINDA: Afşin Oktay-Kemal Bağlum, Biyografiler Ansiklopedisi (1959), Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. II, 1968), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Güleryüzü (2002).

ERK, Hasan Basri

Hukukçu, yazar. Hayatı hakkında yeterli bilgi bulunamadı. 1950'li yıllarda Adana'da hakimlik yaptığı bilinmektedir. Kitaplarında, aynı şehirde *İyi Adalet* (Bonne Justice) adlı bir dergi hazırlığı içinde olduğu, derginin yazı işleri müdürlüğünü üstleneceği duyuruldu. Çok sayıda hukuk kitabının yanı sıra din ve tarih konularında eserleri vardır.

BAŞLICA ESERLERİ:

Adalet Edebiyatı Antolojisi, Tarih Boyunca Alevilik, Türk Adalet Tarihi, Bütün Cephesi ile Hazreti Ali, Erzurumlu Bilginler, Keriman (roman), *Dünyada Kadın, Portakal, Anadolu'da Aşiretler.*

ERKAL, Mustafa

Araştırmacı-yazar. 1944, İstanbul doğumlu. 1972'de doktorasını tamamladı, 1977'de doçent oldu, 1988'de profesörlüğe yükseldi. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi İktisat Sosyolojisi Anabilim Dalı Başkanı ve Metodoloji-Sosyoloji Araştırmaları Merkezi Müdürü, Aydınlar Ocağı Genel Başkanı olarak görev yaptı. Yazıları *Yeniçağ, Türk Solu* gibi gazetelerde yayımlandı. Atatürk Kültür Merkezi üyesidir.

ESERLERİ:

Orta Teknik Eğitim Sanayi İlişkileri (1978), *Bölgelerarası Dengesizlik ve Doğu Kalkınması* (1978), *90 Soruda Sosyoloji El Kitabı* (1980), *Sosyolojik Açıdan Spor* (1988), *Bölge Açısından Azgelişmişlik* (1990), *Sosyal Meselelerimiz ve Sosyal Değişme* (1984), *İktisadi Kalkınmanın Kültür Değerleri Sosyolojisi* (Toplumbilimi), *Etnik Tuzak* (1996), *Ansiklopedik Sosyoloji Sözlüğü.*

ERKAL, Nuri

Şair ve yazar. 1943, Matrani (Kuşlukbağı) köyü / Diyarbakır doğumlu. Dicle Öğretmen Okulu ve İstanbul Çapa Eğitim Enstitüsü (1962) mezunu. 1962 yılında Antalya'da edebiyat öğretmenliğine başladı. Antalya'da TÖS (Türkiye Öğretmenler Sendikası) ve TÖBDER (Türkiye Öğretmenler Derneği)'in Şube Başkanlığını yap-

Nuri Erkal

NURİ ERKAL

ANI

Kırk yıl hatırlıydı
Sunduğun kahve
Tümcelere sığmaz ki sevi
Ne fala baktık
Sarılıp yattık ne de

Sevgiye uzandı
Kırçiçeği ellerin
Uzunca taralı saçların
Irmak gibi aktı gönlüme

tı. 1968'de TRT'ye prodüktör olarak girdi. TRT'nin İstanbul (1970-72) ve Antalya (1972-81) Radyolarında bir süre çalıştıktan sonra, isteği dışında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı emrine gönderildi. Aydın, Isparta ve Antalya'da bakanlığın bölge müdür yardımcılığı görevlerinde bulundu. 1993'te yargı yoluyla eski kurumu TRT'ye döndü. Ayrıca sivil toplum kuruluşlarında görev aldı. Çalışmalarını Antalya'da sürdürdü.

Yazı ve şiirleri *Katılım, Varlık, Ilgaz, Militan, Sanat Emeği, Okul Defteri, Ortaklaşa, Pencere, Eyvan, Bahçe, Mavi Portakal, Mavi Umut, Anadolu Ekini, Kıyı, Anadil, Çınar* ve *Kırkmerdiven* dergilerinde yayımlandı. İlk öykü kitabında yer alan *Kımıl* adlı öyküsüyle 1975 yılı Antalya Festivali Hikâye Yarışmasında mansiyon, 1972'de *Varlık* dergisinin eleştiri yarışmasında dördüncülük kazandı. Ayrıca 1973'te "Köy Odası" programıyla Türk Dil Kurumu TV Dil Ödülünü, 1975'te "Çocuğun Gözüyle Büyükler" dizi programıyla TRT birinciliğini, ayrıca Antalya ve Isparta Gazeteciler Cemiyetlerinden çeşitli ödüller aldı.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Yerdeki Yazı* (1990), *Tek Kanat* (2006).

ŞİİR: *Mavi Çığlık* (2001).

ERKAM, Kaan

Öykücü. 1965, Ankara doğumlu. Şan öğrencisiyken okulu bıraktı; 1990'da Oda Tiyatrosu Oyuncuları adlı ekibi kurdu. Yazarlığı düşünmüyordu, ancak yazmadan oynamak üzere yazdığı notların ilk eşi tarafından kitaplaştırılmasıyla edebiyat hayatına başladı. Öykü çalışmaları yanı sıra Oda Tiyatrosu yönetmenliğini sürdürdü.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Bu Bir Aşk Masalı Değil* (2003), *Her Kentin Yabancısı* (2004), *Opera Öyküleri – Mum Işığında Yazılmış Metinler* (2004).

ARAŞTIRMA: *Giuseppe Verdi-Cennetle Cehennem Arasından Gelen Haberci* (1990).

HAKKINDA: Hüseyin Su – Ömer Lekesiz / Öykücüler ve Öykü Kitapları (Heceöykü, Şubat-Mart 2005).

ERKAN, Hüseyin

Gazeteci, şair. 1942, Menteşbey köyü / Akseki / Antalya doğumlu. İlkokulu Menteşbey'de okudu. Aksu Öğretmen Okulunu, İstanbul Çapa Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümünü bitirdi. Dicle ve Hasanoğlan öğretmen okullarında, Arpaçay ve Paşayiğit ortaokullarında (Keşan), İstanbul Vefa Poyraz Lisesi, Şişli Lisesi ve Bakırköy Yahya Kemal liselerinde çalıştı. Ayrıca, İstanbul Milli Eğitim Müdür Yardımcısı olarak görev yaptı. 1981'de eşi Güler Erkan ile birlikte görevinden istifa ederek Dilem Yayınevini kurdu. Türkiye Yayıncılar Birliğinin üyesidir.

Hüseyin Erkan

İlk şiiri 1957'de *Köy Postası* ile *Eğitim Hareketleri* dergilerinde yayımlandı. 1967'de *Ilgaz* dergisinin açtığı Şiir Yarışmasında üçüncü, 1980'de *Türk Dili* dergisinin şiir yarışmasında ikinci, 1972'de Köy Öğretmenleriyle Haberleşme Derneğinin açtığı "Kitabın Türk Köyünün Kalkınmasındaki Rolü ve Önemi" konulu deneme yarışmasında birinci seçildi. İlk eseri *Öğrenci Kompozisyonları* 1976'da yayımlandı. Kırk yıllık şiirsel birikimini *Yaşamak Zamanı* (2004) kitabında topladı.

ERKAN, Hüsnü

Araştırmacı-yazar. 1947, Gazipaşa / Antalya doğumlu. Antalya Lisesini (1965), Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesini bitirdikten (1969) sonra, doktorasını Almanya'da Freiburg Üniversitesinde *"Büyüme Modelleri ve Kalkınma Teorisi"* üzeri-

HÜSEYİN ERKAN

YEMYEŞİL VE MASMAVİ

sevince toprağı ben yürekten
gökyüzü gülümsüyor masmavi
öyle güzel bir şarkıya başlıyor ki doğa
kurt kuş ve böcek
duymamak için
ya pamuk tıkamalı kulağa
ya sağır olmak gerekir!

sevince yağmuru ben inceden
dört yanım yığınla serçe ve çocuk
dört yanım yığınla çiçek
her renkten
her kokudan
misk gibi
rengârenk!..

sevince insanı ben gönülden
ne olursa olsun soyu sopu
dili dini mezhebi
gerek duymuyorum silâha
ne üstünlük hırsı ne yok olma korkusu
denize ulaşmış bir nehir gibi mutlu
kavuştuğumu duyarım tanrı'ya.

gülünce dağlara taşlara ben
öyle güzel ki çevremde her şey
uçsuz bucaksız bir ova yemyeşil
yüreğimde tomurcuklar tomurcuklar
vakit sabahtır henüz
dışarda pırıl pırıl bir güneş
ve mevsim bahar!

sessiz sakin ve kibar
güzel güzel susunca ben
gürül gürül akar hep
içimde ırmaklarım
vura vura bir o yana
bir bu yana
yemyeşil ve masmavi!..

ne teziyle (1976) tamamladı. 1977-80 yıllarında Hacettepe Üniversitesi Ekonomi Bölümünde çalıştı ve Kara Harp Okulunda dersler verdi. 1980 yılında Ege Üniversitesi İktisat Fakültesine geçti. 1982'de doçentliğe ve 1988'de dc profesörlüğe yükseldi. 1982'den sonra Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü öğretim üyesi olarak çalıştı. Aynı üniversitede beş yıla yakın Sosyal Bilimler Enstitüsü müdürlüğünü yürüttü.

1980 "Türkiye Bunalımı Nasıl Atlatabilir?" konulu Karacan Yazı Yarışmasında ödül kazandı. *Demokrasi ve Piyasa Ekonomisinde Birlikler-Odalar, Sendikalar, Dernekler* ile TÜSİAD 1990 Ödülünü, 1993 *"Güneydoğu Sorunu Nasıl Çözülür?"* adlı çalışması ile *Yeni Asır* Gazetesi Şevket Bilgin Ödülünü, *Bilgi Toplumu ve Ekonomik Gelişme* (1998) ile Türkiye İş Bankası Toplum ve İnsan Bilimleri Ödülünü aldı. *Gözlem Gazetesi* yayın kurulu üyesi ve köşe yazarlığı yaptı. İzmir Ticaret Odasında başkan danışmanlığı görevini de yürüttü. Hüsnü Erkan'ın, ekonomik büyüme, bölgesel gelişme, piyasa ekonomisi, ekonomi politikası, rekabet politikası ve bilgi toplumu üzerine çok sayıda bilimsel makale ve tebliğleri de bulunmaktadır.

"Prof. Hüsnü Erkan, toplumun mükemmel bir analizini yaptı." (Prof. Evert D. Mees)

ESERLERİ:

Ekonomide Sosyal Demokrat Alternatif (Canan Erkan ile, 1989), *Türkiye'de Demokrasi ve Demokrasi Kültürünün Gelişmesi* (1990), *Demokrasi ve Piyasa Ekonomisinde Birlikler-Odalar, Sendikalar, Dernekler* (1992), *Ekonomi Sosyolojisi* (1995), *Ekonomi Politikasının Temelleri* (1997), *Bilgi Toplumu ve Ekonomik Gelişme* (1998), *Kültür Politikamızda Yeni Boyutlar-Türkiye'nin Geleceğe Yönelik Kültür Değerleri ve Politikaları* (Canan Erkan ile,1998), *Yeniden Yapılanma* (2000).

HAKKINDA: Hüsnü Erkan / Yeniden Yapılanma (2000).

ERKAN, Osman

Şair. 1 Mart 1949, Şanlıurfa doğumlu. İlkokul ve Ticaret Lisesini aynı yerde bitirdi. 1976 yılında Adana İktisadi ve Ticari İlimler Akademisinden (İşletme Bölümü) mezun oldu. Yaşamını ve çalışmalarını Adana'da sürdürdü.

İlk şiiri *"Boş Sokak Şiiri"*, *Yeni Temin* gazetesinin Kültür Sanat sayfasında yayımlandı (Ankara, Haziran 1970). Bir sonraki yıldan itibaren ürünleri *Kemalist Ülkü, Defne, Güvercin, Edebiyat ve Eleştiri, Damar, Kül, İnsancıl, Şiir Oku, Öğretmen Dünyası, Çağdaş Türk Dili Dergisi, Hişt, Bahçe, Kiraz, Mozaik, Simurg, İzmir; Eşik,*

Osman Erkan

Kayseri; Amida, Aksu, Giresun; Islık, Sanat ve Hayat, Yelken, Berfin Bahar, Mum, Düşlük, Yom Sanat, Maki, Çalı, Konya; Atika, Şafak, (Yunanistan), Ada, Edebiyat Güncesi, Alleben, Türk Dili, Aykırı Sanat, Edebiyat Gündemi vd. dergilerde yer aldı.

ESERLERİ (Şiir):

Beni Nereye Sakladın (1995), *Bende Hüzün Şeker Nasıl Öyle* (2004).

HAKKINDA: S. Ahmet Kaya / Urfa Şairleri - Cumhuriyet Dönemi (1998), Osman Erkan / Bende Hüzün Şeker Nasıl Öyle (2004), Osman Erkan'ın İkinci Şiir Kitabı Piyasada (Haberde Ekspres, 31.10.2004).

ERKANAL, Hayat

Arkeolog. 10 Kasım 1940, İzmir doğumlu. Ankara Kurtuluş Lisesi, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi Kürsüsü (1964) mezunu. 1963-64 yıllarında Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesinde çeşitli görevlerde çalıştı. Milli Eğitim Bakanlığının bursuyla 1966-73 yılları arasında Batı Almanya'da doktora yaptı. Doktora tezi: *"Zentralanatolische Metallwaffen im 2. Jahrtausend"*. Almanya'da çeşitli seminerlere katıldı. 1973 yılında Türkiye'ye döndü ve İstanbul Arkeoloji Müzelerinde uzman olarak çalıştı. Aynı yıl Erzurum Atatürk Üniversitesine asistan olarak atandı (1973-76). Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak çalıştı. 1979'da *"Anadolu'da Tunç Dönemlerinde Kesici Aletler"* konulu tezle doçent, 1988'de profesör oldu. Ankara Üniversitesi DTCF dekan yardımcılığı (1986-90), Almanya Münih'te Ludwig Maximilians Üniversitesinde okutmanlık (1989), AÜ DTCF Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi Anabilim Dalı Başkanlığı (1999-) yaptı. Alman

OSMAN ERKAN

BENDE HÜZÜN ŞEKER NASIL ÖYLE

Ben öldüm ölası bulut falına inanırım. Bende hüzün şeker nasıl öyle

Ben öldüm ölası
Simsiyah yüreği;
Ham bir yıldızın sütdişlerinde,
Güneş köpüğü dudaklarına susarım.

Ben öldüm ölası
Kaç sarı kaç ölüm eder zamanın
Dipsuyunda;
Deniz,
Üstüme üstüme gelir gözlerinde.
Koşarken sana kalbim, ceylan nasıl öyle

Ben öldüm ölası
Her gece
Karnıburnunda bir martıyla,
Yitik bir şairin
Sarımor;
Tütün telvesi dudaklarında.
Kanlı izmaritlerini içerim tutkuların.

Ben öldüm ölası
Meysimler, kuyruksuz akrep sözcüklerle kuşatılır.
Saatler; ipin göbeğini geren darağacımdır.

Ben öldüm ölası
Seyhan kıyısında.
Antika acılar alır; acılar satarım gökyüzüne.
Bende hüzün şeker nasıl öyle

Hayat Erkanal

Arkeoloji Enstitüsünün muhabir üyesidir (1982-). Kariyeri boyunca pek çok araştırma kazısına katıldı.

Makalelerini *Yeni Adam*, *HÜ Edebiyat Fakültesi Dergisi*, *Turkish Review*, *Sanat Dünyamız*, *İzmir Kent Kültürü Dergisi*, *Cogito* dergilerinde ve *Remzi Oğuz Arık Armağanı*, *The Prehistoric Aegean and its Relations to Adjacent Areas*, *Höyük I*, *Reallexikon für Assyriologie*, *Anatolia and the Ancient Near East*, *Kısa Urla Tarihi*, *Tarihten Günümüze Anadolu'da Konut ve Yerleşme*, *Lezzetin Öyküsü Rama* kitaplarında, *Kazı Sonuçları Toplantısı* serisinde ve *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*'nde yayımladı.

ESERLERİ:

Die Äxte und Beile des 2. Jahrtausends in Zentralanatolien (Münih, 1977), *XXXIVeme Recontre Assyriologique Internationale* (V. Donbaz, A. Uğuroğlu ile, 1998), *Tahtalı Barajı Kurtarma Kazıları Projesi / Tahtalı Dam Area Salvage Project* (T. Özkan ile, 2000).

ERKANLI, Orhan

Asker, siyasetçi, yazar. 1924, Hacıbektaş / Nevşehir doğumlu. Kuleli Askeri Lisesi ve Harp Okulundan mezun olduktan sonra ODTÜ Amme İdaresi ve Kara Harp Akademisini bitirdi. 27 Mayıs 1960 hareketine katıldı. Milli Birlik Komitesinde genel sekreterlik görevini yürüttü. Ottowa ve Atina Büyükelçiliği danışmanlığı yaptı. 1960'ta emekliye ayrıldı. 1965'te CHP'den İstanbul milletvekili seçildi. 1970-71'de *Hürriyet* gazetesi genel yayın müdürlüğü görevini yürüttü. Hatıralarını ve siyasi görüşlerini *Anılar-Sorunlar-Sorumluluklar* (1972) adlı kitabında anlattı.

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. VIII, 1982-1983).

ERKAYA, Güven

Asker (D. 1938, Salihli / Manisa - Ö. 24 Haziran 2000, İstanbul). 1952 yılında Deniz Lisesine girdi, 1959'da donanmaya katıldı. 1968'de Deniz Harp Akademisi, 1970'te Silahlı Kuvvetler Akademisi ve 1972'de İngiliz Kraliyet Deniz Kurmay Kolejinden mezun oldu. 1973-74 yıllarında komutanlığını yaptığı Kocatepe Muhribi, Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında, Türk Hava Kuvvetleri uçaklarınca yanlışlıkla batırıldı. 1974-77 arası Brüksel Nato Karargâhı Türk Askeri Temsilciliğinde görev aldı. 1980'de tuğamiralliğe, 1984'te tümamiralliğe, 1988'de koramiralliğe, 1992'de oramiralliğe yükseldi ve bu rütbedeyken emekli oldu.

Ağustos 1983'te Çıkarma Filosu Komutanlığı görevine getirildi. Genelkurmay Genel Prensipler Başkanlığı ve Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Kurmay Başkanlığı görevini yürüttü. 1991-92 arasında Güney Deniz Saha Komutanlığı yaptı. 1992-95 arasında Donanma Komutanlığı, 1995-97 arasında da Deniz Kuvvetleri Komutanlığı görevlerinde bulundu. 1997'de emekliye ayrılan Erkaya'ya aynı yıl "Büyükelçilik" unvanı verildi. Emekli olduktan sonra Ege Ordusunun kaldırılmasını öneren Erkaya'nın bu görüşü, Gelkurmay Başkanlığı tarafından eleştirilmişti. Anıları *Bir Asker Bir Diplomat* (yay. haz. Taner Baytok, 2001) adlı kitapta toplandı.

HAKKINDA: Savaş Özbey / Bestseller Paşalar – Komutanlar Eskiden de Emekli Olunca Kitap Yazarlardı Ama Bu Yıl Güneydoğu Anıları ve Siyasi Analizleriyle Top 10 Listelerine Girdiler (Hürriyet Pazar, 12.12. 2005).

ERKEK, Hasan

Oyun yazarı. 1 Mayıs 1970, Adıyaman doğumlu. İlkokulu ve ortaokulu Malatya Doğanşehir'de, liseyi Tekirdağ'da okudu. 1986'da kazandığı Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tiyatro Bölümünde lisansını *"Bernard Shaw'da Komik ve Komik Yaratma Yöntemleri"* (1990) adlı tezle tamamladı. Yüksek lisansını (1994) ve doktora (1999) öğrenimini aynı yerde tamamladı. Anadolu Üniversitesi Konservatuarında araştırma görevlisi olarak 1991'de başladığı görevine 2001'den itibaren yardımcı doçent öğretim üyesi olarak devam etti. 2002'de *"Oyun Okuma Kılavuzu"* adlı tezle doçent oldu. 2004 yılında, Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Sahne Sanatları Bölüm Başkanlığı ve Tiyatro Oyunculuğu Ana Sanat Dalı Başkanlığı yaptı. Tiyatro Yazarları Derneği Yönetim Kurulu (2. Başkan), Türkiye ASSITEJ'i (Uluslararası Çocuk ve Gençlik Tiyatroları Birliği, 2.Başkan), UNIMA (Milletlerarası Kukla ve Gölge Oyunu Milli Merkezi) üyesidir.

Hasan Erkek

Şiirleri ve yazıları, *Adam Sanat, Edebiyat ve Eleştiri, Tiyatro..Tiyatro, Cumhuriyet Kitap, 25.Kare, Evrensel Kültür, Milliyet Sanat, ASSITEJ Bülten, Tiyatora, Anadolu Sanat, Oynayan İnsan, Edebiyat Güncesi, Semiosis, Varlık, Ünlem, Sanat ve Hayat* dergilerinde yayımlandı.

Bir Gençlik Şarkısı ile 1990 Çankaya Belediyesi Ödülü, *Eşik* ile 1997 Bakırköy Belediyesi Yunus Emre Ödülü, *Don Kişot'un Ruhu* ile 1999 Devlet Tiyatroları 75. Yıl Ödülleri, *Yaşasın Barış* ile 1991 Çankaya Belediyesi-TOBAV Ödülü, *Özgürlük Yarışı* ile 1998 Aliağa Belediyesi Ödülü, *Bedel* ve *Ezginin Güncesi* 1989 TRT Radyo Tiyatrosu Büyük Ödülü, 2000 TRT Arkası Yarın Ödülü, *Günyüzlü Bir Kız Sevdim* ile 1991 Petrol-İş Ödülü, 2000 Anadolu Üniversitesi Sanat Teşvik Ödülü, 2004 Eskisehir Sanat Derneği Sanat Ödülü, *Kuşların Sırları* ile 2005 Tudem ödülü aldı. Ayrıca *Mızıka, Bu Dünya Hepimizin, Barış Cumhuriyeti, Güzelyurt Çocukları* adlı çocuk oyunlarını yazdı. *Bedel* adlı oyunu TRT tarafından uzun metrajlı olarak çekilip yayımlandı (1991). *Radyo Çocuk Oyunları, Oyun İçinde Oyun, Yaşasın Barış*, Jean Louis Mattei'nin çevirisiyle Fransızca olarak da yayımlandı. TRT'de "Şiir Dünyası" (1990), "Bir Yazar Bir Hikaye" (1991), "Dramatize Temel Hukuk" (1994) adlı programları yaptı.

"Oyun İçinde Anlatı, çeşitli çağlardan, değişik coğrafyalardan, değişik tür ve biçimlerden yüzün üzerinde oyundan örneklerle dram sanatında bir kurgulama tekniğini inceliyor: temelde aksiyona dayana dram sanatında ilk bakışta yeri olmadığı düşünülen 'anlatı'nın anlam üretmekte nasıl kullanıldığını irdeliyor; titiz ve ayrıntılı bir çalışma sonucunda 'anlatı'nın oyun içindeki işlevlerini sınıflandırıyor." (N. Selda Öndül)

ESERLERİ (Oyun):

Bir Gençlik Şarkısı, *Eşik* (oyn. 1998-99), *Don Kişot'un Ruhu* (oyn. 2004-05), *Yaşasın Barış* (1995; oyn. 1998), *Ezginin Güncesi* (1997), *Radyo*

Çocuk Oyunları (1999), *Vive La Paix* (1999), *Oyun İçinde Anlatı* (1999), *Özgürlük Yarışı, Bu Dünya Hepimizin, Barış Cumhuriyeti, Le Seuil* (2001), *Radyo Oyunları* (2003), *Sahne Çocuk Oyunları-1* (2004).

ÇOCUKLAR İÇİN RADYO OYUNLARI: *Mızıka* (1989), *Kağıthelvacı* (1995), *Tahta Otobüs* (1996), *Barış Cumhuriyeti* (1996), *Bu Dünya Hepimizin* (1996), *Müzik Kutusu* (1998), *Güzel Kemanım* (1999), *Güzelyurt Çocukları* (1999).

YETİŞKİNLER İÇİN RADYO OYUNLARI: *Bedel* (1989), *Sevda Pınarı* (1990), *Hayatın Çiçekleri* (1996), *Buluşan Yollar* (1998), *Gençlik Irmağı* (1999), *Umut Kuşları* (2002), *Heyecanlı Bir Senaryo.*

HAKKINDA: Hasan Erkek / Oyun İçinde Anlatı (2001).

ERKEKLİ, Osman Serhat

Şair ve yazar. 19 Haziran 1955, Ankara doğumlu. Kimi ürünlerinde Turgut Başınayayla imzasını kullandı. Şair Mehmed Said Fenni ve şair Nurullah Can ile aynı ailedendir. Gazi Süleyman Paşa İlkokulunu (Gelibolu, 1966) bitirdikten sonra Galatasaray Lisesinde bir süre okudu, ayrıldı. Çalışmalarını İstanbul'da sürdürdü. Türkiye Yazarlar Sendikası ve Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

İlk şiiri *"Düşünceler"*, *Galatasaray Lisesi* dergisinin Mayıs 1970 sayısında, diğer şiir ve yazıları *Yeni Ortam* (1973-75), *Vatan* (1975), *Soyut* (1973-77), *Yeni Dergi* (1975), *Yeni Ufuklar* (1975-76), *Varlık* (1975-81), *Türk Dili* (1976-81), *Saçak* (1976-80), *Türkiye Yazıları* (1977-83), *Yeditepe* (1979), *Yusufçuk* (1979-80), *Gösteri* (1995), *Milliyet Sanat* (1997), *Bahçe* (1999), *Yaşasın Edebiyat* (1999) gazete ve dergilerinde yayımlandı. *Gülgün ile Nergis* adlı eseriyle 1978'de Lions Edebiyat Ödülünü, *Atatürk Sonsuzlaması* adlı kitabıyla da Spor Toto teşkilatının 1981'de düzenlediği Atatürk Şiirleri Yarışmasında birincilik ödülünü aldı. 1976 yılında *Fahişe ve Genelev Şiirleri* kitabı "halkın edep ve nezahetine aykırı" görülerek toplatıldı.

"Osman Serhat, Kur'an'daki söyleyime dayanmakla yeni bir tad getirmiş şiirimize." (Tuncer Uçarol)

"Modern şiirden beklenen 'o sohbet eder gibilik', karşılığını Osman Serhad'ın şiirinde bulmuştur. Kiminle, nasıl 'sohbet eder gibi'? Okurla olduğu kadar şiirin kendisiyle de sohbet eder gibi; yalın olduğu kadar, okurdan bir 'donanım' talep eden uzaklığıyla da." (Niyazi Zorlu)

ESERLERİ (Şiir):

Dizgi Yanlışı Yok (1973), *Fahişe ve Genelev Şiirleri* (1975), *Düşünen Şiir Akımı* (manifesto ve şiirler, 1976), *Yalnızlığın Yedi Rengi* (1976), *Gülgün ile Nergis* (1977), *Yerlere ve Göklere Dair* (6 cilt, 1978-1987; 7. cilt ve öncekiler: 2003), *Osman Serhad'ın Şiir Kitabı* (1979), *Atatürk Sonsuzlaması* (1981), *Üçüncü Kitap* (1984), *Okşanmamış Günler* (1985), *Yoksulluklar* (seçme şiirler, 1995), *Yeni Şiirler* (2000), *Gitmemiştin ki* (2002), *Ruhun Şehveti* (2003).

Osman Serhat Erkekli

HAKKINDA: Tuncer Uçarol / Şiirler Üstüne Günlük - Yerlere ve Göklere Dair Şiir (Sesimiz, Eylül 1979) - Kara Yalnızlık Şiirleri (Yazko-Edebiyat, sayı: 57, Ekim 1985), Niyazi Zorlu / Yoksulluklar (Varlık, sayı: 1069, Ekim 1996), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Cenk Koyuncu / Söyleşi (Varlık Kitap, Nisan 2003).

ERKEKLİ, Yüksel

Şair (D. 1931, Yozgat - Ö. 14 Ekim 1997, Balıkesir). Yozgat Lisesi ve İstanbul Eğitim Enstitüsünü bitirdi. Tokat ve Edremit liseleriyle son olarak Balıkesir Sanat Enstitüsünde Türkçe öğretmenliği yaptı.

Şiir ve öyküleri *Varlık, Doğan Kardeş, Hisar, Türk Dili* dergilerinde yayımlandı. *Hürriyet* gazetesinin 1973'te açtığı İnönü Şiirleri yarışmasında birincilik kazandı.

OSMAN SERHAT ERKEKLİ

ESKİ AŞIKLAR

Ufkumuzda çırpınan mavnaları hatırla
Bizden,
Birer parça gibi geçen, mavnaları.

Kanlı saatleri hatırla,
Kanatlı akşamları.
Yitirilmiş gibi geçen dakikaları.

Düşen fillerle, birlikte düştüğümüze
Kim inanır?
Mavnalar geçmişti uzaktan...

Ölümsüz mavnaları hatırla! kederimizi...
Bir tanrı olan panayırı,
Kutsanan gecemizi...

Kim inanır öldüğümüze?
Bu daralan göğümüzde;
Çırpınan mavnalar mı...

Hatırla onları!
Ölümsüz bulutlar gibi,
Geçen mavnaları...

Balo kaçkınları,
Bingocular, kukla yorgunları!
Sizler de hatırlayın;

Kalplerimizle birlikte sallanan panayırı
Düşüp kalmıştık hatırlayın,
Usta nişancılarla bizi.

Gülün sizler de gülünç sarhoşlar
Bizcileyin acemi âşıklar, hatırlayın bizi
Çırpınan, kanatlanan, soluksuz gecemizi.

(*Okşanmamış Günler*, 1985)

YÜKSEL ERKEKLİ

ZEYTİN ÜSTÜNE

Kara zeytini kara somunla yiyoruz
İki adım ötemizde deniz duruyor,
Zeytinlerin güngörmüş kovuklarında
Bildik rüzgarlar uğulduyor.
Bildik rüzgârlar uğulduyor.
Güneşte yanıyor zeytinlerin yaprakları
Bir yanıyor bir dönüyor.
Zeytin bu canımız ciğerimiz
İçimizde çiçekleniyor, içimizde büyüyor.
Yemişlerin yaprakları tozlu tozlu
Zeytinim zeytinim kara zeytinim
Sarı çiçeklerine kurban olayım
Ufacık boyuna köle olayım
Çocuk çocuk ekmek ister aş ister
Kara somuna katık ederler seni
Varın yoğum iki baş ağacım var
İki baş ağacım topu topu.
Görnüş geçirmiş yiğit ağacım.

(Yeni Şiirler, 1958)

Yüksel Erkekli

ESERLERİ (Şiir):
İlkokul Şiirleri (1961), *Hürriyet Çiçekleri* (1965).

ERKEN, Veysi

Araştırmacı-yazar. 1957, Midyat / Mardin doğumlu. Ankara Yüksek Öğretmen Okulunu bitirdikten (1979) sonra çeşitli okullarda öğretmen ve idareci olarak çalıştı. 1986'da Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönctimi Teftişi ve Planlaması bölümünde yüksek lisans programını, 1990'da aynı yerde doktorasını tamamladı. 1989'dan itibaren Gazi Üniversitesinde Mesleki Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Yönetimi, Teftişi ve Planlaması Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak görev yaptı. Eğitim, yönetim konularında makaleleri çeşitli gazete ve dergilerde yayımlandı.

ESERLERİ:
Ahilik Müessesesinde Yönetim ve Eğitim (1994), *Uluslararası Sözleşmelere Göre Hak Arama Kılavuzu* (2005), *Topyekun Öğrenim Özgürlüğü İçin Hakkını Ara* (2005).

ERKENCİ, Derya

Öykücü. 1972, İstanbul doğumlu. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sinema-Televizyon Bölümünü bitirerek, aynı bölümde yüksek lisans yaptı. Kameraman olarak çalıştı (1992-97). Görüntü felsefesi ve video sanat bağlamında çok sayıda kısa film çekti. Öykü ve şiirleri *Milliyet Sanat* ve *Hayalet Gemi* dergilerinde yer aldı.

ESERLERİ (Öykü):
Aptalın Seyir Defteri (2002), *Nişan Fotoğrafları* (2003).

HAKKINDA: Hüseyin Su – Ömer Lekesiz / Öyküciler ve Öykü Kitapları (Hecceöykü, Şubat-Mart 2005).

Derya Erkenci

ERKIZAN, Hatice Nur

Felsefeci. Ege Üniversitesi Felsefe Bölümü (1987) mezunu. Yüksek lisans ve doktorasını İngiltere'de tamamladı. Bristol Üniversitesinde *"Aristoteles'te Akıl, Aktivite ve Çıkarımsal Olmayan Düşünme"* (Nous, Energeia and Non-Discursive Thinking in Aristotle) başlıklı doktora tezi hazırladı. Muğla Üniversitesi Felsefe Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yaptı. Makaleleri *Felsefe Tartışmaları*, *Doğu Batı*, *Felsefelogos* adlı dergilerde yayımlandı. *Aristoteles: Hayranların Hareketi Üzerine* (2000) adlı bir kitabı vardır.

Alev Erkilet Başer

ERKİLET BAŞER, Alev

Toplumbilimci. 17 Eylül 1962, Ankara doğumlu. Asıl soyadı Erkilet, Başer soyadını ürünlerinde kullanıyor. General Hüseyin Hüsnü Emir Erkilet, ata babasıdır. İlk, orta ve lise öğrenimini TED Ankara Kolejinde bitirdi. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü (1983) mezunu. Yüksek lisans çalışmasını *"Çağdaş Sosyal Değişme Teorilerinin Sınıflandırılmasına İlişkin Bir Deneme"* başlıklı teziyle (1985), doktorasını *"Ortadoğu'da Modernleşme ve İslâmi Hareketler"* başlıklı teziyle (1996) Hacettepe Üniversitesinde tamamladı.

1983-2000 arasında Hacettepe ve Kırıkkale Üniversitelerinde öğretim üyesi olarak görev yaptı. Araştırma görevlisi olarak çalıştığı zaman zarfında, 1987'de VI. Beş Yıllık Kalkınma Planı Türk Aile Yapısı Özel İhtisas Komisyonunun "Sosyal Yapı" ve "Konu" Alt Komisyonlarında; 1994 yılında ise, VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı Kadın, Çocuk ve Gençlik Özel İhtisas Komisyonunun "Çocuk" ve "Gençlik" Alt Komisyonlarında görev yaptı. 1997-2000 yılları arasında Kırıkkale Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümünde yardımcı doçent olarak çalıştı.

Kırıkkale Üniversitesinde yardımcı doçent olarak görevini sürdürdüğü 1999 yılında *"Ortadoğu'da Modernleş*

me ve İslâmî Hareketler" başlıklı doktora tezi kitap olarak basıldı. Ancak bu kitap nedeniyle YÖK tarafından "Devrim Kanunları ve İrtica ile Mücadele Yasa ve Yönetmeliklerine" aykırı yayında bulunmakla suçlandı ve 2000 yılında kamu görevinden çıkarıldı

İlk yazısı "*Viva la Muarte*" 1996'da *Tezkire* dergisinde (sayı: 9-10, Bahar 1996) yayımlanmıştı. Telif ve çeviri makalelcri sonraki yıllarda *Tezkire* ile birlikte *Tarih Çevresi*, *İslâmiyat*, *Avrupa Günlüğü*, *Haksöz* dergileri ile *Türkiye-Filistin Hattı* (2000) adlı kitabın içinde yayımlandı.

"*İslâmî hareketler diğer Orta Doğu ülkelerinde de mevcut olduğu halde, İslâm devrimi neden sadece İran'da gerçekleşti?' Alev Erkilet Başer'in 'Ortadoğu'da Modernleşme ve İslâmi Hareketler' başlıklı (Yöneliş Yayınları, İstanbul 1999) kitabında cevaplandırmaya çalıştığı soru bu. (...) İslâmcı akımların anlaşılmasına değerli bir katkı ve herhangi bir Batı ülkesinde yayımlandığında büyük ilgi görebilecek olan kitabın yazarı Erkilet Başer, Hacettepe Üniversitesi Sosyoloji Bölümünden fakülte birincisi olarak mezun oldu. 'Ortadoğu'da Modernleşme ve İslâmi Hareketler', Erkilet Başer'in 1996 yılında HÜ Sosyoloji Bölümünde, 5 kişilik bir akademik kurul tarafından oybirliğiyle kabul edilen doktora tezi.*

"Ne var ki Erkilet Başer, piyasada serbestçe satılan, hakkında herhangi bir kovuşturma bulunmayan kitabı yüzünden, 'Devrim Kanunları ve İrtica ile Mücadele Yasa ve Yönetmeliklerine aykırı yayında bulunduğu' gerekçesiyle 1997 yılından beri mensubu olduğu Kırıkkale Üniversitesi Sosyoloji Bölümü öğretim üyeliğinden geçen Nisan ayında uzaklaştırıldı. 'Üniversitelerimizin Siyasi Komiseri' YÖK de kendisi hakkında 'kamu görevinden uzaklaştırma' kararı aldı. (...) Türkiye'ye akademik özgürlüğün gelmesi için acaba bu konunun da AB'nin 'Katılım Ortaklığı' belgesinde ya da İlerleme Raporları'nda yer alması mı gerekecek? " (Şahin Alpay)

ESERLERİ:

Ortadoğu'da Modernleşme ve İslâmi Hareketler (1999), *Ele Geçirilemeyen Toprak Kuzey Kafkasya: Şeyh Şamil'den Şamil Basayev'e Dağıstan-Çeçenistan Direniş Hareketleri* (2002).

HAKKINDA: Şahin Alpay / Bilim Özgürlüğü (Milliyet, 16.11.2000), Akif Emre (Yeni Şafak, 8.2.2000), Taha Kıvanç (Yeni Şafak, 25.2.2000), Mustafa Özel (Yeni Şafak, 11.3.2000), Fehmi Koru / Sıra Yakmaya da Gelecek mi? (Yeni Şafak, 5.10.2000), Bir YÖK Öyküsü (Yeni Binyıl, 10.10.2000), Tanıl Bora / "İrticacı" Avında Bir YÖK Hikâyesi Daha - Türk Üniversitesi: "Belli Bir Maaş Karşılığı İstenildiği Gibi Düşünmek ve Düşündürmek..." (Radikal 2, 15.10.2000), Ahmet Taşgetiren / Dr. Başer ve Alvarof (Yeni Şafak, 15.10.2000), Taha Akyol / Sosyal Bilimleri Savunmak (Milliyet, 29.3.2002), Taha Akyol / YÖK'ün 20 Yılı (Milliyet, 3.11. 2001), Ziya Güler / Ele Geçirilemeycn Toprak (Alperen dergisi, Temmuz 2002), Ahmet Hakan / Gürüz'ün Ayıbı (Sabah, 21.9.2003).

Halit Erkiletlioğlu

ERKİLETLİOĞLU, Halit

Araştırmacı-yazar. 7 Kasım 1945, Kayseri doğumlu. Kayseri Lisesi, İstanbul Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi (1969) mezunu. Kayseri'de diş hekimliğinin yanı sıra Aydınlar Ocağı, Türk Ocağı gibi birçok kuruluşun kurucu üyeliği ve başkanlığını yaptı. Araştırmaları nedeniyle KASD ve Erciyes Üniversitesince ödülc layık görüldü. İLESAM üyesidir.

ESERLERİ:

Dünden Bugüne Türkçe Dil Tarihi (1983), *Kayseri Tarihi* (1993), *Osmanlılar Zamanında Kayseri* (1996), *Türkiye Selçuklu Sultanları ve Sikkeleri* (1996), *Kayseri Yakın Tarihinden Notlar* (1998), *Sanatta ve Maneviyatta Tesbih* (1998).

ERKİN, Behiç

Yazar, siyaset ve devlet adamı (D. 1876, İstanbul – Ö. 13 Kasım 1961). Harp Akademisini bitirdi. Erkân Harp miralayı olarak görev yaptı. Anadolu Bağdat Demiryolları Genel Müdürlüğü, kaymakamlık ve büyükelçilik görevlerinde bulundu. 2. ve 3. dönem İstanbul, 7. dönem Çankırı Milletvekilliği ve Bayındırlık Bakanlığı yaptı.

ESERLERİ:

ANI: *Atatürk'ün Selânik'teki Askerlik Hayatına Ait Hatırâlar* (1956).

DERLEME: *Anadolu Bağdat Demiryollar Müdür-i Umumisi Behiç Bey tarafından 1350 senesinde Erkân-ı Harbiye Mektebinde Demiryolları Hakkında Verilen Konferanslar* (1925).

HAKKINDA: TBMM Albümü 1920-1991 (s. 59), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ERKİN, Feridun Cemal

Diplomat, siyaset ve devlet adamı (D. 1900, İstanbul - Ö. 1980). Paris Hukuk Fakültesi mezunu. Dışişlerinin çeşitli kademelerinde görev aldı. Roma (1947), Washington (1948), Madrid (1955), Paris (1957) büyükelçiliklerinde bulundu.

1960'da Dışişleri Bakanlığı Yüksek Müşavirliği görevine getirildi 1962'de Londra Büyükelçiliğine atandı. 1960 sonrası İnönü Hükümetinde (1962-64) Dışişleri Bakanlığı yaptı. 1965'de CHP'den Ordu milletvekili, 1970'de Cumhurbaşkanlığı kontenjanından senatör seçildi.

ESERLERİ:

Les Affaires des Detroits (1967), *Dışişlerinde 34 Yıl* (2 cilt, 1980, 1986).

ERKİN VAHİDOV

Bkz. VAHİDOV, Erkin

ERKİŞİ, Yusuf

Hekim, şair ve ressam. 1951, Osmaniye doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Osmaniye'de yaptı. Diyarbakır Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesini bitirdikten (1975) sonra aynı fakültede göz ihtisasını tamamlayarak göz hastalıkları uzmanı oldu. Adana Sosyal Sigortalar Kurumu Hastanesinde göz uzmanı olarak görev yaptı. Çalışmalarını Adana'da sürdürdü.

Şiirleri *Çile* (Diyarbakır, 1974) ve *Mavera* (1988) dergilerinde yer aldı. Aynı zamanda ressam olan Erkişi, Diyarbakır, Adana ve Şanlıurfa'yı konu alan resimleriyle tanındı. Diyarbakır; Şanlıurfa, Osmaniye, Adana, mersin, karaman, Kırıkkale, Darende gibi çeşitli şehirleri araştırarak haklarında yazılar yazdı. Adana'da çeşitli defalar karma resim sergilerine katıldı, kişisel resim ve fotoğraf sergileri açtı. 1990'da Adana Çimento Sanayi Resim Yarışmasında başarı ödülünü, 1991'de Yeni Adana Gazetesinin düzenlediği şiir yarışmasında *Göç* adlı şiiriyle ikincilik ödülünü, 1994'te Şanlıurfa'yı işlediği suluboya resimlerinden dolayı Şanlıurfa Valiliğinin "Yılın Sanatçısı" ödülünü, Adana Kültür

Yusuf Erkişi

YUSUF ERKİŞİ

GÖÇ

Bir yaşam
Yansıyor doğanın renkli aynasında
Ve devşirilmiş nice gül
Savrulmuş hayli rüzgarda
Acılı talandır
Bulutlar kümelenir düşer
Damarına toprağın
Keten ovalar toprağa dardır
Göğüs geçirir gibi her daim
Ve en çok okunan hüzün defteri
Kardan dumandan arta kalandır
Mevsimler döner
Yol alır yılgın develer ufka
Yaşam azığını yükleyip heybelerine
Kirmende bırakılıp yün ve tiftik
Ve ansızın bastıran zemheri
Yol kesen pusu kurandır
Dağ kopmuş gibi yerinden
Tef çıngırak seslerinin kargaşasında
Başlar Beritan göçü
Koyun keçi kıl çadır
Mal mülk çoluk çocukla
Katır sırtında taşınandır
Dillenen kaval yankısında
Bir hava hoyrat
Dinmeyen özlemin ağrısıyla
Umutsuzluğa isyandır.

Sanat Derneğince düzenlenen Sevgi ve Barış Şiirleri Yarışmasında Birincilik ödülünü, Adana Altınkoza Kültür ve Sanat Festivali Şiir Yarışmasında Dadaloğlu Üçüncülük ödülünü aldı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Kırk Umutlu Yarın* (1964), *Senliyim Diyarbakır* (1972), *Delilo* (1975).

ALBÜM: Adana Akşamları (Adana Fotoğrafları, 2001

HAKKINDA: Mehmet Eccvit – Hasan Artuk – İsmail Timuçin / Adanalı Şairler Antolojisi (1992), Yusuf Erkişi / Adana Akşamları (arka kapak, Adana, Eylül 2001).

ERKMEN, A. Mahir

Gazeteci-yazar (D.1901, Afyon - ?). Afyon İdadisi Ticaret Şubesini bitirdikten sonra öğretmenlik ve gazetecilik yaptı. Bursa Lisesinde Bakalorya sınavını kazandı. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirerek (1935) serbest avukatlığa başladı.

Çalışma hayatı dışında Türkocağı, Halkevi gibi sosyal örgütlerde görev aldı. Bir süre CHP saflarında politika yaptı. Afyon'da yirmi beş yıl kadar gazete çıkardı, çıkardığı gazetelerin sorumlu müdürlüğünü, başyazarlığını yaptı. Ayrıca çok sayıda makalesi *Taşpınar* dergisinde yayımlandı.

ESERLERİ:

Eski Zaman Bolluğu (1931), *Çalışma Hayatımız* (1947), *Çeşitli Konular*.

HAKKINDA: İrfan Ünver Nasrattınoğlu / Afyonkarahisarlı Şairler Yazarlar Hattatlar (1971).

ERKMEN, Hayrettin

Siyaset ve devlet adamı (D. 1915, Tirebolu / Giresun – 18 Mayıs 1999, İstanbul). Trabzon Lisesi (1935), Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (1938), Cenevre İktisat Fakültesi (1948) ve Lozan Hukuk Fakültesinde (1946) okudu. Cenevre İktisat Fakültesinde iktisat doktorası yaptı. İstanbul Üniversitesinde bütçe asistanı iken, 1950 genel seçimlerinde Giresun milletvekilliğine seçildi. 27 Mayıs 1960 askeri ihtilaline kadar milletvekilliği yaptı.

5. Menderes Hükümeti döneminde Çalışma (25.11.1957-4.9.1958) ve Ticaret (4.9.1958-27.5.1960), İmar ve İskan (11.12.1959-27.25.1960) bakanlıkları görevlerinde bulundu. 27 Mayıs İhtilalinden sonra Yüksek Adalet Divanınca mahkum edildi, ihtilal hükümetinin affına dair parlamento kararından sonra siyasi haklarına kavuştu. 1975 kısmi senato seçimlerinde Adalet Partisi listesinden Giresun Senatörü seçildi. 1979 yılında AP azınlık hükümetinde Dışişleri Bakanlığına getirildi. Hakkında verilen gensoru önergesinin kabulü sonucu 5 Eylül 1980'de, Milli Selamet Partisi milletvekillerinin oylarıyla TBMM'ce gensoru ile düşürülen ilk bakan oldu. İstanbul Aşiyan Mezarlığında toprağa verildi.

BAŞLICA ESERLERİ:

La Participation des Salaries a la Gestion de l'Entreprise (Çalıştırılanın Teşebbüs İdaresine Katılması, 1948), *Fiat Mekanizması* (J. Marchal'dan, 1965), *Sosyalizm ve İktidar* (P. Ramarier'den, 1965).

Ayrıca ekonomi alanında mesleki eserleri vardır.

HAKKINDA: Afşin Oktay - Kemal Bağlum / Biyografiler Ansiklopedisi (1959), Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. II, 1968).

ERKMEN, Mahir

Gazeteci, hukukçu (D. 1901, Afyon - ?). Afyon İdadisi (1917) ve Ankara Hukuk Fakültesi (1935) mezunu. 1923-47 yılları arasında gazetecilik, gazeteciliği bıraktıktan sonra avukatlık yaptı.

ESERLERİ:

Eski Zaman Bolluğu - Tarihi, İktisadi Tetkik (1931), *Çalışma Hayatımız* (1947).

HAKKINDA: Afşin Oktay - Kemal Bağlum / Biyografiler Ansiklopedisi (1959).

ERKMEN, Nevzat

Çocuk edebiyatçısı, çevirmen. 1931, İzmir doğumlu. İzmir Karataş Ortaokulu, İnönü Lisesi ve İktisadi ve Ticari Bilimler Akademisi mezunu. Milli Eğitim Bakanlığının bursunu kazanarak, New York Üniversitesinde pedagoji dalında yüksek lisans ve doktora yaptı. 1963'de The Coca-Cola Export Corporation tarafından ABD'ye gönderildi, orada pazarlama ve yöneticilik dallarında uzmanlaştı. İstanbul, İzmir, Bursa, Adana ve Ankara Coca-Cola fabrikalarının açılışlarını sağladı. Turyağ AŞ'de pazarlamadan sorumlu genel müdür yardımcılığı, Çukurova Gıda Sanayi ve Ticaret AŞ'de (Schweppes) genel müdürlük ve yönetim kurulu üyeliği görevlerinde bulundu. 1956'dan sonra psikanaliz, erotoloji, anlambilim, Geştalt terapisi ile doğu öğretileri (zen, yoga, taoculuk) üzerinde çalıştı. 1983'ten itibaren kendi kurduğu Söz Yayın Oyun Ajansını yönetti. 1992'den itibaren her yıl seçilen Türk Beyin Takımlarına kaptanlık yaptı. 1995'te Türkiye Zekâ Oyunları Kulübünü kurdu ve dünya ülkeleriyle birlikte World Puzzle Federation (Dünya Zekâ Oyunları Federasyonu) çalışmalarını, Türkiye temsilcisi olarak başlattı. 1992-96 yılları arasında ekibine bir üçüncülük, iki beşincilik, bir altıncılık ve bir sekizincilik kazandırdı.

Profesyonel çevirmen olarak birçok yayına imza attı. Orhan Kemal'in *72. Koğuş*'unu İngilizceye, James Joyce'un *Ulysses*'ini Türkçeye çevirdi. 1998'de Dublin'de, James Joyce Centre'ın Bloomsday etkinliklerinde *Ulysses*'i Türkçesinden okudu. 1984'te De Yayınları Çeviri Masal Birincilik Ödülünü kazandı. 1996 sonunda, İrlanda Cumhurbaşkanı tarafından, *Ulysses*'i çevirmesi nedeniyle bir mektupla taltif edildi ve James Joyce Centre tarafından Dublin'e davet edildi. 1996'da Türkiye Yayıncılar Birliği tarafından Yılın Çevirmeni Ödülünü aldı. 1996'da *Nokta* dergisinin Doruktakiler Çeviri Ödülünü kazandı. *Ulysses Sözlüğü* ve *Genel Müdür Sözlüğü* hazırladı.

Nevzat Erkmen

PEN Yazarlar Derneği, Türkiye Yazarlar Sendikası, Türkiye Zekâ Oyunları Kulübü (kurucu başkanı), Türk Beyin Takımı (Kaptanı), İzmir Alsancak Rotary Kulübü (kurucusu ve ilk astbaşkanı), The International James Joyce Foundation üyesidir.

"Nihayet Ulysses Türkçede! Son üç haftadır, bu şaşırtıcı çeviriyi okuyor, okuyorum. Zaman zaman özgün metne dönüp, ama bu harikulade çevirinin doğruluğunu yoklamak amacıyla değil de, Joyce'un Türkçeye çevirmeni Nevzat Erkmen'in yaratıcılığını alkışlamak için. Büyük kitapların önünde sonunda kendi büyük çevirmenlerine kavuşmaları ender bir olay sayılmaz, ancak Erkmen'le Joyce mükemmel ruh-kardeşleridir de." (Orhan Pamuk)

ESERLERİ:

TELİF: *Arsadaki Çadır* (çocuk romanı), *Mantık ve Matematik Oyunları 1, 2* (2000), *Apartman Aşkları* (öykü, 2002), *Türk Dilinin Uyak (Kafiye) Sözlüğü*, *Gizemciler ve Seks*, *Ulysses Sözlüğü* (2005).

ÇEVİRİ: *Zen Kaçıkları* (J. Kerouac'dan, 1982), *İkinci Erk Çemberi* (1995) - *Ixtlan Yolculuğu* (1995) - *Erk Öyküleri* (2000) - *Don Juan'ın Öğretileri-Yaqui Kızılderililerinin Bilgi Yöntemi - Bir Başka Gerçeklik* (Carlos Castaneda'dan), *Ulysses* (James Joyce'dan, 1996, 7. bas. 2004), *Itırlı Bahçe* (Şeyh Muhammed El Nefzavi'den, Sir R. Burton ile, 1998), *Yin Yang - Çin'de Sevişme* (Çin Erotolojisi Belgeseli), *İçinizdeki Çocuk 2- Geştalt Terapisi-Yenilik, Heyecan ve Büyüme* (F. S. Perls, P. Goodman, R. Hefferline'den, 2000), *Ward 72* (Orhan Kemal'in *72. Koğuş*'undan İngilizceye çeviri), *Güvencesizlikteki Bilgelik* (Alan W. Watts'dan, Mukaddes İlgün ile, 2001), *İçinizdeki İnce Siz* (Louis Proto'dan, 2002), *Zen'in Eti Zen'in Kemiği* (der. Paul Reps, 2003).

HAKKINDA: Ulysses Günlüğü / Cumhuriyet (20.8.1992), Itırlı Bahçe (Tan, 29.8.1992), Bloomgünü (Cumhuriyet, 16.6.1993), Orhan Pamuk / Times Literary Supplement (29.11.1996), Vivet Kanetti / Yeni Yüzyıl (4.1.1997), Feridun Andaç / Söyleşi (Varlık, Haziran 2002).

ERKMEN, Osman

İlâhiyatçı. 1941, Türkmenobası / Polatlı / Ankara doğumlu. İlkokulu köyünde, İmam-Hatip Okulunu Ankara'da bitirdi. Lise fark derslerini verdikten sonra Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesine girdi. Üniversite öğrencisiyken Diyanet İşleri Başkanlığında murakıplık görevini de sürdürdü. 1967 yılında bu fakülteden mezun olarak Polatlı Merkez vaizliğine atandı. 1968 yılında Çalışma Bakanlığının Köln Çalışma Ataşeliğine din görevlisi olarak Almanya'ya gitti. Yurtdışındaki Türk işçilerine yönelik misyoner faaliyetleriyle ilgili uyarıcı yayınlar yaptı. Daha sonra Ankara ve İzmir merkez vaizliği, Çalışma Bakanlığında şube müdürlüğü ve genel müdür yardımcılığı görevlerinde bulundu.

ESERLERİ:

Garp Hizmeti (1968), *Büyük Veli Hasan-ı Basri Hazretleri ve Hikmetli Sözleri* (1978).

ERKOCA, Yurdaer

Yazar. 26 Haziran 1962, İstanbul doğumlu. Erenköy İlkokulu, Göztepe Ortaokulu, Şah Rıza Pehlevi Lisesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü mezunu. Yüksek lisans ve doktorasını aynı bölümde yaptı. İstanbul'da, *Milliyet* gazetesinde çalıştı.

Randevu adlı öyküsüyle 1990 Yunus Nadi Armağanı Yayımlanmamış Öykü Ödülünü aldı. *Yitik Zaman Satıcısı* (1992) adlı bir öykü kitabı vardır.

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001).

Ethem Erkoç

ERKOÇ, Ethem

Yazar. 1950, Çorum doğumlu. 1969'da Çorum İmam-Hatip Okulunu ve Çorum Atatürk Lisesini bitirdi. 1973'te Konya Yüksek İslâm Enstitüsünden, 1974'te Bursa İktisadi ve Ticari İlimler Akademisinden mezun oldu. Kırklareli Atatürk Lisesi Din dersi öğretmenliği ile meslek hayatına başladı. Osmancık İmam-Hatip Lisesi meslek dersleri öğretmenliğine atandıktan sonra 1987'de Arapça dil eğitimi için kısa süreli olarak Mısır'a gitti. Okullardaki kültür etkinliklerinde eksikliği hissedilen tiyatro eserleri konusunda çalışmalar yaptı. 1999 yılında emekli oldu. Yapmış olduğu araştırma ve incelemeleri, yerel ve ulusal basında çeşitli dergi ve gazetelerde yayınlandı. Kitap çalışmalarının yanı sıra makale ve inceleme yazıları da devam etmektedir.

"İşte Ethem Erkoç, Anadolu'nun fethedilerek Türkleşmesi ve İslâmlaşması sürecinde ağırlıklı olarak Çorum'un fethini anlatmaktadır bu romanında. Ethem Erkoç'un bu yapıtını, Çorum tarihi ve kültürü açısından bir zenginlik olarak nitelendiriyor, Çorumlu olan, Çorumluyum diyen, Anadolu'nun fethini merak eden herkese bu kitabı okumalarını önemle tavsiye diyoruz." (Muzaffer Gündoğar)

ESERLERİ:

OYUN: *Gurbet Yuvası* (2000), *Hayat Çizgisi* (2000), *İkinci Ömer* (2000), *Selahattin Eyyûbi* (2000).

ROMAN: *Nikonya'dan Çorum'a* (2001).

DERLEME VE İNCELEME: *Çorum İli ve İlçeleri* (2001), *Çorum Evliyaları* (Ali İzzet Efendi'nin *Tezkere-i Makamat* adlı eserinden Sadeleştirme, 1997).

BİYOGRAFİLER: *Suheyb-i Rumi, Yusuf Bahri Efendi* (2003), *Elvan Çelebi* (2004), *Beşiktaş Muhafızı Yedi Sekiz Hasan Paşa ve Bir Devrin Hikâyesi* (2004), *Aşık Paşa ve Elvan Çelebi* (2005).

REHBER KİTAP: *Arapça Kelime ve Cümle Yapısı, Zekat Rehberi.*

HAKKINDA: Muzaffer Gündoğar / Nikonya'dan Çorum'a (Çorumlu 2000 dergisi, sayı:31-32, 2001), Çorum Hakimiyet gazetesi (31.5.2001), Doç. Dr. Mevlüt Uyanık / Beşiktaş Muhafızı Yedi Sekiz Hasan Paşa ve Ethem Erkoç (Çorum Hakimiyet gazetesi, 25-26.11.2004), Şahin Ertürk / Ethem Erkoç'un Son Eseri (Çorum Hakimiyet gazetesi, 27.10.2004), Ayhan Aykanat / Hasan Paşa (Çorum Hakimiyet gazetesi, 12.11.2004), Abdülkadir Ozulu / Yedi Sekiz Hasan Paşa'nın Torunu (Sabah gazetesi, 22.1.2005), Mehmet Barlas / Yedi Sekiz Hasan Paşa'nın Torunu (Sabah gazetesi, 22.1.2005).

ERKÖK, Şiir

Öykü ve roman yazarı. 9 Temmuz 1948, Ankara doğumlu. Tam adı: Şiir Yılmaz (Erkök). Eskişehir Gazi İlkokulu (1959), Ankara Kız Lisesi (1965), Ankara Üniversitesi SBF (1969) mezunu. 1977'de doktor, 1982'de doçent, 1989'da profesör unvanlarını aldı. 1971'den itibaren Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde öğretim üyesi olarak görev yaptı.

Şiir Erkök

İlk öyküsü *"Bir Ölünün Ardından"* 1974'te yayımlandı. Öykülerini 1974'ten itibaren *Soyut, Oluşum* ve *Kitap-lık* vd. dergilerde yayımladı. Edebiyatçılar Derneği ile Cumhuriyet Kadınları Derneği üyesidir.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Hop Eden Şey* (1978), *Uyuyamamak* (1987), *Enayi Bir Aşk* (1997).

ROMAN: *Abdullah'ın Ablası* (1996).

HAKKINDA: Mehmet H. Doğan / Okurken (Milliyet Sanat dergisi, Ekim 1979), Füsun Akatlı / Bir Penccreden (1982).

Metin Erksan

ERKSAN, Metin

Sinema yönetmeni, senaryo yazarı. 1 Ocak 1929, Çanakkale doğumlu. İstanbul Pertevniyal Lisesi ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi - Estetik Bölümü (1952) mezunu. Yönettiği birçok film arasında daha çok *Yılanların Öcü* (Fakir Baykurt'tan, 1962) ve *Susuz Yaz* (Necati Cumalı'dan, 1964) ile adını duyurdu.

1975'te beş Türk hikâyecisinin birer eserini TV için filme aldı. Senaryosunu kitaplaştırdığı *Sevmek Zamanı* (1973) filmiyle mistik bir aşk öyküsünü denedi.

ERKUL, Ali

Sosyoloji araştırmacısı. 15 Mart 1951, Kemaliye / Erzincan doğumlu. Hacettepe Üniversitesi Sosyoloji Bölümü (1976) mezunu. Yüksek lisansını (1976) ve doktorasını (1983) Hacettepe Üniversitesi Sosyoloji Anabilim Dalında tamamladı. Hacettepe Üniversitesinde araştırma görevlisi (1976-83), Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesinde yardımcı doçent (1983-94), doçent (1994-99), profesör (1999-) olarak çalıştı. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü müdürlüğü, *CÜ Sosyal Bilimler Dergisi* genel yayın yönetmenliği, CÜ Eğitim Bilimleri Bölümü başkanlığı, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi başkanlığı, Atatürk İlkeleri ve İnkılâpları Araştırma Merkezi müdür yardımcılığı, Sosyoloji Bölümü başkan yardımcılığı, Sosyoloji Bölümü başkanlığı görevlerinde bulundu.

Makaleleri, *Türk Toplumbilimciler I, HÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, CÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Milli Egemenlik ve Sivas Kongresi, Revak, Türkiye Günlüğü, TODAİE Amme İdaresi Dergisi, Türkler Ansiklopedisi* dergi ve kitaplarında yayımlandı. Sosyoloji Derneği üyesidir.

ESERLERİ:

Sivas'ta Küçük Sanayi ve Küçük Sanayide Çalışan Çocukların Sosyal Ekonomik ve Kültürel Özellikleri, Kent Seçmeninin Siyasal Tercihlerinde Etkili Olan Faktörler (Sivas Merkez ve İlçeler Örneği) (1999).

ERKUL, Eyüphan

Roman ve oyun yazarı. 1969, Ankara doğumlu. Ankara Üniversitesi DTCF Tiyatro Bölümü mezunu. Üniversitede dramatik yazarlık eğitimi alan Erkul, tiyatro çalışmalarının yanı sıra çeşitli dergilerde sanat, edebiyat, kültür yazıları ve şiirler yayımladı. *Haydi Düş Önüme Serçe* adlı romanında 1980 sonrası gençliğinin ilgileri ve sorunlarını irdeledi.

ESERLERİ:

ROMAN: *Haydi Düş Önüme Serçe* (2002).

OYUN: *Erkek Oyunları* (2002).

ERKUL, Rasih

Edebiyat araştırmacısı. 20 Haziran 1952, Manisa doğumlu. 1975 Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, 1994 Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü mezunu. 1975'te Türk dili ve edebiyatı öğretmeni olarak Manisa-Demirci Öğretmen Lisesi ve Eğitim Enstitüsünde göreve başladı. 1982'de Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Demirci Eğitim Yüksekokulunda öğretim görevliliğine başladı. 1994'te Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümünde öğretim üyesi ve Eğitim Bilimleri Fakültesinde bölüm başkanı olarak görev yaptı.

ESERLERİ:

Ahmed Yesevi ve Derviş Tipi (1993), *Şair Fatih ve Bir Gazeli Üstüne* (1995), *Geleneğin Gücü* (1997), *Eski Türk Edebiyatı Öğretiminde Zihni ve Ruhi Hazırlık* (1996), *Halk Şiiri ve Divan Şiirinde Reolif* (1997), *Türk Şiirinde Müşâare (Karşılıklı Şiir Söyleme) Geleneği* (1998), *Eski Türk Edebiyatı-Giriş* (1998).

HAKKINDA: Günümüz Türkiyesinde Kim Kimdir (2000).

ERKUL, Vedat

Hekim, yazar ve ressam. Şubat 1945, Kadınhanı / Konya doğumlu. Konya Lisesi (1963), İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi (1970) mezunu. Yükseköğrenimini tamamlayarak Anadolu'nun değişik yerlerinde on beş yıl kadar hekimlik yaptı. Konya Devlet Hastanesinde ortopedi uzmanı olarak çalışmaktı.

Okumaya ve araştırmaya yakın ilgi duydu. Gazete ve dergilerde sanat ağırlıklı makaleleri yayımlandı. Yağlı boya ve sulu boya resimle ilgilendi. Değişik illerde kişisel sergiler açtı ve karma sergilere katıldı. *Sanat ve İnsan* adlı bir eseri vardır.

ERKUT, Ahmet Selâmi

Gazeteci, yazar. 1925, Mudurnu / Bolu doğumlu. Alagözler takma adı ile tanındı. Mudurnu Cumhuriyet İlkokulunu bitirdi, bir süre Bolu Ortaokuluna devam etti, bitirmedi. Ortaokulu dışarıdan okudu. 1947 yılında Mudurnu'da *Mudurnu* adlı haftalık bir gazete çıkardı. Ankara'da *Anka Ajansı, Hürses, Halkçı* ve *Ulus* gazetelerinde muhabir, istihbarat şefi, yazar ve yazı işleri müdürü olarak çalıştı. 1977-80 yılları arasında Mudurnu Belediye Başkanlığı yaptı. Arkadaşlarıyla günlük siyasi *Sabah* gazetesini çıkardı.

ESERLERİ:

Mudurnu (1958), *Tarihte Mudurnu, Mudurnu Halk Dili ve Deyimleri.*

ERLER, Mehmet Yavuz

Tarih araştırmacısı. 21 Haziran 1968, Erbaa / Tokat doğumlu. Mehmet Akif Ersoy İlköğretim Okulunda başladığı ilköğrenimini Uzuntarla Köyü İlköğretim Okulunda tamamladı (1979). Kahta Lisesi bünyesinde başladığı ortaöğrenimini ise 1982'de tamamladı. Çat Lisesi (1985), Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Tarih Bölümü (1989) mezunu. Mezuniyetinin ardından aynı üniversitede araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladı (1990). 1991'de YÖK bursu ile gittiği İngiltere Manchester Üniversitesi Ortadoğu Araştırmaları Bölümünde başladığı yüksek lisans eğitimini 1993'te tamamladı. Dokto-

Mehmet Yavuz Erler

rasını (1997) ise 19 Mayıs Üniversitesi SBE'de tamamladı. *"A Study of the Imperial Decrees (Fermans) and Law Codes (Kanunnames) Concerning the Sultanic Estates around İstanbul with Special Refererence to the Share-Cropping System"* adlı yüksek lisans tezi ile *"Ankara ve Konya Vilayetlerinde Kuraklık ve Kıtlık (1845-1875 tarihlerinde)"* başlıklı doktora tezini hazırladı. Aynı üniversitenin Eğitim Fakültesi Tarih Bölümünde öğretim görevlisi (1998), yardımcı doçent (1998) olarak görev yaptı. 2000'de Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Yakınçağ Anabilim Dalına yardımcı doçent olarak atandı. 2003'te doçent oldu. Söz konusu fakültede idarî görevlerde bulundu. Makaleleri *Osmanlı Araştırmaları, Kebikeç, Toplumsal Tarih, Tarih ve Toplum, Atatürk, Tarih Araştırmaları, Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim* adlı dergilerle uluslararası dergilerde yayımlandı. *İstiklal Savaşı ve Kuleli* (2004) adlı bir kitabı vardır.

Murat Erman

ERMAN, Murat

Roman yazarı. 1947, İstanbul doğumlu. Ankara Kolejini, AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesini ve İngiltere'de Londra Film Okulunu bitirdi. Reklam filmleri yönetti, senaryolar yazdı. *Beyaz Ateş Adası* (1998) ilk romanıdır.

"Tekniği de güçlüdür Murat Erman'ın. Sinemasal öğelerle, simgelerle, ani geçişlerle, imgelerle, oradan oraya sıçramalarla, geriye dönüşlerle, ötelere fırlayışlarla donatılmıştır. Ayrıca incelemeci, araştırmacı, kılı kırk yarmacı bir yazardır...camileri, kiliseleri, onların dışlarını, iç süslemelerini sergilerken okurun kafasında, en az Mimar Sinan kadar değerli bir mimarla karşı karşıya olduğu gerçeği kıpırdamaktadır." (Muzaffer Buyrukçu).

HAKKINDA: Muzaffer Buyrukçu / Murat Erman'dan Bir İlk Roman (Cumhuriyet Kitap, 25.6.1998), TDOE - TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ERMAN, Nazmi Nihad

Romancı, çevirmen. 11 Ocak 1911, İstanbul doğumlu. Üsküdar İttihat ve Terakki Numune Mektebi, Galatasaray Lisesi (1930) ve İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Gazetecilik Enstitüsü mezunu. Yazar, çevirmen ve yazı işleri müdürü olarak İstanbul'da, *Türk Sözü, Son Havadis, Son saat, Tasvir-i Efkâr* gibi çeşitli gazete ve yayınevlerinde çalıştı. Yazıları çalıştığı gazeteler ile *Çocuk Dünyası* dergisinde yayımlandı. Ayrıca Batı edebiyatından çevirileri vardır.

ESERLERİ:

ROMAN: *Cennet Yolcusu Eyüp Sultan Hazretleri* (1960), *Şehzadenin Son Aşkı* (1964).

ÇOCUK ÖYKÜSÜ: *Mohaç Akıncıları: Balibey* (1966), *Kırk Kılıç:* Tozkoparan İskender (1966), *Fatih'in Fedaisi: Ulubatlı Hasan* (1966), *Şumnu'nun Elli Fedaisi: Koca Hızır* (1966).

SÖZLÜK: *Yeni Sözlük* (1969).

DERLEME: *23 Nisan Şiirleri* (1971).

ARAŞTIRMA: *Hürriyet Zaferi* (1960), *İzmir Suikastı ve İstiklâl Mahkemeleri* (1971), *Yüce Allah'ın Gazapları* (M. Evren ile, 1980).

SADELEŞTİRME: (Dede Korkud'dan): *Altın Yay* (1972), *Bozoğlan* (1972), *Han Kızı Bulak* (1972), *Selcan Hatun* (1972), *Yiğit Boğaç* (1972), *Dertli Ozan* (1972).

HAKKINDA: Osman Nebioğlu / Türkiye'de Kim Kimdir? (1962), Reşid Halid Gönç (c. I, 1984), TBE Ansiklopedisi (2001).

ERMAN, Nüzhet

Bürokrat, şair (D. 29 Nisan 1926, İstanbul - Ö. 11 Kasım 1996, Ankara). Mucurlu Ahmet Hamdi Erman'ın (D.1893) üç oğlundan en küçüğüdür. Afyon Lisesi (1943), Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler (1947) ve Hukuk

Nüzhet Erman

(1961) Fakülteleri mezunu. Bir süre il maiyet memurluğu; Güney, Akçadağ, Kızılcahamam, Altındağ ve Ilgaz'da (1950-60) kaymakamlık yaptı. Daha sonra Danıştay Üye Yardımcılığı, 3. Daire Başyardımcılık Vekilliği (1960-62), Anayasa Mahkemesi Raportörlüğü (1960-66), Danıştay Sözcülüğü ile Nevşehir, Antalya, Rize, Muğla, Tekirdağ valiliklerinde (1966-80) bulundu. Gazi Üniversitesinde geçici öğretim üyesi olarak inkılap tarihi dersleri verdi. Kısa bir süre avukatlık yaptı (1986). Evli ve üç çocuk babasıydı.

Şiirleri 1942 yılından itibaren *Ülkü, Yedigün, Milliyet, İnkılapçı Gençlik, Kemalist Ülkü, Kaynak, Varlık* ve *Hisar* dergilerinde çıktı.

"Milletlerin hafızası tarihidir. Şuuru ise o tarihin günümüze taşıdığı Millî benlik ve kimlik göstergeleridir. Nüzhet Erman, tarihi, bir hadise yığını, bir kuru bilgi yığını olmaktan çıkarıp, şiirin imkânlarından faydalanarak imbikleyenlerdendir." (Sadık Tural)

ESERLERİ:

Yeşil (1947), *A Benim Canım Efendim* (1959), *Anadolu 1970* (1970),

NÜZHET ERMAN

ŞİİR DEĞİLDİR

Muhabbet bir Köroğludur artık
Kocaman bir gurbettir Anadolu
Yunus-Karacaoğlan-Hacı Bektaş Veli
Dua ile değil-kavga ile değil-kardeşlikle yokolacak
Yeter yalanla- kötülükle tebelleş olduğumuz
Gözünün içine bakar- ha dese diye demir
O kadar eski-o kadar uzak-o kadar güzel ki Anadolu
Ve bu bir feryattır-Kızılırmak dolaylarından

Kendi yok – namı söylenir
Kuş kanadiyle selâm gönderilir
Yağmurdur şimdi köylerde- çiçek veya ekindir
Dilimizdeki pas-kalbimizdeki kir
Kim demiş-kana kandır panzehir
Göklerinde şahin-denizinde yunus-toprağında
İnsanın içinden ağlamak gelir
Şiir değildir

NÜZHET ERMAN

HEM HÜRRİYET HEM EKMEK

İkindi zamanı geldiğinde ak sancak,
Ayakta durdu Osman Gazi nöbet vurulurken.
Hazır olun gazaya! demekti,
Kara Osman'dan sonraki padişahlar da
Her nöbet vurulduğunda!
Nöbet vuruldu ve
(Nöbet vurmak):
(Hazırız gazaya!) demekti, ayakta durmak!
Ayakta duracak

Gazi Mustafa Kemal Atatürk (1973), *Hem Hürriyet Hem Ekmek* (1974), *Türk* (1990), *Hak Haktır* (1990), *Her Gün Yeni Doğarız* (1996).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. V, 1968), Mehmet Kaplan / Cumhuriyet Devri Türk Şiiri (1973, s. 496-499), Abdulkadir Güler / Şair Nüzhet Erman'ın Ardından (Çağrı dergisi, sayı: 447, Şubat 1997), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Veysel Gültaş / Kadı Burhaneddin'den Günümüze Hukukçu Şairler Antolojisi (2003).

ERMEMİŞ, Faruk

Şair ve yazar. 23 Ağustos 1943 (nüfusta 1946), Köprübaşı köyü / Düzce doğumlu. İlkokulu köyünde tamamladıktan sonra Kur'anı Kerim ve Osmanlıca öğrendi, İslâmi ilimler alanlarında özel öğrenim gördü. Düzce Lisesi (1967), Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1971) mezunu. Aynı fakültede doktorasını tamamlayıp İlâhiyat Doktoru payesini aldı (1979). Milli Güvenlik Akademisi mezunu (1998). İlmi ve akademik çalışmalar yapma amacıyla Ürdün Üniversitesinde kaldı. Diyanet İşleri Başkanlığı Bolu ve Ankara Müftü Yardımcılığı, TRT Ankara Radyosunda araştırmacı, Moral ve Din Yayınları servis şefliği, Türkiye Radyoları program yapımcılığı, Ankara Radyosu müdür yardımcılığı, Başbakanlık Danışmanlığı görevlerinde bulundu. Bu görevindeki çalışmaları nedeniyle Başbakanlık takdirnamesi aldı.

Türkiye Radyoları ve Türkiye'nin Sesi Radyosunda dinî ve ahlâkî konularda yüzlerce konuşması ve programı yayımlandı. Bu konuşma ve programlar Almanya, Avustralya, Kıbrıs, Makedonya, Avrupa, Amerika, Asya ve Kanada'daki Türkçe yayın yapan birçok radyoda yer aldı. Ramazanlarda radyo ve televizyonlarda yıllardır yayımlanan ünlü iftar duasının metin yazarı olan Ermemiş'in çok sayıda makalesi çeşitli gazete ve dergilerde Türkçe ve Arapça olarak yayımlandı. *Küreselleşen Dünya'da İslâm'ı Anlama* adlı eseri Arapçaya çevrildi. 1958 yılında Türkiye Millî Kültür Vakfı Başarı Ödülüne layık görüldü. *Duygu Çeşmesi* adlı şiiri, besteci Suat Yıldırım tarafından nihavent, besteci Necip Altın tarafından da uşşak makamında bestelenerek TRT repertuarına alındı. Ankara Gazeteciler Cemiyeti ve İstanbul Basın Konseyi üyesidir.

ESERLERİ:

Hz. Muhammed'in Söz ve Dualarından Seçmeler (1987), *Küreselleşen Dünya'da İslâm'ı Anlama* (Türkçe-Arapça, 1994), *Türk Dünya'sının Ortak İslâmî Değerleri* (1995), *Hz. Muhammed'in Söz ve Dualarından Seçmeler* (1995), *Dürüstlük ve Kendini Bilme Sanatı* (1996), *Yılbaşı ve Alınteri* (1998).

Faruk Ermemiş

ERMEN, Jaklin

Şair. 1940, İstanbul doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini bitirdikten sonra, bir süre de Florans Nigthgale Hemşire okuluna devam etti. Aynı dönem-

Jaklin Ermen

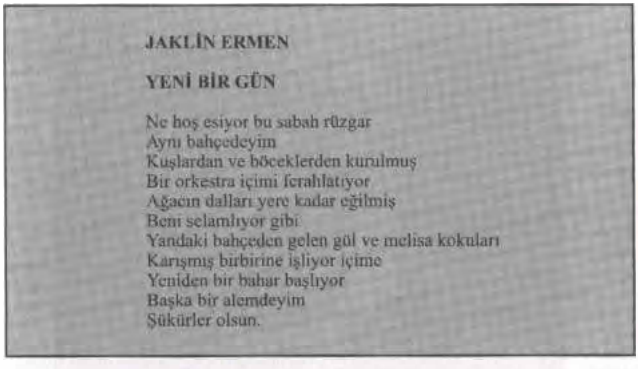
FARUK ERMEMİŞ

İFTAR DUASI

Bismillahirrahmanirrahim.
Allah'ım!
Senin rızan için oruç tuttum.
Sana inandım.
Sana sığındım.
Senin rızkınla orucumu açtım.
Hamd olsun verdiğin nimetlere,
Sağlık ve afiyete...

Ey bağışlaması bol Rabbim!
Beni, anamı, babamı, ailemi, milletimi, devletimi ve inananları koru.
Rahmetini, yardımını esirgeme ülkemizden.

Bizlere yaşama sevinci ver.
Her türlü güçlüğe karşı dayanma gücü ver.
Senin her şeye gücün yeter.
Amin...

JAKLİN ERMEN

YENİ BİR GÜN

Ne hoş esiyor bu sabah rüzgar
Aynı bahçedeyim
Kuşlardan ve böceklerden kurulmuş
Bir orkestra içimi ferahlatıyor
Ağacın dalları yere kadar eğilmiş
Beni selamlıyor gibi
Yandaki bahçeden gelen gül ve melisa kokuları
Karışmış birbirine işliyor içime
Yeniden bir bahar başlıyor
Başka bir alemdeyim
Şükürler olsun.

de, sanatsal ufkunu genişletebilmek amacıyla Amerikan dershanelerinde sanat ve dil kurslarına gitti. Esayan Lisesini bitirdikten sonra, yükseköğrenimini pedagoji dalında tamamladı. Amerikan Kız Kolejine bağlı bir kurumda özel dersler verdikten sonra, Kadıköy'deki azınlık okullarından birine öğretmen olarak atandı. Daha sonra New York'a taşındı. Burada La Guardia Üniversitesinde dil ve anaokulu öğretmenliği için kurs gördü. Çocuk bakıcılığı yaptı.

ESERLERİ:

Kalemim ve Ben (2003), *Dağlar Var Aramızda- Şiirlerde Buluşalım.*

ERMENEKLİ HASAN RÜŞTÜ

Şair (D. 1869, Ermenek / Konya [şimdi Karaman'a bağlı]- Ö. 19 Ocak 1936, Konya). Kökü Karamanoğlu Beyliğine kadar dayanan asil bir ailenin çocuğudur. Ortaöğrenimini Konya medreselerinde yaptı, bir müddet İstanbul Mülkiye Mektebinde okudu. Hürriyete candan bağlı bir genç olarak, henüz tahsil sıralarında, Abdülhamid'e jurnal edildi, saraydan çıkan bir emirle önce Ermenek'e, sonra da İzmir'e sürüldü. İzmir'de iken kendisini çok çabuk tanıttı, aydın şahıslarla tanışarak kendisine yeni bir çevre yaptı, o zamanlar İzmir'de bulunan hiciv şairi Eşref'le de dost oldu.

1908 yılına kadar İzmir'de kalan Hasan Rüştü, ikinci meşrutiyetin ilanı üzerine Midilli İdadisi, sonra da Konya Lisesi edebiyat ve felsefe öğretmenliğine tayin edildi. Konya'da mütevazı bir hayat geçiren Hasan Rüştü, artık tam mânasıyla olgun bir şair olarak tanındı. 1928 yılında Konya Müzesi Müdür Muavinliğine tayin edilen Ermenekli Hasan Rüştü, 1934 yılında emekli edildi.

Ermenekli Hasan Rüştü, çok genç yaşında iken şiir yazmaya ve zamanının edebî dergilerinde sık sık görülmeye başlamıştı. Şair Eşref'le olan dostluğu onu hiciv alanında da bir hayli ilerletti. Vefatının üzerinden çok geçmeden adeta unutuldu ve eserlerinin büyük bir kısmı kayboldu. Türk edebiyatına çok kuvvetli şiir örnekleri vermiş olmasına rağmen, adı bile edebiyat tarihinde anılmadı. Şair Eşref, Muallim Naci, Ahmet Mithat gibi edebî şahsiyetlerin çok takdir ettikleri Ermenekli Hasan Rüştü, maalesef zamanın kadrine uğradı ve şimdiye kadar hakkında küçük bir broşürden başka hiçbir şey yazılmadı. Oysa, şiirin hemen her tarzında yazmış ve başarılı da oldu. O, Eşref ayarında bir hicivci olduğu kadar, kuvvetli bir divan şairidir aynı zamanda. Hasan Rüştü'nün bir kısmı mahalli gazeteler ve dergilerde neşredilmiş pek çok şarkı, kaside ve kıtaları olduğu gibi neşredilmemiş yüzlerce şiiri de elden ele dolaşmaktadır. Hakkında Ege Üniversitesinde *"Ermenekli Hasan Rüştü'nün Hayatı ve Eserleri Üzerinde Bir İnceleme"* ve *"Ermenekli Hasan Rüştü'nün İzmir Basınındaki Yazıları"* başlıklı tezler hazırlandı.

Şairin yakın dostlarından öğretmen Memduh Yavuz Süslü'nün yayınladığı *"Şair Ermenekli Hasan Rüştü"* adlı kitapta şiirleri yer aldı.

HAKKINDA: Mehmet Önder / Ermenekli Hasan Rüştü'ye Dair - Kısa Küçük Tetkikler (Hisar, sayı: 14, Haziran 1951).

ERMERT, Esra

Araştırmacı-yazar, çevirmen. 23 Temmuz 1968, Karşıyaka / İzmir doğumlu. İstanbul Üniversitesi İngiliz-Amerikan Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi. Boğaziçi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı yüksek lisansını yarım bıraktı. İstanbul Üniversitesi Kadın Araştırmaları Bölümünde Virginia Woolf ve Leyla Erbil üzerine yüksek lisans tezi hazırladı. Geçmiş yıllarda *Kitap-lık* dergisinde çevirileri yayımlandı. Aylık bir kadın dergisinde yazdı.

ESERLERİ:

İNCELEME: *Gen Haritası-Enis Batur Şiiri'nde Kullanım Sıklığı ve Köken Temelinde Sözcük Taraması* (2001).

ÇEVİRİ: *Demokrasinin Türkiye Serüveni* (Bernard Lewis'den, 2003).

HAKKINDA: Esra Ermert / Gen Haritası (2001).

ERMİŞ, Nafer

Öykücü. 1964, Denizli doğumlu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi mezunu. 1990'dan itibaren Bremen Üniversitesinde (Almanya) Felsefe, Kültür Bilimleri ve Alman Filolojisi bölümlerinde okudu. 2000'de Türkiye'ye dönerek İstanbul'a yerleşti.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Öteki Aşk – Sayın Bayanın Aldığı İki Mektup* (2004).

ROMAN: *Ağır Gelen Kuş* (1996).

HAKKINDA: Hüseyin Su – Ömer Lekesiz / Öykücüler ve Öykü Kitapları (Heceöykü, Şubat-Mart 2005).

ERNER, Erdem

Yazar (D. 1927, Büyükada / İstanbul - Ö. 1955, Büyükada / İstanbul). Annesi meşhur Kabaağaçlılardan Şakir Paşa'nın kızı Ayşe Hanım, babası, Atatürk'ün Kurmay Okulundan sınıf arkadaşı ve Sivas Valiliğinden emekli Ahmet Faik'tir. Halikarnas Balıkçısı'nın yeğeni. 1948 yılında Ankara Siyasal Bilgiler Okulu Siyasi Şubesinden mezun oldu ve aynı yıl Dış İşleri Bakanlığına girdi. Çeşitli üst düzey görevlerde bulunduğu bakanlıkta kırk dört yıl hizmet verdi. Akciğer kanserinden vefat etti. Büyükada'daki aile mezarlığında toprağa verildi. Meslek yaşamına dair anılarını *Davulun Sesi* (1993) isimli kitabında topladı.

HAKKINDA: Nermidil Erner Binark / Şakir Paşa Köşkü Ahmet Bey ve Şakirler (4. bas. 2000), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

EROĞLU, Ahmet Hikmet

Dinler tarihi araştırmacısı. 1961, Ankara doğumlu. Doktorasını 1996'da tamamladı. 2000'de doçent oldu. Felsefe ve Din Bilimleri Bölüm başkan yardımcısı (2002-) olarak çalıştı. Kırgızistan Oş Devlet Üniversitesi Felsefe ve Din Bilimler Bölümü başkanlığı (1998-99), Kırgızistan Oş Devlet Üniversitesi dekan yardımcılığı (1999-2000) yaptı.

Ökümenizm (Hıristiyanların birlik arayışları), Uniatizm (Katolikleştirilen Ortodoks Hıristiyanlar), Hıristiyanlıktaki ruhban hiyerarşisi, Osmanlı Devletinde Gayrimüslimler, Türk halk inanışları, dinler arası ilişkiler ve misyonerlik konuları üzerinde yazdığı makaleleri, *AÜ İlâhiyat Fakültesi Der-*

gisi, Dini Araştırmalar, Oş Mamleket-tik Üniversiteti Teologya Fakülteti İlimi Jurnalı, Kök Araştırmalar, Türk Yurdu, Asyavrupa dergilerinde ve *Musevilerle 500 Yıl* adlı kitapta yayımlandı. Aynı konularda sempozyum bildirileri sundu. Türkiye Dinler Tarihi Derneği, İlâhiyatçılar Birliği Vakfı üyesidir. *Osmanlı Devletinde Yahudiler* adlı bir kitabı ve bir ders kitabı vardır.

EROĞLU, Ahmet Yüksel

Şair. 1943, Fatsa / Ordu doğumlu. İlk ve ortaokulu Fatsa'da tamamladı. Şiir yazmaya küçük yaşlarda başladı. İki yıl İstanbul Yeni Kolejde okudu, bitirmedi. Bir süre gazete muhabirliği yaptı. Fatsa'ya geri dönerek orada ticaretle uğraştı. Şiirleri çeşitli gazete ve dergilerde yayımlandı.

ESERLERİ (Şiir):

Serap (1962), *Sibel Yolcusu* (1966).

HAKKINDA: Temel Uzlu / Ordulu Ozanlar (s. 10-12), V. Recai Velibeyoğlu / ÖBBŞKA (c. 2, 1975), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

EROĞLU, Ali

Şair. 1960, Suşehri / Sivas doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Suşehri'nde tamamladı. 1983 yılında İzmir'de serbest ressam olarak çalıştı. Güzel Sanatlar Akademisine misafir öğrenci olarak devam etti. 1985'te İstanbul'a gelerek kendi reklam ajansını kurdu. Şiirlerini *Düşlerimde Ben* (2002) adlı kitapta bir araya getirdi.

"Ali Eroğlu, aşkı bir Anadolu Sevdası ile işlemiş. Şiirler yalın ve sosyal, bir o kadar da dolaysız, düz, sade ama yürekte yazılmış bir sevda yolu. Yani biz, yani bizler, sevda şiirleri... Yolun açık olsun usta." (Murat Göğebakan)

ALİ EROĞLU

BEYOĞLU

Sen günbatımında gör beni
Beyoğlu'nun arka sokaklarında
Gün ışığı gibi her an
Külhanbeyi naralarında
Sen barlarda gör beni

Rakı sofralarında nasıl da hızlı
Gecenin her anı sazlı sözlü
Sen gün doğarken berduş
Bir bank üzerinde

Son sigaramı çekerken
Kendimden habersiz
Güneşin ilk ışıkları
Düşerken üzerime
Uykuya dalmışken gör beni

HAKKINDA: Ali Eroğlu / Düşlerimde Ben (2002).

EROĞLU, Arif Hikmet

Tarih araştırmacısı. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi mezunu. Doktorasını 1966'da aynı fakültede tamamladı. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde öğretim üyesi olarak görev yaptı. Makalelerini 1998 yılından itibaren *Dini Araştırmalar, AÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Dinler Tarihi Araştırmaları, Kök Araştırmalar* dergilerinde yayımladı.

ESERLERİ:

Osmanlı Devletinde Dini Cemaatlerin Ortak Hayatı ve Museviler (1992), *Ökümenik Hareketin Ortaya Çıkışı I* (1998), *Osmanlı Devletinde Yahudiler* (2000), *Kırgızistan'da Bağımsızlık Sonrası Millî İdeoloji Arayışları Çerçevesinde Tefsircilik* (2000).

EROĞLU, Ebubekir

Şair ve yazar. 25 Ocak 1950, Malatya doğumlu. Yeşilyurt Merkez İlkokulunda ve Yeşilyurt Ortaokulunda (1956-64) okudu. Malatya Lisesini bitirdi (1968). İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1975) mezunu. 1977'den itibaren İstanbul'da Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığında iş müfettişi olarak görev yaptı. Ankara Üniversitesinde Avrupa Topluluğu eğitimine katıldı, eğitim döneminin sonunda *"Topluluk Hukuku ve 'Doğrudan Uygulanabilirlik' Kavramı"* adlı çalışmasını bitirdi (1988-89). Başmüfettiş oldu (1991). 2004'te Başbakanlık danışmanlığına getirildi.

1965'te *Yeni Adım* dergisinde ilk şiirinin çıkışından sonra, *Diriliş* dergisinde yayımladığı şiirlerle edebiyat dünyasına girdi (1969). Şiir, deneme, inceleme ve eleştiri yazıları *Diriliş* (1969-79), *Edebiyat* (1972-73), *Yeni Devir* (1977-78), *Yönelişler* (1981-85 ve 1990), *Yeni Şafak* (1996), *Zaman* (1986-87, 1992-2001), *Gergedan* (1987-88), *Yedi İklim, Kitap-lık* gazete ve dergilerinde yer aldı. İki arkadaşıyla birlikte Nisan 1981'de *Yönelişler* dergisini kurdu ve bu derginin (1981-85 ve 1990) yayın yönetmenliğini yaptı. *Kayıpların Şarkısı* adlı kitabıyla şiir dalında Türkiye Yazarlar Birliği Ödülünü (1984), *Modern Türk Şiirinin Doğası* kitabı ile aynı kuruluşun deneme dalındaki ödülünü (1993) aldı.

EBUBEKİR EROĞLU

BİR KİLİT BİR ANAHTAR

şahitsiz vakitlerde
inşirahıyla geldi de kalbin
bir anahtar koydu önüme
bakir soruların senin

fark edince içine girdiğini
belasını bulmamış bir hercümercin
"bu nasıl meclis" dediydin hani
"umurlarında değil sözün mahremliği
yürekten gelmeyen sorular;
paslı kilit
bir ses diyor ki: Ya hu
çek git"

şöyle bir baktıydım yakası yırtılmış ağızlara
kederle döndüydün oradan oraya
mahrem söze bir yer bulmaya

açık ettiklerin senin, bir soru bugün
perdeler ardında gördüğün
bekâreti eksilmez cevabı verilmekle
yarışı sürdürse de farfara ağızlar
onlar kilit dese bende anahtar
yok edemez onu bu dizginsiz hengâme

"zaten cevabıyla birlikte mayası tutar
değdiği her yüreği sarsarak doğar
bir soru" dediydin içten ve hakikiyse

tat veren hışırtısıyla geldi
otlara sürünerek geçen bir derenin
bazan kilit oldu bazan anahtar
bakir soruların seni.

Ebubekir Eroğlu

Şiirlerinden kimi örnekler İngilizceye ve Fransızcaya çevrildi.

İlk kitabı olan *Kuşluk Saatleri*'nde çağımıza özgü bir tedirginliğin yansıdığı, romantik ve kapalı bir şiirin örneğini verirken, *Yirmidört Şiir* ve *Şahitsiz Vakitler*'de ustalık dönemi şiirlerini yayımladı. Bu verimleriyle çağdaş Türk şiirinde imgeye dayalı şiir geleneğinin yenilenerek sürdürülmesine katkı sağlayan isimlerden biri oldu. Tasavvuftan ve modern öncesi kültürlerden beslendi. Ülkü Tamer'in *"kendi mitolojyasını yaratmış şair"* diye nitelediği Eroğlu'nun şiirinin modern yanı, Muhsin Macit'e göre, *"Klasik şiirimizle çağını yansıtan şiiri kurgulama"*sındandır. Muhsin Macit *Berzah*'taki şiirlerin üç kaynaktan beslendiğini ifade eder: 1. Kısakürek, Karakoç, Zarifoğlu çizgisi. 2. Yeats, Pound, Eliot gibi Anglo-Sakson kökenli şairlerin çizgisi ile mistik Türk şiirinin buluştuğu nokta. 3. Yunus, Nesimî, Fuzulî, Şeyh Galib çizgisi.

Eroğlu, denemelerinde değerlerin ifadesine dayanan teorik yaklaşımını, edebi bilgiyle derinleştirdi. *Modern Türk Şiirinin Doğası* adlı kitabında, modern şiir dilinin niteliği ve Türk şiirinin modern dönemi hakkında özgün değerlendirmeler yaptıktan başka, modern öncesi şiirin bu dönemdeki yerine ilişkin belirlemelerde bulundu.

Düşünce yazılarında toplumsal değişimleri medeniyet bağlamında açıklamaya girişen Eroğlu, yalnızca görünümleri çözümlemekle yetinmeyip oluşum süreçlerine dikkat çeken bir üslubu benimsedi. Kimlik, kültürel yenilenme, eski kültürlerle barışık bir demokratik toplum, bireyin yaşadığı metafizik gerilim, değerlerin temsilcisi olarak günlük hayat vb. temel kaygılar olarak bu yazıların genel çerçevesini verir. *Yenileme Bilinci*, bu alanda ilk önemli kitabıdır.

"Berzah beni yaraladı, çünkü birden büyük bir yalnızlıkla dolu buldum kendimi. Sanki bir başka dille konuşuyormuşuz gibi geldi. Bir adadaydı sanki, bir başına yaşıyordu. Bu yalnızlık dayanılır şey değildi. Oysa şimdiye değin İslâmcı diye bildiğim şairlerde böyle bir yabancılık duymamıştım. Ne Arif Ay, ne Nuri Pakdil'in dünyası, ne de Türkçesinin bunca yabancılığına karşın Ali Günvar, biraz da bizim Bayrıl batmadı bana. Okurken böyle bir yalnızlıkla çarpıldım." (İlhan Berk)

"Yirmidört şiir, Eroğlu'nun metafizik içinde akınlar yaptığı son birkaç yılda yazılmış yirmi dört şiirin bir toplamıdır. Şiirler, doğanın gizemlerini, insan ruhunun muammasını ve kaderin garipliklerini keşfe çıkıyor. Tarzı, Eroğlu'nun şiirsel persona'sının temel belirleyicilerinden biri olan neo-romantik biçimde kalmak yönünde. Onun lirik biçimlemelerinde antik bir kutsal metnin ihtişamı var. Büyüye yeni bir pâye veriyor. Kendisinin günahı ve masumluk hakkındaki mütalaalarında olduğu gibi, doğa içinde insanı, kendi içindeki ve dışındaki daha yüce ve bir güce olan iştiyakı içinde ruhu yüceltmektedir. Her ne kadar fiilen, Tanrı'ya gönderme yapmasa da kişi, her şiirde ilâhi fısıltılar işitiyor." (Talat Sait Halman)

"Bence Eroğlu'nun yalnızlığı fazla kalabalığı ve alayişi sevmeyen bir kişiliğin yalnızlığıdır. Bu yalnızlık da onun yalınlığından kaynaklanmaktadır. Eğer gerçekten yapayalnız kalmış olsaydı ne yapar eder bir mürşid arayışı içine girer ve muhakkak derviş olmayı denerdi. Zira yapayalnız kalıp, bu yalnızlığı hiç bozmadan yaşayarak, tahammül edebilmenin tek yolu dervişliktir. Bu ise, hele günümüzde (sakın siyasi durumdan söz ettiğim sanılmasın), önemli bir cesaret işidir." (Ali Günvar)

"Ebubekir Eroğlu, parçalanmış bir mistisizmle modern gerçekliği birleştiren özgün şairlerimizden biridir. Bu

EBUBEKİR EROĞLU

DOSTÇA KONUŞMA

söylenmesi gerekeni
söylemeye değmiyor
kulaklar kalbe uzaksa

konuşalım diyorum, gel
kendi aramızda
kız kulesini alarak arkamıza

kuvvetli lodos çıkıyor
ağzımdan çıkan heceyi götürüyor
nefes kesilir sesler bölünür biliyorum
böyle zamanlarda
ısrar eden söz dönüşüyor çığlığa

bakışın "tamamla bekliyorum
ya da toparla" diyor, boş ver
yarım cümle yarım kalsın
sözün söz olarak ulaştığı yer
emanet ediyorum anlayan bakışına

bazan söylemeye ihtiyaç yok
delil ortada; sözü doğuran
can kulağı yakınımızda
kalan yarı uçan yarıyı çağırır
ihtiyaç yok kalbi ve kulağı sınamaya

KENDİ MİTOLOGYASINI YARATAN ŞAİR

Ülkü Tamer

Ebubekir Eroğlu ilk şiir kitabını, "Kuşluk Saatleri"ni 1974'te yayımlamış. O zaman alıp okuyamamıştım onu. Dikkatimi çekmemişti. Yıllar sonra okuma olanağım buldum. İkinci kitabını, "Kayıpların Şarkısı"nı da okuduktan sonra sanatçının adını dergilerde arar oldum. Ebubekir, en sevdiğim şairler arasında yerini aldı.

Kimi yazarlar vardır, yazdıklarını severek okursunuz. Günün birinde tanışırsınız onlarla, insan olarak sizi hayal kırıklığına uğratırlar. Ne yalan söyleyeyim, ben bunu (özellikle yayıncılık döneminde) az yaşamadım. "Keşke Antep'te yaşıyor olsaydım. Onları sadece yazdıklarıyla tanısaydım, diye çok düşündüm.

Ama Ebubekir insan olarak da yanıltmadı beni. Sanatçı düzeyini ilişkilerinde de hep korudu. En sevdiğim kişiler arasında yerini aldı.

Çok yazan (ya da çok yayımlayan) bir şair değil Ebubekir. Şiir serüvenine dört kitap ancak sığdırmış. Düzyazı açısından daha verimli. Sekiz kitabı var.

Ama benim için önce şair. Günümüz Türk şiirinin yüz aklarından. 1968-1998 arasında yazdığı şiirler "Berzah" adıyla yayımlandı bu hafta. Onuz yılı kapsayan bir dönemin ürünleri. Onları topluca okumak, tek tek şiirlerin nasıl bir bütün oluşturduklarını görmek olanağını sağlıyor.

Ebubekir'in şiiri konusunda düşüncelerimi "Şahitsiz Vakitler" kitabı için yazdığım bir yazıda belirtmiştim. "Oltasını azgın denizlerin dalgalarına bırakmamış, duru suların derinliklerine sarkıtmış, özgün, kişilikli bir şair o," demiştim. "Berzah"ı okuduktan sonra da görüşüm değişmedi.

Yineleyeyim: Ebubekir'in şiiri, kolayca açılıveren bir şiir değil. Büyük bir "yap-boz"un parçalarından oluşuyor sanki. O parçaları yan yana getirip yerlerine oturttuğunuzda bir bütün olarak ortaya çıkıyor. Tek tek parçaların değeri de o zaman daha bir belirliyor.

Kendi mitolojyasını yaratmış Ebubekir. O mitolojya açık seçik sunulmuyor size. İçine girmek mi istiyorsunuz, çaba göstermeniz gerekiyor.Ama bu çabanın karşılığını mutlaka alıyorsunuz. Değişik imgelerden, göndermelerden, duygu yoğunluklarından oluşan bir labirenti geçerken, elimizdeki yumağı çözmeye çalışıyorsunuz. Yumak çözüldükçe Ebubekir'in şiiri açılıyor, labirentin sonundaki ışığı görüyorsunuz.

Yumağı çözmek için ipin ucunu siz bulacaksınız.

Şiirde kolay yolculuklar dönemini geçtiyseniz, biraz daha çetin bir edebiyatın içine dalmaya hazırsanız, "Berzah"ı okumanızı öneririm. Sayfalarından geçerken siz de usul usul kendi mitolojyanızı yaratmaya başladığınızı göreceksiniz.

(*Milliyet Pazar* eki, 1 Nisan 2001)

parçalanmış mistik gerçeklik aslında onun bilincini oluşturan en önemli fenomenlerden sayılır. Parçalanmış bu fenomenler bir dünya görüşünü bütünleyen parçalardır. (...) Onun şiirinin epistemik temelleri ve orijini, geleneğin en önemli öncü kuvvetlerindendir." (Hasan Aktaş)

"Eroğlu, ilk çıkışında dönemin yazın dünyasına hakim olan güçlerin aksi istikametinde yerini alır. Tanzimat ile başlayan, Cumhuriyet tarihinde hızlandırılan yenilik adına yola çıkan ve yenilik adına şiire kan kaybettirenlerin bulunduğu aksi istikamette şiiri siyasi çıkışların emrine amade kılanların aksi istikametinde. Feveranlık gütmeden, yanlışların altını çizen, eskilerden yükselen sesleri de göz önünde bulundurarak Şeyh Galip'ten sonra kesintiye uğrayan şiiri yeniden kurarak, şiirin düşen çıtasını yükselten Büyük Doğu ve Diriliş dergilerinden gelir. (...) A. Hamdi Tanpınar, Yahya Kemal şiirinden geldiği gibi, Ebubekir Eroğlu da Sezai Karakoç şiirindeki motivasyondan geliyor. M. Akif'teki rahat anlatımı, Necip Fazıl'daki ben merkeziliği, Haşim'in şiir kurgusunu da Eroğlu şiirinde görüyoruz." (Ali Barskanmay)

"Ebubekir Eroğlu'nun ülkemiz şiirinin kendi kozasını sessiz sedasız ören, derinlikli şairlerinden biri olduğunu bilenler bilir. Az şiir yazar...Ama az yazması onun, ülkemizin etkili şairlerinden biri olmasını engellememiştir." (Osman Çakmakçı)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Kuşluk Saatleri* (1974), *Kayıpların Şarkısı* (1984), *Yirmidört Şiir* (1991), *Şahitsiz Vakitler* (1998), *Berzah* (2001), *Sınır Taşı* (2006).

DENEME-İNCELEME: *Sezai Karakoç'un Şiiri* (1981), *Yenileme Bilinci* (1988), *Sevap Defteri* (1992), *Modern Türk Şiirinin Doğası* (1993), *Necip Fazıl Kısakürek-Seçmeler* (1993), *Sabit ve Değişken* (1995), *Muğlak Ölçekli Harita* (1997), *Kelimeler Çınladıkça* (1997), *Hayat Mükemmel Değil* (2000), *Salınımlar* (2005).

SADELEŞTİRME: *Genel Çizgileriyle İslâm* (Babanzade Ahmed Naim'den, 1975), *Allah'ı İnkâr Etmek Mümkün mü?* (Şehbenderzade Filibeli Ahmed Hilmi'den, 1977).

HAKKINDA: Alim Kahraman / Ebubekir Eroğlu'nun Şiiri Üzerine (Mavera, Ekim 1985), Orhan Kahyaoğlu / Ebubekir Eroğlu Şiiri (Sombahar dergisi, sayı: 12, Temmuz-Ağustos 1992), Ersin Kalkan / Yirmidört Şiir (Varlık Kitap, sayı: 3, Ağustos 1992), Yedi İklim dergisi (Haziran 1993, sayı: 39), Talat Halman / Yirmidört Şiir Üstüne (Gösteri, sayı: 150, Mayıs 1993), Mehmet Ocaktan / Modern ve Geleneksel Duyarlıkların Buluşması (Yedi İklim, Haziran 1993), Muhsin Macit / Gelenek ve Ebubekir Eroğlu Şiiri (Yedi İklim, Mart 1995), Ali Günvar / Varlığın Yırtılan Zarfı (Zaman Kitap, sayı: 14, 6.11.1998), Ömer Erdem / Umudun Kanatları (Virgül dergisi, Şubat 1999), Thema Larousse-Tematik Ansiklopedi (c. 6, 2000), II. Yeni Sonrası Türk Şiiri Dosyası (Parşömen dergisi, Güz 2000), Hasan Bülent Kahraman / Türk Şiiri Modernizm Şiir (2000), Ali Günvar-A. H. Haksal-Hasan Aktaş-Muhsin Macit-Ali Barskanmay-Uğur Soldan-Selçuk Çıkla-Ertuğrul Aydın-Ahmet Edip Başaran / Ebubekir Eroğlu Dosyası (Yedi İklim, Aralık 2001), Hakkında Özel Bölüm (Kaşgar, Temmuz-Ağustos 2001), Ülkü Tamer / Kendi Mitolojyasını Yaratan Şair (Milliyet Pazar, 1.4.2001), Cenk Palaz / "Berzah"ta Devinen Bilince Doğru (Kitap-lık, Mayıs-Haziran 2001), Ali Çolak / Berzah'ta Yolculuk (Zaman, 23.6.2001), Veysel Gültaş / Kadı Burhaneddin'den Günümüze Hukukçu Şairler Antolojisi (2003), Osman Çakmakçı / Hiç Yoktan İyidir (Cumhuriyet Kitap, 18.3.2005), Ali Emre / Hece (sayı: 102, Haziran 2005).

EROĞLU, Fırat Memet

Şair ve yazar. Eylül 1955, Ergani / Diyarbakır doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Erganı'de bitirdi. 1973'te Zonguldak'a giderek maden işçilerinin arasında yaşadı. Ardından bir süre İstanbul'a yerleşip yeniden Zonguldak'a döndü. Daha sonra Ankara, Van, Muş gibi çeşitli kentleri dolaştı. Sonunda İstanbul'a yerleşti.

ESERLERİ (Şiir):

Kırk Kırık Söz (1992), *Siyah Kar Küfü* (1993), *Sularını Arayan Irmaklar* (1995).

EROĞLU, Haldun

Tarih araştırmacısı. 24 Mart 1971, Fatsa / Ordu doğumlu. Fatsa Lisesi, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü (1994) mezunu. Yüksek lisansını *"Siyasetnâmedeki Bilgilerin Selçuklu Dönemindeki Olaylar ile Karşılaştırılması"* adlı tezle (1997) ve doktorasını *"Osmanlı İmparatorluğunda Şehzadelik Kurumu"* teziyle (2003) Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Genel Türk Tarihi Anabilim Dalında tamamladı.

Haldun Eroğlu

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Genel Türk Tarihi Anabilim Dalında araştırma görevlisi (1998-2003), Akdeniz Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Yeniçağ Tarihi Anabilim Dalında öğretim görevlisi ve sonra öğretim üyesi (doçent) olarak çalıştı. Akdeniz Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Yeniçağ Tarihi Anabilim Dalı başkanlığı yaptı.

Makaleleri, *OTAM, Türkler, Kafalı Armağanı, Folklor Edebiyat, Hacettepe Üniversitesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi, , Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler* kitap ve dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

Atatürk'ün Okuduğu Kitaplar (Osmanlıcadan günümüz Türkçesine, Bekir Koç ile, 2002), *Osmanlı Devletinde Şehzadelik Kurumu* (2004), *Moğolistan'daki Türk Anıtları Projesi 2003 Yılı Çalışmaları* (ortak, 2005).

EROĞLU, Haydar

Şair. 1958, Bahadın / Yozgat doğumlu. XVII. yüzyılda yaşamış şair dedesine özenerek şiire küçük yaşlarda başladı. İlk ve ortaokulu Bahadın'da okudu. Sorgun Lisesi ikinci sınıftan ayrıldı. Çeşitli işlerde çalıştı; kitapçılık, çiftçilik ve işçilik yaptı. Daha sonra Hollanda'ya yerleşerek çalışmalarını bu ülkede sürdürdü. Türkiye Yazarlar Sendikası üyesidir.

İlk şiiri İzmir'de çıkan *Dönemeç* dergisinde; sonraki yıllarda ürünleri *Petek, Özgür, İnsan, Yapıt, Yapa, Yeni Güney, Yeni Olgu, Yarın, Yaba, Yazıt, Ortaklaşa, Dönem, Gerçek, Sanat, Kırmızı Gül, Türk Dili, Varlık, Çağdaş Türk Dili, Yazın, Die Brücke, Tohum, Eylül, Edebiyat '81, İmece, Karşı Edebiyat* gibi dergilerde yayımlandı.

"*Selam Olsun*" adlı daha yayınlanmamış dosyasıyla Ankara Yayın Üretim Kooperatifinin Enver Gökçe'nin anısına düzenlediği şiir yarışmasında özendirme ödülünü, 1986 Dünya Barış Yılı nedeniyle Türk Doktorlar ve Eczacılar Birliğinin düzenlediği "Barış ve Sağlık" konulu şiir yarışmasında *Broy* şiir dergisinin özel ödülünü kazandı. 1986 "Barış Yılı" nedeniyle İsviçre'de düzenlenen bir şiir yarışmasında İsviçre Türkiyeli İşçiler Birliğinin mansiyonunu aldı. *Die Brücke* dergisince Almancaya, *Kunst Stichting* dergisi tarafından da Hollanda diline çevrildi.

Haydar Eroğlu

HAYDAR EROĞLU

LAHEY'DE BİR AKŞAM

Ey! Sevgili usta büyük şair Yesenin
Kaçında aşık olunur
ülkende senin
kaçında ölür senin ora insanı
ortalama bir hesapla
kaçta kaçınız şairdir
malumum
demek
günümüzde yaşamak öylesine çetin
ve uğruna ölesiye önemliyken
benim ülkemde de kabildir inanın.
insanın uğruna ecelinden önce ölmesi
yaşamak dediğimiz o koca hürriyetin.

ESERLERİ (Şiir):

Bir Zor Zanaat; Şairlik (1978), *Türkçemle Türküler* (1986), *Ağlar mısın Güler misin?* (1989), *Selâm Olsun* (1989).

HAKKINDA: Haydar Eroğlu / Ağlar mısın Güler misin? (1989) - Selâm Olsun (1989), Durali Doğan / Yozgatlı Şair ve Yazarlar Ansiklopedisi (2005).

İbrahim Eroğlu

EROĞLU, İbrahim

Şair. 1963, Bahadın köyü / Sorgun / Yozgat doğumlu. Lise öğrenimini yarıda bırakarak Hollanda'ya gitti (1980). Rotterdam Eğitim Bilimleri Akademisi Türkçe Bölümünü bitirdi (1995). Lahey'de bir ilkokulda Türkçe öğretmeni olarak çalışmalarını sürdürdü.

Şiirlerini 1979 yılından itibaren Türkiye'de; *Yaba, Dönem, İmece, Karşı, Gerçek Sunat, Eylül, Yazıt, Karadeniz* adlı gazete ve dergilerde yurtdışında ise *Anadil, Oluşum, Yazın, Parantez, Tan* (Yugoslavya), *Alliturna, Tohum, İlke, Tan, Dergi, Sesimiz, Kırmızıgül ve Die Brückeve*'de yayımladı. Şiirleri Almanca, Hollandaca ve Fransızcaya çevrildi. Şiirlerini toplumcu-gerçekçi bir anlayış doğrultusunda yazdı.

"Toplumcu gerçekçi sanat anlayışıyla ürettiği şiirleri insanımızın acılarını, umutlarını dile getirmekte, ulaşılmak istenen güzelliklerin kavgasını vermektedir. İbrahim Eroğlu şiirlerinde soyutlamalara yer vermemiş. Sanatçının şiir anlayışının soyut olmayan, anlaşılır, halka mesajı doğrudan vermek olduğunu görüyoruz." (Mustafa Aslan)

ESERLERİ (Şiir):

ŞİİR: *Sevgimi Siper Yaptım Gül Kıyımlarına* (1989), *Kırık Zeytindalı Ülkem* (1991), *Bulut Ağlaması* (1998-Çocuksu Şiirler).

FIKRA: *Deprem Fıkraları* (2001).

HAKKINDA: Ruşen Hakkı / İbrahim Eroğlu ve Şiiriyle İlgili Değiniler (Kocaeli gazetesi, 3.1.1990), Mehmet Başaran / Sevgimi Siper Yaptım Gül Kıyımlarına (Milliyet Sanat, Aralık 1989), Orhan Selim / Sevgimi Siper Yaptım Gül Kıyımlarına (Çorum Haber gazetesi, 2.11.1989), Mustafa Aslan / Sevgimi Siper Yaptım Gül Kıyımlarına

(Sivas-Yeni Ülke gazetesi, 18,11.1990), Durali Doğan / Yozgatlı Şair ve Yazarlar Ansiklopedisi (2005).

EROĞLU, İbrahim Hakkı

Eğitimci, şair, çevirmen (D. 1874, Niğde – Ö. 5 Aralık 1953). Halk arasında Hakkı Hoca olarak tanındı. Mahallede ilkokul olmadığından mahalle mektebine girdi (1881). Üç yıl öğrenimden sonra okulunu Hafız-ı Kur'an olarak bitirdi. Niğde Rüştiyesini bitirdikten sonra İstanbul'da başladığı lise öğrenimini (1889) Kayseri'de sürdürdü. Kayseri'deki medrese öğreniminin ardından Niğde'ye döndü. Milli Eğitim camiasına katılarak Niğde'de öğretmenliğe başladı. 1900-1909 yılları arasında ek görev olarak çeşitli okullarda, Türkçe, Farsça, edebiyat ve sınıf öğretmenliği yaptı. Bir taraftan ders verirken bir taraftan da eski eserleri tetkik imkânı buldu.

Lisenin sultaniye çevrilmesi üzerine (1916) okulun ilk kısmına başöğretmen tayin edildi. İlk şiiri 1908 tarihini taşımaktadır. Daha çok olaylar üzerine duygularını ve düşüncelerini manzum olarak yazdı. Evli ve iki çocuk babasıydı.

"Iztırap onun hayatında pek az yer tutar gibidir. Çünkü o kayıtsız ve şartsız mümindir. Mümin adam sarsıntısız adamdır. Şiirse bir buhranın ve sürekli bir yanıp kavrulmanın, meseleleri halledememenin mahsulüdür. Üstadın kalemini çok defa tehsiz eden dar ve hareketsiz Niğde muhitinin ufak tefek hadiseleridir. Şairi yaşadığı muhiti aksettiren bir ayna kabul edenlerce üstad bu dar muhitin intibalarını mükemmelen ve kendine mahsus bir eda ile aksettirdiği için tereddütsüz bir mahalli şairdir. Onun hususiliği de işte en çok buradadır." (Mehmet Naci Ecer)

ESERLERİ (Çeviri):

Gülistan Tercümesi (Gül Suyu, Şirazlı Şeyh Sadi'den, 1940), *Bostan Tercümesi* (Çiçek Bahçesi, Şirazlı Şeyh Sadi'den, 1945), *Pendname* (Feridüddin-i Attar'dan).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. VIII, 1982-1983), İsmail Özmel / Dünden Bugüne Niğde'li Şair ve Yazarlar (1990).

EROĞLU, İdris

Bkz. MEYDANÎ

EROĞLU, Mehmet

Romancı. 1948, İzmir doğumlu. İzmir Maarif Koleji, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Mühendislik Fakültesi İnşaat Mühendisliği Bölümü (1971) mezunu. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, Turizm Bankası ile özel bir kuruluşta inşaat mühendisi ve yönetici olarak çalıştı. Müzikle ilgilendi. UMAG (Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Vakfı) yazarlık kurslarında

Mehmet Eroğlu

hocalık yaptı ve bu vakfın yönetiminde bulundu.

Issızlığın Ortasında adlı ilk romanıyla 1978 Milliyet Roman Yarışması birinciliğini Orhan Pamuk'la paylaştı. Aynı romanla 1985 Madaralı Roman Ödülünü, yine bu romanının devamı özelliğini taşıyan *Geç Kalmış Ölü*'yle 1985 Orhan Kemal Roman Armağanını kazandı. Romanlarında politik bakış açısını bir kenara koymadan, anti-kahramanlar yaratarak çeşitli insanlık durumlarını sergiledi.

"80 sonrasında art arda yayımlanan romanları ile parlayan Mehmet Eroğlu, 1993'ten sonra edebiyat dünyasından sessizce çekilivermişti. 68 kuşağı devrimcilerinin savrulup giden hayatlarına ilişkin hikâyeleri nedeniyle edebiyattan çok politik meseleler etrafında tartışılmıştı Eroğlu'nun anlattıkları metinlerdeki intihar, kahramanlık, ihanet gibi motifler de yine siyaseten sevilmiş ya da reddedilmişlerdi. (...) Zamanın Manzarası'nda bambaşka bir Mehmet Eroğlu çıkıyor karşımıza. Gerilim, şiddet, aşk, cinsellik yine var, ancak bu kez siyasi ve toplumsal geri planı çok iyi oturtmuş metnine; kişiler, olaylar, mekânlar Türkiye'nin son yirmi yıllık acılı tarihiyle birlikte canlanıyorlar. Romanın üç zamana –geçmişe, şimdiye ve geleceğe– yayılan kurgusu da okuyucunun merak duygularını sürekli teyakkuz halinde tutuyor." (Ömer Türkeş)

ESERLERİ:

ROMAN: *Issızlığın Ortasında* (1984), *Geç Kalmış Ölü* (1985), *Yarım Kalan Yürüyüş* (1986), *Adını Unutan Adam* (1989), *Yürek Sürgünü* (1994), *Zamanın Manzarası* (2002), *Kusma Kulübü* (2004).

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), Adnan Özer-Osman Akınhay / Mehmet Eroğlu: "Yazarın, Asla Başı Ezilemeyecek Bir Adalet Duygusunun Olması Lazım" (söyleşi, E dergisi, Ekim 2000), Varlık Dergisi (Ekim 2002), Ahmet Yıldız / Mehmet Eroğlu'yla "Zamanın Manzarası" Üzerine - A. Galip / Son İki Romanıyla Mehmet Eroğlu (Edebiyat ve Eleştiri, Kasım-Aralık 2002), Füsun Akatlı / Tragedya, Romanda İz Sürüyor (Cumhuriyet Kitap, 6.10.2002), Zamanın Manzarası / Mehmet Eroğlu (Cumhuriyet Kitap, 31.10.2002), A. Ömer Türkeş (Virgül, sayı: 56, Kasım 2002), Şahin Yıldırım / "Toplumu Değiştirmek Entelektüel Değil Sınıfsal Bir Eylemdir" (söyleşi, Agora, Ocak-Şubat 2004).

EROĞLU NÛRÎ

Mutasavvıf (D. ?, Elmalı / Antalya – Ö. 1603, Finike). Hakkında fazla bilgi bulunmamaktadır. Elmalılı Abdülvehhâb Efendi (Vâhib Ümmî)'nin talebesidir. Kendisi'de ünlü süfi ve Niyâzi-i Mısrî'nin şeyhi Ümmî Sinan'ı yetiştirdi. Halvetî şeyhlerinden olup, Halvetiyyenin Yiğitbaşı Ahmed Şemseddin-i Marmaravi tarafından kurulan Ahmediyye kolundandır. Mezarı Alacadağ / Turunçova / Finike / Antalya'dadır.

ESERLERİ:

Divânçe-i İlâhiyât (yay. haz. Mustafa Tatcı, 2002), *Tasavvuf bi't-Tarîka* (yay. haz. Mustafa Tatcı, 2003), *Mir'âtü'l-Âşıkîn.*

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972), Mustafa Tatcı / Eroğlu Nuri'nin Hayatı (Divançe-i İlâhiyat, 2002).

EROĞLU, Ömer Bayram

Şair. 1964, Karabük doğumlu. İlkokulu Safranbolu'da okudu. Orta ve lise öğrenimini yatılı olarak Gerede İmam Hatip Lisesinde yaptı. Memuriyet görevine 1985 yılında Bartın'da imam kâtibi olarak başladı. Bu arada Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim

ÖMER BAYRAM EROĞLU

BİR ANLIKTIR YAŞAMAK

Bir anlıktır yaşamak,
Zenginlik fakirlik,
Ardınca zor günlerin,
Anısıyla efkârlanmak,
Nuh kadar da yaşasak,
Bir anlıktır yaşamak.

Bir anlıktır yaşamak,
Alevini de solumak,
Delicesine gülmek,
Acı tatlı hayatın,
Hüznüyle efkarlanmak,
Bir anlıktır yaşamak.

Bir anlıktır yaşamak,
Kavuşmakla ayrılmak,
Gidip uzaktan dönmek,
Dönüp yakından gitmek,
Yamacında bir dağın,
Sonsuza kanat açmak,
Bir anlıktır yaşamak.

Fakültesi İktisat Bölümünden ön lisans diploması aldı. Safranbolu İmam Hatip Lisesinde görev yaptı. Şiir çalışmalarının yanı sıra deneme ve roman da yazdı. Şiirlerini *Yeryüzü Sürgünü* (2002) adlı bir kitapta topladı.

HAKKINDA: Nursen Özdoğan Kurban - İsmail Arslan / Karabük Şairleri Antolojisi (2004).

EROĞUL, Cem

Hukukçu, yazar. 1944, İzmir doğumlu. 1964 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesini bitirdikten sonra, 1966-83 yılları arasında, aynı fakültede Anayasa Hukuku Bilim Dalında öğretim üyesi olarak görev yaptı. 1402 sayılı Sıkıyönetim Yasası uyarınca üniversiteden uzaklaştırılan Prof. Dr. Cem Eroğul, Mart 1990'da Danıştay İçtihadi Birleştirme Kararı gereğince, yeniden Siyasal Bilgiler Fakültesindeki görevine döndü. *Devlet Nedir?* adıyla kitaplaştırdığı profesörlük tezini 1981'de sundu.

ESERLERİ (Araştırma-İnceleme): *Devlet Nedir?* (1990), *Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi* (1990), *Devlet Yönetimine Katılma Hakkı* (1991), *Anatüzeye Giriş, Çağdaş Devlet Düzenleri, Anayasayı Değiştirme Sorunu, Türk Anayasa Düzeninde Cumhuriyet Senatosu'nun Yeri.*

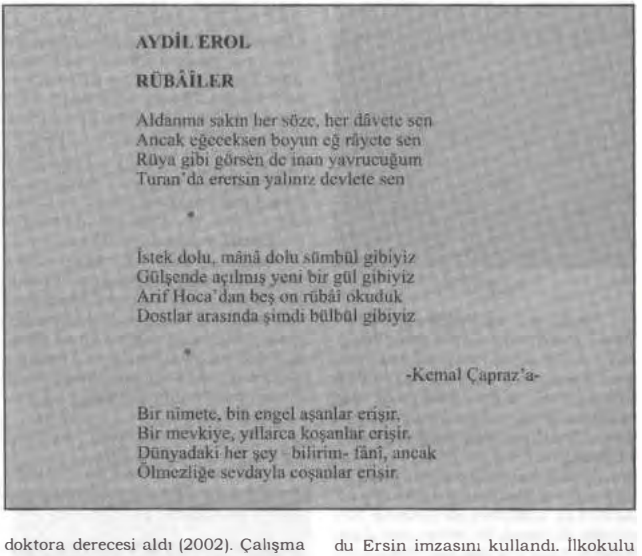
HAKKINDA: Cem Eroğul / Devlet Nedir? (1990), Cumhuriyet Kitap (4.11.2002).

EROL, Ahmet

Yazar. 24 Mart 1961, Karayün / Sivas doğumlu. İstanbul Mahmut Şevket Paşa İlkokulunu, İstanbul Beşiktaş Ortaokulunu, İstanbul Kabataş Erkek Lisesini (1978) bitirdi. MÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü Uluslararası Ekonomik İlişkiler Dalı (1984) mezunu. *"Ekonomik Etkileri Açısından Türkiye'de Devlet Borçları (1981-1990)"* adlı tezi ile İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat-İktisat Dalında yüksek lisans derecesi (1992), İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalında *"Türkiye'de Devletin Mali ve Ekonomik Birimlerinin Yeniden Yapılandırılması"* konulu teziyle

Ahmet Erol

AYDİL EROL

RÜBÂİLER

Aldanma sakın her söze, her dâvete sen
Ancak eğeceksen boyun eğ rây'ete sen
Rüya gibi görsen de inan yavrucuğum
Turan'da ererşin yalınız devlete sen

*

İstek dolu, mânâ dolu sümbül gibiyiz
Gülşende açılmış yeni bir gül gibiyiz
Arif Hoca'dan beş on rübâi okuduk
Dostlar arasında şimdi bülbül gibiyiz

*

-Kemal Çapraz'a-

Bir nimete, bin engel aşanlar erişir,
Bir mevkiye, yıllarca koşanlar erişir.
Dünyadaki her şey - bilirim- fânî, ancak
Ölmezliğe sevdayla coşanlar erişir.

doktora derecesi aldı (2002). Çalışma hayatına 1986'da Maliye Bakanlığı Teftiş Kurulunda maliye müfettiş yardımcısı olarak başladı. Bu kurumda müfettişlik, başmüfettişlik; İstanbul Defterdar yardımcılığı görevinde bulundu. 2001 yılında Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Darphane ve Damga Matbaası genel müdür yardımcılığı görevine atandı. Bu görevine ek olarak Kadir Has Üniversitesinin değişik fakültelerinde öğretim görevlisi olarak çeşitli dersler verdi.

Yazıları 1973'ten itibaren *Doğan Kardeş, Tiyatro, Varlık* vd. dergilerle *Yeni Ortam* gazetesinde yer aldı. Mesleki makaleleri, *Maliye-İktisat-Hukuk, Finans Dünyası, İşletme ve Finans Dergisi, Mükellefin, Maliye Yazıları, Yaklaşım* dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Havalar Soğuk Şimdi* (1998).

DENEME: *Turne Mektupları* (1997).

ARAŞTIRMA: *Ekonomik Etkileri Açısından Türkiye'de Devlet Borçları 1981-1990* (1992), *Finansal Kurumların Denetimi* (1999).

ŞİİR: *Yıkıldık Ey İstanbul* (2001), *Gülün Adı Sen* (2002).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001), Tuncay Yönaç / Kitap-lık (sayı: 66, Kasım 2003).

Ayrıca finansal konularda kitapları vardır.

EROL, Aydil

Şair ve yazar. 25 Mayıs 1938, Çengelköy / İstanbul doğumlu. Aslen Kastamonu Bozkurtludur. Gazete yazılarının bir bölümünde Aydoğdu Ersin imzasını kullandı. İlkokulu Çengelköy'de bitirdi. 1951 yılında Beyoğlu Erkek Orta Terzilik Okulunun ikinci sınıfında iken geçirdiği trafik kazası yüzünden bir yıl kadar yürüyemedi. İyileştikten sonra, istemeyerek gönderildiği bu okulu bırakıp çalışmaya başladı. Yirmi yıl kadar trikotajcılık yaptı.

İlk yazısı 1958'de *Milliyet* gazetesinde çıktı. Gazetecilik hayatına atılarak 1974 yılından itibaren *(Yeni) İstanbul* gazetesinde günlük fıkra yazarlığı, *Tercüman* gazetesinde düzeltmenlik (1975-91), 1977-78'de *Hergün* gazetesinde günlük fıkra yazarlığı (Aydoğdu Ersin imzasıyla) yaptı. *Karakedi, Millî Yol, Tarla, Toprak, Ötüken, Kardaşlık* (Bağdat, İstanbul), *Bilgi, Türkiye* (1972, 1998, 1999), *Defne, Tercüman, Devlet, Yeni İstanbul, Bâbıâlî'de Sabah, Son Havadis, Türk Yurdu, Türk Dünyası Araştırmaları, Türk Dünyası Tarih Dergisi, Türkeli* (Ankara), *Kurultay, B. Kurultay, Ayyıldız, Dil, Türk Kültürü, Türk Edebiyatı, Türk Dili, Azat, Polemik, Şafak* (Tekirdağ), *Alkış* (Kahramanmaraş), *Bahçesaray, Yesevi* vb. yayım organlarında şiirleri, yazıları yayımlandı. Bazı şiirleri bestelendi. Adlar konusundaki çalışmalarından ötürü 2002 yılında Türk Dil Kurumunun adlar koluna üye alındı. *Ufuk Ötesi* yayın danışmanları ve yazarları arasındadır.

"Çocuklara isim vermek/ Aydil Erol'un ikinci baskısı yapılan 'adlarımız' adlı kitabı, isim kültürümüz hakkında yapılmış en önemli çalışmalardan biridir." (Beşir Ayvazoğlu)

Aydil Erol

"Adlarımız. Bu kitapta yok yok... hem isimlerin hemen hemen tümü, hem de bu isimlerin anlamları verilmiş. Ayrıca bazı isimlerle ilgili olarak kolay kolay bulamayacağınız özel açıklamalar yapılmış. İnsan bu bilgi zenginliği karşısında hayret ediyor." (Rıza Zelyut)

"Süleyman deyip geçmeyin/ biz türklerin kullandığımız isimlerin kökenleri ve anlamları konusunda başvurulacak temel bir kitap var: Aydil Erol'un Adlarımız adlı eseri." (Mehmet Barlas)

"Aydil Erol'un ince, zarif üslûbu ile eser baştan sona kadar çok yorucu ve dikkatli bir çalışmanın mahsulü. Erol'un Türkçedeki titizliği de göz önünde tutulursa, kitabın aynı zamanda güzel bir edebi eser hüviyetini taşıdığını söylemek yerinde olacaktır." (Suphi Saatçi)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Hoyratlar* (1990).

ARAŞTIRMA-RÖPORTAJ: *Şarkılarla Şiirlerle Türkülerle ve Tarihi Örneklerle Adlarımız* (1989), *Mehmet Akif* (2002), *Ahmet Haşim* (2002), *Bamteli* (röportajlar, 2005).

HAKKINDA: Orhan Tahsin / Adlarıyla Bin Yaşasınlar (Tercüman, 6.1.1990), Çetin Özbayrak-Hayri Birler / Adlarımız (Hürriyet, 17.11.1991), Ahmet Kabaklı / Adlarımız (Türkiye, 23.1.1993), Orhan Tahsin / Adında Bin Yaşa! (Tercüman 31.1.1993), Hasan Eren / Değerlendirmeler (Türk Dili, Mart 1993), Suphi Saatçi: "Adlarımız" Üzerine (Tercüman, 18.7.1993), Aydil Erol Armağanı (Yayın Kurulu: Kemal Çapraz, Şerafettin Aybars, Hayri Ataş, 1998), İskender Pala / Yeni Kitaplardan (Zaman, 2.7.1998), Beşir Ayvazoğlu / Son Musahhihe Armağan (Zaman, 25.7.1998), Erol Maraşlı / Kitaplar Arasında (B. Kurultay, 15.7.1998), Nahide Şimşir / Aydil Erol Armağanı (Türk Kültürü, Eylül 1998), Durmuş Bunarcıoğlu / Aydil Erol Armağanı (Bilge, Kış 1999), Rasim Ekşi / Ne Usanmaz Adam! (Milliyetçi Hareket, 1.6.1998), Mehmet Nuri Yardım / Sizin Adınız Ne? (Türkiye Kültür-Sanat, 13.1.2000), Havva Selcnay İlhan / Adınız Nereden Geliyor? (Yeni Şafak, 21.8.2000), Mehmet Şimşek / Aydil Erol'a Armağan (B. Kurultay, 29.6.1998), Arslan Tekin / Edebiyatımızda İsimler ve Terimler (2.bas. 1999), Gürbüz Azak / Günün Kitabı: Hoyratlar (Türkiye, 18.10.2000), İskender Özsoy / Erol'un Horyatlar'ı (Bizim Gazete, 8.10.2000), İsa Kocakaplan / Türk Beğler Türk Adını Bıraktı (Türk Edebiyatı, Nisan 2000), Rıza Zelyut / "Adlarımız" Bu Kitapta Yok Yok... (Akşam, 8.1.2000), N. Tahir Ergün / Adlarımız Hakkında (Orkun, Eylül 2000), Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Güleryüzü (2002), Servet Kabaklı / Bamteli - Aydil Erol Dostumuz (Tercüman, 18.6.2005), Ünal Sakman / Ünlüler Geçidi (Tercüman, 18.12.2005).

EROL, Erkan

Şair, gazeteci. 3 Mart 1969, Trabzon (Merkez) doğumlu. Endüstri Meslek Lisesi mezunu. Çorum'da gazetecilik, reklam metni yazarlığı, ajans yöneticiliği yaptı. Yazı ve şiirleri 1989'dan itibaren *Geçit* (Trabzon), *Çorum Gündem*, *Çorum Haber*, *Hakimiyet* gazetelerinde yer aldı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Anadolu Kronolojisinde Çorum Tarihi* (1992).

ŞİİR: *Seviyorsanız Eğer 1* (1996), *Seviyorsanız Eğer 2* (1997), *Ayışığında Gül Gülen* (1998).

Erkan Erol

EROL, Hatice

Yazar. 1957, Bartın doğumlu. Liseyi Karadeniz Ereğli'de bitirdi. Edebiyat hayatına öykülerle başladı. 1995-96 yıllarında Karadeniz Ereğli Sanat Kurumu Derneğinin, 1997 yılında TRT 2 kanalının kadınlar arası düzenlediği öykü yarışmalarında ödüller aldı. *Çözün Bağları* (1997) adlı bir romanı vardır.

HAKKINDA: Zonguldaklı Yazarlar Zonguldak'ı Yazanlar (1998).

EROL, Mine

Araştırmacı-yazar. 1929, İstanbul doğumlu. Amerikan Kız Koleji (1949), Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü (1953) mezunu. Koleji bitirerek Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Amerikan Tarihi Kürsüsüne asistan olarak girdi. Prof. Swerengen ile burada iki sene çalıştı. *"Garp Ocaklarının Amerika ile olan İlişkileri"* adlı tezi ile 1959'da doktor unvanını aldı. Ankara Üniversitesi DTCF (1955-82) ve Konya Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde (1982-88) öğretim üyesi olarak görev yaptı. 1988'de profesör oldu.

1960-61'de Fulbreight bursu ile, ayrıca 1975'te Arit bursu ile Amerika'ya gitti. 1996 yılında emekli oldu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih (1979), DTCF Tarih Araştırmaları (1980-82) dergilerinde yayımladığı makalelerinde Amerika-Cezayir, Amerika-Trablusgarb, Amerika-Tunus ilişkilerini inceledi. Çeşitli yerlerde değişik konularda yedi sergi düzenledi. Bilimsel yayınları yanı sıra şiirleri de vardır.

ERKAN EROL

ÜÇ EKMEK AĞIRLIĞINDA ÇOCUK

Ağlayan çocukları gördüm
Bir dilim ekmek için kıvrananları
Topu topu üç ekmek...
Üç ekmek ağırlığında çocukları gördüm
Yaşıyordum
Utancıma yüz sürerek
Yaşıyordunuz
İsrafçı, bencil, sömürücü,
Kan emici,
Ve BEN!...
Çuvalı elbise yapan çocukları gördüm
Lapayı elleriyle yiyenleri
Açlıktan ölenleri
Kefensiz
Kuru kemik gömülenleri
Ben gördüm...ben
Oralara gitmeden.
(Ay Işığında Gül Gülen, 1998)

Mine Erol

ESERLERİ:

Osmanlı İmparatorluğunda Kâğıt Para (1970), *Türkiye'de Amerikan Mandası Meselesi* (1972), *Osmanlı İmparatorluğu'nun Amerika Büyükelçisi Rüstem Bey* (1973), *Birinci Dünya Savaşı Arifesinde Amerika'nın Türkiye'ye Karşı Tutumu* (1976), *Osmanlı İmparatorluğunun ABD ile Yaptığı Ticaret Anlaşmaları* (1987).

HAKKINDA: Feyzi Halıcı - Hüseyin Yurdabak - Abdullah Satoğlu / Gönül Sohbetleri IV (2000).

EROL, Reşat Nuri

Araştırmacı-yazar. Şubat 1950 / Kosova doğumlu. Çocukluğunun ilk yılları Kosova ile anne memleketi Bosna'da geçti. 1957 yılında ailesiyle birlikte İstanbul'a, bir süre sonra da Yozgat'ın Boğazlıyan ilçesine, ardından İzmir'e yerleşti. Yaklaşık on yaşında hayata atılarak pek çok meslekte çalıştı. Kosova'da başladığı ilk tahsilini Yeni İzmir İlkokulu'nda; İzmir'de başladığı orta ve lise tahsilini, Burdur İmam-Hatip Lisesi (1970) ve Burdur Lisesi (1971) diplomalarını alarak tamamladı.

1971-72 yıllarında, yüksek tahsil (mühendislik) ve dil öğrenimi için Almanya'ya gitti. 1976 yılında, Ege Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesini, 1983'te Riyad Üniversitesi Arap Dili Enstitüsünü bitirdi. 1972'de, "Adil Düzen"in fikir babası Süleyman Karagülle ve arkadaşları ile Ak-Yay Mühendislik ve Müşavirlik Bürosunda ortak çalışmalara başladı. Süleyman Karagülle MSP İzmir İl Başkanı olduğu dönemde da MSP İzmir Gençlik Kolu Başkanı olarak görev yaptı. Yine o dönemdeki on beş günlük *Tek Yol* dergisi ile Ak-Yay Kaynak Yayınlarının kuruculuk ve yöneticiliğinde bulundu.

MSP İzmir Merkez İlçe Başkanı iken meydana gelen 12 Eylül 1980 darbesi ardından, 1981-88 yıllarında,

Reşat Nuri Erol

S. Arabistan'da iki yıl tahsil ve beş yıl çalışma yaptı. 1988 yılında yeniden Türkiye'ye döndü. RP İstanbul İl Yönetim Kurulu Üyeliği, İl Başkan Yardımcılığı İslâm Medeniyeti Vakfı kurucu üyelik ve yöneticiliği görevlerinde bulundu. Yazıları *Millî Gazete, Tek Yol* dergisi, *Ak-Evler* bültenleri ile değişik dergi ve gazetelerde yayımlandı.

ESERLERİ

(Süleyman Karagülle ile birlikte): *İslâm Devlet ve Dünya Düzeni, İslâm'da Denge 1 / Para* (2000), *Alternatif Faizsiz Banka.*

EROL, Safiye

Romancı (D. 2 Ocak 1902, Uzunköprü / Edirne - Ö. 2 Ekim 1964, İstanbul). On yaşına kadar ilkokulda okuduktan sonra, Fransız Mürebbiyeler Okuluna gitti. 1914'de Haydarpaşa'daki Alman Lisesine geçti. 1917'de Türk-Alman Derneğinin aracılığı ile Almanya'ya gitti. Orada felsefe dalında yükseköğrenimini ve doktorasını tamamladı. 1926 yılında İstanbul'a döndü. Bir ara CHP'de görev aldı, ancak buradaki çalışma dönemi kısa sürdü. Ömrünü yazarlığa ve tasavvufa verdi. 1931 yılında evlendi. Kenan Rıfai tarikatına bağlanmıştı. Kabri, Karacaahmet Mezarlığındadır.

1926'dan itibaren hikâye ve çevirileri Safiye Sami Dilârâ imzasıyla *Milli Mecmua*'da başlayarak *Her Ay* vd. dergilerde yer aldı. *"Rabindranath Tagore"* başlıklı ilk yazısı *Milli Mecmua*'da 1927'de çıkmıştı. Yazıları-

SAFİYE EROL

ÜLKER FIRTINASI

Bu romanın kahramanı Nüran Yerli'nin ilk sözü

Ben Yehûdâ'yı gördüm.

Otuz, otuz beş yaşlarında, buğday benizli, kara gözlü, güler yüzlü bir gençti. Pırıl pırıl yanan beyaz dişleri, alnından düz başlayarak ensesine doğru kıvrılan ipek gibi siyah saçları vardı. Sevimli idi. Hem de o kadar ki, şahsından çağlayan sempati tufanına İsa peygamber bile yenildi. Müzelerde gördüğünüz Yehûdâ tasvirlerine inanmayınız. Öyle çatık ve sebil suratlı bir müterediddin isâ havarileri sırasına geçmesine imkân mı var? Bir peygambere en yakın olan müritlerin hepsi elbet de temiz, nurlu ve halâvetli insanlardır.

İsa, ömrünün son paskalyasını kutlamak için sofra başına geldiği zaman havarilerine şu sözleri söyledi:

- Iztırap yoluna çıkmazdan evvel sizinle son defa olarak yortu kuzusunu yemeyi candan istedim, insanlar sizi sevmez; çünkü onlar gibi değilsiniz. Bunun için sizi onların arasından seçtim ayırdım. Siz ezelden beri bana mukadderdiniz.

Sonra derin bir mahzunluk duydu ve dedi ki: 'Bugün ekmeğimi yiyen yarın beni ayakları altında çiğneyecektir, işte size söylüyorum: İçinizden biri bana hıyanet edecek.' Müritler ayaklandılar, İsa'ya en çok bağlı olan birinin yüreğine ateş düştü ve sordu:

- Yâ nebi söyle kimdir?

- Elimden ikram göreceek olan. Bu sözleri der demez İsâ bir lokmayı yemeğe batırarak Yehûdâ'ya uzattı.

- Fakat insana en çok dokunan cihet şudur: O âna kadar Yehûdâ hıyanet düşünmemişti. Lokmayı yer yemez, gizli bir cinir alınış gibi, dışarı çıktı ve mabetteki hahamlara İsa'yı satt. Zeytin dağında peygamberi bastırdılar. Yehûdâ, cellâtlara parola vermek için, İsa'yı kucakladı. Peygamber diyordu ki: "Ey Yehûdâ, demek bir buse ile benim kanıma giriyorsun?" idam kararı verilince Yehûdâ'nın aklı başına geldi; mabede koştu, aldığı parayı hahamların yüzüne attı ve İsa'nın serbest bırakılmasını istedi. Fakat iş işten geçmişti. Yehûdâ, ancak o zaman bütün faciayı anladı ve kendini astı. Çünkü o, İsâ'yı bir insanın kaldıramayacağı kadar şiddetli bir aşkla sevmişti. Yehûdâların ezeli nasibi budur; bir daha yapılamayacak olan bir binayı yıkarlar ve sonra kendi elleriyle tahrip ettikleri şeyin hasretine dayanamayarak ıztırap içinde can verirler. (....)

(*Ülker Fırtınası*, 3.bas. 2001)

nın bir bölümü tefrika edildikleri gazetelerde kaldı. Ayrıca Knut Hamsun ve Selma Lagörleff gibi yazarlardan çeviri romanları yayımlandı. Safiye Erol, dört roman, iki tercüme, iki etüdün yanı sıra yüzlerce makale yazdı. Yazı macerası 1964'e kadar kesintisiz sürdü. Daha sonra *Makaleler* adı altında toplanan yazıları *Millî Mecmua, Her Ay, Yeni İstanbul, Havadis, Türk Yurdu* ve *Son Havadis* gazete ve dergilerinde yayımlandı. Yazılarında içten ve sıcak bir dil kullanmıştır. Bazen hitabet dilini, bazen de akıcı bir dildir bu. İyi bir fıkra yazarıdır. Romanlarının hepsinde de aşk yüzünden acı çeken kahramanlar vardır. Bu aşklar romantik, hatta marazi denebilecek aşklardır.

Erol, uzun yıllar araya girdikten sonra, Halil Açıkgöz'ün çabasıyla ve Kubbealtı Neşriyatın kitaplarını yayımlamasıyla 2001'de yeniden edebiyat gündeminc girer. Selim İleri'ye görc, Safiye Erol söz konusu olunca, bir "nankörlük tarihi" denebilir edebiyat tarihine; çünkü Banarlı'nın *Resimli Türk Edebiyatı* dışında Erol'un adına rastlanmaz. Oysa, Murat Belge'ye göre, Erol sözgelişi "bir Halide Edip'ten daha aşağı değildir". Kitaplarının yeni basımları 2001 yılından itibaren Kubbealtı Akademi Cemiyetince yapılmaya başlandı. Fetih Cemiyetine üyeydi.

"İkinci gelişler çok zaman ilginç biçimler alabiliyor. Safiye Erol'un anlattığı dünya pek kalmadı bu çağda. Ama anlatış tarzı belki bu dünyaya daha iyi uyar." (Murat Belge)

"Safiye Erol, İslâm-Türk medeniyetinin nankör ve bedbaht yıkıcılıklara, köksüz ve anlayışsız zorlamalara yenilmeyen kadın mümessillerimizden biri idi; ayrıca, bütün varlığı ile, gönlü, kafası, mizacı ile idrak ettiği bu medeniyetin ışığını dağıtanlardan birisi oldu. Yazıları ve yaşayışı bu büyük değeri taşıdı." (Tarık Buğra)

Safiye Erol

"Derin bir kültüre, zengin bir birikime ve kuvvetli bir üsluba sahip olan Safiye Erol'un kitaplarında, doğu ve batıyı tanıyan bir aydının güçlü ve sahici tahlilleri dikkat çeker. O, Tanzimat'tan sonra medeniyet buhranı geçiren, kültür bunalımı yaşayan insanımızın karşılaştığı çıkmazları, içinde bulunduğu açmazları ve geçirdiği hafakanları görebilen, bulup çı-

SAFİYE EROL

Sümiha Ayverdi

Safiye Erol, hakkında söz söylemesi hem çok güç, hem de çok kolay olan müstesna bir değerdir.

Güçtür. Zira kökü, vatan ve iman topraklarına derinlemesine dalmış ve âdeta hudutsuzluk sınırlarına dayanmış bir fikir kadınıdır.

Kolaydır. Çünkü insan olarak, hayatının hesabını ve bilançosunu tahatlıkla ve bizzat gözümüzün önüne koymuş, sâde, tabiî, riyasız ve cesur bir insandır.

Safiye'nin ölümü, biz arkadaşları için, malesef üstünde durulması hatırı gelmemiş bazı gerçekleri bugün su yüzüne çıkarmış bulunuyor. Söyle ki, artık kendi serisinden, dört başı mâmur elit fikir adamları yetiştirmekte kısırlaşmış bir vatan sathının son bereketlerinden olduğunu ve böyle bir kaybın memleket için ne büyük bir boşluk açacağını, onunla karşı karşıya olduğumuz müddetçe düşünmek hatırımızın gelmemişti. Halbuki bir beşer olarak, er veya geç mukadder olan akıbeti hesaba katmak gerekti. Bu takdirde de o mukadder olan akıbet vuku gelmeden, elimizi çabuk tutmak, mutlaka bir şeyler yapmak, bu ocağı kurcalayıp alevlendirmek lâzımdı.

Ne zaman ve ne suretle geleceği bilinmeyen ölüm davetini geri çevirmek mümkün olmadığına göre, yapılacak iş, bu fânî vücudu, daha geniş daha sistemli bir faaliyet sahası üstüne çekip getirmek olabilirdi.

İşte bu yapılmadı. Esefle söyleyebilirim ki kervan, içindeki zikıymet emtia ile beraber bir başka âleme geçip gitmeden evvel, o develer yükü fikir ve sanat hamulesinden şu dünya hanına konup göçen yolcuların avuçlarında pek az bir şey kaldı. Ne yazık ki, zor vâsıl olunan bir seviyenin insanı olan Safiye Erol, bu herkesin kolayına yakalayamadığı ve yakalayamayacağı tefekkür hevesinden devşirdiği gerçekleri, kaleminin hattâ dilinin ucuna getirmeden, zihninin ve gönlünün derinlikleri arasına istif edip götürdü. İşte bu yüzden de Safiye Erol'un edebî kültürüne muvazî, belki de daha ağır basan felsefî kültürü, ne yazık ki irfan hayatımıza gereği kadar aktarılamamak nasipsizliğine uğramış bulunuyor.

Etrafı surlarla çevrilmiş bir ada gibi, kendi duygu, hayâl ve düşünce zenginliklerinin ortasında, çevresinden herhangi bir talepte bulunmadan, etrafına herhangi ikaz, işaret ve kendini farkettirecek bir zorlama yapmadan, daima tek ve tenha kalmış olan bu kadın, eğer memleket sathında icâbı kadar sesini duyuramamışsa, kabahat sâde onun değil, onu farketmemiş, onun irfan ve iman çeşmesine dudağını değdirmemiş, onu kollamamış, zorlamamış olan cemiyetindir.

Safiye Erol, edebiyat ve fikir piyasasında münâdî bağırtarak kendini haber vermekten uzak olan insanlardandı. Aslında doğru olan da buydu. Zira, muayyen bir irfan zirvesine bayrağını çekmiş olan fikir adamlarını, yolları ve istikametleri bu zirveye müteveccih olan zümrenin görmesi ve değer bulursa, o bayrağın altında toplanması icâbeder.

Ancak, vazifeleri hak katına davet olan peygamberlerdir ki insanları kayıtsız şartsız, imânları tarafına çağırmışlardır. Bunun dışında veliler olsun, sanatkârlar olsun, mütefekkirler olsun, his ve fikir sermayelerini sessiz sedasız ve sadece kütlenin önüne sermekle iktifa edip bir kıyıya çekilmişlerdir. Onların düşünce ve duygu sermayelerini işletmek ise, çevrelerinin vazife ve mesuliyetleri cümlesindendir.

Safiye Erol için, irfan bereketlerini yeteri kadar cemiyetin kucağına dökmedi, kendini kütleden esirgedi denemez. Edebiyat literatüründe, köhne ve bayat bir fildişi kule mütearifesi vardır. Safiye Erol'un, gerçekten münzeviye kaçan sanat ve aile hayatı için de bu damgayı basmlar çok olmuş; onun, hayat realitelerine sırt çevirerek kendini, kendi îmâl ve inşa ettiği bir hayâl iklimine mâl etmekle suçlayanlar eksik olmamıştır.

Safiye Erol, gerek fikir gerek his alanlarında, antenleri çok hassas bir alıcı cihaz idi. Doğrusunu itiraf etmek lâzım gelirse bu bakımdan, kendi tezgâhından çıkmış, kendi yapısı bir dünyası olmak, çaresizdi. Onun için de, sanatkâra kusur olarak isnat edilen inziva ruhu, onun düşünen başı için bir ihtiyaç, hattâ zaruretti.

(Safiye Erol / *Ülker Fırtınası*, 2.bas. 2001)

karabilen ender, uyanık şuurlardan ve büyük zekâlardandır. Bu bakımdan zevkle okunan romanları, aynı zamanda meçhul zannedilen insanın hakikatine, eşyanın mahiyetine ve mâverânın manasına götürüyor. Gaiplerden sesleri getiriyor." (Mehmet Nuri Yardım)

"Yazar aşkın derinliklerine, insan ruhunun karanlık labirentlerine, en ince ve mahrem noktalarına ulaşmak; yüceliğin ve düşüşün bütün merhalelerini çizmek arzusunda." (Mustafa Kutlu)

ESERLERİ:

ROMAN: *Kadıköy'ün Romanı* (1938), *Ülker Fırtınası* (1944), *Ciğerdelen* (1947), *Dineyri Papazı* (1955'te Tercüman gazetesinde tefrika; yay. haz. Halil Açıkgöz, 2001).

İNCELEME: *Ken'an Rifai ve Yirminci Asrın Işığında Müslümanlık* (Samiha Ayverdi, Nezihe Araz ve Sofi Huri ile, 1951), *Çölde Biten Rahmet Ağacı* (1962'de *Tercüman* gazetesinde tefrika; yay. haz. Halil Açıkgöz, 2001).

ÇEVİRİ: *Portugaliye İmparatoriçesi* (Selma Lagörlef'ten, 1941), *Su Kızı* (La Matte-Foque'den, 1945).

HAKKINDA: Cevdet Perin / Ken'an Rifai (Hafta dergisi, 9.11.1951), Cevdet Perin / Ken'an Rifai ve Yirminci Asrın Işığında Müslümanlık (İstanbul Expres, 5 Teşrinisani 1951), Necdet Evliyagil / Kenan Rifai (Cumhuriyet, 3.12.1951), Nezihe Araz / Büyük Dost (Son Saat, Aralık 1951), Nezihe Araz / Büyük Dost (Safiye Erol'un Ardından, Düşünen Adam, 9.10.1964), Tümer Acaroğlu (Varlık Yıllığı, 1965), Hasan Arıkan / Safiye Erol'un Romanları (mezuniyet tezi, İÜ Ed. Fak. TDE Bölümü, 1979), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (1979), S. Kemal Karaalioğlu / Ansiklopedik Edebiyat Sözlüğü (1980), Ömer Nida / Kadın Romancılarımız - Başlangıçtan Günümüze Kadar 1892-1991 (1991), Samiha Ayverdi / Ah Tuna Vah Tuna (2.bas.1996), Şemsettin Kutlu / Türk Romanları (4.bas 1999), İ. Ulvi Yavuz / Türkiye'de Roman Sanatı ve Gelişimi (1999), Kemal Y. Aren / Gördüklerim, Okuduklarım, Düşündüklerim (Kubbealtı Akademi Mecmuası Ekim 2001 ve Ekim 2001),Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Güleryüzü (2002), Ahmet Kabaklı / Türk Edebiyatı (c. 5, 2002), Beşir Ayvazoğlu / Ciğerdelcn (Zaman, 27.1.2002), Beşir Ayvazoğlu / Ciğerdelen Üzerine Bazı Düşünceler (Kubbealtı Akademi Mecmuası, Nisan 2002), Murat Belge / İyi Bir Yazar (Radikal, 31.5.2002), Halil Açıkgöz / Safiye Erol'da Aşk (Türk Edebiyatı, Ekim 2002), Halil Açıkgöz / Safiye Erol'un Kendi Kalcminden Hayatı (Kubbealtı Mecmuası, Ekim 2002), Mehmet Nuri Yardım / Safiye Erol (Hece dergisi, Ekim 2002), Prof. Dr. Sema Uğurcan / Safiye Erol'un Makaleleri (Kubbealtı Akademi Mecmuası, Nisan 2003), Mehmet Nuri Yardım / Safiye Erol Kitabı (2003), - Yazar Olacak Çocuklar (2004).

EROL, Süleyman

Yazar. 1944, Çevreli (Muhat) / Tarsus / İçel doğumlu. İlkokulu köyünde tamamladı. Ortaokulu İçel Astsubay Yetiştirme Okulunda bitirdikten sonra, Çankırı'da Piyade Okuluna bağlı bir alayda bir yıl daha eğitim aldı. Piyade Okulunun İstanbul-Tuzla'ya taşınmasıyla ikinci eğitim dönemini Tuzla'da tamamladı (1962) ve astsubay çavuş olarak Manisa'ya tayin edildi. Sırayla Kars-Çıldır, Antalya, Keşan, Gelibolu, Kıbrıs, İstanbul Tuzla Piyade Okulu, Kars-Iğdır ve İstanbul Hasdal'da bölük astsubaylığı, havan kısım komutanlığı ve muhtelif karargâhlarda görev yaptıktan sonra 1985 yılında emekliye ayrıldı. *Kardeşimle Sohbetler* (2002) yayımlanan ilk kitabıdır.

HAKKINDA: Süleyman Erol / Kardeşimle Sohbetler (2002).

EROL, Turan

Ressam. 1927, Milas / Muğla doğumlu. 1947-51 yılları arasında Güzel Sanatlar Akademisinde öğrenim gördü. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun öğrencisi oldu. Diyarbakır'da resim öğretmenliği ve (1952-60) ve MEB Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğünün değişik birimlerinde yöneticilik (1960-65) yaptı. Fransız Hükümetinden aldığı bir bursla gittiği Paris'te iki yıl (1961-63) kaldı. Dönüşünde sırasıyla Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümünde (1963-73), Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulunda (1965-1987), Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinde (1976-78), Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi Bölümünde (1983-1987), Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümünde (1987-90) öğretim üyeliği yaptı, 1990 yılında emekliye ayrıldı.

Birleşmiş Ressamlar ve Heykeltıraşlar Derneğinin başkanlığını yaparak, derneğin yayın organı olan *Sanat-Haber* dergisini yönetti, bu dergide sanat konularında değerlendirme yazıları yazdı (1972-75). Ayrıca çeşitli yayın organlarında Türk sanatı ve sorunları üzerine makale ve inceleme yazıları yayımladı. Resimleri doğaya bağlı ve peyzaj yoğunlukludur. Devlet Resim ve Heykel Sergisinde 1961'de ikincilik, 1968'de birincilik ödülü, 1971 TRT Resim Yarışması Başarı Ödülü, 1973 Atatürk ve Cumhuriyet Ödülü, 1980 Sedat Simavi Vakfı Görsel Sanatlar Dalı Ödülünü, 2003 Ankara Sanat Fuarı ÇAGSAV Onur Ödülleri Sanatçı Ödülünü aldı.

"Genellikle kıyı kasabaları, kırsal yerleşim alanları ve gecekondular onun şiirselleştirerek betimlediği konular arasındadır. 1960-1970'ler boyunca doğadan hiç uzaklaşmadan soyutlamacı Lirik Soyut, 1980'lerden itibaren natürmort/çiçek resimleri, 1990'lardan itibaren de görkemli yaşlı zeytin ağaçları ve Bodrum-Milas evlerini konu alan yarı soyut-dışavurumcu resimler üretmiştir. Turan Erol, Türk resminde manzara geleneğinin çağdaş noktasında yer alan bir sanatçıdır." (Mümtaz Sağlam)

ESERLERİ:

Günümüz Türk Resminin Oluşum Sürecinde Bedri Rahmi Eyuboğlu / Yetişme Koşulları, Sanatsal Kişiliği (1983), *Bugüne Çağdaş Türk Resim Sanatı Tarihi* (2 cilt, Günsel Renda ile, 1980), *Nazmi Ziya* (1995).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. VIII, 1982-1983), Turan Erol ile Söyleşi (Yeni Boyut, sayı: 2, Ekim 1983), İlhan Berk / Turan Erol (1990), Turan Erol / Işık Alacakaranlık ve Sessizlik İmgeleri (1998), Ferhat Özgür / Turan Erol (1999), Mümtaz Sağlam / Sanat Koleksiyonu-Türk Sanatında 1950 Sonrası Çağdaş Yaklaşımlar ve Koleksiyondan Örnekler (c. 2, 2004).

EROZAN, Celal Sahir

Şair (D. 29 Eylül 1883, İstanbul - Ö. 16 Kasım 1935, İstanbul). Ahmet Celal, Sahir, Velhan, Şarık, Hikmet Celal, Velhan gibi takma adlar da kullandı. Babası Yemen vali ve komutanı İsmail Hakkı Paşa'dır. Beş yaşındayken annesi ile babası ayrıldılar. Celal Sahir annesiyle büyüdü. Numune-i Terakki Özel İlkokulunda, Davut Paşa Rüştiyesinde (Ortaokulunda) okudu. Vefa İdadisini (Lisesini) bitirdikten sonra bir süre Mekteb-i Hukukta (Hukuk Fakültesinde) öğrenim gördü. Ancak okulu yarıda bırakarak Dışişleri Bakanlığında memurluğa (1903) başladı. 1904'te Halet Hanım'la evlendi. 1907 yılından itibaren İstanbul Mercan ve Kabataş liselerinde öğretmenlik yaptı. 1914'te teklif edilen İstanbul Üniversitesinde edebiyat hocalığını kabul etmeyerek yayıncılıkla uğraştı. 1919'da Lütfiye Hanım'la evlendi. Birinci Dünya Savaşı sonlarında (1917-18) ticaretle

Celal Sahir Erozan

CELAL SAHİR EROZAN

AŞK-I MAHRUM

Faik Ali'ye

Fürûğ-ı hüsnünü hatırladıkça ağlayarak
Nedamet eyliyorum inkisâf-ı aşkımıza.
Onun heva-yı şebabıyle mest ü müstağrak,
Şu bî-safa kürenin kuytu bir kenarında,

Vefa-perest iki kalbin bir ihtisasıyle
İlel-ebed yaşamak fikri hoş gelirdi bana;
Yazık ki talihimiz bir küçük temasıyle
Bu ihtimali de attı mezar-ı nisyana.

Dem-i gurubta ufk-i humret-püş
Nigaha arz ediyorken bir alem-i yakut
O ömr-i aşka tahassürle ben tebah olurum;

Bulutlu, giryeli, matemli bir hayal-i hamûş
Eder sema-yı hayalimde ufk-ı lahda sukut:
Benim hayal-i siyeh-reng-i aşk-ı mahrûmum!..
(*Beyaz Gölgeler*, 1899)

uğraştı. 1928'de Zonguldak Milletvekili seçildi. Aynı yıl üçüncü evliliğini Atiye Hanım'la yaptı. Türk Dili Tetkik Cemiyeti üyeliğine getirildi. Harf Devrini Kuruluna katıldı. Türk Ocaklarının 1932'de kapatılmasına kadar orada çalıştı. Son yılları hastalıklarla geçti, akciğer kanserinden öldü. Bakırköy Mezarlığında toprağa verildi.

Şiire olan ilgisi eski tarzda şiirler ve şarkılar yazan annesinin etkisiyle başladı. Dokuz yaşında iken şiir okuma ve hitabet yeteneği ile II. Abdülhamit'in dikkatini çekti. Padişah, onu Saraya davet ederek şiirler okuttu, konuşturdu ve liyakat nişanı ile ödüllendirdi. Bundan dolayı lise öğrencisi iken "nişanlı şair" adıyla tanındı. Vefa Liseesinde Peyami Safa'nın babası olan şair İsmail Safa (Esgin)'dan edebiyat dersi gördü. Servet-i Fünûn topluluğunun en genç şairi olarak ve daha çok aşk ve kadın temalarını işlediği şiirleriyle tanındı. Şiirleri, önce Ahmet Celal ve Sahir gibi takma adlarla *İrtika*, *Malumat*, *Musavver Fen* ve *Edeb*, *Pul*, *Lisan* dergilerinde çıktı.

Celal Sahir'in kendi imzasıyla ilk şiiri *Servet-i Fünûn* (Ekim 1899) dergisinde çıktı. *Gündelik Sabah* gazetesinde bir iki küçük hikâyesi yayımlandı. Mehmed Rauf ve Halid Ziya ile tanıştı. 1901 yılında derginin kapatılmasına kadar *Servet-i Fünûn*'da şiir ve yazı faaliyeti devam etti. Kısa bir süre *Demet* adlı bir kadın dergisi çıkardı ve feminizmi savundu. *Musavver Muhit* dergisinin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. 1909'da kurulan Fecr-i Ati topluluğuna ilk katılanlardan biri oldu. *Servet-i Fünûn* dergisinin yönetimini üzerine alarak, dergiyi Fecr-i Ati'nin yayın organı haline getirdi. 1909'da *Servet-i Fünûn*'da *Lisanımız* başlıklı üç makalesi çıktı. Burada savunduğu dilde sadeleşme ile Selanik'te başlayan Yeni Lisan hareketinin İstanbul'da ilk savunucusu oldu. Fecr-i Ati topluluğu dağılınca (1914) Celal Sahir Türkçülük akımı ile ilgilenmeye başladı. Milli Edebiyat akımının etkisiyle daha sade bir dil kullandı. Çağdaş Türk edebiyatında serbest nazmı ilk kullanan şair

OSMANLI VE TÜRK CELAL SAHİR

Peyami Safa

Celâl Sâhir babamın talebesiydi, ben de kendisinden ders almamakla beraber Celâl Sâhir'in talebesi sayılabilirim, çünkü lisede iken edebî terbiyemi kendisine borçlu olduğum kitaplarından biri de "Beyaz Gölgeler"dir. Hayat ve insan arasında isterik bir münasebet yakalayan bu eserin o zaman Türk edebiyatına ilk defa olarak getirdiği yepyeni çeşnide bir gençlik ve aşk buhranı, başka yerde bulamadığım bir nöbetin şiirini bana tattırıyordu.

Celâl Sâhir Türk şiirinin hararet derecesini arttırarak, edebî termometrenin o zamana kadar kaydetmediği bir hizaya çıkaran ilk şairdi. Beyaz Gölgeler'i dolduran sitma, Şebabettin Süleyman'a, Tahsin Nâhid'e, hattâ bütün Fecri âtiye sirayet eden ateşiyle edebî bir devre açmıştır. Celâl Sâhir'den evvel ruh krizini iyi tanımayan Türk şiiri marazi değildi. Hararetı kırk dereceyi aşmamıştır. Hâmid'in metafizik ruh sıkıntısı istisna edilirse, Balkan Harbi'nden evvel, Celâl Sâhir kadar buhranı anlamış bir şaire tesadüf etmek kaabil değildir.

Garp şairlerinin çoğunda müşterek olan bu buhran, Türk şiirinin nabzını Celâl Sâhir'den sonra daha sık arttırmaya başladı.

Fakat bu humma, Beyaz Gölgeler şairinde, Balkan Harbi'ne kadar sürer. O felâketin ümitsizliğinden doğan büyük bir ümit, Celâl Sâhir'i tamamiyle değiştirmiştir. Artık Osmanlı Celâl Sâhir yok, Türk Celâl Sâhir vardır. Aruzla değil, heceyle yazar; kadını değil, vatanı söyler; bedbin değil, nikbindir; artık bu Celâl Sâhir, millî dâvanın manzum ve mensur müdafaalarını yapan bir püblisist, bir canlandırıcı olmayı, mücerret şair olmağı tercih eder. İçinden çıktığı Edebiyat-ı Cedide ve Fecr-i Ati'ye karşı millî edebiyat zaferini temin için her vasıtayı mubah görür, her türlü faaliyete geçer: Mecmua çıkarmak, dernek açmak, yeni istidatların başında bulunmak, konferans vermek, ilâh...

Fakat Celâl Sâhir'in bütün faaliyetleri, tabiatıyla, ancak Türk dilinin tasfiyesi gibi ifade vasıtasına ait bir muvaffakiyete inhisar ediyordu. Hattâ bu yüzden, riyaset ettiği edebî gençlik eserlerinde hazin bir muhteva zügürtlüğü baş gösterdi. Bunun aksülâmeli olarak Dergâh mecmuasında Yahya Kemal'e "Edebiyatın yazı denilen cephesi yerine, ruh denilen cephesini ikâme edeceğiz!" dedirten ruhsuzluk, lisana ait hususî meselelerin bütün bir edebiyat dâvası imiş gibi gençliğe telkin edilmiş olmasından ileri geliyordu. Bunun mes'uliyeti Celâl Sâhir'e değil, yabancı zincirlerini kırmak için isyan eden Türk dilinin ilk itiraflarına ve hududunu aşan taşkınlıklara aittir.

Celâl Sâhir ve arkadaşlarının zarfını verdikleri millî şiir ve nesri doldurmak işi daha sonraki nesillere düşmüştür. Bugün, dile ait iddialara mânâyı feda etmek istemeyenler bile, tasfiye hareketinde Sâhir'in büyük rolünü inkâra saparmazlar ve saparmamalıdırlar. Çünkü ifrâtsız inkılâp ve inkılâpsız tekâmül yoktur. Muvazeneyi aramak vazifesi de başkalarına aittir.

(*Yazarlar Sanatçılar Meyhurlar*, 1976)

Celal Sahir Erozan

oldu. Hece ölçüsü ve serbest koşukla yazdığı şiirleri, yayın müdürlüğünü yaptığı *Halka Doğru* dergisinde yer aldı. "Yeni Lisan" hareketini destekleyen yazılarını *Hak* gazetesinde yazdı. 1911'de Selanik'e giderek *Genç Kalemler* dergisini çıkaranlarla tanıştı. İstanbul'a dönünce, *Türk Yurdu, Türk Derneği, Genç Kalemler* gibi yeni hareketin belirdiği dergilerde yazdı. *Türk Yurdu* ile *Halka Doğru, Türk Sözü* ve *Bilgi Mecmuası*'nı yönetti.

Celal Sahir Erozan'ın şiirleri, dört evrede incelenebilir: Servet-i Fünün devresi, Fecr-i Ati şiirleri, Türkçülük devresi ve Cumhuriyet'ten sonraki şiirleri. İlk şiirleri klasik nazmın özelliklerini taşıdı. İkinci dönemde şiirlerinin konusu hep aşk ve kadındır. Bu yüzden şair olarak tanındığı ilk yıllardan itibaren kadın şairi diye anıldı. Ona göre şiir bir duygu işi idi. Beyaz Gölgeler'de güçlü ve orijinal olmayan betimlemeler, derinlik taşımayan duygulanmalar ve mutsuzluk başat ögelerdir. Servet-i Fünün ve Fecr-i Ati yıllarında aşk ve kadından başka tabiat, hayal-hakikat çelişkisi, hüzün ve melâl, yalnızlık, ölüm gibi konuları işledi. 1908'den itibaren sade bir dille yazdı. Meşrutiyet ve Cumhuriyet yıllarında sosyal olaylara karşı ilgi duydu. Buna bağlı olarak şiirilerinde vatan sevgisi öne çıktı.

Celal Sahir düzyazı olarak da, Servet-i Fünün görüşlerine bağlı kalmak üzere, çok eser verdi. Sanat ve edebiyat üzerine görüşleri oldukça sağlamdır. Yazılarında tiyatro konusunu sistemli ve ciddi olarak işledi. 1908'den itibaren devrinin edebî, sosyal ve siyasî sorunlarının içinde oldu. Yayımlanmış eserleri dışında kalan çok sayıda ve çeşitli konularda yayımlanan şiir ve makaleleri vardır.

"Servet-i Fünün döneminde yazılmış şiirleri, tamamiyle ferdî konuda ve 'güzellik için sanat' formülüne uygun bir mahiyet gösterir. (...) İlk şiirlerinde Fikret'le Faik Ali'nin tesirleri göze çarpmakla beraber, bunların pek kısa bir müddet ve basit bir şekilde devam edebildikleri ve henüz on altısında olmasına rağmen, genç şairin şahsiyetini büyük bir hız ve kolaylıkla bulduğu görülür (...) Şiirlerinde dinmeyen bir melâl havası eser. Fecr-i Ati bu mariz hassasiyeti daha da besledi. (...) Ölümüne kadar, seyrek de olsa, diri ve samimi bir heyecanla yazılmış şiirler yazmakta devam etti." (Kenan Akyüz)

"Celal Sahir'in millî meselelere olan hassasiyeti, onu diğer Servet-i Fünûncular dan farklı kılmaktadır. Şair bu davranışıyla özellikle Cenab'a tezat teşkil eder. Dikkati çeken diğer bir nokta da onun bir Servet-i Fünûn şairi olarak tanınmasına, mizacı ve karakteri itibariyle Servet-i Fünûn'un tipini temsil etmesine rağmen, millî edebiyat cereyanı içinde canlı ve aktif bir şekilde yer almasıdır. Bunda kanaatimce onun orta derecede bir şair olmasından çok, uyumlu mizacının etkisi vardır. (...)

"O, hassas mizacının yanında aktif ve pratik bir zihniyete de sahiptir. O, ne Ziya Gökalp ve Ömer Seyfettin gibi bir yol açıcı, ne de Tevfik Fikret ve Yahya Kemal gibi büyük bir sanatkâr-

CELAL SAHİR EROZAN

GÖNÜLLE BAŞBAŞA

Dudakları bir dal ateş, mercan gibi,
Bakışları masum bir heyecan gibi,
Yürürken titriyen o narin endamı
Pembe bir gül açmış taze fidan gibi.

Saçlarında bağlı aşkın kör düğümü,
Fark edemiyorum gözle gördüğümü;
Bir tatlı rüya mı, bir canlı büyü mü?
Elim dokunuyor, fakat yalan gibi...

Karşımda duruyor, rüya değil, gerçek;
Sesi bülbüllerin ahı gibi titrek.
Hali öyle nazlı, nazı öyle ürkek,
Ormanda avcıdan kaçan ceylân gibi..

Gönül neden böyle kesildi nefesin?
Sen ki aşk içinde ebli hibresin.
Korkarım bu sevda seni incitmesin:
Yaşlı gibisin sen, o pek civan gibi.

Yaşı henüz aşkın alev senesinde,
Arar yakacak can o pervanesinde.
Buseler uzanmış pembe çenesinde
Beni kopar diyen bir erguvan gibi.

Acelen mi vardı, niye doğdun erken?
Bak, sen perişansın o böyle güzelken,
Gönül! Düşünmeden açma sakın yelken:
Yolun umman gibi, bahtın yaman gibi...

(*Beyaz Gölgeler*, 1899)

dır. Hayatı onun bir uygulayıcı olduğunu gösteriyor. Enerjisi ve çalışkanlığı ile Türk edebiyat ve siyaset hayatında ortaya atılan akım ve inkılapların yayılmasında ve benimsenmesinde etkili olduğu söylenebilir." (Bilge Ercilasun)

ESERLERİ:

Kardeş Sesi (uzun tek şiir, 1908), *Beyaz Gölgeler* (şiirler, 1909), *Buhran* (şiirler ve düzyazılar, 1909), *Siyah Kitap* (şiirler ve düzyazılar, 1911), *Simon* (Eugene Brieux'den çeviri, Mehmad Cemal ile 1909'da Servet-i Fünün'da kısmen tefrika, bas. 1913), *Kıraat-i Edebiye* (ders kitabı, Fuat Köprülü ile, 1914), *Mebus Namzetlerim* (manzum mizah, 1917, Hakkı Naşir takma adıyla), *Müntehab Çocuk Şiirleri* (antoloji, Mehmet Asım'la, 1919).

HAKKINDA: Şahabeddin Süleyman / Beyaz Gölgeler (Servet-i Fünün, sayı: 961, 1909) - Celal Sahir Bey "Nevsal-i Milli" (sayfa: 244-245, 1911), Recaizade Ekrem / Servet-i Fünün'a (Beyaz Gölgeler Hakkında) (Servet-i Fünün, sayı: 974, 1910), Mustafa Nihat Özön / Celal Sahir Erozan (Aylık Ansiklopedi, c. 2, 1945, sayı: 588), Kenan Akyüz / Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi (1970), Sadettin Nüzhet Ergun / Türk Şairleri (c. 2, s. 938-935), Agâh Sırrı Levent / Türk Dilinde Gelişme ve Sadcleşme Evreleri (1972), Feyzi Halıcı / Parlamenter Şairler (1990), Nesrin T. Karaca / Celal Sahir Erozan, Hayatı-Dönemi, Escrleri (1993), Türkiye Büyük Millet Meclisi Albümü 1920-1991 (1994), Bilge Ercilasun / İkinci Meşrutiyet Devrinde Tenkit - 1. Türkçü Tenkit (1995), Yusuf Ziya Öksüz / Türkçenin Sadeleşme Tarihi, Genç Kalemler ve Yeni Lisan Hareketi (1995), Âdile Ayda / Bir Demet Edebiyat (1998), İbnülemin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. 1, 1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), Nesrin Karaca / Celal Sahir Erozan (Cumhuriyet Kitap, 16.3.2000), Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Güleryüzü (2002), Bilge Ercilasun / Büyük Türk Klasikleri (c. 10, 2004, sayfa: 151-153), Mehmet Atilla Maraş / Şair Milletvekilleri 1 - 22. Dönem 1920-2005 (2005).

ERÖZ, Mehmet

Toplumbilimci, şair (D. 1930, Söke / Aydın - Ö. 20 Haziran 1986, İstanbul). İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi (1955) mezunu. Türkiye Şeker Fabrikalarında bir süre yöneticilik yaptıktan sonra girdiği İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesinde Prof. Dr. Ziya Fahri Fındıkoğlu'nun asistanı oldu.

1965'te "*Yörüklerin İktisadi ve İctimai Teşkilatı*" teziyle doktorasını verdi. 1971 yılında "*Marksizm-Leninizm ve Tenkidi*" teziyle doçentliğe, 1977 yılında da "*Türkiye'de Alevilik ve Bektaşilik*" tezi ile profesörlüğe yükseldi. Öldüğünde, İstanbul İktisat Fakültesi öğretim üyeliğini sürdürmekteydi.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *İktisat Sosyolojisine Başlangıç* (1973), *Doğu Anadolu Hakkında* (1973), *Türkiye'de Alevilik-Bektaşilik* (1977), *Türk Kültürü Araştırmaları* (1977), *Doğu Anadolu'nun Türklüğü* (1982), *Millî Kültürümüz ve Meselelerimiz* (1983), *Hristiyanlaşan Türkler* (1983), *Türk Milleti ve Türk Milliyetçiliği* (1984), *Türk Ailesi* (1985).

ŞİİR: *Sevendeli*.

HAKKINDA: Abdülkadir Güler / Söke Şairleri Antolojisi (1990).

ERÖZÇELİK, Seyhan

Şair. 1962, Bartın doğumlu. Ortaöğrenimini Bartın ve İstanbul'da tamamladı. Bir süre Boğaziçi Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi Arap ve Fars Dilleri ve Edebiyatları Filolojisinde öğrenim gördü. İstanbul'da bir reklam ajansında metin yazarı olarak çalıştı. *Toplu Şiirler 1980-2003* kitabıyla 2004 Behçet Necatigil Şiir Ödülünü aldı.

"Yağmur Taşı aslında taşlarla insanın köklerini arıyor. Taş taşımak da şiirler boyu hayatın güçlüklerini, sıkıntılarını çağrıştırdığı ölçüde, şiirlerde 'taş'a farklı göndermelerle varmamızı sağlıyor." (Orhan Kâhyaoğlu)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Yeis ile Tabanca* (1986), *Hayal Kumpanyası* (1990), *Kır Ağı* (1991), *Yeis* (1995), *Gül ve Telve* (1996), *Toplu Şiirler 1980-2003* (2004), *Yağmur Taşı* (2004).

ÇEVİRİ: *Vedalaşmanın İlmini Yaptım Ben* (Osip Mandelshtam'dan Cevat Çapan ile, 1993).

HAKKINDA: Orhan Kâhyaoğlu / Seyhan Erözçelik'in Yeis, Tabanca ve Hayal Kumpanyası (Sombahar, sayı: 1, Eylül-Ekim 1990) - Yağmur Taşı (Varlık Kitap, Aralık 2004), S.Özpalabıyıklar / Seyhan'ın Meşkleri (Sombahar, sayı: 5, Mayıs-Haziran 1991), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

ERÖZDEN, M. Ozan

Hukukçu, yazar. 18 Haziran 1965, İzmir doğumlu. Ortaöğrenimini İzmir'de Saint Joseph ve Tevfik Fikret Lisesinde tamamladı. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu (1988). Yüksek lisansını İstanbul Üniversitesi Kamu Hukuku Anabilim Dalında tamamladı (1990). 1993-95 yılları arasında doktora araştırmaları için Paris'te bulunan ve bu kapsamda Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociale'de seminerlere katılan Eröz-den, 1996 yılında İstanbul Üniversitesinde savunduğu "Siyasi *İktidarın Meşruiyet Temeli Perspektifinden Avrupa'da Ulus-Devlet*" başlıklı tezle hukuk doktoru unvanını aldı (1996). İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakülte-

SEYHAN ERÖZÇELİK

ELALEMİN HALİ

Kendi kendinin falına bakıyordu,
kahve fincanının içine düşmüş
gözleri. Esti, Şeytan geçti, ürperdi.
İnsanı bir unicorn, bir sürüngenin
üstünde, sürüngen iştahlı, yahut
iştiha içinde, yani yemek peşinde.
Karakedi, yemek peşinde.
Yemek çamurda.
Öküz, kedinin peşinde. Ayrıca başka
canavarlar da var. Herkes,
birbirinin kafasını ısırmaya çalışıyor.

Bu arada sincapla tavşan,
iyi huylu bir bulutun altında konuşuyorlar
Tam aşağılarında bir bebek,
sfenksle sevişiyor. Gökte, hantal karınca,
onları seyrediyor.
Hantal karıncayı pire yaratık
halletmeye çalışıyor. Geyik de utanmadan
yılanın peşinde.

İçim kabarmış.

Fal bitti.

Artık telveler telve değil.

M. Ozan Erözden

sinde 1997-99 arası yardımcı doçent unvanıyla görev yaptı, 2002'de Yıldız Tcknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde görev yaptı. Ulusal ve uluslararası dergilerde makaleleri yayımlandı.

ESERLERİ:

Nasyonalizm (1996), *Dikkat Haklarımız* (1993), *Ulus-Devlet* (1997) *Ulus-Devlet'in Geleceği* (1998), *Ulus Ulusçuluk ve Ulus-Devlet Kavramlarını Sosyolojik Açıdan Ele Alan Kuramlar* (1999).

HAKKINDA: Muhsin Şener / Ulus Devlet Üzerine Düşünmek (Cumhuriyet Kitap, 29.7.1999).

ERÖZENCİ, Ahmet

Öykü yazarı. 1 Ağustos 1956, İstanbul doğumlu. Tam adı Nur Ahmet. Felsefeci Mehmet Emin Erişirgil'in torunudur. Nurettin Teksan İlkokulu, Kadıköy Maarif Koleji, İÜ Cerrahpaşa Tıp Fakültesi (1981) mezunu. Mezun olduğu fakültenin Üroloji Anabilim Dalında öğretim üyesi oldu. Akademik kariyerini tamamlayarak profesör oldu. Otuz yaşında yakalandığı lenf kanserini yenmeyi başardı, bu dönemde hasta olarak yaşadığı deneyimleri bir doktor olarak kitaplaştırdı. TRT-1'de yayımlanan bilgi yarışması programı "Riziko"da bir süre danışman olarak görev yaptı (1995). Yazılarını *Yeni Binyıl* gazetesinde yayımladı.

ESERLERİ:

ANLATI: *Sadece Bir Gece İstiyorum* (1992), *Ve Yalanlar ve Sessizlik* (1995), *Bir Türk Filmi Olarak Kanser* (2003).

ÖYKÜ: *Kaleydeskop* (1998).

ROMAN: *Bir Kaçıştır Yaşamak* (2000).

MESLEKİ: *Prostat Kanseri Seminer Notları* (1995), *Ürolojide İkilemler* (1997), *Prostat Kanserinde Tedavi, Prostat Spesifik Antijen.*

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ERSAL, Yusuf Ziyaeddin

İslâm bilgini (D.1880, Karaca Hacımusa köyü / Düzce / Bolu - Ö. 14 Kasım 1961, Kastamonu). Ataları Kafkasya'dan gelmişlerdi. Rüştiye'yi (ortaokulu) Düzce'de bitirdikten sonra Kastamonu ve İstanbul medreselerinde okudu. İstanbul Dersiâmı Nasuhizâde Mustafa Asım'dan, Gümüşhaneli Ahmed Ziyaeddin'den icazet aldı. Daha sonra Mısır'da Camiu'l Ezher'de öğrenim gördü. Hocaları arasında en ünlüleri Muhammed Bahit, Abdurrahman Uleyş ile Mısır Müftüsü Muhammed Abduh'tur. Ersal'in fikren yükselmesinde Muhammed Abduh'un büyük etkisi oldu. 1906'da Camiu'l Ezher'de öğrenimini tamamladıktan sonra memleketine döndü. Düzce Bidayet Mahkemesi Azalığı, Eytam Müdürlüğü görevlerinin ardından 1920'de Düzce Müderrisliği ve Müftülüğü görevine getirildi.

1922 yılında Bulgaristan'da misafir olarak kalırken, Şumnu şehrinde açılan Nüvvap mektebine hoca oldu, öğrencilerin ve halkın sevgisini ve saygısını kazanarak bir süre Nüvvap müdürlüğünde de bulundu.1950 yı-

AHMET ERÖZENCİ

HELİN

Onu ilk defa bir nişan töreninde gördüm. Etraf çok kalabalıktı oradı kalmak zorunda olduğum için kendime lanetler yağdırıyordum, sıkılıyordum, terliyordum ve her keyifsiz anımda olduğu gibi o an o nişan töreninde olmanın getirdiği olumsuzluk hissi içimde genişledi, yaşamımın bir hesaplaşmasına dönüştü; basmaya hazırlandığım kırk yaşıma kadar hiçbir şey yapamadığıma, amaçsız yaşadığıma, hiçbir şeyi başaramadığıma, sürekli rol yaparak yaşadığıma, yapay olduğuma, vaktimi kendimi ve insanları kandırarak geçirdiğime, yalanlarla çevrili bir dünyada, sadece korkaklara yaraşır bir şekilde, kendi küçük yalanlarımla ayakta kalmaya çalıştığımı, sonuçta yarattığım yalanlara herkesten çok inanıp, nadiren karşıma çıkan gerçeklik anlarını yakalama cesaretini gösteremediğime lanetler okuduğum kısır döngüyü kimbilir kaçıncı kez yine yaşamaya başlamıştım. Sonra tanıştırıldık.

Helin'le ilgili olarak o geceden aklımda kalan saçlarının omuzlarını kadar indiği, gözlerinin rengi, elmacık kemiklerinin çıkıklığı, dudaklarının inceliği, elimi sıktığı andaki içtenliği, ve o kalabalıkta aramızda oturan insanların üzerinden birbirimize ettiğimiz üç dört kelimelik cümlelerde gözlerime bakıyor olması. (....)

Helin'le ikinci karşılaşmam tamamen tesadüfi bir şekilde oldu. Sevgilerimi, duygularımı sadece düşlerimde ve kendimle yaşayabileceğime iyiden iyiye karar verdiğim bir gün bir arkadaşım aradı, akşam grup olarak bir yerlere içmeye gidileceğini söyledi ve gelmek istevip istemediğimi sordu.

Saat yirmide buluşmak üzere sözleştik.

Meyhaneye yarım saat erken geldim, masaya oturdum, içkimi söyledim, etrafı incelemek için başımı kaldırdığımda karşımda Helin vardı.

Oda içmeye giden 'gruba' dahildi, işten erken çıkmıştı,sağda solda oyalanmaktansa nasıl olsa birazdan gelirler diye erken gelmeye karar vermişti.

Kelimelerin uçtuğunu, bir süre ağzımın benden bağımsız olarak birşeyler söylediğini, terlediğimi, bir müddet sonra içki isteyip, istemediğini sorduğumu, diğerlerinin gelmemesini dilediğimi, konuyu sinemaya, kitaplara getirdiğimi, izlediğimiz filmleri, okuduğumuz öyküleri değerlendirirken aynı şeylerden bahsettiğimizi ve bunun beni hiç şaşırtmadığını, konuşmanın gevşek bir yerinde tutması için elimi uzattığımı ve elimin havada kaldığını, bir ara söylenenlerle hareketlerimi denk getirip hafifçe koluna dokunduğumu, bana komik olduğumu, beni tanımış olmaktan memnun olduğunu söylediğini, özel şeylerden, ortak tanıdıklardan bahsettiğimizi, daha sık görüşelim dediğimizi hayal meyal anımsıyorum. Kesin olarak anımsadığım şey ise, konu bulmakta zorlandığımız, konuşmanın sakin, neşeli, sıcak ve içten bir şekilde geçtiği.

Birlikte geçirdiğimiz o yarım saat içinde çevredeki herşey netliklerini yitirdiler, karşımda sadece o ve her şeyi söyleyen gözleri kaldı, havada onun sesinden başka hiçbir ses yoktu, o ses müziğe dönüştü, her tarafı sardı, renklendirdi; o tılsımlı atmosferin içine kendimi bıraktım, 'evet,' dedim kendi kendime, 'bu tılsım hep sürecek ve beni hep içinde olacağım ve onun için de tılsım yaratacağım.' Ve, nedenini bilmeden, içimden ona teşekkür etmek geldi, benimle karşılıklı oturduğu için. (....)

lında yurda döndükten sonra Çaycuma, Devrek, Niğde, Altındağ (Ankara) ve Konya müftülüklerinde bulundu. Daha sonra Diyanet İşleri Başkanlığı Müşavere ve Dini Eserler İnceleme Kurulu'na alındı. Diyanet İşleri Başkanlığının yayımladığı ilk Kur'an-ı Kerim tercümesinin kontrol işleriyle meşgul oldu.

İlk vaazını 1901 yılında Kastamonu Nasrullah Camiinde yapmıştı. Son yıllarında orada bir kere daha va'z etmeyi arzuladı. İzinli olmasına rağmen Kastamonu'ya giderek son va'zını yaptı. Düzce'ye dönmek üzere araba beklerken kalp rahatsızlığından öldü.

"Merhum allame Yusuf Ziyaeddin Ersal sağ olsa beni on sene okutacak kadar kudret-i ilmiyesi vardı." (Mahir İz)

"Ben ömrümde bu kadar büyük alim görmedim." (Hasan Basri Çantay)

ESERLERİ:

el-Kıraatü'l-Arabiyye, İslâm Tarihi, Ahlâk, Ed-Dürru'l-Munazzam, Telhisü'l-Füsul fi Usül-i Hadisi'r-Resul, Ed-Dürrü'l-Müntekâh fi Şerhi'l-Mirkât fi ilm-i Usûlu'l-Fıkh, Ed-Dürrü'l-Müntehâp, Tabiiyyun, Dava ve Gayeleri, Vahdaniyet-i İlâhiye Bürhanları, Vasiyyet-i İmam Ali liibnihi'l-Hasan, Nuhbetü'l-Ezkâr ve'd-Deavât, Terbiye-i Diniye, Usûlü'l-Mer'iyye, Müslümanlıkta Taharet ve Namaz, Cuma Günü ve Namazı, Ve'l-Asr Suresinin Tefsiri, Vahiy ve Risâlet, Şeyh Ahmed'in Vasiyyetnamesi'nin Tenkidi, Camiu'l-Künüz.

ERSANLI, Büşra

Siyaset bilimci. 30 Kasım 1950, İstanbul doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Arnavutköy'de tamamladı. Arnavutköy Amerikan Kız Koleji edebiyat bölümünden mezun olduktan (1971) sonra yirmi altı ay Ankara Dışkapı Cezaevinde yattı ve 1974 Temmuz ayında siyasi afla serbest bırakıldı. 1978'de Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi. 1979-80 yıllarında aynı üniversitenin Siyaset Bilimi ve Uluslararası Bölümünden yüksek lisans, 1989 yılında doktora derecesi aldı. 1995'de doçent, 2001'de profesör oldu. 1990 yılından itibaren Marmara Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yaptı. Helsinki Yurttaşlar Derneği Yönetim Kurulu üyesi, Öğretim Üyeleri Derneği ve Urfa Kültür Derneği üyesidir. Ayrıca Barış İçin Tarih Platformunun kurucularındandır.

Ersanlı, tarih eğitimi ve siyaset alanının etkileşimi ile tarih yazıcılığı tarihi, Türk milliyetçiliği ve entelektüel tarihi, Orta Asya, Kafkasya ve eski Sovyet ülkelerinin modern tarihi

Büşra Ersanlı

ve siyaseti konularında araştırma ve incelemeler yaptı. Konularını özellikle kimlik çözümlemesi, Avrasyacılık, kültürel güvenlik açılarından ele aldı. *Vatan* (1976-77), *Milliyet* (1981-82) ve *Turkish Times* (1987-88) gazetelerinde muhabirlik ve köşe yazarlığı yaptı. *Cumhuriyet Kitap* (1984-95) ve *Virgül* dergilerinde çok sayıda kitap eleştirisi, kırk civarında Türkçe ve İngilizce araştırma makalesi *Toplum ve Bilim, Türkiye Günlüğü, Diyalog Avrasya Dergisi, International Journal of Middle East Studies, Asia Afrika Lateinamerika* gibi çeşitli bilimsel dergilerde yayımlandı. Ayrıca Jean Daubier, George Thompson, Ernest Gellner'den kitap çevirileri yaptı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *İktidar ve Tarih* (1992, gen. bas.,1998), *Sözün Sazın Ateşin Ülkesi Azerbaycan* (Hüsamettin Mehmedov ile, 2005).

DERLEME: *Bağımsızlığın İlk yılları, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkmenistan* (1994), *Türk Cumhuriyetleri Kültür Profili* (1995), *Türkmenistan'da Kültür ve Toplum* 1998).

HAKKINDA: Ahmet Salih Bıçakçı (Virgül, Mayıs 1999).

ERSANLI, Kurtman

Eğitimci, yazar. 1951, Meşepınarı köyü / Ladik / Samsun doğumlu. İlköğrenimini köyünde okudu. Perşembe İlköğretmen Okulu, Atatürk Eğitim Enstitüsü Pedagoji Bölümü ve Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bölümü mezunu.

Atatürk Eğitim Enstitüsü ve Yüksek Öğretmen Okulunda öğretim görevlisi ve idareci olarak görev yaptı. 1982 yılında 19 Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümüne geçti. 1988'de doktora derecesini aldı. 1991'de doçent, 1997'de profesör oldu. Samsun Meslek Yüksek Okulu Müdürlüğü görevinde bulundu. Eğitim Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı Başkanlığı görevini ve akademik çalışmalarını sürdürmektedir. Bir dönem Samsun Türkocağı Şubesi Başkanlığı görevinde bulundu. *Hizmete Çağrı* adlı aylık bir gazetenin yayımına öncülük etti, bu gazetede başyazarlık yaptı. Ayrıca çeşitli dergilerde aile, eğitim, çevre ve insan ilişkileri konusunda makaleleri yayımlandı.

ESERLERİ:

Atatürkçülüğün Felsefi Temelleri, Benliğin Gelişimi ve Görevleri, Ben Olmak İstiyorum.

HAKKINDA: Ali Kayıkçı / Mahalleden Bölgeye Samsun (c. 2, 2001).

ERSAVAŞ, Fahri

Şair. 1 Mart 1920, Geyve / Sakarya doğumlu. Geyve Kâzımpaşa İlkokulundan (1934) sonra Bursa Tophane Meslek Lisesini parasız yatılı okudu, 1942'de buradan mezun oldu. İzmit Selüloz ve Kağıt Fabrikasında bir yıl teknisyen olarak çalıştı. Ankara (Erkek Teknik Yüksek Okulu) Teknik Eğitim Fakültesini bitirip (1946) Edremit'te öğretmenliğe baş-

FAHRİ ERSAVAŞ

ANACAKSIN

Ne tatlı gülüşün var, güllerden güzel yüzün,
İlâhe misin söyle, yoksa yıldız mı, ay mı?
Böyle ayrı geçtikçe baharı ömrümüzün,
Gönül hüzünlerine çare bulmak kolay mı?

Sevdin mi, sevmedin mi; anlayamadım bunu,
Evetse sevmek mi bu? Hayırsa niye yaktın?
Sensiz geçen günlerin gelmeyecek mi sonu?
Göğsüme sevgi diye bir hicran gülü taktın.

Başbaşa kaldığın an güzel hatıralarla,
Hülyalarla tutuşup, ahlarla yanacaksın.
Kıvranırken içinden devâsız yaralarla,
Beni sevmişti diye adımı anacaksın.

Fahri Ersavaş

ladı. 1954 yılında da Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulunun bitirme sınavlarına dışarıdan girip diploma aldı. Dört yıl çalıştıktan sonra Ankara Yedek Subay Okuluna gitti. Uşak ve İstanbul'daki endüstri meslek ve teknik liselerde otuz iki yıl öğretmenlik yaparak 1977'de emekli oldu. Emekliliğinin ardından bir süre özel okullarda çalıştı. Aydınlar Ocağında bir buçuk yıl idare müdürlüğü yaptı. Bir ilaç fabrikasında on üç yıl yönetici olarak çalıştı. 1995 yılı başında sağlık sorunları sebebiyle görevinden ayrıldı. İLESAM üyesi oldu.

Şiir yazmaya on yedi yaşında başladı. Bursa Halkevinin 1939'da Atatürk'ün ölümünün birinci, 1940'da Halkevlerinin kuruluşunun onuncu yıldönümü münasebetiyle açtığı liseler arası şiir yarışmalarında iki birincilik ödülü kazandı. *"Bekledim"* adlı ilk şiiri 1940 yılında *Yeni Mecmua*'da yer aldı. Diğer şiirleri *Varlık, Yedi Gün, Yarım Ay, Her Hafta, Dikmen, Millet, Yeşil Ada, Aras, Gurbet, Oğuz, Toprak, Ötüken, Türkeli, Millî Şık, Uyanış, Teknik Eğitim, Yeni Mecmua, İstanbul, Kaynak, Orkun, Türk Sanatı, Yesevi, Yeni Defne, Çağrı Bayrak, Kalem, Dokuz Eylül, Yeşilay, Doğu, Türk Dili* gibi dergiler ile antolojilerde; makaleleri, teknik öğretim ve endüstri dergilerinde yayımlandı. Millî şiir ve millî eserleriyle tanındı. 1961-62 yılları arasında *Yeni Körfez* gazetesinde başyazı yazdı. *Yeni İstanbul* (1962-65) gazetesinde ve *Millî Işık* dergisinde kitap tanıtımları yaptı. *Yesevi* dergisince Eylül/1997 ayının sanatçısı seçilerek Hamasi Türk Şiiri Antolojisi adlı eserinden dolayı "Altın Ödül"e lâyık görüldü.

"Ersavaş, çalışkanlığı, dürüstlüğü ve efendiliği ile erdemli, mümtaz bir şahsiyettir. Biz Ersavaş ile elli yıla yaklaşan bir süredir Orkun, Oğuz, Araş, Türkeli, Türk Sanatı, Toprak gibi dergilerde sayfa arkadaşlığı yapmış olan iki kadim gönüldaşız. (...) Fahri Ersavaş daha ziyade kahramanlık şiirleri ve memleket şiirleri ile tanınmaktadır." (Ayhan İnal)

*"Fahri Ersavaş, şiiri bir ülküye bağlı görenlerdendir; şairi içten sarsan, gönülden bağlayan, madde ile ilişiği olmayan, Türk'ü ve Türklüğü kavrıyanı bir ülkü. Ancak böyle düşünüyor diye, şiirin bir propaganda vasıtası haline gelmesini istiyenlerden değildir. Türklüğü ve milliyet sevgisini şiir'nin başlıca temi olarak işlemektedir. Şiirlerinde, ülküsünün samimiliğini ve sıcaklığını vermeye çalışıyor. **Şairliğinin** ilk özelliği budur.(...) Ölçülü şiirlerinde bilhassa saz şairlerinin etkisi altındadır(...) Ölçülü şiirlerinde tam bir kişiliğin izlerini gördüğümüzü söyliyemeyiz. Zira, uzun yüzyıllar denen bir kalıpla yazılan aynı bir hava yaratmak ve özel bir deyişe ulaşmak çok güçtür. Bu türlü şiirlerinde bizi çeken taraf; samimiyetleridir. Sesin gönülden koptuğuna inanıyoruz. Serbest nazımla yazdığı şiirlerinde ise daha başarılıdır."* (Hikmet Dizdaroğlu)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Kırçiçeği* (1956), *100. Yıl'a Şiirler* (1961), *Sularda Yüzen Dallar* (1996).

ANTOLOJİ: *Kıbrıs Şiirleri Antolojisi I* (1954), *Hamasi Türk Şiiri Antolojisi* (1960), *Çanakkale Geçilmez* (2000).

HAKKINDA: İsmail Ali Sarar / Yeni Şiir Antoloji (1949), Hikmet Dizdaroğlu / Fahri Ersavaş ve Şiiri (Fahri Ersavaş-Kır Çiçeği önsözü, 1956), Ferit Ragıp Tuncor / Her Nüshada Bir Şair Fahri Ersavaş (Size dergisi, sayı: 132, 8.11.1984), Ayhan İnal / Fahri Ersavaş'tan "Sularda Yüzen Dallar" (Karınca, yıl: 62, sayı: 712, Nisan 1996), Abdullah Satoğlu / Tanzimat'tan Bu Yana Hamasi Türk Şiiri Antolojisi (Çağrı, yıl: 41, sayı: 457, Aralık 1997), Rıza Akdemir / Şair Fahri Ersavaş ve "Hamasi Türk Şiiri Antolojisi" Hakkında (Ayyıldız, sayı: 44, Haziran 1998), Ayhan İnal / Sularda Yüzen Dallar (Karınca dergisi, Temmuz 2000), M. Sadık / Çanakkale Geçilmez Şiir Antolojisi (Benim Kıbrıs'ım dergisi, Temmuz 2000).

FAHRİ ERSAVAŞ

MÜMKÜN OLSA DA

Mümkün olsa da Rabbim
Dönebilsem çocukluğuma
Yine her şeyi pembe görse gözlerim.

Her akşam,
Mektep dönüşünden sonra
Komşu çocuklarıyla
Sokak aralarında yalınayak koşup
Saklambaç oynasak.
Ve sonra,
Rahmetli Ayşe Ninemin
Çınarlı bahçesinden
Erik düşürsek...

ERSEN, Cavit

Romancı (D. 29 Mart 1921 - Ö. 21 Ocak 2003). Babası Gümüşgerdanoğlu Mü'min Hasan Efendi'nin oğlu Muallim Ömer Nazım Beğ'dir. Annesi şair Süreyya Hanım'dır. *Çeteler* adlı oyunu 9 Ocak 1949'da Adana Halkevi'nde sahnelendi. Eser büyük bir ilgi gördü ama kendisi de Halkevinden uzaklaştırıldı. Bunun üzerine Adana Şehir Tiyatrosunun kuruluşuna öncülük etti. Burada *Taşkınlar Lokali, Melekler ve Şeytanlar* isimli oyunları temsil edildi. Millî uyanışı yansıtan *Cephe Gerisi* isimli eseri de sahnelendikten sonra Adana Şehir Tiyatrosuna veda etti.

Adana'dan geldikten sonra İstanbul'da kurduğu tiyatro ödenek yokluğundan kapandı. 1956'da *Yeni İstanbul*'da gazeteciliğe başladı 1969'a kadar bu gazetede muhabirlik ve sekreterlik yaptı. 1969 senesinde *Babıali'de Sabah* gazetesine geçti. *Kızıl Zindanlar* romanı *Babıali'de Sabah* gazetesinde tefrika edilince büyük bir ilgi gördü. Bu gazetelerde Nizamettin Nazif (Tepedelenlioğlu), Arif Nihat Asya, Tarık Buğra, Necip Fazıl Kısakürek, Ergun Göze gibi ünlülerle birlikte yazdı. Daha sonra *Hergün* gazetesinin kadrosunda yer aldı, bu gazetede İlhan Darendelioğlu, Tahir Kutsi, Abdurrahim Balcıoğlu, Necdet Sevinç, Mehmet Emin Alpkan, İrfan Atagün ve Ömer Öztürkmen gibi isimlerle birlikte çalıştı.

Romanlarını yazdığı Kanlıca'daki evi elinden alınınca ekonomik sıkıntı içine düştü. Yaşamını sürdürebilmek için bir taraftan öğretmenlik yaparken diğer yandan daha çok yazmak zorunda kaldı. Türk eğitiminin iyileştirilmesi için önemli eserler kaleme alan yazar, ödüllendirilceğine 29 Mart 1956 tarihinde (Menderes dönemi) öğretmenlik mesleğinden uzaklaştırıldı. Artık sadece kalemiyle geçinen Cavid Ersen'in durup dinlenmeksizin yazdığı romanlarını ardı ardına yayımladı. Hayatının son on yılını bir huzurevinde yapayalnız geçirdi. Hiç kimsenin arayıp sormadığı Cavit Ersen'in öldüğü ancak bir ay sonra duyuldu. Öldüğünde cebinden sadece on milyon çıktı. İlk romanı olan *Aşkın Gözyaşları* ile *Mefkureci Öğretmen* isimli kitabı henüz yayımlanmadı.

"Cavid Ersen'in 'Kızıl Zindanlar'ı, gençlerimize ve insanlarımıza musallat olan büyük tehlikenin, en temiz üslûp, milliyetçi, vatancı niyet ve usta romancı tekniği ile, edebiyata, romana geçişidir. Yılan ağzından inci damlatılır gibi göz boyamaya yönelmiş, Türk neslini yıkmaya kasıtlı, çok eski düşmanın, bugün içerde ve dışarda dost görünmeye kalkan çehresini, maskesi sökülmüş canavarlar halinde Cavid Ersen'in 'Kızıl Zindanlar'ında görü-

nüz... İlerde bir gün, Kızıl Zindanlar'ın, bütün nurlara, insanlıklara, bütün nimetlere kafa tutan bir istibdat rejimi uşaklarına karşı Türklerin, her zamanki gibi şuurlu bir mukavemet cephesi kurabileceğini savunan vesikalarla hazırlandığını düşünerek, kapalı berzahlara düşmemek için, bu romanın ruhuna, mânâsına giriniz..." (Ahmet Kabaklı)

"Gün olur, bir gecekonduya sığınır. Soğuktan titreyen çocuklarıyla perişan olur. Lamba ışığında roman yazmaya devam eder. Bir çok çileler çeker, acılar yaşar, ama her şeye rağmen azminden, sebatından ve inandığı, hak bildiği davasından asla ayrılmaz. Az eşyalı gecekondusunda soğuktan titreyen çocuklarıyla perişan olur, lâmba ışığında çalışır, roman yazar. Yaşama ümitleri kaybolan aile fertleri dağılır. Yuvası yıkılan Ersen, çırpınır ama ne devlet kademelerinde ne de özel sektörde hiçbir iş bulamaz." (Mehmet Nuri Yardım)

ESERLERİ:

ROMAN: *Günahkâr Sokaklar* (1944), *Melekler ve Şeytanlar, Annesini Kurtaran Kahraman Çocuk, Fakirler, Vefasız, Mektup, Osman Gazi, Orhan Gazi, Selahaddini Eyyubi ve Murad Hüdavendigâr, Fatih Sultan Mehmet, Battal Gazi, Kızıl Zindanlar* (1967), *Kara Zindanlar* (1970), *Zindanlar* (1971), *Başbuğ, Fadime, Hürriyet Mücadelesi, Beyaz İhtilal, Boğata ve Hepimizin Kavgası.*

FİKİR: *Gün Doğarken* (1954), *Benim Üniversitem.*

ŞİİR: *Fakirler* (9145), *Mektup* (1945), *Sefiller* (1945).

OYUN: *Çeteler, Cephe Gerisi* (trajedi, 5 perde), *Taşkınlar Lokali* (üç perde).

Ersen'in ayrıca Milli Eğitim Bakanlığından tavsiyeli ders kitapları vardır.

HAKKINDA: Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Güleryüzü (2002).

ERSEN, Nur

Şair ve yazar. 1955, Bitlis doğumlu. İnegöl Gazi Paşa İlkokulu (1966) ve İnegöl Kız Enstitüsünü (1972) bitirdi.

Nur Ersen

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Halkla İlişkiler Bölümünü (1998) mezunu. Ankara'da çıkan haftalık *Çizgi Ötesi* gazetesinde köşe yazarlığı yaptı. Çalışmalarını Ankara'da sürdürdü. İLESAM üyesidir. Yazı ve şiirleri *Çaba, Karınca, Karınca Kardeş* dergileri ile *Çizgi Ötesi* ve *Sevgi* adlı yerel bir gazetede yayımlandı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Papatyalar Ağlar mı?* (şiirsel metinler, 2000).

ÖYKÜ: *Yanlış Mesaj* (2002).

ANI-ÖYKÜ: *Bir Üsküdar Masalı* (2004).

HAKKINDA: Hüseyin Yurdabak / Şiirle Yaşayanlar Antolojisi (2002), Enver Yorulmaz / Papatyalar Ağlar mı? (Çaba dergisi, sayı: 10), Hüseyin Yurdabak / Papatyalar Ağlar mı? (Karınca dergisi, Ocak 2002), Cemal Tuzcuoğulları / Bir Üsküdar Masalı (Bayburt Sıla gazetesi, 30.9.2004).

İlhan Cem Erseven

ERSEVEN, İlhan Cem

Yazar, çevirmen. 1954, Ankara doğumlu. Ankara Yıldırım Beyazıt Lisesi (1972), Gazi Eğitim Enstitüsü Fransızca Bölümü (1979) mezunu. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümünde lisans tamamladı (1983). 1978'ten itibaren Tunceli ve Ankara'da öğretmenlik yaptı. 1992'den itibaren *Pir Sultan Abdal* dergisinin genel yayın yönetmeni'dir.

Ekin Radyo'da programlar hazırlayıp sundu (1998). *Yapıt* dergisinin 1977'de şiir, 1978'de öykü ödülleri ikinciliğini aldı. Edebiyatçılar Derneği, Pir Sultan Abdal Derneği, Aşık Veysel Kültür Derneği üyesidir.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Alevilerde Semah* (1990).

ÇEVİRİ: *Sanat Psikolojisi* (J.P.Weber'den, 1995), *Yabancı Araştırmacılar Gözüyle Alevilik* (1997).

HAKKINDA: Metin Turan / 'Alevilerde Semah' (Cumhuriyet Kitap, 23.3.1990).

ERSEVİM, İsmail

Psikolog, yazar. 11 Ekim 1929, İstanbul doğumlu. İstanbul Tıp Fakültesini bitirdikten sonra, ruh ve sinir hastalıkları uzmanı oldu (1955). 1957'de Amerika Birleşik Devletlerine giderek orda ergin psikiyatrisi hekimliği, Research asistanlığı; Harvard'da Çocuk Psikiyatrisi Fellow'luğu yaptı (1963-65). Dünya çapında ödüllere layık görüldü. 2003 yılından itibaren Kadir Has Üniversitesinde profesör olarak iş psikolojisi dersleri verdi.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Bir Doğumun Hikayesi* (2000), *Freud ve Psikanalizin Temel İlkeleri* (2002), *Hiperaktif Çocuklar ve Ritalin / Evet mi Hayır mı* (2003), *Yaratıcılık ve Diğer Söyleşiler* (2004).

ÇEVİRİ: *Meydan Okuyan Çocuk / Beş Tip 'Güç' Çocuğu Anlama Yetiştirme ve Onlardan Hoşlanma* (Jacqueline Salmon, Stanley I. Greenspan'den, 1998), *Sistemde 50 Yıl* (Jimmy Laing'den, 1999), *Üstün Zekalı ve Yetenekli Çocukların Eğitimi* (Nicholas Moseley, Norma E. Cutts'dan, 2001), *Özel Gereksinimli Çocuk: Zihinsel ve Duygusal Gelişim* (Robin Simons, Serena Wieder, Stanley I. Greenspan'den, 2004).

ERSOY, Arif

İktisatçı, bürokrat. 1948, Çorum doğumlu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Siyaset ve İdare Bölümü (1974) mezunu. Yüksek lisans çalışmalarını Leeds ve Cambridge üniversitelerinde tamamladı (1974-76). Doktorasını, öğretim üyesi olarak girdiği Ege Üniversitesi İktisat Fakültesinde *"Az Gelişmiş Ülkelerin Kırsal Yörelerinde Sermaye Oluşumu"* adlı teziyle (1979) yaptı. 1986'da doçentliğe, 1994'te profesörlüğe yükseldi.

Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğretim üyesi iken 1994'te RP adayı olarak, 1999'da FP'den Çorum belediye başkanı seçildi. 3 Kasım 2002 genel seçimlerinde Saadet Partisinden milletvekili adayı, yenilenen yerel seçimde aynı partiden belediye başkanı adayı oldu, iki seçimi de kaybetti.

ESERLERİ:

İktisadi Sistemler, İktisadi Düşünceler Tarihi, İktisadi Müesseseleşme Tarihi, İktisadi Kalkınmanın Tarihi Seyri.

ERSOY, Bozkurt

Sanat tarihi araştırmacısı. 20 Temmuz 1953, Ankara doğumlu. İlköğrenimini Ankara Mimar Kemal İlkokulunda (1964), ortaöğrenimini TED Ankara Kolejinde (1971), yükseköğrenimini Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Sanat Tarihi Bölümünde (1976) tamamladı. Yüksek lisansını (1983) ve doktorasını (1988) Ege Üniversitesi Sosyal Bi-

limler Enstitüsü Arkeoloji Sanat Tarihi Anabilim Dalında yaptı. AÜ Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Sanat Tarihi Bölümünde (1988-92) yardımcı doçent, doçent (1992-98) ve profesör (1998) oldu.

Makalelerini, *Arkeoloji - Sanat Tarihi Dergisi, AÜ Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi, Vakıflar Dergisi, Kültür ve Sanat, Ankara Dergisi, Sanat Tarihi Dergisi, Ege Mimarlık* ve sempozyum kitaplarında yayımladı. Heyet üyesi ve kazı başkanı olarak çeşitli kazılara katıldı. Kazı sonuçları ve bildirileri çeşitli bilimsel toplantılarda sundu. Anadolu Sanat Tarihçileri Derneği başkanıdır. Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Danışma Kurulu, UNESCO Kültür Komisyonu, Türk Tarih Kurumu Haberleşme üyesidir.

ESERLERİ:

Bergama Cami ve Mescitleri (1989), *İzmir Hanları* (1991).

ERSOY, Hayri

Yazar, çevirmen. 1959, Esmahanım / Akçakoca / Bolu doğumlu. İstanbul Teknik Üniversitesi mezunudur (1984). Kuruculârından olduğu ve Kafkasya ile ilgili eserler yayınlayan Nart Yayıncılığın yayın yönetmenliğini yaptı. Türkiye'deki Kafkas Kültür Derneklerinin ve Kafkas-Abhazya Dayanışma Komitesinin (1992) çalışmalarına aktif olarak katıldı. *Kafdağı* (Ankara), *Kafkasya Gerçeği* (Samsun) gibi dergilerde atayurdu Kafkasya ile ilgili araştırma ve çevirileri yayımlandı. Kafkas davasının tanıtımı amacıyla yazdığı makale, çeviri ve araştırmaları da yayımlandı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Çerkes Tarihi* (Aysun Kamacı ile, 1992), *Çerkesler* (ortak, 1993), *Dili Edebiyatı ve Tarihi ile Çerkesler* (1993).

ÇEVİRİ (Abhazcadan): *Abhazya'da Yaşam ve Kültür* (Yura Argun'dan, 1990), *Son Ubıh II* (Bağrat Şınkuba'dan, roman, 1990), *Abhazlar Lazlar* (Georg Amıcba'dan, 1993).

ROMAN: *Sürdüler Sürgün Oldum* (2005).

HAKKINDA: Sefer E. Berzeg / Kafkas Diasporası'nda Edebiyatçılar ve Yazarlar Sözlüğü (s. 110), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ERSOY, Hikmet

Eğitimci, şair. 1938, Ağaçlı / Beşikdüzü / Trabzon doğumlu. İlkokulu köyünde bitirdikten sonra ortaokula Vakfıkebir'de başladı, Beşikdüzü'nde bitirdi. Trabzon Lisesine kaydolduysa da bir an önce hayata atılmak için ailesinin isteği ile Gümüşhane Öğretmen Okuluna yatılı olarak girdi. 1958'de buradan mezun oldu. Yedi yıl öğretmenlik yaptıktan sonra İstanbul Eğitim Enstitüsü Pedagoji Bölümünü bitirdi (1967). Muş, Ordu, Trabzon, Isparta, İstanbul ve Çanakkale illerinin çeşitli okullarında görev yaptı. Şiire öğretmen okulu yıllarında başladı. *İmece, Çağrı, Zeren, Özlem ve Eflâtun* adlı dergilerde şiirleri yayımlandı.

ESERLERİ (Şiir):

Bunaltı (1970), *Merhaba Ey Yaşamak* (1992).

HAKKINDA: Murat Yüksel / Geçmişten Günümüze Trabzon Şairleri 2-Cumhuriyet Dönemi (1993).

ERSOY, İnci Kuyulu

Sanat tarihi araştırmacısı. 10 Aralık 1957, Nazilli / Aydın doğumlu. Ortaöğrenimini T.E.D. Ankara Kolejinde (1976) yaptı. Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü (1980) mezunu. Yüksek lisansını (1982) ve doktorasını (1989) Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalında tamamladı. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümünde araştırma görevlisi (1984-89), yardımcı doçent (1989-94), doçent (1994-2000) ve profesör (2000-) olarak çalıştı. Sanat Tarihi Bölümü Batı Sanatı ve Çağdaş Sanat Anabilim Dalı başkanlığı (1991-95, 1998-), Ege Üniversitesi Rektörlüğü Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü Türk Sanatı Tarihi Anabilim Dalı başkanlığı (1994-97, 1998-) görevlerini yürüttü. İzmir 1 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu, Türk Tarih Kurumu Haberleşme üyesidir. Yurtdışında ve yurt içinde kazı çalışmalarına heyet üyesi olarak katıldı. Yurt dışında mimari eserlerin ve kervansarayların incelenmesi konulu araştırma faaliyetlerine katıldı. İngiltere Oxford Üniversitesi Oriental Institute (1992-93), Hollanda Utrecht Üniversitesinde (1997) bulundu. Yurtdışında ve içinde konferans ve seminerler verdi, bilimsel toplantılarda bildiri sundu. *Sanat Tarihi Dergisi* ve *Türk Dünyası İncelemeleri* dergilerine yayın kurulu üyesi olarak katkıda bulundu.

Makalelerini, *Arkeoloji-Sanat Tarihi Dergisi, Tanzimat'ın 150. Yıldönümü Sempozyumu - Bildiriler, Kültür ve Sanat, Vakıflar Dergisi, Sanat Tarihi Dergisi, 9th International Congress of Turkish Art, Türk Dünyası İncelemeleri* dergi ve kitaplarında, ayrıca çeşitli kongre kitaplarında yayımladı. *TDV İslâm Ansiklopedisi* için madde yazdı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Kara Osmanoğlu Ailesine Ait Mimari Eserler* (1988).

ORTAK YAYIN: *Birgi Tarihi-Tarihi Coğrafyası ve Türk Dönemi Anıtları* (2001, 5 bölüm), *Erken Osmanlı Sanatı* (Madrit, 1999, 2 bölüm), *Early Ottoman Art and Legacy of the Emirates* (Madrid, 2002, İngilizce, Fransızca, İspanyolca ve İtalyanca, 2 bölüm).

ERSOY, L. Âlim

Şair. 1926, Suşehri / Sivas doğumlu. İlkokulu 1938'de, ortaokulu 1942'de, liseyi 1945'te Sivas'ta bitirdi. 1951'de Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesinden mezun oldu. 1966'da Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsünü bitirdi. Artvin, Suşehri, Tekirdağ ve Kızılcahamam'da veteriner hekim olarak görev yaptı. 1960'ta Veteriner İşleri Genel Müdürlüğünde şube müdür yardımcısı oldu. Daha sonra, şube müdürü, Bakanlık Zat İşleri müdürü, bakanlık müşaviri, Tetkik ve İstişare Kurulu üyesi olarak çeşitli görevlerde bulundu. 1980 yılında Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Başmüşavirliğinden kendi isteği ile emekli oldu.

İlk şiiri 1939'da *Kızılırmak* gazetesinde (Sivas) yer aldı. Sonraki yıllarda mahallî gazetelerde mesleki yazıları ile şiirleri yayımlandı. Daha sonra *Türk Yurdu, Defne, Bizim Türkiye, Çaba, Ilgaz, Çağrı* ve *Türkiye* gibi dergilerde yazdı.

ESERLERİ (Şiir):

Çekirdek (1957), *Serpinti* (1965).

HAKKINDA: V. Recai Velibeyoğlu / ÖBŞKA (c. 2, 1975), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ERSOY, Mehmet Âkif

Şair ve düşünür (D. Kasım 1873, İstanbul – Ö. 27 Aralık 1936, İstanbul). Fatih semtinin Sarıgüzel mahallesinde dünyaya geldi. Babası Fatih Medresesi müderrislerinden Arnavut kökenli İpekli Tahir Efendi (1826-88), annesi ise Buhara taraflarından gelip İstanbul'a yerleşen bir aileye mensup Emine Şerife Hanımdır (1836-26). Doğumunda babası Âkif'e ebced hesabına göre Ragif adını koyduysa da, ailenin diğer üyeleri telaffuzu daha kolay diye onu hep "Âkif" adıyla çağırdılar. Böylece Ragif, Âkif oldu ve şairimiz de bu adını benimsedi, yıllar sonra şiirlerinde de bu adı kullandı. Babası İpekli Tahir Efendi ise ömrünün sonuna kadar oğlunu Ragif olarak çağırmaya devam etti.

Mehmet Âkif, Emir Buhari Mahalle Mektebi, Fatih İbtidaisi (İlkokul), Fatih Merkez Rüştiyesi (Ortaokul), Mülkiye İdadisi (Lise) ve Baytar Mektebini (Veterinerlik Fakültesi) bitirdi (1893). Lise öğrenimi sırasında Fatih Camii'ndeki derslere devam ederek Arapça ve Farsça öğrendi. Âkif'in resmî öğrenimi onun eserini ve kişiliğini açıklamak için yeterli değildir. Aldığı özel öğrenim de hesaba katılmalıdır.

Mehmet Âkif Ersoy

Babasından Arapça ve İslâmi bilgiler, Esad Dede'den Farsça ve İran klâsikleri okumuş olması, Ahmet Naim Bey ve Şevket Bey gibi arkadaşlarıyla dini ve edebi Arapça metinler okuması ile kendi kendine Fransızca öğrenmiş ve yine arkadaşlarıyla Fransız edebiyatı ve Fransızca vasıtasıyla Batı edebiyatı, Batı düşüncesi okumuş olması daha önemli görünmektedir. Otuz beş yıl arkadaşlık ettiği Mithad Cemal'in tanıklığına bakılırsa, az sayıda eseri iyice sindirecek ve nerdeyse ezbere bilecek derecede yoğunlukla okumuştur. Okuduğu ilk manzum eserin Fuzuli'nin *Leylî vü Mecnun* mesnevisi olduğunu biliyoruz. Arapça, Farsça ve Fransızca sayesinde de İslâm'ın ve Batı'nın büyük eserlerini okudu. Damadı Ömer Rıza Doğrul, Âkif'in Lord Byron'ın *Childe Harold* destanını okuduğundan söz etmektedir.

1893'te okulu birincilikle bitirip veterinerlik müfettişi olarak çalışmaya başlayan Âkif, görevli olarak dört yıl kadar Rumeli, Anadolu, Arnavutluk ve Arabistan'da bulundu. Mektepten mezun olduğu yıl *Hazineyi Fünun* adlı bir dergide bir gazelini yayımladı. Bu onun bilinen ilk matbu eseridir. Genç veteriner Mehmet Âkif, 1898 yılına kadar Osmanlı toprağının değişik yerlerini müfettiş olarak dolaştı. 1898'de, yirmi beş yaşındayken kendisinden beş yaş küçük İsmet Hanım'la evlendi. Karısı, Tophane-i Amire veznedarlarından Mehmet Emin Bey'in kızıdır. Âkif'in İsmet Hanım'la evliliğinden ilk üçü kız olmak üzere altı çocuğu oldu: Cemile, Feride, Suad, İbrahim Naim, Emin, Tahir.

1907'de Türkçe öğretmenliğine geçti. Bir yıl sonra Veterinerlik Dairesi Müdür Yardımcısı oldu. Aynı yıl Meşrutiyetin ilân edilmesiyle meşru ve kanuni hâle gelen İttihad ve Terakki Cemiyeti üyeliğini şartla kabul etti. Şartı, üyelik yeminindeki, "Cemiyet'in bütün emirlerine kayıtsız şartsız itaat" ibaresinin değiştirilmesiydi. Âkif için yemin değiştirildi ve Âkif İttihad ve Terakki Cemiyetine üye oldu.

1908'de, Meşrutiyetin ilânıyla siyasi yayım faaliyetlerinin kapısı açılınca İslâmcı aydınlar, Ebulula Mardin ve arkadaşı Eşref Edib'in *Sırâtımüstakim* dergisinde bir araya geldiler. Âkif derginin başyazarıydı. Dergi daha sonra, 1912 yılında Mardin'in ayrılmasıyla Eşref Edip'e kaldı ve ismi de *Sebilürreşat* olarak değiştirildi. *Sırâtımüstakim / Sebilürreşat*'la Mehmet Âkif ilişkisi 1908'den derginin kapatıldığı 1925 yılına kadar hep

MEHMET ÂKİF ERSOY

ALLAH KORKUSU

"Ey Müslümanlar, Allah'tan, nasıl korkmak lazımsa öylece korkunuz..."
(Âl-i İmrân sûresi 102. âyet)

Ne irfandır veren ahlâka yükseklik, ne vicdandır;
Fazilet hissi insanlarda Allah korkusundandır.
Yüreklerden çekilmiş farz edilsin havfı Yezdan'ın...
Ne irfânın kalır te'sîri kat'iyyen, ne vicdânın.
Hayat artık behîmîdir... Hayır ondanda alçaktır;
Ya hayvan bağlıdır fıtratla, insan hürr-i mutlaktır.
Behâim çıkmaz amma hilkatin sâbit hudûdundan,
Beşer hâlâ habersiz böyle bir kaydın vücûdundan!
Meğer kalbinde Mevlâ'dan tehâşî hissi yer tutsun...
O yer tutmazsa hiç mi'nâsı yoktur kayd-ı nâmûsun.
Hem efrâdın, hem akvâmın bu histir, varsa, vicdânı;
Onun ta'tîli: İnsâniyyetin tevkîf-i hüsrânı!
Budur hilkatte câri en büyük kanûnu Hallâk'ın
O yüzden başlar izmihlâli milletlerde ahlâkın.
Fakat, ahlâkın izmihlâli en müdhiş bir izmihlal;
Ne millet kurtulur, zîrâ, ne millîyyet, ne istiklâl.
Oyuncak sanmayın! Ahlâk-i millî, rûh-i millîdir;
Onun iflâsı en korkunç ölümdür: Mevt-i küllîdir.
Olur cem'iyyet artık çâresiz pâmâl-ı istîlâ;
Meğer kaldırmış olsun, rûh-i sânî indirip, Mevlâ
Evet bir ba'sü ba'de'l-mevte imkân vardır elbette...
Bunun te'mîni, bir yığın edvâra yâbeste!
O cem'iyyet ki vicdânında hâkim havf-ı Yezdân'dır;
Bütün dünyâya sahiptir, bütün akvama sultandır.
Fakat, efrâdı Allah korkusundan bî-haber millet,
Çeker, milletlerin menfûru, kütüler kadar zillet;
Meâlî meyli hiç kalmaz, şehâmet büsbütün kalkar;
Ne hâkimlik tanır artık, ne mahkûm olmadan korkar.
Şeref hırsıyle istihkâr-ı mevt etmişken ecdadı,
Bırakmaz öyle bir pâkize neslin şimdi ahfadı,
Hayât uğrunda istihfâfa şâyan görmedik hüsrân!
Gebersin tekmeler altında razı... Çıkmasın, tek, can!
Yürekler en mülevves, en sefîl âmâl için çarpar;
Sinirler en muhâl endîşeden titrer durur par par!
Olur cem'iyet efrâdınca şahsî menfa'at "ma'bûd!"
Sorarsan kimse bilmez var mı "hak" nâminda bir mevcûd.
O, doymak bilmeyen ma'bûda kurbandır hayâ hissi,
Hamiyyet, âdemiyyet hissi, ulvî hislerin hepsi!
Bu hissizlikle cem'iyyet yaşar derlerse pek yanlış;
Bir ümmet güster, ölmüş ma'neviyyâtıyle, sağ kalmış?
(2 Eylül 1914)

Mehmet Âkif Ersoy

sürmüş, Âkif'in şiirlerinin kitlelerle buluşmasına araç olmuştur. Âkif de derginin politik yürüyüşünün liderliğini yürütmüştür.

Balkan Savaşı nedeniyle Baytar Mektebi müdür yardımcılığı ve Darülfünun'daki Genel Edebiyat profesörlüğü görevinden istifa ederek ayrıldı (1913). *Sırat-ı Müstakim* ve *Sebilürreşad* dergilerinde çıkan makaleleri ve Fatih, Beyazıt, Şehzadebaşı, Süleymaniye camilerinde verdiği vaazlarda, Ziya Gökalp'in öncülüğünü yaptığı Türkçülük akımına karşı İslâm Birliği görüşünü savundu (1912). Birinci Dünya Savaşından önce Mısır ve Hicaz'a gitti (1913). Savaş sırasında Almanya'daki Müslüman esirlerin durumunu görmek üzere Alman hükümetinin daveti üzerine Osmanlı Gizli Teşkilatı (Teşkilat-ı Mahsusa) tarafından 1914'te Berlin'e; 1914'ün sonlarına doğru aynı örgüt tarafından İngiliz yanlısı Şerif Hüseyin'e karşı Osmanlı Devletine bağlı kalan Necep Emiri İbnürreşid'e gönderildi. Bu gezi sırasında Dar'ül Hikmet'il İslâmiye başkâtipliğine atandı, dönüşünde görevine başladı.

İzmir'in işgalinden (1919) sonra Batı Anadolu'da başlayan Milli Mücadeleyi desteklemek için Balıkesir'e giderek verdiği vaazlarla halkın direniş azmini arttırmaya çalıştı. Ankara'ya gelişinden kısa bir süre sonra (Mayıs 1920) seçildiği Burdur milletvekilliğini 1923'e kadar sürdürdü. Konya İsyanını önlemek, halka öğüt vermek üzere Konya'ya gönderildi. Oradan geçtiği Kastamonu Nasrullah Caminde coşkulu bir vaaz vererek Sevr Antlaşması ve Millî Mücadele hakkında halka bilgi verdi (Bu vaaz 1921'de basılarak bütün vilayetlere ve cephelere dağıtıldı). *Sebilürreşad*'ı 20 Kasım 1920'de Kastamonu'da yayımladı. Bu faaliyetlerinden dolayı Dar'ül Hikmeti'l İslâmiye'deki görevine son verildi (20 Aralık 1920).

Ankara'ya döndüğünde Taceddin Dergâhı'na yerleşti. Bu sırada yazdığı şiir TBMM'de üst üste birkaç kez coş-

MEHMET ÂKİF ERSOY

ÇANAKKALE ŞEHİTLERİNE

Şu Boğaz harbi nedir? Var mı ki dünyâda eşi?
En kesif orduların yükleniyor dördü beşi.
Tepeden yol bularak geçmek için Marmara'ya
Kaç donanmayla sarılmış ufacık bir karaya.
Ne hayâsızca tehaşşüd ki ufuklar kapalı!
Nerde-gösterdiği vahşetle "bu, bir Avrupalı"
Dedirir- yırtıcı, his yoksulu, sırtlan kümesi,
Varsa, gelmiş, açılıp mahbesi, yâhud kafesi!
Eski Dünyâ, Yeni Dünyâ, bütün akvâm-ı beşer,
"Kaynıyor kum gibi", tufan gibi, mahşer mahşer.
Yedi iklimi cihanın duruyor karşında,
Ostralya'yla beraber bakıyorsun: Kanada!
Çehreler başka, lisanlar, deriler rengârenk;
Sâde bir hâdise var ortada: Vahşetler denk.
Kimi Hindû, kimi yamyam, kimi bilmem ne belâ.
Hani, tâuna da zûldür bu rezîl istilâ!
Ah o yirminci asır yok mu, o mahlûk-i asîl,
Ne kadar gözdesi mevcûd ise hakkıyle, sefil,
Kustu Mehmedciğin aylarca durup karşısına;
Döktü karnındaki esrârı hayâsızcasına.
Maske yırtılmasa hâlâ bize âfetti o yüz...
Medeniyyet denilen kahbe, hakîkat, yüzsüz.
Sonra mel'undaki tahrîbe müvekkel esbâb,
Öyle müdhiş ki: Eder her biri bir mülkü harâb.

Öteden sâikalar parçalıyor âfâkı;
Beriden zelzeleler kaldırıyor a'mâkı;
Bomba şimşekleri beynimden inip her siperin;
Sönüyor göğsünün üstünde o arslan neferin.
Yerin altında cehennem gibi binlerce lâğım,
Atılan her lâğımın yaktığı: Yüzlerce adam.
Ölüm indirmede gökler, ölü püskürmede yer;
O ne müdhiş tipidir: Savrulur enkaaz-ı beşer...
Kafa, göz, gövde, bacak, kol, çene, parmak, el, ayak
Boşanır sırtlara vadilere, sağnak sağnak.
Saçıyor zırha bürünmüş de o mâmerd eller,
Yıldırım yaylımı tufanlar, alevden seller.
Veriyor yangını, durmuş da açık sînelere,
Sürü halinde gezerken sayısız tayyâre.
Top tüfekten daha sık, gülle yağan mermîler...
Kahraman orduyu seyret ki bu tehdide güler!
Ne çelik tabyalar ister, ne siner hasmından;
Alnını kal'a mı göğsündeki kat kat imân?
Hangi kuvvet onu, bâşâ, edecek kahrına ram?
Çünkü te'sîs-i İlâhî o metîn istihkâm.

Sarılır, indirilir mevki'-i müstahkemler,
Beşerin azmini tevkîf edemez sun'-i beşer;
Bu göğüslerse Hudâ'nın ebedî serhaddi;
"O benim sun'-i bedî'im, onu çiğnetme" dedi.
Âsım'ın nesli... diyordum ya... nesilmiş gerçek:
İşte çiğnetmedi nâmusunu, çiğnetmiyecek.

Şühedâ gövdesi, bir baksana, dağlar taşlar...
O, rükû olmasa, dünyâda eğilmez başlar.
Yaralanmış temiz alnından, uzanmış yatıyor,
Bir hilâl uğruna, yâ Rab, ne güneşler batıyor!
Ey, bu topraklar için toprağa düşmüş, asker!
Gökten ecdâd inerek öpse o pak alnı değer.
Ne büyüksün ki kanın kurtarıyor tevhîdi...
Bedr'in arslanları ancak, bu kadar şanlı idi.

Sana dar gelmiyecek makberi kimler kazsın?
"Gömelim gel seni târihe" desem, sığmazsın.
Herc ü merc ettiğin edvâra da yetmez o kitâb...
Seni ancak ebediyyetler eder istiâb.
"Bu, taşındır" diycrek Kâ'be'yi'diksem başına;
Rûhumun vahyini duysam da geçirsem taşına;
Sonra gök kubbeyi alsam da, ridâ namıyle,
Kanayan lâhdine çeksem bütün ecrâmıyle;
Mor bulutlarla açık türbene çatsam da tavan, (*)
Yedi kandilli Süreyyâ'yı uzatsam oradan;
Sen bu âvîzenin altında, bürünmüş kanına,
Uzanırken, gece mehtâbı getirem yanına,
Türbedârın gibi tâ fecre kadar bekletsem;
Gündüzün fecr ile âvîzeni lebriz etsem;
Tüllenen mağribi, akşamlan sarsam yarana...
Yine bir şey yapabildim diyemem hâtırana.
Sen ki, son ehl-i salîbin kırarak savletini,
Şarkın en sevgili sultânı Salâhaddîn'i,
Kılıç Arslan gibi iclâline ettin hayran...
Sen ki, İslâm'ı kuşatmış, boğuyorken hüsran,
O demir çenberi göğsünde kırıp parçaladın;
Sen ki, rûhunla beraber gezer ecrâmı adın;
Sen ki, a'sâra gömülsen taşacaksın... Heyhat,
Sana gelmez bu ufuklar, seni almaz bu cihât,..
Ey şehîd oğlu şehid, isteme benden makber.
Sana âğûşunu açmış duruyor Peygamber.

kuyla okunarak İstiklal Marşı olarak kabul edildi (21 Mart 1921). İstiklal Marşı şairi olarak kendine verilmek istenilen para armağanını maddi sıkıntı içinde olmasına rağmen kabul etmedi. İstiklal Marşı dört kez bestelendi. Bugün okunan şekli Osman Zeki Üngör'e aittir. Akif, Şer'iyye Vekaleti tarafından kurulan Te'lifat-ı İslâmiye ve Heyeti (İslâmi Telif Kurulu) üyeliğine seçildi. Milli Mücadele'nin sonuçlanmasından sonra İstanbul'a döndü. Hayatı boyunca inanç ve idealleri için çalışıp mücadele eden Mehmet Akif, Milli Mücadeleden sonra bu inanç ve idcallerine aykırı gördüğü bazı uygulamalar nedeniyle yurtdışına çıktı. Cumhuriyetin ilanı, halifeliğin kaldırılması, hükümetin laiklik prensibine eğilimi gibi inkılap hareketleri karşısında inkılapçılarla Akif'in yolları ayrıldı. Akif için Türkiye, 1923'den sonra yaşanılır olmaktan çıkmıştır. *Sebilürreşad*'ın yayımına Takrir-i Sükun Kanunu ile son verilmiştir. Akif, bu koşullarda, prensipleri doğrultusunda yaşasaydı, muhtemelen, yaptıkları suç teşkil edecekti. Prens Abbas Halim Paşa'nın davetlisi olarak Mısır'a gitti. Hilvan'a

MEHMET ÂKİF ERSOY'UN DİLİ ÜZERİNE

Orhan Şaik Gökyay

Mehmet Akif'in dili üzerinde kısaca Türkçe deyip geçemeyiz. Çünkü bu dil ve onu kullananlara göre, daha başka, daha ayrıntılı belirtilmesi gerekli nitelikler göstermektedir. Bu özelliklerine bakarak bu dil nasıl bir dildir? Nerelerden kaynaklanmaktadır?

Halkın hayatında, inançlarında, öğrenciklerinde, adetlerinde yer almış olan bütün bu unsurlar nerelerden geliyor? Ayrıca, kelimelerin, deyimlerin, ata sözlerinin kullanılışında dikkate çarpan özellikler nelerdir? Mehmet Akif'in şiirleri bu açıdan incelendiği zaman, bütün bunları kendi aralarında başka başka kümelere bölebilir miyiz? Bir başka deyişle, Akif'in şiirlerinde, konuya bağlı olarak kullandığı dil üzerinde bir ayrıcalık var mıdır? Yok mudur? Sorusu yerinde midir? Bu soruyu türlü yönlerden karşılamak için tanıklarımız ve dayanaklarımız var mıdır ve bunlar sağlam mıdır? Yeterli midir? Bunu denemeye kalktığımız zaman, belcc şu noktalar üzerinde durabileceğimizi düşünüyorum.

Mehmet Akif'in manzumelerini bu bakımdan incelediğimiz zaman onun kullandığı dil üzerinde şu açılardan bir bölüm yapabiliyoruz:

a) Konuşmalarında, fıkralarında, hikâyelerinde kullandığı dil,

b) Aynı manzumenin içinde yer alan, yahut bunlardan ayrı,

başlı başına birer manzume olan yazılarında kullandığı dil

c) Doğrudan müstakil bir konu olarak seçtiği ve ayrı başlıklar koyduğu şiirlerindeki dil.

Başka bir soru: Mehmet Akif'in şiirlerinde bu dil zenginliği nereden geliyor? Başta o, halkın dilini, bunu açarsak, onun kelimelerini, deyimlerini, atasözlerini, inançlarını ve folklorunu biliyor.

Hem bunu kitaplardan öğrenmiş değildir; anladığımıza göre güreşte olduğu gibi, içinde yaşamıştır. Çocukluğundan bu yana, İslamlığı, onun dayandığı temelleri tanımış, içine sindirmiş olarak ve yaşayarak tanımıştır, bilmektedir. Kur'an-ı Kerim ve hadisler, öyle görünüyor ki ezberindedir. Türk, Arap ve Fars edebiyatının büyük mümessillerini okumuş, kendine mal etmiştir. Bir başka deyişle, okumuşların Türkçesine, Arapçasına ve Farsçasına sahiptir; ne yazdığını, nasıl yazacağını bilmektedir. Güttüğü amaca bütün hayatında ve şiirlerinde hep sahip çıkmıştır. Bu, onun şiirlerinin ayrı bir kuvveti olan katıksız samimiyetinde yaşamaktadır. Bunlar, inanmış bir insanın duygularını, düşüncelerini sunar bizlere. İslâmî ilimlere olduğu kadar, çağının müspet ilmine de vâkıftır ve bunu savunmaktadır. Milletimizin de bunları öğrenmesini, anlamasını ve uygulamasını yürekten istemektedir. Fatih Kürsüsünde o, sayfalarca, maddeyi, atomu, ışığı, ayı, güneşi, yıldızları, buharı, kısaca, hayatı ve bütün kâinattaki mücadeleyi anlatmaktadır.

Hemen söyleyelim ki, Mehmet Akif'in ilmi, öğrenimini yaptığı baytarlıkla kalmıyor. Safahat'ı okudukça görüyoruz ki, o İslâmî ilimleri, ne kadar temellerine inerek biliyorsa, müspet ilimlere de o derece bir vukuf sahibidir. Bundan dolayı manzumelerini ve onların dilini besleyen ana kaynaklardan birinin de bu olduğunu bilmeliyiz.

Gerçi bu dilin, kendi zamanında olduğu gibi, ondan sonraki zamanlarda da, sayıları az da olsa, beğenilmediğini; şiire yakışmadığını söyleyenlerin bulunduğunu biliyoruz. Eskilerin hasâset diye adlandırdıkları, Kahveci Dili diye küçümsedikleri bu dil, onun inandığı ve gördüğü gerçekleri olduğu gibi ortaya koymak için kullandığı dildir.

(*Millî Kültür* Sayı: 55)

BAYRAĞA SARDIĞIM BİR ŞAİR

Fethi Tevetoğlu

Daha sabahın çık erken saatinde gökyüzü o kadar kapalı, hava o kadar ıslak ve sıkıntılı idi ki, her uyanan insan, bir kara haber alacağını hissedebilirdi. Nitekim umulan bizim de başımıza gelmişti:

Ulu Türk milletinin ulu ruhundan, ulu Tanrı katına yükselen ulu mısra'ların ulu sahibi Akif, yarın şehit olacakları geride bırakmış, kendi bugün şehit olmuş ileriye, dünkü şehitlerin, Çanakkale ve Milli Mücadele Kahramanları'nın diyarına sefere çıkıyordu...

Bu karanlık gün, Türk vatanı ve milleti için ne kadar kasvetli, sıkıntılı ise, bu vatanda bütün umutların bağlı bulunduğu vefalı, vakur, vatansever Türk gençliğinin çileli, üzüntülü o büyük yolcuya gösterdiği kadir bilirlikten ötürü Akif için son derece mutlu bir gündü.

Herkes emindi ki, dünya var oldukça yaşayacak Türk milletinin Mehmetçik'leri, İstiklal Marşımızı iman dolu göğüslerinden sık sık uğurlanan fani Akif, sonsuza kadar yaşayacak ölmez Akif'tir.

Buna rağmen, şu anda da ıstırap ve heyecanıyla kavrulduğum, tarifi imkansız bir büyük acı içimizi doldurmuş kalplerimizi burkmuştu. Bağışlanmaz bir ihmalin, umursamazlığın örtüsüz, çıplak bıraktığı tabut içinde yatan dünkü dev cüsseli o pehlivan insanı, koca Akif'i, vasiyetine uyarak otomobille değil, omzumuzda taşıyarak ta Mısır Apartmanı'ndan Bayazıt Camii'ne kadar getiren 11 genç musallada yatan bu belirsiz cenazenin, Türk milletinin istiklalini haykıran aziz insana, Akif'e ait olduğunu yaymak üzere fakültelere dağıldık.

Tıpkı savaş meydanlarında adı belirsiz yatan şehitler gibi musallada sahipsiz gibi duran ebediyet yolcusunun, Temiz Tahir Efendi'nin temiz oğlu olduğunu daha herkesler öğrenmemişti.

İlahi bir merkeze, ilahi bir akın başlamıştı: 11 kişi gitmiş on bin kişi olmuştuk. Onu on bir aşık getirmiştik, on bin sevdalı götürüyorduk.

Altın simle işlenmiş ayetlerle süslü nefti atlaslar, Kâbe örtüleriyle örtülen o fakir tabut üzerine bir de Tıp Talebe Yurdu'ndan Onbaşıoğlu'nun getirdiği Türk bayrağı koyulunca taşıyacağımız cenaze, içi kadar değerlenmişti.

Onu cenaze arabasına koyup götürmek isteyen görevlilere vermemiştik. Tipi altında ağır ağır yürüyen o binler, O'nu asla eller üstünden omuzlara indirmediler. Tam Edirne Kapı Kabristanı'nın kapısına gelmiştik. Boyları birbirine dek on levend arkadaş ayrıldık. Kapıdan toprağa, çok sevdiği ve yanına gömülmeği vasiyet ettiği Babanzade Ahmed Naim Bey'in kabri yanına kadar o ilahi tabutu hiç el değdirmeden yalnız başlarımızın üstünde getirdik.

O'nun Cenab-ı Hak'kına son niyazı şu mısra'lar olmuştu:

Şu serilmiş görünen gölgeme imrenmedeyim:
Ne saadet. Hani? Ondan bile mahrumum ben.
Daha bir müddet eminim bu hayatın yükünü
Dizlerim titreyerek çekmeğe mahkûmum ben.
Çöz de Yarab, yükümün kördüğüm olmuş bağını
Bana çok görme nihayet bir avuç toprağını...

O'nu toprağa vermeden, ileride yapılacak büstü veya heykeli için yüzünün kalıbını, maketini almak isteyen Acudoğlu Ratıb Aşir Beyle birlikte kefenini çözdük. Dudağının sağ köşesinden sızmış kanın, çenesine doğru, sakalını tezyin etmiş olduğunu gördük. O anda bende bir fikir belirdi ve içinden bir ses O'nun bir beytini bana, vatan kelimesi bayrakla değişmiş olarak şöyle okudu:

Canı, cananı, bütün varını alsın da hüda
Tek bayrağımdan etmesin beni dünyada cüda...

Şehit Akif'i şehitler katına beyaz kefenle değil, vurgunu olduğu al sancağa sarıp yolcu etmek ve böylece O'nu bütün fanilerden ayırmak... Bütün bir milletin dileği olan bu düşünce ile ebediyet yolcusunu en sevdiği bayrakla sardım, en sevdiği vatanın toprağına koyarak en sevdiklerinin katına uğurladım. Akif, kefeni üstüne bayrak sarılı gömülen tek Türk evladı idi. O'nu son istirahat yerine başucundan ben, ayak ucundan sınıf arkadaşım Maraşlı 182 Abdullah tutarak indirmiştik.

Şimdi dudaklar kıpırdamadan gözler boşanıyor ve söz yerine hıçkırıklarla Akif'in en yakın dostları ve Akif'i en çok seven gençler bir bir konuşuyorlardı. Benden önceki konuşmacıların sonuncusu Edebiyat Fakültesi Tarih bölümünden Süheyla Tarkan (Külcbi) Hanım, kanısa bir konuşma ile Akif'ten bir şiir okumuştu. En son konuşmayı ise: "Büyük Akif: Şimdi sana son hitabı, asker oğlun yapacak:" diyerek ben tamamlamıştım.

Dini, ahlaki ve sosyal kemal için mutlak bir amil olarak gören ve üstün ahlakı, yüksek seciyesiyle, bulunduğu kabın şeklini alan bir mayi değil; salabetin, manevi sağlamlığını sıcakta, soğukta, borada, kasırgada daima muhafaza eden bir granit olan, inanan, inandığından dönmeyen ve öyle ölen bu eşsiz karakter adamı, Türk gençliğinin göğsünde sarsılmaz bir cephe yaratarak toprak olmuştu:

Şu karşımızdaki mahşer kudursa, çıldırsa
Denizler ordu, bulutlar donunma yağdırsa.
Bu altımızdaki yerden bütün vanardağlar,
Taşıp da kaplasa afaki bir kızıl sarsar.
Değil mi cebhemizin sinesinde iman bir.
Sevilme bir, acı bir, gaye aynı, vicdan bir
Değil mi ortada bir siyne çarpıyor... Yılmaz!
Cihan yıkılsa emin ol bu cephe sarsılmaz...

Büyük milletin büyük marşını yazan, Çanakkale Destanı'nı yaratan şehitlere koca bir milletin borçlu olduğu abideyi tek başına kalemiyle diken örnek sanatçının kendisi, o sade hayatıyla, en canlı bir alçakgönüllülük abidesi idi:

Toprakta gezen gölgeme toprak çekilince
Günler, şu heyulayı da ergeç silecekdir.
Rahmetle anılmak, ebediyet budur amma.
Sessiz yaşadım, kim... Beni nerden bilecekdir?
Demişti...

Ne Akif unutulacak bir insan, ne de biz O'nu unutacak bir nesildik. O'nu fani dünyasından almış, ihtişamın, ebedi hazinemizin koynuna koymuştuk. O gün, son olarak Akif'in mezarını gençliğin yaptırması teklifim kabul edilmiş, karara bağlanmıştı. İki yıl sonra başardığımız bu kararla, toprağın üstüne mermer bir nişan koyduk. Gelecek nesiller, bu taşın altındaki toprağın bayrağa sarılı eşsiz fani Akif olduğunu bilecekler ve milletimizin istiklal Marşı şairine bu noktada minnetle eğileceklerdi.

(*Milli Kültür*, Sayı: 55)

yerleşti. Kahire'deki Cami'ül Mısriye adlı Mısır Üniversitesinde Türk Dili ve Edebiyatı profesörlüğü yaptı (1925-1935). Mısır'da 1926'dan 1936 yılına kadar on yıl gurbet hayatı yaşadı. Hastalanınca, yurdunda ölmek arzusu içinde İstanbul'a geldi. Sıtma ve karaciğer hastalığı siroza dönüştü. 27 Aralık 1936'da, Taksim İstiklal Caddesinde olan Mısır Apartmanında vefat etti. Cenazesi üniversite gençliği ve halktan oluşan kalabalık bir topluluk tarafından Beyazıt Camiinde kılındı. Kabri, Edirnekapı Şehitliğinde, yakın dostları Babanzade Ahmed Naîm Efendi ile Süleyman Nazif'in yanındadır.

İlk şiiri, Baytar Mektebi öğrencisi iken okulunun dergisinde (*Mektep Mecmuası*, c. 2 Mart 1895), ciddi anlamda ilk şiiri *(Kurana Hitap)* ise *Resimli Gazete*'de 1895'de yayımlandı. *Servet-i Fünun* dergisinde 1898'den itibaren İranlı Hafız ve Sadi'den çeviriler yayımladı. Önceki adı *Sırat-ı Mustakim* olan *Sebilürreşad* dergisin-

Mehmet Âkif Ersoy

MEHMET ÂKİF ERSOY

BÜLBÜL

- Basri Bey oğlumuza -

Bütün dünyâya küskündüm, dün akşam pek bunalmıştım;
Nihayet, bir zaman kırlarda gezmiş, köyde kalmıştım.

Şehirden kaçmak isterken sular zaten kararmıştı,
Pek ıssız bir karanlık sonradan vâdiyi sarmıştı,

Işık yok, yolcu yok, ses yok; bütün hilkat kesilmiş lâl
Bu istiğrakı tek bir nefha olsun etmiyor ihlâl

Muhîtin hâlî "İnsaniyet"in timsâlidir, sanalım;
Dönüp mâziye tırmandım, ne hicranlar, neler andım!

Taşarken haşrolup beynimden artık bin müselsel yâd,
Zalâmın sinesinden fışkıran memdûd bir feryâd,

O müstağrak o durgun vecdi nâgah öyle coşturdu
Ki vâdiden bütün, yer yer, enînler çağlayıp durdu.

Ne muhrik nağmeler, Yârab, ne mevcâmeve demlerdi;
Ağaçlar, taşlar ürpermişti, güya Sûr-i Mahşerdi!

Eşin var, âşiyanın var, baharın var, ki beklerdin;
Kıyametler kopurmak neydi, ey bülbül, nedir derdin?

O zümrüd tahta kondun, bir semâvî saltanat kurdun;
Cihânın yurdu hep çiğnense, çiğnenmez senin yurdun,

Bugün bir yemyeşil vâdi, yarın bir kıpkızıl gülşen,
Gezersin, hânumânın şen, için şen, kâinatın şen.

Hazansız, bir zemin isterse, şâyet rûh-i ser-bâzın,
Ufuklar, bu'di mutlaklar bütün mahkûm-i pervâzın.

Değil bir kayda, sığmazsın - kanadlandın mı- eb'âda
Hayâtın en muhayyel gayedir ahrâra dünyâda,

Neden öyleyse mâtemlerle eyyamın perişandır?
Niçin bir damlacık göğsünde bir umman hurûşandır?

Hayır, mâtem senin hakkın değil.., Mâtem benim hakkım:
Asırlar var ki, aydınlık nedir hiç bilmez âfâkım!

Teselliden nasîbim yok, hazan ağlar bahârımda;
Bugün bir hânmânsız serserîyim öz diyârımda!

Ne husrandır ki: Şarkın ben vefâsız, kansız evlâdı,
Serâpâ Garba çiğnettim de çıktım hâk-i ecdâdı!

Hayâlimden geçerken şimdi, fikrim her cü merc oldu,
SALÂHADDİN-i EYYUBÎ'lerin FÂTİH'lerin yurdu,

Ne zillethtir ki: nâkus inlesin beyninde OSMAN'ın;
Ezan sussun, fezâlardan silinsin yâdı Mevlâ'nın!

Ne hicrandır ki: en şevketli bir mâzi serâp olsun;
O kudretler, o satvetler harâb olsun, türâb olsun!
Çökük bir kubbe kalsın ma'bedinden YILDIRIM Hanın;
Şenâatlerle çiğnensin muazzam kabri ORHAN'ın!

Ne heybettir ki; vahdet-gâhı dînin devrilip, taş taş,
Sürünsün şimdi milyonlarca me'vasız kalan dindaş

Sürünsün hânumânlar yerde işkenceyle kıvransın;
Serilmiş gövdeler, binlerce, yüz binlerce doğransın!

Dolaşsın sonra, İslâmın harem-gâhında nâ-mahrem...
Benim hakkım, sus ey bülbül, senin hakkın değil mâtem!

(7 Mayıs 1921, Ankara-Tâceddin Dergâhı)

de (1908-1910) çıkan ünlü şiirleri ve manzum hikâyeleriyle dikkatleri çekmeye başlamıştı. Fikir adamı olarak tümüyle İslâm'a bağlılığı savundu. 19. yüzyılın sonlarında sesini duyurmaya başlayan İslâmcılık, Mehmet Akif'in şahsında güçlü bir temsilcisini buldu. Çağının ünlü İslâmcı düşünürleri Muhammed Abduh (1948-1905), Abdürreşid İbrahim (1853-1944), Cemaleddin Afgani (1838-1897) ile görüş birliği içinde olan Mehmet Akif, İslâmiyet'in hurafelerden kurtarılması ve Müslümanların düştükleri bu üzüntü verici durumdan çıkabilmeleri için temel kaynak olan Kur'an ve Sünnet'e sarılmaları gerektiğine inanmıştı. Bu görüşünü şiirinde "*Doğrudan doğruya Kur'an'dan alıp ilhamı / Asrın idrakine söyletmeliyiz İslâmı*" dizelerinde dile getirdi. Böylece kendi çağının şairi olmanın, kendi anlayışına göre koşulunu koymuş oldu. Sanat anlayışı tıpkı Yunus Emre gibi Hak yolunda halk ile beraber olmaktır. Türk edebiyatında toplum için sanat akımının başlıca temsilcilerinden biri sayılan Mehmet Akif için şiir, inanç ve düşüncelerini açıklayıp yaymak, mücadelesini sürdürmek için bir vasıtadan ibarettir. "*Cenap Şahabettin, coşkunlukla 'edebiyat tarihi, şimdiye kadar Büyük Akif'ten daha büyük İslam ve Türk şairi tanımaz' derken, Akif'le ilgili bir inceleme kitabı olan Mithat Cemal Kuntay, Türk nazmının terkip kudretinin son noktasına Akif'in eliyle çıktığını söyler. Bütün edebiyat tarihçileri, Mehmed Akif'in Türk nazmına getirdiği sesi, canlılığı, dil pürüzlerinden arınmış sadeliği övmekte birleşirler. Bu kanaat, İslam edebiyatının ortak vezni olan aruzu kullanmaktaki ustalığından doğmaktadır.*" (D. Mehmet Doğan)

YERLİLİK

Mithat Cemal

Bazı müstesnalarıyla, Türk edebiyatçısı Türk olmaktan korkar; öyle iken Âkif, çetin bir sanat namusuyla yerlidir; ve karar vererek, azmederek, göğsü kabararak yerli.

Bu, acizin neticesi olan yerlilik değil, şuurlu mahallîlîktir; bu, yüzünün ilk çizgisidir. Çehresinden evvel, bu keskin hattı görürüz.

Bu fârikası, mevzularının memleket vakaları olması kadar ondaki yazı zevkinin Türk oluşundandır.

Frenk olmaktan iğrenir. (Ona "softa" diyenler bu nefretini, isterlerse, delil olarak alabilirler.) "Hamam olmak" tabiri, düşman çizmesi kadar ona dokunur. Gayzını tutamaz. Meşrutiyette, "Kaç trenini alacağız" diye aralarında konuşan gençlere, onları tanımadığı hâlde:

-Treni, daha sizin devletiniz alamadı! Siz nereden alıyorsunuz?

Der. Güzel Türkçenin üstüne titrer. Ve güzel Türkçeye dokunanlara garazdır. Dininden sonra dili gelir.

Fakat eşyaya bakış tarzı, pek çok defa, garplıdır; meselâ:

Şu çöl dedikleri aylarca bitmeyen nakarat..

Mısrâ bir Avrupalı rüyettir.

Yalnız, şiirleri, bazen mübalâğayla "mahallî" olmak istediği için "mahalle" olur; fakat bunu da yerli olmak gururuyla yapar. Yazıda Avrupa coğrafyasına bayılan efkârı umumiyeden korkmadığını göstermek için!.. "Türk olmayım" merakına kendini kaptırmaya tenezzül etmez. Yazarken de, yaşarken de Türk olduğuna mağrurdur.

Ancak, şiirlerinde, bazen (fakat bu "bazen" çok azdır) Arapça kelimelerin Türk istimalinden hasıl olan Türkçeliklerini ihmal ederek, Arapçalıklarını tercih eder. Meselâ, yanlış olan "ailevî" kelimesini, istimalin, bu yanlışı Türkçeleştirdiğini kabul etmeyerek, bunun Arap kaidesine göre doğrusu olan "âilî"yi yazar:

"Âilî bir inkılâp olsun" diyen meyus olur. (Üçüncü Safahat, s. 39)

Meselâ, ancak mülga Osmanlıcada "kibârı kelâm" terkibinde kullanılan "kibâr" gibi Arapça bir kelimeyi, büsbütün Arapçalaştıran "kibârı ümmet" terkibinde kullanır:

Sarıklıdır diye hiç görmeden, bilâ insaf

"Kibar-ı ümmeti" haksız değil mi istihfaf?

Meselâ, Osmanlıcanın henüz ölmediği zamanlarda bile ancak "fakr-u-fâ-ka" tarzında kullanmaya razı olduğumuz "fâka" kelimesini, tamamen Arapçalaştıran "ehl-i fâka" hâline sokar:

Ederdi cüd-i merâhim - mümd-i feyyazın,

Hazâin olsa bütün "ehl-i fâka"ya taksim. (Birinci Safahat, s. 76)

Meselâ, yine Osmanlıcada yalnız "din-i mübîn" terkibine giren "mübîn" sıfatını: ve meselâ "tebliğ" diye tamamen Türkçe ve mukabili varken "belağ" lügatini kullanır; ve ikisini de Arapçalıklarını artıran "belâğ-i mübîn" terkibine kor:

Bir ihtisâs ki pek incedir.. Fakat keskin..

Ne hasbihâl-i semâvî! Nasıl "Belâğ-i mübîn"! (Dördüncü Safahat, s. 24)

Meselâ, yine "mübîn" kelimesiyle terkip yapar:

Yoksa, onsuz ne şu dünya kalır İslâm'a, ne din..

Kuşatır millet-i mahkûmeyi husran-i mübîn. (İkinci Safahat, s. 38)

Meselâ, ancak, "reybî" diye, Türkçeleştirerek, kullandığımız "reyb" kelimesini, bir terkibin içinde eritmeye lüzum görmeyerek bütün Arapçalığıyla ve güzel nazmına acımayarak, şiirine sokar:

Görünmüyor ki okunsun sevâdnâme-i gayb,

Yakîne sed çekiyor her satırda yüz bin "reyb". (Dördüncü Safahat, s. 24)

Ve bir taraftan da ister ki bu koyu Arapça lügatler, Türkçe kelimelerin tadıyla okunsun; ve Kur'an lisanıyla kendisinin ülfetinden doğan ıtiyadı Türk okuyucularının münevver kısmından bekler.

En çok okuduğu kitap Kur'an'dı; okuyucularını da böyle sanıyordu; şiirlerindeki bu "Arapçalar" bundandır. Eski ve yeni Testamanı'ları bilmeyen bir Avrupa şairi mevcut olduğunu o derece kabul etmiyordu ki Kur'an ve Hadis dillerinden anlamayan bir Türk şairi de, gözüne, gayri tabiî görünüyordu. Onun içindir ki:

Çeyiz çemenle donatmıştı bey babam evini

Gibi en Türkçe mısrâı yazan Âkif, bir taraftan da şu upuzun "sevâd-na-me-i gayb"ı Safahat'a sokuyordu.

Fakat, 7. Safahat'ın 6 bin mısraında Arapça kelimelerin, bu Arapça istimalleri, ancak beş on kelimeye ve Arapça ve Acemce terkiplerin varlığı da ancak bir iki yüz mısraa münhasırdır. Hâlbuki eski Osmanlıcayı unsurlarıyla, onun kadar bilen, kendi neslinde de, azdı. Öyleyken, şiirlerini yazarken, Arapça ve Acemceyi iyi bilmenin zarurî felâketlerine düşmüyordu. Bu iki büyük vukufunu, bir süs gibi eserlerine takmak zaafına hiç kaymadı. Şiirlerinde Arapça ve Acemceyi hiç bilmeyen adamın sadeliği vardır. Yalnız şu farkla: Ondaki sadelik olgunluktur: Bu iki dili Türkçede kullanmaktan müstağni olacak kadar, iyi bilen adamın olgunluğu!.. Elmaslarını takmayacak kadar zengin olan kadının sadeliği!..

(*Mehmet Âkif*, 1990)

Mehmet Âkif Ersoy

MEHMET ÂKİF ERSOY

NE ESER NE DE SEMER

"Ölen insan mıdır, ondan kalacak şey: Eseri;
Bir eşek göçtü mü, ondan da nihayet: Semeri."

Atalar böyle buyurmuş, diye, binlerce alın,
Ne tehâlükle döker, döktüğü biçâre teri?
Şu bekaa hırsına akl erdiremem, bir türlü,
Sorsalar, bence, temâyüllerin en derbederi,
Hadi, toprakta silinmez bir izin var, ne çıkar,
Bağlı oldukça telâkkiye hakiki değeri?
Dün, beyinlerde kıyamet koparan "hikmet"i al,
Bugünün zevkine sor: Beş para etmez ciğeri!
Gündüzün, başların üstünde gezen "şaheser"in
Gece, şâyed, arasan, mezbeledir belki yeri!
İsteyen almaya baksın boyunun ölçüsünü,
Geri dur sen ki, peşimân atılanlar ileri.
Bilirim: "Hep de semermiş" diyecek istikbal.
Tekmelerken şu kabarmış sıra kümbetlileri.
O ne çok bilmiş adamdır ki: Cider sessizce,
Ne esermiş, ne semer, kimsenin olmaz haberi!

Hilvan, 21 Mart 1346 (1930)

MEHMED ÂKİF

Hakkı Süha Gezgin

Orta bir boy, geniş ve yuvarlak omuzlar. At sırtından inmemiş eski Türk akıncıları gibi, gövde kısmı bacaklardan daha uzun. Makine ile kesilmiş saçlar. Hayretle kalkık kaşlar. Kestane renkli derin gözler. Öfkeli zamanlarında bile kadife parıltıları yapan yumuşak bakışlar.

Onu ilk defa rahmetli Enver'in evinde görmüştüm. Balkan Savaşı'nda vatanın uğradığı felâkete şiirleriyle tek başına ağladığı günlerde idi. Her hafta bir başka mersiyesini ana toprağın bir yarasına sarıyordu. Herkesin sustuğu, dillerin tutulup kalemlerin uyuştuğu bu facia ortasında o ruhun ve vicdanın ilâhi bir meş'alesini eline almıştı.

Ben Akif'e, bu muhteşem heyecan divanhanelerinden geçerek kavuştuğum için, ilk görüşmemizin hafızamdaki izi ölünceye kadar silinmeyecektir.

Sarıgüzel'de, yumuşak sedirli mert bir dost evinde, pencereleri çok renkli bir bahçeye bakan bir odada idik. Tek tük ak düşmüş siyah sakalı, konuşurken dişlerinin parıltısını arttırıyordu. Kendi evini, Rumeli'yi kaplayan kan sellerinden kurtulmuş göçmenlere verip bir dostuna misafir olmuştu.

O gün vatandan başka hiçbir şey konuşulmadı. Kanım kaynamıştı. Aramızda mefkûre ayrılığı yoktu. Ancak ona giden yollar başka başka idi. Ona candan bağlandım ve tabutunu omuzumda taşıdığım güne kadar da içimin sevgisi arttı, eksilmedi.

Evet, o İslâmcı, ben Türkçü idim. Ben, onun tuttuğu yolda çürüklükler görüyordum. O Türkçülüğü, imparatorluğu parçalayan bir tehlike sayıyordu.

Kendisine, Arap, Arnavut ve Kürt davalarını anlatmak istedim.

- Artık Türk'ün de kendini düşüneceği zaman gelmiştir, dedim.

Yüzüme kızgın ve yaralı gözlerle baktı. Cevap vermedi.

Evet vatan saadetini dilemekte birdik ama milli inanışta, millî mefkûrede uzlaşmamıza imkân yoktu. Yalnız onun imanındaki temizliğe, hasbiliğe de hürmeti borç bilirim.

Şair Âkif de büyük bir varlıktır, ama insan Âkif'in büyüklüğünü dile sığdırmak çok güç. Ona dair yazılan kitaplarda çok hayranlık, çok sevgi, çok saygı var. Fakat dedim ya insan Âkif, bir engindir; dil, bir kadeh.

Süleyman Nazif, Mehmed Âkif isimli eserinde onun sanatını bir sanatkâr heyecaniyle anlatır. Bence bu büyük adam daha az coşkun bir gönül ve daha sakin bir beyinle incelenmelidir. Akif'in sanatkârlığı, eskilerin "sehl-i mümteni" dedikleri cinsten bir şeydir. İlk bakışta derinliği göze çarpmaz.

Dil, sanki balmumudur. Söz, onun sanat potasında su gibi erir ve kalıplanırken hiç pot vermez. Bundan ötürüdür ki onun üslûbundaki pürüzsüzlüğü görenler, Davud'un mucizesini hatırlarlar. O, sesinin yakıcı âhengiyle demirleri yumuşatıp zırh yaparmış, Akif'in elinde de söz o hale gelir.

Aruz, eskiden beri gem taktırmaz azgın bir küheylan olarak tanınmıştır. Divan edebiyatını dolduran aksaklıkları, zarureti vezin mazereti reçetesiyle örterler. Bu büyük sanatkâr, vezin içinde yalnız sözün hâkimiyetini kurmakla da kalmamış, aruz'u kalemine köle etmiştir. En bulanık en çetrefil, en akıcı düşünceler, duygular onun huzurunda dize geldi. Bu müjde, hattâ Safahat'a alınmaya layık tutulmamış ilk manzumelerinde bile görülür.

Onda en çok imrendiğim şey, kendim başkaları için harcayışıdır. Bütün eserlerinde şahsî bir derdine rastlayamazsınız. Sanihası, ilhamı, duyuşu, sezişi hep vatan ve millet içindir.

Ömürlerinde hürmetten, alkıştan başka bir şey görmedikleri halde vatana ve millete küsen şairlerimiz var. Akif küçüğünden büyüğünden haksız tarizlere uğradığı halde şiirine bunların gölgesini düşürmedi. Çünkü o, sanatiyle olduğu kadar, kalbiyle, vicdaniyle, şuuruyla ve feragatiyle de büyüktü.

→

Mısır'a gidişini ne mânâsız şeylere verdiler. Şapkadan ürktüğünü söylediler. O, şapkadan ürkecek adam mı idi? Bana inanmazsınız şu beytini dikkatle okuyunuz:

Yumuşak başlı isem, kim dedi uysal koyunum
Kesilir belki, fakat çekmeye gelmez boynum

hakikatin ne olduğunu görürsünüz.

Anadolu'da İstiklâl kavgası başladığı vakit, koynunda üç günlük nafakası yokken yayan yollara düştü. Bu tarihte Araplar ayrılıp ayrı devlet kurmuş, Arnavutlar başlarına bir kral geçirmişlerdi. İstiklâl savaşı, yalnız Türk'ün dâvâsı idi. Ona "molla" diyenler, "softa" diyenler, İstanbul'da yan gelir, müstevlilere boyun eğerken, Akif ruhunun kılıcını çekmiş ve gaza meydanına atılmıştı.

İstiklâl Marşı'nın ilk mısraındaki müjde, orada doğüşen kahramanlar için değil, burada titreşen zavallılar için yazılmıştır.

Vatan felâketini olduğu kadar, milli şerefi de onun kalemi besteledi.

Balkan faciasına ağlayan mısralardan sonra, Çanakkale hârikasının destanını da o yazdı. Hamasî lirizmin en kaynak örneklerini o verdi.

Bülbül, Secde şiirlerinde ise bir insan kalbinde kopması mümkün olan fırtınaların en coşkunlariyle karşılaştık. Akif, yalnız bu iki manzumenin sahibi olsaydı, yine şanında hiçbir eksiklik bulunmayacaktı. Bir şair ruhunun ne engin kanatlı bir varlık olduğunu bu şiirlerde bütün ihtişamiyle gördük.

Mısır'da çıkardığı Safahat'ın son cildi Akif'in nasıl gittikçe olgunlaştığının ne büyük bir şahididir.

Boğaziçi orada hiç sönmeyecek bir fikir ve ruh şenliği halinde yaşıyor. Mevlid dekoru bir harikadır.

Mehmed Akif, kuyruklu yıldızlar gibi asırda bir doğan, fakat tek başına bütün bir ufku dolduran bir bahtiyardı. Sanatının elmas sorgucu bütün iftiralar, anlamamazlıklarla lekelenmeye çalışılsa bile, yarın ki nesiller onu gönül dünyasının bir fatihi gibi alkışlayacaklardır.

(*Edebi Portreler*, 1997)

"*Hayır, hayal ile yoktur benim alışverişim*
İnan ki, her ne demişsem görüp de söylemişim
Şudur cihanda benim en beğendiğim meslek
Sözün odun gibi olsun, hakikat olsun tek!"

diyerek şiirde gerçekçilik akımının dönemindeki önde gelen temsilcisi olmuştur. *Seyfi Baba, Hasır, Mahalle Kahvesi, Köse İmam, Kocakarı ile Ömer* manzum hikâyeleriyle edebiyatta gerçekçiliğin, aruz ölçüsüne hakimiyetin unutulmaz örnceklerini veren Mehmet Akif, *Çanakkale Şehitlerine* şiiriyle edebiyat tarihimize erişilmez bir anıt dikmiştir. Arapçadan başka Farsça, Fransızca bilirdi. Bir Kur'an meali hazırladığı biliniyor ancak bu çeviriyle ilgili çeşitli rivayetler vardır. Sonuç itibariyle bu meal mevcut değildir.

"*Türk şiirinin erkek sesi*"... Cumhuriyet döneminin güçlü şairlerinden Orhan Seyfi'nin bu tespitini Âkif fazlasıyla hak etmiştir. *Safahat*'ın 1. kitabındaki halkçı şiirlerden başlamak üzere, şair o zamanki şiir ortamının şiire yönelik üç önemli beklentisini doyurmuş olarak çıkar okuyucunun huzuruna.

1. Nazmı, vezni pürüzsüzdür. Söyleyişi ikna edicidir, kafiyeleri şaşırtıcıdır, sözdizimsel başarısı tartışma götürmez. Mesleki yeteneğini ispat etmiş olarak yola çıkmıştır. Âkif, şiir zanaatının en önemli ustalarından biridir.

2. Dili ve söyleyişi incelikli ve zekice bir sadeliğe sahiptir. Günlük konuşma dilinden bir şiir yaratmıştır. Ki bu da modern şiirin en önemli amaçlarından biridir.

3. Toplum sorunlarını onun kadar tutarlı ve bütünlüklü işleyen bir şair ne önceki ne sonraki dönemlerde ortaya çıkabilmiştir.

"Cevdet Paşa, Kur'an nâsiridir; Âkif, Kur'an şairi. Ancak ikisinin arasında fark var; Kur'an Cevdet Paşa'nın yalnız kültürünü, Âkif'in, kültürüyle beraber seciyesini yaptı." (Mithat Cemal Kuntay)

"Osmanlıca; nesirde Namık Kemal'in mektuplarıyla; nazımda Fikret ve Âkif'in şiirleriyle Türkçe oldu." (Mithat Cemal Kuntay)

MEHMET ÂKİF ERSOY

ŞİİRİM

Bana sor sevgili kâri', sana ben söyliyeyim,
Ne hüviyette şu karşında duran eş'ârım:
Bir yığın söz ki, samimiyyeti ancak hüneri;
Ne tasannu' bilirim, çünkü, ne san'atkârım.
Şi'r için "göz yaşı" derler; onu bilmem, yalnız,
Acizimin giryesidir bence bütün asarım!
Ağlarım, ağlatamam; hissederim, söyliyemem;
Dili yok kalbimin, ondan ne kadar bîzârım!
Oku, şâyed sana bir hisli yürek lazımsa;
Oku, zirâ onu yazdım iki söz yazdımsa.

MEHMET ÂKİF ERSOY

HÜSRAN

Ben böyle bakıp durmayacaktım, dili bağlı,
İslâm'ı uyandırmak için haykıracaktım.
Gür hisli, gür imanlı beyinler, coşar ancak,
Ben zâten uzun boylu düşünmekten uzaktım!
Haykır! Kime, lâkin? Hani sahipleri yurdun?
Ellerdi yatanlar, sağa baktım, sola baktım;
Feryâdımı artık boğarak, na'şımı, tuttum,
Bin parça edip şi'rime gömdüm de bıraktım;
Seller gibi vâdiyi enînim saracakken,
Hiç çağlamadan, gizli inen yaş gibi aktım.
Yoktur elemimden şu sağır kubbede biraz;
İnler "Safahât"ımdaki hüsran bile sessiz!

(Ekim 1919, İstanbul)

"Âkif bey hayatında eğilmedi, gerek istibdat devrinde, gerek meşrutiyet senelerinde açığa rıza gösterdi, kimseye eyvallah etmedi. Umumi seferberlik zamanı idi, Âkif bir arkadaşı ile birlikte oturmuş, kuru fasulya aşı yiyordu. Nezaret erkânından biri çıkageldi. Selam tebliğ etti. Yazılarında o derece ileri gitmemesini nazikçe söylemek istedi, Âkif pürhiddet dedi ki: Nazırına söyle; kendilerini düzeltsinler! Bu gidiş devam ettikçe bizi susturamazlar. Ben fasulya aşı yemeğe razı olduktan sonra kimseden korkmam!" (Hasan Basri Çantay)

"O, hem tahkiyede harikulâde kudret ve tasvir ü ihtisasta tekellüfsüz ve cuşacuş belagatler gösteren bir şair, hem eşyayı ve vekayi'i ruhlarına ve serairine nüfuz eden nazarlarla gören bi-menend bir rasıddır. Mehmed Âkif gibi şiirlerini bizzat yaşamış olan şairlerin mahiyet ve kıymetleri, eserleri serapa okunduktan sonra anlaşılır. Yazılarının yalnız bir veya birkaçını görerek hüküm vermek, bir vücudun bir tek uzvunu tedkik ile heyet-i mecmuası ve mesela bir kemiğe bakarak, beşerenin güzelliğini teşhis etmeğe çalışmak gibi bi-sud ve na-kâfidir." (Süleyman Nazif)

"Dinî irade ile millî irade hiçbir kitapta ve hiçbir dimağda görülmemiş şekilde Safahat'ta birleştirilmiştir. O zamana kadar milliyetçi denince dine karşı veya yabancı olan kişi, dinci ve Müslüman deyince de, milliyetçiliği tanımayan insanı akla gelirdi. Milliyetçi, ırkçı yani kemikçi idi. Dinci ise, hurafeci ve vatansız varlıktı. Ruhlarımızı aynı zamanda bir hezeyan teşkil eden bu safsatadan kurtaran Mehmet Âkif'tir. Türkün Müslümanlıktan, milliyetçiliğimizin İslâm'dan ayrılamayacağını bize öğreten o oldu." (Nurettin Topçu)

"Yahya Kemal esere, hep esere bakıyor; imparatorluk idealine sıkı sıkıya bağlıdır. Âkif'se eserden müessire, yani imparatorluktan çok, medeniyetin tarihe serpili eser ve kuruluşlar zincirinden çok, bütün o eserleri doğuran İslâm'ın kendisine bağlıdır. Bundandır ki, O'nu yeni kuruları Devletin İstiklâl Marşı'nı yazmış olarak da görebiliyoruz. Millî Marş'ın şairi bundandır ki, Yahya Kemal değil Mehmet Âkif'tir." (Sezai Karakoç)

MEHMET ÂKİF ERSOY

UYAN

Baksana kim boynu bükük ağlayan?
Hakk'ı hayâtın senin ey müslüman!
Kurtar o biçâreyi Allah için,
Artık ölüm uykularından uyan!

Bunca zamandır uyudun, kanmadın;
Çekmediğin kalmadı, uslanmadın.
Çiğnediler yurdunu baştan başa.
Sen yine bir kerre kımıldanmadın!

Ninni değil dinlediğin velvele...
Kükreyerek akmada müstakbele,
Bir ebedî sel ki zamandır adı;
Haydi katıl sen de o coşkun sele.

Karşı durulmaz, cereyan şîne-çak...
Varsa duranlar olur elbet helak.
Dalgaların anlamadan seyrini,
Göz göre girdâba nedir inhimak?

Dehşet-i maziyi getir yâdına;
Kimse yetişmez yarın imdâdına.
Merhametin yok diyelim nefsine;
Merhamet etmez misin evlâdına?

"Ben onu dünyaya getirdim..." diye,
Kalkışacaksın demek öldürmeye!
Sevk ediyormuş meğer insanları,
Hakk-ı übüvvet de bu câniliğe!

Doğru mudur ye's ile olmak tebâh?
Yok mu gelip gayrete bir intibâh?
Beklediğin subh-i kıyâmet midir?
Gün batıyor, sen arıyorsun sabâh!

Gözleri mâziye bakan milletin,
Ömrü temâdisi olur nekbetin.
Karşına müstakbeli dikmiş Hudâ,
Görmeye, lâkin daha yok niyyetin!

Ey koca Şark, ey ebedî meskenet!
Sen de kımıldanmaya bir niyet et.
Korkuyorum, Garb'ın elinden yarın,
Kalmıyacak çekmediğin mel'anet.

Hakk-ı hayâtın daha çiğnenmeden,
Kan dökerek almalısın merd isen.
Çünkü bugün ortada hak sâhibi,
Bir kişidir: "Hakkımı vermem!" diyen.

5 Şubat 1330 - (18 Şubat 1915)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Safahat* genel adı altında toplanan şiirleri şu yedi kitaptan oluşmuştur: 1. Kitap: *Safahat* (1911), 2. Kitap: *Süleymaniye Kürsüsünde* (1912), 3. Kitap: *Hakkın Sesleri* (1913), 4. Kitap: *Fatih Kürsüsünde* (1914), 5. Kitap: *Hatıralar* (1917), 6. Kitap: *Asım* (1924), 7. Kitap: *Gölgeler* (1933).

DÜŞÜNCE-ARAŞTIRMA: *Kastamonu Nasrullah Kürsüsü'nde* (Millî Mücadele sırasında Nasrullah Camiindeki hitabesi, Elcezire kumandanı Nihat Paşa tarafından Diyarbekir Matbaasında bastırıldı, 1921), *Kur'an'dan Ayet ve Hadisler* (*Sebilürreşad*'da çıkan yazılarından seçmeler; yay. haz. Ömer Rıza Doğrul, 1944).

ÇEVİRİ: *Müslüman Kadın* (Ferid Vecdi'den, 1909), *Honoto'nun İslâmiyete Hücumuna Karşı Şeyh Muhammed Abduh'un Müdafaası* (1915), *İçkinin Hayatı Beşerde Açtığı Rahneler* (Abdülaziz Çaviş'den, 1934), *Anglikan Kilisesine Cevap*(Abdülaziz Çaviş'den, 1924, bir bölümü *Hazreti Ali Diyor ki*, 1959 ve *Hazreti Ali'nin Bir Devlet Adamına Emirnamesi*, 1963, adla-

rıyla yayımlandı), *İslâmlaşmak* (Said Halim Paşa'dan, 1919), *İslâmda Teşkilat-ı Siyasiye* (Said Halim Paşa'dan, *Sebilürreşad*'da tefrika, 1922), *Kur'an Tercümesi* (Bu eser henüz bulunamadı. Bir rivayete göre Âkif, döneminin hükümeti Kur'an yerine ibadette zorunlu tutar endişesiyle bu tercümeyi yapmaktan vazgeçti. Diğer bir rivayete göre ölürse yakılmak kaydı ile Câmiü'l-Ezher alimlerinden Yozgatlı İhsan Efendi'ye bıraktı).

HAKKINDA: Süleyman Nazif / Mehmed Âkif: Şairin Zatı ve Âsârı Hakkında Bazı Malumat ve Tetkikat (1924), Orhan Seyfi Orhon / Mehmet Âkif: Hayatı ve Eserleri (1937), Eşref Edib / Mehmet Âkif / Hayatı Eserleri ve 70 Muharririn Yazıları (c. 1, 1938, c. 2, 1939) - İnkılâp Karşısında Âkif-Fikret-Gençlik-Tancılar (Kurtuluş Harbi'nin Kaynağı İstiklâl Marşı mı, Tarih-i Kadim mi, 1940), Sabiha Zekeriya Sertel / Tevfik Fikret-Mehmet Âkif Meselesi: Sebilürreşatçıya Cevap (1940), Mithat Cemal Kuntay / Mehmet Âkif (ölümünün 6. yılı dolayısıyla, 1939), Fevziye Abdullah Tansel / Mehmet Âkif: Hayatı ve Eserleri (1945, 1973), Mehmet Emin Erişirgil / Mehmet Âkif: İslâmcı Bir Şairin Romanı (1956), Hilmi Yücebaş / Bütün Cepheleriyle Mehmed Âkif (1958), Faruk Kadri Timurtaş / Mehmet Âkif ve Cemiyetimiz (1962), Cemal Kutay / Necid Çöllerinde Mehmed Âkif (1963), Muhittin Nalbantoğlu / İstiklâl Marşımızın Tarihi (1963), A. Cerrahoğlu [Kerim Sadi] / Bir İslâm Reformatörü: Mehmet Âkif (1964), Hasan Basri Çantay / Âkifnâme (1966), Sezai Karakoç / Mehmed Âkif: Hayatı Aksiyonu Düşünceleri ve Şiiri (1968), Neriman Malkoç Öztürkmen / Mehmed Âkif ve Dünyası (1969), Veli Ertan / Mehmet Âkif, Hayatı, Eserleri ve Tesirleri (1969), Ahmet Kabaklı / Mehmet Âkif (1970), Nurettin Topçu / Mehmed Âkif (1970), M. Kaya Bilgegil / Mehmed Âkif (1971), Ali Nihat Tarlan / Mehmet Âkif ve Safahat (1971), Mehmet Âkif Armağanı (MTTB Basın Yayın Müdürlüğü, 1972), Mehmet Âkif Sempozyumu (Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, 1976), Metin Akar / Mehmet Âkif (1985), Abdullah Uçman / Mehmet Âkif ve Milli Mücadele (Ölümünün 50. Yılında Mehmet Âkif Ersoy, 1986), Ölümünün 50. Yılında Mehmet Âkif Ersoy (Marmara Üniversitesi Yayınları, 1986), Hasan Duman / Mehmet Âkif ve Bir Mecmuanın Anatomisi (1986), Beşir Ayvazoğlu / İstiklâl Marşı ve Manası (1986), Yavuz Bülent Bakiler / Ölümünün 50. Yılında Mehmet Âkif Ersoy (1986), Milli Şair Mehmet Âkif Ersoy'un Ölümünün 50. Yıldönümünde Anma Faaliyetleri (Kültür Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü, 1986), Mehmet Kaplan / Mehmet Âkif ve Çanakkale Savaşı (1987), M. Ertuğrul Düzdağ / Mehmed Âkif Hakkında Araştırmalar (c. 1, 1987; c. 2, 1989), Abdülkerim Abdülkadiroğlu / Mehmet Âkif Ersoy'un Makaleleri (1987), Orhan Okay / Mehmet Âkif: Bir Karakter Heykelinin Anatomisi (1989), Mehmet H. Doğan / Camideki Şair Mehmet Âkif (1989), Muzaffer Uyguner

MEHMET ÂKİF ERSOY

İSTİKLAL MARŞI

- Kahraman Ordumuza -

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül... Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl;
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim: Bendimi çiğner, aşarım;
Yırtarım dağları, enginlere sığmam taşarım.

Garb'ın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar;
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imânı boğar,
"Medeniyyet!" dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın...
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri "toprak!" diyerek geçme, tanı!
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehid oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyâları alsan da, bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şühedâ fışkıracak toprağı sıksan, şühedâ!
Canı, cananı, bütün varımı alsın da Hüdâ,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyâda cüdâ.

Rûhumun senden İlâhî şudur ancak emeli:
Değmesin ma'bedimin göğsüne nâ-mahrem eli;
Bu ezanlar -ki şehâdetleri dînin temeli-
Ebedî, yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım;
Her cerîhamdan, İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır rûh-i mücerred gibi yerden na'şım!
O zaman yükselerek Arş'a değer, belki, başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl,
Ebediyyen sana yok ırkıma yok izmihlâl:
Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağının hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl.

Mehmet Âkif Ersoy

MÜ'MİN ÂKİF

Remzi Oğuz Arık

1873'te Fatih'te, Sarıgüzel'de doğan, 1893 yıllarında İpek kasabasına evlenmeye giden, daha öğrenci iken öksüz kalan, baytar, edebiyat hocası Âkif'den şimdi ne kalmıştır? Kocaman bir hiç! Hattâ, cemiyetimizin türlü görünüşlerini, dertlerini en güzel bir İstanbul Türkçesinin ifadesiyle, bu ifadeyi en pürüzsüz bir nazımla bizlere çizen Akif'ten çok bir şey kalmış mıdır? Şiiri, sanatı, cemiyetin işlerini devrimizin anlayışıyla ele alanlar için Akif'in bu taraflarında sıkıcı ne kadar çok şey vardır! Onun tavsiye ettiği şeylerden dolayı, tenkit ettiği yönler dolayısıyla ve ideolojisi bakımından ise sağlığında başlayan ağır çalışmalar, ölümünden sonra da bitmemiştir. Bir Halkevi başkanı hatırlıyorum ki idaresine nasılsa geçmiş muhteşem Halkevi binasında Akif'in hâtırasını andırtmadığı için uzun uzun övünmüştü! Düşman bile denmeye lâyık olmayan bu türlü vefa zügürtlerini bir yana bırakıyorum, amma Akif'in şahsı hemen her zaman atışma ve çatışma konusu olmuştur. Muarızlarının içinde, sözlerine değer verebilecek, şiirin dostu olanlar onun:

"Şiire meslek diye, oğlum, veriler miydi emek?"

mısrasından alınmışlar; Milliyetçilik dostu olanlar:

Bunu benden sorunuz, ben ki, evet Arnavudum,
"Başka bir şey diyemem: işte perişan yurdum!"

beytinden kuşkulanmışlar; inkılâpçılar:

"Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar!"

mısrasına yıkılan mânâyı senet gibi almışlar ve rahmetli Akif'e acı, ağır yüklenişlerle onu ayrı ayrı gömmek istemişlerdir.

Halbuki Akif, yıllar geçtikçe onun kültürü ile yetişen büyük milletin büyük bir çocuğu olarak anılmaya başlamıştır. Daha yaşarken, ona ideoloji bakımından en çok aykırı bakan Türkçü, onun değerini en açık surette övmekten çekinmemişti. Şimdi Türk gençliği Türk aydınları onun ölüm yıldönümünü bir millet matemi olarak yaşamayı âdet edindiler.

Biz buna şaşmıyoruz.

Bir kere Akif, vefalı bir dosttu. Cinsi gittikçe azalan bu mübarek insan çeşidinin bizim milletimiz arasındaki değeri çok büyüktür. Balkan harbi, ilk dünya harbi ve Anadolu kurtuluş savaşları gibi üç büyük mahşerde bu millet Akif'i kendi yanında bulmuştur. Dünyaya yenilmeyeceğine inandığı ordusunun Balkanlı devletçikler tarafından dehşetli bir yenilgiye uğratıldığını, yoluna asırlardır kan, emek, ve feyz döktüğü Rumeli'nin parça parça edilerek alındığını gören Türk halkı, kıyametin geldiğini sanmış, taş kesilmişti. Akif bu korkunç yeis zamanında ilkin dindaşları olan halkımızın göz yaşı olmuş çağlamış, sonra onu tanrının sesiyle yeniden kurtarmaya çabalamış bir dosttur.

İlk dünya harbinde, bütün bir Müslümanlık âleminin uyanıp birleşmesi idealini müjdeleyen, Osmanlı İmparatorluğunun idealdeki yerini Tanrının müjdesi gibi Türk halkına nakleyleyen ve onu ıstıraplar altında çökmemeye çağıran, fakat imparatorluk çöküp herkes cephe kahramanlarına söverken "Asım"ında Türk varlığını göklere çıkaran dost o olmuştur. (Ne gariptir ki, 1300 yılın insanlarını hepimizde görmek isteyen Akif'in bu eseri, inkılâp arzusu ve hasretiyle biter!)

Anadolu kurtuluş savaşlarında İnebolu'dan Ankara'ya yaya yürüyen o büyük mahşerde Anadolu halkıyla birlikte "Bülbül"den beter inleyen, sırât köprüsünü geçen, o halkın adına İstiklâl marşını yazan, yazan değil o İstiklâli "ırkım" diye Türklere müjdeleyen vefalı dost, Akif olmuştu.

Sonra Âkif, en çok omuz silken sanat tenkitçisinin bile hayran kaldığı Türkçesi ile ebediyetlere hediye edilen şiirlerin sahibidir. Türk oğlu, ne zaman hayatın türlü imtihanından geçse, mutlaka Âkif'ten bir parçayı ruhunun ifadesi veya istifadesi için önünde bulacaktır.

Bunlardan başka Âkif, insanı insan eden, insanı en muhteşem insan olan hür insan eden feragat gibi, gönül alçaklığı gibi, aza kanaat gibi, yanındakinin derdine ortak olmak gibi nimetlere ermiş bir bahtiyardı. Türk oğlu, bu nimetlere eren insanı kolayca unutmayan karakterdedir.

Fakat Akif'i asıl unutturmayan, onun imanıdır. Ne varlık, ne yokluk, ne makam, ne hapishane, ne gurbet, ne menfaat... Hiçbir şey Akif'i varlığının hikmeti haline yükselen imanından ayırmamıştır. Bu iman Âkif'teki bütün meziyetlerin bir nevi pınarı, besleyicisi ve çimentosu olmuştur, diyebiliriz.

Gücünü dinden alan bu iman, onu dünyanın bir bölümüne dost, bir bölümüne düşman kılmıştır. Dostluğunu 400 milyon Müslümana ayıran Akif, ona dostluk göstermeyen, tam tersine: Bu Müslüman âlemini yaman bir şuurla yok etmek isteyen cemiyetlerin düşmanıdır. Hakkın sesine koşanların meydana getirdiği bu 400 milyonun ayakta kalması, Tanrının hak olduğuna, hak kalacağına delildir. Bu itibarla da, Tanrının buyruğunu yerine getirmeyenler, bu misyonu lüyûnet edenler ve Akif'in onlara düşmanlığı sonsuzdur. İnsanlığa mal olan büyük şeyler, mutlaka büyük bir bânî olan büyük karakterlerin eşidir. Akif'in, millete mal olmuş, bilip söylediğimiz her şeyi, imanından geldiği gibi onu, bütün meziyetleri sarsılmış bir cemiyet içinde seyrek bir insan yapan karakteri de imanına dayanır. Eserinde, bu milleti düşüren her şeye karşı kükreyen fakat onun dayanamadığı en bayağı şey: Ölüm korkusu ve kısaca: Korkudur. Tembellikten bile beter bildiği bu zillete karşı onu koruyan kalkan: İmandır! Sonra, ona ölmez parçaları yazdıran karakterinin silinmez yanı: Hürriyete olan sonsuz vurgunluğudur.

"Doğduğumdan beridir âşıkım istiklâle,
Bana hiç tasmalık etmiş değil altın lâle.
Yumuşak başlı isem kim dedi uysal koyun'um
Kesilir belki, fakat çekmeye gelmez boyunum!"

Diyen mü'min İnsan, bu şanlı nimeti de imanına borçludur. Şanlı nimet dediğim o hürriyetin silâhı, cephanesi, karakolu ise, Akif'i dünyaya minnet ettirmeyen feragatidir ve bu nimeti de Âkif yine imanıyla beslemiştir.

Öyle bir dünyada yaşıyoruz ki inanmak zor, inanan az ve inandıran yok gibidir. İnananların başı beladan kurtulmadığı içindir ki dünyamız ve bu dünya içinde cemiyetimiz dostluktan, dosttan mahrumdur. Dostun da, dostluğun da bu insanoğluna cemiyet hayatını, medeniyet hayatını zehir etmekte; bu hayatı bir merasimler bir hiçlikler faciasına çevirmektedir. Bu yokluklar, bu facia içinde bunalanlar Akif'in imanla beslediği dürüst, sade, mert ömrünün ne kadar arasalar, ne kadar ansalar, döne döne ansalar azdır.

(*İdeal ve İdeoloji*, 1969)

/ Mehmet Âkif Ersoy (1991), Kazım Yetiş / Mehmet Âkif'in Sanat-Edebiyat ve Fikir Dünyasından Çizgiler (1992), Osman Karataş / Mehmet Âkif ve Oyun İçinde Oyun (1995), Rıdvan Canım – Etem Çalık / Mehmet Âkif ve İstiklâl Marşı (1995) Zeki Sarıhan / Mehmet Âkif (1996), Vefatının 60. Yılında Mehmet Âkif Sempozyumu Bildirileri (İSAR Vakfı Yayını, Yayına Hazırlayan: İnci Enginün, 1997), Taha Toros / Türk Edebiyatından Altı Renkli Portre (1998), İbnülemin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. I, 1999), İsa Kocakaplan / İstiklâl Marşımız ve Mehmet Âkif Ersoy (1999), Nazım Elmas / Mehmet Âkif'in Dış Seyahatleri, Ramazan Çiftlikçi / Mehmet Âkif Ersoy'la İlgili Kitaplar ve Tezler Bibliyografyası, Fahreddin Gün / Eşref Edib'e Göre Mehmet Âkif'in Şeciyesi, Dücane Cündioğlu / Bir Kur'an Şairi (2000) - Âkif'e Dair (2005), Fazıl Gökçek / Mehmet Âkif'in Şiir Dünyası (2005).

ERSOY, Mustafa

Şair. 1928, Güdül / Ankara doğumlu. İlkokulu bitirdikten sonra bir müddet memlekетinde ticaretle uğraştı. *Yurt* gazetesinde çalıştı. Şiirlerinden bir kısmını 1945 yılında yayımladığı *Bir Aşıkın Sazı* adlı kitapta topladı.

ESERLERİ (Şiir):

Bir Aşıkın Sazı (1945), *Kiğmir Safası, Ayşe'ye Haber ve Gaflet.*

HAKKINDA: Dünkü ve Bugünkü Ayaşlı Şairler (1948), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ERSOY, Neşe

Şair. 12 Temmuz 1957, Şavşat / Artvin doğumlu. İlk, orta ve liseyi Artvin'de bitirdi. 1975 yılında Ankara'ya geldi. İki yıl Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesinde okudu ve oradan ayrıldı. Bir süre işçi olarak çalıştı. Çeşitli dergilerde şiirleri yayımlandı. Bu arada Turizm ve Otelcilik Yüksek Okulundan mezun oldu. Ankara'da yaşamını sürdürdü ve Ankara'nın *Yerel Haber* adlı gazetesinde köşe yazıları yazdı. Edebiyatçılar Derneği üyesi oldu.

ESERLERİ (Şiir):

İnce Sessizlik (1998), *Geceler Kızılırmak* (2000), *Hanisin* (VCD'li).

HAKKINDA: Mehmet Aydın / Edebiyatımızda Kadın Şair ve Yazarlar Sözlüğü (2001).

ERSOY, Neşet

Bürokrat, yazar. 1 Temmuz 1946, Akbucak / Sarıkaya / Yozgat doğumlu. İlkokulu köyünde okudu. 1957 yılında ailesiyle birlikte Yozgat'ın Yerköy ilçesine yerleşti. Ortaokulu Yerköy'de (1960), liseyi Yozgat'ta (1963) bitirdi. Aynı yıl AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesine girdi. 1965'te burslu olarak Batı Almanya'ya gitti. Almanya'da Goethe Enstitüsünde bir dönem Alman dili ve edebiyatı derslerine devam etti. Yurda döndükten sonra, Siyasal Bilgiler Fakültesinden mezun oldu (1967). Aynı yıl Maliye Bakanlığında muhasebe mümeyyizi olarak göreve başladı. Nisan 1968'de İçişleri Bakanlığına girdi. Yozgat maiyet memurluğu, Karamağara bucak müdürlüğü, Ortaköy (Çorum), Şirvan (Siirt), Mucur (Kırşehir) ilçelerinde kaymakam vekilliği yaptı. Ankara'da 50. dönem kaymakamlık kursunu bitirdi (1970). Sütçüler (Isparta), Arpaçay (Kars), Bünyan (Kayseri) ilçelerinde kaymakamlık yaptı. 1978'de Diyarbakır Hukuk İşleri Müdürlüğüne, 12 Eylül'den sonra Yenişehir (Bursa) Kaymakamlığına tayin edildi. Eylül 1983'te Bitlis Hukuk İşleri Müdürlüğüne, 1984'te Ankara Keçiören ilçesi kaymakamlığına getirildi. Milli Güvenlik Akademisinde (1985) öğrenim gördü.

Türk musikisi ve Türk edebiyatı ile ilgilendi. Meslekî dergilerde makaleleri yayımlandı. İstanbul'da bir gazetenin açmış olduğu yarışmada *"Yunus Emre Divanı Üzerine Bir İnceleme"* yazısı Türkiye ikincisi seçilerek ödül aldı. Görev yaptığı yörelerin mahallî musiki özelliklerini, mahallî efsanelerini ve mahallî âdetlerini yakından inceledi, bu incelemelerini ayrı ayrı kitaplarda topladı. Ayrıca *Doğu Kültürümüzün Avrupa Üzerindeki Tesirleri* (Otto Spies'ten, 1974) isimli bir çevirisi vardır.

HAKKINDA: TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ERSOY, Ömer

Şair. 1929, Sorgun / Yozgat doğumlu. İlkokulu Sorgun'da bitirdi. Daha sonra eğitimine devam edemedi. Kırşehir Çiçekdağı Millî Emlâk Müdürlüğünde memur olarak çalışma hayatına atıldı. Daha sonra Sorgun Adliyesinde, Ağır Ceza Mahkemesi ve Ankara Asliye Hukuk Mahkemesinde zabıt kâtipliği; Sorgun seçim büro şefliği görevlerinde bulundu ve emekli oldu. Şiir yazmaya, çalışma hayatına atıldığı dönemlerde başladı. Şiirlerinde yaşadığı sıkıntıları, şahit olduğu haksızlıkları dile getirdi. *Maziden Anılar* isimli bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003), Durali Doğan / Yozgatlı Şair ve Yazarlar Ansiklopedisi (2005).

ERSOY, Tolga

Hekim, öykücü, araştırmacı-yazar. 1963, Ankara doğumlu. Ortaöğrenimini Zonguldak'ta tamamladı.

Tolga Ersoy

TOLGA ERSOY

DÖNENCE AĞITLARI

"İhanet kirlenmiş bedenidir ölümün; kollarında kendine yakıştıramadığın bir orospu gibi kalakalır, çiçek bozuğu bir düşün oyuklarından içmeğe zorlandığın su gibi hayat kurutur. Kulaklarından dolar soğuk esintisi, beyninde çarpışarak hızını arttıran korku çığlıkları ergimiş boğazından fırladıkça yankısından delik deşik olur gövden. Metal bir boşluk sanırsın kendini: sözler durmaz içinde, gençliğin tüter durur sırrı kazınmış bakışlardaki çakallara atılan ete dönüşmüş yüreğiyle. Bir çocuk cesedine halâ sıcak bir elle dokunabilirsin oysa; yarım sırıtışıyla ihanetin erişmediği bir bölümün kalmıştır, zamanla ayrımsadığında masum ezgilerin titreştirdiği yapraklarla donanırsın. Sevginin sıcak, yalınç kozasında binlerce düş ışığı doluşur gözbebeklerine üst gerçeklerini inanılır kılacak olan!

Ve insanı kabul edeceksin... "İnsanla karşılaştığı ilk andan sonra yok olmaya başlayan her şey adına!"

- Gecenin Son Notları

"Selam. Mektubunu aldım ve inan adına ilk defa sevindim; gerçek duygularından böylesine içtenlikle sözedebildiğin için. İlk defa aşktan, kırılan onurdan, yıkılmışlığından ya da kendinden böylesine kesitler verdin."

-Şu an o kadar yalnızım ki, onarmaya başlayacak cesaretim bile yok, acı bile duyamıyorum artık, yazık diyebilir miyim. "Hayal miydi hepsi yoksa" Yo tüm acılarıyla istiyorum ne olursa olsun. Bir ceza mıydı yoksa buzaçalan cennetlere beni indiren.

→

Soğuk nefesleriyle sıcağa yaşamı bağışlayan bir cam ustasıydım, oğlak burcunda. Çaresiz serserilikllerinde tortulu şaraplarla savrulan.

"Onarılmayacak hiçbirşey yoktur... Yeter ki doğru ve düzgün düşünebilme yetimi kaybetme"

(Ve herşeyden önce beni bu duruma düşüren duygularımdan ötürü kendimden af dilemeli miyim.)

-Sorular, sorgulamalar: Bir sarmalın bilinmedik ucunda.-

Şimdi yanımda olsan. Susarak konussak seninle, tıpkı iki çiğ tanesi gibi günün ilk sıcaklığında eriyerek. Bilsen ne kadar usandım durmaksızın kendime anlatmaktan. Aşkıma, çocukluklarıma gülsen. Sonra, hemen sonra onu ne kadar çok sevdiğimi anlatsam sana. Sonra, sonra, ellerimi. Belki çok yakın olmak gerek bazı şeyleri anlayabilmek için.

"Hiçbir zaman yalnız kalmayacak, kalmaması gereken bir arkadaşsın sen. Dilediğin zaman konuşabileceğin olmasa da, dilediğin an dilediğince yazabileceğin bir arkadaşın olduğunu unutma. Dilin döndüğünce yanıtlayacağım seni, bu benim için istemli bir zevk, zorunsuz hoşnut edebilmek ise erdemlerin en büyüğü hence. Bir de daha açık olabilsek."

Uyuşturucu bir fırtınadaydım, bildik uzaklıklardan kopup gelen. Ona, da uzaklardan düşünmesini istediğim çığlığımı gönderdim, elimin umarsız izleriyle kan rengi kağıtlarda. Başkalarına beni sorduğunu öğrendim. Yazdıklarımın doğruluğunu...

Bir gece ve karanlıkta yine titreyerek -yalnızca en son öptüğü yer, dudaklarının kenarı sıcaktı- ona korkularımı yazmıştım, bir de rüyalarımı. Düşlerde erişemeden dağılıp giden sevgilimin gözyaşının billur damlalarını.

Gecelerin en yalnız yarılarında uyanıp seni düşündüm, aşkı ve sevmeyi, üçümüzü ve yılları düşündüm. Ayrılırken bıraktığın ürperti verici ıslaklığını, yaşadıklarımızı, yaşanamları ve geleceği düşündüm. Dağılmayalım diye kıpırdamadım, o bordo karanlıklarda aşkı, tutkularımı, nefesim tükenmemiş olmalı ki ardından kıskançlıklarımı öptüm.

Yaşar Ersoy

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi (1985) mezunu. Mezun olduktan sonra "mecburi hizmete" başladı. 1996 yılında Ankara Üniversitesinde Sosyal Antropoloji dalında hazırladığı yüksek lisans tezi, 2002 yılında TODAİE Kamu Yönetimi yüksek lisans programına girmesine rağmen kabul edilmedi. Türkiye ve Ortadoğu Forumu Vakfının "Özgür Üniversite" kuruluşunda yer aldı ve kurum içindeki çalışmalarına devam etti. Sinop ve Sarıkamış'ın ardından, Ankara'da pratisyen hekim olarak çalışmalarını sürdürdü.

Çok sayıda araştırma inceleme yazısı başta *Özgür Üniversite Forumu Sorun Polemik, Toplum ve Hekim, Bilim ve Ütopya* olmak üzere çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlandı. Ayrıca *"Resmi Tarih Tartışmaları"* başlıklı ortak kitap çalışmalarına katıldı.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Dönence Ağıtları* (1998), *Üç Kadın Bir Deniz* (2000), *Yol'a Durdu Öyküler* (1997).

DENEME-ARŞTIRMA-İNCELEME: *Tıp-Tarih-Metafor* (1996), *Sinop'un Hanı - Sinop Hapishanesi'nin Tarihi ve Edebiyattaki Yeri* (1997), *İatokrasi Tıp ve Kültür* (1998), *Türkiye'de Darbeler ve Provokasyonlar* (1998), *Türkiye Tıp Tarihi İçin Materyalist Notlar* (1998), *Menopoz ve Kültür* (1998), *Muwazaa Partiler* (2000), *Ulu Önder* (2000), *Komünsüz Komünarlara Hayat Bilgisi* (2001), *Lozan Bir Antiemperyalizm Masalı Nasıl Yazıldı* (2002).

HAKKINDA: "Komünsüz Komünarlara" Hayat Bilgisi (Cumhuriyet Kitap, 15.11.2001), Muvazaa Partileri (Cumhuriyet Kitap, 31.1.2002).

ERSOY, Uğur

Öykücü. Mersin doğumlu. Tarsus Amerikan Koleji, Robert Kolej mezunu. Teksas Üniversitesinde yüksek lisans ve doktora derecesi aldı. 1959'da girdiği ODTÜ'de rektör yardımcılığı, kurucu dekanlık ve bölüm başkanlığı yaptı. Sonraki yıllarda da aynı yerde öğretim üyeliği görevini sürdürdü.

ESERLERİ (Öykü):

Bir Efsane Bir Demet İnsan (1995), *Erguvan Renkli Yıllar-Robert Koleji Öyküleri* (2004).

HAKKINDA: Hüseyin Su – Ömer Lekesiz / Öykücüler ve Öykü Kitapları (Hcceöykü, Şubat-Mart 2005).

ERSOY, Yaşar

Tiyatro yazarı. 1951, Limasol / Kıbrıs doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini burada tamamladı. 1960'lı yılların sonlarında ve 1970'li yılların başlarında Limasol'da amatör tiyatro çalışmaları yaptı. 1975'de Ankara Devlet Konservatuvarı Tiyatro Bölümünü bitirdi. Bu tarihten başlayarak Kıbrıs Türk Devlet Tiyatrosunda oyuncu-yönetmen olarak çalıştı. 1980 Eylül'ünde Kıbrıs Türk Devlet Tiyatrosundaki işine son verilmesi üzerine arkadaşlarıyla birlikte (Osman Alkaş, Erol Refikoğlu ve Cem Işın) Lefkoşa Belediye Tiyatrosunun kuruluşunu gerçekleştirdi. Ersoy, 1980 Eylül'ünden bu yana Lefkoşa Belediye Tiyatrosunun sanat yönetmeni olarak görev yapmaktadır. Çeşitli sivil toplum örgütlerinin (Çağdaş Sanatçılar Derneği, KT Kültür Sanat Konseyi, KT Barış Derneği vd.) yönetim ve yürütme kurullarında çalıştı. Çeşitli gazete ve dergilerde kültür, sanat ve tiyatro üzerine yazıları yayımlandı. 1981'den 1990'a kadar *Ortam* gazetesinin sanat yönetmenliğini yaptı. Bugüne kadar kırkın üstünde oyun sahneledi ve ellinin üstünde de oyunda rol aldı. *Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi* (1998) isimli bir kitabı vardır.

"Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi", şehirlerin, sokakların, evlerin, insanların bölündüğü bir ülkede, gerçeklere kayıtsız kalmayan bir sanatçının toplumun belleğine armağan." (Dinçer Kaya)

HAKKINDA: Dinçer Kaya / Yaşar Ersoy'un Titiz Çalışması: Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi (Cumhuriyet Kitap, 27.8.1998).

ERSÖZ, Ahmet

Mizah yazarı. 1933, Tirebolu / Giresun doğumlu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. Hakimlik, avukatlık, baro başkanlığı, parti il başkanlığı, gazete sahipliği ve yazı işleri müdürlüğü yaptı. Genç yaşlarda ağabeyiyle günlük *Karadeniz* gazetesini yayımladı. Sonraki dönemlerde

Ahmet Ersöz

birbiri ardına gülmece kitapları yayımladı.

ESERLERİ:

Danışmak Gibi Olmasın, İskele Babası, Ayranı Yok İçmeye.

HAKKINDA: Seyfullah Çiçek / Giresunlu Şairler (1997).

ERSÖZ, Ali Muzaffer

Eğitimci, yazar. İstanbul Kabataş Erkek Lisesi Fen Bölümünden mezun oldu. İÜ İktisat Fakültesine kaydoldu. Bu arada Maden Tetkik ve Arama Enstitüsünün verdiği bursla jeolojiden lisans, jeofizikten doktora yapmak üzere Amerika Birleşik Devletlerine gönderildi. California Institute of Technology (Caltech)'te okumaya başladı. Ancak üçüncü sınıftayken, eğitimini tamamlamadan Türkiye'ye döndü. İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Matematik-Astronomi Bölümünden mezun oldu. Fakültede matematik ve astronomi olmak üzere iki ayrı asistanlık görevini yürüttü. Milli Eğitim Bakanlığına geçti. Edirne, Çanakkale, Kastamonu liselerinde öğretmenlik, Çorum, Erzincan liselerinde müdürlük yaptı. Bir ara müdürlükten istifa ederek Edremit Lisesinde kısa bir süre öğretmenlik yaptı. Daha sonra Milli Eğitim Bakanlığından istifa ederek, Darüşşafaka Lisesinde matematik ve fizik dersleri verdi. 1960 Askeri Darbesinde Milli Birlik Komitesinde eğitim müşaviri olarak görev yaptı. Daha sonra tekrar Milli Eğitim Bakanlığına döndü. Devlet Planlama Teşkilâtı Planlama-Araştırma ve Koordinasyon Dairesinde uzman olarak çalıştı. Eğitim felsefesi üzerinde araştırmalarda bulundu. Yirmi beş yıl çalıştıktan sonra emekli oldu. Türk Kültür ve Eğitim Normu Geliştirme Vakfı kurucu ve yönetim kurulu başkanı oldu.

ESERLERİ:

Gençlik Terbiyesi Üzerine (1958), *Milli Strateji, Milli Endişe ve Tedbirler* (1965).

HAKKINDA: TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ERSÖZ, Cezmi

Şair ve yazar. 4 Eylül 1959, İstanbul doğumlu. Turhan Mediha Tansel İlkokulu, Kabataş Erkek Lisesi (1977) ve İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Siyaset ve Kamu Yönetimi Bölümü (1981) mezunu. İlk ürünü, *Sanat Olayı* dergisinde (1981) yayımlanan "*57'liler ve Kimlik Bunalımı*" başlıklı bir araştırma yazısıydı. Daha sonra özellikle gençlerin duyarlıklarına seslenen yazılarıyla geniş bir okur kitlesine ulaştı. Çalışmalarını İstanbul'da sürdürdü. Türkiye Yazarlar Sendikası, Sokak Çocukları Derneği, Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

1984 yılından itibaren mizah yazıları, deneme ve röportajları *Cumhuriyet* gazetesi başta olmak üzere *Özgür Gündem, Güneş, Aydınlık* gazetcleri ile *Sanat Olayı* ve *Deli, Leman* gibi mizah dergisinde yer aldı. 1993 yılından itibaren sürekli olarak *Leman* dergisinde yazdı.

"Şehirden Bir Çocuk Sevdin Yine'yi oluşturan şiirler toplamının öznesinin tinsel dünyasında şehir kavramı, sosyolojik ve mimari bir kategori olmaktan çok, siyasal içerikli bir kategoridir. Ve yukarıda ayrımını yaptığım ikili dünyanın marjinal karşıtı alanı oluşturduğu kanaatindeyim. Cezmi Ersöz'ün Şehirden Bir Çocuk Sevdin Yine'sindeki şiirleri bir sonuç durumunun şiirdir bir başlangıç durumunun değil." (Yücel Kayıran)

"Cezmi Ersöz yazılarının, en az kendine özgü bir insanilik yaratmak dediğim özellik kadar temel nitelikte sayılması gerekecek olan diğer iki özelliği, hem söz konusu tehlikeleri göğüslüyor, hem de bu yazıların benzersiz ve yaratıcı metinler olmasını sağlıyor: 1) Her boydan iktidarın 'dışında ve karşısında' duruş, 2) Yabancılaştırıcı etki." (Necmiye Alpay)

"Cezmi'nin yazılarının öznesi, en büyük yardımı bazı yazılarında geçen o 'beceriksiz, acemi, ürkek, çekingen' kişilikten alıyor bence. Haklı olmaktan bile utanan, haklı bile çıkamayacak kadar çekingen o zayıf varlık, bir kayıt makinesi gibi çalışıyor. Kendisi ses çıkarmadığı için bütün sesleri, bütün kımıltıları kaydediyor. Duruyor, bekliyor.

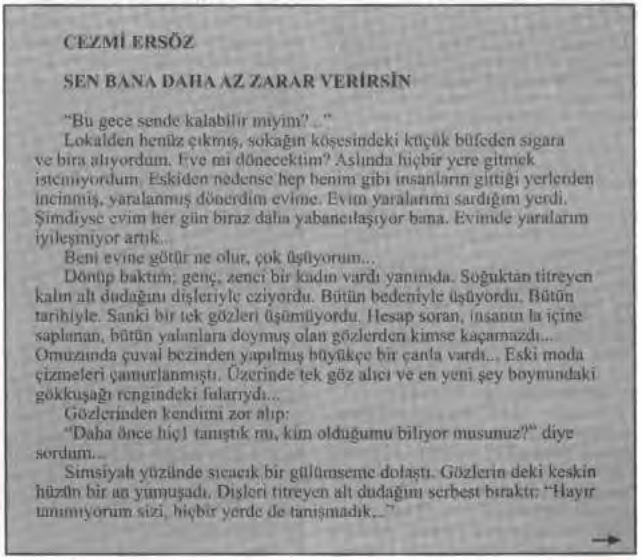

Cezmi Ersöz

"Aşk'ın kipidir beklemek. Ama gelecek de geçmiş olduğu için vardır: O 'tatlı yanma' başladığında hep çok geç kalınmıştır, her zaman çok erken ve çok geç. Mutluluk, hakkını veremediğimiz güzel bir gün gibi, arasıra arkasına dönüp bakarak uzaklaşır, kırgın mı alaycı mı belli değil." (Orhan Koçak)

ESERLERİ:

DENEME: *Kafka Market* (1991; eklemelerle, 1995), *İstisnalar Kaideyi Bozar* (1992), *Ancak Bir Benzerim Öldürebilir Beni* (1994), *Hayat Bir Emrin Var mı?* (1993), *Saçlarının Kardeş Kokusu* (1995), *Annelik Oyunu Bitti* (1996, 1999), *Kırk Yılda Bir Gibisin* (1997), *Annelik Oyunu Bitti* (1999), *Yine Seninle Geldi Hayat* (2002), *Açıkla Bana Bu Işığı (Portre)* (2003), *Suçtur Umutsuzluğa Kapılmak* (2004), *Ölürsem Beni Seninle Ararlar Şimdi* (2004), *Cezmi Ersöz'e Mektuplar* (2005), *Zarfi-*

CEZMİ ERSÖZ

SEN BANA DAHA AZ ZARAR VERİRSİN

"Bu gece sende kalabilir miyim? .."

Lokalden henüz çıkmış, sokağın köşesindeki küçük büfeden sigara ve bira alıyordum. Eve mi dönecektim? Aslında hiçbir yere gitmek istemiyordum. Eskiden nedense hep benim gibi insanların gittiği yerlerden incinmiş, yaralanmış dönerdim evime. Evim yaralarımı sardığım yerdi. Şimdiyse evim her gün biraz daha yabancılaşıyor bana. Evimde yaralarım iyileşmiyor artık..

Beni evine götür ne olur, çok üşüyorum...

Dönüp baktım; genç, zenci bir kadın vardı yanımda. Soğuktan titreyen kalın alt dudağını dişleriyle eziyordu. Bütün bedeniyle üşüyordu. Bütün tarihiyle. Sanki bir tek gözleri üşümüyordu. Hesap soran, insanın la içine saplanan, bütün yalanlara doymuş olan gözlerden kimse kaçamazdı...

Omuzunda çuval bezinden yapılmış büyükçe bir çanta vardı... Eski moda çizmeleri çamurlanmıştı. Üzerinde tek göz alıcı ve en yeni şey boynundaki gökkuşağı renginde fularıydı...

Gözlerinden kendimi zor alıp:

"Daha önce hiç1 tanıştık mı, kim olduğumu biliyor musunuz?" diye sordum...

Simsiyah yüzünde sıcacık bir gülümseme dolaştı. Gözlerin deki keskin hüzün bir an yumuşadı. Dişleri titreyen alt dudağını serbest bıraktı: "Hayır tanımıyorum sizi, hiçbir yerde de tanışmadık..."

Sesinde sanki bir alay gizliydi. Anlamıştım tanıdığını. "Peki, neden ben? Neden benim evimde kalmak istiyorsunuz?"

Durdu, o yalana doymuş gözleriyle içime bir kez daha baktı. Omuzundaki çantayı hafifçe düzeltti ve vurgulayarak:

"Çünkü sen diğerlerine göre bana daha az zarar verirsin..."

Üşüme sırası bendeydi. "Daha az zarar öyle mi?"

Sanki şu bugüne dek hayatıma giren bütün kadınları simgeliyordu bu siyah derili kadın. Sanki onlar adına konuşuyordu. Daha az zarar verirsin, derken, onlar adına çok eski ve belki de hiç ödenmeyecek bir sitemi dile getiriyordu. Onlar adına üşüyordu, üşütüyordu. Seni tanımıyorum derken, hayatıma giren bütün kadınlardan sakladığım o karanlık, o gizli yanıma dokunmak istiyordu... Onu yargılıyordu...

Sevdiğim, hayatıma giren kadınların neredeyse hiçbiri egemen, burjuva sınıfından değildi. Hiçbiri güçlü, korunaklı, varlıklı olmak istememişti. Hiçbiri bu hayatla iyi ve güçlü bir yer edinmek derdinde değildi. Sevmekti asıl hırsları, asıl derileri. Sevmekle kaybolmak islerlerdi. Sevildiklerini hissettiklerinde onlar için zaman hep sonsuz şimdiki an'dı... Ruhları ve bedenleri zenciydi... Uyumsuzdular ve derilerini koruyan hiçbir kalkan, hiçbir yapay deri yoktu.

Belki de hepimiz zenci doğuyorduk, kimimiz uyum sağlıyor, güçleniyor, kazanıyor, kazandıkça siyah derisinin üzeri beyaz, parlak, güvenli bir deriyle örtülüyordu...

(İçime Gir Ama Sigaranı Söndürme, 1999)

nı Ben Açardım Sana Yazdığım Mektupların (2005).

ARAŞTIRMA-RÖPORTAJ: *Son Yüzler* (1994), *Haritanın Yırtılan Yeri* (1994).

ÖYKÜ: *İçime Gir Ama Sigaranı Söndürme* (1999), *Bana Türkçe Bir Ekmek Ver* (2000).

ŞİİR: *Şehirden Bir Çocuk Sevdin Yine* (1993), *Yok Karşılığı Yüzünün* (yazılar, şiirler, 1997), *Hayallerini Yak Evi Isıt* (yazılar, şiirler, 1998).

MEKTUP: *Şizofren Aşka Mektup* (2001).

HAKKINDA: Yücel Kayıran / Kendi Hayatımla Yüz Yüze Geldim Yine (Sombahar, sayı: 16, Mart-Nisan 1993), Necmiye Alpay / Bir İnsanilik Yaratıcısı Cezmi Ersöz - Akgün Akova / Cezmi Ersöz Adında Bir İstiridye (Cumhuriyet Kitap, sayı: 474, 18.3.1999), Misafir Duygusuyla Yaşıyorum Bu Dünyada (söyleşi, E dergisi, Mayıs 1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), Arka Sokağın Şiiri (Radikal, 23.6.2000), Dinçer Sezgin / Türkçe Bir Ekmek (Cumhuriyet Kitap, 29.3.2001), Cezmi Ersöz / Yine Seninle Geldi Hayat (2002), Kaçak Yayın (Ekim 2003), Söyleşi (Derkenar, sayı: 3, 31.5.2004), Cumhuriyet Kitap (20.5.2004), Sabah (24.1.2004), Orhan Koçak / Açıkla Bana Bu Işığı (Cezmi Ersöz, 2005).

ERSÖZ, İsmet

Tefsirci. 1942, Seçme / Çumra / Konya doğumlu. Kur'an-ı Kerim'in hıfzını tamamladı (1953). Hafızlıktan sonra özel olarak Arapça okudu. Suriye'nin başkenti Şam'da dinî öğrenim gördü (1956-60). İlk ve ortaokulu dışarıdan imtihana girmek suretiyle bitirdi (1960-61). Vaizlik sınavını kazandı (1961). İmam Hatip Lisesi (1965) ve Konya Yüksek İslâm Enstitüsünden mezun oldu (1969). Yurdun çeşitli yerlerinde öğretmenlik yaptı. Konya Yüksek İslâm Enstitüsünde Tefsir asistanı olarak görevе başladı (1974). Selçuk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde 1986'da doktor, Tefsir yardımcı doçenti, 1987'de doçent, 1994'te profesör oldu.

ESERLERİ

İNCELEME: *Kur'an'ın İndirilişi ve Günümüze Gelişi* (1996), *Hak Dini Kur'an Dili* (1986).

ÇEVİRİ: *Tefsir ve Müfessirler* (Muhammed Huseyn ez-Zehebi'den), *Yeniden İslâma* (Ebu'l Hasen Ali en-Nedvi'den, 1967), *Kitap ve Sünnetin Işığında Dört Rükun* (Ebu'l Hasen Ali en-Nedvi'den, 1974), *Gerçek Tasavvuf Rabbaniliktir Ruhbanlık Değil* (Ebu'l Hasen Ali en-Nedvi'den, 1974), *Cennetteki Hayat* (Mahmud Çelebi'den, 1976), *Sırat-ü Hami'n-Nebiyyin* (Ebu'l Hasen Ali en-Nedvi'den, 1981), *Muhammedün Rasulullah* (M. Rıza'dan).

Ayrıca ders kitapları da vardır.

HAKKINDA: Prof. Dr. Yakup Çiçek-Bünyamin Açıkalın / Türkiye İlâhiyat Fakülteleri Tefsir Anabilim Dalı Öğretim Elemanları Biyografileri (2000).

ERSÖZLÜ, Ünal

Şair. 1959, Ankara doğumlu. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi mezunu. Çeşitli gazete ve televizyonlarda çalıştı. Şiirleri *Broy, Şairin Atölyesi* ve *Ütopya* gibi dergilerde yer aldı. 1990 Akademi Kitabevi Şiir Başarı Ödülü ile 1998 Behçet Aysan Şiir Ödülünü aldı.

ESERLERİ (Şiir):

Okyanusların Not Defterinden (1997), *Gidiyorum Adım Unutulmuş Olsun Diye* (1997).

HAKKINDA: Okan Yüksel / İzmirli Ozan Gazeteciler (1997), Mehmet Çetin / Tanzimattan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi (c. 4, 2002).

ERŞAHİN, İbrahim

Araştırmacı-yazar. 1963, Sivas doğumlu. İlk ve ortaöğrenimimi memleketinde, lisans öğrenimimi Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesinde (1986), yüksek lisansını KSÜ Sosyal Bilimler Enstitüsünde (1996) tamamladı.

1986-93 yılları arasında editörlük ve Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenliği yaptı. 1993 yılından beri KSÜ Fen-Edebiyat Fakültesinde Halk Kültürü ve Edebiyatı alanında öğretim görevlisidir. *"Mecmuai Ebüzziya Fihrist-Metin [5-6. cilt]"* (1986) konulu lisans ve *"Folklor Malzemesinin Modern Türk Hikayesinde Kullanılması ve Şevket Bulut Örneği"* (1996) konulu yüksek lisans tezleri vardır. Yazarlar Birliği üyesidir.

ESERLERİ:

ANTOLOJİ: *Şair Duaları* (1992), *İçimizdeki Çocuk-96* (1996), *İçimizdeki Çocuk-97* (1997).

DÜŞÜNCE: *Sonsuzluğa Sığmak* (1992).

İNCELEME: *Aşık Devâî* (1996), *Aşık Abbas Bakır* (1996), *Halk Kültürü ve Edebiyatı Sözlüğü* (2005).

ERŞAHİN, Seyfettin

İlâhiyatçı. 5 Ocak 1960, Taşlıca / Kızılcahamam / Ankara doğumlu. İlköğrenimini Taşlıca'da, ortaöğrenimini Kızılcahamam Pazar Ortaokulunda (1974) ve Ankara İmam Hatip Lisesinde (1978) bitirdi. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1984) mezunu. 1978-85'de T.C. Diyanet İşleri Başkanlığı taşra teşkilatında çalıştı. Yüksek lisans çalışmasını *"The Ottoman Ulema And The Reforms Of Mahnud II"* başlıklı teziyle Manchester Üniversitesinde (İngiltere), doktora çalışmasını *"SSCB Döneminde Türkistan'da Dini*

Seyfettin Erşahin

Yapı" başlıklı teziyle Ankara Üniversitesi SBE'de tamamladı. 1992'de Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde İslâm Tarihi ve Sanatları Bölümüne İslâm Tarihi Anabilim Dalına araştırma görevlisi olarak atandı. 1996-97 eğitim-öğretim yılında Kırgızistan'da Oş Devlet Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde alanıyla ilgili lisans dersleri verdi. 1997'den sonra söz konusu fakültenin Türkiye'de okutulmakta olan öğrencilerinin İslâm Tarihi derslerine girdi. 1999'da İslâm tarihi doçenti oldu. Makalelerini 1998'ten itibaren *İslâmî Araştırmalar, Diyanet İlmi Dergi, Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi* dergileri ve ortak kitaplarda yayımladı. TRT Türkiye'nin Sesi Radyosunda "Çocuklar İçin" adı altında dini sohbet programı yaptı (1996).

ESERLERİ:

Ankara-Mescidler Camiler Mezarlıklar Kitabeler (1996), *İslâm'ın Elifbası* (Musa Carullah'ın aynı adlı eserinin İ. Maraş ile yeni Türk harfleri ile basımı, 1997), *Türkistan'da İslâm ve Müslümanlar* (Sovyet Dönemi, 1999), *Kırgızlar ve İslâmiyet-Göçebe Bir Türk Boyunun İslâmlaşma Tarihi Üzerine Deneme* (1999), *Buhara'da Cedidcilik - Eğitim Reformu* (A. Fıtrat'ın Münazara ve Hind Seyyahının Kısası Adlı Eserleri Üzerine, 2000), *Akkoyunlular- Siyasal Kültürel Ekonomik ve Sosyal Tarih* (2002).

Ayrıca *İslâm Tarihi* adlı ortak bir ders kitabı vardır.

ERŞEN, Mustafa Türker

Öykücü. 1975, İstanbul doğumlu. İstanbul Teknik Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü (1997) mezunu. Marmara Üniversitesi İletişim Bilimlerinde yüksek lisans yaptı. Yazıları 1997'den itibaren keşif ve coğrafya dergisi *Atlas*'ta yayımlandı. Aynı dergide editör olarak çalıştı. Öykülerini *Yara* (2004) adlı bir kitapta topladı.

HAKKINDA: Hüseyin Su - Ömer Lekesiz / Öykücüler ve Öykü Kitapları (Hececöykü, Şubat-Mart 2005).

ERTAN, Ali Rıza

Şair (D. 10 Haziran 1944, Aydın - Ö. 12 Şubat 1979, İzmir). İlk ve ortaöğrenimini memleketinde tamamladı. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1967) mezunu. Çeşitli okullarda ve son olarak Buca Lisesinde edebiyat öğretmenliği yaptı. Otuz beş yaşında iken gıda zehirlenmesinden öldü. Ölümünden sonra adına "Ali Rıza Ertan Şiir Ödülü" konuldu.

Eleştiri yazıları ve şiirleri *Aydın Gazetesi* (1960), *Sosyal Demokrat* (İzmir), *Soyut* (1967), *Yansıma, Yeni Dergi* (1973-74), kurucusu olduğu ve yayın danışmanlığı yaptığı *Dönemeç* (1976-78) dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

Tadı (1971), *Eski / Yeni* (1972), *Gülle Büyüyecek Adı* (1976), *Kuşku Girdi Araya* (1978), *Kitaplar Sonrası Şiirler* (1979), *Düş Kırımı* (toplu şiirleri, yay.haz. Sedat Şanver, 2001).

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Özcan Öztürk / Düş Kırımı (Cumhuriyet Kitap, 28.2.2002).

ERTAN, Aysun

Şair. 1966, Frankfurt / Almanya doğumlu. 1983 yılında *Hürriyet* gazetesinin Frankfurt haber merkezinde

Aysun Ertan

meslekî eğitimini tamamladıktan sonra, 2000 yılına kadar gazeteci olarak çalıştı. 1991 yılında, yapılan sınavda başarılı bulunarak, gazetecilik görevi yanı sıra yeminli tercümanlık yaptı. 1994 yılında, oğlu Onur'un dünyaya gelmesiyle birlikte, görevlerine anneliği de ekledi. 2001 yılından sonra bir şirketin pazarlama departmanından sorumlu olarak çalışmalarını sürdürdü.

ESERLERİ (Şiir):

O Gece Senden Sonra Kar Yağdı Odama (1999), *Soluğun Dövme Gibi Tenime İşli* (2001).

ERTAN, Fikret

Gazeteci, yazar. 1948, Eskişehir doğumlu. Yunus Emre İlkokulu, Eskişehir Maarif Koleji mezunu. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesinde bir yıl okudu, Londra Middlesex Polytechnic'te üç yıl sosyal bilimler öğrenim gördü.

Bir süre Seka İzmit Montaj Müdürlüğünde İngilizce mütercimi olarak, bir süre de özel sektör sanayi kuruluşlarında ortak ve yönetici olarak çalıştı (1977-86). 1986 yılında *Zaman* gazetesinin kurucuları arasında yer aldı. Bu gazetede dış haberler müdürü, Ankara Haber Müdürü olarak görev yaptı; 1988 yılından itibaren *Devrarı* köşesinde yazılarını yayımladı.

ESERLERİ:

Rusya'nın Dönüşümü (2002), *Amerika'nın Dönüşümü* (2003).

ERTAN, Mehmet Emin

Eğitimci, yazar. 1946, Urfa doğumlu. İlköğrenimini Urfa'da, ortaöğrenimini Konya ve Erzurum'da tamamladı. İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü ve İÜ Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1973) mezunudur. Urfa ve Denizli'de Edebiyat öğretmenliği (1975-86) yaptı. 1986'da MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında yüksek lisans öğreniminc başlayıp, *"Fuzûli Divanı'nda Hayvan Motifleri"* adlı tezle mezun oldu. 1993 yılında TÜ Sosyal Bilimler Enstitü-

ALİ RIZA ERTAN

GÜLLE BÜYÜYECEK ADI

Denizin maviliği ulaşıyor sana;
O, en kendince olan.
Geliştireceğiz daha, dünü karanlık olanı;
O, ölümle bir tutulan,
Yenilmez, girişken bir güne.

Kurtulunması zor günlerden
Eriştiren uyukumuzu / üzdüşümsüzlüğüne /
Bir düş gibi giren ozandan
Yeni bir günün hesap soruşunu
Benimseyecek, gülle büyüyecek adı.

Ölüm / süren hayatı gül muştusuyla kazanacaktı
Der / kenarında bir tarih yazmasının;
Kaç göçebenin ki defterinde yazılıdır azığı,
Karabinası, mor cepkeni ve abası
Unutulmayacak; anılacaktır adı alkışla!..

Mehmet Emin Ertan

sü Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalında doktora öğrenimini *"Divan Edebiyatı'nda Ramazaniyyeler Üzerine Araştırmalar"* konulu tezle 1995 yılında tamamlayarak "Eski Türk Edebiyatı Doktoru" unvanını aldı. İstanbul Teknik Üniversitesi Sakarya Meslek Yüksek Okulunda Türk dili okutmanı olarak çalıştı (1986-97). Daha sonra Sakarya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak görev yaptı.

ESERLERİ:

Allah (cc.)'ın Dostu Hz. İbrahim (1977), *Çeşitli Edebi Makaleler, Hz. İbrahim ve Nemrut, Urfalı Şair Abdi* (1997), *Aziz Mahmud Hüdayi* (2001).

HAKKINDA: Mehmet Emin Ertan / Hz. İbrahim ve Nemrut, TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ERTAN, Veli

Eğitimci, yazar. 1910, Akseki / Antalya doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Ankara Darü'l-Hilafe Medresesi, Öğretmen Okulu ilk kısmı ile Antalya Ortaokulunda bitirdi. Gazi Terbiye Enstitüsü Pedagoji Bölümü mezunu. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından gönderildiği (1956) Irak'ta Arap Dili ve Edebiyatı öğrenimi gördü. 1933 yılından itibaren çeşitli şehirlerde öğretmen ve yönetici olarak çalıştı. Yüksek İslâm Enstitülerinde müdürlük yaptı. Kendi isteğiyle 1974'de emekli oldu. Yazıları *İslâm Medeniyeti, Yeşilay, Milli Kültür, Hilal, Tohum, Sur, Hakses* gibi dergilerde yayımlandı. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*'ne dini, tasavvufi konularda maddc yazdı.

BAŞLICA ESERLERİ:

Hz. Ali (1962), *Cevdet Paşa, Hayatı ve Eserleri* (1964), *Mehmet Âkif, Hayatı, Eserleri ve Tesirleri* (1969), *Ahmed Hamdi Akseki'nin Hayatı, Eserleri ve Tesirleri* (1966), *Son Peygamber Hazret-i Muhammed* (s.a.v.)'in Hayatı (1975), *Cumhuriyet Devrinde Din Eğitimi, Din Müesseseleri ve Din Âlimleri* (Hasan Küçük ile, 1976), *Altparmak Peygamberler Tarihi* (İ.Turgut Ulusoy'la, 1981).

HAKKINDA: Halit Güler / Hocam Veli Ertan (Diyanet Dergisi, sayı: 10, 1991), Halis Ayhan / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 11, 1995).

ERTAŞ, Mustafa

Şair. 1933, Sarıveliler / Karaman doğumlu. İvriz Köy Enstitüsünden 1956'da mezun oldu. Çeşitli yerlerde öğretmenlik yaptı, görevli olarak Almanya'ya gitti. Kırk yıl öğretmenlik yaptıktan sonra, 1996'da emekli oldu. Birçok gazete ve dergide şiirleri ve makaleleri yayımlandı. *Tekerleğin Değmediği Yer* (1970) isimli bir inceleme kitabı vardır.

HAKKINDA: A. Uysal / Karaman Şairleri Antolojisi (1997), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

Mustafa Ertaş

ERTAŞ, Muzaffer

Eğitimci, yazar. 30 Ağustos 1942, Tosya / Kastamonu doğumlu. Şaban Kalaycı adını da kullandı. Birinci Dünya Savaşı'na gönüllü olarak katılan ve Doğu Cephesi'nde şehit olan dedesi Kalaycı Kara Mehmet'ten dolayı ailesine "Kalaycılar" denmiştir. İlkokulu ve ortaokulu memleketi Tosya'da bitirdi. Tekirdağ Namık Kemâl Lisesi ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arapça ve Farsça Bölümü (1967) mezunu. Üniversite yıllarından Faruk Kadri Timurtaş, Ahmet Ateş, Nihat Çetin, Tahsin Yazıcı, İhsan Örücü, Ahmet Ateş, Tahsin Yazıcı, Tayip Gökbilgin ve Necat Göyünç'ten özel dersler alarak kendini yetiştirdi. 1967 yılından itibaren Kastamonu İmam-Hatip Lisesinde Arap ve Fars dilleri öğretmenliğinin yanı sıra İngilizce, Türk Dili ve Edebiyatı derslerini de okuttu. Bir buçuk yıllık bir sürgünden sonra, 1993 yılında emekli oluncaya kadar aynı okulda vazifesine devam etti.

Muzaffer Ertaş

ESERLERİ:

MENKIBE-HATIRA: *Saklanan Gerçekler* (Mehmet Feyzi Efendi'nin menkıbe ve hatıraları), *Karanlıktan Aydınlığa* (M. Feyzî Efendi'nin menkıbe ve hatıraları), *Karanlıktan Nura* (M.Feyzî Efendi'nin menkıbe ve hatıraları), *Tahassür* (Özlem, Osmanlıcadan sadeleştirme, Kastamonu evliyasından M. Ahmet Siyâhî ve oğlu Seyyid Efendi'nin menâkıbı, Kemal Topçu ile).

BİYOGRAFİ: *Günümüzde Bir Alperen* (Alparslan Türkeş hakkında).

ARAŞTIRMA: *Osmanlı'nın Mânevî Dünyası* (6 cilt).

HAKKINDA: Nail Tan - Özdemir Tan / Gurur Kaynağımız Kastamonululer V (2005).

ERTAŞ, Sadun

Şair. 1972, Kızıltepe / Mardin doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini memleketinde, yükseköğrenimini Van 100. Yıl Üniversitesi Laboratuar Bölümünde tamamladı. Edebiyat ürünlerini Mardin'deki yerel gazete ve dergilerde yayımladı. *Effulia-Ra* (2001) adlı bir şiir kitabı vardır.

ERTAYLAN, İsmail Hikmet

Edebiyat tarihçisi, şair (D. 1899, İstanbul - Ö. 18 Aralık 1967). Galatasaray Lisesi (1908), Mekteb-i Mülkiye (1911) mezunu. Düyûn-u Umumiyet Kaleminde memurluk, Galatasaray Lisesi ve Robert Kolejde edebiyat öğretmenliği (1914), Kadıköy Lisesinde müdür yardımcılığı (1915), Ankara Kız Lisesi Müdürlüğü, Atatürk Enstitüsünde edebiyat öğretmenliği. Kıbrıs Kız Lisesinde müdürlük yaptı. Bakanlık müfettişi oldu. Dışişleri Bakanlığında memurluk yaptı.

Çağrılı olarak gittiği Bakü Üniversitesinde dört yıl Türk edebiyatı dersleri verdi. Dönüşünde çeşitli yüksek okullarda öğretmenlik yaptı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Eski Türk Edebiyatı profesörlüğünden emekli oldu (1958). Yakın dönemin tanınmış edebiyat araştırmacılarındandır.

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Vuslat-ı Memnua* (uzun hikâye, 1908), *Ateş Olur da Yakmaz mı* (uzun hikâye, 1924).

ŞİİR: *Kır Çiçekleri* (1915).

OYUN: *Hesab İmtihanı* (manzum piyes, 1917).

DERS KİTABI: *Kıraat Dersleri* (ilkokulllar için, 1919), *Kıraat Dersleri* (beş kitap, resimli, 1934).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Türk Edebiyatı Tarihi* (1. cilt, Bakü, 1925), *Türk Edebiyatı Tarihi* (Osmanlı kısmı, Bakü, 1928), *Yunan Edebiyatı Tarihi* (1928), *Azerbaycan Edebiyatı Tarihi* (1928), *Kıbrıs Türk Alfabesi* (1934), *Latin Edebiyatı Tarihi* (1937), *Çağatay Edebiyatı* (1937), *Tarih-i Edirne, Hikâye-i Beşir Çelebi* (1946), *Fatih ve Fütuhan* (I. C. 1952), *Adilşahiler, Hindistan'da Bir İslâm Devleti* (1953), *Fatih'in Akdeniz ve Adalar Denizi Fütuhatı* (1965), *Fatih Devrinde Tezhib Sanatı* (1966), *Tevfik Fikret Mirsad'da* (1966), *Tevfik Fikret Malümat'da* (1967).

İsmail Hikmet Ertaylan

BİYOGRAFİ: *Abdülhak Hamid, Ahmet Midhat Efendi, Ahmet Vefik Paşa, Nabizade Nâzım, Namık Kemal, Recaizade Ekrem, Şinasi, Tevfik Fikret* (Ziya Paşa ayrı bir eser olarak da basıldı, 1932), *Ahmed Hikmet, İsmail Safa, Koca Ragıp Paşa ve Fitnat* (1933), *Sultan Cem Hayatı ve Eserleri* (1951), *Gazi Bora Giray* (1958), *Tevfik Fikret* (1963), *Dante* (1964), *Goethe* (1964), *Bayron* (1965), *Şiller* (1965), *Vagner* (1965), *List* (1965), *Babür Şah* (1966).

SADELEŞTİRME-ÇEVİRİ-YAYIMA HAZIRLAMA: *Risale-i Sultan Hüseyin Baykara* (1945), *Varaka ve Gülşah* (1945), *Tarih-i Al-i Osman* (Beşir Çelebi Tarihi'nin tıpkı basımı, 1945), *Mesnevi-i Penahi* (1946), *Falname* (1946), *Bahru'l-Hakaâyık* (tıpkı basım, 1960), *Tabiatname* (tıpkı basım, 1960), *Yusuf ile Züleyha* (1960), *Kaside-i Bürde Tercümesi* (Abdurrahim Karahisari'nin tercümesinin tıpkı basımı, 1960), *Behçetü'l Hakaayık fi Mev-'izet'il Halaik* (tıpkı basım, 1960), *Divan-ı İlahi* (tıpkı basım, 1961), *Marifetname* (Yusuf Sinan Paşa, tıpkı basım, 1961), *Zafer Divanı* (1964), *Divan-ı Kabuli* (minyatürlü, tıpkı basım, 1964), *Divan-ı Hamidi* (tıpkı basım, 1964).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. IV, 1968), Ömer Faruk Akün / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 11, 1995), Mehmet Behçet Yazar / Edebiyatçılar Alemi-Edebiyatımızın Unutulan Simaları (yay. haz. Mustafa Everdi, 1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), İbnülemin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. II, 2000), TBE Ansiklopedisi (2001).

ERTE, Mehmet

Şair. 1978, İzmir doğumlu. Çeşme Namık Kemal İlköğretim Okulunu ve Ertan Lisesini bitirdi. Gümrükte gemilerde kola sattı, terminalde kafeterya işletti ve su istasyonu çalıştırdı. Takma isimlerle kitap tanıtımları yazdı ve yayınevleri için düzeltmenlik yaptı. Lisans eğitimi sırasında çalışma hayatından kaynaklanan kesin-

MEHMET ERTE

TANRILARIN ÇEKTİĞİ HALAYA KATILAN ADAM

alnımda sevdiğimden bir mektup bularak uyanırım
ay çiğnediğim gecenin uykusundan
bir tükürükten kalk edilmiş olan ben
kalkarken gözleri mahrem yerlerime
        bulanmış düşlerden
katılaraktan tanrıların çektüği bir halaya
sabahın
        gecenin ağzındaki
        kulesine çarparım
tanrılar zamanınca bir andır
        terletir beni
çocukların daldığı bahçelerdeki erikler gibi ham
gölgelere silinirim
yüzüm
        boş kovanları tekmeleyerek uyandığı sokaklarda
dudaklarını kahverengiye boyayan kızlar sever
dilimle erik çalarım
        gecenin
depsermiş ağzından

çalmasam da
bir çalgım olmalı derim
çalgıma sokulur
        kahverengi ağızlar
günler kızlardır
        sesime binip gidebilme ihtimaline rağmen
günler kızlardır
sesim binip gidebileceğim tek gemidir
düşürüp
gözlerimi
        sesime
sesimi bilmem hangi serüvenin
        sonuna eklerim
bir serüven
        sesimle büyüyemezken
sesim büyür
eklem yerlerindeki zavallılığı duyarak
bu gemi
        çıtırdaya çatırdaya
        geçer
        günlerden

sesim böyle
        çıtırdayıp çatırdamasa
elbet çalgıma sokulan
        kahverengi ağızlar
        yorulur
çocuklar ham buldukları eriklerin bahçesine
geri döneceklerdir

        gece
buna güvenerek
        beni bekler

Mehmet Erte

tiler olsa da, 1997 yılında girdiği Sakarya Üniversitesi Fizik Bölümünden 2003 yılında mezun oldu. *Yasakmeyve* dergisinde yayın müdürü ve *Varlık* dergisinde editör olarak çalıştı.

İlk şiiri *"Yıldırımları Beklemek"* 1999 yılında *Varlık* dergisinde yayınlanan Erte, deneme, röportaj, çeviri ve şiirleriyle aralarında *Milliyet Sanat, Papirüs, Öküz, E, Kitap-lık, Akşamlık, Varlık, Yasakmeyve, Hayvan* ve *Yom-Sanat*'ın da bulunduğu pek çok edebiyat dergisinde yazdı. İlk kitabında öykülemenin tuzaklarına düşmeden, anlatımcı bir şiirin izini sürerek serbest vezinle konulu şiirler yazdı. Konularını dinler tarihi, felsefe ve psikanaliz gibi alanlardan seçen Erte, inanç ve arzu ikilemi arasındaki bireyin sorunları üzerine kurduğu şiirlerinde metafizik söyleyişlere yer verdi. 2003 Yaşar Nabi Nayır Şiir Ödülüne değer görülen *Suyu Bulandıran Şey* adlı dosyası, aynı yıl Varlık Yayınları tarafından kitaplaştırıldı.

"Erte'nin dergilerde okuduğum şiirleri, ki pek az yayımladı, dikkatimi çekmişti, yüksek sesli bir şiirdi, fakat bağırmıyordu, 'çağırıyordu." (Haydar Ergülen)

"Suyu Bulandıran Şey'i günümüz şiiri içinde özgün yapan özelliklerin şairin söyleyiş biçimi ve şiirlerinin anlatımcı gibi görünseler bile öyküselliğin tuzaklarına düşmemesi olduğu söylenebilir. Her ne kadar 'anlam'a vurgu yapsa da, anlatı şiirin sezgiyi ve imgeyi öldüren anlatımcığı yok Erte'nin şiirlerinde." (Bâki Asiltürk)

HAKKINDA: Söyleşi (Varlık, Temmuz 2003), Haydar Ergülen / Cumhuriyet Kitap (2.1.2004), Bâki Asiltürk / Virgül dergisi (Mart 2004), Tamer Gülbek / Virgül (Ekim 2004), Seyyidhan Kömürcü / söyleşi (Varlık, Ocak 2004), Mustafa Fırat / Yom Sanat (Mayıs-Haziran 2004), Muhsin Şener / Söz Cambazlığına Soyunan Bir Eski Şiir (Damar, Eylül 2004).

ERTEKİN, Ali

Şair. 1929, Divriği Başören köyü / Çamşıhı beldesi / Divriği / Sivas doğumlu. İlkokulu Şahin köyünde okudu. Divriği Nuri Demirağ Ortaokulunu kalacak yer bulamadığı ve hastalığı nedeniyle yarıda bıraktı. Annesinin ölümünden sonra üvey ana baskısı hastalığını daha da artırdı. Gözlerini kaybeden Ali Ertekin yatağa bağımlı bir şekilde yaşamaya başladı. Babasının ölümü ve analığının da evi terk etmesiyle tek başına kaldı. Köylülerinin yardımıyla Ankara Nümune Hastanesindeki tedavi sonrasında gözleri biraz da olsa görmeye başlamasına rağmen, köyüne döndükten sonra herhangi bir iş yapamaması ve geçim darlığı sonucu gözleri tekrar görmez oldu. Uzun süre Bakırköy ve Elazığ Akıl Hastanesinde yattı. *Çile Pınarı* (1968) isimli bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Alim Yıldız / Sivaslı Şairler Antolojisi (2003).

ERTEKİN, Bülend Aydın

Collège d'Enseignement Général et Professionnel du Vieux-Montréal Sosyal Bilimler Bölümü (Montreal, 1983), Université du Québec à Montréal Siyasal Bilgiler ve Hukuk Fakültesi Siyasal Bilgiler Bölümü (Montreal, 1988) mezunu. Yüksek lisansını Sakarya Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümünde *"Türkiye'nin Bosna-Hersek Politikası"* adlı tezle (1998), doktorasını İstanbul Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde *"Küreselleşen Yeni Dünya Düzeni'nde 11 Eylül Sonrası Güç Dengesinin Yapılanması ve ABD Liderliği ve Egemenliği Altında Yeni Dünya"* adlı tezle (2004) tamamladı. Kocaeli Üniversitesi Avrupa Birliği Araştırma Merkezi müdür yardımcısı (1994-98), Kocaeli Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Bölüm başkan yardımcısı (1996-99) olarak çalıştı.

ESERLERİ:

Terör ve Küreselleşme Çağında Ulus-Devletin Yeri - Ulus-Devlet ve Egemenlik Çerçevesinde Hopkins-Mansbach Modeline Yeni Bir Bakış (ortak, Ed. Orhan Gökçe-Uğur Demiray, 2004), *Amerika'nın Küreselleşen Hakimiyeti ve Saldırı Planı* (2005).

ERTEKİN, Fazlı

Şair (D. 1911, Bağdat – Ö. 17 Şubat 1977). Asıl Adı Abdülhalik Fazlı'dır. Sivas Sultanisi ve İÜ Hukuk Fakültesinden (1935) mezun olduktan sonra 1946'ya kadar savcılık ve hakimlik yaptı, sonra avukatlığa başladı. 1954'te milletvekili seçildi. 1963'te başladığı Kadıköy 2. Noterliğindeki görevini ölümüne kadar sürdürdü. Bazı günlük gazetelerde yazıları yayımlandı. Şiir, edebiyat ve musikiyle ilgilendi.

ESERLERİ:

Öyle Bir Ömür ki (1957), *İki Günlük Dünyada* (1965), *Unutturma Bana Seni* (1970), *Nasıl Kalmaz İzleri* (1973), *Bir Teselli Aradım,* (1976).

HAKKINDA: V. Recai Velibeyoğlu / ÖBBŞKA (c. 2, 1975), Suna Akkaya / Fazlı Ertekin (Erciyes dergisi, sayı: 60, 1982), TBMM Albümü 1920-1991, TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ERTEKİN, Fulya

Öykü ve roman yazarı. 1978, İstanbul doğumlu. 1994'de girdiği İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde Sosyoloji eğitimi gördü. Fakülteden 1998'de mezun olana kadar popüler kültür ve iletişim, turizm sosyolojisi ve hayvan sosyolojisiyle ilgili seminerler hazırladı ve sundu. *Hayvan Sosyolojisi* isimli çalışmasında ilk öykü denemelerini de yapmış oldu.

ESERLERİ:

ROMAN: *Mor Kilit* (2002).

ÖYKÜ: *Anita* (2003).

HAKKINDA: Fulya Ertekin / Mor Kilit (2002), Hüseyin Su – Ömer Lekesiz / Öykücüler ve Öykü Kitapları (Heceöykü, Şubat-Mart 2005).

ERTEKİN, Hasan Eşref

Halkbilim araştırmacısı, yazar (D. 1882, Çorum – Ö. 1979, Çorum). İlköğrenimini Çorum Taşmektepte yaptı. Kırklar ve Alaybeyoğlu medreselerinde ders gördü. Hacı Hasan Paşa Kitaplığında hafız-ı kütüp olarak çalıştı, 1923'te bu kitaplık, Ahmet Feyzi ve Süleyman Feyzi kitaplıkları ile birleştirilince buranın başına getirildi. Çorum Halkevinin dil, edebiyat ve tarih kolunda verimli çalışmalar yaptı. Derlediği maniler, bu kolun çıkardığı *Çorumlu* dergisinde *Çorumlu Maniler* ismiyle yayımlandı, cönkleri tarayarak unutulmuş halk ozanlarını ve halk şiirlerini gün ışığına çıkardı. Türk Dil Kurumuna 3000'i aşkın sözlük fişi gönderdiği biliniyor. 1970'te emekliye ayrıldı. *Çorum'da Derlenmiş Maniler* adlı bir cseri vardır.

ERTEKİN, Timur

Yazar. 1948, Çaycuma / Zonguldak doğumlu. Babasının mesleği sebebiyle ilkokulu Kilis ve Ankara'da, Ortaokul ve lise eğitimini Ankara Atatürk Lisesinde tamamladı. 1965'te HÜ Diş Hekimliği Fakültesine girdi. Bir süre ara vermek zorunda kaldığı eğitimini 1976'da tamamladı. Erzincan, İzmir ve Ankara'da serbest diş hekimi olarak çalıştı. *Şamanın Üç Soygunu* (1998) isimli bir romanı vardır.

ERTEM, Abdullah

Şair (D. 1916, Balaban (Gerimter) / Darende / Malatya – Ö. ?). Abdi takma adını kullandı. İlkokulu Sivas'ta, ortaokulu Tokat'ta, liseyi Ankara'da tamamladı. 1944'te İstanbul Tıp Fakültesinden mezun oldu. Gülhane Askeri Tıp Akademisinde ihtisas yaptıktan sonra Türkiye'nin çeşitli

illerinde görev yaptı. 1978'de emekli olduktan sonra Adana'ya yerleşti ve burada serbest hekimlik yaptı. Şiirlerinde hece veznini kullandı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Sarı Çiçekten Bir Demet* (1978), *Damla Damla* (1988).

İNCELEME: *Darende Tarihi.*

HAKKINDA: Mehmet Gülseren - Ahmet Şentürk / Malatyalı Şairler Antolojisi (1993).

ERTEM, Ahmet

Şair (D. 1895, Balaban (Gerimter) / Darende / Malatya – Ö. 1947, Ankara). İlkokuldan sonra bir süre medresede okudu. On dokuz yaşında askere alındı. Önce Birinci Dünya Savaşı'na ardından Kurtuluş Savaşı'na katıldı. Devletin yeniden yapılanmasından sonra açılan dişçilik sınavını başararak diplomalı dişçi oldu. Çeşitli yerlerde çalıştı. Ankara'ya yerleşti. Şiire küçük yaşta başladı. Saz şairi idi. Şiirlerinde özenli bir dil ve ince bir üslûp kullandı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Üç Arkadaş, Köye Doğru.*

HİKÂYE: *Üçgen.*

ROMAN: *Tavşan Gediği.*

İNCELEME: *Necati Bey.*

DİĞER: *Oğullarıma Öğütler.*

HAKKINDA: Mehmet Gülseren - Ahmet Şentürk / Malatyalı Şairler Antolojisi (1993).

ERTEM, Ali

Yazar, yayıncı. 1922, İstanbul doğumlu. Pertevniyal Lisesini bitirdikten (1942) sonra İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesine girdi, fakat eğitimini tamamlamadı. Beyazıt Sahaflar Çarşısında İstanbul Kitabevini kurdu. 1950'den itibaren çeşitli gazete ve dergilerde incelemeleri, Türk yayıncılığını konu alan görüşleri yayımlandı. *Namık Kemal'in Şiirleri* (1957) isimli yayımlanmış bir inceleme kitabı vardır.

HAKKINDA: Seyit Kemal Karaalioğlu / Ansiklopedik Edebiyat Sözlüğü (1978), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ERTEM, Cemal

Çocuk edebiyatı yazarı. 1927, Bursa doğumlu. Gazi Eğitim Enstitüsü Türkçe-Edebiyat Bölümü mezunu. On yıl Türkçe öğretmenliği yaptıktan sonra 1957'de mesleğinden ayrılıp bir yayınevi kurdu, çocuklara yönelik kitaplar yayımladı.

ESERLERİ:

ÇOCUK KİTABI: *Masal Dünyası* (1954), *Dağların Kahramanı* (1960), *Hükümdar ve Oduncu* (1960), *Dayak Derdi* (1960), *Keman Çalan Kız* (1960), *Kırılan Kalp* (1960), *Kimin Kızıyım* (1960), *Korkak Avcılar Ormanda* (1960), *Köydeki Düşman* (1960), *Kumsalda Bir Ceset* (1960), *Reşit Onbaşı* (1960), *Sandıkların Sırrı* (1960), *Selam Size Kahramanlar* (1960), *Sinema Dağıldı* (1960), *Tıpkı Babası Gibi* (1960), *Telefon Delisi* (1960), *Kabasakal Dilenciler Kralı* (1973).

İNCELEME: *Örneklerle Noktalama, Yazı İşaretleri* (1966).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. III, 1979), TBE Ansiklopedisi (2001).

ERTEM, Cengiz

Yazar, çevirmen. 23 Mart 1942, İzmir doğumlu. Ankara Atatürk Lisesi, Ankara Üniversitesi DTCF Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü (1968) mezunu. 1963 yılında Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Ön Asya Arkeolojisi Bölümünden Arkeoloji sertifikası aldı. Kültür Bakanlığının kurslarını tamamlayarak Türkiye'nin ilk resmî rehberlik kokartına sahip oldu. Gümrük ve Tekel Bakanlığında iki yıl süreyle mütercim-tercüman olarak, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Kürsüsü'nde dört yıl okutman olarak, Hacettepe Üniversi-

Cengiz Ertem

tesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında altı yıl süreyle asistan olarak çalıştı. Fransa'nın Sorbonne Üniversitesinde doktora araştırmaları yaptı, yine Fransa'nın Grenoble ve Nantes Üniversitelerinde, İsviçre'nin Lausanne Üniversitesinde, Amerika Birleşik Devletleri'nin Rutgers Üniversitesinde edebiyat alanında araştırma

CENGİZ ERTEM

İKİNDİ VURGUNLARI

Apaydınlık turuncu bir renk damlar yüzlerimize
Yaşlı duvarlarından Üsküdar'ın
Bir kırmızı dünya açılır önümüze
Eteklerinde sürüklenir uzar gider
O duvarlar kadar yaşlı kadınların

Sokak taşlarında bağrışan çocuklar
Yokuşlar yokuşlar yokuşlar
Radyoda bir hicaz şarkı
Burhan Bey çıkar yokuşları
Sırtında kim bilir kaç ütü görmüş bir ceket
Omuzlarında tüm bir kent
Burhan Bey çıktıkça yokuşları
Kırmızı dumanlı gemiler saklambaç oynar köşelerde
Burhan Beyin filesinden süzülüp akar
Sevinçle karışık bir hüzün iner denize
Kuvuklarda köşelerde
Şurda burda unutulmuş anılar
Çeşmelerden taşınan sular
Dolaşan çıplak ayaklar ıslak gölgeliklerde

Yoğurtçuların çıngırak sesleri kaybolurken çınarlarda
Köhnemiş anılara omuz veren çatılar
Bir kez düştü mü yere
Silindirler sokak taşlarını izdi mi bir kez
Ne şiir kalır ortada ne bir nefes

Şimdi zaman varken daha
Camlar açılmamışken henüz yeni bir doğaya
Açgözlü korsanlar gibi dağılmışız sokaklara
Tadına doya doya gelip uzak ellerden
Güneşi topluyoruz bir bir pencerelerden

(*Öğretmen Dünyası*, Ekim 1984, sayı 58)

ve incelemelerde bulundu. DTCF'de doktorasını (1981) verdi, Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında yardımcı doçentliğe (1982) atandı, 1987'de HÜ Eğitim Fakültesi Fransız Dili Eğitimi Anabilim Dalında yardımcı doçent olarak göreve başladı, doçentliğe (1989) ve profesörlüğe (1996) yükseldi. 1997'de HÜ Eğitim Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Başkanı oldu. 2005'te emekliye ayrıldı.

Yazı ve çevirileri 1972'den itibaren *Yeni Adam, Karşı Edebiyat, Kıyı, Littera* (yayın yönetmeni), *Çağdaş Türk Dili* (yayın yönetmeni), *Varlık, Türk Folkloru, Oluşum, Dil Dergisi, Edebiyat ve Eleştiri, Cumhuriyet Kitap* dergilerı ile *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlandı. 1990 yılından itibaren *LITTERA Edebiyat Yazıları*'nın editörlüğünü yaptı. Ankara, Hacettepe, Cumhuriyet, Gazi, Karaelmas, Ortadoğu Teknik, Bilkent Üniversitelerinde dersler ve konferanslar verdi. Şiir, roman, çeviri ödülleri jüri üyeliklerinde bulundu; ulusal ve uluslararası sempozyumlarda Türk ve dünya edebiyatları konusunda bildirilcr verdi. Türk folkloru ve Türk El Sanatları alanında araştırma ve incelemeler yayımladı. Dil Derneği Yönetim Kurulu üyeliği yaptı. Çağdaş Türk Dili dergisi Yayın Yönetmenliğini yürüttü. Edebiyatçılar Derneği, Assocation des Amis d'André Gide üyesidir.

ESERLERİ:

İNCELEME: *André Gide ve Tiyatro* (1991).

DERLEME: *4 Eylül Ortak Kitap I* (1983), *4 Eylül Ortak Kitap II* (1984), *Ortak Kitap 89* (1989), *Littera Edebiyat Yazıları* (15 cilt, 1990-2004).

ÇEVİRİ: *Henri Michaux'yu Tanımak* (André Gide'den, 1985), *Les Arbres Solitaires* (Abdullah Akay'dan, Fransızcaya, 1995), *Dağdaki Büyük Korku* (Charles Ferdinand Ramuz'den, 1995), *Batak* (André Gide'den, 1996).

HAKKINDA: Ali Rıza Önder / 4 Eylül Ortak Kitap (Kemalist Ülkü, Ocak 1987), Sami Karaören / 'Göl'ün Yeni Bir Çevirisi ve Şiir Çevirisi Üzerine (LITTERA Edebiyat Yazıları, Cilt 2, 1991), İbrahim Dizman / Üniversite Çevresinden Bir Ses: Littera-Edebiyat Yazıları (Kıyı dergisi, 5.3.1991), Yıldız Ecevit / André Gide'e Bilimsel Bir Bakış (Hürriyet Gösteri, Nisan 1992), Salih Bolat / Doç.Ertem, Andre Gide'in Oyunlarını İnceliyor (Cumhuriyet Kitap, 2.1.1992), Gültekin Emre / Kalıcı Bir Yayın (Cumhuriyet Kitap, 28.5.1992), Talat Sait Halman / Şiiri Yaşatmak (Milliyet, 6.7.1992), Olcay Önertoy / Bir İnceleme Bir Çeviri (Çağdaş Türk Dili, Mart 1994), Salih Bolat / Dağdaki Büyük Korku (Siyah-Beyaz, 13.3.1996), Salih Bolat / LITTERA'nın 12. Yılında Cengiz Ertem'le Söyleştik: Araştırmacı İçin Bir Kaynak (Cumhuriyet Kitap, 10.4.2003).

ERTEM, Emine

Şair ve yazar. 1931, Kayseri doğumlu. Tam adı Emine Nantu Ertem. İstiklal İlkokulu, Kayseri Kız Enstitüsü mezunu. 1950 yılında Cevat Ertem'le evlendi. Edebiyatla küçük yaşlardan itibaren ilgilendi. 1980 Yılında Kadın Dernekleri Federasyonunun açtığı "Atılmış Nesnelerin Değerlendirilmesi - Türk Kadının Ev Ekonomisine Katkısı" konulu yarışmada Türkiye birincisi oldu. İLESAM, GESAM ve MESAM üyesidir.

ESERLERİ (Şiir):

Gül Motif (1983), *Yunus Emre'nin Yolundan İzinden* (1991), *Güzelleme* (1991), *Şiirlerde Atatürk* (1994).

ERTEM, Fevzi

Eğitimci, yazar (D.1906, Erzurum - Ö. 1991). Sivas Öğretmen Okulu (1926) mezunu. Erzurum'da iki yıl ilkokul öğretmenliği yaptı. 1933 yılında "Halk Eğitimi" konusunda öğrenim görmek üzere Amerika'ya gönderildi. Yurda dönünce öğretmen okullarında öğretmenlik ve Sivas Millî Eğitim Müdürlüğü görevlerinde bulundu.

1946 yılında Hasanoğlan Köy Enstitüsü müdürlüğüne atandı. Daha sonraları Talim ve Terbiye Kurulu üyeliği, Öğretmen Okulları Genel Müdürlüğü ve Gazi Eğitim Enstitüsü öğretmenliği yaptı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *İlkokullarda Planlı Çalışma Kılavuzu* (1941), *Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim, Yedek Subay Öğretmenler Kılavuzu.*

ÇEVİRİ: *Psikolojiye Giriş* (H. Garret'ten, Remzi Öncül ile, 1953).

ERTEM, Neriman

Şair, yazar. 24 Ocak 1926, İzmir doğumlu. İlkokulu Edirne'de, ortaokulu Ankara'da, Kız Enstitüsünü (1945) Sivas'ta bitirdi. Kore gazisi Kıdemli Albay İhsan Ertem'in eşi. Hayırsever bir insan olarak ihtiyacı olanlara yardım için çeşitli çabalar

NERİMAN ERTEM

BUNUN ADI NE OLA

Donup kalmışsa gözlerim, sokak lambalarında.
Sonra acı duymuşsa, yüreğim birden.
Uzun uzun açıksa, ellerim dualarımda.
Gökyüzüne bakarken, ağlıyorsam eğer.

Bunun adı ne ola

Bir şarkının değişlerindeyse hislerim.
Notalarını ben yazmışsam, her birinin.
Bir hüzün çökmüşse, daralıyorsa kalbim.
Canım çok yanmış, sıkılmışsam eğer.

Bunun adı ne ola

Çığ gibi büyümüşse, anılar belleğimde.
Rüzgar alıp götürmüşse, her birini bir yere.
Hasretlikler uğruna, sızlıyorsa yüreğim.
Ve düşlerim sahipsiz kalmışsa eğer.

Bunun adı ne ola.

Toprak acıları ekmişse yüreğime.
Ben suskun kalmışsam, gölgelerin ardından.
Bu gün duygularıma, gem vuramamışsam yine.
Dudaklarım sorarsa birilerini, özlemle eğer.

Bunun adı ne ola

İlahi bir ses duymuşsam, ruhumda birden.
Ve bir kapı açılmışsa, önümde aniden.
Sonra dalıvermişsem, yıldızlara dek.
Alemleri gezdirecek bir kuvvet, karşımdaysa eğer.

Bunun adı ne ola

(*Ne Varsa Bana Ait*,1999)

Neriman Ertem

gösterdi. Eşinin görevi nedeniyle birçok şehirde yaşadı.

Şiire ortaokul yıllarında başladı. İlk şiiri 1950 yılında *Ayvalık* gazetesinde yer aldı. Diğer şiirleri ve öykülerini *Tarla, Türk Dili, Son Havadis, Akşam, Kuzey Ege Haber, Kıbrıs, Yağmurun Sesi, Yeni Defne, Kültür Sanat, Birlik, Şiir Defteri, Bolu, Ayaz, Yeni Asır, Türk Edebiyatı (1980-87), Kadıköy Aktüalite* gibi dergi ve gazetelerde yayımladı. Şarkı sözü çalışmaları da bulunmakta olup, 1994 yılında Şiir Defteri dergisinin açmış olduğu yarışmada dereceye girerek, Şemsi Belli tarafından Onur Belgesi ile ödüllendirildi. Şiirlerinde acılarını, özlemlerini, yüreğinde yılların biriktirdiği duyguları ve günlük olayları büyük bir titizlikle ve içtenlikle dile getirdi. 2004 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından bastırılan *Fethin 550. Yılı Anısına İstanbul Şiirleri-Yazıları* adlı özel kitapta bir şiiri ve biyografisi yer aldı. 1946 Harbiyeliler Derneği, İLESAM ve MESAM üyesi oldu.

"Sınıf ve silah arkadaşım İhsan Ertem, Kore'de savaştı ve hayatı boyunca birçok farklı birlikte görev aldı. Sayın eşi Neriman Hanım da onu, bu vatani görevini yerine getirirken hiç yalnız bırakmadı, manevi ve maddi desteğini hiç eksik etmedi. Neredeyse karış karış gezdiği yurdumun renkleriyle bezenmiş her hikâyesi, her şiiri, insanda buruk bir sevinç, tatlı bir hüzün bırakıyor. Yazmış olduğu hikâyelerin yaşanmış olması da, şiirlere, hikâyelere ayrı bir çeşni katıyor. Hikâyelerdeki insanların sevinçleriyle güldürüyor, acılarıyla ağlatıyor." (Rıfat Kasnak)

"Değerli ozanımız Neriman Ertem'in 1930'lu yılların romantik ve duygusal gerçekçi havasından belki de bilinçli olarak esinlenerek yazdığı şiirlerinde göze çarpan en etkin özelliği küçücük bir sözcükte bile kazın kalmayı başarmış olmasıdır" (Faik Baysal)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Menekşe Sokağı* (1988), *Ne Varsa Bana Ait* (1999).

ANI: *...Ve Zehra Hanım Yaşadı* (2003), *Bir Asker Eşinin Anıları* (2005).

ERTEM, Rekin

Eğitimci, yazar. 1941, Adana doğumlu. Adana İmam-Hatip Okulu ve Erkek Lisesini, sonra İstanbul Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü (1969) bitirdi. Osmaniye Lisesindeki iki yıllık görev yaptı. İstanbul Büyükçekmece Lisesinde öğretmen (1974-75), Kahramanmaraş Milli Eğitim Müdürü (1975-76) İstanbul Çapa Yüksek Öğretmen Okulu ve Öğretmen Lisesinde Müdür Başyardımcısı (1976-78) oldu. Daha sonra İstanbul Kocasinan Lisesinde (1978-80). Çemberlitaş Kız Lisesinde (1980-82) ve Vefa Lisesinde (1982-83) bulundu. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Pakistan'daki Qaid-i Azam Üniversitesinin yabancı diller yüksek okulu olan National Institute of Modern Languages'e Türkçe Okutmanı olarak gönderildi (1983-87). Yurda döndükten sonra Beyoğlu Anadolu Lisesinde görev yaptı ve buradan 1996 yılında emekli oldu. Bir süre özel okullarda çalıştıktan sonra Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne öğretim görevlisi olarak girdi (1999). Buradan da 30 Eylül 2005 tarihinde emekli oldu. İstanbul Kültür Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde okutman olarak ders verdi.

Şiir, makale ve çevirileri önce *Toprak*, sonra *Yeni İstiklâl, Asrın Dini Müslümanlık, Oku, Özlem, İslâm, Vatandaş, Hilâl, Tohum, İzmir Adalet, İslâm Medeniyeti, Tercüman* gibi gazete ve dergilerde yer aldı. Şiirlerinin bir bölümü Almancaya çevrildi. Ayrıca *Şeyhülislâm Yahya Divanı*'nı yayına hazırladı. Dergâh yayınlarının çıkarılan *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi* yayın kurulunda görev aldı. Kitaplaştırılmış çalışmaları, dergi, gazete ve ansiklopedilerde yayınlanmış yazı ve maddeleri vardır. *Elifbeden Alfabeye* adlı eseriyle 1991 Türkiye Yazarlar Birliği Dil Ödülünü aldı. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından aylıkla ödüllendirildi. (1993).

Rekin Ertem

ESERLERİ (Telif-Tercume-Sadeleştirme-Araştırma):

Yeni Edebiyat Yardımcısı (Selim Yağmur ile, 1978), *Türk Milliyetçiliğinin Doğuşu* 1876-1908 (Şevket Serdar Türet, Fahri Erdem, Rekin Ertem ile, 1979), *Haydarizade İbrahim Efendi'nin İslâm Mezhepleri ve Tarikatları Tarihi* (Osmanlıcadan sadeleştirme, 1980), *Şeyhülislâm Yahya Divanı* (1980), *Elifbeden Alfabeye* (1991), *Edebiyatımızda Batılı Akımlar* (1994).

Ayrıca ders kitapları vardır.

ERTEM, Sadri

Hikâye ve roman yazarı, siyaset adamı (D. 1898, İstanbul - Ö. 12 Kasım 1943, Ankara). Ertem'den başka Etem, Ethem soyadlarını da kullandı. Babası Jandarma Binbaşı İbrahim Ethem Bey'in görevi dolayısıyla çocukluğu Anadolu'nun çeşitli yerlerinde geçti. Büyükbabası Hasbi Dede, Mevlevi şairlerindendir ve Kütahya'nın Emet bucağındandır. Bir süre Üsküdar Askeri Rüştiyesinde öğrenim gördü. Üsküdar Sultanisi (1914), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü (1920) mezunu. Gazeteciliğe Millî Mücadele yıllarında *Hakimiyet-i Milliye* ve *Yeni Gün* gazetelerinde başladı (1919-20, yazı işleri müdürü). Cumhuriyetin ilanından sonra *Son Telgraf* gazetesinin başyazarlığını yaptı (1924-25). Gazetesi rejime muhalefet yapmak suçundan kapatıldı, kendisi de İstiklâl Mahkemesinde yargılandı. Beraat ettikten sonra İstanbul'da çeşitli okullarda öğretmenlik yaptı (1924-31). 1930'larda Matbuat Umum Müdürlüğünde memleket işleri danışmanlığına getirildi. 1932'den itibaren Ankara'da öğretmenliğe devam etti.

Sadri Ertem

SADRİ ERTEM

BACAYI İNDİR BACAYI KALDIR

Bir toz duman... Çıplak insan ayaklarının ve nalınsız hayvan izlerinin sıralandığı yollardan gürüldeyiç, homurdana otomobil geçiyor.

Uzaktan, besli, dolgun gözdeli öpeklerin sesleri camları gıcırdattı:

-Hovv.. hov.. hov.. Bu, sivri bir diş gibi Maden Ocakları Müdürünün etine saplandı. Müdür yüzünü bruşturdu. Kulakları dikildi.

Siz diyeceksiniz ki bir adam köpek sesi duyunca ne olur?

Bu, benim için, sizin için böyledir. Bir şey olmaz. Köy köpeklerinin gürültüsü bizlere nihayet yabancılığımızı hatırlatırlar. Bu bir yabancıya karşı gösterilen hayretin ilk belirtisi ve yalnızlığın ilk işaretidir. Eğer biraz daha hatıranız varsa, o nihayet size bir korku, bir ürkeklik verecek, bacağınızdan ısırılıyormuş gibi hissedeceksiniz. Ocak Müdürünün kafasına köpeğin sesi bir diş gibi battı ve derhal bir şimşek çaktı, kafasında loş dehlizler aydınlandı. Karanlıkta ara sıra grincrek uyuyan hatıralar kalktılar, birbirlerine ve bir asker safı gibi dizildiler.

Müdür, besli bir köpeğin bağırdığı yerde refahın derecesini anlayabilecek kadar tecrübeliydi, zeki idi, kısaca tam bu işin adamı idi. Hasta, yoksul köylerin cılız, tüylerı uyuzlaşmış, sesleri kısık köpekleri vardır. Zengin ve kibar köylerin muhafızları da mağrur, alınları yukarıda ve heybetlidir. Sesleri dağdan dağa bir kasırga gibi hükmeder.

Müdür bunları düşündü ve:

-İşçilerin gündeliği umduğum gibi az olmayacak?... diye duyduğu sesin ilham ettiği sonuca vardı.

Otomobil, yabancıyı az zaman sonra gözün alabildiğine kadar uzanan yemyeşil bir ot denizine çıkardı. Bu, denizin ortasında renk renk kor gibi koyu, yakıcı gelincikler, su üstünde yüzer gibi bu sonsuz denizde çalkanıyordu.

Derenin öbür tarafında sararmış olgun tarlalar kocaman birer yumruğa benzeyen başaklarını dizleri üstünde dinlendiriyorlardı. Her şey gürbüzdü. Buruz ötedeki ağaçlar gübüzdü, yaprakları gürbüzdü, yıkık duvarlardan taşan dallar, olgunlaşan meyvelerini tozlu yolları saltıvermişti.

Buğulu erikler, güneşin altında kapkızıl alevden bir yuvarlak gibi yanan narlar, kâh kütüklerinden, kâh bir çardağın üstünden dalgın dalgın saliveren iri taneli üzümler, sonra beyaz, tertemiz kiremitli evler, temiz elbiseli çocuklar onun tahmininde aldanmadığını gösterdi.

"Gümüşlükurşun" Maden Ocakları Müdürü bu güzel, bu şirin ve zengin ovayı denebilir ki ilk bakışında hayra oldu.

***

Müdür, köylülerden öyle tatlı yüz, öyle candan bir dostluk gördü ki, her gün ziyafetten ziyafete gitti. Her ziyafet onda yeni bir âlem keşfetmiş gibi his bırakıyordu.

Güzel ve bereketli ovanın mahsulü onu gayet kolaylıkla kendisine ısındırdı. Bir hafta sonra o da artık köy zenginlerine ziyafetler veriyor, ermeni tercümanı vasıtasıyle her gün bir şeyler öğreniyordu.

Bir gün, ihtiyar Muhtar Ömer Ağa, kıvrık sakalını sıvazlayarak, buraların şöhretinden şöyle bahsetti:

-Hey Çelebi... Lokman Hekim ölüme çareyi burada buldu, kitaba yazdı. Neylemeli ki kitap suya düştü, eridi. Ölüme çare bulamadı ama, Lokman'ın kitabının eriyen yaprakları buranın topraklarına karıştı. Onun için buraya ne ekersek biter, çıplak ayakla basan hemen insan çıkar... Bire elli buğday buradan gayrı nerede var?

Müdür, zenberekleninil gibi yerinden sıçradı, sordu:

-Bire elli mi?..

-Ya ne zannettin Çelebi!..

Müdür, bundan sonra arazi sahiplerini teker teker davet etti. Tercümanını yanına alıp şöyle bir ağaların oturma odalarına gitti. Hemen hepsine ayrı ayrı şöyle sölüyordu:

-Ben bu Lokman Köyü'nü çok beğendim. Belki de çoluğumu, çocuğumu alıp burada yerleşmek de mümkün olur. Hele sizden çok memnunum, nerde Avrupa'nın o dalavereci insanları... ben burada kendimi emniyet içinde görüyorum... Bana biraz tarla satmaz mısınız?.. (...)

(Bacayı İndir, Bacayı Kaldır, 1933)

Kütahya milletvekili seçildi. Gazi Eğitim Enstitüsünde Felsefe Tarihi ve Sosyoloji dersleri verdi. Kalp yetmezliğinden öldü.

İlk yazısı yaz tatillerinde çalıştığı *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinde 1912 yılında yayımlandı. Üniversite öğrenciliği yıllarında *Tanin* gazetesinde de yazılar yazdı. Edebi mahiyetteki ilk yazıları İstanbul'da *Genç Yolcular* dergisinde çıktı (1917). Birinci Dünya Savaşı'na yedek subay olarak katılan Sadri Ertem, savaş hatıralarını *Faniler Arasında* başlığı ile Ocak 1919'da *Ümit* dergisinde yayımladı. *Vakit* gazetesinde günlük fıkralar yazdı. Bu gazetede güçlü bir öykücü grubun da başındadır (1930-31) Basın Yayın Genel Müdür Yardımcısı iken Kütahya Milletvekili seçildi (1939). Öldüğünde milletvekiliydi. Hikâye ve makaleleri çalıştığı gazetelerin dışında *Genç Yolcular* (1917), *Güneş, Resimli Ay, Servet-i Fünun, Yedigün, Varlık, Resimli Gazete, Son Dakika* gibi gazete ve dergilerde yayımlandı. *Çıkrıklar Durunca* (1931) adlı romanıyla ün kazandı.

"Bu hikâyelerde ortaya çıkan bir başka özellik de mutlak karamsarlıktır. Beşeri olan her şeyin mutlak mağlubiyeti, kötülüklerin ve maddeciliğin mutlak hakimiyeti, bütün hikâyelerin baş ilkesidir." (Tahir Alangu)

"Alangu'nun yargısı 'Ertem'in asıl hizmeti gençliği yazması ve yetişmesi yolundaki yardımlarında, yol göstermelerinde aranmalıdır', Cevdet Kudret'in yargısı ise 'söz konusu hikâyelerin bir döneme tanıklık eden belge niteliğinden öte bir değer taşıdığı öne sürülemez' biçimindedir.

"Sadri Ertem'in 'doğru ve bilimsel düşünme' ile 'iyi niyet ve toplumsal sorumluluğun' iyi yazar olmaya yetmeyeceği yolunda bir başka örnek oluşturduğu söylenebilir." (Ahmet Oktay)

"Geçmişe hayranlık duymaz Sadri Ertem. Gelen her yeni'yi de onaylamaz. Lakin olup-biteni belki de yeni'dir, hiç değilse eski'den iyidir diye – benimsemek gibi bir çaresizliği sanırım var. (...) Sadri Ertem'in el attığı konulardan biri de yabancılar ve yabancı sermaye. (...) Sadri Ertem'in öykülerindeki işçilik için de aynı eleştiriler geçerli. Kişiler kontrast: şehirli-köylü, modern-geri gibi. (...) İç içe öykü anlatmayı seviyor Ertem. Kimileyin usulünce oluyor bu, öyküyü çerçeveye alıyor ya da analitik kurguluyor, öyküye sonuç olaydan başlıyor, yahut denemeyle giriyor." (Necati Mert)

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Silindir Şapka Giyen Köylü* (1933), *Bacayı İndir Bacayı Kaldır* (1933), *Korku* (1934), *Bay Virgül* (1935), *Bir Şehrin Ruhu* (1938).

ROMAN: *Çıkrıklar Durunca* (1931), *Bir Varmış Bir Yokmuş* (1933), *Düşkünler* (1935), *Yol Arkadaşları* (1945), *Step*.

İNCELEME: *Hibe* (1934), *Modern Avrupa İktisat Tarihi* (1934), *Politika Felsefesi* (1935), *Türk İnkılabının Karakteri* (1939), *Avrupa'nın İskeleti* (1940), *Propaganda I, II* (1941-42).

GEZİ: *Bir Vagon Penceresinden* (1934), *Ankara-Bükreş* (1937).

DENEME: *Fikir ve Sanat* (1930).

HAKKINDA: Mehmet Behçet Yazar / Edebiyatçılarımız ve Türk Edebiyatı (1938), Murat Uraz / Sadri Ertem Hayatı ve Eserleri (1940), Hasan Ali Ediz / Sadri Ertem (Yeditepe, sayı: 25, 15.11. 1952), Tahir Alangu / Cumhuriyetten Sonra Hikâye ve Roman: 1919-1930 (c. I, 1959), Mehmet Kemal / Acılı Kuşak (1967), Hilmi Yavuz / Bacayı İndir Bacayı Kaldır (Cumhuriyet, 8.4.1970), Ömer Faruk Toprak / Sosyalist Kültür Ansiklopedisi içinde (1980), Feridun Andaç / Gerçekçi Edebiyatımızın Öncü Yazarlarından: Sadri Ertem ve "Bacayı İndir Bacayı Kaldır" Öyküleri (Yazko Edebiyat, sayı: 37, Kasım 1983), Atilla Birkiye / Yıllar Önce Yazılanlar ve Roman Kuramı (Yazko Edebiyat, sayı: 37, Kasım 1983), Olcay Önertoy / Türk Roman ve Öyküsü (1984), Ahmet Oktay / Sanayileşme Öykülerinden: Bacayı İndir Bacayı Kaldır (Çağdaş Eleştiri, Mart 1984) - Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı 1923-1950 (1993), Erol Üyepazarcı / Sadri Ertem (Yazılı Günler, sayı: 18, Kasım-Aralık 1992), Mustafa Parlak / Sadri Ertem Üzerine Monografik Bir Çalışma (Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, 1995), Ömer Lekesiz / Yeni Türk Edebiyatında Öykü - 1 (1997), Mehmet Behçet Yazar / Edebiyatçılar Alemi - Edebiyatımızın Unutulan Simaları (yay. haz. Mustafa Everdi, 1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), Feridun Andaç / Edebiyatımızın Yol Haritası (2000), Ahmet Oktay / Anlatıların Aynası: Yazınsal Eleştiriler 2-1954-2000 (2001), TBE Ansiklopedisi (2001), Dr. Yakup Çelik / Sadri Ethem Ertem (Büyük Türk Klâsikleri, c. 13, s. 105-106-107-108, 2002), Necati Mert / Sadri Ertem'in Dönemi İdeolojisi Duruşu ve Öyküleri (Heceöykü, Ağustos-Eylül 2004).

ERTEN, Emre

Yunan dili araştırmacısı. 20 Mayıs 1972, Muğla doğumlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı mezunu. 1996 yılında İÜ Edebiyat Fakültesi Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalına araştırma görevlisi olarak atandı. *"Pausanias, Eseri ve Tarihçiliği"* adlı tezle İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsünde yüksek lisansını tamamladı (1999). *"Anadolu'da Helios Kültleri"* başlıklı doktora tezini aynı bölümde hazırladı.

Makaleleri, *Arkeoloji ve Sanat Tarihi* dergisinde yayımlandı. Anadolu'nun muhtelif bölgelerinde kazı veya yüzey araştırmaları sonucunda ortaya çıkarılan epigrafik malzemenin değerlendirilmesi konusunda Atina'da bir konferans verdi. Çeşitli kazı, yüzey araştırması ve sualtı araştırmalarına katıldı.

ESERLERİ:

Antik Yunan'dan Yaşayan Sözler (E. Karayel, V. Taşçı ile, 2004), *Atina'lı Devlet Adamı ve Komutan Alkibiades.*

Hayri Erten

ERTEN, Hayri

Araştırmacı-yazar. 1967, Ilgın / Konya doğumlu. Lise öğrenimini Konya'da, yükseköğrenimini Selçuk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde (1990) yaptı. Aynı üniversitede Din Sosyolojisi Bilimi Dalanında yüksek lisans öğrenimini *"Hz. Ömer Döneminde Sosyal Yapı ve Değişme"* isimli çalışmasıyla (1994), doktorasını ise *"Konya Şer'iyye Sicilleri Işığında Ailenin Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapısı: XVIII. Yüzyılın İlk Yarısı"* isimli çalışmasıyla (2000) yaptı. Selçuk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümünde öğretim üyeliği yaptı.

Araştırma, makale ve çevirilerini Selçuk Ü. *İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Marife, Mehir Aile Dergisi, Kamer* dergileri ile ortak kitaplarda yayımladı. *"Konya Şer'iyye Sicilleri Işığında Ailenin Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapısı: XVIII. Yüzyılın İlk Yarısı"* adlı doktora tezini 2001'de kitaplaştırdı.

HAKKINDA: Hayri Erten / Konya Şer'iyye Sicilleri Işığında Ailenin Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapısı (XVIII. Yüzyılın İlk Yarısı) (2001).

ERTEN, Muammer

Şair (D. 1923, Atabey / Isparta – Ö. 13 Ocak 1994). AÜ Hukuk Fakültesi mezunu. Savcılık, hâkimlik ve serbest avukatlık yaptı. 1., 2. ve 3. Dönem Manisa Milletvekilliği ve 1963-65 yılları arasında Sanayi Bakanlığı yaptı. Avrupa Ekonomik Topluluğu Türkiye Daimi Temsilciliğinde Uzman Sanayi müşaviri olarak görev yaptı. *Sarhoş Gemi* (1961) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: V. Recai Velibeyoğlu / ÖBBŞKA (c. 2, 1975), TBMM Albümü 1920-1991, TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ERTEN, Süleyman Fikri

Eğitimci, yazar (D. 1876, Rahiç / Belçika – Ö. 1962). On sekiz yaşında Belçika'dan İstanbul'a geldi. Gazanfer Ağa Medresesinde Darü'lmuallimin Edebiyat Şubesini bitirdi. Aynı yıl öğretmen olarak göreve başladı. 1919'da İtalyanların Antalya'yı işgal etmesi üzerine bölgedeki eski escrleri toplamakla görevlendirildi. Antalya müzesinin kurucusu olan Süleyman Fikri Erten, 1920'de bu müzeye memur olarak atandı. 1941'de emekliye ayrıldı.

ESERLERİ:

TARİH: *Antalya Livası Tarihi* (1338-1340), *Antalya Vilayeti Tarihi* (1940), *Antalya Tarihi* (1948), *Tekeli Oğulları* (1955).

EDEBİYAT: *İlm-i Belagattan Beyan ve Bedi Hülâsası* (1331).

HAKKINDA: Refi Cevat Ulunay / Bir Canlı Tarih (Yeni Sabah Gazetesi, 6.11.1951), Musa Seyirci / Halk Bilimci-Müzeci Süleyman Fikri Erten 1876-1962 (Türk Folkloru, sayı: 65, Mart 1985) Musa Seyirci / Süleyman Fikri Erten Armağanı (1994), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ERTEPINAR, Coşkun

Şair (D. 1914, Erkilet bucağı / Kayseri – Ö. 9 Ağustos 2005, Ankara). İlkokulu Erkilet'te tamamladıktan (1925) sonra ortaokulu Kayseri Lisesinde yatılı olarak okudu (1930). Sivas Erkek Öğretmen Okulu (1932), Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1937) mezunu. 1932 yılından itibaren Sivas, Malatya, Şebinkarahisar, Muğla, İs-

Coşkun Ertepınar

kenderun, Zile ortaokul ve liselerinde öğretmenlik ve yöneticilik yaptı. Daha sonra Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Şube Müdürlüğü (1958-66), Halk Eğitim Genel Müdürlüğü (1968-70), Bakanlık Müfettişliği (1970-72), Bakanlık Müşavirliği (1972-74) görevlerinde bulundu. 1974'de kendi isteğiyle emekli oldu. MEB'de görev yaparken ve emekli olduktan sonra da Ankara ve Gönen'de çeşitli liselerde edebiyat öğretmenliği yaptı.

İlk şiiri (*Bu Gece*), *Muhit* dergisinde (Kasım, 1930) yer almıştı. Şiirlerini *Muhit, Ülkü, Varlık, Gündüz, Çağrı, Yücel, Şadırvan, Yeni Adam, Türk Dili, Hisar, Kemalist Ülkü, Çaba, Eflatun, Erciyes, Türk Kadını, Milli Kültür, Türk Kültürü, Yunus Emre Yolu* gibi çok sayıda dergide yayımladı. *Zaman Bahçesinde* adlı kitabıyla 1978'de Türkiye Milli Kültür Vakfı Jüri Özel Ödülünü kazandı. 1991'de İLESAM tarafından kendisine Hizmet Şeref Ödülü verildi. Çok sayıda şiiri çeşitli formlarda bestelendi, ayrıca ders kitaplarında yer aldı. Şiirlerinin bir bölümü İngilizce, Macarca ve Lehçe dillerine çevrilmiştir.

"Çok rahat söyleyişli, rasgeleden anınmış olan Ertepınar, barışçı ve birbirini kardeşçe seven bir insanlığı aynı ölçüde yurt sevgisiyle kaynaştırarak, şiirin eğitim görevini de bilgiçliğe ve nasihatçılığa sapmadan verebiliyor." (Ahmet Kabaklı)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Deniz Üstü* (1935), *Dönülmez Zaman İçin* (1949), *Tek Adam* (düzyazı şiir,1954), *Kaderden Yana* (1956), *Mevsimlerin Ötesinden* (1962), *Güzel Dünya* (1969), *Şu Dağlar Bizim Dağlar* (1973), *Zaman Bahçesinde* (1978), *Destan Atatürk* (1981), *Küçük Dünyamın İçinden* (1982), *Dorukta Rüzgâr Var* (1986), *Çocuklar ve Papatyalar* (1986), *Yunus Bahçesinde Açan Gül* (1992), *Sevginin Yedi Rengi* (1993), *Şiir İkliminde Bir Ömür* (tüm şiirleri, 1995).

COŞKUN ERTEPINAR

ARA Kİ BULASIN

Güzellik ince ince
Yayılmış gökyüzüne,
Yeryüzüne.
Elma değil ki toplayasın,
Ceviz değil ki kırasın...

Yıldızlara sinmiş,
Aya sinmiş,
Ağaca sinmiş,
İnsanın gönlüne girmiş,
Yaşa ki duyasın...

Renge sinmiş,
Işığa sinmiş,
Dile sinmiş;
Zaman içinde büyülenmiş,
Ara ki bulasın...

COŞKUN ERTEPINAR

BİR GÜN

İlk göç mevsiminde kırlangıçlarla
Yolları izleyip gelirim bir gün
Turnalar, leylekler, bütün kuşlarla
Baharı gözleyip gelirim bir gün

Ayrı düştük şunun bunun yüzünden
Vurulmuş bir ceylan gibi gözünden
İçim buruk buruk gurbet sözünden
Silayı özleyip gelirim bir gün

Sayılmıyor geçen günler parmakla
Fena düşü iyilere yormakla...
Kavuşulmaz dağ ardında durmakla
Yürekten sızlayıp gelirim bir gün

DENEME-İNCELEME: *Şiir Dünyasındaki Yerim Üzerine* (1997).

ANI: *Refik Koraltan'ın Anıları* (yay. haz., 1999).

HAKKINDA: Mehmet Kaplan / Cumhuriyet Devri Türk Şiiri (1973, s. 413-416), Coşkun Ertepınar / Şiir Dünyasındaki Yerim Üzerine (1930-1997 arası hakkında yazılanlar, 1997), Saim Sakaoğlu / Doğumunun 85. Yılında Coşkun Ertepınar (Türk Kültürü, sayı: 439, Kasım 1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Abdullah Satoğlu / Kayseri Ansiklopedisi (2002), Birsen Pekçolak - Zeki Büyüktanır / Homeros'tan Günümüze Anadolu Destanları (2002).

ERTOP, Konur

Eleştirmen. 2 Nisan 1936, İstanbul doğumlu. İstanbul Erkek Lisesi (1956) mezunu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde bir süre okudu. *Cumhuriyet* gazetesi ve *Meydan Larousse Ansiklopedisi*'nde çalıştı. Araştırma ve eleştirme yazıları 1956 yılından itibaren, yönetimine de katıldığı *Türk Dili, Ataç, Şiir Sanatı, Yeni A, Milliyet Sanat* gibi dergiler ile *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlandı.

ESERLERİ:

Türk Edebiyatında Seks (1977), *Emperyalizmle Savaşım* (1979), *Pir Sultan Abdal'dan Onat Kutlar'a* (1997), *Mektepten Memlekete Yahya Kemal'in Fotoğraflarla Yaşam Öyküsü* (1998).

HAKKINDA: Muzaffer Buyrukçu / Konur Ertop'tan Bir Yahya Kemal Araştırması; Mektepten Memlekete (Cumhuriyet Kitap, 17.12.1998), Yusuf Çotuksöken (Varlık, Ocak 1998), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

ERTUĞ, Celal

Araştırmacı. 1913 doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini İstanbul Erkek Lisesinde tamamladıktan sonra, 1937'de İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesinden mezun oldu. 1950-54 yıllarında ABD'nin Columbia ve DUKE Üniversitelerinde Kardio-Pulmoner hastalıkları üzerinde çalışma ve araştırma yaptı. Yurdumuzda ilk kez Kalp Kateterizasyonunu gerçekleştirdi, ilk solunum fonksiyonları, kan nakli laboratuvarlarını kurdu. 1955 yılında Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesinde profesör oldu. On altı yıl Cumhuriyet Senatosu üyesi, dört yıl milletvekili olarak memleketi Elazığ'ı temsil etti. Parti genel başkan yardımcılığı, sağlık bakanlığı gibi görevlerde bulundu. Türkiye Tüberküloz Derneği Genel Sekreterliği, Türkiye Hava Kirlenmesi ile Savaş Derneği, Halkevleri Genel Başkanlığı, on yıl Avrupa Konseyi Türk Parlamento Heyeti Başkanlığı Komisyon Raportörlüğü görevlerinde bulundu. Kurucusu olduğu Yeşiller Partisi Genel Başkanlığına seçilen Ertuğ, uzun yıllar *Cumhuriyet* ve *Milliyet* gazetelerinde yazarlar kadrosunda yer aldı. *Adım Adım Türkiye* (2001) adlı bir kitabı vardır.

HAKKINDA: Celal Ertuğ / Adım Adım Türkiye (2001).

ERTUĞ, Hasan Refik

Bürokrat, edebiyat araştırmacısı (D. 1911, Ustrumca / Bulgaristan – Ö. ?). Mülkiye Mektebini bitirdikten (1932) sonra Ziraat Bankası, Maarif Vekâleti, Başbakanlık Basın Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü gibi kurumlarda çalıştı. Siyasal Bilgiler Okulunda Ammc Hukuku öğeretim görevlisi olarak çalıştı. Bu arada Hukuk Fakültesini de bitirdi. İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsü Basın ve Yayın Hareketleri Tarihi öğretim görevliliği yaptı. 1969'da Yüksek Denizcilik Okulu öğretmenliğinden emekli oldu. Resmî görevleri esnasında Türk ve Batı edebiyatıyla yakından ilgilendi. 1926-1928 yılları arasında *Servet-i Fünün* dergisinde edebi denemeleri yayınlandı.

ESERLERİ:

Basın ve Yayın Hareketleri Tarihi (1955), *The Turkish Pres* (1964), *Radyo İşletmeciliği ve Meseleleri* (1951), *Gazetecilik Öğretimi Tarihçesine, Şartlarına Dair Muhtıra* (1947), *Birleşmiş Milletler Basın Hürriyeti Konferansı*

KONUR ERTOP

TANZİMAT'TAN CUMHURİYET'E DİL SADELEŞMESİ

Tanzimat'la birlikte başlayan dil sadeleşmesinin temelinde çağın gerektirdiği yolda bilgi edinme, bilgi üretme, Türk insanını bilgili kılma isteği yer almıştır. Dünyayı yaşanılır duruma getirmek, yaşamın güçlüklerini yenmek, insanlar arasında sağlıklı ilişkiler kurmak için düşüncenin ve onun anlatım aracı olarak dilin önemi büyüktür. Tanzimat aydınları dil konusuna bundan dolayı büyük önem verdi. Bilimin verilerini yaşama uygulamak, bilimde, toplumsal konularda, düşüncede, sanatta ilerlemek, bu konularda halkı uyandırmak, onunla el ele yürümek tanzimatçıların dili çözülecek bir sorun saydılar.

Yenilikçi Padişah III. Selim, tarihçi Edib Efendi'nin ne yolda çalışmasını istediğini bir hatt-ı hümâyûnunda sadrazamına şöyle anlatmıştı: "Devlet sırrıdır diye olayları kendisinden gizlemeyin, yazdırın.. Açık ibare ile, tarihçiye yaraşır biçimde, ikiyüzlülük, yaltakçılık göstermeden yazsın..."

II. Mahmud da tarihçi Esat Efendi'-ye, yöneticisi olduğu Takvim-i Vakayi gazetesinde padişahın Varna'ya yaptığı geziyi ve halkla görüşmelerini anlatan bir yazısı dolayısıyla şu eleştiriyi yöneltmişti: "Pek güzel ve sanatlı olarak kaleme alındığına diyecek yok ise de, bu gibi kamuya yayınlanacak şeylerde yazılacak sözlerin, herkesin anlayabileceği yolda olması gerekir. Öyle 'çetr', 'gerdune', 'tevsen' gibi şeylerin Türkçe olarak düzeltilmesi gerekir." (...)

Encümenden beklenen hizmet belirlenirken "halkın eğitilmesi işinin bizde de yürütülebilmesi" isteniyor; "yabancı dillerde yazılıp da herkesçe okunmaya değer bulunan kitaplar halkın hoşuna gidecek bir anlatımla Türkçeye çevrilerek sağlanabilir," deniyordu. Bu çevirilerin ve Encümen üyelerince yazılacak kitapların, "bütün halkın yararlanabileceği biçimde kolay anlaşılır bir yolda" kaleme alınması zorunlu sayılmıştı. Encümen'in kuruluşu sırasında hazırlanan rapordu, eskilerin dil konusundaki tutumu şöyle eleştirilmişti: "Bilim adamları güzel Türkçe'yi bayağı bir tarafa iterek, hüner göstermek amacıyla eserlerini ya bütünüyle başka dillerde (Arapça, Farsça) veya Türkçeye pek çok Arapça, Farsça karıştırarak yazmışlardır. O kadar ki, bir sayfanın içinde sadece bir iki kelimeden başka Türkçe söz bulundurmamayı âdet edinmişlerdir." Tüzükte kuruluş amaçlarından birinin "Türk dilinin ilerlemesine hizmet" olduğu özellikle belirtilmişti. Encümen-i Daniş'in çalışmaları ancak on yıl sürebildi. Cevdet Paşa'nın Tarih-i Cevdet'i yanında dünya tarihi ve coğrafyasıyla, temel bilimlerle ilgili kitaplar, yayınları arasında yer aldı.

(*TCT Ansiklopedisi*, c. 2, 1985)

Kararları (1948), *İdare Hukuku Dersleri* (2 cilt, 1947), *Anayasa Anketi ve Anayasanın Tadiline Dair Rapor* (1953).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. V, 1968).

ERTUĞRUL, Aytekin

Deneme yazarı. 1943, Fındıklı / Rize doğumlu. İlkokulu Fındıklı'da, ortaokulu Rize'de, liseyi Rize ve Tokat'ta okudu. Gümüşhane Lisesinden 1960 yılında mezun oldu. 1965 yılında Tıp Fakültesinde Yönetim Kurulu öğrenci temsilcisi seçildi. Bir yıl süre ile bu görevde bulundu. 1967 yılında İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesini bitirerek, tabip teğmen oldu. 1967-1968 yıllarında Gülhane Askeri Tıp Akademisinde kıta tababeti stajını tamamladı. Gemilerde ve Deniz Kuvvetleri Komutanlığı karargahında kıta hizmetini ve bir yıl ABD'de Muavenet gemi tabipliği yaptıktan sonra 1972-1976 yılları arasında Gülhane Askeri tıp Akademisinde Genel Cerrahi uzmanlık eğitimi aldı. Çeşitli birimler ve İskenderun Deniz Hastanesi Baştabipliği görevlerinde bulunduktan sonra 1999 Ağustos ayında kadrosuzluk nedeniyle emekliye ayrıldı.

Deniz Tıp Bülteni'nin yeniden yayın hayatına girmesini sağladı. *Ufuklar* ve *Birlik* dergileri ile *Cumhuriyet* gazetesinde Atatürk'ün alkolik sirozdan değil de sıtmadan ve kullanılan ilaçların yan etkilerinden öldüğünü savundu. 1998-2000 yılları arasında *Kuva-yi Milliye'de Yeni Ufuklar* adlı dergiyi altı sayı yayımladı. Ayrıca Türkiye Emekli Subaylar Derneği genel yönetim kurulu üyesi ve Basın-Yayın Başkanı olarak da *Birlik* dergisinin 125-131. sayılarının yayımını yönetti. 1981 yılından itibaren Gölcük'te *Doğuş*, *İzmit-Kocaeli*, *Hatay-Özyurt* ve *İskenderun-Ses*, *Körfez*, *Gündem*, *Demokrat İskenderun* gazeteleri ve aralıklarla *Hürriyet*, *Milliyet* ve *Cumhuriyet* gazetelerinde çeşitli konularda yazılar yayımladı.

ESERLERİ (Deneme):

İşin Özü (1994), *İlk Şartlar* (1995).

Ayrıca sağlıkla ilgili kitapları vardır.

ERTUĞRUL, Feyzullah

Yazar. 1926, Nebiköy / Yatağan / Muğla doğumlu. Kızılçullu Köy Enstitüsünü sonra da Gazi Eğitim Enstitüsü Pedagoji Bölümünü bitirdi. İlkokul öğretmenliği ve ilköğretim müfettişliği yaptı. 1967'de Türkiye Öğretmenler Sendikasının (TÖS), 1989-90 yılları arasında da Eğitimciler Derneğinin genel başkanlığını yaptı.

ESERLERİ:

ÇOCUK KİTABI: *Rüzgar Salıncağı* (4. bas. 1998), *Köy Çocuklarından Anılar* (4. bas. 1999).

ARAŞTIRMA: *Özgürleşme Yolunda Unutulmuş Bir Uğrak: Hasan Ali Yücel – Kenan Öner Davası* (2000), *Köy Enstitüleri Sistemi ve Düşündürdükleri* (2001), *Öğretimde Planlama ve Uygulama, Çözümlü Öğretim Soruları*.

HAKKINDA: Feyzullah Ertuğrul / Köy Enstitüleri Sistemi ve Düşündürdükleri (2001).

ERTUĞRUL, Hasan Nebioğlu

Şair (D. 1902, Geycek / Mucur / Kırşehir – Ö. 1989). Hiç eğitim görmedi, okuma-yazması yoktur. Âşık Hasan Nebioğlu diye tanındı. Babasını küçük yaşta kaybetti. Şiir okumaya yirmi yaşlarında başladı. Deyişlerinde sevda, doğa, yurt ve tanrı sevgisini konu aldı. Hemen tüm deyişleri öğüt niteliğindedir. Destanlaştırdığı bazı hadiseler basılarak elden ele dolaştı. Yazdığı destanların geliri ile geçimini sağladı.

ESERLERİ:

Âşık Hasan'ın Bütün Şiirleri. Yeni Deyişler (1965), *Geycekli Âşık Hasan* (1977).

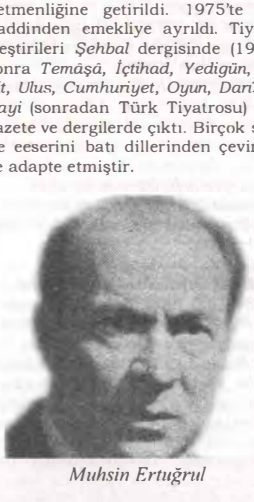
HAKKINDA: Refik Ahmet Sevengil / Çağımızın Halk Ozanları (1967, s. 188-191), V. Recai Velibeyoğlu / ÖBBŞKA (c. 2, 1975), H. Vahit Bulut / Kırşehir Halk Ozanları (1983), Yurt Ansiklopedisi (s. 4960), Emin Kalkan / Yirminci Yüzyıl Türk Halk Şairleri Antolojisi (1991) TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ERTUĞRUL, Muhsin

Yönetmen ve çevirmen (D. 1892, İstanbul - Ö. 1979). İstanbul Tefeyyüz Mektebi, Darüledeb, Soğukçeşme ve Topkapı Rüştiyeleri ve Mercan İdadisinde öğrenim gördü. Tiyatroya 1909'da Erenköy'de Burhaneddin Tepsi Kumpanyasına katılarak başla-

dı. Tiyatro öğrenimi için gittiği Paris'te iki yıl kaldı (1911-12). Dönüşünde *Şehbal* dergisinde ilk tiyatro yazılarını yayımladı (1913). Aynı yıl Ertuğrul Sinemasını açtı. Fransa'dan getirilen Mösyö Antuvan'ın kurduğu Darülbedayiye öğretmen yardımcısı olarak girdi. Sonradan burada yöneticilik yaptı (1927-28). Daha sonra Şehir Tiyatroları, Devlet Tiyatrosu ve özel tiyatrolarda oyunculuk, yönetmenlik yaptı.

Birçok sinema filminde rol aldı, bazılarını yönetti. Yurtdışına, özellikle Almanya ve Rusya'ya tiyatro alanında incelemeler yapmak üzere gitti. İstanbul Gazetecilik Enstitüsü Tiyatro Okulunda sahne çalışması dersleri verdi. 1971'de kendisine Devlet Kültür Armağanı verildi. 1974'de İstanbul Şehir Tiyatroları Genel Yönetmenliğine getirildi. 1975'te yaş haddinden emekliye ayrıldı. Tiyatro eleştirileri *Şehbal* dergisinde (1913), sonra *Temâşâ*, *İçtihad*, *Yedigün*, *Vakit*, *Ulus*, *Cumhuriyet*, *Oyun*, *Darülbedayi* (sonradan Türk Tiyatrosu) gibi gazete ve dergilerde çıktı. Birçok sahne eserini batı dillerinden çevirmiş ve adapte etmiştir.

Muhsin Ertuğrul

ESERLERİ:

OYUN ve ÇEVİRİ: *Yasin Efendi* (Georges Courteline'nin *Monieur Badin* komedisinden uyarlama, 1918), *İhtilal* (L. Andreyev'den çeviri, 1926), *Cehennem* (A. Strinberg'den çeviri, 1926), *Renkli Fener* (Hans Müller'den çeviri, 1927), *Baba* (A. Strinberg'den çeviri, 1937), *Söz Söyleme Sanatı* (Henry Carson'dan çeviri, 1937).

ANI: *Benden Sonra Tufan Olmasın* (1989).

HAKKINDA: Füsun Akatlı – Sabahattin Kudret (Türk Dili Dergisi, Temmuz-Ağustos 1992), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999).

ERTUĞRUL, N. Halit

Eğitimci, hikâye ve roman yazarı. 1956, Besni / Adıyaman doğumlu. İlköğrenimini Sombayat (Besni) İlkokulunda tamamladı (1967). Cacabey

N. Halit Ertuğrul

Ortaokulunu (1972) bitirdi. Kırşehir Öğretmen Okulu (1975), Niğde Eğitim Enstitüsü (1978), Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi (1994) mezunu. Cumhuriyet Üniversitesi Yönetim Bilimleri Bölümünde yüksek lisansını tamamladı (1995). Sakarya Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde (1997) doktora yaptı. Çeşitli il ve ilçelerdeki okullarda öğretmen (1978-84) ve idareci (1984-90) olarak görev aldı. 1987'den itibaren Gölbaşı (Adıyaman) Milli Eğitim şube müdürlüğünde bulundu. Millî Eğitim Bakanlığı APK Kurulu uzmanı ve müfettişi olarak görev aldı. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Genel Sekreter Yardımcılığı (1994-95) ve Kütüphane ve Dökümantasyon Daire Başkanlığı (1995-96) yaptı. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesinde (1996-97), Gazi Üniversitesi Kastamonu (1998-99) ve Kırşehir (1999-) Eğitim Fakültelerinde öğretim üyesi (doçent doktor) olarak görev yaptı.

Türk Edebiyatı (1976-77), *Düşünce* (1979), *Yeni Asya* ve *Yeni Nesil* (1970-81), *Türkiye* (1976), *Diyanet Çocuk* (1975-77), *Köprü* (1977), *Sur* (1984) gazete ve dergileri ile Hatay, Kırşehir ve Adıyaman'da çıkan mahallî gazetelerde çıkan yazılarıyla tanındı. Eserleri gençlerin büyük ilgisiyle karşılaşarak satış rekorları kırdı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Yıkılan Hayal* (1984), *Bütün Yönleriyle Besni* (1987), *Bütün Yönleriyle Gölbaşı* (1988), *Eğitimde Bediüzzaman Modeli* (1994), *Azınlık ve Yabancı Okulları Türk Toplumuna Etkisi* (1998), *Çocuk Eğitiminde Yeni Teknikler* (2002), *Öğretmenlikte Yeni Teknikler* (2002), *Öğrencilikte Yeni Teknikler* (2002), *Toplumun Işıkları* (2002), *Başarılı Bir Hayat İçin Kitap Okumada Yeni Teknikler*, *Bilimsel Çalışmada Yeni Teknikler* (2003), *Gençlik Sorunları ve Çözümleri* (2005), *Anne Baba Eğitiminde Yeni Teknikler*, *Üniversite Sınavını Nasıl Kazandım?* (2005).

DERLEME: *Aşk Böyle Yaşanır* (2002).

ROMAN: *Yalnız Öğretmen* (1988), *Kendini Arayan Adam* (1991), *Düzceli Mehmet* (2000), *Aysel* (2002), *Selim ve Hande* (2002), *Şark Kızı* (2005), *Sevda, Canan* (2002).

MEKTUP: *Gençlik Mektupları* (2002).

HİKÂYE: *Çocuğumu Bana Verin* (2002), *Dünyama Bahar Geldi* (2001), *Günümüzden Hizmet Öyküleri* (2003).

DENEME: *Kendimi Buldum* (1999), *Gençliğin Gözyaşları / Aşk... İbret... Ümit...* (2002).

HAKKINDA: Ceren Cevher (Virgül, sayı: 57, Aralık 2002).

ERTURHAN, Sabri

İslâm hukukçusu. 9 Kasım 1958 doğumlu. Kayseri Yüksek İslâm Enstitüsü (1981) mezunu. Yüksek lisansını (1997) Cumhuriyet Üniversitesi SBE'de, doktorasını (2000) ise Selçuk Üniversitesi SBE'dc tamamladı. *"İslâm Ceza Hukukunda Şüphe Kavramı"* başlıklı yüksek lisans ve *"İslâm Ceza Hukukunda Suça İştirak"* başlıklı doktora tezlerini hazırladı. Cumhuriyet Üniversitesinde yardımcı doçent (2000) ve doçent (2005) olarak görev yaptı. Makaleleri *CÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi* ve *İslâm Hukuku Araştırmaları Dergisi*nde yayımlandı.

ESERLERİ (Araştırma-İnceleme): *İslâm Ceza Hukukunda Tekerrür* (2002), *İslâm Ceza Hukukunda İçtima* (2002).

ERTÜR, Rakım

Din adamı (D. 1884, Edirne – Ö. 1961, Edirne). Dar'ül-Müallim Sıbyan (İlköğretmen) Okulunu bitirdi. Kirişhaneli Hafız Ali Hoca'dan eğitim aldı, *Kur'an*'ı ezberledi. 1911 yılında padişah fermanı ile Edirne Eski Cami imamı, 1918 yılında aynı camiye başimam oldu. Ölünceye kadar bu görevde kaldı. Edirne'nin sosyal kültürel yaşantısında büyük rol oynadı, geniş bilgi sahibi bir kişi olarak tanındı. İmamlık görevi dışında, Balkan Harbi öncesi İttihat ve Terakki İlkokulu ve Balkan Harbi sonrası Dar'ül-Eytam okullarında öğretmenlik yaptı. Trakya Paşaeli Müdafa-i Hukuk Cemiyeti kurucuları ve başkanlarındandır. Yeniliğe açık bir Atatürkçü idi. Edirne Musiki Derneği kurucusudur. Edirne ile ilgili birçok eser hazırladı ancak bunlar sağlığında yayımlanmadı. Tüm arşivi kızı Münire (Ertür) Göklen tarafından Ratıp Kazancıgil'e teslim edilerek okuyucuya ulaşması sağlandı.

ESERLERİ:

Balkan Savaşında Edirne Savunması Günlüğü, *Edirne Türküleri*.

HAKKINDA: Özlem Ağırgan / Dünden Bugüne Edirne İsimler Sözlüğü (2004).

ERTÜRK, Adem

Yazar. 2 Şubat 1965, Geçmiş köyü / Terme / Samsun doğumlu. İlkokulu kendi köyünde tamamladı. Samsun Atakum Endüstri Meslek Lisesi (1983), Yozgat Meslek Yüksek Okulu Muhasebe Bölümü, Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi mezunu. Serbest muhasebeci ve mali müşavir olarak çalıştı. Yazıları yerel basının yanı sıra *Türkiye* ve *Zaman* gazeteleri ile *Yörünge*, *Ustura* ve *Çınar* dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

Öylesine Yazılar (1996), *Biz Bıyıksızlar*.

HAKKINDA: Ali Kayıkçı / Mahalleden Bölgeye Samsun (c. 2, 2001).

ERTÜRK, Cem

Gazeteci, yazar. 1946, İstanbul doğumlu. Gazeteciliğe 1965 yılında Babıâlide Sabah gazetesinde başladı. Sonra *Tercüman*, *Son Havadis*, *Hergün* ve *Milli Gazete*'de çalıştı. *Zühtü* ve *Balyoz* isimli mizah dergilerini çıkardı. *Türkiye* ve *Yeni Haber* (1986) gazetelerinin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. Gazetelere resimli roman (*Kara Şahin* vd.) çizdi.

ERTÜRK, Gülten

Şair. 1969, Beypazarı / Ankara doğumlu. İlk, orta ve lise tahsilini Beypazarı'nda tamamladı. Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Kız Sanat Eğitimi Okulunu bitirdi. 1992 yılından itibaren Beypazarı'nda el sanatları, kuyumculuk, takı tasarımı öğretmenliği, program koordinatörlüğü yaptı. Beypazarı'nda çeşitli fahrî görevlerde bulundu.

Şiire ilgisi lise yıllarında başladı. İlk ödülünü on beş yaşında aldı. 2003 yılında kendi şiirlerinden oluşan Türk Halk Müziği formunda okuduğu bir şiir albümü çıkardı. Beypazarı'ndaki yerel bir radyoda "Gülten Ertürk'le Duygu Seli" adlı bir program ile TRT'nin çekimlerini Beypazarı'nda gerçekleştirdiği "Son Mektup" isimli bir dizide rol alarak seslendirme yaptı. İLESAM ve Dünya Genç Türk Yazarlar Birliği üyesidir.

Gülten Ertürk

ESERLERİ (Şiir):

Paylaşılacak Duygular (2002), *Neredesin Kırık Ayna* (2004).

HAKKINDA: Hüseyin Yurdabak / Şiirle Yaşayanlar – Şiir Antolojisi III (2004) - Beypazarı Şairleri (2004) - Edebiyatımızda Ankara-Kale Şiir Yıldızları (2005), Gülten Ertürk / Neredesin Kırık Ayna (2004).

ERTÜRK, Hüsnü

Şair. 1941, Aşağı Irmaklar köyü / Ardanuç / Artvin doğumlu. İlk ve ortaokulu Ardanuç'ta tamamladıktan sonra Artvin Lisesini bitirdi. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. Küçük yaşlarda edebiyata ve özellikle şiirc ilgi duydu. İlk denemelerini ortaokul sıralarında yazmaya başladı. Lise ve üniversite yıllarında şiire yönelik çalışmaları yoğunlaştı. Yöresinde sözlü halk edebiyatının ve özellikle halk âşıklarının deyişleri ilgisini çekti.

İlk kitabı *Aklın Kavgası* 1974 yılında yayımlandı.

Hüsnü Ertürk

ERTÜRK, Kâzım

Şair. 1927, Aşağı Irmaklar bucağı / Ardanuç / Artvin doğumlu. Şiirle 1944 yılında dokuzuncu sınıfta, Erzurum'da tanışır. İlkokulu köyünde ve Adakale'de, ortaokulu Artvin'de, öğretmen okulunu Erzurum'da, yükseköğrenimini de Ankara Gazi Eğitim Pedagoji Bölümünde tamamladı. Başöğretmenlik, Kars Cılavuz Öğretmenokulunda öğretmenlik, yöneticilik, Artvin'de İl Halk Eğitimi Başkanlığı, İl Millî Eğitim Müdürlüğü Yardımcılığı; Tunceli ve Erzurum'da Milli Eğitim Müdürlüğü, dokuzuncu Milli Eğitim Şûrası üyeliği, Artvin, Gümüşhane, Uşak, İzmir'de müfettişlik yaptı. Kırk üçüncü hizmet yılında emekli oldu. Sonraki yıllarda da hayatını ve çalışmalarını İzmir'de geçirdi.

Artvin'de *Çoruh* adlı bir edebiyat dergisi çıkardı (1963-65). İlk şiiri, İstanbul'da *Salon* dergisinde (1949) yayımlandı. Şiirlerini *Gazap Çiçekleri* (Temmuz 2003) adıyla kitaplaştırdı.

Kazım Ertürk

Hece vezni ve serbest koşukla yazılmış şiirlerden oluşan kitabında, âşık tarzı halk şiirinden etkilendiği de görülür.

"Kâzım Ertürk havasını soluduğu yurt köşelerini bir duygu seli gibi aktarmıştır dizelerine. Ankara, İzmir, Kars, Erzurum, Bursa, Gümüşhane gibi yurt köşeleri onun şiirlerine damıtılmış dizelerle yansımıştır." (Nuri Aksakal)

"Kâzım Ertürk şiirleri imbikten geçirip yazar. Hece ölçüsüyle halk edebiyatı tarzında yazdığı şiirler, insan ruhunun incileridir. Onlara damıtılmış şiirler de denebilir. Ruhtan damlalar oluşturmak kolay değildir. 'Yunusça' bir olgu var Kâzım Ertürk'ün şiirlerinde. Beşeri duygular, hayat çizgisi ağır basmakta." (Adil G. Vahaboğlu)

HAKKINDA: Nuri Aksakal (Bizim Atabarı dergisi, Kasım 2003), Adil G. Vahaboğlu / "Ertürk"lcr (Bizim Atabarı dergisi, Mart 2004), İsa Kayacan (Tasvir gazetesi, 27.5.2005), Aydın Karasüleymanoğlu (Çağ gazetesi, 8.3.2006).

KÂZIM ERTÜRK

YILDIZIMI ÇALDILAR

Dönüyor tekerim geri,
Durdurmak olası değil.
Umutsuzluğun ekmeği,
Karın doyurası değil.

Topum, öküz kılındandı,
Atım kavak dalındandı,
Askerlerim çamurdandı,
Sel aldı, dalası değil.

Çarığıma batan taşlar,
Birdirbirde arkadaşlar,
Dağda devlerle savaşlar,
Düş bitti, kalası değil.
Çatladı son tomurcuğum,
Kim der ki, dünkü çocuğum?
Kaybolmuş mavi boncuğum,
Falcılar bulası değil.

Gazap Çiçekleri'nden (2003)

ERTÜRK, Kemal

Şair. 1921, Trabzon doğumlu. Şiirleri genellikle serbest vezinlidir. Ağırlıklı olarak vatan ve doğa sevgisi konularını işledi.

ESERLERİ (Şiir):

Kore Şafaklarında (1952), *Köyden Sahneler* (1950), *Sultan Fatih Mehmet Hanın Destanı* (1954).

HAKKINDA: V. Recai Velibeyoğlu / ÖBŞKA (c. 2, 1975), Murat Yüksel / Geçmişten Günümüze Trabzon Şairleri (c. 2, 1993), TDOE – TDE Ansiklopcdisi 3 (2003).

Mustafa Ertürk

ERTÜRK, Mustafa

Hukukçu, şair. 1945, Divriği / Sivas doğumlu. İlkokula on iki yaşında başladı. Köyünde okul olmadığından ilkokulu komşu köylerde okudu. Ortaöğrenimini Ankara'da tamamladı. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1974) mezunu. Ankara'da serbest avukatlık yaptı. Şiirleri çeşitli dergi ve antolojilerde yer aldı.

ESERLERİ:

Sevginin Hasreti (1991), *Ölü Kentli Dünya Üstüne* (1993), *Çiçekler de Ağlar* (1994), *Mavi Güvercine Mektuplar* (1996).

HAKKINDA: Feyzi Halıcı-Hüseyin Yurdabak-Abdullah Satoğlu / Gönül Sohbetleri IV (2000).

MUSTAFA ERTÜRK

YOLLAR VE MEMLEKET

Memleket var
Kara, deniz, hava
Demir yol ağı
Damarlarımızdan çoktur
Yani yolsuzluğu yoktur...

Memleket var ki:
Yürünecek yolu yoktur
Yolsuzluğu derseniz
Kılcal damarlarımızdan çoktur!...

NUSRET ERTÜRK

ÖMER BEYİN DÜŞÜ

Ömer Bey, küçük bir devlet memuruydu. Kırk yıla yaklaşan hizmetini arkada bırakmıştı. Altmışbeşi bitirince dilekçesini verdi. Hey gidi Koca Ömer! Nerde, o işe başlarken güçlü, kuvvetli pehlivan yapılı, alımlı yiğit! O Ömer'i koydunsa bul. Yaşam, yaman törpülemişti Ömer Beyi.

Yıl, yıldan baskın geliyor, delik büyüyor, yama küçülüyordu. Ömer Beyin hanımının ağzı da, arada bir iyice acılıyordu:

-Komşumuz, işçi parçası Mahir Usta kadar olamadın Ömer. Mahir Usta, kaç lira alıyor hiç sordun mu?

Ömer Bey, böyle soruları duyunca derin derin soluyordu:

-Sormaz olur muyum, Hatça? Aylığımın tam dört katı...

-Eee? Sen,koca bir devlet memuru ol, aldığın aylığa bak!

-Bana verilen bu, ne yapalım? O ne ki, hele başkalarının aldığı aylığı görsen aklın şaşar.

-Onlara niye öyle? Onları anaları kaç ayda doğurmuş?

-Bazılarının sendikası var.

-O kadar iyidir,senin de olsun sendikan.

Yıllar önceydi. Sendika için eylemler, boykotlar başladığında, Ömer Bey ortahktan toz oluyordu. Memurluğumu da elimden alırlar,uzak uzak illere sürerler diye, sendikacılara yaklaşamıyordu. İçinden içinden onlara hak veriyordu. Hele şu Mahir Ustanın iki de bir söylediği:

-Ağlamayan çocuğa meme vermezler, sözünü çok doğru buluyordu. Ancak, şu korku... Elleri titriyor, yüreği hızlı hızlı atıyordu. Korku,Ömer Beyin içini bir kurt gibi kemiriyordu. Gece uykuları kaçıyor, kötü kötü düşler görüyordu.

Sonunda beklediği gün gelmiş, emekli olmuştu. Ne karışanı, ne yarışanı... Özgürlük gibisi var mı? Müdürden, şeften uzak, oh ne güzel yaşamak!

Ömer Beyin yaşamı önceleri zordu, şimdi ise çekilmez durıma gelmişti. Boş kalınca, bir-iki komşusunun ayak işleri ona soluk aldırmıyordu. Karşı komşu Hayriye Hanım,apartman zenginiydi. Kimine göre on, kimine göre yirmi apartmanı vardı. Beyi öleli yıllar olmuştu. Dünyada kimi kimsesi yoktu. Hayriye Hanımın bir işi olduğunda hemen Ömer Beye el ediyordu. Ömer Bey, evden biri gibiydi. Hayriye Hanım, üç-beş yaş büyük olabilirdi Ömer Beyden.

(Hayriye Hanım, günden güne Ömer Beye yaklaşır, onunla herşeyi konuşur, ona güvenir, ona açılır. Ömer Bey de ona yakınlaşır. Birinde yaşlılık korkusu, diğerinde mal edinme sevdası. Ömer Bey, hanımını boşar, Hayriye Hanımla evlenir. Her şey güzel olacaktı...)

Ömer Beyle Hayriye Hanımın birlikteliği altı aya yaklaşıyordu. Yeğenim Altan'dan bir mektup aldım. Aaaa... Bu da ne?

"Ömer Bey öldü, emekli aylığı da Hayriye Hanıma kaldı..."

ERTÜRK, Nedim

Eğitimci, şair (D. 1923, İstanbul – Ö. 1984, İstanbul). Tam adı Mahmut Nedim Ertürk. Malatya Lisesini bitirdi. Bir süre ilkokul öğretmenliği yaptı. Polis Kolejini ve Polis Enstitüsünü tamamladı. Emniyet Teşkilâtında çeşitli kademelerde görev yaptı. Emekli olunca Malatya'ya yerleşti. Kabri İstanbul'dadır. Hece vezniyle yazdığı şiirlerinde yurt ve doğa sevgisini işledi. Birkaç şarkı sözü de yazdı. *Kardeşlik Şarkısı* (1967) isimli bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Mehmet Gülseren - Ahmet Şentürk / Malatyalı Şairler Antolojisi (1993), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003).

ERTÜRK, Nusret

Öykü yazarı. 1945, Ardanuç / Artvin doğumlu. Cılavuz İlköğretmen Okulu (1963), Erzurum Kâzım Karabekir Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü (1970) ve Eskişehir Anadolu Üniversitesi (1991) mezunu. *Tutak* (Ağrı) ve *Pazar* (Rize) merkez ve köylerinde ilkokul öğretmenliği; Trabzon, Artvin ve Ankara'da Türkçe öğretmenliği yaptı.

İlk öyküsü Artvin Halkevi yayını *Çoruh* dergisinde (Mart 1966) çıktı. Diğer ürünleri *Yelken, Yansıma, Ilgaz, Oluşum, Edebiyat Cephesi, Sesimiz, Çıra, Türkiye Yazıları, Abece, Kıyı, Kiraz, Varlık* dergileri ve *Cumhuriyet* gazetesi ile TRT radyolarında yayımlandı. 1979 yılı Spor-Toto Yazma Masal Ödülünü kazandı.

Nusret Ertürk

"Nusret Ertürk, yüzyıllar boyu unutulmuş, sınır boyudur diye yatırımlardan yararlanamamış, sert, sarp, yalçın doğal durum nedeniyle de tüm umudunu okula, okumaya, bürokrasiye bağlamış bir bölgeden. Artvin-Kars yazarlar topluluğundan. (...) Köydeki Keklikler'de bu güleç doğanın kansız, öfkeli insanlarının resmini görüyorsunuz. İkiyüzlülükten, zorlamadan uzak. Doğal, yalın, diri bir anlatımla.

"Köydeki Keklikler, köyü, köylüyü, köy-kasaba, köy–aydın, ağa-ırgat ilişkilerini anlatan zincirin halkalarından biridir. İçten , doğal anlatımla dikkatleri çekiyor. Anlatımı zorlamıyor. Sömürüye, ağalık sistemine, düzenbaz kasaba eşrafına, çalışmadan, onun bunun sırtından geçinen asalaklara acımasız bir dille karşı çıkıyor. Bu tip karşı çıkışlarda da F. Baykurt'un etkisi; kendini gösteriyor." (Adil Gülvahaboğlu)

ESERLER (Öykü):

Köydeki Keklikler (1976), *Küçük Adam* (1978), *Hurma Ağacı ile Sarmaşık* (1978), *Bir Günün İki Sabahı* (1994), *Mor Ali* (1998), *Kanatlı Karıncalar* (2000).

HAKKINDA: H. İ. Dinamo / Vatan gazetesi (26.5.1976), Aydın Karaibrahimoğlu / Köydeki Keklikler Üstüne (Oluşum, sayı: 8, Kasım 1976), Hakimiyet (sayı: 8, Kasım 1976), Hamdi Topçu / Nusret Ertürk'le Söyleşi (Ilgaz, sayı: 183, Aralık 1976), Adil Gülvahapoğlu / Köydeki Keklikler (Oluşum, sayı: 33, Ocak 1977), Adil Gülvahaboğlu / Ertürkler (Bizim Atabarı, sayı: 13), Nuri Aksakal / Öykücü Nusret Ertürk'le Söyleşi (Kıyı, sayı: 165, Aralık 1999), İsmail Aşıkoğlu / Kıyı (sayı: 193, Mart 2002).

ERTÜRK, Recep

Toplumbilim araştırmacısı. 1958, Çanakkale doğumlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü mezunu (1982). Yüksek lisansını, *"Tahsin Demiray'ın Basında ve Sosyolojide Yeri"* başlıklı tezi ile 1987 yılında tamamladı. Aynı yıl İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümünün açtığı doktora programına kaydoldu. *"Cumhuriyet Döneminde ve Türk Sosyolojisinde Köy Tartışmaları"* konulu doktora çalışması sırasında Sosyoloji Bölümünde araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladı (1990). Doktora tezini 1993'te tamamladı. 1994 yılında yardımcı doçent unvanı ile ders vermeye başladı. Aynı bölümde öğretim üyesi ve Kurumlar Sosyolojisi Anabilim Dalı Başkanı olarak görev yaptı.

20. yüzyıl sosyoloji, köy sosyolojisi gibi konularda dersler verdi ve çalışmalar yaptı. Makaleleri *Sosyoloji Dergisi*, *Türk Kültürü Araştırmaları*, *Türk Yurdu* dergileri, *Sosyoloji Yıllığı* ve armağan kitaplarda yayımlandı. Çeşitli sempozyumlara katılarak bildiriler sundu.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Türk Sosyolojisinde ve Cumhuriyet Döneminde Köy Tartışmaları* (1997).

YAYIMA HAZIRLAMA-DERLEME: *500. Yılında Amerika* (Ekim 1992'de düzenlenen Amerika'nın Keşfinin 500. Yılı Toplantıları'nda sunulan bildiriler, Hayati Tüfekçioğlu ile, 1994), *Türk Müziği* (Oya Okan ile, 1993).

ERTÜRK, Selahattin

Şair ve yazar (D. 1923, Güreş köyü / Mihalıççık / Eskişehir - Ö. 8 Şubat 1988, Ankara). İlköğrenimini Mihalıççık'ta tamamladı. Ankara Gazi Lisesini ve Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümünü bitirdikten (1947) sonra altı yıl kadar Hasanoğlan Köy Enstitüsü ile Kars Lisesinde felsefe öğretmenliği yaptı. 1953'de devlet bursu kazanarak Amerika'ya gitti. 1956'da Columbia University'den uzmanlık, 1961'de New York University'den doktora diploması aldı. 1963-1964'te The University of Chicago'da bir yıl doktora ötesi öğrenim gördükten sonra yurda döndü. 1961-65 arasında Gazi Eğitim Enstitüsünde görev yaptı. 1966'da Ankara Üniversitesinden doçentlik paycsi aldı. 1973 yılında Hacettepe Üniversitesindeki çalışmaları ile profesörlüğe yükseldi.

Şiire ortaokul sıralarında iken başladı. 1941'de yayımladığı *Zamane Kızları* adlı kitabı ile kendini tanıttı. Bundan sonra yazdığı şiirler; *Çınaraltı*, *Tanrıdağı*, *Orhun*, *Özleyiş*, *Aras*, *Orkun*, *Türkeli*, *Ocak* ve *Ötüken* gibi milliyetçi ve Türkçü dergilerde çıktı.

1944 ve 1953 yılları arasında yazdığı ham şiirleriyle ünlü bir isim olan Ertürk, 1960'dan sonra şiiri tamamen bırakarak kendini mesleki ve ilmî çalışmalara verdi. Şiirlerinde hece ve serbest vezinlerinin ikisini de kullandı. Bir açık kalp ameliyatı sırasında öldü.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Zamane Kızları* (1941), *Kükreyiş* (1952), *Özleyiş* (1962), *Gönlümce* (1975).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Eğitimde Program Geliştirme, Diktacı Tutum ve Demokrasi, 'Türkiye'de Bazı Eğitim Sorunları.*

HAKKINDA: Fahri Ersavaş / Tanzimat'tan Bu Yana Hamâsi Türk Şiiri Antolojisi (1997).

ERTÜRK, Şahin

Şair. 7 Şubat 1959, Kütahya doğumlu. İlk ve ortaokulu memleketinde okudu. Kütahya'da, bir kamu kuruluşunda bilgisayar operatörü olarak çalıştı. Şiirle ilgilenmeye erken yaşlarda (1975) başladı. İlk şiirleri Ümit Yaşar Oğuzcan'ın yönettiği *Kelebek* gazetesinde, sonraki yıllarda *Simav Anadolu*, *Sevgi Yolu*, *Akşam*, *Son Havadis*, *Tercüman*, *Bulvar*, *Son*, *Hey*, *Haftanın Sesi*, *Ozan*, *Güneş*, *Tan*, *Gazete Hürsöz*, *Ayna*, *İremcik* dergileri ve gazeteleriyle çeşitli antolojilerde yayımladı. Kütahya yerel basınında yazılar yayımladı. Çini TV (Kanal 43)'te üç yıl süreyle "Şiir Saati" adlı bir canlı yayın programı hazırlayıp sundu. Kütahya Şiirsevenler Derneği üyesidir.

Şahin Ertürk

ESERLERİ (Şiir):

Kayıp Duygular (2000), *Nöbetçi Şair* (2001), *Kontrolsüz Sevgi* (2002), *Boyalı Düşler/m Odası Geçmiş Şair* (2004).

HAKKINDA: Abdulkadir Güler / Sevgi Yolu dergisi (Mayıs-Haziran 2002), Abdülkadir Güler / Şahin Ertürk ve Şiirleri (Sevgi Yolu dergisi, Temmuz-Ağustos 2002), Gündüz Aydın / Sevgi Yolu Şairler Antolojisi (2002, 2003), Sultan Gürbüz / Şahin Ertürk ve Kontrolsüz Sevgi (Sevgi Yolu dergisi, Ocak-Şubat 2003), Ali Dilki / Bizim Anadolu gazetesi (19.9.2004).

ERTÜZÜN, Reşit Mazhar

Öykücü, şair, araştırmacı. 1918, Üsküdar / İstanbul doğumlu. Siyasal Bilgiler Okulunu bitirdikten (1938) sonra çeşitli ilçelerde kaymakam vekilliği ve kaymakamlık yaptı. TOBB, Ticaret Bakanlığı gibi kurum ve kuruluşlarda görev aldı. Şiir ve öykü yazdı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Bir Şeyler Yazmıştım Ben de* (1956).

ÖYKÜ: *Taşraya Doğru* (1966).

ARAŞTIRMA: *Kapıdağ Yarımadası ve Çevresindeki Adaların Tarih ve Arkeolojisi Üzerinde Araştırmalar* (1953).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. V, 1968).

Ömer Eru

ERU, Ömer

Şair, devlet adamı. 1952, Uşak doğumlu. İlk, orta ve liseyi İzmir'de okudu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Ekonomi ve Maliye Bölümü (1978) mezunu. 1979 yılında İçişleri Bakanlığına girdi ve İzmir'de Maiyet Memuru olarak göreve başladı. Karaburun, Kazaklı, Taşova Kaymakam Vekilliklerinde bulundu. Orta, Uludere, Suşehri, Arsin, Maçka, Yenişehir (Bursa), Yumurtalık, Talas, Dinar ilçelerinde Kaymakamlık, Aydın'da Vali Yardımcısı olarak görev yaptı.

Öykü, şiir ve makaleleri çalıştığı yerlerin yerel basını ile çeşitli sanat dergilerinde yayımlandı. *İdareci'nin Sesi* dergisinin 1999 ve 2001'de açtığı "Meslekte Bir Anı" yarışmalarında iki öyküsü de Birinci oldu. Kaymakamlık yaptığı ilçelerin folkloru hakkında incelemeler yaptırıp yayımladı. Şiirlerinde hece ölçüsünü kullanıyor, tema olarak daha çok doğayı ve günlük hayattan izlenimlerini işliyor. *Önce Sevgi, Yüreğimden Gelen Ses* adlı bir şiir kitabı vardır.

ERUÇAR, Fehmi

Şair, yazar. 1942, Mersin doğumlu. Eğitimini Adana ve Mersin'de tamamladı. Sanat / edebiyat dünyasına ilk adımını Adana'da attı. 1957'de ailece İstanbul'a göç ettiler. İstanbul'da sanatın çeşitli dallarında amatörlükten profesyonelliğe uzanan bir uğraş verdi. 1969'da Hollanda'ya yerleşti; Türkiye'de başlayan sanat hayatı Avrupa'da devam etti. Şiirlerinin bir kısmı Hollandacaya çevrildi.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Kertenkele* (1963), *Cehennem Katı* (1964), *Mainz Tren İstasyonu* (1979), *Uzay Çocukları* (1993), *Gurbette Kaybolanlar* (1993), *Şafak Çocukları* (1994), *Güneşin Kanatlarında Lorke* (1995), *Bir Porsiyon Kurşun* (2001).

ÖYKÜ: *Prenses Ayşe ve Prensleri* (1996).

ANI: *Bir Gurbetçinin Not Defterinden* (2003).

ERUL, Bünyamin

İlâhiyatçı. 1965, Gerede / Bolu doğumlu. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1987) mezunu. Yüksek lisansını 1989'da "*Sünnetin Kur'an-ı Kerim Üzerine Ziyade Hükümler Getirmesi Meselesi*" adlı teziyle, doktorasını 1996'da "*Sahabenin Sünnet Anlayışı*" konulu teziyle aynı yerde tamamladı. 2000'de doçent oldu. Aynı fakültede öğretim üyesi olarak çalışmalarını sürdürdü. Üç aylığına Tataristan'ın başkenti Kazan'da bulunan Rusya İslâm Üniversitesinde öğretim (2004) üyesi olarak görev yaptı.

Makalelerini 1999 yılından itibaren *Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Diyanet İlmi Dergi, Türkiye Günlüğü, Marife, İslâmiyat, İslâmi Araştırmalar Dergisi* dergilerinde yayımladı. 1996 yılı İslâm Araştırmaları birincilik ödülünü aldı. *TDV İslâm Ansiklopedisi* için madde yazdı. İskilipli Alimler, Muhammed Zâhid el-Kevserî, Sünnet, Hadis konularında çeşitli bilimsel toplantılarda bildiri sundu. *İslâmiyat* Dergisi Yayın Kurulu üyesidir.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Sahabenin Sünnet Anlayışı* (1999), *Örnek Bir Lider Hz. Peygamber* (2002), *el-İcabe* (Zerkeşi'nin Eseri'nin tahkikli neşri, 2004, Arapça), *Haccı Anlamak - Kutsal İklimde Dua* (Ekrem Keleş ile, 2004).

ÇEVİRİ: *Sünneti Anlamada Yöntem* (Yusuf El Kardavi'den, 1991), *Hz Aişe'nin Sahabeye Yönelttiği Eleştiriler* (B. Zerkeşi'den, 2000).

ERUZ, A. Fulya (Bodur)

Sanat tarihi araştırmacısı. 1960, İstanbul doğumlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü (1982) mezunu. Yüksek lisansını (1984) İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalında "*18. Yüzyıldan Günümüze Konya Halıcılığı*" teziyle, doktorasını (1994) İTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalında "*Osmanlı El İşlemelerinde Mimari Motifler*" teziyle tamamladı. 1995'te İÜ Edebiyat Fakültesi Türk-İslâm Sanatı Anabilim Dalında yardımcı doçent oldu.

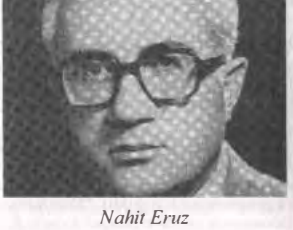
Makalelerini; *Sanat Çevresi, Türk Edebiyatı, Türkiyemiz, Türk Dünyası Araştırmaları, Peron, Vakıflar Dergisi, Image, 4. Boyut, Yeni Türkiye* dergilerinde, *Théma Larousse*'ta, *Aslanapa Armağanı, Mimarlık ve Sanat Tarihi Yazıları Semra Ögel'e Armağan, Uluslararası Evliya Çelebi Sempozyumu, Dünü ve Bugünü ile Haliç Sempozyumu* kitaplarında yayımladı. I. Milletlerarası Türk Halı Kongresinde genel sekreter olarak görev aldı (1984), 1987'de Türk Kültürüne Hizmet Vakfı adına İstanbul Aya İrini Müzesinde Türk Maden Sanatı Sergisini düzenledi. 1989'da Türk Kültürüne Hizmet Vakfı adına TRT Televizyonu için hazırlanan "Türk Maden Sanatı Belgeseli"nde danışmanlık yaptı. İslâm Öncesi Türk Sanatı, Selçuklu El Sanatları, Türk Mitolojisi ve İkonografyası, Memluk Sanatı dersleri verdi. Bildiriler sundu, yüksek lisans ve doktora tezleri yönetti.

ESERLERİ:

Sabancı Heykel ve Porselen Koleksiyonu-The Sabancı Collection of Sculpture and Porcelain, (1986), *Türk Maden Sanatı-The Art of Turkish Metalworking* (1987), *Sadberk Hanım Müze Katalogu* (1989), *Konuşan Maden Tombak ve Gümüş Madeni Eserler Koleksiyonu-Gilding Copper (Tombak) and Silver Metalwork Collection* (1999).

ERUZ, Nahit

Öykücü, yazar, bürokrat. 20 Ekim 1936, Aksaray (Merkez) doğumlu. İlk ve ortaokulu Aksaray'da, liseyi Adana Ticaret Lisesinde (1953) okudu. İzmir Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okulu (1958) mezunu. Aksaray'da öğretmenlik ve muhasebecilik, Merkez ve Emlak Kredi bankalarında memurluk (1961-63), Gümrük ve Tekel Bakanlığında müfettişlik (1964-71), İstanbul Gümrüklerinde Genel Müdür Başyardımcılığı, Gümrükler Kontrol Genel Müdürlüğü (1972-84), Gümrükler Genel Müdürlüğü ve Maliye Bakanlık müşavirliği yaparak emekli oldu.

Nahit Eruz

1976'dan itibaren birkaç defa çeşitli Avrupa ülkelerini gezip gördü.

Hikâyelerini 1964'ten başlayarak *Varlık*, *Papirüs*, *Soyut*, *Yansıma*, *Yeni Edebiyat*, *Türk Dili*, *Yeditepe*, *Güney*, *Oluşum*, *Kemalist Ülkü*, *Halkoyu*, *Kıyı*, *Karşı*, *Yeni Gazete*, *Cumhuriyet* vd. dergi ve gazetelerde yayımladı. Öykülerinde daha çok memurlar dünyasından yankılar ve küçük ilişkilerin büyük dertlerini sergiledi. Gülünen acılara vurgu yaparak, sızlayan yürek çarpıntılarını duyumsattı. Edebiyatçılar Derneği ve Ankara Sanat Kurumu üyesidir.

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Çuvalın Yanındaki Adam* (1969), *Yumma* (1971), *Gül Hırsızı* (1973), *İnsanca* (1978).

TAŞLAMA: *Bamteli* (küçük fıkralar, 1985).

HAKKINDA: Nahit Eruz / İncanca (1978), Yurt Ansiklopedisi (c. VIII, 1982-1983), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

ERÜNSAL, İsmail

Araştırmacı-yazar. 1945, İstanbul doğumlu. İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (1968) ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu. Doktorasını Edinburg Üniversitesinde verdi (1977). İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kütüphanecilik Bölümüne asistan olarak girdi, 1982'de doçentliğe yükseldi.

ESERLERİ:

Kütüphanecilikle İlgili Osmanlıca Metinler ve Belgeler I (1982), *The Life and Work Tacizade Cafer Çelebi wiht a Critical Edition of His Divan* (1983), *Menakibu'l-Kudsiyye fi Menasibi'l-Ünsiye* (Elvan Çelebi'nin bu eserini A. Y. Ocak ile birlikte yayına hazırladı, 1984).

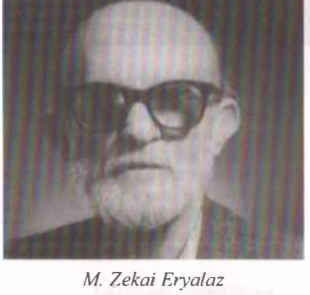
ERVERDİ, Ahmet Muhtar

Bürokrat, yazar (D. 1896, Erzurum – Ö. 1938, Erzurum). Namık Efendizadeler diye anılan aileye mensuptur. Rüştiye ve İdadiyi Erzurum'da bitirdikten sonra İstanbul Darülfünunu Hukuk Mektebi girmek için İstanbul'a gitti. Birinci Dünya Savaşı çıkınca öğrenimini yarıda bırakarak orduya katıldı. Savaş sırasında Şam'da iken esir düştü, bu esaretten Mütareke ile kurtularak Erzurum'a döndü. Erzurum'da etkin bir rol üstlenerek Vilayet-i Şarkiye Müdafaa-i Hukuk-i Milli Cemiyetinin kurucuları arasında yer aldı. Cemiyetin hazırladığı Erzurum Kongresi'ne Tercan delegesi olarak katıldı. Cumhuriyet'in ilanından sonra Kars Mektupçuluğu görevine atandı. Bir süre bu görevi yaptıktan sonra, görevinden istifa ederek topraklarını işletmek üzere çiftçiliğe başladı. Bir ara Halkevi Reisliği görevinde bulundu. Bu yıllarda Erzurum Belediye Meclisine üye seçildi. Bu görevini sürdürürken, etrafında gözlemlediği insan manzaralarını yansıtan bir oyun yazdı. *Uymazsa Eyyam Bana, Uyarım Eyyama Ben* adlı bu eseri, ölümünden uzun yıllar sonra, 2002'de basıldı.

HAKKINDA: Ahmet Muhtar Efendi / Uymazsa Eyyam Baba Uyarım Eyyama Ben (2002).

ERYALAZ, M. Zekâi

Şair ve yazar. 1921, Ankara doğumlu. İlk ve ortaokulu Ankara'da bitirdi. Ankara Atatürk Lisesi mezunu. Çeşitli kurumlarda memurluk yaparak 1972 yılında emekli oldu. Şiir ve yazıları *Diyanet Çocuk* dergisinde yer aldı. 1996 yılında *Gençlik* dergisi tarafından yılın çocuk edebiyatı yazarı seçildi.

M. Zekai Eryalaz

ESERLERİ:

ROMAN: *Ayrık Otları* (1983), *Medeniyet Kurbanları* (1990).

HİKÂYE: *Söz Vatan Olunca* (1981), *Karıncalar Köprüsü* (1981).

ŞİİR: *Dizilerde Yaşayan Hatıralar* (1996).

ÇOCUK KİTABI: *Fareler ve Pireler* (1980), *Küçük Bir Mehmet Vardı* (1996), *Tabiat Laboratuarının İşçileri* (1997).

HAKKINDA: Selim Eroğlu / Yazanlar Yazılanlar (Diyanet Çocuk dergisi, sayı: 108, Temmuz 108), Zeki Gürel Bir çocuk Edebiyatçısı: Mehmed Zekâi Eryalaz (Gündüz gazetesi, 1.1.1999).

ERYARSOY, M. Beşir

Yazar, çevirmen. 1950, Mardin doğumlu. Ebulula Mardin İlkokulu (1963), Mardin İmam-Hatip Okulu (1970), İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (1975) mezunu. Gümüşhane ve İstanbul'daki çeşitli okullarda 6 yıl öğretmenlik (1981), Yurtdışında üç yıl mütercimlik yaptı (1984). Yurda dönüşünde Şamil Yayınevinde yayın müdürü olarak çalıştı. 1988'den itibaren bir süre serbest çalıştı. Bu süre içinde eski ve yeni müelliflerin eserlerinden, Arapçadan Türkçeye

M. Beşir Eryarsoy

birçok eser tercüme etti. 1996-2000 arası öğretim üyesi olarak Rotterdam İslam Üniversitesinde Arapça, mezhepler tarihi, akaid gibi dersler verdi. Dönüşünde telif ve tercüme çalışmalarına devam etti. 2003 yılından itibaren İstanbul'da öğretmenlik mesleğini sürdürdü.

Makaleleri haftalık *Tevhid* ve *Hicret* gazeteleri ile aylık *Düşünce*, *Değişim* ve *Mektep* dergilerinde yer aldı. Ayrıca Risale Yayınevi tarafından yayımlanan *Sosyal Bilgiler Ansiklopedisi* ile *Şamil İslam Ansiklopedisi*'ne ilmî danışmanlık yaptı, çeşitli maddeler yazdı, tercümelerine katkıda bulundu.

ESERLERİ:

İslâm Devlet Yapısı (1979), *Nüzul Sebepli Kur'ân-ı Kerim ve Türkçe Meali* (Ahmet Ağırakça ile birlikte, 1987), *İslâmda Savaş Hukuku* (A. Mevdudi'den çev. 1992), *İman ve Tavır* (1992), *İslâmi Hareket ve Problemleri* (1996), *İslama Göre Hakimiyet Laiklik ve Demokrasi* (1998), *Kur'ân-ı Kerim ve Türkçe Meali* (A. Ağırakça ile, 1995), *İmam Kurtubi Hayatı Eserleri Tefsiri ve Tesiri* (Kurtubi Tercümesinin başına konulumuş bir inceleme, 1997), *el-Esas fi't-Tefsir* (Said Havva'dan, 16 cildin 14'ü), *Kurtubi Tefsiri* (19 cild 1997-2003), *Mukatil b. Süleyman'ın Tefsiri* (2006).

ERYAŞAR, Süreyya

Şair, ressam. 1939, Mecitözü / Çorum doğumlu. Küçük yaşlarda ailesi Edirne'ye yerleşti ve yaşamını orada sürdürdü. Ortaöğretim kurumlarında, yüksekokul ve özel öğretim kurumlarında öğretmenlik ve yöneticilik yaptı. Emekli olduktan sonra çeşitli eğitici kurs yöneticiliklerinde bulundu.

Şiire lise dönemlerinde başladı. Öykü, deneme ve eleştiriler de yazdı. Bunları başta *Varlık* olmak üzere *Çağdaş Türk Dili*, *İnsancıl* gibi dergi ve gazetelerde yayınladı. Edirne'de yayımlanan *Edirne Damla* dergisi genel yayın yönetmenliği (1989-92) yaptı. Kuruluşunun 65. yılı dolayısıyla TBMM'nin 1985 yılında düzenlediği

İBRAHİM ERYİĞİT

HAYATIN BÜYÜSÜ

Hayatın büyüsü bozuldu
Metin boşlukları doldurdu damarlarımı.
Şablonun kırıldığı vakit
kanattım gezindiğim alanların metruk yüzünü.

Solunca büznün yeşerttiği umut
rahmet olarak çarpınca yüzüme yağmur
karakutusu çözüldü kalbimin:
Çeperlerinden
süveyda sinyalleri aldığında
çok geçti.

Sökün benim kalbimden
Kazıyım gözlerimin izini yüzüntüzden
Ustam hayat
Kardeşim ölüm olalı beri
Aşkın yığın katli namına
Ben yokum.

(*Eylülde Su*, 1998)

bir yarışmada üçüncülük ödülü aldı. Edirne Devlet Güzel Sanatlar Galerisinde iki kez kişisel resim sergisi açtı, ortak sergilere katıldı. 1985'ten itibaren Edirne'nin ilçelerinde Atatürkçülükle ilgili konferanslar verdi. Müzikle de ilgilenen Eryaşar'ın otuz beş civarında bestesi bulunmaktadır.

ESERLERİ

ŞİİR: *Beşpınar* (ortak), *Vay Canına/ Kâmilefendi.*

İNCELEME: *Çağdaşımız Yunus.*

ANTOLOJİ: *Şairini Yaşatan Şiirler.*

DİĞER: *Uğur Mumcu/ Atatürkçülük* (1993).

HAKKINDA: Rıdvan Canım / Edirne Şairleri (1995, s. 501), TDOE – TDE Ansiklopedisi 3 (2003), Özlem Ağırgan / Dünden Bugüne Edirne İsimler Sözlüğü (2004).

ERYİĞİT, İbrahim

Şair. 14 Haziran 1958, Ankara doğumlu. Bazı ürünlerinde İbrahim Kurşunlu imzasını kullandı. İlk ve ortaöğrenimini Ankara'da tamamladı. Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi mezunu (1979). Bir süre İş ve İşçi Bulma Kurumunda memurluk (1977-80) yaptı. 1987 yılında lisans eğitimi görerek, Gazi Eğitim Fakültesini bitirdi. 1980'den itibaren Ankara liselerinde matematik öğretmenliği yaptı. Özel eğitim kurumlarında çalıştı.

İlk şiiri 1983 yılında *Aylık Dergi*'de yer aldı. Şiirleri ve şiir üzerine yazdığı yazıları, *Aylık Dergi, Kayıtlar, Düş Çınarı, Edebi Pankart, Yedi İklim, Yönelişler, Ayane, Albatros, İkindi Yazıları, Dergâh, İktibas, Edebiyat Ortamı* ve *Hece* dergilerinde yayımlandı. 1988-90 yılları arasında bir grup arkadaşıyla birlikte *Ayane* dergisini çıkardı (36 sayı) ve derginin sanat yönetmenliğini üstlendi. 1992- 2000 yılları arasında *İktibas* dergisinin sanat-edebiyat sayfalarını hazırladı. 1999-2001 yıllarında Türkiye Yazarlar Birliğinde Genel Sekreter Yardımcılığı görevini yürüttü. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

ESERLERİ (Şiir):

Kayıtsız Sevdalar (1990), *Eylülde Su* (1998).

ERYÜKSEL, Gazanfer

Şair. 8 Eylül 1952, İstanbul doğumlu. Oruçgazi İlkokulu (1963), Pertevniyal Lisesi (1970), İTİA İktisat Maliye Bölümü (1975) mezunu. İstanbul Belediyesi Konservatuarı Türk Musikisi Bölümünde öğrenim gördü. 1971'den itibaren İstanbul Üniversitesi korosunda beş yıl çalıştı. 1976'dan itibaren müzikli oyunlarda kanun çaldı, amatör tiyatro faaliyetlerine katıldı. İstanbul Radyosunda skeç yaptı. 1993'ten itibaren Çorum'a yerleşti. Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

Gazanfer Eryüksel

İlk şiiri 1970 yılında *Yansıma* dergisinin "*Günümüz Türk Şiiri Özel Sayısı*"nda yayımlandı. Daha sonra ürünleri *Yeni Adımlar, Varlık, Hürriyet Gösteri, Milliyet Sanat, Sombahar, Yeni Biçim, Eskiz* dergileri ile *Çorum Haber* gazetesinde yer aldı. 1976'da Güngör Dilmen'in *Midas'ın Kulakları*, 1986'da Nurhan Karadağ'ın *Memiş Dayı* adlı radyo oyunlarının müziklerini besteledi. 1986'da İstanbul Büyük Şehir Tiyatrolarında sahnelenen *Misafir Oyun* ile 1986 Avni Dilligil Jüri Özel Ödülünü, 1994'te *Ahir Zaman Tangoları* adlı kitabıyla Arkadaş Z. Özger Şiir Ödülünü, 1996'da *Hep Çocuk Kalan* kitabı ile Dünya Kitap Şiir Ödülü ikinciliğini kazandı.

ESERLERİ (Şiir):

Ahir Zaman Tangoları (1996), *Hep Çocuk Kalan* (1996), *Aşk Hiçlik ve Her Şey* (1997).

HAKKINDA: Ali Rıza Özdemir / Hep Çocuk Kalan (Evrensel gazetesi, 26.7.1996), Faruk Başaran Geç Gelen Bir şair; Gazanfer Eryüksel İle Şiirleri Üzerine (Cumhuriyet Kitap, 24.7.1997), Şiirinin 25. Yılında Gazanfer Eryüksel (Kıyı dergisi, sayı: 160, Temmuz 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

Can Eryümlü

ERYÜMLÜ, Can

Öykü yazarı. 1948, İzmir doğumlu. Öğrenimini tamamlayıp yüksek mimar olarak yurtiçinde ve yurtdışında çeşitli şantiye ve projelerde çalıştı. Arkeoloji ve tarihle ilgilendi. Mesleğini İzmir'de sürdürdü.

"Ben Zaman Tanrısı gerçekten çok ilginç, yer yer büyüleyici. Konu sürükleyici. Beni çok etkileyen bir eser." (Talât Sait Halman)

"Tema müthiş, karakterler canlı, olay akıcı. En önemlisi, dünyaya ve insana bakış açısı kendine özgü. Romanı daha önce okumuş olduklarımdan hiçbirine benzetemedim." (Refik Erduran)

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Gri Kıyılarında* (1994).

ROMAN: *Ben Zaman Tanrısı* (1998), *Zamanın Bittiği Yer* (1999).

ÇEVİRİ: *Troya'nın Kadınları* (Euripides'den, Azra Erhat ile), *Başlama Yeri* (Ursula K. Le Guin'den,

RESİMLİ VE METİN ÖRNEKLİ

TÜRKİYE EDEBİYATÇILAR VE KÜLTÜR ADAMLARI ANSİKLOPEDİSİ

İHSAN IŞIK

Türkiye tarihi boyunca yazar biyografisi alanında yayımlanmış en kapsamlı çalışma olan bu ansiklopedi, Türk edebiyatı ve sosyal bilimlerin tüm dallarında Türkçe ürün veren 10.350 yazarın hayatları ve eserleri hakkında yeni bilgileri, seçilmiş metin örnekleri ile 5000 civarında yazar fotoğrafını içermektedir.

• Edebiyatçılar (şiir, hikâye, roman, oyun, deneme, eleştiri, fıkra, makale, anı, gezi, röportaj vd. türlerde eser verenler),

• Kültür ve bilim adamları (tarih, felsefe, sosyoloji, din, dil, müzik, resim, siyaset, ekonomi, folklor, edebiyat tarihi, sanat tarihi, siyaset tarihi, ekonomi tarihi vd. alanlarda eser verenler),

• Resmî ve özel ilköğretim okulları, liseler, meslek okulları, askerî okullar ve üniversitelerde ders kitapları okutulan edebiyatçılar ve akademisyenler,

• Türkiye ve dünya siyaseti hakkında eser veren siyaset ve devlet adamları (cumhurbaşkanları, başbakanlar, bakanlar, milletvekilleri, diplomatlar),

• Gezi, gözlem, röportaj ve düşüncelerini kitaplaştıran gazeteci-yazarlar,

• Anadolu'nun dört bir köşesinde kıymetli eserler verdikleri hâlde, bugüne kadar isimlerini duyuramamış edebiyatçılar ve serbest araştırmacı yazarlar.

EK BÖLÜMLER:

• **TÜRK DÜNYASI YAZARLARI BÖLÜMÜ**
• (Türkiye Türkçesi Dışındaki Lehçelerde Eser Verenler)

• **DOĞUM-ÖLÜM GÜNLERİ**
• (Yazarların Aylara Göre Doğum ve Ölüm Günleri Listesi)

• **EDEBİYAT, SANAT VE BİLİM ÖDÜLLERİ**
• (Cumhuriyet Tarihi Boyunca 197 Kuruluşun Ödül Verdiği Yazarlar ve Eserleri)

• **YAZAR ADLARI İNDEKSİ**
(Yazarlarımızla ilgili şimdiye kadar yayımlanmış en geniş kaynak taraması)

• **YER ADLARI İNDEKSİ**
(Türkçenin hinterlandında bulunan, yurtiçi ve yurtdışındaki yüzlerce şehirle ilgili ilk ve kapsamlı kaynak taraması)

ISBN 975-00315-2-0 (Takım)
ISBN 975-00315-5-5 (3. Cilt)

ISBN 975-00315-5-5
9 789750 031557